

FEHÎM-İ KADÎM DİVÂNI SÖZLÜĞÜ
[BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]

Yusuf Can TIRAŞ

Doktora Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ramazan BARDAKÇI

Uşak

Aralık, 2019

FEHÎM-İ KADÎM DİVÂNİ SÖZLÜĞÜ
[BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]

Yusuf Can TIRAŞ

DOKTORA TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ramazan BARDAKÇI

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Aralık, 2019

DOKTORA TEZ ÖZETİ

FEHİM-İ KADİM DİVÂNI SÖZLÜĞÜ [BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]

Yusuf Can TIRAŞ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kasım 2019

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ramazan BARDAKÇI

Bu çalışmada, XVII. yüzyıl Klasik Türk Şiiri'nin önemli temsilcilerinden olan Fehîm-i Kadîm'in Dîvânı'nın sözvarlığı gösterilmiştir. Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük hakkında bilgi verilmiş ve bu alanda yapılan çalışmalar belirtilmiştir. İkinci bölümde ise, çalışmanın ana unsurunu oluşturan Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük, Fehîm-i Kadîm Dîvânı'na göre alfabetik sistemde oluşturulmuştur. Çalışmada, Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nda yer alan söz ve söz gruplarının kullanıldıkları bağlama göre anlamlandırılması yapılmıştır. Bu söz ve söz gruplarının sıklık sayıları belirtilmiş, anlamlandırmada başvurulan kaynaklar belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Dizin, Sözlük, Fehîm-i Kadîm, Dîvân

ABSTRACT**FEHÎM-İ KADÎM'S DÎVAN GLOSSARY**
[CONCORDANCE AND FUNCTIONAL GLOSSARY]

Yusuf Can TIRAŞ

Department of Turkish Language and Literature

Institute of Social Sciences Uşak University, November 2019

Advisor: Asts. Prof. Ramazan BARDAKÇI

In this study, It is shown that the Dîvân of Fehîm-i Kadîm which is one of the important representatives of Classical Turkish Poetry in the XVIIth century. The study consists of two parts. In the first part, information about Concordance and Functional Glossary is given and the studies done in this field are mentioned. In the second part, Concordance and Functional Dictionary, which constitutes the main element of the study, was formed in alphabetical system according to Fehîm-i Kadîm's Dîvân. In this study, the words and phrases in Fehîm-i Kadîm's Dîvân were made according to the context in which they were used. The frequency numbers of these words and groups of words are indicated and the references used in the interpretation are indicated.

Keyword: Classical Turkish Literature, Concordance, Glossary, Fehîm-i Kadîm, Dîvân

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı doktora öğrencisi Yusuf Can TIRAŞ'ın "Fehîm-i Kadîm Dîvânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]" başlıklı tezi 06/12/2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Doktora tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İmza

Üye (Tez Danışmanı): Dr. Öğr. Üyesi Ramazan BARDAKÇI

Üye : Prof. Dr. Ahmet AKÇATAŞ

Üye : Prof. Dr. Zehra GÖRE

Üye : Doç. Dr. Furkan ÖZTÜRK

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Nilüfer TANÇ

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Erol DURAN

ÖN SÖZ

Klasik Türk Şiiri'nin 17. yüzyıldaki önemli temsilcilerinden biri olan Fehîm-i Kadîm, hakkında çok az çalışma yapılmış bir şairdir. Gerek, genç yaşında vefat etmesine rağmen beş eser meydana getirmesi gerek Sebki Hindî tarzının temsilcisi olması, şair hakkında daha fazla çalışma yapılmasını gerekli kılmaktadır. Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nın metni üzerine S. Nüzhet Ergun'un (1934) "*Fehîm*" adlı eserinin yanı sıra, Tahir Üzgör'ün (1991) "*Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Günümüz Türkçesi*" çalışması bulunmaktadır. Bunun yanında şairin Dîvânının tahlili Özgen Felek (2007) tarafından doktora tezi olarak hazırlanmıştır. Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nda yer alan hayvanlar (Sani Gören, 2010), kozmik unsurlar (Jule Yentür, 2003), sevgili ve sevgilinin güzellik unsurları (Sevda Undu, 2007) üzerine de yüksek lisans tezleri yapılmıştır.

S. Nüzhet Ergun'a göre daha bilimsel yöntemlerle oluşturulan Tahir Üzgör'ün çalışmasının esas alındığı bu tezde, Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nın sözvarlığı gösterilmeye çalışılmıştır. Tahir Üzgör'ün çalışmasında Dîvânın günümüz Türkçesinin verilmesine ve Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nın tahlilinin yapılmasına karşın, Fehîm-i Kadîm Dîvânı üzerine daha fazla çalışılması isteği, bağlamli dizin ve işlevsel sözlük için Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nın seçilmesinde önemli bir unsur olmuştur. Dahası, 21 yaşında vefat eden şairin Türk Edebiyatı'nda Sebki Hindî tarzının önemli bir temsilcisi olması, üretkenliği ve hayatı hakkında çok az bilgiye sahip olmamız da Fehîm-i Kadîm hakkında çalışma yapma isteğini oluşturmuştur.

Tezimizin giriş bölümünde "Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük" hakkında bilgi verilmiş, birinci bölümünde Eski Türk Edebiyatı alanında yapılan bağlamli dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları ele alınmış ve ikinci bölümde Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nın Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlüğü verilmiştir.

Bu tezle amaçlanan öncelikle Klasik Türk Şiiri'nin bir parçası olan Fehîm-i Kadîm'in sözvarlığını ortaya çıkararak, Klasik Türk Şiiri'nin anlamlandırılmasını ve yorumlanmasını sağlamaktır. Ayrıca, Sebki Hindî tarzının temsilcisi olarak kabul gören Fehîm-i Kadîm'den hareketle Sebki Hindî üzerine yapılacak çalışmalara bir katkı sunmak ve Fehîm-i Kadîm'in dildeki kelimeleri ne bağlamda işlediğini

göstermektedir. Tezin bir diğere amacı da Türkçe'nin Tarihsel Sözlüğü'ne katkıda bulunmaktır.

Tezimde Fehîm-i Kadîm Dîvânı üzerinde Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük çalışmamı öneren Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak'a, tez çalışmam sırasında yardımlarını esirgemeyen danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ramazan Bardakçı'ya, tez üzerinde yapıcı eleştirileri ve önerileriyle Prof. Dr. Zehra Göre'ye, Prof. Dr. Ahmet Akçataş'a, Doç. Dr. Furkan Öztürk'e, Dr. Öğr. Üyesi Nilüfer Tanç'a ve çalışmam boyunca desteklerini esirgemeyen aileme ve eşim Aylin Çakır Tıraş'a teşekkürü bir borç bilirim.

Yusuf Can Tıraş

Konya, 2019

ÖZGEÇMİŞ:**Kişisel Bilgiler:**

Adı Soyadı: Yusuf Can TIRAŞ

Doğum Yeri ve Tarihi: Altındağ / 06.07.1989

Lisans Öğretimi: Uşak Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (2007-2011)

Yüksek Lisans Öğretimi: Adnan Menderes Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı ABD. (2011-2014)

Doktora Öğretimi: Uşak Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı ABD. (2014-)

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce (YDS 73,75, YÖKDİL 83,00), Farsça (YDS 36,25)

Bilimsel Faaliyetler:**Yüksek Lisans Tezi:**

Nâbî'nin Münşeatı (2014), Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı ABD., Danışman: Doç. Dr. Hasan Gültekin, Tez No: 358514

Makaleler:

Tıraş, Yusuf Can, Ertürk, H. İbrahim (2015), "Türk Dili Devrimiyle Birlikte Türkçenin Kazanımları", Littera Turca, Prof. Dr. Zülfü Güler Özel Sayısı, Volume:1, Issue: 2, Autumn 2015, (205-220).

Tıraş, Yusuf Can, Ertürk, H. İbrahim (2016), "Dede Korkut Kitabında Geçen Atasözlerinin Anlamsal İncelemesi ve Türkiye Türkçesindeki Eş Anlamlıları", Littera Turca, Volume:2, Issue: 4, Autumn 2016, (135-150).

Tıraş, Yusuf Can (2017). “Fehîm-i Kadîm’in Farsça Gazellerinin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü”, *Littera Turca*, Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak Özel Sayısı, Volume:3, Issue: 1, Winter 2017, (307-320).

Savran, Ömer, TIRAŞ, Yusuf Can (2017). “Devenin Mizah Ögesi Olarak Kullanımına Bir Örnek: Cadalozun Devesi”, *Littera Turca*, Volume:3, Issue: 1, Winter 2017, (220-254).

Tıraş, Yusuf Can, Ertürk, H. İbrahim (2017). “Gümülcineli Es’ad Efendi ve “Türk Dilinde Kinâyât” Adlı Eser’i”, *Littera Turca*, Volume:3, Issue:2, Spring, 2017, (235-258)

Tıraş, Yusuf Can (2018). “Çaylak Mehmed Tefvik’in “Tahric-i Harâbât”ı. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 4 (1), 172-186. DOI: 10.20322/littera.345248

Tıraş, Yusuf Can (2019). Ebüzziyâ Tefvik’in Sürûrî-i Müverrih’i. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 5(2), 248-288. DOI: 10.20322/littera.525129

Sempozyum Bildirileri:

Tıraş, Yusuf Can (2017). “Fehîm-i Kadîm Dîvânı”nın Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü”, 6. Lisansüstü Çalışmalar Kongresi, 10-13 Mayıs 2017, Muş Alparslan Üniversitesi, Muş

Tıraş, Yusuf Can, Erdoğan, Nami (2017). “27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi’ni Anlatan Bir Roman: Seviç Çokum’un Karanlığa Direnen Yıldız’ı”, Adnan Menderes Üniversitesi 27 Mayıs 1960’dan 15 Temmuz 2016’ya Darbeler, Geçmişten Günümüze Darbe Olgusu ve Millet Egemenliği Kültürü Uluslararası Sempozyumu”, 26-27-28 Mayıs 2017, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın

Tıraş, Yusuf Can, (2018), “Alî Şîr Nevâyî -Mecâlisü’n-nefâyis, Sehî Beg - Heşt-Behişt, Latifî – Tezkiretü’ş-şu’arâ ve Âşık Çelebî – Meşâirü’ş-suarâ Tezkirelerinde Hatırat”, “Adnan Menderes Üniversitesi Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Hatırat Uluslararası Sempozyumu” 25-27 Mayıs 2018, Aydın

Kitap Bölümü

Savran, Ömer, Tıraş, Yusuf Can (2017), “Sebk-i Hindî’de Kuşlar”, s.43-112, Gürsoy Naskali, Emine, Şeker, Ayşe (haz.), “Kuş Dili Dilde, Edebiyatta ve Sanatta Kuşlar”, İstanbul: Dergâh Yayınları

Tıraş, Yusuf Can (2019), “Dilrübâ ve Dilsitân Kelimeleri Bağlamında Divân Şiirinde Sevgilinin Hırsızlığı”, s.333-362. Gürsoy Naskali, Emine (haz.), “Hırsızlık Kitabı”, İstanbul: Kitabevi Yayınları

Kitap:

Ertürk, Halilibrahim ve Tıraş, Yusuf Can (2018). Necib Âsım Yazıksız Usûl-i İnşâ, Sakarya: Beşiz Yayınları

İş Deneyimi:

Çalıştığı Kurumlar: Konya Hüyük Durmuş Akkuş Anadolu Lisesi (2014-...), MEB Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

Projeler:

TEBDİZ PROJESİ kapsamında Hâcî Bektaş Velî’nin Velayetnâmesi’nin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü

TEBDİZ PROJESİ kapsamında Ali Hâkî Ednâ’nın şiirlerinin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü

İletişim

e-posta adresi: yusufcantiras@gmail.com

İÇİNDEKİLER

Sayfa

DOKTORA TEZ ÖZETİ	iii
ABSTRACT	iv
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	v
ÖN SÖZ.....	vi
ÖZGEÇMİŞ.....	viii
KISALTMALAR	iii
GİRİŞ.....	1
Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük.....	1
1. BÖLÜM	6
Eski Türk Edebiyatı'nda Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük Çalışmalarının Genel Durumu. 6	6
1.1. Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük Üzerine Yapılan Tezler	6
1.2. Kitaplar.....	11
1.3. TEBDİZ İnternet Sitesi Üzerindeki Çalışmalar:	11
2.BÖLÜM	12
FEHÎM-İ KADÎM DİVÂNİ SÖZLÜĞÜ [BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]	12
2.1. Sözlüğün Hazırlanma Süreci ve Sözlükte İzlenen Usuller	12
2.2. Sözlük Kullanım Kılavuzu.....	27
2.3. Sözlüğün Hazırlanmasında Kullanılan Kaynaklar	30
2.4. Kısaltma ve İşaretler	35
A/Ā	36
B	173
C	363
Ç	423
D.....	461
E	585

F	661
G/Ġ	719
H/Ĥ/Ħ	869
I	1021
î/ī	1022
J	1121
K/Ķ	1122
L	1251
M	1280
N	1439
O	1549
Ö	1650
P	1657
R	1706
S/š/ş	1760
Ş	1887
T/Ṭ	1967
U	2057
Ü/Ū	2064
V	2092
Y	2118
Z/z/ž/z	2160
SONUÇ	2206
KAYNAKÇA	2211
A) Sözlük, Sözlükçülük ve Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük Hakkında Kaynakça	2211
B) Fehîm-i Kadîm Üzerine Yapılan Çalışmalar	2211
C) Ansiklopedi Maddeleri	2213
D) Tezde Yararlanılan Diğer Çalışmalar	2216

KISALTMALAR

Ar.:	Arapça	S.:	Sayı
bk.:	Bakınız	t.y.:	Tarihi yok
C.:	Cilt	TDEA:	Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Komisyon)
Çev.:	Çevirmen	TDV:	Türkiye Diyanet Vakfı
Der.:	Derleyen	TEBDİZ:	Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü
Düz.:	Düzenleyen		
Dil b.:	Dilbilimi	vd.:	Ve diğerleri
ed. :	Edebiyat	Yay.:	Yayınları
Ed:	Editör		
Far.:	Farsça		
FKD:	Fehîm-i Kadîm Divânı		
G.:	Gazel		
Haz.:	Hazırlayan		
İA:	İslam Ansiklopedisi		
K.:	Kaside		
Krş:	Karşılaştırınız		
M.:	Musammat		
md.:	Maddesi		
No.:	Sayı		
Öl.:	Ölüm tarihi		
R.:	Rubai		
s.:	Sayfa		

GİRİŞ

Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük

Klasik Türk Edebiyatı metinlerini anlama ve yorumlama, bu edebiyatın başladığı dönemden itibaren günümüze değin süregelmiştir. Bu amaçla, öncelikle lugatlar ve şerhler ortaya çıkmıştır. Günümüzde ise, bu metinleri anlama ve yorumlama için birtakım görüşlerin etkisiyle yeni çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalardan biri de adına “bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük” denilen, kısaca bir metinde geçen kelimelerin abecesel diziliminin ardından, kelimelerin kaç kez geçtiğini ve metinde hangi anlamları belirttiğini içeren çalışmalardır. Bu çalışmamız da bu düşüncelerin etkisiyle ortaya çıkmıştır.

Bir dilin kelimelerini ve deyimlerini içeren sözlükler, Özcan Başkan’a göre, dizinsel, düzensel ve bağlamsal olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır (Başkan, 2003, s.149). Dizinsel sözlükler, bugünkü anlamda, kısaca “sözlük” diye adlandırılan, bir dilin tüm söz ve sözvarlıklarını içeren sözlüklerdir. Bugün, Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan “Türkçe Sözlük” bu gruba dahil edilebilir. İkinci grup olan “düzensel sözlük” ise dildeki eş anlamlı ya da anlamdaş kelimeleri içeren eserlerdir. Üçüncü ve çalışmamızın temelini oluşturan sözlük grubu ise “bağlamsal sözlük”tür. Bağlamsal sözlüklerde maddelerin anlamları verilmez. Maddelerin kullanıldıkları cümleler, gereği kadar ya da bütünüyle verilir. Bunun sonucunda, bu sözlükten yararlanmak isteyen birisi, bir kelimenin metinde kaç kez ve nerelerde geçtiğini görebilmektedir (Başkan, 2003, s.150). Berke Vardar ise “bağlamlı dizin”i şu şekilde tanımlamaktadır: “Sözlükbilgisinde, bağlamıyla birlikte sunulan sözcüklerin oluşturduğu abecesel dizelge. Bağlamlı dizinler, öğelerin işlevlerini belirleme

olanağı verdiğinden araştırmacılara büyük kolaylık sağlayan araçlardır” (2002, s.32).

Sözgelimi; Fehîm-i Kadîm Dîvânî’nda “âb” sözcüğünü incelemek isteyen birisi, hazırladığımız çalışmada şunu görecektir:

âb: [23]

1. Su.

Münkesif zâhir olur ger baħra düşse ‘aks-i mihr / Ol kadar gerd-i kederden tîre vü tār oldu **âb** (FKD, K. 5, B. 12).

Çatre çatre hûy degül berg-i gülinden mevc-zen / Şeb-nemāsâ **âb** oldu şu‘le-i reng-i hicâb (FKD, K. 5, B. 22).

Tâb-ı germâdan leţâfet buldı ecsâm-ı şaķîl / Ol kadar kim **âba** dökseñ güte-ħor olmaz türâb (FKD, K. 5, B. 15).

Bir **âbdur** tîgi ki ger itse gelūsından güzer / A‘dâ-yı dînüñ ser-be-ser cismin ider nâr-ı caħîm (FKD, K. 6, B. 12).

O ħükmi itdiyse bâda **âba** cārîdür bunuñ ħükmi / Ki ebrāsâ olup şâmil ‘umümî luţfi insâna (FKD, K. 7, B. 18).

Hemîşe tâ ola bed-ħ’âhuñ gelūsında / Şarâb âteş ü **âb** üstüħ’ân u nân âfet (FKD, K. 11, B. 18).

Ne ħikmetdür ki dil-ber âteşî-ħû hevâyîdür / Egerçi aşl-ı fıtratde bir **âb** u ħâkdendür hep (FKD, G.17, B. 5).

‘Aks-i la‘lün câmde ber-‘aks itmiş gerçi kim / **Âb** ile germ-ülfet olmaz aħker-i nâzük-mizâc (FKD, G.29, B. 2).

Ne deñlü zevķ-fezâ ise kâm-teşneye **âb** / Dile o mertebedür sūz-ı cân-güdâz lezîz (FKD, G.44, B. 4).

Şem‘i pür-sūz u güdâz itse ‘aceb mi şevķumuz / Tâb-ı dilden şu‘leyi **âb** eyleyen pervâneyyüz (FKD, G.134, B. 4).

Müdam olur leb-i la‘li şarâbdan maħzûz / ‘Aceb ‘aceb ki ola şu‘le **âbdan** maħzûz (FKD, G.150, B. 1).

Şarâbı **âb** olurdı âbı zehr-âb / Bu tâli‘le eger peymâne olsam (FKD, G.199, B. 4).

Şu‘leyem tâb n’iydügin bilmem / Lücceyem **âb** n’iydügin bilmem (FKD, G.204, B. 1).

Ḥacletinden **âb** olur ağızında lafz-ı yâ şanem / Berhemem gūş itse ger gülbank-i yâ Rab yâ Rab'um (FKD, G.217, B. 4).

Ḡonca-i âteş-nesîmüz **âb** düşmendür bize / Bülbül-i pervâne-ṭab'uz şu'le güleşendür bize (FKD, G.273, B. 1).

Rüyî 'araḡ-rîz iken ḡaṭṭını gör şanki **âb** / Dūdı büleñ eyleyüp şu'leyi pest eyledi (FKD, G.281, B. 2).

Geh 'arîf-i müstaḡnî vü ḡāhî muḡṭâc / Geh **âb** u geh âteş içre mânend-i zücâc (FKD, Rübai 8, B. 1).

Olduḡça 'araḡnâk ruḡ-ı pür-tābuñ / Gör cilveḡehin şu'le içinde **âbuñ** (FKD, Rübai 33, B. 1).

Gördüm ol ḡün-rîz şāha 'arz-ı ḡāl emr-i muḡāl / Ḡāh **âb** u ḡāh âteş geh cemāl ü geh celāl (FKD, Diḡer 1, B. 15).

2. Akarsu

Görinür **âbda** nîlüfer-i ḡürşîd gibi / Ḳosañ ol sîne-i āyîne-mişāl üstine gül (FKD, G.196, B. 4).

Âbda māh gibi sîne-i şāfum verdi / İzṭırâb ile o meh-pāreye zahmet bu gece (FKD, G.257, B. 7).

3. Utanmak (ŞENTÜRK, C.1, s.32)

Seḡer âteşle **âb oldu** dehānına müşa'bidvār / Hüner 'arz eyledi gül-bün çıḡup meydāna güleşende (FKD, G.260, B. 3).

“Âb” maddesinde, kelimedden sonra [] içinde kelimenin kaç kez geçtiḡi, kelimenin geḡmiş olduḡu beyitleri, beyitlerin eser içindeki yerini ve kelimenin bu beyitlerde kazanmış olduḡu anlamları araştırmacı görebilecektir. Özcan Başkan'ın belirttiḡi sözlük gruplarının ilk ikisinde böyle bir durumla karşılaşmak mümkün olmamaktadır. Sözelimi; aynı kelime, Türk Dil Kurumu'nun “Türkçe Sözlük”ünde şu şekilde verilmektedir:

âb a. (a:b) *Far. āb esk.* Su

→ *abıhayat, abıkevşer, abuhava* (2011, s.1).

Görüldüğü üzere, ilk iki amaca hizmet eden sözlüklerde, bağlamli sözlükler kadar tanık ve detay verilmemektedir. Bu sayede, bağlamli sözlükler araştırmacıya hem kelimeleri fazla zaman harcamadan kazanmış olduğu anlamları hem de bu kelimelerin geçtiği yerleri göstermektedir (Vardar, 2002, s.32). Ayrıca, metne daha fazla nüfuz edip sözlüğü hazırlayanın göremediği incelikleri de görebilmeyi sağlamaktadır.

Öncelikle, Batı'da dini metinlere uygulanan ve adına "concordance" denilen tekniğin genel amacı bir söz ya da söz grubunun içinde bulunduğu metinde kazandığı anlamı gözler önüne sermektir. Söylenildiği üzere, dini metinler üzerinde yapılan bu çalışmaların kapsamı yazar ve şairlere kadar uzanmıştır. Batı literatüründe Shakespeare'den Proust'a değin önemli şair ve yazarların eserlerinin dizinleri üzerine yapılan çalışmalar "bağlamli dizin" adını almıştır (Şenödeyici, 2015, C.1, s.i). Öte yandan, Doğu Edebiyatı'nda bağlamli dizin çalışmalarının Hâfız Dîvânı ile başladığı belirtilmektedir (Öztürk , 2007, s. VII).

Türk Edebiyatı'nda ise "bağlamli dizin ve işlevsel sözlük" çalışmaları öncelikle Bâkî, daha sonra Nâilî-i Kadîm ile başlamış ve diğer şairlerle devam edegelmiştir¹ Bilgisayar teknolojisindeki gelişmeler neticesinde, önceden Türk Edebiyatı'nda "concordance" adlı program ile yapılan "bağlamli dizin ve işlevsel sözlük" çalışmaları, Gazi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak ile "Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlüğü"(TEBDİZ) projesi kapsamında yapılmaya başlamıştır. Bu proje kapsamında, öncelikle Eski Türk Edebiyatı ürünlerinin sözlükleri hazırlanmaktadır. Proje, internet ortamında

¹ Tezimizin "Eski Türk Edebiyatı'nda Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük Çalışmalarının Genel Durumu" bölümünde bu çalışmalar ve çalışma sahipleri anılacağından burada ayrıntıya girilmemiştir.

araştırmacılara hizmet etmektedir. Araştırmacılar, bu proje ile merak ettikleri söz ve söz gruplarının anlamlarını, hangi eserlerde ve kaç kez geçtiklerini “arama motoru” sayesinde görebileceklerdir. İşte, tezimiz de bu amaçla hazırlanmıştır.

Bir sözcük, tek başına her ne kadar anlam taşısa da bağlı bulunduğu söz ve söz gruplarına göre farklı anlamlar kazanabilmektedir. Bu duruma bağlam (context) adı verilmektedir (Aksan, 2017, s.95). Aksan’a göre; “göstergenin bağlama göre değer kazanması, dilin bir dizge olduğunu da kanıtlar” (Aksan, 2017, s.95). Saussure’ün göstege kuramında dizge anlayışının genelleşmesiyle birlikte sözcüklerin dil içindeki yeri, yani “bağlam”ı önem kazanmıştır (Aksan, 2017, s.96). Bağlamlı dizin terimine karşılık “bağlamsal anlam” da kullanılmıştır (Aksan, 2017, s.96). Sözelimi; Fehîm-i Kadîm’in Dîvânı’nda yer alan “rûy-ı dil göster-” terkihi, sözlüklere bakıldığında, “rûy”un yüz, “dil”in de gönül olduğu görülecektir. Terkihe ise, “gönlün yüzü” şeklinde anlam vermek mümkündür. Fakat, beyit içerisinde kullanıma baktığımızda aşağıdaki anlamla karşılaşılacaktır:

rûy-ı dil göster-: Cömertlik göstermek (STEINGASS, s.597). “Teveccüh, iltifat” (AFÎFÎ, C.2, s.1206).

Rûy-ı dil gösterüp itdûn beni çün dîvâne / Oldum ey âhû-yı vahşî giderek bîgâne (FKD, Terki-bend 3, B.10).

Tanık yardımıyla, sevgilinin âşığı deli etmesinin sebebi, âşığına sert bir şekilde bakmasıdır. Klasik Türk Şiiri’nde azarlayıcı bakma ise, âşık için bir lütuftur. Sevgilinin iyiliğini göstermektedir. Örneklerden de görüleceği üzere, bağlamlı dizinde sözcük ve söz gruplarının abecesel diziliminin yanında anlamları da verilmektedir. Bu da, “işlevsel sözlük” olmasının amaçlarındandır.

Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmalarının önemli bir amacı da şairin kullanmış olduğu sözcük ve söz gruplarının belirlenmesi ve bu sayede üslubunun ortaya çıkarılmasıdır. Çalışmamızın bu yönde değerlendirilmesi de umulmaktadır.

1. BÖLÜM

Eski Türk Edebiyatı'nda Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük Çalışmalarının Genel Durumu

Eski Türk Edebiyatı alanında “Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük” çalışmaları 2007 yılında, Furkan Öztürk’ün yapmış olduğu “Bakî Divanı Sözlüğü” adlı doktora teziyle başlamıştır. Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmaları TEBDİZ projesiyle tez ve yayın olarak devam etmektedir. Ayrıca, çeşitli araştırmacılar tarafından projenin internet sitesi olan “tebdiz.com”da çeşitli eserlerin sözlükleri yapılmaktadır. Bu çalışmalar şu şekildedir:

1.1. Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük Üzerine Yapılan Tezler

Bu bölümdeki tezler Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nin internet sitesi olan “<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>” (E.T. 30/09/2019)’nden alınmıştır. Tezler, yılına ve tez türüne göre sıralanmıştır.

a) Doktora Tezleri:

Furkan Öztürk (2007), Baki Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük], Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. 1274 s., Danışman: Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak.

Özer Şenödeyici (2011), Naili Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük], Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2431 s., Danışman: Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak.

Orhan Kılıçarslan (2016), Hayâlî Bey Dîvânı'nın incelenmesi-bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1704 s., Danışman: Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak.

Asuman Bayram (2017), Firâkî'nin Hüsrev ü Şîrîn'i (İnceleme-metin-bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2081 s., Danışman: Prof. Dr. Fatma Sabiha Kutlar Oğuz.

Selim Gök (2017), Hayreti Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük], Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1590 s., Danışman: Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak.

Ahmet Selman Yiğit (2018), Nâbî Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük], Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 3332 s., Danışman: Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak.

Veysi Turan (2018), Emri Divanı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük), Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2145 s., Danışman: Prof. Dr. İbrahim Halil Tuğluk.

Zeynep Dinçer (2018), Şeyhülislâm Yahyâ Dîvânı'nın Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlüğü, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1604 s., Danışman: Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak.

Metin Aydın (2018), Mirzâ-zâde Mehmed Sâlim Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük], Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2746 s., Danışman: Doç. Dr. Nazmi Özerol.

Mete Bülent Değer (2018), Mezâkî Divanı Sözlüğü [Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlüğü], Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1495 s., Danışman: Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak.

Maşallah Kızıldaş (2018), Tutmacı'nın Gül ü Hüsrev Mesnevisi (tenkitli metin-bağlamli dizin ve işlevsel sözlük), Bitlis Eren Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1582 s., Danışman: Doç. Dr. Abdullah Aydın.

Gamze Aydın (2019), Bosnalı Sâbit Dîvânı'nın bağlamli dizini ve işlevsel sözlüğü, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2102 s., Danışman: Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak.

Görüleceği üzere, 2007'den 2019'a kadar bağlamli dizin ve işlevsel sözlük üzerine yapılan 12 doktora tezi bulunmaktadır. Bu tezlerden 10'u divan, 2'si mesnevi üzerinedir. Yüzyıllara göre incelendiğinde; 15. yüzyıldan 1 (Tutmacı), 16. yüzyıldan 5 (Bâkî, Hayâlî, Firâkî, Hayretî, Emrî) , 17. yüzyıldan 5 (Nailî, Nâbî, Şeyhülislâm Yahyâ, Mezâkî, Bosnalı Sâbit), 18. yüzyıldan 1(Mirzâ-zâde Mehmed Sâlim) şairin eserinin incelendiği görülmektedir. Bu da, bağlamli dizin ve işlevsel

sözlük üzerine yapılan doktora çalışmalarında 16 ve 17. yüzyıl şairlerine ağırlık verildiğini göstermektedir.

b) Yüksek Lisans Tezleri

Serper Acar (2009), Necati Bey Divanı sözlüğü (Bağlamli dizin ve işlevsel sözlük), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 678 s., Danışman: Prof. Dr. Zehra Göre.

Nebi Çelik (2016), Edirneli Şevki Divanı bağlamli dizin ve işlevsel sözlük, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 89 s., Danışman: Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak.

Eda Tuncer (2016), Sükkeri divanı sözlüğü [Bağlamli dizin ve işlevsel sözlük], Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 155 s., Danışman: Doç. Dr. İsmet Şanlı.

Habibe Baysan (2016), Ömer Bin Mezd'in "Mecmû'âtü'n-Nezâ'ir" kitabının bağlamli dizin ve işlevsel sözlüğü, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 4922 s., Danışman: Yrd. Doç. Dr. Kadir Alper.

Yakup Yeşilyaprak (2017), Adlî Dîvânı'nın bağlamli dizin ve işlevsel sözlüğü, Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 597 s., Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hanzade Güzeloğlu.

Fatih Yoldaş (2017), Amri Divanı sözlüğü (Bağlamli dizin ve işlevsel sözlük), Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1686 s., Danışman: Prof. Dr. İbrahim Halil Tuğluk.

Özgenay İnanan (2017), Beliğ Mehmed Emîn Dîvânı sözlüğü [Bağlamli dizin ve işlevsel sözlük], Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1271 s., Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Gürbüz.

Nilüfer Peker (2017), Fenâyî Divanı Sözlüğü [Bağlamli dizin ve işlevsel sözlük], Bingöl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 581 s., Danışman: Doç. Dr. Abdullah Aydın.

Nilüfer Karadağ (2017), Yenişehirli İzzet Divanı bağlamli dizin ve işlevsel sözlüğü, Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2624 s., Danışman: Doç. Dr. Nazmi Özerol.

Esra Bulduk (2018), Ereğlili Türâbî Divanı (bağlamli dizin ve işlevsel sözlük), Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1173 s., Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Bünyamin Taş.

Şule Kandemir Öksüz (2018), Menâkıb-ı Eşref-zâde'nin sözlüğü [Bağlamli Dizine ve İşlevsel Sözlük], Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 752 s., Danışman: Doç. Dr. Ersen Ersoy.

Fadimana Yetiş Meşe (2018), Enderunlu Hasan Yâver Dîvânı sözlüğü [Bağlamli dizin ve işlevsel sözlük], Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 815 s., Danışman: Dr. Öğr. Üyesi İncinur Atik Gürbüz.

Emine Şeyma Yüksel (2018), Âdile Sultan divanı sözlüğü [Bağlamli dizin ve işlevsel sözlük], Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1596 s., Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Tuba Onat Çakıroğlu.

Tuğba Bıyık (2018), Mihrî Hatun divanı sözlüğü (Bağlamli dizin ve işlevsel sözlük), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1223 s., Danışman: Doç. Dr. Ayşe Yıldız.

Kadriye Beyza Sebüktay (2018), Nâşid divanı bağlamli dizin ve işlevsel sözlüğü, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 97 s., Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ramazan Bardakçı.

Esra Doğan (2018), Mesîhî Dîvânı sözlüğü (Bağlamli dizin ve işlevsel sözlük), Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 783 s., Danışman: Doç. Dr. Ayşe Yıldız.

Necla Düzdağ Yılandı (2018), Çâkerî dîvânı sözlüğü [Bağlamli dizin ve işlevsel sözlük], Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1933 s., Danışman: Prof. Dr. Halil Tuğluk.

Sibel Aydın (2018), Derviş Gubârî'nin Gazavât-nâme-i Midilli eserinin bağlamli dizin ve işlevsel sözlüğü, Bartın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 114 s., Danışman: Yrd. Doç. Dr. Kürşat Şamil Şahin.

Necmiye Kelemci (2018), Kani divanı sözlüğü (Gazeller bölümü) Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 897 s., Danışman: Doç. Dr. Mehmet Özdemir.

Mehmet Altınova (2019), Azîzî Dîvânı ve İstanbul Şehrengizi'nin sözlüğü [Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük], Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2177 s., Danışman: Doç. Dr. Ersen Ersoy.

Emine Türkarlan Avcuoğlu (2019), Erbilli âmâ Yusuf Garîbî Efendi Dîvânı sözlüğü [bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük], Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2380 s., Danışman: Dr. Öğr. Üyesi İncinur Atik Gürbüz.

Özlem Göktaş Özdemir (2019), Kavsi Divanı'nın bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 120 s., Danışman: Dr. Abuzer Kalyon.

Nilüfer Yılmaz (2019), Kütahyalı Rahîmî dîvânı sözlüğü (Gazeller bölümü): Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, 1858 s., Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hacı İbrahim Demirkazık.

Samet Aydoğan (2019), Tezkiretü'l-bünyan'ın bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 568 s., Danışman: Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak.

Görüleceği üzere, “bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük” üzerine 24 yüksek lisans tezi çalışması vardır. Bu çalışmaların 20'si divan, 1'i mecmua, 1'i menakıb, 1'i gazavatname ve 1'i tezkire üzerinedir. Üzerinde çalışma yapılan şairlerin yüzyıllara göre dağılımı şu şekildedir:

15. yüzyıl: [6] Necâtî, Ömer bin Mezîd, Adlî, Mihrî Hatun, Mesihî, Çâkerî,

16. yüzyıl: [8] Edirneli Şevkî, Amrî, Yenişehirli İzzet, Menâkıb-ı Eşrefzâde'nin yazarı, Derbiş Gubârî, Azîzî, Kütahyalı Rahîmî, Sâi Mustafa Çelebi (Tezkiretü'l-bünyan).

17. yüzyıl: [4] Sükkerî, Fenâyî, Ereğlîli Türâbî, Kavsî

18. yüzyıl: [5] Beliğ Mehmed Emîn, Enderunlu Hasan Yâver, Nâşid, Kânî, Erbilli âmâ Yusuf Garîbî,

19. yüzyıl: [1] Âdile Sultan

Yüksek lisans tezlerinde özellikle 16. yüzyıl şairlerinin incelendiği görülmektedir.

1.2. Kitaplar

Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük üzerine yayımlanan kitaplar, yıllarına göre şu şekildedir:

Özer Şenödeyici (2015), Nâilî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük], Kitap & Cafe Serüven Yayınları: İstanbul (2 Cilt).

Furkan Öztürk (2016), Bâkî Divanı Sözlüğü Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük, DBY yayınları: İstanbul (2 Cilt).

Şevkiye Kazan Nas (2018), Celîlî Divanı Sözlüğü Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük, Palet Yayınları: Konya (2 Cilt).

1.3. TEBDİZ İnternet Sitesi Üzerindeki Çalışmalar:

Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük çalışmaları TEBDİZ'in internet sayfası tebdiz.com'da devam etmektedir. 30 Eylül 2019 tarihi itibarıyla sistemde 900'e yakın eser araştırmacılar ve akademisyenler tarafından çalışılmaktadır. Çalışılan eserlerin 6'sı 11. yüzyıla, 2'si 12. yüzyıla, 24'ü 13. yüzyıla, 43'ü 14. yüzyıla, 136'sı 15. yüzyıla, 228'i 16. yüzyıla, 125'i 17. yüzyıla, 110'u 18. yüzyıla, 122'si 19. yüzyıla, 66'sı 20. yüzyıla aittir. Görüleceği üzere, 15 ve 16. yüzyıl eserleri üzerinde çalışmalar fazladır. Klasik Türk Edebiyatı'nda değişimlerin başladığı 17. yüzyıl ve daha sonrasındaki eserler üzerine yapılan çalışmaların sayısının azlığı göze çarpmaktadır.

2.BÖLÜM

FEHÎM-İ KADÎM DÎVÂNİ SÖZLÜĞÜ [BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]

2.1. Sözlüğün Hazırlanma Süreci ve Sözlükte İzlenen Usuller

Öncelikle Tahir Üzgör'ün hazırlamış olduğu “Fehîm-i Kadîm Dîvân”ındaki şiirler Word programına aktarılmış, TEBDİZ'in kullanmış olduğu “Gentium Plus” fontuna çevrilmiştir. Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nda yer alan 17 kaside, 296 gazel, 18 kıt'a, 59 rubai ve Farsça yazılan 3 gazel, 2 tarih ve 3 rubainin tamamı Word'e aktarılmasının ardından, şiirler sırasıyla TEBDİZ sistemine yüklenmiştir. Bu yüklemenin ardından sistem, otomatik olarak her kelimeyi ayırmıştır. Ayrılan bu kelimeler tek başına ya da kelime grupları olarak anlamlandırılmıştır.

Sözgelimi, Dîvânda yer alan 1 numaralı gazel word programına ve sisteme şu şekilde aktarılmıştır:

Yine nevrüz irişüp geldi gülistâna şabâ
Viridi peygâm-ı güli bülbül-i nâlâna şabâ

Naqd-i âsâr-ı dem-i 'İsî-i ruḥ-efzâyı
Yine vaz' eyledi ceyb-i gül-i ḥandâna şabâ

Âdemüñ 'aqlın aklur neş'e-i bûy-ı ezhâr
N'ola eylerse şikest gülşeni mestâne şabâ

Bülbülân âteş-i 'aşkıyla der-âgüş olsun
Düğme-i goncayı çözdü yine rindâne şabâ

Nür-ı hürşîd-i zamîrümünden alup feyz Fehîm
Gülleri kıldı müşâbih meh-i tâbâna şabâ

Ardından, kelimelere sırasıyla anlam verilmiş, kelime grupları birleştirilmiş ve gazelin “bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük”ü şu şekilde çıkarılmıştır:

âdem: [1]

1. İnsan.

Âdemüñ ‘aqlın alur neş’e-i buy-ı ezhâr / N’ola eylerse şikest gülşeni mestâne şabâ (FKD, G.1, B. 3).

‘aql al-: [1] Aklını almak, delirtmek.

Âdemüñ **‘aqlın alur** neş’e-i buy-ı ezhâr / N’ola eylerse şikest gülşeni mestâne şabâ (FKD, G.1, B. 3).

âteş-i ‘aşk: [1] Aşk ateşi.

Bülbülân **âteş-i ‘aşkıyla** der-âgüş olsun / Dügme-i goncayı çözdü yine rindâne şabâ (FKD, G.1, B. 4).

bülbülân: [1] Bülbüller.

Bülbülân âteş-i ‘aşkıyla der-âgüş olsun / Dügme-i goncayı çözdü yine rindâne şabâ (FKD, G. 1, B.4).

bülbül-i nālân: [1] Inleyen bülbül.

Yine nev-rüz irişüp geldi gülistâna şabâ / Virdi peygâm-ı güli **bülbül-i nālâna** şabâ (FKD, G. 1, B.1). [

ceyb-i gül-i hândân: [1] Gülen gülün kesesi. Tanıkta, yeni açılan gülün yapraklarının arasındaki boşluk keseye benzetilmektedir.

Naqd-i âşâr-ı dem-i ‘İsî-i rûh-efzâyı / Yine vaz‘ eyledi **ceyb-i gül-i hândâna** şabâ (FKD, G. 1, B.2).

çöz-: [1] Bağlı ya da kapalı bir şeyi açmaya çalışmak.

Bülbülân âteş-i ‘aşkıyla der-âgüş olsun / Dügme-i goncayı **çözdü** yine rindâne şabâ (FKD, G. 1, B. 4).

der-âgüş ol-: [1] Kucaklaşmak.

Bülbülân âteş-i ‘aşkıyla **der-âgüş olsun** / Dügme-i goncayı çözdü yine rindâne şabâ (FKD, G. 1, B. 4).

dügme-i gonca: [1] Goncanın düğmesi.

Bülbülân âteş-i ‘aşkıyla der-âgûş olsun / **Düğme-i goncayı** çözdü yine rindâne şabâ (FKD, G. 1, B. 4).

Fehîm: [1] Şairin mahlası, Fehîm-i Kadîm.

Nür-ı hürşîd-i zamîrümnden alup feyz **Fehîm** / Gülleri kıldı müşâbih meh-i tâbâna şabâ (FKD, G.1, B.5).

feyz al-: [1] Nasiplenmek, faydalanmak.

Nür-ı hürşîd-i zamîrümnden **alup feyz Fehîm** / Gülleri kıldı müşâbih meh-i tâbâna şabâ (FKD, G.1, B.5).

gel-: [1]

1. Uğramak.

Yine nev-rüz irişüp **geldi** gülistâna şabâ / Viridi peygâm-ı güli bülbül-i nâlâna şabâ (FKD, G. 1, B. 1).

gül: [1] . Küçük boyda ve dikenli bir ağaçta yetişen kırmızı, sarı, beyaz gibi çeşitli renklere sahip olan çiçektir. Dîvân şairlerinin şiirlerinde adı en fazla anılan çiçektir. Sevgiliyi ve güzelliğini temsil eder. Farsça’da “gül”, tüm çiçeklerin genel adı olmakla birlikte, Türkçe’de tek bir çiçeği karşılamaktadır.

Nür-ı hürşîd-i zamîrümnden alup feyz **Fehîm** / **Gülleri** kıldı müşâbih meh-i tâbâna şabâ (FKD, G. 1, B. 5).

gülistân: [7] Güllük, gül bahçesi, gül tarlası.

Yine nev-rüz irişüp geldi **gülistâna** şabâ / Viridi peygâm-ı güli bülbül-i nâlâna şabâ (FKD, G. 1, B. 1).

gülşen: [1] Bahçe, gül bahçesi.

Âdemüñ ‘aqlın alur neş’e-i buy-ı ezhâr / N’ola eylerse şikest **gülşeni** mestâne şabâ (FKD, G. 1, B. 3).

ir-: [1] Ulaştığı zaman.

Yine nev-rüz **irışüp** geldi gülistâna şabâ / Viridi peygâm-ı güli bülbül-i nâlâna şabâ (FKD, G.1, B.1).

meh-i tâbân: [1]

2. Parlak ay.

Nür-ı hürşîd-i zamîrümnden alup feyz **Fehîm** / Gülleri kıldı müşâbih **meh-i tâbâna** şabâ

(FKD, G.1, B.5).

mestâne: [1] Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.

Âdemüñ ‘aqlın alur neş’e-i buy-ı ezhâr / N’ola eylerse şikest gülşeni **mestâne** şabâ (FKD, G.1, B.3).

müşâbih kııl-: [1] Benzetmek.

Nür-ı hürşîd-i zamîrûmden alup feyz Fehîm / Gülleri **kıldı müşâbih** meh-i tâbâna şabâ (FKD, G.1, B.5).

n’ol-: [1] Nolsa, nolsa gerek, ne güzel olur.

Âdemüñ ‘aqlın alur neş’e-i buy-ı ezhâr / **N’ola** eylerse şikest gülşeni mestâne şabâ (FKD, G.1, B.3).

naqd-i âsâr-ı dem-i İsî-i rûh-efzâ: [1] Ömür arttıran İsâ nefesinin tesirlerinin parası.

Naqd-i âsâr-ı dem-i İsî-i rûh-efzâyı / Yine vaz’ eyledi ceyb-i gül-i handâna şabâ (FKD, G.1, B.2).

neş’e-i buy-ı ezhâr: [1] Çiçek kokularının ferahlığı.

Âdemüñ ‘aqlın alur **neş’e-i buy-ı ezhâr** / N’ola eylerse şikest gülşeni mestâne şabâ (FKD, G.1, B.3).

nev-rûz: [1] Eski Türkler ve İranlılar’da yeni yılın başlangıcı sayılan 21 Mart. İlbaharın başlangıcı olan bu günde şenlikler düzenleme adeti vardır.

Yine **nev-rûz** irişüp geldi gülistâna şabâ / Virdi peygâm-ı güli bülbül-i nâlâna şabâ (FKD, G.1, B.1).

nür-ı hürşîd-i zamîr: [1] Gönül güneşinin aydınlığı.

Nür-ı hürşîd-i zamîrûmden alup feyz Fehîm / Gülleri kıldı müşâbih meh-i tâbâna şabâ (FKD, G.1, B.5).

peygâm-ı gül: [1] Gülün haberi.

Yine nev-rûz irişüp geldi gülistâna şabâ / Virdi **peygâm-ı güli** bülbül-i nâlâna şabâ (FKD, G.1, B.1).

rindâne: [1] Rintlere yakışır tarzda.

Bülbülân âteş-i ‘aşkıyla der-âgûş olsun / Dügme-i goncaıyı çözdü yine **rindâne** şabâ (FKD, G.1, B.4).

şabâ: [6]. Sabah vaktinde doğudan esen rüzgar. Sevgilinin kokusunu ya da haberini âşığa ulaştıran rüzgardır.

Yine nev-rüz irişüp geldi gülistāna **şabā** / Virdi peygām-ı güli bülbül-i nālāna şabā (FKD, G.1, B.1).

Yine nev-rüz irişüp geldi gülistāna şabā / Virdi peygām-ı güli bülbül-i nālāna **şabā** (FKD, G.1, B.1).

Nağd-i āşār-ı dem-i Īsī-i rūḥ-efzāy / Yine vazʿ eyledi ceyb-i gül-i ḥandāna **şabā** (FKD, G.1, B.2).

Ādemūñ ʿaqlın alur neşʿe-i buy-ı ezhār / N'ola eylerse şikest gülşeni mestāne **şabā** (FKD, G.1, B.3).

Bülbülān āteş-i ʿaşkıyla der-āğüş olsun / Dügme-i goncayı çözdü yine rindāne **şabā** (FKD, G.1, B.4).

Nūr-ı ḥūrşīd-i zamīrūmden alup feyz Fehīm / Gülleri kıldı müşābih meh-i tābāna **şabā** (FKD, G.1, B.5).

şikest eyle-: [1] Kırmak.

Ādemūñ ʿaqlın alur neşʿe-i buy-ı ezhār / N'ola **eylerse şikest** gülşeni mestāne şabā (FKD, G.1, B.3).

vazʿ eyle-: [1] Yerleştirmek (TULUM, s.1835)

Nağd-i āşār-ı dem-i Īsī-i rūḥ-efzāy / Yine **vazʿ eyledi** ceyb-i gül-i ḥandāna şabā (FKD, G.1, B.2).

vir-: [1] Vermek, ulaştırmak.

Yine nev-rüz irişüp geldi gülistāna şabā / **Virdi** peygām-ı güli bülbül-i nālāna şabā (FKD, G.1, B.1).

yine: [3] Tekrar, bir daha.

Yine nev-rüz irişüp geldi gülistāna şabā / Virdi peygām-ı güli bülbül-i nālāna şabā (FKD, G.1, B.1).

Nağd-i āşār-ı dem-i Īsī-i rūḥ-efzāy / **Yine** vazʿ eyledi ceyb-i gül-i ḥandāna şabā (FKD, G.1, B.2).

Bülbülān āteş-i ʿaşkıyla der-āğüş olsun / Dügme-i goncayı çözdü **yine** rindāne şabā (FKD, G.1, B.4).

Sözlük hazırlanırken, iki satır olan beyitler tek satır hâline getirilmiştir. Dîvân'da bulunan tüm şiirler aynı uygulamadan geçirilmiş ve sözlük hazırlanmıştır. Maddede geçen kelimeler koyulaştırılmıştır.²

Hazırlamış olduğumuz sözlüğün amaçlarından biri, bir şairin eserinde kullandığı sözcüklerini ortaya çıkarmaktır. Örneğin; Fehîm-i Kadîm'in Dîvânı'nda "bezm" ve bu kelime ile oluşturulan söz grupları "B" harfinde şu şekilde bulunacaktır:

bezm: [5] Yenilip içilen, sohbet edilen, belirli kuralları olan meclis.

Bezm içinde gördüm ol mâhî oturmuş cām ile / Ebrüvân pür-çîn küleh kec bir nice hüd-kām ile (FKD, Diğer 1, B.21).

Vardı düzdîde nigāhuñ baña bî-hüş itdi / Mest iden **bezmde** şanma beni cām-ı müldür (FKD, G. 101, B.4).

Ebrde şanma hilâl ebrü-yı pür-çîn-i yâr / **Bezmde** oldı 'ayân kâse-i fağfûrdan (FKD, G. 231, B.5).

Bezminde o havf ile şurâhî / Sâkînüñ elinde kılkuş itmez (FKD, Terci-bend 1, B.44).

Çeşmi ki mest-i işve-i maḥmûr-ı nâzdur / Ol dem ki **bezmi** şive çurup bâde-nüş olur (FKD, G. 88, B.3).

bezmgâh-ı hançer-i hün-ḥ'âr: [1] Kan dökücü hançerin meclis yeri.

Bezmgâh-ı hançer-i hün-ḥ'âre itdük zaḥmumuz / Bâde-i hün ile pür olsun ayağ-ı sînemüz (FKD, G. 126, B.3).

bezm-i 'ayş: [1] Yeme içme meclisi.

Bezm-i 'ayşı eyleyüp pîrâste Cemşîd-i 'îyd / Şunmada bir cām her dem birine hürşîd-i 'îyd (FKD, G. 41, B.1).

bezm-i bâde: [1] İçki meclisi.

Ne **bezm-i bâde** ne ruḥ-ı sâde ne geşt-i bâğ / Ser-geşteğân-ı bî-ser ü sāmân-ı gurbetüz (FKD, G. 132, B.6).

bezm-i bahâr: [1] Bahar meclisi.

² Tablo hâlinde kesit olarak verdiğimiz sözlükteki kısaltma ve işaretler ilgili bölümde açıklanmıştır.

Gülşende germ olup ‘araḡ-ı jāleden yine / **Bezm-i bahāra** verdi ‘aceb āb u tāb gül (FKD, G. 195, B.5).

bezm-i cihān: [1] Dünya meclisi.

Cām-ı bilür-ı nāzūki sīm-āb ile ṭolup / **Bezm-i cihānda** kāse-i ‘arz ŧikest olur (FKD, Terki-bend 1, B.37).

bezm-i dehr: [1] Dünya meclisi.

Bu **bezm-i dehre** gelmez bir daḡı mey-nūṣ-ı feyz-i ‘aḡl / Fehīm-i ŧā‘ir-i mestāne-i ferzāneden ŧoñra (FKD, G. 253, B.9).

bezm-i germ-ā-germ: [1] Kızıŧmıŧ meclis.

Bezm-i germ-ā-germde mestāne gelseñ nükteye / Lāl-i maḡz olup Fehīm-i ḡoŧ-edā bī-tāb olur (FKD, G. 79, B.5).

bezm-i ḡāŧŧü’l-ḡās: [1] En güzel meclis.

‘Aḡl-ı evvel cehline biñ ‘özr ile ‘ārif olur / **Bezm-i ḡāŧŧü’l-ḡāsda** ol dem ki ‘irfān gösterür (FKD, K. 10, B.29).

bezm-i ‘iŧve: [1] Naz meclisi.

Niḡāhı **bezm-i ‘iŧve** ḡurmaḡa āmāde olmuŧdur / N’içün āŧüb u fiten āña tertib-i bisāṭ itmez (FKD, G. 118, B.4).

bezm-i ḡurb-ı aḡdes: [1] Mukaddes yakınlık meclisi.

‘Aḡl-ı küll virdüñ beni Cibrīl-i ma‘nī eyledüñ / **Bezm-i ḡurb-ı aḡdese** lāyık nedīm olmak baña (FKD, G. 5, B.3).

bezm-i niḡeh: [1] Allah'ın ruhlara baktıḡı ezel meclisi.

Bezm-i niḡehinde ol ḡazānuñ / Deryūzeḡer-i mey-i eceldür (FKD, Terci-bend 1, B.90).

bezm-i ŧeh-i ‘aŧḡ: [1] Aŧk sultanının meclisi.

Āteŧ-bāzī idersem evlā / **Bezm-i ŧeh-i ‘aŧḡda** nedīmem (FKD, Terci-bend 1, B.135).

bezm-i siḡr ü füsün: [1] Sihir ve büyü meclisi.

Bezm-i siḡr ü füsūnda bī-pervā / ŧūḡ-ı nāzūk-edā niḡāhuñdur (FKD, G. 72, B.2).

bezm-i ‘uŧŧāk: [1] Aŧıklar meclisi.

Bezm-i ‘uṣṣāka eyleyüp teklîf / Der-i āṣūb-ı ḥaṣrı bāz idelüm (FKD, G. 221, B.4).

Sözlüğün bir amacı da, bir kelimenin bulunduğu beytin bağlamında hangi anlamları kazandığını tanımlarıyla vermesidir. Sözelimi; “sal-“ fiili, Fehîm-i Kadîm Dîvânî’nda 18 kez geçmekle beraber 11 farklı anlamda kullanılmaktadır:

şal-: [18]

1. Meydana getirmek, çıkarmak.

Sebeb ol âfet imiş dehre **şalmağa** fitne / Kıyāsî derdi cihân kim zemânedür bâ‘is (FKD, G.28, B.3).

Cihân pür-fitnedür dehre ḳazâ âyâ ne **şalmışdur** / Meger mestâne rahşın ol perî meydâne şalmışdur (FKD, G.75, B.1).

Cihân pür-fitnedür dehre ḳazâ âyâ ne şalmışdur / Meger mestâne rahşın ol perî meydâne **şalmışdur** (FKD, G.75, B.1).

2. Göndermek, yollamak.

Ḥazer ey ḳudsiyân ol şeh-süvâr-ı fitne-engîzüm / Sipâh-ı ‘işvesin şaff-ı dile mestâne **şalmışdur** (FKD, G.75, B.2).

3. Kılıç sallamak.

Fehîm ü cân-ı Fehîm ola çeşmüne ḳurbân / Ne dem ki dehre **şala** tîğ-i ḥün-feşân âfet (FKD, K.11, B.19).

4. İzin vermek.

Fâş iderdi yoḥsa çoḳdan dil o mâha râzını / Gâh **şalar** geh men‘ ider murğ-ı dile şâh-bâzını (FKD, Diğeri 1, B.19).

5. Avlanmak, zarar vermek için bir şeyi serbest bırakmak.

İki şâh-bâzdur çeşm-i ḳazâ-perr ü ḳader-pençe / Birisi şa‘ve-i dil biri murğ-ı câna **şalmışdur** (FKD, G.75, B.3).

Göz ḥabsine bırakıldı dil-i zârı şayd için / Bir şa‘ve üzre **şaldı** iki şâh-bâz ḥayf (FKD, G.159, B.6).

Pâdişeh-i serîr-i nâz olmuş o çeşm-i ‘işveger / **Şalmada** ḳaşd-ı cân için peyk-i nigâhu her taraf (FKD, G.156, B.2).

Çeşmi şaff-ı müjgân **şaldıḳça** ider müjgân hücüm / ‘Askere ḡayret düşer itdüḳçe lâ-büd şâh

ceng (FKD, G.168, B.3).

6. Denizde açılmak.

Maḥabbet lüccesi dirler ki tā ʿarındadır sāḥil / Göñül kim zevraḳın bir baḥr-ı bî-pâyâna **şalmışdur** (FKD, G.75, B.5).

7. Terk etmek.

Egerçi ḥâne-zād-ı dūdmân-ı ʿaḳldur ammā / Cünün-ı dil Fehîm-i bî-dili yabana **şalmışdur** (FKD, G.75, B.7).

Eyledüñ hem-laḳab-ı Ḳays Fehîm-i zârı / Çöle **şalduñ** anı da yaʿni ki Mecnûn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.7).

8. Yansımak.

Ger **şalsa** âl-i mül dilüme laʿlvâr ʿaks / Gör ḫâlîʿüm ki lâle-i küḥ-ı melâl olur (FKD, G.81, B.4).

9. Serbest bırakmak.

Dilüm ki **şalup** vücūd içre noḫta-i ʿaşḳum / Ğariḳ-i ḳaṭre olan ṫurfa baḥr-ı pür-şūram (FKD, K.14, B.42).

10. Bırakmak.

Ḥabâbı eylemiş süde ḳıḫâb-ı heft-eḫlâki / Ḳazâ kim keṣti-i cânı ʿaceb ʿummâna **şalmışdur** (FKD, G.75, B.6).

Yine firḳatdedür ʿâşık olursa yâr ile yek-ten / Felek bî-hüde Ḳays'ı vâdi-i hicrâna **şalmışdur** (FKD, G.75, B.4).

11. Işık saçmak.

Ḥüsni ki pertev **şala** bir gülşene / Ḥârları hep şerer-i ṫür'dur (FKD, G.74, B.4).

Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nın “bağlamli dizin ve işlevsel sözlük”ü oluşturulurken, dönemsel ve Klasik Türk Edebiyatı için hazırlanan sözlüklerden yararlanılmıştır. Sözlükte söz ve söz gruplarına anlam verilirken, başta Mertol Tulum'un “17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı”, F. Steingass'ın “A Comprehensive Persian-English Dictionary”, Mütercim Âsım Efendi'nin “Burhân-ı Katı”, Ahterî Mustafa Efendi'nin “Ahterî-i Kebîr”, Hüseyin Remzi'nin “Lugat-ı Remzî”, Mehmed

Salâhî'nin “Kâmûs-ı Osmânî” sözlükleri başlıca başvuru kaynağımız olmuştur. Ayrıca, Fehîm-i Kadîm'in bir “Sebk-i Hindî” şairi olması dolayısıyla, İran'da hazırlanan ve sözcüklerin edebî anlamlarını içeren özel sözlüklerden Mansur Servet'in “Ferheng-i Kinâyât” ve Rahîm Afîfî'nin “Ferheng-nâme-i Şi'rî” çalışmaları Fehîm'in şiirlerini anlamada çok büyük katkısı olmuştur³.

Fehîm-i Kadîm'in bir Sebk-i Hindî şairi olması, şiirindeki kapalılığı sebebiyle anlam her an fark edilememektedir. Dahası, Klasik Türk Edebiyatı şairlerine göre, çoğu zaman kelimelerin en uzak anlamlarını kullanmaya çalışması, sözcük ve söz gruplarına anlam verilirken bir problem doğurmuştur. Lugatlerde karşılaşılmayan bazı söz ya da söz gruplarını anlamlandırmak için beyitten yola çıkılarak yorum yapılmıştır. Fakat, zorlama anlam verilmeye çalışılmamıştır. Bir sebk-i Hindî şairinin şiirlerinin sözlüğünü hazırlamak çok katmanlı düşünmeyi de beraberinde getirmektedir. Hangi sözün, hangi sözlükte geçtiğini, bunun Fehîm'in söylemek istediğini tam olarak karşılayıp karşılamadığını kestirebilmek kimi zaman mümkün olamamaktadır. Bu sebeple, anlamlandırılma yapılırken sözlüklerden hareket etmemize ve tüm titizliğimize rağmen, gözden kaçanların ve hata payının olabileceği düşünülmelidir.

Fehîm-i Kadîm Dîvânı üzerine iki çalışma yapılmıştır. Bunların ilki 1934'te Sadettin Nüzhet'in hazırlamış olduğu “Fehîm”; diğeri Tahir Üzgör'ün hazırladığı “Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi” adlı çalışmalardır. Tahir Üzgör'ün çalışması Sadettin Nüzhet'in çalışmasına göre daha bilimsel (inceleme, transkripsiyonlu metin, kaynakça, nüsha karşılaştırma vb. özellikler yönünden) olduğu için esas alınmıştır. Fakat, Tahir Üzgör'de ve Sadettin Nüzhet'te bulunan bütün şiirler birbiriyle karşılaştırılmış, bazı yerlerde metin üzerinde tasarruflarda bulunulmuştur.

³ Sözlük hazırlanırken kullanılan tüm sözlükler ilgili bölümde verilecektir.

Tahir Üzgör ile Sadettin Nüzhet arasındaki metin farkları ve sözlükte tercih edilen bazı kısımlar şu şekildedir:

Tahir Üzgör	Rakşda kurbân olayım bir nefes (FKD, K.3, B.3).
Sadettin Nüzhet	Rakşuña kurbân olayım bir nefes (FKD, K.3, B.3). Müfte‘ilün/Müfte‘ilün/Fā‘ilün

Vezne uygunluğu ve anlam bakımından burada Sadettin Nüzhet’in okuyuşu tercih edilmiştir. Tahir Üzgör, “rakşuña” olarak Ü3 ve N nüshalarında olduğunu dipnot olarak belirtmiştir.

Tahir Üzgör	Sensin ol şāh-ı kerīmü’t-ṭāb‘-ı ‘ālī-şān kim / Nüh-felekdür ‘ālem-i cūduña bir kemter şehāb (FKD, K. 5, B. 39).
Sadettin Nüzhet	Sensin ol şāh-ı kerīmü’t-ṭāb‘-ı ‘ālī-rütbe kim / Nüh-felekdür ‘ālem-i cūduña bir kemter şehāb (FKD, K. 5, B. 39). Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilün

Vezne uygunluğu bakımından, “ ‘ālī-rütbe” tercih edilmiştir. Tahir Üzgör, beyit için Ü2 nüshasında ‘ālī-rütbe şeklinde olduğunu dipnot olarak belirtmiştir.

Tahir Üzgör	‘Afv-i luṭfuñdan günāhın cermini eyler recā / Āsitānuñda şevābın kaçd ider şahs-ı şevāb (K.5, B. 47)
Sadettin Nüzhet	‘Afv-i luṭfuñdan günāhın cürmini eyler recā / Āsitānuñda şevābın kaçd ider şahs-ı şevāb (K.5, B. 47) Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilün

Anlam bakımından “cürmini” tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Rümüz fehm ü suḥandān u şā‘ir-i nāzük / ‘Ayān cihān-ma‘ānī velī nihān āfet (K. 11, B.13)
Sadettin Nüzhet	Rümüz-ı fehm ü suḥandān u şā‘ir-i nāzük / ‘Ayān cihān-ı ma‘ānī velī nihān āfet (K. 11, B.13)

	Mefā‘ilün/Fe‘ilātün/Mefā‘ilün/Fe‘ilün
--	---------------------------------------

Vezne uygunluk bakımından Sadettin Nüzhet’in çalışması kabul edilmiştir.

Tahir Üzgör	Görüp emvāc-ı Nîl’i cümle dihkân oldu tohm-eşân / Şikâra murğ-ı ‘îsâ hâzır oldu dâmla dānāda (K.7, B.13)
Sadettin Nüzhet	Görüp emvāc-ı Nîl’i cümle dihkân oldu tohm-eşân / Şikâra murğ-ı ‘îsâ hâzır oldu dām ile dānāda (K.7, B.13)
	Mefā‘ilün/Mefā‘ilün/Mefā‘ilün/Mefā‘ilün

Vezne uygunluk bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Yağod bir şūḥ mā‘ī mevci hārā kıldı pā-endāz / Ƙudūm-ı zevrağ-ı Pāşā-yı ‘ālī-cāh-ı zī-şāna (K.7, B.16)
Sadettin Nüzhet	Yağod bir şūḥ-ı mā‘ī mevci hārā kıldı pā-endāz / Ƙudūm-ı zevrağ-ı Pāşā-yı ‘ālī-cāh-ı zī-şāna (K.7, B.16)
	Mefā‘ilün/Mefā‘ilün/Mefā‘ilün/Mefā‘ilün

Vezin ve anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Dil-i gürg zīb-i silāḥ ile şeci‘ olmaz merd / Pençe-i şîr-i musavverde belī zūr olmaz (Kit’a 1, B.8)
Sadettin Nüzhet	Dil gerek zīb-i silāḥ ile şeci‘ olmaz merd / Pençe-i şîr-i musavverde belī zūr olmaz (Kit’a 1, B.8)
	Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün

Vezin ve anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Rüz-ı maḥşer bulunur dest-i nigāhuḥda senūñ / Nāme-i mazleme -i ḥūn-ı şehīdān-ı ƙazā (FKD, G. 12, B.5).
Sadettin Nüzhet	Rüz-ı maḥşer bulunur dest-i nigāhuḥda senūñ / Nāme-i muzlime -i ḥūn-ı şehīdān-ı ƙazā (FKD, G. 12, B.5).
	Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün

Anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Meclis-i ‘uṣṣāḳda ol meh ki sāḡar nūṣ ider / Çeşm-i ğamze bāde-i nāzı ber-ā-ber nūṣ ider (FKD, G.52, B.1).
Sadettin Nüzhet	Meclis-i ‘uṣṣāḳda ol meh ki sāḡar nūṣ ider / Çeşm ü ğamze bāde-i nāzı ber-ā-ber nūṣ ider (FKD, G.52, B.1). Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün

Anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Her mürde-dil ki mālīk-i mülk-i vişāl olur / Hük-m-i ‘adem ādeme emr-i muḡāl olur (FKD, G.81, B.1).
Sadettin Nüzhet	Her mürde-dil ki mālīk-i mülk-i vişāl olur / Hük-m-i ‘adem ol ādeme emr-i muḡāl olur (FKD, G.81, B.1). Mef‘ülü/Fā‘ilātü/Mefā‘ilü/Fā‘ilün

Vezin ve anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Şafaḳ ḡünün ider tıfl-ı felek zīb-i cebīn / Fitne bismilgeh-i çeşmüñde ki ḡurbānuñ olur (FKD, G.83, B.6).
Sadettin Nüzhet	Şafaḳ-ı ḡünün ider tıfl-ı felek zīb-i cebīn / Fitne bismilgeh-i çeşmüñde ki ḡurbānuñ olur (FKD, G.83, B.6). Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün

Vezin ve anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Ġamzesi ḡün-ı dil şīre-i cān itmede nūṣ / Çeşm-i ḡün-h‘ār-ı siyeh-mest ise maḡmūr henüz (FKD, G.120, B.2).
Sadettin Nüzhet	Ġamzesi ḡün-ı dil ü şīre-i cān itmede nūṣ / Çeşm-i ḡün-h‘ār-ı siyeh-mest ise maḡmūr henüz (FKD, G.120, B.2). Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün

Vezin ve anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Ġāret itdi feleküñ cümle metā‘-ı ḡaylin / İtmeden ğamzesini fitnede meşhūr henüz (FKD, G.120, B.3).
Sadettin Nüzhet	Ġāret itdi feleküñ cümle metā‘-ı mekrin / İtmeden ğamzesini fitnede meşhūr henüz (FKD,

	G.120, B.3). Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün
--	---

Anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Ya hāl-i dil-ber ü ya rûh-ı ‘İsî’dür / Pervānegān-ı pertev-i ṭab‘-ı münîrümüz (FKD, G.129, B.4).
Sadettin Nüzhet	Ya hāl-i la‘l-i dil-ber ü ya rûh-ı ‘İsî’dür / Pervānegān-ı pertev-i ṭab‘-ı münîrümüz (FKD, G.129, B.4). Mef‘ülü/Fā‘ilātü/Mefā‘ilü/Fā‘ilün

Vezin ve anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Pertev-i hürşiddendür cāmesi ‘İsā-mişāl / Rağş ider meh gibi bir rûh-ı mücerreddür gönül (FKD, G.194, B.4).
Sadettin Nüzhet	Pertev-i hürşid-i cāndur cāmesi ‘İsā-mişāl / Rağş ider meh gibi bir rûh-ı mücerreddür gönül (FKD, G.194, B.4). Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilātün/Fā‘ilün

Vezin ve anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir. Nitekim, Tahir Üzgör de dipnot olarak Ü2 ve Ü3 nüshalarında bu şekilde yazıldığını belirtmiştir (1991, s.562).

Tahir Üzgör	Nigāh-ı çeşmi nedür luṭf ile tebessümi ne / Bu şiveden o şehüñ müdde‘ā nedür bilmem (FKD, G.205, B.6).
Sadettin Nüzhet	Nigāh-ı hışmi nedür luṭf ile tebessümi ne / Bu şiveden o şehüñ müdde‘ā nedür bilmem (FKD, G.205, B.6). Mefā‘ilün/Fe‘ilātün/Mefā‘ilün/Fe‘ilün

Anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Ġarīb girye ile eylerem mu‘āmeleyi / Nedīm-i ḥande ile gāh-gāhdur kārüm (FKD, G.216, B.5).
Sadettin Nüzhet	Ġarīm-i girye ile eylerem mu‘āmeleyi / Nedīm-i ḥande ile gāh-gāhdur kārüm (FKD, G.216, B.5). Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün

Vezin ve anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Gezend-i çeşm zaḥm-ı sīne-i ‘uṣṣāķı def için / Olur şad berķ-ı sūzān ḥaṇçer-i ser-tīzūne ķurbān (FKD, G.226, B.4).
Sadettin Nüzhet	Gezend-i çeşm-i zaḥm-ı sīne-i ‘uṣṣāķı def için / Olur şad berķ-ı sūzān ḥaṇçer-i ser-tīzūne ķurbān (FKD, G.226, B.4). Mefā‘ilün/Fe‘ilātün/Mefā‘ilün/Fe‘ilün

Vezin ve anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Oldı dil cünbüş-i māh-ı nev ebrūñı görüp / Sipeh-endāz-ı ḥıred ma‘reke-ārā-yı cünün (FKD, G.243, B.6).
Sadettin Nüzhet	Oldı dil cünbüş-i māh-ı nev-i ebrūñı görüp / Sipeh-endāz-ı ḥıred ma‘reke-ārā-yı cünün (FKD, G.243, B.6). Mefā‘ilün/Fe‘ilātün/Mefā‘ilün/Fe‘ilün

Vezin ve anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Tā-be-key gamze teğāfül gibi pinhān olsun / Her nigāh ile ki biñ cān saña ķurbān olsun (FKD, G.244, B.1).
Sadettin Nüzhet	Tā-be-key gamze teğāfül gibi pinhān olsun / Bir nigāh eyle ki biñ cān saña ķurbān olsun (FKD, G.244, B.1). Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün/Fe‘ilātün

Vezin ve anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Zīr ü bemiyle eyledi tebşīr maķdemūñ / ‘Ūduñ yapıdı ķāsıd-ı muṭrıb ķulağına (FKD, G.252, B.3).
Sadettin Nüzhet	Zīr ü bemiyle eyledi tebşīr-i maķdemūñ / ‘Ūduñ yapıdı ķāsıd-ı muṭrıb ķulağına (FKD, G.252, B.3). Mef‘ülü/Fā‘ilātü/Mefā‘ilü/Fā‘ilün

Vezin ve anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Teşbîh ider cüşişini eşküme ‘ummân / Kim ağlar idi dîde-i giryân gibi olsa (FKD, G.255, B.6).
Sadettin Nüzhet	Teşbîh ideli cüşişini eşküme ‘ummân / Kim ağlar idi dîde-i giryân gibi olsa (FKD, G.255, B.6). Mef‘ülü/Mefâilü/Mefâ‘ilü/Fe‘ülün

Vezin bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Zaḥm-ı dilümde seyr idüñ cüşiş-i ḥün-ı germümi / Püte-i âteş içre şan oldı şerer güdâḥte (FKD, G. 271, B.5).
Sadettin Nüzhet	Zaḥm-ı dilümde seyr idüñ kaṭre-i ḥün-ı germümi / Püte-i âteş içre şan oldı şerer güdâḥte (FKD, G. 271, B.5). Müfte‘ilün/Mefâ‘ilün/Müfte‘ilün/Mefâ‘ilün

Anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir. Nitekim, Tahir Üzgör, Ü1, A ve N nüshalarında “kaṭre-i” şeklinde olduğunu dipnot ile göstermektedir (1991, s.658).

Tahir Üzgör	Baḥr-ı gama âşinâ olan ğavvāsâ / Deryâda olur şadef egerçi ammâ (FKD, Rübai 2, B. 1).
Sadettin Nüzhet	Baḥr-ı gama âşinâ olan ğavvāsâ / Deryâda olur şadef egerçi peydâ (FKD, Rübai 2, B. 1).

Anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

Tahir Üzgör	Ey Yūsuf-ı ‘İsâ-dem-i Mūsâ-lüknet / Zülfi ejder ü leb-i rüḥda vü ḥüsn-âfet (FKD, Rübai 6, B.1).
Sadettin Nüzhet	Ey Yūsuf-ı ‘İsâ-dem ü Mūsâ-lüknet / Zülfi ejder ü leb-i rüḥda vü ḥüsn-âfet (FKD, Rübai 6, B.1).

Anlam bakımından ikincisi tercih edilmiştir.

2.2. Sözlük Kullanım Kılavuzu

1. Sözlükte alfabetik sıralama esas alınmıştır. Madde başları kenardan, tanıklar ise içeriden başlatılmıştır.
2. Sözcüklerin kökeni ya da türü belirtilmemiştir.
3. Sözcük grupları, metinde geçtiği şekilde madde başı olarak gösterilmiştir. Arapça, Farsça ve Türkçe tamlamalar, nispet î’si alan sözcükler madde başı olarak kullanılmıştır.

Örneğin, “cādū” sözcüğü tek başına geçtiyse madde başı yapılmış, “cādū”nun içinde bulunduğu tamlamalar da ayrı olarak madde başı şeklinde gösterilmiştir:

cādū: [1] Göz bağlayıcı, büyücü (TULUM, s.475).

Çeşmidür o āhuvāne **cādū** / Kim ḥame-i sihr-naqş-ı taqdīr (FKD, Terci-bend 1, B.32).

cādū-fetān: [1] Fitneci büyücü.

İtmede **cādū-fetān** fitneye ta‘līm-i ceng / Nusḥa-i ḥaşr oldı şehr ṭarḥ-ı şer ü şurdan (FKD, G. 231, B.10).

cādū-firīb: [1] Büyüsüyle aldatan|| Büyülü güzellik unsurlarıyla aldatan.

Bir ‘aceb **cādū-firībe** oldı cānum mübtelā / Kārı ben ālüfteye gāhī vefā gāhī cefā (FKD, Diğer 1, B.5).

cādū-nigeh: [1] Bakışıyla etkileyen.

‘Arz idüp ḥüsnin o **cādū-nigehüm** ḥübāna / Eyledi cem‘ perī-rūları āyīnesine (FKD, G. 269, B.3).

cādū-yı ḥayāl: [1] Şair (SERVET, s.127).

Cādū-yı ḥayālūñle Fehīm oldı bu şīve / Endīşe-i mu‘ciz-fen-i seḥḥāruña maḥşūş (FKD, G. 146, B.7).

cādū-yı ḥün-rīz: [1] Sevgilinin kan dökken kirpikleri.

Ey **cādū-yı ḥün-rīz** yeter sīne-i cāna / Müjgānuñı geh nāvek ü geh nīşter eyle (FKD, G. 267, B.4).

cādū-yı kilk: [1] Şâirin yazma kudreti.

Reşk ider görse **cādū-yı kilküm** / Mu‘ciz-i Mūsī İbn-i ‘İmrān’ı (FKD, K. 17, B.33).

4. Bütün sözcüklerin sıklıkları, sözcükten sonra gelen [] köşeli parantez içinde gösterilmiştir. Bir sözcüğün farklı anlamları belirtilirken, [] kullanılmamıştır.

pā-māl id-/it-: [6]

1. Üstün gelmek (STEINGASS, s.233).

Felek de olmasa elbetde bir nā-dān **ider pā-māl** / Ezelden resm ü ‘ādetdür bu zillet ehl-i ‘irfāna (FKD, K.7, B.46).

2. Kapatmak, gizlemek.

Pā-māl iderse turra haṭ-ı sebzūni n'ola / Gülzār içinde berg-i giyāha ne i'tibār (FKD, G.45, B.5).

3. Hor görmek, âciz görmek.

İtme pā-māl ki Ḳays'ın dil-i pür-dāğıdır / Gonca-i lāle-i pejmürde-i şahrā-yı cünün (FKD, G.243, B.3).

4. Uzun saçın bele dolanması..

Zülfin o büt-i tāze-belā **itmede pā-māl** / Nev-kāfir olan izzet-i zünnārı ne bilsün (FKD, K.4, B.19).

5. Bozmak, dağıtmak.

Destār-ı kebūdın felekün **itmege pā-māl** / Mevḳūf-ı kemīn neşve-i peymāne-i aşḳam (FKD, G.197, B.3).

6. Ayaklar altına almak, ezmek.

Çarḥ-ı dūn yā Rab Fehīm-i aşıḳ-ı üftādeveş / Hîç mesti şehr-i rüsvāyide **pā-māl itmesün** (FKD, G.245, B.5).

5. Sözcüklerin gerçek anlamları sıralamada ilk olarak verilmiş, sözcüğün mecazi anlamları || işaretinden sonra verilmiştir.

6. Anlamlandırmada kaynak gösterilen yabancı dildeki (İngilizce, Farsça) eserlerden yapılan alıntılar çevirme, sadeleştirme, yeniden düzenleme ya da aynen aktarma şeklinde verilmiştir.

7. Kaynak alınan sözlükler, kısaltması ve sayfa numarası ile birlikte verilmiştir (STEINGASS, s.187 gibi).

8. Maddelerde açıklama gerektiren yerlerde, farklı kaynaklardan yararlanılarak açıklamada bulunulmuştur.

āb-ı rüy-ı nev-bahār: [1] Baharın şerefi. Âb-ı rûy, “izzet, şeref, meşhurluk ve yüz güzelliği” anlamlarına gelmektedir (Babacan, 2012, s.277).

Gül gül olmuş rüy-ı şeb-nem-rîzi gül-geşt itmede / Olmuş ol göncam çemende **āb-ı rüy-ı nev-bahār** (FKD, G.48, B. 4).

9. Aynı anlamda kullanılan madde başları için (bk.) kısaltmasıyla, ilgili maddelere gönderme yapılmıştır.

âb-ı Hızr: [2] İçene ölümsüzlük veren su; bk. Âb-ı hayât, âb-ı hayvân.

Ol teşneyem ki teşne iken baña **âb-ı Hızr** / İtdi kızâ muqâbil-i zehr-âb-ı hûn beni (FKD, Terkib-bend 1, B. 47).

Huşk ise ger la'li **âb-ı Hızr'dan** bir kıtredür / Bu hevâda çeşme-i âb-ı hayât olur serâb (FKD, K. 5, B. 24).

10. Deyimler, atasözleri ve kalıplaşmış sözler italikle gösterilmiştir.

11. Bağlaçlar (u, ü, ya..ya vb.) madde başı olarak gösterilmiş, bunların görevleri belirtilmiştir.

12. Sözcüklere zorlama anlam verilmekten kaçınılmıştır.

13. Tahir Üzgör'ün hazırlamış olduğu metin, İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" makalesindeki görüşlere göre düzeltilmiştir.

14. Tamlama içinde "î" ile yazılması gereken yerler, esas alınan çalışmada vezin gereği "i" ile gösterilmiştir. Örneğin, metindeki "**uzleti-i** zâviye-i sîne" tamlaması, aslında "**uzletî-i** zâviye-i sîne" olması gerekmektedir. Sözlükte, madde başlarında bunlar, esas alınan çalışmadaki şekliyle gösterilmiştir.

2.3. Sözlüğün Hazırlanmasında Kullanılan Kaynaklar⁴

KISALTMALAR	SÖZLÜK KAYNAKÇASI
AFÎFÎ	Afîfi, Rahîm, Ferheng-nâme-i Şi'rî (3 Cilt), Tahran 1391
AHTERÎ-İ KEBÎR	Ahterî Mustafa Efendi, Ahterî-i Kebir

⁴ Bu bölümde sözlüğün hazırlanmasında kullanılan sözlükler verilmiştir. Çalışmamız için yararlanılan diğer kaynaklar "Kaynakça" bölümünde verilmiştir. Alfabetik sıralama kısaltmalara göre yapılmıştır.

	(haz.: Ahmet Kırkkılıç – Yusuf Sancak), Türk Dil Kurumu, Ankara 2009
AKGÜL	Akgül, Leyla, Pir Sultan Abdal Sözlüğü, LA Kitap Yayınları, Ankara 2014
ALP ve ALP	Alp, Ali Rıza ve Alp, Sabahat, Büyük Osmanlı Lûgatı (4 Cilt), Türk-Ar Neşriyat Yurdu, İstanbul 1958
AND	And, Metin, Minyatürlerle Osmanlı- İslâm Mitologyası, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2018
BELÂGAT-I OSMÂNİYYE	Ahmet Cevdet Paşa, Belâgat-ı Osmâniyye (haz.: Mehmet Gümüşkılıç), Kapı Yayınları, İstanbul 2016
BURHÂN-I KATI	Mütercim Âsım Efendi, Burhân-ı Katı (haz.: Mürsel Öztürk – Derya Örs), Türk Dil Kurumu Yayınları, İstanbul 2009
CANIM	Canım, Rıdvan, Divan Edebiyatının Kaynakları, Akıl Fikir Yayınları, İstanbul, 2016
DEHHUDA	Dehkhodâ, Aliakbar, Lugatnâme, Tahran Üniversitesi Yayınları, Tahran 1998
DEVELLİOĞLU	Devellioğlu, Ferit, Osmalica-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi, Ankara 2012
EYÜBOĞLU	Eyüboğlu, E. Kemal, Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler (2 Cilt), Doğan Kardeş Matbaacılık ve Sanayii A.Ş., İstanbul 1973
FERHENG-İ ŞU'ÛRÎ	Şu'ûrî Hasan Efendi, Lisânü'l-Acem Ferheng-i Şu'ûrî (2 Cilt) (haz.:Ozan Yılmaz), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2019
GÖKDAYI	Gökdayı, Hürriyet, Türkçede Kalıp Sözler, Kriter Yayınları, Ankara 2015
GÖLPINARLI	Gölpınarlı, Abdülbâki, Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul 1977
HALÎMÎ	Lutfullah b. Ebu Yusuf el-Halîmî, Lûgat-ı Halîmî (haz.:Adem Uzun), Türk Dil

	Kurumu Yayınları, Ankara 2013
KA	Şemseddîn Sâmi Kâmûsü'l-Âlâm, Mihran Matbaası, İstanbul 1889, C.1
KANAR	Kanar, Mehmet, Farsça Dilbilgi Konuşma, Çeviri Tekniği - Farsça-Türkçe/Türkçe-Farsça Sözlük, Say Yay. İstanbul 2011
KANAR2	Kanar, Mehmet, Büyük Farsça-Türkçe Sözlük, Say Yayınları, İstanbul 2016
KESKİN(a)	Koç Keskin, Neslihan, Örnekli ve Resimli Osmanlı Çiçek Adları Sözlüğü, Kurgan Edebiyat Yay., Ankara 2018
KOÇU	Koçu, Reşat Ekrem, Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü, Sümerbank Kültür Yayınları, Ankara 1967
KUŞOĞLU	Kuşoğlu, Mehmet Zeki, Türk Okçuluğu ve Sultan Mahmud'un Ok Günlüğü, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2006
LEHCETÜ'L-LUGAT	Şeyhülislâm Mehmed Esad Efendi, Lehcetü'l-Lügat (haz.: Doç. Dr. H. Ahmet Kırkkılıç), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1999
LEVEND	Levend, Agâh Sırrı, Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar, Dergâh Yayınları, İstanbul 2018
LEXICON	Redhose, Sir James W., A Turkish and English Lexicon, Çağrı Yayınları, İstanbul 2011
LTC	Ahmed Rıfat Efendi, Lügat-ı Tarihiyye ve Coğrafiyye (7 Cilt), Keygar Neşriyat, Ankara 2004
LUGAT-I CÛDÎ	İbrahim Cûdî, Lügat-ı Cûdî, Kütüp-hâne-i Hamdî, H.1332
LUGAT-I REMZÎ	Doktor Hüseyin Remzî, (haz.:Ali Birinci) Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2018 (2 Cilt)
LUGAT-I SALÂHÎ	Mehmed Salâhî, Kâmûs-ı Osmânî I-

	II(haz.: Ali Birinci), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2019
LÜGAT-I NÂCÎ	Muallim Nâcî, Lügat-ı Nâcî (Osmanlıca-Türkçe Sözlük) (faz.: Furkan Öztürk), Beyan Yayınları, İstanbul 2019
MLO	Redhouse, William James, Müntehabât-ı Lügat-i Osmâniyye (Tıpkıbasım), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2016
OKYANUS	Mütercim Âsım Efendi, el-Okyânûsü'l-Basît fi Tercemeti'l-Kâmûsi'l-Muhit (6 Cilt), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2013
OLGUN ve DRAHŞAN	Olgun, İbrahim; Drahşan, Cemşit, Farsça – Türkçe Sözlük, Tebriz 1984
ONAY	Onay, Ahmet Talât, Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü – Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı (faz.: Cemal Kurnaz), H Yayınları, İstanbul 2009
OŞK	Şentürk, Ahmet Atilla, Osmanlı Şiir Kılavuzu 1, OSEDAM, İstanbul 2016 Şentürk, Ahmet Atilla, Osmanlı Şiir Kılavuzu 2, OSEDAM, İstanbul 2017 Şentürk, Ahmet Atilla, Osmanlı Şiir Kılavuzu 3, OSEDAM ve DBY Yayınları, İstanbul 2019
OTBES	Tulum, Mertol, Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul 2013
ÖZTUNA	Öztuna, Yılmaz, Türk Mûsikîsi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2000
ÖZTÜRK	Öztürk, Furkan, Bâkî Divanı Sözlüğü Bağlamalı Dizin ve İşlevsel Sözlük, DBY Yayınları, İstanbul 2016
PAKALIN	Pakalın, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I-II-III, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1993
PALA	Pala, İskender, Ansiklopedik Dîvân Şiiri

	Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul 2010
SAKAOĞLU	Sakaoğlu, Necdet, Osmanlı Tarih Sözlüğü, Alfa Yayınları, İstanbul 2017
SERTOĞLU	Sertoğlu, Midhat, Osmanlı Tarih Lügatı, Kurtuba Kitap, İstanbul 2015
SERVET	Mansur, Servet, Ferheng-i Kinâyât, Tahran 1375
STEINGASS	STEINGASS, F., A Comprehensive Persian-English Dictionary, Çağrı Yayınları, İstanbul 2005
ŞEMSEDDİN SÂMÎ	Şemseddin Sami, Kâmûs-ı Türkî (haz.: Raşit Gündoğdu – Niyazi Adıgüzel – Ebul Faruk Önal), İdeal Kültür ve Yayıncılık, İstanbul 2017
ŞENÖDEYİCİ	Şenödeyici, Özer, Nâilî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük], Cafe&Serüven Yay., İstanbul 2015
ŞİMŞEK	Şimşek, Selami, Tasavvuf Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, Litera Yay., İstanbul 2017
ŞÜKÜN	Şükün, Ziya, Farsça-Türkçe Lûgat Gencine-i Güftar Ferheng-i Ziya (10 Cilt), Milli Eğitim Basımevi, 1967-1968
T.S.	Komasyon, XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklarıyla TARAMA SÖZLÜĞÜ (8 Cilt), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009
TIETZE	Tietze, Andreas, Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lügatı I-II, Simurg Yayınları, İstanbul 2002
TOKMAK	Tokmak, A. Naci, Teleffuzlu Türkçe-Farsça Ortak Deyimler Sözlüğü, Simurg Yayınları, İstanbul 2001
TULUM	Tulum, Mertol, 17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011
TÜRK LUGATI	Hüseyin Kazım Kadri, Türk Lügatı I (1927), II (1923), III (1943), IV (1945),

	Maarif Matbaası, İstanbul
ULUDAĞ	Uludağ, Süleyman, Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, Kabalcı Yay., İstanbul 2012
YILDIRIM	Yıldırım, Nimet, Fars Mitolojisi Sözlüğü, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2008
YILMAZ	Yılmaz, Mehmet, Kültürümüzde Ayet ve Hadisler (Ansiklopedik Sözlük), Kesit Yayınları, İstanbul 2013

2.4. Kısaltma ve İşaretler

B.	Beyit
bk.	Bakınız
C.	Cilt
FKD	Fehîm-i Kadîm Dîvânı
G.	Gazel
İA	İslam Ansiklopedisi
K.	Kaside
md.	Maddesi
R.	Rubai
s.	Sayfa
S.	Sayı
[...]	Sıklık
	Yan anlam, mecaz anlam
.../...	Beyin ilk ve ikinci mısrası

A/Ā

a: [1] Hey, ey anlamına gelen seslenme ünlemi.

Pîr gönlüm yine bir nev-rese oldu ‘aşık / **A** benim taze gülüm taze cüvānum diyerek (FKD, G.170, B. 3).

āb: [23]

1. Su.

Münkesif zāhir olur ger baħra düşse ‘aks-i mihr / Ol kadar gerd-i kederden tîre vü tār oldu **āb** (FKD, K. 5, B. 12).

Çatre çatre hūy degül berg-i gülinden mevc-zen / Şeb-nemāsā **āb** oldu şu‘le-i reng-i hicāb (FKD, K. 5, B. 22).

Tāb-ı germādan leṭāfet buldı ecsām-ı saķıl / Ol kadar kim **āba** dökseñ güte-ħor olmaz türāb (FKD, K. 5, B. 15).

Bir **ābdur** tîgi ki ger itse gelūsından güzer / A‘dā-yı dīnūñ ser-be-ser cismın ider nār-ı caħīm (FKD, K. 6, B. 12).

O ħükm itdiyse bāda **āba** cārīdür bunuñ ħükmi / Ki ebrāsā olup şāmil ‘umūmī luṭfi insāna (FKD, K. 7, B. 18).

Hemīşe tā ola bed-ħ̄āhuññ gelūsında / Şarāb āteş ü **āb** üstüħ̄ān u nān āfet (FKD, K. 11, B. 18).

Ne ħikmetdür ki dil-ber āteş-ı ħū hevāyīdür / Egerçi aşl-ı fıṭratde bir **āb** u ħākdendür hep (FKD, G.17, B. 5).

‘Aks-i la‘lün cāmda ber-‘aks itmiş gerçi kim / **Āb** ile germ-ülfet olmaz aħker-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B. 2).

Ne deñlü zevķ-fezā ise kām-teşneye **āb** / Dile o mertebedür sūz-ı cān-güdāz lezīz (FKD, G.44, B. 4).

Şem‘i pür-sūz u güdāz itse ‘aceb mi şevķumuz / Tāb-ı dilden şu‘leyi **āb** eyleyen pervāneyüz (FKD, G.134, B. 4).

Müdām olur leb-i la‘li şarābdan maħzūz / ‘Aceb ‘aceb ki ola şu‘le **ābdan** maħzūz (FKD, G.150, B. 1).

Şarābı **āb** olurdı ābı zehr-āb / Bu ṭāli‘le eger peymāne olsam (FKD, G.199, B. 4).

Şu'leyem tâb n'iydügin bilmem / Lücceyem **âb** n'iydügin bilmem (FKD, G.204, B. 1).

Ûacletinden **âb** olur ağızında lafz-ı yâ şanem / Berhemen güş itse ger gülbank-i yâ Rab yâ Rab'um (FKD, G.217, B. 4).

Ğonca-i âteş-nesîmüz **âb** düşmendür bize / Bülbül-i pervâne-ţab'uz şu'le gülşendür bize (FKD, G.273, B. 1).

Rûyı 'arağ-rîz iken ĥattını gör şanki **âb** / Dûdı bülend eyleyüp şu'leyi pest eyledi (FKD, G.281, B. 2).

Geh 'ârif-i müstağnî vü gâhî muhtâc / Geh **âb** u geh âteş içre mânend-i zücâc (FKD, Rûbai 8, B. 1).

Olduğça 'arahnâk ruğ-ı pür-tâbuñ / Gör cilvegehin şu'le içinde **âbuñ** (FKD, Rûbai 33, B. 1).

Gördüm ol hûn-rîz şâha 'arz-ı hâl emr-i muhâl / Gâh **âb** u gâh âteş geh cemâl ü geh celâl (FKD, Diğer 1, B. 15).

2. Akarsu

Görinür **âbda** nîlüfer-i hürşîd gibi / Kosañ ol sîne-i âyîne-mişâl üstine gül (FKD, G.196, B. 4).

Âbda mâh gibi sîne-i şâfum verdi / İzîrâb ile o meh-pâreye zahmet bu gece (FKD, G.257, B. 7).

3. Utanmak (OŞK, C.1, s.32)

Seher âteşle **âb oldı** dehânına müşa'bidvâr / Hüner 'arz eyledi gül-bün çıķup meydâna gülşende (FKD, G.260, B. 3).

âb it-: [2] Su hâline getirmek.

Tâ tâbiş-i ĥarâret-i mihr-i hezârdan / Eczâ-yı bād-ı şubĥgehi **itdi âb** gül (FKD, G.195, B. 4).

Şu'le-süz-ı âteşem ki ţab'umdan / Zühre-i ĥüsn ü 'aşkı **âb itdüm** (FKD, K. 2, B. 16).

âb u gil: [1] "Su ve toprak anlamına gelen bu tabir aslında insanın yararıldığı 'balçık' kastedilmek üzere kullanılır.(...) 'Âb ü gil' insanın maddî yönünü, bedenini, değersiz ve süflî tarafını temsil eder" (OŞK, C.1, s.27).

Müntabı' âyîneye meh tütî-nefsdür nâţıka / Bü'l-'aceb terkîb-i kudsî **âb u gildür** cevherüm (FKD, G.225, B. 4).

āb ü hevā-yı hūy-ı dost: [1] Sevgilinin terinin su ve havası.

Lālesi şule güli şule nesīmi şuledür / İtdi bāğum perveriş **āb ü hevā-yı hūy-ı dost** (FKD, G.25, B. 6).

āb u tāb: [2] Parlaklık, güzellik.

Olmaya **āb u tābda** hem-ser-i gevher-i Fehīm / Baħr-ı ‘ademde beslese nice güher bu nüh-şadef (FKD, G.156, B. 5).

Tāb-ı mülden rüy-ı hūn-rīzūñ görüp ser-germüñem / Şem‘a pervāne olurum **āb u tābuñ** görmesem (FKD, G.210, B. 3).

āb u tāb ver-: [2] Parlaklık, güzellik vermek.

Gülşende germ olup ‘arağ-ı jāleden yine / Bezm-i bahāra **verdi** ‘aceb **āb u tāb** gül (FKD, G.195, B. 5).

Geh cām u gāh çeşmüme şun ‘aks-i gamzeñi / Tīğ-i kaçāya şan‘at ile **āb u tāb ver** (FKD, Terkib-bend 1, B. 52).

āb u tāb-ı maħşer: [1] Maħşerin görkemi.

Şule-i āh-ı dilem hūn-āb-ı çeşm-i ‘āşıkām / Giry-e-rīz ü sīne-sūzam **āb u tāb-ı maħşerem** (FKD, G.207, B. 4).

ābā Eyyūb: [1] Hz. Eyüp || Hz. Eyyūb, çok zengin olması, birçok evladının olması ve dünyadaki tüm güzelliklere sahip olması nedeniyle Allah tarafından sınanmak istenen bir peygamberdir. Hz. Eyyūb’un bu zenginliği elinden alınmış, çocukları vefat etmiş ve vücudunda yaralar açılmaya başlamıştır. Hz. Eyyūb, bu durumun Allah’tan geldiğini bilerek sabretmiştir. Kendisini görenlerin “Allah, ondan vazgeçti” sözüne incinen Hz. Eyyūb, Allah’a yalvararak kendisine şifa vermesini istemiştir. Bu isteği, Allah tarafından kabul görmüş ve eski zenginliğine tekrar kavuşmuştur (CANIM, s. 195). Dīvān Şiiri’nde sabrın timsali olan Hz. Eyyūb’un sabrı, sevgilisine ulaşmak isteyen âşık için dayanılmak bir sıkıntıdır. Ayrıntılı bilgi için bk. Ömer Faruk Harman (1995), “Eyyūb” md., İA. C.12, s.:16-17; Nurettin Albayrak (1995), “Eyyūb” md., İA. C.12, s.:17

Ābā Eyyūb ise de ĥasta olan şabr itmez / Çeşm-i bīmāri neden hūn-ı dile şābirdür (FKD, G.107, B. 2).

ābād it-: [1] İmar etmek. || Yüzünü güldürmek, mesut etmek.

Mi‘mār-ı nigāh-ı ilṭifātuñ / **İtmez** mi ĥarāb-ı ‘aşkı **ābād** (FKD, Terkib-bend 2, B. 42).

‘abā-püş ol-: [1] Aba giymek. || Derviş olmak, dünya nimetlerine sırt çevirmek.

‘Andelībān-ı çemen yine ‘**abā-pūş olsun** / Şāhid-i ğonca-i gül hil‘at-i zībā geysün (FKD, G.246, B. 3).

abdāl: [2] “Temiz yürekli, safderun, perişan kılıklı” (ŞİMŞEK, s.15). “XIII. Yüzyılda, yalın ayak, başı kabak gezen, elindeki Hindistan cevizinden yapılmış keşkölünü birşey istediği kişiye uzatan, keşküle konanları, mensup olduğu yahut konuk bulunduğu tekkeye götürüp sunan, sakal, bıyık, saç ve kaşlarını usturayla tıraş eden, göğüslerine, Hazret-i Ali’nin adını, Zülfekar denen kılıcın resmini dövmeye dövdüren, çok defa toplu bir halde bayraklarıyla, şehir-şehir, köy-köy gezen, inançlarını yayan Şî-Batınî inançlar besleyen bir derviş taifesi (...)” (GÖLPINARLI, s.5). Ayrıntılı bilgi için bk. Süleyman Uludağ (1988), “Abdal” md., İA, C.1, s. 59-61.

Hāne-ber-düş bir **abdāla** dönüp bir nāqa / Yār-ı maħmille revān oldu şitābān olarak (FKD, K. 16, B. 4).

Mihr ü mehle āsumān bir sīne-süz **abdāldur** / Kim tırur pehlū-yı pür-dāğında aħker rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 11).

āb-dih-i ħırmen: [1] Harmanın sulayıcısı.

Ol ħūşe-i ber-mezra‘a-i ‘ālem-i nūruz / Kim berķ-ı belā **āb-dih-i ħırmenümüzdür** (FKD, G.110, B. 2).

‘**Abdullāh:** [1] Allah'ın nuru, dünya güzellerinin güneşi.

Nedür ol tırz-ı levendāne o şāhāne reviş / Mihr-i ħübān-ı cihān nūr-ı Ĥudā ‘**Abdullāh** (FKD, K. 9, B. 3).

āb-efşān ol-: [1] Yanan gönlü su saçarak ferahlatmak.

Senüñ ‘ahdüñde nālān yok meger ‘uşşāk nāşıħdan / Ki **āb-efşān olur** pend ile dā’im cān-ı sūzāna (FKD, K. 7, B. 42).

āb-gīr: [1] Havuz (STEINGASS, s.9).

Āb-gīr olur o gülşen güli nīlūfer olur / Feyz-i te’sīr-i ruħ u dīde-i giryānumdan (FKD, G.229, B. 4).

āb-ı bāde: [1] Şarap suyu.

Bāğ-ı ħüsni olmadan şād-āb **āb-ı bādeden** / ‘Ārızın gül-rīz ider cānāne tāb-ı bādeden (FKD, G.233, B. 1).

āb-ı bārān: [1] Yağmur.

Ĥuşe-i kiş-t-zārını nāfe / **Āb-ı bārānını** gül-āb itdüm (FKD, K. 2, B. 36).

âb-1 hayât: [2] Ayrıntılı bilgi için bk. Ahmet Yaşar Ocak (1988), “Âb-1 Hayât” md., İA, C.1, s.: 1-3; ayrıca Amil Çelebioğlu (1988), “Âb-1 Hayât” md., İA, C.1., s.3-4.

1. İçeni ölümsüzlüğe ulaştırın ve nerede olduğu bilinmeyen su.

Fehîm **âb-1 hayât** içre kosañ olmaz tarâvet-yâb / Gül-i ‘ömrüm kim âhumdan benüm pejmürde olmışdur (FKD, G.76, B. 6).

2. Sevgilinin âşığa söylediği sözlerin gizli anlamı.

Bilmez idüm lafz-ı remzüñ ma’nisin **âb-1 hayât** / Hışm iderken ‘âşıka zevk-i ‘itâbuñ görmesem (FKD, G.210, B. 5).

âb-1 hayât-1 leb: [1] Dudağın can vermesi.

Pejmürde eylemiş gülini tâb-ı teşnegî / İtmiş harâret **âb-1 hayât-1 lebin** serâb (FKD, K. 13, B. 9).

âb-1 hayât-1 mey: [1] Cana can katan şarap.

Olup **âb-1 hayât-1 meyle** rüşen-dil hemân mest ol / Halâs ol şöbet-i nâ-cinsden ya’nî ki zulmetden (FKD, K. 15, B. 48).

âb-1 hayât-nüş: [1] Hayat bağışlayan suyu içen.

Geh **âb-1 hayât-nüş** u geh zehr-âşâm / Olmaz dil-i ‘âşık gibi bir çurfa mizâc (FKD, Rübai 8, B. 2).

âb-1 hayvân: [5] Rivayete göre, İskender-i Zulkarneyn ordusuyla beraber bir memlekete uğradığı sırada, kendisine o bölgede bir denizin olduğu ve o denizin geçildiği takdirde sonsuz hayat verdiği söylenilmiştir. İskender’in vezirleri olan Hızır ile İlyas, bu suyun bulunması için görevlendirilmiştir. Hızır ve İlyas, bu suyu bulunca İskender’e haber vereceklerdir. Hızır ile İlyas bir pınar kenarına gidip karınlarını doyurmak istemişlerdir. Hızır’ın yanında bulunan pişmiş balıklar, Hızır’ın pınardanelini yıkaması sonucu oluşan damlalara temas edince, balıklar canlanmaya başlamıştır. Bunu “âb-1 hayât” olarak algılayan Hızır ve İlyas, bu sudan bolca içmişlerdir. İskender’e haber vermek istediklerinde ise, ilâhi bir emir tarafından bunun söylenmemesi gerektiği söylenmiştir. Sonuçta, bu suyu içen İlyas denizde, Hızır ise karada sıkıntılara düşenlere yardım etmekle görevlendirilmişlerdir (PALA, s. 3).

‘Ayândur bunda seyr-i tuhrîcî’l-hayy mine’l-meyyit / Nazâr kıl ejderhâdan zâhir olan **âb-1 hayvâna** (FKD, K. 7, B. 10).

Bü’l-‘acebdür içmeden gören bunu bulur hayât / Mihri kim zulmât içinde **âb-1 hayvân** gösterür (FKD, K. 10, B. 30).

Dil-rübāsuz **āb-1 hayvān** nūş idersem zehr olur / Zehr şunsa līk her āhū-nigeh pānzehr olur (FKD, G.85, B. 1).

Bu vādī içre Hızr olsañ ecel çün ejder-i bī-mihr / Çatup zehr **āb-1 hayvāna** ider lā-būd seni mürde (FKD, Kıt'a 5, B. 4).

İtmege ‘aks-i la‘lūñi seyrān / Eyle āyīne **āb-1 hayvāni** (FKD, K. 17, B. 92).

āb-1 Hızr: [2] İçene ölümsüzlük veren su; bk. Āb-1 hayāt, āb-1 hayvān.

Ol teşneyem ki teşne iken baña **āb-1 Hızr** / İtdi kazā muqābil-i zehr-āb-1 hūn beni (FKD, Terkib-bend 1, B. 47).

Huşk ise ger la‘li **āb-1 Hızr’dan** bir kıtredür / Bu hevāda çeşme-i āb-1 hayāt olur serāb (FKD, K. 5, B. 24).

āb-1 men: [1] Benim parlaklığım.

Çün gonce-i meh **āb-1 men** ez-çeşme-i mihrest / Bed aḥterīyem bīn ki be-her bām şiküftem (FKD, G.296, B. 5).

āb-1 Mışr: [1] Mısır ülkesinin suyu.

Tā ki cānum tendedür māü'l-ḥayāt olsa eger / İçmeyem Hızr eylese teklīf **āb-1 Mışr’dan** (FKD, Kıt'a 3, B. 2).

āb-1 revāne: [1] Akarsu. || Sevgilinin yüzündeki ter damlaları.

Bahār-1 ḥüsne ḥūy-ı dāne dānedür bā‘is / Cemāl-i gülşene **āb-1 revānedür** bā‘is (FKD, G.28, B. 1).

āb-1 ruḥ-1 işmet: [1] Masumluk yanağının parlaklığı.

Ol kim cemālūñ **āb-1 ruḥ-1 işmet** eylemiş / Biñ şerm-i nāza bir nigehūñ āfet eylemiş (FKD, G.141, B. 1).

āb-1 rüy-1 dil: [1] Gönül teri.

Fehīm tābiş-i ḥ‘āhişle olmazam ser-germ / Ki **āb-1 rüy-1 dile** iltimās āteşdür (FKD, G.108, B. 7).

āb-1 rüy-1 nev-bahār: [1] Baharın şerefi. Āb-1 rüy, “izzet, şeref, meşhurluk ve yüz güzelliği” anlamlarına gelmektedir (Babacan, 2012, s.277).

Gül gül olmuş rüy-ı şeb-nem-rîzi gül-geşt itmede / Olmuş ol göncam çemende **âb-1 rüy-1 nev-bahâr** (FKD, G.48, B. 4).

âb-1 sirişk: [1] Gözyaşı.

Ṭās-1 feleki mühre gibi eyledi devrân / Fevvâre-şifat cüşiş idüp **âb-1 sirişküm** (FKD, G.220, B. 3).

âb-1 şu'le-âmîz eyle-: [1] Ateş ile karışmış su hâline gelen.

Eylemiş şem'-i cemâlün âteş-efrûz-1 hayâ / 'Ârız-1 pür-tâbuñ **âb-1 şu'le-âmîz eyleyen** (FKD, G.240, B. 2).

âb-1 teşvîr: [1] Utanç terleri.

Öldürdi beni bu şerm-i cân-süz / Telh itdi mezâkum **âb-1 teşvîr** (FKD, Terci-bend 1, B. 38).

âb-1 tîğ: [1] Kılıç yapılırken çeliğe verilen su.

Feyz-i 'aşkımdur nigâhuñ fitne-engîz eyleyen / Ateş-i şevkımdur **âb-1 tîğüñi** tîz eyleyen (FKD, G.240, B. 1).

âbisten: [2] Hamile.

Ḥasret-i şem'-i ruhûñ yakdı tenüm her şererüm / Ṭıfl-1 pervâneye **âbisten** ne 'aceb (FKD, G.16, B. 3).

Mâr-1 âha oldı **âbisten** şikest itme dilüm / Şâh-bâzum h'âr bakma beyzâdan şemşîr olur (FKD, G.86, B. 2).

âbisten-i âşüb: [1] Kargaşalığa gebe.

Eyleyen gamzeñi **âbisten-i âşüb** itmiş / Hük-m-i çeşm-i siyehûñ tev'em-i fermân-1 kazâ (FKD, G.12, B. 6).

âbisten-i şad-mihr ü meh: [1] Yüzlerce güneş ve aya hamile.

Hâtırım **âbisten-i şad-mihr ü mehdür** gerçi kim / Eksük olmaz çeşm-i tûfân-zâdan aḥker rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 45).

âbisten-i şad-nükte-i i'câz-1 Mesîhâ: [1] Hz. İsa'nın yüzlerce mucizesinin gizemi.

Olmuş dem-i cân-baḥşuñ ile Meryem-i nuṭkuñ / **Âbisten-i şad-nükte-i i'câz-1 Mesîhâ** (FKD, G.3, B. 3).

ābisten-i tūfl-ı mevālid: [1] Doğacak çocuklara hamile.

Olmadan **ābisten-i tūfl-ı mevālid** ümmühāt / Tā ezelden bāde-i ‘aşk ile tev’emdir şarāb
(FKD, G.14, B. 2).

āb-keş: [1] Suyu depo edip taşıyan, deve.

Tābdan huşk-leb ü eşk ile tūfān-ber-dūş / Gidelüm **āb-keş** üstür gibi gāltān olarak (FKD, K.
16, B. 8).

āb-rūy-ı ārzū: [1] İsteklerin şerefi.

Ārzū-yı seyr-i dīdār ile giryānam müdām / Olmada bī-hūde rīzān **āb-rūy-ı ārzū** (FKD, G.249,
B. 5).

ābveş: [1] Su gibi.

Havf ile **ābveş** ider haṭ pes-i kāğıda gürīz / Şunmağa yazsa dād-ger ol şeh-i gırre-meste haṭ
(FKD, G.148, B. 2).

āb-zen-i sūz-ı Fehīmā: [1] Fehīm'in ateşini söndüren.

Ey ma‘nī gibi **āb-zen-i sūz-ı Fehīmā** / Gel sīnemüze şu‘le-feşān çāk-nişīn ol (FKD, G.190, B. 5).

‘acā’ib: [1] Tuhaf, ilginç, şaşırtıcı.

Girībānumla dāmānum **‘acā’ib** āşinālardur / Gider çāk girībāndan ḥaber her laḥza dāmāna
(FKD, K. 7, B. 48).

‘aceb: [20]

1. Şaşırtıcı, hayranlık veren.

Bir **‘aceb** cādū-firībe oldı cānum mübtelā / Kārı ben ālüfteye gāhī vefā gāhī cefā (FKD, Diğer
1, B. 5).

‘Aceb māhī-i baḥr-ı şu‘ledür dil / Semender-fiṭrat u pervāne-meşreb (FKD, G.18, B. 3).

Hūrşīde baḳarsam görünür çeşmüme sāye / Yā Rab ne **‘aceb** ḥālet imiş firḳat-i dīdār (FKD,
G.47, B. 7).

Ḥabābı eylemiş sūde kıbāb-ı heft-eflāki / Kazā kim keşti-i cānı **‘aceb** ‘ummāna şalmışdur
(FKD, G.75, B. 6).

Kendi bir iken **‘aceb** degül mi / Şad merdüm-i dāde cilvegehdür (FKD, G.95, B. 5).

Nice kırtulmağ olur diller anuñ kaydından / Kendüyi dağı çeker bende **‘aceb** kāküldür (FKD, G.101, B. 3).

Kāküli kim dili bend eylemede mähirdür / Kendüyi sihr ile bend itdi **‘aceb** sähirdür (FKD, G.107, B. 1).

Ammā bu kavī-himmet ü kudretle **‘acebdür** / Mağlūb-ı cefā-yı felek-i esfel-i dünuz (FKD, G.121, B. 3).

‘Aşkı sākī ğamzeyi mest-i harāb itsek n’ola / Cāmı āteş bādesi āteş **‘aceb** mey-ḥāneyüz (FKD, G.134, B. 2).

Cām-ı cihān-nümā ki bize ḥüsn-i yārdur / Keyf-i nezāresiyle **‘aceb** ‘ālem eyledük (FKD, G.173, B. 3).

Gülşende germ olup ‘arağ-ı jāleden yine / Bezm-i bahāra verdi **‘aceb** āb u tāb gül (FKD, G.195, B. 5).

Cem‘ olurlar gird-i şem‘a gerçi kim pervāneler / Şem‘alar etrāfı aldı bir **‘aceb** pervāneyem (FKD, G.212, B. 3).

Ḥüsnine nazīr olurdı ḥürşid / Ammā ki o mäh **‘aceb** güzeldür (FKD, Terci-bend 1, B. 87).

4. Acaba

Bu kār-ḥāne-i ḥirmān içinde tā ki Fehīm / Naşīb olur mı **‘aceb** vāye-i ‘amīm-i murād (FKD, G.39, B. 5).

Şeh-süvārüm ki kaçan raḥş ile meydāna girer / Çeşm-i bed-devr **‘aceb** şāhlevendāna girer (FKD, G.59, B. 1).

Hele bir zerreden kemter idi rüz-ı velādetde / **‘Aceb** şimdi ne deñlü mihr-i bahtum ḥurde olmışdur (FKD, G.76, B. 5).

‘Aceb ey şeh-süvārüm kağı şehri cilvegāh itdūñ / Yine gelmekte büy-ı ḥün-ı dil zīn ü rikābuñdan (FKD, G.230, B. 3).

Ben öyle pür-ḥumār-ı teğafül zihī **‘aceb** / Ya kaḥr-ı dehr ile öleyim mi cevāb ver (FKD, Terki-bend 1, B. 54).

5. Nasıl

‘**Aceb** sırr-ı Hudā’sın cānum içre müttehid-eczā / Ene’l-ḥaḫ sen disen ey büt ber-dār ider
‘ālem (FKD, G.202, B. 5).

‘**Aceb** vaşşāfsın inşāf besdür bu güzāf u lāf / Yeter pür-güylük ey dil yeter taṭvīl-i efsāne
(FKD, K. 7, B. 62).

‘Āṭıfet-kārā ‘**aceb** āyīnedür baḥtum benüm / Şāhid-i ümmīdi benden rüy-ı gerdān gösterür
(FKD, K. 10, B. 37).

‘**aceb** ‘**aceb**: [1] Çok şaşırarak.

Müdām olur leb-i la‘li şarābdan maḥzūz / ‘**Aceb** ‘**aceb** ki ola şu‘le ābdan maḥzūz (FKD, G.150,
B. 1).

‘**aceb** degül: [2] Şaşılmaz, Garip değil.

Ḥün-rīz olursa aḥker-i dāgum ‘**aceb** degül / Gülzār-ı ‘aşka goncasıdur jāle-ḥīz olur (FKD,
G.90, B. 2).

‘**Aceb** degül o gül-i bāg-ı ‘ışmetüñ olsa / ‘İzār-ı pākine reng-i ḥicāb nā-maḥrem (FKD, G.209,
B. 2).

‘**aceb** it-: [1] Şaşmak, şaşırarak.

Bedr içre Fehīm olsa hilāl itme ‘**aceb** / Seyr eyle şikāf-ı cüfte-i dil-dārı (FKD, Rübai 55, B. 2).

‘**aceb** mi: [12] Şaşılır mı.

‘**Aceb** mi düşmen-i dermān ise dil-i bīmār / Verür mi ḥasta-i çeşmi olan devāya rızā (FKD,
G.13, B. 2).

Şem‘i pür-süz u güdāz itse ‘**aceb** mi şevḫumuz / Tāb-ı dilden şu‘leyi āb eyleyen pervāneyüz
(FKD, G.134, B. 4).

Her jāle gevher-i şadef-i baḥr-ı şubḥdur / Olsa ‘**aceb** mi maḥzen-i dürr-i ḥoş-āb gül (FKD,
G.195, B. 2).

Redd itse Fehīmā sözümi ḥaşm ‘**aceb** mi / Hem-cism-i behāyimdür o eş‘arı ne bilsün (FKD,
K. 4, B. 25).

‘**Aceb** mi almasa cānum nigāh-ı ḥışm ile çeşmi / Hümā-yı büm-ṭalı‘den olur şeh-bāz
müstağnī (FKD, G.287, B. 4).

Cür‘amuz kevkebe basdırsa ‘**aceb mi** feleki / İtdük eşşürde-i hürşid ile pür şişemüzi (FKD, G.291, B. 2).

Mihre ta‘n itse meh-i rüyi ‘**aceb mi** tā ebed / İtdi tenhā ‘ālemi pür-nür yekser rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 21).

Āteřin-dem olmadan řaknūs-ı zerrin-bāl-i çarlı / Kendü de olsa ‘**aceb mi** řu‘lesi içre kebāb (FKD, K. 5, B. 2).

Derün-ı cezbe-i şevkı ile cüş u hürüş oldı / ‘**Aceb mi** bī-muĥāba düşse řahrā vü beyābāna (FKD, K. 7, B. 5).

Seĥāb-ı mekrümeti dür-nisār-ı feyz oldı / ‘**Aceb mi** güş-ı şadefde bu deñlü pīrāye (FKD, K. 8, B. 17).

Ĥayālüm eyledi muĥtel sefer mühimmātı / ‘**Aceb mi** gelse ĥalel nazm u şi‘r ü inřāya (FKD, K. 8, B. 28).

Cününüm eyledi tuĥyān ‘**aceb mi** cü gibi dil / Düşürse pāyını zencir-i deşt ü řahrāya (FKD, K. 8, B. 3).

Ėayret dilüm eylese ‘**aceb mi** / Bu sūziř ile cihān-ı āteř (FKD, Terci-bend 1, B. 77).

Vücüd-ı pāk-zādı bir dür-i řeb-tāb-ı çarĥdur çün / ‘**Aceb mi** ümm-i dünyā alsa āĥūřa anı ĥālā (FKD, Kıt'a 15, B. 11).

Fitne niĥāhında mevc ursa ‘**aceb mi** řazā / Ėamzesini cevher-i ĥançer-i nāz eylemiş (FKD, G.142, B. 3).

İderse řubĥ-şifat çāk şinemüz devrān / ‘**Aceb midür** güher-i mihr kānyuz cānā (FKD, G.8, B. 3).

‘**Acem:** [1] İnan ülkesi. Acem hakkında bk. Adnan Karaismailoĥlu (1988), “Acem” md. İA, C.1, s.: 321.

Mişli yoĥdur ‘**Acem’de** gerçi Fehim / Rüm’da ‘Örfi’ye nazir benem (FKD, G.206, B. 16).

aç-: [10]

1. Çiçeĥin tomurcuk hālinden çıkıp gelişmesi.

Gül gibi feyz-i nesim-i dem-i la‘lün açdı / Gerçi bir ĥonca-i ser-beste idi rāz-ı Mesih (FKD, G.34, B. 3).

Şekkerin gonca ki her tūti-i cān bülbüldür / Āyine ‘aks-i cemālünle **açılmış** güldür (FKD, G.101, B. 1).

Açmaz nesime gonca-i rāz-ı lebin k’olur / Būy-āşināyi-i güle bīgāne bī-dimāg (FKD, G.154, B. 3).

2. Kapalı bir şeyi açmak.

Nesim-i nev-bahār **açar** der-i gülzārı ey bülbül / Ne sūd ammā ki ‘unf ile gelür bād-ı hāzān örter (FKD, G.63, B. 4).

Fehim’ün pençe-i pür-hūnı şanma feyz-i cevruñden / **Açılmış** dāmenüñde gonca-i bāg-ı tazallumdur (FKD, G.103, B. 6).

Dem-i güftārda la’li ki lebriz-i tebessümdür / **Açılmış** feyz-i luṭfından gül-i bāg-ı tekellümdür (FKD, G.104, B. 1).

Yapar müfettiḥü’l-ebvāb hāne-i vaşlı / **Açar** velik aña şad-hezār bāb-ı firāk (FKD, G.162, B. 5).

Beni rüsvā-yı cihān itdi cünün-i ‘aşkuñ / Bāri **aç** sineñi cānu daḥı ‘uryān olsun (FKD, G.244, B. 3).

3. Ferahlatmak, can vermek.

Ancak olur feyz ise kim **aça** gül-ruḥleri / Şoñra gele bā-ḥuşuş mevsim-i bāḥürdan (FKD, G.231, B. 2).

4. Söylemek.

Dil-ber ü mey zevkıdur ‘ıyd hem açar şıyām / **Açma** bu rāzı Fehim kevser ile hürdan (FKD, G.231, B. 13).

açıl-: [5] Kapalı, örtülü, kilitli, bağlı, toplu veya katlı durumdan çıkarılmak, açık hāle getirilmek.

Açılmaz sinede dil seyr-i gülzār-ı nişāt itmez / Bu bāguñ goncası meyl-i nesim-i inbisāt itmez (FKD, G.118, B. 1).

Hep gülleri ne-ş’küfte vü maḥrüm-ı tebessüm / **Açılmaz** ebed gonca-i gülzār-ı tekellüf (FKD, G.158, B. 4).

Nā-gāh seḥerveş **açilup** şalvārı / Hürşidinüñ eyledi zuhūr envār (FKD, Rübai 55, B. 1).

Açılır pejmürde-dil geldükçe nuṭka ḥandenāk / Mürdeye gūyā dem-i ʿĪsā tebessüm ögredür
(FKD, G.92, B. 2).

Lāle-i tīre-dilem kevkeb-i baḥtum gibi ben / Gül-i ḥūrşīd **açılır** gerçi gülistānumdan (FKD,
G.229, B. 3).

ʿāciz-i temyīz-i mātem ü sūr: [1] Neşeyi ve kederi birbirinden ayıramayacak kadar güçsüz.

Tamām girye-i şevḳam tamām ḥānde-i ḡam / Benem ki **ʿāciz-i temyīz-i mātem ü sūram**
(FKD, K. 14, B. 25).

ʿacz: [1] Acizlik, iktidarsızlık, el yetmeme, zayıf ve kuvvetsiz olma.

Bu rütbe **ʿaczde** dil-i güm-kerde-reh nice / Bir laḥza pāy-be-dāmen-i genc-i ferāḡ olur (FKD,
Terkib-bend 1, B. 5).

ʿadālet-güster-i kāmīl: [1] Adaletin en gelişmiş hâlini sunan.

ʿAdālet-güster-i kāmīl ḳaviyyü'z-zihni rūşen-dil / Felek devr itse biñ yıl Mışr'a gelmez böyle
bir pāşā (FKD, Kıt'a 15, B. 12).

aʿdā-yı dīn: [1] Din düşmanları.

Bir ābdur tīḡi ki ger itse gelūsından güzer / **Aʿdā-yı dīnūñ** ser-be-ser cismin ider nār-ı caḥīm
(FKD, K. 6, B. 12).

ʿadd eyle-: [1] Saymak, sayılmak.

Direm-dār-ı faḳīrin maʿnīde **ʿadd eyleyüp** ḳıldum / Aña lafzan işāret ki yede taḥsīn ḥāsebān-
ı ʿaşr (FKD, Kıt'a 17, B. 2).

ʿadd ol-: [1] Kabul edilmek, sayılmak.

Ḥarf-i menḳūṭ u ḥurūf-ı ḡayr-ı menḳūṭ **ʿadd olup** / Mülhem-i ḡaybī olup ṭabʿ-ı Fehīm'üñ
yāveri (FKD, Kıt'a 9, B. 9).

ʿaded: [2] Tane.

Şehr-i mesti vü cünün-ı ʿaşḳı seyr itdüm Fehīm / Bir **ʿaded** āşūfte-destār u dimāḡ-āşūfte yok
(FKD, G.165, B. 5).

Cihān ʿadlūnde ṭoldı ḥavf yokdur ceys-i āfetden / Ebed-memnūʿ **ʿaded** gelmez fiten ser-
ḥadd-i imkāna (FKD, K. 7, B. 38).

âdem: [13]

1. İnsan.

Âdemüñ ‘aqlın alur neş’e-i buy-ı ezhâr / N’ola eylerse şikest gülşeni mestâne şabâ (FKD, G.1, B. 3).

Seyr kılsañ her behâ’im-ţab‘-ı ‘âlem ħod-pesend / Pâdişâh-ı ‘âlem olmaz **âdem** ħod-pesend (FKD, G.42, B. 1).

Şi’ri i’câz olsa da faħr eylemez **âdem** Fehîm / anda bir nâ-ħoş-edâ şâ‘ir görürsem ħod-pesend (FKD, G.42, B. 5).

Her mürde-dil ki mâlik-i mülk-i vişâl olur / ük-m-i ‘adem ol **âdeme** emr-i muħâl olur (FKD, G.81, B. 1).

Ey çarħ şehîd olmaduğ **âdem** mi alurdı / Tîğ-i sitemüñ ġamze-i cânân gibi olsa (FKD, G.255, B. 5).

Gîsü-yı girih-bestesini görmeyen **âdem** / Bir ‘uğde imiş nâfe-i Tâtâr’ı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 20).

Ayağı yer mi başar mâlik olsa **âdem** eger / Bir esb-i reh-ber ü çâlâk ü deşt-peymâya (FKD, K. 8, B. 31).

Görüb tâ kim libâs-ı nâsda bir nice nesnâsı / Girîzândur dilüm vaħşî-şifat **âdemle** ülfetden (FKD, K. 15, B. 20).

Çoğ temâşâ itdüm **âdem** görmedüm zîrâ gözüm / îredür gerd-i ħımâr-ı bî-ħisâb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B. 9).

Geh iltifât-ı ħazânam geh ‘îsî-i ‘aşram / Bu vaħşetüm gören **âdem** şanur ki mağrûram (FKD, K. 14, B. 44).

Düzaħa varmış bir **âdem** var ise versün ħaber / ‘Âşiyânı orqudurlar mı ‘azâb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B. 12).

Behîştüñ nuşhasın gelsün mufaşşal bundan seyr itsün / aber virsün bir **âdem** ravza-i cennetde Rıdvân’a (FKD, K. 7, B. 24).

2. Hz. Âdem || İnsan.

İblîs’e baħş-ı cennet ider saña dâne yoğ / **Âdem** bu avmden nice itmez şikâyeti (FKD, Terkil-bend 1, B. 19).

âdem bir nefes âsûde olmazmıŖ: [1] İnsan bir an huzur bulamaz.

Hücûm-ı nâle kıomaz cānı bir dem âsûde / **Cihānda bir nefes olmazmıŖ âdem âsûde** (FKD, G.262, B. 1).

‘adem: [7] Yokluk.

ÂŖtî-maılab **‘adem** mülkin penāh itsün k’o ŖûĖ / Ŗaf-Ŗikendür rûz-ı maĖŖer ŖulĖ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B. 4).

Dil-i ‘uŖŖāka **‘adem** gûŖesi mey-Ėāne yeter / SāĖi-i cām-ı ecel Ėamze-i mestāne yeter (FKD, G.62, B. 1).

Mecnûn Ėibi efsûn-ı nigāhıyla **‘ademsin** / Dîvāne Fehîm āh ki efsāne mi olduğ (FKD, G.175, B. 8).

Bir ‘arazdur kim **‘ademden** cevheri mānend-i cism / Bûl-‘aceb Ėikmet ki mevcûd-ı mü’ebbeddür Ėöñül (FKD, G.194, B. 5).

Bağr-ı ‘aŖĖ iÇre benem Ŗimdi re’îsü’l-‘uŖŖāk / **‘Ademe** ĖitmeĖe tûfān-ı Ėam eyyāmumdur (FKD, K. 12, B. 13).

Bil vücûd u **‘ademi** birbirine āyîne / Kıl temāŖā suver-i ‘aks-i taŖavvuf ne belā (FKD, G.4, B. 5).

Bu kıtāli fikr iderdi anuğ iÇün Zāl-i ĖarĖ / Eyledi pinhān **‘ademde** Rüstem-i cengāveri (FKD, Kıt’a 9, B. 5).

‘adem kıł-: [1] Yok etmek.

Ben āteŖem ammā ki **‘adem kıł** yā Rab / Ya dūzaĖı bende ya beni dūzaĖıda (FKD, Rûbai 51, B. 2).

‘âdet: [2] AlıŖkanlık haline getirilen davranıŖ.

Fünûn-ı Ŗi’re mu’tād olduğumdan ĖarĖ ider bî-dād / Bilür cüz’-i Ėabî’atdûr ĖeĖilmez Ėünkü **‘âdetden** (FKD, K. 15, B. 29).

Üns idi elde iken ŖānuĖā **‘âdet** evvel / Ŗāh-bāzum yoğ idi sende bu vaĖŖet evvel (FKD, Terkiğ-bend 3, B. 14).

‘adîm olmak: [1] Yok olmak.

Ey vücūduñ pertevindendür **‘adīm olmak** baña / Vācib oldı sāye-i mihr-i kadīm olmak baña (FKD, G.5, B. 1).

‘adl: [2] Adalet.

Fitneden āsūde itdi dehri **‘adlūñ** ol kadar / Şahne-i nehyūñ o resme itdi ‘arz-ı ihtisāb (FKD, K. 5, B. 40).

Cihān **‘adlūñde** taldı havf yokdur ceys-i āfetden / Ebed-memnū‘ ‘aded gelmez fiten ser-ħadd-i imkāna (FKD, K. 7, B. 38).

‘adū: Düşman ||Rakip.

‘Adūyı kavm-ı ‘Adāsā idersin hāk ile yeksān / Semend-i bād-ı pāyuñ hışm ile şalduķça meydāna (FKD, K. 7, B. 39).

‘adūsı kem-beķā olsun. [1] Düşmanlarının ömrü kısa olsun.

Ĥudā ‘ömrin ziyād idüp **‘adūsı kem-beķā olsun** / Budur dā’im du‘āmuz Ĥazret-i zū’l-fazl-ı ihsāna (FKD, K. 7, B. 65).

āfāk: [1] Her yer, etraf, bütün çevre.

Şāhid-i hāl ü ĥaṭ-ı rüyına meftūn idi dil / Olmamışdı daĥı **āfākda** peydā fitne (FKD, G.270, B. 2).

āferīn: [4] Takdir ve övgü sözü.

Āferīn olsun Fehīm’ūñ Sümnāt-ı ṭab’ına / Kim bütān-ı sihr anda buse-dād-ı ĥākdür (FKD, G.98, B. 7).

Nihāl-i nazma du‘ādur çü **āferīn** efsūn / Güşāde-dest olasın sen daĥı bu ma’nāya (FKD, K. 8, B. 33).

Baña biñ yılca gelür gerçi beş on günlükdür / **Āferīn** luṭf ile kim ‘ömrümi ezfūn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B. 6).

Āferīn seyfi yedullāh kim neheng-i tīgūñe / Eyledüñ gird-āb-ı baĥr-ı ĥūn-ı a‘dādan kırāb (FKD, K. 5, B. 44).

āfet: [29] Bela ve felaket getiren sevgili ve sevgilinin güzellik unsurları.

Yalnız ġamzeñ degül **āfet** maĥall-i nāzda / Her biri müjġānuñun bir dil-ber-i ṭannāz olur (FKD, G.89, B. 3).

Şeh-i cefā-sipehā dil-ber-i kâzâ-nigehā / Ki dest-i cevr-i müjeñden ider fiğān **āfet** (FKD, K. 11, B. 14).

Sen ol cihān-ı sitemsin ki hüküm-i Mirrîh'üñ / Getürdi 'ālem-i cāna şad-āsumān **āfet** (FKD, K. 11, B. 15).

Hemîşe tâ ola bed-ḥ'āhuñuñ gelüsında / Şarāb āteş ü āb üstüḥ'ān u nān **āfet** (FKD, K. 11, B. 18).

Fehīm ü cān-ı Fehīm ola çeşmüñe kurbān / Ne dem ki dehre şala tîğ-i ḥün-feşān **āfet** (FKD, K. 11, B. 19).

Nigāh **āfet** ü çeşm **āfet** ü dehān **āfet** / O şāh-ı ḥüsne müsahḥar cihān cihān **āfet** (FKD, K. 11, B. 1).

Sebeb ol **āfet** imiş dehre şalmağa fitne / Kıyāsî derdi cihān kim zemānedür bā'is (FKD, G.28, B. 3).

Nigāh **āfet** ü çeşm **āfet** ü dehān **āfet** / O şāh-ı ḥüsne müsahḥar cihān cihān **āfet** (FKD, K. 11, B. 1).

O ebrüvān ü müjeyle şikāra kaşd itse / Belā ḥadeng şunar 'arz ider kemān **āfet** (FKD, K. 11, B. 4).

Nühüfte zîr-i lebinde leṭāfet-i gönca / Döner ruḥında velî gül gibi 'ayān **āfet** (FKD, K. 11, B. 7).

Zuhūr iderse kemīnden sipāh-ı ḥaṭṭı eger / Cihānda kimseye virmez emān zamān **āfet** (FKD, K. 11, B. 8).

İdince maḥlaşını Āfetî ol āfet-i cān / Olur zemānede bî-nām u bî-nişān **āfet** (FKD, K. 11, B. 9).

İder helāk anı da tîğ-i ḥışm ile çeşmi / Eger ki itmez ise terk-i ḥānümān **āfet** (FKD, K. 11, B. 11).

Edā-şinās-ı tekellüm o şūḥ kim vaşfin / Zebān-ı ḥāl ile böyle ider beyān **āfet** (FKD, K. 11, B. 12).

Rümüz fehm ü suḥandān u şā'ir-i nāzük / 'Ayān cihān ma'ānî velî nihān **āfet** (FKD, K. 11, B. 13).

Yeter bu sūziş-i āşüb ehl-i 'aşka yeter / Yeter gönülde ide tîğın imtiḥān **āfet** (FKD, K. 11, B. 16).

Cihānda āfet-i devrān-ı bī-bedelsin sen / Olur egerçi ki ser-cümle dil-berān **āfet** (FKD, K. 11, B. 17).

Der-i erbāb-ı cāha ilticādan saña dermān yok / Göñül deryūze-i derd ile tırma her bir **āfetden** (FKD, K. 15, B. 45).

Ne **āfet** oldı nigāhı kim bīm-i tīginden / Demekde gūşe-i çeşminde el-emān **āfet** (FKD, K. 11, B. 3).

Semend-i nāza süvār olsa şeh-levendāne / O gırre-i mesti ki görse virürdi cān **āfet** (FKD, K. 11, B. 5).

Ne ihtimāl rikābını būs ide āşüb / Ne cānı var k'ola küstāh-ı hem-^{ci}inān **āfet** (FKD, K. 11, B. 6).

Çazā kirişmesine virdi hūkm-i āfeti hep / Tolarsa şimdi tolar kevn ile mekān **āfet** (FKD, K. 11, B. 10).

Nigāh **āfet** ü çeşm **āfet** ü dehān **āfet** / O şāh-ı hūsne müsahhar cihān cihān **āfet** (FKD, K. 11, B. 1).

Ol kim cemālūñ āb-ı ruḥ-ı ^{ci}ışmet eylemiş / Biñ şerm-i nāza bir nigeḥūñ **āfet** eylemiş (FKD, G.141, B. 1).

Nigāh **āfet** ü çeşm **āfet** ü dehān **āfet** / O şāh-ı hūsne müsahhar cihān cihān **āfet** (FKD, K. 11, B. 1).

Meğer ki oldı ser-ā-pāy fitneden terkīb / Kıyāfet **āfet** ü kad **āfet** ü miyān **āfet** (FKD, K. 11, B. 2).

Meğer ki oldı ser-ā-pāy fitneden terkīb / Kıyāfet **āfet** ü kad **āfet** ü miyān **āfet** (FKD, K. 11, B. 2).

Ne **āfet** oldı nigāhı kim bīm-i tīginden / Demekde gūşe-i çeşminde el-emān **āfet** (FKD, K. 11, B. 3).

Meğer ki oldı ser-ā-pāy fitneden terkīb / Kıyāfet **āfet** ü kad **āfet** ü miyān **āfet** (FKD, K. 11, B. 2).

Āfetī: [1] Şairin kendine seçtiği "belalı, felaketli" anlamına gelen takma adı, mahlası. Şemseddîn Sâmi'nin Kâmûsü'l-Ālâm'ında "Āfetî" maddesinde şu bilgi bulunmaktadır: "Tun şehrinde doğup, orada neşv ü nemâ bulmuş ve gūşe-i kanâ'at ve inzivâda yaşamış bir şâ'irdir" (C.1, s. 235). Fakat, Fehîm'in kast ettiği şairin bu şair olup olmadığından emin değiliz.

İdince maḥlaşını **Āfetī** ol āfet-i cān / Olur zemānede bī-nām u bī-niṣān āfet (FKD, K. 11, B. 9).

āfet-i cān: [1] Eziyet veren, ıstırap çektiren güzel.

İdince maḥlaşını Āfetī ol **āfet-i cān** / Olur zemānede bī-nām u bī-niṣān āfet (FKD, K. 11, B. 9).

āfet-i cān-ı dīn ü dūnyā: [1] Dünyanın ve dinin baş düşmanı.

Müstaḡnī-i ḥüsndür o resme / Ol **āfet-i cān-ı dīn ü dūnyā** (FKD, Terci-bend 1, B. 3).

āfet-i devrān: [2] Herkesi kendine âşık eden ve güzelliği dillere destan olan sevgili.

Ṭıfl iken olma cefā itmede çarḥa hem-reng / Çünkü bir āfet-i devrān olacaḡsın āḥir (FKD, G.66, B. 5).

Mānend-i kemer devri ne ḡam çekse çevürse / Tek ben hemen ol **āfet-i devrāna** şarılsam (FKD, G.198, B. 5).

āfet-i devrān-ı bī-bedel: [1] Tüm zamanların eşsiz güzeli.

Cihānda **āfet-i devrān-ı bī-bedelsin** sen / Olur egerçi ki ser-cümle dil-berān āfet (FKD, K. 11, B. 17).

āfet-i devr-i kıyāmet: [1] Kıyamet zamanının belası.

Ne raḡḡāş **āfet-i devr-i kıyāmet** / Ki raḡḡ itse ider kevn ü mekān raḡḡ (FKD, G.145, B. 2).

āfet-i dil ü cānī: [1] Gönül ve ruhun belası.

Cismümi ol ḡadar zaʿīf etdi / ʿAşḡuñ ey **āfet-i dil ü cānī** (FKD, K. 17, B. 98).

āfet-i dil: [1] Gönül yıkan.

Ne belā **āfet-i dildür** göricek kākülünü / Bend-i zencīr-i cünün oldı Fehīm-i āzād (FKD, G.38, B. 11).

āfet-i ḡam-fezāy-ı ʿuşşāḡ: [1] Âşıkların kederini artıran felaket.

Tā-key ḡam-ı hecr ile melülüz / Ey **āfet-i ḡam-fezāy-ı ʿuşşāḡ** (FKD, Terci-bend 1, B. 15).

āfet-i ḡalḡ: [1] Yaratılmışların felaketi.

Her ḡüşeden bir **āfet-i ḡalḡ** u belā-yı cān / Cānın nigāh-ı şūḡına ḡurbān idüp gelür (FKD, G.111, B. 5).

āfet-i mümtāz: [1] Seçkin güzel.

Pür-zahm-ı figār it dili ğamzeñle nihānī / Çeşmüñ gibi bir **āfet-i mümtāza** tıyurma (FKD, G.251, B. 2).

āfet-i şad-ħurmen-i ‘aql u idrāk: [1] Kavrayış ve aklın yüzlerce harmanının felaketi.

Nice şūh **āfet-i şad-ħurmen-i ‘aql u idrāk** / Beni mecnūn iden ol şūh-ı gül-endāmumdur (FKD, K. 12, B. 15).

āfet-i şulh-şūh: [1] Barışa düşman sevgili.

Bir **āfet-i şulh-şūhı** sevdüm / Kim cengde ğamzesi meşeldür (FKD, Terci-bend 1, B. 85).

āfet-resān: [1] Bela getiren.

Dīde-i Nuħ’uz ki āşūb-ı cihāndur giryemüz / Belki Tufān’a dahı **āfet-resāndur** giryemüz (FKD, G.127, B. 1).

āfitāb: [32] Güneş.

Zerreves ser-geştesiyim bir şehūñ k’itse hiçāb / Māhdan eyler niķābın sāyebānın **āfitāb** (FKD, Diđer 1, B. 1).

Tā çeşmüñ itdi ol rūhi māhumdan **āfitāb** / Oldı çekīde tāb-ı nigāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B. 1).

Tā çeşmüñ itdi ol rūhi māhumdan āfitāb / Oldı çekīde tāb-ı nigāhumdan **āfitāb** (FKD, G.15, B. 1).

Zülfinde diller eyler iken geşt-i bāğ-ı ħüsn / Güldür ki düşdi țarf-ı külāhumdan **āfitāb** (FKD, G.15, B. 2).

Ser-germ-i seyr-i gülşen-i ħüsn-i dilem k’olur / Bir berg-i zerd mihr-i giyāhumdan **āfitāb** (FKD, G.15, B. 3).

Ben mār-ı zülf-i Yūsuf-ı ħūrşīd-çihreyem / Çıkmaķda mihrves bun-ı çāhumdan **āfitāb** (FKD, G.15, B. 4).

Gīsū-yı dil-rübā gibi oldı siyeh-şu‘a^c / Süz-ı duĥān-ı ejder-i āhumdan **āfitāb** (FKD, G.15, B. 5).

Ta‘līm iderdi zūlmeti leyle ideydi ger / Bir noķta meşķ rüz-ı siyāhumdan **āfitāb** (FKD, G.15, B. 6).

Gördi siyâh-i siper-i kevkebüm Fehîm / Kaçdı libâs-ı şeble sipâhumdan **âfitâb** (FKD, G.15, B. 7).

Âfitâbuz dilümüz oldu tecellîgeh-i dost / Zerremüz mihr gibi rûşen olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B. 10).

Ûtü-i zamîriyem Fehîmâ / K’âyînemüz **âfitâb** u mehdür (FKD, G.95, B. 7).

Ne hâldür k’ide mihr-i ruĥın mekân ol hâl / Olur mı şeb-pere hiç **âfitâbdan** mahzûz (FKD, G.150, B. 2).

Ya ‘aks-i ĥüsnüñ ile oldu reşk-i çeşme-i mihr / Ya **âfitâb** ile pür oldu âfitâbe-i dil (FKD, G.186, B. 2).

Feyz alsa tâb-ı mihr-i zamîr-i Fehîm’den / Her bergini iderdi birer **âfitâb** gül (FKD, G.195, B. 7).

Sâyeveş şimdi **âfitâbam** lîk / Hâr u üftâde vü ĥaĥîr benem (FKD, G.206, B. 4).

Her rûz **âfitâbum** u her şeb çerâĥum ol / Çeşmüm müdâm ĥüsnüñ ile rûşen isterem (FKD, G.208, B. 5).

Degül o ĥüsne hemân **âfitâb** nâ-maĥrem / Ne âfitâb ki olmış niĥâb nâ-maĥrem (FKD, G.209, B. 1).

Degül o ĥüsne hemân âfitâb nâ-maĥrem / Ne **âfitâb** ki olmış niĥâb nâ-maĥrem (FKD, G.209, B. 1).

Ruĥleriñ görsem eger zûlmet baña ĥürşîd olur / Çeşmüme ‘âlem görünmez **âfitâbuñ** görmesem (FKD, G.210, B. 2).

‘Âlem-i envâr-ı dilde âsumân-ı şu‘leyem / ĥüsn-i ‘âlem-sûz-ı dil-ber **âfitâbumdur** benim (FKD, G.223, B. 4).

Ĥaĥt ile ruĥsârüñ itmiş **âfitâbı** münkesif / Ehl-i ‘aşkı mâ’îl-i feryâd-ı şeb-ĥîz eyleyen (FKD, G.240, B. 3).

Ki pertevine olur ĥâ’il **âfitâb** meyüñ / Zılâl-i hey’et-i maĥrûti-i zemîn-i sebû (FKD, G.247, B. 3).

Âfitâba hem-nişîn ü mâha oldum hem-civâr / Kevkeb-i baĥtum gibi ol bî-vefâyı görmege (FKD, G.263, B. 4).

Hüsnidür ol çerâğ kim şu'lesi der-niğâb iken / Gelse küsüfa **âfitâb** olmaya nür-yâhte (FKD, G.271, B. 4).

El-‘aşaş geldi yine mâh-ı temüz-ı şu'le-tâb / Reşk-i deşt-i Kerbelâ itdi zemîni **âfitâb** (FKD, K. 5, B. 1).

Nesîm-i lu'fî vezân olsa ger gülistâna / İderdi gülleri hep **âfitâba** hem-sâye (FKD, K. 8, B. 18).

Āfitābuñ şu'ā'idur ancağ / Tenüme hulle-bâf-ı nūrānî (FKD, K. 17, B. 13).

Fâş eyle qarâbe içre meyden / Ebr olduğın **âfitâba** mesken (FKD, Terci-bend 1, B. 94).

Ol mihr idüm ki sâyem idi **âfitâb** lîk / Pâ-mâl kıldı sâye-şifat çarğ-ı dūn beni (FKD, Terki-bend 1, B. 45).

Sākî şarâba 'aks-i ruhuñ eyle ta'biye / Ben sâyeñe bir iki felek **âfitâb** ver (FKD, Terki-bend 1, B. 51).

Şeb-i gâmda **âfitâbımı** anup âh iderdi Mecnūn / Nigeñ itse mâha zîrâ görünürdi rüy-ı Leylî (FKD, G.285, B. 6).

Eylemez çün tâbiş-i hūrşîd hūrşîde eser / Anuñ için **âfitâbum** cilve eyler bî-niğâb (FKD, K. 5, B. 25).

âfitâb u meh: [2] Ay ve güneş.

Mâh olup a'mâ iderdi nūr-ı mihr insāni kūr / Sürme itse **âfitâb u meh** türâb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B. 5).

Cüş kıldukça kılzüm-i şab'um / **Āfitâb u mehi** habâb itdüm (FKD, K. 2, B. 48).

âfitâbâ: [3] Ey güneş.

Āh ammâ n'eyleyim dâğ itdi bu âteş beni / **Āfitâbâ** hanümānuñ ola gün günden harâb (FKD, K. 5, B. 18).

Āfitâbâ âfitâbâ el-ğazer şad-el-ğazer / Ol meh-i hüsnüm yağub yandırmadan kıl ictinâb (FKD, K. 5, B. 26).

Āfitâbâ **âfitâbâ** el-ğazer şad-el-ğazer / Ol meh-i hüsnüm yağub yandırmadan kıl ictinâb (FKD, K. 5, B. 26).

âfitâbāsâ: [2] Güneş gibi.

Pāy-tā-ser āteşem ammā ki zībağ-tīnetem / **Āfitābāsā** n'ola olsam ser-ā-pā mużtarib (FKD, G.20, B. 6).

Āfitābāsā ser-ā-pā şu'le-efşān olduĝun / Yād itmezdüm Fehīmā ızırābuñ görmesem (FKD, G.210, B. 8).

āfitābe-i dil: [1] Gönül ibriĝi.

Ya 'aks-i hüsnuñ ile oldı reşk-i çeşme-i mihr / Ya āfitāb ile pür oldı **āfitābe-i dil** (FKD, G.186, B. 2).

āfitāb-ı bāde: [1] Şarabın ışığı, parıltısı.

Mest iderdi pertev ile cümle dünyāyı Fehīm / Feyz-yāb olsa eger meh **āfitāb-ı bādeden** (FKD, G.233, B. 5).

āfitāb-ı baht: [1] Saadet, kutluluk güneşi.

Veyletā **āfitāb-ı bahtum** āh / Şeb gibi rūzum itdi zūlmānī (FKD, K. 17, B. 5).

āfitāb-ı bā-kemāl-i re'y: [1] Fikirlerinin olgunluğunun güneşiyle. **با كمال** (bā kemāl-i), Farsça'da "büyük bir ... ile" anlamında kullanılmaktadır (Kanar, 2015, s.242).

Āfitāb-ı bā-kemāl-i re'yi k'oldı bī-zevāl / İtse nūrından eger mäh-ı şeb-ārā iktisāb (FKD, K. 5, B. 35).

āfitāb-ı feyz-bağş-ı cān-ı ādem: [1] İnsanın canına feyz katan güneş || Şarap.

Cevher-i āyīne-i sırr-ı dü-'ālemdür şarāb / **Āfitāb-ı feyz-bağş-ı cān-ı ādemdür** şarāb (FKD, G.14, B. 1).

āfitāb-ı habāb: [1] Güneşin kabarcıkları.

Āfitāb-ı habābı nūrı ile / Mağv ide kevkeb-i dirahşānı (FKD, K. 17, B. 27).

āfitāb-ı 'ışmet: [1] Kendini koruyan güneş. || Yabancı bakışlardan kendini esirgeyen sevgili.

Mihr-i ruhsārın şafağ-gün itmesün tāb-ı nigāh / Bağmañuz ol **āfitāb-ı 'ışmetüm** mağcürdur (FKD, G.69, B. 2).

āfitāb-ı maşer: [2] Kıyametin güneşi.

Şeb ki şüd dūr ez-nazar-ı ān āfitāb-ı maşerem / Tā şabāh-ı haşr müştākam cemāl-i hūberā (FKD, G.294, B. 2).

Āteşüm hākisterümdür şu^{le}-i düzaḥ benem / Āfitāb-ı maḥşer-i şad **āfitāb-ı maḥşerem** (FKD, G.207, B. 3).

āfitāb-ı maḥşer-i şad: [1] Yüzlerce maḥşerin güneşi.

Āteşüm hākisterümdür şu^{le}-i düzaḥ benem / **Āfitāb-ı maḥşer-i şad** āfitāb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B. 3).

āfitāb-ı meh-cebīn: [1] Ay alınlı güneş.|| Sevgili.

Lāle-i māh u gül-i mihr olsa pejmürde n'ola / Ḥamdü li'l-lāh **āfitāb-ı meh-cebīnüm** tazedür (FKD, G.94, B. 2).

āfitāb-ı Mışr: [1] Mısır'ın güneşi.

Mihr olursam ol ufuḫdan itmeyem kaç'a ṭulū^ç / Māh olursam almayam nür **āfitāb-ı Mışr'dan** (FKD, Kıt'a 3, B. 3).

āfitāb-ı pür-ziyā: [1] Aydınlık dolu güneş.

Görse ḥüsnüñ **āfitāb-ı pür-ziyā** bī-tāb olur / Tāb-ı rüy-ı şermināküñden ḥayā bī-tāb olur (FKD, G.79, B. 1).

āfitāb-ı re'y: [1] Düşünce güneşi.

Virse feyz **āfitāb-ı re'yümden** / Ebre luṭf-ı kazā-yı devrānī (FKD, K. 17, B. 71).

āfitāb-ı ruḫ: [1] Yanağın parlaklığı (STEINGASS, s.79).

Meh gibi gülleri pür-nür ide feyz-i eşeri / **Āfitāb-ı ruḫuñu** itse güzergeḥ nesīm (FKD, G.214, B. 4).

āfitāb-ı şubḥ: [1] Sabah güneşi.

İderdi **āfitāb-ı şubḫdan** bālīn ü bister dil / Ḥayāliyle o māhuñ bir gece vaşlı naşīb olsa (FKD, G.254, B. 3).

āfitāb-nihād: [1] Şefkatli.

Kerīm-ṭab^ç u seḫākār u āfitāb-nihād / Seḫāb-dest ü şadef-keff ü baḥr-ser-māye (FKD, K. 8, B. 12).

ʿafv kıl-: [1] Affetmek, bağışlamak.

‘Afv kı1 Һüsnuñe küstāh nigāh itdüm ise / İhtiyār elde degül girye vü āh itdüm ise (FKD, Terkib-bend 3, B. 15).

‘afv-i luṭf: [1] Bağıslama cömertliği.

‘Afv-i luṭfuñdan günāhın cürmünü eyler recā / Āsitānuñda sevābın kaçd ider şahş-ı sevāb (FKD, K. 5, B. 47).

āgāh eyle-: [1] Haberdar etmek.

Fitneden eylemege dil-beri āgāh nesīm / Tolanur ṭarf-ı külāhuñ geh ü bīgāh nesīm (FKD, G.214, B. 1).

āgāh ol-: [2] Anlamak, farkında olmak.

Āh şad-āh ki baqmaz saña ṭoyınca Fehīm / Havf eder havf ki ađyār ola nā-gāh āgāh (FKD, K. 9, B. 15).

Nühüfte āh ki āgāh olursa çeşm-i siyāhı / Kirişme peyk-i nigāh ile ‘öZR-ḥāh gerekdür (FKD, G.100, B. 2).

āgāz eyle-: [2] Başlamak.

Nuṭқа āgāz eylese ṭütī-i nefsi nāṭıqam / Şaf-dil mir’at aña ṭab’-ı selīmümdür benüm (FKD, G.224, B. 3).

Biñ nāz ile güftāra lebün eylese āgāz / Zevkıñdan ola kaçreves elfāz çekide (FKD, G.258, B. 4).

āgāz-ı şekve: [1] Şikayete başlama.

Çeşmi tegāfül eyledi āgāz-ı şekvede / Mesti ider dirāzi-i efsāne bī-dimāğ (FKD, G.154, B. 2).

āgeşte: [1] Bulanmış.

Dilde kurbāngāh-ı şehir-i ‘aşkı seyrān eyledüm / Ferşi hün-ı germ ile āgeşte bismil nā-bedīd (FKD, G.40, B. 5).

āgeşte-be-hün: [5] Kana bulanmış.

Ḥāk-i zilletde gönül her gece āgeşte-be-hün / Çeşm-i ser-mestün ise ḥokқа-i gül-bister-i nāz (FKD, G.115, B. 2).

Bu reşk ile itsek n’ola gül-goncayı lāle / Biz kim dil-i pür-dāğ ile āgeşte-be-hünuz (FKD, G.121, B. 4).

Gül **āgešte-be-hūn** u lāle dāğ oldı şeh-i hāver / Çeküp şemşīr-i āteş-tāb girdi kana gülşende (FKD, G.260, B. 2).

Rāhında yatur gürūh-ı ‘uşşāk / **Āgešte-be-hūn** mişāl-i naḥcīr (FKD, Terci-bend 1, B. 37).

Her gūşesi küşteden pür olmuş / **Āgešte-be-hūn** cism-i pür-teb (FKD, Terci-bend 1, B. 125).

ağız: [1] Dudak.

Ḥacletinden āb olur **ağzında** lafz-ı yā şanem / Berhemen gūş itse ger gülbank-i yā Rab yā Rab’um (FKD, G.217, B. 4).

ağla: [4] Üzülme, âşık olma gibi sebeplerle gözyaşı dökmek.

Muğbeçe sevdüñ Fehīm **ağlama** dīnüm deyü / Cānunu da almamış ḥayf ki az eylemiş (FKD, G.142, B. 5).

Teşbīh ideli cūşişini eşküme ‘ummān / Kim **ağlar** idi dīde-i giryān gibi olsa (FKD, G.255, B. 6).

Böyle bir dūzaḥ-eşer nārī ṭabī‘at faşda / **Ağlamazdum** ḥalk-ı ‘ālem çekse biñ dürlü ‘azāb (FKD, K. 5, B. 17).

Ḥande it **ağlasa** ḥālın dil-i nālende saña / Böyledür kısmet-i Ḥaḳ girye baña ḥande saña (FKD, Terki-bend 3, B. 33).

ağniyā: [1] Zenginler.

Ben şā‘irem ammā degülem pek cerrār / Cerrāram u **ağniyāy**ı itmeme bī-zār (FKD, Rübai 15, B. 1).

ağreb gel: [1] Şaşırmak, tuhaf görünmek.

Gülzār-ı behişt ü ‘īyd-i ḳurbān / **Geldi** baña bu ḥayāl **ağreb** (FKD, Terci-bend 1, B. 126).

āgūş[3]: Kucak.

Ḡoncayı gerçi ki **āgūşa** çekersin gül-bün / Bī-sebeb dest-i girībān olacaḳsın āḥir (FKD, G.66, B. 3).

Eger mevc-i ḥavādis gelse ḳıl **āgūşuñ** āmāde / Ne mümkindür miyān-ı baḥrde cāy-ı gürīz olmak (FKD, G.161, B. 6).

Gelmez **āgūşuma** ol tūṭī-i şīrīn-güftārum / ‘Aşıkum ‘iffet-i tāze-zebānum diyerek (FKD, G.170, B. 5).

āgūşa al-: [1] Kucağına almak, kucaklamak || İçine almak.

Vücūd-ı pāk-zādı bir dūr-i şeb-tāb-ı çarḥdur çün / ‘Aceb mi ümm-i dünyā **alsa āgūşa** anı ḥālā (FKD, Kıt'a 15, B. 11).

āgūşa çek-: [1] Koynuna çekmek.

Yārı **āgūşa çeküp** büsesin almaḥdur hep / Rūz-ı maḥşerde Fehīmā gibi endīşe-i dil (FKD, G.187, B. 5).

āgūş-ı girībān: [1] Yakamın kucağı.

Şād ol **āgūş-ı girībānuma** girdüñ ey mäh / Büse-dād-ı leb-i cānān olacaḥsın āḥir (FKD, G.66, B. 9).

āgūş-ı ḥayāl: [1] Hayâl kucağı.

Āgūş-ı ḥayālinde iken meskeni her şeb / Gördükçe Fehīm'i yine bīgānelüg eyler (FKD, G.54, B. 7).

āgūş-ı lafz: [1] Söz kucağı.

Şerm-i ma‘nādur **āgūş-ı lafzum** / Ḥāledār itdi mäh-ı tābānı (FKD, K. 17, B. 50).

āgūş-ı miyān: [1] Çevresini, belini kucaklamak || Sevgiliyi kucaklamak.

Hışm ile yüzün döndürüp itdükçe cefā / Gereki olur **āgūş-ı miyāndan** maḥzūz (FKD, Rübai 26, B. 2).

āgyār: [9] Sevgilinin âşıkın haricinde dost edindiği yabancılar.

Ben ki āzāde-dilem kayd-ı taşarruf ne belā / Yār u **āgyāra** müdārā vü telaṭṭuf ne belā (FKD, G.4, B. 1).

Eyler **āgyāra** Fehīm nice düşnām ammā / Baña düşnāma gelince nice ibrām ister (FKD, G.64, B. 7).

Ġam degül **āgyāra** itsün bir nigāhuñ biñ vefā / Ķorḳaram ammā vefādār olmaḡa mu‘tād olur (FKD, G.80, B. 5).

Şafağ-gün itme mihriyle Fehîm eşküñle ‘âlemde / O mehle encümäsâ her gece **agyâr** ider ‘âlem (FKD, G.202, B. 6).

Âh şad-âh ki bakmaz saña toyınca Fehîm / Hıvıf eder hıvıf ki **agyâr** ola nâ-gâh âgâh (FKD, K. 9, B. 15).

Âgyâr ile seyr-i gülşen itdüñ / Cismüm dil-i zâra külhan itdüñ (FKD, Terkib-bend 2, B. 45).

Cem‘i dili **agyâra** tağıtısa n’ola çeşmi / Yüz biñ ‘asese bir iki mestâne şunarlar (FKD, G.49, B. 5).

Eylerse tegâfûl n’ola **agyâr** arasında / Ma‘nâda o şehden yine ben zâra nazardur (FKD, G.106, B. 5).

Ol gâmze-i cellâduñ ola mest-i şebîhün / Dünyâyı kırar yâr ile **agyârı** ne bilsün (FKD, K. 4, B. 23).

agyâr-ı firîbende: [1] Aldatıcı, hileli düşmanlar.

Bir naşîhatdur ider ‘âşık-ı şermende saña / Korqaram aram âr olur **agyâr-ı firîbende** saña (FKD, Terkib-bend 3, B. 34).

âh: [35]

1. Sıkıntı, keder ve aşk yüzünden oluşan duyguyu ifade etmeye yarayan kelime.

Şîve-i üştüre biñ cân ile kâ‘il olduk / **Âh** kim bâr-keş-i bâr-ı şütür-bân olarak (FKD, K. 16, B. 5).

Bir nigâh-ı bâz pes kıldı yine ol pâdişâh / Remz ü îmâ ile söyleşmek olurdu lîk **âh** (FKD, Diğer 1, B. 11).

Sen dil-ber-i ‘âşık-küşe meyl itdi Fehîm **âh** / Öldürmez iseñ cevri ile ol bî-dili şağ ol (FKD, G.189, B. 7).

Hemîşe ‘âşık-ı bîmâram **âhdur** kârüm / Nühüfte hüsn-i bütâna nigâhdur kârüm (FKD, G.216, B. 1).

Ne çâr-âbâya incindi ne **âhuñdan** Fehîm oldı / Mevâlid-i selâs u seb‘a-i seyyâre âzürde (FKD, G.261, B. 5).

Her **âhundan** olur düzağ çekîde / Mü‘essirdür dilüñ süz u güdâzı (FKD, G.279, B. 6).

Eyleyüb **âhum** âsumâna a resen / Şu‘lesin şâkıb-ı şihâb itdüm (FKD, K. 2, B. 2).

Āh ammā n'eyleyim dāğ itdi bu āteş beni / Āfitābā ḥanümānuñ ola gün günden ḥarāb (FKD, K. 5, B. 18).

Āh şad-āh ki baqmaz saña çoyınca Fehīm / Ḥavf eder ḥavf ki ağıyār ola nā-gāh āgāh (FKD, K. 9, B. 15).

Her rüz **āh** ile ideyim 'ālemi siyāh / Şāyed ki gündüzüñ giceden ideler ḥisāb (FKD, K. 13, B. 2).

Veyletā āfitāb-ı bahtum **āh** / Şeb gibi rūzum itdi zūlmānī (FKD, K. 17, B. 5).

Bildürürdüm bu kaçvme ben ḥāddin / **Āh** elümde olaydı fermānı (FKD, K. 17, B. 62).

Şehri-i nā-murāda gör n'itdi / Yeridür yaqsa 'ālemi **āhı** (FKD, Kıt'a 4, B. 2).

Ṭāvūs-ı kıuds ile kılsam irsāl Fehīm / Baqmaz yine **āh** o kāfir-i 'İsī-dem (FKD, Rübai 42, B. 2).

Tā ol büt-i şehlā ki baña itdi nigāh / Zūr-ı nigehiyle kāfir itdi beni **āh** (FKD, Rübai 53, B. 1).

Bir **āh** ile sūzum eyleyem fāş / Dūd oldu velī nişān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B. 71).

Āteş-ruḥumı şu'le-fürüz-ı gāzāb itdüñ / Ey dil saña kim derdi baqub rüyına **āh** it (FKD, G.23, B. 2).

Āh kim türk-tāz-ı āha Fehīm / Tengdür menzil-i dü-kāme-i şubḥ (FKD, G.32, B. 5).

'Uşşāk ki āh ile gāzāyı heves eyler / Mevc-i şererin cevher-i tīg-i nefes eyler (FKD, G.57, B. 1).

Hem ḥande vü hem ḥışm ider ol yār Fehīm **āh** / Feryād ki bī-dādı baña dād-res eyler (FKD, G.57, B. 7).

Benüm seng-i melāmetden mü'essir tīr olur **āhum** / Ne deñlü künd ise tīgi ider seng-i fesān keskin (FKD, G.242, B. 5).

Fehīm āb-ı ḥayāt içre kıosañ olmaz şarāvet-yāb / Gül-i 'ömrüm kim **āhumdan** benüm pejmürde olmışdur (FKD, G.76, B. 6).

Devr-i zülfinde dile **āh** itdürür bu rüzgār / Ḥanümān-ı dil gibi bir gün o da berbād olur (FKD, G.80, B. 6).

Firāk gerçi beni yaqdı ben de **āhumla** / Hemīşe olmadayam bā'ış-i 'azāb-ı firāk (FKD, G.162, B. 6).

Āh ile giryān u nālān devr ider ŧeb-tā-seher / Ehl-i dil kūyın o māhuñ pās-bānından bilür (FKD, G.112, B. 2).

Cüvāna ŧanma hemān hayret-i nigāh gerekdür / Nigāh u girye-i fāŧ nühüfte **āh** gerekdür (FKD, G.100, B. 1).

Nühüfte **āh** ki āgāh olursa çeŧm-i siyāhı / Kiriŧme peyk-i nigāh ile ‘özr-ħ’āh gerekdür (FKD, G.100, B. 2).

Āhum ile her gece eyler sipāh-ı māh ceng / Berķ-ı āteŧ-bāddur güyā ki eyler kāh ceng (FKD, G.168, B. 1).

Mecnün gibi efsün-ı nigāhıyla ‘ademsin / Dīvāne Fehīm **āh** ki efsāne mi olduñ (FKD, G.175, B. 8).

2. Ateŧin dumanını örten feryat

Dūd-ı āteŧ be-düş ya‘nī **āh** / Nefes-i ŧu‘le-püş ya‘nī **āh** (FKD, G.274, B. 1).

3. Nefesin ateŧini örten.

Dūd-ı āteŧ be-düş ya‘nī āh / Nefes-i ŧu‘le-püş ya‘nī **āh** (FKD, G.274, B. 1).

4. Duyma yeteneğini kaybeden ses.

Bülbül-i ‘arŧ-lāne ya‘nī fiđān / ŧavt-ı güm-kerde-güş ya‘nī **āh** (FKD, G.274, B. 2).

5. Tufanları çoŧturan rüzgar

Zībāk-ı baħr-ı mevc ya‘nī eŧk / Bād-ı tūfān-ħurüş ya‘nī **āh** (FKD, G.274, B. 3).

6. Güneŧi çoŧturan bulut.

Miħr-i müŧkīn-seħāb ya‘nī ħüsn / Ebr-i ħürŧīd-cüş ya‘nī **āh** (FKD, G.274, B. 4).

7. Cehennem satan ŧimŧek.

Reste bāzār-ı sīne-i dilde / Berķ-ı düzaħ-fürüş ya‘nī **āh** (FKD, G.274, B. 5).

8. Kargaŧa meclisinin mumu.

Ĥāne-süz-ı Fehīm-i suħte-dil / ŧem‘-i bezm-i sürüş ya‘nī **āh** (FKD, G.274, B. 6).

āh eyle-: [7] Feryat etmek.

Bî-ihtiyât **eyledüm** evvel nigehte **âh** / İtdi rümûz-ı gamzesi ifşâ-yı râz hayf (FKD, G.159, B. 7).

Dilde ‘ulüvv-i ‘aşkı füzûn olmağdur / **Âh eylemeden** ‘âşık-ı sūzâna ğaraž (FKD, Rübai 24, B. 2).

Nice **âh eylesün** şahş-ı ecel olduğıçün / Ki biriitse eger ‘âleme ‘arz-ı bî-dād (FKD, G.38, B. 5).

‘Âşık olmuş bir büte bî-bāk **âh eyler** Fehîm / Ğamzesi ol ‘âşık-ı bî-bāki n’eyler bilmezüz (FKD, G.135, B. 7).

Her gören Yūsuf’ı **âh eyler** idi lîk senüñ / Hüsnüñi görse eger Yūsuf iderdi şad-âh (FKD, K. 9, B. 6).

Şeb-i hicr ü gam-ı zülf ü dil-i sevdâ-perdâz / İhtiyârî degül **âh eyler** isem dūr u dırâz (FKD, Terkib-bend 3, B. 4).

Yād-ı müjgānuñla **âh eylerse** diller rüzgār / Hürmen-i cān üzre anı ebr-i hañçer-rîz ider (FKD, G.53, B. 4).

âh id-: [7] Feryat etmek, inlemek, şikâyet etmek.

Şeb-i ğamda âfitâbımı anup âh iderdi Mecnûn / Nigehtse mâha zîrâ görünürdi rüy-ı Leylî (FKD, G.285, B. 6).

Âh idersem n’ola sevdāñ ile çolmuş göñlüm / Haberüñ yok ki senüñ ‘âşıkun olmuş göñlüm (FKD, Terkib-bend 3, B. 5).

Bir **âh idicek** bu şeb harâretle Fehîm / Tâ-zîr-i zemînde mihrî itdi pür-bîm (FKD, Rübai 45, B. 1).

Âh idüp eyledüm ğazel-perdâz / Dil-i mestāna çarz-ı giryānî (FKD, K. 17, B. 83).

Âteş-ruğumı şu‘le-fürüz-ı ğazâb itdün / Ey dil saña kim derdi bağub rüyına **âh it** (FKD, G.23, B. 2).

İder ta‘lîm-i âzâr ol mehe dünyâ yine ammâ / Beni kuyında **âh itme** deyü bî-zâr ider ‘âlem (FKD, G.202, B. 4).

Ya **itmesün** mi **âh** o kim dil-beri ola / Za‘f ile târ-ı zülfi gibi vağf-ı pîç ü tâb (FKD, K. 13, B. 3).

âh okı: [1] Âşğın inlemesiyle oluşın ve sevgiliye ulaşması istenen ok.

Āh okıdur tır ü kemān-ı ‘uṣṣāk / Tā sīne-i ‘arṣdur niṣān-ı ‘uṣṣāk (FKD, Rūbai 30, B. 1).

āh u feryād: [1] Ağlama, inleme, feryat.

Pür olursa nigeḥ ü ğamze ma‘aza’l-lāh eger / Hıvfden ṣaḥṣ-ı ecel eyleye **āh u feryād** (FKD, G.38, B. 4).

āh u fiğān: [1] Haykırma, feryat.

Müdām **āh u fiğān** olmağa terennüm-i dil / Nevā-yı muṭrıb-ı ḥünīn-terānedür bā‘is (FKD, G.28, B. 6).

āh u fiğān eyle-: [1] Ağlayıp inlemek.

Eyledüm bī-iḥtiyār **āh u fiğān** itdi nigāh / Hıṣm ile ḫıldı teğāfūl eyledi ḫālüm tebāh (FKD, Diğer 1, B. 10).

āh u ṣekve it-: [1] Feryat ve ṣikayet etmek.

Ben aḥterüm bilürem kimdir eyleyen menḥūs / Felekden **itmez** isem **āh u ṣekve** ma‘zūram (FKD, K. 14, B. 17).

āh u zār-ı ‘āṣık: [1] Âşığın inleme ve feryadı.

Ne ḫācetdür Fehīmā nefḥ-i Ṣūr’a / Yıkar dünyāyı **āh u zār-ı ‘āṣık** (FKD, G.163, B. 7).

āh u zārı it-: [1] Sevgilinin aşkından dolayı feryat etmek.

Eylemez ḫasta Fehīm ölse de ifṣā rāzı / Çeṣm-i bīmārı meger **itdire āh u zārı** (FKD, G.277, B. 5).

aḥbāb: [1] Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.

Naḥṣ-ı pāy-ı cebhe-sāyāndan ser-ā-ser dāğdur / Hāne-i dil-dārı **aḥbāb** āsitānından bilür (FKD, G.112, B. 3).

‘ahd: [3]

1. Söz, yemin.

Senüñ **‘ahdüñde** nālān yoḫ meger ‘uṣṣāk nāṣıḫdan / Ki āb-efṣān olur pend ile dā’im cān-ı sūzāna (FKD, K. 7, B. 42).

Dürüg-âlûde ‘ahd ile helâk etdi beni âhîr / Olur mağlûb-ı h’âb elbetde çeşm efsânenen
şoñra (FKD, G.253, B. 6).

2. Devir, zaman.

Ehl-i diller oldılar luţfiyla dâ’im vâyedâr / Budur ümmîd olmaya ‘ahdinde kimse nâ-ümîd
(FKD, Kıt'a 11, B. 8).

‘ahd ü peymân: [1] Söz ve yemin.

Va‘de-i vaşl itmeden evvel hilâfın şartı ider / Ol meh-i ‘âşık-firîbiüñ ‘ahd ü peymânın görüñ
(FKD, G.182, B. 3).

‘ahd-i ‘adl: [1] Adalet zamanı.

Devr-i eflâk ‘ahd-i ‘adlinde / Men‘-i aḥkâm-ı inḫilâb itdüm (FKD, K. 2, B. 41).

‘ahdüm olsun: Yemin etme, söz verme.

‘Ahdüm olsun ger der-i cennet olursa Ey Fehîm / Şağ olursam geçmeyen bir daḫı Mışr’dan
(FKD, Kıt'a 3, B. 1).

âheng: [2] “Sazların kiriş, tel, boru gibi ses veren kısımlarının ve insan sesinin, belirli bir sese göre ayarlanması”dır (ÖZTUNA, s. 7). Ayrıntılı bilgi için bk. Haydar Sanal (1988), “Âhenk”, İA, C.1, s.:517-521.

Muḫrib-ı bezm-i ğam âheng nedür bilmez hîç / Zühre-i çarḫ-ı elem çeng nedür bilmez hîç
(FKD, G.31, B. 1).

Nağme-i ‘işveye âheng ideyor şabr eyle / Besdür ey ‘âşık-ı sevdâ-zede feryâd yeter (FKD,
G.61, B. 7).

âheng id-: [1] Uşşâk makamı / Âşıkların feryadı ile sevgilinin cilvesi / Nâz makamı’nın birbiriyle uyumu.

Tâ böyle iderse nâza âheng / Dünyâyı tutar nevâ-yı ‘uşşâk (FKD, Terci-bend 1, B. 21).

âheng-i nev-rûz eyle-: [1] “Türk Mûsikîsi’nde bir makam. En eski makamlardan biridir. Hiç olmazsa 7 asırdan fazla bir mazisi vardır. Tîz durakta yani acem (fa)perdesindekalan Acem-Aşîrân makamına bu isim verilmiştir.(...) Elimizde bu makamdan 35 parça vardır” (ÖZTUNA, s. 296).

Bahâr oldı yine âheng-i nev-rûz eylesün bülbül / Nevâ-yı germ ile ‘uşşâkı pür-süz eylesün
bülbül (FKD, G.192, B. 1).

âheng-i sürüd: [1] Şarkıların ahengi.

Elvân-neğam ol bâğ-ı tecerrüde Fehîm / Bülbül gibi her perdeden **âheng-i sürûd** it (FKD, G.22, B. 5).

âh-ı ‘âlem-sûz: [1] Dünyayı yakan feryat.

Yohsa vallâhî senüñ bir **âh-ı ‘âlem-sûz** ile / Eylerem aḥvâlüñi ‘arz-ı der-i gerdün-cenâb (FKD, K. 5, B. 27).

âh-ı âteşnâk: [1] Ateşli feryat.

Bu dil-i pür-tâb ile ‘azm-i behişt itsem yine / Dûdmân-pîrâ-yı düzaḥ **âh-ı âteşnâkdür** (FKD, G.99, B. 3).

âh-ı cân-güdâz: [1] Ruhu eriten feryat.

Dil-i zâr-ı Fehîm ile ikimüz / Ṭurmayup **âh-ı cân-güdâz** idelüm (FKD, G.221, B. 6).

âh-ı dâğdâr-ı ‘aşk: [1] Aşkın yara dolu âhı. || Hz. Yakup (Babacan, 2012, s. 352).

Teh-i ḥâk içre ṭutmuş dehri **âh-ı dâğdâr-ı ‘aşk** / Nesîm-i gülden olmuş bir cihân-ı gülsitân ğâ’ib (FKD, G.19, B. 5).

âh-ı dil: [1] Gönül feryadı.

Dökmede bâda **âh-ı dil** penbe-i şu‘lenâkini / Oldı şikûfe rîḥte geldi ḥazân-ı bâğ-ı dâğ (FKD, G.153, B. 4).

âh-ı dil-i ‘Askerî: [1] On iki imamın on birincisi olan Hasan Askerî’nin gönül feryadı.

Âh-ı dil-i ‘Askerî ki oldur / Râyet-keş-i leşker-i şehâdet (FKD, Terci-bend 1, B. 153).

âh-ı dil-i dâğdâr-ı ‘aşk: [1] Aşkın yaralı gönlünün feryadı.

Âh-ı dil-i dâğdâr-ı ‘aşkam / Gülzâr-ı caḥîmde nesîmem (FKD, Terci-bend 1, B. 137).

âh-ı dil-i sevdâ-zede: [1] Aşk vurgunu gönlün feryadı.

Eyleyen ṭurrañı her demde perîşân-aḥvâl / Gâh **âh-ı dil-i sevdâ-zededür** gâh nesîm (FKD, G.214, B. 3).

âh-ı germ-ḥîz: [1] Keskin feryat.

Degül ḥâl-i siyeh la’lüñde **âh-ı germ-ḥîzüm**den / Düşüp şahbâ-yı nâba bir şerer efsürde olmuşdur (FKD, G.76, B. 3).

āh-ı serd: [2] Şiddetli feryat.

Kelīm'em ü yed-i beyzādur **āh-ı serd** baña / Hārīm-i Tūr-ı tecellīde şem'ı-kāfūram (FKD, K. 14, B. 36).

Bu sūzişle bir **āh-ı serd** urayım felek / Yağ-beste olurdu pāy-tā-ser dūzağ (FKD, Rübai 10, B. 2).

āh-ı şu'le-tāb: [1] Ateş dolu feryat.

Ey māh-ı rūze 'ömrüm iseñ çırma it şitāb / Yoğsa tamām ider seni bir **āh-ı şu'le-tāb** (FKD, K. 13, B. 1).

āh-ı sūznāk: [1] Yakıcı ah.

'Aşkıyla bir **āh-ı sūznāk** itsem eger / Deryāyı tutar fiğān-ı āteş āteş (FKD, Rübai 22, B. 2).

āhır: [25] Sonunda, nihayet.

O aḡker gibi kim sūz-ı derūnı ide ḡākister / Fehīm'i **āhır** itdi āteş-i dāğ-ı nihān gā'ib (FKD, G.19, B. 7).

Bilürem vāşıl-ı cānān olacağsın āhır / Līk zindāni-i hicrān olacağsın **āhır** (FKD, G.66, B. 1).

Bilürem vāşıl-ı cānān olacağsın **āhır** / Līk zindāni-i hicrān olacağsın āhır (FKD, G.66, B. 1).

Rāh-ı ümmīdde itme tek ü pū tā o kadar / Sālik-i vādi-i ḡirmān olacağsın **āhır** (FKD, G.66, B. 2).

Goncayı gerçi ki āğūşa çekersin gül-bün / Bī-sebeb dest-i girībān olacağsın **āhır** (FKD, G.66, B. 3).

Ey perī eyleme ḡürşīd gibi 'arz-ı cemāl / Kendi nūrunda ki pinhān olacağsın **āhır** (FKD, G.66, B. 4).

Ṭıfl iken olma cefā itmede çarḡa hem-reng / Çünkü bir āfet-i devrān olacağsın **āhır** (FKD, G.66, B. 5).

Şīve-i gāmzelerūñle nighūñden bilürem / Sen de gāmzeñ gibi fettān olacağsın **āhır** (FKD, G.66, B. 6).

'Ālemi ḡüsnūñe fermān-ber idüp itme şehīd / İtdüğüñ kāra peşīmān olacağsın **āhır** (FKD, G.66, B. 7).

İtme cem^c-i dil-i ‘uşşâkı perîşân ey zülû / Bâd-ı âh ile perîşân olacağsın **âhîr** (FKD, G.66, B. 8).

Şâd ol âğûş-ı girîbânuma girdüñ ey mâh / Bûse-dâd-ı leb-i cânân olacağsın **âhîr** (FKD, G.66, B. 9).

Mest olup eyleme hürşîd-cemâlâna nazâr / Şağın ey çeşm ki giryân olacağsın **âhîr** (FKD, G.66, B. 10).

Çeşmüme gelmeden ey kağra-i eşk itme hurûş / Bâ‘îs-i cüşîş-i tûfân olacağsın **âhîr** (FKD, G.66, B. 11).

‘Ağl-ı evvel de olursañ yine sen ol mâhuñ / Hüsüne vâlih ü hayrân olacağsın **âhîr** (FKD, G.66, B. 12).

Zâhid encâmuñı bildüm senüñ İslâm’undan / Kâfir-i ‘aşk-ı cüvânân olacağsın **âhîr** (FKD, G.66, B. 13).

Pây-tâ-ser edeb-ârâ-yı leb ol gönca-şîfat / Gül-i bûs-ı der-i cânân olacağsın **âhîr** (FKD, G.66, B. 14).

Vecd ü zühd ile Fehîm eyleme yâ Rab yâ Rab / Berhemenlerle şanem-h^ıân olacağsın **âhîr** (FKD, G.66, B. 15).

Dürüg-âlûde ‘ahd ile helâk etdi beni **âhîr** / Olur mağlûb-ı h^ıâb elbetde çeşm efsânenen şoñra (FKD, G.253, B. 6).

Hem-nîşîn olsa Mesîh ile eger rûh-mişâl / Öldürür gamzesi **âhîr** bu dil-i bî-mârî(FKD, G.277, B. 4).

Mağbûb u meydür râh-zen kıldum ferâgat cümleden / **Âhîr** nedâmetdür diyen meclislere oldı nedîm (FKD, K. 6, B. 4).

O deñlü oldı bâlîde ki sığmaz oldı zarfına / Dırâz itdi zebân-ı ta‘nı **âhîr** Bağr-i ‘Ummân’a (FKD, K. 7, B. 14).

Didüm **âhîr** kefen-i cismüm iden çeşme-i cân / Çeşm-i âhû-nigeh-i hûn-ı dil-âşâmundur (FKD, K. 12, B. 26).

Evsat-ı şa‘bânda cebren **âhîr** fetğ-i bâb / İtdi manşürü’l-livâ Hâğğ ol şeh-i dîn-perveri (FKD, Kıt'a 9, B. 8).

Ben murğ-ı zîrekem der iken **âhîr** esfelüñ / Şâlvârı bendi dâmı olup pây-best olur (FKD, Terkib-bend 1, B. 36).

Öldürür **āhīr** beni düzdīde bir īmā ile / Ğamze-i hūn-rīz ü çeşm-i fitne-fermā-yı laṭīf (FKD, G.157, B. 9).

āhīrīn: [1] Son, sonuncu.

Evvelīn neş'e-i mey ilhāmı / **Āhīrīn** harf-ı vahy-ı Raḥmānī (FKD, K. 17, B. 66).

āhīrū'l-emr: [3] İşin sonunda. Akıbet, en son.

Āhīrū'l-emr şoyar çünki ḳabā-yı cismin / Şu'le devrinde ḳo pervāneyi dībā geysün (FKD, G.246, B. 4).

Āhīrū'l-emr ne fettān-ı fiten-perversin / Geh dili bir meh-i Leylīveşe meftūn itdūñ KT/2-3 (FKD, Kıt'a 2, B. 3).

Zūlfūñ itdi dilūmi silsile-cūnbān-ı cūnūn / **Āhīrū'l-emr** bu sevdā ile oldum mecnūn (FKD, Terkib-bend 3, B. 7).

aḥḳar: [1] En hakir, en aşıağı.

Çün ḳaṭre-şifat Fehīm **aḥḳardur** dil / Her ğamzeye şafvet-dih-i ḥaṇçerdür dil (FKD, Rūbai 38, B. 1).

aḥker: [15] Ateşli kül, kül ile karışık ince kor.

O **aḥker** gibi kim sūz-ı derūnı ide ḥākister / Fehīm'i āhīr itdi āteş-i dāğ-ı nihān ğā'ib (FKD, G.19, B. 7).

Mest-i ser-germ olıcaḳ la'l-i teri **aḥker** olur / 'Āşıḳuñ tāb ile laḥt-ı cigeri aḥker olur (FKD, G.84, B. 1).

Mest-i ser-germ olıcaḳ la'l-i teri aḥker olur / 'Āşıḳuñ tāb ile laḥt-ı cigeri **aḥker** olur (FKD, G.84, B. 1).

Eşk-i germüm ki ola kevkebe baḥş-ı āteş / Aḥkeri şu'le-i ser-keş şereri **aḥker** olur (FKD, G.84, B. 2).

Ḥ'ār baḳma dile berḳ-efgen-i şad-ḥırmendür / Kemterīn toḥm-ı şerārūn eşeri **aḥker** olur (FKD, G.84, B. 3).

Naḥl-i āhum ki odur bāğ-ı gama āteş-i berg / Şem'veş berg-i güli şu'le-beri **aḥker** olur (FKD, G.84, B. 4).

Eylesem bu ten-i pür-dâğ ile gül-geşt-i behişt / Bâğ-ı düzağ gibi hep lâleleri **ağker** olur (FKD, G.84, B. 5).

Görse nazmumda Fehîm ahter-i nuţkum kızarup / Tâbiş-i şerm ile bahruñ güheri **ağker** olur (FKD, G.84, B. 6).

Eşk-i germüm ki ola kevkebe bahş-ı âteş / **Ağkeri** şu'le-i ser-keş şereri ağker olur (FKD, G.84, B. 2).

Degüldür ahter o pâşîde-dâne **ağkerdür** / Hilâl şanma o nûrı ki dâs âteşdür (FKD, G.108, B. 2).

Gonca **ağker** dâğ gül âteş nesîm ol gülşenüz / Kim şererdür şeb-nem-i gül-berg-i bâğ-ı sînemüz (FKD, G.126, B. 4).

Âteş-i hüsn-i bütânım mihre ger itse revâ / Hânde-i dendân-nümâ hâkisterümdür **ağkerüm** (FKD, G.225, B. 3).

Bir gedâ-yı hâne-süzam şu'le-pîrâhen çü **ağker** / Aşl-ı düzağ bir şererdür düdmân-ı küllhanumdan (FKD, G.238, B. 2).

Mihr ü mehle âsumân bir sîne-süz abdâldur / Kim turur pehlû-yı pür-dâğında **ağker** rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 11).

Hâtırım âbisten-i şad-mihr ü mehdür gerçi kim / Eksük olmaz çeşm-i tûfân-zâdan **ağker** rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 45).

ağkerāsâ: [1] Kül gibi.

Ağkerāsâ nice biñ hürşîd-i maşşer fâş olur / Düzağ içre itseler ğırbâl eger hâkisterüm (FKD, G.225, B. 5).

ağker-i âb-âlüd: [1] Suyu bulanmış kül.

Germiyet-i mey itse ruhsâruñı tâb-âlüd / Olur leb-i hüy-gerdüñ bir **ağker-i âb-âlüd** (FKD, G.43, B. 1).

ağker-i âbveş: [1] Küle bulanmış su gibi || Kararmak, kötüleşmek.

Her goncası siyâh olur **ağker-i âbveş** / Her lâle sâyesi gibi ser-cümle dâğ olur (FKD, Terki-bend 1, B. 3).

ağker-i dâğ: [2] Yararın kuru.

Hün-rîz olursa **aḥker-i dāğum** ‘aceb degül / Gülzâr-ı ‘aşka gıncasıdur jāle-ḥîz olur (FKD, G.90, B. 2).

Nuql için aña âteş-i dilden / **Aḥker-i dāğumı** kebāb itdüm (FKD, K. 2, B. 9).

aḥker-i düdmân-ı âteş: [1] Ateşin dumanlı korları || Gönül.

Dāğum gül-i gönca-zād-ı aḥker / Dil **aḥker-i düdmân-ı âteş** (FKD, Terci-bend 1, B. 72).

aḥker-i nāzük-mizāc: [1] Nazik huylu kor ateş.

‘Aks-i la’lün cāmda ber-‘aks itmiş gerçi kim / Āb ile germ-ülfet olmaz **aḥker-i nāzük-mizāc** (FKD, G.29, B. 2).

aḥker-i sūzān: [1] Yanan/yakıcı ateş koru.

Mişl-i engüşt-i siyeh kim **aḥker-i sūzān** olur / Al ṭūṭî oldı germî-i hevādan her gürāb (FKD, K. 5, B. 13).

aḥker-i sūzān-ı şu‘le-pister: [1] Ateş yatağında yanan kor.

Gönül o **aḥker-i sūzān-ı şu‘le-pisterdür** / Ki şem‘veş ola hem muṣṭarib hem āsūde (FKD, G.262, B. 3).

aḥker-zād: [1] Ateş doğurucu.

Külḥan-ı dūzaḥ gibi deryāyı **aḥker-zād** ider / Düşse kemter қаtre-i ḥün-ı dil-âteşnākümüz (FKD, G.128, B. 3).

Aḥmed: [1] Hz. Muhammed.

Şehriyār-ı peyemberān **Aḥmed** / Ki rehinde yüzüm türāb itdüm (FKD, K. 2, B. 27). [aḥmed,]

Aḥmed-i mürsel: [1] Hz. Muhammed.

Mihr-i eflāk-i nübüvvet māh-ı evc-i iştifā / **Aḥmed-i mürsel** ki ‘ālem nā’tin eyler rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 19).

āḥte eyle-: [1] Kılıcı kınından çıkarmak. āḥte, “dal kılıc” (TULUM, s.263), “dışarı çekilmiş, çıkarılmış [kılıç ve benzeri gibi şeyler]” (DEVELLİOĞLU, s. 21) anlamındadır.

H̄‘ābda iken itmede ‘ālemi gānzesi şehīd / Vāy o dem ki **eyleye** tīgini çeşmi **āḥte** (FKD, G.271, B. 3).

aḡter: [5] Yıldız.

Degüldür **aḡter** o pāṣīde-dāne aḡkerdür / Hilāl şanma o nūrı ki dās āteşdür (FKD, G.108, B. 2).

La'l-i dūr-pūşı bir **aḡterdür** iki mähda kim / Cān verüp bilmedi sırrın feleküñ İdrīs'i (FKD, G.289, B. 3).

Ben **aḡterüm** bilürem kimdir eyleyen menḡūs / Felekden itmez isem āh u şekve ma'zūram (FKD, K. 14, B. 17).

Cāy ideli cevfini süveydā / Baḡtum felek **aḡteri** Zuḡāl'dür (FKD, Terci-bend 1, B. 80).

Yā Rabb **aḡterüm** ne siyeh-rū çerāğ olur / Gülzāra düşse pertevi murḡānı zāğ olur (FKD, Terki-bend 1, B. 1).

aḡterān: [1] Yıldızlar.

Ḳatre-i sīm-ābveş bir yirde idüb ictimā' / Külçe oldu rīze-i sīm **aḡterān** olub müzāb (FKD, K. 5, B. 4).

aḡterī: [1] Yıldızlı, talihli.

Çün gonce-i meh āb-ı men ez-çeşme-i mihrest / Bed aḡterīyem bīn ki be-her bām şiküftem (FKD, G.296, B. 5).

aḡter-i āsumān-mesīr: [1] Gökyüzünün gezinti yerinin yıldızı.

Eşk-i ḡalṡān-ı çeşm-i 'uşşākām / **Aḡter-i āsumān-mesīr** benem (FKD, G.206, B. 7).

aḡter-i baḡt: [2] Talihli, uğurlu yıldız.

Farḡ itmez idi sāye vü nūrın 'ālem / Olsaydı eger **aḡter-i baḡtum** ḡūrşīd (FKD, Rübai 14, B. 2).

Olmada **aḡter-i baḡtum** gibi nāmum ma'kūs / Beni ḡüm-nām iden kevkebe-i nāmumdur (FKD, K. 12, B. 12).

aḡter-i burc-ı tarab: [1] Neşe burcunun yıldızı.

Her ḡabābı oldı ḡüyā **aḡter-i burc-ı tarab** / Şubḡ-ı mihr-efrüz u şām-ı zulmet-i ḡamdur şarāb (FKD, G.14, B. 6).

aḡter-i Nāḡīd: [2] Güzelliḡi süsleyen Zūhre'nin yıldızı.

Aḥter-i Nāhīd degül qarīn-i kırāndur / Burc-ı ḥamel mevķi'-i zemīne qarīndür (FKD, G.105, B. 2).

Şimden gerü 'ayn-ı 'ademe sürme olur şeb / Mānend-i sebel **aḥter-i Nāhīd** görünmez (FKD, G.117, B. 5).

aḥter-i nuṭk: [1] Sözüñ kor hāli.

Görse nazmumda Fehīm **aḥter-i nuṭkum** kızarup / Tābiş-i şerm ile baḥruñ güheri aḥker olur (FKD, G.84, B. 6).

āhū: [1] Sevgilinin güzel ve iri gözü.

Ol ki çeşm-i şūḥuña ālüfte **āhūdur** demiş / Ğamze-i bed-ḥūyuña şīr-i sitem-cūdur demiş (FKD, G.143, B. 1).

āhū-nigeh: [1] Ceylan bakışlı.

Dil-rübāsuz āb-ı ḥayvān nūş idersem zehr olur / Zehr şunsa līk her **āhū-nigeh** pānzehr olur (FKD, G.85, B. 1).

āhuvāne: [1] ceylan gibi.

Çeşmidür o **āhuvāne** cādū / Kim ḥame-i siḥr-naḳş-ı taḳdīr (FKD, Terce-bend 1, B. 32).

āhū-yı cādū: [1] Büyücü ceylan.

Çeşmüñi vaşf eyleyüp siḥr eylemiş mu'ciz Fehīm / Şekl-i efsūniyla bir **āhū-yı cādūdur** demiş (FKD, G.143, B. 5).

āhū-yı çeşm-i bütān: [1] Put gibi güzellerin kahverengi gözleri.

İder taşvīr-i şīr itse nigehle / Gürizān **āhū-yı çeşm-i bütāni** (FKD, Kıt'a 6, B. 6).

āhū-yı çeşm-i ğazālī-nigehān: [1] Ceylan bakışlı güzellerin gözleri.

Dil-i Mecnūn-ı perīşān-rev ü vaḥşī-ṭab'am / **Āhū-yı çeşm-i ğazālī-nigehān** rāmumdur (FKD, K. 12, B. 6).

āhū-yı vaḥşī: [1] Vaḥşi ceylan (sevgili).

Rūy-ı dil gösterüp itdūñ beni çün dīvāne / Oldum ey **āhū-yı vaḥşī** giderek bīĝāne (FKD, Terkeb-bend 3, B. 10).

āhū-yı zībā: [1] Güzel ceylan.

Ser-be-bālīn olsa mest-i şīr ger ol gāmze-kār / Bīm-i çeşminden olur **āhū-yı zībā** muztarib
(FKD, G.20, B. 3).

aḥvāl: [3]

1. Durum, vaziyet.

Yoḥsa vallāhī senūñ bir āh-ı ‘ālem-süz ile / Eylerem **aḥvālūñi** ‘arz-ı der-i gerdün-cenāb
(FKD, K. 5, B. 27).

Kendūsin cem‘ eyleyüp gelsün o şāḥib-luṭf kim / Yer idüp başında **aḥvālīn** be-sāmān
gösterür (FKD, K. 10, B. 16).

2. Beklenti.

Pür-ḥavf u recāyam ki bu **aḥvāl** çıka / Ya vākı‘ ya vākı‘a ya mālı-ḥulyā (FKD, Rübai 3, B. 2).

aḥvāl-i derd-i dil: [1] Gönül dertlerinin durumları.

Aḥvāl-i derd-i dil aña ilhām ola meger / Ol māh-ı sāde-rū ki melek görse lāl olur (FKD, G.81,
B. 2).

aḥvāl-i sirişt: [1] Yaratılışın durumları.

Dil-i bī-çārenūñ **aḥvāl-i siriştin** görsek / Baḫsaḫ āyīne-i dilden ruḥ-ı zıştin görsek (FKD,
G.172, B. 1).

akça: [1] Gümüş para. Ayrıntılı bilgi için bk. Halil Sahillioğlu (1989), “Akçe”, İA, C.2, s. 224-227.

Serrāce derler estere yine şā‘ir al / Zīrā yok **akça** deyü ederler zarāfeti (FKD, Terki-bend 1,
B. 22).

‘ākil: [3] Akıllı kimse.

Maḥrem-i rāz eyleme Cibrīl olursa ger Fehīm / Rind-i ‘aşka **‘ākil** u ferzāne olmaz āşinā (FKD,
G.11, B. 5).

Tā-be-key tenhā-niştin ü **‘ākil** ü ferzāneyem / Başuma üşdi perī-rūlar bugün dīvāneyem
(FKD, G.212, B. 1).

Ol **‘ākilem** ki bilmedi çarḥ-ı nigün beni / Dest-i cünūnda eyledi zār u zebūn beni (FKD,
Terki-bend 1, B. 41).

‘akl: [12] Akıl. Tasavvuf açısından bk. Süleyman Uludağ (1989), “Akıl”md., İA, C.2, s.:246-247.

‘Aşka yâr ol **‘akl** ile germ-ihtilâf olma gönül / Āşinâ bîgâne vü bîgâne olmaz âşinâ (FKD, G.11, B. 4).

‘Akl u cān ü dīn ü dil nā-maḥrem-i ‘uşşāk iken / Bī-tekellūf rāz-ı ‘aşka yâr-ı maḥremdür şarāb (FKD, G.14, B. 5).

Cüyüş-ı Türk-i ḥüsnuñ cāy idelden mülk-i ‘uşşākı / Metā‘-ı zühd ü dīn ü **‘akl** u dil hep gâret olmışdur (FKD, G.77, B. 9).

Havâ-yı ‘aşk ile Mecnūn kenâr-ı maḥsada irdi / Uyup **‘akla** Felâtūn garḳ-ı baḥr-ı ḥayret olmışdur (FKD, G.77, B. 3).

Gönül ol ṭurrada cem‘ itme **‘akluñ** / Perīşân-ḥāṭır u āşüfte-rāy ol (FKD, G.191, B. 2).

‘Akluma itdi şebîḥūn yine sevdâ-yı cünūn / Ṭutdı mülk-i ḥıredi sūriş-i gāvġâ-yı cünūn (FKD, G.243, B. 1).

‘Akla ṭūṭı gibi resm-i suḥanı şimdi kazâ / Ṭurma ta‘līm ider āyīne-i idrākūmden (FKD, G.236, B. 7).

Bir bü'l-hevese yâr ol mānend-i Fehīm ey dil / Tā ülfet ide **‘akluñ** ma‘nâ-yı maḥabbetle (FKD, G.266, B. 5).

Müşterî-ḳadrâ ḳamer-ṭab‘â ‘Uṭārid-meşrebâ / Ey ki Eflātūn’ı **‘akluñ** dehre nâ-dān gösterür (FKD, K. 10, B. 33).

Bir ḳatre-i āteşini besdür / **‘Akl** olsa eger hezâr ḥırmen (FKD, Terci-bend 1, B. 100).

‘Akl ile cünūn-ı bî-me‘ālî / Birbirine seng ü āhen itdün (FKD, Terki-bend 2, B. 53).

Ey ‘aşk nedür bu bî-vefāyî / **‘Aklı** yine cāy-ı reh-zen itdün (FKD, Terki-bend 2, B. 52).

‘akl-ı küll: [1] Her şeyi kavrayan akıl || Hz. Cebrail.

‘Akl-ı küll virdün beni Cibrīl-i ma‘nī eyledün / Bezm-i ḳurb-ı aḳdese lāyık nedīm olmaḳ baña (FKD, G.5, B. 3).

‘akl al-: [2] Aklını almak, delirtmek.

Bir kadeh dahı gül-efsün verüp **aldı ‘aqlum** / Ne ‘arağ nüş iden itmez lebin ālūde-i nüş (FKD, G.144, B. 12).

Ādemūñ **‘aqlın alur** neş’e-i buy-ı ezhār / N’ola eylerse şikest gülşeni mestāne şabā (FKD, G.1, B. 3).

‘aql-ı Āristālīs: [1] Akli ön plana çıkaran Aristo'nun akli. İlkçağ Yunan filozofu Aristo hakkında bk. Mahmut Kaya (1991), “Aristo”md., İA, C.3, s.:375-378.

Dil-i mecnūnum olup mekteb-i ‘aşka üstād / İtdi şākird-i cünün **‘aql-ı Āristālīs’i** (FKD, G.289, B. 7).

‘aql-ı Eflātun: [2] Eflatun'un akli. İslam felsefesi üzerinde Eflātun'un etkileri için bk. Fahrettin Olguner (1994), “Eflātun” md., C.10, s.:469-476.

‘Ālem-i ‘aşkuz ki feyz alsa havāmuzdan bizüm / Şad-hezārān **‘aql-ı Eflātun** olur dīvānemüz (FKD, G.124, B. 4).

Mest olup gül-geşt-i gülzār etmeyem lāyık mıdur / Bu hevālar **‘aql-ı Eflātun’a** noğşān gösterür (FKD, K. 10, B. 8).

‘aql-ı evvel: [3] “Akl-ı evvel Allah’tan ilk zuhur eden şeydir. Allah önce onu, sonra onun aracılığıyla tüm diğer şeyleri yaratmıştır.” (ULUDAĞ, s. 33).

‘Aql-ı evvel de olursañ yine sen ol māhuñ / Hüsüne vālih ü hayrān olacağsın āhır (FKD, G.66, B. 12).

‘Aql-ı evvel cehline biñ ‘özü ile ‘ārif olur / Bezm-i hāşşü’l-hāsda ol dem ki ‘irfān gösterür (FKD, K. 10, B. 29).

Menzil-i evvel felekde **‘aql-ı evveldür** aña / Peyk-i fikrüm vādī-i ma‘nāda itdükce şitāb (FKD, K. 5, B. 59).

‘aql-ı hod-rā: [1] Kendi akli.

O deñlü ehl-i ma‘ārifle meclisi pürdür / Ki yer bulunmaz eger gelse **‘aql-ı hod-rāya** (FKD, K. 8, B. 20).

‘aql-ı küll: [2] Her şeyi kavrayan akıl ||Hz. Cebrail.

Benüm ki pāyuma tā oldı āşinā zencīr / Hasedle **‘aql-ı küle** itdi iktizā zencīr (FKD, G.65, B. 1).

Bāde-i ‘aşkuz dil-i Mecnūn’dur peymānemüz / **‘Aql-ı küll** olsa revādur sāki-i mey-hānemüz (FKD, G.124, B. 1).

‘aql-ı ma‘ād: [1] Daha fazla akıl.

Kāş ‘aql-ı ma‘ād yerine kāş / Olsa ‘aql-ı ma‘āş-ı nefsanî (FKD, K. 17, B. 14).

‘aql-ı ma‘āş-ı nefsanî: [1] Maddi zevkleri geçindirmeye yarayan akıl.

Kāş ‘aql-ı ma‘ād yerine kāş / Olsa ‘aql-ı ma‘āş-ı nefsanî (FKD, K. 17, B. 14).

‘aql-ı perişân-reviş-i rāh-nümün: [1] Perişan yürüyüşlü aklın yol göstereni.

Biz rāh-ber-i vādi-i erbāb-ı cünūnuz / Biz ‘aql-ı perişân-reviş-i rāh-nümünüz (FKD, G.121, B. 1).

‘aks: [9]

1. Varlığın aynadaki görüntüsü.

Mir’at içinde gerçi olur ‘aksi bî-sebāt / Olmaz hayālî āyīne-i sīneden cüdā (FKD, G.2, B. 3).

Mir’atı gerçi ‘aksüñ ider feyz-yāb-ı hüsn / Hürşid öñinde şüret-i māha ne i‘tibār (FKD, G.45, B. 6).

Giry-e şād ile bakşa ‘aksini hāndān bulur / Ehl-i dil kim nāzır-i āyīne-i idrākdür (FKD, G.98, B. 5).

Hüsni ger perde-nişīn-i harem-i mihr olsa / ‘Aksi āyīne-i çeşmümde yine hāzırdur (FKD, G.107, B. 4).

Görindi āyīneāsā cünūnumuñ ‘aksi / O deñlü süde olup oldu pür-şafā zencīr (FKD, G.65, B. 6).

Fenn-i cefāda o meh ‘aksine olmuş şerīk / Āyīneyi nuşa-i nāz u niyāz eylemiş (FKD, G.142, B. 2).

Öyle hūnīdür ki bir mir’ata etse ger nigāh / Rūḥ-ı qudsī ‘aksin ol āyīne bî-cān gösterür (FKD, K. 10, B. 4).

2. Gözyaşı veya akarsu üzerinde bir nesnenin oluşan görüntüsü

Şadef-dīde-i giryānda ider ‘aksi şināh / O dür-i pāk-güher gāhi de ‘ummāna girer (FKD, G.59, B. 4).

3. Etkilemek.

Ger şalsa āl-i mül dilüme la‘lvār ‘aks / Gör ṭālī‘üm ki lāle-i kūh-ı melāl olur (FKD, G.81, B. 4).

Eyledi **‘aksi** anı kulle-i sîmîn-gevher / Tîğden zâhir edüp sîm-siper şundi baña (FKD, Kıt'a 7, B. 2).

‘aks it-: [2] Yansımak.

Nîlüferî-i berg-i güli rûzeden degül / **‘Aks itdi** aña çihre-i zerdüm mişâl-i âb (FKD, K. 13, B. 11).

‘Aks itse lebi dîde-i giryâna Fehîmâ / Te’sîrde mânend-i Süheyl-i Yemen eyler (FKD, G.55, B. 5).

‘aks kııl-: [1] Yansımak.

‘Aks kıldı âteş üzre zer zer üzre ‘anberî / Hûl-i rûy-ı âline kim rûy-ı zerdüm sûdedür (FKD, G.68, B. 6).

‘aksi: [1] Tersî olarak.

Şad-hezârân şükr-i Bârî kim yine ber-‘aks-i tab‘ / **‘Aksine** devr itmeden âsûdedür çarh-ı ‘anîd (FKD, Kıt'a 11, B. 1).

‘aks-i âh: [1] Feryadın yankısı.

Şehr-i dilde râz-ı çeşmin fâş ider bir **‘aks-i âh** / Ğamze-i merdüm-firîbi bü'l-‘aceb cäsûs olur (FKD, G.87, B. 2).

‘aks-i âhü-yı çeşm: [1] Ceylana benzer gözün yansımaları || Kahverengi göz.

Gözümde nakş ola **‘aks-i âhü-yı çeşmi** / Hârîm-i Ka‘be-i ‘aşka sürâğ yetmez mi (FKD, G.286, B. 5).

‘aks-i cemâl: [3] Sevgilinin yüzünün yansımaları.

İtdükçe gülistâna güzer **‘aks-i cemâli** / Gülgüne-zen-i çihre-i berg-i semen eyler (FKD, G.55, B. 2).

Mişâl-i dîde-i hayret olur hayâl-i Fehîm / O dem ki **‘aks-i cemâli** derûn-ı âba düşer (FKD, G.60, B. 5).

Şekkerîn gonca ki her tûti-i cân bülbüldür / Âyîne **‘aks-i cemâlûnle** açılmış güldür (FKD, G.101, B. 1).

‘aks-i cirm: [1] Varlığının yansımaları.

‘**Aks-i cirri** düşse burc-ı āb-ı baħra kim olur / Her şadef beyzā-yı şubħ u mihr olur her dürr-i nāb (FKD, K. 5, B. 36).

‘**aks-i düş-**: [1] Yansımak.

Tūṭi-i āla döner āyīneye ‘**aks-i düşe** / Kosa gülşende ħarīfāne mey-i āl üstine gül (FKD, G.196, B. 3).

‘**aks-i ebr**: [1] Kaşların yansıması.

‘**Aks-i ebr** ü zülf-i sākī sāye-güster olmasa / Maħv olurdu berķ-ı ħāṭif gibi cām içre şarāb (FKD, K. 5, B. 10).

‘**aks-i ğamze**: [1] Yan bakışın yansıması.

Geh cām u gāħ çeşmüme şun ‘**aks-i ğamzeñi** / Tīġ-i kazāya şan‘at ile āb u tāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B. 52).

‘**aks-i gül**: [1] Gülün yansıması.

‘**Aks-i gül** olur zāhir mir‘at-ı çemen içre / O lāle-i şeb-nem-rīz oldukça ħicāb-ālūd (FKD, G.43, B. 2).

‘**aks-i ħāl-i āteşin-ruhsār**: [1] Ateşli yanağın beninin yansıması.

Degüldür ‘**aks-i ħāl-i āteşin-ruhsārı** sākīnün / Lebinden dūr olunca cān-ı sāġar daġ daġ olmuş (FKD, G.140, B. 3).

‘**aks-i ħayāl**: [1] Sevgiliyi düşünmenin yansıması.

Niġāhum oldu mir‘āt-ı tecellī / Düşelden çeşmüme ‘**aks-i ħayālün** (FKD, G.177, B. 3).

‘**aks-i ħüsn**: [2] (Sevgilinin) güzelliğinin yansıması.

‘**Aks-i ħüsni** kim meh-i burc-ı dil-i bī-bākdür / Perde-i çeşmüm o māħ-ı fitneye eflākdür (FKD, G.98, B. 1).

Ya ‘**aks-i ħüsñüñ** ile oldu reşk-i çeşme-i mihr / Ya āfitāb ile pür oldu āfitābe-i dil (FKD, G.186, B. 2).

‘**aks-i ħüsni-yār**: [1] Sevgilinin güzelliğinin yansıması.

‘**Aks-i ħüsni-yār** ile pürdür derün-ı sīnemüz / Nür-baħş-ı dīdeyüz ħürşiddür āyīnemüz (FKD, G.125, B. 1).

‘aks-i la‘l: [2] Sevgilinin dudağının yansıması.

‘Aks-i la‘lün cāmda ber-‘aks itmiş gerçi kim / Āb ile germ-ülfet olmaz ahker-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B. 2).

İtmege ‘aks-i la‘lüfī seyrān / Eyle āyīne āb-ı hayvānı (FKD, K. 17, B. 92).

‘aks-i la‘l-i ruḥ: [1] Yanağın kırmızısının yansıması.

‘Aks-i la‘l-i ruḥunı āyīne-i mihr içre / Eyleyüp seyr Mesīḥ itdi bu nazmı inşād (FKD, G.38, B. 7).

‘aks-i leb-i la‘l: [1] Sevgilinin kırmızı dudağının yansıması.

Şu‘le-i yāḳūt ya ‘aks-i leb-i la‘lidür / Zāhir olan her ḥabāb çeşme-i billürdan (FKD, G.231, B. 6).

‘aks-i mey-i dīdār: [1] Yüz güzelliğinin şarabının yansıması.

Mir‘āt-ı tecellī olalı sīne-zamīrüm / ‘Aks-i mey-i dīdār ile peymānelüg eyler (FKD, G.54, B. 4).

‘aks-i mihr düş-: [1] Güneşin yansımasının denizde oluşması.

Münkesif zāhir olur ger baḥra düşse ‘aks-i mihr / Ol kadar gerd-i kederden tīre vü tār oldu āb (FKD, K. 5, B. 12).

‘aks-i mihr: [1] Güzelliğin etkisi.

‘Aks-i mihrüfīle gülşen-i cānuñ / Şubḥdur ser-be-ser ḥıyābānı (FKD, K. 17, B. 86).

‘aks-i mir‘āt-ı ruḥ: [1] Yanağın ayna gibi yansıtması.

‘Aks-i mir‘āt-ı ruḥuñ düşse çemenzār içre / Ede tūṭī-şıfat evşāfuñı her sebz-i giyāh (FKD, K. 9, B. 17).

‘aks-i nigāh: [1] Bakışın yansıması.

Şafveti ol deñlödür kim görünür ‘aks-i nigāh / Bārekallāh sīne-i āyīneāsā-yı laṭīf (FKD, G.157, B. 3).

‘aks-i nūr: [1] Aydınlığın yansıması.

Dehri **‘aks-i nūruñ** idüp feyz-yāb-ı mihr ü meh / Pāyuña itse n’ola ĩṣār-ı gevher rüz u şeb
(FKD, K. 1, B. 29).

‘aks-i pertev: [1] Işığın yansıması.

Eylesem **‘aks-i pertevümle** n’ola / Noқта-i ḳalbi mihr-i enver-i ‘aşḳ (FKD, G.167, B. 4).

‘aks-i ruḥ: [3] Yanağın yansıması.

‘Aks-i ruḥıyla çeşmümüzi pür-nem eyledük / Gülzār-ı ‘aşḳı āteş ile ḥurrem eyledük (FKD, G.173, B. 1).

Rū-siyāham şöyle kim **‘aks-i ruḥumdan** rüz-ı ḥaşr / Tīre vü bī-ḥaḫ olan levḥ-i şevābumdur
benüm (FKD, G.223, B. 7).

Sākī şarāba **‘aks-i ruḥuñ** eyle ta’biye / Ben sāyeñe bir iki felek āfitāb ver (FKD, Terhib-bend
1, B. 51).

‘aks-i ruḥ-ı cānāne: [1] Sevgilinin yanağının yansıması.

Güle pervāne bülbül şem’a bülbül oldu pervāne / Bir itdi ikisin **‘aks-i ruḥ-ı cānāne** gülşende
(FKD, G.260, B. 6).

‘aks-i rüy: [2] Yüzün yansıması.

Tābiş-i mey kim ‘izāruñ surḥ-reng-āmīz ider / **‘Aks-i rüyüñ** sāğarı deryā-yı āteş-ḥīz ider
(FKD, G.53, B. 1).

‘Aks-i rüyüñla zemīn gülşen olursa ne ‘aceb / Tāb-ı mihrüñle felek külḥan olursa ne ‘aceb
(FKD, G.16, B. 1).

‘aks-i şarāb-ı la’l-i cān-baḥş: [1] Can bağışlayan kırmızı şarabın yansıması.

Zücāc-ı dilde gör **‘aks-i şarāb-ı la’l-i cān-baḥşın** / Ki itmiş ebr-i cismi pertev-i ḥürşīd-i cān
ğā’ib (FKD, G.19, B. 4).

‘aks-i Yūsuf: [1] Hz. Yusuf’un (aynada) yansıması || Sevgilinin güzelliğinin yansıması.

Tā ki gördüm eylemiş āyīne ḥüsñüñ der-kinār / Oldı mir’at-ı dilümden **‘aks-i Yūsuf** ber-
ḫaraf (FKD, G.155, B. 3).

al-: [11]

1. Kendine aşık etmek.

Dil ü cān **almada** çeşm ü nigeḥi baḥs itse / Çeşm-i fettānuñ olurdı müje cānib-dārı (FKD, G.277, B. 3).

2. Âşıkın sevgisine karşılık vermek.

Āyīne-i ḳalbüm ele **al** itme şikeste / Ey sāde-ruḥ añ ol demi kim şāne şunarlar (FKD, G.49, B. 6).

3. Kaplamak.

Eflāk **alup** zīb-i ruḥ-ı mihr ü meh eyler / Peyveste ğubār-ı reh-i nezzāregehüñden (FKD, G.237, B. 4).

4. Temin etmek.

Serrāce derler estere yine şā'ir **al** / Zīrā yok aqça deyü ederler zārāfeti (FKD, Terkiḳ-bend 1, B. 22).

5. Fethetmek, ele geçirmek.

Mālnı yağma idüp Fettāḥ Hān oldu girift / Zor ile Bağdād'ı aldı leşker-i Sulṭān Murād (FKD, Kıt'a 8, B. 18).

Sāl-i 'azm-i ceng ü fetḫe didiler tārīḫ için / Cebr ile Bağdād'ı **aldı** ehl-i Rüm'ün serveri (FKD, Kıt'a 9, B. 10).

6. Nasıplenmek.

Nesīm-i gülşen-i ṭab'ı Fehīmā'dan **alup** māye / Zebānın nağme-senc-i vaşf-ı nev-rüz eylesün bülbül (FKD, G.192, B. 5).

7. Elde tutmak, kavramak.

Tebessümle eline **aldı** şāne / Gül oldu ğonca vü sünbül perīşān (FKD, G.232, B. 2).

Cellād-ı ḳazā oldu gibi çeşm-i siyāḥı / **Aldı** eline ğamzesi şemşir-i nigāḥı (FKD, G.276, B. 1).

Ele nezzāregehde mir'āt **al** / Secde-ber eyle ḫod-perestānı (FKD, K. 17, B. 88).

8. Sorumluluk gerektiren bir işi üstlenmek.

Germiyet-i ḫüsn ü 'aşḳ ḳalmaz / Esbāb-ı cefāyı kimse **almaz** (FKD, Terkiḳ-bend 2, B. 33).

al: [2] Kırmızı.

Miṣl-i engüşt-i siyeh kim aḥker-i sūzān olur / **Al** tūṭī oldı germī-i hevādan her gürāb (FKD, K. 5, B. 13).

Ṭāb-ı ḥūn-ı surḥ-serden şu‘le-i şemşīrden / **Āl** fānūs oldı gūyā ḳulle-i seb‘-i şidād (FKD, Kıt'a 8, B. 10).

a‘lā: [2] En yüksek, en üst, pek iyi, pek güzel.

Mest ü mecnūna zemīn ü āsumān yeksān olur / Fāriḡem ednā ile **a‘lā** bir olmuş olmamış (FKD, G.139, B. 4).

Selāmum itmede ĩşāl eyle isti‘cāl / Hezār-şevḳ ile **a‘lāya** belki ednāya (FKD, K. 8, B. 5).

ālām: [1] Elemler, acılar, üzüntüler.

Ḳaldı dem-beste zebān-ı nāṭıḳām **ālām** ile / Rūḥ-ı ḳudsī ‘arz ide ḥālüm meḡer ilhām ile (FKD, Diğ̃er 1, B. 23).

ālām-ı ḡurbet: [1] Memleketten uzak olmanın acıları.

Vaṭanda çekdigüm şad-güne kürbet idi ey baḡt / Zihī himmet ki itdūñ vāyedār ālām-ı ḡurbetden (FKD, K. 15, B. 26).

a‘lā-rütbe: [1] Yüksek rütbeli.

Ol bülend-iḳbāl ü ‘ālī-cāh **a‘lā-rütbe** kim / Raḡş-ı ṭab‘ı meh gibi çarḡ üzre cevlan gösterür (FKD, K. 10, B. 18).

alay: [1] Bölük, grup.

Bir **alay** şā‘ir-i şā‘ir-şī‘ār / Bir ḳaṭar esterān-ı pālānī (FKD, K. 17, B. 54).

ālāyiş-i rindī: [1] Rintlilik gösterişi.

Ālāyiş-i rindīden ne ḳaldı Fehīmā‘da / Bir cān-ı hevā-āmīz bir çeşm-i şarāb-ālūd (FKD, G.43, B. 7).

aldan-: [1] Aldanmak, kanmak.

Mihrine **aldanma** çarḡuñ baḳma şekl-i māhına / Perde-i çeşmüñde devr olsa muşavver rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 13).

‘ālem: [50] Kâinat, yer ve gökte yaratılanların tümü. Tasavvufi anlamı için bk. Süleyman Uludağ (1989), “Ālem”, C.2, s.: 360-361.

Nefesle **‘ālemi** dāğ eyledük bilinmedi līk / Ne gencüñ ejder-i āteş-feşānıyuz cānā (FKD, G.8, B. 2).

Müjde teşrīf-i şehādet on sekiz biñ **‘ālem** / Geldi yektā ol sitemger şulh-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B. 3).

Ehl-i dil **‘ālemi** tayy etmededür mäh-misāl / Devri-i menzil ü fersenk nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B. 4).

‘Ālemi hüsnuñe fermān-ber idüp itme şehīd / İtdüğüñ kāra peşīmān olacağsın āhīr (FKD, G.66, B. 7).

Beni mestāne eyleyen rüsvā / **‘Āleme** dā’imā nigāhuñdur (FKD, G.72, B. 6).

Hem-rāh-ı mihr olursa mehāsā gönül revā / **‘Ālemde** merd-i sālīk-i rāh-ı kemāl olur (FKD, G.81, B. 5).

Rāzumı fāş eyleyüp rüsvāy iderler **‘āleme** / Dil olur dil-ber olur ol ğamze-i ğammāz olur (FKD, G.89, B. 5).

Bilür bī-dādına tākāt getürmez kimse **‘ālemde** / O şāhuñ katl-i ‘uşşāk itmesi mağz-ı teraḥḥumdur (FKD, G.104, B. 4).

Görmez gözümüz **‘ālemi** çün gönca-i nergīs / Tā āyīne-i sāğar-ı Cemşīd görünmez (FKD, G.117, B. 3).

Özge hürşīdüz ziyāmuz **‘ālemi** tārīk ider / Tırfa şem‘üz şu‘lemüzdür hem yine pervānemüz (FKD, G.124, B. 2).

Biz nākīlān-ı sıhr-i Fehīm‘üz ki **‘ālemi** / Dem-beste eyledi suḥan-ı dil-pezīrümüz (FKD, G.129, B. 5).

Surh-püş itse tecellī o gül-i gülşen-i Tūr / **‘Āleme** şu‘le şalar na‘ra-i āteş āteş (FKD, G.138, B. 2).

Bildi ta‘bīrin dūrūğ-āmīzdür **‘ālem** şahīḥ / Şeyh-i şehruñ olmada gitdükçe rü’yāsı ğalaḥ (FKD, G.149, B. 3).

Fiğān idüp dimezüz kim ğamuñ nesin gördük / Ğam olmasa dir idük **‘ālemüñ** nesin gördük (FKD, G.174, B. 1).

Eylemem mecnūn da olsam fāş rāz-ı ‘aşkumı / Şimdi **‘ālemde** benem āvāresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B. 2).

Beni pertev gibi bāg-ı cihānda h̄'ār ider 'ālem / Gül-i h̄ürşīd de olsam enīs-i h̄ār ider 'ālem
(FKD, G.202, B. 1).

Beni pertev gibi bāg-ı cihānda h̄'ār ider 'ālem / Gül-i h̄ürşīd de olsam enīs-i h̄ār ider 'ālem
(FKD, G.202, B. 1).

Bu rüsvāluqla ger āyīne-yi 'ālem-nümā olsam / Yüzüme kimse bakmaz şüretümden 'ār ider
'ālem (FKD, G.202, B. 2).

Eger pīrāhen-i Yūsuf'sa at şandūq-ı çāh içre / Metā'uñ postīn-i gürg ise bāzār ider 'ālem
(FKD, G.202, B. 3).

İder ta'līm-i āzār ol mehe dünyā yine ammā / Beni kūyında āh itme deyü bī-zār ider 'ālem
(FKD, G.202, B. 4).

'Aceb sırr-ı Hūdā'sın cānum içre müttehid-eczā / Ene'l-ḥaḳ sen disen ey büt ber-dār ider
'ālem (FKD, G.202, B. 5).

'Ālemi tütmiş şadā-yı na're-i gavgā-yı 'aşḳ / Dāğlardan ser-be-ser güş olmayınca bilmedüm
(FKD, G.219, B. 4).

'Ālemüñ zevḳın gedā eylermiş ancak dünyede / Ben o zevḳı h̄āne-ber-düş olmayınca
bilmedüm (FKD, G.219, B. 2).

Kirişme fitne-fermādur o çeşm-i nīm-h̄'ābuñdan / Kıyāmet-dostdur 'ālem nigāh-ı pür-
'itābuñdan (FKD, G.230, B. 1).

Sipend-i āteş-i 'aşḳ olduğun bildi Fehīmā dehr / Tıyuldu 'ālem sūz-ı nihānuñ ıztırābuñdan
(FKD, G.230, B. 5).

Murgān-ı belā eylemege 'āleme pervāz / Destür diler cünbiş-i perr-i külehüñden (FKD,
G.237, B. 3).

Belā vü miḥnet-i dehri o deñlü çekdi Fehīm / Ki oldı devr-i ḥayātında 'ālem āsüde (FKD,
G.262, B. 5).

H̄'ābda iken itmede 'ālemi ḡamzesi şehīd / Vāy o dem ki eyleye tīḡini çeşmi āhte (FKD,
G.271, B. 3).

Mihr-i eflāk-i nübüvvet māh-ı evc-i iştifā / Aḥmed-i mürsel ki 'ālem nā'tin eyler rüz u şeb
(FKD, K. 1, B. 19).

Mihre ḥa'n itse meh-i rüyı 'aceb mi tā ebed / İtdi tenhā 'ālemi pür-nür yekser rüz u şeb
(FKD, K. 1, B. 21).

Bu kaşîdem çarh-ı ma'nî-nâmdur pür-mihr ü meh / **'Älemi** devr itmede bî-çarh u mihver rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 48).

Düd-ı 'üdü 'abîr-i ahlâkın / Her ne **'âlemde** kim seḥâb itdüm (FKD, K. 2, B. 35).

'İyd oldu **'âlem** her taraf peymâne-i şādî be-kef / Her güşe pür-şür u şegaf her yerde bir sūr-ı 'azîm (FKD, K. 6, B. 2).

Gösterürse nev-bahâruñ **'âleme** gösterdügin / Ḥaşrda ehl-i behište yine Rıdvân gösterür (FKD, K. 10, B. 12).

Dest-i ṭab'ı baḥr u kân verse görünmez çeşmine / Bu 'aṭâyı **'âleme** ne baḥr u ne kân gösterür (FKD, K. 10, B. 22).

Baḥr-ı iḥsânından alsa mâye ger ebr-i matar / **'Äleme** her kaṭresi tekrâr tûfân gösterür (FKD, K. 10, B. 32).

Sensin ol âyîne-dil kim iltifâtuñ **'âleme** / Dîvi ḥürî zümre-i nesnâsı insân gösterür (FKD, K. 10, B. 35).

Ḥatm idüp lâfi Fehîm eyle du'âya ibtidâ / Ol Ḥudâ kim **'âleme** luṭfın firâvân gösterür (FKD, K. 10, B. 40).

Bir kavî ceng itdiler kim itmemişdür **'âlemüñ** / Behmen ü İsfendiyâr Qahramân-ı şaf-deri (FKD, Kıt'a 9, B. 4).

Müjde için **'âleme** didüm bu târîḫi Fehîm / Sa'd kevkeble zamâna oldu müftî Bū Sa'îd (FKD, Kıt'a 11, B. 11).

Fetvâ-yı şadr Fehîm rif'at buldı / Āşâr-ı sa'âdetiyle **'âlem** ṭoldı (FKD, Kıt'a 12, B. 1).

Farḳ itmez idi sâye vü nürin **'âlem** / Olsaydı eger aḥter-i baḥtum ḥürşîd (FKD, Rübai 14, B. 2).

'Älemde belâ her elemi iz'ândur / Müstağraḳ-ı zevḳdur o kim nâ-dândur (FKD, Rübai 20, B. 1).

Tâ kevkeb-i ṭâlî'ümle oldum mâ-beyn / Şad 'İyd gelüp itse eger **'âlemi** zeyn (FKD, Rübai 49, B. 1).

Āvâregi-i 'aşḳ ile **'âlemde** Fehîmâ / Maḥsüd-ı cefâ-pîşe-i erbâb-ı sükünüz (FKD, G.121, B. 5).

Nice âh eylesün şahş-ı ecel olduḡuñ / Ki biri itse eger **'âleme** 'arz-ı bî-dâd (FKD, G.38, B. 5).

Teshîre kâdir olamadı ol perî dahı / **‘Âlemde** bir Fehîm gibi sihr-sâz hayf (FKD, G.159, B. 9).

Şafağ-gün itme mihriyle Fehîm eşküñle **‘âlemde** / O mehle encümäsâ her gece ağıyar ider
‘âlem (FKD, G.202, B. 6).

Mihr ü meh kim devr iderler **‘âlemi** her rüz u şeb / Devr-i nâ-hemvâr-ı eflâke gülerler rüz u
şeb (FKD, K. 1, B. 1).

Mihr ü meh devr eyledükçe **‘âlemi** her şubḥ u şâm / Şad-selâm olsun revân-ı pākūñe her
rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 52).

‘âlem: [1] Sancak, bayrak. ‘Alem’in ortaya çıkışı, kullanımı hakkında bk. Sargon Erdem (1989),
“Alem”md., İA, C.2, s.: 352-354.

İdince turra-perîşân hırâm tütîveş ol kad / **‘Alem** kıyâmet-i âşüb-ı ser-sipâh gerekdür (FKD,
G.100, B. 8).

‘âlem eyle-: [1] Eğlence düzenlemek.

Câm-ı cihân-nümâ ki bize ḥüsn-i yârdur / Keyf-i nezâresiyle ‘aceb **‘âlem eyledük** (FKD,
G.173, B. 3).

‘âlem gözüme siyâh ol-: [1] Dünya gözüme kapkaranlık olur || Dünya malını görmemek.

Ebrü vü ḥaṭuñ görmesem ey mâh-cemâl / **‘Alem gözüme siyâh olur** sürme-mişâl (FKD, Rübai
37, B. 1).

‘âlem id-: [1] Eğlenmek, vakit geçirmek.

Şafağ-gün itme mihriyle Fehîm eşküñle **‘âlemde** / O mehle encümäsâ her gece ağıyar **ider**
‘âlem (FKD, G.202, B. 6).

‘âlem-âşüb: [1] Dünyayı karıştıran.

Senüñ çeşmüñdür ancak **‘âlem-âşüb** / Müneccim itmesün taqrîr-i Mirrîḥ (FKD, G.36, B. 2).

‘âlem-i aşk: [4] Aşkın dünyası.

Eyle ‘uşşâkı perîşân ki benem **‘âlem-i aşk** / Ğarazuñ ‘âşık ise bu dil-i nâ-şâd yeter (FKD,
G.61, B. 4).

‘**Ālem-i aşk** içre ben şāhib-kırān-ı köhneyem / Cān u başa kalmazam yār ü qarīnüm tazedür (FKD, G.94, B. 3).

‘**Ālem-i aşka** düşürdi beni bir şūh k’anuñ / Ruḥ u zūlf-i siyehi şubḥum ile şamumdur (FKD, K. 12, B. 14).

‘**Ālem-i aşkuz** ki feyz alsa havāmuzdan bizüm / Şad-hezārān ‘aql-ı Eflāṭun olur dīvānemüz (FKD, G.124, B. 4).

‘**ālem-i bālā**: [1] Yüce âlem || Ahiret.

Naḥl-i ḳaddi ki odur zīnet-i bāğ-ı āşūb / Her ḥırām itse ṭolar ‘**ālem-i bālā** fitne (FKD, G.270, B. 5).

‘**ālem-i cān u dil**: [1] Gönül ve beden varlığı.

Olalı çeşm-i sitem-kārına şeydā fitne / ‘**ālem-i cān u dili** ṭıtdı ser-ā-pā fitne (FKD, G.270, B. 1).

‘**ālem-i cān**: [1] Âşığın kalbi.

Sen ol cihān-ı sitemsin ki ḥükm-i Mirrīḥ’üñ / Getürdi ‘**ālem-i cāna** şad-āsumān āfet (FKD, K. 11, B. 15).

‘**ālem-i cev**: [1] Arpa tarlası. || âlem, dünya.

‘**Ālem-i cev** küh-ı Ḳāf’a döndi gerd-i tīreden / Ḳullesinden ejder-i āteş-feşānīdür seḥāb (FKD, K. 5, B. 11).

‘**ālem-i cūd**: [1] Cömertlik dünyası.

Sensin ol şāh-ı kerīmü’t-ṭāb^c-ı ‘ālī-rütbe kim / Nüh-felekdür ‘**ālem-i cūduña** bir kemter seḥāb (FKD, K. 5, B. 39).

‘**ālem-i envār-ı dil**: [1] Gönül nurlarının dünyası.

‘**Ālem-i envār-ı dilde** āsumān-ı şu‘leyem / Ḥüsn-i ‘ālem-süz-ı dil-ber āfitābumdur benüm (FKD, G.223, B. 4).

‘**ālem-i fitne**: [1] Kavga dünyası.

Yüri görsün ki ḳıyāmet nic’olur serv-ḳadūñ / Her ṭaraf şad ‘**ālem-i fitne** ḥırāmān olsun (FKD, G.244, B. 4).

‘alem-i fitne vü ašüb-nigün: [1] Kargaşalığın uğursuzu ve kavganın bayrağı.

Gösterdi yine ğamzelerüñ rüy-ı hezîmet / Beñzer **‘alem-i fitne vü ašüb-nigündür** (FKD, G.73, B. 4).

‘alem-i mahşer: [1] Mahşer dünyası.

‘Ālem-i mahşerde de ser-mest ü bî-pervā olan / Ya Fehîm-i bî-edeb ya ğamze-i bî-bâkdür (FKD, G.99, B. 5).

‘ālem-i nūr: [1] Aydınlık dünyası.

Cān u dil ile Ka‘be’de bir **‘ālem-i nūruz** / Hürşîd ile meh nāqa-keş-i maḥfilümüzdür (FKD, G.109, B. 5).

‘ālem-i nūrda zîrā şeb-i deycür olmaz: [1] Aydınlık dünyada karanlık gece olmaz.

İstemez zînet-i ḥaṭṭı o meh-i sâde-ruḥum / **‘Ālem-i nūrda zîrā şeb-i deycür olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B. 14).

‘ālemi siyâh id-: [1] Dünyayı karartmak, felakete sürüklemek.

Her rûz âh ile **ideyim ‘ālemi siyâh** / Şâyed ki gündüzüñ giceden ideler ḥisâb (FKD, K. 13, B. 2).

‘ālem-i ‘ulvî: [2] Madde âleminin üstündeki yüce âlem, ruhlar âlemi.

Eşer-i pençe-i şîrānemüz oldı Pervîn / Seyr kıl **‘ālem-i ‘ulvîde** bizüm bişemüzi (FKD, G.291, B. 4).

Fikr-i ḥaṭ-ı la‘l ile ğubār eyle vücüduñ / Ervāḥ-şifat **‘ālem-i ‘ulvîye** şu‘ūd it (FKD, G.22, B. 3).

‘ālem-i vālā: [1] Yüce dünya.

Benem ol **‘ālem-i vālā** ki hezār âteş-i Ṭūr / Ṭutuşur pertev-i mihr ü meh-i eflākümden (FKD, G.236, B. 2).

‘ālemi yak-: [1] Âlemi, dünyayı yakmak.

Şehri-i nā-murāda gör n’itdi / Yeridür **yaksa ‘ālemi** âhı (FKD, Kıt'a 4, B. 2).

‘alem-i mahşer: [1] Mahşerin sancağı.

Rāyet-i kıddin ki yār ma'roke-sāz eylemiş / Çok **‘alem-i maḥşeri** fitne-tırāz eylemiş (FKD, G.142, B. 1).

āl-i mül: [1] Şarabın kızılığ.

Ger şalsa **āl-i mül** dilüme la'lvār 'aks / Gör ṭālī'üm ki lāle-i kūh-ı melāl olur (FKD, G.81, B. 4).

‘ālī-cāh: [1] Yüce makamlı.

Ol büleñd-iqbāl ü **‘ālī-cāh** a'lā-rütbe kim / Raḥş-ı ṭab'ı meh gibi çarḥ üzere cevlān gösterür (FKD, K. 10, B. 18).

‘ālī-fiṭrat: [1] Yüce yaratılışlı.

Kerīmü't-ṭab' u **‘ālī-fiṭrat** u Ḥātem-ṭab'at kim / Nesīm-i feyz-i cūdından olur dil-mürdeler ihyā (FKD, Kıt'a 15, B. 5).

‘ālim: [1] Çok bilen (kimse), bilgin.

Semiy-i Faḥr-ı 'Ālem faḥr-ı 'ilm ü **‘ālim** ü fāzıl / Lebīb-i lübb-i her-ma'nā edīb-i kāmil-i her-fen (FKD, Kıt'a 13, B. 1).

‘ālim ol-: [1] Bir şey hakkında yeterince bilgisi olmak.

Cevher-i zātuñla kām bir 'arazdur lā-mekān / Mümteni'dür ḥayyiz-i 'ilmüñ **‘ālim olmak** baña (FKD, G.5, B. 2).

Allāh: [1] Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Hudā. || Çok şaşırmaq anlamında kullanılan "Allah Allah" sözü.

Allāh dil-beride bu arzuñ ne pest olur / Kec-pā bir esfel olsa varur zīr-dest olur (FKD, Terki-bend 1, B. 33).

Allāh 'ömr ü ḥüsnüñ günden güne eفزün ide: [1] Allah ömrünü ve güzelliğini her zaman arttırsın.

Olma noḫşānına nāzır ki du'ā-güyuñdur / **'Ömr ü ḥüsnüñ ide günden güne eفزün Allāh** (FKD, K. 9, B. 18).

Allāhü ekber Allāhü ekber: [1] "Allah büyüktür".

Allāhü ekber Allāhü ekber / Ol büt ne 'aceb belā-fezādur (FKD, Terki-bend 1, B. 113).

Allāhu laţîf: [1] "Allāhu latîfun bi ibâdihî yertzuku men yeşâu, ve huvel kavîyyul azîz(azîzu)" (Şûra 19) Allah, kullarına Lâtîf'tir (lütufkâr). Dilediği kimseyi rızıklandırır. Ve O, Kaviyy'dir, Azîz'dir. Bk. Allāhu laţîfun bi'ibâdihî.

Viridi **Allāhu laţîf** oldı dil-i bî-çârenüñ / Def-i kâhrın isteyüp eyler temennâ-yı laţîf (FKD, G.157, B. 7).

Allāhu laţîfun bi'ibâdihî: [1] "Allah, kullarına çok lütufkârdır, dilediğini rızıklandırır. O, kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir." (Diyanet Meali, Şûrâ Sûresi, 19. Ayet). "Latîf, yumuşak, çok iyilik eden, bol başılayan demektir. Allah'ın güzel adlarındandır. En ince şeylerin bütün inceliklerini bilen, kullarına bilmedikleri, ummadıkları, sezmedikleri yollardan iyilikler eden anlamına gelir. Çünkü o, bütün nimetlerin gerçek sahibidir" (YILMAZ, s. 35) Fehîm, kulların korkusunu Allah'ın kullara verdiği nimetlerle giderdiğini bu ayeti rubaisinde kullanarak ifade etmektedir.

Bu havf ile biz bendelere oldı Fehîm / **Allāhu laţîfun bi'ibâdihî** evrâd (FKD, Rübai 11, B. 2).

‘allāme: [1] Çok âlim, çok bilgili, her şeyi bilen, her ilimde üstat olan kimse.

‘Allāme Bū Sa‘îd Ebū'l-ḥayr budur / Tārîḫi Bū Sa‘îd Ebū'l-ḥayr oldı (FKD, Kit'a 12, B. 2).

aln: [1] Alın.

Ey mihr-i ruḫı şüret-i âyîne-i zâr / **Alnuñdan** ‘ayân hezâr gencîne-i zâr (FKD, Rübai 17, B. 1).

ālûde: [1] Bulaşmış.

Egerçi şüretâ dīvâneveş **ālûdedür** cismi / Dilin âyîneāsâ maḫhar itdi zevk-ı vicdâna (FKD, K. 7, B. 6).

ālûde eyle-: [2] Karıştırmak, bulaştırmak.

Benem ol şâ‘ir-i kâni‘ ki cennet çıksa destümden / Zebānum **eylemem ālûde** efsûs u nedâmetden (FKD, K. 15, B. 38).

Ālûde eylemez lebüni nüş-ḥand ile / Düzdâde bir nigâh ile virmez dile cevâb (FKD, K. 13, B. 14).

ālûde id-: [1] Karıştırmak.

Üftâdelerüñ olmağa pā-mâl-i siyâhuñ / **Ālûde iderler** tenini ḫâk-i rehüñle (FKD, G.265, B. 3).

ālûde-be-ḫün: [1] Kanlara bulanmış.

Ey pîrehen-i Yūsufı gül-bergāsâ / **Ālûde-be-ḫün** görüp diyen vâ-esefâ (FKD, Rübai 1, B. 1).

ālūde-i hūn-kaṭre: [1] Kan damlasına bulaşmış.

Heves-kārānı pür-zaḥm etmiş ammā sūz-ı ğayretten / Degül **ālūde-i hūn-kaṭre** ḥançer dāğ dāğ olmuş (FKD, G.140, B. 4).

ālūde-i kelām: [1] Söze bulaşmış, konuşkan.

Ḥāl aīladuñsa olma gel **ālūde-i kelām** / Esrāra ol ki maḥrem ola ehl-i ḥāl olur (FKD, G.81, B. 6).

ālūde-i nūş it-: [1] İçmeye bulaştırmak.

Bir kadeh daḥı gül-efsūn verüp aldı ‘aqlum / Ne ‘araḳ nūş iden **itmez** lebin **ālūde-i nūş** (FKD, G.144, B. 12).

ālūde-i ten: [1] Vücuda bulaşan.

Bülbül-şifata dāğ yeter aṭlas-ı gül-rīz / **Ālūde-i ten** kısvet-i ṭāvūs degüldür (FKD, G.102, B. 2).

ālūfte: [6]. Perişan.

Cünūn āşūfte-mağz-ı ḥayretümdür / Ğarīb **ālūfteyem** dīvāne-meşreb (FKD, G.18, B. 2).

Ol ki çeşm-i şūḥuña **ālūfte** āhūdur demiş / Ğamze-i bed-ḥūyuña şīr-i sitem-cūdur demiş (FKD, G.143, B. 1).

Olmağa her ğamze-i meste mühim-perdāz-ı ‘ayş / Dil gibi hem cām u hem sākī vü hem **ālūfte** yok (FKD, G.165, B. 3).

Çeşmüñ gibi diller de **ālūfte** midür bilsek / Diller gibi zülfüñ de āşūfte midür bilsek (FKD, G.171, B. 1).

Evvel **ālūfteñe** tā böyle ‘itāb itmez idüñ / Biñ su’āl eylese bir tünd cevāb itmez idüñ (FKD, Terkib-bend 3, B. 17).

Bir ‘aceb cādū-firībe oldı cānum mübtelā / Kārı ben **ālūfteye** gāhī vefā gāhī cefā (FKD, Diğer 1, B. 5).

ālūfte-mezheb ol-: [1] Mezhebi, inancı belirsizleşmek.

Bī-amān ḥançer-be-dest **ālūfte-mezheb** olmasun / Böyle zālīm dil-ber-i hūn-ḥāresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B. 6).

alur: [1] Alıcı, müşteri.

Yüri ey keyf-i mey bu dil degül bāzār-ı miḥnetdür / **Alur** yokdur bu şehir içinde esbāb-ı meserretten (FKD, K. 15, B. 24).

‘ām: [1] Alışılabilen.

Ol kadar oldı ḥarāretten ruṭūbet ḥuşk-tab^c / **‘Āmdur** bu demde ol resme rūsūm-ı inḳılāb (FKD, K. 5, B. 9).

a‘mā: [1] Gözleri görmeyen, kör.

Ne mümkün ölmek dāğ-ı ḥasedle seyr iden zaḥmum / Baña o ğamze-kārum görmemiş **a‘mā** ṭabīb olsa (FKD, G.254, B. 4).

a‘mā id-: [1] Körleştirmek.

Māh olup **a‘mā iderdi** nūr-ı mihr insānı kūr / Sürme itse āfitāb u meh türāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B. 5).

āmāde: [3] Hazır, hazırlanmış, müheyya.

Āmāde ṭurur ğonca k’ide çāk-i girībān / Beñzer ki o gül-rū yine ‘azm-i çemen eyler (FKD, G.55, B. 3).

Ġarīb derdine yok hiç seferden özge devā / Revā budur k’ola **āmāde** dil müdāvāya (FKD, K. 8, B. 9).

O deñlü neşveye **āmādeyem** kim mey degül lāzım / Hemān mevḳūf-ı luṭf-ı ğamze-i pinhānuñam sākī (FKD, G.283, B. 3).

āmāde kııl-: [1] Emrine hazır hale getirmek.

Eger mevc-i ḥavādis gelse **kııl** āğuşuñ **āmāde** / Ne mümkündür miyān-ı baḥrde cāy-ı ğürīz olmaḳ (FKD, G.161, B. 6).

āmāde ol-: [1] Bir şeye hazır hâlde olmak.

Niğāhı bezm-i ‘işve ḳurmağa **āmāde olmuşdur** / N’içün āşūb u fiten aña tertib-i bisāṭ itmez (FKD, G.118, B. 4).

āmāde-i feryād: [1] İnlemenin hazırlanması.

Bī-dādī ile eyledüñ **āmāde-i feryād** / Feryād yeter eyledi bī-dād niğāhuñ (FKD, G.176, B. 4).

amān: [1] Yardım istenildiğini anlatan söz, imdat.

Ḳurbānuñ olam **amān** helāk itdi **amān** / Düzdīde tebessüm ü nihānī ğamzeñ (FKD, Rübai 32, B. 2).

‘āmden: [1] İsteyerek.

Sāye-i bālinde bir dem rāḫat ümmīdiyle kebk / İtdi **‘āmden** kendüyi per-tāb-ı çengāl-i ‘uḳāb (FKD, K. 5, B. 14).

āmed-şüd it-: [1] Gidip gelmek.

Nice **āmed-şüd itsün** ḳudsiyān-ı ‘ālem-i ma‘nā / Reh-i endīşe-i dil bestedür gerdi küdüretten (FKD, K. 15, B. 35).

‘āmil ol-: [1] İcra etmek, çalışmak.

‘İlm-i fakrı ile **olup ‘āmil** / Terk-i mülk-i Ferāsiyāb itdüm (FKD, K. 2, B. 33).

ammā: [51] Ancak, ama.

Ḫalīl-i ‘aşḳam **ammā** şu‘le gülzār olması baña / Degül i‘cāz feyż-i dīde-i nemnākendür hep (FKD, G.17, B. 3).

Pāy-tā-ser āteşem **ammā** ki zībaḳ-tīnetem / Āfitābāsā n’ola olsam ser-ā-pā mużtarib (FKD, G.20, B. 6).

Bu deyr-i mecāzīde muḫtāc-ı perestişdür / **Ammā** ki ḫaḳīḳatde büt berhemeni n’eyler (FKD, G.56, B. 5).

Ben ḫastasına çāre şemşīri ile itdi / Bī-çāre Fehīm **ammā** bilmem ki seni n’eyler (FKD, G.56, B. 11).

Nesīm-i nev-bahār açar der-i gülzārı ey bülbül / Ne sūd **ammā** ki ‘unf ile gelür bād-ı ḫazān örter (FKD, G.63, B. 4).

Eyler aḡyāra Fehīm nice düşnām **ammā** / Baña düşnāma gelince nice ibrām ister (FKD, G.64, B. 7).

Egerçi ḫāne-zād-ı düdmān-ı ‘aḳldur **ammā** / Cünün-ı dil Fehīm-i bī-dili yabana şalmışdur (FKD, G.75, B. 7).

Ġam degül aḡyāra itsün bir nigāhuñ biñ vefā / Ḳorḳaram ammā vefādār olmaḡa mu‘tād olur (FKD, G.80, B. 5).

‘Aşıkam **ammā** baña bu kâviş-i nağmeñ / Bâ‘is-i şad-nevha vü figân-ı hazîndür (FKD, G.105, B. 5).

Dîvāneyüz **ammā** feleke hānde-zenānuz / Müstehzi-i şāhib-ḥired-i bî-hūde-pendüz (FKD, G.123, B. 2).

Bilmezüz kār-ı tebessüm niydüğün **ammā** Fehîm / Her zamān vîrān iken şad-ḥānümāndur giryemüz (FKD, G.127, B. 7).

Ġamzeyüz **ammā** ki Mirrîḥ-i cihān-ı fitneyüz / Perde-i çeşm-i bütān-ı şūḥdur eflākümüz (FKD, G.128, B. 2).

Heves-kārānı pür-zaḥm etmiş **ammā** sūz-ı ğayretten / Degül ālūde-i ḥūn-kaṭre ḥançer dāğ dāğ olmuş (FKD, G.140, B. 4).

Egerçi bir nigeḥ-i iltifāt görmedi **ammā** / Fehîm ider yine ümmîdvār o şūḥa tevāzu‘ (FKD, G.152, B. 7).

Çarḥ-ı fettān ile hem-ders-i cünūndur çeşmüñ / Fenn-i bî-dādda **ammā** ki füzūndur çeşmüñ (FKD, G.178, B. 1).

Ḥayādan gerçi sen bakmazsın **ammā** çeşm-i ‘uşşākı / Tecellîzār kıldı āteş-i ḥūsn-i şerer-rîzūñ (FKD, G.183, B. 5).

Bî-‘adeddür ḡonca **ammā** mütteḥiddür bŷy-ı gül / Müstafîz-i yek-nefesdür gerçi bî-ḥaddür ḡöñül (FKD, G.194, B. 3).

İder ta‘lîm-i āzār ol mehe dünyā yine **ammā** / Beni kūyında āḥ itme deyü bî-zār ider ‘ālem (FKD, G.202, B. 4).

Ḥākem **ammā** mihr-i rŷy-ı dil-bere āyîneyem / Ben ḥarābe cevher ü āyîneye gencîneyem (FKD, G.213, B. 1).

Gerçi yoḡdur āsumānda zerre deñlü kevkebüm / Nŷr-baḥş-ı neyyir-i a‘zamdur **ammā** her şebüm (FKD, G.217, B. 1).

Varur zāhid ‘ibādetḡāhına mey-ḥāneden şoñra / Gelŷr mestāne başı secdeye **ammā** neden şoñra (FKD, G.253, B. 1).

Pŷr-derd-i serem gerçi sevdā-yı maḡabbetle / Başum yine ḡoş **ammā** ḡavḡā-yı maḡabbetle (FKD, G.266, B. 1).

Āyîn-i teḡāfŷlde ḡüzel ḡāḥ ki **ammā** / Ḳānŷn-ı nŷḡŷfte-nigeḥi ber-ṭaraf itme (FKD, G.268, B. 3).

Nişâne itmedi çeşmi dil-i sengīn-i aġyārı / Hıtā itmezdi **ammā** nāvek-i ser-tīze raḥm itdi (FKD, G.282, B. 4).

Nuşha-i derd-i ‘aşqdan **ammā** / Ol belālar ki intiḥāb itdüm (FKD, K. 2, B. 14).

Menem **ammā** o nazm-pīrā kim / Dehri pür-gevher-i ḥoş-āb itdüm (FKD, K. 2, B. 47).

Āh **ammā** n’eyleyim dāġ itdi bu āteş beni / Āfitābā ḥanümānuñ ola gün günden ḥarāb (FKD, K. 5, B. 18).

Bīm-i ḳahruñdan olurdı mürde **ammā** muḫtarib / Ḳahramān’a eyleseñ ḥışm ile tevcih-i ḥitāb (FKD, K. 5, B. 45).

Gerçi rifatdeyem **ammā** ki ḥarāb-ābādam / Cuġd-ı menḥūs-ı Zuḥal murġ-ı ser-i bāmumdur (FKD, K. 12, B. 11).

Cihān beni göze göstermezem şanur **ammā** / Nazīr-i merdüm-i çeşmem hemīşe manzūram (FKD, K. 14, B. 45).

Zihī luṭf u ‘atā görse ḥumār-ālūd-ı ġam **ammā** / Şunar bir demde şad rıṭl-ı girān bir cām-ı firḳatden (FKD, K. 15, B. 15).

Ġarīḳ-i lücce-i ālām olup dem-besteyem **ammā** / Ne cevherler çıḳarmakda dilüm deryā-yı fikretten (FKD, K. 15, B. 32).

Bu ṭālī’le egerçi eylemez dil-ber de luṭf **ammā** / Hıḳāḳatde cefā vü cevri yegdür luṭf u şefḳatden (FKD, K. 15, B. 43).

‘Aşḳ **ammā** ne ‘aşḳdur ki olur / Hem-terāzū-yı ‘aşḳ-ı Yezdānī (FKD, K. 17, B. 78).

Bir nigeḥle gör işlerin **ammā** / Ğamzeden eyle tīġ-i bürrāmı (FKD, K. 17, B. 90).

Müjde **ammā** müjde-i fetḥ-i der-i Dārü’s-selām / K’aldı anı pādişāh-ı Rüm-ı İskender-nijād (FKD, Kıt'a 8, B. 3).

Āyīne-i ‘aḳla müriyāne **ammā** / Şemşīr-i ḳazā-yı ‘aşḳa cevherdür dil (FKD, Rübai 38, B. 2).

Ben āteşem **ammā** ki ‘adem ḳıl yā Rab / Ya dūzaḥı bende ya beni dūzaḥda (FKD, Rübai 51, B. 2).

Ammā ki şehīd-i reşk-i la’li / Yüz biñ dil-i Hıızr u cān-ı ‘İsī (FKD, Terci-bend 1, B. 11).

Hüsüne nazīr olurdı ḥürşīd / **Ammā** ki o māḥ ‘aceb güzeldür (FKD, Terci-bend 1, B. 87).

Ammā ki haḳ elinde bu ḳavmüñ ki Rüm'da / Şā'ir ḳadar ḳabül eder yoḳ rezāleti (FKD, Terrib-bend 1, B. 23).

Her ḥüsne ben de 'āşıḳam **ammā** ḥaḳıḳaten / 'Āşıḳ odur ki ma'il-i ḥüsni elest olur (FKD, Terrib-bend 1, B. 39).

Mecrūḥ ider egerçi ğamze / **Ammā** ki helāk ider teġāfül (FKD, Terrib-bend 2, B. 25).

Ḥikmet üzre gerçi medḥ itdüñ mey-i nābı Fehīm / Bilmedüñ **ammā** ki aşlıñ şan'at-ı Cem'dür şarāb (FKD, G.14, B. 7).

Pervāz idemem bāĝ-ı ruḥa bīm-i ḥayādan / Murĝ-ı naẓar-ı 'āşıḳam **ammā** ki perüm yoḳ (FKD, G.166, B. 2).

Bildük ne imiş aşlıñ 'aşḳ u dil ü dil-dāruñ / **Ammā** ki bu esrārı nā-ġüfte midür bilsek (FKD, G.171, B. 4).

Diller hep esīrān-ı zebānıdur çeşmüñ / Bīmārdur **ammā** ider imdād nigāhuñ (FKD, G.176, B. 3).

Ben şā'irem **ammā** degülem pek cerrār / Cerrāram u aĝniyāyı itmem bī-zār (FKD, Rübai 15, B. 1).

Elmās **ammā** ki kān-ı yāḳüt / Yāḳüt velī bilür-ı ma'den (FKD, Terrib-bend 1, B. 93).

Ammā bu ḳavī-himmet ü ḳudretle 'acebdür / Maĝlūb-ı cefā-yı felek-i esfel-i dünuz (FKD, G.121, B. 3).

İntihāb itdüm velī bir noḳtasın ancaḳ hemān / İtdüm ol bir noḳtadan **ammā** kim peydā biñ kitāb (FKD, K. 5, B. 55).

an-: [4] Hatırlamak, akla getirmek.

Āyīne-i ḳalbüm ele al itme şikeste / Ey sāde-ruḥ **an** ol demi kim şāne şunarlar (FKD, G.49, B. 6).

Böyle bir kāfir-i ālüfteye hem-meclis olan / Ne **anar** zezeme-i küfri ne İslām ister (FKD, G.64, B. 4).

Ḥaḫ-ı bütānı **anup** dūd-ı āh ile her şeb / Siyāh-sāzi-i ruḥsār-ı māhdur kārüm (FKD, G.216, B. 2).

Şeb-i ğamda āfitābını **anup** āh iderdi Mecnūn / Nigeḥ itse māha zīrā görünürdi rüy-ı Leylī (FKD, G.285, B. 6).

ān: [2] Zamanın bölünemeyecek kadar küçük parçası, kısa zaman, lahza, dem.

Şāhid-i re'yi göze göstermez anı yok yere / Çarh-ı sergerdān zer-i hūrşīdi her **ān** gösterür
(FKD, K. 10, B. 25).

O nūş-lebüm ki meşk ider her **ān** hıta / Şevk ile bulur Fehīmāsā cān hıta (FKD, Rübai 25, B. 1).

ān: [2] O.

Bī-vücudem gerçi tūfān ğarq-ı eşkem şüd Fehīm / **Ān serābem men ki gird-ābī künem gird-āberā** (FKD, G.294, B. 5).

Yūsufem şüd müje vü **ān** Yūsufān hem pīr geşt / Men be-kūrī gūşe-i kirbiyyet-i ahzānem
henüz (FKD, G.295, B. 4).

ān: [1] Güzellik.

Şāfam āyīne-şifat nakş u nigāri sevemem / Sāde-levhem baña başdan başa **ān** olsa güzel
(FKD, G.184, B. 4).

aña: [22] T. Ona.

Hüsni bir mertebe kim āyīneye başsa eger / Görinür cevher-i āyīne **aña** tire-nihād (FKD, G.38, B. 9).

Hüsni ki odur şem' şebistān-ı hıtaında / Ancağ yine hāli **aña** pervānelüg eyler (FKD, G.54, B. 6).

Merhem **aña** bā'is-i hicrān olur / Zaħm-ı dilüm 'aşık-ı nāsürdur (FKD, G.74, B. 7).

Ahvāl-i derd-i dil **aña** ilhām ola meger / Ol mäh-ı sāde-rū ki melek görse lāl olur (FKD, G.81, B. 2).

Nigāhı bezm-i 'işve kırmağa āmāde olmışdur / N'içün āşüb u fiten aña tertib-i bisāt itmez
(FKD, G.118, B. 4).

Cibrīl ki uğraya **aña** der / Biz muhtesib-i sebū-be-düşuz (FKD, G.122, B. 4).

Baht-ı siyehüm o bāğa terbiye-baħş / Kim olmuş **aña** (FKD, Rübai 56, B. 3).

Peyk-i vādi-i melāmet dil-i çālākümdür / Ki bu yolda **aña** ne Kays u ne Ferhād yeter (FKD, G.61, B. 8).

Fenn-i i'cāzı ser-ā-pā bilmeyin dirse Fehīm / Ğamze-i sāhır-i cānān **aña** üstād yeter (FKD, G.61, B. 9).

Çeşm-i rindāne ki dilden mey-i gülfām ister / Şīşe-i ğayret ü nāmūsı **aña** cām ister (FKD, G.64, B. 1).

Her dürr-i nuqaṭ kim **aña** bu nazm şadefdür / Reşk ile Fehīmā sebep-i eşk-i güherdür (FKD, G.106, B. 11).

Nuṭka āġāz eylese tūṭı-i nefsi nāṭıķam / Şaf-dil mir'at **aña** ṭab'-ı selīmümdür benüm (FKD, G.224, B. 3).

Şāh-ı ıķlīm-i ğamuñdur dil **aña** bir dād kıl / Peyk-i āhın bār-ġāh-ı 'arşa irsāl itmesün (FKD, G.245, B. 4).

Lāle oldı semeni büseden illā ki sürin / Vermedi ruḥşat **aña** ğayret-i 'ışmet bu gece (FKD, G.257, B. 8).

Nuķl için **aña** āteş-i dilden / Aḥker-i dāġumı kebāb itdüm (FKD, K. 2, B. 9).

'Askerüñdür leşker-i fetḥ ü siperler ḥaymesi / Rişte-i cān-ı 'adūdandur **aña** yer yer tınāb (FKD, K. 5, B. 42).

Menzil-i evvel felekde 'aķl-ı evveldür **aña** / Peyk-i fikrüm vādī-i ma'nāda itdükce şitāb (FKD, K. 5, B. 59).

Cihān-ı 'aşķda gel fitnegāh-ı küy-ı yāri gör / **Aña** maḥşūşdur bir günde yüz biñ rüsta-ḥız olmak (FKD, G.161, B. 2).

Yapar müfettiḥü'l-ebvāb ḥāne-i vaşlı / Açar velīk **aña** şad-hezār bāb-ı firāk (FKD, G.162, B. 5).

Nıgeḥüñ yād iderem ṭālib-i dīdār olsam / N'eyleyim tāb getürmem **aña** ḥüşyār olsam (FKD, G.200, B. 1).

Evc-i ķadrinde kebūterveş döner çarḥ-ı kebūd / Kaşrınıñ kim 'arş u kürsī **aña** eyler intisāb (FKD, K. 5, B. 37).

Ben de idince **aña** şevķ ile kütāḥ du'ā / Didi kim gör yine ḥ'āhend-i düşnāmumdur (FKD, K. 12, B. 20).

Nīlüferī-i berg-i güli rüzeden degül / 'Aks itdi **aña** çihre-i zerdüm mişāl-i āb (FKD, K. 13, B. 11).

Ebrū-yı dost yeter Ka'be-i dilde mihrāb / Muttaşıl eyle teveccüh **aña** hayrān olarak (FKD, K. 16, B. 16).

Sa'ý ile vücūdum eyleyem hāk / Gerçi **aña** biñ cihān fedādur (FKD, Terci-bend 1, B. 116).

Hasta-i gam dergehine varsa ger tīmār için / **Aña** bir şāfī cevāb itmekle dermān gösterür (FKD, K. 10, B. 31).

K'oldı **aña** bir behişt zāhir / Dīdārsitān denilse enseb (FKD, Terci-bend 1, B. 120).

Direm-dār-ı faķīrin ma'nīde 'add eyleyüp kıldum / **Aña** lafzan işāret ki yede taḥsīn ḥāsebān-ı 'aşr (FKD, Kıt'a 17, B. 2).

Cūş eyleyicek şarāb-ı vaḥdet / Oldı meh ü mihr **aña** ser-ḥoş (FKD, Terki-bend 2, B. 64).

'anāşır: [2] Unsurlar.

Havfden bir yere gelmezdi **'anāşır** aşlā / Bīmden dāhil-i ervāḥ olurdu ecsād (FKD, G.38, B. 6).

Yā Rabb **'anāşırum** meger oldı ğumūm-ı Rūm / Kim eyledūñ ğidāmı hemīşe semūm-ı Rūm (FKD, Terki-bend 1, B. 9).

'anber: [1] Ada balığın bağırsaklarında toplanan yumuşak, yapışkan ve misk gibi kokan, kül renginde bir madde; güzel koku. Ayrıntılı bilgi için bk. Sargon Erdem (1991), "Amber" md., C.3, s.: 7-8.

Tā ki mihr māhı örte geh kūsūf u geh ḥusūf / Tā ki her-bār ola çün kāfūr u **'anber** rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 50).

'anberī: [1] Amber kokan.

'Aks kıldı āteş üzre zer zer üzre **'anberī** / Ḥāl-i rüy-ı āline kim rüy-ı zerdüm sūdedür (FKD, G.68, B. 6).

'anber-i süveydā: [1] Gönüldeki sevda noktasının güzel kokusu.

Dil yaḥub **'anber-i süveydāy** / İtdi ṭarf-ı dimāğı micmer-i 'aşķ (FKD, G.167, B. 2).

ancaķ: [18] Yalnızca, sadece.

'Āşıķuñ dil-bere cān vermedür **ancaķ** ğarażı / Ğayet-i āştī vü ceng nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B. 5).

Senüñ çeşmüñdür **ancaķ** 'ālem-āşüb / Müneccim itmesün taķrīr-i Mirrīḥ (FKD, G.36, B. 2).

Hüsni ki odur şem' şebistân-ı hâfında / **Ancağ** yine hâli aña pervânelüg eyler (FKD, G.54, B. 6).

Seni hışma getürmeden **ancağ** / 'Aşıka müdde'â nigâhuñdur (FKD, G.72, B. 4).

Ancağ olur bülbülâ terâviş-i i'câz / Zâhid ü muqrî-i gül terâne-güzîndür (FKD, G.105, B. 4).

Bey'-gâh-ı 'âlem-i kevn ü fesâd içre Fehîm / Cevher-i cândur ziyân itmekte **ancağ** sūdumuz (FKD, G.119, B. 5).

'Âlemüñ zevkın gedâ eylermiş ancağ dünyede / Ben o zevkı hâne-ber-düş olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B. 2).

Ancağ olur feyz ise kim açâ gül-ruğleri / Şoñra gele bâ-huşuş mevsim-i bâhürdan (FKD, G.231, B. 2).

Cevher-i tab' u dimâguñdur senüñ **ancağ** Fehîm / Neşve-i 'aşk u hevâ-yı cānı temyîz eyleyen (FKD, G.240, B. 5).

Baş u cândur dile esbâb-ı ta'alluğ **ancağ** / Şarf idüp anı dağı bî-ser ü sāmān olsun (FKD, G.244, B. 5).

Çâh-ı düzağ kaldı **ancağ** cuğd-ı rûh-ı düşmene / Komadı yümn-i hümâ-yı himmetüñ cāy-ı harâb (FKD, K. 5, B. 43).

İntihâb itdüm velî bir noğtasın **ancağ** hemân / İtdüm ol bir noğtadan ammâ kim peydâ biñ kitâb (FKD, K. 5, B. 55).

Budur **ancağ** günâhum râst-güyem yoğ sözüñ aşlâ / Hâsüd-ı kec-hayâl ü kec-sühân kim fehm-i nâ-dâna (FKD, K. 7, B. 60).

Surh-püş olmuş ser-â-pâ kana girmiş dil-berüm / Gayrı tıflān gerçi **ancağ** cebhede kan gösterür (FKD, K. 10, B. 2).

Hışm ile gitdi idüp mîve-i vaşlunu dirîğ / Beni maħrûm iden **ancağ** tama'-ı hāmumdur (FKD, K. 12, B. 27).

Benem ol bâğbân-ı gam ki dāmānum degül **ancağ** / Girîbānum bile çāk oldı dest-i hâr-ı miñnetden (FKD, K. 15, B. 2).

Âfitābuñ şu'â'idur **ancağ** / Tenüme hulle-bâf-ı nūrānî (FKD, K. 17, B. 13).

Ey felek **ancağ** olur şu'bede-bâzî-i garîb / Beni biñ şekl ile ğurbetde dîger-gün itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B. 1).

anda: [5] Orada.

Dilde bir deryā yatar bī-ka'r u sāḥil nā-bedīd / Bü'l-‘acebdür olmuş **anda** hem yine dil nā-bedīd (FKD, G.40, B. 1).

Āferīn olsun Fehīm'üñ Sümnāt-ı ṭab'ına / Kim bütān-ı sihr **anda** büse-dād-ı ḥākdür (FKD, G.98, B. 7).

Ya şekl-i güldür ol şāh-ı sitem-kāruñ ‘inānında / Ya qalmış **anda** ḥūnīn pençe-i dest-i tazallumdur (FKD, G.104, B. 3).

Tā ki āsār-ı temūzī bāḡı āteşgāh ide / Tā ki **anda** dūzaḥāsā āteş-i mihr iltihāb (FKD, K. 5, B. 61).

Mey-ḥāne-i feyz-i ‘aşk-ı Ḥaḡ kim / Peyvesteyüz **añda** bāde-nūşuz (FKD, G.122, B. 3).

andan: [3]

1.Ondan

Eyleyem dedüm dil-i güm-geştemi **andan** su’āl / Levḥ-i rüyum üzre ḥūndan yazdı çeşmüm ‘arz-ı ḥāl (FKD, Diğer 1, B. 14).

Bir cüvān şūḥ yoḡ kim kām ala **andan** gönül / Ben hele ḥayrette qaldum kām-yāb-ı Mışr’dan (FKD, Kit'a 3, B. 7).

2. Bu sebeple.

Perīşān-ter olurдум belki **andan** / Eger zülf-i nigāra şāne olsam (FKD, G.199, B. 5).

‘andelīb: [1] Bülbül.

Olmaḡa **‘andelībe** hem-nāle / Mā’il-i şaḥn-ı bāḡdur gönülüm (FKD, G.222, B. 4).

‘andelībān: [1] Bülbüller.

‘Andelībān būy-ı gülden biz gül-i peymāneden / Naḡme-pīrā ‘āşık-ı mestāneyüz nev-rūzdur (FKD, G.78, B. 2).

‘andelībān-ı çemen: [1] Bahçenin bülbülleri.

‘Andelībān-ı çemen yine ‘abā-pūş olsun / Şāhid-i ḡonca-i gül ḥil‘at-i zībā geysün (FKD, G.246, B. 3).

‘**andelībāsā**: [2] Bülbül gibi.

Bu demler ḥanümān-ber-dār bī-berg ü nevā-yı ‘aşk / Gül içre ‘**andelībāsā** tutar bir ḥāne gülşende (FKD, G.260, B. 7).

Şanma kim fāriğ olam gül-pīreherlerden göñül / ‘**andelībāsā** girersem ḥırka-i peşmīneye (FKD, G.272, B. 6).

‘**andelīb-i bāğ-ı tecrīd**: [1] Her şeyden vazgeçmiş bahçenin bülbülü.

‘**Andelīb-i bāğ-ı tecrīdüz** bu fānī gülşenüñ / Gülleri ḥūrşīd olursa ḥār-ı dāmendür bize (FKD, G.273, B. 2).

‘**andelīb-i bahār-ı ma‘nī**: [1] Anlam baharının gülü.

Āşiyān-sāz-ı gül-bün-i lafzum / ‘**Andelīb-i bahār-ı ma‘nīdür** (FKD, G.97, B. 3).

‘**andelīb-i cān**: [1] Can bülbülü.

Semender eyle Ḥudā ‘**andelīb-i cānumuzı** / Hücūm-ı şu‘le-i dil tıtdı gülistānumuzı (FKD, G.280, B. 1).

‘**andelīb-i erinī-güy-ı vişal**: [1] Kavuşma vaktinde "Bana yüzünü göster" diyen bülbüller.

‘**Andelīb-i erinī-güy-ı vişalüz** ki dili / Gül-bün-i ḡonca-i gülzār-ı tecellā iderüz (FKD, G.131, B. 3).

‘**andelīb-i gülşen-i şām-ı ḡarībān**: [1] Garipler akşamının gül bahçesinin bülbülü.

Fehīmā ‘**andelīb-i gülşen-i şām-ı ḡarībāna** / Gül-i şubḥ-ı vaṭan ḥūn-ı sirişk-i ḡurbet olmışdur (FKD, G.77, B. 10).

‘**andelīb-i gülşen-i tecrīd**: [1] Varlığı terk etme bahçesinin bülbülü. Babacan, “andelīb-i gülşen” hakkında şu yorumda bulunmaktadır: “(...) tasavvuftaki tecrīd kavramının insan ruhuna getireceği güzellikler ve manevî zevkler (...)” (Babacan, 2012, s.253).

‘**Andelīb-i gülşen-i tecrīd** bāğ-ı dehrde / Vuşlat-ı gül zevkını faşl-ı ḥazānından bilür (FKD, G.112, B. 6).

‘**andelīb-i kıuds**: [1] Cebrail.

Terennüme kıomazuz ‘**andelīb-i kıuds** olsa / Ḥadīka-i edebüñ bāḡbāniyuz cānā (FKD, G.8, B. 4).

‘andelīb-i nālānī: [1] İnemeli bülbül.

Luṭf-ı ṭab‘um ki bāğ-ı ma‘nādur / Nuṭkıdur ‘andelīb-i nālānī (FKD, K. 17, B. 73).

anı: [18] Onu.

Öldürdi **anı** ḥasret-i ümmīd-i ḥırāmuñ / ‘Ayb itme Fehīm itse temennā-yı kıyāmet (FKD, G.21, B. 5).

Yād-ı müjgānuñla āh eylerse diller rūzgār / Ḥırmen-i cān üzre **anı** ebr-i ḥançer-rīz ider (FKD, G.53, B. 4).

Büt-perest-i ḥüsn kılmış **anı** şüret-āferīn / Saña ey zāhid ne ‘āşık kāfir olmuş olmamış (FKD, G.139, B. 6).

Ğamzeñe cānumı teslīm iderem her ne ḳadar / **Anı** dest-i ecele vermege nā-çār olsam (FKD, G.200, B. 3).

Baş u cāndur dile esbāb-ı ta‘alluḳ ancaḳ / Şarf idüp **anı** daḫı bī-ser ü sāmān olsun (FKD, G.244, B. 5).

Çoḳdan **anı** bāzār-ı maḥabbetde şatardum / Cānānum eger Yūsuf-ı Ken‘ān gibi olsa (FKD, G.255, B. 3).

Rüşen olsa mihr ü mehden de n’ola ol sīne kim / Cilvegāh ide **anı** dīn-i Peyember rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 17).

Kilk-i mu‘ciz-kārı gāhī bir elif etse ‘ayān / ‘Ayn-ı a‘dāya **anı** siḫr ile su‘bān gösterür (FKD, K. 10, B. 20).

İder helāk **anı** da tīg-i ḥışm ile çeşmi / Eger ki itmez ise terk-i ḥānümān āfet (FKD, K. 11, B. 11).

Şoñra itdüm leb-āşinā **anı** / Ya‘ni nüş-ı şarāb-ı nāb itdüm (FKD, K. 2, B. 10).

Hücüm-ı leşker-i ümmīd itmez raḥnedār **anı** / Derün-ı dilde bir ḥışn-ı ḥaşīnüm var ḳanā‘atdan (FKD, K. 15, B. 39).

Ne zevḳdur k’ola dil-dār hem-sefer idesin / Sen **anı** seyr ü meşḡül ola temāşāya (FKD, K. 8, B. 6).

Dil ki ḥün oldu naşīḫat **anı** itmez işlāḫ / Ḥüs-n-i tedbīr ile mey bir daḫı engür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B. 11).

Eyledüñ hem-laķab-ı ays Fehīm-i zārı / öle Őalduñ **anı** da ya'ni ki Mecnün itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B. 7).

Eyledi 'aksi **anı** kulle-i sīmīn-gevher / Tīğden zāhir edüp sīm-siper Şundi baña (FKD, Kıt'a 7, B. 2).

Müjde ammā müjde-i feth-i der-i Dārü's-selām / K'aldı **anı** pādiŐāh-ı Rüm-ı İskender-nijād (FKD, Kıt'a 8, B. 3).

Vücüd-ı pāk-zādı bir dür-i Őeb-tāb-ı arĥdur ün / 'Aceb mi ümm-i dünyā alsa āğūŐa **anı** ĥālā (FKD, Kıt'a 15, B. 11).

sā'ya eylemez **anı** kavm-i Yehūdiyān / Ehl-i dile o deñlü ederler iĥāneti (FKD, Terkil-bend 1, B. 20).

anı yok yere göstermez: [1] Onu faydasız boş yere göstermek.

Őāhid-i re'yi göze **göstermez anı yok yere** / arĥ-ı sergerdān zer-i ĥürŐıdi her ān gösterür (FKD, K. 10, B. 25).

'ankebüt: [1] Örumcek || Müzisyenin müzik aleti üzerindeki el hareketleri.

Muĥrıb o perde aŐr-ı Őafā **'ankebütüdür** / ānün u eng perdesi anuñ büyütidur (FKD, G.70, B. 1).

añla-: [2] Sezip kavramak, akıl erdirmek, hissetmek, tahkik etmek, bilmek.

ĥāl **añladuñsa** olma gel ālüde-i kelām / Esrāra ol ki maĥrem ola ehl-i ĥāl olur (FKD, G.81, B. 6).

Sen ğamze-i dil-dār ile söyleş de Fehīmā / **Añlar** sözüñi 'ārif olan sırr-ı azādān (FKD, G.227, B. 5).

añlar: [3] Onlar.

Neşve-i mülden degül surĥi-i rüy-ı ehl-i 'aŐĥ / Belki itmiş zevĥ-ı la'lüñ **añları** mülden ĥacıl (FKD, G.185, B. 2).

Baĥr u kām iki gedāsıdur ki dā'im **añlara** / Baĥr u kāmı dest ü Şab'ı luĥ u iĥsān gösterür (FKD, K. 10, B. 23).

ĥākīyim gerĥekler türābı tozu / **Añlarda** rāhına ĥaĥ oldu ba'zi (FKD, G.38, B. 9).

añma-: [1] Hatırlamamak.

Ben Fehîm-i şüh-ıtabı **añmayuñ** inşâf edüñ / Var mıdur bir tâze-mazmûn şâ'ir-i nâzük-mizâc (FKD, G.29, B. 7).

anuñ: [8] Onun.

Muñrib o perde kaçır-ı şafâ 'ankebûtıdur / Kânûn u çeng perdesi **anuñ** büyütıdur (FKD, G.70, B. 1).

Nice kırtulmağ olur diller **anuñ** kaydından / Kendüyi dahı çeker bende 'aceb kâküldür (FKD, G.101, B. 3).

Böyle gelürse karşıısına kim tırur **anuñ** / Zîrâ semend-i çeşmine meydân idüp gelür (FKD, G.111, B. 6).

Sîneye çekdüm o meh-pâreyi cânım diyerek / Leblerin emdüm **anuñ** tütî-lisânım diyerek (FKD, G.170, B. 1).

Mihr ü mehden şanma feyz-i hâk-i pâyıdur **anuñ** / Kim olur pîr-i sipihrüñ ceybi pür-zer rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 20).

Didi kim tâ bu kadar muñtaribü'l-hâl olma / İzîrâbı ki **anuñ** bâ'is-i ârâmumdur (FKD, K. 12, B. 24).

La'linden **anuñ** ki rûh-ı kudsî / Mest eylemede ta'allül itmez (FKD, Terci-bend 1, B. 46).

Zemînde mihr-i re'yi oldı Yûsufveş girân-gevher / Ki olmaz hem-terâzûsı **anuñ** mihr-i felek-sîmâ (FKD, Kıt'a 15, B. 7).

anuñ için: [4] Bu yüzden, bundan dolayı.

Eyledi mestâne cihâmı harâb / **Anuñ için** gamzesi mestürdur (FKD, G.74, B. 2).

Meftûn-ı hüsnem **anuñ için** kân-ı dehrde / Hürşîd-i cevher-i dilüme ma'eden isterem (FKD, G.208, B. 3).

Eylemez çün tâbiş-i hürşîd hürşîde eşer / **Anuñ için** âfitâbum cilve eyler bî-nikâb (FKD, K. 5, B. 25).

Bu kıtâli fikr iderdi **anuñ için** Zâl-i çarh / Eyledi pinhân 'ademde Rüstem-i cengâveri (FKD, Kıt'a 9, B. 5).

anuñ için: [5] Onun için.

İstemez kālā-yı hüsni ola tārāc-ı nigāh / Perde-i zülfin **anuñçün** nīm-bāz eyler baña (FKD, G.6, B. 3).

İder pertev gedā-yı kevkeb-i hāl-i siyāhuñdan / Sipihri-i ahter-i bahtum **anuñçün** tīre-encümdür (FKD, G.103, B. 3).

Mebādā sīnesin çāk eyleye mestāne hañçerle / Kazā çeşmiyle ol şāhuñ **anuñçün** ihtilaṭ itmez (FKD, G.118, B. 3).

Za'ferān itmiş derūn-ı goncada muzmer bahār / Çihresin güller **anuñçün** surḥ u handān gösterür (FKD, K. 10, B. 11).

Bilür nā-mahrem-i şādīdür **anuñçün** ider bahtum / 'arūsāsā dilüñ dā'im niḳābın gerd-i külfetden (FKD, K. 15, B. 25).

'ār eyle-: [1] Utanç duymak.

'Ār eylerem şerīk-i harān olduḡum meger / 'īsā gibi kaçam feleke bu maḳamdan (FKD, Terkib-bend 1, B. 31).

'ār id-: [2] Utanmak.

Bu rüsvāluḳla ger āyīne-yi 'ālem-nümā olsam / Yüzüme kimse baḳmaz şüretümden **'ār ider** 'ālem (FKD, G.202, B. 2).

'Ār ider mihr ü mehi etmege haşv-ı bālīn / Ol ki küyuñda senüñ bir gece mihmānuñ olur (FKD, G.83, B. 3).

'ār it-: [1] Utanmak.

Girde-bālīn itmege hūrşīdi **'ār itsem** revā / Gördüm olmuş ḥ'ābda vaḳf-ı serüm zānū-yı dost (FKD, G.25, B. 5).

ār ol-: [1] Utanma sebebi hāline gelmek.

Bir naşīhatdur ider 'āşīḳ-ı şermende saña / Ḳorḳaram aram **ār olur** aḡyār-ı firībende saña (FKD, Terkib-bend 3, B. 34).

ara: [1] İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, mesafe.

Zülfi āşüfte olupitse şabā ile cedel / Dil-i dīvāneye girer **arasına** şāne girer (FKD, G.59, B. 3).

'araḳ: [2] Ter.

‘**Arağdur** eyleyen ol müyü pür-ğam u pür-tāb / Gül-āba eyleme ey gül kıyās āteşdür (FKD, G.108, B. 6).

Toğm-ı hürşīd ü meh olurdu zemīn içre eger / Düşse bir kaçre ‘**arağ** ‘arız-ı cānānumdan (FKD, G.229, B. 2).

‘**arağ**: [1] Rakı.

Bir kadeh dahı gül-efsūn verüp aldı ‘ağlum / Ne ‘**arağ** nüş iden itmez lebin ālūde-i nüş (FKD, G.144, B. 12).

‘**arağ-ı jāle**: [1] Çiy tanelerinin nemi.

Gülşende germ olup ‘**arağ-ı jāleden** yine / Bezm-i bahāra verdi ‘aceb āb u tāb gül (FKD, G.195, B. 5).

‘**arağnāk**: [2] Terli.

Olursa rüyü ‘**arağnāk** katl-i ehl-i dilāndan / Ğulām-ı mirveğha-cūnbānı mihr ü māh gerekdür (FKD, G.100, B. 9).

Olduğça ‘**arağnāk** ruğ-ı pür-tābuñ / Gör cilvegehin şu‘le içinde ābuñ (FKD, Rübai 33, B. 1).

‘**arağ-rīz**: [2] Terleyen, ter döken.

Tābiş-i mihr-i cemālünden ‘**arağ-rīz** olsam eyler / Kevkeb ü ağter terāviş hep mesammāt-ı tenümden (FKD, G.238, B. 5).

Rüyü ‘**arağ-rīz** iken hağğımı gör şanki āb / Dūdı bülend eyleyüp şu‘leyi pest eyledi (FKD, G.281, B. 2).

‘**ārām eyle**:- [1] Rahat etmek, huzur bulmak, sakinleşmek.

Çekmeyince sīneme mestāne ‘**ārām eylemem** / H‘āhīş-i vaşluñda küstāğham tevağğuf ber-ğaraf (FKD, G.155, B. 4).

‘**ārām id**:- [1] Rahatlatmak, huzur vermek.

Nice ‘**ārām ider** olmazsa Fehīm āvāreñ / Rüstem-i şaf-şiken-i şabr u sükündür çeşmüñ (FKD, G.178, B. 5).

‘**arasında**: [1] İçinde.

Eylerse teğâfûl n'ola ağıyâr **arasında** / Ma'náda o şehden yine ben zāra nazardur (FKD, G.106, B. 5).

ārāyiş-i dükkān-ı kazā vü kader: [1] Başa gelecek kaza ve kader dükkânının süsleyicisi.

Ġamzeñ yine sevdāger-i kālā-yı dil olsun / **Ārāyiş-i dükkān-ı kazā vü kader** eyle (FKD, G.267, B. 6).

ārāyiş-i Eymen-i Kelīm: [1] Hz. Musa'nın Allah ile görüştüğü Eymen Dağı'nın süsü.

Āteş-zen-i gülşen-i Ĥalīl'em / **Ārāyiş-i Eymen-i Kelīm'em** (FKD, Terci-bend 1, B. 132).

ārāyiş-i ten: [1] Vücudun süsü.

Biz helāk-i ġamze-i çeşm-i bütānuz tā ezel / Zaĥm-ı şemşir-i belā **ārāyiş-i tendür** bize (FKD, G.273, B. 4).

'araz: [2] "ilahi (rahmani) nefes, küllî heyula ve bundan belirip ilahi kelimeyle varlık kazanan mevcut" (ULUDAĞ, s.88). Araz için bk. Yusuf Şevki Yavuz (1991), "Araz" md., İA, C.3, s.: 337-342.

Cevher-i zātuñla ħāim bir **'arazdur** lā-mekān / Mümteni'dür ħayyiz-i 'ilmüñ 'alīm olmağ baña (FKD, G.5, B. 2).

Bir **'arazdur** kim 'ademden cevheri mānend-i cism / Bü'l-'aceb ħikmet ki mevcūd-ı mü'ebbedür göñül (FKD, G.194, B. 5).

'arbede-sāz: [1] Kavga çıkartan.

Ġamzeñde nihān olsa n'ola **'arbede-sāzi** / Çeşmüñde 'ayān ma'ni-i keyfiyyet-i mestī (FKD, G.290, B. 2).

'arız: [5] Yanak.

Bāğ-ı ħüsni olmadan şād-āb āb-ı bādeden / **'Arızın** gül-riz ider cānāne tāb-ı bādeden (FKD, G.233, B. 1).

Ziyā-endüd ideydi cirm-i arzı şayğal-ı re'yuñ / Ĥusuf olmazdı **'arız** bir dağı ħiç mäh-ı tābāna (FKD, K. 7, B. 36).

Şāhid-i ṭab'umuñ ħayālidür / **'Arızı** üzre zülf-i pīçānī (FKD, K. 17, B. 48).

Ol ġonca-i bāğ-ı al ü sünbül-i kākül / Hindü-ĥāl ü şekker-leb ü **'arız** gül (FKD, Rübai 40, B. 1).

Ey şu'lesi **'arızuñda** muzmer / Şad-pertev-i āteş-i tecellā (FKD, Terki-bend 2, B. 2).

‘**arız-ı al**: [1] Kırmızı yanak.

Nedür ol ğamze-i pinhânî o düzdîde nigâh / Nedür ol ‘**arız-ı al** ü nedür ol çeşm-i siyâh (FKD, K. 9, B. 2).

‘**arız-ı cânân**: [1] Sevgilinin yanağı.

Tohm-ı hürşîd ü meh olurdu zemîn içre eger / Düşse bir kaçre ‘araç ‘**arız-ı cânân**umdan (FKD, G.229, B. 2).

‘**arız-ı dil-dâr**: [1] Sevgilinin yanağı.

Mihri gördüm ‘**arız-ı dil-dâra** beñzer beñzemez / Pertev-i hürşîddür kim nâra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B. 1).

‘**arız-ı hüy-rîz**: [1] Terleyen yanak.

‘**Arız-ı hüy-rîzini** seyr eyle tâb-ı mihirden / Görmedüñse çıkdığın gül-berg-i âteşden gül-âb (FKD, K. 5, B. 21).

‘**arız-ı pür-tâb**: [1] Parlak yanak.

Eylemiş şem‘-i cemâlün âteş-efrüz-ı hayâ / ‘**Arız-ı pür-tâbuñ** âb-ı şu‘le-âmîz eyleyen (FKD, G.240, B. 2).

‘**arif**: [13] “1. Bilen, vâkıf, âşına, tanıyan, anlayışlı, kavrayışı mükemmel, irfan ve marifet sahibi. 2. Tas. Allah Teala’nın kendi zatını, sıfatlarını, isimlerini ve fiillerini müşahede ettirdiği kimse. Müshahede ve temaşadan hasıl olan bilgiye marifet, bu bilgiye sahip olan şahsa da arif denir” (ULUDAĞ, s. 44). Ayrıntı için bk. Süleyman Uludağ (1991), “Ârif” md., İA, C.3, s. 361-362.

Bî-nişânîdür nişânî ‘aşık-ı güm-geştenün / Ehl-i ‘aşkı bilmeyen ‘**arif** nişânından bilür (FKD, G.112, B. 4).

‘**Arifdür** o kim şâh-ı cihân olsa yüzinden / Bir vech ile fâş olmaya esrâr-ı tekellüf (FKD, G.158, B. 6).

‘Arifem ‘**arif** ki sırr-ı rûhı iz‘ân itmege / Secde-i teslîm-i i‘câz-ı Mesîhâ eylemem (FKD, G.203, B. 2).

‘Arifem ‘**arif** ki vaşl-ı şâhid-i tevḥîd için / Her zamân ezkâr-ı ism-i bî-müsemmə eylemem (FKD, G.203, B. 4).

‘Arifem ‘**arif** ki bilmem ‘aşk u ‘irfân n’iydügin / Hem yine erbâbını ta‘yîb ü rüsvâ eylemem (FKD, G.203, B. 6).

‘Ārifem ‘**ārif** ki sırr-ı rūhı iz‘ān itmege / Secde-i teslīm-i i‘cāz-ı Mesīhā eylemem (FKD, G.203, B. 2).

‘Ārifem ‘**ārif** ki vaşl-ı şāhid-i tevḥīd için / Her zamān ezkā-rı ism-i bī-müsemmə eylemem (FKD, G.203, B. 4).

‘Ārifem ‘**ārif** ki bilmem ‘aşk u ‘irfān n’iydügin / Hem yine erbābını ta‘yīb ü rüsvā eylemem (FKD, G.203, B. 6).

Ārzū-yı kevser eyle geçme meyden zāhidā / ‘**Ārif** iseñ geç ümīd-i baḥşış-i nā-dāneden (FKD, G.234, B. 3).

‘Akl-ı evvel cehline biñ ‘özü ile ‘**ārif** olur / Bezm-i ḥāşşü’l-ḥāsda ol dem ki ‘irfān gösterür (FKD, K. 10, B. 29).

Noḳta-i şekki görüp şaīma serāb ola şarāb / Yokdur ey ‘**ārif** nişān aşlā şarāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B. 8).

Ger ‘**ārif** iseñ Fehīm efgān itme / Hırmān-ı edeb lāzime-i ‘irfāndur (FKD, Rūbai 20, B. 2).

Sen gāmze-i dil-dār ile söyleş de Fehīmā / Añlar sözüñi ‘**ārif** olan sırr-ı ḳazādan (FKD, G.227, B. 5).

‘ārif-i bi’llāh: [1] Allah'ın anlayışlısı, kavrayışlısı.

Yeter Fehīm yeter derd-i ser ḥāmūş ḥāmūş / İder mi ‘**ārif-i bi’llāh** şeyḫ ü şāb ile baḥş (FKD, G.26, B. 5).

‘ārif-i dānā: [1] Bilgili, kavrayışlı insan.

‘Āşıkam ‘āşık ki işbāt-ı vücūd için Fehīm / ‘**Ārif-i dānā** gibi herkesle gāvḡā eylemem (FKD, G.203, B. 7).

‘ārif-i dil-ber-perest: [1] Güzellere tapan kavrayışlı insan.

Şofī-i şāfi-nihādam tārik-i seccādeyem / ‘**Ārif-i dil-ber-perestem** mest-i cām-ı bādeyem (FKD, G.211, B. 1).

‘ārif-i müstağnī: [1] Hiçbir şeye ihtiyacı olmayan anlayış sahibi kişi.

Geh ‘**ārif-i müstağnī** vü gāhī muḥtāc / Geh āb u geh āteş içre mānend-i zücāc (FKD, Rūbai 8, B. 1).

Aristü: [1] Aristo ya da Aristoteles “Eski Yunan filozoflarının meşhurlarından ve büyüklerindedir. Melikü'l-Hükemâ lâkabını almıştı. Mîlâddan 384 yıl önce Madedonya'nın Eskajire şehrinde doğmuştur. Eflâtun'un derslerini takip ve zamanın bütün ilimlerini tahsil etmiştir. Eğriboz adasındaki Halkide şehrinde 62 yaşında vefât etmiştir. Şark edebiyatında akıl ve tedbîre timsâl olarak zikrolunmuştur” (ONAY, s.60).

İder Fehîm **Aristü** iseñ seni ilzâm / Kemîne nükte-i mermüz-ı lâğ u lâbe-i dil (FKD, G.186, B. 5).

‘arşa: [1] Yer, zemin|| âlem, dünya (İnsanlar bağlamında).

Dirîğâ yok mıdur bu **‘arşada** bir merd-i himmet kim / Hâlâş ide girîbân-ı dilüm dest-i melâmetden (FKD, K. 15, B. 36).

‘arş: [3] Taht, yücelik. Kur’ân ve hadislerde de yer alan “arş” için bk. Yusuf Şevki Yavuz (1991), “Arş” md., İA, C.3, s.:406-409.

Dūd-ı âhum nice bir **‘arşa** sütün eyleyesin / Hıyame-i nüh-feleki eyledi berbâd yeter (FKD, G.61, B. 2).

Şimdi itsün cilve-i naħcîr eșer **‘arş** üzre kim / Tîr-i âh ü nâle tâ sūfâr-ı dil fersüdedür (FKD, G.68, B. 4).

Beyt-i vâhidde iki târîh derc itdüm Fehîm / Eyledüm irsâl **‘arşa** k’itdi bir dâver cülüs (FKD, Kıt'a 10, B. 4).

‘arş u ferş: [1] “Gökyüzü ve zemin. Dünyanın varlığı” (AFÎFÎ, C.3, s. 1775).

‘Arş u ferşe nevâ-yı na‘tûñle / Şi‘rûmi zîb-i nüh-ķıbâb itdüm (FKD, K. 2, B. 44).

‘arş u kürsî: [2]

1. Peygamberin miraçta bindiği Burak'ın üzengisini oluşturan iki varlık.

Çarh-ı dîv kim burâk-ı rifâatine / **‘Arş u kürsî** iki rikâb itdüm (FKD, K. 2, B. 42).

2. Arş, kürsü, taht anlamına gelmekte olup, en yüce gök olan dokuzuncu feleği de karşılamaktadır. Sûfîler, bütün varlıkları arş olarak tanımlamışlardır. Arş, edebiyatımızda yücelik ve yeryüzü olarak kullanılmaktadır (ŞİMŞEK, s. 41). Kürsî ise, Hakk'ın kudreti olup, emirlerinin ve yasalarının makamını ifade etmektedir (ŞİMŞEK, s. 206).

Evc-i kâdrinde kebüterveş döner çarh-ı kebūd / Kaşrınıñ kim **‘arş u kürsî** aña eyler intisâb (FKD, K. 5, B. 37).

‘arşa iriş-: [1] Arşa yükselmek.

La'lüñ olah mücib-i i'zâz-ı Mesîhâ / Tâ **'arşa irişdi** küleh-i nâz-ı Mesîhâ (FKD, G.3, B. 1).

art-: [1] Fazlalaşmak, çoğalmak.

Surh-püş oldukça **artar** luţf-ı ruhsâruñ desem / Şu'le-i ser-keş-mişâl ol şeh ser-â-pâ kahr olur (FKD, G.85, B. 3).

'arūs: [1] Süslenmiş gelin.

Düm-i fâvüsveş iki **'arūse** eyledi cilve / İki hürî behişt içinde güyâ geldi cevlâna (FKD, K. 7, B. 23).

'arūsāsâ: [1] Gelin gibi.

Bilür nâ-mahrem-i şādîdür anuñçün ider bahtum / **'arūsāsâ** dilüñ dâ'im niķâbın gerd-i külfetden (FKD, K. 15, B. 25).

'arūs-ı Nîl: [1] Nil'in gelini.

İdüp meşşâtelüg herkes **'arūs-ı Nîl'i** zeyn itdi / Ki güyâ oldı keştî şâne vü mıķzâf dendâne (FKD, K. 7, B. 22).

'arz: [1] Yeryüzü.

Bir zülfün esîriyem ki eyler / Ef'â-yı belâya **'arz** şad-çâk (FKD, Terci-bend 1, B. 58).

'arz: İstek, dilek.

Allâh dil-berîde bu **arzuñ** ne pest olur / Kec-pâ bir esfel olsa varur zîr-dest olur (FKD, Terki-bend 1, B. 33).

arż-ı Mısr: Mısır toprakları.

Çü toğdı kevkeb-i iķbâl **arż-ı Mısr** içre / Yeter kıyâmete dek fahr ümm-i dünyâya (FKD, K. 8, B. 19).

'arz eyle-: [3] Sunmak, göstermek.

Seher âteşle âb oldı dehânına müşa'bidvâr / Hüner **'arz eyledi** gül-bün çıkup meydâna gülşende (FKD, G.260, B. 3).

Subhânallâh nedür bu kıdret / **'Arz eyleye** ger hüner tegâfûl (FKD, Terki-bend 2, B. 27).

Sīnesin **‘arz eyleyüp** hūrşīdāsā her seher / Goncalar bülbüllere çāk-ı girībān gösterür (FKD, K. 10, B. 9).

‘arz id-: [7] Göstermek, ortaya koymak, çıkarmak.

Çaldı dem-beste zebān-ı nāṭıqam ālām ile / Rūḥ-ı kudsī **‘arz ide** hālüm meger ilhām ile (FKD, Diğer 1, B. 23).

Nāmesin ehl-i rāz idüp beste-ser ü şikeste-ḥaṭ / **‘Arz ide** ḥasb-ı hālını yāre şikeste-beste ḥaṭ (FKD, G.148, B. 1).

‘Arz idüp ḥüsnin o cādū-nigehüm hūbāna / Eyledi cem‘ perī-rūları āyīnesine (FKD, G.269, B. 3).

O ebrüvān ü müjeyle şikāra kaşd itse / Belā ḥadeng şunar **‘arz ider** kemān āfet (FKD, K. 11, B. 4).

Cirm-i mihr ü meh degül çarḥ üzre bir āyīneden / **Arz iderler** dehre ḥüsnin iki dil-ber rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 5).

Sākī ḥabāb gibi ider cānumı ḥarāb / **‘Arz itse** duḥter-i rezi faşş-ı zücācdan (FKD, G.228, B. 5).

‘Arz itsem o şāha dil-i pür-şekvemi lāyık / Bī-dād-keşān ruḳ‘ayı sulṭāna şunarlar (FKD, G.49, B. 3).

‘arz-ı bī-dād: [1] Zalimliği söyleme.

Nice āh eylesün şaḥş-ı ecel olduḡıçün / Ki biri itse eger ‘āleme **‘arz-ı bī-dād** (FKD, G.38, B. 5).

‘arz-ı cemāl eyle-: [1] Yüzünü göstermek.

Ey perī **eyleme** hūrşīd gibi **‘arz-ı cemāl** / Kendi nūrunda ki pinhān olacaḡsın āḥir (FKD, G.66, B. 4).

‘arz-ı cemāl it-: [1] Güzelliğini göstermek.

İtdi mestāne-nigehle ol perī **‘arz-ı cemāl** / Keyf-i ḥüsnıyle dil-i bī-hūşum itdi denk ü lāl (FKD, Diğer 1, B. 13).

‘arz-ı cenāb: [1] Makama sunmak.

Hıdīvā dād-kārā ḥāl-i zār-ı şekve-mazmūnum / Olur **‘arz-ı cenābuñ** bir ḡazelle müstemendāne (FKD, K. 7, B. 44).

‘arz-ı der-i gerdün-cenāb eyle-: [1] Feleğin yüce makamına şikayet etmek.

Yoḥsa vallāhī senūñ bir āh-ı ‘ālem-sūz ile / **Eylerem** aḥvālūñi ‘arz-ı der-i gerdün-cenāb
(FKD, K. 5, B. 27).

‘arz-ı ḥāl: [1] Dilekçe, nüvişte.|| aşk mektubu.

Gördüm ol ḥūn-rīz şāha ‘arz-ı ḥāl emr-i muḥāl / Gāh āb u gāh āteş geh cemāl ü geh celāl
(FKD, Diğer 1, B. 15).

‘arz-ı ḥāl yaz-: [1] Sevgiliye durumunu bildiren bir mektup sunmak.

Eyleyem dedüm dil-i güm-geştemi andan su’āl / Levḥ-i rüyum üzre ḥūndan **yazdı** çeşmüm
‘arz-ı ḥāl (FKD, Diğer 1, B. 14).

‘arz-ı ḥüsn eyle-: [1] Güzelliği sunma.

Sen perī-ruḥ var iken zerrece gelmez gözüme / ‘Arz-ı ḥüsn eylemesün mihr-i felek-zād
yeter (FKD, G.61, B. 6).

‘arz-ı ḥüsn et-: [1] Güzelliğini göstermek.

‘Arz-ı ḥüsn etdükçe gül biñ bülbülü eyler helāk / Güyyā dīdārını ‘uşşāka cānān gösterür
(FKD, K. 10, B. 13).

‘arz-ı iḥtisāb it-: [1] Kendisini kabul ettirmek.

Fitneden āsūde itdi dehri ‘adlūñ ol kadar / Şaḥne-i nehyūñ o resme **itdi** ‘arz-ı iḥtisāb (FKD,
K. 5, B. 40).

‘arz-ı imtiyāz eyle-: [1] Ayrıcalık sunma.

Seng-i mi’yār-ı cūnūnam ben ki şarrāf-ı ḥired / Feyz-i temyīzümle ‘arz-ı imtiyāz eyler baña
(FKD, G.6, B. 4).

‘arz-ı maḥabbet: [1] Sevgi, ilgi gösterme; sohbet etmeyi isteme.

Bī-mürüvvet ne idi ‘arz-ı maḥabbet evvel / Ne idi eyledüğüñ luṭf u mürüvvet evvel (FKD,
Terkib-bend 3, B. 11).

‘arz-ı merām: [1] Durumunu, arzusunu dile getirme.

Oldı dirīğ germ-niyāzān-ı nāzūke / ‘Arz-ı merām vācib ü ḥıfz-ı kelām farz (FKD, G.147, B. 3).

‘arz-ı niyāz: [1] İstek/arzu sunma/bildirme.

Görüp **‘arz-ı niyāzum** çeşmüñe bildüñ ki maḥmūram / Bir iki cām şunduñ bende-i
‘ırfānuñam sākī (FKD, G.283, B. 4).

‘arz-ı şāh-ı felek-cenāb it-: [1] Allāh'a şikayet etmek.

Tevbe it zulm u cevrden yoḥsa / **‘Arz-ı şāh-ı felek-cenāb itdüm** (FKD, K. 2, B. 26).

arzū: [2] İstek, gönül meyli.

Ārzū da vādi-i ye's içre oldı nā-bedīd / Şimdi ḥasretle ider dil ārzū-yı ārzū (FKD, G.249, B. 2).

Bī-vefādur ḳıl cefāsun **ārzū** yārūñ Fehīm / Saña ta‘līm eylesün luṭf u cefāyı ḡamzesi (FKD,
G.288, B. 5).

ārzū eyle-: [1] Heves etmek, hasret çekmek || özlemek.

Ḥaḳīkat bī-vefā nā-mihribān ḥübān-ı İslāmbol / Yine dil **ārzū eyler** ne çāre ülfet olmuşdur
(FKD, G.77, B. 6).

ārzū-senc-i ferāḡ-ı ārzū ol-: [1] İsteklerden vazgeçme emelini ölçen olmak.

Ye'sden de cān-ı ḥasret-perverüm me'yūsdur / Tā ki **oldum ārzū-senc-i ferāḡ-ı ārzū** (FKD,
G.248, B. 3).

ārzū-yı ārzū: [1] İsteklerin hevesi.

Ārzū da vādi-i ye's içre oldı nā-bedīd / Şimdi ḥasretle ider dil **ārzū-yı ārzū** (FKD, G.249, B. 2).

ārzū-yı bāde-i bezm-i elest eyle-: [1] Elest meclisinin şarabını içmeyi istemek.

Sākī-i devrāna pür-sāḡar-ı ‘ömrem ki dil / **Ārzū-yı bāde-i bezm-i elest eyledi** (FKD, G.281, B.
3).

ārzū-yı behişt: [1] Cenneti istemek.

Ne bīm-i miḥnet-i düzaḥ ne **ārzū-yı behişt** / Şarāb-ı ‘aşḳ ile ḥavf u recā nedür bilmem (FKD,
G.205, B. 4).

ārzū-yı ‘ıyd-i vaşl: [1] Kavuşma bayramının isteḡi.

Ārzū-yı ‘ıyd-i vaşl eylerse itsün bü'l-heves / Rūzedār-ı ḥasretem ben eylemem ümmīd-i ‘ıyd
(FKD, G.41, B. 4).

ārzū-yı kevser: [1] Cennette akan sudan istemek. Kevser için bk. Mustafa Ertürk (1997). “Havz-ı Kevser”md., İA, C.16, s.: 546-549.

Ārzū-yı kevser eyle geçme meyden zāhidā / ‘Ārif iseñ geç ümīd-i baħşış-i nā-dāneden (FKD, G.234, B. 3).

ārzū-yı nev-bahār: [1] İlkbahar arzusu.

Ehl-i ‘aşkı çekdi bāğa **ārzū-yı nev-bahār** / Oldı zencīr-i cünün gūyā ki cūy-ı nev-bahār (FKD, G.48, B. 1).

ārzū-yı nigāh-ı hayrānī: [1] Şaşkınlık bakışlarının isteği.

Münderic seyr-i naqş-ı hüsünde / **Ārzū-yı nigāh-ı hayrānī** (FKD, K. 17, B. 81).

ārzū-yı seyr-i dīdār: [1] Sevgilinin yüzünü seyretme isteği.

Ārzū-yı seyr-i dīdār ile giryānam müdām / Olmada bī-hūde rīzān āb-rūy-ı ārzū (FKD, G.249, B. 5).

aş-: [1] Bir yere tutturmak.

Ġonca-i gülden firāz-ı gül-büne fānūs **aşub** / Bülbül oldı pās-pān-ı çārsū-yı nev-bahār (FKD, G.48, B. 3).

āsaf ol-: [1] Vezir olmak.

Şām’da mihr ile mānend-i meh **oldı āsaf** / Şadr-ı dād rū felek-pāye Meħemmed Pāşā (FKD, Kıt'a 14, B. 7).

Āşaf-ı Cemşīd-nişān: [1] Cemşid'i simgeleyen vezir.

Şadr-ı Dārā-yı cihān **Āşaf-ı Cemşīd-nişān** / Oldı çün nāmıyle hem-nām-ı Ĥabīb-i dü-serā (FKD, Kıt'a 14, B. 2).

āsān göster-: [1] Kolaylaştırmak.

Mihribānum kendi bismil eyler oldı reşkten / Ölmeği ķurbānına ya‘nī kim **āsān gösterür** (FKD, K. 10, B. 5).

āşār: [1] Etkiler.

Şadr-ı fetvāyı müşerref eyledi zi’l-ħiccede / İtdi rüz-ı mātem-i Yaħyā’yı **āşārıyla** ‘īyd (FKD, Kıt'a 11, B. 5).

āşār-ı gerdiş-i felek-i dūn: [1] Alçak talihin dönüşünün etkileri.

İtmiş ne çāre merkez-i mīm-i murādımı / **Āşār-ı gerdiş-i felek-i dūn** cihān-ı ye's (FKD, G.136, B. 2).

āşār-ı maḥabbet-i Ḥudā-dād: [1] Allah aşkının eserleri.

Zā'il ola şanma cevruñ ile / **Āşār-ı maḥabbet-i Ḥudā-dād** (FKD, Terki-bend 2, B. 40).

āşār-ı māh-ı rūze: [1] Ramazan ayının etkileri.

Āşār-ı māh-ı rūze bilür ide la'lini / Sīmīn-nesīm za'f ide sīm-āb ıztırāb (FKD, K. 13, B. 4).

āşār-ı nigāh-ı gāzab: [1] Öfkeli bakışın etkileri.

Ḥūn-rīzdür ol şāh o kadar kim gül-i surhı / **Āşār-ı nigāh-ı gāzabı** yāsemen eyler (FKD, G.55, B. 4).

āşār-ı nigāh: [1] Bakışın izleri.

Cellād-ı Mesīhā-kār **āşār-ı nigāhuñdur** / Ey gānzesi luṭf-āmīz ey çeşmi 'itāb-ālūd (FKD, G.43, B. 3).

āşār-ı remed: [1] Göz ağrısının etkileri.

Tā şa'şā'a-i mihr-i ruḥuñ böyle füzündür / **Āşār-ı remedden** gözüñ ey şūḥ zebündür (FKD, G.73, B. 1).

āşār-ı sa'ādet: [1] Mutluluk izleri, alametleri.

Fetvā-yı şadra Fehīm rif'at buldı / **Āşār-ı sa'ādetiyle** 'ālem tıldı (FKD, Kıt'a 12, B. 1).

āşār-ı şikest: [1] Kırılma izleri || Kadehe benzetilen gönlün incinmesi, kırılması.

Pür-ḥūn ise çeşmüñ n'ola tündi-i gamuñdan / Peymāne-i ḥāṭırda var **āşār-ı şikesti** (FKD, G.290, B. 4).

āşār-ı tebessüm: [1] Mutluluğun etkileri.

Āşār-ı tebessümle verüp her sözüñe cān / Feyz-i dem-i Rūḥü'l-kudüs'e ḥandeler eyle (FKD, G.267, B. 7).

āşār-ı teğāfül: [1] Bilmezlikten gelme izleri.

Şayd itmege cānı yeter **āsār-ı teğāfūl** / Bir murğ-ı za‘īfi iki şāh-bāza tıyurma (FKD, G.251, B. 3).

āsār-ı temūzī: [1] Temmuz ayının sıcaklığının etkileri.

Tā ki **āsār-ı temūzī** bāğı āteşgāh ide / Tā ki anda dūzahāsā āteş-i mihr iltihāb (FKD, K. 5, B. 61).

āsāyiş: [1] Rahatlık, huzur.

Bā‘iş olmuş nice biñ fitnenüñ **āsāyişine** / Sāye-i tırrasına naħl-i ser-efrāzına baħ (FKD, G.160, B. 3).

‘ases: [1] “Yeniçeri ocağının 28. ortasına mensup askerler. İstanbul’da ve taşrada ellerinde âsâ kol gezer, gece denetimleri yapar, törenlerde düzen sağları” (SAKAOĞLU, s.47). Madde ile ilgili olarak “asesbaşı” için bk. Abdülkadir Özcan (1991), “Asesbaşı”, İA, C.3, s.: 464.

Cem‘-i dili ağıyāra tağıtısa n’ola çeşmi / Yüz biñ **‘asese** bir iki mestāne şunarlar (FKD, G.49, B. 5).

‘aşı: [2] Allah’ın emirlerine uymayan, günahkâr (kimse).

Budur ümmīd o **‘aşıye** diyesin / Ki şefā‘atle behre-yāb itdüm (FKD, K. 2, B. 52).

Penāhum oldı benüm inne rabbenā le-ğafūrun / Ne deñlü **‘aşı** isem de o deñlü mağfūram (FKD, K. 14, B. 32).

‘asker: [4] Asker, ordu. || ardından gidenler.

Çeşmi şaff-ı müjgān şalduğça ider müjgān hücüm / **‘Askere** gayret düşer itdükçe lā-büd şāh ceng (FKD, G.168, B. 3).

Nūr-ı mihr ü meh gibi kim zılluñ eyler münhezim / **‘Askerüñ** küffāra olmağda muzaffer rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 38).

‘Askerüñdür leşker-i fetħ ü siperler haymesi / Rişte-i cān-ı ‘adūdandur aña yer yer tınāb (FKD, K. 5, B. 42).

Bād-pā esbāna pā-māl oldı düşmen **‘askeri** / Görmemişdür böyle bir tūfān-bādı kavm-ı ‘Ad (FKD, Kıt'a 8, B. 13).

‘asker-i İslām: [1] İslam ordusunun askerleri.

‘**Asker-i İslām** tertīb-i rücālū’l-ğayb ile / Eyleyüp ma‘nā yüzinden birbiriyle ittiḥād (FKD, Kıt'a 8, B. 7).

‘**asker-i sünnî**: [1] Sünnî mezhebine bağlı askerler.

Erba‘inde itdiler maḥşūr o ḥıṣn-ı a‘zamı / ‘**Asker-i sünnî** reh-i dīnde koyup cān u seri (FKD, Kıt'a 9, B. 3).

āsītān: [3] Kapı, eşik.

Pādişāh-ı meh-cenābā mihr-i gerdūn-mesnedā / Ey ki ḳadrūñ āsumāna **āsītānuñdur** me‘āb (FKD, K. 5, B. 38).

‘Afv-i luṭfuñdan günāhın cürmünü eyler recā / **Āsītānuñda** sevābın ḳaşd ider ṣaḥṣ-ı sevāb (FKD, K. 5, B. 47).

aşl: [3] Kaynak, kök, başlangıç noktası.

Ḥikmet üzre gerçi medḥ itdūñ mey-i nābı Fehīm / Bilmedūñ ammā ki **aşlın** şan‘at-ı Cem’dür şarāb (FKD, G.14, B. 7).

Bildük ne imiş **aşlın** ‘aşḳ u dil ü dil-dāruñ / Ammā ki bu esrārı nā-güfte midür bilsek (FKD, G.171, B. 4).

Aşlum şoran ehl-i ‘aşḳ-ı cān-süz / Sevgend-ḡ‘ārān-ı cān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B. 70).

aşlā: [4] Hiç, hiçbir vakit.

Ḥavfden bir yere gelmezdi ‘anāşır **aşlā** / Bīmden dāḥil-i ervāḥ olurdı ecsād (FKD, G.38, B. 6).

Noḳṭa-i şekki görüp şaḥma serāb ola şarāb / Yokdur ey ‘ārif nişān **aşlā** şarāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B. 8).

Budur ancaḳ günāhum rāst-güyem yok sözüm **aşlā** / Ḥasūd-ı kec-ḥayāl ü kec-sūḥan kim fehmi-nā-dāna (FKD, K. 7, B. 60).

Ḳarār virmedi devrān k’idem ḳarār **aşlā** / Felekle ḥāşılı yok ḳudretüm müdārāya (FKD, K. 8, B. 8).

aşl-ı düzaḥ: [1] Cehennem kökeni.

Bir gedā-yı ḥāne-süzam şu‘le-pīrāhen çü aḥker / **Aşl-ı düzaḥ** bir şererdür düdmān-ı külḥanumdan (FKD, G.238, B. 2).

aşl-ı fıtrat: [1] Yaradılışın kaynağı.

Ne hikmetdür ki dil-ber âteşî-ḥū hevâyîdür / Egerçi **aşl-ı fıtratde** bir âb u ḥâkendür hep
(FKD, G.17, B. 5).

‘aşr-ı Cem: [1] Cem'in zamanı, dönemi.

Kıyâmet olduğına **‘aşr-ı Cem** yeter bu nişân / Henüz olmada zâhir zer-i defîn-i sebû (FKD,
G.247, B. 4).

âstîn: [2] Elbisenin kolu.

Künc-i ḥayretde mey-i ḥün-âb-ı çeşm-i ‘aşığı / Muttaşıl geh **âstîn** ü gâh bister nüş ider
(FKD, G.52, B. 4).

Ṭuyurdu girye-i mestânesi mestûr iken ‘aşkuñ / Fehîmâ **âstînüñle** egerçi her zamân örter
(FKD, G.63, B. 5).

âstîn ü dâmen: [1] Yaka ve etek.

Ol kadar hecrüñle dökdüm eşk-i çeşm-i lâle-reng kim / Oldı ṭufân dâg-ber-dil **âstîn ü
dâmenümden** (FKD, G.238, B. 6).

âstîn-i Fehîm: [1] Fehîm'in yakası.

Müdâm olur mey-i ḥün-âb-ı dîdeden memlû / Hem **âstîn-i Fehîm** ü hem âstîn-i sebû (FKD,
G.247, B. 9).

âstîn-i sebû: [1] Testinin kulpu.

Müdâm olur mey-i ḥün-âb-ı dîdeden memlû / Hem âstîn-i Fehîm ü hem **âstîn-i sebû** (FKD,
G.247, B. 9).

âsüde: [8] Mutlu, rahat, sıkıntı ve üzüntülerden uzak.

Ḥâl-i müşğîni ki yâruñ güşe-i ebrüdedür / Bir hümâdur kim kenâr-ı ebrde **âsüdedür** (FKD,
G.68, B. 1).

Rind-i bî-zâduz ümîd-i câhdan **âsüdeyüz** / Ḥamdü li'l-lâh himmet-i kütâhdan **âsüdeyüz**
(FKD, G.133, B. 1).

Rüz u şeb ḥayrân-ı ḥüsn-i dil-berân-ı mehveşüz / Minnet-i dîdâr-ı mihr ü mâhdan **âsüdeyüz**
(FKD, G.133, B. 2).

Bî-ḥodî-i mest-i cām-ı ḥayret-i dil-dār ile / Ya'ni derd ü ıztırāb-ı āhdan **āsūdeyüz** (FKD, G.133, B. 3).

Vādi-i firqatde olduḡ vāşıl-ı seyl-i sirişık / Nice demlerdür ki gerd-i rāhdan **āsūdeyüz** (FKD, G.133, B. 4).

Biz Fehīmāsā olaldan 'āşık-ı Mecnūn-reviş / İhtilāf-ı 'ārif-i bi'llāhdan **āsūdeyüz** (FKD, G.133, B. 5).

Giriftār olmasa **āsūde** olmaz bir nefes 'āşık / Hümā-yı dil havā-düşmen olur lā-büd ḳafes-
'āşık (FKD, G.164, B. 1).

Şad-hezārān şükr-i Bārī kim yine ber-'aks-i ṭab' / 'Aksine devr itmeden **āsūdedür** çarḫ-ı
'anīd (FKD, Kıt'a 11, B. 1).

āsūde it-: [1] Üzüntü ve sıkıntılardan kurtulma.

Fitneden **āsūde itdi** dehri 'adlūñ ol ḳadar / Şahne-i nehyūñ o resme itdi 'arz-ı ihtisāb (FKD, K. 5, B. 40).

āsūde ol-: [4] Mutlu, rahat, sıkıntı ve üzüntülerden uzak olmak.

Göñül o aḫker-i sūzān-ı şu'le-pisterdür / Ki şem'veş **ola** hem muṭtarib hem **āsūde** (FKD, G.262, B. 3).

O mertebe ideyim fevt-i derd için feryād / Ki tā-ebed **olalar** ehl-i mātem **āsūde** (FKD, G.262, B. 2).

Belā vü miḫnet-i dehri o deñlü çekdi Fehīm / Ki **oldı** devr-i ḥayātında 'ālem **āsūde** (FKD, G.262, B. 5).

Ḳarār ideydi ger āteşde tā ezel sīm-āb / **Olurdi** sīne-i zaḫmumda merhem **āsūde** (FKD, G.262, B. 4).

āsūde-dil ol-: [2] Gönlü rahat aşık.

Sāyeñde **olurduḡ** senüñ **āsūde-dil** ey mihr / Sāyeñ daḫı ol zülf-i perīşān gibi olsa (FKD, G.255, B. 2).

'Azīz-i dehr idüp eyle mübārek manşıbın yā Rab / **Ola** devrinde hep **āsūde-dil** dünyā vü
māfīhā (FKD, Kıt'a 15, B. 13).

āsūde-dil-i güşe-i kāşāne-i 'aşık: [1] Aşk köşkünün köşesinin gönlü rahatlığı.

Medd-i bařarum řāĥa-i gūlzār-ı ‘ademdür / **Āsūde-dil-i gūře-i kāřāne-i ‘ařkam** (FKD, G.197, B. 7).

āsūde-ĥāl ol-: [1] Mutlu, huzurlu olmak.

Olsun ol zıll-ı Ĥudā’nuñ dā’im **āsūde-ĥāl** / Sāyesinde bendegān-ı Ĥāzret-i Rabbü’l-‘ibād (FKD, Kıt'a 8, B. 15).

āsumān: [7] Gökyüzü.

Ne rif’atdır ki ĥabrin mātemi-i ‘ālem-i ‘ařķuñ / Siyāh u mā’i aĥlasla şeb ü rüz **āsumān** örter (FKD, G.63, B. 3).

Mest ü mecnūna zemīn ü **āsumān** yeksān olur / Fāriġem ednā ile a‘lā bir olmuř olmamıř (FKD, G.139, B. 4).

Gerçi yoķdur **āsumānda** zerre deñlü kevkebüm / Nūr-baĥř-ı neyyir-i a‘zamdur ammā her řebüm (FKD, G.217, B. 1).

Çeřm-i yāre ġamzeyem Mirrīh-i çarĥa fitneyem / **Āsumān** pūr-zaĥm-ı řeřřir-i ‘itābumdur benüm (FKD, G.223, B. 2).

Mihr ü mehle **āsumān** bir sīne-süz abdāldur / Kim řurur pehlū-yı pūr-dāġında aĥker rüz u řeb (FKD, K. 1, B. 11).

Eyleyüb āhum **āsumāna** resen / şu‘lesin řāķıb-ı řihāb itdüm (FKD, K. 2, B. 2).

Pādiřāh-ı meh-cenābā mihr-i gerdün-mesnedā / Ey ki ĥadrūñ **āsumāna** āsitānuñdur me‘āb (FKD, K. 5, B. 38).

āsumān-ı āteř: [1] Kan rengine bürünmüş gökyüzü || Öldürülenlerin kanlarından çıkan dumanın etkisiyle havanın deġiřmesi.

Küyında biĥār-ı germ-i ĥūndan / Olmuř nice **āsumān-ı āteř** (FKD, Terci-bend 1, B. 76).

āsumān-ı ĥalel-pezir: [1] Gökyüzünü daġıtan.

Ĥarfetü’l-‘aynda ĥabābāsā / **Āsumān-ı ĥalel-pezir** benem (FKD, G.206, B. 8).

āsumān-ı şu‘le: [1] Alevli gökyüzü.

‘Ālem-i envār-ı dilde **āsumān-ı şu‘leyem** / Ĥüsn-i ‘ālem-süz-ı dil-ber āfitābumdur benüm (FKD, G.223, B. 4).

‘**āşık**: [60] Âşık.

‘**Āşıkunı** dil-bere cān vermedür ancak ğarazı / Ğayet-i āştī vü ceng nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B. 5).

Birbirinden olmada hūbān yine gül-çīn-i būs / ‘**Āşık**a olsun mübārek ḥasret-i cāvīd-i ‘īyd (FKD, G.41, B. 2).

Nazar-ı luṭfuña ṭākat yoğ iken ‘**āşık**da / **Şiklet**-i ṭa‘ne-i aġyāra taḥammül mi ider (FKD, G.51, B. 3).

Eylemez dil-beri de sırrına mahrem ‘**āşık** / Yine rāz-ı dilini kendüye hem-rāz eyler (FKD, G.58, B. 4).

Eyle ‘uşşākı perīşān ki benem ‘ālem-i ‘aşk / Ğarazuñ ‘**āşık** ise bu dil-i nā-şād yeter (FKD, G.61, B. 4).

Seni ḥişma getürmeden ancak / ‘**Āşık**a müdde‘ā nigāhuñdur (FKD, G.72, B. 4).

Nāz ider ol Yūsuf ise ‘**āşık** / ‘işve-gerüm ḥüsnine maġrūrdur (FKD, G.74, B. 3).

Yine firḳatdedür ‘**āşık** olursa yār ile yek-ten / Felek bī-hūde Ḳays’ı vādi-i hicrāna şalmışdur (FKD, G.75, B. 4).

Mest-i ser-germ olıcağ la‘l-i teri aḥker olur / ‘**Āşıkunı** tāb ile laḥt-ı cigeri aḥker olur (FKD, G.84, B. 1).

‘**Āşıkunı** bir şūḥ-meşreb dil-beri olmağ nedür / Mest-i cām-ı ‘aşk olup ğamdan berī olmağ nedür (FKD, G.91, B. 1).

‘**Āşıkam** ammā baña bu kāviş-i naġmeñ / Bā‘is-i şad-nevḥa vü fiġān-ı ḥazīndür (FKD, G.105, B. 5).

Gerçi ğamze zaḥm urur ebrüvānından bilür / Zaḥmı ‘**āşık** tīrden bilmez kemānından bilür (FKD, G.112, B. 1).

Ḳābil-i būs degül n’eyleyeyim çihre-i mihr / Gül-i rüyuñ gibi ‘**āşıklara** ḥürşīd olmaz (FKD, G.113, B. 2).

Nev-be-nev luṭflar it tāze iken pādişehüm / ‘**Āşıkunı** köhne berāt-ı ğamı tecdīd olmaz (FKD, G.113, B. 3).

Şatduġın ‘işveleri ‘**āşıkuna** eyle ḥisāb / İşte ḥaṭṭuñdadur ey şūḥ-ı cihān defter-i nāz (FKD, G.115, B. 6).

Büt-perest-i hüsn kılmış anı şüret-âferîn / Saña ey zâhid ne **‘âşık** kâfir olmuş olmamış (FKD, G.139, B. 6).

Hemîşe **‘âşık** eyler ‘itâb u gayrıya luţf / Bilür ki bü'l-heves olmaz ‘itâbdan mahzûz (FKD, G.150, B. 5).

Olursa h̄‘âbdadur **‘âşık** naşib-i vişâl / Neden ki olmaya ‘uşşâk h̄‘âbdan mahzûz (FKD, G.150, B. 7).

Ka‘betü'l-‘uşşâkdur küy-ı laţifin kıl mekân / **‘Āşık** olmaz Fehimâ öyle bir cāy-ı laţif (FKD, G.157, B. 10).

Giriftâr olmasa âsüde olmaz bir nefes **‘âşık** / Hümâ-yı dil havâ-düşmen olur lâ-büd kafes-‘âşık (FKD, G.164, B. 1).

Ki tab‘-ı bü'l-heveslerdür bu dehrüñ Kays u Ferhâd'ı / Ki olmuş Leylî'ye huffâş u Şirîn'e meges **‘âşık** (FKD, G.164, B. 2).

Gül-i hürşide bülbüldür çerâğ-ı hüsn pervâne / Dil-i dīvâneme bak görmedüñse bü'l-heves **‘âşık** (FKD, G.164, B. 3).

Şafağdan mihr şanmañ kelle-i pür-hun-ı bahtıdur / Ki kurbân eylemiş yâra bulınca dest-res **‘âşık** (FKD, G.164, B. 4).

Cevâb-ı len terânî bâ‘is-i ibrâm-ı t̄alibdür / Fehimâsâ ne çäre gayrı bilmez mültemes **‘âşık** (FKD, G.164, B. 5).

Gelmez âgüşuma ol t̄üñ-i şirîn-güftârum / **‘Āşıkum** ‘iffet-i taze-zebânım diyerek (FKD, G.170, B. 5).

Ey şüh nedür **‘âşıkuna** böyle tecâhül / Kurbânun olam gayrıya cānâne mi olduñ (FKD, G.175, B. 3).

‘Āşıkam **‘âşık** ki fikr-i zülf-i havrâ eylemem / Pây-ı ‘aql-ı beste-i zencir-i sevda eylemem (FKD, G.203, B. 1).

‘Āşıkam **‘âşık** ki istilâ-yı hüsn-i yârdan / Şu‘le-i Tûr olsa hürşidi temâşâ eylemem (FKD, G.203, B. 3).

‘Āşıkam **‘âşık** ki tîğ-i gamze-i hün-rîz-i yâr / Cân-ı ‘aşkı zaḥmnâk etse müdârâ eylemem (FKD, G.203, B. 5).

‘Āşıkam **‘âşık** ki isbât-ı vücüd için Fehim / ‘Ārif-i dānâ gibi herkesle gavgâ eylemem (FKD, G.203, B. 7).

‘Āşıkam **‘āşık** ki fikr-i zülf-i havrā eylemem / Pāy-ı ‘aql-ı beste-i zencīr-i sevdā eylemem (FKD, G.203, B. 1).

‘Āşıkam **‘āşık** ki istilā-yı hüsn-i yārdan / Şu‘le-i Tūr olsa hūrşīdi temāşā eylemem (FKD, G.203, B. 3).

‘Āşıkam **‘āşık** ki tīg-i gamze-i hūn-rīz-i yār / Cān-ı ‘aşkı zaḥmnāk etse müdārā eylemem (FKD, G.203, B. 5).

‘Āşıkam **‘āşık** ki işbāt-ı vücūd için Fehīm / ‘Ārif-i dānā gibi herkesle gavgā eylemem (FKD, G.203, B. 7).

Bilmez idüm lafz-ı remzüñ ma‘ninin āb-ı hayāt / Hışm iderken **‘āşika** zevk-i ‘itābuñ görmesem (FKD, G.210, B. 5).

Yārini fikr eyleyenler yarını añmaz Fehīm / **‘Āşıkam** ben şanmañuz endiše-i ferdādeyem (FKD, G.211, B. 8).

Kevşer hayāli **‘āşika** naqş-ı ber-ābdur / Kıldıḡ tehī ḡabāb-ı dili Selsebīl’den (FKD, G.235, B. 3).

Vākıf-ı rāz-ı kazā-yı çeşm-i yār olmaz Fehīm / ‘Aşkı **‘āşık** cānı bīcān hūşı bī-hūş itmeyen (FKD, G.241, B. 5).

Leblerüñ mu‘tād iken gül gibi ḡandān olmaḡa / **‘Āşika** eyler tebessüm biñ ḡicāb-ı nāz ile (FKD, G.264, B. 4).

Kendüñ itmezsın taḡammül hecrüñe **‘āşık** degül / Gör nice bī-tāb olursun baḡmasañ āyīñe (FKD, G.272, B. 2).

Olıncā dost refīḡum semūr u aḡlas olur / Baḡar mı **‘āşık** olan zaḡm-ı ḡār u ḡārāya (FKD, K. 8, B. 7).

Şüret-i dīvār olur naqş-ı tecellīsin gören / **‘Āşika** āyīñe-i dīdārı ḡayrān gösterür (FKD, K. 10, B. 6).

Pür-za‘fdur o merdüm-i çeşm ol ḡadar k’olur / Vaḡt-i nezāre **‘āşika** nūr-ı nıḡeh ḡicāb (FKD, K. 13, B. 7).

Ne dil-beri ki görem **‘āşık** oluram fi’l-ḡāl / Ki emr-i şāh-ı hevesle bu kāra me’mūram (FKD, K. 14, B. 29).

‘Āşıkam bir cüvān şūḡa k’olur / Ġamze mecrūḡ-ı tīg-ı müjḡanı (FKD, K. 17, B. 79).

Tîre-dil kesb-i şafâ eyleyemez **‘aşıkdan** / Sâye hürşîde karîn olmağ ile nûr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B. 6).

Ol **‘aşıkam** ki itmedi bî-hüş-ı cām-ı nâz / Ol çeşm-i mest ol nıgeh-i pür-füsün beni (FKD, Terkib-bend 1, B. 42).

Göz ucuyla **‘aşıka** geh luţf ider gâhî ‘itâb / Bir su’âle yer kıomaz ol gâmze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğer 1, B. 16).

Mağz-ı âteş eyledi te’sîr-i germâ ol mehi / Olsa ger ma’zürdur **‘aşıklara** germ-i ‘itâb (FKD, K. 5, B. 20).

‘Aşık helâk-ı gayret olur lîk dil-bere / Ol şehri bir dağı nice cây-nişest olur (FKD, Terkib-bend 1, B. 38).

Her hüsne ben de ‘aşıkam ammâ hâkîkaten / **‘Aşık** odur ki ma’il-i hüsni elest olur (FKD, Terkib-bend 1, B. 39).

Her hüsne ben de **‘aşıkam** ammâ hâkîkaten / **‘Aşık** odur ki ma’il-i hüsni elest olur (FKD, Terkib-bend 1, B. 39).

Zahm-ı nıgehünle fitne küşte / **‘Aşık** nice itsün ihtirâzı TRB (FKD, Terkib-bend 2, B. 15).

Rûh-ı Nefî’den Fehîm aldum haber dedi eger / **‘Aşık** iseñ el-hâzer hüsni hâmuş it nazâr (FKD, Diğer 1, B. 27).

Göz ucuyla **‘aşıkâ** geh luţf ider gâhî ‘itâb / Bir su’âle yer kıomaz ol gâmze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğer 1, B. 4).

Göz ucuyla **‘aşıka** geh luţf ider gâhî ‘itâb / Bir su’âle yer kıomaz ol gâmze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğer 1, B. 8).

Göz ucuyla **‘aşıka** geh luţf ider gâhî ‘itâb / Bir su’âle yer kıomaz ol gâmze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğer 1, B. 12).

Göz ucuyla **‘aşıka** geh luţf ider gâhî ‘itâb / Bir su’âle yer kıomaz ol gâmze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğer 1, B. 20).

Göz ucuyla **‘aşıka** geh luţf ider gâhî ‘itâb / Bir su’âle yer kıomaz ol gâmze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğer 1, B. 24).

Göz ucuyla **‘aşıka** geh luţf ider gâhî ‘itâb / Bir su’âle yer kıomaz ol gâmze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğer 1, B. 28).

Gāh ider pinhān nigele **‘āşıkın** mest ü ħarāb / Geh teġāfülle ider erbāb-ı dilden ictināb
(FKD, Diġer 1, B. 2).

‘āşık eyle-: [1] Âşık olmasını sağlamak, âşık etmek.

Biñ Fehīm'i **‘āşık eyler** eyleye bir ġamze tā / Çeşm-i şūġından bile şūġ-ı cihāndur dil-berüm
(FKD, G.225, B. 7).

‘āşık ol-: [5] Sevgiliye gönülden bağlanmak, aşk derdine düşmek.

Pīr göñlüm yine bir nev-rese **oldı ‘āşık** / A benüm tāze ġülüm tāze cüvānum diyerek (FKD,
G.170, B. 3).

Yine bir şūġa **oldı dil ‘āşık** / Yine cānum belā-me'āb itdüm (FKD, K. 2, B. 20).

‘Āşık olmuş bir büte bī-bāk āh eyler Fehīm / ġamzesi ol ‘āşık-ı bī-bāki n'eyler bilmezüz (FKD,
G.135, B. 7).

Āh idersem n'ola sevdāñ ile ġolmuş göñlüm / Ĥaberüñ yoġ ki senüñ **‘āşıkıñ olmuş** göñlüm
(FKD, Terkib-bend 3, B. 5).

‘Āşık olurduñ eger görse idüñ sen de sañā / Ba'd-ezīn bendeyem ey şāh-ı cihān sañā (FKD,
Terkib-bend 3, B. 32).

‘āşık u ma'şuk: [1] Seven ve sevilen.

ġüft ü ġüy-ı 'arz-ı ħāle olamaz māni' raġīb / **‘Āşık u ma'şuk** beyninde nigeħ mektübdur
(FKD, G.69, B. 3).

‘āşıkam ‘āşıkam: [1] Sevgiliye olan baġlılıġı göstermek için yapılan, âşık olduġunu kuvvetlendiren
ikileme.

Sitem etmekte yine kādir iseñ eyle baña / **‘Āşıkam ‘āşıkam** ey şūġ-ı cefākār sañā (FKD,
Terkib-bend 3, B. 25).

‘āşıkān: [1] Aşıklar.

‘Āşıkān ser-pā bürehne cem' olur olsa eger / Rāyet-efrāz-ı kıyāmet ġadd-i bālā-yı lañif (FKD,
G.157, B. 6).

‘āşıkān-ı ġurbānī: [1] Sevgili uğruna can veren sevdalılar.

Teşne-i tiġ-i ħasta-çeşmüñdür / Muntazır **‘āşıkān-ı ġurbānī** (FKD, K. 17, B. 89).

āşikār: [2] Gizli olmayan, belli, meydanda olan.

Dil-i kūdek-mizācum cism-i nā-būdunda pür-feryād / Fiğān-ı beççe-bülbül **āşikār** u āşiyān
ğā'ib (FKD, G.19, B. 2).

Geh mā'ni-i lafz gibi maḥfī / Geh ḥarf-ı raqamveş **āşikāram** (FKD, Terkil-bend 2, B. 71).

āşikār it-: [1] Ortaya koymak, meydana çıkarmak, belli etmek.

Her cünbişinde **itmege** şad maḥşer **āşikār** / Taqdir eylemiş o qad-i hoş-ḥıram farz (FKD,
G.147, B. 2).

āşikārā: [1] Apaçık, belli.

Ey ḥāl ü ḥaṭuñdan **āşikārā** / Ma'nā-yı rumüz-ı lafz-ı gavgā (FKD, Terkil-bend 2, B. 1).

āşik-āyīne: [1] Aşıkların, sevgilinin yüzüne bakınca kendilerini görmeleri.

Ḥod-perestüm reviş-i dīnūne qurbān olayım / **āşik-āyīnesin** āyīnūne qurbān olayım (FKD,
Terkil-bend 3, B. 26).

āşik-ı ālüfte: [2] Perişan aşık.

Ben **āşik-ı ālüfte** vü āşüfte-dimāgam / Aşüfte-dimāgān ya bu efkārı ne bilsün (FKD, K. 4, B.
10).

Ben **āşik-ı ālüfte** vü hem-ḥāl-i dilem / Mest-i nıgeh-i muğbeçegān-ı Çıgil'em (FKD, Rübai 44,
B. 1).

āşik-ı āvāre: [2] Serseri aşık.

İder evvel qademde cimini fersüde ser-tā-pā / Muğeylāndan olur mı **āşik-ı āvāre** āzürde
(FKD, G.261, B. 3).

Fehīm ben ki olan herze-gerd-i ālem-i aşq / Degül mi **āşik-ı āvāre**ye belā zencir (FKD, G.65,
B. 9).

āşik-ı āzār: [1] İncinen aşık.

Cihānı **āşik-ı āzārūñ** itdün / Yeter ey şeh yeter āzār-ı aşık (FKD, G.163, B. 6).

āşik-ı bī-bāk: [1] Korkusuz, cesur aşık.

‘Āşık olmuş bir büte bî-bāk āh eyler Fehîm / Ğamzesi ol ‘**āşık-ı bî-bâki** n’eyler bilmezüz (FKD, G.135, B. 7).

‘āşık-ı bî-dil: [1] Gönlünü kaptırmış âşık.

‘**Āşık-ı bî-dil** nice tākāt getürsün çeşmüñe / Nāzı da lertzân ider ğamzeñ ‘itâb-ı nâz ile (FKD, G.264, B. 3).

‘āşık-ı bî-kîn: [1] Kinsiz âşık.

Tâ-be-key sîneñde cā itmek cefâ vü kîneye / Ğâdir isen ‘**āşık-ı bî-kîneñi** çek sîneye (FKD, G.272, B. 1).

‘āşık-ı bîmâr: [1] Hasta âşık.

Hemîşe ‘**āşık-ı bîmâram** âhdur kârum / Nühüfte hüsñ-i bütâna nigâhdur kârum (FKD, G.216, B. 1).

‘āşık-ı dem-bestegân: [1] Nefesini tutmuş sevdalılar.

Verse çeşmüñ ğamzeñe destür-ı katl-i bî-dilân / ‘**Āşık-ı dem-bestegâna** ruşat-ı feryâd olur (FKD, G.80, B. 2).

‘āşık-ı dîdâr: [1] Güzel yüze âşığı.

Ey mâh yeter ol iki çeşm ü ruhsâr / Ben ‘**āşık-ı dîdârna** ‘ayn-ı ‘ıydeyn (FKD, Rübai 49, B. 2).

‘āşık-ı dil-ğasta: [1] Gönlü yaralı, gönül hastası, âşık.

Bilsem n’ola katl idecegin çeşmi Fehîmâ / İlhâm olur ol ‘**āşık-ı dil-ğastaya** gâhî (FKD, G.276, B. 5).

‘āşık-ı dil-rübâ-yı nazm: [1] Şiirin gönül alan âşığı.

Ben ‘**āşık-ı dil-rübâ-yı nazmam** / Tab‘um gibi mübtelâ-yı nazmam (FKD, Terkib-bend 2, B. 77).

‘āşık-ı dîrîne: [1] Eski âşık.

Ben Fehîm-i köhne-ser-mest-i elestem tâzeler / Hîç iderler mi tegâfûl ‘**āşık-ı dîrîneye** (FKD, G.272, B. 7).

‘āşık-ı dîvâne: [1] Deli âşık.

Fāriğüz kayd-ı cihāndan **‘āşık-ı dīvāneyüz** / Āşināya āşinā bīgāneye bīgāneyüz (FKD, G.134, B. 1).

‘āşık-ı güm-geşte: [1] Yolunu kaybetmiş âşık.

Bī-niṣānīdür niṣānı **‘āşık-ı güm-geštenüñ** / Ehl-i ‘aşkı bilmeyen ‘ārif niṣānından bilür (FKD, G.112, B. 4).

‘āşık-ı hüsn-i ḥaḳīkī: [1] Gerçek güzelliğın âşığı.

‘Āşık-ı hüsn-i ḥaḳīkī mi olur hīç Fehīm / Hıdmet-i ‘aşk-ı mecāzīde tekāsül mi ider (FKD, G.51, B. 5).

‘āşık-ı küstāh: [1] Korkusuz âşık.

Ben hīç-kāre **‘āşık-ı küstāhuñam** senüñ / Ta‘n-ı raḳīb-i ḥīleger itmez eṣer baña (FKD, G.7, B. 3).

‘āşık-ı maḥcüb: [1] Utanmış âşık.

Hışm ile olsun nigāh it bü'l-hevesler rağmına / **‘Āşık-ı maḥcūbuñam** itme teğāfülden ḥacīl (FKD, G.185, B. 3).

‘āşık-ı maḥzūn: [1] Hüzünlü âşık.

Cihānı eylemege böyle **‘āşık-ı maḥzūn** / O çeşm-i dil-şiken ü dil-nevāz olur bā‘is (FKD, G.27, B. 4).

‘āşık-ı maḳbūl: [1] Kabul edilebilir âşık.

Her şūh ki bir **‘āşık-ı maḳbūl** ister / Āşüfte-ser-i ṭurra-ı meftül ister (FKD, Rübai 19, B. 1).

‘āşık-ı mecnūn-ı pīrehen-düşmen: [1] Gömleğe düşman aklını yitirmiş sevdalı.

Benem o **‘āşık-ı mecnūn-ı pīrehen-düşmen** / Fezā-yı ḥaşrda da perde-i kefen-düşmen (FKD, G.239, B. 1).

‘āşık-ı mecnūn: [1] Delirmiş âşık.

Bir özge periyi sevdi dīvāne Fehīm / Kim **‘āşık-ı mecnūnını** ma‘ḳül ister (FKD, Rübai 19, B. 2).

‘āşık-ı mecnūn-reviş: [1] Mecnūn gibi seven.

Biz Fehīmāsā olaldan ‘**âşık-1 Mecnûn-reviş** / İhtilâf-ı ‘ârif-i bi’llâhdan âsüdeyüz (FKD, G.133, B. 5).

‘âşık-1 mecrûh: [1] Yaralı âşık.

Ey olan ‘**âşık-1 mecrûha** nemek-pâş-ı ‘ilâc / Zaḥm-ı bismil-şüde bir vech ile nâsür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B. 10).

‘âşık-1 mehcür: [2] Ayrı düşmüş âşık.

Mest gezüp her taraf gör ki ne olur telef / Dil-ber-i mağrûrdan ‘**âşık-1 mehcürdan** (FKD, G.231, B. 8).

‘**Âşık-1 mehcürdan** naqd-ı dil ü cins-i cân / Cevher-i bûs-ı lebân dil-ber-i mağrûrdan (FKD, G.231, B. 9).

‘âşık-1 meşhür: [1] Ünlü âşık.

Şürete aldanma şofî eyle taqlîd-i Fehīm / Sâde-dil bir ‘**âşık-1 meşhûra** beñzet kendüñi (FKD, G.284, B. 7).

‘âşık-1 mestâne: [1] Sarhoş âşık.

‘Andelîbân büy-ı gülden biz gül-i peymânen / Nağme-pîrâ ‘**âşık-1 mestâneyüz** nev-rûzdur (FKD, G.78, B. 2).

‘âşık-1 nâ-dîde-‘ayş: [1] Eğlence meclisinin görülmemiş sevdalıları.

‘**Âşık-1 nâ-dîde-‘ayşuz** meclis-ârâ-yı gamuz / Nağme-i mâtem-telâķī şavt-ı şîvendür bize (FKD, G.273, B. 3).

‘âşık-1 nâ-dîde-kâr: [1] Eşi benzeri olmayan sevdalı.

Figân ki ‘**âşık-1 nâ-dîde-kâram** mehcûram / Figân ki lezzet-i dîdâr-ı yârdan dûram (FKD, K. 14, B. 1).

‘âşık-1 nâ-kâm: [1] Sevdığıne kavuşamayan âşık.

Bir seher kûyına vardum didi bir maḥremine / Baķ şu dîvâneye kim ‘**âşık-1 nâ-kâmumdur** (FKD, K. 12, B. 16).

‘âşık-1 nâsür: [1] Yaralanmış âşık.

Merhem aña bā‘iş-i hicrân olur / Zaḥm-ı dilüm ‘**âşık-1 nâsürdur** (FKD, G.74, B. 7).

‘āşık-ı peymāne: [1] Kadehe sevdalı.

Bülbüle olsun mübārek mesti-i gül biz garīb / Mest-i ‘aşkuz ‘āşık-ı peymāneyüz nev-rüzdur
(FKD, G.78, B. 4).

‘āşık-ı rüsvā: [1] Perişan âşık.

Sen māha Fehīm ise eger ‘āşık-ı rüsvā / Dünyāyı tutar şöhret-i bī-gāye-i hüsnüñ (FKD,
G.181, B. 7).

‘āşık-ı ser-bāz: [3] Cesur aşık.

Fedā olsun metā‘-ı cān u dil müjgān-ı çeşmine / Gerekdür cān u dilden ‘āşık-ı ser-bāz
müstağnī (FKD, G.287, B. 5).

Ne imiş şu‘bede-bāzī-i kazā seyr eyle / Ğamzeye teşne geçen ‘āşık-ı ser-bāzına bak (FKD,
G.160, B. 5).

Seyr idüñ o dil-ber-i mümtāzımuñ i‘cāzını / İtmege küşte dirildür ‘āşık-ı ser-bāzını (FKD,
Diğer 1, B. 17).

‘āşık-ı şermende: [1] Utangaç sevdalı.

Bir naşīhatdur ider ‘āşık-ı şermende saña / Qorqaram aram ār olur ağıyār-ı firībende saña
(FKD, Terki-bend 3, B. 34).

‘āşık-ı sevdā-zede: [2] Sevdaya, aşka düşmüş âşık.

Nağme-i ‘işveye āheng ideyor şabr eyle / Besdür ey ‘āşık-ı sevdā-zede feryād yeter (FKD,
G.61, B. 7).

Taşavvur-ı haṭ-ı dil-ber keder verür yoḥsa / Olur mı ‘āşık-ı sevdā-zede çemen-düşmen (FKD,
G.239, B. 6).

‘āşık-ı şeydā-yı cünün ol-: [1] Aklını kaybederek âşık olmak.

Gördi kim silsile zād-ı harem-i ṭurrāñdur / Oldı biñ cān ile dil ‘āşık-ı şeydā-yı cünün (FKD,
G.243, B. 8).

‘āşık-ı şirīn: [1] Tatlı âşık.

Fehīm’i ‘āşık-ı şirīnden eyledi tercīh / Olur meyāne-i aqrānda imtiyāz lezīz (FKD, G.44, B. 7).

‘āşık-ı sūzān: [1] Yanan aşık.

Dilde ‘ulüvv-i ‘aşkı füzün olmağdur / Āh eyleden **‘āşık-ı sūzāna** ğaraž (FKD, Rübai 24, B. 2).

‘āşık-ı vaşl-ı yār-maṭlab: [1] Sevgiliye kavuşmak isteyen âşık.

Hâtifden o dem ḥitāb geldi / K’ey **‘āşık-ı vaşl-ı yār-maṭlab** (FKD, Terci-bend 1, B. 127).

‘āşık-ı zār: [4] Ağlayan aşık.

Ne deñlü ḥışm iderse bir nigāh-ı luṭf ider gāhī / Degül ḥālī muḥaşşāl **‘āşık-ı zāra** mürüvvetden (FKD, K. 15, B. 44).

Böyle bir devlete şükren yine ḳurbānuñ olam / Öyle ḳurbān bir iki **‘āşık-ı zārī** hergāh (FKD, K. 9, B. 10).

Belā vü derd-i ğam lā-büd bulurlar **‘āşık-ı zārī** / Fiğān ḥüsn-i ṭabī‘atden fiğān ḥüsn-i ṭabī‘atden (FKD, K. 15, B. 28).

Zārī ki Fehīm’i itdi cāndan bī-zār / Tā **‘āşık-ı zārīyam** ider biñ āzār (FKD, Rübai 16, B. 1).

āşinā: [18] Bildik kimse, dost, enis.

Bīğāne-ḥüy olmalı bir **āşinā** nigāh / Besdür helāk-i ğamzeñ olam bir nazar baña (FKD, G.7, B. 4).

Degülseñ **āşinā** çeşmüme olma / Teğāfül-meżheb ü bīğāne-meşreb (FKD, G.18, B. 4).

‘Aşka yār ol ‘aql ile germ-iḥtilāṭ olma gönül / **Āşinā** bīğāne vü bīğāne olmaz āşinā (FKD, G.11, B. 4).

Ülfet istermiş dil-i dīvāne-ṭavr ile sürür / Āşinā olsaydı bārī **āşinādan** kim ḳaçar (FKD, G.46, B. 5).

Benüm ki pāyuma tā oldı **āşinā** zencīr / Ḥasedle ‘aql-ı küle itdi iḳtizā zencīr (FKD, G.65, B. 1).

Fārīgüz ḳayd-ı cihāndan ‘āşık-ı dīvāneyüz / Āşināya **āşinā** bīğāneye bīğāneyüz (FKD, G.134, B. 1).

Fārīgüz ḳayd-ı cihāndan ‘āşık-ı dīvāneyüz / **Āşināya** āşinā bīğāneye bīğāneyüz (FKD, G.134, B. 1).

Çeşmüñ dile şu deñlü ider **āşinā** nigāh / Güyā ki birbiriyle ezal şoḥbet eylemiş (FKD, G.141, B. 4).

Gülşen-i rāza nesīm oldum gül-i ne-ş'küfte yok / **Āşinā** bir nükte-i ser-beste-i nā-güfte yok (FKD, G.165, B. 1).

El-ḥazer ey murğ-ı küfr ü dīn ki düşmendür şaḫın / Gerçi ṭavrı **āşinādur** şāh-bāz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B. 3).

Şoñradan bīgāne-ṭavr olma Fehīm-i 'āşıḫa / Bī-tekellūf **āşinā** olur tecāhüldeñ ḥacīl (FKD, G.185, B. 5).

Ġarīḫ-i lücce-i 'aşḫam fenā nedür bilmem / Ümīd-i sāhil için **āşinā** nedür bilmem (FKD, G.205, B. 1).

Ecel ḫayrān-kār-ı ğamze-i cellād-ı kārūñdur / Daḫı tāze degülken **āşinā** farṭ-ı ḫicābuñdan (FKD, G.230, B. 2).

Ya 'Örfi'dür ya Ṭālib ya Fehīm üstād-ı kāmildür / Selīs ü **āşinā** bir şā'ir-i şī'r-i ğarīb olsa (FKD, G.254, B. 5).

N'ola ğurbetde gelse cān u dil feryād u efgāna / Felek bī-rahm u külfet **āşinā** vü 'ayş bīgāne (FKD, K. 7, B. 45).

Girībānumla dāmānum 'acā'ib **āşinālardur** / Gider çāk girībāndan ḫaber her laḫza dāmāna (FKD, K. 7, B. 48).

Ümmīd-i seyr-i ḫüsnüñ eyā dürr-i bī-bahā / Çoḫ **āşināyı** ğarḫ-ı yem-i ḫayret eylemiş (FKD, G.141, B. 2).

Ġāh olur bir neşvesinden cān bulur bīgāneler / Küşte eyler ğāh yüz biñ **āşināyı** ğamzesi (FKD, G.288, B. 2).

āşinā eyle- [1] Göz atmak, incelemeye çalışmak.

Şi'rüme **eyler** Fehīm ol meh nigāhın **āşinā** / Şāhid-i siḫrüm görüp i'cāz-ı dāmān-būs olur (FKD, G.87, B. 7).

āşinā ol- [10] Tanıdık olmak, yabancı olmamak ||dost olmak.

Āşinā ol da nigāhuñla helāk eyle didüm / Didi itmem ki nigāhum sañā ikrāmumdur (FKD, K. 12, B. 21).

Baḫr-ı ğama **āşinā olan** ğavvāsā / Deryāda olur şadef egerçi peydā (FKD, Rübai 2, B. 1).

Ġorḫaram rāzımı fāş ide o çeşm-i ğammāz / **Āşinā oldu** dile ğamze-i peykāne-nevāz (FKD, Terhib-bend 3, B. 3).

Ehl-i ‘aşka ğamze-i cānāne **olmaz āşinā** / Ğafīl olma mest ile dīvāne olmaz āşinā (FKD, G.11, B. 1).

Ehl-i ‘aşka ğamze-i cānāne olmaz āşinā / Ğafīl olma mest ile dīvāne **olmaz āşinā** (FKD, G.11, B. 1).

İ‘timād itme nigāh-ı çeşmine ey bü’l-heves / Merdüm-i hūşyār ile mestāne **olmaz āşinā** (FKD, G.11, B. 2).

Maḥrem-i rāz eyleme Cibrīl olursa ger Fehīm / Rind-i ‘aşka ‘āqil u ferzāne **olmaz āşinā** (FKD, G.11, B. 5).

Ğarḳa-i deryā-yı istiġnā gerek erbāb-ı ‘aşḳ / Bunda ey dil şem‘ ile pervāne **olmaz āşinā** (FKD, G.11, B. 3).

‘Aşka yār ol ‘aql ile germ-iḥtilāṭ olma gönül / Āşinā bīġāne vü bīġāne **olmaz āşinā** (FKD, G.11, B. 4).

Ülfet istermiş dil-i dīvāne-ṭavr ile sürür / **Āşinā olsaydı** bārī āşinādan kim kaçar (FKD, G.46, B. 5).

āşinā-düşmen: [1] Düşmanla tanıdık.

Olmadum bīġāne-i dīn ü baña rencidedür / **Āşinā-düşmen** o çeşm-i kāfer-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B. 5).

āşināyān: [1] Dostlar, arkadaşlar.

Ḥor bakmañ **āşināyān** eşk-i tūfān-bāruma / Ḳaṭrenüñ şahrā-yı dāmānumda ‘ummānın görüñ (FKD, G.182, B. 8).

āşināyān-ı suḡan: [1] Söz bilenler, sözden anlayanlar.

Söylemeñ ṭab‘-ı Fehīm’üñ niydüġin bīġāneye / **Āşināyān-ı suḡan** ḥüsn-i beyānından bilür (FKD, G.112, B. 7).

āşināyī: [1] Tanıdık.

Nedür şimdi bu pinhān **āşināyī** benden olsun dil / O eṭvār-ı ġarīb ol cünbiş-i bīġāneden soñra (FKD, G.253, B. 8).

āşinā-yı ‘aql: [1] Aklın tanıdığı.

Müjde ey dārü’ş-şifā dīvāneyüz nev-rūzdur / **Āşinā-yı ‘aıldan** bīgāneyüz nev-rūzdur (FKD, G.78, B. 1).

āşinā-yı ezeli: [1] Ezelden tamdik eski dost.

Şimdi kurbānuñ olam söyle nedür n’oldı sebab / **Āşinā-yı ezeliye** bu tecāhül ü gāzab (FKD, Terrib-bend 3, B. 20).

āşinā-yı neşve-i ‘aşk: [1] Aşk mutluluğunun tanıdığı.

Degüldür **āşinā-yı neşve-i ‘aşk** / Fehīm-i mestden bīgāne olsam (FKD, G.199, B. 8).

āşinā-yı rāz ol-: [1] Sırrı bilmek.

Öyle pinhān eyledüm kim rāzda bīgānedür / Şanma cāsüs-ı nigāhuñ **āşinā-yı rāz olur** (FKD, G.89, B. 4).

āşinā-yı ‘uşşāk: [1] Āşıkların sevgilisi.

Bīgānedür ol kadar ki olmaz / Şaḥş-ı ğamum **āşinā-yı ‘uşşāk** (FKD, Terci-bend 1, B. 17).

Naḫş-ı pāy-ı cebhe-sāyāndan ser-ā-ser dāğdur / Hāne-i dil-dāri aḥbāb **āsitanından** bilür (FKD, G.112, B. 3).

‘āşiyān: [4] Yuva, ev, ikametgāh.

Dūzaḥa varmış bir ādem var ise versün ḥaber / **‘Āşiyāni** ḳorḳudurlar mı ‘azāb-ı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B. 12).

Dil-i küdek-mizācum cism-i nā-būdunda pür-feryād / Fiğān-ı beççe-bülbül āşikār u **āşiyān** ğā’ib (FKD, G.19, B. 2).

Pençe-i şeh-bāzı yaḥod kendi perr ü bālidür / Kebk-i bāğ-ı himmeti dil **āşiyānından** bilür (FKD, G.112, B. 5).

Ser-i Mecnūn’da tāb-ı sūz-ı dilden / Sipendāsā iderdi **āşiyān** raḳş (FKD, G.145, B. 7).

āşiyāne it-: [1] Yuva edinmek.

Her şāḥımı **āşiyāne itmiş** / Murgān-ı şerer-ḥ’ārān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B. 69).

āşiyān-sāz-ı gül-bün-i lafz: [1] Söz fidanının yuvasını düzenleyen.

Āşiyān-sāz-ı gül-bün-i lafzum / ‘Andelīb-i bahār-ı ma’nīdür (FKD, G.97, B. 3).

āşiyān-zād-ı dil: [1] Gönül yuvasının yetiştirdiği.

Heft-dūzah heft-erzendür o murğ-ı āha kim / **Āşiyān-zād-ı dil** bir dāğ-ı āteşnākdür (FKD, G.98, B. 6).

‘aşk: [35] Aşk.

‘Aşk ammā ne ‘aşkdur ki olur / Hem-terāzū-yı ‘aşk-ı Yezdānī (FKD, K. 17, B. 78).

‘Aşk itdi cānı sīne-i bī-kīneden cüdā / Kıldı ġarībi hāne-i dīrīneden cüdā (FKD, G.2, B. 1).

‘Aşka yār ol ‘aql ile germ-ihtilāṭ olma gönül / Āşinā bīgāne vü bīgāne olmaz āşinā (FKD, G.11, B. 4).

Cezbe-i hüsn-i maḥabbetdür kim eyler muttaşıl / Dost cüst ü cüy-ı **‘aşk** u **‘aşk** cüst ü cüy-ı dost (FKD, G.25, B. 4).

‘Aşk bir şahrāda güm-rāh eylemişdür cānı kim / Hızr nā-peydā o reh nā-būd u menzil nā-bedīd (FKD, G.40, B. 2).

‘Aşk olmayınca sūziş-i āha ne i‘tibār / Āteş gerek duḡān-ı siyāha ne i‘tibār (FKD, G.45, B. 1).

Ṭuyurdı girye-i mestānesi mestūr iken **‘aşkuñ** / Fehīmā āstīnūñle egerçi her zamān örter (FKD, G.63, B. 5).

Nev-niyāz itme kemān-muṣṭarib itse beni **‘aşk** / Köhne meftūnuñam ey ṭıfl-ı neḡam-perver-i nāz (FKD, G.115, B. 4).

‘Aşkı sākī ġamzeyi mest-i ḡarāb itsek n’ola / Cāmı āteş bādesi āteş ‘aceb mey-ḡāneyüz (FKD, G.134, B. 2).

Bildük ne imiş aşlın **‘aşk** u dil ü dil-dāruñ / Ammā ki bu esrārı nā-ġüfte midür bilsek (FKD, G.171, B. 4).

Tā eyleyeli **‘aşk** füzün rütbe-i cāhum / Endīşe-i müjgān-ı nigāh oldı sipāhum (FKD, G.215, B. 1).

Hele ben uğramadum **‘aşk** gibi gird-āba / Mevcveş gerçi ki şad baḡr-ı belādan geçdüm (FKD, G.218, B. 8).

Hüsnine bakmaz şarāb-ı ḡayreti nūş itmeyen / Çeşmüne hem-meşreb olmaz **‘aşkı** bī-hüş itmeyen (FKD, G.241, B. 1).

Vâkıf-ı râz-ı kazâ-yı çeşm-i yâr olmaz Fehîm / **‘Aşk**ı ‘âşık cânı bîcân hüşı bî-hüş itmeyen (FKD, G.241, B. 5).

Mecnûn’ı degül belki **‘aşk**ı iderem mülzem / Meydân-ı mecâzîde da‘vâ-yı maḥabbetle (FKD, G.266, B. 3).

‘Aşka itdüm teveccüh ü iḳbâl / Zevk-i ‘âlemden ictinâb itdüm (FKD, K. 2, B. 13).

Dil bir şanemüñ **‘aşk**ı ile zâr u zebündür / Ol dil-ber ise ḥâl-i dili zârı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 11).

Ḳışşa kûteh ki o fettân-ı cihân **‘aşkı**nda / Naḳl-i maḥşer benüm ednâ-yı serencâmumdur (FKD, K. 12, B. 28).

‘Aşkdandır baña bu luḫf-ı ‘azîm / **‘Aşka** itsem perestiş erzânî (FKD, K. 17, B. 77).

‘Aşkdandır baña bu luḫf-ı ‘azîm / **‘Aşka** itsem perestiş erzânî (FKD, K. 17, B. 77).

‘Aşk ammâ ne **‘aşkdur** ki olur / Hem-terâzû-yı ‘aşk-ı Yezdânî (FKD, K. 17, B. 78).

Cismümi ol ḳadar za‘îf etdi / **‘Aşkuñ** ey âfet-i dil ü cânî (FKD, K. 17, B. 98).

‘Aşkında senüñ cevri ile belâ çekmez idüm / Hep dildir olan bu mübtelâya bâ‘is (FKD, Rübai 7, B. 2).

‘Aşkıyla bir âh-ı süznâk itsem eger / Deryâyı tutar fiḡân-ı âteş âteş (FKD, Rübai 22, B. 2).

‘Aşk ile idüp rubâ‘iye meyl Fehîm / Ḥayyâm-şifat şöhret-i eyyâm oldum (FKD, Rübai 46, B. 2).

Ey **‘aşk** eyâ belâ-yı ‘uşşâk / Ey ḡamze gibi kazâ-yı ‘uşşâk (FKD, Terci-bend 1, B. 14).

Bir gün ola vuşlatuñla memnûn / **‘Aşk** eyleye kârını dîġer-gün (FKD, Terkiḳ-bend 2, B. 44).

Ey **‘aşk** nedür bu bî-vefâyî / ‘Aḳlı yine cây-ı reh-zen itdün (FKD, Terkiḳ-bend 2, B. 52).

Taḫsîn ola şad-hezâr ey **‘aşk** / İtdün dili bî-ḳarâr ey **‘aşk** (FKD, Terkiḳ-bend 2, B. 55).

Taḫsîn ola şad-hezâr ey **‘aşk** / İtdün dili bî-ḳarâr ey **‘aşk** (FKD, Terkiḳ-bend 2, B. 55).

Ne ḫüsni ü ne **‘aşk** ḳaldı ne dil / Tâ itdi şarâb-ı **‘aşk** bî-hüş (FKD, Terkiḳ-bend 2, B. 57).

Bir zevkdeyem ki vaşf olunmaz / **‘Aşk** eyledi tâ ki cânı medhüş (FKD, Terkiḳ-bend 2, B. 62).

Gerçi ben ser-hoşı **‘aşkuñla** şarāb itmez idüñ / Āteş-i cevr ile bağrumda kebāb itmez idüñ
(FKD, Terkib-bend 3, B. 16).

‘Aşk baş kırtaramaz tab^c-ı hevesnākūmden / Havf ider gamze-i hūbān dil-i bī-bākūmden
(FKD, G.236, B. 1).

Feyz-i āb u hevā-yı hilmūmden / Oldılar rūh u **‘aşk** cismānī (FKD, K. 17, B. 68).

‘aşk āteşi: [1] Aşk derdiyle tükenmek.

‘Aşk āteşine şabra da şākird-i Fehīm’üz / Āteşte semā^c itmede üstād-pesendüz (FKD, G.123,
B. 5).

‘aşk ehli: [1] Āşıklar.

‘Aşk ehli nezāketle eder ol büte secde / Mağşūdları yoḥsa zemīn-būs degüldür (FKD, G.102,
B. 4).

‘aşk her kāleb-i bī-rūḥa tecellī itmez: [1] Sevda her ruhsuz bedende görünmez.

‘Aşk her kāleb-i bī-rūḥa tecellī itmez / Tūde-i merḩad-ı Mūsā cebel-i Ṭūr olmaz (FKD, Kıt'a 1,
B. 7).

‘aşk u dil: [1] Sevda ve gönül.

Ser-tā-be-ḩadem **‘aşk u dilem** līk Fehīmā / Bir dil-ber-i ‘āşık-küş ü āşūbgerüm yoḩ (FKD,
G.166, B. 7).

‘aşk u ‘irfān: [1] Sevda ve akıl.

‘Ārifem ‘ārif ki bilmem **‘aşk u ‘irfān** n’iydügin / Hem yine erbābını ta‘yīb ü rüsvā eylemem
(FKD, G.203, B. 6).

‘aşk-bāz: [1] Aşk oyunu.

‘Aşk-bāzuñ ey perī Cibrīl ise maḩrūmdur / Ehl-i dilden olsun efsūs u te’essūf ber-ṩaraf (FKD,
G.155, B. 2).

‘aşk-ı cān-süz: [1] Can yakan aşk.

Zühde tebdīl olamaz pend ile **‘aşk-ı cān-süz** / Şu‘le te’sīr-i dem-i serd ile ḩāfūr olmaz (FKD,
Kıt'a 1, B. 12).

‘aşk-ı sitem-engīz: [1] Zulüm karıştıran sevgi.

Biz vermez iken zerre kadar hüsne vücūdı / ‘**Aşk-ı sitem-engiz** nedür k’aña zebūnuz (FKD, G.121, B. 2).

‘aşk-ı şür-engiz: [1] Gürültü koparan sevgi.

Tāb-ı dilden cūş idince **‘aşk-ı şür-engizümüz** / Oldı ser-hoş-ı fenā cümle vücūd-āmizümüz (FKD, G.130, B. 1).

‘aşk-ı yār: [1] Sevgilinin aşkı.

Reşk o tırfa-meşrebe kim ola **‘aşk-ı yār** ile / Neşve-i zevk-ı ğam be-dil cām-ı feraḥ-fezā be-kef (FKD, G.156, B. 4).

āştī: [1] Barış.

Tünd-ḥū şāh gördüm **āştī** bilmez nedür / Bende-i efgendesiyle itmede her-gāh ceng (FKD, G.168, B. 2).

āştī-maṭlab: [1] Huzur istekli.

Āştī-maṭlab ‘adem mülkin penāh itsün k’o şūḥ / Şaf-şikendür rüz-ı maḥşer şullḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B. 4).

āşüb: [4] Kavga, kargaşalık, gürültü.

Eyledi bir gerdiş-i hışmıyla Mirrīḥ’i helāk / Ğamzesi **āşüb** ile eflāki n’eyler bilmezüz (FKD, G.135, B. 2).

Mir’āta bakup eyleme **āşübı** ziyāde / Bir şaff-ı siyeh-fitne yeter iki şaf itme (FKD, G.268, B. 2).

Ne ihtimāl rikābını būs ide **āşüb** / Ne cānı var k’ola küstāḥ-ı hem-‘inān āfet (FKD, K. 11, B. 6).

Ḳurbān-ı ser-i niğāhuñ **āşüb** / Dil-beste-i zūlfūñ oldı sevdā (FKD, Terkib-bend 2, B. 4).

āşüb u fiten: [1] Fitne ve kargaşa çıkarma.

Niğāhı bezm-i ‘işve ḳurmağa āmāde olmışdur / N’içün āşüb u fiten aña tertib-i bisāṭ itmez (FKD, G.118, B. 4).

āşübğāh-ı çeşm-i dost: [1] Sevgilinin gözünün fitneliği.

Bü'l-^ʿaceb hengāmedür **āşūbgāh-ı çeşm-i dost** / Halkı pey-der-pey şehīd olmağda kâtil nâ-bedīd (FKD, G.40, B. 4).

āşūbger: [1] Bozguncu.

Ser-tā-be-ka-dem ʿaşk u dilem līk Fehīmā / Bir dil-ber-i ʿāşık-küş ü **āşūbgerüm** yok (FKD, G.166, B. 7).

āşūbgerī: [1] Kışkırtıcılık.

Āşūbgerī şīve-i reftāruña lāzım / Şīrīni-i cān lezzet-i güftāruña maḥşūş (FKD, G.146, B. 2).

āşūb-ı cihān: [1] Dünyayı karıştıran.

Dīde-i Nuḥ'uz ki **āşūb-ı cihāndur** giryemüz / Belki Ṭufān'a daḥı āfet-resāndur giryemüz (FKD, G.127, B. 1).

āşūb-ı kazā-kār-ı nigāh: [1] Sevgilinin kader bakışlı bozgunu.

Seyr itmeyen **āşūb-ı kazā-kār-ı nigāhın** / Mecbūr idüğün çarḥ-ı sitem-kārı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 18).

āşūfte: [5] Perişan, dağınık.

Böyle çalursa dimāguñ eger **āşūfte** Fehīm / Ne ğam-ı ʿaşk çalur sende ne pervā-yı cünün (FKD, G.243, B. 9).

Āşūfte dile yeter bu ihsān / Kim ṭurra-i yāri me'men itdün (FKD, Terkib-bend 2, B. 54).

Zülfī **āşūfte** olup itse şabā ile cedel / Dil-i dīvāneye girer arasına şāne girer (FKD, G.59, B. 3).

Yūsuf oldı ḥ'ān-ı ḥüsniinde bir **āşūfte** ṭufeyl / Sāde-rüdur sāde lāzımdur mu'ammā-yı laṭīf (FKD, G.157, B. 5).

Çeşmüñ gibi diller de ālüfte midür bilsek / Diller gibi zülfüñ de **āşūfte** midür bilsek (FKD, G.171, B. 1).

āşūfte ol-: [1] Aşık olmak, meftun olmak.

Her şeb-nemini eyledi bir kılzüm-i zehḥār / **Āşūfte olup** gönca-i sīr-ābı sirişküm (FKD, G.220, B. 4).

āşūfte-destār: [1] Sarığı karışık, üstü başı sarhoşluk sebebiyle dağılmış.

Şehr-i mesti vü cünün-ı ‘aşkı seyr itdüm Fehîm / Bir ‘aded **âşüfte-destâr** u dimâg-âşüfte yok
(FKD, G.165, B. 5).

âşüfte-dilân: [1] Gönlü tutkunlar.

Nev-rüz-ı cünündür yine **âşüfte-dilâna** / Zencîr ise de zülf-i ser-i bîd görünmez (FKD, G.117,
B. 2).

âşüfte-dimâg: [2] Akli perişan, darmadağın hâle getirmek.

Ben ‘âşık-ı âlüfte vü **âşüfte-dimâgam** / Âşüfte-dimâgân ya bu efkârı ne bilsün (FKD, K. 4, B.
10).

Âşüfte-dimâg pā-be-zencîr / Efkar-ı belā-yı kākül itmez (FKD, Terci-bend 1, B. 41).

âşüfte-dimâgân: [1] Perişan akıllı.

Ben ‘âşık-ı âlüfte vü âşüfte-dimâgam / **Âşüfte-dimâgân** ya bu efkârı ne bilsün (FKD, K. 4, B.
10).

âşüfte-magz-ı hayretüm: [1] Hayretin beyin karışıklığı.

Cünün **âşüfte-magz-ı hayretümdür** / Ğarîb âlüfteyem dîvâne-meşreb (FKD, G.18, B. 2).

âşüfte-rây: [1] “Akli karışık” (AFÎFÎ, C.1, s.76).

Göñül ol turrada cem‘ itme ‘akluñ / Perîşân-ğâtır u **âşüfte-rây** ol (FKD, G.191, B. 2).

âşüfte-ser-i turrâ-ı meftül: [1] Bükülmüş kıvrım kıvrım dağınık saçlar.

Her şüh ki bir ‘âşık-ı maqbül ister / **Âşüfte-ser-i turrâ-ı meftül** ister (FKD, Rübai 19, B. 1).

at-: [2] Atmak, fırlatmak.

Ger seng-i melâmet yerine cümle zemîni / **Atsañ** baña sen kuzüm-i ‘aşkam kederüm yok
(FKD, G.166, B. 5).

Eger pîrâhen-i Yūsufsa **at** şandūk-ı çâh içre / Metâ‘uñ postîni-gürg ise bāzâr ider ‘âlem
(FKD, G.202, B. 3).

‘atâ: [1] Bağış, ihsan, bahşiş.

Dest-i táb‘ı baħr u kân verse görünmez çeşmine / Bu **‘atâyı** ‘âleme ne baħr u ne kân
gösterür (FKD, K. 10, B. 22).

‘aṭā it-: [2] Bağış yapmak, yardım etmek.

Cünün-ı ‘aşk baña bir müferriḥ **itdi ‘aṭā** / Odur ki ḥālet-i giryānluğumda mesrūram (FKD, K. 14, B. 26).

Büy-ı gül-i ḥulḳın şabā **itse** muğeylāna ‘aṭā / Te’sīr-i luṭfindan revā bād-ı semūm olsa nesīm (FKD, K. 6, B. 11).

āteş: [45] 1. Ateş. 2. Hiddetli, şiddetli.

Pāy-tā-ser **āteşem** ammā ki zībaḳ-tīnetem / Āfitābāsā n’ola olsam ser-ā-pā muṣṭarib (FKD, G.20, B. 6).

İtse ger bisterüm ol dil-ber-i ser-keş **āteş** / Süz-ı dāğumdan olur ferş-i münakkaş **āteş** (FKD, G.138, B. 1).

Dāğ-ı dilüm **āteşle** ki leb-rīz ola gāhī / Her müyum olur rütbede hem-pāye-i dūzaḥ (FKD, G.35, B. 3).

‘Aşk olmayınca süziş-i āha ne i’tibār / **Āteş** gerek duḥān-ı siyāha ne i’tibār (FKD, G.45, B. 1).

Āteş ur ḥışn-ı dimāğā sen eyā dāğ-ı cünün / Süziş-i kişver-i ‘aḳla dil-i dīvāne yeter (FKD, G.62, B. 5).

‘Aks kıldı **āteş** üzre zer zer üzre ‘anberī / Ḥāl-i rüy-ı āline kim rüy-ı zerdüm sūdedür (FKD, G.68, B. 6).

Havā degül bize dā’im mümās **āteşdür** / Havā-yı ‘ālem-i dūzaḥ esās **āteşdür** (FKD, G.108, B. 1).

Havā degül bize dā’im mümās **āteşdür** / Havā-yı ‘ālem-i dūzaḥ esās **āteşdür** (FKD, G.108, B. 1).

Degüldür aḥter o pāşīde-dāne aḥkerdür / Hilāl şanma o nūrı ki dās **āteşdür** (FKD, G.108, B. 2).

Ḳazā ki cism-i dilüm itdi dāğdan terkīb / Vücūd-ı dāğa münāsib libās **āteşdür** (FKD, G.108, B. 3).

Ḥarīḳ olmadan eyler mi ḥavf pervāne / Ğarīḳ-i lücce-i ‘aşka hirās **āteşdür** (FKD, G.108, B. 4).

Hemīşe süz-ı derūnumla eyleyem ülfet / Ki kıymet-i dil-i ‘āşık-şinās **āteşdür** (FKD, G.108, B. 5).

‘Arağdur eyleyen ol müyü pür-ğam u pür-tâb / Gül-âba eyleme ey gül kıyâs **âteşdür** (FKD, G.108, B. 6).

Fehîm tâbiş-i h̄âhişle olmazam ser-germ / Ki âb-ı rûy-ı dile iltimâs **âteşdür** (FKD, G.108, B. 7).

‘Aşk âteşine şabra da şâkird-i Fehîm’üz / **Âteşde** semâ^c itmede üstâd-pesendüz (FKD, G.123, B. 5).

Çonca aħker dâğ gül **âteş** nesîm ol gülşenüz / Kim şererdür şeb-nem-i gül-berg-i bâğ-ı sînemüz (FKD, G.126, B. 4).

Bülbül-i ĥasta-dilüz lîk semender-fiğrat / Zaħm-ı ĥâr-ı güle **âteşle** müdâvâ iderüz (FKD, G.131, B. 6).

‘Aşkî sâkî ġamzeyi mest-i ĥarâb itsek n’ola / Câmî **âteş** bâdesi **âteş** ‘aceb mey-ğaneyüz (FKD, G.134, B. 2).

‘Aşkî sâkî ġamzeyi mest-i ĥarâb itsek n’ola / Câmî **âteş** bâdesi **âteş** ‘aceb mey-ğaneyüz (FKD, G.134, B. 2).

İtse ger bisterüm ol dil-ber-i ser-keş **âteş** / Sûz-ı dâğumdan olur ferş-i münakkaş **âteş** (FKD, G.138, B. 1).

Bü’l-heves lebleri şevkıyla içer bâde-i şâf / Şu’le-nüşuz bize besdür mey-i bî-ğış **âteş** (FKD, G.138, B. 3).

Sûzişinden ola ġaltîde zebân-ı şu’le / Lağt-ı pür-dâğ-ı dilüm itse nemek-çeş **âteş** (FKD, G.138, B. 4).

Ĥağt-ı ruhsârı gelüp eyledi ĥas-püş Fehîm / Bir iki ĥâr ile ĥayf oldu müşevveş **âteş** (FKD, G.138, B. 5).

Ĥelâl olsun o Hindü’ya gül-i dâğ / Ki **âteşle** ide dâmen-feşân rakş (FKD, G.145, B. 6).

‘Aks-i ruħıyla çeşmümüzi pür-nem eyledük / Güلزâr-ı ‘aşkı **âteş** ile ĥurrem eyledük (FKD, G.173, B. 1).

Âteşüm ĥâkisterümdür şu’le-i düzağ benem / Āfitâb-ı mağşer-i şad âfitâb-ı mağşerem (FKD, G.207, B. 3).

O **âteşle** olur bi’t-ğab^c her sâl / Çü ĥâkister per-i bülbül perîşân (FKD, G.232, B. 4).

Baňa ol ŧem‘ verüp ruħŧat-ı ŧoħbet bu gece / İtdi pervānesin **āteŧle** ziyāfet bu gece (FKD, G.257, B. 1).

Göñül bir ŧu‘ledür k’oldı ŧerārı beyza-i bülbül / Bu cins **āteŧ** ne küllhanda olur peydā ne gülŧende (FKD, G.260, B. 9).

Seher **āteŧle** āb oldı dehānına müŧa‘bidvār / Hüner ‘arz eyledi gül-bün çıķup meydāna gülŧende (FKD, G.260, B. 3).

Çarār ideydi ger **āteŧde** tā ezel sīm-āb / Olurdı sīne-i zaħmumda merhem āsūde (FKD, G.262, B. 4).

Ben **āteŧem** ammā ki ‘adem kıl yā Rab / Ya düzaħı bende ya beni düzaħda (FKD, Rübai 51, B. 2).

Ol mey k’ide **āteŧ** ile peygār / Ger penbe-i mevci olsa cevŧen (FKD, Terci-bend 1, B. 95).

Gördüm ol ħün-rīz ŧāha ‘arz-ı ħāl emr-i muħāl / Gāh āb u gāh **āteŧ** geh cemāl ü geh celāl (FKD, Diğeri 1, B. 15).

Ne **āteŧden** ten-i mecrūħ u lāgar dāğ dāğ olmuŧ / Ki mağz-āŧüfte-dil germ-i cünün-ser dāğ dāğ olmuŧ (FKD, G.140, B. 1).

Gāhī ħazūb **āteŧ** olup küllhan isterem / Gāhī za‘if gül-bün olup gülŧen isterem (FKD, G.208, B. 1).

Ĥüy-gerde lebin resm idüp **āteŧle** Fehīmā / Her ŧafħa-i cān üstine nağŧ-ı ŧerer eyle (FKD, G.267, B. 9).

Dili bend eylemek isterdi lākin **āteŧin** gördi / Taķayyüd etmedi o zülf-i ‘anber bize raħm itdi (FKD, G.282, B. 2).

O serv-i ŧu‘le-bārı ben nihāl-i Tūr’a beñzetdüm / Ki **āteŧler** ola pīçide hep evrāk u ağŧāna (FKD, K. 7, B. 29).

Hemīŧe tā ola bed-ħ‘āhuññ gelüsında / ŧarāb **āteŧ** ü āb üstüħ‘ān u nān āfet (FKD, K. 11, B. 18).

Geh ‘ārif-i müstagnī vü gāhī muħtāc / Geh āb u geh **āteŧ** içre mānend-i zücāc (FKD, Rübai 8, B. 1).

Gördükçe beni olur o mehveŧ **āteŧ** / Bi‘t-‘tab‘ olur zālīm ü ser-keŧ **āteŧ** (FKD, Rübai 22, B. 1).

Baksun ruḥ-ı hūy-gerdeñe memnū^c diyen / **Āteşde** qarār eyledügin sim-ābuñ (FKD, Rübai 33, B. 2).

Berḳ-ı ḥırmən-süz-ı erbāb-ı hünerdür **āteşüm** / Çarḥ-ı bed-ḥ^ıāhuñ derün-ı sīnesinde kīneyem (FKD, G.213, B. 3).

Āh ammā n'eyleyim dāğ itdi bu āteş beni / Āfitābā ḥanümānuñ ola gün günden ḥarāb (FKD, K. 5, B. 18).

āteş ol-: [1] Hiddetlenmek.

Gördükçe beni **olur** o mehveş **āteş** / Bi't-ḥab^c olur zālim ü ser-keş āteş (FKD, Rübai 22, B. 1).

āteş tut-: [1] Ateşler içinde kalmak, ateşle dolmak.

‘Aşkıyla bir āh-ı süznāk itsem eger / Deryāyı **tutar** fiğān-ı āteş **āteş** (FKD, Rübai 22, B. 2).

āteş-bāzī: [1] Ateş ile oynayan, hokkabaz ||âşık.

Āteş-bāzī idersem evlā / Bezm-i şeh-i ‘aşḳda nedīmem (FKD, Terci-bend 1, B. 135).

āteşe gir-: [1] Zorluklara katlanmak.

Hem zebūn ol hem **gir āteşe** pervānevār / Yoḥsa meydān-ı şecā^catda çerī olmaḳ nedür (FKD, G.91, B. 3).

āteş-efrüz: [1] Ateş yakan, ateş tutuşturan.

Bād-ı dāmān-ı āh ile mihri / **Āteş-efrüz** u tef ü tīb itdüm (FKD, K. 2, B. 3).

āteş-efrüz-ı ḥayā: [1] Utanma ateşiyle aydınlatan.

Eylemiş şem^c-i cemālūñ **āteş-efrüz-ı ḥayā** / ‘Ārız-ı pür-tābuñ āb-ı şu^cle-āmīz eyleyen (FKD, G.240, B. 2).

āteş-endāz-ı dil-i pervāne: [1] Kelebeğin gönlünün ateş yağdırması.

Cür^ca-rīzüz pertev-i meh-tāb-ı gülde reşkten / **Āteş-endāz-ı dil-i pervāneyüz** nev-rūzdur (FKD, G.78, B. 3).

āteşgāh id-: [1] Yangın yerine çevirmek.

Tā ki āşār-ı temūzī bāğı **āteşgāh ide** / Tā ki anda dūzahāsā āteş-i mihr iltihāb (FKD, K. 5, B. 61).

āteşgeh-i ‘aşk: [1] Sevdanın yangın yeri.

Ey şevk yeter bu cān-ı zāra / **Āteşgeh-i ‘aşk**ı mesken itdün (FKD, Terkib-bend 2, B. 50).

āteşgeh-i hüsün: [1] Güzelliğin ateş yeri.

Dilün **āteşgeh-i hüsümde** vü sen delç içre / Nice bir eylesin şu‘le-i ‘aşkı hās-püş (FKD, G.144, B. 8).

āteş-i ‘aşk: [5] Aşk ateşi.

Sīneñde nihān etme Fehīm **āteş-i ‘aşk**ı / Hürşīdi gör ey māye-dih-i vāye-i düzaḥ (FKD, G.35, B. 5).

Bir zamān germ idi çün **āteş-i ‘aşk** ile Fehīm / Şimdi vā-suḥte oldum ol hevādan geçdüm (FKD, G.218, B. 9).

Püyende-i şahrā-yı dilüz **āteş-i ‘aşk**ı / Pür-şu‘le iden bād-ı ser-i dāmenümüzdür (FKD, G.110, B. 3).

Bülbülān **āteş-i ‘aşkıyla** der-āgüş olsun / Dügme-i goncayı çözdü yine rindāne şabā (FKD, G.1, B. 4).

Biñ belā vü ‘azāb olup teklīf / **Āteş-i ‘aşk**ı irtikāb itdüm (FKD, K. 2, B. 12).

āteş-i berg: [1] Kibrit (STEINGASS, s.13).

Naḥl-i āhum ki odur bāğ-ı ğama **āteş-i berg** / Şem‘veş berg-i güli şu‘le-beri aḥker olur (FKD, G.84, B. 4).

āteş-i bī-dūd: [1] Öfke (STEINGASS, s.13).

Men **āteş-i bī-dūd** kül-i ṭab‘-ı Fehīmem / Ez-bād-ı ser-i dāmen-i ilhām şiküftem (FKD, G.296, B. 6).

āteş-i cevr: [1] Eziyet ateşi.

Gerçi ben ser-ḥoşı ‘aşkuñla şarāb itmez idün / **Āteş-i cevr** ile bağrumda kebāb itmez idün (FKD, Terkib-bend 3, B. 16).

āteş-i dāğ-ı nihān: [1] Saklı yara. “*Āteş-i dāğ*”, STEINGASS’ta yara anlamındadır (s.14).

O aḥker gibi kim sūz-ı derūmı ide ḥākister / Fehīm’i āḥir itdi **āteş-i dāğ-ı nihān**

ġā'ib (FKD, G.19, B. 7).

āteş-i derûn: [1] Gönül ateşi.

Yākût-ı āfitâb ile hem-māyedür gönül / Ey **āteş-i derûn** idemezsin zarar baña (FKD, G.7, B. 6).

āteş-i dil: [2] Gönül ateşi.

Nuql için aña **āteş-i dilden** / Aḥker-i dāğumı kebâb itdüm (FKD, K. 2, B. 9).

Ne cāme geysen ider **āteş-i dilüm** sūzān / Cihānda şu'leden özge ḳabā nedür bilmem (FKD, G.205, B. 2).

āteş-i ġayret-i aşk: [1] Aşkın mücadele ateşi.

Āteş-i ġayret-i aşk ile ider maḥv-ı vücūd / Ne olur ṭālib-i dīdār u ne Ṭūr ister dil (FKD, G.188, B. 2).

āteş-i ḥānümān-ı āteş: [1] Ateş ailesinin ateşi.

Efġān ki o berḳ-ı aşk-düşmen / Ol **āteş-i ḥānümān-ı āteş** (FKD, Terci-bend 1, B. 74).

āteş-i ḥasret: [1] Özlem ateşi, ayrılık acısı.

Çeşmümi **āteş-i ḥasretle** pür-āb itmez idüñ / Dil-i vīrānemi tekrār ḥarāb itmez idüñ (FKD, Terki-bend 3, B. 18).

āteş-i ḥüsn-i bütān: [1] Heykele benzer güzellerin güzelliğinin harareti.

Āteş-i ḥüsn-i bütānum mihre ger itse revā / Ḥānde-i dendān-nümā ḥākisterümdür aḥkerüm (FKD, G.225, B. 3).

āteş-i ḥüsn-i şerer-rīz: [1] Kıvılcımlar saçan güzelliğın ateşi.

Ḥayādan gerçi sen baḳmazsın ammā çeşm-i uşşāḳı / Tecellīzār ḳıldı **āteş-i ḥüsn-i şerer-rīzūñ** (FKD, G.183, B. 5).

āteş-i mihr: [1] Güneşin sıcaklığı.

Tā ki āşār-ı temūzī bāğı āteşgāh ide / Tā ki anda dūzahāsā **āteş-i mihr** iltihāb (FKD, K. 5, B. 61).

āteş-i naḥl-i tecellā: [1] Görünme fidanının ateşi.

Şu'lezâr-ı bâğ-ı hüsnin ol mehûn yâd eylemez / **Âteş-i nağl-i tecellâyı** ferâmûş itmeyen
(FKD, G.241, B. 2).

âteş-i şevk: [1] İsteklerin coşkusu.

Feyz-i aşkımdur nigâhuñ fitne-engîz eyleyen / **Âteş-i şevkımdur** âb-ı tîğüñi tîz eyleyen
(FKD, G.240, B. 1).

âteş-i şihâb-ı firâk: [1] Ayrılık ateşinin kıvılcımı.

Ûoñınma çarhuma tîğ-i cefâ ile ey mâh / İder seni dağı **âteş-i şihâb-ı firâk** (FKD, G.162, B. 4).

âteş-i sîm-âb: [1] Cıvanın sıcaklığı.

Olsa hayâdan n'ola **âteş-i sîm-âb** cüş / Tâb-ı ruñı dîdemi şu'le-güdâz eylemiş (FKD, G.142, B. 4).

âteş-i sūzân: [1] Yakıcı ateş.

Gayretüm yok mı benüm dūzağa girsem ne 'aceb / Göre pervâneyi kim **âteş-i sūzâna** girer
(FKD, G.59, B. 6).

âteş-i Tūr: [1] Tūr dağının ateşi. " Tecelli nuru" Hz. Musa, Tur dağında Allah'ı görmek isteğinde bulunur ve Allah dağa tecelli edince dağ paramparça olur. Ayrıntılı bilgi için bk. Mustafa Sinanoğlu (2009), "Sînâ" md, İA, C.37, s.221-222.

Benem ol 'âlem-i vâlâ ki hezâr **âteş-i Tūr** / Tūtışur pertev-i mihr ü meh-i eflâkımden (FKD, G.236, B. 2).

âteş-i hū hevâyî: [1] Başı boş ateşli huya sahip.

Ne hikmetdür ki dil-ber **âteş-i hū hevâyîdür** / Egerçi aşl-ı fıtratde bir âb u hâkdendür hep
(FKD, G.17, B. 5).

âteşin: [6] Ateşli, yakıcı.

Yandı sūz-ı peyâm-ı âhumdan / **Âteşin** şeh-per-i hamâme-i şubh (FKD, G.32, B. 2).

Âteşin dâğ-i cünūnum gördi reşkinden Fehîm / Dedi dehrün şâh-ı zerrîn-efseri olmağ nedür
(FKD, G.91, B. 7).

Âteşin dūd-ı şu'le-i fikrüm / Ebr-i hūrşîd-i yâr-ı ma'nîdür (FKD, G.97, B. 6).

Āteşin gülzâr-ı kûyî kim tecellîdür güli / Naḥl-i Tûr ol gülşene bir kemterin ḥâşâkdür (FKD, G.98, B. 2).

Āteşin gülzâr-ı ‘aşkâm şahın-ı bâğumda benüm / Şu‘le-i dūzah mişâl-i tûde-i ḥâşâkdür (FKD, G.99, B. 2).

Āteşin ḥançer-i nigâhından / Sînemi dūzah-ı ‘azâb itdüm (FKD, K. 2, B. 18).

âteşin-dem: [1] Kaknus kuşunun kanatlarını hızlıca çarpıp ateş çıkardığı zaman.

Āteşin-dem olmadan kaḫnûs-ı zerrîn-bâl-i çarḥ / Kendü de olsa ‘aceb mi şu‘lesi içre kebâb (FKD, K. 5, B. 2).

âteşin-hey’et: [1] Ateşli, savaşçı görünümde.

Olurdu şu‘le-i cevvalê gibi **âteşin-hey’et** / Ğazabla bir nigâh itseñ eger gerdün-ı gerdâna (FKD, K. 7, B. 40).

âteşkede: [1] Ateşe tapanların ibadet ettiği yer, Mecusi mabedi.

Olup **âteşkede** Nîl ü semender oldı baḥrîler / Hevâyîler hevâyı eyledi pür-şem‘ ü pervâne (FKD, K. 7, B. 27).

âteş-perest-i ḥüsn-i dil-dâr: [1] Sevgilinin güzelliğinin ateşine tapınma.

Fehîm **âteş-perest-i ḥüsn-i dil-dâr** olduğın cürmin / Yazarken kâtib-i a‘mâl defter dâğ dâğ olmuş (FKD, G.140, B. 5).

âteş-ruḥ: [1] Ateş yanaklı.

Āteş-ruḥumı şu‘le-fürûz-ı ğazâb itdün / Ey dil saña kim derdi baḫub rûyına âh it (FKD, G.23, B. 2).

âteş-zâde: [1] Ateşten yaratılmış.

Ḥânümânımdan şaḫın itme perîşân ey felek / Şûretâ kemter şerâram lîk **âteş-zâdeyem** (FKD, G.211, B. 4).

âteş-zebân: [1] Çok etkili, dokunaklı söz ve şiir söyleyen.

Bâğ-ı ḫab‘umdan Fehîm esse gülistâna nesîm / Her güli **âteş-zebân** bir şâ‘ir-i mümtâz olur (FKD, G.89, B. 7).

âteş-zen-i düdmân-ı eflâk: [1] Feleklerin dumanlı ateş saçanı.

İtdüm yine berķ-ı āhı bī-bāk / **Āteş-zen-i düdmān-ı eflāk** (FKD, Terci-bend 1, B. 53).

āteş-zen-i gülşen-i Ĥalīl: [1] Hz. İbrahim'in gül bahçesini tutuşturan.

Āteş-zen-i gülşen-i Ĥalīl'em / Ārāyiş-i Eymen-i Kelīm'em (FKD, Terci-bend 1, B. 132).

‘āṭifet: [1] Rahmet, iyilik saçan.

Olaydı **‘āṭifeti** surḥ-sāz-ı nuşā-i cūd / Virürdi ma‘nī-i imrüzü lafz-ı ferdāya (FKD, K. 8, B. 13).

‘āṭifet-kārā: [1] İhsan sâhibi, esirgeyen, koruyan, merhamet eden şekilde.

‘Āṭifet-kārā ‘aceb āyinedür baḥtum benüm / Şāhid-i ümmîdi benden rüy-ı gerdān gösterür (FKD, K. 10, B. 37).

aṭlas: [2]

1. Gökyüzünün en üst katmanı.

Ne rif'atdür ki ḳabrin mātemi-i ‘ālem-i ‘aşḳuñ / Siyāh u mā'î **aṭlasla** şeb ü rüz āsumān örter (FKD, G.63, B. 3).

2. “İpekden dokunmuş esvablık bir kumaş olup al, mavi, yeşik, sarı dâimâ düz renklidir, ve üzerinde hiç bir tezyinî motif bulunmaz; incesi ve kalını olur, fakat her iki çeşidi de sertcedir, el ile dokunulduğu zaman kendine has tatlı bir hışırtı çıkarır. İncelerinden orta halli âilelerde kızlar için gelinlik, oğlanlar için sünnetlik entâri kesilir, genç kadınlar ve delikanlılar için de entâri altına giyilen şalvar yapılırdı” (Koçu, 1969: s.17).

Olinca dost refiḳum semür u **aṭlas** olur / Baḳar mı ‘āşık olan zaḥm-ı ḥār u ḥārāya (FKD, K. 8, B. 7).

aṭlas-ı gül-rîz: [1] Gül döken atlas (giysi).

Bülbül-şifata dāğ yeter **aṭlas-ı gül-rîz** / Ālûde-i ten kısvet-i ṭāvūs degüldür (FKD, G.102, B. 2).

‘aṭşān-ı leb-i kevşer-i şehâdet: [1] Şehitlik kevşerinin dudağı susamışları.

Zehr-ābe-çeşān ol iki ma‘şüm / **‘Aṭşān-ı leb-i kevşer-i şehâdet** (FKD, Terci-bend 1, B. 145).

āvāre: [3]

1. Yurdundan, sevdiklerinden ayrı düşmüş.

İnşâf mı yârinden bî-hüde cüdâ düşmek / **Āvāre** dil-i ‘āşık yoĥsa vaṭanı n’eyler (FKD, G.56, B. 7).

2. Perişan, zavallı

Nice ārām ider olmazsa Fehîm **āvārefî** / Rüstem-i şaf-şiken-i şabr u sükündür çeşmüñ (FKD, G.178, B. 5).

Eylemem mecnûn da olsam fâş râz-ı ‘aşkı / Şimdi ‘âlemde benem **āvāresi** bir kimsenüñ (FKD, G.179, B. 2).

āvāregi-i ‘aşk: [1] Aşkın perişanı.

Āvāregi-i ‘aşk ile ‘âlemde Fehîmâ / Maĥsûd-ı cefâ-pîşe-i erbâb-ı sükûnuz (FKD, G.121, B. 5).

āvāre-i hāmûn: [1] Çölün başıboş gezeni. “Hâmûn burada mahşeri temsil etmektedir” (Babacan, 2012, s.335).

Germ-i cām olmadın ayırduñ idüp bâdiye-gerd / Rûz u şeb rîgveş **āvāre-i hāmûn** itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B. 5).

āvārelüg: [1] Perişanlık.

Ey bād-ı şabâ bülbül-i güm-lâne Fehîm’üñ / **Āvārelügin** ol gül-i nev-ĥîze ĥaber vir (FKD, G.67, B. 5).

āvāze-i fiġân: [1] İnleyişin sesi.

Āvāze-i fiġânımı difiletmedi nesîm / Kâfir rakîb naġme-i nâ-sâza başladı (FKD, G.275, B. 5).

āvāze-i ġurâb: [1] Karga sesi.

Gülşen-nişîn-i ġuş-ı beyānuñ mü’ezzinüm / Bülbülden ey’gelür baña **āvāze-i ġurâb** (FKD, K. 13, B. 16).

āvāze-i ĥazîn: [1] Üzüntünün sesi.

Āvāze-i ĥazîndür ol şüh-ı naġmeger / Ervâĥ-ı ĥudsiyân ki megesvâr ĥütıdur (FKD, G.70, B. 2).

āvâz-ı nâķûs: [1] Kilise çanının sesi.

Nesîm-i deyr-i bağ olsaydı nâlem / Gelürdi ġoncadan **āvâz-ı nâķûs** (FKD, G.137, B. 4).

‘avn-i ‘aşk: [1] Aşkın yardımı.

Bir du‘ā k’eyledüm dil-i zāra / ‘Avn-i ‘aşkıyla müstecāb itdüm (FKD, K. 2, B. 31).

āyā: [5] Acaba (şaşkınlık ve merak bağlamında).

Cihān pür-fitnedür dehre ızā āyā ne şalmışdur / Meger mestāne raşın ol perī meydāne şalmışdur (FKD, G.75, B. 1).

Ne berķ-ı hüsniñ āyā dil yine germ-i hayālidür / Ki sūz-ı reşkten bālīn ü bister dāğ dāğ olmuş (FKD, G.140, B. 2).

Hem-vāre Fehīmā’nuñ manzūm olur elfāzı / Āyā güher-i řab‘ı hep süfte midür bilsek (FKD, G.171, B. 5).

Var mıdur āyā felekde dil-berüm gibi Fehīm / Fitne-perdāz-ı cihān meh-pāresi bir kimseniñ (FKD, G.179, B. 7).

Ol şūh-ı cihān-ı fitnegerle / Āyā n’ola mā-cerā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B. 16).

ayağ: [2] Kadeh.

Meclis-i şāh-ı ğamda devr eyler / La‘lden bir ayağdur gönlüm (FKD, G.222, B. 3).

Ķo zāhidüñ de ayağına ser-fürü itsün / Ķadīmī secdeye mu‘tāddur cebīn-i sebū (FKD, G.247, B. 7).

ayağ sür-: [1] Kadeh çekmek.

Felekde rūhveş ey dil Mesīh’e hem-dem ol / Zemīnde mihr ile sürdüñ ayağ yetmez mi (FKD, G.286, B. 2).

ayağ-ı dāğ: [1] Yara kadehi. || Şarap.

Tābiş-i ‘aşk-ı şu‘le-pāş eyledi mü-be-mü teni / Bāde-i āteş ile pür oldı yine ayağ-ı dāğ (FKD, G.153, B. 3).

ayağ-ı māh-ı gerdün: [1] Dönen ayın ayağı.

Ayağ-ı māh-ı gerdüna baş egmem tā sebūāsā / Perestişkār-ı mihr-i sāğar-ı gerdānuñam sākī (FKD, G.283, B. 6).

ayağ-ı sīne: [1] Göğüs kadehi. || Gönül.

Bezmgāh-ı hañcer-i hūn-h̄āre itdük zaḥmumuz / Bāde-i hūn ile pūr olsun **ayağ-ı sīnemüz** (FKD, G.126, B. 3).

ayağı yer mi başar: [1] Ayağı yere basmamak|| çok mutlu ve neşeli olmak.

Ayağı yer mi başar mālīk olsa ādem eger / Bir esb-i reh-ber ü çālāk ü deşt-peymāya (FKD, K. 8, B. 31).

ayağına gel: [1] Kendi isteğiyle başkasının huzuruna varmak, yanına gitmek.

Sākī lebūñ ḥayāline bir cām şundi kim / **Gelmez** o bādenūñ mey-i Kevser **ayağına** (FKD, G.252, B. 2).

‘ayān: [11] Belli, açık; ortaya çıkarma.

Olmış ey ğamze-i ğammāzı zebāndān-ı każā / Çeşm-i mestūñde **‘ayān** nūkte-i pinhān-ı każā (FKD, G.12, B. 1).

Şikāf-ı dāmen-i Yūsuf’dan olmazdu **‘ayān** sırrı / Züleyhā’nuñ fiğānı sīne-i şad-çākdendür hep (FKD, G.17, B. 6).

Ey turraları sūnbül-i şahrā-yı kıyāmet / Haṭṭuñda **‘ayān** sırr-ı temāşā-yı kıyāmet (FKD, G.21, B. 1).

Ya itdi **‘ayān** şüretini ḥük-m-i każānuñ / Hüsnuñ ki leṭāfetde senūñ āyīne-gündur (FKD, G.73, B. 6).

Teğāfüldür o şemşīr-i belā-āb u każā-cevher / Ki olmuş tiğ-i müjgānveş **‘ayān** kendi nihān keskin (FKD, G.242, B. 2).

Ġamzeñde nihān olsa n’ola ‘arbede-sāzi / Çeşmüñde **‘ayān** ma‘ni-i keyfiyyet-i mestī (FKD, G.290, B. 2).

Rümüz fehm ü suḥandān u şā‘ir-i nāziük / **‘Ayān** cihān ma‘ānī velī nihān āfet (FKD, K. 11, B. 13).

Hüsnuñde **‘ayān** gül-i leṭāfet / Ey ruḥleri gülşen-i melāḥat (FKD, Terkib-bend 2, B. 22).

Ey mihr-i ruḥı şüret-i āyīne-i zār / Alnuñdan **‘ayān** hezār gencīne-i zār (FKD, Rübai 17, B. 1).

‘Ayāndur bunda seyr-i tuḥricü’l-ḥayy mine’l-meyyit / Nażar kıl ejderhādan zāhir olan āb-ı ḥayvāna (FKD, K. 7, B. 10).

Nühüfte zîr-i lebinde leţâfet-i gonca / Döner ruĥında velî gül gibi **‘ayân** âfet (FKD, K. 11, B. 7).

‘ayân et-: [3] Açıklamak, ortaya koymak, âşikâr etmek.

Kilk-i mu‘ciz-kârı gâhî bir elif **etse ‘ayân** / ‘Ayn-ı a‘dâya anı siĥr ile **su‘bân** gösterür (FKD, K. 10, B. 20).

Mestâne gönül itmededür râzımı izhâr / Dîvâne **‘ayân etdüğü** esrârı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 8).

‘Ayân etsün demidür her perî bir gül-bün-i şu‘le / Yeter süz-ı derûnın dilde meknûz eylesün bülbül (FKD, G.192, B. 4).

‘ayân ol-: [4] Görünmek.

Ebrde şanma hilâl ebrü-yı pür-çîn-i yâr / Bezmdede **oldı ‘ayân** kâse-i fağfûrdan (FKD, G.231, B. 5).

Meges-mişâl bulur tâze rûĥ cân-ı Mesîĥ / Lebinden **olsa ‘ayân** nûş-ĥand-i istiġnâ (FKD, G.9, B. 4).

Mihr ü kîn sîne-i şâfında **‘ayân olsa** n’ola / Levn-i şey’ perde-i billür ile mestür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B. 15).

Ten-i pür-za‘fumuñ büt-ĥânede seyr eyledüm naĥşın / **Olurdu** rûĥ bir demde **‘ayân** u bir zamân ġâ‘ib (FKD, G.19, B. 3).

‘ayb eyle-: [1] Ayıplamak, kınamak.

Pür-zaĥm ise başum beni **‘ayb eyleme** bî-derd / Sersâm-ı cibillî der ü dîvârı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 2).

‘ayb it-: [2] Ayıplamak, kınamak.

Öldürdi anı ĥasret-i ümmîd-i ĥırâmuñ / **‘Ayb itme** Fehîm itse temennâ-yı kıyâmet (FKD, G.21, B. 5).

‘Ayb itme Fehîm çekse ġüftâra ta‘ab / Ey cerb-zebân diyem saña nedür sebep (FKD, Rûbai 4, B. 1).

‘ayb kııl-: [1] Ayıplamak.

Būs idince dāmenin maḥşerde ol māhum dedi / ‘**Ayb kılmañ** Fehīm-i bī-ḥicābumdur benüm (FKD, G.223, B. 9).

āyet-i lebsin cedīd: [1] Yeni kuşkunun delili. Lebsin cedīd ifadesi, Kur’ân-ı Kerîm’de Kâf Suresi 15. ayette yer almaktadır.

Nev-be-nev teşrîf-i sulţân ile olsun mültebis / Tâ oқındukça cihānda **āyet-i lebsin cedīd** (FKD, Kıt'a 11, B. 9).

āyet-i na‘t: [1] Peygamberi övmenin delilleri.

Levḥa-i zerkār-ı mihr ü māh-ı feyz-āşārdan / **Āyet-i na‘tūñ Fehīm** itmekde ez-ber rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 41).

āyîn: [1] Bir dinî inancın ritüellerini yerine getirmek.

Ḥod-perestüm reviş-i dīnūñe ḳurbān olayım / ‘Āşık-āyīnesin **āyīñüñe** ḳurbān olayım (FKD, Terkib-bend 3, B. 26).

āyīne: [32]. Ayna.

Gā’ibde ol perī baña teklîf-i şî‘r ider / Tūṭī ne söylesün diye **āyīñeden** cüdā (FKD, G.2, B. 4).

Bil vücūd u ‘ademi birbirine **āyīne** / Kıl temāşā suver-i ‘aks-i taşavvuf ne belā (FKD, G.4, B. 5).

Ḥüsni bir mertebe kim **āyīneye** baḳsa eger / Görinür cevher-i āyīne aña tire-nihād (FKD, G.38, B. 9).

Şoḥbetüñden dil mükedder cān gürîzāndur senüñ / **Āyīne** şāf olsa ey şofî şafādan kim ḳaçar (FKD, G.46, B. 6).

Āyīne vü dāde ola berg-i gül-i naḥli / Gülzārda ḥāk itse tenüm ḥaşret-i dīdār (FKD, G.47, B. 6).

Ger **āyīneye** baḳsam olur māh ya ḥürşīd / Ol mertebe naḳş oldu dile şüret-i dīdār (FKD, G.47, B. 3).

Şekkerīñ gonca ki her ṭūṭi-i cān bülbüldür / **Āyīne** ‘aks-i cemālūñle açılmış güldür (FKD, G.101, B. 1).

Āyīneye çok baḳma olur gözüñe çün mihr / İfrāṭ ile ḥürşīde naḳar itme zarardur (FKD, G.106, B. 7).

‘Aks-i hüsn-i yâr ile pürdür derûn-ı sînemüz / Nür-bağş-ı dîdeyüz hürşiddür **âyînemüz** (FKD, G.125, B. 1).

Fenn-i cefâda o meh ‘aksine olmuş şerîk / **Âyîneyi** nuşha-i nâz u niyâz eylemiş (FKD, G.142, B. 2).

Tâ ki gördüm eylemiş **âyîne** hüsnüñ der-kinâr / Oldı mir’at-ı dilümden ‘aks-i Yûsuf ber-
taraf (FKD, G.155, B. 3).

Âyîneye bakdukça olur sâgar-ı pür-ğün / Hün-ğârelige olalı mutâd nigâhuñ (FKD, G.176, B. 5).

Ûtî-i âla döner âyîneye ‘aksi düşe / Kosa gülşende harîfâne mey-i âl üstine gül (FKD, G.196, B. 3).

Hâkem ammâ mihr-i rûy-ı dil-bere âyîneyem / Ben harâbe cevher ü **âyîneye** gencîneyem (FKD, G.213, B. 1).

Hâkem ammâ mihr-i rûy-ı dil-bere **âyîneyem** / Ben harâbe cevher ü âyîneye gencîneyem (FKD, G.213, B. 1).

Müntabî‘ âyîneye meh ÷tî-ı nefsdür nâtıka / Bü’l-‘aceb terkîb-i kudsî âb u gildür cevherüm (FKD, G.225, B. 4).

Şâf eylemeden **âyînesin** jeng-i riyâdan / Şofî-i müzevvir dem urur vech-i Hudâ’dan (FKD, G.227, B. 1).

Hırş ile itdüm vücûdum pây-tâ-ser **âyîne** / Sîr-çeşm olmak için ol pür-cefâyı görmege (FKD, G.263, B. 2).

Çeşmüñ ki ider gamzeñi de havf ile lertzân / **Âyîneye** bakma hâzer eyle hâzer eyle (FKD, G.267, B. 8).

‘Arz idüp hüsnin o cādū-nigehüm hūbāna / Eyledi cem‘ perî-rūları **âyînesine** (FKD, G.269, B. 3).

Kendüñ itmezsin taḥammül hecrüñe ‘aşığ degül / Gör nice bî-tâb olursun bakmasañ **âyîneye** (FKD, G.272, B. 2).

Tâ muḳâbilseñ libās-ı mihr-i hüsnin der-ber it / **Âyîne** gâḫî meh-i pür-nūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B. 2).

Cirm-i mihr ü meh degül çarḫ üzre bir **âyîneden** / Arz iderler dehre hüsnin iki dil-ber rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 5).

Öyle hūnīdūr ki bir mir'āta etse ger nigāh / Rūh-ı kudsī 'aksin ol āyīne bī-cān gösterür (FKD, K. 10, B. 4).

'Āṭifet-kārā 'aceb **āyīnedür** bahtum benüm / Şāhid-i ümmīdi benden rüy-ı gerdān gösterür (FKD, K. 10, B. 37).

Şafā-yı hāṭırum yok cān mükedder dil gubār-ālūd / Yine şı'rüm ider **āyīneye** hānde leṭāfetden (FKD, K. 15, B. 34).

İtmege 'aks-i la'lüni seyrān / Eyle **āyīne** āb-ı hayvānı (FKD, K. 17, B. 92).

Reşk eyler iken **āyīneme** İskender / İtdi nem-i eşk ile felek maḥz-ı keder (FKD, Rübai 18, B. 1).

Çarḥ ile Fehīm **āyīnemüz** şāf olmaz / Olsam mäh-ı girifteveş ḥākister (FKD, Rübai 18, B. 2).

Hep şüret-i zaḥm-ı tır-i ğamdur görinen / Ger olsa Fehīm **āyīne** cāñ-ı 'uşşāk (FKD, Rübai 30, B. 2).

Bir nīm-nigāh eylemezdi / **Āyīne** olaydı rüy-ı Leylī (FKD, Terci-bend 1, B. 4).

Āyīne-i mihr olursa bakmaz / Kim **āyīne** mücib-i bedeldür (FKD, Terci-bend 1, B. 88).

āyīne düz-: [1] Ayna yapmak.

Sen cilveger oldukça każā şüret-i ḥaşrı / Göstermege **āyīne düzer** ḥāk-i rehūnden (FKD, G.237, B. 2).

āyīneāsā: [2] Ayna gibi olanı yansıtmak, belirtmek.

Görindi **āyīneāsā** cünūnumuñ 'aksi / O deñlü süde olup oldu pür-şafā zencīr (FKD, G.65, B. 6).

Egerçi şüretā dīvāneveş ālūdedür cismi / Dilin **āyīneāsā** maḥzar itdi zevk-ı vicdāna (FKD, K. 7, B. 6).

āyīne-dār-ı ma'nī: [1] Anlam aynacısı.

Ṭab'um **āyīne-dār-ı ma'nīdür** / Kalemüm büt-nigār-ı ma'nīdür (FKD, G.97, B. 1).

āyīne-dil: [1] Kalbi temiz. Bu tamlamada "izāfet-i maktūb" adı verilen ters çevrilmiş bir tamlama türüdür. Burada amaç lafzı kısaltmaktır. Farsça bir tamlama Türkçe tamlamaya uygun bir şekil almaktadır. Öte yandan, anlatılmak istenen "gönlün temizliği, berraklığı, iyi niyet"tir (Babacan, 2012, s.224-225).

Sensin ol **āyīne-dil** kim iltifātuñ ‘āleme / Dīvi hūrī zümre-i nesnāsı insān gösterür (FKD, K. 10, B. 35).

āyīne-fürüş-ı çeşm-i idrāk: [1] Kavrayış gözünün ayna satanı.

Oldum heves-i nezāresiyle / **Āyīne-fürüş-ı çeşm-i idrāk** (FKD, Terci-bend 1, B. 59).

āyīneger: [1] Aynacı.

Her dem nice vech ile görem deyü cemālin / Bir nice zamāndur ki gönül **āyīnegerdür** (FKD, G.106, B. 2).

āyīne-gün: [1] Ayna renkli, şeffaf.

Ya itdi ‘ayān şüretini hükmi-i kazānuñ / Hüsnuñ ki leṭāfetde senüñ **āyīne-gündür** (FKD, G.73, B. 6).

āyīne-i ‘aql: [1] Akıl aynası.

Āyīne-i ‘aqla müriyāne ammā / Şemşīr-i kazā-yı ‘aşka cevherdür dil (FKD, Rübai 38, B. 2).

āyīne-i ‘arız: [1] Ayna gibi yanağın ışığı, parlaklığı.

Nūr-ı ruḥ-ı āfitāb-ı maḥşer / **Āyīne-i ‘arızuñda** peydā (FKD, Terki-bend 2, B. 5).

āyīne-i bī-dār: [1] Uyanıklık aynası.

Seng-i ‘acz eyledi **āyīne-i bī-dārı** şikest / Cilve-i bī-meze-i rüy-ı riyādan geçdüm (FKD, G.218, B. 4).

āyīne-i çeşm: [1] Göz aynası. || Göz.

Hüsni ger perde-nişīn-i ḥarem-i mihr olsa / ‘Aksi **āyīne-i çeşmümde** yine ḥāzırdur (FKD, G.107, B. 4).

āyīne-i dīdār: [1] Sevgilinin yüzünün aynası.

Şüret-i dīvār olur naḫş-ı tecellīsin gören / ‘Aşıka **āyīne-i dīdārı** ḥayrān gösterür (FKD, K. 10, B. 6).

āyīne-i dil: [1] Gönül aynası.

Dil-i bī-çārenüñ aḥvāl-i siriştin görsek / Baḫsaḫ **āyīne-i dilden** ruḥ-ı ziştin görsek (FKD, G.172, B. 1).

āyīne-i hayret: [1] Şaşkınlık aynası.

Āyīne-i hayretle bütān olsa revādur / Deryūzegeger-i māye-i pīrāye-i hūsnūñ (FKD, G.181, B. 3).

āyīne-i heyulā: [1] Belirsiz ayna.

Tā ki **āyīne-i heyulāyam** / Şüret-i h'āb n'iydügin bilmem (FKD, G.204, B. 2).

āyīne-i hūsn-i lā-yezāl: [1] Sonsuz güzelliğın aynası.

Āyīne-i hūsn-i lā-yezāl'em / Ser-māye-i hayret-i hākīmem (FKD, Terci-bend 1, B. 133).

āyīne-i idrāk: [1] Anlayış aynası.

‘Aqla tūñi gibi resm-i suhanı şimdi kaçā / Turma ta‘līm ider **āyīne-i idrākümden** (FKD, G.236, B. 7).

āyīne-i ‘izzet: [1] Yücelik aynası.

Āyīne-i ‘izzetde seyr iderdi Hakk'ı / Olmasa eger perde-i çeşmi māni' (FKD, Rübai 27, B. 2).

āyīne-i kalb: [1] Kalp aynası.

Āyīne-i kalbüm ele al itme şikeste / Ey sāde-ruñ añ ol demi kim şāne şunarlar (FKD, G.49, B. 6).

āyīne-i küll: [1] Her şeyi gösteren ayna.

Āyīne-i küll olsa da perhīz-i nezāre / Olmuş ezeli nergis-i bīmāruña maşşuş (FKD, G.146, B. 3).

āyīne-i küstāñ-ı nażar: Bakışı alaycı ayna.

Ser-tā-be-kađem dīde olur görmege yāri / **Āyīne-i küstāñ-ı nażardan gilemendüz** (FKD, G.123, B. 4).

āyīne-i māh: [1] Ay aynası (Ayın parlaklığı ile bağlantılı kullanılmıştır.).

Hey'et-i zıştin görüp şüret-i ef'ālinüñ / **Āyīne-i māhım** çarñ şikest eyledi (FKD, G.281, B. 4).

āyīne-i mihr: [2] Güneş aynası.

‘Aks-i la’l-i ruḥımı **āyīne-i mihr** içre / Eyleyüp seyr Mesīḥ itdi bu nazmı inşād (FKD, G.38, B. 7).

Āyīne-i mihr olursa baḳmaz / Kim āyīne mūcib-i bedeldür (FKD, Terci-bend 1, B. 88).

āyīne-i mihr-i dehr: [1] Dünyanın güneşinin aynası.

Bī-keder ol göre **āyīne-i mihr-i dehr**i / Tıtsa tūfān eger jeng nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B. 3).

āyīne-i sāğar-ı Cemşīd: [1] Cemşīd'in kadehinin aynası. || “Şarabı ve şarap kadehini ilk yapan da Cemşīd'dir” (YILDIRIM, s.205).

Görmez gözümüz ‘ālemi çün gonca-i nergīs / Tā **āyīne-i sāğar-ı Cemşīd** görünmez (FKD, G.117, B. 3).

āyīne-i sīne: [1] Göğsün aynası.

Mir’at içinde gerçi olur ‘aksi bī-sebāt / Olmaz ḥayāli **āyīne-i sīneden** cüdā (FKD, G.2, B. 3).

āyīne-i şubḥ: [1] Sabah aynası.

Ey sīm gibi sīnesi **āyīne-i şubḥ** / Tā zāhir olunca zer-i gencīne-i şubḥ (FKD, Rūbai 9, B. 1).

āyīne-i ṭab’-ı selīm: [1] İyi huyun aynası.

Her tecellīden heyūlā itdi biñ şüret kabūl / Çok mıdur **āyīne-i ṭab’-ı selīm** olmaḳ baña (FKD, G.5, B. 4).

āyīne-i ṭab’: [1] Yaratılış aynası.

Ḥak itse Fehīm **āyīne-i ṭab’umu** devrān / Tūṭī gibi güftār ide her sebz-i giyāhum (FKD, G.215, B. 6).

āyīne-i vücūd: [1] Canlı hâlinin varlığı, yansıması, görünüşü.

Oldı **āyīne-i vücūd** içre / Peykerüm şüret-i heyūlānī (FKD, K. 17, B. 99).

āyīne-ruḥ: [1] Ayna gibi parlak yanak.

Sīneñi kīneden ey **āyīne-ruḥ** şāf eyle / Öleyim mi ele mir’āt alup inşāf eyle (FKD, Terki-bend 3, B. 30).

āyīne-şifat: [1] Ayna gibi.

Şāfam **āyīne-şifat** naķş u nigāri sevemem / Sāde-levḥem baña başdan başa ān olsa güzel
(FKD, G.184, B. 4).

āyīneveş: [1] Ayna gibi.

Egerçi ma‘den-i elmās-ı şeb-çerāgam hem / Bilūr **āyīneveş** līk mihr-i bī-nūram (FKD, K. 14,
B. 4).

āyīne-yi ‘ālem-nümā: [1] Dünyayı yansıtan ayna.

Bu rüsvāluķla ger **āyīne-yi ‘ālem-nümā** olsam / Yüzüme kimse baķmaz şüretümden ‘ār ider
‘ālem (FKD, G.202, B. 2).

āyīne-yi ḥüsn-i i‘tibār: [1] Saygı duyulan güzellik aynası.

Şöhret bulalı cemāl-i ṭab‘um / **Āyīne-yi ḥüsn-i i‘tibāram** (FKD, Terķib-bend 2, B. 68).

āyīn-i teġāfūl: Sevgilinin bilmezlikten gelme adeti.

Āyīn-i teġāfūlde güzel gāh ki ammā / Ḳānūn-ı nühüfte-nigeḥi ber-ṭaraf itme (FKD, G.268, B.
3).

ayır-: [3] Engellemek, uzaklaştırmak.

Efsūs kim o sīm-tenümden **ayırdı** çarḫ / Döndüm o şāha kim ola gencīndeden cüdā (FKD,
G.2, B. 2).

Ben Fehīm‘em o cihetden felek-i lā-yefhem / Tīġ-ı cehl ile **ayırdı** ser ü sāmānumdan (FKD,
G.229, B. 7).

Germ-i cām olmadın **ayırdıñ** idüp bādiye-gerd / Rüz u şeb rīġveş āvāre-i hāmūn itdüñ (FKD,
Kıt'a 2, B. 5).

‘ayn: [1] Göz.

‘Aynumda degül kaṭ‘ā bīm-i nigeḥ ü ġamze / Pür-neşveyem ol deñlü şaḥbā-yı maḥabbetle
(FKD, G.266, B. 2).

‘aynek-i cām: [1] Kadehin penceresi.

Cihānı **‘aynek-i cāmından** eyledük seyrān / Eger ḥaķīkate baķsaķ Cem‘ūñ nesin gördük
(FKD, G.174, B. 2).

‘aynek-i hürşid: [1] Güneş gözlüğü. Güneş gözlüğü Çinliler tarafından bulunmuştur. Çin mahkemelerinde yargıçlar gözlerini saklamak ve duygularını belli etmemek için kullanılmıştır. Bu uygulama da 1430’da İtalya’dan gözlük geldikten sonra başlamıştır (Emiroğlu, 2013, s.321).

Hasūd bakmaz olursam da **‘aynek-i hürşid** / Teğāfūl itdi şanur kendüyi dimez kūrām (FKD, K. 14, B. 13).

‘ayn-ı a‘dā: [1] Düşmanların gözü.

Kilk-i mu‘ciz-kārı gāhī bir elif etse ‘ayān / **‘Ayn-ı a‘dāya** anı sıhr ile su‘bān gösterür (FKD, K. 10, B. 20).

‘ayn-ı ‘adem: Yokluk gözü.

Şimden gerü **‘ayn-ı ‘ademe** sürme olur şeb / Mānend-i sebel aḥter-i Nāhīd görünmez (FKD, G.117, B. 5).

‘ayn-ı ‘ibret: [1] İbret gözü.

Tāb-ı mihr-i rüy-ı sākīden güdāzān oldı la‘l / **‘Ayn-ı ‘ibretle** nazar kıl ma‘den-i kınnīneye (FKD, G.272, B. 5).

‘ayn-ı ‘ıydeyn: [1] Bayramların tıpkısı.

Ey mäh yeter ol iki çeşm ü ruḥsār / Ben ‘āşık-ı dīdārına **‘ayn-ı ‘ıydeyn** (FKD, Rübai 49, B. 2).

‘ayn-ı ‘izzet: [1] Saygı gözleri.

Dür-i eşk-i yetīmāsā olursam n’ola bī-rağbet / Düşürdi ḥāke dehr-i bī-başıret **‘ayn-ı ‘izzetden** (FKD, K. 15, B. 10).

‘ayn-ı Ya‘kūb-ı emel: [1] Ümit Yakub'unun gözü.

Perdesin pīrehen-i Yūsuf-ı maḥşūd itdüm / **‘Ayn-ı Ya‘kūb-ı emel** muntazır-ı nūr henüz (FKD, G.120, B. 5).

‘ayn-ı zarar: [1] Zararın kendisi.

Ḥaṭ eger bir müy ise **‘ayn-ı zarar**dur çeşmüme / Rind-i şāhib-dīdeyem ḥayrān-ı rüy-ı sādeyem (FKD, G.211, B. 3).

‘ays: [1] Eğlence, zevk u safâ.

N'ola ğurbetde gelse cān u dil feryād u efgāna / Felek bī-rahm u külfet āşinā vü 'ayş bīgāne (FKD, K. 7, B. 45).

'ayş id-: [1] Eğlenmek, zevk ü safa etmek.

Yārān ile bī-minnet ider mey-kedede 'ayş / Rinde ne belādur ğam-ı āzār-ı tekellūf (FKD, G.158, B. 2).

'ayş-ı bed-şügün: [1] Kötü talihli içki.

Belā-ender-belādur çün Fehīm āzāde-i 'aşka / Ne endüh-ı mübārek mey ne 'ayş-ı bed-şügün (FKD, G.256, B. 5).

'ayyār: [1] Aldatan, hileci.

Def' itmek olurdu bu iki fitne belāsın / Ya ğamze-i fettān gibi 'ayyārı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 22).

az: [1] Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karşıtı.

Sipih-r-i sifle-perver cevrin az eylerse de ğāhi / Nişān-ı luţf şanma ğāyet-i imsākendür hep (FKD, G.17, B. 4).

az eyle-: [1] Eksik bırakmak.

Muğbeçe sevdüñ Fehīm ağlama dīnüm deyü / Cānunu da almamış ğayf ki az eylemiş (FKD, G.142, B. 5).

'azāb: [1] Eziyet, işkence, keder.

Ey ṭālī'-i dūn nedür bu ḥisset / Kim cāna 'azābı ğamdan itdüñ (FKD, Terkib-bend 2, B. 48).

'azāb-ı Mışr: [1] Mısır'ın işkencesi.

Dūzaḥa varmış bir ādem var ise versün ḥaber / 'Āşiyānı korğudurlar mı 'azāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B. 12).

āzād eyle-: [2] Serbest bırakılmış, kurtulmuş, hür.

Her dili beste-i bend-i ser-i zülfeylemeden / Bendeñi başuñ için eyle gel āzād yeter (FKD, G.61, B. 5).

Maḥbūs-ı teğāfül idi dil ğamze nigehbān / Ğurbānuñ olam eyledi āzād nigāhuñ (FKD, G.176, B. 6).

āzād ol-: [1] Serbest kalmak, hürriyetine kavuşmak.

Dil-beste-i ṭurra-i siyāhuñ / Pā-bend-i belādan **olmaz āzād** (FKD, Terkiḅ-bend 2, B. 41).

āzāde: [2] Kayıt ve bend altında olmayan.

İdüp zencīr cūy-ı mevc-zeni sūz u güdāz ile / Gezer bī-ḳayd **āzāde** dil-i dīvāne gülşende (FKD, G.260, B. 8).

Kebüter-i ḫarem-i ‘aşḳ u künde-deryāyam / Revā mıdur ola **āzādeye** revā zencīr (FKD, G.65, B. 8).

āzāde-dil: [1] Gönlünü bağlamamış.

Ben ki **āzāde-dilem** ḳayd-ı taṣarruf ne belā / Yār u aḡyāra müdārā vü telaṭṭuf ne belā (FKD, G.4, B. 1).

āzāde-i ‘aşḳ: [1] Aşkın kurtulmuşu.

Belā-ender-belādur ḳün Fehīm **āzāde-i ‘aşḳa** / Ne endūh-ı mübārek mey ne ‘ayş-ı bed-şügün (FKD, G.256, B. 5).

āzāde-i minnet-i le’īm: [1] Alçakların eziyetinin kurtulmuşu.

Dil-beste-i ḳurş-ı mihr olmam / **Āzāde-i minnet-i le’imem** (FKD, Terci-bend 1, B. 139).

āzār: [2] İncitme.

Ey ḳarḫ cān-ı zāruma **āzār** tā-be-key / Feryādum itmeye dilüñe kār tā-be-key (FKD, G.292, B. 1).

Mest-i şīrīn-suḫanam telḫi-i güftār nedür / Luṭfuñ evvel ne idi şimdi bu **āzār** nedür (FKD, Terkiḅ-bend 3, B. 21).

āzār id-: [1] Sövmek, azarlamak, incitmek.

Zārī ki Fehīm’i itdi cāndan bī-zār / Tā ‘āşıḳ-ı zāriyam **ider** biñ **āzār** (FKD, Rübai 16, B. 1).

āzār u ḫīle: [1] İncitme ve dolandırma.

Hemīşe cinsine **āzār u ḫīleden** ḡayrı / Daḫı Fehīm benī ādemüñ nesin gördük (FKD, G.174, B. 5).

āzār-ı baḫt-ı şüm: [1] Kötü talihin incitmesi.

Fikr it ne deñlüdür baña **āzār-ı baht-ı şüm** / Kim büm gibi mevlidümi itdi taht-ı Rüm (FKD, Terkib-bend 1, B. 8).

āzār-ı cān-ı şīr-dilān: [1] Korkusuzların canını inciten.

Çün kalb-i Rüm mürdan elbetde tiredür / **Āzār-ı cān-ı şīr-dilāndur** lüzüm-ı Rüm (FKD, Terkib-bend 1, B. 11).

āzār-ı düzāh: [1] Cehennem azabı.

Behişt-i rāhatum sensüz baña **āzār-ı düzāhdur** / Şafā-yı vuşlatuñla sahn-ı külhan cennet olmışdur (FKD, G.77, B. 2).

āzār-ı ‘itāb: [1] Gücenme azarlaması.

Āzār-ı ‘itābında olan neşve-i zevkı / Mestāne Fehīm ol şeh-i şannāza tıyurma (FKD, G.251, B. 5).

āzār-ı kār-ı her-dil: [1] Her incinmiş gönlün kazancı.

Ġam ki **āzār-ı kār-ı her-dildür** / Nāzenīn yār ü dil-nevāzumdur (FKD, G.71, B. 4).

āzār-ı ‘aşık: [1] Āşığın gönlünün incinmesi.

Cihānı ‘aşık-ı āzāruñ itdüñ / Yeter ey şeh yeter **āzār-ı ‘aşık** (FKD, G.163, B. 6).

‘azīmet eyle-: [2] Yola çıkmak.

Feth-i Bağdād’a **‘azīmet eyleyüp** iqbāl ile / Cān ile itdi cenāb-ı ‘avn-i Hakk’a istinād (FKD, Kıt'a 8, B. 5).

Feth-i Bağdād’a **‘azīmet eyleyüp** zi'l-ħiccede / Gösterse tā Rāfīzī'ye dest-bürd-i Hıydar'ı (FKD, Kıt'a 9, B. 2).

‘āzim-i kūy-ı cānān ol-: [1] Sevgilinin mahallesine ulaşmak.

Nīm-rehden **olalum ‘āzim-i kūy-ı cānān** / Dönelüm Ka‘be-i aşıye peşimān olarak (FKD, K. 16, B. 13).

‘āzim-i şeh-ı hırmān: [1] Yokluk şehrine yolculuk etmek.

Cān-ı ħasret-zedeyüz **‘āzim-i şeh-ı hırmān** / Hızr-ı tevfiķ bize reh-zen olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B. 8).

‘azīz: [2] Saygın ve hürmetli kişi, sevgili.

Yād eylemez mi Mısr-ı şafāda ‘azīz olan / Beytü’l-ḥazen-niṣīn-i Fehīm-i zelīlden (FKD, G.235, B. 7).

Çekse Yūsuf gāşiyem çtusa rikābum ger ‘azīz / İctināb itdüm muḥaşşal irtikāb-ı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B. 15).

‘azīz ol-: [1] Saygın, değerli, itibarlı olmak.

Zelīl olmak Fehīmā Rūm’da biñ vech ile yegdür / Baña lāzım degüldür mülk-i Mısr içre ‘azīz olmak (FKD, G.161, B. 7).

‘azīz-i dehr: [1] Dünyanın ulusu (yüce kişisi).

‘Azīz-i dehr idüp eyle mübārek manşıbın yā Rab / Ola devrinde hep āsūde-dil dünyā vü māfihā (FKD, Kıt'a 15, B. 13).

‘azīz-i Mısr: [1] Mısır'ın azizi || Hz. Yusuf.

‘Azīz-i Mısr kıldı pādīşāh-ı berrü ve’l-baḥreyn / Görüp şāyeste-i ‘izz ü sezā-yı rütbe-i ‘ulyā (FKD, Kıt'a 15, B. 10).

‘azīz-i taḥt-ı Mısr-‘āṭifet: [1] Mısır tahtının yücüsü.

‘Azīz-i taḥt-ı Mısr-‘āṭifet Eyyüb Pāşā kim / Vücūdiyla o zevraḳ beñzerdi taḥt-ı Süleymān’a (FKD, K. 7, B. 17).

‘azm: [1] Kasıt, niyet, karar; gitme, yönelme.

‘Azmüm ol şüre-zemīndür ki serābı cümle / Şu’le olmuş tef-i hürşīd ile sūzān olarak (FKD, K. 16, B. 2).

āzmāyīş eyle-: [1] Tecrübe etmek.

Hemīşe bende eyler āzmāyīş tīr-i müjgānın / Nişān oldı dilüm ol nāvek-i elmās-peykāna (FKD, K. 7, B. 51).

‘azm-i bādū’l-Mısr ol-: [1] Mısır ülkesine gitmek.

Ḥisāb-ı sāl-i tāriḥ-i Fehīm itdi bu mısrā’ ḥaşr / Biñ elli dörde üç tāriḥ oldı ‘azm-i bādū’l-Mısr (FKD, Kıt'a 17, B. 1).

‘azm-i behişt: [1] Cennete gitmek.

Bu dil-i pür-tâb ile **'azm-i behişt** itsem yine / Dûdmân-pîrâ-yı dūzaḥ āh-ı âteşnâkdür (FKD, G.99, B. 3).

'azm-i çemen: [1] Bahçeye gelmek.

Âmâde ṭurur gonca k'ide çāk-i girîbân / Beñzer ki o gül-rû yine **'azm-i çemen** eyler (FKD, G.55, B. 3).

'azm-i pervâz-ı gurûr it-: [1] Gurur uçuşuna çalışmak.

'Azm-i pervâz-ı gurûr itdükçe şahn-ı cilvesi / Evcgâh-ı kibriyâdur şâh-bâz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B. 4).

'azm-i râh id-: [1] Yola koyulmak.

Geh seyl-i pür-ḥabâb gibi **'azm-i râh idüp** / Vādî-neverd-i ḥâne-be-düşân-ı gurbetüz (FKD, G.132, B. 2).

'azm-i 'uqbâ eyle-: [1] Ahirete yönelmek.

'Azm-i 'uqbâ eyleyüp Sulṭân Murâd-ı Cem-ḥaşem / Taht-ı Rûm'a itdi bir şânî-i İskender cülûs (FKD, Kıt'a 10, B. 1).

âzürde: [3] İncinmiş, kırgın.

Küyın ideli ol şanemüñ Ka'be'ye teşbîh / **Âzürdeyüz** âzürde Fehîmâ güneñünden (FKD, G.237, B. 5).

Küyın ideli ol şanemüñ Ka'be'ye teşbîh / **Âzürdeyüz âzürde** Fehîmâ güneñünden (FKD, G.237, B. 5).

Mesîḥâ vaḳtidür gönder nesîm ile demüñ k'olmuş / Semûm-ı āh-ı germümden o gül-ruḥsâre **âzürde** (FKD, G.261, B. 4).

âzürde degül: [1] İncinmemiş.

Degül elmâsdan zaḥm-ı dil-i bî-çâre **âzürde** / Olur mı merhem-i kâfûrdan hiç yara âzürde (FKD, G.261, B. 1).

âzürde eyle-: [1] İncitmek.

Feryâd k'oldı rûzeden ol mertebe za'îf / **Âzürde eyler** oldı girân-bârî-i şevâb (FKD, K. 13, B. 5).

āzürde id-: [1] İncitmek.

Yine pür-yara olur zaḥm-ı tîğüñ şevķına bir dil / İderseñ olmaz ey ḥüni dili biñ päre **āzürde** (FKD, G.261, B. 2).

āzürde ol-: [5] İncinmek, gücenmek.

Ne çār-ābāya incindi ne āhuñdan Fehīm **oldı** / Mevālid-i selāḡ u seb'a-i seyyāre **āzürde** (FKD, G.261, B. 5).

Fehīm efsūs dehr-i dūn degül bākī hemān mest ol / Ğam-ı dil-ber yeter **olma** ğam-ı dehr ile **āzürde** (FKD, Kıt'a 5, B. 1).

Taḥammül eylemez tīr-i nigāh-ı çeşm-i cānāna / Każā zaḥmından ol deñlü dilüm **āzürde olmışdur** (FKD, G.76, B. 2).

Degül elmāsdan zaḥm-ı dil-i bī-çāre āzürde / **Olur** mı merhem-i kāfurdan hīç yara **āzürde** (FKD, G.261, B. 1).

İder evvel kademde cismini fersüde ser-tā-pā / Muğeylāndan **olur** mı 'āşık-ı āvāre **āzürde** (FKD, G.261, B. 3).

B

bāb-ı firāk: [1] Ayrılık kapısı.

Yapar müfettiḥü'l-ebvāb ḥāne-i vaşlı / Açar velīk aña şad-hezār **bāb-ı firāk** (FKD, G. 162, B.5).

bād: [3] Rüzgar.

Dökmede **bāda** āh-ı dil penbe-i şu'lenākini / Oldı şiküfe rīḥte geldi ḥazān-ı bāğ-ı dāğ (FKD, G. 153, B.4).

O ḥükm itdiyse **bāda** āba cārīdür bunuñ ḥükmi / Ki ebrāsā olup şāmil 'umümī luṭfi insāna (FKD, K. 7, B.18).

Geçse ola bāğdan beriyyeye **bād** / Gül-i şad-berg ide muğeylānı (FKD, K. 17, B.74).

bāde: [7]

1. Şarap.

‘Aşkî sâkî ğamzeyi mest-i ħarâb itsek n’ola / Câmî âteş **bâdesi** âteş ‘aceb mey-ħāneyüz (FKD, G. 134, B.2).

Rehne ver esbâbı rind ol geçme zâhid **bâdeden** / Ol sebeble hem ħalâş ol sıķlet-i seccâdeden (FKD, G. 234, B.1).

Sâkî lebüñ ħayâline bir cām şundi kim / Gelmez o **bâdenüñ** mey-i Kevşer ayağına (FKD, G. 252, B.2).

Bir iki kâse **bâde** nüş it tâ / Esb-i ŧab‘uñ ala bu meydânı (FKD, K. 17, B.21).

Bâdedür berg-i lâle-i şādî / **Bâdedür** za‘ferân-ı ħandânî (FKD, K. 17, B.22).

2. Kadeh

Çöz zülfüñi de **bâde** şun öldüm ħumârdan / Pür-ra‘şeyem yeter dilüme iztîrâb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.53).

Bi’llâh **bâde** şun baña sâkî güneħ deme / Ben der isem yeter elüme sen kitâb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.55).

bâde iç-: [1] Şarap içmek.

Şahrâda ğâh dest-be-dest-i niyâz u nâz / Geh ħānesinde **bâde içüp** ħîre-mest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.35).

bâde-ħor: [1] Şarap içen.

Raĝm-ı erbâb-ı riyâ rû-be-reh-i deyr olduķ / **Bâde-ħor** na‘re-zenân leb-be-leb ü dūş-a-dūş (FKD, G. 144, B.17).

bâde-i ‘aks-i leb-i ħür: [1] Huri dudaĝının yansıdığı şarap.

Ben o nâzük-meşrebem kim sâĝar-ı mir’ât-ı dil / **Bâde-i ‘aks-i leb-i ħür** ile itmez imtizâc (FKD, G. 30, B.2).

bâde-i ‘aşķ: [2] Aşk şarabı.

Olmadan âbisten-i ŧıfl-ı mevâlid ümmühât / Tâ ezelden **bâde-i ‘aşķ** ile tev’emdür şarâb (FKD, G. 14, B.2).

Bâde-i ‘aşķuz dil-i Mecnûn’dur peymānemüz / ‘Aķl-ı küll olsa revâdur sâķi-i mey-ħānemüz (FKD, G. 124, B.1).

bāde-i āteş: [1] Kırmızı şarap.

Tābiş-i ‘aşk-ı şū‘le-pāş eyledi mū-be-mū teni / **Bāde-i āteş** ile pür oldı yine ayağ-ı dāğ (FKD, G. 153, B.3).

bāde-i çeşm-i bütān: [1] Güzellerin kanlı gözleri.

Bāde-i çeşm-i bütān cām-ı şarābumdur benüm / Ğamze mey-ğānemde bir mest-i ħarābumdur benüm (FKD, G. 223, B.1).

bāde-i düşīne: [1] Dün geceki şarap.

Derd-i ser verdi ħumār-ı bāde-i bezm-i elest / Luţf idüp sākī yetişdür **bāde-i düşīnemüz** (FKD, G. 125, B.4).

bāde-i ħasret: [1] Özlem şarabı.

Biz ki mest-i neşve-i esrār-ı ħüsn-i dil-berüz / **Bāde-i ħasretle** pürdür sāğar-ı leb-rīzümüz (FKD, G. 130, B.2).

bāde-i ħasret-ħumār: [1] Hasret içkisinin şarabı.

Mest ider bir cām-ı ħayret **bāde-i ħasret-ħumār** / Böyledür mey-ğāne-i nezzāregāh-ı rüy-ı dost (FKD, G. 25, B.3).

bāde-i ħūn: [1] Kan şarabı || Kırmızı şarap.

Bezmğāh-ı ħançer-i ħūn-ğāre itdük zaĥmumuz / **Bāde-i ħūn** ile pür olsun ayağ-ı sīnemüz (FKD, G. 126, B.3).

bāde-i ħūn-ı dil: [1] Gönül kanının şarabı.

Hem **bāde-i ħūn-ı dil** hem nūş-ı şarāb-ı nāz / Çeşmüne ħelāl oldı fetvā-yı maĥabbetle (FKD, G. 266, B.4).

bāde-i kām: [1] Arzu şarabı.

Cām-ı kām-ı ‘āşıkı pür-bāde-i ye’s eylemiş / **Bāde-i kāmıyla** dehri cām-ı leb-rīz eyleyen (FKD, G. 240, B.4).

bāde-i nāz: [2] Naz şarabı.

Meclis-i ‘uşşākda ol meh ki sāğar nūş ider / Çeşm ü ħamze **bāde-i nāzı** ber-ā-ber nūş ider (FKD, G. 52, B.1).

Cām-ı leb-rîz-i eceldür şunduğı ‘uşşāka hep / **Bāde-i nāzi** ki ol çeşm-i sitemger nüş ider (FKD, G. 52, B.2).

bāde-i rüşen: [1] Parlak, temiz şarap.

Ol **bāde-i rüşeni** Fehīm itme telef / Kim encüm ile ḥabābı cenge tuta şaf (FKD, Rübai 29, B.1).

bāde-i şāf: [1] Saf şarap.

Bü'l-heves lebleri şevkıyla içer **bāde-i şāf** / Şu'le-nüşuz bize besdür mey-i bî-ğış āteş (FKD, G. 138, B.3).

bāde-i şāfi: [1] Saf şarap.

Bir sākı-i mehveşden içüp **bāde-i şāfi** / Cām-ı dilüni maṭla'-ı envār-ı şuhūd it (FKD, G. 22, B.2).

bāde-i vuşlat: [1] Kavuşma şarabı.

Girmişem pîreheni içre şanup cāme-i ḥ'āb / Özge mest itdi beni **bāde-i vuşlat** bu gece (FKD, G. 257, B.5).

bāde-i yāqūt-reng: [1] Kızıl şarap.

Müferriḥ **bāde-i yāqūt-reng** itmez beni ḥayrān / Senüñ mest-i mey-i la'l-i leb-i ḥandānuñam sākî (FKD, G. 283, B.2).

bāde-nüş: [2] Şarap içenler.

Mey-ḥāne-i feyz-i 'aşk-ı Ḥaḳ kim / Peyvesteyüz aña **bāde-nüşuz** (FKD, G. 122, B.3).

Çeşmi ki mest-i 'işve-i maḥmūr-ı nāzdur / Ol dem ki bezmi şîve kûrup **bāde-nüş** olur (FKD, G. 88, B.3).

bāde-nüş-ı ḥumār: [1] Baş ağrıtan şarabı içen.

Benem bu mey-kede-i gāmda **bāde-nüş-ı ḥumār** / Ne kām-yāb-ı piyāle ne kām-bîn-i sebū (FKD, G. 247, B.8).

bāde-nüş-ı ḥün-ı dil: [1] Gönül kanının şarabını içen.

Bāde-nüş-ı ḥün-ı dil oldu nigāh-ı gānzeler / Ğirre-mestān-ı cihān-ı fitneye mey-ḥāneyem (FKD, G. 212, B.5).

bāde-perest: [2] Kendini şaraba kaptıran, daima şarap içen (STEINGASS, s.140; SERVET, s.68).

Çeşm-i bütân kim dili kāfir-i mest eyledi / Zümre-i zühhâdı hep **bāde-perest** eyledi (FKD, G. 281, B.1).

Bir nice demler Fehîm **bāde-perest** idi lîk / Kesret-i şugl-ı hevâ sâde-perest eyledi (FKD, G. 281, B.5).

ba'd-ezîn: [2] Bundan sonra.

Oldı dilden mezheb ü 'aql-ı taşarruf ber-çaraf / **Ba'd-ezîn** dīvâne-i 'aşkam tekellûf ber-çaraf (FKD, G. 155, B.1).

'Āşık olurduñ eger görse idüñ sen de sañā / **Ba'd-ezîn** bendeyem ey şāh-ı cihān sañā (FKD, Terkib-bend 3, B.32).

bād-ı āh: [1] Ah rüzgarı.

İtme cem'-i dil-i 'uşşâkı perîşân ey zülf / **Bād-ı āh ile perîşân olacağsın āhîr** (FKD, G. 66, B.8).

bād-ı bahārî: [1] İlbaharın rüzgarı.

Feyyāz o deñlü **bād-ı bahārî** ki cūlaruñ / Her mevci oldı sünbül ü her bir ḥabāb gül (FKD, G. 195, B.6).

bād-ı dāmān-ı āh: [1] Feryadın eteğinin rüzgarı.

Bād-ı dāmān-ı āh ile mihri / Āteş-efrüz u tef ü tâb itdüm (FKD, K. 2, B.3).

bād-ı ḥazān: [2] Sonbahar rüzgarı.

Nesîm-i nev-bahār açar der-i gülzârı ey bülbül / Ne sūd ammâ ki 'unf ile gelür **bād-ı ḥazān** örter (FKD, G. 63, B.4).

Nişân-ı ittiḥād-ı ḥüsn ü dildür / K'olup **bād-ı ḥazandan** gül perîşân (FKD, G. 232, B.3).

bād-ı naḥvet: [1] Gurur rüzgarı.

Bād-ı naḥvetdür ki itmiş baḥr-ı ḥüsnüñ mevcnāk / Ğarḳa-i deryâ-yı ḥişmuñ çîn-i ebrüdur demiş (FKD, G. 143, B.2).

bād-ı nefes: Nefes rüzgarı.

Bād-ı nefesümle zūr-ı seyl-āb-ı sirişk / Ğalţān ider üstüĥ'ānlarum mevc-mişāl (FKD, Rübai 36, B.2).

bād-ı şabā: [7] Tanıklarda daha çok âşıktan sevgiliye haber gönderme aracı olarak anılan sabah vakti esen serin rüzgar.

Ey **bād-ı şabā** ol şeh-i ĥūn-rīze ĥaber vir / Ĥūn-rīzlüĥün gel dil-i nā-çīze ĥaber vir (FKD, G. 67, B.1).

Ey **bād-ı şabā** dūr olalı ĥamzelerinden / Düştüklerümi ĥançer-i ser-tīze ĥaber vir (FKD, G. 67, B.2).

Ey **bād-ı şabā** silsile-cünbāni-i şevķam / Zencīr-i ser-i zūlf-i dil-āvīze ĥaber vir (FKD, G. 67, B.3).

Ey **bād-ı şabā** yāsemin-efşāni-i eşküm / Ĥūy-gerde o gül-berg-i semen-bīze ĥaber vir (FKD, G. 67, B.4).

Ey **bād-ı şabā** bülbül-i güm-lāne Fehīm'ūñ / Āvārelüĥin ol gül-i nev-ĥīze ĥaber vir (FKD, G. 67, B.5).

Ey **bād-ı şabā** zūlfine yārūñ güzer eyle / Ğāĥī dil-i 'uşşāķa belādan ĥaber eyle (FKD, G. 267, B.1).

Düşmek için pāyına gülzārda **bād-ı şabā** / Mestvārī kendüsin üftān ü ĥīzān gösterür (FKD, K. 10, B.19).

bād-ı semüm: [2] Boĥucu, saĥlıksız ve zararlı hava (STEINGASS, s.137).

Būy-ı gül-i ĥulkın şabā itse muĥeylāna 'aţā / Te'sīr-i luţfindan revā **bād-ı semüm** olsa nesīm (FKD, K. 6, B.11).

Zehrede **bād-ı semüm** bergüzār itse güzār / Ger dem-i 'İsī reh-i pūr-teff ü tāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.4).

bād-ı ser-i dāmen: [1] Eteĥin ucunun rüzgarı.

Pūyende-i şahrā-yı dilüz āteş-i 'aşķı / Pūr-şu'le iden **bād-ı ser-i dāmenümüzdür** (FKD, G. 110, B.3).

bād-ı şubĥ-mişāl: [1] Sabah rüzgarı gibi.

Tekellüm itse tebessümle **bād-ı şubh-mişāl** / Letāfetinden alur gülsitān-ı cān vāye (FKD, K. 8, B.25).

bād-ı tūfān-ḥurūş: [1] Tufan coşturan rüzgar. || Âh.

Zībağ-ı baḥr-ı mevc ya‘nī eşk / **Bād-ı tūfān-ḥurūş** ya‘nī āh (FKD, G. 274, B.3).

bādi-i vādi-i cünün: [1] Delilik sahrasının başlangıcı.

Encüm-i şeb-fürüz-ı ‘aql olmuş iken çerāğ-ı dāğ / **Bādi-i vādi-i cünün** oldu baña sürāğ-ı dāğ (FKD, G. 153, B.1).

bādiye-gerd id-: [1] Çölde dolaşan. || Elest meclisindeki insan (Babacan, 2012, s.335).

Germ-i cām olmadın ayırduñ **idüp bādiye-gerd** / Rüz u şeb rīgveş āvāre-i hāmūn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.5).

bādiye-gerdān ol-: [2] Çöllere düşmek.

Geh gerd-şifat **bādiye-gerdān** olduğ / Geh mevc gibi şā‘ir-i ‘ummān olduğ (FKD, Rübai 31, B.1).

Deştde itmedeyem ḥük-m-i hevā ile semā‘ / Gird-bād oldu tenüm **bādiye-gerdān olarak** (FKD, K. 16, B.10).

bādiye-i firḳat: [1] Ayrılık çölü.

Düşdi dil **bādiye-i firḳate** giryān olarak / Ebr-i pür-‘add gibi pey-rev-i efgān olarak (FKD, K. 16, B.1).

bād-pā: [1] Rüzgar gibi hızlı at.

Bād-pā esbāna pā-māl oldu düşmen ‘askeri / Görmemişdür böyle bir tūfān-bādi kavm-ı ‘Ād

ba‘dü’l-ḳatı: [1] Öldürmeden sonra.

Cellād-ı ḳazā degül hemān **ba‘dü’l-ḳatı** / Bī-dāduñdan ider şehīdān feryād (FKD, Rübai 12, B.2).

bāğ: [18] Bahçe.

Lālesi şu‘le güli şu‘le nesīmi şu‘ledür / İtdi **bāğum** perveriş āb ü hevā-yı ḥüy-ı dost (FKD, G. 25, B.6).

Ehl-i ʿaşkı çekdi **bāga** arzū-yı nev-bahār / Oldı zencīr-i cünün gūyā ki cūy-ı nev-bahār (FKD, G. 48, B.1).

Bir **bāgda** kim menzil ide maḥmil-i nālem / Hep beyzā-i murġānı figān-ı ceres eyler (FKD, G. 57, B.5).

Dökse ḥūn-ı germümi **bāg** içre tīg-i ğamzesi / Nār olur güller Fehīmā nārdan şemşīr olur (FKD, G. 86, B.7).

Açılmaz sīnede dil seyr-i gülzār-ı nişāt itmez / Bu **bāguñ** ğoncası meyl-i nesīm-i inbisāt itmez (FKD, G. 118, B.1).

Şükūh-ı ḥüsn ü ḥayā ile **bāgi** eylese gül-geşt / Nihāl-i gül-bün ider şermsār o şūḥa tevāzuʿ (FKD, G. 152, B.3).

Nāz ile olur sāye-nişīn-i güle mihr / Her gül ki ola **bāgda** hem-sāye-i ḥüsünüñ (FKD, G. 181, B.5).

Gör gül-i raʿnāyı kim fikr-i ruḥuñla **bāgda** / Gūş idüp sūzişle nālem oldı bülbüldeñ ḥacīl (FKD, G. 185, B.4).

Degül ğonca bürīde-kelle-i pür-ḥūn-ı bülbüldür / Ki **bāg** içre görüp olmış ruḥ-ı gül-ḥīzūne ḳurbān (FKD, G. 226, B.3).

Olduḳ Fehīm hem-nefes-i zāg-ı bed-nevā / Dehrüñ ne tīre-baḥt ile geldük ki **bāgına** (FKD, G. 252, B.5).

Tā ki āşār-ı temüzī **bāgi** āteşġāḥ ide / Tā ki anda düzahāsā āteş-i mihr iltihāb (FKD, K. 5, B.61).

Bülbülān da güllere sūz-ı nefesle **bāgda** / Nergis-i pür-jāleden biñ çeşm-i giryān gösterür (FKD, K. 10, B.10).

Ḥuffāşveş bu **bāgda** şeb-dostam Fehīm / İftār için o ğonca-gül-i mihr ü meh-cenāb (FKD, K. 13, B.15).

Ḳatresi düşse fi'l-meşel **bāga** / Mihr ide ğonca-i gülistānı (FKD, K. 17, B.25).

Geçse ola **bāgdan** beriyyeye bād / Gül-i şad-berg ide muġeylānı (FKD, K. 17, B.74).

Baḥt-ı siyehüm o **bāga** terbiye-baḥş / Kim olmış aña (FKD, Rübai 56, B.3).

Kūyında bāg-ı fitne güldür / Mirrīḥ olamaz o **bāga** ḥāşāk (FKD, Terci-bend 1, B.62).

Bir **bāga** güzār itse tā-ḥaşr / Būy-ı güli düşmen-i şabādur (FKD, Terci-bend 1, B.110).

bāgbān: [3] Bahçıvan. || Aşık.

Terennüme kımazuz ‘andelīb-i kıuds olsa / Ḥadīka-i edebūñ **bāgbānıyuz** cānā (FKD, G. 8, B.4).

Çözme zülfüñ **bāgbānı** itme sünbülden ḥacīl / Perde-püş itme ruḥuñ kıl bülbüli gülden ḥacīl (FKD, G. 185, B.1).

Bāgbāna sünbüle kıl müjde tā-key şeklini / Kākül-i dil-ber gibi böyle perīşān gösterür (FKD, K. 10, B.15).

bāgbān-ı ğam: [1] Gam, keder bahçıvanı.

Benem ol **bāgbān-ı ğam** ki dāmānum degül ancağ / Girībānum bile çāk oldı dest-i ḥār-ı miḥñetden (FKD, K. 15, B.2).

Bağdād: [2] İslām dünyasının önemli tarih, ilim ve kültür merkezlerinden biri ve bugünkü Irak'ın başşehri.

Mālını yağma idüp Fettāḥ Hān oldı girift / Zor ile **Bağdād'ı** aldı leşker-i Sulṭān Murād (FKD, Kıt'a 8, B.18).

Sāl-i ‘azm-i ceng ü fetḥe didiler tārīḥ için / Cebr ile **Bağdād'ı** aldı ehl-i Rüm'üñ serveri (FKD, Kıt'a 9, B.10).

bāğ-ı āşüb: [1] Kargaşa bahçesi.

Kākülün ey gül-i şad-berg-i gülistān-ı fiten / **Bāğ-ı āşübda** biñ dānelü bir sünbüldür (FKD, G. 101, B.2).

bāğ-ı ‘ays ü ‘işret: [1] Eğlence ve mutluluk bahçesi.

Benem ol ḥār-ḥār-endüz-ı miḥnet rüz-ı fıtratden / Ki gül-çīn olmadum göñlümce **bāğ-ı ‘ays ü ‘işretten** (FKD, K. 15, B.1).

bāğ-ı bī-ḥazān: [1] Sonbaharsız bahçe.

Besdür Fehīm faqr baña **bāğ-ı bī-ḥazān** / Gül-gonca-i dü-rüze-i cāha ne i‘tibār (FKD, G. 45, B.7).

bāğ-ı cihān: [3] Dünya bahçesi.

Egerçi hānde-rīzem gül gibi **bāğ-1 cihān** içre / Benümçün girye eyler ebr-i bārān çeşm-i pür-
hūn hem (FKD, G. 201, B.4).

Beni pertev gibi **bāğ-1 cihānda** h̄ār ider ‘ālem / Gül-i hūrşīd de olsam enīs-i h̄ār ider ‘ālem
(FKD, G. 202, B.1).

Kām-düşmen bülbül-i āşüfte-mağzam ye’s dost / Olmadum **bāğ-1 cihānda** hoş-dimāğ-ı arzū
(FKD, G. 248, B.2).

bāğ-1 çihre: [1] Yüz bahçesi.

Hazān-ı zerdī-i gam **bāğ-1 çihremüñ** gülidür / Bahār-ı gülşen-i şādīye faşl-ı bāhūram (FKD,
K. 14, B.24).

bāğ-1 dehr: [2] Dünya bahçesi. || Hayat.

‘Andelīb-i gülşen-i tecrīd **bāğ-1 dehrde** / Vuşlat-ı gül zevkını faşl-ı hazānından bilür (FKD, G.
112, B.6).

Bu **bāğ-1 dehr** zülfünden olmuşdur senüñ şāyī‘ / Nesīm-i sünbülüstān ‘ıtr-sāy-ı müşk-bīz
olmak (FKD, G. 161, B.5).

bāğ-1 düzaḥ: [1] Cehennem bahçesi.

Eylesem bu ten-i pür-dāğ ile gül-geşt-i behişt / **Bāğ-1 düzaḥ** gibi hep lāleleri aḥker olur
(FKD, G. 84, B.5).

bāğ-1 fitne: [1] Bozgunculuk bahçesi.

Kūyında **bāğ-1 fitne** güldür / Mirrīḥ olamaz o bāğa h̄āşāk (FKD, Terci-bend 1, B.62).

bāğ-1 gam: [2] Gam bahçesi.

Naḥl-i āhum ki odur **bāğ-1 gama** āteş-i berg / Şem‘veş berg-i güli şu‘le-beri aḥker olur (FKD,
G. 84, B.4).

Zülfinde dūd-ı āha olup pīç ü tāb-baḥş / Sünbüllerini **bāğ-1 gamuñ** derhem eyledük (FKD, G.
173, B.2).

bāğ-1 ḥüsn: [2] Güzellik bahçesi.

Bāğ-1 ḥüsni olmadan şād-āb āb-ı bādeden / ‘Arızın gül-rīz ider cānāne tāb-ı bādeden (FKD,
G. 233, B.1).

Bāğ-ı hüsnüz sūde-i hürşiddendür hākūmüz / Hep şu^{‘ā}-ı çeşm-i hasretdür has u haşākūmüz
(FKD, G. 128, B.1).

bāğ-ı huṭūṭ: [1] Kaleme alınanların bahçesi || Yazılan, söylenilen sözlerin güzelliği.

Feyzini **bāğ-ı huṭūṭa** kilik-i ‘anber-bāruñ / Gülşen-i ‘ālemde ne sünbül ne reyḥān gösterür
(FKD, K. 10, B.36).

bāğ-ı ma‘nā: [1] Anlam bahçesi.

Luṭf-ı ṭab‘um ki **bāğ-ı ma‘nādur** / Nuṭkıdur ‘andelīb-i nālānī (FKD, K. 17, B.73).

bāğ-ı ruḥ: [2] Yanak bahçesi.

Pervāz idemem **bāğ-ı ruḥa** bīm-i ḥayādan / Murğ-ı naẓar-ı ‘āşıkam ammā ki perüm yok
(FKD, G. 166, B.2).

Pertev-i mihr-i ‘arızı terbiye-baḥş ise olur / **Bāğ-ı ruḥında** ḥod-be-ḥod sebze-miṣāl reste ḥaṭ
(FKD, G. 148, B.4).

bāğ-ı ṭab‘: [1] Yaratılışın bahçesi.

Bāğ-ı ṭab‘umdan Fehīm esse gülistāna nesīm / Her güli āteş-zebān bir şā‘ir-i mümṭāz olur
(FKD, G. 89, B.7).

bāğ-ı tecerrüd: [1] Dünyanın her şeyinden arınmış bahçe.

Elvān-neğam ol **bāğ-ı tecerrüde** Fehīm / Bülbül gibi her perdeden āheng-i sürüd it (FKD, G. 22, B.5).

bağır: [1] Ciger, göğüs, gönül.

Gerçi ben ser-ḥoşı ‘aşkuñla şarāb itmez idüñ / Āteş-i cevr ile **bağırında** kebāb itmez idüñ
(FKD, Terkib-bend 3, B.16).

bağışla-: [2] Affetmek.

Bağışla devr-i gāmzeñde günāhın / Ki çokdur fitnede taḫşīr-i Mirrīḥ (FKD, G. 36, B.6).

Sī-rūze ‘ömrüm it aña her yıl fedā Ḥudā / Tek rüzesin **bağışla** du‘ām eyle müstecāb (FKD, K. 13, B.17).

bahār: [5] Kışla yaz arasındaki mevsim. 22 Mart'la 21 Haziran arası. İlkyaz.

Bahār olsa yine sāķī mey-i mu'ciz-nümün olsa / Şarāb-ı şu'le-reng ü cām-ı şāf-ı āb-gün olsa (FKD, G. 256, B.1).

Ben ki pejmürde-i aşķam ne **bahār** u ne ḥazān / Merd-i mecnūn elem-i seng nedür bilmez hīç (FKD, G. 31, B.7).

Der Fehīmā ki benüm dāğ-ı cünün tācumdur / İdüñ ibrām **bahār** oldı ki ḥālā geysün (FKD, G. 246, B.6).

Īyd ola hem böyle dil-ber bā-ḥuşuş evvel bahār / Kim bu mevsimdir ki dīdārın cüvānān gösterür (FKD, K. 10, B.7).

Za'ferān itmiş derūn-ı ḡoncada muzmer **bahār** / Çihresin güller anuñçün surḡ u ḥandān gösterür (FKD, K. 10, B.11).

bahār ol-: [1] Baharın gelmesi.

Bahār oldı yine āheng-i nev-rūz eylesün bülbül / Nevā-yı germ ile 'uşşāķı pür-süz eylesün bülbül (FKD, G. 192, B.1).

bahār-ı ḡülşen-i şādī: [1] Mutluluk bahçesinin baharı.

Ḥazān-ı zerdī-i ḡam bāğ-ı çihremüñ ḡülidür / **Bahār-ı ḡülşen-i şādīye** faşl-ı bāḡūrām (FKD, K. 14, B.24).

bahār-ı ḡüsn: [1] Güzellik baharı.

Bahār-ı ḡüsne ḡüy-ı dāne dānedür bā'is / Cemāl-i ḡülşene āb-ı revānedür bā'is (FKD, G. 28, B.1).

bahār-ı ümīd: [1] Umudun yeşermesi.

Bilmem nedür **bahār-ı ümīd** ü ḥazān-ı ye's / Birdür yanumda mevsim-i kām u zamān-ı ye's (FKD, G. 136, B.1).

baḡr: [5] Deniz.

Görse nazmumda Fehīm aḡter-i nuḡķum kızarup / Tābiş-i şerm ile **baḡruñ** ḡüheri aḡker olur (FKD, G. 84, B.6).

Mihr ü mehle çarḡ-ı mīnā-fām bir **baḡr** oldı kim / İki nīlüfer virür ol baḡr-ı aḡdar rüz u şeb (FKD, K. 1, B.16).

Münkesif zāhir olur ger **baħra** düşse ‘aks-i mihr / Ol kadar gerd-i kederden tīre vü tār oldu āb (FKD, K. 5, B.12).

Meger deryā-yı āteşdür ki oldu şu‘leden mevci / Felekler döndi ol **baħruñ** içinde şāh-ı mercāna (FKD, K. 7, B.26).

Dest-i ṭab‘ı baħr u kân verse görünmez çeşmine / Bu ‘aṭāyı ‘āleme ne **baħr** u ne kân gösterür (FKD, K. 10, B.22).

baħr u ber-i ‘ālem: [1] Dünyanın kara ve denizi.

Baħr u ber-i ‘ālem yed-i bennā-yı қaderde / Pes-mānde olan fazla-i āb u gilümüzdür (FKD, G. 109, B.3).

baħr u kân: [3] Dünya nimetleri.

Dest-i ṭab‘ı **baħr u kân** verse görünmez çeşmine / Bu ‘aṭāyı ‘āleme ne baħr u ne kân gösterür (FKD, K. 10, B.22).

Baħr u kân iki gedāsıdur ki dā‘im añlara / Baħr u kânı dest ü ṭab‘ı luṭf u iḥsān gösterür (FKD, K. 10, B.23).

Baħr u kân iki gedāsıdur ki dā‘im añlara / **Baħr u kânı** dest ü ṭab‘ı luṭf u iḥsān gösterür (FKD, K. 10, B.23).

baħr u kân ver-: [1] Dünyayı vermek. || Çokça cömertlik yapmak.

Dest-i ṭab‘ı **baħr u kân verse** görünmez çeşmine / Bu ‘aṭāyı ‘āleme ne baħr u ne kân gösterür (FKD, K. 10, B.22).

baħrī: [1] Balık.

Olup āteşkede Nīl ü semender oldu **baħrīler** / Hevāyīler hevāyı eyledi pür-şem‘ ü pervāne (FKD, K. 7, B.27).

baħr-ı ‘adem: [1] Yokluk denizi.

Olmaya āb u tābda hem-ser-i gevher-i Fehīm / **Baħr-ı ‘ademde** beslese nice güher bu nüh-şadef (FKD, G. 156, B.5).

baħr-ı aḥdar: [1] Gökyüzü (SERVET, s.55).

Mihr ü mehle çarḥ-ı mīnā-fām bir baħr oldu kim / İki nīlüfer virür ol **baħr-ı aḥdar** rüz u şeb (FKD, K. 1, B.16).

baħr-ı aşk: [3] Aşk denizi || Gönül.

Baħr-ı aşk içre benem şimdi re'îsü'l-‘uşşâk / ‘Ademe gitmege tûfân-ı ğam eyyâmumdur (FKD, K. 12, B.13).

Serâb itdi beni **baħr-ı aşka** itmedi ğarķ / Bu şûrezârda Mecnûn-ı cism-i maħrûram (FKD, K. 14, B.41).

Baħr-ı aşkam pertev-i dîdâr-ı ħüsne nâzıram / Mihr ile meh merdüm-i çeşm-i ħabâbumdur benüm (FKD, G. 223, B.3).

baħr-ı belâ: [1] Felaket denizi.

Hele ben uğramadum ‘aşk gibi gird-âba / Mevcveş gerçi ki şad **baħr-ı belâdan** geçdüm (FKD, G. 218, B.8).

baħr-ı bî-pâyân: [1] Uçsuz bucaksız deniz.

Maħabbet lüccesi dirler ki tâ ħarındadur sâhil / Gönül kim zevraķın bir **baħr-ı bî-pâyâna** şalmışdur (FKD, G. 75, B.5).

baħr-ı ğam: [1] Dert, keder denizi.

Baħr-ı ğama âşinâ olan ğavvâsâ / Deryâda olur şadef egerçi peydâ (FKD, Rûbai 2, B.1).

baħr-ı ħüs: [1] Güzellik denizi.

Bâd-ı naħvetdür ki itmiş **baħr-ı ħüsünüñ** mevcnâk / Ğarķa-i deryâ-yı ħışmuñ çîn-i ebrüdur demiş (FKD, G. 143, B.2).

baħr-ı ihsân: [2] Cömertlik denizi.

Sikenderveş kesüp ol seddi tûfân şaldı Mışr içre / Cihân Ķaydâfaveş ğarķ oldu lîkin **baħr-ı ihsâna** (FKD, K. 7, B.19).

Baħr-ı ihsânından alsa mâye ger ebr-i matar / ‘Âleme her ħaçresi tekrâr tûfân gösterür (FKD, K. 10, B.32).

baħr-ı luţf: [1] İhsan, iyilik denizi.

Seyr iden keff-i direm-pâşında engüştin şanur / Mâhî-i sîm itdi **baħr-ı luţfi** pür-mevc ü ħabâb (FKD, K. 5, B.33).

baħr-1 melāħat: [1] Güzellik denizi.

Seyr iden rüy-ı ʿaraķnāk-i ħayā-perverüni / Fehm ider **baħr-1 melāħatda** nedür gevher-i nāz (FKD, G. 115, B.5).

baħr-1 mevc-zen-i bī-subūt: [1] Durmadan dalga vuran deniz. || Kanun üzerinde çalgıcının hızlı el hareketleri.

Ĥar-çengdür velī ħarekātında var nemek / Ķānūn ki **baħr-1 mevc-zen-i bī-subūtudur** (FKD, G. 70, B.4).

baħr-1 nazm: [1] Şiir denizi.

Şūħ-ı lāʿl-i noķtasın seyr itdi **baħr-1 nazmumuñi** / Ĥacletinden döndi mercān rīzeye dürr-i ħoş-āb (FKD, K. 5, B.58).

baħr-1 pür-ħabāb: [1] Köpük dolu deniz.

Şīşe-ħāne zann ider ehl-i başiret şübhesüz / Ķızdı tāb-ı mihrden ol deñlü **baħr-1 pür-ħabāb** (FKD, K. 5, B.5).

baħr-1 pür-şūr: [1] Tuz dolu deniz.

Dilüm ki şalup vücūd içre noķta-i ʿaşķum / Ķariķ-i kaķre olan ħurfa **baħr-1 pür-şūram** (FKD, K. 14, B.42).

baħr-1 sīm-āb-ı cünūn: [1] Delilik cıvasının denizi.

Baħr-1 sīm-āb-ı cünūn oldı ser-i zülfinde dil / Raʿşe der-zencīr-i mevc-i ıztırābumdur benüm (FKD, G. 223, B.5).

baħr-1 şiʿr: [1] Şiir denizi.

Oldı her noķta **baħr-1 şiʿrümde** / Ķıbta-i yādigār-ı ʿummānī (FKD, K. 17, B.35).

baħr-1 ħab: [1] Yaradılış, mizaç denizi.

Geldükçe ħurūşa **baħr-1 ħabʿum** / Deryā deryā güher-nisāram (FKD, Terķib-bend 2, B.75).

Baħr-i ʿUmmān: [1] Umman denizi.

O deñlü oldı bālīde ki sıgmaz oldı zarfına / Dırāz itdi zebān-ı ħaʿmı āħir **Baħr-i ʿUmmān'a** (FKD, K. 7, B.14).

baħr-ser-māye: [1] Denizler kadar zengin.

Kerīm-ṭab^c u seħākār u āfitāb-nihād / Seħāb-dest ü şadef-keff ü **baħr-ser-māye** (FKD, K. 8, B.12).

baħş it-: [4] Söz etmek, konuşmak.

Göñül **k'ider** leb-i cānān-ı pür-‘itāb ile **baħş** / O teng-ħavşaladur k'eyleye şarāb ile **baħş** (FKD, G. 26, B.1).

Sirişk-i tıfl-ı yetīmem ki olmazam maķbūl / Fünūn-ı giryede **itsem** eger seħāb ile **baħş** (FKD, G. 26, B.2).

Yeter Fehīm yeter derd-i ser ħāmūş ħāmūş / **İder** mi ‘ārif-i bi’llāh şeyḫ ü şāb ile **baħş** (FKD, G. 26, B.5).

Dil ü cān almada çeşm ü nigeħi **baħş itse** / Çeşm-i fettānuñ olurdı müje cānib-dārı (FKD, G. 277, B.3).

baħş eyle-: [3] Konuşmak, münazara etmek.

Göñül k'ider leb-i cānān-ı pür-‘itāb ile **baħş** / O teng-ħavşaladur **k'eyleye** şarāb ile **baħş** (FKD, G. 26, B.1).

Ĥarāb-ı kişver-i faķram ki lāne-i cuġdı / Revādur **eylese** mülk-i Ferāsiyāb ile **baħş** (FKD, G. 26, B.3).

Kitāb mülzemi-i müdde‘īye şāhiddür / Ki müsta‘idd-i ezel **eylemez** kitāb ile **baħş** (FKD, G. 26, B.4).

baħş-ı āteş: [1] Ateş talih.

Eşk-i germüm ki ola kevkebe **baħş-ı āteş** / Aĥkeri şu‘le-i ser-keş şereri aĥker olur (FKD, G. 84, B.2).

baħş-ı cennet id-: [1] Cenneti baġışlamak.

İblīs’e **baħş-ı cennet ider** saña dāne yoķ / Ādem bu ķavmden nice itmez şikāyeti (FKD, Terķib-bend 1, B.19).

baħş-i nāz id-: [1] Sevgilinin âşığa nazlanmasının âşık için bir hediye, baġış olması.

Sen **baħş-i nāz iderken** ey şeh / Degmiş bu cāna meger teġāfūl (FKD, Terķib-bend 2, B.31).

baht: [18] Talih, kısmet

Olmaz Fehīm o ğonca-i ğül-pīrehenle vaşl / **Baht** eylemezse hırķa-i peşmīneden cüdā (FKD, G. 2, B.5).

Ben siyeh-rūz ki bu **baht** ile pervāne olam / Şem‘i hūrşīd ziyā-düşmen olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.4).

İder mi **bahtumuzu** Hāk qarīn-i mihr-i ümīd / Olur mı tālī‘ümüz maħrem-i ħarīm-i murād (FKD, G. 39, B.2).

Mişāl-i zūlf-i bütān fark-ı şehde **bahtumdan** / Olurdı sāye-i bāl ü per-i hümā zencīr (FKD, G. 65, B.7).

Yūsufveş itdi **baht** bizi Mışr‘da esīr / Ħayrān-nişīn-i ğüşe-i zindān-ı ğurbetüz (FKD, G. 132, B.4).

Bir **bahta** mālīkem ki eger itse nā-murād / Eyler hezār-bār dili imtinān-ı ye’s (FKD, G. 136, B.6).

Ne **bahtdur** ki Fehīm olsa ger belāğat-dost / Olurlar ehl-i dilān-ı zamān suħan-düşmen (FKD, G. 239, B.7).

Kāfūr-mizāc itdi beni **baht** o ķadar kim / Feyz-i nefesüm şu‘leyi tekrār ħas eyler (FKD, G. 57, B.3).

Pervāne idüp yaķsa da şem‘e beni **bahtum** / Ħākisterümi zīnet-i perr-i meges eyler (FKD, G. 57, B.4).

İtse **bahtum** bir mehe ta‘līm-i āşüb u fiten / Yalınız baña belā olmaz belā-yı şehr olur (FKD, G. 85, B.2).

Bahtumuz ħ‘āb içre olsun tā-ķiyām-ı şubħ-ı ħaşr / Pās-bān-ı dil yeter bu nāle-i şeb-ħīzümüz (FKD, G. 130, B.4).

Velī hūşyār ü bā-‘aķlam ne çāre / Eĝer bu **baht** ile dīvāne olsam (FKD, G. 199, B.2).

Dīdeme intihāb-i bī-dārī / **Bahtuma** intihāb-ı ħāb itdüm (FKD, K. 2, B.15).

‘Ātıfet-kārā ‘aceb āyīnedür **bahtum** benüm / Şāhid-i ümmīdi benden rūy-ı ğerdān ğösterür (FKD, K. 10, B.37).

Olursa **bahtum** eger nāħudā-yı zevraķ-ı mihr / Yine ğarīķ-i siyeh-baħr-ı şām-ı deycūram (FKD, K. 14, B.16).

Vaṭanda çekdigüm şad-güne kürbet idi ey **baḥt** / Zihī himmet ki itdün vāyedār ālām-ı ğurbetden (FKD, K. 15, B.26).

Bilür nā-mahrem-i şādīdür anuñçün ider **baḥtum** / ‘arūsāsā dilüñ dā’im niḳābın gerd-i külfetden (FKD, K. 15, B.25).

Cāy ideli cevfini süveydā / **Baḥtum** felek aḥteri Zuḥāl’dür (FKD, Terci-bend 1, B.80).

baḥt-1 ‘anūd: [1] İnatçı talih.

Ḥ’āb-ı ‘ademden açdı gözin ḥastegān-ı ḥāk / **Baḥt-1 ‘anūdum** olmaya bī-dār tā-be-key (FKD, G. 292, B.3).

baḥt-1 bed-şüm: [1] Kötü talih.

Yā Rab eyle **baḥt-1 bed-şümdan** ḥalāş / Ya kıl beni helāk ya it Rüm’dan ḥalāş (FKD, Terki-bend 1, B.16).

baḥt-1 siyāh: [1] Kötü talih, kara yazı.

Sen eyledüñ bu cevri ey meh / Ey **baḥt-1 siyāh** hep sen itdün (FKD, Terki-bend 2, B.46).

baḥt-1 siyāh-1 ‘aşık: [1] Âşığın kara talihi.

Kim fitnesiyle eyler mihr ü mehi siyeh-pūş / **Baḥt-1 siyāh-1 ‘aşık** ḥaṭṭ-ı siyāh-ı dil-ber (FKD, G. 50, B.2).

baḥt-1 siyeh: [2] Kara bahtlı, şanssız.

Ol māh idüm mihr idi eflāküm eyledi / Zıll-ı zemīnde baḥt-1 siyeh tīregün beni (FKD, Terki-bend 1, B.46).

Baḥt-1 siyehüm o bāğa terbiye-baḥş / Kim olmuş aña (FKD, Rübai 56, B.3).

baḥt-1 vaj-gün: [1] Tersine dönen talih.

Müsā’id olsa dil-ber çok görüp ber-‘aks ider devrān / Sa‘ādet görmesün gerdün-ı dūn u **baḥt-1 vaj-gün** hem (FKD, G. 201, B.2).

baḥti vārūn olanıñ sa‘yi de meşkür olmaz. [1] Talihi dilsiz olanın çabalaması bile beğenilmez.

Sa‘y ile rūḥ da ĩcād iderseñ meselā / **Baḥti vārūn olanıñ sa‘yi de meşkür olmaz** (FKD, Kıt’a 1, B.2).

bā-ḥuṣūṣ: [2] Özellikle.

Ancak olur feyz ise kim aç a gül-ruḥleri / Şoñra gele **bā-ḥuṣūṣ** mevsim-i bāḥūrdan (FKD, G. 231, B.2).

Āyd ola hem böyle dil-ber **bā-ḥuṣūṣ** evvel bahār / Kim bu mevsimdir ki dīdārın cūvānān gösterür (FKD, K. 10, B.7).

bā'īd: [1] Uzak olan.

Vaqt-i ḥayāda rūyuña baḡsun gören **bā'īd** / Gül-berg-i şu'le olduḡını şeb-nem-āşinā (FKD, G. 10, B.3).

bā'īs: [11] Sebep olan.

Bahār-i ḥüsn-e ḥūy-ı dāne dānedür **bā'īs** / Cemāl-i gülşene āb-ı revānedür **bā'īs** (FKD, G. 28, B.1).

Bahār-i ḥüsn-e ḥūy-ı dāne dānedür **bā'īs** / Cemāl-i gülşene āb-ı revānedür **bā'īs** (FKD, G. 28, B.1).

Derūnı olmasa mir'āt-ı ḥüsn-i sākī-i 'aşḡ / Şafā-yı cām-ı meye şofiyā nedür **bā'īs** (FKD, G. 28, B.2).

Sebeb ol āfet imiş dehre şalmaḡa fitne / Kıyāsī derdi cihān kim zemānedür **bā'īs** (FKD, G. 28, B.3).

Hemīşe bī-dil ü dīnem cūnūn u küfrūme hep / O çeşm-i bī-bedel ü bī-bahānedür **bā'īs** (FKD, G. 28, B.4).

Ne çeşm-i pūr-nem-i 'ummān ne ebr-i nīsānuz / Bu cūş-ı eşke o dürr-i yegānedür **bā'īs** (FKD, G. 28, B.5).

Mūdām āh u figān olmaḡa terennūm-i dil / Nevā-yı muṭrıb-ı ḥūnīn-terānedür **bā'īs** (FKD, G. 28, B.6).

Fehīm'i itmege i'cāz-ı naẓm ile mümtāz / O pūr-fūsūn nigeḡ-i şā'irānedür **bā'īs** (FKD, G. 28, B.7).

Ey ḡamzelerūñ ḡükm-i ḡazāya **bā'īs** / V'ey ṭurralaruñ yine belāya **bā'īs** (FKD, Rūbai 7, B.1).

Ey ḡamzelerūñ ḡükm-i ḡazāya **bā'īs** / V'ey ṭurralaruñ yine belāya **bā'īs** (FKD, Rūbai 7, B.1).

Bā'is nedür ey fenn-i hıredde kâmil / Hâll olmaz ise bu 'uğde-i dil müşkil (FKD, Rübai 39, B.1).

bā'is ol-: [8] Sebep olmak.

Egerçi nâzına yârüñ niyâz **olur bā'is** / Niyâz-ı 'âşıka da luğf-ı nâz olur bā'is (FKD, G. 27, B.1).

Egerçi nâzına yârüñ niyâz olur bā'is / Niyâz-ı 'âşıka da luğf-ı nâz **olur bā'is** (FKD, G. 27, B.1).

Dil eylese n'ola Manşür-bâr sırrımı fâş / Vişâl-i dosta çün keşf-i râz **olur bā'is** (FKD, G. 27, B.2).

Nedîm-i bezm-i belâ olmağa dil-i nâlân / O muğrib-ı nıgeh ü 'işve-sâz **olur bā'is** (FKD, G. 27, B.3).

Cihâni eylemege böyle 'âşıq-ı mağzûn / O çeşm-i dil-şiken ü dil-nevâz **olur bā'is** (FKD, G. 27, B.4).

Hemîşe olmağa rüsvâ-yı kûy-ı 'aşk Fehîm / O yâr-ı şîveger ü 'işve-bâz **olur bā'is** (FKD, G. 27, B.5).

Bā'is olmuş nice biñ fitnenüñ âsâyişine / Sâye-i çurrasına nağl-i ser-efrâzına bağ (FKD, G. 160, B.3).

'Aşkuñda senüñ cevri ile belâ çekmez idüm / Hep dildür **olan** bu mübtelâya **bā'is** (FKD, Rübai 7, B.2).

bā'is-i ârâm: [1] Rahatlık sebebi.

Didi kim tâ bu kadar muğtaribü'l-hâl olma / İztirâbı ki anuñ **bā'is-i ârâmundur** (FKD, K. 12, B.24).

bā'is-i 'azâb-ı firâk: [1] Ayrılık acısının sebebi.

Firâk gerçi beni yağdı ben de âhumla / Hemîşe olmadayam **bā'is-i 'azâb-ı firâk** (FKD, G. 162, B.6).

bā'is-i cüşiş-i tûfân: [1] Tufanın coşmasına sebep.

Çeşmüme gelmeden ey kaçra-i eşk itme huruş / **Bā'is-i cüşiş-i tûfân olacağsın âhir** (FKD, G. 66, B.11).

bā'is-i efgān u feryād: [1] Feryat figana sebep olma.

Ey gānzeleri **bā'is-i efgān u feryād** / Destūñden ider ḥançer-i bürrān feryād (FKD, Rübai 12, B.1).

bā'is-i farṭ-ı imtiyāz: [1] Seçkinliğin artmasının sebebi.

N'ola bī-nām u bī-niṣān olsam / **Bā'is-i farṭ-ı imtiyāzumdur** (FKD, G. 71, B.6).

bā'is-i fitne: [1] Fitne sebebi.

Ġanzeler eyler iken itse tebessüm gāhī / **Bā'is-i fitne** vü hem fitne-niṣān olsa güzel (FKD, G. 184, B.2).

bā'is-i ḥandāni-i Ya'kūb: [1] Hz. Yakup'un gülüşüne sebep.

Ben o giryān Yūsuf-ı güm-geşteyem maḥbūs-ı çāh / Kim firāḳum **bā'is-i ḥandāni-i Ya'kūb**'dur (FKD, G. 69, B.5).

bā'is-i her belā: [1] Her felaketin sebebi.

Tiğ ü tīr-i ḳazā nigāhuñdur / **Bā'is-i her belā** nigāhuñdur (FKD, G. 72, B.1).

bā'is-i hicrān: [1] Ayrılık sebebi.

Merhem aña **bā'is-i hicrān** olur / Zaḥm-ı dilüm 'āşıḳ-ı nāsūrdur (FKD, G. 74, B.7).

bā'is-i ibrām-ı tālib: [1] İsteyenin canının sıkılmasına yol açan.

Cevāb-ı len terānī **bā'is-i ibrām-ı tālibdür** / Fehīmāsā ne çāre gayrı bilmez mültemes 'āşıḳ (FKD, G. 164, B.5).

bā'is-i pestī: [1] Alçaklığın sebebi.

Ḥāk itse Fehīmā'yı ne ḡam pertev-i ḥüsnüñ / Ḥürşīd olur sāyeye çün **bā'is-i pestī** (FKD, G. 290, B.5).

bā'is-i raḥmet-i şeh: [1] Padişahın affetmesine vesile.

Ben ne ḥākem ne gedāyam ki edem medḥüñi līk / **Bā'is-i raḥmet-i şehdür** ki ede bende günāh (FKD, K. 9, B.16).

bā'is-i şad-nevha: [1] Yüzlerce inleyiş sebebi.

‘Aşıkam ammā baña bu kāviş-i nağmeñ / **Bā'is-i şad-nevha** vü figān-ı hazīndür (FKD, G. 105, B.5).

bā'is-i şad-şür: [1] Yüzlerce gürültüye sebep.

Gerçi hat geldi müje **bā'is-i şad-şür** henüz / Oldı ma'zül ol şeh leşkeri mağrūr henüz (FKD, G. 120, B.1).

bā'is-i te'sir-i Mirrih: [1] Merih'in etkilemesine neden olan.

Olur ey gamzesi şemşir-i Mirrih / Nigāhuñ **bā'is-i te'sir-i Mirrih** (FKD, G. 36, B.1).

bā'is-i zevk-ı mülakāt-ı leb: [1] Dudağa ulaşmanın zevkinin sebebi.

Olmasaydı **bā'is-i zevk-ı mülakāt-ı lebün** / İmtizāc itmezdi meyle sāgar-ı nāzük-mizāc (FKD, G. 29, B.3).

bā'is-i zulmet-i şehāb: [1] Bulutların karanlığına sebep.

Öyle bed-ahterem ki mihr ü mehi / **Bā'is-i zulmet-i şehāb** itdüm (FKD, K. 2, B.5).

bak-: [41] Gözleri bir şey üzerine çevirip dikkatlice incelemek.

Vakt-i hayāda rüyuña **baksun** gören ba'īd / Gül-berg-i şu'le olduğımı şeb-nem-āşinā (FKD, G. 10, B.3).

Āteş-ruhumı şu'le-fürüz-ı gazāb itdün / Ey dil saña kim derdi **bakub** rüyına āh it (FKD, G. 23, B.2).

Hüsni bir mertebe kim āyīneye **baksa** eger / Görinür cevher-i āyīne aña tire-nihād (FKD, G. 38, B.9).

Hürşide **bakarsam** görünür çeşmüme sāye / Yā Rab ne 'aceb hālet imiş firkat-i dīdār (FKD, G. 47, B.7).

Ger āyīneye **baksam** olur mäh ya hürşid / Ol mertebe naqş oldı dile şüret-i dīdār (FKD, G. 47, B.3).

Ġamzeñe tākāt getürmez **bakmağa** cellād-ı çarh / Bīm-i şemşir-i nigāhuñdan kazā bī-tāb olur (FKD, G. 79, B.2).

H̄'ār **bakma** dile berķ-efgen-i şad-ħırmendür / Kemterīn toħm-ı şerārın eşeri aħker olur (FKD, G. 84, B.3).

Mihr-i ruħsārın şafaķ-gün itmesün táb-ı nigāh / **Bakmañuz** ol āfitāb-ı 'ıšetüm maħcürdur (FKD, G. 69, B.2).

Āyīneye çok **bakma** olur gözüne çün mihr / İfrāt ile ħürşide nazar itme zarardur (FKD, G. 106, B.7).

Levh-i çeşminde muşavver olsa **bakmaz** Yūsuf'a / Şehr-i ħüsn içre iden bir kez temāşā-yı laťif (FKD, G. 157, B.4).

Ma'ni-i mu'ciz-i Mūsā'yı temāşā eyle / Zülf-i ħam-der-ħamına çeşm-i füsün-sāzına **bak** (FKD, G. 160, B.4).

Gül-i ħürşide bülbüldür çerāğ-ı ħüsne pervāne / Dil-i dīvāneme **bak** görmedünse bü'l-heves 'āşık (FKD, G. 164, B.3).

Kemān-ı ebrü-yı cānāna **bak** fesāneyi ķo / Dilīr imiş tūtalum Rüstem'ün nesin gördük (FKD, G. 174, B.3).

Āyīneye **bakdukça** olur sāğar-ı pür-ħün / Ĥün-ħ'ārelige olalı mutād nigāhuñ (FKD, G. 176, B.5).

Ĥayādan gerçi sen **bakmazsın** ammā çeşm-i 'uşşāķı / Tecellīzār kıldı āteş-i ħüsn-i şerer-rīzūñ (FKD, G. 183, B.5).

Ĥüsüne **bakmaz** şarāb-ı ħayreti nüş itmeyen / Çeşmüne hem-meşreb olmaz 'aşķı bī-ħüş itmeyen (FKD, G. 241, B.1).

Çeşmüñ ki ider ġamzeñi de ħavf ile lertzān / Āyīneye **bakma** ħazer eyle ħazer eyle (FKD, G. 267, B.8).

Mir'āta **bakup** eyleme āşūbı ziyāde / Bir şaff-ı siyeh-fitne yeter iki şaf itme (FKD, G. 268, B.2).

Kendüñ itmezsin taħammül hecrüñe 'āşık degül / Gör nice bī-tāb olursun **bakmasañ** āyīneye (FKD, G. 272, B.2).

Bakmaz ruħ-ı āyīneye ifrāt-ı ħayādan / 'uşşāķdaki ħasret-i dīdārı ne bilsün (FKD, K. 4, B.14).

Göñül ki bend ola bir sünbül-i semen-sāya / Güşāde-ťab' olamaz bakşa verd-i ra'nāya (FKD, K. 8, B.22).

Åh şad-åh ki **bakmaz** saña toyınca Fehîm / Havf eder havf ki agyâr ola nâ-gâh ågâh (FKD, K. 9, B.15).

Bir seher kûyına vardum didi bir maħremine / **Bak** şu dîvâneye kim ‘aşîk-ı nâ-kāmumdur (FKD, K. 12, B.16).

Hasûd **bakmaz** olursam da ‘aynek-i hûrşîd / Teğâfûl itdi şanur kendüyi dimez kûram (FKD, K. 14, B.13).

Bak Fehîm’e der-i feyzi nice meftûh itdi / Künc-i mey-hâne de ser-halka-i mestân olarak (FKD, K. 16, B.17).

Baksun ruħ-ı hûy-gerdeñe memnû‘ diyen / Åteşde karar eyledügin sim-åbuñ (FKD, Rûbai 33, B.2).

Åyîne-i mihr olursa **bakmaz** / Kim åyîne mücib-i bedeldür (FKD, Terci-bend 1, B.88).

Bakınca cünbiş-i mir’ât-ı çarħ-ı mînâya / Sefer göründi dil-i bî-karâr-ı şeydâya (FKD, K. 8, B.1).

Var kıyâs it nic’olur mülk-i dil-i ehl-i niyâz / O şeh-i kişver-i hûsnüñ sipeh-i nâzına **bak** (FKD, G. 160, B.2).

Nev-țarz u nev-åyînine **bak** şî‘r-i Fehîm’üñ / Taklîd-i zebân-ı köhen-i mâ-selef itme (FKD, G. 268, B.7).

Girye-i şad ile **baksa** ‘aksini ħandân bulur / Ehl-i dil kim nâzır-ı åyîne-i idrâkdür (FKD, G. 98, B.5).

Nigeh-i şûhı ile ħamze-i ħammâzına **bak** / Nice fâş olmadadur cân u dilüñ râzına **bak** (FKD, G. 160, B.1).

Dil-i bî-çârenüñ aħvâl-i siriştin görsek / **Baksak** åyîne-i dilden ruħ-ı zîştin görsek (FKD, G. 172, B.1).

Olınca dost refîķum semûr u ațlas olur / **Bakar** mı ‘aşîk olan zaħm-ı ħâr u ħârâya (FKD, K. 8, B.7).

Olsa ħâmûş Fehîmâ-yı suħan-sâz n’ola / Kalem-i nüktever-i nâțka-perdâzına **bak** (FKD, G. 160, B.6).

Nigeh-i şûhı ile ħamze-i ħammâzına **bak** / Nice fâş olmadadur cân u dilüñ râzına **bak** (FKD, G. 160, B.1).

Bā'ış olmış nice biñ fitnenüñ āsāyişine / Sāye-i ırrasına nahl-i ser-efrāzına **bağ** (FKD, G. 160, B.3).

Cihānı 'aynek-i cāmından eyledük seyrān / Eger haqīkate **bağsağ** Cem'üñ nesin gördük (FKD, G. 174, B.2).

Ne imiş şu'bede-bāzī-i kazā seyr eyle / Ğamzeye teşne geçen 'āşık-ı ser-bāzına **bağ** (FKD, G. 160, B.5).

Ṭāvūs-ı kuds ile kılsam irsāl Fehīm / **Bağmaz** yine āh o kāfir-i 'İsī-dem (FKD, Rübai 42, B.2).

Mihrine aldanma çarhuñ **bağma** şekl-i māhına / Perde-i çeşmünde devr olsa muşavver rüz u şeb (FKD, K. 1, B.13).

bāğī degül: [1] Sonsuz değil.

Fehīm efsūs dehr-i dūn **degül bāğī** hemān mest ol / Ğam-ı dil-ber yeter olma Ğam-ı dehr ile āzürde (FKD, Kıt'a 5, B.1).

Bāğır: [1] On iki imamdan beşincisi, Zeynü'l-ābidin'in oğlu, Hz. Hüseyin'in torunu.

Bāğır ki odur tarīk-i Hağ'da / Bī-perde-i reh-ber-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.147).

bağış: [2] Bakmak, nazar etmek.

Ḥüsnüñ evvel **bağışumda** beni itdi meftūn / Eyledi sāhir-i çeşmüñ baña biñ mekr ü füsün (FKD, Terki-bend 3, B.6).

Evvel **bağışda** itdi Ğam-ı 'ağldan Ğalāş / Bī-hüş-i nigāh ile def'-i Ğam eyledük (FKD, G. 173, B.4).

bāl ü per: [1] Kanat.

Ğülzār-ı zār-ı ḥüsnüñ olan şūḥ bülbülem / Gül-berg-i terden olsa revā **bāl ü per** baña (FKD, G. 7, B.2).

bāl ü per eyle-: [1] Gölge etmek, ihtişamı kapatmak.

Pervāne iseñ şu'le-i ruhsārına ey dil / Ḥürşid ü mehüñ şa'şasın **bāl ü per eyle** (FKD, G. 267, B.2).

bāl ü per-i murğ-ı ecel: [1] Ömür kuşunun kanadı.

Ğāhī ki müjeñ nāvekinini eyleye per-tāb / **Bāl ü per-i murğ-ı ecele** ola ḡalīde (FKD, G. 258, B.2).

bāl ü per-i zıll-ı hümā: [1] Hüma kuşunun gölgesinin kolu kanadı.

Ġaflet ile sāye-endāz olsa fark-ı tācına / Bend ider **bāl ü per-i zıll-ı hümāyı** tırrası (FKD, G. 278, B.2).

bālā-ser-i mestān-ı hūsn: [1] Güzellik sarhoşlarının yüce boyluları.

Aldılar gönlüm ele **bālā-ser-i mestān-ı hūsn** / Meclis-i rūḫāniyanda devr eden peymāneyem (FKD, G. 212, B.4).

bālā-yı belā-ḫīz: [1] Bela, musibet çıkarıcı boy.

Ḳıyāmet ferş-i rāhuñ fitne der-zencīr-i zülfüñdür / Gelince cünbiş-i reftāra **bālā-yı belā-ḫīzūñ** (FKD, G. 183, B.4).

bālīde ol-: [1] Büyümek.

O deñlü **oldı bālīde** ki sıgmaz oldı zarfına / Dırāz itdi zebān-ı ta'ñı āḫir Baḫr-i 'Ummān'a (FKD, K. 7, B.14).

bālīn: [1] Yastık.

Şeb-nemdür iden goncaı **bālīn** güli bister / Sen berḫsın ey dil yürü ḫāşāk-nişīn ol (FKD, G. 190, B.2).

bālīn ü bister: [2] Yastık ve yatak.

Ne berḫ-ı ḫüsñüñ āyā dil yine germ-i ḫayālidür / Ki sūz-ı reşkten **bālīn ü bister** dāğ dāğ olmuş (FKD, G. 140, B.2).

İderdi āfitāb-ı şubḫdan **bālīn ü bister** dil / Ḥayāliyle o māhuñ bir gece vaşlı naşīb olsa (FKD, G. 254, B.3).

bālīn ü bister id-: [1] Yatak ve yastık etmek.

Mihr ü māh-ı nev gibi zerd ü nizār-ı 'aşḫ olan / Çarḫı 'İsīveş ider **bālīn ü bister** rüz u şeb (FKD, K. 1, B.8).

bām: [1] Dam, çatı.

Çün gonca-i meh āb-ı men ez-çeşme-i mihrest / Bed aḫterīyem bīn ki be-her **bām** şiküftem (FKD, G. 296, B.5).

baña : [87] Birinci teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali, bana.

Gâ'ibde ol perî **baña** teklîf-i şî'r ider / Tûtî ne söylesün diye âyîneden cüdâ (FKD, G. 2, B.4).

Ey vücuduñ pertevindendür 'adîm olmak **baña** / Vâcib oldu sâye-i mihr-i kadîm olmak **baña** (FKD, G. 5, B.1).

Ey vücuduñ pertevindendür 'adîm olmak **baña** / Vâcib oldu sâye-i mihr-i kadîm olmak **baña** (FKD, G. 5, B.1).

Cevher-i zâtuñla kâim bir 'arazdur lâ-mekân / Mümteni'dür hayyiz-i 'ilmüñ 'alîm olmak **baña** (FKD, G. 5, B.2).

'Aql-ı küll virdüñ beni Cibrîl-i ma'nî eyledüñ / Bezm-i kurb-ı aqdese lâyıķ nedîm olmak **baña** (FKD, G. 5, B.3).

Her tecellîden heyulâ itdi biñ şüret kabûl / Çok mıdur âyîne-i tab^c-ı selîm olmak **baña** (FKD, G. 5, B.4).

Hikmetüñ fehm eyleyemez tab^c-ı selîm olmayan / Lâzım oldu hem hakîm ü hem Fehîm olmak **baña** (FKD, G. 5, B.5).

Bî-tekellüf maḥrem-i ḥalvet-sarây-ı ğamzeyem / Çeşm-i şüh-ı dil-berân ifşâ-yı râz eyler **baña** (FKD, G. 6, B.2).

Bir ḥayât için kazâ bilmem ne nâz eyler **baña** / Ben şehîd-i ğamzeyem 'İsî niyâz eyler **baña** (FKD, G. 6, B.1).

Bir ḥayât için kazâ bilmem ne nâz eyler **baña** / Ben şehîd-i ğamzeyem 'İsî niyâz eyler **baña** (FKD, G. 6, B.1).

İstemez kâlâ-yı ḥüsni ola târâc-ı nigâh / Perde-i zülfin anuñçün nîm-bâz eyler **baña** (FKD, G. 6, B.3).

Seng-i mi'yar-ı cünûnam ben ki şarrâf-ı ḥired / Feyz-i temyîzümlle 'arz-ı imtiyâz eyler **baña** (FKD, G. 6, B.4).

Şâh-ı istignâ-sipâham ben Fehîmâ çarḥ-ı dün / Ḥavf ile biñ dürlü vaz^c-ı dil-nevâz eyler **baña** (FKD, G. 6, B.5).

Ey niş-i ğamze zaḥm-ı nigâhı yeter **baña** / Her müyum itme sen daḥı bir nişter **baña** (FKD, G. 7, B.1).

Ey nîş-i ğamze zaḥm-ı nigāhı yeter baña / Her müyum itme sen daḥı bir nişter **baña** (FKD, G. 7, B.1).

Gülzār-ı zār-ı hüsnüñ olan şūḥ bülbülem / Gül-berg-i terden olsa revā bāl ü per **baña** (FKD, G. 7, B.2).

Ben hîç-kāre ‘āşık-ı küstāḥuñam senüñ / Ta‘n-ı raķīb-i ḥileger itmez eṣer **baña** (FKD, G. 7, B.3).

Bīgāne-ḥüy olmalı bir āşinā nigāh / Besdür helāk-i ğamzeñ olam bir nazar **baña** (FKD, G. 7, B.4).

Ža‘f-ı cefā-yı ğamze beni itdi bī-nişān / Olmaz ḥadeng-i cevri ü cefā kārger baña (FKD, G. 7, B.5).

Yākūt-ı āfitāb ile hem-māyedür gönül / Ey āteş-i derün idemezsin zarar **baña** (FKD, G. 7, B.6).

Sen de Fehīm yakma beni ta‘n-ı ‘aşk ile / Yetmez mi derd-i sūziş-i dāğ-ı ciger **baña** (FKD, G. 7, B.7).

Ḥalīl-i ‘aşkam ammā şu‘le gülzār olması **baña** / Degül i‘cāz feyz-i dīde-i nemnākdendür hep (FKD, G. 17, B.3).

Olmadum bīgāne-i dīn ü **baña** rencīdedür / Āşinā-düşmen o çeşm-i kāfer-i nāzük-mizāc (FKD, G. 29, B.5).

Sāde-rü olsa **baña** dil-ber ki ṭab‘-ı rüşenüm / Tīregī-i ḥaṭṭ-ı pür-şür ile itmez imtizāc (FKD, G. 30, B.3).

Bāzār-ı behişt içre ben ol şu‘le-metā‘am / Kim rüy-ı dükkāndür **baña** ser-māye-i düzaḥ (FKD, G. 35, B.4).

Ḳo eylesün **baña** düşnām-ı telḥ ü zehr-i nigāh / Lezīzdür ğazab-ı yār-i dil-nevāz lezīz (FKD, G. 44, B.6).

Besdür Fehīm faķr **baña** bāğ-ı bī-ḥazān / Gül-ğonca-i dü-rüze-i cāha ne i‘tibār (FKD, G. 45, B.7).

Hem ḥande vü hem ḥışm ider ol yār Fehīm āh / Feryād ki bī-dādı **baña** dād-res eyler (FKD, G. 57, B.7).

Eyler aġyāra Fehīm nice düşnām ammā / **Baña** düşnāma gelince nice ibrām ister (FKD, G. 64, B.7).

Ben Fehīm-i ḥasretīyem olmazam vuşlat-ṭaleb / Ṭālib-i nāzam **baña** seyr-i ruḥu maṭlūbdur (FKD, G. 69, B.8).

Behişt-i rāḥatum sensüz **baña** āzār-ı dūzāḥdur / Şafā-yı vuşlatuñla saḥn-ı küllhan cennet olmuştur (FKD, G. 77, B.2).

İtse baḥtum bir mehe ta'līm-i āşüb u fiten / Yalınız **baña** belā olmaz belā-yı şehri olur (FKD, G. 85, B.2).

Vardı düzdīde nigāhuñ **baña** bī-hüş itdi / Mest iden bezmde şanma beni cām-ı müldür (FKD, G. 101, B.4).

‘Aşıkam ammā **baña** bu kāviş-i nağmeñ / Bā‘is-i şad-nevḥa vü fiğān-ı ḥazīndür (FKD, G. 105, B.5).

Sākī ḳadeḥ şun **baña** ki mevce-i rüyü / ‘Uḳde-güşāyende-i ḥuṭūṭ-ı cebīndür (FKD, G. 105, B.6).

Bilürem ‘İyd-i vişalūñ baña cāvīd olmaz / Eyle ḳurbān beni kim böyle güzel ‘İyd olmaz (FKD, G. 113, B.1).

Ey müneccim her şeref **baña** vebāl oldı ne sūd / Rüy-ı ḥürşīde ‘Uṭārid nāzır olmuştur olmamış (FKD, G. 139, B.2).

Encüm-i şeb-fürüz-ı ‘aḳl olmuştur iken çerāğ-ı dāğ / Bādi-i vādi-i cünün oldı **baña** sürāğ-ı dāğ (FKD, G. 153, B.1).

Zelīl olmaḳ Fehīmā Rüm’da biñ vech ile yegdür / **Baña** lāzım degüldür mülk-i Mışır içre ‘azīz olmaḳ (FKD, G. 161, B.7).

Ger seng-i melāmet yerine cümle zemīni / Atsañ **baña** sen ḳulzüm-i ‘aşḳam kederüm yok (FKD, G. 166, B.5).

Sen nāz u kirişmeyle helāk eyle Fehīm’i / Besdür **baña** ey ḡamzesi cellād nigāhuñ (FKD, G. 176, B.7).

Nice meftün olmayan mestān-ı ‘ışḳ içre **baña** / Fitne-engīz iltifāt-ı çeşm-i fettānın görüñ (FKD, G. 182, B.2).

Rind-i ‘aşḳam **baña** bir rind-i cihān olsa güzel / Ḡamze-i mesti gibi nādiredān olsa güzel (FKD, G. 184, B.1).

Şāfam āyīne-şifat naḳş u nigārı sevemem / Sāde-levḥem **baña** başdan başa ān olsa güzel (FKD, G. 184, B.4).

Ehl-i dil olmayıcağ dil-bere m̄'ıl olamam / Ben Fehīm'em **baña** göñlümce cüvān olsa güzel (FKD, G. 184, B.5).

Dūzağ nice bir bī-hūde sūzī **baña** raħm it / Gel 'uzleti-i zāviye-i sīneye dāğ ol (FKD, G. 189, B.6).

Ger böyle ise luřf-ı nigh **baña** Fehīmā / Qābil mi lisāna gele ta'bīr-i tegāfūl (FKD, G. 193, B.5).

Mecliste gice dil-bere mestāne şarılsam / şundukça **baña** nāz ile peymāne şarılsam (FKD, G. 198, B.1).

Ruħleriñ görsem eger zūlmet **baña** hūrşīd olur / Çeşmüme 'ālem görünmez āfitābuñ görmesem (FKD, G. 210, B.2).

Egerçi bülbüle de nağme-sāz gūlguledür / **Baña** ġarīb gelür nāle-i ġazīn-i sebū (FKD, G. 247, B.6).

Bülbül-i ye'sem řemīm-i gūl nefes olsa **baña** / Gelmeye hergiz meşām-ı cāna būy-ı ārzū (FKD, G. 249, B.4).

Benem ol řūħ-meşreb nuřk-ı sākīdür ġidā cāna / **Baña** lāzım degül řunmak meze peymāneden řoñra (FKD, G. 253, B.2).

Qarārı bī-qarār itse **baña** bir dil-firīb olsa / Nesīm-i çurrası mevc-efgen-i baħr-ı řekīb olsa (FKD, G. 254, B.1).

Ne mümkün ölmek dāğ-ı ġasedle seyr iden zaħmum / **Baña** o ġamze-kārum görmemiş a'mā řabīb olsa (FKD, G. 254, B.4).

Baña ol şem' verüp ruşşat-ı řoħbet bu gece / İtdi pervānesin āteşle ziyāfet bu gece (FKD, G. 257, B.1).

Baña bir mertebe luřf eyledi ol māh Fehīm / H'ābdan ġayrıya hep var idi ruşşat bu gece (FKD, G. 257, B.11).

Lāzım degül senüñ **baña** iķbālüñ ey felek / İnşāf eyle leb-i bevār-bār tā-be-key (FKD, G. 292, B.2).

El-minnetü lillāh ki **baña** itdi nigāh / Memnūnam o dil-nevāzdan memnūnam (FKD, Rübai 43, B.2).

Ža'f itdi Fehīmā **baña** ol deñlü gūlü / K'oldı nażarumda naħl-i řübā her mū (FKD, Rübai 50, B.1).

Tā ol büt-i şehlā ki **baña** itdi nigāh / Zūr-ı nigehiyle kāfir itdi beni āh (FKD, Rübai 53, B.1).

Baña şimden gerü çarhuñ libāsı sūdmend olmaz / Cünün-ı ğamla mu'tād olmuşam çāk-i girībāna (FKD, K. 7, B.47).

Baña mecnūn geçinen bende Fehīm'dür bu / Beste-i silsile-i zülf-i dil-ārāmumdur (FKD, K. 12, B.17).

Gülşen-nişīn-i gūş-ı beyānuñ mü'ezzinüm / Bülbülden ey'gelür **baña** āvāze-i ğurāb (FKD, K. 13, B.16).

Cünün-ı 'aşk **baña** bir müferriḥ itdi 'aṭā / Odur ki ḥālet-i giryānluğumda mesrūram (FKD, K. 14, B.26).

Kelīm'em ü yed-i beyzādur āh-ı serd **baña** / Ḥarīm-i Tūr-ı tecellīde şem'-i kāfūram (FKD, K. 14, B.36).

Benem ol tıfl-ı ḥürşīd-i der-āğūş-ı nuḥūset kim / Ğidā olmuşdı **baña** seyr-i büstān-ı sa'ādetden (FKD, K. 15, B.6).

Baña tekliḫ-i geşt-i bāğ u rāğ-ı iḥtilāṭ itmeñ / Ki gül-çīn-i ferāğam gülsitān-ı künc-i 'uzletden (FKD, K. 15, B.23).

Baña fikr-i ğam-ı cānāne saña zıkr-i selīm / Şārbānā girelüm rāha Ḥudā-ḥ'ān olaraḳ (FKD, K. 16, B.6).

Baña hep cevri ma'rifet itdi / Al elümden Ḥudā bu 'irfānı (FKD, K. 17, B.8).

Baña üstād-ı kül yeter ṭab'um / N'eyleyim ben Zāhīr ü Selmān'ı (FKD, K. 17, B.38).

'Aşkdandur **baña** bu luṭf-ı 'azīm / 'Aşka itsem perestiş erzānī (FKD, K. 17, B.77).

Baña biñ yılca gelür gerçi beş on günlükdür / Āferīn luṭf ile kim 'ömrümi efzūn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.6).

Eyledi 'aksi anı kulle-i sīmīn-gevher / Tīĝden zāhir edüp sīm-siper şundi **baña** (FKD, Kıt'a 7, B.2).

Hep küştesi şād-ı mergdür çün / Bu reşk ile **baña** ölmek evlī (FKD, Terci-bend 1, B.12).

Şun **baña** ki ḥūn-ı dilden oldı / Bismilgeh-i 'aşk ḥāne-i ten (FKD, Terci-bend 1, B.102).

Gülzār-ı behişt ü 'īyd-i ḳurbān / Geldi **baña** bu ḥayāl ağreb (FKD, Terci-bend 1, B.126).

Fikr it ne deñlödür **baña** āzār-ı baht-ı şüm / Kim büm gibi mevlidümi itdi taht-ı Rüm (FKD, Terkib-bend 1, B.8).

Ol teşneyem ki teşne iken **baña** āb-ı Hızır / İtdi kazā muqābil-i zehr-āb-ı hūn beni (FKD, Terkib-bend 1, B.47).

Ol deñlü zehr verdi kazā vü kader **baña** / Ölmek yañumda oldı mey içmek kadar baña (FKD, Terkib-bend 1, B.48).

Ol deñlü zehr verdi kazā vü kader baña / Ölmek yañumda oldı mey içmek kadar **baña** (FKD, Terkib-bend 1, B.48).

Sākī yetiş ħarābuña cām-ı şarāb ver / Ben ğam yerem **baña** meze ne kebāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.49).

Bi'llāh bāde şun **baña** sākī güneh deme / Ben der isem yeter elüme sen kitāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.55).

Ĥüsñüñ evvel bağışumda beni itdi meftūn / Eyledi sāhir-i çeşmüñ **baña** biñ mekr ü füsün (FKD, Terkib-bend 3, B.6).

Sitem etmekte yine kādir iseñ eyle **baña** / 'Aşıkam 'aşıkam ey şüh-ı cefākār saña (FKD, Terkib-bend 3, B.25).

Ĥande it ağlasa ħālin dil-i nālede saña / Böyledür kısmet-i Ĥağ girye **baña** ħande saña (FKD, Terkib-bend 3, B.33).

Mest-i 'aşkam **baña** hem-dem dil-i nā-kāmumdur / Özgedür dil yine hem-sākī vü hem-cāmumdur (FKD, K. 12, B.1).

Yıkılmadur **baña** vech-i ma'āş bī-minnet / Bir iki gün ki ħarābāt-ı ğamda müzdüram (FKD, K. 14, B.22).

bang-i ğurāb-ı Mışır: [1] Mışır'ın karga sesleri.

Gülsitāndan bülbülān me'yūs olup ħāmūş hep / Her ħarābe pür-şadā **bang-i ğurāb-ı Mışır'dan** (FKD, Kıt'a 3, B.6).

bānī ol-: [1] Kurucu olan, yapan.

Rağmına böyle esterān u ħaruñ / **Oluram** beyt-i medħüme **bānī** (FKD, K. 17, B.63).

bār vir-: [1] Zahmet vermek, sıkıntı çektiirmek.

Bār virmezse muğeylân-ı Hicâz ey dil-i zâr / Gülşen-i dosta var murğ-ı hoş-elhân olarak (FKD, K. 16, B.14).

bārân-ı nîsân-ı mezellet: [1] Alçak nisan yağmuru.

Benem ol dürr-i deryâ-zâde-i iqlîm-i ‘ulviyyet / Ki buldum perveriş **bārân-ı nîsân-ı mezelletden** (FKD, K. 15, B.4).

bârekallâh: [7] Allah mübarek eylesin anlamında bir dua (MLO, s.76).

Bârekallâh zihî cevher-i rûh-ı hürşîd / Şânekallâh zihî zübde-i aşl-ı ĩcâd (FKD, G. 38, B.8).

Bârekallâh Fehîm ü şab‘-ı Fehîm / Ki odur müstafîz-i Rabbânî (FKD, K. 17, B.65).

Bârekallâh zihî riyâzet ü zühd / Oldı tecrîd mülkinün şâhı (FKD, Kıt'a 4, B.5).

Bârekallâh ey nesîm-i müjde-i iqbâl-i fetih / Oldı feyzünden cihânun gonca-i kalbi güşâd (FKD, Kıt'a 8, B.1).

Haññ-ı la'lün ki odur hüccet-i i'zâz-ı Mesîh / **Bârekallâh** zihî nusña-i i'câz-ı Mesîh (FKD, G. 34, B.1).

Bârekallâh ey nüh-âbâ veyhek ey çâr-ümmühât / İtdünüz tıfl-ı yetimâsâ beni nevmîd-i ‘ıyd (FKD, G. 41, B.3).

Şafveti ol deñlüdür kim görünür ‘aks-i nigâh / **Bârekallâh** sîne-i âyîneâsâ-yı lañîf (FKD, G. 157, B.3).

bâr-gîr: [1] Yük hayvanı (MLO, s.76).

Ne **bâr-gîr** ü ne tüşe mücerredem şad-şükr / Degül tevekkülüm illâ ki Hañ Ta‘âlâ’ya (FKD, K. 8, B.30).

bâri: [5] Hiç olmazsa, en azından.

Beni rüsvâ-yı cihân itdi cünün-ı ‘aşkuñ / **Bâri** aç sîneñi cânu dahı ‘uryân olsun (FKD, G. 244, B.3).

Ne vefâ vü ne cefâ dâ’im tegâfûl tâ-be-key / Gâh geh **bârî** cefâ itse cefâdan kim kaçâr (FKD, G. 46, B.4).

Cevr it ey şuh-ı cefâ-pîşe vefâdan geçdüm / Derdümi **bârî** füzün eyle devâdan geçdüm (FKD, G. 218, B.1).

Cihānı eylese berbād **bāri** seyr itsem / Müdām gūş-be-āvāz-ı nefḥa-i şūram (FKD, K. 14, B.15).

Ülfet istermiş dil-i dīvāne-ṭavr ile sürür / Āşinā olsaydı **bārī** āşinādan kim kaçır (FKD, G. 46, B.5).

bār-ı cevr-i ğamze-i maġrūr: [1] Gururlanmış bakışın eziyetinin yükü.

Ḥam itse kadlerini **bār-ı cevr-i ğamze-i maġrūr** / Müdām eylese ‘uşşāk-ı zār o şūḥa tevāzu‘ (FKD, G. 152, B.5).

bār-ı nihāl-i ehl-i dil: [1] Gönül dostlarının fidanının meyvesi.

Sen nahl-i ‘işveyi pür iden berg-i nāz ile / **Bār-ı nihāl-i ehl-i dili** ḥasret eylemiş (FKD, G. 141, B.3).

bār-ı tekellüf: [1] Zahmet yükü.

Bī-ṭāḳat ider ehl-i dili **bār-ı tekellüf** / Mestāneye düşvār gelür kār-ı tekellüf (FKD, G. 158, B.1).

bārīkā-i ḥırmen-i zühd ü zühhād: [1] Zahitlerin ve zühdün harmanının şimşeği.

Ne nigh şā‘iḳa-i ḥāne-ber-endāz-ı verā‘ / Ne nigh **bārīkā-i ḥırmen-i zühd ü zühhād** (FKD, G. 38, B.3).

bār-keş-i bār-ı şütür-bān: [1] Devecinin zorluklarına katlanmak.

Şīve-i üştüre biñ cān ile ḳā‘il olduk / Āh kim **bār-keş-i bār-ı şütür-bān** olarak (FKD, K. 16, B.5).

baş-: [1] Ayakla çiğnemek, ayak altına almak.

Bī-vücūdüz ol ḳadar fikr-i ğam-ı ḥaṭ ile kim / Mūr **başsa** maḥv olur cism-i belā-fersūdumuz (FKD, G. 119, B.4).

başdır-: [1] Önüne geçmek.

Zevḳ ile itse sürūd-ı şekkerī-ḥ‘ān bezmüni / Naġme-i şūḥ-ı rebābı **başdırur** şavṭ-ı Zübāb (FKD, K. 5, B.50).

baş: [7] Vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

Her dili beste-i bend-i ser-i zülf eylemeden / Bendeñi **başuñ** için eyle gel āzād yeter (FKD, G. 61, B.5).

Ol şeh saña bu hāl ile geldi Fehīm ise / **Başın** yolına şevk ile ğaltān idüp gelür (FKD, G. 111, B.7).

Dāğ-ı cünūna cilvegāh olmadı **başumuz** Fehīm / Reşk ile eyledi bizi lāle-i bāğ dāğ dāğ (FKD, G. 153, B.5).

Pür-derd-i serem gerçi sevdā-yı maḥabbetle / **Başum** yine hoş ammā ğavġā-yı maḥabbetle (FKD, G. 266, B.1).

Pür-zaḥm ise **başum** beni ‘ayb eyleme bī-derd / Sersām-ı cibillī der ü dīvārı ne bilsün (FKD, K. 4, B.2).

Başında görüp o sebz-destārı dedüm / Olmış o gül-i āluma tūtī bülbül (FKD, Rübai 40, B.2).

Çün gonca nesīm-i tīgi itmiş / Gördüm nice **başı** zīnet-i ḥāk (FKD, Terci-bend 1, B.63).

baş eg- [1] Güçlünün buyruğuna uymayı kabul etmek.

Ayağ-ı mäh-ı gerdūna **baş egmem** tā sebūāsā / Perestişkār-ı mihr-i sāğar-ı gerdānuñam sākī (FKD, G. 283, B.6).

baş göster- [1] Cesaret göstermek.

Öyle şeh kim ḥavf-ı tīğ-i heybetinden rüz-ı ḥaşr / **Baş göstermez** yerinden Behmen ü Efrāsiyāb (FKD, K. 5, B.29).

baş kırtar- [2] Kendini kurtarmak.

Kimse **baş kırtaramaz** ğamze-i ḥün-rizūñden / ‘İşve de zaḥm-ḥor-ı nāvek-i müjġānuñ olur (FKD, G. 83, B.5).

‘Aşk **baş kırtaramaz** ṭab^c-ı hevesnākümden / Ḥavf ider ğamze-i ḥübān dil-i bī-bākümden (FKD, G. 236, B.1).

baş u cān: [1] Baş ve ruh.

Baş u cāndur dile esbāb-ı ta‘alluḫ ancak / Şarf idüp anı daḥı bī-ser ü sāmān olsun (FKD, G. 244, B.5).

başa çık- [1] Güçlükler çıkaran biriyle olan işini, kendi istediği yolda sonuçlandırabilmek.

Köhne cellād-ı felek **çıkılmaz** o mehle **baş**a / Tıfl iken bir nigehiyle nice biñ kana girer (FKD, G. 59, B.2).

başdan başa: [1] Bir uçtan bir uca.

Şāfam āyīne-şifat nakş u niğarı sevemem / Sāde-levhem baña **başdan başa** ān olsa güzel (FKD, G. 184, B.4).

başına zindān ol-: [1] Hayatın kötüleşmesi.

Oldı ğam-ı Yūsuf'la felek **başına zindān** / Şanmañ ki Züleyhā dağı maħbūs degüldür (FKD, G. 102, B.6).

başında yer id-: [1] Yüce makamda bulunmak.

Kendüsin cem^c eyleyüp gelsün o şāhib-luţf kim / **Yer idüp başında** aħvālin be-sāmān gösterür (FKD, K. 10, B.16).

başından geç-: [1] Canından vazgeçmek.

Geçse başından n'ola bu ħavf ile şāh-ı 'Acem / Cümlesi geçdi kılıçdan leşker-i bed-aħteri (FKD, Kıt'a 9, B.7).

başını kes-: [1] Öldürmek

Başını kes mihr ü māhuñ Zülfiķār-ı āhla / Şaf-şikāf-ı düşmen ol mānend-i Ħaydar rüz u şeb (FKD, K. 1, B.12).

başla-: [8] Bir iş için harekete geçmek.

Güş itdi nāy nālelerüm nāza **başladı** / Dil-ber semā^c-ı nāza dağı tāze başladı (FKD, G. 275, B.1).

N'ola eţfal-i bülbül **başlasa** efgāna gülşende / Güle süsen çıkardı ħaçerin mestāne gülşende (FKD, G. 260, B.1).

Güş itdi nāy nālelerüm nāza başladı / Dil-ber semā^c-ı nāza dağı tāze **başladı** (FKD, G. 275, B.1).

Tıfl iken oldı şems ile ol meh muķābele / 'Uşşāk ile mükāşefe-i rāza **başladı** (FKD, G. 275, B.2).

Toldı tā derd-i maħabbetle derün u bīrün / **Başladuñ** zehr-i sitekle cigerüm itmege ħün (FKD, Terkiş-bend 3, B.9).

Tā oldı Mevlevī o merhūm rūh-ı Şems-i dīn / Ta'lıme dil şikārın o şeh-bāza **başladı** (FKD, G. 275, B.3).

Āvāze-i fiğānumı diñletmedi nesīm / Kāfir raķīb nağme-i nā-sāza **başladı** (FKD, G. 275, B.5).

Ey Şems-i dīn yetiş ki o hūrşid-i pür-celāl / Cevr-i Fehīm-i nādire-perdāza **başladı** (FKD, G. 275, B.6).

başuma āzāde: [1] Kendi keyfine göre hareket eden.

Geh felekde gāh zīr-i hākde seyr eylerem / Mihr-i 'ālem-gerd-i şevķam **başuma āzādeyem** (FKD, G. 211, B.5).

başuma üş-: [1] Başına toplanmak, başına üşüşmek.

Tā-be-key tenhā-nişīn ü 'āķil ü ferzāneyem / **Başuma üşdi** perī-rūlar bugün dīvāneyem (FKD, G. 212, B.1).

başuñ için: [1] Başın için, yemin ifadesi.

Geçmişem ben ki şehīd olmaķ için cānumdan / Geçme ķurbānuñ olam **başuñ için** ķanumdan (FKD, G. 229, B.1).

Bāyezīdāsā: [1] M. 848'de vefat eden ve şatihileri ile tanınan ünlü tasavvufçu Bāyezīd-i Bistāmī gibi. Ayrıntılı bilgi için bk. Süleyman Uludağ (1992), "Bāyezīd-i Bistāmī" md., İA, C.5, s.:238-241.

Demede şimdi **Bāyezīdāsā** / Leyse fī cübbeti sivellāhi (FKD, Kıt'a 4, B.8).

bāz id-: [1] Açmak.

Bezm-i 'uşşāķa eyleyüp teklīf / Der-i āşüb-ı haşrı **bāz idelüm** (FKD, G. 221, B.4).

bāzār: [1] Çarşı.

Destārı kec idüp ide **bāzārda** hırām / Teşhīr-i şā'irī ide muğhik hırāmdan (FKD, Terķib-bend 1, B.30).

bāzār id-: [1] Satışa çıkarmak.

Eger pīrāhen-i Yūsuf'sa at şandūķ-ı çāh içre / Metā'uñ postīn-i gürg ise **bāzār ider** 'ālem (FKD, G. 202, B.3).

bāzār-ı behişt: [1] Cennet pazarı.

Bāzār-ı behişt içre ben ol şu'le-metā'am / Kim rüy-ı dükkāndur baña ser-māye-i düzaḥ (FKD, G. 35, B.4).

bāzār-ı belā: [1] Bela pazarı, sıkıntı çarşısı.

Sevdāger-i ṭurra-i bütānuz / **Bāzār-ı belāda** dil-fürüşuz (FKD, G. 122, B.6).

bāzār-ı ğam: [2] Dert satılan pazar.

Bāzār-ı ğamda dildür o kālā-yı küs-meḥar / Kim cinsi bī-naşib ola naḥd-ı revācdan (FKD, G. 228, B.3).

Şatar cins-i neşāṭın naḥd-ı derde / Budur **bāzār-ı ğamda** kār-ı 'āşık (FKD, G. 163, B.2).

bāzār-ı maḥabbet: [2] Aşk pazarı.

Çokdan anı **bāzār-ı maḥabbetde** şatardum / Cānānum eger Yūsuf-ı Ken'ān gibi olsa (FKD, G. 255, B.3).

bāzār-ı miḥnet: [1] Sıkıntı çarşısı.

Yüri ey keyf-i mey bu dil degül **bāzār-ı miḥnetdür** / Alur yokdur bu şehr içinde esbāb-ı meserretten (FKD, K. 15, B.24).

bāzār-ı sīne-i dil: [1] Gönül göğsünün pazarı.

Reste **bāzār-ı sīne-i dilde** / Berḳ-ı düzaḥ-fürüş ya'nī āh (FKD, G. 274, B.5).

ba'zı: [1] Bazı (kişiler), belgisiz zamir.

Beste itmiş kendine bir **bāzı** müşkīn dām ile / Birbiriyle güft ü gūda çeşm-i ḥūn-āşām ile (FKD, Diğer 1, B.22).

bāzī: [1] Oyun, uğraş.

İder ol evc-i ḥüsnüñ şāh-bāzı / Hümā-yı cān-ı 'uşşāḳ ile **bāzī** (FKD, G. 279, B.1).

bāzi-i nāz u niyāz: [1] (Âşğın) Yalvarma ve (Sevgilinin) cilve oyunu.

Ne hoşdur ḥüsn ü 'aşkuñ birbiriyle / Nihānī **bāzi-i nāz u niyāzı** (FKD, G. 279, B.2).

be-'aks-i emr: [1] Hükümlerinin tepkisiyle.

Zihî hikmet ki te'şîr-i lu'abından **be-aks-i emr** / Hayât-i tâze virdü cümle-i emvât-ı büstâna
(FKD, K. 7, B.9).

be-bâd-ı tãma'-ı hãm: [1] Olgunlaşmamış açgözlülüğün isteğiyle.

Uşkûfe-i nahl-i hevesem mîve ne-dârem / Bî-hüde be-bâd-ı tãma'-ı hãm şiküftem (FKD, G. 296, B.4).

beççe-i 'ankâ-yı âfitâb: [1] Gökyüzünün efsanevi kuşu olan Ankâ'nın çocuğu.

Fiğân ki **beççe-i 'ankâ-yı âfitâbam** lîk / Henüz beyzâ-i şubh-ı hafâda mestûram (FKD, K. 14, B.3).

beççe-i şâh-bâz: [1] Doğan yavrusu.

Feyz-i te'şîr-i hayâl-i çeşm-i şühundan senüñ / Beyza-i dîde-i imkân **beççe-i şâh-bâz** olur
(FKD, G. 89, B.2).

be-ciger-güşe-i Meryem: [1] Hz. Meryem'in cigerinin köşesi ile.

Be-ciger-güşe-i Meryem beni kıl maḥrem-i deyr / Dil-i zıkr-ülfetüm et nağme-i nâḫûs bî-nüş
(FKD, G. 144, B.15).

bed: [1] Kötü.

Çün gonce-i meh âb-ı men ez-çeşme-i mihrest / **Bed** aḥteriyem bîn ki be-her bâm şiküftem
(FKD, G. 296, B.5).

bed-aḥter: [1] Talihi kötü, bedbaht.

Öyle **bed-aḥterem** ki mihr ü mehi / Bâ'is-i zulmet-i şehâb itdüm (FKD, K. 2, B.5).

beden: [1] Gövde, cisim, ten.

Ne cãme kaldı hıdmet-i aşkuñda ne **beden** / Ben ṭurma der-miyân idecek dâmen isterem
(FKD, G. 208, B.6).

beden-düşmen: [1] Varlığa düşman.

İdüp maḥabbet o cellâd-ı çeşm-i hün-rîze / Hezâr cãn-ı girâmî olur **beden-düşmen** (FKD, G. 239, B.5).

bed-ḫ'âh: [1] Herkesin kötülüğünü isteyen, kimsenin iyiliğini arzu etmeyen, kinci.

Hemîşe tâ ola **bed-ḥ'āhuñuñ** gelüsında / Şarāb āteş ü āb üstüḥ'ān u nān āfet (FKD, K. 11, B.18).

be-dīd: [1] Görünür; açık, meydanda.

Ol meh ki Fehīm oldı reşk-i Nāhīd / Haṭṭının geḥi tırāş ider gāhī **be-dīd** (FKD, Rübai 13, B.1).

be-dil: [1] Yürekten, samimiyetle (MLO, s.82).

Reşk o ṭurfa-meşrebe kim ola 'aşk-ı yār ile / Neşve-i zevk-ı ğam **be-dil** cām-ı feraḥ-fezā be-kef (FKD, G. 156, B.4).

bed-kāri-i baht-ı dil: [1] Gönlün talihinin kötü işleri.

Pür-‘uḫde iden dile o zülfi / **Bed-kāri-i baht-ı dil** siyehdür (FKD, G. 95, B.6).

bed-mest: [1] Körkütük sarhoş.

Çemende nūş iderdüm mül perīşān / O **bed-mestüm** gelüp kākül-perīşān (FKD, G. 232, B.1).

bed-mest it-: [1] Körkütük sarhoş etmek.

Bed-mest itdi cām-ı mey-i 'aşk şöyle kim / Hażz itmez oldı ğamla da dil imtizācdan (FKD, G. 228, B.2).

bed-mest-i meşhūr: [1] Körkütük sarhoşluğuyla tanınmış.

Hīç Fehīm-i 'āqıla ḥāl-i dilinden şormañuz / Öyle bir **bed-mest-i meşhūr** ile itmez imtizāc (FKD, G. 30, B.5).

bed-mihr: [1] “Huysuz, ters tabiatlı, mürüvvetsiz olan” (MLO, s.82).

Tā eyledi **bed-mihr** çarḥ-ı evbāş / Ol dūn u le'īm (FKD, Rübai 56, B.1).

bed-nām: [1] Kötü olarak anılmak.

Nic'olur ḥāl-i dil-i ehl-i maḥabbet ki o şūḥ / Mest-i 'aşkıñı ne mestür ne **bed-nām** ister (FKD, G. 64, B.6).

bed-nām ol-: [1] Kötü şöretli olma.

Nā-çār ki mest-i 'aşk-ı Hayyām oldum / Bu çārsū-yı cihānda **bed-nām oldum** (FKD, Rübai 46, B.1).

bedr: [3] Dolunay.

Mihre düşmendür meger meh kim hilâl ü **bedrden** / Gâh gürz eyler havâle gâh hançer rûz u şeb (FKD, K. 1, B.3).

Bedr içre Fehîm olsa hilâl itme ‘aceb / Seyr eyle şikâf-ı cüfte-i dil-dârı (FKD, Rûbai 55, B.2).

Dem-i vuşlatda dedüm **bedrde** mânend-i hilâl / Tîğ gösterme Fehîm’e siperüñden kaç’a (FKD, Kıt'a 7, B.1).

be-dü-‘âlem: [1] İki dünyaya || Dünya ve ahirete.

Men tengî-i dil **be-dü-‘âlem** ne-früşem / Der-şoşbet-i cânâne be-nâkâm şiküftem (FKD, G. 296, B.3).

be-düş: [1] Omuzda.

Mu‘tekif her şiken-i silsile-i zülfinde / Dil-i zühhâd-ı cünün-kıble vü zünnâr **be-düş** (FKD, G. 144, B.4).

Düd-ı âteş **be-düş** ya‘nî âh / Nefes-i şu‘le-püş ya‘nî âh (FKD, G. 274, B.1).

begen-: [1] Beğenilmek, hoş gitmek.

Bülbül gibi biñ nağme iderseñ **begenilmez** / Mağbül ola dirseñ yürü hem-ğâne-i zâğ ol (FKD, G. 189, B.2).

behâ'im-‘âlem: [1] Dünyanın hayvan mizaçlıları.

Seyr kılsañ her **behâ'im-‘âlem** ğod-pesend / Pâdişâh-ı ‘âlem olmaz âdem ğod-pesend (FKD, G. 42, B.1).

be-her: [1] Her birine, her birinde

Çün gonce-i meh âb-ı men ez-çeşme-i mihrest / Bed ahteriyem bîn ki be-her bâm şiküftem (FKD, G. 296, B.5).

behişt: [4] Cennet.

Şöyle ser-mest-i mey-i ‘aşk-ı îlâhî olsağ / Ki ne dîdâr u ne ğür u ne **behiştin** görsek (FKD, G. 172, B.2).

Düm-i fâvüsveş iki ‘arüse eyledi cilve / İki ğürî **behişt** içinde ğüyâ geldi cevläna (FKD, K. 7, B.23).

Behiştüñi nuşhasın gelsün mufaşşal bundan seyr itsün / Haber virsün bir âdem ravza-i cennetde Rıdvân'a (FKD, K. 7, B.24).

K'oldı aña bir **behişt** zâhir / Dîdârsitân denilse enseb (FKD, Terci-bend 1, B.120).

behişt-i rāhat: [1] Rahat cenneti.

Behişt-i rāhatum sensüz baña āzār-ı dūzāhdur / Şafā-yı vuşlatuñla sahn-ı külhan cennet olmışdur (FKD, G. 77, B.2).

Behmen: [2] “İran hükümdarlarından İsfendiyâr'ın oğlu olan Behmen'in annesi ünlü tarihsel şahsiyetlerden Tâlût'un soyundandır. Tarihçilere göre ferman ve mektuplarına önce Tanrının adını yazarak başlayan ilk hükümdardır. Adaletiyle ünlü Behmen döneminde her yer onarılmış, insanlar huzur ve güven içinde yaşamıştır. Aynı zamanda İsfendiyâr oğlu Behmen ve Vehmen adlarıyla da bilinir” (YILDIRIM, s. 142). “Klasik edebiyatımızda Behmen, bir kahramanlık sembolü olarak zikredilir” (CANIM, s. 248).

Öyle şeh kim havf-ı tığ-i heybetinden rüz-ı haşr / Baş göstermez yerinden **Behmen** ü Efrāsiyāb (FKD, K. 5, B.29).

Bir kavî ceng itdiler kim itmemişdür 'âlemüñ / **Behmen** ü İsfendiyâr Qahramân-ı şaf-deri (FKD, Kıt'a 9, B.4).

behremend-i istiğnâ: [1] Kayıtsızlığın nasibi.

Olurdı dünyede müstağnî-i kirişme vü nâz / Fehîm itse eger **behremend-i istiğnâ** (FKD, G. 9, B.5).

behre-yâb eyle-: Hissedar olmak, pay almak.

Sensin ol kim ben huzân-perverd gül-i pejmürdeyi / **Eylese** feyz-i nesîm-i ilîfâtuñ **behre-yâb** (FKD, K. 5, B.51).

behre-yâb it-: [1] Hisse bulmak, nasiplenmek.

Budur ümmîd o 'âşîye diyesin / Ki şefâ'atle **behre-yâb itdüm** (FKD, K. 2, B.52).

behr-i ecel: [1] Ölüm için.

Ehl-i 'ışyâna kıyâmet-bâr olup **behr-i ecel** / Şu'legâh-ı dūzâh oldı tâb-ı hūndan ol bilâd (FKD, Kıt'a 8, B.12).

be-kef: [3] El içinde, elde.

Cām **be-kef** sīne pür-tef kayd-ı ‘ālem ber-ṭaraf / Biz Fehīm’üz hem cünün-rindāneyüz nevrüzdur (FKD, G. 78, B.7).

‘İyd oldı‘ālem her ṭaraf peymāne-i şādī **be-kef** / Her gūşe pür-şūr u şegaf her yerde bir sūr-ı ‘azīm (FKD, K. 6, B.2).

Reşk o ṭurfa-meşrebe kim ola ‘aşq-ı yār ile / Neşve-i zevk-ı gam be-dil cām-ı feraḥ-fezā **be-kef** (FKD, G. 156, B.4).

be-kef eyle- [1] Eline takdim etmek, sunmak.

Peymāne **be-kef eyle** öpüp destini ey dil / Havf-ı gāzab-ı dil-ber-i ḥançer be-kef itme (FKD, G. 268, B.4).

be-kef it- [1] Avucuna sunmak.

Peymāne be-kef eyle öpüp destini ey dil / Havf-ı gāzab-ı dil-ber-i ḥançer **be-kef itme** (FKD, G. 268, B.4).

bekle- [1] (Bir kimsenin gelmesini veya bir işin olmasını) Gözler vaziyette olmak, durup kollamak.

O deñlü fitneden maḥfuzdur devründe ehl-i dil / Ki **bekler** tiğ-i gamzeyle dil-i ‘uşşākı cānāne (FKD, K. 7, B.43).

be-kürī- [1] Kör olarak.

Yūsufem şüd müje vü ān Yūsufān hem pīr geşt / Men **be-kürī** gūşe-i kirbiyyet-i aḥzānem henüz (FKD, G. 295, B.4).

bel- [1] İnsan bedeninin orta kısmı, bel.

Belüñe itdi kemer ḳolını vuşlatda Fehīm / Hāḳ budur kūy-ı mecāzīye münāsib püldür (FKD, G. 101, B.5).

bel bağla- [1] Bir kimsenin kendisine yardım edeceğine inanmak, güvenmek; hizmetine girmek.

Ḥün-rīzī-i ḥalka **bağlamış bel** / Ol şu‘le-i der-miyān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.75).

belā- [27] Sıkıntı, eziyet, felaket.

Ben ki āzāde-dilem kayd-ı taşarruf ne **belā** / Yār u ağıyāra müdārā vü telaṭṭuf ne belā (FKD, G. 4, B.1).

Ben ki āzāde-dilem kayd-ı taşarruf ne belā / Yār u aġyāra mūdārā vü telatṭuf ne **belā** (FKD, G. 4, B.1).

Yār-ı ma'şūḳ gerek kim çeke dil teklīfin / Rind-i ālüfteye erbāb-ı tekelluf ne **belā** (FKD, G. 4, B.2).

Dil-bere mā'il olan merd gerek bü'l-hevesā / Her Züleyhā-yı zamāna ġam-ı Yūsuf ne **belā** (FKD, G. 4, B.3).

Cānı cānānuñ ile müttehidü'l-eczā ḳıl / Dem-i vaşla şeġaf u hicre te'essuf ne **belā** (FKD, G. 4, B.4).

Bil vücūd u 'ademi birbirine āyīne / Ḳıl temāşā suver-i 'aks-i taşavvuf ne **belā** (FKD, G. 4, B.5).

Merd-i bī-bāk-levendem şu'arā içre Fehīm / Zen-ṭabī'at süfehā gibi taşarruf ne **belā** (FKD, G. 4, B.6).

Küşte-i çeşmün olan dil olur ihyā-düşmen / Ne **belādur** ebediyyü'l-'ademe nāz-ı Mesīḥ (FKD, G. 34, B.4).

Fehīm ben ki olan herze-gerd-i 'ālem-i 'aşḳ / Degül mi 'āşık-ı āvāreye **belā** zencir (FKD, G. 65, B.9).

İtse baḥtum bir mehe ta'līm-i āşüb u fiten / Yalınız baña **belā** olmaz belā-yı şehr olur (FKD, G. 85, B.2).

N'iydüġin bilmez **belāsin** ġamze-i cellādınuñ / Vaşf-ı şemşirin ecelden ser-be-ser ġüş itmeyen (FKD, G. 241, B.4).

Destine alduḳça şemşir-i ḳazāyı ġamzesi / Bir nigāh ile şehid eyler **belāyı** ġamzesi (FKD, G. 288, B.1).

Nuşha-i derd-i 'aşḳdan ammā / Ol **belālar** ki intiḥāb itdüm (FKD, K. 2, B.14).

Bilmiş ṭotalum ḥançer-i āzārı **belāsin** / Lā'l-i ebedi ḥ'āhiş-i zinhārı ne bilsün (FKD, K. 4, B.16).

Def' etmek olurdu bu iki fitne **belāsin** / Ya ġamze-i fettān gibi 'ayyārı ne bilsün (FKD, K. 4, B.22).

O ebrüvān ü müjeyle şikāra ḳaşd itse / **Belā** ḥadeng şunar 'arz ider kemān āfet (FKD, K. 11, B.4).

Ne **belā** nāzım-ı le'āl olmak / Bir iki gevher-i hāzef kāmı (FKD, K. 17, B.55).

Ey gānzelerüñ hükmi-i kazāya bā'is / V'ey turrularuñ yine **belāya** bā'is (FKD, Rübai 7, B.1).

Ğilmāni **belā** nigāhi hūrī / Ma'sūka-i 'āşıqāne-meşreb (FKD, Terci-bend 1, B.121).

Dün kūyını gördüm ol **belānuñ** / Her gūşesi Kerbelā-yı 'uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.24).

Gerçi la'li nūş-ı cān līkin müje nīş-āzmā / Cümlesi tursun yeter ben bī-dile tūrfa **belā** (FKD, Diğer 1, B.7).

Yārān ile bī-minnet ider mey-kedede 'ayş / Rinde ne **belādur** ğam-ı āzār-ı tekellūf (FKD, G. 158, B.2).

Neden itmeñ dili çeşm-i belā-engīzūne kırbān / Olurken biñ **belā** bir ğamze-i hūn-rīzūne kırbān (FKD, G. 226, B.1).

Belā gerdān-ı çeşm-i hasta-hālūndür Fehīm-i zār / N'ola olsa nigāh-ı çeşm-i luţf-āmīzūne kırbān (FKD, G. 226, B.5).

Ey bād-ı şabā zūlfine yārūñ güzer eyle / Gāhī dil-i 'uşşāka **belādan** haber eyle (FKD, G. 267, B.1).

'Alemdede **belā** her elemi iz'āndur / Müstağrak-ı zevk'dur o kim nā-dāndur (FKD, Rübai 20, B.1).

Verür göñül sitem-i zūlf-i dil-rübāya rızā / Belī esīr-i muqayyed verür **belāya** rızā (FKD, G. 13, B.1).

belā çek-: [1] Sıkıntı ve zorluk yaşamak.

'Aşkuñda senüñ cevri ile **belā çekmez** idüm / Hep dildür olan bu mübtelāya bā'is (FKD, Rübai 7, B.2).

belā vü 'azāb: [1] Sıkıntı ve dertler.

Biñ **belā vü 'azāb** olup teklīf / Āteş-i 'ışkı irtikāb itdüm (FKD, K. 2, B.12).

belā vü derd-i ğam: [1] Üzüntülerin sıkıntı ve acısı.

Belā vü derd-i ğam lā-büd bulurlar 'āşık-ı zārı / Fiğān hūsn-i ṭabī'atden fiğān hūsn-i ṭabī'atden (FKD, K. 15, B.28).

belā vü miḥnet-i dehr: [1] Dünyanın eziyeti ve sıkıntıları.

Belā vü miḥnet-i dehri o deñlü çekdi Fehīm / Ki oldı devr-i ḥayātında ‘ālem āsūde (FKD, G. 262, B.5).

belā-dost: [1] Felaket arkadaşı.

Şiken-i ejder-i ḥam-der-ḥam-ı tār-ı zülfüñ / Bu **belā-dost** dile me’men olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.2).

belā-ender-belā: [1] Felaket içinde felaket, belalar içinde boğulmuş.

Belā-ender-belādur çün Fehīm āzāde-i ‘aşka / Ne endüh-ı mübārek mey ne ‘ayş-ı bed-şügün (FKD, G. 256, B.5).

belā-ender-belā-yı şehri cān u dil: [1] Gönül ve beden ülkesinde felaket içinde felaket.

Ne fitne bir **belā-ender-belā-yı şehri cān u dil** / Ki seyr olmaya çeşmi rüz-ı maḥşer zevk-i ğāretten (FKD, K. 15, B.47).

belā-fezā: [1] Felaket artıran.

Allāhü ekber Allāhü ekber / Ol büt ne ‘aceb **belā-fezādur** (FKD, Terci-bend 1, B.113).

belāgat: [1] Sözü anlatılmak istenene uygun olması, güzel olması (MLO, s. 89). Ayrıntılı bilgi için bk. Hulusi Kılıç (1992), “Belāgat”, İA, C.5, s.:380-383.

Benem ol şā‘ir-i kâdir-beyān-ı siḥr-pirā kim / Kelāmum eyledüm mu‘ciz feşāḥatle **belāgatden** (FKD, K. 15, B.30).

belāgat-dost: [1] Güzel sözler söylemeyi seven.

Ne baḥtdur ki Fehīm olsa ger **belāgat-dost** / Olurlar ehl-i dilān-ı zamān suḥan-düşmen (FKD, G. 239, B.7).

belā-me’āb it-: [1] Felaketlerin sığınağı hâline getirmek.

Yine bir şūḥa oldı dil ‘aşık / Yine cānum **belā-me’āb itdüm** (FKD, K. 2, B.20).

belā-yı ‘aşk: [1] Aşk belası, aşkın verdiği cefa.

Menzil-i derd ü **belā-yı ‘aşkı** güm itdük Fehīm / Şevk-ı Hızır-ı rāh-ı tır eyle sürāğ-ı sīnemüz (FKD, G. 126, B.5).

belā-yı cān: [1] İnsan ruhunun derdi.

Her gūşeden bir āfet-i halk u **belā-yı cān** / Cānın nigāh-ı şūhına kurbān idüp gelür (FKD, G. 111, B.5).

belā-yı hüküm-i kazā: [1] Kaderin buyruklarının sıkıntısı.

Belā-yı hüküm-i kazāya tereddüd itsem olur / Velī o gamzeye çün u çerā nedür bilmem (FKD, G. 205, B.5).

belā-yı kürbet-i gurbet: [1] Sıla özlemi sıkıntısının felaketi.

Belā-yı kürbet-i gurbet firāk-ı gülşen-i ašlī / Yine eydür bu nağme bülbül-i tab^c-ı hoş-elhāna (FKD, K. 7, B.61).

belā-yı rühānī: [1] Manevi felaketler.

Ma^crifet oldı müriş-i iflās / Ma^crifetdür **belā-yı rühānī** (FKD, K. 17, B.10).

belā-yı şehir ol-: [1] Şehrin felaketi hâline gelmek.

İtse bahtum bir mehe ta^clīm-i āşüb u fiten / Yalnız baña belā olmaz **belā-yı şehir olur** (FKD, G. 85, B.2).

belā-yı turrā: [1] Sevgilinin alnındaki saçların felaketi.

Mār oldı **belā-yı turrāsından** / Tār u pūd-ı kabā-yı ^cuşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.19).

belā-yı ^cuşşāk: [1] Âşıkların felaketi|| Aşk.

Ey ^caşk eyā **belā-yı ^cuşşāk** / Ey gamze gibi kazā-yı ^cuşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.14).

belī: [8] Evet.

Verür gönül sitem-i zülf-i dil-rübāya rızā / **Belī** esīr-i muqayyed verür belāya rızā (FKD, G. 13, B.1).

Çīn-i ebrū gösterür gördükçe cūş-ı eşkümi / Mevc olur peydā **belī** oldukça deryā muţtarib (FKD, G. 20, B.4).

Bir gonca-lebe rūhumı teslīm iderem ben / ^cUşşāka belī tuhfe-i cānāne şunarlar (FKD, G. 49, B.2).

Şererveş tıfl iken ol servüm oldı şu^cle-i ser-keş / **Belī** lā-büd olur hāşıl nihālān dāneden şoñra (FKD, G. 253, B.7).

Pür itdi şerha-i dāğ ile levh-i sīnemi yār / **Belī** defātir-i a‘māl-i ‘aşqa destūram (FKD, K. 14, B.28).

Dil gerek zīb-i silāh ile şeci‘ olmaz merd / Pençe-i şīr-i musavverde **belī** zūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.8).

Ejderistān olsa lāyık būmzār olsa revā / Genc olur peydā **belī** künc-i hārāb-ı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.11).

İder tīg-i nigāhın her zamān ol bī-amān keskin / **Belī** şemşīri cellāduñ gerekdür her zamān keskin (FKD, G. 242, B.1).

belki: [9] Ola ki, bir ihtimal.

Luṭf idüp virmeñüz ol gāmze-i gammāza ḳadeh / **Belki** vāḳıf ola la‘linde olan rāza ḳadeh (FKD, G. 33, B.1).

Selāmum itmede īşāl eyle isti‘cāl / Hezār-şevḳ ile a‘lāya **belki** ednāya (FKD, K. 8, B.5).

Nūr-ı nigehe ḳalmadı yer **belki** hayāle / Teng eyledi çeşmüm o ḳadar keşret-i dīdār (FKD, G. 47, B.4).

Dīde-i Nuḥ’uz ki āşüb-ı cihāndur giryemüz / **Belki** Ṭufān’a daḫı āfet-resāndur giryemüz (FKD, G. 127, B.1).

Neşve-i mülden degül surḫi-i rüy-ı ehl-i ‘aşḳ / **Belki** itmiş zevḳ-ı la‘lūñ anları mülden ḫacīl (FKD, G. 185, B.2).

Perīşān-ter olurdum **belki** andan / Eger zülf-i nigāra şāne olsam (FKD, G. 199, B.5).

Fehīm ol mazhar-ı işrāḳ-ı nūrü’n-nūr-ı ‘aşḳam kim / Çerāğum oldı Fisāğūrus u **belki** Felāṭun hem (FKD, G. 201, B.7).

Şem‘-i baḫtum pertev-i nūr ile etmez imtizāc / **Belki** nūr-ı şu‘le-i Ṭūr ile itmez imtizāc (FKD, G. 30, B.1).

Mecnūn’ı degül **belki** ‘aşḳı iderem mülzem / Meydān-ı mecāzīde da‘vā-yı maḫabbetle (FKD, G. 266, B.3).

bem: [1] “Mızraplı sazlarda bulunan kalın tel. Udda en altta, tanburda en üsttedir. Ekseriya tempo tutmak için kullanılır ve diğer teller gibi çift değil, tek olarak bağlanır” (ÖZTUNA, s. 31).

Zīr ü **bemiyle** eyledi tebşīr-i maḳdemüñ / ‘Üduñ yapışdı ḳāsıd-ı muṭrıb ḳulağına (FKD, G. 252, B.3).

ben: [272] Birinci teklik şahıs zamiri. || Âşığın /şairin kendisi.

Ben ki āzāde-dilem kayd-ı taşarruf ne belā / Yār u aġyāra müdārā vü telatıttuf ne belā (FKD, G. 4, B.1).

Bir hayāt için kazā bilmem ne nāz eyler baña / **Ben** şehīd-i ġamzeyem ‘īsī niyāz eyler baña (FKD, G. 6, B.1).

Seng-i mi‘yār-ı cünūnam **ben** ki şarrāf-ı ħıred / Feyz-i temyīzümle ‘arz-ı imtiyāz eyler baña (FKD, G. 6, B.4).

Şāh-ı istignā-sipāham **ben** Fehīmā çarġ-ı dūn / Ĥavf ile biñ dürlü vaz‘-ı dil-nevāz eyler baña (FKD, G. 6, B.5).

Ben hīç-kāre ‘āşık-ı küstāhuñam senüñ / Ta‘n-ı raķīb-i ħīleger itmez eser baña (FKD, G. 7, B.3).

Ben mār-ı zülf-i Yūsuf-ı ħürşīd-çihreyem / Çıkmağda mihrveş bun-ı çāhumdan āfitāb (FKD, G. 15, B.4).

Ben siyeh-rūz ki bu baġt ile pervāne olam / Şem‘-i ħürşīd ziyā-düşmen olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.4).

Sitem **ben** ħāke ħükm-i gerdiş-i eflākdendür hep / Ġalağ didüm ġalağ ħāsiyyet-i idrākdendür hep (FKD, G. 17, B.1).

Ben ol mey-ġāreyem rindāne-meşreb / Ki itdüm meşrebi mestāne-meşreb (FKD, G. 18, B.1).

Ben Fehīm-i şūġ-ṭab‘ı añmayuñ inşāf edüñ / Var mıdur bir tāze-mazmūn şā‘ir-i nāzük-mizāc (FKD, G. 29, B.7).

Ben o nāzük-meşrebem kim sāġar-ı mir‘āt-ı dil / Bāde-i ‘aks-i leb-i ħūr ile itmez imtizāc (FKD, G. 30, B.2).

Ben ki pejmürde-i ‘aşqam ne bahār u ne ħazān / Merd-i mecnūn elem-i seng nedür bilmez hīç (FKD, G. 31, B.7).

Bāzār-ı behişt içre **ben** ol şu‘le-metā‘am / Kim rüy-ı dükkāndur baña ser-māye-i düzaġ (FKD, G. 35, B.4).

Ārzü-yı ‘ıyd-i vaşl eylerse itsün bü‘l-heves / Rüzedār-ı ħasretem ben eylemem ümmīd-i ‘ıyd (FKD, G. 41, B.4).

Bir gönca-lebe rûhumı teslîm iderem **ben** / ‘Uşşâka belî tuhfe-i cânâne şunarlar (FKD, G. 49, B.2).

Ben hastasına çâre şemşîri ile itdi / Bî-çâre Fehîm ammâ bilmem ki seni n’eyler (FKD, G. 56, B.11).

İtdi eşer-i hüsni ‘üryân **beni** mihrāsā / Ser-tâ-be-ka-dem cânâm cân pîreheni n’eyler (FKD, G. 56, B.3).

Kâfûr-mizâc itdi **beni** baht o kadar kim / Feyz-i nefesüm şu‘leyi tekrâr has eyler (FKD, G. 57, B.3).

Pervâne idüp yakşa da şem‘e **beni** bahtum / Hâkisterümi zînet-i perr-i meges eyler (FKD, G. 57, B.4).

Gayretüm yok mı **benüm** düzağa girsem ne ‘aceb / Göre pervâneyi kim âteş-i süzâna girer (FKD, G. 59, B.6).

Eyle ‘uşşâkı perîşân ki **benem** ‘âlem-i ‘aşk / Garazuñ ‘âşık ise bu dil-i nâ-şâd yeter (FKD, G. 61, B.4).

Yeter olduñ dile hançer-zen-i bî-dâd yeter / Yeter itdüñ **beni** bî-dâduña mu‘tâd yeter (FKD, G. 61, B.1).

Fehîm **ben** ki olan herze-gerd-i ‘âlem-i ‘aşk / Degül mi ‘âşık-ı âvâreye belâ zencîr (FKD, G. 65, B.9).

Benem o şîr-i kavî-dest-i bîşe-zâr-ı cünûn / Egerçi derd-i cünûna olur devâ zencîr (FKD, G. 65, B.4).

Benüm ki pâyuma tâ oldu âşinâ zencîr / Hasedle ‘aql-ı küle itdi iktizâ zencîr (FKD, G. 65, B.1).

Ben ki zahm-ı tiğ-i çeşmünden ser-â-pâ handeyem / Derde şabrum gıbta-fermâ-yı dil-i Eyyüb’dur (FKD, G. 69, B.4).

Ben o giryân Yûsuf-ı güm-geşteyem maḥbûs-ı çâh / Kim firâkum bâ‘îs-i handâni-i Ya‘kûb’dur (FKD, G. 69, B.5).

N’eyleyim **ben** hem-nişîn-i cuğd-ı her-vîrâneyem / Gerçi ferş-i hâneme perr-i hümâ cârûbdur (FKD, G. 69, B.7).

Ben Fehîm-i ḥasretîyem olmazam vuşlat-ṭaleb / Ṭâlib-i nâzam baña seyr-i ruḥu maṭlûbdur (FKD, G. 69, B.8).

Fehîm âb-ı hayât içre kosañ olmaz tarâvet-yâb / Gül-i ‘ömrüm kim âhumdan **benüm** pejmürde olmışdur (FKD, G. 76, B.6).

Ṭa‘n-ı şofidür helâk iden **beni** ol büt degül / Rind olan zaḥmî-i tîr-i kâferî olmağ nedür (FKD, G. 91, B.6).

‘Âlem-i ‘aşk içre **ben** şâhib-kırân-ı köhneyem / Cân u başa kıalmazam yâr ü qarînüm tâzedür (FKD, G. 94, B.3).

Âteşin gülzâr-ı ‘aşkam şahın-ı bâğumda **benüm** / Şu‘le-i düzaḥ mişâl-i tüde-i ḥâşâkdür (FKD, G. 99, B.2).

Bu gûne dil-ber-i ḥûn-rîz ü şüh-ṭab‘dilîri / **Benüm** gibi seven üftâdeler tebâh gerekdür (FKD, G. 100, B.10).

Vardı düzdîde nigâhuñ baña bî-hüş itdi / Mest iden bezmde şanma **beni** câm-ı müldür (FKD, G. 101, B.4).

Eylerse teğâfûl n’ola ağıyâr arasında / Ma‘nâda o şehden yine **ben** zâra nazardur (FKD, G. 106, B.5).

Bilürem ‘îyd-i vişalûñ baña câvîd olmaz / Eyle ḳurbân **beni** kim böyle güzel ‘îyd olmaz (FKD, G. 113, B.1).

Nev-niyâz itme kemân-mużtarib itse **beni** ‘aşk / Köhne meftûnuñam ey ṭıfl-ı neğam-perver-i nâz (FKD, G. 115, B.4).

Çeşm-i mesti ger düçâr olsam görür görmez **beni** / Ğamze de çeşm-i teğâfûl-kâra beñzer beñzemez (FKD, G. 116, B.4).

Ğarḳ-ı baḫr-ı ‘araḳ-ı şerm olup doldum mebhût / Ḥayret-i ḥüsni **beni** zıkrden itdi ḥâmüş (FKD, G. 144, B.10).

Nuḳl-ı la‘lini idüp ta‘biye câna şundı / Şîre-i cân ile itdi **beni** mest ü medhüş (FKD, G. 144, B.11).

Pâyına düşdüm idüp girye-i bî-tâbâne / Dedüm itdün **beni** çün bî-dil ü dîn ü bî-hüş (FKD, G. 144, B.13).

Be-ciger-güşe-i Meryem **beni** kıl maḫrem-i deyr / Dil-i zıkr-ülfetüm et nağme-i nâḳûs bî-nüş (FKD, G. 144, B.15).

Ḳo mużtarib olayım nîm-bismil eyle **beni** / Senüñ şehîdüñ olur ıztırâbdan maḫzûz (FKD, G. 150, B.6).

Nāşih hırāş-ı mağz-ı Fehīm itme pendüni / **Ben** bī-dimāgam u dil-i dīvāne bī-dimāg (FKD, G. 154, B.5).

Öldürür āhır beni düzdīde bir ĩmā ile / Ğamze-i hūn-rĭz ü çeşm-i fitne-fermā-yı laţĭf (FKD, G. 157, B.9).

Gūlzārına cān ehlinüñ itmeñ **beni** teklĭf / Çāk eylesün ceyb-i dilüm hār-ı tekellūf (FKD, G. 158, B.3).

Bir kerre itmedi **beni** memnūn-ı nāz hayf / Dil-hāhum üzre eylemedüm bir niyāz hayf (FKD, G. 159, B.1).

Ol çeşm-i hışmnāk dirĭg itmedi **beni** / Minnet-pezĭr-i ğamze-i hāţır-nüvāz hayf (FKD, G. 159, B.2).

Te'şĭr-i tāb-ı mihri hilāl eyledi **beni** / Kār itmedi o māha bu sūz u güdāz hayf (FKD, G. 159, B.4).

Benüm ol şūhumuñ şemşĭr-i müjgānına qalmışdur / Dem-i tĭg-i kazādan daĥı hūn-pālā vü tĭz olmak (FKD, G. 161, B.3).

Firāk gerçi beni yaqdı **ben** de āhumla / Hemĭşe olmadayam bā'is-i 'azāb-ı firāk (FKD, G. 162, B.6).

Firāk gerçi **beni** yaqdı ben de āhumla / Hemĭşe olmadayam bā'is-i 'azāb-ı firāk (FKD, G. 162, B.6).

Qıldı **beni** terkĭb kazā cevr ü cefādan / Gör kevkeb-i çarĥuñ yine gönlinde yerüm yok (FKD, G. 166, B.4).

Biñ devlet ile eyledi memnūn **beni** devrān / El-minnetü lillāh ki elümde hūnerüm yok (FKD, G. 166, B.6).

Çeşmüne kırbān olan tĭg ne lāzım Fehīm / Hışm ile **ben** bī-dili bir nazār eyler helāk (FKD, G. 169, B.5).

Pĭr gönüm yine bir nev-rese oldı 'aşĭk / A **benüm** tāze gülüm tāze cüvānum diyerek (FKD, G. 170, B.3).

Nedür bī-hüde zālīm mekr ü ālüñ / Helāk itdi **beni** ğunc u delālūñ (FKD, G. 177, B.1).

Beni tā şubĥ-ı maşşer etdi bī-dār / Şeb-i firqatde efkār-ı vişālūñ (FKD, G. 177, B.6).

Eylemem mecnûn da olsam fâş râz-ı ‘aşkı / Şimdi ‘âlemde **benem** âvâresi bir kimsenüñ
(FKD, G. 179, B.2).

Fiğân ey Mevlevî dil-ber ki çeşm-i fitne-engîzûñ / **Beni** öldürmege cem‘ eylemiş müjgân-ı
hûn-rîzûñ (FKD, G. 183, B.1).

Ehl-i dil olmayıcağ dil-bere mâ’il olamam / **Ben** Fehîm’em baña gönlümce cüvân olsa güzel
(FKD, G. 184, B.5).

Bir emîrî-sîret-i gülgünü sevdüm gül gibi / **Ben** Fehîm’em mâ’il-i Âl-i Muḥammed’dür göñül
(FKD, G. 194, B.8).

Çeşm-i eceli h‘âb-ı ‘adem eyledi huft / **Ben** tırma daḥı râvi-i efsâne-i ‘aşkam (FKD, G. 197,
B.8).

Mecnûnların itse o perî beste-i zencîr / **Ben** bende daḥı zülf-i perîşâna şarılsam (FKD, G.
198, B.4).

Mânend-i kemer devri ne ğam çekse çevürse / Tek **ben** hemen ol âfet-i devrâna şarılsam
(FKD, G. 198, B.5).

Teklîf-i nazîreyle **beni** eyledi memnûn / Kâğıd gibi ol şâhid-i ‘unvâna şarılsam (FKD, G. 198,
B.6).

Ne idi kâfir-i zülfüñ **beni** mecnûn itmek / Beste-i silsile-i rişte-i zünnâr olsam (FKD, G. 200,
B.2).

Ḥarâb ol ey felek **ben** dūd-ı âhum eylerem eflâk / Senüñ devründe şādân olmadı dil cân-ı
maḥzûn hem (FKD, G. 201, B.3).

Göñül bir çeşm-i mu‘ciz-güya meftûn oldu ey nâşih / Fesâne eylemez te’sîr **ben** şeydâya
efsûn hem (FKD, G. 201, B.6).

Beni pertev gibi bâğ-ı cihânda h‘âr ider ‘âlem / Gül-i hürşîd de olsam enîs-i hâr ider ‘âlem
(FKD, G. 202, B.1).

İder ta‘lîm-i âzâr ol mehe dünyâ yine ammâ / **Beni** küyında âh itme deyü bî-zâr ider ‘âlem
(FKD, G. 202, B.4).

Herkes birinden olmada nağd-i vişâl-cüy / Ey şüh-ı sîm-ber hele **ben** senden isterem (FKD,
G. 208, B.4).

Ne câme kaldı hıdmet-i ‘aşkıñda ne beden / **Ben** tırma der-miyân idecek dâmen isterem
(FKD, G. 208, B.6).

Yok siriştümde **benüm** hâşiyet-i dün himmeti / Çarlıdan gâhî hilâli cezb ider heycâdeyem (FKD, G. 211, B.6).

Hele **ben** uğramadum ‘aşk gibi gird-âba / Mevcveş gerçi ki şad baır-ı belâdan geçdüm (FKD, G. 218, B.8).

Eylemez câm-ı fenâ mest-i ser-endâz **beni** / Benem ol rind ki şahbâ-yı bekâdan geçdüm (FKD, G. 218, B.5).

‘Âlemüñ zevkın gedâ eylermiş ancak dünyede / **Ben** o zevkı hâne-ber-düş olmayınca bilmedüm (FKD, G. 219, B.2).

Mezheb-i rindânı bilsün mi Fehîmâ zâhidân / **Ben** hezârân-sâl mey-nüş olmayınca bilmedüm (FKD, G. 219, B.5).

Bâde-i çeşm-i bütân câm-ı şarâbumdur **benüm** / Ğamze mey-hânemde bir mest-i harâbumdur **benüm** (FKD, G. 223, B.1).

Bâde-i çeşm-i bütân câm-ı şarâbumdur **benüm** / Ğamze mey-hânemde bir mest-i harâbumdur **benüm** (FKD, G. 223, B.1).

Çeşm-i yâre ğamzeyem Mirrîh-i çarha fitneyem / Āsumân pür-zağm-ı şemşîr-i ‘itâbumdur **benüm** (FKD, G. 223, B.2).

Baır-ı ‘aşkam pertev-i dîdâr-ı hüsne nâzıram / Mihr ile meh merdüm-i çeşm-i habâbumdur **benüm** (FKD, G. 223, B.3).

‘Âlem-i envâr-ı dilde âsumân-ı şu‘leyem / Hüsni-i ‘âlem-süz-ı dil-ber âfitâbumdur **benüm** (FKD, G. 223, B.4).

Baır-ı sîm-âb-ı cünün oldı ser-i zülfinde dil / Ra‘şe der-zencîr-i mevc-i ıztırâbumdur **benüm** (FKD, G. 223, B.5).

Ža‘fdan pür-müydur cismüm dil-i pür-tâbda / Üstâd-ı zülf-i pür-ğam pîç ü tâbumdur **benüm** (FKD, G. 223, B.6).

Rû-siyâham şöyle kim ‘aks-i ruğumdan rüz-ı haşır / Tîre vü bî-ğat olan levh-i şevâbumdur **benüm** (FKD, G. 223, B.7).

Ol kadar pür-cürm-i ‘aşkam ki yazılsa defterüm / Cirm-i düzağ nokta-i harf-ı ‘azâbumdur **benüm** (FKD, G. 223, B.8).

Büs idince dâmenin maşşerde ol mâhum dedi / ‘Ayb kılmañ Fehîm-i bî-ğicâbumdur **benüm** (FKD, G. 223, B.9).

Vālih-i ‘aşkam cünün yār-ı kadīmümdür **benüm** / Şāh-ı sevdā-leşkerem Mecnün nedīmümdür benüm (FKD, G. 224, B.1).

Vālih-i ‘aşkam cünün yār-ı kadīmümdür benüm / Şāh-ı sevdā-leşkerem Mecnün nedīmümdür **benüm** (FKD, G. 224, B.1).

Gülistān-ı ‘ālem-i rūham gülümdür la‘l-i yār / Bülbülem cān u dem-i ‘İsā nesīmümdür **benüm** (FKD, G. 224, B.2).

Nuṭka āgāz eylese tūṭī-i nefis-i nāṭıķam / Şaf-dil mir‘at aña ṭab‘-ı selīmümdür **benüm** (FKD, G. 224, B.3).

Şinem içre rüz u şeb hūn-ı cigerle beslerem / Tıfl-ı ğam perverde-i nāz u na‘īmümdür **benüm** (FKD, G. 224, B.4).

Diye hākümde görüp dūd-ı dilüm bir gün o mäh / Nev-şüküfe sünbül-i qabr-i Fehīm’ümdür **benüm** (FKD, G. 224, B.5).

Geçmişem **ben** ki şehīd olmaķ için cānumdan / Geçme qurbānuñ olam başuñ için qanumdan (FKD, G. 229, B.1).

Ben Fehīm’em o cihetden felek-i lā-yefhem / Tīġ-ı cehl ile ayırdı ser ü sāmānumdan (FKD, G. 229, B.7).

Ben o deryā-yı muşaffā-güherem kim hūrşīd / Kuḥl eder dīdesine sūde-i hāşākümden (FKD, G. 236, B.3).

Ben ölürsem bu nişāṭ-ı ğam ile ḥande-künān / Za‘ferān vāye alur çemen-i hākümden (FKD, G. 236, B.6).

Benem ol ‘ālem-i vālā ki hezār āteş-i Ṭūr / Tıṭışur pertev-i mihr ü meh-i eflākümden (FKD, G. 236, B.2).

Ey çerāġ-ı çeşm-i ‘āşık **ben** ki fānūs-ı ḥayālem / Cāme-ḥ‘ābum rüşen eyle perde-i pīrāhenümden (FKD, G. 238, B.4).

İder füsürde **beni** dostdan nesīm-i nifāk / Meşāmm olursa eger bŷy-ı yāsemen-düşmen (FKD, G. 239, B.2).

Benüm seng-i melāmetden mü’essir tīr olur āhum / Ne deñlü künd ise tīġi ider seng-i fesān keskin (FKD, G. 242, B.5).

Benem bu mey-kede-i ğamda bāde-nüş-ı ḥumār / Ne kām-yāb-ı piyāle ne kām-bīn-i sebŷ (FKD, G. 247, B.8).

Dürüg-âlûde ‘ahd ile helâk etdi **beni** âhîr / Olur mağlûb-ı h̄‘âb elbetde çeşm efsânenen
şoñra (FKD, G. 253, B.6).

Çalan h̄âkisteridür ehl-i sūz-ı mâteme mîrâs / **Benüm** şem‘-i mezârumda yanan pervânenen
şoñra (FKD, G. 253, B.5).

Ol şūh sâzgâr olalı Mevlevîlere / **Ben** bî-nevâ-yı ‘aşkına şehnâza başladı (FKD, G. 275, B.4).

Nice **ben** çeşm-i füsün-kârına dil virmeyeyim / Sihri de eyledi meftûn nîgeh-i şehhârî (FKD,
G. 277, B.2).

Benümle sâzgâr olur mı yâ Rab / Nîgâh-ı şūh-ı çeşm-i ‘işve-sâzı (FKD, G. 279, B.5).

Müferrih bāde-i yâkût-reng itmez **beni** hayrân / Senüñ mest-i mey-i la‘l-i leb-i
h̄andānuñam sâkî (FKD, G. 283, B.2).

Ben âteşem ammâ ki ‘adem kıl yâ Rab / Ya dūzaḥı bende ya beni dūzaḥda (FKD, Rûbai 51,
B.2).

Ğazabla öldürür ihyâ ider düzdâde h̄andeyle / **Beni** maḥrûm-ı nâz itmez o şūhum biñ raḳîb
olsa (FKD, G. 254, B.2).

Bu h̄uşûşa mihr ü mâh iki güvâhumdur **benüm** / Kim cemâlûñ mihrîdür ṭab‘umda muzmer
rûz u şeb (FKD, K. 1, B.44).

Ben âteşem ammâ ki ‘adem kıl yâ Rab / Ya dūzaḥı **bende** ya beni dūzaḥda (FKD, Rûbai 51,
B.2).

Ben âteşem ammâ ki ‘adem kıl yâ Rab / Ya dūzaḥı bende ya **beni** dūzaḥda (FKD, Rûbai 51,
B.2).

O şem‘i meclis-i aḡyârda görüp olduk / Bu şeb yine **ben** ü pervâne encümen-düşmen (FKD,
G. 239, B.3).

Bîd-i mecnûndan idüñ taḥta-i tâbütümü kim / **Beni** öldürdi ğam-ı zülf ü temennâ-yı cünün
(FKD, G. 243, B.4).

Perde itdüñ gece destüñ çeşm-i h̄‘âb-âlûduña / Eyledüñ meftûn **beni** nâz-ı ḥicâb-âlûduña
(FKD, G. 250, B.1).

Bir nîgâh it luṭf ile zâlim helâk itdüñ **beni** / Verme ruḥşat ğamze-i mest-i ‘itâb-âlûduña
(FKD, G. 250, B.3).

Şevk ile pîrehen-i cismi çıkardum cāndan / Cāme-ḥāba **beni** çün eyledi da‘vet bu gece (FKD, G. 257, B.4).

Girmişem pîreheni içre şanup cāme-i ḥāb / Özge mest itdi **beni** bāde-i vuşlat bu gece (FKD, G. 257, B.5).

Sīneye çekdi **beni** misl-i sipend-i āteş / Pīç ü tābum görüp ol māye-i şefkat bu gece (FKD, G. 257, B.6).

Ben Fehīm-i köhne-ser-mest-i elestem tāzeler / Hīç iderler mi tegāfūl ‘āşık-ı dīrīneye (FKD, G. 272, B.7).

Görüp **ben** zerresin ser-geşte-i ḥūrşīd-i ruḥsārı / O bī-mihrüm Fehīmā bu dil-i nā-çīze raḥm itdi (FKD, G. 282, B.5).

Cünün-i ‘aşık u mestī-i mey-i zencīrdür gerdün / Ḥarābāt içre **ben** ser-ḥalka-i mestānuñam sākī (FKD, G. 283, B.7).

Fehīm-i sāhirem **ben** eylesün gamze beni ilzām / Olur gerçi füsündan mālīk-i i‘cāz müstağnī (FKD, G. 287, B.6).

Beni ḥāk itdi ḥasret dil-ber-i ṭannāz müstağnī / Gedā muḥtāc-ı pā-būs u şeh-i mümtāz müstağnī (FKD, G. 287, B.1).

Fehīm-i sāhirem ben eylesün gamze **beni** ilzām / Olur gerçi füsündan mālīk-i i‘cāz müstağnī (FKD, G. 287, B.6).

Sözlerüm cevher-i mazmūn u ḥayāl oldı Fehīm / N’eyleyem **ben** ḥazef-i tevriye vü tecnīsi (FKD, G. 289, B.8).

Pür-zaḥm ise başum **beni** ‘ayb eyleme bī-derd / Sersām-ı cibillī der ü dīvārı ne bilsün (FKD, K. 4, B.2).

Gördükçe **beni** olur o mehveş āteş / Bi’t-ṭab‘ olur zālīm ü ser-keş āteş (FKD, Rübai 22, B.1).

Ol şeh ki olur luṭf-ı nihāndan maḥzūz / Kıldı **beni** būs-ı lebi cāndan maḥzūz (FKD, Rübai 26, B.1).

Ben ‘āşık-ı ālüfte vü hem-ḥāl-i dilem / Mest-i nıgeh-i muğbeçegān-ı Çıgil’em (FKD, Rübai 44, B.1).

Ey mäh yeter ol iki çeşm ü ruḥsār / **Ben** ‘āşık-ı dīdārına ‘ayn-ı ‘ıydeyn (FKD, Rübai 49, B.2).

Yā Rab **beni** koma miyān-ı yaḥda / Ya'nī ki vücūdum serd olan berzaḥda (FKD, Rübai 51, B.1).

Beni rüsvā-yı cihān itdi cünün-ı 'aşkuñ / Bāri aç sīneñi cānu daḥı 'uryān olsun (FKD, G. 244, B.3).

Der Fehīmā ki **benüm** dāğ-ı cünün tācumdur / İdüñ ibrām bahār oldu ki ḥālā geysün (FKD, G. 246, B.6).

Bister-i ğam üzre ol bīmār-ı bed-ḥālem Fehīm / Ḥavf idüp gelmez ecel **ben** mübtelāyı görmege (FKD, G. 263, B.5).

Mihr ü meh-feyzā **benem** ol berç-ı āteş-tāb ki / Feyz-i te'sīri każā ṭab'umda ister rüz u şeb (FKD, K. 1, B.42).

Pür-zaḥm ise başum **beni** 'ayb eyleme bī-derd / Sersām-ı cibillī der ü dīvārı ne bilsün (FKD, K. 4, B.2).

Dāğumda olup mişāl-i aḥker düzaḥ / Sīnemde **benüm** cilveler eyler düzaḥ (FKD, Rübai 10, B.1).

Ben şā'irem ammā degülem pek cerrār / Cerrāram u aġniyāyı itmeme bī-zār (FKD, Rübai 15, B.1).

N'istersin ey Fehīm yüri zühdüñ ile sen / Ol mest-i ḥüsni ister isem de **ben** isterem (FKD, G. 208, B.7).

Beste-zünnār-ı nā-güzīr **benem** / Kāfir-i zülfüñe esīr benem (FKD, G. 206, B.1).

Beste-zünnār-ı nā-güzīr benem / Kāfir-i zülfüñe esīr **benem** (FKD, G. 206, B.1).

Aldı kāfir nigāhuñ İslām'um / Kāfir olmaḥda nā-güzīr **benem** (FKD, G. 206, B.2).

Senüñ üftāden olmadan der idüm / Pāy-mālāna dest-gīr **benem** (FKD, G. 206, B.3).

Sāyeveş şimdi āfitābam līk / Ḥār u üftāde vü ḥaḳīr **benem** (FKD, G. 206, B.4).

Olmadum sīr-çeşm-i mişl-i ḥabāb / Tıfl-ı maḥrüm-ı zād mīr **benem** (FKD, G. 206, B.5).

Zāğ-ı mātem fütād-ı ṭavūsam / Murğ-ı şādī vü ğam-şafīr **benem** (FKD, G. 206, B.6).

Eşk-i ğalṭān-ı çeşm-i 'uşşākam / Aḥter-i āsumān-mesīr **benem** (FKD, G. 206, B.7).

Ṭarfetü'l-'aynda ḥabābāsā / Āsumān-ı ḥalel-pezir **benem** (FKD, G. 206, B.8).

Bend-i zencîr-i zülf-i 'aql olamam / Bîşezâr-ı cünûnda şîr benem (FKD, G. 206, B.9).

Ṭâlib-i Âmul ü Senâyi'ye / Tâze mazmûnda hem-zamîr **benem** (FKD, G. 206, B.10).

Maşrıķum mâh-ı ṭab'ı Enverî'dür / Mihrveş kevkeb-i münîr **benem** (FKD, G. 206, B.11).

Ḥusrevân-ı cihân-ı nazma bugün / Vâdi-i 'acizde Zâhîr **benem** (FKD, G. 206, B.12).

Olsalar sözde cümle Ḥâkânî / Yine mîrân-ı nazma mîr **benem** (FKD, G. 206, B.13).

Demezem kim menem digerhâ nîst / Pâdişâh-ı suḥan faķîr **benem** (FKD, G. 206, B.14).

Nâleme Sûr hem-nefes olmaz / Kalemüm eylese şarîr **benem** (FKD, G. 206, B.15).

Mişli yokdur 'Acem'de gerçi Fehîm / Rûm'da 'Örfi'ye nazîr **benem** (FKD, G. 206, B.16).

Âteşüm ḥâkisterümdür şu'le-i düzaḥ **benem** / Āfitâb-ı maḥşer-i şad âfitâb-ı maḥşerem (FKD, G. 207, B.3).

Ben sırr-ı luṭf u ḳahr-ı Ḥudâ'yam ğaraż budur / Bu Ṭûr'dan ki dilleri hep mesken isterem (FKD, G. 208, B.2).

Gerçi la'li nûş-ı cân lîkin müje nîş-âzmâ / Cümlesi ṭursun yeter **ben** bî-dile ṭurfa belâ (FKD, Diğeri 1, B.7).

Yârini fikr eyleyenler yarını añmaz Fehîm / 'Āşıkam **ben** şanmañuz endîşe-i ferdâdeyem (FKD, G. 211, B.8).

Ben bülbül-i elvân-neğam-ı gülşen-i feyzem / Murğân-ı ḳafes nağme-i tekrârı ne bilsün (FKD, K. 4, B.30).

Sensin ol kim **ben** ḥazân-perverd gül-i pejmürdeyi / Eylese feyz-i nesîm-i iltifâtuñ behreyâb (FKD, K. 5, B.51).

Ben o sâḫir-şâ'ir-i mazmûn-ṭırâz-ı 'âlemem / Kim ser-â-pâ nuşa-i i'câzı itdüm intihâb (FKD, K. 5, B.54).

Āh ammâ n'eyleyim dâğ itdi bu âteş **beni** / Āfitâbâ ḥanümânuñ ola gün günden ḥarâb (FKD, K. 5, B.18).

O serv-i şu'le-bârı **ben** nihâl-i Ṭûr'a beñzetdüm / Ki âteşler ola pîçide hep evrâķ u ağşâna (FKD, K. 7, B.29).

Hemîşe **bende** eyler âzmâyîş tîr-i müjgânın / Nişân oldı dilüm ol nâvek-i elmâs-peykâna
(FKD, K. 7, B.51).

Ben ne hâkem ne gedâyam ki edem medhûni lîk / Bâ'îs-i rahmet-i şehdür ki ede bende
günâh (FKD, K. 9, B.16).

Ben ne hâkem ne gedâyam ki edem medhûni lîk / Bâ'îs-i rahmet-i şehdür ki ede **bende**
günâh (FKD, K. 9, B.16).

Kâm görmek istesem işkeste mir'ât-ı felek / **Ben** felâket-dîdeye şad rüy-ı hirmân gösterür
(FKD, K. 10, B.38).

‘Âtıfet-kârâ ‘aceb âyinedür bahtum benüm / Şâhid-i ümmîdi **benden** rüy-ı gerdân gösterür
(FKD, K. 10, B.37).

‘Âtıfet-kârâ ‘aceb âyinedür bahtum **benüm** / Şâhid-i ümmîdi benden rüy-ı gerdân gösterür
(FKD, K. 10, B.37).

Ben de idince aña şevk ile kütâh du‘â / Didi kim gör yine h̄‘âhend-i düšnâmundur (FKD, K.
12, B.20).

Mâhir-i ‘ilm-i gam u hüzn **benem** bu tîmâr / Ser-fürü-dâşte-i hâclet-i ilzâmundur (FKD, K.
12, B.9).

Bahr-ı ‘aşk içre **benem** şimdi re’îsü’l-‘uşşâk / ‘Ademe gitmege tûfân-ı gam eyyâmundur
(FKD, K. 12, B.13).

Olmada ahter-i bahtum gibi nâmun ma‘kûs / **Beni** güm-nâm iden kevkebe-i nâmundur
(FKD, K. 12, B.12).

‘Âlem-i ‘aşka düşürdi **beni** bir şüh k’anuñ / Ruḥ u zülf-i siyehi şubḥum ile şâmundur (FKD,
K. 12, B.14).

Nice şüh âfet-i şad-hürmen-i ‘aql u idrâk / **Beni** mecnûn iden ol şüh-ı gül-endâmundur
(FKD, K. 12, B.15).

Didüm ey dost **beni** böyle iden bîgâne / Tâleb-i nâ-maḥal ü bî-hüde iḳdâmundur (FKD, K.
12, B.22).

Hışm ile gitdi idüp mîve-i vaşlunu dirîg / **Beni** maḥrûm iden ancak t̄ama‘-ı h̄âmundur (FKD,
K. 12, B.27).

Târ-ı zülfem ki maḥfûm olalı Ka‘be-i hüsn / Būy-ı pîrâhen-i Yūsuf **benüm** iḥrâmundur
(FKD, K. 12, B.5).

Dāmenin çāk iderüm Yūsuf olursa küstāḡ / Dil-beri vaḡṣī iden hep **benüm** ibrāmumdur (FKD, K. 12, B.8).

Ḳıṣṣa kūteh ki o fettān-ı cihān ‘aşkında / Naḡl-i maḡşer **benüm** ednā-yı serencāmumdur (FKD, K. 12, B.28).

Ben şad-hezār-sāl olayım rüzedār tek / Yek-rüze rüze eylesesün cānuma ‘azāb (FKD, K. 13, B.18).

Egerçi **ben** leb-i dil-berde ḡāl-i müyīnveş / Girifte-pā meges-i bend-i nüş ü bī-zūram (FKD, K. 14, B.9).

Ben aḡterüm bilürem kimdir eyleyen menḡūs / Felekden itmez isem āh u şekve ma‘zūram (FKD, K. 14, B.17).

Sen öl ḡasedle ki **ben** raḡmuña senüñ zāhid / Ḳazā-yı ḡaşrda da dil-berümle maḡşūram (FKD, K. 14, B.33).

Ben eyledüm çü süveydāmı sa‘y ile Ka‘be / Benem ki vāşıl-ı ma‘nā-yı sa‘y-ı meşķūram (FKD, K. 14, B.34).

Ben eyledüm çü süveydāmı sa‘y ile Ka‘be / **Benem** ki vāşıl-ı ma‘nā-yı sa‘y-ı meşķūram (FKD, K. 14, B.34).

Benem o cevherī k’elmāsdur benüm kānum / Velīk dīde-i ḡussāda kān-ı billūram (FKD, K. 14, B.12).

Beni bu kūr-dilān ṡurma etmede pā-māl / Ḥazīz-i ḡāk-i mezelletde dürr-i menşūram dīvān(FKD, K. 14, B.11).

Serāb itdi **beni** baḡr-ı ‘aşқа itmedi ḡarḡ / Bu şūrezārda Mecnūn-ı cism-i maḡrūram (FKD, K. 14, B.41).

Cihān **beni** göze göstermezem şanur ammā / Naḡīr-i merdüm-i çeşmem hemīşe manzūram (FKD, K. 14, B.45).

Benem o cevherī k’elmāsdur **benüm** kānum / Velīk dīde-i ḡussāda kān-ı billūram (FKD, K. 14, B.12).

Penāhum oldı benüm inne rabbenā le-ḡafūrun / Ne deñlü ‘aşı isem de o deñlü maḡfūram (FKD, K. 14, B.32).

Ben ol ṡurfa nesīc-i kārgāh-ı şun‘-ı Ḥallāḡ’am / Ki tār u pūdum oldı rişte idrāk-i ḡikmetden (FKD, K. 15, B.8).

Benem ol hār-hār-endūz-ı miḥnet rūz-ı fıtratden / Ki gül-çīn olmadum göñlümce bāğ-ı ‘ayş ü ‘işretten (FKD, K. 15, B.1).

Benem ol bāğbān-ı gam ki dāmānum degül ancağ / Girībānum bile çāk oldı dest-i hār-ı miḥnetden (FKD, K. 15, B.2).

Benem ol gönca-i himmet ki oldum ser-zede ḥayfā / Mişāl-i aḥker-i küllhan gülistān-ı rezāletden (FKD, K. 15, B.3).

Benem ol dürr-i deryā-zāde-i iklīm-i ‘ulviyyet / Ki buldum perveriş bārān-ı nīsān-ı mezelletden (FKD, K. 15, B.4).

Benem ol yekke-şāh-ı çār-bālīn-i ‘anāşır kim / Zemīne mest olup düşdüm bülend-eyvān-ı rif‘atden (FKD, K. 15, B.5).

Benem ol tıfl-ı hūrşīd-i der-āğūş-ı nuḥüset kim / Ğidā olmışdı baña seyr-i büstān-ı sa‘ādetden (FKD, K. 15, B.6).

Benem gürk-i dehān-ālūde-i pākīze-bāṭın kim / Mişāl-i Yūsuf oldı zahīrüm pür-levs töhmetden (FKD, K. 15, B.7).

Benem ol şā‘ir-i kādīr-beyān-ı siḥr-pīrā kim / Kelāmum eyledüm mu‘ciz feşāḥatle belāgatden (FKD, K. 15, B.30).

Benem ol şā‘ir-i kānī‘ ki cennet çıksa destümden / Zebānum eylemem ālūde efsūs u nedāmetden (FKD, K. 15, B.38).

Baña üstād-ı kül yeter ṭab‘um / N’eyleyim **ben** Zāhīr ü Selmān’ı (FKD, K. 17, B.38).

Dağı **ben** gelmedin helāk oldı / Reşk ile nükte-senc-i Şirvānī (FKD, K. 17, B.39).

Bildürürdüm bu kavme **ben** ḥāddin / Āh elümde olaydı fermānı (FKD, K. 17, B.62).

Benem ol siḥr-şīve şā‘ir kim / Ḥame itdüm zebān-ı şu‘bānı (FKD, K. 17, B.32).

Benem ol şeh ki feyz-i Bārī’dür / Kaşr-ı endīšemüñ nigehbānı (FKD, K. 17, B.67).

Beni ol deñlü itdi ḥor u ḥaḳīr / Çarḥuñ evzā‘-ı nā-be-sāmānı (FKD, K. 17, B.3).

Ma‘rifet düşmen it **beni** ki odur / Düşmen-i cins-i mālī vü cānī (FKD, K. 17, B.9).

Eyledi mü-be-mü ihāṭa **beni** / Nūr-ı hūrşīd-i ‘aql-ı insānī (FKD, K. 17, B.76).

Ey felek ancak olur şu'bede-bāzī-i ğarīb / **Beni** biñ şekl ile ğurbetde dīger-gün itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.1).

Eyledüm teklīf tārīhin Fehīm-i sāhire / İtdi bir beyt-i mu'ammā resm ile **ben** zārı şād (FKD, Kıt'a 8, B.16).

Ben tālib-i ruḥşat-ı nezāre / Ol ğamze ise teġāfūl itmez (FKD, Terci-bend 1, B.45).

Ben mest-i şehādet-ārzūyam / Her çend o şeh tenezzül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.51).

Maḥşerde ki diyeler şehīdān / **Ben** tīġ-i fülān ile dü-nīmem (FKD, Terci-bend 1, B.141).

Öldürdi **beni** bu şerm-i cān-süz / Telḥ itdi mezākum āb-ı teşvīr (FKD, Terci-bend 1, B.38).

Ol itdi **beni** cihānda mümtāz / Mecnūn-ı ṭabī'at-ı selīmem (FKD, Terci-bend 1, B.140).

Vallāh **ben** ne māla muḥibbem ne şā'irem / Ben 'ilm-i ḥüsn-i ḥulḳda üstād-ı māhirem (FKD, Terki-bend 1, B.24).

Vallāh ben ne māla muḥibbem ne şā'irem / **Ben** 'ilm-i ḥüsn-i ḥulḳda üstād-ı māhirem (FKD, Terki-bend 1, B.24).

Ḥuffāş-ı külḥana beni şanma ber-ā-berem / **Ben** murġ-ı ḥoş-nevā-yı gülistān-ı dīgerem (FKD, Terki-bend 1, B.32).

Her ḥüсне **ben** de 'āşıkam ammā ḥaḳīḳaten / 'Aşık odur ki ma'il-i ḥüsn-i elest olur (FKD, Terki-bend 1, B.39).

Sāḳī yetiş ḥarābuña cām-ı şarāb ver / **Ben** ğam yerem baña meze ne kebāb ver (FKD, Terki-bend 1, B.49).

Sāḳī şarāba 'aks-i ruḥuñ eyle ta'biye / **Ben** sāyeñe bir iki felek āfitāb ver (FKD, Terki-bend 1, B.51).

Ben öyle pür-ḥumār-ı teġāfūl zihī 'aceb / Ya ḳaḫr-ı dehr ile öleyim mi cevāb ver (FKD, Terki-bend 1, B.54).

Bi'llāh bāde şun baña sāḳī güneḥ deme / **Ben** der isem yeter elüme sen kitāb ver (FKD, Terki-bend 1, B.55).

Pür ḳıldılar derūn-ı dilüm seng-i ṭa'n ile / Dil-teng itdiler **beni** yā Rab hücum-ı Rüm (FKD, Terki-bend 1, B.10).

Yā Rab eyle baht-ı bed-şūmdan hālāş / Ya kıl **beni** helāk ya it Rūm'dan hālāş (FKD, Terkib-bend 1, B.16).

Huffāş-ı külhāna **beni** şanma ber-ā-berem / Ben murğ-ı hoş-nevā-yı gülistān-ı dīgerem (FKD, Terkib-bend 1, B.32).

Ol ʿāķilem ki bilmedi çarh-ı nigūn **beni** / Dest-i cūnūnda eyledi zār u zebūn **beni** (FKD, Terkib-bend 1, B.41).

Ol ʿāķilem ki bilmedi çarh-ı nigūn **beni** / Dest-i cūnūnda eyledi zār u zebūn **beni** (FKD, Terkib-bend 1, B.41).

Ol şaf-gevher-i hıredem kim sipihr-i dūn / Cehlinden itdi zīver-i gūş-ı cūnūn **beni** (FKD, Terkib-bend 1, B.43).

Ol reh-rev-i be-vādī-i kudsem ki eyledi / Gūlān-ı bed-sirişte kazā reh-nūmūn **beni** (FKD, Terkib-bend 1, B.44).

Ol mihr idūm ki sāyem idi āfitāb līk / Pā-māl kıldı sāye-şıfat çarh-ı dūn **beni** (FKD, Terkib-bend 1, B.45).

Ol māh idūm mihr idi eflākūm eyledi / Zıll-ı zemīnde baht-ı siyeh tīregūn **beni** (FKD, Terkib-bend 1, B.46).

Ol teşneyem ki teşne iken baña āb-ı Hızr / İtdi kazā muķābil-i zehr-āb-ı hūn **beni** (FKD, Terkib-bend 1, B.47).

Ben ʿİsī-i nazm u hāme-cādū / Muʿciz-āşār u sıhrkāram (FKD, Terkib-bend 2, B.74).

Gerçi **ben** ser-hoşı aşkuñla şarāb itmez idūñ / Ateş-i cevr ile bağrumda kebāb itmez idūñ (FKD, Terkib-bend 3, B.16).

Hūsnūñ evvel baķışumda **beni** itdi meftūn / Eyledi sāhir-i çeşmūñ baña biñ mekr ü fūsūn (FKD, Terkib-bend 3, B.6).

Rūy-ı dil gösterüp itdūñ **beni** çūn dīvāne / Oldum ey āhū-yı vahşī giderek biğāne (FKD, Terkib-bend 3, B.10).

Luţf iderdūñ ğazab-ālūde hitāb itmez idūñ / **Beni** gördükçe ser-i rehde şitāb itmez idūñ (FKD, Terkib-bend 3, B.19).

Beni gördükçe şitāb ile o reftār nedür / Renciş-i bī-sebeb-i ğamze-i pergār nedür (FKD, Terkib-bend 3, B.23).

Ḥākem ammā mihr-i rüy-ı dil-bere āyīneyem / **Ben** ḥarābe cevher ü āyīneye gencīneyem (FKD, G. 213, B.1).

Benem ki māhi-i deryā-yı eşk olup her dem / Mişāl-i merdüm-i dīde şināhdur kārüm (FKD, G. 216, B.6).

Eylemez cām-ı fenā mest-i ser-endāz beni / **Benem** ol rind ki şahbā-yı bekādan geçdüm (FKD, G. 218, B.5).

Lāle-i tīre-dilem kevkeb-i bahtum gibi **ben** / Gül-i ḥūrşīd açılır gerçi gülistānumdan (FKD, G. 229, B.3).

Benem o ‘āşık-ı mecnūn-ı pīrehen-düşmen / Fezā-yı ḥaşrda da perde-i kefen-düşmen (FKD, G. 239, B.1).

Benem ol şūḥ-meşreb nuṭḫ-ı sākīdür ğidā cāna / Baña lāzım degül şunmak meze peymāneden şoñra (FKD, G. 253, B.2).

Bir ‘aceb cādū-firībe oldı cānum mübtelā / Kārı **ben** ālüfteye gāhī vefā gāhī cefā (FKD, Diğer 1, B.5).

Rāst geldüm yolda ol şāha gider **ben** ḥāk-i rāh / Ferş-i rāh olmuş yolında cebhe-i ḥūrşīd ü māh (FKD, Diğer 1, B.9).

Zevk-ı nāzından niyāz oldı zebānum ser-te-ser / **Ben** niyāz itsem o nāz eyler şanurdum bī-ḥaber (FKD, Diğer 1, B.26).

Fehīm’em **ben** mey ü dil-berden olmam tā-ebed fāriğ / Benem kim rüz-ı maşşer dest-der-dāmānuñam sākī (FKD, G. 283, B.9).

Tamām girye-i şevkam tamām ḥānde-i ğam / **Benem** ki ‘āciz-i temyīz-i mātem ü sūram (FKD, K. 14, B.25).

Göze göstermese revā ḥussād / Bir **benüm** gibi nükte-elvānı (FKD, K. 17, B.51).

Bir cüvān şūḥ yok kim kām ala andan göñül / **Ben** hele ḥayretde ḫaldum kām-yāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.7).

Hep oldı şehīd **ben** de oldum / Ser-dāde-i ḥançer-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.155).

Ol ‘āşıkam ki itmedi bī-hüş-ı cām-ı nāz / Ol çeşm-i mest ol nigeh-i pür-füsün **beni** (FKD, Terki-bend 1, B.42).

Fehîm'em ben mey ü dil-berden olmam tâ-ebed fâriğ / **Benem** kim rûz-ı maḥşer dest-der-dâmānuḥam sâķî (FKD, G. 283, B.9).

Ben nûr-ı tecellî-i Ḥaķ'a dîde-güşâyam / Muḥtâc-ı 'asâ cilve-i reftârı ne bilsün (FKD, K. 4, B.7).

Ben 'âşık-ı âlüfte vü âşüfte-dimāgam / Āşüfte-dimāgân ya bu efkârı ne bilsün (FKD, K. 4, B.10).

Eylesün deryüze ṭab'umdan tenük ser-māyegân / Şimdi iķlîm-i ma'ânîde **benem** şaḥib-nişâb (FKD, K. 5, B.57).

O meclis içre **benem** bir kemîn ğazel-perdâz / Ki sözde ṭab'um olur hem-nefes Mesîḥâ'ya (FKD, K. 8, B.21).

Hilâl şanma ki şekvâ idüb demekde felek / Zebân-ı ḥâl ile **ben** de esîr ü mecbûram (FKD, K. 14, B.18).

Ben şu'le-i pāk-zâd-ı 'aşķam / Perverde-i ḥünedân-ı âteş (FKD, Terci-bend 1, B.73).

Ben murğ-ı zîrekem der iken âḥir esfelüñ / Şâlvârı bendi dâmi olup pây-best olur (FKD, Terķib-bend 1, B.36).

Ben 'âşık-ı dil-rübâ-yı nazmam / Ṭab'um gibi mübtelâ-yı nazmam (FKD, Terķib-bend 2, B.77).

be-nākām: [1] Talihsizlikle, mutsuzlukla.

Men tengî-i dil be-dü-'âlem ne-früşem / Der-şoḥbet-i cānâne be-nākām şiküfftem (FKD, G. 296, B.3).

benân: [1] Parmak.

Zihî cellâd-ı çâbüķ-dest k'eyler / **Benân** üzre tîğ-i cānsitân raķş (FKD, G. 145, B.3).

bend: [2]

1. Saç kıvrımı.

Nice ķurtulmaķ olur diller anuñ ķaydından / Kendüyi daḥı ķeker **bende** 'aceb kāküldür (FKD, G. 101, B.3).

2. Kemer, kuşak.

Ben murğ-ı zîrekem der iken âhîr esfelüñ / Şâlvârı **bendi** dâımı olup pây-best olur (FKD, Terkib-bend 1, B.36).

bend eyle-: [2] Âşık etmek, gönül almak.

Kâküli kim dili **bend eylemede** mâhirdür / Kendüyi sihr ile bend itdi ‘aceb sâhirdür (FKD, G. 107, B.1).

Dili **bend eylemek** isterdi lâkin âteşin gördi / Taqayyüd etmedi o zülf-i ‘anber bize raḥm itdi (FKD, G. 282, B.2).

bend id-/it-: [3] Bağlamak, zincirlemek.

Ġaflet ile sâye-endâz olsa fark-ı tâcına / **Bend ider** bâl ü per-i zıll-ı hümâyı ṭurrası (FKD, G. 278, B.2).

Kâküli kim dili bend eylemede mâhirdür / Kendüyi sihr ile **bend itdi** ‘aceb sâhirdür (FKD, G. 107, B.1).

Öyle kâfirdir ki **bend itmez** yine zünnârın / Ger Mesîḥâ olsa da dîn-âşinâyî ṭurrası (FKD, G. 278, B.3).

bend ol-: [2] İlgilenmek, âşık olmak.

Lebin ço ṭuṭi-i cân zülfe **bend ol** / Şeker-ḥâliḳ yiter zencîr-ḥây ol (FKD, G. 191, B.3).

Göñül ki **bend ola** bir sünbül-i semen-sâya / Güşâde-ṭab‘ olamaz baksa verd-i ra‘nâya (FKD, K. 8, B.22).

bende: [9] Kul, köle.

Her dili beste-i bend-i ser-i zülf eylemeden / **Bendeñi** başuñ için eyle gel âzâd yeter (FKD, G. 61, B.5).

Küstâḥ ise ma‘zûr ṭutuñ **bende** Fehîm’i / Dîvâne bilür mi nedür eṭvâr-ı tekellûf (FKD, G. 158, B.7).

Ne ğamze vü ne ‘iṣve ne luṭf-ı tebessüm / Tekrâr meger **bendeñe** bîġâne mi olduñ (FKD, G. 175, B.4).

Mecnûnların itse o perî beste-i zencîr / Ben **bende** daḥı zülf-i perîşâna şarılsam (FKD, G. 198, B.4).

Nedür ol nigāh-ı pür-kīn nedür ol nüहुfte Һande / Bu reviş bu tarz-ı āyīn ider ehl-i Һüsni
bende (FKD, G. 259, B.1).

Baņa mecnūn geçinen **bende** Fehīm'dür bu / Beste-i silsile-i zülf-i dil-ārāmumdur (FKD, K.
12, B.17).

Men **bende** Fehīm ü çü Һāl-i Hindū / Һürşīd-perest-i rüy-ı 'Abdullāh'am (FKD, Rübai 41,
B.2).

'Āşık olurduñ eger görse idüñ sen de sañā / Ba'd-ezīn **bendeyem** ey şāh-ı cihān sañā (FKD,
Terkib-bend 3, B.32).

Bu Һavf ile biz **bendelere** oldı Fehīm / "Allāhu laţīfun bi'ibādihı" evrād (FKD, Rübai 11, B.2).

bende çek-: [1] Bağlamak.

Seni dīvāne idüp şīr gibi **bende çeken** / Çeşm-i 'uşşāk-küş ü dil-ber-i Һayyāmumdur (FKD, K.
12, B.25).

bende it-: [1] Kul, köle yapmak.

Fehīm'i **bende itdi** Mışır'da bir Yūsuf-ı şānī / İraқdan merħabā Rüm'a du'ālar cümle iħvāna
(FKD, K. 7, B.52).

bende ol-: [2] Kul ve köle olmak.

Nedür şimdi bu pinhān āşināyī **benden olsun** dil / O eţvār-ı ğarīb ol cünbiş-i bīġāneden
şoñra (FKD, G. 253, B.8).

Һüsniñi görse eger Yūsuf **olur bende** sañā / Һayl-i 'uşşāk nice olmasun efgende sañā (FKD,
Terkib-bend 3, B.31).

bendegān-ı Һazret-i Rabbü'l-'ibād: [1] Yüce Allah'ın kulları.

Olsun ol zıll-ı Һudā'nuñ dā'im āsüde-Һāl / Sāyesinde **bendegān-ı Һazret-i Rabbü'l-'ibād**
(FKD, Kıt'a 8, B.15).

bende-i efgende: [1] Āciz köle.

Tünd-Һū şāh gördüm āştī bilmez nedür / **Bende-i efgendesiyle itmede her-gāh ceng** (FKD, G.
168, B.2).

bende-i 'irfān: [1] Anlayışın kölesi.

Görüp ‘arz-ı niyāzum çeşmüñe bildüñ ki maḥmūram / Bir iki cām şunduñ **bende-i ‘irfānuñam** sākī (FKD, G. 283, B.4).

bend-i belā: [1] Bela bağı.

Ġamzesi zaḥm ursa tīġ-i ḳazādan kim ḳaçar / Ṭurra pā-bend itmese **bend-i belādan** kim ḳaçar (FKD, G. 46, B.1).

bend-i fitrāk: [1] Atın kayışına bağı.

Bir şāhsüvāra şayddur dil / İtmiş ser-i ‘aşḳı **bend-i fitrāk** (FKD, Terci-bend 1, B.57). [bend-i fitrāk,]

bend-i zencīr-i cünün ol-: [1] Delilik zincirine bağlanmak.

Ne belā āfet-i dildür göricek kākülünü / **Bend-i zencīr-i cünün oldı** Fehīm-i āzād (FKD, G. 38, B.11).

bend-i zencīr-i zülf-i ‘aḳl: [1] Aklın saçlarının zincirine tutsak.

Bend-i zencīr-i zülf-i ‘aḳl olamam / Bīşezār-ı cünūnda şīr benem (FKD, G. 206, B.9).

bend-i zülf: [2] Saç örgüsü.

Bend-i zülfinde dilüm būs-ı lebi şād itmez / Merd-i maḥbūs şarāb içse de mesrūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.16).

Gördükçe **bend-i zülfüñe** vā-beste dilleri / Murġ-ı dil-i hümāya olur ḳayd-ı dām farz (FKD, G. 147, B.5).

beni: [5] Birinci tekil şahıs ekinin yükleme durum eki almış hali. || Âşığın kendisi.

Za‘f-ı cefā-yı ġamze **beni** itdi bī-nişān / Olmaz ḥadeng-i cevr ü cefā kārger baña (FKD, G. 7, B.5).

Sen de Fehīm yaḳma **beni** ṭa‘n-ı ‘aşḳ ile / Yetmez mi derd-i sūziş-i dāġ-ı ciger baña (FKD, G. 7, B.7).

Bārekallāh ey nüh-ābā veyḥek ey çār-ümmühāt / İtdünüz ṭıfl-ı yetīmāsā beni nevmīd-i ‘ıyd (FKD, G. 41, B.3).

‘Aḳl-ı küll virdüñ **beni** Cibrīl-i ma‘nī eyledüñ / Bezm-i ḳurb-ı aḳdese lāyık nedīm olmaḳ baña (FKD, G. 5, B.3).

Tā ol büt-i şehlā ki baña itdi nigāh / Zūr-ı nigehiyle kāfir itdi **beni** āh (FKD, Rübai 53, B.1).

benī ādem: [1] Ademoğulları, insanlar.

Hemīşe cinsine āzār u hīleden ğayrı / Dağı Fehīm **benī ādemüñ** nesin gördük (FKD, G. 174, B.5).

benüm: [2] Benim.

Ne ol bī-raḥm ser-mest ü ne çeşm-i bī-emāndandır / Helāk olmam **benüm** cürm-i dil-i bī-bākdendür hep (FKD, G. 17, B.2).

Bu gice te'sīr-i zehr-i hūn-ı çeşmümden **benüm** / Süde-i elmās oldu cümle ḥāk-i kūy-ı dost (FKD, G. 25, B.7).

benümçün: [1] Benim için.

Egerçi ḥande-rīzem gül gibi bāğ-ı cihān içre / **Benümçün** girye eyler ebr-i bārān çeşm-i pür-hūn hem (FKD, G. 201, B.4).

beñze-: [31] İki nesne veya kişi arasında ortak yönler bulunmak.

Āmāde ṭurur ğonca k'ide çāk-i girībān / **Beñzer** ki o gül-rü yine 'azm-i çemen eyler (FKD, G. 55, B.3).

Gösterdi yine ğamzelerüñ rüy-ı hezīmet / **Beñzer** 'alem-i fitne vü āşüb-nigündür (FKD, G. 73, B.4).

Mihri gördüm 'arız-ı dil-dāra beñzer **beñzemez** / Pertev-i hūrşiddür kim nāra beñzer **beñzemez** (FKD, G. 116, B.1).

Mihri gördüm 'arız-ı dil-dāra beñzer **beñzemez** / Pertev-i hūrşiddür kim nāra beñzer **beñzemez** (FKD, G. 116, B.1).

Eyledük Mūsā ile şem'-i tecellāya naẓar / Şu'le-i dīdār ol ruḥsāra beñzer **beñzemez** (FKD, G. 116, B.2).

Eylemiş tebdīl-i şüret zāhir olmuş bir perī / Pür-firīb ol dil-ber-i 'ayyāra beñzer **beñzemez** (FKD, G. 116, B.3).

Çeşm-i mesti ger dūçār olsam görür görmez beni / Ğamze de çeşm-i teğāfül-kāra beñzer **beñzemez** (FKD, G. 116, B.4).

Zahm-ḥurde tîr-i ḥûn-rîz-i kaçâ oldum velî / Tîzlikde gamze-i ḥûn-ḥâra **beñzer** beñzemez (FKD, G. 116, B.5).

Hey'et-i gûy-ı meh ü mihre nigâh itdüm Fehîm / Girde-i bâlîn sürîn-i yâra beñzer **beñzemez** (FKD, G. 116, B.6).

Mihri gördüm 'arız-ı dil-dâra **beñzer** beñzemez / Pertev-i ḥürşiddür kim nâra **beñzer** beñzemez (FKD, G. 116, B.1).

Mihri gördüm 'arız-ı dil-dâra **beñzer** beñzemez / Pertev-i ḥürşiddür kim nâra **beñzer** beñzemez (FKD, G. 116, B.1).

Eyledük Mûsâ ile şem'ı tecellâya nazar / Şu'le-i dîdâr ol ruḥsâra **beñzer** beñzemez (FKD, G. 116, B.2).

Eylemiş tebdîl-i şûret zâhir olmuş bir perî / Pür-firîb ol dil-ber-i 'ayyâra **beñzer** beñzemez (FKD, G. 116, B.3).

Çeşm-i mesti ger dūçâr olsam görür görmez beni / Gamze de çeşm-i tegâfûl-kâra **beñzer** beñzemez (FKD, G. 116, B.4).

Zahm-ḥurde tîr-i ḥûn-rîz-i kaçâ oldum velî / Tîzlikde gamze-i ḥûn-ḥâra beñzer beñzemez (FKD, G. 116, B.5).

Hey'et-i gûy-ı meh ü mihre nigâh itdüm Fehîm / Girde-i bâlîn sürîn-i yâra **beñzer** beñzemez (FKD, G. 116, B.6).

Şubḥveş destini zâhir kılsa sîm-efşân olup / Ol yed-i beyzâya **beñzer** k'îbn-i 'İmrân gösterür (FKD, K. 10, B.21).

Zülf ol ey ḥaṭ ejder-i mağrûra **beñzet** kendüñi / Toḥm-ı ḥâlin ḥıfz tâ-key mûra **beñzet** kendüñi (FKD, G. 284, B.1).

Zülf ol ey ḥaṭ ejder-i mağrûra **beñzet** kendüñi / Toḥm-ı ḥâlin ḥıfz tâ-key mûra **beñzet** kendüñi (FKD, G. 284, B.1).

Tâ muḳâbilseñ libâs-ı mihr-i ḥüsnin der-ber it / Âyîne gâḥî meh-i pür-nûra **beñzet** kendüñi (FKD, G. 284, B.2).

İntisâb it çeşm-i şûḥ-ı dil-bere bir şekl ile / Ey gönül geh mest ü geh maḥmûra **beñzet** kendüñi (FKD, G. 284, B.3).

Bir nihâl-i şu'le görseñ pertevinden bî-ḥod ol / Vâdi-i 'aşk içre şâhib-Tûr'a **beñzet** kendüñi (FKD, G. 284, B.4).

Cāme-çāk ol zülfi zencīrin tūtop Mecnūn gibi / Ne Nesīmī'ye ne hūd Manşūr'a **beñzet** kendüñi (FKD, G. 284, B.5).

Eşk ile gāltān u cūşān kıl o dürri der-kinār / Ya'nī mevc-i lūcce-i pūr-şūra **beñzet** kendüñi (FKD, G. 284, B.6).

Şürete aldanma şofī eyle taqlīd-i Fehīm / Sāde-dil bir 'āşık-ı meşhūra **beñzet** kendüñi (FKD, G. 284, B.7).

O serv-i şu'le-bārı ben nihāl-i Tūr'a **beñzetdüm** / Ki āteşler ola pīçide hep evrāk u ağşāna (FKD, K. 7, B.29).

Berāt-ı hūkmi nev-ḥaṭ bir müselleml dil-bere **beñzer** / Ki oldı ḥāl-i 'anberfāmı noḡta tūrrası tuḡrā (FKD, Kıt'a 15, B.8).

Cem' oldı gelüp bir yere müjgān u kirişme / **Beñzer** ki iderler yine tedbīr-i teḡāfūl (FKD, G. 193, B.3).

Miyān-ı Nīl'de her naḡl-i ḡurmā **beñzedi** gūyā / Şināverlik iden bir dil-ber-i kākūl-perişāna (FKD, K. 7, B.12).

'Azīz-i taḡt-ı Mışr-'āḡifet Eyyūb Pāşā kim / Vücūdıyla o zevrak **beñzerdi** taḡt-ı Süleymān'a (FKD, K. 7, B.17).

Beñzerdi nihāl-i ḡāmetine / Şūr-efḡen-i maḡşer olsa Tūbī (FKD, Terci-bend 1, B.5).

ber-ā-ber: [3] Birlikte.

Meclis-i 'uşşākda ol meh ki sāḡar nūş ider / Çeşm ü ḡamze bāde-i nāzı **ber-ā-ber** nūş ider (FKD, G. 52, B.1).

Ḥuffāş-ı küllḡana beni şanma **ber-ā-berem** / Ben murḡ-ı ḡoş-nevā-yı ḡülistān-ı dīḡerem (FKD, Terki-bend 1, B.32).

Mihr ü māh-ı 'adli olsa pertev-endāz-ı cihān / Tā şabāḡ-ı maḡşer olurdu **ber-ā-ber** rüz u şeb (FKD, K. 1, B.22).

ber-'aks: [2] Aksine, tersine.

'Aks-i la'lūn cāmda **ber-'aks** itmiş gerçi kim / Āb ile germ-ūlfet olmaz aḡker-i nāzūk-mizāc (FKD, G. 29, B.2).

Müsā'id olsa dil-ber çok görüp **ber-'aks** ider devrān / Sa'ādet ḡörmesün ḡerdūn-ı dūn u baḡt-ı vaj-ḡūn hem (FKD, G. 201, B.2).

ber-‘aks-i âteşin: [1] Hararetin aksine.

Ber-‘aks-i âteşin ruḥından / Giryân oldukça çeşm-i nemnāk (FKD, Terci-bend 1, B.60).

ber-‘aks-i tab‘: [1] Yaratılışın aksine.

Şad-hezārān şükr-i Bārī kim yine **ber-‘aks-i tab‘** / ‘Aksine devr itmeden āsüdedür çarḥ-ı ‘anīd (FKD, Kıt'a 11, B.1).

berāt-ı ğam: [1] Üzüntü fermanı.

Nev-be-nev luḥflar it tāze iken pādişehüm / ‘Āşıkun köhne **berāt-ı ğamı** tecdīd olmaz (FKD, G. 113, B.3).

berāt-ı hüküm: Emirlerin yazılı olduğu belge.

Berāt-ı hükmi nev-ḥaṭ bir müselleḥ dil-bere beñzer / Ki oldı ḥāl-i ‘anberfāmı noḡta ṭurrası tuġrā (FKD, Kıt'a 15, B.8).

berbād eyle-: [2] 1. Harap etmek. 2. Telef ve helak etmek.

Dūd-ı āhum nice bir ‘arşa sūtün eyleyesin / Ḥayme-i nüh-feleki **eyledi berbād** yeter (FKD, G. 61, B.2).

Cihānı **eylese berbād** bāri seyr itsem / Müdām gūş-be-āvāz-ı nefḥa-i şūram (FKD, K. 14, B.15).

berbād ol-: [1] Perişan, virane, helak etmek.

Devr-i zülfinde dile āh itdürür bu rüzgār / Ḥānümān-ı dil gibi bir gün o da **berbād olur** (FKD, G. 80, B.6).

ber-dār id-: [1] Asmak.

‘Aceb sırr-ı Ḥudā’sın cānum içre mütteḥid-eczā / Ene’l-ḥaḡ sen disen ey büt **ber-dār ider** ‘ālem (FKD, G. 202, B.5).

berehmen-şive: [1] Puta tapan.

Mū-be-müyem naġme-pīrā şüd be-tevhīd-i Şamed / Men **berehmen-şive** kāfir yā şanem-ḥ‘ābem henüz (FKD, G. 295, B.5).

berg: [1] Yaprak.

Feyz alsa t̄ab-ı mihr-i z̄amīr-i Fehīm'den / Her **bergini** iderdi birer āfitāb gül (FKD, G. 195, B.7).

berg ü nevā: [1] Sahip olunan mal ve eşyalar.

Bülbül-i beste-leb-i gülşen-i tecrīd oldum / Murğ-ı bismil-şüdeyem **berg ü nevādan** geçdüm (FKD, G. 218, B.3).

berg-i bī-āb-ı ruḥ: [1] Yanağın solgun yaprağı.

Penbe-i dāğ-ı cünün ya nemek-i zaḥm şanur / **Berg-i bī-āb-ı ruḥum** reng nedür bilmez hīç (FKD, G. 31, B.6).

berg-i giyāh: [1] Ot yaprağı.

Pā-māl iderse çurra ḥaṭ-ı sebziūni n'ola / Gülzār içinde **berg-i giyāha** ne i'tibār (FKD, G. 45, B.5).

berg-i gül: [2]

1. Gül yaprağı.

Berg-i gül üzre sünbülün dām ide ger Fehīm o serv / Gerden-i bülbülü be-ṭavḳ eyleye mişl-i fāḥte (FKD, G. 271, B.6).

Naḥl-i āhum ki odur bāğ-ı gama āteş-i berg / Şem'veş **berg-i güli** şu'le-beri aḥker olur (FKD, G. 84, B.4).

2. Sevgilinin kırmızı yanağı.

Çatre çatre ḥūy degül **berg-i gülinden** mevc-zen / Şeb-nemāsā āb oldu şu'le-i reng-i ḥicāb (FKD, K. 5, B.22).

berg-i gül-i cān: [1] Can gülünün yaprağı.

Ḥürşīdi idüp ḥal şu'ā'ımı çalem / **Berg-i gül-i cāna** eylesem nāme-raçam (FKD, Rübai 42, B.1).

berg-i gül-i dāğ: [1] Yaranın gülünün yaprağı.

Yā Rab dil-i pür-sūzum idüp māye-i dūzaḥ / İt **berg-i gül-i dāğımı** pīrāye-i dūzaḥ (FKD, G. 35, B.1).

berg-i gül-i naḥl: [1] Gül fidanının yaprağı.

Āyīne vü dīde ola **berg-i gül-i naḥli** / Güلزārda ḥāk itse tenüm ḥasret-i dīdār (FKD, G. 47, B.6).

berg-i gül-i tebessüm: [1] Gülümseyen gül yaprağı.

Berg-i gül-i tebessümin gül-bün-i la'li itdi cem' / Ğonca-miṣāl tā ide bir gül-i ḥande sāḥte (FKD, G. 271, B.2).

berg-i ḥazān: [1] Duygu yönünden çöküntüye uğramak, kederlenmek.

Çihre-i a'ḍāñ olup **berg-i ḥazāndan** zerd ü ter / Ola rūḥ-ı düzaḥ içre şu'leveş pür-pīç ü tāb (FKD, K. 5, B.62).

berg-i lāle-i şādī: [1] Açılmış lalenin yaprağı || Şarap.

Bādedür **berg-i lāle-i şādī** / Bādedür za'ferān-ı ḥandānī (FKD, K. 17, B.22).

berg-i nāz: [1] Nazlı yaprak.

Sen naḥl-i 'iṣveyi pür iden **berg-i nāz** ile / Bār-ı nihāl-i ehl-i dili ḥasret eylemiş (FKD, G. 141, B.3).

berg-i sīr-āb: [1] Suyu doymuş yaprak.

Feyz-düşmen nihāl-i şu'le-berem / **Berg-i sīr-āb** n'iydügin bilmem (FKD, G. 204, B.4).

berg-i tüt: [1] Dut yaprağı.

Ya kirm-pīlelerdür olup cem'-i çeng-sebz / Ol per nevā-yı rūḥlaruñ **berg-i tütüdür** (FKD, G. 70, B.3).

berg-i zerd: [1] Sarı yaprak.

Ser-germ-i seyr-i gülşen-i ḥüsn-i dilem k'olur / Bir **berg-i zerd** mihr-i giyāhumdan āfitāb (FKD, G. 15, B.3).

bergüzār: [1] Hediye.

Zehrede bād-ı semüm **bergüzār** itse güzār / Ger dem-i 'İsī reh-i pür-teff ü tāb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.4).

Berhemen: [5] Putperest.

Vecd ü zühhd ile Fehīm eyleme yā Rab yā Rab / **Berhemenlerle şanem-ḥ'ān olacaḡsın āḡir** (FKD, G. 66, B.15).

Ḥacletinden āb olur aḡzında lafz-ı yā şanem / **Berhemen** gūş itse ger gülbank-i yā Rab yā Rab'um (FKD, G. 217, B.4).

Deyr iḡre ki ol büt heves-i encūmen eyler / Çok zāhid-i ṡā'at-menişi **berhemen** eyler (FKD, G. 55, B.1).

Aşağıdaki tanıkta “berhemen” rahip anlamındadır (Babacan, 2012, s.233).

Bu deyr-i mecāzīde muḡtāc-ı perestişdür / Ammā ki ḡaḡīḡatde büt **berhemeni** n'eyler (FKD, G. 56, B.5).

Gel **berhemenā** itme cefā cān-ı Fehīm'e / Teklīf-i perestişle büt-i secdegehüñle (FKD, G. 265, B.5).

berhemen-düşmen: [1] Puta tapanlara düşman.

Raḡīb māñi' olur ol büte perestişüme / Ğarībdür k'ola iblīs **berhemen-düşmen** (FKD, G. 239, B.4).

berhemen-şīve: [1] Puta tapan.

Berhemen-şīve ḡarem-perver-i 'aşḡ-ı şanemüz / Yā şanem yā şanem ile dili gūyā iderüz (FKD, G. 131, B.5).

berī ol-: [1] Uzak || kurtulmuş, arınmış.

'Aşıḡuñ bir şūḡ-meşreb dil-beri olmaḡ nedür / Mest-i cām-ı 'aşḡ olup ḡamdan **berī olmaḡ** nedür (FKD, G. 91, B.1).

beriyye: [1] Çöl, susuz sahra, çok kurak yer.

Geçse ola bāḡdan **beriyyeye** bād / Gül-i şad-berg ide muḡeylāñı (FKD, K. 17, B.74).

berḡ: [1] Şimşek.

Şeb-nemdür iden ḡoncayı bālīñ güli bister / Sen **berḡsın** ey dil yūri ḡāşāk-nişīñ ol (FKD, G. 190, B.2).

berḡ ur-: [1] Şimşek çakmak.

Her büt-i rengīn-i sīmīn-sā'idüñ mānend-i şem^c / Pençesinde şu^cle-bārī **berķ urur** reng-i hīdāb (FKD, K. 5, B.8).

berķ-efgen: [1] Şimşek yağdırın.

Ol mey ki fūrūg-ı neşvesidür / Keşti-i dil ü dīne **berķ-efgen** (FKD, Terci-bend 1, B.96).

berķ-efgen-i şad-ħurmen: [1] Yüzlerce harmana şimşek yağdırın.

Ĥār bakma dile **berķ-efgen-i şad-ħurmendür** / Kemterīn toħm-ı şerārın eşeri aħker olur (FKD, G. 84, B.3).

berķ-ı āh: [1] Feryat şimşeği.

İtdüm yine **berķ-ı āhı** bī-bāk / Āteş-zen-i düdmān-ı eflāk (FKD, Terci-bend 1, B.53).

berķ-ı aşķ-düşmen: [1] Aşk düşmanı şimşekler.

Efgān ki o **berķ-ı aşķ-düşmen** / Ol āteş-i hānümān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.74).

berķ-ı āteş-bād: [1] Ateşli rüzgarın şimşeği.

Āhum ile her gece eyler sipāh-ı māh ceng / **Berķ-ı āteş-bāddur** gūyā ki eyler kāh ceng (FKD, G. 168, B.1).

berķ-ı āteş-tāb: [1] Ateş yaratılışlı şimşek.

Mihr ü meh-feyzā benem ol **berķ-ı āteş-tāb** ki / Feyz-i te'sīri kaçā şab'umda ister rüz u şeb (FKD, K. 1, B.42).

berķ-ı belā: [1] Felaket şimşeği.

Ol ĥūşe-i ber-mezra'a-i 'ālem-i nūruz / Kim **berķ-ı belā** āb-dih-i ĥurmenümüzdür (FKD, G. 110, B.2).

berķ-ı cihān-süz: [1] Cihanı yakan şimşek.

Ĥūşe-i sebz degül **berķ-ı cihān-süz** olsun / Tek bu şehri-i 'ademüñ ĥāşıl-ı kiştin görsek (FKD, G. 172, B.3).

berķ-ı düzaħ-fürüş: [1] Cehennem satan şimşek. || Āh.

Reste bāzār-ı sīne-i dilde / **Berķ-ı düzaħ-fürüş** ya'nī āh (FKD, G. 274, B.5).

berk-ı hâtif: [1] Yıldırım (STEINGASS, s.176). || İlham. “Berk-ı hâtif” için bk. Mine Mengi (2015). “Şairin Bilinmeyen Seslenicisi Hâtif ya da Gaipden Gelen Ses” – Divan Şiirinin Arka Bahçesi, Ankara: Akçağ Yayınları, s.:15-26.

‘Aks-i ebr ü zülf-i sâkî sâye-güster olmasa / Maḥv olurdu **berk-ı hâtif** gibi cām içre şarâb
(FKD, K. 5, B.10).

berk-ı hürmen-süz-ı erbâb-ı hüner: [1] Sanatçıların harmanını yakan şimşek.

Berk-ı hürmen-süz-ı erbâb-ı hünerdür âteşüm / Çarḥ-ı bed-ḥ̄āhuñ derün-ı sînesinde
kîneyem (FKD, G. 213, B.3).

berk-ı hüsni: [1] Güzellik şimşegi.

Ne **berk-ı hüsniñ** âyâ dil yine germ-i hayâlidir / Ki süz-ı reşkden bālîn ü bister dâğ dâğ
olmuş (FKD, G. 140, B.2).

berk-ı mahşer: [1] Mahşer gününün şimşegi || Mahşer gününde âşğın suçlarından dolayı
azarlanması.

Yağmaya verdi fitne-ser ü **berk-ı mahşeri** / Ol şeh-süvârum itdi yine türk-tâz ḥayf (FKD, G.
159, B.5).

berk-ı şehâb-ı âh: [1] Feryat bulutunun şimşegi.

Berk-ı şehâb-ı âhuma peyvestedür müdâm / Ebr-i duḥân-ı dūd-keş-i dūdmân-ı ye’s (FKD, G.
136, B.4).

berk-ı şule-tâb-ı firâk: [1] Ayrılığın ateş renkli şimşegi.

Yeter çemengehümi eyledüñ felek pâ-mâl / Ki oldı toḥm-ı dilüm **berk-ı şule-tâb-ı firâk**
(FKD, G. 162, B.2).

berk-ı sūzân: [1] Yakıcı şimşekler.

Gezend-i çeşm-i zaḥm-ı sîne-i ‘uşşâkı def için / Olur şad **berk-ı sūzân** ḥançer-i ser-tîzüñe
ḳurbân (FKD, G. 226, B.4).

ber-sâ‘id-i sâkî-i gül-endâm: [1] Gül boylu içki dağıtanın kolu üzerinde.

Feyyâz gülî bûdem u der-cām şiküfem / **Ber-sâ‘id-i sâkî-i gül-endâm şiküfem** (FKD, G. 296,
B.1).

ber-ṭaraf: [4] Ortadan kaybolmak, gidermek.

Çekmeyince sīneme mestāne ārām eylemem / H'āhīṣ-i vaşluñda küstāham tevaḳḳuf **ber-ṭaraf** (FKD, G. 155, B.4).

Gel Fehīm küstāḥ ile sen dā'imā leb-ber-leb ol / Ey gül-i bāğ-ı ḥayā luṭf it tekellüf **ber-ṭaraf** (FKD, G. 155, B.5).

Cām be-kef sīne pür-tef ḳayd-ı 'ālem **ber-ṭaraf** / Biz Fehīm'üz hem cünün-rindāneyüz nevrüzdur (FKD, G. 78, B.7).

Oldı dilden mezheb ü 'aḳl-ı taşarruf **ber-ṭaraf** / Ba'd-ezīn dīvāne-i 'aşḳam tekellüf **ber-ṭaraf** (FKD, G. 155, B.1).

ber-ṭaraf it-: [1] Bir yana itip saf dışı bırakmak, ortadan kaldırmak.

Āyīn-i teğāfülde güzel gāh ki ammā / Ḳānūn-ı nüḥüfte-nigehi **ber-ṭaraf itme** (FKD, G. 268, B.3).

ber-ṭaraf ol-: [3] Yok olmak.

Oldı dilden mezheb ü 'aḳl-ı taşarruf **ber-ṭaraf** / Ba'd-ezīn dīvāne-i 'aşḳam tekellüf **ber-ṭaraf** (FKD, G. 155, B.1).

Tā ki gördüm eylemiş āyīne ḥüsnüñ der-kinār / Oldı mir'at-ı dilümden 'aks-i Yūsuf **ber-ṭaraf** (FKD, G. 155, B.3).

'Aşḳ-bāzuñ ey perī Cibrīl ise maḥrūmdur / Ehl-i dilden **olsun** efsūs u te'essüf **ber-ṭaraf** (FKD, G. 155, B.2).

berzaḥ: [1] Ara bölge, ölümle ya da uykuyla bedenden ayrılan ruhların gittikleri âlem, ara hâl ve insanın iki hâl arasında kalması anlamlarına gelen bu kelime beyitte cehennem anlamındadır (ULUDAĞ, s.72).

Yā Rab beni ḳoma miyān-ı yaḥda / Ya'nī ki vücūdum serd olan **berzaḥda** (FKD, Rübai 51, B.1).

bes: [17] Kâfi, yeter, yetişir.

Bīgāne-ḥüy olmalı bir āşinā nigāh / **Besdür** helāk-i ḡamzeñ olam bir nazar baña (FKD, G. 7, B.4).

Besdür Fehīm faḳr baña bāğ-ı bī-ḥazān / Gül-ḡonca-i dü-rüze-i cāha ne i'tibār (FKD, G. 45, B.7).

Nağme-i 'işveye āheng ideyor şabr eyle / **Besdür** ey 'aşıq-ı sevdā-zede feryād yeter (FKD, G. 61, B.7).

Bü'l-heves lebleri şevkıyla içer bāde-i şāf / Şu'le-nüşuz bize **besdür** mey-i bī-ğış āteş (FKD, G. 138, B.3).

Sen nāz u kirişmeyle helāk eyle Fehīm'i / **Besdür** baña ey ğamzesi cellād nigāhuñ (FKD, G. 176, B.7).

Ey serv n'ola pest ise hürşīd-i kıyāmet / **Besdür** ki bülend oldı senüñ pāye-i hüsnuñ (FKD, G. 181, B.6).

Ey ṭabībān zaħm-ı cāna **bes** nemek-pāşī-i leb / Nergis-i bīmārınuñ esbāb-ı dermānın görüñ (FKD, G. 182, B.7).

Bize **bes** hāy u hüy-ı girye-i mest / Sen ey sofi esir-i hüy u hāy ol (FKD, G. 191, B.4).

'Aceb vaşşāfsın inşāf **besdür** bu güzāf u lāf / Yeter pür-güylük ey dil yeter taṭvīl-i efsāne (FKD, K. 7, B.62).

Besdür ey dil şikāyet-i 'irfān / Şekvenüñ yok mı ḥadd u pāyānı (FKD, K. 17, B.19).

Hecrden ḥavf idene zevk-ı hayāli **besdür** / Mey içen ḥ'ābda āşüfte vü maḥmūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.18).

Ol şüh ki rüz-ı ḥaşr **besdür** / Kim şivesi hün-behā-yı 'uşşāq (FKD, Terci-bend 1, B.18).

Bir ḳatre-i āteşini **besdür** / 'Aql olsa eger hezār ḥırmen (FKD, Terci-bend 1, B.100).

Ya'nī ḥitāb itdüğümüz saña luṭf **bes** / Şā'irlerüñ bu mertebe lāzım ri'āyeti (FKD, Terki-bend 1, B.18).

Renciş-dih-i cism-i pür-figār ol / **Besdür** cāna bu dil-nevāzī (FKD, Terki-bend 2, B.14).

Feryād feryād ey perī-zād / **Besdür** dil-i 'aşıqā bu bī-dād (FKD, Terki-bend 2, B.34).

Ol sebzi-i destār o naḥl-i mevzūn / **Besdür** saña ey seyyid-i ḥübān şecere (FKD, Rübai 52, B.2).

beş on günlük: [1] Birkaç gün, çok uzun sürmeyen.

Baña biñ yılca gelür gerçi **beş on günlükdür** / Āferīn luṭf ile kim 'ömrümi efvün itdün (FKD, Kıt'a 2, B.6).

be-sāmān: [1] Zenginlik üzerine.

Kendüsin cem^c eyleyüp gelsün o şāhib-luṭf kim / Yer idüp başında aḥvālin **be-sāmān** gösterür (FKD, K. 10, B.16).

bedür bes: [1] Yeter yeter.

Şarāb iç tāze dil-ber sev cihānda herçi bād-ā-bād / Fehīm inşāf **bedür bes** ferāḡat kıl şikāyetden (FKD, K. 15, B.49).

besle-: [2] Yetiştirmek.

Sīnem içre rüz u şeb ḥūn-ı cigerle **beslerem** / Tıfl-ı ḡam perverde-i nāz u naīmümdür benüm (FKD, G. 224, B.4).

Olmaya āb u tābda hem-ser-i gevher-i Fehīm / Baḡr-ı ‘ademde **beslese** nice güher bu nüh-şādef (FKD, G. 156, B.5).

beste: [9] Bağlı, bağlanmış.

Tīḡ-i nigher ki çeşm-i füsūn-sāza **bestedür** / Ol hırzdur ki gerden-i i‘cāza **bestedür** (FKD, G. 93, B.1).

Müşkil-güşāyi-i suḡan-ı rāz-ı ‘işvesi / Ḥüsn-i edā-yı ḡamze-i ḡammāze **bestedür** (FKD, G. 93, B.2).

Zīr-i müje nigāhı ki peygām-ı nāzdur / Bir nāmedür ki şeh-per-i şeh-bāza **bestedür** (FKD, G. 93, B.3).

Ḳayd itdi siḡri zūlf-i perīşān ḡuṭūṭ ile / Eczā-yı mekr ü fitne-i Şīrāz’a **bestedür** (FKD, G. 93, B.4).

Dil nev-niyāz-ı ṭırradur it nālesine raḡm / Ey ḡonca diñle sūnbüle de tāze **bestedür** (FKD, G. 93, B.5).

Oldı güşāde tāze-i āmed-şüd-i ḡadeḡ / Seyl-i feraḡla vādi-i ḡamyāze **bestedür** (FKD, G. 93, B.6).

Zīnet-fezā-yı bāzū-yı i‘cāz olan güher / ‘İḡd-ı Fehīm-i mu‘cize-perdāza **bestedür** (FKD, G. 93, B.7).

Nice āmed-şüd itsün ḡudsiyān-ı ‘ālem-i ma‘nā / Reh-i endīşe-i dil **bestedür** gerd-i küdüretten (FKD, K. 15, B.35).

Tîğ-i nigeḥ ki çeşm-i füsün-sāza **bestedür** / Ol hırzdur ki gerden-i i'cāza **bestedür** (FKD, G. 93, B.1).

beste it-: [1] Gönlünü bağlamış.

Beste itmiş kendine bir bâzı müşkîn dām ile / Birbiriyle güft ü gūda çeşm-i ḥūn-āşām ile (FKD, Diğer 1, B.22).

beste-dehān-ı pür-ḥurūş: [1] Sustuğu hâlde haykıran.

Şanmañ bizi dā'imā ḥamūşuz / Biz **beste-dehān-ı pür-ḥurūşuz** (FKD, G. 122, B.1).

beste-i bend-i ser-i zülf: [1] Saçın tellerinin ucuna bağlanmış.

Her dili **beste-i bend-i ser-i zülf** eylemeden / Bendeñi başuñ için eyle gel āzād yeter (FKD, G. 61, B.5).

beste-i silsile-i rişte-i zünnār: [1] Bel kuşağının ipinin zincirlerine bağlanmış (âşık). || Âşığın sevgilinin saçlarına tutsak olması.

Ne idi kâfir-i zülfüñ beni mecnûn itmek / **Beste-i silsile-i rişte-i zünnār** olsam (FKD, G. 200, B.2).

beste-i silsile-i zülf-i dil-ārām: [1] Gönül süsleyen saçların zincirlerine bağlanmış.

Baña mecnûn geçinen bende Fehīm'dür bu / **Beste-i silsile-i zülf-i dil-ārāmumdur** (FKD, K. 12, B.17).

beste-i silsile-i zülf: [1] Saçın zincirlerine bağlı.

Dil degül keşret-i sevdān ile mecnūnuñ olan / **Beste-i silsile-i zülfüñ** olur pāy-ı cünün (FKD, G. 243, B.7).

beste-i zencir: [1] Zincire bağlanmış (Mecnûn) || Sevgilinin aşkına tutsak olan.

Mecnûnların itse o perī **beste-i zencir** / Ben bende daḥı zülf-i perīşāna şarılsam (FKD, G. 198, B.4).

beste-i zülf-i müca'ad: Kıvrım kıvrım saçlara bağlanmış (âşık).

Şanma tende rişte-i cāna muḳayyeddür gönül / Tā ezelden **beste-i zülf-i müca'addur** gönül (FKD, G. 194, B.1).

beste-i zünnār: [1] Kuşak bağlamış.

Kendüsin **beste-i zünnār** bulurdı fi'l-ḥāl / Pīçiş-i ṭurrasını eylese bir zāhid yād (FKD, G. 38, B.10).

beste-pā id: [1] Kendine esir etmek, bağlamış || âşık etmek.

Bir dil-rübā da yok ki **ide beste-pā** bizi / Zülf-i bürīde gibi perīşān-ı gurbetüz (FKD, G. 132, B.7).

beste-ser: Başı bağlanmış.

Nāmesin ehl-i rāz idüp **beste-ser** ü şikeste-ḥaṭ / 'Arz ide ḥasb-ı ḥālını yāre şikeste-beste ḥaṭ (FKD, G. 148, B.1).

beste-zünnār-ı nā-güzīr: [1] Çaresizce zünnar bağlanan.

Beste-zünnār-ı nā-güzīr benem / Kāfir-i zülfüñe esīr benem (FKD, G. 206, B.1).

beste-zünnār-ı ser-i zülf: [1] Saçın uçlarını bağlayan kumaş.

Beste-zünnār-ı ser-i zülfine cān-ı 'İsī / Rūḥ-ı ḳudsī o bütüñ olmaya mı ḳıssīsī (FKD, G. 289, B.1).

be-şıküft: [1] Çiçek açmayla.

Ger **be-şıküftem** ḥande neh nīlūfer şubḥem / Gül-gonca-i meh būdem u der-şām şıküftem (FKD, G. 296, B.2).

be-ṭavḳ eyle: [2] Halka vurmak || Esir etmek.

Esbin o türk-i serv-ḳad gülşene itse taḥte / Gerden-i bülbüli **be-ṭavḳ eyleye** mişl-i fāḥte (FKD, G. 271, B.1).

Berg-i gül üzre sünbülün dām ide ger Fehīm o serv / Gerden-i bülbüli **be-ṭavḳ eyleye** mişl-i fāḥte (FKD, G. 271, B.6).

be-tevhīd-i Şamed: [1] Allah'ın birliğini söylemekle.

Mū-be-müyem nağme-pīrā şüd **be-tevhīd-i Şamed** / Men berehmen-şīve kāfir yā şanem-ḥ'ābem henüz (FKD, G. 295, B.5).

beyābān: [1] Sahra, çöl.

Eyleme girye **beyābānda** bulunmaz zemzem / Leb-i cānāneyi öp gül gibi ḥandān olarak (FKD, K. 16, B.15).

beyābān-ı gurbet: [1] Gurbet çölü.

Maḥv eyledi vücūdumuzu tāb-ı āfitāb / Ḥālā serāb-ı deşt ü **beyābān-ı gurbetüz** (FKD, G. 132, B.3).

beyān id-: [3] Söylemek, ilan etmek

Zebān-ı ḥāmuşi-i rāz-ı aşk ile Manşūr / **Beyān ider** ser-i dār üzre dāstānumuzu (FKD, G. 280, B.4).

Olaldan cilvegāhı lafz-ı nāmuñ / **İder** dā'im **beyān** raqş u zebān raqş (FKD, G. 145, B.4).

Edā-şinās-ı tekellüm o şüh kim vaşfın / Zebān-ı ḥāl ile böyle **ider beyān** āfet (FKD, K. 11, B.12).

beyāza çık-: Temize çekmek, beyaz kağıda yazmak.

Dūd-ı dildür siyeh-i ḥāme-i şubḥ / Nice **çıkşun beyāza** nāme-i şubḥ (FKD, G. 32, B.1).

bey'-gāh-ı ālem-i kevn ü fesād: [1] Varlık ve yokluk dünyasının alışveriş yeri.

Bey'-gāh-ı ālem-i kevn ü fesād içre Fehīm / Cevher-i cāndur ziyān itmekte ancak sūdumuz (FKD, G. 119, B.5).

beyn: [1] Ara || Sevgili ve aşğın arasında gerçekleşenler.

Güft ü gūy-ı arz-ı ḥāle olamaz māni' raqīb / 'Aşık u ma'şuk **beyninde** nigeḥ mektūbdur (FKD, G. 69, B.3).

beyt: [3] İki dizeden oluşan nazım birimi.

Maḥz-ı terzīk sözleri kiminüñ / Kiminüñ **beyti** yāve dükkānı (FKD, K. 17, B.57).

İki tāriḥe muvāfık düşicek vaqt-i şabāḥ / Oldı bu **beyt** Fehīmā dile ilhām-ı Ḥudā (FKD, Kıt'a 14, B.6).

Olmuş ḥarāmī-i reh-i eş'ār her biri / **Beytin** şanur bülend ola Beytül-ḥarām'dan (FKD, Terkib-bend 1, B.28).

Beyt-i ma'mūr: [1] "Yedinci semada melekler için inşa edilmiş, bir geleni bir daha gelmemek üzere her gün yetmiş bin meleğin ziyaret edip ibâdet ettiği bir madeddir" (Karagöz vd., 2015, s.70).

Ḥarīmüm ehl-i ḥarābāt ider tavāf müdām / Zemīn-i şehri maḥabbetde **Beyt-i ma'mūram** (FKD, K. 14, B.35).

beyt-i medh: [1] Övgü beyitleri || Kasidede medhiyeye başlama.

Rağmına böyle esterān u ħaruñ / Oluram **beyt-i medhūme** bānī (FKD, K. 17, B.63).

beyt-i mu‘ammā: [2] Çözülmesi zor olan, ne dediği üzerinde iyice düşünülmesi gereken beyit.

Eyledüm teklīf tārīhin Fehīm-i sāhire / İtdi bir **beyt-i mu‘ammā** resm ile ben zārī şād (FKD, Kıt'a 8, B.16).

Naẓm-ı dehri seyr edüp gitdi hezārān zū'l-fünūn / Fetħ olurdu olmasa **beyt-i mu‘ammā**sı ğalať (FKD, G. 149, B.2).

beyt-i vāhid: [1] Tek beyit.

Beyt-i vāhidde iki tārīh derc itdüm Fehīm / Eyledüm irsāl ‘arşa k’itdi bir dāver cülūs (FKD, Kıt'a 10, B.4).

Beytü'l-ħarām: [2] Kabe.

Olmaz tārīk-i mezheb-i erbāb-ı ‘aşqda / İhrām-best-i kūyuña **Beytü'l-ħarām** farz (FKD, G. 147, B.6).

Olmuş ħarāmī-i reh-i eş‘ār her biri / Beytin şanur bülend ola **Beytü'l-ħarām’dan** (FKD, Terki-bend 1, B.28).

Beytü'l-ħazen: [2] Hüzünler evi || Hz.Yusuf'tan ayrılan Hz.Ya 'küb'un gönül üzgünlüğü yaşadığı ve gözyaşı döktüğü evi.

Ma‘şūk ile yek-ħāl olup ey tālīb-i Yūsuf / **Beytü'l-ħazen’i** ço yürü cāyuñ bun-ı çāh it (FKD, G. 23, B.6).

Cān u dil-i ‘uşşākā ğam-ħāne yeter çeşmi / Ya‘küb-ı elem-dīde **Beytü'l-ħazen’i** n’eyler (FKD, G. 56, B.8).

beytü'l-ħazen-nişīn-i Fehīm-i zelīl: [1] Hüzünler evinde oturan rezil Fehīm.

Yād eylemez mi Mısr-ı şafāda ‘azīz olan / **Beytü'l-ħazen-nişīn-i Fehīm-i zelīlden** (FKD, G. 235, B.7).

beyzā: [2] Yumurta.

Kemterīn **beyzası** mihr idi hümā-yı ħüsnūñ / Olmadın ser-zede toħm-ı şecer-i Tūr henüz (FKD, G. 120, B.4).

Mār-ı āha oldı ābisten ūkest itme dilüm / ūāh-bāzum h̄ār baḫma **beyzādan** ūemūir olur (FKD, G. 86, B.2).

beyza-i bülbül: [1] Bülbül yumurtası.

Göñül bir ūledür k'oldı ūerārı **beyza-i bülbül** / Bu cins āteū ne külḫanda olur peydā ne gülūende (FKD, G. 260, B.9).

beyza-i dīde-i imkān: [1] İmkan gözüñün yumurtası. || Göz bebeḫi (Babacan, 2012, s.257).

Feyz-i te'ūir-i ḫayāl-i çeūm-i ūūḫundan senüñ / **Beyza-i dīde-i imkān** beççe-i ūāh-bāz olur (FKD, G. 89, B.2).

beyza-i dil: [1] Gönül yumurtası.

Bül'-acebdür **beyza-i dilde** daḫı bī-bāl iken / Murḫ-ı āh-ı 'āūıḫ-ı bī-dil felek-pervāz olur (FKD, G. 89, B.6).

beyzā-i murḫān: [1] Kuūların yumurtası.

Bir bāḫda kim menzil ide maḫmil-i nālem / Hep **beyzā-i murḫānı** fiḫān-ı ceres eyler (FKD, G. 57, B.5).

beyzā-i ūubḫ-ı ḫafā: [1] Gizli gökyüzü. "*Beyzā-i subḫ*", Ferheng-i Kināyāt'ta "āfitāb" anlamındadır (SERVET, s. 80).

Fiḫān ki beççe-i 'anḫā-yı āfitābam līk / Henüz **beyzā-i ūubḫ-ı ḫafāda** mestūram (FKD, K. 14, B.3).

beyzā-yı ūubḫ: [1] Gökyüzü.

'Aks-i cirimi düūūe burc-ı āb-ı baḫra kim olur / Her ūadef **beyzā-yı ūubḫ** u mihr olur her dürr-i nāb (FKD, K. 5, B.36).

bezm: [5] Yenilip içilen, sohbet edilen, belirli kuralları olan meclis.

Bezm içinde gördüm ol māḫı oturmuş cām ile / Ebrüvān pür-çīn küleh kec bir nice ḫod-kām ile (FKD, Diḫer 1, B.21).

Vardı düzdīde niḫāhuñ baña bī-hūū itdi / Mest iden **bezmde** ūanma beni cām-ı müldür (FKD, G. 101, B.4).

Ebrde ūanma hilāl ebrü-yı pür-çīn-i yār / **Bezmde** oldı 'ayān kāse-i faḫfūrdan (FKD, G. 231, B.5).

Bezminde o havf ile şurāhī / Sāķīnūñ elinde kulķul itmez (FKD, Terci-bend 1, B.44).

Çeşmi ki mest-i fışve-i maħmūr-ı nāzdur / Ol dem ki **bezmi** şīve ķurup bāde-nūş olur (FKD, G. 88, B.3).

bezmgāh-ı hañçer-i ħūn-ĥāre: [1] Kan dökücü hañçerin meclis yeri.

Bezmgāh-ı hañçer-i ħūn-ĥāre itdük zaħmumuz / Bāde-i ħūn ile pür olsun ayağ-ı sīnemüz (FKD, G. 126, B.3).

bezm-i ‘ays: [1] Yeme içme meclisi.

Bezm-i ‘aysı eyleyüp pīrāste Cemşīd-i ‘ıyd / Şunmada bir cām her dem birine ħūrşīd-i ‘ıyd (FKD, G. 41, B.1).

bezm-i bāde: [1] İçki meclisi.

Ne **bezm-i bāde** ne ruĥ-ı sāde ne geşt-i bāğ / Ser-geştēgān-ı bī-ser ü sāmān-ı ğurbetüz (FKD, G. 132, B.6).

bezm-i bahār: [1] Bahar meclisi.

Gülşende germ olup ‘araķ-ı jāleden yine / **Bezm-i bahāra** verdi ‘aceb āb u tāb gül (FKD, G. 195, B.5).

bezm-i cihān: [1] Dünya meclisi.

Cām-ı bilūr-ı nāzūki sīm-āb ile ŗolup / **Bezm-i cihānda** kāse-i ‘arz şikest olur (FKD, Terki-bend 1, B.37).

bezm-i dehr: [1] Dünya meclisi.

Bu **bezm-i dehre** gelmez bir daĥı mey-nūş-ı feyz-i ‘aķl / Fehīm-i şā‘ir-i mestāne-i ferzāneden şoñra (FKD, G. 253, B.9).

bezm-i germ-ā-germ: [1] Kızışmış meclis.

Bezm-i germ-ā-germde mestāne gelseñ nükteye / Lāl-i maĥz olup Fehīm-i ĥoş-edā bī-tāb olur (FKD, G. 79, B.5).

bezm-i ĥāşşü’l-ĥās: [1] En güzel meclis.

‘Aķl-ı evvel cehline biñ ‘özr ile ‘ārīf olur / **Bezm-i ĥāşşü’l-ĥāsda** ol dem ki ‘ırfān ğoşterür (FKD, K. 10, B.29).

bezm-i 'işve: [1] Naz meclisi.

Nigāhı **bezm-i 'işve** k̄urmağa āmāde olmuşdur / N'ičün āşüb u fiten aña tertib-i bisāt itmez (FKD, G. 118, B.4).

bezm-i k̄urb-ı aq̄des: [1] Çok temiz meclisin yakını.

'Aql-ı küll virdüñ beni Cibrīl-i ma'nī eyledüñ / **Bezm-i k̄urb-ı aq̄dese** lāyık nedīm olmak baña (FKD, G. 5, B.3).

bezm-i nigh: [1] Allah'ın ruhlara baktığı ezel meclisi.

Bezm-i nighinde ol k̄azānuñ / Deryūzeger-i mey-i eceldür (FKD, Terci-bend 1, B.90).

bezm-i şeh-i 'aşk: [1] Aşk sultanının meclisi.

Āteş-bāzī idersem evlā / **Bezm-i şeh-i 'aşkda** nedīmem (FKD, Terci-bend 1, B.135).

bezm-i sihr ü füsün: [1] Sihir ve büyü meclisi.

Bezm-i sihr ü füsünde bī-pervā / Şūh-ı nāzük-edā nigāhuñdur (FKD, G. 72, B.2).

bezm-i 'uşşāk: [1] Aşıklar meclisi.

Bezm-i 'uşşāka eyleyüp teklīf / Der-i āşüb-ı haşrı bāz idelüm (FKD, G. 221, B.4).

bıçağ: [1] Bıçak; bir sap ve kesici bir mâdenî kısımdan meydana gelen kesme âleti.

Bir zaħm-ı gāmze itdüm o h̄ün-rīzden recā / Geh hañçerine şundi elin geh **bıçağna** (FKD, G. 252, B.4).

bī-'aded: [1] Sayısız, pek çok.

Bī-'adeddür gonca ammā mütteħiddür b̄y-ı gül / Müstafiz-i yek-nefesdür gerçi bī-ħaddür göñül (FKD, G. 194, B.3).

bī-âlet: [1] Aletsiz, donanmasız.

Bī-âlet ü bī-silāh yekden / Biñ cāna bulur zafer teğāfül (FKD, Terki-bend 2, B.28).

bī-āmān: [2] İnsafsız, merhametsiz.

Bī-amān hañçer-be-dest ālüfte-mezheb olmasun / Böyle zālīm dil-ber-i h̄ün-h̄'āresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B.6).

İder tîğ-i nigâhın her zamân ol **bî-amân** keskin / Belî şemşîri cellâduñ gerekdür her zamân keskin (FKD, G. 242, B.1).

bî-bāk: [5] Korkusuz, çekinmeyen, sakınmayan.

‘Aşık olmuş bir büte **bî-bāk** āh eyler Fehîm / Ğamzesi ol ‘aşık-ı bî-bāki n’eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B.7).

Hased ol pāk-meşreb rind-i deryā-nūşa kim **bî-bāk** / Gezüp Nîl üzre ‘işret eyleye dil-berle rindâne (FKD, K. 7, B.31).

Bî-bāk verür o çeşm-i kāfir / Bir ‘işve ile kaçāya fetvî (FKD, Terci-bend 1, B.9).

İtdüm yine berķ-ı āhı **bî-bāk** / Āteş-zen-i düdmân-ı eflāk (FKD, Terci-bend 1, B.53).

Ğamze-i tîre karşı **bî-bākî** / Ğāyet-i havf u ihtirāzumdur (FKD, G. 71, B.3).

bî-bāl: [1] Kanatsız.

Bü'l-‘acebdür beyza-i dilde dağı **bî-bāl** iken / Murğ-ı āh-ı ‘aşık-ı bî-dil felek-pervāz olur (FKD, G. 89, B.6).

bî-berg ü nevā-yı ‘aşk: [1] Sevginin çulsuzu.

Bu demler hanümân-ber-dār **bî-berg ü nevā-yı ‘aşk** / Gül içre ‘andelîbāsā şutar bir hâne gülşende (FKD, G. 260, B.7).

bî-cā: [1] Yersiz, olmadık yere, gereksiz yere.

Düzdîde nigâh-ı çeşm-i düşmân-kāmuñ / **Bî-cā** ğazab u zîr-i leb-i düşünāmuñ (FKD, Rûbai 34, B.1).

bî-cân: [2] Cansız, ölü.

Vākıf-ı rāz-ı kaçā-yı çeşm-i yār olmaz Fehîm / ‘Aşkı ‘aşık cānı **bî-cân** hüşı bî-hüş itmeyen (FKD, G. 241, B.5).

Öyle hünîdür ki bir mir’āta etse ger nigâh / Rûh-ı qudsî ‘aksin ol āyîne bî-cân gösterür (FKD, K. 10, B.4).

bî-çāre: [8] Çaresiz, düşkün, zavallı.

Hālûñ görüp eyler saña ol şāhuñ teraħhum / **Bî-çāre** Fehîmā ser-i küyını penāh it (FKD, G. 23, B.7).

Ḥübān kimine şunmada mey kimine zehr-āb / Bilmem saña **bī-çāre** Fehīmā ne şunarlar (FKD, G. 49, B.7).

Sevdā-yı gam-ı zülf ü cünün itdi ser-ā-pā / **Bī-çāre** dili gör yine ferzānelüg eyler (FKD, G. 54, B.2).

Ben ḥastasına çāre şemşiri ile itdi / **Bī-çāre** Fehīm ammā bilmem ki seni n'eyler (FKD, G. 56, B.11).

Bī-çāre rūḥ-ı Nūḥ da ṭūfān-ı aşğdur / Tā dīde eşk-rīz ü gönül nāle-ḥīz olur (FKD, G. 90, B.4).

Çeşm-i bīmārından özge kimse bilmez derdümi / Nice demdür olmuşam **bī-çāresi** bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B.3).

Çeşmi n'ola katl-i 'ām itse / **Bī-çāre** o derde mübtelādur (FKD, Terci-bend 1, B.107).

Feryād ki düzaḥ-ı belāy / **Bī-çāre** dile neşimen itdüñ (FKD, Terki-bend 2, B.49).

bī-çāreveş: [1] Çaresiz gibi.

Olur **bī-çāreveş** efsürde şu'le / Bu germiyyetle ger pervāne olsam (FKD, G. 199, B.6).

bī-çarḥ u miḥver: [1] Çarksız ve merkezsis.

Bu kaşīdem çarḥ-ı ma'nī-nāmdur pür-mihr ü meh / 'Ālemi devr itmede **bī-çarḥ u miḥver** rüz u şeb (FKD, K. 1, B.48).

bī-cünbiş-i per: [1] Hareketsiz kanatlar.

Ol şem'î hayā-yı edeb-efrüz-ı cemālün / Pervāne-i pür-suḥtesi **bī-cünbiş-i perdür** (FKD, G. 106, B.3).

bī-dād: [6] Adaletsiz, eziyet eden.

Ol pādīşeh-i ḥüsn ü büt-i mihr-nijād / Kim ismi Laṭīf oldı vü resmi **bī-dād** (FKD, Rübai 11, B.1).

Cellād-ı każā degül hemān ba'dü'l-ḳat / **Bī-dāduñdan** ider şehīdān feryād (FKD, Rübai 12, B.2).

Hem ḥande vü hem ḥişm ider ol yār Fehīm āh / Feryād ki **bī-dādı** baña dād-res eyler (FKD, G. 57, B.7).

Yeter olduñ dile hañcer-zen-i bî-dād yeter / Yeter itdüñ beni **bî-dāduña** mu‘tād yeter (FKD, G. 61, B.1).

Bilür **bî-dādına** tākāt getirmez kimse ‘ālemdē / O şāhuñ katl-i ‘uşşāk itmesi maḥz-ı teraḥḥumdur (FKD, G. 104, B.4).

Feryād feryād ey perî-zād / Besdür dil-i ‘āşıka bu **bî-dād** (FKD, Terkiḳ-bend 2, B.34).

bî-dād eyle-: [1] Eziyet etmek, zulmetmek.

Bî-dādî ile eyledüñ āmāde-i feryād / Feryād yeter **eyledi bî-dād** nigāhuñ (FKD, G. 176, B.4).

bî-dād id-/it-: [2] Eziyet etmek.

Fünün-ı şî‘re mu‘tād olduğumdan çarḥ **ider bî-dād** / Bilür cüz‘-i ṭabî‘atdūr geçilmez çünki ‘ādetden (FKD, K. 15, B.29).

‘Uşşāk feryād itmede feryād ile dād itmede / Mestāne **bî-dād itmede** her şūḥ-ı mağrūr-ı za‘īm (FKD, K. 6, B.5).

bî-dādî: [1] Acımasızlık.

Bî-dādî ile eyledüñ āmāde-i feryād / Feryād yeter eyledi bî-dād nigāhuñ (FKD, G. 176, B.4).

bî-dād-keşān: [1] Zulüm çekenler.

‘Arz itsem o şāha dil-i pür-şekvemi lāyık / **Bî-dād-keşān** ruḳ‘ayı sulṭāna şunarlar (FKD, G. 49, B.3).

bî-dār et-: [1] Uykusuz bırakmak.

Beni tā şubḥ-ı maḥşer **etdi bî-dār** / Şeb-i firḳatde efkār-ı vişālüñ (FKD, G. 177, B.6).

bî-dār ol-: [2] Uyanık olmak.

Ḥ‘āb-ı ‘ademden açdı gözin ḥastegān-ı ḥāk / Baḥt-ı ‘anūdum **olmaya bî-dār** tā-be-key (FKD, G. 292, B.3).

Görmesün çeşmüm ebü’n-nevm eyleyem her dem gıdā / Tā gidince **olmayan bî-dār** ḥ‘āb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.16).

bî-derd: [1] Dertsiz, sıkıntı görmemiş.

Pür-zaḥm ise başum beni ‘ayb eyleme **bī-derd** / Sersām-ı cibillī der ü dīvārı ne bilsün (FKD, K. 4, B.2).

bīd-i mecnûn: [1] “Salkım söğüdünün bir adı da bīd-i Mecnûn’dur. Bu ağaca bīd-i Mecnûn denmesinin birkaç önemli sebebi olabilir. İlki salkım söğüdünün rüzgâra karşı çok hassas olması ve hemencecik salınmasıdır. İkincisi görüntü itibarıyla saçları dağınık Mecnûn’a benzemesidir” (Çetindağ, 2015, s. 270). Beyitte âşığın tabutunun malzemesi olarak geçmekle birlikte, gam-ı zülf ve temennâ-yı cünûn ile de Mecnûn’a göndermede bulunulmuştur.

Bīd-i mecnûndan idüñ taḥta-i tábütümü kim / Beni öldürdi ğam-ı zülf ü temennâ-yı cünûn (FKD, G. 243, B.4).

bī-dil: [5] Âşık, sevdalı.

Hançer-be-dest ü çeşm-i siyeh mest-i hūn-ı dil / **Bī-dillere** ‘itâb kılup kıan idüp gelür (FKD, G. 111, B.2).

Gerçi la‘li nūş-ı cān līkin müje nīş-āzmā / Cümlesi ḫursun yeter ben **bī-dile** ḫurfa belā (FKD, Diğer 1, B.7).

Çeşmüne ḫurbān olan tīğ ne lāzım Fehīm / Hışm ile ben **bī-dili** bir naẓar eyler helāk (FKD, G. 169, B.5).

Sen dil-ber-i ‘āşık-küşe meyl itdi Fehīm āh / Öldürmez iseñ cevri ile ol **bī-dili** sağ ol (FKD, G. 189, B.7).

İstimā‘ it n’iydügin sāmān-ı rindi şofiyā / Gel Fehīm-i mest-i ‘aşk u **bī-dil** ü üftādeden (FKD, G. 234, B.5).

bī-dil ü dīn: [1] Âşık olup inancını bilmeyen.

Hemīşe **bī-dil ü dīnem** cünûn u küfrüme hep / O çeşm-i bī-bedel ü bī-bahānedür bā‘īs (FKD, G. 28, B.4).

bī-dil ü dīn ü bī-hūş it-: [1] Âşık olup ne yapacağını neye inanacağını bilmemek.

Pāyına düşdüm idüp girye-i bī-tābāne / Dedüm itdüñ beni çün **bī-dil ü dīn ü bī-hūş** (FKD, G. 144, B.13).

bī-dimāğ: [6] Akılsız, idraksız.

Dil germ-şekve ğamze-i cānāne bī-dimāğ / Efsāne bī-nihāye vü mestāne **bī-dimāğ** (FKD, G. 154, B.1).

Dil germ-şekve ğamze-i cānāne **bī-dimāğ** / Efsāne bī-nihāye vü mestāne bī-dimāğ (FKD, G. 154, B.1).

Açmaz nesīme ğonca-i rāz-ı lebin k'olur / Būy-āşināyi-i güle bīğāne **bī-dimāğ** (FKD, G. 154, B.3).

Nāşih hırāş-ı mağz-ı Fehīm itme pendüni / Ben bī-dimāğam u dil-i dīvāne **bī-dimāğ** (FKD, G. 154, B.5).

Nāşih hırāş-ı mağz-ı Fehīm itme pendüni / Ben **bī-dimāğam** u dil-i dīvāne bī-dimāğ (FKD, G. 154, B.5).

Güş kılmaz kelām-ı 'aşkı bile / Ol kadar **bī-dimāğdur** gönülüm (FKD, G. 222, B.2).

bī-dimāğ id-/it-: [2] Aklını başından almak.

Çeşmi teğāfül eyledi āğāz-ı şekvede / Mesti **ider** dırāzi-i efsāne **bī-dimāğ** (FKD, G. 154, B.2).

Duḥān-ı mürde-çerāğ-ı demüñle ey nāşih / Fehīm'i **itdi** sözüñ **bī-dimāğ** yetmez mi (FKD, G. 286, B.6).

bī-dimāğ ol-: [2] Aklı başından gitmek. Çok sevinçten veya çok korkudan ne yapacağını şaşırarak.

Haḫ gelse rüy-ı yāre olur şevk-ı dil ziyād / **Olmaz** duḥān-ı şem' ile pervāne **bī-dimāğ** (FKD, G. 154, B.4).

Dāvūd olup şemīm-i güli eylesem nefes / Bülbül işitse nağmelerüm bī-dimāğ olur (FKD, Terki-bend 1, B.4).

bī-dimāğ-ı rüze: [1] Oruç yüzünden aklını kaybetmiş.

Ger itse biñ niyāz ile dil bir su'āl-i nāz / Ol **bī-dimāğ-ı rüze** k'odur şimdi mest-i ḥ'āb (FKD, K. 13, B.13).

bī-elmās: [1] Elmassız.

Zehr ola mezāk ehl-i derde/ Ger **bī-elmās** olursa tiryāk (FKD, Terki-bend 1, B.55).

bīğāne: [12] Kayıtsızlık, umursamamazlık, tanımamazlıktan gelme.

'Aşka yār ol 'aql ile germ-iḥtilāt olma gönül / Āşinā **bīğāne** vü bīğāne olmaz āşinā (FKD, G. 11, B.4).

Āgūş-ı hayâlinde iken meskeni her şeb / Gördükçe Fehîm'i yine **bîgânelüg** eyler (FKD, G. 54, B.7).

Müjde ey dârü'ş-şifâ dîvâneyüz nev-rûzdur / Āşinâ-yı 'aıklan **bîgâneyüz** nev-rûzdur (FKD, G. 78, B.1).

Öyle pinhân eyledüm kim râzda **bîgânedür** / Şanma cäsüs-ı nigâhuñ âşinâ-yı râz olur (FKD, G. 89, B.4).

Açmaz nesîme gonca-i râz-ı lebin k'olur / Büy-âşinâyı-i güle **bîgâne** bî-dimâg (FKD, G. 154, B.3).

Bîgânedür ol kadar ki olmaz / Şağş-ı gamum âşinâ-yı 'uşşâk (FKD, Terci-bend 1, B.17).

'Aşka yâr ol 'aql ile germ-ihtilâf olma gönül / Āşinâ bîgâne vü **bîgâne** olmaz âşinâ (FKD, G. 11, B.4).

N'ola gurbetde gelse cân u dil feryâd u efgâna / Felek bî-rahm u külfet âşinâ vü 'ayş **bîgâne** (FKD, K. 7, B.45).

Söylemeñ tab'-ı Fehîm'üñ niydüğün **bîgâneye** / Āşinâyân-ı suhan hüsni beyânından bilür (FKD, G. 112, B.7).

Fâriğüz kayd-ı cihândan 'aşık-ı dîvâneyüz / Āşinâyâ âşinâ **bîgâneye** bîgâneyüz (FKD, G. 134, B.1).

Fâriğüz kayd-ı cihândan 'aşık-ı dîvâneyüz / Āşinâyâ âşinâ bîgâneye **bîgâneyüz** (FKD, G. 134, B.1).

Gâh olur bir neşvesinden cân bulur **bîgâneler** / Küşte eyler gâh yüz biñ âşinâyı gamzesi (FKD, G. 288, B.2).

bîgâne id-: [1] Yabancılaştırmak.

Didüm ey dost beni böyle **iden bîgâne** / Tâleb-i nâ-mağal ü bî-hüde ikdâmumdur (FKD, K. 12, B.22).

bîgâne ol-: [4] Herhangi bir şeye âşina olmamak, yabancı olmak.

Rûy-ı dil gösterüp itdüñ beni çün dîvâne / **Oldum** ey âhû-yı vahşî giderek **bîgâne** (FKD, Terki-bend 3, B.10).

Ne gamze vü ne 'işve ne luğf-ı tebessüm / Tekrâr meger bendeñe **bîgâne** mi **olduñ** (FKD, G. 175, B.4).

Bīgāne olmasun elem-i tīr-i ğamzesi / Ey müşfik itme zaḥm-ı dilüm merhem-āşinā (FKD, G. 10, B.4).

Degüldür āşinā-yı neşve-i ‘aşk / Fehīm-i mestden **bīgāne olsam** (FKD, G. 199, B.8).

bīgāne-ḥūy: [1] Alışılmamış davranış.

Bīgāne-ḥūy olmalı bir āşinā nigāh / Besdür helāk-i ğamzeñ olam bir nazar baña (FKD, G. 7, B.4).

bīgāne-i ‘aşk: [1] Aşkın yabancı.

Bir ḥüsn-i gelū-süz ile germ-ülfet olup çeşm / Ḥayretdeyem ol deñlü ki **bīgāne-i ‘aşkam** (FKD, G. 197, B.5).

bīgāne-i dīn: [1] Dinin yabancı.

Olmadum **bīgāne-i dīn** ü baña rencidedür / Āşinā-düşmen o çeşm-i kāfer-i nāzük-mizāc (FKD, G. 29, B.5).

bīgāne-küş: [1] Yabancıları, rakipleri öldüren.

Ol şūḥ ki düşmen-āşinādur / **Bīgāne-küş** olsa ger revādur (FKD, Terci-bend 1, B.105).

bīgāne-meşreb: [1] Kayıtsız, ilgisiz tabiatlı veya yaratılışlı.

Degülseñ āşinā çeşmüme olma / Teğāfül-mezheb ü **bīgāne-meşreb** (FKD, G. 18, B.4).

bīgāne-ṭavr: [2] İlgisiz, kayıtsız davranma.

Ey ğamzesi Fehīm gibi rüşenā-yı dil / **Bīgāne-ṭavr** olma dile her-dem-āşinā (FKD, G. 10, B.5).

Şoñradan **bīgāne-ṭavr** olma Fehīm-i ‘āşıka / Bī-tekellüf āşinā olur tecāhülden ḥacīl (FKD, G. 185, B.5).

bī-ġāyret: [1] Tahammülsüz.

Hey hey ne ṭurursın ey dil-i zār / Ey **bī-ġāyret** nedür bu te’ḥīr (FKD, Terci-bend 1, B.36).

bī-ġuşşa-i ‘aşk: [1] Sevdanın tasasız.

Bī-ḳayd-ı ğam-ı cezbe vü **bī-ġuşşa-i ‘aşkuz** / Bir nice zamāndur geçeli biz bu hevādan (FKD, G. 227, B.3).

bī-ḥaber: [3] Habersiz.

Ġamze kemīngehdedür ey dil-i bī-ḥod şaḫın / Ḥüsine ḫayrān iken **bī-ḥaber** eyler helāk (FKD, G. 169, B.3).

Güft ü gūy-ı la'l-i mey-gūn-ı rümüz-ı 'işveden / Neşvedār-ı zevḫ-i ḫayret **bī-ḥaber** mestāneyem (FKD, G. 212, B.6).

Zevḫ-ı nāzından niyāz oldı zebānum ser-te-ser / Ben niyāz itsem o nāz eyler şanurdum **bī-ḥaber** (FKD, Diĝer 1, B.26).

bī-ḥad: [1] Sonsuz.

Bī-adeddür gönca ammā mütteḥiddür būy-ı gül / Müstaffiz-i yek-nefesdür gerçi **bī-ḥaddür** göñül (FKD, G. 194, B.3).

Bi-ḥamdi'llāh: [3] Allah'a şükürler olsun.

Bi-ḥamdi'llāh düşüb miḫyāsa noḫta kil-k-i ḫudretten / Mişāl-i merdüm-i çeşm oldı ol müştāk-ı giryāna (FKD, K. 7, B.3).

Enisüm ḫudsiyān-ı 'ālem-i ervāḫdur şimdi / **Bi-ḥamdi'llāh** ser-ā-pā ülfet-i luḫf-ı vaḫşetden (FKD, K. 15, B.21).

Bi-ḥamdi'llāh zuhūr itdi yine bir kevkeb-i vālā / Cihāna pertev ile oldı meh gibi ziyā-baḫşā (FKD, Kıt'a 15, B.1).

biḫār-ı germ-i ḫün: [1] Kanların üstünden çıkan sıcak duman.

Kūyında **biḫār-ı germ-i ḫündan** / Olmuş nice āsumān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.76).

bī-ḫaḫ: [1] Ayva tüysüz.

Rū-siyāham şöyle kim 'aks-i ruḫumdan rüz-ı ḫaşr / Tīre vü **bī-ḫaḫ** olan levḫ-i şevābumdur benüm (FKD, G. 223, B.7).

bihbūd ol-: [1] İyileşmek.

Zīr-i zülfinden nigāḫ eyler dil-i zāra dirīĝ / Zaḫmumı **bihbūd olur** ḫançer ki müşk-ālūdedür (FKD, G. 68, B.5).

bī-hemtā eyle-: [1] Benzersiz yapmak.

Yegâne mazhar-ı ism-i Şabūr Eyyüb Pāşā kim / Bu hüsn-i hulk ile **eylemiş** dehr içre **bī-hemtā** (FKD, Kıt'a 15, B.4).

bī-ḥicāb-ı maḥşer: [1] Maḥşerin utanmazı.

El-ḥazer dāmān-ı yāri çāk çāk itdü Fehīm / Mest-i cām-ı luṭf-ı yāram **bī-ḥicāb-ı maḥşerem** (FKD, G. 207, B.7).

bī-ḥicāb-ı Mışr: [1] Mışır'ın utanmazı.

Evlüyāsı ser-bürehne-gīr der-kef gezmede / 'İzz ü nān-ı himmet uman **bī-ḥicāb-ı Mışr'dan** (FKD, Kıt'a 3, B.13).

bī-ḥisāb: [1] Sayısız, pek çok.

Şu'le-i hūrşīd-i kaḥr-ı pādişāhīden şaḫın / Kim senüñ gibi şerāre zerresi var **bī-ḥisāb** (FKD, K. 5, B.28).

bī-ḥisāb it-: [1] Bir işi çok defa yapmak, tekrar etmek.

Tā ümīd-i şefā'atüñle Fehīm / Diye 'işyānı **bī-ḥisāb itdüm** (FKD, K. 2, B.51).

bī-ḥod ol-: [1] Kendinden geçmek.

Bir nihāl-i şu'le görseñ pertevinden **bī-ḥod ol** / Vādi-i 'aşk içre şāhib-Ṭūr'a beñzet kendüñi (FKD, G. 284, B.4).

bī-ḥodī-bīn: [1] Şaşkınlıkla bakmak.

Merdüm-i çeşm-i dilem hüsn-i muḥıbbem şüd velī / **Bī-ḥodī-bīn** kez temāşā-mest-i ḥayrānem henüz (FKD, G. 295, B.6).

bī-ḥodī-i mest-i cām-ı ḥayret-i dil-dār: [1] Sevgilinin şaşkınlık kadehinin sarhoşluğu.

Bī-ḥodī-i mest-i cām-ı ḥayret-i dil-dār ile / Ya'ni derd ü ıztırāb-ı āhdan āsüdeyüz (FKD, G. 133, B.3).

bīḥte eyle-: [1] Elenmiş.

Eylemiş pervīzen-i hūrşīd ü mehden **bīḥte** / Dest-i kudret cevher-i āyine-i idrākümüz (FKD, G. 128, B.6).

bī-hüde : [12] Boş yere.

İnşâf mı yârinden **bî-hüde** cüdâ düşmek / Âvâre dil-i ‘âşık yohsa vaṭanı n’eyler (FKD, G. 56, B.7).

Yine firḳatdedür ‘âşık olursa yâr ile yek-ten / Felek **bî-hüde** Ḳays’ı vâdi-i hicrâna şalmışdur (FKD, G. 75, B.4).

Düzaḥ nice bir **bî-hüde** sūzî baña raḥm it / Gel ‘uzleti-i zâviye-i sîneye dâğ ol (FKD, G. 189, B.6).

Ey nefes **bî-hüde** geçme cân-ı âteş-meskenümden / Ra‘şe-rîz-i şule-i âh ol nesîm-i şîvenümden (FKD, G. 238, B.1).

Rûy-mâl itsem dir imiş tûde-i nesrînüñe / Diñleme şâhum Fehîm’üñ sözleri **bî-hüdedür** (FKD, G. 68, B.7).

Kâfirem bir daḥı yâd eyler isem şavma‘ayı / Tâ-be-key gūşîş-i bî-nef‘ dili **bî-hüde** gūş (FKD, G. 144, B.14).

Nedür **bî-hüde** zâlim mekr ü âlüñ / Helâk itdi beni ğunc u delâlüñ (FKD, G. 177, B.1).

Bülbül nice bir **bî-hüde** mestî ser-i ğulde / Var ḥūşe gibi gūşe-ğüzîñ tāk-nişîñ ol (FKD, G. 190, B.4).

Bî-hüde diyen ḥ‘ân-ı ğam-ı ğuşşa-i ‘aşkı / Maḥrûm olur ol çâşni-i zevḳ u şafâdan (FKD, G. 227, B.4).

Ârzü-yı seyr-i dîdâr ile giryânam müdâm / Olmada **bî-hüde** rîzân âb-rüy-ı ârzü (FKD, G. 249, B.5).

Uşküfe-i naḥl-i hevesem mîve ne-dârem / **Bî-hüde** be-bâd-ı ṭama‘-ı ḥâm şiküftem (FKD, G. 296, B.4).

Didüm ey dost beni böyle iden bigâne / Ṭaleb-i nâ-maḥal ü **bî-hüde** iḳdâmumdur (FKD, K. 12, B.22).

bî-hüde-güy: [1] Boşa konuşan.

Şoḥbet-i ma‘nâda olsun mı Fehîmâ’ya naḥîr / Bir iki **bî-hüde-güy** u şî‘r ü inşâsı ğalaṭ (FKD, G. 149, B.5).

bî-hüş it: [4] Kendinden geçme, kendini kaybetme.

Vardı düzdîde niğâhuñ baña **bî-hüş itdi** / Mest iden bezmde şanma beni câm-ı müldür (FKD, G. 101, B.4).

Vākıf-ı rāz-ı kızā-yı çeşm-i yār olmaz Fehīm / ‘Aşkı ‘āşık cānı bīcān hūşı **bī-hūş itmeyen** (FKD, G. 241, B.5).

Ne hūsn ü ne ‘aşk kıldı ne dil / Tā **itdi** şarāb-ı ‘aşk **bī-hūş** (FKD, Terkib-bend 2, B.57).

Hūsnine bakmaz şarāb-ı hayreti nūş itmeyen / Çeşmüne hem-meşreb olmaz ‘aşkı **bī-hūş itmeyen** (FKD, G. 241, B.1).

bī-hūş-ı cām-ı nāz it-: [1] Naz kadehinin sarhoşu olmak.

Ol ‘āşıkam ki **itmedi bī-hūş-ı cām-ı nāz** / Ol çeşm-i mest ol nıgeh-i pür-füsün beni (FKD, Terkib-bend 1, B.42).

bī-hūş-i nigāh: [1] Bakışın delisi.

Evvel bakışda itdi gām-ı ‘ağldan hālāş / **Bī-hūş-i nigāh** ile def^c-i gām eyledük (FKD, G. 173, B.4).

Bihzād: [1] Klasik Türk şiirinde çizmiş olduğu resimlerdeki yeteneğiyle anılan Bihzād, sevgiliyi resmedememesi bakımından ele alınır (CANIM, s. 251-252). Ayrıntılı bilgi için bk. Filiz Çağman (1992), “Bihzād” md., İA, C.6, s.:147-149.

Göreydi şüret-i hūbını **Bihzād** / Niķābıyla yazardı dil-berānı (FKD, Kıt'a 6, B.3).

Bihzād-ı sānī: [1] Minyatür sanatında Behzād'dan sonra gelen.

Revādūr fenn-i taşvīr içre Tālib / Olursa Mānī vü **Bihzād-ı sānī** (FKD, Kıt'a 6, B.1).

bī-ihtiyār: [2] Elinde olmadan, ister istemez.

Ederse cümle-i hūbān ne var o şūha tevāzu^c / Eder melā'ike **bī-ihtiyār** o şūha tevāzu^c (FKD, G. 152, B.1).

Eyledüm **bī-ihtiyār** āh u fiğān itdi nigāh / Hışm ile kıldı teğāfül eyledi hālüm tebāh (FKD, Diğər 1, B.10).

bī-ihtiyāt: [1] Elde olmadan, istemsizce.

Bī-ihtiyāt eyledüm evvel nıgehde āh / İtdi rümüz-ı gāmzesi ifşā-yı rāz hayf (FKD, G. 159, B.7).

bī-‘tibār ol-: [1] Değersizleşmek.

Olsa i'cāz-ı yed-i beyzā n'ola **bī-ı'tibār** / Tāb-ı mihr itdi cihāmı ol kadar pür-tef ü tīb (FKD, K. 5, B.6).

bī-ı'qadr: [1] Değersiz, itibarsız.

Güş-ı zemānede dūr-i nazmum gibi Fehīm / **Bī-ı'qadr** ola cevāhir-i eş'ār tā-be-key (FKD, G. 292, B.7).

bī-ı'qār: [1] Çok derin.

Dilde bir deryā yatar **bī-ı'qār** u sāhil nā-bedīd / Bü'l-ı'acebdür olmuş anda hem yine dil nā-bedīd (FKD, G. 40, B.1).

bī-ı'qārār: [1] Hareketli.

Geh şem' gibi yerümde sābit / Geh şu'le-mişāl **bī-ı'qārārām** (FKD, Terkib-bend 2, B.70).

bī-ı'qārār it-: [2] Kararsız, huzursuz.

Qarārı **bī-ı'qārār itse** baña bir dil-firīb olsa / Nesīm-i tırrası mevc-efgen-i baħr-ı şekīb olsa (FKD, G. 254, B.1).

Taħsīn ola şad-hezār ey 'aşq / **İtdüñ** dili **bī-ı'qārār** ey 'aşq (FKD, Terkib-bend 2, B.55).

bī-ı'qayd: [1] Kayıtsız, aldırılmaz.

İdüp zencīr cüy-ı mevc-zeni sūz u güdāz ile / Gezer **bī-ı'qayd** āzāde dil-i dīvāne gülşende (FKD, G. 260, B.8).

bī-ı'qayd-ı ğam-ı cezbe: [1] Kendinden geçme sıkıntısının kurtulmuşu.

Bī-ı'qayd-ı ğam-ı cezbe vü bī-ı'ğuşa-i 'aşkuz / Bir nice zamāndur geçeli biz bu hevādan (FKD, G. 227, B.3).

bī-ı'keder: [1] Üzüntüsüz, kedersiz.

Bī-ı'keder ol göre āyīne-i mihr-i dehri / Tıtsa tūfān eger jeng nedür bilmez hīç (FKD, G. 31, B.3).

bī-ı'kıymet id-: [1] Değersizleştirmek.

Virme dile ruħşat-ı niyāzı / **Bī-ı'kıymet ider** metā'-ı nāzı (FKD, Terkib-bend 2, B.12).

bī-ı'kıymet ol-: [1] Kıymetsiz, değersiz.

Cüş eylemese Müşterî ol mihre ne noķşān / **Bî-kıymet olan** cins-i ĥarîdārı ne bilsün (FKD, K. 4, B.29).

bî-kıvvet-i sem‘-i sāmî‘a: [1] Duyulan sesin cılızlığı.

İtmekde gönül sürūd-ı ‘aşkı / **Bî-kıvvet-i sem‘-i sāmî‘a** gūş (FKD, Terkib-bend 2, B.58).

bil-: [105] Anlamak, farkına varmak.

Bil vücūd u ‘ademi birbirine āyīne / ıl temāşā suver-i ‘aks-i taşavvuf ne belā (FKD, G. 4, B.5).

Çeşmi mest-i ‘işvedür **bilmez** nedür ĥün-āb-ı dil / Ol şarābı ġamze-i ĥun-rîz-i dil-ber nūş ider (FKD, G. 52, B.3).

Fenn-i i‘cāzı ser-ā-pā **bilmeyin** dirse Fehîm / Ğamze-i sâĥir-i cānān añā üstād yeter (FKD, G. 61, B.9).

Zāhid encāmuñı **bildüm** senüñ İslām’undan / Kāfir-i ‘aşķ-ı cüvānān olacaķsın āhir (FKD, G. 66, B.13).

Bilürem vāşıl-ı cānān olacaķsın āĥir / Lîk zindāni-i hicrān olacaķsın āĥir (FKD, G. 66, B.1).

Şîve-i ġamzelerüñle nighüñden **bilürem** / Sen de ġamzeñ gibi fettān olacaķsın āĥir (FKD, G. 66, B.6).

Bilür bî-dādına tākāt getirmez kimse ‘ālemde / O şāhuñ ħatl-i ‘uşşāk itmesi maĥz-ı teraĥĥumdur (FKD, G. 104, B.4).

Biz gerçi ki dîvāne-reviş rind-i levendüz / **Bilmekde** rümüz-ı dili Cibrîl-pesendüz (FKD, G. 123, B.1).

Büy-ı zülfi kim dimāġ-ı pāki n’eyler **bilmezüz** / Bir şabādur ġonca-i idrāki n’eyler **bilmezüz** (FKD, G. 135, B.1).

Büy-ı zülfi kim dimāġ-ı pāki n’eyler **bilmezüz** / Bir şabādur ġonca-i idrāki n’eyler **bilmezüz** (FKD, G. 135, B.1).

Eyledi bir gerdiş-i ĥışımıyla Mirrîĥ’i helāk / Ğamzesi āşüb ile eflāki n’eyler **bilmezüz** (FKD, G. 135, B.2).

Pertev-i tîġ-ı niġāh-ı yār olmaz cilveġer / Ehl-i diller sîne-i şad-çāki n’eyler **bilmezüz** (FKD, G. 135, B.3).

Eylemiş bir naılden çeşm-i Kelīm'e cilve hūsn / Öyle bir şu'le hās u hāşāki n'eyler **bilmezüz** (FKD, G. 135, B.4).

Cānumuzda kim yine dūzaḥ-‘azāb eyler firāk / Dūzaḥ içre cān-ı āteşnāki n'eyler **bilmezüz** (FKD, G. 135, B.5).

Çarḥ Eflātūn isek de ḥāk ider ḥākinde hem / Ol çemende ḥāk ider ol ḥāki n'eyler **bilmezüz** (FKD, G. 135, B.6).

‘Āşık olmuş bir büte bī-bāk āh eyler Fehīm / Ğamzesi ol ‘āşık-ı bī-bāki n'eyler **bilmezüz** (FKD, G. 135, B.7).

Bilmem nedür bahār-ı ümīd ü ḥazān-ı ye's / Birdür yanumda mevsim-i kām u zamān-ı ye's (FKD, G. 136, B.1).

Bildi ta‘bīrin dūrūğ-āmīzdür ‘ālem şahīḥ / Şeyḥ-i şehruñ olmada gitdükçe rü'yāsı ğalaṭ (FKD, G. 149, B.3).

Fehīm'i öldürem derse ğam yemem ki olur / Zebān-ı nāzi **bilen** bu cevābdan maḥzūz (FKD, G. 150, B.8).

Hemīşe ‘āşıka eyler ‘itāb u ğayrıya luṭf / **Bilür** ki bü'l-heves olmaz ‘itābdan maḥzūz (FKD, G. 150, B.5).

Küstāḥ ise ma‘zūr ṭutuñ bende Fehīm'i / Dīvāne **bilür** mi nedür eṭvār-ı tekellūf (FKD, G. 158, B.7).

Cevāb-ı len terānī bā‘iğ-i ibrām-ı ṭālibdür / Fehīmāsā ne çāre ğayrı **bilmez** mültemes ‘āşık (FKD, G. 164, B.5).

Tünd-ḥū şāh gördüm āştī **bilmez** nedür / Bende-i efgendesiyile itmede her-ğāḥ ceng (FKD, G. 168, B.2).

Bildük ne imiş aşlın ‘aşk u dil ü dil-dāruñ / Ammā ki bu esrārı nā-ğufte midür bilsek (FKD, G. 171, B.4).

Çeşmüñ gibi diller de ālüfte midür **bilsek** / Diller gibi zülfüñ de āşufte midür **bilsek** (FKD, G. 171, B.1).

Çeşmüñ gibi diller de ālüfte midür **bilsek** / Diller gibi zülfüñ de āşufte midür **bilsek** (FKD, G. 171, B.1).

Hep kārı teğāfüldür ol ğamze vü ol çeşmüñ / Mest-i mey-i naḥvet mi ya ḥufte midür **bilsek** (FKD, G. 171, B.2).

Gülzār-ı maḥabbetde şekl-i dil-i şad-pārem / Bir gonca-i pür-ḥūn-ı ne-ş'küfte midür **bilsek** (FKD, G. 171, B.3).

Bildük ne imiş aşlın 'aşk u dil ü dil-dāruñ / Ammā ki bu esrārı nā-güfte midür **bilsek** (FKD, G. 171, B.4).

Hem-vāre Fehīmā'nuñ manzūm olur elfāzı / Āyā güher-i ṭab'ı hep süfte midür **bilsek** (FKD, G. 171, B.5).

Nigāh itdūñ meger küstāḥ o māha / Nedür **bilsem** Fehīmā infi'ālūñ (FKD, G. 177, B.8).

Çeşm-i bīmārından özge kimse **bilmez** derdümi / Nice demdür olmışam bī-çāresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B.3).

Olurmuş Mevlevī zünnār-bend-i küfr **bilmezdüm** / Temāşā itmesem kāfir senüñ zülf-i dil-āvīzūñ (FKD, G. 183, B.2).

'Ārifem 'ārif ki **bilmem** 'aşk u 'irfān n'iydügin / Hem yine erbābımı ta'yīb ü rüsvā eylemem (FKD, G. 203, B.6).

Şu'leyem tāb n'iydügin **bilmem** / Lücceyem āb n'iydügin bilmem (FKD, G. 204, B.1).

Şu'leyem tāb n'iydügin bilmem / Lücceyem āb n'iydügin **bilmem** (FKD, G. 204, B.1).

Tā ki āyīne-i heyülāyam / Şüret-i ḥ'āb n'iydügin **bilmem** (FKD, G. 204, B.2).

Sürme-i çeşm-i baḥtum olalı ḥ'āb / Nūr-ı meh-tāb n'iydügin **bilmem** (FKD, G. 204, B.3).

Feyz-düşmen nihāl-i şu'le-berem / Berg-i sīr-āb n'iydügin **bilmem** (FKD, G. 204, B.4).

Rind-i dīvāneyem ne küfr ü ne dīn / Selb ü ĩcāb n'iydügin **bilmem** (FKD, G. 204, B.5).

Nāḥudā-yı yem-i belā-mevcem / Bīm-i gird-āb n'iydügin **bilmem** (FKD, G. 204, B.6).

Mest-i 'aşkam Fehīm-i küstāḥam / Resm ü ādāb n'iydügin **bilmem** (FKD, G. 204, B.7).

Ĝarīķ-i lücce-i 'aşkam fenā nedür **bilmem** / Ümīd-i sāḥil için āşinā nedür bilmem (FKD, G. 205, B.1).

Ĝarīķ-i lücce-i 'aşkam fenā nedür bilmem / Ümīd-i sāḥil için āşinā nedür **bilmem** (FKD, G. 205, B.1).

Ne cāme geyssem ider āteş-i dilüm sūzān / Cihānda şu'leden özge ḳabā nedür **bilmem** (FKD, G. 205, B.2).

Hemîşe şaykal-ı âyînem oldı jeng-i belâ / Henûz pertev-i rûy-ı şafâ nedür **bilmem** (FKD, G. 205, B.3).

Ne bîm-i miñnet-i düzağ ne ârzü-yı behişt / Şarâb-ı ‘aşk ile havf u recâ nedür **bilmem** (FKD, G. 205, B.4).

Belâ-yı hükm-i kazâya tereddüd itsem olur / Velî o gamzeye çün u çerâ nedür **bilmem** (FKD, G. 205, B.5).

Nigâh-ı hışmı nedür luğf ile tebessümü ne / Bu şîveden o şehüñ müdde‘â nedür **bilmem** (FKD, G. 205, B.6).

Hemân vücüdümü mahv eylesem yeterdi Fehîm / Ümîd-i hesti-i mülk-i beķâ nedür **bilmem** (FKD, G. 205, B.7).

Bilmez idüm lafz-ı remzüñ ma‘ninin âb-ı hayât / Hışm iderken ‘aşıķa zevķ-i ‘itâbuñ görmesem (FKD, G. 210, B.5).

Gâh mest-i câm-ı ‘aşķam gâh rind-i bâde-nüş / Bü’l-‘aceb dîvâneyem kim kimse **bilmez** meşrebüm (FKD, G. 217, B.3).

Ķîl ü ķâl-i ‘aşķı hâmüş olmayınca bilmedüm / Sırr-ı ‘aķlı mest ü medhüş olmayınca **bilmedüm** (FKD, G. 219, B.1).

Ķîl ü ķâl-i ‘aşķı hâmüş olmayınca **bilmedüm** / Sırr-ı ‘aķlı mest ü medhüş olmayınca bilmedüm (FKD, G. 219, B.1).

‘Âlemüñ zevķin gedâ eylermiş ancak dünyede / Ben o zevķi hâne-ber-düş olmayınca **bilmedüm** (FKD, G. 219, B.2).

Lezzet-i şevķ-ı maħabbet niydügin pervânede / Şu‘le-i âha hem-âgüş olmayınca **bilmedüm** (FKD, G. 219, B.3).

‘Âlemi tütmiş şadâ-yı na‘re-i ğavġâ-yı ‘aşķ / Dâġlardan ser-be-ser güş olmayınca **bilmedüm** (FKD, G. 219, B.4).

Mezheb-i rindâni bilsün mi Fehîmâ zâhidân / Ben hezârân-sâl mey-nüş olmayınca **bilmedüm** (FKD, G. 219, B.5).

Mezheb-i rindâni **bilsün** mi Fehîmâ zâhidân / Ben hezârân-sâl mey-nüş olmayınca bilmedüm (FKD, G. 219, B.5).

Sipend-i âteş-i ‘aşķ olduğun **bildi** Fehîmâ dehr / Tıyuldu ‘âlem süz-ı nihânuñ iztirâbuñdan (FKD, G. 230, B.5).

N'iydügin **bilmez** belâsın gamze-i cellâdınıñ / Vaşf-ı şemşîrin ecelden ser-be-ser güş itmeyen (FKD, G. 241, B.4).

Bilmezem rüz mı ya şeb mi ya h'âb u ya hayâl / Ol kadar câna hücum eyledi hayret bu gece (FKD, G. 257, B.10).

Bilsem n'ola katl idecegin çeşmi Fehîmâ / İlham olur ol 'aşık-ı dil-ğastaya gâhî (FKD, G. 276, B.5).

Görüp 'arz-ı niyâzum çeşmüne **bildüñ** ki maħmûram / Bir iki câm şunduñ bende-i 'irfânuñam sâkî (FKD, G. 283, B.4).

Bilüp hâl-i dilüm eyler teğâfûl gamze-i şühî / Ne tâlî'dür ki râzumdan ola gammâz müstağnî (FKD, G. 287, B.3).

La'l-i dür-püşî bir aħterdür iki mâhda kim / Cân verüp **bilmedi** sırrın feleküñ İdrîs'i (FKD, G. 289, B.3).

Keşf eylese diller n'ola esrâr-ı elesti / Hâl-i dehenüñden **bilürüz** noĸta-i hestî (FKD, G. 290, B.1).

Yûsuf **bilen** endîşe-i hürşîd-nijâdum / Zü'l-vâkı'a-i seb'a-i seyyârî ne bilsün (FKD, K. 4, B.27).

Bilmiş tûtalum ĸançer-i âzârî belâsın / Lâ'l-i ebedî h'âhiş-i zinhârî ne bilsün (FKD, K. 4, B.16).

Ser-fitnedür ol kâkül-i fettânî **bilür** dil / Hem-kâr idügin tûrra-i tarrârî ne bilsün (FKD, K. 4, B.21).

Hâzefveş olmadayam pây-mâl-i bed-güherân / Dirîğ **bilmediler** kim ne gence gencûram (FKD, K. 14, B.6).

Ben aħterüm **bilürem** kimdir eyleyen menhûs / Felekden itmez isem âh u şekve ma'zûram (FKD, K. 14, B.17).

Bilür nâ-maħrem-i şâdîdür anuñçün ider baħtum / 'arûsâsâ dilüñ dâ'im niĸâbın gerd-i külfetden (FKD, K. 15, B.25).

Ey nâlemi inleden o câna ne ĸarâz / Hiç şem'a nedür **bilür** mi pervâne ĸarâz (FKD, Rûbai 24, B.1).

Ol 'âķilem ki **bilmedi** çarĸ-ı nigün beni / Dest-i cünûnda eyledi zâr u zebün beni (FKD, Terkib-bend 1, B.41).

Bilsen kimüñ eylersin küyün yine maḥşergāh / Tā böyle nedür ey meh reftār-ı şitāb-ālūd (FKD, G. 43, B.4).

Gerçi ğamze zaḥm urur ebrüvānından bilür / Zaḥmı ‘āşık tīrden **bilmez** kemānından bilür (FKD, G. 112, B.1).

Gerçi ğamze zaḥm urur ebrüvānından **bilür** / Zaḥmı ‘āşık tīrden bilmez kemānından **bilür** (FKD, G. 112, B.1).

Gerçi ğamze zaḥm urur ebrüvānından **bilür** / Zaḥmı ‘āşık tīrden bilmez kemānından **bilür** (FKD, G. 112, B.1).

Āh ile giryān u nālān devr ider şeb-tā-seḥer / Ehl-i dil küyün o māhuñ pās-bānından **bilür** (FKD, G. 112, B.2).

Naş-ı pāy-ı cebhe-sāyāndan ser-ā-ser dāğdur / Hūne-i dil-dārı aḥbāb āsitānından **bilür** (FKD, G. 112, B.3).

Bī-nişānīdür nişānı ‘āşık-ı güm-geşteñüñ / Ehl-i ‘aşkı bilmeyen ‘ārif nişānından **bilür** (FKD, G. 112, B.4).

Pençe-i şeb-bāzı yaḥod kendi perr ü bālidür / Kebk-i bāğ-ı himmeti dil āşiyānından **bilür** (FKD, G. 112, B.5).

‘Andelīb-i gülşen-i tecrīd bāğ-ı dehrde / Vuşlat-ı gül zevkını faşl-ı ḥazānından **bilür** (FKD, G. 112, B.6).

Söylemeñ ṭab‘-ı Fehīm’üñ niydügin bīğāneye / Āşināyān-ı suḥan ḥüsn-i beyānından **bilür** (FKD, G. 112, B.7).

Bilürem ‘īyd-i vişalüñ baña cāvīd olmaz / Eyle ḫurbān beni kim böyle güzel ‘īyd olmaz (FKD, G. 113, B.1).

Dil **bilür** ğamze gerek siḥr ü gerek remz eylesün / Tercemāndur bir iki seḥḥāresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B.5).

Fünün-ı şī‘re mu‘tād olduğumdan çarḫ ider bī-dād / **Bilür** cüz‘-i ṭabī‘atdür geçilmez çünki ‘ādetden (FKD, K. 15, B.29).

Ḥikmet üzre gerçi medḥ itdün mey-i nābı Fehīm / **Bilmedüñ** ammā ki aşlın şan‘at-ı Cem’dür şarāb (FKD, G. 14, B.7).

‘Āşıkuñ dil-bere cān vermedür ancak ğarażı / Ğayet-i āştī vü ceng nedür **bilmez** hīç (FKD, G. 31, B.5).

Penbe-i dāğ-ı cünün ya nemek-i zaḥm şanur / Berg-i bī-āb-ı ruḥum reng nedür **bilmez** hīç (FKD, G. 31, B.6).

Ben ki pejmürde-i ‘aşkam ne bahār u ne ḥazān / Merd-i mecnūn elem-i seng nedür **bilmez** hīç (FKD, G. 31, B.7).

Dil ki ḥayret-zede-i naḳş-ı bütāndur ezeli / Māni-i şüret-i Erjeng nedür **bilmez** hīç (FKD, G. 31, B.8).

Mihrveş bī-ser ü pā şāh-ı cihān oldı Fehīm / Fikr-i tāk u ḡam-ı evreng nedür **bilmez** hīç (FKD, G. 31, B.9).

Ben ḥastasına çāre şemşiri ile itdi / Bī-çāre Fehīm ammā **bilmem** ki seni n’eyler (FKD, G. 56, B.11).

Bir ḥayāt için każā **bilmem** ne nāz eyler baña / Ben şehīd-i ḡamzeyem ‘İsī niyāz eyler baña (FKD, G. 6, B.1).

Ḥübān kimine şunmada mey kimine zehr-āb / **Bilmem** saña bī-çāre Fehīmā ne şunarlar (FKD, G. 49, B.7).

Bī-nişānīdür nişānı ‘aşık-ı güm-geštenün / Ehl-i ‘aşkı **bilmeyen** ‘ārif nişānından bilür (FKD, G. 112, B.4).

Kimseler **bilmez** kemāhī neşve-i keyfiyyetin / Rūḥ-ı insānī gibi bir sırr-ı mübhemdür şarāb (FKD, G. 14, B.3).

Muḥrib-ı bezm-i ḡam āheng nedür **bilmez** hīç / Zühre-i çarḥ-ı elem çeng nedür **bilmez** hīç (FKD, G. 31, B.1).

Muḥrib-ı bezm-i ḡam āheng nedür **bilmez** hīç / Zühre-i çarḥ-ı elem çeng nedür **bilmez** hīç (FKD, G. 31, B.1).

Bülbül-i şifte-ḥāle gül ü gönca birdür / Vüs‘at-i sīne-i dil teng nedür **bilmez** hīç (FKD, G. 31, B.2).

Bī-keder ol göre āyīne-i mihr-i dehri / Ṭutsa ṭūfān eger jeng nedür **bilmez** hīç (FKD, G. 31, B.3).

Ehl-i dil ‘ālemi ṭayy etmededür māk-miṣāl / Devri-i menzil ü fersenk nedür **bilmez** hīç (FKD, G. 31, B.4).

Bilmezüz kār-ı tebessüm niydüğün ammā Fehīm / Her zamān vīrān iken şad-ḥānümāndur giryemüz (FKD, G. 127, B.7).

bilād: [1] Şehirler, kasabalar.

Ehl-i ʿiṣyāna kıyāmet-bār olup behr-i ecel / Şuʿlegāh-ı dūzāh oldu tīb-ı hūndan ol **bilād**
(FKD, Kıt'a 8, B.12).

bile: [5] Dahı, de.

Çeşm-i şūhından **bile** saqlar nigāh-ı nāzını / Kıl temāşā çeşm-i gāmmāz-ı suhān-perdāzını
(FKD, Diğ̈er 1, B.18).

Lāyık mıdur imsāk-i nazār tā o kadar kim / Çeşmüñ **bile** gāhī ola dil-gīr-i teğāfūl (FKD, G.
193, B.2).

Gūş kılmaz kelām-ı ʿaşkı **bile** / Ol kadar bī-dimāğdur göñlüm (FKD, G. 222, B.2).

Biñ Fehīm'i ʿaşıq eyler eyleye bir gānze tā / Çeşm-i şūhından **bile** şūh-ı cihāndur dil-berüm
(FKD, G. 225, B.7).

Benem ol bāğbān-ı gām ki dāmānum degül ancağ / Girībānum **bile** çāk oldu dest-i hār-ı
miññetden (FKD, K. 15, B.2).

bilin-: [2] Anlaşılmak, gerçeğine erişilmek, idrak edilmek.

Fiğān ki neş'e-i keyfiyyetüm **bilinmedi** hīç / Fiğān ki lezzet-i dīdār-ı yārdan dūram (FKD, K.
14, B.2).

Nefesle ʿālemi dāğ eyledük **bilinmedi** līk / Ne gencüñ ejder-i āteş-feşānıyuz cānā (FKD, G. 8,
B.2).

bi'llāh: [1] “Allah için, Allah hakkı için” anlamında bir yemin sözü.

Bi'llāh bāde şun baña sālķi güneh deme / Ben der isem yeter elüme sen kitāb ver (FKD,
Terkib-bend 1, B.55).

bilmezlüg: [1] Bilmemezlik, anlayışsızlık.

Feryād Fehīm etdi felek yoğ yere rīzān / **Bilmezlüg** ile gevher-i nā-yāb-ı sirişküüm (FKD, G.
220, B.5).

bilür: [1] Parlak ve şeffaf beyaz cam.

Egerçi ma'den-i elmās-ı şeb-çerāğam hem / **Bilür** āyīneveş līk mihr-i bī-nūram (FKD, K. 14,
B.4).

bilür id-: [1] Berraklaştırmak, parlatmak.

Âşār-ı mäh-ı rüze bilür ide la'lini / Sîmîn-nesîm za'f ide sîm-âb ıztırâb (FKD, K. 13, B.4).

bilür-ı ma'den: [1] Cam kaynağı || Yakut.

Elmäs ammā ki kân-ı yâķüt / Yâķüt velî **bilür-ı ma'den** (FKD, Terci-bend 1, B.93).

bilürîn: [1] Billûrdan, billûr gibi.

Eyleyem fâş ki etdi o **bilürîn** kubbe / Raĥne-i tāk-ı hevā ya'ni şikâfın peydā (FKD, Kıt'a 7, B.3).

bîm: [2] Korku.

Ĥavfdan bir yere gelmezdi 'anâşır aşlā / **Bîmden** dâĥil-i ervāĥ olurdı ecsād (FKD, G. 38, B.6).

Helāk-i ġamze-i bî-bāküñem ki dünyāyı / Şehîd ider de ne **bîm** ü ne ıztırāba düşer (FKD, G. 60, B.3).

bî-maĥal-dād-ı Ĥudā: [1] Allah'tan gelen ve insanın beklenmediği bir zamanda gerçekleşen durum.

Ne sevdā-yı dil-efġān **bî-maĥal-dād-ı Ĥudā'dur** bu / Bu miĥnetler kişiyeye gelmez illā şā'iriyyetden (FKD, K. 15, B.27).

bîmār: [3] Hasta.

Çeşmüñi ĥ'âb-ı teġâfûl tûrfa **bîmār** eylemiş / Kim nigâĥ-ı 'işve vü nâz itmeden perĥîz ider (FKD, G. 53, B.2).

Diller hep esîrân-ı zebânıdur çeşmüñ / **Bîmârdur** ammā ider imdād nigâĥuñ (FKD, G. 176, B.3).

İstese ĥükmüñ eger mânend-i kebk ü 'andelîb / Bümü ĥandân-rüy u bu **bîmârı** şādân gösterür (FKD, K. 10, B.34).

bîmār ol-: [1] Hasta, düşkün olmak.

Hem-râĥ-ı çeşm-i dil-bere taķlîd idüp göñlüm / **Olmaķ** ĥumâr-ı keyf ile **bîmâr** tâ-be-key (FKD, G. 292, B.4).

bîmâr u za'îf: [1] Hasta ve bitkin. || Çeşm, baygın bakması sebebiyle "bîmâr"; zülf inceliği sebebiyle "za'îf" olmuştur.

Çeşm ü zülfüm gibi olsa n'ola **bîmār u za'îf** / Mübtelā-yı ğam u mihnet-keş-i ālāmumdur
(FKD, K. 12, B.18).

bîmār-ı bed-hāl: [1] Kötü vaziyette hasta.

Bister-i ğam üzre ol **bîmār-ı bed-hālem** Fehîm / Havf idüp gelmez ecel ben mübtelāyı
görmege (FKD, G. 263, B.5).

bîmārî-i cān-gezā-yı 'uşşāk: [1] Âşıkların can yakan hastalığı.

Çeşminde bulur 'ilāc gerçi / **Bîmārî-i cān-gezā-yı 'uşşāk** (FKD, Terci-bend 1, B.22).

bî-mecāl ol-: [1] Bitkin düşmek, dermansız kalmak.

Rahm eyle ki **bî-mecāl oldum** / İtmekde dile eşer tegāfûl (FKD, Terki-bend 2, B.24).

bîm-i cān: [1] Can korkusu.

Helāk-i 'aşkuña olmaz çü **bîm-i cān mānî'** / Ferāġat etmezem olsa eger cihān mānî' (FKD, G.
151, B.1).

bîm-i çeşm: [1] Gözün korkusu.

Ser-be-bālîn olsa mest-i şîr ger ol ğamze-kār / **Bîm-i çeşminden** olur āhū-yı zibā muţtarib
(FKD, G. 20, B.3).

bîm-i ğamze: [1] Yan bakış korkusu.

Bîm-i ğamze cānumuz leb-rîz-i sîm-āb ideli / İzîrāb u ra'şeden yoġdur ferāġ-ı sînemüz
(FKD, G. 126, B.2).

bîm-i gird-āb: [1] Suların döndüğü yerin korkusu.

Nāġudā-yı yem-i belā-mevcem / **Bîm-i gird-āb** n'iydüġin bilmem (FKD, G. 204, B.6).

bîm-i ġadeng-i āh: [1] Feryat okunun korkusu.

Mihr ü meh şanma felek **bîm-i ġadeng-i āhdan** / Eksük itmez kellesinden iki miġfer rüz u
şeb (FKD, K. 1, B.4).

bîm-i ġayā: [1] Utanma korkusu.

Pervāz idemem bāġ-ı ruġa **bîm-i ġayādan** / Murġ-ı naġar-ı 'āşıkam ammā ki perüm yoġ
(FKD, G. 166, B.2).

bīm-i hücum-ı ta'ne-i agyār: [1] Düşmanların kınama saldırısının korkusu.

Muttaşıl **bīm-i hücum-ı ta'ne-i agyārdan** / Tengnā-yı hücre-i dilde nihāndur giryemüz (FKD, G. 127, B.6).

bīm-i kāfir-nigāh-ı gāmze: [1] Yan bakışının düşmanca bakması korkusu.

Bīm-i kāfir-nigāh-ı gāmzeñden / Terk-i İslām-ı bā-şavāb itdüm (FKD, K. 2, B.25).

bīm-i qahr: [1] Gazabının, hışmının korkusu.

Bīm-i qahrūñdan olurdu mürde ammā muẓtarib / Qahramān'a eyleseñ hışm ile tevcīh-i hitāb (FKD, K. 5, B.45).

bīm-i miñnet-i düzaḥ: [1] Cehennem azabının korkusu.

Ne **bīm-i miñnet-i düzaḥ** ne ārzū-yı behišt / Şarāb-ı aşk ile ḥavf u recā nedür bilmem (FKD, G. 205, B.4).

bīm-i nigh ü gāmze: [1] Yan bakış ve bakılmanın korkusu.

‘Aynumda degül kaṭ‘ā **bīm-i nigh ü gāmze** / Pür-neşveyem ol deñlü şaḥbā-yı maḥabbetle (FKD, G. 266, B.2).

bīm-i şāhīn: [1] Şahin korkusu || Keskin görüşe sahip olup avlaması sebebiyle şahin, sevgilinin gözlerine benzetilir.

O tezervem ki **bīm-i şāhīnden** / Meskenüm çengel-i ‘uqāb itdüm (FKD, K. 2, B.23).

bīm-i şemşīr-i nigāh: [1] Bakışının kılıcının korkusu.

Ğamzeñe tāḫat getirmez baḫmağa cellād-ı çarḫ / **Bīm-i şemşīr-i nigāhuñdan** қаzā bī-tāb olur (FKD, G. 79, B.2).

bīm-i tīg: [1] Kılıç korkusu.

Ne āfet oldı nigāhı kim **bīm-i tīginden** / Demekde gūşe-i çeşminde el-emān āfet (FKD, K. 11, B.3).

bī-mihr: [1] Şefkatsiz, merhametsiz.

Göñül bī-tāli‘ ü bir māh-rūya oldı meftūn hem / Şerīk oldı cefā itmekde ol **bī-mihr** gerdūn hem (FKD, G. 201, B.1).

Görüp ben zerresin ser-geşte-i hürşîd-i ruhsârı / O **bî-mihrüm** Fehîmâ bu dil-i nâ-çîze raħm itdi (FKD, G. 282, B.5).

bî-minnet: [1] Eziyetsiz, ihsan edici bir biçimde.

Yârân ile **bî-minnet** ider mey-kedede ‘ayş / Rinde ne belâdur ğam-ı âzâr-ı tekellûf (FKD, G. 158, B.2).

bî-minnet ü dest: [1] Yardımsız ve zahmetsiz.

Bî-minnet ü dest şimdi her dem / Dil-dârumı eylerem der-âğüş (FKD, Terkib-bend 2, B.60).

bî-muħabâ: [4] Çekinmeden, sakınmadan, korkmadan.

Geçer üftân u hîzân **bî-muħabâ** mest ü sâğar-zen / O mecnûndur Fehîm-i merd kim ħavf-ı Şırâţ itmez (FKD, G. 118, B.5).

Çün su‘âl-i “Elestü rabbiküm”e / **Bî-muħabâ** “Belî” cevâb itdüm (FKD, K. 2, B.11).

Derûn-ı cezbe-i şevkı ile cûş u ħurûş oldı / ‘Aceb mi **bî-muħabâ** düşse şahrâ vü beyâbâna (FKD, K. 7, B.5).

Şemşîr-i nighle câna çeşmûn / Ger böyle şunarsa **bî-muħabâ** (FKD, Terkib-bend 2, B.7).

bî-murâd u maţlab: [1] İsteksizlik ve amaçsızlık.

Tab‘-ı ‘âlî-himmetüm itmez tenezzül himmete / **Bî-murâd u maţlab** olmağdur murâd u maţlabum (FKD, G. 217, B.2).

bî-mürüvvet: [1] İnsafsız, hayırsız.

Bî-mürüvvet ne idi ‘arz-ı maħabbet evvel / Ne idi eyledüğün luţf u mürüvvet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.11).

biñ: [51] Bin, mecazen pek çok, türlü türlü anlamında kullanılmıştır.

Şâh-ı istignâ-sipâham ben Fehîmâ çarĥ-ı dün / Ĥavf ile **biñ** dürlü vaz‘-ı dil-nevâz eyler baña (FKD, G. 6, B.5).

Her tecellîden heyulâ itdi **biñ** şüret kabûl / Çoğ mıdur âyîne-i tab‘-ı selîm olmağ baña (FKD, G. 5, B.4).

Günde **biñ** düzağ ħavâf eyler ħarîm-i dillerin / Olmasun mı sîne-i ‘uşşâğ-ı şeydâ muţtarib (FKD, G. 20, B.2).

Telḥ etdi mezāk-ı dile şīrīni-i cānı / **Biñ** rūḥ fedā böyle ise lezzet-i dīdār (FKD, G. 47, B.8).

Köhne cellād-ı felek çıkmaz o mehle başa / Tıfl iken bir nigehiyle nice **biñ** kana girer (FKD, G. 59, B.2).

Ġam degül ağyāra itsün bir nigāhuñ **biñ** vefā / Ķorķaram ammā vefādār olmaġa mu‘tād olur (FKD, G. 80, B.5).

Kākülūñ ey gül-i şad-berg-i gülistān-ı fiten / Bāġ-ı āşūbda **biñ** dānelü bir sünbüldür (FKD, G. 101, B.2).

Biñ ḳulzüm-i ḥūn çeşm-i terümden sefer ider / Şad-dūzaḥ-ı ġam ‘uzleti-i dāġ-ı cigerdür (FKD, G. 106, B.9).

Remz-i leb-i dil-bere Fehīmā / **Biñ** cān u dil ile çeşm ü ġuşuz (FKD, G. 122, B.7).

Çeşm-i ümīd-i ṭālī‘ümi ḥufte itmege / Her demde söylerem nice **biñ** dāstān-ı ye’s (FKD, G. 136, B.3).

Ol kim cemālūñ āb-ı ruḥ-ı ‘işmet eylemiş / **Biñ** şerm-i nāza bir nigeḥūñ āfet eylemiş (FKD, G. 141, B.1).

Biñ niyāz ile getürdüm o ḥümāyı şayda / Şeh-levendüm güzelüm şūḥ-ı cihānum diyerek (FKD, G. 170, B.2).

Biñ kāfirūñ Fehīm gibi zaḥmdāriyam / Kim ḥavf ile Mesīḥ dem urmaz ‘ilācdan (FKD, G. 228, B.7).

Biñ teġāfūl itse ġamzeñ naḳd-i cāna ġam degül / Ġāret-i esbāb-ı dīn itmekte iḥmāl itmesün (FKD, G. 245, B.2).

Ne kevkeb mihr-i evc-i luṭf kim oldı ṭulū‘ından / Şeb-i ümmīd kemter zerresinden **biñ** seḥer peydā (FKD, Kıt'a 15, B.2).

Zārī ki Fehīm'i itdi cāndan bī-zār / Tā ‘āşık-ı zāriyam ider **biñ** āzār (FKD, Rübai 16, B.1).

Tīġ-i ġamzeñ ki şehīd itdi Fehīm-i zārı / Olmasun mı yine **biñ** cān ile ḳurbān-ı ḳazā (FKD, G. 12, B.7).

Bā‘is olmuş nice **biñ** fitnenūñ āsāyişine / Sāye-i ṭurrasına naḥl-i ser-efrāzına baḳ (FKD, G. 160, B.3).

Biñ vech ile yār itse tecellī ḥaberüm yoḳ / Ġüyā ki kelām-ı eriniyem eşerüm yoḳ (FKD, G. 166, B.1).

Biñ devlet ile eyledi memnūn beni devrān / El-minnetū lillāh ki elūmde hūnerūm yođ (FKD, G. 166, B.6).

Biñ çeşm-i kevākible felek şaydına nāzır / Bu dāmda ey t̄ā'ir-i dil dāne mi olduñ (FKD, G. 175, B.7).

Çāk ider **biñ** dili bir kıatre için t̄ig-i müjeñ / Ol kıadar teşne-leb-i hūn-ı derūndur çeşmūñ (FKD, G. 178, B.4).

Biñ şikest olsa havāsından olur yine dūrūst / Oldı güyā ki hābāb-ı mey-i ğam şīşe-i dil (FKD, G. 187, B.3).

Būlbūl gibi **biñ** nağme iderseñ begenilmez / Maqbūl ola dirseñ yūri hem-hūne-i zāğ ol (FKD, G. 189, B.2).

Biñ Fehīm'i 'āşık eyler eyleye bir ğamze tā / Çeşm-i şūhundan bile şūh-ı cihāndur dil-berūm (FKD, G. 225, B.7).

Neden itmeñ dili çeşm-i belā-engīzūñe kıurbān / Olurken **biñ** belā bir ğamze-i hūn-rīzūñe kıurbān (FKD, G. 226, B.1).

Gördi kim silsile zād-ı hārem-i kıurrāñdur / Oldı **biñ** cān ile dil 'āşık-ı şeydā-yı cūnūn (FKD, G. 243, B.8).

Tā-be-key ğamze teğāfūl gibi pinhān olsun / Bir nigāh eyle ki **biñ** cān saña kıurbān olsun (FKD, G. 244, B.1).

Olmasun mı cān-ı 'āşık dāğ dāğ-ı ārzū / Bū'l-heves pervāneyüz **biñ** var çerāğ-ı ārzū (FKD, G. 248, B.1).

Ġazabla öldürür ihyā ider düzdīde hāndeyle / Beni maħrūm-ı nāz itmez o şūhum **biñ** rakīb olsa (FKD, G. 254, B.2).

Biñ nāz ile ğūftāra lebūñ eylese āğāz / Zevkından ola kıatreveş elfāz çekīde (FKD, G. 258, B.4).

Yine pūr-yara olur zaħm-ı t̄igūñ şevkına bir dil / iderseñ olmaz ey hūni dili **biñ** pāre āzūrde (FKD, G. 261, B.2).

Leblerūñ mu'tād iken ğül gibi hāndān olmağa / 'Āşıkā eyler tebessūm **biñ** hīcāb-ı nāz ile (FKD, G. 264, B.4).

Biñ Fehīm-i sāhīri ilzām-ı fenn-i siħr ider / Ġamze-i mu'ciz-kelāmuñ bir cevāb-ı nāz ile (FKD, G. 264, B.5).

Bif belā vü ‘azāb olup tekliḫ / Āteş-i ‘ışkı irtikāb itdüm (FKD, K. 2, B.12).

Ġamze-zenān eylese cānān semā‘ / Nāle-künān eylese **bif** cān semā‘ (FKD, K. 3, B.1).

İntihāb itdüm velī bir noḫtasın ancak hemān / İtdüm ol bir noḫtadan ammā kim peydā **bif** kitāb (FKD, K. 5, B.55).

Bülbülān da güllere sūz-ı nefesle bāğda / Nergis-i pür-jāleden **bif** çeşm-i giryān gösterür (FKD, K. 10, B.10).

‘Arz-ı ḫüsn etdükçe gül **bif** bülbülü eyler helāk / Güyiyā dīdārını ‘uşşāka cānān gösterür (FKD, K. 10, B.13).

‘Aḫl-ı evvel cehline **bif** ‘özü ile ‘ārif olur / Bezm-i ḫāşşü’l-ḫāsda ol dem ki ‘irfān gösterür (FKD, K. 10, B.29).

Ger itse **bif** niyāz ile dil bir su‘āl-i nāz / Ol bī-dimāğ-ı rüze k’odur şimdi mest-i ḫ‘āb (FKD, K. 13, B.13).

Şīve-i üştüre **bif** cān ile ḫā’il olduḫ / Āh kim bār-keş-i bār-ı şütür-bān olarak (FKD, K. 16, B.5).

Ey felek ancak olur şu‘bede-bāzī-i ḡarīb / Beni **bif** şekl ile ḡurbetde dīger-gün itdün (FKD, Kıt'a 2, B.1).

Baḫa **bif** yılca gelür gerçi beş on günlükdür / Āferīn luḫf ile kim ‘ömrümi efzün itdün (FKD, Kıt'a 2, B.6).

‘Adālet-güster-i kāmīl ḫaviyyü’z-zihn rüşen-dil / Felek devr itse **bif** yıl Mışr’a gelmez böyle bir pāşā (FKD, Kıt'a 15, B.12).

Her künc-i şikenc-i ḫırrasında / **Bif** dil-i maḫbūs pā-be-zencīr (FKD, Terci-bend 1, B.31).

Her ḫatre ḫabāb-ı teng zarfı / **Bif** şāhid-i neşveye neşīmen (FKD, Terci-bend 1, B.99).

Sa’y ile vücūdum eyleyem ḫāk / Gerçi aḫa **bif** cihān fedādur (FKD, Terci-bend 1, B.116).

Bī-ālet ü bī-silāḫ yekden / **Bif** cāna bulur zafer teḡāfūl (FKD, Terki-bend 2, B.28).

Ḫüsnüñ evvel baḫışumda beni itdi meftün / Eyledi sāḫir-i çeşmüñ baḫa **bif** mekr ü füsün (FKD, Terki-bend 3, B.6).

Evvel ālüfteñe tā böyle ‘itāb itmez idün / **Bif** su‘āl eylese bir tünd cevāb itmez idün (FKD, Terki-bend 3, B.17).

biñ dürlü 'azāb çek-: [1] Türlü zorluklara katlanmak.

Böyle bir düzaḥ-eğer nārī tabī'at faşda / Ağlamazdum ḥalk-ı 'ālem **çekse biñ dürlü 'azāb**
(FKD, K. 5, B.17).

biñ elli dörd: [1] 1644/1645 yılı.

Ḥisāb-ı sāl-i tārīḥ-i Fehīm itdi bu mışra' ḥaşr / **Biñ elli dörde** üç tārīḥ oldı 'azm-i bādü'l-Mışr
(FKD, Kıt'a 17, B.1).

biñ vech: [1] Pek çok yönden.

Zelīl olmak Fehīmā Rüm'da **biñ vech** ile yegdür / Baña lāzım degüldür mülk-i Mışr içre 'azīz
olmak (FKD, G. 161, B.7).

biñ yıl: [1] Bin yıl, çok uzun zaman.

Şahrāya düşsem mūrāne iderem / Bir noḡta-i mevḥūmda **biñ yıl** tek ü dü (FKD, Rübai 50,
B.2).

bīn: [1] Farsçada görmek, bakmak fiili.

Çün gonce-i meh āb-ı men ez-çeşme-i mihrest / Bed aḥteriyem bīn ki be-her bām şiküftem
(FKD, G. 296, B.5).

bīnā eyle-: [1] Kör olan gözün açılmasını sağlamak.

Ġam çekme budur ḥāşiyet-i gönca-i 'aşḡ / Kūr eylese rengi büyü **eyler bīnā** (FKD, Rübai 1,
B.2).

bī-naḡş: [1] Eksiksiz.

Ta'miyeyle mışra'-ı şānīden olinca ḥisāb / İki vech ile çıkar tārīḥi **bī-naḡş** u ziyād (FKD, Kıt'a
8, B.17).

bī-nām: [1] Şöhretsiz, bilinmez.

N'ola **bī-nām** u bī-nişān olsam / Bā'ış-i farḡ-ı imtiyāzumdur (FKD, G. 71, B.6).

bī-nām u bī-nişān: [1] Şöhretsiz ve belirsiz.

İdince maḥlaşını Āfetī ol āfet-i cān / Olur zemānede **bī-nām u bī-nişān** āfet (FKD, K. 11, B.9).

bī-naşib ol-: [1] Fayda vermemek.

Bāzār-ı ğamda dildür o kālā-yı küs-meħar / Kim cinsi **bī-naşib ola** naĥd-ı revācdan (FKD, G. 228, B.3).

bī-naẓīr: [1] Benzersiz, eşsiz.

Bī-naẓīr oldı Fehīm'üñ sözi kim sevdüĝi şüh / Hem ĥayā-perver ü hem dil-ber ü hem şā'irdür (FKD, G. 107, B.5).

bī-nevā-yı aşk: [1] Aşkın suskunu.

Ol şüh sāzgār olalı Mevlevilere / Ben **bī-nevā-yı aşkına** şehnāza başladı (FKD, G. 275, B.4).

bī-nihāye: [1] Sınırsız, sonsuz.

Dil germ-şekve ğamze-i cānāne bī-dimāĝ / Efsāne **bī-nihāye** vü mestāne bī-dimāĝ (FKD, G. 154, B.1).

bī-nikāb: [1] Yüz örtüsüz, peçesiz olmak; yüzünü açmak.

Eylemez çün tābiş-i hūrşīd hūrşīde eşer / Anuñ için āfitābum cilve eyler **bī-nikāb** (FKD, K. 5, B.25).

bī-nişān it-: [1] Belirsizleştirmek, ortadan kaldırmak.

Żaf-ı cefā-yı ğamze beni **itdi bī-nişān** / Olmaz ĥadeng-i cevr ü cefā kārger baña (FKD, G. 7, B.5).

bī-nişānī: [1] Belirsizlik, nişansızlık.

Bī-nişānīdür nişānı aşık-ı güm-geştenüñ / Ehl-i aşkı bilmeyen ārif nişānından bilür (FKD, G. 112, B.4).

bī-nişān ol-: [1] İzsiz, belirsiz.

N'ola bī-nām u **bī-nişān** olsam / Bā'ış-i farṭ-ı imtiyāzumdur (FKD, G. 71, B.6).

bīniş-i envār-ı tecellī: [1] Tecelli nurlarının görünmesi.

Gör sen nic'olur **bīniş-i envār-ı tecellī** / Dūd-ı dilüñi sürme-keş-i çeşm-i ĥasūd it (FKD, G. 22, B.4).

bī-nüş et-: [1] Benzetmek.

Be-ciger-güşe-i Meryem beni kıl maħrem-i deyr / Dil-i zıkr-ülfetüm **et** nağme-i nāķūs **bī-nūş** (FKD, G. 144, B.15).

bī-per ü bāl it: [1] Kolsuz kanatsız bırakmak.

Hışm ile çeşmüñ zebān-ı nālemi lāl itmesün / Murğ-ı dest-āmüz-ı dilden **bī-per ü bāl itmesün** (FKD, G. 245, B.1).

bī-perde-i reh-ber-i şehādet: [1] Şehitliğin yol göstereninin cesuru.

Bāķır ki odur tarīķ-i Hāķ'da / **Bī-perde-i reh-ber-i şehādet** (FKD, Terci-bend 1, B.147).

bī-pervā: [4] Korkusuz, Çekinmeden.

Havfumuzdan çeşm-i dil-ber ğamzeyi eyler penāh / Kūçe-i ‘aşķ içre **bī-pervā** yürür mestāneyüz (FKD, G. 134, B.3).

Neş'e-i ğayret-i ‘aşķum sañā versün bir keyf / K'idesen Ka'be'de cām-ı meyi **bī-pervā** nūş (FKD, G. 144, B.9).

Bezm-i sıhr ü füsūnda **bī-pervā** / Şūh-ı nāzük-edā nigāhuñdur (FKD, G. 72, B.2).

‘Ālem-i maħşerde de ser-mest ü **bī-pervā** olan / Ya Fehīm-i bī-edeb ya ğamze-i bī-bākdür (FKD, G. 99, B.5).

bir: [308]

1. Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.

Zerreveş ser-geştesiyim **bir** şehüñ k'itse hicāb / Māhdan eyler niķābın sāyebānın āfitāb (FKD, Diğer 1, B.1).

Neşve-i hayretle lāl olmuş dil-i pür-iztirāb / Nice itsün böyle **bir** fettāna tevcih-i hitāb (FKD, Diğer 1, B.3).

Tā-be-key ğamze teğāfül gibi pinhān olsun / **Bir** nigāh eyle ki biñ cān saña ķurbān olsun (FKD, G.244, B.1).

Göz ucıyla ‘āşıkā geh luţf ider ğāhī ‘itāb / **Bir** su'āle yer ķomaz ol ğamze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.4).

Bir ‘aceb cādū-firībe oldu cānum mübtelā / Kārı ben ālüfteye ğāhī vefā ğāhī cefā (FKD, Diğer 1, B.5).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luṭf ider gāhī ‘itāb / **Bir** su‘āle yer ḳomaz ol ḡamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.8).

Bir nigāh-ı bāz pes ḳıldı yine ol pādīshāh / Remz ü ĩmā ile söyleşmek olurdu līk āh (FKD, Diğer 1, B.11).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luṭf ider gāhī ‘itāb / **Bir** su‘āle yer ḳomaz ol ḡamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.12).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luṭf ider gāhī ‘itāb / **Bir** su‘āle yer ḳomaz ol ḡamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.16).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luṭf ider gāhī ‘itāb / **Bir** su‘āle yer ḳomaz ol ḡamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.20).

Beste itmiş kendine **bir** bāzı müşkīn dām ile / Birbiriyle güft ü gūda çeşm-i ḥūn-āşām ile (FKD, Diđer 1, B.22).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luṭf ider gāhī ‘itāb / **Bir** su‘āle yer ḳomaz ol ḡamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.24).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luṭf ider gāhī ‘itāb / **Bir** su‘āle yer ḳomaz ol ḡamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.28).

Cevher-i zātuñla ḳāim **bir** ‘arazdur lā-mekān / Mümteni‘dür ḥayyiz-i ‘ilmūñ ‘alīm olmak baña (FKD, G. 5, B.2).

Bir ḥayāt için ḳazā bilmem ne nāz eyler baña / Ben şehīd-i ḡamzeyem ‘İsī niyāz eyler baña (FKD, G. 6, B.1).

Ey nīş-i ḡamze zaḥm-ı nigāhı yeter baña / Her müyüm itme sen daḡı **bir** nişter baña (FKD, G. 7, B.1).

Bīḡāne-ḥūy olmalı **bir** āşinā nigāh / Besdür helāk-i ḡamzeñ olam **bir** nazār baña (FKD, G. 7, B.4).

Bīḡāne-ḥūy olmalı bir āşinā nigāh / Besdür helāk-i ḡamzeñ olam **bir** nazār baña (FKD, G. 7, B.4).

Kimseler bilmez kemāhī neşve-i keyfiyyetin / Rūḡ-ı insānī gibi **bir** sırr-ı mübhemdür şarāb (FKD, G. 14, B.3).

Ser-germ-i seyr-i gülşen-i ḥüsn-i dilem k’olur / **Bir** berg-i zerd mihr-i giyāhumdan āfitāb (FKD, G. 15, B.3).

Ta'lim iderdi zulmeti leyle ideydi ger / **Bir** nokta meşq rüz-ı siyāhumdan āfitāb (FKD, G. 15, B.6).

Ne hikmetdür ki dil-ber āteşī-ḥū hevāyīdür / Egerçi aşı-ı fıtratde **bir** āb u ḥākdendür hep (FKD, G. 17, B.5).

Teh-i ḥāk içre tutmuş dehri āh-ı dāgdār-ı 'aşq / Nesīm-i gülden olmuş **bir** cihān-ı gülsitān ḡā'ib (FKD, G. 19, B.5).

Bir sāķi-i mehveşden içüp bāde-i şāfī / Cām-ı dilüni maṭla'-ı envār-ı şuḥūd it (FKD, G. 22, B.2).

Bir kerre gül-i ḥüsüne bī-tāb nigāh it / Ey bülbül-i cān ḥālūni var soñra tebāh it (FKD, G. 23, B.1).

Gör girye ile çāk-i girībān u figānın / Mecnūnuña da **bir** nazar-ı ḥavşala ḡāh it (FKD, G. 23, B.4).

Ḥāk itse maḥabbet ḡam-ı ḥüsniyle o māhuñ / Yā Rab bu ten-i sebzümi **bir** mihr-i giyāh it (FKD, G. 23, B.5).

Mest ider **bir** cām-ı ḥayret bāde-i ḥasret-ḥumār / Böyledür mey-ḥāne-i nezzāregāh-ı rüy-ı dost (FKD, G. 25, B.3).

Ben Fehīm-i şūḥ-ṭab'ı añmayuñ inşāf edüñ / Var mıdur **bir** tāze-mazmūn şā'ir-i nāzük-mizāc (FKD, G. 29, B.7).

Hīç Fehīm-i 'āķıla ḥāl-i dilinden şormañuz / Öyle **bir** bed-mest-i meşhūr ile itmez imtizāc (FKD, G. 30, B.5).

Gül gibi feyz-i nesīm-i dem-i la'lūñ açdı / Gerçi **bir** ḡonca-i ser-beste idi rāz-ı Mesīḥ (FKD, G. 34, B.3).

Ḥavfden **bir** yere gelmezdi 'anāşır aşı / Bīmden dāḥil-i ervāḥ olurdu ecsād (FKD, G. 38, B.6).

Kendüsin beste-i zünnār bulurdu fi'l-ḥāl / Pīçiş-i ṭurrasını eylese **bir** zāhid yād (FKD, G. 38, B.10).

Nigehiyle yine **bir** dil-ber-i Mirrīḥ-nijād / Eyledi leşker-i pür-şür-ı belāya imdād (FKD, G. 38, B.1).

Dilde **bir** deryā yatar bī-ka'r u sāḥil nā-bedīd / Bü'l-'acebdür olmuş anda hem yine dil nā-bedīd (FKD, G. 40, B.1).

‘Aşk **bir** şahrâda güm-râh eylemişdür cânı kim / Hızır nâ-peydâ o reh nâ-bûd u menzil nâ-bedîd (FKD, G. 40, B.2).

Bezm-i ‘ayşı eyleyüp pîrâste Cemşîd-i ‘îyd / Şunmada bir câm her dem birine hürşîd-i ‘îyd (FKD, G. 41, B.1).

Nev-şarâbân **bir** kadehle lâf-ı şâhî urmada / Rind-i dürd-âşâm olmaz olsa ger Cem hod-pesend (FKD, G. 42, B.2).

Bü'l-‘aceb-eṭvâr **bir** dil-dârı sevdüm dehrde / Hem tevâzu‘-kâr hem maḥcüb-dil hem hod-pesend (FKD, G. 42, B.3).

Şi‘ri i‘câz olsa da faḥr eylemez âdem Fehîm / Kanda **bir** nâ-ḥoş-edâ şâ‘ir görürsem hod-pesend (FKD, G. 42, B.5).

Germiyet-i mey itse ruḥsâruñı tâb-âlûd / Olur leb-i hûy-gerdüñ **bir** aḥker-i âb-âlûd (FKD, G. 43, B.1).

Âlâyiş-i rindîden ne ḳaldı Fehîmâ‘da / **Bir** cân-ı hevâ-âmîz bir çeşm-i şarâb-âlûd (FKD, G. 43, B.7).

Âlâyiş-i rindîden ne ḳaldı Fehîmâ‘da / Bir cân-ı hevâ-âmîz **bir** çeşm-i şarâb-âlûd (FKD, G. 43, B.7).

Olmuşam **bir** şûḥ-ṭab‘ı sevmede sâbit-ḳadem / Ey Fehîm el-ḥaḳḳ suḥanver dil-rübâdan kim ḳaçar (FKD, G. 46, B.7).

Şanmañ ki muḡân zâhide peymâne şunarlar / **Bir** güldür o kim zümre-i rindâna şunarlar (FKD, G. 49, B.1).

Bir ḡonca-lebe rûḥumı teslîm iderem ben / ‘Uşşâḳa belî tuḥfe-i cânâne şunarlar (FKD, G. 49, B.2).

Nice yüz biñ dili **bir** ḡamze iderken küşte / Nigeḡ-i ‘arbede-cû ḳaşd-ı teḡâfûl mi ider (FKD, G. 51, B.2).

Dil almaḡa meyl itdi **bir** tıfl-ı perî-çihre / Şimden gerü ehl-i dil cân ile teni n’eyler (FKD, G. 56, B.9).

Bir nîm-nigâḡ itsem öldürmege eyler sa‘y / Ol kâfir-i bî-raḡmum yâ Rab seveni n’eyler (FKD, G. 56, B.10).

Bir bâḡda kim menzil ide maḡmil-i nâlem / Hep beyzâ-i murḡânı fiḡân-ı ceres eyler (FKD, G. 57, B.5).

Köhne cellād-ı felek çıkmaz o mehle başa / Tıfl iken **bir** nigehiyle nice biñ kana girer (FKD, G. 59, B.2).

Olmağa meclis-i nāz içre harīf-i çeşmi / Gamze gibi yine **bir** rind-i mey-āşām ister (FKD, G. 64, B.2).

Böyle **bir** kāfir-i ālüfteye hem-meclis olan / Ne añar zemzeme-i küfri ne İslām ister (FKD, G. 64, B.4).

Tıfl iken olma cefā itmede çarha hem-reng / Çünkü bir āfet-i devrān olacağsın āhir (FKD, G. 66, B.5).

Hāl-i müşgīni ki yāruñ gūşe-i ebrüdedür / **Bir** hümādur kim kenār-ı ebrde āsüdedür (FKD, G. 68, B.1).

Tengnā-yı kal'a-i 'aql içre olmaz şehir-bend / Dil ki **bir** dīvāne-i deşt-i cünün-peymüdedür (FKD, G. 68, B.2).

Sevdiğüm **bir** dil-ber-i hod-bīn-i şehir-āşūbdur / Kendinüñ metfün-ı dīdārıdur özge hūbdur (FKD, G. 69, B.1).

Bir katre-i surh olsa n'ola dāmen-i çeşmüñ / Şemşir-i müjeñden dökülen hūn-ı derūndur (FKD, G. 73, B.2).

Tā hançer-i ser-tiz-i nigāh-ı sitemüñden / Her bir müje bir zağmi-i āgeşte-be-hūndur (FKD, G. 73, B.3).

Hüsni ki pertev şala **bir** gülşene / Hārları hep şerer-i Tūr'dur (FKD, G. 74, B.4).

Mu'cize-i şir ile şimdi Fehīm / Şhrde **bir** şā'ir-i meşhūrdur (FKD, G. 74, B.8).

Mağabbet lüccesi dirler ki tā ka'rındadır sāhil / Göñül kim zevrağın **bir** baħr-ı bī-pāyāna şalmışdur (FKD, G. 75, B.5).

Degül hāl-i siyeh la'lünde āh-ı germ-hizümden / Düşüp şahbā-yı nāba **bir** şerer efsürde olmuşdur (FKD, G. 76, B.3).

Hele **bir** zerreden kemter idi rüz-ı velādetde / 'Aceb şimdi ne deñlü mihr-i baħtum hürde olmuşdur (FKD, G. 76, B.5).

Meze hūn-ı ciger mey eşk-i çeşmüm ney figān-ı dil / Bu şeb meşrebce **bir** tertib-i bezm-i 'işret olmuşdur (FKD, G. 77, B.5).

Ġam degül aġyāra itsün **bir** nigāhuñ biñ vefā / Ķorķaram ammā vefādār olmaġa mu‘tād olur (FKD, G. 80, B.5).

Siħr ü i‘cāzı Fehīmā eylese ta‘līm o çeşm / Sāħir-i mu‘ciz-nümā **bir** şā‘ir-i üstād olur (FKD, G. 80, B.7).

‘Ār ider mihr ü mehi etmege haşv-ı bālīn / Ol ki kūyuñda senüñ **bir** gece mihmānuñ olur (FKD, G. 83, B.3).

İtse baħtum **bir** mehe ta‘līm-i āşüb u fiten / Yalınız baña belā olmaz belā-yı şeh-r olur (FKD, G. 85, B.2).

Şehr-i dilde rāz-ı çeşmin fāş ider **bir** ‘aks-i āh / Ġamze-i merdüm-firībi bü'l-‘aceb cāsūs olur (FKD, G. 87, B.2).

Bir büt-i cān-baħşa kıssīsem ki mānend-i Mesīħ / Rāhibīne çarħ-ı deyr-i mihr ü meh nākūs olur (FKD, G. 87, B.3).

Çāk ü rüsvā dil ki **bir** şüh-ı girībān-zāddur / Hıvfum oldur cilvegāhı perde-i nāmūs olur (FKD, G. 87, B.6).

Yalınız ġamzeñ degül āfet maħall-i nāzda / Her biri müjġānuñun **bir** dil-ber-i çannāz olur (FKD, G. 89, B.3).

Bāġ-ı çab‘umdan Fehīm esse ġülistāna nesīm / Her ġüli āteş-zebān **bir** şā‘ir-i mümtaş olur (FKD, G. 89, B.7).

‘Āşıkuñ **bir** şüh-meşreb dil-beri olmağ nedür / Mest-i cām-ı ‘aşğ olup ġamdan berī olmağ nedür (FKD, G. 91, B.1).

Rām kıl **bir** şāh-bāzı kim melā‘ik şayd ede / Muttaşıl teşhīr-sāz-ı her-perī olmağ nedür (FKD, G. 91, B.2).

Mālik-i ser-māye-i şevķ-i Züleyhā ol hemān / **Bir** meh-i Yūsuf-cemāle müşterī olmağ nedür (FKD, G. 91, B.5).

Zīr-i müje nigāhı ki peygām-ı nāzdur / **Bir** nāmedür ki şeh-per-i şeh-bāza bestedür (FKD, G. 93, B.3).

Ol taħt-nişīn-i kişver-i nāz / Kim **bir** şeh-i maġrūr kec-külehdür (FKD, G. 95, B.2).

Āteşīn ġülzār-ı kūyı kim tecellīdür ġüli / Naħl-i Tūr ol ġülşene **bir** kemterīn hāşākdür (FKD, G. 98, B.2).

Heft-dūzaḡ heft-erzendür o murḡ-ı āha kim / Āşiyān-zād-ı dil **bir** dāḡ-ı āteşnākdür (FKD, G. 98, B.6).

Kākülün ey gül-i şad-berg-i gülistān-ı fiten / Bāḡ-ı āşübda biñ dānelü **bir** sünbüldür (FKD, G. 101, B.2).

Çemen-pīrā-yı bāḡ-ı ḡüsñ ya'nī ḡaṭṭ-ı sebziñle / Lebün **bir** rūḡ-ı ṭūṭī-kısvet ü bülbül-terennümdür (FKD, G. 103, B.2).

Gülgār-ı kelāmumdaki ebkār-ı mezāmīn / Her birisi **bir** ḡonca-i bī-ḡār u hünerdür (FKD, G. 106, B.10).

Dil-berān çeşm-i siyeh-pūşına ser-germ-i niyāz / Eylemiş secde-berān bütleri **bir** kāfirdür (FKD, G. 107, B.3).

Cān u dil ile Ka'be'de **bir** 'ālem-i nūruz / Ḥūrşīd ile meh nāka-keş-i maḡfilümüzdür (FKD, G. 109, B.5).

Her ḡüşeden **bir** āfet-i ḡalk u belā-yı cān / Cānın niḡāh-ı şūḡına ḡurbān idüp gelür (FKD, G. 111, B.5).

Eylemiş tebdīl-i şūret zāhir olmış **bir** perī / Pür-firīb ol dil-ber-i 'ayyāra beñzer beñzemez (FKD, G. 116, B.3).

Ḥaşra dek pür-ḡ'āb olurdu çeşm-i bī-dārı Fehīm / **Bir** gice ḡüş eylese şaḡş-ı ecel efsānemüz (FKD, G. 124, B.5).

Bir dil-rübā da yoḡ ki ide beste-pā bizi / Zülfi-i bürīde gibi perīşān-ı ḡurbetüz (FKD, G. 132, B.7).

Büy-ı zülfi kim dimāḡ-ı pāki n'eyler bilmezüz / **Bir** şabādur ḡonca-i idrāki n'eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B.1).

Eyledi **bir** gerdiş-i ḡuşımıyla Mirrīḡ'ı helāk / Ġamzesi āşüb ile eflāki n'eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B.2).

Eylemiş **bir** naḡlden çeşm-i Kelīm'e cilve ḡüsñ / Öyle **bir** şu'le ḡas u ḡāşāki n'eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B.4).

'Āşīḡ olmış **bir** büte bī-bāk āh eyler Fehīm / Ġamzesi ol 'āşīḡ-ı bī-bāki n'eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B.7).

Bir baḡta mālikem ki eger itse nā-murād / Eyler hezār-bār dili imtinān-ı ye's (FKD, G. 136, B.6).

Ol kim cemālũñ āb-ı ruḡ-ı ‘ışmet eylemiş / Biñ şerm-i nāza **bir** nıgehũñ āfet eylemiş (FKD, G. 141, B.1).

Çeşmũñi vaşf eyleyüp sıhr eylemiş mu‘ciz Fehĩm / Şekl-i efsũniyla **bir** āhũ-yı cādũdur demiş (FKD, G. 143, B.5).

Neş’e-i ğayret-i ‘aşķum sañā versũn **bir** keyf / K’idesen Ka‘be’de cām-ı meyi bĩ-pervā nũş (FKD, G. 144, B.9).

Bir kadeh daḡı gũl-efsũn verũp aldı ‘aķlum / Ne ‘araķ nũş iden itmez lebin ālũde-i nũş (FKD, G. 144, B.12).

Hezār kibr ü ğurũr ile olsa **bir** gece mihmān / Hemĩşe itse dil-i bĩ-ķarār o şũḡa tevāzu‘ (FKD, G. 152, B.6).

Egerçi **bir** nıgeh-i iltifāt gũrmedi ammā / Fehĩm ider yine ümmĩdvār o şũḡa tevāzu‘ (FKD, G. 152, B.7).

Levh-i çeşminde muşavver olsa baķmaz Yũsuf’a / Şehr-i hũsn içre iden **bir** kez temāşā-yı laṭĩf (FKD, G. 157, B.4).

Yũsuf oldu h’ān-ı hũsninde **bir** āşũfte ṭufeyl / Sāde-rũdur sāde lāzĩmdur mu‘ammā-yı laṭĩf (FKD, G. 157, B.5).

Öldürür āḡir beni düzdĩde bir ĩmā ile / Ğamze-i hũn-rĩz ü çeşm-i fitne-fermā-yı laṭĩf (FKD, G. 157, B.9).

Ka‘betũ’l-‘uşşāķdur kũy-ı laṭĩfin ķıl meķān / ‘Aşķa olmaz Fehĩmā öyle **bir** cāy-ı laṭĩf (FKD, G. 157, B.10).

Pũşĩde ķalur hũsn-i hũner rũy-ı şafā hem / **Bir** yerde pey-ā-pey ola izhār-ı tekellũf (FKD, G. 158, B.5).

‘Ārifdũr o kim şāh-ı cihān olsa yüzinden / **Bir** vech ile fāş olmaya esrār-ı tekellũf (FKD, G. 158, B.6).

Bir kerre itmedi beni memnũn-ı nāz ḡayf / Dil-ḡāḡum üzre eylemedũm **bir** niyāz ḡayf (FKD, G. 159, B.1).

Göz ḡabsine bıraķıldı dil-i zārı şayd içũn / **Bir** şa‘ve üzre şaldı iki şāh-bāz ḡayf (FKD, G. 159, B.6).

Cihān-ı ‘aşķda gel fitnegāh-ı kũy-ı yāri gör / Aña maḡşũşdur **bir** gũnde yüz biñ rũsta-ḡĩz olmaķ (FKD, G. 161, B.2).

Gülşen-i rāza nesīm oldum gül-i ne-ş'küfte yok / Āşinā **bir** nükte-i ser-beste-i nā-güfte yok (FKD, G. 165, B.1).

Huşmuñ oldum güta-ḥ'ār-ı lücce-i mecmū'ası / Nokṭa-i nazmumdan özge **bir** dür-i nā-süfte yok (FKD, G. 165, B.2).

Çeşm-i maḥmūr-ı bütāna ḥ'āb-ı nāz oldum velī / Gamze-i mest-i nigehten ḡayrı **bir** nā-ḥufte yok (FKD, G. 165, B.4).

Şehr-i mesti vü cünün-ı 'aşkı seyr itdüm Fehīm / **Bir** 'aded āşüfte-destār u dimāğ-āşüfte yok (FKD, G. 165, B.5).

Ser-tā-be-ḡadem 'aşḡ u dilem līk Fehīmā / **Bir** dil-ber-i 'āşık-küş ü āşübgerüm yok (FKD, G. 166, B.7).

Çeşmüne ḡurbān olan tīg ne lāzım Fehīm / Hışm ile ben bī-dili **bir** nazār eyler helāk (FKD, G. 169, B.5).

Pīr gönlüm yine **bir** nev-rese oldı 'āşık / A benüm tāze gülüm tāze cüvānum diyerek (FKD, G. 170, B.3).

Gülzār-ı maḡabbetde şekl-i dil-i şad-pārem / **Bir** ḡonca-i pür-ḡün-ı ne-ş'küfte midür bilsek (FKD, G. 171, B.3).

Hākistere düşmişsin eyā çarḡ-ı kebūdī / **Bir** māh-ruḡuñ şem'ine pervāne mi olduñ (FKD, G. 175, B.5).

Bir nigāh ile dil-i fitneyi memnūn eyler / Dil-ber-i şīvegere 'işve-nümündür çeşmüñ (FKD, G. 178, B.2).

Çāk ider biñ dili **bir** ḡatre için tīg-i müjeñ / Ol ḡadar teşne-leb-i ḡün-ı deründür çeşmüñ (FKD, G. 178, B.4).

Rind-i 'aşḡam baña **bir** rind-i cihān olsa güzel / Ġamze-i mesti gibi nādiredān olsa güzel (FKD, G. 184, B.1).

'Ayān itsün demidür her perī **bir** gül-bün-i şu'le / Yeter sūz-ı derūnın dilde meknūz eylesün bülbül (FKD, G. 192, B.4).

Pertev-i ḡürşīd-i cāndur cāmesi 'İsā-miḡāl / Raḡş ider meh gibi **bir** rūḡ-ı mücerreddür göñül (FKD, G. 194, B.4).

Bir 'arazdur kim 'ademden cevheri mānend-i cism / Bü'l-'aceb ḡikmet ki mevcūd-ı mü'ebbeddür göñül (FKD, G. 194, B.5).

Eylemiş nakş-ı bütānı cilveger kıssīs-i ‘aşk / Hep şanemden hādimi **bir** özge ma‘beddür göñül (FKD, G. 194, B.6).

Bir emīrī-sīret-i gülgūnı sevdüm gül gibi / Ben Fehīm’em mā’il-i Āl-i Muḥammed’dür göñül (FKD, G. 194, B.8).

Bir hūsn-i gelū-sūz ile germ-ülfet olup çeşm / Ḥayretdeyem ol deñlü ki bīgāne-i ‘aşkam (FKD, G. 197, B.5).

Pīrāhenüm olursa kefen gam mı Fehīmā / ‘Uryān-ten olup **bir** gece cānāna şarılsam (FKD, G. 198, B.7).

Dili dem-beste ider yine füsūn-ı gamzeñ / Ger Fehīmā gibi **bir** şā’ir-i seḥḥār olsam (FKD, G. 200, B.5).

Göñül bī-ṭālī’ ü **bir** māh-rūya oldı meftūn hem / Şerīk oldı cefā itmekde ol bī-mihr gerdün hem (FKD, G. 201, B.1).

Göñül **bir** çeşm-i mu‘ciz-gūya meftūn oldı ey nāşıḥ / Fesāne eylemez te’sīr ben şeydāya efsūn hem (FKD, G. 201, B.6).

Çeşm-i yāram her nigāhum **bir** kıyāmetgāhdur / Ğamze-i berhem-zen-i rüz-ı ḥisāb-ı maḥşerem (FKD, G. 207, B.2).

Oldı şer‘-i ‘aşkda dil sīneme gelmek ḥarām / Ol sebebden her zamān **bir** dil-bere dil-dādeyem (FKD, G. 211, B.2).

Ḥaṭ eger **bir** mūy ise ‘ayn-ı zarar dur çeşmüme / Rind-i şāḥib-dīdeyem ḥayrān-ı rüy-ı sādeyem (FKD, G. 211, B.3).

Pertev-i mihrem ki şeb-nem şükrüm eyler zerre hem / Dest-gīr-i pāy-mālān **bir** ğarīb üftādeyem (FKD, G. 211, B.7).

La‘l-i leb sīmīn-bütān itdi ihāṭa çevremi / Şan miyān-ı gencde nā-būd **bir** virāneyem (FKD, G. 212, B.2).

Cem‘ olurlar gird-i şem‘a gerçi kim pervāneler / Şem‘alar eṭrāfı aldı **bir** ‘aceb pervāneyem (FKD, G. 212, B.3).

Her perī-rū eyledi vaşfumda **bir** mu‘ciz-edā / Siḥr ü efsūn içre derc olmuş Fehīm efsāneyem (FKD, G. 212, B.7).

Dün gece dīdār-ı yāra **bir** nigāh itdüm Fehīm / Tā-kıyāmet mest-i cām-ı ḥayret-i dūşīneyem (FKD, G. 213, B.5).

Her şeb-nemini eyledi **bir** kuzüm-i zehhâr / Āşüfte olup gonca-i sîr-âbı sirişküm (FKD, G. 220, B.4).

Cānumuz vaqf-ı tîğ-i nâz idelüm / Zaḥm urduqça **bir** niyâz idelüm (FKD, G. 221, B.1).

Meclis-i şâh-ı gamda devr eyler / La'lden **bir** ayağdur gönlüm (FKD, G. 222, B.3).

Bâde-i çeşm-i bütân cām-ı şarābumdur benüm / Ğamze mey-ḥānemde **bir** mest-i ḥarābumdur benüm (FKD, G. 223, B.1).

Diye ḥākümde görüp dūd-ı dilüm **bir** gün o mäh / Nev-şüküfe sünbül-i kabır-i Fehîm'ümdür benüm (FKD, G. 224, B.5).

Biñ Fehîm'i 'aşık eyler eyleye **bir** gamze tā / Çeşm-i şühından bile şüh-ı cihāndur dil-berüm (FKD, G. 225, B.7).

Neden itmeñ dili çeşm-i belā-engîzüñe kurbān / Olurken biñ belā **bir** gamze-i ḥün-rîzüñe kurbān (FKD, G. 226, B.1).

Ziyā-pāş olsa ḥürşîd-i ruḥuñ bismilgeh-i dehre / Hezārān mihr olur **bir** zerre-i nā-çîzüñe kurbān (FKD, G. 226, B.2).

Toḥm-ı ḥürşîd ü meh olurdu zemîn içre eger / Düşse **bir** kaṭre 'araḳ 'arîz-ı cānānumdan (FKD, G. 229, B.2).

Zîr-i mevcinde ḳalır cümle kevākib çün riğ / **Bir** kemîn kaṭre ki cüş eyleye 'ummānumdan (FKD, G. 229, B.6).

Ḳayd-ı teşvîş-i ridā vü şubḥadan bulup rehā / Himmet-āmüz-ı ferāğ ol **bir** dil-i āzādeden (FKD, G. 234, B.2).

Bir gülşen olsa kim güli dāğ itse şu'lemi / Dil gonca oldu tūde-i bāğ-ı Ḥalîl'den (FKD, G. 235, B.2).

Bir gedā-yı ḥāne-sūzam şu'le-pîrāhen çü aḳker / Aşl-ı dūzaḳ bir şererdür düdmān-ı küllḥanumdan (FKD, G. 238, B.2).

Bir gedā-yı ḥāne-sūzam şu'le-pîrāhen çü aḳker / Aşl-ı dūzaḳ **bir** şererdür düdmān-ı küllḥanumdan (FKD, G. 238, B.2).

Şāh-ı iklîm-i gamuñdur dil aña **bir** dād kıl / Peyk-i āhın bār-gāh-ı 'arşa irsāl itmesün (FKD, G. 245, B.4).

Şad-bahār olmış velī **bir** dil-şüküfte ğonca yok / Bülülânâ eyledüm gül-geşt-i bāğ-ı ārzū
(FKD, G. 248, B.4).

Pür-zaħm-ı figār it dili ğamzeñle nihānī / Çeşmüñ gibi **bir** āfet-i mümtāza tıyurma (FKD, G.
251, B.2).

Şayd itmege cānı yeter āsar-ı teġāfūl / **Bir** murġ-ı za‘īfi iki şāh-bāza tıyurma (FKD, G. 251,
B.3).

Bir dil ki şem‘i ħüsnüñ ura şu‘le dāğına / Pervāne eylemez meh ü mihri çerāğına (FKD, G.
252, B.1).

Sākī lebūñ ħayāline **bir** cām şundi kim / Gelmez o bādenüñ mey-i Kevşer ayağına (FKD, G.
252, B.2).

Bir zaħm-ı ğamze itdüm o ħün-rīzden recā / Geh ħaçerine şundi elin geh bıçağına (FKD, G.
252, B.4).

Ķarārı bī-ķarār itse baña **bir** dil-firīb olsa / Nesīm-i tırrası mevc-efgen-i baħr-ı şekīb olsa
(FKD, G. 254, B.1).

İderdi āfitāb-ı şubħdan bālīn ü bister dil / Ħayāliyle o māhuñ bir gece vaşlı naşīb olsa (FKD,
G. 254, B.3).

Ya ‘Örfi’dür ya Tālib ya Fehīm üstād-ı kāmildür / Selīs ü āşinā **bir** şā‘ir-i şı‘r-i ğarīb olsa
(FKD, G. 254, B.5).

Baña **bir** mertebe luţf eyledi ol mäh Fehīm / Ħ‘ābdan ğayrıya hep var idi ruĥşat bu gece
(FKD, G. 257, B.11).

Bu demler ħanümān-ber-dār bī-berg ü nevā-yı ‘aşķ / Gül içre ‘andelībāsā tıtar **bir** ħāne
gülşende (FKD, G. 260, B.7).

Gönül **bir** şu‘ledür k’oldı şerārı beyza-i bülül / Bu cins āteş ne külħanda olur peydā ne
gülşende (FKD, G. 260, B.9).

Yine pür-yara olur zaħm-ı tīğüñ şevķına **bir** dil / İderseñ olmaz ey ħüni dili biñ pāre āzürde
(FKD, G. 261, B.2).

Biñ Fehīm-i sāhiri ilzām-ı fenn-i siħr ider / Ķamze-i mu‘ciz-kelemañ **bir** cevāb-ı nāz ile
(FKD, G. 264, B.5).

Bir fitneyi iħyā için ey şeh nıgeħüñle / Dünyāyı helāk eyleme çeşm-i siyehüñle (FKD, G.
265, B.1).

Bir bü'l-hevese yâr ol mânend-i Fehîm ey dil / Tâ ülfet ide 'aqluñ ma'nâ-yı maḥabbetle (FKD, G. 266, B.5).

Şâyeste-i şemşîr-i tegâfûl mi hele gör / 'uşşâk-ı melâmet-zedeye **bir** nazar eyle (FKD, G. 267, B.5).

Mir'âta bakup eyleme âşûbı ziyâde / **Bir** şaff-ı siyeh-fitne yeter iki şaf itme (FKD, G. 268, B.2).

Berg-i gül-i tebessümin gül-bün-i la'li itdi cem' / Gonca-mişâl tâ ide **bir** gül-i ḥande sâhte (FKD, G. 271, B.2).

Şarf iderem kıymet-i bûs-ı leb-i cânâna hep / Mâlik olsam la'li ile pür **bir** nice gencîneye (FKD, G. 272, B.4).

Olmuş eṣer-i feyz-i ḥaṭ u ḥâl-i ruḥından / **Bir** naḥl-i ter-i fitne-şemer perr-i külâhı (FKD, G. 276, B.3).

Görüp ḥûn içre cân-ı nîm-küşte muḫtarib-ḥâlin / Nigâh-ı merḥamet-düşmen urup **bir** nîze raḥm itdi (FKD, G. 282, B.3).

İntisâb it çeşm-i şûḥ-ı dil-bere **bir** şekl ile / Ey gönül geh mest ü geh maḥmûra beñzet kendüñi (FKD, G. 284, B.3).

Bir nihâl-i şu'le görseñ pertevinden bî-ḥod ol / Vâdi-i 'aşk içre şâhib-Ṭür'a beñzet kendüñi (FKD, G. 284, B.4).

Şûrete aldanma şofî eyle taḫlîd-i Fehîm / Sâde-dil **bir** 'aşık-ı meşhûra beñzet kendüñi (FKD, G. 284, B.7).

Gönül gönül nice **bir** hırş-ı dâğ yetmez mi / O teng ḥânkâha bir çerâğ yetmez mi (FKD, G. 286, B.1).

Destine alduḫça şemşîr-i ḫazâyı ğamzesi / **Bir** nigâh ile şehîd eyler belâyı ğamzesi (FKD, G. 288, B.1).

Gâh olur **bir** neşvesinden cân bulur bîġâneler / Küşte eyler gâh yüz biñ âşîñâyı ğamzesi (FKD, G. 288, B.2).

Bir nigâh itse eger ḫışm ile ehl-i maḫşere / Lerzenâk eyler dil-i rûz-ı cezâyı ğamzesi (FKD, G. 288, B.3).

La'li dür-püşü **bir** aḫterdür iki mâhda kim / Cân verüp bilmedi sırrın feleküñ İdrîs'i (FKD, G. 289, B.3).

Mihr ü mehle bu pelengî-ḥû sipihr-i kîne-cû / **Bir** ğazanferdür ğidâ eyler iki ser rûz u şeb (FKD, K. 1, B.2).

Cirm-i mihr ü meh degül çarḥ üzere **bir** âyîneden / Arz iderler dehre ḥüsnin iki dil-ber rûz u şeb (FKD, K. 1, B.5).

Mihr ü mehle âsumân **bir** sîne-süz abdâldur / Kim turur pehlû-yı pür-dâğında aḥker rûz u şeb (FKD, K. 1, B.11).

Mihr ü mehle çarḥ-ı mînâ-fâm **bir** baḥr oldı kim / İki nîlüfer virür ol baḥr-ı aḥdar rûz u şeb (FKD, K. 1, B.16).

Mihr ü mâhiyla felek **bir** sâ'il-i pür-ḥırşdur / İki kâseyle cenâbuñdan ider cerr rûz u şeb (FKD, K. 1, B.34).

Mihr ü mâha düşmen olmağla ne var ḥuffâşveş / Olsa **bir** köpek ne gam Bû Cehl-i kâfer rûz u şeb (FKD, K. 1, B.39).

Yine **bir** şūḥa oldı dil 'aşık / Yine cānum belâ-me'âb itdüm (FKD, K. 2, B.20).

Bir du'â k'eyledüm dil-i zâra / 'Avn-i 'aşkıyla müstecâb itdüm (FKD, K. 2, B.31).

Olalı müstafîz-i ṭab'ı selîm / Böyle **bir** na't-i müstetâb itdüm (FKD, K. 2, B.50).

Dil **bir** şanemüñ 'aşkı ile zâr u zebündür / Ol dil-ber ise ḥâl-i dili zârı ne bilsün (FKD, K. 4, B.11).

Gîsü-yı girih-bestesini görmeyen âdem / **Bir** 'uḳde imiş nâfe-i Tâtâr'ı ne bilsün (FKD, K. 4, B.20).

Bir böyle ḥayâ-perver olan Yûsuf-ı ṭab'um / Çün Mâlik ola şâhid-i bâzârı ne bilsün (FKD, K. 4, B.28).

Ḳatre-i sîm-âbveş **bir** yirde idüb ictimâ' / Külçe oldu rîze-i sîm aḥterân olub müzâb (FKD, K. 5, B.4).

Sâye-i bālinde **bir** dem rāḥat ümmîdiyle kebk / İtdi 'amden kendüyi per-tâb-ı çengâl-i 'uḳâb (FKD, K. 5, B.14).

Böyle **bir** dūzaḥ-eşer nārî ṭabī'at faşlda / Ağlamazdum ḥalk-ı 'âlem çekse biñ dürlü 'azâb (FKD, K. 5, B.17).

Ḥuşk ise ger la'li âb-ı Ḥızr'dan **bir** ḳatredür / Bu hevâda çeşme-i âb-ı ḥayât olur serâb (FKD, K. 5, B.24).

Yoħsa vallāhī senūñ **bir** āh-ı ‘ālem-sūz ile / Eylereñ aħvālūñi ‘arz-ı der-i gerdūn-cenāb
(FKD, K. 5, B.27).

Sensin ol šāh-ı kerīmü’-t-‘āb-ı ‘ālī-rütbe kim / Nüh-felekdür ‘ālem-i cūduña **bir** kemter
seħāb (FKD, K. 5, B.39).

İntihāb itdüm velī **bir** noħtasın ancaħ hemān / İtdüm ol **bir** noħtadan ammā kim peydā biñ
kitāb (FKD, K. 5, B.55).

İntihāb itdüm velī bir noħtasın ancaħ hemān / İtdüm ol **bir** noħtadan ammā kim peydā biñ
kitāb (FKD, K. 5, B.55).

‘İyd oldı‘ālem her taraf peymāne-i šādī be-kef / Her gūşe pür-şūr u şeğaf her yerde **bir** sūr-ı
‘azīm (FKD, K. 6, B.2).

Bir ābdur tīgi ki ger itse gelūsından gūzer / A‘dā-yı dīnūñ ser-be-ser cismin ider nār-ı caħīm
(FKD, K. 6, B.12).

Ey mihr-i gerdūnī-vaħar ħūkmūñ mehe olsa medār / **Bir** menzil idüp iħtiyār burcında
olurdu muħīm (FKD, K. 6, B.14).

Miyān-ı Nīl’de her naħl-i ħurmā beñzedi gūyā / Şināverlik iden **bir** dil-ber-i kākül-perişāna
(FKD, K. 7, B.12).

Yaħod bir şūħ-ı mā‘ī mevci ħārā kıldı pā-endāz / Ķudūm-ı zevraħ-ı Pāşā-yı ‘ālī-cāh-ı zī-şāna
(FKD, K. 7, B.16).

Behiştūñ nuşhasın gelsün mufaşşal bundan seyr itsün / Ķaber virsün **bir** ādem ravza-i
cennetde Rıdvān’a (FKD, K. 7, B.24).

Olurdu şu‘le-i cevvalē gibi āteşin-hey’et / Ķazabla **bir** nigāh itseñ eger gerdūn-ı gerdāna
(FKD, K. 7, B.40).

Ķıdvā dād-kārā ħāl-i zār-ı şekve-mazmūnum / Olur ‘arz-ı cenābuñ bir Ķazelle
müstemendāne (FKD, K. 7, B.44).

Felek de olmasa elbetde **bir** nā-dān ider pā-māl / Ezelden resm ü ‘ādetdür bu zillet ehl-i
‘ırfāna (FKD, K. 7, B.46).

Bu da zaħm-ı ziyād oldı ki iflās ile Ķurbetde / Esīr oldı gönül **bir** bī-terahħum nā-müselmāna
(FKD, K. 7, B.50).

Feħīm’i bende itdi Mışır’da **bir** Yūsuf-ı şānī / İraħdan merħabā Rūm’a du‘ālar cümle iħvāna
(FKD, K. 7, B.52).

Cihân-ı câhda **bir** şeb-çerâğ-ı re'yi gibi / Nazîr olur mı dahı mâh-ı 'âlem-ârâya (FKD, K. 8, B.16).

meclis içre benem **bir** kemîn gazel-perdâz / Ki sözde tab'um olur hem-nefes Mesîhâ'ya (FKD, K. 8, B.21).

Göñül ki bend ola **bir** sünbül-i semen-sâya / Güşâde-tab' olamaz baksa verd-i ra'nâya (FKD, K. 8, B.22).

Ayağı yer mi başar mâlik olsa âdem eger / **Bir** esb-i reh-ber ü çâlâk ü deşt-peymâya (FKD, K. 8, B.31).

Böyle **bir** devlete şükren yine kurbânı olam / Öyle kurbân **bir** iki 'âşık-ı zârı hergâh (FKD, K. 9, B.10).

Öyle hünîdür ki **bir** mir'âta etse ger nigâh / Rûh-ı kudsî 'aksin ol âyine bî-cân gösterür (FKD, K. 10, B.4).

Kilk-i mu'ciz-kârı gâhî **bir** elif etse 'ayân / 'Ayn-ı a'dâya anı sihr ile şu'bân gösterür (FKD, K. 10, B.20).

Ceng-i evvelde **bir** ednâ ta'n ile mağlûb edüp / Zahr-ı cânından sinân-ı kilk yalman gösterür (FKD, K. 10, B.27).

Hasta-i gam dergehine varsa ger tîmâr için / Aña **bir** şâfî cevâb itmekle dermân gösterür (FKD, K. 10, B.31).

Bir nigehle iderüm tã'ir-i hürşîdi şikâr / Rişte-i haţt-ı şu'â-ı başarum dâmunumdur (FKD, K. 12, B.7).

'Âlem-i 'aşka düşürdi beni **bir** şüh k'anı / Ruḥ u zülf-i siyehi şubḥum ile şâmunumdur (FKD, K. 12, B.14).

Bir seher küyına vardum didi bir maḥremine / Baḫ şu dîvâneye kim 'âşık-ı nâ-kâmunumdur (FKD, K. 12, B.16).

Bir seher küyına vardum didi **bir** maḥremine / Baḫ şu dîvâneye kim 'âşık-ı nâ-kâmunumdur (FKD, K. 12, B.16).

Ey mâh-ı rûze 'ömrüm iseñ ṭurma it şitâb / Yoḫsa tamâm ider seni **bir** âh-ı şu'le-tâb (FKD, K. 13, B.1).

Mevc-i serâb gibi hemân **bir** nümünedür / Meh-tâb-ı cebhesi k'ola pür-çîn ü geh 'itâb (FKD, K. 13, B.10).

Ger itse biñ niyāz ile dil **bir** su'āl-i nāz / Ol bī-dimāğ-ı rüze k'odur şimdi mest-i h'āb (FKD, K. 13, B.13).

Ālūde eylemez lebūni nūş-ḥand ile / Düzdīde **bir** nigāh ile virmez dile cevāb (FKD, K. 13, B.14).

Cünün-ı 'aşk baña **bir** müferriḥ itdi 'atā / Odur ki ḥālet-i giryānluğumda mesrūram (FKD, K. 14, B.26).

Zihī luṭf u 'atā görse ḥumār-ālūd-ı gam ammā / Şunar **bir** demde şad rıṭl-ı girān **bir** cām-ı firḳatden (FKD, K. 15, B.15).

Dirīgā yoğ midur bu 'arşada **bir** merd-i himmet kim / Ḥalāş ide girībān-ı dilüm dest-i melāmetden (FKD, K. 15, B.36).

Hücüm-ı leşker-i ümmīd itmez raḥnedār anı / Derün-ı dilde **bir** ḥışn-ı ḥaşīnüm var ḳanā'atdan (FKD, K. 15, B.39).

Ne deñlü ḥışm iderse **bir** nigāh-ı luṭf ider gāhī / Degül ḥālī muḥaşşāl 'āşık-ı zāra mürüvvetden (FKD, K. 15, B.44).

Sevüp bir fitne-i āḥir-zamānı cān-nişār ol kim / Nişān vere cemāl-i ḳadri ḥürşīd-i ḳıyāmetden (FKD, K. 15, B.46).

Ne fitne **bir** belā-ender-belā-yı şehr-i cān u dil / Ki seyr olmaya çeşmi rüz-ı maḥşer zevḳ-i gāretden (FKD, K. 15, B.47).

Ḥāne-ber-düş **bir** abdāla dönüp **bir** nāḳa / Yār-ı maḥmille revān oldı şitābān olarağ (FKD, K. 16, B.4).

Ḥāne-ber-düş bir abdāla dönüp **bir** nāḳa / Yār-ı maḥmille revān oldı şitābān olarağ (FKD, K. 16, B.4).

Her bun-ı müyümü **bir** gül-bün-i āl eyledi ḥün / Dem-be-dem zaḥm-ḥor-ı ḥār-ı muğeylān olarağ (FKD, K. 16, B.11).

Göze göstermese revā ḥussād / **Bir** benüm gibi nükte-elvānı (FKD, K. 17, B.51).

Bir alay şā'ir-i şā'ir-şi'ār / **Bir** ḳaṭar esterān-ı pālānī (FKD, K. 17, B.54).

Alsa dīvānum ele **bir** şā'ir / Ḳudsiyāndur saḥīfe-gerdānı (FKD, K. 17, B.75).

'Āşıkam **bir** cüvān şūḥa k'olur / Ğamze mecrūḥ-ı tīğ-ı müjgānı (FKD, K. 17, B.79).

Nāzdan sen yine teğafül tut / Cāna it **bir** nigāh-ı pinhānī (FKD, K. 17, B.87).

Bir nigehle gör işlerin ammā / Ğamzeden eyle tīg-i bürrānı (FKD, K. 17, B.90). [

Bir şehūñ dil ser-i kūyında muķīm oldu yine / Menzil-i ‘aşkdan erbāb-ı belā dūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.13).

Āhirü'l-emr ne fettān-ı fiten-perversin / Geh dili **bir** meh-i Leylīveşe meftūn itdüñ KT/2-3 (FKD, Kıt'a 2, B.3).

Bir cüvān şūh yok kim kām ala andan göñül / Ben hele hayretde kaldum kām-yāb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.7).

Dūzaħa varmış bir ādem var ise versün haber / ‘Āşiyānı korqudurlar mı ‘azāb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.12).

Çaldı **bir** hırka içre ‘uryān-ten / Tās-bāzāne cān-ı āgāhı (FKD, Kıt'a 4, B.6).

Bād-pā esbāna pā-māl oldu düşmen ‘askeri / Görmemişdür böyle **bir** tūfān-bādı kavm-ı ‘Ād (FKD, Kıt'a 8, B.13).

Öyle **bir** hışn-ı haşāni erba‘inde itdi feth / Himmət-i merdān ile sultān-ı hālīş-i‘tikād (FKD, Kıt'a 8, B.14).

Eyledüm teklīf tārīhin Fehīm-i sāhire / İtdi **bir** beyt-i mu‘ammā resm ile ben zārı şād (FKD, Kıt'a 8, B.16).

Bir kavī ceng itdiler kim itmemişdür ‘ālemüñ / Behmen ü İsfendiyār Çahramān-ı şaf-deri (FKD, Kıt'a 9, B.4).

‘Azm-i ‘uķbā eyleyüp Sultān Murād-ı Cem-ħaşem / Taħt-ı Rüm’a itdi **bir** sānī-i İskender cülūs (FKD, Kıt'a 10, B.1).

Ĥazret-i Sultān İbrāhīm Ĥān kim itmedi / Böyle **bir** mes‘ūd-ťālī‘ şāh-ı nīk-aħter cülūs (FKD, Kıt'a 10, B.2).

Beyt-i vāħidde iki tārīħ derc itdüm Fehīm / Eyledüm irsāl ‘arşa k’itdi **bir** dāver cülūs (FKD, Kıt'a 10, B.4).

Ĥamdü li'l-lāh oldu müftī-i zamān **bir** şāf-dil / Kim şalāħıyla odur mir‘āt-ı zühd-i Bāyezīd (FKD, Kıt'a 11, B.2).

Bi-ħamdi’llāh zühür itdi yine **bir** kevkeb-i vālā / Cihāna pertev ile oldu meh gibi ziyā-baħşā (FKD, Kıt'a 15, B.1).

Berāt-ı hükmi nev-ḥaṭ **bir** müselleml dil-bere beñzer / Ki oldı ḥāl-i ‘anberfāmi noḡta ṭurrası tuḡrā (FKD, Kıt'a 15, B.8).

Vücūd-ı pāk-zādı **bir** dūr-i ŧeb-tāb-ı çarḥdur çün / ‘Aceb mi ümm-i dünyā alsa āḡūŧa anı ḥālā (FKD, Kıt'a 15, B.11).

‘Adālet-güster-i kāmīl ḡaviyyü’z-zihni rüşen-dil / Felek devr itse biñ yıl Mıŧr’a gelmez böyle **bir** pāŧā (FKD, Kıt'a 15, B.12).

Geh āb-ı ḡayāt-nüş u geh zehr-āŧām / Olmaz dil-i ‘āŧıḡ gibi **bir** ṭurfa mizāc (FKD, Rübai 8, B.2).

Pehlūya çeküp **bir** gece mihr-i ruḡı / Sīnem olsa müŧābih-i sīne-i ŧubḡ (FKD, Rübai 9, B.2).

Bu sūziŧle **bir** āh-ı serd urayım felek / Yaḡ-beste olurdu pāy-tā-ser düzaḡ (FKD, Rübai 10, B.2).

Her ŧūḡ ki **bir** ‘āŧıḡ-ı maḡbūl ister / Āŧüfte-ser-i ṭurra-ı meftūl ister (FKD, Rübai 19, B.1).

Bir özge perīyi sevdi dīvāne Fehīm / Kim ‘āŧıḡ-ı mecnūnını ma‘ḡūl ister (FKD, Rübai 19, B.2).

‘Aŧıyyla **bir** āh-ı sūznāk itsem eger / Deryāyı ṭutar fiḡān-ı āteŧ āteŧ (FKD, Rübai 22, B.2).

Pervānesi ḡuffāŧ-ı nücūm oldı Fehīm / Mehdūr bu ḡazā-ḡānede **bir** mürde çerāḡ (FKD, Rübai 28, B.2).

Pinhān ḡadeng-i teḡāfūlüñ **bir** dil için / Ol daḡı sendedūr nedūr ibrāmuñ (FKD, Rübai 34, B.2).

Bir sihr itdi ser-ā-pāy Fehīm eŧk-i melāl / Bu za‘f ile olsam müteḡarrrik çü hilāl (FKD, Rübai 36, B.1).

Bir āh idicek bu ŧeb ḡarāretle Fehīm / Tā-zīr-i zemīnde mihr-i itdi pūr-bīm (FKD, Rübai 45, B.1).

Bir Leylī’nüñ oldı cān u dil Mecnūn’ı / Kim oldı o ŧūḡı sevmeyen hem mecnūn (FKD, Rübai 48, B.2).

ŧahrāya düŧsem mūrāne iderem / **Bir** noḡta-i mevḡūmda biñ yıl tek ü dü (FKD, Rübai 50, B.2).

Bir zūr-ı nigeḡle ḡamze ḡavfından der / Lā ḡavle velā ḡuvvete illā bi’llāḡ (FKD, Rübai 53, B.2).

Bir nīm-nigāh eylemezdi / Āyīne olaydı rūy-ı Leylī (FKD, Terci-bend 1, B.4).

Bī-bāk verür o çeşm-i kāfir / **Bir** işve ile kazāya fetvī (FKD, Terci-bend 1, B.9).

Bir şahsüvāra şayddur dil / İtmiş ser-i aşkı bend-i fitrāk (FKD, Terci-bend 1, B.57).

Bir zülfüñ esīriyem ki eyler / Efā-yı belāya arz şad-çāk (FKD, Terci-bend 1, B.58).

Bir āh ile sūzum eyleyem fāş / Dūd oldı velī nişān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.71).

Bir āfet-i şulh-şūhı sevdüm / Kim cengde gamzesi meşeldür (FKD, Terci-bend 1, B.85).

Bir kaçre-i āteşini besdür / Aql olsa eger hezār hırmen (FKD, Terci-bend 1, B.100).

Bir hasta ki katl-i am bi't-tab / Derdine şifā-dih-i devādur (FKD, Terci-bend 1, B.106).

Bir bāga güzār itse tā-ğaşr / Būy-ı güli düşmen-i şabādur (FKD, Terci-bend 1, B.110).

Efsāne-i hāb-ı gamla **bir** şeb / Olmuşdı hayāle dil muhātab (FKD, Terci-bend 1, B.118).

K'oldı aña **bir** behişt zāhir / Dīdārsitān denilse enseb (FKD, Terci-bend 1, B.120).

Bir gülşen-i pür-ziyā ki olmuş / Gūyā gül-i tıflān-ı şūh-ı mekteb (FKD, Terci-bend 1, B.122).

Bu rütbe aczde dil-i güm-kerde-reh nice / **Bir** lahza pāy-be-dāmen-i genc-i ferāğ olur (FKD, Terki-bend 1, B.5).

Bir şār-i rezil ki bu kavme şir oğur / Birbirine idüp o le'imān işāreti (FKD, Terki-bend 1, B.21).

Allāh dil-beride bu arzuñ ne pest olur / Kec-pā **bir** esfel olsa varur zīr-dest olur (FKD, Terki-bend 1, B.33).

İtsün yine muṭrıb-ı nigāhuñ / **Bir** nağme-i nāz u işve-sāzı (FKD, Terki-bend 2, B.13).

Bir hançer-i zehr-dādedür hep / Ger gamze-i tiz ü ger teğāfül (FKD, Terki-bend 2, B.26).

Bir güne tesellī-i dīgerdür / Cān u dil-i zāra her teğāfül (FKD, Terki-bend 2, B.29).

Bir tīg-i nigāha himmet eyle / Olmaz dile kārger teğāfül (FKD, Terki-bend 2, B.30).

Bir zevkdeyem ki vaşf olunmaz / Aşk eyledi tā ki cānı medhūş (FKD, Terki-bend 2, B.62).

Evvel ālüfteñe tā böyle itāb itmez idüñ / Biñ su'al eylese **bir** tünd cevāb itmez idüñ (FKD, Terki-bend 3, B.17).

Bir naşîhatdur ider ‘aşıq-ı şermende saña / Qorqaram aram ar olur ağıyar-ı firibende saña (FKD, Terkib-bend 3, B.34).

Kendi **bir** iken ‘aceb degül mi / Şad merdüm-i dāide cilveghdür (FKD, G. 95, B.5).

Bilmem nedür bahār-ı ümīd ü hazān-ı ye’s / **Birdür** yanumda mevsim-i kām u zamān-ı ye’s (FKD, G. 136, B.1).

2. Aynı, eşit, denk.

Bülbül-i şifte-ḥāle gül ü gönca **birdür** / Vüs‘at-i sīne-i dil teng nedür bilmez hīç (FKD, G. 31, B.2).

Zıkr-i zühhād ile **bir** mi neḡamāt-ı ‘uşşāk / Şīt-i zenbūr hem-āvāze-i ṭanbūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.5).

Yanmaqdadur cihān u mihr-i aḡker-i dāğ / **Bir rengdedür hilāl-i ‘ıyd ü per-i zāğ** (FKD, Rübai 28, B.1).

Teshīre kādīr olamadı ol perī daḡı / ‘Ālemde **bir** Fehīm gibi siḡr-sāz ḡayf (FKD, G. 159, B.9).

3. En azından.

Bir nigāh it luṭf ile zālīm helāk itdün beni / Verme ruḡşat ḡamze-i mest-i ‘itāb-ālūduña (FKD, G. 250, B.3).

bir ān: [1] Çok kısa süre.

Raḡşuña ḡurbān olayım bir nefes / Qaldı hemān eyleme **bir ān** semā‘ (FKD, K. 3, B.3).

bir binā tā ki ḡarāb olmaya ma‘mūr olmaz. [1] Yıkılmaya, bozulmaya başlayan bir şey tekrar eski hâline dönmez. Atasözü için bk. Süreyya Ali Beyzadeoğlu, Müberra Gürgendereli, Fatih Günay (2004). “Edirneli Ahmed Bâdî Efendi – ARMAĞAN”, Harvard Üniversitesi Yay., s.:47.

Sebeb-i rif‘at olur ḡam yeme üftāde iseñ / **Bir binā tā ki ḡarāb olmaya ma‘mūr olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.3).

bir bölük: [1] Bir grup.

Bir bölük giryān yetīmānuz sitem-perverd-i dehr / Çeşm-i deryā-bārumuzla tev‘emāndur giryemüz (FKD, G. 127, B.2).

bir daḡı: [6] Bir daha, artık, bundan sonra.

Dīn ü mezheb hep sevdā ile elden gitdi / **Bir daḥı** dil heves-i ṭurra-i kākül mi ider (FKD, G. 51, B.4).

Kāfirem **bir daḥı** yād eyler isem şavma'ayı / Tā-be-key gūşiş-i bī-nef' dili bī-hüde gūş (FKD, G. 144, B.14).

Bu bezm-i dehre gelmez **bir daḥı** mey-nüş-ı feyz-i 'aql / Fehīm-i şā'ir-i mestāne-i ferzāneden şoñra (FKD, G. 253, B.9).

Ziyā-endüd ideydi cirm-i arzı şaykal-ı re'yüñ / Ḥusūf olmazdı 'arız **bir daḥı** hīç māh-ı tābāna (FKD, K. 7, B.36).

'Ahdüm olsun ger der-i cennet olursa Ey Fehīm / Şağ olursam geçmeyen **bir daḥı** Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.1).

'Aşık helāk-ı gayret olur līk dil-bere / Ol şehr **bir daḥı** nice cāy-nişest olur (FKD, Terki-bend 1, B.38).

bir dem: [6] Bir nefeslik zaman, bir an.

Bir dem mi olur ki rūḥ-ı Cemşīd / Deryūze-i neşve-i mül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.47).

Gözüñden gitmesün **bir dem** mey-i nāb / Fehīm ol dā'imā peymāne-meşreb (FKD, G. 18, B.5).

Ten-i pür-za'fumuñ büt-ḥānede seyr eyledüm nakşın / Olurdı rūḥ **bir demde** 'ayān u bir zamān ġā'ib (FKD, G. 19, B.3).

Eylese **bir dem** hırām-ı kāmētüñ fikrin Fehīm / Nālesi dünyāyı pür-ğavğā-yı rustā-ḥīz ider (FKD, G. 53, B.5).

Murādumca felek devr eylemez eyleser de **bir dem** / Ṭulū' eyler hezarān necm-i ġam burc-ı felāketden (FKD, K. 15, B.12).

Zihī luṭf u 'atā görse ḥumār-ālūd-ı ġam ammā / Şunar **bir demde** şad rıṭl-ı girān **bir** cām-ı firḳatden (FKD, K. 15, B.15).

bir gün: [3] Sonra, ileride, eninde sonunda, mutlaka.

Devr-i zülfinde dile āh itdürür bu rüzgār / Ḥānümān-ı dil gibi **bir gün** o da berbād olur (FKD, G. 80, B.6).

Bir gün ola vuşlatuñla memnün / 'Aşık eyleye kārını dīger-gün (FKD, Terki-bend 2, B.44).

Tā böyle teğāfül itme **bir gün** / 'uşşākuña da düşer teğāfül (FKD, Terki-bend 2, B.32).

bir iki: [11] Birkaç.

Cem'-i dili ağyāra tağıtısa n'ola çeşmi / Yüz biñ 'asese **bir iki** mestāne şunarlar (FKD, G. 49, B.5).

Şoĥbet-i ma'nāda olsun mı Fehīmā'ya nazīr / **Bir iki** bī-hūde-gūy u şī'r ü inşası galağ (FKD, G. 149, B.5).

Dil bilür ğamze gerek siĥr ü gerek remz eylesün / Tercemāndur **bir iki** seĥĥāresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B.5).

Böyle bir devlete şükren yine ħurbānuñ olam / Öyle ħurbān **bir iki** 'āşık-ı zārı herġāh (FKD, K. 9, B.10).

Yıkılmadur baña vech-i ma'āş bī-minnet / **Bir iki** gün ki ħarābāt-ı ğamda müzdūram (FKD, K. 14, B.22).

Ne belā nāzım-ı le'al olmak / **Bir iki** gevher-i ħazef kāmı (FKD, K. 17, B.55).

Bir iki kāse bāde nūş it tā / Esb-i ħab'uhn ala bu meydānı (FKD, K. 17, B.21).

Cümle esbābın itdiler sirġat / **Bir iki** ħāne-düzd güm-rāhī (FKD, Kıt'a 4, B.4).

Görüp 'arz-ı niyāzum çeşmüne bildüñ ki maĥmūram / **Bir iki** cām şunduñ bende-i 'irfānuñam sākī (FKD, G. 283, B.4).

Sākī şarāba 'aks-i ruĥuñ eyle ta'biye / Ben sāyeñe **bir iki** felek āfitāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.51).

Ĥaĥt-ı ruĥsārı gelüp eyledi ħas-pūş Fehīm / **Bir iki** ħār ile ħayf oldı müşevveş āteş (FKD, G. 138, B.5).

bir it-: [1] Eşit saymak, eşit görmek.

Ĥāsiyyet-i ittihād-ı 'aşkuñ / **Bir itdi** ħaĥīġat u mecāzı (FKD, Terkib-bend 2, Mısra 37).

bir itdi ikisin: [1] Âşık ile sevgiliyi tek vücut hâline getirmek.

Güle pervāne bülbül şem'a bülbül oldı pervāne / **Bir itdi ikisin** 'aks-i ruĥ-ı cānāne gülşende (FKD, G. 260, B.6).

bir kerre: [1] Bir defa.

Bir kerre itmedi beni memnūn-ı nāz hayf / Dil-ḥāhum üzre eyledüm bir niyāz hayf (FKD, G. 159, B.1).

bir kez: [1] Bir defa.

Vāj-gūn ḳıl ‘ömrümi yā Rab ḥalāṣ it şübheden / Eyle **bir kez** daḥı vāşıl vuşlat-ı düşīneye (FKD, G. 272, B.3).

bir kimse: [8] Herhangi biri.

Oldı tāb-efgen dile ruḥsāresi **bir kimsenüñ** / Cānı bī-tāb eyledi nezzāresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B.1).

Oldı tāb-efgen dile ruḥsāresi bir kimsenüñ / Cānı bī-tāb eyledi nezzāresi **bir kimsenüñ** (FKD, G. 179, B.1).

Eylemem mecnūn da olsam fāş rāz-ı ‘aşḳumı / Şimdi ‘ālemde benem āvāresi **bir kimsenüñ** (FKD, G. 179, B.2).

Çeşm-i bīmārından özge kimse bilmez derdümi / Nice demdür olmışam bī-çāresi **bir kimsenüñ** (FKD, G. 179, B.3).

Gāh luṭf geh gāzab gāhī teğāfül geh nigh / Gönlüm egler gāmze-i mekkāresi **bir kimsenüñ** (FKD, G. 179, B.4).

Dil bilür gāmze gerek siḥr ü gerek remz eylesün / Tercemāndur bir iki seḥḥāresi **bir kimsenüñ** (FKD, G. 179, B.5).

Bī-amān ḥançer-be-dest ālüfte-mezheb olmasun / Böyle zālīm dil-ber-i ḥūn-ḥāresi **bir kimsenüñ** (FKD, G. 179, B.6).

Var mıdur āyā felekde dil-berüm gibi Fehīm / Fitne-perdāz-ı cihān meh-pāresi **bir kimsenüñ** (FKD, G. 179, B.7).

bir mertebe: [1] Öyle bir seviyede.

Ḥüsni **bir mertebe** kim āyīneye baksa eger / Görinür cevher-i āyīne aña tire-nihād (FKD, G. 38, B.9).

bir nefes: [2] Bir an.

Giriftār olmasa āsüde olmaz **bir nefes** ‘āşık / Hümā-yı dil havā-düşmen olur lā-büd ḳafes-‘āşık (FKD, G. 164, B.1).

Raḡsuḡa ḡurbān olayım **bir nefes** / Ḳaldı hemān eyleme bir ān semā' (FKD, K. 3, B.3).

bir nice: [6]

1. Bir alay (TULUM, s.440).

Görüb tā kim libās-ı nāsda **bir nice** nesnāsı / Girizāndur dilüm vaḡşī-şifat ādemle ülfetden (FKD, K. 15, B.20).

Bezm içinde gördüm ol māhı oturmuş cām ile / Ebruvān pür-çīn küleh kec **bir nice** ḡod-kām ile (FKD, Diğ̄er 1, B.21).

2. Bir çok, uzun süredir.

Her dem nice vech ile görem deyü cemālin / **Bir nice** zamāndur ki göñül āyīnegerdür (FKD, G. 106, B.2).

Bī-ḡayd-ı ḡam-ı cezbe vü bī-ḡuşşa-i aşḡuz / **Bir nice** zamāndur geçeli biz bu hevādan (FKD, G. 227, B.3).

Ḳuşḡ ü ter-i saḡḡ-ı arzda **bir nice** dem / Mānende-i ḡüy-ı çarḡ ḡaltān olduḡ (FKD, Rübai 31, B.2).

Bir nice demler Fehīm bāde-perest idi līk / Keşret-i şugl-ı hevā sāde-perest eyledi (FKD, G. 281, B.5).

bir ol-: Eşit olmak, aynı olmak.

Mest ü mecnūna zemīn ü āsumān yeksān olur / Fāriğem ednā ile a'ālā **bir olmuş** olmamış (FKD, G. 139, B.4).

bir vech ile: [1] herhangi bir sebeple.

Naẓm eyleme **bir vech ile** ḡüsn-i ḡaleb ḡuşşa gele / Zīrā ki maẓmūn-ı şıla şī'r içre şekvādur Fehīm (FKD, K. 6, B.18).

bir zamān: [1] Çok önceden.

Bir zamān germ idi çün āteş-i aşḡ ile Fehīm / Şimdi vā-suḡte oldum ol hevādan geçdüm (FKD, G. 218, B.9).

bī-rağbet ol-: [1] Kabul olmamak, istenmemek.

Dür-i eşk-i yetīmāsā olursam **n'ola bī-rağbet** / Düşürdi hāke dehr-i bī-başıret 'ayn-ı
'izzetden (FKD, K. 15, B.10).

bī-raħm: [3] Acımasız.

Ne ol **bī-raħm** ser-mest ü ne çeşm-i bī-emāndandur / Helāk olmam benüm cürm-i dil-i bī-
bākdendür hep (FKD, G. 17, B.2).

N'ola ğurbetde gelse cān u dil feryād u efgāna / Felek **bī-raħm** u külfet āşinā vü 'ayş bīgāne
(FKD, K. 7, B.45).

Tīr-i müjeñe sīne-i cānum hedef itme / **Bī-raħm** hayālūñ dahı tā ki telef itme (FKD, G. 268,
B.1).

bıraç: [2] Salmak.

Göz ħabsine **bıraçıldı** dil-i zārı şayd için / Bir şa've üzre şaldı iki şāh-bāz ħayf (FKD, G. 159,
B.6).

Ya ħağ gibi mihr-i ruħuñā sāye **bıraçmış** / Ebr-i siyeh-i baħt-ı Fehīmā-yı zebūndur (FKD, G.
73, B.7).

birbiri: [12] İki veya daha fazla şey yâhut kimsenin yerini tutar, biri öteki, yekdiğer.

Birbirinden olmada ħübān yine gül-çīn-i būs / 'Aşıka olsun mübārek ħasret-i cāvīd-i 'ıyd
(FKD, G. 41, B.2).

Müjgānı iki şaf sipeh-i tīğ-be-kefdür / Kim **birbirine** cengde merdāne şunarlar (FKD, G. 49,
B.4).

Nigāh it nergis ile lāleye ser-germ olup güyā / İki dil-ber şunar **birbirine** peymāne gülşende
(FKD, G. 260, B.4).

Mekteb-i gülşende seyr eyle gül ile lāleyi / **Birbirine** iki dil-berdür gülistān gösterür (FKD, K.
10, B.14).

Bir şā'ir-i rezīl ki bu kavme şī'r oğur / **Birbirine** idüp o le'īmān işāreti (FKD, Terkib-bend 1,
B.21).

'Aql ile cünūn-ı bī-me'ālī / **Birbirine** seng ü āhen itdüñ (FKD, Terkib-bend 2, B.53).

Bil vücūd u 'ademi **birbirine** āyīne / Kıl temāşā suver-i 'aks-i taşavvuf ne belā (FKD, G. 4,
B.5).

Yād kıl mest-i mey-i hūn-ı ciger olduğımı / Çeşm ü gamzeñ ki şuna **birbirine** sāgar-ı nāz
(FKD, G. 115, B.3).

Beste itmiş kendine bir bāzı müşkīn dām ile / **Birbiriyle** güft ü gūda çeşm-i hūn-āşām ile
(FKD, Diğ̃er 1, B.22).

Çeşmūñ dile şu deñlü ider āşinā nigāh / Gūyā ki **birbiriyle** ezel şoħbet eylemiş (FKD, G. 141,
B.4).

Ne hoşdur hūsn ü ‘aşkuñ **birbiriyle** / Nihānī bāzi-i nāz u niyāzı (FKD, G. 279, B.2).

‘Asker-i İslām tertīb-i rüçālū’l-ğayb ile / Eyleyüp ma‘nā yüzinden **birbiriyle** ittiħād (FKD,
Kıt'a 8, B.7).

Bircīs: [1] “Müşteri denilen uğurlu bir yıldızdır ve altıncı feleğın evidir” (AFÎFÎ, C.1, s. 259). “Çok uğurlu bir gezegen olduğundan buna büyük kutluluk anlamına gelen Sa’d-i ekber de denilir. Pazartesi gecesiyle Perşembe gününe egemendir. Rengi mavidir. (...) Bu uğurlu gezegenin etkisi altında doğanlar umutla dolu, şen, içten ve sadık, temiz kalpli, yüce gönüllü, hayır sahibi olurlar” (AND, s.353).

Şafha-i haṭṭ-ı ruḥı levḥa-i esrār-ı fiten / Kevkeb-i ḥāl-i lebi burc-ı füsūn **Bircīs**'i (FKD, G. 289,
B.2).

bî-reng ol: [1] Sahtekarlık (STEINGASS, s. 219).

Hisset görmeg resmine **bî-reng oldu** / Luṭf eylemeg ehl-i kereme neng oldu (FKD, Rübai 54,
B.1).

bî-reng ü naḫs-ı feyz: [1] Bereketin eksikliğı ve renksizliğı. *Bî-reng*, tasavvufta, bütün renklerin aslının renksiz olduğunu ve dinlerin de aslının aynı olduğunu ifade eder. Elest meclisinde, bütün insanların Allah'ı Rab, kendilerini kul olarak görmeleri buna sebeptir (ULUDAĞ, s. 78).

Sāde-ḳalb ol kim yine **bî-reng ü naḫs-ı feyz** ider / Ser-şikeste pāre-i mir'at-ı ḳalb-i sādeden
(FKD, G. 234, B.4).

bî-renglūg: [1] Renksizlik.

Ger böyle ḳalursa nice gün reng-i ruḥ-ı gül / **Bî-renglūgünden** gül ü hūrşid görünmez
(FKD, G. 117, B.6).

birer: [2] Her biri.

Olinca ḳādi-i İzmir feyz-i ebr-i luṭfindan / Dil-i ḥalk oldu goncayken gül ü her gül **birer**
gülşen (FKD, Kıt'a 13, B.2).

Feyz olsa táb-ı mihr-i zâmîr-i Fehîm'den / Her bergini iderdi **birer** âfitâb gül (FKD, G. 195, B.7).

biri: [5] Bir tanesi.

İki şâh-bâzdur çeşm-i kazâ-perr ü kader-pençe / Birisi şa've-i dil **biri** murğ-ı câna şalmışdur (FKD, G. 75, B.3).

Herkes **birinden** olmada naqd-i vişâl-cüy / Ey şüh-ı sîm-ber hele ben senden isterem (FKD, G. 208, B.4).

Nice âh eylesün şahş-ı ecel olduğün / Ki **biri** itse eger 'âleme 'arz-ı bî-dâd (FKD, G. 38, B.5).

Bezm-i 'ayşı eyleyüp pîrâste Cemşîd-i 'ıyd / Şunmada bir câm her dem **birine** hürşîd-i 'ıyd (FKD, G. 41, B.1).

İki şâh-bâzdur çeşm-i kazâ-perr ü kader-pençe / **Birisi** şa've-i dil biri murğ-ı câna şalmışdur (FKD, G. 75, B.3).

bî-sebât ol-: [1] Kalıcı olmayan, kararsız, devamlılığı olmayan (TULUM, s.418).

Mir'at içinde gerçi **olur** 'aksi **bî-sebât** / Olmaz hayâli âyîne-i sîneden cüdâ (FKD, G. 2, B.3).

bî-sebeb: [1] Sebepsiz.

Gonca'yı gerçi ki âğūşa çekersin gül-bün / **Bî-sebeb dest-i girîbân olacağsın âhîr** (FKD, G. 66, B.3).

bî-ser ü pā: [1] Başsız ve ayaksız || Perişan.

Mîhrveş **bî-ser ü pā** şâh-ı cihân oldı Fehîm / Fikr-i tâc u gam-ı evreng nedür bilmez hîç (FKD, G. 31, B.9).

bî-ser ü sāmān: [2] Çirkin, kirli, pislenmiş, uğursuz (TULUM, s. 443).

Baş u cāndur dile esbāb-ı ta'alluğ ancak / Şarf idüp anı dağı **bî-ser ü sāmān** olsun (FKD, G. 244, B.5).

Râst-kirm-i pîle-fağram **bî-ser ü sāmān** u zād / Nice demdür halveti-i hırğa-i peşmîneyem (FKD, G. 213, B.2).

bî-silâh: [1] Silahsız.

Bî-âlet ü **bî-silâh** yekden / Biñ cāna bulur zafer teğāfûl (FKD, Terki-bend 2, B.28).

bismil: [1] Allah adına “bismillah” denilerek öldürülen hayvan, kurban (STEINGASS, s.187; BURHÂN-I KATI, s.91; ŞENÖDEYİCİ, C.1, s.143).

Dilde qurbāngāh-ı şehri-ı ‘aşkı seyrān eyledüm / Ferşi hūn-ı germ ile āğuşte **bismil** nā-bedīd (FKD, G. 40, B.5).

bismil ed-: [1] “Bismil kerden”, boğazlamak (TULUM, s.443)

Gerçi qurbānın **eder bismil** o kıttālüm velī / Şan‘atıyla ehl-i ‘aşka tîğ-i bürrān gösterür (FKD, K. 10, B.3).

bismil eyle-: [1] “Bismil kerden”, boğazlamak (TULUM, s.443)

Mihribānum kendi **bismil eyler** oldı reşkten / Ölmegi qurbānına ya‘nī kim āsān gösterür (FKD, K. 10, B.5).

bismilgeh-i ‘aşk ol-: [1] Aşkın kurbanlık yeri.

Şun baña ki hūn-ı dilden oldı / **Bismilgeh-i ‘aşk** hāne-i ten (FKD, Terci-bend 1, B.102).

bismilgeh-i çeşm: [1] Gözün kurbanlık yeri.

Şafaq-ı hūnın ider tıfl-ı felek zīb-i cebīn / Fitne **bismilgeh-i çeşmünde** ki qurbānuñ olur (FKD, G. 83, B.6).

bismilgeh-i dehr: [1] Dünya mezbahası.

Ziyā-pāş olsa hūrşīd-i ruḥuñ **bismilgeh-i dehre** / Hezārān mihr olur bir zerre-i nā-çizūne qurbān (FKD, G. 226, B.2).

bismilgeh-i ferzend-i Ḥalīl: [1] Hz. İbrahim'in oğlunu kurban etmek için götürdüğü yer.

Bismilgeh-i ferzend-i Ḥalīl'i yūri seyr it / Gör merḥamet-i ‘aşkı ki qurbānına kıymaz (FKD, G. 114, B.4).

bismilgeh-i merg: [1] Ölüm mezbahası.

Olmuş şühedā-yı ehl-i dilden / **Bismilgeh-i merg** cāy-ı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.25).

bister: [4] Yastık, minder.

Künc-i hayretde mey-i hün-âb-ı çeşm-i 'âşıkı / Muttaşıl geh âstîn ü gâh **bister** nüş ider (FKD, G. 52, B.4).

İtse ger **bisterüm** ol dil-ber-i ser-keş âteş / Sûz-ı dâğumdan olur ferş-i münakkaş âteş (FKD, G. 138, B.1).

Şeb-nemdür iden goncaı bālîn güli **bister** / Sen berksın ey dil yürü hâşâk-nişîn ol (FKD, G. 190, B.2).

Zümre-i 'uşşâk-ı maħcübâna nür-ı dıdeyem / Hacılegâh-ı perde-i çeşm-i hayâdur **bisterüm** (FKD, G. 225, B.2).

bister ü bālîn: [1] Yatak ve yastık.

Pîçiş-i tırta-i müşkînüñe kurbân olayım / Reşkten **bister ü bālînüñe** kurbân olayım (FKD, Terkib-bend 3, B.27).

bister-i âteş: [1] Ateş yatağı.

Tâbiş-i rüyuñdan ey gül çeşm-i bîmârüñ gibi / **Bister-i âteşde** her bir mübtelâ bî-tâb olur (FKD, G. 79, B.4).

bister-i gam: [1] Üzüntü yatağı, keder döseği.

Bister-i gam üzre ol bîmâr-ı bed-ğâlem Fehîm / Havf idüp gelmez ecel ben mübtelâyı görmege (FKD, G. 263, B.5).

bî-şümâr it-: [1] Çoğaltmak, fazlalaştırmak, sınırsızlaştırmak.

Sâkî gam-ı derünümü dehr **itdi bî-şümâr** / Sen de Hudâ için kadeh-i bî-ğisâb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.50).

bî-sütün-ı gam: [1] Ferhad'ın Şîrîn'in isteği üzerine delmeye çalıştığı ve orada can verdiği dağ.

Pâre-i şîşe-i dil eylemişüz tîşemüzi / **Bî-sütün-ı gam** ider hânde görüp pîşemüzi (FKD, G. 291, B.1).

bî-tâb: [1] Takatsiz, dermansız, mecalsiz.

Bir kerre gül-i hüsine **bî-tâb** nigâh it / Ey bülbül-i cân hâlünüñi var soñra tebâh it (FKD, G. 23, B.1).

bî-tâb eyle-: [1] Yorgun, takatsiz, güçsüz hale getirmek.

Oldı t̄ab-efgen dile ruhs̄aresi bir kimsenüñ / C̄anı **bī-t̄ab eyledi** nezz̄aresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B.1).

bī-t̄ab ol-: [7] Bitkin düşmek.

Görse h̄üsnüñ āfit̄ab-ı pür-ziyā **bī-t̄ab olur** / T̄ab-ı r̄üy-ı şermināküñden hayā **bī-t̄ab olur** (FKD, G. 79, B.1).

Ğamzeñe t̄ākat getirmez bağmağa cellād-ı çarḡ / Bīm-i şemş̄ir-i nigāhuñdan kaçā **bī-t̄ab olur** (FKD, G. 79, B.2).

Pertevüñden muztarib pervānelerdür c̄ān u dil / Şem^c hem-germiyyetüñden dā'imā **bī-t̄ab olur** (FKD, G. 79, B.3).

T̄ābiş-i r̄üyüñdan ey gül çeşm-i bīmāruñ gibi / Bister-i āteşde her bir mübtelā **bī-t̄ab olur** (FKD, G. 79, B.4).

Bezm-i germ-ā-germde mestāne gelseñ nükteye / Lāl-i maḡz olup Fehīm-i ḡoş-edā **bī-t̄ab olur** (FKD, G. 79, B.5).

Görse h̄üsnüñ āfit̄ab-ı pür-ziyā **bī-t̄ab olur** / T̄ab-ı r̄üy-ı şermināküñden hayā **bī-t̄ab olur** (FKD, G. 79, B.1).

Kendüñ itmezsın taḡammül hecrüñe ‘aşık degül / Gör nice **bī-t̄ab olursun** bağmasañ āyīneye (FKD, G. 272, B.2).

bī-t̄ākat id-: [1] Güçsüzleştirmek.

Bī-t̄ākat ider ehl-i dili bār-ı tekellüf / Mestāneye düşvār gelür kār-ı tekellüf (FKD, G. 158, B.1).

bī-t̄ālī^c: [1] Bahtsız, kısmetsiz, şanssız.

Göñül **bī-t̄ālī^c** ü bir m̄āh-r̄üya oldı meftün hem / Şerīk oldı cefā itmekde ol bī-mihr gerdün hem (FKD, G. 201, B.1).

bī-tekellüf: [3] Külfetsiz, sıkıntısız, doğal olarak.

‘Aql u c̄ān ü d̄īn ü dil nā-maḡrem-i ‘uşşāḡ iken / **Bī-tekellüf** r̄āz-ı ‘aşқа yār-ı maḡremdür şarāb (FKD, G. 14, B.5).

Şoñradan bīgāne-t̄avr olma Fehīm-i ‘āşıқа / **Bī-tekellüf** āşinā olur tecāhülden ḡacīl (FKD, G. 185, B.5).

Bī-tekellüf mahrem-i ḥalvet-sarāy-ı ğamzeyem / Çeşm-i şūḥ-ı dil-berān ifşā-yı rāz eyler baña (FKD, G. 6, B.2).

bī-terahḥum: [1] Merhametsiz.

Bu da zaḥm-ı ziyād oldu ki iflās ile ğurbetde / Esīr oldu gönül bir **bī-terahḥum** nā-müselmāna (FKD, K. 7, B.50).

bi't-ṭab: [3] Doğal olarak.

O āteşle olur **bi't-ṭab** her sāl / Çü ḥākister per-i bülbül perīşān (FKD, G. 232, B.4).

Bir ḥasta ki ḳatlı-i 'ām **bi't-ṭab** / Derdine şifā-dih-i devādur (FKD, Terci-bend 1, B.106).

Gördükçe beni olur o mehveş āteş / **Bi't-ṭab** olur zālīm ü ser-keş āteş (FKD, Rübai 22, B.1).

bī-vefā: [3] Vefasız, sözünde durmayan.

Ḥakīḳat **bī-vefā** nā-mihribān ḥübān-ı İslāmbol / Yine dil ārzü eyler ne çāre ülfet olmuşdur (FKD, G. 77, B.6).

Āfitāba hem-nişīn ü māha oldum hem-civār / Kevkeb-i baḥtum gibi ol **bī-vefāyī** görmege (FKD, G. 263, B.4).

Bī-vefādur kıl cefāsun ārzü yārūñ Fehīm / Saña ta'lim eylesün luṭf u cefāyī ğamzesi (FKD, G. 288, B.5).

bī-vefāyī: [1] Vefasızlık, hâinlik.

Ey 'aşḳ nedür bu **bī-vefāyī** / 'Aḳlı yine cāy-ı reh-zen itdün (FKD, Terki-bend 2, B.52).

bī-vücüd: [2] Çok küçük, görülmeyen, mevcut olmayan (TULUM, s. 446)

Bī-vücüdüz ol ḳadar fikr-i ğam-ı ḥaṭ ile kim / Mūr başsa maḥv olur cism-i belā-fersūdumuz (FKD, G. 119, B.4).

Bī-vücüdem gerçi tūfān ğarḳ-ı eşkem şüd Fehīm / Ān serābem men ki gird-ābī künem gird-āberā (FKD, G. 294, B.5).

bīşe: [2] Orman.

Ser-be-zencīr ider şīrleri Mecnūnveş / Levḥaşa'llāh ne 'aceb **bīşe** olur bīşe-i dil (FKD, G. 187, B.2).

Eşer-i pençe-i şîrânemüz oldu Pervîn / Seyr kıl âlem-i ‘ulvîde bizüm **bîşemüzi** (FKD, G. 291, B.4).

bîşe-i dil: [1] Gönül ormanı.

Ser-be-zencîr ider şîrleri Mecnûnveş / Levhaşa’llâh ne ‘aceb bîşe olur **bîşe-i dil** (FKD, G. 187, B.2).

bîşezâr: [1] Ormanlık, meşelik.

Mîhr ü meh şanma şikâr için bu vahşetgâhda / **Bîşezârın** devr ider iki gâzanfer rûz u şeb (FKD, K. 1, B.9).

bîşezâr-ı cünûn: [1] Delilik ormanı.

Bend-i zencîr-i zülf-i ‘aql olamam / **Bîşezâr-ı cünûnda** şîr benem (FKD, G. 206, B.9).

biz: [49] Birinci Çokluk şahıs zamiridir. Tanıklarda şairin/âşığın bağlı bulunduğu grubu veya düşünceyi kastetmektedir.

‘Andelîbân büy-yı gülden **biz** gül-i peymânen / Nağme-pîrâ ‘âşık-ı mestâneyüz nev-rûzdur (FKD, G. 78, B.2).

Cân-ı hasret-zedeyüz ‘âzîm-i şehri-ı hîrmân / Hızr-ı tevflîk **bize** reh-zen olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.8).

Cân-ı dâğ-ı dil ü geh nükte-i cânuz ki **bize** / Gonca-i lâle vü gül mesken olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.9).

Biz ki çün ma’reke-sâz-ı nîgeh-i hûbânuz / Mevc-i teb-lerze-i ten cevşen olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.5).

Bülbüle olsun mübârek mesti-i gül **biz** gârîb / Mest-i ‘aşkuz ‘âşık-ı peymâneyüz nev-rûzdur (FKD, G. 78, B.4).

Câm be-kef sîne pür-tef kayd-ı ‘âlem ber-ţaraf / **Biz** Fehîm’üz hem cünûn-rindâneyüz nev-rûzdur (FKD, G. 78, B.7).

Şabâha kalma şem‘-i Yûsufâsâ olma dâmen-keş / **Bizüm** engüştümüzden destümüz ey mâh kûtehdür (FKD, G. 96, B.3).

Havâ degül **bize** dâ’im mümâs âteşdür / Havâ-yı ‘âlem-i düzağ esâs âteşdür (FKD, G. 108, B.1).

Biz sâde-dil ol pîr-i debistân-ı kemâlüz / Kim tıfl-ı dü-rûze bizüm en kâmilümüzdür (FKD, G. 109, B.6).

Biz bülbül-i bî-şavt-ı gamuz ya'ni Fehîm'üz / Peygüle-i gam-hâne-i dil gülşenümüzdür (FKD, G. 110, B.5).

Biz râh-ber-i vâdi-i erbâb-ı cününüz / Biz 'aql-ı perîşân-reviş-i râh-nümünüz (FKD, G. 121, B.1).

Biz râh-ber-i vâdi-i erbâb-ı cününüz / **Biz** 'aql-ı perîşân-reviş-i râh-nümünüz (FKD, G. 121, B.1).

Biz vermez iken zerre kadar hüsne vücudı / 'Aşq-ı sitem-engîz nedür k'aña zebünüz (FKD, G. 121, B.2).

Bu reşk ile itsek n'ola gül-goncayı lâle / **Biz** kim dil-i pür-dâğ ile âgeşte-be-hünüz (FKD, G. 121, B.4).

Şanmañ **bizi** dâ'imâ hamüşuz / **Biz** beste-dehân-ı pür-ğurüşuz (FKD, G. 122, B.1).

Mestân-ı cihâna yâr-ı cânuz / **Biz** düşmen-i cân-ı ehl-i hüşuz (FKD, G. 122, B.2).

Cibrîl ki uğraya aña der / **Biz** muhtesib-i sebû-be-düşuz (FKD, G. 122, B.4).

Şanmañ **bizi** dâ'imâ hamüşuz / Biz beste-dehân-ı pür-ğurüşuz (FKD, G. 122, B.1).

Biz gerçi ki dîvâne-reviş rind-i levendüz / Bilmekde rümüz-ı dili Cibrîl-pesendüz (FKD, G. 123, B.1).

'Âlem-i 'aşkuz ki feyz alsa havâmuzdan **bizüm** / Şad-hezârân 'aql-ı Eflâton olur dîvânemüz (FKD, G. 124, B.4).

Olalı gencür-ı kân-ı gevher-i tab'ı Fehîm / Cevher-i iksîr ile pürdür **bizüm** gencînemüz (FKD, G. 125, B.5).

Biz murğ-ı hoş-nevâ-yı gülistân-ı miñnetüz / Hamüşî-i şikâyet-i gamdur şaffîrümüz (FKD, G. 129, B.2).

Biz nâkilân-ı sihr-i Fehîm'üz ki 'âlemi / Dem-beste eyledi suhan-ı dil-pezirümüz (FKD, G. 129, B.5).

Biz ki mest-i neşve-i esrâr-ı hüsni dil-berüz / Bâde-i hasretle pürdür sāğar-ı leb-rîzümüz (FKD, G. 130, B.2).

Biz ki hâl u haṭ-ı dil-dârı temâşâ iderüz / Dâğ-ı ḥasretle dili maḥz-ı süveydâ iderüz (FKD, G. 131, B.1).

Yūsufveş itdi baḥt **bizi** Mıṣr'da esîr / Ḥayrân-nişîn-i gûşe-i zindân-ı ğurbetüz (FKD, G. 132, B.4).

Bir dil-rübâ da yok ki ide beste-pâ **bizi** / Zülf-i bürîde gibi perîşân-ı ğurbetüz (FKD, G. 132, B.7).

Biz Fehîmâsâ olaldan ‘âşık-ı Mecnûn-reviş / İhtilâf-ı ‘ârif-i bi’llâhdan âsüdeyüz (FKD, G. 133, B.5).

Bü'l-heves lebleri şevkıyla içer bâde-i şâf / Şu'le-nûşuz **bize** besdür mey-i bî-ğış âteş (FKD, G. 138, B.3).

Dâğ-ı cünûna cilvegâh olmadı başumuz Fehîm / Reşk ile eyledi **bizi** lâle-i bâğ dâğ dâğ (FKD, G. 153, B.5).

Secdegâh-ı dil ü cân eyler idik **biz** de Fehîm / Sırr-ı Beytül-ḥarem ü râz-ı küniştin görsek (FKD, G. 172, B.5).

Câm-ı cihân-nümâ ki **bize** ḥüsn-i yârdur / Keyf-i neẓâresiyle ‘aceb ‘âlem eyledük (FKD, G. 173, B.3).

Ey şîve-i âşüftegi-i zülf-i perîşân / Mecnûn-revişânuz **bize** gel zîb-i dimâğ ol (FKD, G. 189, B.5).

Bize bes hây u hüy-ı girye-i mest / Sen ey şofî esîr-i hüy u hây ol (FKD, G. 191, B.4).

Biz ki ṭarz-ı Rızâ-pesend olduḡ / Siḥr-i i‘câzı da ṭırâz idelüm (FKD, G. 221, B.5).

Bî-ḳayd-ı ğam-ı cezbe vü bî-ğuşsa-i ‘aşkuz / Bir nice zamândur geçeli **biz** bu hevâdan (FKD, G. 227, B.3).

Sîne-ber-sîne vü leb-ber-leb ü hem-âğûşuz / Ḥasret ile nigeḥ itsün **bize** ḥasret bu gece (FKD, G. 257, B.9).

Dili bend eylemek isterdi lâkin âteşin gördi / Taḳayyüd etmedi o zülf-i ‘anber **bize** raḥm itdi (FKD, G. 282, B.2).

Naḥl-i Ṭür olma mu‘arız **bize** kim pertev-i ḥüsn / Şu'le-zâr itdi ser-â-pây ref ü rişemüzi (FKD, G. 291, B.3).

Vākıf itdi nükte-i ef'āl-i Fir'avn'e **bizi** / Müstefīd olduḡ murād üzre kitāb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.14).

Biz sāde-dil ol pīr-i debistān-ı kemālüz / Kim tıfl-ı dü-rüze **bizüm** en kāmilümüzdür (FKD, G. 109, B.6).

Bu ḡavf ile **biz** bendelere oldı Fehīm / "Allāhu laṭīfun bi'ibādihı" evrād (FKD, Rübai 11, B.2).

Ḡonca-i āteş-nesīmüz āb düşmendür **bize** / Bülbül-i pervāne-ṭab'uz şu'le gülşendür **bize** (FKD, G. 273, B.1).

Ḡonca-i āteş-nesīmüz āb düşmendür **bize** / Bülbül-i pervāne-ṭab'uz şu'le gülşendür **bize** (FKD, G. 273, B.1).

‘Andelīb-i bāḡ-ı tecrīdüz bu fānī gülşenüñ / Gülleri ḡurşīd olursa ḡār-ı dāmendür **bize** (FKD, G. 273, B.2).

‘Aşık-ı nā-dīde-‘ayşuz meclis-ārā-yı ḡamuz / Naḡme-i mātem-telākī şavt-ı şīvendür **bize** (FKD, G. 273, B.3).

Biz helāk-i ḡamze-i çeşm-i bütānuz tā ezel / Zaḡm-ı şemşīr-i belā ārāyiş-i tendür bize (FKD, G. 273, B.4).

Biz helāk-i ḡamze-i çeşm-i bütānuz tā ezel / Zaḡm-ı şemşīr-i belā ārāyiş-i tendür **bize** (FKD, G. 273, B.4).

Şāf-cevher rūḡ-ı pāk-i ‘ālem-i ‘aşkuz Fehīm / Ḳāleb-i ḡurşīd-i ‘ālem-tāb meskendür **bize** (FKD, G. 273, B.5).

bī-zahm: [1] Acı vermeden.

Güyā ki hemān nāvek-i ser-tīz-i ḡazādur / **Bī-zahm** ider küşte dili tīr-i teḡāfül (FKD, G. 193, B.4).

bī-zār id-: [3] Yıldırmak.

İder ta‘līm-i āzār ol mehe dünyā yine ammā / Beni kūyında āh itme deyü **bī-zār ider** ‘ālem (FKD, G. 202, B.4).

Zārī ki Fehīm'i **itdi** cāndan **bī-zār** / Tā ‘aşık-ı zārıyam ider biñ āzār (FKD, Rübai 16, B.1).

Ben şā‘irem ammā degülem pek cerrār / Cerrāram u aḡniyāyı **itmem bī-zār** (FKD, Rübai 15, B.1).

bî-zevāl: [1] Bitmez, tükenmez.

Āfitāb-ı bā-kemāl-i re'yi k'oldı **bî-zevāl** / İtse nūrından eger mäh-ı şeb-ārā iktisāb (FKD, K. 5, B.35).

bizi: [1] Birinci çoğul şahıs zamirinin belirtme durum eki almış şekli.

Nigāhuñ itdi **bizi** mū-be-mū-yı hānçer-i reşk / Raķīb-i dil-siyehüñ vaķf-ı cānıyuz cānā (FKD, G. 8, B.6).

bizüm: [2] Biz. || Aşıklar.

Eğer-i pençe-i şīrānemüz oldı Pervīn / Seyr kııl ʿālem-i ʿulvīde **bizüm** bīşemüzi (FKD, G. 291, B.4).

Fehīm pīrehenin itdi vaķf-ı şu'le-i dāğ / Hudā **bizüm** daħı meh-tāba ver ketānumuzı (FKD, G. 280, B.5).

bî-zūr: [1] Güçsüz.

Eğerci ben leb-i dil-berde hāl-i müyīnveş / Girifte-pā meges-i bend-i nūş ü **bî-zūram** (FKD, K. 14, B.9).

boy: [1] Boy pos,endam.

Mū-miyānın çoçup öpdüm leb-i la'l-i yāri / **Boyu** servüm yüzi gül gönca-dehānum diyerek (FKD, G. 170, B.4).

bölük: [1] Grup, topluluk.

Bir **bölük** giryān yetīmānuz sitem-perverd-i dehr / Çeşm-i deryā-bārumuzla tev'emāndur giryemüz (FKD, G. 127, B.2).

böyle: [39] Bu şekilde, bunun gibi.

Mest ider bir cām-ı hayret bāde-i hāset-hūmār / **Böyledür** mey-hāne-i nezzāregāh-ı rüy-ı dost (FKD, G. 25, B.3).

Bilsen kimüñ eylersin küyın yine maḥşergāh / Tā **böyle** nedür ey meh reftār-ı şitāb-ālūd (FKD, G. 43, B.4).

Seyr itdüm dün Fehīm'üñ tarz-ı sihr-i şī'rini / **Böyle** kalursa eger mu'ciz-tırāz-ı dehr olur (FKD, G. 85, B.5).

Gül ü lāleye nesīmem dil-nāfeye şemīmem / Desün ol ki der Fehīm'em sözi **böyle** postkende (FKD, G. 259, B.5).

Bir **böyle** hayā-perver olan Yūsuf-ı ṭab'um / Çün Mālik ola şāhid-i bāzārı ne bilsün (FKD, K. 4, B.28).

Böyle bir düzaḥ-eşer nārī ṭabī'at faşlda / Ağlamazdum ḥalk-ı 'ālem çekse biñ dürlü 'azāb (FKD, K. 5, B.17).

Neşve-i hayretle lāl olmuş dil-i pür-iztirāb / Nice itsün **böyle** bir fettāna tevcīh-i ḥitāb (FKD, Diğər 1, B.3).

Cihānı eylemege **böyle** 'āşık-ı maḥzūn / O çeşm-i dil-şiken ü dil-nevāz olur bā'is (FKD, G. 27, B.4).

Ger **böyle** ise luṭf-ı nigeḥ baña Fehīmā / Qābil mi lisāna gele ta'bīr-i teğāfūl (FKD, G. 193, B.5).

Yazmadı **böyle** daḥı Māni-i endīşe Fehīm / Levḥ-i dībāce-i dīvān-ı ḥayāl üstine gül (FKD, G. 196, B.5).

Yoḥsa medḥūñ **böyle** mi eylerdi ol kim kendüsin / Siḥre gelse gāḥ Selmān gāḥ Ḥassān gösterür (FKD, K. 10, B.39).

Edā-şinās-ı tekellüm o şūḥ kim vaşfın / Zebān-ı ḥāl ile **böyle** ider beyān āfet (FKD, K. 11, B.12).

Rağmına **böyle** esterān u ḥaruñ / Oluram beyt-i medḥüme bānī (FKD, K. 17, B.63).

Bād-pā esbāna pā-māl oldı düşmen 'askeri / Görmemişdür **böyle** bir ṭūfān-bādı ḳavm-ı 'Ād (FKD, Kıt'a 8, B.13).

Tā **böyle** iderse nāza āheng / Dünyāyı ṭutar nevā-yı 'uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.21).

Ḥande it ağlasa ḥālın dil-i nālende saña / **Böyledür** ḳismet-i Ḥaḳ girye baña ḥande saña (FKD, Terki-bend 3, B.33).

Telḥ etdi mezāk-ı dile şirini-i cānı / Biñ rūḥ fedā **böyle** ise lezzet-i didār (FKD, G. 47, B.8).

Böyle gūyā lebūñi ey yüzi gül mül mi ider / Feyz-i keyfiyyet-i mül goncayı bülbül mi eder (FKD, G. 51, B.1).

Böyle bir kāfir-i ālüfteye hem-meclis olan / Ne añar zemzeme-i küfri ne İslām ister (FKD, G. 64, B.4).

Tā şa'şā'a-i mihr-i ruḥuñ **böyle** füzündür / Āsār-ı remedden gözüñ ey şūḥ zebündür (FKD, G. 73, B.1).

Böyle gelürse karşıısına kim tūrur anuñ / Zīrā semend-i çeşmine meydān idüp gelür (FKD, G. 111, B.6).

Bilürem 'īyd-i vişalüñ baña cāvīd olmaz / Eyle qurbān beni kim **böyle** güzel 'īyd olmaz (FKD, G. 113, B.1).

Hele taḥkīk budur sen de kıl inşāf Fehīm / **Böyle** güftār-ı ḥakīmāneye taḳlīd olmaz (FKD, G. 113, B.7).

Kişver-i cān-ı Fehīm olmaz idi **böyle** ḥarāb / Ğamzeñe itmese imdād eger leşker-i nāz (FKD, G. 115, B.7).

Ḥaşm-ı ğarīb **böyle** diyār-ı ğarīb yoḡ / Vīrānezār-ı Mışr'da ḥayrān-ı ğurbetüz (FKD, G. 132, B.5).

Ey şūḥ nedür 'āşıkuna **böyle** tecāhül / Qurbānuñ olam ğayrıya cānāne mi olduñ (FKD, G. 175, B.3).

Bī-amān ḥançer-be-dest ālüfte-mezheb olmasun / **Böyle** zālīm dil-ber-i ḥūn-ḥ'āresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B.6).

Görüp ḥaşmum Fehīmā sözlerüm ḳat^c-ı nizā^c itdi / Olinca **böyle** olsa dünyede tiġ-i zebān keskin (FKD, G. 242, B.6).

Böyle sa'y etmez idi sūrīş-i dünyāya Fehīm / Pīş-i çeşminden eger itmese da'vā fitne (FKD, G. 270, B.7).

Olalı müstafiz-i ḫab'ı selīm / **Böyle** bir na't-i müstetāb itdüm (FKD, K. 2, B.50).

Böyle bir devlete şükren yine qurbānuñ olam / Öyle qurbān bir iki 'āşık-ı zārı herġāḥ (FKD, K. 9, B.10).

'īyd ola hem **böyle** dil-ber bā-ḥuşuş evvel bahār / Kim bu mevsimdir ki dīdārın cüvānān gösterür (FKD, K. 10, B.7).

Bāġbāna sünbüle kıl müjde tā-key şeklini / Kākül-i dil-ber gibi **böyle** perīşān gösterür (FKD, K. 10, B.15).

Didüm ey dost beni **böyle** iden biġāne / Ṭaleb-i nā-maḥal ü bī-hüde iḳdāmumdur (FKD, K. 12, B.22).

Hâzret-i Sultân İbrâhîm Hân kim itmedi / **Böyle** bir mes'ûd-ı tâlî' şâh-ı nîk-ahter cülûs (FKD, Kıt'a 10, B.2).

‘Adâlet-güster-i kâmil kavıyyü’z-zihn rûşen-dil / Felek devr itse biñ yıl Mısr’a gelmez **böyle** bir pâşâ (FKD, Kıt'a 15, B.12).

Mey içme sevme dil-beri zevk itme muṭlakâ / Ma‘zûr tut ki **böyledür** ey dil rûsûm-ı Rûm (FKD, Terkib-bend 1, B.14).

Şemşîr-i nighle câna çeşmüñ / Ger **böyle** şunarsa bî-muḥâbâ (FKD, Terkib-bend 2, B.7).

Evvel âlüfteñe tâ **böyle** ‘itâb itmez idüñ / Biñ su’âl eylese bir tünd cevâb itmez idüñ (FKD, Terkib-bend 3, B.17).

böyle kal-: [4] Aynı şekilde devam etmek.

Ger **böyle kalursa** nice gün reng-i ruh-ı gül / Bî-rengîlügünden gül ü hürşîd görünmez (FKD, G. 117, B.6).

Böyle kalursa sūziş-i âteş-i şevk-ı hâl-i dost / Gelmeye düzaḥ içre de cân u dile ferâğ-ı dâğ (FKD, G. 153, B.2).

Ne ‘işve-bâzi-i dil-ber ne şuğl-ı mesti-mey / Dirîğ **böyle kalursa** tebâhdur kârûm (FKD, G. 216, B.3).

Böyle kalursa dimâğuñ eger âşüfte Fehîm / Ne gam-ı ‘aşk kalur sende ne pervâ-yı cünûn (FKD, G. 243, B.9).

boz-: [1] Tahrip etmek, zarar vermek. || Kaşları çatmak.

İki mihrâbı **bozup** şekl-i çelîpâ itmiş / Mûy-ı pîşânî vü ebrûsın idüp hem-âğûş (FKD, G. 144, B.5).

bozil-: [1] Bozulmak, işlemez, işe yaramaz duruma gelmek, ârızalanmak.

Kâkülüñ vaşfını cem‘ itse şi‘rinde Fehîm / **Bozulup** defter ü dîvânı perîşân olsun (FKD, G. 244, B.7).

bu: [202] Kişi, zaman, mekan ve söz diziminde en yakın olanı işaret eden sıfat; daha önceden söylenen kişi ya da durumu belirten zamir görevinde kullanılan sözcük.

Ben ‘âşık-ı âlüfte vü âşüfte-dimâgam / Âşüfte-dimâgân ya **bu** efkârı ne bilsün (FKD, K. 4, B.10).

Şehîd-i ğamzeñ olmağdur murâdı / **Budur** taqdîr ile tedbîr-i Mirrîh (FKD, G. 36, B.4).

Hele taħkîk **budur** sen de kıl inşâf Fehîm / Böyle güftâr-ı ħakîmâneye taqlîd olmaz (FKD, G. 113, B.7).

Bütânı secde-ber itdi nefesle / **Bu** yetmez mi Fehîm i'câz-ı nâkûs (FKD, G. 137, B.7).

Şatar cins-i neşâtnı nağd-ı derde / **Budur** bâzâr-ı ğamda kâr-ı 'âşık (FKD, G. 163, B.2).

Ben sırr-ı luğf u ħahr-ı Hudâ'yam ğarağ **budur** / Bu Tûr'dan ki dilleri hep mesken isterem (FKD, G. 208, B.2).

Ölürdüm ħasret-i zencîr-i zülfiyle **budur** ħavfum / Yetîm olur cünün fevt-i dili-i dîvânenen şoñra (FKD, G. 253, B.4).

Ĥavfum **bu** k'ola çâk girîbân-ı 'ismetûñ / Ey ğonca dâmenûñ tuta her ħâr tâ-be-key (FKD, G. 292, B.6).

Bu da zaħm-ı ziyâd oldı ki iflâs ile ğurbetde / Esîr oldı göñül bir bî-terahħum nâ-müselmâna (FKD, K. 7, B.50).

Baña mecnûn geçinen bende Fehîm'dür **bu** / Beste-i silsile-i zülf-i dil-ârâmumdur (FKD, K. 12, B.17).

Yüri ey keyf-i mey **bu** dil degül bâzâr-ı miñnetdür / Alur yoğdur **bu** şehri içinde esbâb-ı meserretten (FKD, K. 15, B.24).

Ne sevdâ-yı dil-efġân bî-maħal-dâd-ı Hudâ'dur **bu** / Bu miñnetler kişiyeye gelmez illâ şâ'iriyetden (FKD, K. 15, B.27).

Nâ-gehân fevt oldı maħdûmı / **Bu** yeterken ħazâ-yı nâ-gehânî (FKD, Kıt'a 4, B.3).

Mesned-ârâ-yı şadâret olacağ hem **bu** idi / Yeridür her ne ħadar itse taşaddur ħağğâ (FKD, Kıt'a 14, B.4).

Bu küyüdür ol cüvân-şuħuñ / K'olmuş şühedâ ile leb-â-leb (FKD, Terci-bend 1, B.129).

Ĥavfum **bu** ki ħâne-i dilümden / Ğamzeñ ide cins-i 'aşkı yağma (FKD, Terki-bend 2, B.8).

Şiken-i ejder-i ħam-der-ħam-ı târ-ı zülfüñ / **Bu** belâ-dost dile me'men olursa ne 'aceb (FKD, G. 16, B.2).

Ben siyeh-rûz ki **bu** baħt ile pervâne olam / Şem'i ħürşîd ziyâ-düşmen olursa ne 'aceb (FKD, G. 16, B.4).

Bu keş-â-keş ki var eflâk ile pîrâhenümüz / Geh girîbân u gehî dâmen olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.7).

Muṭrîb-ı bezm-i fenâyuz **bu** cihân içre Fehîm / Şîvesi nağmemüzüñ şîven olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.11).

Hûk itse maḥabbet ğam-ı hûsniyle o mâhuñ / Yâ Rab **bu** ten-i sebzümi bir mihr-i giyâh it (FKD, G. 23, B.5).

Bu gice te’sîr-i zehr-i hûn-ı çeşmümden benüm / Süde-i elmâs oldu cümle hûk-i kûy-ı dost (FKD, G. 25, B.7).

Ne çeşm-i pür-nem-i ‘ummân ne ebr-i nîsânuz / **Bu** cûş-ı eşke o dürr-i yegânedür bâ‘is (FKD, G. 28, B.5).

Nedür **bu** kâviş-i niş-i ‘itâb-ı ğamze-i şüh / Cihân cihân dili itdüñ ḥarâb-ı ğamze-i şüh (FKD, G. 37, B.1).

Çeşmüñ **bu** ğurûr ile Cibrîl’i niĝâh itmez / Müşkil ki olur la’lün ‘îsâ’ya cevâb-âlüd (FKD, G. 43, B.5).

Eyle ‘uşşâkı perîşân ki benem ‘âlem-i ‘aşk / Ğarazuñ ‘âşık ise **bu** dil-i nâ-şâd yeter (FKD, G. 61, B.4).

Peyk-i vâdi-i melâmet dil-i çâlâkümdür / Ki **bu** yolda aña ne Ḳays u ne Ferhâd yeter (FKD, G. 61, B.8).

Görüp **bu** raĝbetümi çeşm-i ehl-i ‘aqla olur / Mişâl-i silsile-i ṭurra ḥoş-nümâ zencîr (FKD, G. 65, B.5).

Teşbîh ü isti‘âreñe taḥsîn senüñ Fehîm / Çok şâ‘irün **bu** şîr-i pür-efsün sükûtıdır (FKD, G. 70, B.5).

Meze hûn-ı ciger mey eşk-i çeşmüm ney fiĝân-ı dil / **Bu** şeb meşrebce bir tertîb-i bezm-i ‘işret olmuştur (FKD, G. 77, B.5).

Devr-i zülfinde dile âh itdürür **bu** rûzgâr / Hânümân-ı dil gibi bir gün o da berbâd olur (FKD, G. 80, B.6).

Bu dil-i pür-tâb ile ‘azm-i behişt itsem yine / Dûdmân-pîrâ-yı dūzah āh-ı âteşnâkdür (FKD, G. 99, B.3).

Ṭurfa şayyâd-ı fezâ-yı deşt-i miḥnetdür gönül / Dâm-ı murĝ-ı dūd-ı ğam **bu** sîne-i şad-çâkdür (FKD, G. 99, B.4).

‘Ăşıķam ammā baña **bu** kāviş-i naġmeñ / Bā‘is-i şad-nevħa vü figān-ı ħazīndür (FKD, G. 105, B.5).

Her dürr-i nuķaķ kim aña **bu** nazm şadefdür / Reşķ ile Fehīmā sebeb-i eşķ-i güherdür (FKD, G. 106, B.11).

Ol şeh saña **bu** ħāl ile geldi Fehīm ise / Başın yolına şevķ ile ġaltān idüp gelür (FKD, G. 111, B.7).

Ammā **bu** ķavī-himmet ü ķudretle ‘acebdür / Maġlūb-ı cefā-yı felek-i esfel-i dünuz (FKD, G. 121, B.3).

Bu reşķ ile itsek n’ola gül-ġonçayı lāle / Biz kim dil-i pür-dāġ ile āġeşte-be-ġūnuz (FKD, G. 121, B.4).

Fehīm’i öldürem derse ġam yemem ki olur / Zebān-ı nāzı bilen **bu** cevābdan maġzūz (FKD, G. 150, B.8).

Olmaya āb u tābda hem-ser-i ġevher-i Fehīm / Baġr-ı ‘ademde beslese nice güher **bu** nüh-şadef (FKD, G. 156, B.5).

Te’şīr-i tāb-ı mihri hilāl eyledi beni / Kār itmedi o māha **bu** sūz u ġudāz ħayf (FKD, G. 159, B.4).

Bu bāġ-ı dehre zūlfūnden olmışdur senüñ şāyi‘ / Nesīm-i sünbūlistān ‘ıtr-sāy-ı müşk-bīz olmak (FKD, G. 161, B.5).

Ķoparur **bu** dıraġt-ı nüh-şāġı / Esse dehr Fehīm şarşar-ı ‘aşķ (FKD, G. 167, B.5).

Bildük ne imiş aşlın ‘aşķ u dil ü dil-dāruñ / Ammā ki **bu** esrārı nā-ġüfte midür bilsek (FKD, G. 171, B.4).

Ĥūşe-i sebz degül berķ-ı cihān-sūz olsun / Tek **bu** şehri-i ‘ademüñ ħāşıl-ı kiştin görsek (FKD, G. 172, B.3).

Ser-be-zānū mı olurduķ **bu** ħarāb-ābāduñ / Zīr-i ser eyleyecek pāre-i ħıştın görsek (FKD, G. 172, B.4).

Biñ çeşm-i kevākible felek şaydına nāzır / **Bu** dāmda ey tār-ı dil dāne mi olduñ (FKD, G. 175, B.7).

Dāġlar pes **bu** ser-i şüfte-ħāl üstine gül / Cevrdür bülbüle kim ķona sifāl üstine gül (FKD, G. 196, B.1).

Mecnūn-revīšem ḥānde-zen-i ṭavr-ı Fehīm'em / **Bu** köhne şifā-ḥānede ferzāne-i 'aşkam (FKD, G. 197, B.9).

Velī hūşyār ü bā-'aqlam ne çāre / Eđer **bu** baht ile dīvāne olsam (FKD, G. 199, B.2).

Şarābı āb olurdı ābı zehr-āb / **Bu** ṭālī'le eger peymāne olsam (FKD, G. 199, B.4).

Olur bī-çāreveş efsürde şu'le / **Bu** germiyyetle ger pervāne olsam (FKD, G. 199, B.6).

Bu rüsvāluqla ger āyīne-yi 'ālem-nümā olsam / Yüzüme kimse baqmaz şüretümden 'ār ider 'ālem (FKD, G. 202, B.2).

Ben sırr-ı luṭf u ḳahr-ı Hudā'yam ğaraż budur / **Bu** Ṭūr'dan ki dilleri hep mesken isterem (FKD, G. 208, B.2).

Dil-ber ü mey zevḳıdur 'ıyd hem açar şıyām / Açma **bu** rāzı Fehīm kevşer ile ḥürdan (FKD, G. 231, B.13).

Ne 'aceb rīşe ṭutarsa **bu** dil-i ḥākīde / Ğam bulur neşv ü nemā dīde-i nemnākümden (FKD, G. 236, B.4).

Ben ölürsem **bu** nişāṭ-ı ğam ile ḥānde-künān / Za'ferān vāye alur çemen-i ḥākümden (FKD, G. 236, B.6).

O şem'ci meclis-i ağyārda görüp olduḳ / **Bu** şeb yine ben ü pervāne encümen-düşmen (FKD, G. 239, B.3).

Ḳıyāmet olduğına 'aşr-ı Cem yeter **bu** nişān / Henüz olmada zāhir zer-i defīn-i sebū (FKD, G. 247, B.4).

Benem **bu** mey-kede-i ğamda bāde-nüş-ı ḥumār / Ne kām-yāb-ı piyāle ne kām-bīn-i sebū (FKD, G. 247, B.8).

Bu bezm-i dehre gelmez bir daḥı mey-nüş-ı feyz-i 'aql / Fehīm-i şā'ir-i mestāne-i ferzāneden şoñra (FKD, G. 253, B.9).

Bañā ol şem' verüp ruḥşat-ı şoḥbet **bu** gece / İtdi pervānesin āteşle ziyāfet **bu** gece (FKD, G. 257, B.1).

Bañā ol şem' verüp ruḥşat-ı şoḥbet **bu** gece / İtdi pervānesin āteşle ziyāfet **bu** gece (FKD, G. 257, B.1).

Şevḳ ile pīrehen-i cismi çıkardum cāndan / Cāme-ḥ'āba beni çün eyledi da'vet **bu** gece (FKD, G. 257, B.4).

Girmişem pîrezeni içre şanup cāme-i h̄'āb / Özge mest itdi beni bāde-i vuşlat **bu** gece (FKD, G. 257, B.5).

Sîneye çekdi beni mişl-i sipend-i āteş / Pîç ü tābum görüp ol māye-i şefkāt **bu** gece (FKD, G. 257, B.6).

Ābda māh gibi sîne-i şāfum verdi / İztirāb ile o meh-pāreye zaḥmet **bu** gece (FKD, G. 257, B.7).

Lāle oldı semeni büseden illā ki sürīn / Vermedi ruḥşat aña ḡayret-i 'işmet **bu** gece (FKD, G. 257, B.8).

Sîne-ber-sîne vü leb-ber-leb ü hem-āḡüşuz / Ḥasret ile nighet itsün bize ḡasret **bu** gece (FKD, G. 257, B.9).

Bilmezem rüz mı ya şeb mi ya h̄'āb u ya ḡayāl / Ol kadar cāna hücum eyledi ḡayret **bu** gece (FKD, G. 257, B.10).

Baňa bir meretebe luḥf eyledi ol māh Fehīm / H̄'ābdan ḡayrıya hep var idi ruḥşat **bu** gece (FKD, G. 257, B.11).

Nedür ol nigāh-ı pür-kīn nedür ol nühüfte ḡande / **Bu** reviş bu tarz-ı āyīn ider ehl-i ḡusni bende (FKD, G. 259, B.1).

Nedür ol nigāh-ı pür-kīn nedür ol nühüfte ḡande / Bu reviş **bu** tarz-ı āyīn ider ehl-i ḡusni bende (FKD, G. 259, B.1).

Nighet it ta'allül itme ḡuluḡam tecāhül itme / Ölürem teḡāfül itme **bu** ḡarīb derdmende (FKD, G. 259, B.3).

Bu demler ḡanümān-ber-dār bī-berg ü nevā-yı 'aşḡ / Gül içre 'andelībāsā ḡutar bir ḡāne gülşende (FKD, G. 260, B.7).

Göñül bir şu'ledür k'oldı şerārı beyza-i bülbül / **Bu** cins āteş ne külḡanda olur peydā ne gülşende (FKD, G. 260, B.9).

Ġamze-i mesti ile **bu** dil-i zāruñ ḡālin / Ḥavf ile dürdan eylerdi temāşā fitne (FKD, G. 270, B.3).

'Andelīb-i bāḡ-ı tecrīdüz **bu** fānī gülşenüñ / Gülleri ḡurşīd olursa ḡār-ı dāmendür bize (FKD, G. 273, B.2).

Hem-nişīn olsa Mesīḡ ile eger rūḡ-miḡāl / Öldürür ḡamzesi āḡir bu dil-i bī-mārı (FKD, G. 277, B.4).

Görüp ben zerresin ser-geşte-i hürşîd-i ruhsârı / O bî-mihrüm Fehîmâ **bu** dil-i nâ-çîze raḥm itdi (FKD, G. 282, B.5).

Mihr ü mehle **bu** pelengî-hû sipihr-i kîne-cû / Bir gâzanferdür gîdâ eyler iki ser rûz u şeb (FKD, K. 1, B.2).

Mihr ü meh mi şu^{le}-i dūd-ı dil-i ‘aşîk mîdur / Ney ki **bu** manzûr olan cirm-i münevver rûz u şeb (FKD, K. 1, B.6).

Mihr ü meh şanma şikâr için **bu** vahşetgâhda / Bîşezârın devr ider iki gâzanfer rûz u şeb (FKD, K. 1, B.9).

Didüm eflâke nedür **bu** mihr ü meh-nâm iki gül / Bûy-ı feyzi itmede dehri mu‘aṭṭar rûz u şeb (FKD, K. 1, B.24).

Huṭbeñe müştâk mihr ü meh degül şâhâ hemân / Teşnedür pâ-bûsuña **bu** heft-kışver rûz u şeb (FKD, K. 1, B.36).

Bu huşûşa mihr ü mâh iki güvâhumdur benim / Kim cemâlûñ mihridür ṭab‘umda muzmer rûz u şeb (FKD, K. 1, B.44).

Bu kaşîdem çarḥ-ı ma‘nî-nâmdur pür-mihr ü meh / ‘Âlemi devr itmede bî-çarḥ u miḥver rûz u şeb (FKD, K. 1, B.48).

Okımaḳda kader **bu** ebyâtı / Tîğini mâlikû‘r-rikâb itdüm (FKD, K. 2, B.37).

Def‘ itmek olurdu **bu** iki fitne belâsın / Ya gâmze-i fettân gibi ‘ayyârı ne bilsün (FKD, K. 4, B.22).

Ol kadar oldu ḥarâretten ruṭûbet huşk-tab‘ / ‘Âmdur **bu** demde ol resme rûsûm-ı inḳilâb (FKD, K. 5, B.9).

Âh ammâ n’eyleyim dâğ itdi bu âteş beni / Âfitâbâ ḥanümânûñ ola gün günden ḥarâb (FKD, K. 5, B.18).

Huşk ise ger la‘li âb-ı Hızr’dan bir kâtedür / **Bu** hevâda çeşme-i âb-ı ḥayât olur serâb (FKD, K. 5, B.24).

Ğirre-mest-i luṭfuñam ser-germ-i lâf olsam n’ola / Gerçi merdân-ı hüner **bu** kârı itmez irtikâb (FKD, K. 5, B.53).

Bu feyz ü cûd ile takrîb buldı itmege taḳlîd / Kef-i dür-pâş-ı şâhib-devlete Cemşîd-‘unvâna (FKD, K. 7, B.15).

Bu sūr u pūr-sürūr ‘işreti nev-rüz-ı firūzı / Mübârek ide Hâk Pâşâ-yı şâhib-re’y ü fermâna (FKD, K. 7, B.32).

Felek de olmasa elbetde bir nâ-dân ider pâ-mâl / Ezelden resm ü ‘âdetdür **bu** zillet ehl-i ‘irfâna (FKD, K. 7, B.46).

Bu tîh-i ‘acz içinde Hızr-ı luṭfuñ reh-nümâ eyle / Mesîḥ-i himmetüñ gönder dil-i bîmâra dermâna (FKD, K. 7, B.55).

Bu isti‘dâd ile olmaz mı istiḥdâma istiḥkâk / Dilerseñ imtiḥân it ḥâzıram tebyîn-i burhâna (FKD, K. 7, B.56).

Ne lâzım eylemek tebyîn-i burhân kim sözüüm ḥaḫdur / Yeter da‘vâma ḥüccet bu ḫaṣîdem her suḫandâna (FKD, K. 7, B.57).

Ya ‘Örfî’yem ya Hâkânî disem **bu** ṭab‘ ile cā’iz / Ki itdüm Rûm u Mısr’ı gıbṭageh Şîrâz u Şirvân’a (FKD, K. 7, B.58).

Belâ-yı kürbet-i ğurbet firâḫ-ı gülşen-i aṣlî / Yine eydür **bu** nağme bülbül-i ṭab‘-ı ḫoş-elḫâna (FKD, K. 7, B.61).

‘Aceb vaṣṣâfsın inşâf besdür **bu** güzâf u lâf / Yeter pür-güylük ey dil yeter taṭvîl-i efsâne (FKD, K. 7, B.62).

Görüp tevâtür-i âmed-şüd-i şeb ü rûzı / **Bu** cân-ı pür-ḫalecân döndi mevc-i deryâya (FKD, K. 8, B.2).

Bu yolda himmet-i merdân gerek yürü ey dil / Şitâb eyle cenâb-ı Meḫemmed Aġa’ya (FKD, K. 8, B.10).

Ġarâz **bu** rind-i sebük-bâr-ı lâ’übâliyem / Görüp ḫikâyetümi ḫaml ḫılma şekvâya (FKD, K. 8, B.32).

Nihâl-i nazma du‘âdur çü âferîn efsün / Güşâde-dest olasın sen daḫı bu ma’nâya (FKD, K. 8, B.33).

‘İyd-i adḫâdur ki dil cânânına cân gösterür / Her kişi **bu** demde ḫaṣṣâbına ḫurbân gösterür (FKD, K. 10, B.1).

‘İyd ola hem böyle dil-ber bâ-ḫuşuş evvel bahâr / Kim **bu** mevsimdir ki dîdârın cüvânân gösterür (FKD, K. 10, B.7).

Dest-i ṭab‘ı baḫr u kân verse görünmez çeşmine / **Bu** ‘aṭâyı ‘âleme ne baḫr u ne kân gösterür (FKD, K. 10, B.22).

Yeter **bu** sūziş-i āşūb ehl-i ‘aşka yeter / Yeter gönülde ide tîğın imtiḥān āfet (FKD, K. 11, B.16).

Māhir-i ‘ilm-i ğam u ḥüzn benem **bu** tīmār / Ser-fürü-dāşte-i ḥāclet-i ilzāmumdur (FKD, K. 12, B.9).

Ḥuffāşveş **bu** bāğda şeb-dostam Fehīm / İftār için o gonca-gül-i mihr ü meh-cenāb (FKD, K. 13, B.15).

Beni **bu** kūr-dilān ṭurma etmede pā-māl / Ḥazīz-i ḥāk-i mezelletde dürr-i menşūram dîvān(FKD, K. 14, B.11).

Ne dil-beri ki görem ‘āşık oluram fi’l-ḥāl / Ki emr-i şāh-ı hevesle **bu** kāra me’mūram (FKD, K. 14, B.29).

Serāb itdi beni baḥr-ı ‘aşka itmedi ğarḳ / **Bu** şūrezārda Mecnūn-ı cism-i maḥrūram (FKD, K. 14, B.41).

Geh iltifāt-ı ḥazānam geh ‘İsī-i ‘aşram / **Bu** vahşetüm gören ādem şanur ki mağrūram (FKD, K. 14, B.44).

Görenler gül gibi zaḥmum iderler ḥālūme ḥande / Derūnum lāleāsā dāğ dāğ oldı **bu** ḥāletden (FKD, K. 15, B.18).

Serüm zānūdan itmek münfaşıl emr-i muḥāl oldı / O deñlü muttaşıl itdüm **bu** efkār ile ḥayretten (FKD, K. 15, B.19).

Yüri ey keyf-i mey **bu** dil degül bāzār-ı miḥnetdür / Alur yokdur **bu** şehr içinde esbāb-ı meserretten (FKD, K. 15, B.24).

Ne sevdā-yı dil-efġān bī-maḥal-dād-ı Ḥudā’dur bu / **Bu** miḥnetler kişiyeye gelmez illā şā‘iriyyetden (FKD, K. 15, B.27).

Diriġā yok mıdır **bu** ‘arşada bir merd-i himmet kim / Ḥalāş ide girībān-ı dilüm dest-i melāmetden (FKD, K. 15, B.36).

Ma‘āza’l-lāh ne sözdür **bu** dehānum ḥāk ile ṭolsun / Zebānum zaḥm-pür-zaḥm eyleyem dendān-ı ğayretten (FKD, K. 15, B.41).

Bu ṭālī‘le egerçi eylemez dil-ber de luṭf ammā / Ḥaḳīḳatde cefā vü cevri yegdür luṭf u şefḳatden (FKD, K. 15, B.43).

Baḥa hep cevri ma‘rifet itdi / Al elümden Ḥudā **bu** ‘irfānı (FKD, K. 17, B.8).

Bir iki kâse bâde nûş it tã / Esb-i şab'ũñ ala **bu** meydãnı (FKD, K. 17, B.21).

Bildürürdüm **bu** şavme ben hãddin / Āh elümde olaydı fermãnı (FKD, K. 17, B.62).

‘Aşķdandur baña **bu** luřf-ı ‘azĩm / ‘Aşķa itsem perestiş erzãnĩ (FKD, K. 17, B.77).

Ėonca-i mihr ü mehle tã ki bula / Zĩb-i bãķĩ **bu** gülşen-i fãnĩ (FKD, K. 17, B.100).

Bu vãdĩ işe Hızr olsañ ecel çün ejder-i bĩ-mihr / Ėatup zehr āb-ı řayvãna ider lã-büd seni mürde (FKD, Kıt'a 5, B.4).

Bu řıtãli fikr iderdi anuñ içün Zãl-i çarķ / Eyledi pinhãn ‘ademde Rüstem-i cengãveri (FKD, Kıt'a 9, B.5).

Müjde içün ‘ãleme didüm **bu** tãrĩķi Fehĩm / Sa'd kevkeble zamãna oldu müftĩ Bũ Sa'ĩd (FKD, Kıt'a 11, B.11).

Fehĩmã tehniyet-gũne didüm **bu** mışra'ı tãrĩķ / Ŧulu'ı mihr-i iķbãliñ mübãrek ola manşıbdan (FKD, Kıt'a 13, B.6).

Şeh-i İslãm'a Hüdã itdi vezĩr-i a'zam / Görđi her vech ile **bu** devlet-i ‘uzmãya sezã (FKD, Kıt'a 14, B.3).

İki tãrĩķe muvãfıķ düşicek vaķt-i şabãķ / Oldı **bu** beyt Fehĩmã dile ilhãm-ı Hüdã (FKD, Kıt'a 14, B.6).

Yegãne mażhar-ı ism-i Şabũr Eyyũb Pãşã kim / **Bu** ĥüsn-i ĥulk ile eylemiş dehr iře bĩ-hemtã (FKD, Kıt'a 15, B.4).

Ėisãb-ı sãl-i tãrĩķ-i Fehĩm itdi **bu** mışra' ĥaşr / Biñ elli dörde üç tãrĩķ oldu ‘azm-i bãdü'l-Mışr (FKD, Kıt'a 17, B.1).

Pür-ĥavf u recãyam ki **bu** aĥvãl çıķa / Ya vãķı' ya vãķı'a ya mãlĩ-ĥulyã (FKD, Rũbai 3, B.2).

‘Aşķuñda senũñ cevr ile belã çekmez idüm / Hep dildür olan **bu** mübtelãya bã'is (FKD, Rũbai 7, B.2).

Bu sũzişle bir āh-ı serd urayım felek / Yaĥ-beste olurđı pãy-tã-ser dũzaĥ (FKD, Rũbai 10, B.2).

Bu ĥavf ile biz bendelere oldu Fehĩm / "Allãhu lařĩfun bi'ibãdihi" evrãd (FKD, Rũbai 11, B.2).

Bu ĥavf ile biz bendelere oldu Fehĩm / Allãhu lařĩfun bi'ibãdihi evrãd (FKD, Rũbai 11, B.2).

Ferhād gibi kũhda vũ şahrāda / Zārı der ü zār işidür **bu** dil-i zār (FKD, Rũbai 16, B.2).

Pervānesi ħuffāş-ı nũcũm oldu Fehĩm / Mehdür **bu** ğazā-ĥānede bir mürde çerāĝ (FKD, Rũbai 28, B.2).

Bā'is nedür ey fenn-i ĥiredde kāmil / Ĥall olmaz ise **bu** 'uĥde-i dil müşkil (FKD, Rũbai 39, B.1).

Bir āh idicek **bu** şeb ĥarāretle Fehĩm / Tā-zĩr-i zemĩnde mihri itdi pür-bĩm (FKD, Rũbai 45, B.1).

Nā-ĉār ki mest-i 'aşĥ-ı Ĥayyām oldum / **Bu** ĉarsũ-yı cihānda bed-nām oldum (FKD, Rũbai 46, B.1).

Bu cem'-i ĥasĩsān-ı le'ĩm iĉre Fehĩm / Dil ĥāfiye-i luĥf gibi teng oldu (FKD, Rũbai 54, B.2).

Bu ye's ile oldu cũmle 'uşşāk / Hem-vāķı'a-i 'acĩb-i Mũsĩ (FKD, Terci-bend 1, B.7).

Hep küştesi şād-ı merĝdür ĉũn / **Bu** reşk ile baña ölmek evlĩ (FKD, Terci-bend 1, B.12).

Hey hey ne ĉurursın ey dil-i zār / Ey bĩ-ĝāyret nedür **bu** te'ĥĩr (FKD, Terci-bend 1, B.36).

Öldürdi beni **bu** şerm-i cān-sũz / Telĥ itdi mezākũm āb-ı teşvĩr (FKD, Terci-bend 1, B.38).

Ĝayret dilũm eylese 'aceb mi / **Bu** sũziş ile cihān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.77).

Ĝũlzār-ı behişt ü 'ĩyd-i ĥurbān / Geldi baña **bu** ĥayāl āĝreb (FKD, Terci-bend 1, B.126).

Aĉ ĝözini ĝāfil olma zinhār / Olma **bu** ĥayāl ile müzebzeb (FKD, Terci-bend 1, B.128).

Bu ĥacletden Fehĩm ölmek / Yegdür dir iseñ fehĩmem (FKD, Terci-bend 1, B.142).

Bu rũtbe 'acizde dil-i ĝũm-kerde-reh nice / Bir laĥza pāy-be-dāmen-i ĝenc-i ferāĝ olur (FKD, Terķib-bend 1, B.5).

Bu zehrler felek virür olsa dil-i Mesĩĥ / İnşāf eyleñüz ki ne cān ile şaĝ olur (FKD, Terķib-bend 1, B.7).

Özge kerĩmdür **bu** yerũñ ehl-i devleti / Kim imtinān ider saña itdũkĉe raĝbeti (FKD, Terķib-bend 1, B.17).

Ya'nĩ ĥitāb itdũĝũmüz saña luĥf bes / Şā'irlerũñ **bu** mertebe lāzım ri'āyeti (FKD, Terķib-bend 1, B.18).

İblīs'e baħş-ı cennet ider saña dāne yoħ / Ādem **bu** kavmden nice itmez Őikāyeti (FKD, Terkib-bend 1, B.19).

‘Ār eylerem Őerīk-i ħarān olduğum meger / ‘Īsā gibi kaçam feleke **bu** maħamdan (FKD, Terkib-bend 1, B.31).

Allāh dil-berīde **bu** arzuñ ne pest olur / Kec-pā bir esfel olsa varur zīr-dest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.33).

RenciŐ-dih-i cism-i pūr-figār ol / Besdūr cāna **bu** dil-nevāzī (FKD, Terkib-bend 2, B.14).

Subħānallāh nedür **bu** ħudret / ‘Arz eyleye ger hüner teėāfūl (FKD, Terkib-bend 2, B.27). [

Sen baħŐiŐ-i nāz iderken ey Őeh / DegmiŐ **bu** cāna meger teėāfūl (FKD, Terkib-bend 2, B.31).

Feryād feryād ey perī-zād / Besdūr dil-i ‘aŐıħa **bu** bī-dād (FKD, Terkib-bend 2, B.34).

Ey çeşm nedür **bu** ħamze-kārī / Fennünde ħazādan olduñ üstād (FKD, Terkib-bend 2, B.37).

Ey ħamze nedür **bu** ħün-feŐānī / Yetmez mi idi sipihr cellād (FKD, Terkib-bend 2, B.38).

Sen eylemedüñ **bu** cevri ey meh / Ey baħt-ı siyāh hep sen itdüñ (FKD, Terkib-bend 2, B.46).

Ey tālī‘-i dūn nedür **bu** ħisset / Kim cāna ‘azābı ħamdan itdüñ (FKD, Terkib-bend 2, B.48).

Ey Őevħ yeter **bu** cān-ı zāra / ĀteŐgeh-i ‘aşkı mesken itdüñ (FKD, Terkib-bend 2, B.50).

Ey ‘aşk nedür **bu** bī-vefāyī / ‘Aħlı yine cāy-ı reh-zen itdüñ (FKD, Terkib-bend 2, B.52).

ĀŐüfte dile yeter **bu** iħsān / Kim ħurra-i yāri me‘men itdüñ (FKD, Terkib-bend 2, B.54).

Küstāħāne yeter **bu** nağme / İnsānı ħarāb ider **bu** nağme (FKD, Terkib-bend 2, B.66).

Küstāħāne yeter **bu** nağme / İnsānı ħarāb ider **bu** nağme (FKD, Terkib-bend 2, B.66).

Zülfüñ itdi dilümi silsile-cünbān-ı cünün / Āħırü‘l-emr **bu** sevdā ile oldum mecnün (FKD, Terkib-bend 3, B.7).

Üns idi elde iken Őānuña ‘ādet evvel / Őāh-bāzum yoğ idi sende **bu** vaħŐet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.14).

Şimdi ħurbānuñ olam söyle nedür n’oldı sebeb / ĀŐinā-yı ezeliye **bu** tecāhül ü ħazāb (FKD, Terkib-bend 3, B.20).

Mest-i şîrîn-suhanam telhî-i güftâr nedür / Luţfuñ evvel ne idi şimdi **bu** âzâr nedür (FKD, Terkib-bend 3, B.21).

Sitem-i ğamze yeter çeşm-i cefâ-kâr nedür / Mübtelâña nedür ey şüh **bu** eţvâr nedür (FKD, Terkib-bend 3, B.24).

‘Aks-i la‘l-i ruĥını âyîne-i mihr içre / Eyleyüp seyr Mesîh itdi **bu** nazmı inşâd (FKD, G. 38, B.7).

Maĥşerde Fehîm’i görüp olduñ yine pinhân / Ğurbânuñ olam niceye **bu** minnet-i dîdâr (FKD, G. 47, B.9).

Açılmaz sînede dil seyr-i gülzâr-ı nişât itmez / **Bu** bâĝuñ ĝoncası meyl-i nesîm-i inbisât itmez (FKD, G. 118, B.1).

Câdû-yı ĥayâlûñle Fehîm oldu **bu** şîve / Endîşe-i mu‘ciz-fen-i şehhâruña maĥşûş (FKD, G. 146, B.7).

Ey dil yine **bu** girye ne dîvâne mi olduñ / Keyf-i nîgeh-i yâr ile mestâne mi olduñ (FKD, G. 175, B.1).

Nîĝâh-ı ĥışmı nedür luţf ile tebessümü ne / **Bu** şîveden o şehûñ müdde‘â nedür bilmem (FKD, G. 205, B.6).

Bî-ĥayd-ı ĝam-ı cezbe vü bî-ĝuşşa-i ‘aşĥuz / Bir nice zamândur ĝeçeli biz **bu** hevâdan (FKD, G. 227, B.3).

Ya‘ni geh şu‘le-i mey ĝâh şunardı la‘lin / Germ-şevĥ olduk edüp zevĥ ile ‘işret **bu** gece (FKD, G. 257, B.2).

Pâs-bân ol ĥarem-i firĥate k’itdi ĥalvet / Şâhid-i ĥüsni şehinşâh-ı maĥabbet **bu** gece (FKD, G. 257, B.3).

Geçse başından n’ola **bu** ĥavf ile şâh-ı ‘Acem / Cümlesi ĝeçdi ĥılıĥdan leşker-i bed-aĥteri (FKD, Kıt’a 9, B.7).

Nâmuñ diĝer enbiyâ ki itmiş sende / İ‘câzı **bu** evc-i nebîlerüñ cem‘iyyet (FKD, Rübâi 6, B.2).

Bu kâr-ĥâne-i ĥirmân içinde tâ ki Fehîm / Naşîb olur mı ‘aceb vâye-i ‘amîm-i murâd (FKD, G. 39, B.5).

Bu deyr-i mecâzîde muĥtâc-ı perestişdür / Ammâ ki ĥaĥîĥatde büt berhemeni n’eyler (FKD, G. 56, B.5).

Eylesem **bu** ten-i pür-dâğ ile gül-geşt-i behişt / Bâğ-ı düzağ gibi hep lâleleri aḥker olur (FKD, G. 84, B.5).

Baḥtumuz ḥ'âb içre olsun tâ-қыâm-ı şubḥ-ı ḥaşr / Pâs-bân-ı dil yeter **bu** nâle-i şeb-ḥîzümüz (FKD, G. 130, B.4).

Murâdı derd idi el-ḥamdü lillâh oldu Fehîm / **Bu** nâ-müsâ'ide ṭâli'le kâm-yâb-ı firâk (FKD, G. 162, B.7).

Ki ṭab'-ı bü'l-heveslerdür **bu** dehrüñ Ḳays u Ferhâd'ı / Ki olmuş Leylî'ye ḥuffâş u Şîrîn'e meges 'âşık (FKD, G. 164, B.2).

Nedür şimdi **bu** pinhân âşinâyî benden olsun dil / O eṭvâr-ı ğarîb ol cünbiş-i bigânedен şöñra (FKD, G. 253, B.8).

Mest olup gül-geşt-i gülzâr etmeyem lâyiḳ mıdır / **Bu** hevâlar 'aql-ı Eflâṭün'a noḳşân gösterür (FKD, K. 10, B.8).

İstese ḥükmüñ eger mânend-i kebk ü 'andelîb / Bümü ḥandân-rüy u **bu** bîmarı şādân gösterür (FKD, K. 10, B.34).

Bir siḥr itdi ser-â-pây Fehîm eşk-i melâl / **Bu** za'f ile olsam müteḥarrik çü hilâl (FKD, Rübai 36, B.1).

O ḥükm itdiyse bâda âba cârîdür **bunuñ** ḥükmi / Ki ebrâsâ olup şâmil 'umümî luṭfi insâna (FKD, K. 7, B.18).

Bü Cehl-i kāfer: [1] Müslüman olmayan Ebu Cehil. Ebû Cehil, 570'te Mekke'de doğmuştur. Hz. Muhammed'in ve İslamiyet'in baş düşmanlarından biridir (Kapar, 1994, İA C.10, s. 117-118, <https://islamansiklopedisi.org.tr/ebu-cehil> E.T. 01/09/2019).

Mihr ü mâha düşmen olmağla ne var ḥuffâşveş / Olsa bir köpek ne gam **Bü Cehl-i kāfer** rüz u şeb (FKD, K. 1, B.39).

bu deñlü: [3] Bu kadar, bu kadar çok.

Helâküñem senüñ ey kāfir-i vefâ-düşmen / Nedür **bu deñlü** cefâya şitâb-ı ğamze-i şüh (FKD, G. 37, B.2).

Seḥâb-ı mekrümeti dür-nisâr-ı feyz oldu / 'Aceb mi ğüş-ı şadefde **bu deñlü** pîrâye (FKD, K. 8, B.17).

Fehîm'i la'l-i pür-efsümü lâl kılmış iken / Ne siḥrdür vire şüret **bu deñlü** ma'nâya (FKD, K. 8, B.26).

bu gūne: [1] Bu kadar.

Bu gūne dil-ber-i hūn-rīz ü şūh-ṭab'dilīri / Benüm gibi seven üftādelər tebāh gerekdür
(FKD, G. 100, B.10).

bu ise: [1] Buysa, böyle şekildeyse.

Gül gibi şad-çāk iken ten **bu ise** te'sīr-i baht / Goncaāsā tār u pūd-ı pīreheñ şemşīr olur
(FKD, G. 86, B.6).

bu kadar: [2] Bu kadar, -çok fazla anlamında-.

Didi kim tā **bu kadar** muẓtaribü'l-hāl olma / İzṭrābı ki anuñ bā'is-i ārāmumdur (FKD, K. 12,
B.24).

İtmek idi ğarazuñ çünki ferāğat evvel / Ne idi tā **bu kadar** germī-i ülfet evvel (FKD, Terki-
bend 3, B.13).

bu kavm: [2] Rum milleti.

Bir şā'ir-i rezīl ki **bu kavme** şī'r oğur / Birbirine idüp o le'īmān işāreti (FKD, Terki-
bend 1, B.21).

Ammā ki hağ elinde **bu kavmüñ** ki Rüm'da / Şā'ir kadar қаbül eder yoğ rezāleti (FKD,
Terkib-bend 1, B.23).

Bū Sa'īd: [2] Ebu Said. Bk. Bū Sa'īd Ebü'l-ḥayr.

Bū Sa'īd-i fāzil u kāmīl ki feyz-i yümñ ile / İstese her kevkeb-i naḥsı ider necm-i sa'īd (FKD,
Kıt'a 11, B.3).

Müjde için 'āleme didüm bu tārīḫi Fehīm / Sa'īd kevkeble zamāna oldu müftī **Bū Sa'īd** (FKD,
Kıt'a 11, B.11).

Bū Sa'īd Ebü'l-ḥayr: [2] 1593-94'te İstanbul'da doğan Ebûsaid Mehmed Efendi, 27 Şubat 1644'te Şeyhülislâm Zekeriyyâzâde Yahyâ Efendi'nin ölümü üzerine şeyhülislamlık makamına getirilmiştir. 1646'da görevinden alınan Ebûsaid, 3 Eylül 1651'de ikinci kez şeyhülislam olmuştur. 1662'de vefat eden Ebûsaid'in Said mahlasıyla yazdığı şiirleri bulunmaktadır (İpşirli, 1994, İA, C.10, s.281 <https://islamansiklopedisi.org.tr/ebusaid-mehmed-efendi> E.T. 01.09.2019).

'Allāme **Bū Sa'īd Ebü'l-ḥayr** budur / Tārīḫi Bū Sa'īd Ebü'l-ḥayr oldu (FKD, Kıt'a 12, B.2).

'Allāme Bū Sa'īd Ebü'l-ḥayr budur / Tārīḫi **Bū Sa'īd Ebü'l-ḥayr** oldu (FKD, Kıt'a 12, B.2).

būd: [2] Farsçada -idi yardımcı fiili.

Feyyāz gülī **būdem** u der-cām şiküftem / Ber-sā'id-i sākī-i gül-endām şiküftem (FKD, G. 296, B.1).

Ger be-şiküftem hānde neh nīlūfer şubhem / Gül-gonca-i meh **būdem** u der-şām şiküftem (FKD, G. 296, B.2).

budur: [9] Üzerinde durulan, hakkında söz söylenilene işaret.

Belūne itdi kemer kōlını vuşlatda Fehīm / Hāk **budur** kūy-ı mecāzīye münāsib pūldür (FKD, G. 101, B.5).

Budur ancak günāhum rāst-gūyem yok sözüml aşlā / Hāsūd-ı kec-hayāl ü kec-sūhan kim fehmi-nā-dāna (FKD, K. 7, B.60).

Hūdā 'ömrin ziyād idüp 'adūsı kem-bekā olsun / **Budur** dā'im du'āmuz Hāzret-i zū'l-fazl-ı ihsāna (FKD, K. 7, B.65).

Ġarīb derdine yok hīç seferden özge devā / Revā **budur** k'ola āmāde dil müdāvāya (FKD, K. 8, B.9).

Hemīşe rūşen ola mihr ü meh gibi şab'ūñ / **Budur** müdām recāmuz cenāb-ı Mevlā'ya (FKD, K. 8, B.34).

Ehl-i diller oldılar luţfiyla dā'im vāyedār / **Budur** ümmīd olmaya 'ahdinde kimse nā-ümīd (FKD, Kıt'a 11, B.8).

'Allāme Bū Sa'īd Ebū'l-ḡayr **budur** / Tārīḡi Bū Sa'īd Ebū'l-ḡayr oldı (FKD, Kıt'a 12, B.2).

Budur ümmīd o 'āşīye diyesin / Ki şefā'atle behre-yāb itdüm (FKD, K. 2, B.52).

Ġam çekme **budur** ḡāşīyet-i ḡonca-i 'aşk / Kūr eylese rengi būyı eyler bīnā (FKD, Rūbai 1, B.2).

bugün: [3] İçinde bulunulan zaman, gün.

Tā-be-key tenhā-nişīn ü 'āqil ü ferzāneyem / Başuma üşdi perī-rūlar **bugün** dīvāneyem (FKD, G. 212, B.1).

Zāhidā ehl-i melāmet **bugün** olsun 'uryān / Hülle-i cenneti şabr eyle ki ferdā geysün (FKD, G. 246, B.5).

Hüsrevān-ı cihān-ı nazma **bugün** / Vādi-i 'acizde Zāhīr benem (FKD, G. 206, B.12).

bühtân eyle- [1] İftira atmak.

Yok yok estağfiru'llâh itdüm sehv / **Eyledüm** çarḥ u baḥta **bühtânı** (FKD, K. 17, B.7).

bul- [14]

1. Yakınlaşmak.

Bulsa dīvâne gönül şâh-ı cünûna takrīb / Pây-ı taht olmaz ise güşe-i vîrâne yeter (FKD, G. 62, B.4).

2. Sahip olmak.

Giyelden câme-i faqrı **bulup** kimyâ-yı faḥriyyet / Libâs-ı köhnemüz zıll-ı hüma-yı devlet olmuşdur (FKD, G. 77, B.4).

3. Elde etmek.

Ne 'aceb rîşe çutarsa bu dil-i ḥākīde / Ğam **bulur** neşv ü nemâ dīde-i nemnâkünden (FKD, G. 236, B.4).

Benem ol dürr-i deryâ-zâde-i iḳlīm-i 'ulviyyet / Ki **buldum** perveriş bārân-ı nîsân-ı mezelletden (FKD, K. 15, B.4).

Meges-mişâl **bulur** tâze rûḥ cân-ı Mesîḥ / Lebinden olsa 'ayân nûş-ḥand-i istignâ (FKD, G. 9, B.4).

Çeşminde **bulur** 'ilâc gerçi / Bīmārî-i cân-gezâ-yı 'uşşâḳ (FKD, Terci-bend 1, B.22).

4. Fırsat yakalamak.

Bulup dīdâra isti'dād-ı nazra oldı mevc-engîz / Ki ya'nî işte zencîr ü menem min-ba'd dīvâne (FKD, K. 7, B.4).

5. Mevcut olmak.

O deñlü ehl-i ma'ârifle meclisi pürdür / Ki yer **bulunmaz** eger gelse 'aql-ı ḥod-râya (FKD, K. 8, B.20).

6. Ulaşmak, erişmek.

Belâ vü derd-i ğam lâ-büd **bulurlar** 'âşık-ı zârı / Fiğân ḥüsn-i ṭabî'atden fiğân ḥüsn-i ṭabî'atden (FKD, K. 15, B.28).

Şafağdan mihr şanmañ kelle-i pür-ḥun-ı bahtıdur / Ki kurbān eylemiş yāra **bulınca** dest-res
‘āşık (FKD, G. 164, B.4).

Tāb-ı germādan leṭāfet **buldı** ecsām-ı şaḳīl / Ol kadar kim āba dökseñ güte-ḥor olmaz türāb
(FKD, K. 5, B.15).

Gonca-i mihr ü mehle tā ki **bula** / Zīb-i bāḳī bu gülşen-i fānī (FKD, K. 17, B.100).

7. Farkına varmak.

Kendüsin beste-i zünnār **bulurdi** fi'l-ḥāl / Pīçiş-i ṭurrasını eylese bir zāhid yād (FKD, G. 38,
B.10).

Girye-i şād ile bakşa ‘aksini ḥandān **bulur** / Ehl-i dil kim nāzır-i āyīne-i idrākdür (FKD, G. 98,
B.5).

bü'l-‘aceb: [12]

1. Şaşılacak şey, acayip.

Şehr-i dilde rāz-ı çeşmin fāş ider bir ‘aks-i āh / Ğamze-i merdüm-firībi **bü'l-‘aceb** cāsüs olur
(FKD, G. 87, B.2).

Bü'l-‘aceb hengāmedür āşūbgāh-ı çeşm-i dost / Halkı pey-der-pey şehīd olmağda kätıl nā-
bedīd (FKD, G. 40, B.4).

Dilde bir deryā yatar bī-ka‘r u sāḫil nā-bedīd / **Bü'l-‘acebdür** olmış anda hem yine dil nā-
bedīd (FKD, G. 40, B.1).

Dām-ı tündi murğ-ı cānı muttaşıl eyler ḫalāş / Ğamze-i merdüm-şikāruñ **bü'l-‘aceb** şayyād
olur (FKD, G. 80, B.4).

Bü'l-‘acebdür beyza-i dilde daḫı bī-bāl iken / Murğ-ı āh-ı ‘āşık-ı bī-dil felek-pervāz olur
(FKD, G. 89, B.6).

Bü'l-‘aceb ma‘reke-sāz-ı müje-i ḫübānuz / Ki şehīdānı dem-i tīg ile iḫyā iderüz (FKD, G. 131,
B.2).

Bir ‘arazdur kim ‘ademden cevheri mānend-i cism / **Bü'l-‘aceb** ḫikmet ki mevcūd-ı
mü‘ebbedür gönül (FKD, G. 194, B.5).

Gāh mest-i cām-ı ‘aşkam gāh rind-i bāde-nüş / **Bü'l-‘aceb** dīvāneyem kim kimse bilmez
meşrebüm (FKD, G. 217, B.3).

Müntabı' āyīneye meh tūṭī-nefsdür nāṭıka / **Bü'l-‘aceb** terkīb-i ḳudsī āb u gildür cevherüm (FKD, G. 225, B.4).

Bü'l-‘acebdür içmeden gören bunı bulur ḫayāt / Mihri kim ḫulmāt içinde āb-ı ḫayvān gösterür (FKD, K. 10, B.30).

2. Hokkabaz, sihirbaz (ŞENÖDEYİCİ, C.1, s.158).

Gösterür şüret-i i‘cāzda şekl-i sıḫri / **Bü'l-‘aceb** şu‘bede-perdāz-ı füsündür çeşmüñ (FKD, G. 178, B.3).

Sübhanallāh ne **bü'l-‘aceb** sāḫirdür / Ḥürşīdi seḫāb ider seḫābı ḫürşīd (FKD, Rübai 13, B.2).

bü'l-‘aceb-eṭvār: [1] Şaşılacak davranışlar.

Bü'l-‘aceb-eṭvār bir dil-dārı sevdüm dehrde / Hem tevāzu‘-kār hem maḫcüb-dil hem ḫod-pesend (FKD, G. 42, B.3).

bülbül: [37] Güle olan aşkıyla bilinen, ötüşü güzel olan kuştur. Âşığı temsil eden bülbül kimi zaman ötüşüyle aşkını belirttiği için âşık tarafından kınanır.

Elvān-neḡam ol bāḡ-ı tecerrüde Fehīm / **Bülbül** gibi her perdeden āheng-i sürüd it (FKD, G. 22, B.5).

Ḡonca-i gülden firāz-ı gül-büne fānūs aşub / **Bülbül** oldı pās-pān-ı çārsū-yı nev-bahār (FKD, G. 48, B.3).

Böyle ḡüyā lebüñi ey yüzi gül mül mi ider / Feyz-i keyfiyyet-i mül ḡoncayı **bülbül** mi eder (FKD, G. 51, B.1).

Bülbül ki ḫayātında ḫār ile ola küşte / Ölmüş ṭotalum şoñra gülden kefeni n’eyler (FKD, G. 56, B.6).

Nesīm-i nev-bahār açar der-i gülzārı ey **bülbül** / Ne sūd ammā ki ‘unf ile gelür bād-ı ḫazān örter (FKD, G. 63, B.4).

Bülbüle olsun mübārek mesti-i gül biz ḡarīb / Mest-i ‘aşkuz ‘āşık-ı peymāneyüz nev-rüzdur (FKD, G. 78, B.4).

Dil semenderdür yatur gül dāḡ u düzaḡ gülsitān / Verd-i bāḡ-ı cennetüñ **bülbülleri** ṭāvūs olur (FKD, G. 87, B.5).

Nergis-i çeşm-i niḡāhıyla tekellüm öğredür / Ḡoncaya **bülbül** gibi la‘li terennüm öğredür (FKD, G. 92, B.1).

Şekkerin ğonca ki her tūti-i cān **būlbūdür** / Āyine ‘aks-i cemālūñle açılmış güldür (FKD, G. 101, B.1).

Gör gül-i ra‘nāyı kim fikr-i ruĥuñla bāğda / Gūş idüp sūzişle nālem oldı **būlbūden** ĥacil (FKD, G. 185, B.4).

Ne **būlbūl** ü ne çihre-perest-i gül-i bāğ ol / Zāgāne yūri rāhib-i Ferĥār-ı ferāğ ol (FKD, G. 189, B.1).

Būlbūl gibi biñ nağme iderseñ begenilmez / Maĥbūl ola dirseñ yūri hem-ĥāne-i zāğ ol (FKD, G. 189, B.2).

Būlbūl nice bir bī-hūde mestī ser-i gülden / Var ĥūşe gibi gūşe-güzin tāk-nişin ol (FKD, G. 190, B.4).

Bahār oldı yine āheng-i nev-rūz eylesün **būlbūl** / Nevā-yı germ ile ‘uşşāķı pūr-sūz eylesün būlbūl (FKD, G. 192, B.1).

Bahār oldı yine āheng-i nev-rūz eylesün būlbūl / Nevā-yı germ ile ‘uşşāķı pūr-sūz eylesün **būlbūl** (FKD, G. 192, B.1).

Cemāl-i şāhid-i gül nāz ider mihr ü mehe şimdi / Sürūd-ı şükr-i nev-rūzı şeb ü rūz eylesün **būlbūl** (FKD, G. 192, B.2).

Şerer gibi yine ĥārādan oldı lāleler zāhir / Yaĥup her ğoncayı şem‘-i şeb-efrūz eylesün **būlbūl** (FKD, G. 192, B.3).

‘Ayān itsün demidür her perī bir gül-bün-i şu‘le / Yeter sūz-ı derünün dilde meknūz eylesün **būlbūl** (FKD, G. 192, B.4).

Nesīm-i gülşen-i ṭab‘ı Fehīmā’dan alup māye / Zebānın nağme-senc-i vaşf-ı nev-rūz eylesün **būlbūl** (FKD, G. 192, B.5).

Dāğlar pes bu ser-i şifte-ĥāl üstine gül / Cevrdür **būlbūle** kim ĥona sifāl üstine gül (FKD, G. 196, B.1).

Gūlistān-ı ‘ālem-i rūĥam gülümdür la‘l-i yār / **Būlbūlem** cān u dem-i ‘İsā nesīmümdür benüm (FKD, G. 224, B.2).

Egerçi **būlbūle** de nağme-sāz ğulĝuledür / Baña ğarīb gelür nāle-i ĥazin-i sebū (FKD, G. 247, B.6).

Güle pervāne **būlbūl** şem‘a **būlbūl** oldı pervāne / Bir itdi ikisin ‘aks-i ruĥ-ı cānāne gülşende (FKD, G. 260, B.6).

Hudā itsün mu‘ammer nev-gül-i bāğın ne nev-gül kim / Okırdı medhını **bülbül** zebānı olmasa elken (FKD, Kıt'a 13, B.4).

Ṭütīye olup nūş-ı tekellüm maḥşūş / **Bülbüllere** de oldı terennüm maḥşūş (FKD, Rübai 23, B.1).

Başında görüp o sebz-destārı dedüm / Olmış o gül-i āluma ṭütī **bülbül** (FKD, Rübai 40, B.2).

Feryād o gül-i terāne-düşmen / Cibrīl de olsa **bülbül** itmez (FKD, Terci-bend 1, B.43).

Dāvūd olup şemīm-i güli eylesem nefes / **Bülbül** işitse nağmelerüm bī-dimāğ olur (FKD, Terki-bend 1, B.4).

Bülbül ḥarābezār-ı cihān içre der-be-der / Gülzār mesken-i feraḥ-ābād-ı büm-ı Rüm (FKD, Terki-bend 1, B.13).

Güüzār-ı zār-ı ḥüsnüñ olan şūḥ **bülbülem** / Gül-berg-i terden olsa revā bāl ü per baña (FKD, G. 7, B.2).

Gül-i ḥürşīde **bülbüldür** çerāğ-ı ḥüsne pervāne / Dil-i dīvāneme bağ görmedüñse bü'l-heves ‘aşık (FKD, G. 164, B.3).

Çözme zülfüñ bāğbāmı itme sünbüldeñ ḥacīl / Perde-püş itme ruḥuñ kıl **bülbüli** gülden ḥacīl (FKD, G. 185, B.1).

Güle pervāne **bülbül** şem‘a **bülbül** oldı pervāne / Bir itdi ikisin ‘aks-i ruḥ-ı cānāne güleşde (FKD, G. 260, B.6).

Tāc-ı la‘line gül-i ḡonca-i kütāh-ḥayāt / Reşk ider **bülbülinüñ** ḥırқа-i peşmīnesine (FKD, G. 269, B.4).

‘Arz-ı ḥüsn etdükçe gül biñ **bülbüli** eyler helāk / Güyiyā dīdārını ‘uşşāka cānān gösterür (FKD, K. 10, B.13).

Sīnesin ‘arz eyleyüp ḥürşīdāsā her seḥer / Ḡoncalar **bülbüllere** çāk-ı girībān gösterür (FKD, K. 10, B.9).

Güleşen-nişīn-i ḡuş-ı beyānuñ mü‘ezzinüm / **Bülbülden** ey’gelür baña āvāze-i ḡurāb (FKD, K. 13, B.16).

bülbülâ: [1] Ey bülbül.

Ancak olur bülbülâ terāviş-i i‘cāz / Zāhid ü muḥrī-i gül terāne-güzīndür (FKD, G. 105, B.4).

bülbülân: [4] Bülbüller.

Bülbülân âteş-i ‘aşkıyla der-âgûş olsun / Düğme-i gönçayı çözdü yine rindâne şabâ (FKD, G. 1, B.4).

Mekteb-i bâğ-ı maḥabbetde Gülistân okıyup / **Bülbülân** meşķ alurlar dil-i nālânımdan (FKD, G. 229, B.5).

Bülbülân da güllere sūz-ı nefesle bâğda / Nergis-i pür-jâleden biñ çeşm-i giryân gösterür (FKD, K. 10, B.10).

Gülsitândan **bülbülân** me’yūs olup ḥāmūş hep / Her ḥarābe pür-şadâ bang-i gurāb-ı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.6).

bülbülânâ: [1] Ey bülbüller.

Şad-bahār olmuş velî bir dil-şüküfte gönca yok / **Bülbülânâ** eyledüm gül-geşt-i bâğ-ı arzū (FKD, G. 248, B.4).

bülbül-i ‘arş-lâne: [1] Yükseklerde yuva yapan bülbül.

Bülbül-i ‘arş-lâne ya’nî figân / Şavṭ-ı güm-kerde-güş ya’nî āh (FKD, G. 274, B.2).

bülbül-i aşüfte-mağz: [1] Perişan düşünceli bülbül.

Kām-düşmen **bülbül-i aşüfte-mağzam** ye’s dost / Olmadum bâğ-ı cihānda hoş-dimāğ-ı arzū (FKD, G. 248, B.2).

bülbül-i bâğçe-i ye’s: [1] Keder bahçesinin bülbülü.

Bülbül-i bâğçe-i ye’s tesellî bulmaz / Yazsa ṭāvūs-şifat ger per ü bāl üstine gül (FKD, G. 196, B.2).

bülbül-i bâğ-ı cünün: [1] Delilik bağının bülbülü.

Yeter pervānelik itdüm çerāğ-ı tîre-i ‘aqla / Dil-i sevdâ-perestüm **bülbül-i bâğ-ı cünün** olsa (FKD, G. 256, B.2).

bülbül-i beste-leb-i gülşen-i tecrîd ol-: [1] Her şeyden uzak bahçenin dudağı bağılı bülbülü hâline gelmek.

Bülbül-i beste-leb-i gülşen-i tecrîd oldum / Murğ-ı bismil-şüdeyem berg ü nevâdan geçdüm (FKD, G. 218, B.3).

bülbül-i bî-şavt-ı ğam: [1] Üzüntünün sessiz bülbülü. || Fehîm.

Biz **bülbül-i bî-şavt-ı ğamuz** ya'ni Fehîm'üz / Peyğüle-i ğam-ğâne-i dil gülşenümüzdür (FKD, G. 110, B.5).

bülbül-i cân: [1] Can bülbülü || Âşık.

Bir kerre gül-i hüsnine bî-tâb nigâh it / Ey **bülbül-i cân** hâlûni var sonra tebâh it (FKD, G. 23, B.1).

bülbül-i destân-zen-i efsûs: Perişanlık destanını okuyan bülbül.

Külhanda da gülden yine me'yûs degüldür / Dil **bülbül-i destân-zen-i efsûs** degüldür (FKD, G. 102, B.1).

bülbül-i elvân-neġam-ı gülşen-i feyz: [1] Bereketli bahçenin hoş şakiyan bülbülü.

Ben **bülbül-i elvân-neġam-ı gülşen-i feyzem** / Murgân-ı kafes naġme-i tekrârı ne bilsün (FKD, K. 4, B.30).

bülbül-i ferzâne: [1] Bilgili bülbül.

Gül-i dâġ-ı cününüm ħande eyler / Yegâne **bülbül-i ferzâne** olsam (FKD, G. 199, B.3).

bülbül-i gülşen-i kadîm: [1] Eskimiş bahçenin bülbülü.

Ne mâ'il-i ħuld u ne na'îmem / Ne **bülbül-i gülşen-i kadîmem** (FKD, Terci-bend 1, B.131).

bülbül-i güm-lâne: [1] Yuvası bozulmuş bülbül.

Ey bād-ı şabâ **bülbül-i güm-lâne** Fehîm'ün / Āvârelüġin ol gül-i nev-ğîze ħaber vir (FKD, G. 67, B.5).

bülbül-i ħasta-dil: [1] Yorgun gönüllü bülbül.

Bülbül-i ħasta-dilüz lîk semender-ñıtrât / Zaĥm-ı ħâr-ı güle âteşle müdāvâ iderüz (FKD, G. 131, B.6).

bülbül-i ħoş-elĥân: [1] Güzel ötüşlü bülbül.

Gül-bün-i bāġ-ı nef-s-i nâñkamuñ / Vaĥyidür **bülbül-i ħoş-elĥâmı** (FKD, K. 17, B.49).

bülbül-i nālân: [2] İnleyen bülbül.

Yine nev-rüz irişüp geldi gülistāna şabā / Viridi peygām-ı güli **bülbül-i nālāna** şabā (FKD, G. 1, B.1).

Ey şu'le-i hüsn eyleme pervāneñi sūzān / Gör luṭf-ı güli **bülbül-i nālānma** kıymaz (FKD, G. 114, B.2).

bülbül-i pervāne-ṭab': [1] Aşkı için dört dönen pervane yaratılışlı bülbül.

Gonca-i āteş-nesīmüz āb düşmendür bize / **Bülbül-i pervāne-ṭab'uz** şu'le gülşendür bize (FKD, G. 273, B.1).

bülbül-i rengīn-terennüm: [1] Hoş ötüşlü bülbül.

Fehīmā sīnem içre özge gülşendür ḥayāl-i hüsn / O gülzār içre ṭab'um **bülbül-i rengīn-terennümdür** (FKD, G. 104, B.5).

bülbül-i şifte-ḥāl: [1] Âşık bülbül.

Bülbül-i şifte-ḥāle gül ü gonca birdür / Vüs'at-i sīne-i dil teng nedür bilmez hīç (FKD, G. 31, B.2).

bülbül-i ṭab'-ı hoş-elḥān: [1] Güzel ötüşlü bülbülün mizacı.

Belā-yı kürbet-i ğurbet firāk-ı gülşen-i aşlī / Yine eydür bu nağme **bülbül-i ṭab'-ı hoş-elḥāna** (FKD, K. 7, B.61).

bülbül-i vīrāne: [1] Yıkıntı yerlerinin bülbülü.

Ḥākisterüñ it **bülbül-i vīrāneyi** k'oldı / Reng-i ruḥ-ı şu'le gül-i dīdāruña maḥşuş (FKD, G. 146, B.4).

bülbül-i ye's: [1] Keder bülbülü.

Bülbül-i ye'sem şemīm-i gül nefes olsa baña / Gelmeye hergiz meşām-ı cāna büy-ı ārzū (FKD, G. 249, B.4).

bülbül-şifat: [1] Bülbül gibi.

Bülbül-şifata dāğ yeter aṭlas-ı gül-rīz / Ālüde-i ten kısvet-i ṭāvūs degüldür (FKD, G. 102, B.2).

bülbül-terennüm: [1] Bülbül şakımalı.

Çemen-pīrā-yı bāğ-ı hüsn ya'nī ḥaṭṭ-ı sebzūñle / Lebūñ bir rūḥ-ı ṭūṭī-kısvet ü **bülbül-terennümdür** (FKD, G. 103, B.2).

bülend: [1] Yüksek, yüce, ulu.

Devletinde geh **bülend** ü gāh pest olmak ne gam / Şāh-ı ‘aşka gāh tāk u gāh mesneddür göñül (FKD, G. 194, B.7).

bülend eyle-: [1] Dumanın yerden yukarıya çıkması.

Rūyı ‘arāk-rīz iken haṭṭını gör şanki āb / Dūdı **bülend eyleyüp** şu‘leyi pest eyledi (FKD, G. 281, B.2).

bülend ol-: [2] Daha yüce olmak.

Olmış ḥarāmī-i reh-i eş‘ār her biri / Beytin şanur **bülend ola** Beytü’l-ḥarām’dan (FKD, Terkib-bend 1, B.28).

Ey serv n’ola pest ise hūrşīd-i kıyāmet / Besdür ki **bülend oldı** senüñ pāye-i ḥüsnüñ (FKD, G. 181, B.6).

bülend-eyvān-ı rifat: [1] Yüceliğin büyük köşkü.

Benem ol yekke-şāh-ı çār-bālīn-i ‘anāşır kim / Zemīne mest olup düşdüm **bülend-eyvān-ı rifatden** (FKD, K. 15, B.5).

bülend-ıkbāl: [1] Yüksek talihli.

Ol **bülend-ıkbāl** ü ‘ālī-cāh a‘lā-rütbe kim / Raḥş-ı ṭab‘ı meh gibi çarḥ üzre cevlān gösterür (FKD, K. 10, B.18).

bü’l-heves: [11] Akılsız, cahil, budala, isteklerinin esiri olan (LUGAT-I REMZÎ, s.188).

İ‘timād itme nigāh-ı çeşmine ey **bü’l-heves** / Merdüm-i hūşyār ile mestāne olmaz āşinā (FKD, G. 11, B.2).

Ārzū-yı ‘īyd-i vaşl eylerse itsün **bü’l-heves** / Rūzedār-ı ḥasretem ben eylemem ümmīd-i ‘īyd (FKD, G. 41, B.4).

Hemīşe ‘āşıka eyler ‘itāb u gayrıya luṭf / Bilür ki **bü’l-heves** olmaz ‘itābdan maḥzūz (FKD, G. 150, B.5).

Hışm ile olsun nigāh it **bü’l-hevesler** rağmına / ‘Āşık-ı maḥcūbuñam itme teğāfülden ḥacīl (FKD, G. 185, B.3).

Dil-bere mā‘il olan merd gerek **bü’l-hevesā** / Her Züleyhā-yı zamāna gam-ı Yūsuf ne belā (FKD, G. 4, B.3).

Aşağıdaki tanıkta kelime “rakip” anlamında kullanılarak, “sîne-sâf”ın karşıtı olmuştur (Babacan, 2012, s.282).

Her **bü'l-heves** öñinde gürîzân olup gider / Her sîne-şâf yânına efgân idüp gelür (FKD, G. 111, B.4).

Bü'l-heves lebleri şevkıyla içer bâde-i şâf / Şu'le-nüşuz bize besdür mey-i bî-ğış âteş (FKD, G. 138, B.3).

Gül-i hürşîde bülbüldür çerâğ-ı hüsne pervâne / Dil-i dîvâneme bağ görmedüñse **bü'l-heves** ‘âşık (FKD, G. 164, B.3).

Olmasun mı cân-ı ‘âşık dâğ dâğ-ı ârzü / **Bü'l-heves** pervâne yüz biñ var çerâğ-ı ârzü (FKD, G. 248, B.1).

Bir **bü'l-hevese** yâr ol mânend-i Fehîm ey dil / Tâ ülfet ide ‘aqluñ ma‘nâ-yı maħabbetle (FKD, G. 266, B.5).

Devründe dirîğ **bü'l-hevesden** / ‘uşşâkuñ yoğdur imtiyâzı (FKD, Terkib-bend 2, B.18).

bulın-: [2] Var olmak, mevcut olmak.

Rûz-ı maħşer **bulmur** dest-i nigâhuñda senüñ / Nâme-i muzlime-i hûn-ı şehîdân-ı kazâ (FKD, G. 12, B.5).

Eyleme girye beyâbânda **bulınmaz** zemzem/ Leb-i cânâne yi öp gül gibi ħandân olarak (FKD, K. 16, B.15).

büm: [2] Baykuş.

İstese ħükmüñ eger mânend-i kebk ü ‘andelîb / **Bümü** ħandân-rüy u bu bîmârı şādân gösterür (FKD, K. 10, B.34).

Fikr it ne deñlüdür baña âzâr-ı baħt-ı şüm / Kim **büm** gibi mevlidümi itdi taħt-ı Rüm (FKD, Terkib-bend 1, B.8).

bümzâr: [1] Baykuşların yeri. || Virane, harap olmuş mekan.

Ejderistân olsa lâyığ **bümzâr** olsa revâ / Genc olur peydâ belî künc-i ħarâb-ı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.11).

bunda: [3] Burada.

Ġarġa-i deryā-yı istiġnā gerek erbāb-ı ‘aşġ / **Bunda** ey dil Şem‘ ile pervāne olmaz āŐinā (FKD, G. 11, B.3).

‘Ayāndur **bunda** seyr-i tuġricü’l-ġayy mine’l-meyyit / Naġar ġıl ejderġādan zāhir olan āb-ı ġayvāna (FKD, K. 7, B.10).

Bunda girmezse rüz-ı maġŐerde / Girer ola ele girībānı (FKD, K. 17, B.17).

bundan: [1] Bundan, belgisizlik zamiri.

BehiŐtūñ nuŐŐasın gelsün mufaŐŐal **bundan** seyr itsün / Ĥaber virsün bir ādem ravza-i cennetde Rıdvān’a (FKD, K. 7, B.24).

bunu: [2] İŞaret zamiri, bunu.

Ezmīne her zamān **bunu** söyler / Ki zuhūrına intisāb itdüm (FKD, K. 2, B.40).

Bü’l-‘acebdür iġmeden gören **bunu** bulur ġayāt / Mihri kim zūlmāt içinde āb-ı ġayvān gösterür (FKD, K. 10, B.30).

bun-ı ġāh: [2] Kuyu dibi.

Ma‘Őūġ ile yek-ġāl olup ey Őālib-i Yūsuf / Beytü’l-ġazen’i ġo yürü cāyuñ **bun-ı ġāh** it (FKD, G. 23, B.6).

Ben mār-ı zūlf-i Yūsuf-ı ġūrŐid-ġihreyem / Ĥıġmaġda mihrveŐ **bun-ı ġāhumdan** āfitāb (FKD, G. 15, B.4).

bun-ı müy: [1] Saġ dipleri.

Her **bun-ı müyümü** bir gül-bün-i āl eyledi ġün / Dem-be-dem zaġm-ġor-ı ġār-ı muġeylān olarak (FKD, K. 16, B.11).

bunlar: [1] Deġersiz, hırsız ve sanattan anlamaz Şairler.

Rüm iġre MuġteŐem de olursañ ġākĩrsin / **Bunlarsa** cerr idüp dem urur iġtiŐāmdan (FKD, Terkib-bend 1, B.29).

bunuñla: [1] Bununla.

Nūr-ı evvel **bunuñla** faġr eyler / Ki vücūdına ġoġ Őitāb itdüm (FKD, K. 2, B.39).

bünyād eyle-: [1] İñŐa etmek.

Hançerle müjeñ levh-i dile resm ider evvel / Tarh-ı sitemi **eylese bünyād** nigāhuñ (FKD, G. 176, B.2).

burāk-ı rif'at: [1] Hz. Muhammed'in Miraç için bindiği Burak'ın yüceliği.

Çarh-ı dīv kim **burāk-ı rif'atine** / 'Arş u kürsī iki rikāb itdüm (FKD, K. 2, B.42).

burc: [1] “Eski gök bilgisine göre gezegenler göğünden sonra gök cisimlerinin bulunduğu en yüksek bölgedeki yıldızlar dünyadan görünüşlerine göre 12 farklı küme hâlinde isimlendirilmişler ve bu kümelerin her birine burç ismi verilmişti. Aynı şekilde kaleler de çoğunlukla sürekli kalın bir duvar (sur, beden) ve sur boyunca dizilen aralıklı yüksek burçlardan oluşur ve bu burçlar daima birbirini görebilecek mesafede inşa edilirler” (OŞK, C.2, s.308).

Ey mihr-i gerdūnī-vaqar hūkmūñ mehe olsa medār / Bir menzil idüp ihtiyār **burcında** olurdu muķīm (FKD, K. 6, B.14).

burc-ı āb-ı bahr: [1] Deniz suyunun kulesi.

'Aks-i cirmi düşse **burc-ı āb-ı bahra** kim olur / Her şadef beyzā-yı şubh u mihr olur her dürr-i nāb (FKD, K. 5, B.36).

burc-ı felāket: [1] Bela, eziyet kulesi.

Murādumca felek devr eylemez eylerse de bir dem / Tūlū' eyler hezarān necm-i gam **burc-ı felāketden** (FKD, K. 15, B.12).

burc-ı füsūn: [1] Büyü burcu.

Şafha-i haṭṭ-ı ruḥı levha-i esrār-ı fiten / Kevkeb-i ḥāl-i lebi **burc-ı füsūn** Bircīs'i (FKD, G. 289, B.2).

burc-ı hamel: [1] Koç burcu. “İçinde on üç, dışında beş yıldızdan oluşur. Bu burca bere-i felek ya da burc-ı bere de denilir. Şems ile birlikte anılır, Nevruz'un başlangıcı güneşin Hamel burcuna girdiği zamandır. Edebiyat eserlerinde bahar anılırken Güneş-Hamel-Nevruz üçlüsüne gönderme yapılır. (...) Kamer'in Hamel burcuna gelmesi olumlu yorumlanır” (AND, s. 336).

Aḥter-i Nāhīd degül qarīn-i kırāndur / **Burc-ı hamel** mevķi'-i zemīne qarīndür (FKD, G. 105, B.2).

burc-ı mīzān: [1] Terazi burcu. “Zühre gezegeninin beyti olduğundan birlikte anılırlar. İçinde sekiz, dışında dokuz yıldız bulunurç Kamer, Mīzān burcuna geldiğinde yeni giyinmek, mektup yazmak, sefere gitmek, kadınlarla yiyip içmek, çocuğunu okula vermek, içmek, düğün yapmak, elçi göndermek olumlu yorumlanmıştır. Ancak savaşmak ve satın almak iyi değildir” (AND, s. 342).

Rāyız-ı re'yyūñ süvār-ı eşheb-i 'adl olsa çarlı / Mihri zerrīn zīn iderdi **burc-ı mīzānı** rikāb (FKD, K. 5, B.46).

būs: [1] Öpme, öpüş.

Her ne talebüm var ise dil-berdendür / Peydā nıgeh-i luṭf u nihān **būs** u kinār (FKD, Rübai 15, B.2).

būs id-: [2] Öpmek.

Ne ihtimāl rikābını **būs ide** āşüb / Ne cānı var k'ola küstāḥ-ı hem-'inān āfet (FKD, K. 11, B.6).

Būs idince dāmenin maḥşerde ol māhum dedi / 'Ayb kılmañ Fehīm-i bī-ḥicābumdur benüm (FKD, G. 223, B.9).

būs-dād ol-: [1] Öpmek.

Nīm-cünbiş itmeden ebrū-yı şemşīr-i gūzāt / Kelle-i şī'ī olurdu pāy-ı esbe **būs-dād** (FKD, Kıt'a 8, B.9).

būse: [2] Öpücük.

Teşne-i cām-ı şehādetdür o mest-i ğāfil / Ki ṭurup karşıusına **būse** diler kām ister (FKD, G. 64, B.5).

Lāle oldı semeni **būsedden** illā ki sürīn / Vermedi ruḥşat aña ğayret-i 'işmet bu gece (FKD, G. 257, B.8).

būse-cāy-ı ḥançer: [1] Hançerin insan vücuduna girmesi.

Rāfīzi'ye girdiler tīr-i ḳazā-te'sīr ile / **Būse-cāy-ı ḥançer** oldı sīne-i ehl-i 'inād (FKD, Kıt'a 8, B.8).

būse-dād-ı ḥāk: [1] Toprağı öpmek isteyen.

Āferīn olsun Fehīm'ün Sümnāt-ı ṭab'ına / Kim bütān-ı siḥr anda **būse-dād-ı ḥākdür** (FKD, G. 98, B.7).

būse-dād-ı leb-i cānān ol-: [1] Sevgilinin dudağının öpücük vermesi.

Şād ol āġūş-ı girībānuma girdüñ ey māh / **Būse-dād-ı leb-i cānān olacaḳsın āḫir** (FKD, G. 66, B.9).

būse-dih-i gūşe-i dāmān: [1] Eteğinin köşesine öpücük veren.

Ol ki nezzāre-kün-i çāk-ı girībānuñ olur / Şevk ile **būse-dih-i gūşe-i dāmānuñ** olur (FKD, G. 83, B.1).

būse-i cām-ı leb-i mey-gūn: [1] Şarap renkli dudağın kadehi öpüşü.

Demidür **būse-i cām-ı leb-i mey-gūnı** ile / Eyleye neşve-i zevk-ı dilini tāze kadeh (FKD, G. 33, B.4).

būse-i la'l: [1] (Sevgilinin) kırmızı dudağını öpmek.

Evvel-i vuşlatda itdi **būse-i la'lin** dirīğ / Tā leb-i cūda şikest oldı sebū-yı ārzū (FKD, G. 249, B.6).

būse-i pāy-ı laţif: [1] Güzel ayağın öpücüğü.

Cān u dil eyler taqaddümde dehānum pāy-māl / Nā-gehān olsa muşavver **būse-i pāy-ı laţif** (FKD, G. 157, B.8).

būse al-: [1] (Sevgiliyi) öpmeyi istemek.

Yārı āgūşa çeküp **būsesin almağdur** hep / Rūz-ı maḥşerde Fehīmā gibi endīşe-i dil (FKD, G. 187, B.5).

būs-ı leb: [2] Öpme, öpüş, öpücük.

Bend-i zülfinde dilüm **būs-ı lebi** şād itmez / Merd-i maḥbūs şarāb içse de mesrūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.16).

Ol şeh ki olur luţf-ı nihāndan maḥzūz / Kıldı beni **būs-ı lebi** cāndan maḥzūz (FKD, Rübai 26, B.1).

būstān: [1] Bahçe.

Ḥalāş oldı şehābuñ girye rüyın görmeden būstān / İderler ḥande güller şimdi feyz-i ebr-i bārāna (FKD, K. 7, B.11).

bünāgūş: [1] Kulak memesi.

Şerm-i ruh-ı ālinden güller semene döndi / Reşk ile **bünāgūşı** seyr it semeni n'eyler (FKD, G. 56, B.2).

bürīde-kelle-i pür-ḥūn-ı bülbül: [1] Bülbülün kan dolu kesilmiş başı.

Degül ğonca **bürīde-kelle-i pür-ḡün-ı bülbüldür** / Ki bāğ içre görüp olmuş ruḡ-ı gül-ḡīzüñe
ḡurbān (FKD, G. 226, B.3).

büt: [11] Put gibi güzel sevgili.

Ṭa‘n-ı şofīdür helāk iden beni ol **büt** degül / Rind olan zaḡmī-i tīr-i kāferī olmak nedür
(FKD, G. 91, B.6).

‘Aşḡ ehli nezāketle eder ol **büte** secde / Maḡşūdları yoḡsa zemīn-būs degüldür (FKD, G. 102,
B.4).

Dil-berān çeşm-i siyeh-pūşına ser-germ-i niyāz / Eylemiş secde-berān **bütleri** bir kāfirdür
(FKD, G. 107, B.3).

‘Āşık olmuş bir **büte** bī-bāk āh eyler Fehīm / Ğamzesi ol ‘āşık-ı bī-bāki n’eyler bilmezüz (FKD,
G. 135, B.7).

‘Aceb sırr-ı Ḥudā’sın cānum içre mütteḡid-eczā / Ene’l-ḡaḡ sen disen ey **büt** ber-dār ider
‘ālem (FKD, G. 202, B.5).

Raḡīb māni‘ olur ol **büte** perestişüme / Ğarībdür k’ola İblīs berhemen-düşmen (FKD, G. 239,
B.4).

Beste-zünnār-ı ser-i zülfine cān-ı ‘İsī / Rūḡ-ı ḡudsī o **bütüñ** olmaya mı ḡıssīsı (FKD, G. 289,
B.1).

Didi kim kāfir-i bī-dīne olur mı ḡişi dost / Didüm ey **büt** nigehüñ düşmen-i İslāmumdur
(FKD, K. 12, B.23).

Allāhü ekber Allāhü ekber / Ol **büt** ne ‘aceb belā-fezādur (FKD, Terci-bend 1, B.113).

Bu deyr-i mecāzīde muḡtāc-ı perestişdür / Ammā ki ḡaḡīḡatde **büt** berhemeni n’eyler (FKD,
G. 56, B.5).

Deyr içre ki ol **büt** heves-i encümen eyler / Çok zāhid-i ṫā‘at-menişi berhemen eyler (FKD,
G. 55, B.1).

bütān: [3] Putlar || put gibi güzel sevgililer.

Bütānı secde-ber itdi nefesle / Bu yetmez mi Fehīm i‘cāz-ı nāḡūs (FKD, G. 137, B.7).

Āyīne-i ḡayretle **bütān** olsa revādur / Deryüzeger-i māye-i pīrāye-i ḡüsñüñ (FKD, G. 181,
B.3).

Tā eyledi mevcūd vücūdını Şāni' / Nā-çār Fehīm oldı **bütāna** k̄āni' (FKD, Rūbai 27, B.1).

bütān-ı şehri: [1] Şehrin güzelleri.

Bütān-ı şehri ider naqş-ı pāy-ı esb-i gurūr / Sürünce rahşını ol şeh-levend-i istiğnā (FKD, G. 9, B.3).

bütān-ı sihr: [1] Sihir putları.

Āferīn olsun Fehīm'ün Sümnāt-ı ṭab'ına / Kim **bütān-ı sihr** anda büse-dād-ı ḥākdür (FKD, G. 98, B.7).

büt-düşmen: [1] Puta düşman.

Ehl-i deyr-i 'aşk **büt-düşmen** olur maḥbūb-dost / Dillerinde yā şanem yerine yā maḥbūbdur (FKD, G. 69, B.6).

büt-hāne: [1] Duvarlarında resim olması sebebiyle kilise.

Ten-i pür-za'fumuñ **büt-hāne**de seyr eyledüm naqşın / Olurdı rūḥ bir demde 'ayān u bir zamān gā'ib (FKD, G. 19, B.3).

büt-hāne-i nezāket: [1] Zarıflığın kilisesi.

Şi'ri **büt-hāne-i nezāketdür** / Ṭab'ı mir'āt-ı şūret-i Mānī (FKD, K. 17, B.43).

büt-hāne-kün-i Ka'be-i İslām-penāh: [1] İslam'ın sığınağı Ka'be'yi put evi yapan.

Hüsni **büt-hāne-kün-i Ka'be-i İslām-penāh** / Nigeḥi sāki-i peymāne-dih-i bezm-i sürüş (FKD, G. 144, B.3).

büt-i cān-baḥş: [1] Can bağışlayan güzel.

Bir **büt-i cān-baḥşa** kıssīsem ki mānend-i Mesīḥ / Rāhibīne çarḥ-ı deyr-i mihr ü meh nākūs olur (FKD, G. 87, B.3).

büt-i mihr-nijād: [1] Güneş tabiatlı put [gibi güzel sevgili].

Ol pādīşeh-i ḥüsni **büt-i mihr-nijād** / Kim ismi Laṭīf oldı vü resmi bī-dād (FKD, Rūbai 11, B.1).

büt-i rengīn-i sīmīn-sā'id: [1] Gümüş kollu rengarenk put gibi güzeller.

Her **büt-i rengîn-i sîmîn-sâ'idüñ** mânend-i şem' / Pençesinde şu'le-bârî berç urur reng-i
hîdâb (FKD, K. 5, B.8).

büt-i secdegeh: [1] Secde edilen put.

Gel berhemenâ itme cefâ cân-ı Fehîm'e / Teklîf-i perestişle **büt-i secdegehüñle** (FKD, G. 265,
B.5).

büt-i şehlâ: [1] Gözünün karalığı kızılığa meyilli ve yukarıya bakan güzel. Şehlâ, Burhân-ı Katı'da şu
şekilde tarif edilmiştir: "O göze denir ki sevadı humrete mail ola ve sevadı göğ'e mail ola. O göze de
denir ki koyun güzeli tabir olunur" (BURHÂN- KATI, s.719).

Tâ ol **büt-i şehlâ** ki baña itdi nigâh / Zür-ı nigehiyle kâfir itdi beni âh (FKD, Rübai 53, B.1).

büt-i şîrîn-dehân: [1] Hoş sözlü sevgili.

İderse ol **büt-i şîrîn-dehân** rakş / Kef-i 'aşıkda eyler dîn ü cân rakş (FKD, G. 145, B.1).

büt-i tâze-belâ: [1] Yeni felaket sevgili.

Zülfin o **büt-i tâze-belâ** itmede pâ-mâl / Nev-kâfir olan 'izzet-i zünnârı ne bilsün (FKD, K. 4,
B.19).

büt-nigâr-ı ma'nî: [1] Anlamın güzel sevgilisi.

Tab'um âyîne-dâr-ı ma'nîdür / Kalemüm **büt-nigâr-ı ma'nîdür** (FKD, G. 97, B.1).

büt-perest-i hüsni: [2] Güzelliğe tapan.

Büt-perest-i hüsni kılmış anı şüret-âferîn / Saña ey zâhid ne 'aşık kâfir olmuş olmamış (FKD,
G. 139, B.6).

Sen **büt-perest-i hüsni** olursañ o kâfirüñ / Rağmına sen haruñ ol erâzil-perest olur (FKD,
Terkib-bend 1, B.34).

Bü Sa'îd-i fâzil u kâmil: [1] Ebû Saîd'in fazileti ve olgunluğu.

Bü Sa'îd-i fâzil u kâmil ki feyz-i yümn ile / İstese her kevkeb-i naşısı ider necm-i sa'îd (FKD,
Kıt'a 11, B.3).

büy: [2] Güzel koku.

Yeter ruhsâr u zülf-i şâhid-i hulkuñ dimâg-efrüz / Nesîm itsün yine teslîm **büyün** verd ü
reyhâna (FKD, K. 7, B.37).

Ġam çekme budur hāşiyet-i ğonca-i ‘aşk / Kūr eylese rengi **būy** eyler bīnā (FKD, Rūbai 1, B.2).

būy-āşināyi-i gül: [1] Gülün kokusunu tanıyan.

Açmaz nesīme ğonca-i rāz-ı lebin k’olur / **Būy-āşināyi-i güle** bīġāne bī-dimāġ (FKD, G. 154, B.3).

būy-ı arzū: [1] İsteġin kokusu.

Būlbūl-i ye’sem şemīm-i gül nefes olsa baña / Gelmeye hergiz meşām-ı cāna **būy-ı arzū** (FKD, G. 249, B.4).

būy-ı ciger-i kebāb-ı dāġ: [1] Yaraların ciger kebabına benzer kokusu.

Būy-ı ciger-i kebāb-ı dāġam / Gül-ġonca-i aġker-i şemīmem (FKD, Terci-bend 1, B.138).

būy-ı feyz: [1] Bereketin kokusu.

Didüm eflāke nedür bu mihr ü meh-nām iki gül / **Būy-ı feyz** itmede dehri mu‘aţtar rüz u şeb (FKD, K. 1, B.24).

būy-ı gül: [4] Gül kokusu.

Bī-‘adeddür ġonca ammā mütteġiddür **būy-ı gül** / Müstafiz-i yek-nefesdür gerçi bī-ġaddür ġöñül (FKD, G. 194, B.3).

Erbāb-ı ŗab‘a **būy-ı gül** olsa semūm olur / Ĥüsn-ŗıynete nesīm-i şabā mesmūm-ı Rūm (FKD, Terrib-bend 1, B.12).

‘Andelībān **būy-ı gülden** biz gül-i peymāneden / Naġme-pīrā ‘āşık-ı mestāneyüz nev-rūzdur (FKD, G. 78, B.2).

Bir bāġa ġüzār itse tā-ġaşr / **Būy-ı güli** düşmen-i şabādur (FKD, Terci-bend 1, B.110).

būy-ı gül-i ġulġ: [1] Yaratılışın gül kokusu.

Būy-ı gül-i ġulġın şabā itse muġeylāna ‘aġā / Te’sīr-i luġfindan revā bād-ı semūm olsa nesīm (FKD, K. 6, B.11).

būy-ı ġūn-ı dil: [1] Gönül kanının kokusu.

‘Aceb ey şeh-süvārum ġanġı şehri cilvegāh itdūñ / Yine gelmekte **būy-ı ġūn-ı dil** zīn ü rikābuñdan (FKD, G. 230, B.3).

būy-ı naḥvet: [1] Büyüklenme kokusu.

Ğurūrumdan degüldür vaḥşetüm ğāyetde dāğam dāğ / Eđer yokdur dilümde lāleāsā **būy-ı naḥvetden** (FKD, K. 15, B.22).

būy-ı nev-bahār: [1] ilkbahar kokusu.

Var ise kıldı şabā ğīsū-yı sünbüldeñ güzer / Her dimāğı nāfe-i müşk itdi **būy-ı nev-bahār** (FKD, G. 48, B.2).

būy-ı pīrāhen-i Yūsuf: [1] Hz. Yūsuf'un gömleğinin kokusu.

Tār-ı zülfem ki maṭāfum olalı Ka'be-i ḥüsñ / **Būy-ı pīrāhen-i Yūsuf** benüm iḥrāmumdur (FKD, K. 12, B.5).

būy-ı rāz-āşinā: [1] Sırrı bilen koku.

Nergis-i bāğ-ı fitnedür çeşmüñ / **Būy-ı rāz-āşinā** nigāhuñdur (FKD, G. 72, B.3).

būy-ı reyḥān: [1] Fesleğen kokusu.

Ğoncayı eyleyüp ru'āf-engīz / Müşk-bīz ide **būy-ı reyḥānı** (FKD, K. 17, B.70).

būy-ı yāsemēn-düşmen: [1] Yasemin kokusuna düşman.

İder füsürde beni dostdan nesīm-i nifāk / Meşāmm olursa eđer **būy-ı yāsemēn-düşmen** (FKD, G. 239, B.2).

būy-ı zülf: [1] Saç kokusu.

Būy-ı zülfı kim dimāğ-ı pāki n'eyler bilmezüz / Bir şabādur ğonca-i idrāki n'eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B.1).

büyüt: [1] Evler || Kanun ve çengin perdeleri.

Muṭrıb o perde kaçır-ı şafā 'ankebütıdur / Ķānūn u çeng perdesi anuñ **büyütıdur** (FKD, G. 70, B.1).

C

cā it-: [1] Yer bulmak.

Tā-be-key sīneñde **cā itmek** cefā vü kīneye / Kādir isen ‘āşık-ı bī-kīneñi çek sīneye (FKD, G. 272, B.1).

cādū: [1] Göz bağlayıcı, büyücü (TULUM, s.475). Sevgilinin gözleri (FERHENG-İ ŞU’ŪRÎ, C.2, s.1353).

Çeşmidür o āhuvāne **cādū** / Kim hame-i sihr-naqş-ı taqdīr (FKD, Terci-bend 1, B.32).

cādū-fetān: [1] Fitneci büyücü.

İtmede **cādū-fetān** fitneye ta‘līm-i ceng / Nuşha-i haşr oldı şehr tarḥ-ı şer ü şurdan (FKD, G. 231, B.10).

cādū-firīb: [1] Büyüsüyle aldatan|| Büyülü güzellik unsurlarıyla aldatan.

Bir ‘aceb **cādū-firībe** oldı cānum mübtelā / Kārı ben ālüfteye gāhī vefā gāhī cefā (FKD, Diğer 1, B.5).

cādū-nigeh: [1] Bakışıyla etkileyen.

‘Arz idüp hüsünin o **cādū-nigehüm** hūbāna / Eyledi cem‘ perī-rūları āyīnesine (FKD, G. 269, B.3).

cādū-yı hayāl: [1] Şair (SERVET, s.127).

Cādū-yı hayālūñle Fehīm oldı bu şīve / Endişe-i mu‘ciz-fen-i seḥḥāruña maḥşuş (FKD, G. 146, B.7).

cādū-yı hūn-rīz: [1] Sevgilinin kan döken kirpikleri.

Ey **cādū-yı hūn-rīz** yeter sīne-i cāna / Müjgānuñı geh nāvek ü geh nişter eyle (FKD, G. 267, B.4).

cādū-yı kilk: [1] Şâirin yazma kudreti.

Reşk ider görse **cādū-yı kilküm** / Mu‘ciz-i Mūsī İbn-i ‘İmrān’ı (FKD, K. 17, B.33).

cā’iz: [1] Uygun.

Ya ‘Örfi’yem ya Hākānī disem bu ṭab‘ ile **cā’iz** / Ki itdüm Rüm u Mışr’ı gıbtageh Şīrāz u Şīrvān’a (FKD, K. 7, B.58).

cām: [14]

1. Kadeh.

Bezm içinde gördüm ol mâhı oturmuş **cām** ile / Ebrüvân pür-çîn küleh kec bir nice hüd-kâm ile (FKD, Diğer 1, B.21).

‘Aks-i la‘lün **cām**da ber-‘aks itmiş gerçi kim / Āb ile germ-ülfet olmaz aḥker-i nāzük-mizāc (FKD, G. 29, B.2).

Bezm-i ‘ayşı eyleyüp pīrāste Cemşīd-i ‘īyd / Şunmada bir cām her dem birine hūrşīd-i ‘īyd (FKD, G. 41, B.1).

Çeşm-i rindāne ki dilden mey-i gülfām ister / Şīşe-i ğayret ü nāmūsı aña **cām** ister (FKD, G. 64, B.1).

Sīmgün **cām** içre zerrīn kadehdür her ḥabāb / Rind-i şāfuz sākīn-i mey-ḥāneyüz nev-rūzdur (FKD, G. 78, B.6).

Cām be-kef sīne pür-tef kayd-ı ‘ālem ber-ṭaraf / Biz Fehīm’üz hem cünün-rindāneyüz nev-rūzdur (FKD, G. 78, B.7).

Görüp ‘arz-ı niyāzum çeşmüne bildüñ ki maḥmūram / Bir iki **cām** şunduñ bende-i ‘irfānuñam sākī (FKD, G. 283, B.4).

‘Aks-i ebr ü zülf-i sākī sāye-ğüster olmasa / Maḥv olurdu berḳ-ı ḥāṭif gibi cām içre şarāb (FKD, K. 5, B.10).

Geh **cām** u gāh çeşmüme şun ‘aks-i ğamzeñi / Tīġ-i kazāya şan‘at ile āb u tāb ver (FKD, Terakib-bend 1, B.52).

2. Gönül

Dil **cām** u ğamze sākī vü şūḥ u kirişme nuḳl / Hün-ı ciger şarāb u kazā mey-fürüş olur (FKD, G. 88, B.4).

Olmağa her ğamze-i meste mühim-perdāz-ı ‘ayş / Dil gibi hem **cām** u hem sākī vü hem ālüfte yok (FKD, G. 165, B.3).

3. Ateş.

‘Aşkı sākī ğamzeyi mest-i ḥarāb itsek n’ola / **Cāmı** āteş bādesi āteş ‘aceb mey-ḥāneyüz (FKD, G. 134, B.2).

4. Ateş yapraklı gonca.

Gonca-i şu‘le-berg ya‘nī **cām** / La‘l-i elmās-püş ya‘nī mey (FKD, G. 293, B.2).

5. Aydınlatan mum

Sākī kanı **cām** o şem^c-i rüşen / Elmās-ķandil ü şu^cle-revġan (FKD, Terci-bend 1, B.92).

cām iç-: [1] Şarap içmek.

Rind-i şāhib-dīde oldur **cām içince** eyleye / Rūh-ı Cemşid'i temāşā her ħabāb-ı bādeden (FKD, G. 233, B.4).

cām şun-: [1] Kadeh sunmak, takdim etmek.

Sākī lebün ħayāline bir **cām şundi** kim / Gelmez o bādenün mey-i Kevşer ayaġına (FKD, G. 252, B.2).

cām-ı aşk: [1] Aşk kadehi || Aşk şarabı.

Dil eyledi **cām-ı aşkı** çün nüş / İtdüm ġam-ı aşkı da ferāmüş (FKD, Terki-bend 2, B.56).

cām-ı beķā: [1] Ölümsüzlük kadehi.

Nüş idüp cām-ı beķā Sultān Murād-ı Cem / Eyledi Sultān İbrāhīm Dārā-fer cülūs (FKD, Kıt'a 10, B.5).

cām-ı bilür-ı nāzük: [1] Kırılğan kadeh. Billur kadehe "cām" da denilmektedir (FERHENG-İ ŞU'ÛRÎ, C.2, s.1346).

Cām-ı bilür-ı nāzūki sīm-āb ile ŧolup / Bezm-i cihānda kāse-i 'arz şikest olur (FKD, Terki-bend 1, B.37).

cām-ı cihān-nümā: [1] Cem'in, Hz. Süleyman'ın ve İskender'in dünyanın tamamını gösterdiğine inanılan kadehi veya aynasıdır. Cām-ı Cem ya da cām-ı ġitî-nümâ olarak da anılır (STEINGASS, s. 350; FERHENG-İ ŞU'ÛRÎ, C.2, s.1361).

Cām-ı cihān-nümā ki bize ħüsn-i yārdur / Keyf-i nezāresiyle 'aceb 'ālem eyledük (FKD, G. 173, B.3).

cām-ı dil: [1] Gönül kadehi.

Bir sākī-i mehveşden içüp bāde-i şāfī / **Cām-ı dilüni** maŧla^c-ı envār-ı şuĥūd it (FKD, G. 22, B.2).

cām-ı elmāsī: [1] Elmastan yapılmış kadeh.

Tā künem rîş ez-ḥased cān u dil-i Suhrāberā / Mey-ḥārem ez-cām-ı elmāsī mey-i zehrāberā (FKD, G. 294, B.1).

cām-ı fenā: [1] Ölüm kadehi.

Eylemez **cām-ı fenā** mest-i ser-endāz beni / Benem ol rind ki şahbā-yı bekādan geçdüm (FKD, G. 218, B.5).

cām-ı feraḥ-fezā: [1] Rahatlamayı arttıran kadeh.

Reşk o ṭurfa-meşrebe kim ola ‘aşk-ı yār ile / Neşve-i zevk-ı ğam be-dil **cām-ı feraḥ-fezā** be-kef (FKD, G. 156, B.4).

cām-ı feraḥ-zā: [1] Gönül rahatlığı doğuran kadeh.

Şun sākī şahbā devridür **cām-ı feraḥ-zā** devridür / Eyyüb Pāşā devridür olsun gönüllerden ğam ‘adīm (FKD, K. 6, B.8).

cām-ı firḳat: [1] Ayrılık kadehi.

Zihī luṭf u ‘aṭā görse ḥumār-ālūd-ı ğam ammā / Şunar bir demde şad rıṭl-ı girān bir **cām-ı firḳatden** (FKD, K. 15, B.15).

cām-ı ḥayret: [1] Hayret kadehi. “Cām bedene, içindeki bade bedeni tasfiye etmeye işarettir. İlahi bade kadehinden içen kâmil arif tevhitte ser-mest olur” (ULUDAĞ, s. 82).

Mest ider bir **cām-ı ḥayret** bāde-i ḥasret-ḥumār / Böyledür mey-ḥāne-i nezzāregāh-ı rüy-ı dost (FKD, G. 25, B.3).

cām-ı İslām: [1] İslam'ın kadehi.

Cām-ı İslām’um şikest itdi nigāh-ı muğbeçe / Sakla yā Rab dīnümü çeşm-i ḥarāb-ı bādeden (FKD, G. 233, B.3).

cām-ı kām-ı ‘āşık: [1] Sevdalının mutluluk kadehi.

Cām-ı kām-ı ‘āşıkı pür-bāde-i ye’s eylemiş / Bāde-i kāmıyla dehri cām-ı leb-rîz eyleyen (FKD, G. 240, B.4).

cām-ı leb-rîz: [1] Ağızına kadar dolu kadeh.

Cām-ı kām-ı ‘āşıkı pür-bāde-i ye’s eylemiş / Bāde-i kāmıyla dehri **cām-ı leb-rîz** eyleyen (FKD, G. 240, B.4).

cām-ı leb-rîz-i ecel: [1] Ecelin ağzına kadar dolu kadehi.

Cām-ı leb-rîz-i eceldür şunduğı ‘uşşāka hep / Bāde-i nāzı ki ol çeşm-i sitemger nüş ider (FKD, G. 52, B.2).

cām-ı māh-ṭab’: [1] Ay parlaklığında kadeh.

El-kışsa o **cām-ı māh-ṭab’ı** / Pür eyle ziyā-yı mihr-i meyden (FKD, Terci-bend 1, B.101).

cām-ı mey: [2] İçki kadehi.

Cām-ı mey nüş itse dil-ber söylesek efsāneler / Çeşmimi maḥmūr görsek yine ḥ’āb-ı bādeden (FKD, G. 233, B.2).

Neş’e-i ḡayret-i ‘aşkum sañā versün bir keyf / K’idesen Ka‘be’de **cām-ı meyi** bī-pervā nüş (FKD, G. 144, B.9).

cām-ı mey-i ‘aşk: [1] Aşk şarabının kadehi.

Bed-mest itdi **cām-ı mey-i ‘aşk** şöyle kim / Ḥazz itmez oldu ḡamla da dil imtizācdan (FKD, G. 228, B.2).

cām-ı mül: [1] Şarap kadehi, şarap.

Vardı düzdīde nigāhuñ baña bī-hüş itdi / Mest iden bezmde şanma beni **cām-ı müldür** (FKD, G. 101, B.4).

cām-ı şāf-ı āb-gün: [1] Saf su renginde, şeffaf kadeh.

Bahār olsa yine sākī mey-i mu‘ciz-nümün olsa / Şarāb-ı şu‘le-reng ü **cām-ı şāf-ı āb-gün** olsa (FKD, G. 256, B.1).

cām-ı şarāb: [2] Şarap kadehi.

Sākī yetiş ḡarābuña **cām-ı şarāb** ver / Ben ḡam yerem baña meze ne kebāb ver (FKD, Terki-bend 1, B.49).

Bāde-i çeşm-i bütān **cām-ı şarābundur** benüm / Ġamze mey-ḡānemde bir mest-i ḡarābundur benüm (FKD, G. 223, B.1).

cām-ı zehr-i firḡat: [1] Ayrılığın zehirli kadehi.

Maḡrem-i bezm-i vişāl-i yār olmazsa Fehīm / **Cām-ı zehr-i firḡati** tā rüz-ı maḡşer nüş ider (FKD, G. 52, B.5).

cāme: [3] Elbise.

Çad-i yāre kıyāmetden münāsib mi dedüm **cāme** / Fehīmā dedi ey endīşesi kütāh kütēhdür
(FKD, G. 96, B.5).

Pertev-i hūrşīd-i cāndur **cāmesi** ʿİsā-miṣāl / Rağş ider meh gibi bir rūḥ-ı mücerreddür göñül
(FKD, G. 194, B.4).

Ne **cāme** kaldı hıdmet-i ʿaşkuñda ne beden / Ben ʿurma der-miyān idecek dāmen isterem
(FKD, G. 208, B.6).

cāme gey-: [1] Elbise giymek.

Ne **cāme geysem** ider āteş-i dilüm sūzān / Cihānda şuʿleden özge ʿabā nedür bilmem (FKD,
G. 205, B.2).

cāme-çāk: [1] Dert ve üzüntü sebebiyle elbiseyi yırtmak.

Cāme-çāk ol zülfi zencīrin ʿutup Mecnūn gibi / Ne Nesīmī'ye ne ḥod Mañşūr'a beñzet
kendüñi (FKD, G. 284, B.5).

cāme-ḥāb: [2] Yatak.

Ey çerāğ-ı çeşm-i ʿāşık ben ki fānūs-ı ḥayālem / **Cāme-ḥābum** rüşen eyle perde-i
pīrāhenümden (FKD, G. 238, B.4).

Şevk ile pīrehen-i cismi ʿıķardum cāndan / **Cāme-ḥāba** beni çün eyledi daʿvet bu gece
(FKD, G. 257, B.4).

cāme-ḥāb-ı nigār-ı maʿnī: [1] Anlam güzelinin uyku giysisi. “Cāme-ḥāb”ın bir anlamı da “uyku
giysisi”dir (FERHENG-İ ŞUʿŪRÎ, C.2, s.1321).

Perniyān-ı nikāt-ı elfāzum / **Cāme-ḥāb-ı nigār-ı maʿnīdür** (FKD, G. 97, B.5).

cāme-i fakr: [1] Fakirlik elbisesi.

Giyelden **cāme-i fakr**ı bulup kimyā-yı faḥriyyet / Libās-ı köhnemüz zıll-ı hümā-yı devlet
olmuşdur (FKD, G. 77, B.4).

cāme-i felek: [1] Talih elbisesi.

Eyleyüb cübbe **cāme-i feleki** / Hem idüp ʿās mihr ile māhı (FKD, Kit'a 4, B.7).

cāme-i ḥāb: [1] Uyku giysisi, pijama.

Girmişem pîreheni içre şanup **cāme-i h̄āb** / Özge mest itdi beni bāde-i vuşlat bu gece (FKD, G. 257, B.5).

cāme-i ḥadrā gey-: [1] Yeşil renkli elbiseler giyinmek.

Nev-bahār oldı çemen **cāme-i ḥadrā geysün** / Açılıp lāle-i şahrā yine ḥārā geysün (FKD, G. 246, B.1).

cāme-i ‘ömr: [1] Ömür elbisesi.

Fiğān kim **cāme-i ‘ömrüm** kabā-yı hayret olmuşdur / Girībān-ı hayātum çāk-i dest-i firqat olmuşdur (FKD, G. 77, B.1).

cāme-i şubḥ: [1] Sabah giysisi.

Keşret-i cūş-ı hūn-ı giryemden / Oldı gülgün-tırāz **cāme-i şubḥ** (FKD, G. 32, B.3).

cāmi‘-i aḥkām-ı dād: [1] Adalet yasalarını kendinde toplayan.

Hem **cāmi‘-i aḥkām-ı dād** hem kāmī‘-i ḥışn-ı fesād / Hem sālīk-i rāh-ı sedād hem mālīk-i ṭab‘-ı selīm (FKD, K. 6, B.10).

cān: [63] Gönül, ruh.

‘Aşq itdi **cānı** sīne-i bī-kīneden cüdā / Kıldı garībi ḥāne-i dīrīneden cüdā (FKD, G. 2, B.1).

Tīg-i ğamzeñ ki şehīd itdi Fehīm-i zārı / Olmasun mı yine biñ **cān** ile ḳurbān-ı ḳazā (FKD, G. 12, B.7).

‘Aql u **cān** ü dīn ü dil nā-maḥrem-i ‘uşşāk iken / Bī-tekellūf rāz-ı ‘aşqa yār-ı maḥremdür şarāb (FKD, G. 14, B.5).

Olur mı **cāna** dimāğ-āşinā şemīm-i murād / Eşer mi gülşen-i āmālūme nesīm-i murād (FKD, G. 39, B.1).

Şarāb-ı ye’s ideli **cānı** mest-i lā-ya‘qıl / Derūn-ı ḥāṭıra gelmez ümīd ü bīm-i murād (FKD, G. 39, B.3).

‘Aşq bir şahrāda güm-rāh eylemişdür **cānı** kim / Hızır nā-peydā o reh nā-būd u menzil nā-bedīd (FKD, G. 40, B.2).

Şoḥbetüñden dil mükedder **cān** gürizāndur senüñ / Āyīne şāf olsa ey şofī şafādan kim ḳaçar (FKD, G. 46, B.6).

Tîr-i kazāya ey çarḥ itme nişāne sen de / Yitmez mi **cāna** zaḥm-ı tîr-i nigāh-ı dil-ber (FKD, G. 50, B.4).

Her ne dem gelse kazā-yı nā-gehānī çarḥdan / Zaḥm-ı şemşîr-i nigāhuñ **cāna** dest-āvîz ider (FKD, G. 53, B.3).

İtdi eşer-i ḥüsni ‘üryān beni mihrāsā / Ser-tā-be-kaḍem cānam **cān** pîrehehi n’eyler (FKD, G. 56, B.3).

Dil almağa meyl itdi bir tıfl-ı perî-çihre / Şimden gerü ehl-i dil **cān** ile teni n’eyler (FKD, G. 56, B.9).

İtdi eşer-i ḥüsni ‘üryān beni mihrāsā / Ser-tā-be-kaḍem **cānam** cān pîrehehi n’eyler (FKD, G. 56, B.3).

Meded öldüm teğāfûl itme yeter / Ḥasta **cāna** devā nigāhuñdur (FKD, G. 72, B.5).

Çāk çāk itse tenüm ol çeşm-i cādū tîğ ile / **Cānuma** tekrār her bir çāk-i ten şemşîr olur (FKD, G. 86, B.3).

Çeşm-i bîmārındadır dermān saña ey mürde **cān** / K’anda cellād-ı ecel üstād-ı Cālînüs olur (FKD, G. 87, B.4).

Her güşeden bir āfet-i ḥalk u belā-yı cān / **Cānum** nigāh-ı şūḥına ḳurbān idüp gelür (FKD, G. 111, B.5).

Nuḳl-ı la‘îni idüp ta‘biye **cāna** şundı / Şîre-i cān ile itdi beni mest ü medhüş (FKD, G. 144, B.11).

İderse ol büt-i şîrîn-dehān raḳş / Kef-i ‘āşîḳda eyler dîn ü **cān** raḳş (FKD, G. 145, B.1).

Şîneye çekdüm o meh-pāreyi **cānum** diyerek / Leblerin emdüm anuñ tūḫî-lisānum diyerek (FKD, G. 170, B.1).

Oldı tāb-efgen dile ruḥsāresi bir kimsenüñ / **Cānı** bî-tāb eyledi nezzāresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B.1).

Ġamzeñe **cānumı** teslîm iderem her ne ḳadar / Anı dest-i ecele vermege nā-çār olsam (FKD, G. 200, B.3).

‘Aceb sırr-ı Ḥudā’sın **cānum** içre mütteḥid-eczā / Ene’l-ḥaḳ sen disen ey büt ber-dār ider ‘ālem (FKD, G. 202, B.5).

Fikr it sitem-i ğamze ile ħālını **cānuñ** / Kim ħāne-i cellād-ı ħazā ola penāhum (FKD, G. 215, B.2).

Cānumuz vaħf-ı tıĝ-i nāz idelüm / Zaħm urduħça bir niyāz idelüm (FKD, G. 221, B.1).

Sākī ħabāb gibi ider **cānumı** ħarāb / ‘Arz itse duħter-i rezi faşş-ı züccādan (FKD, G. 228, B.5).

Vāħıf-ı rāz-ı ħazā-yı çeşm-i yār olmaz Fehīm / ‘Aşķı ‘aşıķ **cānı** bīcān hūşı bī-hūş itmeyen (FKD, G. 241, B.5).

Gördi kim silsile zād-ı ħarem-i turrāñdur / Oldı biñ **cān** ile dil ‘aşıķ-ı şeydā-yı cünün (FKD, G. 243, B.8).

Ĥavfum oldur kim nişān-ı ħasret-i ğamdur Fehīm / Mużtarib itmekdedür **cānum** ğulū-yı ārzü (FKD, G. 249, B.8).

Bilmezem rüz mı ya şeb mi ya ħ‘āb u ya ħayāl / Ol ħadar **cāna** hücum eyledi ħayret bu gece (FKD, G. 257, B.10).

Şevķ ile pīrehen-i cismi çıħardum **cāndan** / Cāme-ħ‘āba beni cün eyledi da‘vet bu gece (FKD, G. 257, B.4).

Cānı itmekde ğamdan āsüde / Rūħ-ı rāħat-fürüş ya‘nī mey (FKD, G. 293, B.4).

Lāl olup ħaşra dek olurdı tepīde **cānı** / Sözde görse leb-i cān-baħşuñı ‘İsā nā-ĝāħ (FKD, K. 9, B.8).

Şafā-yı ħātırım yok **cān** mükedder dil ğubār-ālūd / Yine şı‘rüm ider āyīneye ħande leħāfetden (FKD, K. 15, B.34).

Şīve-i üştüre biñ **cān** ile ħā‘il olduħ / Āħ kim bār-keş-i bār-ı şütür-bān olarak (FKD, K. 16, B.5).

Nāzdan sen yine teĝafül tüt / **Cāna** it bir nigāħ-ı pinhānī (FKD, K. 17, B.87).

Tā ki **cānum** tendedür māü'l-ħayāt olsa eger / İçmeyem Ĥızr eylese teklīf āb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.2).

Ťūfān ħazer it ki **cānum** itdüm / Tīz-ābī-i ħufl-ı genc-i imsāk (FKD, Terci-bend 1, B.56).

Şemşīr-i nigeħle **cāna** çeşmüñ / Ger böyle şunarsa bī-muħābā (FKD, Terķib-bend 2, B.7).

Ey ŧālī‘-i dūn nedür bu ħıssat / Kim **cāna** ‘azābı ğamdan itdüñ (FKD, Terķib-bend 2, B.48).

Cānı cānānuñ ile müttehidü'l-eczā kııl / Dem-i vaşla şeğaf u hicre te'essüf ne belā (FKD, G. 4, B.4).

Bīm-i ğamze **cānumuz** leb-rīz-i sīm-āb ideli / İztirāb u ra'şeden yoğdur ferāğ-ı sīnemüz (FKD, G. 126, B.2).

Feyz-i 'aks-i hayāl-i hüsinden / **Cānı** leb-rīz-i āfitāb itdüm (FKD, K. 2, B.21).

Yine bir şūha oldı dil 'aşığ / Yine **cānum** belā-me'āb itdüm (FKD, K. 2, B.20).

Ğamze-zenān eylese cānān semā' / Nāle-künān eylese biñ **cān** semā' (FKD, K. 3, B.1).

Ey nālemi iñleden o **cāna** ne ğaraz / Hiç şem'a nedür bilür mi pervāne ğaraz (FKD, Rübai 24, B.1).

Bu zehrler felek virür olsa dil-i Mesīh / İnşāf eyleñüz ki ne **cān** ile sağ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.7).

Sen bahşiş-i nāz iderken ey şeh / Degmiş bu **cāna** meger teğāfül (FKD, Terkib-bend 2, B.31).

Bir zevkdeyem ki vaşf olunmaz / 'Aşk eyledi tā ki **cānı** medhüş (FKD, Terkib-bend 2, B.62).

Cānumuz tīg-i kaçāya itmeden her dem siper / Meşk-i zaħm-ı ğamze-i cānānedür maşşūdumuz (FKD, G. 119, B.2).

Cānumuzda kim yine dūzah-azāb eyler firāk / Dūzah içre cān-ı āteşnāki n'eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B.5).

Tā-be-key ğamze teğāfül gibi pinhān olsun / Bir nigāh eyle ki biñ **cān** saña ğurbān olsun (FKD, G. 244, B.1).

Beni rüsvā-yı cihān itdi cünün-ı 'aşkuñ / Bāri aç sīneñi **cānu** dahı 'uryān olsun (FKD, G. 244, B.3).

Söyle luţf it cāvidān-ı çeşm-i mu'ciz-ğūyuña / Şerh-i efsün-ı nigāhuñ **cāna** icmāl itmesün (FKD, G. 245, B.3).

Şayd itmege **cānı** yeter āsar-ı teğāfül / Bir murğ-ı za'īfi iki şāh-bāza tıyurma (FKD, G. 251, B.3).

Benem ol şūh-meşreb nuţk-ı sākīdür ğıdā **cāna** / Baña lāzım degül şınmak meze peymāneden soñra (FKD, G. 253, B.2).

Feth-i Bağdād'a 'azîmet eyleyüp iqbâl ile / **Cân** ile itdi cenâb-ı 'avn-i Hâkık'a istinâd (FKD, Kıt'a 8, B.5).

Zârî ki Fehîm'i itdi **cândan** bî-zâr / Tâ 'âşık-ı zârıyam ider biñ âzâr (FKD, Rûbai 16, B.1).

Ol şeh ki olur luğf-ı nihândan maḥzûz / Kıldı beni bûs-ı lebi **cândan** maḥzûz (FKD, Rûbai 26, B.1).

Öldürdi Fehîm-i nâ-tüvânı ğamzeñ / Dâğ itdi teğâfûl ile cānı ğamzeñ (FKD, Rûbai 32, B.1).

Bî-âlet ü bî-silâh yekden / Biñ **câna** bulur zafer teğâfûl (FKD, Terkib-bend 2, B.28).

Teslîm olup zemâneye ey **cân** selâmet ol / Eṭvâr-ı halk-ı 'âleme tâ-be-key (FKD, G. 292, B.5).

Renciş-dih-i cism-i pür-figâr ol / Besdür **câna** bu dil-nevâzî (FKD, Terkib-bend 2, B.14).

Eşer ider mi füsün-kâri-i fesâne Fehîm / Olur mı ol müjeler **câna** ḥ'âb-ı ğamze-i şûḥ (FKD, G. 37, B.5).

cân bul-: [2] Dirilmek, tazelenmek, hayat bulmak.

Gâh olur bir neşvesinden **cân bulur** bigâneler / Küşte eyler gâh yüz biñ âşîñâyı ğamzesi (FKD, G. 288, B.2).

O nûş-lebüm ki meşk ider her ân ḥaṭ / Şevk ile **bulur** Fehîmâsâ **cân** ḥaṭ (FKD, Rûbai 25, B.1).

cân ehli: [1] Varlığının değerini bilenler || Yaşamaktan zevk alanlar.

Gülzârına **cân ehlinüñ** itmeñ beni tekliñ / Çāk eylesün ceyb-i dilüm ḥâr-ı tekellüf (FKD, G. 158, B.3).

cân göster-: [1] Tanıkta "varlığını belli etmek" anlamındadır

Āyd-i aḍḥâdur ki dil cānânına **cân gösterür** / Her kişi bu demde kaşşâbına ḳurbân gösterür (FKD, K. 10, B.1).

cân it-: [1] Tanıkta "Yaşamayı çokça istemek, ölmeyi istememek" anlamındadır.

Cümleten cismini **cân itse** de 'uşşâk yine / Öldürür virmez emân ol ğazab-âlûde nigâh (FKD, K. 9, B.5).

cân u baş: [1] Can ve baş. || hayat.

‘Ālem-i ‘aşk içre ben şāhib-ķırān-ı köhneyem / **Cān u başa** kalmazam yār ü ķarīnüm tazedür
(FKD, G. 94, B.3).

cān u dem-i ‘Īsā: [1] Hz. İsa'nın nefesi ve ruhu.

Gülistān-ı ‘ālem-i rūḥam gülümdür la‘l-i yār / Bülbülem **cān u dem-i ‘Īsā** nesīmümdür
benüm (FKD, G. 224, B.2).

cān u dil: [12] Ruh ve gönül.

Bir Leylī'nüñ oldı **cān u dil** Mecnūn'ı / Kim oldı o şūḥı sevmeyen hem mecnūn (FKD, Rübai
48, B.2).

Cān u dil ile Ka‘be’de bir ‘ālem-i nūruz / Hūrşīd ile meh nāķa-keş-i maḥfilümüzdür (FKD, G.
109, B.5).

Remz-i leb-i dil-bere Fehīmā / Biñ **cān u dil** ile çeşm ü gūşuz (FKD, G. 122, B.7).

Cān u dil eyler taķaddümde dehānum pāy-māl / Nā-gehān olsa muşavver büse-i pāy-ı laṭīf
(FKD, G. 157, B.8).

Taşdī‘den olur ḥacil medḥūñde yoḥsa **cān u dil** / Nazm eyler idi muttaşıl şad-‘ıķd-ı lü‘lü‘-i
nazīm (FKD, K. 6, B.16).

N’ola ğurbetde gelse **cān u dil** feryād u eġgāna / Felek bī-rahm u külfet āşinā vü ‘ayş bīġāne
(FKD, K. 7, B.45).

Pertevüñden mużtarib pervānelerdür **cān u dil** / Şem‘ hem-germiyyetüñden dā‘imā bī-tāb
olur (FKD, G. 79, B.3).

Degül muhtāc-ı naķd u cins-i ‘īş ü nūşa **cān u dil** / Mürettebdür vazīfem her zamān sulṭān-ı
himmetden (FKD, K. 15, B.17).

Fedā olsun metā‘-ı cān u dil müjġān-ı çeşmine / Gerekdür **cān u dilden** ‘āşık-ı ser-bāz
müstaġnī (FKD, G. 287, B.5).

Böyle ķalursa sūziş-i āteş-i şevķ-ı ḥāl-i dost / Gelmeye düzaḥ içre de **cān u dile** ferāġ-ı dāġ
(FKD, G. 153, B.2).

Rahm ķıl ey ġazab-ālūde şeh-i ķişver-i nāz / Çāk çāk itdi yeter **cān u dili** ḥançer-i nāz (FKD,
G. 115, B.1).

Nıgeh-i şūḥı ile ġamze-i ġammāzına baķ / Nice fāş olmadadır **cān u dilüñ** rāzına baķ (FKD,
G. 160, B.1).

cān u dil-i Suhrāberā: [1] Zāl-i Rüstem'in oğlu Sührâb'ın gönlü ve ruhu (STEINGASS, s.711).

Tā künem rîş ez-ḥased cān u dil-i Suhrāberā / Mey-ḥārem ez-cām-ı elmāsī mey-i zehrāberā (FKD, G. 294, B.1).

cān u dil-i ‘uṣṣāk: [1] Âşıkların gönlü ve ruhu.

Cān u dil-i ‘uṣṣāka ḡam-ḥāne yeter çeşmi / Ya‘ḡub-ı elem-dīde Beytü'l-ḥazen'i n'eyler (FKD, G. 56, B.8).

cān u dil-i zār: [1] Ağlayan gönül ve can.

Bir gūne tesellī-i dīgerdür / **Cān u dil-i zāra** her tegāfūl (FKD, Terki-bend 2, B.29).

cān u ser koy-: [1] Can ve başını vermeye hazır olmak || ölümü göze almak.

Erba‘inde itdiler maḥşūr o ḥıṣn-ı a‘zamı / ‘Asker-i sünnī reh-i dīnde **koyup cān u seri** (FKD, Kıt'a 9, B.3).

cān ver-: [7]

1. Ölmek

‘Âşıkuñ dil-bere **cān vermedür** ancak ḡarażı / Ḡayet-i âştī vü ceng nedür bilmez hīç (FKD, G. 31, B.5).

Teb-zede-i ‘aşḡına cilvesi **cānlar verür** / Līk sürīnindeki ra‘şeler eyler helāk (FKD, G. 169, B.2).

La‘l-i dūr-pūşı bir aḡterdür iki māhda kim / **Cān verüp** bilmedi sırrın feleküñ İdrīs'i (FKD, G. 289, B.3).

Cān virmede tīḡ-i çeşm-i yāra / Merdān-ı vefā te‘emmül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.50).

Semend-i nāza süvār olsa şeh-levendāne / O ḡirre-i mesti ki görse **virürdi cān** āfet (FKD, K. 11, B.5).

2. Hayat vermek, canlanmak.

Âsār-ı tebessümle **verüp** her sözüñe **cān** / Feyz-i dem-i Rūḡü'l-kudüs'e ḡandeler eyle (FKD, G. 267, B.7).

Ger itse şüret-i ‘İsā'yı taşvīr / **Virürdi** şüret-i Mānī'ye **cānı** (FKD, Kıt'a 6, B.2).

cānā: [8] Ey sevgili.

Dilüñ ki şu'le-zen-i hanümānıyız **cānā** / Maḥabbetüñ şeref-i düdmānıyuz cānā (FKD, G. 8, B.1).

Dilüñ ki şu'le-zen-i hanümānıyız cānā / Maḥabbetüñ şeref-i düdmānıyuz **cānā** (FKD, G. 8, B.1).

Nefesle 'ālemi dāğ eyledük bilinmedi līk / Ne gencüñ ejder-i āteş-feşānıyuz **cānā** (FKD, G. 8, B.2).

İderse şubḥ-şıfat çāk sīnemüz devrān / 'Aceb midür güher-i mihr kānıyuz **cānā** (FKD, G. 8, B.3).

Terennüme komazuz 'andelīb-i quds olsa / Ḥadīka-i edebüñ bāgbānıyuz **cānā** (FKD, G. 8, B.4).

Felek o ebrū vü müjgāndan itdi tā ki cüdā / Ḥadeng-i kavş-i kazānuñ nişānıyuz **cānā** (FKD, G. 8, B.5).

Nigāhuñ itdi bizi mū-be-mū-yı hançer-i reşk / Raqīb-i dil-siyehüñ vaqf-ı cānıyuz **cānā** (FKD, G. 8, B.6).

Rümüz-ı çeşmüñi feh̄m itmedüñ Feh̄m gibi / Zemānenüñ ki güzīn nüktedānıyuz cānā (FKD, G. 8, B.7).

cānān: [8] Sevgili.

Cānı **cānānuñ** ile müttehidü'l-eczā kı / Dem-i vaşla şeğaf u hicre te'essüf ne belā (FKD, G. 4, B.4).

Pīrāhenüm olursa kefen ğam mı Feh̄mā / 'Uryān-ten olup bir gece **cānāna** şarılsam (FKD, G. 198, B.7).

Çokdan anı bāzār-ı maḥabbetde şatardum / **Cānānum** eger Yūsuf-ı Ken'ān gibi olsa (FKD, G. 255, B.3).

Ġamze-zenān eylese **cānān** semā^c / Nāle-künān eylese biñ cān semā^c (FKD, K. 3, B.1).

'Arz-ı ḥüsn etdükçe gül biñ bülbülü eyler helāk / Güyiyā dīdārını 'uşşāka **cānān** gösterür (FKD, K. 10, B.13).

'İyd-i adḥādur ki dil **cānānına** cān gösterür / Her kişi bu demde kaşşābına qurbān gösterür (FKD, K. 10, B.1).

Bāğ-ı hüsni olmadan şād-āb āb-ı bādeden / ‘Ārızın gül-rîz ider **cānāne** tāb-ı bādeden (FKD, G. 233, B.1).

O deñlü fitneden maḥfuzdur devründe ehl-i dil / Ki bekler tîğ-i ğamzeyle dil-i ‘uşşākı **cānāne** (FKD, K. 7, B.43).

cānāne ol-: [1] Sevgili olmak.

Ey şūḥ nedür ‘āşıkuna böyle tecāhül / Ḳurbānuñ olam ğayrıya **cānāne** mi **olduñ** (FKD, G. 175, B.3).

cān-ı āğāh: [1] Sırlara vakıf olan, basiret sahibi gönül.

Ḳaldı bir hırka içre ‘uryān-ten / Ṭās-bāzāne **cān-ı āğāhı** (FKD, Kıt'a 4, B.6).

cān-ı ‘āşık: [1] Āşığın ruhu.

Olmasun mı **cān-ı ‘āşık** dāğ dāğ-ı ārzū / Bü'l-heves pervāneyüz biñ var çerāğ-ı ārzū (FKD, G. 248, B.1).

cān-ı ‘aşk: [1] Sevdanın ruhu.

‘Āşıkam ‘āşık ki tîğ-i ğamze-i ḥün-rîz-i yār / **Cān-ı ‘aşkı** zaḥmnāk etse müdārā eylemem (FKD, G. 203, B.5).

cān-ı āteş-mesken: [1] Ateşin yuva edindiği ruh.

Ey nefes bî-hüde geçme **cān-ı āteş-meskenümden** / Ra‘şe-rîz-i şū‘le-i āh ol nesīm-i şīvenümden (FKD, G. 238, B.1).

cān-ı āteşnāk: [1] Ateşli yaşam.

Cānumuzda kim yine dūzaḥ-‘azāb eyler firāk / Dūzaḥ içre **cān-ı āteşnāki** n’eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B.5).

cānı bir dem āsūde ḳomaz: [1] Bedeni bir an olsun rahat bırakmaz.

Hücüm-ı nāle **ḳomaz cānı bir dem āsūde** / Cihānda bir nefes olmazmış ādem āsūde (FKD, G. 262, B.1).

cān bul-: [1] Canlanmak.

Nesīm-i şevḳ-baḥş-ı rūḥ-perverden **bulup cānı** / Semenler oldılar şem‘i ğüle pervāne ğülşende (FKD, G. 260, B.5).

cān-ı dāğ-ı dil: [1] Gönlün yaralanmış canı.

Cān-ı dāğ-ı dil ü geh nükte-i cānuz ki bize / Gonca-i lāle vü gül mesken olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.9).

cān-ı dāğ-ı düzaḥ: [1] Cehennemın yanık yarasının ruhu.

Süz u tābumdan olur hürşid-i maḥşer vāye-gīr / **Cān-ı dāğ-ı düzaḥam** külḥan-fürüz-i sīneyem (FKD, G. 213, B.4).

cān-ı Fehīm: [5] Fehīm'in canı.

Ḳıblegāh itmege künc-i ‘ademi **cān-ı Fehīm** / Nīm-çin-i gāzab-ı ebrū-yı cānāne yeter (FKD, G. 62, B.7).

Fehīm ü **cān-ı Fehīm** ola çeşmüñe ḳurbān / Ne dem ki dehre şala tīg-i ḥün-feşān āfet (FKD, K. 11, B.19).

Var **cān-ı Fehīmā** gibi şad-ḥāne-ḥarābuñ / Ey şūr-ı lebi ḥāne-ber endāz-ı Mesīḥā (FKD, G. 3, B.5).

Gonca-i bāğ-ı dil ü **cān-ı Fehīmā’dur** hep / Her tebessüm ki enīs-i leb-i ḥandānuñ olur (FKD, G. 83, B.7).

Gel berhemenā itme cefā **cān-ı Fehīm’e** / Teklīf-i perestişle büt-i secdegehüñle (FKD, G. 265, B.5).

cān-ı girāmī: [1] Kıymetli varlık, beden.

İdüp maḥabbet o cellād-ı çeşm-i ḥün-rīze / Hezār **cān-ı girāmī** olur beden-düşmen (FKD, G. 239, B.5).

cān-ı ḥasret-perver: [1] Özlemle beslenmiş yaşam.

Ye’sden de **cān-ı ḥasret-perverüm** me’yüsdur / Tā ki oldum ārzū-senc-i ferāğ-ı ārzū (FKD, G. 248, B.3).

cān-ı ḥasret-zede: [1] Hasrete uğramış can.

Cān-ı ḥasret-zedeyüz ‘āzım-i şehri-ḥırmān / Hızr-ı tevfiḳ bize reh-zen olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.8).

cān-ı hevā-āmīz: [1] Arzularına uyan can.

Ālāyiş-i rindiden ne kaldı Fehîmâ'da / Bir **cân-ı hevâ-âmîz** bir çeşm-i şarâb-âlûd (FKD, G. 43, B.7).

cân-ı ʿîsî: [2] Hz. İsa'nın yaşamı || Ölülere can vermek bağlamında.

Beste-zünnâr-ı ser-i zülfine **cân-ı ʿîsî** / Rûh-ı kudsî o bütüñ olmaya mı kıssîsi (FKD, G. 289, B.1).

Ammâ ki şehîd-i reşk-i la'li / Yüz biñ dil-i Hızır u **cân-ı ʿîsî** (FKD, Terci-bend 1, B.11).

cân-ı maḥzûn: [1] Kederli can.

Harâb ol ey felek ben dūd-ı âhum eylerem eflâk / Senüñ devründe şādân olmadı dil **cân-ı maḥzûn** hem (FKD, G. 201, B.3).

cân-ı Mesîḥ: [2] Hz. İsa'nın canı.

Meges-mişâl bulur tâze rûh **cân-ı Mesîḥ** / Lebinden olsa ʿayân nûş-ḥand-i istiğnâ (FKD, G. 9, B.4).

Gerekse **cân-ı Mesîḥ** ol gerekse rûh-ı muḥaddes / Saña Fehîm ḥişâr-ı ʿadem penâh gerekdür (FKD, G. 100, B.11).

cân-ı mübtelâ: [1] Belaya uğramış can.

Helâk-ı ḥançer-i müjgâni olmadan kaçmaz / Virürse ger nigeḥi **cân-ı mübtelâya** rızâ (FKD, G. 13, B.4).

cân-ı nâ-şâd: [1] Mutsuz ruh.

Olmaz mı nedîm-i bezm-i şādî / Devr-i nigeḥünde **cân-ı nâ-şâd** (FKD, Terki-bend 2, B.43).

cân-ı nevmîd: [1] Ümitsiz yaşam.

Rûşen mi olur Fehîm **cân-ı nevmîd** / Ruḥ-beste küsûf-ı ye's ile mihr-i ümîd (FKD, Rûbai 14, B.1).

cân-ı nîm-küşte: [1] Yarı ölü beden.

Görüp ḥün içre **cân-ı nîm-küşte** muẓtarib-ḥâlin / Nigâh-ı merḥamet-düşmen urup bir nîze raḥm itdi (FKD, G. 282, B.3).

cân-ı pür-ḥalecân: [1] Heyecan dolu yaşam.

Görüp tevâtür-i âmed-şüd-i şeb ü rûzı / Bu **cân-ı pür-halecân** döndi mevc-i deryâya (FKD, K. 8, B.2).

cân-ı sâğar: [1] Kadehin ruhu.

Degüldür ‘aks-i hâl-i âteşîn-ruhsârı sâķînüñ / Lebinden dür olunca **cân-ı sâğar** dâğ dâğ olmuş (FKD, G. 140, B.3).

cân-ı süzân: [1] Yanan, acı çeken can.

Senüñ ‘ahdüñde nâlân yok meger ‘uşşâķ nâşihdan / Ki âb-efşân olur pend ile dâ’im **cân-ı süzâna** (FKD, K. 7, B.42).

cân-ı ‘uşşâķ: [1] Âşıkların hayatı.

Hep şüret-i zaķm-ı tîr-i ğamdur görinen / Ger olsa Fehîm âyîne **cân-ı ‘uşşâķ** (FKD, Rübai 30, B.2).

cân-ı zâr: [2] Inleyen, ağlayan gönül.

Ey çarķ **cân-ı zâruma** âzâr tâ-be-key / Feryâdum itmeye dilüñe kâr tâ-be-key (FKD, G. 292, B.1).

Ey şevķ yeter bu **cân-ı zâra** / Āteşgeh-i ‘aşķı mesken itdüñ (FKD, Terķib-bend 2, B.50).

cânib-dâr: [1] Taraftar, destekçi.

Dil ü cân almada çeşm ü nigehi baķıtse / Çeşm-i fettânuñ olurdı müje **cânib-dârı** (FKD, G. 277, B.3).

cânına kıy-: [2] İntihar etmek.

Dil şanma şehîd olmamadan **cânına kıymaz** / Cânına kıyar ħançer-i cânânına kıymaz (FKD, G. 114, B.1).

Dil şanma şehîd olmamadan cânına kıymaz / **Cânına kıyar** ħançer-i cânânına kıymaz (FKD, G. 114, B.1).

cân-nişâr: [1] Canını saçan.

Sevüp bir fitne-i âķir-zamâñı cân-nişâr ol kim / Nişân vere cemâl-i ķadri ħürşîd-i kıyâmetden (FKD, K. 15, B.46).

cân al-: [2] Canını almak, öldürmek.

Muğbeçe sevdüñ Fehîm ağlama dînüm deyü / **Cānunu** da **almamış** hayf ki az eylemiş (FKD, G. 142, B.5).

‘Aceb mi **almasa cānum** nigāh-ı hışm ile çeşmi / Hümā-yı büm-ṭali‘den olur şeh-bāz müstağnī (FKD, G. 287, B.4).

cān mübtelā ol-: [1] Âşık olmak.

Bir ‘aceb cādū-firībe **oldı cānum mübtelā** / Kārı ben ālüfteye gāhī vefā gāhī cefā (FKD, Diğer 1, B.5).

cāna ‘azāb eyle-: [1] Yaşamıma zorluk zahmet vermek.

Ben şad-hezār-sāl olayım rüzedār tek / Yek-rüze rüze **eylemesün cānuma ‘azāb** (FKD, K. 13, B.18).

cāndan geç-: [1] Bir amaç uğruna yaşamından vazgeçip ölmeyi göze almak.

Geçmişem ben ki şehīd olmağ için **cānumdan** / Geçme kırbānuñ olam başuñ için kıanumdan (FKD, G. 229, B.1).

cārī: [2]

1. Akmak.

O şiryān içre **cārī** cūy-ı hūnı serdi-i devrān / İder ger çeşme-i āb-ı hayāt olursa efsürde (FKD, Kıt'a 5, B.5).

2. Bir hükmün etkili olması, söz geçirmek.

O hükm itdiyse bāda āba **cārīdür** bunuñ hükmi / Ki ebrāsā olup şāmil ‘umūmī luṭfi insāna (FKD, K. 7, B.18).

cārüb: [1] Süpürge.

N’eyleyim ben hem-nişīn-i cuğd-ı her-vīrāneyem / Gerçi ferş-i hāneme perr-i hümā **cārūbdur** (FKD, G. 69, B.7).

cāsūs: Birilerinden haber ve söz gözetleyen. Sevgilinin göz bebeklerinin hareketi, âşığı ona olan aşkını anlamaya çalışmaktadır.

Şehr-i dilde rāz-ı çeşmin fāş ider bir ‘aks-i āh / Ğamze-i merdüm-firībi bü'l-‘aceb cāsūs olur

cāsūs-ı nigāh: Etrafı gizlice izleyen bakış.

Öyle pinhân eyledüm kim rāzda bīgānedür / Şanma **cāsūs-ı nigāhuñ** āşinā-yı rāz olur (FKD, G. 89, B.4).

cāvīd: [1] Daimî, ebedî.

Hürşīdsitān itdi gül ü lāle çü dehri / Hūffāş gibi şeb daḥı **cāvīd** görünmez (FKD, G. 117, B.4).

cāvīd ol-: [1] Sonsuz, ebedî, kalıcı, bâkî olmak.

Bilürem ‘īyd-i vişālūñ baña cāvīd olmaz / Eyle ḫurbān beni kim böyle güzel ‘īyd olmaz (FKD, G. 113, B.1).

cāvidān: [2] Daimî, ebedî.

Vuşlat içre şādī vü firḫatde ḡam giryān ider / Mest-i cām-ı bezm-i ‘aşḫuz **cāvidāndur** giryemüz (FKD, G. 127, B.5).

Olan pervāne-i şem‘-i tecellī / İder hürşīd gibi **cāvidān** raḫş (FKD, G. 145, B.8).

cāvidān-ı çeşm-i mu‘ciz-gūy: [1] Büyüleyici sözler söyleyen gözün sonsuzluğu.

Şöyle luḫf it **cāvidān-ı çeşm-i mu‘ciz-gūyuña** / Şerḫ-i efsūn-ı nigāhuñ cāna icmāl itmesün (FKD, G. 245, B.3).

cāy: [2] Yer, mahal, makam.

Ma‘şūḫ ile yek-ḫāl olup ey ṭālib-i Yūsuf / Beytū’l-ḫazen’i ḫo yūri **cāyuñ** bun-ı çāḫ it (FKD, G. 23, B.6).

Cüyüş-ı Türk-i ḫüsniñ **cāy** idelden mülk-i ‘uşşāḫı / Metā‘-ı zūhd ü dīn ü ‘aḫl u dil hep ḡāret olmuşdur (FKD, G. 77, B.9).

cāy id-: [1] Yer edinmek, yer etmek.

Cāy ideli cevfini süveydā / Baḫtum felek aḫteri Zuḫāl’dür (FKD, Terci-bend 1, B.80).

cāygeh-i ‘arbede vü şūr: [1] Savaş ve kavga yeri.

Fikr-i nigāhıyla fezā-yı dilüm / **Cāygeh-i ‘arbede vü şūrdur** (FKD, G. 74, B.6).

cāy-ı gürīz ol-: [1] Kurtuluş yeri olmak.

Eger mevc-i ḫavādis gelse ḫıl āḡūşuñ āmāde / Ne mümkindür miyān-ı baḫrde **cāy-ı gürīz olmak** (FKD, G. 161, B.6).

cāy-ı ḥalvet-ḥāne: [1] Yalnızlık evinin yeri.

Merdüm-i çeşm-i dilüz tenhā-niṣ̄n olsağ eger / Dīde-i nā-maḥremdür **cāy-ı ḥalvet-ḥānemüz** (FKD, G. 124, B.3).

cāy-ı ḥarāb: [1] Yıkık dökük yer.

Çāh-ı dūzah ḳaldı ancağ cuğd-ı rūh-ı düşmene / Ḳomadı yüm̄n-i hümā-yı himmetüñ **cāy-ı ḥarāb** (FKD, K. 5, B.43).

cāy-ı laṭīf: [1] Güzel yer.

Ka'betü'l-‘uṣṣāğdur kūy-ı laṭīfin ḳıl mekān / ‘Aṣıḳa olmaz Fehīmā öyle bir **cāy-ı laṭīf** (FKD, G. 157, B.10).

cāy-ı reh-zen it-: [1] Yanlış yolu yer edinmek.

Ey ‘aşğ nedür bu bī-vefāyī / ‘Aḳlı yine **cāy-ı reh-zen itdüñ** (FKD, Terki-bend 2, B.52).

cāy-ı ‘uṣṣāk: [1] Âşıkların makamı.

Olmuş şühedā-yı ehl-i dilden / Bismilgeh-i merg **cāy-ı ‘uṣṣāk** (FKD, Terci-bend 1, B.25).

cāy-niṣest ol-: [1] Mekan olmak.

‘Aṣıḳ helāk-ı ḡayret olur līk dil-bere / Ol şeh̄r bir daḡı nice **cāy-niṣest olur** (FKD, Terki-bend 1, B.38).

cāzibe-i kāh-rübā: [1] Saman kapanın çekiciliği.

Vech-i Ḥaḳ’a vāşil ola mecbūr o kāhı / Farḳ eylemeye **cāzibe-i kāh-rübādan** (FKD, G. 227, B.2).

cebel-i Nūr: [1] Nur Dağı, Mekke'de bulunan bir dağ. Hz. Muhammed (s.a.v.)'e ilk vahiy Nur Dağı'nın tepesinde bulunan Hira Mağarası'nda gelmiştir. Ayrıntılı bilgi için bk. Fuat Günel (1998), “Hira” md., İA, C.18, s.: 121-122.

Şīşe-i berrāğdan iç o mey-i rüşeni / Kim ola ser-çeşmesi tā **cebel-i Nürdan** (FKD, G. 231, B.7).

cebhe: [1] Yüz, alın.

İtmesün mi ya **cebbesin** pür-çin / Eyleyen çarḡ-ı dūna mihmānī (FKD, K. 17, B.2).

cebhede kan göster: [1] Kurban bayramında çocukların alınlarına kurban kanının sürülmesi sonucu, çocukların sevinçle bunu göstermesi.

Surh-püş olmuş ser-ā-pā kana girmiş dil-berüm / Ğayrı tıflān gerçi ancak **cebhede kan gösterür** (FKD, K. 10, B.2).

cebhe-i hürşid ü mäh: [1] Ay ve güneşin alını.

Rāst geldüm yolda ol şāha gider ben hāk-i rāh / Ferş-i rāh olmuş yolında **cebhe-i hürşid ü mäh** (FKD, Diğer 1, B.9).

cebhe-i tab': [1] Yaratılışın özellikleri.

Vaşfuñ itdükçe **cebhe-i tab'um** / Ğarq-ı mevc-i hüy-ı hicāb itdüm (FKD, K. 2, B.46).

cebīn-i külhan: [1] Ateş hâlinde alın.

Hal-gerde şerār-ı katresinden / Ğarq-āb-ı 'arāq **cebīn-i külhan** (FKD, Terci-bend 1, B.98).

cebīn-i sebū: [1] Testinin ağzı.

Ķo zāhidüñ de ayağına ser-fürü itsün / Ķadīmī secdeye mu'tāddur **cebīn-i sebū** (FKD, G. 247, B.7).

cebr: [1] Zorlama, zor kullanma, zor.

Sāl-i 'azm-i ceng ü fethe didiler tārīh için / **Cebr** ile Bağdād'ı aldı ehl-i Rüm'ün serveri (FKD, Kıt'a 9, B.10).

cebren: [1] Zorla.

Evsat-ı şa'bānda cebren āhir fetḥ-i bāb / İtdi mansürü'l-livā Hākḳ ol şeh-i dīn-perveri (FKD, Kıt'a 9, B.8).

cedel: [1] Savaş, kavga.

Zülfī āşüfte olup itse şabā ile **cedel** / Dil-i dīvāneye girer arasına şāne girer (FKD, G. 59, B.3).

cedel eyle-: [1] Savaşmak, münakaşa etmek.

Rümḥin görüb **eyle** ecel rūḥ-ı 'adūsıyla **cedel** / K'ey kec-rev-i nādir-maḥal hazā şirāṭun müstaḳīm (FKD, K. 6, B.13).

cedīd it-: [1] Yenilemek.

Olmuşdı şekl-i dāl-ı Ğıyd mānend-i ‘urcūn-ı kādīm / İtdi hilāliyle **cedīd** şun^c-ı Hūdāvend-i ‘Alīm (FKD, K. 6, B.1).

cefā: [7] Eziyet, zulüm, kötü davranma.

Bir ‘aceb cādū-firībe oldı cānum mübtelā / Kārı ben ālüfteye gāhī vefā gāhī **cefā** (FKD, Diğer 1, B.5).

Taḥammül idemem itme nezāreden maḥrūm / Ne deñlü eyler iseñ vermişem **cefāya** rızā (FKD, G. 13, B.3).

Helākūñem senüñ ey kāfir-i vefā-düşmen / Nedür bu deñlü **cefāya** şitāb-ı ğamze-i şūḥ (FKD, G. 37, B.2).

Ne vefā vü ne **cefā** dā’im tegāfül tā-be-key / Gāh geh bārī **cefā** itse cefādan kim kaçar (FKD, G. 46, B.4).

Ne vefā vü ne cefā dā’im tegāfül tā-be-key / Gāh geh bārī cefā itse **cefādan** kim kaçar (FKD, G. 46, B.4).

Ṭıfl iken olma **cefā** itmede çarḥa hem-reng / Çünkü bir āfet-i devrān olacaḡsın āḡır (FKD, G. 66, B.5).

Bī-vefādur kıl **cefāsun** ārzū yārūñ Fehīm / Saña ta‘līm eylesün luṭf u cefāyı ğamzesi (FKD, G. 288, B.5).

cefā it-: [4] Üzülmeye, kederlenmeye sebep olmak.

Hışm ile yüzün döndürüp **itdükçe cefā** / Gereklı olur āġūş-ı miyāndan maḡzūz (FKD, Rübai 26, B.2).

Gel berhemenā **itme cefā** cān-ı Fehīm’e / Teklīf-i perestişle büt-i secdegehüñle (FKD, G. 265, B.5).

Göñül bī-ṭālī‘ ü bir māh-rūya oldı meftūn hem / Şerīk oldı **cefā itmekde** ol bī-mihr gerdūn hem (FKD, G. 201, B.1).

Ne vefā vü ne cefā dā’im tegāfül tā-be-key / Gāh geh bārī **cefā itse** cefādan kim kaçar (FKD, G. 46, B.4).

cefā vü cevri: [1] Eziyet ve azap.

Bu ṭālī‘le egerçi eylemez dil-ber de luṭf ammā / Ḥaḡīkatde **cefā vü cevri** yegdür luṭf u şefkatden (FKD, K. 15, B.43).

cefâ vü kîne: [1] Eziyet ve öfke.

Tâ-be-key sîneñde cā itmek **cefâ vü kîneye** / Qādir isen ‘āşık-ı bî-kîneñi çek sîneye (FKD, G. 272, B.1).

cefâ-sezâ-yı ‘uşşâk: [1] Âşıkların eziyet çekmesi.

Ol muṭrıb-ı bezm-i ‘işvekarî / Olduqça **cefâ-sezâ-yı ‘uşşâk** (FKD, Terci-bend 1, B.20).

cehl: [2] Bilgisizlik, cahillik.

‘Aql-ı evvel **cehline** biñ ‘özr ile ‘ārif olur / Bezm-i hāşşü'l-hāsda ol dem ki ‘irfān gösterür (FKD, K. 10, B.29).

Ol şaf-gevher-i huredem kim sipihr-i dün / **Cehlinden** itdi zīver-i gūş-ı cünün beni (FKD, Terrib-bend 1, B.43).

celâl: [1] Yücelik, büyüklük, ululuk.

Gördüm ol hūn-rîz şāha ‘arz-ı hāl emr-i muḥāl / Gāh āb u gāh āteş geh cemāl ü geh **celāl** (FKD, Diğeri 1, B.15).

cellād: [6] İdama mahkum olan kimsenin katli ile görevlendirilen kimse. || Sevgilinin gamzesi ve gözünün âşğın gönlünde oluşturduğu heyecan sebebiyle gamze ve göz cellada benzetilir (OŞK, C.2, s.377).

Dil ider çeşmine ta‘līm-i nigāh-ı iltifāt / Özge mecnündür ki **cellāda** teraḥḥum öğredür (FKD, G. 92, B.3).

Ey çarḥ-ı siyeh-kāse-i dün-perver-i bî-raḥm / **Cellād** da olsa kişi mihmānına kıymaz (FKD, G. 114, B.3).

İder tîğ-i nigāhın her zamān ol bî-amān keskin / Belî şemşiri **cellāduñ** gerekdür her zamān keskin (FKD, G. 242, B.1).

Ey gamze nedür bu hūn-feşānî / Yetmez mi idi sipihr **cellād** (FKD, Terrib-bend 2, B.38).

Çeşm-i hūn-rîzūñ ki gāhî mā’il-i bî-dād olur / Dillere ol dem qazā hem küşte hem **cellād** olur (FKD, G. 80, B.1).

Sen nāz u kirişmeyle helāk eyle Fehīm’i / Besdür baña ey gamzesi **cellād** nigāhuñ (FKD, G. 176, B.7).

cellād hezārān seri kesse mağrūr olmaz. [1] Cellat yüz binlerce başı gövdesinden ayırır da bununla gurur duymaz. || Kişi, her zaman yaptığı işler sebebiyle ayrıca bir duyguya kapılmaz.

Çeşmi dünyâyı kırıp itse tevāzu‘ ne ‘aceb / **Kesse cellād hezārān seri mağrūr olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.17).

cellād-ı çābük-dest: [1] Eli hızlı cellat.

Zihī **cellād-ı çābük-dest** k'eyler / Benān üzre tīğ-i cānsitān raqş (FKD, G. 145, B.3).

cellād-ı çarḥ: [1] Dünyanın celladı. || Felek, insanlara sürekli zulmedip canlarını aldığından cellada benzetilmektedir (OŞK, C.2, s.377)

Ğamzeñe tākāt getürmez bakmağa **cellād-ı çarḥ** / Bīm-i şemşīr-i nigāhuñdan kaçā bī-tāb olur (FKD, G. 79, B.2).

cellād-ı çeşm-i hūn-rīz: [1] Kan döken gözün celladı.

İdüp maḥabbet o **cellād-ı çeşm-i hūn-rīze** / Hezār cān-ı girāmī olur beden-düşmen (FKD, G. 239, B.5).

cellād-ı ecel: [1] Ölüm celladı.

Çeşm-i bīmārındadır dermān saña ey mürde cān / K'anda **cellād-ı ecel** üstād-ı Cālīnūs olur (FKD, G. 87, B.4).

cellād-ı felek: [1] Feleğin celladı. (bk. *cellād-ı çarḥ*)

Köhne **cellād-ı felek** çıkmaz o mehle başa / Tıfl iken bir nigehiyle nice biñ kana girer (FKD, G. 59, B.2).

cellād-ı ğamze: [1] (Sevgilinin) kahredici, öldürücü yan bakışı.

Cellād-ı ğamzesi olalı rüzedār-ı hūn / İtmiş ḥumār-ı çeşm-i siyeh-mestini ḥarāb (FKD, K. 13, B.12).

cellād-ı kaçā: [2] Kader celladı.

Cellād-ı kaçā oldı gibi çeşm-i siyāhı / Aldı eline ğamzesi şemşīr-i nigāhı (FKD, G. 276, B.1).

Cellād-ı kaçā degül hemān ba'dü'l-ḳatı / Bī-dāduñdan ider şehīdān feryād (FKD, Rübai 12, B.2).

cellād-ı Mesīḥā-kār: Hz. İsâ'nın işini yapan cellat.

Cellād-ı Mesīhā-kār āsār-ı nigāhuñdur / Ey ğamzesi luţf-āmīz ey çeşmi ‘itāb-ālūd (FKD, G. 43, B.3).

cellād-ı nigāh: [1] Merhametsiz bakış.

Görmege eyledi **cellād-ı nigāhın** irsāl / Merhamet kıldı o şeh hasta-i dīrīnesine (FKD, G. 269, B.2).

Cem: [2] Pişdâdiyân sülalesinin dördüncü hükümdarı olan Cem şarabın mucididir. Cemşîd olarak da anılmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bk. Nurettin Albayrak (1993), “Cem” md., İA, C.7, s.: 279-280.

Nev-şarābān bir kadehle lāf-ı şāhī urmada / Rind-i dürd-āşām olmaz olsa ger **Cem** hod-pesend (FKD, G. 42, B.2).

Cem’in “cân-ı cihân-nümâ” denilen ve inanışa göre dünyanın dört bir yanını gösteren bir kadehi olduğu ifade edilir (ŞENÖDEYİCİ, C.1, s.181). Aşağıdaki tanıkta da bu duruma işaret edilmektedir.

Cihānı ‘aynek-i cāmından eyledük seyrān / Eger haķīkate baķsaķ **Cem’üñ** nesin gördük (FKD, G. 174, B.2).

cem^c eyle-: [1] Toplamak.

‘Arz idüp hüsünin o cādū-nigehüm hūbāna / **Eyledi cem^c** perī-rūları āyīnesine (FKD, G. 269, B.3).

Fiğān ey Mevlevī dil-ber ki çeşm-i fitne-engīzūñ / Beni öldürmege **cem^c eylemiş** müjġān-ı hūn-rīzūñ (FKD, G. 183, B.1).

Kendüsin **cem^c eyleyüp** gelsün o şāhib-luţf kim / Yer idüp başında aĥvālin be-sāmān gösterür (FKD, K. 10, B.16).

cem^c it-: [3] Bir araya getirmek.

Berg-i gül-i tebessümin gül-bün-i la‘li **itdi cem^c** / Ğonca-mişāl tā ide bir gül-i ħānde sāĥte (FKD, G. 271, B.2).

Göñül ol turrada **cem^c itme** ‘aķluñ / Perīşān-ĥāţır u āşüfte-rāy ol (FKD, G. 191, B.2).

Kākülüñ vaşfını **cem^c itse** şı‘rinde Fehīm / Bozulup defter ü dīvānı perīşān olsun (FKD, G. 244, B.7).

cem^c ol-: [3] Toplamak, derlemek, bir araya getirmek.

Cem' oldı gelüp bir yere müjgân u kirişme / Beñzer ki iderler yine tedbîr-i teğâfûl (FKD, G. 193, B.3).

Āşıkân ser-pâ bürehne **cem' olur** olsa eger / Râyet-efrâz-ı kıyâmet kıdd-i bâlâ-yı laţîf (FKD, G. 157, B.6).

Cem' olurlar gird-i şem'a gerçi kim pervâneler / Şem'alar eţrâfı aldı bir 'aceb pervâneym (FKD, G. 212, B.3).

cemâl: [6] Güzellik, sevgilinin yüzü.

Gördüm ol hûn-rîz şâha 'arz-ı hâl emr-i muhâl / Gâh âb u gâh âteş geh **cemâl** ü geh celâl (FKD, Diğer 1, B.15).

Her dem nice vech ile görem deyü **cemâlin** / Bir nice zamândur ki gönül âyînegerdür (FKD, G. 106, B.2).

Ol kim **cemâlûñ** âb-ı ruĥ-ı 'işmet eylemiş / Biñ şerm-i nâza bir nigehûñ âfet eylemiş (FKD, G. 141, B.1).

Bu ĥuşûşa mihr ü mâh iki güvâhumdur benüm / Kim **cemâlûñ** mihridür şab'umda muzmer rûz u şeb (FKD, K. 1, B.44).

Ey ravza-i ĥüsn içre **cemâlûñ** gül-i âl / Ey zülf-i siyâhı sünbül-i bâĝ-ı cemâl (FKD, Rûbai 35, B.1).

Mehdî ki **cemâline** verilmiş / Ĥürşîdî-i maĥşer-i şehâdet (FKD, Terci-bend 1, B.154).

cemâl-i gülşen: [1] Gül bahçesinin güzelliĝi.

Bahâr-ı ĥüsne ĥüy-ı dâne dânedür bâ'is / **Cemâl-i gülşene** âb-ı revânedür bâ'is (FKD, G. 28, B.1).

cemâl-i Ĥakk[1]: Allah'ın bahşetmiş olduĝu güzellik ve bereketler (ULUDAĞ, s.86).

Mihr ü meh-râyâ Ĥudâvendâ şeff'e'l-muznibâ / Ey ki şalbündür **cemâl-i Ĥakk'a** mazhar rûz u şeb (FKD, K. 1, B.26).

cemâl-i ĥüberâ: [1] Güzelin güzel yüzü.

Şeb ki şüd dür ez-nazar-ı ân âfitâb-ı maĥşerem / Tâ şabâĥ-ı ĥaşr müştâkam **cemâl-i ĥüberâ** (FKD, G. 294, B.2).

cemâl-i kıadr: [1] Gücünün rahmeti.

Sevüp bir fitne-i âhîr-zamānı cān-niṣār ol kim / Niṣān vere **cemāl-i kadri** hürşîd-i kıyāmetden (FKD, K. 15, B.46).

cemāl-i şāhid-i gül: [1] Gülün güzel yüzü.

Cemāl-i şāhid-i gül nāz ider mihr ü mehe şimdi / Sürūd-ı şükr-i nev-rūzı şeb ü rüz eylesün bülbül (FKD, G. 192, B.2).

cemāl-i tabʿ: [1] Yüz güzelliği.

Şöhret bulalı **cemāl-i tabʿum** / Āyīne-yi hūsn-i iʿtibāram (FKD, Terkib-bend 2, B.68).

cemʿ-i çeng-sebz: [1] Yaprığın pençesinde toplanan.

Ya kirm-pīlelerdür olup **cemʿ-i çeng-sebz** / Ol per nevā-yı rühlaruñ berg-i tütüdur (FKD, G. 70, B.3).

cemʿ-i dil: [1] Gönlün tamamı.

Cemʿ-i dili ağıyāra tağıtsa n'ola çeşmi / Yüz biñ 'asese bir iki mestāne şunarlar (FKD, G. 49, B.5).

cemʿ-i dil-i uşşāk: [1] Âşıkların gönlünün tamamı.

İtme **cemʿ-i dil-i uşşākı** perīşān ey zülf / Bād-ı āh ile perīşān olacağsın āhîr (FKD, G. 66, B.8).

cemʿ-i ḥasīsān-ı leʿīm: [1] Lanetlenmiş cimrilerin hepsi.

Bu **cemʿ-i ḥasīsān-ı leʿīm** içre Fehīm / Dil kāfiye-i luṭf gibi teng oldı (FKD, Rübai 54, B.2).

cemʿ-i leşker id-: [1] Asker toplamak.

Mihr şāh-ı rüşenādur māh serdār-ı hücüm / Ḥayl-i aḥterden **iderler cemʿ-i leşker** rüz u şeb (FKD, K. 1, B.10).

cemʿiyyet id-: [2] Toplanmak.

Tüde-i rīg-şifat gāh **idüp cemʿiyyet** / Tünd-i bār-ı ğam ile gāh perīşān olarak (FKD, K. 16, B.9).

Nāmuñ diger enbiyā ki **itmiş** sende / İ'cāzı bu evc-i nebīleruñ **cemʿiyyet** (FKD, Rübai 6, B.2).

cemʿiyyet-i maḥz-ı perīşān: [1] Dağınık saflığın toplanması || Gönlün huzura kavuşması.

Şüd dilem **cem'iyet-i mahz-ı perîşānem** henüz / Za'ferānem ser-zede çāk-i girîbānem
henüz (FKD, G. 295, B.1).

cem'iyet-i uşşāk-ı perîşān: [1] Perişan âşıkların topluluğu.

Ümmîd ki şaf-şiken-i fitne Fehîmā / **Cem'iyet-i uşşāk-ı perîşānına** kıymaz (FKD, G. 114,
B.5).

Cemşîd: [1] Şarabı bulmasıyla meşhur İran'ın efsanevi padişahı (bk. *Cem*).

İmtizāc eyleye şādî ğam-ı cām u ğam-ı mülk / Hurrem-ābād-ı hārābātda **Cemşîd** olmaz
(FKD, G. 113, B.5).

Cemşîd-i Ğıyd: [1] Cem, 21 Mart'ta Azerbaycan'a gelmiş ve yüksek bir yerde tahta oturmuştur. Cem'in
güneşin doğmasıyla taht ve tacı parladığından bu güne "nevrûz" denilmiştir. || Nevruz bayramı.

Bezm-i 'ayşı eyleyüp pîrāste Cemşîd-i Ğıyd / Şunmada bir cām her dem birine hürşîd-i Ğıyd
(FKD, G. 41, B.1).

Cemşîd-ıunvān: [1] Cemşîd sıfatlı.

Bu feyz ü cūd ile takrîb buldı itmege taklîd / Kef-i dūr-pāş-ı şāhib-devlete **Cemşîd-ıunvāna**
(FKD, K. 7, B.15).

cenāb: [1] Yücelik, şeref, büyüklük (TULUM, s.490).

Mihr ü mâhıyla felek bir sâ'il-i pür-hırşdur / İki kâseyle cenābuñdan ider cerr rûz u şeb
(FKD, K. 1, B.34).

cenāb-ı avn-i Hâkķ: [1] Allah'ın yardımının büyüklüğü.

Feth-i Bağdād'a 'azîmet eyleyüp iķbāl ile / Cān ile itdi **cenāb-ı avn-i Hâkķ'a** istinād (FKD,
Kıt'a 8, B.5).

cenāb-ı Mehemmed Ağa: [1] Mehemmed Ağa hazretleri, makamı.

Bu yolda himmet-i merdān gerek yûri ey dil / Şitāb eyle **cenāb-ı Mehemmed Ağa'ya** (FKD, K.
8, B.10).

cenāb-ı Mevlā: [1] Yüce Allâh.

Hemîşe rûşen ola mihr ü meh gibi ŧab'ıuñ / Budur müdām recāmuz **cenāb-ı Mevlā'ya** (FKD,
K. 8, B.34).

ceng: [6] Savaş, muharebe.

Müjgāmi iki şaf sipeh-i tîğ-be-kefdür / Kim birbirine **cengde** merdāne şunarlar (FKD, G. 49, B.4).

Eyleyen ‘uşşāk-ı zāra gāh luṭf u gāh **ceng** / Ğamze der-baḥt-ı Fehīmī ebrüvān-ı āh **ceng** (FKD, G. 168, B.5).

Olmış o kadar fitnede üstād nigāhuñ / Her şulḥda şad **ceng** ider ĩcād nigāhuñ (FKD, G. 176, B.1).

Ol bāde-i rüşeni Fehīm itme telef / Kim encüm ile ḥabābı **cenge** tuta şaf (FKD, Rübai 29, B.1).

Bir āfet-i şulḥ-şulḥı sevdüm / Kim **cengde** ğamzesi meşeldür (FKD, Terci-bend 1, B.85).

ceng eyle-: [4] Savaşmak.

La‘l-i mey-gūni raķīb öpdükçe olur hışmgīn / **Eylemez** mest olmayınca kāfir-i güm-rāh **ceng** (FKD, G. 168, B.4).

Āhum ile her gece **eyler** sipāh-ı māh **ceng** / Berķ-ı āteş-bāddur gūyā ki eyler kāh **ceng** (FKD, G. 168, B.1).

Āhum ile her gece eyler sipāh-ı māh **ceng** / Berķ-ı āteş-bāddur gūyā ki **eyler** kāh **ceng** (FKD, G. 168, B.1).

Eyleyen ‘uşşāk-ı zāra gāh luṭf u gāh **ceng** / Ğamze der-baḥt-ı Fehīmī ebrüvān-ı āh **ceng** (FKD, G. 168, B.5).

ceng it-: [3] Savaşmak, çekişmek.

Bir kavī **ceng itdiler** kim itmemişdür ‘ālemüñ / Behmen ü İsfendiyār Ḥahramān-ı şaf-deri (FKD, Kıt'a 9, B.4).

Çeşmi şaff-ı müjgān şalduķça ider müjgān hücüm / ‘Askere ğayret düşer **itdükçe** lā-büd şāh **ceng** (FKD, G. 168, B.3).

Tünd-ḥū şāh gördüm āştī bilmez nedür / Bende-i efgendesiyale itmede her-gāh **ceng** (FKD, G. 168, B.2).

ceng-dost: [6] Savaş dostu, savaşa istekli.

Tā ki oldı çeşm-i dil-ber şulḥ-düşmen **ceng-dost** / Oldılar nā-çār diller şulḥ-düşmen **ceng-dost** (FKD, G. 24, B.1).

Tā ki oldı çeşm-i dil-ber şulh-düşmen ceng-dost / Oldılar nā-çār diller şulh-düşmen **ceng-dost** (FKD, G. 24, B.1).

El-hazer ey şulh-cüyān geldi ol hūnī-nigāh / Pür-gāzab der-dest hānçer şulh-düşmen **ceng-dost** (FKD, G. 24, B.2).

Müjde teşrīf-i şehādet on sekiz biñ ‘ālem / Geldi yektā ol sitemger şulh-düşmen **ceng-dost** (FKD, G. 24, B.3).

Āştī-maṭlab ‘adem mülkin penāh itsün k’o şūh / Şaf-şikendür rüz-ı mahşer şulh-düşmen **ceng-dost** (FKD, G. 24, B.4).

El-emān-h̄‘āh olma ĩmānuñ şikest itse Fehīm / Mest iken olur o kāfer şulh-düşmen **ceng-dost** (FKD, G. 24, B.5).

ceng-i evvel: [1] İlk savaş.

Ceng-i evvelde bir ednā ṭa‘n ile mađlūb edüp / Zahr-ı cānından sinān-ı kilik yalman gösterür (FKD, K. 10, B.27).

cennāt-ı na‘īm: [1] Nimetlerle dolu cennetler.

Hūrīveşān-ı gönca-leb gül-çīn-i būs olmada hep / Meftūh gülzār-ı ṭarāb Mıřır oldı **cennāt-ı na‘īm** (FKD, K. 6, B.7).

cennet: [2] Gölgelelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yerdir. Ayrıntılı bilgi için bk. M. Süreyya Şahin (1993), “Cennet” md., İA, C.7, s.:374-376.

Behişt-i rāḫatum sensüz baña āzār-ı düzāḫdur / Şafā-yı vuřlatuñla saḫn-ı külhan **cennet** olmuşdur (FKD, G. 77, B.2).

Benem ol řā‘ir-i kānī‘ ki **cennet** çıksa destümden / Zebānum eylemem ālūde efsūs u nedāmetden (FKD, K. 15, B.38).

cerāḫat: [1] Yara. || Dil bağlamında gönül yarası.

Dilde **cerāḫatüm** o kadar germ kim Fehīm / Kāfūr olursa merhemi teb-h̄āle-h̄īz olur (FKD, G. 90, B.5).

cerb-zebān: [1] Dili sağlam. Konuşmada güçlük çekmeyen.

‘Ayb itme Fehīm çekse güftāra ta‘ab / Ey **cerb-zebān** diyem saña nedür sebeb (FKD, Rūbai 4, B.1).

cerr id-: [2] Dilencilik yapmak.

Mihr ü māhiyla felek bir sâ'il-i pür-hırşdur / İki kâseyle cenâbuñdan **ider cerr** rûz u şeb (FKD, K. 1, B.34).

Rûm içre Muhteşem de olursañ ĥakîrsin / Bunlarsa **cerr idüp** dem urur ihtişâmdan (FKD, Terkib-bend 1, B.29).

cerrâr: [2] Dilenci.

Ben şâ'irem ammâ degülem pek **cerrâr** / Cerrâram u aġniyâyı itmeme bî-zâr (FKD, Rûbai 15, B.1).

Ben şâ'irem ammâ degülem pek cerrâr / **Cerrâram** u aġniyâyı itmeme bî-zâr (FKD, Rûbai 15, B.1).

ceste ceste: [2] "Parça parça, kısım kısım, azar azar" (OTBES, s.228).

Çihre-i âfitâbveş k'ola muĥârin-i küsûf / Şafha-i mihr-i rûyına gelmede **ceste ceste** ĥaṭ (FKD, G. 148, B.3).

Miyânı oldı nîlüfersitân eṭrâfı nergiszâr / Naẓar kıl Nîl içinde **ceste ceste** ol çerâġâna (FKD, K. 7, B.25).

cevâb: [2] Bir soru ya da duruma karşılık söylenen söz.

N'ola lâl olsa **cevâbuñda** Fehîm-i ter-zebân / Oldı ĥayrân zevĥ-ı güftâr-ı ĥitâb-âlûduña (FKD, G. 250, B.5).

Fehîm'i öldürem derse ġam yemem ki olur / Zebân-ı nâzı bilen bu **cevâbdan** maĥzûz (FKD, G. 150, B.8).

cevâb iste-: [1] Cevap beklemek.

Zaĥm-ı şemşîr-i ĥazâ-yı ġamzedden itsün su'âl / Ĥaşmum **isterse** zebân-ı tîġ-ı ṭab'umdan **cevâb** (FKD, K. 5, B.56).

cevâb it-: [3] Bir soruya karşı söz söylemek, cevap vermek.

Çün su'âl-i "Elestü rabbiküm"e / Bî-muĥâbâ "Belî" **cevâb itdüm** (FKD, K. 2, B.11).

Ĥasta-i ġam dergehine varsa ger tîmâr için / Aña bir şâfî **cevâb itmekle** dermân gösterür (FKD, K. 10, B.31).

Evvel ālüfteñe tā böyle ‘itāb itmez idüñ / Biñ su’āl eylese bir tünd **cevāb itmez** idüñ (FKD, Terrib-bend 3, B.17).

cevāb ver-: [2] Yanıtlamak, karşılık vermek.

Ben öyle pür-ḥumār-ı teğafül zihī ‘aceb / Ya ḳaḥr-ı dehr ile öleyim mi **cevāb ver** (FKD, Terrib-bend 1, B.54).

Ālüde eylemez lebüñi nüş-ḥand ile / Düzdīde bir nigāh ile **virmez** dile **cevāb** (FKD, K. 13, B.14).

cevāb-ālūd: [1] Cevaba bulaşan.

Çeşmüñ bu gurūr ile Cibril’i nigāh itmez / Müşkil ki olur la’lün ‘İsā’ya **cevāb-ālūd** (FKD, G. 43, B.5).

cevāb-ı ḡamze-i şüh: [1] Nazlı yan bakışın cevabı.

Yeter su’āl-i şehīdān-ı çeşmüñe ferdā / Ḳazā-yı ḥaşrda kemter **cevāb-ı ḡamze-i şüh** (FKD, G. 37, B.3).

cevāb-ı len terānī: [1] "Sen beni asla göremezsin"(A'râf 7/143) cevabı.

Cevāb-ı len terānī bā’is-i ibrām-ı tälibdür / Fehīmāsā ne çäre ḡayrı bilmez mültemes ‘āşık (FKD, G. 164, B.5).

cevāb-ı maḥşer: [1] Maḥşerin yanıtları.

Mużtaribdür lerzişümden ṭab‘-ı erbāb-ı behişt / Hem su’ālāt-ı kıyāmet hem **cevāb-ı maḥşerem** (FKD, G. 207, B.5).

cevāb-ı nāz: [1] Nazlı cevap.

Biñ Fehīm-i sāḥiri ilzām-ı fenn-i siḥr ider / Ḡamze-i mu‘ciz-kelemañ bir **cevāb-ı nāz** ile (FKD, G. 264, B.5).

cevāhir: [1] Cevherler, kıymetli eşyalar.

Gönlüm ki ḥazāne-i emeldür / Ye’s olsa **cevāhiri** maḥaldür (FKD, Terci-bend 1, B.79).

cevāhir-i eş‘ār: [1] Şiirlerin kıymeti.

Güş-ı zemānede dūr-i nazmum gibi Fehīm / Bī-ḳadr ola **cevāhir-i eş‘ār** tā-be-key (FKD, G. 292, B.7).

cevāhir-pāşluk: [1] Mücevherler, inciler saçmak.

Sen ol deryā-yı gevher-zāysın kim eyledi keffūñ / **Cevāhir-pāşluk** taʿlīm dest-i ebr-i nīsāna
(FKD, K. 7, B.34).

cevf: [1] Gönül.

Cāy ideli **cevfini** süveydā / Bahtum felek ahteri Zuḥāl'dür (FKD, Terci-bend 1, B.80).

cevher: [6] Varlık, şahsiyet, hüviyet, nefis, asıl, maya (TULUM, s.495). Cevher, tasavvufî anlamda “ilahi (rahmani) nefes, küllî heyula ve bundan belirip ilahi kelimeyle varlık kazanan mevcut” (ULUDAĞ, s.88) anlamındadır. Ayrıntılı bilgi için bk. İlhan Kutluer (1993), “Cevher” md., İA, C.7, s.: 450-455.

Bir ‘arazdur kim ‘ademden **cevheri** mānend-i cism / Bü'l-‘aceb hikmet ki mevcūd-ı mü'ebbeddür göñül (FKD, G. 194, B.5).

Ḥākem ammā mihr-i rüy-yı dil-bere āyīneyem / Ben ḥarābe **cevher** ü āyīneye gencīneyem
(FKD, G. 213, B.1).

Müntabı' āyīneye meh tūṭī-nefsdür nāṭıka / Bü'l-‘aceb terkīb-i ḳudsī āb u gildür **cevherüm**
(FKD, G. 225, B.4).

Ḳālebüm meh gibi ḥürşiddin oldı terkīb / **Cevherüm** rüh-ı mücessem gibi mestür henüz
(FKD, G. 120, B.6).

Āyīne-i ‘aḳla müriyāne ammā / Şemşīr-i ḳazā-yı ‘aşḳa **cevherdür** dil (FKD, Rübai 38, B.2).

Ġarīḳ-i lücce-i ālām olup dem-besteyem ammā / Ne **cevherler** çıkarmakda dilüm deryā-yı fikretten (FKD, K. 15, B.32).

cevheri: [1] Mücevher satıcısı (STEINGASS, s.379).

Benem o **cevheri** k'elmāsdur benüm kānum / Velīk dāde-i ḥussāda kān-ı billūram (FKD, K. 14, B.12).

cevher-i āyīne: [1] Ayna lekesi. “Cevher kelimesi hem ‘öz’ hem de çelik üzerindeki ‘iz’ anlamına gelmesi bakımından özellikle eskiden çelik ve gümüşte imal edilen aynalarla birlikte çokça kullanılmış. Ancak burada karıştırılmaması gereken bir fark vardır. Manzum metinlerde aynayla ilgili kullanılan bu ‘cevher’ kelimesi bazı terkiplerde ayna üzerindeki lekeler, bazılarında ise ‘aynayı oluşturan maden’ anlamında kullanılmıştır” (OŞK, C.2, s.402).

Ḥüsni bir mertebe kim āyīneye baḳsa eger / Görinür **cevher-i āyīne** aña tire-nihād (FKD, G. 38, B.9).

cevher-i āyīne-i idrāk: [1] Anlayış aynasının özü.

Eylemiş pervāzen-i hūrşīd ü mehden bīhte / Dest-i kudret **cevher-i āyīne-i idrākümüz** (FKD, G. 128, B.6).

cevher-i āyīne-i sırr-ı dü-‘ālem: [1] İki dünyanın (dünya ve âhiret) sırrının aynasının özü || Şarap.

Cevher-i āyīne-i sırr-ı dü-‘ālemdür şarāb / Āfitāb-ı feyz-baḥş-ı cān-ı ādemdür şarāb (FKD, G. 14, B.1).

cevher-i būs-ı lebān: [1] Dudakların öpmesinin kıymeti.

‘Āşık-ı mehcūrdan naqd-ı dil ü cins-i cān / **Cevher-i būs-ı lebān** dil-ber-i maḡrūrdan (FKD, G. 231, B.9).

cevher-i cān: [1] Can mücevheri || gönül.

Bey‘-gāh-ı ‘ālem-i kevn ü fesād içre Fehīm / **Cevher-i cāndur** ziyān itmekte ancak sūdumuz (FKD, G. 119, B.5).

cevher-i ḥançer-i nāz: [1] Cilve hançerinin değerli taşı.

Fitne nigāhında mevc ursa ‘aceb mi ḳazā / Ğamzesini **cevher-i ḥançer-i nāz** eylemiş (FKD, G. 142, B.3).

cevher-i iksīr: [1] İksir incisi.

Olalı gencūr-ı kān-ı gevher-i ṭab‘-ı Fehīm / **Cevher-i iksīr** ile pürdür bizüm gencīnemüz (FKD, G. 125, B.5).

cevher-i mazmūn: [1] Mazmun kaynağı || Değerli kavramlar.

Sözlerüm **cevher-i mazmūn** u ḥayāl oldı Fehīm / N’eyleyem ben ḥazef-i tevriye vü tecnīsi (FKD, G. 289, B.8).

cevher-i rūḥ-ı hūrşīd: [1] Güneş renkli yanağın cevheri.

Bārekallāh zihī **cevher-i rūḥ-ı hūrşīd** / Şānekallāh zihī zübde-i aṣl-ı icād (FKD, G. 38, B.8).

cevher-i şehvār: [1] Sultanlara layık mücevher.

Cūd-ı nazarında ḥar-ı ‘İsā da olursa / Perverde-i cev **cevher-i şehvār** ne bilsün (FKD, K. 4, B.26).

cevher-i şemşîr-i teğâfûl: [1] Bilmemezlikten gelme kılıcının süsü.

Ey gânzeleri **cevher-i şemşîr-i teğâfûl** / Dünyâyı helâk eyledi te'sîr-i teğâfûl (FKD, G. 193, B.1).

cevher-i tab' u dimâg: [1] Akıl ve yaratılışın özü.

Cevher-i tab' u dimâguñdur senüñ ancak Fehîm / Neşve-i 'aşk u hevâ-yı cānı temyîz eyleyen (FKD, G. 240, B.5).

cevher-i tîg: [1] Kılıcının cevheri. "Mükemmel çeliklerden üretilen ve yapım tekniği günümüzde dahi çözülemeyen Hint, Horasan ve Şam kılıçları üzerinde asitle su verme sırasında oluşan meneviş, hareli dalga ve benek izlerine de 'cevher' denir" (OŞK, C.2, s.403).

Leb-teşne olur görse eger **cevher-i tîgin** / Mey-nüş-ı ecel mevce-i enhârı ne bilsün (FKD, K. 4, B.17).

cevher-i tîg-i nefes: [1] Nefes kılıcının cevheri.

'Uşşâk ki âh ile gâzâyı heves eyler / Mevc-i şererin **cevher-i tîg-i nefes** eyler (FKD, G. 57, B.1).

cevher-i zât: [1] Varlığın özü.

Cevher-i zâtuñla kâim bir 'arâzdur lâ-mekân / Mümteni'dür hayyiz-i 'ilmüñ 'alîm olmak baña (FKD, G. 5, B.2).

cevherîñ: [1] Değerli süs taşı, mücevher.

İtdi çevgân-ı lâm-ı kilküme Hâk / **Cevherîñ** güy-ı dürr-i gal'tânî (FKD, K. 17, B.34).

cevlân: [2] Dolaşma, gidip gelme, gezinti, gezinme.

Edhem-i hâmeñ eylesün min-ba'd / Vādî-i fahr içinde **cevlânı** (FKD, K. 17, B.20).

Şükûh-ı hüsñ ile şîrâne verse raşşına **cevlân** / Hezâr kelle-i hürşîd hâk-i râh gerekdür (FKD, G. 100, B.7).

cevlân göster-: [1] Gezinmek, salınmak; kendini göstermek, dikkatini çekmek.

Ol büleñ-iqbâl ü 'alî-câh a'lâ-rütbe kim / Raşş-ı tab'ı meh gibi çarh üzere **cevlân gösterür** (FKD, K. 10, B.18).

cevlâna gel-: [1] Dolaşmak, gezmeye gelmek.

Düm-i tāvūsveş iki ‘arūse eyledi cilve / İki hūrī behişt içinde gūyā **geldi cev̄lāna** (FKD, K. 7, B.23).

cevr: [8] Zulüm.

Sipih-r-i sifle-perver **cevrin** az eylerse de gāhi / Nişān-ı luṭf şanma gāyet-i imsākdendür hep (FKD, G. 17, B.4).

Şikāyet itmesün luṭf it Fehīm ey māh **cevrüñden** / Girerse destine dāmān-ı ferdā Şems-i Tebrīz’üñ (FKD, G. 183, B.7).

Sen dil-ber-i ‘aşıḳ-küşe meyl itdi Fehīm āh / Öldürmez iseñ **cevr** ile ol bī-dili şağ ol (FKD, G. 189, B.7).

Dāğlar pes bu ser-i şüfte-hāl üstine gül / **Cevrdür** bülbüle kim çona sifāl üstine gül (FKD, G. 196, B.1).

Cevr için raḥşuña irhā-yı ‘inān itdükçe / Çeşm-i bed dūr ola hem dest-i tazallum kütāh (FKD, K. 9, B.19).

Baña hep **cevr**i ma‘rifet itdi / Al elümden Hudā bu ‘irfānı (FKD, K. 17, B.8).

‘Aşkuñda senüñ **cevr** ile belā çekmez idüm / Hep dildür olan bu mübtelāya bā‘is (FKD, Rübai 7, B.2).

Zā’il ola şanma **cevrüñ** ile / Āşār-ı maḥabbet-i Hudā-dād (FKD, Terkib-bend 2, B.40).

cevr eyle-: [1] Eziyet etmek.

Cevr eylemesüñ kāfir-i zülfüñ o kadar kim / ‘İsī ṭuta dāmānımı ferdā-yı kıyāmet (FKD, G. 21, B.3).

Sen **eylemedüñ** bu **cevr**i ey meh / Ey baht-ı siyāh hep sen itdüñ (FKD, Terkib-bend 2, B.46).

cevr it-: [1] (âşığın) gönlünü kırmak, incitmek, çektirmek.

Cevr it ey şuh-ı cefā-pişe vefādan geçdüm / Derdümi bārī füzün eyle devādan geçdüm (FKD, G. 218, B.1).

cevr ü cefā: [1] Hakaret, küçük düşürme (TULUM, s.495).

Kıldı beni terkīb ḳazā **cevr ü cefādan** / Gör kevkeb-i çarḥuñ yine göñlinde yerüm yoḳ (FKD, G. 166, B.4).

cevr-i Fehîm-i nâdire-perdâz: [1] Eşsiz sözler söyleyen Fehîm'in eziyeti.

Ey Şems-i dîn yetiş ki o hürşîd-i pür-celâl / **Cevr-i Fehîm-i nâdire-perdâza** başladı (FKD, G. 275, B.6).

cevr-i felek: [1] Feleğin, talihin zulmü.

Ol kadar **cevr-i felek** itdi mükedder albümi / Pür-kederdür hâırum rüy-ı şafâyı görmege (FKD, G. 263, B.3).

cevşen ol-: [2] Zırh.

Biz ki çün ma'roke-sâz-ı nigehe-i hûbânuz / Mevc-i teb-lerze-i ten **cevşen olursa** ne 'aceb (FKD, G. 16, B.5).

Ol mey k'ide âteş ile peygâr / Ger penbe-i mevci **olsa cevşen** (FKD, Terci-bend 1, B.95).

cevşen-i baht-ı siyeh-rûz: [1] Kara günlü talihin zırhı.

Cevşen-i baht-ı siyeh-rûzı şeb-i yeldâ ise / Mihrveş 'uşşâka her müy-ı beden şemşîr olur (FKD, G. 86, B.5).

cevşen-i elmâs-püş: [1] Elmasla kaplanmış zırh.

Cevşen-i elmâs-püş it merhem-i kâfûrı müşfik / İhtirâz it zam-ı çeşm-i zam-ı merhem-düşmenümden (FKD, G. 238, B.3).

ceyb: [1] Kese.

Mihr ü mehden şanma feyz-i hâk-i pâyudur anuñ / Kim olur pîr-i sipihrûñ **ceybi** pür-zer rûz u şeb (FKD, K. 1, B.20).

ceyb-i dil: [1] Gönül kesesi.

Gülzârına cân ehlinüñ itmeñ beni tekli / Çâk eylesesün **ceyb-i dilüm** hâr-ı tekellüf (FKD, G. 158, B.3).

ceyb-i gül-i handân: [1] Gülen gülün kesesi. Tanıkta, yeni açılan gülün yapraklarının arasındaki boşluk keseye benzetilmektedir.

Nad-i âşâr-ı dem-i 'İsî-i rû-efzâyı / Yine vaz' eyledi **ceyb-i gül-i handâna** şabâ (FKD, G. 1, B.2).

ceyş-i âfet: [1] Felaket ordusu.

Cihān ‘adlūnde taldı hıvıf yodur **ceyş-i āfetden** / Ebed-memnū‘ ‘aded gelmez fiten ser-
hadd-i imkāna (FKD, K. 7, B.38).

ceyş-i kızı: [1] Kader ordusu.

Fermān-dih-i gāmeze tā o şehdür / Dil **ceyş-i kızıya** ser-sipehdür (FKD, G. 95, B.1).

cezbe id-: [1] Kendine çekmek.

Yok siriştümde benüm hāşiyet-i dün himmeti / Çarhdan gāhī hilāli **cezbe ider** heycādeyem
(FKD, G. 211, B.6).

cezbe-i bī-sūziş-i zıkr-i cānān: [1] Sevgiliyi anmanın yanmasız çekiciliği.

Habbezā **cezbe-i bī-sūziş-i zıkr-i cānān** / Gūş iden nāmuñi vālih ü hayrānuñ olur (FKD, G. 83,
B.2).

cezbe-i hüsn-i maḥabbet: [1] Sevgi güzelliğinin kendinden geçirmesi.

Cezbe-i hüsn-i maḥabbetdür kim eyler muttaşıl / Dost cüst ü cüy-ı ‘aşk u ‘aşk cüst ü cüy-ı
dost (FKD, G. 25, B.4).

cezbe-i cān: [1] Canı kendine çeken || isteklendiren.

Tiğini sīneye çekdi o şehūñ **cezbe-i cān** / Eyledüm kāh-rübā reşk ile mıknāfisi (FKD, G. 289,
B.5).

Cibril: [9] Güç kullanma anlamına gelen “cebr” ile “ilah” anlamındaki “il” kelimelerinden meydana gelen bu kelime, “Allah’ın kudreti” ve “Allah’ın kulu” anlamlarına gelmektedir. Dört büyük melekten biri ola Cebrāil, peygamberlere Allah’tan gelen vahiyleri iletmekle görevlidir. Ayrıca, “aklı küll” olarak kabul edilir (OŞK, C.2, s.363). Cibril ya da Cebrail, aşağıdaki tanıklarda sevgilinin ve âşığın yanında aciz kalan bir varlık olarak anlatılmaktadır.

Maḥrem-i rāz eyleme **Cibril** olursa ger Fehim / Rind-i ‘aşka ‘ākil u ferzāne olmaz āşinā (FKD,
G. 11, B.5).

Çeşmüñ bu gurūr ile **Cibril**’i nigāh itmez / Müşkil ki olur la‘lūñ ‘İsā’ya cevāb-ālūd (FKD, G.
43, B.5).

Cibril ki uğraya aña der / Biz muḥtesib-i sebū-be-düşuz (FKD, G. 122, B.4).

‘Aşk-bāzuñ ey perī **Cibril** ise maḥrūmdur / Ehl-i dilden olsun efsūs u te’essüf ber-ḫaraf (FKD,
G. 155, B.2).

Tā hem-kaḍeḥ-i çeşm-i siyeh-mest-i bütānam / **Cibrîl** de olsam yine mestāne-i ‘aşqam (FKD, G. 197, B.2).

Cibrîl gibi olsa da şad t̄ā’ir-i ḳudsî / Pervāz idemez heybet-i perr ü külehüñle (FKD, G. 265, B.4).

Giren ger göñlüme **Cibrîl** olursa / Yine keşf eylemem vallāhî rāzî (FKD, G. 279, B.3).

Mağrūrî-i ğamzeñi gören ger / **Cibrîl** ise de ider müdārā (FKD, Terkil-bend 2, B.6).

Feryād o gül-i terāne-düşmen / **Cibrîl** de olsa bülbül itmez (FKD, Terkil-bend 1, B.43).

Cibrîl-i ma’nî: [1] Mana Cebrail'i.

‘Aql-ı küll virdüñ beni **Cibrîl-i ma’nî** eyledüñ / Bezm-i ḳurb-ı aḳdese lāyık nedîm olmaḳ baña (FKD, G. 5, B.3).

Cibrîl-pesend: [1] Cebrail'in övgüsü.

Biz gerçi ki dīvāne-reviş rind-i levendüz / Bilmekde rümüz-ı dili **Cibrîl-pesendüz** (FKD, G. 123, B.1).

ciger: [1] Bagır, yürek.

Ṭoldı tā derd-i maḥabbetle derün u bîrün / Başladıñ zehr-i sitemle **cigerüm** itmege ḥün (FKD, Terkil-bend 3, B.9).

cihān: [33] Dünya, yeryüzü.

Muṭrib-ı bezm-i fenāyuz bu **cihān** içre Fehîm / Şîvesi nağmemüzüñ şîven olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.11).

Cihānı eylemege böyle ‘āşık-ı maḥzün / O çeşm-i dil-şiken ü dil-nevāz olur bā’is (FKD, G. 27, B.4).

Sebeb ol āfet imiş dehre şalmağa fitne / Ḳıyāsî derdi **cihān** kim zemānedür bā’is (FKD, G. 28, B.3).

Cihāna gevher-i şemşîr-i nāzuñ eyledi fāş / Kirişme-i nigeḥ ü ıztırāb-ı ğamze-i şüh (FKD, G. 37, B.4).

Eyledi mestāne **cihānı** ḥarāb / Anuñ için ğamzesi mestürdur (FKD, G. 74, B.2).

Cihān pür-fitnedür dehre kaçā āyā ne şalmışdur / Meger mestāne rahşın ol perī meydāne şalmışdur (FKD, G. 75, B.1).

Helāk-i ‘aşkuña olmaz çü bīm-i cān māni‘ / Ferāgat etmezem olsa eger **cihān** māni‘ (FKD, G. 151, B.1).

Cihāni ‘āşık-ı āzāruñ itdüñ / Yeter ey şeh yeter āzār-ı‘āşık (FKD, G. 163, B.6).

Ne cāme geysen ider āteş-i dilüm sūzān / **Cihānda** şu‘leden özge kaçā nedür bilmem (FKD, G. 205, B.2).

Cihāni hep kesüp şemşīr-i gāmzeñle helāk eyle / Gerekdür pādişāhum pādişāhān-ı cihān keskin (FKD, G. 242, B.3).

Hücüm-ı nāle kıomaz cāni bir dem āsūde / **Cihānda** bir nefes olmazmış ādem āsūde (FKD, G. 262, B.1).

Olsa i‘cāz-ı yed-i beyzā n’ola bī-‘tibār / Tāb-ı mihr itdi **cihāni** ol kaçādar pür-tef ü tāb (FKD, K. 5, B.6).

Cihān ‘adlünde tıldı hıvıf yokdur ceys-i āfetden / Ebed-memnū‘ ‘aded gelmez fiten ser-hadd-i imkāna (FKD, K. 7, B.38).

Cihānda gāmze-i gāmmāzı fāş ide lā-būd / Ne deñlü fitneyi sa‘y itse çeşmi ihfāya (FKD, K. 8, B.24).

Nigāh āfet ü çeşm āfet ü dehān āfet / O şāh-ı hūsne müsahhar **cihān** cihān āfet (FKD, K. 11, B.1).

Nigāh āfet ü çeşm āfet ü dehān āfet / O şāh-ı hūsne müsahhar cihān **cihān** āfet (FKD, K. 11, B.1).

Rümüz fehmi ü suhandān u şā‘ir-i nāzük / ‘Ayān **cihān** ma‘ānī velī nihān āfet (FKD, K. 11, B.13).

Żuhūr iderse kemīnden sipāh-ı haţtı eger / **Cihānda** kimseye virmez emān zamān āfet (FKD, K. 11, B.8).

Cihānda āfet-i devrān-ı bī-bedelsin sen / Olur egerçi ki ser-cümle dil-berān āfet (FKD, K. 11, B.17).

Ne pīç ü tābuma nāzır **cihān** ne emrūme rām / Hemān nümüne-i tuğrā-yı köhne-mensūram (FKD, K. 14, B.21).

Cihānda iltifāt erbāb-ı ıtab'a ehl-i hüsnuñdür / Ne devletdür ki terciḥ olma faqr-ı maḥabbetden (FKD, K. 15, B.42).

Şarāb iç tāze dil-ber sev cihānda herçi bād-ā-bād / Fehīm inşāf besdür bes ferāgat kıll şikāyetden (FKD, K. 15, B.49).

Nev-be-nev teşrīf-i sultān ile olsun mültebis / Tā oқındukça **cihānda** āyet-i lebsin cedīd (FKD, Kıt'a 11, B.9).

Cihānı 'aynek-i cāmından eyledük seyrān / Eger ḥaḳīkate baḳsaḳ Cem'üñ nesin gördük (FKD, G. 174, B.2).

Sikenderveş kesüp ol seddi ıufān şaldı Mışır içre / **Cihān** Ḳaydāfaveş garḳ oldu līkin baḫr-ı iḫsāna (FKD, K. 7, B.19).

Cihān beni göze göstermezem şanur ammā / Nazīr-i merdüm-i çeşmem hemişe manzūram (FKD, K. 14, B.45).

Cihānı eylese berbād bāri seyr itsem / Mūdām gūş-be-āvāz-ı nefḫa-i şūram (FKD, K. 14, B.15).

Bārekallāh ey nesīm-i müjde-i iḳbāl-i fetḫ / Oldı feyzünden **cihānuñ** ḡonca-i ḳalbi gūşād (FKD, Kıt'a 8, B.1).

Bi-ḫamdi'llāh zuḫūr itdi yine bir kevkeb-i vālā / **Cihāna** pertev ile oldu meh gibi ziyā-baḫşā (FKD, Kıt'a 15, B.1).

Yanmaḳdadur **cihān** u mihr-i aḫker-i dāḡ / Bir rengdedür hilāl-i 'ıyd ü per-i zāḡ (FKD, Rübai 28, B.1).

Sa'y ile vücūdum eyleyem ḫāk / Gerçi aña biñ **cihān** fedādur (FKD, Terci-bend 1, B.116).

Ol itdi beni **cihānda** mümtāz / Mecnūn-ı ıabī'at-ı selīmem (FKD, Terci-bend 1, B.140).

Devrinde o ḡamzenüñ ḳazā ger / Ḳatline **cihānuñ** itse da'vī (FKD, Terci-bend 1, B.8).

cihān cihān: [1] Pek çok, oldukça fazla.

Nedür bu kāviş-i niş-i 'itāb-ı ḡamze-i şūḫ / **Cihān cihān** dili itdün ḫarāb-ı ḡamze-i şūḫ (FKD, G. 37, B.1).

cihān-ārā ol-: [1] Dünyayı süslemek.

Ne kevkeb kevkeb-i iḳbāl-i Pāşā-yı celīlū'l-ḳadr / Ki **oldı** nūr-ı 'ilm ü ḥilm ile şimdi **cihān-ārā** (FKD, Kıt'a 15, B.3).

cihān-āṭıfet: [1] Dünya sevgisi.

Cihān-āṭıfetā gerçi fark-ı eş'arum / Kemāl-i mertebede vāşıl oldı şı'rāya (FKD, K. 8, B.27).

cihān-ı aşk: [1] Aşkın dünyası.

Cihān-ı aşkda gel fitnegāh-ı kūy-ı yāri gör / Aña maḥşūşdur bir günde yüz biñ rüsta-ḥız olmak (FKD, G. 161, B.2).

cihān-ı āteş: [1] Dünyayı yakmak.

Ġayret dilüm eylese 'aceb mi / Bu sūziş ile **cihān-ı āteş** (FKD, Terci-bend 1, B.77).

cihān-ı cāh: [1] Yücelik dünyası.

Cihān-ı cāhda bir şeb-çerāğ-ı re'yi gibi / Naẓīr olur mı daḥı mäh-ı 'ālem-ārāya (FKD, K. 8, B.16).

cihān-ı gülsitān: [1] Gül bahçesinin dünyası.

Teh-i ḥāk içre ṭutmuş dehri āh-ı dāğdār-ı aşk / Nesīm-i gülden olmuş bir **cihān-ı gülsitān** ḡā'ib (FKD, G. 19, B.5).

cihān-ı sitem: [1] Dünyanın öfkesi.

Sen ol **cihān-ı sitemsin** ki ḥükm-i Mirrīḥ'üñ / Getürdi 'ālem-i cāna şad-āsumān āfet (FKD, K. 11, B.15).

cihānı ṭut: [1] (bütün yeryüzünü) sarmak, kaplamak.

Suḥan fark itmez oldı sāmī'a **ṭutdı cihānı** hep / Şadā-yı ṭop-ı āh-ı 'āşık u feryād-ı mestāne (FKD, K. 7, B.30).

cihān-ı ye's: [1] Üzülme dünyası.

İtmiş ne çāre merkez-i mīm-i murādımı / Āsār-ı gerdiş-i felek-i dün cihān-ı ye's (FKD, G. 136, B.2).

cilve: [2]

1. Nazlanma, kırıتما.

Teb-zede-i ‘aşkına **cilvesi** cânlar verür / Lîk sürînindeki ra‘şeler eyler helâk (FKD, G. 169, B.2).

2. Ortaya çıkma, görünme.

Eylemiş bir naħlden çeşm-i Kelîm’e **cilve** hüsün / Öyle bir şu‘le hâs u hâşâki n’eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B.4).

cilve eyle-: [2] Ortaya çıkmak, görünmek.

Düm-i fâvüsveş iki ‘arüse **eyledi cilve** / İki hürî behişt içinde gūyâ geldi cevläna (FKD, K. 7, B.23).

Eylemez çün tâbiş-i hürşîd hürşîde eşer / Anuñ için âfitâbum **cilve eyler** bî-niķâb (FKD, K. 5, B.25).

Dāğumda olup mişâl-i aħker dūzaħ / Sînemde benüm **cilveler eyler** dūzaħ (FKD, Rübai 10, B.1).

cilvegâh: [4] Tecelli edilen, ortaya çıkılan yer.

Dāğ-ı cünûna **cilvegâh** olmadı başumuz Fehîm / Reşk ile eyledi bizi lâle-i bâğ dāğ dāğ (FKD, G. 153, B.5).

‘Aceb ey şeh-süvârum ķanğı şehri **cilvegâh** itdün / Yine gelmekte bûy-ı hûn-ı dil zîn ü rikâbuñdan (FKD, G. 230, B.3).

Rüşen olsa mihr ü mehden de n’ola ol sîne kim / **Cilvegâh** ide anı dîn-i Peyember rüz u şeb (FKD, K. 1, B.17).

Olaldan **cilvegâhı** lafz-ı nâmuñ / İder dâ’im beyân raķş u zebân raķş (FKD, G. 145, B.4).

cilvegâh-ı dāğ: [1] Yaraların belirginleşmesi.

Lâlezâr itmekdedür rûy-ı zemîni hûn-ı dil / **Cilvegâh-ı dāğ** olaldan sîne-i bî-kînemüz (FKD, G. 125, B.3).

cilvegâh-ı dil-ber: [1] Sevgilinin görüldüğü yer.

İ‘câz-ı ‘aşkı gör kim itdi dilüñ Fehîmâ / Hem şu‘lezâr-ı dūzaħ hem **cilvegâh-ı dil-ber** (FKD, G. 50, B.5).

cilvegâh-ı nâ-ümidî: [1]Ümitsizliğin ortaya çıktığı yer.

Şehr-bend-i firkat-i yāram hezār efsūs kim / **Cilvegāh-ı nā-ümīdī** oldı küy-ı ārzū (FKD, G. 249, B.3).

cilvegāhı perde-i nāmūs ol-: [1] Sevgilinin görüldüğü yere kimsenin ulaşamaması.

Çāk ü rüsvā dil ki bir şūh-ı girībān-zāddur / Havfum oldur **cilvegāhı perde-i nāmūs olur** (FKD, G. 87, B.6).

cilvegeh: [2] Görünmek.

Kendi bir iken ‘aceb degül mi / Şad merdüm-i dīde **cilvegehdür** (FKD, G. 95, B.5).

Oldukça ‘araqnāk ruḥ-ı pür-tābuñ / Gör **cilvegehin** şu‘le içinde ābuñ (FKD, Rübai 33, B.1).

cilvegeh-i ṭal‘at-ı dīdār: [1] Yüzün güzelliğinin belirlediği yer.

Çeşmüñ ki ola **cilvegeh-i ṭal‘at-ı dīdār** / Müjgānum olur şem‘-i şeb-i ḥalvet-i dīdār (FKD, G. 47, B.1).

cilveger: [2] Cilveli, nazlı.

Pertev-i tīg-i nigāh-ı yār olmaz **cilveger** / Ehl-i diller sīne-i şad-çāki n’eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B.3).

Eylemiş naḥş-ı bütānı **cilveger** kıssīs-i ‘aşḫ / Hep şanemden ḥādimi bir özge ma‘beddür göñül (FKD, G. 194, B.6).

cilveger ol-: [2] Cilveli/nazlı olmak.

Oldı çün nāz ile ol şūh-ı cihānum **cilveger** / Çeşmi ser-mest-i mey-i ‘işve kirişme pür-ḥaṭar (FKD, Diğər 1, B.25).

Sen **cilveger oldukça** ḳazā şüret-i ḥaşrı / Göstermege āyīne düzer ḥāk-i rehūñden (FKD, G. 237, B.2).

cilve-i bī-meze-i rüy-ı riyā: [1] İki yüzlülüğün yapmacık nazlanması.

Seng-i ‘aciz eyledi āyīne-i bī-dārı şikest / **Cilve-i bī-meze-i rüy-ı riyādan** geçdüm (FKD, G. 218, B.4).

cilve-i naḥcīr: [1] Avın işvesi.

Şimdi itsün **cilve-i naḥcīr** eşer ‘arş üzre kim / Tīr-i āh ü nāle tā sūfār-ı dil fersüdedür (FKD, G. 68, B.4).

cilve-i reftār: [1] Gidişteki cilve/naz.

Ben nūr-ı tecellī-i Haḳ'a dīde-güşāyam / Muhtāc-ı 'asā **cilve-i reftār** ne bilsün (FKD, K. 4, B.7).

cilve-i serv-i çemen-ārā-yı kıyāmet: [1] Kıyametin çimenliğini süsleyen servi boylu sevgilinin nazı.

Nergislerüñ it zīb-dih-i gülşen-i fitne / Ey **cilve-i serv-i çemen-ārā-yı kıyāmet** (FKD, G. 21, B.4).

cīm: [1] Sevgilinin cim harfi gibi kıvrımlı saçı.

Zülf ü ebrüñi idüp **cīm** ile nūna teşbīh / Yazdı ser-levḫ-i dile menḳabe-pīrā-yı cünün (FKD, G. 243, B.5).

cins: [3] Aynı tür, türdeş.

Hemīşe **cinsine** āzār u ḫīleden ğayrı / Daḫı Fehīm benī ādemüñ nesin gördük (FKD, G. 174, B.5).

Bāzār-ı ğamda dildür o kālā-yı küs-meḫar / Kim **cinsi** bī-naşib ola naḳd-ı revācdan (FKD, G. 228, B.3).

Göñül bir şu'ledür k'oldı şerārı beyza-i bülbül / Bu **cins** āteş ne külḫanda olur peydā ne gülşende (FKD, G. 260, B.9).

cins-i 'aşḳ: [1] Aşḳ nesnesi.

Ḥavfum bu ki ḫāne-i dilümden / Ğamzeñ ide **cins-i 'aşḳı** yağma (FKD, Terkib-bend 2, B.8).

cins-i cān: [1] Ruhun niteliği.

'Aşḳ-ı mehcürdan naḳd-ı dil ü **cins-i cān** / Cevher-i būs-ı lebān dil-ber-i mağrürdan (FKD, G. 231, B.9).

cins-i ḫaridār: [1] Müşterinin türü.

Cüş eylemese Müşterī ol mihre ne noḳşān / Bī-ḳıymet olan **cins-i ḫaridār** ne bilsün (FKD, K. 4, B.29).

cins-i 'iş ü nüş: [1] Yeme ve içme işleri.

Degül muhtāc-ı naḳd u **cins-i 'iş ü nüşa** cān u dil / Mürettebdür vazīfem her zamān sultān-ı himmetden (FKD, K. 15, B.17).

cins-i neşât: [1] Mutluluk malı.

Şatar **cins-i neşâtın** nağd-ı derde / Budur bāzār-ı gamda kār-ı ‘āşık (FKD, G. 163, B.2).

Circīs: [1] “İsa Peygamberden üç asır sonra yaşamış olup peygamber olduğu hakkında rivayetler olan tarihî bir kişidir. Hristiyanların Saint Georgeus dedikleri aziz bu imiş. Filistin veya Kapadokya'da doğup İznik'te 303 yılında öldürüldüğü sanılmaktadır. Dinine davet ettiği milleti tarafından 70 kez öldürüldüğü halde her seferinde tekrar dirildiğine inanılır” (PALA, s.93).

Olayım küşte-i tîğ-i nigehe haşrda da / Hañcer-i ğayret ile öldüreyim **Circīs'i** (FKD, G. 289, B.4).

cirm-i arz: [1] Yeryüzü küresi.

Ziyā-endüd ideydi **cirm-i arzı şaykal-ı re'yuñ** / Husuf olmazdı ‘arız bir dahı hîç mäh-ı tábāni (FKD, K. 7, B.36).

cirm-i düzağ: [1] Cehennemin çevresi.

Ol kadar pür-cürm-i ‘aşkam ki yazılsa defterüm / **Cirm-i düzağ** nokta-i harf-ı ‘azābumdur benüm (FKD, G. 223, B.8).

cirm-i mihr ü mäh: [1] Yuvarlak ay ve güneş.

Cürm-bahşā **cirm-i mihr ü mähdan** idüb siper / ‘Özr ider cürmin diler çarh-ı sitemger rüz u şeb (FKD, K. 1, B.27).

cirm-i mihr ü meh: [1] Yuvarlak ay ve güneş. || “Fehîm'in gökte beliren ay ve güneşin, görüldüğü gibi yorumlanmamasını ve aslında bunların bir aynadan yansımak suretiyle zamana yüzlerini gösteren iki dilberin görüntüsü olduğunu söylemesi, ustaca kurgulanmış belîğ teşbihle teşkil edilmiş ince, latif bir hüsn-i ta'lîldir” (Babacan, 2012, s.343).

Cirm-i mihr ü meh degül çarh üzre bir āyînen / Arz iderler dehre hüsünin iki dil-ber rüz u şeb (FKD, K. 1, B.5).

cirm-i münevver: [1] Aydın halkalar.

Mihr ü meh mi şu'le-i dūd-ı dil-i ‘āşık mıdur / Ney ki bu manzûr olan **cirm-i münevver** rüz u şeb (FKD, K. 1, B.6).

cism: [12] Beden, gövde, varlık.

Felek felek ide **cismüñ** ilāhî hākister / Nücümveş şerer-i āh-ı bî-ħisāb-ı firāk (FKD, G. 162, B.3).

Envār-ı tecellîdür iden **cismini** sūzān / Her şem‘ idemez suh̄te-i pervāne-i ‘aşkām (FKD, G. 197, B.6).

Za‘fdan pür-müydur **cismüm** dil-i pür-tābda / Üstād-ı zülf-i pür-ḥam pīç ü tābumdur benüm (FKD, G. 223, B.6).

İder evvel kademde **cismini** fersüde ser-tā-pā / Muğeylāndan olur mı ‘āşık-ı āvāre āzürde (FKD, G. 261, B.3).

Bir ābdur tīgi ki ger itse gelūsından güzer / A‘dā-yı dīnūñ ser-be-ser **cismin** ider nār-ı caḥīm (FKD, K. 6, B.12).

Egerçi şüretā dīvāneveş ālūdedür **cismi** / Dilin āyīneāsā maḥzar itdi zevk-ı vicdāna (FKD, K. 7, B.6).

Nice kaḥnūs idermiş **cismini** sūzān nigāh ile / Derūn-ı şu‘lede raḥşān ḥurūş-ı āteş-efşāna (FKD, K. 7, B.28).

Cümleten **cismini** cān itse de ‘uşşāk yine / Öldürür virmez emān ol ḡazab-ālūde nigāh (FKD, K. 9, B.5).

Cismümü itdi mevc-i ḥārā-pūş / Lerziş-i serdī-i zemistānī (FKD, K. 17, B.12).

Cismümü ol ḡadar za‘īf etdi / ‘Aşkuñ ey āfet-i dil ü cānī (FKD, K. 17, B.98).

Pür-naḡş-ı gül eyler idi **cismin** / Zaḥm-ı tīr-i nigāh-ı taşvīr (FKD, Terci-bend 1, B.35).

Āgyār ile seyr-i gülşen itdūñ / **Cismüm** dil-i zāra külḥan itdūñ (FKD, Terki-bend 2, B.45).

cism ü dil: [2] Beden ve gönül.

Izīrāb-āmūz-ı sīm-āb oldı **cism ü dil** Fehīm / Dāḡ-ı sūz-ı cān-ı ḡamdur şu‘le-i tāb u tebüm (FKD, G. 217, B.7).

Lāleāsā dāḡ-ber-dāḡ oldı **cism ü dil** Fehīm / Geldi nev-rūz-ı cünün oldı ḡulū-yı nev-bahār (FKD, G. 48, B.5).

cismānī: [1] Bedensel.

Feyz-i āb u hevā-yı ḥilmümden / Oldılar rūḥ u ‘aşk **cismānī** (FKD, K. 17, B.68).

cism-i belā-fersūd: [1] Belalardan yıpranmış beden.

Bî-vücûdüz ol kadar fikr-i gam-ı haṭ ile kim / Mûr başsa maḥv olur **cism-i belâ-fersûdumuz** (FKD, G. 119, B.4).

cism-i dil: [1] Gönlün varlığı.

Ḳazâ ki **cism-i dilüm** itdi dâğdan terkîb / Vücûd-ı dâğa münâsib libâs âteşdür (FKD, G. 108, B.3).

cism-i nâ-bûd: [1] Varlığı olmayan beden.

Dil-i kûdek-mizâcum **cism-i nâ-bûdumda** pür-feryâd / Fiğân-ı beççe-bûlbûl âşikâr u âşiyân gâ'ib (FKD, G. 19, B.2).

cism-i nâ-tüvân: [1] Güçsüz, bakımsız ve zayıf vücut (âşığın bedeni bağlamında).

Hücûm-ı tîr-i gam der-kâr u **cism-i nâ-tüvân** gâ'ib / Hümâlar her ṭarafdan germ-ğavğâ üstüḥ'ân gâ'ib (FKD, G. 19, B.1).

cism-i pür-teb: [1] Sıcaklaşmış beden || Kan sıcaklığının vücuda yayılması.

Her gûşesi küşteden pür olmuş / Āğeşte-be-ḥun cism-i pür-teb (FKD, Terci-bend 1, B.125).

cübbe: [1] “Geniş yenli, uzun, bol ve düğmesiz üstlük” (OTBES, s.225).

Eyleyüb **cübbe** câme-i feleki / Hem idüp ṭâs mihr ile mâhı (FKD, Kıt'a 4, B.7).

cû: [2] Irmak.

Feyyâz o deñlü bād-ı bahârî ki **cûlaruñ** / Her mevci oldı sünbül ü her bir ḥabâb gül (FKD, G. 195, B. 6).

Cünûnum eyledi tuğyân ‘aceb mi **cû** gibi dil / Düşürse pâyını zencîr-i deşt ü saḥrâya (FKD, K. 8, B. 3).

cûd: [1] Cömertlik.

Ya vücûd-ı cām-ı mey zehr-âbe-nüşân-ı gamuz / Olsa lâyıḳ **cûd** ḳurbân-ı ser-i imsâkümüz (FKD, G. 128, B.5).

cüdâ: [2] Ayrı.

Gâ'ibde ol perî baña teklîf-i şî'r ider / Ṭütî ne söylesün diye âyîneden **cüdâ** (FKD, G. 2, B.4).

Olmaz Fehîm o gönca-i gül-pîrehenle vaşl / Baht eylemezse hırka-i peşmînenen **cüdâ** (FKD, G. 2, B.5).

cüdâ düş-: [1] Ayrı kalmak.

İnşâf mı yârinden bî-hüde **cüdâ düşmek** / Āvâre dil-i ‘âşık yoḥsa vaṭanı n’eyler (FKD, G. 56, B.7).

cüdâ it-: [3] Ayırmak, ayrı düşürmek, uzaklaştırmak.

‘Aşḳ **itdi** cânı sîne-i bî-kînenen **cüdâ** / Kıldı ġarîbi ḥâne-i dîrînenen cüdâ (FKD, G. 2, B.1).

Felek o ebrû vü müjgândan **itdi** tâ ki **cüdâ** / Ḥadeng-i ḳavs-i ḳazānuñ nişāniyuz cânâ (FKD, G. 8, B.5).

Dâr u diyâr-ı yârdan **itdi cüdâ** Fehîm / Rûz-ı ḳıyâm dest-be-dâmân-ı ġurbetüz (FKD, G. 132, B.9).

cüdâ ḳıl-: Ayırmak, ayrılmak.

‘Aşḳ itdi cânı sîne-i bî-kînenen cüdâ / **ḳıldı** ġarîbi ḥâne-i dîrînenen **cüdâ** (FKD, G. 2, B.1).

cüdâ ol-: [2] Ayrılmak.

Efsûs kim o sîm-tenümden ayırdı çarḥ / Döndüm o şâha kim **ola** gencîndeden **cüdâ** (FKD, G. 2, B.2).

Mir’at içinde gerçi olur ‘aksi bî-sebât / **Olmaz** ḥayâli âyîne-i sînenen **cüdâ** (FKD, G. 2, B.3).

cüd-ı nazar: [1] Cömert bakış.

Cüd-ı nazarında ḥar-ı ‘İsâ da olursa / Perverde-i cev cevher-i şehvârı ne bilsün (FKD, K. 4, B.26).

cuġd-ı menḥûs-ı Zuḥal: [1] Zuhâl'in uğursuz baykuşu. Zuhâl'in gam ve keder vermesi,sevilmeyen ve uğursuz olduğuna inanılan baykuşa benzetilmiştir (AND, s.351).

Gerçi rif’atdeyem ammâ ki ḥarâb-âbâdam / **Cuġd-ı menḥûs-ı Zuḥal** murġ-ı ser-i bāmumdur (FKD, K. 12, B.11).

cuġd-ı rûh-ı düşmen: [1] Düşmanların baykuş ruhu.

Çâh-ı düzaḥ ḳaldı ancak **cuġd-ı rûh-ı düşmene** / Ḳomadı yümni-i hümâ-yı himmetüñ cây-ı ḥarâb (FKD, K. 5, B.43).

cülüs eyle- [1] Tahta çıkmak.

Nüş idüp cām-ı beķā Sulṭān Murād-ı Cem / **Eyledi** Sulṭān İbrāhīm Dārā-fer **cülüs** (FKD, Kıt'a 10, B.5).

cülüs it- [4] Tahta geçen padişahlar için yapılan tören.

Beyt-i vāhidde iki tāriḥ derc itdüm Fehīm / Eyledüm irsāl 'arşa k'**itdi** bir dāver **cülüs** (FKD, Kıt'a 10, B.4).

Gün-be-gün olsun ziyāde 'ömri tā her şubḥ **ide** / Mesned-i pīrūze-i çarḥa şeh-i ḥāber **cülüs** (FKD, Kıt'a 10, B.3).

'Azm-i 'uķbā eyleyüp Sulṭān Murād-ı Cem-ḥaşem / Taḥt-ı Rüm'a **itdi** bir ḡānī-i İskender **cülüs** (FKD, Kıt'a 10, B.1).

Ḥāzret-i Sulṭān İbrāhīm Ḥān kim **itmedi** / Böyle bir mes'ūd-ṭāli' şāh-ı nīk-aḥter **cülüs** (FKD, Kıt'a 10, B.2).

cümle: [22] Bütün, hepsi.

Kevkebi **cümle** Zuḥal nağmesi şivendür hep / Çarḥ-ı nā-sāzda ḡānūnçe-i Nāhīd olmaz (FKD, G. 113, B.6).

Ġāret itdi feleküñ **cümle** metā'-ı mekrin / İtmeden ġamzesini fitnede meşḥūr henüz (FKD, G. 120, B.3).

Tāb-ı dilden cüş idince 'aşḡ-ı şūr-engizümüz / Oldı ser-ḡoş-ı fenā **cümle** vücūd-āmizümüz (FKD, G. 130, B.1).

Ger seng-i melāmet yerine **cümle** zemīni / Atsañ baña sen ḡulzüm-i 'aşḡam kederüm yoḡ (FKD, G. 166, B.5).

Gül gibi ḡandesitān oldı derün u bīrün / Za'ferān oldı meger **cümle** reg ü rīşe-i dil (FKD, G. 187, B.4).

Olsalar sözde **cümle** Ḥāḡānī / Yine mīrān-ı naẓma mīr benem (FKD, G. 206, B.13).

Zīr-i mevcinde ḡalur **cümle** kevāib çün riḡ / Bir kemīn ḡatre ki cüş eyleye 'ummānumdan (FKD, G. 229, B.6).

Mest iderdi pertev ile **cümle** dünyāyı Fehīm / Feyz-yāb olsa eger meh āfitāb-ı bādeden (FKD, G. 233, B.5).

Fehîm'i bende itdi Mışr'da bir Yûsuf-ı şânî / İrağdan merħabâ Rûm'a du'âlar **cümle** ihvâna (FKD, K. 7, B.52).

Cümle esbâbın itdiler sirkat / Bir iki hâne-düzd güm-râhî (FKD, Kıt'a 4, B.4).

Mazhar-ı Hâk'dur ki oldı **cümle** fi'î ü kavli hâk / Yef'alullâhu mâ yeŝâ şümme yuħkim mâ yürîd (FKD, Kıt'a 11, B.7).

Bu ye's ile oldı **cümle** 'uşşâk / Hem-vâkı'a-i 'acîb-i Mûsî (FKD, Terci-bend 1, B.7).

Bu gece te'şîr-i zehr-i hûn-ı çeşmümden benüm / Süde-i elmâs oldı **cümle** hâk-i küy-ı dost (FKD, G. 25, B.7).

'Azmüm ol şüre-zemîndür ki serâbı **cümle** / şu'le olmuş tef-i hürşîd ile süzân olarak (FKD, K. 16, B.2).

Gerçi la'î nûş-ı cân lîkin müje nîş-âzmâ / **Cümlesi** tursun yeter ben bî-dile tırfa belâ (FKD, Diğ'er 1, B.7).

Görüp emvâc-ı Nîl'i **cümle** dihkân oldı toħm-efşân / şikâra murğ-ı 'İsâ hâzır oldu dâm ile dâne (FKD, K. 7, B.13).

Ğam itdi kân-ı nemek giryeden mesâmmâtum / Tâbîb-i müşfikam u **cümle** zaħm-ı nâşûram (FKD, K. 14, B.19).

Vücüdüm lâlezâr eṭrâfım oldı **cümle** kühîstân / O mecnûnam daħı kırtulmadım seng-i melâmetden (FKD, K. 15, B.16).

Tütalum şâ'ir oldılar ħussâd / **Cümleññ** şi'ri ħaṭṭ-ı buṭlânî (FKD, K. 17, B.53).

Merğad-i pâk-i İmâm-ı A'zâm'ı ihyâ için / İtdiler **cümle** guzât-ı ehl-i İslâm ictihâd (FKD, Kıt'a 8, B.6).

Maħbûb u meydür râh-zen kıldım ferâğat **cümleden** / Āħîr nedâmetdür diyen meclislere oldı nedîm (FKD, K. 6, B.4).

Geçse başından n'ola bu ħavf ile şâh-ı 'Acem / **Cümlesi** geçdi kılıçdan leşker-i bed-aħteri (FKD, Kıt'a 9, B.7).

cümle-i emvât-ı büstân: [1] Bahçenin bütün ölmüşleri.

Zihî ħikmet ki te'şîr-i lu'abından be-'aks-i emr / Ĥayât-i tâze virdü **cümle-i emvât-ı büstâna** (FKD, K. 7, B.9).

cümle-i hübân: [1] Güzellerin hepsi.

Ederse **cümle-i hübân** ne var o şūḥa tevāzu^c / Eder melā'ike bī-iḥtiyār o şūḥa tevāzu^c (FKD, G. 152, B.1).

cümleten: [3] Baştan başa, tamamen.

Gāh müjgan geh nigāh-ı pür-fiten şemşīr olur / Ḳatl-i mazlūmān-ı çeşmi **cümleten** şemşīr olur (FKD, G. 86, B.1).

Cümleten cismini cān itse de 'uşşāk yine / Öldürür virmez emān ol ğazab-ālūde nigāh (FKD, K. 9, B.5).

Defter-i eczā-yı fetvāsın ḥamā'ıl itdi ḥalk / Rişte-i şīrāzesidür **cümleten** ḥabli'l-verīd (FKD, Kıt'a 11, B.6).

cünbiş: [1] Tanıkta sevgilinin hareketleri olarak belirtilmiştir.

Her **cünbişinde** itmege şad maḥşer āşikār / Taḳdīr eylemiş o ḳad-i ḥoş-ḥırām farz (FKD, G. 147, B.2).

cünbiş-i bād-ı per-i pervāne: [1] Kelebek kanadının rüzgarı oynatması.

Şem^c-i bahtum eger olursa çerāğ-ı ḥūrşīd / Kemterīn **cünbiş-i bād-ı per-i pervāne** yeter (FKD, G. 62, B.6).

cünbiş-i bīḡāne: [1] Aldırmaz davranışlar.

Nedür şimdi bu pinhān āşināyī benden olsun dil / O eṭvār-ı ğarīb ol **cünbiş-i bīḡāneden** soñra (FKD, G. 253, B.8).

cünbiş-i ğamze: [1] Gözlerin ve bakışların neşesi, hareketli oluşu.

Cünbiş-i ğamze ile müjgānuñ / Oldı nişter-efşān-ı şiryānī (FKD, K. 17, B.94).

cünbiş-i mir'āt-ı çarḫ-ı mīnā: [1] Mavi gökyüzünün aynasındaki hareketlilik.

Baḳınca **cünbiş-i mir'āt-ı çarḫ-ı mīnāya** / Sefer göründi dil-i bī-ḳarār-ı şeydāya (FKD, K. 8, B.1).

cünbiş-i müjgān: [1] Kirpiklerin hareketi, kımldaması.

Tuymağa **cünbiş-i müjgānı** ne remz itdüğini / Ḥaber-i sırr-ı ḳazādan dile ilhām ister (FKD, G. 64, B.3).

cünbiş-i perr-i küleh: [1] Külâhın ucunun hareketlenmesi.

Murgân-ı belâ eylemege ‘âleme pervâz / Destür diler **cünbiş-i perr-i külehuñden** (FKD, G. 237, B.3).

cünbiş-i reftâr: [1] Salınarak yürüyüş.

Qıyâmet ferş-i râhuñ fitne der-zencîr-i zülfüñdür / Gelince **cünbiş-i reftâra** bâlâ-yı belâ-
hîzûñ (FKD, G. 183, B.4).

cünbiş-i serv-i hürâmân: [1] Salınan servi boylu güzelin hareketleri.

Mevc-i âbâsâ kıyâmet pâyına gâltân olur / Ol tezervüñ **cünbiş-i serv-i hürâmânın** görüñ
(FKD, G. 182, B.4).

cünbüş-i mâh-ı nev-i ebrû: [1] Hilale benzer kaşların hareketliliği.

Oldı dil **cünbüş-i mâh-ı nev-i ebrûñı** görüp / Sipeh-endâz-ı hıred ma‘reke-ârâ-yı cünün
(FKD, G. 243, B.6).

cünün: [8] Aşk sebebiyle âşıkta oluşan sersemlik, kendini bilememelik hâli.

Cünün âşüfte-mağz-ı hayretümdür / Ğarîb âlüfteyem dîvâne-meşreb (FKD, G. 18, B.2).

Sevdâ-yı ğam-ı zülf ü **cünün** itdi ser-â-pâ / Bî-çâre dili gör yine ferzânelüg eyler (FKD, G. 54, B.2).

Görindi âyîneâsâ **cününümüñ** ‘aksi / O deñlü süde olup oldı pür-şafâ zencîr (FKD, G. 65, B.6).

Ne neş’edür ki **cününü** yıkar şarâb-ı firâk / İlâhî eyleme ehl-i dili hârâb-ı firâk (FKD, G. 162, B.1).

Vâlih-i ‘aşqam **cünün** yâr-ı kadîmümdür benüm / Şâh-ı sevdâ-leşkerem Mecnün
nedîmümdür benüm (FKD, G. 224, B.1).

Cününüm eyledi tuğyân ‘aceb mi cü gibi dil / Düşürse pâyını zencîr-i deşt ü sahrâya (FKD, K. 8, B.3).

Ey **cünün** turma haber vir yürî rûh-ı Qays’a / Gidelüm râh-rev-i deşt ü beyâbân olarak (FKD, K. 16, B.7).

Ölürdüm hasret-i zencîr-i zülfıyle budur havfum / Yetîm olur **cünün** fevt-i dili-i dîvânenen
şoñra (FKD, G. 253, B.4).

cünün u küfr: [1] Delilik ve imansızlık.

Hemîşe bî-dil ü dînem **cünün u küfrüme** hep / O çeşm-i bî-bedel ü bî-bahānedür bā'is (FKD, G. 28, B.4).

cünün-ı aşk: [5] Aşkta kaynaklı delilik hali.

Cünün-ı aşk ile düşdüm o deşt-i vahşet-engîze / Ki sâyemden kaçarlar şîrler vahşetle
Mecnün hem (FKD, G. 201, B.5).

Cünün-ı aşk u mestî-i mey-i zencîrdür gerdün / Hârâbât içre ben ser-halkâ-i mestānuñam
sâkî (FKD, G. 283, B.7).

Cünün-ı aşk baña bir müferrih itdi 'atâ / Odur ki hâlet-i giryānlugumda mesrûram (FKD, K.
14, B.26).

Şehr-i mesti vü **cünün-ı aşk**ı seyr itdüm Fehîm / Bir 'aded âşüfte-destâr u dimâg-âşüfte yok
(FKD, G. 165, B.5).

Beni rüsvâ-yı cihân itdi **cünün-ı aşkuñ** / Bâri aç sîneñi cānu dañı 'uryān olsun (FKD, G. 244,
B.3).

cünün-ı bî-me'al: [1] Anlamsız delilik.

'Aql ile **cünün-ı bî-me'ali** / Birbirine seng ü âhen itdün (FKD, Terkib-bend 2, B.53).

cünün-ı dil: [1] Gönül deliliği.

Egerçi hâne-zād-ı düdmân-ı 'ağldur ammâ / **Cünün-ı dil** Fehîm-i bî-dili yabana şalmışdur
(FKD, G. 75, B.7).

cünün-ı ğam: [1] Kederlerin çıldırması, fazlaşması.

Baña şimden gerü çarhuñ libâsı sūdmend olmaz / **Cünün-ı ğamla** mu'tād olmışam çāk-i
girîbāna (FKD, K. 7, B.47).

cünün-rindâne: [1] Rint gibi aklını kaybetmiş.

Cām be-kef sîne pür-tef kayd-ı 'âlem ber-ţaraf / Biz Fehîm'üz hem **cünün-rindāneyüz** nev-
rūzdur (FKD, G. 78, B.7).

cür'a: [1] Şarabın tortusu.

Cür'amuz kevkebe basdırsa 'aceb mi feleki / İtdük efşürde-i hürşîd ile pür şîşemüzi (FKD, G. 291, B.2).

cür'a-rîz: [1] Tortu çeken.

Cür'a-rîzûz pertev-i meh-tâb-ı güldereşken / Āteş-endâz-ı dil-i pervâne-yüz nev-rûzdur (FKD, G. 78, B.3).

cürm: [2] Suç, günah.

Fehîm âteş-perest-i hüsni dil-dâr olduğın **cürmin** / Yazarken kâtib-i a'mâl defter dâğ dâğ olmuş (FKD, G. 140, B.5).

'Afv-i luţfuñdan günâhın **cürmünü** eyler recâ / Āsitânuñda şevâbın kaşd ider şahş-ı şevâb (FKD, K. 5, B.47).

cürm-bahşâ: [1] Ey suçları affeden. Bahş'ın "bağışlayıcı" anlamı da bulunmaktadır (TULUM, s.358).

Cürm-bahşâ cirm-i mihr ü mâhdan idüb siper / 'Özr ider cürmin diler çarh-ı sitemger rûz u şeb (FKD, K. 1, B.27).

cürm-i dil-i bî-bâk: [1] Korkusuz gönlün suçu.

Ne ol bî-rahm ser-mest ü ne çeşm-i bî-emândandır / Helâk olmam benim **cürm-i dil-i bî-bâkdendür** hep (FKD, G. 17, B.2).

cürmin dile: [1] "Suçunu itiraf edip af dilemek, özür dilemek, suçunun bağışlanmasını istemek" (T.S., C.5, s.3568).

Cürm-bahşâ cirm-i mihr ü mâhdan idüb siper / 'Özr ider **cürmin diler** çarh-ı sitemger rûz u şeb (FKD, K. 1, B.27).

cüş: [2] Coşma, taşma, kaynama, coşkunluk, galeyan.

Olsa hayâdan n'ola âteş-i sîm-âb **cüş** / Tâb-ı ruhı dîdemi şu'le-güdâz eylemiş (FKD, G. 142, B.4).

Teşbîh ideli **cüşişini** eşküme 'ummân / Kim ağlar idi dîde-i giryân gibi olsa (FKD, G. 255, B.6).

cüş eyle-: [4] Çoşup taşmak.

Cüş eylemese Müşterî ol mihre ne nokşân / Bî-kıymet olan cins-i harîdârı ne bilsün (FKD, K. 4, B.29).

Müstağrak-ı baħr-ı vaħdet oldum / Deryā gibi **eyleşem** n'ola **cüş** (FKD, Terkib-bend 2, B.59)

Zīr-i mevcinde ƙalur cümle kevākib çün rīg / Bir kemīn ƙaṭre ki **cüş eyleye** ‘ummānumdan (FKD, G. 229, B.6).

Cüş eyleyicek şarāb-ı vaħdet / Oldı meh ü mihr aña ser-ħoş (FKD, Terkib-bend 2, B.64).

cüş id-: [2] Coşmak.

Tāb-ı dilden **cüş idince** ‘aşƙ-ı şūr-engīzümüz / Oldı ser-ħoş-ı fenā cümle vücūd-āmīzümüz (FKD, G. 130, B.1).

Ƙaṭreveş şavma‘ada sākin olan dil gördüm / **İtmede** gūşe-i mey-ħānede deryā gibi **cüş** (FKD, G. 144, B.18).

cüş ƙıl-: [1] Coşmak, kabarmak.

Cüş ƙılduƙça ƙulzüm-i ṭab‘um / Āfitāb u mehi ḥabāb itdüm (FKD, K. 2, B.48).

cüş u ħurūş eyle-: [1] “Kımıldanmak, sarsılmak, harekete geçmek” (TULUM, s.503).

Şubħ-dem **eyler** iken şavma‘ada **cüş u ħurūş** / Geldi peymāne-be-kef muğbeçe-i bāde-fürūş (FKD, G. 144, B.1).

cüş u ħurūş ol-: [1] Coşmak, hareketlenmek || Yerinde duramamak.

Derūn-ı cezbe-i şevƙı ile **cüş u ħurūş oldı** / ‘Aceb mi bī-muħāba düşse şahrā vü beyābāna (FKD, K. 7, B.5).

cüşān: [1] “Muzdarip, elem-zede” (TULUM, s.502).

Eşƙ ile ğaltān u **cüşān** ƙıl o dūrri der-kinār / Ya‘nī mevc-i lücce-i pūr-şūra beñzet kendüñi (FKD, G. 284, B.6).

cüş-ı eşƙ: [2] Gözyaşının coşkusu.

Ne çeşm-i pūr-nem-i ‘ummān ne ebr-i nīsānuz / Bu **cüş-ı eşƙe** o dürr-i yegānedür bā‘is (FKD, G. 28, B.5).

Çīn-i ebrū gösterür gördüƙçe **cüş-ı eşƙümi** / Mevc olur peydā belī olduƙça deryā muṭtarib (FKD, G. 20, B.4).

cüşiş id-: [1] Çokça ağlamak.

Ṭās-ı feleki mühre gibi eyledi devrân / Fevvâre-şifat **cüşiş idüp** âb-ı sirişküm (FKD, G. 220, B.3).

cüşiş-i şür-ı leb: [1] Dudağın kargaşasının coşması.

Cüşiş-i şür-ı lebüñ itdi tenür-ı dilden / Eşk-i tûfân-eşerüm hâne-ber-endâz-ı Mesîh (FKD, G. 34, B.2).

cüst ü cü eyle-: [1] Arayıp sormak, araştırmak, aramak.

Hasret-i nezzâre-i mihr-i ruhuñla meh gibi / **Cüst ü cü eylerdi** zulmâtı Sikender rûz u şeb (FKD, K. 1, B.35).

cüst ü cüy-ı ârzü: [1] İstekleri aramak.

Ey dil-i ye's-ülfet-i nâ-dîde-rüy-ı ârzü / İtme şahrâ-yı hevesde **cüst ü cüy-ı ârzü** (FKD, G. 249, B.1).

cüst ü cüy-ı 'aşk: [1] Aşk araştırmak.

Cezbe-i hüsn-i maḥabbetdür kim eyler muttaşıl / Dost **cüst ü cüy-ı 'aşk** u 'aşk **cüst ü cüy-ı dost** (FKD, G. 25, B.4).

cüst ü cüy-ı dost: [1] Sevgiliyi aramak.

Cezbe-i hüsn-i maḥabbetdür kim eyler muttaşıl / Dost **cüst ü cüy-ı 'aşk** u 'aşk **cüst ü cüy-ı dost** (FKD, G. 25, B.4).

cüvân: [5] Genç, delikanlı.

Cüvâna şanma hemân ḥayret-i nigâh gerekdür / Nigâh u girye-i fâş nüहुfte âh gerekdür (FKD, G. 100, B.1).

Ehl-i dil olmayıcağ dil-bere mâ'il olamam / Ben Fehîm'em baña göñlümce **cüvân** olsa güzel (FKD, G. 184, B.5).

Bir **cüvân** şüh yok kim kâm ala andan göñül / Ben hele ḥayretde ḳaldum kâm-yâb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.7).

Pîr göñlüm yine bir nev-rese oldı 'âşık / A benüm tâze gülüm tâze **cüvânım** diyerek (FKD, G. 170, B.3).

'Âşıkam bir **cüvân** şüha k'olur / Ğamze mecrûḥ-ı tîğ-ı müjgâni (FKD, K. 17, B.79).

cüvānān: [1] Güzeller.

Īyd ola hem böyle dil-ber bā-ḥuṣūṣ evvel bahār / Kim bu mevsimdir ki dīdārın **cüvānān** gösterür (FKD, K. 10, B.7).

cüvān-şuḥ: [1] Eziyet eden güzel.

Bu küyüdur ol **cüvān-şuḥuñ** / K'olmuş şühedā ile leb-ā-leb (FKD, Terci-bend 1, B.129).

cüy-ı ḥūn: [1] Kan ırmağı.

O şiryān içre cārī **cüy-ı ḥūnı** serdi-i devrān / İder ger çeşme-i āb-ı ḥayāt olursa efsürde (FKD, Kıt'a 5, B.5).

cüy-ı ḥūn-ı lāle-reng-i düşmen-i Nu'mān: [1] Numān'ın düşmanının lale renkli kanının nehri.

Cüy-ı ḥūn-ı lāle-reng-i düşmen-i Nu'mān'dan / Oldı gülgün-ı şaḳāyık günbed-i nīlüferī (FKD, Kıt'a 9, B.6).

cüy-ı mevc-zen: [1] Dalgalı nehir.

İdüp zencīr **cüy-ı mevc-zeni** sūz u güdāz ile / Gezer bī-ḳayd āzāde dil-i dīvāne gülşende (FKD, G. 260, B.8).

cüy-ı nev-bahār: [1] İlkbahar ırmağı.

Ehl-i 'aşkı çekdi bāğa ārzū-yı nev-bahār / Oldı zencīr-i cünūn güyā ki **cüy-ı nev-bahār** (FKD, G. 48, B.1).

cüy-ı Nīl: [1] Nil nehri.

Nigāh it dīde-i 'ibretle ḥūsn-i luṭf-ı Yezdān'a / Getürdi şevḳ-i dīdārıyla **cüy-ı Nīl'i** tuḡyāna (FKD, K. 7, B.1).

cüyüş-ı Türk-i ḥūsn: [1] Güzellik Türk'ünün coşkunluğu.

Cüyüş-ı Türk-i ḥūsnüñ cāy idelden mülk-i 'uşşāḳı / Metā'-ı zühd ü dīn ü 'aḳl u dil hep ḡāret olmuşdur (FKD, G. 77, B.9).

cüyveş: [1] Akarsu gibi.

Giryeyle idüp **cüyveş** ol servi der-āḡuş / Pāyına düşüp güşe-i dāmāna şarılsam (FKD, G. 198, B.2).

cüz'-i tabî'at: [1] Alışılacağı davranış, herkesin bildiği önemsiz davranışlar.

Fünûn-ı şî're mu'tâd olduğumdan çarh ider bî-dâd / Bilür **cüz'-i tabî'atdür** geçilmez çünkü 'âdetden (FKD, K. 15, B.29).

Ç

çâh-ı düzağ: [1] Cehennem dibi.

Çâh-ı düzağ kaldı ancak cuğd-ı rûh-ı düşmene / Komadı yümn-i hümâ-yı himmetüñ cây-ı harâb (FKD, K. 5, B. 43).

çâh-ı hırmân: [1] Ümitsizlik kuyusu.

Yegâne dil-nevâzâ kayd-ı miñnetden hâlâs eyle / Terañhum kıl esîr-i pây-ı bende çâh-ı hırmâna (FKD, K. 7, B. 53).

çâhî id-: [1] Kuyuya atılmaya sebep olan.

Hıyel-i çarh-ı dñn-ı şu'bede-bâz / Ki odur Yûsuf'ı **iden çâhî** (FKD, Kıt'a 4, B. 1).

çâk: [5] Yarık, yırtık, parçalanmış.

İderse şubh-şîfat **çâk** sînemüz devrân / 'Aceb midür güher-i mihr kânyuz cânâ (FKD, G. 8, B. 3).

Çâk ü rûsvâ dil ki bir şüh-ı girîbân-zâddur / Havfum oldur cilvegâhı perde-i nâmûs olur (FKD, G. 87, B. 6).

Havfum bu k'ola **çâk** girîbân-ı 'ismetüñ / Ey gonca dâmenüñ tuta her hâr tâ-be-key (FKD, G. 292, B. 6).

Girîbânımla dâmânum 'acâ'ib âşinâlardur / Gider **çâk** girîbândan haber her lahza dâmâna (FKD, K. 7, B. 48).

Sûzen-i elmâs ile olur rûfuger gamzesi / Pençe-i müjgân-ı şühından o dil kim **çâkdür** (FKD, G. 98, B. 3).

çâk çâk it-: [3] Parçalamak.

Rahm kıl ey gâzab-âlûde şeh-i kişver-i nâz / **Çâk çâk itdi** yeter cân u dili hañçer-i nâz (FKD, G. 115, B. 1).

El-ḥazer dāmān-ı yāri **çāk çāk itdü** Fehīm / Mest-i cām-ı luṭf-ı yāram bī-ḥicāb-ı maḥşerem (FKD, G. 207, B. 7).

Çāk çāk itse tenüm ol çeşm-i cādū tīg ile / Cānuma tekrār her bir çāk-i ten şemşīr olur (FKD, G. 86, B. 3).

çāk eyle-: [3] Yırtmak.

Gülzārına cān ehlinüñ itmeñ beni teklīf / **Çāk eylesesün** ceyb-i dilüm ḥār-ı tekellüf (FKD, G. 158, B. 3).

Perde-i eflāki **eyler çāk** zūr-ı bād-ı āh / Hāle fānūs-ı çerāğ-ı ḥaverī olmaḥ nedür (FKD, G. 91, B. 4).

Mebādā sīnesin **çāk eyleye** mestāne ḥançerle / Kazā çeşmiyle ol şāhuñ anuñçün iḥtilaṭ itmez (FKD, G. 118, B. 3).

çāk id-: [3] Yırtmak, parçalamak.

Çāk ider biñ dili bir katre için tīg-i müjeñ / Ol kadar teşne-leb-i ḥün-ı deründür çeşmüñ (FKD, G. 178, B. 4).

Dāmenin **çāk iderüm** Yūsuf olursa küstāḥ / Dil-beri vaḥşī iden hep benüm ibrāmumdur (FKD, K. 12, B. 8).

Çāk idüp mişl-i sīne-i ‘āşık / Eylemem vaḥf-ı ḥabs-i nā-dānı (FKD, K. 17, B. 18).

çāk ol-: [1] Yırtılmak, parçalanmak.

Benem ol bāğbān-ı gam ki dāmānum degül ancaḥ / Girībānum bile **çāk oldu** dest-i ḥār-ı miḥñetden (FKD, K. 15, B. 2).

çāk-der-çāk: [1] Parça parça olmak.

Gülzār-ı fenāda her birinüñ / Gül-berg-i vücūdi **çāk-der-çāk** (FKD, Terci-bend 1, B. 64).

çāker-i kavlı-i dürer-bār: [1] İnci saçan sözlerin kölesi.

Rūḥ-ı Ḥusrev **çāker-i kavlı-i dürer-bārı** geçer / Ğavş-ı baḥr-ı ‘ilmde ol deñlü olmuşdur ferīd (FKD, Kıt'a 11, B. 4).

çāk-i dest-i firkaṭ ol-: [1] Ayrılık eliyle yırtılmak.

Fiğân kim cāme-i 'ömrüm kabā-yı hayret olmuşdur / Girībân-ı hayātum **çāk-i dest-i firqat** olmuşdur (FKD, G. 77, B. 1).

çāk-i giribân: [6] Yakanın yırtığı.

Lezzet-i tîğ-i sitemüñle ider / Zaḥm-ı dil ü **çāk-i giribân** semā' (FKD, K. 3, B. 10).

Āmāde ṭurur ḡonca k'ide **çāk-i giribân** / Beñzer ki o gül-rū yine 'azm-i çemen eyler (FKD, G. 55, B. 3).

Gūşe-i dāmenüñ erbāb-ı vefā görmez mi / Tā-be-key dest-i cefā **çāk-i giribân** olsun (FKD, G. 244, B. 2).

Baña şimden gerü çarḥuñ libāsı sūdmend olmaz / Cünün-ı ḡamla mu'tād olmuşam **çāk-i giribāna** (FKD, K. 7, B. 47).

Şüd dilem cem'iyet-i maḥz-ı perīşānem henüz / Za'ferānem ser-zede **çāk-i giribānem** henüz (FKD, G. 295, B. 1).

Geldi mest ü tîğ der-kef sīne-çākānūñ yine / Tā-be-dāmān-ı kefin **çāk-i giribānın** görüñ (FKD, G. 182, B. 5).

çāk-ı giribân göster-: [1] Yırtılan yakayı sunmak.

Sīnesin 'arz eyleyüp hūrşīdāsā her seḡer / Ḡoncalar bülbüllere **çāk-ı giribân gösterür** (FKD, K. 10, B. 9).

çāk-i giribân u fiğân: [1] Feryat etme ve yakayı yırtma.

Gör girye ile **çāk-i giribân u fiğānın** / Mecnūnuña da bir naḡar-ı ḡavşala ḡāh it (FKD, G. 23, B. 4).

çāk-i ten: [1] Bedenin parçalanması.

Çāk çāk itse tenüm ol çeşm-i cādū tîğ ile / Cānuma tekrār her bir **çāk-i ten** şemşīr olur (FKD, G. 86, B. 3).

çāk-nişīn: [1] (Kalpte açılan) yarada oturan || âşıḡın kalbinin sahibi olan.

Ey ma'nī gibi āb-zen-i sūz-ı Fehīmā / Gel sīnemüze şu'le-feşān **çāk-nişīn** ol (FKD, G. 190, B. 5).

çālāk: [1] Tez canlı, çevik.

Ayağı yer mi başar mālîk olsa âdem eger / Bir esb-i reh-ber ü **çālāk** ü deşt-peymāya (FKD, K. 8, B. 31).

çār-âbâ: [1] Dört element (Su, ateş, toprak, hava). Ayrıntılı bilgi için bk. H. Bekir Karlığa (1991), “Anâsır-ı Erbaa” md, İA, C.3, s.149-151.

Ne **çār-âbāya** incindi ne âhuñdan Fehîm oldı / Mevâlid-i şelâs u seb‘a-i seyyāre âzürde (FKD, G. 261, B. 5).

çāre: [3] ilâç, tedbir.

Olduqça lebüñ nâṭıka-pîrâ-yı tekellüm / Fâş olmamağa **çāre** mi var rāz-ı Mesîḥâ (FKD, G. 3, B. 4).

Ben ḥastasına **çāre** şemşîri ile itdi / Bî-çāre Fehîm ammâ bilmem ki seni n’eyler (FKD, G. 56, B. 11).

Fâş olmamağa **çāre** mi var zār-ı Fehîm / Olsaydı mekân zârgēh-i sîne-i zār (FKD, Rübai 17, B. 2).

çarḥ: [23]. Felek, baht, talih. Ayrıntılı bilgi için bk. Cemal Kurnaz (1995), “Felek” md., İA, C.12, s.: 306-307.

Efsûs kim o sîm-tenümden ayırdı **çarḥ** / Döndüm o şāha kim ola gencîndeden cüdâ (FKD, G. 2, B. 2).

Tîr-i kaçāya ey **çarḥ** itme nişāne sen de / Yitmez mi cāna zaḥm-ı tîr-i nigāh-ı dil-ber (FKD, G. 50, B. 4).

Her ne dem gelse kaçā-yı nâ-gehānî **çarḥdan** / Zaḥm-ı şemşîr-i nigāhuñ cāna dest-âvîz ider (FKD, G. 53, B. 3).

Ṭıfl iken olma cefâ itmede **çarḥa** hem-reng / Çünkü bir âfet-i devrân olacaḥsın âḥîr (FKD, G. 66, B. 5).

Çarḥ Eflâṭûn isek de ḥāk ider ḥākinde hem / Ol çemende ḥāk ider ol ḥāki n’eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B. 6).

Ṭoḥınma **çarḥuma** tîg-i cefâ ile ey māh / İder seni daḥı âteş-i şihâb-ı firāk (FKD, G. 162, B. 4).

Yok siriştümde benüm ḥāşiyet-i dün himmeti / **Çarḥdan** gāhî hilâli cezb ider heycādeyem (FKD, G. 211, B. 6).

Zer-i bārīk-i tenüm **çarha** olur peyveste / Ol kadar hadde-i üstād-ı kazādan geçdüm (FKD, G. 218, B. 7).

Ey **çarh** şehīd olmaduğ ādem mi qalurdı / Tīğ-i sitemüñ gamze-i cānān gibi olsa (FKD, G. 255, B. 5).

Heyʔet-i zıştın görüp şüret-i efʔālinüñ / Āyīne-i mähını **çarh** şikest eyledi (FKD, G. 281, B. 4).

Cirm-i mihr ü meh degül **çarh** üzre bir āyīneden / Arz iderler dehre hüsnnin iki dil-ber rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 5).

Mihr ü mäh-ı nev gibi zerd ü nizār-ı ʔaşk olan / **Çarhu** ʔīsīveş ider bālin ü bister rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 8).

Mihrine aldanma **çarhuñ** baqma şekl-i mähına / Perde-i çeşmüñde devr olsa muşavver rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 13).

Dün gece **çarha** kim ʔitāb itdüm / Haşra dek vaqf-ı iztırāb itdüm (FKD, K. 2, B. 1).

Baña şimden gerü **çarhuñ** libāası sūdmend olmaz / Cünün-ı gamla muʔtād olmuşam çāk-i girībāna (FKD, K. 7, B. 47).

Müdam **çarhda** destür-ı seyr için Keyvān / Yüzin gözin sürer ol sür-ı āsumān-sāya (FKD, K. 8, B. 15).

Ol bülend-iqbāl ü ʔālī-cāh aʔlā-rütbe kim / Raşş-ı tabʔı meh gibi **çarh** üzre cevlān gösterür (FKD, K. 10, B. 18).

Fünün-ı şıʔre muʔtād olduğumdan **çarh** ider bī-dād / Bilür cüzʔ-i tabīʔatdür geçilmez çünki ʔādetden (FKD, K. 15, B. 29).

Beni ol deñlü itdi ħor u ħākīr / **Çarhuñ** evzāʔ-ı nā-be-sāmānı (FKD, K. 17, B. 3).

Çarh ile Fehīm āyīnemüz şāf olmaz / Olsam mäh-ı girifteveş ħākister (FKD, Rübai 18, B. 2).

Rāyız-ı reʔyüñ süvār-ı eşheb-i ʔadl olsa **çarh** / Mihri zerrīn zīn iderdi burc-ı mīzānı rikāb (FKD, K. 5, B. 46).

Ey **çarh** cān-ı zāruma āzār tā-be-key / Feryādum itmeye dilüñe kār tā-be-key (FKD, G. 292, B. 1).

2. Gökyüzü.

Olmakda çerāğ-ı harem-i meclis-i kudsī / Hasetle gice **çarha** çıkan şu'le-i āhum (FKD, G. 215, B. 3).

çarh u baht: [1] Talih ve felek.

Yok yok estāğfiru'llāh itdüm sehv / Eyledüm **çarh u bahta** bühtānı (FKD, K. 17, B. 7).

çarh-ı 'anīd: [1] İnatçı felek.

Şad-hezārān şükr-i Bārī kim yine ber-'aks-i ṭab' / 'Aksine devr itmeden āsüdedür **çarh-ı 'anīd** (FKD, Kıt'a 11, B. 1).

çarh-ı atlas: [1] Kristal küre demek olup, Müslümanlar'ın Allah'ın tahtı farz ettikleri makam (STEINGASS, s.390). Çarh-ı atlas, aynı zamanda bir yüzü ipek ve tersi de pamuklu bir cins kumaşın adıdır (OŞK, C.1, s.413). Aşağıdaki tanığın anlamı kumaşa daha yakındır.

Mu'arrā hūbdur ḳadd-i bülend-i şāhid-i ḳaşrum / Keserdüm **çarh-ı atlasdan** ḳabā-yı cāh kūtehdür (FKD, G. 96, B. 2).

çarh-ı bed-evzā': [1] Feleğin kötü hareketleri.

Gerçi hāk oldum vücūdumdan eger ḳalmadı līk / Tā-ḳıyāmet **çarh-ı bed-evzā'a** kīnüm tāzedür (FKD, G. 94, B. 4).

çarh-ı bed-ḫ'āh: [1] Kötülük isteyen felek.

Berḳ-ı hırmen-süz-ı erbāb-ı hünerdür āteşüm / **Çarh-ı bed-ḫ'āhuñ** derün-ı sīnesinde kīneyem (FKD, G. 213, B. 3).

çarh-ı deyr-i mihr ü meh: [1] Ay ve güneş kilisesinin feleği.

Bir büt-i cān-baḫşa ḳıssīsem ki mānend-i Mesīḫ / Rāhibīne **çarh-ı deyr-i mihr ü meh** nāḳūs olur (FKD, G. 87, B. 3).

çarh-ı dīv: [1] Engin gökyüzü.

Çarh-ı dīv kim burāk-ı rif'atine / 'Arş u kürsī iki rikāb itdüm (FKD, K. 2, B. 42).

çarh-ı dün: [4] Aşağılık dünya.

Şāh-ı istignā-sipāham ben Fehīmā **çarh-ı dün** / Ḥavf ile biñ dürlü vaz'-ı dil-nevāz eyler baña (FKD, G. 6, B. 5).

Çarḥ-ı dūn yā Rab Fehīm-i ‘āşık-ı üftādeveş / Hîç mesti şehr-i rüsvāyide pā-māl itmesün (FKD, G. 245, B. 5).

Ol mihr idüm ki sāyem idi āfitāb līk / Pā-māl kıldı sāye-şıfat **çarḥ-ı dūn** beni (FKD, Terki-bend 1, B. 45).

İtmesün mi ya cebhesin pür-çîn / Eyleyen **çarḥ-ı dūna** mihmānī (FKD, K. 17, B. 2).

çarḥ-ı evbāş: [1] Aylak felek.

Tā eyledi bed-mihr **çarḥ-ı evbāş** / Ol dūn u le’īm (FKD, Rübai 56, B. 1).

çarḥ-ı fettān: [1] Kargaşa çıkarana felek.

Çarḥ-ı fettān ile hem-ders-i cünündür çeşmüñ / Fenn-i bī-dādā ammā ki füzündür çeşmüñ (FKD, G. 178, B. 1).

çarḥ-ı kebūd: [1] Mavi gökyüzü.

Evc-i kadrinde kebūterveş döner **çarḥ-ı kebūd** / Kaşrınūñ kim ‘arş u kürsī aña eyler intisāb (FKD, K. 5, B. 37).

çarḥ-ı kebūdī: [1] Gönül (STEINGASS, s. 390).

Hākistere düşmişsin eyā **çarḥ-ı kebūdī** / Bir mäh-ruḥuñ şem’ine pervāne mi olduñ (FKD, G. 175, B. 5).

çarḥ-ı ma’nī-nām: [1] Şiirin felek gibi her yerde dolanması, söylenmesi.

Bu kaşīdem **çarḥ-ı ma’nī-nāmdur** pür-mihr ü meh / ‘Ālemi devr itmede bī-çarḥ u miḥver rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 48).

çarḥ-ı mīnā-fām: [1] Mavi gökyüzü.

Mihr ü mehle **çarḥ-ı mīnā-fām** bir baḥr oldı kim / İki nīlüfer virür ol baḥr-ı aḥdar rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 16).

çarḥ-ı nā-sāz: [1] Uygunsuz felek.

Kevkebi cümle Zuḥal nağmesi şivendür hep / **Çarḥ-ı nā-sāzda** kânünçe-i Nāhīd olmaz (FKD, G. 113, B. 6).

çarḥ-ı nigün: [1] Aksi felek.

Ol ‘ākilem ki bilmedi **çarḥ-ı nigün** beni / Dest-i cünūnda eyledi zār u zebūn beni (FKD, Terki-bend 1, B. 41).

çarḥ-ı sergerdān: [1] Şaşkın, perişan dünya.

Şāhid-i re’yi göze göstermez anı yok yere / **Çarḥ-ı sergerdān** zer-i hūrşīdi her ān gösterür (FKD, K. 10, B. 25).

çarḥ-ı sitemger: [1] Kötü talih, hain dünya (STEINGASS, s.390).

Cürm-baḥşā cirm-i mihr ü māhdan idüb siper / ‘Özr ider cürmin diler **çarḥ-ı sitemger** rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 27).

çarḥ-ı sitem-kār: [1] Eziyet eden felek.

Seyr itmeyen āşüb-ı każā-kār-ı nigāhın / Mecbūr idüğün **çarḥ-ı sitem-kārı** ne bilsün (FKD, K. 4, B. 18).

çarḥ-ı siyeh-kāse-i dūn-perver-i bī-raḥm: [1] Acımasız ve alçaklık yaparak misafirlerini öldüren felek. Siyeh-kāse, STEINGASS’ta “cimri” ve “acımasızca misafirlerini öldüren” anlamındadır (s.720).

Ey **çarḥ-ı siyeh-kāse-i dūn-perver-i bī-raḥm** / Cellād da olsa kişi mihmānına kıymaz (FKD, G. 114, B. 3).

çarḥ-sāy: [1] Felekte oturan.

Zemīnde sāyevēş geh ḥāk-i pāy ol / Gehī hūrşīd gibi **çarḥ-sāy** ol (FKD, G. 191, B. 1).

çārsū-yı cihān: [1] Dünya pazarı.

Nā-çār ki mest-i ‘aşk-ı Ḥayyām oldum / Bu **çārsū-yı cihānda** bed-nām oldum (FKD, Rübai 46, B. 1).

çārsū-yı rişte-i bāzār-ı cihān: [1] Dünya pazarının iplik çarşısı.

Dirīgā **çārsū-yı rişte-i bāzār-ı cihān** içre / Ḥaşīr-i köhneş düşdüm ne çāre çeşm-i rağbetden (FKD, K. 15, B. 9).

çārübī-i tīre-dūd-ı dil: [1] Gönlün kara dumanlı süpürgeliği. || “Fehīm’den alınan şu beyitte şairin, gönlün kara dumanlı süpürgesiyle ayı nur tozundan temizlediğini söylemesi, hem gönül kederi gibi soyut bir duyguyu süpürge gibi çevreden aldığı bir eşya ile somutlaştırması hem de gönülle ay arasında çağrışım kurar” (Babacan, 2012, s.344).

Çārübī-i tīre-dūd-ı dilden / Kıldum mehi gerd-i nürdan pāk (FKD, Terci-bend 1, B. 54).

çār-ümmühāt: [1] Dört ana unsur (Ateş, su, toprak, hava).

Bārekallāh ey nüh-ābā veyhek ey **çār-ümmühāt** / İtdüñüz tıfl-ı yetīmāsā beni nevmīd-i ʿīyd
(FKD, G. 41, B. 3).

çāşni-i zevk u şafā: [1] Eğlence ve keyfin tadı.

Bī-hüde diyen h̄ʿān-ı ğam-ı ğuşşā-i ʿaşkı / Maḥrūm olur ol **çāşni-i zevk u şafādan** (FKD, G.
227, B. 4).

çek-: [8]

1. İsteklendirmek.

Ehl-i ʿaşkı **çekdi** bāġa ārzū-yı nev-bahār / Oldı zencīr-i cünün ğüyā ki cūy-ı nev-bahār (FKD,
G. 48, B. 1).

2. Kılıcı kınından çıkarmak.

Ġül āġeşte-be-hūn u lāle dāġ oldı şeh-i ḥāver / **Çeküp** şemşīr-i āteş-tāb ġirdi ḳana ġülşende
(FKD, G. 260, B. 2).

3. Cezbetmek, ilgi çekmek.

Nice ḳurtulmaḳ olur diller anuñ ḳaydından / Kendüyi daḫı **çeker** bende ʿaceb kāküldür
(FKD, G. 101, B. 3).

4. Zorluklara katlanmak.

Belā vü miḫnet-i dehri o deñlü **çekdi** Fehīm / Ki oldı devr-i ḫayātında ʿālem āsüde (FKD, G.
262, B. 5).

Vaṭanda **çekdigüm** şad-ġüne kürbet idi ey baḫt / Zihī himmet ki itdüñ vāyedār ālām-ı
ġurbetden (FKD, K. 15, B. 26).

5. Sürmek, örtmek.

Şemʿ-i ruḫsāruña ḫaṭ perde-i müşkīn **çekeli** / İtmege seyr-i cemālūñ bulamaz rāh nesīm
(FKD, G. 214, B. 2).

6. Kucaklamak için yakına getirmek.

Ġoncayı ġerçi ki āġūşa **çekersin** ġül-bün / Bī-sebeb dest-i ġirībān olacaḳsın āḫir (FKD, G. 66,
B. 3).

7. Sorumluluk almak.

Yār-ı ma'şūk gerek kim **çeke** dil teklîfin / Rind-i âlüfteye erbâb-ı tekellûf ne belâ (FKD, G. 4, B. 2).

8. Tutmak.

Çekse Yûsuf gâşiyem tutsa rikâbum ger 'azîz / İctinâb itdüm muhaşşal irtikâb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B. 15).

çekîde ol-: [3] Damlamak.

Tâ çeşmüñ itdi ol rûhi mâhumdan âfitâb / **Oldı çekîde** tâb-ı nigâhumdan âfitâb (FKD, G. 15, B. 1).

Biñ nâz ile güftâra lebüñ eylese âğâz / Zevkından **ola** kaşreves elfâz **çekîde** (FKD, G. 258, B. 4).

Her âhından **olur** düzağ **çekîde** / Mü'essirdür dilüñ süz u güdâzı (FKD, G. 279, B. 6).

çekmek çevür-: [1] Hükmetmek, gözetmek, korumak (TULUM, s.520).

Mânend-i kemer devri ne gam **çekse çevürse** / Tek ben hemen ol âfet-i devrâna şarılsam (FKD, G. 198, B. 5).

çemen: [6] Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

Gül gül olmuş rüy-ı şeb-nem-rîzi gül-geşt itmede / Olmuş ol gönca **çemende** âb-ı rüy-ı nev-bahâr (FKD, G. 48, B. 4).

Çarğ Eflâṭün isek de ḥâk ider ḥâkinde hem / Ol **çemende** ḥâk ider ol ḥâki n'eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B. 6).

Gül-i nesîm-i seher mevc-rîz-i lücce-i sebze / **Çemende** itmede fevc-i bahâr o şûḥa tevâzu' (FKD, G. 152, B. 4).

Çemende nüş iderdüm mül perîşân / O bed-mestüm gelüp kâkül-perîşân (FKD, G. 232, B. 1).

Nev-bahâr oldı **çemen** câme-i ḥadrâ geysün / Açılıp lâle-i şahrâ yine ḥârâ geysün (FKD, G. 246, B. 1).

Gele gülşene gâzabla öpesin elin edeble / İçesin o gönca-leble mey-i lâlegün **çemende** (FKD, G. 259, B. 2).

çemen-düşmen: [1] Sevgilinin yanağında çıkan tüyleri sevmemek.

Taşavvur-ı haṭ-ı dil-ber keder verür yoḥsa / Olur mı ‘āşık-ı sevdā-zede **çemen-düşmen** (FKD, G. 239, B. 6).

çemengeh: [1] Çimenlik, ferahlatan yeşil alan.

Yeter **çemengehümi** eyledüñ felek pā-māl / Ki oldı toḥm-ı dilüm berç-ı şu‘le-tāb-ı firāk (FKD, G. 162, B. 2).

çemen-i ḥāk: [1] Toprağın yeşilliği.

Ben ölürsem bu nişāt-ı ḡam ile ḥande-künān / Za‘ferān vāye alur **çemen-i ḥākümden** (FKD, G. 236, B. 6).

çemen-i su‘ālgeh: [1] Sorgu yerinin bahçesi.

Çemen-i su‘ālgehde o nihāl-i ḥāme-zībün / Gül-i pençe-i şehīdāndur olan tırāz-ı zeyli (FKD, G. 285, B. 2).

çemenistān-ı haṭ: [1] Sevgilinin yüzündeki yeşil ayva tüyleri.

Seyr eylesem **çemenistān-ı haṭuñ** / Dil-teng olurum ḡāfiye-i sebz-miṣāl (FKD, Rübai 35, B. 2).

çemen-pīrā-yı bāğ-ı ḥüsn: [1] Güzellik bahçesinin çimen süsleyicisi.

Çemen-pīrā-yı bāğ-ı ḥüsn ya‘nī ḥaṭṭ-ı sebzüñle / Lebüñ bir rüḥ-ı tūṭī-ḡısvet ü bülbül-terennümdür (FKD, G. 103, B. 2).

çemenzār: [1] Çimenlik, bahçe.

‘Aks-i mir‘āt-ı ruḥuñ düşse **çemenzār** içre / Ede tūṭī-şıfat evşāfuñı her sebz-i giyāḥ (FKD, K. 9, B. 17).

çenber-i gerdün-ı semā: [1] Gökyüzünün dönen çemberi || Felek, talih, baht.

Olalı şu‘bede-perdāz-ı bisāt-ı meleküt / Nice kez **çenber-i gerdün-ı semādan** geçdüm (FKD, G. 218, B. 6).

çeng: [2] Yay şeklinde olan, parmağa geçirilen mızrapla çalınan Türk musikisinde eskiden kullanılan bir müzik aletidir (ÖZTUNA, s.66). Zühre, minyatürlerde elinde bir çeng ile tasvir edilir (AND, s.357).

Muṭrīb-ı bezm-i ḡam āheng nedür bilmez hīç / Zühre-i çarḥ-ı elem **çeng** nedür bilmez hīç (FKD, G. 31, B.1).

Leb-rîz-i nâle oldu tenüm mü-be-mü çü **çeng** / Gönlümce olmadum dağı şîven-tırâz hayf (FKD, G. 159, B.8).

çengel-i 'uqâb it-: [1] Kartalın pençesi yapmak.

O tezervem ki bîm-i şâhînden / Meskenüm **çengel-i 'uqâb itdüm** (FKD, K. 2, B. 23).

çerâg: [8] Mum, kandil.

Her rûz âfitâbum u her şeb **çerâgum** ol / Çeşmüm müdâm hüsnuñ ile rûşen isterem (FKD, G. 208, B. 5).

Dâğlar çevresinde pervâne / Şan Fehîmâ **çerâgdur** gönlüm (FKD, G. 222, B. 5).

Bir dil ki şem'î hüsnuñ ura şu'le dâğına / Pervâne eylemez meh ü mihrî **çerâgına** (FKD, G. 252, B. 1).

Hüsnidür ol **çerâg** kim şu'lesi der-niğâb iken / Gelse küsûfa âfitâb olmaya nür-yâhte (FKD, G. 271, B. 4).

Gönlül gönlül nice bir hırş-ı dâg yetmez mi / O teng hânkâha bir çerâg yetmez mi (FKD, G. 286, B. 1).

Pervânesi huffâş-ı nücüm oldu Fehîm / Mehdür bu gâzâ-hânede bir mürde **çerâg** (FKD, Rûbai 28, B. 2).

Yâ Rabb ahterüm ne siyeh-rû **çerâg** olur / Gülzâra düşse pertevi murğânı zâg olur (FKD, Terkib-bend 1, B. 1).

Aşağıdaki tanıkta “yol gösteren” anlamında kullanılmıştır.

Fehîm ol mazhar-ı işrâk-ı nürü'n-nür-ı 'aşqam kim / **Çerâgum** oldu Fisâgûrus u belki Felâṭun hem (FKD, G. 201, B. 7).

çerâgân: [1] Bahar ve yaz mevsimlerinde bahçe, deniz ve su kenarlarında kandil yakılarak yapılan eğlencedir (OŞK, C.2, s.517). STEINGASS'ta “aydınlanma” anlamında verilmişse de (s.389) burada Nil Nehri'nin etrafındaki bitkilerden bahsedilmesi canlı bir ortamı anımsatmaktadır.

Miyânı oldu nîlüfersitân etrâfı nergiszâr / Nazar kıl Nîl içinde ceste ceste ol **çerâgâna** (FKD, K. 7, B. 25).

çerâg-ı ârzü: [1] İstek mumu.

Olmasun mı cân-ı ‘âşık dâğ dâğ-ı ârzü / Bü’l-heves pervâne-yüz biñ var **çerâğ-ı ârzü** (FKD, G. 248, B. 1).

çerâğ-ı çeşm-i ‘âşık: [1] Sevdalının gözünün mumu.

Ey **çerâğ-ı çeşm-i ‘âşık** ben ki fânüs-ı hayâlem / Câme-h’âbum rüşen eyle perde-i pîrâhenümden (FKD, G. 238, B. 4).

çerâğ-ı dâğ: [1] Keder, yara kandili. “Abdal ve âşıkların bedenlerinde açtıkları yaralar da ışık saçan birer kandile benzetilirler” (OŞK, C.2, s.515).

Encüm-i şeb-fürüz-ı ‘aql olmuş iken **çerâğ-ı dâğ** / Bâdi-i vâdi-i cünün oldı baña sürâğ-ı dâğ (FKD, G. 153, B. 1).

çerâğ-ı harem-i meclis-i kudsî: [1] Feleğin gizli meclisinin mumu.

Olmakda **çerâğ-ı harem-i meclis-i kudsî** / Hâsretle gice çarha çıkan şu’le-i âhum (FKD, G. 215, B. 3).

çerâğ-ı hürşîd: [1] Güneşin kandili.

Şem’-i bahtum eger olursa **çerâğ-ı hürşîd** / Kemterîn cünbiş-i bād-ı per-i pervâne yeter (FKD, G. 62, B. 6).

çerâğ-ı hüsne: [1] Güzellik kandili.

Gül-i hürşîde bülbüldür **çerâğ-ı hüsne** pervâne / Dil-i dîvâneme bak görmedüñse bü’l-heves ‘âşık (FKD, G. 164, B. 3).

çerâğ-ı tîre-i ‘aql: [1] Akıl karanlığının mumu.

Yeter pervânelik itdüm **çerâğ-ı tîre-i ‘aqla** / Dil-i sevdâ-perestüm bülbül-i bâğ-ı cünün olsa (FKD, G. 256, B. 2).

çerî: [1] Asker.

Hem zebün ol hem gir âteşe pervânevâr / Yoħsa meydân-ı şecâ’atda **çerî** olmak nedür (FKD, G. 91, B. 3).

çeşm: [99] Göz.

Oldı çün nâz ile ol şüh-ı cihânüm cilveger / **Çeşmi** ser-mest-i mey-i ‘işve kirişme pür-ħaţar (FKD, Diğeri 1, B. 25).

Eyleyem dedüm dil-i güm-geştemi andan su'âl / Levh-i rüyum üzre hūndan yazdı **çeşmüm** 'arz-ı hâl (FKD, Diğer 1, B. 14).

Nigāhı tīg şunar **çeşmi** nīze müjgāndan / O ğamze olsa süvār-ı semend-i istiġnā (FKD, G. 9, B. 2).

Tā **çeşmüñ** itdi ol rūhi māhumdan āfitāb / Oldı çekīde tīb-ı nigāhumdan āfitāb (FKD, G. 15, B. 1).

Degülseñ āşinā **çeşmüme** olma / Teġāfül-mezheb ü bīġāne-meşreb (FKD, G. 18, B. 4).

Cellād-ı Mesīhā-kār āşār-ı nigāhuñdur / Ey ğamzesi luţf-āmīz ey **çeşmi** 'itāb-ālūd (FKD, G. 43, B. 3).

Çeşmüñ bu ğurūr ile Cibrīl'i nigāh itmez / Müşkil ki olur la'lüñ 'İsā'ya cevāb-ālūd (FKD, G. 43, B. 5).

Nūr-ı nigehe qalması yer belki hayāle / Teng eyledi **çeşmüm** o kadar keşret-i dīdār (FKD, G. 47, B. 4).

Hūrşīde bakarsam görünür **çeşmüme** sāye / Yā Rab ne 'aceb hālet imiş firqat-i dīdār (FKD, G. 47, B. 7).

Çeşmüñ ki ola cilvegeh-i tal'at-ı dīdār / Müjgānum olur şem'ı şeb-ı hālet-i dīdār (FKD, G. 47, B. 1).

Cem'ı dili aġyāra taġıtsa n'ola **çeşmi** / Yüz biñ 'asese bir iki mestāne şunarlar (FKD, G. 49, B. 5).

Çeşmi mest-ı 'işvedür bilmez nedür hūn-āb-ı dil / Ol şarābı ğamze-i hūn-rīz-ı dil-ber nūş ider (FKD, G. 52, B. 3).

Çeşmüñi h'āb-ı teġāfül şurfa bīmār eylemiş / Kim nigāh-ı 'işve vü nāz itmeden perhīz ider (FKD, G. 53, B. 2).

Cān u dil-ı 'uşşākā ğam-hāne yeter **çeşmi** / Ya'küb-ı elem-dīde Beytül-hāzen'i n'eyler (FKD, G. 56, B. 8).

Şāhid-ı ğamzesini ser-hoş u rakş-āver ider / Naġme-ı 'işveye **çeşmi** ki ser-āġāz eyler (FKD, G. 58, B. 3).

Mest olup eyleme hūrşīd-cemālāna nāzar / Şaķın ey **çeşm** ki giryān olacaķsın āħir (FKD, G. 66, B. 10).

Çeşmüme gelmeden ey kaṭra-i eşk itme ḥurūş / Bā'is-i cūşiş-i ṭūfān olacaḡsın āḡir (FKD, G. 66, B. 11).

Nergis-i bāḡ-ı fitnedür **çeşmüñ** / Būy-ı rāz-āşinā nigāhuñdur (FKD, G. 72, B. 3).

Çeşmüñde siyeh perde-i ḡūn-ın degüldür / Müsvedde-i mecmū'a-ı esrār-ı füsündür (FKD, G. 73, B. 5).

Siyeh **çeşmüñ** ḡayāliyle olur ḡāmūş ehl-i 'aşḡ / Meger ki mīl-i müjḡān sürme-sāy-ı ḡayret olmuşdur (FKD, G. 77, B. 8).

Siḡr ü i'cāzı Fehīmā eylese ta'līm o **çeşm** / Sāḡir-i mu'ciz-nümā bir şā'ir-i üstād olur (FKD, G. 80, B. 7).

Verse **çeşmüñ** ḡamzeñe destūr-ı katl-i bī-dilān / 'Āşık-ı dem-bestegāna ruḡşat-ı feryād olur (FKD, G. 80, B. 2).

Çeşmüme ḡāḡī ḡayāl-i Rūm eder şöyle ḡücüm / Kim sevād-ı Mışr ḡüyā noḡta-i mevḡum olur (FKD, G. 82, B. 3).

Kendüsin pervāne tīḡe urmasun mı **çeşmüme** / ḡiddet-i ḡayretle şem'ci encümen şemşir olur (FKD, G. 86, B. 4).

Çeşmi ki mest-i 'işve-i maḡmūr-ı nāzdur / Ol dem ki bezmi şīve kurup bāde-nūş olur (FKD, G. 88, B. 3).

İltifāt-ı ḡamze-i mestüñle siḡr-i i'cāz olur / Neşve-i mey **çeşmüñe** gelse nigāḡ-ı nāz olur (FKD, G. 89, B. 1).

Dil ider **çeşmine** ta'līm-i nigāḡ-ı iltifāt / Özge mecnündür ki cellāda teraḡḡum öḡredür (FKD, G. 92, B. 3).

Fünün-ı fitnede **çeşmi** sipihri eyledi mülzem / Neler neler daḡı seyr it nev-āḡāz-ı ta'allümdür (FKD, G. 104, B. 2).

Mihr-i ruḡı şem'ci leken-i dīde-i terdür / **Çeşmüm** de ser-ā-pā şeb-i hicrūñle seḡerdür (FKD, G. 106, B. 1).

Yād ḡıl mest-i mey-i ḡūn-ı ciger olduḡumı / **Çeşm** ü ḡamzeñ ki şuna birbirine sāḡar-ı nāz (FKD, G. 115, B. 3).

Mebādā sīnesin çāk eyleye mestāne ḡançerle / Kazā **çeşmiyle** ol şāhuñ anuñçün iḡtilāṭ itmez (FKD, G. 118, B. 3).

Remz-i leb-i dil-bere Fehīmā / Biñ cān u dil ile **çeşm** ü gūşuz (FKD, G. 122, B. 7).

Nevha-i Ya'kūb-ı hüznüz hānde-tām itsek n'ola / Nīl-rāndur **çeşmümüz** tūfān-nişāndur
giryemüz (FKD, G. 127, B. 4).

Çeşmüñ dile şu deñlü ider āşinā nigāh / Gūyā ki birbiriyle ezel şoḥbet eylemiş (FKD, G. 141,
B. 4).

Çeşmüñi vaşf eyleyüp siḥr eylemiş mu'ciz Fehīm / Şekl-i efsūniyla bir āhū-yı cādūdur demiş
(FKD, G. 143, B. 5).

Çeşmi maḥmūr-ı mey-i hūn-ı dil-i zūhd ü hıred / Ğamze-i mesti şikest-āver-i peymāne-i hūş
(FKD, G. 144, B. 2).

Çeşmi teğāfūl eyledi āğāz-ı şekvede / Mesti ider dirāzi-i efsāne bī-dimāğ (FKD, G. 154, B. 2).

Çeşmi şaff-ı müjgān şalduḡça ider müjgān hücūm / 'Askere ğayret düşer itdükçe lā-būd şāh
ceng (FKD, G. 168, B. 3).

Çeşmüne kurbān olan tīg ne lāzım Fehīm / Hışm ile ben bī-dili bir nażar eyler helāk (FKD, G.
169, B. 5).

Çeşmüñ gibi diller de ālüfte midür bilsek / Diller gibi zūlfüñ de āşüfte midür bilsek (FKD, G.
171, B. 1).

Hep kārı teğāfüldür ol ğamze vü ol **çeşmüñ** / Mest-i mey-i naḥvet mi ya ḥufte midür bilsek
(FKD, G. 171, B. 2).

'Aks-i ruḥıyla **çeşmümüzü** pür-nem eyledük / Gülzār-ı 'aşkı āteş ile ḥurrem eyledük (FKD, G.
173, B. 1).

Diller hep esīrān-ı zebānidur **çeşmüñ** / Bīmārdur ammā ider imdād nigāhuñ (FKD, G. 176, B.
3).

Nigāhum oldı mir'āt-ı tecellī / Düşelden **çeşmüne** 'aks-i ḥayālüñ (FKD, G. 177, B. 3).

Çarḥ-ı fettān ile hem-ders-i cünündur **çeşmüñ** / Fenn-i bī-dādda ammā ki füzündur **çeşmüñ**
(FKD, G. 178, B. 1).

Çarḥ-ı fettān ile hem-ders-i cünündur **çeşmüñ** / Fenn-i bī-dādda ammā ki füzündur **çeşmüñ**
(FKD, G. 178, B. 1).

Bir nigāh ile dil-i fitneyi memnūn eyler / Dil-ber-i şivegere 'işve-nümündur **çeşmüñ** (FKD,
G. 178, B. 2).

Gösterür şüret-i i'câzda şekl-i sihri / Bü'l-‘aceb şu‘bede-perdâz-ı füsündür **çeşmüñ** (FKD, G. 178, B. 3).

Çāk ider biñ dili bir katre için tîğ-i müjeñ / Ol kadar teşne-leb-i hün-ı deründür **çeşmüñ** (FKD, G. 178, B. 4).

Nice ārām ider olmazsa Fehīm āvāreñ / Rüstem-i şaf-şiken-i şabr u sükündür **çeşmüñ** (FKD, G. 178, B. 5).

Lāyık mıdur imsāk-i nazar tā o kadar kim / **Çeşmüñ** bile gāhī ola dil-gīr-i tegāfūl (FKD, G. 193, B. 2).

Bir hüsni-gelü-süz ile germ-ülfet olup **çeşm** / Hayretdeyem ol deñlü ki bîgāne-i ‘aşkam (FKD, G. 197, B. 5).

Her rüz āfitābum u her şeb çerāğum ol / **Çeşmüm** müdām hüsñüñ ile rüşen isterem (FKD, G. 208, B. 5).

Hağ eger bir müy ise ‘ayn-ı zarar dur **çeşmüme** / Rind-i şāhib-dīdeyem hayrān-ı rüy-ı sādeyem (FKD, G. 211, B. 3).

Çeşmüme murğ-ı cānı gösterelüm / Kebk ile şayd-ı şāh-bāz idelüm (FKD, G. 221, B. 2).

Cām-ı mey nüş itse dil-ber söylesek efsāneler / **Çeşmimi** maħmūr görsek yine h‘āb-ı bādeden (FKD, G. 233, B. 2).

Hüsni-ne baħmaz şarāb-ı hayreti nüş itmeyen / **Çeşmüme** hem-meşreb olmaz ‘aşkı bī-hüş itmeyen (FKD, G. 241, B. 1).

Hışm ile **çeşmüñ** zebān-ı nālemi lāl itmesün / Murğ-ı dest-āmüz-ı dilden bī-per ü bāl itmesün (FKD, G. 245, B. 1).

Pür-zaħm-ı figār it dili ğamzeñle nihānī / **Çeşmüñ** gibi bir āfet-i mümtāza tıyurma (FKD, G. 251, B. 2).

Dürüg-ālūde ‘ahd ile helāk etdi beni āħir / Olur mağlūb-ı h‘āb elbetde **çeşm** efsāneden şoñra (FKD, G. 253, B. 6).

Çeşmüñ ki ede hañçer-i müjgānı keşīde / Eyler nıgehüñ ğamze-i şad-‘ömri derīde (FKD, G. 258, B. 1).

‘Āşık-ı bī-dil nice tākāt getürsün **çeşmüme** / Nāzı da lertzān ider ğamzeñ ‘itāb-ı nāz ile (FKD, G. 264, B. 3).

Hem bāde-i hūn-ı dil hem nūş-ı şarāb-ı nāz / **Çeşmüne** helāl oldu fetvā-yı maḥabbetle (FKD, G. 266, B. 4).

Çeşmüñ ki ider ğamzeñi de ḥavf ile lertzān / Āyīneye baqma ḥazer eyle ḥazer eyle (FKD, G. 267, B. 8).

Ḥ'ābda iken itmede 'ālemi ğamzesi şehīd / Vāy o dem ki eyleye tīġini **çeşmi** āḥte (FKD, G. 271, B. 3).

Bilsem n'ola katl idecegin **çeşmi** Fehīmā / İlhām olur ol 'āşık-ı dil-ḥastaya ġāhī (FKD, G. 276, B. 5).

Çeşmidür o ser-leşker-i iklīm-i belā kim / Olmış müje vü ğamzesi pür-fitne sipāhı (FKD, G. 276, B. 2).

Nişāne itmedi **çeşmi** dil-i sengīn-i aġyārı / Ḥaṭā itmezdi ammā nāvek-i ser-tīze raḥm itdi (FKD, G. 282, B. 4).

Görüp 'arz-ı niyāzum **çeşmüne** bildüñ ki maḥmūram / Bir iki cām şunduñ bende-i 'irfanuñam sākī (FKD, G. 283, B. 4).

Niġāhı ḥufte **çeşmi** pür-ḥumār-ı cām-ı istignā / Göñül mestāne keşf-i rāzda hem-rāz müstaġnī (FKD, G. 287, B. 2).

'Aceb mi almasa cānum niġāh-ı ḥışm ile **çeşmi** / Hümā-yı büm-ṭalı'den olur şeh-bāz müstaġnī (FKD, G. 287, B. 4).

Pür-ḥūn ise **çeşmüñ** n'ola tündi-i ğamuñdan / Peymāne-i ḥaṭırda var āsar-ı şikesti (FKD, G. 290, B. 4).

Ġamzeñde nihān olsa n'ola 'arbede-sāzi / **Çeşmüñde** 'ayān ma'ni-i keyfiyyet-i mestī (FKD, G. 290, B. 2).

Çeşmini iden her gice hem-ḥ'ābe-i ğamze / Şeb-tā-be-seḥer nāliş-i bīmārı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 13).

Cihānda ğamze-i ğammāzi fāş ide lā-büd / Ne deñlü fitneyi sa'y itse **çeşmi** ihfāya (FKD, K. 8, B. 24).

Çeşmüne leşker-i āşüb müsaḥḥar oldu / Milket-i ḥüsne Ḥudā sen meleki ideli şāh (FKD, K. 9, B. 9).

Niġāh āfet ü **çeşm** āfet ü dehān āfet / O şāh-ı ḥüsne müsaḥḥar cihān cihān āfet (FKD, K. 11, B. 1).

İder helāk anı da tîğ-i hışm ile **çeşmi** / Eger ki itmez ise terk-i hânümân âfet (FKD, K. 11, B. 11).

Fehîm ü cân-ı Fehîm ola **çeşmüñe** kurbân / Ne dem ki dehre şala tîğ-i hün-feşân âfet (FKD, K. 11, B. 19).

Çeşm ü zülfüm gibi olsa n'ola bîmâr u za'îf / Mübtelâ-yı ğam u mihnet-keş-i âlânumdur (FKD, K. 12, B. 18).

Ne fitne bir belâ-ender-belâ-yı şehr-i cân u dil / Ki seyr olmaya **çeşmi** rûz-ı mahşer zevk-i ğâretten (FKD, K. 15, B. 47).

Çeşmi dünyâyı kırıp itse tevâzu' ne 'aceb / Kesse cellâd hezârân seri mağrûr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B. 17).

Görmesün **çeşmüm** ebü'n-nevm eyleyem her dem ğidâ / Tâ gidince olmayan bî-dâr h'âb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B. 16).

Mağşûşdur ol şâha sükût ile hitâb / **Çeşmiyle** tekellüm ü tebessümle ğazab (FKD, Rûbai 5, B. 2).

Ey mâh yeter ol iki **çeşm** ü ruhsâr / Ben 'âşık-ı dîdârına 'ayn-ı 'îydeyn (FKD, Rûbai 49, B. 2).

Çeşmi dağı hastadur ne bilsün / Merg ola meger devâ-yı 'uşşâk (FKD, Terci-bend 1, B. 23).

Çeşmi gibi şayd-ı câna itmiş / Nâz u nigehiyle nice tedbîr (FKD, Terci-bend 1, B. 29).

Çeşmi n'ola katl-i 'âm itse / Bî-çâre o derde mübtelâdur (FKD, Terci-bend 1, B. 107).

Çeşmidür o âhuvâne cādū / Kim hame-i sihr-naqş-ı taqdîr (FKD, Terci-bend 1, B. 32).

Çeşminde bulur 'ilâc gerçi / Bîmârî-i cân-gezâ-yı 'uşşâk (FKD, Terci-bend 1, B. 22).

Geh cām u gâh **çeşmüme** şun 'aks-i ğamzeñi / Tîğ-i kazâyâ şan'at ile âb u tâb ver (FKD, Terki-bend 1, B. 52).

Ey **çeşm** nedür bu ğamze-kârî / Fennünde kazâdan olduñ üstâd (FKD, Terki-bend 2, B. 37).

Şemşîr-i nigele câna **çeşmüñi** / Ger böyle şunarsa bî-muhabâ (FKD, Terki-bend 2, B. 7).

Ğamzeñde fesâne-i kirişme / **Çeşmüñde** füsün-ı 'işve-bâzî (FKD, Terki-bend 2, B. 16).

Çeşmümi âteş-i hasretle pür-âb itmez idüñ / Dil-i vîrânemi tekrâr harâb itmez idüñ (FKD, Terki-bend 3, B. 18).

Senüñ **çeşmüñdür** ancak ‘âlem-âşüb / Müneccim itmesün taqrîr-i Mirrîh (FKD, G. 36, B. 2).

Sulh itse de **çeşmi** gamze-i mest / Dâmen-zen-i âteş-i cedeldür (FKD, Terci-bend 1, B. 86).

Dil zevrak-ı baħr-ı ‘aşk olaldan / **Çeşmüm** şadef-i dūr-i sebeldür (FKD, Terci-bend 1, B. 81).

Meclis-i ‘uşşâkda ol meh ki sāğar nüş ider / **Çeşm** ü gamze bâde-i nâzı ber-â-ber nüş ider (FKD, G. 52, B. 1).

çeşm ü nigeħ: [1] Göz ve bakış.

Dil ü cān almada **çeşm ü nigeħi** baħs itse / Çeşm-i fettānuñ olurdu müje cānib-dārı (FKD, G. 277, B. 3).

çeşm-i âfitâb: [1] Güneşin zerreleri

Ża‘f ile oldı şimdi şu‘â-ı başar-mişāl / Mihr-i ruħıyla ħıre iken **çeşm-i âfitâb** (FKD, K. 13, B. 6).

çeşm-i âhū-nigeħ-i ħūn-ı dil-âşām: [1] Gönül kanını içen ceylan bakışlı güzelin gözleri.

Didüm āħir kefen-i cismüm iden çeşme-i cān / **Çeşm-i âhū-nigeħ-i ħūn-ı dil-âşāmumdur** (FKD, K. 12, B. 26).

çeşm-i ‘alîl: [1] Hasta göz.

Çün nūr-ı dīdesi seferî oldı Nîl’den / Ya‘kūb-ı ħasta el yudı **çeşm-i ‘alilden** (FKD, G. 235, B. 1).

çeşm-i ‘aşık: [1] Aşığın gözü.

Velî o şart ile kim **çeşm-i ‘aşık** olmaya küstāħ / Nigāħ-ı ġarķa-be-ťufāmı ġāħ ġāħ gerekdür (FKD, G. 100, B. 4).

çeşm-i ‘ayyār-ı suħan-çîn: [1] Casusluk eden hileci göz.

Çeşm-i ‘ayyār-ı suħan-çînüñe ħurbān olayım / O kemān ebrū-yı pür-çînüñe ħurbān olayım (FKD, Terķib-bend 3, B. 28).

çeşm-i bed dūr ol-: [1] Kötü niyetli bakışlar uzak olsun. STEINGASS’ta “çeşm-i bâd dūr” (s.393) şeklinde verilmiştir.

Cevr için raħşuñā irĥā-yı ‘inān itdükçe / **Çeşm-i bed dūr ola** hem dest-i tazallum kütāħ (FKD, K. 9, B. 19).

çeşm-i bed-devr: [1] Kötü dönüşlü göz.

Şeh-süvārum ki kaçan rahş ile meydāna girer / **Çeşm-i bed-devr** ‘aceb şāhlevendāna girer (FKD, G. 59, B. 1).

çeşm-i belā-engīz: [1] Felaket getiren göz.

Neden itmeñ dili **çeşm-i belā-engīzüñe** kırbān / Olurken biñ belā bir ğamze-i ħūn-rīzüñe kırbān (FKD, G. 226, B. 1).

çeşm-i bī-bedel ü bī-bahāne: [1] Eşsiz ve sebepsiz göz.

Hemīşe bī-dil ü dīnem cūnūn u küfrūme hep / O **çeşm-i bī-bedel ü bī-bahānedür** bā‘īs (FKD, G. 28, B. 4).

çeşm-i bī-dār: [1] Uykusuz göz.

Haşra dek pür-ĥāb olurdu **çeşm-i bī-dārı** Fehīm / Bir gice ğūş eylese şaḥş-ı ecel efsānemüz (FKD, G. 124, B. 5).

çeşm-i bī-emān: [1] Amansız, korkusuz gözler.

Ne ol bī-rahm ser-mest ü ne **çeşm-i bī-emāndandır** / Helāk olmam benüm cürm-i dil-i bī-bākdendür hep (FKD, G. 17, B. 2).

çeşm-i bīmār: [5] Yarı kapalı göz, güzelliğin simgesi (STEINGASS, s.393)

Ābā Eyyūb ise de ḥasta olan şabr itmez / **Çeşm-i bīmārı** neden ħūn-ı dile şābirdür (FKD, G. 107, B. 2).

Eylemez ḥasta Fehīm ölse de ifşā rāzı / **Çeşm-i bīmārı** meger itdire āh u zārı (FKD, G. 277, B. 5).

Çeşm-i bīmārındadır dermān saña ey mürde cān / K’anda cellād-ı ecel üstād-ı Cālīnūs olur (FKD, G. 87, B. 4).

Çeşm-i bīmārından özge kimse bilmez derdümi / Nice demdür olmışam bī-çāresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B. 3).

Tābiş-i rūyuñdan ey gül **çeşm-i bīmāruñ** gibi / Bister-i āteşde her bir mübtelā bī-tāb olur (FKD, G. 79, B. 4).

çeşm-i bī-rahm: [1] Acımasız göz.

Gör ne zâlimdür o şeh kim hışm ile itse nigâh / Ehl-i ‘aşka **çeşm-i bî-rahmı** tazallum öğredür (FKD, G. 92, B. 4).

çeşm-i bütân: [2] Put gibi güzellerin gözü.

Çeşm-i bütân kim dili kâfir-i mest eyledi / Zümre-i zühhâdı hep bâde-perest eyledi (FKD, G. 281, B. 1).

Hüşyâr olam inşâf mıdur münfa‘ilem / Vallâh hacilem **çeşm-i bütândan** hacilem (FKD, Rübai 44, B. 2).

çeşm-i cādū: [1] Büyücü gözler.

Çâk çâk itse tenüm ol **çeşm-i cādū** tîğ ile / Cânuma tekrâr her bir çâk-i ten şemşîr olur (FKD, G. 86, B. 3).

çeşm-i cefâ-kâr: [2] Eziyet eden göz.

Ey kâr-ı kazâ gâmze-i hûn-h‘ârûña maḥşûş / Olmaz mı vefâ **çeşm-i cefâ-kârûña** maḥşûş (FKD, G. 146, B. 1).

Sitem-i gâmze yeter **çeşm-i cefâ-kâr** nedür / Mübtelâña nedür ey şûḥ bu eṭvâr nedür (FKD, Terkib-bend 3, B. 24).

çeşm-i deryâ-bâr: [1] Deniz yağdıran göz, çok ağlayan.

Bir bölük giryân yetîmânuz sitem-perverd-i dehr / **Çeşm-i deryâ-bârumuzla** tev’emândur giryemüz (FKD, G. 127, B. 2).

çeşm-i dil-ber: [3] Sevgilinin gözü.

Tâ ki oldı **çeşm-i dil-ber** şulḥ-düşmen ceng-dost / Oldılar nâ-çâr diller şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G. 24, B. 1).

Ol kadar nâzûk-mizâc oldı dil-i mestâne kim / **Çeşm-i dil-ber** olsa maḥmûr ile itmez imtizâc (FKD, G. 30, B. 4).

Havfumuzdan **çeşm-i dil-ber** gâmzeyi eyler penâh / Kûçe-i ‘aşk içre bî-pervâ yürür mestâneyüz (FKD, G. 134, B. 3).

çeşm-i dil-şiken ü dil-nevâz: [1] Gönül kırıcı ve gönül okşayıcı göz.

Cihâmı eylemege böyle ‘âşık-ı maḥzûn / O **çeşm-i dil-şiken ü dil-nevâz** olur bâ‘is (FKD, G. 27, B. 4).

çeşm-i ecel: [1] Ecelin gözü.

Çeşm-i eceli h̄'āb-ı 'adem eyledi hufte / Ben tırma dağı rāvi-i efsāne-i 'aşkam (FKD, G. 197, B. 8).

çeşm-i ehl-i 'aql: [1] Akıl sahiplerinin gözü.

Görüp bu rağbetümi **çeşm-i ehl-i 'aqla** olur / Mişāl-i silsile-i tırma hoş-nümā zencīr (FKD, G. 65, B. 5).

çeşm-i Fehīmā: [1] Fehīm'in gözü.

Şu deñlü eyledi pinhān hayāl-i cānānı / Ki oldu **çeşm-i Fehīmā'ya** h̄'āb nā-maḥrem (FKD, G. 209, B. 5).

çeşm-i fettān: [1] Fitneci göz.

Dil ü cān almada çeşm ü nigeḥi baḥs itse / **Çeşm-i fettānuñ** olurdu müje cānib-dārı (FKD, G. 277, B. 3).

çeşm-i fitne-engiz: [1] Kargaşa çıkarıcı göz.

Fiğān ey Mevlevī dil-ber ki **çeşm-i fitne-engizüñ** / Beni öldürmege cem' eylemiş müjgān-ı hūn-rizüñ (FKD, G. 183, B. 1).

çeşm-i fitne-fermā-yı laṭif: [1] Kargaşalık buyuran güzel gözler.

Öldürür āḥir beni düzdīde bir ĩmā ile / Ğamze-i hūn-riz ü **çeşm-i fitne-fermā-yı laṭif** (FKD, G. 157, B. 9).

çeşm-i füsün-kār: [1] Büyüleyici göz.

Nice ben **çeşm-i füsün-kārna** dil virmeyeyim / Siḥri de eyledi meftūn nigeḥ-i seḥḥārı (FKD, G. 277, B. 2).

çeşm-i füsün-sāz: [2] Çekici, büyüleyici göz.

Tiğ-i nigeḥ ki **çeşm-i füsün-sāza** bestedür / Ol hırzdur ki gerden-i i'cāza bestedür (FKD, G. 93, B. 1).

Ma'ni-i mu'ciz-i Mūsā'yı temāşā eyle / Zülf-i ḥam-der-ḥamına **çeşm-i füsün-sāzına** bak (FKD, G. 160, B. 4).

çeşm-i ğammāz: [1] Sırları herkese yayan göz.

Ƙorƙaram rāzumı fāş ide o **çeşm-i ğammāz** / Āşinā oldı dile ğamze-i peykāne-nevāz (FKD, Terkib-bend 3, B. 3).

çeşm-i ğammāz-ı suhān-perdāz: [1] Söz taşıyan göz.

Çeşm-i şühından bile saƙlar nigāh-ı nāzını / Ƙıl temāşā **çeşm-i ğammāz-ı suhān-perdāzını** (FKD, Diĝer 1, B. 18).

çeşm-i giryān: [1] Aĝlayan göz.

Bülbülān da güllere sūz-ı nefesle bāĝda / Nergis-i pür-jāleden biñ **çeşm-i giryān** gösterür (FKD, K. 10, B. 10).

çeşm-i girye: [1] Gözyaşı.

Eyledüm **çeşm-i girye** tūfānī / Ğarƙa-i mevc-i çin-i pīşānī (FKD, K. 17, B. 1).

çeşm-i giryenāk-i kil-k-i şüh: [1] Coşkun kalemin yaşlarla dolu gözü, kalemden damlayan mürekkep.

Düşen her kātire **çeşm-i giryenāk-i kil-k-i şühumdan** / Mişāl-i tohum-ı gül-ābisten olur verd-i handāna (FKD, K. 7, B. 59).

çeşm-i h̄āb-ālūd: [1] Uykulu göz.

Perde itdün gece destün **çeşm-i h̄āb-ālūduña** / Eyledün meftün beni nāz-ı h̄icāb-ālūduña (FKD, G. 250, B. 1).

çeşm-i h̄aƙikat: [1] Gerçeĝi gören göz.

Tā **çeşm-i h̄aƙikatle** nigāh itmeye Mūsā / Hep Ƙūr idügin vādī-i kuhsarı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 5).

çeşm-i h̄alk: [1] Halkın gözü.

Ger şabā neşr etse gerd-i kīmiyā-yı cūdını / Sīm ü zerle h̄āki **çeşm-i h̄alka** yeksān gösterür (FKD, K. 10, B. 24).

çeşm-i h̄arāb-ı bāde: [1] Şarabın kabarcıĝının gözleri.

Cām-ı İslām'um şikest itdi nigāh-ı muĝbeçe / Saƙla yā Rab dīnūmi **çeşm-i h̄arāb-ı bādeden** (FKD, G. 233, B. 3).

çeşm-i h̄ayrān: [1] Kendinden geçen gözler.

Nice eyyām idi seyr-i tecellī iştīyākıyla / Dönerdi kendi mir'āta ḥabābı **çeşm-i ḥayrāna** (FKD, K. 7, B. 2).

çeşm-i ḥuşmnāk: [1] Öfkeli, amansız göz.

Ol **çeşm-i ḥuşmnāk** dirīg itmedi beni / Minnet-pezir-i ḡamze-i ḥāṭır-nüvāz ḥayf (FKD, G. 159, B. 2).

çeşm-i ḥūn-āşām: [1] Kan içen, âşıkların canını alan göz.

Beste itmiş kendine bir bāzı müşkīn dām ile / Birbiriyle ḡüft ü ḡūda **çeşm-i ḥūn-āşām** ile (FKD, Diğ̄er 1, B. 22).

çeşm-i ḥūn-h'ār-ı siyeh-mest: [1] Çok sarhoş ve kan dökücü göz.

Ḡamzesi ḥūn-ı dil ü şīre-i cān itmede nūş / **Çeşm-i ḥūn-h'ār-ı siyeh-mest** ise maḥmūr henüz (FKD, G. 120, B. 2).

çeşm-i ḥūnī-nigeh: [1] Kanlı bakışın gözü.

Mevc-i ṭūfān-ı belā ebrū vü ḥaṭṭ-ı la'lūñ / **Çeşm-i ḥūnī-nigehūñ** nergis-i büstān-ı ḳazā (FKD, G. 12, B. 2).

çeşm-i ḥūn-rīz: [1] Kan dökücü gözler.

Çeşm-i ḥūn-rīzūñ ki ḡāhī mā'il-i bī-dād olur / Dillere ol dem ḳazā hem küşte hem cellād olur (FKD, G. 80, B. 1).

çeşm-i 'işveger: [1] İşveli göz.

Pādişeh-i serīr-i nāz olmuş o **çeşm-i 'işveger** / Şalmada ḳaşd-ı cān için peyk-i nigāhu her taraf (FKD, G. 156, B. 2).

çeşm-i kāfer-i nāzūk-mizāc: [1] Nazik huylu kâfir göz.

Olmadum bīḡāne-i dīn ü baña rencīdedür / Aşınā-düşmen o **çeşm-i kāfer-i nāzūk-mizāc** (FKD, G. 29, B. 5).

çeşm-i kāfir: [1] Sevgilinin siyah gözü.

Bī-bāk verür o **çeşm-i kāfir** / Bir 'işve ile ḳazāya fetvī (FKD, Terci-bend 1, B. 9).

çeşm-i ḳazā-perr ü ḳader-pençe: [1] Kazâ kanatlı ve kader pençeli göz.

İki şāh-bāzdur **çeşm-i kazā-perr ü kader-pençe** / Birisi şa‘ve-i dil biri murğ-ı cāna şalmışdur
(FKD, G. 75, B. 3).

çeşm-i Kelīm: [1] Hz. Musa'nın gözü.

Eylemiş bir naḥlden **çeşm-i Kelīm'e** cilve ḥüsn / Öyle bir şu‘le ḥas u ḥāşāki n’eyler bilmezüz
(FKD, G. 135, B. 4).

çeşm-i kevākib: [1] Yıldızların gözü.

Biñ **çeşm-i kevākible** felek şaydına nāzır / Bu dāmda ey t̄ā’ir-i dil dāne mi olduñ (FKD, G. 175, B. 7).

çeşm-i maḥmūr-ı bütān: [1] Güzellerin sarhoş gözleri.

Çeşm-i maḥmūr-ı bütāna ḥ̄‘āb-ı nāz oldum velī / Gamze-i mest-i nigehten ḡayrı bir nā-
ḥufte yok (FKD, G. 165, B. 4).

çeşm-i maḥmūr-ı nigeḥ: [1] Sarhoş bakan gözler.

Mest-i düşnām-ı tebessüm-nākūnem ḡurbān olam / **Çeşm-i maḥmūr-ı nigeḥ la‘l-i şarāb-
ālūduña** (FKD, G. 250, B. 4).

çeşm-i maḥmūr: [2] Uyku basmış ağırlaşmış göz.

Gamzeñi mest eyleyüp her dem şarāb-ı nāz ile / **Çeşm-i maḥmūruñ** hem-āḡüş itme ḥ̄‘āb-ı
nāz ile (FKD, G. 264, B. 1).

Var ise yine nigāḥ-ı şūḥuñ eyler imtizāc / **Çeşm-i maḥmūruñ** gibi mest-i ḥarāb-ı nāz ile
(FKD, G. 264, B. 2).

çeşm-i mest: [3] Baygın, sarhoş göz; sevgilinin baygın bakan, kan içici, merhametsiz gözü.

Ol ‘āşıkam ki itmedi bī-hüş-ı cām-ı nāz / Ol **çeşm-i mest** ol nigeḥ-i pür-füsün beni (FKD,
Terkib-bend 1, B. 42).

Çeşm-i mesti ger dūḡār olsam görür görmez beni / Ğamze de çeşm-i teḡāfūl-kāra beñzer
beñzemez (FKD, G. 116, B. 4).

Olmuş ey ḡamze-i ḡammāzı zebāndān-ı kazā / **Çeşm-i mestüñde** ‘ayān nükte-i pinhān-ı kazā
(FKD, G. 12, B. 1).

çeşm-i metīn: [1] Güçlü göz.

Fıkr idüp **çeşm-i metîn** ol şūhuñ / Meşreb-i tab‘umı harāb itdüm (FKD, K. 2, B. 17).

çeşm-i mu‘ciz-gūy: [1] Mucizeler söyleyen göz.

Gönül bir **çeşm-i mu‘ciz-gūya** meftūn oldı ey nāşih / Fesāne eylemez te’sīr ben şeydāya
efsūn hem (FKD, G. 201, B. 6).

çeşm-i nemnāk: [1] Islak, nemli göz.

Ber-‘aks-i āteşīn ruḥından / Giriyan oldukça **çeşm-i nemnāk** (FKD, Terci-bend 1, B. 60).

çeşm-i nīm-ḥ‘āb: [2] Yarı uykulu gözler.

Hūşyāram ğamze-i mest-i harābuñ görmesem / Merg olur ḥ‘ābum o **çeşm-i nīm-ḥ‘ābuñ**
görmesem (FKD, G. 210, B. 1).

Kirişme fitne-fermādur o **çeşm-i nīm-ḥ‘ābuñdan** / Kıyāmet-dostdur ‘ālem nigāh-ı pür-
‘itābuñdan (FKD, G. 230, B. 1).

çeşm-i pür-eşk: [1] Gözyaşı dolu olan göz.

Gel **çeşm-i pür-eşkini** Fehīm’uñ seyr it / Seyr eylemedünse ger şadefde deryā (FKD, Rübai 2,
B. 2).

çeşm-i pür-ḥūn: [1] Kan ağlayan göz.

Egerçi ḥande-rīzem gül gibi bāğ-ı cihān içre / Benümçün girye eyler ebr-i bārān **çeşm-i pür-
ḥūn** hem (FKD, G. 201, B. 4).

çeşm-i pür-nem-i ‘ummān: [1] Okyanus gibi damlalarla dolu göz.

Ne **çeşm-i pür-nem-i ‘ummān** ne ebr-i nīsānuz / Bu cūş-ı eşke o dürr-i yegānedür bā‘is (FKD,
G. 28, B. 5).

çeşm-i rağbetten düş: [1] Eski değerini yitirmek, ilgilenilmemek.

Dirīgā çārsū-yı rişte-i bāzār-ı cihān içre / Ḥaşīr-i köhneveş düşdüm ne çāre **çeşm-i
rağbetden** (FKD, K. 15, B. 9).

çeşm-i rindāne: [1] Rinde benzer göz.

Çeşm-i rindāne ki dilden mey-i gülfām ister / Şīşe-i gayret ü nāmūsı aña cām ister (FKD, G.
64, B. 1).

çeşm-i şarāb-ālūd: [1] Şarabın kırmızısına bulaşmış göz.

Ālāyiş-i rindīden ne kaldı Fehīmā'da / Bir cān-ı hevā-āmīz bir **çeşm-i şarāb-ālūd** (FKD, G. 43, B. 7).

çeşm-i ser-mest: [2] Sarhoş, baygın göz.

Çeşm-i ser-mest ü ğamze-i ğammāz / Pās-bān-ı metā^c-ı rāzumdur (FKD, G. 71, B. 2).

Ĥāk-i zilletde gönül her gice āġeşte-be-ĥūn / **Çeşm-i ser-mestüñ** ise ĥoĥka-i gül-bister-i nāz (FKD, G. 115, B. 2).

çeşm-i ser-mest-i bütān: [1] Güzellerin baygın gözleri.

Çeşm-i ser-mest-i bütān hep kaldılar maĥmūr-ı nāz / Oldı müjġān pāy-ı dāmen ğamze ser-der-ceyb-i ĥ^ıāb (FKD, K. 5, B. 41).

çeşm-i sihr-kār: [1] Büyülü gözler.

Ķasem i^cāz-ı ^caşka öyle istiġnā-fürüşam kim / Ne **çeşm-i sihr-kār** u ne nigāh-ı pür-füsün olsa (FKD, G. 256, B. 4).

çeşm-i sitemger: [1] Eziyet eden göz.

Cām-ı leb-rīz-i eceldür şunduġı ^cuşşāka hep / Bāde-i nāzı ki ol **çeşm-i sitemger** nüş ider (FKD, G. 52, B. 2).

çeşm-i sitem-kār: [1] Eziyet ve cefa eden göz.

Olalı **çeşm-i sitem-kārına** şeydā fitne / ^cālem-i cān u dili tıtdı ser-ā-pā fitne (FKD, G. 270, B. 1).

çeşm-i siyāh: [4] Sevgilinin siyah gözleri.

Çeşm-i siyāhı oldı sipāh-ı şaf-ı müje / Gerçi sipāh olmasa şāha ne i^ctibār (FKD, G. 45, B. 2).

Nühüfte āh ki āġāh olursa **çeşm-i siyāhı** / Kirişme peyk-i nigāh ile ^cözr-ĥ^ıāh gerekdür (FKD, G. 100, B. 2).

Cellād-ı każā oldı gibi **çeşm-i siyāhı** / Aldı eline ğamzesi şemşir-i nigāhı (FKD, G. 276, B. 1).

Nedür ol ğamze-i pinhānī o düzdīde nigāh / Nedür ol ^carız-ı al ü nedür ol **çeşm-i siyāh** (FKD, K. 9, B. 2).

çeşm-i siyeh: [4] Kara göz.

Hañçer-be-dest ü **çeşm-i siyeh** mest-i hûn-ı dil / Bî-dillere ‘itâb kı lup kan idüp gelür (FKD, G. 111, B. 2).

Mest oldı gönül neşve-i zevk-ı nighüñden / Havf itmez olursa n’ola **çeşm-i siyehüñden** (FKD, G. 237, B. 1).

Bir fitneyi ihyâ için ey şeh nighüñle / Dünyâyı helâk eyleme **çeşm-i siyehüñle** (FKD, G. 265, B. 1).

Dest-i nighinde hañçer-i nâz / **Çeşm-i siyehinde** tîr-keş ü tîr (FKD, Terci-bend 1, B. 30).

çeşm-i siyeh-kâr: [1] Kötülük çıkarıcı göz.

Tâ **çeşm-i siyeh-kârına** kim meftûnam / Me’yûs-ı mededkârı-i baht-ı dünâm (FKD, Rübâi 43, B. 1).

çeşm-i siyeh-mest: [2] Körkütük sarhoş göz.

Çeşm-i siyeh-mesti ki maħmûrdur / Nîm-nigâh eylese ma’zûrdur (FKD, G. 74, B. 1).

Sîne gerüp ğamzeden zaħm niyâz eyleme / **Çeşm-i siyeh-mestdür** el-ħazer eyler helâk (FKD, G. 169, B. 4).

çeşm-i siyeh-püş: [1] Yaslara bürünmüş göz.

Dil-berân **çeşm-i siyeh-püşına** ser-germ-i niyâz / Eylemiş secde-berân bütleri bir kâfirdür (FKD, G. 107, B. 3).

çeşm-i şüh: [3] Şen, şakrak gözler.

Ol ki **çeşm-i şühüña** âlüfte âhûdur demiş / Ğamze-i bed-ħüyuña şîr-i sitem-cûdur demiş (FKD, G. 143, B. 1).

Biñ Fehîm’i ‘aşık eyler eyleye bir ğamze tâ / **Çeşm-i şühundan** bile şüh-ı cihândur dil-berüm (FKD, G. 225, B. 7).

Çeşm-i şühundan bile saħlar nigâh-ı nâzını / Kıl temâşâ çeşm-i ğammâz-ı suħân-perdâzını (FKD, Diğeri 1, B. 18).

çeşm-i şüh-ı dil-ber: [1] Güzellerin neşe dolu gözü.

İntisāb it **çeşm-i şūh-ı dil-bere** bir şekl ile / Ey gönül geh mest ü geh maḥmūra beñzet kendüñi (FKD, G. 284, B. 3).

çeşm-i şūh-ı dil-berān: [1] Güzellerin neşe dolu gözü.

Bī-tekellūf maḥrem-i ḥalvet-sarāy-ı gamzeyem / **Çeşm-i şūh-ı dil-berān** ifşā-yı rāz eyler baña (FKD, G. 6, B. 2).

çeşm-i teġāfūl-kār: [1] Bilmezlikten gelen göz.

Çeşm-i mesti ger dūçār olsam görür görmez beni / Ğamze de **çeşm-i teġāfūl-kāra** beñzer beñzemez (FKD, G. 116, B. 4).

çeşm-i ter: [1] Nemli, ıslak göz.

Bin ḳulzüm-i ḥūn **çeşm-i terümden** sefer ider / Şad-dūzah-ı ğam ‘uzleti-i dāġ-ı cigerdür (FKD, G. 106, B. 9).

çeşm-i tūfān-zā: [1] Felaketler ortaya çıkaran göz.

Ḥātırūm ābisten-i şad-mihr ü mehdür gerçi kim / Eksük olmaz **çeşm-i tūfān-zādan** aḥker rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 45).

çeşm-i ümīd-i tālī: [1] Talihin ümitli gözü.

Çeşm-i ümīd-i tālī‘ümi ḥufte itmege / Her demde söylerem nice biñ dāstān-ı ye’s (FKD, G. 136, B. 3).

çeşm-i ‘uşşāk: [1] Aşıkların gözü.

Ḥayādan gerçi sen bakmazsın ammā **çeşm-i ‘uşşākı** / Tecellīzār ḳıldı āteş-i ḥüsn-i şerer-rīzūñ (FKD, G. 183, B. 5).

çeşm-i ‘uşşāk-küş: [1] Aşıkları öldüren göz.

Seni dīvāne idüp şīr gibi bende çeken / **Çeşm-i ‘uşşāk-küş** ü dil-ber-i ḥayyāmumdur (FKD, K. 12, B. 25).

çeşm-i yār: [2] Sevgilinin gözü.

Çeşm-i yâram her nigâhum bir kıyâmetgâhdur / Ğamze-i berhem-zen-i rûz-ı hisâb-ı maḥşerem (FKD, G. 207, B. 2).

Çeşm-i yâre ğamzeyem Mirrîh-i çarḥa fitneyem / Āsumân pür-zaḥm-ı şemşîr-i ‘itâbumdur benüm (FKD, G. 223, B. 2).

çeşmine görünmez: [1] Önemsememek, küçük görmek.

Dest-i tab‘ı baḥr u kân verse **görünmez çeşmine** / Bu ‘aṭâyı ‘âleme ne baḥr u ne kân gösterür (FKD, K. 10, B. 22).

çeşmüme ‘âlem görünmez: [1] Dünya umurumda olmaz || Senden başka hiçbir şey önemli değil.

Ruhlerüñ görsem eger zûlmet baña hürşîd olur / **Çeşmüme ‘âlem görünmez** âfitâbuñ görsem (FKD, G. 210, B. 2).

çeşme-i âb-ı hayât: [2] Ölümsüzlük suyunun pınarı; kaynağı.

Huşk ise ger la‘li âb-ı Hızr’dan bir kıatredür / Bu hevâda **çeşme-i âb-ı hayât** olur serâb (FKD, K. 5, B. 24).

O şiryân içre cārî cüy-ı hûmı serdi-i devrân / İder ger **çeşme-i âb-ı hayât** olursa efsürde (FKD, Kıt'a 5, B. 5).

çeşme-i billür: [1] Ağlayan göz.

Şu‘le-i yâkût ya ‘aks-i leb-i la‘lidür / Zâhir olan her ḥabâb **çeşme-i billürdan** (FKD, G. 231, B. 6).

çeşme-i cân: [1] Hayat çeşmesi.

Didüm âḥir kefen-i cismüm iden **çeşme-i cân** / Çeşm-i âhû-nigeh-i hûn-ı dil-âşâmumdur (FKD, K. 12, B. 26).

çevgân: [1] Ucu egri cirit sopası.

Olalı güy-rübâ fenn-i cirîd içre ḥased / İtdi **çevgân** gibi naḥl-i ḳad-ı ḥübânı dü-tâh (FKD, K. 9, B. 14).

çevgân-ı lâm-ı kilk: [1] Kilk (kalem) sözcüğündeki "lam" harfini çevgan topunun sopasına benzetmek.

İtdi **çevgân-ı lâm-ı kilküme** Ḥaḳ / Cevherîn güy-ı dürr-i ğaltânî (FKD, K. 17, B. 34).

çevre: [2] Bir şeyin yakını, dolayı, etraf.

La‘l-i leb sīmīn-bütān itdi ihāṭa **çevremi** / Şan miyān-ı gencde nā-būd bir virāneyem (FKD, G. 212, B. 2).

Dāğlar **çevresinde** pervāne / Şan Fehīmā çerāğdur gönlüm (FKD, G. 222, B. 5).

çihre: [1] Çehre, yüz.

Za‘ferān itmiş derūn-ı ğoncada muzmer bahār / **Çihresin** güller anuñçün surh u ḥandān gösterür (FKD, K. 10, B. 11).

çihre-i a‘dā: [1] Düşmanın yüzü.

Çihre-i a‘dāñ olup berg-i ḥazāndan zerd ü ter / Ola rūḥ-ı düzaḥ içre şu‘leveş pür-pīç ü tāb (FKD, K. 5, B. 62).

çihre-i āfitābveş: [1] Güneşin yüzü gibi.

Çihre-i āfitābveş k’ola muḳārin-i kūsūf / Şafḥa-i mihr-i rüyına gelmede ceste ceste ḥaṭ (FKD, G. 148, B. 3).

çihre-i baḥt: [1] Talihin yüzü.

Tār u pūd-i siyāhi-i şebden / **Çihre-i baḥtuma** niḳāb itdüm (FKD, K. 2, B. 6).

çihre-i mihr: [1] Güneşin yüzü.

Ḳābil-i būs degül n’eyleyeyim **çihre-i mihr** / Gül-i rüyūñ gibi ‘āşıqlara ḥūrşīd olmaz (FKD, G. 113, B. 2).

çihre-i zerd: [1] Sarı beniz, yüz.

Nīlüferī-i berg-i güli rüzeden degül / ‘Aks itdi aña **çihre-i zerdüm** mişāl-i āb (FKD, K. 13, B. 11).

çihre-perest-i gül-i bāğ: [1] Bahçe gülünün şekline tapan.

Ne bülbül ü ne **çihre-perest-i gül-i bāğ** ol / Zāgāne yüri rāhib-i Ferḥār-ı ferāğ ol (FKD, G. 189, B. 1).

çihre-sāy-ı ḥāk-i dergāh: [1] Eşiğin toprağına yüz sürmek.

Çihre-sāy-ı hāk-i dergāhuñ olaldan mihr ü meh / Her biri feyziyle eyler hāki gevher rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 37).

çık-: [11]

1. Görünmek.

‘Ārız-ı hūy-rīzini seyr eyle táb-ı mihrden / Görmedünse **çıkdığın** gül-berg-i ateşden gül-áb (FKD, K. 5, B. 21).

Çıķub ejder gibi pür-piç-i ham genc-i ilāhī'den / Lu‘āb-efşān olup girdi hıyābāndan hıyābāna (FKD, K. 7, B. 8).

Çıķub ‘izzetle teşrīf eyledi ol kaçır-ı vālāyı / Şeref virdi huçeste maķdemiyile kāk-ı eyvāna (FKD, K. 7, B. 20).

Şevķ ile pīrehen-i cismi **çıķardum** cāndan / Cāme-h‘āba beni çün eyledi da‘vet bu gece (FKD, G. 257, B. 4).

Ben mār-ı zūlf-i Yūsuf-ı hūrşīd-çihreyem / **Çıķmakda** mihrveş bun-ı çāhumdan āfitāb (FKD, G. 15, B. 4).

2. Yukarıya doğru yükselmek.

Olmaķda çerāğ-ı harem-i meclis-i ķudsī / Hāsretle gice çarħa **çıķan** şu‘le-i āhum (FKD, G. 215, B. 3).

3. Eser meydana getirmek.

Benem ol şā‘ir-i ķānī‘ ki cennet **çıķsa** destümden / Zebānum eylemem ālüde efsūs u nedāmetden (FKD, K. 15, B. 38).

4. Bir şeyi saklanıldığı yerden çıkarmak.

N’ola eţfal-i bülbül başlasa efgāna gülşende / Güle süsen **çıķardı** hānçerin mestāne gülşende (FKD, G. 260, B. 1).

5. Sonuçlanmak.

Ta‘miyeyle mışraf-ı sānīden olinca hīsāb / İki vech ile **çıķar** tārīhi bī-naķş u ziyād (FKD, Kıt'a 8, B. 17).

Pür-havf u recāyam ki bu aħvāl **çıķa** / Ya vāķı‘ ya vāķı‘a ya mālī-hulyā (FKD, Rübai 3, B. 2).

6. Elde etmek.

Ğarîk-i lücce-i âlâm olup dem-besteyem ammâ / Ne cevherler **çıkarmakda** dilüm deryâ-yı fikretten (FKD, K. 15, B. 32).

çîn-i ebrû: [3] Çatık kaş.

Çîn-i ebrû gösterür gördükçe cüş-ı eşkümi / Mevc olur peydâ belî olduğça deryâ muztarib (FKD, G. 20, B. 4).

Şaf-ı müjgân ile tâ **çîn-i ebrû** secdegâh oldu / Ğubâr-ı kuhl-ı çeşmüñ fitneye hâk-i teyemmümdür (FKD, G. 103, B. 4).

Bâd-ı nahvetdür ki itmiş baħr-ı hüsniñ mevcnâk / Ğarķa-i deryâ-yı hıřmuñ **çîn-i ebrûdur** demiş (FKD, G. 143, B. 2).

çok: [15] Miktarından, istenilenden fazla olmak, aşırılık.

Her tecelliden heyulâ itdi biñ şüret kabûl / **Çok** mıdur âyîne-i tab^c-ı selîm olmaķ baña (FKD, G. 5, B. 4).

Teşbîh ü isti'âreñe taħsîn seniñ Fehîm / **Çok** şâ'irün bu şî'r-i pür-efsün sükûtudur (FKD, G. 70, B. 5).

Râyet-i kıaddin ki yâr ma'reke-sâz eylemiş / **Çok** 'alem-i maħşeri fitne-tırâz eylemiş (FKD, G. 142, B. 1).

Çok reh-nümâyı eyledük ey Hızr güm-sürâğ / Şermendeyüz seniñ gibi yüz biñ delîlden (FKD, G. 235, B. 5).

Mihr ü mehden de olursa hâtır-ı a'dâñ ola / **Çok** sıfâlîn-pâre meksür u mükedder rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 51).

Nür-ı evvel bunuñla faħr eyler / Ki vücûdına **çok** şitâb itdüm (FKD, K. 2, B. 39).

Çok temâşâ itdüm âdem görmedüm zîrâ gözüm / Hîredür gerd-i hımâr-ı bî-hisâb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B. 9).

Feyz-i isti'dâd hâtm olmuş meger sende Fehîm / 'İlm **çok** üstâd yok şakird-i kıabil nâ-bedîd (FKD, G. 40, B. 7).

Âyîneye **çok** bakma olur gözüñe çün mihr / İfrâţ ile hürşide nazar itme zârardur (FKD, G. 106, B. 7).

Ümmîd-i seyr-i hüsnüñ eyâ dürr-i bî-bahâ / **Çok** âşinâyı ğarķ-ı yem-i hayret eylemiş (FKD, G. 141, B. 2).

Mihr ü meh kim iki güldür zînet-i gülzâr-ı çarḥ / **Çok** şeh-i devrâna oldı zîb ü efses rûz u şeb (FKD, K. 1, B. 15).

Olalar düşmenlerüñ **çok** geçmeden âteş-mekân / Olsa süzişle du'â elbetde olur müstecâb (FKD, K. 5, B. 63).

Bağışla devr-i ğamzeñde günâhın / Ki **çokdur** fitnede taķşîr-i Mirrîḥ (FKD, G. 36, B. 6).

Deyr içre ki ol büt heves-i encümen eyler / **Çok** zâhid-i tã'at-menişi berhemen eyler (FKD, G. 55, B. 1).

Çok tolandı ḥalka-i der gibi dergâhuñ felek / Olmadı ḥalvet-sarây-ı rif'atüñde fetḥ-i bâb (FKD, K. 5, B. 48).

çok gör-: Çok görmek || Bir kimseyi bir şeye layık görmemek.

Müsâ'id olsa dil-ber **çok görüp** ber-'aks ider devrân / Sa'âdet görmesün gerdün-ı dün u baḥt-ı vaj-gün hem (FKD, G. 201, B. 2).

çokdan: [3] Çok zaman önce.

Çokdan anı bâzâr-ı maḥabbetde şatardum / Cânânum eger Yûsuf-ı Ken'ân gibi olsa (FKD, G. 255, B. 3).

Fâş iderdi yoḥsa **çokdan** dil o mâha râzını / Gâh şalar geh men' ider murğ-ı dile şâh-bâzını (FKD, Diğeri 1, B. 19).

Demeñ ki sîne-i pür-süz-ı âteş-ḥîze raḥm itdi / İderdi küşte **çokdan** ḥaçer-i ḥün-rîze raḥm itdi (FKD, G. 282, B. 1).

çoğ ol-: [1] Fazlaşmak.

Muḥtaşar eyle sözüñ ey dil **çoğ olmaz** mihr ü meh / Fâriğ ol taḥşîl-i ḥâşıldur mükerrer rûz u şeb (FKD, K. 1, B. 49).

çöl: [1] Kurak ve geniş arazi.

Eyledüñ hem-laķab-ı Kays Fehîm-i zârı / **Çöle** şalduñ anı da ya'ni ki Mecnûn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B. 7).

çöz-: [4] Bağlı ya da kapalı bir şeyi açmaya çalışmak.

Bülbülân âteş-i aşkıyla der-âğuş olsun / Düğme-i gönçayı **çözdi** yine rindâne şabâ (FKD, G. 1, B. 4).

Çözme zülfüñ bağbâni itme sünbüldeñ hacîl / Perde-püş itme ruhuñ kıl bülbüli gülden hacîl (FKD, G. 185, B. 1).

Çözse nâ-geh uçde-i ham-der-hamın dest-i şabâ / Ser-be-ser şahrâ-yı Çîn eyler havâyı turrası (FKD, G. 278, B. 4).

Çöz zülfüni de bâde şun öldüm humârdan / Pür-raşeyem yeter dilüme ıztırâb ver (FKD, Terkib-bend 1, B. 53).

çübîn: [1] Nuşirevan'dan sonraki bir zamanda tahta geçen İnan asilerinden olan Behram'ın ismi ve lakabı olmakla beraber, onun kullandığı asaya benzer sopadır (LEXICON, s.734).

Ger nahl-i tecelliden iderlerse de **çübîn** / Mest-i mey-i didâr olan varı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 4).

çün u çerâ: [1] Neden nasıl.

Belâ-yı hükm-i kazâya tereddüd itsem olur / Velî o gamzeye **çün u çerâ** nedür bilmem (FKD, G. 205, B. 5).

çü: [12] Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

Hürşidsitân itdi gül ü lâle **çü** dehri / Huffâş gibi şeb dağı cāvîd görünmez (FKD, G. 117, B. 4).

Helâk-i aşkuña olmaz **çü** bîm-i cân mâni^c / Ferâgat etmezem olsa eger cihân mâni^c (FKD, G. 151, B. 1).

O âteşle olur bi't-tab^c her sâl / **Çü** hâkister per-i bülbül perîşân (FKD, G. 232, B. 4).

Derd-i reşk-i ıztırâbem kîmiyâyî mî küned / Zer mî bâzem **çü** zerre der-leb sîm-âberâ (FKD, G. 294, B. 4).

Çü toğdı kevkeb-i iqbâl arz-ı Mısr içre / Yeter kıyâmete dek fahr ümm-i dünyâya (FKD, K. 8, B. 19).

Nihâl-i nazma du'âdur **çü** âferîn efsün / Güşâde-dest olasın sen dağı bu ma'nâya (FKD, K. 8, B. 33).

Ben eyledüm **çü** süveydâmi sa'y ile Ka'be / Benem ki vâşıl-ı ma'nâ-yı sa'y-ı meşkûram (FKD, K. 14, B. 34).

Men bende Fehîm ü **çü** hâl-i Hindü / Hürşîd-perest-i rüy-ı ‘Abdullâh’am (FKD, Rübai 41, B. 2).

Oldı **çü** Rızâ kazâyâ râzı / Haq eyledi der-ğor-ı şehâdet (FKD, Terci-bend 1, B. 150).

Leb-rîz-i nâle oldı tenüm mü-be-mü **çü** çeng / Gönlümce olmadum dağı şiven-tırâz hayf (FKD, G. 159, B. 8).

Bir gedâ-yı hâne-süzam şu‘le-pîrâhen **çü** aḡker / Aşl-ı düzaḡ bir şererdür düdmân-ı külḡanumdan (FKD, G. 238, B. 2).

Bir sihr itdi ser-â-pây Fehîm eşk-i melâl / Bu za‘f ile olsam müteḡarrik **çü** hilâl (FKD, Rübai 36, B. 1).

çün: [30] Sebep, neden bildiren edat.

Çün gayret-i reh vâdi-i ḡirmân olacaḡdur / Tâ-key reh-i ümmîdde güm-kerde sürâḡ ol (FKD, G. 189, B. 4).

Bir zamân germ idi **çün** âteş-i ‘aşḡ ile Fehîm / Şimdi vâ-suḡte oldum ol hevâdan geçdüm (FKD, G. 218, B. 9).

Girifte mâha döner idi sâḡî **çün** destin / Maḡall-i rîziş-i meyde ide ḡarîn-i sebû (FKD, G. 247, B. 2).

Oldı **çün** nâz ile ol şüḡ-ı cihânım cilveḡer / Çeşmi ser-mest-i mey-i ‘işve kirişme pür-ḡaḡar (FKD, Diḡer 1, B. 25).

Biz ki **çün** ma‘reke-sâz-ı nigeḡ-i ḡübânuz / Mevc-i teb-lerze-i ten cevşen olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B. 5).

Dil eylese n’ola Manşür-bâr sırrımı fâş / Vişâl-i dostâ **çün** keşf-i râz olur bâ‘iş (FKD, G. 27, B. 2).

Âyîneye çok bakma olur gözüne **çün** mihr / İfrâḡ ile ḡürşîde nazar itme zararḡdur (FKD, G. 106, B. 7).

Görmez gözümüz ‘âlemi **çün** ḡonca-i nergîs / Tâ âyîne-i sâḡar-ı Cemşîd görünmez (FKD, G. 117, B. 3).

Pâyına düşdüm idüp girye-i bî-tâbâne / Dedüm itdün beni **çün** bî-dil ü dîn ü bî-huş (FKD, G. 144, B. 13).

Çün nür-ı dîdesi seferî oldı Nîl’dan / Ya‘ḡub-ı ḡasta el yudı çeşm-i ‘alîlden (FKD, G. 235, B. 1).

Vaşl-ı yār ise murāduñ rû-be-râh-ı firķat ol / Vāj-gün imiş Fehīmā **çün** sürāğ-ı ārzū (FKD, G. 248, B. 5).

Belā-ender-belādur **çün** Fehīm āzāde-i ‘aşka / Ne endüh-ı mübārek mey ne ‘ays-ı bed-şügün (FKD, G. 256, B. 5).

Şevķ ile pīrehen-i cismi çıkarıdum cāndan / Cāme-ḥāba beni **çün** eyledi da‘vet bu gece (FKD, G. 257, B. 4).

Ḥāk itse Fehīmā’yı ne ğam pertev-i ḥüsnüñ / Ḥürşīd olur sāyeye **çün** bā‘is-i pestī (FKD, G. 290, B. 5).

Tā ki mihr māhı örte geh küsūf u geh ḥusūf / Tā ki her-bār ola **çün** kāfūr u ‘anber rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 50).

Çün su‘āl-i “Elestü rabbiküm”e / Bī-muḥābā “Belī ” cevāb itdüm (FKD, K. 2, B. 11).

Eylemez **çün** tābiş-i ḥürşīd ḥürşīde eser / Anuñ içün āfitābum cilve eyler bī-niķāb (FKD, K. 5, B. 25).

Bu vādī içre Ḥızr olsañ ecel **çün** ejder-i bī-mihr / Ḳatup zehr āb-ı ḥayvāna ider lā-büd seni mürde (FKD, Kıt'a 5, B. 4).

Şadr-ı Dārā-yı cihān Āşaf-ı Cemşīd-nişān / Oldı **çün** nāmıyle hem-nām-ı Ḥabīb-i dü-serā (FKD, Kıt'a 14, B. 2).

Vücūd-ı pāk-zādı bir dūr-i şeb-tāb-ı çarḥdur **çün** / ‘Aceb mi ümm-i dünyā alsa āğūşa anı ḥālā (FKD, Kıt'a 15, B. 11).

Çün ḳatre-şifat Fehīm aḥķardur dil / Her ğamzeye şafvet-dih-i ḥançerdür dil (FKD, Rübai 38, B. 1).

Gördüm seherī şiküfte **çün** gül / Ol zülf-kemend ü ğamze-şemşīr (FKD, Terci-bend 1, B. 28).

Çün ğonca nesīm-i tīgi itmiş / Gördüm nice başı zīnet-i ḥāk (FKD, Terci-bend 1, B. 63).

Çün ḳalb-i Rüm mürdan elbetde tīredür / Āzār-ı cān-ı şīr-dilāndur lüzüm-ı Rüm (FKD, Terķib-bend 1, B. 11).

Dil eyledi cām-ı ‘aşkı **çün** nüş / İtdüm ğam-ı ‘aşkı da ferāmüş (FKD, Terķib-bend 2, B. 56).

Rüy-ı dil gösterüp itdün beni **çün** dīvāne / Oldum ey āhū-yı vaḥşī giderek bīğāne (FKD, Terķib-bend 3, B. 10).

Zîr-i mevcinde kalur cümle kevâkib **çün** rîg / Bir kemîn kaçre ki cüş eyleye ‘ummânumdan (FKD, G. 229, B. 6).

Çün gonce-i meh âb-ı men ez-çeşme-i mihrest / Bed ahterîyem bîn ki be-her bâm şiküftem (FKD, G. 296, B. 5).

Bir böyle hayâ-perver olan Yûsuf-ı tab‘um / **Çün** Mâlik ola şahid-i bâzârı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 28).

Hep küştesi şâd-ı mergdür **çün** / Bu reşk ile baña ölmek evlî (FKD, Terci-bend 1, B. 12).

çün kim: [2] Çünkü, nedeniyle.

Eyle du‘âya ibtidâ söz buldı **çün kim** intihâ / ‘izziyle olsun dâ‘imâ müstağrak-ı nâz u na‘îm (FKD, K. 6, B. 19).

Mir‘ât-i vücūd-ı ehl-i ‘aşka / **Çün kim** keder-i ecel şafâdur (FKD, Terci-bend 1, B. 115).

çünkü: [5] şundan dolayı ki, şu sebepten ki, zîrâ, madem ki.

Fünûn-ı şi‘re mu‘tâd olduğumdan çarh ider bî-dâd / Bilür cüz‘-i tabi‘atdür geçilmez **çünkü** ‘âdetden (FKD, K. 15, B. 29).

İtmek idi gârazuñ **çünkü** ferâgat evvel / Ne idi tâ bu kadar germî-i ülfet evvel (FKD, Terki-bend 3, B. 13).

Tıfl iken olma cefâ itmede çarha hem-reng / **Çünkü bir âfet-i devrân olacağsın âhir** (FKD, G. 66, B. 5).

Sâki-i bezm-i ‘âlem-i kudsi / Göñlümi **çünkü** itdi sâğar-ı ‘aşk (FKD, G. 167, B. 3).

Âhirü'l-emr şoyar **çünkü** kabâ-yı cismin / Şu‘le devrinde ço pervâneyi dîbâ geysün (FKD, G. 246, B. 4).

D

da: [37] Cümleye dahi, ile, bile, ayrıca anlamları veren bağlaçtır.

Gör girye ile çâk-i giribân u figânın / Mecnûnuña **da** bir nazâr-ı havşala gâh it (FKD, G. 23, B. 4).

Egerçi nâzına yârüñ niyâz olur bâ‘iş / Niyâz-ı ‘âşıka **da** luğf-ı nâz olur bâ‘iş (FKD, G. 27, B. 1).

Şi'ri i'câz olsa **da** fahr eylemez âdem Fehîm / Kanda bir nâ-hoş-edâ şâ'ir görürsem hod-
pesend (FKD, G. 42, B. 5).

Şeker-lebâna gelür nüş-ḥand-i nâz lezîz / Mezâk-ı 'âşîka **da** girye-i niyâz lezîz (FKD, G. 44, B. 1).

Dil güşe-i çeşminde mekân ideli yârûñ / Maḥmûr **da** olsa yine mestânelüg eyler (FKD, G. 54, B. 5).

Pervâne idüp yakşa **da** şem'e beni bahtum / Ḥâkisterümi zînet-i perr-i meges eyler (FKD, G. 57, B. 4).

Devr-i zülfinde dile âh itdürür bu rûzgâr / Ḥânümân-ı dil gibi bir gün o **da** berbâd olur (FKD, G. 80, B. 6).

Mâlik-i Yûsuf **da** olsañ Mışr zindândur Fehîm / Göñlümüz müştâk-ı ḥüsn-i dil-berân-ı Rûm olur (FKD, G. 82, B. 5).

Bî-çâre rûḥ-ı Nûḥ da ṭûfân-ı 'aşkdur / Tâ dîde eşk-rîz ü gönül nâle-ḥîz olur (FKD, G. 90, B. 4).

Ey çarḥ-ı siyeh-kâse-i dün-perver-i bî-raḥm / Cellâd **da** olsa kişi mihmânına kıymaz (FKD, G. 114, B. 3).

'Aşk âteşine şabra **da** şâkird-i Fehîm'üz / Âteşde semâ' itmede üstâd-pesendüz (FKD, G. 123, B. 5).

Bir dil-rübâ **da** yok ki ide beste-pâ bizi / Zülfi-i bürîde gibi perîşân-ı ḡurbetüz (FKD, G. 132, B. 7).

Muğbeçe sevdüñ Fehîm ağlama dînüm deyü / Cânunı **da** almamış ḥayf ki az eylemiş (FKD, G. 142, B. 5).

Âyîne-i küll olsa **da** perhîz-i nezâre / Olmuş ezeli nergis-i bîmâruña maḥşûş (FKD, G. 146, B. 3).

Ey kâş olaydı sañâ **da** ey şâh-ı pür-ḡurür / Luṭf-ı kelâm sünnet ü redd-i selâm farz (FKD, G. 147, B. 4).

Eylemem mecnûn **da** olsam fâş râz-ı 'aşkumı / Şimdi 'âlemde benem âvâresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B. 2).

Biz ki tarz-ı Rızâ-pesend olduk / Siḥr-i i'câzi **da** tırâz idelüm (FKD, G. 221, B. 5).

Bed-mest itdi cām-ı mey-i ‘aşk şöyle kim / Hazz itmez oldu gamla **da** dil imtizācdan (FKD, G. 228, B. 2).

Benem o ‘aşık-ı mecnūn-ı pîreheh-düşmen / Fezā-yı haşrda **da** perde-i kefen-düşmen (FKD, G. 239, B. 1).

Ārzū **da** vādi-i ye’s içre oldu nā-bedād / Şimdi haşretle ider dil ārzū-yı ārzū (FKD, G. 249, B. 2). [da,]

‘Āşık-ı bî-dil nice tākāt getürsün çeşmüñe / Nāzı **da** lertzān ider gamzeñ ‘itāb-ı nāz ile (FKD, G. 264, B. 3).

Cibrīl gibi olsa **da** şad tār-ı kudsī / Pervāz idemez heybet-i perr ü külehüñle (FKD, G. 265, B. 4).

Öyle kāfirdir ki bend itmez yine zünnārın / Ger Mesīhā olsa **da** dīn-āşināyī turrası (FKD, G. 278, B. 3).

Olayım küşte-i tīg-i nigehe haşrda **da** / Hañcer-i gayret ile öldüreyim Circīs’i (FKD, G. 289, B. 4).

Cūd-ı nazarında har-ı ‘İsā **da** olursa / Perverde-i cev cevher-i şehvārı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 26).

Bu **da** zaħm-ı ziyād oldu ki iflās ile ğurbetde / Esīr oldu gönül bir bî-terahħum nā-müselmāna (FKD, K. 7, B. 50).

Sözüm kec olsa **da** ma‘zūr tut perīşānem / Ki güç gelür suħan-ı rāst ehl-i sevdāya (FKD, K. 8, B. 29).

Bülbülān **da** güllere sūz-ı nefesle bāğda / Nergis-i pür-jāleden biñ çeşm-i giryān gösterür (FKD, K. 10, B. 10).

İder helāk anı **da** tīg-i hışm ile çeşmi / Eger ki itmez ise terk-i hānümān āfet (FKD, K. 11, B. 11).

Āşinā ol **da** nigāhuñla helāk eyle didüm / Didi itmem ki nigāhum sañā ikrāmumdur (FKD, K. 12, B. 21).

Haşūd baħmaz olursam **da** ‘aynek-i hūrşīd / Teğāfül itdi şanur kendüyi dimez kūrām (FKD, K. 14, B. 13).

Sen öl haşedle ki ben rağmuña senüñ zāhid / Kazā-yı haşrda **da** dil-berümle maħşūram (FKD, K. 14, B. 33).

Sa'ý ile rūḥ **da** ĩcād iderseñ meşelā / Baḥtı vārūn olanıñ sa'yi de meşkūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B. 2).

Eyledüñ hem-laḳab-ı Ḳays Fehīm-i zārı / Çöle şalduñ anı **da** ya'ni ki Mecnūn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B. 7).

Tā böyle teġāfūl itme bir gün / 'uşşāḳuña **da** düşer teġafūl (FKD, Terkib-bend 2, B. 32).

Dil eyledi cām-ı 'aşkı çün nūş / İtdüm ġam-ı 'aşkı **da** ferāmūş (FKD, Terkib-bend 2, B. 56).

Külḥanda **da** gülden yine me'yūs degüldür / Dil bülbül-i destān-zen-i efsūs degüldür (FKD, G. 102, B. 1).

dād: [1] Şikayet, feryat.

Dād ol seffine-i şā'ir-i bī-intizāmıdan / Dīvāneyi ḥacil ide ḥaḫ-ı kelāmıdan (FKD, Terkib-bend 1, B. 25).

dād it-: [2]

1. Şikayette bulunmak (OŞK, C.3, s.8).

'Uşşāḳ feryād itmede feryād ile **dād itmede** / Mestāne bī-dād itmede her şūḫ-ı maġrūr-ı za'īm (FKD, K. 6, B. 5).

2. İnsaf etmek, adaletli davranmak (OŞK, C.3, s.8).

İnşāf inşāf ey sitemġer / **Dād itmeġe** kendüñ eyle mu'tād (FKD, Terkib-bend 2, B. 35).

dād-ger: [2]

1. Sevgili.

Ḥavf ile ābveş ider ḥaḫ pes-i kāġıda ġüriz / Şunmaġa yazsa **dād-ger** ol şeh-i ġirre-meste ḥaḫ (FKD, G. 148, B. 2).

2. Padişah (BURHÂN-I KATI, s.149).

Dād-ger Dārā-yı pür-dil Ḳahramān-ı ḍarb u ḥarb / Rüstem-i şāḫib-ḳırān Sulṫān Murād-ı Cem-nihād (FKD, Kıt'a 8, B. 4).

dād-kārā: [1] Ey adalet sahibi (vezir)!

Ḥıdīvā **dād-kārā** ḫāl-i zār-ı şekve-mazmūnum / Olur 'arz-ı cenābuñ bir ġazelle müstemendāne (FKD, K. 7, B. 44).

dād-res: [1] Adaleti sağlayan (SETİNGASS, s.495).

Hem hānde vü hem hışm ider ol yār Fehīm āh / Feryād ki bī-dādı baña **dād-res** eyler (FKD, G. 57, B. 7).

dāğ: [18] İnsanın ve hayvanın bedenine kızgın demirle vurulan damgaya denir. Âşğın sevgiliye duyduğu aşkın coşkusu nedeniyle kalbinde duymuş olduğu acıyı belirtmektedir (ONAY, s.135).

Dil semenderdür yatur gül **dāğ** u düzağ gülsitān / Verd-i bāğ-ı cennetüñ bülbülleri tāvūs olur (FKD, G. 87, B. 5).

Dāğumda olup mişāl-i aḥker düzağ / Sīnemde benüm cilveler eyler düzağ (FKD, Rübai 10, B. 1).

Her **dāğum** idüp hem-ser-i hūrşīd-i kıyāmet / Kıl sīne-i pür-tābumı hem-sāye-i düzağ (FKD, G. 35, B. 2).

Olursa hūn ile **dāğum** n'ola fevvāre-i şu'le / O mey engür-ı aḥker-pāreden efşürde olmışdur (FKD, G. 76, B. 4).

Dāğlar pes bu ser-i şüfte-hāl üstine gül / Cevrdür bülbüle kim çona sifāl üstine gül (FKD, G. 196, B. 1).

Lāle-i deşt-i cünün-ı za'ferān-hāşiyetüm / **Dāğ** ile pürdür derūnum gerçi hāndāndur lebüm (FKD, G. 217, B. 5).

‘Ālemi tütmiş şadā-yı na're-i ğavġā-yı ‘aşk / **Dāğlardan** ser-be-ser gūş olmayınca bilmedüm (FKD, G. 219, B. 4).

Dāğlar çevresinde pervāne / Şan Fehīmā çerāğdur gönülüm (FKD, G. 222, B. 5).

Bir gülşen olsa kim güli **dāğ** itse şu'lemi / Dil gonca oldu tūde-i bāğ-ı Ḥalīl'den (FKD, G. 235, B. 2).

Dāğum k'ola gül-feşān-ı āteş / Eyler dili gülsitān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B. 66).

Siyāh-ı kevkeb-i erbāb-ı ‘aşkı **dāğ** ide reşki / O deñlü hāl-i siyeh-kāresi siyāh gerekdür (FKD, G. 100, B. 3).

Bülbül-şifata **dāğ** yeter aḥlas-ı gül-rīz / Ālūde-i ten kısvet-i tāvūs degüldür (FKD, G. 102, B. 2).

Çazā ki cism-i dilüm itdi **dāğdan** terkīb / Vücūd-ı dāğa münāsib libās āteşdür (FKD, G. 108, B. 3).

Nağş-ı pây-ı cebhe-sâyândan ser-â-ser **dâğdur** / Hâne-i dil-dârı aḥbâb âsitânından bilür (FKD, G. 112, B. 3).

Gonca aḥker **dâğ** gül âteş nesîm ol gülşenüz / Kim şererdür şeb-nem-i gül-berg-i bâğ-ı sînemüz (FKD, G. 126, B. 4).

Düzaḥ nice bir bî-hüde sūzî baña raḥm it / Gel ‘uzleti-i zāviye-i sîneye **dâğ** ol (FKD, G. 189, B. 6).

Bir dil ki şem‘i ḥüsnüñ ura şu‘le **dâğına** / Pervâne eylemez meh ü mihri çerâğına (FKD, G. 252, B. 1).

Dâğum gül-i gönca-zâd-ı aḥker / Dil aḥker-i düdmân-ı âteş (FKD, Terci-bend 1, B. 72).

dâğ dâğ eyle-: [1] Yara üstüne yara açmak.

Dâğ-ı cünûna cilvegâh olmadı başumuz Fehîm / Reşk ile **eyledi** bizi lâle-i bâğ **dâğ dâğ** (FKD, G. 153, B. 5).

dâğ dâğ id-: [3] Sinede yara üstüne yara açmak.

Mihr ü meh şanma şerâr-ı düd-ı âh-ı ‘aşıqân / **Dâğdâr itmekdedür** eflâki yer yer rûz u şeb (FKD, K. 1, B. 7).

N’ola **dâğ dâğ iderse** felek-i peleng-rengi / Ki şerâr-ı âhdur hep o şehüñ gubâr-ı ḥayli (FKD, G. 285, B. 4).

Fiğân ile **ideyim dâğ dâğ** sînemi hep / Ki nev-niyâza olur kâr söz ü sâz lezîz (FKD, G. 44, B. 3).

dâğ dâğ ol-: [7] Yaralarla dolu olmak.

Görenler gül gibi zaḥmum iderler ḥâlûme ḥande / Derûnum lâleäsâ **dâğ dâğ oldu** bu ḥâletden (FKD, K. 15, B. 18).

Ne âteşden ten-i mecrûḥ u lâğar **dâğ dâğ olmuş** / Ki mağz-âşüfte-dil germ-i cünün-ser dâğ dâğ olmuş (FKD, G. 140, B. 1).

Ne âteşden ten-i mecrûḥ u lâğar dâğ dâğ olmuş / Ki mağz-âşüfte-dil germ-i cünün-ser **dâğ dâğ olmuş** (FKD, G. 140, B. 1).

Ne berç-ı ḥüsnüñ âyâ dil yine germ-i ḥayâlidür / Ki sūz-ı reşkden bâlîn ü bister **dâğ dâğ olmuş** (FKD, G. 140, B. 2).

Degüldür ‘aks-i hâl-i âteşin-ruhsârı sâķinüñ / Lebinden dür olunca cân-ı sâgar **dâġ dâġ olmuş** (FKD, G. 140, B. 3).

Heves-kârânı pür-zaġm etmiş ammâ süz-ı ġayretten / Degül âlûde-i hün-ķaķre ġanķer **dâġ dâġ olmuş** (FKD, G. 140, B. 4).

Fehîm âteş-perest-i ġüsn-i dil-dâr olduġın cürmin / Yazarken kâtib-i a‘mâl defter **dâġ dâġ olmuş** (FKD, G. 140, B. 5).

dâġ dâġem kerd: [1] Yarayla doldurmak.

Ez-Fehîm u ġâlî‘-i ü **dâġ dâġem kerd** reşķ / Şüd seriş nâķüs-ı deyr men Müslümânem henüz (FKD, G. 295, B. 7).

dâġ dâġ-ı ârzü: [1] İsteklerin yara üstüne yara açması.

Olmasun mı cân-ı ‘âşık **dâġ dâġ-ı ârzü** / Bü’l-heves pervâne-yüz biñ var ķerâġ-ı ârzü (FKD, G. 248, B. 1).

dâġ eyle-: [1] Yakmak.

Nefesle ‘âlemi **dâġ eyledük** bilinmedi lîķ / Ne gencüñ ejder-i âteş-feşâniyuz cânâ (FKD, G. 8, B. 2).

dâġ it: [2] Yaralamak.

Âh ammâ n’eyleyim dâġ itdi bu âteş beni / Âfitâbâ ġanümânuñ ola ġün ġünden ġarâb (FKD, K. 5, B. 18).

Öldürdi Fehîm-i nâ-tüvânı ġamzeñ / **Dâġ itdi** teġâfûl ile cânı ġamzeñ (FKD, Rübai 32, B. 1).

dâġ ol-: [2] Yara haline gelmek.

ġül âġeşte-be-ġün u lâle dâġ oldu şeh-i ġâver / ġeküp şemşîr-i âteş-tâb ġirdi ķana ġülşende (FKD, G. 260, B. 2).

Her ġoncası siyâh olur aġķer-i âbveş / Her lâle sâyesi gibi ser-cümle **dâġ olur** (FKD, Terķib-bend 1, B. 3).

dâġam dâġ: [1] Yaralıyım yaralı.

ġurûrumdan degüldür vaġšetüm ġâyetde **dâġam dâġ** / Eşer yokdur dilümde lâleāsâ bü-y-ı naġvetden (FKD, K. 15, B. 22).

dāg-ber-dāg: [1] Yaralarla dolu, yara üstünde yara.

Lāleāsā **dāg-ber-dāg** oldı cism ü dil Fehīm / Geldi nev-rüz-ı cünün oldı gulū-yı nev-bahār (FKD, G. 48, B. 5).

dāg-ber-dil: [1] Gönlü yaralı.

Ol kadar hecrünle dökdüm eşk-i çeşm-i lāle-reng kim / Oldı tūfān **dāg-ber-dil** āstīn ü dāmenümden (FKD, G. 238, B. 6).

dağdağa-i kāl u kıl: [1] Dedikodunun gürültüsü.

İtdük süküt gūta-ḥor-ı baḥr-ı ‘aşk olup / Olduḡ ḥalāş **dağdağa-i kāl u kıl**den (FKD, G. 235, B. 4).

dāg-ı āteşnāk: [1] Ateşli yara.

Heft-dūzaḡ heft-erzendür o murḡ-ı āha kim / Āşiyān-zād-ı dil bir **dāg-ı āteşnākdür** (FKD, G. 98, B. 6).

dāg-ı cünün: [4] Çıldırma yarası. “Eskiden delileri hem zayıf düşürmek hem de cinlerini yakmak için ‘def-i cünün etmek için’ başlarına dağ vururlar ve üzerine de pamuk yapıştırırlarmış. Bu dağı göğse de vururlarmış” (ONAY, s.135).

Āteş ur ḥışn-ı dimāḡā sen eyā **dāg-ı cünün** / Sūziş-i kişver-i ‘aḡla dil-i dīvāne yeter (FKD, G. 62, B. 5).

Āteşin **dāg-ı cünün**um gördi reşkinden Fehīm / Dedi dehrün şāh-ı zerrīn-efseri olmaḡ nedür (FKD, G. 91, B. 7).

Dāg-ı cünūna cilvegāh olmadı başumuz Fehīm / Reşk ile eyledi bizi lāle-i bāḡ dāḡ dāḡ (FKD, G. 153, B. 5).

Der Fehīmā ki benüm **dāg-ı cünün** tācumdur / İdüñ ibrām bahār oldı ki ḥālā geysün (FKD, G. 246, B. 6)⁵.

dāg-ı dil: [1] Gönül yarası.

Dāg-ı dilüm āteşle ki leb-rīz ola gāhī / Her müyum olur rütbede hem-pāye-i dūzaḡ (FKD, G. 35, B. 3).

⁵ OŞK, C.3'te şu bilgi verilmektedir: “Âşıklar ve abdal dervişlerin bedenlerinde açtıkları yaraları birer süs olarak gördükleri malumdur. Vücudu kapladığı iddia edilen bu yaraların süs unsuru olmanın yanı sıra gösterişli birer kıyafet gibi yorumlandığı da görülür” (s.10).

dāğ-ı dil-i cevher-i tığ-i cellād: [1] Celladın süslü kılıcının gönül yarası.

Ne nıgeh zaḥm-ı dil-i sīne-i şemşīr-i kaḫā / Ne nıgeh **dāğ-ı dil-i cevher-i tığ-i cellād** (FKD, G. 38, B. 2).

dāğ-ı ğam: [1] Gam/keder yarası.

Ḥūn olsun o dil ki lāleāsā / **Dāğ-ı ğamuma** taḥammül itmez (FKD, Terci-bend 1, B. 48).

dāğ-ı ḫased: [1] Kıskançlık yarası.

Ne mümkün ölmemek **dāğ-ı ḫasedle** seyr iden zaḥmum / Baña o ğamze-kārum görmemiş a‘mā ṭabīb olsa (FKD, G. 254, B. 4).

dāğ-ı ḫasret: [2] Hasret yarası.

Gelmişüz nezzāre-i ḫāl-i cemāl-i yārdan / **Dāğ-ı ḫasretdür** dil-i ‘uşşāka dest-āvīzümüz (FKD, G. 130, B. 3).

Biz ki ḫāl u ḫaṭ-ı dil-dārı temāşā iderüz / **Dāğ-ı ḫasretle** dili maḫz-ı süveydā iderüz (FKD, G. 131, B. 1).

dāğ-ı sūz-ı cān-ı ğam: [1] Sıkıntılı ruhun yakıcı yarası.

İzṭırāb-āmūz-ı sīm-āb oldı cism ü dil Fehīm / **Dāğ-ı sūz-ı cān-ı ğamdur** şu‘le-i tāb u tebüm (FKD, G. 217, B. 7).

dāğ-ı sūz-ı dil-i şevāb it-: [1] Sevap işleyen gönlün yanık yarası yapmak.

Her günāhum ümīd-i ‘afviyle / **Dāğ-ı sūz-ı dil-i şevāb itdüm** (FKD, K. 2, B. 30).

daḫı: [33]

1. Ayrıca, bundan başka.

Fünūn-ı fitnede çeşmi sipihri eyledi mülzem / Neler neler **daḫı** seyr it nev-āğāz-ı ta‘allümdür (FKD, G. 104, B. 2).

Fehīm pīrehenin itdi vaḫf-ı şu‘le-i dāğ / Ḥudā bizüm **daḫı** meh-tāba ver ketānumuzı (FKD, G. 280, B. 5).

Çeşmi **dağı** hastadur ne bilsün / Merg ola meger devâ-yı ‘uşşâk (FKD, Terci-bend 1, B. 23).

2. Bile.

Hürşidsitân itdi gül ü lāle çü dehri / Hıffâş gibi şeb **dağı** cāvīd görünmez (FKD, G. 117, B. 4).

Dīde-i Nuḥ’uz ki āşūb-ı cihāndur giryemüz / Belki Tufān’a **dağı** āfet-resāndur giryemüz (FKD, G. 127, B. 1).

Benüm ol şūḥumuñ şemşīr-i müjgānına ƣalmışdur / Dem-i tīg-i ƣazādan **dağı** ḥün-pālā vü tīz olmaƣ (FKD, G. 161, B. 3).

Çeşm-i eceli ḥ’āb-ı ‘adem eyledi ḥufte / Ben tırma **dağı** rāvi-i efsāne-i ‘aşƣam (FKD, G. 197, B. 8).

Gül-berg-i cānumı **dağı** ferş itsem incinür / Feryād yār-ı dil-ber-i nāzūk-mizācdan (FKD, G. 228, B. 6).

Ey nīş-i ƣamze zaḥm-ı nigāḥı yeter baña / Her müyum itme sen **dağı** bir nişter baña (FKD, G. 7, B. 1).

Nice ƣurtulmaƣ olur diller anuñ ƣaydından / Kendüyi **dağı** çeker bende ‘aceb kāküldür (FKD, G. 101, B. 3).

Oldı ƣam-ı Yūsuf’la felek başına zindān / Şanmañ ki Züleyḥā **dağı** maḥbūs degüldür (FKD, G. 102, B. 6).

Teshīre ƣādir olamadı ol perī **dağı** / ‘Ālemde bir Fehīm gibi siḥr-sāz ḥayf (FKD, G. 159, B. 9).

Tōƣınma çarḥuma tīg-i cefā ile ey māh / İder seni **dağı** āteş-i şihāb-ı firāk (FKD, G. 162, B. 4).

Mecnūnların itse o perī beste-i zencīr / Ben bende **dağı** zülf-i perīşāna şarılsam (FKD, G. 198, B. 4).

Baş u cāndur dile esbāb-ı ta‘alluƣ ancaƣ / Şarf idüp anı **dağı** bī-ser ü sāmān olsun (FKD, G. 244, B. 5).

Sāyeñde olurduƣ senüñ āsūde-dil ey mihr / Sāyeñ **dağı** ol zülf-i perīşān gibi olsa (FKD, G. 255, B. 2).

Nihāl-i nazma du‘ādur çü āferīn efsūn / Güşāde-dest olasın sen **dağı** bu ma‘nāya (FKD, K. 8, B. 33).

Pinhān ḥadeng-i teġāfūlūñ bir dil için / Ol **daḥı** sendedür nedür ibrāmuñ (FKD, Rübai 34, B. 2).

Bü'l-‘acebdür beyza-i dilde **daḥı** bī-bāl iken / Murġ-ı āh-ı ‘āşık-ı bī-dil felek-pervāz olur (FKD, G. 89, B. 6).

Beni rüsvā-yı cihān itdi cünün-ı ‘aşkuñ / Bāri aç sīneñi cānu **daḥı** ‘uryān olsun (FKD, G. 244, B. 3).

Bir ḳadeh **daḥı** gül-efsün verüp aldı ‘aqlum / Ne ‘araḳ nüş iden itmez lebin ālūde-i nüş (FKD, G. 144, B. 12).

3. Daha.

Hemīşe cinsine āzār u ḥīleden ġayrı / **Daḥı** Fehīm benī ādemūñ nesin gördük (FKD, G. 174, B. 5).

Ḥūn-ı ‘uşşāka **daḥı** tıfl iken olsa mu‘tād / Perveriş-yāfte-i şīre-i cān olsa güzel (FKD, G. 184, B. 3).

Yazmadı böyle **daḥı** Māni-i endīşe Fehīm / Levḥ-i dībāce-i dīvān-ı ḥayāl üstine gül (FKD, G. 196, B. 5).

Vāj-gūn ḳıl ‘ömrümi yā Rab ḥalāş it şübheden / Eyle bir kez **daḥı** vāşıl vuşlat-ı dūşīneye (FKD, G. 272, B. 3).

Vücūdum lālezār eṭrāfum oldı cümle kūhistān / O mecnūnam **daḥı** ḳurtulmadum seng-i melāmetden (FKD, K. 15, B. 16).

Tīr-i müjeñe sīne-i cānum hedef itme / Bī-rahm ḥayālūñ **daḥı** tā ki telef itme (FKD, G. 268, B. 1).

Cihān-ı cāhda bir şeb-çerāġ-ı re‘yi gibi / Naẓīr olur mı **daḥı** mäh-ı ‘ālem-ārāya (FKD, K. 8, B. 16).

4. Henüz.

Ecel ḥayrān-kār-ı ġamze-i cellād-ı kāruñdur / **Daḥı** tāze degülken āşinā farṭ-ı ḥicābuñdan (FKD, G. 230, B. 2).

Şāhid-i ḥāl ü ḥaṭ-ı rüyına meftūn idi dil / Olmamışdı **daḥı** āfāḳda peydā fitne (FKD, G. 270, B. 2).

Güş itdi nāy nālelerüm nāza başladı / Dil-ber semā^c-ı nāza **daḥı** tāze başladı (FKD, G. 275, B. 1).

Daḥı ben gelmedin helāk oldu / Reşk ile nükte-senc-i Şirvānī (FKD, K. 17, B. 39).

Leb-rīz-i nāle oldu tenüm mü-be-mü çü çeng / Göñlümce olmadum **daḥı** şīven-tırāz ḥayf (FKD, G. 159, B. 8).

dāḥil-i ervāḥ ol-: [1] Ruhlara karışmak.

Ḥavfden bir yere gelmezdi ‘anāşır aşlā / Bīmden **dāḥil-i ervāḥ olurdu** ecsād (FKD, G. 38, B. 6).

dāḥil-i muḡbeçeḡān ol-: [1] Ateşe tapan çocukların içine girmek.

Dāḥil-i muḡbeçeḡān oldu Fehīm-i sālūs / Ḥavfum oldur giderek şūret-i ruhbāna girer (FKD, G. 59, B. 7).

dā'im: [11] Her vakit, her zaman, devamlı olarak, sürekli.

Ne vefā vü ne cefā **dā'im** teḡāfūl tā-be-key / Gāḥ geh bārī cefā itse cefādan kim kaçır (FKD, G. 46, B. 4).

Havā degül bize **dā'im** mümās āteşdür / Havā-yı ‘ālem-i düzaḡ esās āteşdür (FKD, G. 108, B. 1).

Olaldan cilvegāḥı lafz-ı nāmuñ / İder **dā'im** beyān raqş u zebān raqş (FKD, G. 145, B. 4).

Meḡārim-perverā şadrā ‘Uḡārid-ḡab^c u meh-ḡadrā / Kim eyler ḡande **dā'im** kevkebūñ ḡūrşīd-i raḡşāna (FKD, K. 7, B. 33).

Senūñ ‘ahdüñde nālān yok meḡer ‘uşşāḡ nāşīḡdan / Ki āb-efşān olur pend ile **dā'im** cān-ı sūzāna (FKD, K. 7, B. 42).

Ḥudā ‘ömrin ziyād idüp ‘adūsı kem-beḡā olsun / Budur **dā'im** du‘āmuz Ḥazret-i zū'l-fazl-ı iḡsāna (FKD, K. 7, B. 65).

Baḡr u kān iki gedāsıdur ki **dā'im** añlara / Baḡr u kānı dest ü ḡab^cı luḡ u iḡsān gösterür (FKD, K. 10, B. 23).

Bilür nā-maḡrem-i şādīdür anuñçün ider baḡtum / ‘arūsāsā dilūñ **dā'im** niḡābın gerd-i külfetden (FKD, K. 15, B. 25).

Ehl-i diller oldılar luḡfiyla dā'im vāyedār / Budur ümmīd olmaya ‘ahdinde kimse nā-ümīd (FKD, Kıt'a 11, B. 8).

Dıraḥşān ola **dā'im** necm-i baḥtī evc-i rif'atde / Meh-i iḳbālī ḥūrşīd-i sa'adetle ola rūşen (FKD, Kıt'a 13, B. 5).

Olsun ol zıll-ı Ḥudā'nuñ **dā'im** āsūde-ḥāl / Sāyesinde bendegān-ı Ḥazret-i Rabbü'l-'ibād (FKD, Kıt'a 8, B. 15).

dā'imā: [8] Her vakit, her zaman, devamlı olarak, sürekli.

Gözüñden gitmesün bir dem mey-i nāb / Fehīm ol **dā'imā** peymāne-meşreb (FKD, G. 18, B. 5).

Dil oldı silsile-zād-ı ḥarīm-i zülf-i dırāz / İderse pāyına rū-māl **dā'imā** zencīr (FKD, G. 65, B. 2).

Beni mestāne eyleyen rüsvā / 'Āleme **dā'imā** nigāhuñdur (FKD, G. 72, B. 6).

Pertevüñden muḫtarib pervānelerdür cān u dil / Şem^c hem-germiyyetüñden **dā'imā** bī-tāb olur (FKD, G. 79, B. 3).

Şanmañ bizi **dā'imā** ḥamūşuz / Biz beste-dehān-ı pür-ḥurūşuz (FKD, G. 122, B. 1).

Mā'il-i şām-ı cefādur **dā'imā** ḥuffāş-ı baḥt / Pertev-i mihr-i kemālüm zāhir olmuş olmamış (FKD, G. 139, B. 3).

Gel Fehīm küstāḫ ile sen **dā'imā** leb-ber-leb ol / Ey gül-i bāğ-ı ḥayā luṭf it tekellüf ber-ṭaraf (FKD, G. 155, B. 5).

Eyle du'āya ibtidā söz buldı çün kim intihā / 'İzziyle olsun **dā'imā** müstağrak-ı nāz u na'īm (FKD, K. 6, B. 19).

dā'ire-i hendese: [1] Matematiksel ölçülerle çizilen daire || Çember.

Merkezüm **dā'ire-i hendeseden** ḥāricdür / Nesh ḳılsam ne 'aceb ḥikmet-i İklidīs'i (FKD, G. 289, B. 6).

dām: [4] Tuzak, ağ.

Biñ çeşm-i kevākible felek şaydına nāzır / Bu **dāmda** ey ṭā'ir-i dil dāne mi olduñ (FKD, G. 175, B. 7).

Bir nigeħle iderüm ṭā'ir-i ḥūrşīdi şikār / Rişte-i ḥaṭṭ-ı şu'ā-ı başarum **dāmumdur** (FKD, K. 12, B. 7).

Görüp emvâc-ı Nîl'i cümle dihkân oldu tohm-efşân / Şikâra murg-ı 'İsâ hâzır oldu **dâm** ile dâne (FKD, K. 7, B. 13).

Beste itmiş kendine bir bâzı müşkîn **dâm** ile / Birbiriyle güft ü gûda çeşm-i hûn-âşâm ile (FKD, Diğer 1, B. 22).

dâm id-: [1]Tuzak kurmak.

Berg-i gül üzre sünbülün **dâm ide** ger Fehîm o serv / Gerden-i bülbülü be-tavk eyleye mişl-i fâhte (FKD, G. 271, B. 6).

dâmân: [5] Etek.

Cevr eylesün kâfir-i zülfün o kadar kim / 'İsî tuta **dâmânını** ferdâ-yı kıyâmet (FKD, G. 21, B. 3).

Girîbânımla dâmânım 'acâ'ib âşinâlardur / Gider çäk girîbândan haber her lahza **dâmâna** (FKD, K. 7, B. 48).

Girîbânımla **dâmânım** 'acâ'ib âşinâlardur / Gider çäk girîbândan haber her lahza dâmâna (FKD, K. 7, B. 48).

Benem ol bâğbân-ı gam ki **dâmânım** degül ancağ / Girîbânım bile çäk oldu dest-i hâr-ı miñnetden (FKD, K. 15, B. 2).

Kâş maşsûs olaydı 'irfân kâş / Destüme girse idi **dâmânı** (FKD, K. 17, B. 16).

dâmân-ı çeşm: [1] Gözün kirpikleri.

Pertev-endâz olsa yüz biñ mihr ü meh huşk eylemez / Ol kadar **dâmân-ı çeşmüñ** olmadan ter rûz u şeb (FKD, K. 1, B. 46).

dâmân-ı ferdâ: [1] Yarının eteği.

Şikâyet itmesün luğ it Fehîm ey mâh cevruñden / Girerse destine **dâmân-ı ferdâ** Şems-i Tebrîz'üñ (FKD, G. 183, B. 7).

dâmân-ı yâr: [1] Sevgilinin eteği.

El-ğazer **dâmân-ı yâri** çäk çäk itdü Fehîm / Mest-i câm-ı luğ-ı yâram bî-hicâb-ı maşşerem (FKD, G. 207, B. 7).

dâmen: [7] Etek.

Bu keş-â-keş ki var eflāk ile pīrāhenümüz / Geh girībān u gehī **dāmen** olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B. 7).

Fehīm’üñ pençe-i pür-hūnı şanma feyz-i cevruñden / Açılmış **dāmenüñde** gonca-i bāğ-ı tazallumdur (FKD, G. 103, B. 6).

Ne cāme kaldı hıdmet-i ‘aşkuñda ne beden / Ben tırma der-miyān idecek **dāmen** isterem (FKD, G. 208, B. 6).

Aşağıdaki tanıkta “dāmeni būs etmek”, saygı gösterme amacıyla konum itibariyle büyük birine hürmette bulunmak anlamında kullanılmaktadır.

Būs idince dāmenin maşşerde ol māhum dedi / ‘Ayb kılmañ Fehīm-i bī-ħicābumdur benim (FKD, G. 223, B. 9).

Ġamzeñ ki dile sīne-şıkāf-ı dil-i hūbān / Havfından olur **dāmeni** tīgün de ħarīde (FKD, G. 258, B. 3).

Dāmenemrā nīst tārī güşüd muhtāc-ı çāk / Mī küned deryūze-i çāk ez-girībānem henüz (FKD, G. 295, B. 3).

Dāmenin çāk iderüm Yūsuf olursa küstāh / Dil-beri vaḫşī iden hep benim ibrāmumdur (FKD, K. 12, B. 8).

dāmen-feşān: [1] Etekleri savurmak.

Helāl olsun o Hindū’ya gül-i dāğ / Ki āteşle ide **dāmen-feşān** rakş (FKD, G. 145, B. 6).

dāmen-i çeşm: [1] Göz kenarı.

Bir katre-i surḫ olsa n’ola **dāmen-i çeşmüñ** / Şemşīr-i müjeñden dökülen hūn-ı deründür (FKD, G. 73, B. 2).

dāmen-i şad-çāk: [1] Yüz parçaya ayrılmış etek.

Pertev-i işmet ider idi ruḫına Yūsuf eger / Eline girse idi **dāmen-i şad-çākümden** (FKD, G. 236, B. 5).

dāmen-i tīg: [1] Kılıcın eteği || Kılıcın tutma yeri.

Raḫşuña şāh-ı levendāne süvār olduḫça / **Dāmen-i tīgüñi** eyler dil-i ‘uşşāk penāh (FKD, K. 9, B. 12).

dāmen-keş ol-: [1] Eteğini çeken.

Şabâha ƙalma ŧem^c-i Yūsufāsā olma **dāmen-keş** / Bizüm engüştümüzden destümüz ey mäh kütēhdür (FKD, G. 96, B. 3).

dāmen tut-: [1] Sevgilinin eteğini yakalamak.

Havfum bu k'ola çāk girībān-ı ısmetüñ / Ey gönca **dāmenüñ tuta** her hār tā-be-key (FKD, G. 292, B. 6).

dāmen-zen-i āteş-i cedel: [1] Savaş coşkusunun eteğini vuran.

Sulh itse de çeşmi ğamze-i mest / **Dāmen-zen-i āteş-i cedeldür** (FKD, Terci-bend 1, B. 86).

dām-ı murğ-ı düd-ı ğam: [1] Üzüntü dumanının kuşunun tuzağı.

Ṭurfa şayyād-ı fezā-yı deşt-i miḥnetdür gönül / **Dām-ı murğ-ı düd-ı ğam** bu sīne-i şad-çākdür (FKD, G. 99, B. 4).

dāmı ol-: [1] Tuzağı hâline gelmek.

Ben murğ-ı zîrekem der iken āḥir esfelüñ / Şālvārı bendi **dāmı olup** pāy-best olur (FKD, Terki-bend 1, B. 36).

dām-ı tünd: [1] Şiddetli tuzak.

Dām-ı tündi murğ-ı cānı muttaşıl eyler ḥalāş / Ğamze-i merdüm-şikāruñ bü'l-ı'aceb şayyād olur (FKD, G. 80, B. 4).

dāne: [4]

1. Tohum.

Görüp emvāc-ı Nîl'i cümle diḥkân oldu toḥm-efşān / Şikāra murğ-ı ı'sā ḥāzır oldu dām ile **dāne** (FKD, K. 7, B. 13).

Şererveş ṭıfl iken ol servüm oldu şu'le-i ser-keş / Belī lā-büd olur ḥāşıl nihālān **dāneden** şoñra (FKD, G. 253, B. 7).

2. Yüzdeki benler.

Kākülüñ ey gül-i şad-berg-i gülistān-ı fiten / Bāğ-ı āşübda biñ **dānelü** bir sünbüldür (FKD, G. 101, B. 2).

3. Damla damla.

Bahār-ı hüsne hūy-ı **dāne dānedür** bā'is̄ / Cemāl-i gülşene āb-ı revānedür bā'is̄ (FKD, G. 28, B. 1).

dāne ol-: [1] Tuzağa düşüp av olmak.

Biñ çeşm-i kevākible felek şaydına nāzır / Bu dāmda ey t̄ā'ir-i dil **dāne** mi **olduñ** (FKD, G. 175, B. 7).

dāne yok: [1] Bir şey vermemek.

İblīs'e bahş-ı cennet ider saña **dāne yok** / Ādem bu kavmden nice itmez şikāyeti (FKD, Terkib-bend 1, B. 19).

dāne-rīz ol-: [1] Gözyaşı dökmek.

Egerçi mümteni'dür şāh-ı mercān mīve-ḥīz olmak / Nihāl-i surḥ-ı müjgānum nedendür **dāne-rīz olmak** (FKD, G. 161, B. 1).

dār: [1] Ev, yurt.

Dār u diyār-ı yārdan itdi cüdā Fehīm / Rūz-ı kıyām dest-be-dāmān-ı ğurbetüz (FKD, G. 132, B. 9).

Dārā: [1] İskender ile yaptığı savaşlarda yenilen ve on dört yıl boyunca İran'a hükmetmiş kral (YILDIRIM, s.233).

Şükühin görseler nā-çār hep teslīm iderlerdi / Yed-i aḥkāmına emlākini İskender ü **Dārā** (FKD, Kıt'a 15, B. 9).

Dārā-yı pür-dil: [1] Gönlü kahramanlıkla dolu.

Dād-ger **Dārā-yı pür-dil** Qahramān-ı ḍarb u ḥarb / Rüstem-i şāhib-ḳırān Sulṭān Murād-ı Cem-nihād (FKD, Kıt'a 8, B. 4).

dārü's-şifā: [1] Tımarhane.

Müjde ey **dārü's-şifā** dīvāneyüz nev-rūzdur / Āşinā-yı 'aḳldan biġāneyüz nev-rūzdur (FKD, G. 78, B. 1).

dās: [1] Orak.

Degüldür aḥter o pāşide-dāne aḥkerdür / Hilāl şanma o nūrı ki **dās** āteşdür (FKD, G. 108, B. 2).

dāstān: [1] Hikaye, kıssa (TULUM, s.555) || şöhret.

Zebān-ı hāmūş-i rāz-ı aşk ile Manşūr / Beyān ider ser-i dār üzre **dāstānumuzı** (FKD, G. 280, B. 4).

dāstān-ı ye's: [1] Üzüntü masalları.

Çeşm-i ümīd-i t̄ālī'ümi hufte itmege / Her demde söylerem nice biñ **dāstān-ı ye's** (FKD, G. 136, B. 3).

da'vā: [1] Şikayet.

Ne lāzım eylemek tebyīn-i burhān kim sözüüm haqdur / Yeter da'vāma hücçet bu kaşīdem her suḥandāna (FKD, K. 7, B. 57).

da'vā it-: [1] Talep etmek (TULUM, s.555)

Böyle sa'y etmez idi sūriş-i dünyāya Fehīm / Pīş-i çeşminden eger **itmese da'vā** fitne (FKD, G. 270, B. 7).

da'vā-yı maḥabbet: [1] Birine aşık olma iddiasında bulunmak.

Mecnūn'ı degül belki aşkı iderem mülzem / Meydān-ı mecāzīde **da'vā-yı maḥabbetle** (FKD, G. 266, B. 3).

dāver: [1] Âdil, insaflı ve doğru olan hükümdar, vezir.

Beyt-i vāhidde iki tārīḥ derc itdüm Fehīm / Eyledüm irsāl 'arşa k'itdi bir **dāver** cülüs (FKD, Kıt'a 10, B. 4).

dāver-i 'ādil-i vālā-neseb-i 'ālī-ḳadr: [1] Çok güçlü, yüksek soylu, adaletli sadrazam.

Dāver-i 'ādil-i vālā-neseb-i 'ālī-ḳadr / Tāc-i 'izz ü şeref-i server-i ḥayl-i vüzerā (FKD, Kıt'a 14, B. 1).

dāver-i aşk: [1] Aşk komutanı.

Ḳalbi teşhīr idince **dāver-i aşk** / Ḳal'a-i dīni yıkdı leşker-i aşk (FKD, G. 167, B. 1).

dāver-i iḳlīm-i Rüm: [1] Rum memleketinin hükümdarı.

Ḥazret-i Sulṫān Murād ol **dāver-i iḳlīm-i Rüm** / Kim gāzāsı fī-sebīli'l-lāh Ḥaḳ'dur reh-beri (FKD, Kıt'a 9, B. 1).

Dāver-i Qāhhār: [1] Kahretmesi güçlü olan Allah.

Ümīddür ki ḥalāş ide **Dāver-i Qāhhār** / Ki Rūḥ-ı kudsīyem İblīs elinde maḫhūram (FKD, K. 14, B. 14).

dāver-i şāḥib-kemāl: [1] Olgunluk sahibi vezir.

Ol **dāver-i şāḥib-kemāl** müstecmi-i luṭf u cemāl / Mīzāne-i ḥüsn-i'tidāl hem qahramān hem ḥalīm (FKD, K. 6, B. 9).

da'vet eyle-: [1] Çağırarak.

Şevk ile pīrehen-i cismi çıkardum cāndan / Cāme-ḥ'āba beni çün **eyledi da'vet** bu gece (FKD, G. 257, B. 4).

da'vī it-: [1] Talep etmek.

Devrinde o gāznenūñ ḫazā ger / Qatline cihānuñ **itse da'vī** (FKD, Terci-bend 1, B. 8).

Dāvūd: [1] Kur'ân-ı Kerīm'de anılan peygamberlerden olan Hz. Dāvūd, hem peygamberlik hem de yöneticilik yapmıştır. Kendisine Zebūr adlı kutsal kitap indirilmiştir. Hz. Dāvūd, Zebūr'u okuduğu zaman herkes onu dinlediğinden sesinin güzelliği ile anılmaktadır (PALA, s.108).

Dāvūd olup şemīm-i güli eylesem nefes / Bülbül işitse nağmelerüm bī-dimāğ olur (FKD, Terki-bend 1, B. 4).

de: [62] Dahi, ayrıca anlamına gelen bir bağlaç. "da" şeklinde de yazılmaktadır (bk. da)

Sipih-r-i sifle-perver cevri az eylerse **de** gāhi / Nişān-ı luṭf şanma gāyet-i imsākendür hep (FKD, G. 17, B. 4).

Tā hem-ḫadeḥ-i çeşm-i siyeh-mest-i bütānam / Cibrīl **de** olsam yine mestāne-i 'aşkam (FKD, G. 197, B. 2).

Egerçi bülbüle **de** nağme-sāz gūlguledür / Baña gārīb gelür nāle-i ḫazān-i sebū (FKD, G. 247, B. 6).

Ğamzeñ ki dile sīne-şikāf-ı dil-i ḥübān / Ḥavfından olur dāmeni tīgün **de** ḫarīde (FKD, G. 258, B. 3).

Rūşen olsa mihr ü mehden **de** n'ola ol sīne kim / Cilvegāh ide anı dīn-i Peyember rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 17).

Sen **de** Fehîm yakma beni ʿaʿn-ı ʿaşk ile / Yetmez mi derd-i sūziş-i dāğ-ı ciger baña (FKD, G. 7, B. 7).

Tîr-i kazāya ey çarḥ itme nişāne sen **de** / Yitmez mi cāna zaḥm-ı tîr-i nigāh-ı dil-ber (FKD, G. 50, B. 4).

Eylemez dil-beri **de** sırrına maḥrem ʿāşık / Yine rāz-ı dilini kendüye hem-rāz eyler (FKD, G. 58, B. 4).

Şadef-dîde-i giryānda ider ʿaksi şināh / O dūr-i pāk-güher gāhi **de** ʿummāna girer (FKD, G. 59, B. 4).

Helāk-i ğamze-i bî-bāküñem ki dünyāyı / Şehîd ider **de** ne bîm ü ne ıztırāba düşer (FKD, G. 60, B. 3).

Şîve-i ğamzelerüñle nighüñden bilürem / Sen de ğamzeñ gibi fettān olacaḥsın āḥir (FKD, G. 66, B. 6).

ʿAql-ı evvel **de** olursañ yine sen ol māhuñ / Hüsnine vālih ü ḥayrān olacaḥsın āḥir (FKD, G. 66, B. 12).

Görinür naḥş-ı emel ğurbetde **de** zîrā gelür / Levḥ-i pîşāniye evvel her ne kim mersüm olur (FKD, G. 82, B. 2).

Kimse baş kırtaramaz ğamze-i ḥün-rîzüñden / ʿİşve **de** zaḥm-ḥor-ı nāvek-i müjġānuñ olur (FKD, G. 83, B. 5).

Dil nev-niyāz-ı ṭurradur it nālesine raḥm / Ey ğonca diñle sünbüle **de** tāze bestedür (FKD, G. 93, B. 5).

ʿĀlem-i maḥşerde **de** ser-mest ü bî-pervā olan / Ya Fehîm-i bî-edeb ya ğamze-i bî-bākdür (FKD, G. 99, B. 5).

Mihr-i ruḥı şemʿ-i leken-i dîde-i terdür / Çeşmüm **de** ser-ā-pā şeb-i hicrünüñle seḥerdür (FKD, G. 106, B. 1).

Ābā Eyyüb ise **de** ḥasta olan şabr itmez / Çeşm-i bîmārı neden ḥün-ı dile şābirdür (FKD, G. 107, B. 2).

Şuʿle **de** olsa çeker sîneye dil maʿşuḥın / Göre pervāne olur suḥte nevmîd olmaz (FKD, G. 113, B. 4).

Hele taḥkîk budur sen **de** kıl inşāf Fehîm / Böyle ğüftār-ı ḥakîmāneye taḥlîd olmaz (FKD, G. 113, B. 7).

Çeşm-i mesti ger dūçār olsam görür görmez beni / Ğamze **de** çeşm-i teġāfūl-kāra beñzer beñzemez (FKD, G. 116, B. 4).

Nev-rūz-ı cünündür yine āşūfte-dilāna / Zencīr ise **de** zūlf-i ser-i bīd görünmez (FKD, G. 117, B. 2).

Pā-best iderüz zāde-i Meryem **de** olursa / Şayyād-ı şanem-ḥāne-i zūnnār-ı kemendüz (FKD, G. 123, B. 3).

Çarḥ Eflāṭūn isek **de** ḥāk ider ḥākinde hem / Ol çemende ḥāk ider ol ḥāki n'eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B. 6).

Ḥayāl-i yār ile ḥalvet-nişīn-i tecrīdüz / Fehīm sen **de** gelüp olma her zamān māni' (FKD, G. 151, B. 5).

Böyle ḳalursa sūziş-i āteş-i şevḳ-i ḥāl-i dost / Gelmeye dūzaḥ içre **de** cān u dile ferāġ-ı dāġ (FKD, G. 153, B. 2).

Firāk gerçi beni yaḳdı ben **de** āhumla / Hemīşe olmadayam bā'is-i 'azāb-ı firāk (FKD, G. 162, B. 6).

Çeşmūñ gibi diller **de** ālüfte midür bilsek / Diller gibi zūlfūñ **de** āşūfte midür bilsek (FKD, G. 171, B. 1).

Çeşmūñ gibi diller **de** ālüfte midür bilsek / Diller gibi zūlfūñ **de** āşūfte midür bilsek (FKD, G. 171, B. 1).

Secdegāh-ı dil ü cān eyler idik biz **de** Fehīm / Sırr-ı Beytū'l-ḥarem ü rāz-ı küniştin görsek (FKD, G. 172, B. 5).

Endīşeyi **de** vādi-i ḥayretde güm itdūñ / Ey ma'ni-i esrār-ı dil idrāk-nişīn ol (FKD, G. 190, B. 3).

Beni pertev gibi bāġ-ı cihānda ḥ'ār ider 'ālem / Gül-i ḥūrşīd **de** olsam enīs-i ḥār ider 'ālem (FKD, G. 202, B. 1).

N'istersin ey Fehīm yūri zūhdūñ ile sen / Ol mest-i ḥüsn-i ister isem **de** ben isterem (FKD, G. 208, B. 7).

Sen ġamze-i dil-dār ile söyleş **de** Fehīmā / Añlar sözüñi 'ārif olan sırr-ı ḳazādan (FKD, G. 227, B. 5).

Ḳo zāhidūñ **de** ayaġına ser-fürü itsün / Ḳadīmī secdeye mu'tāddur cebīn-i sebū (FKD, G. 247, B. 7).

Ye'sden **de** cān-ı ḥasret-perverüm me'yūsdur / Tā ki oldum ārzū-senc-i ferāğ-ı ārzū (FKD, G. 248, B. 3).

Çeşmüñ ki ider gāmzeñi **de** ḥavf ile lertzān / Āyīneye bakma ḥazer eyle ḥazer eyle (FKD, G. 267, B. 8).

Nice ben çeşm-i füsün-kārına dil virmeyeyim / Siḥri **de** eyledi meftūn nigeḥ-i seḥḥārı (FKD, G. 277, B. 2).

Eylemez ḥasta Fehīm ölse **de** ifşā rāzı / Çeşm-i bīmārı meger itdire āh u zārı (FKD, G. 277, B. 5).

Mihr ü mehden **de** olursa ḥāṭır-ı a'dāñ ola / Çok sıfālın-pāre meksūr u mükedder rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 51).

Ger naḥl-i tecellīden iderlerse **de** çübīn / Mest-i mey-i dīdār olan varı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 4).

Āteşin-dem olmadan kaḥnūs-ı zerrīn-bāl-i çarḥ / Kendü **de** olsa 'aceb mi şu'lesi içre kebāb (FKD, K. 5, B. 2).

Felek **de** olmasa elbetde bir nā-dān ider pā-māl / Ezelden resm ü 'ādetdür bu zillet ehl-i 'irfāna (FKD, K. 7, B. 46).

Cümleten cismini cān itse **de** 'uşşāk yine / Öldürür virmez emān ol gāzab-ālūde nigāh (FKD, K. 9, B. 5).

Ṭoyamaz lezzet-i nezzāre-i dīdāruña dil / Ḥayret eylerse **de** ger zā'ıka-i cānı tebāh (FKD, K. 9, B. 7).

Ben **de** idince aña şevḳ ile kütāḥ du'ā / Didi kim gör yine ḥ'āhend-i düşnāmumdur (FKD, K. 12, B. 20).

Mümkün degül ḥayāl ile **de** seyr-i 'ārızı / Kim tār u pūd-ı rişte-i cāndan olur niḳāb (FKD, K. 13, B. 8).

Hilāl şanma ki şevvā idüb demekde felek / Zebān-ı ḥāl ile ben **de** esīr ü mecbūram (FKD, K. 14, B. 18).

Penāhum oldı benüm inne rabbenā le-gāfūrun / Ne deñlü 'āşī isem **de** o deñlü mağfūram (FKD, K. 14, B. 32).

Bu ṭālī'le egerçi eylemez dil-ber **de** luṭf ammā / Ḥaḳīkatde cefā vü cevri yegdür luṭf u şefkatden (FKD, K. 15, B. 43).

Ṭūṭīye olup nūş-ı tekellüm maḥşūş / Bülbüllere **de** oldı terennüm maḥşūş (FKD, Rübai 23, B. 1).

Feryād o gül-i terāne-düşmen / Cibrīl **de** olsa bülbül itmez (FKD, Terci-bend 1, B. 43).

Sulḥ itse **de** çeşmi ğamze-i mest / Dāmen-zen-i āteş-i cedeldür (FKD, Terci-bend 1, B. 86).

Hep oldı şehīd ben **de** oldum / Ser-dāde-i ḥançer-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B. 155).

Ḥızr-ı hidāyet eylese ta'yīn menzilüm / Ḥızr ile menzil ikisi **de** güm-sürāğ olur (FKD, Terki-bend 1, B. 6).

Rüm içre Muḥteşem **de** olursañ ḥakīrsin / Bunlarsa cerr idüp dem urur iḥtişāmdan (FKD, Terki-bend 1, B. 29).

Sākī ğam-ı derūnumı dehr itdi bī-şümār / Sen **de** Ḥudā için ḳadeḥ-i bī-ḥisāb ver (FKD, Terki-bend 1, B. 50).

Çöz zülfüñi **de** bāde şun öldüm ḥumārdan / Pür-raşeyem yeter dilüme ıztırāb ver (FKD, Terki-bend 1, B. 53).

Murādumca felek devr eylemez eyleser **de** bir dem / Ṭulū' eyley hezarān necm-i ğam burc-ı felāketden (FKD, K. 15, B. 12).

Her ḥüsne ben **de** aşıkam ammā ḥakīḳaten / 'Āşık odur ki ma'il-i ḥüsni elest olur (FKD, Terki-bend 1, B. 39).

Mağrūrī-i ğamzeñi gören ger / Cibrīl ise **de** ider müdārā (FKD, Terki-bend 2, B. 6).

'Āşık olurduñ eger görse idüñ sen **de** sañā / Ba'd-ezīn bendeyem ey şāh-ı cihān sañā (FKD, Terki-bend 3, B. 32).

de-: [41] Söylemek.

Rūḥ-ı Nef'ī'den Fehīm aldum ḥaber **dedi** eger / 'Āşık iseñ el-ḥāzer ḥüsniñe ḥāmūş it nazār (FKD, Diğər 1, B. 27).

Eyleyem **dedüm** dil-i güm-geştemi andan su'āl / Levḥ-i rüyum üzre ḥūndan yazdı çeşmüm 'arż-ı ḥāl (FKD, Diğər 1, B. 14).

Āteş-ruḥumı şu'le-fürüz-ı ğazāb itdüñ / Ey dil saña kim **derdi** baḳub rüyına āh it (FKD, G. 23, B. 2).

Sebeb ol āfet imiş dehre şalmağa fitne / Kıyāsī derdi cihān kim zemānedür bā‘is (FKD, G. 28, B. 3).

Surh-pūş oldukça artar luṭf-ı ruḥsāruñ **desem** / Şu‘le-i ser-keş-mişāl ol şeh ser-ā-pā ḳahr olur (FKD, G. 85, B. 3).

Āteşīn dāğ-i cünūnum gördi reşkinden Fehīm / **Dedi** dehrüñ şāh-ı zerrīn-efseri olmaḳ nedür (FKD, G. 91, B. 7).

Rāh-ı ‘ademe ey dil-i āvāre refīḳ ol / Dermān-ı ğam-ı hecr **demişler** ki seferdür (FKD, G. 106, B. 8).

Cibrīl ki uğraya aña **der** / Biz muḥtesib-i sebū-be-düşuz (FKD, G. 122, B. 4).

Ol ki çeşm-i şūḥuña ālüfte āhūdur **demiş** / Ğamze-i bed-ḥūyuña şīr-i sitem-cūdur **demiş** (FKD, G. 143, B. 1).

Ol ki çeşm-i şūḥuña ālüfte āhūdur **demiş** / Ğamze-i bed-ḥūyuña şīr-i sitem-cūdur **demiş** (FKD, G. 143, B. 1).

Bād-ı naḥvetdür ki itmiş baḥr-ı ḥüsniñ mevcnāk / Ğarḳa-i deryā-yı ḥuşmuñ çīn-i ebrūdur **demiş** (FKD, G. 143, B. 2).

Gülşen-i rūyuñda toḥm-ı ḥālden feyyāz-ı küll / İki sünbül ḥāşıl itmiş zūlf ü ğīsūdur **demiş** (FKD, G. 143, B. 3).

Rūḥ vermiş iki yāḳūta ḥakīm-i muḳtedir / Ḥüsniñ içre vaz‘ idüp la‘l-i suḥan-ğūdur **demiş** (FKD, G. 143, B. 4).

Çeşmüñi vaşf eyleyüp siḥr eylemiş mu‘ciz Fehīm / Şekl-i efsūniyla bir āhū-yı cādūdur **demiş** (FKD, G. 143, B. 5).

Dedi ey käle-fürüşende-i bāzār-ı riyā / **Dedi** ey nāle-i bī-sūzi ḥırāşende-i ğuş (FKD, G. 144, B. 6).

Dedi ey käle-fürüşende-i bāzār-ı riyā / **Dedi** ey nāle-i bī-sūzi ḥırāşende-i ğuş (FKD, G. 144, B. 6).

Verdi düzdīde tebessümle rızā līk **dedi** / Eyleme zemzeme-i ṭa‘n-ı melāmetgeri ğuş (FKD, G. 144, B. 16).

Pāyına düşdüm idüp girye-i bī-tābāne / **Dedüm** itdūñ beni çün bī-dil ü dīn ü bī-huş (FKD, G. 144, B. 13).

Fehîm'i öldürem **derse** gam yemem ki olur / Zebân-ı nâzı bilen bu cevâbdan mahzûz (FKD, G. 150, B. 8).

Bülbül gibi biñ nağme iderseñ begenilmez / Maqbûl ola **dirseñ** yürü hem-hâne-i zâğ ol (FKD, G. 189, B. 2).

Demezem kim menem digershâ nîst / Pâdişâh-ı suhan faķır benem (FKD, G. 206, B. 14).

Senüñ üftâden olmadan **der** idüm / Pây-mâlâna dest-gîr benem (FKD, G. 206, B. 3).

Büs idince dâmenin mahşerde ol mâhum **dedi** / 'Ayb kılmañ Fehîm-i bî-ħicâbumdur benüm (FKD, G. 223, B. 9).

Der Fehîmâ ki benüm dâğ-ı cünün tâcumdur / İdüñ ibrâm bahâr oldı ki ħâlâ geysün (FKD, G. 246, B. 6).

Gül ü lâleye nesîmem dil-nâfeye şemîmem / **Desün** ol ki der Fehîm'em sözi böyle postkende (FKD, G. 259, B. 5).

Gül ü lâleye nesîmem dil-nâfeye şemîmem / Desün ol ki **der** Fehîm'em sözi böyle postkende (FKD, G. 259, B. 5).

Demeñ ki sîne-i pür-süz-ı âteş-ħîze raħm itdi / İderdi küşte çoķdan ħaçer-i ħün-rîze raħm itdi (FKD, G. 282, B. 1).

Melîkü'l-mülük-i nażmam **dese** faħr idüp Nizâmî / Yine ŧab'umuñ Fehîmâ olamaz kemîn ŧufeyli (FKD, G. 285, B. 7).

Ne âfet oldı nigâhı kim bîm-i tîğinden / **Demekde** güşe-i çeşminde el-emân âfet (FKD, K. 11, B. 3).

Güş idüp şî'rümi ol **dedi** nâz ile Fehîm / Her suhan levħa-i dile mestür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B. 19).

Demedede şimdi Bâyezîdâsâ / Leyse fî cübbeti sivellâhi (FKD, Kıt'a 4, B. 8).

Dem-i vuşlatda **dedüm** bedrde mânend-i hilâl / Tîğ gösterme Fehîm'e siperüñden kaç'a (FKD, Kıt'a 7, B. 1).

Ferhâd gibi kühda vü şahrâda / Zârı **der** ü zâr işdür bu dil-i zâr (FKD, Rûbai 16, B. 2).

Başında görüp o sebz-destârı **dedüm** / Olmış o gül-i âluma tütî bülbül (FKD, Rûbai 40, B. 2).

Bir zūr-ı nigehele ğamze ħavfindan **der** / Lā ħavle velā kuvvete illā bi'llāh (FKD, Rübai 53, B. 2).

K'oldı aña bir behişt zāhir / Dīdārsitān **denilse** enseb (FKD, Terci-bend 1, B. 120).

Bi'llāh bāde şun baña sākī güneh **deme** / Ben der isem yeter elüme sen kitāb ver (FKD, Terki-bend 1, B. 55).

Ben murġ-ı zīrekem **der** iken āħir esfelüñ / Şālvārı bendi dāmı olup pāy-best olur (FKD, Terki-bend 1, B. 36).

Bi'llāh bāde şun baña sākī güneh **deme** / Ben **der** isem yeter elüme sen kitāb ver (FKD, Terki-bend 1, B. 55).

Serrāce **derler** estere yine şā'ir al / Zīrā yoġ aqça deyü ederler zarāfeti (FKD, Terki-bend 1, B. 22).

Ķad-i yāre kıyāmetden münāsib mi **dedüm** cāme / Fehīmā dedi ey endīşesi kütāh kütēhdür (FKD, G. 96, B. 5).

Ķad-i yāre kıyāmetden münāsib mi **dedüm** cāme / Fehīmā **dedi** ey endīşesi kütāh kütēhdür (FKD, G. 96, B. 5).

de'b-i üstādān-ı siħr-āmüz-ı 'ālem: [1] Dünyanın sihir öğretici üstatlarının kanunu.

Ķadīmī **de'b-i üstādān-ı siħr-āmüz-ı 'ālemdür** / Du'āya ibtidā eyler ħasīde irse pāyāna (FKD, K. 7, B. 63).

def: [1] Savma, uzaklaştırma, kovma.

Gezend-i çeşm-i zaħm-ı sīne-i 'uşşākı **def** için / Olur şad berġ-ı sūzān ħanġer-i ser-tīzūne ħurbān (FKD, G. 226, B. 4).

def it-: [1] Yok etmek.

Def itmek olurdu bu iki fitne belāsın / Ya ğamze-i fettān gibi 'ayyārı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 22).

defātir-i a'māl-i 'aşk: [1] Aşk yolunda yapılan işlerin kayıt defterleri.

Pür itdi şerħa-i dāġ ile levħ-i sīnemi yār / Belī **defātir-i a'māl-i 'aşka** destūram (FKD, K. 14, B. 28).

def-i ğam eyle-: [1] Kederi uzaklaştırmak.

Evvel bakışda itdi ğam-ı ‘aıklan hālāş / Bī-hūş-i nigāh ile **def-i ğam** eyledük (FKD, G. 173, B. 4).

def-i kahr: [1] Üzüntüyü yok etmek.

Viridi Allāhu laṭīf oldı dil-i bī-çārenüñ / **Def-i kahrın** isteyüp eyler temennā-yı laṭīf (FKD, G. 157, B. 7).

defter: [2] Genellikle hafif bir kapak içerisinde, yazı yazmak için bir araya tutturulmuş kâğıt yaprakları.

Fehīm âteş-perest-i hūsn-i dil-dār olduğın cürmin / Yazarken kâtib-i a‘māl **defter** dāğ dāğ olmuş (FKD, G. 140, B. 5).

Ol kadar pür-cürm-i aşkam ki yazılsa **defterüm** / Cirm-i düzaḥ nokta-i harf-ı ‘azābumdur benüm (FKD, G. 223, B. 8).

defter ü dīvān: [1] Divan. Şairler, XV. yüzyıla değin “defter” sözcüğünü “dīvān” anlamında kullanmışlardır (OŞK, C.3, s.71).

Kākülüñ vaşfını cem‘ itse şi‘rinde Fehīm / Bozulup **defter ü dīvānı** perişān olsun (FKD, G. 244, B. 7).

defter-i eczā-yı fetvā: [1] Din hakkında verilen hükümlerin bulunduğu defterin parçaları.

Defter-i eczā-yı fetvāsın ḥamā’il itdi ḥalk / Rişte-i şīrāzesidür cümleten ḥabli’l-verīd (FKD, Kıt'a 11, B. 6).

defter-i nāz: [1] Cilve defteri. Sevgilinin yanağı deftere, ayva tüyleri ise cilveye benzetilmektedir.

Şatduğın işveleri aşıkuna eyle hisāb / İşte ḥaṭṭuñdadur ey şūḥ-ı cihān **defter-i nāz** (FKD, G. 115, B. 6).

defter-i şi‘r: [1] Şiir defteri.

Feyz-i na‘tiyle **defter-i şi‘rüm** / Nusḥa-i vird-i şeyḥ ü şāb itdüm (FKD, K. 2, B. 29).

deg-: [1] Ulaşmak, erişmek.

Sen bahşiş-i nāz iderken ey şeh / **Degmiş** bu cāna meger teğāfül (FKD, Terki-bend 2, B. 31).

degül: [55] İsim cümlelerinde anlama olumsuzluk katan sözcüktür.

Hâlî-i aşkam ammâ şu'le güلزâr olması baña / **Degül** i'câz feyz-i dîde-i nemnâkdendür hep (FKD, G. 17, B. 3).

Degülseñ âşinâ çeşmüme olma / Tegâfûl-mezheb ü bîgâne-meşreb (FKD, G. 18, B. 4).

Dest-i küstâhumuz itdüğe perde-derî / Şâhîd-i hüsni degül işmeti rüsvâ iderüz (FKD, G. 131, B. 4).

Bülbül-şifata dâğ yeter aţlas-ı gül-rîz / Âlûde-i ten kısvet-i tāvüs **degüldür** (FKD, G. 102, B. 2).

Rakş itdiren ehl-i dile deyr içre şanemdür / Hüsni şanem ü nağme-i nâkûs **degüldür** (FKD, G. 102, B. 3).

‘Aşķ ehli nezâketle eder ol büte secde / Maķşüdları yoĥsa zemîn-büs **degüldür** (FKD, G. 102, B. 4).

Ser ver ki serin verdiğün şem‘-i külehdâr / Maĥbûs-ı ser-â-perde-i fânûs **degüldür** (FKD, G. 102, B. 5).

Oldı ġam-ı Yûsuf’la felek başına zindân / Şanmañ ki Züleyĥâ daĥı maĥbûs **degüldür** (FKD, G. 102, B. 6).

Ťa’n itme Fehîm itse vuzû‘ meyle faķîhâ / Dîvânedür ol zâhid-i sâlûs **degüldür** (FKD, G. 102, B. 7).

Havâ **degül** bize dâ’im mümâs âteşdür / Havâ-yı ‘âlem-i düzaĥ esâs âteşdür (FKD, G. 108, B. 1).

Degüldür aĥter o pâşîde-dâne aĥkerdür / Hilâl şanma o nûri ki dâs âteşdür (FKD, G. 108, B. 2).

Ķâbil-i bûs **degül** n’eyleyeyim çihre-i mihr / Gül-i rüyuñ gibi ‘âşıklara ĥürşîd olmaz (FKD, G. 113, B. 2).

Cirm-i mihr ü meh **degül** çarĥ üzre bir âyîneden / Arz iderler dehre ĥüsni iki dil-ber rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 5).

Püte-i eflâki itdi zerger-i üstâd-ı mihr / Ol ĥadar pür-tâb u süzân kim **degüldür** mâh-tâb (FKD, K. 5, B. 3).

Yalıñız ġamzeñ **degül** âfet maĥall-i nâzda / Her biri müjġanuñun bir dil-ber-i Ťannâz olur (FKD, G. 89, B. 3).

Gül-bün-i lafza **degül** ma'nî ʔarāvet-yāb ise / Ey Fehīm itme ta'accüb kim zemīnüm tazedür (FKD, G. 94, B. 6).

Külhanda da gülden yine me'yūs **degüldür** / Dil bülbül-i destān-zen-i efsūs **degüldür** (FKD, G. 102, B. 1).

Külhanda da gülden yine me'yūs **degüldür** / Dil bülbül-i destān-zen-i efsūs **degüldür** (FKD, G. 102, B. 1).

Aḥter-i Nāhīd **degül** ʔarīn-i ʔırāndur / Burc-ı ḥamel mevķi'-i zemīne ʔarīndür (FKD, G. 105, B. 2).

Heves-kārānı pür-zaḥm etmiş ammā sūz-ı ğayretten / **Degül** ālüde-i ḥün-ḳatre ḥançer dāğ dāğ olmuş (FKD, G. 140, B. 4).

Degüldür 'aks-i ḥāl-i āteşīn-ruḥsārı sākīnün / Lebinden dūr olunca cān-ı sāğar dāğ dāğ olmuş (FKD, G. 140, B. 3).

Zelīl olmaḳ Fehīmā Rüm'da biñ vech ile yegdür / Baña lāzım **degüldür** mülk-i Mışr içre 'azīz olmaḳ (FKD, G. 161, B. 7).

Ḥūşe-i sebz **degül** berç-ı cihān-sūz olsun / Tek bu şehr-i 'ademün ḥāşıl-ı kiştin görsek (FKD, G. 172, B. 3).

Şeb-nem **degüldür** oldı ruḥ-ı āli ḥūy-çekān / Faşl-ı bahāra irmege itdi şitāb gül (FKD, G. 195, B. 3).

Degüldür āşinā-yı neşve-i 'aşḳ / Fehīm-i mestden biğāne olsam (FKD, G. 199, B. 8).

Degül o ḥüsne hemān āfitāb nā-maḥrem / Ne āfitāb ki olmuş niḳāb nā-maḥrem (FKD, G. 209, B. 1).

Degül ḡonca bürīde-kelle-i pür-ḥün-ı bülbüldür / Ki bāğ içre görüp olmuş ruḥ-ı gül-ḥīzūne ʔurbān (FKD, G. 226, B. 3).

Dil **degül** keşret-i sevdān ile mecnūnün olan / Beste-i silsile-i zülfün olur pāy-ı cünün (FKD, G. 243, B. 7).

'Aynumda **degül** ʔaḥ'ā bīm-i nigh ü ğamze / Pür-neşveyem ol deñlü şaḥbā-yı maḥabbetle (FKD, G. 266, B. 2).

Mecnün'ı **degül** belki 'aşḳı iderem mülzem / Meydān-ı mecāzīde da'vā-yı maḥabbetle (FKD, G. 266, B. 3).

Kendüñ itmezsın taħammül hecrüñe ‘aşık **degül** / Gör nice bî-tâb olursun baħmasañ
âyîneye (FKD, G. 272, B. 2).

Didi mihr ü meh **degüldür** ravzasında ol Şeh’üñ / Ƙudsiyân gerdân iderler iki micmer rûz u
şeb (FKD, K. 1, B. 25).

Ƙatre Ƙatre hûy **degül** berg-i gülinden mevc-zen / Şeb-nemāsâ âb oldu şu‘le-i reng-i hiçâb
(FKD, K. 5, B. 22).

Ne bâr-gîr ü ne tüşe mücerredem şad-şükr / **Degül** tevekkülüm illâ ki ĤaƘ Ta‘âlâ’ya (FKD, K.
8, B. 30).

Nîlüferî-i berg-i güli rûzeden **degül** / ‘Aks itdi aña çihre-i zerdüm mişâl-i âb (FKD, K. 13, B.
11).

Tenümdе müy **degül** ta‘n-ı bî-mezâķândan / Şiküfeveş hedef-i tîr-i niş-i zenbûram (FKD, K.
14, B. 10).

Degül muhtâc-ı naqd u cins-i ‘îş ü nûşa cân u dil / Mürettebdür vazîfem her zamân sultân-ı
himmetden (FKD, K. 15, B. 17).

Yüri ey keyf-i mey bu dil **degül** bāzār-ı miħnetdür / Alur yokdur bu şehr içinde esbâb-ı
meserretten (FKD, K. 15, B. 24).

Sirişk-i dîdeden mir’ât-ı tab‘um jeng-i ğam tıtdı / **Degül** sâde yine naşş-ı hûyâlüm hûsn-i
şüretten (FKD, K. 15, B. 33).

Ne deñlü hışm iderse bir nigâh-ı luř ider gâhî / **Degül** hâlî muħaşşâl ‘aşık-ı zâra
mürüvvetden (FKD, K. 15, B. 44).

Ĝurûrumdan **degüldür** vaħşetüm ğâyetde dāĝam dāĝ / Eser yokdur dilümde lâleāsâ büy-ı
naħvetden (FKD, K. 15, B. 22).

Cellâd-ı Ƙazâ **degül** hemân ba‘dü’l-ķatlı / Bî-dāduñdan ider şehîdân feryād (FKD, Rûbai 12, B.
2).

Ben şâ‘irem ammâ **degülem** pek cerrâr / Cerrâram u aĝniyâyı itmem bî-zâr (FKD, Rûbai 15,
B. 1).

Şeb-i hicr ü ğam-ı zülf ü dil-i sevdâ-perdâz / İhtiyârî **degül** âh eyler isem dūr u dırâz (FKD,
Terkib-bend 3, B. 4).

Fehîm ben ki olan herze-gerd-i ‘âlem-i ‘aşık / **Degül** mi ‘aşık-ı âvâreye belâ zencîr (FKD, G.
65, B. 9).

Neşve-i mülden **degül** surhî-i rüy-ı ehl-i aşk / Belki itmiş zevk-ı la'lüñ anları mülden hacil (FKD, G. 185, B. 2).

Huṭbeñe müştâk mihr ü meh **degül** şâhâ hemân / Teşnedür pâ-bûsuña bu heft-kışver rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 36).

Mümkün **degül** hayâl ile de seyr-i 'arızı / Kim târ u püd-ı rişte-i cândan olur niķâb (FKD, K. 13, B. 8).

Benem ol bâğbân-ı ğam ki dâmânum **degül** ancak / Girîbânum bile çâk oldu dest-i hâr-ı miññetden (FKD, K. 15, B. 2).

Çeşmüñde siyeh perde-i hünîn **degüldür** / Müsvedde-i mecmû'a-ı esrâr-ı füsündür (FKD, G. 73, B. 5).

Ğam **degül** aġyâra itsün bir nigâhuñ biñ vefâ / Korķaram ammâ vefâdâr olmaġa mu'tâd olur (FKD, G. 80, B. 5).

Kendi bir iken 'aceb **degül** mi / Şad merdüm-i dîde cilvegehdür (FKD, G. 95, B. 5).

Degül hâl-i siyeh la'lüñde âh-ı germ-hîzümünden / Düşüp şahbâ-yı nâba bir şerer efsürde olmışdur (FKD, G. 76, B. 3).

Ṭa'n-ı şofîdür helâk iden beni ol büt **degül** / Rind olan zaħmî-i tîr-i kâferî olmaķ nedür (FKD, G. 91, B. 6).

Ecel hayrân-kâr-ı ğamze-i cellâd-ı kârüñdur / Daħı tâze **degülken** âşinâ farṭ-ı hicâbuñdan (FKD, G. 230, B. 2).

dehân: [5] Aġız.

Ğayret-i la'lüñ **dehânumda** verüp taġyîr-i ṭab' / Süde-i elmâs olurdu şekker-i nâzük-mizâc (FKD, G. 29, B. 4).

Cân u dil eyler taķaddümde **dehânum** pây-mâl / Nâ-gehân olsa muşavver büse-i pây-ı laṭîf (FKD, G. 157, B. 8).

Seher âteşle âb oldu **dehânma** müşa'bidvâr / Hüner 'arz eyledi gül-bün çıkup meydâna gülşende (FKD, G. 260, B. 3).

Nigâh âfet ü çeşm âfet ü **dehân** âfet / O şâh-ı hüsne müsahḫar cihân cihân âfet (FKD, K. 11, B. 1).

Ma‘āza'l-lāh ne sözdür bu **dehānum** hāk ile ʔolsun / Zebānum zaḥm-pür-zaḥm eyleyem
dendān-ı ğayretten (FKD, K. 15, B. 41).

dehr: [27]

1. Hz. Yusuf (Babacan, 2012, s.352).

Teh-i hāk içre ʔutmuş **dehri** āh-ı dāğdār-ı ‘aşḳ / Nesīm-i gülden olmuş bir cihān-ı gülsitān
ġā’ib (FKD, G. 19, B. 5).

2. Dünya || felek.

Sebeb ol āfet imiş **dehre** şalmağa fitne / Kıyāsī derdi cihān kim zemānedür bā‘ış (FKD, G. 28,
B. 3).

Cihān pür-fitnedür **dehre** kazā āyā ne şalmışdur / Meger mestāne raḥşın ol perī meydāne
şalmışdur (FKD, G. 75, B. 1).

Hürşidsitān itdi gül ü lāle çü **dehri** / Huffāş gibi şeb daḥı cāvīd görünmez (FKD, G. 117, B. 4).

Ḳoparur bu dirāḥt-ı nüh-şāḥı / Esse **dehr** Fehīm şarşar-ı ‘aşḳ (FKD, G. 167, B. 5).

Cām-ı kām-ı ‘āşıkı pür-bāde-i ye’s eylemiş / Bāde-i kāmıyla **dehri** cām-ı leb-rīz eyleyen
(FKD, G. 240, B. 4).

Olduḳ Fehīm hem-nefes-i zāğ-ı bed-nevā / **Dehrüñ** ne tīre-baḥt ile geldük ki bāğına (FKD, G.
252, B. 5).

Didüm eflāke nedür bu mihr ü meh-nām iki gül / Büy-ı feyzi itmede **dehri** mu‘aḫḫar rüz u
şeb (FKD, K. 1, B. 24).

Menem ammā o naẓm-pīrā kim / **Dehri** pür-gevher-i ḥoş-āb itdüm (FKD, K. 2, B. 47).

Olsa leb-rīz-i mey-i envār-ı mihr-i meşrebi / Pertev-i cām-ı hilāl eylerdi **dehri** neşve-yāb
(FKD, K. 5, B. 34).

Sākī ğam-ı derūnumı **dehr** itdi bī-şümār / Sen de Hudā için ḳadeḥ-i bī-ḥisāb ver (FKD,
Terkib-bend 1, B. 50).

Bü'l-‘aceb-eḫvār bir dil-dārı sevdüm **dehrde** / Hem tevāzu‘-kār hem maḥcüb-dil hem ḥod-
pesend (FKD, G. 42, B. 3).

Āteşin dāğ-i cünūnum görđi reşkinden Fehīm / Dedi **dehrüñ** şāh-ı zerrin-efseri olmaḳ nedür
(FKD, G. 91, B. 7).

N'eyleyem dil her hünerde mähir olmuş olmamış / Zür ile ilzāma **dehri** kâdir olmuş olmamış (FKD, G. 139, B. 1).

Ki ʿab-ı bü'l-heveslerdür bu **dehrüñ** ʿays u Ferhād'ı / Ki olmuş Leylî'ye huffāş u Şîrîn'e meges ʿaşıq (FKD, G. 164, B. 2).

Sitem-i ğamze-i hübân-ı cihāndan her dem / **Dehri** pür-ġulgüle-i fitne vü şür ister dil (FKD, G. 188, B. 4).

Sipend-i āteş-i ʿaşq olduğun bildi Fehīmā **dehr** / ʿuyuldu ʿālem sūz-ı nihānuñ ıztırābuñdan (FKD, G. 230, B. 5).

Cirm-i mihr ü meh degül çarh üzre bir āyīneden / Arz iderler **dehre** hüsniñ iki dil-ber rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 5).

Sensin ol kim mazhar-ı cūduñ olaldan mihr ü meh / **Dehre** ser-tā-ser olurlar sofrā-ġüster rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 28).

Mihr ü mäh olsaydı ebr-i ʿahruña mazhar eger / **Dehre** göstermezdi yüz tā şubh-ı maşşer rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 33).

Dehri ʿaks-i nūruñ idüp feyz-yāb-ı mihr ü meh / Pāyuña itse n'ola işār-ı gevher rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 29).

Öyle te'şîr-i ġudāz itdi sirāyet **dehre** kim / Oldı deryāda yine tekrār ʿaṭre dürr-i āb (FKD, K. 5, B. 16).

Fitneden āsūde itdi **dehri** ʿadlūñ ol ʿadar / Şahne-i nehyūñ o resme itdi ʿarz-ı ihtisāb (FKD, K. 5, B. 40).

Hāzret-i ʿavnī Efendī-i şadaḳat-intisāb / Kim emīn-i defter olup **dehre** ʿunvān gösterür (FKD, K. 10, B. 17).

Eylesün ʿīydin mübārek görmesün ʿaṭ'a elem / Tā ki her evvel bahārı **dehre** Yezdān gösterür (FKD, K. 10, B. 41).

Fehīm ü cān-ı Fehīm ola çeşmüne ʿurbān / Ne dem ki **dehre** şala tîġ-i hūn-feşān āfet (FKD, K. 11, B. 19).

Yegāne mazhar-ı ism-i Şabūr Eyyüb Pāşā kim / Bu hüsniñ hulk ile eylemiş **dehr** içre bî-hemtā (FKD, Kıt'a 15, B. 4).

dehre göster-: [1] Dünyaya göstermek || Tanıkta, Allah'ın insanların ilkbahara ulaşmasını sağladığı anlatılmaktadır.

Eylesün 'ıydin mübârek görmesün kaç'a elem / Tâ ki her evvel bahârı **dehre** Yezdân **gösterür** (FKD, K.10, B.41).

dehre nâ-dân göster-: [1] Akıllı görünen bir kimsenin aslında cahil olduğunu kanıtlamak.

Müşterî-kadrâ kamer-ıtab'â 'Uṭārid-meşrebâ / Ey ki Eflātūn'ı 'aqluñ **dehre nâ-dân gösterür** (FKD, K. 10, B. 33).

dehr-i bî-başîret: [1] Anlayırsız dünya.

Dür-i eşk-i yetīmāsâ olursam n'ola bî-rağbet / Düşürdi hâke **dehr-i bî-başîret** 'ayn-ı 'izzetden (FKD, K. 15, B. 10).

dehr-i dūn: [1] Alçak dünya; kahpe felek.

Fehīm efsūs **dehr-i dūn** degül bâkî hemân mest ol / Ğam-ı dil-ber yeter olma Ğam-ı dehr ile âzürde (FKD, Kıt'a 5, B. 1).

dehşet vir-: [1] Ürkütme, korkutmak.

Vire şahş-ı kıyâmete **dehşet** / Vādî-i meşhed-i şehîdâni (FKD, K. 17, B. 82).

dek: [3] Bir işin sona erdiği yeri veya zamânı gösterir.

Dün gece çarha kim 'itâb itdüm / Haşra **dek** vakf-ı iztirâb itdüm (FKD, K. 2, B. 1).

Çü toğdı kevkeb-i iqbâl arz-ı Mısr içre / Yeter kıyâmete **dek** fahr ümm-i dünyâya (FKD, K. 8, B. 19).

Lâl olup haşra **dek** olurdu tepîde cânı / Sözde görse leb-i cân-bağsuñı 'İsâ nâ-gâh (FKD, K. 9, B. 8).

delîl: [1] Kılavuz, yol gösteren (TULUM, s.563).

Çok reh-nümâyı eyledük ey Hızr güm-sürâğ / Şermendeyüz senüñ gibi yüz biñ **delîlden** (FKD, G. 235, B. 5).

delk: [1] "Sufilerin giymiş olduğu hırka, cübbe ve abâ cinsinden bir giysi" (ULUDAĞ, s.101).

Dilüñ âteşgeh-i hüsnümde vü sen **delk** içre / Nice bir eylesin şu'le-i 'aşkı has-püş (FKD, G. 144, B. 8).

dem: [22] Zaman.

Demidür bûse-i cām-ı leb-i mey-gümü ile / Eyleye neşve-i zevk-ı dilini tâze kadeh (FKD, G. 33, B. 4).

Âyine-i kalbüm ele al itme şikeste / Ey sâde-ruh añ ol **dem** kim şâne şunarlar (FKD, G. 49, B. 6).

Mişâl-i dîde-i hayret olur hayâl-i Fehîm / O **dem** ki ‘aks-i cemâli derûn-ı âba düşer (FKD, G. 60, B. 5).

Çeşm-i bîmârından özge kimse bilmez derdümi / Nice **demdür** olmuşam bî-çâresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B. 3).

Rağm-ı meh-i rûze iç rıtl-ı girân kim **dem** / Devr girânter olur rûze-i maħmûrdan (FKD, G. 231, B. 4).

Bu **demler** hanûmân-ber-dâr bî-berg ü nevâ-yı ‘aşk / Gül içre ‘andelîbâsâ tutar bir hâne gülşende (FKD, G. 260, B. 7).

Hûbda iken itmede ‘âlemi gamzesi şehîd / Vây o **dem** ki eyleye tîğini çeşmi âhte (FKD, G. 271, B. 3).

Bir nice **demler** Fehîm bâde-perest idi lîk / Keşret-i şugl-ı hevâ sâde-perest eyledi (FKD, G. 281, B. 5).

Sâye-i bâlinde bir **dem** râhat ümmîdiyle kebk / İtdi ‘amden kendüyi per-tâb-ı çengâl-i ‘uķâb (FKD, K. 5, B. 14).

Vâdî-i ma‘nâda istîşâl-i haşm-ı dûn için / Esb-i şab‘-ı şuhına ol **dem** ki meydân gösterür (FKD, K. 10, B. 26).

‘İyd-i adħâdur ki dil cânânına cân gösterür / Her kişi bu **demde** kaşşâbına ķurbân gösterür (FKD, K. 10, B. 1).

Fikr-i zülfümle ħumâr-ı leb-i mey-günüm ile / Nice **demdür** ki dil-âşüfte vü sersâmumdur (FKD, K. 12, B. 19).

Murâdumca felek devr eylemez eyleser de bir **dem** / Tûlû‘ eyler hezarân necm-i gam burc-ı felâketden (FKD, K. 15, B. 12).

Zihî lutf u ‘açâ görse ħumâr-âlûd-ı gam ammâ / Şunar bir **demde** şad rıtl-ı girân bir cām-ı firķatden (FKD, K. 15, B. 15).

Ĥuşk ü ter-i saşh-ı ‘arzda bir nice **dem** / Mânende-i güy-ı çarĥ ģaltân olduķ (FKD, Rûbai 31, B. 2).

Hâtifden o **dem** hitâb geldi / K'ey 'âşık-ı vaşl-ı yâr-maṭlab (FKD, Terci-bend 1, B. 127).

Gözüñden gitmesün bir **dem** mey-i nâb / Fehîm ol dâ'imâ peymâne-meşreb (FKD, G. 18, B. 5).

Ten-i pür-za'fumuñ büt-hâñede seyr eyledüm naḫşın / Olurdı rûḫ bir **demde** 'ayân u bir zamân ğâ'ib (FKD, G. 19, B. 3).

Ol kadar oldu ḫarâretten ruṭûbet ḫuşk-tab' / 'Âmdur bu **demde** ol resme rüsüm-ı inḫılâb (FKD, K. 5, B. 9).

'Aḫl-ı evvel cehline biñ 'özü ile 'arîf olur / Bezm-i ḫâşşü'l-ḫâsda ol **dem** ki 'irfân gösterür (FKD, K. 10, B. 29).

Mesîḫâ vaḫtidür gönder nesîm ile **demüñ** k'olmuş / Semüm-ı âh-ı germümden o gül-ruḫsâre âzürde (FKD, G. 261, B. 4).

'Ayân itsün **demidür** her perî bir gül-bün-i şu'le / Yeter süz-ı derünün dilde meknüz eylesün bülbül (FKD, G. 192, B. 4).

dem ur-: [3] Bahsetmek, konuşmak.

Biñ kâfirüñ Fehîm gibi zaḫmdâriyam / Kim ḫavf ile Mesîḫ **dem urmaz** 'ilâcdan (FKD, G. 228, B. 7).

Şâf eylemeden âyînesin jeng-i riyâdan / Şoff-i müzevvir **dem urur** vech-i ḫudâ'dan (FKD, G. 227, B. 1).

Rûm içre Muḫteşem de olursañ ḫakîrsin / Bunlarsa cerr idüp **dem urur** iḫtişâmdan (FKD, Terki-bend 1, B. 29).

dem-be-dem: [1] Her zaman, daima, her an.

Her bun-ı müyümü bir gül-bün-i âl eyledi ḫün / **Dem-be-dem** zaḫm-ḫor-ı ḫâr-ı muğeylân olarak (FKD, K. 16, B. 11).

dem-beste: [1] Nefesi bağlanmış, çaresiz, ümitsiz, gönlü kırık (TULUM, s.565).

Ġarîḫ-i lücce-i âlâm olup **dem-besteyem** ammâ / Ne cevherler çıkarmakda dilüm deryâ-yı fikretten (FKD, K. 15, B. 32).

dem-beste eyle-: [1] Şaşırtmak.

Biz nâkilân-ı sihr-i Fehîm'üz ki 'âlemi / **Dem-beste eyledi** suhan-ı dil-pezirümüz (FKD, G. 129, B. 5).

dem-beste id-: [1] Susturmak.

Dili **dem-beste ider** yine füsün-ı gamzeñ / Ger Fehîmā gibi bir şâ'ir-i şehhâr olsam (FKD, G. 200, B. 5).

dem-beste kal-: [1] Suskun hale gelmek, bir olay karşısında nefesi kesilmek.

Ƙaldı dem-beste zebân-ı nâtıķam âlām ile / Rūh-ı Ƙudsî 'arz ide hâlüm meger ilhām ile (FKD, Diđer 1, B. 23).

dem-i cân-baħş: [1] Can bağışlayan nefes (Hz. İsa'nın nefesi).

Olmış **dem-i cân-baħşuñ** ile Meryem-i nuţķuñ / Ābisten-i şad-nükte-i i'câz-ı Mesîhâ (FKD, G. 3, B. 3).

dem-i güftâr: [1] Konuşma esnası.

Dem-i güftârda la'li ki leb-rîz-i tebessümdür / Açılmış feyz-i luţfından gül-i bāğ-ı tekellümdür (FKD, G. 104, B. 1).

dem-i 'İsâ: [2] Hz. İsa' nın nefesiyle ölüleri diriltmesi.

Açılır pejmürde-dil geldükçe nuţķa ģandenāk / Mürdeye güyâ **dem-i 'İsâ** tebessüm öğredür (FKD, G. 92, B. 2).

Zehrede bād-ı semüm bergüzâr itse güzâr / Ger **dem-i 'İsî** reh-i pür-teff ü táb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B. 4).

dem-i Rūhü'l-ķuds: [1] Cebrail'in nefesi.

Mevc-ģîz eyler **dem-i Rūhü'l-ķuds** her dem Fehîm / Sihr-i i'câz-ı Mesîhâ'dur kelām-ı pākümüz (FKD, G. 128, B. 7).

dem-i tîğ: [1] Kılıcın kanı.

Bü'l-ı'aceb ma'reke-sâz-ı müje-i ģübānuz / Ki şehîdānı **dem-i tîğ** ile ihyâ iderüz (FKD, G. 131, B. 2).

dem-i tîğ-i ķazâ: [1] Kaderin kılıcının nefesi.

Benüm ol şūhumuñ şemşîr-i müjgânına kalmışdur / **Dem-i tîğ-i kazādan** dağı hūn-pālā vü tîz olmak (FKD, G. 161, B. 3).

dem-i vaşl: [1] Kavuşma anı.

Cānı cānānuñ ile müttehidü'l-eczā kı / **Dem-i vaşla** şegaf u hicre te'essüf ne belā (FKD, G. 4, B. 4).

dem-i vuşlat: [1] Kavuşma anı.

Dem-i vuşlatda dedüm bedrde mānend-i hilāl / Tîğ gösterme Fehīm'e siperüñden kaç'a (FKD, Kıt'a 7, B. 1).

demīde ol-: [1] Yetişmiş olmak.

Ger hasret-i gamzeñle Fehīm olsa helāküñ / Hākinden **ola** hañçer-i ser-tîz **demīde** (FKD, G. 258, B. 5).

dem-sāz-ı nākūs: [1] Kilise çanıyla aynı ahenkte.

İdelden nālemi **dem-sāz-ı nākūs** / Felek-sādur külāh-ı nāz-ı nākūs (FKD, G. 137, B. 1).

dendāne: [1] Tarağın dişleri.

İdüp meşşātelüg herkes 'arūs-ı Nîl'i zeyn itdi / Ki gūyā oldı keştī şāne vü mıkzāf **dendāne** (FKD, K. 7, B. 22).

dendān-ı gayret: [1] Küstahlığın dişi.

Ma'āza'l-lāh ne sözdür bu dehānum hāk ile çolsun / Zebānum zaħm-pür-zaħm eyleyem **dendān-ı gayretten** (FKD, K. 15, B. 41).

denk ü lāl it-: [1] Gönlün sevgilinin güzelliği karşısında heyecanlanması ve sessiz kalması.

İtdi mestāne-nigehle ol perī 'arz-ı cemāl / Keyf-i hūsniyle dil-i bī-hūşum **itdi denk ü lāl** (FKD, Diğ'er 1, B. 13).

der ol-: [1] Kapı olmak || Namusu gözetmek.

Görselderdi mihr ü meh ger şahidān-ı 'işmetin / Hācletinden **olalardı** ser-be-cā **der** rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 23).

der ü dīvār: [1] Kapı ile duvar. Aşağıdaki tanıkta, sersemlik sebebiyle kapıya ve duvara kafasını vuran ve yaralayan birisinden bahsedilmektedir.

Pür-zaḥm ise başum beni ‘ayb eyleme bî-derd / Sersâm-ı cibillî **der ü dîvârı** ne bilsün (FKD, K. 4, B. 2).

der-âgûş eyle- [1] Kucaklamak.

Bî-minnet ü dest şimdi her dem / Dil-dârumı **eylerem der-âgûş** (FKD, Terkib-bend 2, B. 60).

der-âgûş it- [2] Kucaklama.

Giryeyle **idüp** cüyveş ol servi **der-âgûş** / Pâyına düşüp güşe-i dâmâna şarılısam (FKD, G. 198, B. 2).

Ger gevher kaçresin **der-âgûş itse** / Nûriyla tola mişâl-i fânûs şadef (FKD, Rûbai 29, B. 2).

der-âgûş ol- [1] Kucaklaşmak.

Bülbülân âteş-i ‘aşkıyla **der-âgûş olsun** / Düğme-i gönçayı çözdü yine rindâne şabâ (FKD, G. 1, B. 4).

der-baht-ı Fehîmî: Fehîm'in talihinde.

Eyleyen ‘uşşâk-ı zâra gâh luḥf u gâh ceng / Ğamze **der-baht-ı Fehîmî** ebrüvân-ı âh ceng (FKD, G. 168, B. 5).

derbân: [1] Kapıcı.

Ravza-i hüsnüñüñ ola her dem / Mâh u hürşîd iki **derbânı** (FKD, K. 17, B. 101).

der-be-der: [1] Hovarda, başına buyruk, avare (TULUM, s.570).

Bülbül ḥarâbezâr-ı cihân içre **der-be-der** / Gülzâr mesken-i feraḥ-âbâd-ı büm-ı Rüm (FKD, Terkib-bend 1, B. 13).

der-ber it: [1] Üzerine geçirmek (giymek bağlamında).

Tâ muḳâbilseñ libâs-ı mihr-i hüsnin **der-ber it** / Âyîne gâḥî meh-i pür-nûra beñzet kendüñi (FKD, G. 284, B. 2).

derc it- [1] Toplayıp bir araya getirmek.

Beyt-i vâḥidde iki târîḥ **derc itdüm** Fehîm / Eyledüm irsâl ‘arşa k’itdi bir dâver cülûs (FKD, Kıt'a 10, B. 4).

derc ol- [1] Toplamak, bir araya getirmek.

Her perî-rû eyledi vaşfumda bir mu'ciz-edâ / Sihr ü efsün içre **derc olmuş** Fehîm efsaneyem (FKD, G. 212, B. 7).

der-câm: [1] Kadehte.

Feyyâz gülî bûdem u der-câm şiküftem / Ber-sâ'id-i sâķî-i gül-endâm şiküftem (FKD, G. 296, B. 1).

derd: [9] Keder, acı, zahmet.

Ben ki zaħm-ı tîğ-i çeşmüñden ser-â-pâ ħandeyem / **Derde** şabrum ğibta-fermâ-yı dil-i Eyyüb'dur (FKD, G. 69, B. 4).

Ĥudâ meger dilüm itdi resûl-i 'âlem-i 'ışk / Ki oldılar ğam u **derd** ü elem şaħâbe-i dil (FKD, G. 186, B. 4).

Cevr it ey şuĥ-ı cefâ-pîşe vefâdan geçdüm / **Derdümi** bârî füzün eyle devâdan geçdüm (FKD, G. 218, B. 1).

Şurâĥî gibi **derdüñle** pür it peymâne-i 'ömrüm / Helâk-i çeşm-i ser-mestüñ olan ħurbânuñam sâķî (FKD, G. 283, B. 8).

Ĝarîb **derdine** yok ĥiç seferden özge devâ / Revâ budur k'ola âmâde dil müdâvâya (FKD, K. 8, B. 9).

Çeşmi n'ola ħatl-i 'âm itse / Bî-çâre o **derde** mübtelâdur (FKD, Terci-bend 1, B. 107).

Bir ĥasta ki ħatl-i 'âm bi't-ĥab' / **Derdine** şifâ-dih-i devâdur (FKD, Terci-bend 1, B. 106).

Murâdı **derd** idi el-ħamdü lillâh oldı Fehîm / Bu nâ-müsâ'ide t'âlî'le kâm-yâb-ı firâķ (FKD, G. 162, B. 7).

Çeşm-i bîmârından özge kimse bilmez **derdümi** / Nice demdür olmuşam bî-çâresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B. 3).

derd ü elem: [1] Sorun ve sıkıntı.

Derd ü elem ki mādde-i aşl-ı vişaldür / Mādâm mihre vâşıl ola meh hilâl olur (FKD, G. 81, B. 3).

derd ü ıztırâb-ı âh: [1] Feryat etmenin sıkıntısı ve üzüntüsü.

Bî-ħodî-i mest-i cām-ı ĥayret-i dil-dâr ile / Ya'ni **derd ü ıztırâb-ı âhdan** âsüdeyüz (FKD, G. 133, B. 3).

der-dest: [1] Elde.

El-ḥazer ey şulḥ-cūyān geldi ol ḥūnī-nigāh / Pür-ğazab **der-dest** ḥançer şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G. 24, B. 2).

derd-i cünün: [1] Delilik hastalığı.

Benem o şīr-i kavī-dest-i bīşe-zār-ı cünün / Egerçi **derd-i cünūna** olur devā zencīr (FKD, G. 65, B. 4).

derd-i dil: [1] Gönül derdi || aşk, muhabbet.

Gördüñ oldum elem-i ‘aşkuñ ile zār u zebün / Şerbet-i luṭf ile **derd-i dilüm** itdüñ eفزün (FKD, Terkib-bend 3, B. 8).

derd-i ğayret: [1] Kıskançlık derdi.

Girde-bālīn gül-āgende idüp pūte-i ḥār / **Derd-i ğayretle** helāk ola Fehīm-i bīmār (FKD, Terkib-bend 3, B. 35).

derd-i maḥabbet: [1] Aşk derdi.

Ṭoldı tā **derd-i maḥabbetle** derün u bīrün / Başladuñ zehr-i sitemle cigerüm itmege ḥün (FKD, Terkib-bend 3, B. 9).

derd-i reşk-i ıztırāb: [1] Kıskançlık acısının derdi.

Derd-i reşk-i ıztırābem kīmiyāyī mī küned / Zer mī bāzem çü zerre der-leb sīm-āberā (FKD, G. 294, B. 4).

derd-i ser: [2] Baş ağrısı (TULUM, s.571).

Yeter Fehīm yeter **derd-i ser** ḥāmūş ḥāmūş / İder mi ‘ārif-i bi’llāh şeyḥ ü şāb ile baḥş (FKD, G. 26, B. 5).

Derd-i ser verdi ḥumār-ı bāde-i bezm-i elest / Luṭf idüp sāķī yetişdür bāde-i düşīnemüz (FKD, G. 125, B. 4).

derd-i sūziş-i dāğ-ı ciger: [1] Ciger yarasının yakıcı derdi.

Sen de Fehīm yakma beni ṭa‘n-ı ‘aşk ile / Yetmez mi **derd-i sūziş-i dāğ-ı ciger** baña (FKD, G. 7, B. 7).

derdmend: [1] Dertli, zavallı.

Nigeh it ta'allül itme kuluñam tecähül itme / Ölürem teğäfül itme bu garīb **derdmende** (FKD, G. 259, B. 3).

dergāh: [1] Kapı, eşik, huzur, makam.

Çok tolandı halka-i der gibi **dergāhuñ** felek / Olmadı halvet-sarāy-ı rif'atüñde fetḥ-i bāb (FKD, K. 5, B. 48).

dergeh: [1] Makam.

Hasta-i ğam **dergehine** varsa ger tīmār için / Aña bir şāfī cevāb itmekle dermān gösterür (FKD, K. 10, B. 31).

derhem eyle-: [1] Karıştırmak (TULUM, s.573).

Zülfinde dūd-ı āha olup pīç ü tīb-baḥş / Sünbüllerini bāğ-ı ğamuñ **derhem eyledük** (FKD, G. 173, B. 2).

der-ḥor-ı şehādet: [1] Şehitliğe uygun.

Oldı çü Rızā kazāya rāzı / Ḥaḥ eyledi **der-ḥor-ı şehādet** (FKD, Terci-bend 1, B. 150).

der-i āşüb-ı ḥaşr: [1] Maḥşerin karmaşa dolu kapısı.

Bezm-i 'uşşāka eyleyüp teklīf / **Der-i āşüb-ı ḥaşr**ı bāz idelüm (FKD, G. 221, B. 4).

der-i cennet: [1] Cennet kapısı.

'Ahdüm olsun ger **der-i cennet** olursa Ey Fehīm / Şağ olursam geçmeyen bir daḥı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B. 1).

der-i erbāb-ı cāh: [1] Makam sahiplerinin kapısı.

Der-i erbāb-ı cāha ilticādan saña dermān yok / Göñül deryüze-i derd ile tırma her bir āfetden (FKD, K. 15, B. 45).

der-i feyz: [1] Bereket kapısı.

Bağ Fehīm'e **der-i feyzi** nice meftūḥ itdi / Künc-i mey-ḥānede ser-ḥalka-i mestān olarak (FKD, K. 16, B. 17).

der-i gülzār: [1] Gül bahçesinin kapısı.

Nesīm-i nev-bahār açar **der-i güلزārı** ey bülbül / Ne sūd ammā ki ‘unf ile gelür bād-ı hazān örter (FKD, G. 63, B. 4).

derīde eyle-: [1] Yırtmak.

Çeşmüñ ki ede hançer-i müjgāmı keşīde / **Eyler** nige hüñ gamze-i şad-‘ömri **derīde** (FKD, G. 258, B. 1).

der-kār: [1] Bulunmak, belli olmak.

Hücüm-ı tīr-i gam **der-kār** u cism-i nā-tüvān gā’ib / Hümālar her tarafından germ-ğavgā üstühān gā’ib (FKD, G. 19, B. 1).

der-kef: [2] Elde, avuçta.

Geldi mest ü tīg **der-kef** sīne-çākānūñ yine / Tā-be-dāmān-ı kefin çāk-i girībānın görüñ (FKD, G. 182, B. 5).

Evlüyāsı ser-bürehne-gīr **der-kef** gezmede / ‘İzz ü nān-ı himmet uman bī-ħicāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B. 13).

der-kemend-i istiğnā: [1] Kayıtsızlık kemendi.

O zülf ü ruħ ki ola şayd-ı bend-i istiğnā / Ğazāl-i mihrı ider **der-kemend-i istiğnā** (FKD, G. 9, B. 1).

der-kemīn: [1] Pusuda.

Merd ise ger zühür ide fitne-i āħirü’z-zamān / Leşker-i haṭṭı **der-kemīn** ‘işve kirişme çekti şaf (FKD, G. 156, B. 3).

der-kemīn-i sebū: [1] Testinin en küçük parçasında.

Ṭılsım-ı Cem’dür olur mı şikeste-i her-dīv / Hezār seng-i ‘ases olsa **der-kemīn-i sebū** (FKD, G. 247, B. 5).

der-kinār eyle-: [1] Kucaklamak.

Tā ki gördüm **eylemiş** āyīne ħüsünü **der-kinār** / Oldı mir’at-ı dilümden ‘aks-i Yūsuf ber-ṭaraf (FKD, G. 155, B. 3).

der-kinār it-: [1] Kucaklamak.

Der-kinār itmez hayāl-i şāhid-i ruḥsārını / Ƙuvvet-i fikrin ser-ā-pā dest-i āğūş itmeyen (FKD, G. 241, B. 3).

der-kinār kıl: [1] Kucaklamak.

Eş̄k ile gālṭān u cūşān kıl o dūrri **der-kinār** / Yaʿnī mevc-i lūcce-i pūr-şūra beñzet kendüñi (FKD, G. 284, B. 6).

der-leb: [1] Dudakta.

Derd-i reş̄k-i ızırābem kīmiyāyī mī küned / Zer mī bāzem çü zerre **der-leb** sīm-āberā (FKD, G. 294, B. 4).

dermān: [3] İlâç, çare.

Çeş̄m-i bīmārındadır **dermān** saña ey mürde cān / Kʼanda cellād-ı ecel üstād-ı Cālīnūs olur (FKD, G. 87, B. 4).

Bu tīh-i ʿacz içinde Hızr-ı luṭfuñ reh-nümā eyle / Mesīḥ-i himmetüñ gönder dil-i bīmāra **dermāna** (FKD, K. 7, B. 55).

Der-i erbāb-ı cāha ilticādan saña **dermān** yok / Göñül deryūze-i derd ile ṭurma her bir āfetden (FKD, K. 15, B. 45).

dermān göster-: [1] Tedavi etmek, iyileş̄mesini sağlamak.

Hasta-i ğam dergehine varsa ger tīmār için / Aña bir şāfī cevāb itmekle **dermān gösterür** (FKD, K. 10, B. 31).

dermān-ı ğam-ı hecr: [1] Ayrılık üzüntüsünün tedavisi.

Rāh-ı ʿademe ey dil-i āvāre refīḫ ol / **Dermān-ı ğam-ı hecr** demiş̄ler ki seferdür (FKD, G. 106, B. 8).

der-miyān id-: [1] Ortaya dökme, ortaya koymak.

Ne cāme kaldı hıdmet-i ʿaş̄kuñda ne beden / Ben ṭurma **der-miyān idecek** dāmen isterem (FKD, G. 208, B. 6).

der-niḳāb: [1] Gizlenmek, örtü altında kalmak.

Hüsnidür ol çerāğ kim şuʿlesi **der-niḳāb** iken / Gelse kūsūfa āfitāb olmaya nūr-yāḥte (FKD, G. 271, B. 4).

der-şām: [1] Akşam vakti.

Ger be-şiküftem hānde neh nīlūfer şubḥem / Gül-gonca-i meh būdem u der-şām şiküftem
(FKD, G. 296, B. 2).

der-sīne-i zaḥm: [1] Yaralı göğüste.

Tā ḥayāl-i gānzeē ez-bes ki ḥūn-ger mī kūnem / Mī kūnem der-sīne-i zaḥm tīg-i āteş
tāberā (FKD, G. 294, B. 3).

der-şoḥbet-i cānāne: [1] Sevgilinin sohbetinde.

Men tengī-i dil be-dü-‘ālem ne-frūšem / **Der-şoḥbet-i cānāne be-nākām şiküftem** (FKD, G.
296, B. 3).

derūn: [8] Gönül.

Derūm olmasa mir’āt-ı ḥūsn-i sāḳī-i ‘aşḳ / Şafā-yı cām-ı meye şofiyā nedür bā‘is (FKD, G. 28,
B. 2).

Derūm merḥamet-āmīz ü zāhiri gāzab-ālūd / Levend-i pür-dil-i maḡrūra kec-külāh
gerekdūr (FKD, G. 100, B. 6).

Lāle-i deşt-i cūnūn-ı za‘ferān-ḥāşiyetüm / Dāḡ ile pürdür **derūnum** gerçi ḥāndāndur lebüm
(FKD, G. 217, B. 5).

Derūnum rīş rīş itmekde nīş-i gānze-i ser-tīz / Yine elmās-ı rīze merhem-i zaḥm-ı derūn
olsa (FKD, G. 256, B. 3).

Görenler gül gibi zaḥmum iderler ḥālūme hānde / **Derūnum** lāleāsā dāḡ dāḡ oldu bu
ḥāletden (FKD, K. 15, B. 18).

Za‘ifem ḳaşr-ı ‘arşa gerçi gāyet rāh kūtehdür / **Derūnumdan** lebe yetmez kemend-i āh
kūtehdür (FKD, G. 96, B. 1).

Şu‘lezār itdi **derūnum** rüy-ı zībā-yı laṭīf / Dūd-ı dildür sūnbül-i zūlf-i semen-sā-yı laṭīf (FKD,
G. 157, B. 1).

Mübārek ola **derūnında** ma‘den-i elmās / Ġidā iderse hūmā maḡz-ı üstüḥ‘ānumuzı (FKD, G.
280, B. 2).

derūn u bīrūn: [2] İç ve dış || Kalp ve beden.

Gül gibi hânesitân oldu **derûn u bîrûn** / Za'ferân oldu meger cümle reg ü rîşe-i dil (FKD, G. 187, B. 4).

Țoldı tâ derd-i maḥabbetle **derûn u bîrûn** / Başladıñ zehr-i sitemle cigerüm itmege ḥûn (FKD, Terkib-bend 3, B. 9).

derûn-ı āba düş-: [1] Suyun içine yansımak.

Miṣāl-i dīde-i ḥayret olur ḥayāl-i Fehīm / O dem ki 'aks-i cemāli **derûn-ı āba düşer** (FKD, G. 60, B. 5).

derûn-ı cān: [1] Gönlün içi || Kalp.

Nigāhuñ fitne-pāş olduḡa dest-efşān semā' içre / **Derûn-ı cāna** ḥançer-rîz olur müjgān-ı ser-tîzûñ (FKD, G. 183, B. 6).

derûn-ı cezbe-i şevk: [1] Gönüldeki isteklerin coşkunluḡu.

Derûn-ı cezbe-i şevkı ile cûş u ḥurûş oldu / 'Aceb mi bî-muḥāba düşse şahrā vü beyābāna (FKD, K. 7, B. 5).

derûn-ı dil: [2] Gönülde || Gönlün derinlikleri.

Hücûm-ı leşker-i ümmîd itmez raḥnedār anı / **Derûn-ı dilde** bir ḥısn-ı ḥaşînum var ḡanā'atdan (FKD, K. 15, B. 39).

Pür kıldılar **derûn-ı dilüm** seng-i ṡa'n ile / Dil-teng itdiler beni yā Rab hücûm-ı Rûm (FKD, Terkib-bend 1, B. 10).

derûn-ı ḡonca: [1] Goncannın içi.

Za'ferân itmiş **derûn-ı ḡoncada** muzmer bahār / Çihresin güller anuñçün surḡ u ḡandān gösterür (FKD, K. 10, B. 11).

derûn-ı ḡātır: [1] Kalbin içi.

Şarāb-ı ye's ideli cānı mest-i lâ-ya'ḡil / **Derûn-ı ḡātır**a gelmez ümîd ü bîm-i murād (FKD, G. 39, B. 3).

derûn-ı sîne: [2] Gönlün içi.

'Aks-i ḡısn-ı yār ile pürdür **derûn-ı sînemüz** / Nür-baḡş-ı dīdeyüz ḡurşiddür āyînemüz (FKD, G. 125, B. 1).

Berq-ı hırmen-süz-ı erbāb-ı hünerdür āteşüm / Çarh-ı bed-ḡāhuñ **derün-ı sīnesinde** kīneyem (FKD, G. 213, B. 3).

derün-ı şu'le: [1] Alevin içi.

Nice kaqnūs idermiş cismini sūzān nigāh ile / **Derün-ı şu'lede** raqşān ḡurūş-ı āteş-efşāna (FKD, K. 7, B. 28).

deryā: [11] Deniz.

Çīn-i ebrū gösterür gördükçe cūş-ı eşkümi / Mevc olur peydā belī oldukça **deryā** muzṭarib (FKD, G. 20, B. 4).

Dilde bir **deryā** yatar bī-qa'r u sāhil nā-bedīd / Bü'l-ʿacebdür olmuş anda hem yine dil nā-bedīd (FKD, G. 40, B. 1).

Ol māhi-i ṭurfa-ḡilkatüz kim / **Deryā** içre şerāre-pūşuz (FKD, G. 122, B. 5).

Külḡan-ı düzaḡ gibi **deryāyı** aḡker-zād ider / Düşse kemter ḡatre-i ḡün-ı dil-āteşnākümüz (FKD, G. 128, B. 3).

ḡatreveş şavma'ada sākin olan dil gördüm / İtmede ḡüşe-i mey-ḡānede **deryā** gibi cūş (FKD, G. 144, B. 18).

Pür-mevc olup dīdeye ḡün-āb-ı sirişkümi / **Deryāları** ḡarḡ eyledi seyl-āb-ı sirişkümi (FKD, G. 220, B. 1).

Öyle te'sīr-i güdāz itdi sirāyet dehre kim / Oldı **deryāda** yine tekrār ḡatre dürr-i āb (FKD, K. 5, B. 16).

Gel çeşm-i pür-eşkini Fehīm'üñ seyr it / Seyr eylemedüñse ger şadefde **deryā** (FKD, Rübai 2, B. 2).

Baḡr-ı ḡama āşinā olan ḡavvāsā / **Deryāda** olur şadef egerçi peydā (FKD, Rübai 2, B. 1).

ʿAşḡıyla bir āh-ı sūznāk itsem eger / **Deryāyı** tutar fiḡān-ı āteş āteş (FKD, Rübai 22, B. 2).

Müstaḡrak-ı baḡr-ı vaḡdet oldum / **Deryā** gibi eylesem n'ola cūş (FKD, Terkib-bend 2, B. 59).

deryā deryā: [1] Deniz deniz || Bolca.

Geldükçe ḡurūşa baḡr-ı ṭab'um / **Deryā deryā** ḡüher-nisāram (FKD, Terkib-bend 2, B. 75).

deryā-yı āteş: [1] Ateş denizi.

Meger **deryā-yı āteşdür** ki oldı şu'leden mevci / Felekler döndi ol bahruñ içinde şāḥ-ı mercāna (FKD, K. 7, B. 26).

deryā-yı āteş-ḥīz: [1] Ateş dalgalı deniz.

Tābiş-i mey kim 'izāruñ surḥ-reng-āmīz ider / 'Aks-i rūyuñ sāgarı **deryā-yı āteş-ḥīz** ider (FKD, G. 53, B. 1).

deryā-yı fikret: [1] Düşünce denizi.

Ġarīḳ-i lücce-i ālām olup dem-besteyem ammā / Ne cevherler çıkarmakda dilüm **deryā-yı fikret**den (FKD, K. 15, B. 32).

deryā-yı gevher-zāy: [1] İnciler meydana getiren deniz.

Sen ol **deryā-yı gevher-zāysın** kim eyledi keffüñ / Cevāhir-pāşluk ta'lim dest-i ebr-i nīsāna (FKD, K. 7, B. 34).

deryā-yı leṭāfet: [1] Güzellik denizi.

Oldı **deryā-yı leṭāfet** üzre mevci-i 'anberīn / Ṭurra-i ḥam-der-ḥam u ebrū-yı ḡarrā-yı laṭīf (FKD, G. 157, B. 2).

deryā-yı muḥīṭ: [1] Okyanus (STEINGASS, s.517).

Oldı küre-i arza serīr sevdām / **Deryā-yı muḥīṭa** döndi saṭḥ-ı dāmen (FKD, Rübai 47, B. 2).

deryā-yı muşaffā-güher: [1] Parlak inci denizi.

Ben o **deryā-yı muşaffā-güherem** kim ḥürşīd / Kuḥl eder dīdesine sūde-i ḥāşākūmden (FKD, G. 236, B. 3).

deryā-yı tevekkül: [1] Kadere razı olma denizi.

Deryā-yı tevekküle Naḳī'nüñ / Oldı dili gevher-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B. 152).

deryūze: [1] Dilenci.

Eylesün **deryūze** ṭab'umdan tenük ser-māyegān / Şimdi iḳlīm-i ma'ānīde benem şāḥib-nişāb (FKD, K. 5, B. 57).

deryūzege-i māye-i pīrāye-i ḥüsn: [1] Güzellik süsünün mayasının dilencisi.

Āyīne-i hayretle bütān olsa revādur / **Deryūzege-i māye-i pīrāye-i hūsnūfī** (FKD, G. 181, B. 3).

deryūzege-i mey-i ecel: [1] Ecel şarabının dilencisi.

Bezmi-ni nigeinde ol kaçānuñ / **Deryūzege-i mey-i eceldür** (FKD, Terci-bend 1, B. 90).

deryūzege-i tāb u tef: [1] Parlaklık ve güçlülüğün dilencisi.

Ġayretle dilūñ mihr gibi şu'le-i maḥz it / Pervāneñi **deryūzege-i tāb u tef** itme (FKD, G. 268, B. 5).

deryūze-i çāk: [1] Yırtığın dilencisi.

Dāmenemrā nīst tārī güşūd muḥtāc-ı çāk / Mī küned deryūze-i çāk ez-girībānem henüz (FKD, G. 295, B. 3).

deryūze-i derd: [1] Dert dilencisi.

Der-i erbāb-ı cāha ilticādan saña dermān yok / Göñül **deryūze-i derd** ile ũurma her bir āfetden (FKD, K. 15, B. 45).

deryūze-i neşve-i mül it-: [1] Şarabın neşesinin dilencisi olmak.

Bir dem mi olur ki rūḥ-ı Cemşīd / **Deryūze-i neşve-i mül itmez** (FKD, Terci-bend 1, B. 47).

der-zencīr: [1] Zincirle bağı.

Geleyim maḥşere Leylā diyerek **der-zencīr** / Eyleyim Kaşs-ı dil-āşūfteyi rüsvā-yı cünūn (FKD, G. 243, B. 2).

der-zencīr-i mevc-i ıztırāb: [1] Keder dalgasına esir.

Baḥr-ı sīm-āb-ı cünūn oldı ser-i zülfinde dil / Ra'şe **der-zencīr-i mevc-i ıztırābumdur** benim (FKD, G. 223, B. 5).

der-zencīr-i zūlf: [1] Saçın halkalarında.

Ķıyāmet ferş-i rāhuñ fitne **der-zencīr-i zūlfündür** / Geline cünbiş-i reftāra bālā-yı belā-ḥīzūñ (FKD, G. 183, B. 4).

dest: [8] El.

Şabâha kılma şem^c-i Yūsufāsā olma dāmen-keş / Bizüm engüştümüzden **destümüz** ey mäh kütēhdür (FKD, G. 96, B. 3)⁶.

Girifte māha döner idi sāķī çün **destin** / Maḥall-i rīziş-i meyde ide qarīn-i sebū (FKD, G. 247, B. 2).

Perde itdūñ gece **destüñ** çeşm-i ḥ^vāb-ālūduña / Eyledūñ meftūn beni nāz-ı ḥicāb-ālūduña (FKD, G. 250, B. 1).

Baḥr u kān iki gedāsıdur ki dā'im añlara / Baḥr u kāmı **dest** ü ṭab'ı luṭf u iḥsān gösterür (FKD, K. 10, B. 23).

Şubḥveş **destini** zāhir kılsa sīm-efşān olup / Ol yed-i beyzāya beñzer k'İbn-i 'İmrān gösterür (FKD, K. 10, B. 21).

Benem ol şā'ir-i kānī^c ki cennet çıksa **destümden** / Zebānum eylemem ālūde efsūs u nedāmetden (FKD, K. 15, B. 38).

Kaşabü's-sebķ-i ḥāme yerine kāş / Olsa **destümde** nāy-ı çobānī (FKD, K. 17, B. 15).

Ey ğamzeleri bā'is-i eġgān u feryād / **Destüfiden** ider ḥançer-i bürrān feryād (FKD, Rübai 12, B. 1).

destār: [1] Kavuk, külah ya da fesin etrafına sarılan ve kişilerin meslek ve mevkilerine göre şekilleri olan sarık (KOÇU, s.87).

Ḥayyāt-ı każā Taķī⁷nüñ itdi / **Destārını** pister-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B. 151).

destār-ı kebūd: [1] Mavi sarık. XVI. yüzyılda Yahudiler sarı, Hıristiyanlar ise mavi destar giyinmektedir (OŞK, C.3, s.135).

Destār-ı kebūdın felekūñ itmege pā-māl / Mevkūf-ı kemīn neşve-i peymāne-i 'aşqam (FKD, G. 197, B. 3).

destārı kec id-: [1] Büyüklenmek (Babacan, 2012, s.242).

Destārı kec idüp ide bāzārda ḥırām / Teşhīr-i şā'irī ide muḍḥik ḥırāmdan (FKD, Terki-bend 1, B. 30).

destār-şikeste: [1] Sarığı bozuk.

⁶ Tahir Olgun beyit hakkında şu açıklamayı yapmaktadır: “Mālûm ya, mum uzadıkça kısılır ve fitili uzar. Şair burada elini kısalmış muma, parmağını da uzamış fitile benzetiyor. Hazret-i Yusuf'un Züleyha'dan kaçtığına ve eteğinin yırtıldığına telmih ediyor” (Olgun, 2012, s.92).

Gör kuvvet-i feyz-i meyi **destâr-şikeste** / Ser-mest turup hamle-i şaff-ı ‘ases eyler (FKD, G. 57, B. 2).

dest-āvīz: [2] Küçük hediye.

Gelmişüz nezzâre-i hâl-i cemâl-i yârdan / Dâg-ı hasretdür dil-i ‘uşşâka **dest-āvīzümüz** (FKD, G. 130, B. 3).

Her ne dem gelse kazâ-yı nâ-gehânî çarhıdan / Zaḥm-ı şemşîr-i nigâhuñ câna **dest-āvīz** ider (FKD, G. 53, B. 3).

dest-be-dāmân-ı gurbet: [1] Gurbetin eteğini yakalamak.

Dâr u diyâr-ı yârdan itdi cüdâ Fehîm / Rûz-ı kıyâm **dest-be-dāmân-ı gurbetüz** (FKD, G. 132, B. 9).

dest-be-dest-i niyâz u nâz: [1] İnleme ve yakarışlarla birlikte.

Şahrâda gâh dest-be-dest-i niyâz u nâz / Geh hânesinde bâde içüp hîre-mest olur (FKD, Terkib-bend 1, B. 35).

dest-bürd-i Ḥaydar: [1] Hz. Ali'nin üstünlüğü. Dest-bürd, “taşımak, üstün olmak” anlamındadır (STEINGASS, s.520).

Feth-i Bağdâd’a ‘azîmet eyleyüp zi’l-ḥiccede / Gösterse tâ Râfîzî’ye **dest-bürd-i Ḥaydar’ı** (FKD, Kıt'a 9, B. 2).

dest-der-dāmân: [1] Eteğinde eli olmak || Peşini bırakmamak.

Fehîm’em ben mey ü dil-berden olmam tâ-ebed fâriğ / Benem kim rûz-ı maḥşer **dest-der-dāmānuñam** sâķî (FKD, G. 283, B. 9).

dest-efşân: [1] Raks etmek (OŞK, C.3, s.149).

Nigâhuñ fitne-pâş oldukça **dest-efşân** semâ‘ içre / Derûn-ı câna ḥançer-rîz olur müjgân-ı ser-tîzûñ (FKD, G. 183, B. 6).

destgeh-i mihr: [1] Güneşin tezgahı.

Ey mâh kalur **destgeh-i mihr** mu‘aṭṭal / İmdâd-ı ziyâ itmese ser-mâye-i ḥüsnüñ (FKD, G. 181, B. 4).

dest-gîr: [1] Yardımcı.

Senüñ üftâden olmadan der idüm / Pây-mālâna **dest-gîr** benem (FKD, G. 206, B. 3).

dest-gîr-i pây-mālân: [1] Düşkünlerin yardımcısı.

Pertev-i mihrem ki şeb-nem şükrüm eyler zerre hem / **Dest-gîr-i pây-mālân** bir ğarîb
üftâdeyem (FKD, G. 211, B. 7).

dest-hoş-ı cihân: [1] Dünyanın zayıfı.

Hağ gelüp olsa ğabğabı **dest-hoş-ı cihân** Fehîm / Mîve-i bâğ-ı vaşlı eylese ol huceste-ğat
(FKD, G. 148, B. 5).

dest-i âğüş it-: [1] Sarıp sarmalamak, kucaklamak.

Der-kinâr itmez hayâl-i şâhid-i ruhsârını / Çuvvet-i fikrin ser-â-pâ **dest-i âğüş itmeyen**
(FKD, G. 241, B. 3).

dest-i belâ: [1] Bela eli.

Tîğ-i nighinden serüni kırtaramazsın / Ey fitnegerün **dest-i belâyı** siper eyle (FKD, G. 267,
B. 3).

dest-i cefâ: [1] Cefa eli.

Güşe-i dâmenün erbâb-ı vefâ görmez mi / Tâ-be-key **dest-i cefâ** çâk-i girîbân olsun (FKD, G.
244, B. 2).

dest-i cevr-i müje: [1] Kirpiklerin eziyet eden eli, tüyleri.

Şeh-i cefâ-sipehâ dil-ber-i kazâ-nighâ / Ki **dest-i cevr-i müjeñden** ider fiğân âfet (FKD, K.
11, B. 14).

dest-i cünün: [1] Delilik eli || Delilik yüzünden.

Ol ‘âkilem ki bilmedi çarç-ı nigün beni / **Dest-i cününde** eyledi zâr u zebün beni (FKD,
Terkib-bend 1, B. 41).

dest-i dil-i raşedâr-ı şel: [1] Gönül elinin titreme hastalığı. Şel, Lugat-ı Remzî’de “şelel” olarak geçmekte ve anlamı şu şekilde verilmektedir: “İstilâh-ı tıbda illet sebebiyle bedeninin azâ-yı muhtelifesinde en küçüğü mercümek, en büyüğü el ayası kadar hâsıl olan yeşile mâ’il sarı veya mora mâ’il renge lekeye denilir Ş Çolak olmak, eli tutmaz olmak.” (s. 72).

Keyf-i mey-i ıztırâb-ı gamdan / **Dest-i dil-i raşedâr-ı şeldür** (FKD, Terci-bend 1, B.84).

dest-i ebr-i nīsān: [1] Yağmur yağdıran, bereketli nisan bulutlarının eli.

Sen ol deryā-yı gevher-zāysın kim eyledi keffūñ / Cevāhir-pāşluk ta'lim **dest-i ebr-i nīsāna**
(FKD, K. 7, B. 34).

dest-i ecel: [1] Ecel eli. || Ölüm.

Ġamzeñe cānumı teslīm iderem her ne kadar / Anı **dest-i ecele** vermege nā-çār olsam (FKD,
G. 200, B. 3).

dest-i girībān: [1] Eli yakasında.

Ġoncayı gerçi ki āğūşa çekersin gül-bün / Bī-sebeb dest-i girībān olacağsın āhīr (FKD, G. 66,
B. 3).

dest-i hār-ı miññet: [1] Eziyet dikenin eli.

Benem ol bāğbān-ı ğam ki dāmānum degül ancağ / Girībānum bile çāk oldı **dest-i hār-ı
miññetden** (FKD, K. 15, B. 2).

dest-i kätıl: [1] Sevgilinin eli.

Ki ider hāl-i zāruma ğande / **Dest-i kätilde** şağş-ı zindānī (FKD, K. 17, B. 4).

dest-i kudret: [1] Güçlülük.

Eylemiş pervīzen-i ğurşīd ü mehden bīhte / **Dest-i kudret** cevher-i āyīne-i idrākümüz (FKD,
G. 128, B. 6).

dest-i küstāğ: [1] Saygısız el.

Dest-i küstāğumuz itdükçe perde-derī / Şāhīd-i ğüsni degül şımeti rüsvā iderüz (FKD, G.
131, B. 4).

dest-i melāmet: [1] Kınanmışlık, rezillik eli.

Dirīğā yok mıdur bu 'arşada bir merd-i himmet kim / Ġalās ide girībān-ı dilüm **dest-i
melāmetden** (FKD, K. 15, B. 36).

dest-i nigāh: [1] Bakışın eli.

Rüz-ı maşşer bulunur **dest-i nigāhuñda** senüñ / Nāme-i muzlıme-i ğün-ı şehīdān-ı kaçā
(FKD, G. 12, B. 5).

dest-i nigeħ: [1] Bakış eli || Kirpik.

Dest-i nigeħinde ħançer-i nāz / Çeşm-i siyehinde tīr-keş ü tīr (FKD, Terci-bend 1, B. 30).

dest-i şabā: [2] Sabah rüzgarının eli.

Çözse nā-geh ‘ukde-i ħam-der-ħamın **dest-i şabā** / Ser-be-ser şahrā-yı Çīn eyler havāyı tırrası (FKD, G. 278, B. 4).

Ser-be-ser şahrā-yı Çīn eyler havāyı hem Fehīm / Deşt-i sünbülzār eder **dest-i şabāyı** tırrası (FKD, G. 278, B. 5).

dest-i tab: [1] Mizacının eli.

Dest-i tab’ı baħr u kān verse görünmez çeşmine / Bu ‘aṭāyı ‘āleme ne baħr u ne kān gösterür (FKD, K. 10, B. 22).

dest-i tazallum: [1] Mazlumun eli.

Cevr için raħşuña irħā-yı ‘inān itdükçe / Çeşm-i bed dūr ola hem **dest-i tazallum** kūtāħ (FKD, K. 9, B. 19).

destine al-: [1] Güç göstermek.

Destine alduķça şemşīr-i każāyı ğamzesi / Bir niĝāħ ile şehīd eyler belāyı ğamzesi (FKD, G. 288, B. 1).

destine gir-: [1] Eline girmek, yakalamak, ele geçirmek.

Şikāyet itmesün luṭf it Fehīm ey māħ cevruñden / **Girerse destine** dāmān-ı ferdā Şems-i Tebrīz’üñ (FKD, G. 183, B. 7).

destini öp-: [1] El öpmek.

Peymāne be-kef eyle **öpüp destini** ey dil / Ĥavf-ı ğażab-ı dil-ber-i ħançer be-kef itme (FKD, G. 268, B. 4).

dest-res: [1] Kavuşmak, yetişmek (TULUM, s.580).

Şafaķdan miħr şanmañ kelle-i pūr-ħun-ı baħtıdır / Ki kurbān eylemiş yāra bulınca **dest-res** ‘āşık (FKD, G. 164, B. 4).

destüme gir: [1] Ele girmek, ele geçirmek, elde etmek.

Kāş maḥsūs olaydı ʿirfān kāş / **Destüme girse** idi dāmānı (FKD, K. 17, B. 16).

destür: [1] Başkan.

Pür itdi şerḥa-i dāğ ile levḥ-i sīnemi yār / Belī defātir-i aʿmāl-i ʿaşka **destürām** (FKD, K. 14, B. 28).

destür dile-: [1] İzin istemek.

Murgān-ı belā eylemege ʿāleme pervāz / **Destür diler** cünbiş-i perr-i külehüнден (FKD, G. 237, B. 3).

destür-ı kıatlı-i bī-dilān: [1] Âşıkların öldürülme izni.

Verse çeşmüñ ğamzeñe **destür-ı kıatlı-i bī-dilān** / ʿĀşık-ı dem-bestegāna ruḥşat-ı feryād olur (FKD, G. 80, B. 2).

destür-ı seyr: [1] Gezinme izni.

Müdām çarḥda **destür-ı seyr** için Keyvān / Yüzin gözin sürer ol sūr-ı āsumān-sāya (FKD, K. 8, B. 15).

deşt: [1] Çöl.

Deştde itmedeyem ḥükmi-hevā ile semāʿ / Gird-bād oldı tenüm bādiye-gerdān olarak (FKD, K. 16, B. 10).

deşt-peymā: [1] Çölün üzerinde giden (STEINGASS, s.526)

Ayağı yer mi başar mālİK olsa ādem eger / Bir esb-i reh-ber ü çālāk ü **deşt-peymāya** (FKD, K. 8, B. 31).

deşt-i sünbülzār: [1] Sümbül yetişen çöl.

Ser-be-ser şahrā-yı Çīn eyler havāyı hem Fehīm / **Deşt-i sünbülzār** eder dest-i şabāyı ṭurrası (FKD, G. 278, B. 5).

deşt-i vaḥşet-engīz: [1] Korkunç çöl.

Cünün-ı ʿaşk ile düşdüm o **deşt-i vaḥşet-engīze** / Ki sāyemden kaçarlar şīrler vaḥşetle Mecnūn hem (FKD, G. 201, B. 5).

devā: [5] Tedbir, çare, derman.

‘Aceb mi düşmen-i dermân ise dil-i bîmâr / Verür mi hâsta-i çeşmi olan **devāya** rızâ (FKD, G. 13, B. 2).

Benem o şîr-i kavî-dest-i bîşe-zâr-ı cünûn / Egerçi derd-i cünûna olur **devâ** zencîr (FKD, G. 65, B. 4).

Meded öldüm teğâfûl itme yeter / Hâsta cāna **devâ** nigāhuñdur (FKD, G. 72, B. 5).

Cevr it ey şuh-ı cefâ-pîşe vefâdan geçdüm / Derdümi bârî füzûn eyle **devâdan** geçdüm (FKD, G. 218, B. 1).

Ġarîb derdine yok hîç seferden özge **devâ** / Revâ budur k’ola âmâde dil müdāvāya (FKD, K. 8, B. 9).

devâ-yı sıhhat: [1] Sağlığın çaresi.

Tabîbâ iltifâtuñ istemem zaħm-ı dil-i zâra / Nemek-âlûd-ı hicrānuñ **devâ-yı sıhhat** olmuşdur (FKD, G. 77, B. 7).

devâ-yı ‘uşşâk: [1] Âşıkların ilacı.

Çeşmi dahı hâstadur ne bilsün / Merg ola meger **devâ-yı ‘uşşâk** (FKD, Terci-bend 1, B. 23).

devlet: [4] Mutluluk, talih || makam, haşmet, şan.

Bîñ **devlet** ile eyledi memnûn beni devrân / El-minnetülillâh ki elümde hünereüm yok (FKD, G. 166, B. 6).

Devletinde geh bülend ü gâh pest olmak ne ğam / Şâh-ı ‘aşka gâh tâc u gâh mesneddür göñül (FKD, G. 194, B. 7).

Böyle bir **devlete** şükren yine kırbānuñ olam / Öyle kırbān bir iki ‘âşık-ı zârı hergâh (FKD, K. 9, B. 10).

Cihānda iltifât erbāb-ı tab‘a ehl-i hüsnuñdür / Ne **devletdür** ki tercîh olına faqr-ı maħabbetden (FKD, K. 15, B. 42).

devlet-i ‘uzmâ: [1] Çok büyük mutluluk.

Şeh-i İslâm’a Hudâ itdi vezîr-i a‘zam / Gördi her vech ile bu **devlet-i ‘uzmâya** sezâ (FKD, Kıt'a 14, B. 3).

devletin mezîd it-: [1] İyi talihin uzun olsun.

Kevkeb-i iqbālını mes'ūd idüp feyyāz-ı küll / Tālî'in kılsın müsā'id **devletin itsün mezîd**
(FKD, Kıt'a 11, B. 10).

devr: [10] Bir müddet, zaman, vakit, mevsim.

Rağm-ı meh-i rûze iç rıtl-ı girân kim demi / **Devr** girânter olur rûze-i maħmûrdan (FKD, G. 231, B. 4).

Mânend-i kemer **devri** ne ğam çekse çevürse / Tek ben hemen ol âfet-i devrâna şarılısam
(FKD, G. 198, B. 5).

Harâb ol ey felek ben dūd-ı âhum eylerem eflâk / Senüñ **devründe** şādân olmadı dil cân-ı
maħzûn hem (FKD, G. 201, B. 3).

Âhîrî'l-emr şoyar çünkü kabâ-yı cismın / Şu'le **devrinde** ço pervâneyi dîbâ geysün (FKD, G. 246, B. 4).

Şun sâkî şahbâ **devridür** cām-ı feraħ-zâ devridür / Eyyüb Pâşâ **devridür** olsun göñüllerden
ğam 'adîm (FKD, K. 6, B. 8).

Şun sâkî şahbâ devridür cām-ı feraħ-zâ **devridür** / Eyyüb Pâşâ **devridür** olsun göñüllerden
ğam 'adîm (FKD, K. 6, B. 8).

O deñlü fitneden maħfuzdur **devründe** ehl-i dil / Ki bekler tîĝ-i ğamzeyle dil-i 'uşşâkı
cânâne (FKD, K. 7, B. 43).

'Azîz-i dehr idüp eyle mübârek manşıbın yâ Rab / Ola **devrinde** hep âsüde-dil dünyâ vü
mâfîhâ (FKD, Kıt'a 15, B. 13).

Devrinde o ğamzenüñ kaçâ ger / Katline cihānuñ itse da'vî (FKD, Terci-bend 1, B. 8).

Devründe dirîĝ bü'l-hevesden / 'uşşâkuñ yokdur imtiyâzı (FKD, Terki-bend 2, B. 18).

devr ed-: [8] Dönmek, dönüp dolaşmak.

Aldılar göñlüm ele bālâ-ser-i mestân-ı hüsn / Meclis-i rûhâniyanda **devr eden** peymāneyem
(FKD, G. 212, B. 4).

Âh ile giryân u nālân **devr ider** şeb-tâ-seher / Ehl-i dil küyın o mâhuñ pās-bânından bilür
(FKD, G. 112, B. 2).

Turfa fânüs-ı hayâlem dūd-ı şem'-i kalb ile / **Devr ider** taşvîrveş ervâh gerd-i kâlebüm (FKD,
G. 217, B. 6).

Mihr ü meh şanma şikâr için bu vahşetgâhda / Bîşezârın devr ider iki gâzanfer rûz u şeb (FKD, K. 1, B. 9).

Mihr ü meh kim **devr iderler** ‘âlemi her rûz u şeb / Devr-i nâ-hemvâr-ı eflâke gülerler rûz u şeb (FKD, K. 1, B. 1).

Bu kaşîdem çarh-ı ma‘nî-nâmdur pür-mihr ü meh / ‘Âlemi **devr itmede** bî-çarh u mihver rûz u şeb (FKD, K. 1, B. 48).

Şad-hezârân şükr-i Bârî kim yine ber-‘aks-i tab‘ / ‘Aksine **devr itmeden** âsüdedür çarh-ı ‘anîd (FKD, Kıt'a 11, B. 1).

‘Adâlet-güster-i kâmil kavıyyü’z-zihn rûşen-dil / Felek **devr itse** biñ yıl Mısr’a gelmez böyle bir pâşâ (FKD, Kıt'a 15, B. 12).

devr eyle-: [3] Dönüp dolaşmak.

Mihr ü meh **devr eyledükçe** ‘âlemi her şubh u şâm / Şad-selâm olsun revân-ı pâküñe her rûz u şeb (FKD, K. 1, B. 52).

Murâdumca felek **devr eylemez** eyleser de bir dem / Tûlû‘ eyler hezarân necm-i gam burc-ı felâketden (FKD, K. 15, B. 12).

Meclis-i şâh-ı gamda **devr eyler** / La‘lden bir ayağdur gönüm (FKD, G. 222, B. 3).

devr ol-: [1] Dönmek, dolaşmak.

Mihrine aldanma çarhuñ bakma şekl-i mâhına / Perde-i çeşmüñde **devr olsa** muşavver rûz u şeb (FKD, K. 1, B. 13).

devrân: [4] Felek, Dünya.

İderse şubh-şîfat çâk sînemüz **devrân** / ‘Aceb midür güher-i mihr kânyuz cânâ (FKD, G. 8, B. 3).

Biñ devlet ile eyledi memnûn beni **devrân** / El-minnetü lillâh ki elümde hünerüm yok (FKD, G. 166, B. 6).

Hak itse Fehîm âyîne-i tab‘umı **devrân** / Tûñi gibi güftâr ide her sebz-i giyâhum (FKD, G. 215, B. 6).

Çarâr virmedi **devrân** k’idem çarâr âşlâ / Felekle hâşılı yok kudretüm müdarâya (FKD, K. 8, B. 8).

devrân eyle-: [1] Dönmek, dolaşmak.

Ṭās-ı feleki mühre gibi **eyledi devrân** / Fevvāre-şıfat cūşış idüp āb-ı sirişküm (FKD, G. 220, B. 3).

devrân id-: [1] Dönmek.

Müsā'id olsa dil-ber çok görüp ber-aks **ider devrân** / Sa'ādet görmesün gerdün-ı dün u baht-ı vaj-gün hem (FKD, G. 201, B. 2).

devr-i 'ahd: [1] Hz. Muhammed'in yaşadığı dönem.

Mihr ü mäh itmezdi sırr-ı nūr-ı evvelden zühür / **Devr-i 'ahdüñ** olmasa eyyāma maşdar rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 30).

devr-i devlet-i şāhib-ķırān-ı 'aşk: [1] Aşkın uğurlu yıldızlarının talih zamanı.

Oldı **devr-i devlet-i şāhib-ķırān-ı 'aşkda** / Pehlevān-ı pāytaht-ı gam dil-i bībākümüz (FKD, G. 128, B. 4).

devr-i eflāk: [1] Feleklerin dönüşü.

Devr-i eflāk 'ahd-i 'adlinde / Men'-i aḥkām-ı inķilāb itdüm (FKD, K. 2, B. 41).

devr-i ğamze: [1] Sevgilinin yanbakışının zamanı.

Bağışla **devr-i ğamzeñde** günāhın / Ki çokdur fitnede taķşīr-i Mirrīḥ (FKD, G. 36, B. 6).

devr-i gird-āb-ı belā: [1] Felaket tehlikelerinin dönüşü.

Devr-i gird-āb-ı belā mevce-i tūfān-ı każā / Ğūṭa-ḥor-ı yem-i 'aşka mey ü peymāne yeter (FKD, G. 62, B. 2).

devr-i ḥayāt: [1] Ömür boyunca.

Belā vü miḥnet-i dehri o deñlü çekdi Fehīm / Ki oldı **devr-i ḥayātında** 'ālem āsūde (FKD, G. 262, B. 5).

devr-i ḥüsn: [1] Güzellik zamanı.

Devr-i ḥüsninde o şūḥuñ fikr-i şevķ-i vaşl ile / Gerd-i ğamdan ol kadar mir'āt-ı 'ālem pākdür (FKD, G. 98, B. 4).

devr-i nā-hemvār-ı eflāk: [1] Feleklerin düzgün olmayan dönüşleri.

Mihr ü meh kim devr iderler ʿālemi her rüz u şeb / **Devr-i nā-hemvār-ı eflāke** gülerler rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 1).

devr-i nigh: [1] Bakışların hareketlenmesi || Her hareketinde farklı anlar, zamanlar ve anlamlar yaşatması.

Olmaz mı nedīm-i bezm-i şādī / **Devr-i nighüfide** cān-ı nā-şād (FKD, Terkib-bend 2, B. 43).

devr-i pīrī: [1] Yaşlılık zamanı.

Hük-m-fermā-yı kader-ķudret ki emr itse olur / **Devr-i pīrīde** kazā-yı fevt evķāt-ı şebāb (FKD, K. 5, B. 32).

devr-i zūlf: [1] Saçların kıvrımları.

Devr-i zūlfide dile āh itdürür bu rüzgār / Hānümān-ı dil gibi bir gün o da berbād olur (FKD, G. 80, B. 6).

devri-i menzil ü fersenk: [1] Yıldızların hareketi.

Ehl-i dil ʿālemi tayy etmededür māh-mişāl / **Devri-i menzil ü fersenk** nedür bilmez hīç (FKD, G. 31, B. 4).

deyr: [2] Kilise, manastır.

Deyr içre ki ol büt heves-i encümen eyler / Çok zāhid-i tāt-menīşi berhemen eyler (FKD, G. 55, B. 1).

Raķ itdiren ehl-i dile **deyr** içre şanemdür / Hüs-n-i şanem ü nağme-i nāķūs degüldür (FKD, G. 102, B. 3).

deyr-i mecāzī: [1] Sahte kilise.

Bu **deyr-i mecāzīde** muhtāc-ı perestişdür / Ammā ki haķīķatde büt berhemeni n'eyler (FKD, G. 56, B. 5).

deyr-nişīn: [1] Kilisede oturan.

Pervāne mecūsī-reviş ü **deyr-nişīn** şemʿ / Hem-mezheb-i pervāne vü hem-reng-i çerāğ ol (FKD, G. 189, B. 3).

deyr-zād-ı āgūş-ı dil: [1] Gönlü kucaklayan kiliseden doğmuş.

Ne nāle **deyr-zād-ı āgūş-ı dil** / Harem-perverde-i iʿzāz-ı nāķūs (FKD, G. 137, B. 2).

deyü: [4] Diye, diyerek, söyleyerek.

Her dem nice vech ile görem **deyü** cemālin / Bir nice zamāndur ki gönül āyīnegerdür (FKD, G. 106, B. 2).

İder ta'lim-i āzār ol mehe dünyā yine ammā / Beni kūyında āh itme **deyü** bī-zār ider 'ālem (FKD, G. 202, B. 4).

Serrāce derler estere yine şā'ir al / Zīrā yok aqça **deyü** ederler zārāfeti (FKD, Terkib-bend 1, B. 22).

Muğbeçe sevdüñ Fehīm ağlama dīnüm **deyü** / Cānunu da almamış hayf ki az eylemiş (FKD, G. 142, B. 5).

dıraḡşān ol-: [1] Parlamak.

Dıraḡşān ola dā'im necm-i baḡtı evc-i rif'atde / Meh-i iḡbāli hūrşīd-i sa'ādetle ola rūşen (FKD, Kıt'a 13, B. 5).

dırāḡşende: [1] Parlayan, ışıklı, nurlu.

Ola hūrşīdveş **dırāḡşende** / Kaḡre-i kemterīn ü bārānī (FKD, K. 17, B. 72).

dıraḡt-ı nüh-şāḡ: [1] Dokuz dallı ağaç.

Ḳoparur bu **dıraḡt-ı nüh-şāḡı** / Esse dehr Fehīm şarşar-ı 'aşḡ (FKD, G. 167, B. 5).

dırāz: [1] Uzun.

Niḡāh itmekde düzdīde o māha şu'le-eḡvāruz / Şu'ā'-ı çeşmümüz gāhī **dırāz** u gāh kütēhdür (FKD, G. 96, B. 4).

dırāz it-: [1] Uzatmak.

O deñlü oldı bālīde ki sīgmaz oldı zarfına / **Dırāz itdi** zebān-ı ḡa'nı āḡir Baḡr-i 'Ummān'a (FKD, K. 7, B. 14).

dırāzi-i efsāne: [1] Boş sözlerin uzaması.

Çeşmi teḡāfūl eyledi āḡāz-ı şekvede / Mesti ider **dırāzi-i efsāne** bī-dimāḡ (FKD, G. 154, B. 2).

di-: [41] Söylemek, konuşmak.

Sitem ben h̄ake h̄ukm-i gerdiş-i eflâkdendür hep / Ğalaṭ **didüm** ğalaṭ h̄asıyyet-i idrâkdendür hep (FKD, G. 17, B. 1).

Fenn-i i'câzı ser-â-pâ bilmeyin **dirse** Fehîm / Ğamze-i sâhîr-i cânân añâ üstâd yeter (FKD, G. 61, B. 9).

Rûy-mâl itsem **dir** imiş tüde-i nesrînüñe / Diñleme şahum Fehîm'üñ sözleri bî-hüdedür (FKD, G. 68, B. 7).

Maḥabbet lüccesi **dirler** ki tâ қа'ındadır sâhil / Göñül kim zevraḳın bir baḫr-ı bî-pâyâna şalmışdur (FKD, G. 75, B. 5).

Sîneye çekdüm o meh-pâreyi cânum **diyerek** / Leblerin emdüm anuñ tûṭî-lisânum diyerek (FKD, G. 170, B. 1).

Sîneye çekdüm o meh-pâreyi cânum diyerek / Leblerin emdüm anuñ tûṭî-lisânum **diyerek** (FKD, G. 170, B. 1).

Biñ niyâz ile getürdüm o hümâyı şayda / Şeh-levendüm güzelüm şüh-ı cihânum **diyerek** (FKD, G. 170, B. 2).

Pîr göñlüm yine bir nev-rese oldı 'âşık / A benüm tâze gülüm tâze cüvânum **diyerek** (FKD, G. 170, B. 3).

Mü-miyânın çoçup öpdüm leb-i la'l-i yâri / Boyu servüm yüzi gül gonca-dehânum **diyerek** (FKD, G. 170, B. 4).

Gelmez âğuşuma ol tûṭî-i şîrîn-ğüftârum / 'Âşıkum 'iffet-i tâze-zebânum **diyerek** (FKD, G. 170, B. 5).

Fiğân idüp **dimezüz** kim ğamuñ nesin gördük / Ğam olmasa dir idük 'âlemüñ nesin gördük (FKD, G. 174, B. 1).

Fiğân idüp dimezüz kim ğamuñ nesin gördük / Ğam olmasa **dir** idük 'âlemüñ nesin gördük (FKD, G. 174, B. 1).

'Aceb sırr-ı Hudâ'sın cânum içre mütteḫid-eczâ / Ene'l-ḫaḳ sen **disen** ey büt ber-dâr ider 'âlem (FKD, G. 202, B. 5).

Bî-hüde **diyen** h̄'ân-ı ğam-ı ğuşşa-i 'aşkı / Maḫrûm olur ol çâşni-i zevḳ u şafâdan (FKD, G. 227, B. 4).

Geleyim maḫşere Leylâ **diyerek** der-zencîr / Eyleyim Ḳays-ı dil-âşüfteyi rüsvâ-yı cünün (FKD, G. 243, B. 2).

Didi mihr ü meh degüldür ravzasında ol Şeh'üñ / ẖudsiyān gerdān iderler iki micmer rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 25).

Didüm eflāke nedür bu mihr ü meh-nām iki gül / Būy-ı feyzi itmede dehri mu'aṭṭar rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 24).

Her zamān **dir** ẖazāña luṭfindan / Gülşen-i dehri feyż-yāb itdüm (FKD, K. 2, B. 34).

Hem-kāse idüñ ḥūn-ı cigerden **dime** ey dil / Mestāne ki ḥūn-ḥāre ola yāri ne bilsün (FKD, K. 4, B. 24).

Maḥbūb u meydür rāh-zen ẖıldum ferāğat cümleden / Āḥir nedāmetdür **diyen** meclislere oldı nedīm (FKD, K. 6, B. 4).

Bir seher kūyına vardum **didi** bir maḥremine / Baḫ şu dīvāneye kim 'āşıḫ-ı nā-kāmumdur (FKD, K. 12, B. 16).

Ben de idince aña şevḫ ile kütāḥ du'ā / **Didi** kim gör yine ḥ'āhend-i düšnāmumdur (FKD, K. 12, B. 20).

Āşinā ol da nigāhuñla helāk eyle didüm / **Didi** itmem ki nigāhum sañā ikrāmumdur (FKD, K. 12, B. 21).

Didi kim kāfir-i bī-dīne olur mı kişi dost / **Didüm** ey büt nigeḥüñ düşmen-i İslāmumdur (FKD, K. 12, B. 23).

Didi kim tā bu ḫadar muṭṭaribü'l-ḫāl olma / İzṭırābı ki anuñ bā'is-i ārāmumdur (FKD, K. 12, B. 24).

Āşinā ol da nigāhuñla helāk eyle **didüm** / Didi itmem ki nigāhum sañā ikrāmumdur (FKD, K. 12, B. 21).

Didüm ey dost beni böyle iden biğāne / Ṭaleb-i nā-maḫal ü bī-hüde iḫdāmumdur (FKD, K. 12, B. 22).

Didi kim kāfir-i bī-dīne olur mı kişi dost / **Didüm** ey büt nigeḥüñ düşmen-i İslāmumdur (FKD, K. 12, B. 23).

Didüm āḥir kefen-i cismüm iden çeşme-i cān / Çeşm-i āḥū-nigeḥ-i ḥūn-ı dil-āşāmumdur (FKD, K. 12, B. 26).

Ṭabīb-i 'aşḫ **didi** eyle şıḫḫate perḫiz / Marīz-i derd-i cününām ğarīb rencūram (FKD, K. 14, B. 40).

Hilāl şanma ki şekvā idüb **demekde** felek / Zebān-ı hāl ile ben de esīr ü mecbūram (FKD, K. 14, B. 18).

Ḥasūd baqmaz olursam da ‘aynek-i hūrşīd / Teğāfūl itdi şanur kendüyi **dimez** kūram (FKD, K. 14, B. 13).

Mesīḥ olsañ felekden ol nefes kim vā-pesīn **dirler** / Semūmāsā gül-i ‘ömrüñ ider elbetde pejmürde (FKD, Kıt'a 5, B. 3).

Sāl-i ‘azm-i ceng ü fetḥe **didiler** tārīḥ için / Cebr ile Bağdād'ı aldı ehl-i Rūm'ıñ serveri (FKD, Kıt'a 9, B. 10).

Müjde için ‘āleme **didüm** bu tārīḥi Fehīm / Sa‘d kevkeble zamāna oldı müftī Bū Sa‘īd (FKD, Kıt'a 11, B. 11).

Ey pīrehen-i Yūsuf'ı gül-bergāsā / Ālūde-be-ḥūn görüp **diyem** vā-esefā (FKD, Rūbai 1, B. 1).

‘Ayb itme Fehīm çekse güftāra ta‘ab / Ey cerb-zebān **diyem** saña nedür sebep (FKD, Rūbai 4, B. 1).

Bu ḥacletden Fehīm ölmek / Yegdür **dir** iseñ fehīmem (FKD, Terci-bend 1, B. 142).

Maḥşerde ki **diyeler** şehīdān / Ben tīg-i fülān ile dü-nīmem (FKD, Terci-bend 1, B. 141).

Fehīmā tehniyet-güne **didüm** bu mışra‘-ı tārīḥ / Ṭulu‘-ı mihr-i iqbālīñ mübārek ola mañşıbdan (FKD, Kıt'a 13, B. 6).

Ya ‘Örfī’yem ya Ḥākānī **disem** bu ṭab‘ ile cā‘iz / Ki itdüm Rūm u Mışr'ı gıbṭageh Şīrāz u Şīrvān'a (FKD, K. 7, B. 58).

dībā gey-: [1] Süslü ipekli giysiler giymek.

Āḥirü'l-emr şoyar çünkü kabā-yı cismin / Şu‘le devrinde қо pervāneyi **dībā geysün** (FKD, G. 246, B. 4).

dīdār: [4] Güzel yüz.

Bulup dīdāra isti‘dād-ı nazra oldı mevc-engīz / Ki ya‘nī işte zencīr ü menem min-ba‘d dīvāne (FKD, K. 7, B. 4).

‘İyd ola hem böyle dil-ber bā-ḥuşuş evvel bahār / Kim bu mevsimdir ki **dīdārın** cüvānān gösterür (FKD, K. 10, B. 7).

Şöyle ser-mest-i mey-i aşk-ı ilāhī olsağ / Ki ne **dīdār** u ne hūr u ne behiştin görsek (FKD, G. 172, B. 2).

‘Arz-ı hüsn etdüğe gül biñ bülbüli eyler helāk / Güyiyā **dīdārını** ‘uşşāğa cānān gösterür (FKD, K. 10, B. 13).

dīdār-ı yār: [1] Sevgilinin yüzü.

Dün gece **dīdār-ı yāra** bir nigāh itdüm Fehīm / Tā-kıyāmet mest-i cām-ı hayret-i dūşīneyem (FKD, G. 213, B. 5).

dīdārsitān: [1] Sevgilinin ülkesi.

K’oldı aña bir behişt zāhir / **Dīdārsitān** denilse enseb (FKD, Terci-bend 1, B. 120).

dīde: [10] Göz.

Āyīne vü **dīde** ola berg-i gül-i nahli / Gülzārda hāk itse tenüm ḥasret-i dīdār (FKD, G. 47, B. 6).

Laht-ı cigerle **dīde** ki pergāle-ḥīz olur / Her nevk-i hār u ḥasla lāle-ḥīz olur (FKD, G. 90, B. 1).

Bī-çāre rūḥ-ı Nūḥ da tūfān-ı ‘aşkdur / Tā **dīde** eşk-rīz ü gönül nāle-ḥīz olur (FKD, G. 90, B. 4).

Ser-tā-be-ḳadem **dīde** olur görmege yāri / Āyīne-i küstāḥ-ı nazardan gilemendüz (FKD, G. 123, B. 4).

Olsa ḥayādan n’ola āteş-i sīm-āb cūş / Tāb-ı ruḥı **dīdemi** şu‘le-güdāz eylemiş (FKD, G. 142, B. 4).

Pür-mevc olup **dīdeye** hūn-āb-ı sirişküm / Deryāları ğarḳ eyledi seyl-āb-ı sirişküm (FKD, G. 220, B. 1).

Ben o deryā-yı muşaffā-güherem kim hūrşīd / Kuḥl eder **dīdesine** sūde-i ḥāşākümden (FKD, G. 236, B. 3).

Dīdeden ḥaṭṭı nihān itmez o gül-ruḥsārı / Gül-i hūrşīdüñ olur yine şu‘ā‘ı hārı (FKD, G. 277, B. 1).

Dīdeme intihāb-i bī-dārī / Bahtuma intihāb-ı ḥāb itdüm (FKD, K. 2, B. 15).

Oldı zīrā sevād-ı eş‘arum / **Dīdeme** sürme-i Süleymānī (FKD, K. 17, B. 52).

dīdebān-ı metā‘-ı rāz id-: [1] Gizli eşyaların bekçisi yapmak.

Ġamze-i çeşm-i şüh-ı ğammāzın / **Dīdebān-ı metā^c-ı rāz idelüm** (FKD, G. 221, B. 3).

dīde-güşā: [1] Göz açan.

Ben nūr-ı tecellī-i Ḥaḳ'a **dīde-güşāyam** / Muḥtāc-ı ʿasā cilve-i reftārı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 7).

dīde-i bī-dār-ı ʿaşıḳ: [1] Âşığın uykusuz gözleri.

Olupdur pās-bān-ı baht-ı pür-ḥāb / Ezelden **dīde-i bī-dār-ı ʿaşıḳ** (FKD, G. 163, B. 5).

dīde-i giryān: [3] Ağlayan göz.

Teşbīh ideli cūşışını eşküme ʿummān / Kim ağlar idi **dīde-i giryān** gibi olsa (FKD, G. 255, B. 6).

ʿAks itse lebi **dīde-i giryāna** Fehīmā / Te'sīrde mānend-i Süheyl-i Yemen eyler (FKD, G. 55, B. 5).

Āb-gīr olur o gülşen güli nīlüfer olur / Feyz-i te'sīr-i ruḥ u **dīde-i giryānumdan** (FKD, G. 229, B. 4).

dīde-i gül-efşān: [1] Gül saçan gözler.

Ġoncañı leb-rīz-i tebessüm gören / İtmeye **dīde-i gül-efşān** semā^c (FKD, K. 3, B. 4).

dīde-i ḥussād: [1] Kıskanç, çekemeyen gözler.

Benem o cevherī k'elmāsdur benüm kānum / Velīk **dīde-i ḥussāda** kān-ı billūram (FKD, K. 14, B. 12).

dīde-i ʿibret: [1] İbret nazarıyla bakmak. Olayların, durumların hakikatını görebilmek.

Niğāh it **dīde-i ʿibretle** ḥüsn-i luḫf-ı Yezdān'a / Getürdi şevḳ-i dīdārıyla cūy-ı Nīl'i tuğyāna (FKD, K. 7, B. 1).

dīde-i nā-maḥrem: [1] Görülmesi yasak.

Merdüm-i çeşm-i dilüz tenhā-nişīn olsaḳ eger / **Dīde-i nā-maḥremdür** cāy-ı ḥalvet-ḥānemüz (FKD, G. 124, B. 3).

dīde-i nemnāk: [1] Nemli, ıslak göz; gözyaşı.

Ne ‘aceb riŕe utarsa bu dil-i hakide / am bulur neŕv ü nem **dide-i nemnkümden** (FKD, G. 236, B. 4).

dide-i Nu: [1] Nuh'un gözü.

Dide-i Nu’uz ki āŕb-ı cihndur giryemüz / Belki ufn’a dağı āfet-resndur giryemüz (FKD, G. 127, B. 1).

diger: [1] Baŕka baŕkası.

Nmu **diger** enbiy ki itmiŕ sende / İ‘czı bu evc-i neblerñ cem‘iyyet (FKD, Rbai 6, B. 2).

diger-gün eyle-: [1] Deęiŕtirilmiŕ (TULUM, s.587).

Bir gün ola vuŕlatula memnn / ‘Aŕŕ eyleye krını **diger-gün** (FKD, Terkilb-bend 2, B. 44).

diger-gün it-: [1] Deęiŕtirmek, bozmak.

Ey felek ancağ olur ŕu‘bede-bz-i garb / Beni biñ ŕekl ile grbetde **diger-gün itdüñ** (FKD, Kıt'a 2, B. 1).

digerh: [1] Baŕkaları, diğerleri.

Demezem kim menem **digerh** nst / Pdiŕŕh-ı suhan fağır benem (FKD, G. 206, B. 14).

dihkn: [1] ifti.

Görüp emvc-ı Nl'i cümle **dihkn** oldu toğm-efŕn / Ŗikra murğ-ı İŕ hzır oldu dm ile dne (FKD, K. 7, B. 13).

dk-i mey-i ‘aŕŕ-ı yr: [1] Sevgilinin aŕŕ ŕarabının mleği.

Lağt-ı dil ü pre-i ciğerdr / **Dk-i mey-i ‘aŕŕ-ı yra** ser-pŕ (FKD, Terkilb-bend 2, B. 63).

dikğat: [1] Herhangi bir eylemi gerektiği gibi gerekleŕtirmek.

Muğŕŕal eylese **dikğat** Fehim / İder taŕvr ecz-yı zamn (FKD, Kıt'a 6, B. 7).

dil: [216] Gönül.

Fŕ iderdı yoğsa çokdan **dil** o mha rzını / Gh ŕalar geh men‘ ider murğ-ı dile ŕh-bzını (FKD, Diğer 1, B. 19).

Yār-ı ma'şūk gerek kim çeke **dil** teklîfin / Rind-i âlüfteye erbâb-ı tekellûf ne belâ (FKD, G. 4, B. 2).

Dilüñ ki şu'le-zen-i ħanümānıyız cānā / Maĥabbetüñ şeref-i düdmānıyuz cānā (FKD, G. 8, B. 1).

Ey ğamzesi Fehîm gibi rüşenā-yı dil / Bîġāne-ıavr olma **dile** her-dem-āşinā (FKD, G. 10, B. 5).

Ġarġa-i deryā-yı istiġnā gerek erbâb-ı 'aşġ / Bunda ey **dil** şem' ile pervāne olmaz āşinā (FKD, G. 11, B. 3).

'Aġl u cān ü dīn ü **dil** nā-maĥrem-i 'uşşāġ iken / Bî-tekellûf rāz-ı 'aşġa yār-ı maĥremdür şarāb (FKD, G. 14, B. 5).

Zülfinde **diller** eyler iken geşt-i bāġ-ı ĥüsn / Güldür ki düşdi ħarf-ı külāhumdan āfitāb (FKD, G. 15, B. 2).

Şiken-i ejder-i ħam-der-ĥam-ı tār-ı zülfüñ / Bu belā-dost **dile** me'men olursa ne 'aceb (FKD, G. 16, B. 2).

Āfitābuz **dilümüz** oldı tecellîgeh-i dost / Zerremüz mihr gibi rüşen olursa ne 'aceb (FKD, G. 16, B. 10).

'Acep mähî-i baĥr-ı şu'ledür **dil** / Semender-fıĥrat u pervāne-meşreb (FKD, G. 18, B. 3).

Āteş-ruĥumı şu'le-fürüz-ı ġazāb itdüñ / Ey **dil** saña kim derdi baġub rüyına āh it (FKD, G. 23, B. 2).

Ey şāh-ı teġāfül-sipeh-i mülket-i 'işve / Peyk-i nigeĥüñ ġāhi **dile** rüy-be-rāh it (FKD, G. 23, B. 3).

Tā ki oldı çeşm-i dil-ber şulĥ-düşmen ceng-dost / Oldılar nā-ġār **diller** şulĥ-düşmen ceng-dost (FKD, G. 24, B. 1).

Dil eylese n'ola Manşür-bār sırrumı fāş / Vişāl-i dosta ġün keşf-i rāz olur bā'is (FKD, G. 27, B. 2).

Dil ki ĥayret-zede-i naġş-ı bütāndur ezeli / Māni-i şüret-i Erjeng nedür bilmez ĥiç (FKD, G. 31, B. 8).

Küşte-i çeşmüñ olan **dil** olur iĥyā-düşmen / Ne belādur ebedıyyü'l-'ademe nāz-ı Mesîĥ (FKD, G. 34, B. 4).

Nedür bu kâviş-i nîş-i 'itâb-ı ğamze-i şüh / Cihân cihân **dili** itdün ħarâb-ı ğamze-i şüh (FKD, G. 37, B. 1).

Çazâ ne çâre **dili** sîr-ĥûn-ı ye's itmiş / İdince herkesi perverde-i na'îm-i murâd (FKD, G. 39, B. 4).

Dilde bir deryâ yatar bî-ka'r u sâhil nâ-bedîd / Bü'l-'acebdür olmuş anda hem yine **dil** nâ-bedîd (FKD, G. 40, B. 1).

Dil o vâdi-i fenânuñ Kays-ı zârıdur k'olur / Rîġinüñ her zerresinde nice maĥmil nâ-bedîd (FKD, G. 40, B. 3).

Dilde bir deryâ yatar bî-ka'r u sâhil nâ-bedîd / Bü'l-'acebdür olmuş anda hem yine dil nâ-bedîd (FKD, G. 40, B. 1).

Dilde kurbângâh-ı şehri-i 'aşkı seyrân eyledüm / Ferşi ĥûn-ı germ ile âġuşte bismil nâ-bedîd (FKD, G. 40, B. 5).

Ne deñlü zevk-fezâ ise kâ-m-teşneye âb / **Dile** o mertebedür süz-ı cân-güdâz lezîz (FKD, G. 44, B. 4).

Şoġbetünden **dil** mükedder cân ġürîzândur senüñ / Âyîne şâf olsa ey şofî şafâdan kim kaçar (FKD, G. 46, B. 6).

Ĥaġ muvâfık olsa **dille** zülfden itmem ĥazer / Ĥızr olursa ger refîķum ejdeĥadan kim kaçar (FKD, G. 46, B. 2).

Ger âyîneye baķsam olur mâh ya ĥürşîd / Ol mertebe naķş oldu **dile** şüret-i dîdâr (FKD, G. 47, B. 3).

Olduķça sâye-efgen perr-i külâh-ı dil-ber / Vuşlat dilerseñ ey **dil** ol ĥâk-i râh-ı dil-ber (FKD, G. 50, B. 1).

İ'câz-ı 'aşkı gör kim itdi **dilüñ** Fehîmâ / Hem şu'lezâr-ı düzah hem cilvegâh-ı dil-ber (FKD, G. 50, B. 5).

Dîñ ü mezheb hep sevdâ ile elden gitdi / Bir daĥı **dil** heves-i ġurra-i kâkül mi ider (FKD, G. 51, B. 4).

Nice yüz biñ **dili** bir ġamze iderken küşte / Nigeĥ-i 'arbede-cü kaçd-ı teġâfûl mi ider (FKD, G. 51, B. 2).

Yâd-ı müjġânuñla âĥ eylerse **diller** rûzgâr / Ĥırmen-i cân üzre anı ebr-i ĥançer-rîz ider (FKD, G. 53, B. 4).

Dil gūşe-i çeşminde mekân ideli yārūñ / Maḥmūr da olsa yine mestānelüg eyler (FKD, G. 54, B. 5).

Sevdā-yı gam-ı zülf ü cünün itdi ser-ā-pā / Bī-çāre **dili** gör yine ferzānelüg eyler (FKD, G. 54, B. 2).

Yeter olduñ **dile** ḥançer-zen-i bī-dād yeter / Yeter itdüñ beni bī-dāduña mu‘tād yeter (FKD, G. 61, B. 1).

Her **dili** beste-i bend-i ser-i zülf eylemeden / Bendeñi başuñ için eyle gel āzād yeter (FKD, G. 61, B. 5).

Çılma her raḥne-i dendānuñı yüz biñ **dile** laḥt / Zülfini itme perīşān yeter ey şāne yeter (FKD, G. 62, B. 3).

Çeşm-i rindāne ki **dilden** mey-i gülfām ister / Şīşe-i ḡayret ü nāmūsı aña cām ister (FKD, G. 64, B. 1).

Ṭuymaḡa cünbiş-i müjgānı ne remz itdüḡini / Ḥaber-i sırr-ı kazādan **dile** ilhām ister (FKD, G. 64, B. 3).

Dil oldu silsile-zād-ı ḥarīm-i zülf-i dırāz / İderse pāyına rū-māl dā‘imā zencīr (FKD, G. 65, B. 2).

Tengnā-yı kal‘a-i ‘aql içre olmaz şehir-bend / **Dil** ki bir dīvāne-i deşt-i cünün-peymüdedür (FKD, G. 68, B. 2).

Ehl-i deyr-i ‘aşq büt-düşmen olur maḥbūb-dost / **Dillerinde** yā şanem yerine yā maḥbūbdur (FKD, G. 69, B. 6).

Taḥammül eylemez tīr-i nigāh-ı çeşm-i cānāna / Kazā zaḥmından ol denlü **dilüm** āzürde olmuşdur (FKD, G. 76, B. 2).

Ḥaḳīḳat bī-vefā nā-mihribān ḥübān-ı İslāmbol / Yine **dil** ārzü eyler ne çāre ülfet olmuşdur (FKD, G. 77, B. 6).

Cüyüş-i Türk-i ḥüsnuñ cāy idelden mülk-i ‘uşşāḳı / Metā‘-ı zühd ü dīn ü ‘aql u **dil** hep ḡāret olmuşdur (FKD, G. 77, B. 9).

Devr-i zülfinde **dile** āh itdürür bu rüzḡār / Ḥānümān-ı dil gibi bir gün o da berbād olur (FKD, G. 80, B. 6).

Çeşm-i ḥün-rīzūñ ki ḡāhī mā‘il-i bī-dād olur / **Dillere** ol dem kazā hem küşte hem cellād olur (FKD, G. 80, B. 1).

Ger şalsa āl-i mül **dilüme** la^lvār ‘aks / Gör t̄ālī‘üm ki lāle-i kūh-ı melāl olur (FKD, G. 81, B. 4).

Ḥ‘ār baḳma **dile** berḳ-efgen-i şad-ḥırmendür / Kemterīn toḥm-ı şerārın eḡeri aḡker olur (FKD, G. 84, B. 3).

Mār-ı āha oldı ābisten şikest itme **dilüm** / Şāh-bāzum ḥ‘ār baḳma beyzādan şemşīr olur (FKD, G. 86, B. 2).

Dil semenderdür yatur gül dāḡ u düzaḡ gülsitān / Verd-i bāḡ-ı cennetüñ bülbülleri t̄āvūs olur (FKD, G. 87, B. 5).

Çāk ü rüsvā **dil** ki bir şūḡ-ı girībān-zāddur / Ḥavfum oldur cilvegāḡı perde-i nāmūs olur (FKD, G. 87, B. 6).

Şāh-bāz-ı çeşm-i dil-ber kim **dile** me’nūs olur / Murḡ-ı āhum ülfet-i pervāzdan me’yūs olur (FKD, G. 87, B. 1).

Dil cām u ḡamze sākī vü şūḡ u kirişme nuḡl / Ḥūn-ı ciger şarāb u ḳazā mey-fürüş olur (FKD, G. 88, B. 4).

Diller ki zıkr-i la^li ile pür-ḡurüş olur / Tesbīḡden ḡürūh-ı melā’ik ḡamüş olur (FKD, G. 88, B. 1).

Rāzumı fāş eyleyüp rüsvāy iderler ‘āleme / **Dil** olur dil-ber olur ol ḡamze-i ḡammāz olur (FKD, G. 89, B. 5).

Dilde cerāḡatüm o ḳadar germ kim Fehīm / Kāfūr olursa merhemi teb-ḡāle-ḡīz olur (FKD, G. 90, B. 5).

Dil ider çeşmine ta’līm-i nigāh-ı iltifāt / Özge mecnūndur ki cellāda teraḡḡum öḡredür (FKD, G. 92, B. 3).

Dil nev-niyāz-ı ḡurradur it nālesine raḡm / Ey ḡonca diñle sūnbüle de tāze bestedür (FKD, G. 93, B. 5).

Fermān-dih-i ḡamze tā o şehdür / **Dil** ceyš-i ḳazāya ser-sipehdür (FKD, G. 95, B. 1).

Pür-‘uḡde iden **dile** o zülfi / Bed-kāri-i baḡt-ı dil siyehdür (FKD, G. 95, B. 6).

Sūzen-i elmās ile olur rüfūger ḡamzesi / Pençe-i müjḡān-ı şūḡından o **dil** kim çākdür (FKD, G. 98, B. 3).

Nice ḳurtulmaḡ olur **diller** anuñ ḳaydından / Kendüyi daḡı çeker bende ‘aceb kāküldür (FKD, G. 101, B. 3).

Külhanda da gülden yine me'yūs degüldür / **Dil** bülbül-i destān-zen-i efsūs degüldür (FKD, G. 102, B. 1).

Kāküli kim **dili** bend eylemede mähirdür / Kendüyi sihr ile bend itdi 'aceb sähirdür (FKD, G. 107, B. 1).

Ser-kāfile-i 'ālem-i 'ulvī **dilümüzdür** / Hākister-i eflāke eğer menzilümüzdür (FKD, G. 109, B. 1).

Pençe-i şeh-bāzı yaḥod kendi perr ü bālidür / Kebk-i bāğ-ı himmeti **dil** āşiyānından bilür (FKD, G. 112, B. 5).

Şu'le de olsa çeker sīneye **dil** ma'şūqın / Göre pervāne olur suḥte nevmīd olmaz (FKD, G. 113, B. 4).

Dil şanma şehīd olmamadan cānına kıymaz / Cānına kıyar ḥaңçer-i cānānına kıymaz (FKD, G. 114, B. 1).

Açılmaz sīnede **dil** seyr-i gülzār-ı nişāṭ itmez / Bu bāguñ ḡoncası meyl-i nesīm-i inbisāṭ itmez (FKD, G. 118, B. 1).

Biz ki ḥāl u ḥaṭ-ı dil-dārı temāşā iderüz / Dāğ-ı ḥasretle **dili** maḥz-ı süveydā iderüz (FKD, G. 131, B. 1).

'Andelīb-i erinī-güy-ı vişalüz ki **dili** / Gül-bün-i ḡonca-i gülzār-ı tecellā iderüz (FKD, G. 131, B. 3).

Berhemem-şīve ḥarem-perver-i 'aşk-ı şanemüz / Yā şanem yā şanem ile **dili** güyā iderüz (FKD, G. 131, B. 5).

Yer ḳalmadı Fehīm metā'-ı ḡama henüz / Gelmekde şeh-r-i cān u **dile** kār-vān-ı ye's (FKD, G. 136, B. 7).

Bir baḥta mālīkem ki eğer itse nā-murād / Eyler hezār-bār **dili** imtinān-ı ye's (FKD, G. 136, B. 6).

N'eyleyem **dil** her hünerde mähir olmuş olmamış / Zūr ile ilzāma dehri ḳādir olmuş olmamış (FKD, G. 139, B. 1).

N'eylesün **dil** ol perī-rū itmeyince i'tibār / Sihr-pīrā-bīn Fehīm şā'ir olmuş olmamış (FKD, G. 139, B. 7).

Ne berḳ-ı ḥüsnüñ āyā **dil** yine germ-i ḥayālidür / Ki sūz-ı reşḳden bālīn ü bister dāğ dāğ olmuş (FKD, G. 140, B. 2).

Çeşmüñ **dile** şu deñlü ider āşinā nigāh / Güyā ki birbiriyle ezel şöhet eylemiş (FKD, G. 141, B. 4).

Çatreveş şavma'ada sâkin olan **dil** gördüm / İtmede gūşe-i mey-ḥānede deryā gibi cūş (FKD, G. 144, B. 18).

Kāfirem bir daḥı yād eyler isem şavma'ayı / Tā-be-key gūşiş-i bī-nef' **dili** bī-hūde gūş (FKD, G. 144, B. 14).

Dilüñ āteşgeh-i ḥüsnümde vü sen delḳ içre / Nice bir eylesin şu'le-i 'aşkı ḥas-pūş (FKD, G. 144, B. 8).

Dil-beste-i zülf itme Mesīhā'yı ki olmaz / Her **dil** girih-i rişte-i zünnāruña maḥşüş (FKD, G. 146, B. 5).

Gördükçe bend-i zülfüne vā-beste **dilleri** / Murg-ı dil-i hümāya olur kayd-ı dām farz (FKD, G. 147, B. 5).

Dil germ-şekve ḡamze-i cānāne bī-dimāḡ / Efsāne bī-nihāye vü mestāne bī-dimāḡ (FKD, G. 154, B. 1).

Oldı **dilden** mezheb ü 'aql-ı taşarruf ber-ṭaraf / Ba'd-ezīn dīvāne-i 'aşkam tekellüf ber-ṭaraf (FKD, G. 155, B. 1).

Ḥançer-i ḡamzesiyle yār eyledi **dilleri** telef / Tīr-i nigāhına meger ola dil-i ḳazā hedef (FKD, G. 156, B. 1).

Olmaḡa her ḡamze-i meste mühim-perdāz-ı 'ayş / **Dil** gibi hem cām u hem sākī vü hem ālüfte yok (FKD, G. 165, B. 3).

Dil yaḳub 'anber-i süveydāy / İtdi ṭarf-ı dimāḡı micmer-i 'aşḳ (FKD, G. 167, B. 2).

Bildük ne imiş aşlın 'aşḳ u **dil** ü dil-dāruñ / Ammā ki bu esrārı nā-güfte midür bilsek (FKD, G. 171, B. 4).

Çeşmüñ gibi **diller** de ālüfte midür bilsek / Diller gibi zülfüñ de āşüfte midür bilsek (FKD, G. 171, B. 1).

Çeşmüñ gibi diller de ālüfte midür bilsek / **Diller** gibi zülfüñ de āşüfte midür bilsek (FKD, G. 171, B. 1).

Ey **dil** yine bu girye ne dīvāne mi olduñ / Keyf-i nigh-i yār ile mestāne mi olduñ (FKD, G. 175, B. 1).

Maḥbūs-ı teğāfül idi **dil** ğamze nigehbān / Ƙurbānuñ olam eyledi āzād nigāhuñ (FKD, G. 176, B. 6).

Diller hep esīrān-ı zebānidur çeşmüñ / Bīmārdur ammā ider imdād nigāhuñ (FKD, G. 176, B. 3).

Olurduğ şem‘üne pervāne ey **dil** / Olaydı mihr ü mehden perr ü bālūñ (FKD, G. 177, B. 7).

Dilümdür maşrıq-ı hūrşīd-i maşşer / Olaldan maṭla‘-ı mihr-i cemālūñ (FKD, G. 177, B. 2).

Çāk ider biñ **dili** bir ƙatre için tīğ-i müjeñ / Ol ƙadar teşne-leb-i hūn-ı deründur çeşmüñ (FKD, G. 178, B. 4).

Dil bilür ğamze gerek sihr ü gerek remz eylesün / Tercemāndur bir iki seḥḥāresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B. 5).

Oldı táb-efgen **dile** ruḥsāresi bir kimsenüñ / Cānı bī-táb eyledi nezzāresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B. 1).

Hudā meger **dilüm** itdi resül-i ‘ālem-i ‘ışq / Ki oldılar ğam u derd ü elem şaḥābe-i dil (FKD, G. 186, B. 4).

Neşve-i bāde ile şanma sürür ister **dil** / Kendüden ḥükm-i ƙazā ḥavfını dūr ister **dil** (FKD, G. 188, B. 1).

Neşve-i bāde ile şanma sürür ister **dil** / Kendüden ḥükm-i ƙazā ḥavfını dūr ister **dil** (FKD, G. 188, B. 1).

Āteş-i ğayret-i ‘aşq ile ider maḥv-ı vücūd / Ne olur ṭālib-i dīdār u ne Ṭūr ister **dil** (FKD, G. 188, B. 2). [

Eylemez pūye-i gül-geşt-i riyāz-ı ümmīd / Künc-i ḥırmān-ı maḥabbetde ḥuzūr ister **dil** (FKD, G. 188, B. 3).

Sitem-i ğamze-i ḥübān-ı cihāndan her dem / Dehri pür-ğulgüle-i fitne vü şūr ister **dil** (FKD, G. 188, B. 4).

N’eyesün sırr-ı ğam-ı dil-beri mestāne Fehīm / Ne ƙadar eylese mestūr zuhūr ister **dil** (FKD, G. 188, B. 5).

Şeb-nemdür iden ğoncaı bālīn güli bister / Sen berşsın ey **dil** yürü ḥāşāk-nişīn ol (FKD, G. 190, B. 2).

‘Ayān itsün demidür her perī bir gül-bün-i şu‘le / Yeter sūz-ı derūnın **dilde** meknūz eylesün
būlbūl (FKD, G. 192, B. 4).

Gūyā ki hemān nāvek-i ser-tīz-i kızādūr / Bī-zaḥm ider küşte **dili** tīr-i teğāfūl (FKD, G. 193,
B. 4).

Dili dem-beste ider yine fūsūn-ı ğamzeñ / Ger Fehīmā gibi bir şā‘ir-i seḥḥār olsam (FKD, G.
200, B. 5).

Ḥarāb ol ey felek ben dūd-ı āhum eylerem eflāk / Senūñ devrūñde şādān olmadı **dil** cān-ı
maḥzūn hem (FKD, G. 201, B. 3).

Ben sırr-ı luṭf u ḳahr-ı Ḥudā’yam ğaraż budur / Bu Ṭūr’dan ki **dilleri** hep mesken isterem
(FKD, G. 208, B. 2).

Oldı şer‘-i ‘aşḳda **dil** sīneme gelmek ḥarām / Ol sebebden her zamān bir dil-bere dil-
dādeyem (FKD, G. 211, B. 2).

Baḥr-ı sīm-āb-ı cünūn oldı ser-i zūlfinde **dil** / Ra‘şe der-zencīr-i mevc-i ıztırābumdur benüm
(FKD, G. 223, B. 5).

Neden itmeñ **dili** çeşm-i belā-engīzūñe ḳurbān / Olurken biñ belā bir ğamze-i ḥūn-rīzūñe
ḳurbān (FKD, G. 226, B. 1).

Bed-mest itdi cām-ı mey-i ‘aşḳ şöyle kim / Ḥazḳ itmez oldı ğamla da **dil** imtizācdan (FKD, G.
228, B. 2).

Bāzār-ı ğamda **dildür** o kālā-yı küs-meḥar / Kim cinsi bī-naşib ola naḳd-ı revācdan (FKD, G.
228, B. 3).

‘İyd gelüp ṭoldı ḥāṭır-ı mesrūrdan / Ğonca **dilüm** oldı gül feyz-i dem-i şūrdan (FKD, G. 231,
B. 1).

Bir gülşen olsa kim güli dāğ itse şu‘lemi / **Dil** ğonca oldı tūde-i bāğ-ı Ḥalīl’den (FKD, G. 235,
B. 2).

Oldı dil cūnbüş-i māh-ı nev-i ebrūñı görüp / Sipeh-endāz-ı ḥıred ma‘reke-ārā-yı cünūn
(FKD, G. 243, B. 6).

Dil degül keşret-i sevdān ile mecnūnuñ olan / Beste-i silsile-i zūlfūñ olur pāy-ı cünūn (FKD,
G. 243, B. 7).

Gördi kim silsile zād-ı ḥarem-i ṭurrāñdur / Oldı biñ cān ile **dil** ‘āşıḳ-ı şeydā-yı cünūn (FKD, G.
243, B. 8).

Baş u cāndur **dile** esbāb-ı ta‘alluḡ ancak / Şarf idüp anı daḡı bī-ser ü sāmān olsun (FKD, G. 244, B. 5).

Şāh-ı ıḡlīm-i ḡamuñdur **dil** aña bir dād kıl / Peyk-i āhın bār-gāh-ı ‘arşa irsāl itmesün (FKD, G. 245, B. 4).

Ārzü da vādi-i ye’s içre oldı nā-bedīd / Şimdi ḡasretle ider **dil** ārzü-yı ārzü (FKD, G. 249, B. 2).

Pür-zaḡm-ı figār it **dili** ḡamzeñle nihānī / Çeşmüñ gibi bir āfet-i mümtāza ḡuyurma (FKD, G. 251, B. 2).

Bir **dil** ki şem‘i ḡüsnüñ ura şu‘le dāḡına / Pervāne eylemez meh ü mihri çerāḡına (FKD, G. 252, B. 1).

Nedür şimdi bu pinhān āşināyī benden olsun **dil** / O eḡvār-ı ḡarīb ol cünbiş-i bīḡāneden şoñra (FKD, G. 253, B. 8).

İderdi āfitāb-ı şubḡdan bālīn ü bister **dil** / ḡayāliyle o māhuñ bir gece vaşlı naşīb olsa (FKD, G. 254, B. 3).

ḡamzeñ ki **dile** sīne-şikāf-ı dil-i ḡübān / ḡavfından olur dāmeni tīḡün de ḡarīde (FKD, G. 258, B. 3).

Yine pür-yara olur zaḡm-ı tīḡüñ şevḡına bir **dil** / iderseñ olmaz ey ḡüni dili biñ pāre āzürde (FKD, G. 261, B. 2).

Yine pür-yara olur zaḡm-ı tīḡüñ şevḡına bir dil / iderseñ olmaz ey ḡüni **dili** biñ pāre āzürde (FKD, G. 261, B. 2).

Bir bü’l-hevese yār ol mānend-i Fehīm ey **dil** / Tā ülfet ide ‘aḡluñ ma‘nā-yı maḡabbetle (FKD, G. 266, B. 5).

Pervāne iseñ şu‘le-i ruḡsārına ey **dil** / ḡürşīd ü mehüñ şa‘şa‘asın bāl ü per eyle (FKD, G. 267, B. 2).

Peymāne be-kef eyle öpüp destini ey **dil** / ḡavf-ı ḡāzab-ı dil-ber-i ḡançer be-kef itme (FKD, G. 268, B. 4).

ḡayretle **dilüñ** mihr gibi şu‘le-i maḡz it / Pervāneñi deryüzeger-i tāb u tef itme (FKD, G. 268, B. 5).

Şāhid-i ḡāl ü ḡaḡ-ı rüyına meftün idi **dil** / Olmamışdı daḡı āfāḡda peydā fitne (FKD, G. 270, B. 2).

Oldı her bir şiken-i tırrası maşşer-mānend / Ol kadar **diller** ile eyledi ğavġā fitne (FKD, G. 270, B. 6).

Tā oldı Mevlevī o merhūm rūḥ-ı Şems-i dīn / Ta‘līme **dil** şikārın o şeh-bāza başladı (FKD, G. 275, B. 3).

Maḥv eyledi ḥār u ḥas-ı mihr ü meh-i çarḥı / Yād-ı ḥaṭ-ı rüyıyla **dilüñ** şu‘le-i āhı (FKD, G. 276, B. 4).

Dil olmış künc-i çeşminde ḥarīde / Nigāhı şalmada şemşīr-i nāzı (FKD, G. 279, B. 4).

Her āhından olur dūzaḥ çekīde / Mü‘essirdür **dilüñ** sūz u güdāzı (FKD, G. 279, B. 6).

Sāḳi-i devrāna pür-sāġar-ı ‘ömrem ki **dil** / Ārzü-yı bāde-i bezm-i elest eyledi (FKD, G. 281, B. 3).

Çeşm-i bütān kim **dili** kāfir-i mest eyledi / Zümre-i zühhādı hep bāde-perest eyledi (FKD, G. 281, B. 1).

Dili bend eylemek isterdi lākin āteşin gördi / Taḳayyüd etmedi o zülf-i ‘anber bize raḥm itdi (FKD, G. 282, B. 2).

Dil o türk-i ġırre-meste nice diñledür fiġānın / Ki ġazanferānı lerzān ider esbinüñ şuheyli (FKD, G. 285, B. 3).

Felekde rūḥveş ey **dil** Mesīḥ’e hem-dem ol / Zemīnde mihr ile sürdüñ ayaġ yetmez mi (FKD, G. 286, B. 2).

Keşf eylese **diller** n’ola esrār-ı elesti / Ḥāl-i dehenüñden bilürüz noḳta-i hestī (FKD, G. 290, B. 1).

Ey çarḥ cān-ı zāruma āzār tā-be-key / Feryādum itmeye **dilüñe** kār tā-be-key (FKD, G. 292, B. 1).

Şüd **dilem** cem‘iyyet-i maḥz-ı perīşānem henüz / Za‘ferānem ser-zede çāk-i ġirībānem henüz (FKD, G. 295, B. 1).

Muḥtaşar eyle sözüñ ey **dil** çoġ olmaz mihr ü meh / Fāriġ ol taḥşīl-i ḥāşıldur mükerrer rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 49).

Yine bir şūḥa oldı **dil** ‘aşık / Yine cānum belā-me’āb itdüm (FKD, K. 2, B. 20).

Nice vaḳt idi nā-murād idi **dil** / Yād-ı luṭfıyla kām-yāb itdüm (FKD, K. 2, B. 32).

Dil hâlet-i mestürî-i hüşyârı ne bilsün / Mestân-i maḥabbet elem ü ‘ârı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 1).

Dil bir şanemüñ ‘aşkı ile zâr u zebûndur / Ol dil-ber ise hâl-i dili zârı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 11).

Ser-fitnedür ol kâkül-i fettânı bilür **dil** / Hem-kâr idügin ṭurra-i ṭarrârı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 21).

Hem-kâse idüñ hûn-ı cigerden dime ey **dil** / Mestâne ki hûn-hâre ola yâri ne bilsün (FKD, K. 4, B. 24).

Ey **dil** yeter sözdür güher çoğ olsa olmaz mu‘teber / Kimse kulağ asmaz eger olsa sözüñ dürr-i yetîm (FKD, K. 6, B. 17).

‘Aceb vaşşâfsın inşâf besdür bu güzâf u lâf / Yeter pür-güylük ey **dil** yeter taṭvîl-i efsâne (FKD, K. 7, B. 62).

Egerçi şüretâ dîvâneveş âlûdedür cismi / **Dilin** âyîneäsâ maḫhar itdi zevk-ı vicdâna (FKD, K. 7, B. 6).

Hemîşe bende eyler âzmâyîş tîr-i müjgânın / Nişân oldı **dilüm** ol nâvek-i elmâs-peykâna (FKD, K. 7, B. 51).

Cünûnum eyledi tuğyân ‘aceb mi cû gibi **dil** / Düşürse pâyını zencîr-i deşt ü sahrâya (FKD, K. 8, B. 3).

Ġarîb derdine yok hîç seferden özge devâ / Revâ budur k’ola âmâde **dil** müdâvâya (FKD, K. 8, B. 9).

Ṭoyamaz lezzet-i nezzâre-i dîdâruña **dil** / Ḥayret eylerse de ger zâ’ika-i câmı tebâh (FKD, K. 9, B. 7).

‘İyd-i adḫâdur ki dil cânânına cân gösterür / Her kişi bu demde kaşşâbına ḫurbân gösterür (FKD, K. 10, B. 1).

Mest-i ‘aşkam baña hem-dem dil-i nâ-kâmumdur / Özgedür **dil** yine hem-sâķî vü hem-câmumdur (FKD, K. 12, B. 1).

Ger itse biñ niyâz ile **dil** bir su’âl-i nâz / Ol bî-dimâğ-ı rûze k’odur şimdi mest-i h’âb (FKD, K. 13, B. 13).

Âlûde eylemez lebüñi nûş-ḫand ile / Düzdîde bir nigâh ile virmez **dile** cevâb (FKD, K. 13, B. 14).

Dilüm ki şalup vücūd içre noқта-i ‘aşqum / Ğariķ-i kaçre olan tırfa baħr-ı pür-şūram (FKD, K. 14, B. 42).

Şafā-yı hātırım yok cān mükedder **dil** ğubār-ālūd / Yine şifrüm ider āyīneye hānde leṭāfetden (FKD, K. 15, B. 34).

Yüri ey keyf-i mey bu **dil** degül bāzār-ı miħnetdür / Alur yokdur bu şehri içinde esbāb-ı meserretten (FKD, K. 15, B. 24).

Görüb tā kim libās-ı nāsda bir nice nesnāsı / Girizāndur **dilüm** vaħşī-şifat ādemle ülfetden (FKD, K. 15, B. 20).

Ğariķ-i lücce-i ālām olup dem-besteyem ammā / Ne cevherler çıkarmakda **dilüm** deryā-yı fikretten (FKD, K. 15, B. 32).

Ğurūrumdan degüldür vaħšetüm ğāyetde dāĝam dāĝ / Eşer yokdur **dilümde** lāleāsā büy-ı naħvetden (FKD, K. 15, B. 22).

Bilür nā-maħrem-i şādīdür anuñçün ider baħtum / ‘arūsāsā **dilün** dā’im niķābın gerd-i külfetden (FKD, K. 15, B. 25).

Düşdi **dil** bādiye-i firķate giryān olarak / Ebr-i pür-‘add gibi pey-rev-i eĝān olarak (FKD, K. 16, B. 1).

Besdür ey **dil** şikāyet-i ‘irfān / Şekvenün yok mı hadd u pāyānı (FKD, K. 17, B. 19).

Zülf-i cem‘iyyet-āfetünle **dilüm** / Dūdmān-zāde-i perişānī (FKD, K. 17, B. 85).

Dil ki hūn oldı naşīhat anı itmez işlāh / Hūsn-i tedbīr ile mey bir daħı engür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B. 11).

Bir şehün **dil** ser-i küyında muķīm oldı yine / Menzil-i ‘aşqdan erbāb-ı belā dūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B. 13).

Bend-i zülfinde **dilüm** būs-ı lebi şād itmez / Merd-i maħbūs şarāb içse de mesrūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B. 16).

Āħirü'l-emr ne fettān-ı fiten-perversin / Geh **dili** bir meh-i Leylīveşe meftūn itdün KT/2-3 (FKD, Kıt'a 2, B. 3).

İki tārīhe muvāfık düşicek vaķt-i şabāh / Oldı bu beyt Fehīmā **dile** ilhām-ı Hūdā (FKD, Kıt'a 14, B. 6).

‘Aşkuñda senüñ cevri ile belâ çekmez idüm / Hep **dıldür** olan bu mübtelâya bâ‘is (FKD, Rübai 7, B. 2).

Dilde ‘ulüvv-i ‘aşkı füzün olmağdur / Āh eylemeden ‘āşık-ı sūzāna ğaraž (FKD, Rübai 24, B. 2).

Pinhān ħadeng-i teğāfülün bir **dil** için / Ol dağı sendedür nedür ibrāmuñ (FKD, Rübai 34, B. 2).

Çün kaatre-şifat Fehīm aḥkardur **dil** / Her ğamzeye şafvet-dih-i ħaçerdür **dil** (FKD, Rübai 38, B. 1).

Çün kaatre-şifat Fehīm aḥkardur **dil** / Her ğamzeye şafvet-dih-i ħaçerdür **dil** (FKD, Rübai 38, B. 1).

Āyine-i ‘aqla müriyāne ammā / Şemşir-i każā-yı ‘aşka cevherdür **dil** (FKD, Rübai 38, B. 2).

Bu cem‘-i ḥasāsān-ı le‘im içre Fehīm / **Dil** kâfiye-i luṭf gibi teng oldı (FKD, Rübai 54, B. 2).

Dil ğamzesini ta‘akḫul itmez / Mecnün ölümün taḥayyül itmez (FKD, Terci-bend 1, B. 40). [

Ḥün olsun o **dil** ki lāleāsā / Dāğ-ı ğamuma taḥammül itmez (FKD, Terci-bend 1, B. 48).

Bir şāhsüvāra şayddur **dil** / İtmiş ser-i ‘aşkı bend-i fitrāk (FKD, Terci-bend 1, B. 57).

Dāğum gül-i ğonca-zād-ı aḥker / **Dil** aḥker-i düdmān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B. 72).

Alsun mı ḥayāline ḥayālin / **Dil** gerçi ḥayāl-müdde‘ādur (FKD, Terci-bend 1, B. 109).

Efsāne-i ḥ‘āb-ı ğamla bir şeb / Olmışdı ḥayāle **dil** muḥāṭab (FKD, Terci-bend 1, B. 118).

Dāğum k’ola gül-feşān-ı āteş / Eyler **dili** gülsitān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B. 66).

Deryā-yı tevekküle Naḳī’nün / Oldı **dili** gevher-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B. 152).

Ġayret **dilüm** eylese ‘aceb mi / Bu sūziş ile cihān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B. 77).

Çöz zülfüñi de bāde şun öldüm ḥumārdan / Pür-ra‘şeyem yeter **dilüme** iztırāb ver (FKD, Terki-bend 1, B. 53).

Dil ser-ḥoş-ı bāde-i maḥabbet / Ya eylemesün mi fāş rāzı (FKD, Terki-bend 2, B. 17).

Dil eyledi cām-ı ‘aşkı çün nüş / İtdüm ğam-ı ‘aşkı da ferāmüş (FKD, Terki-bend 2, B. 56).

Ne hüsün ü ne aşk kaldı ne **dil** / Tâ itdi şarâb-ı aşk bî-hüş (FKD, Terkib-bend 2, B. 57).

Ol şevk-ı hayâl ile **dil** oldu / Mânend-i habâb hâne-ber-düş (FKD, Terkib-bend 2, B. 61).

Virme **dile** ruşat-ı niyâzı / Bî-kıymet ider metâ'-ı nâzı (FKD, Terkib-bend 2, B. 12).

Rahm eyle ki bî-mecâl oldum / İtmekte dile eşer teğâfûl (FKD, Terkib-bend 2, B. 24).

Bir tîğ-i nigâha himmet eyle / Olmaz dile kârger teğâfûl (FKD, Terkib-bend 2, B. 30).

Feryâd ki düzağ-ı belâyı / Bî-çâre **dile** neşîmen itdün (FKD, Terkib-bend 2, B. 49).

Âşüfte **dile** yeter bu ihsân / Kim çurra-i yâri me'men itdün (FKD, Terkib-bend 2, B. 54).

Tahşîn ola şad-hezâr ey aşk / İtdün **dili** bî-karâr ey aşk (FKD, Terkib-bend 2, B. 55).

Çorçaram râzımı fâş ide o çeşm-i gâmmâz / Âşinâ oldu **dile** gâmze-i peykâne-nevâz (FKD, Terkib-bend 3, B. 3).

Neye verdün **dile** nezzâreye ruşat evvel / N'îçün itdün dil-i bî-çâreye şefkat evvel (FKD, Terkib-bend 3, B. 12).

Zülfün itdi **dilümi** silsile-cünbân-ı cünün / Âhırü'l-emr bu sevdâ ile oldum mecnûn (FKD, Terkib-bend 3, B. 7).

Bu yolda himmet-i merdân gerek yürü ey **dil** / Şitâb eyle cenâb-ı Mehemmed Ağa'ya (FKD, K. 8, B. 10).

Dil zevrak-ı bañr-ı aşk olaldan / Çeşmüm şadef-i dür-i sebeldür (FKD, Terci-bend 1, B. 81).

Mey içme sevme dil-beri zevk itme muñlakâ / Ma'zûr tut ki böyledür ey **dil** rûsûm-ı Rûm (FKD, Terkib-bend 1, B. 14).

dil al-: [1] Gönül almak, aşık etmek.

Dil almağa meyl itdi bir tıfl-ı perî-çihre / Şimden gerü ehl-i dil cân ile teni n'eyler (FKD, G. 56, B. 9).

dil ü cân: [2] Gönül ve can.

Dil ü cân almada çeşm ü nigeñi bañş itse / Çeşm-i fettânuñ olurdu müje cânib-dârı (FKD, G. 277, B. 3).

Hücüm itdi **dil ü cānuma** hevā-yı vaṭan / Şabā varursañ eger meclis-i aḥibbāya (FKD, K. 8, B. 4).

dil vir-: [1] Gönül vermek, âşık olmak.

Nice ben çeşm-i füsün-kārına **dil virmeyeyim** / Siḥri de eyledi meftūn nigeḥ-i seḥḥārı (FKD, G. 277, B. 2).

dil-âşinā-yı bīgāne-nümā[1]: Yabancı görünen gönül dostu.

Gerçi ol **dil-âşinā-yı bīgāne-nümā** / Sīnemde ḥayālî gibi itdi me^vvā (FKD, Rübai 3, B. 1).

dil-âşüfte: [1] Gönlü karışık.

Fıkr-i zülfümle ḥumār-ı leb-i mey-gūnum ile / Nice demdür ki **dil-âşüfte** vü sersāmumdur (FKD, K. 12, B. 19).

dil-ber: [41] Gönül alan, sevgili.

Dil-bere mā^ʔil olan merd gerek bü'l-hevesā / Her Züleyḥā-yı zamāna ḡam-ı Yūsuf ne belā (FKD, G. 4, B. 3).

Ne ḥikmetdür ki **dil-ber** âteş-i-ḥū hevāyīdür / Egerçi aş-ı fıṭratde bir āb u ḥākdendür hep (FKD, G. 17, B. 5).

Sāde-rū olsa baña **dil-ber** ki ṭab^c-ı rüşenüm / Tīregī-i ḥaṭṭ-ı pür-şūr ile itmez imtizāc (FKD, G. 30, B. 3).

‘Āşıkuñ **dil-ber**e cān vermedür ancak ḡarażı / Ğayet-i āştī vü ceng nedür bilmez ḥiç (FKD, G. 31, B. 5).

Eylemez **dil-ber**i de sırrına maḥrem ‘āşık / Yine rāz-ı dilini kendüye hem-rāz eyler (FKD, G. 58, B. 4).

Dil-berüñ Mışr içre nā-yāb olduḡın seyr eylese / Ehl-i ‘aşka ḡaḥṭ-ı Yūsuf vaḡ‘ası ma‘lūm olur (FKD, G. 82, B. 4).

Rāzumı fāş eyleyüp rüsvāy iderler ‘āleme / Dil olur **dil-ber** olur ol ḡamze-i ḡammāz olur (FKD, G. 89, B. 5).

‘Āşıkuñ bir şūḥ-meşreb **dil-ber**i olmaḡ nedür / Mest-i cām-ı ‘aşk olup ḡamdan berī olmaḡ nedür (FKD, G. 91, B. 1).

Bî-naẓîr oldı Fehîm'üñ sözi kim sevdügi şüh / Hem hayâ-perver ü hem **dil-ber** ü hem şâ'irdür (FKD, G. 107, B. 5).

Ehl-i dil olmayıcağ **dil-bere** mâ'il olamam / Ben Fehîm'em baña gönlümce cüvân olsa güzel (FKD, G. 184, B. 5).

Mecliste gice **dil-bere** mestâne şarılısam / Şundukça baña nâz ile peymâne şarılısam (FKD, G. 198, B. 1).

Müsâ'id olsa **dil-ber** çok görüp ber-aks ider devrân / Sa'âdet görmesün gerdün-ı dün u baht-ı vaj-gün hem (FKD, G. 201, B. 2).

Oldı şer'-i aşğda dil sîneme gelmek haram / Ol sebebden her zamân bir **dil-bere** dil-dâdeyem (FKD, G. 211, B. 2).

Fitneden eylemege **dil-beri** âgâh nesîm / Tolanur taraf-ı külâhuñ geh ü bigâh nesîm (FKD, G. 214, B. 1).

Biñ Fehîm'i aşık eyler eyleye bir gamze tâ / Çeşm-i şühından bile şüh-ı cihândur **dil-berüm** (FKD, G. 225, B. 7).

Dil-ber ü mey zevkıdur 'ıyd hem açar şıyâm / Açma bu râzı Fehîm kevser ile hürdan (FKD, G. 231, B. 13).

Câm-ı mey nüş itse **dil-ber** söylesek efsâneler / Çeşmimi maħmûr görsek yine h'âb-ı bâdeden (FKD, G. 233, B. 2).

Dil-ber olıcağ ol meh-i tâbân gibi olsa / Reng-i güli hürşid-i dıraşşân gibi olsa (FKD, G. 255, B. 1).

Hürşid-i cihân olsa Fehîm eylemezem meyl / **Dil-ber** olıcağ ol meh-i tâbân gibi olsa (FKD, G. 255, B. 7).

Nigâh it nergis ile lâleye ser-germ olup güyâ / İki **dil-ber** şunar birbirine peymâne gülşende (FKD, G. 260, B. 4).

Güş itdi nây nâlelerüm nâza başladı / **Dil-ber** semâ'-ı nâza dağı tâze başladı (FKD, G. 275, B. 1).

Dil bir şanemüñ aşkı ile zâr u zebündür / Ol **dil-ber** ise hâl-i dili zârı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 11).

Hâsed ol pāk-meşreb rind-i deryâ-nüşa kim bî-bāk / Gezüp Nîl üzre işret eyleye **dil-berle** rindâne (FKD, K. 7, B. 31).

İyd ola hem böyle **dil-ber** bā-ḥuşuş evvel bahār / Kim bu mevsimdir ki dīdārın cüvānān gösterür (FKD, K. 10, B. 7).

Surḥ-pūş olmuş ser-ā-pā ḳana girmiş **dil-berüm** / Ğayrı ṭıflān gerçi ancak cebhede ḳan gösterür (FKD, K. 10, B. 2).

Dāmenin çāk iderüm Yūsuf olursa küstāḥ / **Dil-beri** vaḥşī iden hep benüm ibrāmumdur (FKD, K. 12, B. 8).

Ya itmesün mi āh o kim **dil-beri** ola / Żaʿf ile tār-ı zülfi gibi vaḳf-ı pīç ü tāb (FKD, K. 13, B. 3).

Müdām dünyede fikrüm şarāb u **dil-berdür** / Ne teşne-i mey-i kevşer ne māʿil-i ḥūram (FKD, K. 14, B. 30).

Ne **dil-beri** ki görem ʿāşık oluram fi'l-ḥāl / Ki emr-i şāh-ı hevesle bu kāra meʿmūram (FKD, K. 14, B. 29).

Sen öl ḥasedle ki ben raġmuña senüñ zāhid / Ḳazā-yı ḥaşrda da **dil-berümle** maḥşūram (FKD, K. 14, B. 33).

Bu ṭālī'le egerçi eylemez **dil-ber** de luṭf ammā / Ḥaḳīkatde cefā vü cevri yegdür luṭf u şefḳatden (FKD, K. 15, B. 43).

Şarāb iç tāze **dil-ber** sev cihānda herçi bād-ā-bād / Fehīm inşāf besdür bes ferāgat ḳıl şikāyetden (FKD, K. 15, B. 49).

Berāt-ı ḥükmi nev-ḥaṭ bir müselleḥ **dil-bere** beñzer / Ki oldı ḥāl-i ʿanberfāmı noḳta ṭurrası tuġrā (FKD, Kıt'a 15, B. 8).

Her ne ṭalebüm var ise **dil-berdendür** / Peydā nigeḥ-i luṭf u nihān būs u kinār (FKD, Rübai 15, B. 2).

ʿĀşık helāk-ı ğayret olur līk **dil-bere** / Ol şehr bir daḥı nice cāy-nişest olur (FKD, Terki-bend 1, B. 38).

Mekteb-i gülşende seyr eyle gül ile lāleyi / Birbirine iki **dil-berdür** gülistān gösterür (FKD, K. 10, B. 14).

Her vişālün firḳati var her ḥuzūruñ ğaybeti / Ğam yimem mecliste **dil-ber** ḥāzır olmuş olmamış (FKD, G. 139, B. 5).

Var mıdur āyā felekde **dil-berüm** gibi Fehīm / Fitne-perdāz-ı cihān meh-pāresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B. 7).

Fiğān ey Mevlevī **dil-ber** ki çeşm-i fitne-engīzūñ / Beni öldürmege cem^c eylemiş müjgān-ı
hūn-rīzūñ (FKD, G. 183, B. 1).

Ne ‘ilm ü ne Fehīm ne eş‘ār ne kitāb / Min-ba‘d gūşe vü men ü **dil-ber** ü şarāb (FKD, Terki-
bend 1, B. 56).

Cirm-i mihr ü meh degül çarḡ üzre bir āyīneden / Arz iderler dehre hūsnin iki **dil-ber** rüz u
şeb (FKD, K. 1, B. 5).

dil-berā: [1] Ey gönül alan(sevgili).

Dil-i zār-ı Fehīm'i mest iden / Muttaşıl **dil-berā** nigāhuñdur (FKD, G. 72, B. 7).

dil-berān: [3] Gönül alıcı güzeller.

Dil-berān çeşm-i siyeh-pūşına ser-germ-i niyāz / Eylemiş secde-berān bütleri bir kāfirdür
(FKD, G. 107, B. 3).

Cihānda āfet-i devrān-ı bī-bedelsin sen / Olur egerçi ki ser-cümle **dil-berān** āfet (FKD, K. 11,
B. 17).

Göreydi şūret-i hūbını Bihzād / Niķābıyla yazardı **dil-berānı** (FKD, Kıt'a 6, B. 3).

dil-berī: [1] Gönül alan, kalbi cezp eden, mahbube; nazlı kadın || sevgili.

Allāh **dil-berīde** bu arzuñ ne pest olur / Kec-pā bir esfel olsa varur zīr-dest olur (FKD,
Terkib-bend 1, B. 33).

dil-ber-i ‘āşık-küş: [2] Sevdalısını öldüren sevgili.

Ser-tā-be-ķadem ‘aşḡ u dilem līk Fehīmā / Bir **dil-ber-i ‘āşık-küş** ü āşūbgerüm yok (FKD, G.
166, B. 7).

Sen **dil-ber-i ‘āşık-küşe** meyl itdi Fehīm āh / Öldürmez iseñ cevri ile ol bī-dili sağ ol (FKD, G.
189, B. 7).

dil-ber-i ‘āşık-küş-i ‘işveger: [1] Cilvesiyle âşıklarını öldüren sevgili.

Ehl-i dili ne ķazā ne ķader eyler helāk / **Dil-ber-i ‘āşık-küş-i ‘işveger** eyler helāk (FKD, G. 169,
B. 1).

dil-ber-i ‘ayyār: [1] Aldatıcı güzel.

Eylemiş tebdil-i şüret zāhir olmuş bir perī / Pür-firīb ol **dil-ber-i ‘ayyāra** beñzer beñzemez (FKD, G. 116, B. 3).

dil-ber-i ḥayyām: [1] Çadircı güzel.

Seni dīvāne idüp şīr gibi bende çeken / Çeşm-i ‘uşşāk-küş ü **dil-ber-i ḥayyāmumdur** (FKD, K. 12, B. 25).

dil-ber-i ḥod-bīn-i şeh-r-āşüb: [1] Şehir karıştıran küstah sevgili.

Sevdüğüm bir **dil-ber-i ḥod-bīn-i şeh-r-āşübdur** / Kendinüñ metfün-ı dīdārıdur özge ḥübdur (FKD, G. 69, B. 1).

dil-ber-i ḥün-ḥ‘āre: [1] Kan dökücü sevgili.

Bī-amān ḥançer-be-dest ālüfte-mezheb olmasun / Böyle zālīm **dil-ber-i ḥün-ḥ‘āresi** bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B. 6).

dil-ber-i ḥün-rīz: [1] Kan dökücü sevgili.

Bu gūne **dil-ber-i ḥün-rīz** ü şūḥ-ṭab‘dilīri / Benüm gibi seven üftādeler tebāh gerekdür (FKD, G. 100, B. 10).

dil-ber-i kākül-perīşān: [1] Kakülleri dağılmış sevgili.

Miyān-ı Nīl’de her naḥl-i ḥurmā beñzedi gūyā / Şināverlik iden bir **dil-ber-i kākül-perīşāna** (FKD, K. 7, B. 12).

dil-ber-i kazzā-nigehā: [1] Ey kader bakışlı sevgili.

Şeh-i cefā-sipehā **dil-ber-i kazzā-nigehā** / Ki dest-i cevri müjeñden ider fiğān āfet (FKD, K. 11, B. 14).

dil-ber-i mağrūr: [1] Gururlu sevgili || mağrur güzel.

Mest gezüp her taraf gör ki ne olur telef / **Dil-ber-i mağrūrdan** ‘āşık-ı mehcūrdan (FKD, G. 231, B. 8).

‘Āşık-ı mehcūrdan naḥd-ı dil ü cins-i cān / Cevher-i būs-ı lebān **dil-ber-i mağrūrdan** (FKD, G. 231, B. 9).

dil-ber-i maḥcüb-ı şūh: [1] Coşkun ve utangaç sevgili.

Hudā o **dil-ber-i maḥcüb-i şūhumuñ** etme / Dimāğ-ı ḥüsni zevk-ı ḥicābdan maḥzūz (FKD, G. 150, B. 4).

dil-ber-i Mirrîḥ-nijād: [1] Savaşçı, felaket getiren sevgili.

Nigehiyle yine bir **dil-ber-i Mirrîḥ-nijād** / Eyledi leşker-i pür-şür-ı belāya imdād (FKD, G. 38, B. 1).

dil-ber-i mümtāz: [2] Seçkin sevgili.

Eşer-i neşve-i güftār-ı lebinden sākī / Şunamaz mest olup ol **dil-ber-i mümtāza** kadeḥ (FKD, G. 33, B. 2).

Seyr idüñ o **dil-ber-i mümtāzımuñ** i'cāzını / İtmege küşte dirildür 'āşık-ı ser-bāzını (FKD, Diğər 1, B. 17).

dil-ber-i nāzük-mizāc: [1] Zarif sevgili.

Ḥançer urma sīneme ey **dil-ber-i nāzük-mizāc** / Olmasun zībağ-ṭabī'at ḥançer-i nāzük-mizāc (FKD, G. 29, B. 1).

dil-ber-i ser-keş: [1] Başına buyruk sevgili.

İtse ger bisterüm ol **dil-ber-i ser-keş** āteş / Süz-ı dāğumdan olur ferş-i münakkaş āteş (FKD, G. 138, B. 1).

dil-beri sev-: [1] Güzelleri beğenmek, onlara âşık olmak.

Mey içme **sevme dil-beri** zevk itme muṭlaqā / Ma'zūr ṭut ki böyledür ey dil rüsüm-ı Rüm (FKD, Terki-bend 1, B. 14).

dil-ber-i şiveger: [1] İşveli sevgili.

Bir nigāḥ ile dil-i fitneyi memnūn eyler / **Dil-ber-i şivegere** 'işve-nümündür çeşmüñ (FKD, G. 178, B. 2).

dil-ber-i ṭannāz: [2] Oyuncu sevgili.

Yalınız ğamzeñ degül āfet maḥall-i nāzda / Her biri müjgānuñun bir **dil-ber-i ṭannāz** olur (FKD, G. 89, B. 3).

Beni ḥāk itdi ḥasret **dil-ber-i ṭannāz** müstağnī / Gedā muḥtāc-ı pā-būs u şeh-i mümtāz müstağnī (FKD, G. 287, B. 1).

dil-beste-i kuruş-ı mihr: [1] Güneşin yuvarlaklığına gönül bağlayan.

Dil-beste-i kuruş-ı mihr olmam / Āzāde-i minnet-i le'īmem (FKD, Terci-bend 1, B. 139).

dil-beste-i turra-i siyāh: [1] Siyah saç kıvrımlarına gönül bağlayan, âşık.

Dil-beste-i turra-i siyāhuñ / Pā-bend-i belādan olmaz āzād (FKD, Terki-bend 2, B. 41).

dil-beste-i zülf: [2] Saçlarına gönül bağlayan, âşık olan.

Dil-beste-i zülf itme Mesihā'yı ki olmaz / Her dil girih-i rişte-i zūnnāruña maḥşūş (FKD, G. 146, B. 5).

Ḳurbān-ı ser-i niğāhuñ āşūb / Dil-beste-i zülfüñ oldı sevdā (FKD, Terki-bend 2, B. 4).

dil-dāde: [1] Gönül vermiş; âşık (STEINGASS, s.531).

Oldı şer'î 'aşḡda dil sīneme gelmek ḥarām / Ol sebebden her zamān bir dil-bere dil-dādeyem (FKD, G. 211, B. 2).

dil-dār: [4] Gönül alan, sevgili, mahbube (TULUM, s.590; STEINGASS, s.532).

Bü'l-'aceb-eṭvār bir dil-dārı sevdüm dehrde / Hem tevāzu'-kār hem maḥcüb-dil hem ḥod-pesend (FKD, G. 42, B. 3).

Bildük ne imiş aşlın 'aşḡ u dil ü dil-dāruñ / Ammā ki bu esrārı nā-güfte midür bilsek (FKD, G. 171, B. 4).

Ne zevḡdur k'ola dil-dār hem-sefer idesin / Sen anı seyr ü meşḡül ola temāşāya (FKD, K. 8, B. 6).

Bī-minnet ü dest şimdi her dem / Dil-dārımı eylerem der-āḡūş (FKD, Terki-bend 2, B. 60).

dil-firīb: [1] Gönül çeken, büyüleyici (STEINGASS, s.532).

Ḳarārı bī-ḡarār itse baña bir dil-firīb olsa / Nesīm-i ṭurrası mevc-efgen-i baḥr-ı şekīb olsa (FKD, G. 254, B. 1).

dil-fürüş: [1] Gönül satan.

Sevdāger-i ṭurra-i bütānuz / Bāzār-ı belāda dil-fürüşuz (FKD, G. 122, B. 6).

dil-ḡir-i Mirrīḡ: [1] Merih'in gücenmesi

Yeter dünyāya te'sīr-i nigāhuñ / N'ola olsa kaçā **dil-gīr-i Mirrīh** (FKD, G. 36, B. 3).

dil-gīr-i tegāfūl: [1] İhmalin gücenikliği.

Lāyık mıdur imsāk-i nazar tā o kadar kim / Çeşmüñ bile gāhī ola **dil-gīr-i tegāfūl** (FKD, G. 193, B. 2).

dil-hāh: [1] Gönül arzusu.

Bir kerre itmedi beni memnūn-ı nāz hayf / **Dil-hāhum** üzre eylemedüm bir niyāz hayf (FKD, G. 159, B. 1).

dil-hasta-i çeşm: [1] Âşığın gözü.

Olmaz mı tebessüm-i lebünden / **Dil-hasta-i çeşmüñe** müdāvā (FKD, Terkid-bend 2, B. 9).

dili al: [1] Gönünü kaptırmak.

Düzdīde nigehe **dili al** nāza tıyurma / Esrārumuzı gamze-i gammāza tıyurma (FKD, G. 251, B. 1).

dil-i ālüfte: [1] Sevdalanmış gönül.

Rüsvā-yı 'aşk iden **dil-i ālüfteñi** Fehīm / Mazmūnını netice-i şad-ğayret eylemiş (FKD, G. 141, B. 5).

dil-i 'aşık: [4] Âşığın gönlü.

İnşāf mı yārinden bī-hüde cüdā düşmek / Āvāre **dil-i 'aşık** yoħsa vaṭanı n'eyler (FKD, G. 56, B. 7).

Geh āb-ı hayāt-nüş u geh zehr-āşām / Olmaz **dil-i 'aşık** gibi bir tırfā mizāc (FKD, Rübāi 8, B. 2).

Feryād feryād ey perī-zād / Besdür **dil-i 'aşıkā** bu bī-dād (FKD, Terkid-bend 2, B. 34).

Eşer-i 'akīkī eyler **dil-i 'aşıkını** hūn-āb / Felek-i cihān-ı 'aşkuñ ki sirişkidür Süheylī (FKD, G. 285, B. 5).

dil-i āşüfte: [1] Çılgın ve perişan gönül.

Kesilse silsile mecnūnuñ olur hāli nā-merbüť / **Dil-i āşüftesin** zencīr-bend-i irtibāť itmez (FKD, G. 118, B. 2).

dil-i āvāre: [1] Gurbete düşmüş gönül.

Rāh-ı ʿademe ey **dil-i āvāre** refīk ol / Dermān-ı ğam-ı hecr demişler ki seferdür (FKD, G. 106, B. 8).

dil-i āyine-ṭabʿ: [1] Ayna gibi saf olan gönül.

Hemīşe ḥāk-i rāhı tūtiyā-yı çeşm-i Mısr olsun / **Dil-i āyine-ṭabʿın** gerd-i ğamdan ḥıfz ide Mevlā (FKD, Kıt'a 15, B. 14).

dil-i āzāde: [1] Özgür gönül.

Ḳayd-ı teşvīş-i ridā vü şubḥadan bulup rehā / Himmet-āmūz-ı ferāĝ ol bir **dil-i āzādeden** (FKD, G. 234, B. 2).

dil-i bād-be-kef: [1] Zavallı gönül.

Ey **dil-i bād-be-kef** eyleme taziyē-i nefes / Her kişi ʿİsī-i Meryem gibi meşhūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B. 1).

dil-i belā-keş: [1] Sıkıntılar çeken gönül.

Zülfinde olan **dil-i belā-keş** / Nezzāre-i zülf-i sünbül itmez (FKD, Terci-bend 1, B. 42).

dil-i beste-revzen-i çeşm: [1] Göz penceresi kapanmış gönül.

Ol şeb **dil-i beste-revzen-i çeşm** / Kūyın mı ḥayāl iderdi yā Rab (FKD, Terci-bend 1, B. 119).

dil-i bī-bāk: [2] Korkusuz gönül.

ʿAşk baş ḳurtaramaz ṭabʿ-ı hevesnākūmden / Ḥavf ider ğamze-i ḥübān **dil-i bī-bākūmden** (FKD, G. 236, B. 1).

Oldı devr-i devlet-i şāḥib-ḳırān-ı ʿaşḳda / Pehlevān-ı pāyṭaḥt-ı ğam **dil-i bībākūmüz** (FKD, G. 128, B. 4).

dil-i bī-çāre: [3] Çaresiz gönül.

Virdi Allāhu laṭīf oldı **dil-i bī-çārenūñ** / Defʿ-i ḳahrın isteyüp eyler temennā-yı laṭīf (FKD, G. 157, B. 7).

Dil-i bī-çārenūñ aḥvāl-i siriştin görsek / Baḳsaḳ āyīne-i dilden ruḥ-ı zīştin görsek (FKD, G. 172, B. 1).

Neye verdüñ dile nezzāreye ruḥṣat evvel / N'içün itdüñ dil-i bī-çāreye ŧefkat evvel (FKD, Terkib-bend 3, B. 12).

dil-i bī-ḥod: [1] ŧaşkın gönül.

Ġamze kemīngehdedür ey **dil-i bī-ḥod** ŧaşkın / Ḥüsnine ḥayrān iken bī-ḥaber eyler helāk (FKD, G. 169, B. 3).

dil-i bī-hüş: [1] Kendinden geçmiş gönül.

İtdi mestāne-nigehle ol perī 'arz-ı cemāl / Keyf-i ḥüsniyle **dil-i bī-hüşum** itdi denk ü lāl (FKD, Diğeri 1, B. 13).

dil-i bī-ḳarār: [1] Tereddütlü gönül.

Hezār kibr ü gurūr ile olsa bir gece mihmān / Hemīŧe itse **dil-i bī-ḳarār** o ŧüḥa tevāzu' (FKD, G. 152, B. 6).

dil-i bī-ḳarār-ı ŧeydā: [1] Deliliğinden karar veremeyen gönül.

Baḳınca cünbiŧ-i mir'āt-ı çarḥ-ı mīnāya / Sefer görüñdi **dil-i bī-ḳarār-ı ŧeydāya** (FKD, K. 8, B. 1).

dil-i bīmār: [3] Hasta gönül.

'Aceb mi düşmen-i dermān ise **dil-i bīmār** / Verür mi ḥasta-i çeŧmi olan devāya rızā (FKD, G. 13, B. 2).

Bu tīh-i 'aciz içinde Ḥızr-ı luḥfuñ reh-nümā eyle / Mesīḥ-i himmetüñ gönder **dil-i bīmāra** dermāna (FKD, K. 7, B. 55).

Hem-niŧin olsa Mesīḥ ile eger rūḥ-miŧāl / Öldürür ğamzesi āḥır bu **dil-i bīmārı** (FKD, G. 277, B. 4).

dil-i çālāk: [1] Hızlı gönül.

Peyk-i vādi-i melāmet **dil-i çālākümdür** / Ki bu yolda aña ne Ḳays u ne Ferḥād yeter (FKD, G. 61, B. 8).

dil-i dīvāne: [5] Deli gönül.

Zülfî âşüfte olup itse şabâ ile cedel / **Dil-i dîvâneye** girer arasına şâne girer (FKD, G. 59, B. 3).

Âteş ur hışn-ı dimâgâ sen eyâ dâğ-ı cünün / Sûziş-i kişver-i ʿaqla **dil-i dîvâne** yeter (FKD, G. 62, B. 5).

Nâşih hırâş-ı mağz-ı Fehîm itme pendüni / Ben bî-dimâgam u **dil-i dîvâne** bî-dimâg (FKD, G. 154, B. 5).

İdüp zencîr cüy-ı mevc-zeni süz u güdâz ile / Gezer bî-ğayd âzâde **dil-i dîvâne** gülşende (FKD, G. 260, B. 8).

Gül-i hürşîde bülbüldür çerâğ-ı hüsne pervâne / **Dil-i dîvâneme** bak görmedünse bü'l-heves ʿâşık (FKD, G. 164, B. 3).

dil-i dîvâne-ıavr: [1] Akılsız hâllerdeki gönül.

Ülfet istermiş **dil-i dîvâne-ıavr** ile sürür / Âşinâ olsaydı bārî âşinâdan kim kaçar (FKD, G. 46, B. 5).

dil-i endîşe: [1] Düşüncenin gönlü.

Dil-i endîşemi iden meftün / Şâhid-i şîve-kâr-ı maʿnîdür (FKD, G. 97, B. 2).

dil-i fitne: [1] Kargaşalığın gönlü.

Bir nigâh ile **dil-i fitneyi** memnün eyler / Dil-ber-i şîvegere ʿişve-nümündür çeşmün (FKD, G. 178, B. 2).

dil-i güm-geşte: [1] Yolunu kaybetmiş gönül.

Eyleyem dedüm **dil-i güm-geştemi** andan suʿâl / Levh-i rüyum üzre hûndan yazdı çeşmüm ʿarz-ı hâl (FKD, Diğer 1, B. 14).

dil-i güm-kerde-reh: [1] Yolunu şaşırılmış gönül.

Bu rütbe ʿacizde **dil-i güm-kerde-reh** nice / Bir lahza pây-be-dâmen-i genc-i ferâğ olur (FKD, Terki-bend 1, B. 5).

dil-i hâkî: [1] Toprağa bulanmış gönül.

Ne ʿaceb rişe ıtarsa bu **dil-i hâkîde** / Gam bulur neşv ü nemâ dîde-i nemnâkümnden (FKD, G. 236, B. 4).

dil-i halk: [1] Yaratılmışların gönlü.

Olinca kâdi-i İzmir feyz-i ebr-i luftından / **Dil-i halk** oldu goncayken gül ü her gül birer gülşen (FKD, Kıt'a 13, B. 2).

dil-i Hızır: [1] Hızır'ın gönlü.

Ammâ ki şehîd-i reşk-i la'li / Yüz biñ **dil-i Hızır** u cân-ı 'İsî (FKD, Terci-bend 1, B. 11).

dil-i hüşyâr: [1] Akıllı gönül.

Ne ta'n eder **dil-i hüşyâruma** o şeh ki olur / Harâb-ı çeşmine keyf-i şarâb nâ-maḥrem (FKD, G. 209, B. 4).

dil-i kazâ: [1] Kaderin gönlü.

Ḥançer-i ğamzesiyle yâr eyledi dilleri telef / Tîr-i nigâhına meger ola **dil-i kazâ** hedef (FKD, G. 156, B. 1).

dil-i küdek-mizâc: [1] Çocuk tabiatlı gönül.

Dil-i küdek-mizâcum cism-i nâ-büdümda pür-feryâd / Fiġân-ı beççe-bülbül âşikâr u âşiyân ġâ'ib (FKD, G. 19, B. 2).

dil-i maḥbûs: [1] Bağlı gönül.

Her künc-i şikenc-i ṭurrasında / Biñ **dil-i maḥbûs** pâ-be-zencîr (FKD, Terci-bend 1, B. 31).

dil-i Mecnûn: [1] Deli gönül.

Bâde-i 'aşkuz **dil-i Mecnûn'dur** peymânemüz / 'Aql-ı küll olsa revâdur sâki-i mey-ḥânemüz (FKD, G. 124, B. 1).

Dil-i mecnûnum olup mekteb-i 'aşka üstâd / İtdi şâkird-i cünûn 'aql-ı Āristâlîs'i (FKD, G. 289, B. 7).

dil-i Mecnûn-ı perîşân-rev ü vaḥşî-ṭab': [1] Vaḥşileşmiş ve dağılmış Mecnûn'un gönlü.

Dil-i Mecnûn-ı perîşân-rev ü vaḥşî-ṭab'am / Āhû-yı çeşm-i ġazâlî-nigehân râmumdur (FKD, K. 12, B. 6).

dil-i Mesîḥ ol-: [1] Hz. İsâ'nın kalbi olmak.

Bu zehrler felek virür **olsa dil-i Mesîḥ** / İnşâf eyleñüz ki ne cân ile sağ olur (FKD, Terki-bend 1, B. 7).

dil-i mestān: [2] Sarhoş gönül.

Âh idüp eyledüm gâzel-perdâz / **Dil-i mestāna** tarz-ı giryānī (FKD, K. 17, B. 83).

Ol kadar nâzük-mizâc oldu **dil-i mestāne** kim / Çeşm-i dil-ber olsa maḥmûr ile itmez imtizâc (FKD, G. 30, B. 4).

dil-i nâ-bûd: [1] Bulunmayan gönül.

Gonca-i ne-ş'küfte-i bâğ-ı 'ademdür tâ ezel / Feyz-i efkâr-ı dehāniyla **dil-i nâ-bûdumuz** (FKD, G. 119, B. 3).

dil-i nâ-çîz: [2] Değersiz gönül.

Ey bād-ı şabâ ol şeh-i hûn-rîze haber vir / Hûn-rîzlüğün gel **dil-i nâ-çîze** haber vir (FKD, G. 67, B. 1).

Görüp ben zerresin ser-geşte-i hûrşîd-i ruḥsârı / O bî-mihrum Fehîmâ bu **dil-i nâ-çîze** raḥm itdi (FKD, G. 282, B. 5).

dil-i nâ-kām: [1] Arzusuna ulaşamamış gönül.

Mest-i 'aşkam baña hem-dem **dil-i nâ-kāmumdur** / Özgedür dil yine hem-sâķī vü hem-cāmumdur (FKD, K. 12, B. 1).

dil-i nālān: [2] İnleyen gönül.

Nedîm-i bezm-i belâ olmağa **dil-i nālān** / O muḥrib-ı nîgeh ü 'işve-sâz olur bā'îs (FKD, G. 27, B. 3).

Mekteb-i bâğ-ı maḥabbetde Gülistān oқыup / Bülbülān meşķ alurlar **dil-i nālānumdan** (FKD, G. 229, B. 5).

dil-i nālende: [1] İnleyen gönül.

Ḥande it ağlasa ḥālin **dil-i nālende** saña / Böyledür kısmet-i Ḥaķ girye baña ḥande saña (FKD, Terķib-bend 3, B. 33).

dil-i nâ-şād: [1] Kederli gönül.

Eyle 'uşşāķı perîşān ki benem 'ālem-i 'aşķ / Ğarazuñ 'āşķ ise bu **dil-i nâ-şād** yeter (FKD, G. 61, B. 4).

dil-i pür-dāğ: [2] Çok yaralı, acılı gönül.

Bu reşk ile itsek n'ola gül-ğoncayı lāle / Biz kim dil-i pür-dāğ ile āgeşte-be-ğünuz (FKD, G. 121, B. 4).

İtme pā-māl ki Qays'ıñ **dil-i pür-dāğdur** / Ğonca-i lāle-i pejmürde-i şahrā-yı cünün (FKD, G. 243, B. 3)

dil-i pür-iztirāb: [1] Gamlı gönül.

Neşve-i hayretle lāl olmuş **dil-i pür-iztirāb** / Nice itsün böyle bir fettāna tevcih-i hitāb (FKD, Diğeri 1, B. 3).

dil-i pür-şekve: [1] Şikayet dolu gönül.

‘Arz itsem o şāha **dil-i pür-şekvemi** lāyık / Bī-dād-keşān ruq‘ayı sultāna şunarlar (FKD, G. 49, B. 3).

dil-i pür-süz: [1] Ateşlerle dolu gönül.

Yā Rab **dil-i pür-süzum** idüp māye-i dūzah / İt berg-i gül-i dāğımı pīrāye-i dūzah (FKD, G. 35, B. 1).

dil-i pür-tāb: [3] Ateş dolu gönül.

Bu **dil-i pür-tāb** ile ‘azm-i behişt itsem yine / Dūdmān-pīrā-yı dūzah āh-ı āteşnākdür (FKD, G. 99, B. 3).

Zāfdan pür-müydur cismüm **dil-i pür-tābda** / Üstād-ı zülf-i pür-ğam pīç ü tābumdur benüm (FKD, G. 223, B. 6).

Heft dūzāh **dil-i pür-tābuma** nisbet ferdā / Yedi halvetlü yedi kubbelü ħammāmumdur (FKD, K. 12, B. 10).

dil-i rakīb-i bed-ağter: [1] Uğursuz düşmanın gönlü.

Dil-i rakīb-i bed-ağter nedür ki ħā'il ola / Ĥadeng-i āhuma olmaz nüh-āsumān māni' (FKD, G. 151, B. 4).

dil-i rüz-ı cezā: [1] Mağşer gününün âşıkları.

Bir nigāh itse eger ħışm ile ehl-i mağşere / Lerzenāk eyler dil-i rüz-ı cezāyı ğamzesi (FKD, G. 288, B. 3).

dil-i sâde: [1] Saf gönül.

Ey **dil-i sâde** kemîngâh-ı firîb ü fitnedür / Künc-i çeşm-i gamze-kâr u gûşe-i ebrû-yı dost
(FKD, G. 25, B. 2).

dil-i şad-pâre-i pür-nâle: [1] İnleyiş dolu yüz parça olmuş gönül.

Dil-i şad-pâre-i pür-nâlem oldı / Gül-i gül-bün-tırâz-ı râz-ı nâkûs (FKD, G. 137, B. 5).

dil-i sengîn-i agyâr: [1] Yabancıların taşlaşmış kalbi.

Nişâne itmedi çeşmi **dil-i sengîn-i agyârı** / Hâṭâ itmezdi ammâ nâvek-i ser-tîze raḥm itdi
(FKD, G. 282, B. 4).

dil-i ser-mest: [1] Fazla sarhoş gönül.

Te'sîr-i ḥayâl-i nigeḥ-i çeşm-i bütândur / Ṭab'um **dil-i ser-mestüme** mey-ḥânelüg eyler
(FKD, G. 54, B. 3).

dil-i sevdâ-perdâz: [1] Âşık olmayı isteyen gönül.

Şeb-i hicr ü gam-ı zülf ü **dil-i sevdâ-perdâz** / İhtiyârî degül âh eyler isem dür u dırâz (FKD,
Terkib-bend 3, B. 4).

dil-i sevdâ-perest: [1] Aşka tapan gönül.

Yeter pervânelik itdüm çerâğ-ı tîre-i 'aqla / **Dil-i sevdâ-perestüm** bülbül-i bâğ-ı cünün olsa
(FKD, G. 256, B. 2).

dil-i sevdâ-zede: [1] Sevdalı, âşık gönül.

Fâş eyleyen esrârumı hep ḥüsn-i bütândur / Yoḥsa **dil-i sevdâ-zede** izḥârı ne bilsün (FKD, K.
4, B. 9).

dil-i şüh: [1] Coşmuş gönül.

Meclis-i 'işveyi kûrsa nigeḥ-i çeşmi Fehîm / **Dil-i şühüm** şunar ol mest-i mey-i nâza ḳadeḥ
(FKD, G. 33, B. 5).

dil-i uşşâk: [8] Aşıkların gönlü.

Ne deñlü ṭurraña zînet virürse meşşâta / O mertebe **dil-i uşşâk** pîç ü tâba düşer (FKD, G. 60,
B. 2).

Raḥşuṅa şāh-ı levendāne süvār olduḡa / Dāmen-i tīgüñi eyler **dil-i ‘uṣṣāk** penāh (FKD, K. 9, B. 12).

Dil-i ‘uṣṣāka ‘adem gūşesi mey-ḡāne yeter / Sāki-i cām-ı ecel ġamze-i mestāne yeter (FKD, G. 62, B. 1).

Gelmişüz nezzāre-i ḡāl-i cemāl-i yārdan / Dāġ-ı ḡasretdür **dil-i ‘uṣṣāka** dest-āvīzümüz (FKD, G. 130, B. 3).

Ey bād-ı şabā zūlfine yārūñ ġüzer eyle / ġāhī dil-i ‘uṣṣāka belādan ḡaber eyle (FKD, G. 267, B. 1).

Leşker-i cān u **dil-i ‘uṣṣākı** hep kırduñ meger / Şāh-ı iklīm-i ġazādan ġamze ki imdād olur (FKD, G. 80, B. 3).

O deñlü fitneden maḡfuzdur devrūñde ehl-i dil / Ki bekler tīg-i ġamzeyle **dil-i ‘uṣṣākı** cānāne (FKD, K. 7, B. 43).

İder her yazduġı şūḡuñ nigāhı / **Dil-i ‘uṣṣākı** mecrūḡ-ı nihānī (FKD, Kıt'a 6, B. 4).

dil-i vīrāne: [1] Yıkık, harap gönül.

Çeşmümi āteş-i ḡasretle pür-āb itmez idüñ / **Dil-i vīrānemi** tekrār ḡarāb itmez idüñ (FKD, Terki-bend 3, B. 18).

dil-i ye's-ülfet-i nā-dīde-rüy-ı ārzü: [1] Emelin görülmemiş yüzünün üzüntü arkadaşı gönül.

Ey **dil-i ye's-ülfet-i nā-dīde-rüy-ı ārzü** / İtme şahrā-yı hevesde cüst ü cüy-ı ārzü (FKD, G. 249, B. 1).

dil-i zār: [11] Ağlayan, inleyen gönül.

Bār virmezse muġeylān-ı ḡicāz ey **dil-i zār** / ġülşen-i dosta var murġ-ı ḡoş-elḡān olarak (FKD, K. 16, B. 14).

Ferḡād gibi kūhda vü şahrāda / Zārı der ü zār işidür bu **dil-i zār** (FKD, Rübai 16, B. 2).

Hey hey ne ḡurursın ey **dil-i zār** / Ey bī-ġāyret nedür bu te'ḡīr (FKD, Terki-bend 1, B. 36).

ḡāmūş ḡāmūş ey **dil-i zār** / Fāş oldu rümüz-ı ‘aşġ ḡāmūş (FKD, Terki-bend 2, B. 65).

Zīr-i zūlfinden nigāh eyler **dil-i zāra** dirīġ / Zaḡmümü bihbūd olur ḡançer ki müşk-ālūdedür (FKD, G. 68, B. 5).

Ġamze-i mesti ile bu **dil-i zāruñ** hālin / Ĥavf ile dūrdan eylerdi temāšā fitne (FKD, G. 270, B. 3).

Meger oldı pāy-ı yāra gözümüñ revāne seyli / Ki o naḥl-i ‘iṣve-bāzuñ **dil-i zāra** var meyli (FKD, G. 285, B. 1).

Bir du‘ā k’eyledüm **dil-i zāra** / ‘Avn-i ‘aşkıyla müstecāb itdüm (FKD, K. 2, B. 31).

Efsūs o düşmen-i temennī / Vermez **dil-i zāruma** tesellī (FKD, Terci-bend 1, B. 1).

Āgyār ile seyr-i gülşen itdūñ / Cismüm **dil-i zāra** külḥan itdūñ (FKD, Terki-bend 2, B. 45).

Göz ḥabsine bırakıldı **dil-i zārı** şayd içün / Bir şa‘ve üzre şaldı iki şāh-bāz ḥayf (FKD, G. 159, B. 6).

dil-i zār-ı Fehīm: [2] Fehīm'in inleyen gönlü.

Dil-i zār-ı Fehīm ile ikimüz / Ṭurmayup āh-ı cān-güdāz idelüm (FKD, G. 221, B. 6).

Dil-i zār-ı Fehīm’i mest iden / Muttaşıl dil-berā nigāhuñdur (FKD, G. 72, B. 7).

dil-i zıkr-ülfet: [1] Hatırlamaya düşkün gönül.

Be-ciger-gūşe-i Meryem beni kıl maḥrem-i deyr / **Dil-i zıkr-ülfetüm** et nağme-i nākūs bī-nūş (FKD, G. 144, B. 15).

dil-i zūhhād-ı cünün-ķable: [1] Deliliğe yönelen zahitlerin gönlü.

Mu‘tekif her şiken-i silsile-i zülfinde / **Dil-i zūhhād-ı cünün-ķable** vü zünnār be-düş (FKD, G. 144, B. 4).

dilīr: [1] Pehlivan, güreşçi, bahadır (TULUM, s. 592).

Kemān-ı ebrū-yı cānāna baķ fesāneyi ķo / **Dilīr** imiş ṭotalum Rüstem’üñ nesin gördük (FKD, G. 174, B. 3).

dilīr-i mīr-i Ene’-Ḥaķķ-ı sipāh-ı Mansūr: [1] Hallac-ı Mansūr'un ordusunun "Ben Allah"ım diyen komutanın yiğitliğı.

Yegāne mālīk-i Dārū’s-selām-ı tevḥīdem / **Dilīr-i mīr-i Ene’-Ḥaķķ-ı sipāh-ı Mansūr’am** (FKD, K. 14, B. 39).

dil-merdūd: [1] Reddedilmiş gönül.

Şem^c-i hürşîd-i tecellâyuz ki yokdur dūdumuz / Sāye gibi oldu dūd u tîre **dil-merdūdumuz** (FKD, G. 119, B. 1).

dil-mürde: [1] Ölmüş gönül.

Kerîmü't-tab^c u 'ālî-fiṭrat u Ḥātem-ṭabī'at kim / Nesîm-i feyz-i cūdından olur **dil-mürdeler** ihyā (FKD, Kıt'a 15, B. 5).

dil-mürde-i hecr: [1] Ayrılıktan gönlü ölmüş.

İtmez mi kelām-ı rûh-baḥşuñ / **Dil-mürde-i hecri** ihyā (FKD, Terkiḳ-bend 2, B. 10).

dil-nāfe: [1] Gönül miski.

Gül ü lāleye nesîmem **dil-nāfeye** şemîmem / Desün ol ki der Fehîm'em sözi böyle post-kende (FKD, G. 259, B. 5).

dil-nerm: [1] Gönül yumuşatan.

Ma'şûḳın itdi **dil-nerm** ol şem^c-i āh-düşmen / Ḥārā-güdāz olurmuş te'sîr-i āh-ı dil-ber (FKD, G. 50, B. 3).

dil-nevāz: [4] Gönül okşayan, tatlılık yapan (TULUM, s.593).

Ĝam ki āzār-ı ḳār-ı her-dildür / Nāzenîn yār ü **dil-nevāzumdur** (FKD, G. 71, B. 4).

Yegāne **dil-nevāzā** ḳayd-ı miḥnetden ḥalās eyle / Teraḥḥum ḳıl esîr-i pāy-ı bende çāh-ı ḥırmāna (FKD, K. 7, B. 53).

Renciş-dih-i cism-i pür-figār ol / Besdür cāna bu **dil-nevāzî** (FKD, Terkiḳ-bend 2, B. 14).

El-minnetü lillāh ki baña itdi nigāh / Memnūnam o **dil-nevāzdan** memnūnam (FKD, Rübai 43, B. 2).

dil-rübā: [2] Gönül çalan, gönül hırsızı || güzel, sevgili.

Olmuşam bir şūḥ-ṭab^cı sevmede sâbit-ḳadem / Ey Fehîm el-ḥaḳḳ suḥanver dil-rübādan kim ḳaçar (FKD, G. 46, B. 7).

Bir **dil-rübā** da yok ki ide beste-pā bizi / Zülf-i bürîde gibi perîşân-ı ḡurbetüz (FKD, G. 132, B. 7).

dil-rübāsuz: [1] Sevgilisiz.

Dil-rübāsuz āb-ı hayvān nūş idersem zehr olur / Zehr şunsa līk her āhū-nigeh pānzehr olur (FKD, G. 85, B. 1).

dil-şikest: [1] Gönlü kırık, çaresiz, kolu kanadı kırılmış, ümitsiz (TULUM, s.594).

Dil-şikestem ol kadar kim şīşe-i sā‘at-miṣāl / Zaḥmum içre sūde-i elmās tūde tūdedür (FKD, G. 68, B. 3).

dil-şüküfte: [1] Gönül açmış.

Şad-bahār olmuş velī bir **dil-şüküfte** gonca yok / Bülbülānā eyledüm gül-geşt-i bāğ-ı ārzū (FKD, G. 248, B. 4).

dil-teng it-: [1] Sıkıntı vermek.

Pür kıldılar derūn-ı dilüm seng-i ta‘n ile / **Dil-teng itdiler** beni yā Rab hücūm-ı Rūm (FKD, Terkib-bend 1, B. 10).

dil-teng ol-: [1] Kederlenmek, gönlü sıkılmak.

Seyr eylesem çemenistān-ı ḥaṭuñ / **Dil-teng olurum** ḳāfiye-i sebz-miṣāl (FKD, Rübai 35, B. 2).

dile-: [3] İstemek, arzulamak.

Olduḳça sāye-efgen perr-i külāh-ı dil-ber / Vuşlat **dilerseñ** ey dil ol ḥāk-i rāh-ı dil-ber (FKD, G. 50, B. 1).

Teşne-i cām-ı şehādetdür o mest-i ḡāfil / Ki ṭurup ḳarşusına buse **diler** kām ister (FKD, G. 64, B. 5).

Bu isti‘dād ile olmaz mı istiḥdāma istiḥḳāk / **Dilerseñ** imtiḥān it ḥāzıram tebyīn-i burhāna (FKD, K. 7, B. 56).

dimāğ: [2]

1. Akıl, fikir, şuur

Böyle ḳalursa **dimāğunı** eger āşüfte Fehīm / Ne ḡam-ı ‘aşḳ ḳalır sende ne pervā-yı cünūn (FKD, G. 243, B. 9).

2. Burun.

Var ise kıldı şabā ḡisū-yı sünbüldeñ güzer / Her **dimāğı** nāfe-i müşk itdi büy-ı nev-bahār (FKD, G. 48, B. 2).

dimāġ-āşinā: [1] Tanıdık koku.

Olur mı cāna **dimāġ-āşinā** şemīm-i murād / Eser mi gülşen-i āmālūme nesīm-i murād (FKD, G. 39, B. 1).

dimāġ-āşüfte: [1] Akli perîşan olmuş.

Şehr-i mesti vü cünün-ı ‘aşkı seyr itdüm Fehīm / Bir ‘aded āşüfte-destār u **dimāġ-āşüfte** yok (FKD, G. 165, B. 5).

dimāġ-efrüz: [1] Burnu açan.

Yeter ruhsār u zülfi-i şāhid-i hulkuñ **dimāġ-efrüz** / Nesīm itsün yine teslīm büyn verd ü reyhāna (FKD, K. 7, B. 37).

dimāġ-ı hūsn: [1] Güzellik anlayışı.

Hudā o dil-ber-i maḥcüb-ı şūhumuñ etme / **Dimāġ-ı hūsnini** zevk-ı hiçābdan maḥzūz (FKD, G. 150, B. 4).

dimāġ-ı pāk: [1] Berrak koku.

Büy-ı zülfi kim **dimāġ-ı pāki** n’eyler bilmezüz / Bir şabādur ğonca-i idrāki n’eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B. 1).

dīn: [7] İnanç, inanma.

‘Aql u cān ü **dīn** ü dil nā-maḥrem-i ‘uşşāk iken / Bī-tekellūf rāz-ı ‘aşka yār-ı maḥremdür şarāb (FKD, G. 14, B. 5).

Cüyüş-ı Türk-i hūsnüñ cāy idelden mülk-i ‘uşşākı / Metā‘-ı zühd ü **dīn** ü ‘aql u dil hep ğāret olmuşdur (FKD, G. 77, B. 9).

Feryād o tünd-kāfir-i bī-raḥm u ḥod-perest / **Dīninden** ehl-i zühdü peşimān idüp gelür (FKD, G. 111, B. 3).

Muġbeçe sevdüñ Fehīm aġlama **dīnüm** deyü / Cānunı da almamış ḥayf ki az eylemiş (FKD, G. 142, B. 5).

İderse ol büt-i şīrīn-dehān raş / Kef-i ‘āşıkda eyler **dīn** ü cān raş (FKD, G. 145, B. 1).

Rind-i dīvāneyem ne küfr ü ne **dīn** / Selb ü ĩcāb n’iydügin bilmem (FKD, G. 204, B. 5).

Cām-ı İslām'um şikest itdi nigāh-ı muğbeçe / Sakla yā Rab **dīnūmi** çeşm-i ħarāb-ı bādeden (FKD, G. 233, B. 3).

dīn ü mezheb: [1] Din ve benimsenen yol.

Dīn ü mezheb hep sevdā ile elden gitdi / Bir daḥı dil heves-i ṭurra-i kākül mi ider (FKD, G. 51, B. 4).

dīn-āşināyī: [1] Aynı dinden.

Öyle kāfirdir ki bend itmez yine zünnārın / Ger Mesīḥā olsa da **dīn-āşināyī** ṭurrası (FKD, G. 278, B. 3).

dīn-i Peyember: [1] İslām Peygamberi || Hz. Muhammed.

Rūşen olsa mihr ü mehden de n'ola ol sīne kim / Cilvegāh ide anı dīn-i Peyember rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 17).

diñle-: [4] Kulak vermek, dikkate almak.

Dil nev-niyāz-ı ṭurradur it nālesine raḥm / Ey gonca **diñle** sünbüle de tāze bestedür (FKD, G. 93, B. 5).

Rüy-māl itsem dir imiş tūde-i nesrīnūñe / **Diñleme** şāhum Fehīm'ün sözleri bī-hüdedür (FKD, G. 68, B. 7).

Āvāze-i fiğānumı **diñletmedi** nesīm / Kāfir raḳīb nağme-i nā-sāza başladı (FKD, G. 275, B. 5).

Dil o türk-i ğirre-meste nice **diñledür** fiğānın / Ki ğazanferānı lerzān ider esbinüñ şuheyli (FKD, G. 285, B. 3).

direm-dār-ı faḳīr: [1] Fakirlerin parası.

Direm-dār-ı faḳīrin ma'nide 'add eyleyüp kıldum / Aña lafzan işāret ki yede taḥsīn ḥāsebān-ı 'aşr (FKD, Kit'a 17, B. 2).

dirīg: [5] Pişmanlık, bilmeden suç işleme, hata yapma gibi sebeplerle söylenen söz (STEINGASS, s.517).

Ne 'işve-bāzi-i dil-ber ne şuğl-ı mesti-mey / **Dirīg** böyle ḳalursa tebāhdur kārūm (FKD, G. 216, B. 3).

Devrūñde **dirīg** bü'l-hevesden / 'uşşāḳuñ yoḳdur imtiyāzı (FKD, Terki-bend 2, B. 18).

Oldı **dirîg** germ-niyâzân-ı nâzüke / ‘Arz-ı merâm vâcib ü hıfz-ı kelâm farz (FKD, G. 147, B. 3).

Hâzefveş olmadayam pây-mâl-i bed-güherân / **Dirîg** bilmediler kim ne gence gencûram (FKD, K. 14, B. 6).

Zîr-i zülfinden nigâh eyler dil-i zâra **dirîg** / Zaḥmumu bihbûd olur ḥançer ki müşk-âlûdedür (FKD, G. 68, B. 5).

dirîg id-: [3] Vermek, başıslamak (TULUM, s.599).

Evvel-i vuşlatda **itdi** büse-i la’lin **dirîg** / Tâ leb-i cûda şikest oldı sebû-yı ârzü (FKD, G. 249, B. 6).

Ol çeşm-i hışmnâk **dirîg itmedi** beni / Minnet-pezîr-i ğamze-i ḥâṭır-nüvâz ḥayf (FKD, G. 159, B. 2).

Hışm ile gitdi **idüp** mîve-i vaşlunu **dirîg** / Beni maḥrûm iden ancak tama^c-ı ḥâmumdur (FKD, K. 12, B. 27).

dirîgâ: [2] Âh, eyvah gibi acı, pişmanlık, suçluluk gibi durumları ifade eden ünlem.

Dirîgâ çârsû-yı rişte-i bâzâr-ı cihân içre / Ḥaşîr-i köhneveş düşdüm ne çâre çeşm-i rağbetden (FKD, K. 15, B. 9).

Dirîgâ yok mıdur bu ‘arşada bir merd-i himmet kim / Ḥalâş ide girîbân-ı dilüm dest-i melâmetden (FKD, K. 15, B. 36).

diril-: [1] Canlanmak, hayat bulmak.

Seyr idüñ o dil-ber-i mümtâzımuñ i‘câzını / İtmege küşte **dirildür** ‘âşık-ı ser-bâzını (FKD, Diĝer 1, B. 17).

dîv: [2] Cin, peri, şeytan (TULUM, s.600).

Sensin ol âyîne-dil kim iltifâtuñ ‘âleme / **Dîvi** ḥürî zümre-i nesnâsı insân gösterür (FKD, K. 10, B. 35).

Hem-püye-i mihr-i şu‘le **dîvdür** / Her ḳatre-i eşk-i germ ü çâlâk (FKD, Terci-bend 1, B. 61).

dîvân: [2] Şairin şiirlerini bir araya getirdiği eseri.

Köhne oldı resm-i Ḥâḳânî vü Şâhî vü Melik / Şimdi nev-peydâ Fehîm’üñ tâze **dîvânın** görüñ (FKD, G. 182, B. 9).

Alsa **dīvānum** ele bir şā'ir / Ẹudsiyāndur saħīfe-gerdānı (FKD, K. 17, B. 75).

dīvāne: [16] Deli, mecnun.

Ehl-i 'aşka ğamze-i cānāne olmaz āşinā / Ğafīl olma mest ile **dīvāne** olmaz āşinā (FKD, G. 11, B. 1).

Bulsa **dīvāne** gönül şāh-ı cünūna taķrīb / Pāy-ı taht olmaz ise ğuşe-i vīrāne yeter (FKD, G. 62, B. 4).

Müjde ey dārü'ş-şifā **dīvāneyüz** nev-rūzdur / Āşinā-yı 'aķldan bīğāneyüz nev-rūzdur (FKD, G. 78, B. 1).

Ẹa'n itme Fehīm itse vuzū' meyle faķīhā / **Dīvānedür** ol zāhid-i sālūs degüldür (FKD, G. 102, B. 7).

Dīvāneyüz ammā feleke ğande-zenānuz / Müstehzi-i şāhib-ğıred-i bī-hüde-pendüz (FKD, G. 123, B. 2).

'Ālem-i 'aşkuz ki feyz alsa havāmuzdan bizüm / Şad-hezārān 'aķl-ı Eflāṭun olur **dīvānemüz** (FKD, G. 124, B. 4).

Küstāḡ ise ma'zūr ṭutuñ bende Fehīm'i / **Dīvāne** bilür mi nedür eṭvār-ı tekellüf (FKD, G. 158, B. 7).

Ey zāhid-i bī-zevķ yeter ehl-i dile ṭa'n / Mestāne mi **dīvāne** mi ferzāne mi olduñ (FKD, G. 175, B. 6).

Mecnūn ğibi efsūn-ı niğāhıyla 'ademsin / **Dīvāne** Fehīm āh ki efsāne mi olduñ (FKD, G. 175, B. 8).

Tā-be-key tenhā-nişin ü 'āķil ü ferzāneyem / Başuma üşdi perī-rūlar bugün **dīvāneyem** (FKD, G. 212, B. 1).

Ĝāh mest-i cām-ı 'aşķam ğāh rind-i bāde-nüş / Bü'l-'aceb **dīvāneyem** kim kimse bilmez meşrebüm (FKD, G. 217, B. 3).

Mestāne gönül itmededür rāzını izhār / **Dīvāne** 'ayān itdüği esrārı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 8).

Bulup dīdāra isti'dād-ı nazra oldu mevc-engīz / Ki ya'nī işte zencir ü menem min-ba'd **dīvāne** (FKD, K. 7, B. 4).

Dād ol seffine-i şā'ir-i bī-intizāmdan / **Dīvāneyi** ğacil ide ğaṭ-ı kelāmdan (FKD, Terķib-bend 1, B. 25).

Bir seher kûyına vardum didi bir maḥremine / Baḡ şu **dīvāneye** kim ‘āşık-ı nā-kāmumdur (FKD, K. 12, B. 16).

Bir özge perīyi sevdi **dīvāne** Fehīm / Kim ‘āşık-ı mecnūnını ma‘ḳūl ister (FKD, Rūbai 19, B. 2).

dīvāne id-: [2] Deli etmek, çıldırtmak.

Seni **dīvāne idüp** şīr gibi bende çeken / Çeşm-i ‘uşşāk-küş ü dil-ber-i ḥayyāmumdur (FKD, K. 12, B. 25).

Rûy-ı dil gösterüp **itdūñ** beni çün **dīvāne** / Oldum ey āhū-yı vahşī giderek bīgāne (FKD, Terki-bend 3, B. 10).

dīvāne ol-: [2] Delirmek; aşkından çılgına dönmek.

Ey dil yine bu girye ne **dīvāne** mi **olduñ** / Keyf-i nigh-i yār ile mestāne mi olduñ (FKD, G. 175, B. 1).

Velī hūşyār ü bā-‘aḳlam ne çāre / Eđer bu baḥt ile **dīvāne olsam** (FKD, G. 199, B. 2).

dīvāne-i ‘aşk: [2] Aşk delisi.

Oldı dilden mezheb ü ‘aḳl-ı taşarruf ber-ḫaraf / Ba‘d-ezīn **dīvāne-i ‘aşkam** tekellūf ber-ḫaraf (FKD, G. 155, B. 1).

Hem-silsile-i Ḳays’am u **dīvāne-i ‘aşkam** / Zencīr-be-pā zāde-i pervāne-i ‘aşkam (FKD, G. 197, B. 1).

dīvāne-i deşt-i cünün-peymūde: [1] Delilik çölünü ölçen deli.

Tengnā-yı ḳal‘a-i ‘aḳl içre olmaz şehr-bend / Dil ki bir **dīvāne-i deşt-i cünün-peymūdedür** (FKD, G. 68, B. 2).

dīvānelüg: [1] Âşıklık.

Her kāküle şad-pāre göñül şānelüg eyler / Her silsile-i ḫurrayā **dīvānelüg** eyler (FKD, G. 54, B. 1).

dīvāne-meşreb: [1] Aklını kaybetmek, deli gibi davranmak.

Cünün āşıfte-mağz-ı ḫayretümdür / Ğarīb ālüfteyem **dīvāne-meşreb** (FKD, G. 18, B. 2).

dīvāne-reviş rind-i levend: [1] Kahraman rintlerin deli yürüyüşlüsü.

Biz gerçi ki **dīvāne-reviş rind-i levendüz** / Bilmekde rümûz-ı dili Cibrîl-pesendüz (FKD, G. 123, B. 1).

dīvāneveş: [1] Deli, mecnun gibi.

Egerçi şüretā **dīvāneveş** ālūdedür cismi / Dilin āyīneāsā mazhar itdi zevk-ı vicdāna (FKD, K. 7, B. 6).

dīvān-ı kazā: [1] Kader.

İtdi **dīvān-ı kazādan** nāzım-ı aşk intihāb / Şafha-i mecmū'a-i sīnemde müfreddür gönül (FKD, G. 194, B. 2).

dīvār u zemīn-i hāne-i ten: [1] Beden evinin zemini ve duvarları.

Dīvār u zemīn-i hāne-i ten / Teb-gerde-i lerze-i hāleldür (FKD, Terci-bend 1, B. 83).

diyār-ı ġarīb: [1] Şaşılacak memleket.

Haşm-ı ġarīb böyle **diyār-ı ġarīb** yok / Vīrānezār-ı Mısr'da hayrān-ı ġurbetüz (FKD, G. 132, B. 5).

diyār-ı yār: [1] Sevgilinin diyarı, ülkesi, memleketi.

Dār u **diyār-ı yārdan** itdi cüdā Fehīm / Rūz-ı kıyām dest-be-dāmān-ı ġurbetüz (FKD, G. 132, B. 9).

diye: [6] Diyerek, deyip.

Gā'ibde ol perī baña teklīf-i şī'r ider / Tūṭī ne söylesün **diye** āyīneden cüdā (FKD, G. 2, B. 4).

Diye hākümde görüp dūd-ı dilüm bir gün o māh / Nev-şüküfe sünbül-i qabr-i Fehīm'ümdür benüm (FKD, G. 224, B. 5).

Tā ümīd-i şefā'atüñle Fehīm / **Diye** işyānı bī-ħisāb itdüm (FKD, K. 2, B. 51).

Baksun ruḡ-ı hūy-gerdeñe memnū' **diyen** / Āteşde qarār eyledügin sim-ābuñ (FKD, Rübai 33, B. 2).

Budur ümmīd o 'āşīye diyesin / Ki şefā'atle behre-yāb itdüm (FKD, K. 2, B. 52).

Geldi **diyü** rüz-ı 'īd-i qurbān / Leb-rīz-i beşāret itdi her leb (FKD, Terci-bend 1, B. 124).

dol-: [1] Tamamen kaplamak.

Ġarq-ı baħr-ı ʿaraq-ı ŧerm olup **doldum** mebhūt / Ĥayret-i ħüsn-i beni zikrden itdi ħāmūŧ
(FKD, G. 144, B. 10).

dost: [5] Sevgili.

Cezbe-i ħüsn-i maħabbetdür kim eyler muttaŧıl / **Dost** cüst ü cüy-ı ʿaŧq u ʿaŧq cüst ü cüy-ı
dost (FKD, G. 25, B. 4).

İder füsürde beni **dostdan** nesīm-i nifāk / Meŧämm olursa eger büy-ı yāsemen-düşmen
(FKD, G. 239, B. 2).

Olinca **dost** refiķum semür u aŧlas olur / Baķar mı ʿaŧıķ olan zaħm-ı ħār u ħārāya (FKD, K. 8,
B. 7).

Didüm ey **dost** beni böyle iden bīgāne / ŧaleb-i nā-maħal ü bī-hüde iķdāmumdur (FKD, K.
12, B. 22).

Kām-düşmen bülbül-i āŧüfte-maġzam ye's **dost** / Olmadum bāġ-ı cihānda ħoŧ-dimāġ-ı ārzü
(FKD, G. 248, B. 2).

dök-: [5] Boŧaltmak, akıtmak (TULUM, s.613).

Ol ķadar hecrüñle **dökdüm** eŧk-i çeŧm-i lāle-reng kim / Oldı ŧufān dāġ-ber-dil āŧtīn ü
dāmenümden (FKD, G. 238, B. 6).

Dökse ħün-ı germümi bāġ içre tīg-i ġamzesi / Nār olur güller Fehīmā nārdan ŧemŧīr olur
(FKD, G. 86, B. 7).

Dökmede bāda āh-ı dil penbe-i ŧu'lenākini / Oldı ŧıķüfe riħte geldi ħazān-ı bāġ-ı dāġ (FKD, G.
153, B. 4).

Tāb-ı germādan leŧāfet buldı ecsām-ı ŧaķīl / Ol ķadar kim āba **dökseñ** ġüte-ħor olmaz türāb
(FKD, K. 5, B. 15).

Bir ķatre-i surħ olsa n'ola dāmen-i çeŧmüñ / ŧemŧīr-i müjeñden **dökülen** ħün-ı deründür
(FKD, G. 73, B. 2).

dön-: [3] Dönmek, kendi etrafında hareket etmek.

Nühüfte zīr-i lebinde leŧāfet-i ġonca / **Döner** ruħında velī ġül gibi ʿayān āfet (FKD, K. 11, B.
7).

Evc-i ķadrinde kebüterveŧ **döner** çarħ-ı kebüd / Ķaŧrınıñ kim ʿarŧ u kürsī āña eyler intisāb
(FKD, K. 5, B. 37).

Nīm-rehden olalum ‘āzim-i kūy-ı cānān / **Dönelüm** Ka‘be-i ašlīye peşīmān olarak (FKD, K. 16, B. 13).

dön-: [11] Benzemek, andırmak, ...gibi olmak.

Efsūs kim o sīm-tenümden ayırdı çarḥ / **Döndüm** o şāha kim ola gencīndeden cüdā (FKD, G. 2, B. 2).

Şerm-i ruḥ-ı ālinden güller semene **döndi** / Reşk ile bünāgūşı seyr it semeni n’eyler (FKD, G. 56, B. 2).

Ṭūṭi-i āla döner āyīneye ‘aksi düşe / Ḳosa gülşende ḥarīfāne mey-i āl üstine gül (FKD, G. 196, B. 3).

Girifte māha **döner** idi sākī çün destin / Maḥall-i rīziş-i meyde ide ḳarīn-i sebū (FKD, G. 247, B. 2).

‘Ālem-i cev kūh-ı Ḳāf’a **döndi** gerd-i tīreden / Ḳullesinden ejder-i āteş-feşānīdür seḥāb (FKD, K. 5, B. 11).

Şūḥ-ı lā‘l-i noḳtasın seyr itdi baḥr-ı nazmumuñ / Ḥacletinden **döndi** mercān rīzeye dürr-i ḥoş-āb (FKD, K. 5, B. 58).

Meger deryā-yı āteşdür ki oldı şu‘leden mevci / Felekler **döndi** ol baḥruñ içinde şāḥ-ı mercāna (FKD, K. 7, B. 26).

Nice eyyām idi seyr-i tecellī iştīyākıyle / **Dönerdi** kendi mir’āta ḥabābı çeşm-i ḥayrāna (FKD, K. 7, B. 2).

Görüp tevātür-i āmed-şüd-i şeb ü rūzı / Bu cān-ı pür-ḥalecān **döndi** mevc-i deryāya (FKD, K. 8, B. 2).

Ḥāne-ber-düş bir abdāla **dönüp** bir nāḳa / Yār-ı maḥmille revān oldı şitābān olarak (FKD, K. 16, B. 4).

Oldı küre-i arza serīr sevdām / Deryā-yı muḥīṭa **döndi** saṭḥ-ı dāmen (FKD, Rübai 47, B. 2).

du‘ā: [8] Bir istek için Allah’a yalvarma.

Bir **du‘ā** k’eyledüm dil-i zāra / ‘Avn-i ‘aşḳıyla müstecāb itdüm (FKD, K. 2, B. 31).

Olalar düşmenlerüñ çok geçmeden āteş-mekān / Olsa süzişle **du‘ā** elbetde olur müstecāb (FKD, K. 5, B. 63).

Ey Fehîm-i bî-edeb şerm eyle sen lâf urmada / Lîk sulţân-ı cihâniyâna **du'âda** şeyh ü şâb (FKD, K. 5, B. 60).

Eyle **du'âya** ibtidâ söz buldı çün kim intihâ / 'İzziyle olsun dâ'imâ müstağrak-ı nâz u na'îm (FKD, K. 6, B. 19).

Ĥudâ 'ömrin ziyâd idüp 'adûsı kem-bekâ olsun / Budur dâ'im **du'âmuz** Ĥazret-i zü'l-fazl-ı ihsâna (FKD, K. 7, B. 65).

Fehîm'i bende itdi Mışır'da bir Yûsuf-ı şânî / İrağdan merĥabâ Rûm'a **du'âlar** cümle iĥvâna (FKD, K. 7, B. 52).

Ĥadîmî de'b-i üstâdân-ı sihr-âmûz-ı 'âlemdür / **Du'âya** ibtidâ eyler ĥasîde irse pâyâna (FKD, K. 7, B. 63).

Nihâl-i nazma **du'âdur** çü âferîn efsûn / Güşâde-dest olasin sen daĥı bu ma'nâya (FKD, K. 8, B. 33).

du'â id-: [1] Allah'a yalvarmak.

Ben de **idince** aña şevĥ ile kütâĥ **du'â** / Didi kim gör yine ĥ'âhend-i düşnâmundur (FKD, K. 12, B. 20).

du'â-güy: [1] Dua eden, duacı.

Olma noĥşânına nâzır ki **du'â-güyüñdur** / 'Ömr ü ĥüsnüñ ide günden güne eفزün Allâh (FKD, K. 9, B. 18).

du'â müstecâb eyle-: [1] (Allah'ım) İyi dileklerimi, yalvarışlarımı kabul et!

Sî-rûze 'ömrüm it aña her yıl fedâ Ĥudâ / Tek rûzesin bağışla **du'âm eyle müstecâb** (FKD, K. 13, B. 17).

du'âya ibtidâ eyle-: [1] İyi dileklerde bulunmaya başlamak.

Ĥatm idüp lâfı Fehîm **eyle du'âya ibtidâ** / Ol Ĥudâ kim 'âleme luţfın firâvân gösterür (FKD, K. 10, B. 40).

düçâr ol-: [1] Uğramak, yakalanmak, tutulmak.

Çeşm-i mesti ger **düçâr olsam** görür görmez beni / Ėamze de çeşm-i teğâfûl-kâra beñzer beñzemez (FKD, G. 116, B. 4).

dūd: [5] Duman.

Rūyî ʿaraḳ-rīz iken ḥaṭṭını gör ŧanki āb / **Dūdı** bülend eyleyüp ŧuʿleyi pest eyledi (FKD, G. 281, B. 2).

Şemʿ-i ḥūrşīd-i tecellāyuz ki yoḳdur dūdumuz / Sāye gibi oldu **dūd** u tīre dil-merdūdumuz (FKD, G. 119, B. 1).

Şemʿ-i ḥūrşīd-i tecellāyuz ki yoḳdur **dūdumuz** / Sāye gibi oldu dūd u tīre dil-merdūdumuz (FKD, G. 119, B. 1).

Dūdumuñ ḥāk-i pāyı geḳse revā / Sürme-i cevher-i Şīfāhāī (FKD, K. 17, B. 37).

Bir āh ile sūzum eyleyem fāş / **Dūd** oldu velī nişān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B. 71).

dūde: [1] Mürekkep (TULUM, s.616).

Dūde terkīb-i ḥāṭṭ-ı ŧiʿrūmdür / Vesme-i ebrū-yı suḥandānī (FKD, K. 17, B. 47).

dūd-ı āh: [4] Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman || yürek yangını.

Dūd-ı āhum nice bir ʿarşa sūtūn eyleyesin / Ḥayme-i nūh-feleki eyledi berbād yeter (FKD, G. 61, B. 2).

Ḥarāb ol ey felek ben **dūd-ı āhum** eylerem eflāk / Senüñ devründe ŧādān olmadı dil cān-ı maḥzūn hem (FKD, G. 201, B. 3).

Ḥaṭ-ı bütānı anup **dūd-ı āh** ile her ŧeb / Siyāh-sāzi-i ruḥsār-ı māhdur kārūm (FKD, G. 216, B. 2).

Zülfinde **dūd-ı āha** olup pīç ü tāb-baḥş / Sünbüllerini bāğ-ı ḡamuñ derhem eyledük (FKD, G. 173, B. 2).

dūd-ı āh-ı aḥker-i dāğ-ı ser: [1] Baştaki yaraların dumanı.

Micmer-i bezm-i cünūn-ı ʿaşḳ-ı cānāndur serüm / **Dūd-ı āh-ı aḥker-i dāğ-ı serümdür** zīverüm (FKD, G. 225, B. 1).

dūd-ı āh-ı bī-dilān: [1] Âşıkların feryadının dumanı.

Ne dem zülfi siyehle rüyın ol ŧāh-ı cihān örter / Ruḥ-ı ḥūrşīd ü māhī **dūd-ı āh-ı bī-dilān** örter (FKD, G. 63, B. 1).

dūd-ı āh-ı dil: [1] Gönül feryadının dumanı.

Mihr ü māha **dūd-ı āh-ı dilden** itmezdüm niḳāb / Ger şu‘ā‘-ı çeşm-i ‘āşıkdan hiçābuñ görmesem (FKD, G. 210, B. 7).

dūd-ı āteş: [1] Ateşin dumanı || Âh.

Dūd-ı āteş be-düş ya‘nī āh / Nefes-i şu‘le-püş ya‘nī āh (FKD, G. 274, B. 1).

dūd-ı āteş-i āşüb u fitne: [1] Fitne ve kargaşa ateşinin dumanı.

Haṭṭı ki **dūd-ı āteş-i āşüb u fitnedür** / Tāb-ı ‘izār-ı surḥı ile şu‘le-püş olur (FKD, G. 88, B. 2).

dūd-ı dil: [4] Gönül dumanı.

Gör sen nic’olur bīniş-i envār-ı tecellī / **Dūd-ı dilüñi** sürme-keş-i çeşm-i ḥasūd it (FKD, G. 22, B. 4).

Dūd-ı dildür siyeh-i ḥāme-i şubḥ / Nice çıksun beyāza nāme-i şubḥ (FKD, G. 32, B. 1).

Şu‘lezār itdi derūnum rüy-ı zībā-yı laṭīf / **Dūd-ı dildür** sünbül-i zülf-i semen-sā-yı laṭīf (FKD, G. 157, B. 1).

Diye ḥākümde görüp **dūd-ı dilüm** bir gün o mäh / Nev-şüküfe sünbül-i ḳabr-i Fehīm’ümdür benüm (FKD, G. 224, B. 5).

dūd-ı dil-i ‘āşık: [1] Sevdalının gönül dumanı.

Ey şu‘le-i cān tende yeter ḥāk-nişin ol / **Dūd-ı dil-i ‘āşık** gibi eflāk-nişin ol (FKD, G. 190, B. 1).

dūd-ı dil-i pür-şerār: [1] Kıvılcım dolu gönlün dumanı.

Dūd-ı dil-i pür-şerārüm it seyr / Ey ṭālib-i ergavān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B. 68).

dūd-ı nesīm: [1] Rüzgarın dumanı.

Şeb-nem Zuḥal-ı gül şeb-i bülbül ḥuffāş / Hem **dūd-ı nesīm** (FKD, Rübai 56, B. 4).

dūd-ı şem‘-i ḳalb: [1] Gönül mumunun dumanı.

Ṭurfa fānūs-ı ḥayālem **dūd-ı şem‘-i ḳalb** ile / Devr ider taşvırveş ervāḥ gerd-i ḳalebüm (FKD, G. 217, B. 6).

dūd-ı siyāh: [1] Kara duman.

Pervâne-i pür-suhte-i âteş-i ğamdur / Her şu'leye peyveste olan **dūd-ı siyāhum** (FKD, G. 215, B. 4).

dūd-ı şu'le-i fikr: [1] Düşünce kıvılcımlarının dumanı.

Âteşin **dūd-ı şu'le-i fikrüm** / Ebr-i hūrşīd-i yār-ı ma'nīdür (FKD, G. 97, B. 6).

dūd-ı 'ūd-ı 'abīr-i ahlāk: [1] Yaratılışının kaynağındaki miskin öd ağacının dumanı.

Dūd-ı 'ūd-ı 'abīr-i ahlākın / Her ne 'ālemde kim şehāb itdüm (FKD, K. 2, B. 35).

dūdmān-ı küllhan: [1] Kül yerinin dumanı.

Bir gedā-yı hāne-sūzam şu'le-pīrāhen çü aḥker / Aşl-ı dūzaḥ bir şererdür **dūdmān-ı küllhanumdan** (FKD, G. 238, B. 2).

dūdmān-pīrā-yı dūzaḥ: [1] Cehennem ocağını süsleyen.

Bu dil-i pür-tāb ile 'azm-i behişt itsem yine / **Dūdmān-pīrā-yı dūzaḥ** āh-ı âteşnākdür (FKD, G. 99, B. 3).

dūdmān-zāde-i perīşānī: [1] Perişanlık kabilesinin evladı.

Zülf-i cem'iyet-âfetüñle dilüm / **Dūdmān-zāde-i perīşānī** (FKD, K. 17, B. 85).

dūd-şıfat: [1] Duman gibi.

İtmede Hindū-yı süveydā-yı dil / **Dūd-şıfat** şu'lede 'uryān semā' (FKD, K. 3, B. 17).

düğme-i gonca: [1] Goncanın düğmesi. "Henüz açılmamış bir gül goncası top şeklinde bir düğmeyi andırması bakımından düğmeye benzetilir" (OŞK, C.3, s.354).

Bülbülān âteş-i 'aşkıyla der-āğüş olsun / **Düğme-i goncayı** çözdü yine rindāne şabā (FKD, G. 1, B. 4).

duḥān-ı mürde-çerāğ-ı dem: [1] Nefesi leş gibi kokan (nâsıh).

Duḥān-ı mürde-çerāğ-ı demüñle ey nâsıh / Fehīm'i itdi sözüñ bī-dimāğ yetmez mi (FKD, G. 286, B. 6).

duḥān-ı şem': [1] Mumun dumanı.

Haḥ gelse rüy-ı yāre olur şevk-ı dil ziyād / Olmaz **duḥān-ı şem'** ile pervâne bī-dimāğ (FKD, G. 154, B. 4).

duĥān-ı siyāh: [1] Siyah duman.

‘Aşq olmayınca süziş-i āha ne i‘tibār / Āteş gerek **duĥān-ı siyāha** ne i‘tibār (FKD, G. 45, B. 1).

duĥter-i rez: [1] Üzüm kızı || Şarap.

Sākī ĥabāb gibi ider cānumı ĥarāb / ‘Arz itse **duĥter-i rezi** faşş-ı zücācdan (FKD, G. 228, B. 5).

dūn u le‘īm: [1] Alçak ve lanetli.

Tā eyledi bed-mihr çarĥ-ı evbāş / Ol **dūn u le‘īm** (FKD, Rübai 56, B. 1).

dūr: [7] Uzak.

Ey bād-ı şabā **dūr** olalı ġamzelerinden / Düşüklerümi ĥançer-i ser-tīze ĥaber vir (FKD, G. 67, B. 2).

Neşve-i bāde ile şanma sürür ister dil / Kendüden ĥük-m-i kaçā ĥavfını **dūr** ister dil (FKD, G. 188, B. 1).

Sözlerüm nuşĥa-i i‘cāz-ı Kelīm oldı Fehīm / **Dürdür** nisbet-i siĥri suĥan-ı pākümden (FKD, G. 236, B. 8).

Ġamze-i mesti ile bu dil-i zāruñ ĥālin / Ĥavf ile **dürdan** eylerdi temāşā fitne (FKD, G. 270, B. 3).

Şeb ki şüd **dūr** ez-nażar-ı ān āfitāb-ı maĥşerem / Tā şabāĥ-ı ĥaşr müştākam cemāl-i ĥüberā (FKD, G. 294, B. 2).

Fiġān ki ‘āşık-ı nā-dīde-kāram mehcūram / Fiġān ki lezzet-i dīdār-ı yārdan **dūram** (FKD, K. 14, B. 1).

Fiġān ki neş’e-i keyfiyyetüm bilinmedi ĥiç / Fiġān ki lezzet-i dīdār-ı yārdan **dūram** (FKD, K. 14, B. 2).

dūr ol-: [1] Uzak olmak.

Degüldür ‘aks-i ĥāl-i āteşin-ruĥsarı sākīnün / Lebinden **dūr olunca** cān-ı sāġar dāġ dāġ olmuş (FKD, G. 140, B. 3).

dūr u dırāz: [1] Uzun uzadıya.

Şeb-i hicr ü ġam-ı zülf ü dil-i sevdā-perdāz / İhtiyārī degül āh eyler isem **dūr u dırāz** (FKD, Terki-bend 3, B. 4).

dūzaḥ: [15] Cehennem.

Dil semenderdür yatur gül dāḡ u **dūzaḥ** gülsitān / Verd-i bāḡ-ı cennetüñ bülbülleri ṭāvūs olur (FKD, G. 87, B. 5).

Ġayretüm yoḡ mı benüm **dūzaḥa** girsem ne ‘aceb / Göre pervāneyi kim āteş-i sūzāna girer (FKD, G. 59, B. 6).

Cānumuzda kim yine dūzaḥ-‘azāb eyler firāk / **Dūzaḥ** içre cān-ı āteşnāki n’eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B. 5).

Günde biñ **dūzaḥ** ṭavāf eyler ḥarīm-i dillerin / Olmasun mı sīne-i ‘uṣṣāk-ı şeydā muṣṭarib (FKD, G. 20, B. 2).

Böyle ḳalursa sūziş-i āteş-i şevḳ-ı ḥāl-i dost / Gelmeye **dūzaḥ** içre de cān u dile ferāḡ-ı dāḡ (FKD, G. 153, B. 2).

Dūzaḥ nice bir bī-hūde sūzī baña raḥm it / Gel ‘uzleti-i zāviye-i sīneye dāḡ ol (FKD, G. 189, B. 6).

Aḥkerāsā nice biñ ḥūrşīd-i maḥşer fāş olur / **Dūzaḥ** içre itseler ḡirbāl eger ḥākisterüm (FKD, G. 225, B. 5).

Her āhından olur **dūzaḥ** çekīde / Mü’essirdür dilüñ sūz u güdāzı (FKD, G. 279, B. 6).

Heft **dūzāḥ** dil-i pür-tābuma nisbet ferdā / Yedi ḥalvetlü yedi ḳubbelü ḥammāmumdur (FKD, K. 12, B. 10).

Dūzaḥa varmış bir ādem var ise versün ḥaber / ‘Āşiyānı ḳorḳudurlar mı ‘azāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B. 12).

Dāḡumda olup mişāl-i aḥker **dūzaḥ** / Sīnemde benüm cilveler eyler dūzaḥ (FKD, Rübai 10, B. 1).

Dāḡumda olup mişāl-i aḥker dūzaḥ / Sīnemde benüm cilveler eyler **dūzaḥ** (FKD, Rübai 10, B. 1).

Bu sūzişle bir āh-ı serd urayım felek / Yaḥ-beste olurdu pāy-tā-ser **dūzaḥ** (FKD, Rübai 10, B. 2).

Ben āteşem ammā ki ‘adem ḳıl yā Rab / Ya dūzaḥı bende ya beni **dūzaḥda** (FKD, Rübai 51, B. 2).

Ben âteşem ammâ ki ‘adem kıl yâ Rab / Ya **dūzaḥı** bende ya beni dūzaḥda (FKD, Rūbai 51, B. 2).

dūzaḥāsâ: [1] Cehennem gibi.

Tâ ki âşâr-ı temūzî bâğı âteşgâh ide / Tâ ki anda **dūzaḥāsâ** âteş-i mihr iltihâb (FKD, K. 5, B. 61).

dūzaḥ-‘azâb: [1] Cehennem azabı.

Cânumuzda kim yine **dūzaḥ-‘azâb** eyler firâk / Dūzaḥ içre cân-ı âteşnâki n’eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B. 5).

dūzaḥ-eşer: [1] Cehennem etkili || Ateş tabiatlı.

Böyle bir **dūzaḥ-eşer** nârî tabî‘at faşlda / Ağlamazdum ḥalk-ı ‘âlem çekse biñ dürlü ‘azâb (FKD, K. 5, B. 17).

dūzaḥ-ı ‘azâb it-: [1] Cehennem azabına çevirmek

Âteşin ḥançer-i nigâhından / Sînemi **dūzaḥ-ı ‘azâb itdüm** (FKD, K. 2, B. 18).

dūzaḥ-ı belâ: [1] Felaket cehennemi.

Feryâd ki **dūzaḥ-ı belâyı** / Bî-çâre dile neşîmen itdün (FKD, Terkib-bend 2, B. 49).

dūkkân: [1] Ufak malların satıldığı önü açık ve küçük alış veriş yeri; bazı sanatkarların işledikleri ve yaptıkları şeyleri sattıkları yer.

Maḥz-ı terzîk sözleri kiminüñ / Kiminüñ beyti yâve **dūkkânı** (FKD, K. 17, B. 57).

düm-i ṭāvūsveş: [1] Tavus kuşunun kuyruğu gibi.

Düm-i ṭāvūsveş iki ‘arüse eyledi cilve / İki ḥürî behişt içinde gūyâ geldi cevîlâna (FKD, K. 7, B. 23).

dün: [4] Önceki gün.

Seyr itdüm **dün** Fehîm’üñ ṭarz-ı sihr-i şî‘rini / Böyle kalursa eger mu‘ciz-ṭırâz-ı dehr olur (FKD, G. 85, B. 5).

Dün gece çarḥa kim ‘itâb itdüm / Ḥaşra dek vaḳf-ı izṭırâb itdüm (FKD, K. 2, B. 1).

Dün kūyımı gördüm ol belânuñ / Her gūşesi Kerbelâ-yı ‘uşşâk (FKD, Terci-bend 1, B. 24).

Dün gece dīdār-ı yāra bir nigāh itdüm Fehīm / Tā-қыāmet mest-i cām-ı hayret-i dūşīneyem (FKD, G. 213, B. 5).

dü-nīm: [1] İki parça, ikiye bölünmüş.

Mağşerde ki diyeler şehīdān / Ben tīg-i fülān ile **dü-nīmem** (FKD, Terci-bend 1, B. 141).

dünyā: [11] Dünya, âlem, yeryüzü.

Yeter **dünyāya** te'sīr-i nigāhuñ / N'ola olsa қаzā dil-gīr-i Mirrīḥ (FKD, G. 36, B. 3).

Eylese bir dem hīrām-ı kāmētūñ fikrin Fehīm / Nālesi **dünyāyı** pür-ğavgā-yı rustā-ḥīz ider (FKD, G. 53, B. 5).

Çeşmi **dünyāyı** kırup itse tevāzu' ne 'aceb / Kesse cellād hezārān seri mağrūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B. 17).

Ḥaṭṭuñ ki ola zülfüñe mağşergeh-i āşüb / **Dünyāyı** tutar şūriş-i gavgā-yı kıyāmet (FKD, G. 21, B. 2).

Ne ḥācetdür Fehīmā nefḥ-i Şūr'a / Yıkar **dünyāyı** āh u zār-ı 'āşık (FKD, G. 163, B. 7).

İder ta'līm-i āzār ol mehe **dünyā** yine ammā / Beni küyında āh itme deyü bī-zār ider 'ālem (FKD, G. 202, B. 4).

Tā böyle iderse nāza āheng / **Dünyāyı** tutar nevā-yı 'uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B. 21).

Helāk-i ğamze-i bī-bākūñem ki **dünyāyı** / Şehīd ider de ne bīm ü ne ıztırāba düşer (FKD, G. 60, B. 3).

Ey ğamzeleri cevher-i şemşīr-i teğāfül / **Dünyāyı** helāk eyledi te'sīr-i teğāfül (FKD, G. 193, B. 1).

Bir fitneyi iḥyā için ey şeh nighüñle / **Dünyāyı** helāk eyleme çeşm-i siyehüñle (FKD, G. 265, B. 1).

Mest iderdi pertev ile cümle **dünyāyı** Fehīm / Feyz-yāb olsa eger meh āfitāb-ı bādeden (FKD, G. 233, B. 5).

dünyā vü māflhā: [1] Dünya ve içindekiler.

'Azīz-i dehr idüp eyle mübārek manşbın yā Rab / Ola devrinde hep āsüde-dil **dünyā vü māflhā** (FKD, Kıt'a 15, B. 13).

dünyâyı kır: [1] Her şeyi alt üst etmek, hiçbir şey tanımamak.

Ol gâmze-i cellâduñ ola mest-i şebîhün / **Dünyâyı kırar** yâr ile ağıyarı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 23).

dünyâyı tut: Çok yayılmak, her yere dağılmak, dünyaya yayılmak.

Sen mâha Fehîm ise eger ‘aşık-ı rüsvâ / **Dünyâyı tutar** şöhret-i bî-gâye-i hüsnuñ (FKD, G. 181, B. 7).

dünye: [4] Dünya.

Olurdu **dünyede** müstağnî-i kirişme vü nâz / Fehîm itse eger behremend-i istiğnâ (FKD, G. 9, B. 5).

‘Âlemüñ zevkın gedâ eylermiş ancak **dünyede** / Ben o zevkı hâne-ber-düş olmayınca bilmedüm (FKD, G. 219, B. 2).

Görüp haşmum Fehîmâ sözlerüm kat‘-ı nizâ‘ itdi / Olinca böyle olsa **dünyede** tîğ-i zebân keskin (FKD, G. 242, B. 6).

Müdâm **dünyede** fikrüm şarâb u dil-berdür / Ne teşne-i mey-i kevser ne mâ‘il-i hûram (FKD, K. 14, B. 30).

dür-i dil: [1] Gönül hokkası.

Ya ka‘r-nişîn-i yem-i derd ol ya şikeste / Ya **dür-i dilüñ** gevher-i ‘aşka şadef itme (FKD, G. 268, B. 6).

dür-i eşk-i yetîmāsâ: [1] Kimsesizlerin gözyaşı incisi gibi.

Dür-i eşk-i yetîmāsâ olursam n’ola bî-rağbet / Düşürdi hâke dehr-i bî-başîret ‘ayn-ı ‘izzetden (FKD, K. 15, B. 10).

dür-i nâ-süfte: [1] Olgunlaşmış inci.

Haşmuñ oldum güta-h‘âr-ı lücce-i mecmû‘ası / Nokta-i nazmumdan özge bir **dür-i nâ-süfte** yok (FKD, G. 165, B. 2).

dür-i nazm-ı Fehîmâ: [1] Ey Fehîm'in nazmının incisi.

Dür-i nazm-ı Fehîmâ olduğu hürşîdveş rüşen / Kemâl-i şafvet-i deryâ-yı tab‘-ı pâkendür hep (FKD, G. 17, B. 7).

dür-i nazm: [1] Şiir incisi.

Güş-ı zemānede **dür-i nazmum** gibi Fehīm / Bī-ḳadr ola cevāhir-i eş‘ār tā-be-key (FKD, G. 292, B. 7).

dür-i pāk-güher: [1] Temiz yaratılışlı inci.

Şadef-dīde-i giryānda ider ‘aksi şināh / O **dür-i pāk-güher** gāhi de ‘ummāna girer (FKD, G. 59, B. 4).

dür-i şeb-tāb-ı çarḫ: [1] Feleğin gece aydınlatan incisi.

Vücūd-ı pāk-zādı bir **dür-i şeb-tāb-ı çarḫdur** çün / ‘Aceb mi ümm-i dünyā alsa āgūşa anı ḫālā (FKD, Kıt'a 15, B. 11).

dürlü: [1] Türlü, çeşitli.

Şāh-ı istignā-sipāham ben Fehīmā çarḫ-ı dün / Ḥavf ile biñ **dürlü** vaz‘-ı dil-nevāz eyler baña (FKD, G. 6, B. 5).

dür-nisār-ı feyz: [1] Bolluk incisi saçmak.

Seḫāb-ı mekrümeti **dür-nisār-ı feyz** oldı / ‘Aceb mi güş-ı şadefde bu deñlü pīrāye (FKD, K. 8, B. 17).

dürr: [1] İnci.

Eşk ile ğalṭān u cūşān ḳıl o **dürr** der-kinār / Ya‘nī mevc-i lücce-i pür-şūra beñzet kendüñi (FKD, G. 284, B. 6).

dürretü’t-tāc: [1] İnci taşlı başlık.

Yegāne **dürretü’t-tāc** iken oldum zīnet-i ḫalḫal / Nice yāḳūtveş surḫ olmasun eşküñ ḫacāletden (FKD, K. 15, B. 11).

dürr-i āb: [1] Parlak inci.

Öyle te’sīr-i güdāz itdi sirāyet dehre kim / Oldı deryāda yine tekrār ḳatre **dürr-i āb** (FKD, K. 5, B. 16).

dürr-i bī-bahā: [1] Çok kıymetli inci.

Ümmīd-i seyr-i ḫüsñüñ eyā **dürr-i bī-bahā** / Çoḳ āşināyı ğarḳ-ı yem-i ḫayret eylemiş (FKD, G. 141, B. 2).

dürr-i deryâ-zâde-i iklîm-i ʿulviyyet: [1] Yücelik ülkesinin deniz evladı incisi.

Benem ol **dürr-i deryâ-zâde-i iklîm-i ʿulviyyet** / Ki buldum perveriş bārân-ı nîsân-ı
mezelletden (FKD, K. 15, B. 4).

dürr-i hoş-âb: [1] Parlak inci.

Şüh-ı lâʿl-i noqtasın seyr itdi baħr-ı nazmumuñ / Hacetinden döndi mercân rîzeye **dürr-i
hoş-âb** (FKD, K. 5, B. 58).

dürr-i kelâm: [1] Söz incisi.

İtse Fehîm laʿl-i ʿaraķnâkini hayâl / **Dürr-i kelâmı** zîver-i güş-ı sürüş olur (FKD, G. 88, B. 5).

dürr-i menşür: [1] Saçılmış, dağılmış inci.

Beni bu kûr-dilân ıtırma etmede pâ-mâl / Hâzîz-i hâk-i mezelletde **dürr-i menşüram** (FKD,
K. 14, B. 11).

dürr-i nâb: [1] Parlak, beyaz inci.

ʿAks-i cirmi düşse burc-ı âb-ı baħra kim olur / Her şadef beyzâ-yı şubħ u mihr olur her
dürr-i nâb (FKD, K. 5, B. 36).

dürr-i nazîm: [1] Şiir incisi.

Elfâz-ı tâze ile perîşân suħanları / **Dürr-i nazîm** düşdi şanurlar nizâmdan (FKD, Terķib-bend
1, B. 27).

dürr-i nuķaţ: [1] Nükteli sözler.

Her **dürr-i nuķaţ** kim aña bu nazm şadefdür / Reşķ ile Fehîmâ sebep-i eşķ-i güherdür (FKD,
G. 106, B. 11).

dürr-i yegâne: [1] Eşsiz inci.

Ne çeşm-i pür-nem-i ʿummân ne ebr-i nîsânuz / Bu cüş-ı eşķe o **dürr-i yegânedür** bâʿis (FKD,
G. 28, B. 5).

dürr-i yetîm: [1] Bir sedefte tek başına meydana gelen büyük ve iri, çok makbul inci.

Ey dil yeter sözdür güher çoğ olsa olmaz muʿteber / Kimse ķulağ asmaz eger olsa sözüñ
dürr-i yetîm (FKD, K. 6, B. 17).

dürüg-âlûde: [1] Yalana karışmış.

Dürüg-âlûde ‘ahd ile helâk etdi beni âhîr / Olur mağlûb-ı h̄‘âb elbetde çeşm efsânenen
şoñra (FKD, G. 253, B. 6).

dürüg-âmîz: [1] Yalanla karışık.

Bildi ta‘bîrin **dürüg-âmîzdür** ‘âlem şahîh / Şeyh-i şehriñ olmada gitdükçe rü‘yâsı gâlať
(FKD, G. 149, B. 3).

dürüst ol-: [1] Yakışmak, layık olmak (TULUM, s. 626).

Biñ şikest olsa havâsından **olur** yine **dürüst** / Oldı gūyâ ki ħabâb-ı mey-i gam şîşe-i dil (FKD,
G. 187, B. 3).

düş-: [29] Yukarıdan aşağıya birdenbire inmek.

Lebüñ hayâline Rühü'l-ġudüs şarâba **düşer** / Meges-mişâl ki ħırş ile şehd-i nâba **düşer** (FKD,
G. 60, B. 1).

Külħan-ı düzah gibi deryâyı aħker-zâd ider / **Düşse** kemter ħatre-i ħün-ı dil-âteşnakümüz
(FKD, G. 128, B. 3).

Benem ol yekke-şâh-ı çâr-bâlîn-i ‘anâşır kim / Zemîne mest olup **düşdüm** bülend-eyvân-ı
rif‘atden (FKD, K. 15, B. 5).

Ķatresi **düşse** fi'l-meşel bâġa / Mihr ide ġonca-i ġülistânı (FKD, K. 17, B. 25).

Zülfinde diller eyler iken ġeşt-i bâġ-ı ħüsn / Güldür ki **düşdi** ħarf-ı külâhumdan âfitâb (FKD,
G. 15, B. 2).

Ne deñlü ħurraña zînet virürse meşşâta / O mertebe dil-i ‘uşşâġ pîç ü tâba **düşer** (FKD, G. 60,
B. 2).

Helâk-i ġamze-i bî-bâküñem ki dünyâyı / Şehîd ider de ne bîm ü ne ıztırâba **düşer** (FKD, G.
60, B. 3).

Derün-ı cezbe-i şevġı ile cüş u ħurüş oldı / ‘Aceb mi bî-muħâba **düşse** şahrâ vü beyâbâna
(FKD, K. 7, B. 5).

Ĥudâ’dur şâhidüm kim ħâne-zâd-ı himmetem himmet / Revâ mı ġüm-sürâġ olmak **düşüp**
vâdî-i ħizlâna (FKD, K. 7, B. 54).

Cününüm eyledi tuğyān ‘aceb mi cū gibi dil / **Düşürse** pâyını zencîr-i deşt ü sahrāya (FKD, K. 8, B. 3).

Düşdi dil bādiye-i firḳate giryān olarak / Ebr-i pür-‘add gibi pey-rev-i efgān olarak (FKD, K. 16, B. 1).

Tā böyle teğāfül itme bir gün / ‘uşşākuña da **düşer** teğāfül (FKD, Terkib-bend 2, B. 32).

Düşen her katre çeşm-i giryenāk-i kil-k-i şūhumdan / Mişāl-i tohm-ı gül-ābisten olur verd-i ḥandāna (FKD, K. 7, B. 59).

‘Aks-i cirmi **düşse** burc-ı āb-ı baħra kim olur / Her şadef beyzā-yı şubḥ u mihr olur her dürr-i nāb (FKD, K. 5, B. 36).

Lebüñ ḥayāline Rūhü'l-ḳudūs şarāba **düşer** / Meges-mişāl ki hırş ile şehd-i nāba **düşer** (FKD, G. 60, B. 1).

Ḥākistere **düşmişsin** eyā çarḥ-ı kebūdī / Bir māh-ruḥuñ şem‘ine pervāne mi olduñ (FKD, G. 175, B. 5).

Rāz-ı fūrūg-ı cevher-i ḥürşīdi fāş ide / Ḥuffāşa **düşse** sāye-i mihr-i zamīrimüz (FKD, G. 129, B. 3).

Nigāhum oldu mir‘āt-ı tecellī / **Düşelden** çeşmüme ‘aks-i ḥayālün (FKD, G. 177, B. 3).

‘Aks-i mir‘āt-ı ruḥuñ **düşse** çemenzār içre / Ede tūṭī-şıfat evşāfuñı her sebz-i giyāh (FKD, K. 9, B. 17).

Çeşmi şaff-ı müjgān şaldukça ider müjgān hücum / ‘Askere gayret **düşer** itdükçe lā-büd şāh ceng (FKD, G. 168, B. 3).

Giryeyle idüp cüyveş ol servi der-āgüş / Pâyına **düşüp** güşe-i dāmāna şarılsam (FKD, G. 198, B. 2).

‘Ālem-i ‘aşka **düşürdi** beni bir şūḥ k‘anuñ / Ruḥ u zūlf-i siyehi şubḥum ile şāmumdur (FKD, K. 12, B. 14).

Şahrāya **düşsem** mūrāne iderem / Bir noḳta-i mevḥūmda biñ yıl tek ü dü (FKD, Rübai 50, B. 2).

Ey bād-ı şabā dūr olalı ğamzelerinden / **Düşüklerümi** ḥançer-i ser-tīze ḥaber vir (FKD, G. 67, B. 2).

Degül hâl-i siyeh la'lünde âh-ı germ-hîzümnden / **Düşüp** şahbâ-yı nâba bir şerer efsürde olmışdur (FKD, G. 76, B. 3).

Cünün-ı 'aşk ile **düşdüm** o deşt-i vahşet-engîze / Ki sâyemden kaçarlar şîrler vahşetle Mecnûn hem (FKD, G. 201, B. 5).

Tohm-ı hürşîd ü meh olurdu zemîn içre eger / **Düşse** bir kaçre 'arâk 'arız-ı cânânumdan (FKD, G. 229, B. 2).

Dirîgâ çârsû-yı rişte-i bâzâr-ı cihân içre / Haşîr-i köhneş **düşdüm** ne çâre çeşm-i rağbetden (FKD, K. 15, B. 9).

Yâ Rabb ahterüm ne siyeh-rû çerâğ olur / Gülzâra **düşse** pertevi murğânı zâğ olur (FKD, Terkib-bend 1, B. 1).

düş-a-düş: [1] Omuz omuza.

Rağm-ı erbâb-ı riyâ rû-be-reh-i deyr olduğ / Bâde-ğor na're-zenân leb-be-leb ü **düş-a-düş** (FKD, G. 144, B. 17).

düşmen: [6] Hasım, rakip, dost olmayan.

El-ğazer ey murğ-ı küfr ü dîn ki **düşmendür** şağın / Gerçi tavrı âşinâdur şâh-bâz-ı çeşminüñ (FKD, G. 180, B. 3).

Kâm-**düşmen** bülbül-i âşüfte-mağzam ye's dost / Olmadum bâğ-ı cihânda hoş-dimâğ-ı ârzü (FKD, G. 248, B. 2).

Ğonca-i âteş-nesîmüz âb **düşmendür** bize / Bülbül-i pervâne-ğab'uz şu'le gülşendür bize (FKD, G. 273, B. 1).

Mihre **düşmendür** meger meh kim hilâl ü bedrden / Gâh gürz eyler havâle gâh hançer rûz u şeb (FKD, K. 1, B. 3).

Eger mihre muğârin olsa eyler mâh ile **düşmen** / Meger tertîb oldı kevkeb-i bahtum nuhûsetden (FKD, K. 15, B. 13).

Bâd-pâ esbâna pâ-mâl oldı **düşmen** 'askeri / Görmemişdür böyle bir tûfân-bâdı kavm-ı 'Âd (FKD, Kıt'a 8, B. 13).

düşmen it-: [1] Düşmanlaştırmak.

Ma'rifet **düşmen it** beni ki odur / Düşmen-i cins-i mālī vü cānī (FKD, K. 17, B. 9).

düşmen ol-: [1] Düşman olmak, kin beslemeye başlamak.

Mihr ü māha **düşmen olmağla** ne var huffāşveş / Olsa bir köpek ne gam Bū Cehl-i kāfer rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 39).

düşmen-āşinā: [1] Rakiplere dost.

Ol şūh ki **düşmen-āşinādur** / Bīgāne-küş olsa ger revādur (FKD, Terci-bend 1, B. 105).

düşmen-i cān-ı ehl-i hūş: [1] Akıl sahiplerinin can düşmanı.

Mestān-ı cihāna yār-ı cānuz / Biz **düşmen-i cān-ı ehl-i hūşuz** (FKD, G. 122, B. 2).

düşmen-i cins-i mālī vü cānī: [1] Servet ve yaşamın her şeyine düşman.

Ma'rifet düşmen it beni ki odur / **Düşmen-i cins-i mālī vü cānī** (FKD, K. 17, B. 9).

düşmen-i dermān: [1] İyileştirmeye düşman.

‘Aceb mi **düşmen-i dermān** ise dil-i bīmār / Verür mi hasta-i çeşmi olan devāya rızā (FKD, G. 13, B. 2).

düşmen-i İslām: [1] İslam düşmanı.

Didi kim kāfir-i bī-dīne olur mı kişi dost / Didüm ey büt nige hüñ **düşmen-i İslāmumdur** (FKD, K. 12, B. 23).

düşmen-i şabā: [1] Sabah rüzgarının düşmanı.

Bir bāğa güzār itse tā-ḥaşr / Būy-ı güli **düşmen-i şabādur** (FKD, Terci-bend 1, B. 110).

düşmen-i temennī: [1] İstek düşmanı.

Efsūs o **düşmen-i temennī** / Vermez dil-i zāruma tesellī (FKD, Terci-bend 1, B. 1).

düşmenleriñ āteş-mekān olalar: [1] Düşmanların cehennemi boylasınlar.

Olalar düşmenleriñ çok geçmeden **āteş-mekān** / Olsa sūzişle du‘ā elbetde olur müstecāb (FKD, K. 5, B. 63).

düşnām: [3] Küfür, sövüp sayma.

Eyler aġyāra Fehīm nice **düşnām** ammā / Baña düşnāma gelince nice ibrām ister (FKD, G. 64, B. 7).

Eyler aġyāra Fehīm nice düşnām ammā / Baña **düşnāma** gelince nice ibrām ister (FKD, G. 64, B. 7).

N'içün la'l-i lebüñ 'uşşāka **düşnām** u 'itāb eyler / Niġāh-ı şūhuña lāyıkdur ey şeh pür-sitiz olmak (FKD, G. 161, B. 4).

düşnām-ı la'l: [1] Kırmızı dudağın azarlaması.

Ġazabla ġüş idüp **düşnām-ı la'lin** pāyına düşdüm / Yıkar mı mey-ġ'ārı ger olsa şarāb-ı erġavān keskin (FKD, G. 242, B. 4).

düşnām-ı ser: [1] En büyük sövme, hakaret etme.

Ġattāl iden kirişmeyi zehr-i 'itābdur / **Düşnām-ı ser** nühüfte-nigāha ne i'tibār (FKD, G. 45, B. 3).

düşnām-ı telh: [1] Acı sözler, sövme, sövüp sayma, ta'n.

Ġo eylesün baña **düşnām-ı telh** ü zehr-i nigāh / Lezizdür ġazab-ı yār-i dil-nevāz leziz (FKD, G. 44, B. 6).

düşnām-zā: [1] Ayıplamalar doğurmak.

Ġāh luṭf ile tekellüm ġāh ġışm ile edā / Geh lebin eyler tebessüm-riz geh **düşnām-zā** (FKD, Diġer 1, B. 6).

düşvār gel-: [1] Zor olmak.

Bī-ṭākat ider ehl-i dili bār-ı tekellüf / Mestāneye **düşvār gelür** kār-ı tekellüf (FKD, G. 158, B. 1).

dü-tāh it-: [1] İki büklüm hale getirmek.

Olalı ġüy-rübā fenn-i cirid içre ḡased / İtdi çevgān gibi naḡl-i ḡad-ı ḡübānı **dü-tāh** (FKD, K. 9, B. 14).

düzd-i ma'nī-i ḡāyide-ḡ'ār: [1] Deġersiz anlamların hırsız || Sürekli aynı şeyleri tekrar edip, başka şairlerin şiirlerindeki anlamı çalan şair.

Feryād o **düzd-i ma'nī-i ḡāyide-ḡ'ardan** / Ḥām ide nice nükteleri ṭab'-ı ḡāmdan (FKD, Terki-bend 1, B. 26).

düzd-i tarab: [1] Mutluluk çalanlar.

Tahtgâh-ı şâh-ı aşk-ı gam-sipehdür sînemüz / Hıfz için **düzd-i tarabdan** pās-bāndur
giryemüz (FKD, G. 127, B. 3).

düzdīde: [11] Çalınmış, kaçamak bakış.

Ğazabla öldürür ihyâ ider **düzdīde** hādeyle / Beni mahrūm-ı nāz itmez o şūhum biñ raķīb
olsa (FKD, G. 254, B. 2).

Ālūde eylemez lebūni nūş-hānd ile / **Düzdīde** bir nigāh ile virmez dile cevāb (FKD, K. 13, B.
14).

Nigāh itmekde **düzdīde** o māha şu^{le}-eṭvāruz / Şu^ā-ı çeşmümüz gāhī dirāz u gāh kūtehdür
(FKD, G. 96, B. 4).

Vardı **düzdīde** nigāhuñ baña bī-hūş itdi / Mest iden bezmde şanma beni cām-ı müldür (FKD,
G. 101, B. 4).

Verdi **düzdīde** tebessümle rızā līk dedi / Eyleme zezeme-i ṭaⁿ-ı melāmetgeri gūş (FKD, G.
144, B. 16).

Öldürür āhır beni **düzdīde** bir ĩmā ile / Ğamze-i hūn-rīz ü çeşm-i fitne-fermā-yı laṭīf (FKD, G.
157, B. 9).

Ḳurbānuñ olam amān helāk itdi amān / **Düzdīde** tebessüm ü nihānī ğamzeñ (FKD, Rūbai 32,
B. 2).

Nezāre eylese **düzdīde** hāl-i uşşāka / Olur nigāhına luṭf u ĩtāb nā-maḥrem (FKD, G. 209, B.
3).

Düzdīde nigehe dili al nāza ṭuyurma / Esrārumuzı ğamze-i ğammāza ṭuyurma (FKD, G. 251,
B. 1).

Nedür ol ğamze-i pinhānī o **düzdīde** nigāh / Nedür ol ārız-ı al ü nedür ol çeşm-i siyāh (FKD,
K. 9, B. 2).

Düzdīde nigāh-ı çeşm-i düşmān-kāmuñ / Bī-cā ğazab u zīr-i leb-i düşnāmuñ (FKD, Rūbai 34,
B. 1).]

E

ebed: [2] Sonsuza kadar.

Hep gülleri ne-ş'küfte vü maħrūm-ı tebessüm / Açılmaz **ebed** gönca-i gülzār-ı tekellūf (FKD, G.158, B.4).

Kiminūñ şî'ri tazedür k'olsun / Tā **ebed** ħabs-ı ṭab'ı nisyānī (FKD, K.17, B.58).

ebediyyü'l-'adem: [1] Yokluğun devamlılığı.

Küşte-i çeşmūñ olan dil olur iḥyā-düşmen / Ne belādur **ebediyyü'l-'ademe** nāz-ı Mesīḥ (FKD, G.34, B.4).

ebed-memnū': [1] Sonsuza kadar yasak.

Cihān 'adlūnde ṭoldı ḥavf yokdur ceys-i āfetden / **Ebed-memnū'** 'aded gelmez fiten ser-ḥadd-i imkāna (FKD, K.7, B.38).

ebkār-ı mezāmīn: [1] El değmemiş mazmunlar.

Güüzār-ı kelāmumdaki **ebkār-ı mezāmīn** / Her birisi bir gönca-i bī-ḥār u hünerdür (FKD, G.106, B.10).

ebr: [5] Bulut.

Ebrde şanma hilāl ebrū-yı pür-çīn-i yār / Bezmde oldı 'ayān kāse-i fağfurdan (FKD, G.231, B.5).

Mihr-feşān **ebrdür** şanki şeb-i ḳādrdür / Zülf ü ruḥ-ı mehveşān zūlmet-i semmürdan (FKD, G.231, B.11).

Virse feyz āfitāb-ı re'yümden / **Ebre** luṭf-ı ḳazā-yı devrānī (FKD, K.17, B.71).

Ey Ka'be-i kūyī ḳible-i ehl-i niyāz / Giryeyle ṭutup **ebr** gibi rāh-ı dırāz (FKD, Rūbai 21, B.1).

Fāş eyle ḳarābe içre meyden / **Ebr** olduḡın āfitāba mesken (FKD, Terci-bend 1, B.94).

ebrāsā: [1] Bulut gibi.

O ḥükm itdiyse bāda āba cārīdür bunuñ ḥükmi / Ki **ebrāsā** olup şāmil 'umūmī luṭfi insāna (FKD, K.7, B.18).

ebr-i 'aṭā: [1] Bağış bulutu.

Tek hemān eyleme pejmürde nihāl-i emelüm / Yoḥsa ey **ebr-i 'aṭā** neşv ü nemādan geçdüm (FKD, G.218, B.2).

ebr-i bārān: [1] Yağmur bulutu.

Egerçi hānde-rīzem gül gibi bāğ-ı cihān içre / Benümçün girye eyler **ebr-i bārān** çeşm-i pür-
hūn hem (FKD, G.201, B.4).

ebr-i berf: [1] Kar bulutu.

Ten-i kāfūr-ı ṭab'umda göñül pejmürde olmuşdur / Semenderdür ki **ebr-i berf** içinde mürde
olmuşdur (FKD, G.76, B.1).

ebr-i cism: [1] Bulutun varlığı.

Zücāc-ı dilde gör 'aks-i şarāb-ı la'l-i cān-baḥşın / Ki itmiş **ebr-i cismi** pertev-i hūrşīd-i cān
ğā'ib (FKD, G.19, B.4).

ebr-i dil-baḥş: [1] Gönlünü veren bulut.

Ebr-i dil-baḥş 'itāb-ı şūḥ Fehīm / Nūr-ı çeşm-i sürüş ya'nī mey (FKD, G.293, B.5).

ebr-i duḥān-ı dūd-keş-i dūdmān-ı ye's: [1] Üzüntü ocağının bacasının duman bulutu.

Berḳ-ı seḥāb-ı āhuma peyvestedür müdām / **Ebr-i duḥān-ı dūd-keş-i dūdmān-ı ye's** (FKD,
G.136, B.4).

ebr-i ḥaṇçer-rīz: [1] Hañçer saçan bulut.

Yād-ı müjgānuñla āh eylerse diller rūzgār / Hırmen-i cān üzre anı **ebr-i ḥaṇçer-rīz** ider
(FKD, G.53, B.4).

ebr-i hūrşīd-cüş: [1] Güneş coşturan bulut || Âh.

Mihr-i müşkīn-seḥāb ya'nī ḥüsn / **Ebr-i hūrşīd-cüş** ya'nī āh (FKD, G.274, B.4).

ebr-i hūrşīd-i yār-ı ma'nī: [1] Anlam sevgilisinin güneşinin bulutu.

Āteşin dūd-ı şu'le-i fikrüm / **Ebr-i hūrşīd-i yār-ı ma'nīdür** (FKD, G.97, B.6).

ebr-i ḳahr: [1] Kudret bulutu.

Mihr ü māh olsaydı **ebr-i ḳahrūña** mazhar eger / Dehre göstermezdi yüz tā şubḥ-ı maḥşer
rūz u şeb (FKD, K.1, B.33).

ebr-i matar: [1] Yağmur bulutu.

Baħr-ı iħsānından alsa māye ger **ebr-i matar** / ʿĀleme her ƙaṭresi tekrār tūfān gösterür (FKD, K.10, B.32).

ebr-i nīsān: [1] Nisan bulutu. Nisan yağmuru denizdeki sadeplerin kabuğunun içine düşerse inci olacağına inanılır (ONAY, s357). Aşağıdaki tanıkta bu duruma işaret edilmektedir.

Ne çeşm-i pür-nem-i ʿummān ne **ebr-i nīsānuz** / Bu cūş-ı eşke o dürr-i yegānedür bāʿis (FKD, G.28, B.5).

ebr-i nīsānī: [1] Nisan bulutu. (bk. ebr-i nīsān)

Ger füyüz-ı biħār-ı ħummından / Māyedār olsa ebr-i nīsānī (FKD, K.17, B.28).

ebr-i nīsān-ı seħā: [1] Nisan bulutlarının yağmuru gibi eli açık. (bk. ebr-i nīsān)

Olaydı **ebr-i nīsān-ı seħāsı** ƙaṭre-pāş-ı dehr / Şadefler pür iderdi rüy-ı deryāyı ħabābāsā (FKD, Kıt'a 15, B.6).

ebr-i pür-ʿadd: [1] Sayısız bulutlar.

Düşdi dil bādiye-i firƙate giryān olarak / **Ebr-i pür-ʿadd** gibi pey-rev-i efgān olarak (FKD, K.16, B.1).

ebr-i siyeh-i baħt-ı Fehīmā-yı zebün: [1] Çaresiz Fehīm'in talihinin kara bulutu.

Ya ħaṭ gibi mihr-i ruħuña sāye bırakmış / **Ebr-i siyeh-i baħt-ı Fehīmā-yı zebündür** (FKD, G.73, B.7).

ebrü: [5] Kaş.

Felek o **ebrü** vü müjgāndan itdi tā ki cüdā / Ĥadeng-i ƙavs-i ƙazānuñ nişāniyuz cānā (FKD, G.8, B.5).

Mevc-i tūfān-ı belā **ebrü** vü ħaṭṭ-ı laʿlūñ / Çeşm-i ħünī-nigehüñ nergis-i büstān-ı ƙazā (FKD, G.12, B.2).

İki miħrābı bozup şekl-i çelīpā itmiş / Müy-ı pīşānī vü **ebrüsın** idüp hem-āgūs (FKD, G.144, B.5).

Zülf ü **ebrüñü** idüp cīm ile nūna teşbīħ / Yazdı ser-levħ-i dile menƙabe-pīrā-yı cünün (FKD, G.243, B.5).

Ebrü vü ħaṭuñ görmesem ey māħ-cemāl / ʿĀlem gözüme siyāħ olur sürme-mişāl (FKD, Rübai 37, B.1).

ebrüvân: [3] Kaşlar.

Gerçi gamze zahm urur **ebrüvânından** bilür / Zahmı ‘aşık tîrden bilmez kemânından bilür
(FKD, G.112, B.1).

Bezm içinde gördüm ol mâhı oturmuş cām ile / **Ebrüvân** pür-çîn küleh kec bir nice hüd-kām
ile (FKD, Diğer 1, B.21).

O **ebrüvân** ü müjeyle şikāra kaşd itse / Belā hüdeng şunar ‘arz ider kemān āfet (FKD, K.11,
B.4).

ebrüvân-ı āh: [1] Feryadın kaşları.

Eyleyen ‘uşşāk-ı zāra gāh luṭf u gāh ceng / Ğamze der-baht-ı Fehīmī **ebrüvân-ı āh** ceng
(FKD, G.168, B.5).

ebrü-yı dost: [1] Sevgilinin kaşları.

Ebrü-yı dost yeter Ka‘be-i dilde mihrāb / Muttaşıl eyle teveccüh aña hayrān olarak (FKD,
K.16, B.16).

ebrü-yı ğarrā-yı laṭīf: [1] Hoş ve güzel kirpikler.

Oldı deryā-yı leṭāfet üzre mevc-i ‘anberīn / Ṭurra-i ḥam-der-ḥam u **ebrü-yı ğarrā-yı laṭīf**
(FKD, G.157, B.2).

ebrü-yı pür-çîn: [1] Sevgilinin çatık kaş.

Çeşm-i ‘ayyār-ı suḥan-çînüñe ḫurbān olayım / O kemān **ebrü-yı pür-çînüñe** ḫurbān olayım
(FKD, Terkib-bend 3, B.28).

ebrü-yı pür-çîn-i yār: [1] Sevgilinin çatık kaş.

Ebrde şanma hilāl **ebrü-yı pür-çîn-i yār** / Bezmde oldı ‘ayān kāse-i fağfurdan (FKD, G.231,
B.5).

ebrü-yı şemşīr-i ğuzāt: [1] Gazilerin kılıcının bulutu.

Nīm-cünbiş itmeden **ebrü-yı şemşīr-i ğuzāt** / Kelle-i şī‘ī olurdı pāy-ı esbe būs-dād (FKD, Kıt'a
8, B.9).

ebü'n-nevm: [1] Uyku babası.

Görmesün çeşmüm **ebü'n-nevm** eyleyem her dem gıdā / Tā gidince olmayan bī-dār h'āb-ı
Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.16).

ebyāt: [1] Beyitler.

Okımağda kader bu **ebyāti** / Tīğini mālīkū'r-rikāb itdüm (FKD, K.2, B.37).

ecel: [5] Ölüm anı, hayatın sonu, ölüm.

N'iydüğün bilmez belāsın gāmze-i cellādınūñ / Vaşf-ı şemşīrin **ecelden** ser-be-ser gūş
itmeyen (FKD, G.241, B.4).

Bister-i gām üzre ol bīmār-ı bed-ḥālem Fehīm / Ḥavf idüp gelmez **ecel** ben mübtelāyı
görmege (FKD, G.263, B.5).

Ecel ḥayrān-kār-ı gāmze-i cellād-ı kārūñdur / Daḥı tāze degülken āşinā farṭ-ı ḥicābuñdan
(FKD, G.230, B.2).

Bu vādī içre Hızr olsañ **ecel** çün ejder-i bī-mihr / Kātup zehr āb-ı ḥayvāna ider lā-büd seni
mürde (FKD, Kıt'a 5, B.4).

Rümḥin görüb eyler **ecel** rūḥ-ı 'adūsiyla cedel / K'ey kec-rev-i nādir-maḥal hazā şırāṭun
müstaḫīm (FKD, K.6, B.13).

ecsād: [1] Cesetler, ten.

Ḥavfden bir yere gelmezdi 'anāşır aşlā / Bīmden dāḥil-i ervāḥ olurdu **ecsād** (FKD, G.38, B.6).

ecsām-ı şakīl: [1] Ağır maddeler.

Tāb-ı germādan leṭāfet buldı **ecsām-ı şakīl** / Ol kadar kim āba dökseñ güte-ḥor olmaz türāb
(FKD, K.5, B.15).

eczā-yı bād-ı şubḥgeh: [1] Sabah vakti esen rüzgarın parçası.

Tā tābiş-i ḥarāret-i mihr-i hezārdan / **Eczā-yı bād-ı şubḥgehi** itdi āb gül (FKD, G.195, B.4).

eczā-yı dünyā: [1] Dünyanın bölümleri.

Merkez-i 'ālem süveydā-yı dilüñdür kim Fehīm / İzṭırāb itseñ olur **eczā-yı dünyā** muṣṭarib
(FKD, G.20, B.7).

eczā-yı mekr: [1] Hilenin bölümleri, aşamaları.

Kayd itdi sıhri zülf-i perîşân huṭūṭ ile / **Eczā-yı mekr** ü fitne-i Şîrâz'a bestedür (FKD, G.93, B.4).

eczā-yı zamân: [1] Zamanın parçaları.

Muḥaşşal eylese diḳḳat Fehîmâ / İder taşvîr **eczā-yı zamân** (FKD, Kıt'a 6, B.7).

ed-: [4] Etmek, yapmak.

Ya'ni geh şu'le-i mey gâh şunardı la'lin / Germ-şevḳ olduk **edüp** zevḳ ile 'işret bu gece (FKD, G.257, B.2).

Ser-be-ser şahrâ-yı Çîn eyler havâyı hem Fehîm / Deşt-i sünbülzâr **eder** dest-i şabâyı ṭurrası (FKD, G.278, B.5).

Ben ne ḥâkem ne gedâyam ki edem medḥüñi lîk / Bâ'is-i raḥmet-i şehdür ki **ede** bende günâh (FKD, K.9, B.16).

'Aks-i mir'ât-ı ruḥuñ düşse çemenzâr içre / **Ede** ṭūṭî-şifat evşâfuñı her sebz-i giyâh (FKD, K.9, B.17).

edâ: [1] Naz, işve, cilve.

Gâh luṭf ile tekellüm gâh ḥışm ile **edâ** / Geh lebin eyler tebessüm-rîz geh düşnâm-zâ (FKD, Diğ'er 1, B.6).

edâ-şinâs-ı tekellüm: [1] Konuşmanın tatlılığını bilen.

Edâ-şinâs-ı tekellüm o şüh kim vaşfın / Zebân-ı ḥâl ile böyle ider beyân âfet (FKD, K.11, B.12).

edeb: [2] Utanmasını bilme, saygılı davranma.

Gelürse fitnegeh-i bezm-i 'aşḳa gâh ḥırâmân / Hezâr **edeb**le ider rûzgâr o şühâ tevâzu' (FKD, G.152, B.2).

Gele gülşene ğazâbla öpesin elin **edeb**le / İçesin o ğonca-leble mey-i lâlegün çemende (FKD, G.259, B.2).

edeb-ârâ-yı leb: [1] Dudağın edebini süsleyen.

Pây-tâ-ser **edeb-ārâ-yı leb** ol gönca-şifat / Gül-i būs-ı der-i cānān olacağsın āhir (FKD, G.66, B.14).

edhem-i hāme: [1] Kalemin yağız atı.

Edhem-i hāmeñ eylesün min-ba'd / Vādī-i fahr içinde cevlānı (FKD, K.17, B.20).

edīb-i kāmīl-i her-fen: [1] Her ilimde bilgi sahibi.

Semiy-yi Faḥr-ı 'Ālem faḥr-ı 'ilm ü 'ālim ü fāzıl / Lebīb-i lübb-i her-ma'na **edīb-i kāmīl-i her-fen** (FKD, Kıt'a 13, B.1).

ednā: [3] Aşağı. daha, pek aşağı. Aşağılık kişi.

Mest ü mecnūna zemīn ü āsumān yeksān olur / Fāriğem **ednā** ile a'lā bir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.4).

Selāmum itmede İṣāl eyle isti'cāl / Hezār-şevḳ ile a'lāya belki **ednāya** (FKD, K.8, B.5).

Ceng-i evvelde bir **ednā** ta'n ile mağlūb edüp / Zahr-ı cānından sinān-ı kilik yalman gösterür (FKD, K.10, B.27).

ednā-yı serencām: [1] Baştan geçen olayların en basiti.

Kıṣṣa kūteh ki o fettān-ı cihān 'aşkında / Naql-i maḥşer benüm **ednā-yı serencāmumdur** (FKD, K.12, B.28).

efgān: [2] Feryat, haykırma, şikayet etmek.

N'ola eḫfal-i bülbül başlasa **efgāna** gülşende / Güle süsen çıkardı ḥançerin mestāne gülşende (FKD, G.260, B.1).

Efgān ki o berḳ-ı 'aşḳ-düşmen / Ol āteş-i ḥānümān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.74).

efgān id-: [2] Bağırarak, feryat etmek.

Her bü'l-heves öninde gürizān olup gider / Her sīne-şāf yānına **efgān idüp** gelür (FKD, G.111, B.4).

Ger 'ārif iseñ Fehīm **efgān itme** / Hırmān-ı edeb lāzime-i 'irfāndur (FKD, Rübai 20, B.2).

efgende ol-: [1] Köle olmak (STEINGASS, s.84).

Hüsniüni görse eger Yūsuf olur bende sañā / Hıyl-i ‘uşşāk nice **olmasun efgende** sañā (FKD, Terrib-bend 3, B.31).

ef‘ā-yı belā: [1] Felaketin zehirli yılanı. Ef‘i, STEINGASS’ta “büyük bir zehirli yılan, engerek” (s.84) anlamındadır.

Bir zülfün esriyem ki eyler / **Ef‘ā-yı belāya** ‘arz şad-çāk (FKD, Terrib-bend 1, B.58).

efkār: [2] Düşünceler.

Ben ‘āşık-ı ālüfte vü āşüfte-dimāgam / Āşüfte-dimāgān ya bu **efkār** ne bilsün (FKD, K.4, B.10).

Serüm zānūdan itmek münfaşıl emr-i muhāl oldu / O deñlü muttaşıl itdüm bu **efkār** ile hayretten (FKD, K.15, B.19).

efkār-ı belā-yı kākül: [1] Saç kaküllerinin felaketinin düşünceleri.

Āşüfte-dimāğ pā-be-zencir / **Efkār-ı belā-yı kākül** itmez (FKD, Terrib-bend 1, B.41).

efkār-ı gam-ı būd u nebūd: [1] Varlık ve yokluk derdinin düşünceleri.

Şofı yeter **efkār-ı gam-ı būd u nebūd** it / Kırbān-ı dil-ber ol işbāt-ı vücūd it (FKD, G.22, B.1).

efkār-ı vişāl: [1] Kavuşma düşünceleri.

Beni tā şubh-ı maşer etdi bī-dār / Şeb-i firkatde **efkār-ı vişālün** (FKD, G.177, B.6).

eflāk: [10] Felekler; gökyüzü.

Bu keş-ā-keş ki var **eflāk** ile pīrāhenümüz / Geh girībān u gehī dāmen olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.7).

Ġamzeyüz ammā ki Mirrīh-i cihān-ı fitneyüz / Perde-i çeşm-i bütān-ı şūhdur **eflākümüz** (FKD, G.128, B.2).

Eflāk alup zīb-i ruh-ı mihr ü meh eyler / Peyveste ğubār-ı reh-i nezzāregehüñden (FKD, G.237, B.4).

Didüm **eflāke** nedür bu mihr ü meh-nām iki ğül / Büy-ı feyzi itmede dehri mu‘aţtar rüz u şeb (FKD, K.1, B.24).

Mihr ü meh şanma şerār-ı dūd-ı āh-ı ‘āşıkān / Dāğdār itmekdedür **eflāki** yer yer rüz u şeb (FKD, K.1, B.7).

Mihr ü mehden eyleyüb peymâne rüşen-meşrebân / Rağmına **eflākün** eyler nüş-ı sâgar rüz u şeb (FKD, K.1, B.14).

Ol mäh idüm mihr idi **eflāküm** eyledi / Zıll-ı zemînde baht-ı siyeh tîregün beni (FKD, Terkib-bend 1, B.46).

‘Aks-i hüsni kim meh-i burc-ı dil-i bî-bâkdür / Perde-i çeşmüm o mäh-ı fitneye **eflâkdür** (FKD, G.98, B.1).

Eyledi bir gerdiş-i hışmıyla Mirrîh’i helāk / Ğamzesi âşüb ile **eflâki** n’eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.2).

Harâb ol ey felek ben dūd-ı âhum eylerem **eflāk** / Senüñ devründe şādân olmadı dil cân-ı maḥzün hem (FKD, G.201, B.3).

eflāk-ı cihân-ı nazm: [1] Şiir dünyasının felekleri || Şiir meydanı, sanatı.

Eflāk-ı cihân-ı nazma merkez / Pergâr-ı ma‘âniye medâram (FKD, Terkib-bend 2, B.73).

eflāk-nişîn: [1] Feleklerde oturan.

Ey şu‘le-i cân tende yeter ḥāk-nişîn ol / Dūd-ı dil-i ‘âşık gibi **eflāk-nişîn** ol (FKD, G.190, B.1).

Eflâtûn: [2] M.Ö 430-348 yılları arasında yaşayan, Sokrates’in öğrencisi olup Aristoteles’in de hocası olan Yunanlı filozoftur. Asıl adı Platon olup, şiirde Felâtûn ya da Eflâtûn olarak geçer. Akıllı temsil eden Platon, klasik Türk şiirinde, akıl yönünden yarışılan biri olarak anılır (CANIM, s.265). Ayrıntılı bilgi için bk. Fahrettin Olguner (1994), “Eflâtun” md., İA, C.10, s.: 469-476.

Çarḥ **Eflâtûn** isek de ḥāk ider ḥâkinde hem / Ol çemende ḥāk ider ol ḥâki n’eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.6).

Müşterî-ğadrâ kamer-ṭab‘â ‘Uṭârid-meşrebâ / Ey ki **Eflâtûn’ı** ‘akluñ dehre nâ-dân gösterür (FKD, K.10, B.33).

Efrâsiyâb: [1] Şehnâme’de adı geçen Turan hükümdarıdır. İranlılarla yapmış olduğu savaşlarla anılır. Efrâsiyâb’ın gerçek adının Alp Er Tunga olduğu görüşü vardır. Şiirde övülen kişinin kahramanlığını anlatırken geçen mitolojik kişilerdendir (CANIM, s.266). Ayrıntılı bilgi için bk. Tahsin Yazıcı (1994), “Efrâsiyâb” md., İA, C.10, s.: 478-479.

Öyle şeh kim ḥavf-ı tîğ-i heybetinden rüz-ı ḥaşr / Baş göstermez yerinden Behmen ü **Efrâsiyâb** (FKD, K.5, B.29).

efsâne: [4] Dillere düşmüş, meşhur olmuş olay.

Haşra dek pür-**h**âb olurdu çeşm-i bî-dârı Fehîm / Bir gice gûş eylese şaḥş-ı ecel **efsânemüz**
(FKD, G.124, B.5).

Her perî-rû eyledi vaşfumda bir mu'ciz-edâ / Siḥr ü efsûn içre derc olmuş Fehîm **efsâneymem**
(FKD, G.212, B.7).

Dürûğ-âlûde 'ahd ile helâk etdi beni âḥir / Olur mağlûb-ı **h**âb elbetde çeşm **efsânenen**
şoñra (FKD, G.253, B.6).

Dil germ-şekve ğamze-i cānāne bî-dimāğ / **Efsâne** bî-nihāye vü mestāne bî-dimāğ (FKD,
G.154, B.1).

efsâne ol-: [1] Herkes tarafından anılmak.

Mecnûn gibi efsûn-ı nigāhıyla 'ademsin / Dîvāne Fehîm āh ki **efsâne** mi olduñ (FKD, G.175,
B.8).

efsâne-i hâb-ı ğam: [1] Kederin uyuklatan masalı.

Efsâne-i hâb-ı ğamla bir şeb / Olmuşdı ḥayāle dil muḥāṭab (FKD, Terci-bend 1, B.118).

efsāneler söyle-: [1] Söyleşmek, konuşmak, güzel şeylerden bahsetmek.

Cām-ı mey nûş itse dil-ber **söylesek efsāneler** / Çeşmimi maḥmûr görsek yine **h**âb-ı
bādeden (FKD, G.233, B.2).

efsûn: [2] Sihir, büyü.

Gönül bir çeşm-i mu'ciz-gūya meftûn oldu ey nāşih / Fesāne eylemez te'sîr ben şeydāya
efsûn hem (FKD, G.201, B.6).

Nihāl-i nazma du'adur çü āferîn **efsûn** / Güşāde-dest olasin sen daḥı bu ma'nāya (FKD, K.8,
B.33).

efsûn-ı kirişme: [1] Cilvenin büyüsi.

'Uşşāka ne siḥr itdüğün **efsûn-ı kirişmeñ** / Luṭf it nigeḥ-i mu'cize-perdāza tıyurma (FKD,
G.251, B.4).

efsûn-ı nigāh: [1] (Sevgilinin) Bakışının tesiri.

Mecnûn gibi **efsûn-ı nigāhıyla** 'ademsin / Dîvāne Fehîm āh ki efsāne mi olduñ (FKD, G.175,
B.8).

efsürde id-: [2]

1. Dondurmak.

O şiryân içre cārī cūy-ı hūnı serdi-i devrân / **İder** ger çeşme-i âb-ı hayât olursa **efsürde** (FKD, Kıt'a 5, B.5).

2. Soldurmak.

Şarâb-ı hūn-ı maqtûlân-ı 'âlemdür olan rîzân / Eger kim hūşe-i Pervîn-i çarhı **itseñ efsürde** (FKD, Kıt'a 5, B.2).

efsürde ol-: [3] Soğumak.

Degül hâl-i siyeh la'lünde âh-ı germ-hîzûmden / Düşüp şahbâ-yı nâba bir şerer **efsürde olmuştur** (FKD, G.76, B.3).

Olursa hūn ile dâğum n'ola fevvâre-i şu'le / O mey engür-ı aḥker-pâreden **efsürde olmuştur** (FKD, G.76, B.4).

Olur bî-çâreveş **efsürde** şu'le / Bu germiyyetle ger pervâne olsam (FKD, G.199, B.6).

efsürde-i hürşîd: [1] Güneşin posası. || Güneş ışıklarının oluşturduğu zerreler.

Cür'amuz kevkebe basdırsa 'aceb mi feleki / İtdük **efsürde-i hürşîd** ile pür şîšemüzi (FKD, G.291, B.2).

efsürde-i la'l-i leb-i cânân: [1] Sevgilinin kırmızı dudağının posası.

İtdüm **efsürde-i la'l-i leb-i cânândan** mey / Rûḥ-ı Cem teşne-leb-i bâde-i gülfâmumdur (FKD, K.12, B.2).

efsüs: [4] Eyvah! Yazıklı.

Efsüs kim o sîm-tenümden ayırdı çarhı / Döndüm o şâha kim ola gencîndeden cüdâ (FKD, G.2, B.2).

Şehr-bend-i firkat-i yâram hezâr **efsüs** kim / Cilvegâh-ı nâ-ümîdî oldı küy-ı ârzü (FKD, G.249, B.3).

Fehîm **efsüs** dehr-i dün degül bâḳî hemân mest ol / Gam-ı dil-ber yeter olma gam-ı dehr ile âzürde (FKD, Kıt'a 5, B.1).

Efsüs o düşmen-i temennî / Vermez dil-i zâruma tesellî (FKD, Terci-bend 1, B.1).

efsūs u nedāmet: [1] Pişmanlık ve üzüntü.

Benem ol şā'ir-i k̄āni' ki cennet çıksa destümden / Zebānum eylemem ālūde **efsūs u nedāmetden** (FKD, K.15, B.38).

efsūs u te'essūf: [1] Hayıflanma ve üzülme.

‘Aşķ-bāzuñ ey perī Cibrīl ise maħrūmdur / Ehl-i dilden olsun **efsūs u te'essūf** ber-ṭaraf (FKD, G.155, B.2).

efzūn it-: [1] Artırmak.

Gördüñ oldum elem-i ‘aşķuñ ile zār u zebūn / Şerbet-i luṭf ile derd-i dilüm **itdūñ efzūn** (FKD, Terkib-bend 3, B.8).

eger: [61] Şart edatı, şayet. Cümleyle koşul anlamı vermek için kullanılan edattır.

Rūḫ-ı Nef'ī'den Fehīm aldum ḫaber dedi **eger** / ‘Aşķ iseñ el-ḫāzer ḫüsnine ḫāmūş it nazār (FKD, Diğ̄er 1, B.27).

Olurdi dünyede müstağnī-i kirişme vü nāz / Fehīm itse **eger** behremend-i istiğnā (FKD, G.9, B.5).

Sirişķ-i ṭıfl-ı yetīmem ki olmazam maḫbūl / Fünūn-ı giryede itsem **eger** seḫāb ile baḫş (FKD, G.26, B.2).

Bī-keder ol göre āyīne-i mihr-i dehrī / Ṭutsa ṭūfān **eger** jeng nedür bilmez ḫiç (FKD, G.31, B.3).

Ḫüsni bir mertebe kim āyīneye baḫsa **eger** / Görinür cevher-i āyīne aña tire-nihād (FKD, G.38, B.9).

Nāz-perver nāzenīn nāzük-beden gül-ğonca-leb / Yaraşur olsa **eger** ol verd-i ḫurrem ḫod-pesend (FKD, G.42, B.4).

Şem'ci baḫtum **eger** olursa çerāğ-ı ḫūrşīd / Kemterīn cünbiş-i bād-ı per-i pervāne yeter (FKD, G.62, B.6).

Seyr itdüm dün Fehīm'üñ tarz-ı siḫr-i şī'rini / Böyle ḫalursa **eger** mu'ciz-ṭırāz-ı dehr olur (FKD, G.85, B.5).

Kişver-i cān-ı Fehīm olmaz idi böyle ḫarāb / Ğamzeñe itmese imdād **eger** leşķer-i nāz (FKD, G.115, B.7).

Merdüm-i çeşm-i dilüz tenhâ-nişîn olsağ **eger** / Dîde-i nâ-maħremdür cāy-ı ħalvet-ħānemüz (FKD, G.124, B.3).

Bir baħta mālîkem ki **eger** itse nâ-murād / Eyler hezār-bār dili imtinān-ı ye's (FKD, G.136, B.6).

Helāk-i 'aşkuña olmaz çü bîm-i cān māni' / Ferāğat etmezem olsa **eger** cihān māni' (FKD, G.151, B.1).

'Āşıkān ser-pā bürehne cem' olur olsa **eger** / Rāyet-efrāz-ı kıyāmet kıdd-i bālā-yı laṭîf (FKD, G.157, B.6).

Eger mevc-i ħavādis gelse kıl āğūşuñ āmāde / Ne mümkindür miyān-ı baħrde cāy-ı gürîz olmağ (FKD, G.161, B.6).

Cihānı 'aynek-i cāmından eyledük seyrān / **Eger** ħaķîkate baķsağ Cem'üñ nesin gördük (FKD, G.174, B.2).

Velî hūşyār ü bā-'aqlam ne çāre / **Eğer** bu baħt ile dīvāne olsam (FKD, G.199, B.2).

Şarābı āb olurdı ābı zehr-āb / Bu ṭālî'le **eger** peymāne olsam (FKD, G.199, B.4).

Perîşān-ter olurдум belki andan / **Eger** zülf-i nigāra şāne olsam (FKD, G.199, B.5).

Olur künc-i Sühā'da mübtelā ħ'āb / **Eger** ħāşiyet-i efsāne olsam (FKD, G.199, B.7).

Eger pîrāhen-i Yūsuf'sa at şandūğ-ı çāh içre / Metā'uñ postîn-i gürg ise bāzār ider 'ālem (FKD, G.202, B.3).

Ruħlerüñ görsem **eger** zülmet baña hūrşîd olur / Çeşmüme 'ālem görünmez āfitābuñ görmesem (FKD, G.210, B.2).

Ĥağ **eger** bir mūy ise 'ayn-ı zārardur çeşmüme / Rind-i şāħib-dîdeyem ħayrān-ı rüy-ı sādeyem (FKD, G.211, B.3).

Rāh-ı gülzār-ı zamîrümünden **eger** geçse Fehîm / Ola hūrşîd gibi nūr-dih-i māh nesîm (FKD, G.214, B.5).

Aħkerāsā nice biñ hūrşîd-i maħşer fāş olur / Dūzağ içre itseler ħırbāl **eger** ħākisterüm (FKD, G.225, B.5).

Mest iderdi pertev ile cümle dünyāyı Fehîm / Feyz-yāb olsa **eger** meh āfitāb-ı bādeden (FKD, G.233, B.5).

Pertev-i ʿiřmet ider idi ruĥına Yūsuf **eger** / Eline girse idi dāmen-i řad-ĉākūmden (FKD, G.236, B.5).

İder füsürde beni dostdan nesīm-i nifāk / Meřāmm olursa **eger** bŷy-ı yāsemen-düşmen (FKD, G.239, B.2).

Böyle çalursa dimāġuñ **eger** āřüfte Fehīm / Ne ġam-ı ʿařķ şalır sende ne pervā-yı cünün (FKD, G.243, B.9).

Çokdan anı bāzār-ı maĥabbetde řatardum / Cānānum **eger** Yūsuf-ı Kenʿān gibi olsa (FKD, G.255, B.3).

Böyle saʿy etmez idi sŷriř-i dŷnyāya Fehīm / Pīř-i ĉeřminden **eger** itmese daʿvā fitne (FKD, G.270, B.7).

Hem-nişin olsa Mesīĥ ile **eger** rŷĥ-miřāl / Öldürür ġamzesi āĥir bu dil-i bī-mārı(FKD, G.277, B.4).

Bir nigāĥ itse **eger** ĥiřm ile ehl-i maĥşere / Lerzenāk eyler dil-i rŷz-ı cezāyı ġamzesi (FKD, G.288, B.3).

Mihr ŷ māĥ olsaydı ebr-i řahruña maźhar **eger** / Dehre göstermezdi yŷz tā řubĥ-ı maĥşer rŷz u řeb (FKD, K.1, B.33).

Leb-teşne olur görse **eger** cevher-i tġin / Mey-nŷř-ı ecel mevce-i enhārı ne bilsŷn (FKD, K.4, B.17).

Āfitāb-ı bā-kemāl-i reʿyi kʾoldı bī-zevāl / İtse nŷrından **eger** māĥ-ı şeb-ārā iktisāb (FKD, K.5, B.35).

Ey dil yeter sözdür ġuher çoġ olsa olmaz muʿteber / Kimse řulaġ asmaz **eger** olsa sözüñ dürr-i yetīm (FKD, K.6, B.17).

Olurdu řuʿle-i cevvalē gibi āteřin-heyʿet / Ėazabla bir nigāĥ itseñ **eger** ġerdŷn-ı ġerdāna (FKD, K.7, B.40).

Nesīm-i luřf-ı ĥıfzuñdan olur ġŷlřen Ĥalīlāsā / **Eger** pervāne ursa kendŷyi řemʿ-i fŷrŷzāna (FKD, K.7, B.41).

řemīmin sŷnbŷl ŷ nergis piyāzında nihān eyler / Nesīm-i řubĥ olup girsem **eger** ġeřt-i ġŷlistāna (FKD, K.7, B.49).

Hŷcŷm itdi dil ŷ cānuma hevā-yı vaşan / řabā varursañ **eger** meclis-i aĥibbāya (FKD, K.8, B.4).

O deñlü ehl-i ma'ārifle meclisi pürdür / Ki yer bulunmaz **eger** gelse 'aql-ı ḥod-rāya (FKD, K.8, B.20).

Ayağı yer mi başar mālîk olsa ādem **eger** / Bir esb-i reh-ber ü çālāk ü deşt-peymāya (FKD, K.8, B.31).

Her gören Yūsuf'ı āh eyler idi lîk senüñ / Ḥüsnuñi görse **eger** Yūsuf iderdi şad-āh (FKD, K.9, B.6).

İstese ḥükmüñ **eger** mānend-i kebk ü 'andelîb / Bümü ḥandān-rüy u bu bīmārı şādān gösterür (FKD, K.10, B.34).

Ẓuhūr iderse kemīnden sipāh-ı ḥaṭṭı **eger** / Cihānda kimseye virmez emān zamān āfet (FKD, K.11, B.8).

İder helāk anı da tîğ-i ḥışm ile çeşmi / **Eger** ki itmez ise terk-i ḥānümān āfet (FKD, K.11, B.11).

Olursa baḥtum **eger** nāḥudā-yı zevraḳ-ı mihr / Yine ğarîḳ-i siyeh-baḥr-ı şām-ı deycūram (FKD, K.14, B.16).

Eger mihre muḳārin olsa eyler māh ile düşmen / Meger tertîb oldı kevkeb-i baḥtum nuḥüsetden (FKD, K.15, B.13).

Tā ki cānum tendedür māü'l-ḥayāt olsa **eger** / İçmeyem Ḥızr eylese teklîf āb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.2).

Şarāb-ı ḥün-ı maḳtülān-ı 'ālemdür olan rîzān / **Eger** kim ḥüşe-i Pervīn-i çarḥı itseñ efsürde (FKD, Kıt'a 5, B.2).

Farḳ itmez idi sāye vü nūrın 'ālem / Olsaydı **eger** aḥter-i baḥtum ḥürşîd (FKD, Rübai 14, B.2).

'Aşkıyla bir āh-ı sūznāk itsem **eger** / Deryāyı tutar fiğān-ı āteş āteş (FKD, Rübai 22, B.2).

Āyīne-i 'izzetde seyr iderdi Ḥaḳḳ'ı / Olmasa **eger** perde-i çeşmi māni' (FKD, Rübai 27, B.2).

Tā kevkeb-i ṭālî'ümle oldum mā-beyn / Şad 'ıyd gelüp itse eger 'ālemi zeyn (FKD, Rübai 49, B.1).

Bir ḳaṭre-i āteşini besdür / 'Aql olsa **eger** hezār ḥırmen (FKD, Terci-bend 1, B.100).

Ḥüsnuñi görse **eger** Yūsuf olur bende sañā / Ḥayl-i 'uşşāḳ nice olmasun efgende sañā (FKD, Terki-bend 3, B.31).

‘Āşık olurduñ **eger** görse idüñ sen de sañā / Ba‘d-ezīn bendeyem ey şāh-ı cihān sañā (FKD, Terkib-bend 3, B.32).

Pür olursa nigeñ ü ğamze ma‘aza’l-lāh **eger** / Havfden şağş-ı ecel eyleye āh u feryād (FKD, G.38, B.4).

Nice āh eylesün şağş-ı ecel olduğıcün / Ki biri itse **eger** ‘āleme ‘arz-ı bī-dād (FKD, G.38, B.5).

Sen māha Fehīm ise **eger** ‘āşık-ı rüsvā / Dünyāyı tutar şöhret-i bī-ğāye-i hüsnüñ (FKD, G.181, B.7).

Tohm-ı hürşīd ü meh olurdu zemīn içre **eger** / Düşse bir kaçre ‘arağ ‘arız-ı cānānumdan (FKD, G.229, B.2).

egerçi: [19] Her ne kadar, ise de, gerçi.

Ne hikmetdür ki dil-ber āteşī-hū hevāyīdür / **Egerçi** aşl-ı fıtratde bir āb u hākdendür hep (FKD, G.17, B.5).

Egerçi nāzına yāriñ niyāz olur bā‘is / Niyāz-ı ‘āşıkā da luğf-ı nāz olur bā‘is (FKD, G.27, B.1).

Ŧuyurdu girye-i mestānesi mestūr iken ‘aşkuñ / Fehīmā āstīnūñle **egerçi** her zamān örter (FKD, G.63, B.5).

Benem o şīr-i kavī-dest-i bīşe-zār-ı cünün / **Egerçi** derd-i cünūna olur devā zencīr (FKD, G.65, B.4).

Egerçi hāne-zād-ı düdmān-ı ‘ağldur ammā / Cünün-ı dil Fehīm-i bī-dili yabana şalmışdur (FKD, G.75, B.7).

Egerçi bir nigeñ-i iltifāt görmedi ammā / Fehīm ider yine ümmīdvār o şūħa tevāzu‘ (FKD, G.152, B.7).

Egerçi mu‘ciz-i lā‘line olmazuz münkir / O ğoncafem şeh-i ‘īsī-demüñ nesin gördük (FKD, G.174, B.4).

Egerçi hānde-rīzem ğül gibi bāğ-ı cihān içre / Benümçün girye eyler ebr-i bārān çeşm-i pür-ħün hem (FKD, G.201, B.4).

Egerçi bülbüle de nağme-sāz ğulğuledür / Baña ğarīb gelür nāle-i ğazīn-i sebū (FKD, G.247, B.6).

Cihānda āfet-i devrān-ı bī-bedelsin sen / Olur **egerçi** ki ser-cümle dil-berān āfet (FKD, K.11, B.17).

Egerçi ma‘den-i elmās-ı ŧeb-çerāğam hem / Bilür āyīneveŧ līk mihr-i bī-nūram (FKD, K.14, B.4).

Siyāh-kāseligin mīzbān-ı çarħuñ gör / Ki kāse-līs-i segānam **egerçi** fağfūram (FKD, K.14, B.7).

Egerçi ben leb-i dil-berde ħāl-i müyīnveŧ / Girifte-pā meges-i bend-i nūŧ ü bī-zūram (FKD, K.14, B.9).

Kerīmānuñ ħarāz erbāb-ı ŧab‘a iltifātıdır / Kaçar gönlüm **egerçi** imtinān-ı ehl-i devletden (FKD, K.15, B.40).

Mecrūħ ider **egerçi** ħamze / Ammā ki helāk ider teğāfūl (FKD, Terkib-bend 2, B.25).

Egerçi mūmteni‘dür ŧāħ-ı mercān mīve-ħīz olmak / Nihāl-i surħ-ı müjgānum nedendür dāne-rīz olmak (FKD, G.161, B.1).

Egerçi ŧūretā dīvāneveŧ ālūdedür cismi / Dilin āyīneāsā mažhar itdi zevk-ı vicdāna (FKD, K.7, B.6).

Bu ŧālī‘le **egerçi** eylemez dil-ber de luŧf ammā / Ĥaķīkatde cefā vü cevri yegdür luŧf u ŧefkatden (FKD, K.15, B.43).

Baħr-ı ħama āŧinā olan ħavvāsā / Deryāda olur ŧadef egerçi peydā (FKD, Rūbai 2, B.1).

egle- [1] Eħlendirmek ||hoŧça vakit geçirtmek.

Gāħ luŧf geh ħāzab gāħī teğāfūl geh nigeħ / Gönlüm **egler** ħamze-i mekkāresi bir kimsenūñ (FKD, G.179, B.4).

ehl-i ‘aşk: [9] Ĥŧıklar.

Siyeh çeŧmūñ ħayāliyle olur ħāmūŧ **ehl-i ‘aşk** / Meger ki mīl-i müjgān sürme-sāy-ı ħayret olmuŧdur (FKD, G.77, B.8).

Ehl-i ‘aşka ħamze-i cānāne olmaz āŧinā / Ĥafīl olma mest ile dīvāne olmaz āŧinā (FKD, G.11, B.1).

Gör ne zālimdür o ŧeh kim ħıŧm ile itse nigāħ / **Ehl-i ‘aşka** çeŧm-i bī-raħmı tazallum öħredür (FKD, G.92, B.4).

Yeter bu sūziş-i āşüb **ehl-i ‘aşka** yeter / Yeter gönülde ide tîğın imtiḥān āfet (FKD, K.11, B.16).

Dil-berüñ Mısr içre nā-yāb olduğın seyr eylese / **Ehl-i ‘aşka** kaḥṭ-ı Yūsuf vaḳ‘ası ma‘lüm olur (FKD, G.82, B.4).

Gerçi ḳurbānın eder bismil o ḳattālüm velī / Şan‘atıyla **ehl-i ‘aşka** tîğ-i bürrān gösterür (FKD, K.10, B.3).

Ehl-i ‘aşkı çekdi bāğa ārzū-yı nev-bahār / Oldı zencīr-i cünün güyā ki cūy-ı nev-bahār (FKD, G.48, B.1).

Ḥaṭṭ ile ruḥsāruñ itmiş āfitābı münkesif / **Ehl-i ‘aşkı** mā‘il-i feryād-ı şeb-ḥīz eyleyen (FKD, G.240, B.3).

Bī-nişānīdür nişānı ‘āşık-ı güm-geştenüñ / **Ehl-i ‘aşkı** bilmeyen ‘ārif nişānından bilür (FKD, G.112, B.4).

ehl-i ‘aşk-ı cān-sūz: [1] Canı yanan aşıklar.

Aşlum şoran **ehl-i ‘aşk-ı cān-sūz** / Sevgend-ḥ‘ārān-ı cān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.70).

ehl-i başiret: [1] Akıllılar.

Şīşe-ḥāne zann ider **ehl-i başiret** şübhesüz / Kızdı tāb-ı mihirden ol deñlü baḥr-ı pür-ḥabāb (FKD, K.5, B.5).

ehl-i behişt: [1] Cennettekiler.

Gösterürse nev-bahāruñ ‘āleme gösterdüğün / Ḥaşrda **ehl-i behište** yine Rıdvān gösterür (FKD, K.10, B.12).

ehl-i derd: [1] Dert sahibleri || Aşıklar.

Zehr ola mezāk ehl-i derde/ Ger bī-elmās olursa tiryāk (FKD, Terci-bend 1, B.55).

ehl-i devlet: [1] Devlet adamları, makam mevki sahipleri.

Özge kerīmdür bu yerüñ **ehl-i devleti** / Kim imtinān ider saña itdüḳçe rağbeti (FKD, Terki-bend 1, B.17).

ehl-i deyr-i ‘aşk: [1] Aşk kilisesinde bulunanlar.

Ehl-i deyr-i ‘aşk büt-düşmen olur maḥbûb-dost / Dillerinde yâ şanem yerine yâ maḥbûbdur (FKD, G.69, B.6).

ehl-i dil: [16] Âşıklar || Gönül adamları, ârifler.

Ehl-i dil ‘âlemi ṭayy etmededür mâh-miṣāl / Devri-i menzil ü fersenk nedür bilmez hîç (FKD, G.31, B.4).

Dil almağa meyl itdi bir ṭıfl-ı perî-çihre / Şimden gerü **ehl-i dil** cân ile teni n’eyler (FKD, G.56, B.9).

Girye-i şād ile bakşa ‘aksini ḥandân bulur / **Ehl-i dil** kim nâzır-i âyîne-i idrâkdür (FKD, G.98, B.5).

Âh ile giryân u nālân devr ider şeb-tâ-seḥer / **Ehl-i dil** kûyın o mâhuñ pās-bânından bilür (FKD, G.112, B.2).

‘Aşk-bāzuñ ey perî Cibrîl ise maḥrûmdur / **Ehl-i dilden** olsun efsûs u te’essüf ber-ṭaraf (FKD, G.155, B.2).

Rakş itdiren **ehl-i dile** deyr içre şanemdür / Hüsn-i şanem ü nağme-i nākûs degüldür (FKD, G.102, B.3).

Ey zâhid-i bî-zevk yeter **ehl-i dile** ṭa’n / Mestâne mi dīvâne mi ferzâne mi olduñ (FKD, G.175, B.6).

Ḳo zâhid **ehl-i dile** ṭa’nı ṭā’atüñ eyle / Ki sen ḥuriyyet ile men günehle meşḥûram (FKD, K.14, B.31).

‘İsâ’ya eylemez anı ḳavm-i Yehüdiyân / **Ehl-i dile** o deñlü ederler iḥâneti (FKD, Terkiḋ-bend 1, B.20).

Ne neş’edür ki cününü yıḳar şarâb-ı firāk / İlähî eyleme **ehl-i dili** ḥarâb-ı firāk (FKD, G.162, B.1).

Ehl-i dili ne ḳazâ ne ḳader eyler helāk / Dil-ber-i ‘aşık-küş-i ‘işveger eyler helāk (FKD, G.169, B.1).

Bî-ṭâḳat ider **ehl-i dili** bār-ı tekellüf / Mestâneye düşvâr gelür kâr-ı tekellüf (FKD, G.158, B.1).

Pertev-i ṭîğ-i nigâh-ı yâr olmaz cilveger / **Ehl-i diller** sîne-i şad-çâki n’eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.3).

Ehl-i diller oldılar luṭfiyla dā'im vāyedār / Budur ümmīd olmaya 'ahdinde kimse nā-ümīd (FKD, Kıt'a 11, B.8).

Ehl-i dil olmayıcaḡ dil-bere mā'il olamam / Ben Fehīm'em baña gönlümce cüvān olsa güzel (FKD, G.184, B.5).

O deñlü fitneden maḥfuzdur devründe **ehl-i dil** / Ki bekler tīg-i ġamzeyle dil-i 'uṣṣāḡı cānāne (FKD, K.7, B.43).

ehl-i dilān-ı zamān: [1] Devrin āşıkları.

Ne baḥtdur ki Fehīm olsa ger belāġat-dost / Olurlar **ehl-i dilān-ı zamān** suḡan-düşmen (FKD, G.239, B.7).

ehl-i ḡāl: [1] Durumdan anlayan. Birinin derdini, durumunu duymadan ne olduġunu bilen.

Ḥāl añladuñsa olma gel ālüde-i kelām / Esrāra ol ki maḥrem ola **ehl-i ḡāl** olur (FKD, G.81, B.6).

ehl-i ḡarābāt: [1] Harabat topluluġu/meyhane müdavimleri || Rintler.

Ḥarīmüm **ehl-i ḡarābāt** ider ṭavāf müdām / Zemīn-i šehr-i maḡabbetde Beyt-i ma'mūram (FKD, K.14, B.35).

ehl-i ḡüsn: [2] Güzeller.

Nedür ol nigāh-ı pür-kīn nedür ol nüḡfte ḡande / Bu reviş bu ṭarz-ı āyīn ider **ehl-i ḡüsn** bende (FKD, G.259, B.1).

Cihānda iltifāt erbāb-ı ṭab'a ehl-i ḡüsnüñdür / Ne devletdür ki tercīḡ olma faḡr-ı maḡabbetden (FKD, K.15, B.42).

ehl-i 'ırfān: [1] İrfan sahibi, bilgili.

Felek de olmasa elbetde bir nā-dān ider pā-māl / Ezelden resm ü 'ādetdür bu zillet **ehl-i 'ırfāna** (FKD, K.7, B.46).

ehl-i 'ıšyān: [1] İsyankar, isyan eden.

Ehl-i 'ıšyāna kıyāmet-bār olup behr-i ecel / šu'legāh-ı düzāḡ oldu tīb-ı ḡündan ol bilād (FKD, Kıt'a 8, B.12).

ehl-i kerem: [1] Cömertlik ve iyilik sahibi.

Hisset görmeg resmine bî-reng oldu / Luţf eylemeg **ehl-i kereme** neng oldu (FKD, Rûbai 54, B.1).

ehl-i ma'ârif: [1] Bilgili, marifetli kişi.

O deñlü **ehl-i ma'ârifle** meclisi pürdür / Ki yer bulunmaz eger gelse 'aql-ı ĥod-rāya (FKD, K.8, B.20).

ehl-i maĥşer: [1] Maĥşer ehli.

Bir nigāĥ itse eger ĥıřm ile **ehl-i maĥşere** / Lerzenāk eyler dil-i rüz-ı cezāyı ġamzesi (FKD, G.288, B.3).

ehl-i mātem: [1] Yas tutanlar.

O meretebe ideyim fevt-i derd için feryād / Ki tā-ebed olalar **ehl-i mātem** āsüde (FKD, G.262, B.2).

ehl-i melāmet: [1] Melāmiler || Kınanma sahipleri.

Zāhidā **ehl-i melāmet** bugün olsun 'uryān / Ĥulle-i cenneti şabr eyle ki ferdā geysün (FKD, G.246, B.5).

ehl-i rāz: [1] Sır ehli || aşk sırrından haberdar olanlar, âşıklar.

Nāmesin **ehl-i rāz** idüp beste-ser ü şikeste-ĥaţ / 'Arz ide şasb-ı ĥālını yāre şikeste-beste ĥaţ (FKD, G.148, B.1).

ehl-i Rüm: [1] İstanbul'da yaşayanlar.

Sāl-i 'azm-i ceng ü fetĥe didiler tārīĥ için / Cebr ile Bağdād'ı aldı **ehl-i Rüm'ufı** serveri (FKD, Kıt'a 9, B.10).

ehl-i süz-ı mātem: [1] Kederin yanıcıları.

Ĥalan ĥākisteridür ehl-i süz-ı māteme mīrās / Benüm şem'-i mezārumda yanan pervāneden řoñra (FKD, G.253, B.5).

ehl-i zühd: [1] Zahidler.

Feryād o tünd-kāfir-i bī-rahm u ĥod-perest / Dīninden **ehl-i zühd**i peřimān idüp gelür (FKD, G.111, B.3).

ejdehā: [2] Büyük yılan. (Sevgilinin saçları bağlamında).

Ziyāde eyledi sevdāmı fikr-i kākül-i yār / Güsiste-bend iderüm olsa **ejdehā** zencīr (FKD, G.65, B.3).

Haṭ muvāfık olsa dille zülfden itmem ḥazer / Hızr olursa ger refiḳum **ejdehādan** kim kaçır (FKD, G.46, B.2).

ejder: [1] Efsanevî büyük yılan.

Çıķub **ejder** gibi pür-pīç-i ḥam genc-i ilāhī'den / Lu'āb-efṣān olup girdi ḥıyābāndan ḥıyābāna (FKD, K.7, B.8).

ejderhā: [1] Bin tane başı olan efsanevî, korkunç ve pek büyük bir hayvan, büyük yılan.

‘Ayāndur bunda seyr-i tuḥricü'l-ḥayy mine'l-meyyit / Naẓar kıll **ejderhādan** zāhir olan āb-ı ḥayvāna (FKD, K.7, B.10).

ejder-i āteş-feṣān: [2] Ateş saçan ejder .

Nefesle ‘ālemi dāğ eyledük bilinmedi līk / Ne gencüñ **ejder-i āteş-feṣānıyuz** cānā (FKD, G.8, B.2).

‘Ālem-i cev kūh-ı Ḳāf'a döndi gerd-i tīreden / Ḳullesinden **ejder-i āteş-feṣānıdır** seḥāb (FKD, K.5, B.11).

ejder-i bī-mihr: [1] Merhametsiz yılan. || Ecel, ölüm.

Bu vādī içre Hızr olsañ ecel çün **ejder-i bī-mihr** / Ḳatup zehr āb-ı ḥayvāna ider lā-büd seni mürde (FKD, Kıt'a 5, B.4).

ejder-i maḡrūr: [1] Gururlu ejder, yılan.

Zülf ol ey ḥaṭ **ejder-i maḡrūra** beñzet kendüñi / Toḥm-ı ḥālin ḥıfz tā-key mūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.1).

ejderistān: [1] Yılanlar bölgesi.

Ejderistān olsa lāyık bümzār olsa revā / Genc olur peydā belī künc-i ḥarāb-ı Mıṣr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.11).

eksük it-: [1] Azaltmak, bulunmamak.

Mihr ü meh şanma felek bīm-i ḥadeng-i āhdan / **Eksük itmez** kellesinden iki miḡfer rüz u şeb (FKD, K.1, B.4).

eksük ol-: [1] Her zaman bulunur olmak.

Ḥāṭırum ābisten-i şad-mihr ü mehdür gerçi kim / **Eksük olmaz** çeşm-i tūfān-zādan aḥker
rūz u şeb (FKD, K.1, B.45).

el: [10]

1. Güç, kudret takat.

Biñ devlet ile eyledi memnūn beni devrān / El-minnetü lillāh ki **elümde** hünerüm yok (FKD,
G.166, B.6).

Ümīddür ki ḥalāş ide Dāver-i Ḳahhār / Ki Rūḥ-ı ḳudsīyem İblīs **elinde** maḳhūram (FKD, K.14,
B.14).

Ammā ki ḥaḳ **elinde** bu ḳavmūñ ki Rūm'da / Şā'ir ḳadar ḳabūl eder yok rezāleti (FKD,
Terkib-bend 1, B.23).

2. Tutma, dokunma organı.

Āyīne-i ḳalbüm **ele** al itme şikeste / Ey sāde-ruḥ añ ol demi kim şāne şunarlar (FKD, G.49,
B.6).

Tebessümle **eline** aldı şāne / Gül oldı ḡonca vü sūnbül perīşān (FKD, G.232, B.2).

Bir zaḥm-ı ḡamze itdüm o ḥūn-rīzden recā / Geh ḥançerine şundı **elin** geh bıçaḡına (FKD,
G.252, B.4).

Cellād-ı ḳazā oldı gibi çeşm-i siyāhı / Aldı **eline** ḡamzesi şemşīr-i nigāhı (FKD, G.276, B.1).

Ele nezzāregehde mir'āt al / Secde-ber eyle ḥod-perestānı (FKD, K.17, B.88).

Bezminde o ḥavf ile şurāḥī / Sāḳīnūñ **elinde** ḳulḳul itmez (FKD, Terci-bend 1, B.44).

Bi'llāh bāde şun baña sāḳī ḡüneh deme / Ben der isem yeter **elüme** sen kitāb ver (FKD,
Terkib-bend 1, B.55).

el/yu: [1] Ümidi kesmek.

Çün nūr-ı dīdesi seferī oldı Nīl'den / Ya'ḳūb-ı ḥasta **el yudı** çeşm-i 'alīlden (FKD, G.235, B.1).

el-‘aşaş: [1] Susuzluk.

El-‘aṭaş geldi yine mäh-ı temüz-ı şu‘le-tāb / Reşk-i deşt-i Kerbelā itdi zemīni āfitāb (FKD, K.5, B.1).

elbetde: [5] Mutlaka.

Dürüg-ālūde ‘ahd ile helāk etdi beni āhır / Olur mağlūb-ı h̄‘āb **elbetde** çeşm efsāneden soñra (FKD, G.253, B.6).

Olalar düşmenlerüñ çok geçmeden āteş-mekān / Olsa sūzişle du‘ā **elbetde** olur müstecāb (FKD, K.5, B.63).

Felek de olmasa **elbetde** bir nā-dān ider pā-māl / Ezelden resm ü ‘ādetdür bu zillet ehl-i ‘irfāna (FKD, K.7, B.46).

Mesīh olsañ felekden ol nefes kim vā-pesīn dirler / Semümāsā gül-i ‘ömrüñ ider **elbetde** pejmürde (FKD, Kıt'a 5, B.3).

Çün kalb-i Rūm mürdan **elbetde** tīredür / Āzār-ı cān-ı şīr-dilāndur lüzūm-ı Rūm (FKD, Terkib-bend 1, B.11).

elde: [1] Mevcut olmak, sahip olmak.

Üns idi **elde** iken şānuña ‘ādet evvel / Şāh-bāzum yoğ idi sende bu vahşet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.14).

elde degül: [1] Bilerek, farkında olarak yapılmayan iş.

‘Afv kıl h̄üsnüñe küstāh nigāh itdüm ise / İhtiyār **elde degül** girye vü āh itdüm ise (FKD, Terkib-bend 3, B.15).

elden git-: [1] Yok olmak, kaybolmak.

Dīn ü mezheb hep sevdā ile **elden gitdi** / Bir daħı dil heves-i ṭurra-i kākül mi ider (FKD, G.51, B.4).

ele al-: [1] İncelemek.

Alsa dīvānum **ele** bir şā‘ir / Ḳudsiyāndur saħīfe-gerdāni (FKD, K.17, B.75).

ele gir-: [2] Elde etmek.

Bunda girmezse rüz-ı maşşerde / **Girer** ola **ele** girībāni (FKD, K.17, B.17).

Pertev-i ʿiṣmet ider idi ruḥına Yūsuf eger / **Eline girse** idi dāmen-i şad-çäkümden (FKD, G.236, B.5).

ele mirʾāt al-: [1] Elde ayna tutarak kişinin ölüp ölmediğini kontrol etmek.

Sīneñi kīneden ey āyīne-ruḥ şāf eyle / Öleyim mi **ele mirʾāt alup** inşāf eyle (FKD, Terki-bend 3, B.30).

elem: [2] Üzüntü, tasa, keder.

Hudā meger dilüm itdi resül-i ʿālem-i ʿiṣk / Ki oldılar ğam u derd ü **elem** şaḥābe-i dil (FKD, G.186, B.4).

ʿĀlemde belā her **elemi** izʿāndur / Müstağrak-ı zevkçdur o kim nā-dāndur (FKD, Rübai 20, B.1).

elem ü ʿār: [1] Sıkıntı ve utanma.

Dil ḥālet-i mestürī-i hūşyārı ne bilsün / Mestān-i maḥabbet **elem ü ʿarı** ne bilsün (FKD, K.4, B.1).

el-emān: [1] Yardım, meded.

Ne āfet oldı nigāhı kim bīm-i tīğinden / Demekde güşe-i çeşminde **el-emān** āfet (FKD, K.11, B.3).

el-emān-ḥʾāh: [1] Yardım dileyici.

El-emān-ḥʾāh olma ĩmānuñ şikest itse Fehīm / Mest iken olur o kāfer şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.5).

elem-i aşk: [1] Aşk acısı.

Gördüñ oldum **elem-i aşkuñ** ile zār u zebün / Şerbet-i luḥ ile derd-i dilüm itdüñ efvün (FKD, Terki-bend 3, B.8).

elem-i seng: [1] (Delilere atılan) taşın üzüntüsü.

Ben ki pejmürde-i aşkam ne bahār u ne ḥazān / Merd-i mecnün **elem-i seng** nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B.7).

elem-i tīr-i ğamze: [1] Sevgilinin yan bakışının kılıcının bıraktığı üzüntü, keder.

Bīğāne olmasun **elem-i tīr-i ğamzesi** / Ey müşfik itme zaḥm-ı dilüm merhem-āşinā (FKD, G.10, B.4).

elfāz: [1] Kelimeler.

Hem-vāre Fehīmā'nuñ manzūm olur elfāzı / Āyā güher-i ṭab'ı hep süfte midür bilsek (FKD, G.171, B.5).

elfāz-ı tāze: [1] Yepyeni sözler.

Elfāz-ı tāze ile perīṣān suḥanları / Dürr-i nazīm düşdi şanurlar nizāmdan (FKD, Terkib-bend 1, B.27).

el-ḥakḫ: [1] Doğrusu, gerçekten.

Olmuşam bir şūḥ-ṭab'ı sevmede ṣābit-ḳadem / Ey Fehīm el-ḥakḫ suḥanver dil-rübādan kim ḳaçar (FKD, G.46, B.7).

el-ḥamdü lillāh: [1] Allah'a şükürler olsun.

Murādı derd idi **el-ḥamdü lillāh** oldu Fehīm / Bu nā-mūsā'ide ṭālī'le kām-yāb-ı firāk (FKD, G.162, B.7).

el-ḥāzer: [6] Tehlikeli bir durum karşısında söylenen uyarıcı söz, sakınma ifadesi.

El-ḥāzer ey şulḥ-cūyān geldi ol ḥunī-nigāh / Pür-ğazab der-dest ḥançer şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.2).

Rūḥ-ı Nef'ī'den Fehīm aldum ḥaber dedi eger / 'Aşık iseñ **el-ḥāzer** ḥüsnine ḥāmūş it nazār (FKD, Diğer 1, B.27).

Sīne gerüp ğamzeden zaḥm niyāz eyleme / Çeşm-i siyeh-mestdür **el-ḥāzer** eyler helāk (FKD, G.169, B.4).

El-ḥāzer ey murğ-ı küfr ü dīn ki düşmendür şaḳın / Gerçi ṭavrı āşinādur şāh-bāz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.3).

El-ḥāzer dāmān-ı yāri çāk çāk itdü Fehīm / Mest-i cām-ı luṭf-ı yāram bī-ḥicāb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.7).

Āfitābā āfitābā **el-ḥāzer** şad-el-ḥāzer / Ol meh-i ḥüsnüm yaḳub yandırmadan ḳıl ictināb (FKD, K.5, B.26).

elif: [1] Elif (), Arap alfabesinin ilk harfi.

Kilk-i mu'ciz-kārı gāhī bir **elif** etse 'ayān / 'Ayn-ı a'dāya anı siḥr ile su'bān gösterür (FKD, K.10, B.20).

el öp-: [1] Sevgi veya saygının somut bir ifadesi olarak el öpmek.

Gele gülşene gâzabla **öpesin elin** edeble / İçesin o gönca-leble mey-i lâlegün çemende (FKD, G.259, B.2).

elde ol-: [1] Mümkün olmak, muktedir olmak.

Bildürürdüm bu kavme ben hâddin / Āh **elümde olaydı** fermâni (FKD, K.17, B.62).

elinden al-: [1] Yok etmek.

Baňa hep cevri ma‘rifet itdi / **Al elümden** Hudâ bu ‘irfâni (FKD, K.17, B.8).

elken ol-: [1] Peltek konuşmak (TULUM, s.663).

Hudâ itsün mu‘ammer nev-gül-i bâğın ne nev-gül kim / Oğırdı medhîni bülbül zebâni
olmasa elken (FKD, Kıt'a 13, B.4).

el-kışşa: [1] Maksat, sonuç (TULUM, s.662).

El-kışşa o cām-ı mäh-ṭab‘ı / Pür eyle ziyâ-yı mihr-i meyden (FKD, Terci-bend 1, B.101).

elmäs: [2]

1. Beyaz renkli, billur gibi şeffaf olan kıymetli bir mücevher.

Elmäs ammâ ki kân-ı yâkût / Yâkût velî bilür-ı ma‘den (FKD, Terci-bend 1, B.93).

2. Elmastan yapılan hançer ve kılıç gibi kesici aletlerin sevgilinin kirpiklerine ya da yan bakışına benzetildiği de görülmektedir (ŞENÖDEYİCİ, C.1, s.317).

Degül **elmäsdan** zaḥm-ı dil-i bî-çäre âzürde / Olur mı merhem-i kâfûrdan hiç yara âzürde (FKD, G.261, B.1).

elmäs-ı rîz: [1] Elmas tozları. Yaraların tedavisinde kullanılan tozlardır.

Derūnum rîş rîş itmekte niş-i gamze-i ser-tîz / Yine **elmäs-ı rîze** merhem-i zaḥm-ı derūn olsa (FKD, G.256, B.3).

elmäs-ķandil: [1] Elmastan yapılmış mumluk.

Sākî kanı cām o şem‘-i rüşen / **Elmäs-ķandil** ü şu‘le-revġan (FKD, Terci-bend 1, B.92).

el-minnetü lillāh: [2] Minnet ancak Allah içindir.

El-minnetü lillāh ki baña itdi nigāh / Memnūnam o dil-nevāzdan memnūnam (FKD, Rūbai 43, B.2).

Biñ devlet ile eyledi memnūn beni devrān / **El-minnetü lillāh** ki elümde hūnerüm yoq (FKD, G.166, B.6).

elṭāf-ı ‘amīm it-: [1] Sürekli iyilikler, cömertlikler yapmak.

Şehre şalındı hūblar hūbān-ı şeh-āşūblar / ‘uşşāqına maḥbūblar **itmekte elṭāf-ı ‘amīm** (FKD, K.6, B.3).

elvān-neḡam: [1] Değişik nağmeler.

Elvān-neḡam ol bāḡ-ı tecerrüde Fehīm / Bülbül gibi her perdeden āheng-i sürūd it (FKD, G.22, B.5).

emān vir-: [1] Canını bağışlamak, öldürmemek || Merhamet etmek.

Cümleten cismini cān itse de ‘uşşāq yine / Öldürür **virmez emān** ol ḡazab-ālūde nigāh (FKD, K.9, B.5).

emīn-i defter: [1] “Sarayın dışarı ile ilişkilerini, ihtiyaç almı işlerini yürüten, hesaplarını tutan görevliler. Bunlardan dördü önemliydi: Matbah-ı âmire emini, şehremini, darbhâne emini ve arpa emini” (SAKAOĞLU, s.208).

Hāzret-i ‘Avnī Efendī-i şadaqat-intisāb / Kim **emīn-i defter** olup dehre ‘unvān gösterür (FKD, K.10, B.17).

emīrī-sīret-i gülgūn: [1] Gül renkli padişah yaratılışlı.

Bir **emīrī-sīret-i gülgūnı** sevdüm gül gibi / Ben Fehīm’em mā’il-i Āl-i Muḥammed’dür göñül (FKD, G.194, B.8).

emlāk: [1] Mal mülk.

Şükühin görseler nā-çār hep teslīm iderlerdi / Yed-i aḥkāmına **emlākini** İskender ü Dārā (FKD, Kıt'a 15, B.9).

emr: [1] Emir, buyruk.

Ne pīç ü tābuma nāzır cihān ne **emrūme** rām / Hemān nümüne-i tuḡrā-yı köhne-mensūram (FKD, K.14, B.21).

emr it-: [1] (Yapılması istenen şeyi) kesin olarak bildirmek, buyurmak; istemek, arzu etmek.

Hük-m-fermā-yı kader-ğudret ki **emr itse** olur / Devr-i pīrīde kazā-yı fevt evkāt-ı şebāb
(FKD, K.5, B.32).

emr kı-l- [1] Emretmek.

Sehdür qatlı eylemek yüz biñ raqīb-i kāfiri / **Emr kılsun** tek hemān ol şeh gazādan kim kaçır
(FKD, G.46, B.3).

emr-i muḥāl: [1] Gerçekleşmesi mümkün olmayan, imkansız buyruk.

Gördüm ol ḥün-rīz şāha ‘arz-ı ḥāl **emr-i muḥāl** / Gāh āb u gāh āteş geh cemāl ü geh celāl
(FKD, Diğer 1, B.15).

emr-i muḥāl ol- [2] Zor bir iş durumuna gelmek.

Her mürde-dil ki mālīk-i mülk-i vişāl olur / Hük-m-i ‘adem ol ādeme **emr-i muḥāl olur** (FKD,
G.81, B.1).

Serüm zānūdan itmek münfaşıl **emr-i muḥāl oldu** / O deñlü muttaşıl itdüm bu efkār ile
ḥayretten (FKD, K.15, B.19).

emr-i şāh-ı heves: [1] Arzu sultanının buyruğu.

Ne dil-beri ki görem ‘āşık oluram fi’l-ḥāl / Ki **emr-i şāh-ı hevesle** bu kāra me’mūram (FKD,
K.14, B.29).

emvāc-ı Nīl: [1] Nil Nehri'nin dalgaları.

Görüp **emvāc-ı Nīl'i** cümle diḥkān oldu toḥm-efşān / Şikāra murğ-ı ‘īsā ḥāzır oldu dām ile
dāne (FKD, K.7, B.13).

emvāc-ı sirişk: [1] Gözyaşı dalgaları.

Emvāc-ı sirişk üzre revān oldum tā / Reşk eyleyeler şütür-süvārān-ı Ḥicāz (FKD, Rübai 21,
B.2).

en: [1] Başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösteren zarf.

Biz sāde-dil ol pīr-i debistān-ı kemālüz / Kim tıfl-ı dü-rūze bizüm **en** kāmīlümüzdür (FKD,
G.109, B.6).

enbiyā: [1] Nebiler, peygamberler.

Nāmuñ diger **enbiyā** ki itmiş sende / İcāzı bu evc-i nebīlerüñ cem‘iyyet (FKD, Rübai 6, B.2).

encām: [1] Bir iş, bir durum veya olayın iyi veya kötü sonu, akıbeti.

Zāhid **encāmıñı** bildüm senüñ İslām'undan / Kāfir-i 'aşk-ı cüvānān olacağsın āhir (FKD, G.66, B.13).

encüm: [1] Yıldızlar.

Ol bāde-i rüşeni Fehīm itme telef / Kim **encüm** ile ḥabābı cenge çuta şaf (FKD, Rübai 29, B.1).

encümāsā: [1] Yıldızlar gibi.

Şafağ-gün itme mihriyle Fehīm eşküñle 'ālemde / O mehle **encümāsā** her gece ağıyar ider 'ālem (FKD, G.202, B.6).

encümen: [1] Meclis.

Şem' ü kadeḥ-i mehdür meclis çolaşan ol mihr / Şeb şoḥbetine gelmez mihr **encümeni** n'eyler (FKD, G.56, B.4).

encümen-düşmen: [1] Meclise düşman.

O şem'ci meclis-i ağıyārda görüp olduk / Bu şeb yine ben ü pervāne **encümen-düşmen** (FKD, G.239, B.3).

encüm-i şeb-fürüz-ı 'aql: [1] Akıl gecesini aydınlatan yıldızlar.

Encüm-i şeb-fürüz-ı 'aql olmuş iken çerāğ-ı dāğ / Bādi-i vādi-i cünün oldı baña sürāğ-ı dāğ (FKD, G.153, B.1).

encüm-i şeb-tāb-ı sirişk: [1] Gözyaşının geceyi aydınlatan yıldızları.

Germiyyet-i mihrüñle mehe ḥandeler eyler / Şeb-tā-be-seḥer **encüm-i şeb-tāb-ı sirişküm** (FKD, G.220, B.2).

endīşe: [2] Düşünce.

Çad-i yāre kıyāmetden münāsib mi dedüm cāme / Fehīmā dedi ey **endīşesi** kütāh kütēhdür (FKD, G.96, B.5).

Endīşeyi de vādi-i ḥayretde güm itdün / Ey ma'ni-i esrār-ı dil idrāk-nişin ol (FKD, G.190, B.3).

endīşe-i dil: [1] Gönlün düşünceleri.

Yārı āğūşa çeküp büsesin almağdur hep / Rüz-ı maşşerde Fehīmā gibi **endīşe-i dil** (FKD, G.187, B.5).

endīşe-i ferdā: [1] Yarının düşüncesi.

Yārini fikr eyleyenler yarını añmaz Fehīm / ‘Āşıkam ben şanmañuz **endīşe-i ferdādeyem** (FKD, G.211, B.8).

endīşe-i hūrşīd-nijād: [1] Güneş tabiatlı fikirler.

Yūsuf bilen **endīşe-i hūrşīd-nijādum** / Zül-vākı‘a-i seb‘a-i seyyārı ne bilsün (FKD, K.4, B.27).

endīşe-i mu‘ciz-fen-i sehħār: [1] Büyücülüğün olağanüstü hünerinin düşüncesi.

Cādū-yı hayālünle Fehīm oldı bu şīve / **Endīşe-i mu‘ciz-fen-i sehħārufıa** maşşüş (FKD, G.146, B.7).

endīşe-i müjgān-ı nigāh: [1] Bakış kirpiklerinin düşünceleri.

Tā eyleyeli ‘aşk füzün rütbe-i cāhum / **Endīşe-i müjgān-ı nigāh** oldı sipāhum (FKD, G.215, B.1).

endüh-ı mübārek: [1] Bereketli gönül darlığı.

Belā-ender-belādur çün Fehīm āzāde-i ‘aşka / Ne **endüh-ı mübārek** mey ne ‘ayş-ı bed-şügün (FKD, G.256, B.5).

ene’l-ħak: [1] “Ben Allah’ım” anlamına gelen, Hallâc-ı Mansur’un vecd hâlinde söylediği ve bu sözden dolayı asıldığı söz.

‘Aceb sırr-ı Hudā’sın cānum içre mütteħid-eczā / **Ene’l-ħak** sen disen ey büt ber-dār ider ‘ālem (FKD, G.202, B.5).

engür-ı aħker-pāre: [1] Mor taneli üzüm.

Olursa hūn ile dāğum n’ola fevvāre-i şu‘le / O mey **engür-ı aħker-pāreden** efşürde olmışdur (FKD, G.76, B.4).

engüş: [2] Parmak.

Şabāħa ħalma şem‘-i Yūsufāsā olma dāmen-keş / Bizüm **engüşümüzden** destümüz ey māh kütēhdür (FKD, G.96, B.3).

Seyr iden keff-i direm-pāşında **engüştin** şanur / Māhī-i sīm itdi baħr-ı luţfı pür-mevc ü ħabāb (FKD, K.5, B.33).

enīs: [1] Dost, arkadaş.

Enīsüm kudsiyān-ı ‘ālem-i ervāħdur şimdi / Bi-ħamdi’llāh ser-ā-pā ülfetī-i luţf-ı vahşetden (FKD, K.15, B.21).

enīs-i ħār: [1] Dikenin dostu.

Beni pertev gibi bāğ-ı cihānda ħ‘ār ider ‘ālem / Gül-i ħürşīd de olsam **enīs-i ħār** ider ‘ālem (FKD, G.202, B.1).

enīs-i leb-i ħandān: [1] Gülen dudağın dostu.

Gonca-i bāğ-ı dil ü cān-ı Fehīmā’dur hep / Her tebessüm ki **enīs-i leb-i ħandānuñ** olur (FKD, G.83, B.7).

enseb: [1] Çok yakışan, en uygun.

K’oldı aña bir behişt zāhir / Dīdārsitān denilse **enseb** (FKD, Terci-bend 1, B.120).

envā‘-ı cevāhir-i suħan: [1] Söz cevherlerinin çeşitleri.

Envā‘-ı cevāhir-i suħanla pürdür / Ger sözde girān olsa lisānum ne ‘aceb (FKD, Rübai 4, B.2).

envār: [1] Güneş’in aydınlığını saçması.

Nā-gāh seħerveş açılıp şalvārı / ħürşīdinüñ eyledi zühūr **envār** (FKD, Rübai 55, B.1).

envār-ı başar: [1] Görüş aydınlıkları.

Sulţān-ı ħayāl-i ħüsn ‘imāme / **Envār-ı başar** ğubār-ı rehdür (FKD, G.95, B.4).

envār-ı tecellī: [1] Tecelli nurları.

Envār-ı tecellīdür iden cismini sūzān / Her şem‘ idemez suħte-i pervāne-i ‘aşķam (FKD, G.197, B.6).

erāzil-perest ol-: [1] En rezil olanlara tapınmak.

Sen büt-perest-i ħüsni olursañ o kāfirüñ / Rağmına sen ħaruñ ol **erāzil-perest olur** (FKD, Terki-bend 1, B.34).

erbāb: [1] Ahali, sohbet edilenler (TULUM, s.678).

‘Ārifem ‘ārif ki bilmem ‘aşk u ‘irfān n’iydügin / Hem yine **erbābını** ta‘yīb ü rüsvā eylemem
(FKD, G.203, B.6).

erbāb-ı ‘aşk: [1] Âşıklar.

Ğarķa-i deryā-yı istignā gerek **erbāb-ı ‘aşk** / Bunda ey dil şem‘ ile pervāne olmaz āşinā (FKD,
G.11, B.3).

erbāb-ı dil: [2] Gönül erbabı, olgun insan, kamil insan.

Gāh ider pinhān nigehele ‘āşıkın mest ü ħarāb / Geh teğāfülle ider **erbāb-ı dilden** ictināb
(FKD, Diğeri 1, B.2).

Vā-beste-i ħaṭṭ-ı ‘arızūndur / **Erbāb-ı dilūñ** ħaṭṭ-ı cevāzı (FKD, Terki-bend 2, B.20).

erbāb-ı himmet: [1] Fikir sahipleri.

Ya himmet eyledi terk-i diyār-ı ‘ālem-i imkān / Mürüvvet mün‘adim oldı yağod **erbāb-ı
himmekten** (FKD, K.15, B.37).

erbāb-ı ṭab‘: [3] Akıl sahipleri.

Erbāb-ı ṭab‘a bŷy-ı gül olsa semŷm olur / Ĥŷsn-ṭıynete nesīm-i ṣabā mesmŷm-ı Rŷm (FKD,
Terki-bend 1, B.12).

Kerīmānuñ ġarāz **erbāb-ı ṭab‘a** iltifātıdır / Kaçar gönŷlŷm egerçi imtinān-ı ehl-i devletden
(FKD, K.15, B.40).

Cihānda iltifāt erbāb-ı ṭab‘a ehl-i ħŷsnŷndŷr / Ne devletdŷr ki terciħ olma faķr-ı
maħabbetden (FKD, K.15, B.42).

erbāb-ı tekellŷf: [1] İkiyŷzlŷler.

Yār-ı ma‘şŷķ gerek kim çeke dil teklīfin / Rind-i ālŷfteye **erbāb-ı tekellŷf** ne belā (FKD, G.4,
B.2).

erbāb-ı vefā: [1] Vefa ehli.

Gŷşe-i dāmenŷñ **erbāb-ı vefā** gŷrmez mi / Tā-be-key dest-i cefā çāk-i girībān olsun (FKD,
G.244, B.2).

erba‘in: [2] “21 Aralık’tan sonra kırk gŷn sŷren karakış” (ALP ve ALP, C.1, s.323).

Öyle bir hışn-ı haşîni **erba'inde** itdi feth / Himmet-i merdân ile sultân-ı hâliş-i'tiķād (FKD, Kıt'a 8, B.14).

Erba'inde itdiler maḥşūr o hışn-ı a'zamı / 'Asker-i sünnî reh-i dînde koyup cân u seri (FKD, Kıt'a 9, B.3).

ergavân: [1] Kırmızı renkte bir çiçek, boynuz çiçeği, leylak (PALA, s.140; TULUM, s.578)

Sünbül olsun yine mestâne perîşân-destâr / **Ergavân** kâmet-i bālāsına vâlâ geysün (FKD, G.246, B.2).

ergavân-ı büstânî: [1] Bahçenin erguvanları.

Pertev-i 'aks-i şu'lesinden ola / Naḥl-i Tūr **ergavân-ı büstânî** (FKD, K.17, B.26).

erit-: [1] Erimesini sağlamak, erimesine yol açmak.

'Unşūr-ı nârî **eritdi** germî-i tâb-ı hevâ / Şu'le-i seyyâlesidür görinen yer yer şihâb (FKD, K.5, B.7).

ervâh: [1] Ruhlar, canlar.

Ṭurfa fânūs-ı hayâlem düd-ı şem'î kalb ile / Devr ider taşvîrveş **ervâh** gerd-i kâlebüm (FKD, G.217, B.6).

ervâh-ı kıdsiyân: [1] Meleklerin nağmeleri.

Âvâze-i hazîndür ol şüh-ı nağmeger / **Ervâh-ı kıdsiyân** ki megesvâr kütîdur (FKD, G.70, B.2).

ervâh-ı tavâf-âver-i pîrâhen: [1] Gömleği tavaf edici ruhlar.

Ol Ka'be-i 'aşkuz ki hayâl-i leb-i hübân / **Ervâh-ı tavâf-âver-i pîrâhenümüzdür** (FKD, G.110, B.4).

ervâh-şifat: [1] Ruhlar gibi.

Fikr-i haṭ-ı la'î ile gubâr eyle vücüduñ / **Ervâh-şifat** 'âlem-i 'ulvîye şu'üd it (FKD, G.22, B.3).

erzânî: [1] Uygun, layık olduğu şekilde.

'Aşkdandur baña bu luṭf-ı 'azîm / 'Aşka itsem perestiş **erzânî** (FKD, K.17, B.77).

erzen: [1] Darı (TULUM, s.681).

Şerār-ı nār-ı tecellîdür **erzenüm** zîrâ / Ğidâ-yı nār-ı maḥabbet za'îf 'uşfûram (FKD, K.14, B.37).

es-: [3] Rüzgarın hareketi.

Olur mı cāna dimāg-āşinā şemîm-i murād / **Eser** mi gülşen-i âmālûme nesîm-i murād (FKD, G.39, B.1).

Bāğ-ı ṭab'umdan Fehîm **esse** gülistāna nesîm / Her güli âteş-zebân bir şâ'ir-i mümtâz olur (FKD, G.89, B.7).

Ķoparur bu dıraḥt-ı nüh-şāḥı / **Esse** dehr Fehîm şarşar-ı 'aşḳ (FKD, G.167, B.5).

esās: [1] Öz, temel, asıl unsur.

Havâ degül bize dâ'im mümās âteşdür / Havâ-yı 'âlem-i düzah **esās** âteşdür (FKD, G.108, B.1).

esb: [2] At, beygir.

Esbîn o türk-i serv-ḳad gülşene itse taḥte / Gerden-i bülbülü be-ṭavḳ eyleye mişl-i fāḥte (FKD, G.271, B.1).

Dil o türk-i ğirre-meste nice diñledür fiğānın / Ki ğazanferānı lertzān ider **esbinüñ** şuheyli (FKD, G.285, B.3).

esbān: [1] Atlar.

Bād-pā **esbāna** pā-māl oldı düşmen 'askeri / Görmemişdür böyle bir ṭufān-bādı ḳavm-ı 'Ād (FKD, Kıt'a 8, B.13).

esb-i hümāyün-ṭālî': [1] Uğurlu at.

Levḥaşa'llāh zihî **esb-i hümāyün-ṭālî'** / Ki hümāveş alasin sāyeñe ğāḥ u biğāḥ (FKD, K.9, B.13).

esb-i reh-ber: [1] Yol gösteren at.

Ayağı yer mi başar mālîk olsa âdem eger / Bir **esb-i reh-ber** ü çālāk ü deşt-peymāya (FKD, K.8, B.31).

esb-i ṭab'-ı şūḥ: [1] Coşkun mizaçlı at.

Vādī-i ma'nāda istīşāl-i haşm-ı dūn için / **Esb-i tab'-ı şūhna** ol dem ki meydān gösterür
(FKD, K.10, B.26).

esb-i tab': [1] At gibi çevik, hızlı mizaç.

Bir iki kāse bāde nūş it tā / **Esb-i tab'ıñ** ala bu meydānı (FKD, K.17, B.21).

esbāb: [2] Sahip olunan eşyalar, varlıklar.

Rehne ver **esbābı** rind ol geçme zāhid bādeden / Ol sebeble hem hālāş ol şıket-i seccādeden
(FKD, G.234, B.1).

Cümle **esbābın** itdiler sirkat / Bir iki hāne-düzd güm-rāhī (FKD, Kıt'a 4, B.4).

esbāb-ı cefā: [1] Eziyet sebepleri.

Germiyet-i hüsn ü aşk kalmaz / **Esbāb-ı cefāy** kimse almaz (FKD, Terki-bend 2, B.33).

esbāb-ı dermān: [1] İyileştirici sebepler.

Ey tabībān zaḥm-ı cāna bes nemek-pāşī-i leb / Nergis-i bīmārınuñ **esbāb-ı dermānın** görüñ
(FKD, G.182, B.7).

esbāb-ı meserret: [1] Neşelenmek için gereken nedenler.

Yüri ey keyf-i mey bu dil degül bāzār-ı miḥnetdür / Alur yoḡdur bu şehr içinde **esbāb-ı meserretten** (FKD, K.15, B.24).

esbāb-ı ta'alluḡ: [1] Bağlanma sebepleri.

Baş u cāndur dile **esbāb-ı ta'alluḡ** ancak / Şarf idüp anı daḡı bī-ser ü sāmān olsun (FKD, G.244, B.5).

eşcār: [1] Ağaçlar.

Pür olmayıcaḡ naḡme-i tevḡid ile gūşı / Gūyā-yı Ene'llāh imiş **eşcārı** ne bilsün (FKD, K.4, B.6).

eşer: [4] Eser, iz, nişan.

Şimdi itsün cilve-i naḡcīr **eşer** 'arş üzre kim / Tīr-i āh ü nāle tā sūfār-ı dil fersüdedür (FKD, G.68, B.4).

Ḥ'ār bakma dile berķ-efgen-i şad-ḥırmendür / Kemterin toḥm-ı şerārun **eşeri** aḥker olur (FKD, G.84, B.3).

Ser-kāfile-i 'ālem-i 'ulvī dilümüzdür / Ḥākister-i eflāke **eşer** menzilümüzdür (FKD, G.109, B.1).

Biñ vech ile yār itse tecellī ḥaberüm yoķ / Güyā ki kelām-ı erinīyem **eşerüm** yoķ (FKD, G.166, B.1).

eşer eyle-: [1] Tesir etmek, iz bırakmak.

Eylemez çün tābiş-i ḥürşīd ḥürşīde **eşer** / Anuñ için āfitābum cilve eyler bī-niķāb (FKD, K.5, B.25).

eşer id-: [3] Etkilemek.

Ben hīç-kāre 'āşık-ı küstāḥuñam senüñ / Ṭa'n-ı raķīb-i ḥīleger **itmez eşer** baña (FKD, G.7, B.3).

Eşer ider mi füsün-kāri-i fesāne Fehīm / Olur mı ol müjeler cāna ḥ'āb-ı ğamze-i şūḥ (FKD, G.37, B.5).

Raḥm eyle ki bī-mecāl oldum / **İtmekde** dile **eşer** teġāfūl (FKD, Terķib-bend 2, B.24).

eşer kalma-: [1] Hiçbir belirti, iz olmamak.

Gerçi ḥāk oldum vücūdumdan **eşer kalmadı** līk / Tā-ķıyāmet çarḥ-ı bed-evzā'a kīnüm tāzedür (FKD, G.94, B.4).

eşer yoķ: [1] Etki bırakmak, etkilemek.

Ġurūrumdan degüldür vaḥşetüm ğāyetde dāġam dāġ / **Eşer yoķdur** dilümde lāleāsā büy-ı naḥvetden (FKD, K.15, B.22).

eşer-i 'aķīķ: [1] Kıymetli yüzüġün etkisi.

Eşer-i 'aķīķı eyler dil-i 'āşıkını ḥün-āb / Felek-i cihān-ı 'aşkuñ ki sirişkidür Süheylī (FKD, G.285, B.5).

eşer-i feyz-i ḥaṭ: [1] Ayva tüyelerinin bereketinin etkisi.

Olmış **eşer-i feyz-i ḥaṭ** u ḥāl-i ruḥından / Bir naḥl-i ter-i fitne-şemer perr-i külāḥı (FKD, G.276, B.3).

eşer-i hüsn: [1] Güzelliğin kuvveti.

İtdi **eşer-i hüsn**i ‘üryân beni mihrāsā / Ser-tā-be-ka-dem cānam cān pīreheni n’eyler (FKD, G.56, B.3).

eşer-i jāle: [1] Çiğın etkisi.

Gör **eşer-i jāleden** rüṭübet-i bāğı / Penbe-i berg-i semen şerāre-nişīndür (FKD, G.105, B.3).

eşer-i neşve-i güftār-ı leb: [1] Dudağın neşeli konuşmasının etkisi.

Eşer-i neşve-i güftār-ı lebinden sāķī / Şunamaz mest olup ol dil-ber-i mümtāza ka-deḥ (FKD, G.33, B.2).

eşer-i pençe-i şīrān: [1] Aslan gibi pençenin izleri.

Eşer-i pençe-i şīrānemüz oldu Pervān / Seyr kıll ‘ālem-i ‘ulvīde bizüm bişemüzi (FKD, G.291, B.4).

esfel: [2] En aşağı..

Allāh dil-berīde bu arzuñ ne pest olur / Kec-pā bir **esfel** olsa varur zīr-dest olur (FKD, Terki-bend 1, B.33).

Ben murğ-ı zīrekem der iken āḥir **esfelüñ** / Şālvārı bendi dāmi olup pāy-best olur (FKD, Terki-bend 1, B.36).

esīr: [3]

1. Âşık, gönül vermiş.

Beste-zünnār-ı nā-güzīr benem / Kāfir-i zülfüñe **esīr** benem (FKD, G.206, B.1).

Bir zülfüñ **esīriyem** ki eyler / Ef‘ā-yı belāya ‘arz şad-çāk (FKD, Terki-bend 1, B.58).

2. Tutsak, kul.

Hilāl şanma ki şekvā idüb demekde felek / Zebān-ı ḥāl ile ben de **esīr** ü mecbūram (FKD, K.14, B.18).

esīr it-: [1] Tutsak etmek.

Yūsufveş **itdi** baht bizi Mısr'da **esîr** / Hayrân-nişîn-i gūşe-i zindân-ı ğurbetüz (FKD, G.132, B.4).

esîr ol-: [1] Köle olmak || Bir şeye tutulmak, müptela olmak,bağlılık göstermek.

Bu da zaḥm-ı ziyād oldu ki iflās ile ğurbetde / **Esîr oldu** gönül bir bî-terahḥum nâ-müselmâna (FKD, K.7, B.50).

esîrân-ı zebân: [1] Konuşmanın tutsakları.

Diller hep **esîrân-ı zebânıdur** çeşmüñ / Bîmârdur ammâ ider imdâd nigâhuñ (FKD, G.176, B.3).

esîr-i hüy u hây: [1] İniltelerin ve feryatların tutsağı.

Bize bes hây u hüy-ı girye-i mest / Sen ey şofî **esîr-i hüy u hây** ol (FKD, G.191, B.4).

esîr-i muḳayyed: [1] Gamlı âşık.

Verür gönül sitem-i zülf-i dil-rübâya rızâ / Belî **esîr-i muḳayyed** verür belâya rızâ (FKD, G.13, B.1).

esîr-i pây-ı bende: [1] Ayağı bağlı tutsak.

Yegâne dil-nevâzâ kayd-ı miḥnetden ḥalās eyle / Terahḥum kııl **esîr-i pây-ı bende** çâh-ı ḥırmâna (FKD, K.7, B.53).

esîr-i ülfet-i âlüde-dâmen: [1] Kötülerle düşüp kalmanın tutsağı.

Esîr-i ülfet-i âlüde-dâmen olmayup ol mâh / Firâz-ı mesned-i ʿişmetde pâdişâh gerekdür (FKD, G.100, B.5).

esrâr: [5] Sırlar, gizler.

Ḥâl añladuñsa olma gel âlüde-i kelâm / **Esrâra** ol ki maḥrem ola ehl-i ḥâl olur (FKD, G.81, B.6).

Bildük ne imiş aşlın ʿaşḳ u dil ü dil-dâruñ / Ammâ ki bu **esrârı** nâ-güfte midür bilsek (FKD, G.171, B.4).

Düzdfide nigeḥle dili al nâza ṭuyurma / **Esrârumuzı** ğamze-i ğammâza ṭuyurma (FKD, G.251, B.1).

Mestâne gönül itmededür râzını izḥâr / Dîvâne ʿayân itdüğü **esrârı** ne bilsün (FKD, K.4, B.8).

Fâş eyleyen **esrârımı** hep hüsni-bütândur / Yoğsa dil-i sevdâ-zede ızhârı ne bilsün (FKD, K.4, B.9).

esrâr-ı elest: [1] Elest meclisinin sırları.

Keşf eylese diller n'ola **esrâr-ı elesti** / Hâl-i dehenüñden bilürüz noқта-i hestî (FKD, G.290, B.1).

esrâr-ı haţ-ı rüy: [1] Yanağın ayva tüylerinin sırları.

Fikr idüp **esrâr-ı haţ-ı rüyüñü** / Eyleyelüm vâlih ü hayrân semâ' (FKD, K.3, B.5).

esrâr-ı tekellüf: [1] Zahmet veren sırlar.

‘Ārifdür o kim şâh-ı cihân olsa yüzinden / Bir vech ile fâş olmaya **esrâr-ı tekellüf** (FKD, G.158, B.6).

esterân-ı pālānî: [1] Semer vurulmuş eşekler.

Bir alay şâ‘ir-i şâ‘ir-şi‘âr / Bir kaţar **esterân-ı pālānî** (FKD, K.17, B.54).

estağfiru’llāh: [1] “Allah’tan af ve mağfiret dilerim” anlamında duâ sözü.

Yoğ yoğ **estağfiru’llāh** itdüm sehv / Eyledüm çarḡ u baḡta bühtānı (FKD, K.17, B.7).

ester: [1] Katır.

Serrāce derler **estere** yine şâ‘ir al / Zîrâ yoğ aqça deyü ederler zarāfeti (FKD, Terkib-bend 1, B.22).

esterân u ḡar: [1] Katırlar ve eşekler.

Rağmına böyle **esterân u ḡaruñ** / Oluram beyt-i medḡüme bānî (FKD, K.17, B.63).

eş‘ār: [3] Şiirler.

Redd itse Fehîmâ sözümi ḡaşm ‘aceb mi / Hem-cism-i behāyimdür o **eş‘ārı** ne bilsün (FKD, K.4, B.25).

N’ola **eş‘ārı** olsa şür-engîz / H‘ân-ı nazmuñ odur nemekdānı (FKD, K.17, B.45).

Ne ‘ilm ü ne Fehîm ne **eş‘ār** ne kitāb / Min-ba‘d ḡüşe vü men ü dil-ber ü şarāb (FKD, Terkib-bend 1, B.56).

eşk: [5] Gözyaşı.

Şafağ-gün itme mihriyle Fehîm **eşküfile** ‘âlemde / O mehle encümâsâ her gece ağıyâr ider
‘âlem (FKD, G.202, B.6).

Teşbîh ideli cüşişini **eşküme** ‘ummân / Kim ağlar idi dîde-i giryân gibi olsa (FKD, G.255, B.6).

Eşk ile gâltân u cüşân kıl o dürri der-kinâr / Ya‘nî mevc-i lücce-i pür-şûra beñzet kendüni
(FKD, G.284, B.6).

Yegâne dürrütü’t-tâc iken oldum zînet-i hâlhal / Nice yâkûtveş surh olmasun **eşküm**
hacâletden (FKD, K.15, B.11).

Zîbak-ı baħr-ı mevc ya‘nî **eşk** / Bâd-ı tûfân-hurûş ya‘nî âh (FKD, G.274, B.3).

eşk-i çeşm: Gözyaşı.

Meze hûn-ı ciger mey **eşk-i çeşmüm** ney figân-ı dil / Bu şeb meşrebce bir tertîb-i bezm-i
‘işret olmuştur (FKD, G.77, B.5).

eşk-i çeşm-i lâle-reng: Kan renkli gözyaşı.

Ol kadar hecrüñle dökdüm **eşk-i çeşm-i lâle-reng** kim / Oldı tûfân dağ-ber-dil âstîn ü
dâmenümden (FKD, G.238, B.6).

eşk-i gâltân-ı çeşm-i ‘uşşâk: [1] Âşıkların gözünden damlayan göz yaşları.

Eşk-i gâltân-ı çeşm-i ‘uşşâkam / Aħter-i âsumân-mesîr benem (FKD, G.206, B.7).

eşk-i germ: [1] Sıcak gözyaşı.

Eşk-i germüm ki ola kevkebe baħş-ı âteş / Aħkeri şu‘le-i ser-keş şereri aħker olur (FKD, G.84,
B.2).

eşk-i melâl: [1] Hüzünlü gözyaşları.

Bir sihri itdi ser-â-pây Fehîm **eşk-i melâl** / Bu za‘f ile olsam müteħarrik çü hilâl (FKD, Rübai
36, B.1).

eşk-i tûfân-bâr: [1] Büyük seller oluşturan gözyaşları.

Hor bakmañ âşinâyân **eşk-i tûfân-bâruma** / Kaħrenüñ şahrâ-yı dâmânumda ‘ummânın
görün (FKD, G.182, B.8).

eşk-i tūfān-eşer : [1] Tufan etkili gözyaşı.

Cūşîş-i şūr-ı lebūñ itdi tenūr-ı dilden / **Eşk-i tūfān-eşerüm** hāne-ber-endāz-ı Mesîh (FKD, G.34, B.2).

eşk-rîz: [1] Gözyaşı dökme.

Bî-çāre rūh-ı Nūh da tūfān-ı ‘aşk-dur / Tā dīde **eşk-rîz** ü gönül nāle-ñîz olur (FKD, G.90, B.4).

et-: [5] Etmek, eylemek.

Telh **etdi** mezāk-ı dile şîrîni-i cānı / Biñ rūh fedā böyle ise lezzet-i dīdār (FKD, G.47, B.8).

‘Ar ider mihr ü mehi **etmege** haşv-ı bālîn / Ol ki kūyuñda senūñ bir gece mihmānuñ olur (FKD, G.83, B.3).

İlāhi **etme** naşîb-i hümā-yı şu‘le-i ‘aşk / Olursa nāvek-i dil-dāra üstüh‘ān māni‘ (FKD, G.151, B.3).

Çaldı kūsūf-ı ye’sde hūrşîd-i tālî‘üm / **Etmez** niķāb-ı hūsnin o meh nīm-bāz hayf (FKD, G.159, B.3).

Eyleyem fāş ki **etdi** o bilūrîn ķubbe / Raḡne-i tāk-ı hevā ya‘ni şikāfın peydā (FKD, Kıt'a 7, B.3).

eṭfal-i bülbül: [1] Bülbülün çocukları.

N’ola **eṭfal-i bülbül** başlasa efgāna gülşende / Güle süsen çıkardı ḡançerin mestāne gülşende (FKD, G.260, B.1).

eṭibbā: [1] Tabipler, hekimler.

Mübtelā-yı çeşm-i yāra n’eylesün ‘İsā k’olur / Ḥasta-i ‘aşka **eṭibbānuñ** müdāvāsı ḡalaṭ (FKD, G.149, B.4).

etme-: [1] Yapmamak, etmemek.

Şem‘-i baḡtum pertev-i nūr ile **etmez** imtizāc / Belki nūr-ı şu‘le-i Ṭūr ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.1).

eṭrāf: [2] Yan, çevre. || her yer, bedenin çevresi.

Miyānı oldı nīlüfersitān **eṭrāfi** nergiszār / Nażar kıl Nīl içinde ceste ceste ol çerāḡāna (FKD, K.7, B.25).

Vücūdum lālezār **eṭrāfūm** oldı cümle kühistān / O mecnūnam dahı kırtulmadum seng-i melāmetden (FKD, K.15, B.16).

eṭrāfı al-: [1] Çevresine toplanmak.

Cem‘ olurlar gird-i şem‘a gerçi kim pervāneler / Şem‘alar **eṭrāfı aldı** bir ‘aceb pervāneyem (FKD, G.212, B.3).

eṭrāf-ı bāg: Bahçenin etrafı.

Halīl-i ‘aşkām u gülşen-fürūzi-i i‘cāz / Pür-āteş olduğı **eṭrāf-ı bāg** yetmez mi (FKD, G.286, B.4).

eṭvār: [1] Tavırlar, edalar, hareketler.

Sitem-i ğamze yeter çeşm-i cefā-kār nedür / Mübtelāña nedür ey şūh bu **eṭvār** nedür (FKD, Terkeb-bend 3, B.24).

eṭvār-ı ğarīb: [1] Tuhaf davranışlar.

Nedür şimdi bu pinhān āşināyī benden olsun dil / O **eṭvār-ı ğarīb** ol cünbiş-i bigāneden şoñra (FKD, G.253, B.8).

eṭvār-ı halk-ı ‘ālem: [1] İnsanların halleri.

Teslīm olup zemāneye ey cān selāmet ol / **Eṭvār-ı halk-ı ‘āleme** tā-be-key (FKD, G.292, B.5).

eṭvār-ı tekellüf: [1] Sıkıntı veren davranışlar.

Küstāh ise ma‘zūr ıtuñ bende Fehīm’i / Dīvāne bilür mi nedür **eṭvār-ı tekellüf** (FKD, G.158, B.7).

evcgāh-ı harem-i sīne: [1] Göğsün içinin en yüksek yeri.

Ṭā’ir-i nāvek-i müjgānı Fehīm ol māhuñ / **Evcgāh-ı harem-i sīnede** pervāz eyler (FKD, G.58, B.5).

evcgāh-ı kibriyā: [1] Yüceliğın en yüce yeri.

‘Azmi pervāz-ı ğurūr itdükke şahn-ı cilvesi / **Evcgāh-ı kibriyādur** şāh-bāz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.4).

evc-i hüsni: [1] Güzelliğın en yüksek mevkisi.

İder ol **evc-i hüsnüñ** şâh-bâzı / Hümâ-yı cân-ı ‘uşşâk ile bâzî (FKD, G.279, B.1).

evc-i kâdr: [1] Gücünün zirvesi.

Evc-i kâdrinde kebüterveş döner çarh-ı kebûd / Kaşrınıñ kim ‘arş u kürsî aña eyler intisâb (FKD, K.5, B.37).

evc-i melekût: [1] Ululuk makamı.

Her har ide **evc-i melekûti** menzil / ‘İsî kıla evvel kâdeme pâ-der-gil (FKD, Rübai 39, B.2).

evc-i nebî: [1] Peygamberlerin yüceleri.

Nâmuñ diger enbiyâ ki itmiş sende / İcâzı bu **evc-i nebîlerüñ** cem‘iyyet (FKD, Rübai 6, B.2).

evc-i rif‘at: [1] Yüce makam.

Dıraşşân ola dâ‘im necm-i bahtı **evc-i rif‘atde** / Meh-i iqbâli hürşid-i sa‘âdetle ola rüşen (FKD, Kıt'a 13, B.5).

evkât-ı şebâb: [1] Gençlik zamanları.

Hük-m-fermâ-yı kader-kudret ki emr itse olur / Devr-i pîrîde kazâ-yı fevt **evkât-ı şebâb** (FKD, K.5, B.32).

evlâ id-: [1] Daha uygun hâle getirmek.

Âteş-bâzî **idersem evlâ** / Bezm-i şeh-i ‘aşkıda nedîmem (FKD, Terci-bend 1, B.135).

evlî: [1] Yakışmak, uygun olmak.

Hep küştesi şâd-ı mergdür çün / Bu reşk ile baña ölmek **evlî** (FKD, Terci-bend 1, B.12).

evliyâ: [1] Allah dostları.

Evliyâsı ser-bürehne-gîr der-kef gezmede / ‘İzz ü nân-ı himmet uman bî-‘hicâb-ı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.13).

evrâd ol-: Her zaman hatırlanan dua hâline getirmek.

Bu havf ile biz bendelere **oldı** Fehîm / Allâhu laţîfun bi‘ibâdihi **evrâd** (FKD, Rübai 11, B.2).

evrâk u ağşân: [1] Yapraklar ve dallar.

O serv-i şu'le-bârı ben nihâl-i Tûr'a beñzetdüm / Ki âteşler ola pîçide hep **evrâk u ağsâna**
(FKD, K.7, B.29).

evşâf: [1] Yaratılış özellikleri, karakter, özellik.

‘Aks-i mir’ât-ı ruhuñ düşse çemenzâr içre / Ede tûfî-şifat **evşâfuñu** her sebz-i giyâh (FKD,
K.9, B.17).

evsaţ-ı şa‘bân: [1] Şaban ayının ortaları.

Evsat-ı şa‘bânda cebren âhîr feth-i bâb / İtdi manşürü’l-livâ Hâkık ol şeh-i dîn-perveri (FKD,
Kıt'a 9, B.8).

evvel: [20] Önce.

Evvel bakışda itdi ğam-ı ‘aqlıdan ħalâş / Bî-hûşî-i nigâh ile def‘-i ğam eyledük (FKD, G.173,
B.4).

Va‘de-i vaşl itmeden **evvel** ħilâfın şart ider / Ol meh-i ‘âşîk-firîbiüñ ‘ahd ü peymânın görüñ
(FKD, G.182, B.3).

Görinür naķş-ı emel ğurbetde de zîrâ gelür / Levĥ-i pîşânîye **evvel** her ne kim mersûm olur
(FKD, G.82, B.2).

Bî-iĥtiyât eyledüm **evvel** nigeħde âh / İtdi rümüz-ı ğamzesi ifşâ-yı râz ĥayf (FKD, G.159, B.7).

Ĥançerle müjeñ levĥ-i dile resm ider **evvel** / Tarĥ-ı sitemi eylese bünyâd nigâhuñ (FKD,
G.176, B.2).

İder **evvel** kademde cismini fersûde ser-tâ-pâ / Muĝeylândan olur mı ‘âşîk-ı âvâre âzürde
(FKD, G.261, B.3).

Eyleyüb şîşesin şikest **evvel** / Nefes-i germ ile müzâb itdüm (FKD, K.2, B.8).

‘İyd ola hem böyle dil-ber bâ-ĥuşuş evvel bahâr / Kim bu mevsimdir ki dîdârın cüvânân
gösterür (FKD, K.10, B.7).

Her ĥar ide evc-i melekûtı menzil / ‘İsî ħala **evvel** kademde pâ-der-gil (FKD, Rûbai 39, B.2).

Ĥüsnüñ **evvel** bakışumda beni itdi meftûn / Eyledi sâĥir-i çeşmüñ baña biñ mekr ü füsün
(FKD, Terkib-bend 3, B.6).

Bî-mürüvvet ne idi ‘arz-ı maĥabbet **evvel** / Ne idi eyledüĝüñ luţf u mürüvvet **evvel** (FKD,
Terkib-bend 3, B.11).

Bî-mürüvvet ne idi ‘arz-ı maḥabbet **evvel** / Ne idi eyledüğüñ luṭf u mürüvvet **evvel** (FKD, Terkib-bend 3, B.11).

Neye verdüñ dile nezzāreya ruḥṣat **evvel** / N’içün itdün dil-i bî-çāreya ṣefḳat evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.12).

Neye verdüñ dile nezzāreya ruḥṣat **evvel** / N’içün itdün dil-i bî-çāreya ṣefḳat evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.12).

İtmek idi ğarazuñ çünki ferāġat **evvel** / Ne idi tā bu kadar germî-i ülfet **evvel** (FKD, Terkib-bend 3, B.13).

İtmek idi ğarazuñ çünki ferāġat **evvel** / Ne idi tā bu kadar germî-i ülfet **evvel** (FKD, Terkib-bend 3, B.13).

Üns idi elde iken şānuña ‘ādet **evvel** / Şāh-bāzum yoġ idi sende bu vaḥṣet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.14).

Üns idi elde iken şānuña ‘ādet evvel / Şāh-bāzum yoġ idi sende bu vaḥṣet **evvel** (FKD, Terkib-bend 3, B.14).

Mest-i şīrīn-suḥānam telḫi-i ğüftār nedür / Luṭfuñ **evvel** ne idi şimdi bu āzār nedür (FKD, Terkib-bend 3, B.21).

Evvel ālüfteñe tā böyle ‘itāb itmez idün / Biñ su’āl eylese bir tünd cevāb itmez idün (FKD, Terkib-bend 3, B.17).

evvel bahār: ilkbahar.

Eylesün ‘īydin mübārek görmesün kaç’a elem / Tā ki her **evvel bahārı** dehre Yezdān gösterür (FKD, K.10, B.41).

evvelā[1]: Öncelikle, ilk olarak.

Ol zamān kim nighin ma’reke-perdāz eyler / **Evvelā** ğamzeleri kaçd-ı ser-i nāz eyler (FKD, G.58, B.1).

evvel-i vuşlat: [1] Kavuşma öncesi.

Evvel-i vuşlatda itdi büse-i la’lin dirīġ / Tā leb-i cūda şikest oldı sebū-yı ārzü (FKD, G.249, B.6).

evvelīn: [1] Evvela, öncelikle.

Evvelīn neş'e-i mey ilhāmı / Āhīrīn harf-ı vaḥy-ı Raḥmānī (FKD, K.17, B.66).

evzā^c-ı nā-be-sāmān: [1] Güç yetirilmeyen hareketler.

Beni ol deñlü itdi ḥor u ḥaḳīr / Çarḥuñ **evzā^c-ı nā-be-sāmānı** (FKD, K.17, B.3).

ey: [216] Hey, be hey, yâ gibi anlamlara gelen, seslenilen kimsenin ya da nesnenin dikkatini çekmeyi sağlayan edat.

Leb-teşne-tīgüñem senüñ **ey** kıble-i niyāz / Zehr-ābe-ārzü olamaz zemzem-āşinā (FKD, G.10, B.2).

Bīgāne olmasun elem-i tīr-i ğamzesi / **Ey** müşfik itme zaḥm-ı dilüm merhem-āşinā (FKD, G.10, B.4).

Ey ṭurraları sünbül-i şahrā-yı kıyāmet / Ḥaṭṭuñda ‘ayān sırr-ı temāşā-yı kıyāmet (FKD, G.21, B.1).

Nergislerüñ it zīb-dih-i gülşen-i fitne / **Ey** cilve-i serv-i çemen-ārā-yı kıyāmet (FKD, G.21, B.4).

Var cān-ı Fehīmā gibi şad-ḥāne-ḥarābuñ / **Ey** şūr-ı lebi ḥāne-ber endāz-ı Mesīḥā (FKD, G.3, B.5).

Ey vücūduñ pertevindendür ‘adīm olmaḳ baña / Vācib oldı sāye-i mihr-i ḳadīm olmaḳ baña (FKD, G.5, B.1).

Ey nīş-i ğamze zaḥm-ı nigāhı yeter baña / Her müyum itme sen daḥı bir nişter baña (FKD, G.7, B.1).

Yāḳūt-ı āfitāb ile hem-māyedür göñül / **Ey** āteş-i derün idemezsin zarar baña (FKD, G.7, B.6).

Ey ğamzesi Fehīm gibi rüşenā-yı dil / Bīgāne-ṭavr olma dile her-dem-āşinā (FKD, G.10, B.5).

İ‘timād itme nigāh-ı çeşmine **ey** bü'l-heves / Merdüm-i hūşyār ile mestāne olmaz āşinā (FKD, G.11, B.2).

Ġarḳa-i deryā-yı istiğnā gerek erbāb-ı ‘aşḳ / Bunda **ey** dil şem‘ ile pervāne olmaz āşinā (FKD, G.11, B.3).

Olmış ey ğamze-i ğammāzı zebāndān-ı ḳazā / Çeşm-i mestüñde ‘ayān nükte-i pinhān-ı ḳazā (FKD, G.12, B.1).

Bir kerre gül-i hüsne bî-tâb nigâh it / **Ey** bülbül-i cân hâlûni var soñra tebâh it (FKD, G.23, B.1).

Āteş-ruhumı şu'le-fürûz-ı gâzâb itdün / **Ey** dil saña kim derdi baķub rûyına âh it (FKD, G.23, B.2).

Ey şâh-ı teġâfûl-sipeh-i mülket-i 'işve / Peyk-i nigeħüñ gâhi dile rûy-be-râh it (FKD, G.23, B.3).

Ma'sûķ ile yek-hâl olup **ey** t̄alib-i Yûsuf / Beytül-hâzen'i ķo yûri cāyuñ bun-ı çâh it (FKD, G.23, B.6).

El-hâzer **ey** şulh-cüyân geldi ol hünî-nigâh / Pür-gâzab der-dest hañçer şulh-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.2).

Ey dil-i sâde kemîngâh-ı firîb ü fitnedür / Künc-i çeşm-i ġamze-kâr u ġüşe-i ebrû-yı dost (FKD, G.25, B.2).

Hañçer urma sîneme **ey** dil-ber-i nâzûk-mizâc / Olmasun zîbaķ-tabî'at hañçer-i nâzûk-mizâc (FKD, G.29, B.1).

Sîneñde nihân etme Fehîm âteş-i 'aşķı / Hürşîdi ġör **ey** mâye-dih-i vāye-i düzaķ (FKD, G.35, B.5).

Olur **ey** ġamzesi şemşîr-i Mirrîh / Nigâhuñ bâ'îs-i te'sîr-i Mirrîh (FKD, G.36, B.1).

Helâküñem senüñ **ey** kâfir-i vefâ-düşmen / Nedür bu deñlü cefāya şitâb-ı ġamze-i şüh (FKD, G.37, B.2).

Bârekallâh ey nüh-âbâ veyhek **ey** çâr-ümmühât / İtdüñüz t̄ıfl-ı yetîmâsâ beni nevmîd-i 'îyd (FKD, G.41, B.3).

Bârekallâh **ey** nüh-âbâ veyhek ey çâr-ümmühât / İtdüñüz t̄ıfl-ı yetîmâsâ beni nevmîd-i 'îyd (FKD, G.41, B.3).

Cellâd-ı Mesîhâ-kâr âşâr-ı nigâhuñdur / **Ey** ġamzesi luţf-âmîz ey çeşmi 'itâb-âlud (FKD, G.43, B.3).

Cellâd-ı Mesîhâ-kâr âşâr-ı nigâhuñdur / **Ey** ġamzesi luţf-âmîz **ey** çeşmi 'itâb-âlud (FKD, G.43, B.3).

Bilsen kimüñ eylersin kūyin yine maşşergâh / Tâ böyle nedür **ey** meh reftâr-ı şitâb-âlud (FKD, G.43, B.4).

Meyl itme haṭṭa gā'ib olur ḥüsnüñ **ey** perī / Şāh olsa nā-bedīd sipāha ne i'tibār (FKD, G.45, B.4).

Şohbetüñden dil mükedder cān gürizāndur senüñ / Āyīne şāf olsa **ey** şofī şafādan kim kaçır (FKD, G.46, B.6).

Olmuşam bir şüh-ṭab'ı sevmede s̄ābit-ḳādem / **Ey** Fehīm el-ḥaḳḳ suḥanver dil-rübādan kim kaçır (FKD, G.46, B.7).

Āyīne-i ḳalbüm ele al itme şikeste / **Ey** sāde-ruḥ añ ol demi kim şāne şunarlar (FKD, G.49, B.6).

Olduḳça sāye-efgen perr-i külāh-ı dil-ber / Vuşlat dilerseñ **ey** dil ol ḥāk-i rāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.1).

Tīr-i ḳazāya **ey** çarḥ itme nişāne sen de / Yitmez mi cāna zaḥm-ı tīr-i nigāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.4).

Böyle gūyā lebüñi **ey** yüzi gül mül mi ider / Feyz-i keyfiyyet-i mül goncayı bülbül mi eder (FKD, G.51, B.1).

Nağme-i 'işveye āheng ideyor şabr eyle / Besdür **ey** 'āşık-ı sevdā-zede feryād yeter (FKD, G.61, B.7).

Ḳılma her raḥne-i dendānuñi yüz biñ dile laḥt / Zülfini itme perīşān yeter **ey** şāne yeter (FKD, G.62, B.3).

Neşīm-i nev-bahār açar der-i gülzārı **ey** bülbül / Ne sūd ammā ki 'unf ile gelür bād-ı ḥazān örter (FKD, G.63, B.4).

Ey perī eyleme ḥürşīd gibi 'arz-ı cemāl / Kendi nūruñda ki pinhān olacaḳsın āḥir (FKD, G.66, B.4).

İtme cem'-i dil-i 'uşşāḳı perīşān **ey** zülf / Bād-ı āh ile perīşān olacaḳsın āḥir (FKD, G.66, B.8).

Şād ol āğūş-ı girībānuma girdüñ **ey** māh / Būse-dād-ı leb-i cānān olacaḳsın āḥir (FKD, G.66, B.9).

Mest olup eyleme ḥürşīd-cemālāna nazar / Şaḳın **ey** çeşm ki giryān olacaḳsın āḥir (FKD, G.66, B.10).

Çeşmüme gelmeden **ey** ḳaṭra-i eşk itme ḥurūş / Bā'is-i cūşiş-i ṭūfān olacaḳsın āḥir (FKD, G.66, B.11).

Ey bād-ı şabā dūr olalı ğamzelerinden / Düşüklerümi hañçer-i ser-tîze haber vir (FKD, G.67, B.2).

Ey bād-ı şabā ol şeh-i hün-rîze haber vir / Hün-rîzlüğün gel dil-i nâ-çîze haber vir (FKD, G.67, B.1).

Ey bād-ı şabā silsile-cünbāni-i şevkām / Zencîr-i ser-i zülf-i dil-āvîze haber vir (FKD, G.67, B.3).

Ey bād-ı şabā yâsemin-efşāni-i eşküm / Hüy-gerde o gül-berg-i semen-bîze haber vir (FKD, G.67, B.4).

Ey bād-ı şabā bülbül-i güm-lāne Fehîm'üñ / Āvārelüğün ol gül-i nev-hîze haber vir (FKD, G.67, B.5).

Tā şa'şaa-i mihr-i ruhuñ böyle füzündür / Āsar-ı remedden gözüñ **ey** şüh zebündür (FKD, G.73, B.1).

Hazer **ey** kudsiyān ol şeh-süvār-ı fitne-engîzüm / Sipāh-ı 'işvesin şaff-ı dile mestāne şalmışdur (FKD, G.75, B.2).

Müjde **ey** dārü'ş-şifā dīvāneyüz nev-rüzdur / Āşinā-yı 'ağldan bigāneyüz nev-rüzdur (FKD, G.78, B.1).

Tābiş-i rüyuñdan **ey** gül çeşm-i bīmāruñ gibi / Bister-i āteşde her bir mübtelā bî-tāb olur (FKD, G.79, B.4).

Çeşm-i bīmārındadır dermān saña **ey** mürde cān / K'anda cellād-ı ecel üstād-ı Cālînüs olur (FKD, G.87, B.4).

Dil nev-niyāz-ı turradur it nālesine raḥm / **Ey** gönca diñle sünbüle de tāze bestedür (FKD, G.93, B.5).

Gül-bün-i lafza degül ma'nî tarāvet-yāb ise / **Ey** Fehîm itme ta'accüb kim zemînüm tazedür (FKD, G.94, B.6).

Şabāha ḳalma şem'-i Yūsufāsā olma dāmen-keş / Bizüm engüştümüzden destümüz **ey** māh kütēhdür (FKD, G.96, B.3).

Ḳad-i yāre kıyāmetden münāsib mi dedüm cāme / Fehîmā dedi **ey** endîşesi kütāh kütēhdür (FKD, G.96, B.5).

Kākülüñ **ey** gül-i şad-berg-i gülistān-ı fiten / Bāğ-ı āşübda biñ dānelü bir sünböldür (FKD, G.101, B.2).

Rāh-ı ‘ademe **ey** dil-i āvāre refīk ol / Dermān-ı ğam-ı hecr demişler ki seferdür (FKD, G.106, B.8).

‘Arağdur eyleyen ol müyü pür-ħam u pür-tāb / Gül-āba eyleme **ey** gül kıyās āteşdür (FKD, G.108, B.6).

Ey şu‘le-i ħüsn eyleme pervāneñi sūzān / Gör luţf-ı güli bülbül-i nālānına kıymaz (FKD, G.114, B.2).

Ey çarħ-ı siyeh-kāse-i dün-perver-i bī-raħm / Cellād da olsa kişi miħmānına kıymaz (FKD, G.114, B.3).

Raħm kıl **ey** ğazab-ālūde şeh-i kişver-i nāz / Çāk çāk itdi yeter cān u dili ħançer-i nāz (FKD, G.115, B.1).

Nev-niyāz itme kemān-muţtarib itse beni ‘aşk / Köhne meftūnuñam **ey** tıfl-ı neğam-perver-i nāz (FKD, G.115, B.4).

Şatduğın ‘işveleri ‘aşıķuna eyle ħisāb / İşte ħaţtuñdadur **ey** şūħ-ı cihān defter-i nāz (FKD, G.115, B.6).

Ey müneccim her şeref baña vebāl oldı ne sūd / Rūy-ı ħūrşīde ‘Uţārid nāzır olmış olmamış (FKD, G.139, B.2).

Büt-perest-i ħüsn kılmiş anı şūret-āferīn / Saña **ey** zāhid ne ‘aşıķ kāfir olmış olmamış (FKD, G.139, B.6).

Dedi **ey** kāle-fürüşende-i bāzār-ı riyā / Dedi **ey** nāle-i bī-sūzı ħırāşende-i güş (FKD, G.144, B.6).

Dedi **ey** kāle-fürüşende-i bāzār-ı riyā / Dedi **ey** nāle-i bī-sūzı ħırāşende-i güş (FKD, G.144, B.6).

Reşkden zümre-i zūhhādı idersin kāfir / **Ey** Fehīm itme yeter rāz-ı dilüñ fāş ħamüş (FKD, G.144, B.19).

Ey kār-ı kazā ğāmze-i ħün-ħ‘āruña maħşüş / Olmaz mı vefā çeşm-i cefā-kāruña maħşüş (FKD, G.146, B.1).

Nevmīd-i nüvāzişgeri-i luţfuñam **ey** kāş / Olsam ğazab-ı çeşm-i dil-āzāruña maħşüş (FKD, G.146, B.6).

Ey kāş olaydı sañā da ey şāh-ı pür-ğurūr / Luţf-ı kelām sünnet ü redd-i selām farz (FKD, G.147, B.4).

Ey kâş olaydı sañā da **ey** şāh-ı pür-gürür / Luţf-ı kelām sünnet ü redd-i selām farz (FKD, G.147, B.4).

‘Aşķ-bāzuñ **ey** perī Cibrīl ise maħrūmdur / Ehl-i dilden olsun efsūs u te’essūf ber-ţaraf (FKD, G.155, B.2).

Gel Fehīm küstāḡ ile sen dā’imā leb-ber-leb ol / **Ey** gül-i bāġ-ı ḡayā luţf it tekellūf ber-ţaraf (FKD, G.155, B.5).

N’içün la’l-i lebūñ ‘uşşāķa düşünām u ‘itāb eyler / Niġāh-ı şūḡuñā lāyıkdur **ey** şeh pür-sitiz olmak (FKD, G.161, B.4).

Cihānı ‘āşık-ı āzāruñ itdūñ / Yeter **ey** şeh yeter āzār-ı‘āşık (FKD, G.163, B.6).

Mest-i niġeh-i yārūme şunma siper **ey** mihr / Şemşir-i kaçā yaġsa felekden ḡazerüm yok (FKD, G.166, B.3).

ġamze kemīnġehdedür **ey** dil-i bī-ḡod şaķın / Ḥüsnine ḡayrān iken bī-ḡaber eyler helāk (FKD, G.169, B.3).

Ey dil yine bu girye ne dīvāne mi olduñ / Keyf-i niġeh-i yār ile mestāne mi olduñ (FKD, G.175, B.1).

Ey şūḡ nedür ‘āşıkuna böyle tecāhül / Ķurbānuñ olam ġayrıya cānāne mi olduñ (FKD, G.175, B.3).

Ey zāhid-i bī-zevķ yeter ehl-i dile ta’n / Mestāne mi dīvāne mi ferzāne mi olduñ (FKD, G.175, B.6).

Biñ çeşm-i kevākible felek şaydıma nāzır / Bu dāmda **ey** tār-ir-i dil dāne mi olduñ (FKD, G.175, B.7).

Sen nāz u kirişmeyle helāk eyle Fehīm’i / Besdür baña **ey** ġamzesi cellād niġāhuñ (FKD, G.176, B.7).

Olurduķ şem’üne pervāne **ey** dil / Olaydı mihr ü mehden perr ü bālūñ (FKD, G.177, B.7).

El-ḡazer **ey** murġ-ı küfr ü dīn ki düşmendür şaķın / Gerçi tavrı āşinādur şāh-bāz-ı çeşminūñ (FKD, G.180, B.3).

Olmuş ezeli şu’le-i Tūr ile sirişte / **Ey** şem’-i tecellī-i Ḥudā māye-i ḡüsñūñ (FKD, G.181, B.2).

Ey māh ḡalur destġeh-i mihr mu’atḡal / İmdād-ı ziyā itmese ser-māye-i ḡüsñūñ (FKD, G.181, B.4).

Ey serv n'ola pest ise hürşîd-i kıyâmet / Besdür ki bülend oldı senüñ pāye-i hüsnuñ (FKD, G.181, B.6).

Ey tabībân zaḥm-ı cāna bes nemek-pāşî-i leb / Nergis-i bīmārınuñ esbāb-ı dermānın görüñ (FKD, G.182, B.7).

Fiğān **ey** Mevlevî dil-ber ki çeşm-i fitne-engîzüñ / Beni öldürmege cem' eylemiş müjgān-ı hūn-rîzüñ (FKD, G.183, B.1).

Şikāyet itmesün luṭf it Fehîm **ey** māh cevrüñden / Girerse destine dāmān-ı ferdā Şems-i Tebrîz'üñ (FKD, G.183, B.7).

Ey şîve-i aşüftegi-i zülf-i perîşān / Mecnūn-revişānuz bize gel zîb-i dimāğ ol (FKD, G.189, B.5).

Ey şu'le-i cān tende yeter hāk-nişîn ol / Dūd-ı dil-i 'āşık gibi eflāk-nişîn ol (FKD, G.190, B.1).

Şeb-nemdür iden goncayı bālîn güli bister / Sen berksin **ey** dil yürî hāşāk-nişîn ol (FKD, G.190, B.2).

Endîşeyi de vādi-i hayretde güm itdüñ / **Ey** ma'ni-i esrār-ı dil idrāk-nişîn ol (FKD, G.190, B.3).

Ey ma'ni gibi āb-zen-i sūz-ı Fehîmā / Gel sīnemüze şu'le-feşān çāk-nişîn ol (FKD, G.190, B.5).

Bize bes hāy u hüy-ı girye-i mest / Sen **ey** şofî esîr-i hüy u hāy ol (FKD, G.191, B.4).

Gel **ey** tab'-ı Fehîm **ey** reşk-i Meryem / O 'İsî-zāy ise sen rûḥ-zāy ol (FKD, G.191, B.6).

Gel **ey** tab'-ı Fehîm **ey** reşk-i Meryem / O 'İsî-zāy ise sen rûḥ-zāy ol (FKD, G.191, B.6).

Ey ğamzeleri cevher-i şemşîr-i teğāfûl / Dünyāyı helāk eyledi te'sîr-i teğāfûl (FKD, G.193, B.1).

Harāb ol **ey** felek ben dūd-ı āhum eylerem eflāk / Senüñ devrüñde şādān olmadı dil cān-ı maḥzūn hem (FKD, G.201, B.3).

Gönül bir çeşm-i mu'ciz-gūya meftūn oldı **ey** nāşih / Fesāne eylemez te'sîr ben şeydāya efsūn hem (FKD, G.201, B.6).

'Aceb sırr-ı Hudā'sın cānum içre müttehid-eczā / Ene'l-ḥāk sen disen **ey** büt ber-dār ider 'ālem (FKD, G.202, B.5).

Herkes birinden olmada naqd-i vişāl-cūy / **Ey** şūh-ı sīm-ber hele ben senden isterem (FKD, G.208, B.4).

N'istersin **ey** Fehīm yūri zūhdūñ ile sen / Ol mest-i hūsni ister isem de ben isterem (FKD, G.208, B.7).

Hānümānumdan şakın itme perīşān **ey** felek / Şüretā kemter şerāram līk āteş-zādeyem (FKD, G.211, B.4).

Cevr it **ey** şūh-ı cefā-pīşe vefādan geçdüm / Derdümi bārī füzün eyle devādan geçdüm (FKD, G.218, B.1).

Tek hemān eyleme pejmürde nihāl-i emelüm / Yoḥsa **ey** ebr-i 'aṭā neşv ü nemādan geçdüm (FKD, G.218, B.2).

'Aceb **ey** şeh-süvārum kaṅğı şehri cilvegāh itdūñ / Yine gelmekde büy-ı hūn-ı dil zīn ü rikābuñdan (FKD, G.230, B.3).

Çok reh-nümāyı eyledük **ey** Hızr güm-sürāğ / Şermendeyüz senūñ gibi yüz biñ delīlden (FKD, G.235, B.5).

Ey şāh-ı kec-külāh-ı melā'ik-sipāh-ı hūsñ / Eyle otağ-ı şāhi per-i Cebre'īl'den (FKD, G.235, B.6).

Ey şāh-ı kec-külāh-ı melā'ik-sipāh-ı hūsñ / **Eyle** otağ-ı şāhi per-i Cebre'īl'den (FKD, G.235, B.6).

Ey nefes bī-hūde geçme cān-ı āteş-meskenümden / Ra'şe-rīz-i şu'le-i āh ol nesīm-i şīvenümden (FKD, G.238, B.1).

Ey çerāğ-ı çeşm-i 'āşık ben ki fānūs-ı ḥayālem / Cāme-ḥ'ābum rüşen eyle perde-i pīrāhenümden (FKD, G.238, B.4).

Ey dil-i ye's-ülfet-i nā-dīde-rüy-ı ārzū / İtme şahrā-yı hevesde cüst ü cūy-ı ārzū (FKD, G.249, B.1).

Sāyeñde olurduḡ senūñ āsūde-dil **ey** mihr / Sāyeñ daḡı ol zülf-i perīşān gibi olsa (FKD, G.255, B.2).

Ey çarḡ şehīd olmaduḡ ādem mi ḡalurdı / Tīğ-i sitemüñ ḡamze-i cānān gibi olsa (FKD, G.255, B.5).

Yine pür-yara olur zaḡm-ı tīğüñ şevḡına bir dil / İderseñ olmaz **ey** hūni dili biñ pāre āzürde (FKD, G.261, B.2).

Bir fitneyi ihyā için **ey** şeh nighüñle / Dünyāyı helāk eyleme çeşm-i siyehüñle (FKD, G.265, B.1).

Ser-leşker-i hūbān-ı cihānsın yine **ey** māh / Hūrşīdi nihān it yūri gerd-i siyehüñle (FKD, G.265, B.2).

Bir bü'l-hevese yār ol mānend-i Fehīm **ey** dil / Tā ülfet ide 'aqluñ ma'nā-yı maḥabbetle (FKD, G.266, B.5).

Ey bād-ı şabā zülfine yārūñ güzer eyle / Gāhī dil-i 'uşşāka belādan ḥaber eyle (FKD, G.267, B.1).

Pervāne iseñ şu'le-i ruḥsārına **ey** dil / Hūrşīd ü mehüñ şa'sa'asın bāl ü per eyle (FKD, G.267, B.2).

Tīg-i nighinden serüñi kırtaramazsın / **Ey** fitnegerüñ dest-i belāyı siper eyle (FKD, G.267, B.3).

Ey cādū-yı hūn-rīz yeter sīne-i cāna / Müjgānuñi geh nāvek ü geh nīşter eyle (FKD, G.267, B.4).

Peymāne be-kef eyle öpüp destini **ey** dil / Ḥavf-ı gāzab-ı dil-ber-i ḥançer be-kef itme (FKD, G.268, B.4).

Ey Şems-i dīn yetiş ki o hūrşīd-i pür-celāl / Cevr-i Fehīm-i nādire-perdāza başladı (FKD, G.275, B.6).

İntisāb it çeşm-i şūh-ı dil-bere bir şekl ile / **Ey** gönül geh mest ü geh maḥmūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.3).

Felekde rūḥveş **ey** dil Mesīḥ'e hem-dem ol / Zemīnde mihr ile sürdüñ ayağ yetmez mi (FKD, G.286, B.2).

Duḥān-ı mürde-çerāğ-ı demüñle **ey** nāşih / Fehīm'i itdi sözüñ bī-dimāğ yetmez mi (FKD, G.286, B.6).

Ey çarḥ cān-ı zāruma āzār tā-be-key / Feryādum itmeye dilüñe kār tā-be-key (FKD, G.292, B.1).

Lāzım degül senüñ baña iqbālüñ **ey** felek / İnşāf eyle leb-i bevār-bār tā-be-key (FKD, G.292, B.2).

Teslīm olup zemāneye **ey** cān selāmet ol / Eṭvār-ı ḥalk-ı 'āleme tā-be-key (FKD, G.292, B.5).

Havfım bu k'ola çāk girībān-ı 'ısmetüñ / **Ey** ğonca dāmenüñ ıta her hār tā-be-key (FKD, G.292, B.6).

Mihr ü meh-rāyā Hudāvendā şefi'e'l-muznibā / **Ey** ki ıalbüñdür cemāl-i Hāķķ'a mazhar rüz u şeb (FKD, K.1, B.26).

Zılluñı Hāķ nūr-ı mihr ü mehde kıldı ta'biye / Olmasa sāyeñ n'ola **ey** rüĥ-peyker rüz u şeb (FKD, K.1, B.32).

Muĥtaşar eyle sözüñ **ey** dil çoĝ olmaz mihr ü meh / Fāriĝ ol taĥşil-i hāşıldur mükerrer rüz u şeb (FKD, K.1, B.49).

Güş kı **ey** perī ki za'fumdan / Ğāyibāne saña ĥiĥāb itdüm (FKD, K.2, B.24).

Hem-kāse idüñ hün-ı cigerden dime **ey** dil / Mestāne ki hün-hāre ola yāri ne bilsün (FKD, K.4, B.24).

Pādişāh-ı meh-cenābā mihr-i gerdün-mesnedā / **Ey** ki ıadrüñ āsumāna āsitānuñdur me'āb (FKD, K.5, B.38).

Ey Fehim-i bī-edeb şerm eyle sen lāf urmada / Līk sulţān-ı cihāniyāna du'āda şeyĥ ü şāb (FKD, K.5, B.60).

Ey mihr-i gerdün-ıvaĥar ĥükmüñ mehe olsa medār / Bir menzil idüp iĥtiyār burcında olurdu muĥim (FKD, K.6, B.14).

Ey dil yeter sözdür ğuher çoĝ olsa olmaz mu'teber / Kimse kılaĝ asmaz eger olsa sözüñ dürr-i yetim (FKD, K.6, B.17).

'Aceb vaşşāfsın inşāf besdür bu ğüzāf u lāf / Yeter pür-ğüylük **ey** dil yeter taıvıl-i efsāne (FKD, K.7, B.62).

Bu yolda himmet-i merdān gerek yüri **ey** dil / Şitāb eyle cenāb-ı Meĥammed Aĝa'ya (FKD, K.8, B.10).

Müşterī-ıadrā kıamer-ıtab'ā 'Uĥārid-meşrebā / **Ey** ki Eflāıün'ı 'aĥluñ dehre nā-dān ğoşterür (FKD, K.10, B.33).

Didüm **ey** dost beni böyle iden bīĝāne / Tāleb-i nā-maĥal ü bī-hüde iĥdāmumdur (FKD, K.12, B.22).

Didi kim kāfir-i bī-dīne olur mı kışı dost / Didüm **ey** büt nigeĥüñ düşmen-i İslāmumdur (FKD, K.12, B.23).

Ey mäh-1 rüze ‘ömrüm iseñ turma it şitâb / Yoħsa tamâm ider seni bir âh-1 şu‘le-tâb (FKD, K.13, B.1).

Yüri **ey** keyf-i mey bu dil degül bâzâr-1 miħnetdür / Alur yoħdur bu şehri içinde esbâb-1 meserretten (FKD, K.15, B.24).

Vaşanda çekdigüm şad-güne kürbet idi **ey** baħt / Zihî himmet ki itdüh vâyedâr âlâm-1 ğurbetden (FKD, K.15, B.26).

Ey cünün turma ħaber vir yüri rüh-1 Ķays’a / Gidelüm râh-rev-i deşt ü beyâbân olarak (FKD, K.16, B.7).

Bâr virmezse muĝeylân-1 Ħicâz **ey** dil-i zâr / Gülşen-i dostu var murĝ-1 ħoř-elĥân olarak (FKD, K.16, B.14).

Besdür **ey** dil şikâyet-i ‘irfân / Şekvenüh yoħ mı ĥadd u pâyânı (FKD, K.17, B.19).

Ey gül-i bâĝ-1 ‘ahd ü peymânî / Nükhet-âlûde-i peşimânî (FKD, K.17, B.84).

Cismümi ol ħadar za‘îf etdi / ‘Ařkuñ **ey** âfet-i dil ü cânî (FKD, K.17, B.98).

Ey dil-i bād-be-kef eyleme taziyî-i nefes / Her kişi ‘İsî-i Meryem gibi meşhür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.1).

Ey olan ‘âşık-ı mecrûħa nemek-pâş-ı ‘ilâc / Zaħm-ı bismil-şüde bir vech ile nâsür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.10).

Ey felek ancaħ olur şu‘bede-bâzî-i ĝarîb / Beni biñ şekl ile ĝurbetde dîĝer-gün itdüh (FKD, Kıt'a 2, B.1).

‘Ahdüm olsun ger der-i cennet olursa **Ey** Fehîm / Şaĝ olursam ĝeçmeyen bir daħı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.1).

Noħta-i şekki ĝörüp şaňma serâb ola şarâb / Yoħdur **ey** ‘ârif nişân ařlâ şarâb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.8).

Üştürân lâĝar-ten ü pür-kef-dehen ĥarlar ħavî / **Ey** su’âl iden mizâc-ı şeyħ ü şâb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.10).

Bârekallâh **ey** nesîm-i müjde-i iħbâl-i fetħ / Oldı feyzühnden cihânuñ ĝonca-i ħalbi ĝüşâd (FKD, Kıt'a 8, B.1).

Ey pîreħen-i Yûsufı gül-bergâsâ / Âlûde-be-ħün ĝörüp diyen vâ-esefâ (FKD, Rübai 1, B.1).

‘Ayb itme Fehīm çekse güftāra ta‘ab / **Ey** cerb-zebān diyem saña nedür sebab (FKD, Rübai 4, B.1).

Ey Yūsuf-i ‘İsā-dem ü Mūsā-lüknet / Zülf-i ejder ü leb-i rûhda vü hüsni-āfet (FKD, Rübai 6, B.1).

Ey gānzelerüñ hükm-i kazāya bā‘is / V’ey turrararuñ yine belāya bā‘is (FKD, Rübai 7, B.1).

Ey sīm gibi sīnesi āyīne-i şubh / Tā zāhir olunca zer-i gencīne-i şubh (FKD, Rübai 9, B.1).

Ey gānzeleri bā‘is-i efğān u feryād / Destüñden ider hañçer-i bürrān feryād (FKD, Rübai 12, B.1).

Ey mihr-i ruḥı şüret-i āyīne-i zār / Alnuñdan ‘ayān hezār gencīne-i zār (FKD, Rübai 17, B.1).

Ey Ka‘be-i kūyı kıble-i ehl-i niyāz / Giryeyle tıttup ebr gibi rāh-ı dirāz (FKD, Rübai 21, B.1).

Ey nālemi iñleden o cāna ne ğarāz / Hiç şem‘a nedür bilür mi pervāne ğarāz (FKD, Rübai 24, B.1).

Ey ravza-i hüsni içre cemālüñ gül-i āl / **Ey** zülf-i siyāhı sünbül-i bāğ-ı cemāl (FKD, Rübai 35, B.1).

Ey ravza-i hüsni içre cemālüñ gül-i āl / **Ey** zülf-i siyāhı sünbül-i bāğ-ı cemāl (FKD, Rübai 35, B.1).

Ebrü vü haṭuñ görmesem **ey** māh-cemāl / ‘Ālem gözüme siyāh olur sürme-miğāl (FKD, Rübai 37, B.1).

Girmez gözüme **ey** şeb-i vaşl-ı nev-rüz / Ger leyle-i ‘İyd kuḥl u mīl olsa hilāl (FKD, Rübai 37, B.2).

Bā‘is nedür **ey** fenn-i hıredde kāmīl / Ḥall olmaz ise bu ‘uğde-i dil müşkil (FKD, Rübai 39, B.1).

Ey māh yeter ol iki çeşm ü ruḥsār / Ben ‘āşık-ı dīdārına ‘ayn-i ‘İydeyn (FKD, Rübai 49, B.2).

Ey gül-bün-i bāğ-ı dile göncañ semere / Ḥüccet-i devr-i ruḥuñ mu‘ciz-i şakku’l-ķamere (FKD, Rübai 52, B.1).

Ol sebzi-i destār o naḥl-i mevzün / Besdür saña **ey** seyyid-i hūbān şecere (FKD, Rübai 52, B.2).

Ey ‘aşk eyā belā-yı ‘uşşāk / **Ey** gānze gibi kazā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.14).

Ey aşk eyā belā-yı ‘uşşāk / **Ey** gāmze gibi kazā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.14).

Tā-key gām-ı hecr ile melülüz / **Ey** āfet-i gām-fezāy-ı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.15).

Hey hey ne tūrursın **ey** dil-i zār / Ey bī-gāyret nedür bu te’hīr (FKD, Terci-bend 1, B.36).

Hey hey ne tūrursın ey dil-i zār / **Ey** bī-gāyret nedür bu te’hīr (FKD, Terci-bend 1, B.36).

Dūd-ı dil-i pür-şerārüm it seyr / **Ey** t̄alib-i ergāvān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.68). [ey,]

Mey içme sevme dil-beri zevk itme muṭlakā / Ma’zūr tūt ki böyledür **ey** dil rūsüm-ı Rüm (FKD, Terki-bend 1, B.14).

Ey hāl ü ḥaṭuñdan āşikārā / Ma’nā-yı rumüz-ı lafz-ı gavgā (FKD, Terki-bend 2, B.1).

Ey şu‘lesi ‘arizuñda muzmer / Şad-pertev-i āteş-i tecellā (FKD, Terki-bend 2, B.2).

Ey ḥançer-i çeşm-i ḥün-feşānuñ / Lerziş-dih-i cān-ı Hızr u ‘İsā TRB (FKD, Terki-bend 2, B.3).

Ey merhem-i zaḥm-ı cān-ı ‘āşık / Ey gāmzesi hem-zebān-ı ‘āşık (FKD, Terki-bend 2, B.11).

Ey merhem-i zaḥm-ı cān-ı ‘āşık / **Ey** gāmzesi hem-zebān-ı ‘āşık (FKD, Terki-bend 2, B.11).

Ḥüsnüñde ‘ayān gül-i leṭafet / **Ey** ruḥleri gülşen-i melāḥat (FKD, Terki-bend 2, B.22).

Ey gāmzesi ser-be-ser teğāfül / Ḳurbānuñ olam yeter teğāfül (FKD, Terki-bend 2, B.23).

Sen baḥşiş-i nāz iderken **ey** şeh / Degmiş bu cāna meger teğāfül (FKD, Terki-bend 2, B.31).

Feryād feryād **ey** perī-zād / Besdür dil-i ‘āşık bu bī-dād (FKD, Terki-bend 2, B.34).

İnşāf inşāf **ey** sitemger / Dād itmege kendüñ eyle mu‘tād (FKD, Terki-bend 2, B.35).

Ey çeşm nedür bu gāmze-kārī / Fennünde kazādan olduñ üstād (FKD, Terki-bend 2, B.37).

Ey gāmze nedür bu ḥün-feşānī / Yetmez mi idi sipihr cellād (FKD, Terki-bend 2, B.38).

Sen eylemedüñ bu cevri **ey** meh / Ey baḥt-ı siyāh hep sen itdüñ (FKD, Terki-bend 2, B.46).

Sen eylemedüñ bu cevri ey meh / **Ey** baḥt-ı siyāh hep sen itdüñ (FKD, Terki-bend 2, B.46).

Ey t̄alī‘-i dūn nedür bu ḥisset / Kim cāna ‘azābı gāmdan itdüñ (FKD, Terki-bend 2, B.48).

Ey şevk yeter bu cān-ı zāra / Āteşgeh-i ‘aşkı mesken itdüñ (FKD, Terki-bend 2, B.50).

Ey ‘aşk nedür bu bî-vefâyî / ‘Aklı yine cāy-ı reh-zen itdün (FKD, Terkib-bend 2, B.52).

Taḥsîn ola şad-hezâr **ey** ‘aşk / İtdün dili bî-ķarâr **ey** ‘aşk (FKD, Terkib-bend 2, B.55).

Taḥsîn ola şad-hezâr **ey** ‘aşk / İtdün dili bî-ķarâr **ey** ‘aşk (FKD, Terkib-bend 2, B.55).

Ḥāmūş ḥāmūş **ey** dil-i zâr / Fāş oldı rümüz-ı ‘aşk ḥāmūş (FKD, Terkib-bend 2, B.65).

Ey nigāh-ı ğazābı mest-i mey-i naḥvet-i nāz / Ğamzesi sākî-i cām-ı ecel-i ehl-i niyāz (FKD, Terkib-bend 3, B.1).

Ey fūrüg-ı ruḥ-ı ḥüy-gerdesi ḥūrşid-ġudāz / **Ey** leb-i nādire gül-berg-i gül-i gülşen-i rāz (FKD, Terkib-bend 3, B.2).

Ey fūrüg-ı ruḥ-ı ḥüy-gerdesi ḥūrşid-ġudāz / **Ey** leb-i nādire gül-berg-i gül-i gülşen-i rāz (FKD, Terkib-bend 3, B.2).

Rüy-ı dil gösterüp itdün beni çün dīvāne / Oldum **ey** āhū-yı vaḥşî ġiderek bîġāne (FKD, Terkib-bend 3, B.10).

Sitem-i ġamze yeter çeşm-i cefā-kār nedür / Mübtelāña nedür **ey** şūḥ bu eṭvār nedür (FKD, Terkib-bend 3, B.24).

Sitem etmekte yine kādir iseñ eyle baña / ‘Āşıkam ‘āşıkam **ey** şūḥ-ı cefākār sañā (FKD, Terkib-bend 3, B.25).

Sīneñi kīneden **ey** āyīne-ruḥ şāf eyle / Öleyim mi ele mir’āt alup inşāf eyle (FKD, Terkib-bend 3, B.30).

‘Āşık olurduñ eger görse idün sen de sañā / Ba’d-ezīn bendeyem **ey** şāh-ı cihān sañā (FKD, Terkib-bend 3, B.32).

ey ḥaṭ: [1] **Ey** sevgilinin ayva tüyleri.

Zülf ol **ey ḥaṭ** ejder-i maġrūra beñzet kendüñi / Toḥm-ı ḥālın ḥıfz tā-key mūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.1).

eyā: [4] **Ey**, hey.

Āteş ur ḥışn-ı dimāġā sen **eyā** dāġ-ı cünün / Süziş-i kişver-i ‘aḳla dil-i dīvāne yeter (FKD, G.62, B.5).

Ümmid-i seyr-i ḥüsnüñ **eyā** dürr-i bî-bahā / Çok āşināyı ġarķ-ı yem-i ḥayret eylemiş (FKD, G.141, B.2).

Hākistere düşmişsin **eyā** çarh-ı kebūdī / Bir mäh-ruhuñ şem'ine pervāne mi olduñ (FKD, G.175, B.5).

Ey 'aşk **eyā** belā-yı 'uşşāk / Ey ğamze gibi kazā-yı 'uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.14).

eydür: [1] İyidir, hoştur.

Belā-yı kürbet-i ğurbet firāk-ı gülşen-i ašlī / Yine **eydür** bu nağme bülbül-i ṭab'-ı hoş-elhāna (FKD, K.7, B.61).

ey'gel-: [1] İyi gelir || Rahat verir.

Gülşen-nişīn-i gūş-ı beyānuñ mü'ezzīnüm / Bülbülden **ey'gelür** baña āvāze-i ğurāb (FKD, K.13, B.16).

eyle-: [185] Etmek, yapmak.

Zerreş ser-geştesiyim bir şehūñ k'itse hiçāb / Māhdan **eyler** niķābın sāyebānın āfitāb (FKD, Diğer 1, B.1).

'Aql-ı küll virdüñ beni Cibrīl-i ma'nī **eyledüñ** / Bezm-i ḳurb-ı aḳdese lāyīķ nedīm olmaķ baña (FKD, G.5, B.3).

Taḥammül idemem itme nezāreden maḥrüm / Ne deñlü **eyler** iseñ vermişem cefāya rızā (FKD, G.13, B.3).

Zülfinde diller **eyler** iken geşt-i bāĝ-ı ḥüsn / Güldür ki düşdi ṭarf-ı külāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.2).

Hālūñ görüp **eyler** saña ol şāhuñ teraḥḥum / Bī-çāre Fehīmā ser-i kūyını penāh it (FKD, G.23, B.7).

Cezbe-i ḥüsn-i maḥabbetdür kim **eyler** muttaşıl / Dost cüst ü cüy-ı 'aşk u 'aşk cüst ü cüy-ı dost (FKD, G.25, B.4).

Ḥarāb-ı kişver-i faḳram ki lāne-i cuĝdı / Revādur **eylese** mülk-i Ferāsiyāb ile baḥs (FKD, G.26, B.3).

Cihānı **eylemege** böyle 'āşīķ-ı maḥzūn / O çeşm-i dil-şiken ü dil-nevāz olur bā'is (FKD, G.27, B.4).

Demidür büse-i cām-ı leb-i mey-ĝünü ile / **Eyleye** neşve-i zevķ-ı dilini tāze ḳadeḥ (FKD, G.33, B.4).

Nigehiyle yine bir dil-ber-i Mirrîh-nijād / **Eyledi** leşker-i pür-şür-ı belāya imdād (FKD, G.38, B.1).

Pür olursa nigeh ü ğamze ma‘aza’l-lāh eger / Havfden şahş-ı ecel **eyleye** āh u feryād (FKD, G.38, B.4).

Ārzū-yı Ğıyd-i vaşl eylerse itsün bü’l-heves / Rūzedār-ı hasretem ben eylemem ümmīd-i Ğıyd (FKD, G.41, B.4).

Ārzū-yı Ğıyd-i vaşl **eylerse** itsün bü’l-heves / Rūzedār-ı hasretem ben eylemem ümmīd-i Ğıyd (FKD, G.41, B.4).

Ğıydgehde ol perī-rū eylese ref‘-i niķāb / Yalnız Ğıyd-i Fehīm olmaz olurdu Ğıyd-i Ğıyd (FKD, G.41, B.5).

Bilsen kimün **eylersin** kūyın yine maşşergāh / Tā böyle nedür ey meh reftār-ı şitāb-ālūd (FKD, G.43, B.4).

Ķo **eylesün** baña düşünām-ı telh ü zehr-i nigāh / Lezīzdür ğazab-ı yār-i dil-nevāz lezīz (FKD, G.44, B.6).

Nūr-ı nigehde qalmadı yer belki hayāle / Teng **eyledi** çeşmüm o kadar keşret-i dīdār (FKD, G.47, B.4).

Kim fitnesiyle **eyler** mihr ü mehi siyeh-pūş / Baht-ı siyāh-ı ‘āşık haţţ-ı siyāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.2).

Çeşmüni h‘āb-ı teĝāfūl tūrfa bīmār **eylemiş** / Kim nigāh-ı ‘işve vü nāz itmeden perhīz ider (FKD, G.53, B.2).

Eylese bir dem hırām-ı ķāmetün fikrin Fehīm / Nālesi dünyāyı pür-ĝavĝā-yı rustā-hīz ider (FKD, G.53, B.5).

Her kāküle şad-pāre gönül şānelüg **eyler** / Her silsile-i turraya dīvānelüg **eyler** (FKD, G.54, B.1).

Her kāküle şad-pāre gönül şānelüg **eyler** / Her silsile-i turraya dīvānelüg **eyler** (FKD, G.54, B.1).

Sevdā-yı ğam-ı zūlf ü cünün itdi ser-ā-pā / Bī-çāre dili gör yine ferzānelüg **eyler** (FKD, G.54, B.2).

Te’sīr-i hayāl-i nigeh-i çeşm-i bütāndur / Taḅ‘um dil-i ser-mestüme mey-hānelüg **eyler** (FKD, G.54, B.3).

Mir'ât-ı tecellî olalı sîne-zamîrüm / 'Aks-i mey-i dîdâr ile peymânelüg **eyler** (FKD, G.54, B.4).

Dil gûşe-i çeşminde mekân ideli yârüñ / Maḥmûr da olsa yine mestânelüg **eyler** (FKD, G.54, B.5).

Ḥüsni ki odur şem' şebistân-ı ḥaṭında / Ancaḫ yine ḥâli aña pervânelüg **eyler** (FKD, G.54, B.6).

Âgûş-ı ḥayâlinde iken meskeni her şeb / Gördükçe Fehîm'i yine bîgânelüg **eyler** (FKD, G.54, B.7).

Deyr içre ki ol büt heves-i encümen **eyler** / Çoḫ zâhid-i tã'at-menişi berhemen **eyler** (FKD, G.55, B.1).

Deyr içre ki ol büt heves-i encümen **eyler** / Çoḫ zâhid-i tã'at-menişi berhemen **eyler** (FKD, G.55, B.1).

İtdükçe gülistâna güzer 'aks-i cemâli / Gülgüne-zen-i çihre-i berg-i semen **eyler** (FKD, G.55, B.2).

Âmâde ṭurur ḡonca k'ide çâk-i girîbân / Beñzer ki o gül-rû yine 'azm-i çemen **eyler** (FKD, G.55, B.3).

Ḥûn-rîzdür ol şâh o ḫadar kim gül-i surḫı / Âsar-ı nigâh-ı ḡazabı yâsemem **eyler** (FKD, G.55, B.4).

'Aks itse lebi dîde-i giryâna Fehîmâ / Te'sîrde mânend-i Süheyl-i Yemen **eyler** (FKD, G.55, B.5).

'Uşşâḫ ki âh ile ḡazâyı heves eyler / Mevc-i şererin cevher-i tîḡ-i nefes **eyler** (FKD, G.57, B.1).

Gör kuvvet-i feyz-i meyi destâr-şikeste / Ser-mest ṭurup ḫamle-i şaff-ı 'ases **eyler** (FKD, G.57, B.2).

Pervâne idüp yaḫsa da şem'e beni baḫtum / Ḥâkisterümi zînet-i perr-i meges **eyler** (FKD, G.57, B.4).

Bir bâḡda kim menzil ide maḫmil-i nâlem / Hep beyzâ-i murḡânı figân-ı ceres **eyler** (FKD, G.57, B.5).

Hem ḫande vü hem ḫışm ider ol yâr Fehîm âh / Feryâd ki bî-dâdı baña dâd-res **eyler** (FKD, G.57, B.7).

Eylemez dil-beri de sırrına mahrem ‘aşık / Yine rāz-ı dilini kendüye hem-rāz eyler (FKD, G.58, B.4).

Ol zamān kim nigehin ma‘reke-perdāz **eyler** / Evvelā ğamzeleri kaçd-ı ser-i nāz **eyler** (FKD, G.58, B.1).

Ol zamān kim nigehin ma‘reke-perdāz **eyler** / Evvelā ğamzeleri kaçd-ı ser-i nāz **eyler** (FKD, G.58, B.1).

İstemez yāri-i sihri siyeh-i müjgānı / Nükte-i çeşmi şikest-i şaf-ı i‘cāz **eyler** (FKD, G.58, B.2).

Eylemez dil-beri de sırrına mahrem ‘aşık / Yine rāz-ı dilini kendüye hem-rāz **eyler** (FKD, G.58, B.4).

Her dili beste-i bend-i ser-i zülf eylemeden / Bendeñi başuñ için **eyle** gel āzād yeter (FKD, G.61, B.5).

Her dili beste-i bend-i ser-i zülf **eylemeden** / Bendeñi başuñ için eyle gel āzād yeter (FKD, G.61, B.5).

Sen perī-ruḥ var iken zerrece gelmez gözüme / ‘Arz-ı hüsñ **eylemesün** mihr-i felek-zād yeter (FKD, G.61, B.6).

Dūd-ı āhum nice bir ‘arşa sūtün **eyleyesin** / Ḥayme-i nüh-feleki eyledi berbād yeter (FKD, G.61, B.2).

Eyler aġyāra Fehīm nice düşünām ammā / Baña düşünāma gelince nice ibrām ister (FKD, G.64, B.7).

Ziyāde **eyledi** sevdāmi fikr-i kākül-i yār / Güsiste-bend iderüm olsa ejdehā zencīr (FKD, G.65, B.3).

Ey perī **eyleme** hürşīd gibi ‘arz-ı cemāl / Kendi nūruñda ki pinhān olacağın āḥir (FKD, G.66, B.4).

Mest olup **eyleme** hürşīd-cemālāna nazar / Şağın ey çeşm ki giryān olacağın āḥir (FKD, G.66, B.10).

Beni mestāne **eyleyen** rüsvā / ‘Āleme dā’imā nigāhuñdur (FKD, G.72, B.6).

Eyledi mestāne cihāni ḥarāb / Anuñ için ğamzesi mestürdur (FKD, G.74, B.2).

Çeşm-i siyeh-mesti ki maḥmürdur / Nīm-nigāh **eylese** ma‘zürdur (FKD, G.74, B.1).

Ḥabābı **eylemiş** süde kıbāb-ı heft-eflāki / Kazā kim keşti-i cānı ‘aceb ‘ummāna şalmışdur (FKD, G.75, B.6).

Şihr ü i‘cāzı Fehīmā **eylese** ta‘līm o çeşm / Sāhīr-i mu‘ciz-nümā bir şā‘ir-i üstād olur (FKD, G.80, B.7).

Eylesem bu ten-i pür-dāğ ile gül-geşt-i behişt / Bāğ-ı dūzağ gibi hep lāleleri aḥker olur (FKD, G.84, B.5).

Mānend-i hilāl **eylerem** ol meh siperin tīg / Tā nāvekūme kūh gibi tīg-i siperdür (FKD, G.106, B.6).

Eylerse teğāfūl n’ola ağıār arasında / Ma’nāda o şehden yine ben zāra nazardur (FKD, G.106, B.5).

Dil-berān çeşm-i siyeh-pūşına ser-germ-i niyāz / **Eylemiş** secde-berān bütleri bir kāfirdür (FKD, G.107, B.3).

‘Arağdur eyleyen ol müyü pür-ḥam u pür-tāb / Gül-āba **eyleme** ey gül kıyās āteşdür (FKD, G.108, B.6).

Ḥarīk olmadan **eyler** mi ḥavf pervāne / Ğarīk-i lücce-i ‘aşka hirās āteşdür (FKD, G.108, B.4).

‘Arağdur **eyleyen** ol müyü pür-ḥam u pür-tāb / Gül-āba eyleme ey gül kıyās āteşdür (FKD, G.108, B.6).

Eyledük Mūsā ile şem‘i tecellāya nazar / Şu‘le-i dīdār ol ruḥsāra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.2).

Eylemiş tebdīl-i şūret zāhir olmuş bir perī / Pür-firīb ol dil-ber-i ‘ayyāra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.3).

Menzil-i derd ü belā-yı ‘aşkı güm itdük Fehīm / Şevk-ı Hızr-ı rāh-ı tīr **eyle** sürāğ-ı sīnemüz (FKD, G.126, B.5).

Eylemiş pervīzen-i ḥūrşīd ü mehden bīhte / Dest-i ḳudret cevher-i āyīne-i idrākümüz (FKD, G.128, B.6).

Şem‘i pür-süz u güdāz itse ‘aceb mi şevḳumuz / Tāb-ı dilden şu‘leyi āb **eyleyen** pervāneyüz (FKD, G.134, B.4).

Eylemiş bir naḥlden çeşm-i Kelīm’e cilve ḥüsn / Öyle bir şu‘le ḥas u ḥāşāki n’eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.4).

Cānumuzda kim yine dūzaḥ-‘azāb **eyler** firāk / Dūzaḥ içre cān-ı āteşnāki n’eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.5).

Bir baḥta mālīkem ki eger itse nā-murād / **Eyler** hezār-bār dili imtinān-ı ye’s (FKD, G.136, B.6).

Ḥaṭṭ-ı ruḥsārı gelüp **eyledi** ḥas-pūş Fehīm / Bir iki ḥār ile ḥayf oldu müşevveş āteş (FKD, G.138, B.5).

Ol kim cemālūñ āb-ı ruḥ-ı ‘ışmet **eylemiş** / Biñ şerm-i nāza bir nıgehūñ āfet **eylemiş** (FKD, G.141, B.1).

Ol kim cemālūñ āb-ı ruḥ-ı ‘ışmet **eylemiş** / Biñ şerm-i nāza bir nıgehūñ āfet **eylemiş** (FKD, G.141, B.1).

Ümmīd-i seyr-i ḥüsnūñ eyā dürr-i bī-bahā / Çok āşınāyı ğarḳ-ı yem-i ḥayret **eylemiş** (FKD, G.141, B.2).

Rüsvā-yı ‘aşḳ iden dil-i ālüfteñi Fehīm / Mażmūnını netīce-i şad-ġayret **eylemiş** (FKD, G.141, B.5).

Rāyet-i ḳaddin ki yār ma’reke-sāz **eylemiş** / Çok ‘alem-i maḥşeri fitne-ṭırāz **eylemiş** (FKD, G.142, B.1).

Rāyet-i ḳaddin ki yār ma’reke-sāz **eylemiş** / Çok ‘alem-i maḥşeri fitne-ṭırāz **eylemiş** (FKD, G.142, B.1).

Fenn-i cefāda o meh ‘aksine olmış şerīk / Āyīneyi nuşḥa-i nāz u niyāz **eylemiş** (FKD, G.142, B.2).

Fitne niġāhında mevc ursa ‘aceb mi ḳazā / Ğamzesini cevher-i ḥançer-i nāz **eylemiş** (FKD, G.142, B.3).

Olsa ḥayādan n’ola āteş-i sīm-āb cūş / Tāb-ı ruḥı dīdemi şu’le-ġudāz **eylemiş** (FKD, G.142, B.4).

Verdi düzdīde tebessümle rızā līk dedi / **Eyleme** zemzeme-i ṭa’n-ı melāmetgeri ğuş (FKD, G.144, B.16).

Ḥaṭ gelüp olsa ğabġabı dest-ḥoş-ı cihān Fehīm / Mīve-i bāġ-ı vaşlı **eylese** ol ḥuceste-ḥaṭ (FKD, G.148, B.5).

Ḳo mużṭarib olayım nīm-bismil **eyle** beni / Senūñ şehīdūñ olur ızṭırābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.6).

Hemîşe ‘aşîka **eyler** ‘itâb u ğayrıya luţf / Bilür ki bü'l-heves olmaz ‘itâbdan mahzûz (FKD, G.150, B.5).

Tâbiş-i ‘aşk-ı şu‘le-pâş **eyledi** mü-be-mü teni / Bâde-i âteş ile pür oldı yine ayağ-ı dâğ (FKD, G.153, B.3).

Virdi Allâhu laţîf oldı dil-i bî-çârenüñ / Def-i kâhrın isteyüp **eyler** temennâ-yı laţîf (FKD, G.157, B.7).

Ne neş’edür ki cününü yıkar şarâb-ı firâk / İlähî **eyleme** ehl-i dili ħarâb-ı firâk (FKD, G.162, B.1).

Eylesem ‘aks-i pertevümle n’ola / Nokta-i kâlbi mihr-i enver-i ‘aşk (FKD, G.167, B.4).

Secdegâh-ı dil ü cân **eyler** idik biz de Fehîm / Sırr-ı Beytü'l-ĥarem ü râz-ı küniştin görsek (FKD, G.172, B.5).

Ser-be-zânü mı olurduğ bu ħarâb-âbâduñ / Zîr-i ser **eyleyecek** pâre-i ĥıştın görsek (FKD, G.172, B.4).

Bî-dâdî ile **eyledüñ** âmâde-i feryâd / Feryâd yeter eyledi bî-dâd nigâhuñ (FKD, G.176, B.4).

Dil bilür ğamze gerek siĥr ü gerek remz **eylesün** / Tercemândur bir iki seĥĥâresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.5).

Eylemez püye-i gül-geşt-i riyâz-ı ümmîd / Künc-i ĥırmân-ı maĥabbetde ĥuzûr ister dil (FKD, G.188, B.3).

Cemâl-i şâhid-i gül nâz ider mihr ü mehe şimdi / Sürüd-ı şükr-i nev-rûzı şeb ü rûz **eylesün** bülbül (FKD, G.192, B.2).

Şerer gibi yine ĥarâdan oldı lâleler zâhir / Yağup her ğoncayı şem‘-i şeb-efrûz **eylesün** bülbül (FKD, G.192, B.3).

Eylemiş nağş-ı bütânı cilveğr kıssîs-i ‘aşk / Hep şanemden ĥâdimi bir özge ma‘beddür göñül (FKD, G.194, B.6).

Ĥarâb ol ey felek ben dūd-ı âhum **eylerem** eflâk / Senüñ devründe şâdân olmadı dil cân-ı maĥzûn hem (FKD, G.201, B.3).

‘Ăşıkam ‘ăşık ki fikr-i zülf-i ĥavrâ **eylemem** / Pây-ı ‘aql-ı beste-i zencîr-i sevdâ **eylemem** (FKD, G.203, B.1).

‘Āşıkam ‘āşık ki fikr-i zülf-i havrā **eylemem** / Pāy-ı ‘aql-ı beste-i zencir-i sevdā **eylemem** (FKD, G.203, B.1).

‘Ārifem ‘arif ki sırr-ı rūhı iz‘ān itmege / Secde-i teslīm-i i‘cāz-ı Mesīhā **eylemem** (FKD, G.203, B.2).

‘Ārifem ‘arif ki vaşl-ı şāhid-i tevḥīd için / Her zamān ezkār-ı ism-i bī-müsem mā **eylemem** (FKD, G.203, B.4).

‘Ārifem ‘arif ki bilmem ‘aşk u ‘irfān n’iydügin / Hem yine erbābını ta‘yīb ü rüsvā **eylemem** (FKD, G.203, B.6).

Pertev-i mihrem ki şeb-nem şükrüm **eyler** zerre hem / Dest-gir-i pāy-mālān bir garīb üftādeyem (FKD, G.211, B.7).

Her perī-rū **eyledi** vaşfumda bir mu‘ciz-edā / Siḥr ü efsün içre derc olmuş Fehīm efsāneyem (FKD, G.212, B.7).

Eyleyen şurrañı her demde perīşān-aḥvāl / Gāh āh-ı dil-i sevdā-zededür gāh nesīm (FKD, G.214, B.3).

Ġarīm-i girye ile **eylerem** mu‘āmeleyi / Nedīm-i ḥande ile gāh-gāhdur kārüm (FKD, G.216, B.5).

Eylemez cām-ı fenā mest-i ser-endāz beni / Benem ol rind ki şāhbā-yı bekādan geçdüm (FKD, G.218, B.5).

‘Ālemüñ zevkın gedā eylermiş ancak dünyede / Ben o zevkı ḥāne-ber-düş olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.2).

Her şeb-nemini **eyledi** bir ḳulzüm-i zehḥār / Āşüfte olup gonca-i sīr-ābı sirişküm (FKD, G.220, B.4).

Eyledi hem vaşldan mehcūr hem maḥrüm-ı nāz / Görmesün yā Rab sa‘ādet ḫālī‘-i bed-aḫterüm (FKD, G.225, B.6).

Biñ Fehīm’i ‘āşık eyler **eyleye** bir gāmze tā / Çeşm-i şūḥından bile şūḥ-ı cihāndur dil-berüm (FKD, G.225, B.7).

Rind-i şāḫib-dīde oldur cām içince **eyleye** / Rūḥ-ı Cemşīd’i temāşā her ḫabāb-ı bādeden (FKD, G.233, B.4).

Ārzü-yı kevşer **eyle** geçme meyden zāhidā / ‘Ārif iseñ geç ümīd-i baḫşiş-i nā-dāneden (FKD, G.234, B.3).

Eflāk alup zīb-i ruḡ-ı mihr ü meh **eyler** / Peyveste ğubār-ı reh-i nezzāregehüñden (FKD, G.237, B.4).

Tābiş-i mihr-i cemālünden ‘araḡ-rīz olsam **eyler** / Kevkeb ü aḡter terāviş hep mesammāt-ı tenümden (FKD, G.238, B.5).

Eylemiş şem‘-i cemālüñ āteş-efrüz-ı ḡayā / ‘Ārız-ı pür-tābuñ āb-ı şu‘le-āmīz eyleyen (FKD, G.240, B.2).

Cām-ı kām-ı ‘āşıkı pür-bāde-i ye’s **eylemiş** / Bāde-i kāmıyla dehri cām-ı leb-rīz eyleyen (FKD, G.240, B.4).

Eylemiş şem‘-i cemālüñ āteş-efrüz-ı ḡayā / ‘Ārız-ı pür-tābuñ āb-ı şu‘le-āmīz **eyleyen** (FKD, G.240, B.2).

Ḥaḡḡ ile ruḡsāruñ itmiş āfitābı münkesif / Ehl-i ‘aşkı mā‘il-i feryād-ı şeb-ḡīz **eyleyen** (FKD, G.240, B.3).

Cām-ı kām-ı ‘āşıkı pür-bāde-i ye’s eylemiş / Bāde-i kāmıyla dehri cām-ı leb-rīz **eyleyen** (FKD, G.240, B.4).

Geleyim maḡşere Leylā diyerek der-zencīr / **Eyleyim** Ḳays-ı dil-āşıfteyi rüsvā-yı cünün (FKD, G.243, B.2).

Ol ḡadar **eyleyeyim** girye-i Nūḡ’ı icrā / Naḡş-ı keştī varaḡ-ı keştī-i Ṭūfān olsun (FKD, G.244, B.6).

Şad-bahār olmış velī bir dil-şüküfte ğonca yok / Bülbülānā **eyledüm** gül-geşt-i bāġ-ı ārzü (FKD, G.248, B.4).

Zīr ü bemiyle **eyledi** tebşīr-i maḡdemüñ / ‘Üduñ yapışdı ḡāsıd-ı muḡrıb ḡulaġına (FKD, G.252, B.3).

Ġamzeñ yine sevdāġer-i kālā-yı dil olsun / Ārāyiş-i dükkān-ı ḡazā vü ḡader **eyle** (FKD, G.267, B.6).

Vāj-gün ḡıl ‘ömrümi yā Rab ḡalāş it şübhedden / **Eyle** bir kez daḡı vāşıl vuşlat-ı düşīneye (FKD, G.272, B.3).

Çözse nā-geḡ ‘uḡde-i ḡam-der-ḡamın dest-i şabā / Ser-be-ser şaḡrā-yı Çīn **eyler** havāyı ṡırrası (FKD, G.278, B.4).

Ser-be-ser şaḡrā-yı Çīn **eyler** havāyı hem Fehīm / Deşt-i sünbülzār eder dest-i şabāyı ṡırrası (FKD, G.278, B.5).

Semender **eyle** Hudā ‘andelīb-i cānumuzı / Hücüm-ı şu‘le-i dil tıtdı gülistānumuzı (FKD, G.280, B.1).

Çeşm-i bütān kim dili kāfir-i mest **eyledi** / Zümre-i zühhādı hep bāde-perest **eyledi** (FKD, G.281, B.1).

Bir nice demler Fehīm bāde-perest idi līk / Keşret-i şuğl-ı hevā sāde-perest **eyledi** (FKD, G.281, B.5).

Tīgini sīneye çekdi o şehūñ cezb-i cān / **Eyledüm** kāh-rübā reşk ile mıknāṭīsi (FKD, G.289, B.5).

Ḳudsiyān hayf ki gül-çīn olamaz şimdi Fehīm / Hār-best **eyledi** gam gülşen-i endīšemüzi (FKD, G.291, B.5).

Pāre-i şīşe-i dil **eylemişüz** tīšemüzi / Bī-sütün-ı gam ider hānde görüp pīšemüzi (FKD, G.291, B.1).

Maḫz-ı āteş **eyledi** te’sīr-i germā ol mehi / Olsa ger ma’zürdur ‘āşıklara germ-i ‘itāb (FKD, K.5, B.20).

Eyledi meşşāṭelüg te’sīr-i germī-i hevā / Ṭurrasın itdi nesīm şubḫ-dem pür-pīç ü tāb (FKD, K.5, B.23).

Sensin ol kim ben ḫazān-perverd gül-i pejmürdeyi / **Eylese** feyz-i nesīm-i iltifātuñ behreyāb (FKD, K.5, B.51).

Bīm-i ḫahruñdan olurdı mürde ammā muḫṭarīb / Ḳahramān’a **eyleseñ** ḫışm ile tevcīh-i ḫitāb (FKD, K.5, B.45).

Eylesün deryüze ṭab‘umdan tenük ser-māyegān / Şimdi iḳlīm-i ma‘ānīde benem şaḫīb-nişāb (FKD, K.5, B.57).

Oluḫ āteşkede Nīl ü semender oldı baḫrīler / Hevāyīler hevāyı **eyledi** pür-şem‘ ü pervāne (FKD, K.7, B.27).

Sen ol deryā-yı gevher-zāysın kim **eyledi** keffüñ / Cevāhir-pāşluk ta‘līm dest-i ebr-i nīsāna (FKD, K.7, B.34).

Ḳo zāhid ehl-i dile ṭa‘nı ṭā‘atüñ **eyle** / Ki sen ḫuriyyet ile men günehle meşḫūram (FKD, K.14, B.31).

Ben **eyledüm** çü süveydāmı sa‘y ile Ka‘be / Benem ki vāşıl-ı ma‘nā-yı sa‘y-ı meşḫūram (FKD, K.14, B.34).

Şu‘â‘-ı dīde-i Mūsâ’dan **eyledüm** ḥas u ḥâr / Ki lâne-sâz-ı ser-i naḥl-i gülşen-i Tūr’am (FKD, K.14, B.38).

Benem ol şâ‘ir-i kıadir-beyân-ı sihr-pîrâ kim / Kelâmum **eyledüm** mu‘ciz feşâhatle belâgatden (FKD, K.15, B.30).

Eger mihre muḳârin olsa **eyler** mâh ile düşmen / Meger tertîb oldu kevkeb-i baḥtum nuḥûsetden (FKD, K.15, B.13).

Ma‘âza’l-lâh ne sözdür bu dehânum ḥâk ile tolsun / Zebânum zaḥm-pür-zaḥm **eyleyem** dendân-ı ğayretten (FKD, K.15, B.41).

Her bun-ı müyümü bir gül-bün-i âl **eyledi** ḥün / Dem-be-dem zaḥm-ḥor-ı ḥâr-ı muğeylân olarak (FKD, K.16, B.11).

Eyleme girye beyâbânda bulunmaz zemzem/ Leb-i cânâneyi öp gül gibi ḥandân olarak (FKD, K.16, B.15).

Eylemem gerden-i cemmâzumı muḥtâc-ı derây / Ḥasret-i yâr ile girdüm yola nâlân olarak (FKD, K.16, B.3).

Ele nezzâregehde mir’ât al / Secde-ber **eyle** ḥod-perestânı (FKD, K.17, B.88).

Bir niĝehle gör işlerin ammâ / Ğamzeden **eyle** tîĝ-i bürrânı (FKD, K.17, B.90).

İtmege ‘aks-i la‘lüni seyrân / **Eyle** âyîne âb-ı ḥayvânı (FKD, K.17, B.92).

Eyledi tâb-ı mihr-i ruḥsârũ / Muḫtârib şu‘le-i fûrüzânı (FKD, K.17, B.95).

Eyledüm çeşm-i girye tûfânî / Ğarḳa-i mevc-i çîn-i pîşânî (FKD, K.17, B.1).

Yok yok estaĝfiru’llâh itdüm sehv / **Eyledüm** çarḥ u baḥta bühtânı (FKD, K.17, B.7).

Çâk idüp mişl-i sîne-i ‘âşık / **Eylemem** vaḳf-ı ḥabs-i nâ-dânı (FKD, K.17, B.18).

Eylese zülf-i şâhid-i ḥulḳum / Gülşen-i dehre sünbül-efşânî (FKD, K.17, B.69).

Edhem-i ḥâmeñ **eylesün** min-ba‘d / Vādî-i faḥr içinde cevlnâni (FKD, K.17, B.20).

Her ḥabâb-ı yemmi mişâl-i enâr / **Eyleye** kân-ı la‘l-i rümmâni (FKD, K.17, B.29).

Raĝm-ı ehl-i ta‘aşşub **eyleyemem** / Tarz-ı Tâlib’de ḥâme-cünbânî (FKD, K.17, B.46).

Eyledüñ hem-laķab-ı Ƙays Fehīm-i zārı / Çöle şalduñ anı da ya'ni ki Mecnün itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.7).

Eyleyüb cübbe cāme-i feleki / Hem idüp tās mihr ile māhı (FKD, Kıt'a 4, B.7).

Eyledi 'aksi anı kulle-i sīmīn-gevher / Tīğden zāhir edüp sīm-siper şundi baña (FKD, Kıt'a 7, B.2).

'Azm-i 'uķbā **eyleyüp** Sulţān Murād-ı Cem-ħaşem / Taħt-ı Rüm'a itdi bir sānī-i İskender cülüs (FKD, Kıt'a 10, B.1).

Tā **eyledi** bed-mihr çarħ-ı evbāş / Ol dün u le'īm (FKD, Rübai 56, B.1).

Dāğum k'ola gül-feşān-ı āteş / **Eyler** dili gülsitān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.66).

Pür-naķş-ı gül **eyler** idi cismin / Zaħm-ı tīr-i nigāh-ı taşvīr (FKD, Terci-bend 1, B.35).

Tā mest olup **eyleyem** vücūdum / Ƙurbānī-i yār-ı dost u düşmen (FKD, Terci-bend 1, B.103).

Ol reh-rev-i be-vādī-i ķudsem ki **eyledi** / Ğülān-ı bed-sirişte każā reh-nümün beni (FKD, Terki-bend 1, B.44).

Yā Rabb 'anāşırum meger oldı ğumüm-ı Rüm / Kim **eyledüñ** ğidāmı hemīşe semüm-ı Rüm (FKD, Terki-bend 1, B.9).

'İsā'ya **eylemez** anı ķavm-i Yehūdīyān / Ehl-i dile o deñlü ederler ihāneti (FKD, Terki-bend 1, B.20).

Sitem etmekte yine kādir iseñ **eyle** baña / 'Aşıķam 'aşıķam ey şüh-ı cefākār sañā (FKD, Terki-bend 3, B.25).

Bī-mürüvvet ne idi 'arz-ı maħabbet evvel / Ne idi **eyledüğün** luţf u mürüvvet evvel (FKD, Terki-bend 3, B.11).

Vecd ü zühd ile Fehīm **eyleme** yā Rab yā Rab / Berhemenlerle şanem-ħ'ān olacaķsın āħir (FKD, G.66, B.15).

'Aşķ bir şaħrāda ğüm-rāh **eylemişdür** cānı kim / Hızır nā-peydā o reh nā-būd u menzil nā-bedīd (FKD, G.40, B.2).

Nesīm-i ğülşen-i ŧab'ı Fehīmā'dan alup māye / Zebānın nağme-senc-i vaşf-ı nev-rüz **eylesün** bülbül (FKD, G.192, B.5).

Ğüftār-ı lebüñ **eyledügi** feyz-i ħayātı / İtmez nefes-i mu'cize-perdāz-ı Mesīħā (FKD, G.3, B.2).

Olmaz Fehîm o gönca-i gül-pîrehenle vaşl / Baht **eylemezse** hırka-i peşmîneden cüdâ (FKD, G.2, B.5).

Murâdumca felek devr eylemez **eylerse** de bir dem / Tûlû' eyler hezarân necm-i gam burc-ı felâketden (FKD, K.15, B.12).

Ğamzeler **eyler** iken itse tebessüm gâhî / Bâ'is-i fitne vü hem fitne-nişân olsa güzel (FKD, G.184, B.2).

Sipîhr-i sifle-perver cevrin az **eylerse** de gâhî / Nişân-ı luţf şanma gâyet-i imsâkendür hep (FKD, G.17, B.4).

Eyleyen ğamzeñi âbisten-i âşûb itmiş / Hük-m-i çeşm-i siyehüñ tev'em-i fermân-ı kazâ (FKD, G.12, B.6).

eyyâm: [4] Zaman, devir.

Mîhr ü mâh itmezdi sırr-ı nûr-ı evvelden zuhûr / Devr-i 'ahdüñ olmasa **eyyâma** maşdar rûz u şeb (FKD, K.1, B.30).

Nice **eyyâm** idi seyr-i tecellî iştiyâkıyle / Dönerdi kendi mir'âta habâbı çeşm-i hayrâna (FKD, K.7, B.2).

Bahr-ı aşk içre benem şimdi re'îsü'l-'uşşâk / 'Ademe gitmege tûfân-ı gam **eyyâmumdur** (FKD, K.12, B.13).

Girye-i ğamla geçdi **eyyânum** / İtmedi ğande rûy-ı şādānî (FKD, K.17, B.6).

eyyâmın cümle 'îd itsür. [1] Her günün bayram olsun.

Ħaqq eylesün 'ömrin mezîd hem kevkeb-i bahtın sa'îd / **Eyyâmın itsün cümle 'îd** luţf-ı Ħudâvend-i 'Alîm (FKD, K.6, B.20).

Eyyüb Pâşâ: [4] 1644-45'te Mısır beylerbeyi olan ve Fehîm'in kendisine mensup olduğu şahsiyet (Dilmen, 2019, s. 175).

Şun sâkî şahbâ devridür cām-ı feraĥ-zâ devridür / **Eyyüb Pâşâ** devridür olsun gönüllerden gam 'adîm (FKD, K.6, B.8).

'Azîz-i taĥt-ı Mısr-'âţîfet **Eyyüb Pâşâ** kim / Vücûdiyla o zevraĥ beñzerdi taĥt-ı Süleymân'a (FKD, K.7, B.17).

Yegâne mażhar-ı ism-i Şabûr **Eyyüb Pâşâ** kim / Bu ĥüsn-i ĥulk ile eylemiş dehr içre bî-hemtâ (FKD, Kıt'a 15, B.4).

Fehīmāsā kudūmın müjde idüp didiler tārīḥ / Gelüb **Eyyüb Pāşā** kıldı Mışr'ı 'izziyle mā'ī
(FKD, Kıt'a 15, B.15).

ez: [3] (ج) Türkçe'de ayrılma hâli eki olan “-den/-dan” ile aynı görevde olan ek.

Tā künem riş **ez**-ḥased cān u dil-i Suhrāberā / Mey-ḥ'ārem ez-cām-ı elmāsī mey-i zehrāberā
(FKD, G.294, B.1).

Şeb ki şüd dūr **ez**-nażar-ı ān āfitāb-ı maḥşerem / Tā şabāḥ-ı ḥaşr müştāḳam cemāl-i ḥüberā
(FKD, G.294, B.2).

Tā ḥayāl-i gāmzeeş ez-bes ki ḥün-ger mī künem / Mī künem der-sīne-i zaḥm tīg-i āteş
tāberā (FKD, G.294, B.3)

ez-bād-ı ser-i dāmen-i ilhām: [1] İlham eteğinin ucundaki isteklerden.

Men āteş-i bī-dūd kül-i ṭab'-ı Fehīmem / **Ez-bād-ı ser-i dāmen-i ilhām şiküftem** (FKD, G.296,
B.6).

ez-ber it: [1] Akılda tutmaya çalışmak.

Levḥa-i zerkār-ı mihr ü māh-ı feyż-āsārdan / Āyet-i na'tūñ Fehīm **itmekde ez-ber** rüz u şeb
(FKD, K.1, B.41).

ez-bes ki: [1] O derece, o kadar.

Tā ḥayāl-i gāmzeeş ez-bes ki ḥün-ger mī künem / Mī künem der-sīne-i zaḥm tīg-i āteş
tāberā (FKD, G. 294, B.3).

ez-çeşme-i mihrest: [1] Güneşin parlaklığı nedeniyle.

Çün gonce-i meh āb-ı men **ez-çeşme-i mihrest** / Bed aḥterīyem bīn ki be-her bām şiküftem
(FKD, G.296, B.5).

ezel: [7] Çok eskiden beri.

Olupdur pās-bān-ı baḥt-ı pür-ḥ'āb / **Ezelden** dīde-i bī-dār-ı 'āşık (FKD, G.163, B.5).

Şanma tende rişte-i cāna muḳayyeddür gönül / Tā **ezelden** beste-i zülf-i müca'addur gönül
(FKD, G.194, B.1).

Çarār ideydi ger āteşde tā **ezel** sīm-āb / Olurdı sīne-i zaḥmumda merhem āsūde (FKD, G.262,
B.4).

Biz helāk-i ğamze-i çeşm-i bütānuz tā **ezel** / Zaḥm-ı şemşīr-i belā ārāyiş-i tendür bize (FKD, G.273, B.4).

Felek de olmasa elbetde bir nā-dān ider pā-māl / **Ezelden** resm ü ‘ādetdür bu zillet ehl-i ‘irfāna (FKD, K.7, B.46).

Olmadan ābisten-i tıfl-ı mevālid ümmühāt / Tā **ezelden** bāde-i ‘aşq ile tev’emdür şarāb (FKD, G.14, B.2).

Çeşmüñ dile şu deñlü ider āşinā nigāh / Güyā ki birbiriyle **ezel** şoḥbet eylemiş (FKD, G.141, B.4).

ezelī: [3] Çok eskiden beri, devamlı.

Dil ki ḥayret-zede-i naqş-ı bütāndur **ezelī** / Māni-i şüret-i Erjeng nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B.8).

Āyīne-i küll olsa da perhīz-i nezāre / Olmış **ezelī** nergis-i bīmāruña maḥşüş (FKD, G.146, B.3).

Olmış **ezelī** şu‘le-i Tūr ile sirişte / Ey şem‘-i tecellī-i Ḥudā māye-i ḥüsniñ (FKD, G.181, B.2).

ez-Fehīm: [1] Fehīm'den.

Ez-Fehīm u ṭālī‘-i ü dāğ dāgem kerd reşk / Şüd seriş nāķūs-ı deyr men Müslümānem henüz (FKD, G.295, B.7).

ez-girībān: [1] Yakadan.

Dāmenemrā nīst tārī güşüd muḥtāc-ı çāk / Mī küned deryūze-i çāk ez-girībānem henüz

ez-ḥased: [1] Kıskançlık sebebiyle.

Tā künem riş ez-ḥased cān u dil-i Suhrāberā / Mey-ḥ‘ārem ez-cām-ı elmāsī mey-i zehrāberā (FKD, G.294, B.1).

ezkār-ı ism-i bī-müsem mā: [1] Belirsiz isimleri hatırlamak.

‘Ārifem ‘ārif ki vaşl-ı şāhid-i tevḥīd için / Her zamān **ezkār-ı ism-i bī-müsem mā** eylemem (FKD, G.203, B.4).

ezmīne: [1] Zamanlar.

Ezmīne her zamān bunu söyler / Ki zühürına intisāb itdüm (FKD, K.2, B.40). [ezmīne,]

F

fağfūr: [1] Çin işi bardak. Kâse-i fağfūrî de denilmektedir (ONAY, s.187).

Siyâh-kâseligin mîzbân-ı çarhuñ gör / Ki kâse-lîs-i segânam egerçi **fağfūrām** (FKD, K.14, B.7).

faḥr: [1] Övünme, büyüklenme.

Çü çoğdı kevkeb-i iḳbâl arz-ı Mıṣr içre / Yeter kıyâmete dek **faḥr** ümm-i dünyâya (FKD, K.8, B.19).

faḥr eyle-: [2] Övünmek, iftihar etmek.

Şî'ri i'câz olsa da **faḥr eylemez** âdem Fehîm / anda bir nâ-ḥoş-edâ şâ'ir görürsem ḥod-pesend (FKD, G.42, B.5).

Nūr-ı evvel bunuñla **faḥr eyler** / Ki vücūdına çok şitâb itdüm (FKD, K.2, B.39).

faḥr id-: [1] Övünmek.

Melîkü'l-mülük-i nazmam dese **faḥr idüp** Niẓâmî / Yine ṭab'umuñ Fehîmâ olamaz kemîn ṭufeyli (FKD, G.285, B.7).

faḥr-ı 'ilm: [1] İlmin övüncü.

Semiy-y-i Faḥr-ı 'Âlem **faḥr-ı 'ilm** ü 'âlim ü fâzıl / Lebîb-i lübb-i her-ma'nâ edîb-i kâmil-i her-fen (FKD, Kıt'a 13, B.1).

faḥriyye: [1] Dîvân şîiri türlerinden olan kasidede şairin kendisini övdüğü bölüm.

Sâḳî mey şun ki peyk-i endîşem / İde **faḥriyyede** adem-rânî (FKD, K.17, B.23).

faḳihâ: [1] Ey din âlimleri, hocalar.

Ṭa'n itme Fehîm itse vuzû' meyle **faḳihâ** / Dîvânedür ol zâhid-i sâlûs degüldür (FKD, G.102, B.7).

faḳîr: [2] Zavallı, çaresiz, muhtaç.

Demezem kim menem digerkhâ nîst / Pâdişâh-ı suḥan **faḳîr** benem (FKD, G.206, B.14).

Eylemem te'sîr-i mihr ü mâhdan şekvâ **faḳîr** / Ğam yimem geçmekdedür ger ḥayr u ger şer rûz u şeb (FKD, K.1, B.47).

faqr: [1] Fakirlik, tasavvufta, dervişin hiçbir şeye sahip olmaması ve her şeyin Allah'a ait olduğunu bilmesidir (ULUDAĞ, s.131).

Besdür Fehîm **faqr** baña bāg-ı bî-ḥazān / Gül-gonca-i dü-rûze-i cāha ne i'tibār (FKD, G.45, B.7).

faqr-ı maḥabbet: [1] Sevgi yoksulu.

Cihānda iltifāt erbāb-ı ṭab'a ehl-i ḥüsnuñdür / Ne devletdür ki tercîḥ olına **faqr-ı maḥabbetden** (FKD, K.15, B.42).

fānî: [1] Gelip geçici, sürekliliği olmayan.

ʿAndelîb-i bāg-ı tecrîdüz bu **fānî** gülşenüñ / Gülleri ḥürşîd olursa ḥār-ı dāmendür bize (FKD, G.273, B.2).

fānûs: [2] “İçine nesne muhâfazasına mahsûs olup ekseriyâ yuvarlak ve küre veya üstüvâne şeklinde olan cam ki sâat çiçekliği ve emsâli şeyler üzerine geçirilir” (LUGAT-I REMZÎ, s.32).

Gonca-i gülden firâz-ı gül-büne **fānûs** aşub / Bülbül oldu pās-pān-ı çārsū-yı nev-bahār (FKD, G.48, B.3).

Ṭāb-ı ḥün-ı surḥ-serden şu'le-i şemşîrden / Āl **fānûs** oldu güyâ kulle-i seb'î şidād (FKD, Kıt'a 8, B.10).

fānûs-ı çerāg-ı ḥaverî: [1] Doğudan doğan güneşin can koruyucusu.

Perde-i eflâki eyler çāk zür-ı bād-ı āh / Hāle **fānûs-ı çerāg-ı ḥaverî** olmaḥ nedür (FKD, G.91, B.4).

fānûs-ı ḥayāl: [2] Bürüncekten yapılan, halkın hayal feneri dediği ve içine çeşitli renklerde şekiller konulan eşyadır. Mum ışığıyla döndüğü zaman içindeki şekiller görünür (BURHÂN-I KATI, s.238). Dünya anlamı da vardır (BURHÂN-I KATI, s.238).

Ṭurfa **fānûs-ı ḥayālem** dūd-ı şem'î kalb ile / Devr ider taşvîrveş ervāḥ gerd-i kâlebüm (FKD, G.217, B.6).

Ey çerāg-ı çeşm-i ʿāşık ben ki **fānûs-ı ḥayālem** / Cāme-ḥ'ābum rüşen eyle perde-i pîrāhenümden (FKD, G.238, B.4).

fāriğ: [2] İlgisiz.

Mest ü mecnûna zemîn ü āsumān yeksān olur / **Fāriğem** ednâ ile a'lâ bir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.4).

Fāriğüz kayd-ı cihāndan ‘āşık-ı dīvāneyüz / Āşināya āşinā bīgāneye bīgāneyüz (FKD, G.134, B.1).

fāriğ ol-: [3] El çekmek, terk etmek (TULUM, s.705).

Şanma kim **fāriğ olam** gül-pīreherlerden gönül / ‘andelībāsā girersem hırka-i peşmīneye (FKD, G.272, B.6).

Fehīm'em ben mey ü dil-berden **olmam** tā-ebed **fāriğ** / Benem kim rüz-ı maḥşer dest-der-dāmānuñam sākī (FKD, G.283, B.9).

Muḥtaşar eyle sözüñ ey dil çoğ olmaz mihr ü meh / **Fāriğ ol** taḥşīl-i ḥāşıldur mükerrer rüz u şeb (FKD, K.1, B.49).

farq: [1] “Baş, kelle, ser” (TULUM, s.706).

Farqına ḥasūd-ı dīv-ṭab‘uñ / Mānend-i şihāb şu‘le-bāram (FKD, Terki-bend 2, B.69).

farq eyle-: [2] Ayırt etmek.

Vech-i Ḥaḳ’a vāşıl ola mecbūr o kāhı / **Farq eylemeye** cāzibe-i kāh-rübādan (FKD, G.227, B.2).

Ne çāre **eylemez** mīzān-ı ṭab‘-ı kec-‘ayārān **farq** / Kıyās-ı vezn-i eş‘arı selāsetle rekāketden (FKD, K.15, B.31).

farq it-: [2] Ayırt etmek, ayırmak.

Suḥan **farq itmez** oldı sāmī‘a ṭutdı cihānı hep / Şadā-yı ṭop-ı āh-ı ‘āşık u feryād-ı mestāne (FKD, K.7, B.30).

Farq itmez idi sāye vü nūrın ‘ālem / Olsaydı eger aḥter-i baḥtum ḥürşīd (FKD, Rübai 14, B.2).

farq-ı eş‘ar: [1] Şiirlerin ayrıcalığı.

Cihān-‘āṭifetā gerçi **farq-ı eş‘arum** / Kemāl-i mertebede vāşıl oldı şī‘rāya (FKD, K.8, B.27).

farq-ı şeh: [1] Padişahın başı.

Mişāl-i zülfi bütān **farq-ı şehde** baḥtumdan / Olurdı sāye-i bāl ü per-i hümā zencīr (FKD, G.65, B.7).

farq-ı tāk: [1] Tacın tepesi.

Ġaflet ile sâye-endâz olsa **farq-ı tâcına** / Bend ider bâl ü per-i zıll-ı hümâyı ıurrası (FKD, G.278, B.2).

farq-ı hicâb: [1] Utanmanın aşırısı.

Ecel hayrân-kâr-ı ğamze-i cellâd-ı kârûndur / Dahı tâze degülken âşinâ **farq-ı hicâbuñdan** (FKD, G.230, B.2).

farq-ı işmet: [1] Masumluğun aşırısı.

Niyâz o şūha hezârân ki **farq-ı işmetden** / Mağall-i nâzda hūy-rîz olup hicâba düşer (FKD, G.60, B.4).

farz: [1] Mutlak surette yapılması gereken.

Her cünbişinde itmege şad maşşer âşikâr / Tağdîr eylemiş o çad-i hoş-hıram **farz** (FKD, G.147, B.2).

farz ol-: [14] Kaçınılmaz olmak, bir şeyi kesin olarak yapmak.

Ey kâş **olaydı** sañâ da ey şâh-ı pür-ğurūr / Luğf-ı kelâm sünnet ü redd-i selâm **farz** (FKD, G.147, B.4).

Oldı hıram-ı kâmetüñe ihtirâm **farz** / Şağş-ı kıyâmete n'ola olsa kıyâm **farz** (FKD, G.147, B.1).

Oldı dirîğ germ-niyâzân-ı nâzüke / 'Arz-ı merâm vâcib ü hıfz-ı kelâm **farz** (FKD, G.147, B.3).

Olmaz târîk-i mezheb-i erbâb-ı 'aşğda / İhrâm-best-i küyuña Beytül'-harâm **farz** (FKD, G.147, B.6).

Olmış Fehîm hüccet-i fetvâ-yı 'aşğ ile / Mest-i mey-i mağabbete şürbü'l-müdâm **farz** (FKD, G.147, B.7).

Oldı hıram-ı kâmetüñe ihtirâm **farz** / Şağş-ı kıyâmete n'ola **olsa** kıyâm **farz** (FKD, G.147, B.1).

Gördükçe bend-i zülfüñe vâ-beste dilleri / Murğ-ı dil-i hümâyâ **olur** kayd-ı dâm **farz** (FKD, G.147, B.5).

fâş eyle-: [9] Ortaya çıkarmak, açığa vurmak.

Fâş eyle karâbe içre meyden / Ebr olduğın âfitâba mesken (FKD, Terci-bend 1, B.94).

Cihâna gevher-i şemşîr-i nâzuñ **eyledi fâş** / Kirişme-i nigh ü ıztırâb-ı ğamze-i şūh (FKD, G.37, B.4).

Eylemem mecnûn da olsam **fâş** râz-ı ‘aşkumı / Şimdi ‘âlemde benem âvâresi bir kimsenüñ
(FKD, G.179, B.2).

Dil ser-hoş-ı bâde-i maḥabbet / Ya **eylemesün** mi **fâş** râzı (FKD, Terki-bend 2, B.17).

Dil eylese **n’ola** Manşûr-bâr sırrumı **fâş** / Vişâl-i dosta çün keşf-i râz olur bâ‘is (FKD, G.27,
B.2).

Eyleyem fâş ki etdi o bilürin kubbet / Raḥne-i tāk-ı hevâ ya‘ni şikâfın peydâ (FKD, Kıt'a 7,
B.3).

Bir âh ile sūzum **eyleyem fâş** / Dūd oldı velī nişân-ı âteş (FKD, Terci-bend 1, B.71).

Fâş eyleyen esrârumı hep ḥüsn-i bütândur / Yoḥsa dil-i sevdâ-zede izhârı ne bilsün (FKD,
K.4, B.9).

Râzumı **fâş eyleyüp** rüsvây iderler ‘âleme / Dil olur dil-ber olur ol ğamze-i ğammâz olur
(FKD, G.89, B.5).

fâş id-: [6] Gizli olanı açığa vurmak, duyurmak, ortaya çıkarmak.

Râz-ı fūrüg-ı cevher-i ḥürşîdi **fâş ide** / Ḥuffâşa düşse sâye-i mihr-i zâmîrimüz (FKD, G.129,
B.3).

Cihânda ğamze-i ğammâzı **fâş ide** lâ-büd / Ne deñlü fitneyi sa‘y itse çeşmi ihfâya (FKD, K.8,
B.24).

Qorqaram râzumı **fâş ide** o çeşm-i ğammâz / Āşinâ oldı dile ğamze-i peykâne-nevâz (FKD,
Terki-bend 3, B.3).

Şehr-i dilde râz-ı çeşmin **fâş ider** bir ‘aks-i âh / Ğamze-i merdüm-firîbi bü'l-‘aceb cäsüs olur
(FKD, G.87, B.2).

Şehrî ile Fehîm **idüp** i‘câz-ı ‘aşkı **fâş** / Sihr-i bedîhede nigehin mülzem eyledük (FKD, G.173,
B.5).

Reşkden zümre-i zühhâdi idersin kâfir / Ey Fehîm **itme** yeter râz-ı dilüñ **fâş** ḥamüş (FKD,
G.144, B.19).

fâş ol-: [7] Sırların meydana çıkması, herkesçe bilinmesi.

Ḥamüş ḥamüş ey dil-i zâr / **Fâş oldı** rümüz-ı ‘aşk ḥamüş (FKD, Terki-bend 2, B.65).

Nigeh-i şūhı ile ğamze-i ğammāzına baĥ / Nice **fāş olmadadur** cān u dilūñ rāzına baĥ (FKD, G.160, B.1).

Olduĥça lebūñ nāṭıķa-pīrā-yı tekellüm / **Fāş olmamaĥa** çāre mi var rāz-ı Mesīḥā (FKD, G.3, B.4).

Fāş olmamaĥa çāre mi var zār-ı Fehīm / Olsaydı mekān zāreh-i sīne-i zār (FKD, Rūbai 17, B.2).

‘Ārifdür o kim şāh-ı cihān olsa yüzinden / Bir vech ile **fāş olmaya** esrār-ı tekellüf (FKD, G.158, B.6).

Şu‘ā‘-ı rūyuñ **olur** perde-i ḥayādan **fāş** / Olur mı pertev-i meh-tāba kehkeşān māni‘ (FKD, G.151, B.2).

Aḥkerāsā nice biñ ḥūrşīd-i maḥşer **fāş olur** / Dūzaḥ içre itseler ğırbāl eger ḥākisterüm (FKD, G.225, B.5).

faşl: [1] Mevsim.

Böyle bir dūzaḥ-eşer nārī ṭabī‘at **faşlda** / Ağlamazdum ḥalk-ı ‘ālem çekse biñ dürlü ‘azāb (FKD, K.5, B.17).

faşl-ı bahār: [1] Bahar mevsimi.

Şeb-nem degüldür oldı ruḥ-ı āli ḥūy-çekān / **Faşl-ı bahāra** irmege itdi şitāb gül (FKD, G.195, B.3).

faşl-ı bāḥūr: [1] Yaz mevsimi.

Ḥazān-ı zerdī-i ğam bāĥ-ı çihremūñ gülidür / Bahār-ı gülşen-i şādīye **faşl-ı bāḥūram** (FKD, K.14, B.24).

faşl-ı ḥazān: [1] Güz mevsimi.

‘Andelīb-i gülşen-i tecrīd bāĥ-ı dehrde / Vuşlat-ı gül zevķını **faşl-ı ḥazānından** bilür (FKD, G.112, B.6).

faşş-ı zücāc: [1] Yüzüktaşının camı.

Sākī ḥabāb gibi ider cānumı ḥarāb / ‘Arz itse duḥter-i rezi **faşş-ı zücācdan** (FKD, G.228, B.5).

fāzıl: [1] Âlim, bilgin, marifet sahibi kimse (TULUM, s.709).

Semiy-i Faḥr-ı ʿĀlem faḥr-ı ʿilm ü ʿālim ü **fāzıl** / Lebīb-i lübb-i her-maʿnā edīb-i kāmil-i her-fen (FKD, Kit'a 13, B.1).

fazla-i āb u gil: [1] Çamur ve suyun artığı.

Baḥr u ber-i ʿālem yed-i bennā-yı qaderde / Pes-mānde olan **fazla-i āb u gilümüzdür** (FKD, G.109, B.3).

fedā: [2] Bir şeyin yoluna değerli bir şeyi terk etmek, kurban.

Telḥ etdi mezāk-ı dile şīrīni-i cānı / Biñ rūḥ **fedā** böyle ise lezzet-i dīdār (FKD, G.47, B.8).

Saʿy ile vücūdum eyleyem ḥāk / Gerçi aña biñ cihān **fedādur** (FKD, Terci-bend 1, B.116).

fedā ol-: [1] Uğruna yok olmak.

Fedā olsun metāʿ-ı cān u dil müjgān-ı çeşmine / Gerekdür cān u dilden ʿāşık-ı ser-bāz müstağnī (FKD, G.287, B.5).

Fehīm: [233] Şairin mahlası, Fehīm-i Kadīm.

Rūḥ-ı Nefīʿ-den **Fehīm** aldum ḥaber dedi eger / ʿĀşık iseñ el-ḥāzer ḥüsine ḥāmūş it nazār (FKD, Diğər 1, B.27).

Nūr-ı ḥūrşīd-i zamīrümnden alup feyz **Fehīm** / Gülleri kıldı müşābih meh-i tābāna şabā (FKD, G.1, B.5).

Olmaz **Fehīm** o gönca-i gül-pīrehenle vaşl / Baḥt eylemezse ḥırka-i peşmīneden cüdā (FKD, G.2, B.5).

Merd-i bī-bāk-levendem şuʿarā içre **Fehīm** / Zen-ṭabīʿat süfehā gibi tazarruf ne belā (FKD, G.4, B.6).

Sen de **Fehīm** yakma beni ṭaʿn-ı ʿaşk ile / Yetmez mi derd-i sūziş-i dāğ-ı ciger baña (FKD, G.7, B.7).

Rümüz-ı çeşmüñi fehīm itmedüñ **Fehīm** gibi / Zemānenüñ ki güzīn nüktedānyuz cānā (FKD, G.8, B.7).

Olurdu dünyede müstağnī-i kirişme vü nāz / **Fehīm** itse eger behremend-i istiğnā (FKD, G.9, B.5).

Ey gamzesi **Fehīm** gibi rüşenā-yı dil / Bīgāne-ṭavr olma dile her-dem-āşinā (FKD, G.10, B.5).

Maḥrem-i rāz eyleme Cibrīl olursa ger **Fehīm** / Rind-i ‘aşka ‘āqıl u ferzâne olmaz āşinā (FKD, G.11, B.5).

Ḥikmet üzre gerçi medḥ itdūñ mey-i nābı **Fehīm** / Bilmedūñ ammā ki aşlın şan‘at-ı Cem’dür şarāb (FKD, G.14, B.7).

Gördi siyāh-i siper-i kevkebüm **Fehīm** / Kaçdı libās-ı şeble sipāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.7).

Muṭrīb-ı bezm-i fenāyuz bu cihān içre **Fehīm** / Şīvesi nağmemüzüñ şīven olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.11).

Gözüñden gitmesün bir dem mey-i nāb / **Fehīm** ol dā‘imā peymāne-meşreb (FKD, G.18, B.5).

O aḥker gibi kim sūz-ı derūnı ide ḥākister / **Fehīm’i** āḥir itdi āteş-i dāğ-ı nihān gā‘ib (FKD, G.19, B.7).

Merkez-i ‘ālem süveydā-yı dilüñdür kim **Fehīm** / İztırāb itseñ olur eczā-yı dünyā muṭtarib (FKD, G.20, B.7).

Öldürdi anı ḥasret-i ümmīd-i ḥırāmuñ / ‘Ayb itme **Fehīm** itse temennā-yı kıyāmet (FKD, G.21, B.5).

Elvān-neğam ol bāğ-ı tecerrüde **Fehīm** / Bülbül gibi her perdeden āheng-i sürüd it (FKD, G.22, B.5).

El-emān-ḥāh olma ĩmānuñ şikest itse **Fehīm** / Mest iken olur o kāfer şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.5).

Gördi i‘cāz-ı helāk-i tiğ-ı ṭab‘umdur **Fehīm** / Eyledi teslīm şı‘rüm gāmze-i cādū-yı dost (FKD, G.25, B.8).

Yeter **Fehīm** yeter derd-i ser ḥāmūş ḥāmūş / İder mi ‘arīf-i bi’llāh şeyḥ ü şāb ile baḥş (FKD, G.26, B.5).

Hemīşe olmağa rüsvā-yı kūy-ı ‘aşk **Fehīm** / O yār-ı şīveger ü ‘işve-bāz olur bā‘iṣ (FKD, G.27, B.5).

Fehīm’i itmege i‘cāz-ı nazm ile mümtāz / O pür-füsün nigeḥ-i şā‘irānedür bā‘iṣ (FKD, G.28, B.7).

Mihreveş bī-ser ü pā şāh-ı cihān oldı **Fehīm** / Fikr-i tāc u gām-ı evreng nedür bilmez ḥiç (FKD, G.31, B.9).

Åh kim türk-tāz-ı āha **Fehīm** / Tengdür menzil-i dü-kāme-i şubḥ (FKD, G.32, B.5).

Meclis-i ‘işveyi kırsa nıgeh-i çeşmi **Fehīm** / Dil-i şūḥum şunar ol mest-i mey-i nāza kıadeḥ (FKD, G.33, B.5).

Sīneñde nihān etme **Fehīm** āteş-i ‘aşkı / Ḥūrşīdi gör ey māye-dih-i vāye-i düzaḥ (FKD, G.35, B.5).

Fehīm eylerse müjgānuñ taḥāyyül / İder şı‘rinde hep ta‘bīr-i Mirrīḥ (FKD, G.36, B.7).

Eşer ider mi füsün-kāri-i fesāne **Fehīm** / Olur mı ol müjeler cāna ḥ‘āb-ı ğamze-i şūḥ (FKD, G.37, B.5).

Bu kār-ḥāne-i ḥırmān içinde tā ki **Fehīm** / Naşīb olur mı ‘aceb vāye-i ‘amīm-i murād (FKD, G.39, B.5).

Feyz-i isti‘dād ḥatm olmış meger sende **Fehīm** / ‘İlm çok üstād yok şākird-i kıābil nā-bedīd (FKD, G.40, B.7).

Şı‘ri i‘cāz olsa da faḥr eylemez ādem **Fehīm** / Kıanda bir nā-ḥoş-edā şā‘ir görürsem ḥod-pesend (FKD, G.42, B.5).

Fehīm’i ‘āşık-ı şīrīnden eyledi tercīh / Olur meyāne-i aqrānda imtiyāz lezīz (FKD, G.44, B.7).

Besdür **Fehīm** faqr baña bāğ-ı bī-ḥazān / Gül-ğonca-i dü-rūze-i cāha ne i‘tibār (FKD, G.45, B.7).

Olmışam bir şūḥ-ḥab‘ı sevmede s̄ābit-ķadem / Ey Fehīm el-ḥaķķ suḥanver dil-rübādan kim kaçār (FKD, G.46, B.7).

Maḥşerde **Fehīm**’i görüp olduñ yine pinhān / Kıurbānuñ olam niceye bu minnet-i dīdār (FKD, G.47, B.9).

Lāleāsā dāğ-ber-dāğ oldu cism ü dil **Fehīm** / Geldi nev-rūz-ı cünün oldu ğulū-yı nev-bahār (FKD, G.48, B.5).

‘Āşık-ı ḥüsn-i ḥaķīķī mi olur hiç **Fehīm** / Ḥıdmet-i ‘aşk-ı mecāzīde tekāsül mi ider (FKD, G.51, B.5).

Maḥrem-i bezm-i vişāl-i yār olmazsa **Fehīm** / Cām-ı zehr-i firķati tā rūz-ı maḥşer nüş ider (FKD, G.52, B.5).

Eylese bir dem ḥıram-ı kıāmetüñ fikrin **Fehīm** / Nālesi dünyāyı pür-ğavġā-yı rustā-ḥīz ider (FKD, G.53, B.5).

Ben hastasına çäre şemşîri ile itdi / Bî-çäre **Fehîm** ammâ bilmem ki seni n'eyler (FKD, G.56, B.11).

Hem hânde vü hem hışm ider ol yâr **Fehîm** âh / Feryâd ki bî-dâdı baña dâd-res eyler (FKD, G.57, B.7).

Ṭâ'ir-i nâvek-i müjgâni **Fehîm** ol mâhuñ / Evcgâh-ı harem-i sîne pervâz eyler (FKD, G.58, B.5).

Fenn-i i'câzı ser-â-pâ bilmeyin dirse **Fehîm** / Ğamze-i sâhîr-i cânân añâ üstâd yeter (FKD, G.61, B.9).

Eyler aġyâra **Fehîm** nice düšnâm ammâ / Baña düšnâma gelince nice ibrâm ister (FKD, G.64, B.7).

Fehîm ben ki olan herze-gerd-i 'âlem-i aşk / Degül mi 'âşık-ı âvâreye belâ zencîr (FKD, G.65, B.9).

Vecd ü zühd ile **Fehîm** eyleme yâ Rab yâ Rab / Berhemenlerle şanem-ğ'ân olacağsın âhîr (FKD, G.66, B.15).

Ey bād-ı şabâ bülbül-i güm-lâne **Fehîm'ün** / Âvârelügin ol gül-i nev-ğîze haber vir (FKD, G.67, B.5).

Rûy-mâl itsem dir imiş tüde-i nesrînüñe / Diñleme şâhum **Fehîm'ün** sözleri bî-hüdedür (FKD, G.68, B.7).

Teşbîh ü isti'âreñe taħsîn senüñ **Fehîm** / Çok şâ'irün bu şî'r-i pür-efsün sükütıdır (FKD, G.70, B.5).

Ṭarz-âmüz-ı ehl-i şî'r **Fehîm** / Ṭab'ı şüh-ı suhân-ṭırâzumdur (FKD, G.71, B.7).

Mu'cize-i şî'r ile şimdi **Fehîm** / Şehrde bir şâ'ir-i meşhûrdur (FKD, G.74, B.8).

Fehîm âb-ı hayât içre kosañ olmaz ṭarâvet-yâb / Gül-i 'ömrüm kim âhumdan benüm pejmürde olmışdur (FKD, G.76, B.6).

Câm be-kef sîne pür-tef kayd-ı 'âlem ber-ṭaraf / Biz **Fehîm'üz** hem cünün-rindaneyüz nevrüzdür (FKD, G.78, B.7).

Mâlik-i Yûsuf da olsañ Mışr zindândur **Fehîm** / Göñlümüz müştâk-ı ħusn-i dil-berân-ı Rûm olur (FKD, G.82, B.5).

Görse nazmumda **Fehîm** ahter-i nuçkum kızarup / Tâbiş-i şerm ile bahruñ güheri ahter olur (FKD, G.84, B.6).

Seyr itdüm dün **Fehîm'ün** tarz-ı sihr-i şi'rini / Böyle kalursa eger mu'ciz-tırâz-ı dehr olur (FKD, G.85, B.5).

Şi'rüme eyler **Fehîm** ol meh nigâhın âşinâ / Şâhid-i sihrüm görüp i'câz-ı dâmân-büs olur (FKD, G.87, B.7).

İtse **Fehîm** la'l-i 'arâknâkini hayâl / Dürr-i kelâmı ziver-i güş-ı sürüş olur (FKD, G.88, B.5).

Bâğ-ı tab'umdan **Fehîm** esse gülistâna nesîm / Her güli âteş-zebân bir şâ'ir-i mümtâz olur (FKD, G.89, B.7).

Dilde cerâhatüm o kadar germ kim **Fehîm** / Kâfûr olursa merhemi teb-hâle-hîz olur (FKD, G.90, B.5).

Âteşin dâğ-i cününüm gördi reşkinden **Fehîm** / Dedi dehrün şâh-ı zerrîn-efseri olmak nedür (FKD, G.91, B.7).

Gül-bün-i lafza degül ma'nî tarâvet-yâb ise / Ey **Fehîm** itme ta'accüb kim zemînüm tâzedür (FKD, G.94, B.6).

N'ola memdüh-ı 'âlem olsa **Fehîm** / Şehriyâr-ı diyâr-ı ma'nîdür (FKD, G.97, B.7).

Âferîn olsun **Fehîm'ün** Sümnât-ı tab'ına / Kim bütân-ı sihr anda büse-dâd-ı hâkdür (FKD, G.98, B.7).

Gerekse cân-ı Mesîh ol gerekse rûh-ı muqaddes / Saña **Fehîm** hişâr-ı 'adem penâh gerekdür (FKD, G.100, B.11).

Belüne itdi kemer kolını vuşlatda **Fehîm** / Hâk budur küy-ı mecâziye münâsib püldür (FKD, G.101, B.5).

Ta'n itme **Fehîm** itse vuzûc meyle fakîhâ / Dîvânedür ol zâhid-i sâlûs degüldür (FKD, G.102, B.7).

Fehîm'ün pençe-i pür-hûnı şanma feyz-i cevruñden / Açılmış dâmenüñde gonca-i bâğ-ı tazallumdur (FKD, G.103, B.6).

Bî-nazîr oldı **Fehîm'ün** sözi kim sevdügi şûh / Hem hayâ-perver ü hem dil-ber ü hem şâ'irdür (FKD, G.107, B.5).

Fehīm tābiş-i h̄'āhişle olmazam ser-germ / Ki āb-ı rüy-ı dile iltimās āteşdür (FKD, G.108, B.7).

Biz bülbül-i bī-şavt-ı gamuz ya'ni **Fehīm'üz** / Peygüle-i gam-hāne-i dil gülşenümüzdür (FKD, G.110, B.5).

Ol şeh saña bu hāl ile geldi **Fehīm** ise / Başın yolına şevk ile gal'tān idüp gelür (FKD, G.111, B.7).

Hele taḥkīk budur sen de kıl inşāf **Fehīm** / Böyle güftār-ı ḥakīmāneye taqlīd olmaz (FKD, G.113, B.7).

Hey'et-i gūy-ı meh ü mihre nigāh itdüm **Fehīm** / Girde-i bālīn sürīn-i yāra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.6).

Bey'-gāh-ı 'ālem-i kevn ü fesād içre **Fehīm** / Cevher-i cāndur ziyān itmekde ancak sūdumuz (FKD, G.119, B.5).

Ne 'aceb ḥırmen-i ḥussāda fenā verse **Fehīm** / Kuvvet-i bāriqa-i nātīqa pür-zür henüz (FKD, G.120, B.7).

Ḥaşra dek pür-h̄'āb olurdu çeşm-i bī-dārı **Fehīm** / Bir gice gūş eylese şaḥş-ı ecel efsānemüz (FKD, G.124, B.5).

Menzil-i derd ü belā-yı 'aşkı güm itdük **Fehīm** / Şevk-ı Hızr-ı rāh-ı tīr eyle sürāğ-ı sīnemüz (FKD, G.126, B.5).

Bilmezüz kār-ı tebessüm niydüğün ammā **Fehīm** / Her zamān vīrān iken şad-ḥānümāndur giryemüz (FKD, G.127, B.7).

Mevc-ḥīz eyler dem-i Rūḥü'l-ḫuds her dem **Fehīm** / Siḥr-i i'cāz-ı Mesīḥā'dur kelām-ı pākümüz (FKD, G.128, B.7).

Oldı feyz-i āfitāb-ı ḥüsn-i 'aşk ile **Fehīm** / Nice mihr-i enverīdür zerre-i nā-çizümüz (FKD, G.130, B.5).

Şīve-i şāhid-i nuṭḫın ki **Fehīm'ün** yazaruz / Ḥüsn-i elfāzumuzı ma'ni-i şeydā iderüz (FKD, G.131, B.7).

Dār u diyār-ı yārdan itdi cüdā **Fehīm** / Rüz-ı kıyām dest-be-dāmān-ı gurbetüz (FKD, G.132, B.9).

Sāḥir-i mu'ciz-kelāmuz şā'ir-i şūḥuz **Fehīm** / Ne füsūna rāğıbiz ne mā'il-i efsāneyüz (FKD, G.134, B.5).

‘Aşık olmuş bir büte bî-bâk âh eyler **Fehîm** / Ğamzesi ol ‘âşık-ı bî-bâki n’eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.7).

Yer kalmadı **Fehîm** metâ‘-ı ğama henüz / Gelmekde şehr-i cân u dile kârvân-ı ye’s (FKD, G.136, B.7).

Bütânı secde-ber itdi nefesle / Bu yetmez mi **Fehîm** i‘câz-ı nâkûs (FKD, G.137, B.7).

Ĥatı‘-ı ruhsârı gelüp eyledi ĥas-püş **Fehîm** / Bir iki ĥâr ile ĥayf oldu müşevveş âteş (FKD, G.138, B.5).

N’eyesün dil ol perî-rû itmeyince i‘tibâr / Sihr-pîrâ-bîn **Fehîm** şâ‘ir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.7).

Fehîm âteş-perest-i ĥüsn-i dil-dâr olduğın cürmin / Yazarken kâtib-i a‘mâl defter dâĝ dâĝ olmuş (FKD, G.140, B.5).

Rüsvâ-yı ‘aşk iden dil-i âlüfteñi **Fehîm** / Mazmûnını netîce-i şad-ĝayret eylemiş (FKD, G.141, B.5).

Muĝbece sevdüñ **Fehîm** ağlama dînüm deyü / Cânunı da almamış ĥayf ki az eylemiş (FKD, G.142, B.5).

Çeşmüñi vaşf eyleyüp sihr eylemiş mu‘ciz **Fehîm** / Şekl-i efsûnıyla bir âhü-yı cādûdur demiş (FKD, G.143, B.5).

Reşkden zümre-i zühhâdı idersin kâfir / Ey **Fehîm** itme yeter râz-ı dilüñ fâş ĥamûş (FKD, G.144, B.19).

İderler şevk-ı şî‘rûñle **Fehîm** / Ĥarîm-i âsumânda ĥudsiyân raķş (FKD, G.145, B.9).

Cādü-yı ĥayâlüñle **Fehîm** oldu bu şîve / Endîşe-i mu‘ciz-fen-i seĥĥâruña maĥşûş (FKD, G.146, B.7).

Olmuş **Fehîm** ĥüccet-i fetvâ-yı ‘aşk ile / Mest-i mey-i maĥabbete şürbü‘l-müdâm farz (FKD, G.147, B.7).

Ĥat gelüp olsa ğabĝabı dest-ĥoş-ı cihân **Fehîm** / Mîve-i bâĝ-ı vaşlı eylese ol ĥuceste-ĥat (FKD, G.148, B.5).

Fehîm’i öldürem derse ĝam yemem ki olur / Zebân-ı nâzı bilen bu cevâbdan maĥzûz (FKD, G.150, B.8).

Ḥayāl-i yār ile ḥalvet-niṣṣīn-i tecrīdüz / **Fehīm** sen de gelüp olma her zamān māni‘ (FKD, G.151, B.5).

Egerçi bir nigeḥ-i iltifāt görmedi ammā / **Fehīm** ider yine ümmīdvār o şūḥa tevāzu‘ (FKD, G.152, B.7).

Dāğ-ı cünūna cilvegāh olmadı başumuz **Fehīm** / Reşk ile eyledi bizi lāle-i bāğ dāğ dāğ (FKD, G.153, B.5).

Gel **Fehīm** küstāḥ ile sen dā’imā leb-ber-leb ol / Ey gül-i bāğ-ı ḥayā luṭf it tekellūf ber-ṭaraf (FKD, G.155, B.5).

Küstāḥ ise ma’zūr ṭutuñ bende **Fehīm’i** / Dīvāne bilür mi nedür eṭvār-ı tekellūf (FKD, G.158, B.7).

Teshīre kādir olamadı ol perī daḥı / ‘Ālemde bir **Fehīm** gibi siḥr-sāz ḥayf (FKD, G.159, B.9).

Murādı derd idi el-ḥamdü lillāh oldu **Fehīm** / Bu nā-mūsā’ide ṭālī’le kām-yāb-ı firāk (FKD, G.162, B.7).

Şehr-i mesti vü cünūn-ı ‘aşkı seyr itdüm **Fehīm** / Bir ‘aded āşüfte-destār u dimāğ-āşüfte yok (FKD, G.165, B.5).

Çoparur bu dirāḥt-ı nüh-şāḥı / Esse dehr **Fehīm** şarşar-ı ‘aşk (FKD, G.167, B.5).

Çeşmüne ḳurbān olan tīğ ne lāzım **Fehīm** / Hışm ile ben bī-dili bir nazar eyler helāk (FKD, G.169, B.5).

Secdegāh-ı dil ü cān eyler idik biz de **Fehīm** / Sırr-ı Beytü’l-ḥarem ü rāz-ı küniştin görsek (FKD, G.172, B.5).

Şehrī ile **Fehīm** idüp i’cāz-ı ‘aşkı fāş / Siḥr-i bedīhede nigeḥin mülzem eyledük (FKD, G.173, B.5).

Hemīşe cinsine āzār u ḥīleden gayrı / Daḥı **Fehīm** benī ādemüñ nesin gördük (FKD, G.174, B.5).

Mecnūn gibi efsūn-ı nigāḥıyla ‘ademsin / Dīvāne **Fehīm** āh ki efsāne mi olduñ (FKD, G.175, B.8).

Sen nāz u kirişmeyle helāk eyle **Fehīm’i** / Besdür baña ey ḡamzesi cellād nigāḥuñ (FKD, G.176, B.7).

Nice ārām ider olmazsa **Fehīm** āvāreñ / Rüstem-i şaf-şiken-i şabr u sükündür çeşmüñ (FKD, G.178, B.5).

Var mıdur āyā felekde dil-berüm gibi **Fehīm** / Fitne-perdāz-ı cihān meh-pāresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.7).

Mübtelādur n'eylesünler kebk-i cān u dil **Fehīm** / Olsalar şaydı revādur şāh-bāz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.5).

Sen māha **Fehīm** ise eger 'āşık-ı rüsvā / Dünyāyı tutar şöhret-i bī-gāye-i hüsnüñ (FKD, G.181, B.7).

Köhne oldı resm-i Hākānī vü Şāhī vü Melik / Şimdi nev-peydā **Fehīm'üñ** tāze dīvānın görüñ (FKD, G.182, B.9).

Şikāyet itmesün luţf it **Fehīm** ey māh cevrüñden / Girerse destine dāmān-ı ferdā Şems-i Tebrīz'üñ (FKD, G.183, B.7).

Ehl-i dil olmayıcağ dil-bere mā'il olamam / Ben **Fehīm'em** baña gönlümce cüvān olsa güzel (FKD, G.184, B.5).

İder **Fehīm** Aristū iseñ seni ilzām / Kemīne nükte-i mermüz-ı lāğ u lābe-i dil (FKD, G.186, B.5).

N'eylesün sırr-ı ğam-ı dil-beri mestāne **Fehīm** / Ne kadar eylese mestür zühür ister dil (FKD, G.188, B.5).

Sen dil-ber-i 'āşık-küşe meyl itdi **Fehīm** āh / Öldürmez iseñ cevr ile ol bī-dili sağ ol (FKD, G.189, B.7).

Bir emīrī-sīret-i gülgünü sevdüm gül gibi / Ben **Fehīm'em** mā'il-i Āl-i Muhammed'dür gönül (FKD, G.194, B.8).

Yazmadı böyle dağı Māni-i endīşe **Fehīm** / Levh-i dībāce-i dīvān-ı hayāl üstine gül (FKD, G.196, B.5).

Fehīm ol mazhar-ı işrāk-ı nürü'n-nür-ı 'aşkām kim / Çerāğum oldı Fisāğūrus u belki Felāṭun hem (FKD, G.201, B.7).

Şafağ-gün itme mihriyle **Fehīm** eşküñle 'ālemde / O mehle encümāsā her gece ağıyar ider 'ālem (FKD, G.202, B.6).

'Aşıkām 'āşık ki işbāt-ı vücūd için **Fehīm** / 'Arif-i dānā gibi herkesle ğavġā eylemem (FKD, G.203, B.7).

Hemān vücūdımı maḥv eylesen yeterdi **Fehīm** / Ümīd-i hesti-i mülk-i beḳā nedür bilmem (FKD, G.205, B.7).

Mişli yokdur ‘Acem’de gerçi **Fehīm** / Rüm’da ‘Örfi’ye nazīr benem (FKD, G.206, B.16).

El-ḥazer dāmān-ı yāri çāk çāk itdü **Fehīm** / Mest-i cām-ı luṭf-ı yāram bī-ḥicāb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.7).

N’istersin ey **Fehīm** yūri zūhdūñ ile sen / Ol mest-i ḥüsni ister isem de ben isterem (FKD, G.208, B.7).

Yārini fikr eyleyenler yarını añmaz **Fehīm** / ‘Āşıkam ben şanmañuz endīşe-i ferdādeyem (FKD, G.211, B.8).

Her perī-rū eyledi vaşfumda bir mu‘ciz-edā / Siḥr ü efsün içre derc olmış **Fehīm** efsāneyem (FKD, G.212, B.7).

Dün gece dīdār-ı yāra bir nigāh itdüm **Fehīm** / Tā-ḳiyāmet mest-i cām-ı ḥayret-i dūşīneyem (FKD, G.213, B.5).

Rāh-ı gülzār-ı zamīrümnden eger geçse **Fehīm** / Ola ḥürşīd gibi nūr-dih-i māh nesīm (FKD, G.214, B.5).

Ḥak itse **Fehīm** āyīne-i ṭab‘umı devrān / Ṭūṭī gibi güftār ide her sebz-i giyāhum (FKD, G.215, B.6).

Fehīm iderse n’ola tūtiyā müsevvedeyi / Medīḥa-gevher-i çeşm-i siyāhdur kārüm (FKD, G.216, B.7).

İzṭirāb-āmūz-ı sīm-āb oldı cism ü dil **Fehīm** / Dāğ-ı sūz-ı cān-ı ğamdur şu‘le-i tāb u tebüm (FKD, G.217, B.7).

Bir zamān germ idi çün āteş-i ‘aşḳ ile **Fehīm** / Şimdi vā-suḥte oldum ol hevādan geçdüm (FKD, G.218, B.9).

Feryād **Fehīm** etdi felek yok yere rīzān / Bilmezlüg ile gevher-i nā-yāb-ı sirişküm (FKD, G.220, B.5).

Biñ **Fehīm**’i ‘āşık eyler eyleye bir ğamze tā / Çeşm-i şūḥından bile şūḥ-ı cihāndur dil-berüm (FKD, G.225, B.7).

Biñ kāfirūñ **Fehīm** gibi zaḥmdāriyam / Kim ḥavf ile Mesīḥ dem urmaz ‘ilācdan (FKD, G.228, B.7).

Ben **Fehīm'em** o cihetden felek-i lā-yefhem / Tīğ-ı cehl ile ayırdı ser ü sāmānumdan (FKD, G.229, B.7).

Dil-ber ü mey zevkîdur 'İyd hem açar şıyām / Açma bu rāzı **Fehīm** kevser ile hürdan (FKD, G.231, B.13).

Fehīm itdi görüp mir'āt-ı tab'um / Kelāmum tūti-i Āmül perīşān (FKD, G.232, B.5).

Mest iderdi pertev ile cümle dünyāyı **Fehīm** / Feyz-yāb olsa eger meh āfitāb-ı bādeden (FKD, G.233, B.5).

Sözlerüm nuşha-i i'cāz-ı Kelīm oldı **Fehīm** / Dürdur nisbet-i sihri suhan-ı pākümden (FKD, G.236, B.8).

Ne bahtdur ki **Fehīm** olsa ger belāgat-dost / Olurlar ehl-i dilān-ı zamān suhan-düşmen (FKD, G.239, B.7).

Cevher-i tab' u dimāguñdur senüñ ancağ **Fehīm** / Neşve-i 'aşğ u hevā-yı cānı temyīz eyleyen (FKD, G.240, B.5).

Böyle kalursa dimāguñ eger āşüfte **Fehīm** / Ne gam-ı 'aşğ kalur sende ne pervā-yı cünün (FKD, G.243, B.9).

Kākülün vaşfını cem' itse şirinde **Fehīm** / Bozulup defter ü dīvānı perīşān olsun (FKD, G.244, B.7).

Havfum oldur kim nişān-ı hasret-i gamdur **Fehīm** / Mużtarib itmekdedür cānum gülü-yı arzū (FKD, G.249, B.8).

Āzār-ı 'itābında olan neşve-i zevkî / Mestāne **Fehīm** ol şeh-i şannāza tıyurma (FKD, G.251, B.5).

Olduğ **Fehīm** hem-nefes-i zāğ-ı bed-nevā / Dehrün ne tīre-baht ile geldük ki bāğına (FKD, G.252, B.5).

Ya 'Örfi'dür ya Tālib ya **Fehīm** üstād-ı kāmildür / Selīs ü āşinā bir şā'ir-i şir-i ğarīb olsa (FKD, G.254, B.5).

Hürşid-i cihān olsa **Fehīm** eylemezem meyl / Dil-ber olcağ ol meh-i tībān gibi olsa (FKD, G.255, B.7).

Belā-ender-belādur çün **Fehīm** āzāde-i 'aşğa / Ne endüh-ı mübārek mey ne 'ays-ı bed-şügün (FKD, G.256, B.5).

Baňa bir mertebe luřf eyledi ol mäh **Fehīm** / H̄`ābdan ğayrıya hep var idi ruřşat bu gece (FKD, G.257, B.11).

Ger ھاşret-i ğamzeñle **Fehīm** olsa helāküñ / H̄ākinden ola ğançer-i ser-tīz demīde (FKD, G.258, B.5).

Ne çār-ābāya incindi ne āhuñdan **Fehīm** oldu / Mevālid-i selās u seb`a-i seyyāre āzürde (FKD, G.261, B.5).

Belā vü miħnet-i dehri o deñlü çekdi **Fehīm** / Ki oldu devr-i ğayātında `ālem āsüde (FKD, G.262, B.5).

Bister-i ğam üzre ol bīmār-ı bed-ħālem **Fehīm** / H̄avf idüp gelmez ecel ben mübtelāyı görmege (FKD, G.263, B.5).

Kāviř it ğāk-i ğarābāt-ı mey-ālüdi **Fehīm** / H̄usrev`üñ itme ğased keşret-i gencīnesine (FKD, G.269, B.5).

Böyle sa`y etmez idi sūriř-i dünyāya **Fehīm** / Pīř-i çeřminden eger itmese da`vā fitne (FKD, G.270, B.7).

Berg-i ğül üzre sünbülün dām ide ger **Fehīm** o serv / Gerden-i bülbülü be-řavķ eyleye mişli fāhte (FKD, G.271, B.6).

řāf-cevher rüħ-ı pāk-i `ālem-i `ařķuz **Fehīm** / Kāleb-i ğürşid-i `ālem-tāb meskendür bize (FKD, G.273, B.5).

Eylemez ğasta **Fehīm** ölse de ifřā rāzı / Çeşm-i bīmāri meger itdire āh u zāri (FKD, G.277, B.5).

Ser-be-ser řahrā-yı Çīn eyler havāyı hem **Fehīm** / Deşt-i sünbülzār eder dest-i řabāyı şırrası (FKD, G.278, B.5).

İder ři`rūñ **Fehīm** ol řüħ temyīz / Olam ğurbān-ı ğüsn-i imtiyāzı (FKD, G.279, B.7).

Fehīm pīrehenin itdi vaķf-ı şu`le-i dāğ / H̄udā bizüm daħı meh-tāba ver ketānumuzı (FKD, G.280, B.5).

Bir nice demler **Fehīm** bāde-perest idi līk / Keşret-i şuğl-ı hevā sāde-perest eyledi (FKD, G.281, B.5).

Fehīm`em ben mey ü dil-berden olmam tā-ebed fāriğ / Benem kim rüz-ı maşşer dest-der-dāmānuñam sākī (FKD, G.283, B.9).

Duĥān-ı mürde-çerāġ-ı demüñle ey nāşıĥ / **Fehīm'i** itdi sözüñ bî-dimāġ yetmez mi (FKD, G.286, B.6).

Bî-vefādur kı l cefāsun ārzü yāruñ **Fehīm** / Saña ta'lim eylesün luţf u cefāyı ġamzesi (FKD, G.288, B.5).

Sözlerüm cevher-i maẓmün u ĥayāl oldı **Fehīm** / N'eyleyem ben ĥazef-i tevriye vü tecnāsi (FKD, G.289, B.8).

Ĥāk itse **Fehīmā'ı** ne ġam pertev-i ĥüsnüñ / Ĥürşīd olur sāyeye çün bā'is-i pestī (FKD, G.290, B.5).

Ĥudsiyān ĥayf ki ġül-çīn olamaz şimdi **Fehīm** / Ĥār-best eyledi ġam ġülşen-i endīşemüzi (FKD, G.291, B.5).

Bî-vücüdem gerçi tūfān ġarġ-ı eşkem şüd **Fehīm** / Ān serābem men ki gird-ābī künem gird-āberā (FKD, G.294, B.5).

Levĥa-i zerkār-ı mihr ü mäh-ı feyz-āsārdan / Āyet-i na'tüñ **Fehīm** itmekte ez-ber rüz u şeb (FKD, K.1, B.41).

Tā ümīd-i şefā'atüñle **Fehīm** / Diye 'işyānı bî-ĥisāb itdüm (FKD, K.2, B.51).

Naẓm eyleme bir vech ile ĥüsn-i taleb ġuşşa gele / Zīrā ki maẓmün-ı şıla şı'r içre şekvādur **Fehīm** (FKD, K.6, B.18).

Fehīm'i bende itdi Mışr'da bir Yūsuf-ı şānī / İraqdan merĥabā Rüm'a du'ālar cümle iĥvāna (FKD, K.7, B.52).

Fehīm'i la'l-i pür-efsūnı lāl kılmış iken / Ne siĥrdür vire şüret bu deñlü ma'nāya (FKD, K.8, B.26).

Āĥ şad-āĥ ki baġmaz saña ŗoyınca **Fehīm** / Ĥavf eder ĥavf ki aġyār ola nā-ġāĥ āġāĥ (FKD, K.9, B.15).

Ĥatm idüp lāfı **Fehīm** eyle du'āya ibtidā / Ol Ĥudā kim 'āleme luţfin firāvān ġösterür (FKD, K.10, B.40).

Fehīm ü cān-ı **Fehīm** ola çeşmüñe ĥurbān / Ne dem ki dehre şala tīġ-i ĥün-feşān āfet (FKD, K.11, B.19).

Baña mecnün ġeçinen bende **Fehīm'dür** bu / Beste-i silsile-i zülf-i dil-ārāmumdur (FKD, K.12, B.17).

Ḥuffāşveş bu bâğda şeb-dostam **Fehîm** / İftâr için o gonca-gül-i mihr ü meh-cenâb (FKD, K.13, B.15).

Şarâb iç tâze dil-ber sev cihânda herçi bād-â-bād / **Fehîm** inşâf besdür bes ferâgat kıl şikâyetden (FKD, K.15, B.49).

Baş **Fehîm'e** der-i feyzi nice meftûh itdi / Künc-i mey-hânedede ser-halka-i mestân olarak (FKD, K.16, B.17).

Bârekallâh **Fehîm** ü şab'-ı **Fehîm** / Ki odur müstafîz-i Rabbânî (FKD, K.17, B.65).

Güş idüp şî'rûmi ol dedi nâz ile **Fehîm** / Her suhan levha-i dile mestûr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.19).

‘Ahdüm olsun ger der-i cennet olursa Ey **Fehîm** / Sağ olursam geçmeyen bir dağı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.1).

Fehîm efsûs dehr-i dûn degül bâkî hemân mest ol / Gam-ı dil-ber yeter olma gam-ı dehr ile âzürde (FKD, Kıt'a 5, B.1).

Dem-i vuşlatda dedüm bedrde mânend-i hilâl / Tîğ gösterme **Fehîm'e** siperüñden kaç'a (FKD, Kıt'a 7, B.1).

Bevt-i vâhidde iki târîh derc itdüm **Fehîm** / Eyledüm irsâl 'arşa k'itdi bir dâver cülûs (FKD, Kıt'a 10, B.4).

Müjde için 'âleme didüm bu târîhi **Fehîm** / Sa'd kevkeble zamâna oldı müftî Bû Sa'îd (FKD, Kıt'a 11, B.11).

Fetvâ-yı şadr **Fehîm** rif'at buldı / Âşâr-ı sa'âdetiyle 'âlem şoldı (FKD, Kıt'a 12, B.1).

Gel çeşm-i pür-eşkini **Fehîm'ün** seyr it / Seyr eylemedünse ger şadefde deryâ (FKD, Rûbai 2, B.2).

'Ayb itme **Fehîm** çekse güftâra ta'ab / Ey cerb-zebân diyem saña nedür sebep (FKD, Rûbai 4, B.1).

Bu ḥavf ile biz bendelere oldı **Fehîm** / "Allâhu laṭîfun bi'ibâdihî" evrâd (FKD, Rûbai 11, B.2).

Ol meh ki **Fehîm** oldı reşk-i Nâhîd / Ḥaṭṭının gehi tırâş ider gâhî be-dîd (FKD, Rûbai 13, B.1).

Rüşen mi olur **Fehîm** cân-ı nevmîd / Ruḥ-beste küsûf-ı ye's ile mihr-i ümîd (FKD, Rûbai 14, B.1).

Zārī ki **Fehīm**'i itdi cāndan bī-zār / Tā 'āşık-ı zārıyam ider biñ āzār (FKD, Rübai 16, B.1).

Çarḥ ile **Fehīm** āyīnemüz şāf olmaz / Olsam māh-ı girifteveş ḥākister (FKD, Rübai 18, B.2).

Bir özge perīyi sevdi dīvāne **Fehīm** / Kim 'āşık-ı mecnūnını ma'ḳül ister (FKD, Rübai 19, B.2).

Ger 'arīf iseñ **Fehīm** efgān itme / Hırmān-ı edeb lāzime-i 'irfāndur (FKD, Rübai 20, B.2).

Tā eyledi mevcūd vücūdını Şānī' / Nā-çār **Fehīm** oldı bütāna ḳānī' (FKD, Rübai 27, B.1).

Pervānesi ḥuffāş-ı nücūm oldı **Fehīm** / Mehdür bu gāzā-ḥānede bir mürde çerāg (FKD, Rübai 28, B.2).

Hep şūret-i zaḥm-ı tīr-i ḡamdur görinen / Ger olsa **Fehīm** āyīne cāñ-ı 'uşşāk (FKD, Rübai 30, B.2).

Bir sıhr itdi ser-ā-pāy **Fehīm** eşk-i melāl / Bu za'f ile olsam müteḥarrık çü hilāl (FKD, Rübai 36, B.1).

Çün ḳatre-şıfat **Fehīm** aḥḳardur dil / Her ḡamzeye şafvet-dih-i ḥançerdür dil (FKD, Rübai 38, B.1).

Men bende **Fehīm** ü çü ḥāl-i Hindü / Hürşīd-perest-i rüy-ı 'Abdullāh'am (FKD, Rübai 41, B.2).

Bir āh idicek bu şeb ḥarāretle **Fehīm** / Tā-zīr-i zemīnde mihri itdi pür-bīm (FKD, Rübai 45, B.1).

'Aşık ile idüp rubā'ıye meyl **Fehīm** / Ḥayyām-şıfat şöhret-i eyyām oldum (FKD, Rübai 46, B.2).

Giryān giryān **Fehīm** o deñlü ḡamdān / Oldum ser-i mātem-zede-i ḥāk-efgen (FKD, Rübai 47, B.1).

Bu cem'-i ḥasāsān-ı le'īm içre **Fehīm** / Dil ḳāfiye-i luṭf gibi teng oldı (FKD, Rübai 54, B.2).

Bu ḥacletden **Fehīm** ölmek / Yegdür dir iseñ Fehīmem (FKD, Terci-bend 1, B.142).

Ne 'ilm ü ne **Fehīm** ne eş'ār ne kitāb / Min-ba'd ḡuşe vü men ü dil-ber ü şarāb (FKD, Terki-bend 1, B.56).

Mest-i mey-i feyz olan **Fehīm'em** / Ser-mest-i şarāb-ı bī-ḥumāram (FKD, Terki-bend 2, B.76).

Ḥikmetüñ fehm eyleyemez ṭab^c-ı selīm olmayan / Lāzım oldu hem ḥakīm ü hem **Fehīm** olmaḵ baña (FKD, G.5, B.5).

Vākıf-ı rāz-ı ḳazā-yı çeşm-i yār olmaz **Fehīm** / ‘Aşkı ‘āşık cānı bīcān hūşı bī-hūş itmeyen (FKD, G.241, B.5).

Gūş-ı zemānede dūr-i nazmum gibi **Fehīm** / Bī-ḳadr ola cevāhir-i eş‘ār tā-be-key (FKD, G.292, B.7).

Ebr-i dil-baḥş ‘itāb-ı şūḥ **Fehīm** / Nūr-ı çeşm-i sürüş ya‘nī mey (FKD, G.293, B.5).

Gūş ḳıluḵ nağme-i şi‘rūñ **Fehīm** / Eylediler nāle-perestān semā^c (FKD, K.3, B.19).

Ol bāde-i rūşeni **Fehīm** itme telef / Kim encüm ile ḥabābı cenge ṭuta şaf (FKD, Rübai 29, B.1).

Ṭāvūs-ı ḳuds ile ḳılsam irsāl **Fehīm** / Baḳmaz yine āh o kāfir-i ‘İsī-dem (FKD, Rübai 42, B.2).

Bedr içre **Fehīm** olsa hilāl itme ‘aceb / Seyr eyle şikāf-ı cüfte-i dil-dārı (FKD, Rübai 55, B.2).

Bu ḥacletden Fehīm ölmek / Yegdür dir iseñ **Fehīmem** (FKD, Terci-bend 1, B.142).

Āgūş-ı ḥayālinde iken meskeni her şeb / Gördükçe **Fehīm**’i yine bīgānelüg eyler (FKD, G.54, B.7).

Fehīmā: [51] Ey Fehīm.

Şāh-ı istignā-sipāham ben **Fehīmā** çarḥ-ı dūn / Ḥavf ile biñ dürlü vaz^c-ı dil-nevāz eyler baña (FKD, G.6, B.5).

Hālūñ görüp eyler saña ol şāhuñ teraḥḥum / Bī-çāre **Fehīmā** ser-i kūyımı penāh it (FKD, G.23, B.7).

Ālāyiş-i rindīden ne ḳaldı **Fehīmā**’da / Bir cān-ı hevā-āmīz bir çeşm-i şarāb-ālūd (FKD, G.43, B.7).

Ḥübān kimine şunmada mey kimine zehr-āb / Bilmem saña bī-çāre **Fehīmā** ne şunarlar (FKD, G.49, B.7).

İcāz-ı ‘aşkı gör kim itdi dilūñ **Fehīmā** / Hem şu‘lezār-ı düzaḥ hem cilvegāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.5).

‘Aks itse lebi dāde-i giryāna **Fehīmā** / Te’sīrde mānend-i Süheyl-i Yemen eyler (FKD, G.55, B.5).

Ṭuyurdı girye-i mestānesi mestūr iken ‘aşkuñ / **Fehīmā** āstīnūñle egerçi her zamān örter (FKD, G.63, B.5).

Fehīmā ‘andelīb-i gülşen-i şām-ı ğarībāna / Gül-i şubḥ-ı vaṭan ḥūn-ı sirişk-i ğurbet olmışdur (FKD, G.77, B.10).

Siḥr ü i‘cāzı **Fehīmā** eylese ta‘līm o çeşm / Sāḥir-i mu‘ciz-nümā bir şā‘ir-i üstād olur (FKD, G.80, B.7).

Dökse ḥūn-ı germümi bāġ içre tīġ-i ğamzesi / Nār olur güller **Fehīmā** nārdan şemşīr olur (FKD, G.86, B.7).

Ol kadar maġrūr-ı faḫram **Fehīmā** himmetüm / Mesned-i devletde şāhāne ta‘azzum öğredür (FKD, G.92, B.5).

Ṭūṭi-i zamīriyem **Fehīmā** / K’âyīnemüz āfitāb u mehdür (FKD, G.95, B.7).

Ḳad-i yāre kıyāmetden münāsib mi dedüm cāme / **Fehīmā** dedi ey endīşesi kütāh kütēhdür (FKD, G.96, B.5).

Fehīmā sīnem içre özge gülşendür ḥayāl-i ḥüsn / O gülzār içre ṭab‘um bülbül-i rengīn-terennümdür (FKD, G.104, B.5).

Her dürr-i nuḳaṭ kim aña bu nazm şadefdür / Reşk ile **Fehīmā** sebab-i eşk-i güherdür (FKD, G.106, B.11).

Ḥallāl-ı rümüz-ı ḥiredüz līk **Fehīmā** / Fehm idemezüz sırr-ı cünün müşkilümüzdür (FKD, G.109, B.7).

Ümmīd ki şaf-şiken-i fitne **Fehīmā** / Cem‘iyyet-i ‘uşşāk-ı perīşānına kıymaz (FKD, G.114, B.5).

Gör za‘fumu ḳoynumda iken şordı raḳībe / N’oldı ki **Fehīmā’ya** o nevmīd görünmez (FKD, G.117, B.7).

Āvāregi-i ‘aşḳ ile ‘ālemde **Fehīmā** / Maḥsūd-ı cefā-pīşe-i erbāb-ı sükūnuz (FKD, G.121, B.5).

Remz-i leb-i dil-bere **Fehīmā** / Biñ cān u dil ile çeşm ü gūşuz (FKD, G.122, B.7).

Şoḥbet-i ma‘nāda olsun mı **Fehīmā’ya** nazīr / Bir iki bī-hüde-gūy u şī‘r ü inşāsı ğalaṭ (FKD, G.149, B.5).

Ka‘betü’l-‘uşşāḳdur kūy-ı laṭīfin ḳıl mekān / ‘Āşıḳa olmaz **Fehīmā** öyle bir cāy-ı laṭīf (FKD, G.157, B.10).

Zelîl olmak **Fehîmâ** Rûm'da biñ vech ile yegdür / Baña lâzım degüldür mülk-i Mısr içre 'azîz olmak (FKD, G.161, B.7).

Ne hâcetdür **Fehîmâ** nefî-i Şûr'a / Yıkar dünyâyı âh u zâr-ı 'âşık (FKD, G.163, B.7).

Ser-tâ-be-ka-dem 'aşk u dilem lîk **Fehîmâ** / Bir dil-ber-i 'âşık-küş ü âşübgerüm yok (FKD, G.166, B.7).

Hem-vâre **Fehîmâ'nuñ** manzûm olur elfâzı / Âyâ güher-i tab'ı hep süfte midür bilsek (FKD, G.171, B.5).

Nigâh itdûñ meger küstâh o mâha / Nedür bilsem **Fehîmâ** infi'âlüñ (FKD, G.177, B.8).

Yârı âgûşa çeküp büsesin almağdur hep / Rûz-ı maşşerde **Fehîmâ** gibi endîşe-i dil (FKD, G.187, B.5).

Nesîm-i gülşen-i tab'ı **Fehîmâ'dan** alup mâye / Zebânın nağme-senc-i vaşf-ı nev-rûz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.5).

Ger böyle ise luţf-ı nigh baña **Fehîmâ** / Kâbil mi lisâna gele ta'bir-i teğâfûl (FKD, G.193, B.5).

Pîrâhenüm olursa kefen gam mı **Fehîmâ** / 'Uryân-ten olup bir gece cânâna şarılsam (FKD, G.198, B.7).

Dili dem-beste ider yine füsûn-ı gamzeñ / Ger **Fehîmâ** gibi bir şâ'ir-i sehhâr olsam (FKD, G.200, B.5).

Âfitâbâsâ ser-â-pâ şu'le-efşân olduğun / Yâd itmezdüm **Fehîmâ** ıztırâbuñ görmesem (FKD, G.210, B.8).

Mezheb-i rindânı bilsün mi **Fehîmâ** zâhidân / Ben hezârân-sâl mey-nüş olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.5).

Dâğlar çevresinde pervâne / Şan **Fehîmâ** çerâğdur göñlüm (FKD, G.222, B.5).

Sen gamze-i dil-dâr ile söyleş de **Fehîmâ** / Añlar sözüñi 'ârif olan sırr-ı kazâdan (FKD, G.227, B.5).

Sipend-i âteş-i 'aşk olduğun bildi **Fehîmâ** dehr / Tuyuldu 'âlem süz-ı nihânuñ ıztırâbuñdan (FKD, G.230, B.5).

Küyn ideli ol şanemüñ Ka'be'ye teşbîh / Âzürdeyüz âzürde **Fehîmâ** günehüñden (FKD, G.237, B.5).

Görüp haşmum **Fehîmâ** sözlerüm kat^c-ı nizâ^c itdi / Olnca böyle olsa dünyede tîğ-i zebân keskin (FKD, G.242, B.6).

Der **Fehîmâ** ki benüm dâğ-ı cünün tâcumdur / İdüñ ibrâm bahâr oldu ki hâlâ geysün (FKD, G.246, B.6).

Vaşl-ı yâr ise murâduñ rû-be-râh-ı firkat ol / Vâj-gün imiş **Fehîmâ** çün sürâğ-ı ârzü (FKD, G.248, B.5).

Zümürrüd taht-ı sebz üzre **Fehîmâ** gönce-meşreb ol / Şarâb-ı lâlegün nüş et olur şâhâne gülşende (FKD, G.260, B.10).

Hüy-gerde lebin resm idüp âteşle **Fehîmâ** / Her şafha-i cân üstine naş-ı şerer eyle (FKD, G.267, B.9).

Bilsem n'ola katl idecegin çeşmi **Fehîmâ** / İlham olur ol 'âşık-ı dil-hastaya gâhî (FKD, G.276, B.5).

Görüp ben zerresin ser-geşte-i hürşid-i ruhsarı / O bî-mihrum **Fehîmâ** bu dil-i nâ-çîze rahm itdi (FKD, G.282, B.5).

Melîkü'l-mülük-i nazmam dese fahr idüp Nizâmî / Yine tab'umuñ **Fehîmâ** olamaz kemîn tufeyli (FKD, G.285, B.7).

Redd itse **Fehîmâ** sözümi haşm 'aceb mi / Hem-cism-i behâyimdür o eş'arı ne bilsün (FKD, K.4, B.25).

Muhaşşal eylese diğkat **Fehîmâ** / İder taşvîr eczâ-yı zamân (FKD, Kıt'a 6, B.7).

Fehîmâ tehniyet-güne didüm bu mışra^c-ı târîh / Tulu^c-ı mihr-i iğbâlîñ mübârek ola manşıbdan (FKD, Kıt'a 13, B.6).

İki târîhe muvâfık düşecek vaqt-i şabâh / Oldı bu beyt **Fehîmâ** dile ilhâm-ı Hudâ (FKD, Kıt'a 14, B.6).

Zâ'f itdi **Fehîmâ** baña ol deñlü gülü / K'oldı nazarumda nağl-i tûbâ her mû (FKD, Rûbai 50, B.1).

Fehîmâsâ: [4] Fehîm gibi.

Biz **Fehîmâsâ** olaldan 'âşık-ı Mecnûn-reviş / İhtilâf-ı 'ârif-i bi'llâhdan âsüdeyüz (FKD, G.133, B.5).

Cevāb-ı len terānī bā'is-i ibrām-ı t̄alibdür / **Fehīmāsā** ne çāre ğayrı bilmez mültemes 'āşık (FKD, G.164, B.5).

Fehīmāsā kudūmın müjde idüp didiler tārīḥ / Gelüb Eyyüb Pāşā kıldı Mışr'ı 'izzıyla mā'ī (FKD, Kıt'a 15, B.15).

O nūş-lebüm ki meşk ider her ān ḥaṭ / Şevḳ ile bulur **Fehīmāsā** cān ḥaṭ (FKD, Rūbai 25, B.1).

Fehīmā-yı suḥan-sāz: [1] Sözlər dizən Fehîm.

Olsa ḥāmūş **Fehīmā-yı suḥan-sāz** n'ola / Qalem-i nüktever-i nāṭıka-perdāzına baḳ (FKD, G.160, B.6).

Fehīm-i 'ākil: [1] Akıllı Fehîm || Kavrayışlı anlamına gelen Fehîm olarak da kullanılmıştır.

Hîç **Fehīm-i 'ākila** ḥāl-i dilinden şormañuz / Öyle bir bed-mest-i meşhūr ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.5).

Fehīm-i 'āşık: [1] Sevdalı Fehîm.

Soñradan bīġāne-ṭavr olma **Fehīm-i 'āşıka** / Bī-tekellüf āşinā olur tecāhülden ḥacil (FKD, G.185, B.5).

Fehīm-i 'āşık-ı üftādeves: [1] Perişan âşık Fehîm gibi.

Çarḥ-ı dūn yā Rab **Fehīm-i 'āşık-ı üftādeves** / Hîç mesti şehr-i rüsvāyide pā-māl itmesün (FKD, G.245, B.5).

Fehīm-i āzād: [1] Kurtulmuş Fehîm.

Ne belā āfet-i dildür göricek kākülünü / Bend-i zencir-i cünün oldı **Fehīm-i āzād** (FKD, G.38, B.11).

Fehīm-i bī-dil: [1] Âşık Fehîm.

Egerçi ḥāne-zād-ı düdmān-ı 'aḳldur ammā / Cünün-ı dil **Fehīm-i bī-dili** yabana şalmışdur (FKD, G.75, B.7).

Fehīm-i bī-edeb: [2] Utanmaz Fehîm.

'Ālem-i maşşerde de ser-mest ü bī-pervā olan / Ya **Fehīm-i bī-edeb** ya ğamze-i bī-bākdür (FKD, G.99, B.5).

Ey **Fehîm-i bî-edeb** şerm eyle sen lâf urmada / Lîk sulţân-ı cihâniyâna du‘âda şeyh ü şâb
(FKD, K.5, B.60).

Fehîm-i bî-hicâb: [1] Utanmaz Fehîm.

Bûs idince dâmenin maşşerde ol mâhum dedi / ‘Ayb kılmañ **Fehîm-i bî-hicâbumdur** benim
(FKD, G.223, B.9).

Fehîm-i bîmâr: [1] Aşk derdine düşmüş Fehîm.

Girde-bâlîn gül-âgende idüp püte-i hâr / Derd-i gayretle helâk ola **Fehîm-i bîmâr** (FKD,
Terkib-bend 3, B.35).

Fehîm-i hâne-harâb: [1] Evi yıkılmış Fehîm.

Vaşluñ ister **Fehîm-i hâne-harâb** / Gel ki şâd ola qalb-i vîrânı (FKD, K.17, B.96).

Fehîm-i hasretî: [1] Hasret çeken Fehîm.

Ben **Fehîm-i hasretîyem** olmazam vuşlat-ţaleb / Tâlib-i nâzam baña seyr-i ruhu maţlûbdur
(FKD, G.69, B.8).

Fehîm-i hoş-edâ: [1] Güzel tavırlı Fehîm.

Bezm-i germ-â-germde mestâne gelseñ nükteye / Lâl-i maḥz olup **Fehîm-i hoş-edâ** bî-tâb
olur (FKD, G.79, B.5).

Fehîm-i köhne-ser-mest-i elest: [1] Elest meclisinin eski sarhoşu Fehîm.

Ben **Fehîm-i köhne-ser-mest-i elestem** tâzeler / Hiç iderler mi teğâfûl ‘âşık-ı dîrîneye (FKD,
G.272, B.7).

Fehîm-i küstâh: [1] Utanmaz Fehîm.

Mest-i ‘aşkâm **Fehîm-i küstâham** / Resm ü âdâb n’iydügin bilmem (FKD, G.204, B.7).

Fehîm-i merd: [1] Cesur Fehîm.

Geçer üftân u hîzân bî-muḥâbâ mest ü sâgar-zen / O mecnündür **Fehîm-i merd** kim ḥavf-ı
Şırâţ itmez (FKD, G.118, B.5).

Fehîm-i mest: [2] Kendinden geçen Fehîm.

Helāk-i fitne-i çeşm-i siyāh-ı yār olamaz / **Fehīm-i mest** gibi vermeyen kaçāya rızā (FKD, G.13, B.6).

Degüldür āşinā-yı neşve-i ‘aşk / **Fehīm-i mestden** bīgāne olsam (FKD, G.199, B.8).

Fehīm-i mest-i ‘aşk: [1] Sevda sarhoşu Fehīm.

İstimāc it n’iydügin sāmān-ı rindi şofiyā / Gel **Fehīm-i mest-i ‘aşk** u bī-dil ü üftādeden (FKD, G.234, B.5).

Fehīm-i nā-tüvān: [1] Çaresiz Fehīm.

Öldürdi **Fehīm-i nā-tüvānı** gamzeñ / Dāğ itdi teğāfül ile cānı gamzeñ (FKD, Rübai 32, B.1).

Fehīm-i pāk-hayāl: [1] Temiz hayallerin Fehīm'i.

Fehīm-i pāk-hayālem tamām kuvvet-i ṭab‘ / Sözüñ neticesi kār-ı suḥanda pür-zūram (FKD, K.14, B.46).

Fehīm-i pür-zamīr: [1] Gönlü dolu Fehīm.

Ol **Fehīm-i pür-zamīrem** kim nuḳāṭ-ı ḥaṭṭ-ı naẓmum / Şeb-çerāğ itdüm şu‘ā-ı mihr-i ṭab‘-ı rüşenümden (FKD, G.238, B.7).

Fehīm-i sāḫir: [3] Büyücü Fehīm.

Biñ **Fehīm-i sāḫiri** ilzām-ı fenn-i siḥr ider / Ğamze-i mu‘ciz-keḷāmuñ bir cevāb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.5).

Fehīm-i sāḫirem ben eylesün ğamze beni ilzām / Olur gerçi füsündan mālik-i i‘cāz müstağnī (FKD, G.287, B.6).

Eyledüm teklīf tārīḫin **Fehīm-i sāḫire** / İtdi bir beyt-i mu‘ammā resm ile ben zārı şād (FKD, Kıt'a 8, B.16).

Fehīm-i şā‘ir-i mestāne-i ferzāne: [1] Akıllının kendinden geçmiş şâiri Fehīm.

Bu bezm-i dehre gelmez bir daḫı mey-nüş-ı feyz-i ‘aql / **Fehīm-i şā‘ir-i mestāne-i ferzāneden** şöñra (FKD, G.253, B.9).

Fehīm-i sālūs: [1] İkiyüzlü Fehīm.

Dāḫil-i muğbeçegān oldı **Fehīm-i sālūs** / Ḥavfum oldur giderek şüret-i ruhbāna girer (FKD, G.59, B.7).

Fehîm-i şüh-ṭabʿ: [1] Şuh tabiatlı Fehîm.

Ben **Fehîm-i şüh-ṭabʿı** añmayuñ inşâf edüñ / Var mıdur bir tâze-mazmûn şâʿir-i nâzûk-mizâc (FKD, G.29, B.7).

Fehîm-i ter-zebân: [1] Hazırcevap Fehîm.

N'ola lâl olsa cevâbuñda **Fehîm-i ter-zebân** / Oldı ḥayrân zevk-ı güftâr-ı ḥitâb-âlûduña (FKD, G.250, B.5).

Fehîm-i zâr: [3] Sevgilinin aşkından inleyen Fehîm.

Tîğ-i ğamzeñ ki şehîd itdi **Fehîm-i zârı** / Olmasun mı yine biñ cân ile ḳurbân-ı ḳazâ (FKD, G.12, B.7).

Belâ gerdân-ı çeşm-i ḥasta-ḥâlûndür **Fehîm-i zâr** / N'ola olsa nigâh-ı çeşm-i luṭf-âmîzüñe ḳurbân (FKD, G.226, B.5).

Eyledüñ hem-laḳab-ı Ḳays **Fehîm-i zârı** / Çöle şalduñ anı da ya'ni ki Mecnûn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.7).

feh̄m: [1] Anlama, anlayış, idrak.

Rümûz **feh̄m** ü suḥandân u şâʿir-i nâzûk / ʿAyân cihân maʿânî velî nihân âfet (FKD, K.11, B.13).

feh̄m eyle-: [1] Anlamak.

Ḥikmetüñ **feh̄m eyleyemez** ṭabʿ-ı selîm olmayan / Lâzım oldı hem ḥakîm ü hem Fehîm olmak baña (FKD, G.5, B.5).

feh̄m id-: [3] Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Rümûz-ı çeşmüñi **feh̄m itmedüñ** Fehîm gibi / Zemânenüñ ki güzîñ nüktedâniyuz cânâ (FKD, G.8, B.7).

Ḥallâl-ı rümûz-ı ḥiredüz lîk Fehîmâ / **Feh̄m idemezüz** sırr-ı cünûn müşkilümüzdür (FKD, G.109, B.7).

Seyr iden rüy-ı ʿaraḳnâk-i ḥayâ-perverüñi / **Feh̄m ider** baḥr-ı melâḥatda nedür gevher-i nâz (FKD, G.115, B.5).

fehm-i nā-dān: [1] Anlayışı kıt, cahil.

Budur ancak günāhum rāst-güyem yok sözüm ašlā / Hāsūd-ı kec-ḥayāl ü kec-sūḥan kim
fehm-i nā-dāna (FKD, K.7, B.60).

felāket-dīde: [1] Zarar görmüş.

Kām görmek istesem işkeste mir'āt-ı felek / Ben **felāket-dīdeye** şad rüy-ı ḥirmān gösterür
(FKD, K.10, B.38).

Felāṭūn: [2] bk. Eflāṭūn

Havā-yı 'aşk ile Mecnūn kenār-ı maşsada irdi / Uyup 'aqla **Felāṭūn** garḫ-ı baḥr-ı ḥayret
olmuşdur (FKD, G.77, B.3).

Fehīm ol maẓhar-ı işrāk-ı nūrū'n-nūr-ı 'aşkam kim / Çerāgum oldı Fisāgūrus u belki **Felāṭūn**
hem (FKD, G.201, B.7).

Felāṭūn-ı Cem-nişīn-i sebū: [1] Testinin Cem oturmuşlu Platon'u.

Sirişte neşve-i ḥikmetle mā vü ṭīn-i sebū / Mey-i dü-sāle **Felāṭūn-ı Cem-nişīn-i sebū** (FKD,
G.247, B.1).

felek: [43] Gök anlamına gelen felek, eskilere göre dokuz tabakadan meydana gelmektedir. Her semada bir yıldız olduğu düşünülmüştür. Bunların dünyaya ve dünyadaki canlılara etkilerinin olduğu görüşü bulunmaktadır. Felek, şiirlerde daha çok kaza ve kader anlamında kullanılmıştır. Şairler ve âşıklar talihsizliklerinin sorumluluğunu feleğe yüklerler (ONAY, s.192).

Felek o ebrū vü müjgāndan itdi tā ki cüdā / Ḥadeng-i ḳavs-i ḳazānuñ nişāniyuz cānā (FKD,
G.8, B.5).

'Aks-i rüyūñla zemīn gülşen olursa ne 'aceb / Tāb-ı mihrüñle **felek** külḥan olursa ne 'aceb
(FKD, G.16, B.1).

Yine firḳatdedür 'āşık olursa yār ile yek-ten / **Felek** bī-hūde Ḳays'ı vādi-i hicrāna şalmışdur
(FKD, G.75, B.4).

Oldı ḡam-ı Yūsuf'la **felek** başına zindān / Şanmañ ki Züleyḥā daḫı maḥbūs degüldür (FKD,
G.102, B.6).

Ġaret itdi felekūñ cümle metā'-ı mekrin / İtmeden ḡamzesini fitnede meşḥūr henüz (FKD,
G.120, B.3).

Dīvāneyüz ammā **feleke** ḥande-zenānuz / Müstehzi-i şāhib-ḥired-i bī-hūde-pendüz (FKD, G.123, B.2).

İder gird-āb-ı baḥr-ı eşküm içre / **Felek** gibi hezārān ḥanumān raqş (FKD, G.145, B.5).

Yeter çemengehümi eyledüñ **felek** pā-māl / Ki oldı toḥm-ı dilüm berç-ı şu'le-tāb-ı firāk (FKD, G.162, B.2).

Felek felek ide cismüñ İlāhī ḥākister / Nücümveş şerer-i āh-ı bī-ḥisāb-ı firāk (FKD, G.162, B.3).

Felek **felek** ide cismüñ İlāhī ḥākister / Nücümveş şerer-i āh-ı bī-ḥisāb-ı firāk (FKD, G.162, B.3).

Mest-i nigeḥ-i yārüme şunma siper ey mihr / Şemşīr-i każā yağsa **felekden** ḥazerüm yoğ (FKD, G.166, B.3).

Biñ çeşm-i kevākible **felek** şaydına nāzır / Bu dāmda ey tã'ir-i dil dāne mi olduñ (FKD, G.175, B.7).

Var mıdur āyā **felekde** dil-berüm gibi Fehīm / Fitne-perdāz-ı cihān meh-pāresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.7).

Pehlūya çeküp rühveş ol māhı **felekde** / 'İsā gibi ḥürşīd-i dirāşşāna şarılsam (FKD, G.198, B.3).

Ḥarāb ol ey **felek** ben dūd-ı āhum eylerem eflāk / Senüñ devründe şādān olmadı dil cān-ı maḥzūn hem (FKD, G.201, B.3).

Ḥānūmānumdan şakın itme perīşān ey **felek** / Şuretā kemter şerāram līk āteş-zādeyem (FKD, G.211, B.4).

Feryād Fehīm etdi **felek** yoğ yere rīzān / Bilmezlüg ile gevher-i nā-yāb-ı sirişküm (FKD, G.220, B.5).

Felekde rühveş ey dil Mesīḥ'e hem-dem ol / Zemīnde mihr ile sürdüñ ayağ yetmez mi (FKD, G.286, B.2).

Cür'amuz kevkebe basdırsa 'aceb mi **feleki** / İtdük efşürde-i ḥürşīd ile pür şīşemüzi (FKD, G.291, B.2).

Lāzım degül senüñ baña iḳbālüñ ey **felek** / İnşāf eyle leb-i bevār-bār tā-be-key (FKD, G.292, B.2).

Mihr ü meh şanma **felek** bīm-i ḥadeng-i āhdan / Eksük itmez kellesinden iki miğfer rüz u şeb (FKD, K.1, B.4).

Mihr ü māhiyla **felek** bir sā'il-i pür-hırşdur / İki kâseyle cenābuñdan ider cerr rüz u şeb (FKD, K.1, B.34).

N'ola ğurbetde gelse cān u dil feryād u efgāna / **Felek** bī-rahm u külfet āşinā vü 'ayş bīgāne (FKD, K.7, B.45).

Felek de olmasa elbetde bir nā-dān ider pā-māl / Ezelden resm ü 'ādetdür bu zillet ehl-i 'irfāna (FKD, K.7, B.46).

Meger deryā-yı āteşdür ki oldı şu'leden mevci / **Felekler** döndi ol bahruñ içinde şāḥ-ı mercāna (FKD, K.7, B.26).

Qarār virmedi devrān k'idem qarār āşlā / **Felekle** ḥāşılı yok kudretüm müdārāya (FKD, K.8, B.8).

Hilāl şanma ki şekvā idüb demekde **felek** / Zebān-ı ḥāl ile ben de esīr ü mecbūram (FKD, K.14, B.18).

Ben aḥterüm bilürem kimdir eyleyen menḥūs / **Felekden** itmez isem āh u şekve ma'zūram (FKD, K.14, B.17).

Murādumca **felek** devr eylemez eylerse de bir dem / Tūlū' eyler hezarān necm-i ğam burc-ı felāketden (FKD, K.15, B.12).

Ey **felek** ancak olur şu'bede-bāzī-i ğarīb / Beni biñ şekl ile ğurbetde dīger-gün itdün (FKD, Kıt'a 2, B.1).

Mesīḥ olsañ **felekden** ol nefes kim vā-pesīn dirler / Semūmāsā gül-i 'ömrüñ ider elbetde pejmürde (FKD, Kıt'a 5, B.3).

'Adālet-ğüster-i kāmīl ḳaviyyü'z-zihn rüşen-dil / **Felek** devr itse biñ yıl Mışr'a gelmez böyle bir pāşā (FKD, Kıt'a 15, B.12).

Bu sūzişle bir āh-ı serd urayım **felek** / Yaḥ-beste olurdu pāy-tā-ser düzaḥ (FKD, Rübai 10, B.2).

Reşk eyler iken āyīneme İskender / İtdi nem-i eşk ile **felek** maḥz-ı keder (FKD, Rübai 18, B.1).

Bu zehrler **felek** virür olsa dil-i Mesīḥ / İnşāf eyleñüz ki ne cān ile sağ olur (FKD, Terki-bend 1, B.7).

Sākī şarāba ‘aks-i ruḥuñ eyle ta‘biye / Ben sāyeñe bir iki **felek** āfitāb ver (FKD, Terrib-bend 1, B.51).

Destār-ı kebūdın **felekūñ** itmege pā-māl / Mevķūf-ı kemīn neşve-i peymāne-i ‘aşķam (FKD, G.197, B.3).

Geh **felekde** gāh zīr-i ḥākde seyr eylerem / Mihr-i ‘ālem-gerd-i şevķam başuma āzādeyem (FKD, G.211, B.5).

Menzil-i evvel **felekde** ‘aql-ı evveldür aña / Peyk-i fikrüm vādī-i ma‘nāda itdükce şitāb (FKD, K.5, B.59).

‘ār eylerem şerīk-i ḥarān olduğum meger / ‘īsā gibi kaçam **feleke** bu maķamdan (FKD, Terrib-bend 1, B.31).

La‘l-i dūr-pūşı bir aḥterdür iki māhda kim / Cān verüp bilmedi sırrın **felekūñ** İdrīs’i (FKD, G.289, B.3).

Çok ũolandı ḥalka-i der gibi dergāhuñ **felek** / Olmadı ḥalvet-sarāy-ı rif‘atūñde fetḥ-i bāb (FKD, K.5, B.48).

Cāy ideli cevfini süveydā / Baḥtum **felek** aḥteri Zuḥāl’dür (FKD, Terci-bend 1, B.80).

felek-i cihān-ı ‘aşķ: [1] Aşķ dūnyasının feleği.

Eşer-i ‘aķīķı eyler dil-i ‘aşıķını ḥūn-āb / **Felek-i cihān-ı ‘aşķuñ** ki sirişķidür Süheylī (FKD, G.285, B.5).

felek-i lā-yefhem: [1] Bilgisiz talih.

Ben Fehīm’em o cihetden **felek-i lā-yefhem** / Tīğ-ı cehl ile ayırdı ser ü sāmānumdan (FKD, G.229, B.7).

felek-i peleng-reng: [1] Benekli talih.

N’ola dāğ dāğ iderse **felek-i peleng-rengi** / Ki şerār-ı āhdur hep o şehūñ gubār-ı ḥayli (FKD, G.285, B.4).

felekleresāye şal: [1] Gökyüzünü gölgelemek.

Nigāhbān olalı ḥıfz-ı ḳal‘a-i Mışr’a / Ne ḳal‘a ḳullesi **şalmış felekleresāye** (FKD, K.8, B.14).

felek-pāye: [2] Felek kadar yüksek mertebe.

Yegâne hâkīm-i pür-himmet-i ‘asâkir-i Mısr / Güzîde mâh-ı kevâkib-siper **felek-pâye** (FKD, K.8, B.11).

Şâm’da mihr ile mânend-i meh oldı âsaf / Şadr-ı dâd rû **felek-pâye** Mehemmed Pâşâ (FKD, Kıt'a 14, B.7).

felek-pervâz: [1] Gökyüzünde uçan.

Bü'l-‘acebdür beyza-i dilde dağı bî-bâl iken / Murğ-ı âh-ı ‘âşık-ı bî-dil **felek-pervâz** olur (FKD, G.89, B.6).

felek-sâ: [1] Feleği aşındıran.

İdelden nâlemi dem-sâz-ı nâkûs / **Felek-sâdur** külâh-ı nâz-ı nâkûs (FKD, G.137, B.1).

fenâ: [1] Ölüm.

Ġarîk-ı lücce-i ‘aşqam **fenâ** nedür bilmem / Ümîd-i sâhil için âşinâ nedür bilmem (FKD, G.205, B.1).

fenâ ver-: [1] Kötü duruma sokmak, perişan etmek || Yok etmek.

Ne ‘aceb hırmen-i hussâda **fenâ verse** Fehîm / Çuvvet-i bâriqa-i nâtıka pür-zür henüz (FKD, G.120, B.7).

fenn: [1] Hüner, üstatlık, marifet (TULUM, s.713-714).

Ey çeşm nedür bu gamze-kârî / **Fennünde** kazâdan olduñ üstâd (FKD, Terkib-bend 2, B.37).

fenn-i bî-dâd: [1] Zalimlik sanatı.

Çarh-ı fettân ile hem-ders-i cünündür çeşmüñ / **Fenn-i bî-dâdda** ammâ ki füzündür çeşmüñ (FKD, G.178, B.1).

fenn-i cefâ: Eziyet etme ilmi.

Fenn-i cefâda o meh ‘aksine olmuş şerîk / Âyîneyi nuşa-i nâz u niyâz eylemiş (FKD, G.142, B.2).

fenn-i cirîd: [1] Cirit ustalığı.

Olalı güy-rübâ **fenn-i cirîd** içre hâsed / İtdi çevgân gibi nağl-ı kad-ı hûbânı dü-tâh (FKD, K.9, B.14).

fenn-i h̄ired: [1] Aklî bilimler.

Bā'is̄ nedür ey **fenn-i h̄iredde** kâmil / H̄all olmaz ise bu 'uq̄de-i dil müşkil (FKD, Rübai 39, B.1).

fenn-i i'câz: [1] Mucize sanatı.

Fenn-i i'câzı ser-â-pâ bilmeyin dirse Fehîm / Ğamze-i sâh̄ir-i cānān añā üstād yeter (FKD, G.61, B.9).

fenn-i taşvîr: [1] Resim sanatı.

Revādur **fenn-i taşvîr** içre Ṭālib / Olursa Mānî vü Bihzād-ı şānî (FKD, Kıt'a 6, B.1).

ferāgat et-: [2] Vazgeçmek.

Helāk-i 'aşkuña olmaz çü bîm-i cān mānî' / **Ferāgat etmezem** olsa eger cihān mānî' (FKD, G.151, B.1).

İtmek idi ğarazuñ çünki **ferāgat** evvel / Ne idi tā bu kadar germî-i ülfet evvel (FKD, Terki-bend 3, B.13).

ferāgat kıl-: [2] El çekmek, uzak durmak.

Maḥbûb u meydür rāh-zen **kıldum ferāgat** cümleden / Āh̄ir nedāmetdür diyen meclislere oldı nedîm (FKD, K.6, B.4).

Şarāb iç taze dil-ber sev cihānda herçi bād-ā-bād / Fehîm inşāf besdür bes **ferāgat kıl** şikāyetden (FKD, K.15, B.49).

ferāğ-ı dāğ: [1] Yaranın rahatlığı.

Böyle ḳalursa sūziş-i āteş-i şevḳ-ı ḥāl-i dost / Gelmeye düzaḫ içre de cān u dile **ferāğ-ı dāğ** (FKD, G.153, B.2).

ferāğ-ı sîne: [1] Kurtulmak.

Bîm-i ğamze cānumuz leb-rîz-i sîm-āb ideli / İzṭirāb u raşeden yokdur **ferāğ-ı sînemüz** (FKD, G.126, B.2).

ferāmüş it-: [2] Unutmak.

Şu'lezār-ı bāğ-ı ḥüsnin ol mehüñ yād eylemez / Āteş-i naḫl-i tecellāyı **ferāmüş itmeyen** (FKD, G.241, B.2).

Dil eyledi cām-ı ‘aşkı çün nūş / İtdüm ğam-ı ‘aşkı da **ferāmūş** (FKD, Terkib-bend 2, B.56).

ferdā: [3] Yarın, gelecekte bir gün.

Yeter su’āl-i şehīdān-ı çeşmüne **ferdā** / Kazā-yı haşrda kemter cevāb-ı ğamze-i şūh (FKD, G.37, B.3).

Zāhidā ehl-i melāmet bugün olsun ‘uryān / Hulle-i cenneti şabr eyle ki **ferdā** geysün (FKD, G.246, B.5).

Heft dūzāh dil-i pür-tābuma nisbet **ferdā** / Yedi hālvettü yedi kubbelü hāmmāmumdur (FKD, K.12, B.10).

ferdā-yı kıyāmet: [1] Kıyametin sonrası.

Cevr eylesün kâfir-i zülfün o kadar kim / ‘İsī tuta dāmānını **ferdā-yı kıyāmet** (FKD, G.21, B.3).

Ferhād: [3] Hüsrev ile Şîrîn hikayesinde Şîrîn’e âşık olan fakat kavuşamayan kahramandır. Şîrîn’in aşkı uğruna Bî-sütûn dağını delerek su yolu açmaya çalışırken, Şîrîn’in öldüğünü duyup külüngüyle canına son vermiştir (ONAY, s.193).

Peyk-i vādi-i melāmet dil-i çālākümdür / Ki bu yolda aña ne Kays u ne **Ferhād** yeter (FKD, G.61, B.8).

Ki t̄ab‘-ı bü’l-heveslerdür bu dehrün Kays u **Ferhād’ı** / Ki olmuş Leylî’ye huffāş u Şîrîn’e meges ‘âşık (FKD, G.164, B.2).

Ferhād gibi kühda vü şahrāda / Zārı der ü zār işidür bu dil-i zār (FKD, Rübai 16, B.2).

ferīd ol-: [1] Üstat olmak (TULUM, s.717).

Rūh-ı Hüsrev çāker-i kavl-i dūrer-bārı geçer / Ğavş-ı baħr-ı ‘ilmde ol deñlü **olmuşdur ferīd** (FKD, Kıt'a 11, B.4).

fermān: [1] Yetkilendirmek.

Bildürürdüm bu kavme ben hāddin / Āh elümde olaydı **fermānı** (FKD, K.17, B.62).

fermān-ber: [1] Aldığı emri yerine getiren.

‘Ālemi hüsnuñe **fermān-ber** idüp itme şehīd / İtdüğüñ kāra peşīmān olacağsın āħir (FKD, G.66, B.7).

fermān-ber-i ğamze: [1] Yan bakışın emrini alan.

Fermān-ber-i ğamzesi kirişme / Ser-leşker-i ğamze ol nigehtür (FKD, G.95, B.3).

fermān-dih-i ğamze: [1] Yan bakışın emir vereni.

Fermān-dih-i ğamze tā o şehdür / Dil ceyš-i kaçāya ser-sipehtür (FKD, G.95, B.1).

fersüde: [1] Yıpranmış.

Şimdi itsün cilve-i naħcīr eşer ‘arş üzre kim / Tīr-i āh ü nāle tā sūfār-ı dil **fersüdedür** (FKD, G.68, B.4).

fersüde id-: [1] Eskitmek, yıpratmak.

İder evvel kademde cismini **fersüde** ser-tā-pā / Muğeylāndan olur mı ‘āşık-ı āvāre āzürde (FKD, G.261, B.3).

ferş: [1] Zemin, yer yüzü.

Dilde kurbāngāh-ı şehri-i ‘aşkı seyrān eyledüm / **Ferşi** hūn-ı germ ile āğuşte bismil nā-bedīd (FKD, G.40, B.5).

ferş it-: [1] Ayaklar altına sermek.

Gül-berg-i cānumı daħı **ferş itsem** incinür / Feryād yār-ı dil-ber-i nāzūk-mizācdan (FKD, G.228, B.6).

ferş-i gül-güster: [1] Gül yaygılı örtü.

Melā’ik ya perīdür küşte-i bismilgeh-i çeşmi / Zemīni **ferş-i gül-güsterde** vü kurbāniyān ğā’ib (FKD, G.19, B.6).

ferş-i hāne: [1] Evin halısı, döşemesi.

N’eyleyim ben hem-nişīn-i cuğd-ı her-vīrāneyem / Gerçi **ferş-i hāneme** perr-i hümā cārūbdur (FKD, G.69, B.7).

ferş-i münakkaş: İşlemeli örtü.

İtse ger bisterüm ol dil-ber-i ser-keş āteş / Sūz-ı dāğumdan olur **ferş-i münakkaş** āteş (FKD, G.138, B.1).

ferş-i rāh: [1] Yol halısı.

Kıyâmet **ferş-i rāhuñ** fitne der-zencîr-i zülfüñdür / Gelince cünbiş-i reftâra bālâ-yı belâ-
hîzûñ (FKD, G.183, B.4).

ferş-i rāh ol-: [1] Yoluna halı gibi döşenmek.

Râst geldüm yolda ol şâha gider ben hāk-i rāh / **Ferş-i rāh olmuş** yolında cebhe-i hūrşîd ü
māh (FKD, Diğer 1, B.9).

ferş-i reh-i mey-hāne: [1] Meyhane yolunun halısı.

Yine **ferş-i reh-i mey-hāne** olsam / Şemîm-i cür'adan mestāne olsam (FKD, G.199, B.1).

feryād: [13] Bağırıp çağırma. Yüksek sesle yardım istemek.

Hem hānde vü hem hışm ider ol yār Fehîm āh / **Feryād** ki bî-dādı baña dād-res eyler (FKD,
G.57, B.7).

Ey çarh cān-ı zāruma āzār tā-be-key / **Feryādum** itmeye dilüñe kār tā-be-key (FKD, G.292,
B.1).

‘Uşşāk feryād itmede **feryād** ile dād itmede / Mestāne bî-dād itmede her şüh-ı mağrūr-ı
za‘îm (FKD, K.6, B.5).

Feryād k’oldı rüzeden ol mertebe za‘îf / Āzürde eyler oldı girān-bārî-i şevāb (FKD, K.13, B.5).

Feryād o düzd-i ma‘nî-i hâyîde-h‘ārdan / Hām ide nice nükteleri şab‘-ı hāmdan (FKD,
Terkib-bend 1, B.26).

Senden saña şad-hezār şekvā / Senden sañā şad-hezār **feryād** (FKD, Terki-bend 2, B.36).

Feryād ki düzağ-ı belâyı / Bî-çāre dile neşîmen itdüñ (FKD, Terki-bend 2, B.49).

Nağme-i ‘işveye āheng ideyor şabr eyle / Besdür ey ‘āşık-ı sevdā-zede **feryād** yeter (FKD,
G.61, B.7).

Feryād o tünd-kāfir-i bî-rağm u hod-perest / Dîninden ehl-i zühdi peşîmān idüp gelür (FKD,
G.111, B.3).

Feryād Fehîm etdi felek yok yere rîzān / Bilmezlüg ile gevher-i nā-yāb-ı sirişküm (FKD,
G.220, B.5).

Feryād o gül-i terāne-düşmen / Cibrîl de olsa bülbül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.43).

Bî-dādî ile eyledüñ āmāde-i feryād / **Feryād** yeter eyledi bî-dād nigāhuñ (FKD, G.176, B.4).

Gül-berg-i cānumı daħı ferş itsem incinür / **Feryād** yār-ı dil-ber-i nāzük-mizācdan (FKD, G.228, B.6).

feryād feryād: [1] Çokça yardım istemek, şikayet etmek.

Feryād feryād ey perī-zād / Besdür dil-i ‘āşıka bu bī-dād (FKD, Terkib-bend 2, B.34).

feryād id-: [4] Bağırıp çağırarak, yardım istemek.

O mertebe **ideyim** fevt-i derd için **feryād** / Ki tā-ebed olalar ehl-i mātem āsūde (FKD, G.262, B.2).

‘Uşşāk feryād **itmede feryād** ile dād itmede / Mestāne bī-dād itmede her şūh-ı mağrūr-ı za‘īm (FKD, K.6, B.5).

Cellād-ı kazā degül hemān ba‘dü’l-kaṭl / Bī-dādundan **ider** şehīdān **feryād** (FKD, Rübai 12, B.2).

Ey gānzeleri bā‘is-i efgān u feryād / Destüñden **ider** hañcer-i bürrān **feryād** (FKD, Rübai 12, B.1).

feryād u efgāna gel-: [1] Üzüntü ve acıdan inleyip feryat etmek.

N’ola gurbetde **gelse** cān u dil **feryād u efgāna** / Felek bī-rahm u külfet āşinā vü ‘ayş bīgāne (FKD, K.7, B.45).

feryād-ı mestāne: [1] Kendinden geçmişlerin bağırıları.

Suħan fark itmez oldı sāmī‘a ṭutdı cihānı hep / Şadā-yı ṭop-ı āh-ı ‘āşık u **feryād-ı mestāne** (FKD, K.7, B.30).

ferzāne: [4] Bilgin.

Maħrem-i rāz eyleme Cibrīl olursa ger Fehīm / Rind-i ‘aşka ‘ākil u **ferzāne** olmaz āşinā (FKD, G.11, B.5).

Sevdā-yı gām-ı zülf ü cünün itdi ser-ā-pā / Bī-çāre dili gör yine **ferzānelüg** eyler (FKD, G.54, B.2).

Ey zāhid-i bī-zevk yeter ehl-i dile ṭa‘n / Mestāne mi dīvāne mi **ferzāne** mi olduñ (FKD, G.175, B.6).

Tā-be-key tenhā-nişīn ü ‘ākil ü **ferzāneyem** / Başuma üşdi perī-rūlar bugün dīvāneyem (FKD, G.212, B.1).

ferzâne-i ‘aşk: [1] Aşk filozofu.

Mecnûn-revîşem hânde-zen-i tavr-ı Fehîm’em / Bu köhne şifâ-hânedede **ferzâne-i ‘aşkam** (FKD, G.197, B.9).

feşâhat: [1] Sözü yerinde söylemek (TULUM, s.721).

Benem ol şâ‘ir-i kâdir-beyân-ı sihr-pîrâ kim / Kelâmum eyledüm mu‘ciz **feşâhatle** belâgatden (FKD, K.15, B.30).

fesâne: [2] Renkli, hoş ama gerçek olmayan söz.

Kemân-ı ebrû-yı cânâna bak **fesâneyi** ko / Dilîr imiş tütalum Rüstem’ün nesin gördük (FKD, G.174, B.3).

Göñül bir çeşm-i mu‘ciz-güya meftûn oldu ey nâşih / **Fesâne** eylemez te’sîr ben şeydâya efsûn hem (FKD, G.201, B.6).

fesâne-i kırışme: [1] Cilvelenme efsaneleri.

Ğamzeñde **fesâne-i kırışme** / Çeşmüñde füsün-ı ‘işve-bâzî (FKD, Terkib-bend 2, B.16).

feth it-: [1] Açmak, ele geçirmek.

Öyle bir hışn-ı haşîni erba‘inde **itdi feth** / Himmet-i merdân ile sultân-ı hâliş-i‘tikâd (FKD, Kıt'a 8, B.14).

feth ol-: [1] Açılmak, ortaya çıkmak.

Naẓm-ı dehri seyr edüp gitdi hezârân zü'l-fünûn / **Feth olurdu** olmasa beyt-i mu‘ammâsı ğalaţ (FKD, G.149, B.2).

feth-i bâb: [2]

1. Nasip aramak (TULUM, s.722).

Çok tolandı hâlka-i der gibi dergâhuñ felek / Olmadı hâlvet-sarây-ı rif‘atüñde **feth-i bâb** (FKD, K.5, B.48).

2. Ele geçirmek.

Evsat-ı şa‘bânda cebren âhîr **feth-i bâb** / İtidi manşürü'l-livâ Hâkık ol şeh-i dîn-perveri (FKD, Kıt'a 9, B.8).

feth-i Bağdād: [2] Bağdat'ın fethi.

Feth-i Bağdād'a 'azîmet eyleyüp ikbâl ile / Cân ile itdi cenâb-ı 'avn-i Hakk'a istinâd (FKD, Kıt'a 8, B.5).

Feth-i Bağdād'a 'azîmet eyleyüp zî'l-ħiccede / Gösterse tâ Râfîzî'ye dest-bürd-i Haydar'ı (FKD, Kıt'a 9, B.2).

Fettâh Hân: [1] 28 Mart – 27 Aralık 1635 tarihlerinde IV. Murad'ın Revan seferi esnasında Mâzenderân beylerbeyi olan, Osmanlılara karşı Bağdat'ı savunmasıyla ünlü olan şahsiyettir. Fettâh Han, bu seferde Osmanlı tarafından esir alınmış, 15 Kasım – 24 Aralık 1638 tarihleri arasında gerçekleşen Bağdat'ın kuşatması ve fethi sırasında Halef Han ile beraber IV. Murad'ın yardımcılığını yapmıştır (Öztuna, 2008, s.180-189).

Mâlımı yağma idüp **Fettâh Hân** oldı girift / Zor ile Bağdād'ı aldı leşker-i Sulţân Murâd (FKD, Kıt'a 8, B.18).

fettân: [2] Çekici, gönül alıcı.

Neşve-i hayretle lâl olmuş dil-i pür-iztirâb / Nice itsün böyle bir **fettâna** tevcîh-i ĥitâb (FKD, Diğer 1, B.3).

Şîve-i ġamzelerüñle nıgehüñden bilürem / Sen de ġamzeñ gibi **fettân** olacağsın âħir (FKD, G.66, B.6).

fettân-ı cihân: [1] Dünyanın fesadı, kötülük yapanı.

Ķışşa kûteh ki o **fettân-ı cihân** 'aşkıñda / NaĶl-i maĶşer benüm ednâ-yı serencâmumdur (FKD, K.12, B.28).

fettân-ı fiten-perver: [1] Kargaşayı savunan arabozucu, felaket getiren || Sevgili.

Âħirü'l-emr ne **fettân-ı fiten-perversin** / Geh dili bir meh-i Leylîveşe meftûn itdüñ KT/2-3 (FKD, Kıt'a 2, B.3).

fetvâ-yı maĶabbet: [1] Aşkın dinen izin belgesi.

Hem bâde-i ĥün-ı dil hem nüş-ı şarâb-ı nâz / Çeşmüne ĥelâl oldı **fetvâ-yı maĶabbetle** (FKD, G.266, B.4).

fetvâ-yı şadr: [1] Dini konuda en yetkili şahsiyet.

Fetvâ-yı şadr Fehîm rif'at buldı / Âşâr-ı sa'âdetiyle 'âlem Ķoldı (FKD, Kıt'a 12, B.1).

fetvī ver-: [1] Bir şeyin yapılması için izin vermek.

Bī-bāk **verür** o çeşm-i kāfir / Bir işve ile kazāya **fetvī** (FKD, Terci-bend 1, B.9).

fevc-i bahār: [1] Baharın topluluğu.

Gül-i nesīm-i seher mevc-rīz-i lücce-i sebze / Çemende itmede **fevc-i bahār** o şūha tevāzu⁶
(FKD, G.152, B.4).

fevt ol-: [1] Yitmek, ölmek.

Nā-gehān **fevt oldı** maḥdūmı / Bu yeterken kazā-yı nā-gehānī (FKD, Kit'a 4, B.3).

fevt-i derd: [1] Dertten kurtulmak.

O mertebe ideyim **fevt-i derd** için feryād / Ki tā-ebed olalar ehl-i mātem āsūde (FKD, G.262, B.2).

fevt-i dili-i dīvāne: [1] Âşığın gönlünün ölümü.

Ölürdüm ḥasret-i zencīr-i zülfiyle budur ḥavfum / Yetīm olur cünün **fevt-i dili-i dīvānenen**
şoñra (FKD, G.253, B.4).

fevvāre-i şu⁷le: [1] Ateş fiskiyesi.

Olursa ḥūn ile dāğum n'ola **fevvāre-i şu⁷le** / O mey engür-ı aḥker-pāreden eḫşürde olmışdur
(FKD, G.76, B.4).

fevvāre-şıfat: [1] Hortum gibi.

Ṭās-ı feleki mühre gibi eyledi devrān / **Fevvāre-şıfat** cūşış idüp āb-ı sirişküm (FKD, G.220, B.3).

feyyāz: [2] Çok bereketli.

Feyyāz o deñlü bād-ı bahārī ki cūlaruñ / Her mevci oldı sünbül ü her bir ḥabāb gül (FKD, G.195, B.6).

Feyyāz güllī būdem u der-cām şiküftem / Ber-sā'id-i sākī-i gül-endām şiküftem (FKD, G.296, B.1).

feyyāz-ı küll: [2] Her şeyi çokça bereketlendiren, Allah.

Gülşen-i rüyuñda toħm-ı hâlden **feyyâz-ı küll** / İki sünbül hâşıl itmiş zülf ü gîsûdur demiş
(FKD, G.143, B.3).

Kevkeb-i iķbâlini mes'ûd idüp **feyyâz-ı küll** / Tâli'in kılsın müsâ'id devletin itsün mezîd
(FKD, Kıt'a 11, B.10).

feyz: [4] Bolluk, bereket.

Çihre-sây-ı hâk-i dergâhuñ olaldan mihr ü meh / Her biri **feyziyle** eyler hâki gevher rûz u
şeb (FKD, K.1, B.37).

Feyzini bâğ-ı huṭûṭa kilik-i 'anber-bâruñuñ / Gülşen-i 'âlemde ne sünbül ne reyḥân gösterür
(FKD, K.10, B.36).

Ancak olur **feyz** ise kim açâ gül-ruḥleri / Şoñra gele bâ-huşuş mevsim-i bâhûrdan (FKD,
G.231, B.2).

Bârekallâh ey nesîm-i müjde-i iķbâl-i fetḥ / Oldı feyzüñden cihânuñ gonca-i ḳalbi güşâd
(FKD, Kıt'a 8, B.1).

feyz al-: [3] Nasiplenmek, faydalanmak.

Nûr-ı hûrşîd-i zamîrümünden **alup feyz** Fehîm / Gülleri kıldı müşâbih meh-i tâbâna şabâ (FKD,
G.1, B.5).

'Âlem-i 'aşkuz ki **feyz alsa** havâmuzdan bizüm / Şad-hezârân 'aḳl-ı Eflâṭun olur dîvânemüz
(FKD, G.124, B.4).

Feyz alsa tâb-ı mihr-i zamîr-i Fehîm'den / Her bergini iderdi birer âfitâb gül (FKD, G.195,
B.7).

feyz ü cûd: [1] Bereket ve cömertlik.

Bu **feyz ü cûd** ile taḳrîb buldı itmege taḳlîd / Kef-i dür-pâş-ı şâhib-devlete Cemşîd-'unvâna
(FKD, K.7, B.15).

feyz vir-: [1] Nasiplendirmek.

Virse feyz âfitâb-ı re'yümünden / Ebre luṭf-ı ḳazâ-yı devrânî (FKD, K.17, B.71).

feyz-düşmen: [1] Bereketi istemeyen.

Feyz-düşmen nihâl-i şu'le-berem / Berg-i sîr-âb n'iydügin bilmem (FKD, G.204, B.4).

feyz-i āb u hevā-yı hilm: [1] Suyun bolluğu ve havanın ılımanlığı.

Feyz-i āb u hevā-yı hilmünden / Oldılar rūḥ u ‘aşk cismānī (FKD, K.17, B.68).

feyz-i āfitāb-ı hüsni-i ‘aşk: [1] Aşk güzel güneşinin bereketi.

Oldı **feyz-i āfitāb-ı hüsni-i ‘aşk** ile Fehīm / Nice mihr-i enverīdür zerre-i nā-çizümüz (FKD, G.130, B.5).

feyz-i ‘aks-i ḥayāl-i hüsni: [1] Güzelliğin rüyasının yansımalarının bereketi.

Feyz-i ‘aks-i ḥayāl-i hüsniinden / Cānı leb-riz-i āfitāb itdüm (FKD, K.2, B.21).

feyz-i ‘aşk: [1] Sevdanın bereketi.

Feyz-i ‘aşkımdur nigāhuñ fitne-engiz eyleyen / Ateş-i şevkımdur āb-ı tīgüñi tiz eyleyen (FKD, G.240, B.1).

feyz-i Bārī: [1] Allah’ın bereketi.

Benem ol şeh ki **feyz-i Bārī’dür** / Kaşr-ı endişemüñ nighbānı (FKD, K.17, B.67).

feyz-i büy-ı dost: [1] Sevgilinin kokusunun bolluğu.

İtdi her bir göncaı pür-nāfe **feyz-i büy-ı dost** / Var ise oldı perīşān sünbül-i gīsū-yı dost (FKD, G.25, B.1).

feyz-i cevri: [1] Eziyetin bolluğu.

Fehīm’üñ pençe-i pür-ḥūnı şanma **feyz-i cevriünden** / Açılmış dāmenüñde gönca-i bāğ-ı tazallumdur (FKD, G.103, B.6).

feyz-i dem-i Rūḥü’l-kudüs: [1] Cebrail’in nefesinin bereketi.

Āşār-ı tebessümle verüp her sözüñe cān / **Feyz-i dem-i Rūḥü’l-kudüs’e** ḥandeler eyle (FKD, G.267, B.7).

feyz-i dem-i şür: [1] Sevinç zamanının bereketi.

Īyd gelüp ḥoldı ḥātır-ı mesrūrdan / Gönca dilüm oldı gül **feyz-i dem-i şürdan** (FKD, G.231, B.1).

feyz-i dīde-i nemnāk: [1] Nemli gözün bereketi.

Ḥalīl-i ‘aşkam ammā şu‘le güلزār olması baña / Degül i‘cāz **feyz-i dīde-i nemnākdendür** hep (FKD, G.17, B.3).

feyz-i ebr-i bārān: [1] Yağmur bulutlarının bereketi.

Ḥalāş oldu seḥābuñ girye rüyın görmeden büstān / İderler ḥande güller şimdi **feyz-i ebr-i bārāna** (FKD, K.7, B.11).

feyz-i ebr-i luṭf: [1] Cömertlik bulutunun bereketi.

Olnca kâḍi-i İzmīr **feyz-i ebr-i luṭfından** / Dil-i ḥalk oldu ḡonçayken gül ü her gül birer güleşen (FKD, Kıt'a 13, B.2).

feyz-i efkār-ı dehān: [1] Ağzının düşüncelerinin bereketi.

Ḡonca-i ne-ş'küfte-i bāḡ-ı ‘ademdür tā ezel / **Feyz-i efkār-ı dehānıyla** dil-i nā-būdumuz (FKD, G.119, B.3).

feyz-i eşer : [1] Etkisinin bereketi.

Meh gibi gülleri pür-nür ide **feyz-i eşeri** / Āfitāb-ı ruḥuñı itse güzergeh nesīm (FKD, G.214, B.4).

feyz-i ḥāk-i pāy: [1] Ayağının tozunun bereketi.

Mīhr ü mehden şanma **feyz-i ḥāk-i pāyudur** anuñ / Kim olur pīr-i sipihrüñ ceybi pür-zer rüz u şeb (FKD, K.1, B.20).

feyz-i ḥayāt: [1] Hayat bereketi (yaşam uzunluğu bağlamında).

Ḡüftār-ı lebüñ eylediḡi **feyz-i ḥayātı** / İtmez nefes-i mu‘cize-perdāz-ı Mesīḥā (FKD, G.3, B.2).

feyz-i ḥüsn: [1] Güzelliḡin bolluḡu.

Feyz-i ḥüsnüñle reşk-i mihr olsun / Şem‘-i peygüle-i şebistānı (FKD, K.17, B.97).

feyz-i isti‘dād: [1] Yetenek bolluḡu.

Feyz-i isti‘dād ḥatm olmuş meger sende Fehīm / ‘İlm çok üstād yoḡ şākird-i kâbil nā-bedīd (FKD, G.40, B.7).

feyz-i keyfiyyet-i mül: [1] Şarabın keyif vericiliḡinin bereketi.

Böyle gūyā lebūñi ey yüzi gül mül mi ider / **Feyz-i keyfiyyet-i mül** goncayı bülbül mi eder (FKD, G.51, B.1).

feyz-i luṭf: [1] Hoşluk bolluğu.

Dem-i güftārda la'li ki leb-rīz-i tebessümdür / Açılmış **feyz-i luṭfindan** gül-i bāğ-i tekellümdür (FKD, G.104, B.1).

feyz-i na'at: [2] Peygamberi övmenin bereketi.

Feyz-i na'atiyle defter-i şi'rüm / Nusḥa-i vird-i şeyḥ ü şāb itdüm (FKD, K.2, B.29).

Feyz-i na'tüñle nokṭa-i şi'rüm / Levḥ-i fihrist-i şad-kitāb itdüm (FKD, K.2, B.45).

feyz-i nefes: [1] Nefesin bolluğu.

Kāfūr-mizāc itdi beni baḥt o ḳadar kim / **Feyz-i nefesüm** şu'leyi tekrār ḥas eyler (FKD, G.57, B.3).

feyz-i nesīm-i dem-i la': [1] Dudağın nefesinin rüzgarının bereketi.

Gül gibi **feyz-i nesīm-i dem-i la'lüñ** açdı / Gerçi bir gonca-i ser-beste idi rāz-ı Mesīḥ (FKD, G.34, B.3).

feyz-i nesīm-i iltifāt: [1] Bağışlama rüzgarının bereketi.

Sensin ol kim ben ḥazān-perverd gül-i pejmürdeyi / Eylese **feyz-i nesīm-i iltifātuñ** behreyāb (FKD, K.5, B.51).

feyz-i neşv: [1] Gelişmenin bereketi.

Feyz-i neşv itse mişl-i müsikār / Nağme-perdāz ide neyistāni (FKD, K.17, B.30).

feyz-i neşv-i ḥūn-ı şiryān: [1] Damardaki kanın yetiştirip büyütme bolluğu.

Feyz-i neşv-i ḥūn-ı şiryānumla itse iḥtilāṭ / Pençe-i mercān olurdı nişter-i nāzūk-mizāc (FKD, G.29, B.6).

feyz-i temyīz: [1] Üstün, seçilmiş bereket.

Seng-i mi'yār-ı cünūnam ben ki şarrāf-ı ḥired / **Feyz-i temyīzümlə** 'arz-ı imtiyāz eyler baña (FKD, G.6, B.4).

feyz-i te'sīr: [1] Etkilemenin bereketi.

Mihr ü meh-feyzâ benem ol berķ-ı âteş-tâb ki / **Feyz-i te'sîri** kazâ ıab'umda ister rûz u şeb (FKD, K.1, B.42).

feyz-i te'sîr-i hayâl-i çeşm-i şüh: [1] Hareketli gözünün hayalinin eskisinin bereketi.

Feyz-i te'sîr-i hayâl-i çeşm-i şühundan seniñ / Beyza-i dîde-i imkân beççe-i şâh-bâz olur (FKD, G.89, B.2).

feyz-i te'sîr-i ruh: [1] Yanağın etkisiyle bereketlenmek.

Âb-gîr olur o gülşen güli nîlüfer olur / **Feyz-i te'sîr-i ruh** u dîde-i giryānumdan (FKD, G.229, B.4).

feyz-i yümn: [1] Uğurlu etki.

Bü Sa'îd-i fâzıl u kâmil ki feyz-i yümn ile / İstese her kevkeb-i naḥsı ider necm-i sa'îd (FKD, Kıt'a 11, B.3).

Feyzî-i Hind: [1] Ekber Şah döneminin önde gelen şair, âlim ve düşünürlerinden biri olan Feyzî-i Hindî, 1547'de Agra'd doğmuş, 1595'te aynı yerde vefat etmiştir. Arapça ve Farsça'yı çok iyi bilen Feyzî-i Hindî'nin 101 eseri olduğu söylene de bu söylenti kesin değildir. Dîvân'ından başka Merkez-i Edvâr ve Nel ü Demen adlı mesnevileri, Kur'ân tefsiri ve mektupları bulunmaktadır (Ansarı, 1996, İA, C.12, s.524-525).

Göre ger şu'le-ḥâne-i ıab'um / **Feyzî-i Hind** ederdi ruhbanî (FKD, K.17, B.41).

feyz-yâb it-: [1] Bereket bulmak.

Her zamân dir kazâña luḥfından / Gülşen-i dehri **feyz-yâb itdüm** (FKD, K.2, B.34).

feyz-yâb ol-: [1] Feyiz bulan, bolluk ve bereket gören.

Mest iderdi pertev ile cümle dünyâyı Fehîm / **Feyz-yâb olsa** eger meh âfitâb-ı bâdeden (FKD, G.233, B.5).

feyz-yâb-ı ḥüsn id-: [1] Güzelliğın bereketini bulmak.

Mir'âtı gerçi 'aksüñ **ider feyz-yâb-ı ḥüsn** / Ḥürşîd öñinde şüret-i mâha ne i'tibâr (FKD, G.45, B.6).

feyz-yâb-ı mihr ü meh id-: [1] Ay ve Güneş'in bereket bulması.

Dehri 'aks-i nûruñ **idüp feyz-yâb-ı mihr ü meh** / Pâyüña itse n'ola ĩşâr-ı gevher rûz u şeb (FKD, K.1, B.29).

fezā-yı dil: [1] Gönül boşluğu.

Fikr-i niğāhıyla **fezā-yı dilüm** / Cāygeh-i ‘arbede vü şürdur (FKD, G.74, B.6).

fezā-yı haşr: [1] Toplanma alanı.

Benem o ‘āşık-ı mecnūn-ı pīrehen-düşmen / **Fezā-yı haşrda** da perde-i kefen-düşmen (FKD, G.239, B.1).

figān: [13] Acı inilti, çığlık.

Şikāf-ı dāmen-i Yūsuf’dan olmazdu ‘ayān sırrı / Züleyhā’nuñ **figāmı** sīne-i şad-çākdendür hep (FKD, G.17, B.6).

Belā vü derd-i ğam lā-büd bulurlar ‘āşık-ı zārı / **Figān** hüsni-i ṭabī‘atden figān hüsni-i ṭabī‘atden (FKD, K.15, B.28).

Figān ile ideyim dāğ dāğ sīnemi hep / Ki nev-niyāza olur kār söz ü sāz lezīz (FKD, G.44, B.3).

Figān kim cāme-i ‘ömrüm kabā-yı hayret olmuşdur / Girībān-ı hayātum çāk-i dest-i firķat olmuşdur (FKD, G.77, B.1).

Figān ey Mevlevī dil-ber ki çeşm-i fitne-engīzūñ / Beni öldürmege cem‘ eylemiş müjgān-ı hūn-rīzūñ (FKD, G.183, B.1).

Dil o türk-i ğirre-meste nice diñledür **figānım** / Ki ğazanferānı lerzān ider esbinūñ şuheyli (FKD, G.285, B.3).

Figān ki ‘āşık-ı nā-dīde-kāram mehcūram / **Figān** ki lezzet-i dīdār-ı yārdan dūram (FKD, K.14, B.1).

Figān ki ‘āşık-ı nā-dīde-kāram mehcūram / **Figān** ki lezzet-i dīdār-ı yārdan dūram (FKD, K.14, B.1).

Figān ki neş’e-i keyfiyyetüm bilinmedi hīç / **Figān** ki lezzet-i dīdār-ı yārdan dūram (FKD, K.14, B.2).

Figān ki neş’e-i keyfiyyetüm bilinmedi hīç / **Figān** ki lezzet-i dīdār-ı yārdan dūram (FKD, K.14, B.2).

Figān ki beççe-i ‘anķā-yı āfitābam līk / Henüz beyzā-i şubh-ı hafāda mestūram (FKD, K.14, B.3).

Belā vü derd-i ğam lā-büd bulurlar ‘āşık-ı zārı / Figān hüsni tabī‘atden **figān** hüsni tabī‘atden (FKD, K.15, B.28).

Bülbül-i ‘arş-lāne ya‘nī **figān** / Şavt-ı güm-kerde-güş ya‘nī āh (FKD, G.274, B.2).

figān id-: [2] Eyvah etmek, inlemek.

Figān idüp dimezüz kim ğamuñ nesin gördük / Ğam olmasa dir idük ‘ālemüñ nesin gördük (FKD, G.174, B.1).

Şeh-i cefā-sipehā dil-ber-i kızā-nigehā / Ki dest-i cevr-i müjeñden **ider figān** āfet (FKD, K.11, B.14).

figān-ı āteş: [1] Feryadın ateşi.

‘Aşkıyla bir āh-ı süznāk itsem eger / Deryāyı tutar **figān-ı āteş** āteş (FKD, Rübai 22, B.2).

figān-ı beççe-bülbül: [1] Yavru bülbülün inlemesi.

Dil-i küdek-mizācum cism-i nā-büdümda pür-feryād / **Figān-ı beççe-bülbül** aşikār u āşiyān ğā‘ib (FKD, G.19, B.2).

figān-ı ceres: [1] Çanların inleyişi.

Bir bāğda kim menzil ide maħmil-i nālem / Hep beyzā-i murġānı **figān-ı ceres** eyler (FKD, G.57, B.5).

figān-ı dil: [1] Gönlün iniltisi.

Meze hūn-ı ciger mey eşk-i çeşmüm ney **figān-ı dil** / Bu şeb meşrebce bir tertīb-i bezm-i ‘işret olmuşdur (FKD, G.77, B.5).

figān-ı hazīn: [1] Üzüntülü inleme.

‘Aşıkam ammā baña bu kāvīş-i nağmeñ / Bā‘is-i şad-nevħa vü **figān-ı hazīndür** (FKD, G.105, B.5).

fikr: [2] Düşünce, endişe.

Eylese bir dem hırām-ı kāmētüñ **fikrin** Fehīm / Nālesi dünyāyı pür-ğavġā-yı rustā-hiz ider (FKD, G.53, B.5).

Müdām dünyede **fikrüm** şarāb u dil-berdür / Ne teşne-i mey-i kevşer ne mā‘il-i hūram (FKD, K.14, B.30).

fıkr id-: [5] Düşünmek, mülâhaza etmek.

Fıkr it sitem-i ğamze ile ħâlini cânuñ / Kim ħâne-i cellâd-ı kazâ ola penâhum (FKD, G.215, B.2).

Fıkr idüp çeşm-i metîn ol şūhuñ / Meşreb-i řab'umı ħarâb itdüm (FKD, K.2, B.17).

Fıkr idüp esrâr-ı ħař-ı rüyuñı / Eyleyelüm vâlih ü ħayrân semâ' (FKD, K.3, B.5).

Bu kıtâli **fıkr iderdi** anuñ için Zâl-i çarĥ / Eyledi pinhân 'ademde Rüstem-i cengâveri (FKD, Kıt'a 9, B.5).

Fıkr it ne deñlüdür baña âzâr-ı bařt-ı şüm / Kim büm gibi mevlidümi itdi tařt-ı Rüm (FKD, Terkib-bend 1, B.8).

fıkr-i ğam-ı cânâne: [1] Sevgilinin eziyetlerini düşünme.

Baña **fıkr-i ğam-ı cânâne** saña zıkr-i selīm / Şârbânâ girelüm râha Ĥudâ-ĥ'ân olarak (FKD, K.16, B.6).

fıkr-i ğam-ı ħař: [1] Sevgilinin ayva tüyelerinin üzüntüsünün düşüncesi.

Bî-vücûduz ol çadar **fıkr-i ğam-ı ħař** ile kim / Mür başşa maĥv olur cism-i belâ-fersüdumuz (FKD, G.119, B.4).

fıkr-i ħař-ı la': [1] Sevgilinin kırmızı dudağındaki ayva tüyelerini düşünmek.

Fıkr-i ħař-ı la' ile ğubâr eyle vücüduñ / Ervâĥ-şıfat 'âlem-i 'ulvîye şu'üd it (FKD, G.22, B.3).

fıkr-i kâkül-i yâr: [1] Sevgilinin saçının düşüncesi.

Ziyâde eyledi sevdâmı **fıkr-i kâkül-i yâr** / Güsiste-bend iderüm olsa ejdehâ zencîr (FKD, G.65, B.3).

fıkr-i nigâh: [1] Bakışın düşüncesi.

Fıkr-i nigâhyıla fezâ-yı dilüm / Câygeh-i 'arbede vü şürdur (FKD, G.74, B.6).

fıkr-i râh: [1] Vatana ulaşma düşüncesi.

Ĝarîb-i yâr ü diyâram şabâĥ u şâm müdâm / Vaşan ħayâli ile **fıkr-i râhdur** kârum (FKD, G.216, B.4).

fıkr-i ruĥ: [1] Sevgilinin yanağının, yüzünün hayali.

Gör gül-i ra'nâyı kim **fıkr-i ruḥuñla** bāğda / Güş idüp sūzişle nālem oldı bülbülden ḥacīl
(FKD, G.185, B.4).

fıkr-i şevḳ-i vaşl: [1] Kavuşma zevkinin düşüncesi.

Devr-i ḥüsninde o şūḥuñ **fıkr-i şevḳ-i vaşl** ile / Gerd-i ğamdan ol ḳadar mir'āt-ı 'ālem pākdür
(FKD, G.98, B.4).

fıkr-i tāc: [1] Padişahlar gibi taç takma düşüncesi.

Mıhrveş bī-ser ü pā şāh-ı cihān oldı Fehīm / **Fıkr-i tāc** u ğam-ı evreng nedür bilmez hīç
(FKD, G.31, B.9).

fıkr-i zülf: [1] Saçların düşüncesi.

Fıkr-i zülfümle ḥumār-ı leb-i mey-ğünüm ile / Nice demdür ki dil-āşüfte vü sersāmumdur
(FKD, K.12, B.19).

fıkr-i zülf-i ḥavrā: [1] Simsiyah saçların düşüncesi.

'Āşıḳam 'āşık ki **fıkr-i zülf-i ḥavrā** eylemem / Pāy-ı 'aḳl-ı beste-i zencīr-i sevdā eylemem
(FKD, G.203, B.1).

fi'l ü ḳavl: [1] Davranış ve söz.

Mazhar-ı Ḥaḳ'dur ki oldı cümle **fi'l ü ḳavli** ḥaḳ / Yef'alullāhu mā yeşā sümme yuḥkim mā
yürīd (FKD, Kıt'a 11, B.7).

fi'l-ḥāl: [2] Derhal, anında, bu anda, hemen, şimdi.

Kendüsin beste-i zünnār bulurdı **fi'l-ḥāl** / Pīç-i ṭurrasını eylese bir zāhid yād (FKD, G.38,
B.10).

Ne dil-beri ki görem 'āşık oluram **fi'l-ḥāl** / Ki emr-i şāh-ı hevesle bu kāra me'mūram (FKD,
K.14, B.29).

fi'l-meşel: [1] Örneğin.

Ḳatresi düşse **fi'l-meşel** bāğa / Mıhr ide ğonca-i gülistānı (FKD, K.17, B.25).

fırāk: [3] Ayrılık, hicran.

Ben o giryān Yūsuf-ı güm-geşteyem maḥbūs-ı çāh / Kim **fırāḳum** bā'is-i ḥandāni-i
Ya'ḳūb'dur (FKD, G.69, B.5).

Cānumuzda kim yine dūzah-‘azāb eyler **firāk** / Dūzah içre cān-ı ātešnāki n’eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.5).

Firāk gerçi beni yakdı ben de āhumla / Hemīşe olmadayam bā’is-i ‘azāb-ı firāk (FKD, G.162, B.6).

firāk-ı gülşen-i ašlī: [1] Gerçek gül bahçesinden uzaklaşma.

Belā-yı kürbet-i ğurbet **firāk-ı gülşen-i ašlī** / Yine eydür bu nağme bülbül-i ṭab‘-ı hoş-elhāna (FKD, K.7, B.61).

firāvān: [1] Çok, pek çok.

Ḥatm idüp lāfi Fehīm eyle du‘āya ibtidā / Ol Ḥudā kim ‘āleme luṭfin **firāvān** gösterür (FKD, K.10, B.40).

firāz-ı gül-bün: [1] Gül biten yerin yokuşu.

Ġonca-i gülden **firāz-ı gül-büne** fānūs aşub / Bülbül oldı pās-pān-ı çārsū-yı nev-bahār (FKD, G.48, B.3).

firāz-ı mesned-i ‘işmet: [1] Masumluk makamının yüceliği.

Esīr-i ülfet-i ālüde-dāmen olmayup ol māh / **Firāz-ı mesned-i ‘işmetde** pādişāh gerekdür (FKD, G.100, B.5).

firīb-kār: [1] Aldatan || Büyüleyen.

Hārūt’a verüp libās-ı āhū / İtmiş o **firīb-kāra** teşhīr (FKD, Terci-bend 1, B.33).

fırkat: [3] Ayrılık.

Yine **fırkatdedür** ‘āşık olursa yār ile yek-ten / Felek bī-hūde Ḳays’ı vādi-i hicrāna şalmışdur (FKD, G.75, B.4).

Vuşlat içre şādī vü **fırkatde** ğam giryān ider / Mest-i cām-ı bezm-i ‘aşkuz cāvidāndur giryemüz (FKD, G.127, B.5).

Her vişālün **fırkati** var her ḥuzūruñ ğaybeti / Ġam yimem mecliste dil-ber ḥāzır olmuş olmamış (FKD, G.139, B.5).

fırkat-i dīdār: [1] Sevgilinin yüzünün ayrılığı.

Hürşide bakarsam görünür çeşmüme sâye / Yâ Rab ne ‘aceb hâlet imiş **fırkat-i dîdâr** (FKD, G.47, B.7).

Fisâgûrus: [1] *Pisagor*, “M.Ö. 569-470 yılları arasında yaşamış eski Yunan filozoflarından Pythagoras’tır. Efsaneye göre halk tarafından mabedi yakılarak öldürülen Fisagor, Mısır’da öğrenim görmüş ve Yunanistan’da temelleri tenâsuh inancına uzanan bir tarikat kurmuştur. (...) Aklı ve hikmeti temsil eder. Dolayısıyla Eflâtun ve Aristo gibi şahıslarla birlikte anılır” (CANIM, s. 326).

Fehîm ol mazhar-ı işrâk-ı nürü’n-nür-ı ‘aşkâm kim / Çerâğum oldu **Fisâgûrus** u belki Felâţun hem (FKD, G.201, B.7).

fi-sebîli’l-lâh: [1] Allah yolunda; karşılık beklemezsiniz.

Hâzret-i Sulţân Murâd ol dâver-i iklîm-i Rûm / Kim gâzâsı **fi-sebîli’l-lâh** Hâk’dur reh-beri (FKD, Kıt'a 9, B.1).

fiten: [1] Fitneler çıkarmak; Karışıklıklar, kargaşalıklar çıkarmak.

Cihân ‘adlûnde tıldı havf yokdur ceys-i âfetden / Ebed-memnû‘ ‘aded gelmez **fiten** ser-hadd-i imkâna (FKD, K.7, B.38).

fitne: [29] Kavga, kargaşa.

Bâ’iş olmuş nice biñ **fitnenüñ** âsâyişine / Sâye-i tırrasına nahl-i ser-efrâzına bak (FKD, G.160, B.3).

Çeşm-i yâre gâmezem Mirrîh-i çarha **fitneyem** / Āsumân pür-zaħm-ı şemşîr-i ‘itâbumdur benüm (FKD, G.223, B.2).

İtmede cādū-fetân **fitneye** ta’lîm-i ceng / Nuşha-i haşr oldu şehr tarh-ı şer ü şürdan (FKD, G.231, B.10).

Olalı çeşm-i sitem-kârına şeydâ **fitne** / ‘âlem-i cân u dili tıtdı ser-â-pâ **fitne** (FKD, G.270, B.1).

Şâhid-i hâl ü haţ-ı rûyına meftûn idi dil / Olmamışdı dahı âfâkda peydâ **fitne** (FKD, G.270, B.2).

Ġamze-i mesti ile bu dil-i zârûñ hâlin / Havf ile dürdan eylerdi temâşâ **fitne** (FKD, G.270, B.3).

Def’ itmek olurdu bu iki **fitne** belâsın / Ya gâmeze-i fettân gibi ‘ayyârı ne bilsün (FKD, K.4, B.22).

O deñlü **fitneden** maħfuždur devründe ehl-i dil / Ki bekler tığ-i ğamzeyle dil-i ‘uşşāķı cānāne (FKD, K.7, B.43).

Cihānda ğamze-i ğammāzı fāş ide lā-büd / Ne deñlü **fitneyi** sa’y itse çeşmi ihfāya (FKD, K.8, B.24).

Zahm-ı nıgehünle **fitne** küşte / ‘Āşık nice itsün ihtirāzı TRB (FKD, Terkib-bend 2, B.15).

Sebeb ol āfet imiş dehre şalmağa **fitne** / Kıyāsı derdi cihān kim zemānedür bā‘is (FKD, G.28, B.3).

Şafaķ-ı hūnın ider tıfl-ı felek zīb-i cebīn / **Fitne** bismilgeh-i çeşmünde ki ħurbānuñ olur (FKD, G.83, B.6).

Şaf-ı müjgān ile tā ħīn-i ebrū secdegāh oldı / Ğubār-ı kuħl-ı çeşmün **fitneye** ħāk-i teyemmümdür (FKD, G.103, B.4).

Fitneden eylemege dil-beri āğāh nesīm / Tolanur ħarf-ı külāhuñ geh ü bīğāh nesīm (FKD, G.214, B.1).

Bir **fitneyi** ihyā için ey şeh nıgehünle / Dünyāyı helāk eyleme çeşm-i siyehünle (FKD, G.265, B.1).

Ķorķaram nīm-nığāh-ı sitem-engīzinden / Olmaya rüz-ı kıyāmetde hüveydā **fitne** (FKD, G.270, B.4).

Naħl-i ħaddi ki odur zīnet-i bāğ-ı āşüb / Her ħıram itse tolar ‘ālem-i bālā **fitne** (FKD, G.270, B.5).

Oldı her bir şiken-i ħırrası maħşer-mānend / Ol ħadar diller ile eyledi ğavğā **fitne** (FKD, G.270, B.6).

Fitneden āsüde itdi dehri ‘adlün ol ħadar / Şahne-i nehyün o resme itdi ‘arz-ı ihtisāb (FKD, K.5, B.40).

Meğer ki oldı ser-ā-pāy **fitneden** terkīb / Kıyāfet āfet ü ħad āfet ü miyān āfet (FKD, K.11, B.2).

Kim **fitnesiyle** eyler mihr ü mehi siyeh-puş / Baħt-ı siyāh-ı ‘āşık ħaħt-ı siyāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.2).

Görelüm şüriş ü āşübdā tenhā hünerin / İtmesün ğamzelerün **fitneye** imdād yeter (FKD, G.61, B.3).

Ġāret itdi feleküñ cümle metā^c-ı mekrin / İtmeden ġamzesini **fitnede** meşhür henüz (FKD, G.120, B.3).

Fitne nigāhında mevc ursa ‘aceb mi kazā / Ġamzesini cevher-i ħançer-i nāz eylemiş (FKD, G.142, B.3).

Olmış o kadar **fitnede** üstād nigāhuñ / Her şulħda şad ceng ider Īcād nigāhuñ (FKD, G.176, B.1).

Ķıyāmet ferş-i rāhuñ **fitne** der-zencīr-i zülfüñdür / Gelince cünbiş-i reftāra bālā-yı belā-ħīzūñ (FKD, G.183, B.4).

Böyle sa’y etmez idi sūriş-i dünyāya Fehīm / Pīş-i çeşminden eger itmese da’vā **fitne** (FKD, G.270, B.7).

Baġışla devr-i ġamzeñde ġünāhın / Ki çokdur **fitnede** taķşīr-i Mirrīħ (FKD, G.36, B.6).

Ne **fitne** bir belā-ender-belā-yı şehr-i cān u dil / Ki seyr olmaya çeşmi rüz-ı maşşer zevķ-i ġāretten (FKD, K.15, B.47).

fitne tut-: [1] Kargaşa ve ġürültünün etrafa yayılması.

Olalı çeşm-i sitem-kārına şeydā fitne / ‘ālem-i cān u dili **tutdı** ser-ā-pā **fitne** (FKD, G.270, B.1).

fitne-engīz: [1] Karışıklık, kavga, bozgunculuk koparan (çıkaran, karıştıran.).

Nice meftūn olmayan mestān-ı ‘ışķ içre baña / **Fitne-engīz** iltifāt-ı çeşm-i fettānın ġörüñ (FKD, G.182, B.2).

fitne-engīz eyle-: [1] Kargaşa çıkarmak.

Feyz-i ‘aşķumdur nigāhuñ **fitne-engīz eyleyen** / Āteş-i şevķumdur āb-ı tīġüñi tīz eyleyen (FKD, G.240, B.1).

fitne-fermā: [1] Kargaşalık emreden.

Kirişme **fitne-fermādur** o çeşm-i nīm-ħ^ıābuñdan / Ķıyāmet-dostdur ‘ālem nigāh-ı pür-‘itābuñdan (FKD, G.230, B.1).

fitnegāh-ı ‘aşķ: [1] Sevdanın kavga yeri.

Yürütdi **fitnegāh-ı ‘aşķ** içinde ħ^ıāce-i evvel / Perestār-ı kazāyı ġamze-i cānāneden soñra (FKD, G.253, B.3).

fitnegāh-ı kūy-ı yār: [1] Sevgilinin mahallesinin kargaşalığı.

Cihān-ı ‘aşkda gel **fitnegāh-ı kūy-ı yāri** gör / Aña maḥşūşdur bir günde yüz biñ rūsta-ḥīz olmak (FKD, G.161, B.2).

fitnegeh-i bezm-i ‘aşk: [1] Aşk meclisinin kargaşa yeri.

Gelürse **fitnegeh-i bezm-i ‘aşka** gāh ḥırāmān / Hezār edeble ider rüzgār o şūha tevāzu‘ (FKD, G.152, B.2).

fitneger: [1] Fitneci.

Tīg-i nighinden serüni ḳurtaramazsın / Ey **fitnegerüñ** dest-i belāyı siper eyle (FKD, G.267, B.3).

fitne-i āḫirü’z-zamān: [1] Ahir zaman kargaşası.

Merd ise ger zühür ide **fitne-i āḫirü’z-zamān** / Leşker-i ḥaṭṭı der-kemān ‘işve kirişme çekti şaf (FKD, G.156, B.3).

fitne-i āḫir-zamān: [1] Dünyanın son zamanında ortaya çıkacak olan kargaşa.

Sevüp bir **fitne-i āḫir-zamānı** cān-nişār ol kim / Nişān vere cemāl-i ḳadri ḥürşid-i ḳıyāmetden (FKD, K.15, B.46).

fitne-i devrān: [1] Zamanın fitnesi.

Şevḳ-ı nigāhuñla iderler müdām / Şūr-ı felek **fitne-i devrān** semā‘ (FKD, K.3, B.6).

fitne-i Şirāz: [1] Şirāz’ın arabozuculuğı.

Ḳayd itdi siḫri zülf-i perīşān ḥuṭuṭ ile / Eczā-yı mekr ü **fitne-i Şirāz’a** bestedür (FKD, G.93, B.4).

fitne-nişān: [1] Kargaşalık örneğı.

Ġamzeler eyler iken itse tebessüm gāhī / Bā‘is-i fitne vü hem **fitne-nişān** olsa güzel (FKD, G.184, B.2).

fitne-pāş: [1] Kargaşalığı sonlandıran.

Nigāhuñ **fitne-pāş** oldukça dest-efşān semā‘ içre / Derün-ı cāna ḥançer-riz olur müjgān-ı ser-tizüñ (FKD, G.183, B.6).

fitne-perdāz-ı cihān: [1] Dünyanın kargaşa halinde olmasını sağlayan.

Var mıdır āyā felekde dil-berüm gibi Fehīm / **Fitne-perdāz-ı cihān** meh-pāresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.7).

fitne-ser: [1] Kargaşalığın sebebi.

Yağmaya verdi **fitne-ser** ü berķ-ı maḥşeri / Ol şeh-süvārüm itdi yine türk-tāz ḥayf (FKD, G.159, B.5).

fitne-tırāz: [1] Kargaşa düzenleyen.

Rāyet-i ḳaddin ki yār ma'roke-sāz eylemiş / Çok 'alem-i maḥşeri **fitne-tırāz** eylemiş (FKD, G.142, B.1).

fünün-ı fitne: [1] Kargaşa çıkarma marifeti.

Fünün-ı fitnede çeşmi sipihri eyledi mülzem / Neler neler daḥı seyr it nev-āğāz-ı ta'allümdür (FKD, G.104, B.2).

fünün-ı girye: [1] Gözyaşı sanatı.

Sirişk-i ṭıfl-ı yetimem ki olmazam maḳbül / **Fünün-ı giryede** itsem eger şehāb ile baḥş (FKD, G.26, B.2).

fünün-ı şîr: [1] Şiir sanatı.

Fünün-ı şîre mu'tād olduğumdan çarḥ ider bī-dād / Bilür cüz'-i ṭabī'atdūr geçilmez çünkü 'ādetden (FKD, K.15, B.29).

fürüg-ı neşve: [1] Neşe kaynağı.

Ol mey ki **fürüg-ı neşvesidür** / Keşti-i dil ü dīne berķ-efgen (FKD, Terci-bend 1, B.96).

fürüg-ı ruḥ-ı ḥūy-gerde: [1] Sevgilinin ter damlalarına bulanmış yanağın parlaklığı.

Ey **fürüg-ı ruḥ-ı ḥūy-gerdesi** ḥürşid-güdāz / Ey leb-i nādire gül-berg-i gül-i gülşen-i rāz (FKD, Terki-bend 3, B.2).

füsün: [2] Büyü, sihir, tılsım.

Sāḥir-i mu'ciz-keḷāmuz şā'ir-i şūḥuz Fehīm / Ne **füsūna** rāğıbiz ne mā'il-i efsāneyüz (FKD, G.134, B.5).

Fehīm-i sāhirem ben eylesün ğamze beni ilzām / Olur gerçi **fūsūndan** mālīk-i i‘cāz müstāgnī (FKD, G.287, B.6).

fūsūn-ı ğamze: [1] Yan bakışın büyüü.

Dili dem-beste ider yine **fūsūn-ı ğamzeñ** / Ger Fehīmā gibi bir şā‘ir-i seḥḥār olsam (FKD, G.200, B.5).

fūsūn-ı ‘iṣve-bāzī: [1] Nazlanmanın büyüü etkisi.

Ğamzeñde fesāne-i kirişme / Çeşmüñde **fūsūn-ı ‘iṣve-bāzī** (FKD, Terkib-bend 2, B.16).

fūsūn-kāri-i fesāne: [1] Efsanenin büyüleyiciliği.

Eğer ider mi **fūsūn-kāri-i fesāne** Fehīm / Olur mı ol müjeler cāna ḥ‘āb-ı ğamze-i şūḥ (FKD, G.37, B.5).

fūsürde id-: [1] Soğumak, sevgi duymamak.

İder fūsürde beni dostdan nesīm-i nifāk / Meşāmm olursa eger büy-ı yāsemen-düşmen (FKD, G.239, B.2).

fütād-ı ṭāvūs: [1] Çaresiz tavus.

Zāğ-ı mātem **fütād-ı ṭāvūsam** / Murğ-ı şādī vü ğam-şafīr benem (FKD, G.206, B.6).

füyüz-ı biḥār-ı ḥumm: [1] Süprüntü denizlerinin bereketi.

Ger **füyüz-ı biḥār-ı ḥummından** / Māyedār olsa ebr-i nīsānī (FKD, K.17, B.28).

füzūn: [2] Fazla, ziyade.

Tā şa‘şā‘a-i mihr-i ruḥuñ böyle **füzūndur** / Āsār-ı remedden gözüñ ey şūḥ zebūndur (FKD, G.73, B.1).

Çarḥ-ı fettān ile hem-ders-i cünūndur çeşmüñ / Fenn-i bī-dādda ammā ki **füzūndur** çeşmüñ (FKD, G.178, B.1).

füzūn eyle-: [2] Artırmak.

Tā **eyleyeli** ‘aşk **füzūn** rütbe-i cāhum / Endīşe-i müjgān-ı nigāh oldı sipāhum (FKD, G.215, B.1).

Cevr it ey şuh-ı cefâ-pîşe vefâdan geçdüm / Derdümi bârî **füzûn eyle** devâdan geçdüm (FKD, G.218, B.1).

füzûn ol-: [1] Yükselmek, fazlalaşmak.

Dilde ‘ulüvv-i ‘aşkı **füzûn olma**dur / Âh eylemeden ‘âşık-ı süzâna garâz (FKD, Rûbai 24, B.2).

G/Ġ

ġabġab: [1] Çene altı, gerdan (OLGUN ve DRAHŞAN, s.252).

Ĥaṭ gelüp olsa **ġabġabı** dest-ḥoş-ı cihân Fehîm / Mîve-i bâġ-ı vaşlı eylese ol ḥuceste-ḥaṭ (FKD, G. 148, B. 5).

ġâfil ol-: [2] Habersiz olmak, farkında olmamak.

Ehl-i ‘aşka ġamze-i cānāne olmaz âşinā / **Ġafil olma** mest ile dîvāne olmaz âşinā (FKD, G. 11, B. 1).

Aç gözini **ġâfil olma** zinhār / Olma bu ḥayāl ile müzebzeb (FKD, Terci-bend 1, B. 128).

ġaflet: [1] Farkında olmama hali, bilinçsizlik.

Ġaflet ile sāye-endāz olsa fark-ı tācina / Bend ider bāl ü per-i zıll-ı hümāyı ṭurrası (FKD, G. 278, B. 2).

ġāh: [14]

1. Bazen, ara sıra

Gör girye ile çāk-i girībān u fiġānın / Mecnūnuña da bir naẓar-ı ḥavşala **ġāh** it (FKD, G. 23, B. 4).

2. Bir zaman.

Gelürse fitnegeḥ-i bezm-i ‘aşka **ġāh** ḥırāmān / Hezār edeble ider rüzġār o şūḥa tevāzu‘ (FKD, G. 152, B. 2).

Eyleyen ‘uşşāk-ı zāra **ġāh** luṭf u **ġāh** ceng / Ġamze der-baḥt-ı Fehîmī ebrüvān-ı āh ceng (FKD, G. 168, B. 5).

Eyleyen ‘uşşāk-ı zāra **ġāh** luṭf u **ġāh** ceng / Ġamze der-baḥt-ı Fehîmī ebrüvān-ı āh ceng (FKD, G. 168, B. 5).]

Gāh luṭf geh gāzab gāhī teḡāfūl geh nigh / Gönlüm egler gāme-i mekkāresi bir kimsenūñ (FKD, G. 179, B. 4).

Geh felekde **gāh** zīr-i ḡāḡde seyr eylerem / Mihr-i ‘ālem-gerd-i şevḡam başuma āzādeyem (FKD, G. 211, B. 5).

Gāh olur bir neşvesinden cān bulur bīḡāneler / Kūşte eyler gāh yüz biñ āşīnāyı ḡamzesi (FKD, G. 288, B. 2).

Gāh olur bir neşvesinden cān bulur bīḡāneler / Kūşte eyler **gāh** yüz biñ āşīnāyı ḡamzesi (FKD, G. 288, B. 2).

Nigāh itmekte düzdīde o māha şu‘le-eṭvāruz / Şu‘ā‘-ı çeşmümüz gāhī dirāz u **gāh** kūtehdür (FKD, G. 96, B. 4).

Devletinde geh bülend ü **gāh** pest olmaḡ ne ḡam / Şāh-ı ‘aşḡa **gāh** tāc u **gāh** mesneddür göñül (FKD, G. 194, B. 7).

Devletinde geh bülend ü **gāh** pest olmaḡ ne ḡam / Şāh-ı ‘aşḡa **gāh** tāc u **gāh** mesneddür göñül (FKD, G. 194, B. 7).

Āyīn-i teḡāfūlde güzel **gāh** ki ammā / Ḳānūn-ı nühüfte-nighi ber-ṡaraf itme (FKD, G. 268, B. 3).

Devletinde geh bülend ü **gāh** pest olmaḡ ne ḡam / Şāh-ı ‘aşḡa **gāh** tāc u **gāh** mesneddür göñül (FKD, G. 194, B. 7).

Gāh müjgan geh nigāh-ı pūr-fiten şemşīr olur / Ḳatl-i mazlūmān-ı çeşmi cümleten şemşīr olur (FKD, G. 86, B. 1).

gāh gāh: [8] Bazan.....bazan, kimi.....kimi, kāh.....kāh.

Gāh luṭf ile tekellüm **gāh** ḡışm ile edā / Geh lebin eyler tebessüm-rīz geh düşnām-zā (FKD, Diḡer 1, B. 6).

Eyleyen ṡurrañi her demde perīşān-aḡvāl / **Gāh** āh-ı dil-i sevdā-zededür **gāh** nesīm (FKD, G. 214, B. 3).

Mihre düşmendür meger meh kim hilāl ü bedrden / Gāh gürz eyler ḡavāle gāh ḡançer rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 3).

Gāh mest-i cām-ı ‘aşḡam **gāh** rind-i bāde-nüş / Bü‘l-‘aceb dīvāneyem kim kimse bilmez meşrebüm (FKD, G. 217, B. 3).

Hemîşe tâ ki hüküm-i cezr ü medd-i feyz-i Haq Nîl'i / Taqâzâ eyleye **gâh** izdiyâda **gâh** noqşâna (FKD, K. 7, B. 64).

Yoğsa medhüñ böyle mi eylerdi ol kim kendüsin / Sihre gelse **gâh** Selmân **gâh** Hassân gösterür (FKD, K. 10, B. 39).

Tüde-i rîg-şifat **gâh** idüp cem'iyet / Tünd-i bâr-ı gam ile **gâh** perîşân olarak (FKD, K. 16, B. 9).

Gördüm ol hün-rîz şâha 'arz-ı hâl emr-i muhâl / **Gâh** âb u **gâh** âteş geh cemâl ü geh celâl (FKD, Diğer 1, B. 15).

gâh gâh: [2] Ara sıra, zaman zaman.

Velî o şart ile kim çeşm-i 'âşık olmaya küstâh / Nigâh-ı garqa-be-ţufânı **gâh gâh** gerekdür (FKD, G. 100, B. 4).

Garîm-i girye ile eylerem mu'âmeleyi / Nedîm-i hunde ile **gâh-gâhdur** kârüm (FKD, G. 216, B. 5).

gâh geh: [4] Bazen...bazen, kimi...kimi

Ne vefâ vü ne cefâ dâ'im tegâfûl tâ-be-key / **Gâh geh** bârî cefâ itse cefâdan kim kaçar (FKD, G. 46, B. 4).

Gâh ider pinhân nigele 'âşıkın mest ü harâb / **Geh** tegâfülle ider erbâb-ı dilden ictinâb (FKD, Diğer 1, B. 2).

Fâş iderdi yoğsa çokdan dil o mâha râzını / **Gâh** şalar **geh** men' ider murğ-ı dile şâh-bâzını (FKD, Diğer 1, B. 19).

Şahrâda gâh dest-be-dest-i niyâz u nâz / **Geh** hânesinde bâde içüp hîre-mest olur (FKD, Terkib-bend 1, B. 35).

gâh u bigâh: [1] Vakitli vakitsiz, zamansız.

Levhaşa'llâh zihî esb-i hümâyün-ţâli' / Ki hümâveş alasin sâyeñe **gâh u bigâh** (FKD, K. 9, B. 13).

gâhî: [19] Ara sıra, bazen, zaman olur.

Lāyık mıdur imsāk-i nazar tā o kadar kim / Çeşmüñ bile **gāhī** ola dil-gīr-i teğāfūl (FKD, G. 193, B. 2).

Bilsem n'ola katl idecegin çeşmi Fehīmā / İlhām olur ol 'āşık-ı dil-ḥastaya **gāhī** (FKD, G. 276, B. 5).

Tā muḳābilsēñ libās-ı mihr-i ḥüsnin der-ber it / Āyīne **gāhī** meh-i pür-nūra beñzet kendüñi (FKD, G. 284, B. 2).

Sipih-r-i sifle-perver cevrin az eylerse de **gāhī** / Nişān-ı luṭf şanma gāyet-i imsākdendür hep (FKD, G. 17, B. 4).

Ey şāh-ı teğāfūl-sipeh-i mülket-i 'işve / Peyk-i nighēñ **gāhī** dile rüy-be-rāh it (FKD, G. 23, B. 3).

Dāğ-ı dilüm āteşle ki leb-rīz ola **gāhī** / Her müyum olur rütbede hem-pāye-i düzaḥ (FKD, G. 35, B. 3).

Şadef-dīde-i giryānda ider 'aksi şināh / O dür-i pāk-güher **gāhī** de 'ummāna girer (FKD, G. 59, B. 4).

Çeşm-i ḥün-rīzün ki **gāhī** mā'il-i bī-dād olur / Dillere ol dem ḳazā hem küşte hem cellād olur (FKD, G. 80, B. 1).

Çeşmüme **gāhī** ḥayāl-i Rüm eder şöyle hücum / Kim sevād-ı Mışr güyā noḳta-i mevḥüm olur (FKD, G. 82, B. 3).

Nigāh itmekte düzdīde o māha şu'le-eṭvāruz / Şu'ā'-ı çeşmümüz **gāhī** dırāz u gāh kütēhdür (FKD, G. 96, B. 4).

Gāh luṭf geh gāzab **gāhī** teğāfūl geh nigh / Gönlüm egler gānze-i mekkāresi bir kimsenün (FKD, G. 179, B. 4).

Ġamzeler eyler iken itse tebessüm **gāhī** / Bā'is-i fitne vü hem fitne-nişān olsa güzel (FKD, G. 184, B. 2).

Gāhī gāzūb āteş olup külḥan isterem / **Gāhī** za'īf gül-bün olup gülşen isterem (FKD, G. 208, B. 1).

Gāhī gāzūb āteş olup külḥan isterem / **Gāhī** za'īf gül-bün olup gülşen isterem (FKD, G. 208, B. 1).

Yok siriştümde benüm ḥāşiyet-i dün himmeti / Çarḥdan **gāhī** hilālī cezb ider heycādeyem (FKD, G. 211, B. 6).

Gāhī ki müjeñ nāvekinî eyleye per-tāb / Bāl ü per-i murğ-ı ecele ola hālīde (FKD, G. 258, B. 2).

Ey bād-ı şabā zūlfine yārūñ güzer eyle / **Gāhī** dil-i ‘uşşāka belādan haber eyle (FKD, G. 267, B. 1).

Kilk-i mu‘ciz-kārı **gāhī** bir elif etse ‘ayān / ‘Ayn-ı a‘dāya anı sihr ile su‘bān gösterür (FKD, K. 10, B. 20).

Ne deñlü hışm iderse bir nigāh-ı luţf ider **gāhī** / Degül hālī muhaşşāl ‘aşık-ı zāra mürüvvetden (FKD, K. 15, B. 44).

gāhī gāhī: [1] Bazen... bazen.

Bir ‘aceb cādū-firībe oldı cānum mübtelā / Kārı ben ālüfteye **gāhī** vefā **gāhī** cefā (FKD, Diğer 1, B. 5).

gā’ib: [9] “Göze görünmeyen âlem” (TIETZE, C.2, s.107).

Gā’ibde ol perī baña teklīf-i şı‘r ider / Tūţı ne söylesün diye āyīneden cüdā (FKD, G. 2, B. 4).

Hücüm-ı tır-i ğam der-kār u cism-i nā-tüvān **gā’ib** / Hümālar her tarafdan germ-ğavğā üstüñān **gā’ib** (FKD, G. 19, B. 1).

Hücüm-ı tır-i ğam der-kār u cism-i nā-tüvān **gā’ib** / Hümālar her tarafdan germ-ğavğā üstüñān **gā’ib** (FKD, G. 19, B. 1).

Dil-i küdek-mizācum cism-i nā-büdümda pür-feryād / Fiğān-ı beççe-bülbül aşıkār u aşiyān **gā’ib** (FKD, G. 19, B. 2).

Ten-i pür-za‘fumuñ büt-hānede seyr eyledüm nağşın / Olurdı rüh bir demde ‘ayān u bir zamān **gā’ib** (FKD, G. 19, B. 3).

Zücāc-ı dilde gör ‘aks-i şarāb-ı la‘l-i cān-bağşın / Ki itmiş ebr-i cismi pertev-i hürşīd-i cān **gā’ib** (FKD, G. 19, B. 4).

Teh-i hāk içre tutmuş dehri āh-ı dāğdār-ı ‘aşk / Nesīm-i gülden olmuş bir cihān-ı gülsitān **gā’ib** (FKD, G. 19, B. 5).

Melā’ik ya perīdür küşte-i bismilgeh-i çeşmi / Zemīni ferş-i gül-güsterde vü kırbāniyān **gā’ib** (FKD, G. 19, B. 6).

O aḡker gibi kim sūz-ı derūnı ide hākister / Fehīm’i āḡir itdi āteş-i dāğ-ı nihān **gā’ib** (FKD, G. 19, B. 7).

ġā'ib ol-: [2] Kaybolmak, bulunmamak.

Meyl itme haṭṭa **ġā'ib olur** ḥüsünü ey perī / Şāh olsa nā-bedīd sipāha ne i'tibār (FKD, G. 45, B. 4).

Saṅa rāġib oldı gönlüm saṅa ṭālib oldı gönlüm / Yine **ġā'ib oldı** gönlüm nıgehüñdedür ya sende (FKD, G. 259, B. 4).

ġalaṭ: [8] Yanlış, yanılma.

Sitem ben ḥāke ḥükm-i gerdiş-i eflākendür hep / **Ġalaṭ** didüm ġalaṭ ḥāsiyyet-i idrākendür hep (FKD, G. 17, B. 1).

Sitem ben ḥāke ḥükm-i gerdiş-i eflākendür hep / Ġalaṭ didüm **ġalaṭ** ḥāsiyyet-i idrākendür hep (FKD, G. 17, B. 1).

Nāme-i dehri temāşā itdüm imlāsı **ġalaṭ** / Nükte-i ye'si şaḥīḥü'l-ḥaṭ temennāsı **ġalaṭ** (FKD, G. 149, B. 1).

Nāme-i dehri temāşā itdüm imlāsı **ġalaṭ** / Nükte-i ye'si şaḥīḥü'l-ḥaṭ temennāsı **ġalaṭ** (FKD, G. 149, B. 1).

Nazm-ı dehri seyr edüp gitdi hezārān zü'l-fünün / Fetḥ olurdu olmasa beyt-i mu'ammāsı **ġalaṭ** (FKD, G. 149, B. 2).

Bildi ta'bīrin dūrüg-āmīzdür 'ālem şaḥīḥ / Şeyḥ-i şehriñ olmada gitdükçe rü'yāsı **ġalaṭ** (FKD, G. 149, B. 3).

Mübtelā-yı çeşm-i yāra n'eylesün 'İsā k'olur / Ḥasta-i 'aşka eṭibbānuñ müdāvāsı **ġalaṭ** (FKD, G. 149, B. 4).

Şoḥbet-i ma'nāda olsun mı Fehīmā'ya nazīr / Bir iki bī-hüde-güy u şı'r ü inşāsı **ġalaṭ** (FKD, G. 149, B. 5).

ġaltān: [1] Yuvarlanan.

Eşk ile **ġaltān** u cūşān kıl o dūrri der-kinār / Ya'nī mevc-i lücce-i pür-şūra beñzet kendüñi (FKD, G. 284, B. 6).

ġaltān id-: [2] Yuvarlamak.

Ol şeh saṅa bu ḥāl ile geldi Fehīm ise / Başın yolına şevḳ ile **ġaltān idüp** gelür (FKD, G. 111, B. 7).

Bād-ı nefesümle zūr-ı seyl-âb-ı sirişk / **Ġaltân ider** üstüñânlarum mevc-miṣāl (FKD, Rübai 36, B. 2).

ġaltân ol-: [2] Yuvarlanmak.

Tābdan huşk-leb ü eşk ile tūfān-ber-dūş / Gidelüm āb-keş üstür gibi **ġaltân olarak** (FKD, K. 16, B. 8).

Huşk ü ter-i saṭḥ-ı ‘arzda bir nice dem / Mānende-i güy-ı çarḥ **ġaltân olduk** (FKD, Rübai 31, B. 2).

ġaltīde: [2] “Yuvarlanmış, tekerlenmiş” (LUGAT-I CŪDÎ, s.694).

Sūzişinden ola **ġaltīde** zebān-ı şu‘le / Laḥt-ı pür-dāğ-ı dilüm itse nemek-çeş āteş (FKD, G. 138, B. 4).

Serüñ güher gibi ġaltīde itme her ḥazefe / Şadef-nişīni-i künc-i ferāğ yetmez mi (FKD, G. 286, B. 3).

ġam: [15] Keder, sıkıntı, elem.

Mu‘tād-ı zevk-ı hecrüñ olan mātēm-āşinā / **Ġamdan** helāk olur olamazsa ġam-āşinā (FKD, G. 10, B. 1).

Ġam ki āzār-ı kār-ı her-dildür / Nāzenīn yār ü dil-nevāzumdur (FKD, G. 71, B. 4).

‘Āşıkuñ bir şūḥ-meşreb dil-beri olmağ nedür / Mest-i cām-ı ‘aşk olup **ġamdan** berī olmağ nedür (FKD, G. 91, B. 1).

Vuşlat içre şādī vü firkatde **ġam** giryān ider / Mest-i cām-ı bezm-i ‘aşkuz cāvidāndur giryemüz (FKD, G. 127, B. 5).

Ġam-ı cāvīd-i dildür yār-ı ‘āşık / Yine **ġamdur** olan ġam-ḥār-ı ‘āşık (FKD, G. 163, B. 1).

Fiğān idüp dimezüz kim ġamuñ nesin gördük / **Ġam** olmasa dir idük ‘ālemüñ nesin gördük (FKD, G. 174, B. 1).

Hudā meger dilüm itdi resül-i ‘ālem-i ‘ışk / Ki oldılar **ġam** u derd ü elem şaḥābe-i dil (FKD, G. 186, B. 4).

Bed-mest itdi cām-ı mey-i ‘aşk şöyle kim / Ḥazz itmez oldı **ġamla** da dil imtizācdan (FKD, G. 228, B. 2).

Ḳudsiyān ḥayf ki gül-çīn olamaz şimdi Fehīm / Ḥār-best eyledi **ḡam** gülşen-i endīšemüzi
(FKD, G. 291, B. 5).

Ḡam itdi kân-ı nemek giryeden mesāmmātum / Ṭabīb-i müşfiḳam u cümle zaḥm-ı nāşūram
(FKD, K. 14, B. 19).

Ey ṭāli^c-i dūn nedür bu ḥıssat / Kim cāna ‘azābı **ḡamdan** itdūñ (FKD, Terhib-bend 2, B. 48).

Ḡam degül aḡyāra itsün bir nigāhuñ biñ vefā / Ḳorḳaram ammā vefādār olmaḡa mu‘tād olur
(FKD, G. 80, B. 5).

Fiḡān idüp dimezüz kim **ḡamuñ** nesin gördük / Ḡam olmasa dir idük ‘ālemüñ nesin gördük
(FKD, G. 174, B. 1).

Ne ‘aceb rişe ṭatarsa bu dil-i ḥākīde / **Ḡam** bulur neşv ü nemā dīde-i nemnākümden (FKD, G.
236, B. 4).

Giryān giryān Fehīm o deñlü **ḡamdan** / Oldum ser-i mātem-zede-i ḥāk-efgen (FKD, Rübai 47,
B. 1).

ḡam çek-: [1] Tasalanmak, üzölmek.

Ḡam çekme budur ḥāşiyet-i ḡonca-i ‘aşḳ / Kūr eylese rengi bñy eyler bñnā (FKD, Rübai 1, B.
2).

ḡam degöl: [1] Üzölmeye, kaygılanmaya gerek yok.

Biñ teḡāföl itse ḡamzeñ naḳd-i cāna **ḡam degöl** / Ḡāret-i esbāb-ı dīn itmekte iḥmāl itmesün
(FKD, G. 245, B. 2).

ḡam mı: [1] Dert deḡil.

Pīrāhenüm olursa kefen **ḡam mı** Fehīmā / ‘Uryān-ten olup bir gece cānāna şarılsam (FKD, G.
198, B. 7).

ḡam ye-: [5] “Mükedder olmak, endişe etmek” (T.S., C.3, s.1610).

Sebeb-i rif‘at olur **ḡam yeme** üftāde iseñ / Bir binā tā ki ḥarāb olmaya ma‘mūr olmaz (FKD,
Kıt'a 1, B. 3).

Fehīm'i öldürem derse **ḡam yemem** ki olur / Zebān-ı nāzı bilen bu cevābdan maḡzüz (FKD,
G. 150, B. 8).

Eylemem te'sîr-i mihr ü mâhdan şekvâ fakîr / **Ġam yimem** geçmekdedür ger hayr u ger şer rûz u şeb (FKD, K. 1, B. 47).

Her vişâlûñ firkatı var her huzûruñ ğaybeti / **Ġam yimem** mecliste dil-ber hâzır olmış olmamış (FKD, G. 139, B. 5).

Fehîm'in aşağıdaki beyti, Sebk-i Hindî şairlerinden olan Kelîm'de de benzer şekilde geçmektedir. Kelîm'in beytinin tercümesi şu şekildedir: "Yemek yerine gam yiyorum Kelîm! Çünkü bu yemeğin iştaha ihtiyacı yoktur" (Babacan, 2012, s.126). Burada, Babacan'a göre, kârikelimator, yani kelimelerle oyun oynama, kelimelerin bilinen anlamlarının dışındaa farklı şekilde anlam derinliği oluşturma çabası vardır (2012, s.125).

Sâkî yetiş harâbuña câm-ı şarâb ver / Ben **ġam yerem** baña meze ne kebâb ver (FKD, Terki-bend 1, B. 49).

ġam-âşinâ: [1] Kederin ne olduğunu bilen, üzüntü yaşamış.

Mu'tâd-ı zevk-ı hecrüñ olan mâtem-âşinâ / Ġamdan helâk olur olamazsa **ġam-âşinâ** (FKD, G. 10, B. 1).

ġamdan âsüde it-: [1] Üzüntü ve sıkıntılardan kurtulma.

Cânı **itmekde ġamdan âsüde** / Rûh-ı râhat-fürüş ya'nî mey (FKD, G. 293, B. 4).

ġam-hâne: [1] Üzüntü evi.

Cân u dil-i 'uşşâkâ **ġam-hâne** yeter çeşmi / Ya'küb-ı elem-dîde Beytül-hazen'i n'eyler (FKD, G. 56, B. 8).

ġam-h'âr-ı 'âşık: [1] Kaygılanmış âşık.

Ġam-ı cāvîd-i dildür yâr-ı 'âşık / Yine ġamdur olan **ġam-h'âr-ı 'âşık** (FKD, G. 163, B. 1).

ġam-ı 'âkl: [1] Aklın sıkıntısı.

Evvel bakışda itdi **ġam-ı 'âkldan** halâş / Bî-hüşî-i nigâh ile def'-i ġam eyledük (FKD, G. 173, B. 4).

ġam-ı 'aşk: [2] Aştan kaynaklı üzüntü, gam.

Böyle kalursa dimâġuñ eger âşüfte Fehîm / Ne **ġam-ı 'aşk** kalur sende ne pervâ-yı cünün (FKD, G. 243, B. 9).

Dil eyledi câm-ı 'aşkı çün nüş / İtdüm **ġam-ı 'aşkı** da ferâmüş (FKD, Terki-bend 2, B. 56).

ġam-ı āzār-ı tekellüf: [1] Zor gelen incitmenin hüznü.

Yārān ile bī-minnet ider mey-kedede ‘ayş / Rinde ne belādur **ġam-ı āzār-ı tekellüf** (FKD, G. 158, B. 2).

ġam-ı cām: [1] Üzüntü kadehi.

İmtizāc eyleye şādī **ġam-ı cām** u ġam-ı mülk / Hurrem-ābād-ı ħarābātda Cemşīd olmaz (FKD, G. 113, B. 5).

ġam-ı cāvīd-i dil: [1] Gönlün sonsuz üzüntüsü.

ġam-ı cāvīd-i dildür yār-ı ‘āşık / Yine ġamdur olan ġam-ı ħār-ı ‘āşık (FKD, G. 163, B. 1).

ġam-ı dehr: [1] Dünya kaygısı.

Fehīm efsūs dehr-i dūn degül bākī hemān mest ol / ġam-ı dil-ber yeter olma **ġam-ı dehr** ile āzürde (FKD, Kıt'a 5, B. 1).

ġam-ı derūn: [1] Gönül sıkıntısı.

Sākī **ġam-ı derūnumı** dehr itdi bī-şümār / Sen de Hudā için ħadeĥ-i bī-ħisāb ver (FKD, Terki-bend 1, B. 50).

ġam-ı dil-ber: [1] Gönül alan güzelin derdi.

Fehīm efsūs dehr-i dūn degül bākī hemān mest ol / **ġam-ı dil-ber** yeter olma ġam-ı dehr ile āzürde (FKD, Kıt'a 5, B. 1).

ġam-ı dīrīne: [1] Eskiden beri var olan keder|| eski gam.

Nev-be-nev leb-rīz-i şevķuz līk şad-efsūs kim / Yine her şādīde müdġamdur **ġam-ı dīrīnemüz** (FKD, G. 125, B. 2).

ġam-ı evreng: [1] Tahta çıkma endişesi. Evreng, SALAHÎ'de “taht-ı hükümdârî, serîr, sandalye” (C.1, s.199) anlamındadır.

Mihreveş bī-ser ü pā şāh-ı cihān oldı Fehīm / Fikr-i tāk u **ġam-ı evreng** nedür bilmez ĥiç (FKD, G. 31, B. 9).

ġam-ı ħāclet-i şehīdān: [12] Sevgili uğruna can verenlerin utanç üzüntüsü.

Tā-key **ġam-ı ħāclet-i şehīdān** / Min-ba‘d olayım o şūĥa ħurbān (FKD, Terci-bend 1, B. 91).

Tā-key **ğam-ı haclet-i şehīdān** / Min-ba‘d olayım o şūha ķurbān (FKD, Terci-bend 1, B. 104).

Tā-key **ğam-ı haclet-i şehīdān** / Min-ba‘d olayım o şūha ķurbān (FKD, Terci-bend 1, B. 117).

Tā-key **ğam-ı haclet-i şehīdān** / Min-ba‘d olayım o şūha ķurbān (FKD, Terci-bend 1, B. 130).

Tā key **ğam-ı haclet-i şehīdān** / Min-ba‘d olayım o şūha ķurbān (FKD, Terci-bend 1, B. 13).

Tā-key **ğam-ı haclet-i şehīdān** / Min-ba‘d olayım o şūha ķurbān (FKD, Terci-bend 1, B. 143).

Tā key **ğam-ı haclet-i şehīdān** / Min-ba‘d olayım şūha ķurbān (FKD, Terci-bend 1, B. 26).

Tā-key **ğam-ı haclet-i şehīdān** / Min-ba‘d olayım o şūha ķurbān (FKD, Terci-bend 1, B. 156).

Tā-key **ğam-ı haclet-i şehīdān** / Min-ba‘d olayım o şūha ķurbān (FKD, Terci-bend 1, B. 39).

Tā-key **ğam-ı haclet-i şehīdān** / Min-ba‘d olayım o şūha ķurbān (FKD, Terci-bend 1, B. 52).

Tā-key **ğam-ı haclet-i şehīdān** / Min-ba‘d olayım o şūha ķurbān (FKD, Terci-bend 1, B. 65).

Tā-key **ğam-ı haclet-i şehīdān** / Min-ba‘d olayım o şūha ķurbān (FKD, Terci-bend 1, B. 78).

ğam-ı hecr: [1] Ayrılığın üzüntüsü.

Tā-key **ğam-ı hecr** ile melülüz / Ey āfet-i ğam-fezāy-ı ‘uşşāķ (FKD, Terci-bend 1, B. 15).

ğam-ı hūsn: [1] Güzelliğın kederi.

Hāk itse maħabbet **ğam-ı hūsn**ıyle o māhuñ / Yā Rab bu ten-i sebzūmi bir mihr-i giyāh it (FKD, G. 23, B. 5).

ğam-ı mülk: [1] Sahip olunanların üzüntüsü.

İmtizāc eyleye şādī ğam-ı cām u **ğam-ı mülk** / Hurrem-ābād-ı ħarābātda Cemşīd olmaz (FKD, G. 113, B. 5).

ğam-ı Yūsuf: [2] Yūsuf'un üzüntüsü.

Dil-bere mā‘il olan merd gerek bü'l-hevesā / Her Züleyhā-yı zamāna **ğam-ı Yūsuf** ne belā (FKD, G. 4, B. 3).

Oldı **ğam-ı Yūsuf**la felek başına zindān / Şanmañ ki Züleyhā dağı maħbūs degüldür (FKD, G. 102, B. 6).

ğam-ı zülf: [2]Sevgilinin saçından dolayı duyulan keder.

Bīd-i mecnūndan idüñ tahta-i tábütümü kim / Beni öldürdi **ğam-ı zülf** ü temennā-yı cünūn (FKD, G. 243, B. 4).

Şeb-i hicr ü **ğam-ı zülf** ü dil-i sevdā-perdāz / İhtiyārī degül āh eyler isem dūr u dırāz (FKD, Terkib-bend 3, B. 4).

ğam-kede-i bezm-i fenā: [1] Yokluk meclisinin üzüntü evi.

Tā **ğam-kede-i bezm-i fenā** meskenümüzdür / Peymāne-i şādī sebep-i şīvenümüzdür (FKD, G. 110, B. 1).

ğammāz: [1] “İhbar eden, muhbir, söz taşıyan” (TIETZE, C.1, s.98).

Bilüp hāl-i dilüm eyler teğāfül ğamze-i şūhı / Ne tālī’dür ki rāzumdan ola **ğammāz** müstağnī (FKD, G. 287, B. 3).

ğam-şafir: [1] Hüzün ıslığı.

Zāğ-ı mātem fütād-ı tavūsam / Murğ-ı şādī vü **ğam-şafir** benem (FKD, G. 206, B. 6).

ğamze: [92] Sevgilinin yan bakışı, âşiğa göz ucuyla bakması.

Ey **ğamzesi** Fehīm gibi rüşenā-yı dil / Bīgāne-ı tavr olma dile her-dem-āşinā (FKD, G. 10, B. 5).

Eyleyen **ğamzeñi** ābisten-i āşūb itmiş / Hükmi-i çeşm-i siyehūñ tev’em-i fermān-ı kazā (FKD, G. 12, B. 6).

Ğamzeñ ki dile sīne-şikāf-ı dil-i hūbān / Hıvından olur dāmeni tīgün de hārīde (FKD, G. 258, B. 3).

Fehīm-i sāhirem ben eylesün **ğamze** beni ilzām / Olur gerçi füsūndan mālīk-i i’cāz müstağnī (FKD, G. 287, B. 6).

Destine alduqça şemşīr-i kazāyı **ğamzesi** / Bir nigāh ile şehīd eyler belāyı ğamzesi (FKD, G. 288, B. 1).

Destine alduqça şemşīr-i kazāyı ğamzesi / Bir nigāh ile şehīd eyler belāyı **ğamzesi** (FKD, G. 288, B. 1).

Gāh olur bir neşvesinden cān bulur bīgāneler / Küşte eyler gāh yüz biñ āşīnāyı **ğamzesi** (FKD, G. 288, B. 2).

Bir nigāh itse eger hışm ile ehl-i maḥşere / Lerzenāk eyler dil-i rüz-ı cezāyı ğamzesi (FKD, G. 288, B. 3).

İtmeden şeh-bâz-ı çeşmi nîm-pervâz-ı nigâh / Havfdan rîzân ider perr-i hümâyı **ğamzesi** (FKD, G. 288, B. 4).

Bî-vefâdur kııl cefâsun ârzü yârûñ Fehîm / Saña ta'îm eylesün luţf u cefâyı **ğamzesi** (FKD, G. 288, B. 5).

Tâ oldı müsellem nıgeh-i mestüñe rındî / Maşşûşdur ol **ğamzelere** 'işve-perestî (FKD, G. 290, B. 3).

Ğamzeñde nihân olsa n'ola 'arbede-sâzi / Çeşmüñde 'ayân ma'ni-i keyfiyyet-i mestî (FKD, G. 290, B. 2).

Ey **ğamzelerüñ** hükm-i kazâya bâ'is / V'ey turrararuñ yine belâya bâ'is (FKD, Rübai 7, B. 1).

Ey **ğamzeleri** bâ'is-i efgân u feryâd / Destüñden ider hañçer-i bürrân feryâd (FKD, Rübai 12, B. 1).

Ey 'aşk eyâ belâ-yı 'uşşâk / Ey **ğamze** gibi kazâ-yı 'uşşâk (FKD, Terci-bend 1, B. 14).

Mecrûh ider egerçi **ğamze** / Ammâ ki helâk ider teğâfûl (FKD, Terki-bend 2, B. 25).

Ey **ğamze** nedür bu hûn-feşânî / Yetmez mi idi sipihir cellâd (FKD, Terki-bend 2, B. 38).

Havfum bu ki hâne-i dilümden / **Ğamzeñ** ide cins-i 'aşkı yağma (FKD, Terki-bend 2, B. 8).

Ğamzeñde fesâne-i kirişme / Çeşmüñde füsün-ı 'işve-bâzî (FKD, Terki-bend 2, B. 16).

Ey merhem-i zaħm-ı cân-ı 'âşık / Ey **ğamzesi** hem-zebân-ı 'âşık (FKD, Terki-bend 2, B. 11).

Ey nigâh-ı gazâbı mest-i mey-i nahvet-i nâz / **Ğamzesi** sâķî-i câm-ı ecel-i ehl-i niyâz (FKD, Terki-bend 3, B. 1).

Nigâhı tîğ şunar çeşmi nîze müjgândan / O **ğamze** olsa süvâr-ı semend-i istiğnâ (FKD, G. 9, B. 2).

Cellâd-ı Mesîhâ-kâr âşâr-ı nigâhuñdur / Ey **ğamzesi** luţf-âmîz ey çeşmi 'itâb-âlüd (FKD, G. 43, B. 3).

Ğamzesi zaħm ursa tîğ-i kazâdan kim kaçır / Tırta pâ-bend itmese bend-i belâdan kim kaçır (FKD, G. 46, B. 1).

Nice yüz biñ dili bir **ğamze** iderken küşte / Nıgeh-i 'arbede-cü kaçd-ı teğâfûl mi ider (FKD, G. 51, B. 2).

Şīve-i ğamzelerüñle nighüñden bilürem / Sen de **ġamzeñ** gibi fettān olacağsın āhır (FKD, G. 66, B. 6).

Gösterdi yine **ġamzelerüñ** rüy-ı hezīmet / Beñzer ‘alem-i fitne vü āşüb-nigündür (FKD, G. 73, B. 4).

Eyledi mestāne cihānı ħarāb / Anuñ için **ġamzesi** mestürdur (FKD, G. 74, B. 2).

Ġamzeñe tākat getürmez bakmağa cellād-ı çarġ / Bīm-i şemşīr-i nigāhuñdan ħazā bī-tāb olur (FKD, G. 79, B. 2).

Leşker-i cān u dil-i ‘uşşāķı hep ħırduñ meger / Şāh-ı iķlīm-i ħazādan **ġamze** ki imdād olur (FKD, G. 80, B. 3).

Verse çeşmüñ **ġamzeñe** destür-ı ħatl-i bī-dilān / ‘Āşık-ı dem-bestegāna ruġşat-ı feryād olur (FKD, G. 80, B. 2).

Dil cām u **ġamze** sāķī vü şüh u kirişme nuķl / Hün-ı ciger şarāb u ħazā mey-fürüş olur (FKD, G. 88, B. 4).

Yalıñız **ġamzeñ** degül āfet maġall-i nāzda / Her biri müjġānuñun bir dil-ber-i ħannāz olur (FKD, G. 89, B. 3).

Gerçi **ġamze** zaġm urur ebrüvānından bilür / Zaġmı ‘āşık tīrden bilmez kemānından bilür (FKD, G. 112, B. 1).

Yād ħıl mest-i mey-i hün-ı ciger olduġumı / Çeşm ü **ġamzeñ** ki şuna birbirine sāġar-ı nāz (FKD, G. 115, B. 3).

Kişver-i cān-ı Fehīm olmaz idi böyle ħarāb / **Ġamzeñe** itmese imdād eger leşker-i nāz (FKD, G. 115, B. 7).

Çeşm-i mesti ger düçār olsam görür görmez beni / **Ġamze** de çeşm-i teġāfül-kāra beñzer beñzemez (FKD, G. 116, B. 4).

Hün-ı dildür revġan-ı ħandīl-i dāġ-ı sīnemüz / **Ġamzedür** pervāne-i gerd-i çerāġ-ı sīnemüz (FKD, G. 126, B. 1).

‘Āşķı sāķī **ġamzeyi** mest-i ħarāb itsek n’ola / Cāmı āteş bādesi āteş ‘aceb mey-ġāneyüz (FKD, G. 134, B. 2).

‘Āşık olmış bir büte bī-bāk āh eyler Fehīm / **Ġamzesi** ol ‘āşık-ı bī-bāķi n’eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B. 7).

Ne imiş şu^cbede-bāzī-i kazā seyr eyle / **Ġamzeye** teşne geçen ‘aşık-ı ser-bāzına baķ (FKD, G. 160, B. 5).

Eyleyen ‘uşşāk-ı zāra gāh luţf u gāh ceng / **Ġamze** der-baht-ı Fehīmī ebruvān-ı āh ceng (FKD, G. 168, B. 5).

Ġamze kemīngehdedür ey dil-i bī-ħod şaķın / Ĥüsüne hayrān iken bī-ħaber eyler helāk (FKD, G. 169, B. 3).

Sīne gerüp **ġamzeden** zaħm niyāz eyleme / Çeşm-i siyeh-mestdür el-ħazer eyler helāk (FKD, G. 169, B. 4).

Hep kārı teġāfüldür ol **ġamze** vü ol çeşmüñ / Mest-i mey-i naħvet mi ya ĥufte midür bilsek (FKD, G. 171, B. 2).

Ne **ġamze** vü ne ‘işve ne luţf-ı tebessüm / Tekrār meger bendeñe bīġāne mi olduñ (FKD, G. 175, B. 4).

Maħbūs-ı teġāfül idi dil **ġamze** niġehbān / Ķurbānuñ olam eyledi āzād niġāhuñ (FKD, G. 176, B. 6).

Sen nāz u kirişmeyle helāk eyle Fehīm’i / Besdür baña ey **ġamzesi** cellād niġāhuñ (FKD, G. 176, B. 7).

Dil bilür **ġamze** gerek siħr ü gerek remz eylesün / Tercemāndur bir iki seħħāresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B. 5).

Ġamzeler eyler iken itse tebessüm gāhī / Bā‘iş-i fitne vü hem fitne-nişān olsa güzel (FKD, G. 184, B. 2).

Ey **ġamzeleri** cevher-i şemşīr-i teġāfül / Dünyāyı helāk eyledi te’sīr-i teġāfül (FKD, G. 193, B. 1).

Ġamzeñe cānumı teslīm iderem her ne ķadar / Anı dest-i ecele vermege nā-çār olsam (FKD, G. 200, B. 3).

Belā-yı ĥük-m-i kazāya tereddüd itsem olur / Velī o **ġamzeye** çün u çerā nedür bilmem (FKD, G. 205, B. 5).

Bāde-i çeşm-i bütān cām-ı şarābumdur benüm / **Ġamze** mey-ħānemde bir mest-i ĥarābumdur benüm (FKD, G. 223, B. 1).

Çeşm-i yāre **ġamzeyem** Mirrīh-i çarħa fitneyem / Āsumān pür-zaħm-ı şemşīr-i ‘itābumdur benüm (FKD, G. 223, B. 2).

Tā-be-key **gamze** teğāfūl gibi pinhān olsun / Bir nigāh eyle ki biñ cān saña qurbān olsun (FKD, G. 244, B. 1).

Biñ teğāfūl itse **gamzeñi** naqd-i cāna gam degül / Ğāret-i esbāb-ı dīn itmekte ihmāl itmesün (FKD, G. 245, B. 2).

‘Āşık-ı bī-dil nice tākāt getürsün çeşmüñe / Nāzı da lertzān ider **gamzeñi** ‘itāb-ı nāz ile (FKD, G. 264, B. 3).

Gamzeñi mest eyleyüp her dem şarāb-ı nāz ile / Çeşm-i maḥmūruñ hem-āğūş itme ḥ‘āb-ı nāz ile (FKD, G. 264, B. 1).

Çeşmüñ ki ider **gamzeñi** de ḥavf ile lertzān / Āyīneye bakma ḥazer eyle ḥazer eyle (FKD, G. 267, B. 8).

Ḥ‘ābda iken itmede ‘ālemi **gamzesi** şehīd / Vāy o dem ki eyleye tīgini çeşmi āḥte (FKD, G. 271, B. 3).

Cellād-ı każā oldı gibi çeşm-i siyāhı / Aldı eline **gamzesi** şemşīr-i nigāhı (FKD, G. 276, B. 1).

Hem-nişīn olsa Mesīḥ ile eger rūḥ-mişāl / Öldürür gamzesi āḥir bu dil-i bī-mārı (FKD, G. 277, B. 4).

Çeşm-i ser-mest-i bütān hep kaldılar maḥmūr-ı nāz / Oldı müjgān pāy-ı dāmen **gamze** ser-der-ceyb-i ḥ‘āb (FKD, K. 5, B. 41).

‘Āşıkam bir cūvān şūḥa k’olur / **Ğamze** mecrūḥ-ı tīg-ı müjgānı (FKD, K. 17, B. 79).

Bir nigeḥle gör işlerin ammā / **Ğamzed**en eyle tīg-i bürrānı (FKD, K. 17, B. 90).

Öldürdi Fehīm-i nā-tüvānı **gamzeñi** / Dāğ itdi teğāfūl ile cānı gamzeñ (FKD, Rübai 32, B. 1).

Öldürdi Fehīm-i nā-tüvānı **gamzeñi** / Dāğ itdi teğāfūl ile cānı gamzeñ (FKD, Rübai 32, B. 1).

Çün kaṭre-şifat Fehīm aḥḥardur dil / Her **gamze**ye şafvet-dih-i ḥaṇçerdür dil (FKD, Rübai 38, B. 1).

Bir zūr-ı nigeḥle **gamze** ḥavfindan der / Lā ḥavle velā kuvvete illā bi’llāh (FKD, Rübai 53, B. 2).

Ben tālīb-i ruḥşat-ı nezāre / Ol **gamze** ise teğāfūl itmez (FKD, Terci-bend 1, B. 45).

Devrinde o **gamzenüñi** każā ger / Kaṭline cihānuñ itse da‘vī (FKD, Terci-bend 1, B. 8).

Bir āfet-i şulh-şūhı sevdüm / Kim cengde **ġamzesi** meşeldür (FKD, Terci-bend 1, B. 85).

Dil **ġamzesini** ta‘aqqul itmez / Mecnūn ölümün taḥayyül itmez (FKD, Terci-bend 1, B. 40).

Ey **ġamzesi** ser-be-ser teġāfül / Ḳurbānuñ olam yeter teġāfül (FKD, Terki-bend 2, B. 23).

Olur ey **ġamzesi** şemşir-i Mirrīḥ / Niġāhuñ bā‘īs-i te’sīr-i Mirrīḥ (FKD, G. 36, B. 1).

Ol zamān kim niġehin ma‘reke-perdāz eyler / Evvelā **ġamzeleri** ḳaşd-ı ser-i nāz eyler (FKD, G. 58, B. 1).

Olmaġa meclis-i nāz içre ḥarīf-i çeşmi / **Ġamze** gibi yine bir rind-i mey-āşām ister (FKD, G. 64, B. 2).

Ey bād-ı şabā dūr olalı **ġamzelerinden** / Düştüklerümi ḥançer-i ser-tīze ḥaber vir (FKD, G. 67, B. 2).

Süzen-i elmās ile olur rüfuger **ġamzesi** / Pençe-i müjġān-ı şūḥından o dil kim çākdür (FKD, G. 98, B. 3).

Ġamzeyüz ammā ki Mirrīḥ-i cihān-ı fitneyüz / Perde-i çeşm-i bütān-ı şūḥdur eflākümüz (FKD, G. 128, B. 2).

Eyledi bir gerdiş-i ḥışımıyla Mirrīḥ’i helāk / **Ġamzesi** āşüb ile eflāki n’eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B. 2).

Fitne niġāhında mevc ursa ‘aceb mi ḳazā / **Ġamzesini** cevher-i ḥançer-i nāz eylemiş (FKD, G. 142, B. 3).

Biñ Fehīm’i ‘āşık eyler eyleye bir **ġamze** tā / Çeşm-i şūḥından bile şūḥ-ı cihāndur dil-berüm (FKD, G. 225, B. 7).

Pür-zaḥm-ı figār it dili **ġamzeñile** nihānī / Çeşmüñ gibi bir āfet-i mümtāza ṭuyurma (FKD, G. 251, B. 2).

Ġamzeñ yine sevdāger-i kālā-yı dil olsun / Ārāyiş-i dükkān-ı ḳazā vü ḳader eyle (FKD, G. 267, B. 6).

Ḳurbānuñ olam amān helāk itdi amān / Düzdīde tebeşüm ü nihānī **ġamzeñ** (FKD, Rübai 32, B. 2).

Ġamzesi ḥün-ı dil ü şire-i cān itmede nüş / Çeşm-i ḥün-h‘ār-ı siyeh-mest ise maḥmūr henüz (FKD, G. 120, B. 2).

Ġāret itdi feleküñ cümle metā^c-ı mekrin / İtmeden **ġamzesini** fitnede meşhūr henüz (FKD, G. 120, B. 3).

Ĥavfumuzdan çeşm-i dil-ber **ġamzeyi** eyler penāh / Kūçe-i ‘aşk içre bī-pervā yürür mestāneyüz (FKD, G. 134, B. 3).

Görelüm şūriş ü āşūbda tenhā hünerin / İtmesün **ġamzelerüñ** fitneye imdād yeter (FKD, G. 61, B. 3).

Meclis-i ‘uşşākda ol meh ki sāġar nūş ider / Çeşm ü **ġamze** bāde-i nāzı ber-ā-ber nūş ider (FKD, G. 52, B. 1).

ġamze-i bed-ĥūy: [1] Kötü davranışlı yan bakış.

Ol ki çeşm-i şūĥuñā ālüfte āhūdur demiş / **Ġamze-i bed-ĥūyuñā** şīr-i sitem-cūdur demiş (FKD, G. 143, B. 1).

ġamze-i berhem-zen-i rüz-i ĥisāb-ı maĥşer: [1] Maĥşerin hesap gününü karmaşık eden yan bakış.

Çeşm-i yāram her nigāhum bir kıyāmetgāhdur / **Ġamze-i berhem-zen-i rüz-i ĥisāb-ı maĥşerem** (FKD, G. 207, B. 2).

ġamze-i bī-bāk: [1] Korkusuz yan bakış.

‘Ālem-i maĥşerde de ser-mest ü bī-pervā olan / Ya Fehīm-i bī-edeb ya **ġamze-i bī-bākdür** (FKD, G. 99, B. 5).

ġamze-i cādū-yı dost: [1] Sevgilinin büyücü yan bakışı.

Gördi i‘cāz-ı helāk-i tīġ-ı ṭab‘umdur Fehīm / Eyledi teslīm şī‘rüm **ġamze-i cādū-yı dost** (FKD, G. 25, B. 8).

ġamze-i cānān: [4] Sevgilinin göz süzerek bakışı.

Ehl-i ‘aşka **ġamze-i cānāne** olmaz āşinā / Ġafīl olma mest ile dīvāne olmaz āşinā (FKD, G. 11, B. 1).

Dil germ-şekve **ġamze-i cānāne** bī-dimāġ / Efsāne bī-nihāye vü mestāne bī-dimāġ (FKD, G. 154, B. 1).

Ey çarĥ şehīd olmaduĥ ādem mi ħalurdı / Tīġ-i sitemüñ **ġamze-i cānān** gibi olsa (FKD, G. 255, B. 5).

Yürütdi fitnegāh-ı ‘aşk içinde h̄āce-i evvel / Perestār-ı kazāyı **gamze-i cānāneden** soñra (FKD, G. 253, B. 3).

gamze-i cellād: [2] Kan dökücü yan bakış..

N’iydügin bilmez belāsın **gamze-i cellādınıñ** / Vaşf-ı şemşīrin ecelden ser-be-ser gūş itmeyen (FKD, G. 241, B. 4).

Ol **gamze-i cellāduñ** ola mest-i şebīhūn / Dünyāyı kırar yār ile agyārı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 23).

gamze-i çeşm-i şūh-ı gammāz: [1] Sırları öğrenmek için dört dönen gözün bakışı.

Gamze-i çeşm-i şūh-ı gammāzın / Dīdebān-ı metā^c-ı rāz idelüm (FKD, G. 221, B. 3).

gamze-i dil-ber: [1] Gönül alan güzelin gamzesi/yan bakışı.

Mecrūh idüp murğ-ı dili **gamze-i dil-ber** / Tīr-i müje vü tīg-i nigehten kafes eyler (FKD, G. 57, B. 6).

gamze-i dil-dār: [1] Sevgilinin yan bakışı.

Sen **gamze-i dil-dār** ile söyleş de Fehīmā / Añlar sözüñi ‘ārif olan sırr-ı kazādan (FKD, G. 227, B. 5).

gamze-i fettān: [1] Âşığın gönül hâlini bozan yan bakış

Def^c itmek olurdu bu iki fitne belāsın / Ya **gamze-i fettān** gibi ‘ayyārı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 22).

gamze-i gammāz: [7] Sırları öğrenmek isteyen bakış.

Çeşm-i ser-mest ü **gamze-i gammāz** / Pās-bān-ı metā^c-ı rāzumdur (FKD, G. 71, B. 2).

Rāzumı fāş eyleyüp rüsvāy iderler ‘āleme / Dil olur dil-ber olur ol **gamze-i gammāz** olur (FKD, G. 89, B. 5).

Luṭf idüp virmeñüz ol **gamze-i gammāza** қадеḥ / Belki vāqıf ola la^cinde olan rāza қадеḥ (FKD, G. 33, B. 1).

Düzdīde nigehtle dili al nāza ṭuyurma / Esrārumuzı **gamze-i gammāza** ṭuyurma (FKD, G. 251, B. 1).

Olmış ey ğamze-i ğammâzı zebândân-ı kızâ / Çeşm-i mestüñde ‘ayân nükte-i pinhân-ı kızâ (FKD, G. 12, B. 1).

Cihânda ğamze-i ğammâzı fâş ide lâ-büd / Ne deñlü fitneyi sa’y itse çeşmi ihfâya (FKD, K. 8, B. 24).

Nıgeh-i şühı ile ğamze-i ğammâzına bak / Nice fâş olmadadur cân u dilüñ râzına bak (FKD, G. 160, B. 1).

ğamze-i hâzır-cevâb: [7] Sevgilinin konuşmasına gerek kalmadan yan bakışıyla âşığa cevabını vermesi.

Göz uciyla ‘âşıkâ geh luğf ider gâhî ‘itâb / Bir su’âle yer kımaz ol ğamze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğır 1, B. 4).

Göz uciyla ‘âşıkâ geh luğf ider gâhî ‘itâb / Bir su’âle yer kımaz ol ğamze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğır 1, B. 8).

Göz uciyla ‘âşıkâ geh luğf ider gâhî ‘itâb / Bir su’âle yer kımaz ol ğamze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğır 1, B. 12).

Göz uciyla ‘âşıkâ geh luğf ider gâhî ‘itâb / Bir su’âle yer kımaz ol ğamze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğır 1, B. 16).

Göz uciyla ‘âşıkâ geh luğf ider gâhî ‘itâb / Bir su’âle yer kımaz ol ğamze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğır 1, B. 20).

Göz uciyla ‘âşıkâ geh luğf ider gâhî ‘itâb / Bir su’âle yer kımaz ol ğamze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğır 1, B. 24).

Göz uciyla ‘âşıkâ geh luğf ider gâhî ‘itâb / Bir su’âle yer kımaz ol ğamze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğır 1, B. 28).

ğamze-i hübân: Güzellerin yan bakışı.

‘Aşık baş kırtaramaz tab‘-ı hevesnâkümden / Havf ider ğamze-i hübân dil-i bî-bâkümden (FKD, G. 236, B. 1).

ğamze-i hün-h’âr: [2] Sevgilinin naz ve işvesi, sevgilinin acımasızlığı (AFÎFÎ, C.3, s.1868).

Zahm-hurde tîr-i hün-rîz-i kızâ oldum velî / Tîzlikde ğamze-i hün-h’âra beñzer beñzemez (FKD, G. 116, B. 5).

Ey kār-ı kaçā **ġamze-i ħūn-ĥāruña** maḥşūş / Olmaz mı vefā çeşm-i cefā-kāruña maḥşūş (FKD, G. 146, B. 1).

ġamze-i ħūn-rīz: [3] Kan döken yan bakış.

Öldürür āḥir beni düzdīde bir ĩmā ile / **Ġamze-i ħūn-rīz** ü çeşm-i fitne-fermā-yı laṭīf (FKD, G. 157, B. 9).

Kimse baş kırtaramaz **ġamze-i ħūn-rīzüñden** / ‘İşve de zaḥm-ḥor-ı nāvek-i müjġānuñ olur (FKD, G. 83, B. 5).

Neden itmeñ dili çeşm-i belā-engīzüñe ḳurbān / Olurken biñ belā bir **ġamze-i ħūn-rīzüñe** ḳurbān (FKD, G. 226, B. 1).

ġamze-i ħun-rīz-i dil-ber: [1] Sevgilinin acımasız yan bakışları.

Çeşmi mest-i ‘işvedür bilmez nedür ħūn-āb-ı dil / Ol şarābı **ġamze-i ħun-rīz-i dil-ber** nūş ider (FKD, G. 52, B. 3).

ġamze-i mekkāre: [1] Sevgilinin hilekar yan bakışı.

Gāḥ luṭf geh ġaḳab gāḥī teġāfūl geh nigeḥ / Göñlüm egler **ġamze-i mekkāresi** bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B. 4).

ġamze-i merdüm-firīb: [1] İnsan aldatan sevgilinin yan bakışı.

Şehr-i dilde rāz-ı çeşmin fāş ider bir ‘aks-i āḥ / **Ġamze-i merdüm-firībi** bü'l-‘aceb cāsūs olur (FKD, G. 87, B. 2).

ġamze-i merdüm-şikār: [1] İnsan avlayan sevgilinin yan bakışı.

Dām-ı tündi murġ-ı cānı muttaşıl eyler ḥalās / **Ġamze-i merdüm-şikāruñ** bü'l-‘aceb şayyād olur (FKD, G. 80, B. 4).

ġamze-i mest:[5] Gönül alıcı yan bakış.

Çeşmi maḥmūr-ı mey-i ħūn-ı dil-i zühd ü ħired / **Ġamze-i mesti** şikest-āver-i peymāne-i hüş (FKD, G. 144, B. 2).

Olmaġa her **ġamze-i meste** mühim-perdāz-ı ‘ayş / Dil gibi hem cām u hem sākī vü hem ālüfte yok (FKD, G. 165, B. 3).

Rind-i ‘aşķam baña bir rind-i cihān olsa güzel / **Ġamze-i mesti** gibi nādiredān olsa güzel (FKD, G. 184, B. 1).

Ġamze-i mesti ile bu dil-i zāruñ hālın / Havf ile dūrdan eylerdi temāšā fitne (FKD, G. 270, B. 3).

Sulh itse de çeşmi **ġamze-i mest** / Dāmen-zen-i āteş-i cedeldür (FKD, Terci-bend 1, B. 86).

ġamze-i mestāne: [2] Kendinden geçmiş yan bakış.

Gül-bister-i nāz üzre olmuş yine hem-āġūs / Ol **ġamze-i mestāne** ol nergis-i h̄'āb-ālūd (FKD, G. 43, B. 6).

Dil-i 'uşşāka 'adem gūşesi mey-hāne yeter / Sāki-i cām-ı ecel **ġamze-i mestāne** yeter (FKD, G. 62, B. 1).

ġamze-i mest-i ħarāb: [1] Kendinden geçen sarhoş yan bakış.

Hūşyāram **ġamze-i mest-i ħarābuñ** görmesem / Merg olur h̄'ābum o çeşm-i nīm-h̄'ābuñ görmesem (FKD, G. 210, B. 1).

ġamze-i mest-i 'itāb-ālūd: [1] Azarlamaya bulanmış sarhoş bakış.

Bir nigāh it luṭf ile zālīm helāk itdūñ beni / Verme ruḥşat **ġamze-i mest-i 'itāb-ālūduña** (FKD, G. 250, B. 3).

ġamze-i mest-i nighēh: [1] Bakış sarhoşunun yan bakışı.

Çeşm-i maḥmūr-ı bütāna h̄'āb-ı nāz oldum velī / **Ġamze-i mest-i nighēden** ġayrı bir nā-ḥufte yok (FKD, G. 165, B. 4).

ġamze-i mu'ciz-kelām: [1] Mucizeler söyleyen yan bakış.

Biñ Fehīm-i sāhiri ilzām-ı fenn-i sihr ider / **Ġamze-i mu'ciz-kelāmuñ** bir cevāb-ı nāz ile (FKD, G. 264, B. 5).

ġamze-i peykāne-nevāz: [1] Âşığa atılacak okların temrenini okşayan yan bakış.

Ķorķaram rāzumu fāş ide o çeşm-i ġammāz / Āşinā oldu dile **ġamze-i peykāne-nevāz** (FKD, Terki-bend 3, B. 3).

ġamze-i pinhānī: [1] Saklanmış yan bakış.

Nedür ol **ġamze-i pinhānī** o düzdīde nigāh / Nedür ol 'arız-ı al ü nedür ol çeşm-i siyāh (FKD, K. 9, B. 2).

ġamze-i pür-kīne: [1] Öfke dolu yan bakış.

Ruḥṣat-ı şayd verüp **ġamze-i pür-kīnesine** / Kõndı şāh-bāz-ı müje murġ-ı dilüñ sīnesine (FKD, G. 269, B. 1).

ġamze-i şad-^cömr: [1] Yüzlerce ömrün yan bakışı.

Çeşmüñ ki ede ḥaṅçer-i müjgānı keşīde / Eyler nigeḥüñ **ġamze-i şad-^cömr**i derīde (FKD, G. 258, B. 1).

ġamze-i sāḥir-i cānān: [1] Sevgilinin büyücü yan bakışı.

Fenn-i i'cāzı ser-ā-pā bilmeyin dirse Fehīm / **ġamze-i sāḥir-i cānān** añā üstād yeter (FKD, G. 61, B. 9).

ġamze-i şūḥ: [1] Işveli, cilveli yan bakış.

Bilüp ḥāl-i dilüm eyler teġāfül **ġamze-i şūḥı** / Ne ṭālī^cdür ki rāzumdan ola ġammāz müstaġnī (FKD, G. 287, B. 3).

ġamze-i tīre: Sevgilinin küstah ve gönül alıcı bir şekilde nazlanması (AFİFÎ, C.3, s.1870).

ġamze-i tīre karşı bī-bākī / Ġāyet-i ḥavf u ihtirāzumdur (FKD, G. 71, B. 3).

ġamze-i tīz: [1] Hızlı hareket eden yan bakış

Bir ḥaṅçer-i zehr-dādedür hep / Ger **ġamze-i tīz** ü ger teġāfül (FKD, Terkib-bend 2, B. 26).

ġamze-kār: [3] Gamzeli, süzgün bakışlı.

Ne mümkün ölmek dāġ-ı ḥasedle seyr iden zaḥmum / Baña o **ġamze-kārum** görmemiş a'mā ṭabīb olsa (FKD, G. 254, B. 4).

Ser-be-bālīn olsa mest-i şīr ger ol **ġamze-kār** / Bīm-i çeşminden olur āḥū-yı zībā muṣṭarib (FKD, G. 20, B. 3).

Ey çeşm nedür bu **ġamze-kārī** / Fennünde każādan olduñ üstād (FKD, Terkib-bend 2, B. 37).

ġamze-şemşīr: [1] Sevgilinin yan bakışının kılıcı.

Gördüm şeḥerī şiküfte çün gül / Ol zülf-kemend ü **ġamze-şemşīr** (FKD, Terci-bend 1, B. 28).

ġamze-zenān: Cilve yapan sevgili (AFİFÎ, C.3, s.1869).

ġamze-zenān eylese cānān semā^c / Nāle-künān eylese biñ cān semā^c (FKD, K. 3, B. 1).

ğaraż: [9] Gaye, maksat, amaç.

‘Āşıkūñ dil-bere cān vermedür ancak **ğarażı** / Ğayet-i āştī vü ceng nedür bilmez hīç (FKD, G. 31, B. 5).

Eyle ‘uşşākı perīşān ki benem ‘ālem-i ‘aşk / **Ğarażuñ** ‘āşık ise bu dil-i nā-şād yeter (FKD, G. 61, B. 4).

Ben sırr-ı luţf u kahr-ı Hudā’yam **ğaraż** budur / Bu Tūr’dan ki dilleri hep mesken isterem (FKD, G. 208, B. 2).

Ğaraż bu rind-i sebük-bār-ı lā’übāliyem / Görüp hikāyetümi ħaml kıılma şekvāya (FKD, K. 8, B. 32).

Kerīmānuñ **ğaraż** erbāb-ı ŧab‘a iltifātıdır / Kaçar gönüm egerçi imtinān-ı ehl-i devletden (FKD, K. 15, B. 40).

Ey nālemi inleden o cāna ne **ğaraż** / Hīç şem‘a nedür bilür mi pervāne ğaraż (FKD, Rübai 24, B. 1).

İtmek idi **ğarażuñ** çünkü ferāğat evvel / Ne idi tā bu kadar germi-i ülfet evvel (FKD, Terki-bend 3, B. 13).

Ey nālemi inleden o cāna ne ğaraż / Hīç şem‘a nedür bilür mi pervāne **ğaraż** (FKD, Rübai 24, B. 1).

Dilde ‘ulüvv-i ‘aşkı füzün olmağdur / Āh eylemeden ‘āşık-ı sūzāna **ğaraż** (FKD, Rübai 24, B. 2).

ğāret it-: [1] Yağma, çalıp alma, talan etme.

Ğāret itdi feleküñ cümle metā‘-ı mekrin / İtmeden ğamzesini fitnede meşhūr henüz (FKD, G. 120, B. 3).

ğāret ol-: [1] Yağmalamak.

Cüyüş-ı Türk-i ħüsniñ cāy idelden mülk-i ‘uşşākı / Metā‘-ı zühd ü dīn ü ‘aql u dil hep **ğāret olmuşdur** (FKD, G. 77, B. 9).

ğāret-i esbāb-ı dīn it-: [1] İnancın gereklerini yıkmaya çalışmak.

Biñ teğāfül itse ğamzeñ nağd-i cāna ğam degül / **Ğāret-i esbāb-ı dīn itmekte** ihmāl itmesün (FKD, G. 245, B. 2).

ġarīb: [10]

1. Sevgiliden uzak düşmüş.

‘Aşķ itdi cāni sīne-i bī-kīneden cūdā / Kıldı **ġarīb**i ħāne-i dīrīneden cūdā (FKD, G. 2, B. 1).

Bülbüle olsun mübārek mesti-i gül biz **ġarīb** / Mest-i ‘aşķuz ‘āşķ-ı peymāneyüz nev-rūzdur (FKD, G. 78, B. 4).

2. Şaşılacak, tuhaf

Cünün āşūfte-maġz-ı ħayretümdür / **Ġarīb** ālüfteyem dīvāne-meşreb (FKD, G. 18, B. 2).

Raķīb māni‘ olur ol büte perestişüme / **Ġarīb**dür k’ola İblīs berhemen-düşmen (FKD, G. 239, B. 4).

Egerçi bülbüle de naġme-sāz ġulġuledür / Baña **ġarīb** gelür nāle-i ħazīn-i sebū (FKD, G. 247, B. 6).

Müdam itmedeyim laħt laħt kendi tenüm / **Ġarīb**dür ki ne kaşşābam u ne şāturam (FKD, K. 14, B. 27).

Pertev-i mihrem ki şeb-nem şükrüm eyler zerre hem / Dest-gīr-i pāy-mālān bir **ġarīb** üftādeyem (FKD, G. 211, B. 7).

Ṭabīb-i ‘aşķ didi eyle şıħhate perhīz / Marīz-i derd-i cününām **ġarīb** rencūram (FKD, K. 14, B. 40).

3. Zavallı, çaresiz

Nigeh it ta‘allül itme ķuluñam tecāhül itme / Ölürem teġāfül itme bu **ġarīb** derdmende (FKD, G. 259, B. 3).

Ġarīb derdine yoķ ħiç seferden özge devā / Revā budur k’ola āmāde dil müdāvāya (FKD, K. 8, B. 9).

ġarīb-i yār ü diyār: [1] Sevgiliden ve memleketinden ayrı düşmüş.

Ġarīb-i yār ü diyāram şabāħ u şām müdam / Vaṭan ħayāli ile fikr-i rāhdur kārüm (FKD, G. 216, B. 4).

ġarīķ-i ķatire ol-: [1] Bir damla suda boġulmak.

Dilüm ki şalup vücūd içre noқта-i ‘aşkum / **Ġarîk-i katre olan** tırfa baħr-ı pür-şūram (FKD, K. 14, B. 42).

ġarîk-i lücce-i ālām ol-: [1] Elemler denizinde boğulmak.

Ġarîk-i lücce-i ālām olup dem-besteyem ammā / Ne cevherler çıkarmakta dilüm deryā-yı fikretten (FKD, K. 15, B. 32).

ġarîk-i lücce-i ‘aşk: [2] Aşk denizinin boğulmuşu.

Ĥarîk olmadan eyler mi ĥavf pervāne / **Ġarîk-i lücce-i ‘aşka** hirās āteşdür (FKD, G. 108, B. 4).

Ġarîk-i lücce-i ‘aşkam fenā nedür bilmem / Ümîd-i sāhil için āşinā nedür bilmem (FKD, G. 205, B. 1).

ġarîk-i siyeh-baħr-ı şām-ı deycūr: [1] Çok karanlık gecenin karanlık denizinde boğulmuş.

Olursa baħtum eger nāħudā-yı zevrağ-ı mihr / Yine **ġarîk-i siyeh-baħr-ı şām-ı deycūram** (FKD, K. 14, B. 16).

ġarîm ol-: [1] STEINGASS’da “borçlu, alacaklı”(886) anlamı verilen kelime, aşağıdaki tanıkta “rakip olmak, kafa tutmak” anlamında kullanılmaktadır.

Meh-peykerān-ı şeh-levend zerrîn-kemer müşkîn-kemend / Ĥahr ile ger sürse semend şad Ĥahramān **olmaz ġarîm** (FKD, K. 6, B. 6).

ġarîm-i girye: [1] Gözyaşı alacaklısı

Ġarîm-i girye ile eylerem mu‘āmeleyi / Nedîm-i ĥande ile gāh-gāhdur kārūm (FKD, G.216, B.5).

ġarğ eyle-: [1] Boğmak.

Pür-mevc olup dīdeye ĥün-āb-ı sirişküm / Deryāları **ġarğ eyledi** seyl-āb-ı sirişküm (FKD, G. 220, B. 1).

ġarğ id-: [2] Boğmak

Lîk o meyden ki **ġarğ ide** nūrî / Keştî-i āfitāb-ı raĥşāmî (FKD, K. 17, B. 24).

Serāb itdi beni baħr-ı ‘aşka **itmedi ġarğ** / Bu şürezārda Mecnūn-ı cism-i maħrūrām (FKD, K. 14, B. 41).

ġarğ ol-: [1] Boğulmak, batmak. Aşağıdaki tanıkta yapılan iyiliklerin fazlalığı kast edilmektedir.

Sikenderveş kesüp ol seddi tufân şaldı Mısr içre / Cihân Kaydāfaveş **ğarkı oldı** lîkin baħr-ı iħsāna (FKD, K. 7, B. 19).

ğarkı-āb-ı ‘arak: [1] “Utanmak” (AFÎFÎ, C.3, s.1853). Afîfî’de “gark-ı âb u arak bûden” şeklinde verilmektedir.

Ĥal-gerde şerār-ı ħatresinden / **Ĝarkı-āb-ı ‘arak** cebīn-i küllĥan (FKD, Terci-bend 1, B. 98).

ğarkı-i deryā-yı ħıřm: [1] Kızgınlık denizinde boğulmuş.

Bād-ı naħvetdür ki itmiş baħr-ı ħüsnüñ mevcnāk / **Ĝarkı-i deryā-yı ħıřmuñ** ħīn-i ebrūdur demiş (FKD, G. 143, B. 2).

ğarkı-i deryā-yı istiġnā: [1] Kayıtsızlık denizinde boğulma, Sevgilinin âşığa ilgi göstermemesi sebebiyle âřıġın dertlere düşmesi.

Ĝarkı-i deryā-yı istiġnā gerek erbāb-ı ‘aşġ / Bunda ey dil şem‘ ile pervāne olmaz āřinā (FKD, G. 11, B. 3).

ğarkı-i mevc-i ħīn-i piřānī: [1] Alnın dalgalara benzer kıvrımlarında boğulmak.

Eyledüm çeşm-i girye tufānī / **Ĝarkı-i mevc-i ħīn-i piřānī** (FKD, K. 17, B. 1).

ğarkı-i baħr-ı ‘arak-ı şerm ol-: [1] Utanma terinin denizinde boğulma.

Ĝarkı-i baħr-ı ‘arak-ı řerm olup doldum mebhūt / Ĥayret-i ħüsnî benî zıkrden itdi ħāmüř (FKD, G. 144, B. 10).

ğarkı-i baħr-ı ħayret ol-: [1] şaşkınlık denizinde boğulma.

Havā-yı ‘aşġ ile Mecnūn kenār-ı maġşada irdi / Uyup ‘aġla Felāṭūn **ğarkı-i baħr-ı ħayret olmuřdur** (FKD, G. 77, B. 3).

ğarkı-i eşk: [1] Gözyaşına boğulan.

Bī-vücüdem gerġi tufān **ğarkı-i eşkem** şüd Fehīm / Ān serābem men ki gird-ābī künem gird-āberā (FKD, G. 294, B. 5).

ğarkı-i mevc-i ħüy-i ħicāb it-: [1] Utanma terlerinin dalgasında boğulmak.

Vařfuñ itdükçe cebhe-i şab‘um / **Ĝarkı-i mevc-i ħüy-i ħicāb itdüm** (FKD, K. 2, B. 46).

ğarkı-i nūr ol-: [1] Nura boğulmak.

Şâ'ir-i rüşen-ḥayâlem mihr-ṭab'am meh-zamîr / **Ġarḳ-ı nûr olmaz** mı ol kim medḥûñ eyler
rûz u şeb (FKD, K. 1, B. 43).

Ġarḳ-ı yem-i ḥayret: [1] Şaşkınlık tuzağında boğulmak.

Ümmîd-i seyr-i ḥüsnüñ eyâ dürr-i bî-bahâ / Çok âşinâyı **Ġarḳ-ı yem-i ḥayret** eylemiş (FKD,
G. 141, B. 2).

Ġâşiye: [1] At eğeri demek olan Ġâşiye, halk arasında haşa olarak da bilinir. Sırtmalı ve şeritli olan bu örtü, sahibinin zenginliğine göre kıymeti değişmektedir. Ġâşiye, aynı zamanda, mecaz olarak birinin başına gelen büyük felaket olarak da anılmaktadır (PAKALIN, C.1, s.649).

Çekse Yûsuf **Ġâşiyem** çutsa rikâbum ger 'azîz / İctinâb itdüm muḥaşşal irtikâb-ı Mısr'dan
(FKD, Kıt'a 3, B. 15).

Ġavġâ eyle-: [2] Kavga etmek; birbiriyle atışmak, dövüşmek.

'Âşıkam 'âşık ki işbât-ı vücûd için Fehîm / 'Ârif-i dâñā gibi herkesle **Ġavġâ eylemem** (FKD,
G. 203, B. 7).

Oldı her bir şiken-i çurrası maḥşer-mânend / Ol kadar diller ile **eyledi Ġavġâ** fitne (FKD, G.
270, B. 6).

Ġavġâ-yı maḥabbet: [1] Sevgi mücadelesi.

Pür-derd-i serem gerçi sevdâ-yı maḥabbetle / Başum yine hoş ammâ **Ġavġâ-yı maḥabbetle**
(FKD, G. 266, B. 1).

Ġavş-ı baḥr-ı 'ilm: [1] İlim denizinin dalgıcı.

Rûḥ-ı Ḥusrev çâker-i ḳavl-i dürrer-bârı geçer / **Ġavş-ı baḥr-ı 'ilmde** ol deñlü olmuşdur ferîd
(FKD, Kıt'a 11, B. 4).

Ġavvāsâ: [1] Ey dalgıç!.

Baḥr-ı ġama âşinâ olan **Ġavvāsâ** / Deryâda olur şadef egerçi peydâ (FKD, Rûbai 2, B. 1).

Ġaybet: [1] Bitmek, son bulmak.

Her vişâlûñ firḳati var her ḥuzûruñ **Ġaybeti** / Ġam yimem mecliste dil-ber ḥâzır olmuş
olmamış (FKD, G. 139, B. 5).

Ġâyet: [2] Çok, pek, epey.

Za'îfem kaşr-ı 'arşa gerçi **ğāyet** rāh kūtehdür / Derūnumdan lebe yetmez kemend-i āh kūtehdür (FKD, G. 96, B. 1).

Ġurūrumdan degüldür vaḥşetüm **ğāyetde** dāgam dāğ / Eşer yokdur dilümde lāleāsā bŷy-ı naḥvetden (FKD, K. 15, B. 22).

ğāyet-i āştī vü ceng: [1] Savaşın ve barışın sonucu.

'Āşıkuñ dil-bere cān vermedür ancak ġaraẓı / **Ġāyet-i āştī vü ceng** nedür bilmez hīç (FKD, G. 31, B. 5).

ğāyet-i ḥavf: [1] Korkunun çokluğu.

Ġamze-i tīre karşı bī-bākī / **Ġāyet-i ḥavf** u ihtirāzumdur (FKD, G. 71, B. 3).

ğāyet-i imsāk: [1] Cimriliğin fazlalığı.

Sipih-r-i sifle-perver cevrin az eylerse de gāhi / Nişān-ı luḫ şanma **ğāyet-i imsākendür** hep (FKD, G. 17, B. 4).

ğāyibāne: [1] Sessizce.

Gūş kıl ey perī ki za'fumdan / **Ġāyibāne** saña ḫiṭāb itdüm (FKD, K. 2, B. 24).

ğayr: [2]

1. Başka, diğēr.

Cevāb-ı len terānī bā'is-i ibrām-ı ṭālibdür / Fehīmāsā ne çāre **ğayrı** bilmez mültemes 'āşık (FKD, G. 164, B. 5).

2. Rakip.

Ey şūḫ nedür 'āşıkuna böyle tecāhül / Ķurbānuñ olam **ğayrıya** cānāne mi olduñ (FKD, G. 175, B. 3).

ğayret: [3] Cesaret.

Ġayretüm yok mı benüm düzaḫa girsem ne 'aceb / Göre pervāneyi kim āteş-i sūzāna girer (FKD, G. 59, B. 6).

Çeşmi şaff-ı müjgān şalduḫça ider müjgān hücum / 'Askere **ğayret** düşer itdükçe lā-büd şāh ceng (FKD, G. 168, B. 3).

Ġayretle dilüñ mihr gibi şu'le-i maḥz it / Pervâneñi deryüzege-i tâb u tef itme (FKD, G. 268, B. 5).

ġayret eyle-: [1] Kiskanmak.

Ġayret dilüm eylese 'aceb mi / Bu sūziş ile cihân-ı âteş (FKD, Terci-bend 1, B. 77).

ġayret-i dīdār: [1] Yüzün kıskançlığı.

Oldı müjeler mīḥ-i der-i ḥāne-i dīde / Ḥabs eyledi nūr-ı nigeḥüm **ġayret-i dīdār** (FKD, G. 47, B. 5).

ġayret-i 'işmet: [1] Namusu koruma çabası.

Lāle oldı semeni büseden illā ki sürīn / Vermedi ruḥşat aña **ġayret-i 'işmet** bu gece (FKD, G. 257, B. 8).

ġayret-i la'l: [1] Dudağın çabası.

Ġayret-i la'lüñ dehānumda verüp tağyīr-i ṭab' / Süde-i elmās olurdu şeker-i nāzük-mizāc (FKD, G. 29, B. 4).

ġayret-i reh: [1] Yolun sonu.

Çün **ġayret-i reh** vādi-i ḥirmān olacaḡdur / Tā-key reh-i ümmīdde güm-kerde sürāğ ol (FKD, G. 189, B. 4).

ġayrı: [5] Başka.

Çeşm-i maḥmūr-ı bütāna ḥ'āb-ı nāz oldum velī / Gamze-i mest-i nigeḥden **ġayrı** bir nā-ḥufte yok (FKD, G. 165, B. 4).

Baňa bir mertebe luṭf eyledi ol māḥ Fehīm / Ḥ'ābdan **ġayrıya** hep var idi ruḥşat bu gece (FKD, G. 257, B. 11).

Hemīşe cinsine āzār u ḥīleden **ġayrı** / Daḡı Fehīm benī ādemüñ nesin gördük (FKD, G. 174, B. 5).

Hemīşe 'āşıka eyler 'itāb u **ġayrıya** luṭf / Bilür ki bü'l-heves olmaz 'itābdan maḥzüz (FKD, G. 150, B. 5).

Surḥ-püş olmuş ser-ā-pā ḡana girmiş dil-berüm / **Ġayrı** ṭıflān gerçi ancak cebhede ḡan gösterür (FKD, K. 10, B. 2).

ġazā: [3] Müslümanlar için İslamiyet'i yaymak adına yapılan mücadele, savaş. Âşık için sevgili uğruna her şeyi göze alıp yapma.

Sehdür katl eylemek yüz biñ raķīb-i kāfiri / Emr kıl sun tek hemān ol şeh **ġazādan** kim kaçır (FKD, G. 46, B. 3).

‘Uşşāk ki āh ile **ġazāy**ı heves eyler / Mevc-i şererin cevher-i tīg-i nefes eyler (FKD, G. 57, B. 1).

Hāzret-i Sulţān Murād ol dāver-i iqlīm-i Rūm / Kim **ġazāsı** fī-sebīli'l-lāh Hāķ'dur reh-beri (FKD, Kıt'a 9, B. 1).

ġazā-hāne: [1] Savaş evi.

Pervānesi huffāş-ı nücüm oldı Fehīm / Mehdür bu **ġazā-hānede** bir mürde çerāġ (FKD, Rübai 28, B. 2).

ġazab: [7] Öfke, kızgınlık, hiddet.

Gāh luţf geh **ġazab** gāhī teġāfūl geh nigh / Gönlüm egler ġamze-i mekkāresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B. 4).

ġazabla ġuş idüp düşnām-ı la‘lin pāyına düşdüm / Yıķar mı mey-h‘ārı ger olsa şarāb-ı erġavān keskin (FKD, G. 242, B. 4).

ġazabla öldürür ihyā ider düzdīde ġandeyle / Beni maħrūm-ı nāz itmez o şūġum biñ raķīb olsa (FKD, G. 254, B. 2).

Gele ġülşene **ġazabla** öpesin elin edeble / İçesin o ġonca-leble mey-i lālegün çemende (FKD, G. 259, B. 2).

Olurdı şu‘le-i cevvalē gibi āteşīn-hey‘et / **ġazabla** bir nigāh itseñ eger gerdün-ı gerdāna (FKD, K. 7, B. 40).

Maħşūşdur ol şāha sükūt ile ġitāb / Çeşmiyle tekellüm ü tebessümle **ġazab** (FKD, Rübai 5, B. 2).

Düzdīde nigāh-ı çeşm-i düşmān-kāmuñ / Bī-cā **ġazab** u zīr-i leb-i düşnāmuñ (FKD, Rübai 34, B. 1).

ġazab-ālūd: [4] Öfkeyle karışık.

Derūnı merḥamet-āmīz ü zāhiri **ġazab-ālūd** / Levend-i pür-dil-i maġrūra kec-külāh gerekdür (FKD, G. 100, B. 6).

Raḥm kıl ey **ġazab-ālūde** ŧeh-i kiŧver-i nāz / Çāk çāk itdi yeter cān u dili ḥançer-i nāz (FKD, G. 115, B. 1).

Cümleten cismini cān itse de ‘uŧŧāk yine / Öldürür virmez emān ol **ġazab-ālūde** nigāh (FKD, K. 9, B. 5).

Luḥ iderdüñ **ġazab-ālūde** ḥitāb itmez idüñ / Beni gördükçe ser-i rehde ŧitāb itmez idüñ (FKD, Terki-bend 3, B. 19).

ġazab-ı çeŧm-i dil-āzār: [1] Gönül inciten gözün hıŧmı, siniri.

Nevmīd-i nüvāziŧgeri-i luḥfuñam ey kāŧ / Olsam **ġazab-ı çeŧm-i dil-āzāruñia** maḥŧŧüŧ (FKD, G. 146, B. 6).

ġazab-ı yār-i dil-nevāz: [1] Sevgilinin gönül okŧayan öfkesi.

Ço eylesün baña düŧnām-ı telḥ ü zehr-i nigāh / Lezīzdür **ġazab-ı yār-i dil-nevāz** lezīz (FKD, G. 44, B. 6).

ġazāl-i mihr: [1] Güneŧ ceylanı. STEINGASS’ta “gazāl”ın bir anlamı da güneŧtir (s.887). Güneŧe “āhû-yı felek” denilmesinin yanı sıra Araplar, güneŧe “gazāle” de demektedir (ONAY, s.79).

O zülf ü ruḥ ki ola ŧayd-ı bend-i istiġnā / **Ġazāl-i mihri** ider der-kemend-i istiġnā (FKD, G. 9, B. 1).

ġazanfer: [1] Gazaya çıkan askerler, savaŧçılar.

Mihr ü mehle bu pelengī-ḥū sipihr-i kīne-cū / Bir **ġazanferdür** ġidā eyler iki ser rüz u ŧeb (FKD, K. 1, B. 2).

ġazanferān: [1] Gazaya çıkan askerler, savaŧçılar.

Dil o türk-i ġirre-meste nice diñledür fiġānın / Ki **ġazanferānı** lertzān ider esbinüñ ŧuheyli (FKD, G. 285, B. 3).

ġazanfer-i ŧehādet: [1] ŧehitlerin savaŧçısı || Hz. Ali.

Ḥaydar o **ġazanfer-i ŧehādet** / Ser-safḥa-i defter-i ŧehādet (FKD, Terki-bend 1, B. 144).

ġazel: [1] Dîvân şiirinde en önemli ve en çok kullanılan nazım şeklidir.

Hıdîvâ dâd-kârâ hâl-i zâr-ı şekve-mazmûnum / Olur ‘arz-ı cenâbuñ bir **ġazelle** müstemendâne (FKD, K. 7, B. 44).

ġazel-perdâz: [1] Gazel söyleyen.

O meclis içre benem bir kemîn **ġazel-perdâz** / Ki sözde tab‘um olur hem-nefes Mesîhâ‘ya (FKD, K. 8, B. 21).

ġazel-perdâz eyle-: [1] Gazel yazmak.

Âh idüp **eyledüm ġazel-perdâz** / Dil-i mestâna tarz-ı giryânî (FKD, K. 17, B. 83).

ġazûb: [1] Öfkeli.

Gâhî **ġazûb** âteş olup külhan isterem / Gâhî za‘îf gül-bün olup gülşen isterem (FKD, G. 208, B. 1).

gebr: [1] Kâfir.

Ne **gebrem** ü ne ‘übeyd-i âteşgâham / Ne şeb-pereyem ne kıble-sâz-ı mâham (FKD, Rûbai 41, B. 1).

gece: [21] Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarıncaya kadar süren karanlık zaman.

‘Âr ider mihr ü mehi etmege haşv-ı bālîn / Ol ki kûyuñda senüñ bir **gece** mihmānuñ olur (FKD, G. 83, B. 3).

Hezâr kibr ü gurûr ile olsa bir **gece** mihmân / Hemîşe itse dil-i bî-ķarâr o şûha tevâzu‘ (FKD, G. 152, B. 6).

Âhum ile her **gece** eyler sipâh-ı mâh ceng / Berķ-ı âteş-bâddur güyâ ki eyler kâh ceng (FKD, G. 168, B. 1).

Pîrâhenüm olursa kefen ġam mı Fehîmâ / ‘Uryân-ten olup bir **gece** cānâna şarılsam (FKD, G. 198, B. 7).

Şafaķ-gün itme mihriyle Fehîm eşküñle ‘âlemde / O mehle encümāsâ her **gece** aġyâr ider ‘âlem (FKD, G. 202, B. 6).

Dün **gece** dîdâr-ı yâra bir nigâh itdüm Fehîm / Tâ-ķiyâmet mest-i cām-ı ġayret-i dūşîneyem (FKD, G. 213, B. 5).

Perde itdüñ **gece** destüñ çeşm-i h̄'āb-ālūduña / Eyledüñ meftün beni nāz-ı hicāb-ālūduña (FKD, G. 250, B. 1).

İderdi āfitāb-ı şubḥdan bālīn ü bister dil / Ḥayāliyle o māhuñ bir gece vaşlı naşīb olsa (FKD, G. 254, B. 3).

Baña ol şem^c verüp ruḥşat-ı şoḥbet bu **gece** / İtdi pervānesin āteşle ziyāfet bu **gece** (FKD, G. 257, B. 1).

Baña ol şem^c verüp ruḥşat-ı şoḥbet bu **gece** / İtdi pervānesin āteşle ziyāfet bu **gece** (FKD, G. 257, B. 1).

Ya'ni geh şu'le-i mey gāh şunardı la'lin / Germ-şevḳ olduḡ edüp zevḳ ile 'işret bu **gece** (FKD, G. 257, B. 2).

Pās-bān ol ḥarem-i firḳate k'itdi ḥalvet / Şāhid-i ḥüsni şehinşāh-ı maḥabbet bu **gece** (FKD, G. 257, B. 3).

Şevḳ ile pīrehen-i cismi çıkarırdum cāndan / Cāme-h̄'āba beni çün eyledi da'vet bu **gece** (FKD, G. 257, B. 4).

Girmişem pīreheni içre şanup cāme-i h̄'āb / Özge mest itdi beni bāde-i vuşlat bu **gece** (FKD, G. 257, B. 5).

Sīneye çekdi beni mişl-i sipend-i āteş / Pīç ü tābum görüp ol māye-i şefḳat bu **gece** (FKD, G. 257, B. 6).

Ābda māh gibi sīne-i şāfum verdi / İzırāb ile o meh-pāreye zaḥmet bu **gece** (FKD, G. 257, B. 7).

Lāle oldı semeni buseden illā ki sürīn / Vermedi ruḥşat aña ḡayret-i 'işmet bu **gece** (FKD, G. 257, B. 8).

Sīne-ber-sīne vü leb-ber-leb ü hem-āḡüşuz / Ḥasret ile nigeḡ itsün bize ḡasret bu **gece** (FKD, G. 257, B. 9).

Bilmezem rüz mı ya şeb mi ya h̄'āb u ya ḡayāl / Ol ḡadar cāna hücum eyledi ḡayret bu **gece** (FKD, G. 257, B. 10).

Baña bir mertebe luṭf eyledi ol māh Fehīm / Ḥ'ābdan ḡayrıya hep var idi ruḥşat bu **gece** (FKD, G. 257, B. 11).

Pehlūya çeküp bir **gece** mihr-i ruḡı / Sīnem olsa müşābih-i sīne-i şubḥ (FKD, Rübai 9, B. 2).

geç-: [26]

1. Terk etmek, bırakmak.

Cevr it ey şulḡ-ı cefā-pīşe vefādan **geçdüm** / Derdümi bārī füzün eyle devādan **geçdüm** (FKD, G. 218, B. 1).

Cevr it ey şulḡ-ı cefā-pīşe vefādan **geçdüm** / Derdümi bārī füzün eyle devādan **geçdüm** (FKD, G. 218, B. 1).

Tek hemān eyleme pejmürde nihāl-i emelüm / Yoḡsa ey ebr-i ‘aṭā neşv ü nemādan **geçdüm** (FKD, G. 218, B. 2).

Bülbül-i beste-leb-i gülşen-i tecrīd oldum / Murḡ-ı bismil-şüdeyem berg ü nevādan **geçdüm** (FKD, G. 218, B. 3).

Seng-i ‘acַz eyledi āyīne-i bī-dārī şikest / Cilve-i bī-meze-i rüy-ı riyādan **geçdüm** (FKD, G. 218, B. 4).

Eylemez cām-ı fenā mest-i ser-endāz beni / Benem ol rind ki şahbā-yı bekādan **geçdüm** (FKD, G. 218, B. 5).

Olalı şu‘bede-perdāz-ı bisāṭ-ı melekūt / Nice kez çenber-i gerdün-ı semādan **geçdüm** (FKD, G. 218, B. 6).

Zer-i bārīk-i tenüm çarḡa olur peyveste / Ol kadar ḡadde-i üstād-ı kızādan **geçdüm** (FKD, G. 218, B. 7).

Hele ben uğramadum ‘aşḡ gibi gird-āba / Mevcveş gerçi ki şad baḡr-ı belādan **geçdüm** (FKD, G. 218, B. 8).

Bir zamān germ idi çün āteş-i ‘aşḡ ile Fehīm / Şimdi vā-suḡte oldum ol hevādan **geçdüm** (FKD, G. 218, B. 9).

Sulṭān-ı mihr gibi **geçüp** taḡt u tācdan / Oldum ḡalāş keş-me-keş-i ihtiyācdan (FKD, G. 228, B. 1).

Ārzü-yı kevşer eyle geçme meyden zāhidā / ‘Ārif iseñ **geç** ümīd-i baḡşış-i nā-dāneden (FKD, G. 234, B. 3).

Rehne ver esbābı rind ol **geçme** zāhid bādeden / Ol sebeble hem ḡalāş ol şıḡlet-i seccādeden (FKD, G. 234, B. 1).

Ārzū-yı kevşer eyle **geçme** meyden zāhidā / ‘Ārif iseñ geç ümīd-i baħşış-i nā-dāneden (FKD, G. 234, B. 3).

Fünūn-ı şî‘re mu‘tād olduğumdan çarħı ider bī-dād / Bilür cüz’-i ṭabī‘atdūr **geçilmez** çünkü ‘ādetden (FKD, K. 15, B. 29).

Geçmişem ben ki şehīd olmağ için cānumdan / **Geçme** kurbānuñ olam başuñ için kanumdan (FKD, G. 229, B. 1).

2. Sürmek, devam etmek.

Eylemem te’sīr-i mihr ü māhdan şekvā faķīr / Ğam yimem **geçmekdedür** ger hayr u ger şer rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 47).

3. Erken.

Olalar düşmenlerüñ çok **geçmeden** āteş-mekān / Olsa sūzişle du‘ā elbetde olur müstecāb (FKD, K. 5, B. 63).

4. Geçmiş zaman.

Giry-e-i ğamla **geçdi** eyyāmum / İtmedi ħande rüy-ı şādānī (FKD, K. 17, B. 6).

5. Bir yerden gitmek.

Geçer üftān u ħīzān bī-muħābā mest ü sāğar-zen / O mecnūndur Fehīm-i merd kim ħavf-ı şırāṭ itmez (FKD, G. 118, B. 5).

Dūdumuñ ħāk-i pāyı **geçse** revā / Sürme-i cevher-i şifāhāī (FKD, K. 17, B. 37).

Geçse ola bāğdan beriyyeye bād / Gül-i şad-berg ide muğeylānı (FKD, K. 17, B. 74).

‘Ahdüm olsun ger der-i cennet olursa Ey Fehīm / Şağ olursam **geçmeyen** bir daħı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B. 1).

Rāh-ı gülzār-ı zamīrümnden eger **geçse** Fehīm / Ola ħürşīd gibi nūr-dih-i māh nesīm (FKD, G. 214, B. 5).

Ey nefes bī-hūde **geçme** cān-ı āteş-meskenümnden / Ra‘şe-rīz-i şu‘le-i āh ol nesīm-i şīvenümnden (FKD, G. 238, B. 1).

6. Geride kalmak.

Rûh-ı Hüsrev çâker-i kavl-i dürer-bârı **geçer** / Ğavş-ı baħr-ı Ğilmde ol deñlü olmışdur ferîd
(FKD, Kıt'a 11, B. 4).

geçin-: [1] Kendini başka bir sıfatta görmek.

Baňa mecnûn **geçinen** bende Fehîm'dür bu / Beste-i silsile-i zülf-i dil-ârâmumdur (FKD, K.
12, B. 17).

gedâ: [4] Dilenci || fakir.

Ğâlemüñ zevkın gedâ eylermiş ancak dünyede / Ben o zevkı hâne-ber-düş olmayınca
bilmedüm (FKD, G. 219, B. 2).

Beni hâk itdi hasret dil-ber-i tannâz müstağnî / **Gedâ** muhtâc-ı pâ-büs u şeh-i mümtâz
müstağnî (FKD, G. 287, B. 1).

Ben ne hâkem ne **gedâyam** ki edem medhüñi lîk / Bâ'is-i rahmet-i şehdür ki ede bende
günâh (FKD, K. 9, B. 16).

Baħr u kân iki **gedâsıdur** ki dâ'im añlara / Baħr u kânı dest ü tab'ı luğ u ihsân gösterür
(FKD, K. 10, B. 23).

gedâ-yı hâne-süz: [1] Evi yanmış yoksul.

Bir **gedâ-yı hâne-süzam** şule-pîrâhen çü aħker / Aşl-ı düzaħ bir şererdür düdmân-ı
külhanumdan (FKD, G. 238, B. 2).

gedâ-yı kevkeb-i hâl-i siyâh: [1] Siyah benin yıldızının dilencisi.

İder pertev **gedâ-yı kevkeb-i hâl-i siyâhuñdan** / Sipihri-i aħter-i baħtum anuñçün tîre-
encümdür (FKD, G. 103, B. 3).

geh: [13] Bazen, Ara sıra.

Bu keş-â-keş ki var eflâk ile pîrâhenümüz / **Geh** girîbân u gehî dâmen olursa ne 'aceb (FKD,
G. 16, B. 7).

Cân-ı dağ-ı dil ü **geh** nükte-i cânuz ki bize / Ğonca-i lâle vü gül mesken olursa ne 'aceb (FKD,
G. 16, B. 9).

Gâh müjgan **geh** nigâh-ı pür-fiten şemşîr olur / Ğatlı-i mazlûmân-ı çeşmi cümleten şemşîr
olur (FKD, G. 86, B. 1).

Geh mevcveş müsâfir-i ‘ummân-ı ğurbetüz / **Geh** gird-bād-ı bâdiye-gerdân-ı ğurbetüz (FKD, G. 132, B. 1).

Geh mevcveş müsâfir-i ‘ummân-ı ğurbetüz / **Geh** gird-bād-ı bâdiye-gerdân-ı ğurbetüz (FKD, G. 132, B. 1).

Geh seyl-i pür-ħabâb gibi ‘azm-i râh idüp / Vādī-neverd-i ħâne-be-düşân-ı ğurbetüz (FKD, G. 132, B. 2).

Gâh luţf **geh** ğazâb gâhî teġâfûl **geh** nigh / Göñlüm egler ğamze-i mekkâresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B. 4).

Gâh luţf **geh** ğazâb gâhî teġâfûl **geh** nigh / Göñlüm egler ğamze-i mekkâresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B. 4).

Zemînde sâyeveş **geh** ħâk-i pây ol / Gehî ħürşîd gibi çarĥ-sây ol (FKD, G. 191, B. 1).

Devletinde **geh** bülend ü gâh pest olmaĥ ne ğam / Şâh-ı ‘aşka gâh tâc u gâh mesneddür göñül (FKD, G. 194, B. 7).

Geh felekde gâh zîr-i ħâkde seyr eylerem / Mihr-i ‘âlem-gerd-i şevĥam başuma âzâdeyem (FKD, G. 211, B. 5).

Mevc-i serâb gibi hemân bir nümünedür / Meh-tâb-ı cebhesi k’ola pür-çîn ü **geh** ‘itâb (FKD, K. 13, B. 10).

Âĥirü’l-emr ne fettân-ı fiten-perversin / **Geh** dili bir meh-i Leylîveşe meftûn itdün KT/2-3 (FKD, Kıt'a 2, B. 3).

geh...gâh: [11] Bazen, bazı bazı, ara sıra.

Künc-i ĥayretde mey-i ĥün-âb-ı çeşm-i ‘âşıkı / Muttaşıl **geh** âstîn ü **gâh** bister nüş ider (FKD, G. 52, B. 4).

Geh câm u **gâh** çeşmüme şun ‘aks-i ğamzeñi / Tîġ-i ħazâyâ şan‘at ile âb u tâb ver (FKD, Terkib-bend 1, B. 52).

Ya‘ni **geh** şu‘le-i mey **gâh** şunardı la‘lin / Germ-şevĥ olduk edüp zevĥ ile ‘işret bu gece (FKD, G. 257, B. 2).

Göz uciyla ‘âşıkâ **geh** luţf ider **gâhî** ‘itâb / Bir su‘âle yer ħomaz ol ğamze-i ħâzır-cevâb (FKD, Diġer 1, B. 4).

Göz ucuyla ‘aşıka **geh** luṭf ider **gāhī** ‘itāb / Bir su‘āle yer kıomaz ol ğamze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B. 8).

Göz ucuyla ‘aşıka **geh** luṭf ider **gāhī** ‘itāb / Bir su‘āle yer kıomaz ol ğamze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B. 12).

Göz ucuyla ‘aşıka **geh** luṭf ider **gāhī** ‘itāb / Bir su‘āle yer kıomaz ol ğamze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B. 16).

Göz ucuyla ‘aşıka **geh** luṭf ider **gāhī** ‘itāb / Bir su‘āle yer kıomaz ol ğamze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B. 20).

Göz ucuyla ‘aşıka **geh** luṭf ider **gāhī** ‘itāb / Bir su‘āle yer kıomaz ol ğamze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B. 28).

Geh ‘ārif-i müstāgnī vü **gāhī** muḥtāc / Geh āb u geh āteş içre mānend-i zücāc (FKD, Rübai 8, B. 1).

Göz ucuyla ‘aşıka **geh** luṭf ider **gāhī** ‘itāb / Bir su‘āle yer kıomaz ol ğamze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B. 24).

geh...geh: [13] Bazı bazı, ara sıra, arada bir.

Gāh luṭf ile tekellüm gāh hışm ile edā / **Geh** lebin eyler tebessüm-rīz **geh** düşnām-zā (FKD, Diğer 1, B. 6).

Gördüm ol hūn-rīz şāha ‘arz-ı hāl emr-i muḥāl / Gāh āb u gāh āteş **geh** cemāl ü **geh** celāl (FKD, Diđer 1, B. 15).

Bir zaḥm-ı ğamze itdüm o hūn-rīzden recā / **Geh** ḥançerine şundi elin **geh** bıçağına (FKD, G. 252, B. 4).

Ey cādū-yı hūn-rīz yeter sīne-i cāna / Müjgānuñı geh nāvek ü geh nişter eyle (FKD, G. 267, B. 4).

Tā ki mihr māhı örte **geh** kūsūf u **geh** ḥusūf / Tā ki her-bār ola çün kāfür u ‘anber rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 50).

Geh iltifāt-ı hāzānam **geh** ‘īsi-i ‘aşram / Bu vaḥşetüm gören ādem şanur ki mağrūram (FKD, K. 14, B. 44).

Geh ‘ārif-i müstāgnī vü **gāhī** muḥtāc / **Geh** āb u **geh** āteş içre mānend-i zücāc (FKD, Rübai 8, B. 1).

Geh āb-ı hayāt-nüş u **geh** zehr-āşām / Olmaz dil-i ‘aşıq gibi bir turfa mizāc (FKD, Rübai 8, B. 2).

Geh gerd-şıfat bādiye-gerdān olduq / **Geh** mevc gibi şā‘ir-i ‘ummān olduq (FKD, Rübai 31, B. 1).

Geh şem‘ gibi yerümde s̄ābit / **Geh** şu‘le-mişāl bī-ķarāram (FKD, Terkib-bend 2, B. 70).

Geh mā‘nī-i lafz gibi maḥfī / **Geh** ḥarf-ı raķamveş āşikāram (FKD, Terkib-bend 2, B. 71).

İntisāb it çeşm-i şūḥ-ı dil-bere bir şekl ile / Ey gönül **geh** mest ü **geh** maḥmūra beñzet kendüñi (FKD, G. 284, B. 3).

Neşve-i cām-ı vişālūñle kılup **geh** mesrūr / **Geh** ḥumār-ı elem-i hecr ile maḥzūn itdūñ (FKD, Kıt'a 2, B. 2).

geh ü bīgāh: [1] Vakitli vakitsiz.

Fitneden eylemege dil-beri āgāh nesīm / Tolanur ṭarf-ı külāhuñ **geh ü bīgāh** nesīm (FKD, G. 214, B. 1).

gehi: [2] Bazan.....bazan, kimi.....kimi, kâh.....kâh.

Bu keş-ā-keş ki var eflāk ile pīrāhenümüz / Geh girībān u **gehi** dāmen olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B. 7).

Zemīnde sāyeveş geh ḥāk-i pāy ol / **Gehi** ḥūrşīd gibi çarḥ-sāy ol (FKD, G. 191, B. 1).

gehi gāhi: [1] Gâh...gâh. Bazen...bazen.

Ol meh ki Fehīm oldı reşk-i Nāhīd / Ḥaṭṭının gehi tırāş ider gāhī be-dīd (FKD, Rübai 13, B. 1).

gel:- [78]

1. Uğramak.

Yine nev-rūz irişüp **geldi** gülistāna şabā / Virdi peygām-ı güli bülbül-i nālāna şabā (FKD, G. 1, B. 1).

El-ḥazer ey şulḥ-cūyān **geldi** ol ḥünī-nigāh / Pür-gāzab der-dest ḥançer şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G. 24, B. 2).

Müjde teşrīf-i şehādet on sekiz biñ ‘ālem / **Geldi** yektā ol sitemger şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G. 24, B. 3).

Havfden bir yere **gelmezdi** ‘anāşır aşlā / Bīmden dāhīl-i ervāh olurdı ecsād (FKD, G. 38, B. 6).

Şarāb-ı ye’s ideli cānı mest-i lā-ya‘kil / Derūn-ı hāṭıra **gelmez** ümīd ü bīm-i murād (FKD, G. 39, B. 3).

Lāleāsā dāğ-ber-dāğ oldı cism ü dil Fehīm / **Geldi** nev-rūz-ı cünün oldı gülü-yı nev-bahār (FKD, G. 48, B. 5).

Her ne dem **gelse** kazā-yı nā-gehānī çarḥdan / Zaḥm-ı şemşīr-i nigāhuñ cāna dest-āvīz ider (FKD, G. 53, B. 3).

Her dili beste-i bend-i ser-i zūlf eylemeden / Bendeñi başuñ için eyle **gel** āzād yeter (FKD, G. 61, B. 5).

Sen perī-ruḥ var iken zerrece **gelmez** gözüme / ‘Arz-ı hüsn eylesün mihr-i felek-zād yeter (FKD, G. 61, B. 6).

Nesīm-i nev-bahār açar der-i gülzārı ey bülbül / Ne sūd ammā ki ‘unf ile **gelür** bād-ı ḥazān örter (FKD, G. 63, B. 4).

Çeşmüme **gelmeden** ey kaṭra-i eşk itme ḥurūş / Bā‘iṣ-i cūşīş-i ṭūfān olacaḳsın āḥir (FKD, G. 66, B. 11).

Ey bād-ı şabā ol şeh-i ḥūn-rīze haber vir / Ḥūn-rīzlüğün **gel** dil-i nā-çīze haber vir (FKD, G. 67, B. 1).

Zūlfın o mest ḥāk ile yeksān idüp **gelür** / ‘uşşāk-ı pāy-māli perīşān idüp gelür (FKD, G. 111, B. 1).

Ḥançer-be-dest ü çeşm-i siyeh mest-i ḥūn-ı dil / Bī-dillere ‘itāb kı lup kan idüp **gelür** (FKD, G. 111, B. 2).

Feryād o tünd-kāfir-i bī-raḥm u ḥod-perest / Dīninden ehl-i zūhdi peşīmān idüp **gelür** (FKD, G. 111, B. 3).

Her bü’l-heves öñinde gürizān olup gider / Her sīne-şāf yānına efgān idüp **gelür** (FKD, G. 111, B. 4).

Her güşeden bir āfet-i ḥalk u belā-yı cān / Cānın nigāh-ı şūḥına ḳurbān idüp **gelür** (FKD, G. 111, B. 5).

Böyle gelürse ḳarşusına kim ṭurur anuñ / Zīrā semend-i çeşmine meydān idüp **gelür** (FKD, G. 111, B. 6).

Ol şeh saña bu hâl ile geldi Fehîm ise / Başın yolına şevk ile gâltân idüp **gelür** (FKD, G. 111, B. 7).

Böyle **gelürse** karşısına kim тұrur anuñ / Zîrâ semend-i çeşmine meydân idüp gelür (FKD, G. 111, B. 6).

Böyle қалursa süziş-i âteş-i şevk-i hâl-i dost / **Gelmeye** düzağ içre de cân u dile ferâğ-ı dâğ (FKD, G. 153, B. 2).

İltifât-ı gamze-i mestüñle sihr-i icâz olur / Neşve-i mey çeşmüñe **gelse** nigâh-ı nâz olur (FKD, G. 89, B. 1).

Ol şeh saña bu hâl ile **geldi** Fehîm ise / Başın yolına şevk ile gâltân idüp gelür (FKD, G. 111, B. 7).

Gelürse fitnegeh-i bezm-i aşka gâh hırâmân / Hezâr edeble ider rûzgâr o şûha tevâzu‘ (FKD, G. 152, B. 2).

Bu bezm-i dehre **gelmez** bir dağı mey-nüş-ı feyz-i ‘aql / Fehîm-i şâ‘ir-i mestâne-i ferzânededen şoñra (FKD, G. 253, B. 9).

Görinür naqş-ı emel gurbetde de zîrâ **gelür** / Levh-i pîşâniye evvel her ne kim mersûm olur (FKD, G. 82, B. 2).

Olmağa **geldi** gül-i mihr-i nesîm-i şubh-dem / Tîb-i hâk-i dergehüñden mustafîz ü müsteţâb (FKD, K. 5, B. 49).

Zülfin o mest hâk ile yeksân idüp **gelür** / ‘uşşâk-ı pây-mâli perîşân idüp gelür (FKD, G. 111, B. 1).

İstimâ‘ it n’iydügin sāmân-ı rindi şofiyâ / **Gel** Fehîm-i mest-i ‘aşk u bî-dil ü üftâdeden (FKD, G. 234, B. 5).

Yer қалmadı Fehîm metâ‘-ı gama henüz / **Gelmekte** şehri cân u dile kârvân-ı ye’s (FKD, G. 136, B. 7).

Gelmez âğuşuma ol tütî-i şîrîn-güftârüm / ‘Aşıkum ‘iffet-i tâze-zebânüm diyerek (FKD, G. 170, B. 5).

Geleyim maşşere Leylâ diyerek der-zencîr / Eyleyim Qays-ı dil-âşüfteyi rüsvâ-yı cünün (FKD, G. 243, B. 2).

Dökmede bâda âh-ı dil penbe-i şu‘lenâkini / Oldı şikûfe rîhte **geldi** hâzân-ı bâğ-ı dâğ (FKD, G. 153, B. 4).

Olduğ Fehîm hem-nefes-i zâğ-ı bed-nevâ / Dehrûn ne tîre-baht ile **geldük** ki bâğına (FKD, G. 252, B. 5).

2. Buyurmak, şereflendirmek.

Şem^c ü kadeh-i mehdür meclis tolaşan ol mihr / Şeb şöhetine **gelmez** mihr encümeni n'eyler (FKD, G. 56, B. 4).

Vaşluñ ister Fehîm-i hâne-ğarâb / **Gel** ki şâd ola kalb-i vîrânı (FKD, K. 17, B. 96).

Bister-i ğam üzre ol bîmâr-ı bed-ğâlem Fehîm / Havf idüp **gelmez** ecel ben mübtelâyı görmege (FKD, G. 263, B. 5).

O deñlü ehl-i ma'ârifle meclisi pürdür / Ki yer bulunmaz eger **gelse** 'aql-ı hod-râya (FKD, K. 8, B. 20).

Hayâl-i yâr ile halvet-nişîn-i tecrîdüz / Fehîm sen de **gelüp** olma her zamân mâni^c (FKD, G. 151, B. 5).

Bezm-i germ-â-germde mestâne **gelseñ** nükteye / Lâl-i mağz olup Fehîm-i hoş-edâ bî-tâb olur (FKD, G. 79, B. 5).

Şubh-dem eyler iken şavma^cada cüş u huruş / **Geldi** peymâne-be-kef muğbeçe-i bâde-fürüş (FKD, G. 144, B. 1).

Ey şîve-i âşüftegi-i zülf-i perîşân / Mecnûn-revişânuz bize **gel** zîb-i dimâğ ol (FKD, G. 189, B. 5).

Çemende nüş iderdüm mül perîşân / O bed-mestüm **gelüp** kâkül-perîşân (FKD, G. 232, B. 1).

Gele gülşene ğazabla öpesin elin edeble / İçesin o gönca-leble mey-i lâlegün çemende (FKD, G. 259, B. 2).

Behîştüñ nuşhasın **gelsün** mufaşşal bundan seyr itsün / Haber virsün bir âdem ravza-i cennetde Rıdvân'a (FKD, K. 7, B. 24).

Kendüsin cem^c eyleyüp **gelsün** o şâhib-luğ kim / Yer idüp başında aħvâlin be-sâmân gösterür (FKD, K. 10, B. 16).

'Adâlet-güster-i kâmil kavıyyü'z-zihn rüşen-dil / Felek devr itse biñ yıl Mısr'a **gelmez** böyle bir pâşâ (FKD, Kıt'a 15, B. 12).

Fehîmâsâ kudûmın müjde idüp didiler târîh / **Gelüb** Eyyüb Pâşâ kıldı Mısr'ı 'izziyle mâ'î (FKD, Kıt'a 15, B. 15).

Geldi mest ü tîğ der-kef sîne-çākānūñ yine / Tā-be-dāmān-ı kefin çāk-i girībānın görüñ
(FKD, G. 182, B. 5).

Cihān-ı ‘aşkda **gel** fitnegāh-ı kūy-ı yāri gör / Aña maḥşūşdur bir günde yüz biñ rūsta-ḥīz
olmağ (FKD, G. 161, B. 2).

Dūzağ nice bir bī-hūde sūzī baña raḥm it / **Gel** ‘uzleti-i zāviye-i sīneye dāğ ol (FKD, G. 189,
B. 6).

Ey ma‘nī gibi āb-zen-i sūz-ı Fehīmā / **Gel** sīnemūze şu‘le-feşān çāk-nişīn ol (FKD, G. 190, B.
5).

Gel ey ṭab‘-ı Fehīm ey reşk-i Meryem / O ‘İsī-zāy ise sen rūḥ-zāy ol (FKD, G. 191, B. 6).

3. Konuşmak.

Açılır pejmürde-dil **geldükçe** nuṭka ḥandenāk / Mürdeye gūyā dem-i ‘İsā tebessüm öğredür
(FKD, G. 92, B. 2).

4. Ayrılmak.

Gelmişüz nezzāre-i ḥāl-i cemāl-i yārdan / Dāğ-ı ḥasretdür dil-i ‘uşşāka dest-āvīzümüz (FKD,
G. 130, B. 3).

5. Sebep olmak.

Ne sevdā-yı dil-efğān bī-maḥal-dād-ı Ḥudā’dur bu / Bu miḥnetler kişiyeye **gelmez** illā
şā‘iriyyetden (FKD, K. 15, B. 27).

6. Ayva tüyelerinin belirmeye başlaması

Gerçi ḥaṭ **geldi** müje bā‘is-i şad-şūr henüz / Oldı ma‘zūl ol şeh leşkeri mağrūr henüz (FKD, G.
120, B. 1).

Ḥaṭṭ-ı ruḥsārı **gelüp** eyledi ḥas-pūş Fehīm / Bir iki ḥār ile ḥayf oldı müşevveş āteş (FKD, G.
138, B. 5).

Çihre-i āfitābveş k’ola muḳārin-i kūsūf / Şafḥa-i mihr-i rüyına **gelmede** ceste ceste ḥaṭ (FKD,
G. 148, B. 3).

7. Zamanın yaklaşması.

Ancağ olur feyz ise kim aça gül-ruḥleri / Şoñra **gele** bā-ḥuşūş mevsim-i bāḥūrdan (FKD, G.
231, B. 2).

Ḥüsnidür ol çerâğ kim şu'lesi der-niķāb iken / **Gelse** kūsūfa āfitāb olmaya nūr-yāḥte (FKD, G. 271, B. 4).

El-‘aṭaş geldi yine māh-ı temūz-ı şu'le-tāb / Reşk-i deşt-i Kerbelā itdi zemīni āfitāb (FKD, K. 5, B. 1).

Tā gülşen-i çeşmümde o ḥūrşīd görünmez / Nev-rūz ile gelse gözüme ‘īyd görünmez (FKD, G. 117, B. 1).

Baṅa biñ yılda **gelür** gerçi beş on günlükdür / Āferīn luṭf ile kim ‘ömrümi efzūn itdūñ (FKD, Kıt'a 2, B. 6).

8. Ortaya çıkmak.

Cihān ‘adlūnde ṭoldı ḥavf yokdur ceys-i āfetden / Ebed-memnū‘ ‘aded **gelmez** fiten ser-ḥadd-i imkāna (FKD, K. 7, B. 38).

Ḳıyāmet ferş-i rāhuñ fitne der-zencīr-i zūlfüñdür / **Gelince** cünbiş-i reftāra bālā-yı belā-ḥīzūñ (FKD, G. 183, B. 4).

Yoḥsa medḥūñ böyle mi eylerdi ol kim kendüsin / Siḥre **gelse** gāh Selmān gāh Ḥassān gösterür (FKD, K. 10, B. 39).

9. Haydi, durma.

Gel Fehīm küstāḥ ile sen dā'imā leb-ber-leb ol / Ey gül-i bāğ-ı ḥayā luṭf it tekellūf ber-ṭaraf (FKD, G. 155, B. 5).

Gel çeşm-i pür-eşkini Fehīm'üñ seyr it / Seyr eylemedüñse ger şadefde deryā (FKD, Rübai 2, B. 2).

Ḥāl añladuñsa olma **gel** ālüde-i kelām / Esrāra ol ki maḥrem ola ehl-i ḥāl olur (FKD, G. 81, B. 6).

Gel berhemenā itme cefā cān-ı Fehīm'e / Teklīf-i perestişle büt-i secdegehūñle (FKD, G. 265, B. 5).

10. Kokmak.

‘Aceb ey şeh-süvārum ḳanğı şehri cilvegāh itdūñ / Yine **gelmekte** būy-ı ḥūn-ı dil zīn ü rikābuñdan (FKD, G. 230, B. 3).

Būlbül-i ye'sem şemīm-i gül nefes olsa baṅa / **Gelmeye** hergiz meşām-ı cāna būy-ı ārzū (FKD, G. 249, B. 4).

11. Haberin ulaşması.

Eger mevc-i havādis **gelse** kıl āgūşuñ āmāde / Ne mümkündür miyān-ı baħrde cāy-ı gürīz olmak (FKD, G. 161, B. 6).

12. Sıra.

Eyler aġyāra Fehīm nice düşünām ammā / Baña düşünāma **gelince** nice ibrām ister (FKD, G. 64, B. 7).

13. İşitilmek.

Nesīm-i deyr-i bāġ olsaydı nālem / **Gelürdi** ġoncadan āvāz-ı nākūs (FKD, G. 137, B. 4).

Egerçi bülbüle de naġme-sāz ġulguledür / Baña ġarīb **gelür** nāle-i ġazīn-i sebū (FKD, G. 247, B. 6).

14. Dünyaya gelmek, doğmak.

Daġı ben **gelmedin** helāk oldı / Reşk ile nükte-senc-i Şirvānī (FKD, K. 17, B. 39).

gelü: [2] Boġaz.

Bir ābdur tīġi ki ger itse **gelūsundan** ġüzer / A'dā-yı dīnūñ ser-be-ser cismin ider nār-ı caġīm (FKD, K. 6, B. 12).

Hemīşe tā ola bed-ġ'āhuñuñ **gelüsında** / Şarāb āteş ü āb üstüġ'ān u nān āfet (FKD, K. 11, B. 18).

gelüp bir yere: [1] Bir araya toplanmak.

Cem' oldı **gelüp bir yere** müjġān u kirişme / Beñzer ki iderler yine tedbīr-i teġāfül (FKD, G. 193, B. 3).

genc: [3] Hazine.

Nefesle 'ālemi dāġ eyledük bilinmedi līk / Ne **gencüñ** ejder-i āteş-feşānıyuz cānā (FKD, G. 8, B. 2).

ġazefveş olmadayam pāy-māl-i bed-ġüherān / Dirīġ bilmediler kim ne **gence** gencūram (FKD, K. 14, B. 6).

Ejderistān olsa lāyık bümzār olsa revā / **Genc** olur peydā belī künc-i ġarāb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B. 11).

genc-i ilāhī: [1] İlahi hazine.

Çıkub ejder gibi pür-pīç-i ham **genc-i ilāhī'den** / Lu'āb-efşān olup girdi hıyābāndan
hıyābāna (FKD, K. 7, B. 8).

gencīne: [4] Define.

Efsūs kim o sīm-tenümden ayırdı çarḥ / Döndüm o şāha kim ola **gencīndeden** cüdā (FKD, G.
2, B. 2).

Olalı gencūr-ı kân-ı gevher-i ṭab^c-ı Fehīm / Cevher-i iksīr ile pürdür bizüm **gencīnemüz**
(FKD, G. 125, B. 5).

Ḥākem ammā mihr-i rüy-ı dil-bere āyīneyem / Ben ḥarābe cevher ü āyīneye **gencīneyem**
(FKD, G. 213, B. 1).

Şarf iderem kıymet-i būs-ı leb-i cānāna hep / Mālik olsam la^l ile pür bir nice **gencīneye**
(FKD, G. 272, B. 4).

gencīne-i zār: [1] Ağlama hazinesi || Gözyaşlarının altına benzetilmesi.

Ey mihr-i ruḥı şūret-i āyīne-i zār / Alnuñdan 'ayān hezār **gencīne-i zār** (FKD, Rübai 17, B. 1).

gencūr: [1] Hazinedar.

Ḥazefveş olmadayam pāy-māl-i bed-güherān / Dirīğ bilmediler kim ne gence **gencūram**
(FKD, K. 14, B. 6).

gencūr-ı kân-ı gevher-i ṭab^c-ı Fehīm ol-: [1] Fehīm'in mizaç incilerinin hazinesinin koruyucusu.

Olalı **gencūr-ı kân-ı gevher-i ṭab^c-ı Fehīm** / Cevher-i iksīr ile pürdür bizüm gencīnemüz
(FKD, G. 125, B. 5).

ger: [69] Eğer, şayet.

Maḥrem-i rāz eyleme Cibrīl olursa **ger** Fehīm / Rind-i 'aşқа 'āqıl u ferzāne olmaz āşinā (FKD,
G. 11, B. 5).

Helāk-ı ḥançer-i müjgānı olmadan kaçmaz / Virürse **ger** nigehi cān-ı mübtelāya rızā (FKD,
G. 13, B. 4).

Ta'lim iderdi zūlmeti leyle ideydi **ger** / Bir noқта meşq rüz-ı siyāhumdan āfitāb (FKD, G. 15,
B. 6).

Ser-be-bālīn olsa mest-i şīr **ger** ol gāmze-kār / Bīm-i çeşminden olur āhū-yı zībā muẓtarib (FKD, G. 20, B. 3).

Nev-şarābān bir ẓadehle lāf-ı şāhī urmada / Rind-i dürd-āşām olmaz olsa **ger** Cem ḥod-pesend (FKD, G. 42, B. 2).

Ḥaṭ muvāfīk olsa dille zülfdn itmem ḥazer / Ḥızr olursa **ger** refiḳum ejdehādan kim kaçır (FKD, G. 46, B. 2).

Ger āyīneye baḳsam olur māh ya ḥūrşīd / Ol mertebe naḳş oldı dile şüret-i dīdār (FKD, G. 47, B. 3).

Ger şalsa āl-i mül dilüme la'lvār 'aks / Gör ṭālī'üm ki lāle-i kūh-ı melāl olur (FKD, G. 81, B. 4).

Giryeden ol deñlü ter kıldum hevā-yı ḥānemi / Revzeninden **ger** şu'ā'-ı mihr girse nehr olur (FKD, G. 85, B. 4).

Hüsni **ger** perde-nişīn-i ḥarem-i mihr olsa / 'Aksi āyīne-i çeşmümde yine ḥāzırdur (FKD, G. 107, B. 4).

Çeşm-i mesti **ger** dūçār olsam görür görmez beni / Gāmze de çeşm-i teğāfül-kāra beñzer beñzemez (FKD, G. 116, B. 4).

Ger böyle ƣalursa nice gün reng-i ruḫ-ı gül / Bī-rengīlüğünden gül ü ḥūrşīd görünmez (FKD, G. 117, B. 6).

İtse **ger** bisterüm ol dil-ber-i ser-keş āteş / Süz-ı dāğumdan olur ferş-i münakkaş āteş (FKD, G. 138, B. 1).

Merd ise **ger** zuhūr ide fitne-i āḫirü'z-zamān / Leşker-i ḥaṭṭı der-kemīn 'işve kirişme çekti şaf (FKD, G. 156, B. 3).

Ger seng-i melāmet yerine cümle zemīni / Atsañ baña sen ƣulzüm-i 'aşƣam kederüm yok (FKD, G. 166, B. 5).

Ger böyle ise luṭf-ı nigeḫ baña Fehīmā / Ƙābil mi lisāna gele ta'bīr-i teğāfül (FKD, G. 193, B. 5).

Bülbül-i bāğçe-i ye's tesellī bulmaz / Yazsa ṭāvūs-şifat **ger** per ü bāl üstine gül (FKD, G. 196, B. 2).

Olur bī-çāreveş efsürde şu'le / Bu germiyyetle **ger** pervāne olsam (FKD, G. 199, B. 6).

Nükte-i rāz-ı dehānuñ yine ser-beste eyledi / Rūh-ı kudsī ile **ger** mahrem-i esrār olsam (FKD, G. 200, B. 4).

Dili dem-beste ider yine füsün-ı gamzeñ / **Ger** Fehīmā gibi bir şā'ir-i seḥḥār olsam (FKD, G. 200, B. 5).

Bu rüsvāluḳla **ger** āyīne-yi 'ālem-nümā olsam / Yüzüme kimse baḳmaz şüretümden 'ār ider 'ālem (FKD, G. 202, B. 2).

Mihr ü māha dūd-ı āh-ı dilden itmezdüm niḳāb / **Ger** şu'ā'-ı çeşm-i 'āşıḳdan ḥicābuñ görmesem (FKD, G. 210, B. 7).

Ḥacletinden āb olur aḡzında lafz-ı yā şanem / Berhemen gūş itse **ger** gülbank-i yā Rab yā Rab'um (FKD, G. 217, B. 4).

Āteş-i ḥüsn-i bütānum mihre **ger** itse revā / Ḥande-i dendān-nümā ḥākisterümdür aḥkerüm (FKD, G. 225, B. 3).

Ne baḥtdur ki Fehīm olsa **ger** belāgat-dost / Olurlar ehl-i dilān-ı zamān suḥan-düşmen (FKD, G. 239, B. 7).

Ġazabla gūş idüp düşnām-ı la'lin pāyına düşdüm / Yıḳar mı mey-ḥ'ārı **ger** olsa şarāb-ı erḡavān keskin (FKD, G. 242, B. 4).

Ger ḥasret-i gamzeñle Fehīm olsa helāküñ / Ḥākinden ola ḥançer-i ser-tīz demīde (FKD, G. 258, B. 5).

Ḳarār ideydi **ger** āteşde tā ezel sīm-āb / Olurdı sīne-i zaḥmumda merhem āsüde (FKD, G. 262, B. 4).

Berg-i gül üzre sünbülün dām ide **ger** Fehīm o serv / Gerden-i bülbülü be-ḫavḳ eyleye mişl-i fāḥte (FKD, G. 271, B. 6).

Öyle kāfirdir ki bend itmez yine zünnārın / **Ger** Mesīḥā olsa da dīn-āşināyī ḫırrası (FKD, G. 278, B. 3).

Giren **ger** gönlüme Cibrīl olursa / Yine keşf eylemem vallāhī rāzı (FKD, G. 279, B. 3).

Ger be-şiküftem ḥande neh nılüfer şubḥem / Gül-gonca-i meh büdem u der-şām şiküftem (FKD, G. 296, B. 2).

Görselerdi mihr ü meh **ger** şāhidān-ı 'işmetin / Ḥacletinden olalardı ser-be-cā der rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 23).

Ger naḥl-i tecellīden iderlerse de çübīn / Mest-i mey-i dīdār olan varı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 4).

Münkesif zāhir olur **ger** bahra düşse ‘aks-i mihr / Ol kadar gerd-i kederden tīre vü tār oldı āb (FKD, K. 5, B. 12).

Maḥz-ı āteş eyledi te’sīr-i germā ol mehi / Olsa **ger** ma’zūrdur ‘āşıqlara germ-i ‘itāb (FKD, K. 5, B. 20).

Ḥuşk ise **ger** la‘li āb-ı Ḥızr’dan bir katredür / Bu hevāda çeşme-i āb-ı ḥayāt olur serāb (FKD, K. 5, B. 24).

Meh-peykerān-ı şeh-levend zerrīn-kemer müşkīn-kemend / Ḳahr ile **ger** sürse semend şad Ḳahramān olmaz ğarīm (FKD, K. 6, B. 6).

Bir ābdur tīgi ki **ger** itse gelūsından güzer / A’dā-yı dīnūñ ser-be-ser cismin ider nār-ı caḥīm (FKD, K. 6, B. 12).

Neşīm-i luḫfi vezān olsa **ger** gülistāna / iderdi gülleri hep āfitāba hem-sāye (FKD, K. 8, B. 18).

Ṭoyamaz lezzet-i nezzāre-i dīdāruña dil / Ḥayret eylerse de **ger** zā’ika-i cānı tebāh (FKD, K. 9, B. 7).

Öyle ḥunīdür ki bir mir’āta etse **ger** nigāh / Rūḫ-ı ḳudsī ‘aksin ol āyīne bī-cān gösterür (FKD, K. 10, B. 4).

Ger şabā neşr etse gerd-i kīmiyā-yı cūdını / Sīm ü zerle ḫāki çeşm-i ḫalka yeksān gösterür (FKD, K. 10, B. 24).

Ḥasta-i ğam dergehine varsa **ger** tīmār için / Aña bir şāfī cevāb itmekle dermān gösterür (FKD, K. 10, B. 31).

Baḫr-ı iḫsānından alsa māye **ger** ebr-i matar / ‘Āleme her ḳaçresi tekrār ṫūfān gösterür (FKD, K. 10, B. 32).

Ger itse biñ niyāz ile dil bir su’āl-i nāz / Ol bī-dimāğ-ı rüze k’odur şimdi mest-i ḫ’āb (FKD, K. 13, B. 13).

Ger füyüz-ı biḫār-ı ḥummından / Māyedār olsa ebr-i nīsānī (FKD, K. 17, B. 28).

Göre **ger** şu‘le-ḫāne-i ṫab‘um / Feyzī-i Hind ederdi ruhbānī (FKD, K. 17, B. 41).

‘Ahdüm olsun **ger** der-i cennet olursa Ey Fehīm / Şağ olursam geçmeyen bir daḫı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B. 1).

Zehrede bād-ı semūm bergüzār itse güzār / **Ger** dem-i 'İsī reh-i pür-teff ü tīb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B. 4).

Çekse Yūsuf gāşiyem çutsa rikābum **ger** 'azīz / İctināb itdüm muḥaşşal irtikāb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B. 15).

O şiryān içre cārī cūy-ı ḥūnı serdi-i devrān / İder **ger** çeşme-i āb-ı ḥayāt olursa efsürde (FKD, Kıt'a 5, B. 5).

Ger itse şüret-i 'İsā'yı taşvīr / Virürdi şüret-i Mānī'ye cānı (FKD, Kıt'a 6, B. 2).

Gel çeşm-i pür-eşkini Fehīm'üñ seyr it / Seyr eylemedüñse **ger** şadefde deryā (FKD, Rübai 2, B. 2).

Envā'-ı cevāhir-i suḥanla pürdür / **Ger** sözde girān olsa lisānum ne 'aceb (FKD, Rübai 4, B. 2).

Ger 'ārif iseñ Fehīm efgān itme / Hırmān-ı edeb lāzime-i 'irfāndur (FKD, Rübai 20, B. 2).

Ger gevher kaçresin der-āgūş itse / Nūriyla ṭola mişāl-i fānūs şadef (FKD, Rübai 29, B. 2).

Hep şüret-i zaḥm-ı tīr-i ğamdur görinen / **Ger** olsa Fehīm āyīne cāñ-ı 'uşşāk (FKD, Rübai 30, B. 2).

Girmez gözüme ey şeb-i vaşl-ı nev-rüz / **Ger** leyle-i 'fyd kuḥl u mīl olsa hilāl (FKD, Rübai 37, B. 2).

Mir'āt-ı dilüm ider şikeste / **Ger** sehv ile eylese tecellī (FKD, Terci-bend 1, B. 2).

Devrinde o ğamzenüñ kaçā **ger** / Kaṭline cihānuñ itse da'vī (FKD, Terci-bend 1, B. 8).

Müjgānından ideydi Mānī / **Ger** ḥāme-i müyü vaqt-i taḥrīr (FKD, Terci-bend 1, B. 34).

Zehr ola mezāk ehl-i derde/ **Ger** bī-elmās olursa tiryāk (FKD, Terci-bend 1, B. 55).

Ol mey k'ide āteş ile peygār / **Ger** penbe-i mevci olsa cevşen (FKD, Terci-bend 1, B. 95).

Ol mey ki içerse mātemī **ger** / Şükr ola lebinde şavt-ı şīven (FKD, Terci-bend 1, B. 97).

Ol şūḥ ki düşmen-āşinādur / Bīgāne-küş olsa **ger** revādur (FKD, Terci-bend 1, B. 105).

Mağrūrī-i ğamzeñi gören **ger** / Cibrīl ise de ider müdārā (FKD, Terki-bend 2, B. 6).

Şemşīr-i nighle cāna çeşmüñ / **Ger** böyle şunarsa bī-muḥābā (FKD, Terki-bend 2, B. 7).

Subhānallāh nedür bu kudret / 'Arz eyleye **ger** hüner teğāfül (FKD, Terkib-bend 2, B. 27).

ger-: [1] Bir şeyin uçlarından veya kenarlarından çekerek gergin duruma getirmek, uzatmak.

Sīne **gerüp** gānzeden zahm niyāz eyleme / Çeşm-i siyeh-mestdür el-ḥazer eyler helāk (FKD, G. 169, B. 4).

ger...ger: [2] İster..... ister bağlacı.

Eylemem te'sīr-i mihr ü māhdan şekvā faķīr / Ğam yimem geçmekdedür **ger** ḥayr u **ger** şer rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 47).

Bir ḥançer-i zehr-dādedür hep / **Ger** gānze-i tīz ü **ger** teğāfül (FKD, Terkib-bend 2, B. 26).

gerçi: [38] Her ne kadar, ...ise de.

Mir'at içinde **gerçi** olur 'aksi bī-sebāt / Olmaz ḥayālī āyīne-i sīneden cüdā (FKD, G. 2, B. 3).

Ḥikmet üzre **gerçi** medḥ itdūñ mey-i nābı Fehīm / Bilmedūñ ammā ki aşlın şan'at-ı Cem'dür şarāb (FKD, G. 14, B. 7).

'Aks-i la'lün cāmda ber-'aks itmiş **gerçi** kim / Āb ile germ-ülfet olmaz aḥker-i nāzük-mizāc (FKD, G. 29, B. 2).

Niyāz-ı mey müjedür **gerçi** yāra meclisde / Olur ne fā'ide mestāna keşf-i rāz lezīz (FKD, G. 44, B. 2).

Çeşm-i siyāhı oldı sipāh-ı şaf-ı müje / **Gerçi** sipāh olmasa şāha ne i'tibār (FKD, G. 45, B. 2).

Mir'atı **gerçi** 'aksūñ ider feyz-yāb-ı ḥüsñ / Ḥürşīd öñinde şüret-i māha ne i'tibār (FKD, G. 45, B. 6).

Bī-'adeddür gönca ammā mütteḥiddür büy-ı gül / Müstafiz-i yek-nefesdür **gerçi** bī-ḥaddür göñül (FKD, G. 194, B. 3).

Gerçi la'li nüş-ı cān līkin müje niş-āzmā / Cümlesi ḥursun yeter ben bī-dile ḥurfa belā (FKD, Diğər 1, B. 7).

Gül gibi feyz-i nesīm-i dem-i la'lün açdı / **Gerçi** bir gönca-i ser-beste idi rāz-ı Mesīḥ (FKD, G. 34, B. 3).

Ğoncayı **gerçi** ki āğūşa çekersin gül-bün / Bī-sebeb dest-i girībān olacaḥsın āḥir (FKD, G. 66, B. 3).

N'eyleyim ben hem-niṣīn-i cuġd-ı her-vīrāneyem / **Gerçi** ferṣ-i ḥāneme perr-i ḥümā cārūbdur (FKD, G. 69, B. 7).

Gerçi ḥāk oldum vücūdumdan eṣer ḳalmadı līk / Tā-ḳıyāmet çarḥ-ı bed-evzā'a kīnüm tāzedür (FKD, G. 94, B. 4).

Ža'īfem ḳaṣr-ı 'arṣa **gerçi** ġāyet rāh kūtehdür / Derūnumdan lebe yetmez kemend-i āh kūtehdür (FKD, G. 96, B. 1).

Gerçi ḥaṭ geldi müje bā'is-i ṣad-ṣūr henüz / Oldı ma'zül ol şeh leṣkeri maġrūr henüz (FKD, G. 120, B. 1).

Biz **gerçi** ki dīvāne-reviṣ rind-i levendüz / Bilmekde rümüz-ı dili Cibrīl-pesendüz (FKD, G. 123, B. 1).

Firāk **gerçi** beni yaġdı ben de āhumla / Hemīṣe olmadayam bā'is-i 'azāb-ı firāk (FKD, G. 162, B. 6).

El-ḥazer ey murġ-ı küfr ü dīn ki düşmendür ṣaḳın / **Gerçi** ṭavrı āṣinādur ṣāh-bāz-ı çeṣminüñ (FKD, G. 180, B. 3).

Ḥayādan **gerçi** sen baḳmazsın ammā çeṣm-i 'uṣṣāḳı / Tecellīzār ḳıldı āteṣ-i ḥüsn-i ṣerer-rīzūñ (FKD, G. 183, B. 5).

Miṣli yoġdur 'Acem'de **gerçi** Fehīm / Rüm'da 'Örfi'ye naṣīr benem (FKD, G. 206, B. 16).

Gerçi yoġdur āsumānda zerre deñlü kevkebüm / Nūr-baḥṣ-ı neyyir-i a'zamdur ammā her ṣebüm (FKD, G. 217, B. 1).

Lāle-i deṣt-i cünün-ı za'ferān-ḥāṣıyyetüm / Dāġ ile pürdür derūnum **gerçi** ḥandāndur lebüm (FKD, G. 217, B. 5).

Lāle-i tīre-dilem kevkeb-i baḥtum gibi ben / Gül-i ḥūrṣīd açılır **gerçi** gülistānumdan (FKD, G. 229, B. 3).

Pür-derd-i serem **gerçi** sevdā-yı maḥabbetle / Baṣum yine ḥoṣ ammā ġavġā-yı maḥabbetle (FKD, G. 266, B. 1).

Bī-vücüdem **gerçi** ṭūfān ġarḳ-ı eṣkem ṣüd Fehīm / Ān serābem men ki gird-ābī künem gird-āberā (FKD, G. 294, B. 5).

Ḥāṭırum ābisten-i ṣad-mihr ü mehdür **gerçi** kim / Eksük olmaz çeṣm-i ṭūfān-zādan aḥker rüz u ṣeb (FKD, K. 1, B. 45).

Ğirre-mest-i luţfuñam ser-germ-i lāf olsam n'ola / **Gerçi** merdān-ı hüner bu kārı itmez irtikāb (FKD, K. 5, B. 53).

Cihān-‘atıfetā **gerçi** fark-ı eş‘arum / Kemāl-i mertebede vāşıl oldı şı‘rāya (FKD, K. 8, B. 27).

Surh-pūş olmış ser-ā-pā ına girmiş dil-berüm / Ğayrı tıflān **gerçi** ancak cebhede kan gösterür (FKD, K. 10, B. 2).

Gerçi kurbānın eder bismil o kıttālüm velī / Şan‘atıyla ehl-i ‘aşka tıĝ-i bürrān gösterür (FKD, K. 10, B. 3).

Gerçi rif‘atdeyem ammā ki ħarāb-ābādam / Cuĝd-ı menhūs-ı Zuhal murĝ-ı ser-i bāmumdur (FKD, K. 12, B. 11).

Çeşminde bulur ‘ilāc **gerçi** / Bīmārī-i cān-gezā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B. 22).

Gerçi ben ser-ĥoşı ‘aşkuñla şarāb itmez idüñ / Āteş-i cevr ile baĝrumda kebāb itmez idüñ (FKD, Terki-bend 3, B. 16).

Gerçi ĝamze zaĝm urur ebrüvānından bilür / Zaĝmı ‘āşık tīrden bilmez kemānından bilür (FKD, G. 112, B. 1).

Fehīm-i sāhirem ben eylesün ĝamze beni ilzām / Olur **gerçi** füsündan mālīk-i i‘cāz müstaĝnī (FKD, G. 287, B. 6).

Baña biñ yılca gelür **gerçi** beş on günlükdür / Āferīn luţf ile kim ‘ömrümi efzün itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B. 6).

Alsun mı ĥayāline ĥayālin / Dil **gerçi** ĥayāl-müdde‘ādur (FKD, Terci-bend 1, B. 109).

Şa‘y ile vücūdum eyleyem ĥāk / **Gerçi** aña biñ cihān fedādur (FKD, Terci-bend 1, B. 116).

Gerçi ol dil-āşinā-yı bıĝāne-nümā / Sīnemde ĥayāli gibi itdi me‘vā (FKD, Rübai 3, B. 1).

gerçi ki: [1] Her ne kadar.

Hele ben uğramadum ‘aşk gibi gird-āba / Mevcveş **gerçi ki** şad baĝr-ı belādan geçdüm (FKD, G. 218, B. 8).

gerçi kim: [1] Her ne kadar.

Cem‘ olurlar gird-i şem‘a **gerçi kim** pervāneler / Şem‘alar eţrāfi aldı bir ‘aceb pervāneyem (FKD, G. 212, B. 3).

gerd-i ğam: [2] Gam tozu.

Devr-i hüsünde o şūhuñ fikr-i şevk-i vaşl ile / **Gerd-i ğamdan** ol kadar mir'āt-ı ʿālem pākdür (FKD, G. 98, B. 4).

Hemīşe hāk-i rāhı tūtiyā-yı çeşm-i Mışr olsun / Dil-i āyine-ṭab'ın **gerd-i ğamdan** hıfz ide Mevlā (FKD, Kıt'a 15, B. 14).

gerd-i hımār-ı bī-ḥisāb-ı Mışr: [1] Mısır'ın sayısız eşeğinin kirliliği.

Çok temāşā itdüm ādem görmedüm zīrā gözüm / Hīredür gerd-i hımār-ı bī-ḥisāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B. 9).

gerd-i kaleb: [1] Bedenin tozu.

Ṭurfa fānūs-ı hayālem dūd-ı şem'ı kalb ile / Devr ider taşvırveş ervāh **gerd-i kalebüm** (FKD, G. 217, B. 6).

gerd-i keder: [1] Keder, bulanıklık tozu.

Münkesif zāhir olur ger baħra düşse ʿaks-i mihr / Ol kadar **gerd-i kederden** tīre vü tār oldı āb (FKD, K. 5, B. 12).

gerd-i kīmiyā-yı cūd: [1] Cömertlik kimyasının tozu || Kimya yoluyla topraktan altın yapmak. Kaside sunulan kişinin tozunun bile çok değerli olduğu anlatılmak istenmiştir.

Ger şabā neşr etse **gerd-i kīmiyā-yı cūdını** / Sīm ü zerle hāki çeşm-i halka yeksān gösterür (FKD, K. 10, B. 24).

gerd-i küdüret: [1] Bulanıklık, gam, tasa tozu.

Nice āmed-şüd itsün qudsiyān-ı ʿālem-i ma'nā / Reh-i endīşe-i dil bestedür **gerd-i küdüretten** (FKD, K. 15, B. 35).

gerd-i külfet: [1] Sıkıntı tozu.

Bilür nā-maħrem-i şādīdür anuñçün ider baħtum / ʿarūsāsā dilüñ dā'im niķābın **gerd-i külfetden** (FKD, K. 15, B. 25).

gerd-i nūr: [1] Aydınlık zerrelere.

Çārübī-i tīre-dūd-ı dilden / Kıldum mehi **gerd-i nürdan** pāk (FKD, Terci-bend 1, B. 54).

gerd-i rāh: [1] Yolun tozu.

Vādi-i firḳatde olduḡ vāşıl-ı seyl-i sirişk / Nice demlerdür ki **gerd-i rāhdan** āsūdeyüz (FKD, G. 133, B. 4).

gerd-i siyeh: [1] Kara toprak. Sevgilinin yürümesiyle meydana gelen toz bulutu.

Ser-leşker-i hūbān-ı cihānsın yine ey māh / Hūrşīdi nihān it yūri **gerd-i siyehūñle** (FKD, G. 265, B. 2).

gerd-i tīre: [1] Kara toprak.

‘Ālem-i cev kūh-ı Ḳāf’a döndi **gerd-i tīreden** / Ḳullesinden ejder-i āteş-feşāñīdür seḡāb (FKD, K. 5, B. 11).

gerdān id-: [1] Dönmek.

Didi mihr ü meh degüldür ravzasında ol Şeh’üñ / Ḳudsiyān **gerdān iderler** iki micmer rūz u şeb (FKD, K. 1, B. 25).

gerdān-ı çeşm-i hasta-ḡāl: [1] Hasta vaziyetteki gözün dönüşü.

Belā **gerdān-ı çeşm-i hasta-ḡālūñdür** Fehīm-i zār / N’ola olsa nigāh-ı çeşm-i luṭf-āmīzūñe ḡurbān (FKD, G. 226, B. 5).

gerden-i bülbül: [2] Bülbülün boynu.

Esbin o türk-i serv-ḡad ḡüşene itse taḡte / **Gerden-i bülbüli** be-ṡavḡ eyleye mişl-i fāḡte (FKD, G. 271, B. 1).

Berg-i ḡül üzre sünbülün dām ide ger Fehīm o serv / **Gerden-i bülbüli** be-ṡavḡ eyleye mişl-i fāḡte (FKD, G. 271, B. 6).

gerden-i cemmāz: [1] Boyun eḡmemek. Cemmāz, Salahī’de “Sür’atle ḡiden erkek deve” (s.211) anlamındadır. Afīfī’de “gerden”, “cesur, kudret sahibi” anlamındadır (C.3, s.2139).

Eylemem **gerden-i cemmāzumı** muḡtāc-ı derāy / ḡasret-i yār ile ḡirdüm yola nālān olarak (FKD, K. 16, B. 3).

gerden-i i‘cāz: [1] Aciz bırakan boyun.

Tīḡ-i nighē ki çeşm-i fūsūn-sāza bestedür / Ol ḡırzdur ki **gerden-i i‘cāza** bestedür (FKD, G. 93, B. 1).

gerdiş-i çeşm: [1] Gözün dönüşü.

Gerdiş-i çeşmüfde olur muztarib / Kevkeb-i Mirrih-i perişan semâ^c (FKD, K. 3, B. 12).

gerdiş-i hışm: [1] Kızgın dönüş.

Eyledi bir **gerdiş-i hışmıyla** Mirrih'i helâk / Ğamzesi âşüb ile eflâki n'eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B. 2).

gerd-şifat: [1] Toz gibi.

Geh **gerd-şifat** bâdiye-gerdân olduĸ / Geh mevc gibi şâ'ir-i 'ummân olduĸ (FKD, Rübai 31, B. 1).

gerdün: [2] Felek ,baht.

Gönül bî-ṭalî' ü bir mâh-rûya oldu meftûn hem / Şerîk oldu cefâ itmekde ol bî-mihr **gerdün** hem (FKD, G. 201, B. 1).

Cünün-i 'aşk u mestî-i mey-i zencîrdür **gerdün** / Harâbât içre ben ser-halka-i mestânuñam sâķî (FKD, G. 283, B. 7).

gerdün-ı dün: [1] Alçak felek.

Müsâ'id olsa dil-ber çok görüp ber-'aks ider devrân / Sa'âdet görmesün **gerdün-ı dün** u baht-ı vaj-gün hem (FKD, G. 201, B. 2).

gerdün-ı gerdân: [1] Dönen dünya, felek.

Olurdu şu'le-i cevvalê gibi âteşin-hey'et / Ğazabla bir nigâh itseñ eger **gerdün-ı gerdâna** (FKD, K. 7, B. 40).

gerek: [20] Lazım, elzem.

Yâr-ı ma'sûķ **gerek** kim çeke dil teklîfin / Rind-i âlüfteye erbâb-ı tekellûf ne belâ (FKD, G. 4, B. 2).

Dil-bere mâ'îl olan merd **gerek** bü'l-hevesâ / Her Züleyhâ-yı zamâna Ğam-ı Yûsuf ne belâ (FKD, G. 4, B. 3).

'Aşķ olmayınca sūziş-i âha ne i'tibâr / Ğteş **gerek** duĞân-ı siyâha ne i'tibâr (FKD, G. 45, B. 1).

Cüvâna şanma hemân ḫayret-i nigâh **gerekdür** / Nigâh u girye-i fâş nühüfte âh **gerekdür** (FKD, G. 100, B. 1).

Cüvāna şanma hemān hayret-i nigāh **gerekdür** / Nigāh u girye-i fāş nüहुfte āh **gerekdür** (FKD, G. 100, B. 1).

Nüहुfte āh ki āgāh olursa çeşm-i siyāhı / Kirişme peyk-i nigāh ile ‘özü-ḥāh **gerekdür** (FKD, G. 100, B. 2).

Siyāh-ı kevkeb-i erbāb-ı ‘aşkı dāğ ide reşki / O deñlü ḥāl-i siyeh-kāresi siyāh **gerekdür** (FKD, G. 100, B. 3).

Velī o şart ile kim çeşm-i ‘aşık olmaya küstāḥ / Nigāh-ı garḫa-be-ṭūfānı gāh gāh **gerekdür** (FKD, G. 100, B. 4).

Esīr-i ülfet-i ālüde-dāmen olmayup ol māh / Firāz-ı mesned-i ‘işmetde pādişāh **gerekdür** (FKD, G. 100, B. 5).

Derūnı merḫamet-āmīz ü zāhiri gāzab-ālūd / Levend-i pür-dil-i mağrūra kec-külāh **gerekdür** (FKD, G. 100, B. 6).

Şükūh-ı ḥüsni ile şīrāne verse raḫşına cevlan / Hezār kelle-i ḥürşid ḫāk-i rāh **gerekdür** (FKD, G. 100, B. 7).

İdince ṭurra-perişān ḫıram ṭūṭiveş ol ḫad / ‘Alem kıyāmet-i āşüb-ı ser-sipāh **gerekdür** (FKD, G. 100, B. 8).

Olursa rüyı ‘araḫnāk ḫatl-i ehl-i dilāndan / Ğulām-ı mirveḫa-cünbānı mihr ü māh **gerekdür** (FKD, G. 100, B. 9).

Bu gūne dil-ber-i ḥün-rīz ü şūḫ-ṭab‘dilīri / Benüm gibi seven üftādeler tebāh **gerekdür** (FKD, G. 100, B. 10).

Gerekse cān-ı Mesīḥ ol gerekse rūḫ-ı muḫaddes / Saña Fehīm ḫişār-ı ‘adem penāh **gerekdür** (FKD, G. 100, B. 11).

Fedā olsun metā‘-ı cān u dil müjgān-ı çeşmine / **Gerekdür** cān u dilden ‘aşık-ı ser-bāz müstağnī (FKD, G. 287, B. 5).

Ğarḫa-i deryā-yı istiğnā **gerek** erbāb-ı ‘aşk / Bunda ey dil şem‘ ile pervāne olmaz āşinā (FKD, G. 11, B. 3).

İder tiğ-i nigāhın her zamān ol bī-amān keskin / Belī şemşīri cellāduñ **gerekdür** her zamān keskin (FKD, G. 242, B. 1).

Cihānı hep kesüp şemşīr-i gāmzeñle helāk eyle / **Gerekdür** pādişāhum pādişāhān-ı cihān keskin (FKD, G. 242, B. 3).

Bu yolda himmet-i merdān **gerek** yūri ey dil / Şitāb eyle cenāb-ı Meḥemmed Aḡa'ya (FKD, K. 8, B. 10).

gerek...gerek: [1] İster...ister...

Dil bilür ğamze **gerek** siḥr ü **gerek** remz eylesün / Tercemāndur bir iki seḥḥāresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B. 5).

gerekli: [1] Lazım, olması istenen.

Hışm ile yüzün döndürüp itdükçe cefā / **Gerekli** olur āḡūş-ı miyāndan maḥzūz (FKD, Rübai 26, B. 2).

gerekse...gerekse: [1] Kelimeleri, kelime öbeklerini, eşitlik, istenileni seçme vb. anlamlar katarak bağlayan bağlaç.

Gerekse cān-ı Mesīḥ ol **gerekse** rūḥ-ı muḡaddes / Saña Fehīm ḥiṣār-ı ‘adem penāh gerekdür (FKD, G. 100, B. 11).

germ: [2] Sıcak.

Dilde cerāḥatüm o kadar **germ** kim Fehīm / Kāfūr olursa merhemi teb-ḥāle-ḥīz olur (FKD, G. 90, B. 5).

Bir zamān **germ** idi çün āteş-i ‘aşḡ ile Fehīm / Şimdi vā-suḥte oldum ol hevādan geçdüm (FKD, G. 218, B. 9).

germ ol-: [1] Isınmak.

Gülşende **germ olup** ‘araḡ-ı jāleden yine / Bezm-i bahāra verdi ‘aceb āb u tāb gül (FKD, G. 195, B. 5).

germ-ğavḡā: [1] Ateşli kavga.

Hücüm-ı tīr-i ğam der-kār u cism-i nā-tüvān ḡā'ib / Hümālar her ṡarafdan **germ-ğavḡā** üstüḥ'ān ḡā'ib (FKD, G. 19, B. 1).

germ-i cām: [1] Kadehin sıcaklığı. || Elest meclisi (Babacan, 2012, s.335).

Germ-i cām olmadın ayırduñ idüp bādiye-gerd / Rüz u şeb rīḡveş āvāre-i hāmūn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B. 5).

germ-i cünūn-ser: [1] Delilik hararetiyle dolu baş.

Ne âteşden ten-i mecrûh u lâğar dâğ dâğ olmuş / Ki mağz-âşüfte-dil **germ-i cünün-ser** dâğ dâğ olmuş (FKD, G. 140, B. 1).

germ-i hayâl: [1] Hayalin sıcaklığı.

Ne berķ-ı hüsnuñ âyâ dil yine **germ-i hayâlidür** / Ki süz-ı reşkten bālın ü bister dâğ dâğ olmuş (FKD, G. 140, B. 2).

germ-i ‘itâb: [1] (Sevgilinin) Naz azarlamasının verdiği sıcaklık.

Mağz-ı âteş eyledi te’sîr-i germâ ol mehi / Olsa ger ma’zürdur ‘âşıklara **germ-i ‘itâb** (FKD, K. 5, B. 20).

germ-ihtilâf ol-: [1] Sıkı fıkı olma.

‘Aşka yâr ol ‘aql ile **germ-ihtilâf olma** gönül / Āşinâ bîgâne vü bîgâne olmaz āşinâ (FKD, G. 11, B. 4).

germî-i hevâ: [1] Havanın sıcaklığı.

Miş-i engüş-i siyeh kim ahker-i süzân olur / Al tütî oldı **germî-i hevâdan** her gurâb (FKD, K. 5, B. 13).

germi-i süz-ı reşk: [1] Kıskançlığın yakıcı sıcaklığı.

Germi-i süz-ı reşk ile haşmuñ / Lücce-i şab‘ını sîr-âb itdüm (FKD, K. 2, B. 49).

germî-i tâb-ı hevâ: [1] Havanın aşırı sıcaklığı.

‘Unşür-ı nârı eritdi **germî-i tâb-ı hevâ** / Şu‘le-i seyyâlesidür görinen yer yer şihâb (FKD, K. 5, B. 7).

germî-i ülfet: [1] Yakınlık, samimiyet.

İtmek idi ğarazuñ çünkü ferâğat evvel / Ne idi tâ bu kadar **germî-i ülfet** evvel (FKD, Terkib-bend 3, B. 13).

germiyyet: [1] Hararet, sıcaklık.

Olur bî-çäreveş efsürde şu‘le / Bu **germiyyetle** ger pervâne olsam (FKD, G. 199, B. 6).

germiyyet-i hüsn ü ‘aşk: [1] Aşkın ve güzelliğın tazeliğı.

Germiyyet-i hüsn ü ‘aşk kalmaz / Esbâb-ı cefâyı kimse almaz (FKD, Terkib-bend 2, B. 33).

germiyyet-i mey: [1] Şarabın sıcaklığı.

Germiyyet-i mey itse ruḥsāruñı tāb-ālūd / Olur leb-i ḥūy-gerdüñ bir aḥker-i āb-ālūd (FKD, G. 43, B. 1).

germiyyet-i mihr: [1] Güneşin sıcaklığı.

Germiyyet-i mihrüñle mehe ḥandeler eyler / Şeb-tā-be-seḥer encüm-i şeb-tāb-ı sirişküm (FKD, G. 220, B. 2).

germ-niyāzān-ı nāzük: [1] İstekli şekilde yalvaran kibarlar.

Oldı dirīḡ **germ-niyāzān-ı nāzūke** / ‘Arz-ı merām vācib ü ḥıfz-ı kelām farz (FKD, G. 147, B. 3).

germ-şekve: [1] Hararetle şikayet..

Dil **germ-şekve** ḡamze-i cānāne bī-dimāḡ / Efsāne bī-nihāye vü mestāne bī-dimāḡ (FKD, G. 154, B. 1).

germ-şevk ol-: [1] Şiddetle istemek.

Ya‘ni geh şu‘le-i mey ḡāḥ şunardı la‘lin / **Germ-şevk olduk** edüp zevk ile ‘işret bu gece (FKD, G. 257, B. 2).

germ-ülfet ol-: [2] Uyuşmak, anlaşmak.

‘Aks-i la‘lün cāmda ber-‘aks itmiş gerçi kim / Āb ile **germ-ülfet olmaz** aḥker-i nāzük-mizāc (FKD, G. 29, B. 2).

Bir ḥüsn-i gelū-süz ile **germ-ülfet olup** çeşm / Ḥayretdeyem ol deñlü ki bīḡāne-i ‘aşkam (FKD, G. 197, B. 5).

geşt-i bāḡ: [1] Baḡ bahçe gezintisi.

Ne bezm-i bāde ne ruḥ-ı sāde ne **geşt-i bāḡ** / Ser-geşteḡān-ı bī-ser ü sāmān-ı ḡurbetüz (FKD, G. 132, B. 6).

geşt-i bāḡ-ı ḥüsn eyle-: [1] Güzellik bahçesini dolaşmak.

Zülfinde diller **eyler** iken **geşt-i bāḡ-ı ḥüsn** / Güldür ki düşdi ṯarf-ı külāhumdan āfitāb (FKD, G. 15, B. 2).

geşt-i gülistān: [1] Gül bahçesini gülleri seyretmek için gezme.

Şemîmin sünbül ü nergis piyâzında nihân eyler / Nesîm-i şubh olup girsem eger **geşt-i gülistâna** (FKD, K. 7, B. 49).

getür-: [3]

1. Sebep olan.

Seni hışma **getürmeden** ancak / 'Aşıkâ müdde'â nigâhuñdur (FKD, G. 72, B. 4).

2. Güç bulmak.

Ğamzeñe tâkat **getürmez** bakmağa cellâd-ı çarh / Bîm-i şemşîr-i nigâhuñdan kazâ bî-tâb olur (FKD, G. 79, B. 2).

3. Ortaya çıkarmak.

Sen ol cihân-ı sitemsin ki hükûm-i Mirrîh'üñ / **Getürdi** 'âlem-i câna şad-âsumân âfet (FKD, K. 11, B. 15).

gevher: [1] Elmas, mücevher.

Ger **gevher** kaçresin der-âgüş itse / Nûriyla tola mişâl-i fânûs şadef (FKD, Rûbai 29, B. 2).

gevher-i 'aşk: [1] Aşk cevheri.

Ya ka'r-nişîn-i yem-i derd ol ya şikeste / Ya dürc-i dilüñ **gevher-i 'aşka** şadef itme (FKD, G. 268, B. 6).

gevher-i Bedaḥşânî: [1] Bedaḥşan cevheri. Bedaḥşan: Afganistan'ın yakutlarıyla ünlü bir bölgesi.

Reşk-i la'lüñle kehrübâ olsa / Ne 'aceb **gevher-i Bedaḥşânî** (FKD, K. 17, B. 91).

gevher-i ḥazef: [1] Çömlek mücevheri.

Ne belâ nâzım-ı le'âl olmağ / Bir iki **gevher-i ḥazef** kânı (FKD, K. 17, B. 55).

gevher-i nâ-yâb-ı sirişk: [1] Gözyaşının paha biçilmez incisi.

Feryâd Fehîm etdi felek yoğ yere rîzân / Bilmezlüg ile **gevher-i nâ-yâb-ı sirişküm** (FKD, G. 220, B. 5).

gevher-i nâz: [1] Naz incisi.

Seyr iden rûy-ı 'araḥnâk-i ḥayâ-perverüñi / Fehm ider baḥr-ı melâḥatda nedür **gevher-i nâz** (FKD, G. 115, B. 5).

gevher-i şadef-i bahr-ı şubh: [1] Sabah denizinin incisinin süsü.

Her jâle **gevher-i şadef-i bahr-ı şubhdur** / Olsa ‘aceb mi maḥzen-i dürr-i hoş-âb gül (FKD, G. 195, B. 2).

gevher-i şehâdet: [1] Şehitlerin cevheri.

Deryâ-yı tevekküle Naḳî'nüñ / Oldı dili **gevher-i şehâdet** (FKD, Terci-bend 1, B. 152).

gevher-i şemşîr-i nâz: [1] Naz kılıcının cevheri.

Cihâna **gevher-i şemşîr-i nâzuñ** eyledi faş / Kirişme-i nigeḥ ü ıztırâb-ı ğamze-i şüh (FKD, G. 37, B. 4).

gey-: [2] Giymek.

Zâhidâ ehl-i melâmet bugün olsun ‘uryân / Hülle-i cenneti şabr eyle ki ferdâ **geysün** (FKD, G. 246, B. 5).

Der Fehîmâ ki benüm dâğ-ı cünün tâcumdur / İdüñ ibrâm bahâr oldu ki ḥâlâ **geysün** (FKD, G. 246, B. 6).

gez-: [4] Dolaşmak.

Mest **gezüp** her taraf gör ki ne olur telef / Dil-ber-i mağrûrdan ‘âşık-ı mehcûrdan (FKD, G. 231, B. 8).

İdüp zencîr cüy-ı mevc-zeni süz u güdâz ile / **Gezer** bî-ḳayd âzâde dil-i dîvâne gülşende (FKD, G. 260, B. 8).

Ḥased ol pāk-meşreb rind-i deryâ-nûşa kim bî-bāk / **Gezüp** Nîl üzre ‘işret eyleye dil-berle rindâne (FKD, K. 7, B. 31).

Evliyâsı ser-bürehne-gîr der-kef **gezmede** / ‘İzz ü nân-ı himmet uman bî-ḥicâb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B. 13).

gezend-i çeşm-i zaḥm-ı sîne-i ‘uşşâk: [1] Âşıkların göğsünde göz göz olan yaraların felaketi.

Gezend-i çeşm-i zaḥm-ı sîne-i ‘uşşâkı def için / Olur şad berḳ-ı süzân ḥançer-i ser-tîzüne ḳurbân (FKD, G. 226, B. 4).

ğbṭa-fermâ-yı dil-i Eyyüb: [1] Hz. Eyüb'ün gönlünün kıskançlık buyruğu.

Ben ki zaḥm-ı tîğ-i çeşmünden ser-â-pâ ḥandeyem / Derde şabrum **ğibṭa-fermâ-yı dil-i Eyyüb'dur** (FKD, G. 69, B. 4).

ğibṭageh it-: [1] Kıskanılacak duruma getirmek.

Ya 'Örfi'yem ya Ḥākānī disem bu ṭab' ile cā'iz / Ki **itdüm** Rüm u Mısr'ı **ğibṭageh** Şîrâz u Şîrvân'a (FKD, K. 7, B. 58).

ğibṭa-i yâdigâr-ı 'ummānī: [1] Okyanus hatırasının kıskançlığı.

Oldı her noḡṭa baḥr-ı şî'rümde / **Ğibṭa-i yâdigâr-ı 'ummānī** (FKD, K. 17, B. 35).

ğibṭa-i zülf-i piç ü tâb it-: [1] Kıvrım kıvrım saçların kıskanmasına yol açmak.

Turra-i yâri sūziş-i dilden / **Ğibṭa-i zülf-i piç ü tâb itdüm** (FKD, K. 2, B. 19).

ğidâ: [4] Yemek, nimet.

Pervāneyem velik ziyâdan sirişteyem / İtdüm **ğidāmı** pertev-i nūr-ı sirâcdan (FKD, G. 228, B. 4).

Benem ol ṭıfl-ı ḥūrşîd-i der-âgūş-ı nuḥūset kim / **Ğidâ** olmuşdı baña seyr-i büstân-ı sa'âdetden (FKD, K. 15, B. 6).

Benem ol şūḥ-meşreb nuṭḡ-ı sâkîdür **ğidâ** cāna / Baña lâzım degül şunmak meze peymāneden şoñra (FKD, G. 253, B. 2).

Yâ Rabb 'anāşırım meger oldı ğumūm-ı Rüm / Kim eyledüñ **ğidāmı** hemîşe semūm-ı Rüm (FKD, Terkib-bend 1, B. 9).

ğidâ eyle-:[2] Yiyecek, azık yapmak.

Mihr ü mehle bu pelengî-ḥū sipihr-i kîne-cū / Bir ğazanferdür **ğidâ eyler** iki ser rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 2).

Görmesün çeşmüm ebü'n-nevm **eyleyem** her dem **ğidâ** / Tâ gidince olmayan bî-dâr ḥ'âb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B. 16).

ğidâ id-: [1] Beslenmek.

Mübârek ola derūnında ma'den-i elmās / **Ğidâ iderse** hümā mağz-ı üstüḥ'ānumuzı (FKD, G. 280, B. 2).

ğidâ-yı nâr-ı maḥabbet: [1] Sevgi ateşinin yiyeceği.

Şerār-ı nār-ı tecellīdür erzenüm zīrā / **Ġidā-yı nār-ı maḥabbet** za‘īf ‘uşfūram (FKD, K. 14, B. 37).

ġilmān: [1] Gulām’ın çoğulu, delikanlı, köle (LUGAT-I CŪDÎ, s.694).

Ġilmānī belā nigāhī ḥūrī / Ma‘şūka-i ‘āşıkāne-meşreb (FKD, Terci-bend 1, B. 121).

ġırbāl it-: [1] Kalbura çevirmek.

Aḥkerāsā nice biñ ḥūrşīd-i maḥşer fāş olur / Dūzaḥ içre **itseler ġırbāl** eger ḥākisterüm (FKD, G. 225, B. 5).

ġırre-i mest: [2] Büyüklenme sarhoşu.

Semend-i nāza süvār olsa şeh-levendāne / O **ġırre-i mesti** ki görse virürdi cān āfet (FKD, K. 11, B. 5).

Ġırre-mestem ki gūşuma girmez / Nağme-i Enverī vü Ḥākānī (FKD, K. 17, B. 36).

ġırre-mestān-ı cihān-ı fitne: [1] Kargaşa dünyasının gurur sarhoşları.

Bāde-nūş-ı ḥūn-ı dil oldı nigāh-ı ğamzeler / **Ġırre-mestān-ı cihān-ı fitneye** mey-ḥāneyem (FKD, G. 212, B. 5).

ġırre-mest-i luṭf: [1] İyiliğin gurur sarhoşu.

Ġırre-mest-i luṭfuñam ser-germ-i lāf olsam n’ola / Gerçi merdān-ı hüner bu kārı itmez irtikāb (FKD, K. 5, B. 53).

ġibi: [140] Benzetme ve örnek ifade eder.

Helāk-i fitne-i çeşm-i siyāh-ı yār olamaz / Fehīm-i mest **ġibi** vermeyen każāya rızā (FKD, G. 13, B. 6).

Ġīsū-yı dil-rübā **ġibi** oldı siyeh-şu‘a‘ / Sūz-ı duḥān-ı ejder-i āhumdan āfitāb (FKD, G. 15, B. 5).

Āfitābuz dilümüz oldı tecellīgeh-i dost / Zerremüz mihr **ġibi** rüşen olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B. 10).

O aḥker **ġibi** kim sūz-ı derūmı ide ḥākister / Fehīm’i āḥir itdi āteş-i dāğ-ı nihān ğā‘īb (FKD, G. 19, B. 7).

Elvân-neğam ol bâğ-ı tecerrüde Fehîm / Bülbül **gibi** her perdeden âheng-i sürûd it (FKD, G. 22, B. 5).

Olmağa meclis-i nâz içre harîf-i çeşmi / Ğamze **gibi** yine bir rind-i mey-âşâm ister (FKD, G. 64, B. 2).

Ey perî eyleme hürşîd **gibi** ‘arz-ı cemâl / Kendi nûruñda ki pinhân olacağsın âhîr (FKD, G. 66, B. 4).

Şîve-i ğamzelerüñle nıgehüñden bilürem / Sen de ğamzeñ gibi fettân olacağsın âhîr (FKD, G. 66, B. 6).

Ya hağ gibi mihr-i ruhuña sâye bırakmış / Ebr-i siyeh-i baht-ı Fehîmâ-yı zebûndur (FKD, G. 73, B. 7).

Merdüm-i çeşmi **gibi** hâl-i ruhu / Perde-nişîn-i harem-i nûrdur (FKD, G. 74, B. 5).

Tâbiş-i rüyuñdan ey gül çeşm-i bîmâruñ **gibi** / Bister-i âteşde her bir mübtelâ bî-tâb olur (FKD, G. 79, B. 4).

Devr-i zülfinde dile âh itdürür bu rûzgâr / Hânümân-ı dil **gibi** bir gün o da berbâd olur (FKD, G. 80, B. 6).

Eylesem bu ten-i pür-dâğ ile gül-geşt-i behişt / Bâğ-ı düzağ **gibi** hep lâleleri aħker olur (FKD, G. 84, B. 5).

Gül **gibi** şad-çâk iken ten bu ise te’sîr-i baht / Ğoncaâsâ târ u pûd-ı pîrehen şemşîr olur (FKD, G. 86, B. 6).

Nergis-i çeşm-i niğâhıyla tekellüm öğredür / Ğoncaya bülbül **gibi** la’li terennüm öğredür (FKD, G. 92, B. 1).

Bu ğüne dil-ber-i hûn-rîz ü şûh-ıtab’dilîri / Benüm **gibi** seven üftâdeler tebâh gerekdür (FKD, G. 100, B. 10).

Mânend-i hilâl eylerem ol meh siperin tîğ / Tâ nâveküme kûh **gibi** tîğ-i siperdür (FKD, G. 106, B. 6).

Ķâbil-i bûs degül n’eyleyeyim çihre-i mihr / Gül-i rüyuñ **gibi** ‘âşıqlara hürşîd olmaz (FKD, G. 113, B. 2).

Hürşîdsitân itdi gül ü lâle çü dehri / Hıffâş **gibi** şeb dağı cāvîd görünmez (FKD, G. 117, B. 4).

Şem^c-i hürşîd-i tecellâyuz ki yokdur dūdumuz / Sāye **gibi** oldu dūd u tîre dil-merdūdumuz (FKD, G. 119, B. 1).

Ķālebüm meh **gibi** hürşîdden oldu terkîb / Cevherüm rûh-ı mücessem **gibi** mestür henüz (FKD, G. 120, B. 6).

Ķālebüm meh **gibi** hürşîdden oldu terkîb / Cevherüm rûh-ı mücessem **gibi** mestür henüz (FKD, G. 120, B. 6).

Külhan-ı dūzah **gibi** deryâyı aĥker-zād ider / Düşse kemter Ķatre-i hün-ı dil-âteşnākümüz (FKD, G. 128, B. 3).

Geh seyl-i pür-ĥabāb **gibi** ‘azm-i rāh idüp / Vādî-neverd-i hāne-be-düşān-ı ğurbetüz (FKD, G. 132, B. 2).

Bir dil-rübā da yok ki ide beste-pā bizi / Zülf-i bürîde **gibi** perîşān-ı ğurbetüz (FKD, G. 132, B. 7).

Ķatreveş şavma^cada sâkin olan dil gördüm / İtmede ğüşe-i mey-ĥānede deryā **gibi** cüş (FKD, G. 144, B. 18).

İder gird-āb-ı baĥr-ı eşküm içre / Felek **gibi** hezārān ĥanumān raĶş (FKD, G. 145, B. 5).

Olan pervāne-i şem^c-i tecellî / İder hürşîd **gibi** cāvidān raĶş (FKD, G. 145, B. 8).

Ne şu^cledür o tecellî-fürüş-ı ĥüsn-i metā^c / Ki mihr **gibi** degüldür niĶābdan maĥzüz (FKD, G. 150, B. 3).

Teshîre Ķādir olamadı ol perî daĥı / ‘Ālemde bir Fehîm **gibi** siĥr-sāz ĥayf (FKD, G. 159, B. 9).

Olmaĝa her ĝamze-i meste mühim-perdāz-ı ‘ayş / Dil **gibi** hem cām u hem sākî vü hem ālüfte yok (FKD, G. 165, B. 3).

Çeşmüñ **gibi** diller de ālüfte midür bilsek / Diller **gibi** zülfüñ de āşüfte midür bilsek (FKD, G. 171, B. 1).

Çeşmüñ **gibi** diller de ālüfte midür bilsek / Diller **gibi** zülfüñ de āşüfte midür bilsek (FKD, G. 171, B. 1).

Mecnün **gibi** efsün-ı nigāhıyla ‘ademsin / Dīvāne Fehîm āh ki efsāne mi olduñ (FKD, G. 175, B. 8).

Var mıdur āyā felekde dil-berüm **gibi** Fehîm / Fitne-perdāz-ı cihān meh-pāresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B. 7).

Rind-i aşkam baña bir rind-i cihân olsa güzel / Gamze-i mesti gibi nâdiredân olsa güzel (FKD, G. 184, B. 1).

Gül **gibi** hâdesitân oldu derûn u bîrûn / Za'ferân oldu meger cümle reg ü rîşe-i dil (FKD, G. 187, B. 4).

Yârı âgûşa çeküp büsesin almağdur hep / Rûz-ı maşşerde Fehîmâ **gibi** endîşe-i dil (FKD, G. 187, B. 5).

Bülbül **gibi** biñ nağme iderseñ begenilmez / Mağbûl ola dirseñ yûri hem-hâne-i zâg ol (FKD, G. 189, B. 2).

Ey şu'le-i cân tende yeter hâk-nişîn ol / Dûd-ı dil-i 'âşık **gibi** eflâk-nişîn ol (FKD, G. 190, B. 1).

Bülbül nice bir bî-hüde mestî ser-i gülde / Var hûşe **gibi** gûşe-güzîn tāk-nişîn ol (FKD, G. 190, B. 4).

Ey ma'nî **gibi** âb-zen-i süz-ı Fehîmâ / Gel sînemüze şu'le-feşân çāk-nişîn ol (FKD, G. 190, B. 5).

Zemînde sâyeveş geh hâk-i pây ol / Gehî hürşîd **gibi** çarh-sây ol (FKD, G. 191, B. 1).

Şerer **gibi** yine hârâdan oldu lâleler zâhir / Yağup her goncayı şem'î şeb-efrûz eylesün bülbül (FKD, G. 192, B. 3).

Pertev-i hürşîd-i cāndur cāmesi 'İsâ-mişâl / Rağş ider meh **gibi** bir rûh-ı mücerreddür göñül (FKD, G. 194, B. 4).

Bir emîrî-sîret-i gülgünü sevdüm gül **gibi** / Ben Fehîm'em mâ'il-i Âl-i Muğammed'dür göñül (FKD, G. 194, B. 8).

Görinür âbda nîlüfer-i hürşîd **gibi** / Kosañ ol sîne-i âyîne-mişâl üstine gül (FKD, G. 196, B. 4).

Pehlûya çeküp rûhveş ol mâhî felekde / 'İsâ **gibi** hürşîd-i dırağşâna şarılısam (FKD, G. 198, B. 3).

Teklîf-i nazîreyle beni eyledi memnûn / Kâğıd **gibi** ol şâhid-i 'unvâna şarılısam (FKD, G. 198, B. 6).

Dili dem-beste ider yine füsûn-ı gamzeñ / Ger Fehîmâ **gibi** bir şâ'ir-i şehhâr olsam (FKD, G. 200, B. 5).

Egerçi hânde-rîzem gül **gibi** bāg-ı cihân içre / Benümçün girye eyler ebr-i bārân çeşm-i pür-hûn hem (FKD, G. 201, B. 4).

Beni pertev **gibi** bāğ-ı cihānda h̄ār ider ‘ālem / Gül-i h̄ūrşīd de olsam enīs-i h̄ār ider ‘ālem (FKD, G. 202, B. 1).

‘Aşıkam ‘aşıq ki işbāt-ı vücūd için Fehīm / ‘Ārif-i dānā **gibi** herkesle gavgā eylemem (FKD, G. 203, B. 7).

Meh **gibi** gülleri pür-nūr ide feyz-i eşeri / Āfitāb-ı ruhuñı itse güzergeh nesīm (FKD, G. 214, B. 4).

Rāh-ı gülzār-ı zamīrümnden eger geçse Fehīm / Ola h̄ūrşīd **gibi** nūr-dih-i māh nesīm (FKD, G. 214, B. 5).

Hak itse Fehīm āyīne-i ṭab‘umı devrān / Ṭūṭī **gibi** güftār ide her sebz-i giyāhum (FKD, G. 215, B. 6).

Hele ben uğramadum ‘aşq **gibi** gird-āba / Mevcveş gerçi ki şad baħr-ı belādan geçdüm (FKD, G. 218, B. 8).

Ṭās-ı feleki mühre **gibi** eyledi devrān / Fevvāre-şıfat cūşış idüp āb-ı sirişküm (FKD, G. 220, B. 3).

Sultān-ı mihr **gibi** geçüp taht u tādcan / Oldum h̄alāş keş-me-keş-i ihtiyācdan (FKD, G. 228, B. 1).

Sākī ḥabāb **gibi** ider cānumı ḥarāb / ‘Arz itse duħter-i rezi faşş-ı zücācdan (FKD, G. 228, B. 5).

Biñ kāfirüñ Fehīm **gibi** zaħmdāriyam / Kim ḥavf ile Mesīh dem urmaz ‘ilācdan (FKD, G. 228, B. 7).

Lāle-i tīre-dilem kevkeb-i baħtum **gibi** ben / Gül-i h̄ūrşīd açılır gerçi gülistānumdan (FKD, G. 229, B. 3).

Çok reh-nümāyı eyledük ey Hızr güm-sürāğ / Şermendeyüz senüñ **gibi** yüz biñ delīlden (FKD, G. 235, B. 5).

‘Aqla ṭūṭī **gibi** resm-i suħanı şimdi kızā / Ṭurma ta‘līm ider āyīne-i idrākümnden (FKD, G. 236, B. 7).

Tā-be-key ğamze teğāfül **gibi** pinhān olsun / Bir nigāh eyle ki biñ cān saña ḫurbān olsun (FKD, G. 244, B. 1).

Pür-zaħm-ı figār it dili ğamzeñle nihānī / Çeşmüñ **gibi** bir āfet-i mümtāza tıyurma (FKD, G. 251, B. 2).

Dil-ber olıcağ ol meh-i t̄abān **gibi** olsa / Reng-i güli h̄ürşīd-i dıraḥşān **gibi** olsa (FKD, G. 255, B. 1).

Dil-ber olıcağ ol meh-i t̄abān **gibi** olsa / Reng-i güli h̄ürşīd-i dıraḥşān **gibi** olsa (FKD, G. 255, B. 1).

Sāyeñde olurduğ senüñ āsūde-dil ey mihr / Sāyeñ daḥı ol zülf-i perīşān **gibi** olsa (FKD, G. 255, B. 2).

Çokdan anı bāzār-ı maḥabbetde şatardum / Cānānum eger Yūsuf-ı Ken‘ān **gibi** olsa (FKD, G. 255, B. 3).

Ol gönca verüp ḥançer-i ḥün-rīzine ruḥşat / Sīnem gül-i şad-berg-i gülistān **gibi** olsa (FKD, G. 255, B. 4).

Ey çarḥ şehīd olmaduğ ādem mi ḳalurdı / Tīğ-i sitemüñ ḡamze-i cānān **gibi** olsa (FKD, G. 255, B. 5).

Teşbīh ideli cūşıḣını eşküme ‘ummān / Kim ağlar idi dīde-i giryān **gibi** olsa (FKD, G. 255, B. 6).

H̄ürşīd-i cihān olsa Fehīm eylemezem meyl / Dil-ber olıcağ ol meh-i t̄abān **gibi** olsa (FKD, G. 255, B. 7).

Ābda māh **gibi** sīne-i şāfum verdi / İzḫırāb ile o meh-pāreye zaḥmet bu gece (FKD, G. 257, B. 7).

Āfitāba hem-nişīn ü māha oldum hem-civār / Kevkeb-i baḥtum **gibi** ol bī-vefāyı görmege (FKD, G. 263, B. 4).

Var ise yine nigāh-ı şūḣuñ eyler imtizāc / Çeşm-i maḥmūruñ **gibi** mest-i ḥarāb-ı nāz ile (FKD, G. 264, B. 2).

Leblerüñ mu‘tād iken gül **gibi** ḥandān olmağa / ‘Āşıḳa eyler tebessüm biñ ḥicāb-ı nāz ile (FKD, G. 264, B. 4).

Cibrīl **gibi** olsa da şad ḫā‘ir-i ḳudsī / Pervāz idemez heybet-i perr ü külehüñle (FKD, G. 265, B. 4).

Ġayretle dilüñ mihr **gibi** şu‘le-i maḥz it / Pervāneñi deryūzege-i t̄ab u tef itme (FKD, G. 268, B. 5).

Cellād-ı ḳazā oldı **gibi** çeşm-i siyāhı / Aldı eline ḡamzesi şemşīr-i nigāhı (FKD, G. 276, B. 1).

Şurāhī **gibi** derdüñle pür it peymāne-i ‘ömrüm / Helāk-i çeşm-i ser-mestün olan
 kırbānuñam sākī (FKD, G. 283, B. 8).

Cāme-çāk ol zülfi zencīrin tutup Mecnūn **gibi** / Ne Nesīmī’ye ne hūd Manşūr’a beñzet
 kendüñi (FKD, G. 284, B. 5).

Serüñ güher gibi galṭide itme her hāzefe / Şādef-nişīni-i künc-i ferāğ yetmez mi (FKD, G.
 286, B. 3).

Güş-ı zemānede dūr-i nazmum **gibi** Fehīm / Bī-ḳadr ola cevāhir-i eş‘ār tā-be-key (FKD, G.
 292, B. 7).

Mihr ü mäh-ı nev **gibi** zerd ü nizār-ı ‘aşḳ olan / Çarhı ‘İsīveş ider bālin ü bister rüz u şeb
 (FKD, K. 1, B. 8).

Ḥasret-i nezzāre-i mihr-i ruḥuñla meh **gibi** / Cüst ü cū eylerdi zūlmātı Sikender rüz u şeb
 (FKD, K. 1, B. 35).

Nūr-ı mihr ü meh **gibi** kim zılluñ eyler münhezim / ‘Askerün küffāra olmaḳda muḳaffer rüz
 u şeb (FKD, K. 1, B. 38).

Mātem-i baḥtumla Zuḫal eylesün / Merdüm-i çeşmüm **gibi** giryān semā’ (FKD, K. 3, B. 14).

Def’ itmek olurdu bu iki fitne belāsın / Ya ḡamze-i fettān **gibi** ‘ayyārı ne bilsün (FKD, K. 4, B.
 22).

‘Aks-i ebr ü zülfi sākī sāye-güster olmasa / Maḥv olurdu berḳ-ı ḥāṭif gibi cām içre şarāb
 (FKD, K. 5, B. 10).

Şu‘le-i hūrşid-i ḳahr-ı pādīşāhīden şaḳın / Kim senün **gibi** şerāre zerresi var bī-ḥisāb (FKD,
 K. 5, B. 28).

Çoḳ ṭolandı ḫālḳa-i der **gibi** dergāhuñ felek / Olmadı ḫalvet-sarāy-ı rifātünde fetḫ-i bāb
 (FKD, K. 5, B. 48).

Çıḳub ejder **gibi** pür-piç-i ḫam genc-i ilāhī’den / Lu‘āb-efşān olup girdi ḫıyābāndan
 ḫıyābāna (FKD, K. 7, B. 8).

O şevḳ ile Züleyḫā **gibi** Nīl’e virdiler zīnet / Temāşā için ol şāḫib-serīr-i mäh-ı Ken‘ān’a
 (FKD, K. 7, B. 21).

Olurdu şu‘le-i cevvalē **gibi** āteşīn-hey’et / Ġazabla bir nigāḫ itseñ eger gerdün-ı gerdāna
 (FKD, K. 7, B. 40).

Cünūnum eyledi tuğyān ‘aceb mi cū **gibi** dil / Düşürse pâyını zencîr-i deşt ü sahrāya (FKD, K. 8, B. 3).

Cihān-ı cāhda bir şeb-çerāğ-ı re’yi **gibi** / Naẓîr olur mı dağı mäh-ı ‘ālem-ārāya (FKD, K. 8, B. 16).

Sensen ol nūr-ı tecellî-i Hudā kim hürşîd / Her seher sāye **gibi** olmada hāk-i dergāh (FKD, K. 9, B. 11).

Olalı güy-rübā fenn-i cirîd içre hased / İtdi çevgān **gibi** naḥl-i kad-ı hūbānı dü-tāh (FKD, K. 9, B. 14).

Bāğbāna sünbüle kıl müjde tā-key şeklini / Kākül-i dil-ber **gibi** böyle perîşān gösterür (FKD, K. 10, B. 15).

Ol bülend-iqbāl ü ‘ālî-cāh a‘lā-rütbe kim / Raḥş-ı ṭab‘ı meh **gibi** çarḥ üzre cevlan gösterür (FKD, K. 10, B. 18).

Nühüfte zîr-i lebinde leṭāfet-i gonca / Döner ruḥında velî gül **gibi** ‘ayān āfet (FKD, K. 11, B. 7).

Olmada aḥter-i baḥtum **gibi** nāmum ma‘kūs / Beni güm-nām iden kevkebe-i nāmumdur (FKD, K. 12, B. 12).

Çeşm ü zülfüm **gibi** olsa n’ola bîmār u za‘îf / Mübtelā-yı ğam u mihnet-keş-i ālāmumdur (FKD, K. 12, B. 18).

Seni dîvāne idüp şîr **gibi** bende çeken / Çeşm-i ‘uşşāk-küş ü dil-ber-i ḥayyāmumdur (FKD, K. 12, B. 25).

Ya itmesün mi āh o kim dil-beri ola / Za‘f ile tār-ı zülfi **gibi** vaḳf-ı pîç ü tāb (FKD, K. 13, B. 3).

Mevc-i serāb **gibi** hemān bir nümunedür / Meh-tāb-ı cebhesi k’ola pür-çîn ü geh ‘itāb (FKD, K. 13, B. 10).

Mîşāl-i āyîne-yi āfitāb iken ḳalbüm / Sifāl-i mäh **gibi** şubḥ u şām meksūram (FKD, K. 14, B. 5).

Görenler gül **gibi** zaḥmum iderler ḥālūme ḥande / Derūnum lāleāsā dāğ dāğ oldu bu ḥāletden (FKD, K. 15, B. 18).

Düşdi dil bādiye-i firḳate giryān olarak / Ebr-i pür-‘add **gibi** pey-rev-i efgān olarak (FKD, K. 16, B. 1).

Tābdan huşk-leb ü eşk ile tūfān-ber-dūş / Gidelüm āb-keş üştür **gibi** gāltān olarak (FKD, K. 16, B. 8).

Eyleme girye beyābānda bulunmaz zemzem/ Leb-i cānāneyi öp gül **gibi** hāndān olarak (FKD, K. 16, B. 15).

Veyletā āfitāb-ı bahtum āh / Şeb **gibi** rūzum itdi zulmānī (FKD, K. 17, B. 5).

Göze göstermese revā hūssād / Bir benüm **gibi** nūkte-elvānı (FKD, K. 17, B. 51).

Ey dil-i bād-be-kef eyleme taziyē-i nefes / Her kişi ʿİsī-i Meryem **gibi** meşhūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B. 1).

Bi-ḥamdi'llāh zūhūr itdi yine bir kevkeb-i vālā / Cihāna pertev ile oldı meh **gibi** ziyā-baḥşā (FKD, Kıt'a 15, B. 1).

Gerçi ol dil-āşinā-yı bīgāne-nümā / Sīnemde ḥayālī **gibi** itdi me'vā (FKD, Rūbai 3, B. 1).

Geh āb-ı ḥayāt-nūş u geh zehr-āşām / Olmaz dil-i ʿaşıḳ **gibi** bir ṭurfa mizāc (FKD, Rūbai 8, B. 2).

Ey sīm **gibi** sīnesi āyīne-i şubḥ / Tā zāhir olunca zer-i gencīne-i şubḥ (FKD, Rūbai 9, B. 1).

Ferhād **gibi** kūhda vü şahrāda / Zārı der ü zār işidür bu dil-i zār (FKD, Rūbai 16, B. 2).

Ey Ka'be-i kūyı kıble-i ehl-i niyāz / Giryeyle tūtup ebr **gibi** rāh-ı dırāz (FKD, Rūbai 21, B. 1).

Geh gerd-şıfat bādiye-gerdān olduḳ / Geh mevc **gibi** şā'ir-i ʿummān olduḳ (FKD, Rūbai 31, B. 1).

Bu cem'-i ḥasāsān-ı le'īm içre Fehīm / Dil ḳāfiye-i luṭf **gibi** teng oldı (FKD, Rūbai 54, B. 2).

Çeşmi **gibi** şayd-ı cāna itmiş / Nāz u nigehiyle nice tedbīr (FKD, Terci-bend 1, B. 29).

Her ḡoncasi siyāh olur aḥker-i ābveş / Her lāle sāyesi **gibi** ser-cümle dāḡ olur (FKD, Terki-bend 1, B. 3).

Fikr it ne deñlūdür baña āzār-ı baht-ı şūm / Kim büm **gibi** mevlidūmi itdi taht-ı Rūm (FKD, Terki-bend 1, B. 8).

ʿĀr eylerem şerīk-i ḥarān olduḡum meḡer / ʿİsā **gibi** ḳaçam feleke bu maḳamdan (FKD, Terki-bend 1, B. 31).

Müstaḡraḳ-ı baḡr-ı vaḥdet oldum / Deryā **gibi** eylesem n'ola cūş (FKD, Terki-bend 2, B. 59).

Geh şem' **gibi** yerümde sâbit / Geh şu'le-miṣāl bî-karāram (FKD, Terkib-bend 2, B. 70).

Geh mā'nî-i lafz **gibi** maḥfî / Geh ḥarf-ı raqamveş âşikāram (FKD, Terkib-bend 2, B. 71).

Ben 'âşik-ı dil-rübā-yı nazmam / Tab'um **gibi** mübtelā-yı nazmam (FKD, Terkib-bend 2, B. 77).

Pür-teğafül nigeḥ-i nergis-i bīmār nedür / Ğonca-i gül **gibi** la'lîn-i şeker-bār nedür (FKD, Terkib-bend 3, B. 22).

Var cān-ı Fehīmā **gibi** şad-ḥāne-ḥarābuñ / Ey şūr-ı lebi ḥāne-ber endāz-ı Mesîḥā (FKD, G. 3, B. 5).

Merd-i bî-bāk-levendem şu'arā içre Fehīm / Zen-ṭabī'at süfehā **gibi** tazarruf ne belā (FKD, G. 4, B. 6).

Rümüz-ı çeşmüñi fehmi itmedüñ Fehīm **gibi** / Zemānenüñ ki güzîñ nüktedāniyuz cānā (FKD, G. 8, B. 7).

Ey ğamzesi Fehīm **gibi** rüşenā-yı dil / Bîġāne-ṭavr olma dile her-dem-âşinā (FKD, G. 10, B. 5).

Kimseler bilmez kemāhî neşve-i keyfiyyetin / Rûḥ-ı insānî **gibi** bir sırr-ı mübhemdür şarāb (FKD, G. 14, B. 3).

Gül **gibi** feyz-i nesīm-i dem-i la'lüñ açdı / Gerçi bir ğonca-i ser-beste idi rāz-ı Mesîḥ (FKD, G. 34, B. 3).

Ey aşk eyā belā-yı 'uşşāk / Ey ğamze **gibi** kazā-yı 'uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B. 14).

gice: [9] Gece.

Bu **gice** te'sîr-i zehr-i ḥün-ı çeşmümden benüm / Süde-i elmās oldı cümle ḥāk-i küy-ı dost (FKD, G. 25, B. 7).

Giceler ḥalvetüme girse o meh mest ü ḥarāb / Men' kıılma ne çıkar saña raķîbā ne girer (FKD, G. 59, B. 5).

Ḥāk-i zilletde gönül her gice āġeşte-be-ḥün / Çeşm-i ser-mestüñ ise ḥoķka-i gül-bister-i nāz (FKD, G. 115, B. 2).

Ḥaşra dek pür-ḥ'āb olurdı çeşm-i bî-dārı Fehīm / Bir **gice** ğuş eylese şaḥş-ı ecel efsānemüz (FKD, G. 124, B. 5).

Olmakda çerāğ-ı harem-i meclis-i kudsī / Hasetle **gice** çarha çıkan şu'le-i āhum (FKD, G. 215, B. 3).

Mecliste **gice** dil-bere mestāne şarılsam / Şunduqça baña nāz ile peymāne şarılsam (FKD, G. 198, B. 1).

Dün **gice** çarha kim 'itāb itdüm / Haşra dek vaqf-ı ıztırāb itdüm (FKD, K. 2, B. 1).

Çeşmini iden her **gice** hem-h'ābe-i gamze / Şeb-tā-be-seher nāliş-i bīmārī ne bilsün (FKD, K. 4, B. 13).

Her rüz āh ile ideyim 'ālemi siyāh / Şāyed ki gündüzüñ **giceden** ideler hisāb (FKD, K. 13, B. 2).

gid-: [6] Uzaklaşmak, terk etmek.

Her bü'l-heves öñinde gürizān olup **gider** / Her sīne-şāf yānına efğān idüp gelür (FKD, G. 111, B. 4).

Tābdan huşk-leb ü eşk ile tūfān-ber-düş / **Gidelüm** āb-keş üstür gibi gāltān olarak (FKD, K. 16, B. 8).

Görmesün çeşmüm ebü'n-nevm eyleyem her dem gīdā / Tā **gidince** olmayan bī-dār h'āb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B. 16).

Ey cünün turma haber vir yūri rūh-ı Kays'a / **Gidelüm** rāh-rev-i deşt ü beyābān olarak (FKD, K. 16, B. 7).

Rāst geldüm yolda ol şāha **gider** ben hāk-i rāh / Ferş-i rāh olmuş yolında cebhe-i hūrşīd ü māh (FKD, Diğer 1, B. 9).

Murğ-ı hūrşīd n'ola olsa ser-ā-pā şu'le / Kūy-ı cānāna **gider** kāsīd-ı peygāmumdur (FKD, K. 12, B. 4).

giderek: [2] Yavaş yavaş, derece derece, gittikçe.

Dāhil-i muğbeçegān oldı Fehīm-i sālūs / Havfum oldur **giderek** şüret-i ruhbāna girer (FKD, G. 59, B. 7).

Rūy-ı dil gösterüp itdüñ beni çün dīvāne / Oldum ey āhū-yı vaşşī **giderek** bigāne (FKD, Terkil-bend 3, B. 10).

gilemend: [1] Şikayetçi olmak.

Ser-tā-be-ḳadem dīde olur görmege yāri / Āyīne-i küstāh-ı nazardan **gilemendüz** (FKD, G. 123, B. 4).

gir-: [18]

1. Girmek

Çıḳub ejder gibi pür-pīç-i ḥam genc-i ilāhī'den / Lu'āb-efşān olup **girdi** ḥıyābāndan ḥıyābāna (FKD, K. 7, B. 8).

Şemīmin sünbül ü nergis piyāzında nihān eyler / Nesīm-i şubḥ olup **girsem** eger geşt-i gülistāna (FKD, K. 7, B. 49).

2. Ayak basmak.

Şeh-süvārūm ki ḳaçan raḥş ile meydāna **girer** / Çeşm-i bed-devr 'aceb şāhlevendāna **girer** (FKD, G. 59, B. 1).

Şeh-süvārūm ki ḳaçan raḥş ile meydāna **girer** / Çeşm-i bed-devr 'aceb şāhlevendāna **girer** (FKD, G. 59, B. 1).

3. İki şeyin arasında yer bulmak.

Zülfi āşüfte olup itse şabā ile cedel / Dil-i dīvāneye **girer** arasına şāne **girer** (FKD, G. 59, B. 3).

Zülfi āşüfte olup itse şabā ile cedel / Dil-i dīvāneye **girer** arasına şāne **girer** (FKD, G. 59, B. 3).

4. Denize dalmak.

Şadef-dīde-i giryānda ider 'aksi şināh / O dür-i pāk-güher gāhi de 'ummāna **girer** (FKD, G. 59, B. 4).

5. Atılmak.

Ġayretüm yoḳ mı benüm düzaḥa girsem ne 'aceb / Göre pervāneyi kim āteş-i sūzāna **girer** (FKD, G. 59, B. 6).

6. Benzemek, andırmak.

Dāḥil-i muḡbeçegān oldı Fehīm-i sālūs / Ḥavfum oldur giderek şüret-i ruhbāna **girer** (FKD, G. 59, B. 7).

7. Bir mekana giriş yapmak.

Giceler h̄alvetüme **girse** o meh mest ü h̄arāb / Men' kılma ne çıkar saña raķībā ne girer (FKD, G. 59, B. 5).

Ġayretüm yoķ mı benüm düzaħa **girsem** ne 'aceb / Göre pervāneyi kim āteş-i sūzāna girer (FKD, G. 59, B. 6).

8. Sızmak.

Giryeden ol deñlü ter kıldum hevā-yı h̄ānemi / Revzeninden ger şu'ā'-ı mihr **girse** nehr olur (FKD, G. 85, B. 4).

9. Kucaklamak.

Şād ol āġūş-ı girībānuma **girdüñ** ey mäh / Būse-dād-ı leb-i cānān olacaķsın āħir (FKD, G. 66, B. 9).

10. Giyinmek.

Şanma kim fāriġ olam gül-pīreherlerden göñül / 'andelībāsā **girersem** hırķa-i peşmīneye (FKD, G. 272, B. 6).

Girmişem pīreheri içre şanup cāme-i h̄'āb / Özge mest itdi beni bāde-i vuşlat bu gece (FKD, G. 257, B. 5).

11. Ele geçmek.

Bunda **girmezse** rüz-ı maşşerde / Girer ola ele girībāni (FKD, K. 17, B. 17).

12. Bir duygudan başka bir duyguya geçmek.

Girerdi perde-i reng-i ħicāba / Göreydi naķş-ı ħoş-rengīni Mānī (FKD, Kıt'a 6, B. 5).

13. Öldürmek.

Rāfizi'ye **girdiler** tīr-i każā-te'sīr ile / Būse-cāy-ı ħançer oldı sīne-i ehl-i 'inād (FKD, Kıt'a 8, B. 8).

girān ol-: [1] Kekemelik.

Envā'-ı cevāhir-i suħanla pürdür / Ger sözde **girān olsa** lisānum ne 'aceb (FKD, Rübai 4, B. 2).

girān-bārī-i şevāb: [1] Sevābın ağır yükü.

Feryād k'oldı rūzeden ol mertebe za^{cif} / Āzürde eyler oldı **girān-bārī-i sevāb** (FKD, K. 13, B. 5).

girān-gevher: [1] Değeri yüksek mücevher.

Zemīnde mihr-i re'yi oldı Yūsufveş **girān-gevher** / Ki olmaz hem-terāzūsı anuñ mihr-i felek-sīmā (FKD, Kit'a 15, B. 7).

girānter: [1] Daha ağır.

Rağm-ı meh-i rūze iç rıtl-ı girān kim demi / Devr **girānter** olur rūze-i maħmūrdan (FKD, G. 231, B. 4).

gird-āb: [2] Gam, keder girdabı.

Hele ben uğramadum 'aşk gibi **gird-āba** / Mevcveş gerçi ki şad baħr-ı belādan geçdüm (FKD, G. 218, B. 8).

Bī-vücūdem gerçi tūfān ġarķ-ı eşkem şūd Fehīm / Ān serābem men ki gird-ābī künem gird-āberā (FKD, G. 294, B. 5).

gird-ābī: [1] Denizlerde, nehirlerde suların döndüğü tehlikeli yer.

Bī-vücūdem gerçi tūfān ġarķ-ı eşkem şūd Fehīm / Ān serābem men ki gird-ābī künem gird-āberā (FKD, G. 294, B. 5).

gird-āb-ı baħr-ı eşk: [1] Gözyaşı denizinin anaforu.

İder **gird-āb-ı baħr-ı eşküm** içre / Felek gibi hezārān ħanumān raķş (FKD, G. 145, B. 5).

gird-āb-ı baħr-ı ħūn-ı a'dā: [1] Düşman kanlarıyla oluşan denizin bilinmezliği || Çok sayıda düşmanı öldürmek.

Āferīn seyf-i yedullāh kim neheng-i tīgüñe / Eyledüñ **gird-āb-ı baħr-ı ħūn-ı a'dādan** kırāb (FKD, K. 5, B. 44).

gird-bād ol-: [1] Dönerek çevrinti ile esen rüzgar olmak, hortum olmak.

Deşde itmedeyem ħükm-i hevā ile semā^c / **Gird-bād oldı** tenüm bādiye-gerdān olarak (FKD, K. 16, B. 10).

gird-bād-ı bādiye-gerdān-ı ġurbet: [1] Gurbet çölünü dolaşan hortum.

Geh mevcveş müsâfir-i ‘ummân-ı ğurbetüz / Geh **gird-bād-ı bâdiye-gerdân-ı ğurbetüz** (FKD, G. 132, B. 1).

girde-bālîn: [3] Yuvarlak yastık.

Girde-bālîn itmege hūrşîdi ‘âr itsem revâ / Gördüm olmuş h‘âbda vaķf-ı serüm zânû-yı dost (FKD, G. 25, B. 5).

Hey’et-i gūy-ı meh ü mihre niĝâh itdüm Fehîm / **Girde-i bālîn** sürîn-i yâra beñzer beñzemez (FKD, G. 116, B. 6).

Girde-bālîn gül-âĝende idüp püte-i hâr / Derd-i ĝayretle helâk ola Fehîm-i bîmâr (FKD, Terkib-bend 3, B. 35).

gird-i şem’: [1] Mumun çevresi.

Cem’ olurlar **gird-i şem’a** gerçi kim pervâneler / Şem’alar eṭrâfı aldı bir ‘aceb pervâneym (FKD, G. 212, B. 3).

girîbân: [5] Elbise yakası.

Bu keş-â-keş ki var eflâk ile pîrâhenümüz / Geh **girîbân** u gehî dâmen olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B. 7).

Girîbânumlu dâmânum ‘acâ’ib âşinâlardur / Gider çâk girîbândan haber her lahza dâmâna (FKD, K. 7, B. 48).

Girîbânumlu dâmânum ‘acâ’ib âşinâlardur / Gider çâk **girîbândan** haber her lahza dâmâna (FKD, K. 7, B. 48).

Benem ol bâĝbân-ı ĝam ki dâmânum degül ancaķ / **Girîbânım** bile çâk oldu dest-i hâr-ı miññetden (FKD, K. 15, B. 2).

Bunda girmezse rûz-ı maşşerde / Girer ola ele **girîbânı** (FKD, K. 17, B. 17).

girîbân-ı dil: [1] Gönül yakası.

Dirîĝâ yok mıdur bu ‘arşada bir merd-i himmet kim / Hâlâş ide **girîbân-ı dilüm** dest-i melâmetden (FKD, K. 15, B. 36).

girîbân-ı hayât: [1] Ömrün yakası.

Fiĝân kim câme-i ‘ömrüm kabâ-yı hayret olmuşdur / **Girîbân-ı hayâtım** çâk-i dest-i firķat olmuşdur (FKD, G. 77, B. 1).

girībān-ı ʿismet: [1] Namus gömleği.

Havfum bu k'ola çāk **girībān-ı ʿismetüñ** / Ey gönca dāmenüñ tuta her hār tā-be-key (FKD, G. 292, B. 6).

girībān-ı kazā: [1] Kaderin yakası.

Eylesem hāset-i çeşmüñle sirişküm rīzān / Pür olur gönca-i nergisle **girībān-ı kazā** (FKD, G. 12, B. 3).

girift ol-: [1] Esir etmek.

Mālını yağma idüp Fettāh Hān **oldı girift** / Zor ile Bağdād'ı aldı leşker-i Sulţān Murād (FKD, Kıt'a 8, B. 18).

giriftār ol-: [1] Tutulmuş, yakalanmış, tutkun, müptelâ.

Giriftār olmasa āsūde olmaz bir nefes ʿāşık / Hümā-yı dil havā-düşmen olur lā-büd kafes-ʿāşık (FKD, G. 164, B. 1).

girifte: [1] Yakalanmış, tutulmuş.

Girifte māha döner idi sāķī çün destin / Maḥall-i rīziş-i meyde ide qarīn-i sebū (FKD, G. 247, B. 2).

girifte-pā: [1] Ayağı bağlı || Fehîm, kendisini ayağı bala batmış ve çırpınmaktan yorulmuş bir sineğe benzetmektedir. Burada, insanın dünya nimetlerine gönül vermesi ve onlardan kurtulamaması ifade edilmektedir (Babacan,2012, s.403).

Egerçi ben leb-i dil-berde hāl-i müyīnveş / **Girifte-pā** meges-i bend-i nūş ü bī-zūram (FKD, K. 14, B. 9).

giriş-i rişte-i zünnār: [1] Bele bağlanan haç ipinin düğümü.

Dil-beste-i zülf itme Mesīhā'yı ki olmaz / Her dil **giriş-i rişte-i zünnāruña** maḥşūş (FKD, G. 146, B. 5).

girizān: [1] Kaçmak (LUGAT-I CŪDÎ, s.792).

Görüb tā kim libās-ı nāsda bir nice nesnāsı / **Girizāndur** dilüm vaḥşī-şifat ādemle ülfetden (FKD, K. 15, B. 20).

giryān: [5] Gözyaşı döken, ağlayan.

Mest olup eyleme hürşid-cemālāna nazar / Şağın ey çeşm ki giryān olacağın āhir (FKD, G. 66, B. 10).

Ben o **giryān** Yūsuf-ı güm-geşteyem maḥbūs-ı çāh / Kim firāqum bā'is-i ḥandāni-i Ya'qūb'dur (FKD, G. 69, B. 5).

Bir bölük **giryān** yetīmānuz sitem-perverd-i dehr / Çeşm-i deryā-bārumuzla tev'emāndur giryemüz (FKD, G. 127, B. 2).

Ārzū-yı seyr-i dīdār ile **giryānam** müdām / Olmada bī-hüde rīzān āb-rūy-ı ārzū (FKD, G. 249, B. 5).

Mātem-i bahtumla Zuḥal eylesün / Merdüm-i çeşmüm gibi **giryān** semā^c (FKD, K. 3, B. 14).

giryān giryān: [1] Ağlaya ağlaya.

Giryān giryān Fehīm o deñlü ğamdan / Oldum ser-i mātem-zede-i ḥāk-efgen (FKD, Rübai 47, B. 1).

giryān id-: [1] Ağlatmak.

Vuşlat içre şādī vü firkatde ğam **giryān ider** / Mest-i cām-ı bezm-i aşkuz cāvidāndur giryemüz (FKD, G. 127, B. 5).

giryān ol-: [2] Gözyaşı dökmek.

Düşdi dil bādiye-i firkatde **giryān olarak** / Ebr-i pür-^cadd gibi pey-rev-i efgān olarak (FKD, K. 16, B. 1).

Ber-^caks-i āteşin ruḥından / **Giryān oldukça** çeşm-i nemnāk (FKD, Terci-bend 1, B. 60).

giryān u nālān: [1] Ağlayarak ve inleyerek.

Āh ile **giryān u nālān** devr ider şeb-tā-seḥer / Ehl-i dil kūyın o māhuñ pās-bānından bilür (FKD, G. 112, B. 2).

giryē: [18] Ağlama, gözyaşı.

Gör **giryē** ile çāk-i girībān u fiğānın / Mecnūnuña da bir nazar-ı ḥavşala ğāh it (FKD, G. 23, B. 4).

Giryeden ol deñlü ter kıldum hevā-yı ḥānemi / Revzeninden ger şu^cā^c-ı mihr girse nehr olur (FKD, G. 85, B. 4).

Vuşlat içre şādī vü firqatde ğam giryān ider / Mest-i cām-ı bezm-i ‘aşkuz cāvidāndur **giryemüz** (FKD, G. 127, B. 5).

Ey dil yine bu **girye** ne dīvāne mi olduñ / Keyf-i nigeħ-i yār ile mestāne mi olduñ (FKD, G. 175, B. 1).

Giryeyle idüp cüyveş ol servi der-āġuş / Pāyına düşüp ġüşe-i dāmāna şarılsam (FKD, G. 198, B. 2).

Eyleme **girye** beyābānda bulunmaz zemzem/ Leb-i cānāneyi öp ġül gibi ġandān olarak (FKD, K. 16, B. 15).

Ey Ka‘be-i kūyi kıble-i ehl-i niyāz / **Giryeyle** tıutup ebr gibi rāħ-ı dırāz (FKD, Rūbai 21, B. 1).

ġande it aġlasa ġālin dil-i nālede saña / Böyledür kısmet-i ġaġ **girye** baña ġande saña (FKD, Terķib-bend 3, B. 33).

Dīde-i Nuħ‘uz ki āşūb-ı cihāndur **giryemüz** / Belki Ŧufān’a daġı āfet-resāndur giryemüz (FKD, G. 127, B. 1).

Dīde-i Nuħ‘uz ki āşūb-ı cihāndur giryemüz / Belki Ŧufān’a daġı āfet-resāndur **giryemüz** (FKD, G. 127, B. 1).

Bir bölük giryān yetīmānuz sitem-perverd-i dehr / Çeşm-i deryā-bārumuzla tev‘emāndur **giryemüz** (FKD, G. 127, B. 2).

Taġtgāħ-ı şāħ-ı ‘aşk-ı ġam-sipehdür sīnemüz / ġıfz için düzd-i Ŧarabdan pās-bāndur **giryemüz** (FKD, G. 127, B. 3).

Nevġa-i Ya‘kūb-ı ġüznüz ġande-tām itsek n’ola / Nīl-rāndur çeşmümüz Ŧufān-nişāndur **giryemüz** (FKD, G. 127, B. 4).

Muttaşıl bīm-i ġücüm-ı Ŧa‘ne-i aġyārdan / Tengnā-yı ġücre-i dilde nihāndur **giryemüz** (FKD, G. 127, B. 6).

Bilmezüz kār-ı te bessüm niydüğün ammā Fehīm / Her zamān vīrān iken şad-ġhānümāndur **giryemüz** (FKD, G. 127, B. 7).

ġalāş oldu şeġabuñ girye rüyın görmeden büstān / İderler ġande ġüller şimdi feyz-i ebr-i bārāna (FKD, K. 7, B. 11).

ġam itdi kān-ı nemek **giryeden** mesāmmātum / Ŧabīb-i müşfikam u cümle zaġm-ı nāşūram (FKD, K. 14, B. 19).

Hem şeb-neme **girye** oldu her şeb lâzım / Hem gönçaya her seher tebessüm maḥşûş (FKD, Rübai 23, B. 2).

girye eyle-: [1] Gözyaşı dökmek.

Egerçi ḥande-rîzem gül gibi bāğ-ı cihān içre / Benümçün **girye eyle** ebr-i bārān çeşm-i pür-ḥūn hem (FKD, G. 201, B. 4).

girye vü āh it-: [1] Sevgiliye duyulan aşk yüzünden feryat edip gözyaşı dökmek.

‘Afv kıl ḥüsnüñe küstāḥ nigāh itdüm ise / İhtiyār elde degül **girye vü āh itdüm** ise (FKD, Terkeb-bend 3, B. 15).

girye-i bî-tābāne id-: [1] Gücsüz bir şekilde ağlamak.

Pâyına düşdüm **idüp girye-i bî-tābāne** / Dedüm itdün beni çün bî-dil ü dîn ü bî-hüş (FKD, G. 144, B. 13).

girye-i fāş: [1] Gözyaşını gösterme.

Cüvāna şanma hemān ḥayret-i nigāh gerekdür / Nigāh u **girye-i fāş** nühüfte āh gerekdür (FKD, G. 100, B. 1).

girye-i ğam: [1] Sıkıntı gözyaşı.

Girye-i ğamla geçdi eyyāmum / İtmedi ḥande rüy-ı şādānī (FKD, K. 17, B. 6).

girye-i mestāne: [1] Sarhoşça ağlama.

Ṭuyurdı **girye-i mestānesi** mestūr iken ‘aşkuñ / Fehīmā āstīnūñle egerçi her zamān örter (FKD, G. 63, B. 5).

girye-i niyāz: [1] Yalvarma gözyaşı.

Şeker-lebāna gelür nüş-ḥand-i nāz lezīz / Mezāk-ı ‘āşıka da **girye-i niyāz** lezīz (FKD, G. 44, B. 1).

girye-i Nūh: [1] Hz. Nuh'un gözyaşları.

Ol kadar eyleyeyim **girye-i Nūh’ı** icrā / Naş-ı keştī varak-ı keştī-i Ṭūfān olsun (FKD, G. 244, B. 6).

girye-i şād: [1] Mutluluk gözyaşı.

Girye-i şād ile baksa ‘aksini hāndān bulur / Ehl-i dil kim nāzır-i āyīne-i idrākdür (FKD, G. 98, B. 5).

girye-i şevk: [1] Heyecan ağlayışı.

Tamām **girye-i şevkam** tamām hānde-i ğam / Benem ki ‘āciz-i temyīz-i mātem ü sūram (FKD, K. 14, B. 25).

giryenāk-i hānde-eşer : [1] Gülümsemenin etkisiyle ağlamak.

O kebk-i bü'l-‘acebüz **giryenāk-i hānde-eşer** / Ki za‘ferān iderüz hār-ı āşiyānumuzı (FKD, G. 280, B. 3).

girye-rīz: [1] Gözyaşı dökmek.

Şu‘le-i āh-ı dilem hūn-āb-ı çeşm-i ‘āşıkām / **Girye-rīz** ü sīne-sūzam āb u tāb-ı maşşerem (FKD, G. 207, B. 4).

gīsū-yı dil-rübā: [1] Gönül kapan sevgilinin saçı.

Gīsū-yı dil-rübā gibi oldı siyeh-şu‘a‘ / Sūz-ı duhān-ı ejder-i āhumdan āfitāb (FKD, G. 15, B. 5).

gīsū-yı girih-beste: [1] Düğüm düğüm olmuş saç telleri.

Gīsū-yı girih-bestesini görmeyen ādem / Bir ‘uqde imiş nāfe-i Tātār’ı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 20).

gīsū-yı sünbül: [1] Sümbül saç.

Var ise kıldı şabā **gīsū-yı sünbül**den güzer / Her dimāğı nāfe-i müşk itdi būy-ı nev-bahār (FKD, G. 48, B. 2).

git-: [4] Ayrılmak

Gözünden **gitmesün** bir dem mey-i nāb / Fehīm ol dā‘imā peymāne-meşreb (FKD, G. 18, B. 5).

Naẓm-ı dehri seyr edüp **gitdi** hezārān zū'l-fünūn / Fetḥ olurdu olmasa beyt-i mu‘ammāsı ğalaṭ (FKD, G. 149, B. 2).

Baḥr-ı ‘aşk içre benem şimdi re‘īsü'l-‘uşşāk / ‘Ademe **gitmege** ṭūfān-ı ğam eyyāmumdur (FKD, K. 12, B. 13).

Hıřm ile **gıtdi** idüp mīve-i vařlunu dirīg / Beni maħrūm iden ancak tama^c-ı hāmumdur (FKD, K. 12, B. 27).

gıtdükçe: [1] Zaman geçtikçe.

Bildi ta^bbirin dūrūg-āmīzdür ʿālem řaħīh / řeyh-i řehrūn olmada **gıtdükçe** rü>yası galař (FKD, G. 149, B. 3).

giy-: [1] Bir giyeceği bedenine veya herhangi bir organına geçirmek.

Giyelden cāme-i faķrı bulup kimyā-yı faħriyyet / Libās-ı köhnemüz zıll-ı hümā-yı devlet olmuşdur (FKD, G. 77, B. 4).

gonca: [31] Gülün açılmamış tomurcuk hāli. Sevgilinin dudağından ve ağzından kinayedir (AFİFİ, C.3, s.1876).

İtdi her bir **goncayı** pūr-nāfe feyz-i būy-ı dost / Var ise oldu perīřān sūnbül-i gīsū-yı dost (FKD, G. 25, B. 1).

Böyle gūyā lebüni ey yüzi gül mül mi ider / Feyz-i keyfiyyet-i mül **goncayı** bülbül mi eder (FKD, G. 51, B. 1).

Āmāde țurur **gonca** k'ide çāk-i girībān / Beñzer ki o gül-rū yine ʿazm-i çemen eyler (FKD, G. 55, B. 3).

Gül gül olmuř rūy-ı řeb-nem-rīzi gül-geřt itmede / Olmuř ol **goncam** çemende āb-ı rūy-ı nev-bahār (FKD, G. 48, B. 4).

şerer gibi yine hārādan oldu lāleler zāhir / Yaķup her **goncayı** şem^c-i şeb-efrüz eylesün bülbül (FKD, G. 192, B. 3).

řad-bahār olmuř velī bir dil-řüküfte **gonca** yoķ / Bülbülānā eyledüm gül-geřt-i bāđ-ı ārzū (FKD, G. 248, B. 4).

Ol **gonca** verüp haņçer-i hūn-rīzine ruřřat / Sīnem gül-i řad-berg-i gülīstān gibi olsa (FKD, G. 255, B. 4).

Havfum bu k'ola çāk girībān-ı ʿısmetūn / Ey **gonca** dāmenūn țuta her hār tā-be-key (FKD, G. 292, B. 6).

Ĝoncañı leb-rīz-i tebessüm gören / İtmeye dīde-i gül-efřān semā^c (FKD, K. 3, B. 4).

Sīnesin ʿarz eyleyüp hūrřīdāsā her seher / **Ĝoncalar** bülbüllere çāk-ı girībān gösterür (FKD, K. 10, B. 9).

Hem şeb-neme girye oldı her şeb lâzım / Hem **goncaya** her seher tebessüm maḥşûş (FKD, Rûbai 23, B. 2).

Çün **gonca** nesīm-i tîgi itmiş / Gördüm nice başı zīnet-i ḥāk (FKD, Terci-bend 1, B. 63).

Goncayı gerçi ki āgūşa çekersin gül-bün / Bī-sebeb dest-i girībān olacaksın āḥir (FKD, G. 66, B. 3).

Ḥūn-rīz olursa aḥker-i dāğum ‘aceb degül / Güلزār-ı ‘aşka **goncasıdur** jāle-ḥīz olur (FKD, G. 90, B. 2).

Nergis-i çeşm-i nigāhıyla tekellüm öğredür / **Goncaya** bülbül gibi la‘li terennüm öğredür (FKD, G. 92, B. 1).

Dil nev-niyāz-ı turradur it nālesine raḥm / Ey **gonca** diñle sünbüle de tāze bestedür (FKD, G. 93, B. 5).

Şekkerīn **gonca** ki her tūṭi-i cān bülbüldür / Āyīne ‘aks-i cemālūñle açılmış güldür (FKD, G. 101, B. 1).

Açılmaz sīnede dil seyr-i güلزār-ı nişāt itmez / Bu bāguñ **goncası** meyl-i nesīm-i inbisāt itmez (FKD, G. 118, B. 1).

Gonca aḥker dāğ gül āteş nesīm ol gülşenüz / Kim şererdür şeb-nem-i gül-berg-i bāğ-ı sīnemüz (FKD, G. 126, B. 4).

Şeb-nemdür iden **goncayı** bālīn güli bister / Sen berksın ey dil yūri ḥāşāk-nişīn ol (FKD, G. 190, B. 2).

Bī-‘adeddür **gonca** ammā mütteḥiddür būy-ı gül / Müstafīz-i yek-nefesdür gerçi bī-ḥaddür göñül (FKD, G. 194, B. 3).

Degül **gonca** bürīde-kelle-i pür-ḥūn-ı bülbüldür / Ki bāğ içre görüp olmuş ruḥ-ı gül-ḥīzūñe ḳurbān (FKD, G. 226, B. 3).

‘İyd gelüp tıldı ḥāṭır-ı mesrūrdan / **Gonca** dilüm oldı gül feyz-i dem-i şūrdan (FKD, G. 231, B. 1).

Tebessümle eline aldı şāne / Gül oldı **gonca** vü sünbül perīşān (FKD, G. 232, B. 2).

Bir gülşen olsa kim güli dāğ itse şu‘lemi / Dil **gonca** oldı tūde-i bāğ-ı Ḥalīl’den (FKD, G. 235, B. 2).

Keyf-i bŷyumdan iderdŷm ŧŧŧe-i mŷl **goncayı** / Reng-i rŷyumdan gŷl-i ra'na olurdu pŷr-
hicab (FKD, K. 5, B. 52).

Goncayı eyleyŷp ru'af-engiz / Mŷŧk-biz ide bŷy-ı reyhanı (FKD, K. 17, B. 70).

Olnca kaği-i izmir feyz-i ebr-i luftından / Dil-i halk oldu **goncayken** gŷl ŷ her gŷl birer
gŷlŧen (FKD, Kıt'a 13, B. 2).

Ey gŷl-bŷn-i bağ-ı dile **goncañ** semere / Hŷccet-i devr-i ruhuñ mu'ciz-i ŧakku'l-kamere
(FKD, Rŷbai 52, B. 1).

Her **goncası** siyah olur ałker-i abveŧ / Her lale sayesi gibi ser-cŷmle dađ olur (FKD, Terki-
bend 1, B. 3).

Nesim-i deyr-i bağ olsaydı na'em / Gelŷrdi **goncadan** avaz-ı nakŷs (FKD, G. 137, B. 4).

goncaasā: [1] Gonca gibi.

Gŷl gibi ŧad-çak iken ten bu ise te'sir-i baht / **Goncaasā** tar u pŷd-ı pirenen ŧemŧir olur
(FKD, G. 86, B. 6).

gonca-dehan: [1] Gonca ağızlı.

Mŷ-miyānın koçup ŷpdŷm leb-i la'l-i yari / Boyu servŷm yŷzi gŷl **gonca-dehanum** diyerek
(FKD, G. 170, B. 4).

goncafem: [1] Gonca ağızlı. Gonca gibi kŷçŷk ve gŷzel ağızlı.

Egerçi mu'ciz-i la'line olmazuz mŷnkir / O **goncafem** ŧeh-i isir-demŷñ nesin gŷrdŷk (FKD, G.
174, B. 4).

gonca-gŷl-i mihr: [1] Gŷneŧin ačilmamıŧ gŷlŷ || Sevgilinin ŧekatinini, sevecenliđini gizlemesi.

Huffaŧveŧ bu bağda ŧeb-dostam Fehim / İftar içŷn o **gonca-gŷl-i mihr** ŷ meh-cenab (FKD, K.
13, B. 15).

gonca-i ateŧ-nesim: [1] Ateŧ estiren ačilmamıŧ gŷl.

Gonca-i ateŧ-nesimŷz ab dŷŧmendŷr bize / Bŷlbŷl-i pervane-şab'uz ŧu'le gŷlŧendŷr bize
(FKD, G. 273, B. 1).

gonca-i bađ-ı al: [1] Bahçenin ačilmamıŧ kızıl gŷlŷ.

Ol **gonca-i bağ-ı al** ŷ sŷnbŷl-i kakŷl / Hindŷ-hal ŷ ŧekker-leb ŷ ariz gŷl (FKD, Rŷbai 40, B. 1).

gonca-i bāğ-ı dil: [1] Gönül bahçesinin açılmayan gülü.

Ġonca-i bāğ-ı dil ü cān-ı Fehīmā'dur hep / Her tebessüm ki enīs-i leb-i ḥandānuñ olur (FKD, G. 83, B. 7).

gonca-i bāğ-ı tazallum: [1] Şikayet bahçesinin açılmamış gülü.

Fehīm'ün pençe-i pür-ḥūnı şanma feyz-i cevruñden / Açılmış dāmenüñde **gonca-i bāğ-ı tazallumdur** (FKD, G. 103, B. 6).

gonca-i bī-ḥār: [1] Dikensiz gonca.

Gülzār-ı kelāmumdaki ebkār-ı mezāmīn / Her birisi bir **gonca-i bī-ḥār** u hünerdür (FKD, G. 106, B. 10).

gonca-i gül: [2] Gülün tomurcuğu, açılmamış gül.

Ġonca-i gülden firāz-ı gül-büne fānūs aşub / Bülbül oldu pās-pān-ı çārsū-yı nev-bahār (FKD, G. 48, B. 3).

Pür-teğāfül nigeḥ-i nergis-i bīmār nedür / **Ġonca-i gül** gibi la'lin-i şeker-bār nedür (FKD, Terkib-bend 3, B. 22).

gonca-i gülistān: [1] Gül bahçesinin goncası.

Ḳatresi düşse fi'l-meşel bāğa / Mihr ide **gonca-i gülistānı** (FKD, K. 17, B. 25).

gonca-i gül-pīreḥen: [1] Gül gömlekleli gonca. Gülün yapraklarının kırmızı olması ve gömlek gibi ince olması sebebiyle benzetme ilgisi kurulmuştur. Sevgiliyi anlatmaktadır.

Olmaz Fehīm o **gonca-i gül-pīreḥenle** vaşl / Baḥt eylemezse ḥırḳa-i peşmīneden cüdā (FKD, G. 2, B. 5).

gonca-i gülzār-ı tekellüf: [1] Eziyet dolu gül bahçesinin açılmamış gülü.

Hep gülleri ne-ş'küfte vü maḥrūm-ı tebessüm / Açılmaz ebed **gonca-i gülzār-ı tekellüf** (FKD, G. 158, B. 4).

gonca-i ḥāmūş-ı gülistān-ı edeb: [1] Namus bahçesinin sessiz açılmamış gülü.

Ol **gonca-i ḥāmūş-ı gülistān-ı edeb** / Küstāḥi-i bülbül olsa ḥışmına sebep (FKD, Rübai 5, B. 1).

gonca-i himmet: [1] Çalışmanın başlangıcı.

Benem ol **gonca-i himmet** ki oldum ser-zede hayfâ / Mişâl-i aḥker-i küllhan gülistân-ı rezâletden (FKD, K. 15, B. 3).

gonca-i idrāk: [1] Anlayışın açılmamış gülü.

Büy-yi zülfi kim dimâğ-ı pâki n'eyler bilmezüz / Bir şabâdur **gonca-i idrâki** n'eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B. 1).

gonca-i kalb: [1] Gönül goncası.

Bârekallâh ey nesīm-i müjde-i iḳbâl-i fetḥ / Oldı feyzüñden cihānuñ **gonca-i kalbi** güşâd (FKD, Kıt'a 8, B. 1).

gonca-i lafz: [1] Sözün açılmamış gülü.

Meger nuṭṭuñ nesīm-âşâr-ı gülzâr-ı tekellümdür / Ki her bir **gonca-i lafzuñ** hem-âğüş-ı tebessümdür (FKD, G. 103, B. 1).

gonca-i lâle vü gül: [1] Gül ve lalenin açılmamış hâli.

Cân-ı dâğ-ı dil ü geh nükte-i cānuz ki bize / **Gonca-i lâle vü gül** mesken olursa ne 'aceb (FKD, G. 16, B. 9).

gonca-i lâle-i pejmürde-i şahrâ-yı cünün: [1] Delilik çölünün perişan lalesinin açılmamışı.

İtme pâ-mâl ki Ḳays'uñ dil-i pür-dâğıdur / **Gonca-i lâle-i pejmürde-i şahrâ-yı cünün** (FKD, G. 243, B. 3).

gonca-i mihr ü meh: [1] Ay ve güneşin açılmamış gülü.

Gonca-i mihr ü mehle tâ ki bula / Zîb-i bâḳî bu gülşen-i fânî (FKD, K. 17, B. 100).

gonca-i nergis: [2] Nergis goncası.

Görmez gözümüz 'âlemi çün **gonca-i nergis** / Tâ âyîne-i sāğar-ı Cemşîd görünmez (FKD, G. 117, B. 3).

Eylesem ḥasret-i çeşmüñle sirişküm rîzân / Pür olur **gonca-i nergisle** girîbân-ı ḳazâ (FKD, G. 12, B. 3).

gonca-i ne-ş'küfte-i bâğ-ı 'adem: [1] Yokluk bahçesinin açılmayan goncası.

Gonca-i ne-ş'küfte-i bâğ-ı 'ademdür tâ ezel / Feyz-i efkâr-ı dehāniyla dil-i nâ-büdümuz (FKD, G. 119, B. 3).

ğonca-i pür-ğün-ı ne-ş'küfte: [1] Açılmamış kan dolu gonca.

Gülzâr-ı mağabbetde şekl-i dil-i şad-pârem / Bir **ğonca-i pür-ğün-ı ne-ş'küfte** midür bilsek (FKD, G. 171, B. 3).

ğonca-i rāz-ı leb: [1] Dudağın sırrının açılmamış gülü.

Açmaz nesîme **ğonca-i rāz-ı lebin** k'olur / Būy-âşināyi-i güle bîğāne bî-dimāğ (FKD, G. 154, B. 3).

ğonca-i ser-beste: [1] Başı bağlı (yeşil örtüler arasında gizlenmiş) gonca.

Gül gibi feyz-i nesîm-i dem-i la'lüñ açdı / Gerçi bir **ğonca-i ser-beste** idi rāz-ı Mesîh (FKD, G. 34, B. 3).

ğonca-i sîr-âb: [1] Suya kanmış gonca.

Her şeb-nemini eyledi bir k'ulzüm-i zehğâr / Āşüfte olup **ğonca-i sîr-âbı** sirişküm (FKD, G. 220, B. 4).

ğonca-i şu'le-berg: [1] Ateş yapraklı gonca || Kadeh.

Ğonca-i şu'le-berg ya'nî cām / La'l-i elmās-püş ya'nî mey (FKD, G. 293, B. 2).

ğonca-la'l: [1] Sevgilinin ağzı ve dudağı (AFÎFÎ, C.3, s.1875).

Güyâ ki nesîm-i âh-ı şeb-gîr / İtmışdür o **ğonca-la'le** te'sîr (FKD, Terci-bend 1, B. 27).

ğonca-leb: [1] Dudağı goncaya benzer sevgili.

Bir **ğonca-lebe** rûhumı teslîm iderem ben / 'Uşşâka belî tuhfe-i cānâne şunarlar (FKD, G. 49, B. 2).

Gele gülşene ğazabla öpesin elin edeble / İçesin o **ğonca-leble** mey-i lālegün çemende (FKD, G. 259, B. 2).

ğonca-mişâl: [1] Açmamış gül gibi.

Berg-i gül-i tebessümin gül-bün-i la'li itdi cem' / **Ğonca-mişâl** tâ ide bir gül-i ğande sâhte (FKD, G. 271, B. 2).

ğonca-şîfat: [1] Gonca gibi.

Pāy-tā-ser edeb-ārā-yı leb ol **gonca-şifat** / Gül-i būs-ı der-i cānān olacağsın āhır (FKD, G. 66, B. 14).

gonce-i hūnābe: [1] Kanlı gonca.

Şad gülistān lāle zi-çeşm-fürū hayr-ı hatt-ı hall / **Gonca-i hūnābe** mī revīd zi-müjgānem henüz (FKD, G. 295, B. 2).

gonce-i meh: [1] Ay'ın açılmamış gülü.

Çün **gonce-i meh** āb-ı men ez-çeşme-i mihrest / Bed aḥterīyem bīn ki be-her bām şikūftem (FKD, G. 296, B. 5).

gonce-meşreb: [1] Sessiz sakin olan.

Zümürürd taht-ı sebz üzre Fehīmā **gonce-meşreb** ol / Şarāb-ı lālegūn nūş et olur şāhāne gülşende (FKD, G. 260, B. 10).

gönder-: [2] Yollamak, ulaşmasını, gitmesini sağlamak.

Mesīhā vaḥtidür **gönder** nesīm ile demūn k'olmuş / Semūm-ı āh-ı germümden o gül-ruhsāre āzürde (FKD, G. 261, B. 4).

Bu tīh-i 'acız içinde Hızr-ı luḥfuñ reh-nümā eyle / Mesīh-i himmetūñ **gönder** dil-i bīmāra dermāna (FKD, K. 7, B. 55).

göñ(ü): [19] Gönül, kalp, yürek.

Kerīmānuñ ğarāz erbāb-ı ṭab'a iltifātıdır / Kaçar **göñlüm** egerçi imtinān-ı ehl-i devletden (FKD, K. 15, B. 40).

Göñlüm ki ḥazāne-i emeldür / Ye's olsa cevāhiri maḥaldür (FKD, Terci-bend 1, B. 79).

Göñlüm ki odur vücūd-ı evvel / Mestāne-i bāde-i ezeldür (FKD, Terci-bend 1, B. 89).

Āh idersem n'ola sevdāñ ile ṭolmuş **göñlüm** / Ḥaberūñ yoğ ki senūñ 'āşıkuñ olmuş göñlüm (FKD, Terki-bend 3, B. 5).

Āh idersem n'ola sevdāñ ile ṭolmuş göñlüm / Ḥaberūñ yoğ ki senūñ 'āşıkuñ olmuş **göñlüm** (FKD, Terki-bend 3, B. 5).

Saña rāğib oldı **göñlüm** saña ṭalib oldı göñlüm / Yine ğā'ib oldı göñlüm nigehūndedür ya sende (FKD, G. 259, B. 4).

Saňa rāğīb oldı göñlüm saňa t̄alib oldı göñlüm / Yine gā'ib oldı **göñlüm** nıgehüñdedür ya sende (FKD, G. 259, B. 4).

Saňa rāğīb oldı göñlüm saňa t̄alib oldı **göñlüm** / Yine gā'ib oldı göñlüm nıgehüñdedür ya sende (FKD, G. 259, B. 4).

Sāki-i bezm-i 'ālem-i kud̄sī / **Göñlümi** çünki itdi sāğar-ı 'aşk (FKD, G. 167, B. 3).

Ƙıldı beni terkīb ƙazā cev̄r ü cefādan / Gör kevkeb-i çarhuñ yine **göñlinde** yerüm yok (FKD, G. 166, B. 4).

Pīr **göñlüm** yine bir nev-rese oldı 'aşık / A benüm t̄aze gülüm t̄aze cüvānum diyerek (FKD, G. 170, B. 3).

Gāh luƣf geh gāzab gāhī tegāf̄ül geh nıgeh / **Göñlüm** egler gamze-i mekkāresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B. 4).

Mālik-i Yūsuf da olsañ Mısr̄ zindāndur Fehīm / **Göñlümüz** müştāk-ı h̄üsn-i dil-berān-ı Rüm olur (FKD, G. 82, B. 5).

Murg-ı gülzār-ı dāğdur **göñlüm** / Nağme-senc-i ferāğdur göñlüm (FKD, G. 222, B. 1).

Murg-ı gülzār-ı dāğdur göñlüm / Nağme-senc-i ferāğdur **göñlüm** (FKD, G. 222, B. 1).

Güş ƙılmaz kelām-ı 'aşkı bile / Ol ƙadar bī-dimāğdur **göñlüm** (FKD, G. 222, B. 2).

Meclis-i şāh-ı gāmda devr eyler / La'lden bir ayağdur **göñlüm** (FKD, G. 222, B. 3).

Olmağa 'andelibe hem-nāle / Mā'il-i şaħn-ı bāğdur **göñlüm** (FKD, G. 222, B. 4).

Dāğlar çevresinde pervāne / Şan Fehīmā çerāğdur **göñlüm** (FKD, G. 222, B. 5).

göñle gir-: Âşık olmak.

Giren ger **göñlüme** Cibril olursa / Yine keşf eylemem vallāhī rāzı (FKD, G. 279, B. 3).

göñlüm ele aldılar: [1] Âşığın gönlünü ele geçirmek || Âşık etmek.

Aldılar göñlüm ele bālā-ser-i mestān-ı h̄üsn / Meclis-i rūhāniyanda devr eden peymāneyem (FKD, G. 212, B. 4).

göñlümce: [3] Dileğime uygun.

Leb-rîz-i nâle oldu tenüm mü-be-mü çü çeng / **Gönlümce** olmadum daḥı şîven-ṭırâz ḥayf
(FKD, G. 159, B. 8).

Benem ol ḥâr-ḥâr-endüz-ı miḥnet rûz-ı fıtratden / Ki gül-çîn olmadum **gönlümce** bâğ-ı ‘ayş
ü ‘işretten (FKD, K. 15, B. 1).

Ehl-i dil olmayıcaḥ dil-bere mâ’il olamam / Ben Fehîm’em baña **gönlümce** cüvân olsa güzel
(FKD, G. 184, B. 5).

göñül: [47] İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevi yönü.

Göñül k’ider leb-i cānān-ı pür-‘itāb ile baḥş / O teng-ḥavşaladur k’eyleye şarāb ile baḥş
(FKD, G. 26, B. 1).

Her kāküle şad-pāre **göñül** şānelüg eyler / Her silsile-i ṭurraya dīvānelüg eyler (FKD, G. 54,
B. 1).

Zülfinde **göñül** ḥaṭṭ-ı ‘anber-şikenî n’eyler / Murğān-ı kafes-perver seyr-i çemenî n’eyler
(FKD, G. 56, B. 1).

Bulsa dīvāne **göñül** şāh-ı cünūna takrīb / Pāy-ı taḥt olmaz ise gūşe-i vīrāne yeter (FKD, G.
62, B. 4).

Maḥabbet lüccesi dirler ki tā ḥarındadur sāḥil / **Göñül** kim zevraḥın bir baḥr-ı bī-pāyāna
şalmışdur (FKD, G. 75, B. 5).

Ten-i kāfūr-ı ṭab’umda **göñül** pejmürde olmuşdur / Semenderdür ki ebr-i berf içinde mürde
olmuşdur (FKD, G. 76, B. 1).

Hem-rāh-ı mihr olursa mehāsā **göñül** revā / ‘Ālemde merd-i sālik-i rāh-ı kemāl olur (FKD, G.
81, B. 5).

Bī-çāre rūḥ-ı Nūḥ da ṭūfān-ı ‘aşḫdur / Tā dīde eşk-rîz ü **göñül** nāle-ḥîz olur (FKD, G. 90, B. 4).

Ṭurfa şayyād-ı fezā-yı deşt-i miḥnetdür **göñül** / Dām-ı murğ-ı dūd-ı ḡam bu sīne-i şad-
çākdür (FKD, G. 99, B. 4).

Her dem nice vech ile görem deyü cemālın / Bir nice zamāndur ki **göñül** āyīnegerdür (FKD,
G. 106, B. 2).

Ḥāk-i zilletde **göñül** her gice āḡeşte-be-ḥūn / Çeşm-i ser-mestūñ ise ḥoḫka-i gül-bister-i nāz
(FKD, G. 115, B. 2).

Oldı kūsūf-ı ‘uḫde-i ḥırmān ile **göñül** / Ḥūrşīd-i nūr-bāḥte-i āsumān-ı ye’s (FKD, G. 136, B. 5).

Göñül ol turrada cem' itme 'aqluñ / Perīşān-ḥāṭır u āşüfte-rāy ol (FKD, G. 191, B. 2).

Şanma tende rişte-i cāna muḳayyeddür **göñül** / Tā ezelden beste-i zülf-i müca'addur göñül (FKD, G. 194, B. 1).

Şanma tende rişte-i cāna muḳayyeddür göñül / Tā ezelden beste-i zülf-i müca'addur **göñül** (FKD, G. 194, B. 1).

İtdi dīvān-ı ḳazādan nāzım-ı 'aşḳ intihāb / Şafḥa-i mecmū'a-i sīnemde müfreddür **göñül** (FKD, G. 194, B. 2).

Bī-'adeddür ḡonca ammā mütteḥiddür bŷy-ı gül / Müstaffız-i yek-nefesdür gerçi bī-ḥaddür **göñül** (FKD, G. 194, B. 3).

Pertev-i ḥürşīd-i cāndur cāmesi 'īsā-miṣāl / Raḳş ider meh gibi bir rūḥ-ı mücerreddür **göñül** (FKD, G. 194, B. 4).

Bir 'arazdur kim 'ademden cevheri mānend-i cism / Bü'l-'aceb ḥikmet ki mevcūd-ı mü'ebbeddür **göñül** (FKD, G. 194, B. 5).

Eylemiş naḳş-ı bütānı cilveger ḳıssīs-i 'aşḳ / Hep şanemden ḥādimi bir özge ma'beddür **göñül** (FKD, G. 194, B. 6).

Devletinde geh bülend ü ḡāḥ pest olmaḳ ne ḡam / Şāḥ-ı 'aşḳa ḡāḥ tāc u ḡāḥ mesneddür **göñül** (FKD, G. 194, B. 7).

Bir emīrī-sīret-i ḡülgŷnı sevdüm gül gibi / Ben Fehīm'em mā'il-i Āl-i Muḥammed'dür **göñül** (FKD, G. 194, B. 8).

Göñül bī-ṭālī' ü bir māḥ-rŷya oldı meftŷn hem / Şerīk oldı cefā itmekde ol bī-mihr gerdŷn hem (FKD, G. 201, B. 1).

Göñül bir çeşm-i mu'ciz-ḡŷya meftŷn oldı ey nāşıḥ / Fesāne eylemez te'sīr ben şeydāya efsŷn hem (FKD, G. 201, B. 6).

Mest oldı **göñül** neşve-i zevḳ-ı nigeḥŷnden / Ḥavf itmez olursa n'ola çeşm-i siyehŷnden (FKD, G. 237, B. 1).

Göñül bir şu'ledür k'oldı şerārı beyza-i bŷlbŷl / Bu cins āteş ne külḥanda olur peydā ne ḡülşende (FKD, G. 260, B. 9).

Göñül o aḥker-i sŷzān-ı şu'le-pisterdür / Ki şem'veş ola hem muḫṭarib hem āsŷde (FKD, G. 262, B. 3).

Şanma kim fāriğ olam gül-pīreherlerden **göñül** / ‘andelībāsā girersem hırça-i peşmīneye (FKD, G. 272, B. 6).

İntisāb it çeşm-i şūh-ı dil-bere bir şekl ile / Ey **göñül** geh mest ü geh maḥmūra beñzet kendüñi (FKD, G. 284, B. 3).

Göñül göñül nice bir hırş-ı dāğ yetmez mi / O teng hānķāha bir çerāğ yetmez mi (FKD, G. 286, B. 1).

Göñül **göñül** nice bir hırş-ı dāğ yetmez mi / O teng hānķāha bir çerāğ yetmez mi (FKD, G. 286, B. 1).

Nigāhı hufte çeşmi pür-ḥumār-ı cām-ı istiğnā / **Göñül** mestāne keşf-i rāzda hem-rāz müstağnī (FKD, G. 287, B. 2).

Hem-rāh-ı çeşm-i dil-bere taķlīd idüp **göñlüm** / Olmaķ ḥumār-ı keyf ile bīmār tā-be-key (FKD, G. 292, B. 4).

Mestāne **göñül** itmededür rāzını izhār / Dīvāne ‘ayān itdügi esrārı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 8).

Mest oldı **göñül** luṭf-ı nigāh-ı ğāzabından / Zaḥm-ı sitem-i ḥaņçer-i āzārı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 15).

Bu da zaḥm-ı ziyād oldı ki iflās ile ğurbetde / Esīr oldı **göñül** bir bī-terahḥum nā-müselmāna (FKD, K. 7, B. 50).

Göñül ki bend ola bir sünbül-i semen-sāya / Güşāde-ṭab‘ olamaz baķsa verd-i ra‘nāya (FKD, K. 8, B. 22).

Yeter bu sūziş-i āşüb ehl-i ‘aşķa yeter / Yeter **göñülde** ide tiğın imtiḥān āfet (FKD, K. 11, B. 16).

Der-i erbāb-ı cāha ilticādan saña dermān yoķ / **Göñül** deryūze-i derd ile ṭurma her bir āfetden (FKD, K. 15, B. 45).

Ḥayf kim irmedi ser-menzil-i maķşūdına ḥayf / Ƙaldı güm-rāh **göñül** teb-zede pūyān olaraķ (FKD, K. 16, B. 12).

Bir cüvān şūh yoķ kim kām ala andan **göñül** / Ben hele ḥayretde Ƙaldım kām-yāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B. 7).

Mānend-i Fehīm-i bī-dil ü zār u zebün / Olmadı **göñül** vesvese-i ‘aķla zebün (FKD, Rübai 48, B. 1).

İtmekde **göñül** sürüd-ı ‘aşkı / Bî-kuvvat-i sem‘i sâmi‘a gūş (FKD, Terkib-bend 2, B. 58).

Yâkūt-ı âfitâb ile hem-mâyedür **göñül** / Ey âteş-i derün idemezsin zarar baña (FKD, G. 7, B. 6).

‘Aşka yâr ol ‘aql ile germ-ihtilâf olma **göñül** / Âşinâ bîgâne vü bîgâne olmaz âşinâ (FKD, G. 11, B. 4).

Verür **göñül** sitem-i zülf-i dil-rübâya rızâ / Belî esîr-i muqayyed verür belâya rızâ (FKD, G. 13, B. 1).

Göñül ki şimdi rızâ dostıdur verürse n’ola / Kazâ-yı zaḥm-ı nigâh-ı dil-âşinâyâ rızâ (FKD, G. 13, B. 5).

göñüllerden gam ‘adîm ol-: Kalbin huzurlu ve rahat olması, üzüntü ve kederlerin olmaması.

Şun sâkî şahbâ devridür câm-ı ferah-zâ devridür / Eyyüb Pâşâ devridür **olsun göñüllerden gam ‘adîm** (FKD, K. 6, B. 8).

gör-: [153] Görmek, tanık olmak, algılamak.

Zücâc-ı dilde **gör** ‘aks-i şarâb-ı la‘l-i cân-baḥşın / Ki itmiş ebr-i cismi pertev-i hürşîd-i cân gâ‘ib (FKD, G. 19, B. 4).

Gör girye ile çâk-i girîbân u figânın / Mecnûnuña da bir nazâr-ı ḥavşala gâh it (FKD, G. 23, B. 4).

Hâlûñ **görüp** eyler saña ol şâhuñ teraḥḥum / Bî-çâre Fehîmâ ser-i küyını penâh it (FKD, G. 23, B. 7).

Gördi i‘câz-ı helâk-i tîğ-ı ṭab‘umdur Fehîm / Eyledi teslîm şî‘rüm gamze-i cādū-yı dost (FKD, G. 25, B. 8).

Girde-bâlîn itmege hürşîdi ‘âr itsem revâ / **Gördüm** olmuş ḥ‘âbda vaḳf-ı serüm zânū-yı dost (FKD, G. 25, B. 5).

Bî-keder ol **göre** âyîne-i mihr-i dehri / Tutsa tûfân eger jeng nedür bilmez hîç (FKD, G. 31, B. 3).

Sîneñde nihân etme Fehîm âteş-i ‘aşkı / Hürşîdi **gör** ey mâye-dih-i vâye-i düzaḥ (FKD, G. 35, B. 5).

Şî‘ri i‘câz olsa da faḥr eylemez âdem Fehîm / Kanda bir nâ-ḥoş-edâ şâ‘ir **görürsem** ḥod-pesend (FKD, G. 42, B. 5).

Maḥşerde Fehīm'i **görüp** olduñ yine pinhān / urbānuñ olam niceye bu minnet-i dīdār (FKD, G. 47, B. 9).

İcāz-ı ak **gör** kim itdi dilüñ Fehīmā / Hem şulezār-ı düza hem cilvegāh-ı dil-ber (FKD, G. 50, B. 5).

Sevdā-yı am-ı zülf ü cünün itdi ser-ā-pā / Bī-āre dili **gör** yine ferzānelüg eyler (FKD, G. 54, B. 2).

Gör kuvvet-i feyz-i meyi destār-ikeste / Ser-mest urup amle-i şaff-ı aases eyler (FKD, G. 57, B. 2).

ayretüm yo mı benüm düzaa girsem ne aceb / **Göre** pervāneyi kim āteş-i sūzāna girer (FKD, G. 59, B. 6).

Görelüm şüriş ü aşubda tenhā hünerin / İtmesün amzelerüñ fitneye imdād yeter (FKD, G. 61, B. 3).

Görindi āyīneāsā cününümüñ aaksi / O deñlü süde olup oldu pür-şafā zencīr (FKD, G. 65, B. 6).

Görüp bu rabetümi eşm-i ehl-i akla olur / Mişāl-i silsile-i urra oş-nümā zencīr (FKD, G. 65, B. 5).

Görse üsünüñ āfitāb-ı pür-ziyā bī-tāb olur / Tāb-ı rüy-ı şermnāküñden ayā bī-tāb olur (FKD, G. 79, B. 1).

Ger şalsa āl-i mül dilüme lalvār aaks / **Gör** ālīüm ki lāle-i kūh-ı melāl olur (FKD, G. 81, B. 4).

Avāl-i derd-i dil ana ilhām ola meger / Ol māh-ı sāde-rü ki melek **görse** lāl olur (FKD, G. 81, B. 2).

Görse nazmumda Fehīm ater-i nuum kızarup / Tābiş-i şerm ile baruñ güheri aker olur (FKD, G. 84, B. 6).

Şirümeyler Fehīm ol meh nigāhın āşinā / Şāhid-i sirüm **görüp** icāz-ı dāmān-būs olur (FKD, G. 87, B. 7).

Ref-i niāb-ı ihre-i ümmīdi **görmezüz** / Māh-ı sipihr-i ālīümüz hāle-iz olur (FKD, G. 90, B. 3).

Āteşin dā-i cününüm **gördi** reşkinden Fehīm / Dedi dehrün şāh-ı zerrīn-efseri olma nedür (FKD, G. 91, B. 7).

Gör ne zālîmdür o şeh kim hıışm ile itse nigāh / Ehl-i ‘aşka çeşm-i bî-rahmı tazallum öğredür (FKD, G. 92, B. 4).

Gör eşer-i jāleden rütübet-i bāğı / Penbe-i berg-i semen şerāre-nişîndür (FKD, G. 105, B. 3).

Her dem nice vech ile **görem** deyü cemālin / Bir nice zamāndur ki gönül āyînegerdür (FKD, G. 106, B. 2).

Şu‘le de olsa çeker sîneye dil ma‘şûkın / **Göre** pervāne olur suhte nevmîd olmaz (FKD, G. 113, B. 4).

Ey şu‘le-i hüsn eyleme pervāneñi sūzān / **Gör** luţf-ı güli bülbül-i nālânına kıymaz (FKD, G. 114, B. 2).

Bismilgeh-i ferzend-i Hālîl’i yürî seyr it / **Gör** merhamet-i ‘aşkı ki kurbânına kıymaz (FKD, G. 114, B. 4).

Mihri **gördüm** ‘arız-ı dil-dāra beñzer beñzemez / Pertev-i hürşîddür kim nāra beñzer beñzemez (FKD, G. 116, B. 1).

Gör za‘fumu koynumda iken şordı raķîbe / N’oldı ki Fehîmā’ya o nevmîd görünmez (FKD, G. 117, B. 7).

Görmez gözümüz ‘ālemi çün gonca-i nergîs / Tā āyîne-i sāgar-ı Cemşîd görünmez (FKD, G. 117, B. 3).

Ķatreveş şavma‘ada sâkin olan dil **gördüm** / İtmede gūşe-i mey-hānede deryā gibi cūş (FKD, G. 144, B. 18).

Egerçi bir nîgeh-i iltifāt **görmedi** ammā / Fehîm ider yine ümmîdvār o şūha tevāzu‘ (FKD, G. 152, B. 7).

Tā ki **gördüm** eylemiş āyîne hüsnuñ der-kinār / Oldı mir’at-ı dilümden ‘aks-i Yūsuf ber-ţaraf (FKD, G. 155, B. 3).

Gül-i hürşîde bülbüldür çerāğ-ı hüsne pervāne / Dil-i dîvāneme baķ **görmedüñse** bü’l-heves ‘aşık (FKD, G. 164, B. 3).

Hūşe-i sebz degül berķ-ı cihān-sūz olsun / Tek bu şehri-i ‘ademüñ hāşıl-ı kiştin **görsek** (FKD, G. 172, B. 3).

Ser-be-zānū mı olurduķ bu harāb-ābāduñ / Zîr-i ser eyleyecek pāre-i hııştın **görsek** (FKD, G. 172, B. 4).

Secdegāh-ı dil ü cān eyler idik biz de Fehīm / Sırr-ı Beytü'l-ḥarem ü rāz-ı küniştin **görsek** (FKD, G. 172, B. 5).

‘Ukde-i zünnār-ı dām-ı küfr-i zülfin seyr idüñ / Zāhidānuñ pāy-beste murğ-i ĩmānın **görüñ** (FKD, G. 182, B. 6).

Gördüm ol ḥün-rīz şāha ‘arz-ı ḥāl emr-i muḥāl / Gāh āb u gāh āteş geh cemāl ü geh celāl (FKD, Diğēr 1, B. 15).

Gör sen nic’olur bīniş-i envār-ı tecellī / Dūd-ı dilüñi sürme-keş-i çeşm-i ḥasūd it (FKD, G. 22, B. 4).

Dil-i bī-çārenüñ aḥvāl-i siriştin **görsek** / Baksak āyīne-i dilden ruḥ-ı zıştin **görsek** (FKD, G. 172, B. 1).

Va’de-i vaşl itmeden evvel ḥilāfın şart ider / Ol meh-i ‘āşık-firībīüñ ‘ahd ü peymānın **görüñ** (FKD, G. 182, B. 3).

Mest gezüp her taraf **gör** ki ne olur telef / Dil-ber-i mağrürdan ‘āşık-ı mehcürdan (FKD, G. 231, B. 8).

Fehīm itdi **görüp** mir’āt-ı ṭab’um / Kelāmum ṭūṭi-i Āmül perīşān (FKD, G. 232, B. 5).

Görüp ḥaşmum Fehīmā sözlerüm kat’-ı nizā’ itdi / Olinca böyle olsa dünyede tīg-i zebān keskin (FKD, G. 242, B. 6).

Gördi kim silsile zād-ı ḥarem-i ṭurrāñdur / Oldı biñ cān ile dil ‘āşık-ı şeydā-yı cünün (FKD, G. 243, B. 8).

Şāyeste-i şemşir-i tegāfül mi hele **gör** / ‘uşşāk-ı melāmet-zedeye bir nazar eyle (FKD, G. 267, B. 5).

Kendüñ itmezsin taḥammül hecrüñe ‘āşık degül / **Gör** nice bī-tāb olursun baḫmasañ āyīneye (FKD, G. 272, B. 2).

Hey’et-i zıştin **görüp** şüret-i ef’ālinüñ / Āyīne-i māḥını çarḫ şikest eyledi (FKD, G. 281, B. 4).

Görüp ben zerresin ser-geşte-i ḥürşid-i ruḥsarı / O bī-mihrüm Fehīmā bu dil-i nā-çize raḥm itdi (FKD, G. 282, B. 5).

Görüp ‘arz-ı niyāzum çeşmüne bildüñ ki maḫmüram / Bir iki cām şunduñ bende-i ‘irfānuñam sākī (FKD, G. 283, B. 4).

Görince hüsni haṭṭuñ kâtibân-ı hoş-nüvîs-i dehr / Mübeddel eylesün hep haṭṭlarını haṭṭ-ı buṭlâna (FKD, K. 7, B. 35).

Siyâh-kâseligin mîzbân-ı çarḥuñ **gör** / Ki kâse-lîs-i segânam egerçi fağfûram (FKD, K. 14, B. 7).

Görüb tâ kim libâs-ı nâsda bir nice nesnâsı / Girîzândur dilüm vaḥşî-şîfat âdemle ülfetden (FKD, K. 15, B. 20).

Göre ger şu'le-ḥâne-i ṭab'um / Feyzî-i Hind ederdî ruhbânî (FKD, K. 17, B. 41).

Noḡṭa-i şekki **görüp** şaınma serâb ola şarâb / Yoḡdur ey 'ârif nişân aşlâ şarâb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B. 8).

Şehri-i nâ-murâda **gör** n'itdi / Yeridür yaḡsa 'âlemi âhı (FKD, Kıt'a 4, B. 2).

Şükühin **görseler** nâ-çâr hep teslîm iderlerdi / Yed-i aḡkâmına emlâkini İskender ü Dârâ (FKD, Kıt'a 15, B. 9).

'Azîz-i Mısr kıldı pâdişâh-ı berrü ve'l-baḡreyn / **Görüp** şâyeste-i 'izz ü sezâ-yı rûtbe-i 'ulyâ (FKD, Kıt'a 15, B. 10).

Olduḡça 'araḡnâk ruḡ-ı pür-tâbuñ / **Gör** cilvegehin şu'le içinde âbuñ (FKD, Rûbai 33, B. 1).

Nâ-gâh **gördüm** ki hür u ḡılmân / Hem-çün tıflân-ı şüh-ı mekteb (FKD, Terci-bend 1, B. 123).

Ey ṭabîbân zaḡm-ı câna bes nemek-pâşî-i leb / Nergis-i bîmârınuñ esbâb-ı dermânın **görüñ** (FKD, G. 182, B. 7).

Görmege eyledi cellâd-ı nigâhın irsâl / Merḡamet kıldı o şeh hasta-i dîrînesine (FKD, G. 269, B. 2).

Görüp tevâtür-i âmed-şüd-i şeb ü rûzı / Bu cân-ı pür-ḡalecân döndi mevc-i deryâya (FKD, K. 8, B. 2).

Ġaraż bu rind-i sebük-bâr-ı lâ'übâliyem / **Görüp** ḡikâyetümi ḡaml kılma şekvâya (FKD, K. 8, B. 32).

Dil-i bî-çârenüñ aḡvâl-i siriştin **görsek** / Baḡsaḡ âyîne-i dilden ruḡ-ı zîştin **görsek** (FKD, G. 172, B. 1).

Oldı dil cünbüş-i mâh-ı nev-i ebrüñ **görüp** / Sipeh-endâz-ı ḡired ma'reke-ârâ-yı cünün (FKD, G. 243, B. 6).

Ol kadar cevri-i felek itdi mükedder albümü / Pür-kederdür hatırım rüy-ı şafâyı **görmege**
(FKD, G. 263, B. 3).

Rüyî ara-rîz iken hatırını **gör** şanki b / Dûdı bülend eyleyüp şuleyi pest eyledi (FKD, G.
281, B. 2).

Görüp hün içre cân-ı nîm-küşte mutarib-halîn / Nigh-ı meramet-düşmen urup bir nîze
rahm itdi (FKD, G. 282, B. 3).

Bir nihl-i şule **görseñ** pertevinden bî-hod ol / Vadi-i aş içre şhib-ur'a beñzet kendüni
(FKD, G. 284, B. 4).

Pre-i şşe-i dil eylemişüz tîşemüzi / Bî-sütün-ı gam ider hande **görüp** pîşemüzi (FKD, G. 291,
B. 1).

Görselirdi mihr ü meh ger şhidn-ı işmetin / Hacletinden olalardı ser-be-c der rüz u şeb
(FKD, K. 1, B. 23).

Şuleñe pervne olam **görmedüm** / Eyledügin şem-i şebistn sem (FKD, K. 3, B. 2).

Arız-ı huy-rîzini seyr eyle tb-ı mihrden / **Görmedüñse** ıdıgın gül-berg-i teşden gül-b
(FKD, K. 5, B. 21).

Rümin **görüb** eyler ecel rü-ı adüsiyle cedel / K'ey kec-rev-i ndir-maal haz şırtun
müstaım (FKD, K. 6, B. 13).

Her gören Yüsfü h eyler idi lk senüñ / Hsnüñi **görse** eger Yüsf iderdi şad-h (FKD, K. 9,
B. 6).

Bü'l-acebdür içmeden **gören** bunı bulur hayt / Mihri kim zulmt içinde b-ı hayvn
gösterür (FKD, K. 10, B. 30).

Semend-i nza süvr olsa şeh-levendne / O gırre-i mesti ki **görse** virürdi cân fet (FKD, K.
11, B. 5).

Ben de idince aa şev ile küth du / Didi kim **gör** yine hhend-i düşnmumdur (FKD, K.
12, B. 20).

Reş ider **görse** cd-yı kilum / Muciz-i Müs İbn-i İmrn'ı (FKD, K. 17, B. 33).

Görmesün çeşmüm ebü'n-nevm eyleyem her dem gd / T gidince olmayan bî-dr hb-ı
Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B. 16).

Girerdi perde-i reng-i hicba / **Göreydi** naş-ı hoş-rengini Mn (FKD, Kıt'a 6, B. 5).

Ey pîrehen-i Yûsuf'ı gül-bergâsâ / Âlûde-be-hûn **görüþ** diyen vâ-esefâ (FKD, Rûbai 1, B. 1).

Başında **görüþ** o sebz-destârı dedüm / Olmış o gül-i âluma tûñî bülbül (FKD, Rûbai 40, B. 2).

Dün küyını **gördüm** ol belânuñ / Her güşesi Kerbelâ-yı 'uşşâk (FKD, Terci-bend 1, B. 24).

Gördüm seherî şiküfte çün gül / Ol zülf-kemend ü gamze-şemşîr (FKD, Terci-bend 1, B. 28).

Çün gönca nesîm-i tîgi itmiş / **Gördüm** nice başı zînet-i hâk (FKD, Terci-bend 1, B. 63).

Luþf iderdüñ gâzab-âlûde hitâb itmez idüñ / Beni **gördükçe** ser-i rehde şitâb itmez idüñ (FKD, Terki-bend 3, B. 19).

Beni **gördükçe** şitâb ile o reftâr nedür / Renciş-i bî-sebeb-i gamze-i pergâr nedür (FKD, Terki-bend 3, B. 23).

Gördükçe bend-i zülfüne vâ-beste dilleri / Murğ-ı dil-i hümâya olur kayd-ı dâm farz (FKD, G. 147, B. 5).

Tünd-hû şâh **gördüm** âştî bilmez nedür / Bende-i efgendesiyile itmede her-gâh ceng (FKD, G. 168, B. 2).

Köhne oldı resm-i Hâkânî vü Şâhî vü Melik / Şimdi nev-peydâ Fehîm'üñ tâze dîvânın **görüñ** (FKD, G. 182, B. 9).

Hüşyâram gamze-i mest-i harâbuñ görmesem / Merg olur h'âbum o çeşm-i nîm-h'âbuñ **görmesem** (FKD, G. 210, B. 1).

Hüşyâram gamze-i mest-i harâbuñ **görmesem** / Merg olur h'âbum o çeşm-i nîm-h'âbuñ görmesem (FKD, G. 210, B. 1).

Ruñlerüñ görsem eger zûlmet baña hürşîd olur / Çeşmüme 'âlem görünmez âfitâbuñ **görmesem** (FKD, G. 210, B. 2).

Tâb-ı mülden rüy-ı hûn-rîzüñ görüp ser-germüñem / Şem'a pervâne olurduñ âb u tâbuñ **görmesem** (FKD, G. 210, B. 3).

Tütüiyâ-yı çeşm-i cânım Ka'be-i küyüñdadur / Secdegâhum kim olur hâk-i cenâbuñ **görmesem** (FKD, G. 210, B. 4).

Bilmez idüm lafz-ı remzüñ ma'nisin âb-ı hayât / Hışm iderken 'âşıka zevk-i 'itâbuñ **görmesem** (FKD, G. 210, B. 5).

Eylemezdüm nāmını tīr-i kazānuñ künd-rev / Sāha-i dilden nigāh-ı pür-şitābuñ **görmesem** (FKD, G. 210, B. 6).

Mihr ü māha dūd-ı āh-ı dilden itmezdüm niķāb / Ger şu‘ā‘-ı çeşm-i ‘āşıkdan hicābuñ **görmesem** (FKD, G. 210, B. 7).

Āfitābāsā ser-ā-pā şu‘le-efşān olduğun / Yād itmezdüm Fehīmā ıztırābuñ **görmesem** (FKD, G. 210, B. 8).

Ruħleriñ **görsem** eger zūlmet baña hūrşīd olur / Çeşmüme ‘ālem görünmez āfitābuñ görmesem (FKD, G. 210, B. 2).

Diye hākümde **görüp** dūd-ı dilüm bir gün o mäh / Nev-şüküfe sünbül-i kabır-i Fehīm’ümdür benüm (FKD, G. 224, B. 5).

Degül gönca bürīde-kelle-i pür-ħün-ı bülbüldür / Ki bāğ içre **görüp** olmuş ruħ-ı gül-ħizūñe ķurbān (FKD, G. 226, B. 3).

Cām-ı mey nüş itse dil-ber söylesek efsāneler / Çeşmimi maħmūr **görsek** yine ħ‘āb-ı bādeden (FKD, G. 233, B. 2).

O şem‘i meclis-i ağıyārda **görüp** olduķ / Bu şeb yine ben ü pervāne encümen-düşmen (FKD, G. 239, B. 3).

Güşe-i dāmenüñ erbāb-ı vefā **görmez** mi / Tā-be-key dest-i cefā çāk-i girībān olsun (FKD, G. 244, B. 2).

Yüri **görsün** ki kıyāmet nic’olur serv-ķadüñ / Her taraf şad ‘ālem-i fitne ħıramān olsun (FKD, G. 244, B. 4).

Sīneye çekdi beni mişl-i sipend-i āteş / Pīç ü tābum **görüp** ol māye-i şefķat bu gece (FKD, G. 257, B. 6).

Rüyümü hāk eyledüm ol hāk-i pāyı **görmege** / Ya‘ni rüy-ı hāk-i pāy-ı dil-rübāyı **görmege** (FKD, G. 263, B. 1).

Ĥırş ile itdüm vücūdum pāy-tā-ser āyīne / Sīr-çeşm olmak için ol pür-cefāyı **görmege** (FKD, G. 263, B. 2).

Āfitāba hem-nişīn ü māha oldum hem-civār / Kevkeb-i baħtum gibi ol bī-vefāyı **görmege** (FKD, G. 263, B. 4).

Gīsū-yı girih-bestesini **görmeyen** ādem / Bir ‘uķde imiş nāfe-i Tātār’ı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 20).

Leb-teşne olur **görse** eger cevher-i tığın / Mey-nüş-ı ecel mevce-i enhârı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 17).

Halâş oldu şehâbuñ girye rüyın **görmeden** büstân / İderler hânde güller şimdi feyz-i ebr-i bārâna (FKD, K. 7, B. 11).

Görüp emvâc-ı Nîl'i cümle dihkân oldu tohm-efşân / Şikâra murğ-ı Ğsâ hâzır oldu dâm ile dâne (FKD, K. 7, B. 13).

Göreymi şüret-i hûbını Bihzâd / Niğâbıyla yazardı dil-berânı (FKD, Kıt'a 6, B. 3).

Ebrû vü haţuñ **görmesem** ey mâh-cemâl / Ğâlem gözüme siyâh olur sürme-miğâl (FKD, Rübâi 37, B. 1).

Hisset **görmeğ** resmine bî-reng oldu / Luţf eylemeg ehl-i kereme neng oldu (FKD, Rübâi 54, B. 1).

Her **gören** Yûsuf'ı âh eyler idi lîk senüñ / Hüsnuñi görse eger Yûsuf iderdi şad-âh (FKD, K. 9, B. 6).

Şöyle ser-mest-i mey-i aşğ-ı ilâhî olsağ / Ki ne dîdâr u ne hûr u ne behiştin **görsek** (FKD, G. 172, B. 2).

Rüyumu hâk eyledüm ol hâk-i pâyı **görmege** / Ya'ni rüy-ı hâk-i pây-ı dil-rübâyı **görmege** (FKD, G. 263, B. 1).

Gör gül-i ra'nâyı kim fikr-i ruhuñla bâğda / Gûş idüp sūzişle nâlem oldu bülbüldeñ hacîl (FKD, G. 185, B. 4).

Ķıldı beni terkîb kaçâ cevri ü cefâdan / **Gör** kevkeb-i çarhuñ yine gönlinde yerüm yok (FKD, G. 166, B. 4).

Tenümde za'f ile mışarveş üstüñ'ân **görinür** / Yed-i tabîb-i ecelde kitâb-ı mestûram (FKD, K. 14, B. 20).

Zihî luţf u 'aţâ **görse** humâr-âlüd-ı ğam ammâ / Şunar bir demde şad rıtl-ı girân bir câm-ı firkatden (FKD, K. 15, B. 15).

Hüsnuñi **görse** eger Yûsuf olur bende sañâ / Hayl-i 'uşşâğ nice olmasun efgende sañâ (FKD, Terkib-bend 3, B. 31).

Ğâşık olurduñ eger **görse** idüñ sen de sañâ / Ba'd-ezîn bendeyem ey şâh-ı cihân sañâ (FKD, Terkib-bend 3, B. 32).

Ne dil-beri ki **görem** ‘aşıq oluram fi’l-ḥāl / Ki emr-i şāh-ı hevesle bu kâra me’mûram (FKD, K. 14, B. 29).

Gördüñ oldum elem-i ‘aşkuñ ile zâr u zebûn / Şerbet-i luṭf ile derd-i dilüm itdüñ efvün (FKD, Terkib-bend 3, B. 8).

Cihân-ı ‘aşqda gel fitnegâh-ı küy-ı yâri **gör** / Aña maḥşûşdur bir günde yüz biñ rûsta-ḥîz olmak (FKD, G. 161, B. 2).

Nuṭṭı iderken şîve-i çeşm-i zebândânın görüñ / Hışma geldükçe rümûz-ı luṭf-ı pinhânın **görüñ** (FKD, G. 182, B. 1).

Nuṭṭı iderken şîve-i çeşm-i zebândânın görüñ / Hışma geldükçe rümûz-ı luṭf-ı pinhânın **görüñ** (FKD, G. 182, B. 1).

Nice meftûn olmayan mestân-ı ‘ışk içre baña / Fitne-engîz iltifât-ı çeşm-i fettânın **görüñ** (FKD, G. 182, B. 2).

Mevc-i âbâsâ kıyâmet pâyına gâltân olur / Ol tezervüñ cünbiş-i serv-i ḥıramânın **görüñ** (FKD, G. 182, B. 4).

Ser-tâ-be-ḳadem dîde olur **görmege** yâri / Âyine-i küstâḥ-ı nazardan gilemendüz (FKD, G. 123, B. 4).

Ḥor bakmañ âşinâyân eşk-i tûfân-bâruma / Ḳaṭrenüñ şahrâ-yı dâmânumda ‘ummânın **görüñ** (FKD, G. 182, B. 8).

Bezm içinde **gördüm** ol mâhı oturmuş câm ile / Ebrüvân pür-çîn küleh kec bir nice ḥod-kâm ile (FKD, Diğeri 1, B. 21).

Tâb-ı mülden rüy-ı ḥûn-rîzûñ **görüp** ser-germüñem / Şem‘a pervâne olurum âb u tâbuñ görmesem (FKD, G. 210, B. 3).

Ġoncañı leb-rîz-i tebessüm **gören** / İtmeye dîde-i gül-efşân semâ‘ (FKD, K. 3, B. 4).

Reşk ile vücûdum eylerem ḥâk / **Gördükçe** o naḥl-i ser-firâzi (FKD, Terkib-bend 2, B. 21).

Lâl olup ḥaşra dek olurdu tepîde cânı / Sözde **görse** leb-i cân-baḥşuñı ‘İsâ nâ-gâh (FKD, K. 9, B. 8).

Geldi mest ü tîğ der-kef sîne-çâkânüñ yine / Tâ-be-dâmân-ı kefin çâk-i girîbânın **görüñ** (FKD, G. 182, B. 5).

Mağrürî-i ğamzeñi **gören** ger / Cibrîl ise de ider müdârâ (FKD, Terkib-bend 2, B. 6).

Ne mümkün ölmek dāğ-ı hâşedle seyr iden zaḥmum / Baña o ğamze-kārum **görmemiş**
a‘mā ṭabīb olsa (FKD, G. 254, B. 4).

Bister-i ğam üzre ol bīmār-ı bed-ḥālem Fehīm / Ḥavf idüp gelmez ecel ben mübtelāyı
görmege (FKD, G. 263, B. 5).

Dili bend eylemek isterdi lākin āteşin **gördi** / Taḳayyüd etmedi o zülf-i ‘anber bize raḥm itdi
(FKD, G. 282, B. 2).

Çok temāşā itdüm ādem **görmedüm** zīrā gözüm / Ḥīredür gerd-i hımār-ı bī-ḥisāb-ı Mısr’dan
(FKD, Kıt'a 3, B. 9).

Bād-pā esbāna pā-māl oldu düşmen ‘askeri / **Görmemişdür** böyle bir ṭūfān-bādı ḳavm-ı ‘Ād
(FKD, Kıt'a 8, B. 13).

Gördi siyāh-i siper-i kevkebüm Fehīm / Ḳaçdı libās-ı şeble sipāhumdan āfitāb (FKD, G. 15, B.
7).

gördükçe: [3] Gördüğü müddetçe.

Çīn-i ebrū gösterür **gördükçe** cūş-ı eşkümi / Mevc olur peydā belī olduḳça deryā muṭtarib
(FKD, G. 20, B. 4).

Āġūş-ı ḥayālinde iken meskeni her şeb / **Gördükçe** Fehīm’i yine bīġānelüg eyler (FKD, G. 54,
B. 7).

Gördükçe beni olur o mehveş āteş / Bi’ṭ-ṭab‘ olur zālīm ü ser-keş āteş (FKD, Rübai 22, B. 1).

gören: [4] Tanık olan.

Vaḳt-i ḥayāda rüyuña baḳsun **gören** ba‘īd / Gül-berg-i şu‘le olduġını şeb-nem-āşinā (FKD, G.
10, B. 3).

Şüret-i dīvār olur naḳş-ı tecellīsin **gören** / ‘Āşıḳa āyīne-i dīdārı ḥayrān gösterür (FKD, K. 10,
B. 6).

Geh iltifāt-ı ḥazānam geh ‘İsī-i ‘aşram / Bu vaḥşetüm **gören** ādem şanur ki maġrūram (FKD,
K. 14, B. 44).

Görenler gül gibi zaḥmum iderler ḥālūme ḥande / Derūnum lāleāsā dāğ dāğ oldu bu
ḥāletden (FKD, K. 15, B. 18).

göricek: [1] Gördüğü zaman.

Ne belā āfet-i dildür **göriccek** kākülünü / Bend-i zencīr-i cünūn oldı Fehīm-i āzād (FKD, G. 38, B. 11).

görin-: [14] Görünmek.

Hüsni bir mertebe kim āyīneye baksa eger / **Görinür** cevher-i āyīne aña tire-nihād (FKD, G. 38, B. 9).

Hürşīde bakarsam **görinür** çeşmüme sāye / Yā Rab ne ‘aceb hālet imiş firķat-i dīdār (FKD, G. 47, B. 7).

Görinür naķş-ı emel gurbetde de zīrā gelür / Levh-i pīşāniye evvel her ne kim mersüm olur (FKD, G. 82, B. 2).

Şafveti ol deñlüdür kim **görinür** ‘aks-i nigāh / Bārekallāh sīne-i āyīneāsā-yı laţif (FKD, G. 157, B. 3).

Şeb-i ğamda āfitābını anup āh iderdi Mecnūn / Nigeh itse māha zīrā **görintürdi** rüy-ı Leylī (FKD, G. 285, B. 6).

Görinür ābda nīlüfer-i hürşīd gibi / Kosañ ol sīne-i āyīne-mişāl üstine gül (FKD, G. 196, B. 4).

Tā gülşen-i çeşmümde o hürşīd **görünmez** / Nev-rüz ile gelse gözüme ‘fyd görünmez (FKD, G. 117, B. 1).

Nev-rüz-ı cünündür yine āşüfte-dilāna / Zencīr ise de zülf-i ser-i bīd **görünmez** (FKD, G. 117, B. 2).

Görmez gözümüz ‘ālemi çün ğonca-i nergīs / Tā āyīne-i sāġar-ı Cemşīd **görünmez** (FKD, G. 117, B. 3).

Hürşīdsitān itdi gül ü lāle çü dehri / Hıffāş gibi şeb daħı cāvīd **görünmez** (FKD, G. 117, B. 4).

Şimden gerü ‘ayn-ı ‘ademe sürme olur şeb / Mānend-i sebel aħter-i Nāhīd **görünmez** (FKD, G. 117, B. 5).

Ger böyle kalursa nice ğün reng-i ruħ-ı gül / Bī-rengilüğünden gül ü hürşīd **görünmez** (FKD, G. 117, B. 6).

Gör za‘fumi koynumda iken şordı raķībe / N’oldı ki Fehīmā’ya o nevmīd **görünmez** (FKD, G. 117, B. 7).

Tā gülşen-i çeşmümde o hūrşīd **görünmez** / Nev-rüz ile gelse gözüme ‘ıyd görünmez (FKD, G. 117, B. 1).

görinen: [2] Kendini göstermek, ortaya çıkmak, gözükmek, zuhur etmek.

‘Unşūr-ı nārı eritdi germī-i tāb-ı hevā / Şu‘le-i seyyālesidür **görinen** yer yer şihāb (FKD, K. 5, B. 7).

Hep şüret-i zaħm-ı tīr-i ğamdur **görinen** / Ger olsa Fehīm āyīne cāñ-ı ‘uşşāk (FKD, Rübai 30, B. 2).

görür görmez: [1] Gördüğü anda, hemen.

Çeşm-i mesti ger dūçār olsam **görür görmez** beni / Ğamze de çeşm-i teġāfūl-kāra beñzer beñzemez (FKD, G. 116, B. 4).

göster-: [39] Görülmesini sağlamak, görmesine yol açmak.

Çīn-i ebrū **gösterür** gördükçe cūş-ı eşkümi / Mevc olur peydā belī olduķça deryā mużtarīb (FKD, G. 20, B. 4).

Gösterdi yine ğamzelerūñ rüy-ı hezīmet / Beñzer ‘alem-i fitne vü āşüb-nigūndur (FKD, G. 73, B. 4).

Gösterür şüret-i i‘cāzda şekl-i sıhri / Bü’l-‘aceb şu‘bede-perdāz-ı füsündur çeşmūñ (FKD, G. 178, B. 3).

Sen cilveger olduķça ķazā şüret-i ħaşrı / **Göstermege** āyīne düzer ħāk-i rehūñden (FKD, G. 237, B. 2).

Gösterürse nev-bahāruñ ‘āleme **gösterdügin** / Ħaşrda ehl-i behişte yine Rıdvān gösterür (FKD, K. 10, B. 12).

Gerçi ķurbānın eder bismil o ķattālüm velī / Şan‘atıyla ehl-i ‘aşķa tīġ-i bürrān **gösterür** (FKD, K. 10, B. 3).

Öyle hūñīdür ki bir mir‘āta etse ger nigāh / Rūĥ-ı ķudsī ‘aksin ol āyīne bī-cān **gösterür** (FKD, K. 10, B. 4).

Şüret-i dīvār olur naqş-ı tecellîsin gören / ‘Āşîka āyîne-i dîdârı hayrân **gösterür** (FKD, K. 10, B. 6).

‘İyd ola hem böyle dil-ber bā-ḥuşuş evvel bahār / Kim bu mevsimdir ki dîdârın cüvânân **gösterür** (FKD, K. 10, B. 7).

Mest olup gül-geşt-i gülzâr etmeyem lâyıķ mıdır / Bu hevâlar ‘aql-ı Eflâtûn’a noķşân **gösterür** (FKD, K. 10, B. 8).

Bülbülân da güllere süz-ı nefesle bâğda / Nergis-i pür-jâleden biñ çeşm-i giryân **gösterür** (FKD, K. 10, B. 10).

Za‘ferân itmiş derûn-ı ğoncada muzmer bahār / Çihresin güller anuñçün surḥ u ḥandân **gösterür** (FKD, K. 10, B. 11).

Gösterürse nev-bahâruñ ‘âleme gösterdüğün / Ḥaşrda ehl-i behişte yine Rıdvân **gösterür** (FKD, K. 10, B. 12).

‘Arz-ı ḥüsn etdükçe gül biñ bülbüli eyler helâk / Gūyiyâ dîdârını ‘uşşâka cânân **gösterür** (FKD, K. 10, B. 13).

Mekteb-i gülşende seyr eyle gül ile lâleyi / Birbirine iki dil-berdür gülistân **gösterür** (FKD, K. 10, B. 14).

Bâğbâna sünbüle kıl müjde tâ-key şeklini / Kākül-i dil-ber gibi böyle perîşân **gösterür** (FKD, K. 10, B. 15).

Kendüsin cem‘ eyleyüp gelsün o şāhib-luḥf kim / Yer idüp başında aḥvālın be-sāmân **gösterür** (FKD, K. 10, B. 16).

Kilk-i mu‘ciz-kārı gāhî bir elif etse ‘ayân / ‘Ayn-ı a‘dāya anı sıḥr ile su‘bân **gösterür** (FKD, K. 10, B. 20).

Şāhid-i re‘yi göze göstermez anı yok yere / Çarḥ-ı sergerdân zer-i ḥürşîdi her ân **gösterür** (FKD, K. 10, B. 25).

Ceng-i evvelde bir ednâ ta‘n ile mağlûb edüp / Zahr-ı cânından sinân-ı kıl yalman **gösterür** (FKD, K. 10, B. 27).

‘Aql-ı evvel cehline biñ ‘öZR ile ‘ārîf olur / Bezm-i ḥāşşü’l-ḥāsda ol dem ki ‘irfân **gösterür** (FKD, K. 10, B. 29).

Bü’l-‘acebdür içmeden gören bunu bulur ḥayât / Mihri kim zulmât içinde āb-ı ḥayvân **gösterür** (FKD, K. 10, B. 30).

Sensin ol āyīne-dil kim iltifātuñ ‘āleme / Dīvi hūrī zümre-i nesnāsı insān **gösterür** (FKD, K. 10, B. 35).

Feyzini bāğ-ı huṭūṭa kilik-i ‘anber-bāruñuñ / Gülşen-i ‘ālemde ne sünbül ne reyḥān **gösterür** (FKD, K. 10, B. 36).

‘Āṭifet-kārā ‘aceb āyīnedür baḥtum benüm / Şāhid-i ümmīdi benden rüy-ı gerdān **gösterür** (FKD, K. 10, B. 37).

Kām görmek istesem işkeste mir’āt-ı felek / Ben felāket-dīdeye şad rüy-ı ḥirmān **gösterür** (FKD, K. 10, B. 38).

Yohsa medḥūñ böyle mi eylerdi ol kim kendüsin / Siḥre gelse gāh Selmān gāh Ḥassān **gösterür** (FKD, K. 10, B. 39).

Ḥatm idüp lāfi Fehīm eyle du‘āya ibtidā / Ol Ḥudā kim ‘āleme luṭfin firāvān **gösterür** (FKD, K. 10, B. 40).

Gösterürse nev-bahāruñ ‘āleme gösterdügin / Ḥaşrda ehl-i behište yine Rıdvān gösterür (FKD, K. 10, B. 12).

Cihān beni göze **göstermezem** şanur ammā / Nazīr-i merdüm-i çeşmem hemişe manzūram (FKD, K. 14, B. 45).

Göze **göstermese** revā ḥussād / Bir benüm gibi nükte-elvānı (FKD, K. 17, B. 51).

Dem-i vuşlatda dedüm bedrde mānend-i hilāl / Tīğ **gösterme** Fehīm’e siperüñden kaç’a (FKD, Kıt'a 7, B. 1).

Feth-i Bağdād’a ‘azīmet eyleyüp zi’l-ḥiccede / **Gösterse tā Rāfızī’ye dest-bürd-i Ḥaydar’ı** (FKD, Kıt'a 9, B. 2).

Rüy-ı dil **gösterüp** itdün beni çün dīvāne / Oldum ey āhū-yı vaḥşī giderek biğāne (FKD, Terki-bend 3, B. 10).

‘İyd-i aḍḥādur ki dil cānānına cān gösterür / Her kişi bu demde kaşşābına ḫurbān **gösterür** (FKD, K. 10, B. 1).

Şubḥveş destini zāhir kılsa sīm-efşān olup / Ol yed-i beyzāya beñzer k’İbn-i ‘İmrān **gösterür** (FKD, K. 10, B. 21).

Çeşmüne murğ-ı cānı **gösterelüm** / Kebk ile şayd-ı şāh-bāz idelüm (FKD, G. 221, B. 2).

Düşmek için pâyına gülzârda bād-ı şabā / Mestvārī kendüsin üftān ü hīzān **gösterür** (FKD, K. 10, B. 19).

Dest-i tab‘ı baħr u kân verse görünmez çeşmine / Bu ‘aṭāyı ‘āleme ne baħr u ne kân **gösterür** (FKD, K. 10, B. 22).

göz: [12] Görme organı.

Gözüñden gitmesün bir dem mey-i nāb / Fehīm ol dā‘imā peymāne-meşreb (FKD, G. 18, B. 5).

Sen perī-ruħ var iken zerrece gelmez **gözüme** / ‘Arz-ı ħüsn eylesün mihr-i felek-zād yeter (FKD, G. 61, B. 6).

Āyīneye çok bakma olur **gözüñe** çün mihr / İfrāt ile ħürşide nazar itme zarardur (FKD, G. 106, B. 7).

Tā şa‘şa‘a-i mihr-i ruħuñ böyle füzündür / Āşār-ı remedden **gözüñ** ey şüh zebündür (FKD, G. 73, B. 1).

Meger oldı pây-ı yāra **gözümün** revāne seyli / Ki o naħl-i ‘işve-bāzuñ dil-i zāra var meyli (FKD, G. 285, B. 1).

Gözümde naķş ola ‘aks-i āhū-yı çeşmi / Ĥarīm-i Ka‘be-i ‘aşka sürāğ yetmez mi (FKD, G. 286, B. 5).

Şāhid-i re‘yi **göze** göstermez anı yok yere / Çarħ-ı sergerdān zer-i ħürşidi her ān gösterür (FKD, K. 10, B. 25).

Cihān beni **göze** göstermezem şanur ammā / Naẓīr-i merdüm-i çeşmem hemīşe manzūram (FKD, K. 14, B. 45).

Göze göstermese revā ħussād / Bir benüm gibi nükte-elvānı (FKD, K. 17, B. 51).

Çok temāşā itdüm ādem görmedüm zīrā **gözüm** / Ĥiredür gerd-i ħımār-ı bī-ħisāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B. 9).

Tā gülşen-i çeşmümde o ħürşid görünmez / Nev-rüz ile gelse gözüme ‘ıyd görünmez (FKD, G. 117, B. 1).

Görmez **gözümüz** ‘ālemi çün ġonca-i nergīs / Tā āyīne-i sāğar-ı Cemşid görünmez (FKD, G. 117, B. 3).

göz ħabsi: [1] Gözetleme.

Göz habsine bırakıldı dil-i zârı şayd için / Bir şa‘ve üzre şaldı iki şâh-bâz hayf (FKD, G. 159, B. 6).

göz ucu: [7] Başını çevirmeden, önemsizce bakış; sevgilinin yan bakışı; çok küçük bir bakış.

Göz ucuyla ‘âşıkâ geh luţf ider gâhî ‘itâb / Bir su‘âle yer kıomaz ol gâmze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğەر 1, B. 4).

Göz ucuyla ‘âşıkâ geh luţf ider gâhî ‘itâb / Bir su‘âle yer kıomaz ol gâmze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğەر 1, B. 8).

Göz ucuyla ‘âşıkâ geh luţf ider gâhî ‘itâb / Bir su‘âle yer kıomaz ol gâmze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğەر 1, B. 12).

Göz ucuyla ‘âşıkâ geh luţf ider gâhî ‘itâb / Bir su‘âle yer kıomaz ol gâmze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğەر 1, B. 16).

Göz ucuyla ‘âşıkâ geh luţf ider gâhî ‘itâb / Bir su‘âle yer kıomaz ol gâmze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğەر 1, B. 20).

Göz ucuyla ‘âşıkâ geh luţf ider gâhî ‘itâb / Bir su‘âle yer kıomaz ol gâmze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğەر 1, B. 24).

Göz ucuyla ‘âşıkâ geh luţf ider gâhî ‘itâb / Bir su‘âle yer kıomaz ol gâmze-i hâzır-cevâb (FKD, Diğەر 1, B. 28).

göz aç: [2] Uyanık olmak, dikkat etmek, farkında olmak.

Ĥ‘âb-ı ‘ademden **açdı gözün** hastegân-ı ĥâk / Baĥt-ı ‘anüdum olmaya bî-dâr tâ-be-key (FKD, G. 292, B. 3).

Aç gözünü gâfil olma zinhâr / Olma bu ĥayâl ile müzebzeb (FKD, Terci-bend 1, B. 128).

göze gir: [1] beğenilmek, hoş gitmek.

Girmez gözüme ey şeb-i vaşl-ı nev-rüz / Ger leyle-i ‘ıyd kuĥl u mîl olsa hilâl (FKD, Rübai 37, B. 2).

gubâr eyle-: [1] Toza bulanmak.

Fikr-i ĥaţ-ı la‘l ile **gubâr eyle** vücüduñ / Ervâĥ-şifat ‘âlem-i ‘ulvîye şu‘üd it (FKD, G. 22, B. 3).

gubâr ol-: [1] Toza bulanmak.

Olurdu tütüyā-yı çeşm-i şihhaṭ / **Ġubār olsa** ten-i bīmār-ı ‘āşık (FKD, G. 163, B. 3).

ġubār-ālūd: [1] Toza bulanmış, tozlu.

Şafā-yı hāṭırum yoḡ cān mükedder dil **ġubār-ālūd** / Yine şı‘rüm ider āyīneye ḡande leṭāfetden (FKD, K. 15, B. 34).

ġubār-ı ḡayl: [1] Atın koşarken kaldırdığı toprak.

N’ola dāḡ dāḡ iderse felek-i peleng-rengi / Ki şerār-ı āhdur hep o şehūñ **ġubār-ı ḡayli** (FKD, G. 285, B. 4).

ġubār-ı kuḡl-ı çeşm: [1] Göz sürmesinin tozu.

Şaf-ı müjgān ile tā çīn-i ebrū secdegāh oldı / **Ġubār-ı kuḡl-ı çeşmüñ** fitneye ḡāk-i teyemmümdür (FKD, G. 103, B. 4).

ġubār-ı reh: [1] Yolun tozu.

Sultān-ı ḡayāl-i ḡüsn ‘imāme / Envār-ı başar **ġubār-ı rehdür** (FKD, G. 95, B. 4).

ġubār-ı reh-i nezzāreḡeh: [1] Sevgilinin dolaştığı yolların tozları.

Eflāk alup zīb-i ruḡ-ı mihr ü meh eyler / Peyveste **ġubār-ı reh-i nezzāreḡehüñden** (FKD, G. 237, B. 4).

ġulām-ı mirveḡa-cünbān: [1] Yelpaze sallayan köle.

Olursa rüyı ‘araḡnāk ḡatl-i ehl-i dilāndan / **Ġulām-ı mirveḡa-cünbānı** mihr ü māh gerekdür (FKD, G. 100, B. 9).

ġulān-ı bed-sirişṭ: [1] Kötülükle harmanlanmış cinler.

Ol reh-rev-i be-vādī-i ḡudsem ki eyledi / **Ġulān-ı bed-sirişṭe** ḡazā reh-nümün beni (FKD, Terki-bend 1, B. 44).

ġulḡule: [1] Gürültü, şamata yapmak.

Egerçi bülbüle de naḡme-sāz **ġulḡuledür** / Baña ḡarīb ḡelür nāle-i ḡazīn-i sebū (FKD, G. 247, B. 6).

ġunc u delāl: [1] “Sevgilinin naz ve işvesi” (AFİFİ, C.3, s.1873).

Nedür bī-hüde zālīm mekr ü ālūñ / Helāk itdi beni **ġunc u delālūñ** (FKD, G. 177, B. 1).

güne: [1] Türlü, tarz.

Bir **güne** tesellî-i dîgerdür / Cân u dil-i zâra her tegâfûl (FKD, Terkib-bend 2, B. 29).

gurâb: Karga.

Miş-i engüş-i siyeh kim aḥker-i sūzân olur / Al ṭūṭî oldı germî-i hevâdan her **gurâb** (FKD, K. 5, B. 13).

gurbet: [4] Yurdundan, memleketinden başka yerde bulunma || Sevgiliden uzakta olunan yer .

Görinür naḡş-ı emel **gurbetde** de zîrâ gelür / Levḥ-i pîşânîye evvel her ne kim mersûm olur (FKD, G. 82, B. 2).

N'ola **gurbetde** gelse cân u dil feryâd u efgâna / Felek bî-raḥm u külfet âşinâ vü 'ayş bîgâne (FKD, K. 7, B. 45).

Bu da zaḥm-ı ziyâd oldı ki iflâs ile **gurbetde** / Esîr oldı gönül bir bî-terahḥum nâ-müselmâna (FKD, K. 7, B. 50).

Ey felek ancak olur şu'bede-bâzî-i ğarîb / Beni biñ şekl ile **gurbetde** dîger-gün itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B. 1).

gurende: [1] Kükreyen.

Ğurende şîr-i ḳavî-pençeyem ne fâ'ide lîk / Hemîşe zaḥm-ḥor-ı nevk-i nâḥun-ı mûram (FKD, K. 14, B. 8).

gurür: [3] Kendini beğenme, büyüklük taslama, kibir.

Çeşmüñ bu **gurür** ile Cibrîl'i nigâh itmez / Müşkil ki olur la'lüñ 'İsâ'ya cevâb-âlüd (FKD, G. 43, B. 5).

Hezâr kibr ü **gurür** ile olsa bir gece mihmân / Hemîşe itse dil-i bî-ḳarâr o şûḥa tevâzu' (FKD, G. 152, B. 6).

Ğurürumdan degüldür vaḥşetüm ğâyetde dâğam dâğ / Eser yokdur dilümde lâleāsâ büy-ı naḥvetden (FKD, K. 15, B. 22).

güş: [2] Kulak.

Kâfirem bir daḥı yâd eyler isem şavma'ayı / Tâ-be-key güşîş-i bî-nef' dili bî-hüde **güş** (FKD, G. 144, B. 14).

Remz-i leb-i dil-bere Fehîmâ / Biñ cãn u dil ile çeşm ü **güşuz** (FKD, G. 122, B. 7).

güş eyle-: [2] Dinlemek, kulak vermek.

Verdi düzdîde tebessümle rızâ lîk dedi / **Eyleme** zemzeme-i ta'n-ı melâmetgeri **güş** (FKD, G. 144, B. 16).

Haşra dek pür-ḥ'âb olurdu çeşm-i bî-dârı Fehîm / Bir gece **güş eylese** şahş-ı ecel efsânemüz (FKD, G. 124, B. 5).

güş id-: [8] Kulak vermek, dinlemek.

Habbezâ cezbe-i bî-sûziş-i zikr-i cãnân / **Güş iden** nâmuñı vâlih ü ḥayrânuñ olur (FKD, G. 83, B. 2).

Gör gül-i ra'nâyı kim fikr-i ruḥuñla bâgda / **Güş idüp** sūzişle nâlem oldu bülbülden ḥacîl (FKD, G. 185, B. 4).

Ġazabla **güş idüp** düşünâm-ı la'lin pâyına düşdüm / Yıkar mı mey-ḥ'ârı ger olsa şarâb-ı erġavân keskin (FKD, G. 242, B. 4).

Güş idüp şî'rümi ol dedi nâz ile Fehîm / Her suḥan levḥa-i dile mestür olmaz (FKD, Kit'a 1, B. 19).

Güş itdi nây nâlelerüm nâza başladı / Dil-ber semâ'ı nâza daḥı tâze başladı (FKD, G. 275, B. 1).

İtmekde gönül sürüd-ı 'aşkı / Bî-ḳuvvet-i sem'ı sâmi'a **güş** (FKD, Terkib-bend 2, B. 58).

N'iydügin bilmez belâsın ġamze-i cellâdınuñ / Vaşf-ı şemşîrin ecelden ser-be-ser **güş itmeyen** (FKD, G. 241, B. 4).

Ḥacletinden âb olur aġzında lafz-ı yâ şanem / Berhemen **güş itse** ger gülbank-i yâ Rab yâ Rab'um (FKD, G. 217, B. 4).

güş kıı-: [3] Dinlemek, dikkate almak.

Güş kılmaz kelâm-ı 'aşkı bile / Ol kadar bî-dimâġdur gönülüm (FKD, G. 222, B. 2).

Güş kıı ey perî ki za'fumdan / Ġâyibâne saña ḥiṭâb itdüm (FKD, K. 2, B. 24).

Güş kııup naġme-i şî'rüñ Fehîm / Eylediler nâle-perestân semâ' (FKD, K. 3, B. 19).

güş ol-: [1] Kulak kesilmek, iyice anlamak.

‘Ālemi tütmiş şadā-yı na‘re-i ğavġā-yı ‘aşq / Dāġlardan ser-be-ser **güş olmayınca** bilmedüm (FKD, G. 219, B. 4).

güş-be-āvāz-ı nefħa-i şūr: [1] Sur'un sesini can kulaġıyla beklemek.

Cihānı eylese berbād bāri seyr itsem / Müdām **güş-be-āvāz-ı nefħa-i şūram** (FKD, K. 14, B. 15).

güşe: [6]

1. Huzur bulunan yer (STEINGASS, s.1104)

Dil-i ‘uşşāka ‘adem **güşesi** mey-ħāne yeter / Sāki-i cām-ı ecel ġamze-i mestāne yeter (FKD, G. 62, B. 1).

Ne ‘ilm ü ne Fehīm ne eş‘ār ne kitāb / Min-ba‘d **güşe** vü men ü dil-ber ü şarāb (FKD, Terki-bend 1, B. 56).

2. Köşe, kuytu yer (STEINGASS, s.1104).

Her **güşeden** bir āfet-i ħalk u belā-yı cān / Cānın niġāh-ı şūħına ħurbān idüp gelür (FKD, G. 111, B. 5).

‘İyd oldı‘ālem her taraf peymāne-i şādī be-kef / Her **güşe** pür-şūr u şegāf her yerde bir sūr-ı ‘azīm (FKD, K. 6, B. 2).

Dün kūyımı gördüm ol belānuñ / Her **güşesi** Kerbelā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B. 24).

Her **güşesi** küşteden pür olmuş / Āġeşte-be-ħun cism-i pür-teb (FKD, Terci-bend 1, B. 125).

güşe-ġüzīn: [1] Köşe seçmek.

Bülbül nice bir bī-hüde mestī ser-i ġülde / Var ħüşe gibi **güşe-ġüzīn** tāk-nişīn ol (FKD, G. 190, B. 4).

güşe-i çeşm: [2] Göz ucu (Göz ucuyla bakma).

Ne āfet oldı niġāhı kim bīm-i tīġinden / Demekde **güşe-i çeşminde** el-emān āfet (FKD, K. 11, B. 3).

Dil **güşe-i çeşminde** mekân ideli yârüñ / Maḥmûr da olsa yine mestânelüg eyler (FKD, G. 54, B. 5).

güşe-i dāmân: [1] Eteğin köşesi

Giryeyle idüp cüyveş ol servi der-âgûş / Pâyına düşüp **güşe-i dāmāna** şarılsam (FKD, G. 198, B. 2).

güşe-i dāmen: [1] Eteğin köşesi.

Güşe-i dāmenüñ erbāb-ı vefā görmez mi / Tā-be-key dest-i cefā çāk-i girībān olsun (FKD, G. 244, B. 2).

güşe-i ebrü: [1] Kaşın köşesi.

Hāl-i müşgîni ki yârüñ **güşe-i ebrüdedür** / Bir hümādur kim kenār-ı ebrde āsüdedür (FKD, G. 68, B. 1).

güşe-i ebrü-yı dost: [1] Sevgilinin kaşının köşesi.

Ey dil-i sâde kemīngāh-ı firīb ü fitnedür / Künc-i çeşm-i gamze-kār u **güşe-i ebrü-yı dost** (FKD, G. 25, B. 2).

güşe-i kirbiyyet-i aḥzân: [1] Hüzünler evinin köşesi.

Yūsufem şüd müje vü ān Yūsufān hem pîr geşt / Men be-kürî **güşe-i kirbiyyet-i aḥzānem** henüz (FKD, G. 295, B. 4).

güşe-i mey-ḥâne: [1] Meyhane köşesi.

Çatıveş şavma'ada sâkin olan dil gördüm / İtmede **güşe-i mey-ḥānede** deryā gibi cüş (FKD, G. 144, B. 18).

güşe-i vîrâne: [1] Harabolmuş köşe, yer.

Bulsa dîvâne göñül şāh-ı cünūna taḥrīb / Pây-ı taht olmaz ise **güşe-i vîrâne** yeter (FKD, G. 62, B. 4).

güşü pür ol-: [1] Kulakları doldurmak.

Pür olmayıcağ nağme-i tevḥîd ile **güşü** / Güyā-yı Ene'llāh imiş eşcārî ne bilsün (FKD, K. 4, B. 6).

güş-ı şadef: [1] İncinin kulağı.

Sehâb-ı mekrûmeti dür-nisâr-ı feyz oldı / ‘Aceb mi **güş-ı şadefde** bu deñlü pîrâye (FKD, K. 8, B. 17).

güş-ı zemâne: [1] Zamanın insanlarının kulağı, işittikleri.

Güş-ı zemânede dür-i nazmum gibi Fehîm / Bî-ğadr ola cevâhir-i eş‘âr tâ-be-key (FKD, G. 292, B. 7).

güş-i bî-nef: [1] Boşuna çabalama.

Kâfirem bir dahı yâd eyler isem şavma‘ay / Tâ-be-key **güş-i bî-nef** dili bî-hüde güş (FKD, G. 144, B. 14).

güşsa gel: [1] Sıkıntı ve eziyet vermek.

Nazm eyleme bir vech ile hüsni-i taleb **güşsa gele** / Zîrâ ki mazmûn-ı şıla şî‘r içre şekvâdur Fehîm (FKD, K. 6, B. 18).

güşuma girme-: [1] Söz dinlememek.

Ğirre-mestem ki **güşuma girmez** / Nağme-i Enverî vü Hâkânî (FKD, K. 17, B. 36).

ğüta-ğ‘âr-ı lücce-i mecmû‘a: [1] Bütün denizlerin dalgıcı.

Hâşmuñ oldum **ğüta-ğ‘âr-ı lücce-i mecmû‘ası** / Noğta-i nazmumdan özge bir dür-i nâ-süfte yok (FKD, G. 165, B. 2).

ğüta-ğ‘or-ı bahr-ı ‘aşk: [1] Sevda denizinin dalgıcı.

İtdük sükût **ğüta-ğ‘or-ı bahr-ı ‘aşk** olup / Olduğ ħalâş dağdağa-i kâl u kilden (FKD, G. 235, B. 4).

ğüta-ğ‘or-ı yem-i ‘aşk: [1] Aşk denizinin dalgıcı.

Devr-i gird-âb-ı belâ mevce-i tûfân-ı kaçâ / **Ğüta-ğ‘or-ı yem-i ‘aşka** mey ü peymâne yeter (FKD, G. 62, B. 2).

ğüte-ğ‘or ol-: [1] Suya batmak.

Tâb-ı germâdan leğâfet buldı ecsâm-ı şakîl / Ol kadar kim âba dökseñ **ğüte-ğ‘or olmaz** türâb (FKD, K. 5, B. 15).

ğüyâ: [18]. Sanki, faraza, sözde.

Çatrasın nüş eyleyen 'İsî-i cân-bağş olmada / Rûh ile hem-māye **gūyā** şîr-i Meryem'dür şarāb (FKD, G. 14, B. 4).

Her ḥabābı oldı **gūyā** aḥter-i burc-ı țarab / Şubḥ-ı mihr-efrūz u şām-ı zūlmet-i ğamdur şarāb (FKD, G. 14, B. 6).

Rūh-ı 'uşşāk olmada pervāneāsā mużtarib / Oldı **gūyā** şu'le-i şem'-i tecellā mużtarib (FKD, G. 20, B. 1).

Ehl-i 'aşkı çekdi bāġa ārzū-yı nev-bahār / Oldı zencîr-i cünün **gūyā** ki cūy-ı nev-bahār (FKD, G. 48, B. 1).

Çeşmüme ġāhî ḥayāl-i Rūm eder şöyle hücum / Kim sevād-ı Mışr **gūyā** noġta-i mevḥüm olur (FKD, G. 82, B. 3).

Açılır pejmürde-dil geldükçe nuţka ḥandenāk / Mürdeye **gūyā** dem-i 'İsā tebessüm öğredür (FKD, G. 92, B. 2).

Çeşmüñ dile şu deñlü ider āşinā nigāh / **Gūyā** ki birbiriyle ezel şoḥbet eylemiş (FKD, G. 141, B. 4).

Āhum ile her gece eyler sipāh-ı māh ceng / Berç-ı āteş-bāddur **gūyā** ki eyler kāh ceng (FKD, G. 168, B. 1).

Biñ şikest olsa havāsından olur yine dürüst / Oldı **gūyā** ki ḥabāb-ı mey-i ğam şîşe-i dil (FKD, G. 187, B. 3).

Nigāh it nergis ile lāleye ser-germ olup **gūyā** / İki dil-ber şunar birbirine peymāne gülşende (FKD, G. 260, B. 4).

Mihr oldı **gūyā** gül-mişāl sünbūsitān oldı zılāl / Gülzār-ı luţfuñdan şimāl itdi meger neşr-i şemîm (FKD, K. 6, B. 15).

Miyān-ı Nîl'de her naḥl-i ḥurmā beñzedi **gūyā** / Şināverlik iden bir dil-ber-i kākül-perîşāna (FKD, K. 7, B. 12).

İdüp meşşātelüg herkes 'arūs-ı Nîl'i zeyn itdi / Ki **gūyā** oldı keştî şāne vü mıķzāf dendāne (FKD, K. 7, B. 22).

Düm-i țāvūsveş iki 'arūse eyledi cilve / İki ḥūrî behişt içinde **gūyā** geldi cevlāna (FKD, K. 7, B. 23).

Țāb-ı ḥūn-ı surḥ-serden şu'le-i şemşîrden / Āl fānūs oldı **gūyā** kulle-i seb'-i şidād (FKD, Kıt'a 8, B. 10).

Güyā ki nesīm-i āh-ı şeb-gīr / İtmişdür o gönca-la'le te'sīr (FKD, Terci-bend 1, B. 27).

Bir gülşen-i pür-zıyā ki olmuş / **Güyā** gül-i tıflān-ı şūh-ı mekteb (FKD, Terci-bend 1, B. 122).

Biñ vech ile yār itse tecellī haberüm yok / **Güyā** ki kelām-ı erinīyem eserüm yok (FKD, G. 166, B. 1).

güyā: [1] Söyleyen, söyleyici.

Böyle **güyā** lebūni ey yüzi gül mül mi ider / Feyz-i keyfiyyet-i mül göncaı bülbül mi eder (FKD, G. 51, B. 1).

güyā id-: [1] Konuşturmak.

Berhemen-şīve harem-perver-i 'aşk-ı şanemüz / Yā şanem yā şanem ile dili **güyā iderüz** (FKD, G. 131, B. 5).

güyā ki: [1] Sanki.

Güyā ki hemān nāvek-i ser-tīz-i kazādur / Bī-zaħm ider küşte dili tīr-i teğāfūl (FKD, G. 193, B. 4).

güyā-yı Ene'llāh: [1] "Ben Allah"ım sözü.

Pür olmayıcağ nağme-i tevħīd ile gūşı / **Güyā-yı Ene'llāh** imiş eşcārı ne bilsün (FKD, K. 4, B. 6).

güy-ı dürr-i gāltānī: [1] Yuvarlak incinin topu.

İtdi çevgān-ı lām-ı kilküme Hağ / Cevherin **güy-ı dürr-i gāltānī** (FKD, K. 17, B. 34).

güyyā: [1] Sanki.

'Arz-ı hüsn etdükçe gül biñ bülbülü eyler helāk / **Güyyā** dīdārını 'uşşāka cānān gösterür (FKD, K. 10, B. 13).

güy-rübā: [1] "Zafer kazanmak" (Babacan, 2012, s.241).

Olalı **güy-rübā** fenn-i cirīd içre hased / İtdi çevgān gibi naħl-i kad-ı hūbānı dü-tāh (FKD, K. 9, B. 14).

güdāhte ol-: [1] Erimek.

Zahm-ı dilümde seyr idüñ kaçre-i hün-ı germümi / Püte-i âteş içre şan **oldı** şerer **güdâhte**
(FKD, G. 271, B. 5).

güdâz it-: [1] Eritmek

Şem'î pür-süz u **güdâz itse** 'aceb mi şevkumuz / Tâb-ı dilden şu'leyi âb eyleyen pervâne yüz
(FKD, G. 134, B. 4).

güdâzân ol-: [1] Erimek.

Tâb-ı mihr-i rüy-ı sâkîden **güdâzân oldı** la'î / 'Ayn-ı 'ibretle nazar kılmâ den-i kınnîneye
(FKD, G. 272, B. 5).

güft ü gü: [1] Karşılıklı konuşma

Beste itmiş kendine bir bâzı müşkîn dâm ile / Birbiriyle **güft ü güda** çeşm-i hün-âşâm ile
(FKD, Diğer 1, B. 22).

güft ü güy-ı 'arz-ı hâl: [1] Durumu bildirme.

Güft ü güy-ı 'arz-ı hâle olamaz mâni' rakîb / 'Âşık u ma'suk beyninde nigehtür
(FKD, G. 69, B. 3).

güft ü güy-ı ârzü: [1] İsteklerin dedikodusu.

Şevk ile şeb-zinde-dârân-ı şehîdân-ı gamuñ / Tâ şabâh-ı haşr iderler **güft ü güy-ı ârzü** (FKD,
G. 249, B. 7).

güft ü güy-ı la'î-i mey-gün-ı rümüz-ı 'işve: [1] Nazlı işaretlerin şarap renkli yakut dudaktan bahsi.

Güft ü güy-ı la'î-i mey-gün-ı rümüz-ı 'işveden / Neşvedâr-ı zevk-i hayret bî-haber
mestâneym (FKD, G. 212, B. 6).

güftâr: [2] Söz söyleme.

Hak itse Fehîm âyîne-i tab'umı devrân / Tûṭî gibi **güftâr** ide her sebz-i giyâhum (FKD, G.
215, B. 6).

Biñ nâz ile **güftâra** lebün eylese âgâz / Zevkından ola kaçreves elfâz çekide (FKD, G. 258, B.
4).

güftâra ta'ab çek-: [1] Konuşmada zorluk çekmek.

‘Ayb itme Fehīm **çekse güftāra ta‘ab** / Ey cerb-zebān diyem saña nedür sebep (FKD, Rübai 4, B. 1).

güftār-ı hakīmāne: [1] Hikmete, doğruluğu gösterene benzer sözler.

Hele taḥkīk budur sen de kıl inşāf Fehīm / Böyle **güftār-ı hakīmāneye** taḥlīd olmaz (FKD, G. 113, B. 7).

güftār-ı leb: [1] Dudağın sözü.

Güftār-ı lebūñ eyledügi feyz-i ḥayātı / İtmez nefes-i mu‘cize-perdāz-ı Mesīhā (FKD, G. 3, B. 2).

güher: [4] Cevher.

Görse nazmumda Fehīm aḥter-i nuṭkum kızarup / Tābiş-i şerm ile baḥruñ **güheri** aḥker olur (FKD, G. 84, B. 6).

Zīnet-fezā-yı bāzū-yı i‘cāz olan **güher** / ‘İqd-ı Fehīm-i mu‘cize-perdāza bestedür (FKD, G. 93, B. 7).

Olmaya āb u tābda hem-ser-i gevher-i Fehīm / Baḥr-ı ‘ademde beslese nice **güher** bu nüh-şadef (FKD, G. 156, B. 5).

Serūñ güher gibi ğalṭide itme her ḥazefe / Şadef-nişīni-i künc-i ferāğ yetmez mi (FKD, G. 286, B. 3).

güher çoğ olsa mu‘teber olmaz: [1] Cevher çok olunca hiç bir anlamı, kıymeti kalmaz || Sözler ne kadar değerli olsa da lafı fazla uzatmamak gerekir.

Ey dil yeter sözdür **güher çoğ olsa olmaz mu‘teber** / Kimse kulağ asmaz eger olsa sözüñ dürr-i yetīm (FKD, K. 6, B. 17).

güher-i mihr: [1] Sevgi cevheri.

İderse şubḥ-şifat çāk sīnemüz devrān / ‘Aceb midür **güher-i mihr** kānyuz cānā (FKD, G. 8, B. 3).

güher-i ṭab‘: [1] Yaratılışın özü, cevheri.

Hem-vāre Fehīmā’nuñ manzūm olur elfāzı / Āyā **güher-i ṭab‘ı** hep süfte midür bilsek (FKD, G. 171, B. 5).

güher-nisâr: [1] Cömert, eli açık.

Geldükçe hürüşa baħr-ı ıab‘um / Deryâ deryâ **güher-nisâram** (FKD, Terkib-bend 2, B. 75).

gül: [73] . Küçük boyda ve dikenli bir ağaçta yetişen kırmızı, sarı, beyaz gibi çeşitli renklere sahip olan çiçektir. Dîvân şairlerinin şiirlerinde adı en fazla anılan çiçektir. Sevgiliyi ve güzelliğini temsil eder. Farsça’da “gül”, tüm çiçeklerin genel adı olmakla birlikte, Türkçe’de tek bir çiçeği karşılamaktadır.

Nür-ı hürşîd-i zamîrümnden alup feyz Fehîm / **Gülleri** kıldı müşâbih meh-i tâbâna şabâ (FKD, G. 1, B. 5).

Lâlesi şu‘le **güli** şu‘le nesîmi şu‘ledür / İtdi bâgum perveriş âb ü hevâ-yı hûy-ı dost (FKD, G. 25, B. 6).

Zülfinde diller eyler iken geşt-i bâg-ı hûsn / **Güldür** ki düşdi ıarf-ı külâhumdan âfitâb (FKD, G. 15, B. 2).

Gül gibi feyz-i nesîm-i dem-i la‘lûñ açdı / Gerçi bir gönca-i ser-beste idi râz-ı Mesîh (FKD, G. 34, B. 3).

Bülbül ki hayâtında hâr ile ola küşte / Ölmüş ıtalum şonra **gülden** kefeni n’eyler (FKD, G. 56, B. 6).

Şanmañ ki muğân zâhide peymâne şunarlar / Bir **güldür** o kim zümre-i rindâna şunarlar (FKD, G. 49, B. 1).

Şerm-i ruh-ı âlinden **güller** semene döndi / Reşk ile bünâgüşı seyr it semeni n’eyler (FKD, G. 56, B. 2).

Böyle güyâ lebüñi ey yüzi **gül** mül mi ider / Feyz-i keyfiyyet-i mül göncaı bülbül mi eder (FKD, G. 51, B. 1).

‘Arz-ı hûsn etdükçe **gül** biñ bülbüli eyler helâk / Güyiyâ dîdârını ‘uşşâka cânân gösterür (FKD, K. 10, B. 13).

Gül gibi şad-çâk iken ten bu ise te’sîr-i baht / Göncaâsâ târ u püd-ı pîrehen şemşîr olur (FKD, G. 86, B. 6).

Çözme zülfüñ bâgbâni itme sünbülден hacîl / Perde-püş itme ruħuñ kıl bülbüli **gülden** hacîl (FKD, G. 185, B. 1).

Ol gönca-i bâg-ı al ü sünbül-i kâkül / Hindü-hâl ü şekker-leb ü ‘arız **gül** (FKD, Rübai 40, B. 1).

Gördüm seherî şiküfte çün gül / Ol zülf-kemend ü gamze-şemşîr (FKD, Terci-bend 1, B. 28).

Dökse hün-ı germümi bāğ içre tîğ-i gamzesi / Nār olur **güller** Fehîmā nārdan şemşîr olur (FKD, G. 86, B. 7).

Dil semenderdür yatur **gül** dāğ u düzah gulsitān / Verd-i bāğ-ı cennetüñ bülbülleri tāvüs olur (FKD, G. 87, B. 5).

Bāğ-ı t̄ab‘umdan Fehîm esse gülistāna nesîm / Her **güli** âteş-zebān bir şā‘ir-i mümtāz olur (FKD, G. 89, B. 7).

Âteşîn gülzār-ı kûyî kim tecellîdür **güli** / Naḥl-i Ṭūr ol gülşene bir kemterîn hāşâkdür (FKD, G. 98, B. 2).

Külḥanda da **gülden** yine me’yūs degüldür / Dil bülbül-i destān-zen-i efsūs degüldür (FKD, G. 102, B. 1).

‘Araḳdur eyleyen ol müyî pür-ḥam u pür-tāb / Gül-āba eyleme ey **gül** kıyās âteşdür (FKD, G. 108, B. 6).

Hürşîdsitān itdi **gül** ü lāle çü dehri / Hūffāş gibi şeb daḥı cāvîd görünmez (FKD, G. 117, B. 4).

Ḡonca aḥker dāğ **gül** âteş nesîm ol gülşenüz / Kim şererdür şeb-nem-i gül-berg-i bāğ-ı sînemüz (FKD, G. 126, B. 4).

Hep **gülleri** ne-ş’küfte vü maḥrûm-ı tebessüm / Açılmaz ebed ḡonca-i gülzār-ı tekellüf (FKD, G. 158, B. 4).

Pîr ḡönlüm yine bir nev-rese oldı ‘āşîḳ / A benüm tâze **güliüm** tâze cüvānum diyerek (FKD, G. 170, B. 3).

Nāz ile olur sāye-nişîn-i güle mihr / Her **gül** ki ola bāğda hem-sāye-i ḡüsnüñ (FKD, G. 181, B. 5).

Gül gibi ḡandesitān oldı derün u bîrün / Za‘ferān oldı meger cümle reg ü rîşe-i dil (FKD, G. 187, B. 4).

Şeb-nemdür iden ḡonca’yı bālîn **güli** bister / Sen berḳsın ey dil yürî hāşāk-nişîn ol (FKD, G. 190, B. 2).

Rüyından eyleyüp yine ref‘-i nikāb **gül** / Hürşîde verdi māye-i reng-i ḡicāb **gül** (FKD, G. 195, B. 1).

Rūyından eyleyüp yine ref^c-i niķāb **gūl** / Hūrşīde verdi māye-i reng-i ħicāb **gūl** (FKD, G. 195, B. 1).

Her jāle gevher-i şadef-i baħr-ı şubħdur / Olsa ‘aceb mi maħzen-i dürr-i ħoş-āb **gūl** (FKD, G. 195, B. 2).

Şeb-nem degüldür oldu ruħ-ı āli ħūy-çekān / Faşl-ı bahāra irmege itdi şitāb **gūl** (FKD, G. 195, B. 3).

Tā tābiş-i ħarāret-i mihr-i hezārdan / Eczā-yı bād-ı şubħgehi itdi āb **gūl** (FKD, G. 195, B. 4).

Gülşende germ olup ‘araķ-ı jāleden yine / Bezm-i bahāra verdi ‘aceb āb u tāb **gūl** (FKD, G. 195, B. 5).

Feyyāz o deñlü bād-ı bahārī ki cūlaruñ / Her mevci oldu sünbül ü her bir ħabāb **gūl** (FKD, G. 195, B. 6).

Feyz alsa tāb-ı mihr-i zamīr-i Fehīm’den / Her bergini iderdi birer āfitāb **gūl** (FKD, G. 195, B. 7).

Dāğlar pes bu ser-i şüfte-ħāl üstine **gūl** / Cevrdür bülbüle kim ķona sifāl üstine **gūl** (FKD, G. 196, B. 1).

Dāğlar pes bu ser-i şüfte-ħāl üstine **gūl** / Cevrdür bülbüle kim ķona sifāl üstine **gūl** (FKD, G. 196, B. 1).

Bülbül-i bāğçe-i ye’s tesellī bulmaz / Yazsa řāvūs-şifat ger per ü bāl üstine **gūl** (FKD, G. 196, B. 2).

Ṭūṭi-i āla döner āyīneye ‘aksi düşe / Ķosa gülşende ħarīfāne mey-i āl üstine **gūl** (FKD, G. 196, B. 3).

Görinür ābda nīlüfer-i ħūrşīd gibi / Ķosañ ol sīne-i āyīne-mişāl üstine **gūl** (FKD, G. 196, B. 4).

Yazmadı böyle daħı Māni-i endīşe Fehīm / Levħ-i dībāce-i dīvān-ı ħayāl üstine **gūl** (FKD, G. 196, B. 5).

Egerçi ħande-rīzem **gūl** gibi bāğ-ı cihān içre / Benümçün girye eyler ebr-i bārān çeşm-i pür-ħūn hem (FKD, G. 201, B. 4).

Meh gibi gülleri pür-nūr ide feyz-i eşeri / Āfitāb-ı ruħuñı itse güzergeh nesīm (FKD, G. 214, B. 4).

Gülistân-ı ‘âlem-i rûham **gülümdür** la‘l-i yâr / Bülbülem cân u dem-i ‘İsâ nesîmümdür
benüm (FKD, G. 224, B. 2).

‘İyd gelüp taldı hâtır-ı mesrûrdan / Ğonca dilüm oldu **gül** feyz-i dem-i şûrdan (FKD, G. 231,
B. 1).

Tebessümle eline aldı şâne / **Gül** oldu Ğonca vü sünbül perîşân (FKD, G. 232, B. 2).

Nişân-ı ittihâd-ı hüsni ü dildür / K’olup bād-ı hâzandan **gül** perîşân (FKD, G. 232, B. 3).

Bir gülşen olsa kim **güli** dâĝ itse şu‘lemi / Dil Ğonca oldu tûde-i bâĝ-ı Hâlîl’den (FKD, G. 235,
B. 2).

Gül ü lâleye nesîmem dil-nâfeye şemîmem / Desün ol ki der Fehîm’em sözi böyle post-
kende (FKD, G. 259, B. 5).

Gül âĝeşte-be-hûn u lâle dâĝ oldu şeh-i hâver / Çeküp şemşîr-i âteş-tâb girdi kana gülşende
(FKD, G. 260, B. 2).

Bu demler hânümân-ber-dâr bî-berg ü nevâ-yı ‘aşk / **Gül** içre ‘andelîbâsâ tutar bir hâne
gülşende (FKD, G. 260, B. 7).

N’ola etfal-i bülbül başlasa efgâna gülşende / **Güle** süsen çıkardı hânçerin mestâne gülşende
(FKD, G. 260, B. 1).

Güle pervâne bülbül şem‘a bülbül oldu pervâne / Bir itdi ikisin ‘aks-i ruĝ-ı cânâne gülşende
(FKD, G. 260, B. 6).

Leblerüñ mu‘tâd iken **gül** gibi hândân olmaĝa / ‘Āşıkâ eyler tebessüm biñ hicâb-ı nâz ile
(FKD, G. 264, B. 4).

‘Andelîb-i bâĝ-ı tecrîdüz bu fânî gülşenüñ / **Gülleri** hürşîd olursa hâr-ı dâmendür bize (FKD,
G. 273, B. 2).

Hâlâş oldu şehâbuñ girye rüyın görmeden büstân / İderler hânde **güller** şimdi feyz-i ebr-i
bârâna (FKD, K. 7, B. 11).

Nesîm-i luĝfi vezân olsa ger gülistâna / İderdi **gülleri** hep âfitâba hem-sâye (FKD, K. 8, B. 18).

Mekteb-i gülşende seyr eyle **gül** ile lâleyi / Birbirine iki dil-berdür gülistân gösterür (FKD, K.
10, B. 14).

Za‘ferân itmiş derûn-ı Ğoncada muzmer bahâr / Çihresin **güller** anuñçün surĝ u hândân
gösterür (FKD, K. 10, B. 11).

Bülbülân da **güllere** sūz-ı nefesle bâğda / Nergis-i pür-jâleden biñ çeşm-i giryân gösterür (FKD, K. 10, B. 10).

Nühüfte zîr-i lebinde leţâfet-i gonca / Döner ruħında velî **gül** gibi ‘ayân âfet (FKD, K. 11, B. 7).

Pejmürde eylemiş **gülini** tâb-ı teşnegî / İtmış harâret âb-ı hayât-ı lebin serâb (FKD, K. 13, B. 9).

Görenler **gül** gibi zaħmum iderler hâlûme ħande / Derûnum lâleāsâ dâğ dâğ oldu bu ħâletden (FKD, K. 15, B. 18).

Eyleme girye beyâbânda bulunmaz zemzem/ Leb-i cânâneyi öp **gül** gibi ħandân olarak (FKD, K. 16, B. 15).

Olınca kâği-i İzmir feyz-i ebr-i luţfindan / Dil-i ħalk oldu goncayken **gül** ü her **gül** birer gülşen (FKD, Kıt'a 13, B. 2).

Olınca kâği-i İzmir feyz-i ebr-i luţfindan / Dil-i ħalk oldu goncayken **gül** ü her **gül** birer gülşen (FKD, Kıt'a 13, B. 2).

Âb-gîr olur o gülşen **gülü** nilüfer olur / Feyz-i te’sîr-i ruħ u dîde-i giryânımdan (FKD, G. 229, B. 4).

Şekkerin gonca ki her tûti-i cân bülbüldür / Âyîne ‘aks-i cemâlünle açılmış **güldür** (FKD, G. 101, B. 1).

Mü-miyânın çoçup öpdüm leb-i la’l-i yâri / Boyu servüm yüzi **gül** gonca-dehânım diyerek (FKD, G. 170, B. 4).

Bir emîrî-sîret-i gülgümü sevdüm **gül** gibi / Ben Fehîm’em mâ’il-i Âl-i Muhammed’dür gönül (FKD, G. 194, B. 8).

Ger böyle ħalursa nice gün reng-i ruħ-ı **gül** / Bî-rengîlüğünden **gül** ü ħürşîd görünmez (FKD, G. 117, B. 6).

Tâbiş-i rüyuñdan ey **gül** çeşm-i bîmâruñ gibi / Bister-i âteşde her bir mübtelâ bî-tâb olur (FKD, G. 79, B. 4).

Ĥazân-ı zerdî-i gam bâğ-ı çihremün **güldür** / Bahâr-ı gülşen-i şâdıye faşl-ı bâĥûram (FKD, K. 14, B. 24).

Küyında bâğ-ı fitne **güldür** / Mirrîĥ olamaz o bâğa ħâşâk (FKD, Terci-bend 1, B. 62).

göl-: [1] Alaya almak, haline gölmek.

Mihr ü meh kim devr iderler ʿālemi her rüz u şeb / Devr-i nā-hemvār-ı eflāke **gölerler** rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 1).

göl göl ol-: [1] Pembe pembe olmak.

Göl göl olmuş rüy-ı şeb-nem-rīzi göl-geşt itmede / Olmuş ol gönca çemende āb-ı rüy-ı nev-bahār (FKD, G. 48, B. 4).

göl ü gönca: [1] Göl ve gönca.

Bülbül-i şifte-ḥāle **göl ü gönca** birdür / Vüsʿat-i sīne-i dil teng nedür bilmez hīç (FKD, G. 31, B. 2).

göl-āb: [2] Göl suyu.

ʿAraḫdur eyleyen ol müyü pür-ḥam u pür-tāb / **Göl-āba** eyleme ey göl kıyās āteşdür (FKD, G. 108, B. 6).

ʿĀrız-ı ḥüy-rīzini seyr eyle tāb-ı mihirden / Görmedünse çıkdığın göl-berg-i āteşden **göl-āb** (FKD, K. 5, B. 21).

göl-āb it-: [1] Göl suyuna çevirmek.

Ḥuşe-i kişt-zārını nāfe / Āb-ı bārānını **göl-āb itdüm** (FKD, K. 2, B. 36).

göl-āgende id-: [1] Gölle doldurmak

Girde-bālīn **göl-āgende idüp** püte-i ḥār / Derd-i ḡayretle helāk ola Fehīm-i bīmār (FKD, Terki-bend 3, B. 35).

gölbank-i yā Rab: Ya Rab gölbağı.

Ḥacletinden āb olur aḡzında lafz-ı yā şanem / Berhemen ḡuş itse ger **gölbank-i yā Rab** yā Rabʿum (FKD, G. 217, B. 4).

göl-bergāsā: [1] Göl yaprağı gibi.

Ey pīrehen-i Yūsufı **göl-bergāsā** / Ālüde-be-ḥün görüp diyen vā-esefā (FKD, Rübai 1, B. 1).

göl-berg-i āteş: [1] Kırmızı göl yaprağı.

‘Ārız-ı hūy-rīzini seyr eyle t̄ab-ı mihrden / Görmedünse çıktığın **gül-berg-i âteşden** gül-âb
(FKD, K. 5, B. 21).

gül-berg-i cān: [1] Ruhun gül yaprağı.

Gül-berg-i cānumı dahı ferş itsem incinür / Feryād yār-ı dil-ber-i nāzük-mizācdan (FKD, G.
228, B. 6).

gül-berg-i gül-i gülşen-i rāz: [1] Gizli gül bahçesinin gülünün yaprağı.

Ey fūrūğ-ı ruḥ-ı hūy-gerdesi hūrşīd-güdāz / Ey leb-i nādire **gül-berg-i gül-i gülşen-i rāz**
(FKD, Terkib-bend 3, B. 2).

gül-berg-i semen-bīz: [1] Van gülü saçan gül yaprağı.

Ey bād-ı şabā yāsemin-efşāni-i eşküm / Hūy-gerde o **gül-berg-i semen-bīze** haber vir (FKD,
G. 67, B. 4).

gül-berg-i şu‘le: [1] Ateşli gül yaprağı.

Vaḫt-i ḥayāda rūyuña baḫsun gören ba‘īd / **Gül-berg-i şu‘le** olduğunu şeb-nem-āşinā (FKD, G.
10, B. 3).

gül-berg-i ter: [1] Taze gül yaprağı.

Gülzār-ı zār-ı ḥüsnūñ olan şūḥ bülbülem / **Gül-berg-i terden** olsa revā bāl ü per baña (FKD,
G. 7, B. 2).

gül-berg-i vücūd: [1] Gül yaprağı gibi zayıf bedenler.

Gülzār-ı fenāda her birinūñ / **Gül-berg-i vücūdu** çāk-der-çāk (FKD, Terci-bend 1, B. 64).

gül-bister-i nāz: [2] Cilvenin gül yatağı.

Gül-bister-i nāz üzre olmuş yine hem-āğūş / Ol ğamze-i mestāne ol nergis-i ḥ‘āb-ālūd (FKD,
G. 43, B. 6).

Gül-bister-i nāz üzre olan mest-i şeker-ḥ‘āb / Telḥī-i mezāk-ı dil-i bī-dārı ne bilsün (FKD, K.
4, B. 12).

gül-bün: [3] Gül fidanı.

Gāhī ğazūb âteş olup külḥan isterem / Gāhī za‘īf **gül-bün** olup gülşen isterem (FKD, G. 208,
B. 1).

Ġoncaı gerçi ki āġūşa çekersin **göl-bün** / Bī-sebeb dest-i girībān olacağın āhır (FKD, G. 66, B. 3).

Seher āteşle āb oldu dehānına müşāʿbidvār / Hüner ʿarz eyledi **göl-bün** çıkup meydāna gülşende (FKD, G. 260, B. 3).

göl-bün-i āl: [1] Kırmızı gül fidanı.

Her bun-ı müyümü bir **göl-bün-i āl** eyledi hün / Dem-be-dem zağm-ğor-ı hār-ı muğeylān olarak (FKD, K. 16, B. 11).

göl-bün-i bāğ-ı dil: [1] Gönül bahçesinin gül fidanı.

Ey **göl-bün-i bāğ-ı dile goncañ semere** / Hücet-i devr-i ruħuñ muʿciz-i şakkuʿl-ğamere (FKD, Rübai 52, B. 1).

göl-bün-i bāğ-ı nefis-i nātıka: [1] Konuşma nefesinin bahçesinin gül fidanı.

Göl-bün-i bāğ-ı nefis-i nātıkamuñ / Vaħyidür bülbül-i hoş-elhāmı (FKD, K. 17, B. 49).

göl-bün-i gonca-i gülzār-ı tecellā: [1] Tecellī bahçesinin gonca fidanı.

ʿAndelīb-i erinī-ğüy-ı vişalüz ki dili / **Göl-bün-i gonca-i gülzār-ı tecellā** iderüz (FKD, G. 131, B. 3).

göl-bün-i gül: [1] Gül fidanlığı.

Göl-gonca-i zağm-ı hançerinden / Her müyümü **göl-bün-i gül** itmez (FKD, Terci-bend 1, B. 49).

göl-bün-i lafz: [1] Sözüñ gül fidanı.

Göl-bün-i lafza degül maʿnī ʿarāvet-yāb ise / Ey Fehīm itme taʿaccüb kim zemīnüm tazedür (FKD, G. 94, B. 6).

göl-bün-i laʿl: [1] Kırmızı renkten oluşān gül bahçesi.

Berg-i gül-i tebessümin **göl-bün-i laʿli** itdi cemʿ / Ġonca-mişāl tā ide bir gül-i hānde sāhte (FKD, G. 271, B. 2).

göl-bün-i şuʿle: [1] Ateşten gül fidanı.

ʿAyān itsün demidür her perī bir **göl-bün-i şuʿle** / Yeter süz-ı derūnın dilde meknüz eylesün bülbül (FKD, G. 192, B. 4).

gül-çîn ol-: [2] Gül devşiren, gül toplayan. || Eğlenmek, hayattan zevk almak.

Ḳudsiyān ḥayf ki **gül-çîn olamaz** şimdi Fehīm / Ḥār-best eyledi ğam gülşen-i endīšemüzi
(FKD, G. 291, B. 5).

Benem ol ḥār-ḥār-endüz-ı miḥnet rüz-ı fıtratden / Ki **gül-çîn olmadum** göñlümce bāĝ-ı ‘ayş
ü ‘işretten (FKD, K. 15, B. 1).

gül-çîn-i būs ol-: [2] Öpücük güllerini toplama.

Birbirinden olmada ḥübān yine gül-çîn-i būs / ‘Āşıka olsun mübārek ḥasret-i cāvīd-i ‘īyd
(FKD, G. 41, B. 2).

Ḥürīveşān-ı gönca-leb **gül-çîn-i būs olmada** hep / Meftūḥ gülzār-ı ṭarāb Mısr oldu cennāt-ı
na‘īm (FKD, K. 6, B. 7).

gül-çîn-i ferāĝ: [1] Gül toplamaktan uzaklaşmak.

Baḥa teklīf-i geşt-i bāĝ u rāĝ-ı iḥtilāṭ itmeñ / Ki **gül-çîn-i ferāĝam** gülsitān-ı künc-i ‘uzletden
(FKD, K. 15, B. 23).

gül-efsün: [1] Etkileyici şarap.

Bir ḳadeh daḥı **gül-efsün** verüp aldı ‘aqlum / Ne ‘araḳ nüş iden itmez lebin ālüde-i nüş (FKD,
G. 144, B. 12).

gül-feşān-ı āteş: [1] Ateş renkli gül saçma.

Dāĝum k’ola **gül-feşān-ı āteş** / Eyler dili gülsitān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B. 66).

gül-geşt eyle-: [1] Gül bahçesinde gezintiye çıkmak.

Şükūh-ı ḥüsn ü ḥayā ile bāĝı **eylese gül-geşt** / Nihāl-i gül-bün ider şermsār o şūḥa tevāzu‘
(FKD, G. 152, B. 3).

gül-geşt it-: [1] Gülleri gezmek.

Gül gül olmuş rüy-ı şeb-nem-rīzi **gül-geşt itmede** / Olmuş ol göncaḥ çemende āb-ı rüy-ı nev-
bahār (FKD, G. 48, B. 4).

gül-geşt-i bāĝ-ı ārzū eyle-: [1] Arzu bahçesinin güllerini izlemek.

Şad-bahār olmuş velī bir dil-şükūfte gönca yok / Bülbülānā **eyledüm gül-geşt-i bāĝ-ı ārzū**
(FKD, G. 248, B. 4).

gül-geşt-i behişt eyle-: [1] Cennetin güllerini dolaşma.

Eylesem bu ten-i pür-dâğ ile **gül-geşt-i behişt** / Bâğ-ı dūzah gibi hep lâleleri ahker olur (FKD, G. 84, B. 5).

gül-geşt-i gülzâr et-: [1] Gül bahçesini dolaşmak.

Mest olup **gül-geşt-i gülzâr etmeyem** lâyıķ mıdır / Bu hevâlar ‘aķl-ı Eflâṭūn’a noķşân gösterür (FKD, K. 10, B. 8).

gül-gonca: [1] Tomurcuk halinde gül.

Bu reşk ile itsek n’ola **gül-goncayı** lâle / Biz kim dil-i pür-dâğ ile âgeşte-be-hūnuz (FKD, G. 121, B. 4).

gül-gonca-i ahker-i şemīm: [1] Güzel kokulu korların açılmamış gülü || Küllerin altında yanmaya devam eden ateş.

Būy-ı ciger-i kebâb-ı dâgam / **Gül-gonca-i ahker-i şemīmem** (FKD, Terci-bend 1, B. 138).

gül-gonca-i dü-rūze-i cāh: [1] Yerinin iki günlük gül goncası, kısa ömürlü makamlar.

Besdür Fehīm faķr baña bâğ-ı bī-hazân / **Gül-gonca-i dü-rūze-i cāha** ne i’tibâr (FKD, G. 45, B. 7).

gül-gonca-i meh: [1] Ay'ın açılmamış gülü.

Ger be-şiküftem ḥande neh nīlūfer şubhem / **Gül-gonca-i meh** būdem u der-şām şiküftem (FKD, G. 296, B. 2).

gül-gonca-i zaḥm-ı ḥaṇçer: [1] Haṇçerin yarasının güller açması.

Gül-gonca-i zaḥm-ı ḥaṇçerinden / Her mūyumu gül-būn-i gül itmez (FKD, Terci-bend 1, B. 49).

gül-gonca-leb: [1] Gül gonca dudaklı.

Nāz-perver nāzenīn nāzūk-beden **gül-gonca-leb** / Yaraşur olsa eger ol verd-i ḥurrem ḥod-pesend (FKD, G. 42, B. 4).

gülgüne-zen-i çihre-i berg-i semen: [1] Yasemin yaprağının yüzünün gül yaprağına yansıması.

İtdükçe gülistāna güzer ‘aks-i cemāli / **Gülgüne-zen-i çihre-i berg-i semen** eyler (FKD, G. 55, B. 2).

gülgün-ı şakāyık: [1] Gül renkli şakayıklar.

Cüy-ı hūn-ı lāle-reng-i düşmen-i Nu‘mān’dan / Oldı **gülgün-ı şakāyık** günbed-i nīlüferī (FKD, Kıt'a 9, B. 6).

gülgün-pūş it-: [1] Kanlara boyamak || Kırmızılaştırmak.

Rüy-ı dehri **itdi gülgün-pūş** sefid-i āb-ı tīğ / Reşk-i reng-i ‘arız-ı hūbān oldı ol sevād (FKD, Kıt'a 8, B. 11).

gülgün-tırāz ol-: [1] Gül renginde süslemek.

Keşret-i cūş-ı hūn-ı giryemden / **Oldı gülgün-tırāz** cāme-i şubḥ (FKD, G. 32, B. 3).

gülī: [1] Bir gül.

Feyyāz gülī būdem u der-cām şiküftem / Ber-sā'id-i sākī-i gül-endām şiküftem (FKD, G. 296, B. 1).

gül-i āl: [2] Kırmızı gül.

Ey ravza-i ḥūsn içre cemālūñ **gül-i āl** / Ey zūlf-i siyāhı sūnbül-i bāğ-ı cemāl (FKD, Rūbai 35, B. 1).

Başında görüp o sebz-destāri dedüm / Olmış o **gül-i āluma** tūḫī bülbül (FKD, Rūbai 40, B. 2).

gül-i bāğ-ı ‘ahd ü peymānī: [1] Yemin bahçesinin gülü.

Ey **gül-i bāğ-ı ‘ahd ü peymānī** / Nükhet-ālūde-i peşimānī (FKD, K. 17, B. 84).

gül-i bāğ-ı ḥayā: [1] Utanma bahçesinin gülü.

Gel Fehīm küstāḥ ile sen dā'imā leb-ber-leb ol / Ey **gül-i bāğ-ı ḥayā** luḫf it tekellūf ber-ḫaraf (FKD, G. 155, B. 5).

gül-i bāğ-ı ‘ışmet: [1] Namus bahçesinin gülü.

‘Aceb degül o **gül-i bāğ-ı ‘ışmetüñ** olsa / ‘İzār-ı pākine reng-i ḫicāb nā-maḫrem (FKD, G. 209, B. 2).

gül-i bāğ-ı tekellüm: [1] Konuşma bahçesinin gülü.

Dem-i güftārda la'li ki leb-rīz-i tebessümdür / Açılmış feyz-i luḫfından **gül-i bāğ-ı tekellümdür** (FKD, G. 104, B. 1).

gül-i bülbül-ḥurūş: [1] Bülbülü coşturan gül || Şarap köpüğü.

Gül-i bülbül-ḥurūş ya^{‘nī} ḥabāb / Şem^{‘i} pervāne-cūş ya^{‘nī} mey (FKD, G. 293, B. 3).

gül-i būs-ı der-i cānān ol-: [1] Sevgilinin kapısını öpen güle benzemek.

Pāy-tā-ser edeb-ārā-yı leb ol ḡonca-şifat / **Gül-i būs-ı der-i cānān olacaḡsın** āḡir (FKD, G. 66, B. 14).

gül-i dāḡ: [1] Güle benzeyen daḡlanmış gönül yarası.

Ḥelāl olsun o Hindū’ya **gül-i dāḡ** / Ki āteşle ide dāmen-feşān raḡş (FKD, G. 145, B. 6).

gül-i dāḡ-ı cünūn: [1] Deliliḡin yanık yarasının gülü.

Gül-i dāḡ-ı cünūnum ḡande eyler / Yegāne bülbül-i ferzāne olsam (FKD, G. 199, B. 3).

gül-i dāḡ-ı tāze-ter: [1] Taze ve parlak yaranın kanı.

Her dem **gül-i dāḡ-ı tāze-terdür** / Olmaz zīrā ḡazān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B. 67).

gül-i dīdār: [1] (Sevgilinin) Yüzünün gülü.

Ḥākisterūñ it bülbül-i vīrāneyi k’oldı / Reng-i ruḡ-ı şu’le **gül-i dīdārūña** maḡşuş (FKD, G. 146, B. 4).

gül-i ḡonca-i kütāh-ḡayāt: [1] Kısa ömürlü açılmamış gül.

Tāc-ı la‘line **gül-i ḡonca-i kütāh-ḡayāt** / Reşk ider bülbülinüñ ḡırḡa-i peşmīnesine (FKD, G. 269, B. 4).

gül-i ḡonca-zād-ı aḡker: [1] Yaralar.

Dāḡum **gül-i ḡonca-zād-ı aḡker** / Dil aḡker-i düdmān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B. 72).

gül-i gül-bün-ḡırāz-ı rāz-ı nāḡūs: [1] Kilise çanının sırlarının bahçesini süsleyen gül.

Dil-i şad-pāre-i pür-nālem oldı / **Gül-i gül-bün-ḡırāz-ı rāz-ı nāḡūs** (FKD, G. 137, B. 5).

gül-i ḡülşen-i ḡūr: [1] Tur Daḡı'nın bahçesinin gülü.

Surḡ-puş itse tecellī o **gül-i ḡülşen-i ḡūr** / ‘Āleme şu’le şalar na‘ra-i āteş āteş (FKD, G. 138, B. 2).

gül-i ḡande: [1] Gülümseyen gül.

Berg-i gül-i tebessümin gül-bün-i la'li itdi cem' / Gonca-miḡāl tā ide bir **gül-i ḡande** sāḡte (FKD, G. 271, B. 2).

gül-i ḡurşīd: [4] Güle benzer güneş.

Beni pertev gibi bāḡ-ı cihānda ḡ'ār ider 'ālem / **Gül-i ḡurşīd** de olsam enīs-i ḡār ider 'ālem (FKD, G. 202, B. 1).

Lāle-i tīre-dilem kevkeb-i baḡtum gibi ben / **Gül-i ḡurşīd** açılır gerçi gülistānumdan (FKD, G. 229, B. 3).

Gül-i ḡurşīde bülbüldür çerāḡ-ı ḡusne pervāne / Dil-i dīvāneme baḡ görmedüñse bü'l-heves 'āşık (FKD, G. 164, B. 3).

Dīdeden ḡaḡtı nihān itmez o gül-ruḡsārı / **Gül-i ḡurşīdüñ** olur yine şu'ā'ı ḡārı (FKD, G. 277, B. 1).

gül-i ḡüsn: [1] Güzellik gülü.

Bir kerre **gül-i ḡüsnine** bī-tāb nigāh it / Ey bülbül-i cān ḡālūñi var soñra tebāh it (FKD, G. 23, B. 1).

gül-i leḡafet: [1] Güzellik gülü.

ḡüsnüñde 'ayān **gül-i leḡafet** / Ey ruḡleri güleşen-i melāḡat (FKD, Terkib-bend 2, B. 22).

gül-i mihr: [1] Güneş gülü.

Lāle-i māh u **gül-i mihr** olsa pejmürde n'ola / ḡamdü li'l-lāh āfitāb-ı meh-cebīnüm tāzedür (FKD, G. 94, B. 2).

gül-i mihr-i nesīm-i şubḡ-dem: [1] Sabah rüḡarının güneşinin gülü.

Olmaḡa geldi **gül-i mihr-i nesīm-i şubḡ-dem** / Ṭīb-i ḡāk-i dergehüñden mustafīz ü müsteḡāb (FKD, K. 5, B. 49).

gül-i nāzük-ten: [1] Narin bedenli güle benzer sevgili.

'işve-kārum nāz-perverdüm **gül-i nāzük-tenüm** / Şu'leāsā tābdan itdüñ ser-ā-pā ızırāb (FKD, K. 5, B. 19).

gül-i nesīm-i seḡer: [1] Sabah esen rüzgarda açılan gül.

Gül-i nesīm-i seher mevc-rīz-i lücce-i sebze / Çemende itmede fevc-i bahār o şūḥa tevāzu‘
(FKD, G. 152, B. 4).

gül-i ne-ş’küfte: [1] Açılmamış gül.

Gülşen-i rāza nesīm oldum **gül-i ne-ş’küfte** yok / Āşinā bir nükte-i ser-beste-i nā-güfte yok
(FKD, G. 165, B. 1).

gül-i nev-ḥīz: [1] Yeni açmış gül.

Ey bād-ı şabā bülbül-i güm-lāne Fehīm’üñ / Āvārelügin ol **gül-i nev-ḥīze** haber vir (FKD, G. 67, B. 5).

gül-i ‘ömr: [2] Kısa ömür.

Fehīm āb-ı ḥayāt içre ḳosañ olmaz ṯarāvet-yāb / **Gül-i ‘ömrüm** kim āhumdan benüm
pejmürde olmışdur (FKD, G. 76, B. 6).

Mesīḥ olsañ felekden ol nefes kim vā-pesīn dirler / Semümāsā **gül-i ‘ömrüñ** ider elbetde
pejmürde (FKD, Kıt'a 5, B. 3).

gül-i pejmürde: [1] Dağılmış, perişan gül.

Sensin ol kim ben ḥazān-perverd **gül-i pejmürdeyi** / Eylese feyz-i nesīm-i iltifātuñ behre-
yāb (FKD, K. 5, B. 51).

gül-i pençe-i şehīdān: [1] Aşkından ölmüşlerin pençelerinin gülü.

Çemen-i su’algehde o nihāl-i ḥāme-zībün / **Gül-i pençe-i şehīdāndur** olan ṯırāz-ı zeyli (FKD,
G. 285, B. 2).

gül-i peymāne: [1] Kadeh gülü.

‘Andelībān büy-ı gülden biz **gül-i peymāneden** / Nağme-pīrā ‘āşık-ı mestāneyüz nev-rūzdur
(FKD, G. 78, B. 2).

gül-i ra’nā: [2] İçi kırmızı dışı sarı olan bir gül türüdür. Âşığın sarı yüzünden kinayedir (AFÎFÎ, C.3,
s.2183).

Keyf-i büyümdan iderdüm şīşe-i mül goncayı / Reng-i rüyümdan **gül-i ra’nā** olurdu pür-
ḥicāb (FKD, K. 5, B. 52).

Gör **gül-i ra’nāyı** kim fikr-i ruḥuñla bāğda / Güş idüp sūzişle nālem oldı bülbülden ḥacīl
(FKD, G. 185, B. 4).

gül-i rüy: [1] Sevgilinin kırmızı renkli yüzü.

Qābil-i būs degül n'eyleyeyim çihre-i mihr / **Gül-i rüy** gibi 'aşıklara hürşid olmaz (FKD, G. 113, B. 2).

gül-i şad-berg: [1] Yüz yapraklı gül.

Geçse ola bāğdan beriyyeye bād / **Gül-i şad-berg** ide muğeylānı (FKD, K. 17, B. 74).

gül-i şad-berg-i gülistān: [1] Gül bahçesinin yüz yapraklı gülü.

Ol gönca verüp hañçer-i hün-rizine ruḥṣat / Sīnem **gül-i şad-berg-i gülistān** gibi olsa (FKD, G. 255, B. 4).

gül-i şad-berg-i gülistān-ı fiten: [1] Fitne gül bahçesinin yüz yapraklı gülü.

Kākülün ey **gül-i şad-berg-i gülistān-ı fiten** / Bāğ-ı āşubda biñ dānelü bir sünböldür (FKD, G. 101, B. 2).

gül-i şubḥ-ı vaṭan: [1] Vatan sabahının gülü.

Fehīmā 'andelīb-i gülşen-i şām-ı ğarībāna / **Gül-i şubḥ-ı vaṭan** hün-ı sirişk-i ğurbet olmuşdur (FKD, G. 77, B. 10).

gül-i surḥ: [1] Kırmızı gül.

Hün-rizdür ol şāh o kadar kim **gül-i surḥ** / Āsar-ı nigāh-ı ğazabı yāsemen eyler (FKD, G. 55, B. 4).

gül-i terāne-düşmen: [1] Güzel sözlere düşman sevgili.

Feryād o **gül-i terāne-düşmen** / Cibril de olsa bülbül itmez (FKD, Terci-bend 1, B. 43).

gül-i tıflān-ı şūḥ-ı mekteb: [1] Mektebin yaramaz çocuklarının gülü.

Bir gülşen-i pür-ziyā ki olmuş / Güyā **gül-i tıflān-ı şūḥ-ı mekteb** (FKD, Terci-bend 1, B. 122).

gülistān: [7] Güllük, gül bahçesi, gül tarlası.

Yine nev-rüz irişüp geldi **gülistāna** şabā / Virdi peygām-ı güli bülbül-i nālāna şabā (FKD, G. 1, B. 1).

İtdükçe **gülistāna** güzer 'aks-i cemāli / Gülgüne-zen-i çihre-i berg-i semen eyler (FKD, G. 55, B. 2).

Lāle-i tīre-dilem kevkeb-i bahtum gibi ben / Gül-i hūrşīd açılır gerçi **gülistānumdan** (FKD, G. 229, B. 3).

Semender eyle Hūdā ‘andelīb-i cānumuzı / Hücüm-ı şu‘le-i dil tutdı **gülistānumuzı** (FKD, G. 280, B. 1).

Nesīm-i luṭfı vezān olsa ger **gülistāna** / İderdi gülleri hep āfitāba hem-sāye (FKD, K. 8, B. 18).

Mekteb-i gülşende seyr eyle gül ile lāleyi / Birbirine iki dil-berdür **gülistān** gösterür (FKD, K. 10, B. 14).

Bāğ-ı ṭab‘umdan Fehīm esse **gülistāna** nesīm / Her güli āteş-zebān bir şā‘ir-i mümtāz olur (FKD, G. 89, B. 7).

Gülistān: [1] 13.asır Fars şairlerinden Sadi-i Şirazi'nin ahlaki ve didaktik içerikteki eseri.

Mekteb-i bāğ-ı maḥabbetde **Gülistān** okıyup / Bülbülān meşq alurlar dil-i nālānumdan (FKD, G. 229, B. 5).

gülistān lāle: [1] Lale bahçesi.

Şad **gülistān lāle** zi-çeşm-fürū ḥayr-ı ḥatt-ı ḥall / Gonca-i hūnābe mī revīd zi-müjgānem henüz (FKD, G. 295, B. 2).

gülistān-ı ‘ālem-i rūḥ: [1] Ruh dünyasının bahçesi.

Gülistān-ı ‘ālem-i rūḥam gülümdür la‘l-i yār / Bülbülem cān u dem-i ‘İsā nesīmümdür benüm (FKD, G. 224, B. 2).

gülistān-ı rezālet: [1] Maskaralık bahçesi.

Benem ol gonca-i himmet ki oldum ser-zede ḥayfā / Mişāl-i aḥker-i külḥan **gülistān-ı rezāletden** (FKD, K. 15, B. 3).

gül-mişāl: [1] Gül gibi.

Mihr oldı güyā **gül-mişāl** sünbüsitān oldı zılāl / Gülzār-ı luṭfuñdan şimāl itdi meger neşr-i şemīm (FKD, K. 6, B. 15).

gül-pīrehen: [1] Gül kokulu gömlek.

Şanma kim fāriğ olam **gül-pīrehenlerden** gönül / ‘andelībāsā girersem hırka-i peşmīneye (FKD, G. 272, B. 6).

gül-rîz: [1] Lale (KESKİN (a), s.201).

Bâğ-ı hüsni olmadan şād-âb âb-ı bâdeden / ‘Ârızın **gül-rîz** ider cānāne tāb-ı bâdeden (FKD, G. 233, B. 1).

gül-rû: [1] Gül yüzlü.

Āmāde tırur gonca k’ide çāk-i girîbān / Beñzer ki o **gül-rû** yine ‘azm-i çemen eyler (FKD, G. 55, B. 3).

gül-ruḥ: [1] Lale (KESKİN (a), s. 201)

Ancak olur feyz ise kim açā **gül-ruḥleri** / Şoñra gele bā-ḥuşuş mevsim-i bāḥürdan (FKD, G. 231, B. 2).

gül-ruḥsār: [2] Gül renkli lale (KESKİN(a), s.205). ||sevgili.

Mesîhā vaḥtidür gönder nesîm ile demüñ k’olmuş / Semûm-ı āh-ı germünden o **gül-ruḥsāre** āzürde (FKD, G. 261, B. 4).

Dîdeden ḥattı nihān itmez o **gül-ruḥsārı** / Gül-i ḥürşidüñ olur yine şu‘ā’ı ḥārı (FKD, G. 277, B. 1).

gülsitān: [2] Gül bahçesi, çiçeklik || bahçe.

Dil semenderdür yatur gül dāğ u düzaḥ **gülsitān** / Verd-i bâğ-ı cennetüñ bülbülleri tāvüs olur (FKD, G. 87, B. 5).

Gülsitāndan bülbülān me’yūs olup ḥāmūş hep / Her ḥarābe pür-şadā bang-i gurāb-ı Mısr’dan (FKD, Kit’a 3, B. 6).

gülsitān-ı āteş: [1] Ateşten gül bahçesi.

Dāğum k’ola gül-feşān-ı āteş / Eyler dili **gülsitān-ı āteş** (FKD, Terci-bend 1, B. 66).

gülsitān-ı cān: [1] Kalp, yürek.

Tekellüm itse tebessümle bād-ı şubḥ-mişāl / Leḫāfetinden alur **gülsitān-ı cān** vāye (FKD, K. 8, B. 25).

gülsitān-ı künc-i ‘uzlet: [1] Yalnızlık köşesinin bahçesi || Yalnızlığın verdiği mutluluk.

Baḥā tekliḫ-i geşt-i bâğ u rāğ-ı iḥtilāḫ itmeñ / Ki gül-çîn-i ferāgam **gülsitān-ı künc-i ‘uzletden** (FKD, K. 15, B. 23).

gülşen: [29] Bahçe, gül bahçesi.

Ādemüñ ‘aqlın alur neş’e-i buy-ı ezhār / N’ola eylerse şikest **gülşeni** mestāne şabā (FKD, G. 1, B. 3).

‘Aks-i rūyuñla zemīn **gülşen** olursa ne ‘aceb / Tāb-ı mihrüñle felek külhan olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B. 1).

Hüsni ki pertev şala bir **gülşene** / Hārları hep şerer-i Tūr’dur (FKD, G. 74, B. 4).

Āteşīn gülzār-ı kūyı kim tecellīdür güli / Naḥl-i Tūr ol **gülşene** bir kemterīn ḥāşākdür (FKD, G. 98, B. 2).

Fehīmā sīnem içre özge **gülşendür** ḥayāl-i ḥüsn / O gülzār içre ṭab’um bülbül-i rengīn-terennümdür (FKD, G. 104, B. 5).

Biz bülbül-i bī-şavt-ı gamuz ya’ni Fehīm’üz / Peyğüle-i gam-ḥāne-i dil **gülşenümüzdür** (FKD, G. 110, B. 5).

Ḡonca aḥker dāğ gül āteş nesīm ol **gülşenüz** / Kim şererdür şeb-nem-i gül-berg-i bāğ-ı sīnemüz (FKD, G. 126, B. 4).

Gülşende germ olup ‘araḳ-ı jāleden yine / Bezm-i bahāra verdi ‘aceb āb u tāb gül (FKD, G. 195, B. 5).

Tūṭi-i āla döner āyīneye ‘aksi düşe / Ḳosa **gülşende** ḥarīfāne mey-i āl üstine gül (FKD, G. 196, B. 3).

Gāhī ḡazūb āteş olup külhan isterem / Gāhī za’if gül-bün olup **gülşen** isterem (FKD, G. 208, B. 1).

Āb-gīr olur o **gülşen** güli nīlüfer olur / Feyz-i te’şīr-i ruḥ u dīde-i giryānumdan (FKD, G. 229, B. 4).

Bir **gülşen** olsa kim güli dāğ itse şu’lemi / Dil ḡonca oldı tūde-i bāğ-ı Ḥalīl’den (FKD, G. 235, B. 2).

Gele **gülşene** ḡazabla öpesin elin edeble / İçesin o ḡonca-leble mey-i lālegūn çemende (FKD, G. 259, B. 2).

N’ola eṭfal-i bülbül başlasa eḡḡāna **gülşende** / Güle süsen çıkardı ḥançerin mestāne **gülşende** (FKD, G. 260, B. 1).

N'ola etfal-i bülbül başlasa efgāna **gülşende** / Güle süsen çıkardı hançerin mestāne **gülşende** (FKD, G. 260, B. 1).

Gül āgeşte-be-hün u lāle dāğ oldu şeh-i hāver / Çeküp şemşir-i āteş-tāb girdi kana **gülşende** (FKD, G. 260, B. 2).

Seher āteşle āb oldu dehānına müşa'bidvār / Hüner 'arz eyledi gül-bün çıkup meydāna **gülşende** (FKD, G. 260, B. 3).

Nigāh it nergis ile lāleye ser-germ olup gūyā / İki dil-ber şunar birbirine peymāne **gülşende** (FKD, G. 260, B. 4).

Nesīm-i şevk-bahş-ı rūh-perverden bulup cānı / Semenler oldılar şem'-i güle pervāne **gülşende** (FKD, G. 260, B. 5).

Güle pervāne bülbül şem'a bülbül oldu pervāne / Bir itdi ikisin 'aks-i ruḥ-ı cānāne **gülşende** (FKD, G. 260, B. 6).

Bu demler hanūmān-ber-dār bī-berg ü nevā-yı 'aşk / Gül içre 'andelībāsā tutar bir hāne **gülşende** (FKD, G. 260, B. 7).

İdüp zencir cūy-ı mevc-zeni sūz u güdāz ile / Gezer bī-ḳayd āzāde dil-i dīvāne **gülşende** (FKD, G. 260, B. 8).

Gönül bir şu'ledür k'oldı şerārı beyza-i bülbül / Bu cins āteş ne külhanda olur peydā ne **gülşende** (FKD, G. 260, B. 9).

Zümürüd taht-ı sebz üzre Fehīmā ḡonce-meşreb ol / Şarāb-ı lālegün nüş et olur şāhāne **gülşende** (FKD, G. 260, B. 10).

Esbin o türk-i serv-ḳad **gülşene** itse tahte / Gerden-i bülbülü be-ḫavḳ eyleye mişl-i fāhte (FKD, G. 271, B. 1).

Ḡonca-i āteş-nesīmüz āb düşmendür bize / Bülbül-i pervāne-ḫab'uz şu'le **gülşendür** bize (FKD, G. 273, B. 1).

'Andelīb-i bāḡ-ı tecrīdüz bu fānī **gülşenüñ** / Gülleri hūrşīd olursa hār-ı dāmendür bize (FKD, G. 273, B. 2).

Nesīm-i luḫf-ı hıfzuñdan olur **gülşen** Ḥalīlāsā / Eger pervāne ursa kendüyi şem'-i fūrüzāna (FKD, K. 7, B. 41).

Olinca ḳāḏi-i İzmīr feyz-i ebr-i luḫfından / Dil-i ḫalḳ oldu ḡonca-yken gül ü her gül birer **gülşen** (FKD, Kıt'a 13, B. 2).

gölşen-fürüzi-i i'câz: [1] Mucize dolu gül bahçesini aydınlatan.

Halîl-i aşkâm u **gölşen-fürüzi-i i'câz** / Pür-âteş olduğı eţraf-ı bāğ yetmez mi (FKD, G. 286, B. 4).

gölşen-i 'âlem: [1] Dünya, zaman (AFÎFÎ, C.3, s.2185).

Feyzini bāğ-ı huţûta kîlk-i 'anber-bāruñuñ / **Gölşen-i 'âlemde** ne sünbül ne reyĥân gösterür (FKD, K. 10, B. 36).

gölşen-i âmâl: [1] Emellerin bahçesi.

Olur mı cāna dimāğ-âşinā şemîm-i murād / Eşer mi **gölşen-i âmâlüme** nesîm-i murād (FKD, G. 39, B. 1).

gölşen-i cân: [1] Can bahçesi.

'Aks-i mihrüñle **gölşen-i cânuñ** / Şubĥdur ser-be-ser ĥıyābānı (FKD, K. 17, B. 86).

gölşen-i çeşm: [1] Göz bahçesi.

Tā **gölşen-i çeşmümde** o ĥürşîd görünmez / Nev-rüz ile gelse gözüme 'ıyd görünmez (FKD, G. 117, B. 1).

gölşen-i dehr: [2] Dünya, zaman (AFÎFÎ, C.3, s.2185).

Her zamān dir kazāña luţfından / **Gölşen-i dehri** feyz-yāb itdüm (FKD, K. 2, B. 34).

Eylese zülfi-şāhid-i ĥulķum / **Gölşen-i dehre** sünbül-efşānî (FKD, K. 17, B. 69).

gölşen-i dost: [1] Sevgilinin bahçesi.

Bār virmezse muĥeylān-ı ĥicāz ey dil-i zār / **Gölşen-i dosta** var murğ-ı ĥoş-elĥān olarak (FKD, K. 16, B. 14).

gölşen-i endîşe: [1] Düşünce bahçesi.

Ĥudsiyān ĥayf ki gül-çîn olamaz şimdi Fehîm / Ĥār-best eyledi ĥam **gölşen-i endîšemüzi** (FKD, G. 291, B. 5).

gölşen-i fânî: [1] Gelip geçici bahçe, dünya.

Ĥonca-i mihr ü mehle tā ki bula / Zîb-i bākî bu **gölşen-i fânî** (FKD, K. 17, B. 100).

gülşen-i melâhat: [1] Güzelliğin gül bahçesi.

Hüsnüñde ‘ayân gül-i le‘afet / Ey ruhleri **gülşen-i melâhat** (FKD, Terki-bend 2, B. 22).

gülşen-i pür-ziyâ: [1] Aydınlık dolu bahçe.

Bir **gülşen-i pür-ziyâ** ki olmuş / Güyâ gül-i tıflân-ı şüh-ı mekteb (FKD, Terci-bend 1, B. 122).

gülşen-i râz: [1] Sır bahçesi.

Gülşen-i râza nesîm oldum gül-i ne-ş’küfte yok / Aşinâ bir nükte-i ser-beste-i nâ-güfte yok (FKD, G. 165, B. 1).

gülşen-i rüy: [1] Yüz bahçesi.

Gülşen-i rüyüñda tohm-ı hâlden feyyâz-ı küll / İki sünbül hâşıl itmiş zülf ü gîsûdur demiş (FKD, G. 143, B. 3).

gülşen-i sevâd: [1] Yazının bahçesi.

Her lafız **gülşen-i sevâdumda** / Şeb-nem-i lâlezâr-ı ma‘nîdür (FKD, G. 97, B. 4).

gülşen-nişân-i güş-ı beyân: [1] Güzel sözlerin gül bahçesine benzer kulakta yer edinmesi.

Gülşen-nişân-i güş-ı beyânüñ mü‘ezzinüm / Bülbülden ey’gelür baña âvâze-i gurâb (FKD, K. 13, B. 16).

gülü it-: [1] Çokça yemek, yemeğe düşkünlük (AFÎFÎ, C.3, s.2191).

Zâ‘f **itdi** Fehîmâ baña ol deñlü **gülü** / K’oldı nazarumda na‘hl-i tûbâ her mû (FKD, Rûbai 50, B. 1).

gülü-yı ârzü: [1] Hevesin aşırılığı.

Havfum oldur kim nişân-ı hasret-i gamdur Fehîm / Mużtarib itmekdedür cânım **gülü-yı ârzü** (FKD, G. 249, B. 8).

gülü-yı nev-bahâr: [1] İlbahar coşkunluğu.

Lâleāsâ dâğ-ber-dâğ oldı cism ü dil Fehîm / Geldi nev-rüz-ı cünün oldı **gülü-yı nev-bahâr** (FKD, G. 48, B. 5).

gülzâr: [8] Gül bahçesi.

Ḥalīl-i ‘aşkam ammā şu‘le **gülgär** olması baña / Degül i‘câz feyz-i dīde-i nemnâkdendür hep (FKD, G. 17, B. 3).

Pâ-mâl iderse tırta ḥaṭ-ı sebzüñi n’ola / **Gülgär** içinde berg-i giyâha ne i‘tibâr (FKD, G. 45, B. 5).

Âyîne vü dīde ola berg-i gül-i naḥli / **Gülgärda** ḥâk itse tenüm ḥasret-i dīdâr (FKD, G. 47, B. 6).

Fehīmâ sīnem içre özge güleşendür ḥayâl-i ḥüsn / O **gülgär** içre ṭab‘um bülbül-i rengīn-terennümdür (FKD, G. 104, B. 5).

Gülgärna cân ehlinüñ itmeñ beni teklīf / Çâk eylesün ceyb-i dilüm ḥâr-ı tekellüf (FKD, G. 158, B. 3).

Düşmek için pâyına **gülgärda** bād-ı şabâ / Mestvârī kendüsin üftân ü ḥizân gösterür (FKD, K. 10, B. 19).

Bülbül ḥarâbezâr-ı cihân içre der-be-der / **Gülgär** mesken-i feraḥ-âbâd-ı büm-ı Rüm (FKD, Terki-bend 1, B. 13).

Yâ Rabb aḥterüm ne siyeh-rû çerâg olur / **Gülgära** düşse pertevi murġanı zâg olur (FKD, Terki-bend 1, B. 1).

gülgär-ı aşk: [3] Aşkın gül bahçesi.

Ḥün-rîz olursa aḥker-i dâğum ‘aceb degül / **Gülgär-ı aşka** goncasıdur jâle-ḥîz olur (FKD, G. 90, B. 2).

Âteşin **gülgär-ı aşkam** şahn-ı bâğumda benüm / Şu‘le-i düzaḥ mişâl-i tûde-i ḥâşâkdür (FKD, G. 99, B. 2).

‘Aks-i ruḥıyla çeşmümüzi pür-nem eyledük / **Gülgär-ı aşkı** âteş ile ḥurrem eyledük (FKD, G. 173, B. 1).

gülgär-ı behişt: [1] Cennetin gül bahçesi.

Gülgär-ı behişt ü ‘ıyd-i kurbân / Geldi baña bu ḥayâl ağreb (FKD, Terki-bend 1, B. 126).

gülgär-ı caḥîm: [1] Cehennem bahçesi.

Âh-ı dil-i dâğdâr-ı aşkam / **Gülgär-ı caḥîmde** nesîmem (FKD, Terki-bend 1, B. 137).

gülgär-ı fenâ: [1] Fanilik , yokluk gül bahçesi.

Gülzâr-ı fenâda her birinüñ / Gül-berg-i vücûdı çāk-der-çāk (FKD, Terci-bend 1, B. 64).

gülzâr-ı kelâm: [1] Sözüñ gül bahçesi.

Gülzâr-ı kelâmumdaki ebkâr-ı mezâmîn / Her birisi bir gönca-i bî-ḥār u hünerdür (FKD, G. 106, B. 10).

gülzâr-ı küy: [1] Yurdun gül bahçesi.

Âteşin **gülzâr-ı küy** kim tecellîdür güli / Naḥl-i Ṭur ol gülşene bir kemterin ḥāşâkdür (FKD, G. 98, B. 2).

gülzâr-ı luṭf: [1] Lütuf, ihsan bahçesi, gül bahçesi.

Mihr oldı gŷyâ gül-miṣâl sünbüsitân oldı zılâl / **Gülzâr-ı luṭfuñdan** şimâl itdi meger neşr-i şemîm (FKD, K. 6, B. 15).

gülzâr-ı maḥabbet: [1] Aşkın gül bahçesi.

Gülzâr-ı maḥabbetde şekl-i dil-i şad-pârem / Bir gönca-i pür-ḥün-ı ne-ş'küfte midür bilsek (FKD, G. 171, B. 3).

gülzâr-ı ṭarâb: [1] Keyif veren gül bahçesi.

Ḥürîveşân-ı gönca-leb gül-çîn-i bŷs olmada hep / Meftŷḥ **gülzâr-ı ṭarâb** Mışr oldı cennât-ı na'îm (FKD, K. 6, B. 7).

gülzâr-ı zâr-ı ḥüsn: [1] Güzelliğın inleyen gül bahçesi.

Gülzâr-ı zâr-ı ḥüsnüñ olan şŷḥ bülbülem / Gül-berg-i terden olsa revâ bâl ü per baña (FKD, G. 7, B. 2).

gŷm it-: [2] Kaybetmek.

Menzil-i derd ü belâ-yı aşkı **gŷm itdŷk** Fehîm / Şevḳ-ı Ḥızr-ı rāh-ı tîr eyle sŷrâğ-ı sînemŷz (FKD, G. 126, B. 5).

Endîşeyi de vâdi-i ḥayretde **gŷm itdŷñ** / Ey ma'ni-i esrâr-ı dil idrāk-nişîn ol (FKD, G. 190, B. 3).

gŷm-kerde: [1] Kaybolmuş, yolunu kaybetmiş.

Çŷn gayret-i reh vâdi-i ḥırmân olacaḳdur / Tâ-key reh-i ümmîdde **gŷm-kerde** sŷrâğ ol (FKD, G. 189, B. 4).

güm-nām id-: [1] Şöhretini unutturmak.

Olmada aḥter-i baḥtum gibi nāmum ma'kūs / Beni **güm-nām iden** kevkibe-i nāmumdur (FKD, K. 12, B. 12).

güm-rāh: [3] Yolunu şaşırması, doğru yoldan ayrılmış.

‘Aşk bir şahrāda **güm-rāh** eylemişdür cānı kim / Hızır nā-peydā o reh nā-būd u menzil nā-bedīd (FKD, G. 40, B. 2).

Ḥayf kim irmedi ser-menzil-i maqşūdına ḥayf / Çaldı **güm-rāh** gönül teb-zede pūyān olarak (FKD, K. 16, B. 12).

Cümle esbābin itdiler sirḳat / Bir iki ḥāne-düzd **güm-rāhī** (FKD, Kıt'a 4, B. 4).

güm-sürāğ eyle-: [1] İzi kaybetmek.

Çok reh-nümāyı **eyledük** ey Hızır **güm-sürāğ** / Şermendeyüz senüñ gibi yüz biñ delīlden (FKD, G. 235, B. 5).

güm-sürāğ ol-: [2] Yolunu şaşırarak.

Ḥudā'dur şahidüm kim ḥāne-zād-ı himmetem himmet / Revā mı **güm-sürāğ olmak** düşüp vādī-i ḥizlāna (FKD, K. 7, B. 54).

Hızır-ı hidāyet eylese ta'yīn menzilüm / Hızır ile menzil ikisi de **güm-sürāğ olur** (FKD, Terkib-bend 1, B. 6).

güm-ı Rüm: [1] İstanbul'un kederleri.

Yā Rabb ‘anāşırım meger oldu **güm-ı Rüm** / Kim eyledüñ gıdāmı hemīşe semüm-ı Rüm (FKD, Terkib-bend 1, B. 9).

gün: [7]

1. 24 saatlik zaman dilimi

Günde biñ düzaḥ ṭavāf eyler ḥarīm-i dillerin / Olmasun mı sīne-i ‘uşşāk-ı şeydā muṣṭarib (FKD, G. 20, B. 2).

2. İlerideki bir zamanda.

Devr-i zülfinde dile āh itdürür bu rüzgār / Ḥānümān-ı dil gibi bir **gün** o da berbād olur (FKD, G. 80, B. 6).

Ger böyle kalursa nice **gün** reng-i ruḥ-ı gül / Bî-rengîlügünden gül ü hürşîd görünmez (FKD, G. 117, B. 6).

Cihân-ı aşkda gel fitnegâh-ı kûy-ı yâri gör / Aña maḥşûşdur bir **günde** yüz biñ rûsta-ḥîz olmak (FKD, G. 161, B. 2).

Yıkılmadır baña vech-i ma‘âş bî-minnet / Bir iki **gün** ki ḥarâbât-ı gamda müzdüram (FKD, K. 14, B. 22).

Diye ḥākümde görüp dūd-ı dilüm bir **gün** o mäh / Nev-şükûfe sünbül-i ḳabr-i Fehîm’ümdür benüm (FKD, G. 224, B. 5).

Rüşen **günümi** sâye-şifat tîre-ḳumâş / Mänend-i Fehîm (FKD, Rübai 56, B. 2).

gün günden: [1] Zaman ilerledikçe.

Âh ammâ n’eyleyim dâğ itdi bu âteş beni / Âfitâbâ ḥanümânuñ ola **gün günden** ḥarâb (FKD, K. 5, B. 18).

günâh: [5] Suç, Allah katında yasaklanan şey.

Bağışla devr-i gamzeñde **günâhım** / Ki çokdur fitnede taḳşîr-i Mirrîḥ (FKD, G. 36, B. 6).

Her **günâhum** ümîd-i ‘afviyle / Dâğ-ı süz-ı dil-i şevâb itdüm (FKD, K. 2, B. 30).

‘Afv-i luḫfûndan günâhım cürmünü eyler recâ / Âsitânuñda şevâbın ḳaşd ider şaḥş-ı şevâb (FKD, K. 5, B. 47).

Budur ancak **günâhum** râst-güyem yok sözüüm aşlâ / Ḥasûd-ı kec-ḥayâl ü kec-süḥan kim fehm-i nâ-dâna (FKD, K. 7, B. 60).

Ben ne ḥākem ne gedâyam ki edem medḥüñi lîk / Bâ‘îş-i raḥmet-i şehdür ki ede bende **günâh** (FKD, K. 9, B. 16).

günbed-i nîlüferî: [1] Nilüfer renkli gökyüzü.

Cüy-ı ḥün-ı lâle-reng-i düşmen-i Nu‘mân’dan / Oldı gülgün-ı şakâyık **günbed-i nîlüferî** (FKD, Kıt'a 9, B. 6).

gün-be-gün: [2] Günden güne, gün geçtikçe.

Gün-be-gün olsun ziyâde ‘ömri tâ her şubḥ ide / Mesned-i pîrûze-i çarḥa şeh-i ḥâber cülüs (FKD, Kıt'a 10, B. 3).

Şadr-ı devletde mü'ebbed ola tã rûz-ı kıyâm / **Gün-be-gün** devlet ü 'ömrin ide efzün Mevlâ (FKD, Kıt'a 14, B. 5).

gündüz: [1] Günün aydınlık olan yani güneşle aydınlanan vakti.

Her rûz âh ile ideyim 'âlemi siyâh / Şâyed ki **gündüzüñ** giceden ideler hisâb (FKD, K. 13, B. 2).

güneh: [3] Günah, suç, hata.

Kûyın ideli ol şanemüñ Ka'be'ye teşbîh / Āzürdeyüz āzürde Fehîmâ **günehüñden** (FKD, G. 237, B. 5).

Ço zâhid ehl-i dile ta'ni tã'atüñ eyle / Ki sen ħuriyyet ile men **günehle** meşhûram (FKD, K. 14, B. 31).

Bi'llâh bâde şun baña sâķî **güneh** deme / Ben der isem yeter elüme sen kitâb ver (FKD, Terkil-bend 1, B. 55).

gürk-i dehân-âlûde-i pākîze-bâtın: [1] Temiz yüreğın ağızına bulaşan kurt || Gönlnün kötüleşmesi.

Benem **gürk-i dehân-âlûde-i pākîze-bâtın** kim / Mişâl-i Yūsuf oldu zahîrüm pür-levs töhmetden (FKD, K. 15, B. 7).

gürîz id-: [1] Kaçma, firar etme.

Ĥavf ile âbveş **ider** ĥaṭ pes-i kâğıda **gürîz** / Şunmağı yazsa dâd-ger ol şeh-i girre-meste ĥaṭ (FKD, G. 148, B. 2).

gürîzân: [2] Kaçmış, kaçan.

Şoĥbetüñden dil mükedder cân **gürîzândur** senüñ / Āyîne şâf olsa ey şofî şafâdan kim kaçar (FKD, G. 46, B. 6).

İder taşvîr-i şîr itse nigeħle / **Gürîzân** âhü-yı çeşm-i bütânı (FKD, Kıt'a 6, B. 6).

gürîzân ol-: [1] Kaçmak.

Her bü'l-heves öninde **gürîzân olup** gider / Her sîne-şâf yânına efğân idüp gelür (FKD, G. 111, B. 4).

gürüh-ı melâ'ik: [1] Melekler topluluğı.

Diller ki zıkr-i la‘li ile pür-ḥurūş olur / Tesbīḥden **gürūh-ı melā‘ik** ḥamūş olur (FKD, G. 88, B. 1).

gürūh-ı ‘uşşāk: [1] Âşıklar topluluğu.

Rāhında yatur **gürūh-ı ‘uşşāk** / Āgeşte-be-ḥūn mişāl-i naḥcīr (FKD, Terci-bend 1, B. 37).

gürz: [1] Silahın icat edilmesinden önce kullanılan bir savaş aletidir. Tek parçadan oluşan gürzün başı demir veya bakırdan, sapı da ağaç veya demirden yapılan bir tür toptur. Türkçesi “bozdoğan”dır (PAKALIN, C.1, s. 689).

Mihre düşmendür meger meh kim hilāl ü bedrden / Gāh **gürz** eyler ḥavāle gāh ḥançer rüz u şeb (FKD, K. 1, B. 3).

güsiste-bend: [1] Bağını koparmak.

Ziyāde eyledi sevdāmı fikr-i kākül-i yār / **Güsiste-bend** iderüm olsa ejdehā zencīr (FKD, G. 65, B. 3).

güşād ol-: [2] Ferahlama

Bārekallāh ey nesīm-i müjde-i iḳbāl-i feth / **Oldı** feyzüñden cihānuñ ḡonca-i ḳalbi **güşād** (FKD, Kıt'a 8, B.1).

Oldı güşāde tāze-i āmed-şüd-i ḳadeḥ / Seyl-i feraḥla vādi-i ḥamyāze bestedür (FKD, G.93, B.6).

güşāde-dest ol-: [1] Eli açık, cömert.

Nihāl-i naẓma du‘ādur çü āferīn efsūn / **Güşāde-dest olasin** sen daḥı bu ma‘nāya (FKD, K.8, B.33).

güşāde-ṭab‘ ol-: [1] Neşeli, mutlu olmak.

Göñül ki bend ola bir sünbül-i semen-sāya / **Güşāde-ṭab‘ olamaz** baḳsa verd-i ra‘nāya (FKD, K.8, B.22).

güşūd: [1] Açık.

Dāmenemrā nīst tārī **güşūd** muḥtāc-ı çāk / Mī küned deryūze-i çāk ez-girībānem henüz (FKD, G.295, B.3).

güzāf u lāf: [1] Boş konuşma, dedikodu.

‘Aceb vaşşāfsın inşāf besdür bu **güzāf u lāf** / Yeter pür-güylük ey dil yeter taṭvīl-i efsāne (FKD, K. 7, B. 62).

güzār it-: [2] Gezip dolaşmak.

Zehrede bād-ı semūm bergüzār **itse güzār** / Ger dem-i ‘İsī reh-i pür-teff ü tāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B. 4).

Bir bāğa **güzār itse** tā-ḥaşr / Būy-ı güli düşmen-i şabādur (FKD, Terci-bend 1, B. 110).

guzāt-ı ehl-i İslām: [1] Müslüman gâzîler.

Merḫad-i pāk-i İmām-ı A‘zām’ı ihyā için / İtdiler cümle **guzāt-ı ehl-i İslām** ictihād (FKD, Kıt'a 8, B. 6).

güzel: [10]

1. İnsanı kendine hayran bırakan, hoş giden.

Āyīn-i teğāfülde **güzel** gāh ki ammā / Ḳānūn-ı nühüfte-nigehi ber-ṭaraf itme (FKD, G. 268, B. 3).

Bilürem ‘İyd-i vişalūñ baña cāvīd olmaz / Eyle ḳurbān beni kim böyle güzel ‘İyd olmaz (FKD, G. 113, B. 1).

Rind-i ‘aşḳam baña bir rind-i cihān olsa **güzel** / Ğamze-i mesti gibi nādiredān olsa güzel (FKD, G. 184, B. 1).

Rind-i ‘aşḳam baña bir rind-i cihān olsa **güzel** / Ğamze-i mesti gibi nādiredān olsa güzel (FKD, G. 184, B. 1).

Ğamzeler eyler iken itse tebessüm gāhī / Bā‘İş-i fitne vü hem fitne-nişān olsa **güzel** (FKD, G. 184, B. 2).

Ḥūn-ı ‘uşşāka daḥı ṭıfl iken olsa mu‘tād / Perveriş-yäfte-i şīre-i cān olsa **güzel** (FKD, G. 184, B. 3).

Şāfam āyīne-şifat naḳş u nigārı sevemem / Sāde-levḥem baña başdan başa ān olsa **güzel** (FKD, G. 184, B. 4).

Ehl-i dil olmayıcaḳ dil-bere mā‘il olamam / Ben Fehīm’em baña gönlümce cüvān olsa **güzel** (FKD, G. 184, B. 5).

2. Sevilen, hoş giden birine seslenme.

Biñ niyāz ile getürdüm o hümāyı şayda / Şeh-levendüm **güzelüm** şūh-ı cihānum diyerek (FKD, G. 170, B. 2).

3. Hoşa giden sevgili, kadın.

Hüsine nazîr olurdu hürşid / Ammā ki o māh ‘aceb **güzeldür** (FKD, Terci-bend 1, B. 87).

güzer eyle-: [1] Geçmek.

Ey bād-ı şabā zülfine yārūñ **güzer eyle** / Gāhī dil-i ‘uşşāka belādan haber eyle (FKD, G. 267, B. 1).

güzer it-: [2] Geçmek, yayılmak, dağılmak.

İtdükçe gülistāna **güzer** ‘aks-i cemāli / Gülgüne-zen-i çihre-i berg-i semen eyler (FKD, G. 55, B. 2).

Bir ābdur tîgi ki ger **itse** gelūsından **güzer** / A‘dā-yı dīnūñ ser-be-ser cismin ider nār-ı caḥīm (FKD, K. 6, B. 12).

güzer kıl-: [1] Geçmek.

Var ise **kıldı** şabā gīsū-yı sünbüldeñ **güzer** / Her dimāğı nāfe-i müşk itdi büy-ı nev-bahār (FKD, G. 48, B. 2).

güzergeh it-: [1] Yol edinmek, uğrak mekan haline gelmek.

Meh gibi gülleri pür-nür ide feyz-i eşeri / Āfitāb-ı ruḥuñı **itse güzergeh** nesīm (FKD, G. 214, B. 4).

güzide: [1] Seçkin ve üstün.

Yegāne ḥakīm-i pür-himmet-i ‘asākir-i Mışır / **Güzide** māh-ı kevākib-siper felek-pāye (FKD, K. 8, B. 11).

güzin: [1] Seçilmiş.

Rümüz-ı çeşmüñi fehm itmedüñ Fehīm gibi / Zemānenüñ ki **güzin** nüktedāniyuz cānā (FKD, G. 8, B. 7).

H/H/Ḥ

ḥāb: [11]

1. Uyku.

Bahtumuz **ḥāb** içre olsun tā-қыām-ı şubh-ı haşr / Pās-bān-ı dil yeter bu nāle-i şeb-ḥīzümüz (FKD, G.130, B.4).

Olursa **ḥābdadur** ‘āşika naşīb-i vişāl / Neden ki olmaya ‘uşşāk **ḥābdan** maḥzūz (FKD, G.150, B.7).

Olur künc-i Sühā’da mübtelā **ḥāb** / Eger ḥāşiyet-i efsāne olsam (FKD, G.199, B.7).

Sürme-i çeşm-i bahtum olalı **ḥāb** / Nūr-ı meh-tāb n’iydügin bilmem (FKD, G.204, B.3).

Şu deñlü eyledi pinhān ḥayāl-i cānānı / Ki oldı çeşm-i Fehīmā’ya **ḥāb** nā-maḥrem (FKD, G.209, B.5).

Hūşyāram ğamze-i mest-i ḥarābuñ görmesem / Merg olur **ḥābum** o çeşm-i nīm-ḥābuñ görmesem (FKD, G.210, B.1).

Baňa bir mertebe luḥf eyledi ol māh Fehīm / **ḥābdan** ğayrıya hep var idi ruḥşat bu gece (FKD, G.257, B.11).

2. Rüyā (LEXICON, s.868).

Girde-bālīn itmege ḥūrşīdi ‘ār itsem revā / Gördüm olmış **ḥābda** vaḥf-ı serüm zānū-yı dost (FKD, G.25, B.5).

Olursa **ḥābdadur** ‘āşika naşīb-i vişāl / Neden ki olmaya ‘uşşāk **ḥābdan** maḥzūz (FKD, G.150, B.7).

Bilmezem rüz mı ya şeb mi ya **ḥāb** u ya ḥayāl / Ol kadar cāna hüçüm eyledi ḥayret bu gece (FKD, G.257, B.10).

ḥābda iken itmede ‘ālemi ğamzesi şehīd / Vāy o dem ki eyleye tīĝini çeşmi āḥte (FKD, G.271, B.3).

ḥāb-ı ‘adem: [2] Ölüm uykusu.

Çeşm-i eceli **ḥāb-ı ‘adem** eyledi ḥufte / Ben ṭurma daḥı rāvi-i efsāne-i ‘aşşām (FKD, G.197, B.8).

ḥāb-ı ‘ademden açdı gözin ḥastegān-ı ḥāk / Baht-ı ‘anūdum olmaya bī-dār tā-be-key (FKD, G.292, B.3).

ḥāb-ı bāde: [1] Şarabın uykusu. “Şarap aşırı miktarda alındığında insanı sarhoş eder. Sarhoşluk neticesinde insan bir süre sonra uykuya dalar. Bu uyku ‘sızmak’ olarak değerlendirilir” (Bahadır, 2013, s.105).

Cām-ı mey nüş itse dil-ber söylesek efsāneler / Çeşmimi maḥmūr görsek yine **ḥ'āb-ı bādeden** (FKD, G.233, B.2).

ḥ'āb-ı ḡamze-i şūḡ: [1] İşveli yan bakışın uykusu.

Eşer ider mi füsün-kāri-i fesāne Fehīm / Olur mı ol müjeler cāna **ḥ'āb-ı ḡamze-i şūḡ** (FKD, G.37, B.5).

ḥ'āb-ı Mısr: [1] Mısır rüyası.

Görmesün çeşmüm ebü'n-nevm eyleyem her dem ḡidā / Tā gidince olmayan bī-dār **ḥ'āb-ı Mısr'dan** (FKD, Kit'a 3, B.16).

ḥ'āb-ı nāz: [2] Naz uykusu.

Çeşm-i maḥmūr-ı bütāna **ḥ'āb-ı nāz** oldum velī / Gamze-i mest-i nigeḡden ḡayrı bir nā-ḡufte yok (FKD, G.165, B.4).

Gamzeñi mest eyleyüp her dem şarāb-ı nāz ile / Çeşm-i maḥmūruñ hem-āḡūş itme **ḥ'āb-ı nāz** ile (FKD, G.264, B.1).

ḥ'āb-ı teḡāfūl: [1] Umursamazlık uykusu.

Çeşmüñi **ḥ'āb-ı teḡāfūl** ṡurfa bīmār eylemiş / Kim nigāh-ı 'işve vü nāz itmeden perḡiz ider (FKD, G.53, B.2).

ḥ'āba var-: [1] Uyumak.

Şeb-i ḡam **ḥ'āba varsa** merdüm-i çeşmi ruḡı üzre / Nesīc-i pertev-i mehden muṡallā perniyān örter (FKD, G.63, B.2).

ḡabāb: [9] Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.

Her **ḡabābı** oldı ḡüyā aḡter-i burc-ı ṡarab / Şubḡ-ı mihr-efrüz u şām-ı zulmet-i ḡamdur şarāb (FKD, G.14, B.6).

ḡabābı eylemiş süde kıbāb-ı heft-eflāki / Kazā kim keşti-i cānı 'aceb 'ummāna şalmışdur (FKD, G.75, B.6).

Sīmḡün cām içre zerrīn ḡadeḡdür her **ḡabāb** / Rind-i şāfuz sākin-i mey-ḡāneyüz nev-rūzdur (FKD, G.78, B.6).

Feyyāz o deñlü bād-ı bahārī ki cūlaruñ / Her mevci oldı sünbül ü her bir **ḡabāb** gül (FKD, G.195, B.6).

Sākī **ḥabāb** gibi ider cānumı ḥarāb / ‘Arz itse duḡter-i rezi faşş-ı züccādan (FKD, G.228, B.5).

Şu‘le-i yāḳūt ya ‘aks-i leb-i la‘lidür / Zāhir olan her **ḥabāb** çeşme-i billürdan (FKD, G.231, B.6).

Nice eyyām idi seyr-i tecellī iştiyāḳıyla / Dönerdi kendi mir’āta **ḥabābī** çeşm-i ḥayrāna (FKD, K.7, B.2).

Ol bāde-i rüşeni Fehīm itme telef / Kim encüm ile **ḥabābī** cenge tuta şaf (FKD, Rübai 29, B.1).

Gül-i bülbül-ḥurūş ya‘nī **ḥabāb** / Şem‘-i pervāne-cüş ya‘nī mey (FKD, G.293, B.3).

ḥabāb it-: [1] Kabarcık hâline getirmek.

Cüş kılduḳça ḳulzüm-i ṭab‘um / Āfitāb u mehi **ḥabāb itdüm** (FKD, K.2, B.48).

ḥabābāsā: [2] Su üzerindeki hava kabarcığı gibi.

Ṭarfetü’l-‘aynda **ḥabābāsā** / Āsumān-ı ḥalel-pezir benem (FKD, G.206, B.8).

Olaydı ebr-i nīsān-ı seḥāsı ḳatre-pāş-ı dehr / Şadefler pür iderdi rüy-ı deryāyı **ḥabābāsā** (FKD, Kıt'a 15, B.6).

ḥabāb-ı bāde: [1] Şarabın üzerindeki hava kabarcığı.

Rind-i şāḥib-dīde oldur cām içince eyleye / Rūḥ-ı Cemşīd’i temāşā her **ḥabāb-ı bādeden** (FKD, G.233, B.4).

ḥabāb-ı dil: [1] Gönül kabarcığı.

Kevşer ḥayāli ‘āşıḳa naḳş-ı ber-ābdur / Kılduḳ tehī **ḥabāb-ı dili** Selsebīl’den (FKD, G.235, B.3).

ḥabāb-ı mey-i ḡam: [1] Keder şarabının kabarcıkları. “Şairler gam gibi bir duyguyu şaraba benzetirken içinde var olan acılığa karşın verdiği hazzı ön plana çıkarmaktadır” (Bahadır, 2013, s.165).

Biñ şikest olsa havāsından olur yine dürüst / Oldı güyā ki **ḥabāb-ı mey-i ḡam** şīşe-i dil (FKD, G.187, B.3).

ḥabāb-ı teng: [1] Küçük kabarcıklar.

Her ḳatre **ḥabāb-ı teng** zarfı / Biñ şāhid-i neşveye neşīmen (FKD, Terci-bend 1, B.99).

ḥabāb-ı yemm: [1] Denizin üstündeki kabarcıklar. Yemm, “okyanus, deniz” anlamındadır (LEXICON, s.2209).

Her **ḥabāb-ı yemmi** mişāl-i enār / Eyleye kân-ı la^l-i rümmâni (FKD, K.17, B.29).

ḥabbezâ: [4] Ne güzel, ne hoş, aferin (TULUM, s.807).

Ḥabbezâ müflis-i naḥd-ı dil ü sālūs-metâ^c / Merḥabâ perde-der-i ‘ışmet-i nâḳūs-fürüş (FKD, G.144, B.7).

Ḥabbezâ cezbe-i bî-sūziş-i zikr-i cānān / Gūş iden nāmuñı vālih ü ḥayrānuñ olur (FKD, G.83, B.2).

Ḥabbezâ ma‘rifet ki itdi regüm / Tār u pūd-ı ḳabā-yı ‘uryānî (FKD, K.17, B.11).

Ḥabbezâ nāzm-ı Ṭālib-i Āmül / K’oldı maḥşūd-ı Baḥrî vü Kānî (FKD, K.17, B.44).

ḥaber: [2] Haber, bilgi.

Biñ vech ile yār itse tecellî **ḥaberüm** yoḳ / Gūyā ki kelām-ı eriniyem eşerüm yoḳ (FKD, G.166, B.1).

Āh idersem n’ola sevdāñ ile ṭolmuş göñlüm / **Ḥaberüñ** yoḳ ki senüñ ‘āşıḳuñ olmış göñlüm (FKD, Terhib-bend 3, B.5).

ḥaber al-: [1] Bilgi almak.

Rūḥ-ı Nefî’den Fehîm **aldum ḥaber** dedi eger / ‘Āşıḳ iseñ el-ḥāzer ḥüsnine ḥāmüş it nazār (FKD, Diğēr 1, B.27).

ḥaber eyle-: [1] Haber vermek, ulaştırmak.

Ey bād-ı şabā zūlfine yārüñ güzēr eyle / Gāhî dil-i ‘uşşāḳa belādan ḥaber eyle (FKD, G.267, B.1).

ḥaber gid-: [1] Haber ulaşması.

Girîbānumla dāmānum ‘acā’ib āşınālardur / **Gider** çāk girîbāndan **ḥaber** her laḫza dāmāna (FKD, K.7, B.48).

ḥaber ver-: [9] Bildirmek, haber ulaştırmak.

Dūzaḫa varmış bir ādem var ise **versün ḥaber** / ‘Āşiyānı ḳorḳudurlar mı ‘azāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.12).

Ey bād-ı şabā ol şeh-i hūn-rīze **haber vir** / Hūn-rīzlüğün gel dil-i nā-çīze haber vir (FKD, G.67, B.1).

Ey bād-ı şabā ol şeh-i hūn-rīze haber vir / Hūn-rīzlüğün gel dil-i nā-çīze **haber vir** (FKD, G.67, B.1).

Ey bād-ı şabā dūr olalı ğamzelerinden / Düşüklerümi hançer-i ser-tīze **haber vir** (FKD, G.67, B.2).

Ey bād-ı şabā silsile-cünbāni-i şevkam / Zencīr-i ser-i zūlf-i dil-āvīze **haber vir** (FKD, G.67, B.3).

Ey bād-ı şabā yāsemin-efşāni-i eşküm / Hūy-gerde o gül-berg-i semen-bīze **haber vir** (FKD, G.67, B.4).

Ey bād-ı şabā bülbül-i güm-lāne Fehīm'üñ / Āvārelüğün ol gül-i nev-ḥīze **haber vir** (FKD, G.67, B.5).

Ey cünün çırma **haber vir** yūri rūḥ-ı Kays'a / Gidelüm rāh-rev-i deşt ü beyābān olarak (FKD, K.16, B.7).

Behiştüñ nuşhasın gelsün mufaşşal bundan seyr itsün / **Haber virsün** bir ādem ravza-i cennetde Rıdvān'a (FKD, K.7, B.24).

haber-i sırr-ı kazā: [1] Kaderin getireceği belirsizlik.

Ṭuymağa cünbiş-i müjgāni ne remz itdüğünü / **Haber-i sırr-ı kazādan** dile ilhām ister (FKD, G.64, B.3).

habli'l-verīd: [1] Boyun damarı, şah damarı. “Habl, ip, bağ, organ, halat, sicim gibi anlamlara gelir. Bu terimin alındığı ayette, Allah’ın insana, onda bulunan şah damarından daha yakın olduğu belirtilmektedir. Yakın ve uzak sözleri mekân ve mesafe ile ilgilidir. Allah ise bunlardan uzaktır. Bu sözde ifade edilen yakınlık mecazîdir. Allah’ın ilim sıfatının bir ifadesidir. ‘Andolsun insanı biz yarattık ve nefsinin ona ne fısıldadığını biliriz; (çünkü) biz ona şah damarından daha yakınız’ (Kaf, 50/16)” (YILMAZ, s.193).

Defter-i eczā-yı fetvāsın ḥamā’il itdi ḥalk / Rişte-i şīrāzesidür cümleten **habli'l-verīd** (FKD, Kıt'a 11, B.6).

habs eyle-: [1] Alikoymak, eğlence (TULUM, s.808).

Oldı müjeler mīḥ-i der-i ḥāne-i dīde / **Habs eyledi** nūr-ı nıgehüm ğayret-i dīdār (FKD, G.47, B.5).

ḥabs-ı tabʿ: [1] Mizacını tutsak etmek.

Kiminüñ şîʿri tâzedür k'olsun / Tâ ebed **ḥabs-ı tabʿı** nisyânî (FKD, K.17, B.58).

ḥacâlet: [1] Mahcubiyet, utanma.

Yegâne dürrütü't-tâc iken oldum zînet-i ḥalḥal / Nice yâķütveş surḥ olmasun eşküm
ḥacâletden (FKD, K.15, B.11).

ḥʿâce-i evvel: [1] İlk hoca,mecliste bulunanların başı.

Yürütdi fitnegâh-ı ʿaşķ içinde **ḥʿâce-i evvel** / Perestâr-ı kazâyı ğamze-i cānāneden soñra
(FKD, G.253, B.3).

ḥacil: [4] Utanmış. Utanan.

Çözme zülfüñ bağbānı itme sünbülден **ḥacil** / Perde-püş itme ruḥuñ kıl bülbüli gülden **ḥacil**
(FKD, G.185, B.1).

Hüşyār olam inşāf mıdur münfaʿilem / Vallāh ḥacilem çeşm-i bütāndan **ḥacilem** (FKD,
Rübai 44, B.2).

Hüşyār olam inşāf mıdur münfaʿilem / Vallāh **ḥacilem** çeşm-i bütāndan **ḥacilem** (FKD, Rübai
44, B.2).

ḥacil id-: [4] Utandırmak, mahcup etmek.

Dād ol seffine-i şāʿir-i bî-intizāmdan / Dīvāneyi **ḥacil ide** ḥalḥ-ı kelāmdan (FKD, Terķib-bend
1, B.25).

Çözme zülfüñ bağbānı **itme** sünbülден **ḥacil** / Perde-püş itme ruḥuñ kıl bülbüli gülden **ḥacil**
(FKD, G.185, B.1).

Hışm ile olsun nigāh it bü'l-hevesler rağmına / ʿĀşık-ı maḥcūbuñam **itme** teĝāfülden **ḥacil**
(FKD, G.185, B.3).

Neşve-i mülden degül surḥi-i rüy-ı ehl-i ʿaşķ / Belki **itmiş** zevķ-ı laʿlün anları mülden **ḥacil**
(FKD, G.185, B.2).

ḥacil ol-: [3] Utanmak.

Gör gül-i raʿnāyı kim fikr-i ruḥuñla bağda / Güş idüp sūzişle nālem **oldı** bülbülден **ḥacil**
(FKD, G.185, B.4).

Taşdı'iden **olur hacil** medhūinde yoḥsa cān u dil / Nazm eyler idi muttaşıl şad-ıkd-ı lü'lü'-i nazīm (FKD, K.6, B.16).

Şoñradan bīgāne-ıavr olma Fehīm-i 'āşıka / Bī-tekellūf āşinā **olur** tecāhūlden **hacil** (FKD, G.185, B.5).

haclegāh-ı perde-i çeşm-i hayā: [1] Utanma gözünün perdesinin gelin odası.

Zümre-i 'uşşāk-ı maḥcūbāna nūr-ı dādeyem / **Haclegāh-ı perde-i çeşm-i hayādur** bisterüm (FKD, G.225, B.2).

haclet: [4] Utanma.

Hacletinden āb olur ağızında lafz-ı yā şanem / Berhemen gūş itse ger gülbank-i yā Rab yā Rab'um (FKD, G.217, B.4).

Görselcerdi mihr ü meh ger şāhidān-ı 'işmetin / **Hacletinden** olalardı ser-be-cā der rüz u şeb (FKD, K.1, B.23).

Şūḥ-ı lā'ı-i noḳtasın seyr itdi baḥr-ı nazmumuñ / **Hacletinden** döndi mercān rīzeve dürr-i ḥoş-āb (FKD, K.5, B.58).

Bu **hacletden** Fehīm ölmek / Yegdür dir iseñ fehīmem (FKD, Terci-bend 1, B.142).

had-beyān: [1] Yanağı belirten.

Her noḳta meges-mişāl pervāza gelüp / Mānend-i mürçe olur **had-beyān** ḥaṭ (FKD, Rübai 25, B.2).

hadd u pāyān: [1] Sınır ve son.

Besdür ey dil şikāyet-i 'irfān / Şekvenüñ yoḳ mı **hadd u pāyānı** (FKD, K.17, B.19).

hadde-i üstād-ı kazā: [1] Kaderin ustasının damıtıcısı.

Zer-i bārīk-i tenüm çarḥa olur peyveste / Ol ḳadar **hadde-i üstād-ı kazādan** geçdüm (FKD, G.218, B.7).

hāddin bildür: [1] Sınır koymak || Kendini bilmeyene ne olduğunu öğretmek.

Bildürürdüm bu ḳavme ben **hāddin** / Āh elümde olaydı fermānı (FKD, K.17, B.62).

hadeng: [1] Ok.

O ebrüvân ü müjeyle şikâra kaçd itse / Belâ **hadeng** şunar ‘arz ider kemân âfet (FKD, K.11, B.4).

hadeng-i âh: [1] Ah oku. || Ah etme.

Dil-i raķīb-i bed-aķter nedür ki hâ’il ola / **Hadeng-i âhuma** olmaz nüh-âsumân mâni‘ (FKD, G.151, B.4).

hadeng-i cevr ü cefâ: [1] Eziyet ve zulüm oku.

Ža‘f-ı cefâ-yı ğamze beni itdi bî-nişân / Olmaz hadeng-i cevr ü cefâ kârger baña (FKD, G.7, B.5).

hadeng-i kav̄s-i kaçâ: [1] Kader yayının oku.

Felek o ebrü vü müjgândan itdi tâ ki cüdâ / **Hadeng-i kav̄s-i kaçânuñ** nişâniyuz cânâ (FKD, G.8, B.5).

hadeng-i teġâfûl: [1] Görmezlikten gelme oku.

Pinhân **hadeng-i teġâfûlün** bir dil için / Ol daĥı sendedür nedür ibrâmuñ (FKD, Rûbai 34, B.2).

hadıķa-i edeb: [1] Edep bahçesi.

Terennüme ķomazuz ‘andelīb-i ķuds olsa / **Hadıķa-i edebün** bağbâniyuz cânâ (FKD, G.8, B.4).

hâdim: [1] Hizmetçi.

Eylemiş naķş-ı bütânı cilveger kıssîs-i ‘aşķ / Hep şanemden **hâdimi** bir özge ma‘beddür göñül (FKD, G.194, B.6).

h̄‘âhend-i düşnâm: [1] Sövmeyi istemek.

Ben de idince aña şevķ ile kütâĥ du‘â / Didi kim gör yine **h̄‘âhend-i düşnânumdur** (FKD, K.12, B.20).

h̄‘âhiş-i vaşl: [1] Kavuşmayı istemek.

Çekmeyince sîneme mestâne ârâm eylemem / **H̄‘âhiş-i vaşluñda** küstâĥam tevaķķuf ber-ķaraf (FKD, G.155, B.4).

h̄‘âhiş-i zinhâr: [1] Yasaĥı istemek.

Bilmiş tatalum hañçer-i âzârı belâsın / Lâ'î-i ebedî h'âhiş-i zinhârı ne bilsün (FKD, K.4, B.16).

hâ'il ol-: [2] Perde, engel, yasaklamak.

Dil-i raķîb-i bed-aħter nedür ki **hâ'il ola** / Hadeng-i âhuma olmaz nüh-âsumân mâni' (FKD, G.151, B.4).

Ki pertevine **olur hâ'il** âfitâb meyüñ / Zılâl-i hey'et-i maħrûti-i zemîn-i sebû (FKD, G.247, B.3).

hâk: [3] Doğru.

Belüñe itdi kemer qolını vuşlatda Fehîm / **Hâk** budur küy-ı mecâzîye münâsib püldür (FKD, G.101, B.5).

Ne lâzım eylemek tebyîn-i burhân kim sözüñ **hâkdur** / Yeter da'vâma hücçet bu kaşîdem her suħandâna (FKD, K.7, B.57).

Ammâ ki **hâk** elinde bu kavmüñ ki Rûm'da / Şâ'ir kadar kabûl eder yoķ rezâleti (FKD, Terki-bend 1, B.23).

hâk: [11]

1. Toprak

Sitem ben **hâke** hûkm-i gerdiş-i eflâkdendür hep / Ğalať didüm Ğalať hâsiyyet-i idrâkdendür hep (FKD, G.17, B.1).

Ne hikmetdür ki dil-ber âteşî-hû hevâyîdür / Egerçi aşl-ı fıtratde bir âb u **hâkdendür** hep (FKD, G.17, B.5).

Bâĝ-ı hûsnüz süde-i hürşiddendür **hâkümüz** / Hep şu'â'ı çeşm-i haşretdür has u haşâkümüz (FKD, G.128, B.1).

Çarħ Eflâťun isek de hâk ider hâkinde hem / Ol çemende hâk ider ol **hâki** n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.6).

Hâkem ammâ mihr-i rüy-ı dil-bere âyîneyem / Ben harâbe cevher ü âyîneye gencîneyem (FKD, G.213, B.1).

Ger haşret-i Ğamzeñle Fehîm olsa helâküñ / **Hâkinden** ola hañçer-i ser-tîz demîde (FKD, G.258, B.5).

Ben ne **hâkem** ne gedâyam ki edem medhûni lîk / Bâ'is-i raḥmet-i şehdür ki ede bende günâh (FKD, K.9, B.16).

Ma'âza'l-lâh ne sözdür bu dehânum **hâk** ile tolsun / Zebânum zaḥm-pür-zaḥm eyleyem dendân-ı gayretden (FKD, K.15, B.41).

Çarḥ Eflâṭûn isek de hâk ider **hâkinde** hem / Ol çemende hâk ider ol hâki n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.6).

Ger şabâ neşr etse gerd-i kîmiyâ-yı cüdını / Sîm ü zerle **hâki** çeşm-i halka yeksân gösterür (FKD, K.10, B.24).

2. Mezar.

Diye **hâkümde** görüp dūd-ı dilüm bir gün o mâh / Nev-şükûfe sünbül-i kabr-i Fehîm'ümdür benüm (FKD, G.224, B.5).

hâk eyle: [3] Toprağın altına sokmak, öldürmek.

Rüyümü **hâk eyledüm** ol hâk-i pâyı görmege / Ya'ni rüy-ı hâk-i pây-ı dil-rübâyı görmege (FKD, G.263, B.1).

Reşk ile vücüdum **eylerem hâk** / Gördükçe o naḥl-i ser-firâzi (FKD, Terki-bend 2, B.21).

Sa'y ile vücüdum **eyleyem hâk** / Gerçi aña biñ cihân fedâdur (FKD, Terci-bend 1, B.116).

hâk id-: [7] Helak etmek, öldürmek.

Çarḥ Eflâṭûn isek de **hâk ider** hâkinde hem / Ol çemende hâk ider ol hâki n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.6).

Çarḥ Eflâṭûn isek de hâk ider hâkinde hem / Ol çemende **hâk ider** ol hâki n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.6).

Beni **hâk itdi** ḥasret dil-ber-i ṭannâz müstağnî / Gedâ muḥtâc-ı pâ-büs u şeh-i mümtâz müstağnî (FKD, G.287, B.1).

Hâk itse Fehîm âyîne-i ṭab'umı devrân / Tûṭî gibi güftâr ide her sebz-i giyâhum (FKD, G.215, B.6).

Hâk itse maḥabbet ğam-ı ḥüsniyle o mâhuñ / Yâ Rab bu ten-i sebzümü bir mihr-i giyâh it (FKD, G.23, B.5).

Âyîne vü dîde ola berg-i gül-i naḥli / Gülzârda **hâk itse** tenüm ḥasret-i dîdâr (FKD, G.47, B.6).

Ḥāk itse Fehīmā'yı ne ğam pertev-i ḥüsnüñ / Ḥürşīd olur sâyeve çün bâ'is-i pestī (FKD, G.290, B.5).

ḥāk ile yeksân id-: [2]

1. Saçın toprağa temas etmesi.

Zülfün o mest **ḥāk ile yeksân idüp** gelür / 'uşşâk-ı pây-mâli perîşân idüp gelür (FKD, G.111, B.1).

2. Yerle bir etmek, yok etmek.

'Adüyü kavm-ı 'Adāsâ **idersin ḥāk ile yeksân** / Semend-i bād-ı pāyuñ ḥışm ile şalduqça meydāna (FKD, K.7, B.39).

ḥāk ol-: [1] Toprak olma || Ölmek.

Gerçi **ḥāk oldum** vücūdumdan eşer kalmadı lîk / Tā-kiyāmet çarḥ-ı bed-evzā'a kīnüm tāzedür (FKD, G.94, B.4).

ḥāke düşür-: [1] Değersizleşmek, yokmuş gibi sayılmak.

Dür-i eşk-i yetīmāsā olursam n'ola bī-rağbet / **Düşürdi ḥāke** dehr-i bī-baširet 'ayn-ı 'izzetden (FKD, K.15, B.10).

ḥāk-i cenāb: [1] Eşiğinin toprağı.

Tütüyā-yı çeşm-i cānum Ka'be-i küyüñdadur / Secdegāhum kim olur **ḥāk-i cenābuñ** görmesem (FKD, G.210, B.4).

ḥāk-i dergāh ol-: [1] Makamın toprağı olmak, makamına yüz sürmek.

Sensen ol nūr-ı tecellī-i Ḥudā kim ḥürşīd / Her seher sâye gibi **olmada ḥāk-i dergāh** (FKD, K.9, B.11).

ḥāki gevher eyle-: [1] Toprağı altına dönüştürmek. Aşağıdaki tanıkta ay ve güneşin "ilm-i kimyâ" ile uğraştıkları, topraktan mücevher elde ettikleri anlatılmaktadır. İlm-i kimyâda, altın ve gümüş elde etmek için iksir hazırlanır ve bunlar belirli aşamalardan geçirilerek ateşe ve güneşe sunulur. Ayrıntılı bilgi için bk. LEVEND, Dîvân Edebiyatı.

Çihre-sây-ı ḥāk-i dergāhuñ olaldan mihr ü meh / Her biri feyziyle **eyler ḥāki gevher** rüz u şeb (FKD, K.1, B.37).

ḥāk-i ḥarābāt-ı mey-ālūd: [1] Şaraba bulanmış meyhanenin toprağı.

Kāviş it **ḥāk-i ḥarābāt-ı mey-ālūdı** Fehīm / Ḥusrev'üñ itme ḥased keşret-i gencīnesine (FKD, G.269, B.5).

ḥāk-i kūy-ı dost: [1] Sevgilinin köyünün toprağı.

Bu gice te'sīr-i zehr-i ḥūn-ı çeşmümden benüm / Süde-i elmās oldu cümle **ḥāk-i kūy-ı dost** (FKD, G.25, B.7).

ḥāk-i pāy: [3] Ayak toprağı.

Zemīnde sāyeveş geh **ḥāk-i pāy** ol / Gehī ḥūrşīd gibi çarḥ-sāy ol (FKD, G.191, B.1).

Dūdumuñ **ḥāk-i pāy**ı geçse revā / Sürme-i cevher-i Şifāhāī (FKD, K.17, B.37).

Rūyumu ḥāk eyledüm ol **ḥāk-i pāy**ı görmege / Ya'ni rūy-ı ḥāk-i pāy-ı dil-rübāyı görmege (FKD, G.263, B.1).

ḥāk-i rāh: [3] Padişahın veya sevgilinin geçtiğı yol.

Rāst geldüm yolda ol şāha gider ben **ḥāk-i rāh** / Ferş-i rāh olmuş yolında cebhe-i ḥūrşīd ü māh (FKD, Diğer 1, B.9).

Şükūh-ı ḥüsn ile şīrāne verse raḥşına cevlan / Hezār kelle-i ḥūrşīd **ḥāk-i rāh** gerekdür (FKD, G.100, B.7).

Hemīşe **ḥāk-i rāh**ı tütüyā-yı çeşm-i Mışr olsun / Dil-i āyine-ṭab'ın gerd-i gamdan ḥıfz ide Mevlā (FKD, Kit'a 15, B.14).

ḥāk-i rāh-ı dil-ber: [1] Sevgilinin yolunun toprağı.

Oldukça sāye-efgen perr-i külāh-ı dil-ber / Vuşlat dilersen ey dil ol **ḥāk-i rāh-ı dil-ber** (FKD, G.50, B.1).

ḥāk-i reh: [2] Yol toprağı.

Sen cilveger olduğça każā şuret-i ḥaşrı / Göstermege āyīne düzer **ḥāk-i rehüнден** (FKD, G.237, B.2).

Üftādelerüñ olmağa pā-māl-i siyāhuñ / Ālūde iderler tenini **ḥāk-i rehüñle** (FKD, G.265, B.3).

ḥāk-i teyemmüm: [1] Teyemmüm alınacak toprak.

Şaf-ı müjgān ile tā çīn-i ebrü secdegāh oldu / Ğubār-ı kuḥl-ı çeşmüñ fitneye **ḥāk-i teyemmümdür** (FKD, G.103, B.4).

hāk-i zillet: [1] Alçaklık, düşkünlük toprağı.

Hāk-i zilletde gönül her gice āgeşte-be-hün / Çeşm-i ser-mestün ise hoşka-i gül-bister-i nāz
(FKD, G.115, B.2).

Hak / Hakık: [8] Allah.

İder mi bahtumuzu **Hak** qarın-i mihr-i ümîd / Olur mı t̄ali'ümüz mahrem-i harım-i murād
(FKD, G.39, B.2).

Zılluñı **Hak** nūr-ı mihr ü mehde kıldı ta'biye / Olmasa sāyeñ n'ola ey rūh-peyker rüz u şeb
(FKD, K.1, B.32).

İtdi çevgān-ı lām-ı killüme **Hak** / Cevherin güy-ı dürr-i gāltānī (FKD, K.17, B.34).

Hāzret-i Sulṭān Murād ol dāver-i iqlīm-i Rūm / Kim gāzāsı fī-sebīli'l-lāh **Hak'dur** reh-beri
(FKD, Kıt'a 9, B.1).

Bu sūr u pür-sürür 'işreti nev-rüz-ı firūzı / Mübārek ide **Hak** Pāşā-yı şāhib-re'y ü fermāna
(FKD, K.7, B.32).

Evsat-ı şa'bānda cebren āhır fetḥ-i bāb / İtdi manşürü'l-livā **Hak** ol şeh-i dīn-perveri (FKD,
Kıt'a 9, B.8).

Āyine-i 'izzetde seyr iderdi **Hak**'ı / Olmasa eger perde-i çeşmi māni' (FKD, Rübai 27, B.2).

Oldı çü Rızā kazāya rāzı / **Hak** eyledi der-ḥor-ı şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.150).

hak ol-: [1] Doğru olmak.

Mazhar-ı Hak'dur ki **oldı** cümle fi'l ü kavli **hak** / Yef'alullāhu mā yeşā şümme yuḥkim mā
yür'îd (FKD, Kıt'a 11, B.7).

Hak Ta'alā: [1] Yüce Allah.

Ne bār-gır ü ne tūşe mücerredem şad-şükr / Degül tevekkülüm illā ki **Hak Ta'alā'ya** (FKD,
K.8, B.30).

Hākānī: [2] 1126'da Gence'de doğan Hākānī, İran edebiyatının en büyük şairlerindedir. Güçlü zekası ve hayal gücünün etkisiyle şiirlerinde insanî duyguların yanında döneminin ilmî verilerine yapmış olduğu telmişlerle dikkat çekmiştir. Şiirlerinde İslami unsurların yanı sıra Hıristiyanlık ile ilgili unsurlar da yer almaktadır. İran şiirine getirdiği yeniliklerle beraber kasidede yaptığı yeniliklerle bilinir. Dîvân'ı ve Seyahatname'si bulunmaktadır (Yazıcı, 1997, İA, C.15, s.168-170).

Olsalar sözde cümle **Hākānī** / Yine mīrān-ı nazma mīr benem (FKD, G.206, B.13).

Ya ‘Örfi’yem ya **Hākānī** disem bu ṭab^c ile cā’iz / Ki itdüm Rūm u Mıṣr’ı ğıbtageh Şīrāz u Şīrvān’a (FKD, K.7, B.58).

ḥakikat: [5]

1. Gerçekte, aslında.

Bu deyr-i mecāzīde muḥtāc-ı perestişdür / Ammā ki **ḥakikatde** büt berhemeni n’eyler (FKD, G.56, B.5).

Hakikat bī-vefā nā-mihribān ḥübān-ı İslāmbol / Yine dil ārzū eyler ne çāre ülfet olmuşdur (FKD, G.77, B.6).

Bu ṭālī’le egerçi eylemez dil-ber de luṭf ammā / **Hakikatde** cefā vü cevri yegdür luṭf u şefkatden (FKD, K.15, B.43).

2. Doğru, gerçek.

Ḥāsiyyet-i ittihād-ı ‘aşkuñ / Bir itdi **hakikat** u mecāzı (FKD, Terki-bend 2, B.19).

Cihānı ‘aynek-i cāmından eyledük seyrān / Eger **hakikate** baḳsaḳ Cem’üñ nesin gördük (FKD, G.174, B.2).

ḥakikaten: [1] Gerçekten, doğrulukla.

Her ḥüsne ben de ‘āşıkam ammā **hakikaten** / ‘Āşık odur ki ma’il-i ḥüsni elest olur (FKD, Terki-bend 1, B.39).

hakim: [1] Hükmedici, zâbit (TULUM, s.815).

Meh sāye-i arzı kıldı kendüye penāh / Nā-gāh ḥusūf oldı kıyās itdi **hakim** (FKD, Rübai 45, B.2).

hakim ol-: [1] Her şeyi bilen, bilgin biri olmak.

Ḥikmetüñ fehm eyleyemez ṭab^c-ı selīm olmayan / Lāzım oldı hem **hakim** ü hem Fehīm **olmak** baña (FKD, G.5, B.5).

hakim-i muḳtedir: [1] Her şeye egemen ve gücü olan, Allah.

Rūh vermiş iki yāḳūta **hakim-i muḳtedir** / Ḥüsnuñ içre vaz^c idüp la’l-i suḥan-güdur demiş (FKD, G.143, B.4).

ḥakīm-i pür-himmet-i ‘asākir-i Mıṣr: [1] Mısır askerlerinin himmet dolu emîri.

Yegâne **ḥakīm-i pür-himmet-i ‘asākir-i Mıṣr** / Güzide mäh-ı kevākib-siper felek-pāye (FKD, K.8, B.11).

ḥakīr: [2] Değersiz, aşağı.

Sāyeveş şimdi āfitābam līk / Hār u ūftāde vü **ḥakīr** benem (FKD, G.206, B.4).

Rūm içre Muhteşem de olursañ **ḥakīrsin** / Bunlarsa cerr idüp dem urur ihtişāmdan (FKD, Terkib-bend 1, B.29).

ḥākister: [10] Kül.

O aḥker gibi kim sūz-ı derūnı ide **ḥākister** / Fehīm’i āḥir itdi āteş-i dāğ-ı nihān gā’ib (FKD, G.19, B.7).

Pervāne idüp yaksa da şem‘e beni bahtum / **Ḥākisterümi** zīnet-i perr-i meges eyler (FKD, G.57, B.4).

Ḥākisterüñ it bülbül-i vīrāneyi k’oldı / Reng-i ruḥ-ı şu‘le gül-i dīdāruña maḥşüş (FKD, G.146, B.4).

Ḥākistere düşmişsin eyā çarḥ-ı kebūdī / Bir mäh-ruḥuñ şem‘ine pervāne mi olduñ (FKD, G.175, B.5).

Āteşüm **ḥākisterümdür** şu‘le-i dūzaḥ benem / Āfitāb-ı maḥşer-i şad āfitāb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.3).

Aḥkerāsā nice biñ hūrşīd-i maḥşer fāş olur / Dūzaḥ içre itseler gırbāl eger **ḥākisterüm** (FKD, G.225, B.5).

Āteş-i ḥüsn-i bütānum mihre ger itse revā / Hande-i dendān-nümā **ḥākisterümdür** aḥkerüm (FKD, G.225, B.3).

O āteşle olur bi’ṭ-tab‘ her sāl / Çü **ḥākister** per-i bülbül perīşān (FKD, G.232, B.4).

Ḳalan **ḥākisteridür** ehl-i sūz-ı māteme mīrās / Benüm şem‘-i mezārumda yanan pervāneden soñra (FKD, G.253, B.5).

Çarḥ ile Fehīm āyīnemüz şāf olmaz / Olsam mäh-ı girifteveş **ḥākister** (FKD, Rübai 18, B.2).

ḥākister id-: [1] Kül etmek.

Felek felek **ide** cismüñ İlähî **hākister** / Nücümveş şerer-i āh-ı bî-hisāb-ı firāk (FKD, G.162, B.3).

hākister-i eflāk: [1] Feleklerin külü.

Ser-ķāfile-i ‘ālem-i ‘ulvî dilümüzdür / **Hākister-i eflāke eğer menzilümüzdür** (FKD, G.109, B.1).

Hākķ ‘ömrin mezīd eylesür: [1] Allah uzun ömürler versin.

Hākķ eylesün ‘ömrin mezīd hem kevkeb-i bahtın sa‘īd / Eyyāmin itsün cümle ‘īd luṭf-i Ḥudāvend-i ‘Alīm (FKD, K.6, B.20).

hākķā: [1] Özellikle, şüphesiz (TULUM, s.816).

Mesned-ārā-yı şadāret olacaķ hem bu idi / Yeridür her ne ķadar itse taşaddur **hākķā** (FKD, Kıt'a 14, B.4).

hāk-nişīn ol-: [1] “Kötü talihli ve çaresiz olmak” (AFİFİ, C.1, s.766).

Ey şu‘le-i cān tende yeter **hāk-nişīn ol** / Dūd-ı dil-i ‘aşıķ gibi eflāk-nişīn ol (FKD, G.190, B.1).

hāl: [12]

1. Durum, keyfiyet, sıfat.

Ķaldı dem-beste zebān-ı nāṭıķam ālām ile / Rūḥ-ı ķudsī ‘arz ide **hālüm** meger ilhām ile (FKD, Dięer 1, B.23).

Hāl añladuñsa olma gel ālūde-i kelām / Esrāra ol ki maḥrem ola ehl-i hāl olur (FKD, G.81, B.6).

Ķande it ağlasa **hālın** dil-i nālende saña / Böyledür ķismet-i Hāk girye baña ḥande saña (FKD, Terķib-bend 3, B.33).

Hālūñ görüp eyler saña ol şāhuñ teraḥḥum / Bî-çāre Fehīmā ser-i kūyını penāh it (FKD, G.23, B.7).

Bir kerre gül-i ḥüsüne bî-tāb nigāh it / Ey bülbül-i cān **hālūñi** var soñra tebāh it (FKD, G.23, B.1).

Ol şeh saña bu **hāl** ile geldi Fehīm ise / Başın yolına şevķ ile ğaltān idüp gelür (FKD, G.111, B.7).

Kesilse silsile mecnūnuñ olur **hāli** nā-merbūṭ / Dil-i āşüftesin zencīr-bend-i irtibāṭ itmez (FKD, G.118, B.2).

Görenler gül gibi zaḥmum iderler **hālūme** ḥande / Derūnum lāleāsā dāğ dāğ oldu bu ḥāletden (FKD, K.15, B.18).

2. Bela, felaket.

Ne **hāldür** k'ide mihr-i ruḥın mekān ol ḥāl / Olur mı şeb-pere hīç āfitābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.2).

Fikr it sitem-i ğamze ile **hālını** cānuñ / Kim ḥāne-i cellād-ı kazā ola penāhum (FKD, G.215, B.2).

Ĝamze-i mesti ile bu dil-i zāruñ **hālın** / Ḥavf ile dürdan eylerdi temāşā fitne (FKD, G.270, B.3).

Ne **hāldür** k'ola pür zehr-i ğamla tā-be-gelū / Şikeste-ḥāl iken ser-be-ser qarābe-i dil (FKD, G.186, B.3).

ḥāl: [6] Ben.

Ḥüsni ki odur şem^c şebistān-ı ḥaṭında / Ancağ yine **hāli** aña pervānelüg eyler (FKD, G.54, B.6).

Biz ki **ḥāl** u ḥaṭ-ı dil-dārı temāşā iderüz / Dāğ-ı ḥasretle dili maḥz-ı süveydā iderüz (FKD, G.131, B.1).

Ne ḥāldür k'ide mihr-i ruḥın mekān ol **ḥāl** / Olur mı şeb-pere hīç āfitābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.2).

Ey **ḥāl** ü ḥaṭuñdan āşikārā / Ma^cnā-yı rumūz-ı lafz-ı ğavgā (FKD, Terki-bend 2, B.1).

Hümādur lāne-i mehde per açmış / O **ḥāl** ile iki müşkīn hilālūñ (FKD, G.177, B.4).

Siyehdür tār-ı zülfāsā nigāhum / Meger kim merdüm-i çeşm oldu **hālūñ** (FKD, G.177, B.5).

ḥal id-: [2] Ezmek.

Hürşīdi **idüp ḥal** yazaram ḥüsni-i bütānı / Nağğāş-ı şuverkār-ı şanem-ḥāne-i 'aşşam (FKD, G.197, B.4).

Hürşīdi **idüp ḥal** şu^cā'ımı ḳalem / Berg-i gül-i cāna eylesem nāme-raḳam (FKD, Rübai 42, B.1).

ḥālā: [3] Şimdi, henüz, şu anda.

Maḥv eyledi vücūdumuzu tāb-ı āfitāb / **Ḥālā** serāb-ı deşt ü beyābān-ı ğurbetüz (FKD, G.132, B.3).

Der Fehīmā ki benüm dāğ-ı cünün tācumdur / İdüñ ibrām bahār oldı ki **ḥālā** geysün (FKD, G.246, B.6).

Vücūd-ı pāk-zādı bir dūr-i şeb-tāb-ı çarḥdur çün / ‘Aceb mi ümm-i dünyā alsa āğūşa anı **ḥālā** (FKD, Kıt'a 15, B.11).

ḥalāş eyle-: [3] Kurtarmak.

Yā Rab **eyle** baḥt-ı bed-şūmdan **ḥalāş** / Ya kıl beni helāk ya it Rūm’dan ḥalāş (FKD, Terkib-bend 1, B.16).

Yegāne dil-nevāzā kayd-ı miḥnetden **ḥalāş eyle** / Teraḥḥum kıl esīr-i pāy-ı bende çāh-ı ḥırmāna (FKD, K.7, B.53).

Dām-ı tündi murğ-ı cānı muttaşıl **eyler ḥalāş** / Ğamze-i merdüm-şikāruñ bü'l-‘aceb şayyād olur (FKD, G.80, B.4).

ḥalāş id-: [5] Kurtarmak.

Ümīddür ki **ḥalāş ide** Dāver-i Ḳahhār / Ki Rūḥ-ı qudsīyem iblīs elinde maḥhūram (FKD, K.14, B.14).

Dirīğā yok mıdur bu ‘arşada bir merd-i himmet kim / **Ḥalāş ide** ğirībān-ı dilüm dest-i melāmetden (FKD, K.15, B.36).

Vāj-gün kıl ‘ömrümi yā Rab **ḥalāş it** şübheden / Eyle bir kez daḥı vāşıl vuşlat-ı düşīneye (FKD, G.272, B.3).

Yā Rab **eyle** baḥt-ı bed-şūmdan **ḥalāş** / Ya kıl beni helāk ya it Rūm’dan ḥalāş (FKD, Terkib-bend 1, B.16).

Evvel baḳışda **itdi** ğam-ı ‘aḳldan **ḥalāş** / Bī-hūş-i nigāh ile def‘-i ğam eyledük (FKD, G.173, B.4).

ḥalāş ol-: [5] Kurtulmak.

Rehne ver esbābı rind ol geçme zāhid bādeden / Ol sebeble hem **ḥalāş ol** şıḳlet-i seccādeden (FKD, G.234, B.1).

Olup āb-ı hayāt-ı meyle rūşen-dil hemān mest ol / **Ĥalās ol** şoĥbet-i nā-cinsden ya‘nī ki zulmetden (FKD, K.15, B.48).

Ĥalās oldı seĥābuñ girye rüyın görmeden büstān / İderler ĥande güller şimdi feyz-i ebr-i bārāna (FKD, K.7, B.11).

İtdük süküt gūta-ĥor-ı baĥr-ı ‘aşk olup / **Olduk ĥalās** dağdağa-i kāl u kīlden (FKD, G.235, B.4).

Sultān-ı mihr gibi geĥüp taĥt u tācdan / **Oldum ĥalās keş-me-keş-i ihtiyācdan** (FKD, G.228, B.1).

hāle: [1] Ay ağılı (AHTERÎ-i KEBÎR, s.282).

Perde-i eflāki eyler çāk zūr-ı bād-ı āh / **Hāle** fānūs-ı çerāğ-ı ĥaverī olmaĥ nedür (FKD, G.91, B.4).

ĥāledār: [1] Aydınlatan.

Şerm-i ma‘nādur āgūş-ı lafzum / **Ĥāledār** itdi māh-ı tābānı (FKD, K.17, B.50).

hāle-ĥīz: [1] Daireye alan.

Ref‘-i niĥāb-ı çihre-i ümmīdi görmezüz / Māh-ı sipihr-i tālī‘ümüz **hāle-ĥīz** olur (FKD, G.90, B.3).

ĥalel gel-: [1] Karışıklık, dağınıklık, keder (TULUM, s.875).

Ĥayālüm eyledi muĥtel sefer mühimmātı / ‘Aceb mi **gelse ĥalel** nazm u şı‘r ü inşāya (FKD, K.8, B.28).

ĥālet: [2] Nitelik, durum, hal.

Ĥürşīde baĥarsam görünür çeşmüme sāye / Yā Rab ne ‘aceb **ĥālet** imiş firĥat-i dīdār (FKD, G.47, B.7).

Görenler gül gibi zaĥmum iderler ĥālūme ĥande / Derūnum lāleāsā dāğ dāğ oldı bu **ĥāletden** (FKD, K.15, B.18).

ĥālet-i giryān: [1] Ağlamaklı durumlar.

Cünün-ı ‘aşk baña bir müferriĥ itdi ‘aṭā / Odur ki **ĥālet-i giryānluğumda** mesrūram (FKD, K.14, B.26).

hālet-i mestūrī-i hūşyār: [1] Akılının gizli durumları.

Dil **hālet-i mestūrī-i hūşyārı** ne bilsün / Mestān-i maḥabbet elem ü ʿārı ne bilsün (FKD, K.4, B.1).

hāl-gerde: [2] Ben durumuna gelmek.

Ya ol ruḥ-ı pür-tāb-ı ʿaraḫ-rīz-i ḫayādur / Ya şafḫa-i hūrşīdde **hāl-gerde** şererdür (FKD, G.106, B.4).

hāl-gerde şerār-ı ḫatresinden / Ğarḫ-āb-ı ʿaraḫ cebīn-i küllḫan (FKD, Terci-bend 1, B.98).

hālī: [1] Boş, her şeyden arınmış.

Ne deñlü ḫışm iderse bir nigāh-ı luḫf ider gāhī / Degül **hālī** muḫaşşāl ʿāşık-ı zāra mürüvvetden (FKD, K.15, B.44).

hāl-i ʿanberfām: [1] Amber kokulu ben.

Berāt-ı ḫükmi nev-ḫaḫ bir müselleml dil-bere beñzer / Ki oldı **hāl-i ʿanberfāmı** noḫta ḫurrası tuğrā (FKD, Kit'a 15, B.8).

hāl-i dehen: [1] Dudağın beni.

Keşf eylese diller n'ola esrār-ı elesti / **ḫāl-i dehenünden** bilürüz noḫta-i hestī (FKD, G.290, B.1).

hāl-i dil: [3] Gönlün hāli, durumu.

Hīç Fehīm-i ʿāḫıla **hāl-i dilinden** şormañuz / Öyle bir bed-mest-i meşḫūr ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.5).

Bilüp **hāl-i dilüm** eyler teğāfül ğamze-i şūḫı / Ne ḫālī'dür ki rāzumdan ola ğammāz müstağnī (FKD, G.287, B.3).

Dil bir şanemün ʿaşkı ile zār u zebūndur / Ol dil-ber ise **hāl-i dili** zārı ne bilsün (FKD, K.4, B.11).

hāl-i dil-i ehl-i maḥabbet: [1] Âşıkların gönlünün durumu.

Nic'olur **hāl-i dil-i ehl-i maḥabbet** ki o şūḫ / Mest-i ʿaşkı ne mestūr ne bed-nām ister (FKD, G.64, B.6).

ḥāl-i Hindū: [1] Hintli ben. “Hintliler siyah ırkan olmaları dolayısıyla sevgilinin saçı, gözü, ayva tüyleri ya da beni gibi güzellik unsurları için benzetilen olarak kullanılır” (Erdoğan, 2013, s.283).

Men bende Fehīm ü çü **ḥāl-i Hindū** / Hürşīd-perest-i rüy-ı ‘Abdullāh’am (FKD, Rūbai 41, B.2).

ḥāl-i la’l-i dil-ber: [1] Sevgilinin dudağındaki ben.

Ya **ḥāl-i la’l-i dil-ber** ü ya rüh-ı ‘İsī’dür / Pervānegān-ı pertev-i ṭab‘-ı münīrümüz (FKD, G.129, B.4).

ḥāl-i müşğīn: [1] Misk kokulu ben.

Ḥāl-i müşğīni ki yāruñ gūşe-i ebrüdedür / Bir hümādur kim kenār-ı ebrde āsüdedür (FKD, G.68, B.1).

ḥāl-i müyīnveş: [1] Kıldan, çok ince ben gibi. || Fehim, kendisini sevgilinin dudağının üstündeki kıla benzetmektedir. Bu tasavvufta, kesreti ifade eder (Babacan, 2012, s.403).

Egerçi ben leb-i dil-berde **ḥāl-i müyīnveş** / Girifte-pā meges-i bend-i nūş ü bī-zūram (FKD, K.14, B.9).

ḥāl-i ruḥ: [2] Yanak beni.

Merdüm-i çeşmi gibi **ḥāl-i ruḥı** / Perde-nişīn-i ḥarem-i nürdur (FKD, G.74, B.5).

Olmış eşer-i feyż-i ḥaṭ u **ḥāl-i ruḥından** / Bir naḥl-i ter-i fitne-semer perr-i külāhı (FKD, G.276, B.3).

ḥāl-i ruḥsār: [1] Yanak beni.

Ḥāl-i ruḥsārına vardır niyāzım / Gözümdeki nürum benim ḥocamdır (FKD, G.38, B.1).

ḥāl-i rüy-ı āl: [1] Kırmızı yüzün beni.

‘Aks kıldı āteş üzre zer zer üzre ‘anberī / **Ḥāl-i rüy-ı āline** kim rüy-ı zerdüm südedür (FKD, G.68, B.6).

ḥāl-i siyeh: [1] Sevgilinin yüzündeki siyah ben.

Degül **ḥāl-i siyeh** la’lünde āh-ı germ-ḥīzümnden / Düşüp şahbā-yı nāba bir şerer efsürde olmuşdur (FKD, G.76, B.3).

ḥāl-i siyeh-kāre: [1] Suçlu ben, günahkar ben.

Siyāh-ı kevkeb-i erbāb-ı ‘aşkı dāğ ide reşki / O deñlü **hāl-i siyeh-kāresi** siyāh gerekdür (FKD, G.100, B.3).

hāl-i ‘uşşāk: [1] Sevdalıların vaziyeti.

Nezāre eylese düzdīde **hāl-i ‘uşşāka** / Olur nigāhına luţf u ‘itāb nā-maḥrem (FKD, G.209, B.3).

hāl-i zār-ı şekve-mazmūn: [1] Şikayetini gizliden bildiren feryat.

Ḥıdīvā dād-kārā **hāl-i zār-ı şekve-mazmūnum** / Olur ‘arz-ı cenābuñ bir ğazelle müstemendāne (FKD, K.7, B.44).

hāl-i zār: [1] Inlemeli hal.

Ki ider **hāl-i zāruma** ḥande / Dest-i kätilde şahş-ı zindānī (FKD, K.17, B.4).

ḥalīde ol-: [1] Batırmak (LEXICON, s.863).

Gāhī ki müjeñ nāvekini eyleye per-tāb / Bāl ü per-i murğ-ı ecele **ola ḥalīde** (FKD, G.258, B.2).

Ḥalīlāsā: [1] Hz. İbrahim gibi.

Neşīm-i luţf-ı ḥıfzuñdan olur gülşen **Ḥalīlāsā** / Eger pervāne ursa kendüyi şem‘-i fūrüzāna (FKD, K.7, B.41).

Ḥalīl-i ‘aşk: [2] Aşk için her türlü tehlikeyi göze alan.

Ḥalīl-i ‘aşkam ammā şu‘le gülzār olması baña / Degül i‘cāz feyz-i dīde-i nemnākdendür hep (FKD, G.17, B.3).

Ḥalīl-i ‘aşkam u gülşen-fūrūzi-i i‘cāz / Pür-āteş olduğı eṭrāf-ı bāğ yetmez mi (FKD, G.286, B.4).

ḥalīm: [1] Merhametli, cömert, bağışlayıcı (TULUM, s.818).

Ol dāver-i şāhib-kemāl müstecmi‘-i luţf u cemāl / Mīzāne-i ḥüsn-i‘tidāl hem ḳahramān hem **ḥalīm** (FKD, K.6, B.9).

ḥalk: [3] Yaratılmış.

Nāme-i a‘mālını **ḥalkuñ** perīşān it Ḥudā / İzṭırāb-ı sīne-i ehl-i ‘azāb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.6).

Bü'l-^ʿaceb hengāmedür āşūbgāh-ı çeşm-i dost / **Halkı** pey-der-pey şehīd olmağda kätıl nā-bedīd (FKD, G.40, B.4).

Defter-i eczā-yı fetvāsın hamā'il itdi **halk** / Rışte-i şīrāzesidür cümleten habli'l-verīd (FKD, Kıt'a 11, B.6).

halka-i der: [1] Kapı halkası.

Çok tolandı **halka-i der** gibi dergāhuñ felek / Olmadı halvet-sarāy-ı rif'atūñde fetḥ-i bāb (FKD, K.5, B.48).

halk-ı ʿālem: [1] Dünya halkı, herkes.

Böyle bir dūzah-eşer nārī ṭabī'at faşlda / Ağlamazdum **halk-ı ʿālem** çekse biñ dürlü ʿazāb (FKD, K.5, B.17).

hall ol-: [1] Çözmek.

Bā'ış nedür ey fenn-i ḥıredde kāmıl / **Hall olmaz** ise bu ʿuğde-i dil müşkil (FKD, Rübai 39, B.1).

hallāl-ı rümüz-ı ḥıred: [1] Aklın gizli işaretlerini çözümleyen.

Hallāl-ı rümüz-ı ḥıredüz līk Fehīmā / Fehm idemezüz sırr-ı cünün müşkilümüzdür (FKD, G.109, B.7).

halt-ı kelām: [1] Sözü karışık ve bozuk söyleme, bozma.

Dād ol seffine-i şā'ir-i bī-intizāmdan / Dīvāneyi ḥacil ide **halt-ı kelāmdan** (FKD, Terki-bend 1, B.25).

hālüm tebāh eyle-: [1] Yok etmek, helāk etmek (TULUM, s.1717).

Eyledüm bī-ihtiyār āh u fiğān itdi nigāh / Hışm ile kıldı teğāfül **eyledi hālüm tebāh** (FKD, Diğeri 1, B.10).

halvet: [3]

1. Yatak odası.

Giceler **halvetüme** girse o meh mest ü ḥarāb / Men' kılma ne çıkar saña raqībā ne girer (FKD, G.59, B.5).

2. Yalnız başına kalmak.

Pās-bān ol Һarem-i firķate k'itdi **Һalvet** / Şāhid-i Һüsni şehinşāh-ı maħabbet bu gece (FKD, G.257, B.3).

3. Sütun.

Heft dūzāh dil-i pūr-tābuma nisbet ferdā / Yedi **Һalvetlü** yedi ķubbelü Һammāmumdur (FKD, K.12, B.10).

Һalveti-i Һırķa-i peşmīne: [1] Yün hırkanın içinde yalnız başında olan.

Rāst-kirm-i pīle-faķram bī-ser ü sāmān u zād / Nice demdür **Һalveti-i Һırķa-i peşmīneyem** (FKD, G.213, B.2).

Һalvet-nişīn-i tecrīd: [1] Her şeyden vazgeçip تنها bir yerde bulunmak.

Һayāl-i yār ile **Һalvet-nişīn-i tecrīdüz** / Fehīm sen de gelüp olma her zamān māni' (FKD, G.151, B.5).

Һalvet-sarāy-ı rifat: [1] Yüceliğın herkese açık olmayan makamı.

Çok ıolandı Һalka-i der gibi dergāhuñ felek / Olmadı **Һalvet-sarāy-ı rifatünde** fetħ-i bāb (FKD, K.5, B.48).

Һām id-: [2] Eğilmek, iki büküm olmak.

Feryād o düzd-i ma'nī-i Һayīde-Һ'ārdan / **Һām ide** nice nükteleri ıab'-ı Һāmdan (FKD, Terķib-bend 1, B.26).

Һām itse kadlerini bār-ı cevri-i ğamze-i mağrūr / Müdām eylese 'uşşāķ-ı zār o şūħa tevāzu' (FKD, G.152, B.5).

Һamā'il it: [1] Boyna asmak.

Defter-i eczā-yı fetvāsın **Һamā'il itdi** Һalk / Rişte-i şīrāzesidür cümleten Һabli'l-verīd (FKD, Kıt'a 11, B.6).

Һamdü li'l-lāh: [3] Allah'a şükürler olsun

Lāle-i māh u gül-i mihr olsa pejmürde n'ola / **Һamdü li'l-lāh** āfitāb-ı meh-cebīnüm tazedür (FKD, G.94, B.2).

Rind-i bī-zādüz ümīd-i cāhdan āsüdeyüz / **Һamdü li'l-lāh** himmet-i kütāhdan āsüdeyüz (FKD, G.133, B.1).

Ḥamdü li'l-lāh oldu müftî-i zamân bir şâf-dil / Kim şalâhıyla odur mir'ât-ı zühd-i Bāyezîd
(FKD, Kıt'a 11, B.2).

ḥame: [1] Kalem.

Benem ol sihr-şîve şâ'ir kim / **Ḥame** itdüm zebân-ı su'bânı (FKD, K.17, B.32).

ḥāme-cādū: [1] Kalem ustası.

Ben 'İsî-i nazm u **ḥāme-cādū** / Mu'ciz-âşār u sihrkâram (FKD, Terrib-bend 2, B.74).

ḥāme-cünbānî: [1] Kalem oynatan || Şiirler yazmak.

Rağm-ı ehl-i ta'aşşub eyleyemem / Tarz-ı Tâlib'de **ḥāme-cünbānî** (FKD, K.17, B.46).

ḥāme-i müy: [1] Kıl gibi ince kalem.

Müjgânından ideydi Mânî / Ger **ḥāme-i müy** vakt-i taḥrîr (FKD, Terci-bend 1, B.34).

ḥame-i sihr-naqş-ı taqdîr: [1] Kaderi değiştiren büyüyü yazan kalem.

Çeşmidür o āhuvâne cādū / Kim **ḥame-i sihr-naqş-ı taqdîr** (FKD, Terci-bend 1, B.32).

ḥamîr: [1] Maya hamuru, benlik.

Vâcib vücûda gelmek için tâ **ḥamîrümüz** / İksîr-i mâye-i 'adem itmiş nazîrümüz (FKD, G.129, B.1).

ḥaml kıl-: [1] Bir şeye yorumlamak.

Ğaraz bu rind-i sebük-bâr-ı lâ'übâliyem / Görüp hikâyetümi **ḥaml kılma** şekvâya (FKD, K.8, B.32).

ḥamle-i şaff-ı 'ases: [1] Gece devriyelerinin safına saldırmak. Ases, "asayişin muhafazası için kol gezen gece bekçileri hakkında kullanılır bir tabirdi" (PAKALIN, C.1, s.92).

Gör kuvvet-i feyz-i meyi destâr-şikeste / Ser-mest ṭurup **ḥamle-i şaff-ı 'ases** eyler (FKD, G.57, B.2).

ḥammâm: [1] Hamam, yıkanılacak yer.

Heft düzâh dil-i pür-tâbuma nisbet ferdâ / Yedi ḥalvetlü yedi ḳubbelü **ḥammâmumdur**
(FKD, K.12, B.10).

hāmūş: [8] Susmak, suskun.

Yeter Fehīm yeter derd-i ser **hāmūş** hāmūş / İder mi ‘ārif-i bi’llāh şeyh ü şāb ile baḥş (FKD, G.26, B.5).

Yeter Fehīm yeter derd-i ser **hāmūş** hāmūş / İder mi ‘ārif-i bi’llāh şeyh ü şāb ile baḥş (FKD, G.26, B.5).

Siyeh çeşmüñ hayāliyle olur **hāmūş** ehl-i ‘aşk / Meger ki mīl-i müjgān sürme-sāy-ı hayret olmışdur (FKD, G.77, B.8).

Şanmañ bizi dā’imā **hamūşuz** / Biz beste-dehān-ı pür-hurūşuz (FKD, G.122, B.1).

Gülsitāndan bülbülān me’yūs olup **hāmūş** hep / Her ḥarābe pür-şadā bang-i gurāb-ı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.6).

Hāmūş **hāmūş** ey dil-i zār / Fāş oldu rümüz-ı ‘aşk **hāmūş** (FKD, Terkib-bend 2, B.65).

Reşkden zümre-i zühhādı idersin kāfir / Ey Fehīm itme yeter rāz-ı dilüñ fāş **hamūş** (FKD, G.144, B.19).

Rūḥ-ı Nef’ī’den Fehīm aldum ḥaber dedi eger / ‘Āşık iseñ el-ḥāzer ḥüsüne **hāmūş** it nazār (FKD, Diğər 1, B.27).

hāmūş hāmūş: [1] Sessiz sessiz || Gönün feryadının kimse tarafından duyulmadan yaşanması.

Hāmūş hāmūş ey dil-i zār / Fāş oldu rümüz-ı ‘aşk **hāmūş** (FKD, Terkib-bend 2, B.65).

hāmūş it-: [1] Suskun bir hale getirmek, susturmak.

Ġarḫ-ı baḥr-ı ‘arāḫ-ı şerm olup doldum mebhūt / Ḥayret-i ḥüsni beni zıkrden **itdi hāmūş** (FKD, G.144, B.10).

hāmūş ol-: [3] Susmak.

Ḳīl ü ḳāl-i ‘aşkı **hāmūş olmayınca** bilmedüm / Sırr-ı ‘aḳlı mest ü medhūş olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.1).

Olsa hāmūş Fehīmā-yı suḥan-sāz n’ola / Ḳalem-i nüktever-i nāṭıka-perdāzına baḳ (FKD, G.160, B.6).

Diller ki zıkr-i la’li ile pür-hurūş olur / Tesbīḥden gürūh-ı melā’ik **hamūş olur** (FKD, G.88, B.1).

hamūşī-i şikāyet-i ğam: [1] Dert yanmanın sessizliği.

Biz murğ-ı hoş-nevā-yı gülistān-ı miḥnetüz / **Hamūşī-i şikāyet-i ğamdur** şafirümüz (FKD, G.129, B.2).

hamyāze: [1] Esnemek.

Nice bir ḥasret-i la⁴yle mişāl-i maḥmūr / Ola leb-rīz-i şarāb u çeke **hamyāze** kadeḥ (FKD, G.33, B.3).

hamyāze eyle-: [1] Esnemek, sıkıntı vermek.

Nāṭıka tūṭī-şifat **hamyāze eyler** her ne dem / Kilkini ney-şekkerāsā şekker-efşān gösterür (FKD, K.10, B.28).

hançer: [9] Kılıç (STEINGASS, s.476). “Hançer, ucu sivri iki yanı keskin bıçaktır. Sevgilinin uçları sivri, kan dökücü kirpiği de hançere benzetilir” (Erdoğan, 2013, s.85).

El-ḥazer ey şulḥ-cūyān geldi ol ḥūnī-nigāh / Pür-ğazab der-dest **hançer** şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.2).

Hançer urma sīneme ey dil-ber-i nāzük-mizāc / Olmasun zībaḳ-ṭabī⁶at hançer-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B.1).

Zīr-i zülfinden nigāh eyler dil-i zāra dirīġ / Zaḥmumu bihbūd olur hançer ki müşk-ālūdedür (FKD, G.68, B.5).

Mebādā sīnesin çāk eyleye mestāne **hançerle** / Kazā çeşmiyle ol şāhuñ anuñçün iḥtilaṭ itmez (FKD, G.118, B.3).

Heves-kārānı pür-zaḥm etmiş ammā sūz-ı ğayretten / Degül ālūde-i ḥūn-kaṭre **hançer** dāġ dāġ olmuş (FKD, G.140, B.4).

Hançerle müjeñ levḥ-i dile resm ider evvel / Tarḥ-ı sitemi eylese bünyād nigāhuñ (FKD, G.176, B.2).

N’ola eṭfal-i bülbül başlasa efgāna gülşende / Güle süsen çıkardı **hançerin** mestāne gülşende (FKD, G.260, B.1).

Mihre düşmendür meger meh kim hilāl ü bedrden / Gāh gürz eyler ḥavāle gāh **hançer** rüz u şeb (FKD, K.1, B.3).

Tanzimat öncesi Osmanlı toplumunda hançer, erkek tuvaketinin ve mertliğin önemli bir nişanesi olmuştur. Erkek çocuk delikanlılık çağına girince kuşağının kıvrımına hançer sokardı (KOÇU, s.129). Aşağıda bu duruma işaret edilmektedir.

Bir zaḥm-ı ğamze itdüm o ḥün-rīzden recā / Geh **hançerine** şundu elin geh bıçağına (FKD, G.252, B.4).

hançer-be-dest: [2] Elinde hançer taşımak. Tanzimat öncesi Osmanlı toplumunda hançer, erkek tuvaketinin ve mertliğin önemli bir nişanesi olmuştur. Erkek çocuk delikanlılık çağına girince kuşağının kıvrımına hançer sokardı (KOÇU, s.129).

Hançer-be-dest ü çeşm-i siyeh mest-i ḥün-ı dil / Bī-dillere ‘itāb kırup kan idüp gelür (FKD, G.111, B.2).

Bī-amān **hançer-be-dest** ālüfte-mezḥeb olmasun / Böyle zālīm dil-ber-i ḥün-ḥāresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.6).

hançer-i āzār: [1] Kızmanın hançeri.

Bilmiş ṭotalum **hançer-i āzārı** belāsın / Lā‘-i ebedī ḥāhiş-i zinhārı ne bilsün (FKD, K.4, B.16).

hançer-i bürrān: [1] Keskin kılıç, hançer.

Ey ğamzeleri bā‘is-i efgān u feryād / Destüñden ider **hançer-i bürrān** feryād (FKD, Rübai 12, B.1).

hançer-i cānān: [1] Sevgilinin hançeri.

Dil şanma şehīd olmamadan cānına kıymaz / Cānına kıyar **hançer-i cānānına** kıymaz (FKD, G.114, B.1).

hançer-i çeşm-i ḥün-feşān: [1] Kanlar saçan gözün hançeri.

Ey **hançer-i çeşm-i ḥün-feşānuñ** / Lerziş-dih-i cān-ı Ḥıızr u ‘İsā TRB (FKD, Terkiḳ-bend 2, B.3).

hançer-i ğamze: [1] Sevgilinin yan bakış hançeri.

Hançer-i ğamzesiyle yār eyledi dilleri telef / Tīr-i nigāhına meger ola dil-i қаzā hedef (FKD, G.156, B.1).

hançer-i ğayret: [1] Azmin hançeri.

Olayım küşte-i tîğ-i nigehi haşrda da / **Ĥançer-i ġayret** ile öldüreyim Circīs'i (FKD, G.289, B.4).

ĥançer-i ĥün-rîz: [2] Kan dökücü hançer ||sevgilinin kirpiği.

Demeñ ki sîne-i pür-süz-ı âteş-ĥîze raĥm itdi / İderdi küşte çokdan **ĥançer-i ĥün-rîze** raĥm itdi (FKD, G.282, B.1).

Ol ġonca verüp **ĥançer-i ĥün-rîzine** ruĥşat / Sînem gül-i şad-berg-i gülistân gibi olsa (FKD, G.255, B.4).

ĥançer-i müjgân: [1] Kirpik kılıcı|| Yan bakış.

Çeşmüñ ki ede **ĥançer-i müjgâni** keşide / Eyler nigeĥüñ ġamze-i şad-ömri deride (FKD, G.258, B.1).

ĥançer-i nâz: [2] Naz hançeri.

Raĥm kıll ey ġazab-âlûde şeh-i kişver-i nâz / Çâk çâk itdi yeter cân u dili **ĥançer-i nâz** (FKD, G.115, B.1).

Dest-i nigeĥinde **ĥançer-i nâz** / Çeşm-i siyehinde tîr-keş ü tîr (FKD, Terci-bend 1, B.30).

ĥançer-i nâzük-mizâc: [1] Kibar huylu hançer.

Ĥançer urma sîneme ey dil-ber-i nâzük-mizâc / Olmasun zîbaġ-ġabî'at **ĥançer-i nâzük-mizâc** (FKD, G.29, B.1).

ĥançer-i nigâh: [1] Bakış hançeri.

Âteşin **ĥançer-i nigâhundan** / Sînemi düzaĥ-ı 'azâb itdüm (FKD, K.2, B.18).

ĥançer-i ser-tîz: [3] Keskin, sivri uçlu hançer.

Ey bād-ı şabâ dūr olalı ġamzelerinden / Düştüklerümi **ĥançer-i ser-tîze** ĥaber vir (FKD, G.67, B.2).

Gezend-i çeşm-i zaĥm-ı sîne-i 'uşşâkı def için / Olur şad berġ-ı süzân **ĥançer-i ser-tîziñe** ġurbân (FKD, G.226, B.4).

Ger ĥasret-i ġamzeñle Fehîm olsa helâküñ / Ĥâkinden ola **ĥançer-i ser-tîz** demide (FKD, G.258, B.5).

ĥançer-i ser-tîz-i nigâh-ı sitem: [1] Şikayet dolu bakışların ucu sivri hançeri.

Tā **hançer-i ser-tîz-i nigâh-ı sitemüfiden** / Her bir müje bir zaḥmi-i âgeşte-be-ḥündür (FKD, G.73, B.3).

hançer-i zehr-dāde: [1] Zehirleyen hançer.

Bir **hançer-i zehr-dādedür** hep / Ger gāmeze-i tîz ü ger teğāfül (FKD, Terkib-bend 2, B.26).

hançer-rîz ol-: [1] Hançer sokmak.

Nigāhuñ fitne-pāş olduḡça dest-efşān semā^c içre / Derün-ı cāna **hançer-rîz olur** müjgān-ı ser-tîzüñ (FKD, G.183, B.6).

hançer-zen-i bî-dād: [1] Zulüm hançerini vurmak.

Yeter olduñ dile **hançer-zen-i bî-dād** yeter / Yeter itdüñ beni bî-dāduña mu^tād yeter (FKD, G.61, B.1).

handān: [2] Mutlu, sevinçli.

Girye-i şād ile baksa ‘aksini **handān** bulur / Ehl-i dil kim nāzır-i āyīne-i idrākdür (FKD, G.98, B.5).

Lāle-i deşt-i cünün-ı za‘ferān-ḥāşiyetüm / Dāḡ ile pürdür derūnum gerçi **handāndur** lebüm (FKD, G.217, B.5).

handān ol-: [2] Sevinmek, mutlu olmak.

Eyleme girye beyābānda bulunmaz zemzem/ Leb-i cānāneyi öp gül gibi **handān olarak** (FKD, K.16, B.15).

Leblerüñ mu^tād iken gül gibi **handān olmaḡa** / ‘Āşıkā eyler tebessüm biñ ḥicāb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.4).

handān-rüy: [1] Güler yüzlü.

İstese ḥükmüñ eger mānend-i kebk ü ‘andelīb / Bümü **handān-rüy** u bu bīmārı şādān gösterür (FKD, K.10, B.34).

hande: [7] Gülüş.

Hem **hande** vü hem ḥışm ider ol yār Fehīm āh / Feryād ki bî-dādı baña dād-res eyler (FKD, G.57, B.7).

Ben ki zaḥm-ı tîğ-i çeşmünden ser-ā-pā **ḥandeyem** / Derde şabrum ğibṭa-fermā-yı dil-i Eyyüb'dur (FKD, G.69, B.4).

Ğazabla öldürür iḥyā ider düzdāde **ḥandeyle** / Beni maḥrūm-ı nāz itmez o şūḥum biñ raḳīb olsa (FKD, G.254, B.2).

Nedür ol nigāh-ı pür-kīn nedür ol nühüfte **ḥande** / Bu reviş bu tarz-ı āyīn ider ehl-i ḥüsni bende (FKD, G.259, B.1).

Ger be-şiküftem **ḥande** neh nīlüfer şubḥem / Gül-gonca-i meh büdem u der-şām şiküftem (FKD, G.296, B.2).

Ḥande it ağlasa ḥālin dil-i nālede saña / Böyledür kısmet-i Ḥaḳ girye baña **ḥande** saña (FKD, Terkib-bend 3, B.33).

ḥande eyle-: [2] Gülmek.

Gül-i dāğ-ı cünūnum **ḥande eyler** / Yegāne bülbül-i ferzāne olsam (FKD, G.199, B.3).

Meḳārim-perverā şadrā 'Uṭārid-ṭab' u meh-ḳadrā / Kim **eyler ḥande** dā'im kevkebüñ ḥürşīd-i raḥşāna (FKD, K.7, B.33).

ḥande id-/it-: [7] Gülümsemek, gülmek.

Pāre-i şīşe-i dil eylemişüz tīşemüzi / Bī-sütün-ı ğam **ider ḥande** görüp pīşemüzi (FKD, G.291, B.1).

Şafā-yı ḥāṭırum yoḳ cān mükedder dil ğubār-ālūd / Yine şı'rūm **ider** āyīneye **ḥande** leṭāfetden (FKD, K.15, B.34).

Ki **ider** ḥāl-i zāruma **ḥande** / Dest-i ḳātilde şaḥş-ı zindānī (FKD, K.17, B.4).

Ḥalāş oldu seḥābuñ girye rüyın görmeden büstān / **iderler ḥande** güller şimdi feyz-i ebr-i bārāna (FKD, K.7, B.11).

Görenler gül gibi zaḥmum **iderler** ḥālūme **ḥande** / Derūnum lāleāsā dāğ dāğ oldu bu ḥāletden (FKD, K.15, B.18).

Ḥande it ağlasa ḥālin dil-i nālede saña / Böyledür kısmet-i Ḥaḳ girye baña **ḥande** saña (FKD, Terkib-bend 3, B.33).

Girye-i ğamla geçdi eyyāmum / **İtmedi ḥande** rüy-ı şādānī (FKD, K.17, B.6).

ḥande-i dendān-nümā: [1] Dişleri gösterircesine gülmek, kakhaha (AFİFİ, C.1, s.816).

Āteş-i hüsn-i bütānum mihre ger itse revā / **Ĥande-i dendān-nümā** ĥākisterümdür aĥkerüm
(FKD, G.225, B.3).

ĥānde-i ġam: [1] Kederin mutluluġu.

Tamām girye-i şevġam tamām **ĥānde-i ġam** / Benem ki ʿāciz-i temyīz-i mātem ü sūram
(FKD, K.14, B.25).

ĥānde-künān: [1] Gülerek, güle güle (STEINGASS, s.477).

Ben ölürsem bu nişāṭ-ı ġam ile **ĥānde-künān** / Zaʿferān vāye alur çemen-i ĥākümden (FKD,
G.236, B.6).

ĥandeler eyle-: [2] Gülücükler saçmak.

Āşār-ı tebessümle verüp her sözüne cān / Feyz-i dem-i Rūĥü'l-kudüs'e **ĥandeler eyle** (FKD,
G.267, B.7).

Germiyet-i mihrüñle mehe **ĥandeler eyler** / Şeb-tā-be-seĥer encüm-i şeb-tāb-ı sirişkümler
(FKD, G.220, B.2).

ĥāndenāk: [1] Mutlu, sevinçli.

Açılır pejmürde-dil geldükçe nuṭka **ĥāndenāk** / Mürdeye güyā dem-i ʿİsā tebessüm öğredür
(FKD, G.92, B.2).

ĥānde-rīz: [1] Mutluluktan etrafa gülücükler saçmak.

Egerçi **ĥānde-rīzem** gül gibi bāġ-ı cihān içre / Benümçün girye eyler ebr-i bārān çeşm-i pür-
ĥün hem (FKD, G.201, B.4).

ĥāndesitān: [1] Mutluluk yeri.

Gül gibi **ĥāndesitān** oldu derün u bīrün / Zaʿferān oldu meger cümle reg ü rīşe-i dil (FKD,
G.187, B.4).

ĥānde-tām it-: [1] Gülmeyi sonlandırmak.

Nevĥa-i Yaʿküb-ı ĥüznüz **ĥānde-tām itsek** n'ola / Nīl-rāndur çeşmümüz tūfān-nişāndur
giryemiz (FKD, G.127, B.4).

ĥānde-zenān: [1] Gülücük atma, dalga geçme.

Dīvāneyüz ammā feleke **hānde-zenānuz** / Müstehzi-i şāhib-ḥıred-i bī-hūde-pendüz (FKD, G.123, B.2).

hāne: [1] Ev, mesken.

Şahrāda gāh dest-be-dest-i niyāz u nāz / Geh **hānesinde** bāde içüp ḥıre-mest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.35).

hāne tūt-: [1] Ev yapmak || Evi gibi benimsemek.

Bu demler ḥanümān-ber-dār bī-berg ü nevā-yı aşq / Gül içre andelībāsā **tutar** bir **hāne** gülşende (FKD, G.260, B.7).

hāne-ber-endāz-ı Mesīh: [2] Hz. İsa'nın evini yıkan

Var cān-ı Fehīmā gibi şad-ḥāne-ḥarābuñ / Ey şūr-ı lebi **hāne-ber-endāz-ı Mesīhā** (FKD, G.3, B.5).

Cüş-i şūr-ı lebüñ itdi tenūr-ı dilden / Eşk-i tūfān-eşerüm **hāne-ber-endāz-ı Mesīh** (FKD, G.34, B.2).

hāne-ber-düş: [1] Hiçbir şeye sahip olmayan, müflis (AFÎFÎ, C.1, s.752).

Hāne-ber-düş bir abdāla dönüp bir nāqa / Yār-ı maḥmille revān oldı şitābān olarak (FKD, K.16, B.4).

hāne-ber-düş ol-: [2] Hiçbir şeye sahip olmayan, müflis (AFÎFÎ, C.1, s.752).

Ālemüñ zevkın gedā eylermiş ancak dünyede / Ben o zevkı **hāne-ber-düş olmayınca** bilmedüm (FKD, G.219, B.2).

Ol şevk-ı ḥayāl ile dil **oldı** / Mānend-i ḥabāb **hāne-ber-düş** (FKD, Terkib-bend 2, B.61).

hāne-düzd: [1] Ev hırsız.

Cümle esbābın itdiler sirqat / Bir iki **hāne-düzd** güm-rāhī (FKD, Kıt'a 4, B.4).

hāne-i cellād-ı kazā: [1] Kader celladının evi.

Fikr it sitem-i ḡamze ile ḥālini cānuñ / Kim **hāne-i cellād-ı kazā** ola penāhum (FKD, G.215, B.2).

hāne-i dil: [2] Gönül (AFÎFÎ, C.1, s.755).

Tā ki hayrān-ı hadeng-efgeni-i müjgānuz / Ser-be-ser **hāne-i dil** revzen olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.6).

Havfum bu ki **hāne-i dilümden** / Ğamzeñ ide cins-i ‘aşkı yağma (FKD, Terki-bend 2, B.8).

hāne-i dil-dār: [1] Sevgilinin evi.

Naqş-ı pāy-ı cebhe-sāyāndan ser-ā-ser dāğdur / **Hāne-i dil-dārı** aḥbāb āsitānından bilür (FKD, G.112, B.3).

hāne-i dīrīne: [1] Eski yuva.

‘Aşq itdi cānı sīne-i bī-kīneden cüdā / Ƙıldı ğarībi **hāne-i dīrīneden** cüdā (FKD, G.2, B.1).

hāne-i ten: [1] Beden evi, canı içinde barındıran maddi varlık.

Şun baña ki hūn-ı dilden oldı / Bismilgeh-i ‘aşq **hāne-i ten** (FKD, Terci-bend 1, B.102).

hāne-i vaşl: [1] Kavuşma evi.

Yapar müfettiḥü'l-ebvāb **hāne-i vaşlı** / Açar velīk aña şad-hezār bāb-ı firāk (FKD, G.162, B.5).

hāne-perdāz-ı hūş: [1] Evler yıkan akıl || Şarap.

Seyl-i āteş-ḥurūş ya‘nī mey / **Hāne-perdāz-ı hūş** ya‘nī mey (FKD, G.293, B.1).

hāne-süz-ı Fehīm-i suḥte-dil: [1] Gönlü yanmış Fehīm'in yanık evi.

Hāne-süz-ı Fehīm-i suḥte-dil / Şem‘-i bezm-i sürüş ya‘nī āh (FKD, G.274, B.6).

hāne-zād-ı düdmān-ı ‘aql: [1] Akıl kabilesinin soylusu.

Egerçi **hāne-zād-ı düdmān-ı ‘aql**dur ammā / Cünün-ı dil Fehīm-i bī-dili yabana şalmışdur (FKD, G.75, B.7).

hāne-zād-ı himmet: [1] Himmetin evinde doğmuş olan.

Hudā’dur şāhidüm kim **hāne-zād-ı himmetem** himmet / Revā mı güm-sürāğ olmağ düşüp vādī-i ḥizlāna (FKD, K.7, B.54).

hāne-zād-ı pertev-i idrāk: [1] Kavrayış ışığının kölesi.

Şu‘le-i ṭab‘um ziyā-baḥş-ı zamīr-i pākdür / Nūr-ı zihnüm **hāne-zād-ı pertev-i idrākdür** (FKD, G.99, B.1).

ḥān-ı ḡam-ı ḡuşsa-i ‘aşk: [1] Sevda kederi üzüntüsünün yemeği.

Bī-hüde diyen **ḥān-ı ḡam-ı ḡuşsa-i ‘aşkı** / Maḥrūm olur ol çāşni-i zevk u şafādan (FKD, G.227, B.4).

ḥān-ı ḡüsn: [1] Güzellik sofrası.

Yūsuf oldu **ḥān-ı ḡüsninde** bir āşifte ṭufeyl / Sāde-rūdur sāde lāzımdur mu‘ammā-yı laṭīf (FKD, G.157, B.5).

ḥān-ı nazm: [1] Şiir sofrası.

N’ola eş‘arı olsa şūr-engīz / **Ḥān-ı nazmuñ** odur nemekdāni (FKD, K.17, B.45).

ḥānkāh: [2] Toplantı ve sohbet yeri. Tasavvufta, “āsītāne, zaviye, dergāh, tekke. Tarīkat ehlinin, dervişlerin ve mutasavvıfların toplanıp sohbet ettikleri ve birlikte zikir ve semâ yaptıkları özel yer” (ULUDAĞ, s.158). Hankah için ayrıca bk. Süleyman Uludağ (1997), “Hankah” md., İA, C.16, s. 43-46.

Göñül göñül nice bir hırş-ı dāḡ yetmez mi / O teng ḥānḡāha bir çerāḡ yetmez mi (FKD, G.286, B.1).

Mey-kede vü **ḥānkāh** eylediler ictimā‘ / Künc-i tehī ḡalmadı mest ile mestürdan (FKD, G.231, B.3).

ḥanümān: [3] Yurt, sahip olunan yer (TULUM, s.882).

İder gird-āb-ı baḥr-ı eşküm içre / Felek gibi hezārān **ḥanümān** rakş (FKD, G.145, B.5).

Ḥanümānumdan şaḡın itme perīşān ey felek / Şüretā kemter şerāram līk āteş-zādeyem (FKD, G.211, B.4).

Āh ammā n’eyleyim dāḡ itdi bu āteş beni / Āfitābā **ḥanümānuñ** ola gün günden ḡarāb (FKD, K.5, B.18).

ḥanümān-ber-dār: [1] Evini yanında taşıyan || Her yeri evi gibi gören.

Bu demler **ḥanümān-ber-dār** bī-berg ü nevā-yı ‘aşk / Gül içre ‘andelībāsā ṭutar bir ḡāne ḡülşende (FKD, G.260, B.7).

ḥanümān-ı dil: [1] Gönül yuvası.

Devr-i zülfinde dile āh itdürür bu rüzḡār / **Ḥanümān-ı dil** gibi bir gün o da berbād olur (FKD, G.80, B.6).

h̄ār: [5] Diken || Rakip.

Havfum bu k'ola çāk girībān-ı 'ismetüñ / Ey ğonca dāmenüñ tuta her **h̄ār** tā-be-key (FKD, G.292, B.6).

Bülbül ki hayātında **h̄ār** ile ola küşte / Ölmiş tūtalum şöñra gülden kefeni n'eyler (FKD, G.56, B.6).

Hüsni ki pertev şala bir gülşene / **H̄ārları** hep şerer-i Tūr'dur (FKD, G.74, B.4).

Hatt-ı ruhsārı gelüp eyledi has-püş Fehīm / Bir iki **h̄ār** ile hayf oldu müşevveş āteş (FKD, G.138, B.5).

Dīdeden hattı nihān itmez o gül-ruhsārı / Gül-i hūrşīdūñ olur yine şu'ā'ı **h̄ārı** (FKD, G.277, B.1).

h̄ār: [3] Eşek.

Üştürān lāġar-ten ü pür-kef-dehen **h̄arlar** kavī / Ey su'āl iden mizāc-ı şeyh ü şāb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.10).

Her **h̄ār** ide evc-i melekūtı menzil / 'İsī ġala evvel ġademe pā-der-gil (FKD, Rübai 39, B.2).

Sen büt-perest-i hüsni olursañ o kāfirūñ / Raġmına sen **h̄aruñ** ol erāzil-perest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.34).

h̄ār: [1] Hor, hakir, aşāġı (BURHĀN-I KATI, s.318).

Sāyeveş şimdi āfitābam līk / **H̄ār** u üftāde vü ġaġīr benem (FKD, G.206, B.4).

h̄ār bak: [2] Hor bakmak, küçük görmek, aşāġılamak.

H̄ār bakma dile berġ-efġen-i şad-ġırmendür / Kemterīn toġm-ı şerārun eşeri aġker olur (FKD, G.84, B.3).

Mār-ı āha oldu ābisten şikest itme dilüm / Şāh-bāzum **h̄ār bakma** beyzādan şemşīr olur (FKD, G.86, B.2).

h̄ār id: [1] Deġersizleştirmek.

Beni pertev gibi bāġ-ı cihānda **h̄ār ider** 'ālem / Gül-i hūrşīd de olsam enīs-i h̄ār ider 'ālem (FKD, G.202, B.1).

h̄ār u has-ı mih: [1] Güneşin çerçöpü, zerreleri.

Maḥv eyledi **ḥār u ḥas-ı mihr** ü meh-i çarḥı / Yād-ı ḥaṭ-ı rüyıyla dilüñ şu‘le-i āhı (FKD, G.276, B.4).

ḥārā: [2]

1. Çok sert ve demirden etkilenmeyen bir taş türü (BURHÂN-I KATI, s.319).

Şerer gibi yine **ḥārādan** oldu lāleler zāhir / Yaḫup her ḡoncayı şem‘-i şeb-efrüz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.3).

2. Dalgalı ve ülkerli olmak üzere iki çeşidi bulunan bir tür kumaş (BURHÂN-I KATI, s.319).

Yaḫod bir şūḥ-ı mā‘ī mevci **ḥārā** kıldı pā-endāz / Ḳudūm-ı zevraḫ-ı Pāşā-yı ‘ālī-cāh-ı zī-şāna (FKD, K.7, B.16).

ḥārā gey-: [1] Menevişli kumaştan giysiler giymek.

Nev-bahār oldu çemen cāme-i ḥadrā geysün / Açılup lāle-i şahrā yine **ḥārā geysün** (FKD, G.246, B.1).

ḥarāb: [2] Bozulmuş, yıkılmış, viran.

Eyledi mestāne cihānı **ḥarāb** / Anuñ için ḡamzesi mestürdur (FKD, G.74, B.2).

Sākī yetiş **ḥarābuña** cām-ı şarāb ver / Ben ḡam yerem baña meze ne kebāb ver (FKD, Terki-bend 1, B.49).

ḥarāb id-/it-: [5] Yıkmaq, vîran etmek.

Sākī ḥabāb gibi **ider** cānumı **ḥarāb** / ‘Arz itse duḫter-i rezi faşş-ı zücācdan (FKD, G.228, B.5).

Küstāḥāne yeter bu naḡme / İnsānı **ḥarāb ider** bu naḡme (FKD, Terki-bend 2, B.66).

Fikr idüp çeşm-i metīn ol şūḫuñ / Meşreb-i ṭab‘umı **ḥarāb itdüm** (FKD, K.2, B.17).

Çeşümüme āteş-i ḥasretle pür-āb itmez idüñ / Dil-i vîrānemi tekrār **ḥarāb itmez** idüñ (FKD, Terki-bend 3, B.18).

Cellād-ı ḡamzesi olalı rüzedār-ı ḫün / **İtmiş** ḫumār-ı çeşm-i siyeh-mestini **ḥarāb** (FKD, K.13, B.12).

ḥarāb ol-: [3] Yıkılma, yıkılmaya yüz tutma.

Ḥarāb ol ey felek ben dūd-ı āhum eylerem eflāk / Senüñ devründe şādān olmadı dil cān-ı maḥzūn hem (FKD, G.201, B.3).

Āh ammā n'eyleyim dāğ itdi bu āteş beni / Āfitābā ḥanümānuñ **ola** gün günden **ḥarāb** (FKD, K.5, B.18).

Kişver-i cān-ı Fehīm **olmaz** idi böyle **ḥarāb** / Ğamzeñe itmese imdād eger leşker-i nāz (FKD, G.115, B.7).

ḥarāb-ābād: [2]

1. Çaresiz, zavallı, yoksul.

Gerçi rif'atdeyem ammā ki **ḥarāb-ābādām** / Cuğd-ı menḥūs-ı Zuḥal murğ-ı ser-i bāmumdur (FKD, K.12, B.11).

2. Dünya (AFÎFÎ, C.1, s.765).

Ser-be-zānū mı olurduḡ bu **ḥarāb-ābāduñ** / Zīr-i ser eyleyecek pāre-i ḥıştın görsek (FKD, G.172, B.4).

ḥarābāt: [1] Meyhane.

Cünün-ı ʿaşḡ u mestī-i mey-i zencīrdür gerdün / **Ḥarābāt** içre ben ser-ḥalḡa-i mestānuñam sākī (FKD, G.283, B.7).

ḥarābāt-ı ğam: [1] Meyhane, içki yerinin üzüntü ve tasası.

Yıkılmadur baña vech-i maʿāş bī-minnet / Bir iki gün ki **ḥarābāt-ı ğamda** müzdürām (FKD, K.14, B.22).

ḥarābe: [2] Yıkıntı, harabe.

Ḥākem ammā mihr-i rüy-ı dil-bere āyīneyem / Ben **ḥarābe** cevher ü āyīneye gencīneyem (FKD, G.213, B.1).

Ġülsitāndan bülbülān me'yūs olup ḡāmūş hep / Her **ḥarābe** pür-şadā bang-i ğurāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.6).

ḥarābe-i dil: [1] Gönlün zavallı yeri.

Ḥayāl-i naḡş-ı ruḡuñla ṭolup kitābe-i dil / Olur mı ḡaşr-ı Züleyḡā-şifat **ḥarābe-i dil** (FKD, G.186, B.1).

ḥarāb-ender-ḥarāb-ı nergis-i fettān: [1] Yoldan çıkararak gözlerin içinde yok olan.

Yıkılmam zūr-ı keyf-i meyle kim ḥayrānuñam sākī / **Ḥarāb-ender-ḥarāb-ı nergis-i fettānuñam** sākī (FKD, G.283, B.1).

ḥarābezār-ı cihān: [1] Dünyanın viran yeri.

Bülbül **ḥarābezār-ı cihān** içre der-be-der / Gülzār mesken-i feraḥ-ābād-ı büm-ı Rüm (FKD, Terki-bend 1, B.13).

ḥarāb-ı aşk: [1] Aşk ile perişan olan.

Mi'mār-ı nigāh-ı iltifātuñ / İtmez mi **ḥarāb-ı aşk** ābād (FKD, Terki-bend 2, B.42).

ḥarāb-ı çeşm: [1] Gözün perişanlığı.

Ne ḥa'n eder dil-i ḥüşyāruma o şeh ki olur / **Ḥarāb-ı çeşmine** keyf-i şarāb nā-maḥrem (FKD, G.209, B.4).

ḥarāb-ı firāk: [1] Ayrılık sebebiyle derinden üzülme, yıkılma.

Ne neş'edür ki cününü yıkar şarāb-ı firāk / İlāhī eyleme ehl-i dili **ḥarāb-ı firāk** (FKD, G.162, B.1).

ḥarāb-ı ğamze-i şūḥ: [1] Nazlı yan bakışın harabı.

Nedür bu kāviş-i niş-i 'itāb-ı ğamze-i şūḥ / Cihān cihān dili itdün **ḥarāb-ı ğamze-i şūḥ** (FKD, G.37, B.1).

ḥarāb-ı kişver-i fakr: [1] Fakirlik ülkesinin zarara uğrayanı.

Ḥarāb-ı kişver-i fakram ki lāne-i cuğdı / Revādur eylese mülk-i Ferāsiyāb ile baḥs (FKD, G.26, B.3).

ḥārā-ğüdāz: [1] Mermer eriten.

Ma'sūqın itdi dil-nerm ol şem'-i āh-düşmen / **Ḥārā-ğüdāz** olurmuş te'sīr-i āh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.3).

ḥarām ol-: [1] Yasaklanmak.

Oldı şer'-i aşkda dil sīneme gelmek **ḥarām** / Ol sebebden her zamān bir dil-bere dil-dādeyem (FKD, G.211, B.2).

ḥarāmī-i reh-i eş'ār: [1] Şiir sanatının yol kesicileri, haramileri.

Olmuş **ḥarāmī-i reh-i eş'ār** her biri / Beytin şanur büleñd ola Beytül-ḥarām'dan (FKD, Terkiñ-bend 1, B.28).

ḥarāret: [3]

1. Kızgınlık (TULUM, s.823)

Bir āh idicek bu şeb **ḥarāretle** Fehīm / Tā-zīr-i zemīnde mihri itdi pūr-bīm (FKD, Rūbai 45, B.1).

2. Sıcaklık (TULUM, s.823).

Ol kadar oldu **ḥarāretden** ruṭūbet ḥuşk-tab' / 'Āmdur bu demde ol resme rūsūm-ı inḳılāb (FKD, K.5, B.9).

Pejmürde eylemiş gülini tāb-ı teşnegī / İtmiş **ḥarāret** āb-ı ḥayāt-ı lebin serāb (FKD, K.13, B.9).

ḥār-best: [1] Bahçe etrafına çalı çırpıdan yapılan duvar (BURHĀN-I KATI, s.319). || Engeller çıkarmak.

Ḳudsiyān ḥayf ki gül-çīn olamaz şimdi Fehīm / **Ḥār-best** eyledi ğam gülşen-i endīşemūzi (FKD, G.291, B.5).

ḥar-çeng: [1] Yengeç (TULUM, s.884). || Kanun üzerindeki parmakların hareketleri.

Ḥar-çengdür velī ḥarekātında var nemek / Ḳānūn ki baḥr-ı mevc-zen-i bī-subūtudur (FKD, G.70, B.4).

ḥarekāt: [1] Cümbüş (TULUM, s.824).

Ḥar-çengdür velī **ḥarekātında** var nemek / Ḳānūn ki baḥr-ı mevc-zen-i bī-subūtudur (FKD, G.70, B.4).

ḥarem-i aşk: [1] Aşk evi.

Ḳays ile refīḳuz **ḥarem-i aşka** revānuz / Şīrān-ı beyābān-ı şütür maḥmilümūzdür (FKD, G.109, B.4).

ḥarem-i firḳat: [1] Ayrılık haremi.

Pās-bān ol **ḥarem-i firḳate** k'itdi ḥalvet / Şāhid-i ḥüsni şehinşāh-ı maḥabbet bu gece (FKD, G.257, B.3).

harem-perverde-i i'zâz-ı nâkûs: [1] Kilise çanının hürmet ederek mahremini koruyan.

Ne nâle deyr-zâd-ı âğûş-ı dil / **Harem-perverde-i i'zâz-ı nâkûs** (FKD, G.137, B.2).

harem-perver-i 'aşk-ı şanem: [1] Put gibi güzellere olan aşkı saklı tutan.

Berhemem-şîve **harem-perver-i 'aşk-ı şanemüz** / Yâ şanem yâ şanem ile dili güyâ iderüz (FKD, G.131, B.5).

harf-i menkûṭ: [1] Noktalı harf.

Harf-i menkûṭ u hurûf-ı ğayr-ı menkûṭ 'add olup / Mülhem-i ğaybî olup ṭab'-ı Fehîm'üñ yâveri (FKD, Kit'a 9, B.9).

harf-i mu'cem: [1] Noktalı harfler.

Hâ u vâvı râ'dır yazdığım yazı / Yâ hidâyet kânı **harf-i mu'cemdir** (FKD, G.38, B.10).

harf-ı rakamveş: [1] Kalem, yazı (TULUM, s. 825, 1480).

Geh mâ'nî-i lafz gibi maḥfî / Geh **harf-ı rakamveş** âşikâram (FKD, Terkib-bend 2, B.71).

harf-ı vahy-ı Rahmânî: [1] Allah'ın sözleri || Kur'ân-ı Kerîm.

Evvelîn neş'e-i mey ilhâmı / Âḥirîn **harf-ı vahy-ı Rahmânî** (FKD, K.17, B.66).

hâr-hâr-endüz-ı miḥnet: [1] Dertlerin rahatsız ediciliğinden kurtulamayan. Hâr-hâr, Burhân-ı Katı'da "gıcık, kaşınma, gönül isteği" anlamlarındadır (s.319).

Benem ol **hâr-hâr-endüz-ı miḥnet** rûz-ı fıtratden / Ki gül-çîn olmadum gönlümce bâğ-ı 'ayş ü 'işretten (FKD, K.15, B.1).

hâr-ı âşiyân: [1] Yuvanın dikenini.

O kebk-i bü'l-'acebüz giryenâk-i ḥande-eşer / Ki za'ferân iderüz **hâr-ı âşiyânımız** (FKD, G.280, B.3).

hâr-ı dâmen: [1] Gül bahçesinde eteklere takılan, bulaşan diken.

'Andelîb-i bâğ-ı tecrîdüz bu fânî gülşenüñ / Gülleri hürşîd olursa **hâr-ı dâmendür** bize (FKD, G.273, B.2).

har-ı 'İsâ: [1] Hz. İsâ'nın eşeği.

Cūd-ı nazarında **h̄ar-ı ʿİsā** da olursa / Perverde-i cev cevher-i şehvārı ne bilsün (FKD, K.4, B.26).

h̄ar-ı tekellûf: [1] Eziyet dikeni.

Gülzârına cān ehlinüñ itmeñ beni teklîf / Çāk eylesesün ceyb-i dilüm **h̄ar-ı tekellûf** (FKD, G.158, B.3).

h̄ar-ı vādî-i tâze: [1] Yeni üslûpların dikeni.

Olmada **h̄ar-ı vādî-i tâze** / H̄aṭṭ-ı h̄alt-ı kelām-ı dīvānī (FKD, K.17, B.59).

h̄aric: [1] Dışında.

Merkezüm dāʿire-i hendeseden **h̄aricdür** / Nesh kılsam ne ʿaceb hikmet-i İklidīs'i (FKD, G.289, B.6).

h̄arīde ol-: [2] Edepli, vakûr, utanma sahibi (TULUM, s.885).

Dil **olmuş** künc-i çeşminde **h̄arīde** / Nigāhı şalmada şemşīr-i nāzı (FKD, G.279, B.4).

Ġamzeñ ki dile sīne-şikāf-ı dil-i h̄übān / H̄avfindan **olur** dāmeni tīgün de **h̄arīde** (FKD, G.258, B.3).

h̄arīfāne: [1] İnsan gibi.

Tūṭi-i āla döner āyīneye ʿaksi düşe / Kosa gülşende **h̄arīfāne** mey-i āl üstine gül (FKD, G.196, B.3).

h̄arīf-i çeşm: [1] Gözün düşmanı. Harîf'in düşman anlamı da bulunmaktadır (TULUM, s.825). || Göz bebeği (?).

Olmağa meclis-i nāz içre **h̄arīf-i çeşmi** / Ġamze gibi yine bir rind-i mey-āşām ister (FKD, G.64, B.2).

h̄arīk ol-: [1] Yanmak.

H̄arīk olmadan eyler mi h̄avf pervāne / Ġarīk-i lücce-i ʿaşka hirās āteşdür (FKD, G.108, B.4).

h̄arīm: [1] Harem dairesi; herkesin giremeyeceği yer.

H̄arīmüm ehl-i h̄arābāt ider ṭavāf müdām / Zemīn-i şehri maḥabbetde Beyt-i maʿmūram (FKD, K.14, B.35).

ḥarīm-i āsumān: [1] Gökyüzünün girilemeyen yeri.

İderler şevk-ı şîrûñle Fehīm / **Ḥarīm-i āsumānda** ḳudsıyān raḳş (FKD, G.145, B.9).

ḥarīm-i dil: [1] Gönlün mukaddes odası.

Günde biñ düzaḥ ṭavāf eyler **ḥarīm-i dillerin** / Olmasun mı sīne-i ‘uṣṣāk-ı şeydā muṣṭarīb (FKD, G.20, B.2).

ḥarīm-i Ka‘be-i ‘aşk: [1] Aşk yuvasının gizli yeri. Ka‘be, Râgıb el-İsfahanî'nin "Müfredat" eserinde "Dört köşeli olarak yapılan her ev için kullanılan bir kelimedir" (Güneş vd. 2012, 915) şeklinde açıklanmıştır.

Gözümde naḳş ola ‘aks-i āhū-yı çeşmi / **Ḥarīm-i Ka‘be-i ‘aşka** sürāg yetmez mi (FKD, G.286, B.5).

ḥarīm-i Tūr-ı tecellî: [1] Allah'ın Hz. Musa'ya seslendiği ve nurunu gösterdiği Tur Dağı.

Kelīm'em ü yed-i beyzādur āh-ı serd baña / **Ḥarīm-i Tūr-ı tecellide** şem‘i kâfūram (FKD, K.14, B.36).

Hârût: [1] Aslında bir melek olan Hârût, Allah’a insanların neden günah işlediklerini ve Allah’ın nimetini inkar ettiklerini öğrenmek amacıyla diğer bir melek olan Marût ile beraber sorduğunda, Allah, kendilerine insanlarda olan heves ve yaratılışın onlarda da olsaydı aynısını yapacakları cevabı ile karşılaşılırlar. Fakat, bunu denemek ve hevesleri de olsa bu günahları işlemeyeceklerini söylerler. İkisi de yeryüzüne gönderilir. Gündüz yeryüzünde gece ise gökyüzünde olan bu iki melek, bir kadına aşık olurlar ve gökyüzüne çıkmak için söyledikleri “ism-i âzam” duasını bu kadınla paylaşırlar. İki melek, Babil’de bir kuyuya baş aşağı şekilde hapsedilirler. Hârût ve Mârut, büyü yapmakla anılırlar (LEVEND, s.222).

Hârût’a verüp libās-ı āhū / İtmiş o firīb-kāra teshîr (FKD, Terci-bend 1, B.33).

ḥas eyle-: [1] Çöp hâline getirmek, önemsiz kılmak.

Kâfūr-mizāc itdi beni baḥt o ḳadar kim / Feyz-i nefesüm şu‘leyi tekrār **ḥas eyler** (FKD, G.57, B.3).

ḥas u ḥār: [1] Çalı çırpı.

Şu‘ā‘-ı dīde-i Mūsā’dan eyledüm **ḥas u ḥār** / Ki lâne-sāz-ı ser-i naḥl-i gülşen-i Tūr’am (FKD, K.14, B.38).

ḥas u ḥāşāk: [2] Çer çöp, döküntü.

Bāğ-ı hüsñüz süde-i hürşiddendür hâkümüz / Hep şu'â-ı çeşm-i hasretdür **has u haşâkümüz** (FKD, G.128, B.1).

Eylemiş bir naılden çeşm-i Kelîm'e cilve hüsñ / Öyle bir şu'le **has u haşâki** n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.4).

haşâk: [1] Ot, çer çöp.

Âteşin gülzâr-ı küyü kim tecellîdür güli / Naıl-i Tûr ol gülşene bir kemterin **haşâkdür** (FKD, G.98, B.2).

haşâk ol-: [1] Çer çöp olmak.

Küyında bāğ-ı fitne güldür / Mirrîh **olamaz** o bāğa **haşâk** (FKD, Terci-bend 1, B.62).

haşâk-nişîn: [1] En değersiz yerde oturan.

Şeb-nemdür iden gönçayı bālîn güli bister / Sen berksin ey dil yürü **haşâk-nişîn** ol (FKD, G.190, B.2).

hasb-ı hâl: [1] Hâl, durum, vaziyet (TULUM, s.826).

Nâmesin ehl-i râz idüp beste-ser ü şikeste-ğat / 'Arz ide **hasb-ı hâlini** yâre şikeste-beste ğat (FKD, G.148, B.1).

hased: [4] Kıskançlık.

Benüm ki pâyuma tâ oldı âşinâ zencîr / **Hasedle** 'aql-ı küle itdi iktizâ zencîr (FKD, G.65, B.1).

Olalı güy-rübâ fenn-i cirîd içre **hased** / İtdi çevgân gibi naıl-i kad-ı hûbânı dü-tâh (FKD, K.9, B.14).

Sen öl **hasedle** ki ben rağmuña senün zâhid / Kazâ-yı haşrda da dil-berümle maşşûram (FKD, K.14, B.33).

Hased ol pāk-meşreb rind-i deryâ-nüşa kim bî-bāk / Gezüp Nîl üzre 'işret eyleye dil-berle rindâne (FKD, K.7, B.31).

hased it-: [1] Kıskanmak, çekememek.

Kâviş it hâk-i harâbât-ı mey-âlûdı Fehîm / Husrev'ün **itme hased** keşret-i gencînesine (FKD, G.269, B.5).

haşıl it-: [1] Meydana getirmek.

Gülşen-i rüyuñda toħm-ı hâlden feyyâz-ı küll / İki sünbül **hâşıl itmiş** zülf ü gîsûdur demiş
(FKD, G.143, B.3).

hâşıl ol-: [1] Meydana gelmek, doğmak.

Şererveş tıfl iken ol servüm oldı şu'le-i ser-keş / Belî lâ-büd **olur hâşıl** nihâlân dânededen
soñra (FKD, G.253, B.7).

hâşılı: [1] Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.

Çarâr virmedi devrân k'idem çarâr âşlâ / Felekle **hâşılı** yok kudretüm müdürâya (FKD, K.8,
B.8).

hâşıl-ı kişt: [1] Tarlanın mahsülü.

Hüşe-i sebz degül berķ-ı cihân-süz olsun / Tek bu şehir-i 'ademüñ **hâşıl-ı kiştin** görsek (FKD,
G.172, B.3).

hâşîr-i köhneveş: [1] Eskimiş küçük halılar gibi.

Dirîgâ çârsû-yı rişte-i bazar-ı cihân içre / **Hâşîr-i köhneveş** düşdüm ne çâre çeşm-i
rağbetden (FKD, K.15, B.9).

hâşiyet-i dün: [1] Alçakların fazileti.

Yok siriştümde benüm **hâşiyet-i dün** himmeti / Çarħdan gâhî hilâli cezb ider heycâdeyem
(FKD, G.211, B.6).

hâşiyet-i efsâne ol-: [1] Herkes tarafından cesareti anılır olmak.

Olur künc-i Sühâ'da mübtelâ h'âb / Eger **hâşiyet-i efsâne olsam** (FKD, G.199, B.7).

hâşiyet-i gonca-i 'aşk: [1] Aşk goncasının zorluğu.

Çam çekme budur **hâşiyet-i gonca-i 'aşk** / Kür eylese rengi büyü eyler bînâ (FKD, Rûbai 1,
B.2).

hâsiyyet-i idrâk: [1] Kavrayış kuvveti.

Sitem ben hâke hükmi-gerdiş-i eflâkendür hep / Çalağ didüm çalağ **hâsiyyet-i idrâkendür**
hep (FKD, G.17, B.1).

hâsiyyet-i ittihâd-ı 'aşk: [1] Aşkın birleşme özelliği || Sevenle sevilenin bir araya gelmesi.

Hâsiyyet-i ittihād-ı aşkuñ / Bir itdi haqīkat u mecāzı (FKD, Terkib-bend 2, B.19).

haşm: [5] Düşman.

Haşm nazīr idemez tabīcat-ı süstin / Tab‘-ı Fehīm’üñ şı‘arı şı‘r-i metīndür (FKD, G.105, B.7).

Görüp **haşmum** Fehīmā sözlerüm kat‘-ı nizā‘ itdi / Olinca böyle olsa dünyede tīg-i zebān keskin (FKD, G.242, B.6).

Germi-i sūz-ı reşk ile **haşmuñ** / Lücce-i tab‘ını sīr-āb itdüm (FKD, K.2, B.49).

Redd itse Fehīmā sözümi **haşm** ‘aceb mi / Hem-cism-i behāyimdür o eş‘arı ne bilsün (FKD, K.4, B.25).

Zahm-ı şemşīr-i kazā-yı gānzeden itsün su‘āl / **Haşmum** isterse zebān-ı tīg-ı tab‘umdan cevāb (FKD, K.5, B.56).

Haşm-ı ğarīb : [1] Zavallı düşman.

Haşm-ı ğarīb böyle diyār-ı ğarīb yok / Vīrānezār-ı Mışr’da hayrān-ı ğurbetüz (FKD, G.132, B.5).

haşm ol-: [1] Düşman olmak.

Haşmuñ oldum ğūṭa-ḥ‘ār-ı lücce-i mecmū‘ası / Noḫṭa-i nazmumdan özge bir dūr-i nā-süfte yok (FKD, G.165, B.2).

has-püş eyle-: [2] Gizlemek, bilerek hileye başvurmak (AFÎFÎ, C.1, s.785).

Haṭṭ-ı ruḫsārı gelüp **eyledi has-püş** Fehīm / Bir iki ḫār ile ḫayf oldı müşevveş āteş (FKD, G.138, B.5).

Dilüñ āteşgeh-i ḫüsnümde vü sen delḫ içre / Nice bir **eylesin** şu‘le-i ‘aşkı **has-püş** (FKD, G.144, B.8).

hasret: [5] İstek, heves, özlem.

Ārzü da vādi-i ye’s içre oldı nā-bedīd / Şimdi **hasretle** ider dil ārzü-yı ārzü (FKD, G.249, B.2).

Sīne-ber-sīne vü leb-ber-leb ü hem-āġüşuz / **Hasret** ile nighet itsün bize ḫasret bu gece (FKD, G.257, B.9).

Sīne-ber-sīne vü leb-ber-leb ü hem-āġüşuz / ḫasret ile nighet itsün bize **hasret** bu gece (FKD, G.257, B.9).

Olmakda çerâğ-ı harem-i meclis-i kudsî / **Hasretle** gice çarha çıkan şu'le-i âhum (FKD, G.215, B.3).

Beni hâk itdi **hasret** dil-ber-i tannâz müstağnî / Gedâ muhtâc-ı pâ-bûs u şeh-i mümtâz müstağnî (FKD, G.287, B.1).

hasret eyle-: [1] Özlemek.

Sen naḥl-i 'iṣveyi pür iden berg-i nâz ile / Bâr-ı nihâl-i ehl-i dili **hasret eylemiş** (FKD, G.141, B.3).

hasret-i câvîd-i 'fyd: [1] Bayramın sonsuz özlemi.

Birbirinden olmada hûbân yine gül-çîn-i bûs / 'Aşıka olsun mübârek hasret-i câvîd-i 'fyd (FKD, G.41, B.2).

hasret-i çeşm: [1] Gözün özlemi.

Eylesem **hasret-i çeşmüfile** sirişküm rîzân / Pür olur gönca-i nergisle girîbân-ı kazâ (FKD, G.12, B.3).

hasret-i dîdâr: [2] Sevgilinin yüzünün güzelliğine duyulan hasret.

Âyîne vü dîde ola berg-i gül-i naḥli / Gülzârda hâk itse tenüm **hasret-i dîdâr** (FKD, G.47, B.6).

Bakmaz ruḥ-ı âyîneye ifrâṭ-ı hayâdan / 'uşşâkdaki **hasret-i dîdârı** ne bilsün (FKD, K.4, B.14).

hasret-i ğamze: [1] Sevgilinin bakışına olan özlem.

Ger **hasret-i ğamzefile** Fehîm olsa helâkûn / Hâkinden ola ḥançer-i ser-tîz demîde (FKD, G.258, B.5).

hasret-i la'li: [1] Sevgilinin yakut gibi kırmızı dudağının özlemi.

Nice bir **hasret-i la'liyle** mişâl-i maḥmûr / Ola leb-rîz-i şarâb u çeke ḥamyâze kadeḥ (FKD, G.33, B.3).

hasret-i nezzâre-i mihr-i ruḥ: [1] Yanağın sıcaklığını görebilme özlemi.

Hasret-i nezzâre-i mihr-i ruḥuñla meh gibi / Cüst ü cü eylerdi zulmâtı Sikender rûz u şeb (FKD, K.1, B.35).

hasret-i şem'-i ruḥ: [1] Parlak yanağın mumunun özlemi.

Ḥasret-i şem‘-i ruḥuñ yağdı tenüm her şererüm / Tıfl-ı pervâneye ābisten ne ‘aceb (FKD, G.16, B.3).

ḥasret-i ümmīd-i ḥurām: [1] Salınarak yürüyüş ümidinin özlemi.

Öldürdi anı **ḥasret-i ümmīd-i ḥurāmuñ** / ‘Ayb itme Fehīm itse temennā-yı kıyāmet (FKD, G.21, B.5).

ḥasret-i yār: [1] Sevgilinin özlemi.

Eylemem gerden-i cemmāzumı muḥtāc-ı derāy / **Ḥasret-i yār** ile girdüm yola nālān olarak (FKD, K.16, B.3).

ḥasret-i zencīr-i zülfi: [1] Sevgilinin saçının kıvrımlarının özlemi.

Ölürdüm **ḥasret-i zencīr-i zülfiyle** budur ḥavfum / Yetīm olur cünün fevt-i dili-i dīvāneden şoñra (FKD, G.253, B.4).

ḥasretī-i sīne-i cānāne: [1] Sevgilinin göğsünün özlemi.

Tābumuzdan yanmada sīm-i semen sīm-āb olur / **Ḥasretī-i sīne-i cānāneyüz** nev-rūzdur (FKD, G.78, B.5).

ḥasret-keş-i niyāz: [1] Yalvarışın hasretini çekme.

‘İşve meftūn-tırāz-ı nāzumdur / Nāz **ḥasret-keş-i niyāzumdur** (FKD, G.71, B.1).

Ḥassān: [1] Hz. Muhammed döneminde yaşayıp peygamber şairi olarak ünlenmiş Arap şairi Hassan bin Sabit. Ayrıntılı bilgi için bk. Hüseyin Elmalı (1997), “Hassān b. Sābit” md., İA, C.16, s.: 399-402.

Yoḥsa medḥūñ böyle mi eylerdi ol kim kendüsin / Siḥre gelse gāḥ Selmān gāḥ **Ḥassān** gösterür (FKD, K.10, B.39).

ḥasta: [6] Aşk derdiyle çaresiz durumda olan âşık.

Ben **ḥastasına** çāre şemşīri ile itdi / Bī-çāre Fehīm ammā bilmem ki seni n’eyler (FKD, G.56, B.11).

Meded öldüm teğāfūl itme yeter / **Ḥasta** cāna devā nigāhuñdur (FKD, G.72, B.5).

Ābā Eyyūb ise de **ḥasta** olan şabr itmez / Çeşm-i bīmāri neden ḥūn-ı dile şābirdür (FKD, G.107, B.2).

Eylemez **hasta** Fehīm ölse de ifşā rāzı / Çeşm-i bīmārı meger itdire āh u zārı (FKD, G.277, B.5).

Bir **hasta** ki katl-i ‘ām bi’t-ṭab‘ / Derdine şifā-dih-i devādur (FKD, Terci-bend 1, B.106).

Çeşmi dahı **hastadur** ne bilsün / Merg ola meger devā-yı ‘uşşāḳ (FKD, Terci-bend 1, B.23).

hasta hezyāni: [1] Ağır hastaların bilinçsizce sayıklamaları.

Kiminüñ ṭab‘ı ma‘den-i herze / Kiminüñ nazmı **hasta hezyāni** (FKD, K.17, B.56).

hasta-i ‘aşk: [1] Aşk hastası.

Mübtelā-yı çeşm-i yāra n’eylesün ‘İsā k’olur / **Hasta-i ‘aşka** eṭibbānuñ müdāvāsı gālaṭ (FKD, G.149, B.4).

hasta-i çeşm: [1] Gözü hasta.

‘Aceb mi düşmen-i dermān ise dil-i bīmār / Verür mi **hasta-i çeşmi** olan devāya rızā (FKD, G.13, B.2).

hasta-i dīrīne: [1] Eski hasta.

Görmege eyledi cellād-ı nigāhın irsāl / Merḥamet kıldı o şeh **hasta-i dīrīnesine** (FKD, G.269, B.2).

hasta-i gam: [1] Dert çeken.

Hasta-i gam dergehine varsa ger tīmār için / Aña bir şāfī cevāb itmekle dermān gösterür (FKD, K.10, B.31).

hastegān-ı hāk: [1] Toprağın hastaları || Mezarlık (Babacan, 2012, s.281).

H‘āb-ı ‘ademden açdı gözün **hastegān-ı hāk** / Baḥt-ı ‘anūdum olmaya bī-dār tā-be-key (FKD, G.292, B.3).

hasūd: [1] Hasetçi, kıskanç || düşman.

Hasūd bakmaz olursam da ‘aynek-i hūrşīd / Teğāfül itdi şanur kendüyi dimez kūrām (FKD, K.14, B.13).

hasūd-ı dīv-ṭab‘: [1] Çok kıskanç tabiatlı.

Farḳına **hasūd-ı dīv-ṭab‘uñ** / Mānend-i şihāb şu‘le-bāram (FKD, Terki-bend 2, B.69).

ḥasūd-ı kec-ḥayāl ü kec-sūḥan: [1] Yalan sözlü ve yanlış hayallilerin kıskançlığı.

Budur ancak günāhum rāst-güyem yok sözüm ašlā / **Ḥasūd-ı kec-ḥayāl ü kec-sūḥan** kim fehm-i nā-dāna (FKD, K.7, B.60).

ḥaşr it-: [1] Bir şeyin bütününe birine, bir şeye ayırmak, vermek || Adamak.

Ḥisāb-ı sāl-i tārīḥ-i Fehīm **itdi** bu mıšra‘ **ḥaşr** / Biñ elli dörde üç tārīḥ oldı ‘azm-i bādü'l-Mıšr (FKD, Kıt'a 17, B.1).

ḥaşr: [5] Maḥşer gününde toplanılacak yer.

Olayım küşte-i tīğ-i nigeḥi **ḥaşrda** da / Ḥançer-i ğayret ile öldüreyim Circīs'i (FKD, G.289, B.4).

Dün gece çarḥa kim ‘itāb itdüm / **Ḥaşra** dek vaḥf-ı iztīrāb itdüm (FKD, K.2, B.1).

Murğ-ı kebābveş ider **ḥaşrda** / Tīrūn ile rūḥ-ı şehīdān semā‘ (FKD, K.3, B.8).

Lāl olup **ḥaşra** dek olurdu tepīde cānı / Sözde görse leb-i cān-baḥşuñı ‘İsā nā-gāḥ (FKD, K.9, B.8).

Gösterürse nev-bahāruñ ‘āleme gösterdügin / **Ḥaşrda** ehl-i behište yine Rıdvān gösterür (FKD, K.10, B.12).

ḥaşra dek: [1] Kıyamete kadar.

Ḥaşra dek pür-ḥ‘āb olurdu çeşm-i bī-dārı Fehīm / Bir gece gūş eylese şaḥş-ı ecel efsānemüz (FKD, G.124, B.5).

ḥaşv-ı bālīn: [1] Yastık dolgusu. Ḥaşv, “kaftan pamuklamak ve döşek ve yastık doldurmak” anlamındadır (BURHÂN-I KATI, s.308).

‘Ār ider mihr ü mehi etmege **ḥaşv-ı bālīn** / Ol ki küyuñda senüñ bir gece mihmānuñ olur (FKD, G.83, B.3).

ḥat / ḥatt: [20] Yüzde belirmeye başlayan tüyler, ayva tüyü. Sevgilinin güzellik unsuru olarak hat için bk. Mehtap Erdoğan, Güzellik Unsurlarıyla Dîvân Şiirinde Sevgili, s.243-270.

Ya **ḥat** gibi mihr-i ruḥuña sāye bırakmış / Ebr-i siyeh-i baḥt-ı Fehīmā-yı zebündür (FKD, G.73, B.7).

Gerçi **ḥat** geldi müje bā‘iṣ-i şad-şūr henüz / Oldı ma‘zül ol şeh leşkeri mağrūr henüz (FKD, G.120, B.1).

Çihre-i âfitâbveş k'ola muķārın-i küsûf / Şafha-i mihr-i rüyına gelmede ceste ceste **haṭ** (FKD, G.148, B.3).

Pertev-i mihr-i 'ārızı terbiye-baḥş ise olur / Bâg-ı ruḥında ḥod-be-ḥod sebze-miṣāl reste **haṭ** (FKD, G.148, B.4).

Ḥaṭ eger bir müy ise 'ayn-ı zarar dur çeşmüme / Rind-i şāhib-dīdeyem ḥayrân-ı rüy-ı sādeyem (FKD, G.211, B.3).

Şem'ci ruḥsāruña **haṭ** perde-i müşkīn çekeli / İtmege seyr-i cemālūñ bulamaz rāh nesīm (FKD, G.214, B.2).

Görince ḥüsn-i ḥaṭṭuñ kātībān-ı ḥoş-nüvīs-i dehr / Mübeddel eylesün hep **haṭlarını** ḥaṭṭ-ı buṭlāna (FKD, K.7, B.35).

Ebrü vü **haṭuñ** görmesem ey māh-cemāl / 'Ālem gözüme siyāh olur sürme-miṣāl (FKD, Rübai 37, B.1).

Ḥaṭ muvāfiķ olsa dille zülfden itmem ḥazer / Ḥızr olursa ger refiķum ejdeḥādan kim kaçır (FKD, G.46, B.2).

Her nokṭa meges-miṣāl pervāza gelüp / Mānend-i mūrçe olur ḥad-beyān **haṭ** (FKD, Rübai 25, B.2).

Ey ḥāl ü **haṭuñdan** āşikārā / Ma'nā-yı rumüz-ı lafz-ı ḡavḡā (FKD, Terkiḋ-bend 2, B.1).

Meyl itme **haṭta** ḡā'ib olur ḥüsnüñ ey perī / Şāh olsa nā-bedīd sipāha ne i'tibār (FKD, G.45, B.4).

Ḥaṭṭı ki düd-ı āteş-i āşüb u fitnedür / Tāb-ı 'izār-ı surḥı ile şu'le-püş olur (FKD, G.88, B.2).

Şatduḡın 'işveleri 'āşikuna eyle ḥisāb / İşte **haṭṭuñdadur** ey şūḥ-ı cihān defter-i nāz (FKD, G.115, B.6).

Ḥaṭṭ ile ruḥsāruñ itmiş āfitābı münkesif / Ehl-i 'aşķı mā'il-i feryād-ı şeb-ḥiz eyleyen (FKD, G.240, B.3).

Rüyı 'araķ-riz iken **haṭṭını** gör şanki āb / Düdü bülend eyleyüp şu'leyi pest eyledi (FKD, G.281, B.2).

Ol meh ki Fehīm oldu reşķ-i Nāhīd / **Ḥaṭṭının** gehi trāş ider ḡāhī be-dīd (FKD, Rübai 13, B.1).

Ḥaṭṭuñ ki ola zülfüne maḥşergeh-i āşüb / Dünyāyı ṭutar şüriş-i ḡavḡā-yı kıyāmet (FKD, G.21, B.2).

Ey  urraları s nbul-i  ahr -y1 kıy met / **Hattu ıda**  ayan sırr-1 tem  a-y1 kıy met (FKD, G.21, B.1).

D deden **hattı** nih n itmez o gül-ruhs r1 / G l-i h r  d n olur yine  u a1 h r1 (FKD, G.277, B.1).

ha : [4] Yazı.

N mesin ehl-i r z idüp beste-ser    ikeste-**ha ** /  Arz ide hasb-1 h lini y re  ikeste-beste **ha ** (FKD, G.148, B.1).

H vf ile  bve  ider **ha ** pes-i k gıda g r z /  unmağa yazsa d d-ger ol  eh-i g rre-meste **ha ** (FKD, G.148, B.2).

O n  -leb m ki me k ider her  n **ha ** / şevk ile bulur Feh m s  c n **ha ** (FKD, R bai 25, B.1).

O n  -leb m ki me k ider her  n **ha ** / şevk ile bulur Feh m s  c n **ha ** (FKD, R bai 25, B.1).

ha  gel-: [2] Yüzde ayva tüylerinin çıkması.

Ha  gelüp olsa g bg b1 dest-hoş-1 cih n Feh m / M ve-i b g-1 va lı eylese ol h ceste-**ha ** (FKD, G.148, B.5).

Ha  gelse r y-1 y re olur şevk-1 dil ziy d / Olmaz duh n-1  em  ile perv ne b -dim g (FKD, G.154, B.4).

ha a it-: [1] Günah işlemek, hata yapmak.

Ni  ne itmedi çeşmi dil-i seng n-1 a y r1 / **Ha a itmezdi** amm  n vek-i ser-t ze ra m itdi (FKD, G.282, B.4).

H tem- ab at: [1] H tem gibi cömert huylu. H tem-i T i, cömertliği ile bilinen Arapların Tay kabilesine mensup bir şahsiyettir (ONAY, s.225).

Ker m - - ab  u   li-f trat u **H tem- ab at** kim / Nes m-i feyz-i cüdından olur dil-mürdeler ihy  (FKD, Kıt'a 15, B.5).

ha -1 b t n: [1] Güzellerin ayva tüyleri.

Ha -1 b t nı anup d d-1  h ile her  eb / Siy h-s zi-i ruhs r-1 m hdur k rum (FKD, G.216, B.2).

ha -1 cev z: [1] Sevgilinin ayva tüylerinin bir sayfa üzerindeki yazılara benzetilerek, bu yazının da kendisine   k olunmasına müsaade eden belge niteliğini taşıması anlatılmaktadır.

Vā-beste-i **hāt-ı** ‘ārızıñdur / Erbāb-ı dilüñ **hāt-ı cevāzı** (FKD, Terki-bend 2, B.20).

hāt-ı dil-dār: [1] Sevgilinin hattı || sevgilinin ayva tüyleri.

Biz ki hāl u **hāt-ı dil-dārı** temāşā iderüz / Dāğ-ı ḥasretle dili maḥz-ı süveydā iderüz (FKD, G.131, B.1).

hāt-ı rüy: [1] Yüzde yeni beliren ayva tüyleri.

Şāhid-i hāl ü **hāt-ı rüyına** meftūn idi dil / Olmamışdı daḥı āfākda peydā fitne (FKD, G.270, B.2).

hāt-ı sebz: [1] (Sevgilinin) Yeni yeni çıkmaya başlayan ayva tüyleri.

Pā-māl iderse ṭurra **hāt-ı sebziñi** n’ola / Gülzār içinde berg-i giyāha ne i’tibār (FKD, G.45, B.5).

hātif: [1] “Çağırıcı” (AHTERÎ-İ KEBÎR, s. 310).

Hātifden o dem ḥitāb geldi / K’ey ‘āşık-ı vaşl-ı yār-maṭlab (FKD, Terci-bend 1, B.127).

hātır: [2] Gönül || kalp.

Ol kadar cevri-felek itdi mükedder ḳalbūmi / Pür-kederdür **hātırım** rüy-ı şafāyı görmege (FKD, G.263, B.3).

Hātırım ābisten-i şad-mihr ü mehdür gerçi kim / Eksük olmaz çeşm-i ṭūfān-zādan aḥker rüz u şeb (FKD, K.1, B.45).

hātır-ı a’dā: [1] Düşmanların gönlü.

Mihr ü mehden de olursa **hātır-ı a’dāñ** ola / Çok sıfālın-pāre meksūr u mükedder rüz u şeb (FKD, K.1, B.51).

hātır-ı mesrūr: [1] Mutlu gönül.

‘İyd gelüp ṭoldı **hātır-ı mesrūrdan** / Gonca dilüm oldı gül feyz-i dem-i şūrdan (FKD, G.231, B.1).

hātım ol-: [1] Bitmek, sona ermek.

Feyz-i isti’dād **hātım olmış** meger sende Fehīm / ‘İlm çok üstād yok şākird-i ḳābil nā-bedīd (FKD, G.40, B.7).

ḥaṭṭ-ı ‘anber-şiken: [1] Anber kıvrımlı ayva tüyleri.

Zülfinde göñül **ḥaṭṭ-ı ‘anber-şikeni** n’eyler / Murğān-ı kâfes-perver seyr-i çemeni n’eyler (FKD, G.56, B.1).

ḥaṭṭ-ı buṭlân: [2] İptal etme çizgisi.

Görince ḥüsn-i ḥaṭṭuñ kâtibân-ı hoş-nüvîs-i dehr / Mübeddel eylesün hep ḥaṭṭlarını **ḥaṭṭ-ı buṭlâna** (FKD, K.7, B.35).

Ṭotalum şâ‘ir oldılar ḥussād / Cümleñüñ şî‘ri **ḥaṭṭ-ı buṭlânî** (FKD, K.17, B.53).

ḥaṭṭ-ı dîdâr: [1] Sevgilinin güzel yüzündeki ayva tüyleri.

Ḥaṭṭ-ı dîdârñdır yazdığım yazım / Zîkr-i fikriñ benim ders-i hecemdir (FKD, G.38, B.2).

ḥaṭṭ-ı ḥaṭṭ-ı kelâm-ı dîvânî: [1] Dîvân sahibi şairlerin yakışsız karalamaları.

Olmada ḥâr-ı vâdî-i tâze / **Ḥaṭṭ-ı ḥaṭṭ-ı kelâm-ı dîvânî** (FKD, K.17, B.59).

ḥaṭṭ-ı la‘l: [2] (Sevgilinin) kırmızı dudaklarındaki ayva tüyleri.

Ḥaṭṭ-ı la‘lûñ ki odur ḥüccet-i i‘zâz-ı Mesîḥ / Bârekallâh zihî nuşḥa-i i‘câz-ı Mesîḥ (FKD, G.34, B.1).

Mevc-i ṭûfân-ı belâ ebrû vü **ḥaṭṭ-ı la‘lûñ** / Çeşm-i ḥünî-nigehüñ nergis-i büstân-ı kaçâ (FKD, G.12, B.2).

ḥaṭṭ-ı ruḥsâr: [1] Sevgilinin yüzündeki tüyler.

Ḥaṭṭ-ı ruḥsârı gelüp eyledi ḥas-püş Fehîm / Bir iki ḥâr ile ḥayf oldı müşevveş âteş (FKD, G.138, B.5).

ḥaṭṭ-ı sebz: [1] Yeşil ayva tüyü.

Çemen-pîrâ-yı bâğ-ı ḥüsn ya‘nî **ḥaṭṭ-ı sebzüñle** / Lebüñ bir rûḥ-ı ṭûṭî-kısvet ü bülbül-terennümdür (FKD, G.103, B.2).

ḥaṭṭ-ı siyâh-ı dil-ber: [1] Sevgilinin siyah ayva tüyleri.

Kim fitnesiyle eyler mihr ü mehi siyeh-püş / Baḥt-ı siyâh-ı ‘âşık **ḥaṭṭ-ı siyâh-ı dil-ber** (FKD, G.50, B.2).

havâ: [5] Hava, atmosfer. Anâsır-ı erbâ‘ayı oluşturan dört unsurdan biri.

Havā degül bize dā'im mümās āteşdür / Havā-yı 'ālem-i düzaḥ esās āteşdür (FKD, G.108, B.1).

Çözse nā-geh 'uḳde-i ḥam-der-ḥamın dest-i şabā / Ser-be-ser şahrā-yı ÇİN eyler **havāyı** tırrası (FKD, G.278, B.4).

Ser-be-ser şahrā-yı ÇİN eyler **havāyı** hem Fehīm / Deşt-i sünbülzār eder dest-i şabāyı tırrası (FKD, G.278, B.5).

'Ālem-i 'aşḳuz ki feyz alsa **havāmuzdan** bizüm / Şad-hezārān 'aḳl-ı Eflāṭun olur dīvānemüz (FKD, G.124, B.4).

Biñ şikest olsa **havāsından** olur yine dürüst / Oldı güyā ki ḥabāb-ı mey-i ḡam şīşe-i dil (FKD, G.187, B.3).

havā-düşmen: [1] İsteklere düşman || Hümâ kuşunun kanaatkârlığı bağlamında.

Giriftār olmasa āsüde olmaz bir nefes 'āşık / Hümā-yı dil **havā-düşmen** olur lā-büd ḳafes-'āşık (FKD, G.164, B.1).

ḥavāle eyle-: [1] Üzerine hücum etmek (TULUM, s.830).

Mihre düşmendür meger meh kim hilāl ü bedrden / Gāh gürz **eyler ḥavāle** gāh ḥançer rüz u şeb (FKD, K.1, B.3).

havā-yı 'ālem-i düzaḥ: [1] Cehennem dünyasının havası.

Havā degül bize dā'im mümās āteşdür / **Havā-yı 'ālem-i düzaḥ** esās āteşdür (FKD, G.108, B.1).

havā-yı 'aşḳ: [1] Sevme arzusu.

Havā-yı 'aşḳ ile Mecnūn kenār-ı maḳşada irdi / Uyup 'aḳla Felāṭun ḡarḳ-ı baḥr-ı ḥayret olmışdur (FKD, G.77, B.3).

ḥavf: [26] Korku, korkmak.

Şāh-ı istignā-sipāham ben Fehīmā çarḥ-ı dūn / **Ḥavf** ile biñ dürlü vaz'-ı dil-nevāz eyler baña (FKD, G.6, B.5).

Ḥavfum oldur ki perīşān-ter olur zülfüñden / Şāne kim pençe-zen-i zülf-i perīşānuñ olur (FKD, G.83, B.4).

Çāk ü rüsvā dil ki bir şūḥ-ı girībān-zāddur / **Ḥavfum** oldur cilvegāhı perde-i nāmūs olur (FKD, G.87, B.6).

Ḥarīḳ olmadan eyler mi **ḥavf** pervāne / Ğarīḳ-i lücce-i ‘aşḳa hirās āteşdür (FKD, G.108, B.4).

Neşve-i bāde ile şanma sürür ister dil / Kendüden ḥükm-i kazā **ḥavfını** dūr ister dil (FKD, G.188, B.1).

Biñ kāfirüñ Fehīm gibi zaḥmdāriyam / Kim **ḥavf** ile Mesīḥ dem urmaz ‘ilācdan (FKD, G.228, B.7).

İtmeden şeh-bāz-ı çeşmi nīm-pervāz-ı nigāh / **Ḥavfdan** rīzān ider perr-i hümāyı ḡamzesi (FKD, G.288, B.4).

Ḥavfum bu ki ḥāne-i dilümden / Ğamzeñ ide cins-i ‘aşḳı yağma (FKD, Terkib-bend 2, B.8).

Pür olursa nigeḥ ü ḡamze ma‘aza’l-lāh eger / **Ḥavfdan** şahş-ı ecel eyleye āh u feryād (FKD, G.38, B.4).

Ḥavfdan bir yere gelmezdi ‘anāşır aşlā / Bīmden dāḥil-i ervāḥ olurdı ecsād (FKD, G.38, B.6).

Dāḥil-i muḡbeçegān oldı Fehīm-i sālūs / **Ḥavfum** oldur giderek şüret-i ruhbāna girer (FKD, G.59, B.7).

Ḥavf ile ābveş ider ḥaṭ pes-i kāḡıda gürīz / Şunmaḡa yazsa dād-ger ol şeh-i ḡirre-meste ḥaṭ (FKD, G.148, B.2).

Ḥavfum oldur kim nişān-ı ḥasret-i ḡamdur Fehīm / Muḡtarib itmekdedür cānum ḡulū-yı ārzü (FKD, G.249, B.8).

Ölürdüm ḥasret-i zencīr-i zülfiyle budur **ḥavfum** / Yetīm olur cünün fevt-i dili-i dīvāneden şoñra (FKD, G.253, B.4).

Ğamzeñ ki dile sīne-şikāf-ı dil-i ḥübān / **Ḥavfindan** olur dāmeni tīḡün de ḥarīde (FKD, G.258, B.3).

Çeşmüñ ki ider ḡamzeñi de **ḥavf** ile lertzān / Ğyīneye bakma ḥazer eyle ḥazer eyle (FKD, G.267, B.8).

Ğamze-i mesti ile bu dil-i zāruñ ḥālin / **Ḥavf** ile dūrdan eylerdi temāşā fitne (FKD, G.270, B.3).

Ḥavfum bu k’ola çāk girībān-ı ‘ismetüñ / Ey ḡonca dāmenüñ ṭuta her ḥār tā-be-key (FKD, G.292, B.6).

Cihān ‘adlünde tıldı **hāv**f yokdur ceys-i āfetden / Ebed-memnū‘ ‘aded gelmez fiten ser-
hadd-i imkāna (FKD, K.7, B.38).

Āh şad-āh ki baımaz saña tıyınca Fehīm / Hāv

f eder **hāv**f ki aıyār ola nā-gāh āgāh (FKD,
K.9, B.15).

Geçse başından n’ola bu **hāv**f ile şāh-ı ‘Acem / Cümlesi geçdi kılıçdan leşker-i bed-ahteri
(FKD, Kıt'a 9, B.7).

Bu **hāv**f ile biz bendelere oldı Fehīm / "Allāhu laţifun bi‘ibādihi" evrād (FKD, Rūbai 11, B.2).

Bu **hāv**f ile biz bendelere oldı Fehīm / Allāhu laţifun bi‘ibādihi evrād (FKD, Rūbai 11, B.2).

Bir zūr-ı nighle ğamze **hāv**fından der / Lā hāvle velā kuvvete illā bi’llāh (FKD, Rūbai 53,
B.2).

Bezminde o **hāv**f ile şurāhī / Sākīnün elinde kılkuł itmez (FKD, Terci-bend 1, B.44).

Hāvfumuzdan çeşm-i dil-ber ğamzeyi eyler penāh / Kūçe-i ‘aşk içre bī-pervā yürür
mestāneyüz (FKD, G.134, B.3).

hāvf ed-: [4] Korkmak, korku duymak.

Āh şad-āh ki baımaz saña tıyınca Fehīm / **Hāv**f eder hāv

f ki aıyār ola nā-gāh āgāh (FKD,
K.9, B.15).

Hecrden **hāv**f idene zevk-ı hayāli besdür / Mey içen hı‘ābda āşüfte vü maıhmūr olmaz (FKD,
Kıt'a 1, B.18).

‘Aşk baş kırtaramaz tab‘-ı hevesnākümden / **Hāv**f ider ğamze-i hūbān dil-i bī-bākümden
(FKD, G.236, B.1).

Bister-i ğam üzre ol bīmār-ı bed-hālem Fehīm / **Hāv**f idüp gelmez ecel ben mübtelāyı
görmege (FKD, G.263, B.5).

hāvf it-: [1] Korkmak.

Mest oldı göñül neşve-i zevk-ı nighüñden / **Hāv**f itmez olursa n’ola çeşm-i siyehüñden
(FKD, G.237, B.1).

hāvf u recā: [1] Korku ve ümit.

Ne bīm-i mişnet-i düzaı ne ārzü-yı behişt / Şarāb-ı ‘aşk ile **hāv**f u recā nedür bilmem (FKD,
G.205, B.4).

h̄avf-ı çeşm: [1] Gözün korkusu.

H̄avf-ı çeşmiyle sīne-i rīşüm / Tīg-i müjgānına kırāb itdüm (FKD, K.2, B.22).

h̄avf-ı ḡazab-ı dil-ber-i hançer: [1] Kılıçlı sevgilinin öfkesinin korkusu.

Peymāne be-kef eyle öpüp destini ey dil / **H̄avf-ı ḡazab-ı dil-ber-i hançer** be-kef itme (FKD, G.268, B.4).

h̄avf-ı şırāt: [1] Sırat köprüsünün korkusu.

Geçer üftān u h̄izān bī-muḥābā mest ü sāgar-zen / O mecnündür Fehīm-i merd kim **h̄avf-ı şırāt** itmez (FKD, G.118, B.5).

h̄avf-ı tīg-i heybet: [1] Muhteşem kılıcın meydana getirdiği korku.

Öyle şeh kim **h̄avf-ı tīg-i heybetinden** rüz-ı ḥaşr / Baş göstermez yerinden Behmen ü Efrāsiyāb (FKD, K.5, B.29).

h̄ay u h̄üy-ı girye-i mest: [1] Sarhoşun ağlamasının feryadı ve iniltileri.

Bize bes **h̄ay u h̄üy-ı girye-i mest** / Sen ey şofī esīr-i h̄üy u h̄ay ol (FKD, G.191, B.4).

h̄ayā: [3] Sıkılma, utanç.

Olsa **h̄ayādan** n'ola āteş-i sīm-āb cūş / Tāb-ı ruḥı dīdemi şu'le-güdāz eylemiş (FKD, G.142, B.4).

Görse ḥüsnüñ āfitāb-ı pür-ziyā bī-tāb olur / Tāb-ı rüy-ı şermināküñden **h̄ayā** bī-tāb olur (FKD, G.79, B.1).

H̄ayādan gerçi sen bakmazsın ammā çeşm-i 'uşşākı / Tecellīzār kıldı āteş-i ḥüsn-i şerer-rīzūñ (FKD, G.183, B.5).

h̄ayāl: [19] Hayal etme, düşünme.

Mir'at içinde gerçi olur 'aksi bī-şebāt / Olmaz **h̄ayāli** āyīne-i sīneden cüdā (FKD, G.2, B.3).

Nūr-ı nigehe ḳalmadı yer belki **h̄ayāle** / Teng eyledi çeşmüm o ḳadar keşret-i dīdār (FKD, G.47, B.4).

Siyeh çeşmüñ **h̄ayāliyle** olur ḥāmūş ehl-i 'aşḳ / Meger ki mīl-i müjgān sürme-sāy-ı ḥayret olmışdur (FKD, G.77, B.8).

Ġarīb-i yār ü diyāram şabāḥ u şām müdām / Vaṭan **ḥayāli** ile fikr-i rāhdur kārüm (FKD, G.216, B.4).

Kevser **ḥayāli** ‘āşika naqş-ı ber-ābdur / Kılduḡ tehī ḥabāb-ı dili Selsebīl’den (FKD, G.235, B.3).

Sāḳī lebüñ **ḥayāline** bir cām şundi kim / Gelmez o bādenüñ mey-i Kevser ayaḡına (FKD, G.252, B.2).

İderdi āfitāb-ı şubḥdan bālīn ü bister dil / **Ḥayāliyle** o māhuñ bir gece vaşlı naşīb olsa (FKD, G.254, B.3).

Bilmezem rüz mı ya şeb mi ya ḥ’āb u ya **ḥayāl** / Ol ḡadar cāna hücum eyledi ḥayret bu gece (FKD, G.257, B.10).

Sözlerüm cevher-i maẓmūn u **ḥayāl** oldı Fehīm / N’eyleyem ben ḥazef-i tevriye vü tecnīsi (FKD, G.289, B.8).

Ḥayālüm eyledi muḥtel sefer mühimmātı / ‘Aceb mi gelse ḥalel nazm u şi’r ü inşāya (FKD, K.8, B.28).

Mümkin degül **ḥayāl** ile de seyr-i ‘ārızı / Kim tār u pūd-ı rişte-i cāndan olur niḡāb (FKD, K.13, B.8).

Şāhid-i ṭab‘umuñ **ḥayālidür** / ‘Ārızı üzre zülfi pīçānī (FKD, K.17, B.48).

Gerçi ol dil-āşinā-yı bīḡāne-nümā / Sīnemde **ḥayāli** gibi itdi me’vā (FKD, Rübai 3, B.1).

Gülzār-ı behişt ü fīyd-i ḡurbān / Geldi baña bu **ḥayāl** ağreb (FKD, Terci-bend 1, B.126).

Efsāne-i ḥ’āb-ı ḡamla bir şeb / Olmışdı **ḥayāle** dil muḥāṭab (FKD, Terci-bend 1, B.118).

Alsun mı **ḥayāline** ḥayālin / Dil gerçi ḥayāl-müdde‘ādur (FKD, Terci-bend 1, B.109).

Lebüñ **ḥayāline** Rūhü’l-ḡudūs şarāba düşer / Meges-mişāl ki ḡırş ile şehd-i nāba düşer (FKD, G.60, B.1).

Tīr-i müjeñe sīne-i cānum hedef itme / Bī-raḡm **ḥayālün** daḡı tā ki telef itme (FKD, G.268, B.1).

Aç gözini ḡāfil olma zinhār / Olma bu **ḥayāl** ile müzebzeb (FKD, Terci-bend 1, B.128).

ḥayāl id-/it-: [2] Düşlemek.

Ol şeb dil-i beste-revzen-i çeşm / Kūyın mı **ḥayāl iderdi** yā Rab (FKD, Terci-bend 1, B.119).

İtse Fehîm la'î-i 'araḡnâkini **ḡayâl** / Dürr-i kelâmî zîver-i ḡüş-ı sürüş olur (FKD, G.88, B.5).

ḡayâl-i cânân: [1] Sevgilinin hayali.

Şu deñlü eyledi pinhân **ḡayâl-i cânânı** / Ki oldı çeşm-i Fehîmâ'ya ḡ'âb nâ-maḡrem(FKD, G.209, B.5).

ḡayâl-i Fehîm: [1] Fehîm'in düşü.

Miṡâl-i dîde-i ḡayret olur **ḡayâl-i Fehîm** / O dem ki 'aks-i cemâlî derûn-ı âba düşer (FKD, G.60, B.5).

ḡayâl-i ḡamzeeş: [1] Gamzenin(süzgün bakış) hayali.

Tâ ḡayâl-i ḡamzeeş ez-bes ki ḡûn-ger mî künem / Mî künem der-sîne-i zaḡm tiḡ-i âteş tâberâ (FKD, G.294, B.3).

ḡayâl-i ḡüsn: [1] Güzelliḡin düşlenmesi.

Fehîmâ sînem içre özge ḡülşendür **ḡayâl-i ḡüsn** / O ḡülzâr içre ṡab'um bülbül-i rengîn-terennümdür (FKD, G.104, B.5).

ḡayâl-i leb-i ḡübân: [1] Güzellerin dudaḡının düşlemesi.

Ol Ka'be-i 'aşḡuz ki **ḡayâl-i leb-i ḡübân** / Ervâḡ-ı ṡavâf-âver-i pîrâhenümüzdür (FKD, G.110, B.4).

ḡayâl-i naḡş-ı ruḡ: [1] (Sevgilinin) yanaḡının resminin düşü.

ḡayâl-i naḡş-ı ruḡuñla ṡolup kitâbe-i dil / Olur mı ḡaşr-ı Züleyḡâ-şîfat ḡarâbe-i dil (FKD, G.186, B.1).

ḡayâl-i Rûm: İstanbul'un özlemi.

Çeşmüme ḡâhî **ḡayâl-i Rûm** eder şöyle hüçüm / Kim sevâd-ı Mışr ḡüyâ noḡta-i mevḡum olur (FKD, G.82, B.3).

ḡayâl-i şâhid-i ruḡsâr: [1] Yanaḡın güzelliḡinin düşü.

Der-kinâr itmez **ḡayâl-i şâhid-i ruḡsârımı** / Ḳuvvet-i fikrin ser-â-pâ dest-i âḡüş itmeyen (FKD, G.241, B.3).

ḡayâl-i yâr: [1] Sevgilinin hayali.

Ḥayāl-i yār ile ḥalvet-niṣṣīn-i tecrīdüz / Fehīm sen de gelüp olma her zamān māni^c (FKD, G.151, B.5).

ḥayāli al-: [1] Düşüne bile girmemek.

Alsun mı ḥayāline **ḥayālin** / Dil gerçi ḥayāl-müdde^cādur (FKD, Terci-bend 1, B.109).

ḥayāl-müdde^cā: [1] Düşünde ısrarcı.

Alsun mı ḥayāline ḥayālin / Dil gerçi **ḥayāl-müdde^cādur** (FKD, Terci-bend 1, B.109).

ḥayā-perver: [2] Utangaç.

Bī-nażīr oldı Fehīm'ün sözi kim sevdüğü şūḥ / Hem **ḥayā-perver** ü hem dil-ber ü hem şā^cirdür (FKD, G.107, B.5).

Bir böyle **ḥayā-perver** olan Yūsuf-ı ṭab^cum / Çün Mālik ola şāhid-i bāzārı ne bilsün (FKD, K.4, B.28).

ḥayā-yı ıztırāb-ālūd: [1] Acılara bulanmış utanç.

Şu^cle-i ruḥsāruñı sīm-āb-ı cūş itdüñ yine / Kim sebep oldı **ḥayā-yı ıztırāb-ālūduña** (FKD, G.250, B.2).

ḥayāt: [2] Diri olma, canlılık.

Bir **ḥayāt** için kazā bilmem ne nāz eyler baña / Ben şehīd-i ğamzeyem ^cİsī niyāz eyler baña (FKD, G.6, B.1).

Bülbül ki **ḥayātında** ḥār ile ola küşte / Ölmüş ṭotalum şoñra gülden kefeni n'eyler (FKD, G.56, B.6).

ḥayāt bul-: [1] Canlanmak, dirilmek; sıkıntılardan kurtulmak; isteklerine kavuşmak.

Bü'l-^cacebdür içmeden gören bunu **bulur ḥayāt** / Mihri kim zulmāt içinde āb-ı ḥayvān gösterür (FKD, K.10, B.30).

ḥayāt-i tāze vir-: [1] Canlılık katmak.

Zihī ḥikmet ki te^cşīr-i lu^cabından be-^caks-i emr / **Ḥayāt-i tāze virdü** cümle-i emvāt-ı büstāna (FKD, K.7, B.9).

Ḥaydar: [1] Hazret-i Ali'nin lakabı.

Haydar o ğazanfer-i şehâdet / Ser-safha-i defter-i şehâdet (FKD, Terci-bend 1, B.144).

hayf: [13] Eyvah!, Yazıkl!

Muğbeçe sevdüñ Fehîm ağlama dînüm deyü / Cânunu da almamış **hayf** ki az eylemiş (FKD, G.142, B.5).

Bir kerre itmedi beni memnûn-ı nâz **hayf** / Dil-hâhum üzre eylemedüm bir niyâz hayf (FKD, G.159, B.1).

Bir kerre itmedi beni memnûn-ı nâz hayf / Dil-hâhum üzre eylemedüm bir niyâz **hayf** (FKD, G.159, B.1).

Ol çeşm-i hısmnâk dirîğ itmedi beni / Minnet-pezîr-i ğamze-i hâtır-nüvâz **hayf** (FKD, G.159, B.2).

Çaldı küsûf-ı ye'sde hürşîd-i tâli'üm / Etmez niķâb-ı hüsniñ o meh nîm-bâz **hayf** (FKD, G.159, B.3).

Te'sîr-i tâb-ı mihri hilâl eyledi beni / Kâr itmedi o mâha bu süz u güdâz **hayf** (FKD, G.159, B.4).

Yağmaya verdi fitne-ser ü berķ-ı maşşeri / Ol şeh-süvârum itdi yine türk-tâz **hayf** (FKD, G.159, B.5).

Göz habsine bırakıldı dil-i zârı şayd için / Bir şa've üzre şaldı iki şâh-bâz **hayf** (FKD, G.159, B.6).

Bî-ihtiyât eyledüm evvel nigeħde âh / İtdi rümüz-ı ğamzesi ifşâ-yı râz **hayf** (FKD, G.159, B.7).

Leb-rîz-i nâle oldı tenüm mü-be-mü çü çeng / Göñlümce olmadum daħı şîven-tîrâz **hayf** (FKD, G.159, B.8).

Teshîre kâdir olamadı ol perî daħı / 'Älemde bir Fehîm gibi siħr-sâz **hayf** (FKD, G.159, B.9).

Çudsiyân **hayf** ki gül-çîn olamaz şimdi Fehîm / Hâr-best eyledi ğam gülşen-i endîšemüzi (FKD, G.291, B.5).

Hayf ney-i 'aşķ ola vahdet-sürüd / İtmeyeler zâhid ü ruhbân semâ' (FKD, K.3, B.18).

hayf kim hayf: [1] Yazıkl ki çok yazıkl.

Hayf kim irmedi ser-menzil-i maķşûdına **hayf** / Çaldı güm-râh göñül teb-zede püyân olarak (FKD, K.16, B.12).

ḥayf ol-: [1] Yazık olmak, ziyan olmak.

Ḥaṭṭ-ı ruḥsârı gelüp eyledi ḥas-pûş Fehîm / Bir iki ḥâr ile **ḥayf oldı** müşevveş âteş (FKD, G.138, B.5).

ḥayfâ: [1] Ne yazık ki!

Benem ol gonca-i himmet ki oldum ser-zede **ḥayfâ** / Mişâl-i aḥker-i küllḥan gülistân-ı rezâletden (FKD, K.15, B.3).

ḥayl-i aḥter: [1] Yıldızlar topluluğu.

Mihr şâh-ı rûşenâdur mâh serdâr-ı hücûm / **Ḥayl-i aḥterden** iderler cem^c-i leşker rûz u şeb (FKD, K.1, B.10).

ḥayl-i ‘uşşâk: [1] Âşıklar zümresi.

Ḥüsnüñi görse eger Yûsuf olur bende sañâ / **Ḥayl-i ‘uşşâk** nice olmasun efgende sañâ (FKD, Terkib-bend 3, B.31).

ḥayme: [1] Çadır.

‘Askerüñdür leşker-i fetḥ ü siperler **ḥaymesi** / Rişte-i cân-ı ‘adûdandur aña yer yer ṭınâb (FKD, K.5, B.42).

ḥayme-i nüh-felek: [1] Dokuz felek çadırı.

Dûd-ı âhum nice bir ‘arşa sûtûn eyleyesin / **Ḥayme-i nüh-feleki** eyledi berbâd yeter (FKD, G.61, B.2).

ḥayme-i re’y: [1] Fikir çadırı.

Târ u pûd-ı şu‘a-ı ḥürşîdi / **Ḥayme-i re’yine** ṭınâb itdüm (FKD, K.2, B.43).

ḥayr: [1] İyilik.

Eylemem te’sîr-i mihr ü mâhdan şekvâ faḳîr / Gam yimem geçmekdedür ger **ḥayr** u ger şer rûz u şeb (FKD, K.1, B.47).

ḥayrân: [4] Şaşırılmış, şaşırıp kalmış.

‘Aḳl-ı evvel de olursañ yine sen ol mâhuñ / Ḥüsnine vâlih ü **ḥayrân** olacaḳsın âḥîr (FKD, G.66, B.12).

Ġamze kemīngehedür ey dil-i bî-ħod şaşkın / Ġüsnine **ħayrân** iken bî-ħaber eyler helâk (FKD, G.169, B.3).

Yıkılmam zür-ı keyf-i meyle kim **ħayrânuñam** sâķī / Ġarâb-ender-ħarâb-ı nergis-i fettânuñam sâķī (FKD, G.283, B.1).

Şüret-i dīvâr olur naķş-ı tecellîsin gören / ‘Aşıķa âyîne-i dīdârı **ħayrân** gösterür (FKD, K.10, B.6).

ħayrân it-: [1] Hayrette bırakmak. || Büyülemek.

Müferriħ bâde-i yâķüt-reng **itmez** beni **ħayrân** / Senüñ mest-i mey-i la‘l-i leb-i ħandânuñam sâķī (FKD, G.283, B.2).

ħayrân ol-: [2] Tutkun olmak, çok arzu etmek.

Ebrû-yı dost yeter Ka‘be-i dilde miħrâb / Muttaşıl eyle teveccüh aña **ħayrân olarak** (FKD, K.16, B.16).

N’ola lâl olsa cevâbuñda Fehîm-i ter-zebân / **Oldı ħayrân** zevķ-ı güftâr-ı ħitâb-âlüduña (FKD, G.250, B.5).

ħayrân-ı ħurbet: [1] Ġurbetin şaşkıını.

Ġaşm-ı ħarîb böyle diyâr-ı ħarib yok / Vîrânezâr-ı Mışır’da **ħayrân-ı ħurbetüz** (FKD, G.132, B.5).

ħayrân-ı ħadeng-efgeni-i müjgân: [1] Ġirpiklerin ok atmasının şaşkıını.

Tâ ki **ħayrân-ı ħadeng-efgeni-i müjgânuz** / Ser-be-ser ħâne-i dil revzen olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.6).

ħayrân-ı ħüsn-i dil-berân-ı mehveş: [1] Ay gibi güzellerin güzelliğinin hayranı.

Rüz u şeb **ħayrân-ı ħüsn-i dil-berân-ı mehveşüz** / Minnet-i dīdâr-ı mihr ü mâhdan âsüdeyüz (FKD, G.133, B.2).

ħayrân-ı rüy-ı sâde: [1] Tüysüz yüze âşık.

Ġať eger bir müy ise ‘ayn-ı zararlıdur çeşmüme / Rind-i şâķib-dīdeyem **ħayrân-ı rüy-ı sâdeyem** (FKD, G.211, B.3).

ħayrân-kâr-ı ħamze-i cellâd-ı kâr: [1] İşi cellatlık olan yan bakıña şaşırınlar.

Ecel **hayrân-kâr-ı gamze-i cellâd-ı kârûfidur** / Dahı tâze degülken âşinâ farṭ-ı hicâbuñdan (FKD, G.230, B.2).

hayrân-nişîn-i güşe-i zindân-ı gurbet: [1] Gurbetin hapis köşesinde şaşkınlıkla oturan.

Yūsufveş itdi baḥt bizi Mıṣr'da esîr / **Hayrân-nişîn-i güşe-i zindân-ı gurbetüz** (FKD, G.132, B.4).

hayret: [3] Şaşırma, şaşırıp kalma, ne yapacağını bilmeme. Tasavvufta, “kalbe gelen bir tecelli sebebiyle sâlikin düşünemez ve muhakeme edemez hale gelmesi”dir (ULUDAĞ, s.163).

Bir hüsn-i gelü-süz ile germ-ülfet olup çeşm / **Hayretdeyem** ol deñlü ki bîgâne-i ‘aşkam (FKD, G.197, B.5).

Bilmezem rüz mı ya şeb mi ya ḥ‘âb u ya ḥayâl / Ol kadar câna hücum eyledi **hayret** bu gece (FKD, G.257, B.10).

Serüm zânüdan itmek münfaşıl emr-i muḥâl oldı / O deñlü muttaşıl itdüm bu efkâr ile **hayretten** (FKD, K.15, B.19).

hayret eyle-: [1] Şaşırma.

Ṭoyamaz lezzet-i nezzâre-i dîdârûña dil / **Hayret eylerse** de ger zâ’ika-i cānı tebâh (FKD, K.9, B.7).

hayretde kal-: [1] Şaşırma, ne yapacağını bilememek.

Bir cüvân şüh yok kim kām ala andan göñül / Ben hele **hayretde kaldum** kām-yâb-ı Mıṣr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.7).

hayret-i hüsn: [1] Güzelliğinin şaşkınlığı.

Ġarḳ-ı baḥr-ı ‘araḳ-ı şerm olup doldum mebhüt / **Hayret-i hüsn**i beni zikrden itdi ḥāmüş (FKD, G.144, B.10).

hayret-i nigâh: [1] Şaşkın bakış.

Cüvâna şanma hemân **hayret-i nigâh** gerekdür / Nigâh u girye-i fâş nüñhüfte âh gerekdür (FKD, G.100, B.1).

hayret-zede-i naḳş-ı bütân: [1] Put gibi güzellerin resminden hayrete düşen.

Dil ki **hayret-zede-i naḳş-ı bütândur** ezeli / Mâni-i şüret-i Erjeng nedür bilmez hîç (FKD, G.31, B.8).

ḥayr-ı ḥatt-ı ḥall: [1] Açılmaya başlayan ayva tüylerinin bereketi.

Şad gülistān lāle zi-çeşm-fürū **ḥayr-ı ḥatt-ı ḥall** / Ğonce-i ḥūnābe mī revīd zi-müjgānem
henüz (FKD, G.295, B.2).

Ḥayyām-şifat: [1] Ömer Hayyâm gibi.

‘Aşk ile idüp rubā’iye meyl Fehīm / **Ḥayyām-şifat** şöhret-i eyyām oldum (FKD, Rübai 46,
B.2).

ḥayyāt-ı kazā: [1] Kader terzisi.

Ḥayyāt-ı kazā Taķī’nüñ itdi / Destārını pister-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.151).

ḥayyiz-i ‘ilm: [1] İlminin mekânı.

Cevher-i zātuñla kâim bir ‘arazdur lā-mekân / Mümteni’dür **ḥayyiz-i ‘ilmüñ** ‘alīm olmak
baña (FKD, G.5, B.2).

ḥazā şırāṭun müstakīm[1]: “İşte, doğru yol budur”. “Sırat, yol, düz çizgi şeklinde olan yol, hak yol demektir. Allah’a kul olma çizgisini şaşmadan izleme, söz ve davranışta hakkı gözetmedir. Sırât-ı müstakīm, doğru yol, dümdüz caddedir; Kur’an’da Allah’ın gösterdiği hidayet yoludur. Bu ibare, Kur’an’da çok sayıda ayette (Âl-i İmrân, 3/51; Meryem, 19/36; Yâsîn, 36/61; Zuhruf, 42/61) geçmekte, doğruluk ve doğru yolda olanlar övülmekte, sapıklar uyarılırken bu söze başvurulmaktadır” (YILMAZ, s.217).

Rümḥin görüb eyler ecel rūḥ-ı ‘adûsıyla cedel / K’ey kec-rev-i nâdir-maḥal **ḥazā şırāṭun
müstakīm** (FKD, K.6, B.13).

ḥazān: [1] Sonbahar || Hüzün, mutsuzluk.

Ben ki pejmürde-i ‘aşkam ne bahār u ne **ḥazān** / Merd-i mecnūn elem-i seng nedür bilmez
hiç (FKD, G.31, B.7).

ḥazān-ı âteş: [1] Sonbaharda kızaran yapraklar.

Her dem gül-i dāğ-ı tāze-terdür / Olmaz zīrā **ḥazān-ı âteş** (FKD, Terci-bend 1, B.67).

ḥazān-ı bāğ-ı dāğ: [1] Yara bahçesinin sonbaharı.

Dökmede bāda āh-ı dil penbe-i şu’lenākini / Oldı şikūfe rīḥte geldi **ḥazān-ı bāğ-ı dāğ** (FKD,
G.153, B.4).

ḥazān-ı ye’s: [1] Üzüntü sonbaharı.

Bilmem nedür bahār-ı ümīd ü **hazān-ı ye's** / Birdür yanumda mevsim-i kām u zamān-ı ye's
(FKD, G.136, B.1).

hazān-ı zerdī-i ğam: [1] Üzüntüden yüzün sonbaharda sararan ağaçlara benzemesi.

Hazān-ı zerdī-i ğam bāğ-ı çihremüñ gülüdür / Bahār-ı gülşen-i şādīye faşl-ı bāhūram (FKD,
K.14, B.24).

hazān-perverd: [1] Sonbaharın büyütüp beslediği.

Sensin ol kim ben **hazān-perverd** gül-i pejmürdeyi / Eylese feyz-i nesīm-i iltifātuñ behre-
yāb (FKD, K.5, B.51).

hazef: [1] Değersiz.

Serüñ güher gibi ğaltīde itme her **hazefe** / Şadef-nişīni-i künc-i ferāğ yetmez mi (FKD,
G.286, B.3).

hazef-i tevriye vü tecnīs: [1] Cinaz ve tevriye sanatlarının gereksizliği.

Sözlerüm cevher-i mazmūn u hayāl oldu Fehīm / N'eyleyem ben **hazef-i tevriye vü tecnīsī**
(FKD, G.289, B.8).

hazefveş: [1] Çanak çömlek gibi.

Hazefveş olmadayam pāy-māl-i bed-güherān / Dirīğ bilmediler kim ne gence gencūram
(FKD, K.14, B.6).

hazer: [2] Sakınma, korunma.

Hazer ey kudsīyān ol şeh-süvār-ı fitne-engīzüm / Sipāh-ı 'işvesin şaff-ı dile mestāne
şalmışdur (FKD, G.75, B.2).

Mest-i nıgeh-i yārūme şunma siper ey mihr / Şemşīr-i kazā yağsa felekden **hazerüm** yok
(FKD, G.166, B.3).

hazer eyle-: [2] Sakınmak, kaçınmak.

Çeşmüñ ki ider ğamzeñi de havf ile lertzān / Āyīneye bakma **hazer eyle** hazer eyle (FKD,
G.267, B.8).

Çeşmüñ ki ider ğamzeñi de havf ile lertzān / Āyīneye bakma hazer eyle **hazer eyle** (FKD,
G.267, B.8).

hazer it-: [2] Sakınmak, kaçınmak.

Tūfān **hazer it** ki cānum itdüm / Tīz-ābī-i kufi-ı genc-i imsāk (FKD, Terci-bend 1, B.56).

Haṭ muvāfiḳ olsa dille zülfden **itmem hazer** / Hızr olursa ger refiḳum ejdehādan kim kaçar (FKD, G.46, B.2).

hazīne-i emel: [1] İsteklerin hazinesi || Gönül.

Gönlüm ki **hazīne-i emeldür** / Ye's olsa cevāhiri maḥaldür (FKD, Terci-bend 1, B.79).

hazır: [2]

1. Mevcut olmak.

Hüsni ger perde-niṣīn-i ḥarem-i mihr olsa / 'Aksi āyīne-i çeşmümde yine **hazırdur** (FKD, G.107, B.4).

2. Her şeye karşı tedbirli olmak.

Bu isti'dād ile olmaz mı istiḥdāma istiḥkāk / Dilerseñ imtiḥān it **hazıram** tebyīn-i burhāna (FKD, K.7, B.56).

hazır ol-: [1] Var olmak, mevcut bulunmak.

Görüp emvāc-ı Nīl'i cümle diḥkān oldı toḥm-efşān / Şikāra murğ-ı 'İsā **hazır oldu** dām ile dāne (FKD, K.7, B.13).

Her vişālūñ firḳati var her ḥuzūruñ ḡaybeti / Ğam yimem mecliste dil-ber **hazır olmuş** olmamış (FKD, G.139, B.5).

hazīz-i ḥāk-i mezellet: [1] Rezillik toprağının merkezi.

Beni bu kūr-dilān ṭurma etmede pā-māl / **Hazīz-i ḥāk-i mezelletde dürr-i menşūram dīvān**(FKD, K.14, B.11).

Hazret-i 'Avnī Efendī-i şadaḳat-intisāb: [1] Doğruluğu kendine ilke edinmiş Sayın Avni Efendi.

Hazret-i 'Avnī Efendī-i şadaḳat-intisāb / Kim emīn-i defter olup dehre 'unvān gösterür (FKD, K.10, B.17).

Hazret-i Sulṭān Ğazī Ḥān Murād-i kām-gār: [1] Mutluluğu elinde tutan Gazi Sultan 4. Murad Han.

Ḥazret-i Sultān Gāzī Ḥān Murād-i kām-gār / Pādişāh-ı dād-güster kām-bīn ü kām-yāb (FKD, K.5, B.31).

Ḥazret-i Sultān İbrāhīm Ḥān: [1] Hz. Sultan İbrahim Han.

Ḥazret-i Sultān İbrāhīm Ḥān kim itmedi / Böyle bir mes'ūd-ṭālī' şāh-ı nīk-aḥter cülūs (FKD, Kıt'a 10, B.2).

Ḥazret-i Sultān Murād: [1] Saygıdeğer Sultan Murat.

Ḥazret-i Sultān Murād ol dāver-i iqlīm-i Rūm / Kim gāzāsı fī-sebīli'l-lāh Ḥaḳ'dur reh-beri (FKD, Kıt'a 9, B.1).

Ḥazret-i zü'l-fazl-ı iḥsān: [1] Bereketi ve cömertliği bol olan Allah.

Ḥudā 'ömürin ziyād idüp 'adūsı kem-beḳā olsun / Budur dā'im du'āmuz **Ḥazret-i zü'l-fazl-ı iḥsāna** (FKD, K.7, B.65).

Ḥazret-i Zü'l-men: [1] Allah.

Hemīşe oldılar memnūn-ı 'adli sākinān-ı şehir / Maḥūf olan maḳāmın ide me'men **Ḥazret-i Zü'l-men** (FKD, Kıt'a 13, B.3).

ḥazz it-: [1] Sevinmek, hoşnut olmak.

Bed-mest itdi cām-ı mey-i 'aşḳ şöyle kim / **Ḥazz itmez** oldu ḡamla da dil imtizācdan (FKD, G.228, B.2).

hecr: [3] Ayrılık.

Ol kadar **hecrüñle** dökdüm eşk-i çeşm-i lāle-reng kim / Oldı ṭūfān dāḡ-ber-dil āstīn ü dāmenümden (FKD, G.238, B.6).

Kendüñ itmezsin taḥammül **hecrüñle** 'āşık degül / Gör nice bī-tāb olursun baḳmasañ āyīneye (FKD, G.272, B.2).

Heerden ḡavf idene zevḳ-ı ḡayālī besdür / Mey içen ḡ'ābda āşüfte vü maḡmūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.18).

hecr-i ebrü: [1] Kaşların ayrılığı.

Şimdi kılduñ serimi re'y-i seferle pür-şür / **He-cr-i ebrüsü** ile ḳāmetümi nūn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.4).

hedef it-: [1] Odak noktası haline getirmek.

Tîr-i müjeñe sîne-i cānum **hedef itme** / Bî-raḥm ḥayālūñ daḥı tã ki telef itme (FKD, G.268, B.1).

hedef ol-: [1] Nişangâh olmak.

Ḥaçer-i ğamzesiyle yâr eyledi dilleri telef / Tîr-i nigâhına meger **ola** dil-i kazã **hedef** (FKD, G.156, B.1).

hedef-i tîr-i niş-i zenbûr: [1] Arının iğne okunun nişanı.

Tenümde müy degül ta'n-ı bî-mezākāndan / Şikûfeveş hedef-i tîr-i niş-i zenbûram (FKD, K.14, B.10).

heft-dūzah: [2] Yedi cehennem.

Heft-dūzāḥ dil-i pür-tābuma nisbet ferdā / Yedi ḥalvetlü yedi ḫubbelü ḥammāmumdur (FKD, K.12, B.10).

Heft-dūzah heft-erzendür o murğ-ı āha kim / Āşiyān-zād-ı dil bir dāğ-ı āteşnākdür (FKD, G.98, B.6).

heft-erzen: [1] Yedi darı tanesi.

Heft-dūzah **heft-erzendür** o murğ-ı āha kim / Āşiyān-zād-ı dil bir dāğ-ı āteşnākdür (FKD, G.98, B.6).

heft-kişver: [1] Yedi iklim.

Ḥuṭbeñe müştāk mihr ü meh degül şāhā hemān / Teşnedür pã-būsuña bu **heft-kişver** rüz u şeb (FKD, K.1, B.36).

helāk: [1] Mahvetmek, perişan etmek.

Helāküñem senüñ ey kāfir-i vefã-düşmen / Nedür bu deñlü cefāya şitãb-ı ğamze-i şūḥ (FKD, G.37, B.2).

helāk et-: [1] Mahvetmek, öldürmek.

Dürüg-ālūde 'ahd ile helāk etdi beni āḥir / Olur mağlûb-ı ḥ'āb elbetde çeşm efsāneden şoñra (FKD, G.253, B.6).

helāk eyle-: [13] Mahvetmek, perişan etmek.

Sen nāz u kirişmeyle **helāk eyle** Fehīm'i / Besdür baña ey ğamzesi cellād nigāhuñ (FKD, G.176, B.7).

Cihānı hep kesüp şemşīr-i ğamzeñle **helāk eyle** / Gerekdür pādişāhum pādişāhān-ı cihān keskin (FKD, G.242, B.3).

Āşinā ol da nigāhuñla **helāk eyle** didüm / Didi itmeme ki nigāhum sañā ikrāmumdur (FKD, K.12, B.21).

Eyledi bir gerdiş-i hışmıyla Mirrīh'i **helāk** / Ğamzesi āşüb ile eflāki n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.2).

Ey ğamzeleri cevher-i şemşīr-i teġāfūl / Dünyāyı **helāk eyledi** te'sīr-i teġāfūl (FKD, G.193, B.1).

Bir fitneyi ihyā için ey şeh nigeñle / Dünyāyı **helāk eyleme** çeşm-i siyehūñle (FKD, G.265, B.1).

Ehl-i dili ne kazā ne kader **eyler helāk** / Dil-ber-i 'āşık-küş-i 'işveger eyler helāk (FKD, G.169, B.1).

Ehl-i dili ne kazā ne kader eyler helāk / Dil-ber-i 'āşık-küş-i 'işveger **eyler helāk** (FKD, G.169, B.1).

Teb-zede-i 'aşķına cilvesi cānlar verür / Līk sürīnindeki ra'şeler **eyler helāk** (FKD, G.169, B.2).

Ğamze kemīngehdedür ey dil-i bī-ħod şaķın / Ğüsüne ħayrān iken bī-ħaber **eyler helāk** (FKD, G.169, B.3).

Sīne gerüp ğamzeden zaħm niyāz eyleme / Çeşm-i siyeh-mestdür el-ħazer **eyler helāk** (FKD, G.169, B.4).

Çeşmüne ķurbān olan tīĝ ne lāzım Fehīm / Hışm ile ben bī-dili bir nazār **eyler helāk** (FKD, G.169, B.5).

'Arz-ı ħüsni etdükçe gül biñ bülbüli **eyler helāk** / Güyiyā dīdarını 'uşşāķa cānān gösterür (FKD, K.10, B.13).

helāk id-/it-: [6] Öldürmek, mahvetmek.

Ṭa'n-ı şofīdür **helāk iden** beni ol büt degül / Rind olan zaħmī-i tīr-i kāferī olmaķ nedür (FKD, G.91, B.6).

İder helāk anı da tīğ-i hışm ile çeşmi / Eger ki itmez ise terk-i hūnūmān āfet (FKD, K.11, B.11).

Mecrūh ider egerçi ğamze / Ammā ki **helāk ider** teğāfūl (FKD, Terkib-bend 2, B.25).

Nedür bī-hūde zālīm mekr ü ālūñ / **Helāk itdi** beni ğunc u delālūñ (FKD, G.177, B.1).

Ķurbānuñ olam amān **helāk itdi** amān / Düzdīde tebessüm ü nihānī ğamzeñ (FKD, Rūbai 32, B.2).

Bir nigāh it luṭf ile zālīm **helāk itdūñ** beni / Verme ruḥşat ğamze-i mest-i ‘itāb-ālūduña (FKD, G.250, B.3).

helāk kıl- [1] Öldürmek.

Yā Rab eyle baḥt-ı bed-şūmdan ḥalāş / Ya **kıl** beni **helāk** ya it Rūm’dan ḥalāş (FKD, Terkib-bend 1, B.16).

helāk ol- [5] Mahvolmak, perişan hale gelmek; ölmek.

Girde-bālīn gül-āĝende idüp pūte-i ḥār / Derd-i ğayretle **helāk ola** Fehīm-i bīmār (FKD, Terkib-bend 3, B.35).

Daḥı ben gelmedin **helāk oldı** / Reşk ile nūkte-senc-i Şirvānī (FKD, K.17, B.39).

Ne ol bī-raḥm ser-mest ü ne çeşm-i bī-emāndandır / **Helāk olmam** benüm cürm-i dil-i bī-bākdendür hep (FKD, G.17, B.2).

Mu‘tād-ı zevk-ı hecrūñ olan mātem-āşinā / Ğamdan **helāk olur** olamazsa ğam-āşinā (FKD, G.10, B.1).

Ger ḥasret-i ğamzeñle Fehīm **olsa helāküñ** / Ḥākinden ola ḥançer-i ser-tīz demīde (FKD, G.258, B.5).

helāk-i ‘aşk: [1] Aşkın yok etmesi.

Helāk-i ‘aşkuña olmaz çü bīm-i cān māni‘ / Ferāĝat etmezem olsa eger cihān māni‘ (FKD, G.151, B.1).

helāk-i çeşm-i ser-mest ol- [1] Sarhoş gözlerin yok etmesi.

Şurāḥī gibi derdūñle pür it peymāne-i ‘ömrüm / **Helāk-i çeşm-i ser-mestüñ olan** ḥurbānuñam sākī (FKD, G.283, B.8).

helāk-i fitne-i çeşm-i siyāh-ı yār ol-: [1] Sevgilinin siyah gözünün fitnesiyle yok olmak.

Helāk-i fitne-i çeşm-i siyāh-ı yār olamaz / Fehīm-i mest gibi vermeyen kaçāya rızā (FKD, G.13, B.6).

helāk-i ğamze-i bī-bāk: [1] Korkusuz yan bakışın yok edişi.

Helāk-i ğamze-i bī-bākūnem ki dünyāyı / Şehīd ider de ne bīm ü ne ızırāba düşer (FKD, G.60, B.3).

helāk-i ğamze-i çeşm-i bütān: [1] Put gibi sevgililerin gözlerinin bakışıyla yanıp kavrulanlar.

Biz **helāk-i ğamze-i çeşm-i bütānuz** tā ezel / Zaḥm-ı şemşīr-i belā ārāyiş-i tendür bize (FKD, G.273, B.4).

helāk-i ğamze ol-: [1] Sevgilinin yan bakışıyla yok olmak.

Bīġāne-ḥüy olmalı bir āşinā nigāh / Besdür **helāk-i ğamzeñ olam** bir naẓar baña (FKD, G.7, B.4).

helāk-ı ğayret: [1] Sevgili için çabalamaktan can verme.

‘Āşık **helāk-ı ğayret** olur līk dil-bere / Ol şehr bir daḡı nice cāy-nişest olur (FKD, Terki-bend 1, B.38).

helāk-ı ḡançer-i müjgān: [1] Kirpiklerin hançerinin öldürmesi.

Helāk-ı ḡançer-i müjgānı olmadan kaçmaz / Virürse ger nigeḡi cān-ı mübtelāya rızā (FKD, G.13, B.4).

ḡelāl ol-: [2] Yapılmasında veya kullanılmasında dinen sakınca bulunmamak, uygun ve yerinde olmak.

Hem bāde-i ḡūn-ı dil hem nūş-ı şarāb-ı nāz / Çeşmüne **ḡelāl oldı** fetvā-yı maḡabbetle (FKD, G.266, B.4).

ḡelāl olsun o Hindū’ya gül-i dāġ / Ki āteşle ide dāmen-feşān raḡş (FKD, G.145, B.6).

hele: [6] Özellikle, mademki.

Hele bir zerreden kemter idi rüz-ı velādetde / ‘Aceb şimdi ne deñlü mihr-i baḡtum ḡurde olmuşdur (FKD, G.76, B.5).

Hele ben uğramadum ‘aşk gibi gird-āba / Mevcveş gerçi ki şad baħr-ı belādan geçdüm (FKD, G.218, B.8).

Herkes birinden olmada nağd-i vişāl-cūy / Ey şūh-ı sīm-ber **hele** ben senden isterem (FKD, G.208, B.4).

Bir cūvān şūh yok kim kām ala andan göñül / Ben **hele** hayretde kaldum kām-yāb-ı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.7).

Şāyeste-i şemşīr-i tegāfūl mi **hele** gör / ‘uşşāk-ı melāmet-zedeye bir nazār eyle (FKD, G.267, B.5).

Hele taħkīk budur sen de kıl inşāf Fehīm / Böyle güftār-ı ħakīmāneye taķlīd olmaz (FKD, G.113, B.7).

hem: [29] Ayrıca, ilave olarak, aynı şekilde.

Dilde bir deryā yatar bī-ka‘r u sāhil nā-bedīd / Bü'l-‘acebdür olmuş anda **hem** yine dil nā-bedīd (FKD, G.40, B.1).

Bü'l-‘aceb-eṭvār bir dil-dārı sevdüm dehrde / Hem tevāzu‘-kār **hem** maħcüb-dil **hem** ħod-pesend (FKD, G.42, B.3).

Cām be-kef sīne pür-tef kayd-ı ‘ālem ber-ṭaraf / Biz Fehīm’üz **hem** cünün-rindāneyüz nevrūzdur (FKD, G.78, B.7).

Özge ħūrşīdüz ziyāmuz ‘ālemi tārīk ider / Ṭurfa şem‘üz şu‘lemüzdür **hem** yine pervānemüz (FKD, G.124, B.2).

Çarħ Eflāṭūn isek de ħāk ider ħākinde **hem** / Ol çemende ħāk ider ol ħāki n’eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.6).

Püşīde ƣalur ħüsn-i hüner rüy-ı şafā **hem** / Bir yerde pey-ā-pey ola izħār-ı tekellūf (FKD, G.158, B.5).

Ġamzeler eyler iken itse tebessüm gāhī / Bā‘iṣ-i fitne vü **hem** fitne-nişān olsa güzel (FKD, G.184, B.2).

Göñül bī-ṭālī‘ ü bir māh-rūya oldı meftūn **hem** / Şerīk oldı cefā itmekde ol bī-mihr gerdün hem (FKD, G.201, B.1).

Göñül bī-ṭālī‘ ü bir māh-rūya oldı meftūn hem / Şerīk oldı cefā itmekde ol bī-mihr gerdün **hem** (FKD, G.201, B.1).

Müsâ'îd olsa dil-ber çok görüp ber-^çaks ider devrân / Sa'âdet görmesün gerdün-ı dün u
baht-ı vaj-gün **hem** (FKD, G.201, B.2).

Harâb ol ey felek ben dūd-ı āhum eylerem eflāk / Senüñ devründe şādān olmadı dil cān-ı
maḥzūn **hem** (FKD, G.201, B.3).

Egerçi ḥānde-rīzem gül gibi bāğ-ı cihān içre / Benümçün girye eyler ebr-i bārān çeşm-i pür-
ḥūn **hem** (FKD, G.201, B.4).

Cünün-ı 'aşk ile düşdüm o deşt-i vaḥşet-engīze / Ki sāyemden kaçarlar şīrler vaḥşetle
Mecnūn **hem** (FKD, G.201, B.5).

Göñül bir çeşm-i mu'ciz-güya meftūn oldı ey nāşih / Fesāne eylemez te'sīr ben şeydāya
efsūn **hem** (FKD, G.201, B.6).

Fehīm ol mazhar-ı işrāk-ı nūrū'n-nūr-ı 'aşkam kim / Çerāğum oldı Fisāgūrus u belki Felāṭun
hem (FKD, G.201, B.7).

'Arifem 'arif ki bilmem 'aşk u 'irfān n'iydüğün / **Hem** yine erbābını ta'yīb ü rüsvā eylemem
(FKD, G.203, B.6).

Pertev-i mihrem ki şeb-nem şükrüm eyler zerre **hem** / Dest-gīr-i pāy-mālān bir garīb
üftādeyem (FKD, G.211, B.7).

Dil-ber ü mey zevkīdur 'īyd hem açar şiyām / Açma bu rāzı Fehīm kevşer ile ḥūrdan (FKD,
G.231, B.13).

Rehne ver esbābı rind ol geçme zāhid bādeden / Ol sebeble **hem** ḥalāş ol şiklet-i seccādeden
(FKD, G.234, B.1).

Ser-be-ser şahrā-yı Çīn eyler havāyı **hem** Fehīm / Deşt-i sünbülzār eder dest-i şabāyı ṭurrası
(FKD, G.278, B.5).

Yūsufem şüd müje vü ān Yūsufān **hem** pīr geşt / Men be-kūrī gūşe-i kirbiyyet-i aḥzānem
henüz (FKD, G.295, B.4).

Ḥaḥk eylesün 'ömrin mezīd **hem** kevkeb-i bahtın sa'īd / Eyyāmın itsün cümle 'īd luṭf-ı
Ḥudāvend-i 'Alīm (FKD, K.6, B.20).

Cevr için raḥşuña irḥā-yı 'inān itdükçe / Çeşm-i bed dūr ola **hem** dest-i tazallum kūtāh
(FKD, K.9, B.19).

'īyd ola hem böyle dil-ber bā-ḥuşuş evvel bahār / Kim bu mevsimdir ki dīdārın cüvānān
gösterür (FKD, K.10, B.7).

Egerçi ma' den-i elmās-ı ŧeb-çerāgam **hem** / Bilūr āyīneveŧ līk mihr-i bī-nūram (FKD, K.14, B.4).

Eyleyüb cūbbe cāme-i feleki / **Hem** idüp ŧās mihr ile māhı (FKD, Kıt'a 4, B.7).

Mesned-ārā-yı ŧadāret olacağ **hem** bu idi / Yeridür her ne çadar itse taŧaddur hağğā (FKD, Kıt'a 14, B.4).

Bir Leylī'nünñ oldı cān u dil Mecnūn'ı / Kim oldı o ŧūhı sevmeyen **hem** mecnūn (FKD, Rūbai 48, B.2).

ŧeb-nem Zuhal-ı gül ŧeb-i bülbul huffāŧ / **Hem** dūd-ı nesīm (FKD, Rūbai 56, B.4).

hem...hem: [15] Her ikisi de geçerli olan iki durumu anlatan bağlaç.

Hikmetūñ fehm eyleyemez ŧab^c-ı selīm olmayan / Lāzım oldı **hem** hağīm ü **hem** Fehīm olmağ baña (FKD, G.5, B.5).

Bü'l-^caceb-eŧvār bir dil-dārı sevdüm dehrde / **Hem** tevāzu^c-kār **hem** mağcūb-dil hem hod-pesend (FKD, G.42, B.3).

İ^ccāz-ı ^caŧkı gör kim itdi dilūñ Fehīmā / **Hem** ŧu^clezār-ı dūzağ **hem** cilvegāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.5).

Hem hānde vü **hem** hıŧm ider ol yār Fehīm āh / Feryād ki bī-dādı baña dād-res eyler (FKD, G.57, B.7).

Çeŧm-i hūn-rīzūñ ki gāhī mā'il-i bī-dād olur / Dillere ol dem çazā **hem** küŧte **hem** cellād olur (FKD, G.80, B.1).

Hem zebūn ol **hem** gir āteŧe pervānevār / Yoğsa meydān-ı ŧecā^catda çerī olmağ nedür (FKD, G.91, B.3).

Mužtaribdür lerzişümden ŧab^c-ı erbāb-ı behiŧt / **Hem** su'ālāt-ı kıyāmet **hem** cevāb-ı mağŧerem (FKD, G.207, B.5).

Eyledi **hem** vaŧldan mehcūr **hem** mağrūm-ı nāz / Görmesün yā Rab sa^cādet ŧālī^c-i bed-ağterüm (FKD, G.225, B.6).

Mūdām olur mey-i hūn-āb-ı dīdeden memlū / **Hem** āstīn-i Fehīm ü **hem** āstīn-i sebū (FKD, G.247, B.9).

Göñül o ağker-i sūzān-ı ŧu^cle-pisterdür / Ki ŧem^cveŧ ola **hem** mužtarib **hem** āsūde (FKD, G.262, B.3).

Hem bāde-i hūn-ı dil **hem** nūş-ı şarāb-ı nāz / Çeşmüne helāl oldı fetvā-yı maḥabbetle (FKD, G.266, B.4).

Ol dāver-i şāhib-kemāl müstecmi-i luṭf u cemāl / Mīzāne-i ḥüsn-i‘tidāl **hem** qahramān **hem** ḥalīm (FKD, K.6, B.9).

Hem cāmi-i aḥkām-ı dād hem qāmi-i ḥışn-ı fesād / **Hem** sālīk-i rāh-ı sedād **hem** mālīk-i ṭab-i selīm (FKD, K.6, B.10).

Hem cāmi-i aḥkām-ı dād **hem** qāmi-i ḥışn-ı fesād / Hem sālīk-i rāh-ı sedād hem mālīk-i ṭab-i selīm (FKD, K.6, B.10).

Hem şeb-neme girye oldı her şeb lāzım / **Hem** goncaya her seḥer tebessüm maḥşuş (FKD, Rübai 23, B.2).

hem..hem...hem: [2] Bağlaç (hem...hem...hem de).

Bī-naẓīr oldı Fehīm’üñ sözi kim sevdügi şūḥ / **Hem** ḥayā-perver ü **hem** dil-ber ü **hem** şā‘irdür (FKD, G.107, B.5).

Olmağa her ğamze-i meste mühim-perdāz-ı ‘ayş / Dil gibi **hem** cām u **hem** sākī vü **hem** ālüfte yok (FKD, G.165, B.3).

hem-āğüş: [3] Kucak kucağa.

Gül-bister-i nāz üzre olmış yine **hem-āğüş** / Ol ğamze-i mestāne ol nergis-i ḥ‘āb-ālūd (FKD, G.43, B.6).

Sīne-ber-sīne vü leb-ber-leb ü **hem-āğüşuz** / Ḥasret ile nigh itsün bize ḥasret bu gece (FKD, G.257, B.9).

Gamzeñi mest eyleyüp her dem şarāb-ı nāz ile / Çeşm-i maḥmūruñ **hem-āğüş** itme ḥ‘āb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.1).

hem-āğüş id-: [1] Kucaklamak.

İki miḥrābı bozup şekl-i çelīpā itmiş / Mūy-ı pīşānī vü ebrūsın **idüp hem-āğüş** (FKD, G.144, B.5).

hem-āğüş ol-: [1] Kucak kucağa olmak, yakınlaşmak.

Lezzet-i şevk-ı maḥabbet niydügin pervānede / Şu‘le-i āha **hem-āğüş olmayınca** bilmedüm (FKD, G.219, B.3).

hem-āgūş-ı tebessüm: [1] Mutlulukla sarmaş dolaş.

Meger nuṭkuñ nesīm-āşār-ı gülzār-ı tekellümdür / Ki her bir gonca-i lafzuñ **hem-āgūş-ı tebessümdür** (FKD, G.103, B.1).

hemān: [16]

1. Şimdi, şu anda, aceleyle (TULUM, s.840).

Güyā ki **hemān** nāvek-i ser-tīz-i kazādur / Bī-zaḥm ider küşte dili tīr-i tegāfūl (FKD, G.193, B.4).

Sehdür katl eylemek yüz biñ raqīb-i kāfiri / Emr kılsun tek **hemān** ol şeh gazādan kim kaçar (FKD, G.46, B.3).

Hemān vücūdımı maḥv eylesem yeterdi Fehīm / Ümīd-i hesti-i mülk-i beķā nedür bilmem (FKD, G.205, B.7).

Olup āb-ı ḥayāt-ı meyle rūşen-dil **hemān** mest ol / Ḥalās ol şoḥbet-i nā-cinsden ya'nī ki zulmetden (FKD, K.15, B.48).

Fehīm efsūs dehr-i dün degül bākī **hemān** mest ol / Ğam-ı dil-ber yeter olma ğam-ı dehr ile āzürde (FKD, Kıt'a 5, B.1).

2. Yalnızca, sadece.

Tek **hemān** eyleme pejmürde nihāl-i emelüm / Yoḥsa ey ebr-i 'aṭā neşv ü nemādan geçdüm (FKD, G.218, B.2).

Ne pīç ü tābuma nāzır cihān ne emrūme rām / **Hemān** nümüne-i tuğrā-yı köhne-menşūram (FKD, K.14, B.21).

Cellād-ı kazā degül **hemān** ba'dü'l-ḳatlı / Bī-dāduñdan ider şehīdān feryād (FKD, Rübai 12, B.2).

Mālik-i ser-māye-i şevķ-i Züleyḥā ol **hemān** / Bir meh-i Yūsuf-cemāle müşterī olmaķ nedür (FKD, G.91, B.5).

Degül o ḥüsne **hemān** āfitāb nā-maḥrem / Ne āfitāb ki olmış niķāb nā-maḥrem (FKD, G.209, B.1).

Raḥşuña ḳurbān olayım bir nefes / Ḳaldı **hemān** eyleme bir ān semā' (FKD, K.3, B.3).

İntihâb itdüm velî bir noqtasın ancağ **hemân** / İtdüm ol bir noqtadan ammâ kim peydâ biñ kitâb (FKD, K.5, B.55).

Mevc-i serâb gibi **hemân** bir nümünedür / Meh-tâb-ı cebhesi k'ola pür-çîn ü geh 'itâb (FKD, K.13, B.10).

Cüvâna şanma **hemân** hayret-i nigâh gerekdür / Nigâh u girye-i fâş nüहुfte âh gerekdür (FKD, G.100, B.1).

Huṭbeñe müştâk mihr ü meh degül şâhâ **hemân** / Teşnedür pâ-bûsuña bu heft-kişver rûz u şeb (FKD, K.1, B.36).

O deñlü neşveye âmâdeyem kim mey degül lâzım / **Hemân** mevķüf-ı luṭf-ı ğamze-i pinhânuñam sâķî (FKD, G.283, B.3).

hemânâ-yı şüm-ı Rûm: [1] İstanbul uğursuzluğunun anlamı. “Hemânâ”nın “mânâ” anlamı da bulunmaktadır (BURHÂN-I KATI, s.334).

Zülfe ṭolaşma kim sebeb-i ḥabs-i dīndür / Ma'kûsdur yümünde **hemânâ-yı şüm-ı Rûm** (FKD, Terki-bend 1, B.15).

hem-câm: [1] Aynı kadehten içki içen arkadaş.

Mest-i aşşam baña hem-dem dil-i nâ-kâmumdur / Özgedür dil yine hem-sâķî vü **hem-câmumdur** (FKD, K.12, B.1).

hem-cism-i behâyim: [1] Hayvanla özdeş || Kaba saba insan.

Redd itse Fehîmâ sözümi ḥaşm 'aceb mi / **Hem-cism-i behâyimdür** o eş'arı ne bilsün (FKD, K.4, B.25).

hem-civâr ol-: [1] Komşu olmak.

Āfitâba hem-nişîn ü mâha **oldum hem-civâr** / Kevkeb-i baḥtum gibi ol bî-vefâyı görmege (FKD, G.263, B.4).

hem-çün: [1] Bunun gibi.

Nâ-ğâh gördüm ki ḥür u ğilmân / **Hem-çün** tıflân-ı şüh-ı mekteb (FKD, Terci-bend 1, B.123).

hem-dem: [2] Dost, arkadaş.

Felekte rûḥveş ey dil Mesîḥ'e **hem-dem** ol / Zemînde mihr ile sürdüñ ayağ yetmez mi (FKD, G.286, B.2).

Mest-i ʿaşqam baña **hem-dem** dil-i nā-kāmumdur / Özgedür dil yine hem-sāķī vü hem-cāmumdur (FKD, K.12, B.1).

hem-ders-i cünün: [1] Deliliğin ders arkadaşı.

Çarĥ-ı fettān ile **hem-ders-i cünündür** çeşmüñ / Fenn-i bī-dādda ammā ki füzündür çeşmüñ (FKD, G.178, B.1).

hem-germiyyet: [1] Aynı sıcaklıkta.

Pertevüñden mużtarib pervānelerdür cān u dil / Şemʿ **hem-germiyyetüñden** dāʿimā bī-tāb olur (FKD, G.79, B.3).

hem-ĥābe-i ğamze: [1] Sevgilinin yan bakışının yatak arkadaşı.

Çeşmini iden her gece **hem-ĥābe-i ğamze** / Şeb-tā-be-seĥer nāliš-i bīmārı ne bilsün (FKD, K.4, B.13).

hem-ĥāl-i dil: [1] Gönül yoldaşı, arkadaşı.

Ben ʿāşık-ı ālüfte vü **hem-ĥāl-i dilem** / Mest-i nigeĥ-i muĥbeçegān-ı Çigil'em (FKD, Rübai 44, B.1).

hem-ĥāne ol-: [1] Arkadaş olmak.

Hürşīdi ʿāvaf itmede şad reşk ile māhuñ / Ol mihr-i ķamer-çihreye **hem-ĥāne mi olduñ** (FKD, G.175, B.2).

hem-ĥāne-i zāĝ: [1] Karganın arkadaşı.

Bülbül gibi biñ naĝme iderseñ begenilmez / Maķbül ola dirseñ yüri **hem-ĥāne-i zāĝ** ol (FKD, G.189, B.2).

hem-ķadeĥ-i çeşm-i siyeh-mest-i bütān: [1] Put gibi güzellerin kara gözlerinin körkütük sarhoşluğuyla kadeh arkadaşı.

Tā **hem-ķadeĥ-i çeşm-i siyeh-mest-i bütānam** / Cibrīl de olsam yine mestāne-i ʿaşqam (FKD, G.197, B.2).

hem-kār: [1] Aynı işi yapma, benzer davranışlarda bulunma.

Ser-fitnedür ol kākül-i fettānı bilür dil / **Hem-kār** idügin ʿurra-i ʿārrārı ne bilsün (FKD, K.4, B.21).

hem-kāse: [1] İçki arkadaşı (TULUM, s.842).

Hem-kāse idüñ hūn-ı cigerden dime ey dil / Mestāne ki hūn-ḥāre ola yāri ne bilsün (FKD, K.4, B.24).

hem-laḳab-ı Ḳays: [1] Leylā'nın âşığı Ḳays ile aynı unvanda.

Eyledüñ **hem-laḳab-ı Ḳays** Fehīm-i zārı / Çöle şalduñ anı da ya'ni ki Mecnūn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.7).

hem-māye: [2] Aynı mayadan.

Yāḳūt-ı āfitāb ile **hem-māyedür** göñül / Ey āteş-i derūn idemezsin zarar baña (FKD, G.7, B.6).

Ḳaṭrasın nūş eyleyen 'İsī-i cān-baḥş olmada / Rūḥ ile **hem-māye** gūyā şīr-i Meryem'dür şarāb (FKD, G.14, B.4).

hem-meclis: [1] Sohbet arkadaşı.

Böyle bir kāfir-i ālüfteye **hem-meclis** olan / Ne añar zemzeme-i küfri ne İslām ister (FKD, G.64, B.4).

hem-meşreb ol-: [1] Aynı huyda olmak; aynı şeyi içmek.

Hüsine baḳmaz şarāb-ı ḥayreti nūş itmeyen / Çeşmüne hem-meşreb olmaz 'aşkı bī-hūş itmeyen (FKD, G.241, B.1).

hem-mezheb-i pervāne: [1] Pervane ile aynı düşüncede.

Pervāne mecūsī-reviş ü deyr-nişīn şem' / **Hem-mezheb-i pervāne** vü hem-reng-i çerāğ ol (FKD, G.189, B.3).

hem-nāle: [1] Nağme arkadaşı.

Olmağa 'andelībe **hem-nāle** / Mā'il-i şaḥn-ı bāğdur göñlüm (FKD, G.222, B.4).

hem-nām-ı ḥabīb-i dü-serā: [1] İki dünyanın sevgilisiyle adaş olan.

Şadr-ı Dārā-yı cihān Āşaf-ı Cemşīd-nişān / Oldı çün nāmıyle **hem-nām-ı Ḥabīb-i dü-serā** (FKD, Kıt'a 14, B.2).

hem-nefes ol-: [1] Arkadaş, dost olmak.

Nāleme Sūr **hem-nefes olmaz** / Ḳalemüm eylese şarīr benem (FKD, G.206, B.15).

O meclis içre benem bir kemîn ğazel-perdâz / Ki sözde tab‘um **olur hem-nefes** Mesîhâ‘ya
(FKD, K.8, B.21).

hem-nefes-i zâğ-ı bed-nevâ ol-: [1] Kötü sesli kargayla aynı seste olmak.

Olduğ Fehîm **hem-nefes-i zâğ-ı bed-nevâ** / Dehrüñ ne tîre-baht ile geldük ki bâğına (FKD,
G.252, B.5).

hem-nişîn: [3] Can dost/teklifsiz arkadaş.

Olmazam pejmürde-dil tâ **hem-nişînüm** tâzedür / Tıfl-ı nev-res şüh-meşreb nâzenînum
tâzedür (FKD, G.94, B.1).

Āfitāba **hem-nişîn** ü māha oldum hem-civār / Kevkeb-i bahtum gibi ol bî-vefāyı görmege
(FKD, G.263, B.4).

Hem-nişîn olsa Mesîh ile eger rüh-mişāl / Öldürür ğamzesi āhîr bu dil-i bî-mārı(FKD, G.277,
B.4).

hem-nişîn-i cuğd-ı her-vîrâne: [1] Bütün harap yerlerin baykuşlarının arkadaşı.

N’eyleyim ben **hem-nişîn-i cuğd-ı her-vîrāneyem** / Gerçi ferş-i hāneme perr-i hümā
cārūbdur (FKD, G.69, B.7).

hem-pāye-i düzağ: [1] Cehennemle aynı mertebe.

Dâğ-ı dilüm āteşle ki leb-rîz ola gāhî / Her müyum olur rütbede **hem-pāye-i düzağ** (FKD,
G.35, B.3).

hem-pençe-i şeh-bâz-ı nākūs: [1] Kilise çanının doğanın pençesine eş.

Ne nāle kemterîn murğ-ı şadāsı / Olur **hem-pençe-i şeh-bâz-ı nākūs** (FKD, G.137, B.3).

hem-püye-i mihr-i şu‘le: [1] Ateşin sıcaklığının benzeri.

Hem-püye-i mihr-i şu‘le dîvdür / Her kaṭre-i eşk-i germ ü çālāk (FKD, Terci-bend 1, B.61).

hem-rāh-ı çeşm-i dil-ber: [1] Sevgilinin gözünün yoldaşı.

Hem-rāh-ı çeşm-i dil-bere taqlîd idüp göñlüm / Olmağ hümār-ı keyf ile bîmār tâ-be-key
(FKD, G.292, B.4).

hem-rāh-ı mihr ol-: [1] Güneşin dostu.

Hem-rāh-ı mihr olursa mehāsā göñül revā / ‘Ālemde merd-i sālīk-i rāh-ı kemāl olur (FKD, G.81, B.5).

hem-rāz: [2] Sırdaş.

Eylemez dil-beri de sırrına mahrem ‘āşık / Yine rāz-ı dilini kendüye **hem-rāz** eyler (FKD, G.58, B.4).

Nigāhı hufte çeşmi pür-ḥumār-ı cām-ı istiğnā / Göñül mestāne keşf-i rāzda **hem-rāz** müstağnī (FKD, G.287, B.2).

hem-reng: [1] Birbirine uymak, benzemek.

Ṭıfl iken olma cefā itmede çarḥa **hem-reng** / Çünkü bir āfet-i devrān olacaḡsın āḥir (FKD, G.66, B.5).

hem-reng-i çerāğ ol-: [1] Mum ile aynı renkte olmak || Muma benzemek.

Pervāne mecūsī-reviş ü deyr-nişīn şem‘ / Hem-mezheb-i pervāne vü **hem-reng-i çerāğ ol** (FKD, G.189, B.3).

hem-sākī: [1] Şarap sunan arkadaşı.

Mest-i ‘aşkam baña hem-dem dil-i nā-kāmumdur / Özgedür dil yine **hem-sākī** vü hem-cāmumdur (FKD, K.12, B.1).

hem-sāye: [1] Gölge || Komşu.

Nesīm-i luḡfi vezān olsa ger gülistāna / İderdi gülleri hep āfitāba **hem-sāye** (FKD, K.8, B.18).

hem-sāye-i düzaḡ kıl-: [1] Cehenneme komşu olmak.

Her dāğum idüp hem-ser-i ḥūrşīd-i kıyāmet / **Ḳıl** sīne-i pür-tābumı **hem-sāye-i düzaḡ** (FKD, G.35, B.2).

hem-sāye-i ḥüsn ol-: [1] Güzelliğın komşusu olmak.

Nāz ile olur sāye-nişīn-i güle mihr / Her gül ki **ola** bāğda **hem-sāye-i ḥüsnüñ** (FKD, G.181, B.5).

hem-sefer id-: [1] Yol arkadaşlığı etmek.

Ne zevḡdur k’ola dil-dār **hem-sefer idesin** / Sen anı seyr ü meşğül ola temāşāya (FKD, K.8, B.6).

hem-ser-i gevher-i Fehîm ol-: [1] Fehîm'in söz incisiyle aynı değerde olmak.

Olmaya âb u tâbda **hem-ser-i gevher-i Fehîm** / Baħr-ı ʿademde beslese nice güher bu nüh-şadef (FKD, G.156, B.5).

hem-ser-i hürşid-i kıyâmet id-: [1] Kıyâmet güneşinin benzeri.

Her dâğum idüp **hem-ser-i hürşid-i kıyâmet** / Ƙıl sîne-i pür-tâbumı hem-sâye-i düzaħ (FKD, G.35, B.2).

hem-silsile-i Ƙays: [1] Kays ile aynı soydan.

Hem-silsile-i Ƙays'am u dîvâne-i ʿaşķam / Zencîr-be-pâ zâde-i pervâne-i ʿaşķam (FKD, G.197, B.1).

hem-terâzûsı ol-: [1] Denk olmak.

Zemînde mihr-i re'yi oldı Yûsufveş girân-gevher / Ki **olmaz hem-terâzûsı** anuñ mihr-i felek-sîmâ (FKD, Kıt'a 15, B.7).

hem-terâzû-yı ʿaşķ-ı Yezdânî: [1] Allah sevgisiyle özdeş.

ʿAşķ ammâ ne ʿaşķdur ki olur / **Hem-terâzû-yı ʿaşķ-ı Yezdânî** (FKD, K.17, B.78).

hem-vâķı'a-i ʿacîb-i Mûsî: [1] Hz. Musâ'nın başından geçen olayların tuhaflığına ortak olmak.

Bu ye's ile oldı cümle ʿuşşâķ / **Hem-vâķı'a-i ʿacîb-i Mûsî** (FKD, Terci-bend 1, B.7).

hemen: [1] Çabucak.

Mânend-i kemer devri ne ğam çekse çevürse / Tek ben **hemen** ol âfet-i devrâna şarılsam (FKD, G.198, B.5).

hem-vâre: [1] Daima, her zaman.

Hem-vâre Fehîmâ'nuñ manzûm olur elfâzı / Âyâ güher-i ƞab'ı hep süfte midür bilsek (FKD, G.171, B.5).

hem-zamîr: [1] Özdeş, benzer.

ƞâlib-i Âmül ü Senâyi'ye / Tâze mazmûnda **hem-zamîr** benem (FKD, G.206, B.10).

hem-zebân-ı ʿâşķ: [1] Sevdalılardan söylemek istediklerine ortak olan || Sevgili.

Ey merhem-i zaḥm-ı cān-ı ‘āşık / Ey ğamzesi **hem-zebān-ı ‘āşık** (FKD, Terkib-bend 2, B.11).

hemīşe: [20]. Daima, her zaman, hemâre.

Hemīşe şaykal-ı āyīnem oldı jeng-i belā / Henūz pertev-i rūy-ı şafā nedür bilmem (FKD, G.205, B.3).

Hemīşe olmağa rüsvā-yı kūy-ı ‘aşk Fehīm / O yār-ı şīveger ü ‘işve-bāz olur bā‘is (FKD, G.27, B.5).

Hemīşe bī-dil ü dīnem cünün u küfrüme hep / O çeşm-i bī-bedel ü bī-bahānedür bā‘is (FKD, G.28, B.4).

İder **hemīşe** tezerv-i dili nigāhı şikār / O şeh-süvāra gelür şayd-ı şāh-bāz lezīz (FKD, G.44, B.5).

Hemīşe ‘āşıkā eyler ‘itāb u ğayrıya luḥf / Bilür ki bü'l-heves olmaz ‘itābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.5).

Hezār kibr ü ğurūr ile olsa bir gece mihmān / **Hemīşe** itse dil-i bī-ķarār o şūḥa tevāzu‘ (FKD, G.152, B.6).

Firāk gerçi beni yaqdı ben de āhumla / **Hemīşe** olmadayam bā‘is-i ‘azāb-ı firāk (FKD, G.162, B.6).

Serinde penbe-i dāğ-ı cünündür / **Hemīşe** ṭurra-i destār-ı ‘āşık (FKD, G.163, B.4).

Hemīşe cinsine āzār u ḥīleden ğayrı / Daḥı Fehīm benī ādemün nesin gördük (FKD, G.174, B.5).

Hemīşe bende eyler āzmāyīş tīr-i müjġānın / Nişān oldı dilüm ol nāvek-i elmās-peykāna (FKD, K.7, B.51).

Hemīşe tā ki ḥükm-i cezr ü medd-i feyz-i Ḥaḳ Nī‘i / Taķāzā eyleye ğāh izdiyāda ğāh noķşāna (FKD, K.7, B.64).

Hemīşe rüşen ola mihr ü meh gibi ṭab‘uñ / Budur müdām recāmuz cenāb-ı Mevlā‘ya (FKD, K.8, B.34).

Hemīşe tā ola bed-ḥ‘āhuññ gelūsında / Şarāb āteş ü āb üstüḥ‘ān u nān āfet (FKD, K.11, B.18).

Ĝurende şīr-i ķavī-pençeyem ne fā‘ide līk / **Hemīşe** zaḥm-ḥor-ı nevk-i nāḥun-ı mūram (FKD, K.14, B.8).

Cihān beni göze göstermezem şanur ammā / Nazīr-i merdüm-i çeşmem **hemīşe** manzūram (FKD, K.14, B.45).

Hemīşe oldılar memnūn-ı ‘adli sākinān-ı şeh̄r / Maḥūf olan maḳāmın ide me’men Ḥazret-i Zū’l-men (FKD, Kıt'a 13, B.3).

Hemīşe ḥāk-i rāhı tūtiyā-yı çeşm-i Mışr olsun / Dil-i āyine-ṭab‘ın gerd-i ğamdan ḥıfz ide Mevlā (FKD, Kıt'a 15, B.14).

Yā Rabb ‘anāşırum meger oldı ğumūm-ı Rūm / Kim eyledüñ ğıdāmı **hemīşe** semūm-ı Rūm (FKD, Terkib-bend 1, B.9).

Hemīşe sūz-ı derūnumla eyleyem ülfet / Ki kıymet-i dil-i ‘āşık-şinās āteşdür (FKD, G.108, B.5).

Hemīşe ‘āşık-ı bīmāram āhdur kārūm / Nühüfte ḥüsn-i bütāna nigāhdur kārūm (FKD, G.216, B.1).

hengāme: [1] Kavga, şamata, velvele.

Bü’l-‘aceb **hengāmedür** āşūbgāh-ı çeşm-i dost / Ḥalkı pey-der-pey şehīd olmaḳda kātıl nā-bedīd (FKD, G.40, B.4).

henüz: [20] Halâ, daha.

Yer ḳalmadı Fehīm metā‘-ı ğama **henüz** / Gelmekte şeh̄r-i cān u dile kār-vān-ı ye’s (FKD, G.136, B.7).

Hemīşe şayḳal-ı āyīnem oldı jeng-i belā / **Henüz** pertev-i rüy-ı şafā nedür bilmem (FKD, G.205, B.3).

Şüd dilem cem‘iyyet-i maḥz-ı perīşānem **henüz** / Za‘ferānem ser-zede çāk-i girībānem **henüz** (FKD, G.295, B.1).

Şüd dilem cem‘iyyet-i maḥz-ı perīşānem **henüz** / Za‘ferānem ser-zede çāk-i girībānem **henüz** (FKD, G.295, B.1).

Şad gülistān lāle zi-çeşm-fürū ḥayr-ı ḥatt-ı ḥall / Ğonce-i ḥünābe mī revīd zi-müjgānem **henüz** (FKD, G.295, B.2).

Dāmenemrā nīst tārī ğüşūd muḥtāc-ı çāk / Mī küned deryūze-i çāk ez-girībānem **henüz** (FKD, G.295, B.3).

Yūsufem şüd müje vü ān Yūsufān hem pīr geşt / Men be-kūrī gūşe-i kirbiyyet-i ahzānem
henüz (FKD, G.295, B.4).

Mū-be-müyem nağme-pīrā şüd be-tevhīd-i Şamed / Men berehmen-şīve kāfir yā şanem-
h̄ābem **henüz** (FKD, G.295, B.5).

Merdüm-i çeşm-i dilem hūsn-i muhibbem şüd velī / Bī-ħodī-bīn kez temāşā-mest-i
hayrānem **henüz** (FKD, G.295, B.6).

Ez-Fehīm u ṭālī^c-i ū dāğ dāgem kerd reşk / Şüd seriş nākūs-ı deyr men Müslümānem **henüz**
(FKD, G.295, B.7).

Gerçi haṭ geldi müje bā^cis-i şad-şūr **henüz** / Oldı ma^czül ol şeh leşkeri mağrūr **henüz** (FKD,
G.120, B.1).

Qıyāmet olduğına aşr-ı Cem yeter bu nişān / **Henüz** olmada zāhir zer-i defīn-i sebū (FKD,
G.247, B.4).

Qālebüm meh gibi hūrşīdden oldı terkīb / Cevherüm rūḥ-ı mücessem gibi mestūr **henüz**
(FKD, G.120, B.6).

Ne aceb hırmen-i ḥussāda fenā verse Fehīm / Quvvet-i bārīka-i nātīka pūr-zūr **henüz** (FKD,
G.120, B.7).

Fiğān ki beççe-i anķā-yı āfitābam līk / **Henüz** beyzā-i şubḥ-ı ḥafāda mestūram (FKD, K.14,
B.3).

Gerçi haṭ geldi müje bā^cis-i şad-şūr **henüz** / Oldı ma^czül ol şeh leşkeri mağrūr **henüz** (FKD,
G.120, B.1).

Ġamzesi hūn-ı dil ü şīre-i cān itmede nūş / Çeşm-i hūn-h̄ār-ı siyeh-mest ise maḥmūr **henüz**
(FKD, G.120, B.2).

Ġāret itdi felekūn cümle metā^c-ı mekrin / İtmeden ğamzesini fitnede meşhūr **henüz** (FKD,
G.120, B.3).

Kemterīn beyzası mihr idi hümā-yı ḥüsnūn / Olmadın ser-zede toḥm-ı şecer-i Ṭūr **henüz**
(FKD, G.120, B.4).

Perdesin pīrehen-i Yūsuf-ı maqşūd itdüm / Ayn-ı Ya^cķūb-ı emel muntazır-ı nūr **henüz**
(FKD, G.120, B.5).

hep: [56] Tamamen, her zaman.

Sitem ben h̄ake h̄ükm-i gerdiş-i eflâkdendür **hep** / Ğalaṭ didüm ğalaṭ h̄asıyyet-i idrâkdendür hep (FKD, G.17, B.1).

Sitem ben h̄ake h̄ükm-i gerdiş-i eflâkdendür hep / Ğalaṭ didüm ğalaṭ h̄asıyyet-i idrâkdendür **hep** (FKD, G.17, B.1).

Ne ol bî-raḥm ser-mest ü ne çeşm-i bî-emândandur / Helâk olmam benüm cürm-i dil-i bî-bâkdendür **hep** (FKD, G.17, B.2).

H̄alîl-i ‘aşkam ammâ şu‘le gülzâr olması baña / Degül i‘câz feyz-i dîde-i nemnâkdendür **hep** (FKD, G.17, B.3).

Sipîhr-i sifle-perver cevrin az eylerse de gâhi / Nişân-ı luṭf şanma gâyet-i imsâkdendür **hep** (FKD, G.17, B.4).

Ne hikmetdür ki dil-ber âteşî-hû hevâyîdür / Egerçi aşl-ı fıtratde bir âb u h̄âkdendür **hep** (FKD, G.17, B.5).

Şikâf-ı dâmen-i Yûsuf’dan olmazdu ‘ayân sırrı / Züleyhâ’nuñ figânı sîne-i şad-çâkdendür **hep** (FKD, G.17, B.6).

Dür-i nazm-ı Fehîmâ olduğı h̄ürşîdveş rûşen / Kemâl-i şafvet-i deryâ-yı ṭab‘-ı pâkdendür **hep** (FKD, G.17, B.7).

Hemîşe bî-dil ü dînem cünün u küfrüme **hep** / O çeşm-i bî-bedel ü bî-bahânedür bâ‘is (FKD, G.28, B.4).

Fehîm eylerse müjgânuñ taḥâyüül / İder şî‘rinde **hep** ta‘bîr-i Mirrîḥ (FKD, G.36, B.7).

Cüyüş-ı Türk-i ḥüsnuñ cây idelden mülk-i ‘uşşâkı / Metâ‘-ı zühd ü dîn ü ‘aql u dil **hep** gâret olmuşdur (FKD, G.77, B.9).

Leşker-i cân u dil-i ‘uşşâkı **hep** kırduñ meger / Şâh-ı iklîm-i kazâdan gamze ki imdâd olur (FKD, G.80, B.3).

Ğonca-i bâğ-ı dil ü cân-ı Fehîmâ’dur **hep** / Her tebessüm ki enîs-i leb-i ḥandânuñ olur (FKD, G.83, B.7).

Bâğ-ı ḥüsnuñ süde-i h̄ürşîddendür h̄âkümüz / **Hep** şu‘â‘-ı çeşm-i ḥasretdür ḥas u ḥaşâkümüz (FKD, G.128, B.1).

Baňa bir mertebe luřf eyledi ol mäh Fehīm / H̄'ābdan ğayrıya **hep** var idi ruřsat bu gece (FKD, G.257, B.11).

N'ola dāĝ dāĝ iderse felek-i peleng-rengi / Ki řerār-ı āhdur **hep** o řehiñ ğubār-ı ğayli (FKD, G.285, B.4).

Nesīm-i luşfi vezān olsa ger ğülistāna / İderdi ğülleri **hep** āfitāba hem-sāye (FKD, K.8, B.18).

Dīn ü mezheb **hep** sevdā ile elden gitdi / Bir daĝı dil heves-i çurra-i kākül mi ider (FKD, G.51, B.4).

Cām-ı leb-rīz-i eceldür řunduĝı 'uřřāķa **hep** / Bāde-i nāzı ki ol çeřm-i sitemger nūř ider (FKD, G.52, B.2).

Bir bāĝda kim menzil ide maĝmil-i nālem / **Hep** beyzā-i murĝānı figān-ı ceres eyler (FKD, G.57, B.5).

Hüsni ki pertev şala bir ğülşene / H̄arları **hep** şerer-i şür'dur (FKD, G.74, B.4).

Eylesem bu ten-i pür-dāĝ ile ğül-ĝeřt-i behişt / Bāĝ-ı düzaĝ gibi **hep** lāleleri aĝker olur (FKD, G.84, B.5).

Kevkebi cümle Zuĝal naĝmesi şivendür **hep** / Çarĝı-ı nā-sāzda kānünçe-i Nāhīd olmaz (FKD, G.113, B.6).

Hep ğülleri ne-ř'küfte vü maĝrüm-ı tebessüm / Açılmaz ebed ğonca-i ğülzār-ı tekellüf (FKD, G.158, B.4).

Hep kārı teĝāfüldür ol ğamze vü ol çeřmüñ / Mest-i mey-i naĝvet mi ya ğufte midür bilsek (FKD, G.171, B.2).

Hem-vāre Fehīmā'nuñ manzüm olur elfāzı / Āyā ğüher-i şab'ı **hep** süfte midür bilsek (FKD, G.171, B.5).

Diller **hep** esīrān-ı zebānidur çeřmüñ / Bīmārdur ammā ider imdād nigāhuñ (FKD, G.176, B.3).

Yārı āĝūřa çeküp büsesin almaĝdur **hep** / Rüz-ı maĝřerde Fehīmā gibi endīře-i dil (FKD, G.187, B.5).

Eylemiş naķř-ı bütānı cilveĝer kıssis-i 'ařķ / **Hep** şanemden ğādimi bir özge ma'beddür ğöñül (FKD, G.194, B.6).

Ben sırr-ı luṭf u ḳahr-ı Ḥudā'yam ğaraḳ budur / Bu Ṭūr'dan ki dilleri **hep** mesken isterem (FKD, G.208, B.2).

İtdi tecellī-şemer rûze-i ṭolâb-ı ḥüsn / Oldı sûtünü meger **hep** şecer-i Ṭūr'dan (FKD, G.231, B.12).

Tâbiş-i mihr-i cemâlünden 'araḳ-rîz olsam eyler / Kevkeb ü aḥter terâvüş **hep** mesammât-ı tenümden (FKD, G.238, B.5).

Cihâni **hep** kesüp şemşîr-i ğamzeñle helâk eyle / Gerekdür pâdişâhum pâdişâhân-ı cihân keskin (FKD, G.242, B.3).

Şarf iderem kıymet-i bûs-ı leb-i cânâna **hep** / Mâlik olsam la'ile pür bir nice gencîneye (FKD, G.272, B.4).

Çeşm-i bütân kim dili kāfir-i mest eyledi / Zümre-i zühhâdı **hep** bâde-perest eyledi (FKD, G.281, B.1).

Tâ çeşm-i ḥaḳîḳatle nigâh itmeye Mûsâ / **Hep** Ṭūr idügin vâdî-i kuhsârı ne bilsün (FKD, K.4, B.3).

Tâ çeşm-i ḥaḳîḳatle nigâh itmeye Mûsâ / **Hep** Ṭūr idügin vâdî-i kuhsârı ne bilsün (FKD, K.4, B.5).

Fâş eyleyen esrârımı **hep** ḥüsn-i bütândur / Yoḥsa dil-i sevdâ-zede izhârı ne bilsün (FKD, K.4, B.9).

Çeşm-i ser-mest-i bütân **hep** ḳaldılar maḥmûr-ı nâz / Oldı müjĝân pây-ı dâmen ğamze ser-der-ceyb-i ḥ'âb (FKD, K.5, B.41).

Ḥürîveşân-ı ğonca-leb gül-çîn-i bûs olmada **hep** / Meftûḥ gülzâr-ı ṭarâb Mısr oldı cennât-ı na'îm (FKD, K.6, B.7).

O serv-i şu'le-bârı ben nihâl-i Ṭūr'a beñzetedüm / Ki âteşler ola pîçîde **hep** evrâḳ u aĝsâna (FKD, K.7, B.29).

Suḥan farḳ itmez oldı sâmi'a ṭutdı cihâni **hep** / Şadâ-yı ṭop-ı âh-ı 'âşık u feryâd-ı mestâne (FKD, K.7, B.30).

Görince ḥüsn-i ḥaṭṭuñ kâtibân-ı hoş-nüvîs-i dehr / Mübeddel eylesün **hep** ḥaṭṭlarını ḥaṭṭ-ı buṭlâna (FKD, K.7, B.35).

Ḳazâ kirişmesine virdi ḥükm-i âfeti **hep** / Ṭolarsa şimdi ṭolar kevn ile mekân âfet (FKD, K.11, B.10).

Dāmenin çāk iderüm Yūsuf olursa küstāḥ / Dil-beri vaḥṣī iden **hep** benüm ibrāmumdur (FKD, K.12, B.8).

Baḥa **hep** cevri ma‘rifet itdi / Al elümden Ḥudā bu ‘irfānı (FKD, K.17, B.8).

Gülsitāndan bülbülān me‘yūs olup ḥāmūṣ **hep** / Her ḥarābe pür-şadā bang-i gurāb-ı Mıṣr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.6).

Şükühın görseler nā-çār **hep** teslīm iderlerdi / Yed-i aḥkāmına emlākini İskender ü Dārā (FKD, Kıt'a 15, B.9).

‘Azīz-i dehr idüp eyle mübārek manşıbın yā Rab / Ola devrinde **hep** āsüde-dil dünyā vü māfihā (FKD, Kıt'a 15, B.13).

‘Aşkuḥda senüñ cevri ile belā çekmez idüm / **Hep** dildür olan bu mübtelāya bā‘is (FKD, Rübai 7, B.2).

Hep şüret-i zaḥm-ı tır-i ğamdur görinen / Ger olsa Fehīm āyīne cāñ-ı ‘uşşāk (FKD, Rübai 30, B.2).

Hep küştesi şād-ı mergdür çün / Bu reşk ile baḥa ölmek evlī (FKD, Terci-bend 1, B.12).

Hep oldı şehīd ben de oldum / Ser-dāde-i ḥançer-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.155).

Bir ḥançer-i zehr-dādedür **hep** / Ger ğamze-i tiz ü ger teğāfül (FKD, Terki-bend 2, B.26).

Sen eylemedüñ bu cevri ey meh / Ey baḥt-ı siyāh **hep** sen itdün (FKD, Terki-bend 2, B.46).

Fiğān ile ideyim dāğ dāğ sīnemi **hep** / Ki nev-niyāza olur kār söz ü sāz lezīz (FKD, G.44, B.3).

her: [128] Hep, bütün, herkes.

Dil-bere mā‘il olan merd gerek bü'l-hevesā / **Her** Züleyḥā-yı zamāna ğam-ı Yūsuf ne belā (FKD, G.4, B.3).

Her tecellīden heyulā itdi biñ şüret kabül / Çok mıdur āyīne-i ṭab‘-ı selīm olmaḥ baḥa (FKD, G.5, B.4).

Ey niş-i ğamze zaḥm-ı nigāhı yeter baḥa / **Her** müyum itme sen daḥı bir nişter baḥa (FKD, G.7, B.1).

Her ḥabābı oldı güyā aḥter-i burc-ı ṭarab / Şubḥ-ı mihr-efrüz u şām-ı zūmet-i ğamdur şarāb (FKD, G.14, B.6).

Ḥasret-i şem^c-i ruḥūñ yaḳdı tenüm **her** şererüm / Tıfl-ı pervāneye ābisten ne ‘aceb (FKD, G.16, B.3).

Hücüm-ı tır-i ğam der-kār u cism-i nā-tüvān ğā’ib / Hümālar **her** tarafdan germ-ġavġā üstüḥ^{ān} ğā’ib (FKD, G.19, B.1).

Elvān-neġam ol bāġ-ı tecerrüde Fehīm / Bülbül gibi **her** perdeden āheng-i sürüd it (FKD, G.22, B.5).

Sūziş-i mihr ile olup ser-germ / **Her** seḫer yanmada ‘imāme-i şubḥ (FKD, G.32, B.4).

Her dāġum idüp hem-ser-i ḥürşīd-i kıyāmet / Kıl sīne-i pür-tābumı hem-sāye-i düzaḥ (FKD, G.35, B.2).

Dāġ-ı dilüm āteşle ki leb-rīz ola ġāhī / **Her** müyum olur rütbede hem-pāye-i düzaḥ (FKD, G.35, B.3).

Seyr kılsañ **her** behā’im-ṭab^c-ı ‘ālem ḥod-pesend / Pādişāh-ı ‘ālem olmaz ādem ḥod-pesend (FKD, G.42, B.1).

Var ise kıldı şabā ġīsū-yı sünbülde güzer / **Her** dimāġı nāfe-i müşk itdi büy-ı nev-bahār (FKD, G.48, B.2).

Kılma **her** raḥne-i dendānuñı yüz biñ dile laḥt / Zülfini itme perīşān yeter ey şāne yeter (FKD, G.62, B.3).

Ṭuyurdu girye-i mestānesi mestūr iken ‘aşkuñ / Fehīmā āstīnūñle egerçi **her** zamān örter (FKD, G.63, B.5).

Sīmgün cām içre zerrīn ḳadeḥdür **her** ḫabāb / Rind-i şāfuz sākīn-i mey-ḫāneyüz nev-rūzdur (FKD, G.78, B.6).

Her dürr-i nuḳaṭ kim aña bu nazm şadefdür / Reşk ile Fehīmā sebep-i eşk-i güherdür (FKD, G.106, B.11).

Her bü’l-heves öñinde ġürīzān olup gider / Her sīne-şāf yānına eġān idüp gelür (FKD, G.111, B.4).

Her bü’l-heves öñinde ġürīzān olup gider / **Her** sīne-şāf yānına eġān idüp gelür (FKD, G.111, B.4).

Nev-be-nev leb-rīz-i şevḳuz līk şad-efsūs kim / Yine **her** şādīde müdġamdur ġam-ı dīrīnemüz (FKD, G.125, B.2).

Olmağa **her** gâmeze-i meste mühim-perdâz-ı ‘ayş / Dil gibi hem cām u hem sākī vü hem
ālūfte yok (FKD, G.165, B.3).

Envār-ı tecellīdür iden cismini sūzân / **Her** şem‘ idemez suhte-i pervâne-i ‘aşkām (FKD,
G.197, B.6).

Her perī-rū eyledi vaşfumda bir mu‘ciz-edā / Sihr ü efsün içre derc olmuş Fehīm efsāneyem
(FKD, G.212, B.7).

‘Uşşāk feryād itmede feryād ile dād itmede / Mestāne bī-dād itmede **her** şūh-ı mağrūr-ı
za‘īm (FKD, K.6, B.5).

Ne lāzım eylemek tebyīn-i burhān kim sözüüm haqdur / Yeter da‘vāma hüccet bu kaşīdem
her suhandāna (FKD, K.7, B.57).

Her gören Yūsuf’ı āh eyler idi līk senūñ / Hüsnüñi görse eger Yūsuf iderdi şad-āh (FKD, K.9,
B.6).

‘İyd-i ađhādur ki dil cānānına cān gösterür / **Her** kişi bu demde kaşşābına kurbān gösterür
(FKD, K.10, B.1).

Her dili beste-i bend-i ser-i zūlf eylemeden / Bendeñi başuñ için eyle gel āzād yeter (FKD,
G.61, B.5).

Dil-rübāsuz āb-ı hayvān nūş idersem zehr olur / Zehr şunsa līk **her** āhū-nigeh pānzehr olur
(FKD, G.85, B.1).

Şekkerīn gonca ki **her** tūti-i cān bülbüldür / Āyīne ‘aks-i cemālūñle açılmış güldür (FKD,
G.101, B.1).

Ey dil-i bād-be-kef eyleme taziyē-i nefes / **Her** kişi ‘İsī-i Meryem gibi meşhūr olmaz (FKD,
Kıt'a 1, B.1).

Her şūh ki bir ‘aşık-ı maqbūl ister / Āşūfte-ser-i tūrta-ı meftūl ister (FKD, Rübai 19, B.1).

Geldi diyü rüz-ı ‘īd-i kurbān / Leb-rīz-i beşāret itdi **her** leb (FKD, Terci-bend 1, B.124).

Dil o vādi-i fenānuñ Kaşs-ı zārıdur k’olur / Rīginūñ **her** zerresinde nice maḥmil nā-bedīd
(FKD, G.40, B.3).

Āğūş-ı hayālinde iken meskeni **her** şeb / Gördükçe Fehīm’i yine bīgānelüg eyler (FKD, G.54,
B.7).

Her mürde-dil ki mâlik-i mülk-i vişâl olur / Hük-m-i ‘adem ol âdeme emr-i muhâl olur (FKD, G.81, B.1).

Cevşen-i baht-ı siyeh-rûzı şeb-i yeldâ ise / Mihrveş ‘uşşâka **her** müy-ı beden şemşîr olur (FKD, G.86, B.5).

Her güşeden bir âfet-i halk u belâ-yı cân / Cânın nigâh-ı şühına kırbân idüp gelür (FKD, G.111, B.5).

Mu‘tekif **her** şiken-i silsile-i zülfinde / Dil-i zühhâd-ı cünün-kıble vü zünnâr be-düş (FKD, G.144, B.4).

Dil-beste-i zülf itme Mesîhâ’yı ki olmaz / **Her** dil girih-i rişte-i zünnâruña maşşüş (FKD, G.146, B.5).

Her cünbişinde itmege şad maşşer aşikâr / Takdîr eylemiş o kad-i hoş-ıhrâm farz (FKD, G.147, B.2).

Âhum ile **her** gece eyler sipâh-ı mâh ceng / Berķ-ı âteş-bâddur güyâ ki eyler kâh ceng (FKD, G.168, B.1).

Nâz ile olur sâye-nişîn-i güle mihr / **Her** gül ki ola bâgda hem-sâye-i hüsnüñ (FKD, G.181, B.5).

‘Ayân itsün demidür **her** perî bir gül-bün-i şu‘le / Yeter süz-ı derünün dilde meknüz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.4).

Her jâle gevher-i şadef-i baħr-ı şubħdur / Olsa ‘aceb mi maħzen-i dürr-i hoş-âb gül (FKD, G.195, B.2).

Feyyâz o deñlü bād-ı bahârî ki cularuñ / **Her** mevci oldı sünbül ü her bir ħabâb gül (FKD, G.195, B.6).

Feyz alsa tâb-ı mihr-i zamîr-i Fehîm’den / **Her** bergini iderdi birer âfitâb gül (FKD, G.195, B.7).

Şafaķ-gün itme mihriyle Fehîm eşküñle ‘âlemde / O mehle encümâsâ **her** gece aġyâr ider ‘âlem (FKD, G.202, B.6).

Çeşm-i yâram **her** nigâhum bir kıyâmetgâhdur / Ğamze-i berhem-zen-i rüz-ı ħisâb-ı maşşerem (FKD, G.207, B.2).

Her rüz âfitâbum u her şeb çerâġum ol / Çeşmüm müdâm hüsnüñ ile rüşen isterem (FKD, G.208, B.5).

Her rüz āfitābum u **her** şeb çerāğum ol / Çeşmüm müdām hüsniñ ile rüşen isterem (FKD, G.208, B.5).

Hıta-ı bütānı anup dūd-ı āh ile **her** şeb / Siyāh-sāzi-i ruhsār-ı mähdur kārüm (FKD, G.216, B.2).

Her şeb-nemini eyledi bir kuzüm-i zehhār / Āşüfte olup gonca-i sīr-ābı sirişküm (FKD, G.220, B.4).

O āteşle olur bi't-tab' **her** sāl / Çü hākister per-i bülbül perīşān (FKD, G.232, B.4).

Āsār-ı tebessümle verüp her sözüñe cān / Feyz-i dem-i Rūhü'l-kudüs'e hāndeler eyle (FKD, G.267, B.7).

Hüy-gerde lebin resm idüp āteşle Fehīmā / **Her** şafha-i cān üstine naqş-ı şerer eyle (FKD, G.267, B.9).

Serüñ güher gibi gāltide itme her hāzefe / Şadef-nişini-i künc-i ferāğ yetmez mi (FKD, G.286, B.3).

Havfım bu k'ola çāk girībān-ı 'ismetüñ / Ey gonca dāmeniñ tuta **her** hār tā-be-key (FKD, G.292, B.6).

Mihr ü meh kim devr iderler 'ālemi **her** rüz u şeb / Devr-i nā-hemvār-ı eflāke gülerler rüz u şeb (FKD, K.1, B.1).

Mihr ü meh devr eyledükçe 'ālemi **her** şubh u şām / Şad-selām olsun revān-ı pāküñe **her** rüz u şeb (FKD, K.1, B.52).

Mihr ü meh devr eyledükçe 'ālemi **her** şubh u şām / Şad-selām olsun revān-ı pāküñe **her** rüz u şeb (FKD, K.1, B.52).

Her günāhum ümīd-i 'afviyle / Dāğ-ı sūz-ı dil-i şevāb itdüm (FKD, K.2, B.30).

Çeşmini iden **her** gice hem-h'ābe-i gānze / Şeb-tā-be-seher nāliş-i bīmārı ne bilsün (FKD, K.4, B.13).

Mişl-i engüşt-i siyeh kim aḥker-i sūzān olur / Al tūḫī oldı germi-i hevādan **her** gurāb (FKD, K.5, B.13).

'Aks-i cirmi düşse burc-ı āb-ı bahra kim olur / **Her** şadef beyzā-yı şubh u mihr olur her dürr-i nāb (FKD, K.5, B.36).

‘Aks-i cirmi düşse burc-ı āb-ı baħra kim olur / Her şadef beyzā-yı şubħ u mihr olur **her** dürr-i nāb (FKD, K.5, B.36).

‘İyd oldı‘ālem her taraf peymāne-i şādī be-kef / **Her** gūşe pür-şūr u şegaf her yerde bir sūr-ı ‘azīm (FKD, K.6, B.2).

Miyān-ı Nīl’de **her** naħl-i ħurmā beñzedi gūyā / Şināverlik iden bir dil-ber-i kākül-perīşāna (FKD, K.7, B.12).

Düşen **her** katre çeşm-i gıryenāk-i kil-k-i şūħumdan / Mişāl-i toħm-ı gül-ābisten olur verd-i ħandāna (FKD, K.7, B.59).

Sensen ol nūr-ı tecellī-i Ĥudā kim ħūrşīd / **Her** seħer sāye gibi olmada ħāk-i dergāh (FKD, K.9, B.11).

‘Aks-i mir’āt-ı ruħuñ düşse çemenzār içre / Ede tūṭī-şıfat evşāfuñı **her** sebz-i giyāh (FKD, K.9, B.17).

Sīnesin ‘arz eyleyüp ħūrşīdāsā **her** seħer / Ėoncalar bülbüllere çāk-ı girībān gösterür (FKD, K.10, B.9).

Şāhid-i re’yi göze göstermez anı yok yere / Çarħ-ı sergerdān zer-i ħūrşīdi **her** ān gösterür (FKD, K.10, B.25).

Baħr-ı iħsānından alsa māye ger ebr-i matar / ‘Āleme **her** kaṭresi tekrār tūfān gösterür (FKD, K.10, B.32).

Eylesün ‘İyidin mübārek görmesün kaṭ’a elem / Tā ki **her** evvel bahārı dehre Yezdān gösterür (FKD, K.10, B.41).

Her rüz āh ile ideyim ‘ālemi siyāh / Şāyed ki gündüzüñ giceden ideler ħisāb (FKD, K.13, B.2).

Her bun-ı müyümü bir gül-bün-i āl eyledi ħūn / Dem-be-dem zaħm-ħor-ı ħār-ı muğeylān olarak (FKD, K.16, B.11).

Her ħabāb-ı yemmi mişāl-i enār / Eyleye kān-ı la‘l-i rümmāni (FKD, K.17, B.29).

Oldı **her** noħta baħr-ı şı‘rümde / Ėıbta-i yādigār-ı ‘ummānī (FKD, K.17, B.35).

Gülsitāndan bülbüllān me’yūs olup ħāmūş hep / **Her** ħarābe pür-şadā bang-i ħurāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.6).

Bū Sa‘īd-i fāzil u kāmil ki feyz-i yūmn ile / İstese **her** kevkeb-i naħsı ider necm-i sa‘īd (FKD, Kıt'a 11, B.3).

Olinca kâdi-i İzmir feyz-i ebr-i luftından / Dil-i halk oldu goncayken gül ü **her** gül birer gülşen (FKD, Kıt'a 13, B.2).

‘Älemde belâ **her** elemi iz‘ândur / Müstağrak-ı zevkür o kim nâ-dândur (FKD, Rûbai 20, B.1).

O nûş-lebüm ki meşk ider **her** ân haṭ / Şevk ile bulur Fehîmâsâ cân haṭ (FKD, Rûbai 25, B.1).

Dün kuyını gördüm ol belânuñ / **Her** güşesi Kerbelâ-yı ‘uşşâk (FKD, Terci-bend 1, B.24).

Her künc-i şikenc-i turrasında / Biñ dil-i maḥbûs pâ-be-zencîr (FKD, Terci-bend 1, B.31).

Hem-püye-i mihr-i şu‘le dîvdür / **Her** kaṭre-i eşk-i germ ü çâlâk (FKD, Terci-bend 1, B.61).

Her şâhını âşiyâne itmiş / Murgân-ı şerer-ḥ‘ârân-ı âteş (FKD, Terci-bend 1, B.69).

Her kaṭre ḥabâb-ı teng zarfı / Biñ şâhid-i neşveye neşîmen (FKD, Terci-bend 1, B.99).

Her güşesi küşteden pür olmuş / Ägeşte-be-ḥun cism-i pür-teb (FKD, Terci-bend 1, B.125).

Her goncası siyâh olur aḥker-i âbveş / **Her** lâle sâyesi gibi ser-cümle dâğ olur (FKD, Terki-bend 1, B.3).

Her goncası siyâh olur aḥker-i âbveş / **Her** lâle sâyesi gibi ser-cümle dâğ olur (FKD, Terki-bend 1, B.3).

Her ḥüsne ben de ‘âşıkam ammâ ḥaḳîkaten / ‘Âşık odur ki ma‘il-i ḥüsn-i elest olur (FKD, Terki-bend 1, B.39).

Olmış o kadar fitnede üstâd nigâhuñ / **Her** şulḥda şad ceng ider İcâd nigâhuñ (FKD, G.176, B.1).

Hem şeb-neme girye oldu **her** şeb lâzım / Hem goncaya **her** seḥer tebessüm maḥşûş (FKD, Rûbai 23, B.2).

Her kâküle şad-pâre gönül şânelüg eyler / **Her** silsile-i turraya dîvânelüg eyler (FKD, G.54, B.1).

Her kâküle şad-pâre gönül şânelüg eyler / **Her** silsile-i turraya dîvânelüg eyler (FKD, G.54, B.1).

Gonca-i bâğ-ı dil ü cân-ı Fehîmâ’dur hep / **Her** tebessüm ki enîs-i leb-i ḥandânuñ olur (FKD, G.83, B.7).

Bāğ-ı ʔabʕumdan Fehīm esse gülistāna nesīm / **Her** güli āteş-zebān bir şāʕir-i mümtāz olur (FKD, G.89, B.7).

Laht-ı cigerle dāde ki pergāle-ḥīz olur / **Her** nevk-i ḥār u ḥasla lāle-ḥīz olur (FKD, G.90, B.1).

Her lafız gülşen-i sevādumda / Şeb-nem-i lālezār-ı maʕnīdür (FKD, G.97, B.4).

Ḥāk-i zilletde göñül **her** gice āgeşte-be-ḥūn / Çeşm-i ser-mestūñ ise ḥoḳḳa-i gül-bister-i nāz (FKD, G.115, B.2).

Nʕeyleyem dil **her** hünerde māhir olmuş olmamış / Zūr ile ilzāma dehri ḳādir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.1).

Ey müneccim **her** şeref baña vebāl oldu ne sūd / Rūy-ı ḥūrşīde ʕUḫārid nāzır olmuş olmamış (FKD, G.139, B.2).

Her vişālūñ firḳati var her ḥuzūruñ ḡaybeti / Ğam yimem mecliste dil-ber ḥāzır olmuş olmamış (FKD, G.139, B.5).

Her vişālūñ firḳati var **her** ḥuzūruñ ḡaybeti / Ğam yimem mecliste dil-ber ḥāzır olmuş olmamış (FKD, G.139, B.5).

Şerer gibi yine ḥārādan oldu lāleler zāhir / Yaḳup **her** ḡoncayı şemʕ-i şeb-efrüz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.3).

Pervāne-i pür-suḫte-i āteş-i ḡamdur / **Her** şuʕleye peyveste olan dūd-ı siyāhum (FKD, G.215, B.4).

Ḥak itse Fehīm āyīne-i ʔabʕumı devrān / Ṭūṭī gibi ḡüftār ide **her** sebz-i giyāhum (FKD, G.215, B.6).

Rind-i şāḥib-dāde oldur cām içince eyleye / Rūḫ-ı Cemşīdʕi temāşā **her** ḥabāb-ı bādeden (FKD, G.233, B.4).

Her büt-i rengīn-i sīmīn-sāʕidūñ mānend-i şemʕ / Pençesinde şuʕle-bārī berḳ urur reng-i ḥidāb (FKD, K.5, B.8).

Sī-rūze ʕömrüm it aña **her** yıl fedā Ḥudā / Tek rūzesin baḡışla duʕām eyle müstecāb (FKD, K.13, B.17).

Gün-be-gün olsun ziyāde ʕömri tā **her** şubḫ ide / Mesned-i pīrūze-i çarḫa şeh-i ḥāber cülüs (FKD, Kıt'a 10, B.3).

Hem şeb-neme girye oldı **her** şeb lâzım / Hem gönçaya **her** seher tebessüm maḥşüş (FKD, Rübai 23, B.2).

Her nokta meges-mişāl pervāza gelüp / Mānend-i mürçe olur ḥad-beyān ḥaṭ (FKD, Rübai 25, B.2).

Her kaṭre tenūr-ı eşk-i germüm / Tūfān-ı şerāre-der-bağaldür (FKD, Terci-bend 1, B.82).

Gerçi yokdur āsumānda zerre deñlü kevkebüm / Nūr-baḥş-ı neyyir-i a‘zamdur ammā **her** şebüm (FKD, G.217, B.1).

Şu‘le-i yāḳūt ya ‘aks-i leb-i la‘lidür / Zāhir olan **her** ḥabāb çeşme-i billürdan (FKD, G.231, B.6).

Mest gezüp **her** taraf gör ki ne olur telef / Dil-ber-i mağrürdan ‘āşık-ı mehcürdan (FKD, G.231, B.8).

Yüri görsün ki kıyāmet nic’olur serv-ḳadūñ / **Her** taraf şad ‘ālem-i fitne ḥırāmān olsun (FKD, G.244, B.4).

Her āhından olur dūzaḥ çekīde / Mü’essirdür dilüñ sūz u güdāzı (FKD, G.279, B.6).

İder **her** yazduğı şūḥuñ nigāhı / Dil-i ‘uşşāḳı mecrūḥ-ı nihānī (FKD, Kıt'a 6, B.4).

Çün kaṭre-şifat Fehīm aḥḳardur dil / **Her** gamzeyeye şafvet-dih-i ḥançerdür dil (FKD, Rübai 38, B.1).

Her ḥar ide evc-i melekütı menzil / ‘İsī ḳala evvel ḳademe pā-der-gil (FKD, Rübai 39, B.2).

Za‘f itdi Fehīmā baña ol deñlü gülü / K’oldı naẓarumda naḥl-i tūbā **her** mū (FKD, Rübai 50, B.1).

Gül-gönca-i zaḥm-ı ḥançerinden / **Her** müyümü gül-bün-i gül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.49).

Bir güne tesellī-i dīgerdür / Cān u dil-i zāra **her** teğāfül (FKD, Terki-bend 2, B.29).

Naḥl-i ḳaddi ki odur zīnet-i bāğ-ı āşüb / **Her** ḥırām itse ṭolar ‘ālem-i bālā fitne (FKD, G.270, B.5).

Cemālīñ görünce doğar güneşim / Rızā’nı görünce biter **her** işim (FKD, G.38, B.3).

her bir: [15] Hepsi, tüm.

İtdi **her bir** goncayı pür-nāfe feyz-i bŷy-ı dost / Var ise oldu perīřān sŷnbŷl-i gīsŷ-yı dost (FKD, G.25, B.1).

Tā haŷer-i ser-tīz-i nigāh-ı sitemŷnden / **Her bir mŷje bir zaħmi-i āgeřte-be-ħŷndur** (FKD, G.73, B.3).

Tābiř-i rŷyuŷndan ey gŷl çeşm-i bīmāruŷ gibi / Bister-i āteřde **her bir** mŷbtelā bī-tāb olur (FKD, G.79, B.4).

āk āk itse tenŷm ol çeşm-i cādŷ tīg ile / Cānuma tekrār **her bir** āk-i ten řemřīr olur (FKD, G.86, B.3).

Meger nuŷķuŷ nesīm-āsār-ı gŷlzār-ı tekellŷmdŷr / Ki **her bir** gonca-i lafzuŷ hem-āgŷř-ı tebensŷmdŷr (FKD, G.103, B.1).

Feyyāz o deŷlŷ bād-ı bahārī ki cŷlaruŷ / Her mevci oldu sŷnbŷl ŷ **her bir** ħabāb gŷl (FKD, G.195, B.6).

Oldı **her bir** şiken-i çurrası maħřer-mānend / Ol adar diller ile eyledi gāvģā fitne (FKD, G.270, B.6).

Der-i erbāb-ı cāha ilticādan saŷna dermān yoķ / Gŷnŷl deryŷze-i derd ile şurma **her bir** āfetden (FKD, K.15, B.45).

ihre-sāy-ı ħāk-i dergāhuŷ olaldan mihr ŷ meh / **Her biri** feyziyle eyler ħāki gevher rŷz u şeb (FKD, K.1, B.37).

Her biri vāridāt-ı ķaybīden / Mŷlhem-i feyz līk řeytānī (FKD, K.17, B.60).

Yalıŷız ķamzeŷ degŷl āfet maħall-i nāzda / **Her biri** mŷjģānuŷun bir dil-ber-i řannāz olur (FKD, G.89, B.3).

Olmiş ħarāmī-i reh-i eřār **her biri** / Beytin şanur bŷlend ola Beytŷ'l-ħarām'dan (FKD, Terki-bend 1, B.28).

Noķta-i řīr-i řŷmŷ **her birinŷn** / Reřķ-i te'řīr-i naħs-ı Keyvānī (FKD, K.17, B.61).

Gŷlzār-ı fenāda **her birinŷn** / Gŷl-berg-i vŷcŷdŷ çāk-der-āk (FKD, Terci-bend 1, B.64).

Gŷlzār-ı kelāmumdaki ebkār-ı mezāmīn / **Her birisi** bir gonca-i bī-ħār u hŷnerdŷr (FKD, G.106, B.10).

her çend: [1] Her ne kadar. Her ne zaman.

Ben mest-i şehâdet-ârzüyam / **Her çend** o şeh tenezzül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.51).

her çi bād-â-bād: [1] Her ne olursa olsun

Şarâb iç tâze dil-ber sev cihânda **herçi bād-â-bād** / Fehîm inşâf besdür bes ferâgat kıl şikâyetden (FKD, K. 15, B.49).

her dem: [15] Her zaman, sürekli.

Bezm-i ‘ayşî eyleyüp pîrâste Cemşîd-i ‘îyd / Şunmada bir cām her dem birine hürşîd-i ‘îyd (FKD, G.41, B.1).

Her dem nice vech ile görem deyü cemâlin / Bir nice zamândur ki gönül âyînegerdür (FKD, G.106, B.2).

Cānumuz tîğ-i kazāya itmeden **her dem** siper / Meşk-i zaḥm-ı ğamze-i cānānedür maḫşūdumuz (FKD, G.119, B.2).

Mevc-ḥîz eyler dem-i Rūḥü'l-ḳuds **her dem** Fehîm / Siḥr-i i‘cāz-ı Mesîḥā’dur kelām-ı pākümüz (FKD, G.128, B.7).

Benem ki māhi-i deryā-yı eşk olup **her dem** / Mişāl-i merdüm-i dîde şināhdur kārüm (FKD, G.216, B.6).

Ġamzeñi mest eyleyüp **her dem** şarâb-ı nâz ile / Çeşm-i maḫmūruñ hem-âġüş itme ḥ’âb-ı nâz ile (FKD, G.264, B.1).

Görmesün çeşmüm ebü’n-nevm eyleyem **her dem** ğidâ / Tâ gidince olmayan bî-dâr ḥ’âb-ı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.16).

Her dem gül-i dâğ-ı tâze-terdür / Olmaz zîrâ ḥazân-ı âteş (FKD, Terci-bend 1, B.67).

Sitem-i ğamze-i ḥübân-ı cihândan **her dem** / Dehri pür-ġulgule-i fitne vü şür ister dil (FKD, G.188, B.4).

Ravza-i ḥüsnüñün ola **her dem** / Mâh u hürşîd iki derbânı (FKD, K.17, B.101).

‘İşret-kede-i cihânda **her dem** / Kâr-ı dil-i zârı şîven itdün (FKD, Terki-bend 2, B.47).

Bî-minnet ü dest şimdi **her dem** / Dil-dārımı eylerem der-âġüş (FKD, Terki-bend 2, B.60).

Çeşm-i ümîd-i tâlî'ümi hufte itmege / **Her demde** söylerem nice biñ dâstân-ı ye's (FKD, G.136, B.3).

Eyleyen tırrañı **her demde** perîşân-añvâl / Gâh âh-ı dil-i sevdâ-zededür gâh nesîm (FKD, G.214, B.3).

Üstâd-ı nigâhuñ eylemekde / **Her demde** hezâr şîve îcâd (FKD, Terkib-bend 2, B.39).

her düzd ki berdâr ola Manşûr olmaz. [1] Her hırsızın cezası asılmaktır, bu asılma cezası da onu Hallâc-ı Mansûr yapmaz.

Terk-i taqlîd idüp vâşıl-ı Hakk ol şofî / Yoğsa **her düzd ki berdâr ola Manşûr olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.4).

her kaçan: [1] Her ne zaman.

Her kaçan vaşf-ı lebüñ yazsam olur mîm-i Fehîm / Reşk-i mîm-i dehen-i mu'cize-perdâz-ı Mesîh (FKD, G.34, B.5).

her lahza: [1] Her zaman, her an, daima.

Girîbânumla dâmânum 'acâ'ib âşinâlardur / Gider çâk girîbândan haber **her lahza** dâmâna (FKD, K.7, B.48).

her ne: [2] Her ne, ne olursa olsun.

Dûd-ı 'ûd-ı 'abîr-i ahlâkın / **Her ne** 'âlemde kim seğâb itdüm (FKD, K.2, B.35).

Her ne talebüm var ise dil-berdendür / Peydâ nigeñ-i luğ u nihân bûs u kinâr (FKD, Rübai 15, B.2).

her ne dem: [2] Her ne zaman.

Her ne dem gelse kazâ-yı nâ-gehânî çarğdan / Zağm-ı şemşîr-i nigâhuñ câna dest-âvîz ider (FKD, G.53, B.3).

Nâtika tütî-şifat hamyâze eyler **her ne dem** / Kilkini ney-şekkerâsâ şekker-efşân gösterür (FKD, K.10, B.28).

her ne kadar: [2] Başına getirildiği şartlı cümledeki yargının doğru veya doğal görüldüğünü fakat bunun yeterli olmadığını anlatan bir söz, gerçi, ... ise de.

Ğamzeñe cānumı teslîm iderem **her ne kadar** / Anı dest-i ecele vermege nâ-çâr olsam (FKD, G.200, B.3).

Mesned-ārā-yı şadāret olacak hem bu idi / Yeridür **her ne kadar** itse taşaddur ḥaḳḳā (FKD, Kıt'a 14, B.4).

her ne kim: [1] Her şey.

Görinür naḳş-ı emel ḡurbetde de zīrā gelür / Levḥ-i pīşāniye evvel **her ne kim** mersüm olur (FKD, G.82, B.2).

her suḥan levḥa-i dile mestür olmaz: [1] Her söz gönül tahtasında gizlenmez.

Güş idüp şirümi ol dedi nāz ile Fehīm / **Her suḥan levḥa-i dile mestür olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.19).

her ṭaraf: [2] Her yer, bütün çevre.

Pādişeh-i serīr-i nāz olmuş o çeşm-i 'işveger / Şalmada ḳaşd-ı cān için peyk-i nigāhu **her ṭaraf** (FKD, G.156, B.2).

İyd oldı'ālem her ṭaraf peymāne-i şādī be-kef / Her ḡüşe pür-şür u şegaf her yerde bir sūr-ı 'azīm (FKD, K.6, B.2).

her vech: [1] Her yönüyle.

Şeh-i İslām'a Ḥudā itdi vezīr-i a'zam / Gördi **her vech** ile bu devlet-i 'uzmāya sezā (FKD, Kıt'a 14, B.3).

her yer: [2] Her yerde, her tarafta.

O deñlü itdi tuḡyān kim nice ṭūfān-ı feyz-āsār / Süvār oldı mişāl-i nāḳa **her yer** mevc-i ḡalṭāna (FKD, K.7, B.7).

İyd oldı'ālem her ṭaraf peymāne-i şādī be-kef / Her ḡüşe pür-şür u şegaf **her yerde** bir sūr-ı 'azīm (FKD, K.6, B.2).

her zamān: [9] Daima, sürekli.

Bilmezüz kār-ı tebessüm niydüğün ammā Fehīm / **Her zamān** vīrān iken şad-ḥānümāndur giryemüz (FKD, G.127, B.7).

Ḥayāl-i yār ile ḥalvet-nişīn-i tecrīdüz / Fehīm sen de gelüp olma **her zamān** māni' (FKD, G.151, B.5).

'Ārifem 'ārif ki vaşl-ı şāhid-i tevḥīd için / **Her zamān** ezkār-ı ism-i bī-müsemmə eylemem (FKD, G.203, B.4).

Oldı şer‘-i ‘aşkda dil sīneme gelmek harām / Ol sebebden **her zamān** bir dil-bere dil-dādeyem (FKD, G.211, B.2).

İder tīg-i nigāhın **her zamān** ol bī-amān keskin / Belī şemşīri cellāduñ gerekdür **her zamān** keskin (FKD, G.242, B.1).

İder tīg-i nigāhın **her zamān** ol bī-amān keskin / Belī şemşīri cellāduñ gerekdür **her zamān** keskin (FKD, G.242, B.1).

Ezmīne **her zamān** bunu söyler / Ki zühürına intisāb itdüm (FKD, K.2, B.40).

Her zamān dir kazāña luṭfindan / Gülşen-i dehri feyz-yāb itdüm (FKD, K.2, B.34).

Degül muḥtāc-ı naqd u cins-i ‘iş ü nūşa cān u dil / Mürettebdür vazīfem **her zamān** sultān-ı himmetden (FKD, K.15, B.17).

her-bār: [1] Her defa, daima.

Tā ki mihr māhı örte geh kūsūf u geh ḥusūf / Tā ki **her-bār** ola çün kāfür u ‘anber rüz u şeb (FKD, K.1, B.50).

herçi bād-ā-bād: [1] Ne olursa olsun.

Şarāb iç tāze dil-ber sev cihānda **herçi bād-ā-bād** / Fehīm inşāf besdür bes ferāgat kıl şikāyetden (FKD, K.15, B.49).

her-cüz’-i sirişte-i cefā: [1] Her parçası eziyet ile yoğrulmuş.

Mānend-i felek-nihād ḥūyı / **Her-cüz’-i sirişte-i cefādur** (FKD, Terci-bend 1, B.108).

her-dem: [2] Her zaman, her an.

Ders-i ḥüsünüñ **her-dem** baña yazdıran / Her nefes ḥāzırım boyu yücemdir (FKD, G.38, B.6).

Kendiñ bilmeyenler bunu bile mi / Vaşl-ı rūḥuñ **her-dem** benim ricā’mdır (FKD, G.38, B.8).

her-dem-āşinā: [1] Her an tanıdık.

Ey gānzesi Fehīm gibi rüşenā-yı dil / Bīgāne-ṭavr olma dile **her-dem-āşinā** (FKD, G.10, B.5).

her-gāh: [2] Daima, her vakit, her yerde.

Tünd-ḥū şāh gördüm āştī bilmez nedür / Bende-i efgendesiyle itmede her-gāh ceng (FKD, G.168, B.2).

Böyle bir devlete şükren yine kurbānuñ olam / Öyle kurbān bir iki ‘āşık-ı zārı **hergāh** (FKD, K.9, B.10).

hergiz: [1] Asla, hiçbir zaman, hiçbir suretle, katiyyen.

Bülbül-i ye’sem şemīm-i gül nefes olsa baña / Gelmeye **hergiz** meşām-ı cāna büy-ı ārzū (FKD, G.249, B.4).

herkes: [4] Herkes, birçokları.

Herkes birinden olmada naqd-i vişāl-cüy / Ey şüh-ı sīm-ber hele ben senden isterem (FKD, G.208, B.4).

Kažā ne çāre dili sīr-ḥūn-ı ye’s itmiş / İdince **herkesi** perverde-i na’īm-i murād (FKD, G.39, B.4).

‘Āşıkam ‘āşık ki işbāt-ı vücūd için Fehīm / ‘Ārif-i dānā gibi **herkesle** gavğā eylemem (FKD, G.203, B.7).

İdüp meşşātelüg **herkes** ‘arūs-ı Nīl’i zeyn itdi / Ki güyā oldu keştī şāne vü mıkzāf dendāne (FKD, K.7, B.22).

herze-gerd-i ‘ālem-i ‘aşk ol-: [1] Aşk dünyasının boş sözlerini döndüren.

Fehīm ben ki **olan herze-gerd-i ‘ālem-i ‘aşk** / Degül mi ‘āşık-ı āvāreye belā zencīr (FKD, G.65, B.9).

hevā: [4] Hava || Arzu, aşk.

Bir zamān germ idi çün āteş-i ‘aşk ile Fehīm / Şimdi vā-suḥte oldum ol **hevādan** geçdüm (FKD, G.218, B.9).

Ḥuşk ise ger la’li āb-ı Ḥızr’dan bir katredür / Bu **hevāda** çeşme-i āb-ı ḥayāt olur serāb (FKD, K.5, B.24).

Olup āteşkede Nīl ü semender oldu baḥrīler / Hevāyīler **hevāyı** eyledi pür-şem^c ü pervāne (FKD, K.7, B.27).

Mest olup gül-geşt-i gülzār etmeyem lāyık mıdur / Bu **hevālar** ‘aql-ı Eflātūn’a noqşān gösterür (FKD, K.10, B.8).

hevādan geç-: [1] Bütün heveslerden sıyrılmak.

Bî-ķayd-ı ğam-ı cezbe vü bî-ġuşşā-i ‘aşķuz / Bir nice zamāndur **geçeli** biz bu **hevādan** (FKD, G.227, B.3).

hevāyī: [1] Ateş böcekleri.

Olup āteşkede Nīl ü semender oldı baħrīler / **Hevāyīler** hevāyı eyledi pür-şem‘ ü pervāne (FKD, K.7, B.27).

hevā-yı cān: [1] Gönlün arzusu, gönlün isteġi.

Cevher-i ŧab‘ u dimāġuñdur senüñ ancaķ Fehīm / Neşve-i ‘aşķ u **hevā-yı cānı** temyīz eyleyen (FKD, G.240, B.5).

hevā-yı hāne: [1] Evin havası.

Giryeden ol deñlü ter ķıldum **hevā-yı hānemi** / Revzeninden ger şu‘ā‘-ı mihr girse nehr olur (FKD, G.85, B.4).

hevā-yı vaŧan: [1] Vatana kavuşma arzusu.

Hücüm itdi dil ü cānuma **hevā-yı vaŧan** / Şabā varursañ eger meclis-i aħıbbāya (FKD, K.8, B.4).

heves eyle-: [1] Heveslenmek, arzu etmek.

‘Uşşāk ki āh ile ġazāyı heves eyler / Mevc-i şererin cevher-i tīġ-i nefes eyler (FKD, G.57, B.1).

heves-i encümen: [1] Meclis kurma isteġi.

Deyr içre ki ol büt **heves-i encümen** eyler / Çok zāhid-i ŧā‘at-menişi berhemen eyler (FKD, G.55, B.1).

heves-i neẓāre: [1] Sevgiliyi seyretme arzusu.

Oldum **heves-i neẓāresiyle** / Āyīne-fürüş-ı çeşm-i idrāk (FKD, Terci-bend 1, B.59).

heves-i ŧurra-i kākül: [1] Sevgilinin saçlarının kıvrımlarına olan istek.

Dīn ü mezheb hep sevdā ile elden gitdi / Bir daħı dil **heves-i ŧurra-i kākül** mi ider (FKD, G.51, B.4).

heves-kārān: [1] İstekliler.

Heves-kārānı pür-zaḥm etmiş ammā sūz-ı ğayretten / Degül ālūde-i ḥün-kaṭre ḥançer dāğ dāğ olmuş (FKD, G.140, B.4).

hey hey: [1] Hey hey; seslenmek veya ilgi ve dikkat çekmek için söylenen bir söz.

Hey hey ne ṭurursın ey dil-i zār / Ey bī-ġāyret nedür bu teḥīr (FKD, Terci-bend 1, B.36).

heybet-i perr ü küleh: [1] Kanat ve külahının ululuğu.

Cibrīl gibi olsa da şad ṭā'ir-i ḳudsī / Pervāz idemez **heybet-i perr ü külehüfle** (FKD, G.265, B.4).

heycāde: [1] Kavgaya girişen.

Yok siriştümde benüm ḥāşiyet-i dün himmeti / Çarḫdan ġāhī hilāli cezb ider **heycādeyem** (FKD, G.211, B.6).

hey'et-i güy-ı meh ü mihr: [1] Güneş ve ay toplarının şekilleri.

Hey'et-i güy-ı meh ü mihre niġāh itdüm Fehīm / Girde-i bālīn sürīn-i yāra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.6).

hey'et-i zişt: [1] Çirkin görünüş.

Hey'et-i ziştin görüp şüret-i ef'ālinün / Āyīne-i māhını çarḫ şikest eyledi (FKD, G.281, B.4).

heyülā it-: [1] Maddeyi meydana getirmek.

Her tecellīden **heyülā itdi** biñ şüret ḳabül / Çok mıdur āyīne-i ṭab'-ı selīm olmaḳ baña (FKD, G.5, B.4).

hezār: [1] Bülbül.

Ṭılısm-ı Cem'dür olur mı şikeste-i her-dīv / **Hezār** seng-i 'ases olsa der-kemīn-i sebū (FKD, G.247, B.5).

hezār: [9] Pek çok, binlerce.

Şüküh-ı ḥüsn ile şīrāne verse raḫşına cevlān / **Hezār** kelle-i ḥürşīd ḫāk-i rāh gerekdür (FKD, G.100, B.7).

Gelürse fitnegeḫ-i bezm-i 'aşḫa ġāh ḫırāmān / **Hezār** edeble ider rüzġār o şūḫa tevāzu' (FKD, G.152, B.2).

Hezār kibr ü gurūr ile olsa bir gece mihmān / Hemīşe itse dil-i bī-ķarār o şūħa tevāzu‘ (FKD, G.152, B.6).

Benem ol ‘ālem-i vālā ki **hezār** āteş-i Tūr / Tıtuşur pertev-i mihr ü meh-i eflākūmden (FKD, G.236, B.2).

İdüp maħabbet o cellād-ı çeşm-i hūn-rīze / **Hezār** cān-ı girāmī olur beden-düşmen (FKD, G.239, B.5).

Şehr-bend-i firķat-i yāram **hezār** efsūs kim / Cilvegāh-ı nā-ümīdī oldı kūy-ı ārzū (FKD, G.249, B.3).

Ey mihr-i ruħı şüret-i āyīne-i zār / Alnuñdan ‘ayān **hezār** gencīne-i zār (FKD, Rübai 17, B.1).

Bir ķatre-i āteşini besdür / ‘Aķl olsa eger **hezār** hırmen (FKD, Terci-bend 1, B.100).

Üstād-ı nigāhuñ eylemekde / Her demde **hezār** şīve ĩcād (FKD, Terķib-bend 2, B.39).

hezārān: [5] Binlerce, pek çok.

Niyāz o şūħa **hezārān** ki farķ-ı ‘işmetden / Maħall-i nāzda hūy-rīz olup hiçāba düşer (FKD, G.60, B.4).

İder gird-āb-ı baħr-ı eşküm içre / Felek gibi **hezārān** ħanumān rakş (FKD, G.145, B.5).

Nażm-ı dehri seyr edüp gitdi **hezārān** zū'l-fünün / Fetħ olurdu olmasa beyt-i mu‘ammāsı ğalaķ (FKD, G.149, B.2).

Ziyā-pāş olsa hūrşīd-i ruħuñ bismilgeh-i dehre / **Hezārān** mihr olur bir zerre-i nā-ķizüñe ķurbān (FKD, G.226, B.2).

Murādumca felek devr eylemez eylerse de bir dem / Tūlū‘ eyler **hezārān** necm-i ğam burc-ı felāketden (FKD, K.15, B.12).

hezārān-sāl: [1] Yüzlerce yıldır.

Mezheb-i rindānı bilsün mi Fehīmā zāhidān / Ben **hezārān-sāl** mey-nüş olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.5).

hezār-bār: [1] Binlerce kez.

Bir baħta mālīkem ki eger itse nā-murād / Eyler **hezār-bār** dili imtinān-ı ye’s (FKD, G.136, B.6).

hezār-şevk: [1] Binlerce istek.

Selāmum itmede ĩşāl eyle isti'cāl / **Hezār-şevk** ile a'lāya belki ednāya (FKD, K.8, B.5).

hıdīvā: [1] Ey vezir! anlamında seslenme.

Hıdīvā dād-kārā hāl-i zār-ı şekve-mazmūnum / Olur 'arz-ı cenābuñ bir gāzelle müstemendāne (FKD, K.7, B.44).

hıdmet-i 'aşk: [1] Aşkın isteklerini yerine getirmek.

Ne cāme kaldı **hıdmet-i 'aşkuñda** ne beden / Ben ıtırma der-miyān idecek dāmen isterem (FKD, G.208, B.6).

hıdmet-i 'aşk-ı mecāzī: [1] İlāhî aşkın hizmeti.

'Aşık-ı hüsn-i haķikī mi olur hıç Fehīm / **Hıdmet-i 'aşk-ı mecāzīde** tekāsül mi ider (FKD, G.51, B.5).

hıfz: [2] Saklama, korunma.

Tahtgāh-ı şāh-ı 'aşk-ı ğam-sipehdür sīnemüz / **Hıfz** için düzd-i ıtarabdan pās-bāndur giryemüz (FKD, G.127, B.3).

Zülf ol ey haı ejder-i mağrūra beñzet kendüñi / Toħm-ı hālın **hıfz** tā-key mūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.1).

hıfz id-: [1] Korumak, muhafaza etmek.

Hemīşe hāk-i rāhı tütüyā-yı çeşm-i Mışır olsun / Dil-i āyine-ıtab'ın gerd-i ğamdan **hıfz ide** Mevlā (FKD, Kit'a 15, B.14).

hıfz-ı kal'a-i Mışır: [1] Mısır Kalesi'nin koruması.

Niğāhbān olalı **hıfz-ı kal'a-i Mışır'a** / Ne kal'a kullesi şalmış feleklere sāye (FKD, K.8, B.14).

hıfz-ı kelām: [1] Sözü saklamak.

Oldı dirġ germ-niyāzān-ı nāzūke / 'Arz-ı merām vācib ü **hıfz-ı kelām** farz (FKD, G.147, B.3).

hıram: [2] Salınış || naz ve edalı yürüyüş.

İdince ıtırma-perişān **hıram** tütüveş ol kad / 'Alem kıyāmet-i āşüb-ı ser-sipāh gerekdür (FKD, G.100, B.8).

Destârî kec idüp ide bâzârda **hürâm** / Teşhîr-i şâ'irî ide muğhik **hürâmdan** (FKD, Terkib-bend 1, B.30).

hürâm id-/it-: [2] Salınarak yürüme.

Destârî kec idüp **ide** bâzârda **hürâm** / Teşhîr-i şâ'irî ide muğhik **hürâmdan** (FKD, Terkib-bend 1, B.30)

Naĥl-i ħaddi ki odur zînet-i bâġ-ı âşüb / Her **hürâm itse** tolar 'âlem-i bâlâ fitne (FKD, G.270, B.5).

hürâmân: [2] Salınarak naz ve eda ile yürüme.

Gelirse fitnegeh-i bezm-i 'aşka gâh **hürâmân** / Hezâr edeble ider rûzgâr o şûha tevâzu' (FKD, G.152, B.2).

Yüri görsün ki kıyâmet nic'olur serv-ħadüñ / Her taraf şad 'âlem-i fitne **hürâmân** olsun (FKD, G.244, B.4).

hürâm-ı ħâmet: [2] Sevgilinin boyunun salınışı.

Eylese bir dem **hürâm-ı ħâmetüñ** fikrin Fehîm / Nâlesi dünyâyı pür-gavġâ-yı rustâ-ĥîz ider (FKD, G.53, B.5).

Oldı **hürâm-ı ħâmetüñe** ihtirâm farz / Şaĥş-ı kıyâmete n'ola olsa kıyâm farz (FKD, G.147, B.1).

hürâşende-i ġüş: [1] Kulak tırmalamış.

Dedi ey kâle-fürüşende-i bâzâr-ı riyâ / Dedi ey nâle-i bî-sûzı **hürâşende-i ġüş** (FKD, G.144, B.6).

hürâş-ı maġz-ı Fehîm: [1] Fehîm'in beyninin tırmalanması || Argoda kafa ütölemek.

Nâşih **hürâş-ı maġz-ı Fehîm** itme pendüñi / Ben bî-dimâġam u dil-i dîvâne bî-dimâġ (FKD, G.154, B.5).

ĥîre: [2] Kamaşmış göz.

Ża'f ile oldı şimdi şu'â-ı başar-mişâl / Mihr-i ruĥıyla **ĥîre** iken çeşm-i âfitâb (FKD, K.13, B.6).

Çoġ temâşâ itdüm âdem görmedüm zîrâ gözüm / **Ĥîredür** gerd-i ĥımâr-ı bî-ĥisâb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.9).

ĥîre-mest ol-: [1] Gözü bir şey görmeyen sarhoş hâline dönme.

Şahrâda gâh dest-be-dest-i niyâz u nâz / Geh hânesinde bâde içüp **hîre-mest olur** (FKD, Terki-bend 1, B.35).

hîre-mest-i mey-i gam: [1] Keder şarabının şaşkın sarhoşu.

Hîre-mest-i mey-i gamam ki ne dem / Meyl-i keyfiyyet-i şarâb itdüm (FKD, K.2, B.7).

hırka: [1] “Yamalı elbise, çeşitli kumaş parçaları birbirine dikilerek yapılan elbise, murakkaa; dervişlerin toplu zikir yaptıkları esnada giydikleri yelek” (ULUDAĞ, s.166).

Çaldı bir **hırka** içre ‘uryân-ten / Tās-bāzâne cān-ı āgāhı (FKD, Kıt'a 4, B.6).

hırka-i peşmîne: [3] Yünden yapılan, yün; yünden hırka, sof, sufilere mahsus kabâ.

Olmaz Fehîm o gönca-i gül-pîrehenle vaşl / Baht eylemezse **hırka-i peşmînen** cüdâ (FKD, G.2, B.5).

Tâc-ı la‘line gül-i gönca-i kütâh-hayât / Reşk ider bülbülinüñ **hırka-i peşmînesine** (FKD, G.269, B.4).

Şanma kim fâriğ olam gül-pîrehenlerden gönül / ‘andelîbāsâ girersem **hırka-i peşmîneye** (FKD, G.272, B.6).

hirmân-ı edeb: [1] Edep harmanı.

Ger ‘ârif iseñ Fehîm efgân itme / **Hirmân-ı edeb** lâzime-i ‘irfândur (FKD, Rübai 20, B.2).

hürmen: [1] Harman.

Bir kaçre-i âteşîni besdür / ‘Aql olsa eger hezâr **hürmen** (FKD, Terci-bend 1, B.100).

hürmen-i cān: [1] Can harmanı.

Yâd-ı müjgānuñla âh eylerse diller rûzgâr / **Hürmen-i cān** üzre anı ebr-i hañçer-rîz ider (FKD, G.53, B.4).

hürmen-i hussâd: [1] Kıskançların harmanı.

Ne ‘aceb **hürmen-i hussâda** fenâ verse Fehîm / Kuvvet-i bâriqa-i nâtıka pür-zür henüz (FKD, G.120, B.7).

hırş: [2] Aç gözlülük, şiddet ve tamahla bir şeyin üzerine düşme.

Lebüñ hayāline Rūhü'l-ḳudūs şarāba düşer / Meges-miḡāl ki **hırş** ile şehd-i nāba düşer (FKD, G.60, B.1).

Hırş ile itdüm vücūdum pāy-tā-ser āyīne / Sīr-çeşm olmak için ol pür-cefāyı görmege (FKD, G.263, B.2).

hırş-ı dāg: [1] Yaraları artırma arzusu.

Göñül göñül nice bir **hırş-ı dāg** yetmez mi / O teng hānḳāha bir çerāg yetmez mi (FKD, G.286, B.1).

hırz: [1] Nefsin arzularından korumaya yarayan şey (LUGAT-I NÂCÎ, s.230).

Tiğ-i nigeḡ ki çeşm-i füsün-sāza bestedür / Ol **hırzdur** ki gerden-i i'cāza bestedür (FKD, G.93, B.1).

hışn-ı a'zam: [1] Büyük ve sağlam kale || Revan Kalesi.

Erba'inde itdiler maḡşūr o **hışn-ı a'zamı** / 'Asker-i sünnī reh-i dīnde ḳoyup cān u seri (FKD, Kit'a 9, B.3).

hışn-ı dimāg: [1] Beyin kalesi.

Āteş ur **hışn-ı dimāgā** sen eyā dāg-ı cünün / Süziş-i ḳışver-i 'aḳla dil-i dīvāne yeter (FKD, G.62, B.5).

hışn-ı ḡaşīn: [2] Kuvvetli, sağlam muhafaza edilen kale.

Hücüm-ı leşker-i ümmīd itmez raḡnedār anı / Derün-ı dilde bir **hışn-ı ḡaşīnüm** var ḳanā'atdan (FKD, K.15, B.39).

Öyle bir **hışn-ı ḡaşīni** erba'inde itdi fetḡ / Himmet-i merdān ile sultān-ı ḡālīş-i'tiḳād (FKD, Kit'a 8, B.14).

ḡisset: Alçaklık, cimrilik (TULUM, s.900).

ḡisset görmeg resmine bī-reng oldu / Luḡf eylemeg ehl-i kereme neng oldu (FKD, Rübai 54, B.1).

Ey ḡālī'-i dün nedür bu **ḡisset** / Kim cāna 'azābı ḡamdan itdün (FKD, Terḳib-bend 2, B.48).

hışm: [14] Öfke, kızgınlık, gazap.

Gāh luŧf ile tekellüm gāh **hışm** ile edā / Geh lebin eyler tebessüm-rîz geh düŝnām-zā (FKD, Diğ̃er 1, B.6).

Eyledüm bî-ihtiyār āh u fiğān itdi nigāh / **Hışm** ile ıladı teğāfûl eyledi ħālüm tebāh (FKD, Diğ̃er 1, B.10).

Hem ħande vü hem **hışm** ider ol yār Fehîm āh / Feryād ki bî-dādı baña dād-res eyler (FKD, G.57, B.7).

Seni **hışma** getürmeden ancağ̃ / ‘Āŝıka müdde‘ā nigāhuñdur (FKD, G.72, B.4).

Gör ne zālîmdür o şeh kim **hışm** ile itse nigāh / Ehl-i ‘aşka çeşm-i bî-raĥmı tazallum öğredür (FKD, G.92, B.4).

Çeşmüne ħurbān olan tîğ ne lâzım Fehîm / **Hışm** ile ben bî-dili bir nazar eyler helāk (FKD, G.169, B.5).

Hışm ile olsun nigāh it bü'l-hevesler rağmına / ‘Āŝıq-ı maĥcûbuñam itme teğāfûlden ħacîl (FKD, G.185, B.3).

Hışm ile çeŝmüñ zebān-ı nālemi lāl itmesün / Murğ-ı dest-āmüz-ı dilden bî-per ü bāl itmesün (FKD, G.245, B.1).

Bir nigāh itse eger **hışm** ile ehl-i maĥŝere / Lerzenāk eyler dil-i rüz-ı cezāyı ğamzesi (FKD, G.288, B.3).

Bîm-i ħahruñdan olurdı mürde ammā mużtarib / Ķahramān’a eyleseñ **hıŝm** ile tevcîh-i ħitāb (FKD, K.5, B.45).

‘Adüyü ħavm-ı ‘Ādāsā idersin ħāk ile yeksān / Semend-i bād-ı pāyuñ **hışm** ile şalduğça meydāna (FKD, K.7, B.39).

Hışm ile gitdi idüp mîve-i vaşlunu dirîğ̃ / Beni maĥrûm iden ancağ̃ ħama‘-ı ħāmumdur (FKD, K.12, B.27).

Ol ğonca-i ħāmūŝ-ı ğulistān-ı edeb / Küstāĥi-i bûlbûl olsa **hıŝmina** sebep (FKD, Rûbai 5, B.1).

Hıŝm ile yüzün döndürüp itdükçe cefā / Gerekli olur āğūŝ-ı miyāndan maĥzûz (FKD, Rûbai 26, B.2).

hışm id-: [2] Kızmak, öfkelenmek.

Bilmez idüm lafz-ı remzüñ ma'nisin âb-ı hayât / **Hışm iderken** 'aşıka zevk-i 'itâbuñ görmesem (FKD, G.210, B.5).

Ne deñlü **hışm iderse** bir nigâh-ı luţf ider gâhî / Degül hâlî muhaşşâl 'aşıq-ı zâra mürüvvetden (FKD, K.15, B.44).

hışma gel-: [1] Sinirlenmek, kızmak.

Nuţk iderken şîve-i çeşm-i zebândânın görüñ / **Hışma geldükçe** rümüz-ı luţf-ı pinhânın görüñ (FKD, G.182, B.1).

hıŝmgîn ol-: [1] Sinirli olmak.

La'l-i mey-günü raķîb öpdükçe **olur hıŝmgîn** / Eylemez mest olmayınca kâfir-i güm-râh ceng (FKD, G.168, B.4).

hıyâbân: [3] İki tarafı ağaçlıklı olan yol, cadde.

Çıkub ejder gibi pür-pîç-i ham genc-i ilâhî'den / Lu'âb-efşân olup girdi hıyâbândan **hıyâbâna** (FKD, K.7, B.8).

Çıkub ejder gibi pür-pîç-i ham genc-i ilâhî'den / Lu'âb-efşân olup girdi **hıyâbândan** hıyâbâna (FKD, K.7, B.8).

'Aks-i mihrüñle gülşen-i cânuñ / şubhdur ser-be-ser **hıyâbânı** (FKD, K.17, B.86).

hıyel-i çarh-ı dün-ı şu'bede-bâz: [1] Hokkabazlık eden alçak dünyanın aldatmaları.

Hıyel-i çarh-ı dün-ı ŝu'bede-bâz / Ki odur Yūsuf'ı iden çâhî (FKD, Kıt'a 4, B.1).

Hızr: [6] Âb-ı hayâtı bulmasıyla ölümsüzlüğe kavuşan peygamber ya da ermiş kişidir.

'Aşk bir şahrâda güm-râh eylemişdür cânı kim / **Hızr** nâ-peydâ o reh nâ-büd u menzil nâ-bedîd (FKD, G.40, B.2).

Haţ muvâfık olsa dille zülfdan itmem hâzer / **Hızr** olursa ger refiküm ejdehâdan kim kaçar (FKD, G.46, B.2).

Çok reh-nümâyı eyledük ey **Hızr** güm-sürâg / şermendeyüz senüñ gibi yüz biñ delîlden (FKD, G.235, B.5).

Tā ki cānum tendedür māü'l-ḥayāt olsa eger / İçmeyem **Hızr** eylese teklîf āb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.2).

Bu vādī içre **Hızr** olsañ ecel çün ejder-i bî-mihr / Kātup zehr āb-ı ḥayvāna ider lā-büd seni mürde (FKD, Kıt'a 5, B.4).

Hızr-ı hidāyet eylese ta'yīn menzilüm / **Hızr** ile menzil ikisi de güm-sürāğ olur (FKD, Terki-bend 1, B.6).

Hızr -ı hidāyet: [1] Hızır'ın doğru yolu göstermesi.

Hızr-ı hidāyet eylese ta'yīn menzilüm / **Hızr** ile menzil ikisi de güm-sürāğ olur (FKD, Terki-bend 1, B.6).

Hızr -ı luṭf: [1] Hızır gibi iyiliklerde ve yardımlarda bulunmak.

Bu tīh-i 'acız içinde **Hızr-ı luṭfuñ** reh-nümā eyle / Mesīḥ-i himmetüñ gönder dil-i bīmāra dermāna (FKD, K.7, B.55).

Hızr-ı tevfiḳ: [1] Herkese yardım eden Hızır.

Cān-ı ḥasret-zedeyüz 'āzīm-i şehri-i ḥırmān / **Hızr-ı tevfiḳ** bize reh-zen olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.8).

ḥicāb: [2] Utanma, sıkılma.

Mihr ü māha dūd-ı āh-ı dilden itmezdüm niḳāb / Ger şu'ā'-ı çeşm-i 'āşıkdan **ḥicābuñ** görmesem (FKD, G.210, B.7).

Pür-za'fdur o merdüm-i çeşm ol ḳadar k'olur / Vaḳt-i nezāre 'āşıḳa nūr-ı nıgeh **ḥicāb** (FKD, K.13, B.7).

ḥicāb k'it-: [1] Ki utansa.

Zerreleş ser-geştesiyim bir şehüñ **k'itse ḥicāb** / Māhdan eyler niḳābın sāyebānın āfitāb (FKD, Diğeri 1, B.1).

ḥicāba düş-: [1] Utanmak.

Niyāz o şūḫa hezārān ki farṭ-ı 'işmetden / Maḫall-i nāzda ḥüy-rīz olup **ḥicāba düşer** (FKD, G.60, B.4).

hicāb-ālūd: [1] Utanmış.

‘Aks-i gül olur zāhir mir’at-ı çemen içre / O lāle-i şeb-nem-rīz oldukça **hicāb-ālūd** (FKD, G.43, B.2).

hicāb-ı nāz: [1] Nazlı utangaç.

Leblerüñ mu’tād iken gül gibi handān olmağa / ‘Āşıka eyler tebessüm biñ **hicāb-ı nāz** ile (FKD, G.264, B.4).

hīç: [20] Asla.

Hīç Fehīm-i ‘āqıla hāl-i dilinden şormañuz / Öyle bir bed-mest-i meşhūr ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.5).

Muṭrıb-ı bezm-i ğam āheng nedür bilmez **hīç** / Zühre-i çarḥ-ı elem çeng nedür bilmez **hīç** (FKD, G.31, B.1).

Muṭrıb-ı bezm-i ğam āheng nedür bilmez **hīç** / Zühre-i çarḥ-ı elem çeng nedür bilmez **hīç** (FKD, G.31, B.1).

Bülbül-i şifte-hāle gül ü gonca birdür / Vüs‘at-i sīne-i dil teng nedür bilmez **hīç** (FKD, G.31, B.2).

Bī-keder ol göre āyīne-i mihr-i dehri / Tutsa tūfān eger jeng nedür bilmez **hīç** (FKD, G.31, B.3).

Ehl-i dil ‘ālemi ṭayy etmededür māh-misāl / Devri-i menzil ü fersenk nedür bilmez **hīç** (FKD, G.31, B.4).

‘Āşıkuñ dil-bere cān vermedür ancaḳ ğaraḳı / Ğayet-i āştī vü ceng nedür bilmez **hīç** (FKD, G.31, B.5).

Penbe-i dāğ-ı cünün ya nemek-i zaḥm şanur / Berg-i bī-āb-ı ruḥum reng nedür bilmez **hīç** (FKD, G.31, B.6).

Ben ki pejmürde-i ‘aşḳam ne bahār u ne ḥazān / Merd-i mecnūn elem-i seng nedür bilmez **hīç** (FKD, G.31, B.7).

Dil ki ḥayret-zede-i naḳş-ı bütāndur ezelī / Māni-i şüret-i Erjeng nedür bilmez **hīç** (FKD, G.31, B.8).

Mihrveş bī-ser ü pā şāh-ı cihān oldı Fehīm / Fikr-i tāc u ğam-ı evreng nedür bilmez **hīç** (FKD, G.31, B.9).

‘Āşık-ı hüsn-i ḥakīkī mi olur **hīç** Fehīm / Hıdmet-i ‘aşk-ı mecāzīde tekāsül mi ider (FKD, G.51, B.5).

Ne ḥāldür k’ide mihr-i ruḥın mekân ol ḥāl / Olur mı şeb-pere **hīç** āfitābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.2).

Ben Fehīm-i köhne-ser-mest-i elestem tazelər / **Hīç** iderler mi tegāfül ‘āşık-ı dīrīneye (FKD, G.272, B.7).

Ġarīb derdine yoḡ **hīç** seferden özge devā / Revā budur k’ola āmāde dil müdāvāya (FKD, K.8, B.9).

Fiğān ki neş’e-i keyfiyyetüm bilinmedi **hīç** / Fiğān ki lezzet-i dīdār-ı yārdan dūram (FKD, K.14, B.2).

Degül elmāsdan zaḥm-ı dil-i bī-çāre āzürde / Olur mı merhem-i kāfürdan **hīç** yara āzürde (FKD, G.261, B.1).

Żiyā-endūd ideydi cirm-i arzı şayḡal-ı re’yüñ / Hıusūf olmazdı ‘arız bir daḡı **hīç** mäh-ı tābāna (FKD, K.7, B.36).

Ey nālemi iñleden o cāna ne ġarāz / **Hīç** şem‘a nedür bilür mi pervāne ġarāz (FKD, Rūbai 24, B.1).

Çarḡ-ı dūn yā Rab Fehīm-i ‘āşık-ı üftādeveş / **Hīç** mesti şehr-i rüsvāyīde pā-māl itmesün (FKD, G.245, B.5).

hīç-kāre: [1] Kârsız, işi rast gitmeyen.

Ben **hīç-kāre** ‘āşık-ı küstāḡuñam senüñ / Ta’n-ı raḡīb-i ḡileger itmez eşer baña (FKD, G.7, B.3).

hicr: [1] Ayrı olma -Sevgilinin aşıktan uzakta olması-.

Cānı cānānuñ ile müttehidü’l-eczā kııl / Dem-i vaşla şegāf u **hicre** te’essüf ne belā (FKD, G.4, B.4).

ḡiddet-i ġayret: [1] Kıskançlık sınırı.

Kendüsin pervāne tīge urmasun mı çeşmüne / **ḡiddet-i ġayretle** şem‘-i encümen şemşīr olur (FKD, G.86, B.4).

ḡikāyet: [1] Baştan geçen olaylar.

Ğaraž bu rind-i sebük-bār-ı lā'übāliyem / Görüp **hikāyetümi** ħaml kıлма şekvāya (FKD, K.8, B.32).

hikmet: [5] Sebep, neden.

Hikmetüñ fehmi eyleyemez ṭab^c-ı selīm olmayan / Lāzım oldı hem ħakīm ü hem Fehīm olmağ baña (FKD, G.5, B.5).

Ne **hikmetdür** ki dil-ber āteşī-ḥū hevāyīdür / Egerçi aşı-ı fıṭratde bir āb u ḥākdendür hep (FKD, G.17, B.5).

Bir 'araždur kim 'ademden cevheri mānend-i cism / Bü'l-'aceb **hikmet** ki mevcūd-ı mü'ebbedür gönül (FKD, G.194, B.5).

Hikmet üzre gerçi medḥ itdün mey-i nābı Fehīm / Bilmedün ammā ki aşıñ şan'at-ı Cem'dür şarāb (FKD, G.14, B.7).

Zihī **hikmet** ki te'şīr-i lu'abından be-'aks-i emr / Ḥayāt-i tāze virdü cümle-i emvāt-ı büstāna (FKD, K.7, B.9).

hikmet-i İklidīs: [1] Öklid'in kanunları.

Merkezüm dā'ire-i hendeseden ḥāricdür / Nesh kılsam ne 'aceb **hikmet-i İklidīs'i** (FKD, G.289, B.6).

hilāf: [1] Karşıt, zıt.

Va'de-i vaşl itmeden evvel **hilāfın** şart ider / Ol meh-i 'āşık-firībiün 'ahd ü peymānın görüñ (FKD, G.182, B.3).

hilāl: [11] Hilal, Yeni ay.

Mihre düşmendür meger meh kim **hilāl** ü bedrden / Gāh gürz eyler ḥavāle gāh ḥançer rüz u şeb (FKD, K.1, B.3).

Girmez gözüme ey şeb-i vaşl-ı nev-rüz / Ger leyle-i 'ıyd kuḥl u mīl olsa hilāl (FKD, Rübai 37, B.2).

Bedr içre Fehīm olsa **hilāl** itme 'aceb / Seyr eyle şikāf-ı cüfte-i dil-dārı (FKD, Rübai 55, B.2).

Olmışdı şekl-i dāl-ı 'ıyd mānend-i 'urcün-ı kadīm / İtdi **hilāliyle** cedīd şun^c-ı Ḥudāvend-i 'Alīm (FKD, K.6, B.1).

Hilāl şanma ki şekvâ idüb demekde felek / Zebân-ı hâl ile ben de esîr ü mecbûram (FKD, K.14, B.18).

Bir sihr itdi ser-â-pây Fehîm eşk-i melâl / Bu za'f ile olsam müteharrik çü **hilâl** (FKD, Rübai 36, B.1).

Derd ü elem ki mādde-i aşl-ı vişaldür / Mādām mihre vāşıl ola meh **hilâl** olur (FKD, G.81, B.3).

Yok siriştümde benüm hāşiyet-i dūn himmeti / Çarhđan gāhî **hilāli** cezb ider heycādeyem (FKD, G.211, B.6).

Degüldür ahter o pāşide-dāne ahterdür / **Hilāl** şanma o nūrî ki dās āteşdür (FKD, G.108, B.2).

2. Sevgilinin kaşları.

Hümādur lāne-i mehde per açmış / O hâl ile iki müşkîn **hilālūñ** (FKD, G.177, B.4).

Ebrde şanma **hilāl** ebrū-yı pür-çin-i yār / Bezmde oldı 'ayān kāse-i fağfurdan (FKD, G.231, B.5).

hilāl eyle-: [1] İki büklüm etmek.

Te'sîr-i tāb-ı mihrî **hilāl eyledi** beni / Kār itmedi o māha bu sūz u güdāz hayf (FKD, G.159, B.4).

hilāl-i 'ıyd: [1] Bayram hilali (bayramı müjdeleyen bağlamında).

Yanmağdadur cihān u mihr-i ahter-i dāğ / Bir rengdedür **hilāl-i 'ıyd** ü per-i zāğ (FKD, Rübai 28, B.1).

hil'at-i zibā gey-: [1] Süslü kaftan giymek.

'Andelībān-ı çemen yine 'abā-püş olsun / Şāhid-i gönca-i gül **hil'at-i zibā geysün** (FKD, G.246, B.3).

himmet: [5] Kaygı, düşünce (TULUM, s.857).

Ol kadar mağrūr-ı fağram Fehîmā **himmetüm** / Mesned-i devletde şāhāne ta'azzum öğredür (FKD, G.92, B.5).

Yok siriştümde benüm hāşiyet-i dūn **himmeti** / Çarhđan gāhî hilāli cezb ider heycādeyem (FKD, G.211, B.6).

Ṭab'ı 'ālī-himmetüm itmez tenezzül **himmete** / Bī-murād u maṭlab olmaḡdur murād u maṭlabum (FKD, G.217, B.2).

Ḥudā'dur şāhidüm kim ḥāne-zād-ı himmetem **himmet** / Revā mı güm-sürāḡ olmaḡ düşüp vādī-i ḥizlāna (FKD, K.7, B.54).

Vaṭanda çekdigüm şad-güne kürbet idi ey baḡt / Zihī himmet ki itdün vāyedār ālām-ı ḡurbetden (FKD, K.15, B.26).

himmet eyle-: [2] Yardım etmek.

Ya **himmet eyledi** terk-i diyār-ı 'ālem-i imkān / Mürüvvet mün'adim oldı yaḡod erbāb-ı himmetden (FKD, K.15, B.37).

Bir tīḡ-i nigāha **himmet eyle** / Olmaz dile ḡarḡer teḡāfül (FKD, Terkil-bend 2, B.30).

himmet-āmüz-ı ferāḡ: [1] Her şeyden vazgeçmenin maneviyatını öğretmek.

Ḳayd-ı teşvīş-i ridā vü şubḡadan bulup rehā / **Himmet-āmüz-ı ferāḡ** ol bir dil-i āzādeden (FKD, G.234, B.2).

himmet-i kütāh: [1] Azıcık iyilik.

Rind-i bī-zāduz ümīd-i cāhdan āsüdeyüz / Ḥamdü li'l-lāh **himmet-i kütāhdan** āsüdeyüz (FKD, G.133, B.1).

himmet-i merdān: [2] Zamanın er (gönül adamları bağlamında) lerinin himmeti.

Bu yolda **himmet-i merdān** gerek yürü ey dil / Şitāb eyle cenāb-ı Meḡemmed Aḡa'ya (FKD, K.8, B.10).

Öyle bir ḡışn-ı ḡaşīni erba'inde itdi feth / **Himmet-i merdān** ile sultān-ı ḡālīş-i'tiḡād (FKD, Kıt'a 8, B.14).

Hindü: [1] Hintli.

Ḥelāl olsun o **Hindü'ya** gül-i dāḡ / Ki āteşle ide dāmen-feşān raḡş (FKD, G.145, B.6).

Hindü-ḡāl: [1] Hintli ben || Yüzdeki kara lekeler renginden dolayı Hindü olarak anılmaktadır.

Ol ḡonca-i bāḡ-ı al ü sünbül-i kākül / **Hindü-ḡāl** ü şekker-leb ü 'arız gül (FKD, Rübai 40, B.1).

Hindü-yı süveydā-yı dil: [1] Gönülün süveydasındaki koyu siyahlık.

İtmede **Hindü-yı süveydâ-yı dil** / Dūd-şifat şu'lede 'uryân semâ' (FKD, K.3, B.17).

hirās: [1] Korku.

Harîk olmadan eyler mi havf pervâne / Ğarîk-i lücce-i 'aşka **hirās** âteşdür (FKD, G.108, B.4).

hisâb eyle-: [1] Hesap etmek || düşünmek.

Şatduğın 'işveleri 'aşıkuna **eyle hisâb** / İşte haţtuñdadur ey şüh-ı cihân defter-i nâz (FKD, G.115, B.6).

hisâb id-: [2] Hesaplama, ölçmek.

Ser-i engüşt-i tîri nuşratını / Hün-i a'dâ ile **hisâb itdüm** (FKD, K.2, B.38).

Her rüz âh ile ideyim 'âlemi siyâh / Şâyed ki gündüzüñ giceden **ideler hisâb** (FKD, K.13, B.2).

hisâb ol-: [1] Hesaplanmak.

Ta'miyeyle mışra'ı sâñiden **olınca hisâb** / İki vech ile çıkar târîhi bî-naş u ziyâd (FKD, Kıt'a 8, B.17).

hisâb-ı sâl-i târîh-i Fehîm: [1] Fehîm'in yılın hesabını yapması.

Hisâb-ı sâl-i târîh-i Fehîm itdi bu mışra'ı haşr / Biñ elli dörde üç târîh oldı 'azm-i bādü'l-Mışr (FKD, Kıt'a 17, B.1).

hişâr-ı 'adem: [1] Yokluk kalesi.

Gerekse cân-ı Mesîh ol gerekse rüh-ı muqaddes / Saña Fehîm **hişâr-ı 'adem** penâh gerekdür (FKD, G.100, B.11).

hitâb: [1] Konuşma, seslenme.

Mağşûşdur ol şâha sükût ile **hitâb** / Çeşmiyle tekellüm ü tebessümle ğazab (FKD, Rübai 5, B.2).

hitâb gel-: [1] Söz söylenmesi.

Hâtifden o dem **hitâb geldi** / K'ey 'aşık-ı vaşl-ı yâr-maţlab (FKD, Terce-bend 1, B.127).

hitâb it-: [3] Sözü birine veya birilerine yöneltmek, seslenmek.

Güş kıl ey perî ki za'fumdan / Ğâyibâne saña **hitâb itdüm** (FKD, K.2, B.24).

Ya'nî **hitâb itdügümüz** saña luḡ bes / Şâ'irlerüñ bu mertebe lâzım ri'âyeti (FKD, Terkib-bend 1, B.18).

Luḡ iderdüñ ğazab-âlûde **hitâb itmez** idüñ / Beni gördükçe ser-i rehde şitâb itmez idüñ (FKD, Terkib-bend 3, B.19).

ḡod: [1] Sadece.

Câme-çâk ol zülfi zencîrin tıutup Mecnûn gibi / Ne Nesîmî'ye ne **ḡod** Manşûr'a beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.5).

ḡod-be-ḡod: [1] Kendi başına, kendiliğinden.

Pertev-i mihr-i 'ârızı terbiye-baḡş ise olur / Bâġ-ı ruḡında **ḡod-be-ḡod** sebze-miḡâl reste ḡaḡ (FKD, G.148, B.4).

ḡod-kâm: [1] Kendi isteklerine göre hareket eden.

Bezm içinde gördüm ol mâhı oturmuş câm ile / Ebrüvân pür-çîn küleh kec bir nice **ḡod-kâm** ile (FKD, Diġer 1, B.21).

ḡod-perest: [1] Maġrur, kendini çok beġenen, kibirli.

ḡod-perestüm reviş-i dînüñe ḡurbân olayım / 'Āşık-âyînesin âyînüñe ḡurbân olayım (FKD, Terkib-bend 3, B.26).

ḡod-perestân: [1] Kendini beġenmişler.

Ele nezzâreġehde mir'ât al / Secde-ber eyle **ḡod-perestâm** (FKD, K.17, B.88).

ḡod-pesend: [6] Kendini beġenen.

Seyr kılsañ her behâ'im-ḡab'-ı 'âlem **ḡod-pesend** / Pâdişâh-ı 'âlem olmaz âdem ḡod-pesend (FKD, G.42, B.1).

Seyr kılsañ her behâ'im-ḡab'-ı 'âlem ḡod-pesend / Pâdişâh-ı 'âlem olmaz âdem **ḡod-pesend** (FKD, G.42, B.1).

Nev-şarâbân bir ḡadeḡle lâf-ı şâhî urmada / Rind-i dürd-âşâm olmaz olsa ġer Cem **ḡod-pesend** (FKD, G.42, B.2).

Bü'l-'aceb-eḡvâr bir dil-dârı sevdüm dehrde / Hem tevâzu'-kâr hem maḡcüb-dil hem **ḡod-pesend** (FKD, G.42, B.3).

Nāz-perver nāzenīn nāzük-beden gül-ğonca-leb / Yaraşur olsa eger ol verd-i hurrem **hod-pesend** (FKD, G.42, B.4).

Şi'ri i'cāz olsa da fahr eylemez ādem Fehīm / Kanda bir nā-hoş-edā şā'ir görürsem **hod-pesend** (FKD, G.42, B.5).

hoķka-i gül-bister-i nāz: [1] Nazın gül yataklı hokkası.

Hāk-i zilletde gönül her gice āgeşte-be-hün / Çeşm-i ser-mestün ise **hoķka-i gül-bister-i nāz** (FKD, G.115, B.2).

hor bak: [1] Bir kimseye değersiz, aşağı gözüyle bakmak.

Hor bakmañ āşināyān eşk-i tūfān-bāruma / Kaṭrenün şahrā-yı dāmānumda 'ummānın görüñ (FKD, G.182, B.8).

hor u haķir it:- [1] Sefil ve güçsüz durumlara düşürmek.

Beni ol deñlü **itdi hor u haķir** / Çarhuñ evzā'-ı nā-be-sāmānı (FKD, K.17, B.3).

hoş: [2] Hoş, güzel.

Pür-derd-i serem gerçi sevdā-yı maḥabbetle / Başum yine **hoş** ammā ğavġā-yı maḥabbetle (FKD, G.266, B.1).

Ne **hoşdur** ḥüsn ü 'aşkuñ birbiriyle / Nihānī bāzi-i nāz u niyāzı (FKD, G.279, B.2).

hoş-dimāġ-ı ārzü: [1] İsteklerin tadını almak.

Kām-düşmen bülbül-i āşüfte-maġzam ye's dost / Olmadum bāġ-ı cihānda **hoş-dimāġ-ı ārzü** (FKD, G.248, B.2).

hoş-nümā: [1] Güzel görünen.

Görüp bu raġbetümi çeşm-i ehl-i 'aķla olur / Mişāl-i silsile-i ṭurra **hoş-nümā** zencir (FKD, G.65, B.5).

hüb: [3] Güzel.

Sevdüğüm bir dil-ber-i hod-bīn-i şehri-āşūbdur / Kendinün metfün-ı dīdārıdur özge **hūbdur** (FKD, G.69, B.1).

Mu'arrā **hūbdur** kadd-i büleñ-i şāhid-i kaşrum / Keserdüm çarḥ-ı atlasdan kabā-yı cāh kütēhdür (FKD, G.96, B.2).

Şehre şalındı **hūblar** hūbān-ı şeh-r-āşūblar / ‘uşşāķına maħbūblar itmekde elţāf-ı ‘amīm (FKD, K.6, B.3).

hūbān: [3] Güzeller.

Birbirinden olmada hūbān yine gül-çīn-i būs / ‘Āşīķa olsun mübārek ħasret-i cāvīd-i ‘īyd (FKD, G.41, B.2).

Hūbān kimine şunmada mey kimine zehr-āb / Bilmem saña bī-çāre Fehīmā ne şunarlar (FKD, G.49, B.7).

‘Arz idüp ħüsnin o cādū-nigehüm **hūbāna** / Eyledi cem‘ perī-rūları āyīnesine (FKD, G.269, B.3).

hūbān-ı İslāmbol: [1] İstanbul'un güzelleri.

Ĥaķīķat bī-vefā nā-mihribān **hūbān-ı İslāmbol** / Yine dil ārzū eyler ne çāre ūlfet olmışdur (FKD, G.77, B.6).

hūbān-ı şeh-r-āşūb: [1] Şehirdekilerin aklını başından alan güzeller.

Şehre şalındı hūblar **hūbān-ı şeh-r-āşūblar** / ‘uşşāķına maħbūblar itmekde elţāf-ı ‘amīm (FKD, K.6, B.3).

ħuceste: [1] Uğurlu, kutlu, mübarek.

Çıķub ‘izzetle teşrīf eyledi ol ķaşr-ı vālāyı / Şeref virdi **ħuceste** maķdemiyile kāĥ-ı eyvāna (FKD, K.7, B.20).

ħuceste-ĥaţ: [1] Uğurlu ayva tüyleri.

Ĥaţ gelüp olsa ġabġabı dest-ĥoş-ı cihān Fehīm / Mīve-i bāġ-ı vaşlı eylese ol **ħuceste-ĥaţ** (FKD, G.148, B.5).

Ĥudā: [12] Tanrı.

Ĥudā’dur şāhidüm kim ĥāne-zād-ı himmetem himmet / Revā mı güm-sürāġ olmaķ düşüp vādī-i ĥizlāna (FKD, K.7, B.54).

Ĥudā itsün mu‘ammer nev-gül-i bāġın ne nev-gül kim / Oķırdı medĥini bülbül zebānı olmasa elken (FKD, Kıt'a 13, B.4).

Şeh-i İslām’a **Ĥudā** itdi vezīr-i a‘zam / Görđi her vech ile bu devlet-i ‘uzmāya sezā (FKD, Kıt'a 14, B.3).

Hudā o dil-ber-i maḥcūb-ı şūhumuñ etme / Dimāğ-ı ḥüsni zevk-ı ḥicābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.4).

Hudā meger dilüm itdi resūl-i ‘ālem-i ‘ışk / Ki oldılar gam u derd ü elem şaḥābe-i dil (FKD, G.186, B.4).

Semender eyle **Hudā** ‘andelīb-i cānumuzı / Hücūm-ı şu‘le-i dil tutdı gülistānumuzı (FKD, G.280, B.1).

Fehīm pīreheñin itdi vaḥf-ı şu‘le-i dāğ / **Hudā** bizüm daḥı meh-tāba ver ketānumuzı (FKD, G.280, B.5).

Çeşmüñe leşker-i āşūb müsahḥar oldı / Milket-i ḥüsne **Hudā** sen meleki ideli şāh (FKD, K.9, B.9).

Ḥatm idüp lāfi Fehīm eyle du‘āya ibtidā / Ol **Hudā** kim ‘āleme luṭfin firāvān gösterür (FKD, K.10, B.40).

Sī-rūze ‘ömrüm it aña her yıl fedā **Hudā** / Tek rüzesin bağışla du‘ām eyle müstecāb (FKD, K.13, B.17).

Baña hep cevri ma‘rifet itdi / Al elümden **Hudā** bu ‘irfāni (FKD, K.17, B.8).

Nāme-i a‘mālini ḥalkuñ perīşān it **Hudā** / İztırāb-ı sīne-i ehl-i ‘azāb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.6).

Hudā için: [1] Allah için ||Allah'ın rızasını kazanabilmek için.

Sākī gam-ı derūnumı dehr itdi bī-şümār / Sen de **Hudā için** ḳadeḥ-i bī-ḥisāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.50).

Hudā ‘ömrin ziyād id-: [1] Allah ömrünü uzatsın.

Hudā ‘ömrin ziyād idüp ‘adūsı kem-beḳā olsun / Budur dā’im du‘āmuz Ḥazret-i zü’l-fazl-ı iḥsāna (FKD, K.7, B.65).

Hudā -ḥ’ān: [1] Allah'ı anmak.

Baña fikr-i gam-ı cānāne saña zıkr-i selīm / Şārbānā girelüm rāha **Hudā-ḥ’ān** olarak (FKD, K.16, B.6).

Hudāvendā: [1] Ey Tanrı’m!

Mihr ü meh-rāyā **Hudāvendā** şefî'e'l-muznibā / Ey ki ƙalbüñdür cemāl-i Hakk'a mazhar rüz u şeb (FKD, K.1, B.26).

huffāş: [4] Yarasa.

Hürşidsitān itdi gül ü lāle çü dehri / **Huffāş** gibi şeb daħı cāvīd görünmez (FKD, G.117, B.4).

Rāz-ı fūrüg-ı cevher-i hürşīdi fāş ide / **Huffāşa** düşse sāye-i mihr-i zamīrimüz (FKD, G.129, B.3).

Ki ƙab'-ı bü'l-heveslerdür bu dehrüñ Ƙays u Ferhād'ı / Ki olmuş Leylī'ye **huffāş** u Şīrīn'e meges 'āşık (FKD, G.164, B.2).

Şeb-nem Zuhal-ı gül şeb-i bülbül **huffāş** / Hem dūd-ı nesīm (FKD, Rübai 56, B.4).

huffāş-ı baht: [1] Talihin yarasası.

Mā'il-i şām-ı cefādur dā'imā **huffāş-ı baht** / Pertev-i mihr-i kemālüm zāhir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.3).

huffāş-ı külhan: [1] Yarasa ocağı.

Huffāş-ı külhana beni şanma ber-ā-berem / Ben murğ-ı hoş-nevā-yı gülistān-ı dīgerem (FKD, Terkib-bend 1, B.32).

huffāş-ı nücüm: [1] Yıldızların yarasaları.

Pervānesi **huffāş-ı nücüm** oldı Fehīm / Mehdür bu ğazā-hānede bir mürde çerāğ (FKD, Rübai 28, B.2).

huffāşveş: [2] Yarasa gibi. || Gece dostu.

Mihr ü māha düşmen olmağla ne var **huffāşveş** / Olsa bir köpek ne gam Bū Cehl-i kāfer rüz u şeb (FKD, K.1, B.39).

Huffāşveş bu bāğda şeb-dostam Fehīm / İftār için o ğonca-gül-i mihr ü meh-cenāb (FKD, K.13, B.15).

hufte: [2] Yatmış, uyumuş (TULUM, s.912).

Hep kārı teğāfüldür ol ğamze vü ol çeşmüñ / Mest-i mey-i naħvet mi ya **hufte** midür bilsek (FKD, G.171, B.2).

Nigāhı **hufte** çeşmi pür-**humār-ı** cām-ı istiğnā / Göñül mestāne keşf-i rāzda hem-rāz müstağnī (FKD, G.287, B.2).

hufte eyle-: [1] Uyumak.

Çeşm-i eceli h'āb-ı 'adem **eyledi hufte** / Ben çırma dağı rāvi-i efsāne-i 'aşkam (FKD, G.197, B.8).

hufte it-: [1] Uyutmak.

Çeşm-i ümīd-i t'ālī'ümi **hufte itmege** / Her demde söylerem nice biñ dāstān-ı ye's (FKD, G.136, B.3).

hulle-bāf-ı nūrānī: [1] Bembeyaz renkte olan cennetin giysisini dokumak.

Āfitābuñ şu'ā'idur ancak / Tenüme **hulle-bāf-ı nūrānī** (FKD, K.17, B.13).

hulle-i cennet: [1] Cennet elbeseleri.

Zāhidā ehl-i melāmet bugün olsun 'uryān / **Hulle-i cenneti** şabr eyle ki ferdā geysün (FKD, G.246, B.5).

humār: [1] (İçkiden sonra gelen) baş ağrısı, mahmurluk.

Çöz zülfüni de bāde şun öldüm **humārdan** / Pür-ra'şeyem yeter dilüme ıztırāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.53).

humār-ālūd-ı gam: [1] Sıkıntı sarhoşu.

Zihī luṭf u 'aṭā görse **humār-ālūd-ı gam** ammā / Şunar bir demde şad rıḫ-ı girān bir cām-ı firḫatden (FKD, K.15, B.15).

humār-ı bāde-i bezm-i elest: [1] Elest meclisinin şarabının sarhoşluğu. Elest meclisi için bk. Yusuf Şevki Yavuz, "Bezm-i Elest" md., İA, C.6, s.: 106-108.

Derd-i ser verdi **humār-ı bāde-i bezm-i elest** / Luṭf idüp sākī yetişdür bāde-i dūşinemüz (FKD, G.125, B.4).

humār-ı çeşm-i siyeh-mest: [1] Körkütük sarhoş olan gözlerin baygınlığı.

Cellād-ı gamzesi olalı rüzedār-ı hūn / İtmiş **humār-ı çeşm-i siyeh-mestini** ḫarāb (FKD, K.13, B.12).

humār-ı elem-i hecr: [1] Ayrılık derdinin şarabı.

Neşve-i cām-ı vişalüñle kılup geh mesrūr / Geh **humār-ı elem-i hecr** ile maḥzūn itdūñ (FKD, Kıt'a 2, B.2).

humār-ı keyf: [1] Zevk sarhoşluğu.

Hem-rāh-ı çeşm-i dil-bere taḳlīd idüp göñlüm / Olmaḳ **humār-ı keyf** ile bīmār tā-be-key (FKD, G.292, B.4).

humār-ı leb-i mey-gün: [1] Şarap renkli dudağın sarhoşluğu.

Fikr-i zūlfümle **humār-ı leb-i mey-günüm** ile / Nice demdür ki dil-āşüfte vü sersāmumdur (FKD, K.12, B.19).

hün: [5] Kan.

Eyleyem dedüm dil-i güm-geştemi andan su'āl / Levḥ-i rüyum üzre **hündan** yazdı çeşmüm 'arz-ı ḥāl (FKD, Diğər 1, B.14).

Olursa **hün** ile dāğum n'ola fevvāre-i şu'le / O mey engür-ı aḥker-pāreden efşürde olmışdur (FKD, G.76, B.4).

Şafaḳ-ı **hünüm** ider tıfl-ı felek zīb-i cebīn / Fitne bismilgeh-i çeşmüñde ki ḳurbānuñ olur (FKD, G.83, B.6).

Görüp **hün** içre cān-ı nīm-küşte muḫtarib-ḥālīn / Nigāh-ı merḥamet-düşmen urup bir nīze raḥm itdi (FKD, G.282, B.3).

Her bun-ı mūyumu bir gül-bün-i āl eyledi **hün** / Dem-be-dem zaḥm-ḥor-ı ḥār-ı muğeylān olarak (FKD, K.16, B.11).

hün it-: [1] Kan içinde bırakmak.

Ṭoldı tā derd-i maḥabbetle derün u bīrün / Başladuñ zehr-i sitekle cigerüm **itmege hün** (FKD, Terki-bend 3, B.9).

hün ol-: [2] Kan dolmak.

Dil ki **hün oldı** naşīḥat anı itmez işlāḥ / Ḥüsn-i tedbīr ile mey bir daḥı engür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.11).

hün olsun o dil ki lāleāsā / Dāğ-ı ḡamuma taḥammül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.48).

hün-āb eyle-: [1] Kanla doldurmak.

Eşer-i ‘aķıķı **eyler** dil-i ‘aşıķını **hūn-āb** / Felek-i cihān-ı ‘aşķuñ ki sirişķidür Sūheyli (FKD, G.285, B.5).

hūn-āb-ı çeşm-i ‘aşıķ: [1] Sevdalılārın kanlı gözyaşı.

Şu‘le-i āh-ı dilem **hūn-āb-ı çeşm-i ‘aşıķām** / Giryē-riz ü sine-sūzam āb u tāb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.4).

hūn-āb-ı dil: [1] Gönül kanı.

Çeşmi mest-i ‘işvedür bilmez nedür **hūn-āb-ı dil** / Ol şarābı ğamze-i hun-riz-i dil-ber nūş ider (FKD, G.52, B.3).

hūn-āb-ı sirişķ: [1] Gözyaşının kanlı suyu.

Pür-mevc olup dideye **hūn-āb-ı sirişķüm** / Deryāları ğarķ eyledi seyl-āb-ı sirişķüm (FKD, G.220, B.1).

hūn-behā-yı ‘uşşāk: [1] Aşıkılārın kanı değerinde.

Ol şūh ki ruz-ı ḥaşr besdür / Kim şivesi **hūn-behā-yı ‘uşşāk** (FKD, Terci-bend 1, B.18).

hūn-feşāni: [1] Kan saçan.

Ey ğamze nedür bu **hūn-feşāni** / Yetmez mi idi sipihr cellād (FKD, Terķib-bend 2, B.38).

hūn-ger: [1] Sıcakkanlı.

Tā ḥayāl-i ğamzeeş ez-bes ki hūn-ger mī kūnem / Mī kūnem der-sine-i zaḥm tiĝ-i āteş tāberā (FKD, G.294, B.3).

hūn-ḥāre: [2] Kan içicilik.

Āyineye baķduķça olur sāĝar-ı pür-hūn / **Hūn-ḥārelige** olalı mutād nigāhuñ (FKD, G.176, B.5).

Hem-kāse idüñ hūn-ı cigerden dime ey dil / Mestāne ki **hūn-ḥāre** ola yāri ne bilsün (FKD, K.4, B.24).

hūni: [2] Kanlı || zalim, gaddar.

Yine pür-yara olur zaḥm-ı tiĝüñ şevķına bir dil / İderseñ olmaz ey **hūni** dili biñ pāre āzürde (FKD, G.261, B.2).

Öyle **hūnīdūr** ki bir mir'āta etse ger nigāh / Rūḥ-ı kudsī 'aksin ol āyīne bī-cān gösterür (FKD, K.10, B.4).

hūn-i a'dā: [1] Düşmanların kanı.

Ser-i engüşt-i tīri nuşratımı / **Hūn-i a'dā** ile hisāb itdüm (FKD, K.2, B.38).

hūn-ı ciger: [4] Yürek kanı.

Meze **hūn-ı ciger** mey eşk-i çeşmüm ney figān-ı dil / Bu şeb meşrebce bir tertīb-i bezm-i 'işret olmışdur (FKD, G.77, B.5).

Dil cām u gāmze sākī vü şūh u kirişme nuql / **Hūn-ı ciger** şarāb u kazā mey-fürüş olur (FKD, G.88, B.4).

Hem-kāse idüñ **hūn-ı cigerden** dime ey dil / Mestāne ki hūn-hāre ola yāri ne bilsün (FKD, K.4, B.24).

Sīnem içre rüz u şeb **hūn-ı cigerle** beslerem / Tıfl-ı gām perverde-i nāz u na'īmümdür benüm (FKD, G.224, B.4).

hūn-ı derün: [1] Gönül kanı.

Bir katre-i surh olsa n'ola dāmen-i çeşmüñ / Şemşīr-i müjeñden dökülen **hūn-ı deründür** (FKD, G.73, B.2).

hūn-ı dil: [5] Gönül kanı.

Ġamzesi **hūn-ı dil** ü şīre-i cān itmede nüş / Çeşm-i hūn-h'ār-ı siyeh-mest ise maḥmūr henüz (FKD, G.120, B.2).

Lālezār itmekdedür rüy-ı zemīni **hūn-ı dil** / Cilvegāh-ı dāğ olaldan sīne-i bī-kīnemüz (FKD, G.125, B.3).

Şun baña ki **hūn-ı dilden** oldı / Bismilgeh-i 'aşk hāne-i ten (FKD, Terci-bend 1, B.102).

Hūn-ı dildür revġan-ı kandīl-i dāğ-ı sīnemüz / Ġamzedür pervāne-i gerd-i çerāğ-ı sīnemüz (FKD, G.126, B.1).

Ābā Eyyüb ise de ḥasta olan şabr itmez / Çeşm-i bīmārı neden **hūn-ı dile** şābirdür (FKD, G.107, B.2).

hūn-ı germ: [2] Sıcak kan.

Dilde qurbāngāh-ı ŧehr-i ‘aŧkı seyrān eyledüm / Ferŧi **hün-ı germ** ile āguŧte bismil nā-bedīd (FKD, G.40, B.5).

Dökse **hün-ı germümi** bāğ içre tīg-i ğamzesi / Nār olur güller Fehīmā nārdan ŧemŧir olur (FKD, G.86, B.7).

hün-ı siriŧk-i ğurbet: [1] ğurbet ğözyaŧının kanı.

Fehīmā ‘andelīb-i ğülŧen-i ŧām-ı ğarībāna / ğül-i ŧubh-ı vaŧan **hün-ı siriŧk-i ğurbet** olmiŧdur (FKD, G.77, B.10).

hün-ı ‘uŧŧāk: [1] Sevdalılarının kanı.

Hün-ı ‘uŧŧāka dağı tıfl iken olsa mu‘tād / Perveriŧ-yāfte-i ŧire-i cān olsa ğüzel (FKD, G.184, B.3).

hünin: [1] Kanlı.

Ya ŧekl-i ğüldür ol ŧāh-ı sitem-kāruñ ‘inānında / Ya qalmıŧ anda **hünin** pençe-i dest-i tazallumdur (FKD, G.104, B.3).

hünin-ı nigāh: [1] Kanlı bakıŧ.

El-ħazer ey ŧulh-cüyān ğeldi ol **hünin-ı nigāh** / Pür-ğazab der-dest ħançer ŧulh-düŧmen ceng-dost (FKD, G.24, B.2).

hün-pālā: [1] Kan dökücü.

Benüm ol ŧühumuñ ŧemŧir-i müjğānına qalmıŧdur / Dem-i tīg-i ğazādan dağı **hün-pālā** vü tiz olmak (FKD, G.161, B.3).

hün-riz: [4] Kan dökken, kan dökücü.

Hün-rizdür ol ŧāh o qadar kim ğül-i surhı / Āsar-ı nigāh-ı ğazabı yāsemen eyler (FKD, G.55, B.4).

Hün-riz olursa aħker-i dāğum ‘aceb degül / ğülzār-ı ‘aŧka ğoncasıdur jāle-ħiz olur (FKD, G.90, B.2).

ğördüm ol **hün-riz** ŧāha ‘arz-ı ħāl emr-i muħāl / ğāh āb u ğāh āteŧ ğeh cemāl ü ğeh celāl (FKD, Diğer 1, B.15).

Bir zaħm-ı ğamze itdüm o **hün-rizden** recā / ğeh ħançerine ŧundı elin ğeh bıçağına (FKD, G.252, B.4).

h n-r z -i halk: [1] Yaratılmışların kan d k c s .

H n-r z -i halka bağlamış bel / Ol şu‘le-i der-miy n-ı  teş (FKD, Terci-bend 1, B.75).

h n-r zl g: [1] Kan d k c l k.

Ey b d-ı şab  ol şeh-i h n-r ze haber vir / **H n-r zl g n** gel dil-i n -çize haber vir (FKD, G.67, B.1).

h r: [2] Cennet güzeli, cennet kızı.

şoyle ser-mest-i mey-i ‘aşk-ı il h  olsağ / Ki ne d d r u ne **h r** u ne behiştin görsek (FKD, G.172, B.2).

Dil-ber   mey zevk dur ‘iyd hem açar şiy m / Açma bu r z  Feh m kevser ile **h rdan** (FKD, G.231, B.13).

h r u ėilm n: [1] Cennetteki kız ve erkek.

N -g h gördüm ki **h r u ėilm n** / Hem- n t fl n-ı ş h-ı mekteb (FKD, Terci-bend 1, B.123).

hürde ol-: [1] çöpe dönmek.

Hele bir zerreden kemter idi r z-ı vel detde / ‘Aceb şimdi ne de l  mihr-i baħtum **hürde olmuşdur** (FKD, G.76, B.5).

h r : [3] Huri || Cennet kızı.

Sensin ol  y ne-dil kim iltif tu  ‘ leme / D vi **h r ** zümre-i nesn sı ins n gösterür (FKD, K.10, B.35).

ilm nı bel  nig hı **h r ** / Ma‘ş ka-i ‘aşık ne-meşreb (FKD, Terci-bend 1, B.121).

D m-i t v sveş iki ‘ar se eyledi cilve / İki **h r ** behişt içinde g y  geldi cevl na (FKD, K.7, B.23).

h r veş n-ı ėonca-leb: [1] Açılmamış g l dudaklı güzeller gibi.

H r veş n-ı ėonca-leb g l- n-i b s olmada hep / Meft h g lz r-ı t r b Mışr oldu cenn t-ı na‘ m (FKD, K.6, B.7).

h riyyet: [1] Cennetteki kızlar.

Ço zâhid ehl-i dile tã'nı tã'atüñ eyle / Ki sen **hürriyyet** ile men günehle meşhûram (FKD, K.14, B.31).

hurrem eyle-: [1] Mutlu etmek, sevindirmek.

‘Aks-i ruḥıyla çeşmümüzi pür-nem eyledük / Gülzâr-ı ‘aşkı âteş ile **hurrem eyledük** (FKD, G.173, B.1).

hurrem-âbâd-ı ḥarâbât: [1] Mutluluk dolu meyhane.

İmtizâc eyleye şādī ğam-ı cām u ğam-ı mülk / **Hurrem-âbâd-ı ḥarâbât**da Cemşîd olmaz (FKD, G.113, B.5).

hürşîd: [35] Güneş.

Girde-bālîn itmege **hürşîdi** ‘âr itsem revâ / Gördüm olmuş ḥ‘âbda vaḳf-ı serüm zânû-yı dost (FKD, G.25, B.5).

Mir‘âtı gerçi ‘aksüñ ider feyz-yâb-ı ḥüsn / **Hürşîd** öninde şüret-i mâha ne i‘tibâr (FKD, G.45, B.6).

Ger âyîneye baḳsam olur mâh ya **hürşîd** / Ol mertebe naḳş oldı dile şüret-i dîdâr (FKD, G.47, B.3).

Hürşîde baḳarsam görünür çeşmüme sâye / Yâ Rab ne ‘aceb ḥâlet imiş firḳat-i dîdâr (FKD, G.47, B.7).

Ey perî eyleme **hürşîd** gibi ‘arz-ı cemâl / Kendi nûruñda ki pinhân olacaḳsın âḥîr (FKD, G.66, B.4).

Âyîneye çok baḳma olur gözüñe çün mihr / İfrâṯ ile **hürşîde** nazar itme zararlıdır (FKD, G.106, B.7).

Cân u dil ile Ka‘be’de bir ‘âlem-i nûruz / **Hürşîd** ile meh nâḳa-keş-i maḥfilümüzdür (FKD, G.109, B.5).

Ḳâbil-i bûs degül n’eyleyeyim çihre-i mihr / Gül-i rüyuñ gibi ‘âşıḳlara **hürşîd** olmaz (FKD, G.113, B.2).

Tâ gülşen-i çeşmümde o **hürşîd** görünmez / Nev-rüz ile gelse gözüme ‘îyd görünmez (FKD, G.117, B.1).

Ger böyle ḳalursa nice gün reng-i ruḥ-ı gül / Bî-rengîlüğünden gül ü **hürşîd** görünmez (FKD, G.117, B.6).

Çālebüm meh gibi **hürşidden** oldı terkīb / Cevherüm rûh-ı mücessem gibi mestür henüz
(FKD, G.120, B.6).

Özge **hürşidüz** ziyāmuz ‘ālemi tārīk ider / Tırfa şem‘üz şu‘lemüzdür hem yine pervānemüz
(FKD, G.124, B.2).

‘Aks-i hüsn-i yār ile pürdür derün-ı sīnemüz / Nūr-bağş-ı dīdeyüz **hürşiddür** āyīnemüz
(FKD, G.125, B.1).

Olan pervāne-i şem‘-i tecellī / İder **hürşid** gibi cāvidān rağş (FKD, G.145, B.8).

Hürşidi tavaf itmede şad reğş ile māhuñ / Ol mihr-i kamer-çihreye hem-hāne mi olduñ
(FKD, G.175, B.2).

Ol zülf-i siyeh kim olsa pīrāye-i hüsnüñ / **Hürşide** kemend-efgen olur sāye-i hüsnüñ (FKD,
G.181, B.1).

Zemīnde sāyeveğ geh hāk-i pāy ol / Gehī **hürşid** gibi çarğ-sāy ol (FKD, G.191, B.1).

Rüyundan eyleyüp yine ref‘-i nikāb gül / **Hürşide** verdi māye-i reng-i hiçāb gül (FKD, G.195,
B.1).

Hürşidi idüp hāl yazaram hüsn-i bütānı / Nakqāş-ı şuverkār-ı şanem-hāne-i ‘aşqam (FKD,
G.197, B.4).

‘Aşqam ‘aşık ki istīlā-yı hüsn-i yārdan / Şu‘le-i Tūr olsa **hürşidi** temāşā eylemem (FKD,
G.203, B.3).

Rāh-ı gülzār-ı zamīrümnden eger geçse Fehīm / Ola **hürşid** gibi nūr-dih-i mäh nesīm (FKD,
G.214, B.5).

Ben o deryā-yı muşaffā-güherem kim **hürşid** / Kuhl eder dīdesine süde-i hāşākümnden (FKD,
G.236, B.3).

Ser-leşker-i hūbān-ı cihānsın yine ey mäh / **Hürşidi** nihān it yūri gerd-i siyehüñle (FKD,
G.265, B.2).

‘Andelīb-i bāğ-ı tecrīdüz bu fānī gülşenüñ / Gülleri **hürşid** olursa hār-ı dāmendür bize (FKD,
G.273, B.2).

Hāk itse Fehīmā’yı ne ğam pertev-i hüsnüñ / **Hürşid** olur sāyeye çün bā‘is-i pestī (FKD,
G.290, B.5).

Eylemez çün tâbiş-i **hürşid** hürşide eser / Anuñ için âfitâbum cilve eyler bî-nikâb (FKD, K.5, B.25).

Sensen ol nûr-ı tecellî-i Hudâ kim **hürşid** / Her seher sâye gibi olmada hâk-i dergâh (FKD, K.9, B.11).

Sübhanallâh ne bü'l-‘aceb sâhirdür / Hürşidi sehab ider sehabı **hürşid** (FKD, Rübai 13, B.2).

Sübhanallâh ne bü'l-‘aceb sâhirdür / **Hürşidi** sehab ider sehabı hürşid (FKD, Rübai 13, B.2).

Farq itmez idi sâye vü nûrın ‘âlem / Olsaydı eger ahter-i bahtum **hürşid** (FKD, Rübai 14, B.2).

Hürşidi idüp hal şu‘â‘ını kalem / Berg-i gül-i câna eylesem nâme-raşam (FKD, Rübai 42, B.1).

Nâ-gâh seherveş açılıp şalvârı / **Hürşidinüñ** eyledi zühür envâr (FKD, Rübai 55, B.1).

Hüsine nazîr olurdu **hürşid** / Ammâ ki o mâh ‘aceb güzeldür (FKD, Terci-bend 1, B.87).

Sîneñde nihân etme Fehîm âteş-i ‘aşkı / **Hürşidi** gör ey mâye-dih-i vâye-i düzağ (FKD, G.35, B.5).

Ruğlerüñ görsem eger zulmet baña **hürşid** olur / Çeşmüme ‘âlem görünmez âfitâbuñ görmesem (FKD, G.210, B.2).

hürşid ü meh: [1] Güneş ve ay.

Pervâne iseñ şu‘le-i ruhsârına ey dil / **Hürşid ü mehüñ** şaşasın bâl ü per eyle (FKD, G.267, B.2).

hürşidâsâ: [1] Güneş gibi.

Sînesin ‘arz eyleyüp **hürşidâsâ** her seher / Goncalar bülbüllere çäk-ı giribân gösterür (FKD, K.10, B.9).

hürşid-cemâlân: [1] Güneş yüzlüler.

Mest olup eyleme **hürşid-cemâlâna** nazar / Şağın ey çeşm ki giryân olacaksın âhîr (FKD, G.66, B.10).

hürşid-güdâz: [1] Güneş eriten.

Ey fûrûğ-ı ruğ-ı hü-y-gerdesi **hürşid-güdâz** / Ey leb-i nâdire gül-berg-i gül-i gülşen-i râz (FKD, Terki-bend 3, B.2).

hürşid-i cemâl-i yâr: [1] Sevgilinin yüz güzelliğinin güneşi.

Ol ki **hürşid-i cemâl-i yârdan** maḥrûm olur / Zûlmet-i ğamda vücûdî zerreveş maḥdûm olur
(FKD, G.82, B.1).

hürşid-i cevher-i dil: [1] Gönül servetinin güneşi.

Meftûn-ı hüsne anuñ için kân-ı dehrde / **Hürşid-i cevher-i dilüme** maḥden isterem (FKD,
G.208, B.3).

hürşid-i cihân: [1] Alemi aydınlatan güneş.

Hürşid-i cihân olsa Fehîm eylemezem meyl / Dil-ber olıcağ ol meh-i tâbân gibi olsa (FKD,
G.255, B.7).

hürşid-i dirahşân: [2] Parlak güneş.

Pehlûya çeküp rûhveş ol mâhî felekde / ‘İsâ gibi **hürşid-i dirahşâna** şarılsam (FKD, G.198,
B.3).

Dil-ber olıcağ ol meh-i tâbân gibi olsa / Reng-i güli **hürşid-i dirahşân** gibi olsa (FKD, G.255,
B.1).

hürşid-i ‘ıyd: [1] Bayram güneşi.

Bezm-i ‘ayşî eyleyüp pîrâste Cemşid-i ‘ıyd / Şunmada bir cām her dem birine **hürşid-i ‘ıyd**
(FKD, G.41, B.1).

hürşid-i kıyâmet: [2]

1. Kıyâmet gününde güneşin çok yakına gelmesiyle kimsenin gölgesi olmayacak, fakat uzun
boy lu sevgilinin gölgesi büyüyecektir.

Ey serv n’ola pest ise **hürşid-i kıyâmet** / Besdür ki bülend oldı senüñ pāye-i hüsnuñ (FKD,
G.181, B.6).

2. Kıyâmet gününde battığı yerden doğan güneş.

Sevüp bir fitne-i âhîr-zamānı cān-nişār ol kim / Nişân vere cemâl-i kıdri **hürşid-i
kıyâmetden** (FKD, K.15, B.46).

hürşid-i maḥşer: [3] Güneşin battığı yerden doğduğu zaman.

Semā' itdüğe nūr-ı mihr-i hüsn-i şu'le-süzündan / Olur **hürşid-i mahşer** zerre-i bî-ğadr-i nā-çizüñ (FKD, G.183, B.3).

Süz u tābumdan olur **hürşid-i mahşer** vāye-gîr / Cān-ı dāğ-ı düzaḥam külhan-fürüz-ı sīneyem (FKD, G.213, B.4).

Aḥkerāsā nice biñ **hürşid-i mahşer** fāş olur / Düzaḥ içre itseler ğırbāl eger ḥākisterüm (FKD, G.225, B.5).

hürşid-i nūr-bāhte-i āsumān-ı ye's: [1] Üzüntü göğünün aydınlığa yenilmiş güneşi.

Oldı küsüf-ı 'uğde-i ḥırmān ile göñül / **Hürşid-i nūr-bāhte-i āsumān-ı ye's** (FKD, G.136, B.5).

hürşid-i pür-celāl: [1] Öfke dolu güneş.

Ey Şems-i dīn yetiş ki o **hürşid-i pür-celāl** / Cevr-i Fehīm-i nādire-perdāza başladı (FKD, G.275, B.6).

hürşid-i raḥşān: [1] Parlak güneş.

Meḳārim-perverā şadrā 'Uṭārid-ṭab' u meh-ḳadrā / Kim eyler ḥande dā'im kevkebün **hürşid-i raḥşāna** (FKD, K.7, B.33).

hürşid-i ruḥ: [1] (Sevgilinin) yanağının güneşi.

Ziyā-pāş olsa **hürşid-i ruḥuñ** bismilgeh-i dehre / Hezārān mihr olur bir zerre-i nā-çizüñe ḳurbān (FKD, G.226, B.2).

hürşid-i sa'ādet: [1] Mutluluk güneşi.

Dıraḥşān ola dā'im necm-i baḥtı evc-i rifatde / Meh-i iḳbālī **hürşid-i sa'ādetle** ola rüşen (FKD, Kıt'a 13, B.5).

hürşid-i sipihr-i iftiḥār: [1] Övünen gökyüzünün güneşi.

Tā zerre-i ḥāk-i pāy-ı yārām / **Hürşid-i sipihr-i iftiḥāram** (FKD, Terkiḳ-bend 2, B.67).

hürşid-i ṭālī': [1] Bahtın güneşi.

Ḳaldı küsüf-ı ye'sde **hürşid-i ṭālī'üm** / Etmez niḳāb-ı hüsnin o meh nīm-bāz ḥayf (FKD, G.159, B.3).

hürşid-i mahşer-i şehādet: [1] Şehitler topluluğunun aydınlığı.

Mehdī ki cemāline verilmiş / **Hürşīdī-i maḥşer-i şehādet** (FKD, Terci-bend 1, B.154).

hürşīd-perest-i rüy-ı ‘Abdullāh: [1] Abdullah'ın yüzünün güneş gibi aydınlığına tapan.

Men bende Fehīm ü çü ḥāl-i Hindū / **Hürşīd-perest-i rüy-ı ‘Abdullāh’am** (FKD, Rübai 41, B.2).

hürşīd-şifat: [1] Güneş misali.

Şeh-süvār-ı sipeh-endāz-ı gürūh-ı ḥübān / Ya‘ni **hürşīd-şifat** şaf-şiken-i aḥter ü māh (FKD, K.9, B.4).

hürşīdsitān: [1] Güneş ülkesi.

Hürşīdsitān itdi gül ü lāle çü dehri / Ḥuffāş gibi şeb daḥı cāvīd görünmez (FKD, G.117, B.4).

hürşīdveş: [1] Güneş gibi.

Dür-i nazm-ı Fehīmā olduḡı **hürşīdveş** rüşen / Kemāl-i şafvet-i deryā-yı ṭab‘-ı pākendür hep (FKD, G.17, B.7).

Ola **hürşīdveş** dirāḥşende / Kaṭre-i kemterīn ü bārānī (FKD, K.17, B.72).

hurūf-ı ğayr-ı menkūṭ: [1] Noktasız harfler.

Harf-i menkūṭ u **hurūf-ı ğayr-ı menkūṭ** ‘add olup / Mülhem-i ğaybī olup ṭab‘-ı Fehīm’üñ yāveri (FKD, Kıt'a 9, B.9).

hurūş: [1] Çağlayan, çoşan.

Çeşmüme gelmeden ey kaṭra-i eşk itme **hurūş** / Bā‘is-i cūşiş-i ṭūfān olacaḡsın āḥir (FKD, G.66, B.11).

hurūşa gel-: [1] Coşmak.

Geldükçe hurūşa baḥr-ı ṭab‘um / Deryā deryā güher-nisāram (FKD, Terki-bend 2, B.75).

hurūş-ı āteş-efşān: [1] Ateş saçan coşkunluk.

Nice kaḡnūs idermiş cisini sūzān nigāh ile / Derūn-ı şu‘lede raḡşān **hurūş-ı āteş-efşāna** (FKD, K.7, B.28).

Hüsrev: [1] Hüsrev ü Şirin öyküsünün erkek kahramanı olan hükümdar.

Kāviş it hāk-i harābāt-ı mey-ālūdı Fehīm / **Hüsrev'ün** itme hased keşret-i gencīnesine (FKD, G.269, B.5).

Hüsrevān-ı cihān-ı nazm: [1] Şiir dünyasının otoriteleri.

Hüsrevān-ı cihān-ı nazma bugün / Vādi-i 'acizde Zāhīr benem (FKD, G.206, B.12).

hussād: [2] Kıskançlar, rakipler.

Göze göstermese revā **hussād** / Bir benüm gibi nükte-elvānı (FKD, K.17, B.51).

Tutalum şā'ir oldılar **hussād** / Cümlenün şi'ri haṭṭ-ı buṭlānī (FKD, K.17, B.53).

husūf: [1] Ay tutulması.

Tā ki mihr māhı örte geh kūsūf u geh **husūf** / Tā ki her-bār ola çün kāfūr u 'anber rüz u şeb (FKD, K.1, B.50).

husūf ol-: [2] Örtmek, perdelemek.

Meh sāye-i arzı kıldı kendüye penāh / Nā-gāh **husūf oldu** kıyās itdi ḥakīm (FKD, Rübai 45, B.2).

Ziyā-endūd ideydi cirm-i arzı şayḳal-ı re'yuñ / **Husūf olmazdı** 'arız bir daḳı hīç māh-ı tābāna (FKD, K.7, B.36).

huşūş: [1] Konu, mevzu.

Bu **huşūşa** mihr ü māh iki güvāhumdur benüm / Kim cemālün mihrdür ṭab'umda muzmer rüz u şeb (FKD, K.1, B.44).

hūş: [1] Akıl, fikir, us.

Vākıf-ı rāz-ı ḳazā-yı çeşm-i yār olmaz Fehīm / 'Aşkı 'aşıḳ cānı bīcān **hūşı** bī-hūş itmeyen (FKD, G.241, B.5).

hūşe: [1] Sümbüle (TULUM, s.915).

Bülbül nice bir bī-hūde mestī ser-i gülde / Var **hūşe** gibi gūşe-güzīn tāk-nişīn ol (FKD, G.190, B.4).

hūşe-çīn-i engür: [1] Üzümlerin döküntülerini toplayan.

Sebū-be-dūş-ı mey-i feyż-i aşk olam tā kim / Mişāl-i pīr-i muġān **hūşe-çīn-i engūram** (FKD, K.14, B.43).

hūşe-i ber-mezra‘a-i ‘ālem-i nūr: [1] Nur âleminin tarlasının üstündeki başak.

Ol **hūşe-i ber-mezra‘a-i ‘ālem-i nūruz** / Kim berķ-ı belā āb-dih-i hırmenümüzdür (FKD, G.110, B.2).

hūşe-i kişt-zār: [1] Ekinliğin başakları.

Hūşe-i kişt-zārını nāfe / Āb-ı bārānını gül-āb itdüm (FKD, K.2, B.36).

hūşe-i pervīn-i çarḥ: [1] Feleğin ülker yıldızının salkımları.

Şarāb-ı hūn-ı maḫtūlān-ı ‘ālemdür olan rīzān / Eger kim **hūşe-i Pervīn-i çarḥı** itseñ efsürde (FKD, Kıt'a 5, B.2).

hūşe-i sebz: [1] Yeşil başaklar.

Hūşe-i sebz degül berķ-ı cihān-sūz olsun / Tek bu şehir-i ‘ademūñ ḥāşıl-ı kiştin görsek (FKD, G.172, B.3).

huşk: [1] Kuru.

Huşk ise ger la‘li āb-ı Hızr’dan bir katredür / Bu hevāda çeşme-i āb-ı ḥayāt olur serāb (FKD, K.5, B.24).

huşk eyle-: [1] Kurutmak.

Pertev-endāz olsa yüz biñ mihr ü meh **huşk eylemez** / Ol kadar dāmān-ı çeşmūñ olmadan ter rüz u şeb (FKD, K.1, B.46).

huşk ü ter-i saḥ-ı ‘arz: [1] Yeryüzünün kara ve denizleri, her yeri.

Huşk ü ter-i saḥ-ı ‘arzda bir nice dem / Mānende-i güy-ı çarḥ ġaltān olduġ (FKD, Rūbai 31, B.2).

huşk-leb ü eşk: [1] Kuruyan göz ve dudaklar.

Tābdan **huşk-leb ü eşk** ile tūfān-ber-dūş / Gidelüm āb-keş üştür gibi ġaltān olarak (FKD, K.16, B.8).

huşk-tab‘: [1] Kuru yaratılış.

Ol kadar oldu Һarāretden ruṭūbet **Һuṣk-tab** / ʿĀmdur bu demde ol resme rūsūm-ı inḳılāb (FKD, K.5, B.9).

Һuṣyār: [1] Ayık, uyanık, akli başında kimse.

Һuṣyāram Һamze-i mest-i Һarābuñ görmesem / Merg olur Һʿābum o Һeṣm-i nīm-Һʿābuñ görmesem (FKD, G.210, B.1).

Һuṣyār ol-: [2] Akli başında/ayık olmak.

NiҺeҺüñ yād iderem ṭālib-i dīdār olsam / Nʿeyleyim tāb getürmem aña **Һuṣyār olsam** (FKD, G.200, B.1).

Һuṣyār olam inṣāf mıdur münfaʿilem / Vallāh Һacilem Һeṣm-i bütāndan Һacilem (FKD, Rübai 44, B.2).

Һuṣyār ü bā-ʿaql: [1] Akıllı uslu || Söz dinleyen.

Velī **Һuṣyār ü bā-ʿaqlam** ne Һāre / Eğer bu baḥt ile dīvāne olsam (FKD, G.199, B.2).

Һuṭbe: [1] Cami minberinde okunan nutuk.

Һuṭbeni müṣtāk mihr ü meh degül ṣāhā hemān / Teṣnedür pā-būsūña bu heft-kiṣver rüz u ṣeb (FKD, K.1, B.36).

Һuṭüt: [1] Ayva tüyleri.

Ḳayd itdi siḥri zülf-i perīṣān **Һuṭüt** ile / Eczā-yı mekr ü fitne-i Ṣirāz'a bestedür (FKD, G.93, B.4).

Һüy: [1] Ter.

Ḳatre Ḳatre **Һüy** degül berg-i gülinden mevc-zen / Ṣeb-nemāsā āb oldu ṣuʿle-i reng-i Һicāb (FKD, K.5, B.22).

Һüy-Ḳekān ol-: [1] Ter damlatan olmak.

Ṣeb-nem degüldür **oldı** ruḥ-ı āli **Һüy-Ḳekān** / Faṣl-ı bahāra irmege itdi ṣitāb gül (FKD, G.195, B.3).

Һüy-gerde: [2] Terlemiş.

Ey bād-ı ṣabā yāsemin-efṣāni-i eṣküm / **Һüy-gerde** o gül-berg-i semen-bīze Һaber vir (FKD, G.67, B.4).

Hüy-gerde lebin resm idüp âteşle Fehîmâ / Her şafha-i cân üstine naş-ı şerer eyle (FKD, G.267, B.9).

hüy-ı dâne: [1] Ter damlası.

Bahâr-ı hüsne **hüy-ı dâne** dânedür bâ'is / Cemâl-i gülşene âb-ı revânedür bâ'is (FKD, G.28, B.1).

hüy-rîz ol-: [1] Terleme.

Niyâz o şüha hezârân ki far-ı 'işmetden / Mağall-i nâzda **hüy-rîz olup** hicâba düşer (FKD, G.60, B.4).

huzûr: [2] Huzur, rahat.

Eylemez püye-i gül-geşt-i riyâz-ı ümmîd / Künc-i hirmân-ı mağabbetde **huzûr** ister dil (FKD, G.188, B.3).

Her vişâlûñ firqati var her **huzûruñ** gaybeti / Ğam yimem mecliste dil-ber hâzır olmış olmamış (FKD, G.139, B.5).

hüccet: [1] Delil, belge.

Ne lâzım eylemek tebyîn-i burhân kim sözüüm hağdur / Yeter da'vâma **hüccet** bu kaşîdem her suğandâna (FKD, K.7, B.57).

hüccet-i devr-i ruğ: [1] Yanağın dönüşünün kanıtı.

Ey gül-bün-i bâğ-ı dile göncañ semere / **Hüccet-i devr-i ruğ** mu'ciz-i şakku'l-kamere (FKD, Rübai 52, B.1).

hüccet-i fetvâ-yı aşk: [1] Sevgi fetvasının izin belgesi.

Olmış Fehîm **hüccet-i fetvâ-yı aşk** ile / Mest-i mey-i mağabbete şürbü'l-müdâm farz (FKD, G.147, B.7).

hüccet-i i'zâz-ı Mesîh: Hz. İsa'nın değerli sayılmasının delili.

Hağ-ı la'lûñ ki odur **hüccet-i i'zâz-ı Mesîh** / Bârekallâh zihî nuşa-i i'câz-ı Mesîh (FKD, G.34, B.1).

hücüm ed-: [1] Akın etmek, saldırmak.

Çeşmüme gâhî hayâl-i Rûm **eder** şöyle **hücüm** / Kim sevâd-ı Mısr güyâ nokta-i mevhum olur (FKD, G.82, B.3).

hücüm eyle-: [1] Birbiri ardına farklı düşüncelerde olmak.

Bilmezem rûz mı ya şeb mi ya h'âb u ya hayâl / Ol kadar câna **hücüm eyledi** hayret bu gece (FKD, G.257, B.10).

hücüm id-: [2] Saldırmak.

Çeşmi şaff-ı müjgân şalduğça **ider** müjgân **hücüm** / 'Askere gayret düşer itdükçe lâ-büd şâh ceng (FKD, G.168, B.3).

Hücüm itdi dil ü cânuma hevâ-yı vağan / Şabâ varursañ eger meclis-i ahibbâya (FKD, K.8, B.4).

hücüm-ı leşker-i ümmîd: [1] Umut askerinin saldırısı.

Hücüm-ı leşker-i ümmîd itmez raḥnedâr anı / Derûn-ı dilde bir hısn-ı haşînum var kanâ'atdan (FKD, K.15, B.39).

hücüm-ı nâle: [1] Feryatların saldırısı.

Hücüm-ı nâle kırmaz cânı bir dem âsüde / Cihânda bir nefes olmazmış âdem âsüde (FKD, G.262, B.1).

hücüm-ı Rûm: İstanbulluların saldırısı.

Pür kıldılar derûn-ı dilüm seng-i ta'n ile / Dil-teng itdiler beni yâ Rab **hücüm-ı Rûm** (FKD, Terkib-bend 1, B.10).

hücüm-ı şu'le-i dil: [1] Gönül ateşinin istilası.

Semender eyle Hudâ 'andelîb-i cânumuzı / **Hücüm-ı şu'le-i dil** tıtdı gülistânumuzı (FKD, G.280, B.1).

hücüm-ı tîr-i ğam: [1] Gam okunun saldırısı.

Hücüm-ı tîr-i ğam der-kâr u cism-i nâ-tüvân ğâ'ib / Hümâlar her tarafından germ-ğavğâ üstüh'ân ğâ'ib (FKD, G.19, B.1).

hüküm: [3] Hüküm, karar.

O hüküm itdiyse bāda āba cārīdür bunuñ **hükmi** / Ki ebrāsā olup şāmil ‘umūmī luṭfi insāna (FKD, K.7, B.18).

İstese **hükümüñ** eger mānend-i kebk ü ‘andelīb / Būmı ḥandān-rūy u bu bīmārı şādān gösterür (FKD, K.10, B.34).

Ey mihr-i gerdūnī-vaḡar **hükümüñ** mehe olsa medār / Bir menzil idüp iḥtiyār burcında olurdu muḡīm (FKD, K.6, B.14).

hüküm it-: [1] Hükmetmek, emri ve idaresi altında olmak, yönetmek.

O **hüküm itdiyse** bāda āba cārīdür bunuñ hükmi / Ki ebrāsā olup şāmil ‘umūmī luṭfi insāna (FKD, K.7, B.18).

hüküm-fermā-yı kader-ḡudret: [1] Kadere gücü yeten hükümünü uygulatan.

Hüküm-fermā-yı kader-ḡudret ki emr itse olur / Devr-i pīrīde ḡazā-yı fevt evḡāt-ı şebāb (FKD, K.5, B.32).

hüküm-i ‘adem: [1] Yokluk emri. || Ölüm.

Her mürde-dil ki mālīk-i mülk-i vişāl olur / **Hüküm-i ‘adem** ol ādeme emr-i muḡāl olur (FKD, G.81, B.1).

hüküm-i āfet: [1] Felaket kararları.

ḡazā kirişmesine virdi **hüküm-i āfeti** hep / Ṭolarsa şimdi ṭolar kevn ile mekān āfet (FKD, K.11, B.10).

hüküm-i çeşm-i siyeh: [1] Siyah gözün fermanı.

Eyleyen ḡamzeñi ābisten-i āşüb itmiş / **Hüküm-i çeşm-i siyehüñ** tev’em-i fermān-ı ḡazā (FKD, G.12, B.6).

hüküm-i cezr ü medd-i feyz-i Ḥaḡ: [1] Allah'ın bereketinin gelip gitmesinin emri.

Hemīşe tā ki **hüküm-i cezr ü medd-i feyz-i Ḥaḡ** Nīl'i / Taḡzā eyleye ḡāh izdiyāda ḡāh noḡşāna (FKD, K.7, B.64).

hüküm-i gerdiş-i eflāk: [1] Feleḡın dönüşünün emri.

Sitem ben ḡāke **hüküm-i gerdiş-i eflākdendür** hep / ḡalaṭ didüm ḡalaṭ ḡāsiyyet-i idrākdendür hep (FKD, G.17, B.1).

hük-m-i hevâ: [1] Hava şartları.

Deştdе itmedeyem **hük-m-i hevâ** ile semâc / Gird-bâd oldı tenüm bâdiye-gerdân olarak (FKD, K.16, B.10).

hük-m-i kazâ: [3] Her hususta Allah tarafından önceden verilmiş hüküm.

Neşve-i bâde ile şanma sürür ister dil / Kendüden **hük-m-i kazâ** havfını dür ister dil (FKD, G.188, B.1).

Ya itdi ‘ayân şüretini **hük-m-i kazânuñ** / Hüsnüñ ki leţâfetde senüñ âyîne-gündur (FKD, G.73, B.6).

Ey gamzelerüñ **hük-m-i kazâya** bâ‘is / V’ey ırralaruñ yine belâya bâ‘is (FKD, Rübai 7, B.1).

hük-m-i Mirrîh: [1] Savaş gezegeninin komutanı.

Sen ol cihân-ı sitemsin ki **hük-m-i Mirrîh’üñ** / Getürdi ‘âlem-i câna şad-âsumân âfet (FKD, K.11, B.15).

hümâ: [6] Devlet kuşu olarak bilinen hümânın gölgesi kimin başına vurursa onun hükümdar olacağına, talihinin iyi olacağına inanılır. Hümâ, kemikle beslenir. Bu bakımdan kanaatkarlığın sembolüdür (ONAY, s.241).

Hücüm-ı tîr-i gam der-kâr u cism-i nâ-tüvân gâ‘ib / **Hümâlar** her tarafından germ-gavğâ üstüñ‘ân gâ‘ib (FKD, G.19, B.1).

Hâl-i müşğîni ki yâruñ güşe-i ebrüdedür / Bir **hümâdur** kim kenâr-ı ebrde âsüdedür (FKD, G.68, B.1).

Biñ niyâz ile getürdüm o **hümâyı** şayda / Şeh-levendüm güzelüm şüh-ı cihânım diyerek (FKD, G.170, B.2).

Hümâdur lâne-i mehde per açmış / O hâl ile iki müşkîn hilâlüñ (FKD, G.177, B.4).

Çaşd-ı şayd itse ma‘âza’l-lâh şikâr-ı kemteri / Rûh-ı kıdsî ya **hümâdur** şâh-bâz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.2).

Mübârek ola derünında ma‘den-i elmâs / Gıdâ iderse **hümâ** mağz-ı üstüñ‘ânımız (FKD, G.280, B.2).

hümâveş: [1] Hüma kuşu gibi.

Levhaşa'llāh zihī esb-i hümāyün-ṭalī' / Ki **hümāveş** alasin sāyeñe gāh u bīgāh (FKD, K.9, B.13).

hümā-yı büm-ṭalī': [1] Baykuş talihli hüma. || Kötü talih.

‘Aceb mi almasa cānum nigāh-ı hışm ile çeşmi / **Hümā-yı büm-ṭalī'**den olur şeh-bāz müstağnī (FKD, G.287, B.4).

hümā-yı cān-ı ‘uşşāk: [1] Âşıkların can Hümâ'sı. Sevgilinin âşıklara ilgi göstermesi hümânın insanın talihini iyi yönde etkilemesi gibidir. Bu bakımdan bir hümâ olan sevgili, âşıklarla oyun oynamaktadır.

İder ol evc-i hüsünüñ şāh-bāzı / **Hümā-yı cān-ı ‘uşşāk** ile bāzī (FKD, G.279, B.1).

hümā-yı dil: [1] Gönlün hüması.

Giriftār olmasa āsūde olmaz bir nefes ‘āşık / **Hümā-yı dil** havā-düşmen olur lā-büd kafes-‘āşık (FKD, G.164, B.1).

hümā-yı hüsni: [1] Güzelliğin hüması.

Kemterīn beyzası mihr idi **hümā-yı hüsünüñ** / Olmadın ser-zede tohm-ı şecer-i Ṭūr henüz (FKD, G.120, B.4).

hüner: [6] Sanat, ustalık.

Gülzār-ı kelāmumdaki ebkār-ı mezāmīn / Her birisi bir gonca-i bī-hār u **hünerdür** (FKD, G.106, B.10).

Biñ devlet ile eyledi memnūn beni devrān / El-minnetü lillāh ki elümde **hünerüm** yok (FKD, G.166, B.6).

Görelüm şūriş ü āşūbda tenhā **hünerin** / İtmesün gamzelerüñ fitneye imdād yeter (FKD, G.61, B.3).

Seher āteşle āb oldı dehānına müşā‘bidvār / **Hüner** ‘arz eyledi gül-bün çıkup meydāna gülşende (FKD, G.260, B.3).

Subhānallāh nedür bu kudret / ‘Arz eyleye ger **hüner** teğāfül (FKD, Terkib-bend 2, B.27).

N’eyleyem dil her **hünerde** māhir olmuş olmamış / Zūr ile ilzāma dehri kādır olmuş olmamış (FKD, G.139, B.1).

hüsni: [32] Güzellik.

Rûh-ı Nef'î'den Fehîm aldum haber dedi eger / 'Aşık iseñ el-hâzer **hüsni**ne hāmūş it nazār (FKD, Diğer 1, B.27).

Hüsni bir mertebe kim āyîneye bağsa eger / Görinür cevher-i āyîne aña tire-nihād (FKD, G.38, B.9).

Meyl itme haṭṭa gā'ib olur **hüsniñ** ey perî / Şāh olsa nā-bedîd sipāha ne i'tibār (FKD, G.45, B.4).

Hüsni ki odur şem' şebistān-ı haṭında / Ancağ yine hāli aña pervānelüg eyler (FKD, G.54, B.6).

'Aql-ı evvel de olursañ yine sen ol māhuñ / **Hüsni**ne vālih ü hayrān olacağsın āhîr (FKD, G.66, B.12).

'Ālemi **hüsniñ**e fermān-ber idüp itme şehîd / İtdüğüñ kāra peşimān olacağsın āhîr (FKD, G.66, B.7).

Ya itdi 'ayān şüretini hükm-i kazānuñ / **Hüsniñ** ki leṭāfetde senüñ āyîne-gündur (FKD, G.73, B.6).

Hüsni ki pertev şala bir gülşene / Hārları hep şerer-i Ṭūr'dur (FKD, G.74, B.4).

Nāz ider ol Yūsuf ise 'āşığı / 'İşve-gerüm **hüsni**ne mağrürdur (FKD, G.74, B.3).

Görse **hüsniñ** āfitāb-ı pür-ziyā bî-tāb olur / Tāb-ı rüy-ı şermināküñden hayā bî-tāb olur (FKD, G.79, B.1).

Hüsni ger perde-nişin-i harem-i mihr olsa / 'Aksi āyîne-i çeşmümde yine hāzırdur (FKD, G.107, B.4).

Biz vermez iken zerre kadar **hüsne** vücūdı / 'Aşğ-ı sitem-engîz nedür k'aña zebūnuz (FKD, G.121, B.2).

Eylemiş bir naḥlden çeşm-i Kelîm'e cilve **hüsni** / Öyle bir şu'le ḥas u ḥāşāki n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.4).

Rûh vermiş iki yāḳūta ḥakîm-i muḳtedir / **Hüsniñ** içre vaz' idüp la'li suḥan-gūdur demiş (FKD, G.143, B.4).

Hüsni büt-hāne-kün-i Ka'be-i İslām-penāh / Nigehi sāḳi-i peymāne-dih-i bezm-i sürüş (FKD, G.144, B.3).

Tā ki gördüm eylemiş āyīne **hüsni** der-kinār / Oldı mir'at-ı dilümden 'aks-i Yūsuf ber-
taraf (FKD, G.155, B.3).

Ġamze kemīnghededür ey dil-i bī-ḥod şaḫın / **Hüsine** ḫayrān iken bī-ḫaber eyler helāk
(FKD, G.169, B.3).

Her rüz āfitābum u her şeb çerāḡum ol / Çeşmüm müdām **hüsni** ile rüşen isterem (FKD,
G.208, B.5).

Degül o **hüsne** hemān āfitāb nā-maḫrem / Ne āfitāb ki olmış niḫāb nā-maḫrem (FKD, G.209,
B.1).

Hüsine bakmaz şarāb-ı ḫayreti nüş itmeyen / Çeşmüne hem-meşreb olmaz 'aşkı bī-hüş
itmeyen (FKD, G.241, B.1).

'Arz idüp **hüsni** o cādū-nigehüm ḫübāna / Eyledi cem' perī-rūları āyīnesine (FKD, G.269,
B.3).

Hüsni ol çerāḡ kim şu'lesi der-niḫāb iken / Gelse kūsūfa āfitāb olmaya nūr-yāḫte (FKD,
G.271, B.4).

Mihr-i müşkīn-seḫāb ya'nī **hüsni** / Ebr-i ḫürşīd-cüş ya'nī āḫ (FKD, G.274, B.4).

Cirm-i mihr ü meh degül çerḫ üzre bir āyīneden / Arz iderler dehre **hüsni** iki dil-ber rüz u
şeb (FKD, K.1, B.5).

Her gören Yūsuf'ı āḫ eyler idi līk senüñ / **Hüsni** görse eger Yūsuf iderdi şad-āḫ (FKD, K.9,
B.6).

Hüsine nazīr olurdı ḫürşīd / Ammā ki o māḫ 'aceb güzeldür (FKD, Terci-bend 1, B.87).

Her **hüsne** ben de 'āşıkam ammā ḫaḫīkaten / 'Aşık odur ki ma'il-i ḫüsni elest olur (FKD,
Terkib-bend 1, B.39).

Ne **hüsni** ü ne 'aşk ḫaldı ne dil / Tā itdi şarāb-ı 'aşk bī-hüş (FKD, Terki-bend 2, B.57).

Hüsnide 'ayān gül-i leḫafet / Ey ruhleri gülşen-i melāḫat (FKD, Terki-bend 2, B.22).

Hüsni evvel baḫışumda beni itdi meftün / Eyledi sāḫir-i çeşmün baña biñ mekr ü füsün
(FKD, Terki-bend 3, B.6).

'Afv ḫıl **hüsni**de küstāḫ nigāḫ itdüm ise / İḫtiyār elde degül girye vü āḫ itdüm ise (FKD,
Terkib-bend 3, B.15).

Ḥüsnüñi görse eger Yūsuf olur bende sañā / Ḥayl-i ‘uṣṣāḳ nice olmasun efgende sañā (FKD, Terkib-bend 3, B.31).

ḥüsn ü ‘aşk: [1] Güzellik ve aşk.

Ne hoşdur **ḥüsn ü ‘aşkuñ** birbiriyle / Nihānī bāzi-i nāz u niyāzı (FKD, G.279, B.2).

ḥüsn-āfet: [1] Güzelliği kavgalar çıkartan.

Ey Yūsuf-ı ‘İsā-dem ü Mūsā-lüknet / Zülf-i ejder ü leb-i rūḥda vü **ḥüsn-āfet** (FKD, Rübai 6, B.1).

ḥüsn-i ‘ālem-süz-ı dil-ber: [1] Sevgilinin dünyalar yakan güzelliği.

‘Ālem-i envār-ı dilde āsumān-ı şu‘leyem / **Ḥüsn-i ‘ālem-süz-ı dil-ber** āfitābumdur benüm (FKD, G.223, B.4).

ḥüsn-i beyān: [1] İyi, güzel anlatış.

Söylemeñ ṭab‘-ı Fehīm’üñ niydüğün bīgāneye / Āşināyān-ı suḥan **ḥüsn-i beyānından** bilür (FKD, G.112, B.7).

ḥüsn-i bütān: [3] Put gibi güzel olan sevgililerin hoşluğu.

Hemīşe ‘aşıḳ-ı bīmāram āhdur kārüm / Nühüfte **ḥüsn-i bütāna** nigāhdur kārüm (FKD, G.216, B.1).

Ḥürşīdi idüp ḥal yazaram **ḥüsn-i bütānı** / Naḳḳāş-ı şuverkār-ı şanem-ḥāne-i ‘aşḳam (FKD, G.197, B.4).

Fāş eyleyen esrārımı hep **ḥüsn-i bütāndur** / Yoḥsa dil-i sevdā-zede izḥārı ne bilsün (FKD, K.4, B.9).

ḥüsn-i edā-yı ğamze-i ğammāz: [1] Fitneci yan bakışın cilvesinin güzelliği.

Müşkil-güşāyi-i suḥan-ı rāz-ı ‘işvesi / **Ḥüsn-i edā-yı ğamze-i ğammāze** bestedür (FKD, G.93, B.2).

ḥüsn-i elest: [1] Elest meclisinin güzelliği.

Ḥüsn-i elest odur saña olsa muḳābele / Remz-i nigāh ile ide ḥüsn-i mu‘āmele (FKD, Terkib-bend 1, B.40).

hüsn-i elfâz: [1] Güzel sözler, sözlerin güzelliği.

Şīve-i şāhid-i nuṭṭın ki Fehīm'ün yazaruz / **Hüsn-i elfāzumuzı** ma'ni-i şeydā iderüz (FKD, G.131, B.7).

hüsn-i gelū-sūz: [1] Boğaz yakan güzellik.

Bir **hüsn-i gelū-sūz** ile germ-ülfet olup çeşm / Hayretdeyem ol deñlü ki bīgāne-i 'aşkam (FKD, G.197, B.5).

Şānekallāh zihī pādişeh-i 'işve-sipāh / Nedür ol **hüsn-i gelū-sūz** zihī şun^c-ı ilāh (FKD, K.9, B.1).

hüsn-i haṭṭ: [1] Güzel yazı.

Görince **hüsn-i haṭṭuñ** kātibān-ı hoş-nüvīs-i dehr / Mübeddel eylesün hep haṭṭlarını haṭṭ-ı buṭlāna (FKD, K.7, B.35).

hüsn-i hulk: [1] Güzel yaratılış, huy.

Yegāne mazhar-ı ism-i Şabūr Eyyüb Pāşā kim / Bu **hüsn-i hulk** ile eylemiş dehr içre bī-hemtā (FKD, Kıt'a 15, B.4).

hüsn-i hüner: [1] Yeteneğin güzelliği.

Pūşīde ҡalur **hüsn-i hüner** rüy-ı şafā hem / Bir yerde pey-ā-pey ola izhār-ı tekellūf (FKD, G.158, B.5).

hüsn-i kerem: [1] Cömertliğin güzelliği.

Mey-i gülgün ile mānend-i lāle surḥ-rüy itdūñ / Zihī **hüsn-i kerem** şermende-i ihsānuñam sākī (FKD, G.283, B.5).

hüsn-i luṭf-ı Yezdān: [1] Allah'ın nimetlerinin güzelliği.

Nigāh it dīde-i 'ibretle **hüsn-i luṭf-ı Yezdān'a** / Getürdi şevķ-i dīdāryla cüy-ı Nīl'i tuğyāna (FKD, K.7, B.1).

hüsn-i mu'āmele id-: [1] Güzel davranışlarda bulunmak.

Hüsn-i elest odur saña olsa muķābele / Remz-i nigāh ile **ide hüsn-i mu'āmele** (FKD, Terki-bend 1, B.40).

hüsn-i muhibb: [1] Sevgilinin güzelliği.

Merdüm-i çeşm-i dilem **hüsn-i muhibbem** şüd velî / Bî-ḥodî-bîn kez temâşâ-mest-i ḥayrânem henüz (FKD, G.295, B.6).

hüsn-i şanem: [1] Putun güzelliği.

Rağş itdiren ehl-i dile deyr içre şanemdür / **Hüsn-i şanem** ü nağme-i nâķūs degüldür (FKD, G.102, B.3).

hüsn-i şüret: [1] Yüz güzelliğine sahip olmak || En iyi biçimi bulmak.

Sirişk-i dîdeden mir'ât-ı ṭab'um jeng-i ğam ṭıtdı / Degül sâde yine naķş-ı ḥâyâlüm **hüsn-i şüretden** (FKD, K.15, B.33).

hüsn-i ṭabî'at: [1] Güzel yaratılanlar, sevgili.

Belâ vü derd-i ğam lâ-büd bulurlar 'âşık-ı zârı / Fiġân **hüsn-i ṭabî'atden** fiġân ḥüsn-i ṭabî'atden (FKD, K.15, B.28).

Belâ vü derd-i ğam lâ-büd bulurlar 'âşık-ı zârı / Fiġân ḥüsn-i ṭabî'atden fiġân **hüsn-i ṭabî'atden** (FKD, K.15, B.28).

hüsn-i ṭaleb: [1] İstek güzelliği. İyi istek.

Naẓm eyleme bir vech ile **hüsn-i ṭaleb** ğuşşa gele / Zîrâ ki maẓmûn-ı şıla şî'r içre şekvâdur Fehîm (FKD, K.6, B.18).

hüsn-i tedbîr ile mey bir daġı engür olmaz. [1] Şarap iyi önlemlerle bir daha üzüm hâline gelmez.|| Daha önceden bozulan bir şey ne kadar özen gösterilirse gösterilsin eski durumuna kavuşamaz.

Dil ki ḥûn oldı naşîḥat anı itmez işlâḥ / **Hüsn-i tedbîr ile mey bir daġı engür olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.11).

hüsn-i yâr: [1] Sevgilinin güzelliği.

Câm-ı cihân-nümâ ki bize **hüsn-i yârdur** / Keyf-i nezâresiyle 'aceb 'âlem eyledük (FKD, G.173, B.3).

hüsn-ṭıynet: [1] Güzellik sahibi.

Erbâb-ı ṭab'a büy-ı gül olsa semûm olur / **Hüsn-ṭıynete** nesîm-i şabâ mesmûm-ı Rûm (FKD, Terkib-bend 1, B.12).

hüveydâ: [1] Belli, besbelli, açık, apaçık, aşikâr.

Qorqaram nîm-nigâh-ı sitem-engîzinden / Olmaya rûz-ı kıyâmetde **hüveydâ** fitne (FKD, G.270, B.4).

I

ırak: [1] Uzak.

Fehîm'i bende itdi MıŖr'da bir Yûsuf-ı Ŗânî / **Irakdan** merĖabâ Rûm'a du'âlar cümle ihvâna (FKD, K.7, B.52).

ıŖlâĖ it-: [1] İyileŖtirmek.

Dil ki Ėûn oldu naŖîĖat anı **itmez ıŖlâĖ** / Ėûsn-i tedbîr ile mey bir dağı engûr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.11).

ıtr-sây-ı müŖk-bîz: [1] İtir ve misk kokularını saçmak.

Bu bâğ-ı dehre zûlfünden olmuŖdur senûñ Ŗâyî' / Nesîm-i sünbûlistân **ıtr-sây-ı müŖk-bîz** olmak (FKD, G.161, B.5).

ıztırâb: [11] Acı, keder.

ıztırâb u ra'Ŗe maĖŖŖŖ-ı dil-i 'uŖŖâĖdur / Olmasun yâ Rabbi ol zûlf-i dil-ârâ muğtarib (FKD, G.20, B.5).

Merkez-i 'âlem süveydâ-yı dilûndür kim Fehîm / **ıztırâb** itseñ olur eczâ-yı dünyâ muğtarib (FKD, G.20, B.7).

Helâk-i Ėamze-i bî-bâküñem ki dünyâyı / Ŗehîd ider de ne bîm ü ne **ıztırâba** düşer (FKD, G.60, B.3).

Bîm-i Ėamze cânumuz leb-rîz-i sîm-âb ideli / **ıztırâb** u ra'Ŗeden yoğdur ferâğ-ı sînemüz (FKD, G.126, B.2).

Qo muğtarib olayım nîm-bismil eyle beni / Senûñ Ŗehîdüñ olur **ıztırâbdan** mağzûz (FKD, G.150, B.6).

Âfitâbâsâ ser-â-pâ Ŗu'le-efŖân olduğun / Yâd itmezdüm Fehîmâ **ıztırâbuñ** görmesem (FKD, G.210, B.8).

Sipend-i âteş-i ‘aşk olduğun bildi Fehîmâ dehr / Tıyuldu ‘âlem sūz-ı nihānuñ **ıztırābuñdan** (FKD, G.230, B.5).

Ābda māh gibi sîne-i şāfum verdi / **ıztırāb** ile o meh-pāreye zahmet bu gece (FKD, G.257, B.7).

Didi kim tā bu kadar mużtaribü'l-hāl olma / **ıztırābı** ki anuñ bā‘iş-i ārāmumdur (FKD, K.12, B.24).

Āşār-ı māh-ı rüze bilür ide la‘lini / Sîmîn-nesîm za‘f ide sîm-âb **ıztırāb** (FKD, K.13, B.4).

Çöz zülfüñi de bāde şun öldüm hūmārdan / Pür-ra‘şeyem yeter dilüme **ıztırāb** ver (FKD, Terkib-bend 1, B.53).

ıztırāb-āmūz-ı sîm-âb: [1] Cıvanın sıkıntı öğreteni.

ıztırāb-āmūz-ı sîm-âb oldu cism ü dil Fehîm / Dāğ-ı sūz-ı cān-ı ğamdur şu‘le-i tâb u tebüm (FKD, G.217, B.7).

ıztırāb-ı sîne-i ehl-i ‘azāb-ı mahşer: [1] Mahşerin acısını çekenlerin göğüslerinin sıkıntısı.

Nāme-i a‘mālini halkuñ perîşān it Hudā / **ıztırāb-ı sîne-i ehl-i ‘azāb-ı mahşerem** (FKD, G.207, B.6).

ıztırāb it-: [1] Rahatsız olmak, huzursuzluk duymak.

‘İşve-kārum nāz-perverdüm gül-i nāzük-tenüm / Şu‘leāsā tâbdan **itdüñ** ser-ā-pā **ıztırāb** (FKD, K.5, B.19).

ıztırāb-ı ğamze-i şūh: [1] Cilveli yan bakışın sıkıntısı.

Cihāna gevher-i şemşîr-i nāzuñ eyledi fāş / Kirişme-i nigeñ ü **ıztırāb-ı ğamze-i şūh** (FKD, G.37, B.4).

i/ī

‘ibādetgāh: [1] Dini vecibelerin yerine getirildiği yer, mekan.

Varur zāhid **‘ibādetgāhına** mey-ḥāneden soñra / Gelür mestāne başı secdeye ammā neden soñra (FKD, G.253, B.1).

iblis: [3]

1. Rakip.

Raķīb māni^c olur ol büte perestişüme / Ğarībdür k'ola **iblis** berhemen-düşmen (FKD, G.239, B.4).

2. Şeytan, cin.

Ümīddür ki ħalāş ide Dāver-i Ğahhār / Ki Rūh-ı qudsīyem **iblis** elinde maķhūram (FKD, K.14, B.14).

3. Yetenek, sanat vb. bakımdan beceriksiz kişiler.

iblis'e baķş-ı cennet ider saña dāne yok / Ādem bu kavmden nice itmez şikāyeti (FKD, Terkib-bend 1, B.19).

ibn-i 'imrān: [2] İmrān'ın oğlu Hz. Musa.

Reşk ider görse cādū-yı kilkülüm / Mu^ciz-i Mūsī **ibn-i 'imrān'ı** (FKD, K.17, B.33).

Şubĥveş destini zāhir kılsa sīm-efşān olup / Ol yed-i beyzāya beñzer k'**ibn-i 'imrān** gösterür (FKD, K.10, B.21).

ibrām: [3] Israr, üsteleme.

Eyler ađyāra Fehīm nice düşünām ammā / Baña düşünāma gelince nice **ibrām** ister (FKD, G.64, B.7).

Dāmenin çāk iderüm Yūsuf olursa küstāĥ / Dil-beri vaĥşī iden hep benüm **ibrāmumdur** (FKD, K.12, B.8).

Pinhān ĥadeng-i teġāfülüñ bir dil için / Ol daĥı sendedür nedür **ibrāmuñ** (FKD, Rübai 34, B.2).

ibrām id-: [1] Israr etmek.

Der Fehīmā ki benüm dāğ-ı cünün tācumdur / **İdüñ ibrām** bahār oldu ki ĥālā geysün (FKD, G.246, B.6).

ibtidā eyle-: [2] Başlamak.

Eyle du^cāya **ibtidā** söz buldı çün kim intihā / 'İzziyle olsun dā'imā müstaġrak-ı nāz u na^cim (FKD, K.6, B.19).

Ķadīmī de^b-i üstādān-ı siĥr-āmüz-ı 'ālemdür / Du^cāya **ibtidā eyler** ħasīde irse pāyāna (FKD, K.7, B.63).

ıç-: [9] ıçkiyi yudumlamak.

Bir sâkı-i mehveşden **ıçüp** bâde-i şâfî / Câm-ı dilüñi maṭla^c-ı envâr-ı şuhûd it (FKD, G.22, B.2).

Bü'l-heves lebleri şevkıyla **ıçer** bâde-i şâf / Şu^cle-nüşuz bize besdür mey-i bî-ğış âteş (FKD, G.138, B.3).

Rağm-ı meh-i rûze **ıç** rıṭl-ı girân kim demi / Devr girânter olur rûze-i maḥmûrdan (FKD, G.231, B.4).

Şîşe-i berrâkdan **ıç** o mey-i rüşeni / Kim ola ser-çeşmesi tâ cebel-i nûrdan (FKD, G.231, B.7).

Gele gülşene gâzabla öpesin elin edeble / **İçesin** o gönca-leble mey-i lâlegün çemende (FKD, G.259, B.2).

Bü'l-^cacebdür **ıçmeden** gören bunu bulur ḥayât / Mihri kim zulmât içinde âb-ı ḥayvân gösterür (FKD, K.10, B.30).

Şarâb **ıç** tâze dil-ber sev cihânda herçi bād-â-bād / Fehîm inşâf besdür bes ferâgat kıl şikâyetden (FKD, K.15, B.49).

Tâ ki cânım tendedür mâü'l-ḥayât olsa eger / **İçmeyem** Hızır eylese tekliḫ âb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.2).

Ol mey ki **ıçerse** mâtemî ger / Şükr ola lebinde şavt-ı şîven (FKD, Terci-bend 1, B.97).

İcâb: [1] Gereklilik.

Rind-i dîvâneym ne küfr ü ne dîn / Selb ü **İcâb** n'iydügin bilmem (FKD, G.204, B.5).

İcâd eyle-: [1] Yeni bir şey ortaya çıkarmak.

Üstâd-ı nigâhuñ **eylemekde** / Her demde hezâr şîve **İcâd** (FKD, Terkiḫ-bend 2, B.39).

İcâd id-: [2] Yeni bir şey çıkarmak, var etmek.

Olmuş o kadar fitnede üstâd nigâhuñ / Her şulḫda şad ceng **ider İcâd** nigâhuñ (FKD, G.176, B.1).

Sa'y ile rûḫ da **İcâd iderseñ** meşelâ / Baḫtı vârun olanıñ sa'yi de meşkûr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.2).

İcâz: [4]

1. Keramet, mucize (TULUM, s.944).

Seyr idüñ o dil-ber-i mümtāzımuñ **i'cāzını** / İtmege küşte dirildür 'aşık-ı ser-bāzını (FKD, Diğər 1, B.17).

Ḥalīl-i 'aşkam ammā şu'le gülzār olması baña / Degül **i'cāz** feyz-i dīde-i nemnākdendür hep (FKD, G.17, B.3).

Nāmuñ digər enbiyā ki itmiş sende / **i'cāzı** bu evc-i nebīlerüñ cem'iyet (FKD, Rübai 6, B.2).

2. Belagat terimi olarak, az sözle çok şey anlatmadır (BELÂGAT-I OSMÂNİYE, s.239).

Şi'ri **i'cāz** olsa da faḥr eylemez ādem Fehīm / Qanda bir nā-ḥoş-edā şā'ir görürsem ḥod-pesend (FKD, G.42, B.5).

i'cāz-ı 'aşk: [3] Aşkın olağanüstülüğü.

i'cāz-ı 'aşkı gör kim itdi dilüñ Fehīmā / Hem şu'lezār-ı düzaḥ hem cilvegāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.5).

Şehrī ile Fehīm idüp **i'cāz-ı 'aşkı** fāş / Siḥr-i bedīhede nighin mülzem eyledük (FKD, G.173, B.5).

Qasem **i'cāz-ı 'aşka** öyle istiğnā-fürüşam kim / Ne çeşm-i siḥr-kār u ne nigāh-ı pür-füsün olsa (FKD, G.256, B.4).

i'cāz-ı dāmān-büs: [1] Bir eser karşısında beğenilerini sunma.

Şi'rüme eyler Fehīm ol meh nigāhın āşinā / Şāhid-i siḥrüm görüp **i'cāz-ı dāmān-büs** olur (FKD, G.87, B.7).

i'cāz-ı helāk-i tığ-ı ṭab: [1] Yaratılış kılıcının öldürme mucizesi.

Gördi **i'cāz-ı helāk-i tığ-ı ṭab'umdur** Fehīm / Eyledi teslīm şi'rüm gamze-i cādū-yı dost (FKD, G.25, B.8).

i'cāz-ı nākūs: [1] Kilise sesinin mucizesi.

Bütānı secde-ber itdi nefesle / Bu yetmez mi Fehīm **i'cāz-ı nākūs** (FKD, G.137, B.7).

i'cāz-ı nazm: [1] Şiir mucizesi.

Fehīm'i itmege **i'cāz-ı nazm** ile mümtāz / O pür-füsün nigh-i şā'irānedür bā'is (FKD, G.28, B.7).

i'cāz-ı yed-i beyzā: [1] Hz. Musa'nın mucizesi olan beyaz el. "Elini koynuna sok, kusursuz, bembeyaz çıkacaktır. Korkudan (açılan) kollarını kendine çek. İşte bu ikisi Firavun ve onun adamlarına karşı Rabbin tarafından iki kesin delildir. Çünkü onlar, yoldan çıkan bir kavim olmuşlardır" (Kasas Sûresi, 32. Ayet).

Olsa **i'cāz-ı yed-i beyzā** n'ola bî-'itibār / Tāb-ı mihr itdi cihānı ol kadar pür-tef ü tāb (FKD, K.5, B.6).

icmāl it-: [1] Özetlemek.

Söyle luṭf it cāvidān-ı çeşm-i mu'ciz-gūyuña / Şerh-i efsūn-ı nigāhuñ cāna **icmāl itmesün** (FKD, G.245, B.3).

icrā eyle-: [1] Yerine getirmek.

Ol kadar **eyleyeyim** girye-i Nūh'ı **icrā** / Nakş-ı keştī varaç-ı keştī-i Ṭūfān olsun (FKD, G.244, B.6).

ictihād it-: [1] Gaza etmek, çabalamak, mücadele etmek (TULUM, s.946).

Merḳad-i pāk-i İmām-ı A'zām'ı ihyā için / **İtdiler** cümle guzāt-ı ehl-i İslām **ictihād** (FKD, Kıt'a 8, B.6).

ictimā' eyle-: [1] Toplanmak, bir araya gelmek.

Mey-kede vü ḥānkāh **eylediler ictimā'** / Künc-i tehī ḳalmadı mest ile mestürdan (FKD, G.231, B.3).

ictimā' id-: [1] Toplanmak.

Ḳatre-i sīm-ābveş bir yirde **idüb ictimā'** / Külçe oldu rīze-i sīm aḥterān olub müzāb (FKD, K.5, B.4).

ictināb id-/it-: [3] Kaçınmak, uzak durmak.

Gāh ider pinhān nigeḥle 'āşıkın mest ü ḥarāb / Geh teḡāfülle **ider** erbāb-ı dilden **ictināb** (FKD, Diğeri 1, B.2).

'Aşka itdüm teveccüh ü iḳbāl / Zevḳ-i 'ālemden ictināb itdüm (FKD, K.2, B.13).

Çekse Yūsuf ḡāşiyem ḥtusa rikābum ger 'azīz / **İctināb itdüm** muḥaşşal irtikāb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.15).

ictināb ḳıl-: [1] Sakınmak, çekinmek.

Āfitābā āfitābā el-ḥazer şad-el-ḥazer / Ol meh-i ḥüsnüm yaqub yandırmadan **kıl ictināb**
(FKD, K.5, B.26).

İçinde: [14] Bir yerin sınırları arasında, ortasında (TULUM, s.948).

Bezm **İçinde** gördüm ol māhı oturmuş cām ile / Ebrüvān pür-çīn küleh kec bir nice ḥod-kām
ile (FKD, Diğ̃er 1, B.21).

Mir'at **İçinde** gerçi olur 'aksi bī-şebāt / Olmaz ḥayāli āyīne-i sīneden cüdā (FKD, G.2, B.3).

Bu kār-ḥāne-i ḥırmān **İçinde** tā ki Fehīm / Naşīb olur mı 'aceb vāye-i 'amīm-i murād (FKD,
G.39, B.5).

Pā-māl iderse ṭurra ḥaṭ-ı sebzüni n'ola / Gülzār **İçinde** berg-i giyāha ne i'tibār (FKD, G.45,
B.5).

Yürütdi fitnegāh-ı 'aşk **İçinde** ḥ'āce-i evvel / Perestār-ı kazāyı gāmeze-i cānāneden soñra
(FKD, G.253, B.3).

Düm-i ṭāvūsveş iki 'arüse eyledi cilve / İki ḥürī behişt **İçinde** gūyā geldi cevłāna (FKD, K.7,
B.23).

Bu tīh-i 'aciz **İçinde** Ḥızr-ı luṭfuñ reh-nümā eyle / Mesīḥ-i himmetüñ gönder dil-i bīmāra
dermāna (FKD, K.7, B.55).

Bü'l-'acebdür içmeden gören bunu bulur ḥayāt / Mihri kim zulmāt **İçinde** āb-ı ḥayvān
gösterür (FKD, K.10, B.30).

Yüri ey keyf-i mey bu dil degül bāzār-ı miñnetdür / Alur yokdur bu şehri **İçinde** esbāb-ı
meserretten (FKD, K.15, B.24).

Edhem-i ḥāmeñ eylesün min-ba'd / Vādī-i faḥr **İçinde** cevłānı (FKD, K.17, B.20).

Ten-i kāfūr-ı ṭab'umda göñül pejmürde olmışdur / Semenderdür ki ebr-i berf **İçinde** mürde
olmışdur (FKD, G.76, B.1).

Miyānı oldı nīlüfersitān eṭrafı nergiszār / Nazār kıl Nīl **İçinde** ceste ceste ol çerāğāna (FKD,
K.7, B.25).

Meger deryā-yı āteşdür ki oldı şu'leden mevci / Felekler döndi ol baḥruñ **İçinde** şāḥ-ı
mercāna (FKD, K.7, B.26).

Olduqça 'arāknāk ruḥ-ı pür-tābuñ / Gör cilvegehin şu'le **İçinde** ābuñ (FKD, Rübai 33, B.1).

ıcre: [72] İçinde.

Merđ-i bī-bāk-levendem Şu‘arā **ıcre** Fehīm / Zen-ıtabī‘at süfehā gibi tazarruf ne belā (FKD, G.4, B.6).

Muırib-ı bezm-i fenāyuz bu cihān **ıcre** Fehīm / Őıvesi nağmemüzüñ Őıven olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.11).

Teh-i ĥāk **ıcre** ıtutmuş dehri āh-ı dāğdār-ı ‘aşķ / Nesīm-i gülden olmuş bir cihān-ı gülsitān ġā‘ib (FKD, G.19, B.5).

Bāzār-ı behişt **ıcre** ben ol Şu‘le-metā‘am / Kim rüy-ı dükkāndur baña ser-māye-i düzaķ (FKD, G.35, B.4).

‘Aks-i la‘l-i ruķını āyīne-i mihr **ıcre** / Eyleyüp seyr Mesīķ itdi bu nazmı inřād (FKD, G.38, B.7).

‘Aks-i gül olur zāhir mir‘at-ı çemen **ıcre** / O lāle-i Őeb-nem-rīz olduķça ĥicāb-ālūd (FKD, G.43, B.2).

Deyr **ıcre** ki ol büt heves-i encümen eyler / Çok zāhid-i ıtā‘at-menişi berhemen eyler (FKD, G.55, B.1).

Olmağā meclis-i nāz **ıcre** ĥarīf-i çeşmi / Ğamze gibi yine bir rind-i mey-āřām ister (FKD, G.64, B.2).

Tengnā-yı kal‘a-i ‘aķl **ıcre** olmaz Şehr-bend / Dil ki bir dīvāne-i deşt-i cünün-peymüdedür (FKD, G.68, B.2).

Dil-řikestem ol ķadar kim Őıře-i sā‘at-miřāl / Zaķmum **ıcre** süde-i elmās tūde tūdedür (FKD, G.68, B.3).

Fehīm āb-ı ĥayāt **ıcre** ķosañ olmaz řarāvet-yāb / Gül-i ‘ömrüm kim āhumdan benüm pejmürde olmuşdur (FKD, G.76, B.6).

Śimgün cām **ıcre** zerrīn ķadeĥdür her ĥabāb / Rind-i řāfuz sākin-i mey-ĥāneyüz nev-rūzdur (FKD, G.78, B.6).

Dil-berüñ Mışr **ıcre** nā-yāb olduğın seyr eylese / Ehl-i ‘aşķa ķaķıı-ı Yūsuf vaķ‘ası ma‘lüm olur (FKD, G.82, B.4).

Dökse ĥün-ı germümi bāğ **ıcre** tīğ-i ġamzesi / Nār olur güller Fehīmā nārdan řemřīr olur (FKD, G.86, B.7).

‘Älem-i ‘aşk **ıcre** ben şāhib-kırān-ı köhneyem / Cān u başa qalmazam yār ü qarīnüm tazedür (FKD, G.94, B.3).

Rakş itdiren ehl-i dile deyr **ıcre** şanemdür / Hüsn-i şanem ü nağme-i nākūs degüldür (FKD, G.102, B.3).

Fehīmā sīnem **ıcre** özge gülşendür hayāl-i hüsn / O gülzār ıcre tab‘um bülbül-i rengīn-terennümdür (FKD, G.104, B.5).

Fehīmā sīnem ıcre özge gülşendür hayāl-i hüsn / O gülzār **ıcre** tab‘um bülbül-i rengīn-terennümdür (FKD, G.104, B.5).

Bey‘-gāh-ı ‘ālem-i kevn ü fesād **ıcre** Fehīm / Cevher-i cāndur ziyān itmekde ancak sūdumuz (FKD, G.119, B.5).

Ol māhi-i tūrfa-hilkatüz kim / Deryā **ıcre** şerāre-püşuz (FKD, G.122, B.5).

Vuşlat **ıcre** şādī vü firqatde gam giryān ider / Mest-i cām-ı bezm-i ‘aşkuz cāvidāndur giryemüz (FKD, G.127, B.5).

Bahtumuz h‘āb **ıcre** olsun tā-kiyām-ı şubh-ı haşr / Pās-bān-ı dil yeter bu nāle-i şeb-hūzümüz (FKD, G.130, B.4).

Havfumuzdan çeşm-i dil-ber gamzeyi eyler penāh / Kūçe-i ‘aşk **ıcre** bī-pervā yürür mestāneyüz (FKD, G.134, B.3).

Cānumuzda kim yine dūzah-‘azāb eyler firāk / Dūzah **ıcre** cān-ı āteşnāki n‘eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.5).

Rūh vermiş iki yākūta hākīm-i muqtedir / Hüsnüñ **ıcre** vaz‘ idüp la‘l-i suhan-gūdur demiş (FKD, G.143, B.4).

Dilüñ āteşgeh-i hüsnümde vü sen delk **ıcre** / Nice bir eylesin şu‘le-i ‘aşkı has-püş (FKD, G.144, B.8).

İder gird-āb-ı baħr-ı eşküm **ıcre** / Felek gibi hezārān hanumān rakş (FKD, G.145, B.5).

Böyle qalursa süziş-i āteş-i şevk-i hāl-i dost / Gelmeye dūzah **ıcre** de cān u dile ferāg-ı dāg (FKD, G.153, B.2).

Levh-i çeşminde muşavver olsa bakmaz Yūsuf‘a / Şehr-i hüsn **ıcre** iden bir kez temāşā-yı laţif (FKD, G.157, B.4).

Zelîl olmak Fehîmâ Rûm'da biñ vech ile yegdür / Baña lâzım degüldür mülk-i Mısr **ıçre** 'azîz olmak (FKD, G.161, B.7).

Nice meftûn olmayan mestân-ı 'ışk **ıçre** baña / Fitne-engîz iltifât-ı çeşm-i fettânın görüñ (FKD, G.182, B.2).

Nigāhuñ fitne-pāş olduqça dest-efşân semā' **ıçre** / Derûn-ı cāna hānçer-rîz olur müjgān-ı ser-tîzûñ (FKD, G.183, B.6).

Egerçi hānde-rîzem gül gibi bāğ-ı cihān **ıçre** / Benümçün girye eyler ebr-i bārān çeşm-i pür-hûn hem (FKD, G.201, B.4).

'Aceb sırr-ı Hudā'sın cānum **ıçre** müttehid-eczā / Ene'l-hāq sen disen ey büt ber-dār ider 'ālem (FKD, G.202, B.5).

Her perî-rû eyledi vaşfumda bir mu'ciz-edā / Sihr ü efsûn **ıçre** derc olmuş Fehîm efsāneyem (FKD, G.212, B.7).

Sînem **ıçre** rûz u şeb hûn-ı cigerle beslerem / Tıfl-ı gam perverde-i nāz u na'îmümdür benüm (FKD, G.224, B.4).

Ahkerāsā nice biñ hürşîd-i maşşer fāş olur / Dūzah **ıçre** itseler gırbāl eger hākisterüm (FKD, G.225, B.5).

Degül gönca bürîde-kelle-i pür-hûn-ı bülbüldür / Ki bāğ **ıçre** görüp olmuş ruḥ-ı gül-hîzûne ḳurbān (FKD, G.226, B.3).

Toḥm-ı hürşîd ü meh olurdu zemîn **ıçre** eger / Düşse bir ḳatre 'arāḳ 'ārız-ı cānānumdan (FKD, G.229, B.2).

Ārzü da vādi-i ye's **ıçre** oldu nā-bedîd / Şimdi ḥasretle ider dil ārzü-yı ārzü (FKD, G.249, B.2).

Girmişem pîrezeni **ıçre** şanup cāme-i ḥ'āb / Özge mest itdi beni bāde-i vuşlat bu gece (FKD, G.257, B.5).

Bu demler ḥanümān-ber-dār bî-berg ü nevā-yı 'aşḳ / Gül **ıçre** 'andelîbāsā ṭutar bir ḥāne gülşende (FKD, G.260, B.7).

Zahm-ı dilümde seyr idüñ ḳatre-i hûn-ı germümi / Püte-i āteş **ıçre** şan oldu şerer güdāhte (FKD, G.271, B.5).

Görüp hûn **ıçre** cān-ı nîm-küşte muştarib-ḥālîn / Nigāh-ı merḥamet-düşmen urup bir nîze raḥm itdi (FKD, G.282, B.3).

Cünün-ı ‘aşk u mestî-i mey-i zencîrdür gerdün / Hārābāt **ıcre** ben ser-ḥalkā-i mestānuḥam sākî (FKD, G.283, B.7).

Bir nihāl-i şu‘le görseñ pertevinden bî-ḥod ol / Vādi-i ‘aşk **ıcre** şāhib-Ṭūr’a beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.4).

Çü toğdı kevkeb-i iḳbāl arz-ı Mısr **ıcre** / Yeter kıyāmete dek faḥr ümm-i dünyāya (FKD, K.8, B.19).

O meclis **ıcre** benem bir kemîn gazel-perdāz / Ki sözde ṭab‘um olur hem-nefes Mesîḥā’ya (FKD, K.8, B.21).

Olalı güy-rübā fenn-i cirîd **ıcre** ḥased / İtdi çevgān gibi naḥl-i ḳad-ı ḥübānı dü-tāh (FKD, K.9, B.14).

Baḥr-ı ‘aşk **ıcre** benem şimdi re’îsü’l-‘uşşāk / ‘Ademe gitmege ṭufān-ı ḡam eyyāmumdur (FKD, K.12, B.13).

Dilüm ki şalup vücūd **ıcre** noḳta-i ‘aşkum / Ğariḳ-i ḳaṭre olan ṭurfa baḥr-ı pür-şūram (FKD, K.14, B.42).

Ḳaldı bir ḥırḳa **ıcre** ‘uryān-ten / Ṭās-bāzāne cān-ı āḡāhı (FKD, Kıt'a 4, B.6).

Bu vādî **ıcre** Ḥızr olsañ ecel çün ejder-i bî-mihr / Ḳatup zehr āb-ı ḡayvāna ider lā-büd seni mürde (FKD, Kıt'a 5, B.4).

Geh ‘ārif-i müstaḡnî vü ḡāhî muḥtāc / Geh āb u geh āteş **ıcre** mānend-i zücāc (FKD, Rübai 8, B.1).

Ey ravza-i ḡusn **ıcre** cemālün ḡül-i āl / Ey zülfi siyāhı sünbül-i bāḡ-ı cemāl (FKD, Rübai 35, B.1).

Fāş eyle ḳarābe **ıcre** meyden / Ebr olduḡın āfitāba mesken (FKD, Terci-bend 1, B.94).

Āteşin-dem olmadan ḳaḳnūs-ı zerrîn-bāl-i çarḡ / Kendü de olsa ‘aceb mi şu‘lesi **ıcre** kebāb (FKD, K.5, B.2).

‘Aks-i ebr ü zülfi sākî sāye-ḡüster olmasa / Maḡv olurdu berḳ-ı ḡāṭif gibi cām iḳre şarāb (FKD, K.5, B.10).

Sikenderveş kesüp ol seddi ṭufān şaldı Mısr **ıcre** / Cihān Ḳaydāfaveş ḡarḳ oldu lîkin baḥr-ı iḡsāna (FKD, K.7, B.19).

‘Aks-i mir’āt-ı ruḥuñ düşse çemenzâr **ıçre** / Ede tûṭî-şifat evşāfuñı her sebz-i giyāh (FKD, K.9, B.17).

Yegāne mazhar-ı ism-i Şabūr Eyyüb Pāşā kim / Bu ḥüsn-i ḥulk ile eylemiş dehr **ıçre** bî-hemtā (FKD, Kıt'a 15, B.4).

Bu cem‘-i ḥasīsān-ı le’im **ıçre** Fehīm / Dil kâfiye-i luṭf gibi teng oldı (FKD, Rübai 54, B.2).

Bedr **ıçre** Fehīm olsa hilāl itme ‘aceb / Seyr eyle şikâf-ı cüfte-i dil-dârı (FKD, Rübai 55, B.2).

Çihre-i a‘dāñ olup berg-i ḥazāndan zerd ü ter / Ola rûḥ-ı düzaḥ **ıçre** şu‘leveş pür-pîç ü tâb (FKD, K.5, B.62).

Naẓm eyleme bir vech ile ḥüsn-i ṭaleb guşşa gele / Zîrā ki maẓmûn-ı şıla şî‘r **ıçre** şekvâdur Fehīm (FKD, K.6, B.18).

Dirîğā çārsû-yı rişte-i bâzâr-ı cihān **ıçre** / Ḥaşîr-i köhneveş düşdüm ne çāre çeşm-i rağbetden (FKD, K.15, B.9).

Oldı āyîne-i vücūd **ıçre** / Peykerüm şüret-i heyülânî (FKD, K.17, B.99).

O şiryān **ıçre** cārî cüy-ı ḥûnı serdi-i devrân / İder ger çeşme-i āb-ı ḥayāt olursa efsürde (FKD, Kıt'a 5, B.5).

Revâdur fenn-i taşvîr **ıçre** Ṭālib / Olursa Mānî vü Bihzād-ı şānî (FKD, Kıt'a 6, B.1).

Bülbül ḥarābezâr-ı cihān **ıçre** der-be-der / Gülzār mesken-i feraḥ-ābād-ı büm-ı Rûm (FKD, Terkib-bend 1, B.13).

Rûm **ıçre** Muḥteşem de olursañ ḥakîrsin / Bunlarsa cerr idüp dem urur ihtişāmdan (FKD, Terkib-bend 1, B.29).

Eger pîrāhen-i Yūsufsa at şandûḳ-ı çāh **ıçre** / Metā‘uñ postîñ-i gürg ise bâzâr ider ‘ālem (FKD, G.202, B.3).

ıçün: [28] İçin, amaç, maksat ve sebep bildiren edat.

Bir ḥayāt **ıçün** kâzâ bilmem ne nâz eyler baña / Ben şehîd-i ğamzeyem ‘İsî niyâz eyler baña (FKD, G.6, B.1).

Tahtġāh-ı şāh-ı ‘aşḳ-ı ğam-sipehdür sînemüz / Hıfz **ıçün** düzd-i ṭarabdan pās-bāndur giryemüz (FKD, G.127, B.3).

Vācib vücūda gelmek **içün** tā ḥamīrümüz / İksīr-i māye-i ‘adem itmiş nazīrümüz (FKD, G.129, B.1).

Çāk ider biñ dili bir kıatre **içün** tığ-i müjeñ / Ol kıadar teşne-leb-i ḥün-ı deründur çeşmüñ (FKD, G.178, B.4).

‘Ārifem ‘arif ki vaşl-ı şāhid-i tevḥīd **içün** / Her zamān ezkār-ı ism-i bī-müsemmə eylemem (FKD, G.203, B.4).

‘Āşıkam ‘āşık ki işbāt-ı vücūd **içün** Fehīm / ‘Ārif-i dānā gibi herkesle gavgā eylemem (FKD, G.203, B.7).

Ġarīk-i lücce-i ‘aşkam fenā nedür bilmem / Ümīd-i sāhil **içün** āşinā nedür bilmem (FKD, G.205, B.1).

Mihr ü meh şanma şikār **içün** bu vaḥşetgāhda / Bīşezārın devr ider iki gazanfer rüz u şeb (FKD, K.1, B.9).

Nuql **içün** aña āteş-i dilden / Aḥker-i dāgumı kebāb itdüm (FKD, K.2, B.9).

O şevk ile Züleyḥā gibi Nīl’e virdiler zīnet / Temāşā **içün** ol şāhib-serīr-i mäh-ı Ken‘ān’a (FKD, K.7, B.21).

Müdām çarḥda destür-ı seyr **içün** Keyvān / Yüzün gözün sürer ol sür-ı āsumān-sāya (FKD, K.8, B.15).

Cevr **içün** raḥşuña irḥā-yı ‘inān itdükçe / Çeşm-i bed dūr ola hem dest-i tazallum kütāh (FKD, K.9, B.19).

Düşmek **içün** pāyına gülzārda bād-ı şabā / Mestvārī kendüsin üftān ü ḥīzān gösterür (FKD, K.10, B.19).

Ḥasta-i ğam dergehine varsa ger tīmār **içün** / Aña bir şāfī cevāb itmekle dermān gösterür (FKD, K.10, B.31).

Ḥuffāşveş bu bāğda şeb-dostam Fehīm / İftār **içün** o ğonca-gül-i mihr ü meh-cenāb (FKD, K.13, B.15).

Merḳad-i pāk-i İmām-ı A‘zām’ı ihyā **içün** / İtdiler cümle ğuzāt-ı ehl-i İslām ictihād (FKD, Kıt'a 8, B.6).

Sāl-i ‘azm-i ceng ü fetḥe didiler tārīḥ **içün** / Cebr ile Bağdād’ı aldı ehl-i Rüm’uñ serveri (FKD, Kıt'a 9, B.10).

Müjde **ıçün** 'āleme didüm bu tārīhi Fehīm / Sa' d kevkeble zamāna oldı müftī Bū Sa' id (FKD, Kıt'a 11, B.11).

Pinhān hādeng-i teğāfülün bir dil **ıçün** / Ol dağı sendedür nedür ibrāmuñ (FKD, Rübai 34, B.2).

Pādişeh-i serīr-i nāz olmış o çeşm-i 'ışveger / Şalmada kaçd-ı cān **ıçün** peyk-i nigāhu her taraf (FKD, G.156, B.2).

Göz habsine bırakıldı dil-i zārı şayd **ıçün** / Bir şa' ve üzre şaldı iki şāh-bāz hayf (FKD, G.159, B.6).

Gezend-i çeşm-i zaħm-ı sīne-i 'uşşākı def' **ıçün** / Olur şad berç-ı sūzān hançer-i ser-tīzūne kurbān (FKD, G.226, B.4).

Geçmişem ben ki şehīd olmağ **ıçün** cānumdan / Geçme kurbānuñ olam başuñ **ıçün** kanumdan (FKD, G.229, B.1).

O mertebe ideyim fevt-i derd **ıçün** feryād / Ki tā-ebed olalar ehl-i mātem āsūde (FKD, G.262, B.2).

Hırş ile itdüm vücūdum pāy-tā-ser āyīne / Sīr-çeşm olmağ **ıçün** ol pür-cefāyı görmege (FKD, G.263, B.2).

Bir fitneyi ihyā **ıçün** ey şeh nighūñle / Dünyāyı helāk eyleme çeşm-i siyehūñle (FKD, G.265, B.1).

Vādī-i ma'nāda istīşāl-i haşm-ı dūn **ıçün** / Esb-i tab'-ı şūhına ol dem ki meydān gösterür (FKD, K.10, B.26).

Her dili beste-i bend-i ser-i zūlf eylemeden / Bendeñi başuñ **ıçün** eyle gel āzād yeter (FKD, G.61, B.5).

ııyd: [4] Bayram.

Bilürem ııyd-i vişalün baña cāvīd olmaz / Eyle kurbān beni kim böyle güzel ııyd olmaz (FKD, G.113, B.1).

Tā gülşen-i çeşmümde o hūrşīd görünmez / Nev-rüz ile gelse gözüme ııyd görünmez (FKD, G.117, B.1).

Dil-ber ü mey zevkıdur ııyd hem açar şıyām / Açma bu rāzı Fehīm kevşer ile hürdan (FKD, G.231, B.13).

İyd ola hem böyle dil-ber bā-ḥuşuş evvel bahār / Kim bu mevsimdir ki dīdārın cüvānān gösterür (FKD, K.10, B.7).

İydgēh: [1] Bayram yeri.

İydgēhde ol perī-rū eylese ref^c-i niḳāb / Yalnız İyd-i Fehīm olmaz olurdu İyd-i İyd (FKD, G.41, B.5).

İyd gel-: [2] Bayramın gelmesi.

İyd gelüp ṭoldı ḥāṭır-ı mesrūrdan / Ğonca dilüm oldu gül feyz-i dem-i şūrdan (FKD, G.231, B.1).

Tā kevkeb-i ṭālī'ümle oldum mā-beyn / Şad İyd gelüp itse eger 'ālemi zeyn (FKD, Rübai 49, B.1).

İyd-i adḥā: [1] Kurban bayramı.

İyd-i adḥādur ki dil cānānına cān gösterür / Her kişi bu demde ḳaşşābına ḳurbān gösterür (FKD, K.10, B.1).

İyd-i Fehīm: [1] Fehīm'in bayramı.

İydgēhde ol perī-rū eylese ref^c-i niḳāb / Yalnız İyd-i Fehīm olmaz olurdu İyd-i İyd (FKD, G.41, B.5).

İyd-i İyd: [1] Bayramların bayramı.

İydgēhde ol perī-rū eylese ref^c-i niḳāb / Yalnız İyd-i Fehīm olmaz olurdu İyd-i İyd (FKD, G.41, B.5).

İydit-: [1] Bayram etmek || Çok sevinmek

Şadr-ı fetvāyı müşerref eyledi zī'l-ḥiccede / İtdi rüz-ı mātem-i Yaḥyā'yı āsāriyla İyd (FKD, Kıt'a 11, B.5).

İyd-i ḳurbān: [1] Kurban bayramı.

Ğülzār-ı behişt ü İyd-i ḳurbān / Geldi baña bu ḥayāl ağreb (FKD, Terci-bend 1, B.126).

İyd-i vişal: [1] Kavuşma bayramı.

Bilürem İyd-i vişalün baña cāvīd olmaz / Eyle ḳurbān beni kim böyle güzel İyd olmaz (FKD, G.113, B.1).

ġyidin mübārek eylesün. [1] Bayramın kutlu olsun.

Eylesün ġyidin mübārek görmesün kaç'a elem / Tā ki her evvel bahāri dehre Yezdān gösterür (FKD, K.10, B.41).

ġyid ol-: [1] Bayram zamanının gelmesi.

ġyid oldu 'ālem her taraf peymāne-i şādī be-kef / Her gūşe pür-şūr u şeğaf her yerde bir sūr-ı 'azīm (FKD, K.6, B.2).

id-: [120] Etmek, eylemek.

Yāqūt-ı āfitāb ile hem-māyedür gönül / Ey āteş-i derün **idemezsin** zarar baña (FKD, G.7, B.6).

Levh-i çeşminde muşavver olsa bakmaz Yūsuf'a / Şehr-i hüsn içre **iden** bir kez temāşā-yı laṭīf (FKD, G.157, B.4).

Bütān-ı şehri **ider** naqş-ı pāy-ı esb-i gurūr / Sürünce rahşını ol şeh-levend-i istiğnā (FKD, G.9, B.3).

İderse şubh-şifat çāk sīnemüz devrān / 'Aceb midür güher-i mihr kāmyuz cānā (FKD, G.8, B.3).

O zülf ü ruḥ ki ola şayd-ı bend-i istiğnā / Ğazāl-i mihr **ider** der-kemend-i istiğnā (FKD, G.9, B.1).

Ta'lim iderdi zulmeti leyle **ideydi** ger / Bir noқта meşq rüz-ı siyāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.6).

O aḥker gibi kim sūz-ı derūm **ide** hākister / Fehīm'i āḥir itdi āteş-i dāğ-ı nihān ġā'ib (FKD, G.19, B.7).

Yā Rab dil-i pür-sūzum **idüp** māye-i dūzaḥ / İt berg-i gül-i dāğımı pīrāye-i dūzaḥ (FKD, G.35, B.1).

Her dāğum **idüp** hem-ser-i hūrşīd-i kıyāmet / Kıl sīne-i pür-tābumı hem-sāye-i dūzaḥ (FKD, G.35, B.2).

Şuver-pīrā-yı 'aks-i hışm-ı çeşmüñ / **İder** mir'āti pür-taşvīr-ı Mirrīḥ (FKD, G.36, B.5).

Fehīm eylerse müjgānuñ taḥāyyül / **İder** şı'rinde hep ta'bīr-i Mirrīḥ (FKD, G.36, B.7).

İder mi baḥtumuzu Ḥaḥ qarīn-i mihr-i ümīd / Olur mı ṭālī'ümüz maḥrem-i ḥarīm-i murād (FKD, G.39, B.2).

Çazâ ne çâre dili sîr-ĥûn-ı ye's itmiş / **İdince** herkesi perverde-i na'îm-i murâd (FKD, G.39, B.4).

İder hemîşe tezerv-i dili nigâhı şikâr / O şeh-süvâra gelür şayd-ı şâh-bâz lezîz (FKD, G.44, B.5).

Figân ile **ideyim** dâğ dâğ sînemi hep / Ki nev-niyâza olur kâr söz ü sâz lezîz (FKD, G.44, B.3).

Çattâl **iden** kırısmeyi zehr-i 'itâbdur / Düşnâm-ı ser nühüfte-nigâha ne i'tibâr (FKD, G.45, B.3).

Mir'âtı gerçi 'aksüñ **ider** feyz-yâb-ı ĥüsn / Ĥürşîd öñinde şüret-i mâha ne i'tibâr (FKD, G.45, B.6).

Böyle gūyâ lebüñi ey yüzi gül mül mi ider / Feyz-i keyfiyyet-i mül gönçayı bülbül mi **eder** (FKD, G.51, B.1).

Böyle gūyâ lebüñi ey yüzi gül mül mi **ider** / Feyz-i keyfiyyet-i mül gönçayı bülbül mi eder (FKD, G.51, B.1).

Nice yüz biñ dili bir ġamze iderken küşte / Nigeh-i 'arbede-cü kaçd-ı teġâfûl mi **ider** (FKD, G.51, B.2).

Nazar-ı luţfuña tâkat yoġ iken 'aşıkda / Sıklet-i ta'ne-i aġyâra taġammül mi **ider** (FKD, G.51, B.3).

Dîn ü mezheb hep sevdâ ile elden gitdi / Bir daġı dil heves-i ġurra-i kâkûl mi **ider** (FKD, G.51, B.4).

'Āşık-ı ĥüsn-i ĥakîkî mi olur hiç Fehîm / Ĥıdmet-i 'aşk-ı mecâzîde tekâsül mi **ider** (FKD, G.51, B.5).

Nice yüz biñ dili bir ġamze **iderken** küşte / Nigeh-i 'arbede-cü kaçd-ı teġâfûl mi ider (FKD, G.51, B.2).

Tâbiş-i mey kim 'izâruñ surĥ-reng-âmîz **ider** / 'Aks-i rüyuñ sâġarı deryâ-yı âteş-ĥîz **ider** (FKD, G.53, B.1).

Tâbiş-i mey kim 'izâruñ surĥ-reng-âmîz **ider** / 'Aks-i rüyuñ sâġarı deryâ-yı âteş-ĥîz **ider** (FKD, G.53, B.1).

Çeşmüñi ĥ'âb-ı teġâfûl ġurfa bîmâr eylemiş / Kim nigâh-ı 'işve vü nâz itmeden perĥîz **ider** (FKD, G.53, B.2).

Her ne dem gelse kazā-yı nā-gehānī çarḥdan / Zaḥm-ı şemşīr-i nigāhuñ cāna dest-āvīz **ider**
(FKD, G.53, B.3).

Yād-ı müjgānuñla āh eylerse diller rūzgār / Hürmen-i cān üzre anı ebr-i ḥançer-rīz **ider**
(FKD, G.53, B.4).

Eylese bir dem hırām-ı kāmētüñ fikrin Fehīm / Nālesi dünyāyı pür-ğavgā-yı rustā-ḥīz **ider**
(FKD, G.53, B.5).

Hem ḥande vü hem ḥışm **ider** ol yār Fehīm āh / Feryād ki bī-dādı baña dād-res eyler (FKD,
G.57, B.7).

Pervāne **idüp** yaḳsa da şem'e beni baḥtum / Hākisterümi zīnet-i perr-i meges eyler (FKD,
G.57, B.4).

Mecrūḥ **idüp** murğ-ı dili ğamze-i dil-ber / Tīr-i müje vü tīg-i nigheden ḳafes eyler (FKD,
G.57, B.6).

Şāhid-i ğamzesini ser-ḥoş u raḳş-āver **ider** / Nağme-i 'işveye çeşmi ki ser-āğāz eyler (FKD,
G.58, B.3).

Şadef-dīde-i giryānda **ider** 'aksi şināh / O dür-i pāk-güher gāhi de 'ummāna girer (FKD, G.59,
B.4).

Helāk-i ğamze-i bī-bāküñem ki dünyāyı / Şehīd **ider** de ne bīm ü ne ıztırāba düşer (FKD,
G.60, B.3).

Nağme-i 'işveye āheng **ideyor** şabr eyle / Besdür ey 'aşık-ı sevdā-zede feryād yeter (FKD,
G.61, B.7).

Dil oldı silsile-zād-ı ḥarīm-i zülf-i dirāz / **iderse** pāyına rü-māl dā'imā zencīr (FKD, G.65, B.2).

Ziyāde eyledi sevdāmı fikr-i kākül-i yār / Güsiste-bend **iderüm** olsa ejdehā zencīr (FKD, G.65,
B.3).

'Ālemi ḥüsnüñe fermān-ber **idüp** itme şehīd / İtdüğüñ kāra peşīmān olacaḳsın āḥir (FKD,
G.66, B.7).

Cüyüş-ı Türk-i ḥüsnüñ cāy **idelden** mülk-i 'uşşāḳı / Metā'-ı zühd ü dīn ü 'aḳl u dil hep ğāret
olmuşdur (FKD, G.77, B.9).

Şafaḳ-ı ḥūnın ider tıfl-ı felek zīb-i cebīn / Fitne bismilgeh-i çeşmünde ki ḳurbānuñ olur
(FKD, G.83, B.6).

Dil **ider** çeşmine ta'lim-i nigāh-ı iltifāt / Özge mecnūndur ki cellāda teraḥḥum öğredür (FKD, G.92, B.3).

Pür-ʿuḳde **iden** dile o zülfi / Bed-kāri-i baḥt-ı dil siyehdür (FKD, G.95, B.6).

Dil-i endiṣemi **iden** meftūn / Şāhid-i şīve-kār-ı ma'ni'dür (FKD, G.97, B.2).

Siyāh-ı kevkeb-i erbāb-ı ʿaşkı dāğ **ide** reşki / O deñlü ḥāl-i siyeh-kāresi siyāh gerekdür (FKD, G.100, B.3).

İdince turra-periṣān ḥırām tūṭiveş ol ḳad / ʿAlem ḳıyāmet-i āşüb-ı ser-sipāh gerekdür (FKD, G.100, B.8).

İder pertev gedā-yı kevkeb-i ḥāl-i siyāhuñdan / Sipihri-i aḥter-i baḥtum anuñçün tīre-encümdür (FKD, G.103, B.3).

Püyende-i şahrā-yı dilüz āteş-i ʿaşkı / Pür-şu'le **iden** bād-ı ser-i dāmenümüzdür (FKD, G.110, B.3).

Zülfin o mest ḥāk ile yeksān **idüp** gelür / ʿuşşāk-ı pāy-māli periṣān idüp gelür (FKD, G.111, B.1).

Pā-best **iderüz** zāde-i Meryem de olursa / Şayyād-ı şanem-ḥāne-i zünnār-ı kemendüz (FKD, G.123, B.3).

Bīm-i ğamze cānumuz leb-riz-i sīm-āb **ideli** / İzṭırāb u ra'şeden yoḳdur ferāğ-ı sīnemüz (FKD, G.126, B.2).

Külḥan-ı dūzaḥ gibi deryāyı aḥker-zād **ider** / Düşse kemter ḳatre-i ḥün-ı dil-āteşnākümüz (FKD, G.128, B.3).

Biz ki ḥāl u ḥaṭ-ı dil-dārı temāşā **iderüz** / Dāğ-ı ḥasretle dili maḥz-ı süveydā **iderüz** (FKD, G.131, B.1).

ʿAndelīb-i erinī-güy-ı vişalüz ki dili / Gül-bün-i ğonca-i gülzār-ı tecellā **iderüz** (FKD, G.131, B.3).

Şīve-i şāhid-i nuṭḳın ki Fehīm'ün yazaruz / Ḥüsn-i elfāzumuzı ma'ni-i şeydā **iderüz** (FKD, G.131, B.7).

İdelden nālemi dem-sāz-ı nākūs / Felek-sādur külāh-ı nāz-ı nākūs (FKD, G.137, B.1).

Rüsvā-yı ʿaşk **iden** dil-i ālüfteñi Fehīm / Mazmūnını netice-i şad-ğayret eylemiş (FKD, G.141, B.5).

Helâl olsun o Hindû'ya gül-i dâğ / Ki âteşle **ide** dâmen-feşân rakş (FKD, G.145, B.6).

İder gird-âb-ı baħr-ı eşküm içre / Felek gibi hezârân ħanumân rakş (FKD, G.145, B.5).

İderler şevķ-ı şî'rûñle Fehîm / Ħarîm-i âsumânda ħudsiyân rakş (FKD, G.145, B.9).

İderse ol büt-i şîrîn-dehân rakş / Kef-i 'aşıķda eyler dîn ü cân rakş (FKD, G.145, B.1).

Ħavf ile âbveş **ider** ħaţ pes-i kâğıda gürîz / Şunmağa yazsa dâd-ger ol şeh-i ħirre-meste ħaţ (FKD, G.148, B.2).

Nâmesin ehl-i râz **idüp** beste-ser ü şikeste-ħaţ / 'Arz ide ħasb-ı ħâlini yâre şikeste-beste ħaţ (FKD, G.148, B.1).

Ŧoħınma çarħuma tîğ-i cefâ ile ey mâh / **İder** seni daħı âteş-i şihâb-ı firâķ (FKD, G.162, B.4).

Ser-be-zencîr **ider** şîrleri Mecnûnveş / Levĥaşa'llâh ne 'aceb bîşe olur bîşe-i dil (FKD, G.187, B.2).

Âteş-i ħayret-i 'aşķ ile **ider** maĥv-ı vücûd / Ne olur Ŧâlib-i dîdâr u ne Ŧür ister dil (FKD, G.188, B.2).

Şeb-nemdür **iden** ħoncayı bâlîn ħülü bister / Sen berķsin ey dil yûri ħâşâķ-nişîn ol (FKD, G.190, B.2).

Cem' oldı ħelüp bir yere müjġân u kirişme / Beñzer ki **iderler** yine tedbîr-i teġâfûl (FKD, G.193, B.3).

Feyz alsa tâb-ı mihr-i zamîr-i Fehîm'den / Her bergini **iderdi** birer âfitâb ħül (FKD, G.195, B.7).

Envâr-ı tecellîdür iden cismini süzân / Her şem' **idemez** suĥte-i pervâne-i 'aşķam (FKD, G.197, B.6).

Envâr-ı tecellîdür **iden** cismini süzân / Her şem' idemez suĥte-i pervâne-i 'aşķam (FKD, G.197, B.6).

Giryeyle idüp cüyveş ol servi der-âġûş / Pâyına düşüp ħüşe-i dâmâna şarılsam (FKD, G.198, B.2).

Beni pertev gibi bâġ-ı cihânda ħ'âr **ider** 'âlem / ħül-i ħürşîd de olsam enîs-i ħâr **ider** 'âlem (FKD, G.202, B.1).

İder ta'lim-i āzār ol mehe dünyā yine ammā / Beni kūyında āh itme deyü bī-zār ider 'ālem (FKD, G.202, B.4).

Ḥak itse Fehīm āyīne-i ṭab'umı devrān / Ṭūṭī gibi güftār **ide** her sebz-i giyāhum (FKD, G.215, B.6).

Fehīm **iderse** n'ola tūtiyā müsevvedeyi / Medīḥa-gevher-i çeşm-i siyāhdur kārüm (FKD, G.216, B.7).

Dil-i zār-ı Fehīm ile ikimüz / Ṭurmayup āh-ı cān-güdāz **idelüm** (FKD, G.221, B.6).

Bāğ-ı ḥüsni olmadan şād-āb āb-ı bādeden / 'Ārızın gül-rīz **ider** cānāne tāb-ı bādeden (FKD, G.233, B.1).

Sāde-ḳalb ol kim yine bī-reng ü naḳs-ı feyz **ider** / Ser-şikeste pāre-i mir'at-ı ḳalb-i sādeden (FKD, G.234, B.4).

Pertev-i 'işmet **ider** idi ruḥına Yūsuf eger / Eline girse idi dāmen-i şad-çäkümden (FKD, G.236, B.5).

Girifte māha döner idi sākī çün destin / Maḥall-i rīziş-i meyde **ide** ḳarīn-i sebū (FKD, G.247, B.2).

Ārzü da vādi-i ye's içre oldı nā-bedīd / Şimdi ḥasretle **ider** dil ārzü-yı ārzü (FKD, G.249, B.2).

Şevḳ ile şeb-zinde-dārān-ı şehīdān-ı ḡamuñ / Tā şabāḥ-ı ḥaşr **iderler** güft ü gūy-ı ārzü (FKD, G.249, B.7).

İderdi āfitāb-ı şubḥdan bālīn ü bister dil / Ḥayāliyle o māhuñ bir gece vaşlı naşīb olsa (FKD, G.254, B.3).

Nedür ol nigāh-ı pür-kīn nedür ol nühüfte ḥande / Bu reviş bu ṭarz-ı āyīn **ider** ehl-i ḥüsni bende (FKD, G.259, B.1).

Biñ Fehīm-i sāhiri ilzām-ı fenn-i siḥr **ider** / Ğamze-i mu'ciz-kelemañ bir cevāb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.5).

Şaydgāh itse ne dem şahn-ı ḳazāyı ṭurrası / Pāy-best-i dām **ider** murğ-ı belāyı ṭurrası (FKD, G.278, B.1).

İder ol evc-i ḥüsnuñ şāh-bāzı / Hümā-yı cān-ı 'uşşāḳ ile bāzı (FKD, G.279, B.1).

O kebk-i bü'l-'acebüz giryenāk-i ḥande-eşer / Ki za'ferān **iderüz** ḥār-ı āşiyānumuzı (FKD, G.280, B.3).

Dehri ‘aks-i nūruñ **idüp** feyż-yāb-ı mihr ü meh / Pāyuña itse n’ola ĩᡱār-ı gevher rüz u şeb (FKD, K.1, B.29).

Çeşmini **iden** her gice hem-ḥābe-i ğamze / Şeb-tā-be-seḥer nāliş-i bīmārı ne bilsün (FKD, K.4, B.13).

Ger naḥl-i tecellīden **iderlerse** de çübīn / Mest-i mey-i dīdār olan varı ne bilsün (FKD, K.4, B.4).

Hem-kāse **idüñ** ḥün-ı cigerden dime ey dil / Mestāne ki ḥün-ḥāre ola yāri ne bilsün (FKD, K.4, B.24).

Tā ki āşār-ı temüzī bāğı āteşġāḥ **ide** / Tā ki anda düzaḥāsā āteş-i mihr iltihāb (FKD, K.5, B.61).

Keyf-i būyumdan **iderdüm** şīşe-i mül ğoncayı / Reng-i rüyumdan gül-i ra‘nā olurdu pür-ḥicāb (FKD, K.5, B.52).

Miyān-ı Nīl’de her naḥl-i ḥurmā beñzedi ğüyā / Şināverlik **iden** bir dil-ber-i kākül-perişāna (FKD, K.7, B.12).

Nice kaḥnūs **idermiş** cismini sūzān nigāḥ ile / Derün-ı şu‘lede raḥşān ḥurūş-ı āteş-efşāna (FKD, K.7, B.28).

Ziyā-endūd **ideydi** cirm-i arzı şayḳal-ı re‘yüñ / Ḥusūf olmazdı ‘arız bir daḥı hīç māh-ı tābāna (FKD, K.7, B.36).

Neşīm-i luḫfi vezān olsa ger ğulistāna / **iderdi** ğülleri hep āfitāba hem-sāye (FKD, K.8, B.18).

idince maḥlaşını Āfetī ol āfet-i cān / Olur zemānede bī-nām u bī-nişān āfet (FKD, K.11, B.9).

Didüm āḥir kefen-i cismüm iden çeşme-i cān / Çeşm-i āḥū-nigeh-i ḥün-ı dil-āşāmumdur (FKD, K.12, B.26).

Bilür nā-maḥrem-i şādīdür anuñçün **ider** baḥtum / ‘arūsāsā dilüñ dā’im niḳābın gerd-i külfetden (FKD, K.15, B.25).

Sāḳī mey şun ki peyk-i endişem / **ide** faḥriyyede ḳadem-rānī (FKD, K.17, B.23).

Feyż-i neşv itse mişl-i müsīḳār / Naġme-perdāz **ide** neyistānı (FKD, K.17, B.30).

Mest olup tā ki ḫab‘-ı pür-zūrum / **ide** lāf u ğüzāf-ı tülānī (FKD, K.17, B.31).

Ġoncayı eyleyüp ru‘āf-engīz / Müşḳ-bīz **ide** būy-ı reyḫāmı (FKD, K.17, B.70).

Geçse ola bâğdan beriyyeye bād / Gül-i şad-berg **ide** muğeylānı (FKD, K.17, B.74).

Eyleyüb cübbe cāme-i feleki / Hem **idüp** tās mihr ile māhı (FKD, Kıt'a 4, B.7).

ider her yazduğı şūhuñ nigāhı / Dil-i ‘uşşākı mecrūh-ı nihānī (FKD, Kıt'a 6, B.4).

ider taşvīr-i şīr itse nigeħle / Gürīzān āhū-yı çeşm-i bütānı (FKD, Kıt'a 6, B.6).

‘Azīz-i dehr **idüp** eyle mübārek manşıbın yā Rab / Ola devrinde hep āsūde-dil dünyā vü māfīhā (FKD, Kıt'a 15, B.13).

Sübhanallāh ne bü'l-‘aceb sāhirdür / Hürşīdi şehāb **ider** şehābı hürşīd (FKD, Rübai 13, B.2).

Şahrāya düşsem mūrāne **iderem** / Bir noқта-i mevhumda biñ yıl tek ü dü (FKD, Rübai 50, B.2).

Müjgānından **ideydi** Mānī / Ger hāme-i müyü vaqt-i taħrīr (FKD, Terci-bend 1, B.34).

Destārı kec idüp **ide** bāzārda hırām / Teşhīr-i şā‘irī **ide** muğhık hırāmdan (FKD, Terki-bend 1, B.30).

Bir şā‘ir-i rezīl ki bu kavme şī‘r oğur / Birbirine **idüp** o le‘īmān işāreti (FKD, Terki-bend 1, B.21).

Bir naşīħatdur **ider** ‘āşık-ı şermende saña / Korqaram aram ār olur ağıyār-ı firībende saña (FKD, Terki-bend 3, B.34).

Rūşen olsa mihr ü mehden de n’ola ol sīne kim / Cilvegāh ide anı dīn-i Peyember rüz u şeb (FKD, K.1, B.17).

Cānumuz vaķf-ı tīg-i nāz **idelüm** / Zaħm urduķça bir niyāz **idelüm** (FKD, G.221, B.1).

ideli: [2] Ettiğinden beri.

Şarāb-ı ye’s **ideli** cānı mest-i lā-ya‘ķil / Derūn-ı hūāıra gelmez ümīd ü bīm-i murād (FKD, G.39, B.3).

Dil gūşe-i çeşminde mekān **ideli** yārūñ / Maħmūr da olsa yine mestānelüg eyler (FKD, G.54, B.5).

idi: [35] İsim ya da isim soylu sözcüklere gelerek onları yüklem yapan ve basit zamanlı fiillere gelerek onları birleşik zamanlı eyleme dönüştüren ek fiil.

Secdegāh-ı dil ü cān eyler **idik** biz de Fehīm / Sırr-ı Beytü'l-ḥarem ü rāz-ı küniştin görsek (FKD, G.172, B.5).

Bir zamān germ **idi** çün āteş-i ʿaşk ile Fehīm / Şimdi vā-suḥte oldum ol hevādan geçdüm (FKD, G.218, B.9).

Pertev-i ʿişmet ider **idi** ruḥına Yūsuf eger / Eline girse **idi** dāmen-i şad-çākümnden (FKD, G.236, B.5).

Pertev-i ʿişmet ider **idi** ruḥına Yūsuf eger / Eline girse **idi** dāmen-i şad-çākümnden (FKD, G.236, B.5).

Girifte māha döner **idi** sākī çün destin / Maḥall-i rīziş-i meyde ide qarīn-i sebū (FKD, G.247, B.2).

Teşbīh ideli cūşişini eşküme ʿummān / Kim ağlar **idi** dīde-i giryān gibi olsa (FKD, G.255, B.6).

Böyle sa'y etmez **idi** sūriş-i dünyāya Fehīm / Pīş-i çeşminden eger itmese da'vā fitne (FKD, G.270, B.7).

Taşdī'den olur ḥacil medhūnde yoḥsa cān u dil / Nazm eyler **idi** muttaşıl şad-ıkd-ı lü'lü'-i nazīm (FKD, K.6, B.16).

Kāş maḥsūs olaydı ʿirfān kāş / Destüme girse **idi** dāmānı (FKD, K.17, B.16).

Farq itmez **idi** sāye vü nūrın ʿālem / Olsaydı eger aḥter-i baḥtum ḥūrşīd (FKD, Rübai 14, B.2).

Pür-naqş-ı gül eyler **idi** cismin / Zaḥm-ı tīr-i nigāh-ı taşvīr (FKD, Terci-bend 1, B.35).

İtmek **idi** ğarazuñ çünki ferāġat evvel / Ne **idi** tā bu kadar germī-i ülfet evvel (FKD, Terki-bend 3, B.13).

Hele bir zerreden kemter **idi** rüz-ı velādetde / ʿAceb şimdi ne deñlü mihr-i baḥtum ḥurde olmışdur (FKD, G.76, B.5).

Kemterīn beyzası mihr **idi** hümā-yı ḥüsnuñ / Olmadın ser-zede toḥm-ı şecer-i Ṭūr henüz (FKD, G.120, B.4).

Murādı derd **idi** el-ḥamdü lillāh oldı Fehīm / Bu nā-müsā'ide ṭālī'le kām-yāb-ı firāk (FKD, G.162, B.7).

Bañā bir mertebe luṭf eyledi ol māh Fehīm / Ḥ'ābdan ğayrıya hep var **idi** ruḥşat bu gece (FKD, G.257, B.11).

Şāhid-i ḥāl ü ḥaṭ-ı rŭyına meftŭn **idi** dil / Olmamışdı daḥı āfākda peydā fitne (FKD, G.270, B.2).

Bir nice demler Fehīm bāde-perest **idi** lĭk / Keşret-i şuġl-ı hevā sāde-perest eyledi (FKD, G.281, B.5).

Nice vaḫt **idi** nā-murād idi dil / Yād-ı luṭfiyla kām-yāb itdŭm (FKD, K.2, B.32).

Nice vaḫt idi nā-murād **idi** dil / Yād-ı luṭfiyla kām-yāb itdŭm (FKD, K.2, B.32).

Nice eyyām **idi** seyr-i tecellĭ iştıyākıyle / Dönerdi kendi mir'āta ḥabābı çeşm-i ḥayrāna (FKD, K.7, B.2).

Vaṭanda çekdigŭm şad-gŭne kŭrbet **idi** ey baḫt / Zihĭ himmet ki itdŭñ vāyedār ālām-ı ğurbetden (FKD, K.15, B.26).

Mesned-ārā-yı şadāret olacaḫ hem bu **idi** / Yeridŭr her ne ḫadar itse taşaddur ḫaḫḫā (FKD, Kıt'a 14, B.4).

Ol mihr idŭm ki sāyem **idi** āfitāb lĭk / Pā-māl ḫıldı sāye-şıfat çarḫ-ı dŭn beni (FKD, Terkib-bend 1, B.45).

Ol māḫ idŭm mihr **idi** eflākŭm eyledi / Zıll-ı zemĭnde baḫt-ı siyeh tĭregŭn beni (FKD, Terkib-bend 1, B.46).

Ey ğamze nedŭr bu ḥŭn-feşānĭ / Yetmez mi **idi** sipihr cellād (FKD, Terkib-bend 2, B.38).

Bĭ-mŭrŭvvet ne **idi** 'arz-ı maḫabbet evvel / Ne **idi** eyledŭġŭñ luṭf u mŭrŭvvet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.11).

İtmek **idi** ğarazuñ çŭnki ferāġat evvel / Ne **idi** tā bu ḫadar germĭ-i ūlfet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.13).

Ūns **idi** elde iken şānuña 'ādet evvel / Şāh-bāzum yoġ **idi** sende bu vaḫşet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.14).

Ūns **idi** elde iken şānuña 'ādet evvel / Şāh-bāzum yoġ **idi** sende bu vaḫşet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.14).

Ġŭl gibi feyz-i nesĭm-i dem-i la'lŭñ açdı / Gerçi bir ğonca-i ser-beste **idi** rāz-ı Mesĭḫ (FKD, G.34, B.3).

Kişver-i cān-ı Fehīm olmaz **idi** böyle ḫarāb / Ġamzeñe itmese imdād eger leşker-i nāz (FKD, G.115, B.7).

Bî-mürüvvet ne **idi** ‘arz-ı maḥabbet evvel / Ne **idi** eyledüğüñ luṭf u mürüvvet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.11).

Her gören Yūsuf’ı āh eyler **idi** lîk senüñ / Hüsnüñi görse eger Yūsuf iderdi şad-āh (FKD, K.9, B.6).

Maḥbûs-ı teğāfûl **idi** dil ğamze nigeḥbān / Ḳurbānuñ olam eyledi āzād nigāhuñ (FKD, G.176, B.6).

idrāk-i ḥikmet: [1] Bilgiyi çözümleme.

Ben ol ṭurfa nesīc-i kārgāh-ı şun‘-ı Ḥallāk’am / Ki tār u pūdum oldı rişte **idrāk-i ḥikmetden** (FKD, K.15, B.8).

idrāk-i suḥanver: [1] Söz ustalarının zihinleri.

Nūr-baḥş-ı mihr ü māh oldı nuḳāṭı kilkiñüñ / İtse na‘tüñ n’ola **idrāk-i suḥanver** rüz u şeb (FKD, K.1, B.40).

idrāk-nişîn ol-: [1] Anlayış sahibi olmak.

Endişeyi de vādi-i ḥayretde güm itdüñ / Ey ma‘ni-i esrār-ı dil **idrāk-nişîn ol** (FKD, G.190, B.3).

idrîs: [1] Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biri olan Hz. İdrîs, kalemle ilk yazı yazan, ilk kez yıldızları ve hesabı inceleyen, ilk kez iğne ile dikiş diken ve gizli ilimleri bilen şahsiyettir (AND, s.199-201). Ayrıntılı bilgi için bk. Ömer Faruk Harman (2000), “İdrîs” md., İA, C.21, s.: 478-480.

La‘l-i dūr-pūşı bir aḫterdür iki māhda kim / Cān verüp bilmedi sırrın feleküñ **idrîs’i** (FKD, G.289, B.3).

idü: [20] bk. idi.

Fiğān idüp dimezüz kim ğamuñ nesin gördük / Ğam olmasa dir **idük** ‘ālemüñ nesin gördük (FKD, G.174, B.1).

Bilmez **idüm** lafz-ı remzüñ ma‘ninin āb-ı ḥayāt / Hışm iderken ‘āşıka zevḳ-i ‘itābuñ görmesem (FKD, G.210, B.5).

‘Aşkuñda senüñ cevri ile belā çekmez **idüm** / Hep dildür olan bu mübtelāya bā‘iş (FKD, Rübai 7, B.2).

Ol mihr **idüm** ki sāyem idi āfitāb lîk / Pā-māl kıldı sāye-şifat çarḥ-ı dün beni (FKD, Terkib-bend 1, B.45).

Ol mäh **idüm** mihr idi eflāküm eyledi / Zıll-ı zemīnde baht-ı siyeh tīregün beni (FKD, Terkib-bend 1, B.46).

‘Aşık olurduñ eger görse **idüñ** sen de sañā / Ba‘d-ezīn bendeyem ey şāh-ı cihān sañā (FKD, Terkib-bend 3, B.32).

Senüñ üftāden olmadan der **idüm** / Pāy-mālāna dest-gīr benem (FKD, G.206, B.3).

Bīd-i mecnūndan **idüñ** tahta-i tābūtumı kim / Beni öldürdi gam-ı zülf ü temennā-yı cünün (FKD, G.243, B.4).

Gerçi ben ser-hoşı ‘aşkuñla şarāb itmez **idüñ** / Āteş-i cevr ile bağrumda kebāb itmez **idüñ** (FKD, Terkib-bend 3, B.16).

Tā çeşm-i haķīkatle nigāh itmeye Mūsā / Hep Tūr **idügin** vādī-i kuhsarı ne bilsün (FKD, K.4, B.3).

Tā çeşm-i haķīkatle nigāh itmeye Mūsā / Hep Tūr **idügin** vādī-i kuhsarı ne bilsün (FKD, K.4, B.5).

Seyr itmeyen āşüb-ı kazā-kār-ı nigāhın / Mecbūr **idügin** çarh-ı sitem-kārı ne bilsün (FKD, K.4, B.18).

Ser-fittedür ol kākül-i fettānı bilür dil / Hem-kār **idügin** tūrta-i tarrarı ne bilsün (FKD, K.4, B.21).

Gerçi ben ser-hoşı ‘aşkuñla şarāb itmez **idüñ** / Āteş-i cevr ile bağrumda kebāb itmez **idüñ** (FKD, Terkib-bend 3, B.16).

Evvel ālüfteñe tā böyle ‘itāb itmez **idüñ** / Biñ su’āl eylese bir tünd cevāb itmez **idüñ** (FKD, Terkib-bend 3, B.17).

Evvel ālüfteñe tā böyle ‘itāb itmez **idüñ** / Biñ su’āl eylese bir tünd cevāb itmez **idüñ** (FKD, Terkib-bend 3, B.17).

Çeşümü āteş-i hasretle pür-āb itmez **idüñ** / Dil-i vīrānemi tekrār harāb itmez idüñ (FKD, Terkib-bend 3, B.18).

Çeşümü āteş-i hasretle pür-āb itmez idüñ / Dil-i vīrānemi tekrār harāb itmez **idüñ** (FKD, Terkib-bend 3, B.18).

Luţ iderdüñ ğazab-ālūde hitāb itmez **idüñ** / Beni gördükçe ser-i rehde şitāb itmez idüñ (FKD, Terkib-bend 3, B.19).

Luṭf iderdüñ ğazab-ālūde ḥitāb itmez idüñ / Beni gördükçe ser-i rehde şitāb itmez **idüñ**
(FKD, Terkib-bend 3, B.19).

‘iffet-i tāze-zebān: [1] Yeni dillenmeye başlamış namuslu (sevgili).

Gelmez āġūşuma ol tūṭī-i şīrīn-güftārūm / ‘Āşıkūm **‘iffet-i tāze-zebānūm** diyerek (FKD,
G.170, B.5).

iflās: [1] Gönül darlığı (TULUM, s.952).

Bu da zaḥm-ı ziyād oldı ki **iflās** ile ğurbetde / Esīr oldı gönül bir bī-terahḥūm nā-müselmāna
(FKD, K.7, B.50).

ifrāt: [1] Haddinden geçmek, pek ileri gitmek.

Āyīneye çok bakma olur gözüñe çün mihr / **ifrāt** ile hūrşīde nazar itme zarardur (FKD,
G.106, B.7).

ifrāt-ı ḥayā: [1] Utanmanın aşırılığı.

Bakmaz ruḥ-ı āyīneye **ifrāt-ı ḥayādan** / ‘uşşākdaki ḥasret-i dīdārı ne bilsün (FKD, K.4, B.14).

ifşā-yı rāz eyle-: [1] Gizli sırları açık etmek, söylemek.

Bī-tekellūf maḥrem-i ḥalvet-sarāy-ı ğamzeyem / Çeşm-i şūḥ-ı dil-berān **ifşā-yı rāz eyler**
baña (FKD, G.6, B.2).

ifşā-yı rāz it-: [1] Sırrı açığa vurmak.

Bī-iḥtiyāt eyledüm evvel nighde āh / **İtdi** rümüz-ı ğamzesi **ifşā-yı rāz ḥayf** (FKD, G.159, B.7).

iftār: [1] Oruçlu bir kimsenin orucunu açması.

Ḥuffāşveş bu bāġda şeb-dostam Fehīm / **iftār** için o ğonca-gül-i mihr ü meh-cenāb (FKD,
K.13, B.15).

iḥānet et-: [1] Vefasızlık göstermek.

‘İsā’ya eylemez anı ḳavm-i Yehūdiyān / Ehl-i dile o deñlü **ederler iḥāneti** (FKD, Terkib-bend
1, B.20).

iḥāta eyle-: [1] Kuşatmak, sarmak, içine almak.

Eyledi mū-be-mū **iḥāta** beni / Nūr-ı hūrşīd-i ‘aql-ı insānī (FKD, K.17, B.76).

ihāta it-: [1] Sarmak, etrafını çevrelemek.

La'l-i leb sīmīn-bütān **itdi ihāta** çevremi / Şan miyān-ı gencde nā-būd bir virāneyem (FKD, G.212, B.2).

ihfā: [1] Saklamak, gizlemek; gizlenilmek.

Cihānda ğamze-i ğammāzi fāş ide lā-būd / Ne deñlü fitneyi sa'y itse çeşmi **ihfāya** (FKD, K.8, B.24).

ihmāl it-: [1] İlgisiz davranmak, tembellik etmek (TULUM, s.955).

Biñ teğāfūl itse ğamzeñ naqd-i cāna ğam degül / Ğāret-i esbāb-ı dīn itmekte **ihmāl itmesün** (FKD, G.245, B.2).

ihrām: [1] Hacıların Kabe'ye girdiklerinde giindikleri kolsuz ve yakasız bir giysi (LUGAT-I NÂCÎ, s.23).

Tār-ı zülfem ki maṭāfūm olalı Ka'be-i ḥüsn / Būy-ı pīrāhen-i Yūsuf benüm **ihrāmumdur** (FKD, K.12, B.5).

ihrām-best-i kūy: [1] Sevgilinin mahallinde dikişsiz elbise giyenler.

Olmaz tāriḳ-i mezheb-i erbāb-ı 'aşḳda / **ihrām-best-i kūyuña** Beytū'l-ḥarām farz (FKD, G.147, B.6).

ihşān: [1] Cömertlik, lutuf || bağış, hediye.

Āşüfte dile yeter bu **ihşān** / Kim ṭurra-i yāri me'men itdün (FKD, Terkib-bend 2, B.54).

ihṭilāf-ı 'ārif-i bi'llāh: [1] Manevi ve ruhi tecrübelerle Allah hakkında bilgilere erişenlerin karşıtlığı. Ârif-i bi'llāh için bk. ULUDAĞ, s.44.

Biz Fehīmāsā olaldan 'āşıḳ-ı Mecnūn-reviş / **ihṭilāf-ı 'ārif-i bi'llāhdan** āsüdeyüz (FKD, G.133, B.5).

ihṭilāṭ it-: [2] Karışmak, karışıp görüşmek.

Feyz-i neşv-i ḥūn-ı şiryānumla **itse ihṭilāṭ** / Pençe-i mercān olurdu nişter-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B.6).

Mebādā sīnesin çāk eyleye mestāne ḥançerle / Kazā çeşmiyle ol şāhuñ anuñçün **ihṭilāṭ itmez** (FKD, G.118, B.3).

ihṭimāl: [1] Bir durumun meydana gelme olasılığı.

Ne **ihtimāl** rikābını būs ide āşūb / Ne cānı var k'ola küstāḥ-ı hem-‘inān āfet (FKD, K.11, B.6).

ihtirām: [1] Saygı, hürmet.

Oldı hırām-ı kāmētüñe **ihtirām** farz / Şaḥş-ı kıyāmete n'ola olsa kıyām farz (FKD, G.147, B.1).

ihtirāz: [2] Çekinme, sakınma.

Ġamze-i tīre karşı bī-bākī / Ġāyet-i ḥavf u **ihtirāzumdur** (FKD, G.71, B.3).

Zaḥm-ı nıgehūñle fitne küşte / ‘Āşık nice itsün **ihtirāzı** TRB (FKD, Terkib-bend 2, B.15).

ihtirāz it: [1] Sakınmak.

Cevşen-i elmās-pūş it merhem-i kāfūrı müşfik / **ihtirāz it** zaḥm-ı çeşm-i zaḥm-ı merhem-düşmenümden (FKD, G.238, B.3).

ihtişām: [1] Debdebe, görkem.

Rūm içre Muḥteşem de olursañ ḥakīrsin / Bunlarsa cerr idüp dem urur **ihtişāmdan** (FKD, Terkib-bend 1, B.29).

ihtiyār: [3] Kişinin kendi isteğiyle bir işi yapması.

Ey mihr-i gerdūnī-vaḥar ḥükümñ mehe olsa medār / Bir menzil idüp **ihtiyār** burcında olurdu muḳīm (FKD, K.6, B.14).

‘Afv kıl ḥüsnüñe küstāḥ nigāh itdüm ise / **ihtiyār** elde degül girye vü āh itdüm ise (FKD, Terkib-bend 3, B.15).

Şeb-i hicr ü ḡam-ı zülf ü dil-i sevdā-perdāz / **ihtiyārī** degül āh eyler isem dūr u dırāz (FKD, Terkib-bend 3, B.4).

iḥvān: [1] Candan dostlar, samīmî arkadaşlar.

Fehīm'i bende itdi Mışr'da bir Yūsuf-ı ṡānī / İraḡdan merḥabā Rūm'a du‘ālar cümle **iḥvāna** (FKD, K.7, B.52).

iḥyā: [2] Diriltme, diriltirme, canlandırma.

Bir fitneyi **iḥyā** için ey şeh nıgehūñle / Dünyāyı helāk eyleme çeşm-i siyehūñle (FKD, G.265, B.1).

Merḳad-i pāk-i İmām-ı A‘zām’ı **ihyā** için / İtdiler cümle ğuzāt-ı ehl-i İslām ictihād (FKD, Kıt'a 8, B.6).

ihyā id-/it-: [3] Diriltmek.

Ġazabla öldürür **ihyā ider** düzdāde ḥandeyle / Beni maḥrūm-ı nāz itmez o şūḥum biñ raḳīb olsa (FKD, G.254, B.2).

Bü'l-‘aceb ma‘reke-sāz-ı müje-i ḥübānuz / Ki şehīdānı dem-i tīĝ ile **ihyā iderüz** (FKD, G.131, B.2).

İtmez mi kelām-ı rūḥ-baḥşuñ / Dil-mürde-i hecri **ihyā** (FKD, Terkiḳ-bend 2, B.10).

ihyā ol-: [1] Canlanmak, yeniden hayat bulmak.

Kerīmü’ṭ-ṭab‘ u ‘ālī-fiṭrat u Ḥātem-ṭabī‘at kim / Nesīm-i feyz-i cūdından **olur** dil-mürdeler **ihyā** (FKD, Kıt'a 15, B.5).

ihyā-düşmen: [1] Dirilişe düşman.

Küşte-i çeşmüñ olan dil olur **ihyā-düşmen** / Ne belādur ebediyyü'l-‘ademe nāz-ı Mesīḥ (FKD, G.34, B.4).

ıḳbāl: [2] Mutluluk, saadet, baht, talih.

Lāzım degül senüñ baña **ıḳbālüñ** ey felek / İnşāf eyle leb-i bevār-bār tā-be-key (FKD, G.292, B.2).

Feth-i Bağdād’a ‘azīmet eyleyüp **ıḳbāl** ile / Cān ile itdi cenāb-ı ‘avn-i Ḥaḳḳ’a istinād (FKD, Kıt'a 8, B.5).

ıḳdām: [1] Cesaret göstermek, niyetlenmek (AHTERÎ-İ KEBÎR, s.416).

Didüm ey dost beni böyle iden bīĝāne / Ṭaleb-i nā-maḥal ü bī-hüde **ıḳdāmumdur** (FKD, K.12, B.22).

‘ıḳd-ı Fehīm-i mu‘cize-perdāz: [1] Mucize düzenleyen Fehīm'in ipi.

Zīnet-fezā-yı bāzū-yı i‘cāz olan güher / ‘ıḳd-ı Fehīm-i mu‘cize-perdāza bestedür (FKD, G.93, B.7).

iken: [35] ...diğında, olmakla anlamlarına gelen edat.

‘Aql u cān ü dīn ü dil nā-mahrem-i ‘uşşāk **iken** / Bī-tekellūf rāz-ı ‘aşka yār-ı mahremdür şarāb (FKD, G.14, B.5).

Zülfinde diller eyler **iken** geşt-i bāğ-ı hüsñ / Güldür ki düşdi taraf-ı külāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.2).

Nazar-ı luţfuña tākāt yoğ iken ‘āşıkda / Sıķlet-i ta‘ne-i agyāra taħammül mi ider (FKD, G.51, B.3).

Āğūş-ı hayālinde **iken** meskeni her şeb / Gördükçe Fehīm’i yine bīgānelüg eyler (FKD, G.54, B.7).

Ġamze kemīngehdür ey dil-i bī-ħod şaķın / Hüsñine hayrān **iken** bī-ħaber eyler helāk (FKD, G.169, B.3).

Leblerüñ mu‘tād **iken** gül gibi ħandān olmağa / ‘Āşıkā eyler tebessüm biñ ħicāb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.4).

El-emān-ħāh olma ĩmānuñ şikest itse Fehīm / Mest **iken** olur o kāfer şulħ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.5).

Köhne cellād-ı felek çıkmaz o mehle başa / Tıfl **iken** bir nigehiyle nice biñ kıana girer (FKD, G.59, B.2).

Tıfl **iken** olma cefā itmede çarħa hem-reng / Çünki bir āfet-i devrān olacaķsın āħir (FKD, G.66, B.5).

Gül gibi şad-çāk **iken** ten bu ise te’şir-i baħt / Ġoncaāsā tār u pūd-ı pīreħen şemşir olur (FKD, G.86, B.6).

Bü’l-‘acebdür beyza-i dilde daħı bī-bāl **iken** / Murğ-ı āh-ı ‘āşık-ı bī-dil felek-pervāz olur (FKD, G.89, B.6).

Kendi bir **iken** ‘aceb degül mi / Şad merdüm-i dīde cilveghdür (FKD, G.95, B.5).

Nev-be-nev luţflar it tāze **iken** pādişehüm / ‘Āşıkūñ köhne berāt-ı ħamı tecdīd olmaz (FKD, G.113, B.3).

Gör za‘fumu kıoynumda **iken** şordı rakībe / N’oldı ki Fehīmā’ya o nevmīd görünmez (FKD, G.117, B.7).

Bilmezüz kār-ı tebessüm niydüğün ammā Fehīm / Her zamān vīrān **iken** şad-ħānümāndur giryemüz (FKD, G.127, B.7).

Şubh-dem eyler **iken** şavma'ada cüş u hurüş / Geldi peymâne-be-kef muğbeçe-i bâde-fürüş (FKD, G.144, B.1).

Ne hâldür k'ola pür zehr-i gamla tâ-be-gelü / Şikeste-hâl **iken** ser-be-ser qarâbe-i dil (FKD, G.186, B.3).

Ŧıfl **iken** oldı şems ile ol meh muğâbele / 'Uşşâk ile mükâşefe-i rāza başladı (FKD, G.275, B.2).

Rūyî 'arağ-rîz **iken** haŦtımın gör şanki âb / Dūdı bülend eyleyüp şu'leyi pest eyledi (FKD, G.281, B.2).

Fehîm'i la'l-i pür-efsūmı lâl kılmış **iken** / Ne sihrdür vire şüret bu deñlü ma'nāya (FKD, K.8, B.26).

Mişâl-i āyîne-yi âfitâb **iken** kalbüm / Sifâl-i mäh gibi şubh u şâm meksûram (FKD, K.14, B.5).

Reşk eyler **iken** āyîneme İskender / İtdi nem-i eşk ile felek mañz-ı keder (FKD, Rübai 18, B.1).

Ben murğ-ı zîrekem der **iken** âhir esfelüñ / Şâlvârı bendi dâmi olup pây-best olur (FKD, Terkib-bend 1, B.36).

Üns idi elde **iken** şānuña 'âdet evvel / Şâh-bāzum yoğ idi sende bu vahşet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.14).

Sen perî-ruñ var **iken** zerrece gelmez gözüme / 'Arz-ı hüsne eylesün mihr-i felek-zād yeter (FKD, G.61, B.6).

Ŧuyurdı girye-i mestānesi mestür **iken** 'aşkuñ / Fehîmā âstîññle egerçi her zamān örter (FKD, G.63, B.5).

Biz vermez **iken** zerre kadar hüsne vücüdi / 'Aşğ-ı sitem-engiz nedür k'aña zebünuz (FKD, G.121, B.2).

Ža'f ile oldı şimdi şu'a-ı bañar-mişâl / Mihr-i ruñıyla hîre **iken** çeşm-i âfitâb (FKD, K.13, B.6).

Ol teşneyem ki teşne **iken** baña âb-ı Hızr / İtdi kazâ muğâbil-i zehr-âb-ı hün beni (FKD, Terkib-bend 1, B.47).

Yegâne dürrütü't-tâc **iken** oldum zînet-i halhal / Nice yâkütveş surh olmasun eşküm hacâletden (FKD, K.15, B.11).

Encüm-i şeb-fürüz-ı 'aql olmış **iken** çerâğ-ı dâğ / Bâdi-i vâdi-i cünün oldı baña sürâğ-ı dâğ (FKD, G.153, B.1).

Şererveş tıfl **iken** ol servüm oldı şu'le-i ser-keş / Belî lâ-büd olur hâşıl nihâlân dâneden
şoñra (FKD, G.253, B.7).

Hün-ı 'uşşâka dañı tıfl **iken** olsa mu'tâd / Perveriş-yäfte-i şîre-i cân olsa güzel (FKD, G.184,
B.3).

H'âbda **iken** itmede 'âlemi gamzesi şehîd / Vây o dem ki eyleye tîğini çeşmi âhte (FKD,
G.271, B.3).

Hüsnidür ol çerâğ kim şu'lesi der-nikâb **iken** / Gelse küsûfa âfitâb olmaya nür-yâhte (FKD,
G.271, B.4).

iki: [27] Birden sonra gelen sayının devamı, iki.

Müjgâni **iki** şaf sipeh-i tîğ-be-kefdür / Kim birbirine cengde merdâne şunarlar (FKD, G.49,
B.4).

İki şâh-bâzdur çeşm-i kazâ-perr ü kader-pençe / Birisi şa've-i dil biri murğ-ı câna şalmışdur
(FKD, G.75, B.3).

Gülşen-i rüyuñda tohm-ı hâlden feyyâz-ı küll / **İki** sünbül hâşıl itmiş zülf ü gîsüdur demiş
(FKD, G.143, B.3).

Rûh vermiş **iki** yâkûta hakîm-i muqtedir / Hüsniñ içre vaz' idüp la'l-i suhan-güdur demiş
(FKD, G.143, B.4).

İki mihrâbı bozup şekl-i çelîpâ itmiş / Müy-ı pîşânî vü ebrüsün idüp hem-âğuş (FKD, G.144,
B.5).

Hümâdur lâne-i mehde per açmış / O hâl ile **iki** müşkîn hilâlün (FKD, G.177, B.4).

Nigâh it nergis ile lâleye ser-germ olup güyâ / **İki** dil-ber şunar birbirine peymâne gülşende
(FKD, G.260, B.4).

La'l-i dür-püşı bir ahterdür **iki** mâhda kim / Cân verüp bilmedi sırrın felekün İdrîs'i (FKD,
G.289, B.3).

Mihr ü mehle bu pelengî-hû sipihr-i kîne-cü / Bir gazanferdür gîdâ eyler **iki** ser rûz u şeb
(FKD, K.1, B.2).

Mihr ü meh şanma felek bîm-i hadeng-i âhdan / Eksük itmez kellesinden **iki** miğfer rûz u
şeb (FKD, K.1, B.4).

Cirm-i mihr ü meh degül çarḡ üzre bir āyīneden / Arz iderler dehre ḥüsnin **iki** dil-ber rüz u şeb (FKD, K.1, B.5).

Mihr ü mehle çarḡ-ı mīnā-fām bir baḥr oldı kim / **iki** nīlūfer virür ol baḥr-ı aḥdar rüz u şeb (FKD, K.1, B.16).

Didi mihr ü meh degüldür ravzasında ol Şeh'üñ / Ḳudsiyān gerdān iderler **iki** micmer rüz u şeb (FKD, K.1, B.25).

Mihr ü māhiyla felek bir sā'il-i pür-ḥırşdur / **iki** kāseyle cenābuñdan ider cerr rüz u şeb (FKD, K.1, B.34).

Düm-i ṭāvūsveş **iki** 'arüse eyledi cilve / İki ḥūrī behişt içinde güyā geldi cevlanā (FKD, K.7, B.23).

Ta'miyeyle mışraf-ı şānīden olunca ḥisāb / **iki** vech ile çıkar tārīḡi bī-naş u ziyād (FKD, Kıt'a 8, B.17).

Beyt-i vāḡidde **iki** tārīḡ derc itdüm Fehīm / Eyledüm irsāl 'arşa k'itdi bir dāver cülūs (FKD, Kıt'a 10, B.4).

iki tārīḡe muvāfiḡ düşicek vaḡt-i şabāḡ / Oldı bu beyt Fehīmā dile ilhām-ı Ḥudā (FKD, Kıt'a 14, B.6).

Ey māh yeter ol **iki** çeşm ü ruḡsār / Ben 'āşık-ı dīdārına 'ayn-ı 'ıydeyn (FKD, Rübai 49, B.2).

Ṭā'ir-i feyzdür şikārları / Ṭab' u dil **iki** şāh-bāzumdur (FKD, G.71, B.5).

Göz ḡabsine bırakıldı dil-i zārı şayd için / Bir şa've üzre şaldı **iki** şāh-bāz ḡayf (FKD, G.159, B.6).

Mir'āta baḡup eyleme āşūbı ziyāde / Bir şaff-ı siyeh-fitne yeter **iki** şaf itme (FKD, G.268, B.2).

Def' itmek olurdu bu **iki** fitne belāsın / Ya ḡamze-i fettān gibi 'ayyārı ne bilsün (FKD, K.4, B.22).

Düm-i ṭāvūsveş iki 'arüse eyledi cilve / **iki** ḥūrī behişt içinde güyā geldi cevlanā (FKD, K.7, B.23).

Mekteb-i ḡülşende seyr eyle ḡül ile lāleyi / Birbirine **iki** dil-berdür ḡülistān gösterür (FKD, K.10, B.14).

Baḡr u kān **iki** gedāsıdur ki dā'im añlara / Baḡr u kānı dest ü ṭab'ı luṭf u iḡsān gösterür (FKD, K.10, B.23).

Ravza-i hüsnüñün ola her dem / Māh u hūrşīd **iki** derbānı (FKD, K.17, B.101).

iki gāzanfer: [1] Gece ve gündüz.

Mihr ü meh şanma şikār için bu vahşetgāhda / Bīşezārın devr ider iki gāzanfer rüz u şeb (FKD, K.1, B.9).

iki gül: [2] Ay ve güneş.

Didüm eflāke nedür bu mihr ü meh-nām **iki gül** / Būy-ı feyzi itmede dehri mu‘aṭṭar rüz u şeb (FKD, K.1, B.24).

Mihr ü meh kim **iki güldür** zīnet-i gülzār-ı çarḥ / Çok şeh-i devrāna oldı zīb ü efser rüz u şeb (FKD, K.1, B.15).

iki güvāh: [1] İki şahid || Ay ve güneş.

Bu huşūşa mihr ü māh **iki güvāhumdur** benüm / Kim cemālün mihridür ṭab‘umda muzmer rüz u şeb (FKD, K.1, B.44).

iki ma‘şūm: [1] Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin.

Zehr-ābe-çeşān ol **iki ma‘şūm** / ‘Aṭşān-ı leb-i kevser-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.145).

iki rikāb: [1] Gökyüzü ve yeryüzü.

Çarḥ-ı dīv kim burāk-ı rif‘atine / ‘Arş u kürsī **iki rikāb** itdüm (FKD, K.2, B.42).

iki şāh-bāz: [1] Sevgilinin keskin gözleri.

Şayd itmege cānı yeter āşār-ı teğāfül / Bir murğ-ı za‘īfi **iki şāh-bāza** ṭuyurma (FKD, G.251, B.3).

ikimüz: [1] Fehîm ve inleyen gönlü.

Dil-i zār-ı Fehîm ile **ikimüz** / Ṭurmayup āh-ı cān-güdāz idelüm (FKD, G.221, B.6).

ikisi: [1] Hızır ile Menzil.

Hızr-ı hidāyet eylese ta‘yīn menzilüm / Hızr ile menzil **ikisi** de güm-sürāğ olur (FKD, Terki-bend 1, B.6).

iklīm-i ma‘ānī: [1] Anlamlandırma ülkesi.

Eylesün deryüze tab‘umdan tenük ser-māyegān / Şimdi **iklīm-i ma‘ānīde** benem şahib-nişāb (FKD, K.5, B.57).

ikrām: [1] Cömetlik, bahşış.

Āşinā ol da nigāhuñla helāk eyle didüm / Didi itmem ki nigāhum sañā **ikrāmumdur** (FKD, K.12, B.21).

iksīr-i māye-i ‘adem: [1] Yokluk mayasının cevheri.

Vācib vücūda gelmek için tā hamīrümüz / **iksīr-i māye-i ‘adem** itmiş naẓīrümüz (FKD, G.129, B.1).

iktisāb it-: [1] Kazanç elde etmek.

Āfitāb-ı bā-kemāl-i re‘yi k’oldı bī-zevāl / **itse** nūrından eger mäh-i şeb-ārā **iktisāb** (FKD, K.5, B.35).

iktizā: [1] Gereklî olma.

Benüm ki pāyuma tā oldı āşinā zencīr / Hasedle ‘aql-ı küle itdi **iktizā** zencīr (FKD, G.65, B.1).

‘ilāc: [2] Deva, şifa.

Biñ kāfirüñ Fehīm gibi zaḥmdāriyam / Kim ḥavf ile Mesīḥ dem urmaz **‘ilācdan** (FKD, G.228, B.7).

Çeşminde bulur **‘ilāc** gerçi / Bīmārī-i cān-gezā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.22).

ilāhī: [3] Ey Allah'ım.

ilāhi etme naşīb-i hü mā-yı şu‘le-i ‘aşk / Olursa nāvek-i dil-dāra üstüḥ‘ān māni‘ (FKD, G.151, B.3).

Ne neş‘edür ki cününü yıkar şarāb-ı firāk / **ilāhī** eyleme ehl-i dili ḥarāb-ı firāk (FKD, G.162, B.1).

Felek felek ide cismüñ **ilāhī** ḥākister / Nücümveş şerer-i āh-ı bī-ḥisāb-ı firāk (FKD, G.162, B.3).

ile: [364] Cümlelerde isimleri birbirine bağlayan ve birliktelik, araç, sebep gibi anlamlar kazandıran bağlaç. Aynı zamanda Türkçe’de edat olarak da kullanılır.

Gāh luṭf **ile** tekellüm gāh ḥı̄şm **ile** edā / Geh lebin eyler tebessüm-rīz geh düşnām-zā (FKD, Diğ̃er 1, B.6).

Gāh luṭf **ile** tekellüm gāh ḥı̄şm **ile** edā / Geh lebin eyler tebessüm-rīz geh düşnām-zā (FKD, Diğ̃er 1, B.6).

Eyledüm bī-iḥtiyār āh u fiğān itdi nigāh / Ḥı̄şm **ile** kıldı teğāfūl eyledi ḥālüm tebāh (FKD, Diğ̃er 1, B.10).

Bir nigāh-ı bāz pes kıldı yine ol pādişāh / Remz ü ĩmā **ile** söyleşmek olurdu līk āh (FKD, Diğ̃er 1, B.11).

Bezm içinde gördüm ol māhı oturmuş cām **ile** / Ebrüvān pür-çīn küleh kec bir nice ḥod-kām **ile** (FKD, Diğ̃er 1, B.21).

Bezm içinde gördüm ol māhı oturmuş cām **ile** / Ebrüvān pür-çīn küleh kec bir nice ḥod-kām **ile** (FKD, Diğ̃er 1, B.21).

Beste itmiş kendine bir bāzı müşkīn dām **ile** / Birbiriyle güft ü gūda çeşm-i ḥün-āşām **ile** (FKD, Diğ̃er 1, B.22).

Beste itmiş kendine bir bāzı müşkīn dām **ile** / Birbiriyle güft ü gūda çeşm-i ḥün-āşām **ile** (FKD, Diğ̃er 1, B.22).

Çaldı dem-beste zebān-ı nāḥıqām ālām **ile** / Rūḥ-ı ḳudsī ‘arz ide ḥālüm meger ilhām **ile** (FKD, Diğ̃er 1, B.23).

Çaldı dem-beste zebān-ı nāḥıqām ālām **ile** / Rūḥ-ı ḳudsī ‘arz ide ḥālüm meger ilhām **ile** (FKD, Diğ̃er 1, B.23).

Oldı çün nāz **ile** ol şūḥ-ı cihānum cilveger / Çeşmi ser-mest-i mey-i ‘işve kirişme pür-ḥaṭar (FKD, Diğ̃er 1, B.25).

Göñül k’ider leb-i cānān-ı pür-‘itāb ile baḥş / O teng-ḥavşaladur k’eyleye şarāb ile baḥş (FKD, G.26, B.1).

Göñül k’ider leb-i cānān-ı pür-‘itāb ile baḥş / O teng-ḥavşaladur k’eyleye şarāb **ile** baḥş (FKD, G.26, B.1).

Sirişk-i ḥıfl-ı yetīmem ki olmazam maḳbūl / Fünūn-ı giryede itsem eger seḥāb **ile** baḥş (FKD, G.26, B.2).

Ḥarāb-ı kişver-i faḳram ki lāne-i cuğdı / Revādur eylese mülk-i Ferāsiyāb **ile** baḥş (FKD, G.26, B.3).

Kitāb mülzemi-i müdde^{ci}ye şahiddür / Ki müsta^{ci}idd-i ezel eylemez kitāb **ile** baḥs (FKD, G.26, B.4).

Yeter Fehīm yeter derd-i ser ḥāmūş ḥāmūş / İder mi ^{ci}arif-i bi'llāh şeyḥ ü şāb ile baḥs (FKD, G.26, B.5).

Fehīm'i itmege i^{ci}cāz-ı nazm **ile** mümtāz / O pür-füsün nigeḥ-i şā^{ci}irānedür bā^{ci}is (FKD, G.28, B.7).

^{ci}Aks-i la'lün cāmda ber-^{ci}aks itmiş gerçi kim / Āb **ile** germ-ülfet olmaz aḥker-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B.2).

Şem^{ci}-i baḥtum pertev-i nūr **ile** etmez imtizāc / Belki nūr-ı şu^{ci}le-i Tūr **ile** itmez imtizāc (FKD, G.30, B.1).

Şem^{ci}-i baḥtum pertev-i nūr **ile** etmez imtizāc / Belki nūr-ı şu^{ci}le-i Tūr **ile** itmez imtizāc (FKD, G.30, B.1).

Ben o nāzük-meşrebem kim sāğar-ı mir^{ci}āt-ı dil / Bāde-i ^{ci}aks-i leb-i ḥūr **ile** itmez imtizāc (FKD, G.30, B.2).

Sāde-rū olsa baña dil-ber ki ṭab^{ci}-ı rüşenüm / Tīregī-i ḥaṭṭ-ı pür-şūr **ile** itmez imtizāc (FKD, G.30, B.3).

Ol kadar nāzük-mizāc oldu dil-i mestāne kim / Çeşm-i dil-ber olsa maḥmūr **ile** itmez imtizāc (FKD, G.30, B.4).

Hīç Fehīm-i ^{ci}aḫıla ḥāl-i dilinden şormañuz / Öyle bir bed-mest-i meşhūr **ile** itmez imtizāc (FKD, G.30, B.5).

Sūziş-i mihr **ile** olup ser-germ / Her seḫer yanmada ^{ci}imāme-i şubḥ (FKD, G.32, B.4).

Demidür büse-i cām-ı leb-i mey-günü **ile** / Eyleye neşve-i zevḫ-ı dilini tāze ḫadeḫ (FKD, G.33, B.4).

Şehīd-i ğamzeñ olmaḫdur murādı / Budur taḫdīr **ile** tedbīr-i Mirrīḫ (FKD, G.36, B.4).

Çeşmüñ bu ğurūr **ile** Cibril'i nigāḥ itmez / Müşkil ki olur la'lün ^{ci}İsā'ya cevāb-ālūd (FKD, G.43, B.5).

Ülfet istermiş dil-i dīvāne-ṭavr **ile** sürür / Āşinā olsaydı bārī āşinādan kim ḫaçar (FKD, G.46, B.5).

Dīn ü mezheb hep sevdā **ile** elden gitdi / Bir daḥı dil heves-i ṭurra-i kākül mi ider (FKD, G.51, B.4).

Mir'āt-ı tecellī olalı sīne-zamīrüm / 'Aks-i mey-i dīdār **ile** peymānelüg eyler (FKD, G.54, B.4).

Şerm-i ruḥ-ı ālinden güller semene döndi / Reşk **ile** bünāgūşı seyr it semeni n'eyler (FKD, G.56, B.2).

Bülbül ki ḥayātında ḥār **ile** ola küşte / Ölmiş ṭotalum soñra gülden kefeni n'eyler (FKD, G.56, B.6).

Dil almağa meyl itdi bir ṭıfl-ı perī-çihre / Şimden gerü ehl-i dil cān **ile** teni n'eyler (FKD, G.56, B.9).

Ben ḥastasına çāre şemşīri **ile** itdi / Bī-çāre Fehīm ammā bilmem ki seni n'eyler (FKD, G.56, B.11).

'Uşşāk ki āh ile gāzāyı heves eyler / Mevc-i şererin cevher-i tīg-i nefes eyler (FKD, G.57, B.1).

Şeh-süvārum ki kaçan raḥş **ile** meydāna girer / Çeşm-i bed-devr 'aceb şāhlevendāna girer (FKD, G.59, B.1).

Zülfī āşüfte olup itse şabā **ile** cedel / Dil-i dīvāneye girer arasına şāne girer (FKD, G.59, B.3).

Lebüñ ḥayāline Rūhü'l-ḳudūs şarāba düşer / Meges-mişāl ki hırş **ile** şehd-i nāba düşer (FKD, G.60, B.1).

Nesīm-i nev-bahār açar der-i güلزārı ey bülbül / Ne sūd ammā ki 'unf **ile** gelür bād-ı ḥazān örter (FKD, G.63, B.4).

İtme cem'-i dil-i 'uşşākı perīşān ey zülf / Bād-ı āh **ile** perīşān olacaḥsın āḥir (FKD, G.66, B.8).

Vecd ü zühd **ile** Fehīm eyleme yā Rab yā Rab / Berhemenlerle şanem-ḥ'ān olacaḥsın āḥir (FKD, G.66, B.15).

Mu'cize-i şī'r **ile** şimdi Fehīm / Şehrde bir şā'ir-i meşhūrdur (FKD, G.74, B.8).

Yine firḳatdedür 'āşık olursa yār **ile** yek-ten / Felek bī-hüde Ḳays'ı vādi-i hicrāna şalmışdur (FKD, G.75, B.4).

Olursa ḥün **ile** dāğum n'ola fevvāre-i şu'le / O mey engür-ı aḥker-pāreden eḫşürde olmışdur (FKD, G.76, B.4).

Havā-yı ‘aşk **ile** Mecnūn kenār-ı maqşada irdi / Uyup ‘aqla Felātūn ğarq-ı baħr-ı hayret olmışdur (FKD, G.77, B.3).

Ol ki nezzāre-kūn-i çāk-ı girībānuñ olur / Şevk **ile** buse-dih-i gūşe-i dāmānuñ olur (FKD, G.83, B.1).

Mest-i ser-germ olıcağ la‘l-i teri aħker olur / ‘Aşıkuñ táb **ile** laħt-ı cigeri aħker olur (FKD, G.84, B.1).

Eylesem bu ten-i pür-dāğ **ile** gül-geşt-i behişt / Bāğ-ı düzahı gibi hep lāleleri aħker olur (FKD, G.84, B.5).

Görse nazmumda Fehīm aħter-i nuţkum kızarup / Tābiş-i şerm **ile** baħruñ güheri aħker olur (FKD, G.84, B.6).

Çāk çāk itse tenüm ol çeşm-i cādū tīg **ile** / Cānuma tekrār her bir çāk-i ten şemşir olur (FKD, G.86, B.3).

Diller ki zıkr-i la‘li **ile** pür-hurūş olur / Tesbīħden gürūh-ı melā‘ik ħamūş olur (FKD, G.88, B.1).

Ĥaţtı ki dūd-ı āteş-i āşūb u fitnedür / Tāb-ı ‘izār-ı surħı **ile** şu‘le-pūş olur (FKD, G.88, B.2).

Gör ne zālimdür o şeh kim ħışm **ile** itse nigāh / Ehl-i ‘aşka çeşm-i bī-raħmı tazallum öğredür (FKD, G.92, B.4).

Ķayd itdi sıħri zūlf-i perīşān ħuţūt **ile** / Eczā-yı mekr ü fitne-i şirāz’a bestedür (FKD, G.93, B.4).

Sūzen-i elmās **ile** olur rüfuger ğamzesi / Pençe-i müjgān-ı şūħından o dil kim çākdür (FKD, G.98, B.3).

Devr-i ħüsninde o şūħuñ fikr-i şevk-i vaşl **ile** / Gerd-i ğamdan ol Ķadar mir‘āt-ı ‘ālem pākdür (FKD, G.98, B.4).

Giryeyi şād **ile** bakşa ‘aksini ħandān bulur / Ehl-i dil kim nāzır-ı āyīne-i idrākdür (FKD, G.98, B.5).

Bu dil-i pür-tāb **ile** ‘azm-i behişt itsem yine / Dūdmān-pirā-yı düzahı āh-ı āteşnākdür (FKD, G.99, B.3).

Nühüfte āh ki āğāh olursa çeşm-i siyāhi / Kirişme peyk-i nigāh **ile** ‘özr-ħ‘āh gerekdür (FKD, G.100, B.2).

Velî o şart **ile** kim çeşm-i ‘aşık olmaya küstâh / Nigâh-ı ğarkâ-be-ţûfânı gâh gâh gerekdür (FKD, G.100, B.4).

Şükûh-ı hüsni **ile** şîrâne verse raşşına cevlan / Hezâr kelle-i hürşîd hâk-i rah gerekdür (FKD, G.100, B.7).

Şaf-ı müjgân **ile** tâ çîn-i ebrû secdegâh oldu / Ğubâr-ı kuhl-ı çeşmüñ fitneye hâk-i teyemmümdür (FKD, G.103, B.4).

Her dem nice vech **ile** görem deyü cemâlin / Bir nice zamândur ki gönül âyînegerdür (FKD, G.106, B.2).

Âyîneye çok bakma olur gözüne çün mihr / İfrât **ile** hürşîde nazar itme zarardur (FKD, G.106, B.7).

Her dürr-i nuqaţ kim aña bu nazm şadefdür / Reşk **ile** Fehîmâ sebep-i eşk-i güherdür (FKD, G.106, B.11).

Kâkûli kim dili bend eylemede mâhirdür / Kendüyi sihr **ile** bend itdi ‘aceb sâhirdür (FKD, G.107, B.1).

Ķays **ile** refîkuz harem-i ‘aşka revânuz / Şîrân-ı beyâbân-ı şütür maħmilümüzdür (FKD, G.109, B.4).

Cân u dil **ile** Ka‘be‘de bir ‘âlem-i nûruz / Hürşîd **ile** meh nâka-keş-i maħfilümüzdür (FKD, G.109, B.5).

Cân u dil **ile** Ka‘be‘de bir ‘âlem-i nûruz / Hürşîd **ile** meh nâka-keş-i maħfilümüzdür (FKD, G.109, B.5).

Ol şeh saña bu hâl **ile** geldi Fehîm ise / Başın yolına şevk **ile** ğaltân idüp gelür (FKD, G.111, B.7).

Ol şeh saña bu hâl **ile** geldi Fehîm ise / Başın yolına şevk **ile** ğaltân idüp gelür (FKD, G.111, B.7).

Âh **ile** giryân u nâlân devr ider şeb-tâ-seher / Ehl-i dil küyün o mâhuñ päs-bânından bilür (FKD, G.112, B.2).

Eyledük Mûsâ **ile** şem‘-i tecellâya nazar / Şu‘le-i dîdâr ol ruhsâra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.2).

Tâ gülşen-i çeşmümde o hürşîd görünmez / Nev-rüz ile gelse gözümde ‘îyd görünmez (FKD, G.117, B.1).

Bî-vücûduz ol kadar fikr-i ğam-ı haṭ **ile** kim / Mûr başsa maḥv olur cism-i belâ-fersûdumuz (FKD, G.119, B.4).

Bu reşk **ile** itsek n'ola gül-goncayı lâle / Biz kim dil-i pür-dâĝ ile âgeşte-be-ḥûnuz (FKD, G.121, B.4).

Bu reşk **ile** itsek n'ola gül-goncayı lâle / Biz kim dil-i pür-dâĝ ile âgeşte-be-ḥûnuz (FKD, G.121, B.4).

Âvâregi-i 'aşk **ile** 'âlemde Fehîmâ / Maḥsûd-ı cefâ-pîşe-i erbâb-ı sükûnuz (FKD, G.121, B.5).

Remz-i leb-i dil-bere Fehîmâ / Biñ cân u dil **ile** çeşm ü gûşuz (FKD, G.122, B.7).

'Aks-i ḥüsn-i yâr **ile** pürdür derûn-ı sînemüz / Nûr-baḥş-ı dîdeyüz ḥürşiddür âyînemüz (FKD, G.125, B.1).

Olalı gencûr-ı kân-ı gevher-i ṭab'ı Fehîm / Cevher-i iksîr **ile** pürdür bizüm gencînemüz (FKD, G.125, B.5).

Bezmgâh-ı ḥançer-i ḥûn-ḥ'âre itdüĝ zaḥmumuz / Bâde-i ḥûn **ile** pür olsun ayaĝ-ı sînemüz (FKD, G.126, B.3).

Oldı feyz-i âfitâb-ı ḥüsn-i 'aşk **ile** Fehîm / Nice mihr-i enverîdür zerre-i nâ-çîzümüz (FKD, G.130, B.5).

Bü'l-'aceb ma'reke-sâz-ı müje-i ḥübânuz / Ki şehîdânı dem-i tîĝ **ile** iḥyâ iderüz (FKD, G.131, B.2).

Berhemen-şîve ḥarem-perver-i 'aşk-ı şanemüz / Yâ şanem yâ şanem **ile** dili gûyâ iderüz (FKD, G.131, B.5).

Bî-ḥodî-i mest-i câm-ı ḥayret-i dil-dâr **ile** / Ya'ni derd ü ıztırâb-ı âhdan âsüdeyüz (FKD, G.133, B.3).

Eyledi bir gerdiş-i ḥışmıyla Mirrîḥ'i helâk / Ğamzesi âşüb **ile** eflâki n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.2).

Oldı küsûf-ı 'uĝde-i ḥırmân **ile** gönül / Ḥürşîd-i nûr-bâḥte-i âsumân-ı ye's (FKD, G.136, B.5).

Ḥaṭṭ-ı ruḥsârı gelüp eyledi ḥas-puş Fehîm / Bir iki ḥâr **ile** ḥayf oldı müşevveş âteş (FKD, G.138, B.5).

N'eyleyem dil her hünerde mâhir olmuş olmamış / Zûr **ile** ilzâma dehri kâdir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.1).

Mest ü mecnûna zemîn ü âsumân yeksân olur / Fâriğem ednâ **ile** a'lâ bir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.4).

Sen naḥl-i 'iṣveyi pür iden berg-i nâz **ile** / Bâr-ı nihâl-i ehl-i dili ḥasret eylemiş (FKD, G.141, B.3).

Nuḳl-ı la'lini idüp ta'biye cāna şundi / Şîre-i cān **ile** itdi beni mest ü medhûş (FKD, G.144, B.11).

Olmış Fehîm ḥüccet-i fetvâ-yı 'aşk **ile** / Mest-i mey-i maḥabbete şürbü'l-müdām farz (FKD, G.147, B.7).

Ḥavf **ile** âbveş ider ḥaṭ pes-i kâğıda gürîz / Şunmağa yazsa dād-ger ol şeh-i gırre-meste ḥaṭ (FKD, G.148, B.2).

Ḥayâl-i yâr **ile** ḥalvet-nişîn-i tecrîdüz / Fehîm sen de gelüp olma her zamân mâni' (FKD, G.151, B.5).

Şükûh-ı ḥüsn ü ḥayâ **ile** bâğı eylese gül-geşt / Nihâl-i gül-bün ider şermsâr o şûḥa tevâzu' (FKD, G.152, B.3).

Hezâr kibr ü gurûr **ile** olsa bir gece mihmân / Hemîşe itse dil-i bî-ḳarâr o şûḥa tevâzu' (FKD, G.152, B.6).

Tâbiş-i 'aşk-ı şu'le-pâş eyledi mü-be-mü teni / Bâde-i âteş **ile** pür oldi yine ayağ-ı dâğ (FKD, G.153, B.3).

Dâğ-ı cünûna cilvegâh olmadı başumuz Fehîm / Reşk **ile** eyledi bizi lâle-i bâğ dâğ dâğ (FKD, G.153, B.5).

Ḥaṭ gelse rüy-ı yâre olur şevḳ-ı dil ziyâd / Olmaz duḥân-ı şem' **ile** pervâne bî-dimâğ (FKD, G.154, B.4).

Gel Fehîm küstâḥ **ile** sen dâ'imâ leb-ber-leb ol / Ey gül-i bâğ-ı ḥayâ luṭf it tekellûf ber-ṭaraf (FKD, G.155, B.5).

Reşk o ṭurfa-meşrebe kim ola 'aşk-ı yâr **ile** / Neşve-i zevḳ-ı ğam be-dil cām-ı feraḥ-fezâ be-kef (FKD, G.156, B.4).

Öldürür âḥir beni düzdîde bir ĩmâ ile / Ğamze-i ḥün-rîz ü çeşm-i fitne-fermâ-yı laṭîf (FKD, G.157, B.9).

Yârân **ile** bî-minnet ider mey-kedede 'ayş / Rinde ne belâdur ğam-ı âzâr-ı tekellûf (FKD, G.158, B.2).

‘Ārifdür o kim şāh-ı cihān olsa yüzinden / Bir vech **ile** fāş olmaya esrār-ı tekellüf (FKD, G.158, B.6).

Nigeh-i şūhı **ile** gāmze-i gāmmāzına baķ / Nice fāş olmadadır cān u dilüñ rāzına baķ (FKD, G.160, B.1).

Zelīl olmaķ Fehīmā Rüm’da biñ vech **ile** yegdür / Baña lāzım degüldür mülk-i Mısr içre ‘azīz olmaķ (FKD, G.161, B.7).

Ŧoķınma çarħuma tīg-i cefā **ile** ey māh / İder seni daħı āteş-i şihāb-ı firāk (FKD, G.162, B.4).

Biñ vech **ile** yār itse tecellī haberüm yoķ / Güyā ki kelām-ı erinīyem eşerüm yoķ (FKD, G.166, B.1).

Biñ devlet **ile** eyledi memnün beni devrān / El-minnetü lillāh ki elümde hūnerüm yoķ (FKD, G.166, B.6).

Āhum **ile** her gece eyler sipāh-ı māh ceng / Berķ-ı āteş-bāddur güyā ki eyler kāh ceng (FKD, G.168, B.1).

Çeşmüne ķurbān olan tīg ne lāzım Fehīm / Hışm **ile** ben bī-dili bir nazar eyler helāk (FKD, G.169, B.5).

Biñ niyāz **ile** getürdüm o hümāyı şayda / Şeh-levendüm güzelüm şūh-ı cihānum diyerek (FKD, G.170, B.2).

‘Aks-i ruħıyla çeşmümüzi pür-nem eyledük / Gülzār-ı ‘aşķı āteş **ile** hurrem eyledük (FKD, G.173, B.1).

Evvel baķışda itdi ğam-ı ‘aķldan ħalāş / Bī-hūşı-i nigāh **ile** def’-i ğam eyledük (FKD, G.173, B.4).

Şehrī **ile** Fehīm idüp i‘cāz-ı ‘aşķı fāş / Siħr-i bedīhede nigehin mülzem eyledük (FKD, G.173, B.5).

Ey dil yine bu girye ne dīvāne mi olduñ / Keyf-i nigeh-i yār **ile** mestāne mi olduñ (FKD, G.175, B.1).

Hūrşīdi ŧavaf itmede şad reşķ **ile** māhuñ / Ol mihr-i ķamer-çihreye hem-ħāne mi olduñ (FKD, G.175, B.2).

Bī-dādī **ile** eyledüñ āmāde-i feryād / Feryād yeter eyledi bī-dād nigāhuñ (FKD, G.176, B.4).

Hümādur lāne-i mehde per açmış / O ħāl **ile** iki müşķin hilālün (FKD, G.177, B.4).

Çarh-ı fettān **ile** hem-ders-i cünündür çeşmüñ / Fenn-i bî-dādda ammā ki füzündür çeşmüñ
(FKD, G.178, B.1).

Bir nigāh **ile** dil-i fitneyi memnūn eyler / Dil-ber-i şīvegere işve-nümündür çeşmüñ (FKD,
G.178, B.2).

Olmuş ezeli şu'le-i Tūr **ile** sirişte / Ey şem'ci tecellî-i Hudā māye-i hüsünüñ (FKD, G.181, B.2).

Nāz **ile** olur sāye-nişīn-i güle mihr / Her gül ki ola bāğda hem-sāye-i hüsünüñ (FKD, G.181,
B.5).

Hıışm **ile** olsun nigāh it bü'l-hevesler rağmına / 'Aşık-ı maḥcūbuñam itme tegāfülden ḥacīl
(FKD, G.185, B.3).

Ya 'aks-i hüsünüñ **ile** oldu reşk-i çeşme-i mihr / Ya āfitāb **ile** pür oldu āfitābe-i dil (FKD, G.186,
B.2).

Ya 'aks-i hüsünüñ **ile** oldu reşk-i çeşme-i mihr / Ya āfitāb **ile** pür oldu āfitābe-i dil (FKD, G.186,
B.2).

Neşve-i bāde **ile** şanma sürür ister dil / Kendüden ḥükmi-ı kazā ḥavfını dūr ister dil (FKD,
G.188, B.1).

Āteş-i ḡayret-i 'aşk **ile** ider maḥv-ı vücūd / Ne olur ṭālib-i dīdār u ne Tūr ister dil (FKD,
G.188, B.2).

Sen dil-ber-i 'aşık-küşe meyl itdi Fehīm āh / Öldürmez iseñ cevri **ile** ol bî-dili sağ ol (FKD,
G.189, B.7).

Bahār oldu yine āheng-i nev-rüz eylesün bülbül / Nevā-yı germ **ile** 'uşşākı pür-süz eylesün
bülbül (FKD, G.192, B.1).

Bir hüsni gelū-süz **ile** germ-ülfet olup çeşm / Ḥayretdeyem ol deñlü ki bīḡāne-i 'aşkam
(FKD, G.197, B.5).

Mecliste giçe dil-bere mestāne şarılısam / Şundukça baña nāz **ile** peymāne şarılısam (FKD,
G.198, B.1).

Velī hüşyār ü bā-'aqlam ne çāre / Eğer bu baḥt **ile** dīvāne olsam (FKD, G.199, B.2).

Nükte-i rāz-ı dehānuñ yine ser-beste eyledi / Rūh-ı ḡudsī **ile** ger maḥrem-i esrār olsam
(FKD, G.200, B.4).

Cünün-ı ‘aşk **ile** düşdüm o deşt-i vaḥşet-engīze / Ki sāyemden kaçarlar şīrler vaḥşetle
Mecnün hem (FKD, G.201, B.5).

Ne bīm-i miḥnet-i düzaḥ ne ārzū-yı behişt / Şarāb-ı ‘aşk **ile** ḥavf u recā nedür bilmem (FKD,
G.205, B.4).

Nigāh-ı ḥışmı nedür luḥf **ile** tebessümi ne / Bu şīveden o şehüñ müdde‘ā nedür bilmem
(FKD, G.205, B.6).

Her rüz āfitābum u her şeb çerāgum ol / Çeşmüm müdām ḥüsnüñ **ile** rüşen isterem (FKD,
G.208, B.5).

N’istersin ey Fehīm yüri zühdüñ **ile** sen / Ol mest-i ḥüsni ister isem de ben isterem (FKD,
G.208, B.7).

Fikr it sitem-i ğamze **ile** ḥālını cānuñ / Kim ḥāne-i cellād-ı kazā ola penāhum (FKD, G.215,
B.2).

Ḥaṭ-ı bütānı anup dūd-ı āh **ile** her şeb / Siyāh-sāzi-i ruḥsār-ı māhdur kārüm (FKD, G.216,
B.2).

Ġarīb-i yār ü diyāram şabāḥ u şām müdām / Vaṭan ḥayāli **ile** fikr-i rāhdur kārüm (FKD,
G.216, B.4).

Ġarīm-i girye ile eylerem mu‘āmeleyi / Nedīm-i ḥande **ile** gāh-gāhdur kārüm (FKD, G.216,
B.5).

Ġarīm-i girye ile eylerem mu‘āmeleyi / Nedīm-i ḥande **ile** gāh-gāhdur kārüm (FKD, G.216,
B.5).

Lāle-i deşt-i cünün-ı za‘ferān-ḥāşiyetüm / Dāğ **ile** pürdür derūnum gerçi ḥandāndur lebüm
(FKD, G.217, B.5).

Ṭurfa fānūs-ı ḥayālem dūd-ı şem‘-i ḳalb **ile** / Devr ider taşvīrveş ervāḥ gerd-i ḳālebüm (FKD,
G.217, B.6).

Bir zamān germ idi çün āteş-i ‘aşk **ile** Fehīm / Şimdi vā-suḥte oldum ol hevādan geçdüm
(FKD, G.218, B.9).

Feryād Fehīm etdi felek yok yere rīzān / Bilmezlüg **ile** gevher-i nā-yāb-ı sirişküm (FKD,
G.220, B.5).

Çeşmüne murğ-ı cānı gösterelüm / Kebk **ile** şayd-ı şāh-bāz idelüm (FKD, G.221, B.2).

Dil-i zār-ı Fehīm **ile** ikimüz / Țurmayup āh-ı cān-güdāz idelüm (FKD, G.221, B.6).

Bahr-ı ‘aşqam pertev-i dīdār-ı hūsne nāzıram / Mihr **ile** meh merdüm-i çeşm-i habābumdur benüm (FKD, G.223, B.3).

Sen gāmze-i dil-dār **ile** söyleş de Fehīmā / Añlar sözüni ‘arīf olan sırr-ı qazādan (FKD, G.227, B.5).

Biñ kāfirüñ Fehīm gibi zaḥmdāriyam / Kim ḥavf **ile** Mesīḥ dem urmaz ‘ilācdan (FKD, G.228, B.7).

Ben Fehīm’em o cihetden felek-i lā-yefhem / Tīğ-ı cehl **ile** ayırdı ser ü sāmānumdan (FKD, G.229, B.7).

Mey-kede vü ḥānkāh eylediler ictimā‘ / Künc-i tehī qaladı mest **ile** mestürdan (FKD, G.231, B.3).

Dil-ber ü mey zevqıdur ‘ıyd hem açar şıyām / Açma bu rāzı Fehīm kevser **ile** ḥürdan (FKD, G.231, B.13).

Mest iderdi pertev **ile** cümle dünyāyı Fehīm / Feyz-yāb olsa eger meh āfitāb-ı bādeden (FKD, G.233, B.5).

Ben ölürsem bu nişāt-ı gam **ile** ḥande-künān / Za‘ferān vāye alur çemen-i ḥākümden (FKD, G.236, B.6).

Ḥaṭṭ **ile** ruḥsāruñ itmiş āfitābı münkesif / Ehl-i ‘aşkı mā’il-i feryād-ı şeb-ḥız eyleyen (FKD, G.240, B.3).

Zülf ü ebrüñi idüp cīm **ile** nūna teşbīh / Yazdı ser-levḥ-i dile menḳabe-pīrā-yı cünün (FKD, G.243, B.5).

Dil degül keşret-i sevdān **ile** mecnūnuñ olan / Beste-i silsile-i zülfüñ olur pāy-ı cünün (FKD, G.243, B.7).

Gördi kim silsile zād-ı ḥarem-i ṭurrāñdur / Oldı biñ cān **ile** dil ‘aşık-ı şeydā-yı cünün (FKD, G.243, B.8).

Ḥışm **ile** çeşmüñ zebān-ı nālemi lāl itmesün / Murğ-ı dest-āmüz-ı dilden bī-per ü bāl itmesün (FKD, G.245, B.1).

Ārzü-yı seyr-i dīdār **ile** giryānam müdām / Olmada bī-hüde rīzān āb-rüy-ı ārzü (FKD, G.249, B.5).

Şevk **ile** şeb-zinde-dārān-ı şehīdān-ı ğamuñ / Tā şabāh-ı haşr iderler güft ü güy-ı ārzū (FKD, G.249, B.7).

Bir nigāh it luţf **ile** zālīm helāk itdüñ beni / Verme ruḥşat ğamze-i mest-i 'itāb-ālūduña (FKD, G.250, B.3).

Olduĝ Fehīm hem-nefes-i zāĝ-ı bed-nevā / Dehrüñ ne tīre-baht **ile** geldük ki bāĝına (FKD, G.252, B.5).

Dürüg-ālūde 'ahd **ile** helāk etdi beni āhir / Olur maĝlūb-ı h'āb elbetde çeşm efsāneden şoñra (FKD, G.253, B.6).

Ya'ni geh şu'le-i mey gāh şunardı la'lin / Germ-şevk olduĝ edüp zevk **ile** 'işret bu gece (FKD, G.257, B.2).

Şevk **ile** pīrehen-i cismi çıkardum cāndan / Cāme-h'āba beni çün eyledi da'vet bu gece (FKD, G.257, B.4).

Ābda māh gibi sīne-i şāfum verdi / İztırāb **ile** o meh-pāreye zahmet bu gece (FKD, G.257, B.7).

Sīne-ber-sīne vü leb-ber-leb ü hem-āĝüşuz / Ḥaşret **ile** nighet itsün bize ḥaşret bu gece (FKD, G.257, B.9).

Biñ nāz **ile** güftāra lebüñ eylese āĝāz / Zevkından ola kaṭrevesē elfāz çekīde (FKD, G.258, B.4).

Nigāh it nergis **ile** lāleye ser-germ olup güyā / İki dil-ber şunar birbirine peymāne gülşende (FKD, G.260, B.4).

İdüp zencīr cūy-ı mevc-zeni sūz u güdāz **ile** / Gezer bī-ķayd āzāde dil-i dīvāne gülşende (FKD, G.260, B.8).

Mesīhā vaķtidür gönder nesīm **ile** demüñ k'olmuş / Semüm-ı āh-ı germümden o gül-ruḥsāre āzürde (FKD, G.261, B.4).

Ḥırş **ile** itdüm vücüdum pāy-tā-ser āyīne / Sīr-çeşm olmak için ol pür-cefāyı görmege (FKD, G.263, B.2).

Biñ Fehīm-i sāhiri ilzām-ı fenn-i sihr ider / Ğamze-i mu'ciz-ķelāmuñ bir cevāb-ı nāz **ile** (FKD, G.264, B.5).

Gamzeñi mest eyleyüp her dem şarāb-ı nāz **ile** / Çeşm-i maḥmūruñ hem-āĝüş itme h'āb-ı nāz **ile** (FKD, G.264, B.1).

Gamzeñi mest eyleyüp her dem şarāb-ı nāz **ile** / Çeşm-i maḥmūruñ hem-āgūş itme ḥāb-ı nāz **ile** (FKD, G.264, B.1).

Var ise yine nigāh-ı şūḥuñ eyler imtizāc / Çeşm-i maḥmūruñ gibi mest-i ḥarāb-ı nāz **ile** (FKD, G.264, B.2).

‘Āşık-ı bī-dil nice ṭākat getürsün çeşmüñe / Nāzı da lertzān ider gamzeñ ‘itāb-ı nāz **ile** (FKD, G.264, B.3).

Leblerüñ mu‘tād iken gül gibi ḥandān olmağa / ‘Āşıkā eyler tebessüm biñ ḥicāb-ı nāz **ile** (FKD, G.264, B.4).

Çeşmüñ ki ider gamzeñi de ḥavf **ile** lertzān / Āyīneye bakma ḥazer eyle ḥazer eyle (FKD, G.267, B.8).

Ġamze-i mesti **ile** bu dil-i zāruñ ḥālin / Ḥavf **ile** dūrdan eylerdi temāşā fitne (FKD, G.270, B.3).

Ġamze-i mesti **ile** bu dil-i zāruñ ḥālin / Ḥavf **ile** dūrdan eylerdi temāşā fitne (FKD, G.270, B.3).

Oldı her bir şiken-i ṭurrası maḥşer-mānend / Ol kadar diller **ile** eyledi ḡavḡā fitne (FKD, G.270, B.6).

Şarf iderem kıymet-i būs-ı leb-i cānāna hep / Mālik olsam la‘l **ile** pür bir nice gencīneye (FKD, G.272, B.4).

Ṭıfl iken oldı şems **ile** ol meh muḡābele / ‘Uşşāk ile mükāşefe-i rāza başladı (FKD, G.275, B.2).

Ṭıfl iken oldı şems ile ol meh muḡābele / ‘Uşşāk **ile** mükāşefe-i rāza başladı (FKD, G.275, B.2).

Hem-nişīn olsa Mesīḥ **ile** eger rūḥ-mişāl / Öldürür gamzesi āḥir bu dil-i bī-mārı (FKD, G.277, B.4).

Ġaflet **ile** sāye-endāz olsa farḡ-ı tācına / Bend ider bāl ü per-i zıll-ı ḥümāyı ṭurrası (FKD, G.278, B.2).

İder ol evc-i ḥüsünüñ şāh-bāzı / Ḥümā-yı cān-ı ‘uşşāk **ile** bāzı (FKD, G.279, B.1).

Zebān-ı ḥāmuşi-i rāz-ı ‘aşḡ **ile** Manşūr / Beyān ider ser-i dār üzre dāstānumuzı (FKD, G.280, B.4).

Mey-i gülgün **ile** mānend-i lāle surḡ-rüy itdūñ / Zihī ḥüsni-i kerem şermende-i iḥsānuñam sākı (FKD, G.283, B.5).

İntisāb it çeşm-i şūh-ı dil-bere bir şekl **ile** / Ey göñül geh mest ü geh maħmūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.3).

Eşk **ile** gāltān u cūşān kıl o dürri der-kinār / Ya‘nī mevc-i lücce-i pür-şūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.6).

Felekde rūhveş ey dil Mesīh’e hem-dem ol / Zemīnde mihr **ile** sürdüñ ayağ yetmez mi (FKD, G.286, B.2).

‘Aceb mi almasa cānum nigāh-ı hışm **ile** çeşmi / Hümā-yı büm-ṭali‘den olur şeh-bāz müstağnī (FKD, G.287, B.4).

Destine alduqça şemşīr-i kazāyı ğamzesi / Bir nigāh **ile** şehīd eyler belāyı ğamzesi (FKD, G.288, B.1).

Bir nigāh itse eger hışm **ile** ehl-i maħşere / Lerzenāk eyler dil-i rüz-ı cezāyı ğamzesi (FKD, G.288, B.3).

Olayım küşte-i tīğ-i nigeħi haşrda da / Hañçer-i ğayret **ile** öldüreyim Circīs’i (FKD, G.289, B.4).

Tīğini sīneye çekdi o şehūñ cezb-i cān / Eyledüm kāh-rübā reşk **ile** mıkñāṭisi (FKD, G.289, B.5).

Cür‘amuz kevkebe basdırsa ‘aceb mi feleki / İtdük efşürde-i hūrşīd **ile** pür şīşemüzi (FKD, G.291, B.2).

Hem-rāh-ı çeşm-i dil-bere taqlīd idüp göñlüm / Olmağ humār-ı keyf **ile** bīmār tā-be-key (FKD, G.292, B.4).

Bād-ı dāmān-ı āh **ile** mihrī / Āteş-efrüz u tef ü tāb itdüm (FKD, K.2, B.3).

Eyleyüb şīşesin şikest evvel / Nefes-i germ **ile** müzāb itdüm (FKD, K.2, B.8).

‘İlm-i faqrı **ile** olup ‘āmil / Terk-i mülk-i Ferāsiyāb itdüm (FKD, K.2, B.33).

Ser-i engüşt-i tīri nuşratını / Hūn-i a‘dā **ile** hisāb itdüm (FKD, K.2, B.38).

Germi-i süz-ı reşk **ile** haşmuñ / Lücce-i ṭab‘ını sīr-āb itdüm (FKD, K.2, B.49).

Murg-ı kebābveş ider haşrda / Tīrūñ **ile** rūh-ı şehīdān semā‘ (FKD, K.3, B.8).

Şīve **ile** rakşuña taqlīd idüp / Muṭrib-i çarḥ itmede nāzān semā‘ (FKD, K.3, B.9).

Şevkuñ **ile** şofî-i Bircîş-nâm / İtdi şanem-güy-ı gâzel-ḥ̄ân semâ^c (FKD, K.3, B.13).

Şems-i hüda ĩsî -i şânî k'ider / Şevki **ile** zerre-i bî-cân semâ^c (FKD, K.3, B.16).

Pür olmayıcağ nağme-i tevḥîd **ile** güşı / Güyâ-yı Ene'llâh imiş eşcârı ne bilsün (FKD, K.4, B.6).

Dil bir şanemüñ 'aşkı **ile** zâr u zebündur / Ol dil-ber ise ḥâl-i dili zârı ne bilsün (FKD, K.4, B.11).

Ol gânze-i cellâduñ ola mest-i şebîḥün / Dünyâyı kırar yâr **ile** ağyârı ne bilsün (FKD, K.4, B.23).

Yohsa vallâhî senüñ bir âh-ı 'âlem-süz **ile** / Eylerem aḥvâlünüñ 'arz-ı der-i gerdün-cenâb (FKD, K.5, B.27).

Bîm-i qahruñdan olurdu mürde ammâ muẓtarib / Qahramân'a eyleseñ ḥışm **ile** tevçîh-i ḥitâb (FKD, K.5, B.45).

Zevk ile itse sürüd-ı şekkerî-ḥ̄ân bezmüñi / Nağme-i şüh-ı rebâbı başdırur şavṭ-ı Zübâb (FKD, K.5, B.50).

'Uşşâk feryâd itmede feryâd ile dâd itmede / Mestâne bî-dâd itmede her şüh-ı mağrūr-ı za'îm (FKD, K.6, B.5).

Meh-peykerân-ı şeh-levend zerrîn-kemer müşkîn-kemend / Qahr **ile** ger sürse semend şad Qahramân olmaz ġarîm (FKD, K.6, B.6).

Derün-ı cezbe-i şevkı **ile** cüş u ḥurüş oldı / 'Aceb mi bî-muḥâba düşse şahrâ vü beyâbâna (FKD, K.7, B.5).

Bu feyz ü cüd **ile** takrîb buldı itmege taklîd / Kef-i dür-pâş-ı şâhib-devlete Cemşîd-'unvâna (FKD, K.7, B.15).

O şevk **ile** Züleyḥâ gibi Nîl'e virdiler zînet / Temâşâ için ol şâhib-serîr-i mâh-ı Ken'ân'a (FKD, K.7, B.21).

Nice kaqnūs idermiş cismini süzân nigâh **ile** / Derün-ı şu'lede raqşân ḥurüş-ı âteş-efşâna (FKD, K.7, B.28).

'Aduyı kavm-ı 'Ādāsâ idersin ḥâk **ile** yeksân / Semend-i bād-ı pâyüñ ḥışm **ile** şalduqça meydâna (FKD, K.7, B.39).

Senüñ ‘ahdüñde nālān yođ meger ‘uŝŝāk nāŝıđdan / Ki āb-efŝān olur pend **ile** dā’im cān-ı sūzāna (FKD, K.7, B.42).

Bu da zağm-ı ziyād oldı ki iflās **ile** ğurbetde / Esīr oldı göñül bir bī-terahđum nā-müselmāna (FKD, K.7, B.50).

Bu isti‘dād **ile** olmaz mı istiđdāma istiđđāk / Dilerseñ imtiđān it hāzıram tebyīn-i burhāna (FKD, K.7, B.56).

Ya ‘Örfi’yem ya Hākānī disem bu şab‘ **ile** cā’iz / Ki itdüm Rüm u Mışr’ı ğıbşageh Ŝırāz u Ŝırvān’a (FKD, K.7, B.58).

Selāmum itmede işāl eyle isti‘cāl / Hezār-ŝevđ **ile** a’lāya belki ednāya (FKD, K.8, B.5).

Mekteb-i ğülşende seyr eyle ğül **ile** lāleyi / Birbirine iki dil-berdür ğülistān ğösterür (FKD, K.10, B.14).

Kilk-i mu‘ciz-kārı ğāhī bir elif etse ‘ayān / ‘Ayn-ı a’dāya anı sihr **ile** şu‘bān ğösterür (FKD, K.10, B.20).

Ceng-i evvelde bir ednā řa‘n **ile** mađlūb edüp / Zahr-ı cānından sinān-ı kilke yalman ğösterür (FKD, K.10, B.27).

‘Ağl-ı evvel cehline biñ ‘özr **ile** ‘ārif olur / Bezm-i hāŝŝü’l-hāŝda ol dem ki ‘ırfān ğösterür (FKD, K.10, B.29).

Řazā kirıŝmesine virdi hükm-i āfeti hep / şolarsa şimdi şolar kevn **ile** mekān āfet (FKD, K.11, B.10).

İder helāk anı da tiğ-i hışm **ile** řeŝmi / Eger ki itmez ise terk-i hānümān āfet (FKD, K.11, B.11).

Edā-ŝinās-ı tekellüm o ŝūđ kim vaŝfın / Zebān-ı hāl **ile** böyle ider beyān āfet (FKD, K.11, B.12).

Fıkr-i zülfümle humār-ı leb-i mey-ğünüm **ile** / Nice demdür ki dil-āŝıfte vü sersāmumdur (FKD, K.12, B.19).

Ben de idince aña ŝevđ **ile** kütāđ du‘ā / Didi kim ğör yine h‘āhend-i dūŝnāmumdur (FKD, K.12, B.20).

Hışm **ile** ğitdi idüp mīve-i vaşlunu dirīđ / Beni mağrüm iden ancak şama‘-ı hāmumdur (FKD, K.12, B.27).

Her rûz âh **ile** ideyim ‘âlemi siyâh / Şâyed ki gündüzüñ giceden ideler hisâb (FKD, K.13, B.2).

Ya itmesün mi âh o kim dil-beri ola / Zâ‘f **ile** târ-ı zülfi gibi vaqf-ı pîç ü tâb (FKD, K.13, B.3).

Zâ‘f **ile** oldı şimdi şu‘â-ı başar-mişâl / Mihr-i ruhiyla hîre iken çeşm-i âfitâb (FKD, K.13, B.6).

Mümkün degül hayâl **ile** de seyr-i ‘ârızı / Kim târ u püd-ı rişte-i cāndan olur niķâb (FKD, K.13, B.8).

Ger itse biñ niyâz **ile** dil bir su‘âl-i nâz / Ol bî-dimâg-ı rûze k’odur şimdi mest-i h‘âb (FKD, K.13, B.13).

Âlûde eylemez lebüni nûş-ĥand **ile** / Düzdîde bir nigâh **ile** virmez dile cevâb (FKD, K.13, B.14).

Âlûde eylemez lebüni nûş-ĥand **ile** / Düzdîde bir nigâh **ile** virmez dile cevâb (FKD, K.13, B.14).

Hilâl şanma ki şekvâ idüb demekde felek / Zebân-ı ĥâl **ile** ben de esîr ü mecbûram (FKD, K.14, B.18).

Tenümde zâ‘f **ile** mıştarveş üstüĥ‘ân görünür / Yed-i t̥abîb-i ecelde kitâb-ı mestûram (FKD, K.14, B.20).

Pür itdi şerĥa-i dâg **ile** levĥ-i sînemi yâr / Belî defâtir-i a‘mâl-i ‘aşka destûram (FKD, K.14, B.28).

Ķo zâhid ehl-i dile t̥a‘nı t̥â‘atüñ eyle / Ki sen ĥuriyyet **ile** men günehle meşĥûram (FKD, K.14, B.31).

Ben eyledüm çü süveydâmi sa‘y **ile** Ka‘be / Benem ki vâşıl-ı ma‘nâ-yı sa‘y-ı meşĥûram (FKD, K.14, B.34).

Eger mihre muķârin olsa eyler mâh **ile** düşmen / Meger tertîb oldı kevkeb-i baĥtum nuĥûsetden (FKD, K.15, B.13).

Serüm zânûdan itmek münfaşıl emr-i muĥâl oldı / O deñlü muttaşıl itdüm bu efkâr **ile** ĥayretten (FKD, K.15, B.19).

Ma‘âza‘l-lâh ne sözdür bu dehānum ĥāk **ile** t̥olsun / Zebānum zaĥm-pür-zaĥm eyleyem dendân-ı ĥayretten (FKD, K.15, B.41).

Der-i erbâb-ı cāha ilticādan saña dermân yok / Gönül deryûze-i derd **ile** t̥urma her bir âfetden (FKD, K.15, B.45).

‘Azmüm ol şüre-zemîndür ki serâbı cümle / Şu‘le olmuş tef-i hürşîd **ile** sūzân olarak (FKD, K.16, B.2).

Eylemem gerden-i cemmāzumı muhtāc-ı derāy / H̄asret-i yār **ile** girdüm yola nālân olarak (FKD, K.16, B.3).

Şīve-i üştüre biñ cān **ile** k̄ā’il olduk / Āh kim bār-keş-i bār-ı şütür-bān olarak (FKD, K.16, B.5).

Tābdan huşk-leb ü eşk **ile** tūfān-ber-düş / Gidelüm āb-keş üştür gibi gāltān olarak (FKD, K.16, B.8).

Tüde-i rīg-şifat gāh idüp cem‘iyyet / Tünd-i bār-ı gam **ile** gāh perīşān olarak (FKD, K.16, B.9).

Deşde itmedeyem hükm-i hevā **ile** semā‘ / Gird-bād oldı tenüm bādiye-gerdān olarak (FKD, K.16, B.10).

Āfitāb-ı ḥabābı nūrī **ile** / Maḥv ide kevkeb-i dirāḥşānı (FKD, K.17, B.27).

Daḥı ben gelmedin helāk oldı / Reşk **ile** nükte-senc-i şirvānī (FKD, K.17, B.39).

Cünbiş-i gamze **ile** müjgānuñ / Oldı nişter-efşān-ı şiryānī (FKD, K.17, B.94).

Sa‘y **ile** rūḥ da ĩcād iderseñ meşelā / Baḥtı vārün olanıñ sa‘yi de meşkür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.2).

Zıkr-i zühhād **ile** bir mi neğamāt-ı ‘uşşāk / Şīt-i zembür hem-āvāze-i ṭanbūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.5).

Zühde tebdīl olamaz pend **ile** ‘aşk-ı cān-süz / Şu‘le te’sīr-i dem-i serd **ile** k̄āfūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.12).

Güş idüp şirūmi ol dedi nāz **ile** Fehīm / Her suḥan levḥa-i dile mestūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.19).

Ey felek ancaḥ olur şu‘bede-bāzī-i garīb / Beni biñ şekl **ile** gurbetde dīger-gün itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.1).

Neşve-i cām-ı vişalüñle kılup geh mesrūr / Geh ḥumār-ı elem-i hecr **ile** maḥzūn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.2).

Şimdi kılduñ serimi re‘y-i seferle pür-şūr / Hecr-i ebrūsı **ile** k̄āmetümi nūn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.4).

Baňa biň yılda gelür gerçi beş on günlükdür / Āferīn luţf **ile** kim ‘ömrümi efzün itdün (FKD, Kıt'a 2, B.6).

Eyleyüb cübbe cāme-i feleki / Hem idüp tās mihr **ile** mähı (FKD, Kıt'a 4, B.7).

Fehīm efsūs dehr-i dün degül bākī hemān mest ol / Ğam-ı dil-ber yeter olma ğam-ı dehr **ile** āzürde (FKD, Kıt'a 5, B.1).

Feth-i Bağdād'a ‘azīmet eyleyüp iqbāl **ile** / Cān ile itdi cenāb-ı ‘avn-i Hākķ’a istinād (FKD, Kıt'a 8, B.5).

Feth-i Bağdād'a ‘azīmet eyleyüp iqbāl ile / Cān **ile** itdi cenāb-ı ‘avn-i Hākķ’a istinād (FKD, Kıt'a 8, B.5).

‘Asker-i İslām tertīb-i rücālü'l-ğayb **ile** / Eyleyüp ma‘nā yüzinden birbiriyle ittiḥād (FKD, Kıt'a 8, B.7).

Rāfizi'ye girdiler tīr-i kazā-te'sīr **ile** / Būse-cāy-ı ḥançer oldı sīne-i ehl-i ‘inād (FKD, Kıt'a 8, B.8).

Öyle bir ḥışn-ı ḥaşīni erba‘inde itdi feth / Himmet-i merdān **ile** sultān-ı ḥālīş-i‘tiķād (FKD, Kıt'a 8, B.14).

Eyledüm tekliḥ tārīḥin Fehīm-i sāhire / İtdi bir beyt-i mu‘ammā resm **ile** ben zārı şād (FKD, Kıt'a 8, B.16).

Ta‘miyeyle mışra‘-ı şānīden olinca ḥisāb / İki vech **ile** çıkar tārīḥi bī-naķş u ziyād (FKD, Kıt'a 8, B.17).

Geçse başından n’ola bu ḥavf **ile** şāh-ı ‘Acem / Cümlesi geçdi kılıçdan leşker-i bed-aḥteri (FKD, Kıt'a 9, B.7).

Sāl-i ‘azm-i ceng ü fetḥe didiler tārīḥ için / Cebr **ile** Bağdād’ı aldı ehl-i Rüm’uñ serveri (FKD, Kıt'a 9, B.10).

Bū Sa‘īd-i fāzil u kāmīl ki feyz-i yümn ile / İstese her kevkeb-i naḥsı ider necm-i sa‘īd (FKD, Kıt'a 11, B.3).

Nev-be-nev teşrīf-i sultān **ile** olsun mültebis / Tā oķınduķça cihānda āyet-i lebsin cedīd (FKD, Kıt'a 11, B.9).

Şeh-i İslām’a Ḥudā itdi vezīr-i a‘zam / Gördi her vech **ile** bu devlet-i ‘uzmāya sezā (FKD, Kıt'a 14, B.3).

Şām'da mihr **ile** mānend-i meh oldu āsaf / Şadr-ı dād rū felek-pāye Meħemmed Pāşā (FKD, Kıt'a 14, B.7).

Bi-ħamdi'llāh zuhūr itdi yine bir kevkeb-i vālā / Cihāna pertev **ile** oldu meh gibi ziyā-baħşā (FKD, Kıt'a 15, B.1).

Ne kevkeb kevkeb-i iķbāl-i Pāşā-yı celīlü'l-ķadr / Ki oldu nūr-ı 'ilm ü ħilm **ile** Őimdi cihān-ārā (FKD, Kıt'a 15, B.3).

Yegāne mazhar-ı ism-i Şabūr Eyyüb Pāşā kim / Bu ħüsn-i ħulk **ile** eylemiş dehr iķre bī-hemtā (FKD, Kıt'a 15, B.4).

Maħşūşdur ol şāha sūkūt **ile** ħitāb / Çeşmiyle tekellüm ü tebessümle ğāzab (FKD, Rūbai 5, B.2).

'Aşķuñda senüñ cevır **ile** belā çekmez idüm / Hep dildür olan bu mübtelāya bā'is (FKD, Rūbai 7, B.2).

Bu ħavf **ile** biz bendelere oldu Fehīm / "Allāhu laţifun bi'ibādihi" evrād (FKD, Rūbai 11, B.2).

Bu ħavf **ile** biz bendelere oldu Fehīm / Allāhu laţifun bi'ibādihi evrād (FKD, Rūbai 11, B.2).

Rūşen mi olur Fehīm cān-ı nevmīd / Ruĥ-beste kūsūf-ı ye's **ile** mihr-i ümīd (FKD, Rūbai 14, B.1).

Reşķ eyler iken āyīneme İskender / İtdi nem-i eşķ **ile** felek maħz-ı keder (FKD, Rūbai 18, B.1).

Çarĥ **ile** Fehīm āyīnemüz şāf olmaz / Olsam māh-ı girifteveş ĥākister (FKD, Rūbai 18, B.2).

O nūş-lebüm ki meşķ ider her ān ĥaţ / Şevķ **ile** bulur Fehīmāsā cān ĥaţ (FKD, Rūbai 25, B.1).

Ĥışm **ile** yüzün döndürüp itdükçe cefā / Gereklı olur āĝūş-ı miyāndan maħzūz (FKD, Rūbai 26, B.2).

Ol bāde-i rūşeni Fehīm itme telef / Kim encüm **ile** ĥabābı cenge tuta şāf (FKD, Rūbai 29, B.1).

Öldürdi Fehīm-i nā-tüvānı ĝamzeñ / Dāĝ itdi teĝāfül ile cānı ĝamzeñ (FKD, Rūbai 32, B.1).

Bir siħr itdi ser-ā-pāy Fehīm eşķ-i melāl / Bu za'f **ile** olsam müteħarrik çü hilāl (FKD, Rūbai 36, B.1).

Ṭāvūs-ı ķuds **ile** ķılsam irsāl Fehīm / Baķmaz yine āh o kāfir-i 'īśī-dem (FKD, Rūbai 42, B.2).

‘Aşķ **ile** idüp rubā’iye meyl Fehīm / Ḥayyām-şifat şöhret-i eyyām oldum (FKD, Rübai 46, B.2).

Mir’āt-ı dilüm ider şikeste / Ger sehv **ile** eylese tecellī (FKD, Terci-bend 1, B.2).

Bu ye’s **ile** oldu cümle ‘uşşāk / Hem-vāķı‘a-i ‘acīb-i Mūsī (FKD, Terci-bend 1, B.7).

Bī-bāk verür o çeşm-i kāfir / Bir ‘işve **ile** kazāya fetvī (FKD, Terci-bend 1, B.9).

Hep küştesi şād-ı mergdür çün / Bu reşk **ile** baña ölmek evlī (FKD, Terci-bend 1, B.12).

Tā-key ğam-ı hecr **ile** melülüz / Ey āfet-i ğam-fezāy-ı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.15).

Bezminde o ḥavf **ile** şurāḥī / Sākīnün elinde kulkul itmez (FKD, Terci-bend 1, B.44).

Bir āh **ile** sūzum eyleyem fāş / Dūd oldu velī nişān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.71).

Ġayret dilüm eylese ‘aceb mi / Bu sūziş **ile** cihān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.77).

Ol mey k’ide āteş **ile** peygār / Ger penbe-i mevci olsa cevşen (FKD, Terci-bend 1, B.95).

Sa’y **ile** vücūdum eyleyem ḥāk / Gerçi aña biñ cihān fedādur (FKD, Terci-bend 1, B.116).

Aç gözini ğāfil olma zinhār / Olma bu ḥayāl **ile** müzebzeb (FKD, Terci-bend 1, B.128).

Bu küydur ol cüvān-şuḥūñ / K’olmuş şühedā **ile** leb-ā-leb (FKD, Terci-bend 1, B.129).

Maḥşerde ki diyeler şehīdān / Ben tiğ-i fülān **ile** dü-nīmem (FKD, Terci-bend 1, B.141).

Ḥıẓr-ı hidāyet eylese ta’yīn menzilüm / Ḥıẓr **ile** menzil ikisi de güm-sürāğ olur (FKD, Terki-bend 1, B.6).

Bu zehrler felek virür olsa dil-i Mesīḥ / İnşāf eyleñüz ki ne cān **ile** sağ olur (FKD, Terki-bend 1, B.7).

Pür kıldılar derün-ı dilüm seng-i ta’n **ile** / Dil-teng itdiler beni yā Rab hücüm-ı Rüm (FKD, Terki-bend 1, B.10).

Elfāz-ı tāze **ile** perīşān suḥanları / Dürr-i nazīm düşdi şanurlar niżāmdan (FKD, Terki-bend 1, B.27).

Cām-ı bilür-ı nāzūki sīm-āb **ile** toluş / Bezm-i cihānda kāse-i ‘arz şikest olur (FKD, Terki-bend 1, B.37).

Hüsn-i elest odur saña olsa muḳābele / Remz-i nigāh **ile** ide hüsn-i mu‘āmele (FKD, Terkib-bend 1, B.40).

Geh cām u gāh çeşmüme şun ‘aks-i gamzeñi / Tîğ-i ḳazāya şan‘at **ile** āb u tāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.52).

Ben öyle pür-ḥumār-ı teğafül zihī ‘aceb / Ya ḳahr-ı dehr **ile** öleyim mi cevāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.54).

Reşḳ **ile** vücūdum eylerem ḥāk / Gördükçe o naḥl-i ser-firāzı (FKD, Terkib-bend 2, B.21).

Zā‘il ola şanma cevruñ **ile** / Āsār-ı maḥabbet-i Ḥudā-dād (FKD, Terkib-bend 2, B.40).

Āgyār **ile** seyr-i gülşen itdün / Cismüm dil-i zāra külḥan itdün (FKD, Terkib-bend 2, B.45).

‘Aḳl **ile** cünün-ı bī-me‘āli / Birbirine seng ü āhen itdün (FKD, Terkib-bend 2, B.53).

Ol şevḳ-ı ḥayāl **ile** dil oldu / Mānend-i ḥabāb ḥāne-ber-düş (FKD, Terkib-bend 2, B.61).

Āh idersem n’ola sevdāñ **ile** ḫolmış gönülüm / Ḥaberüñ yok ki senüñ ‘āşıḳuñ olmış gönülüm (FKD, Terkib-bend 3, B.5).

Zülfüñ itdi dilümi silsile-cünbān-ı cünün / Āḥırü’l-emr bu sevdā **ile** oldum mecnün (FKD, Terkib-bend 3, B.7).

Gördüñ oldum elem-i ‘aşḳuñ **ile** zār u zebün / Şerbet-i luḫf **ile** derd-i dilüm itdün eفزün (FKD, Terkib-bend 3, B.8).

Gördüñ oldum elem-i ‘aşḳuñ **ile** zār u zebün / Şerbet-i luḫf **ile** derd-i dilüm itdün eفزün (FKD, Terkib-bend 3, B.8).

Gerçi ben ser-ḥoşı ‘aşḳuñla şarāb itmez idüñ / Āteş-i cevır **ile** baḡrumda kebāb itmez idüñ (FKD, Terkib-bend 3, B.16).

Beni gördükçe şitāb **ile** o reftār nedür / Renciş-i bī-sebeb-i gamze-i pergār nedür (FKD, Terkib-bend 3, B.23).

Şāh-ı istignā-sipāham ben Fehīmā çarḫ-ı dün / Ḥavf **ile** biñ dürlü vaz‘-ı dil-nevāz eyler baña (FKD, G.6, B.5).

Yāküt-ı āfitāb **ile** hem-māyedür gönül / Ey āteş-i derün idemezsin zarar baña (FKD, G.7, B.6).

Sen de Fehīm yaḳma beni ḫa‘n-ı ‘aşḳ **ile** / Yetmez mi derd-i sūziş-i dāğ-ı ciger baña (FKD, G.7, B.7).

Tîğ-i ğamzeñ ki şehîd itdi Fehîm-i zârı / Olmasun mı yine biñ cân **ile** kırbân-ı kazâ (FKD, G.12, B.7).

Olmadan âbisten-i tıfl-ı mevâlid ümmühât / Tâ ezelden bâde-i aşk **ile** tev'emdir şarâb (FKD, G.14, B.2).

Kaırasın nüş eyleyen 'İsî-i cân-bahş olmağa / Rûh **ile** hem-mâye güyâ şîr-i Meryem'dür şarâb (FKD, G.14, B.4).

Ben siyeh-rüz ki bu baht **ile** pervâne olam / Şem'-i hürşîd ziyâ-düşmen olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.4).

Bu keş-â-keş ki var eflâk **ile** pîrâhenümüz / Geh girîbân u gehî dâmen olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.7).

Fıkr-i haı-ı la' **ile** ğubâr eyle vücûduñ / Ervâh-şifat 'âlem-i 'ulvîye şu'ud it (FKD, G.22, B.3).

Gör girye **ile** çâk-i girîbân u figânın / Mecnûnuña da bir nazar-ı havşala ğâh it (FKD, G.23, B.4).

Ma'sûk **ile** yek-hâl olup ey tâlib-i Yûsuf / Beytû'l-hazen'i ko yüri câyuñ bun-ı çâh it (FKD, G.23, B.6).

Dilde kırbângâh-ı şehri-i aşkı seyrân eyledüm / Ferşi hûn-ı germ **ile** âğuşte bismil nâ-bedîd (FKD, G.40, B.5).

Figân **ile** ideyim dâĝ dâĝ sînemi hep / Ki nev-niyâza olur kâr söz ü sâz lezîz (FKD, G.44, B.3).

Ehl-i aşka ğamze-i cânâne olmaz âşinâ / Ğafîl olma mest **ile** dîvâne olmaz âşinâ (FKD, G.11, B.1).

İ'timâd itme niĝâh-ı çeşmine ey bü'l-heves / Merdüm-i hüşyâr **ile** mestâne olmaz âşinâ (FKD, G.11, B.2).

Ğarqa-i deryâ-yı istiĝnâ gerek erbâb-ı aşk / Bunda ey dil şem' **ile** pervâne olmaz âşinâ (FKD, G.11, B.3).

Olmuş dem-i cân-bahşuñ **ile** Meryem-i nuıkuñ / Âbisten-i şad-nükte-i i'câz-ı Mesîhâ (FKD, G.3, B.3).

Cânı cânânuñ **ile** müttehidü'l-eczâ kıl / Dem-i vaşla şeĝaf u hicre te'essüf ne belâ (FKD, G.4, B.4).

‘Aşka yār ol ‘aql **ile** germ-ihtilâṭ olma gönül / Āşinā bīgāne vü bīgāne olmaz āşinā (FKD, G.11, B.4).

Görüp emvâc-ı Nîl’i cümle dihkân oldu toḥm-efşân / Şikâra murğ-ı ‘İsâ ḥâzır oldu dâm **ile** dâne (FKD, K. 7, B. 13).

Mâlinı yağma idüp Fettâḥ Hân oldu girift / Zor **ile** Bağdâd’ı aldı leşker-i Sulṭân Murâd (FKD, Kıt'a 8, B.18).

ilhām: [6] Allah tarafından kalbe gelen mâna.

Çaldı dem-beste zebân-ı nâṭıḳam âlâm ile / Rûḥ-ı ḳudsî ‘arz ide ḥâlüm meger **ilhām** ile (FKD, Diğ̃er 1, B.23).

Ṭuymağ̃a cünbiş-i müjgâni ne remz itdüğ̃ini / Haber-i sırr-ı ḳazâdan dile **ilhām** ister (FKD, G.64, B.3).

Aḥvâl-i derd-i dil aña **ilhām** ola meger / Ol mâh-ı sâde-rû ki melek görse lâl olur (FKD, G.81, B.2).

Bilsem n’ola ḳatlı idecegin çeşmi Fehîmâ / **ilhām** olur ol ‘âşık-ı dil-ḥastaya gâhî (FKD, G.276, B.5).

Aşağıdaki tanıkta şairin şiir yazmasına sebep olan kaynak anlamında kullanılmaktadır.

Evvelîn neş’e-i mey **ilhâmı** / Āḥirîn ḥarf-ı vahy-ı Raḥmânî (FKD, K.17, B.66).

ilhām-ı Ḥudâ: [1] Allah'ın ilhamı, Allah tarafından insanın gönlüne verilen duygu.

İki târîḥe muvâfık düşicek vaḳt-i şabâḥ / Oldı bu beyt Fehîmâ dile **ilhām-ı Ḥudâ** (FKD, Kıt'a 14, B.6).

illâ: [3] Ancak, yalnız.

Ne bār-gîr ü ne tüşe mücerredem şad-şükr / Degül tevekkülüm **illâ** ki Ḥaḳ Ta‘âlâ’ya (FKD, K.8, B.30).

Ne sevdâ-yı dil-efğân bî-maḥal-dâd-ı Ḥudâ’dur bu / Bu miḥnetler kişiyeye gelmez **illâ** şâ‘iriyyetden (FKD, K.15, B.27).

Lâle oldı semeni büseden **illâ** ki sürîn / Vermedi ruḥşat aña gayret-i ‘işmet bu gece (FKD, G.257, B.8).

‘ilm: [2] Bilim, bilgi,marifet.

Feyz-i isti'dād hatm olmuş meger sende Fehîm / **İlm** çok üstâd yok şâkird-i kâbil nâ-bedîd
(FKD, G.40, B.7).

Ne **İlm** ü ne Fehîm ne eş'âr ne kitâb / Min-ba'd gûşe vü men ü dil-ber ü şarâb (FKD, Terkib-
bend 1, B.56).

İlm-i fakr: [1] Fakirlik ilmi. Fakr, tasavvufta, sâlikin her şeyin sahibinin Allah olduğunu bilmesi ve kendisinin de Allah'a muhtaç olduğunu farkında olmasıdır (ULUDAĞ, s.131).

İlm-i fakrı ile olup 'âmil / Terk-i mülk-i Ferâsiyâb itdüm (FKD, K.2, B.33).

İlm-i hüsn-i hulk: [1] Yaratılış güzelliğinin sanatı.

Vallâh ben ne mâla muhibbem ne şâ'irem / Ben **İlm-i hüsn-i hulkda** üstâd-ı mâhirem (FKD,
Terkib-bend 1, B.24).

ilticâ: [1] Sığınma, dayanma, dayanak edinme, güvenme.

Der-i erbâb-ı câha **ilticâdan** saña dermân yok / Göñül deryüze-i derd ile tırma her bir
âfetden (FKD, K.15, B.45).

iltifât: [4] Saygı göstermek, ikramda bulunmak. (TULUM, s.965).

Kerîmânuñ garaż erbâb-ı tab'a **iltifâtdur** / Kaçar gönlüm egerçi imtinân-ı ehl-i devletden
(FKD, K.15, B.40).

Tabîbâ **iltifâtuñ** istemem zaħm-ı dil-i zâra / Nemek-âlûd-ı hicrânuñ devâ-yı şıhhat olmuşdur
(FKD, G.77, B.7).

Sensin ol âyîne-dil kim **iltifâtuñ** 'âleme / Dîvi hürî zümre-i nesnâsı insân gösterür (FKD,
K.10, B.35).

Cihânda **iltifât** erbâb-ı tab'a ehl-i hüsnüñdür / Ne devletdür ki tercîh olına fakr-ı
maħabbetden (FKD, K.15, B.42).

iltifât-ı çeşm-i fettân: [1] Kavgalar çıkaran gözün güzel davranışları.

Nice meftûn olmayan mestân-ı ışk içre baña / Fitne-engîz **iltifât-ı çeşm-i fettânın** görüñ
(FKD, G.182, B.2).

iltifât-ı gamze-i mest: [1] Sarhoş yan bakışın iyiliği.

İltifât-ı gamze-i mestüñle sihr-i i'câz olur / Neşve-i mey çeşmüñe gelse nigâh-ı nâz olur
(FKD, G.89, B.1).

iltifāt-ı h̄azān: [1] Sonbaharın hoşluğu.

Geh **iltifāt-ı h̄azānam** geh ʿİsī-i ʿaşram / Bu vaḥşetüm gören ādem şanur ki mağrūrām (FKD, K.14, B.44).

iltihāb: [1] Tutuşmak (LEXICON, s.183).

Tā ki āşār-ı temūzī bāğı āteşgāh ide / Tā ki anda dūzaḥāsā āteş-i mihr **iltihāb** (FKD, K.5, B.61).

iltimās: [1] Rica, arzu, istek (TULUM, s.965).

Fehīm tābiş-i ḥāhişle olmazam ser-germ / Ki āb-ı rūy-ı dile **iltimās** āteşdür (FKD, G.108, B.7).

ilzām: [1] Zafer bulmak (TULUM, s.966).

N’eyleyem dil her hūnerde māhir olmuş olmamış / Zūr ile **ilzāma** dehri ḳādir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.1).

ilzām eyle-: [1] Galip gelmek (TULUM, s.966).

Fehīm-i sāḫirem ben **eylesün** ḡamze beni **ilzām** / Olur gerçi fūsūndan mālik-i iʿcāz müstaḡnī (FKD, G.287, B.6).

ilzām id-: [1] Ayaklar altına almak, üstün gelmek (TULUM, s.966).

ider Fehīm Aristū iseñ seni **ilzām** / Kemīne nükte-i mermüz-ı lāḡ u lābe-i dil (FKD, G.186, B.5).

ilzām-ı fenn-i siḫr id-: [1] Sihir sanatıyla galip gelmek.

Biñ Fehīm-i sāḫiri **ilzām-ı fenn-i siḫr ider** / Ḡamze-i muʿciz-kelemañ bir cevāb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.5).

īmā: [1] Dolaylı yoldan işaret etmek.

Öldürür āḫir beni düzdīde bir **īmā** ile / Ḡamze-i ḫūn-rīz ü çeşm-i fitne-fermā-yı laḫīf (FKD, G.157, B.9).

ʿimāme: [1] “Tülbent, sarık” (AHTERÎ-i KEBÎR, s.421).

Sulḫān-ı ḫayāl-i ḫüsn **ʿimāme** / Envār-ı başar ḡubār-ı rehdür (FKD, G.95, B.4).

‘imāme-i şubḥ: [1] Sabahın sarığı.

Sūziş-i mihr ile olup ser-germ / Her seḥer yanmada **‘imāme-i şubḥ** (FKD, G.32, B.4).

īmān: [1] İnanmak, İslam dinini kabullenmek.

El-emān-ḥ’āh olma **īmānuñ** şikest itse Fehīm / Mest iken olur o kāfer şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.5).

imdād: [3] Yardım, yardım istemek.

Leşker-i cān u dil-i ‘uşşākı hep kırduñ meger / Şāh-ı iklīm-i kazādan ğamze ki **imdād** olur (FKD, G.80, B.3).

Nıgehiyle yine bir dil-ber-i Mirrīḥ-nijād / Eyledi leşker-i pür-şūr-ı belāya **imdād** (FKD, G.38, B.1).

Görelüm şūriş ü āşūbda tenhā hünerin / İtmesün ğamzelerüñ fitneye **imdād** yeter (FKD, G.61, B.3).

imdād id-/it-: [2] Yardım etmek.

Diller hep esīrān-ı zebānidur çeşmüñ / Bīmārdur ammā **ider imdād** nigāhuñ (FKD, G.176, B.3).

Kişver-i cān-ı Fehīm olmaz idi böyle ḥarāb / Ğamzeñe itmese **imdād eger** leşker-i nāz (FKD, G.115, B.7).

imdād-ı ziyā: [1] Işığın yardımı.

Ey māh ḳalır destgeh-i mihr mu‘aṭṭal / **İmdād-ı ziyā** itmese ser-māye-i ḥüsnüñ (FKD, G.181, B.4).

imiş: [8] Ek fiil.

Rüy-māl itsem dir **imiş** tūde-i nesrīnūñe / Diñleme şāhum Fehīm’üñ sözleri bī-hüdedür (FKD, G.68, B.7).

Sebeb ol āfet **imiş** dehre şalmağa fitne / Ḳıyāsī derdi cihān kim zemānedür bā‘iṣ (FKD, G.28, B.3).

Kemān-ı ebrū-yı cānāna baḳ fesāneyi ḳo / Dilīr **imiş** ṭotalum Rüstem’üñ nesin gördük (FKD, G.174, B.3).

Vaşl-ı yār ise murāduñ rû-be-râh-ı firqat ol / Vāj-gün **imiş** Fehīmā çün sürâğ-ı ârzû (FKD, G.248, B.5).

Pür olmayıcağ nağme-i tevḥīd ile gūşı / Gūyā-yı Ene'llāh **imiş** eşcārı ne bilsün (FKD, K.4, B.6).

Gīsū-yı girih-bestesini görmeyen ādem / Bir 'uqde **imiş** nāfe-i Tātār'ı ne bilsün (FKD, K.4, B.20).

Tā ki olsun mu'āyine-manzūr / Ne **imiş** rûḥ-ı evvel ü sānī (FKD, K.17, B.93).

Ḥūrşīde baqarsam görünür çeşmüme sāye / Yā Rab ne 'aceb ḥālet **imiş** firqat-i dīdār (FKD, G.47, B.7).

imlā: [1] Yazı (TULUM, s.968).

Nāme-i dehri temāşā itdüm **imlāsı** ğalaṭ / Nükte-i ye'si şaḥīḥü'l-ḥaṭ temennāsı ğalaṭ (FKD, G.149, B.1).

imsāk-i nazār: [1] Bakışın cimriliği.

Lāyık mıdur **imsāk-i nazār** tā o qadar kim / Çeşmüñ bile gāhī ola dil-gīr-i teğāfül (FKD, G.193, B.2).

imtiḥān id-/it-: [3] Sınamak, denemek, yoklamak.

Yeter bu sūziş-i āşüb ehl-i 'aşqa yeter / Yeter göñülde **ide** tīğın **imtiḥān** āfet (FKD, K.11, B.16).

Bu isti'dād ile olmaz mı istiḥdāma istiḥkāk / Dilerseñ **imtiḥān it** ḥāzıram tebyīn-i burhāna (FKD, K.7, B.56).

Özge kerīmdür bu yerüñ ehl-i devleti / Kim **imtinān ider** saña itdükçe rağbeti (FKD, Terki-bend 1, B.17).

imtinān-ı ehl-i devlet: [1] Devlet makamında bulunanların iyiliklerini başa kakması.

Kerīmānuñ ğaraż erbāb-ı ṭab'a iltifātıdır / Kaçar göñlüm egerçi **imtinān-ı ehl-i devletden** (FKD, K.15, B.40).

imtinān-ı ye's: [1] Üzüntünün ayıplanması.

Bir baḥta mālīkem ki eger itse nā-murād / Eyler hezār-bār dili **imtinān-ı ye's** (FKD, G.136, B.6).

imtiyāz: [2] Ayrıcalık, hususiyet.

Fehīm'i 'āşık-ı şīrīnden eyledi tercīh / Olur meyāne-i akrānda **imtiyāz** lezīz (FKD, G.44, B.7).

Devründe dirīg bü'l-hevesden / 'uşşākuñ yoğdur **imtiyāzı** (FKD, Terki-bend 2, B.18).

imtizāc: [8] Kaynaşma, uyuşma, ortaklık etme.

Olmasaydı bā'is-i zevk-ı mülākāt-ı lebüñ / **İmtizāc** itmezdi meyle sāgar-ı nāzük-mizāc (FKD, G.29, B.3).

Şem'i bahtum pertev-i nūr ile etmez imtizāc / Belki nūr-ı şu'le-i Tūr ile itmez **imtizāc** (FKD, G.30, B.1).

Şem'i bahtum pertev-i nūr ile etmez **imtizāc** / Belki nūr-ı şu'le-i Tūr ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.1).

Ben o nāzük-meşrebem kim sāgar-ı mir'āt-ı dil / Bāde-i 'aks-i leb-i hūr ile itmez **imtizāc** (FKD, G.30, B.2).

Sāde-rū olsa baña dil-ber ki ṭab'ı rüşenüm / Tīregī-i ḥaṭṭ-ı pür-şūr ile itmez **imtizāc** (FKD, G.30, B.3).

Ol kadar nāzük-mizāc oldu dil-i mestāne kim / Çeşm-i dil-ber olsa maḥmūr ile itmez **imtizāc** (FKD, G.30, B.4).

Hīç Fehīm-i 'ākıla ḥāl-i dilinden şormañuz / Öyle bir bed-mest-i meşhūr ile itmez **imtizāc** (FKD, G.30, B.5).

Bed-mest itdi cām-ı mey-i 'aşk şöyle kim / Ḥazz itmez oldu gamla da dil **imtizācdan** (FKD, G.228, B.2).

imtizāc eyle-: [2] Uymuş, uyuşmuş.

Var ise yine nigāh-ı şūḥuñ **eyleyler imtizāc** / Çeşm-i maḥmūruñ gibi mest-i ḥarāb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.2).

İmtizāc eyleye şādī gam-ı cām u gam-ı mülk / Ḥurrem-ābād-ı ḥarābātda Cemşīd olmaz (FKD, G.113, B.5).

'inān: [1] Dizgin (LEVEND, s.376).

Ya şekl-i güldür ol şāh-ı sitem-kāruñ **'inānında** / Ya ḳalmış anda ḥünīn pençe-i dest-i tazallumdur (FKD, G.104, B.3).

incin-: [2] Gücenmek, zarar görmek.

Ne çār-ābāya **incindi** ne āhuñdan Fehīm oldı / Mevālid-i ḡelās u seb‘a-i seyyāre āzürde (FKD, G.261, B.5).

Gül-berg-i cānumı daḡı ferş itsem **incinür** / Feryād yār-ı dil-ber-i nāzük-mizācdan (FKD, G.228, B.6).

infi‘āl: [1] Perişanlık (TULUM, s.975).

Niḡāh itdūñ meger küstāḡ o māha / Nedür bilsem Fehīmā **infi‘ālūñ** (FKD, G.177, B.8).

iñle-: [1] Ah etmek, sızlanmak; aşk acısıyla içli içli sesler çıkarmak.

Ey nālemi **iñleden** o cāna ne ḡarāz / Hıç şem‘a nedür bilür mi pervāne ḡarāz (FKD, Rübai 24, B.1).

inne rabbenā le-ḡafūrun: [1] “Kuşkusuz Rabbimiz, çok yarlıgayıdır” (YILMAZ, s.314).

Penāhum oldı benüm **inne rabbenā le-ḡafūrun** / Ne deñlü ‘āşī isem de o deñlü maḡfūram (FKD, K.14, B.32).

inşāf: [4] Adalete ve vicdana dayanarak doğru karar verme, zulüm etmeme, merhamet gösterme.

‘Aceb vaşşāfsın **inşāf** besdür bu güzāf u lāf / Yeter pür-gūyluk ey dil yeter taṭvīl-i efsāne (FKD, K.7, B.62).

Hüşyār olam **inşāf** mıdur münfa‘ilem / Vallāh ḡacilem çeşm-i bütāndan ḡacilem (FKD, Rübai 44, B.2).

İnşāf mı yārinden bī-hūde cüdā düşmek / Āvāre dil-i ‘āşık yoḡsa vaṭanı n‘eyler (FKD, G.56, B.7).

Şarāb iç tāze dil-ber sev cihānda herçi bād-ā-bād / Fehīm **inşāf** besdür bes ferāḡat kıl şikāyetden (FKD, K.15, B.49).

inşāf ed-: [1] Merhamete gelme, acıma.

Ben Fehīm-i şūḡ-ṭab‘ı añmayuñ **inşāf edüñ** / Var mıdur bir tāze-mazmūn şā‘ir-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B.7).

inşāf eyle-: [3] Acımak.

Lāzım degül senüñ baña iqbālũñ ey felek / **İnşâf eyle** leb-i bevâr-bâr tâ-be-key (FKD, G.292, B.2).

Sîneñi kineden ey âyîne-ruḥ şâf eyle / Öleyim mi ele mir'ât alup **inşâf eyle** (FKD, Terkib-bend 3, B.30).

Bu zehrlere felek virür olsa dil-i Mesîḥ / **İnşâf eyleñüz** ki ne cân ile sağ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.7).

inşâf inşâf: [1] İnsaf et, yeter artık.

İnşâf inşâf ey sitemger / Dâd itmege kendüñ eyle mu'tâd (FKD, Terkib-bend 2, B.35).

inşâf kıl-: [1] Vicdanlı olmak, Acımak.

Hele taḥkîk budur sen de **kıl inşâf** Fehîm / Böyle güftâr-ı ḥakîmâneye taḥlîd olmaz (FKD, G.113, B.7).

insân: [4] İnsan, şahıs.

Mâh olup a'mâ iderdi nûr-ı mihr **insânı** kûr / Sürme itse âfitâb u meh türâb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.5).

Küstâḥâne yeter bu nağme / **İnsânı** ḥarâb ider bu nağme (FKD, Terkib-bend 2, B.66).

Sensin ol âyîne-dil kim iltifâtuñ 'âleme / Dîvi ḥurî zümre-i nesnâsi **insân** gösterür (FKD, K.10, B.35).

O ḥükm itdiyse bâda âba cârîdür bunuñ ḥükmi / Ki ebrâsâ olup şâmil 'umûmî luḥfi **insâna** (FKD, K.7, B.18).

inşâ: [2] Dîvân edebiyatında nesir türünde olan eserler.

Şoḥbet-i ma'nâda olsun mı Fehîmâ'ya nazîr / Bir iki bî-hüde-güy u şî'r ü **inşâsı** gâlaḥ (FKD, G.149, B.5).

Ḥayâlüm eyledi muḥtel sefer mühimmâtı / 'Aceb mi gelse ḥalel nazm u şî'r ü **inşâyâ** (FKD, K.8, B.28).

inşâd it-: [1] Şiir yazmak.

'Aks-i la'l-i ruḥını âyîne-i mihr içre / Eyleyüp seyr Mesîḥ **itdi** bu nazmı **inşâd** (FKD, G.38, B.7).

intihā bul-: [1] Bitmek, sona ermek.

Eyle du‘āya ibtidā söz **buldı** çün kim **intihā** / ‘İzziyle olsun dā‘imā müstağrak-ı nāz u na‘īm
(FKD, K.6, B.19).

intiḥāb it-: [4] Seçmek, belirlemek.

İtdi dīvān-ı kazādan nāzım-ı ‘aşk **intiḥāb** / Şafḥa-i mecmū‘a-i sīnemde müfreddür gönül
(FKD, G.194, B.2).

Nuşḥa-i derd-i ‘aşqdan ammā / Ol belālar ki **intiḥāb itdüm** (FKD, K.2, B.14).

Ben o sāḥir-şā‘ir-i mazmūn-tırāz-ı ‘ālemem / Kim ser-ā-pā nuşḥa-i i‘cāzı **itdüm intiḥāb**
(FKD, K.5, B.54).

İntiḥāb itdüm velī bir noḡtasın ancak hemān / İtdüm ol bir noḡtadan ammā kim peydā biñ
kitāb (FKD, K.5, B.55).

intiḥāb-i bī-dārī: [1] Uyanık olmayı seçmek.

Dīdeme **intiḥāb-i bī-dārī** / Baḥtuma intiḥāb-ı ḥāb itdüm (FKD, K.2, B.15).

intiḥāb-ı ḥāb it-: [1] Talihten ümidi kesip, onun uyumasını istemek.

Dīdeme intiḥāb-i bī-dārī / Baḥtuma **intiḥāb-ı ḥāb itdüm** (FKD, K.2, B.15).

intisāb eyle-: [1] Bağlanmak.

Evc-i ḡadrinde kebūterveş döner çarḡ-ı kebūd / Ḡaşırınıñ kim ‘arş u kürsī aña **eyler intisāb**
(FKD, K.5, B.37).

intisāb it-: [2] Bağlanmak.

İntisāb it çeşm-i şūḡ-ı dil-bere bir şekl ile / Ey gönül geh mest ü geh maḡmūra beñzet
kendüñi (FKD, G.284, B.3).

Ezmīne her zamān bunı söyler / Ki zuhūrına **intisāb itdüm** (FKD, K.2, B.40).

ir-: [4] Ulaşmak.

Havā-yı ‘aşk ile Mecnūn kenār-ı maḡşada **irdi** / Uyup ‘aḡla Felātūn ḡarḡ-ı baḡr-ı ḡayret
olmışdur (FKD, G.77, B.3).

Hayf kim **irmedi** ser-menzil-i maḫşūdına hayf / aldı güm-rāh göñül teb-zede pūyān olarak (FKD, K.16, B.12).

Yine nev-rūz **irişüp** geldi gülistāna şabā / Virdi peygām-ı güli bülbül-i nālāna şabā (FKD, G.1, B.1).

Şeb-nem degüldür oldı ruḫ-ı āli ḫūy-çekān / Faşl-ı bahāra **irmege** itdi şitāb gül (FKD, G.195, B.3).

‘irfān: [3] Manevi ve ruhi tecrübeyle edinilen sezgisel bilgi.

‘Aql-ı evvel cehline biñ ‘özü ile ‘ārif olur / Bezm-i ḫāşşü'l-ḫāsda ol dem ki **‘irfān** gösterür (FKD, K.10, B.29).

Kāş maḫsūs olaydı **‘irfān** kāş / Destüme girse idi dāmānı (FKD, K.17, B.16).

Baḫa hep cevri ma‘rifet itdi / Al elümden Ḥudā bu **‘irfānı** (FKD, K.17, B.8).

irḫā-yı ‘inān: [1] Dizginleri koyuverme, hayvanı serbest bırakma.

Cevr için raḫşuḫna **irḫā-yı ‘inān** itdüke / Çeşm-i bed dūr ola hem dest-i tazallum kütāḫ (FKD, K.9, B.19).

irsāl eyle-: [2] Göndermek, yollamak.

Görmege **eyledi** cellād-ı nigāḫın **irsāl** / Merḫamet kıldı o şeh ḫasta-i dīrīnesine (FKD, G.269, B.2).

Beyt-i vāḫidde iki tārīḫ derc itdüm Fehīm / **Eyledüm irsāl** ‘arşa k’itdi bir dāver cülüs (FKD, Kıt'a 10, B.4).

irsāl it-: [1] Gönderme, gönderilme, yollama.

Şāḫ-ı iḫlīm-i ḡamuñdur dil aḫa bir dād kııl / Peyk-i āḫın bār-gāḫ-ı ‘arşa **irsāl itmesün** (FKD, G.245, B.4).

irsāl kııl-: [1] Göndermek, yollamak.

Ṭāvūs-ı ḫuds ile **ḫılsam irsāl** Fehīm / Baḫmaz yine āḫ o kāfir-i ‘İsī-dem (FKD, Rübai 42, B.2).

irtikāb it-: [2] Aramak, beklenti içinde olmak (LEXICON, s.62).

Biñ belā vü ‘azāb olup tekliḫ / Āteş-i ‘ışkı **irtikāb itdüm** (FKD, K.2, B.12).

Ğırre-mest-i luţfuñam ser-germ-i lâf olsam n'ola / Gerçi merdân-ı hüner bu kârı **itmez irtikâb** (FKD, K.5, B.53).

irtikâb-ı Mısr: [1] Mısır'ın kötülükleri.

Çekse Yūsuf gâşiyem çtusa rikābum ger 'azîz / İctinâb itdüm muḥaşşal **irtikâb-ı Mısr'dan** (FKD, Kıt'a 3, B.15).

İsâ: [6] Kendisine İncil'in indirildiği Hıristiyanlığın peygamberi. Hz. İsâ'nın ilk mucizesi daha bebekken konuşmaya başlamasıdır. Babasız dünyaya gelmiştir. Hz. İsâ, hastaları iyileştirmesi ve ölüleri diriltmesi mucizeleriyle anılır. Bu bakımdan, Dîvân şiiirinde sevgilinin dudağından çıkan her söz âşığı iyileştirdiği ve dirilttiği için sevgilinin dudağı Hz. İsâ'ya benzetilir

Çeşmüñ bu gurūr ile Cibrîl'i nigâh itmez / Müşkil ki olur la'lüñ **İsâ'ya** cevâb-âlüd (FKD, G.43, B.5).

Mübtelâ-yı çeşm-i yâra n'eyesün **İsâ** k'olur / Hısta-i 'aşka eṭibbānuñ müdāvâsı gâlaṭ (FKD, G.149, B.4).

Lâl olup ḥaşra dek olurdu tepîde cāmı / Sözde görse leb-i cān-baḥşuñı **İsâ** nâ-gâh (FKD, K.9, B.8).

Hz. İsâ, aşağıdaki beyitlerde güneş ve felek ile birlikte ele alınmıştır. Bunun sebebi, Hz. İsâ'nın vefatından sonra göğe çıktığında üzerinde dünya metası olan bir iğne bulunmuş ve feleğin dördüncü katında kalmaya mecbur olmuştur. Dördüncü felekte de güneş bulunmaktadır (ŞENÖDEYİCİ, C.1, s.576). Hz. İsâ'nın mucizeleri hakkında ayrıntılar için bk. AND, MİNYATÜRLERLE OSMANLI-İSLÂM MİTOLOGYASI.

Pehlüya çeküp rühveş ol mâhı felekde / **İsâ** gibi hürşîd-i dirahşâna şarılısam (FKD, G.198, B.3).

'Âr eylerem şerîk-i ḥarân olduğum meger / **İsâ** gibi kaçam feleke bu maḩamdan (FKD, Terkib-bend 1, B.31).

Hz. İsâ, Yahudiler tarafından çarmıha gerilmiştir. Aşağıdaki tanıkta, âşıklara yapılan eziyetlerin bu öldürmeden daha fazlasının yapıldığını ifade etmektedir.

İsâ'ya eylemez anı ḩavm-i Yehüdiyân / Ehl-i dile o deñlü ederler ihāneti (FKD, Terkib-bend 1, B.20).

İsâ-mişâl: [1] Hz. İsa gibi.

Pertev-i hürşîd-i cāndur cāmesi **İsā-mişāl** / Rağş ider meh gibi bir rūḥ-ı mücerreddür göñül (FKD, G.194, B.4).

İşāl eyle-: [1] Vardirmek, ulaştırmak.

Selāmum itmede **İşāl eyle** isti'cāl / Hezār-şevḳ ile a'lāya belki ednāya (FKD, K.8, B.5).

İşār-ı gevher it-: [1] Mücevherler saçmak || Hz. Muhammed'in uğruna her şeyden vazgeçmek, tüm varlığını onun yoluna sermek.

Dehri 'aks-i nūruñ idüp feyz-yāb-ı mihr ü meh / Pāyuña **itse** n'ola **İşār-ı gevher** rüz u şeb (FKD, K.1, B.29).

İsbāt-ı vücūd: [2] Kendini kanıtlamak.

'Āşıkam 'āşık ki **İsbāt-ı vücūd** için Fehīm / 'Ārif-i dānā gibi herkesle ğavġā eylemem (FKD, G.203, B.7).

Şofî yeter efkār-ı ğam-ı būd u nebūd it / Ḳurbān-ı dil-ber ol **İsbāt-ı vücūd** it (FKD, G.22, B.1).

İse: [61] İsim ya da isim soylu sözcüklere eklenerek onları yüklem yapan ve basit zamanlı fiilleri birleşik zamanlı fiile dönüştüren ek fiil.

İtdi her bir ğoncayı pür-nāfe feyz-i bŷy-ı dost / Var **İse** oldı perīşān sünbül-i ġīsŷ-yı dost (FKD, G.25, B.1).

Eyle 'uşşāķı perīşān ki benem 'ālem-i 'aşḳ / Ğarazuñ 'āşık **İse** bu dil-i nā-şād yeter (FKD, G.61, B.4).

Bulsa dīvāne göñül şāh-ı cünūna taḳrīb / Pāy-ı taḥt olmaz **İse** ġüşe-i vīrāne yeter (FKD, G.62, B.4).

Nāz ider ol Yūsuf **İse** 'āşıkı / 'İşve-gerüm ḥüsnine maġrŷrdur (FKD, G.74, B.3).

Cevşen-i baḥt-ı siyeh-rŷzı şeb-i yeldā **İse** / Mihrveş 'uşşāķa her mŷy-ı beden şemşīr olur (FKD, G.86, B.5).

ġŷl-bŷn-i lafza degŷl ma'nī ḥarāvet-yāb **İse** / Ey Fehīm itme ta'accŷb kim zemīnŷm tazedŷr (FKD, G.94, B.6).

Ābā Eyyŷb **İse** de ḥasta olan şabr itmez / Çeşm-i bīmārı neden ḥŷn-ı dile şābirdŷr (FKD, G.107, B.2).

Ol şeh saña bu hâl ile geldi Fehîm **ise** / Başın yolına şevk ile gâltân idüp gelür (FKD, G.111, B.7).

Çarh Eflâtûn **isek** de hâk ider hâkinde hem / Ol çemende hâk ider ol hâki n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.6).

Kâfirem bir dahı yâd eyler **isem** şavma'ayı / Tâ-be-key güşiş-i bî-nef' dili bî-hüde güş (FKD, G.144, B.14).

Pertev-i mihr-i 'arızı terbiye-bahş **ise** olur / Bâg-ı ruhında hüd-be-hüd sebze-mişâl reste haţ (FKD, G.148, B.4).

'Aşk-bâzuñ ey perî Cibrîl **ise** mahrûmdur / Ehl-i dilden olsun efsûs u te'essüf ber-ţaraf (FKD, G.155, B.2).

Ey serv n'ola pest **ise** hürşîd-i kıyâmet / Besdür ki bülend oldı senüñ pây-e hüsnüñ (FKD, G.181, B.6).

Sen mâha Fehîm **ise** eger 'âşık-ı rüsvâ / Dünyâyı tutar şöhret-i bî-gâye-i hüsnüñ (FKD, G.181, B.7).

İder Fehîm Aristû **iseñ** seni ilzâm / Kemîne nükte-i mermüz-ı lâğ u lâbe-i dil (FKD, G.186, B.5).

Sen dil-ber-i 'âşık-küşe meyl itdi Fehîm âh / Öldürmez **iseñ** cevri ile ol bî-dili şağ ol (FKD, G.189, B.7).

Gel ey tab'-ı Fehîm ey reşk-i Meryem / O 'İsî-zây **ise** sen rûh-zây ol (FKD, G.191, B.6).

Eger pîrâhen-i Yûsuf'sa at şandûk-ı çâh içre / Metâ'üñ postîni-gürg **ise** bâzâr ider 'âlem (FKD, G.202, B.3).

N'istersin ey Fehîm yûri zühdüñ ile sen / Ol mest-i hüsnî ister **isem** de ben isterem (FKD, G.208, B.7).

Haţ eger bir müy **ise** 'ayn-ı zararlıdur çeşmüme / Rind-i şâhib-dîdeyem hayrân-ı rüy-ı sâdeyem (FKD, G.211, B.3).

Ancak olur feyz **ise** kim açâ gül-ruhleri / Şoñra gele bâ-huşuş mevsim-i bâhürdan (FKD, G.231, B.2).

Ârzü-yı kevşer eyle geçme meyden zâhidâ / 'Ârif **iseñ** geç ümîd-i bahşiş-i nâ-dânedden (FKD, G.234, B.3).

Benüm seng-i melâmetden mü'essir tîr olur âhum / Ne deñlü künd **ise** tîgi ider seng-i fesân keskin (FKD, G.242, B.5).

Vaşl-ı yâr **ise** murâduñ rû-be-râh-ı firqat ol / Vâj-gün imiş Fehîmâ çün sürâğ-ı ârzü (FKD, G.248, B.5).

Var **ise** yine nigâh-ı şūhuñ eyler imtizâc / Çeşm-i maḥmûruñ gibi mest-i ḥarâb-ı nâz ile (FKD, G.264, B.2).

Pervâne **iseñ** şu'le-i ruḥsârına ey dil / Hürşîd ü mehüñ şa'sa'asın bâl ü per eyle (FKD, G.267, B.2).

Tâ-be-key sîneñde cā itmek cefâ vü kîneye / Kâdir **isen** 'âşık-ı bî-kîneñi çek sîneye (FKD, G.272, B.1).

Pür-ḥün **ise** çeşmüñ n'ola tündi-i gamuñdan / Peymâne-i ḥâtırda var âşâr-ı şikesti (FKD, G.290, B.4).

Pür-zaḥm **ise** başum beni 'ayb eyleme bî-derd / Sersâm-ı cibillî der ü dîvârı ne bilsün (FKD, K.4, B.2).

Pür-zaḥm **ise** başum beni 'ayb eyleme bî-derd / Sersâm-ı cibillî der ü dîvârı ne bilsün (FKD, K.4, B.2).

Dil bir şanemüñ 'aşkı ile zâr u zebûndur / Ol dil-ber **ise** ḥâl-i dili zârı ne bilsün (FKD, K.4, B.11).

Ḥuşk **ise** ger la'li âb-ı Ḥızr'dan bir kıtredür / Bu hevâda çeşme-i âb-ı ḥayât olur serâb (FKD, K.5, B.24).

İder helâk anı da tîğ-i ḥışm ile çeşmi / Eger ki itmez **ise** terk-i ḥânümân âfet (FKD, K.11, B.11).

Ey mâh-ı rûze 'ömrüm **iseñ** ṭurma it şitâb / Yoḥsa tamâm ider seni bir âh-ı şu'le-tâb (FKD, K.13, B.1).

Ben aḥterüm bilürem kimdir eyleyen menḥûs / Felekden itmez **isem** âh u şekve ma'zûram (FKD, K.14, B.17).

Penâhum oldı benüm inne rabbenâ le-gâfûrun / Ne deñlü 'âşî **isem** de o deñlü mağfûram (FKD, K.14, B.32).

Sebeb-i rif'at olur gam yeme üftâde **iseñ** / Bir binâ tâ ki ḥarâb olmaya ma'mûr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.3).

Dūzaḥa varmış bir ādem var **ise** versün ḥaber / ‘Āşiyānı korḡudurlar mı ‘azāb-ı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.12).

Her ne ṭalebüm var **ise** dil-berdendür / Peydā nigeḥ-i luṭf u nihān būs u kinār (FKD, Rūbai 15, B.2).

Ger ‘arīf **iseñ** Fehīm efgān itme / Hırmān-ı edeb lāzime-i ‘irfāndur (FKD, Rūbai 20, B.2).

Bā‘iṣ nedür ey fenn-i ḥıredde kāmīl / Ḥall olmaz **ise** bu ‘uḡde-i dil müṣkil (FKD, Rūbai 39, B.1).

Ben ṭālib-i ruḡṣat-ı nezāre / Ol ḡamze **ise** teḡāfūl itmez (FKD, Terci-bend 1, B.45).

Bu ḥacletden Fehīm ölmek / Yegdür dir **iseñ** fehīmem (FKD, Terci-bend 1, B.142).

Bi’llāḥ bāde ṣun baña sāḡī günēh deme / Ben der **isem** yeter elüme sen kitāb ver (FKD, Terkiḋ-bend 1, B.55).

‘Afv ḡıl ḥüsnüñe küstāḡ nigāḡ itdüm **ise** / İḡtiyār elde degül ḡirye vü āḡ itdüm **ise** (FKD, Terkiḋ-bend 3, B.15).

‘Afv ḡıl ḥüsnüñe küstāḡ nigāḡ itdüm **ise** / İḡtiyār elde degül ḡirye vü āḡ itdüm **ise** (FKD, Terkiḋ-bend 3, B.15).

Şeb-i hicr ü ḡam-ı zülḡ ü dil-i sevdā-perdāz / İḡtiyārī degül āḡ eyler **isem** dūr u dırāz (FKD, Terkiḋ-bend 3, B.4).

Sitem etmekte yine kādir **iseñ** eyle baña / ‘Āşıḡam ‘āşıḡam ey şūḡ-ı cefākār saña (FKD, Terkiḋ-bend 3, B.25).

Rūḡ-ı Nef’ī den Fehīm aldum ḡaber dedi eḡer / ‘Āşıḡ **iseñ** el-ḡāzer ḡüsnine ḡāmüṣ it nazār (FKD, Diḡer 1, B.27).

Ne deñlü zevḡ-fezā **ise** kām-teşneye āb / Dile o mertebedür sūz-ı cān-ḡüdāz lezīz (FKD, G.44, B.4).

Telḡ etdi mezāḡ-ı dile şīrīni-i cānı / Biñ rūḡ fedā böyle **ise** lezzet-i dīdār (FKD, G.47, B.8).

Var **ise** ḡıldı şabā ḡīsū-yı sünbül den ḡüzer / Her dimāḡı nāfe-i müşk itdi būs-ı nev-bahār (FKD, G.48, B.2).

Merd **ise** ger zūḡūr ide fitne-i āḡirü’z-zamān / Leşker-i ḡaṭṭı der-kemīn ‘iṣve kirişme ḡekti şaf (FKD, G.156, B.3).

Küstâh **ise** ma'zûr tûtuñ bende Fehîm'i / Dîvâne bilür mi nedür etvâr-ı tekellûf (FKD, G.158, B.7).

Ger böyle **ise** luţf-ı nîgeh baña Fehîmâ / Kâbil mi lisâna gele ta'bîr-i teğâfûl (FKD, G.193, B.5).

Mağrûrî-i ğamzeñi gören ger / Cibrîl **ise** de ider müdârâ (FKD, Terkib-bend 2, B.6).

'Aceb mi düşmen-i dermân **ise** dil-i bîmâr / Verür mi hasta-i çeşmi olan devâya rızâ (FKD, G.13, B.2).

Hâk-i zilletde göñül her gice âġeşte-be-hûn / Çeşm-i ser-mestüñ **ise** hoşka-i gül-bister-i nâz (FKD, G.115, B.2).

Nev-rûz-ı cünündür yine âşüfte-dilâna / Zencîr **ise** de zülf-i ser-i bîd görünmez (FKD, G.117, B.2).

Ġamzesi hûn-ı dil ü şîre-i cân itmede nûş / Çeşm-i hûn-h'âr-ı siyeh-mest **ise** maħmûr henüz (FKD, G.120, B.2).

Taħammül idemem itme nezâreden maħrûm / Ne deñlü eyler **iseñ** vermişem cefâya rızâ (FKD, G.13, B.3).

İsfendiyâr: [1] "Lohrâsp'ın torunu ve Goştâsp'ın ođlu olarak bilinen İsfendiyâr, dünya pehlivanı olarak nitelenen ünlü İranlı kahramanlardandır ve Zerdüşť inancının yaygınlaşması için çok büyük yararlılıklar göstermiştir" (YILDIRIM, s.425). İsfendiyâr hakkında ayrıntılı bilgi için bk. YILDIRIM, FARS MİTOLOJİSİ SÖZLÜĖÜ.

Bir kavî ceng itdiler kim itmemişdür 'âlemüñ / Behmen ü **İsfendiyâr** Kâhramân-ı şaf-deri (FKD, Kıt'a 9, B.4).

İsî: [3] Hz. İsa peygamber.

Bir hayât için kazâ bilmem ne nâz eyler baña / Ben şehîd-i ğamzeyem **İsî** niyâz eyler baña (FKD, G.6, B.1).

Cevr eylesesüñ kâfir-i zülfüñ o kadar kim / **İsî** tuta dâmânını ferdâ-yı kıyâmet (FKD, G.21, B.3).

Her ġar ide evc-i melekûtı menzil / **İsî** kâla evvel kâdeme pâ-der-gil (FKD, Rûbai 39, B.2).

İsî-i 'aşr: [1] Zamanın Hz. İsa'sı.

Geh iltifât-ı ġazânam geh **İsî-i 'aşram** / Bu vahşetüm gören âdem şanur ki mağrûram (FKD, K.14, B.44).

İsî-i cân-bağş: [1] Hz. İsa gibi canlandıran || Şarap.

Kağrasın nüş eyleyen **İsî-i cân-bağş** olmada / Rûh ile hem-māye gūyā şîr-i Meryem'dür şarāb (FKD, G.14, B.4).

İsî-i Meryem: [1] Meryem'in İsa'sı, Hz. İsa Peygamber.

Ey dil-i bād-be-kef eyleme tazıyî-i nefes / Her kişi **İsî-i Meryem** gibi meşhūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.1).

İsî-i nazm: [1] Şiire hayat veren.

Ben **İsî-i nazm** u hāme-cādū / Mu'ciz-āşār u sihrkāram (FKD, Terkib-bend 2, B.74).

İsî-i şānî: [1] İkinci Hz. İsa || Ölümlere can veren ikinci insan.

Şems-i hüdā **İsî-i şānî** k'idir / Şevki ile zerre-i bî-cān semā' (FKD, K.3, B.16).

İsîveş: [1] Hz. İsa gibi.

Mihr ü mäh-ı nev gibi zerd ü nizār-ı aşk olan / Çarhı **İsîveş** ider bālin ü bister rüz u şeb (FKD, K.1, B.8).

İsî-zāy: [1] Hz. İsa'yı doğuran, Hz. Meryem.

Gel ey şab'-ı Fehīm ey reşk-i Meryem / O **İsî-zāy** ise sen rûh-zāy ol (FKD, G.191, B.6).

İskender: [2]

1. Tarihte Büyük İskender ve İskender-i Zülkarneyn adında iki İskender bulunmaktadır. Asıl İskender'in Kur'ân'da da adı geçen İskender-i Zülkarneyn olduğu kabul edilir. İskender, Makedonya kralı Filip'in oğludur. İran'ı ele geçirmiştir. İskender ile Dârâ sürekli mücadele hâlinde olmuş ve İskender'le yaptığı savaşta mağlup olmuştur. Şiirlerde İskender ve Dârâ çoğu kez birlikte anılmaktadır (LEVEND, s.163)

Şükühın görseler nā-çār hep teslīm iderlerdi / Yed-i aħkāmına emlakini **İskender** ü Dārā (FKD, Kıt'a 15, B.9).

2. Büyük İskender döneminde Aristo'nun icat etmiş olduğu aynadır. Bu aynayla gelen düşmanlar daha uzaktayken görülür ve gerekli tedbirler alınır (LEVEND, s.180).

Reşk eyler iken āyīneme **İskender** / İtdi nem-i eşk ile felek maħz-ı keder (FKD, Rübai 18, B.1).

İskender-i Rüstem-veğa: [1] Rüstem gibi savaşı İskender.

Qahramān-ı Cem-livā **İskender-i Rüstem-veğa** / Pādişāh-ı rub^c-meskūn zīb-i çarḥ-ı nüh-
kıbāb (FKD, K.5, B.30).

İslām: [2] Allah'ın Kur'an ile vahyettiği ve esasları Hz. Muhammed tarafından bildirilen din, Müslümanlık.

Böyle bir kāfir-i ālüfteye hem-meclis olan / Ne añar zemzeme-i küfri ne **İslām** ister (FKD, G.64, B.4).

Zāhid encāmuñı bildüm senüñ **İslām'undan** / Kāfir-i 'aşḳ-ı cüvānān olacaḳsın āhir (FKD, G.66, B.13).

İslām'un al-: [1] Dinden çıkarmak || Sevgilinin bakışıyla aklını yitirerek dini sorumluluktan kurtulmak.

Aldı kāfir nigāhuñ **İslām'um** / Kāfir olmaḳda nā-güzīr benem (FKD, G.206, B.2).

ism: [1] Ad, nam.

Ol pādişeh-i ḥüsn ü büt-i mihr-nijād / Kim **ismi** Laṭīf oldu vü resmi bī-dād (FKD, Rübai 11, B.1).

İşmet: [1] İffetlik, temizlik.

Dest-i küstāḥumuz itdüḳçe perde-derī / Şāhīd-i ḥüsni degül **İşmeti** rüsvā iderüz (FKD, G.131, B.4).

iste-: [37] Talep etmek.

İstemez kālā-yı ḥüsni ola tārāc-ı nigāh / Perde-i zülfin anuñçün nīm-bāz eyler baña (FKD, G.6, B.3).

Ülfet **istermiş** dil-i dīvāne-ṭavr ile sürür / Aşinā olsaydı bārī aşinādan kim kaçır (FKD, G.46, B.5).

İstemez yāri-i siḫri siyeh-i müjgānı / Nükte-i çeşmi şikest-i şaf-ı i'cāz eyler (FKD, G.58, B.2).

Çeşm-i rindāne ki dilden mey-i gülfām **ister** / Şīşe-i ḡayret ü nāmūsı aña cām **ister** (FKD, G.64, B.1).

Çeşm-i rindāne ki dilden mey-i gülfām **ister** / Şīşe-i ḡayret ü nāmūsı aña cām **ister** (FKD, G.64, B.1).

Olmağa meclis-i nâz içre Һarîf-i çeşmi / Ğamze gibi yine bir rind-i mey-âşâm **ister** (FKD, G.64, B.2).

Ƨuymağa cünbiş-i müjgâni ne remz itdüğünü / Һaber-i sırr-ı Һazâdan dile ilhâm **ister** (FKD, G.64, B.3).

Böyle bir kâfir-i âlüfteye hem-meclis olan / Ne añar zezeme-i küfri ne İslâm **ister** (FKD, G.64, B.4).

Teşne-i câm-ı şehâdetdür o mest-i ğâfil / Ki Ƨurup Һarşusına büse diler kâm **ister** (FKD, G.64, B.5).

Nic'olur Һâl-i dil-i ehl-i maħabbet ki o şüh / Mest-i aşkıni ne mestür ne bed-nâm **ister** (FKD, G.64, B.6).

Eyler ağyâra Fehîm nice düşünâm ammâ / Baña düşünâma gelince nice İbrâm **ister** (FKD, G.64, B.7).

Ƨabîbâ iltifâtuñ **istemem** zaħm-ı dil-i zâra / Nemek-âlüd-ı hicrânun devâ-yı şıħhat olmuşdur (FKD, G.77, B.7).

Virdi Allâhu laţîf oldu dil-i bî-çârenün / Def-i Һahrın **isteyüp** eyler temennâ-yı laţîf (FKD, G.157, B.7).

Neşve-i bâde ile şanma sürür **ister** dil / Kendüden Һükmi-ı Һazâ Һavfını dür **ister** dil (FKD, G.188, B.1).

Neşve-i bâde ile şanma sürür **ister** dil / Kendüden Һükmi-ı Һazâ Һavfını dür **ister** dil (FKD, G.188, B.1).

Âteş-i ğayret-i aşk ile ider maħv-ı vücüd / Ne olur Ƨalib-i dîdar u ne Ƨür **ister** dil (FKD, G.188, B.2).

Eylemez püye-i gül-geşt-i riyâz-ı ümmîd / Künc-i Һirmân-ı maħabbetde Һuzür **ister** dil (FKD, G.188, B.3).

Sitem-i ğamze-i Һübân-ı cihândan her dem / Dehri pür-ğulgüle-i fitne vü şür **ister** dil (FKD, G.188, B.4).

N'eylesün sırr-ı ğam-ı dil-beri mestâne Fehîm / Ne Һadar eylese mestür zühür **ister** dil (FKD, G.188, B.5).

N'istersin ey Fehîm yürü zühdün ile sen / Ol mest-i Һüsni **ister** isem de ben isterem (FKD, G.208, B.7).

Gāhī gāzūb āteş olup külhan isterem / Gāhī za‘if gül-bün olup gülşen **isterem** (FKD, G.208, B.1).

Gāhī gāzūb āteş olup külhan **isterem** / Gāhī za‘if gül-bün olup gülşen isterem (FKD, G.208, B.1).

Ben sırr-ı luţf u kahr-ı Hudā’yam garaż budur / Bu Tūr’dan ki dilleri hep mesken **isterem** (FKD, G.208, B.2).

Meftūn-ı hüsne anuñ için kân-ı dehrde / Hürşid-i cevher-i dilüme ma‘den **isterem** (FKD, G.208, B.3).

Herkes birinden olmada naqd-i vişâl-cüy / Ey şüh-ı sîm-ber hele ben senden **isterem** (FKD, G.208, B.4).

Her rüz âfitâbum u her şeb çerâğum ol / Çeşmüm müdâm hüsnuñ ile rüşen **isterem** (FKD, G.208, B.5).

Ne câme kaldı hıdmet-i aşkuñda ne beden / Ben turma der-miyân idecek dâmen **isterem** (FKD, G.208, B.6).

N’istersin ey Fehîm yûri zühdüñ ile sen / Ol mest-i hüsni ister isem de ben **isterem** (FKD, G.208, B.7).

Dili bend eylemek **isterdi** lâkin âteşin gördi / Taqayyüd etmedi o zülf-i ‘anber bize raḥm itdi (FKD, G.282, B.2).

Mihr ü meh-feyzâ benem ol berķ-ı âteş-tâb ki / Feyz-i te’sîri kazâ ṭab‘umda **ister** rüz u şeb (FKD, K.1, B.42).

İstese hükmuñ eger mânend-i kebk ü ‘andelîb / Bümü ḥandân-rüy u bu bîmârî şādân gösterür (FKD, K.10, B.34).

Vaşluñ **ister** Fehîm-i ḥâne-ḥarâb / Gel ki şād ola ḳalb-i vîrânî (FKD, K.17, B.96).

İstemez zînet-i ḥaṭṭı o meh-i sâde-ruḥum / ‘Ālem-i nürda zîrâ şeb-i deycür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.14).

Bü Sa‘îd-i fâzil u kâmil ki feyz-i yümn ile / **İstese** her kevkib-i naḥsı ider necm-i sa‘îd (FKD, Kıt'a 11, B.3).

Her şüh ki bir ‘âşık-ı maḳbûl **ister** / Āşüfte-ser-i turra-ı meftûl **ister** (FKD, Rübai 19, B.1).

Her şüh ki bir ‘âşık-ı maḳbûl **ister** / Āşüfte-ser-i turra-ı meftûl **ister** (FKD, Rübai 19, B.1).

Bir özge perîyi sevdi dîvâne Fehîm / Kim ‘âşık-ı mecnûnını ma‘kûl **ister** (FKD, Rûbai 19, B.2).

isti‘âre: [1] Benzetme, teşbih.

Teşbîh ü **isti‘âre**ne taḥsîn senûñ Fehîm / Çok şâ‘irün bu şî‘r-i pür-efsûn sükûtıdur (FKD, G.70, B.5).

isti‘câl it-: [1] Elini çabuk tutmak || Acele etmek.

Selâmun itmede îşâl eyle **isti‘câl** / Hezâr-şevk ile a‘lâya belki ednâya (FKD, K.8, B.5).

isti‘dâd: [1] Yeterlilik, kabiliyet.

Bu **isti‘dâd** ile olmaz mı istiḥdâma istiḥkâk / Dilerseñ imtiḥân it ḥâzıram tebyîn-i burhâna (FKD, K.7, B.56).

isti‘dâd-ı nazr: [1] Bakmaya gücü yetmek.

Bulup dîdâra **isti‘dâd-ı nazra** oldu mevc-engîz / Ki ya‘nî işte zencîr ü menem min-ba‘d dîvâne (FKD, K.7, B.4).

istiğnâ-fürüş: [1] Tozgülülük satan.

Ḳasem i‘câz-ı ‘âşka öyle **istiğnâ-fürüşam** kim / Ne çeşm-i sıḥr-kâr u ne nigâh-ı pür-füsün olsa (FKD, G.256, B.4).

istiḥdâm: [1] Bir hizmette kullanmak, bir işte çalıştırmak.

Bu isti‘dâd ile olmaz mı **istiḥdâma** istiḥkâk / Dilerseñ imtiḥân it ḥâzıram tebyîn-i burhâna (FKD, K.7, B.56).

istiḥkâk: [1] Hak etmek, hakkı olmak.

Bu isti‘dâd ile olmaz mı istiḥdâma **istiḥkâk** / Dilerseñ imtiḥân it ḥâzıram tebyîn-i burhâna (FKD, K.7, B.56).

istîlâ-yı ḥüsn-i yâr: [1] Sevgilinin güzelliğinin yüceliği.

‘Âşıkam ‘âşık ki **istîlâ-yı ḥüsn-i yârdan** / Şu‘le-i Tûr olsa ḥürşîdi temâşâ eylemem (FKD, G.203, B.3).

istimâ‘ it-: [1] İştirmek.

İstimâc it n'iydügin sāmān-ı rindi şofiyā / Gel Fehīm-i mest-i 'aşk u bî-dil ü üftâdeden (FKD, G.234, B.5).

istinād it-: [1] Dayanmak, güvenmek.

Feth-i Bağdād'a 'azîmet eyleyüp iqbāl ile / Cān ile **itdi** cenāb-ı 'avn-i Hakk'a **istinād** (FKD, Kıt'a 8, B.5).

istîşāl-i haşm-ı dūn: [1] Aşâklık düşmanların soyunu tüketmek.

Vādî-i ma'nâda **istîşāl-i haşm-ı dūn** için / Esb-i tab'-ı şūhına ol dem ki meydān gösterür (FKD, K.10, B.26).

'işyān: [1] Allah'ın emirlerine uymamak, itaat etmemek .

Tā ümîd-i şefâ'atüñle Fehīm / Diye **'işyānı** bî-hisāb itdüm (FKD, K.2, B.51).

işāret: [2] Alâmet, emâre.

Direm-dār-ı faķirin ma'nîde 'add eyleyüp kıldum / Aña lafzan **işāret** ki yede tahsîn hâsebān-ı 'aşr (FKD, Kıt'a 17, B.2).

Bir şā'ir-i rezîl ki bu kavme şî'r oğur / Birbirine idüp o le'îmān **işāreti** (FKD, Terkib-bend 1, B.21).

işid-: [2] Duymak, dinlemek.

Dāvūd olup şemîm-i güli eylesem nefes / Bülbül işitse nağmelerüm bî-dimāğ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.4).

Ferhād gibi kühda vü şahrāda / Zārı der ü zār **işidür** bu dil-i zār (FKD, Rübai 16, B.2).

işkeste: [1] Kırılmış, kırık.

Kām görmek istesem **işkeste** mir'āt-ı felek / Ben felâket-dîdeye şad rüy-ı hirmān gösterür (FKD, K.10, B.38).

iş gör-: [1] İş yapmak.

Bir nigehle **gör işlerin** ammā / Ğamzeden eyle tîğ-i bürrānı (FKD, K.17, B.90).

'işret: [2] İçki âlemi, eğlence meclisi.

Ya'ni geh şu'le-i mey gâh şunardı la'lin / Germ-şevk olduğ edüp zevk ile **'işret** bu gece (FKD, G.257, B.2).

Bu sūr u pūr-sūrūr **'işreti** nev-rüz-ı firūzı / Mübârek ide Hâk Pâşâ-yı şâhib-re'y ü fermâna (FKD, K.7, B.32).

'işret eyle- [1] Eğlenmek, hoşça vakit geçirmek.

Hased ol pāk-meşreb rind-i deryâ-nūşa kim bî-bāk / Gezüp Nîl üzre **'işret eyleye** dil-berle rindâne (FKD, K.7, B.31).

'işret-kede-i cihân: [1] Dünyanın eğlence yeri.

'işret-kede-i cihânda her dem / Kâr-ı dil-i zârı şîven itdün (FKD, Terkib-bend 2, B.47).

işte: [2] Bir şey gösterilirken veya bir şeye işaret edilirken söylenen bir söz.

Şatduğın **'işveleri** 'aşıkuna eyle hisâb / **İşte** haţtuñdadur ey şüh-ı cihân defter-i nâz (FKD, G.115, B.6).

Bulup dîdâra isti'dâd-ı naẓra oldu mevc-engîz / Ki ya'nî **işte** zencîr ü menem min-ba'd dîvâne (FKD, K.7, B.4).

iştiyâk: [1] Gönül arzusu || özleme.

Nice eyyâm idi seyr-i tecellî **iştiyâkıyle** / Dönerdi kendi mir'âta habâbı çeşm-i hayrâna (FKD, K.7, B.2).

'işve: [6] Cilve, naz, eda.

'işve meftûn-tırâz-ı nâzumdur / Nâz hasret-keş-i niyâzumdur (FKD, G.71, B.1).

Kimse baş kırtaramaz gamze-i hûn-rîzûnden / **'işve** de zaħm-ħor-ı nâvek-i müjgânuñ olur (FKD, G.83, B.5).

Şatduğın **'işveleri** 'aşıkuna eyle hisâb / **işte** haţtuñdadur ey şüh-ı cihân defter-i nâz (FKD, G.115, B.6).

Merd ise ger zühür ide fitne-i âhirü'z-zamân / Leşker-i haţtı der-kemîn **'işve** kirişme çekti şaf (FKD, G.156, B.3).

Ne gamze vü ne **'işve** ne luţf-ı tebessüm / Tekrâr meger bendeñe bigâne mi olduñ (FKD, G.175, B.4).

Bî-bāk verür o çeşm-i kāfir / Bir **‘işve** ile kazāya fetvî (FKD, Terci-bend 1, B.9).

‘işve-bāzi-i dil-ber: [1] Sevgilinin cilvelenmesi.

Ne **‘işve-bāzi-i dil-ber** ne şugl-ı mesti-mey / Dirîğ böyle çalursa tebāhdur kārüm (FKD, G.216, B.3).

‘işveger: [1] İşveli, nazlı.

Nāz ider ol Yūsuf ise ‘āşığı / **‘işve-gerüm** hüsine mağrurdur (FKD, G.74, B.3).

‘işve-kār: [1] İşveli, nazlı (Sevgili yerine).

‘işve-kārüm nāz-perverdüm gül-i nāzük-tenüm / Şu‘leāsā tābdan itdüh ser-ā-pā ıztırāb (FKD, K.5, B.19).

‘işve-nümün: [1] Cilve öğretin.

Bir nigāh ile dil-i fitneyi memnūn eyler / Dil-ber-i şivegere **‘işve-nümündür** çeşmüh (FKD, G.178, B.2).

‘işve-perestî: [1] Cilveye tapmak || Sevgilinin cilvelerinden ve nazından hoşlanmak.

Tā oldı müselleme nige-h-i mestühne rindî / Mağşüşdur ol gamzelere **‘işve-perestî** (FKD, G.290, B.3).

‘işve-sāz: [1] Cilve yapan || Sevgili.

İtsün yine muṭrib-ı nigāhuñ / Bir nağme-i nāz u **‘işve-sāzı** (FKD, Terki-bend 2, B.13).

it-: [201] Etmek, eylemek.

Nigāhuñ **itdi** bizi mū-be-mū-yı ḥançer-i reşk / Raķīb-i dil-siyehühñ vaķf-ı cānıyuz cānā (FKD, G.8, B.6).

Olurdı dünyede müstağnî-i kirişme vü nāz / Fehîm **itse** eger behremend-i istiğnā (FKD, G.9, B.5).

Eyleyen gamzeñi ābisten-i āşüb **itmiş** / Hük-m-i çeşm-i siyehühñ tev’em-i fermān-ı kazā (FKD, G.12, B.6).

Tā çeşmüh **itdi** ol rühî māhumdan āfitāb / Oldı çekîde tāb-ı nigāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.1).

Ben ol mey-^hāreyem rindāne-meşreb / Ki **itdüm** meşrebi mestāne-meşreb (FKD, G.18, B.1).

O aḥker gibi kim sūz-ı derūnı ide ḥākister / Fehīm'ı āḥir itdi āteş-i dāğ-ı nihān ḡā'ib (FKD, G.19, B.7).

Züccāc-ı dilde gör 'aks-i şarāb-ı la'l-i cān-baḥşın / Ki **itmiş** ebr-i cismi pertev-i ḥürşid-i cān ḡā'ib (FKD, G.19, B.4).

Merkez-i 'ālem süveydā-yı dilüñdür kim Fehīm / İzṭırāb **itseñ** olur eczā-yı dünyā muḡtarib (FKD, G.20, B.7).

Nergislerüñ **it** zīb-dih-i gülşen-i fitne / Ey cilve-i serv-i çemen-ārā-yı kıyāmet (FKD, G.21, B.4).

Öldürdi anı ḥasret-i ümmīd-i ḥırāmuñ / 'Ayb itme Fehīm **itse** temennā-yı kıyāmet (FKD, G.21, B.5).

Şofī yeter efkār-ı ḡam-ı būd u nebūd **it** / Ḳurbān-ı dil-ber ol işbāt-ı vücūd it (FKD, G.22, B.1).

Şofī yeter efkār-ı ḡam-ı būd u nebūd it / Ḳurbān-ı dil-ber ol işbāt-ı vücūd **it** (FKD, G.22, B.1).

Bir sāk-i mehveşden içüp bāde-i şāfī / Cām-ı dilüñi maṭla^c-ı envār-ı şuḥūd **it** (FKD, G.22, B.2).

Gör sen nic'olur bīniş-i envār-ı tecellī / Dūd-ı dilüñi sürme-keş-i çeşm-i ḥasūd **it** (FKD, G.22, B.4).

Elvān-neḡam ol bāğ-ı tecerrüde Fehīm / Bülbül gibi her perdeden āheng-i sürüd **it** (FKD, G.22, B.5).

Āteş-ruḡumı şu'le-fürüz-ı ḡazāb itdüñ / Ey dil saña kim derdi baḡub rüyına āh **it** (FKD, G.23, B.2).

Gör girye ile çāk-i girībān u fiḡānın / Mecnūnuña da bir nazar-ı ḥavşala ḡāh **it** (FKD, G.23, B.4). [

Ḥāk itse maḥabbet ḡam-ı ḥüsniyle o māhuñ / Yā Rab bu ten-i sebzümi bir mihr-i giyāh **it** (FKD, G.23, B.5).

Ma'şūk ile yek-ḥāl olup ey ṭālib-i Yūsuf / Beytül-ḥazen'i ḳo yüri cāyuñ bun-ı çāh **it** (FKD, G.23, B.6).

Āteş-ruḡumı şu'le-fürüz-ı ḡazāb **itdün** / Ey dil saña kim derdi baḡub rüyına āh it (FKD, G.23, B.2).

İtdi her bir goncayı pür-nāfe feyz-i bŷy-ı dost / Var ise oldu perīřān sŷnbŷl-i gīsŷy-ı dost (FKD, G.25, B.1).

Sirişk-i tıfl-ı yetīmem ki olmazam maķbŷl / Fŷnŷn-ı giryede **itsem** eger seĥāb ile baĥř (FKD, G.26, B.2).

Fehīm'i **itmege** i'cāz-ı nazm ile mŷmtāz / O pŷr-fŷsŷn nigeĥ-i řā'irānedŷr bā'is (FKD, G.28, B.7).

Olmasaydı bā'is-i zevķ-ı mŷlāķāt-ı lebŷŷ / İmtizāc **itmezdi** meyle sāgar-ı nāzŷk-mizāc (FKD, G.29, B.3).

'Aks-i la'lŷn cāmda ber-'aks **itmiş** gerçi kim / Āb ile germ-ŷlfet olmaz aĥker-i nāzŷk-mizāc (FKD, G.29, B.2).

Feyz-i neřv-i ĥŷn-ı řiryānumla **itse** iĥtilāť / Peńçe-i mercān olurđ niřter-i nāzŷk-mizāc (FKD, G.29, B.6).

Cŷřiř-i řŷr-ı lebŷŷ **itdi** tenŷr-ı dilden / Eşk-i tŷfān-eřerŷm ĥāne-ber-endāz-ı Mesīĥ (FKD, G.34, B.2).

Yā Rab dil-i pŷr-sŷzum idŷp māye-i dŷzaĥ / **İt** berg-i gŷl-i dāgŷmı pīrāye-i dŷzaĥ (FKD, G.35, B.1).

Senŷŷn ĥeřmŷndŷr ancaķ 'ālem-āřŷb / Mŷneccim **itmesŷn** taķrīr-i Mirrīĥ (FKD, G.36, B.2).

Nedŷr bu kāvīř-i nīř-i 'itāb-ı ĥamze-i řŷĥ / Cihān cihān dili **itdŷŷn** ĥarāb-ı ĥamze-i řŷĥ (FKD, G.37, B.1).

Nice āĥ eylesesŷn řaĥř-ı ecel olduĥıĥŷn / Ki biri **itse** eger 'āleme 'arż-ı bī-dād (FKD, G.38, B.5).

Ķazā ne ĥāre dili sīr-ĥŷn-ı ye's **itmiş** / İdince herkesi perverde-i na'īm-i murād (FKD, G.39, B.4).

şekl-i ĥayvān **itmede** mir'āt-ı fıtratdan zŷĥŷr / Olmaķ ŷzre řŷret-i insān-ı kāmil nā-bedīd (FKD, G.40, B.6).

Bārekallāĥ ey nŷĥ-ābā veyĥek ey ĥār-ŷmmŷĥāt / **İtdŷŷŷz tıfl-ı yetīmāsā beni nevmīd-i 'ıyd** (FKD, G.41, B.3).

Ārżŷy-ı 'ıyd-i vařl eyleserse **itsŷn** bŷ'l-heves / Rŷzedār-ı ĥasretem ben eylemem ŷmmīd-i 'ıyd (FKD, G.41, B.4).

Germiyet-i mey **itse** ruhsāruñi t̄ab-ālūd / Olur leb-i hūy-gerdüñ bir aḥker-i āb-ālūd (FKD, G.43, B.1).

İtdi müjemi şāḥçe-i naḥl-i tecellī / Nūr-ı eṣer-i bāriḳa-i ḥayret-i dīdār (FKD, G.47, B.2).

Var ise kıldı şabā gīsū-yı sünbüldeñ güzere / Her dimāḡı nāfe-i müşk **itdi** būy-ı nev-bahār (FKD, G.48, B.2).

Āyīne-i ḳalbüm ele al **itme** şikeste / Ey sāde-ruḥ añ ol demi kim şāne şunarlar (FKD, G.49, B.6).

Maʿşūḳın **itdi** dil-nerm ol şemʿ-i āh-düşmen / Hārā-güdāz olurmuş teʿşīr-i āh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.3).

İcāz-ı ʿaşḳı gör kim **itdi** dilüñ Fehīmā / Hem şuʿlezār-ı düzaḥ hem cilvegāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.5).

Tīr-i ḳazāya ey çarḥ **itme** nişāne sen de / Yitmez mi cāna zaḥm-ı tīr-i nigāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.4).

Sevdā-yı ḡam-ı zülf ü cünün **itdi** ser-ā-pā / Bī-çāre dili gör yine ferzānelüg eyler (FKD, G.54, B.2).

İtdükçe gülistāna güzere ʿaks-i cemāli / Gülgüne-zen-i çihre-i berg-i semen eyler (FKD, G.55, B.2).

İtdi eṣer-i ḥüsni ʿüryān beni mihrāsā / Ser-tā-be-ḳadem cānam cān pīreheni n'eyler (FKD, G.56, B.3).

Ben ḥastasına çāre şemşīri ile **itdi** / Bī-çāre Fehīm ammā bilmem ki seni n'eyler (FKD, G.56, B.11).

Bir nīm-nigāh **itsem** öldürmege eyler sa'y / Ol kāfir-i bī-raḥmum yā Rab seveni n'eyler (FKD, G.56, B.10).

Kāfūr-mizāc **itdi** beni baḥt o ḳadar kim / Feyz-i nefesüm şuʿleyi tekrār ḥas eyler (FKD, G.57, B.3).

Zülfī āşüfte olup **itse** şabā ile cedel / Dil-i dīvāneye girer arasına şāne girer (FKD, G.59, B.3).

Ḳılma her raḥne-i dendānuñi yüz biñ dile laḥt / Zülfini **itme** perīşān yeter ey şāne yeter (FKD, G.62, B.3).

Çıblegāh **itmege** künc-i ‘ademi cān-ı Fehīm / Nīm-çin-i gāzab-ı ebrū-yı cānāne yeter (FKD, G.62, B.7).

Tuymağa cünbiş-i müjgānı ne remz **itdüğini** / Haber-i sırr-ı kazādan dile ilhām ister (FKD, G.64, B.3).

Benüm ki pāyuma tā oldı āşinā zencīr / Hasedle ‘aql-ı küle **itdi** iktizā zencīr (FKD, G.65, B.1).

‘Ālemi hüsnuñe fermān-ber idüp itme şehīd / **İtdüğüñ** kāra peşīmān olacağsın āhır (FKD, G.66, B.7).

Rāh-ı ümmīdde **itme** tek ü pū tā o kadar / Sālik-i vādi-i hırmān olacağsın āhır (FKD, G.66, B.2).

‘Ālemi hüsnuñe fermān-ber idüp **itme** şehīd / İtdüğüñ kāra peşīmān olacağsın āhır (FKD, G.66, B.7).

İtme cem‘-i dil-i ‘uşşākı perīşān ey zülf / Bād-ı āh ile perīşān olacağsın āhır (FKD, G.66, B.8).

Çeşmüme gelmeden ey kaṭra-i eşk **itme** hurūş / Bā‘is-i cūşış-i tūfān olacağsın āhır (FKD, G.66, B.11).

Ṭıfl iken olma cefā **itmede** çarḥa hem-reng / Çünkü bir āfet-i devrān olacağsın āhır (FKD, G.66, B.5).

Rūy-māl **itsem** dir imiş tūde-i nesrīnūñe / Diñleme şāhum Fehīm’üñ sözleri bī-hūdedür (FKD, G.68, B.7).

Şimdi **itsün** cilve-i naḥcīr eşer ‘arş üzre kim / Tīr-i āh ü nāle tā sūfār-ı dil fersūdedür (FKD, G.68, B.4).

Mihr-i ruḥsārın şafaḥ-gün **itmesün** tāb-ı nigāh / Bakmañuz ol āfītāb-ı ‘ışmetüm maḥcürdur (FKD, G.69, B.2).

Meded öldüm teğāfül **itme** yeter / Hasta cāna devā nigāhuñdur (FKD, G.72, B.5).

Ya **itdi** ‘ayān şūretini hükm-i kazānuñ / Hüsnuñ ki leṭāfetde senüñ āyīne-gündur (FKD, G.73, B.6).

Devr-i zülfinde dile āh **itdürür** bu rüzgār / Hānümān-ı dil gibi bir gün o da berbād olur (FKD, G.80, B.6).

Ğam degül āgyāra **itsün** bir nigāhuñ biñ vefā / Korḳaram ammā vefādār olmağa mu‘tād olur (FKD, G.80, B.5).

İtse bahtum bir mehe ta'lim-i āşüb u fiten / Yalnız baña belā olmaz belā-yı şehri olur (FKD, G.85, B.2).

Gül-bün-i lafza degül ma'nī ʔarāvet-yāb ise / Ey Fehīm **itme** ta'accüb kim zemīnüm tazedür (FKD, G.94, B.6).

Bu dil-i pür-tāb ile 'azm-i behişt **itsem** yine / Dūdmān-pīrā-yı düzaḥ āh-ı ātešnākdür (FKD, G.99, B.3).

Vardı düzdīde nigāhuñ baña bī-hūş **itdi** / Mest iden bezmde şanma beni cām-ı müldür (FKD, G.101, B.4).

Belūne **itdi** kemer ʔolını vuşlatda Fehīm / Hāḫ budur kūy-ı mecāzīye münāsib püldür (FKD, G.101, B.5).

N'ola zehr-i sitem mestān-ı 'aşḫa **itse** mey kārın / Nigāh-ı ʔahr-ı ʔeşmüñ neşve-ālūd-ı teraḥḥumdur (FKD, G.103, B.5).

Bilür bī-dādına ʔāḫat getirmez kimse 'ālemdē / O şāhuñ ʔatl-ı 'uşşāḫ **itmesi** maḫz-ı teraḥḥumdur (FKD, G.104, B.4).

ʔazā ki cism-i dilüm **itdi** dāgdan terkīb / Vücūd-ı dāga münāsib libās āteşdür (FKD, G.108, B.3).

Nev-be-nev luḫflar **it** taze iken pādişehüm / 'Aşıḫuñ köhne berāt-ı ḡamı tecdīd olmaz (FKD, G.113, B.3).

Nev-niyāz **itme** kemān-mużḫarib itse beni 'aşḫ / Köhne meftūnuñam ey ḫıfl-ı neḡam-perver-i nāz (FKD, G.115, B.4).

Nev-niyāz **itme** kemān-mużḫarib **itse** beni 'aşḫ / Köhne meftūnuñam ey ḫıfl-ı neḡam-perver-i nāz (FKD, G.115, B.4).

Hürşīdsitān **itdi** gül ü lāle çü dehri / Hūffāş gibi şeb daḫı cāvīd görünmez (FKD, G.117, B.4).

Açılmaz sīnede dil seyr-i gülzār-ı nişāḫ **itmez** / Bu bāguñ ḡoncası meyl-i nesīm-i inbisāḫ **itmez** (FKD, G.118, B.1).

Açılmaz sīnede dil seyr-i gülzār-ı nişāḫ **itmez** / Bu bāguñ ḡoncası meyl-i nesīm-i inbisāḫ **itmez** (FKD, G.118, B.1).

Kesilse silsile mecnūnuñ olur ḫālī nā-merbüḫ / Dil-i āşüftesin zencīr-bend-i irtibāḫ **itmez** (FKD, G.118, B.2).

Nigāhı bezm-i işve urmaġa āmāde olmuřdur / N'cūn āřub u fiten āna tertib-i bisā itmez (FKD, G.118, B.4).

Geer ūftān u hizān b-muabā mest ū sāġar-zen / O mecnūndur Fehm-i merd kim havf-
řırā **itmez** (FKD, G.118, B.5).

Cānumuz tg-i azāya **itmeden** her dem siper / Meřk-i zam- ġamze-i cānānedūr
maşudumuz (FKD, G.119, B.2).

Perdesin prehen-i Yūsuf- mařud **itdūm** / 'Ayn- Ya'ub- emel muntaır- nūr henūz
(FKD, G.120, B.5).

ġāret itdi felekūn cūmle metā'- mekrin / **itmeden** ġamzesini fitnede meřhūr henūz (FKD,
G.120, B.3).

Bu reřk ile **itsek** n'ola ġūl-ġoncay lāle / Biz kim dil-i pūr-dāġ ile āġeřte-be-hūnuz (FKD,
G.121, B.4).

Lālezār **itmekdedūr** rūy- zemni hūn- dil / Cilvegāh- dāġ olaldan sne-i b-knemūz (FKD,
G.125, B.3).

Bezmġāh- haer-i hūn-hāre **itdūk** zamumuz / Bāde-i hūn ile pūr olsun ayaġ- snemūz
(FKD, G.126, B.3).

Vācib vūcūda gelmek iun tā hamrūmūz / İksr-i māye-i 'adem **itmiř** narūmūz (FKD,
G.129, B.1).

řem' pūr-sūz u ġudāz **itse** 'aceb mi řevumuz / Tāb- dilden řu'leyi āb eyleyen pervāneyūz
(FKD, G.134, B.4).

'Ař sāk ġamzeyi mest-i harāb **itsek** n'ola / Cāmi āteř bādesi āteř 'aceb mey-haneyūz (FKD,
G.134, B.2).

İtmiř ne āre merkez-i mm-i murādm / Āřār- gerdiř-i felek-i dūn cihān- ye's (FKD, G.136,
B.2).

Būtāmi secde-ber **itdi** nefesle / Bu yetmez mi Fehm i'cāz- nāūs (FKD, G.137, B.7).

İtse ger bisterūm ol dil-ber-i ser-keř āteř / Sūz- dāġumdan olur ferř-i mūnaař āteř (FKD,
G.138, B.1).

Sur-pūř **itse** tecell o ġūl-i ġūlřen-i ūr / 'Āleme řu'le řalar na'ra-i āteř āteř (FKD, G.138,
B.2).

Sūzişinden ola gālīde zebān-ı şu'le / Laht-ı pür-dāğ-ı dilüm **itse** nemek-çeş āteş (FKD, G.138, B.4).

Bād-ı naḥvetdür ki **itmiş** baḥr-ı ḥüsnüñ mevcnāk / Ğarḳa-i deryā-yı ḥışmuñ çīn-i ebrūdur demiş (FKD, G.143, B.2).

Pāyına düşdüm idüp girye-i bī-tābāne / Dedüm **itdün** beni çün bī-dil ü dīn ü bī-hüş (FKD, G.144, B.13).

İki miḥrābı bozup şekl-i çelīpā **itmiş** / Mūy-ı pīşānī vü ebrūsın idüp hem-āğüş (FKD, G.144, B.5).

Ḥākisterüñ **it** bülbül-i vīrāneyi k'oldı / Reng-i ruḥ-ı şu'le gül-i dīdāruña maḥşüş (FKD, G.146, B.4).

Dil-beste-i zülf **itme** Mesīḥā'yı ki olmaz / Her dil girih-i rişte-i zünnāruña maḥşüş (FKD, G.146, B.5).

Nāşih ḥırāş-ı mağz-ı Fehīm **itme** pendüñi / Ben bī-dimāgam u dil-i dīvāne bī-dimāğ (FKD, G.154, B.5).

Şu'lezār **itdi** derūnum rüy-ı zībā-yı laṭīf / Dūd-ı dildür sünbül-i zülf-i semen-sā-yı laṭīf (FKD, G.157, B.1).

Yağmaya verdi fitne-ser ü berḳ-ı maḥşeri / Ol şeh-süvārum **itdi** yine türk-tāz ḥayf (FKD, G.159, B.5).

Bir kerre **itmedi** beni memnūn-ı nāz ḥayf / Dil-ḥāhum üzre eylemedüm bir niyāz ḥayf (FKD, G.159, B.1).

Cihānı 'āşık-ı āzāruñ **itdün** / Yeter ey şeh yeter āzār-ı'āşık (FKD, G.163, B.6).

Dil yaḳub 'anber-i süveydāy / **İtdi** ṭarf-ı dimāğı micmer-i 'aşḳ (FKD, G.167, B.2).

Sāḳi-i bezm-i 'ālem-i ḳudsī / Göñlümi çünki **itdi** sāğar-ı 'aşḳ (FKD, G.167, B.3).

'Azm-i pervāz-ı ğurūr **itdükçe** şahn-ı cilvesi / Evcgāh-ı kibriyādur şāh-bāz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.4).

Ḳaşd-ı şayd itse ma'āza'l-lāh şikār-ı kemteri / Rūḥ-ı ḳudsī ya hümādur şāh-bāz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.2).

Ey māh ḳalır destgeh-i mihr mu'aṭṭal / İmdād-ı ziyā **itmese** ser-māye-i ḥüsnüñ (FKD, G.181, B.4).

Va‘de-i vaşl **itmeden** evvel hilâfın şart ıder / Ol meh-i ‘aşık-firîbiüñ ‘ahd ü peymânın görüñ
(FKD, G.182, B.3).

Ġamzeler eyler iken **itse** tebessüm gâhî / Bâ‘is-i fitne vü hem fitne-nişân olsa güzel (FKD,
G.184, B.2).

Çözme zülfüñ bağbâni **itme** sünbülden hacîl / Perde-püş **itme** ruhuñ kıl bülbüli gülden hacîl
(FKD, G.185, B.1).

Ĥudâ meger dilüm **itdi** resül-i ‘âlem-i ‘ışk / Ki oldılar ġam u derd ü elem şahâbe-i dil (FKD,
G.186, B.4).

Mecnûnların **itse** o perî beste-i zencîr / Ben bende dahı zülf-i perîşâna şarılsam (FKD, G.198,
B.4).

Şem‘-i ruhsâruña haţ perde-i müşkîn çekeli / **İtmege** seyr-i cemâlüñ bulamaz râh nesîm
(FKD, G.214, B.2).

Pervâneym velîk ziyâdan sirişteyem / **İtdüm** ġidâmı pertev-i nür-ı sirâcdan (FKD, G.228,
B.4).

‘Aceb ey şeh-süvârum kanġı şehri cilvegâh **itdüñ** / Yine gelmekte büy-ı ġün-ı dil zîn ü
rikâbuñdan (FKD, G.230, B.3).

İtdi tecellî-semer rûze-i tolab-ı ġüsñ / Oldı sütünü meger hep şecer-i Ĥür’dan (FKD, G.231,
B.12).

Fehîm **itdi** görüp mir‘ât-ı tab‘um / Kelâmum tûti-i Āmül perîşân (FKD, G.232, B.5).

Bir ġülşen olsa kim ġülü dâġ **itse** şu‘lemi / Dil ġonca oldı tûde-i bâġ-ı Ĥalîl’dan (FKD, G.235,
B.2).

Cevşen-i elmâs-püş **it** merhem-i kâfuri müşfik / İhtirâz **it** zaġm-ı çeşm-i zaġm-ı merhem-
düşmenümden (FKD, G.238, B.3).

Ol Fehîm-i pür-zamîrem kim nuġât-ı haţt-ı nazmum / Şeb-çerâġ **itdüm** şu‘â-ı mihr-i tab‘-ı
rüşenümden (FKD, G.238, B.7).

Görüp haşmum Fehîmâ sözlerüm ġat‘-ı nizâ‘ **itdi** / Olinca böyle olsa dünyede tîġ-i zebân
keskin (FKD, G.242, B.6).

‘Aġluma **itdi** şebîġün yine sevdâ-yı cünün / Ĥutdı mülk-i ġiredi sūriş-i ġavġâ-yı cünün (FKD,
G.243, B.1).

Beni rüsvā-yı cihān **itdi** cünün-ı ‘aşkuñ / Bāri aç sīneñi cānu dağı ‘uryān olsun (FKD, G.244, B.3).

Ey dil-i ye’s-ülfet-i nā-dīde-rüy-ı arzū / **itme** şahrā-yı hevesde cüst ü cüy-ı arzū (FKD, G.249, B.1).

Şu‘le-i ruhsāruñı sīm-āb-ı cüş **itdün** yine / Kim sebep oldı hayā-yı ıztırāb-ālūduña (FKD, G.250, B.2).

Pür-zaḥm-ı figār **it** dili gamzeñle nihānī / Çeşmüñ gibi bir āfet-i mümtāza tıyurma (FKD, G.251, B.2).

Ğazabla öldürür ihyā ider düzdīde ḥandeyle / Beni maḥrüm-ı nāz **itmez** o şūḥum biñ raķīb olsa (FKD, G.254, B.2).

Қарarı bī-қарār **itse** baña bir dil-firīb olsa / Nesīm-i ṭırrası mevc-efgen-i baḥr-ı şekīb olsa (FKD, G.254, B.1).

Yeter pervānelik **itdüm** çerāğ-ı tīre-i ‘aqla / Dil-i sevdā-perestüm bülbül-i bāğ-ı cünün olsa (FKD, G.256, B.2).

Ol қadar cevri-felek **itdi** mükedder қalbümi / Pür-kederdür ḥāṭırum rüy-ı şafāyı görmege (FKD, G.263, B.3).

Һırş ile **itdüm** vücūdum pāy-tā-ser āyīne / Sīr-çeşm olmak için ol pür-cefāyı görmege (FKD, G.263, B.2).

Gamzeñi mest eyleyüp her dem şarāb-ı nāz ile / Çeşm-i maḥmūruñ hem-āğūş **itme** ḥ‘āb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.1).

Ğayretle dilüñ mihr gibi şu‘le-i maḥz **it** / Pervāneñi deryūzeger-i tāb u tef itme (FKD, G.268, B.5).

Ğayretle dilüñ mihr gibi şu‘le-i maḥz it / Pervāneñi deryūzeger-i tāb u tef **itme** (FKD, G.268, B.5).

Nev-ṭarz u nev-āyīnine baқ şı‘r-i Fehīm’üñ / Taķlīd-i zebān-ı köhen-i mā-selef **itme** (FKD, G.268, B.7).

Şaydgāh **itse** ne dem şaḥn-ı każāyı ṭırrası / Pāy-best-i dām ider murğ-ı belāyı ṭırrası (FKD, G.278, B.1).

Fehīm pīrehenin **itdi** vaķf-ı şu‘le-i dağ / Ḥudā bizüm dağı meh-tāba ver ketānumuzı (FKD, G.280, B.5).

Mey-i gülgün ile mánend-i lále surh-rüy **itdüñ** / Zihî hüsni-i kerem şermende-i ihsānuñam sākî (FKD, G.283, B.5).

Serüñ güher gibi ğaltîde itme her h̄azefe / Şadef-nişîni-i künc-i ferâĝ yetmez mi (FKD, G.286, B.3).

İtmeden şeh-bâz-ı çeşmi nîm-pervâz-ı nigâh / Havfdan rîzân ider perr-i hümâyı ğamzesi (FKD, G.288, B.4).

Dil-i mecnûnum olup mekteb-i ‘aşka üstâd / **İtdi** şakird-i cünûn ‘aql-ı Āristālîs’i (FKD, G.289, B.7).

Naḥl-i Ṭūr olma mu‘arîz bize kim pertev-i hüsni / Şu‘le-zâr **itdi** ser-â-pây ref ü rişemüzi (FKD, G.291, B.3).

Didüm eflâke nedür bu mihr ü meh-nâm iki gül / Büy-ı feyzi **itmede** dehri mu‘aṭṭar rüz u şeb (FKD, K.1, B.24).

Nür-baḥş-ı mihr ü mâh oldı nuḳâṭı kilkiñüñ / **İtse na‘tüñ n’ola idrâk-i suḥanver rüz u şeb** (FKD, K.1, B.40).

Dün gice çarḥa kim ‘itâb **itdüm** / Ḥaşra dek vaḳf-ı izṭırâb **itdüm** (FKD, K.2, B.1).

Eyleyüb âhum âsumâna a resen / Şu‘lesin şākıb-ı şihâb **itdüm** (FKD, K.2, B.2).

Bâd-ı dāmân-ı âh ile mihrî / Āteş-efrüz u tef ü tâb **itdüm** (FKD, K.2, B.3).

Tâb-ı dilden ketân-ı pîreheni / Reşk-fermâ-yı mâh-tâb **itdüm** (FKD, K.2, B.4).

Öyle bed-aḥterem ki mihr ü mehi / Bâ‘is-i zulmet-i sehâb **itdüm** (FKD, K.2, B.5).

Çarḥ-ı dîv kim burâk-ı rifâatine / ‘Arş u kürsî iki rikâb **itdüm** (FKD, K.2, B.42).

‘Arş u ferşe nevâ-yı na‘tüñle / Şi‘rûmi zîb-i nüh-ḳıbâb **itdüm** (FKD, K.2, B.44).

El-‘aṭaş geldi yine mâh-ı temüz-ı şu‘le-tâb / Reşk-i deşt-i Kerbelâ **itdi** zemîni âfitâb (FKD, K.5, B.1).

Püte-i eflâki **itdi** zerger-i üstâd-ı mihr / Ol ḳadar pür-tâb u süzân kim degüldür mâh-tâb (FKD, K.5, B.3).

Sâye-i bâlinde bir dem râḫat ümmîdiyle kebk / **İtdi** ‘amden kendüyi per-tâb-ı çengâl-i ‘uḳâb (FKD, K.5, B.14).

Seyr iden keff-i direm-pāşında engüştin şanur / Māhī-i sīm **itdi** baħr-ı luḫfı pür-mevc ü ħabāb (FKD, K.5, B.33).

İntihāb itdüm velī bir noḫtasın ancaḫ hemān / **İtdüm** ol bir noḫtadan ammā kim peydā biñ kitāb (FKD, K.5, B.55).

Zevḫ ile itse sürūd-ı şekkerī-ħ̄ān bezmüni / Naḡme-i şūħ-ı rebābı başdırur şavṫ-ı Zübāb (FKD, K.5, B.50).

Mihr oldı gūyā gül-miṣāl sünbülsitān oldı zılāl / Gülzār-ı luḫfuñdan şimāl **itdi** meger neşr-i şemīm (FKD, K.6, B.15).

Cevr için raḫşuñā irḫā-yı ‘inān **itdükçe** / Çeşm-i bed dūr ola hem dest-i tazallum kūtāh (FKD, K.9, B.19).

Za‘ferān **itmiş** derūn-ı ğoncada muzmer bahār / Çihresin güller anuñçün surḫ u ħandān gösterür (FKD, K.10, B.11).

İtdüm eḫşürde-i la‘l-i leb-i cānāndan mey / Rūħ-ı Cem teşne-leb-i bāde-i gülfāmumdur (FKD, K.12, B.2).

Åşinā ol da nigāhuñla helāk eyle didüm / Didi **itmem** ki nigāhum sañā ikrāmumdur (FKD, K.12, B.21).

Pejmürde eylemiş gülini tāb-ı teşnegī / **İtmış** ħarāret āb-ı ħayāt-ı lebin serāb (FKD, K.13, B.9).

Ger **itse** biñ niyāz ile dil bir su‘āl-i nāz / Ol bī-dimāğ-ı rüze k’odur şimdi mest-i ħ̄āb (FKD, K.13, B.13).

Ġam **itdi** kān-ı nemek ğiryeden mesāmmātum / Ṭabīb-i müşfikam u cümle zaḫm-ı nāşūram (FKD, K.14, B.19).

Baña teklīf-i geşt-i bāğ u rāğ-ı iḫtilāṫ **itmeñ** / Ki gül-çin-i ferāgam gülsitān-ı künc-i ‘uzletden (FKD, K.15, B.23).

Baña hep cevri ma‘rifet **itdi** / Al elümden Ĥudā bu ‘irfānı (FKD, K.17, B.8).

Ĥabbezā ma‘rifet ki **itdi** regüm / Tār u pūd-ı ħabā-yı ‘uryānı (FKD, K.17, B.11).

İtdi çevgān-ı lām-ı kilküme Ĥaḫ / Cevherin gūy-ı dürr-i ğalṫānı (FKD, K.17, B.34).

Şerm-i ma‘nādur āğūş-ı lafzum / Ĥāledār **itdi** māh-ı tābānı (FKD, K.17, B.50).

Benem ol sihr-şīve şā'ir kim / Hame **itdüm** zebān-ı şu'ebānı (FKD, K.17, B.32).

Feyz-i neşv **itse** mişl-i müsikār / Nağme-perdāz ide neyistānı (FKD, K.17, B.30).

Germ-i cām olmadın ayırduñ idüp bādiye-gerd / Rüz u şeb rīgveş āvāre-i hāmūn **itdūñ** (FKD, Kıt'a 2, B.5).

İder taşvīr-i şīr **itse** nigeħle / Gürīzān āhū-yı çeşm-i bütānı (FKD, Kıt'a 6, B.6).

Nīm-cünbiş **itmeden** ebrū-yı şemşīr-i guzāt / Kelle-i şī'ī olurdı pāy-ı esbe būs-dād (FKD, Kıt'a 8, B.9).

Evsat-ı şa'bānda cebren āħir fetħ-i bāb / **İtdi** manşürü'l-livā Hakk ol şeh-i dīn-perveri (FKD, Kıt'a 9, B.8).

Bir kavī ceng itdiler kim **itmemişdür** 'ālemūñ / Behmen ü İsfendiyār Qahramān-ı şaf-deri (FKD, Kıt'a 9, B.4).

Reşk eyler iken āyīneme İskender / **İtdi** nem-i eşk ile felek maħz-ı keder (FKD, Rübai 18, B.1).

'Aşkıyla bir āh-ı sūznāk **itsem** eger / Deryāyı tutar fiğān-ı āteş āteş (FKD, Rübai 22, B.2).

Kāzım ki yaqīn şāhuñ **itdi** / Mir'ātını mazhar-ı şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.149).

Hayyāt-ı kazā Takī'nūñ **itdi** / Destārını pister-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.151).

İtdüm yine berķ-ı āhı bī-bāk / Āteş-zen-i dūdmān-ı eflāk (FKD, Terci-bend 1, B.53).

Ṭūfān hāzer it ki cānum **itdüm** / Tīz-ābī-i kufl-ı genc-i imsāk (FKD, Terci-bend 1, B.56).

Āşüfte-dimāğ pā-be-zencīr / Efkār-ı belā-yı kākül **itmez** (FKD, Terci-bend 1, B.41).

Feryād o gül-i terāne-düşmen / Cibrīl de olsa bülbül **itmez** (FKD, Terci-bend 1, B.43).

Gül-gonca-i zaħm-ı hançerinden / Her müyümü gül-bün-i gül **itmez** (FKD, Terci-bend 1, B.49).

Çeşmi gibi şayd-ı cāna **itmiş** / Nāz u nigeħiyle nice tedbīr (FKD, Terci-bend 1, B.29).

Bir şāhsüvāra şayddur dil / **İtmış** ser-i 'aşkı bend-i fitrāk (FKD, Terci-bend 1, B.57).

Çün gonca nesīm-i tīgi **itmiş** / Gördüm nice başı zīnet-i hāk (FKD, Terci-bend 1, B.63).

Fikr it ne deñlödür baña āzār-ı baht-ı şüm / Kim büm gibi mevlidümi **itdi** taht-ı Rüm (FKD, Terkib-bend 1, B.8).

Sen eylemediñ bu cevri ey meh / Ey baht-ı siyāh hep sen **itdüñ** (FKD, Terkib-bend 2, B.46).

Ey tāli^c-i dün nedür bu hıssat / Kim cāna ‘azābı ğamdan **itdüñ** (FKD, Terkib-bend 2, B.48).

İtsün yine muṭrib-ı nigāhuñ / Bir nağme-i nāz u ‘işve-sāzı (FKD, Terkib-bend 2, B.13).

Vaşfuñ **itdükçe** cebhe-i ṭab‘um / Ğarḳ-ı mevc-i hūy-ı ḥicāb itdüm (FKD, K.2, B.46).

Serāb **itdi** beni baht-ı ‘aşka itmedi ğarḳ / Bu şürezārda Mecnün-ı cism-i mahtūram (FKD, K.14, B.41).

Geldi diyü rüz-ı ‘īd-i ḳurbān / Leb-rīz-i beşāret **itdi** her leb (FKD, Terci-bend 1, B.124).

‘itāb: [10] Azarlama, paylama.

Göz ucuyla ‘āşika geh luṭf ider gāhī **‘itāb** / Bir su‘āle yer ḳomaz ol ğamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğēr 1, B.12).

Hemīşe ‘āşika eyler **‘itāb** u ğayrıya luṭf / Bilür ki bü’l-heves olmaz ‘itābdan mahtūz (FKD, G.150, B.5).

Hemīşe ‘āşika eyler ‘itāb u ğayrıya luṭf / Bilür ki bü’l-heves olmaz **‘itābdan** mahtūz (FKD, G.150, B.5).

Mevc-i serāb gibi hemān bir nümünedür / Meh-tāb-ı cebhesi k’ola pür-çin ü geh **‘itāb** (FKD, K.13, B.10).

Göz ucuyla ‘āşikā geh luṭf ider gāhī **‘itāb** / Bir su‘āle yer ḳomaz ol ğamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğēr 1, B.4).

Göz ucuyla ‘āşika geh luṭf ider gāhī **‘itāb** / Bir su‘āle yer ḳomaz ol ğamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğēr 1, B.8).

Göz ucuyla ‘āşika geh luṭf ider gāhī **‘itāb** / Bir su‘āle yer ḳomaz ol ğamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğēr 1, B.16).

Göz ucuyla ‘āşika geh luṭf ider gāhī **‘itāb** / Bir su‘āle yer ḳomaz ol ğamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğēr 1, B.20).

Göz ucuyla ‘āşika geh luṭf ider gāhī **‘itāb** / Bir su‘āle yer ḳomaz ol ğamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğēr 1, B.24).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luṭf ider gāhī **‘itāb** / Bir su‘āle yer kıomaz ol ğamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğ̃er 1, B.28).

‘itāb eyle-: [1] Azarlamak, terslemek.

N’içün la’l-i lebūñ ‘uṣṣāka düṣnām u **‘itāb eyler** / Nigāh-ı şūḥuña lāyıkdur ey şeh pür-sitiz olmak (FKD, G.161, B.4).

‘itāb it-: [2] Terslemek.

Dün gece çarḥa kim **‘itāb itdüm** / Ḥaşra dek vaḳf-ı iztirāb itdüm (FKD, K.2, B.1).

Evvel ālüfteñe tā böyle **‘itāb itmez** idüñ / Biñ su‘āl eylese bir tünd cevāb itmez idüñ (FKD, Terki-bend 3, B.17).

‘itāb kııl-: [1] Azarlama, paylama.

Ḥançer-be-dest ü çeşm-i siyeh mest-i ḥün-ı dil / Bī-dillere **‘itāb kıııup** kıan idüp gelür (FKD, G.111, B.2).

‘itāb-ālūd: [1] Azarlayıcı.

Cellād-ı Mesīḥā-kār āsar-ı nigāhuñdur / Ey ğamzesi luṭf-āmiz ey çeşmi **‘itāb-ālūd** (FKD, G.43, B.3).

‘itāb-ı nāz: [1] Naz azarlaması.

‘Aşıq-ı bī-dil nice ṭākat getürsün çeşmüñe / Nāzı da lertzān ider ğamzeñ **‘itāb-ı nāz** ile (FKD, G.264, B.3).

‘itāb-ı şūḥ: [1] Sevgilinin azarlaması.

Ebr-i dil-baḥş **‘itāb-ı şūḥ** Fehīm / Nūr-ı çeşm-i sürüş ya‘nī mey (FKD, G.293, B.5).

i‘tibār it-: [1] Rağbet etmek, önem vermek.

N’eylesün dil ol perī-rū **itmeyince i‘tibār** / Siḥr-pīrā-bīn Fehīm şā‘ir olmış olmamış (FKD, G.139, B.7).

i‘timād it-: [1] Güvenmek.

i‘timād itme nigāh-ı çeşmine ey bü’l-heves / Merdüm-i ḥüşyār ile mestāne olmaz āşinā (FKD, G.11, B.2).

itme- [12] Etmemek.

Ey nîş-i ğamze zaḥm-ı nigāhı yeter baña / Her mūyüm **itme** sen daḥı bir nişter baña (FKD, G.7, B.1).

Bîġāne olmasun elem-i tîr-i ğamzesi / Ey müşfik **itme** zaḥm-ı dilüm merhem-āşinā (FKD, G.10, B.4).

Şem^c-i baḥtum pertev-i nūr ile etmez imtizāc / Belki nūr-ı şu^cle-i Ṭūr ile **itmez** imtizāc (FKD, G.30, B.1).

Ben o nāzük-meşrebem kim sāġar-ı mir'āt-ı dil / Bāde-i 'aks-i leb-i ḥūr ile **itmez** imtizāc (FKD, G.30, B.2).

Sāde-rū olsa baña dil-ber ki ṭab^c-ı rüşenüm / Tîregî-i ḥaṭṭ-ı pür-şür ile **itmez** imtizāc (FKD, G.30, B.3).

Ol ḳadar nāzük-mizāc oldı dil-i mestāne kim / Çeşm-i dil-ber olsa maḥmūr ile **itmez** imtizāc (FKD, G.30, B.4).

Hîç Fehîm-i 'ākıla ḥāl-i dilinden şormañuz / Öyle bir bed-mest-i meşhūr ile **itmez** imtizāc (FKD, G.30, B.5).

Görelüm şüriş ü āşübda tenhā hünerin / **İtmesün** ğamzelerün fitneye imdād yeter (FKD, G.61, B.3).

Çeşmüni ḥ'āb-ı teġāfül ṭurfa bîmār eylemiş / Kim nigāh-ı 'işve vü nāz **itmeden** perhîz ider (FKD, G.53, B.2).

Vāḳıf-ı rāz-ı ḳazā-yı çeşm-i yār olmaz Fehîm / 'Aşkı 'āşık cānı bîcān hūşı bî-hūş **itmeyen** (FKD, G.241, B.5).

Girde-bālîn **itmege** ḥürşîdi 'ār itsem revā / Gördüm olmuş ḥ'ābda vaḳf-ı serüm zānū-yı dost (FKD, G.25, B.5).

Güftār-ı lebün eyledüġi feyz-i ḥayātı / **İtmez** nefes-i mu'cize-perdāz-ı Mesîḥā (FKD, G.3, B.2).

ittihād eyle- [1] Uyumlu bir şekilde bir arada olmak, birlik olmak, birleşmek.

'Asker-i İslām tertîb-i rücālü'l-ġayb ile / **Eyleyüp** ma'nā yüzinden birbiriyle **ittihād** (FKD, Kıt'a 8, B.7).

iz‘ān: [1] Anlayış, kavrayış, feraset.

‘Ālemde belā her eleme **iz‘āndur** / Müstağrak-ı zevkđur o kim nā-dāndur (FKD, Rūbai 20, B.1).

iz‘ān it-: [1] Anlamak.

‘Ārifem ‘ārif ki sırr-ı rūhı **iz‘ān itmege** / Secde-i teslīm-i i‘cāz-ı Mesīhā eylemem (FKD, G.203, B.2).

‘izār: [1] Yanak.

Tābiş-i mey kim **‘izāruñ** surh-reng-āmiz ider / ‘Aks-i rūyuñ sāğarı deryā-yı āteş-hiz ider (FKD, G.53, B.1).

‘izār-ı pāk: [1] Saf yanak,sevgilinin yanağının parlaklığı.

‘Aceb degül o gül-i bāğ-ı ‘ışmetüñ olsa / **‘izār-ı pākine** reng-i hicāb nā-maħrem (FKD, G.209, B.2).

izdiyād: [1] Artma, çoğalma.

Hemīşe tā ki ħükm-i cezr ü medd-i feyz-i Ĥaħ Nīl’i / Taķāzā eyleye gāh **izdiyāda** gāh noķşāna (FKD, K.7, B.64).

izħār: [1] Gösterme, meydana çıkarma.

Fāş eyleyen esrārımı hep ħüsn-i bütāndur / Yoħsa dil-i sevdā-zede **izħārı** ne bilsün (FKD, K.4, B.9).

izħār-ı tekellüf: [1] Eziyet veren şekilde gösteriş yapmak.

Pūşide ħalur ħüsn-i hüner rüy-ı şafā hem / Bir yerde pey-ā-pey ola **izħār-ı tekellüf** (FKD, G.158, B.5).

‘izz: [2] Büyüklük, yücelik.

Eyle du‘āya ibtidā söz buldı çün kim intihā / **‘izziyle** olsun dā‘imā müstağrak-ı nāz u na‘īm (FKD, K.6, B.19).

Fehīmāsā ħudūmın müjde idüp didiler tārīh / Gelüb Eyyüb Pāşā kıldı Mışr’ı **‘izziyle** mā‘ī (FKD, Kıt'a 15, B.15).

‘izz ü nān-ı himmet: [1] Yardım ve cömertlik ekmeği.

Evliyāsı ser-bürehne-gîr der-kef gezmede / ‘İzz ü nân-ı himmet uaman bî-hicâb-ı Mısr’dan
(FKD, Kıt'a 3, B.13).

‘izzet: [1] Değer, ululuk, yücelik.

Çıķub ‘izzetle teşrîf eyledi ol kaçır-ı vâlâyı / Şeref viridi huceste maķdemiyile kâh-ı
eyvâna(FKD, K.7, B.20).

‘izzet-i zünnâr: [1] Bel kuşacağının yüceliği.

Zülfin o büt-i tâze-belâ itmede pâ-mâl / Nev-kâfir olan ‘izzet-i zünnârı ne bilsün (FKD, K.4,
B.19).

J

jâle: [1] “Şeb-nem, kırığı” (LUGAT-I REMZÎ, s.635). Sabah vakti çiçeklerin yapraklarında oluşan su damlacıkları. Jâle, sabahın soğuşu ile buzlaşır. Aşğıdaki tanıkta jâle “sabah denizinin incisi” olarak nitelendirilmiştir.

Her **jâle** gevher-i şadef-i baħr-ı şubħdur / Olsa ‘aceb mi maħzen-i dürr-i hoş-âb gül (FKD,
G.195, B.2).

jâle-hîz: [1] Çiğ saçan.

Hün-rîz olursa aħker-i dâgum ‘aceb degül / Gülzâr-ı ‘aşķa ğoncasıdur **jâle-hîz** olur (FKD,
G.90, B.2).

jeng: [1] Pas, küf, kir.

Bî-keder ol göre âyîne-i mihr-i dehri / Tutsa tûfân eger **jeng** nedür bilmez hîç (FKD, G.31,
B.3).

jeng-i belâ: [1] Felaket küfü.

Hemîşe şayķal-ı âyînem oldı **jeng-i belâ** / Henüz pertev-i rüy-ı şafâ nedür bilmem (FKD,
G.205, B.3).

jeng-i ğam: [1] Keder pasları.

Sirişk-i dîdeden mir’ât-ı t̂ab’um **jeng-i ğam** t̂utdı / Degül sâde yine naķş-ı hâyâlüm hüsn-i
şüretten (FKD, K.15, B.33).

jeng-i riyā: [1] İkiyüzlülük lekesi.

Şāf eylemeden āyīnesin **jeng-i riyādan** / Şoff-i müzevvir dem urur vech-i Hudā'dan (FKD, G.227, B.1).

K/Ķ

ķabā: [1] “Önü daima açık duran, kapanmayan kaftanın adıdır” (KOÇU, s.136).

Ne cāme geysen ider āteş-i dilüm sūzān / Cihānda şu'leden özge **ķabā** nedür bilmem (FKD, G.205, B.2).

ķabā-yı cāh: [1] Makam cübbesi.

Mu'arrā hūbdur ķadd-i bülend-i şāhid-i ķaşrum / Keserdüm ķarĥ-ı atlasdan **ķabā-yı cāh** kūtehdür (FKD, G.96, B.2).

ķabā-yı cism: [1] Beden, vücut elbisesi.

Āĥirü'l-emr şoyar çünkü **ķabā-yı cism** / Şu'le devrinde ķo pervāneyi dībā geysün (FKD, G.246, B.4).

ķabā-yı ĥayret: [1] Şaşkınlık cübbesi.

Fiġān kim cāme-i 'ömrüm **ķabā-yı ĥayret** olmışdur / Girībān-ı ĥayātum çāk-i dest-i firķat olmışdur (FKD, G.77, B.1).

Ka'be: [4] Müslümanların namaz kılariken yöneldikleri, hacı olmak için gittikleri dört köşeli binanın adıdır. Tasavvufî anlamda, âşîġın sevgisine yönelmesidir. İki Kâbe bulunur. Birisi Mekke'deki bina, diġeri de gönüldür (ULUDAĞ, s.200).

Cān u dil ile **Ka'be'de** bir 'ālem-i nūruz / Hūrşid ile meh nāķa-ķeş-i maĥfilümüzdür (FKD, G.109, B.5).

Neş'e-i ġayret-i 'aşķum sañā versün bir keyf / K'idesen **Ka'be'de** cām-ı meyi bī-pervā nūş (FKD, G.144, B.9).

Kūyın ideli ol şanemüñ **Ka'be'ye** teşbīh / Āzürdeyüz āzürde Fehīmā günehüñden (FKD, G.237, B.5).

Ben eyledüm çü süveydāmı sa'y ile **Ka'be** / Benem ki vāşıl-ı ma'nā-yı sa'y-ı meşķūram (FKD, K.14, B.34).

Ka'be-i aşk: [1] Aşk, muhabbet kabesi.

Ol **Ka'be-i aşkuz** ki hayāl-i leb-i hūbān / Ervāh-ı tavāf-āver-i pīrāhenümüzdür (FKD, G.110, B.4).

Ka'be-i aşı: [1] Asıl kutsal mekan || Sevgilinin bulunduğu yer.

Nīm-rehden olalum 'āzim-i kūy-ı cānān / Dönelüm **Ka'be-i aşıye** peşimān olarak (FKD, K.16, B.13).

Ka'be-i dil[1]: Gönül Kâbesi.

Ebrū-yı dost yeter **Ka'be-i dilde** mihrāb / Muttaşıl eyle teveccüh aña hayrān olarak (FKD, K.16, B.16).

Ka'be-i hüsn: [1] Güzellik Kâbe'si. Gönülün sevgiliye yönelmesi.

Tār-ı zülfem ki maṭāfum olalı **Ka'be-i hüsn** / Büy-ı pīrāhen-i Yūsuf benüm ihrāmumdur (FKD, K.12, B.5).

Ka'be-i kūy: [3] (Sevgilinin) Kâbe'ye benzetilen mahallesi, bulunduğu yer.

Tütüyā-yı çeşm-i cānum **Ka'be-i kūyüñdadur** / Secdegāhum kim olur hāk-i cenābuñ görmesem (FKD, G.210, B.4).

Ey **Ka'be-i kūy**ı kıble-i ehl-i niyāz / Giryeyle tūtop ebr gibi rāh-ı dirāz (FKD, Rübai 21, B.1).

Şan Ka'be-i kūyü küştegāndan / ̇urbāngēh-i vādī-i fenādur (FKD, Terci-bend 1, B.114).

Ka'betü'l-üşşāk: [1] Âşıkların Kâbesi || Sevgilinin bulunduğu mahal.

Ka'betü'l-üşşākdur kūy-ı laṭifin kıl mekān / 'Aşıka olmaz Fehīmā öyle bir cāy-ı laṭif (FKD, G.157, B.10).

kābil: [1] Mümkün olmak.

Ger böyle ise luṭf-ı nigh baña Fehīmā / **kābil** mi lisāna gele ta'bīr-i teğāfūl (FKD, G.193, B.5).

kābil-i būs: [1] Öpülmesi mümkün.

kābil-i būs degül n'eyleyeyim çihre-i mihr / Gül-i rüyuñ gibi 'aşıklara hūrşīd olmaz (FKD, G.113, B.2).

ḳabr: [1] Mezar.

Ne rif'atdür ki **ḳabrin** mâtemi-i 'âlem-i 'aşḳuñ / Siyâh u mâ'î aṭlasla şeb ü rüz âsumân örter
(FKD, G.63, B.3).

ḳabül: [1] Rıza göstermek, uygun bulmak.

Her tecellîden heyülâ itdi biñ şüret **ḳabül** / Çok mıdur âyîne-i ṭab^c-ı selîm olmaḳ baña (FKD,
G.5, B.4).

ḳabül ed-: [1] Kabul etmek, onaylamak.

Ammâ ki ḥaḳ elinde bu ḳavmüñ ki Rüm'da / Şâ'ir ḳadar **ḳabül eder** yoḳ rezâleti (FKD,
Terkib-bend 1, B.23).

ḳaç-: [13] (Birinden veya bir şeyden) Kurtulmak için süratle uzaklaşmak, uzak durmak.

Helâk-ı ḥançer-i müjgâni olmadan **ḳaçmaz** / Virürse ger nigeḫi cân-ı mübtelâya rızâ (FKD,
G.13, B.4).

Gördi siyâh-i siper-i kevkebüm Fehîm / **Ḳaçdı** libâs-ı şeble sipâhumdan âfitâb (FKD, G.15,
B.7).

Ġamzesi zaḥm ursa tîġ-i ḳazâdan kim **ḳaçar** / Ṭurra pâ-bend itmese bend-i belâdan kim
ḳaçar (FKD, G.46, B.1).

Ġamzesi zaḥm ursa tîġ-i ḳazâdan kim **ḳaçar** / Ṭurra pâ-bend itmese bend-i belâdan kim
ḳaçar (FKD, G.46, B.1).

Ḥaṭ muvâfiḳ olsa dille zülfden itmeme ḥazer / Hızır olursa ger refiḳum ejdehâdan kim **ḳaçar**
(FKD, G.46, B.2).

Sehdür ḳatlı eylemek yüz biñ raḳîb-i kāfiri / Emr ḳılsun tek hemân ol şeh ḡazâdan kim **ḳaçar**
(FKD, G.46, B.3).

Ne vefâ vü ne cefâ dâ'im teġâfûl tâ-be-key / Gâh geh bârî cefâ itse cefâdan kim **ḳaçar** (FKD,
G.46, B.4).

Ülfet istermiş dil-i dîvâne-ṭavr ile sürür / Âşinâ olsaydı bârî âşinâdan kim **ḳaçar** (FKD, G.46,
B.5).

Şoḫbetüñden dil mükedder cân gürizândur senüñ / Âyîne şâf olsa ey şofî şafâdan kim **ḳaçar**
(FKD, G.46, B.6).

Olmuşam bir şūh-ṭab'ı sevmeye s̄ābit-ḳādem / Ey Fehīm el-ḥaḳḳ suḥanver dil-rübādan kim ḳaçar (FKD, G.46, B.7).

Cünün-ı 'aşḳ ile düşdüm o deşt-i vaḥşet-engīze / Ki sāyemden **ḳaçarlar** şīrler vaḥşetle Mecnün hem (FKD, G.201, B.5).

Kerīmānuñ ğarāz erbāb-ı ṭab'a iltifātıdır / **Ḳaçar** gönlüm egerçi imtinān-ı ehl-i devletden (FKD, K.15, B.40).

'Ār eylerem şerīk-i ḥarān olduğum meger / 'Īsā gibi **ḳaçam** feleke bu maḳamdan (FKD, Terkib-bend 1, B.31).

ḳaçan: [1] Ne zaman.

Şeh-süvārum ki **ḳaçan** raḥş ile meydāna girer / Çeşm-i bed-devr 'aceb şāhlevendāna girer (FKD, G.59, B.1).

ḳad: [3] Boy, kamet.

İdince ṭurra-perīşān ḥirām tūṭīveş ol **ḳad** / 'Alem ḳıyāmet-i āşüb-ı ser-sipāh gerekdür (FKD, G.100, B.8).

Ḥam itse **ḳadlerini** bār-ı cevr-i ğamze-i maġrūr / Müdām eylese 'uşşāḳ-ı zār o şūḥa tevāzu' (FKD, G.152, B.5).

Meġer ki oldı ser-ā-pāy fitneden terkīb / Ḳıyāfet āfet ü **ḳad** āfet ü miyān āfet (FKD, K.11, B.2).

ḳadar: [2]

1. Ölçüsünde, derecesinde

Ammā ki ḥaḳ elinde bu ḳavmüñ ki Rüm'da / Şā'ir **ḳadar** ḳabül eder yoḳ rezāleti (FKD, Terkib-bend 1, B.23).

2. Eşitlik, denklik.

Ol deñlü zehr verdi ḳazā vü ḳader baña / Ölmek yañumda oldı mey içmek **ḳadar** baña (FKD, Terkib-bend 1, B.48).

ḳadd-i bālā-yı laṭīf: [1] Güzel uzun boy.

'Āşıḳān ser-pā bürehne cem' olur olsa eger / Rāyet-efrāz-ı ḳıyāmet **ḳadd-i bālā-yı laṭīf** (FKD, G.157, B.6).

ḳadd-i bülend-i şāhid-i ḳaşr: [1] Uzun boylu sevgilinin yüce boyu.

Mu‘arrā hūbdur **ḳadd-i bülend-i şāhid-i ḳaşrum** / Keserdüm çarḫ-ı aḫlasdan ḳabā-yı cāh kūtehdür (FKD, G.96, B.2).

ḳadeḫ: [10] İçeceklerin içine doldurulduğu kap, bardak. || Tanıklarda kadeh söylenilerek içindeki şarap kastedilmektedir.

Nev-şarābān bir **ḳadeḫle** lāf-ı şāhī urmada / Rind-i dürd-āşām olmaz olsa ger Cem ḫod-pesend (FKD, G.42, B.2).

Sīmgūn cām içre zerrīn **ḳadeḫdür** her ḫabāb / Rind-i şāfuz sākīn-i mey-ḫāneyüz nev-rūzdur (FKD, G.78, B.6).

Sākī **ḳadeḫ** şun baña ki mevce-i rūyı / ‘Uḳde-güşāyende-i ḫuḫūḫ-ı cebīndür (FKD, G.105, B.6).

Bir **ḳadeḫ** dahı gül-efsūn verüp aldı ‘aḫlum / Ne ‘araḫ nūş iden itmez lebin ālūde-i nūş (FKD, G.144, B.12).

Luḫf idüp virmeñüz ol ḡamze-i ḡammāza **ḳadeḫ** / Belki vāḳıf ola la‘linde olan rāza **ḳadeḫ** (FKD, G.33, B.1).

Luḫf idüp virmeñüz ol ḡamze-i ḡammāza **ḳadeḫ** / Belki vāḳıf ola la‘linde olan rāza **ḳadeḫ** (FKD, G.33, B.1).

Eşer-i neşve-i ḡüftār-ı lebinden sākī / Şunamaz mest olup ol dil-ber-i mümtāza **ḳadeḫ** (FKD, G.33, B.2).

Nice bir ḫasret-i la‘liyle mişāl-i maḫmūr / Ola lebrīz-i şarāb u çeke ḫamyāze **ḳadeḫ** (FKD, G.33, B.3).

Demidür buse-i cām-ı lebi mey-gūnı ile / Eyleye neşve-i zevḳ-ı dilini tāze **ḳadeḫ** (FKD, G.33, B.4).

Meclis-i ‘işveyi ḳursa niḡeh-i çeşmi Fehīm / Dil-i şūḫum şunar ol mest-i mey-i nāza **ḳadeḫ** (FKD, G.33, B.5).

ḳadeḫ-i bī-ḫisāb: [1] Sayısız şarap.

Sākī ḡam-ı derūnumı dehr itdi bī-şūmār / Sen de ḫudā için **ḳadeḫ-i bī-ḫisāb** ver (FKD, Terki-bend 1, B.50).

ḳadeḫ-i meh: [1] Ayın kadehi.

Şem' ü **kağeğ-i mehdür** meclis tolaşan ol mihr / Şeb şoğbetine gelmez mihr encümeni n'eyler (FKD, G.56, B.4).

kağem: [2] Adım.

İder evvel **kağemde** cismini fersüde ser-tā-pā / Muğeylāndan olur mı 'āşık-ı āvāre āzürde (FKD, G.261, B.3).

Her ĥar ide evc-i melekütı menzil / 'İsī ĥala evvel **kağeme** pā-der-gil (FKD, Rübai 39, B.2).

kağem-rānī: [1] Adım atan.

Sāķī mey şun ki peyk-i endīšem / İde fađriyyede **kađem-rānī** (FKD, K.17, B.23).

kağer: [2] Allah'ın sonsuza dek sürecek şeyler, zamanını, yerini ve her türlü bilgisini bilmesi, alın yazısı.

Ehl-i dili ne ĥazā ne **kağer** eyler helāk / Dil-ber-i 'āşık-küş-i 'işveger eyler helāk (FKD, G.169, B.1).

Oğmaqda **kağer** bu ebyātı / Tīğini mālikü'r-rikāb itdüm (FKD, K.2, B.37).

kaç-i ĥoş-ĥurām: [1] Endamlı boy.

Her cünbişinde itmege şad maşşer āşikār / Tađdīr eylemiş o **kaç-i ĥoş-ĥurām** farz (FKD, G.147, B.2).

kaç-i yār: [1] Sevgilinin boyu.

kaç-i yāre kıyāmetden münāsib mi dedüm cāme / Fehīmā dedi ey endīşesi kütāh kütēhdür (FKD, G.96, B.5).

kaği-i İzmīr: [1] İzmīr'in kadısı.

Olinca **kaği-i İzmīr** feyz-i ebr-i luţfindan / Dil-i ĥalĥ oldu ĥoncaşken gül ü her gül birer gülşen (FKD, Kıt'a 13, B.2).

kađimī: [2] Eskiden beri.

Ķo zāhidüñ de ayağına ser-fürü itsün / **kađimī** secdeye mu'tāddur cebīn-i sebū (FKD, G.247, B.7).

kađimī de'b-i üstādān-ı siĥr-āmüz-ı 'ālemdür / Du'āya ibtidā eyler ĥasīde irse pāyāna (FKD, K.7, B.63).

kādir: [2] Güçlü, kuvvetli.

Tā-be-key sīneñde cā itmek cefā vü kīneye / **ķādir** isen ‘āşık-ı bī-kīneñi çek sīneye (FKD, G.272, B.1).

Sitem etmekte yine **kādir** iseñ eyle baña / ‘Āşıkam ‘āşıkam ey şūh-ı cefākār sañā (FKD, Terkib-bend 3, B.25).

ķādir ol-: [2] Gücü yetmek, sahip olmak.

Teshīre **ķādir olamadı** ol perī dañı / ‘Ālemde bir Fehīm gibi sihr-sāz hayf (FKD, G.159, B.9).

N’eyleyem dil her hünerde māhir olmuş olmamış / Zūr ile ilzāma dehri **ķādir olmuş** olmamış (FKD, G.139, B.1).

ķadr: [1] Yücelik, ululuk.

Pādişāh-ı meh-cenābā mihr-i gerdün-mesnedā / Ey ki **ķadrüñ** āsumāna āsitānuñdur me’āb (FKD, K.5, B.38).

kāfer: [1] Kafir, müslüman olmayan.

El-emān-ñāh olma ĩmānuñ şikest itse Fehīm / Mest iken olur o **kāfer** şulh-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.5).

ķafes eyle-: [1] “Parmaklık etmek” (TULUM, s.1077).

Mecrūh idüp murğ-ı dili ğamze-i dil-ber / Tīr-i müje vü tīğ-i nighden **ķafes eyler** (FKD, G.57, B.6).

ķafes-‘āşık: [1] Tutsaklığı seven.

Giriftār olmasa āsüde olmaz bir nefes ‘āşık / Hümā-yı dil havā-düşmen olur lā-büd **ķafes-‘āşık** (FKD, G.164, B.1).

kāfir: [9]

1. İmansız, dinsiz, dinden dönen (TULUM, s.1015).

Kāfirem bir dañı yād eyler isem şavma‘ayı / Tā-be-key ğuşış-i bī-nef̄ dili bī-hüde ğuş (FKD, G.144, B.14).

Mū-be-müyem nağme-pīrā şüd be-tevhīd-i Şamed / Men berehmen-şīve **kāfir** yā şanem-ñābem henüz (FKD, G.295, B.5).

2. Sevgilinin bakışı

Aldı **kâfir** nigāhuñ İslām'um / Kâfir olmağda nâ-güzîr benem (FKD, G.206, B.2).

3. Sevgili.

Biñ **kâfirüñ** Fehîm gibi zaḥmdâriyam / Kim ḥavf ile Mesîḥ dem urmaz 'ilâcdan (FKD, G.228, B.7).

Dil-berân çeşm-i siyeh-pūşına ser-germ-i niyâz / Eylemiş secde-berân bütleri bir **kâfirdür** (FKD, G.107, B.3).

Sen büt-perest-i ḥüsni olursañ o **kâfirüñ** / Rağmına sen ḥaruñ ol erâzil-perest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.34).

4. Sevgilinin siyah saçları.

Olurmuş Mevlevî zünnâr-bend-i küfr bilmezdim / Temâşâ itmesem **kâfir** senüñ zülf-i dil-âvîzüñ (FKD, G.183, B.2).

Öyle **kâfirdir** ki bend itmez yine zünnârın / Ger Mesîḥâ olsa da dîn-âşinâyî ṭurrası (FKD, G.278, B.3).

5. Rakip, düşman.

Âvâze-i fiğānumı diñletmedi nesîm / **Kâfir** raqîb nağme-i nâ-sâza başladı (FKD, G.275, B.5).

kâfir id-/it-: [2] Dinden döndürmek.

Reşkden zümre-i zühhâdı **idersin kâfir** / Ey Fehîm itme yeter râz-ı dilüñ fâş ḥamüş (FKD, G.144, B.19).

Tâ ol büt-i şehlâ ki baña itdi nigâh / Zür-ı nigehiyle **kâfir itdi** beni âh (FKD, Rübâi 53, B.1).

kâfir ol-: [2] Allah'ı ve dini inkar etmek.

Aldı kâfir nigāhuñ İslām'um / **Kâfir olmağda** nâ-güzîr benem (FKD, G.206, B.2).

Büt-perest-i ḥüsñ kılmış anı şüret-âferîñ / Saña ey zâhid ne 'âşık **kâfir olmuş** olmamış (FKD, G.139, B.6).

kâfir-i âlüfte: [1] Utanmaz kâfir || Sevgili.

Böyle bir **kāfir-i ālüfteye** hem-meclis olan / Ne añar zemzeme-i küfri ne İslām ister (FKD, G.64, B.4).

kāfir-i ‘aşk-ı cüvānān: [1] Delikanlıların aşkının inkârcısı.

Zāhid encāmuñı bildüm senüñ İslām’undan / **Kāfir-i ‘aşk-ı cüvānān olacağsın āhir** (FKD, G.66, B.13).

kāfir-i bī-rahm: [1] Acımasız sevgili.

Bir nīm-nigāh itsem öldürmege eyler sa’y / Ol **kāfir-i bī-rahmum** yā Rab seveni n’eyler (FKD, G.56, B.10).

kāfir-i güm-rāh: [1] Yolunu şaşırان kafir.

La‘l-i mey-gūnı raķīb öpdükçe olur hışmgīn / Eylemez mest olmayınca **kāfir-i güm-rāh** ceng (FKD, G.168, B.4).

kāfir-i ‘İsī-dem: [1] Nefesiyle can bağışlayan sevgili.

Ṭāvūs-ı quds ile ķılsam irsāl Fehīm / Baķmaz yine āh o **kāfir-i ‘İsī-dem** (FKD, Rübai 42, B.2).

kāfir-i mest eyle-: [1] Körkütük sarhoş etmek.

Çeşm-i bütān kim dili **kāfir-i mest eyledi** / Zümre-i zühhādı hep bāde-perest eyledi (FKD, G.281, B.1).

kāfir-i vefā-düşmen: [1] Vefa düşmanı kâfir.

Helāküñem senüñ ey **kāfir-i vefā-düşmen** / Nedür bu deñlü cefāya şitāb-ı ğamze-i şūḥ (FKD, G.37, B.2).

kāfir-i zülf: [3] Saçların karalığı, siyahlığı.

Cevr eylesesün **kāfir-i zülfün** o kadar kim / ‘İsī ṭuta dāmānımı ferdā-yı kıyāmet (FKD, G.21, B.3).

Ne idi **kāfir-i zülfün** beni mecnūn itmek / Beste-i silsile-i rişte-i zünnār olsam (FKD, G.200, B.2).

Beste-zünnār-ı nā-güzīr benem / **Kāfir-i zülfüne** esīr benem (FKD, G.206, B.1).

ķāfiye-i luṭf: [1] "Luṭf" sözcüğünün kafiye olarak kullanımı.

Bu cem^c-i ḥasāsān-ı le³īm içre Fehīm / Dil **kāfiye-i luṭf** gibi teng oldı (FKD, Rübai 54, B.2).

kāfiye-i sebz-miṣāl: [1] Sebz (yeşillik) sözcüğünün şiirdeki kafiye zorluğu gibi.

Seyr eylesem çemenistān-ı ḥaṭuñ / Dil-teng olurum **kāfiye-i sebz-miṣāl** (FKD, Rübai 35, B.2).

kāfūr: [2] Eskiden hastaları iyileştirmek amacıyla Hindistan'ın kuzeyinde yetişen bir ağacın zamkıdır. Beyaz renkli ve ağır kokulu olan bu ağacın hâlisi koklanırsa baş ağrısı, yenirse de şehveti kesermiş (ONAY, s.264-265).

Dilde cerāḥatüm o kadar germ kim Fehīm / **Kāfūr** olursa merhemi teb-ḥāle-ḥīz olur (FKD, G.90, B.5).

Tā ki mihr māhı örte geh kūsūf u geh ḥusūf / Tā ki her-bār ola çün **kāfūr** u ‘anber rüz u şeb (FKD, K.1, B.50).

kāfūr-mizāc: [1] Kâfir huylu.

Kāfūr-mizāc itdi beni baḥt o kadar kim / Feyz-i nefesüm şu⁴leyi tekrār ḥas eyler (FKD, G.57, B.3).

kāğıd: [1] Bitkisel maddelerden hazırlanan ve üstüne yazı yazmaya yarayan nesne.

Teklīf-i nazīreyle beni eyledi memnūn / **Kāğıd** gibi ol şāhid-i ‘unvāna şarılsam (FKD, G.198, B.6).

kāh: [2] Saman, saman çöpi.

Āhum ile her gece eyler sipāh-ı māh ceng / Berç-ı āteş-bāddur güyā ki eyler **kāh** ceng (FKD, G.168, B.1).

Vech-i Ḥaḳ’a vāşıl ola mecbūr o **kāhı** / Farç eylemeye cāzibe-i kāh-rübādan (FKD, G.227, B.2).

kāḥ-ı eyvān: [1] Köşkün odaları.

Çıķub ‘izzetle teşrīf eyledi ol қаşr-ı vālāy / Şeref virdi ḥuceste maḳdemiyle **kāḥ-ı eyvāna** (FKD, K.7, B.20).

қаhr: [1] Kudret, güç.

Meh-peykerān-ı şeh-levend zerrīn-kemer müşkīn-kemend / **Қаhr** ile ger sürse semend şad Қаһramān olmaz ğarīm (FKD, K.6, B.6).

ķahr ol-: [1] Perişan olmak, yıkılmak, kötü duruma düşmek.

Surh-püş oldukça artar luřf-ı ruhsāruñ desem / şu'le-i ser-keş-miřāl ol şeh ser-ā-pā **ķahr olur** (FKD, G.85, B.3).

ķahramān: [2] İran mitolojisinde Kahraman-ı Katil olarak da anılan bir pehlivandır. Üç yaşındayken kendisini devler kaçırmıştır. On dört yaşına gelince devler kendisinden çekinmeye başlamış, devlerle güreşmiş ve onları yenmiştir. Bir süre sonra kendisinin devlere benzemediğini gören Kahraman, işin aslını devlerden sormuş ve gerçeği öğrenmiştir. Savaşlarda binlerce kişiyi kılıçtan geçirmiştir (ONAY, s.266).

Bīm-i ķahruñdan olurdı mürde ammā muźtarıb / **ķahramān'a** eyleseñ hıřm ile tevcih-i hitāb (FKD, K.5, B.45).

Meh-peykerān-ı şeh-levend zerrin-kemer müşkīn-kemend / ķahr ile ger sürse semend şad **ķahramān** olmaz ğarīm (FKD, K.6, B.6).

ķahramān: [1] Yiğit, cesur kimse.

Ol dāver-i řāhib-kemāl müstecmi'-i luşf u cemāl / Mīzāne-i hüsni'tidāl hem **ķahramān** hem hālīm (FKD, K.6, B.9).

ķahramān-ı Cem-livā: [1] Cem'in bayrağını taşıyan Kahraman.

ķahramān-ı Cem-livā İskender-i Rüstem-veğa / Pādiřāh-ı rub'-meskūn zīb-i çarh-ı nüh-ķıbāb (FKD, K.5, B.30).

ķahramān-ı đarb u ğarb: [1] Savaşmanın ve vuruşmanın güçlü güreşçisi.

Dād-ger Dārā-yı pür-dil **ķahramān-ı đarb u ğarb** / Rüstem-i řāhib-ķırān Sulťān Murād-ı Cem-nihād (FKD, Kıt'a 8, B.4).

ķahramān-ı şaf-der: [1] Orduların saflarını dağıtan pehlivan.

Bir kavī ceng itdiler kim itmemişdür 'ālemün / Behmen ü İsfendiyār **ķahramān-ı şaf-deri** (FKD, Kıt'a 9, B.4).

ķahr-ı dehr: [1] Dünyanın derdi.

Ben öyle pür-ħumār-ı teğafül zihī 'aceb / Ya **ķahr-ı dehr** ile öleyim mi cevāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.54).

ķahr-ı ğudā: [1] Allah'ın kahrı/öfkesi.

Ben sırr-ı luṭf u **ḳahr-ı Hudā'**yam ğaraḓ budur / Bu Ṭūr'dan ki dilleri hep mesken isterem (FKD, G.208, B.2).

ḳāh-rübā: [1] Sarı kehribar (STEINGASS, s.1011)olarak da bilinen bu taş, Baltık sahillerinde çıkarılır. Sigaralık, çubuk imamesi ve tespih yapımında kullanılan bu taş, bir kumaş parçasına sürülürse etrafındaki ufak saman veya kağıtları kendine mıknatıs gibi çekmektedir (ŞENÖDEYİCİ, C.2, s.600).

Tiĝini sīneye çekdi o şehüñ cezb-i cān / Eyledüm **ḳāh-rübā** reşk ile mıknāṭisi (FKD, G.289, B.5).

ḳaḥṭ-ı Yūsuf: Hz. Yusuf zamanında olan kıtlık.

Dil-berüñ Mıṣr içre nā-yāb olduĝın seyr eylese / Ehl-i 'aşḳa **ḳaḥṭ-ı Yūsuf** vaḳ'ası ma'lüm olur (FKD, G.82, B.4).

ḳā'il ol-: [1] Razı olmak.

Şīve-i üştüre biñ cān ile **ḳā'il olduk** / Āh kim bār-keş-i bār-ı şütür-bān olarak (FKD, K.16, B.5).

ḳāim: [1] Sağlam.

Cevher-i zātuñla **ḳāim** bir 'arazdur lā-mekān / Mümteni'dür ḥayyiz-i 'ilmüñ 'alim olmak baña (FKD, G.5, B.2).

ḳaknūs: [1] Çok büyük olan bu efsanevi kuş, rüzgar estikçe, delikler bulunan gagalarından çeşitli sesler çıkarır. Gagasında 360 delik bulunan kaknūs, bu deliklerden çıkan seslerle avladığı kuşları yiyerek yaşamını sürdürür. Bir sene yaşayan kaknūs, ölmeye yakın çalı çırpı toplayıp üzerinde ötmeye başlar ve bu ötüşle kendinden geçerek kanatlarını çarpar. Bunun sonucunda, çıkan kıvılcımlarla oluşan ateşte can verir. Geriye küllerinden bir yumurta çıkar ve yavrusu bu döngüyü devam ettirir (PALA, s.253).

Nice **ḳaknūs** idermiş cismini sūzān nigāh ile / Derün-ı şu'lede raḳşān ḥurūş-ı āteş-efşāna (FKD, K.7, B.28).

ḳaknūs-ı zerrīn-bāl-i çarḥ: [1] Feleğin altın kanatlı kaknusu.

Āteşīn-dem olmadan **ḳaknūs-ı zerrīn-bāl-i çarḥ** / Kendü de olsa 'aceb mi şu'lesi içre kebāb (FKD, K.5, B.2).

ḳākül: [6] Saç, perçem.

Ne belā āfet-i dildür göricek **ḳākülünü** / Bend-i zencīr-i cünün oldı Fehīm-i āzād (FKD, G.38, B.11).

Her **kāküle** şad-pāre gönül şānelüg eyler / Her silsile-i turraya dīvānelüg eyler (FKD, G.54, B.1).

Kāküli kim dili bend eylemede mähirdür / Kendüyi sihr ile bend itdi ‘aceb sāhirdür (FKD, G.107, B.1).

Kākülün vaşını cem^c itse şi‘rinde Fehīm / Bozulup defter ü dīvāni perīşān olsun (FKD, G.244, B.7).

Nice kırtulmağ olur diller anuñ kaydından / Kendüyi dağı çeker bende ‘aceb **kāküldür** (FKD, G.101, B.3).

Kākülün ey gül-i şad-berg-i gülistān-ı fiten / Bağ-ı āşūbda biñ dānelü bir sünbüldür (FKD, G.101, B.2).

kākül-i dil-ber: [1] Sevgilinin perçemi, saçı.

Bāgbāna sünbüle kıl müjde tā-key şeklini / **Kākül-i dil-ber** gibi böyle perīşān gösterür (FKD, K.10, B.15).

kākül-i fettān: [1] Fitne çıkarıcı saç.

Ser-fitnedür ol **kākül-i fettān** bilür dil / Hem-kār idügin tūrri-i tarrarı ne bilsün (FKD, K.4, B.21).

kākül-perīşān: [1] Dağınık saçlı.

Çemende nüş iderdüm mül perīşān / O bed-mestüm gelüp **kākül-perīşān** (FKD, G.232, B.1).

kal-: [24]

1. İçine almak, içinde bulundurmak.

Zīr-i mevcinde **kalur** cümle kevākib çün rīg / Bir kemīn kaçre ki cūş eyleye ‘ummānumdan (FKD, G.229, B.6).

2. İstememek.

Rağşuñā kırbān olayım bir nefes / **Qaldı** hemān eyleme bir ān semā^c (FKD, K.3, B.3).

3. Dolmak, yer bulunmamak.

Yer **kalması** Fehīm metā^c-ı ğama henüz / Gelmekte şehir-i cân u dile kârvân-ı ye's (FKD, G.136, B.7).

Mey-kede vü hânkâh eylediler ictimâ^c / Künc-i tehî **kalması** mest ile mestürdan (FKD, G.231, B.3).

Nür-ı nigehe **kalması** yer belki hayâle / Teng eyledi çeşmüm o kadar keşret-i dîdâr (FKD, G.47, B.4).

4. Bulunmak.

Böyle kalursa dimâğuñ eger âşüfte Fehīm / Ne ğam-ı aşk **kalur** sende ne pervâ-yı cünün (FKD, G.243, B.9).

5. Payına düşmek.

Çâh-ı düzağ **kaldı** ancak cuĝd-ı rûh-ı düşmene / Komadı yümn-i hümâ-yı himmetüñ cây-ı harâb (FKD, K.5, B.43).

Ya şekl-i güldür ol şâh-ı sitem-kâruñ inânında / Ya **kalmış** anda hünîn pençe-i dest-i tazallumdur (FKD, G.104, B.3).

6. Hiçbir şey yapamamak.

Hayf kim irmedi ser-menzil-i maşşüdına hayf / **Kaldı** güm-râh gönül teb-zede püyân olarak (FKD, K.16, B.12).

7. Bir durumun devam etmesi.

Seyr itdüm dün Fehīm'ün tarz-ı sihr-i şirini / Böyle **kalursa** eger mu'ciz-tırâz-ı dehr olur (FKD, G.85, B.5).

Böyle **kalursa** süziş-i âteş-i şevk-ı hâl-i dost / Gelmeye düzağ içre de cân u dile ferâĝ-ı dâĝ (FKD, G.153, B.2).

Püşide **kalur** hüsn-i hüner rüy-ı şafâ hem / Bir yerde pey-â-pey ola izhâr-ı tekellüf (FKD, G.158, B.5).

Kaldı küsüf-ı ye'sde hürşid-i tâli'üm / Etmez niğâb-ı hüsnin o meh nîm-bâz hayf (FKD, G.159, B.3).

Ne işve-bâzi-i dil-ber ne şuĝl-ı mesti-mey / Dirîĝ böyle **kalursa** tebâhdur kârum (FKD, G.216, B.3).

8. Yer edinmek.

Her h̄ar ide evc-i melekūtı menzil / ʿİsī **kala** evvel k̄ademe p̄a-der-gil (FKD, Rūbai 39, B.2).

9. Kaybolmak, yok olmak.

Ne h̄üsn ü ne ʿaşk **kaldı** ne dil / Tā itdi şarāb-ı ʿaşk bī-hūş (FKD, Terkib-bend 2, B.57).

Germiyet-i h̄üsn ü ʿaşk **kalmaz** / Esbāb-ı cefāyı kimse almaz (FKD, Terkib-bend 2, B.33).

Ne cāme **kaldı** h̄ıdmet-i ʿaşkuñda ne beden / Ben ʿurma der-miyān idecek dāmen isterem (FKD, G.208, B.6).

Ey ʿarh̄ şehīd olmaduğ ādem mi **kalurdu** / Tīg-i sitemūñ ğamze-i cānān gibi olsa (FKD, G.255, B.5).

Ey māh **kalur** destgeh-i mihr muʿaṭṭal / İmdād-ı ziyā itmese ser-māye-i h̄üsnūñ (FKD, G.181, B.4).

ʿĀlem-i ʿaşk içre ben şāhib-kırān-ı köhneyem / Cān u başa **kalmazam** yār ü qarīnüm tazedür (FKD, G.94, B.3).

Ger böyle **kalursa** nice gün reng-i ruh-ı gül / Bī-rengilüğünden gül ü h̄ürşīd görünmez (FKD, G.117, B.6).

Benüm ol şūhumuñ şemşīr-i müjgānına **kalmuşdur** / Dem-i tīg-i k̄azādan daḥı h̄ün-pālā vü tīz olmağ (FKD, G.161, B.3).

10. Bir işi erken bitirmek.

Şabāha **kalma** şemʿ-i Yūsufāsā olma dāmen-keş / Bizüm engüştümüzden destümüz ey māh k̄utehdür (FKD, G.96, B.3).

kalʿa: [1] Kale.

Nigāhbān olalı h̄ıfz-ı kalʿa-i Mışrʿa / Ne **kalʿa** k̄ullesi şalmış feleklere sāye (FKD, K.8, B.14).

kalʿa-i dīn: [1] İncanın dayanağı.

Kalbi teşhīr idince dāver-i ʿaşk / **Kalʿa-i dīni** yıkdı leşker-i ʿaşk (FKD, G.167, B.1).

kalan: [1] Artan.

Ƙalan hākisteridür ehl-i sūz-ı māteme mīrās / Benüm şem^c-i mezārumda yanan pervāneden şoñra (FKD, G.253, B.5).

kālā-yı hūsni: [1] Güzellik kumaşı veya sermayesi.

İstemez **kālā-yı hūsni** ola tārāc-ı nigāh / Perde-i zülfin anuñçün nīm-bāz eyler baña (FKD, G.6, B.3).

kālā-yı kūs-meħar: [1] Kimsenin şekil veremediği kumaş.

Bāzār-ı ğamda dildür o **kālā-yı kūs-meħar** / Kim cinsi bī-naşib ola naqd-ı revācdan (FKD, G.228, B.3).

Ƙalb: [4] Yürek, gönül.

Ƙalbi teşhīr idince dāver-i ‘aşƘ / Ƙal‘a-i dīni yıƘdı leşker-i ‘aşƘ (FKD, G.167, B.1).

Ol Ƙadar cevr-i felek itdi mükedder **Ƙalbūmi** / Pür-kederdür hāṭırum rüy-ı şafāyı görmege (FKD, G.263, B.3).

Mihr ü meh-rāyā Hūdāvendā şefi‘e’l-muznibā / Ey ki **Ƙalbūndür** cemāl-i HāƘƘ’a maḫhar rüz u şeb (FKD, K.1, B.26).

Mişāl-i āyīne-yi āfitāb iken **Ƙalbūm** / Sifāl-i māh gibi şubḫ u şām meksūram (FKD, K.14, B.5).

Ƙalb-i Rūm: [1] İstanbul’un merkezi.

Çün **Ƙalb-i Rūm** mürdan elbetde tīredür / Āzār-ı cān-ı şīr-dilāndur lüzūm-ı Rūm (FKD, Terkib-bend 1, B.11).

Ƙalb-i vīrān: [1] Yıkık, dökük, harap kalp.

Vaşluñ ister Fehīm-i hāne-ħarāb / Gel ki şād ola **Ƙalb-i vīrān** (FKD, K.17, B.96).

k’al-: [1] Ki ele geçirdi.

Müjde ammā müjde-i feth-i der-i Dārü’s-selām / **K’aldı** anı pādīşāh-ı Rūm-ı İskender-nijād (FKD, Kıt’a 8, B.3).

Ƙāleb: [1] Cevher (TULUM, s.1084).

Ƙālebūm meh gibi hūrşīdden oldı terkīb / Cevherüm rūḫ-ı mücessem gibi mestür henüz (FKD, G.120, B.6).

ķāleb-i ħūrşīd-i ʿālem-tāb: [1] Dünyayı aydınlatan güneşin cismi.

Şāf-cevher rūĥ-ı pāk-i ʿālem-i ʿaşķuz Fehīm / **ķāleb-i ħūrşīd-i ʿālem-tāb** meskendür bize
(FKD, G.273, B.5).

kāle-fürüşende-i bāzār-ı riyā: [1] İkiyüzlülük pazarının kumaş satıcısı.

Dedi ey **kāle-fürüşende-i bāzār-ı riyā** / Dedi ey nāle-i bī-sūzı ĥırāşende-i gūş (FKD, G.144,
B.6).

ķalem: [4] Kamıştan yapılan yazı aracı.

Tabʿum āyīne-dār-ı maʿnīdür / **ķalemüm** büt-nigār-ı maʿnīdür (FKD, G.97, B.1).

Nāleme Sūr hem-nefes olmaz / **ķalemüm** eylese şarīr benem (FKD, G.206, B.15).

O şehenşeh ki medĥ-i ĥulkından / **ķalemüm** kân-ı müşk-nāb itdüm (FKD, K.2, B.28).

Ĥūrşīdi idüp ĥal şuʿāʿını **ķalem** / Berg-i gül-i cāna eylesem nāme-raķam (FKD, Rübai 42, B.1).

ķalem-i nüktever-i nāţıķa-perdāz: [1] Sözler düzenleyen anlam dolu kalem.

Olsa ĥāmūş Fehīmā-yı suĥan-sāz n'ola / **ķalem-i nüktever-i nāţıķa-perdāzına** baķ (FKD,
G.160, B.6).

kām: [1] Mutluluk.

Teşne-i cām-ı şehādetdür o mest-i gāfil / Ki ŧurup karşıısına büse diler **kām** ister (FKD, G.64,
B.5).

kām-düşmen: [1] Mutlu olmayı sevmeyen.

Kām-düşmen bülbül-i āşüfte-mağzam ye's dost / Olmadum bāğ-ı cihānda ĥoş-dimāğ-ı ārzü
(FKD, G.248, B.2).

kām al-: [1] Umduğunu ve istediğini elde etmek, dilediği biçimde zevk almak, keyfini çıkarmak.

Bir cüvān şūĥ yok kim **kām ala** andan gönül / Ben hele ĥayretde ķaldum kām-yāb-ı
Mışr'dan (FKD, Kit'a 3, B.7).

kām görmek iste-: [1] Mutlu olmayı istemek.

Kām görmek istesem işkeste mirʿāt-ı felek / Ben felāket-dīdeye şad rüy-ı ĥirmān gösterür
(FKD, K.10, B.38).

kām-bīn ü kām-yāb: [1] Mutluluğu gören ve bulan.

Hazret-i Sulṭān Ġāzī Hān Murād-i kām-gār / Pādişāh-ı dād-güster **kām-bīn ü kām-yāb** (FKD, K.5, B.31).

kām-bīn-i sebū: [1] Testinin talih görmesi.

Benem bu mey-kede-i ğamda bāde-nüş-ı hūmār / Ne kām-yāb-ı piyāle ne **kām-bīn-i sebū** (FKD, G.247, B.8).

kām-ı dil-i Zeynül-ābidīn: [1] Zeynelābidīn'in gönlünün neşesi.

Kām-ı dil-i Zeynül-ābidīn'dür / Perverde-i şekker-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.146).

ķamer-ķab'ā: [1] Ey ay mizaçlı!

Müşterī-ķadrā **ķamer-ķab'ā** 'Uṭārid-meşrebā / Ey ki Eflātūn'ı 'aķluñ dehre nā-dān gösterür (FKD, K.10, B.33).

ķāmet: [1] Boy, endam.

Şimdi ķılduñ serimi re'y-i seferle pür-şūr / Hecr-i ebrūsı ile **ķāmetūmi** nūn itdūñ (FKD, Kıt'a 2, B.4).

ķāmet-i bālā: [1] Sevgilinin yüce boyu.

Sünbül olsun yine mestāne perīşān-destār / Ergāvān **ķāmet-i bālāsına** vālā geysün (FKD, G.246, B.2).

ķāmi'-i hışn-ı fesād: [1] Kötülüğün kalesini yok edici.

Hem cāmi'-i aḥkām-ı dād hem **ķāmi'-i hışn-ı fesād** / Hem sālīk-i rāh-ı sedād hem mālīk-i ķab'-ı selīm (FKD, K.6, B.10).

kāmil: [2] Olgunlaşmış, her konu bakımından üstün kimse.

Biz sāde-dil ol pīr-i debistān-ı kemālüz / Kim ṭıfl-ı dü-rūze bizüm en **kāmilümüzdür** (FKD, G.109, B.6).

Bā'ış nedür ey fenn-i hıredde **kāmil** / Hāl olmaz ise bu 'uķde-i dil müşkil (FKD, Rūbai 39, B.1).

kām-teşne: [1] Mutluluğa susamış.

Ne deñlü zevk-fezâ ise **kâm-teşneye** âb / Dile o mertebedür sūz-ı cān-güdāz lezīz (FKD, G.44, B.4).

kām-yāb it-: [1] Mutluluğu bulmak.

Nice vaqt idi nā-murād idi dil / Yād-ı luṭfiyla **kām-yāb itdüm** (FKD, K.2, B.32).

kām-yāb-ı firāk: [1] Ayrılığın muradına ulaşmak.

Murādı derd idi el-ḥamdü lillāh oldı Fehīm / Bu nā-mūsā'ide ṭālī'le **kām-yāb-ı firāk** (FKD, G.162, B.7).

kām-yāb-ı Mısr: [1] Mısır'ın mutluluk bulması.

Bir cüvān şūḥ yok kim kām ala andan göñül / Ben hele ḥayretde ḫaldum **kām-yāb-ı Mısr'dan** (FKD, Kıt'a 3, B.7).

kām-yāb-ı piyāle: [1] Kadehin mutluluk bulması.

Benem bu mey-kede-i ḡamda bāde-nūş-ı ḫumār / Ne **kām-yāb-ı piyāle** ne kām-bīn-i sebū (FKD, G.247, B.8).

kan: [1] Vücuttaki hayati sıvı.

Geçmişem ben ki şehīd olmaḡ için cānumdan / Geçme ḫurbānuñ olam başuñ için **ḫanumdan** (FKD, G.229, B.1).

ḫan id-: [1] Kan dökmek, öldürmek.

Ḥançer-be-dest ü çeşm-i siyeh mest-i ḫūn-ı dil / Bī-dillere 'itāb ḫıluḫ **ḫan idüp** gelür (FKD, G.111, B.2).

kān: [4] Maden.

İderse şubḫ-şıfat çāk sīnemüz devrān / 'Aceb midür güher-i mihr **kāniyuz** cānā (FKD, G.8, B.3).

Dest-i ṭab'ı baḫr u **kān** verse görünmez çeşmine / Bu 'aṭāyı 'āleme ne baḫr u ne **kān** gösterür (FKD, K.10, B.22).

Benem o cevherī k'elmāsdur benüm **kānum** / Velīk dīde-i ḫussāda kān-ı billūram (FKD, K.14, B.12).

Ne belā nāzım-ı le'āl olmak / Bir iki gevher-i hāzef **kānı** (FKD, K.17, B.55).

k'aña: [1] Ki ona.

Biz vermez iken zerre kadar hüsne vücūdı / 'Aşk-ı sitem-engiz nedür **k'aña** zebūnuz (FKD, G.121, B.2).

ķana gir: [3] Öldürmek, birinin kanını dökmek, elini kana bulamak.

Köhne cellād-ı felek çıkmaz o mehle başa / Tıfl iken bir nigehiyle nice biñ **ķana girer** (FKD, G.59, B.2).

Gül āgeşte-be-hün u lāle dāğ oldı şeh-i hāver / Çeküp şemşir-i āteş-tāb girdi ķana gülşende (FKD, G.260, B.2).

Surh-püş olmuş ser-ā-pā **ķana girmiş** dil-berüm / Ğayrı tıflān gerçi ancak cebhede ķan gösterür (FKD, K.10, B.2).

ķanā'at: [1] Elindekiyle yetinme, kısmetine razı olma.

Hücüm-ı leşker-i ümmid itmez rahnedār anı / Derün-ı dilde bir hısn-ı haşinüm var **ķanā'atdan** (FKD, K.15, B.39).

ķanda: [1] Nerede.

Şi'ri i'cāz olsa da fahr eylemez ādem Fehim / **ķanda** bir nā-hoş-edā şā'ir görürsem hod-pesend (FKD, G.42, B.5).

k'anda: [1] Ki onda.

Çeşm-i bīmārındadır dermān saña ey mürde cān / **K'anda** cellād-ı ecel üstād-ı Cālīnūs olur (FKD, G.87, B.4).

ķanğı: [1] Hangi.

'Aceb ey şeh-süvārum **ķanğı** şehri cilvegāh itdün / Yine gelmekde büy-ı hün-ı dil zīn ü rikābuñdan (FKD, G.230, B.3).

ķanı: [1] Hani, nerede.

Sākī **ķanı** cām o şem'ı rüşen / Elmās-ķandil ü şu'le-revğan (FKD, Terci-bend 1, B.92).

kān-ı billür: [1] Billür madeni.

Benem o cevherî k'elmâsdur benüm kânum / Velîk dîde-i hussâda **kân-ı billûram** (FKD, K.14, B.12).

kân-ı dehr: [1] Dünyanın madeni || Dünyanın kalbi.

Meftûn-ı hüsнем anuñ içün **kân-ı dehrde** / Hürşîd-i cevher-i dilüme ma' den isterem (FKD, G.208, B.3).

kân-ı la'î-rümmâni: [1] Nar çiçeği kırmızısının kaynağı.

Her habâb-ı yemmi mişâl-i enâr / Eyleye **kân-ı la'î-rümmâni** (FKD, K.17, B.29).

kân-ı müşk-nâb it-: [1] Saf misk kokusunun madeni hâline getirmek || Kaleminden güzellikler saçmak.

O şehenşeh ki medh-i hulqından / Kalemüm **kân-ı müşk-nâb itdüm** (FKD, K.2, B.28).

kân-ı nemek: [1] Tuz madeni.

Ėam itdi **kân-ı nemek** giryeden mesâmmâtum / Tabîb-i müşfikam u cümle zağm-ı nâşûram (FKD, K.14, B.19).

kâni' ol-: [1] İnanmak, kanmak.

Tâ eyledi mevcüd vücüdını Şâni' / Nâ-çâr Fehîm **oldı** bütâna **kâni'** (FKD, Rübai 27, B.1).

kân-ı yâkût: [1] Yakut madeni.

Elmâs ammâ ki **kân-ı yâkût** / Yâkût velî bilür-ı ma' den (FKD, Terci-bend 1, B.93).

k'anuñ: [1] Ki onun.

Ėâlem-i 'aşka düşürdi beni bir şüh **k'anuñ** / Ruğ u zülfi siyehi şubĖum ile şâmundur (FKD, K.12, B.14).

kânûn: [1] "Türk Musikisi'nde bir telli mızraplı çalgı. Bu sazın Fârâbî tarafından icat edildiği hakkındaki söylenti, ancak bir efsane mahiyetindedir. Aslında kaanûn, menşе bakımından antik devre, Eski Mısırlılar'a ve Sümerler'e kadar götürülebilir. Çeng ile kaanûnun aynı menşeden geliştikleri şüpheşizdir. Bugünkü şeklini Ortaçağ'dan sonra almıştır. XVII. asırda Türk Musikisi'nde kullanılan bu saz, sonra rağbetten düşüp unutulmuş, Osmanlı İmparatorluğunun ancak Arap ülkelerinde çalınmıştır. XVIII. asırda İstanbul'da kaanûn çalınmadığı söylenebilir. (...) Kanûn,

dikdörtgen şeklindedir; yalnız sol ucu kıvrık ve uzanmıştır. Bu şekilde tahta bir tabla üzerinde teller vardır.(...) Fakat, birçok müzisyen, kaanûnu bir Arap çalgısı telâkki eder ve sesinden hoşlanmazlar. Çıkardığı ses gösterişlidir. Tatlı bir âhengi vardır” (ÖZTUNA, s. 181).

Har-çengdür velî harekâtında var nemek / **Ķānūn** ki baħr-ı mevc-zen-i bî-subūtudur (FKD, G.70, B.4).

Ķānūn u çeng: [1] Kanun ve çeng çalgıları, ikisi de telli müzik aletidir.

Muṭrib o perde ƙaṣr-ı şafā ‘ankebūtudur / **Ķānūn u çeng** perdesi anuñ büyütidur (FKD, G.70, B.1).

Ķānūnçe-i Nāhīd: [1] Zühre'nin sazı.

Kevkebi cümle Zuħal nağmesi ŧivendür hep / Çarħ-ı nā-sāzda **Ķānūnçe-i Nāhīd** olmaz (FKD, G.113, B.6).

Ķānūn-ı nūhūfte-nigeh: [1] Gizlice bakış usulü.|| Nūhūft, Türk Musīkîsi’nde en az 6,5 asırlık olan, Yegâh’a göre daha yumuşak ve mistik bir özelliği olan bir makamdır (ÖZTUNA, s. 330).

Āyīn-i teğāfūlde güzel gāh ki ammā / **Ķānūn-ı nūhūfte-nigehi** ber-ṭaraf itme (FKD, G.268, B.3).

kār: [16] Kazanç, fayda.

Bir ‘aceb cādū-firībe oldı cānum mübtelā / **Kārı** ben ālüfteye gāhī vefā gāhī cefā (FKD, Diğەر 1, B.5).

Fiğān ile ideyim dāğ dāğ sīnemi hep / Ki nev-niyāza olur **kār** söz ü sāz lezīz (FKD, G.44, B.3).

‘Ālemi ħüsnūñe fermān-ber idüp itme şehīd / İtdüğüñ **kāra** peşīmān olacağsın āħir (FKD, G.66, B.7).

Ne ‘iŧve-bāzi-i dil-ber ne ŧuğl-ı mesti-mey / Dirīğ böyle ƙalursa tebāhdur **kārum** (FKD, G.216, B.3).

Bir gün ola vuŧlatuñla memnūn / ‘Aŧħ eyleye **kārını** dīğەر-gün (FKD, Terkiħ-bend 2, B.44).

Ğarīm-i girye ile eylerem mu‘āmeleyi / Nedīm-i ħande ile gāh-gāhdur **kārum** (FKD, G.216, B.5).

Ğırre-mest-i luṭfuñam ser-germ-i lāf olsam n’ola / Gerçi merdān-ı hüner bu **kārı** itmez irtikāb (FKD, K.5, B.53).

Hemîşe ‘aşıq-ı bîmâram âhdur **kârum** / Nühüfte hüsni-i bütâna nigâhdur kârum (FKD, G.216, B.1).

Hemîşe ‘aşıq-ı bîmâram âhdur kârum / Nühüfte hüsni-i bütâna nigâhdur **kârum** (FKD, G.216, B.1).

Ġarîb-i yâr ü diyâram şabâh u şâm müdâm / Vaţan hayâli ile fikr-i râhdur **kârum** (FKD, G.216, B.4).

Fehîm iderse n’ola tütüyâ müsevvedeyi / Mediha-gevher-i çeşm-i siyâhdur **kârum** (FKD, G.216, B.7).

Hep **kârı** teğâfüldür ol ğamze vü ol çeşmüñ / Mest-i mey-i nahvet mi ya hufte midür bilsek (FKD, G.171, B.2).

Haţ-ı bütânı anup düd-ı âh ile her şeb / Siyâh-sâzi-i ruhsâr-ı mâhdur **kârum** (FKD, G.216, B.2).

Benem ki mâhi-i deryâ-yı eşk olup her dem / Mişâl-i merdüm-i dîde şinâhdur **kârum** (FKD, G.216, B.6).

Ne dil-beri ki görem ‘aşıq oluram fi’l-ğâl / Ki emr-i şâh-ı hevesle bu **kâra** me’mûram (FKD, K.14, B.29).

N’ola zehr-i sitem mestân-ı ‘aşka itse mey **kârın** / Nigâh-ı qahr-ı çeşmüñ neşve-âlüd-ı terahhumdur (FKD, G.103, B.5).

kâr it-: [2] Etki etmek, etkilemek.

Te’şîr-i tâb-ı mihri hilâl eyledi beni / **Kâr itmedi** o mâha bu süz u güdâz hayf (FKD, G.159, B.4).

Ey çarh cân-ı zâruma âzâr tâ-be-key / Feryâdum **itmeye** dilüñe **kâr** tâ-be-key (FKD, G.292, B.1).

kârger: [2] İş yapan, etkileyen.

Ża’f-ı cefâ-yı ğamze beni itdi bî-nişân / Olmaz hadeng-i cevr ü cefâ **kârger** baña (FKD, G.7, B.5).

Bir tîğ-i nigâha himmet eyle / Olmaz dile **kârger** teğâfûl (FKD, Terkib-bend 2, B.30).

kâr-hâne-i hürmân: [1] Yokluğun iş yeri.

Bu **kār-hāne-i hürmān** içinde tā ki Fehīm / Naşīb olur mı ‘aceb vāye-i ‘amīm-i murād (FKD, G.39, B.5).

kār-ı ‘āşık: [1] Aşığın kazancı.

Şatar cins-i neşātin naqd-ı derde / Budur bāzār-ı gamda **kār-ı ‘āşık** (FKD, G.163, B.2).

kār-ı dil-i zār: [1] İnleyen gönlün işi.

‘işret-kede-i cihānda her dem / **Kār-ı dil-i zār** şīven itdūñ (FKD, Terki-bend 2, B.47).

kār-ı kazā: [1] Kaderin işi.

Ey **kār-ı kazā** gāmze-i hūn-h`āruña maḥşuş / Olmaz mı vefā çeşm-i cefā-kāruña maḥşuş (FKD, G.146, B.1).

kār-ı suḥan: [1] Söz ,siir söyleme işi.

Fehīm-i pāk-hayālem tamām kuvvet-i tab^c / Sözüñ netīcesi **kār-ı suḥanda** pür-zūram (FKD, K.14, B.46).

kār-ı tebessüm: [1] Gülümseme işi.

Bilmezüz **kār-ı tebessüm** niydüğün ammā Fehīm / Her zamān vīrān iken şad-hānümāndur giryemüz (FKD, G.127, B.7).

kār-ı tekellüf: [1] Zahmetli iş.

Bī-tāḳat ider ehl-i dili bār-ı tekellüf / Mestāneye düşvār gelür **kār-ı tekellüf** (FKD, G.158, B.1).

ka‘r: [1] Derinlik, dip.

Maḥabbet lüccesi dirler ki tā **ka‘rındadur** sāḫil / Göñül kim zevraḳın bir baḫr-ı bī-pāyāna şalmışdur (FKD, G.75, B.5).

ka‘r-nişīn-i yem-i derd: [1] Sıkıntı denizinin dibine oturmak.

Ya **ka‘r-nişīn-i yem-i derd** ol ya şikeste / Ya dürc-i dilüñ gevher-i ‘aşka şadef itme (FKD, G.268, B.6).

karābe: [1] Kabaklık da denilen büyük şarap testisi (TULUM, s.1069).

Fāş eyle **karābe** içre meyden / Ebr olduğın āfitāba mesken (FKD, Terci-bend 1, B.94).

ķarābe-i dil: [1] Gönül testisi.

Ne hāldür k'ola pür zehr-i ğamla tā-be-gelü / Şikeste-hāl iken ser-be-ser **ķarābe-i dil** (FKD, G.186, B.3).

ķarār: [2] Sabit ve sakin olmak.

ķarārı bī-ķarār itse baña bir dil-firīb olsa / Nesīm-i ũurrası mevc-efgen-i baħr-ı Őekīb olsa (FKD, G.254, B.1).

ķarār virmedi devrān k'idem **ķarār** āŐlā / Felekle hāŐılı yoķ ķudretüm müdārāya (FKD, K.8, B.8).

ķarār eyle-: [1] Sabit durmak, kalmak, yerleşmek.

Baķsun ruħ-ı hūy-gerdeñe memnū^c diyen / ĀteŐde **ķarār eyledüĝin** Őim-ābuñ (FKD, Rübai 33, B.2).

ķarār id-: [1] Sabır ve sabitlik.

ķarār ideydi ger āteŐde tā ezel Őīm-āb / Olurdi Őine-i zaħmumda merhem āsüde (FKD, G.262, B.4).

ķarār vir-: [1] Bir konu hakkında karara varmak, kararlaŐtırmak.

ķarār virmedi devrān k'idem ķarār āŐlā / Felekle hāŐılı yoķ ķudretüm müdārāya (FKD, K.8, B.8).

ķarīn: [2]

1. Dost, sevgili.

Ālem-i 'aŐķ iĉre ben Őāħib-ķırān-ı köhneyem / Cān u başa ķalmazam yār ü **ķarīnüm** tāzedür (FKD, G.94, B.3).

2. Yakın.

Aħter-i Nāhīd degül ķarīn-i ķırāndur / Burc-ı ğamel mevķi^c-i zemīne **ķarīndür** (FKD, G.105, B.2).

ķarīn-i ķırān: [1] Kıran vaktinin yakını.

Aħter-i Nāhīd degül **ķarīn-i ķırāndur** / Burc-ı ğamel mevķi^c-i zemīne ķarīndür (FKD, G.105, B.2).

ḳarīn-i mihr-i ümīd: [1] Ümidin güneşine yakınlaşma.

İder mi bahtumuzu Ḥaḳ **ḳarīn-i mihr-i ümīd** / Olur mı ṭālī'ümüz maḥrem-i ḥarīm-i murād
(FKD, G.39, B.2).

ḳarīn-i sebū: [1] Testinin yakını.

Girifte māha döner idi sāḳī çün destin / Maḥall-i rīziş-i meyde ide **ḳarīn-i sebū** (FKD, G.247,
B.2).

ḳarşu: [3] Bir yerin yüzü ve cephesi karşısında bulunan.

Teşne-i cām-ı şehādetdür o mest-i gāfil / Ki ṭurup **ḳarşusına** büse diler kām ister (FKD, G.64,
B.5).

Ġamze-i tīre **ḳarşu** bī-bākī / Ġāyet-i ḥavf u iḥtirāzumdur (FKD, G.71, B.3).

Böyle gelirse **ḳarşusına** kim ṭurur anuñ / Zīrā semend-i çeşmine meydān idüp gelür (FKD,
G.111, B.6).

kārvān-ı ye's: [1] Üzüntü kervanı.

Yer ḳalmadı Fehīm metā'-ı ğama henüz / Gelmekte şehir-i cān u dile **kārvān-ı ye's** (FKD,
G.136, B.7).

kāş: [6] Keşke, ne olurdu, olsa idi.

Kāş 'aḳl-ı ma'ād yerine kāş / Olsa 'aḳl-ı ma'āş-ı nefsanī (FKD, K.17, B.14).

Kāş 'aḳl-ı ma'ād yerine **kāş** / Olsa 'aḳl-ı ma'āş-ı nefsanī (FKD, K.17, B.14).

Ḳaşabü's-sebḳ-ı ḥāme yerine **kāş** / Olsa destümde nāy-ı çobānī (FKD, K.17, B.15).

Kāş maḥsūs olaydı 'irfān kāş / Destüme girse idi dāmānı (FKD, K.17, B.16).

Kāş maḥsūs olaydı 'irfān kāş / Destüme girse idi dāmānı (FKD, K.17, B.16).

Ey **kāş** olaydı sañā da ey şāh-ı pür-ğurūr / Luṭf-ı kelām sünnet ü redd-i selām farz (FKD,
G.147, B.4).

kāş: [1] Sevgili.

Nevmīd-i nüvāzişgeri-i luṭfuñam ey kāş / Olsam ğazab-ı çeşm-i dil-āzāruña maḥşüş (FKD,
G.146, B.6).

kaşabü's-sebķ-ı hāme: [1] Kalemî kullanmada ustalık.

Kaşabü's-sebķ-ı hāme yerine kāş / Olsa destümde nāy-ı çobānī (FKD, K.17, B.15).

kaşd id-/it-: [2] Bilerek bir işe girişmek, niyetlenmek.

‘Afv-i luṭfūndan günāhın cürmünü eyler recā / Āsitānuṇda şevābın **kaşd ider** şahş-ı şevāb (FKD, K.5, B.47).

O ebrüvān ü müjeyle şikāra **kaşd itse** / Belā ḥadeng şunar ‘arz ider kemān āfet (FKD, K.11, B.4).

kaşd-ı cān: [1] Öldürmeye niyetlenmek.

Pādişeh-i serīr-i nāz olmuş o çeşm-i ‘işveger / Şalmada **kaşd-ı cān** için peyk-i nigāhu her ṭaraf (FKD, G.156, B.2).

kaşd-ı şayd: [1] Avlanmaya niyetlenmek/karar vermek.

Kaşd-ı şayd itse ma‘āza’l-lāh şikār-ı kemteri / Rūḥ-ı ḳudsī ya hümādur şāh-bāz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.2).

kaşd-ı ser-i nāz: [1] Nazın başını elde etmeyi amaçlamak.

Ol zamān kim nigeḥin ma‘reke-perdāz eyler / Evvelā ğamzeleri **kaşd-ı ser-i nāz** eyler (FKD, G.58, B.1).

kaşd-ı tegāfūl: [1] İhmal etmek, terketmek.

Nice yüz biñ dili bir ğamze iderken küşte / Nigeḥ-i ‘arbede-cū **kaşd-ı tegāfūl** mi ider (FKD, G.51, B.2).

kāse: [2] Kadeh, peymane.

Mihr ü māhiyla felek bir sā’il-i pür-ḥırşdur / İki **kāseyle** cenābuñdan ider cerr rüz u şeb (FKD, K.1, B.34).

Bir iki **kāse** bāde nūş it tā / Esb-i ṭab‘uñ ala bu meydānı (FKD, K.17, B.21).

kāse-i ‘arz: [1] Sunulan kase.

Cām-ı bilür-ı nāzüki sīm-āb ile ʔolup / Bezm-i cihānda **kāse-i ‘arz** Şikest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.37).

kāse-i faġfūr: [1] Çin porseleninden yapılan k se.

Ebrde Şanma hil l ebr -yı p r- n-i y r / Bezmde oldu ‘ay n **k se-i faġf rdan** (FKD, G.231, B.5).

k se-l s-i seg n: [1] Köpeklerin kase yalaması || Adi kimselerin kirli işleri.

Siy h-k seligin m zb n-ı  arġu n gör / Ki **k se-l s-i seg nam** egerçi faġf ram (FKD, K.14, B.7).

 asem: [1] Yemin, ant.

 asem i‘c z-ı ‘aşka öyle istign -fürüşam kim / Ne  eŐm-i siġr-k r u ne nig h-ı pür-füsün olsa (FKD, G.256, B.4).

 aŐide: [3] Beyit sayısı 15’ten az olmayan, belli bir maksatla ve özellikle birini veya bir Şeyi övmek için aruz vezniyle yazılmış, b t n beyitlerinin ikinci mısraŐı ilk beyitle k fiyeli manzume.

Bu ** aŐidem**  arġ-ı ma‘n -n mdur p r-mihr   meh / ‘ lemi devr itmede b - arġ u miġver r z u Şeb (FKD, K.1, B.48).

 ad m  de‘b-i  st d n-ı siġr- m z-ı ‘ lemd r / Du‘aya ibtid  eyler ** aside** irse p y na (FKD, K.7, B.63).

Ne l zım eylemek teby n-i burh n kim sözüm ġaġdur / Yeter da‘v ma ġ ccet bu ** aŐidem** her suġand na (FKD, K.7, B.57).

 asid-ı mutr b: [1]  alġının niyeti. || Akort etmek.

Z r   bemiyle eyledi tebŐ r-i maġdem n / ‘ du n yapışdı ** asid-ı mutr b** kulaġına (FKD, G.252, B.3).

 asid-ı peyġ m: [1] Haber ulaştırmak isteyen, postacı.

Murġ-ı ġ rŐ d n’ola olsa ser- -p  Şu‘le / K y-ı c n na gider ** asid-ı peyġ mumdur** (FKD, K.12, B.4).

 aŐr: [1] Saray, köşk.

Evc-i  adrinde kebüterveş döner  arġ-ı keb d / ** aŐrmu n** kim ‘arş u k rs  a a eyler intis b (FKD, K.5, B.37).

kaşr-ı 'arş: [1] Göğün en yüksek katı.

Za'îfem **kaşr-ı 'arşa** gerçi gâyet rāh kûtehdür / Derūnumdan lebe yetmez kemend-i āh kûtehdür (FKD, G.96, B.1).

kaşr-ı endiše: [1] Düşünce sarayı.

Benem ol şeh ki feyz-i Bārī'dür / **Kaşr-ı endišemüñ** nighbānı (FKD, K.17, B.67).

kaşr-ı şafā: [1] Huzur sarayı.

Muṭrib o perde **kaşr-ı şafā** 'ankebūtidur / Kānūn u çeng perdesi anuñ büyütidur (FKD, G.70, B.1).

kaşr-ı vālā: [1] Yüksek köşk.

Çıkub 'izzetle teşrīf eyledi ol **kaşr-ı vālāy** / Şeref virdi ḥuceste maḳdemiyle kâḥ-ı eyvāna(FKD, K.7, B.20).

kaşr-ı Züleyhā-şifat: [1] Züleyha'nın köşkü gibi.

Ḥayāl-i naş-ı ruḥuñla ṭolup kitābe-i dil / Olur mı **kaşr-ı Züleyhā-şifat** ḥarābe-i dil (FKD, G.186, B.1).

kaşşāb: [2] Hayvan boğazlayan, et satan..

Āyd-i adḥādur ki dil cānānına cān gösterür / Her kişi bu demde **kaşşābına** kurbān gösterür (FKD, K.10, B.1).

Müdām itmedeyim laḥt laḥt kendi tenüm / Ğarībdür ki ne **kaşşābam** u ne şāṭuram (FKD, K.14, B.27).

kaṭ'a: [3] Asla, hiç.

Dem-i vuşlatda dedüm bedrde mānend-i hilāl / Tīğ gösterme Fehīm'e siperüñden **kaṭ'a** (FKD, Kıt'a 7, B.1).

'Aynumda degül **kaṭ'a** bīm-i nigh ü ğamze / Pür-neşveyem ol deñlü şaḥbā-yı maḥabbetle (FKD, G.266, B.2).

Mihr olursam ol ufukdan itmeyem **kaṭ'a** ṭulū' / Māh olursam almayam nūr āfitāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.3).

kaṭ'a elem gör-: [1] Asla üzüntü, sıkıntı yaşamasın.

Eylesün ʿīyidin mübārek görmesün kaç'a elem / Tā ki her evvel bahārı dehre Yezdān gösterür (FKD, K.10, B.41).

kaçar: [1] Bir sıraya dizilmiş hayvan sürüsü.

Bir alay şā'ir-i şā'ir-şi'ār / Bir **kaçar** esterān-ı pālānī (FKD, K.17, B.54).

kaç'-ı nizā': [1] Kavgayı durdurmak.

Görüp haşmum Fehīmā sözlerüm kaç'-ı nizā' itdi / Olinca böyle olsa dünyede tīg-i zebān keskin (FKD, G.242, B.6).

kātibān-ı hoş-nüvīs-i dehr: [1] Dünyanın mutluluk yazan yazıcıları.

Görince hüsn-i haṭṭuñ **kātibān-ı hoş-nüvīs-i dehr** / Mübeddel eylesün hep haṭṭlarını haṭṭ-ı buṭlāna (FKD, K.7, B.35).

kātib-i a'māl: [1] Yapılanları yazanlar || Kâtip melekleri, insanın sağında ve solunda olan, günah ve sevaplarını yazan melekler.

Fehīm āteş-perest-i hüsn-i dil-dār olduğın cürmin / Yazarken **kātib-i a'māl** defter dāğ dāğ olmuş (FKD, G.140, B.5).

kātil: [1] Katleden, öldüren.

Bü'l-ʿaceb hengāmedür āşūbgāh-ı çeşm-i dost / Halkı pey-der-pey şehīd olmaḳda **kātil** nā-bedīd (FKD, G.40, B.4).

kaṭl: [1] Öldürme.

Devrinde o ğamzenüñ kaçā ger / **Kaṭline** cihānuñ itse da'vī (FKD, Terci-bend 1, B.8).

kaṭl eyle-: [1] Öldürmek.

Sehdür **kaṭl eylemek** yüz biñ raḳīb-i kāfiri / Emr kılsun tek hemān ol şeh ğazādan kim kaçar (FKD, G.46, B.3).

kaṭl id-: [1] Öldürmek.

Bilsem n'ola **kaṭl idecegin** çeşmi Fehīmā / İlhām olur ol ʿāşık-ı dil-ḫastaya ğāhī (FKD, G.276, B.5).

kaṭl-i ʿām: [1] Herkesi öldürme, toplu imha.

Bir hasta ki **katl-i ʿām** bi't-ṭab^c / Derdine şifā-dih-i devādur (FKD, Terci-bend 1, B.106).

katl-i ʿām it-: [1] Herkesi öldürmek.

Çeşmi n'ola **katl-i ʿām itse** / Bī-çāre o derde mübtelādur (FKD, Terci-bend 1, B.107).

katl-i ehl-i dilān: [1] Gönül sahiplerini öldürmek.

Olursa rüyı ʿaraḳnāk **katl-i ehl-i dilāndan** / Ğulām-ı mirveḫa-cünbānı mihr ü māh gerekdür (FKD, G.100, B.9).

katl-i mazlümān-ı çeşm: [1] Merhametli gözün öldürüşü.

Gāh müjgan geh nigāh-ı pür-fiten şemşir olur / **Katl-i mazlümān-ı çeşmi** cümleten şemşir olur (FKD, G.86, B.1).

katl-i ʿuşşāk: [1] Âşıkların katli, âşıkları öldürme.

Bilür bī-dādına ṭāḳat getürmez kimse ʿālemde / O şāhuñ **katl-i ʿuşşāk** itmesi maḫz-ı teraḫḫumdur (FKD, G.104, B.4).

kaṭra: [1] Damla.

Kaṭrasın nüş eyleyen ʿİsī-i cān-baḫş olmada / Rūḫ ile hem-māye gūyā şir-i Meryem'dür şarāb (FKD, G.14, B.4).

kaṭra-i eşk: [1] Gözyaşı damlası.

Çeşmüme gelmeden ey **kaṭra-i eşk** itme ḫurūş / Bāʿis-i cūşiş-i tūfān olacaḫsın āḫir (FKD, G.66, B.11).

kaṭre: [12] Damla, yağmur ve yağmur gibi dökülen şeyin tanesi.

Baḫr-ı iḫsānından alsa māye ger ebr-i matar / ʿĀleme her **kaṭresi** tekrār tūfān gösterür (FKD, K.10, B.32).

Kaṭresi düşse fi'l-meşel bāğa / Mihr ide ḡonca-i ḡülistānı (FKD, K.17, B.25).

Her **kaṭre** tenür-ı eşk-i germüm / Tūfān-ı şerāre-der-baḡaldür (FKD, Terci-bend 1, B.82).

Çāk ider biñ dili bir **kaṭre** için tiḡ-i müjeñ / Ol ḳadar teşne-leb-i ḫün-ı deründur çeşmüñ (FKD, G.178, B.4).

Hor bakmañ āşināyān eşk-i tūfān-bāruma / **Ķatrenüñ** şahrā-yı dāmānumda ‘ummānın görüñ (FKD, G.182, B.8).

Tohm-ı hūrşīd ü meh olurdu zemīn içre eger / Düşse bir **ķatre** ‘araķ ‘arız-ı cānānumdan (FKD, G.229, B.2).

Zīr-i mevcinde ķalur cümle kevākib çün rīg / Bir kemīn **ķatre** ki cūş eyleye ‘ummānumdan (FKD, G.229, B.6).

Öyle te’sīr-i güdāz itdi sirāyet dehre kim / Oldı deryāda yine tekrār **ķatre** dürr-i āb (FKD, K.5, B.16).

Huşk ise ger la‘li āb-ı Hızr’dan bir **ķatredür** / Bu hevāda çeşme-i āb-ı hayāt olur serāb (FKD, K.5, B.24).

Her **ķatre** habāb-ı teng zarfı / Biñ şahid-i neşveye neşīmen (FKD, Terci-bend 1, B.99).

Düşen her **ķatre** çeşm-i giryenāk-i kil-k-i şūhumdan / Mişāl-i tohm-ı gül-ābisten olur verd-i hāndāna (FKD, K.7, B.59).

Ger gevher **ķatresin** der-āgūş itse / Nūriyla tola mişāl-i fānūs şadef (FKD, Rübai 29, B.2).

ķatre ķatre: [1] Küçük küçük (AFÎFÎ, C.3, 1965).

Ķatre ķatre hūy degül berg-i gülinden mevc-zen / Şeb-nemāsā āb oldu şu‘le-i reng-i hicāb (FKD, K.5, B.22).

ķatre-i āteşīn: [1] Ateşli damlalar || Kıvılcım.

Bir **ķatre-i āteşīni** besdür / ‘Aķl olsa eger hezār hırmen (FKD, Terci-bend 1, B.100).

ķatre-i eşk-i germ ü çālāk: [1] Hareketli ve sıcak gözyaşı damlaları.

Hem-pūye-i mihr-i şu‘le dīvdür / Her **ķatre-i eşk-i germ ü çālāk** (FKD, Terci-bend 1, B.61).

ķatre-i hūn-ı dil-āteşnāk: [1] Ateş saçan gönlün kan damlası.

Külhan-ı düzaķ gibi deryāyı aķker-zād ider / Düşse kemter **ķatre-i hūn-ı dil-āteşnāk** (FKD, G.128, B.3).

ķatre-i hūn-ı germ: [1] Sıcak kanın damlası.

Zahm-ı dilümde seyr idüñ **ķatre-i hūn-ı germümi** / Püte-i āteş içre şan oldı şerer güdāhte (FKD, G. 271, B.5).

kaṭre-i kemterīn ü bārānī: [1] Çok küçük gözyaşı damlaları. Affī'de "kaṭre-i bārān" olarak geçmekte ve "gözyaşı tanesinden kinayedir" anlamı verilmektedir (C.3, s.1964).

Ola hūrşīdveş dirāhşende / **kaṭre-i kemterīn ü bārānī** (FKD, K.17, B.72).

kaṭre-i sīm-ābveş: [1] Cıva damlası gibi.

kaṭre-i sīm-ābveş bir yirde idüb ictimā^c / Külçe oldu rīze-i sīm aḥterān olub müzāb (FKD, K.5, B.4).

kaṭre-i surḥ: [1] Kırmızı damla.

Bir **kaṭre-i surḥ** olsa n'ola dāmen-i çeşmūn / Şemşīr-i müjeñden dökülen hūn-ı derūndur (FKD, G.73, B.2).

kaṭre-pāş-ı dehr: [1] Dünyanın bereket saçanı.

Olaydı ebr-i nīsān-ı seḥāsı **kaṭre-pāş-ı dehr** / Şadefler pür iderdi rüy-ı deryāyı ḥabābāsā (FKD, Kıt'a 15, B.6).

kaṭre-şifat: [1] Damla gibi.

Çün **kaṭre-şifat** Fehīm aḥqardur dil / Her ğamzeye şafvet-dih-i ḥaṇçerdür dil (FKD, Rübai 38, B.1).

kaṭreveş: [1] Damla gibi.

kaṭreveş şavma'ada sākin olan dil gördüm / İtmede ğuşe-i mey-ḥānede deryā gibi cūş (FKD, G.144, B.18).

kaṭreveş elfāz: [1] Sözlerin damlası gibi.

Biñ nāz ile ğüftāra lebūn eylese āġāz / Zevkıñdan ola **kaṭreveş elfāz** çekīde (FKD, G.258, B.4).

kaṭtāl: [2] Çok öldüren.

Gerçi ḳurbānım eder bismil o **kaṭtālüm** velī / Şan'atıyla ehl-i aşka tīġ-i bürrān gösterür (FKD, K.10, B.3).

kaṭtāl iden kirişmeyi zehr-i 'itābdur / Düşnām-ı ser nühüfte-nigāha ne i'tibār (FKD, G.45, B.3).

ķavī: [2] Kuvvetli, güçlü.

Üřtürān lāġar-ten ü pür-kef-dehen ġarlar ķavī / Ey su'āl iden mizāc-ı Őeyġ ü Őāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.10).

Bir ķavī ceng itdiler kim itmemişdür 'ālemüñ / Behmen ü İsfendiyār Ķahramān-ı Şaf-deri (FKD, Kıt'a 9, B.4).

ķavī-himmet: [1] Kararlı ġalıřma.

Ammā bu ķavī-himmet ü ġudretle 'acebdür / Maġlūb-ı cefā-yı felek-i esfel-i dūnuz (FKD, G.121, B.3).

ķāviř it-: [1] Kazımak.

Ķāviř it ġāk-i ġarābāt-ı mey-ālūdı Fehīm / Ĥusrev'üñ itme ġased keřret-i gencīnesine (FKD, G.269, B.5).

ķāviř-i ma'den-i elmās: [1] Elmas madeninin kazıcılıġı.

Olsa peykān-ı ġadengi o Őehūñ tīře-i dil / **Ķāviř-i ma'den-i elmās** olur pīře-i dil (FKD, G.187, B.1).

ķāviř-i naġme: [1] Őarkının yaralayışı.

'Āřıķam ammā baña bu ķāviř-i naġmeñ / Bā'is-i şad-nevġa vü fiġān-ı ġazīndür (FKD, G.105, B.5).

ķāviř-i nīř-i 'itāb-ı ġamze-i řūġ: [1] Nazlı yan bakışın azarlayış iġnesinin eşelemesi.

Nedür bu ķāviř-i nīř-i 'itāb-ı ġamze-i řūġ / Cihān cihān dili itdūñ ġarāb-ı ġamze-i řūġ (FKD, G.37, B.1).

ķaviyyü'z-zihn: [1] Düşüncesi kuvvetli.

'Adālet-ġüster-i kāmil ķaviyyü'z-zihn rüşen-dil / Felek devr itse biñ yıl Mışr'a gelmez böyle bir pāřā (FKD, Kıt'a 15, B.12).

ķavm: [2] Kavim, topluluk.

Bildürüdüüm bu ķavme ben ġāddin / Āh elümde olaydı fermāni (FKD, K.17, B.62).

İblīs'e baġř-ı cennet ider saña dāne yok / Ādem bu ķavmden nice itmez Őikāyeti (FKD, Terķib-bend 1, B.19).

ḳavm-ı ‘Ād: [1] Ad Kavmi, Kur’ân’da adı geçen kavimlerden biri olan Ad kavmine Hz. Hud peygamber olarak gönderilmiştir. Yemen yakınlarında Hadramut bölgesinde Ahkâf adı verilen yerde ve İrem bahçelerinin bulunduğu bölgede muhteşem saraylar ve bahçelerde yaşayan bu topluluk, kendi peygamberlerini yalanladıkları için şiddetli bir rüzgarla yok olmuştur (OŞK, C.1, s.78).

Bād-pā esbāna pā-māl oldu düşmen ‘askeri / Görmemişdür böyle bir tūfān-bādı **ḳavm-ı ‘Ād** (FKD, Kıt'a 8, B.13).

ḳavm-ı ‘Ādāsā: [1] Ād topluluğu gibi.

‘Adūyi **ḳavm-ı ‘Ādāsā** idersin ḥāk ile yeksān / Semend-i bād-ı pāyuñ ḥışm ile şalduḳça meydāna (FKD, K.7, B.39).

ḳavm-i Yehūdiyān: [1] Yahudi topluluğu. Tanıkta, Yahudilerin Hz. İsa’yı öldürmeleri sebebiyle ele alınmıştır.

‘İsā’ya eylemez anı **ḳavm-i Yehūdiyān** / Ehl-i dile o deñlü ederler iḥāneti (FKD, Terkib-bend 1, B.20).

ḳayd: [1] Esaret.

Nice ḳurtulmaḳ olur diller anuñ **ḳaydından** / Kendüyi daḥı çeker bende ‘aceb kāküldür (FKD, G.101, B.3).

ḳayd it-: [1] Bağlamak.

Ḳayd itdi sıhri zūlf-i perīşān ḥuṭūṭ ile / Eczā-yı mekr ü fitne-i Şīrāz’a bestedür (FKD, G.93, B.4).

Ḳaydāfaveş: [1] Kaydafa gibi. Kaydāfe, bir kadın adı olup Berda’nın yöneticisidir. İskender ile savaşmış ve mağlup olmuştur (ONAY, s.278).

Sikenderveş kesüp ol seddi tūfān şaldı Mışr içre / Cihān **Ḳaydāfaveş** ğarḳ oldu līkin baḥr-ı iḥsāna (FKD, K.7, B.19).

ḳayd-ı ‘ālem: [1] Dünya bağı.

Cām be-kef sīne pür-tef **ḳayd-ı ‘ālem** ber-ṭaraf / Biz Fehīm’üz hem cünün-rindāneyüz nevrüzdür (FKD, G.78, B.7).

ḳayd-ı cihān: [1] Dünya bağları, dünya endişeleri.

Fāriğüz **ḳayd-ı cihāndan** ‘āşık-ı dīvāneyüz / Āşināya āşinā bîgāneye bîgāneyüz (FKD, G.134, B.1).

ḳayd-ı dām: [1] Tuzağa düşmek.

Gördükçe bend-i zülfüne vā-beste dilleri / Murğ-ı dil-i hümāya olur **ḳayd-ı dām** farz (FKD, G.147, B.5).

ḳayd-ı miḥnet: [1] Sıkıntı tuzağı.

Yegāne dil-nevāzā **ḳayd-ı miḥnetden** ḥalās eyle / Teraḥḥum ḳıl esīr-i pāy-ı bende çāh-ı hırmāna (FKD, K.7, B.53).

ḳayd-ı taşarruf: [1] Sahip olunanlara bağlılık.

Ben ki āzāde-dilem **ḳayd-ı taşarruf** ne belā / Yār u aḡyāra müdārā vü telaṭṭuf ne belā (FKD, G.4, B.1).

ḳayd-ı teşvīş-i ridā vü şubḫa: [1] Hırka ve tespihin karışıklığına bağlılık.

ḳayd-ı teşvīş-i ridā vü şubḫadan bulup rehā / Himmet-āmüz-ı ferāḡ ol bir dil-i āzādeden (FKD, G.234, B.2).

k’āyīne: [1] Ki ayna.

Ṭūṭi-i zamīriyem Fehīmā / **K’āyīnemüz** āfitāb u mehdür (FKD, G.95, B.7).

Ḳays: [5] Leyla ve Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Mecnun.

Peyk-i vādi-i melāmet dil-i çālākümdür / Ki bu yolda aña ne **Ḳays** u ne Ferhād yeter (FKD, G.61, B.8).

Yine firḳatdedür ‘āşık olursa yār ile yek-ten / Felek bî-hüde **Ḳays’ı** vādi-i hicrāna şalmışdur (FKD, G.75, B.4).

Ḳays ile refiḳuz ḫarem-i ‘aşḫa revānuz / Şīrān-ı beyābān-ı şütür maḫmilümüzdür (FKD, G.109, B.4).

Ki ṭab‘-ı bü’l-heveslerdür bu dehrün **Ḳays** u Ferhād’ı / Ki olmuş Leylī’ye ḫuffāş u Şīrīn’e meges ‘āşık (FKD, G.164, B.2).

İtme pā-māl ki **Ḳays'uñ** dil-i pür-dāğıdur / Ğonca-i lāle-i pejmürde-i şahrā-yı cünün (FKD, G.243, B.3).

Ḳays -1 dil-āşüfte: [1] Gönlü karışık Kays.

Geleyim maḥşere Leylā diyerek der-zencīr / Eyleyim **Ḳays-1 dil-āşüfteyi** rüsvā-yı cünün (FKD, G.243, B.2).

ḳays-1 zār: [1] Feryat eden Kays, Mecnûn.

Dil o vādi-i fenānuñ **Ḳays-1 zārıdur** k'olur / Rīğinuñ her zerresinde nice maḥmil nā-bedīd (FKD, G.40, B.3).

ḳazā: [27] Kader, alın yazısı.

Helāk-i fitne-i çeşm-i siyāh-ı yār olamaz / Fehīm-i mest gibi vermeyen **ḳazāya** rızā (FKD, G.13, B.6).

Bir ḥayāt için **ḳazā** bilmem ne nāz eyler baña / Ben şehīd-i ğamzeyem Ğisī niyāz eyler baña (FKD, G.6, B.1).

Yeter dünyāya te'sīr-i nigāhuñ / N'ola olsa **ḳazā** dil-gīr-i Mirrīḥ (FKD, G.36, B.3).

Cihān pür-fitnedür dehre **ḳazā** āyā ne şalmışdur / Meger mestāne raḥşın ol perī meydāne şalmışdur (FKD, G.75, B.1).

Ḥabābı eylemiş süde ḳıbāb-ı heft-eflāki / **Ḳazā** kim keşti-i cānı 'aceb 'ummāna şalmışdur (FKD, G.75, B.6).

Taḥammül eylemez tīr-i nigāh-ı çeşm-i cānāna / **Ḳazā** zaḥmından ol deñlü dilüm āzürde olmışdur (FKD, G.76, B.2).

Ğamzeñe tākāt getirmez baḳmağa cellād-ı çarḥ / Bīm-i şemşīr-i nigāhuñdan **ḳazā** bī-tāb olur (FKD, G.79, B.2).

Çeşm-i ḥün-rīzūñ ki ğāhī mā'il-i bī-dād olur / Dillere ol dem **ḳazā** hem küşte hem cellād olur (FKD, G.80, B.1).

Dil cām u ğamze sāķī vü şūḥ u kirişme nuḳl / Ḥün-ı ciger şarāb u **ḳazā** mey-fürüş olur (FKD, G.88, B.4).

Ḳazā ki cism-i dilüm itdi dāğdan terkīb / Vücūd-ı dāğa münāsib libās āteşdür (FKD, G.108, B.3).

Mebādā sīnesin çāk eyleye mestāne hañçerle / **Qazā** çeşmiyle ol şāhuñ anuñçün ih̄tilaṭ itmez (FKD, G.118, B.3).

Fitne nigāhında mevc ursa ‘aceb mi **qazā** / Ğamzesini cevher-i hañçer-i nāz eylemiş (FKD, G.142, B.3).

Qıldı beni terkīb **qazā** cevr ü cefādan / Gör kevkeb-i çarhuñ yine göñlinde yerüm yoq (FKD, G.166, B.4).

Ehl-i dili ne **qazā** ne qader eyler helāk / Dil-ber-i ‘aşık-küş-i ‘işveger eyler helāk (FKD, G.169, B.1).

‘Aqla tūṭī gibi resm-i suḥanı şimdi **qazā** / Ṭurma ta‘līm ider āyīne-i idrākümden (FKD, G.236, B.7).

Sen cilveger olduğça **qazā** şüret-i haşrı / Göstermege āyīne düzer ḥāk-i rehūñden (FKD, G.237, B.2).

Mihr ü meh-feyzā benem ol berq-ı âteş-tāb ki / Feyz-i te’sīri **qazā** ṭab‘umda ister rüz u şeb (FKD, K.1, B.42).

Her zamān dir **qazāna** luṭfindan / Gülşen-i dehri feyz-yāb itdüm (FKD, K.2, B.34).

Qazā kirişmesine virdi ḥükm-i āfeti hep / Ṭolarsa şimdi ṭolar kevn ile mekān āfet (FKD, K.11, B.10).

Devrinde o ğamzenūñ **qazā** ger / Qatline cihānuñ itse da‘vī (FKD, Terci-bend 1, B.8).

Bezm-i nigehinde ol **qazānuñ** / Deryūzege-i mey-i eceldür (FKD, Terci-bend 1, B.90).

Bī-bāk verür o çeşm-i kāfir / Bir ‘işve ile **qazāya** fetvī (FKD, Terci-bend 1, B.9).

Oldı çü Rızā **qazāya** rāzı / Haq eyledi der-ḥor-ı şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.150).

Ol reh-rev-i be-vādī-i kudsem ki eyledi / Ğülān-ı bed-sirişte **qazā** reh-nümün beni (FKD, Terki-bend 1, B.44).

Ol teşneyem ki teşne iken baña āb-ı Ḥızr / İtdi **qazā** muqābil-i zehr-āb-ı ḥūn beni (FKD, Terki-bend 1, B.47).

Ey çeşm nedür bu ğamze-kārī / Fennünde **qazādan** olduñ üstād (FKD, Terki-bend 2, B.37).

Qazā ne çāre dili sīr-ḥūn-ı ye’s itmiş / İdince herkesi perverde-i na‘īm-i murād (FKD, G.39, B.4).

ḳazā vü ḳader: [1] Alın yazısı.

Ol deñlü zehr verdi **ḳazā vü ḳader** baña / Ölmek yañumda oldu mey içmek ḳadar baña (FKD, Terhib-bend 1, B.48).

ḳazā-cevher: [1] Kader süslü.

Tegāfüldür o şemşîr-i belā-âb u **ḳazā-cevher** / Ki olmuş tîğ-i müjgānveş ‘ayān kendi nihān keskin (FKD, G.242, B.2).

ḳazā-yı fevt: [1] Kaderi öldürmek. Kaderin hükmünü yok etmek.

Hükm-fermā-yı ḳader-ḳudret ki emr itse olur / Devr-i pîrîde **ḳazā-yı fevt** evḳāt-ı şebāb (FKD, K.5, B.32).

ḳazā-yı ḥaşr: [2] Toplanma gününün geleceği zaman.

Yeter su’âl-i şehîdân-ı çeşmüne ferdâ / **Ḳazā-yı ḥaşrda** kemter cevāb-ı ğamze-i şüh (FKD, G.37, B.3).

Sen öl ḥasedle ki ben rağmuña senüñ zāhid / **Ḳazā-yı ḥaşrda** da dil-berümle maḥşûram (FKD, K.14, B.33).

ḳazā-yı nā-gehānî: [2] Ani bir olay.

Her ne dem gelse **ḳazā-yı nā-gehānî** çarḥdan / Zaḥm-ı şemşîr-i nigāhuñ cāna dest-āvîz ider (FKD, G.53, B.3).

Nā-gehān fevt oldu maḥdümü / Bu yeterken **ḳazā-yı nā-gehānî** (FKD, Kıt'a 4, B.3).

ḳazā-yı ‘uşşāk: [1] Âşıkların alın yazısı || Gamze.

Ey ‘aşḳ eyā belā-yı ‘uşşāk / Ey ğamze gibi **ḳazā-yı ‘uşşāk** (FKD, Terci-bend 1, B.14).

ḳazā-yı zaḥm-ı nigāh-ı dil-âşinā: [1] Gönlün bildiği bakışın yarasının kaderi.

Göñül ki şimdi rızā dostıdur verürse n’ola / **Ḳazā-yı zaḥm-ı nigāh-ı dil-âşināya** rızā (FKD, G.13, B.5).

Kāzım: “7 Safer 128 (8 Kasım 745) tarihinde Mekke ile Medine arasında Ebva’da doğmuş, babası Cafer es-Sadık, annesi ise Berberi bir kadın olan Hamide’dır. Harun Reşid tarafından önce Basra’da sonra Bağdat’ta bir hapishaneye nakledilir. 25 Recep 183 (1 Eylül 799) tarihinde Bağdat’ta hapiste iken vefat etmiştir” (AKGÜL, s.355).

Kāzım ki yakīn şāhuñ itdi / Mir'ātını mazhar-ı şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.149).

kebāb: [1] Ateşe karşı kızartılmış et.

Sākī yetiş harābuña cām-ı şarāb ver / Ben ğam yerem baña meze ne **kebāb** ver (FKD, Terki-bend 1, B.49).

kebāb it-: [2] Bağrını yakmak || Mustarip olmak.

Nuql için aña āteş-i dilden / Aḥker-i dāğımı **kebāb itdüm** (FKD, K.2, B.9).

Gerçi ben ser-ḥoşı 'aşkuñla şarāb itmez idüñ / Āteş-i cevr ile bağrumda **kebāb itmez** idüñ (FKD, Terki-bend 3, B.16).

kebāb ol-: [1] Kebap olmak, yanmak || (cigeri) kebab olmak. Büyük bir acıya uğramak, yüreği yanmak.

Āteşin-dem olmadan қақnūs-ı zerrīn-bāl-i çarḥ / Kendü de **olsa** 'aceb mi şu'lesi içre **kebāb** (FKD, K.5, B.2).

kebk: [2] Keklik.

Çeşmüne murğ-ı cānı gösterelüm / **kebk** ile şayd-ı şāh-bāz idelüm (FKD, G.221, B.2).

Sāye-i bālinde bir dem rāḥat ümmīdiyle **kebk** / İtdi 'amden kendüyi per-tāb-ı çengāl-i 'uqāb (FKD, K.5, B.14).

kebk-i bāğ-i himmet: [1] Himmet bahçesinin kekliği.

Pençe-i şeh-bāzı yaḥod kendi perr ü bālidür / **kebk-i bāğ-i himmeti** dil āşiyānından bilür (FKD, G.112, B.5).

kebk-i bü'l-'aceb: [1] Çok şaşırın keklik || Avlanacağı sırada ne yapacağını bilemeyen.

O **kebk-i bü'l-'acebüz** giryenāk-i ḥande-eşer / Ki za'ferān iderüz ḥār-ı āşiyānumuzı (FKD, G.280, B.3).

kebk-i cān u dil: [1] Gönül ve ruhun kekliği.

Mübtelādur n'eylesünler **kebk-i cān u dil** Fehīm / Olsalar şaydı revādur şāh-bāz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.5).

kebüter-i ḥarem-i aşk: [1] Aşk haremının güvercini.

Kebüter-i harem-i aşk u künde-deryāyam / Revā mıdur ola āzādeye revā zencīr (FKD, G.65, B.8).

kebüterveş: [1] Güvercin gibi.

Evc-i qadrinde **kebüterveş** döner çarh-ı kebūd / Қаşrınıñ kim ‘arş u kürsī aña eyler intisāb (FKD, K.5, B.37).

kec: [1] Eğri, çarpık, mukavves, ters.

Bezm içinde gördüm ol māhı oturmuş cām ile / Ebrüvān pür-çīn küleh **kec** bir nice hod-kām ile (FKD, Diğər 1, B.21).

kec id-: [1] Bozmak, dağıtmak.

Destārı **kec idüp** ide bāzārda hırām / Teşhīr-i şā‘irī ide muğhik hırāmdan (FKD, Terkib-bend 1, B.30).

kec ol-: [1] Yanlış, hatalı olmak.

Sözüm **kec olsa** da ma‘zūr tut perīşānem / Ki güç gelür suhan-ı rāst ehl-i sevdāya (FKD, K.8, B.29).

kec-külāh: [2] Külāhı eğri.

Ol taht-nişīn-i kişver-i nāz / Kim bir şeh-i mağrūr **kec-külehdür** (FKD, G.95, B.2).

Derūnı merḥamet-āmīz ü zāhiri ğāzab-ālūd / Levend-i pür-dil-i mağrūra **kec-külāh** gerekdür (FKD, G.100, B.6).

kec-pā: [1] Çarpık ayaklı.

Allāh dil-berīde bu arzuñ ne pest olur / **Kec-pā** bir esfel olsa varur zīr-dest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.33).

kec-rev-i nādir-maḥal: [1] İmkansızlık yolunun eğri yürüeni.

Rümḥin görüb eyler ecel rūḥ-ı ‘adūsiyla cedel / K’ey **kec-rev-i nādir-maḥal** hazā şirāṭun müstaķīm (FKD, K.6, B.13).

keder: [1] Gam, ısırap, elem, hüzn.

Ger seng-i melāmet yerine cümle zemīni / Atsañ baña sen kılzüm-i ‘aşkam **kederüm** yok (FKD, G.166, B.5).

keder ver-: [1] Hüzünlendirmek.

Taşavvur-ı hâṭ-ı dil-ber **keder verür** yoḥsa / Olur mı ‘âşık-ı sevdâ-zede çemen-düşmen (FKD, G.239, B.6).

keder-i ecel: [1] Ölüm sıkıntısı.

Mir’ât-i vücūd-ı ehl-i ‘aşka / Çün kim **keder-i ecel** şafâdur (FKD, Terce-bend 1, B.115).

kefen: [2] Ölüye sarılan bez.

Bülbül ki ḥayâtında ḥâr ile ola küşte / Ölmüş tütalum şoñra gülden **kefeni** n’eyler (FKD, G.56, B.6).

Pîrâhenüm olursa **kefen** ğam mı Fehîmâ / ‘Uryân-ten olup bir gece cānâna şarılısam (FKD, G.198, B.7).

kefen-i cism: [1] Ölüye sarılan bez.

Didüm âḥir **kefen-i cismüm** iden çeşme-i cān / Çeşm-i âḥū-nigeh-i ḥūn-ı dil-âşāmumdur (FKD, K.12, B.26).

keff: [1] Avuç içi, avuç dolusu.

Sen ol deryâ-yı gevher-zâysın kim eyledi **keffüñ** / Cevâhir-pāşluk ta’lîm dest-i ebr-i nîsâna (FKD, K.7, B.34).

keff-i direm-pāş: [1] Dirhemler saçan avuç.

Seyr iden **keff-i direm-pāşında** engüştin şanur / Mâhî-i sîm itdi baḥr-ı luṭfi pür-mevc ü ḥabâb (FKD, K.5, B.33).

kef-i ‘âşık: [1] Âşığın avcu.

İderse ol büt-i şîrîn-dehân raş / **Kef-i ‘âşıkda** eyler dîn ü cān raş (FKD, G.145, B.1).

kef-i dūr-pāş-ı şâhib-devlet: [1] Talihli inciler saçan, cömert avuç.

Bu feyz ü cūd ile takrîb buldı itmege taklîd / **Kef-i dūr-pāş-ı şâhib-devlete** Cemşîd-‘unvâna (FKD, K.7, B.15).

kehkeşân: [1] Samanyolu.

Şu‘â‘-i rüyuñ olur perde-i hayâdan fâş / Olur mı pertev-i meh-tâba **kehkeşân** mâni‘ (FKD, G.151, B.2).

kehrübâ: [1] Bir yere hızlıca sürüldüğü zaman, hafif şeyleri kendine çeken taş.

Reşk-i la‘lüñle **kehrübâ** olsa / Ne ‘aceb gevher-i Bedaḥşânî (FKD, K.17, B.91).

kelâm: [2] Söz.

Fehîm itdi görüp mir‘ât-ı ṭab‘um / **Kelânum** ṭūṭi-i Āmül perîşân (FKD, G.232, B.5).

Benem ol şâ‘ir-i kâdir-beyân-ı siḥr-pîrâ kim / **Kelânum** eyledüm mu‘ciz feşâhatle belâgatden (FKD, K.15, B.30).

kelâm-ı ‘aşk: [1] Aşk sözleri.

Güş kılmaz **kelâm-ı ‘aşkı** bile / Ol kadar bî-dimâğdur gönîlüm (FKD, G.222, B.2).

kelâm-ı erinî: [1] "Bana zatını göster" sözü.

Biñ vech ile yâr itse tecellî haberüm yok / Güyâ ki **kelâm-ı erinîyem** eserüm yok (FKD, G.166, B.1).

kelâm-ı pāk: [1] Temiz, duru, saf söz.

Mevc-ḥîz eyler dem-i Rūḥü’l-ḳuds her dem Fehîm / Siḥr-i i‘câz-ı Mesîḥâ’dur **kelâm-ı pākümüz** (FKD, G.128, B.7).

kelâm-ı rûḥ-baḥş: [1] Can veren söz.

İtmez mi **kelâm-ı rûḥ-baḥşuñ** / Dil-mürde-i hecri ihyâ (FKD, Terkiḳ-bend 2, B.10).

Kelîm: [1] Hz. Musa, Tur Dağı’nda Allah ile konuştuğu için kendisine Kelîm denilmiştir.

Kelîm’em ü yed-i beyzâdur âh-ı serd baña / Ḥarîm-i Ṭür-ı tecellîde şem‘-i kâfüram (FKD, K.14, B.36).

kelle: [1] Baş.

Mîhr ü meh şanma felek bîm-i ḥadeng-i âhdan / Eksük itmez **kellesinden** iki miğfer rûz u şeb (FKD, K.1, B.4).

kelle-i ḥürşîd: [1] Güneş gibi güzellerin kafası. Kelle, “Ferheng-i Kinâyât”a göre “âlet-i tenâsül” (SERVET, s. 398) demektir. Buna göre, “güneşe benzer cinsel organın başı” anlamı da verilebilir.

Şüküh-ı hüsn ile şîrâne verse raḥşına cevlan / Hezâr **kelle-i hürşîd** ḥāk-i rāh gerekdür (FKD, G.100, B.7).

kelle-i pür-ḥun-ı baḥt: [1] Kaderin kan dolu başı.

Şafaḡdan mihr şanmañ **kelle-i pür-ḥun-ı baḥtıdur** / Ki ḡurbān eylemiş yāra bulınca dest-res
‘āşık (FKD, G.164, B.4).

kelle-i pür-ḥün-ı bülbül: [1] Bülbülün kan dolu başı.

Degül ḡonca bürîde **kelle-i pür-ḥün-ı bülbüldür** / Ki bāḡ içre görüp olmuş ruḡ-ı gül-ḡîzüñe
ḡurbān (FKD, G.226, B.3).

kelle-i şî‘î: [1] Şî‘ilerin kelleleri.

Nîm-cünbiş itmeden ebrü-yı şemşîr-i ḡuzāt / **Kelle-i şî‘î** olurdı pāy-ı esbe būs-dād (FKD, Kıt'a 8, B.9).

k'elmās: [1] Ki elmas.

Benem o cevherî **k'elmāsdur** benüm kānum / Velîk dîde-i ḡussāda kān-ı billūram (FKD, K.14, B.12).

kemāhî: [1] Gereḡi kadar.

Kimseler bilmez **kemāhî** neşve-i keyfiyyetin / Rūḡ-ı insānî gibi bir sırr-ı mübhemdür şarāb
(FKD, G.14, B.3).

kemāl-i mertebe: [1] Mertebenin en yükseḡi, mertebenin en büyüḡü.

Cihān-‘āḡifetā gerçi fark-ı eş‘arum / **Kemāl-i mertebede** vāşıl oldı şî‘rāya (FKD, K.8, B.27).

kemāl-i şafvet-i deryā-yı ḡab‘-ı pāk: [1] Temiz deniz tabiatlı saflıḡının olgunluḡu.

Dür-i naẓm-ı Fehîmā olduḡı ḡürşîdveş rüşen / **Kemāl-i şafvet-i deryā-yı ḡab‘-ı pākendür**
hep (FKD, G.17, B.7).

kemān: [3] Yay biçiminde || Sevgilinin kaşları.

Çeşm-i ‘ayyār-ı suḡan-çîñüñe ḡurbān olayım / O **kemān** ebrü-yı pür-çîñüñe ḡurbān olayım
(FKD, Terkib-bend 3, B.28).

Gerçi ḡamze zaḡm urur ebrüvānından bilür / Zaḡmı ‘āşık tîrden bilmez **kemānından** bilür
(FKD, G.112, B.1).

O ebrüvân ü müjeyle şikâra kaçd itse / Belâ hüdeng şunar ‘arz ider **kemân** âfet (FKD, K.11, B.4).

kemân-ı ebrü-yı cānān: [1] Sevgilinin kaşlarının yayı.

Kemân-ı ebrü-yı cānāna bak fesāneyi ço / Dilîr imiş çturalum Rüstem’ün nesin gördük (FKD, G.174, B.3).

kemân-ı ‘uşşāk: [1] Âşıkların yayı.

Âh oқıdur tîr ü **kemân-ı ‘uşşāk** / Tâ sîne-i ‘arşdur nişān-ı ‘uşşāk (FKD, Rübai 30, B.1).

kemân-muẓtarib: [1] Keman gibi ızdırablı.

Nev-niyāz itme **kemân-muẓtarib** itse beni ‘aşk / Köhne meftūnuñam ey tıfl-ı neğam-perver-i nāz (FKD, G.115, B.4).

kemend-efgen: [1] Kement atan.

Ol zülf-i siyeh kim olsa pîrāye-i hüsñüñ / Hürşîde **kemend-efgen** olur sāye-i hüsñüñ (FKD, G.181, B.1).

kemend-i āh: [1] Âşığın âhının kemendi.

Zā‘fem kaçr-ı ‘arşa gerçi gāyet rāh kûtehdür / Derūnumdan lebe yetmez **kemend-i āh** kûtehdür (FKD, G.96, B.1).

kemer: [1] Bele bağlanan kuşak || Sarılmak.

Belūne itdi **kemer** çolını vuşlatda Fehîm / Hāk budur küy-ı mecāzîye münāsib püldür (FKD, G.101, B.5).

kemîn: [4]

1. En küçük.

Melîkü’l-mülük-i naẓmam dese fahr idüp Nizāmî / Yine çab‘umuñ Fehîmā olamaz **kemîn** çufeyli (FKD, G.285, B.7).

2. Nadir bulunan.

O meclis içre benem bir **kemîn** gâzel-perdāz / Ki sözde çab‘um olur hem-nefes Mesîhā’ya (FKD, K.8, B.21).

3. Pusu, gizlenen yer.

Zuhūr iderse **kemīnden** sipāh-ı haṭṭı eger / Cihānda kimseye virmez emān zamān āfet (FKD, K.11, B.8).

4. Çok küçük.

Zīr-i mevcinde alur cümle kevākib çün rīg / Bir **kemīn** atre ki cūş eyleye ‘ummānumdan (FKD, G.229, B.6).

kemīne: [1] Aciz, zavallı, noksan, eksik.

İder Fehīm Aristū iseñ seni ilzām / **Kemīne** nükte-i mermüz-ı lāg u lābe-i dil (FKD, G.186, B.5).

kemīngāh-ı firīb ü fitne: [1] Fitne ve fesadın tuzağı.

Ey dil-i sāde **kemīngāh-ı firīb ü fitnedür** / Künc-i çeşm-i gāmze-kār u gūşe-i ebrū-yı dost (FKD, G.25, B.2).

kemīngeh: [1] Pusu yeri.

Gāmze **kemīngehdedür** ey dil-i bī-ḥod şaķın / Hüsine hayrān iken bī-ḥaber eyler helāk (FKD, G.169, B.3).

kemter: [6] Ufacık, en küçük, hiçbir değeri olmayan (TULUM, s.1031).

Yeter su’āl-i şehīdān-ı çeşmüñe ferdā / azā-yı ḥaşrda **kemter** cevāb-ı gāmze-i şūḥ (FKD, G.37, B.3).

Hele bir zerreden **kemter** idi rüz-ı velādetde / ‘Aceb şimdi ne deñlü mihr-i baḥtum ḥurde olmışdur (FKD, G.76, B.5).

Külḥan-ı düzaḥ gibi deryāyı aḥker-zād ider / Düşse **kemter** atre-i ḥün-ı dil-āteşnākümüz (FKD, G.128, B.3).

Hānümānumdan şaķın itme perīşān ey felek / Şüretā **kemter** şerāram līk āteş-zādeyem (FKD, G.211, B.4).

Sensin ol şāh-ı kerīmü’ṭ-ṭāb^c-ı ‘ālī-rütbe kim / Nüh-felekdür ‘ālem-i cūduña bir **kemter** sehāb (FKD, K.5, B.39).

Ne kevkeb mihr-i evc-i luṭf kim oldı ṭulū’ından / Şeb-i ümmīd **kemter** zerresinden biñ seḥer peydā (FKD, Kıt'a 15, B.2).

kemterin: [5]

1. Çok küçük.

Ḥ'ār bakma dile berķ-efgen-i şad-ḥırmendür / **Kemterîn toḥm-ı şerârun eşeri aḥker olur** (FKD, G.84, B.3).

Âteşîn gülzâr-ı kûyî kim tecellîdür güli / Naḥl-i Ṭür ol gülşene bir **kemterîn** ḥâşâkdür (FKD, G.98, B.2).

Kemterîn beyzası mihr idi hümâ-yı ḥüsnüñ / Olmadın ser-zede toḥm-ı şecer-i Ṭür henüz (FKD, G.120, B.4).

2. Düşük ses.

Ne nâle **kemterîn** murğ-ı şadâsı / Olur hem-pençe-i şeh-bâz-ı nâķūs (FKD, G.137, B.3).

3. Çok az.

Şem'î baḥtum eger olursa çerâğ-ı ḥürşîd / **Kemterîn** cünbiş-i bād-ı per-i pervâne yeter (FKD, G.62, B.6).

kenâr-ı ebr: [1] Bulut köşesi.

Ḥâl-i müşğîni ki yâruñ gûşe-i ebrüdedür / Bir hümâdur kim **kenâr-ı ebrde** âsüdedür (FKD, G.68, B.1).

kenâr-ı maķşad: [1] Amacın sahili.

Havâ-yı 'aşķ ile Mecnûn **kenâr-ı maķşada** irdi / Uyup 'aķla Felâṭûn ġarķ-ı baḥr-ı ḥayret olmuşdur (FKD, G.77, B.3).

kendi: [9] Kişinin öz varlığı, zâtı.

Ey perî eyleme ḥürşîd gibi 'arz-ı cemâl / **Kendi nûruñda ki pinhân olacaķsın aḥir** (FKD, G.66, B.4).

Sevdüğüm bir dil-ber-i ḥod-bîn-i şeh-âşûbdur / **Kendinüñ** metfün-ı dîdârıdur özge ḥübdur (FKD, G.69, B.1).

Kendi bir iken 'aceb degül mi / Şad merdüm-i dîde cilveghdür (FKD, G.95, B.5).

Pençe-i şeh-bâzı yaḥod **kendi** perr ü bâlidür / Kebk-i bâğ-ı himmeti dil âşiyânından bilür (FKD, G.112, B.5).

Teğāfūldür o şemşîr-i belâ-âb u kazâ-cevher / Ki olmuş tîğ-i müjgânveş ‘ayân **kendi** nihân keskin (FKD, G.242, B.2).

Nice eyyâm idi seyr-i tecellî iştîyâkıyle / Dönerdi **kendi** mir’âta habâbı çeşm-i hayrâna (FKD, K.7, B.2).

Müdâm itmedeyim laht laht **kendi** tenüm / Ğarîbdür ki ne kaşşâbam u ne şâturam (FKD, K.14, B.27).

Beste itmiş **kendine** bir bâzı müşkîn dâm ile / Birbiriyle güft ü gûda çeşm-i hûn-âşâm ile (FKD, Diğer 1, B.22).

Mihribânım **kendi** bismil eyler oldı reşken / Ölmeği kurbânına ya’nî kim âsân gösterür (FKD, K.10, B.5).

kendü: [24] Kendisi.

Eylemez dil-beri de sırrına mahrem ‘âşık / Yine râz-ı dilini **kendüye** hem-râz eyler (FKD, G.58, B.4).

Nice kırtulmağ olur diller anuñ kaydından / **Kendüyi** dağı çeker bende ‘aceb kâküldür (FKD, G.101, B.3).

Kâküli kim dili bend eylemede mâhirdür / **Kendüyi** sıhr ile bend itdi ‘aceb sâhirdür (FKD, G.107, B.1).

Neşve-i bâde ile şanma sürür ister dil / **Kendüden** hükmi kazâ havfını dür ister dil (FKD, G.188, B.1).

Zülf ol ey haţ ejder-i mağrûra beñzet **kendüñi** / Tohm-ı hâlin hıfz tâ-key mûra beñzet **kendüñi** (FKD, G.284, B.1).

Zülf ol ey haţ ejder-i mağrûra beñzet **kendüñi** / Tohm-ı hâlin hıfz tâ-key mûra beñzet **kendüñi** (FKD, G.284, B.1).

Tâ muqâbilseñ libâs-ı mihr-i hüsnin der-ber it / Âyîne gâhî meh-i pür-nûra beñzet **kendüñi** (FKD, G.284, B.2).

İntisâb it çeşm-i şüh-ı dil-bere bir şekl ile / Ey gönül geh mest ü geh maħmûra beñzet **kendüñi** (FKD, G.284, B.3).

Bir nihâl-i şu‘le görseñ pertevinden bî-hod ol / Vâdi-i ‘aşk içre şâhib-Ṭür’a beñzet **kendüñi** (FKD, G.284, B.4).

Cāme-çāk ol zülfi zencīrin tutup Mecnūn gibi / Ne Nesīmī'ye ne hōd Manşūr'a beñzet **kendüñi** (FKD, G.284, B.5).

Eşk ile gālṭān u cūşān kıl o dūrri der-kinār / Ya'ñī mevc-i lūcce-i pūr-şūra beñzet **kendüñi** (FKD, G.284, B.6).

Şürete aldanma şofī eyle taḳlīd-i Fehīm / Sāde-dil bir 'āşīḳ-ı meşhūra beñzet **kendüñi** (FKD, G.284, B.7).

Āteşīn-dem olmadan ḳaḳnūs-ı zerrīn-bāl-i çarḳ / **Kendü** de olsa 'aceb mi şu'lesi içre kebāb (FKD, K.5, B.2).

Sāye-i bālinde bir dem rāḫat ümmīdiyle kebk / İtdi 'amden **kendüyi** per-tāb-ı çengāl-i 'uḳāb (FKD, K.5, B.14).

Kendüsin cem' eyleyüp gelsün o şāḫīb-luṭf kim / Yer idüp başında aḫvālin be-sāmān gösterür (FKD, K.10, B.16).

Nesīm-i luṭf-ı ḫıfzuñdan olur gülşen Ḥalīlāsā / Eger pervāne ursa **kendüyi** şem'-i fūrüzāna (FKD, K.7, B.41).

Düşmek için pāyına gülzārda bād-ı şabā / Mestvārī **kendüsin** üftān ü ḫīzān gösterür (FKD, K.10, B.19).

Yohsa medḫūñ böyle mi eylerdi ol kim **kendüsin** / Siḫre gelse gāḫ Selmān gāḫ Ḥassān gösterür (FKD, K.10, B.39).

Ḥasūd baḳmaz olursam da 'aynek-i hūrşīd / Teḡāfūl itdi şanur **kendüyi** dimez kūrām (FKD, K.14, B.13).

Kendüñ itmezsın taḫammül hecrüñe 'āşīḳ degül / Gör nice bī-tāb olursun baḳmasañ āyīñeye (FKD, G.272, B.2).

İnşāf inşāf ey sitemger / Dād itmege **kendüñ** eyle mu'tād (FKD, Terkib-bend 2, B.35).

Kendüsin beste-i zünnār bulurdı fi'l-ḫāl / Pīçīş-i ṭurrasını eylese bir zāhid yād (FKD, G.38, B.10).

Kendüsin pervāne tīge urmasun mı çeşmüne / Ḥiddet-i ḡayretle şem'-i encümen şemşīr olur (FKD, G.86, B.4).

Meh sāye-i arzı ḳıldı **kendüye** penāḫ / Nā-gāḫ ḫusūf oldı ḳıyās itdi ḫakīm (FKD, Rübai 45, B.2).

Kerbelā-yı ‘uṣṣāk: [1] Âşıkların şehit oldukları yer || Hz. Hüseyin gibi mücadele ederken şehit düşmek.

Dün kūyımlı gördüm ol belānuñ / Her gūşesi **Kerbelā-yı ‘uṣṣāk** (FKD, Terci-bend 1, B.24).

kerīm: [1] Cömert.

Özge **kerīmdür** bu yerüñ ehl-i devleti / Kim imtinān ider saña itdükçe rağbeti (FKD, Terki-bend 1, B.17).

kerīmān: [1] Eli açıklar, cömertler.

Kerīmānuñ ğaraz erbāb-ı ṭab‘a iltifātıdır / Kaçar gönüm egerçi imtinān-ı ehl-i devletden (FKD, K.15, B.40).

kerīm-ṭab‘: [2] Cömert huylı.

Kerīm-ṭab‘ u seḥākār u āfitāb-nihād / Seḥāb-dest ü şadef-keff ü baḥr-ser-māye (FKD, K.8, B.12).

Kerīmü’ṭ-ṭab‘ u ‘ālī-fiṭrat u Ḥātem-ṭabī‘at kim / Nesīm-i feyz-i cūdından olur dil-mürdeler iḥyā (FKD, Kıt'a 15, B.5).

kerre: [2] Defa.

Bir **kerre** itmedi beni memnūn-ı nāz ḥayf / Dil-ḥāhum üzre eylemedüm bir niyāz ḥayf (FKD, G.159, B.1).

Bir **kerre** gül-i ḥüsnine bī-tāb nigāh it / Ey bülbül-i cān ḥālūñi var şoñra tebāh it (FKD, G.23, B.1).

kes-: [3] Kesmek, koparmak.

Mu‘arrā ḥūbdur ḳadd-i bülend-i şāhid-i ḳaşrum / **Keserdüm** çarḥ-ı aṭlasdan ḳabā-yı cāh kütēhdür (FKD, G.96, B.2).

Kesilse silsile mecnūnuñ olur ḥālī nā-merbüt / Dil-i āşüftesin zencīr-bend-i irtibāt itmez (FKD, G.118, B.2).

Cihānı hep **kesüp** şemşīr-i ğamzeñle helāk eyle / Gerekdür pādişāhum pādişāhān-ı cihān keskin (FKD, G.242, B.3).

kesb-i şafā eyle-: [1] Mutluluk kazanmak, zevk almak.

Tîre-dil **kesb-i şafâ eyleyemez** 'aşıkdan / Sāye hürşīde karīn olmağ ile nūr olmaz (FKD, Kit'a 1, B.6).

keskin: [5] Etkili, sert.

Görüp haşmum Fehīmā sözlerüm kat^c-ı nizā^c itdi / Olinca böyle olsa dünyede tīg-i zebān **keskin** (FKD, G.242, B.6).

İder tīg-i nigāhın her zamān ol bī-amān keskin / Belī şemşīri cellāduñ gerekdür her zamān **keskin** (FKD, G.242, B.1).

Teğāfüldür o şemşīr-i belā-āb u kazā-cevher / Ki olmuş tīg-i müjgānveş 'ayān kendi nihān **keskin** (FKD, G.242, B.2).

Cihānı hep kesüp şemşīr-i gāmzeñle helāk eyle / Gerekdür pādişāhum pādişāhān-ı cihān **keskin** (FKD, G.242, B.3).

Ğazābla gūş idüp düşnām-ı la'lin pāyına düşdüm / Yıkar mı mey-h'ārı ger olsa şarāb-ı erğāvān **keskin** (FKD, G.242, B.4).

keskin id-: [2]Bilemek.

İder tīg-i nigāhın her zamān ol bī-amān **keskin** / Belī şemşīri cellāduñ gerekdür her zamān keskin (FKD, G.242, B.1).

Benüm seng-i melāmetden mü'essir tīr olur āhum / Ne deñlü künd ise tīgi **ider** seng-i fesān **keskin** (FKD, G.242, B.5).

keşret-i cūş-ı hūn-ı girye: [1] Kanlı gözyaşının çokluğu.

Keşret-i cūş-ı hūn-ı giryemden / Oldı gülgün-tırāz cāme-i şubḥ (FKD, G.32, B.3).

keşret-i dīdār: [1] Sevgilinin güzelliğinin fazlalığı

Nūr-ı nigehe kalmadı yer belki ḥayāle / Teng eyledi çeşmüm o kadar **keşret-i dīdār** (FKD, G.47, B.4).

keşret-i gencīne: [1] Hazine bolluğu.

Kāviş it ḥāk-i ḥarābāt-ı mey-ālūdi Fehīm / Ḥusrev'üñ itme ḥased **keşret-i gencīnesine** (FKD, G.269, B.5).

keşret-i sevdā: [1] Aşkın çokluğu.

Dil degül **keşret-i sevdân** ile mecnûnuñ olan / Beste-i silsile-i zülfüñ olur pây-ı cünûn (FKD, G.243, B.7).

keşret-i şügl-i hevâ: [1] Heveslerin meşguliyetinin fazlalığı.

Bir nice demler Fehîm bâde-perest idi lîk / **Keşret-i şügl-i hevâ** sâde-perest eyledi (FKD, G.281, B.5).

keş-â-keş: [1] Kargaşalık.

Bu **keş-â-keş** ki var eflâk ile pîrâhenümüz / Geh girîbân u gehî dâmen olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.7).

keşf eyle-: [2] Sırrı açık etmek (TULUM, s.1042).

Giren ger gönlüme Cibrîl olursa / Yine **keşf eylemem** vallâhî rāzı (FKD, G.279, B.3).

Keşf eylese diller n’ola esrâr-ı elesti / Hâl-i dehenünden bilürüz noқта-i hestî (FKD, G.290, B.1).

keşf-i rāz: [3] Sırrını ifşa etmek, ortaya çıkarmak.

Niyâz-ı mey müjedür gerçi yâra meclisde / Olur ne fâ’ide mestâna **keşf-i rāz** lezîz (FKD, G.44, B.2).

Dil eylese n’ola Manşûr-bâr sırrımı fâş / Vişâl-i dosta çün **keşf-i rāz** olur bâ’is (FKD, G.27, B.2).

Nigâhı hufte çeşmi pür-humâr-ı cām-ı istiğnâ / Göñül mestâne **keşf-i rāzda** hem-rāz müstağnî (FKD, G.287, B.2).

keşîde ed-: [1] Çekmek (hançer).

Çeşmüñ ki **ede** hançer-i müjgâni **keşîde** / Eyler nigeñüñ gamze-i şad-‘ömri derîde (FKD, G.258, B.1).

Keş-me-keş-i ihtiyâc: [1] İhtiyaç karışıklığı.

Sultân-ı mihr gibi geçüp taht u tâcdan / Oldum hâlâş **keş-me-keş-i ihtiyâcdan** (FKD, G.228, B.1).

keştî: [1] Gemi.

İdüp meşşâtelüg herkes ‘arūs-ı Nîl’i zeyn itdi / Ki gūyâ oldı **keştî** şâne vü mıkzâf dendâne
(FKD, K.7, B.22).

keştî-i cān: [1] Can gemisi.

Habābı eylemiş süde kıbāb-ı heft-eflāki / Qazā kim **keştî-i cānı** ‘aceb ‘ummāna şalmışdur
(FKD, G.75, B.6).

keştî-i dil ü dīn: [1] İnancın ve gönlün kayığı.

Ol mey ki fūrüg-ı neşvesidür / **Keştî-i dil ü dīne** berq-efgen (FKD, Terci-bend 1, B.96).

keştî-i āfitāb-ı raḥşān: [1] Parlak güneşin gemisi.

Līk o meyden ki ğarq ide nūrı / **Keştî-i āfitāb-ı raḥşāmı** (FKD, K.17, B.24).

ketān: [1] Keten. “Gūyâ mehtābın te’siriyle odlar ve keten çürürmüş, yahut rengi parlar, üzerindeki lekeler gidermiş, elyâfi inceleşirmiş” (ONAY, s.284).

Fehīm pīrehenin itdi vaqf-ı şu‘le-i dāğ / Hūdā bizüm daḥı meh-tāba ver **ketānumuzı** (FKD, G.280, B.5).

ketān-ı pīrehen: [1] Gömlek keteni.

Tāb-ı dilden **ketān-ı pīreheni** / Reşk-fermā-yı māh-tāb itdüm (FKD, K.2, B.4).

kevākib: [1] Yıldızlar.

Zīr-i mevcinde qalür cümle **kevākib** çün rīğ / Bir kemīn kaṭre ki cūş eyleye ‘ummānumdan
(FKD, G.229, B.6).

kevkeb: [7] Yıldız.

Eşk-i germüm ki ola **kevkebe** baḥş-ı āteş / Aḥkeri şu‘le-i ser-keş şereri aḥker olur (FKD, G.84, B.2).

Kevkebi cümle Zuḥal nağmesi şīvendür hep / Çarḥ-ı nā-sāzda kânünçe-i Nāhīd olmaz (FKD, G.113, B.6).

Gerçi yoḡdur āsumānda zerre deñlü **kevkebüm** / Nūr-baḥş-ı neyyir-i a‘zamdur ammā her şebüm (FKD, G.217, B.1).

Ne **kevkeb** mihr-i evc-i luṭf kim oldı ṭulū‘ından / Şeb-i ümmīd kemter zerresinden biñ seḥer peydā (FKD, Kıt'a 15, B.2).

Ne **kevkeb** kevkeb-i iḳbāl-i Pāşā-yı celīlū'l-ḳadr / Ki oldu nūr-ı 'ilm ü ḥilm ile şimdi cihān-ārā
(FKD, Kıt'a 15, B.3).

Meḳārim-perverā şadrā 'Uṭārid-ṭab' u meh-ḳadrā / Kim eyler ḥānde dā'im **kevkebüñ**
ḥürşīd-i raḥşāna (FKD, K.7, B.33).

Müjde için 'āleme didüm bu tārīḥi Fehīm / Sa'd **kevkeble** zamāna oldu müftī Bū Sa'īd (FKD,
Kıt'a 11, B.11).

kevkeb ü aḥter: [1] Talih ve baht.

Tābiş-i mihr-i cemālünden 'araḳ-rīz olsam eyler / **Kevkeb ü aḥter terāviş hep mesammāt-ı**
tenümden (FKD, G.238, B.5).

kevkebe basdır-: [1] Yıldıza boḡmak.

Cür'amuz **kevkebe basdırsa** 'aceb mi feleki / İtdük eḫşürde-i ḥürşīd ile pür şīşemüzi (FKD,
G.291, B.2).

kevkebe-i nām: [1] Şöhret yıldızı.

Olmada aḥter-i baḥtum gibi nāmum ma'kūs / Beni güm-nām iden **kevkebe-i nāmumdur**
(FKD, K.12, B.12).

kevkeb-i baḥt: [4] Talih yıldızı.

Ḥaḳḳ eylesün 'ömrin mezīd hem **kevkeb-i baḥtın** sa'īd / Eyyāmın itsün cümle 'īd luṭf-ı
Ḥudāvend-i 'Alīm (FKD, K.6, B.20).

Lāle-i tīre-dilem **kevkeb-i baḥtum** gibi ben / Gül-i ḥürşīd açılır gerçi gülistānumdan (FKD,
G.229, B.3).

Āfitāba hem-nişīn ü māha oldum hem-civār / **Kevkeb-i baḥtum** gibi ol bī-vefāyı görmege
(FKD, G.263, B.4).

Eger mihre muḳārin olsa eyler māh ile düşmen / Meger tertīb oldu **kevkeb-i baḥtum**
nuḥūsetden (FKD, K.15, B.13).

kevkeb-i çarḫ: [1] Feleğin yıldızı.

Ḳıldı beni terkīb ḳazā cevri ü cefādan / Gör **kevkeb-i çarḫuñ** yine göñlinde yerüm yok (FKD,
G.166, B.4).

kevkeb-i dıraḥşān: [1] Parlak yıldız || İyi talih.

Āfitāb-ı ḥabābı nūrı ile / Maḥv ide **kevkeb-i dıraḥşāmı** (FKD, K.17, B.27).

kevkeb-i ḥāl-i leb: [1] Dudağın beninin yıldızı.

Şafḥa-i ḥatt-ı ruḥı levḥa-i esrār-ı fiten / **Kevkeb-i ḥāl-i lebi** burc-ı füsün Bircīs'i (FKD, G.289, B.2).

kevkeb-i iḳbāl: [1] Talih yıldızı.

Çü toğdı **kevkeb-i iḳbāl** arz-ı Mışr içre / Yeter kıyāmete dek faḥr ümm-i dünyāya (FKD, K.8, B.19).

kevkeb-i iḳbāl-i Pāşā-yı celīlū'l-ḳadr: [1] Mertebesi yüksek Paşa'nın talih yıldızı.

Ne kevkeb **kevkeb-i iḳbāl-i Pāşā-yı celīlū'l-ḳadr** / Ki oldı nūr-ı ʿilm ü ḥilm ile şimdi cihān-ārā (FKD, Kıt'a 15, B.3).

kevkeb-i Mirrīḥ-i perīşān: [1] Harap olmuş savaş gezegeni Mirrīh'in yıldızı.

Gerdiş-i çeşmünde olur muḫtarib / **Kevkeb-i Mirrīḥ-i perīşān** semā^c (FKD, K.3, B.12).

kevkeb-i münīr: [1] Parlak yıldız.

Maşrıḳum māh-ı ṭab^c-ı Enverī'dür / Mihrveş **kevkeb-i münīr** benem (FKD, G.206, B.11).

kevkeb-i naḥs: [1] Uğursuz yıldız.

Bū Saʿīd-i fāzıl u kāmil ki feyz-i yümn ile / İstese her **kevkeb-i naḥsı** ider necm-i saʿīd (FKD, Kıt'a 11, B.3).

kevkeb-i ṭālī^c: [1] Baht yıldızı.

Tā **kevkeb-i ṭālī^cümle** oldum mā-beyn / Şad ʿīyd gelüp itse eger ʿālemi zeyn (FKD, Rübai 49, B.1).

kevkeb-i vālā: [1] Yüce yıldız.

Bi-ḥamdi'llāh zuhūr itdi yine bir **kevkeb-i vālā** / Cihāna pertev ile oldı meh gibi ziyā-baḥşā (FKD, Kıt'a 15, B.1).

kevn: [1] Dünya (TULUM, s.1045).

Ḳazā kirişmesine virdi ḥükm-i āfeti hep / Ṭolarsa şimdi ṭolar **kevn** ile mekān āfet (FKD, K.11, B.10).

kevn ü mekân: [1] Varlık âlemi || dünya.

Ne raqqâş âfet-i devr-i kıyâmet / Ki raqqâş itse ider **kevn ü mekân** raqqâş (FKD, G.145, B.2).

kevser: [2] Cennette bulunan nehir.

Kevser hayâli ‘âşîka naqq-ı ber-âbdur / Kılduq tehi habâb-ı dili Selsebil’den (FKD, G.235, B.3).

Dil-ber ü mey zevkîdur ‘ıyd hem açar şıyâm / Açma bu râzı Fehîm **kevser** ile hürdan (FKD, G.231, B.13).

k’ey: [2] Ki ey seslenmesi.

Hâtifden o dem hitâb geldi / **K’ey** ‘âşîk-ı vaşl-ı yâr-maţlab (FKD, Terci-bend 1, B.127).

Rümhin görüb eyler ecel rûh-ı ‘adûsiyla cedel / **K’ey** kec-rev-i nâdir-maţal hazâ şırâţun müstaţîm (FKD, K.6, B.13).

keyf ver-: [1] Zevklendirmek, mutlu etmek.

Neş’e-i ğayret-i ‘aşqum sañâ **versün** bir **keyf** / K’idesen Ka’be’de câm-ı meyi bî-pervâ nûş (FKD, G.144, B.9).

keyf-i büy: [1] Kokunun hoşluğu.

Keyf-i büyümdan iderdüm şîşe-i mül ğoncayı / Reng-i rüyümdan gül-i ra’nâ olurdu pür-ħicâb (FKD, K.5, B.52).

keyf-i ħüsn: [1] Güzelliğın zevki.

İtdi mestâne-nigehle ol perî ‘arz-ı cemâl / **Keyf-i ħüsniyle** dil-i bî-ħuşum itdi denk ü lâl (FKD, Diğeri 1, B.13).

keyf-i mey: [1] Şarabın neşesi.

Yüri ey **keyf-i mey** bu dil degül bâzâr-ı miñnetdür / Alur yoqdur bu şehr içinde esbâb-ı meserretten (FKD, K.15, B.24).

keyf-i mey-i ıztırâb-ı ğam: [1] Keder sıkıntılı şarabının zevki.

Keyf-i mey-i ıztırâb-ı ğamdan / Dest-i dil-i raşedâr-ı şeldür (FKD, Terci-bend 1, B.84).

keyf-i nezâre: [1] Sevgiliyi seyretmenin zevki.

Cām-ı cihān-nümā ki bize hūsn-i yārdur / **Keyf-i neẓāresiyle** ‘aceb ‘ālem eyledük (FKD, G.173, B.3).

keyf-i nigeḥ-i yār: [1] Sevgilinin bakışının zevki.

Ey dil yine bu girye ne dīvāne mi olduñ / **Keyf-i nigeḥ-i yār** ile mestāne mi olduñ (FKD, G.175, B.1).

keyf-i rūḥānī: [1] Ruhlara can katan, neşe veren.

Merḥabā şîr-i ‘Örfî-i Şîrāz / Ki odur ıurfa **keyf-i rūḥānī** (FKD, K.17, B.42).

keyf-i şarāb: [1] Şarabın verdiği haz, neşe, zevk.

Ne ıa‘n eder dil-i hūşyāruma o şeh ki olur / Ḥarāb-ı çeşmine **keyf-i şarāb** nā-maḥrem (FKD, G.209, B.4).

k’eyle-: [3] Ki eyledi.

Bir du‘ā **k’eyledüm** dil-i zāra / ‘Avn-i ‘aşkıyla müstecāb itdüm (FKD, K.2, B.31).

Zihî cellād-ı çābük-dest **k’eyler** / Benān üzre tîğ-i cānsitān raşş (FKD, G.145, B.3).

Gönül k’ider leb-i cānān-ı pür-‘itāb ile baḥş / O teng-ḥavşaladur k’eyleye şarāb ile baḥş (FKD, G.26, B.1).

Keyvān: [1] Zuhal yıldızı. Zuhal, yedinci kat gökte oturur ve siyah renkli olduğundan sarayların temizlikçisi olarak şairler tarafından kullanılır (ONAY, s.500). Aşağıdaki tanıkta da Keyvân’ın yüzünü gözünü sürmesi anlatılmaktadır.

Müdām çarḥda destūr-ı seyr için **Keyvān** / Yüzün gözün sürer ol sür-ı āsumān-sāya (FKD, K.8, B.15).

kez: [2] Defa, kere.

Levh-i çeşminde muşavver olsa bakmaz Yūsuf’a / Şehr-i hūsn içre iden bir **kez** temāşā-yı laṭîf (FKD, G.157, B.4).

Vāj-gün kıl ‘ömrümi yā Rab ḥalāş it şübheden / Eyle bir **kez** daḥı vāşıl vuşlat-ı dūşîneye (FKD, G.272, B.3).

k’ez: [1] Ki ez:Ki...den/dan.

Merdüm-i çeşm-i dilem hüsni muhibbem şüd velî / Bî-hodî-bîn **k'ez** temâşâ-mest-i hayrânem henüz (FKD, G.295, B.6).

kıbâb-ı heft-eflâk: [1] Yedi feleğin kubbeleri.

Habâbı eylemiş süde **kıbâb-ı heft-eflâki** / Kazâ kim keşti-i cânı 'aceb 'ummâna şalmışdur (FKD, G.75, B.6).

kıblegâh: [1] Mihrap (TULUM, s.1120)

Kıblegâh itmege künc-i 'ademi cân-ı Fehîm / Nîm-çîn-i gâzab-ı ebrû-yı cânâne yeter (FKD, G.62, B.7).

kıble-i ehl-i niyâz: [1] Âşıkların kiblesi.

Ey Ka'be-i kûyü **kıble-i ehl-i niyâz** / Giryeyle tıttup ebr gibi râh-ı dırâz (FKD, Rübai 21, B.1).

kıble-i niyâz: [1] Yalvarış kiblesi.

Leb-teşne-tîğünem senüñ ey **kıble-i niyâz** / Zehr-âbe-ârzü olamaz zezem-âşinâ (FKD, G.10, B.2).

kıble-sâz-ı mâh: [1] Ay'ın kibleyi göstermesi.

Ne gebrem ü ne 'übeyd-i âteşgâham / Ne şeb-pereyem ne **kıble-sâz-ı mâham** (FKD, Rübai 41, B.1).

kııl-: [10] Yapmak, etmek, eylemek.

Cânı cânânüñ ile müttehidü'l-eczâ **kııl** / Dem-i vaşla şegaf u hicre te'essüf ne belâ (FKD, G.4, B.4).

Her dâğum idüp hem-ser-i hürşid-i kıyâmet / **Kııl** sîne-i pür-tâbumı hem-sâye-i düzağ (FKD, G.35, B.2).

Kıılma her rağne-i dendânuñı yüz biñ dile lağt / Zülfini itme perîşân yeter ey şâne yeter (FKD, G.62, B.3).

Büt-perest-i hüsni **kıılmış** anı şüret-âferîn / Saña ey zâhid ne 'aşık kâfir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.6).

Hayâdan gerçi sen bakmazsın ammâ çeşm-i 'uşşâkı / Tecellîzâr **kııldı** âteş-i hüsni şerer-rîzüñ (FKD, G.183, B.5).

Çözme zülfüñ bāğbānı itme sünbüldeñ hacīl / Perde-püş itme ruḥuñ **kıl** bülbülü gülden hacīl
(FKD, G.185, B.1).

Eşk ile ğaltān u cüşān **kıl** o dürri der-kinār / Ya'nī mevc-i lücce-i pür-şūra beñzet kendüñi
(FKD, G.284, B.6).

Bī-vefādur **kıl** cefāsun ārzü yāriñ Fehīm / Saña ta'līm eylesün luḥf u cefāyı ğamzesi (FKD,
G.288, B.5).

‘Azīz-i Mıṣr **kıldı** pādişāh-ı berrü ve'l-baḥreyn / Görüp şāyeste-i ‘izz ü sezā-yı rütbe-i ‘ulyā
(FKD, Kıt'a 15, B.10).

Direm-dār-ı faḳīrin ma'nīde ‘add eyleyüp **kıldum** / Aña lafzan işāret ki yede taḥsīn ḥāsebān-ı
‘aşr (FKD, Kıt'a 17, B.2).

kıl ü kāl-i ‘aşk: [1] Sevdanın dedikodusu.

kıl ü kāl-i ‘aşk ḥāmūş olmayınca bilmedüm / Sırr-ı ‘aḳlı mest ü medhūş olmayınca
bilmedüm (FKD, G.219, B.1).

kılıçdan geç-: [1] Çok sayıda insanı kılıç kullanarak öldürmek.

Geçse başından n'ola bu ḥavf ile şāh-ı ‘Acem / Cümlesi **geçdi kılıçdan** leşker-i bed-aḥteri
(FKD, Kıt'a 9, B.7).

kır-: [1] Kırılmak || helāk olmak, telef olmak, ölmek.

Leşker-i cān u dil-i ‘uşşākı hep **kırdıñ** meger / Şāh-ı iḳlīm-i ḳazādan ğamze ki imdād olur
(FKD, G.80, B.3).

kırab eyle-: [1] Kın yapmak.

Āferīn seyf-i yedullāh kim neheng-i tīgüñe / **Eyledüñ** gird-āb-ı baḥr-ı ḥün-ı a‘dādan **kırab**
(FKD, K.5, B.44).

kırab it-: [1] Kılıç kını yapmak.

Ḥavf-ı çeşmiyle sīne-i rīşüm / Tīg-i müjgānına **kırab itdüm** (FKD, K.2, B.22).

kırup it-: [1] Yok etmek, dağıtmak.

Çeşmi dünyāyı **kırup itse** tevāzu‘ ne ‘aceb / Kesse cellād hezārān seri maḡrūr olmaz (FKD,
Kıt'a 1, B.17).

kısmet-i Hâk: [1] Allah'ın tayin ettiği kısmet.

Hande it ağlasa hâlin dil-i nâlede saña / Böyledür **kısmet-i Hâk** girye baña hunde saña
(FKD, Terkib-bend 3, B.33).

kışşa: [1] Olay, macera.

Kışşa küteh ki o fettân-ı cihân ‘aşkında / Naql-i maşşer benüm ednâ-yı serencâmumdur
(FKD, K.12, B.28).

kıssîs: [2] Hıristiyanların ilim ve din konusunda başta gelenlerine denir (LUGAT-I REMZÎ, C.2, s.119).
Keşiş, papaz.

Bir büt-i cân-bahşsa **kıssîsem** ki mânend-i Mesîh / Râhibîne çarh-ı deyr-i mihr ü meh nâkûs
olur (FKD, G.87, B.3).

Beste-zünnâr-ı ser-i zülfine cân-ı ‘İsî / Rûh-ı kıdsî o bütüñ olmaya mı **kıssîsi** (FKD, G.289,
B.1).

kıssîs-i ‘aşk: [1] Aşk keşişi.

Eylemiş naşş-ı bütâni cilveger **kıssîs-i ‘aşk** / Hep şanemden hâdimi bir özge ma‘beddür
göñül (FKD, G.194, B.6).

ki: [417] Ki bağlacı.

Ben **ki** âzâde-dilem kayd-ı taşarruf ne belâ / Yâr u ağıyâra müdârâ vü telatıf ne belâ (FKD,
G.4, B.1).

Seng-i mi‘yâr-ı cününam ben **ki** şarrâf-ı hıred / Feyz-i temyîzümlle ‘arz-ı imtiyâz eyler baña
(FKD, G.6, B.4).

Dilüñ **ki** şu‘le-zen-i hanümâniyız cânâ / Maşabbetüñ şeref-i düdmâniyuz cânâ (FKD, G.8,
B.1).

Felek o ebrü vü müjgândan itdi tâ **ki** cüdâ / Hüdeng-i kıavs-i kıazânuñ nişâniyuz cânâ (FKD,
G.8, B.5).

Rümüz-ı çeşmüñi fehmi itmedüñ Fehîm gibi / Zemânenüñ ki güzîñ nüktedâniyuz cânâ (FKD,
G.8, B.7).

O zülf ü ruh **ki** ola şayd-ı bend-i istiğnâ / Ğazâl-i mihri ider der-kemend-i istiğnâ (FKD, G.9,
B.1).

Ḥikmet üzre gerçi medḥ itdüñ mey-i nābı Fehīm / Bilmedüñ ammā **ki** aşlın şan'at-ı Cem'dür şarāb (FKD, G.14, B.7).

Zülfinde diller eyler iken geşt-i bāğ-ı ḥüsn / Güldür **ki** düşdi ṭarf-ı külāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.2).

Ben siyeh-rüz **ki** bu baḥt ile pervāne olam / Şem'-i ḥürşid ziyā-düşmen olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.4).

Biz **ki** çün ma'reke-sāz-ı nigeḥ-i ḥübānuz / Mevc-i teb-lerze-i ten cevşen olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.5).

Tā **ki** ḥayrān-ı ḥadeng-efgeni-i müjgānuz / Ser-be-ser ḥāne-i dil revzen olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.6).

Bu keş-ā-keş **ki** var eflāk ile pīrāhenümüz / Geh girībān u gehī dāmen olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.7).

Cān-ı dāğ-ı dil ü geh nükte-i cānuz **ki** bize / Gonca-i lāle vü gül mesken olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.9).

Ne ḥikmetdür **ki** dil-ber āteşī-ḥü hevāyīdür / Egerçi aşl-ı fıṭratde bir āb u ḥākdendür hep (FKD, G.17, B.5).

Ben ol mey-ḥ'āreyem rindāne-meşreb / **Ki** itdüm meşrebi mestāne-meşreb (FKD, G.18, B.1).

Zücāc-ı dilde gör 'aks-i şarāb-ı la'l-i cān-baḥşın / **Ki** itmiş ebr-i cismi pertev-i ḥürşid-i cān ḡā'ib (FKD, G.19, B.4).

Pāy-tā-ser āteşem ammā **ki** zībaḳ-tīnetem / Āfitābāsā n'ola olsam ser-ā-pā mużṭarib (FKD, G.20, B.6).

Ḥaṭṭuñ **ki** ola zülfüñe maḥşergeḥ-i āşüb / Dünyāyı ṭutar şüriş-i ḡavḡā-yı kıyāmet (FKD, G.21, B.2).

Tā **ki** oldı çeşm-i dil-ber şulḥ-düşmen ceng-dost / Oldılar nā-çār diller şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.1).

Sirişk-i ṭıfl-ı yetīmem **ki** olmazam maḳbūl / Fünūn-ı giryede itsem eger seḥāb ile baḥş (FKD, G.26, B.2).

Ḥarāb-ı kişver-i faḳram **ki** lāne-i cuḡdı / Revādur eylese mülk-i Ferāsiyāb ile baḥş (FKD, G.26, B.3).

Kitāb mülzemi-i müdde^{ci}ye şahiddür / **Ki** müsta^{ci}idd-i ezel eylemez kitāb ile baħs (FKD, G.26, B.4).

Sāde-rū olsa baña dil-ber **ki** ṭab^{ci}-ı rüşenüm / Tîregî-i ḥaṭṭ-ı pür-şür ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.3).

Ḥaṭṭ-ı la^{ci}lüh **ki** odur ḥüccet-i i^{ci}zāz-ı Mesîḥ / Bārekallāh zihî nusḥa-i i^{ci}cāz-ı Mesîḥ (FKD, G.34, B.1).

Dāğ-ı dilüm āteşle **ki** leb-rîz ola gāhî / Her müyum olur rütbede hem-pāye-i düzaḥ (FKD, G.35, B.3).

Bağışla devr-i ğamzeñde ğünāhın / **Ki** çokdur fitnede taqşîr-i Mirrîḥ (FKD, G.36, B.6).

Nice āh eylesün şahş-ı ecel olduğıcün / **Ki** biri itse eger ^{ci}āleme ^{ci}arz-ı bî-dād (FKD, G.38, B.5).

Çeşmüh bu ğurūr ile Cibrîl'i nigāh itmez / Müşkil **ki** olur la^{ci}lüh ^{ci}İsā'ya cevāb-ālūd (FKD, G.43, B.5).

Fiğān ile ideyim dāğ dāğ sînemi hep / **Ki** nev-niyāza olur kār söz ü sāz lezîz (FKD, G.44, B.3).

Çeşmüh **ki** ola cilvegeh-i ṭal^{ci}at-ı dîdār / Müjgānum olur şem^{ci}-i şeb-i ḥalvet-i dîdār (FKD, G.47, B.1).

Ehl-i ^{ci}aşkı çekdi bāğa arzū-yı nev-bahār / Oldı zencîr-i cünün ğüyā **ki** cüy-ı nev-bahār (FKD, G.48, B.1).

Şanmañ **ki** muğān zāhide peymāne şunarlar / Bir ğüldür o kim zümre-i rindāna şunarlar (FKD, G.49, B.1).

Meclis-i ^{ci}uşşāğda ol meh **ki** sāğar nüş ider / Çeşm ü ğamze bāde-i nāzı ber-ā-ber nüş ider (FKD, G.52, B.1).

Ḥüsni **ki** odur şem^{ci} şebistān-ı ḥaṭında / Ancağ yine ḥāli aña pervānelüg eyler (FKD, G.54, B.6).

Deyr içre **ki** ol büt heves-i encümen eyler / Çok zāhid-i ṭā^{ci}at-menişi berhemen eyler (FKD, G.55, B.1).

Āmāde ṭurur ğonca k'ide çāk-i ğirîbān / Beñzer **ki** o ğül-rū yine ^{ci}azm-i çemen eyler (FKD, G.55, B.3).

Bu deyr-i mecāzīde muhtāc-ı perestişdür / Ammā **ki** haķīkatde büt berhemeni n'eyler (FKD, G.56, B.5).

Bülbül **ki** hayātında hār ile ola küşte / Ölmiş tütalum şoñra gülden kefeni n'eyler (FKD, G.56, B.6).

Ben hastasına çāre şemşīri ile itdi / Bī-çāre Fehīm ammā bilmem **ki** seni n'eyler (FKD, G.56, B.11).

‘Uşşāk **ki** āh ile gazāyı heves eyler / Mevc-i şererin cevher-i tīg-i nefes eyler (FKD, G.57, B.1).

Hem hānde vü hem hışm ider ol yār Fehīm āh / Feryād **ki** bī-dādı baña dād-res eyler (FKD, G.57, B.7).

Şāhid-i gānzisini ser-hoş u raqş-āver ider / Nağme-i ‘işveye çeşmi **ki** ser-āğāz eyler (FKD, G.58, B.3).

Şeh-süvārum **ki** kaçan raqş ile meydāna girer / Çeşm-i bed-devr ‘aceb şāhlevendāna girer (FKD, G.59, B.1).

Lebüñ hayāline Rūhü'l-ķudūs şarāba düşer / Meges-mişāl **ki** hırş ile şehd-i nāba düşer (FKD, G.60, B.1).

Helāk-i gānze-i bī-bāküñem **ki** dünyāyı / Şehīd ider de ne bīm ü ne ıztırāba düşer (FKD, G.60, B.3).

Niyāz o şūha hezārān **ki** farṭ-ı ‘işmetden / Maḥall-i nāzda hūy-rīz olup ḥicāba düşer (FKD, G.60, B.4).

Mişāl-i dīde-i hayret olur ḥayāl-i Fehīm / O dem **ki** ‘aks-i cemāli derün-ı āba düşer (FKD, G.60, B.5).

Eyle ‘uşşāķı perīşān **ki** benem ‘ālem-i ‘aşķ / Ğarazuñ ‘āşık ise bu dil-i nā-şād yeter (FKD, G.61, B.4).

Bū Sa‘īd-i fāzil u kāmīl **ki** feyz-i yūmn ile / İstese her kevkeb-i naḥsı ider necm-i sa‘īd (FKD, Kıt'a 11, B.3).

Tīg-i gānzeñ **ki** şehīd itdi Fehīm-i zārı / Olmasun mı yine biñ cān ile ķurbān-ı ķazā (FKD, G.12, B.7).

Göñül **ki** şimdi rızā dostudur verürse n'ola / Ğazā-yı zaḥm-ı nigāh-ı dil-āşināya rızā (FKD, G.13, B.5).

Cām-ı leb-rîz-i eceldür şunduğı ‘uşşāka hep / Bāde-i nāzi **ki** ol çeşm-i sitemger nūş ider (FKD, G.52, B.2).

Peyk-i vādi-i melāmet dil-i çālākümdür / **Ki** bu yolda aña ne Kays u ne Ferhād yeter (FKD, G.61, B.8).

Ne rif’atdür **ki** kabrin mātemi-i ‘ālem-i ‘aşkuñ / Siyāh u mā’i atlasla şeb ü rüz āsumān örter (FKD, G.63, B.3).

Nesīm-i nev-bahār açar der-i gülzārı ey bülbül / Ne sūd ammā **ki** ‘unf ile gelür bād-ı hūzān örter (FKD, G.63, B.4).

Çeşm-i rindāne **ki** dilden mey-i gülfām ister / Şişe-i ğayret ü nāmūsı aña cām ister (FKD, G.64, B.1).

Teşne-i cām-ı şehādetdür o mest-i ğāfil / **Ki** tırup karşıısına büse diler kām ister (FKD, G.64, B.5).

Nic’olur hāl-i dil-i ehl-i maḥabbet **ki** o şūḥ / Mest-i ‘aşkıını ne mestür ne bed-nām ister (FKD, G.64, B.6).

Benüm **ki** pāyuma tā oldı āşinā zencir / Hasedle ‘aql-ı küle itdi iktizā zencir (FKD, G.65, B.1).

Fehim ben **ki** olan herze-gerd-i ‘ālem-i ‘aşk / Degül mi ‘aşık-ı āvāreye belā zencir (FKD, G.65, B.9).

Ġoncayı gerçi **ki** āġūşa çekersin gül-bün / Bī-sebeb dest-i giribān olacağın āḥir (FKD, G.66, B.3).

Ey perī eyleme hūrşid gibi ‘arz-ı cemāl / Kendi nūrunda **ki** pinhān olacağın āḥir (FKD, G.66, B.4).

Mest olup eyleme hūrşid-cemālāna nazar / Şağın ey çeşm **ki** giryān olacağın āḥir (FKD, G.66, B.10).

Hāl-i müşġini **ki** yāruñ ġūşe-i ebrüdedür / Bir hümādur kim kenār-ı ebrde āsüdedür (FKD, G.68, B.1).

Tengnā-yı kal’a-i ‘aql içre olmaz şehir-bend / Dil **ki** bir dīvāne-i deşt-i cünün-peymüdedür (FKD, G.68, B.2).

Zir-i zülfinden nigāh eyler dil-i zāra dirig / Zaḥmumu bihbüd olur ḥançer ki müşk-ālüdedür (FKD, G.68, B.5).

Ben **ki** zaḥm-ı tîğ-i çeşmüñden ser-â-pâ ḥandeyem / Derde şabrum ğibṭa-fermâ-yı dil-i Eyyüb'dur (FKD, G.69, B.4).

Āvāze-i ḥazīndür ol şūḥ-ı nağmeger / Ervāḥ-ı ḳudsıyān **ki** megesvār ḳütıdır (FKD, G.70, B.2).

Ḥar-çengdür velī ḥarekâtında var nemek / Ḳānūn **ki** baḥr-ı mevc-zen-i bî-subütıdır (FKD, G.70, B.4).

Ġam **ki** āzār-ı ḳār-ı her-dıldür / Nāzenīn yār ü dil-nevāzumdur (FKD, G.71, B.4).

Ya itdi 'ayān şüretini ḥükm-i ḳazānuñ / Ḥüsnüñ **ki** leṭāfetde senüñ āyīne-gündür (FKD, G.73, B.6).

Çeşm-i siyeh-mesti **ki** maḥmürdür / Nīm-nigāḥ eylese ma'zürdür (FKD, G.74, B.1).

Ḥüsni **ki** pertev şala bir gülşene / Ḥārları hep şerer-i Ṭūr'dur (FKD, G.74, B.4).

Maḥabbet lüccesi dirler **ki** tā ḳa'rındadır sāḥil / Göñül kim zevraḳın bir baḥr-ı bî-pāyāna şalmışdır (FKD, G.75, B.5).

Ten-i kāfūr-ı ṭab'umda göñül pejmürde olmuşdur / Semenderdür **ki** ebr-i berf içinde mürde olmuşdur (FKD, G.76, B.1).

Siyeh çeşmüñ ḥayāliyle olur ḥāmūş ehl-i 'aşḳ / Meger **ki** mīl-i müjgān sürme-sāy-ı ḥayret olmuşdur (FKD, G.77, B.8).

Çeşm-i ḥün-rīzūñ **ki** gāḥī mā'il-i bî-dād olur / Dillere ol dem ḳazā hem küşte hem cellād olur (FKD, G.80, B.1).

Leşker-i cān u dil-i 'uşşāḳı hep ḳırduñ meger / Şāḥ-ı iḳlīm-i ḳazādan ḡamze **ki** imdād olur (FKD, G.80, B.3).

Her mürde-dil **ki** mālik-i mülk-i vişāl olur / Ḥükm-i 'adem ol ādeme emr-i muḥāl olur (FKD, G.81, B.1).

Aḥvāl-i derd-i dil aña ilhām ola meger / Ol māḥ-ı sāde-rü **ki** melek görse lāl olur (FKD, G.81, B.2).

Derd ü elem **ki** mādde-i aşl-ı vişaldür / Mādām mihre vāşıl ola meh hilāl olur (FKD, G.81, B.3).

Ger şalsa āl-i mül dilüme la'lvār 'aks / Gör ṭālī'üm **ki** lāle-i küḥ-ı melāl olur (FKD, G.81, B.4).

Ḥāl añladuñsa olma gel ālüde-i kelām / Esrāra ol **ki** maḥrem ola ehl-i ḥāl olur (FKD, G.81, B.6).

Ol **ki** ḥürşid-i cemāl-i yārdan maḥrūm olur / Z̄ulmet-i ğamda vücūdı zerreveş ma‘dūm olur (FKD, G.82, B.1).

Ol **ki** nezzāre-kün-i çāk-ı girībānuñ olur / Şevķ ile buse-dih-i ğuşe-i dāmānuñ olur (FKD, G.83, B.1).

‘Ār ider mihr ü mehi etmege ḥaşv-ı bālīn / Ol **ki** kūyuñda senüñ bir gece mihmānuñ olur (FKD, G.83, B.3).

Ḥavfūm oldur **ki** perīşān-ter olur zūlfüñden / Şāne kim pençe-zen-i zūlf-i perīşānuñ olur (FKD, G.83, B.4).

Şafaķ-ı ḥūnın ider tıfl-ı felek zīb-i cebīn / Fitne bismilgeh-i çeşmüñde **ki** ḳurbānuñ olur (FKD, G.83, B.6).

Ġonca-i bāĝ-ı dil ü cān-ı Fehīmā’dur hep / Her tebessūm **ki** enīs-i leb-i ḥandānuñ olur (FKD, G.83, B.7).

Eşķ-i germüm **ki** ola kevkebe baḥş-ı āteş / Aḥķeri şu‘le-i ser-keş şereri aḥķer olur (FKD, G.84, B.2).

Naḥl-i āhum **ki** odur bāĝ-ı ğama āteş-i berg / Şem‘veş berg-i ğüli şu‘le-beri aḥķer olur (FKD, G.84, B.4).

Bir büt-i cān-baḥşa ḳıssīsem **ki** mānend-i Mesīḥ / Rāhibīne çarḥ-ı deyr-i mihr ü meh nāķūs olur (FKD, G.87, B.3).

Çāk ü rüsvā dil **ki** bir şūḥ-ı girībān-zāddur / Ḥavfūm oldur cilvegāḥı perde-i nāmūs olur (FKD, G.87, B.6).

Diller **ki** zikr-i la‘li ile pür-ḥurūş olur / Tesbīḥden ğürūḥ-ı melā’ik ḥamūş olur (FKD, G.88, B.1).

Ḥaṭṭı **ki** dūd-ı āteş-i āşūb u fitnedür / Tāb-ı ‘izār-ı surḥı ile şu‘le-pūş olur (FKD, G.88, B.2).

Çeşmi **ki** mest-i ‘işve-i maḥmūr-ı nāzdur / Ol dem ki bezmi şīve ḳurup bāde-nūş olur (FKD, G.88, B.3).

Çeşmi ki mest-i ‘işve-i maḥmūr-ı nāzdur / Ol dem **ki** bezmi şīve ḳurup bāde-nūş olur (FKD, G.88, B.3).

Laht-ı cigerle dāide **ki** pergāle-ḥīz olur / Her nevk-i ḥār u ḥasla lāle-ḥīz olur (FKD, G.90, B.1).

Dil ider çeşmine ta'lim-i nigāh-ı iltifāt / Özge mecnündür **ki** cellāda teraḥḥum öğredür (FKD, G.92, B.3).

Tīg-i nigh **ki** çeşm-i füsün-sāza bestedür / Ol hırzdur ki gerden-i i'cāza bestedür (FKD, G.93, B.1).

Tīg-i nigh ki çeşm-i füsün-sāza bestedür / Ol hırzdur **ki** gerden-i i'cāza bestedür (FKD, G.93, B.1).

Zīr-i müje nigāhı **ki** peygām-ı nāzdur / Bir nāmedür ki şeh-per-i şeh-bāza bestedür (FKD, G.93, B.3).

Zīr-i müje nigāhı ki peygām-ı nāzdur / Bir nāmedür **ki** şeh-per-i şeh-bāza bestedür (FKD, G.93, B.3).

Nühüfte āh **ki** āgāh olursa çeşm-i siyāhı / Kirişme peyk-i nigāh ile 'özr-ḥ'āh gerekdür (FKD, G.100, B.2).

Şekkerin gonca **ki** her tūti-i cān bülbüldür / Āyine 'aks-i cemālünle açılmış güldür (FKD, G.101, B.1).

Ser ver ki serin verdigiün şem'-i külehdār / Maḥbūs-ı ser-ā-perde-i fānūs degüldür (FKD, G.102, B.5).

Oldı ğam-ı Yūsuf'la felek başına zindān / Şanmañ **ki** Züleyhā daḥı maḥbūs degüldür (FKD, G.102, B.6).

Meger nuḥkuñ nesīm-āsār-ı gülzār-ı tekellümdür / **Ki** her bir gonca-i lafzuñ hem-āğuş-ı tebessümdür (FKD, G.103, B.1).

Dem-i güftārda la'li **ki** leb-rīz-i tebessümdür / Açılmış feyz-i luḥfından gül-i bāğ-ı tekellümdür (FKD, G.104, B.1).

Sākī kadeḥ şun baña **ki** mevce-i rüyı / 'Uḫde-güşäyende-i ḥuḥut-ı cebīndür (FKD, G.105, B.6).

Her dem nice vech ile görem deyü cemālin / Bir nice zamāndur **ki** gönül āyīnegerdür (FKD, G.106, B.2).

Rāh-ı 'ademe ey dil-i āvāre refīḫ ol / Dermān-ı ğam-ı hecr demişler **ki** seferdür (FKD, G.106, B.8).

Degüldür aḡter o pāşīde-dāne aḡkerdür / Hilāl şanma o nūrı **ki** dās āteşdür (FKD, G.108, B.2).

Ḳazā **ki** cism-i dilüm itdi dāğdan terkīb / Vücūd-ı dāğa münāsib libās āteşdür (FKD, G.108, B.3).

Hemīşe sūz-ı derūnumla eyleyem ülfet / **Ki** kıymet-i dil-i ‘aşık-şinās āteşdür (FKD, G.108, B.5).

Fehīm tābiş-i ḡāhişle olmazam ser-germ / **Ki** āb-ı rüy-ı dile iltimās āteşdür (FKD, G.108, B.7).

Ol Ka‘be-i ‘aşkuz **ki** ḡayāl-i leb-i ḡübān / Ervāḡ-ı ṡavāf-āver-i pīrāhenümüzdür (FKD, G.110, B.4).

Bismilgeh-i ferzend-i Ḥalīl’i yūri seyr it / Gör merḡamet-i ‘aşkı **ki** ḡurbānına kıymaz (FKD, G.114, B.4).

Ümmīd **ki** şaf-şiken-i fitne Fehīmā / Cem‘iyyet-i ‘uşşāk-ı perīşānına kıymaz (FKD, G.114, B.5).

Yād kıl mest-i mey-i ḡūn-ı ciger olduğumı / Çeşm ü ḡamzeñ **ki** şuna birbirine sāğar-ı nāz (FKD, G.115, B.3).

Gör za‘fumu ḡoynumda iken şordı raḡībe / N’oldı **ki** Fehīmā’ya o nevmīd ḡörünmez (FKD, G.117, B.7).

Şem‘-i ḡūrşīd-i tecellāyuz **ki** yoḡdur dūdumuz / Sāye gibi oldı dūd u tīre dil-merdūdumuz (FKD, G.119, B.1).

Cibrīl **ki** uğraya aña der / Biz muḡtesib-i sebū-be-düşuz (FKD, G.122, B.4).

Biz gerçi **ki** dīvāne-reviş rind-i levendüz / Bilmekde rümüz-ı dili Cibrīl-pesendüz (FKD, G.123, B.1).

‘Ālem-i ‘aşkuz **ki** feyz alsa havāmuzdan bizüm / Şad-hezārān ‘aḡl-ı Eflāṡun olur dīvānemüz (FKD, G.124, B.4).

Dīde-i Nuḡ’uz **ki** āşüb-ı cihāndur giryemüz / Belki ṡufān’a daḡı āfet-resāndur giryemüz (FKD, G.127, B.1).

ḡamzeyüz ammā **ki** Mirrīḡ-ı cihān-ı fitneyüz / Perde-i çeşm-i bütān-ı şūḡdur eflākümüz (FKD, G.128, B.2).

Biz nākīlān-ı sihr-i Fehīm'üz **ki** 'ālemi / Dem-beste eyledi suhan-ı dil-pezīrümüz (FKD, G.129, B.5). [k

Biz **ki** mest-i neşve-i esrār-ı hüsni dil-berüz / Bāde-i hasretle pürdür sāgar-ı leb-rīzümüz (FKD, G.130, B.2).

Biz **ki** hāl u haṭ-ı dil-dārı temāşā iderüz / Dāğ-ı hasretle dili maḥz-ı süveydā iderüz (FKD, G.131, B.1).

Bü'l-‘aceb ma‘reke-sāz-ı müje-i hūbānuz / **Ki** şehīdānı dem-i tīg ile ihyā iderüz (FKD, G.131, B.2).

‘Andelīb-i erinī-güy-ı vişalüz **ki** dili / Gül-bün-i gonca-i gülzār-ı tecellā iderüz (FKD, G.131, B.3).

Şīve-i şāhid-i nuṭqın **ki** Fehīm'üñ yazaruz / Hüsni elfāzumuzı ma‘ni-i şeydā iderüz (FKD, G.131, B.7).

Bir dil-rübā da yok **ki** ide beste-pā bizi / Zülf-i bürīde gibi perīşān-ı ğurbetüz (FKD, G.132, B.7).

Vādi-i firkatde olduĝ vāşıl-ı seyl-i sirişk / Nice demlerdür **ki** gerd-i rāhdan āsüdeyüz (FKD, G.133, B.4).

Bir bahta mālīkem **ki** eger itse nā-murād / Eyler hezār-bār dili imtinān-ı ye's (FKD, G.136, B.6).

Ne āteşden ten-i mecrūh u lāğar dāğ dāğ olmış / **Ki** mağz-āşüfte-dil germ-i cünün-ser dāğ dāğ olmış (FKD, G.140, B.1).

Ne berķ-ı hüsniñ āyā dil yine germ-i ḥayālīdür / **Ki** sūz-ı reşkten bālīn ü bister dāğ dāğ olmış (FKD, G.140, B.2).

Çeşmüñ dile şu deñlü ider āşinā nigāh / Güyā **ki** birbiriyle ezel şoḥbet eylemiş (FKD, G.141, B.4).

Rāyet-i ḳaddin **ki** yār ma‘reke-sāz eylemiş / Çoĝ ‘alem-i maḥşeri fitne-ṭırāz eylemiş (FKD, G.142, B.1).

Muğbeçe sevdüñ Fehīm aĝlama dīnüm deyü / Cānunu da almamış ḥayf **ki** az eylemiş (FKD, G.142, B.5).

Ol **ki** çeşm-i şūḥuña ālüfte āhūdur demiş / Ğamze-i bed-ḥūyuña şīr-i sitem-cūdur demiş (FKD, G.143, B.1).

Bād-ı naḥvetdür **ki** itmiş baḥr-ı ḥüsnüñ mevcnāk / Ğarḳa-i deryā-yı ḥıṣmuñ çīn-i ebrūdūr demiş (FKD, G.143, B.2).

Ne raḳḳāş āfet-i devr-i kıyāmet / **Ki** raḳş itse ider kevn ü mekân raḳş (FKD, G.145, B.2).

Ḥelāl olsun o Hindū'ya gül-i dāğ / **Ki** āteşle ide dāmen-feşān raḳş (FKD, G.145, B.6).

Dil-beste-i zülf itme Mesīḥā'yı **ki** olmaz / Her dil girih-i rişte-i zünnāruña maḥşūş (FKD, G.146, B.5).

Müdüām olur leb-i la'li şarābdan maḥzūz / 'Aceb 'aceb **ki** ola şu'le ābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.1).

Ne şu'ledür o tecellī-fürüş-ı ḥüsn-i metā' / **Ki** mihr gibi degüldür niḳābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.3).

Hemīşe 'āşıḳa eyler 'itāb u ḡayrıya luṭf / Bilür **ki** bü'l-heves olmaz 'itābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.5).

Olursa ḥ'ābdadur 'āşıḳa naşīb-i vişāl / Neden **ki** olmaya 'uşşāk ḥ'ābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.7).

Fehīm'i öldürem derse ḡam yemem **ki** olur / Zebān-ı nāzı bilen bu cevābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.8).

Dil-i raḳīb-i bed-aḡter nedür **ki** ḥā'il ola / Ḥadeng-i āhuma olmaz nüḥ-āsumān māni' (FKD, G.151, B.4).

Ne neş'edür **ki** cününü yıḳar şarāb-ı firāk / İläḥī eyleme ehl-i dili ḥarāb-ı firāk (FKD, G.162, B.1).

Yeter çemengehümi eyledüñ felek pā-māl / **Ki** oldı toḡm-ı dilüm berḳ-ı şu'le-tāb-ı firāk (FKD, G.162, B.2).

Ki ṭab'-ı bü'l-heveslerdür bu dehrüñ Ḳays u Ferḥād'ı / **Ki** olmuş Leylī'ye ḥuffāş u Şīrīn'e meges 'āşıḳ (FKD, G.164, B.2).

Ki ṭab'-ı bü'l-heveslerdür bu dehrüñ Ḳays u Ferḥād'ı / **Ki** olmuş Leylī'ye ḥuffāş u Şīrīn'e meges 'āşıḳ (FKD, G.164, B.2).

Şafaḳdan mihr şanmañ kelle-i pür-ḡun-ı baḡtıdur / **Ki** ḳurbān eylemiş yāra bulınca dest-res 'āşıḳ (FKD, G.164, B.4).

Biñ vech ile yār itse tecellī haberüm yoḡ / Gūyā ki kelām-ı erinīyem eṣerüm yoḡ (FKD, G.166, B.1).

Pervāz idemem bāḡ-ı ruḡa bīm-i ḡayādan / Murḡ-ı naḡar-ı ‘aşıḡam ammā **ki** perüm yoḡ (FKD, G.166, B.2).

Biñ devlet ile eyledi memnūn beni devrān / El-minnetū lillāh **ki** elümde hūnerüm yoḡ (FKD, G.166, B.6).

Āhum ile her gece eyler sipāh-ı māh ceng / Berḡ-ı āteṣ-bāddur gūyā **ki** eyler kāh ceng (FKD, G.168, B.1).

Bildük ne imiş aṣlın ‘aṣḡ u dil ü dil-dāruñ / Ammā **ki** bu esrārı nā-güfte midür bilsek (FKD, G.171, B.4).

Şöyle ser-mest-i mey-i ‘aṣḡ-ı ilāhī olsaḡ / **Ki** ne dīdār u ne hūr u ne behiṣtin görsek (FKD, G.172, B.2).

Cām-ı cihān-nümā **ki** bize ḡüsn-i yārdur / Keyf-i nezāresiyle ‘aceb ‘ālem eyledük (FKD, G.173, B.3).

Mecnūn ḡibi efsūn-ı nigāhiyla ‘ademsin / Dīvāne Fehīm āh **ki** efsāne mi olduñ (FKD, G.175, B.8).

Çarḡ-ı fettān ile hem-ders-i cünūndur çeṣmüñ / Fenn-i bī-dādda ammā **ki** füzündür çeṣmüñ (FKD, G.178, B.1).

El-ḡazer ey murḡ-ı küfr ü dīn **ki** dūṣmendür ṣaḡın / Gerçi ṡavrı āṣinādur ṣāh-bāz-ı çeṣminüñ (FKD, G.180, B.3).

Nāz ile olur sāye-niṣīn-i ḡüle mihr / Her ḡül **ki** ola bāḡda hem-sāye-i ḡüsnüñ (FKD, G.181, B.5).

Ey serv n’ola pest ise ḡürṣīd-i kıyāmet / Besdür **ki** bülend oldu senüñ pāye-i ḡüsnüñ (FKD, G.181, B.6).

Fiḡān ey Mevlevī dil-ber **ki** çeṣm-i fitne-engīzüñ / Beni öldürmeḡ cem’ eylemiş müjḡān-ı ḡūn-rīzüñ (FKD, G.183, B.1).

Ḥudā meḡer dilüm itdi resūl-i ‘ālem-i ‘ıṣḡ / **Ki** oldılar ḡam u derd ü elem ṣaḡābe-i dil (FKD, G.186, B.4).

Biñ ṣikest olsa havāsından olur yine dürüst / Oldı gūyā **ki** ḡabāb-ı mey-i ḡam ṣīṣe-i dil (FKD, G.187, B.3).

Cem' oldu gelüp bir yere müjgân u kirişme / Beñzer **ki** iderler yine tedbîr-i tegâfûl (FKD, G.193, B.3).

Bir 'arazdur kim 'ademden cevheri mánend-i cism / Bü'l-'aceb hikmet **ki** mevcûd-ı mü'ebbeddür göñül (FKD, G.194, B.5).

Feyyâz o deñlü bād-ı bahārī **ki** cūlaruñ / Her mevci oldu sünbül ü her bir ḥabâb gül (FKD, G.195, B.6).

Bir ḥüsn-i gelü-süz ile germ-ülfet olup çeşm / Ḥayretdeyem ol deñlü **ki** bîgâne-i 'aşkam (FKD, G.197, B.5).

Cünün-ı 'aşk ile düşdüm o deşt-i vahşet-engîze / **Ki** sâyemden kaçarlar şîrler vahşetle Mecnûn hem (FKD, G.201, B.5).

'Aşıkam 'aşık **ki** fikr-i zülf-i ḥavrâ eylemem / Pây-ı 'aql-ı beste-i zencîr-i sevdâ eylemem (FKD, G.203, B.1).

'Arifem 'arif **ki** sırr-ı rûḥı iz'ân itmege / Secde-i teslîm-i i'câz-ı Mesîḥâ eylemem (FKD, G.203, B.2).

'Aşıkam 'aşık **ki** istîlâ-yı ḥüsn-i yârdan / Şu'le-i Tûr olsa hürşîdi temâşâ eylemem (FKD, G.203, B.3).

'Arifem 'arif **ki** vaşl-ı şâhid-i tevḥîd için / Her zamân ezkâr-ı ism-i bî-müsemmä eylemem (FKD, G.203, B.4).

'Aşıkam 'aşık **ki** tîg-i ğamze-i ḥün-rîz-i yâr / Cân-ı 'aşkı zaḥmnâk etse müdürâ eylemem (FKD, G.203, B.5).

'Arifem 'arif **ki** bilmem 'aşk u 'irfân n'iydüğün / Hem yine erbâbını ta'yîb ü rüsvâ eylemem (FKD, G.203, B.6).

'Aşıkam 'aşık **ki** isbât-ı vücûd için Fehîm / 'Arif-i dānâ gibi herkesle ğavgâ eylemem (FKD, G.203, B.7).

Ben sırr-ı luṭf u ḳahr-ı Ḥudâ'yam ğarâz budur / Bu Tûr'dan **ki** dilleri hep mesken isterem (FKD, G.208, B.2).

Degül o ḥüsn-e hemân âfitâb nâ-maḥrem / Ne âfitâb **ki** olmuş niḳâb nâ-maḥrem (FKD, G.209, B.1).

Ne ṭa'n eder dil-i ḥüşyâruma o şeh **ki** olur / Ḥarâb-ı çeşmine keyf-i şarâb nâ-maḥrem (FKD, G.209, B.4).

Şu deñlü eyledi pinhân hayâl-i cânânı / **Ki** oldı çeşm-i Fehîmâ'ya h̄'âb nâ-mahrem(FKD, G.209, B.5).

Pertev-i mihrem **ki** şeb-nem şükrüm eyler zerre hem / Dest-gîr-i pây-mâlân bir garîb üftâdeyem (FKD, G.211, B.7).

Şanmañ ki siyeh-çerdedür ol mâh-ı münîri / Tâb-ı eşer-i şa'sa'a-i nür-ı nigâhum (FKD, G.215, B.6).

Benem **ki** mâhi-i deryâ-yı eşk olup her dem / Mişâl-i merdüm-i dîde şinâhdur kârum (FKD, G.216, B.6).

Eylemez câm-ı fenâ mest-i ser-endâz beni / Benem ol rind **ki** şahbâ-yı bekâdan geçdüm (FKD, G.218, B.5).

Biz **ki** tarz-ı Rızâ-pesend olduğ / Sihr-i i'câzı da tırâz idelüm (FKD, G.221, B.5).

Ol kadar pür-cürm-i aşkam **ki** yazılsa defterüm / Cirm-i düzağ nokta-i harf-ı azâbumdur benüm (FKD, G.223, B.8).

Degül gonca bürîde-kelle-i pür-hün-ı bülbüldür / **Ki** bâğ içre görüp olmuş ruğ-ı gül-hîzüñe kırbân (FKD, G.226, B.3).

Geçmişem ben **ki** şehîd olmak için cânumdan / Geçme kırbânıñ olam başuñ için şanumdan (FKD, G.229, B.1).

Ruğ-ı pür-tâbuñ ol şâm-ı tecellîgâh-ı hübîdür / **Ki** olmuş mihr ü meh pertev-gedâ nür-ı niķabuñdan (FKD, G.230, B.4).

Mest gezüp her taraf gör **ki** ne olur telef / Dil-ber-i mağrürdan aşık-ı mehcürdan (FKD, G.231, B.8).

Benem ol âlem-i vâlâ **ki** hezâr âteş-i Tûr / Tıtuşur pertev-i mihr ü meh-i eflâkümnden (FKD, G.236, B.2).

Ey çerâğ-ı çeşm-i aşık ben **ki** fânüs-ı hayâlem / Câme-h̄'âbum rüşen eyle perde-i pîrâhenümnden (FKD, G.238, B.4).

Ne bahtdur **ki** Fehîm olsa ger belâgat-dost / Olurlar ehl-i dilân-ı zamân suhan-düşmen (FKD, G.239, B.7).

Teğâfüldür o şemşîr-i belâ-âb u kazâ-cevher / **Ki** olmuş tîğ-i müjgânveş ayân kendi nihân keskin (FKD, G.242, B.2).

İtme pā-māl **ki** Ḳays'uñ dil-i pür-dāğıdur / Ğonca-i lāle-i pejmürde-i şahrā-yı cünün (FKD, G.243, B.3).

Tā-be-key ğamze teğāfül gibi pinhān olsun / Bir nigāh eyle ki biñ cān saña ḳurbān olsun (FKD, G.244, B.1).

Yüri görsün **ki** ḳıyāmet nic'olur serv-ḳadūñ / Her ṫaraf şad 'ālem-i fitne ḫıramān olsun (FKD, G.244, B.4).

Zāhidā ehl-i melāmet bugün olsun 'uryān / Hulle-i cenneti şabr eyle **ki** ferdā geysün (FKD, G.246, B.5).

Der Fehīmā **ki** benüm dāğ-ı cünün tācumdur / İdüñ ibrām bahār oldu **ki** ḫālā geysün (FKD, G.246, B.6).

Der Fehīmā **ki** benüm dāğ-ı cünün tācumdur / İdüñ ibrām bahār oldu **ki** ḫālā geysün (FKD, G.246, B.6).

Ki pertevine olur ḫā'il āfitāb meyüñ / Zılāl-i hey'et-i maḫrūṫı-i zemīn-i sebū (FKD, G.247, B.3).

Bir dil **ki** şem'-i ḫüsnüñ ura şu'le dāğına / Pervāne eylemez meh ü mihri çerāğına (FKD, G.252, B.1).

Olduḫ Fehīm hem-nefes-i zāğ-ı bed-nevā / Dehrüñ ne tīre-baḫt ile geldük **ki** bāğına (FKD, G.252, B.5).

Lāle oldu semeni büseden illā **ki** sürīn / Vermedi ruḫşat aña ğayret-i 'ışmet bu gece (FKD, G.257, B.8).

Çeşmüñ **ki** ede ḫançer-i müjgānı keşīde / Eyler nıgehüñ ğamze-i şad-'ömri derīde (FKD, G.258, B.1).

Ġāhī **ki** müjeñ nāvekini eyleye per-tāb / Bāl ü per-i murğ-ı ecele ola ḫālīde (FKD, G.258, B.2).

Ġamzeñ **ki** dile sīne-şikāf-ı dil-i ḫübān / Ḥavfindan olur dāmeni tığün de ḫarīde (FKD, G.258, B.3).

Ġül ü lāleye nesīmem dil-nāfeye şemīmem / Desün ol **ki** der Fehīm'em sözi böyle post-kende (FKD, G.259, B.5).

O mertebe ideyim fevt-i derd için feryād / **Ki** tā-ebed olalar ehl-i mātem āsüde (FKD, G.262, B.2).

Gönlü o aḥker-i sūzān-ı şu^{le}-pisterdür / **Ki** şem^{veş} ola hem muḫtarib hem āsūde (FKD, G.262, B.3).

Belā vü miḥnet-i dehri o deñlü çekdi Fehīm / **Ki** oldı devr-i ḥayātında ‘ālem āsūde (FKD, G.262, B.5).

Çeşmüñ **ki** ider ğamzeñi de ḥavf ile lertzān / Āyīneye bakma ḥazer eyle ḥazer eyle (FKD, G.267, B.8).

Āyīn-i teġāfūlde güzel ğāh **ki** ammā / Ḳānūn-ı nühüfte-nigeḥi ber-ṭaraf itme (FKD, G.268, B.3).

Naḥl-i ḳaddi **ki** odur zīnet-i bāĝ-ı āşüb / Her ḥıram itse tolar ‘ālem-i bālā fitne (FKD, G.270, B.5).

Ḥ^ābda iken itmede ‘ālemi ğamzesi şehīd / Vāy o dem **ki** eyleye tiĝini çeşmi āḥte (FKD, G.271, B.3).

Ey Şems-i dīn yetiş **ki** o ḥürşīd-i pür-celāl / Cevr-i Fehīm-i nādire-perdāza başladı (FKD, G.275, B.6).

Öyle kāfirdir **ki** bend itmez yine zünnārın / Ger Mesīḥā olsa da dīn-āşināyī ṭurrası (FKD, G.278, B.3).

O kebk-i bü'l-‘acebüz giryenāk-i ḥande-eşer / **Ki** za‘ferān iderüz ḥār-ı āşiyānumuzı (FKD, G.280, B.3).

Sākī-i devrāna pür-sāĝar-ı ‘ömrem **ki** dil / Ārzū-yı bāde-i bezm-i elest eyledi (FKD, G.281, B.3).

Demeñ **ki** sīne-i pür-süz-ı āteş-ḥīze raḥm itdi / İderdi küşte çoḳdan ḥançer-i ḥün-rīze raḥm itdi (FKD, G.282, B.1).

Görüp ‘arz-ı niyāzum çeşmüñe bildüñ **ki** maḥmūram / Bir iki cām şunduñ bende-i ‘ırfānuñam sākī (FKD, G.283, B.4).

Meger oldı pāy-ı yāra gözümüñ revāne seyli / **Ki** o naḥl-i ‘işve-bāzuñ dil-i zāra var meyli (FKD, G.285, B.1).

Dil o türk-i ĝırre-meste nice diñledür fiĝānın / **Ki** ĝazanferānı lertzān ider esbinüñ şuheyli (FKD, G.285, B.3).

N’ola dāĝ dāĝ iderse felek-i peleng-rengi / **Ki** şerār-ı āhdur hep o şehüñ ğubār-ı ḥayli (FKD, G.285, B.4).

Eşer-i ‘aķīķı eyler dil-i ‘aşıķını hūn-āb / Felek-i cihān-ı ‘aşķuñ **ki** sirişķidür Süheylī (FKD, G.285, B.5).

Bilüp hāl-i dilüm eyler tegāfūl ğamze-i şūhı / Ne tālī‘dür **ki** rāzumdan ola ğammāz müstağnī (FKD, G.287, B.3).

Ķudsiyān hayf **ki** gül-ĉīn olamaz şimdi Fehīm / Hār-best eyledi ğam gülşen-i endīšemüzi (FKD, G.291, B.5).

Şeb ki şüd dūr ez-nażar-ı ān āfitāb-ı maşşerem / Tā şabāh-ı haşr müştāķam cemāl-i hūberā (FKD, G.294, B.2).

Bī-vücudem gerĉi tūfān ğarķ-ı eşkem şüd Fehīm / Ān serābem men ki gird-ābī künem gird-āberā (FKD, G.294, B.5).

Ķün gonce-i meh āb-ı men ez-ĉeşme-i mihrest / Bed aķteriyem bīn ki be-her bām şikūftem (FKD, G.296, B.5).

Mihr ü meh mi şu‘le-i dūd-ı dil-i ‘aşıķ mıdır / Ney **ki** bu manzūr olan cirm-i münevver rüz u şeb (FKD, K.1, B.6).

Mihr-i eflāk-i nübüvvet māh-ı evc-i iştifā / Aħmed-i mürsel **ki** ‘ālem nā‘tin eyler rüz u şeb (FKD, K.1, B.19).

Mihr ü meh-rāyā Hūdāvendā şeff‘e‘l-muznibā / Ey **ki** ğalbündür cemāl-i Hāķķ’a mażhar rüz u şeb (FKD, K.1, B.26).

Mihr ü meh-feyzā benem ol berķ-ı āteş-tāb **ki** / Feyz-i te’sīri ğazā ŧab‘umda ister rüz u şeb (FKD, K.1, B.42).

Öyle bed-aķterem **ki** mihr ü mehi / Bā‘iş-i zūlmet-i seĥāb itdüm (FKD, K.2, B.5).

Hīre-mest-i mey-i ğamam **ki** ne dem / Meyl-i keyfiyyet-i şarāb itdüm (FKD, K.2, B.7).

Nuşha-i derd-i ‘aşķdan ammā / Ol belālar **ki** intiĥāb itdüm (FKD, K.2, B.14).

Şu‘le-süz-ı āteşem **ki** ŧab‘umdan / Zühre-i hūsn ü ‘aşķı āb itdüm (FKD, K.2, B.16).

O tezervem **ki** bīm-i şāhīnden / Meskenüm ĉengel-i ‘uķāb itdüm (FKD, K.2, B.23).

Ķuş ğıl ey perī **ki** za‘fumdan / Ķāyibāne saña ĥiĥāb itdüm (FKD, K.2, B.24).

Şehriyār-ı peyemberān Aħmed / **Ki** rehinde yüzüm türāb itdüm (FKD, K.2, B.27).

O şehenşeh **ki** medh-i hulûkından / Kalemüm kân-ı müşk-nâb itdüm (FKD, K.2, B.28).

Nür-ı evvel bunuñla fahr eyler / **Ki** vücūdına çok şitâb itdüm (FKD, K.2, B.39).

Ezmîne her zamân bunu söyler / **Ki** zuhûrına intisâb itdüm (FKD, K.2, B.40).

Budur ümmîd o ‘âşîye diyesin / **Ki** şefâ‘atle behre-yâb itdüm (FKD, K.2, B.52).

Hem-kâse idüñ hûn-ı cigerden dime ey dil / Mestâne **ki** hûn-hâre ola yâri ne bilsün (FKD, K.4, B.24).

Hük-m-fermâ-yı kader-ğudret **ki** emr itse olur / Devr-i pîrîde kazâ-yı fevt evkât-ı şebâb (FKD, K.5, B.32).

Pâdişâh-ı meh-cenâbâ mihr-i gerdün-mesnedâ / Ey **ki** kadrüñ âsumâna âsitânuñdur me‘âb (FKD, K.5, B.38).

Bir âbdur tîgi **ki** ger itse gelüsından güzêr / A‘dâ-yı dînüñ ser-be-ser cismin ider nâr-ı cahîm (FKD, K.6, B.12).

Nazm eyleme bir vech ile hûsn-i taleb guşşa gele / Zîrâ **ki** mazmûn-ı şıla şî‘r içre şekvâdur Fehîm (FKD, K.6, B.18).

Bulup dîdâra isti‘dâd-ı nazra oldı mevc-engîz / **Ki** ya‘nî işte zencîr ü menem min-ba‘d dîvâne (FKD, K.7, B.4).

Zihî hikmet **ki** te‘şîr-i lu‘abından be‘aks-i emr / Hayât-i tâze virdü cümle-i emvât-ı büstâna (FKD, K.7, B.9).

O deñlü oldı bâlîde **ki** sıgmaz oldı zarfına / Dırâz itdi zebân-ı ta‘nı âhîr Baħr-i ‘Ummân’a (FKD, K.7, B.14).

O hük-m itdiyse bâda âba cârîdür bunuñ hükmi / **Ki** ebrâsâ olup şâmil ‘umûmî luṭfi insâna (FKD, K.7, B.18).

İdüp meşşâtelüg herkes ‘arûs-ı Nîl’i zeyn itdi / **Ki** güyâ oldı keştî şâne vü mîkzâf dendâne (FKD, K.7, B.22).

Meger deryâ-yı âteşdür **ki** oldı şu‘leden mevci / Felekler döndi ol baħruñ içinde şâh-ı mercâna (FKD, K.7, B.26).

O serv-i şu‘le-bârî ben nihâl-i Tûr’a beñzetdüm / **Ki** âteşler ola pîçide hep evrâk u ağşâna (FKD, K.7, B.29).

Senüñ ‘ahdüñde nālān yok meger ‘uṣṣāk nāṣıhdan / **Ki** āb-efṣān olur pend ile dā’im cān-ı sūzāna (FKD, K.7, B.42).

O deñlü fitneden maḥfuzdur devrūñde ehl-i dil / **Ki** bekler tıg-i gānzeyle dil-i ‘uṣṣākı cānāne (FKD, K.7, B.43).

Bu da zaḥm-ı ziyād oldı **ki** iflās ile ğurbetde / Esīr oldı göñül bir bī-terahḥum nā-müselmāna (FKD, K.7, B.50).

Ya ‘Örfi’yem ya Ḥākānī disem bu ṭab‘ ile cā’iz / **Ki** itdüm Rüm u Mıṣr’ı ğıbtāgeh Ṣīrāz u Ṣīrvān’a (FKD, K.7, B.58).

Hemīşe tā **ki** ḥük-m-i cezr ü medd-i feyz-i Ḥaḫ Nī’i / Takāzā eyleye gāh izdiyāda gāh noḫṣāna (FKD, K.7, B.64).

O deñlü ehl-i ma‘ārifle meclisi pürdür / **Ki** yer bulunmaz eger gelse ‘aql-ı ḥod-rāya (FKD, K.8, B.20).

O meclis içre benem bir kemīn ğazel-perdāz / **Ki** sözde ṭab‘um olur hem-nefes Mesīhā’ya (FKD, K.8, B.21).

Göñül **ki** bend ola bir sūnbül-i semen-sāya / Güṣāde-ṭab‘ olamaz baḫsa verd-i ra‘nāya (FKD, K.8, B.22).

Sözüm kec olsa da ma‘zūr tut perīṣānem / **Ki** güç gelür suḥan-ı rāst ehl-i sevdāya (FKD, K.8, B.29).

Ne bār-ġır ü ne tūşe mücerredem ṣad-ṣükr / Degül tevekkülüm illā **ki** Ḥaḫ Ta‘ālā’ya (FKD, K.8, B.30).

Levḥaṣa’llāh zihī esb-i ḥümāyün-ṭālī‘ / **Ki** ḥümāveṣ alasin sāyeñe gāh u bīgāh (FKD, K.9, B.13).

Āh ṣad-āh **ki** baḫmaz saña ṭoyınca Fehīm / Ḥavf eder ḥavf **ki** aġyār ola nā-gāh āgāh (FKD, K.9, B.15).

Āh ṣad-āh **ki** baḫmaz saña ṭoyınca Fehīm / Ḥavf eder ḥavf **ki** aġyār ola nā-gāh āgāh (FKD, K.9, B.15).

Ben ne ḥākem ne gedāyam **ki** edem medḥūñi līk / Bā’iṣ-i raḥmet-i ṣehdür **ki** ede bende ğünāh (FKD, K.9, B.16).

Ben ne ḥākem ne gedāyam **ki** edem medḥūñi līk / Bā’iṣ-i raḥmet-i ṣehdür **ki** ede bende ğünāh (FKD, K.9, B.16).

Olma noqşânına nâzır **ki** du‘â-güyuñdur / ‘Ömr ü hüsnuñ ide günden güne efzün Allâh (FKD, K.9, B.18).

‘İyd-i adlâdur **ki** dil cânânına cân gösterür / Her kişi bu demde kaşşâbına qurbân gösterür (FKD, K.10, B.1).

Öyle hünîdür **ki** bir mir’âta etse ger nigâh / Rûh-ı qudsî ‘aksin ol âyîne bî-cân gösterür (FKD, K.10, B.4).

‘İyd ola hem böyle dil-ber bâ-huşuş evvel bahâr / Kim bu mevsimdir **ki** dîdârın cüvânân gösterür (FKD, K.10, B.7).

Bahr u kân iki gedâsıdur **ki** dâ’im añlara / Bahr u kânı dest ü tab’ı luft u ihsân gösterür (FKD, K.10, B.23).

Vādî-i ma’nâda istişâl-i haşm-ı dün için / Esb-i tab’-ı şühûma ol dem **ki** meydân gösterür (FKD, K.10, B.26).

‘Aql-ı evvel cehline biñ ‘özü ile ‘ârif olur / Bezm-i hâşşü’l-hâsda ol dem **ki** ‘irfân gösterür (FKD, K.10, B.29).

Müşterî-kadrâ kamer-tab‘â ‘Uṭarid-meşrebâ / Ey **ki** Eflâṭün’ı ‘aqluñ dehre nâ-dân gösterür (FKD, K.10, B.33).

Semend-i nâza süvâr olsa şeh-levendâne / O gırre-i mesti **ki** görse virürdi cân âfet (FKD, K.11, B.5).

İder helâk anı da tîğ-i hışm ile çeşmi / Eger **ki** itmez ise terk-i hânümân âfet (FKD, K.11, B.11).

Şeh-i cefâ-sipehâ dil-ber-i kazâ-nigehâ / **Ki** dest-i cevr-i müjeñden ider figân âfet (FKD, K.11, B.14).

Sen ol cihân-ı sitemsin **ki** hüküm-i Mirrîh’üñ / Getürdi ‘âlem-i câna şad-âsumân âfet (FKD, K.11, B.15).

Cihânda âfet-i devrân-ı bî-bedelsin sen / Olur egerçi **ki** ser-cümle dil-berân âfet (FKD, K.11, B.17).

Târ-ı zülfem **ki** maṭâfım olalı Ka’be-i hüsñ / Būy-ı pîrâhen-i Yūsuf benüm iḥrāmumdur (FKD, K.12, B.5).

Gerçi rif’atdeyem ammâ **ki** harâb-âbâdam / Cuğd-ı menḥūs-ı Zuḥal murğ-ı ser-i bāmumdur (FKD, K.12, B.11).

Fikr-i zülfümle hümār-ı leb-i mey-günüm ile / Nice demdür **ki** dil-âşüfte vü sersāmumdur (FKD, K.12, B.19).

Âşinā ol da nigāhuñla helāk eyle didüm / Didi itmeme **ki** nigāhum sañā ikrāmumdur (FKD, K.12, B.21).

Didi kim tā bu kadar mużtaribü'l-hāl olma / İztirābı **ki** anuñ bā'is-i ārāmumdur (FKD, K.12, B.24).

Çışsa küteh **ki** o fettān-ı cihān 'aşkında / Naql-i maşşer benüm ednā-yı serencāmumdur (FKD, K.12, B.28).

Her rüz āh ile ideyim 'ālemi siyāh / Şāyed **ki** gündüzüñ giceden ideler hisāb (FKD, K.13, B.2).

Fiğān **ki** 'āşık-ı nā-dīde-kāram mehcūram / Fiğān **ki** lezzet-i dīdār-ı yārdan dūram (FKD, K.14, B.1).

Fiğān **ki** 'āşık-ı nā-dīde-kāram mehcūram / Fiğān **ki** lezzet-i dīdār-ı yārdan dūram (FKD, K.14, B.1).

Fiğān **ki** neş'e-i keyfiyyetüm bilinmedi hīç / Fiğān **ki** lezzet-i dīdār-ı yārdan dūram (FKD, K.14, B.2).

Fiğān **ki** neş'e-i keyfiyyetüm bilinmedi hīç / Fiğān **ki** lezzet-i dīdār-ı yārdan dūram (FKD, K.14, B.2).

Fiğān **ki** beççe-i 'anķā-yı āfitābam līk / Henüz beyzā-i şubh-ı hafāda mestūram (FKD, K.14, B.3).

Siyāh-kāseligin mīzbān-ı çarhuñ gör / **Ki** kāse-līs-i segānam egerçi fağfūram (FKD, K.14, B.7).

Ümīddür **ki** hālāş ide Dāver-i Çahhār / **Ki** Rūh-ı qudsiyem iblīs elinde maķhūram (FKD, K.14, B.14).

Ümīddür **ki** hālāş ide Dāver-i Çahhār / **Ki** Rūh-ı qudsiyem iblīs elinde maķhūram (FKD, K.14, B.14).

Hilāl şanma **ki** şekvā idüb demekde felek / Zebān-ı hāl ile ben de esīr ü mecbūram (FKD, K.14, B.18).

Yıkılmadır baña vech-i ma'āş bī-minnet / Bir iki gün **ki** harābāt-ı ğamda müzdūram (FKD, K.14, B.22).

Ẓa'îf oldu tenüm meşq-i nâleden o kadar / **Ki** muṭrib-i ecele şimdi târ-ı ṭanbûram (FKD, K.14, B.23).

Tamâm girye-i şevkâm tamâm hânde-i gam / Benem **ki** 'âciz-i temyîz-i mâtem ü sûram (FKD, K.14, B.25).

Cünün-ı 'aşk baña bir müferrih itdi 'atâ / Odur **ki** hâlet-i giryânluğumda mesrûram (FKD, K.14, B.26).

Müdam itmedeyim laht laht kendi tenüm / Ğarîbdür **ki** ne kaşşâbam u ne şâṭuram (FKD, K.14, B.27).

Ne dil-beri **ki** görem 'âşık oluram fi'l-hâl / Ki emr-i şâh-ı hevesle bu kâra me'mûram (FKD, K.14, B.29).

Ne dil-beri ki görem 'âşık oluram fi'l-hâl / **Ki** emr-i şâh-ı hevesle bu kâra me'mûram (FKD, K.14, B.29).

Ḳo zâhid ehl-i dile ṭa'nı ṭâ'atüñ eyle / **Ki** sen huriyyet ile men günehle meşhûram (FKD, K.14, B.31).

Sen öl ḥasedle **ki** ben rağmuña senüñ zâhid / Kazâ-yı ḥaşrda da dil-berümle maḥşûram (FKD, K.14, B.33).

Ben eyledüm çü süveydâmi sa'y ile Ka'be / Benem **ki** vâşıl-ı ma'nâ-yı sa'y-ı meşkûram (FKD, K.14, B.34).

Şu'â'-ı dîde-i Mûsâ'dan eyledüm ḥas u ḥâr / **Ki** lâne-sâz-ı ser-i naḥl-i gülşen-i Ṭür'am (FKD, K.14, B.38).

Dilüm **ki** şalup vücûd içre noḡta-i 'aşqum / Ğariḳ-i kaṭre olan ṭurfa baḥr-ı pür-şûram (FKD, K.14, B.42).

Geh iltifât-ı ḥazânam geh 'îsî-i 'aşram / Bu vaḥşetüm gören âdem şanur **ki** mağrûram (FKD, K.14, B.44).

Benem ol ḥâr-ḥâr-endüz-ı miḥnet rûz-ı fıṭratden / **Ki** gül-çîn olmadum gönümce bâğ-ı 'ayş ü 'işretten (FKD, K.15, B.1).

Benem ol bâğbân-ı gam **ki** dâmânım degül ancak / Girîbânım bile çâk oldu dest-i ḥâr-ı miḥnetden (FKD, K.15, B.2).

Benem ol gonca-i himmet **ki** oldum ser-zede ḥayfâ / Mişâl-i aḥker-i küllḥan gülistân-ı rezâletden (FKD, K.15, B.3).

Benem ol dürr-i deryā-zāde-i iklīm-i ‘ulviyyet / **Ki** buldum perveriş bārān-ı nīsān-ı mezelletden (FKD, K.15, B.4).

Ben ol ʔurfa nesīc-i kārgāh-ı şun‘-ı Hāllāk’am / **Ki** tār u pūdum oldu rişte idrāk-i hikmetden (FKD, K.15, B.8).

Baňa teklīf-i geşt-i bāğ u rāğ-ı ihtilāt itmeñ / **Ki** gül-çīn-i ferāgam gülsitān-ı künc-i ‘uzletden (FKD, K.15, B.23).

Vaʔanda çekdigüm şad-güne kürbet idi ey baht / Zihī himmet ki itdüñ vāyedār ālām-ı ğurbetden (FKD, K.15, B.26).

Benem ol şā‘ir-i kāni‘ **ki** cennet çıksa destümden / Zebānum eylemem ālūde efsūs u nedāmetden (FKD, K.15, B.38).

Cihānda iltifāt erbāb-ı ʔab‘a ehl-i hüsünüñdür / Ne devletdür **ki** terciħ olına faqr-ı maħabbetden (FKD, K.15, B.42).

Ne fitne bir belā-ender-belā-yı şehr-i cān u dil / **Ki** seyr olmaya çeşmi rüz-ı maħşer zevk-i ğāretden (FKD, K.15, B.47).

Olup āb-ı hayāt-ı meyle rüşen-dil hemān mest ol / Hālās ol şoħbet-i nā-cinsden ya‘nī **ki** zulmetden (FKD, K.15, B.48).

‘Azmüm ol şüre-zemīndür **ki** serābı cümle / Şu‘le olmuş tef-i hürşid ile sūzān olarak (FKD, K.16, B.2).

Ki ider hāl-i zāruma hānde / Dest-i kātilde şaħş-ı zindānī (FKD, K.17, B.4).

Ma‘rifet düşmen it beni **ki** odur / Düşmen-i cins-i mālī vü cānī (FKD, K.17, B.9).

Hābbezā ma‘rifet **ki** itdi regüm / Tār u pūd-ı kabā-yı ‘uryānī (FKD, K.17, B.11).

Sākī mey şun **ki** peyk-i endīšem / İde faħriyyede kadem-rānī (FKD, K.17, B.23).

Līk o meyden **ki** ğarķ ide nūrı / Keştī-i āfitāb-ı raħşānı (FKD, K.17, B.24).

Ğırre-mestem **ki** ğuşuma girmez / Nağme-i Enverī vü Hākānī (FKD, K.17, B.36).

Merħabā şī‘r-i ‘Örfī-i Şīrāz / **Ki** odur ʔurfa keyf-i rühānī (FKD, K.17, B.42).

Bārekallāh Fehīm ü ʔab‘-ı Fehīm / **Ki** odur müstafīz-i Rabbānī (FKD, K.17, B.65).

Benem ol şeh **ki** feyz-i Bārī‘dür / Kaşr-ı endīšemüñ nıgehbānı (FKD, K.17, B.67).

Luṭf-ı ṭab‘um **ki** bāğ-ı ma‘nādur / Nuṭkıdur ‘andelīb-i nālānī (FKD, K.17, B.73).

‘Aşğ ammā ne ‘aşğdur **ki** olur / Hem-terāzū-yı ‘aşğ-ı Yezdānī (FKD, K.17, B.78).

Tā **ki** olsun mu‘āyine-manzūr / Ne imiş rūḥ-ı evvel ü sānī (FKD, K.17, B.93).

Vaşluñ ister Fehīm-i ḥāne-ḥarāb / Gel **ki** şād ola ḳalb-i vīrānı (FKD, K.17, B.96).

Ḡonca-i mihr ü mehle tā **ki** bula / Zīb-i bākī bu gülşen-i fānī (FKD, K.17, B.100).

Dil **ki** ḥūn oldı naşīḥat anı itmez işlāḥ / Ḥüsn-i tedbīr ile mey bir daḡı engūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.11).

Eyledüñ hem-laḳab-ı Ḳays Fehīm-i zārı / Çöle şalduñ anı da ya‘ni **ki** Mecnūn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.7).

Ḥıyel-i çarḡ-ı dūn-ı şu‘bede-bāz / **Ki** odur Yūsufı iden çāḥī (FKD, Kıt'a 4, B.1).

Eyleyem fāş **ki** etdi o bilūrīn ḳubbe / Raḡne-i ṭāk-ı hevā ya‘ni şikāfın peydā (FKD, Kıt'a 7, B.3).

Mazḡar-ı Ḥaḳ‘dur **ki** oldı cümle fi‘l ü ḳavli ḡaḳ / Yef‘alullāhu mā yeşā sūmme yuḡkim mā yūrīd (FKD, Kıt'a 11, B.7).

Ne kevkeb kevkeb-i iḳbāl-i Pāşā-yı celīlū‘l-ḳadr / **Ki** oldı nūr-ı ‘ilm ü ḡilm ile şimdi cihān-ārā (FKD, Kıt'a 15, B.3).

Zemīnde mihr-i re‘yi oldı Yūsufveş girān-gevher / **Ki** olmaz hem-terāzūsı anuñ mihr-i felek-sīmā (FKD, Kıt'a 15, B.7).

Berāt-ı ḡükmi nev-ḡaṭ bir müselleḡ dil-bere beñzer / **Ki** oldı ḡāl-i ‘anberfāmı noḡṭa ṭurrası tuḡrā (FKD, Kıt'a 15, B.8).

Direm-dār-ı faḳīrin ma‘nīde ‘add eyleyüp ḳıldum / Aña lafzan işāret **ki** yede taḡsīn ḡāsebān-ı ‘aşr (FKD, Kıt'a 17, B.2).

Pür-ḡavf u recāyam **ki** bu aḡvāl çıḳa / Ya vāḳı‘ ya vāḳı‘a ya mālī-ḡulyā (FKD, Rübai 3, B.2).

Nāmuñ diḡer enbiyā **ki** itmiş sende / İ‘cāzı bu evc-i nebīlerüñ cem‘iyyet (FKD, Rübai 6, B.2).

Ol meh **ki** Fehīm oldı reşğ-i Nāḡīd / Ḥaṭṭının geḡi tırāş ider ḡāḡī be-dīd (FKD, Rübai 13, B.1).

Zārī **ki** Fehīm‘i itdi cāndan bī-zār / Tā ‘āşıḳ-ı zārıyam ider biñ āzār (FKD, Rübai 16, B.1).

Her şüh **ki** bir ‘aşık-ı maqbül ister / Āşüfte-ser-i tırra-ı meftül ister (FKD, Rübai 19, B.1).

O nüş-lebüm **ki** meşk ider her ân haṭ / Şevk ile bulur Fehīmāsā cān haṭ (FKD, Rübai 25, B.1).

Ol şeh **ki** olur luṭf-ı nihāndan maḥzūz / Kıldı beni būs-ı lebi cāndan maḥzūz (FKD, Rübai 26, B.1).

El-minnetü lillāh **ki** baña itdi nigāh / Memnūnam o dil-nevāzdan memnūnam (FKD, Rübai 43, B.2).

Nā-çār **ki** mest-i ‘aşk-ı Hayyām oldum / Bu çārsū-yı cihānda bed-nām oldum (FKD, Rübai 46, B.1).

Yā Rab beni koma miyān-ı yaḥda / Ya‘nī **ki** vücūdum serd olan berzaḥda (FKD, Rübai 51, B.1).

Ben āteşem ammā **ki** ‘adem kıl yā Rab / Ya dūzaḥı bende ya beni dūzaḥda (FKD, Rübai 51, B.2).

Tā ol büt-i şehlā **ki** baña itdi nigāh / Zūr-ı nigehiyle kāfir itdi beni āh (FKD, Rübai 53, B.1).

Ammā **ki** şehīd-i reşk-i la‘li / Yüz biñ dil-i Hızr u cān-ı ‘İsī (FKD, Terci-bend 1, B.11).

Bīgānedür ol kadar **ki** olmaz / Şaḥş-ı ğamum āşinā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.17).

Ol şüh **ki** rüz-ı haşr besdür / Kim şīvesi hūn-behā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.18).

Güyā **ki** nesīm-i āh-ı şeb-gīr / İtmişdür o ğonca-la‘le te’sīr (FKD, Terci-bend 1, B.27).

La‘linden anuñ **ki** rūḥ-ı kudsī / Mest eylemede ta‘allül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.46).

Bir dem mi olur **ki** rūḥ-ı Cemşīd / Deryūze-i neşve-i mül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.47).

Hūn olsun o dil **ki** lāleāsā / Dāğ-ı ğamuma taḥammül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.48).

Ṭūfān hāzer it **ki** cānum itdüm / Tīz-ābī-i kufl-ı genc-i imsāk (FKD, Terci-bend 1, B.56).

Bir zūlfūñ esīriyem **ki** eyler / Ef‘ā-yı belāya ‘arz şad-çāk (FKD, Terci-bend 1, B.58).

Efgān **ki** o berķ-ı ‘aşk-düşmen / Ol āteş-i hānümān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.74).

Gönlüm **ki** ḥazīne-i emeldür / Ye’s olsa cevāhiri maḥaldür (FKD, Terci-bend 1, B.79).

Hūsine nazīr olurdu hūrşīd / Ammā **ki** o māh ‘aceb güzeldür (FKD, Terci-bend 1, B.87).

- Gönlüm **ki** odur vücūd-ı evvel / Mestāne-i bāde-i ezeldür (FKD, Terci-bend 1, B.89).
- Elmās ammā **ki** kân-ı yāķūt / Yāķūt velī bilūr-ı ma^cden (FKD, Terci-bend 1, B.93).
- Ol mey **ki** fūrüg-ı neşvesidür / Keşti-i dil ü dīne berķ-efgen (FKD, Terci-bend 1, B.96).
- Ol mey **ki** içerse mātemī ger / Şükr ola lebinde şavt-ı şīven (FKD, Terci-bend 1, B.97).
- Şun baña **ki** hūn-ı dilden oldı / Bismilgeh-i aşķ hāne-i ten (FKD, Terci-bend 1, B.102).
- Ol şūh **ki** düşmen-āşinādur / Bīgāne-küş olsa ger revādur (FKD, Terci-bend 1, B.105).
- Bir hasta **ki** ķatl-i ‘ām bi’ţ-ţab^c / Derdine şifā-dih-i devādur (FKD, Terci-bend 1, B.106).
- Bir gülşen-i pür-ziyā **ki** olmış / Gūyā gül-i tıflān-ı şūh-ı mekteb (FKD, Terci-bend 1, B.122).
- Nā-gāh gördüm **ki** hūr u ğilmān / Hem-çün tıflān-ı şūh-ı mekteb (FKD, Terci-bend 1, B.123).
- Maşşerde **ki** diyeler şehīdān / Ben tīĝ-i fülān ile dü-nīmem (FKD, Terci-bend 1, B.141).
- Bāķır ki odur tarīķ-i Haķ’da / Bī-perde-i reh-ber-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.147).
- Şādık **ki** vücūd-ı pāki oldı / Maĝsül ü muţahhar-ı şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.148).
- Kāzım **ki** yakīn şāhuñ itdi / Mir’ātını mazhar-ı şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.149).
- Āh-ı dil-i ‘Askerī **ki** oldur / Rāyet-keş-i leşker-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.153).
- Mehdī **ki** cemāline verilmiş / Hūrşīdī-i maşşer-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.154).
- Yā Rab ne tīre-şeb-nem olur şubh-ı tālī‘üm / Ol dem **ki** nūr-ı mihr mürebbī-i bāĝ olur (FKD, Terkeb-bend 1, B.2).
- Bu zehrler felek virür olsa dil-i Mesīh / İnşāf eyleñüz **ki** ne cān ile sağ olur (FKD, Terkeb-bend 1, B.7).
- Mey içme sevme dil-beri zevķ itme muţlakā / Ma‘zūr tut **ki** böyledür ey dil rūsūm-ı Rūm (FKD, Terkeb-bend 1, B.14).
- Bir şā‘ir-i rezīl **ki** bu ķavme şi‘r oķur / Birbirine idüp o le‘īmān işāreti (FKD, Terkeb-bend 1, B.21).
- Ammā **ki** haķ elinde bu ķavmūñ **ki** Rūm’da / Şā‘ir ķadar ķabül eder yok rezāleti (FKD, Terkeb-bend 1, B.23).

Ammā **ki** haḫ elinde bu ḳavmüñ **ki** Rüm'da / Şā'ir ḳadar ḳabül eder yoḫ rezāleti (FKD, Terkib-bend 1, B.23).

Her hüsne ben de 'āşıkam ammā haḳīḳaten / 'Āşık odur **ki** ma'îl-i hüsni elest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.39).

Ol 'āḳilem **ki** bilmedi çarḫ-ı nigün beni / Dest-i cününde eyledi zār u zebün beni (FKD, Terkib-bend 1, B.41).

Ol 'āşıkam **ki** itmedi bî-hüş-ı cām-ı nāz / Ol çeşm-i mest ol nigeḫ-i pür-füsün beni (FKD, Terkib-bend 1, B.42).

Ol reh-rev-i be-vādî-i ḳudsem **ki** eyledi / Ğülân-ı bed-sirişte ḳazā reh-nümün beni (FKD, Terkib-bend 1, B.44).

Ol mihr idüm **ki** sāyem idi āfitāb lîk / Pā-māl ḳıldı sāye-şıfat çarḫ-ı dün beni (FKD, Terkib-bend 1, B.45).

Ol teşneyem **ki** teşne iken baña āb-ı Hızr / İtdi ḳazā muḳābil-i zehr-āb-ı hün beni (FKD, Terkib-bend 1, B.47).

Havfum bu **ki** hāne-i dilümden / Ğamzeñ ide cins-i 'aşkı yağma (FKD, Terkib-bend 2, B.8).

Rahm eyle **ki** bî-mecāl oldum / İtmekde dile eşer teġāfûl (FKD, Terkib-bend 2, B.24).

Mecrûḫ ider egerçi ġamze / Ammā **ki** helāk ider teġāfûl (FKD, Terkib-bend 2, B.25).

Feryād **ki** düzaḫ-ı belāyı / Bî-çāre dile neşîmen itdüñ (FKD, Terkib-bend 2, B.49).

Bir zevḳdeyem ki vaşf olunmaz / 'Aşḳ eyledi tā **ki** cānı medhüş (FKD, Terkib-bend 2, B.62).

Āh idersem n'ola sevdāñ ile ḫolmuş göñlüm / Haberüñ yoḫ **ki** senüñ 'āşıḳuñ olmuş göñlüm (FKD, Terkib-bend 3, B.5).

Ben **ki** pejmürde-i 'aşḳam ne bahār u ne ḫazān / Merd-i mecnün elem-i seng nedür bilmez hîç (FKD, G.31, B.7).

Dil **ki** ḫayret-zede-i naḳş-ı bütāndur ezeli / Māni-i şüret-i Erjeng nedür bilmez hîç (FKD, G.31, B.8).

Zîr-i mevcinde ḳalur cümle kevāḳib çün riġ / Bir kemîn ḳatre **ki** cüş eyleye 'ummānumdan (FKD, G.229, B.6).

kibr: [1] Büyüklük, büyüklenme.

Hezār **kibr** ü gurūr ile olsa bir gece mihmān / Hemīşe itse dil-i bī-ķarār o şūha tevāzu‘ (FKD, G.152, B.6).

k'id-: [7] Ki ede.

Āmāde ʔurur ğonca **k'ide** ʕāk-i ğirībān / Beñzer ki o ğül-rū yine ‘azm-i ʕemen eyler (FKD, G.55, B.3).

Neş'e-i ğayret-i ‘aşķum sañā versün bir keyf / **K'idesen** Ka‘be‘de cām-ı meyi bī-pervā nüş (FKD, G.144, B.9).

Ne hāldür **k'ide** mihr-i ruħın mekān ol hāl / Olur mı şeb-pere hīç āfitābdan mahzūz (FKD, G.150, B.2).

Ķarār virmedi devrān **k'idem** ķarār āşlā / Felekle hāşılı yoķ ķudretüm müdārāya (FKD, K.8, B.8).

Ol mey **k'ide** āteş ile peygār / Ger penbe-i mevci olsa cevşen (FKD, Terci-bend 1, B.95).

Göñül **k'ider** leb-i cānān-ı pür-‘itāb ile baħş / O teng-havşaladur k'eyleye şarāb ile baħş (FKD, G.26, B.1).

Şems-i hüda ‘İsī -i şānī **k'ider** / Şevķi ile zerre-i bī-cān semā‘ (FKD, K.3, B.16).

kilk: [2] Kalem, kamış kalem.

Nūr-baħş-ı mihr ü māh oldı nuķāṭı **kilkiniñ** / İtse na‘tüñ n'ola idrāk-i suħanver rüz u şeb (FKD, K.1, B.40).

Nāṭıķa ṭüṭī-şifat ħamyāze eyler her ne dem / **Kilkini** ney-şekkerāsā şekker-efşān gösterür (FKD, K.10, B.28).

kilk-i ‘anber-bār: [1] Misk kokusu saçan kalem.

Feyzini bāğ-ı ħuṭūṭa **kilk-i ‘anber-bāruñ** / Ķülşen-i ‘ālemde ne sünbül ne reyħān gösterür (FKD, K.10, B.36).

kilk-i Fehīm: [1] Fehīm'in yazma ustalığı.

Olsam rüsüm-ı kār-ı ṭılısm-ı kelām-ı dil / **Kilk-i Fehīm** mevrıd-i siħr-i ħalāl olur (FKD, G.81, B.7).

kilk-i kudret: [1] Kuvvetli kalem.

Bi-ḥamdi'llāh düşüb miqyāsa nokṭa **kilk-i kudret**den / Mişāl-i merdüm-i çeşm oldı ol müştâk-ı giryāna (FKD, K.7, B.3).

kilk-i mu'ciz-kār: [1] Olağanüstülükler yazan kalem.

Kilk-i mu'ciz-kārı gāhī bir elif etse 'ayān / 'Ayn-ı a'dāya anı sihr ile su'bān gösterür (FKD, K.10, B.20).

kim: [200] "Ki" gibi kullanılan bir bağlaç.

Efsūs **kim** o sīm-tenümden ayırdı çarḥ / Döndüm o şāha kim ola gencīndeden cüdā (FKD, G.2, B.2).

Efsūs kim o sīm-tenümden ayırdı çarḥ / Döndüm o şāha **kim** ola gencīndeden cüdā (FKD, G.2, B.2).

Yār-ı ma'şūḳ gerek **kim** çeke dil teklīfin / Rind-i ālüfteye erbāb-ı tekellūf ne belā (FKD, G.4, B.2).

O aḥker gibi **kim** sūz-ı derūnı ide ḥākister / Fehīm'i āḥir itdi āteş-i dāğ-ı nihān gā'ib (FKD, G.19, B.7).

Merkez-i 'ālem süveydā-yı dilüñdür **kim** Fehīm / İztırāb itseñ olur eczā-yı dünyā muṣṭarib (FKD, G.20, B.7).

Cezbe-i ḥüsn-i maḥabbetdür **kim** eyler muttaşıl / Dost cüst ü cūy-ı 'aşḳ u 'aşḳ cüst ü cūy-ı dost (FKD, G.25, B.4).

Sebeb ol āfet imiş dehre şalmağa fitne / Kıyāsī derdi cihān **kim** zemānedür bā'is (FKD, G.28, B.3).

'Aks-i la'lün cāmda ber-'aks itmiş gerçi **kim** / Āb ile germ-ülfet olmaz aḥker-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B.2).

Ben o nāzük-meşrebem **kim** sāğar-ı mir'āt-ı dil / Bāde-i 'aks-i leb-i ḥūr ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.2).

Ol ḳadar nāzük-mizāc oldı dil-i mestāne **kim** / Çeşm-i dil-ber olsa maḥmūr ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.4).

Āh **kim** türk-tāz-ı āha Fehīm / Tengdür menzil-i dü-kāme-i şubḥ (FKD, G.32, B.5).

Bāzār-ı behişt içre ben ol şu'le-metā'am / **Kim** rüy-ı dükkāndur baña ser-māye-i düzağ (FKD, G.35, B.4).

Hüsni bir mertebe **kim** āyīneye baksa eger / Görinür cevher-i āyīne aña tire-nihād (FKD, G.38, B.9).

‘Aşk bir şahrāda güm-rāh eylemişdür cānı **kim** / Hızr nā-peydā o reh nā-būd u menzil nā-bedīd (FKD, G.40, B.2).

Şanmañ ki muğān zāhide peymāne şunarlar / Bir güldür o **kim** zümre-i rindāna şunarlar (FKD, G.49, B.1).

Āyīne-i k̄albüm ele al itme şikeste / Ey sāde-ruğ añ ol demi **kim** şāne şunarlar (FKD, G.49, B.6).

İcāz-ı ‘aşkı gör **kim** itdi dilüñ Fehīmā / Hem şu'lezār-ı düzağ hem cilvegāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.5).

Tābiş-i mey **kim** ‘izāruñ surğ-reng-āmiz ider / ‘Aks-i rüyuñ sāğarı deryā-yı āteş-ñiz ider (FKD, G.53, B.1).

Çeşmüñi ħ‘āb-ı teğāfül turfa bīmār eylemiş / **Kim** nigāh-ı ‘işve vü nāz itmeden perhiz ider (FKD, G.53, B.2).

Hün-rizdür ol şāh o kadar **kim** gül-i surğı / Āsar-ı nigāh-ı ğazabı yāsemem eyler (FKD, G.55, B.4).

Bir bāğda **kim** menzil ide maħmil-i nālem / Hep beyzā-i murğānı figān-ı ceres eyler (FKD, G.57, B.5).

Ol zamān **kim** nighin ma‘reke-perdāz eyler / Evvelā ğamzeleri kaçd-ı ser-i nāz eyler (FKD, G.58, B.1).

Ġayretüm yok mı benüm düzağa girsem ne ‘aceb / Göre pervāneyi **kim** āteş-i sūzāna girer (FKD, G.59, B.6).

Hāl-i müşğīni ki yāruñ gūşe-i ebrüdedür / Bir hümādur **kim** kenār-ı ebrde āsüdedür (FKD, G.68, B.1).

Şimdi itsün cilve-i naħcır eger ‘arş üzre **kim** / Tır-i āh ü nāle tā sūfār-ı dil fersüdedür (FKD, G.68, B.4).

‘Aks kıldı āteş üzre zer zer üzre ‘anberī / Hāl-i rüy-ı āline **kim** rüy-ı zerdüm südedür (FKD, G.68, B.6).

Ben o giryān Yūsuf-ı güm-geşteyem maḥbūs-ı çāh / **Kim** firāḳum bā'is-i ḥandāni-i
Ya'qūb'dur (FKD, G.69, B.5).

Maḥabbet lüccesi dirler ki tā ḳa'rındadır sāḥil / Göñül **kim** zevraḳın bir baḥr-ı bī-pāyāna
şalmışdur (FKD, G.75, B.5).

Ḥabābı eylemiş süde ḳıbāb-ı heft-eḫlāki / Ḳazā **kim** keşti-i cānı 'aceb 'ummāna şalmışdur
(FKD, G.75, B.6).

Fehīm āb-ı ḥayāt içre ḳosañ olmaz ṫarāvet-yāb / Gül-i 'ömrüm **kim** āhumdan benüm
pejmürde olmuşdur (FKD, G.76, B.6).

Fiğān **kim** cāme-i 'ömrüm ḳabā-yı ḥayret olmuşdur / Girībān-ı ḥayātum çāk-i dest-i firḳat
olmuşdur (FKD, G.77, B.1).

Çeşmüme gāhī ḥayāl-i Rüm eder şöyle hücum / **Kim** sevād-ı Mışr güyā noḳta-i mevḥüm olur
(FKD, G.82, B.3).

Ḥavfum oldur ki perīşān-ter olur zülfüñden / Şāne **kim** pençe-zen-i zülf-i perīşānuñ olur
(FKD, G.83, B.4).

Şāh-bāz-ı çeşm-i dil-ber **kim** dile me'nūs olur / Murğ-ı āhum ülfet-i pervāzdan me'yūs olur
(FKD, G.87, B.1).

Öyle pinḥān eyledüm **kim** rāzda bīgānedür / Şanma cāsūs-ı nigāhuñ āşinā-yı rāz olur (FKD,
G.89, B.4).

Dilde cerāḥatüm o ḳadar germ **kim** Fehīm / Kāfūr olursa merhemi teb-ḥāle-ḥiz olur (FKD,
G.90, B.5).

Rām ḳıl bir şāh-bāzı **kim** melā'ik şayd ede / Muttaşıl teşḫir-sāz-ı her-perī olmaḳ nedür (FKD,
G.91, B.2).

Gör ne zālimdür o şeh **kim** ḥışm ile itse nigāh / Ehl-i 'aşḳa çeşm-i bī-raḥmı tazallum öğredür
(FKD, G.92, B.4).

Gül-bün-i lafza degül ma'nī ṫarāvet-yāb ise / Ey Fehīm itme ta'accüb **kim** zemīnüm tazedür
(FKD, G.94, B.6).

Ol taḫt-nişīn-i ḳişver-i nāz / **Kim** bir şeh-i mağrūr kec-külehdür (FKD, G.95, B.2).

'Aks-i ḥüsni **kim** meh-i burc-ı dil-i bī-bākdür / Perde-i çeşmüm o māh-ı fitneye eḫlākdür
(FKD, G.98, B.1).

Āteşīn gülsār-ı kŭyı **kim** tecellīdür güli / Naḥl-i Ṭūr ol gülsene bir kemterīn ḥāşākdür (FKD, G.98, B.2).

Sŭzen-i elmās ile olur rŭfŭger ğamzesi / Pençe-i müjġān-ı şŭḥından o dil **kim** çākdür (FKD, G.98, B.3).

Girye-i şād ile baḡsa ‘aksini ḥandān bulur / Ehl-i dil **kim** nāzır-i āyīne-i idrākdür (FKD, G.98, B.5).

Heft-dŭzaḡ heft-erzendür o murġ-ı āha **kim** / Āşiyān-zād-ı dil bir dāġ-ı āteşnākdür (FKD, G.98, B.6).

Āferīn olsun Fehīm’üñ Sŭmnāt-ı ṭab‘ına / **Kim** bŭtān-ı sıḥr anda bŭse-dād-ı ḥākdür (FKD, G.98, B.7).

Velī o şart ile **kim** çeşm-i ‘āşık olmaya küstāḡ / Nigāh-ı ġarḡa-be-ṭŭfānı ġāḡ ḡāḡ gerekdür (FKD, G.100, B.4).

Her dürr-i nuḡaṭ **kim** aña bu naẓm şadefdür / Reşḡ ile Fehīmā sebeb-i eşk-i güherdür (FKD, G.106, B.11).

Kākŭli **kim** dili bend eylemede māhirdür / Kendŭyi sıḥr ile bend itdi ‘aceb sāḡirdür (FKD, G.107, B.1).

Bī-naẓır oldı Fehīm’üñ sözi **kim** sevdüġi şŭḡ / Hem ḡayā-perver ü hem dil-ber ü hem şā‘irdür (FKD, G.107, B.5).

Ol lŭcce-i pŭr-ġevher-i şeb-tāb-ı fenāyuz / **Kim** şubḡ-ı kıyāmet şadef-i sāḡilŭmŭzdür (FKD, G.109, B.2).

Biz sādē-dil ol pīr-i debistān-ı kemālŭz / **Kim** ṭıfl-ı dü-rŭze bizŭm en kāmilŭmŭzdür (FKD, G.109, B.6).

Ol ḡŭşe-i ber-mezra‘a-i ‘ālem-i nŭruz / **Kim** berḡ-ı belā āb-dih-i ḡırmenŭmŭzdür (FKD, G.110, B.2).

Böyle gelürse ḡarşusına **kim** ṭurur anuñ / Zīrā semend-i çeşmine meydān idŭp gelür (FKD, G.111, B.6).

Bilŭrem ‘īyd-i vişalŭñ baña cāvīd olmaz / Eyle ḡurbān beni **kim** böyle güzel ‘īyd olmaz (FKD, G.113, B.1).

Mihri gördŭm ‘ārız-ı dil-dāra beñzer beñzemez / Pertev-i ḡŭrşīddür **kim** nāra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.1).

Geçer üftân u hîzân bî-muḥābā mest ü sāgar-zen / O mecnündür Fehîm-i merd **kim** ḥavf-i şırâṭ itmez (FKD, G.118, B.5).

Bî-vücûduz ol kadar fikr-i ğam-ı ḥaṭ ile **kim** / Mûr başsa maḥv olur cism-i belâ-fersûdumuz (FKD, G.119, B.4).

Bu reşk ile itsek n'ola gül-goncayı lâle / Biz **kim** dil-i pür-dâĝ ile âgeşte-be-ḥûnuz (FKD, G.121, B.4).

Mey-ḥâne-i feyz-i 'aşk-ı Ḥaḳ **kim** / Peyvesteyüz aında bâde-nûşuz (FKD, G.122, B.3).

Ol mâhi-i ṭurfa-ḥilḳatüz **kim** / Deryâ içre şerâre-pûşuz (FKD, G.122, B.5).

Nev-be-nev leb-rîz-i şevḳuz lîk şad-efsûs **kim** / Yine her şādîde müdĝamdur ğam-ı dîrînemüz (FKD, G.125, B.2).

Ġonca aḳker dâĝ gül âteş nesîm ol gülşenüz / **Kim** şererdür şeb-nem-i gül-berg-i bâĝ-ı şînemüz (FKD, G.126, B.4).

BÛy-ı zülfi **kim** dimâĝ-ı pâki n'eyler bilmezüz / Bir şabâdur ğonca-i idrâki n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.1).

Cânumuzda **kim** yine düzaḥ-'azâb eyler firâḳ / Düzaḥ içre cân-ı âteşnâki n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.5).

Ol **kim** cemâlûñ âb-ı ruḥ-ı 'ışmet eylemiş / Biñ şerm-i nâza bir nigeḥûñ âfet eylemiş (FKD, G.141, B.1).

Reşk o ṭurfa-meşrebe **kim** ola 'aşk-ı yâr ile / Neşve-i zevḳ-ı ğam be-dil câm-ı feraḥ-fezâ be-kef (FKD, G.156, B.4).

Şafveti ol deñlûdür **kim** görünür 'aks-i nigâh / Bârekallâh sine-i âyîneāsâ-yı laṭîf (FKD, G.157, B.3).

'Ârifdür o **kim** şâh-ı cihân olsa yüzinden / Bir vech ile fâş olmaya esrâr-ı tekellûf (FKD, G.158, B.6).

Fiĝân idüp dimezüz **kim** ğamuñ nesin gördük / Ġam olmasa dir idük 'âlemûñ nesin gördük (FKD, G.174, B.1).

Siyehdür târ-ı zulfāsâ nigâhum / Meger **kim** merdüm-i çeşm oldı ḥâlûñ (FKD, G.177, B.5).

Ol zulf-i siyeh **kim** olsa pîrâye-i ḥüsnûñ / Ḥürşîde kemend-efgen olur sâye-i ḥüsnûñ (FKD, G.181, B.1).

Gör gül-i ra'nâyı **kim** fikr-i ruhuñla bâğda / Güş idüp sūzişle nālem oldı bülbülden hacīl (FKD, G.185, B.4).

Bir 'arazdur **kim** 'ademden cevheri mānend-i cism / Bü'l-'aceb hikmet ki mevcūd-ı mü'ebbeddür gönül (FKD, G.194, B.5).

Dāğlar pes bu ser-i şüfte-ḥāl üstine gül / Cevrdür bülbüle **kim** kona sifāl üstine gül (FKD, G.196, B.1).

Fehīm ol mazhar-ı işrāk-ı nürü'n-nür-ı 'aşkām **kim** / Çerāğum oldı Fisāğurus u belki Felāṭun hem (FKD, G.201, B.7).

Demezem **kim** menem digerhā nīst / Pādişāh-ı suḥan faķīr benem (FKD, G.206, B.14).

Fikr it sitem-i gamze ile ḥālını cānuñ / **Kim** ḥāne-i cellād-ı kazā ola penāhum (FKD, G.215, B.2).

Gāh mest-i cām-ı 'aşkām gāh rind-i bāde-nüş / Bü'l-'aceb dīvāneyem **kim** kimse bilmez meşrebüm (FKD, G.217, B.3).

Bāzār-ı gamda dildür o kālā-yı kūs-meḥar / **Kim** cinsi bī-naşib ola naqđ-ı revācdan (FKD, G.228, B.3).

Biñ kāfirüñ Fehīm gibi zaḥmdāriyam / **Kim** ḥavf ile Mesīḥ dem urmaz 'ilācdan (FKD, G.228, B.7).

Ancaḫ olur feyz ise **kim** açā gül-ruhleri / Şoñra gele bā-ḥuşuş mevsim-i bāḥürdan (FKD, G.231, B.2).

Rağm-ı meh-i rüze iç rıṭl-ı girān **kim** demi / Devr girānter olur rüze-i maḥmürdan (FKD, G.231, B.4).

Şīşe-i berrāḫdan iç o mey-i rüşeni / **Kim** ola ser-çeşmesi tā cebel-i nürdan (FKD, G.231, B.7).

Sāde-ḳalb ol **kim** yine bī-reng ü naqs-ı feyz ider / Ser-şikeste pāre-i mir'at-ı ḳalb-i sādeden (FKD, G.234, B.4).

Bir gülşen olsa **kim** güli dāğ itse şu'lemi / Dil gonca oldı tūde-i bāğ-ı Ḥalīl'den (FKD, G.235, B.2).

Ben o deryā-yı muşaffā-güherem **kim** ḥürşid / Kuḫl eder dīdesine sūde-i ḥaşākümden (FKD, G.236, B.3).

Ol kadar hecrüñle dökdüm eşk-i çeşm-i lāle-reng **kim** / Oldı tūfān dāğ-ber-dil āstīn ü dāmenümden (FKD, G.238, B.6).

Ol Fehīm-i pür-zamīrem **kim** nuqāt-ı hıtt-ı nazmum / Şeb-çerāğ itdüm şu‘ā-ı mihr-i tab‘-ı rüşenümden (FKD, G.238, B.7).

Bīd-i mecnūndan idüñ tahta-i tábütumı **kim** / Beni öldürdi ğam-ı zülf ü temennā-yı cünün (FKD, G.243, B.4).

Gördi **kim** silsile zād-ı harem-i turrāñdur / Oldı biñ cān ile dil ‘aşık-ı şeydā-yı cünün (FKD, G.243, B.8).

Şehr-bend-i firkat-i yāram hezār efsūs **kim** / Cilvegāh-ı nā-ümīdī oldı küy-ı ārzü (FKD, G.249, B.3).

Şu‘le-i ruhsāruñı sīm-āb-ı cüş itdüñ yine / **Kim** sebep oldı hayā-yı ıztırāb-ālūduña (FKD, G.250, B.2).

Sākī lebüñ hayāline bir cām şundı **kim** / Gelmez o bādenüñ mey-i Kevşer ayağına (FKD, G.252, B.2).

Ķasem i‘cāz-ı ‘aşka öyle istiġnā-fürüşam **kim** / Ne çeşm-i sihr-kār u ne nigāh-ı pür-füsün olsa (FKD, G.256, B.4).

Hüsñdür ol çerāğ **kim** şu‘lesi der-niķāb iken / Gelse kūsüfa āfitāb olmaya nūr-yāhte (FKD, G.271, B.4).

Şanma **kim** fāriğ olam gül-pīreherlerden göñül / ‘andelībāsā girersem hırķa-i peşmīneye (FKD, G.272, B.6).

Çeşmidür o ser-leşker-i iķlīm-i belā **kim** / Olmuş müje vü ğamzesi pür-fitne sipāhı (FKD, G.276, B.2).

Çeşm-i bütān **kim** dili kāfir-i mest eyledi / Zümre-i zühhādı hep bāde-perest eyledi (FKD, G.281, B.1).

Yıkılmam zūr-ı keyf-i meyle **kim** hayrānuñam sākī / Harāb-ender-harāb-ı nergis-i fettānuñam sākī (FKD, G.283, B.1).

O deñlü neşveye āmādeyem **kim** mey degül lāzım / Hemān mevķūf-ı luţf-ı ğamze-i pinhānuñam sākī (FKD, G.283, B.3).

Fehīm’em ben mey ü dil-berden olmam tā-ebed fāriğ / Benem **kim** rüz-ı maşşer dest-der-dāmānuñam sākī (FKD, G.283, B.9).

La'l-i dūr-pūşı bir aḥterdür iki mähda **kim** / Cān verüp bilmedi sırrın feleküñ idrīs'i (FKD, G.289, B.3).

Naḥl-i Ṭūr olma mu'arız bize **kim** pertev-i ḥüsn / Şu'le-zār itdi ser-ā-pāy ref ü rīşemüzi (FKD, G.291, B.3).

Mihr ü meh **kim** devr iderler 'ālemi her rüz u şeb / Devr-i nā-hemvār-ı eflāke gülerler rüz u şeb (FKD, K.1, B.1).

Mihre düşmendür meger meh **kim** hilāl ü bedrden / Gāh gürz eyler ḥavāle gāh ḥançer rüz u şeb (FKD, K.1, B.3).

Mihr ü mehle āsumān bir sīne-süz abdāldur / **Kim** ṭurur pehlū-yı pür-dāğında aḥker rüz u şeb (FKD, K.1, B.11).

Mihr ü meh **kim** iki güldür zīnet-i gülzār-ı çarḥ / Çok şeh-i devrāna oldı zīb ü efser rüz u şeb (FKD, K.1, B.15).

Mihr ü mehle çarḥ-ı mīnā-fām bir baḥr oldı **kim** / İki nīlüfer virür ol baḥr-ı aḥdar rüz u şeb (FKD, K.1, B.16).

Rüşen olsa mihr ü mehden de n'ola ol sīne **kim** / Cilvegāh ide anı dīn-i Peyember rüz u şeb (FKD, K.1, B.17).

Ol Peyember **kim** ziyā-yı nūridur mihr ü mehe / Tīre-tīh-i tīregīden nūra reh-ber rüz u şeb (FKD, K.1, B.18).

Sensin ol **kim** maḥzar-ı cūduñ olaldan mihr ü meh / Dehre ser-tā-ser olurlar sofra-güster rüz u şeb (FKD, K.1, B.28).

Nūr-ı mihr ü meh gibi **kim** zılluñ eyler münhezim / 'Askerüñ küffāra olmaḫda muḫaffer rüz u şeb (FKD, K.1, B.38).

Şā'ir-i rüşen-ḥayālem mihr-ṭab'am meh-zamīr / Ğarḥ-ı nūr olmaz mı ol **kim** medḥüñ eyler rüz u şeb (FKD, K.1, B.43).

Bu ḥuşūşa mihr ü mäh iki güvāhumdur benüm / **Kim** cemālüñ mihridür ṭab'umda muzmer rüz u şeb (FKD, K.1, B.44).

Ḥāṭırum ābisten-i şad-mihr ü mehdür gerçi **kim** / Eksük olmaz çeşm-i ṭūfān-zādan aḥker rüz u şeb (FKD, K.1, B.45).

Dün gice çarḥa **kim** 'itāb itdüm / Ḥaşra dek vaḫf-ı izṭırāb itdüm (FKD, K.2, B.1).

Dūd-ı ‘ūd-ı ‘abīr-i ahlākın / Her ne ‘ālemde **kim** sehāb itdüm (FKD, K.2, B.35).

Çarh-ı dīv **kim** burāk-ı rif‘atine / ‘Arş u kürsī iki rikāb itdüm (FKD, K.2, B.42).

Menem ammā o nazm-pīrā **kim** / Dehri pür-gevher-i hoş-āb itdüm (FKD, K.2, B.47).

Püte-i eflāki itdi zerger-i üstād-ı mihr / Ol kadar pür-tāb u sūzān **kim** degüldür mäh-tāb (FKD, K.5, B.3).

Miṣl-i engüşt-i siyeh **kim** aḥker-i sūzān olur / Al tūṭī oldı germī-i hevādan her gurāb (FKD, K.5, B.13).

Tāb-ı germādan leṭāfet buldı ecsām-ı ṣaḳīl / Ol kadar **kim** āba dökseñ güte-ḥor olmaz türāb (FKD, K.5, B.15).

Öyle teṣīr-i güdāz itdi sirāyet dehre **kim** / Oldı deryāda yine tekrār ḳaṭre dürr-i āb (FKD, K.5, B.16).

Şu‘le-i ḥürşīd-i ḳaḥr-ı pādişāhīden ṣaḳın / **Kim** senüñ gibi şerāre zerresi var bī-ḥisāb (FKD, K.5, B.28).

Öyle şeh **kim** ḥavf-ı tīg-i heybetinden rüz-ı ḥaṣr / Baş göstermez yerinden Behmen ü Efrāsiyāb (FKD, K.5, B.29).

‘Aks-i cirmi düşse burc-ı āb-ı baḥra **kim** olur / Her şādef beyzā-yı şubḥ u mihr olur her dürr-i nāb (FKD, K.5, B.36).

Evc-i ḳadrinde kebūterveş döner çarh-ı kebūd / Ḳaşırnuñ **kim** ‘arş u kürsī aña eyler intisāb (FKD, K.5, B.37).

Sensin ol şāh-ı kerīmüṭ-ṭāb-ı ‘ālī-rütbe **kim** / Nüh-felekdür ‘ālem-i cūduña bir kemter sehāb (FKD, K.5, B.39).

Āferīn seyf-i yedullāh **kim** neheng-i tīgüñe / Eyledüñ gird-āb-ı baḥr-ı ḥün-ı a‘dādan ḳırāb (FKD, K.5, B.44).

Sensin ol **kim** ben ḥazān-perverd gül-i pejmürdeyi / Eylese feyz-i nesīm-i iltifātuñ behreyāb (FKD, K.5, B.51).

Ben o sāḥir-şā‘ir-i mazmūn-ṭırāz-ı ‘ālemem / **Kim** ser-ā-pā nuşḥa-i i‘cāzı itdüm intiḥāb (FKD, K.5, B.54).

İntiḥāb itdüm velī bir noḳtasın ancak hemān / İtdüm ol bir noḳtadan ammā **kim** peydā biñ kitāb (FKD, K.5, B.55).

O deñlü itdi tuğyān **kim** nice tūfān-ı feyz-āsār / Süvār oldı mişāl-i nāqa her yer mevc-i ğaltāna (FKD, K.7, B.7).

‘Azīz-i taht-ı Mısr-‘āṭifet Eyyüb Pāşā **kim** / Vücūdiyla o zevrağ beñzerdi taht-ı Süleymān’a (FKD, K.7, B.17).

Ḥased ol pāk-meşreb rind-i deryā-nūşa **kim** bī-bāk / Gezüp Nīl üzre ‘işret eyleye dil-berle rindāne (FKD, K.7, B.31).

Meḳārim-perverā şadrā ‘Uṭārid-ṭab‘ u meh-ḳadrā / **Kim** eyler ḥānde dā’im kevkebūñ ḥūrşīd-i raḥşāna (FKD, K.7, B.33).

Sen ol deryā-yı gevher-zāysın **kim** eyledi keffūñ / Cevāhir-pāşluk ta‘līm dest-i ebr-i nīsāna (FKD, K.7, B.34).

Ḥudā’dur şāhidüm **kim** ḥāne-zād-ı himmetem himmet / Revā mı güm-sürāğ olmağ düşüp vādī-i ḥizlāna (FKD, K.7, B.54).

Ne lāzım eylemek tebyīn-i burhān **kim** sözüüm ḥaḳdur / Yeter da‘vāma ḥüccet bu ḳaşīdem her suḥandāna (FKD, K.7, B.57).

Budur ancağ günāhum rāst-güyem yoğ sözüüm aşlā / Ḥasūd-ı kec-ḥayāl ü kec-sūḥan **kim** fehm-i nā-dāna (FKD, K.7, B.60).

Sensen ol nūr-ı tecellī-i Ḥudā **kim** ḥūrşīd / Her seḥer sāye gibi olmada ḥāk-i dergāh (FKD, K.9, B.11).

Mihribānum kendi bismil eyler oldı reşken / Ölmegi ḳurbānına ya’nī **kim** āsān gösterür (FKD, K.10, B.5).

‘İyd ola hem böyle dil-ber bā-ḥuşuş evvel bahār / **Kim** bu mevsimdir ki dīdārın cüvānān gösterür (FKD, K.10, B.7).

Kendüsin cem‘ eyleyüp gelsün o şāḥib-luṭf **kim** / Yer idüp başında aḥvālın be-sāmān gösterür (FKD, K.10, B.16).

Ḥazret-i ‘Avnī Efendī-i şadaḳat-intisāb / **Kim** emīn-i defter olup dehre ‘unvān gösterür (FKD, K.10, B.17).

Ol bülend-iḳbāl ü ‘ālī-cāh a‘lā-rütbe **kim** / Raḥş-ı ṭab‘ı meh gibi çarḥ üzre cevlan gösterür (FKD, K.10, B.18).

Bü’l-‘acebdür içmeden gören bunu bulur ḥayāt / Mihri **kim** zulmāt içinde āb-ı ḥayvān gösterür (FKD, K.10, B.30).

Sensin ol āyīne-dil **kim** iltifātuñ ‘āleme / Dīvi hūrī zümre-i nesnāsı insān gösterür (FKD, K.10, B.35).

Yoḥsa medḥüñ böyle mi eylerdi ol **kim** kendüsin / Siḥre gelse gāh Selmān gāh Ḥassān gösterür (FKD, K.10, B.39).

Ḥatm idüp lāfi Fehīm eyle du‘āya ibtidā / Ol Ḥudā **kim** ‘āleme luṭfin firāvān gösterür (FKD, K.10, B.40).

Ne āfet oldı nigāhı **kim** bīm-i tīginden / Demekde gūşe-i çeşminde el-emān āfet (FKD, K.11, B.3).

Edā-şinās-ı tekellüm o şūḥ **kim** vaşfin / Zebān-ı ḥāl ile böyle ider beyān āfet (FKD, K.11, B.12).

Bir seḥer kūyına vardum didi bir maḥremine / Baḫ şu dīvāneye **kim** ‘āşık-ı nā-kāmumdur (FKD, K.12, B.16).

Ben de idince aña şevḳ ile kütāḫ du‘ā / Didi **kim** gör yine ḥū‘āhend-i düşünāmumdur (FKD, K.12, B.20).

Didi **kim** kāfir-i bī-dīne olur mı kişi dost / Didüm ey büt nigeḥüñ düşmen-i İslāmumdur (FKD, K.12, B.23).

Didi **kim** tā bu ḳadar muḫtaribü’l-ḥāl olma / İṭtirābı ki anuñ bā’is-i ārāmumdur (FKD, K.12, B.24).

Ya itmesün mi āh o **kim** dil-beri ola / Ża‘f ile tār-ı zülfi gibi vaḳf-ı piç ü tāb (FKD, K.13, B.3).

Mümkin degül ḥayāl ile de seyr-i ‘ārızı / **Kim** tār u pūd-ı rişte-i cāndan olur niḳāb (FKD, K.13, B.8).

Ḥazefveş olmadayam pāy-māl-i bed-güherān / Dirīg bilmediler **kim** ne gence gencūram (FKD, K.14, B.6).

Benem ol yekke-şāh-ı çār-bālīn-i ‘anāşır **kim** / Zemīne mest olup düşdüm bülend-eyvān-ı rif‘atden (FKD, K.15, B.5).

Benem ol tıfl-ı hūrşīd-i der-āgūş-ı nuḫūset **kim** / Ġidā olmuşdı baña seyr-i büstān-ı sa‘ādetden (FKD, K.15, B.6).

Benem gürk-i dehān-ālūde-i pākīze-bāṭın **kim** / Mişāl-i Yūsuf oldı zahīrüm pür-levş töhmetden (FKD, K.15, B.7).

Benem ol şā'ir-i kâdir-beyân-ı sihr-pîrâ **kim** / Kelâmum eyledüm mu'ciz feşâhatle belâgatden (FKD, K.15, B.30).

Dirîgâ yok mıdur bu 'arşada bir merd-i himmet **kim** / Halâş ide girîbân-ı dilüm dest-i melâmetden (FKD, K.15, B.36).

Sevüp bir fitne-i âhîr-zamânı cân-nisâr ol kim / Nişân vere cemâl-i kadri hürşîd-i kıyâmetden (FKD, K.15, B.46).

Şîve-i üştüre biñ cân ile kâ'il olduk / Âh **kim** bâr-keş-i bâr-ı şütür-bân olarak (FKD, K.16, B.5).

Benem ol sihr-şîve şā'ir **kim** / Hame itdüm zebân-ı şu'bânı (FKD, K.17, B.32).

Baña biñ yılca gelür gerçi beş on günlükdür / Âferîñ luţf ile **kim** 'ömrümi ezfün itdün (FKD, Kıt'a 2, B.6).

Bir cüvân şüh yok **kim** kām ala andan göñül / Ben hele hayretde kaldum kām-yâb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.7).

Şarâb-ı hün-ı maqtülân-ı 'âlemdür olan rîzân / Eger **kim** hüşe-i Pervîn-i çarhı itseñ efsürde (FKD, Kıt'a 5, B.2).

Mesîh olsañ felekden ol nefes **kim** vâ-pesîñ dirler / Semümäsâ gül-i 'ömrün ider elbetde pejmürde (FKD, Kıt'a 5, B.3).

Hâzret-i Sulţân Murâd ol dâver-i iklîm-i Rüm / **Kim** gazâsı fî-sebîl-i-lâh Hâq'dur reh-beri (FKD, Kıt'a 9, B.1).

Bir kavî ceng itdiler **kim** itmemişdür 'âlemün / Behmen ü İsfendiyâr Qahramân-ı şaf-deri (FKD, Kıt'a 9, B.4).

Hâzret-i Sulţân İbrâhîm Hân **kim** itmedi / Böyle bir mes'ud-ţâlî' şâh-ı nîk-ahter cülüs (FKD, Kıt'a 10, B.2).

Şad-hezârân şükr-i Bârî **kim** yine ber-'aks-i tab' / 'Aksine devr itmeden âsüdedür çarh-ı 'anîd (FKD, Kıt'a 11, B.1).

Hamdü li'l-lâh oldu müftî-i zamân bir şâf-dil / **Kim** şalâhıyla odur mir'ât-ı züh-d-i Bâyezîd (FKD, Kıt'a 11, B.2).

Hudâ itsün mu'ammer nev-gül-i bâğın ne nev-gül **kim** / Okırdı medhîni bülbül zebânı olmasa elken (FKD, Kıt'a 13, B.4).

Ne kevkeb mihr-i evc-i luṭf **kim** oldu ṭulū'ından / Şeb-i ümmîd kemter zerresinden biñ seher peydâ (FKD, Kıt'a 15, B.2).

Yegâne mazhar-ı ism-i Şabūr Eyyüb Pāşā **kim** / Bu ḥüsn-i ḥulk ile eylemiş dehr içre bî-hemtâ (FKD, Kıt'a 15, B.4).

Kerîmü't-ṭab' u 'ālî-fiṭrat u Ḥâtem-ṭabî'at **kim** / Nesîm-i feyz-i cüdından olur dil-mürdeler iḥyâ (FKD, Kıt'a 15, B.5).

Ol pâdişeh-i ḥüsn ü büt-i mihr-nijâd / **Kim** ismi Laṭîf oldu vü resmi bî-dâd (FKD, Rûbai 11, B.1).

Ol pâdişeh-i ḥüsn ü büt-i mihr-nijâd / **Kim** ismi Laṭîf oldu vü resmi bî-dâd (FKD, Rûbai 11, B.1).

Bir özge perîyi sevdi dîvâne Fehîm / **Kim** 'âşık-ı mecnûnını ma'kûl ister (FKD, Rûbai 19, B.2).

'Âlemde belâ her eleme iz'ândur / Müstağrağ-ı zevḳdur o **kim** nâ-dândur (FKD, Rûbai 20, B.1).

Ol bâde-i rûşeni Fehîm itme telef / **Kim** encüm ile ḥabâbı cenge ṭuta şaf (FKD, Rûbai 29, B.1).

Tâ çeşm-i siyeh-kârına **kim** meftûnam / Me'yûs-ı mededkâri-i baḥt-ı dūnam (FKD, Rûbai 43, B.1).

Bir Leylî'nüñ oldu cân u dil Mecnûn'ı / **Kim** oldu o şūḥı sevmeyen hem mecnûn (FKD, Rûbai 48, B.2).

Baḥt-ı siyehüm o bâğa terbiye-baḥş / **Kim** olmuş aña (FKD, Rûbai 56, B.3).

Ol şūḥ ki rûz-ı ḥaşr besdür / **Kim** şîvesi ḥün-behâ-yı 'uşşâḳ (FKD, Terci-bend 1, B.18).

Çeşmidür o âhuvâne cādū / **Kim** ḥame-i siḥr-naḳş-ı taḳdîr (FKD, Terci-bend 1, B.32).

Bir âfet-i şulḥ-şūḥı sevdim / **Kim** cengde ḡamzesi meşeldür (FKD, Terci-bend 1, B.85).

Âyîne-i mihr olursa baḳmaz / **Kim** âyîne mücib-i bedeldür (FKD, Terci-bend 1, B.88).

Fıkr it ne deñlüdür baña âzâr-ı baḥt-ı şūm / **Kim** büm gibi mevlidümi itdi taḥt-ı Rûm (FKD, Terki-bend 1, B.8).

Yâ Rabb 'anâşırım meger oldu ḡumüm-ı Rûm / **Kim** eyledüñ ḡidâmı hemîşe semüm-ı Rûm (FKD, Terki-bend 1, B.9).

Zülfe olařma **kim** sebep-i ħabs-i dīndür / Ma'kūsdur yümünde hemānā-yı řüm-ı Rūm (FKD, Terkib-bend 1, B.15).

Özge kerīmdür bu yerūñ ehl-i devleti / **Kim** imtinān ider saña itdükçe raġbeti (FKD, Terkib-bend 1, B.17).

Ol řaf-gevher-i ħiredem **kim** sipihr-i dūn / Cehlinden itdi zīver-i gūř-ı cūnūn beni (FKD, Terkib-bend 1, B.43).

Ey řāli'-i dūn nedür bu ħisset / **Kim** cāna 'azābı ġamdan itdūñ (FKD, Terkib-bend 2, B.48).

Āřüfte dile yeter bu iřsān / **Kim** řurra-i yāri me'men itdūñ (FKD, Terkib-bend 2, B.54).

kim: [14] Hangi kişi anlamına gelen zoru zamiri.

Āteř-ruġumı řu'le-fürüz-ı ġazāb itdūñ / Ey dil saña **kim** derdi baġub rüyına āh it (FKD, G.23, B.2).

Teřbīh ideli cūřiřini eřküme 'ummān / **Kim** aġlar idi dīde-i giryān gibi olsa (FKD, G.255, B.6).

Ben aġterüm bilürem **kimdir** eyleyen menġūs / Felekden itmez isem āh u řekve ma'zūram (FKD, K.14, B.17).

Bilsen **kimūñ** eylersin kūyin yine maġřergāh / Tā böyle nedür ey meh reftār-ı řitāb-ālūd (FKD, G.43, B.4).

ġamzesi zaġm ursa tiġ-i ġazādan **kim** ġaġar / çurra pā-bend itmese bend-i belādan kim ġaġar (FKD, G.46, B.1).

ġamzesi zaġm ursa tiġ-i ġazādan kim ġaġar / çurra pā-bend itmese bend-i belādan **kim** ġaġar (FKD, G.46, B.1).

Ĥař muvāfiġ olsa dille zülfden itmeme ġazer / Ĥıżr olursa ger refiġum ejdehādan **kim** ġaġar (FKD, G.46, B.2).

Sehdür ġatlı eylemek yüz biñ raġīb-i kāfiri / Emr ġılsun tek hemān ol şeh ġazādan **kim** ġaġar (FKD, G.46, B.3).

Ne vefā vü ne cefā dā'im teġāfiil tā-be-key / Gāh geh bārī cefā itse cefādan **kim** ġaġar (FKD, G.46, B.4).

Ülfet istermiş dil-i dīvāne-şavr ile sürür / Āřinā olsaydı bārī āřinādan **kim** ġaġar (FKD, G.46, B.5).

Şoĥbetüñden dil mükedder cān gürīzāndur senüñ / Āyīne şāf olsa ey şofī şafādan **kim** kaçar (FKD, G.46, B.6).

Olmuşam bir şūĥ-ţab'ı sevmeye s̄ābit-ķadem / Ey Fehīm el-ĥaķķ suĥanver dil-rübādan kim kaçar (FKD, G.46, B.7).

Müjgānı iki şaf sipeh-i tīg-be-kefdür / **Kim** birbirine cengde merdāne şunarlar (FKD, G.49, B.4).

Kim fitnesiyle eyler mihr ü mehi siyeh-püş / Baĥt-ı siyāh-ı 'āşık ĥaţţ-ı siyāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.2).

kim ol-: [2] Ki olur.

Tütüyā-yı çeşm-i cānum Ka'be-i kūyüñdadur / Secdegāhum **kim olur** ĥāk-i cenābuñ görmezem (FKD, G.210, B.4).

Mihr ü mehden şanma feyz-i ĥāk-i pāyıdur anuñ / **Kim olur** pīr-i sipihriñ ceybi pūr-zer rüz u şeb (FKD, K.1, B.20).

kimine: [2] Bazısına.

Ĥübān **kimine** şunmada mey kimine zehr-āb / Bilmem saña bī-çāre Fehīmā ne şunarlar (FKD, G.49, B.7).

Ĥübān kimine şunmada mey **kimine** zehr-āb / Bilmem saña bī-çāre Fehīmā ne şunarlar (FKD, G.49, B.7).

kiminüñ: [5] Bazı şairlerin.

Kiminüñ ţab'ı ma'den-i herze / **Kiminüñ** nazmı ĥasta hezyānı (FKD, K.17, B.56).

Kiminüñ ţab'ı ma'den-i herze / Kiminüñ nazmı ĥasta hezyānı (FKD, K.17, B.56).

Maĥz-ı terzīķ sözleri **kiminüñ** / Kiminüñ beyti yāve dükkānı (FKD, K.17, B.57).

Maĥz-ı terzīķ sözleri kiminüñ / **Kiminüñ** beyti yāve dükkānı (FKD, K.17, B.57).

Kiminüñ şı'ri tazedür k'olsun / Tā ebed ĥabs-ı ţab'ı nisyānı (FKD, K.17, B.58).

kīmiyāyī: [1] Kimyager, kimyacı.

Derd-i reşk-i ıztırābem kīmiyāyī mī küned / Zer mī bāzem çü zerre der-leb sīm-āberā (FKD, G.294, B.4).

kimse: [9] Hiç kimse.

Ehl-i diller oldılar luṭfiyla dā'im vāyedār / Budur ümmīd olmaya 'ahdinde **kimse** nā-ümīd (FKD, Kıt'a 11, B.8).

Kimse baş kırtaramaz ğamze-i hūn-rīzūnden / 'İşve de zaḥm-ḥor-ı nāvek-i müjġānuñ olur (FKD, G.83, B.5).

Çeşm-i bīmārından özge **kimse** bilmez derdümi / Nice demdür olmışam bī-çāresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.3).

Bu rüsvāluḳla ger āyīne-yi 'ālem-nümā olsam / Yüzüme **kimse** baḳmaz şüretümden 'ār ider 'ālem (FKD, G.202, B.2).

Gāh mest-i cām-ı 'aşḳam gāh rind-i bāde-nüş / Bü'l-'aceb dīvāneyem kim **kimse** bilmez meşrebüm (FKD, G.217, B.3).

Ey dil yeter sözdür güher çoĝ olsa olmaz mu'teber / **Kimse** kılaĝ asmaz eger olsa sözüñ dürr-i yetīm (FKD, K.6, B.17).

Germiyet-i hūsn ü 'aşḳ kıalmaz / Esbāb-ı cefāyı **kimse** almaz (FKD, Terkib-bend 2, B.33).

Bilür bī-dādına ṭāḳat getirmez **kimse** 'ālemdede / O şāhuñ ḳatl-i 'uşşāḳ itmesi maḳz-ı teraḥḥumdur (FKD, G.104, B.4).

Kimseler bilmez kemāhī neşve-i keyfiyyetin / Rūḥ-ı insānī gibi bir sırr-ı mübhemdür şarāb (FKD, G.14, B.3).

kimseye emān vır-: [1] Hiç kimseye acıması olmaz.

Zuhūr iderse kemīnden sipāh-ı ḥaṭṭı eger / Cihānda **kimseye vırmez emān** zamān āfet (FKD, K.11, B.8).

kimyā-yı faḥriyyet: [1] Övünme kimyası.

Giyelden cāme-i faḳrı bulup **kimyā-yı faḥriyyet** / Libās-ı köhnemüz zıll-ı hümā-yı devlet olmışdur (FKD, G.77, B.4).

kīn: [2] Birine ya da bir şeye karşı kötü düşünceli olmak, düşmanlık etmek.

Gerçi ḥāk oldum vücūdumdan eşer kıalmaz līk / Tā-ḳıyāmet çarḥ-ı bed-evzā'a **kīnüm** tāzedür (FKD, G.94, B.4).

Berķ-ı hırmen-süz-ı erbāb-ı hünerdür āteşüm / Çarķ-ı bed-ķāhuñ derün-ı sīnesinde
kīneyem (FKD, G.213, B.3).

kinār: [1] Kucaklamak.

Her ne talebüm var ise dil-berdendür / Peydā nıgeh-i luṭf u nihān būs u **kinār** (FKD, Rübai
15, B.2).

kīne: [1] Kin, birine karşı duyulan oç alma isteği, garaz.

Sīneñi **kīneden** ey āyīne-ruḥ şāf eyle / Öleyim mi ele mir'āt alup inşāf eyle (FKD, Terki-
bend 3, B.30).

kirişme: [8] Sevgilinin göz ve kaş hareketleriyle işaret ve imada bulunup nazlanması, âşığına göz
ucuyla bakmasıdır (LUGAT-I REMZÎ, C.2, s.199).

Oldı çün nāz ile ol şūḥ-ı cihānum cilveger / Çeşmi ser-mest-i mey-i işve **kirişme** pür-ḥaṭar
(FKD, Diğer 1, B.25).

Ḳattāl iden **kirişmeyi** zehr-i itābdur / Düşnām-ı ser nühüfte-nigāha ne itibār (FKD, G.45,
B.3).

Dil cām u gāmze sākī vü şūḥ u **kirişme** nuḳl / Hün-ı ciger şarāb u ḳazā mey-fürüş olur (FKD,
G.88, B.4).

Fermān-ber-i gāmzesi **kirişme** / Ser-leşker-i gāmze ol nıgehdür (FKD, G.95, B.3).

Nühüfte āh ki āgāh olursa çeşm-i siyāhı / **Kirişme** peyk-i nigāh ile özr-ķāh gerekdür (FKD,
G.100, B.2).

Merd ise ger zuhūr ide fitne-i āḫirü'z-zamān / Leşker-i ḥaṭṭı der-kemīn işve **kirişme** çekti
şaf (FKD, G.156, B.3).

Kirişme fitne-fermādur o çeşm-i nīm-ķābuñdan / Ḳıyāmet-dostdur ālem nigāh-ı pür-
itābuñdan (FKD, G.230, B.1).

Ḳazā **kirişmesine** virdi ḥükm-i āfeti hep / Ṭolarsa şimdi ṭolar kevn ile mekān āfet (FKD, K.11,
B.10).

kirişme-i nıgeh: [1] Bakış cilvesi.

Cihāna gevher-i şemşīr-i nāzuñ eyledi fāş / **Kirişme-i nıgeh** ü ıztırāb-ı gāmze-i şūḥ (FKD,
G.37, B.4).

kirm-pīle: [1] İpek böceği.

Ya **kirm-pīlelerdür** olup cem^c-i çeng-sebz / Ol per nevā-yı rûhlaruñ berg-i tütüdur (FKD, G.70, B.3).

kişi: [4] Adam, insan, kimse.

Ey çarḡ-ı siyeh-kāse-i dün-perver-i bī-rahm / Cellād da olsa **kişi** mihmānına kıymaz (FKD, G.114, B.3).

Īyd-i adḡādur ki dil cānānına cān gösterür / Her **kişi** bu demde kaşşābına qurbān gösterür (FKD, K.10, B.1).

Ne sevdā-yı dil-efḡān bī-maḡal-dād-ı Ḥudā'dur bu / Bu miḡnetler **kişiye** gelmez illā şā^ciriyyetden (FKD, K.15, B.27).

Ey dil-i bād-be-kef eyleme tazıy^c-i nefes / Her **kişi** Īsī-i Meryem gibi meşhūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.1).

kişi kāfir-i bī-dīne dost olur mı: [1] Kafir ile Müslüman dost olmaz. " Ey inananlar! Yahudi ve Hıristiyanları dost edinmeyin" (Mâide Suresi, 51. Ayet).

Didi kim **kāfir-i bī-dīne olur mı kişi dost** / Didüm ey büt nıgehūñ düşmen-i İslāmumdur (FKD, K.12, B.23).

kişver-be-kişver: [1] Ülkeden ülkeye.

Mihri döndürdüñ yolından māhı itdüñ sīne-çāk / Mu^ccizātuñ söylenür **kişver-be-kişver** rüz u şeb (FKD, K.1, B.31).

kişver-i cān-ı Fehīm: [1] Fehīm'in can ülkesi.

Kişver-i cān-ı Fehīm olmaz idi böyle ḡarāb / Ğamzeñe itmese imdād eger leşker-i nāz (FKD, G.115, B.7).

kısvet-i tāvūs: [1] Tavus kıyafetli.

Bülbül-şifata dāḡ yeter aḡlas-ı gül-rīz / Ālūde-i ten **kısvet-i tāvūs** degüldür (FKD, G.102, B.2).

kitāb: [5] Yazılmış ve basılmış eser.

Kitāb mülzemi-i müdde^cīye şāhiddür / Ki müsta^cidd-i ezel eylemez kitāb ile baḡs (FKD, G.26, B.4).

Kitāb mülzemi-i müdde^{ci}ye şāhiddür / Ki müsta^{ci}idd-i ezel eylemez **kitāb** ile baħs (FKD, G.26, B.4).

İntihāb itdüm velī bir noġtasın ancaġ hemān / İtdüm ol bir noġtadan ammā kim peydā biñ **kitāb** (FKD, K.5, B.55).

Bi'llāh bāde şun baña sākī güneh deme / Ben der isem yeter elüme sen **kitāb** ver (FKD, Terkib-bend 1, B.55).

Ne 'ilm ü ne Fehīm ne eş'ār ne **kitāb** / Min-ba^{ci}d güşe vü men ü dil-ber ü şarāb (FKD, Terkib-bend 1, B.56).

kitābe-i dil: [1] Gönül anıtı.

Ĥayāl-i naġş-ı ruġuñla tolup **kitābe-i dil** / Olur mı ġaşr-ı Züleyhā-şıfat ġarābe-i dil (FKD, G.186, B.1)

kitāb-ı mestür: [1] Satırılanmış, çizgiler çekilmiş kitap.

Tenümde za'f ile mıştarveş üstüh^{ci}ān görünür / Yed-i ṭabīb-i ecelde **kitāb-ı mestürām** (FKD, K.14, B.20).

kitāb-ı Mışr: [1] Mısır'ın töresi.

Vākıf itdi nükte-i ef'āl-i Fir'avn'e bizi / Müstefid olduk murād üzre **kitāb-ı Mışr'dan** (FKD, Kıt'a 3, B.14).

k'it-: [2] Ki etmek, yapmak.

Pās-bān ol ġarem-i firġate **k'itdi** ġalvet / Şāhid-i ġüsni şehinşāh-ı maġabbet bu gece (FKD, G.257, B.3).

Beyt-i vāġidde iki tārīġ derc itdüm Fehīm / Eyledüm irsāl 'arşa **k'itdi** bir dāver cülüs (FKD, Kıt'a 10, B.4).

ġitāl: [1] Muhārebe, kavga.

Bu **ġitāl**i fikr iderdi anuñ için Zāl-i ġarġ / Eyledi pinhān 'ademde Rüstem-i cengāveri (FKD, Kıt'a 9, B.5).

ġıy-: [5] Öldürmek.

Ümmid ki şaf-şiken-i fitne Fehīmā / Cem'ıyyet-i 'uşşāġ-ı perīşānına **ġıymaz** (FKD, G.114, B.5).

Dil şanma şehīd olmamadan cānına **kıymaz** / Cānına kıyar hānçer-i cānānına **kıymaz** (FKD, G.114, B.1).

Ey şu'le-i hūsn eyleme pervāneñi sūzān / Gör luḫf-ı güli bülbül-i nālānına **kıymaz** (FKD, G.114, B.2).

Ey çarḫ-ı siyeh-kāse-i dūn-perver-i bī-raḫm / Cellād da olsa kişi mihmānına **kıymaz** (FKD, G.114, B.3).

Bismilgeh-i ferzend-i Ḥalīl'i yūri seyr it / Gör merḫamet-i 'aşkı ki kurbānına **kıymaz** (FKD, G.114, B.4).

kıyāfet: [1] Yüz, sima (TULUM, s.1130).

Meğer ki oldı ser-ā-pāy fitneden terkīb / **Kıyāfet** āfet ü kad āfet ü miyān āfet (FKD, K.11, B.2).

kıyām: [1] Saygı göstermek için ayağa kalkma.

Oldı hırām-ı kāmētüñe ihtirām farz / Şaḫş-ı kıyāmete n'ola olsa **kıyām** farz (FKD, G.147, B.1).

kıyāmet: [6] Öteki dünyada bütün ölülerin kalkıp dirilmesi. Kargaşa.

Mevc-i ābāsā **kıyāmet** pāyına ğalṭān olur / Ol tezervüñ cünbiş-i serv-i hırāmānın görüñ (FKD, G.182, B.4).

Kıyāmet ferş-i rāhuñ fitne der-zencīr-i zülfüñdür / Gelince cünbiş-i reftāra bālā-yı belā-ḫīzūñ (FKD, G.183, B.4).

Yūri görsün ki **kıyāmet** nic'olur serv-ḫadūñ / Her taraf şad 'ālem-i fitne hırāmān olsun (FKD, G.244, B.4).

Çü ṭoğdı kevkeb-i iḳbāl arz-ı Mışr içre / Yeter **kıyāmete** dek faḫr ümm-i dünyāya (FKD, K.8, B.19).

Kıyāmet olduğına 'aşr-ı Cem yeter bu nişān / Henüz olmada zāhir zer-i defīn-i sebū (FKD, G.247, B.4).

Ḳad-i yāre **kıyāmetden** münāsib mi dedüm cāme / Fehīmā dedi ey endīşesi kütāh kütēhdür (FKD, G.96, B.5).

kıyāmet-bār: [1] Kıyamet getirici.

Ehl-i ʿiṣyāna **kıyāmet-bār** olup behr-i ecel / Şuʿlegāh-ı düzāl̄h oldu t̄āb-ı h̄ūndan ol bilād (FKD, Kıt'a 8, B.12).

kıyāmet-dost: [1] Felaketsever.

Kirişme fitne-fermādur o çeşm-i nīm-h̄ābuñdan / **Ƙıyāmet-dostdur** ʿālem nigāh-ı pür-ʿitābuñdan (FKD, G.230, B.1).

kıyāmetgāh: [1] Kıyamet yeri.

Çeşm-i yāram her nigāhum bir **kıyāmetgāhdur** / Ğamze-i berhem-zen-i rüz-ı h̄isāb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.2).

kıyāmet-i āşüb-ı ser-sipāh: [1] Kıyamete meydan okuyan ordunun baş komutanı.

İdince turra-perişān h̄irām t̄ūṭiveş ol qad / ʿAlem **kıyāmet-i āşüb-ı ser-sipāh** gerekdür (FKD, G.100, B.8).

kıyās eyle-: [1] Kıyas, karşılaştırma.

ʿAraqdur eyleyen ol müyü pür-h̄am u pür-tāb / Gül-āba **eyleme** ey gül **kıyās** āteşdür (FKD, G.108, B.6).

kıyās it-: [2] Mukayese etmek, karşılaştırmak.

Var **kıyās it** nic'olur mülk-i dil-i ehl-i niyāz / O şeh-i kişver-i h̄üsnüñ sipeh-i nāzına bağ (FKD, G.160, B.2).

Meh sāye-i arzı kıldı kendüye penāh / Nā-gāh h̄usūf oldu **kıyās itdi** ḥakīm (FKD, Rübai 45, B.2).

kıyāsī: [1] Benzetme.

Sebeb ol āfet imiş dehre şalmağa fitne / **Ƙıyāsī** derdi cihān kim zemānedür bā'is̄ (FKD, G.28, B.3).

kıyās-ı vezn-i eş'ār: [1] Şiirlerin ahengini karşılaştırma.

Ne çāre eylemez mīzān-ı ṭab'ı kec-ʿayārān fark / **Ƙıyās-ı vezn-i eş'ārı** selāsetle rekāketden (FKD, K.15, B.31).

kıymet-i būs-ı leb-i cānān: [1] Sevgilinin dudağının öpücüğünün değeri.

Şarf iderem **kıymet-i būs-ı leb-i cānāna** hep / Mālik olsam la^l ile pür bir nice gencīneye
(FKD, G.272, B.4).

kıymet-i dil-i ‘āşık-şinās: [1] Âşığın gönlünün değerini bilen.

Hemīşe sūz-ı derūnumla eyleyem ülfet / Ki **kıymet-i dil-i ‘āşık-şinās** âteşdür (FKD, G.108,
B.5).

kıız: [1] Isınmak.

Şīşe-hāne zann ider ehl-i başiret şübhesüz / **kıızdı** tāb-ı mihrden ol deñlü baħr-ı pür-ħabāb
(FKD, K.5, B.5).

kızar: [1] Utanmak.

Görse nazmumda Fehīm aħter-i nuṭkum **kızarup** / Tābiş-i şerm ile baħruñ güheri aħker olur
(FKD, G.84, B.6).

ķo: [13] Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

Ma‘şūk ile yek-hāl olup ey ṭālib-i Yūsuf / Beytül-ħazen’i **ķo** yūri cāyuñ bun-ı çāh it (FKD,
G.23, B.6).

Kemān-ı ebrū-yı cānāna baķ fesāneyi **ķo** / Dilīr imiş ṭotalum Rüstem’üñ nesin gördük (FKD,
G.174, B.3).

Lebin **ķo** ṭūṭi-i cān zülfe bend ol / Şeker-ħālīķ yiter zencīr-ħāy ol (FKD, G.191, B.3).

Görinür ābda nīlüfer-i ħūrşīd gibi / **ķosañ** ol sīne-i āyīne-miṣāl üstine gül (FKD, G.196, B.4).

ķo zāhidüñ de ayağına ser-fürü itsün / Ķadīmī secdeye mu‘tāddur cebīn-i sebū (FKD, G.247,
B.7).

Çāh-ı dūzaħ ĳaldı ancaķ cuğd-ı rūh-ı düşmene / **ķomadı** yūmn-i hümā-yı himmetüñ cāy-ı
ħarāb (FKD, K.5, B.43).

ķo eylesün baña düşnām-ı telħ ü zehr-i nigāh / Lezīzdür ĳazab-ı yār-i dil-nevāz lezīz (FKD,
G.44, B.6).

ķo mużtarib olayım nīm-bismil eyle beni / Senüñ şehīdüñ olur ızṭrābdan maħzūz (FKD,
G.150, B.6).

Ṭūṭi-i āla döner āyīneye ‘aksi düşe / **ķosa** gülşende ĳarīfāne mey-i āl üstine gül (FKD, G.196,
B.3).

Ķo zāhid ehl-i dile ta'nı tātūñ eyle / Ki sen ħuriyyet ile men günehle meşhūram (FKD, K.14, B.31).

Yā Rab beni **Ķoma** miyān-ı yaħda / Ya'nī ki vücūdum serd olan berzaħda (FKD, Rūbai 51, B.1).

Fehīm āb-ı hayāt içre **Ķosañ** olmaz tarāvet-yāb / Gül-i 'ömrüm kim āhumdan benim pejmürde olmuşdur (FKD, G.76, B.6).

Āħirü'l-emr şoyar çünki Ķabā-yı cismin / Şu'le devrinde **Ķo** pervāneyi dībā geysün (FKD, G.246, B.4).

Ķ'o: [2] Ki o.

Āştī-maṭlab 'adem mülkin penāh itsün **Ķ'o** şūħ / Şaf-şikendür rüz-ı maḥşer şulħ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.4).

Ger itse biñ niyāz ile dil bir su'āl-i nāz / Ol bī-dimāğ-ı rūze **Ķ'odur** şimdi mest-i ħ'āb (FKD, K.13, B.13).

Ķoç-: [1] Kucaklamak, sarmak.

Mū-miyānın **Ķoçup** öpdüm leb-i la'l-i yāri / Boyu servüm yūzi gül Ķonca-dehānum diyerek (FKD, G.170, B.4).

Ķöhne: [5] Yıpranmış, eskimiş.

Ķöhne cellād-ı felek çıkmaz o mehle başa / Tıfl iken bir nigehiyle nice biñ Ķana girer (FKD, G.59, B.2).

Mecnūn-revīşem Ķande-zen-i ṭavr-ı Fehīm'em / Bu **Ķöhne** şifa-Ķānede ferzāne-i 'aşĶam (FKD, G.197, B.9).

Nev-be-nev luṭflar it tāze iken pādīşehüm / 'ĀşıĶuñ **Ķöhne** berāt-ı Ķamı tecdīd olmaz (FKD, G.113, B.3).

Nev-niyāz itme kemān-muṭṭarib itse beni 'aşĶ / **Ķöhne** meftūnuñam ey tıfl-ı neĶam-perver-i nāz (FKD, G.115, B.4).

Nüşhā-i tāzem eyledi mensūħ / **Ķöhne** tarz-ı kelām-ı Şahbān'ı (FKD, K.17, B.40).

Ķöhne ol-: [1] Eskimek.

Köhne oldı resm-i Hâkânî vü Şâhî vü Melik / Şimdi nev-peydâ Fehîm'ün tâze dîvânın görüñ
(FKD, G.182, B.9).

kol: [1] Kol, vücudun elden başlayıp omza kadar devam eden bölümü.

Belüñe itdi kemer **kolımı** vuşlatda Fehîm / Hâk budur küy-ı mecâzîye münâsib püldür (FKD, G.101, B.5).

k'ola: [25] Ki olsun.

Ne zevkdür **k'ola** dil-dâr hem-sefer idesin / Sen anı seyr ü meşgûl ola temâşâyâ (FKD, K.8, B.6).

Ġarîb derdine yok hîç seferden özge devâ / Revâ budur **k'ola** âmâde dil müdâvâyâ (FKD, K.8, B.9).

Mevc-i serâb gibi hemân bir nümûnedür / Meh-tâb-ı cebhesi **k'ola** pür-çîn ü geh 'itâb (FKD, K.13, B.10).

Çihre-i âfitâbveş **k'ola** muķârin-i küsûf / Şafha-i mihr-i rûyına gelmede ceste ceste hâṭ (FKD, G.148, B.3).

Raķîb mâni' olur ol büte perestişüme / Ġarîbdür **k'ola** îblîs berhemen-düşmen (FKD, G.239, B.4).

Havfım bu **k'ola** çâk girîbân-ı 'ismetüñ / Ey gönca dâmenüñ ṭuta her hâr tâ-be-key (FKD, G.292, B.6).

Ne ihtimâl rikâbımı bûs ide âşüb / Ne cânı var **k'ola** küstâh-ı hem-'inân âfet (FKD, K.11, B.6).

Dâğım **k'ola** gül-feşân-ı âteş / Eyler dili gülsitân-ı âteş (FKD, Terci-bend 1, B.66).

Ne hâldür **k'ola** pür zehr-i ğamla tâ-be-gelü / Şikeste-hâl iken ser-be-ser qarâbe-i dil (FKD, G.186, B.3).

Göñül bir şu'ledür **k'oldı** şerârı beyza-i bülbül / Bu cins âteş ne külhanda olur peydâ ne gülşende (FKD, G.260, B.9).

Âfitâb-ı bâ-kemâl-i re'yi **k'oldı** bî-zevâl / İtse nûrından eger mâh-ı şeb-ârâ iktisâb (FKD, K.5, B.35).

Feryâd **k'oldı** rûzeden ol mertebe za'îf / Âzürde eyler oldı girân-bârî-i şevâb (FKD, K.13, B.5).

Habbezâ nâzm-ı Ṭâlib-i Âmül / **K'oldı** maḥşûd-ı Baḥrî vü Kânî (FKD, K.17, B.44).

Za'f itdi Fehīmā baña ol deñlü gülü / **K'oldı** nazaramda naħl-i tūbā her mū (FKD, Rūbai 50, B.1).

K'oldı aña bir behişt zāhir / Dīdārsitān denilse enseb (FKD, Terci-bend 1, B.120).

Ĥākisterüñ it bülbül-i vīrāneyi **k'oldı** / Reng-i ruħı-ı şu'le gül-i dīdāruña maħşūş (FKD, G.146, B.4).

Mesīhā vaktidür gönder nesīm ile demüñ **k'olmuş** / Semūm-ı āh-ı germümden o gül-ruħsāre āzürde (FKD, G.261, B.4).

Kiminüñ şı'ri tazedür **k'olsun** / Tā ebed ĥabs-ı ŧab'ı nisyānī (FKD, K.17, B.58).

Nişān-ı ittiĥād-ı ĥüsn ü dildür / **K'olup** bād-ı ĥazandan gül perīşān (FKD, G.232, B.3).

Ser-germ-i seyr-i gülşen-i ĥüsn-i dilem **k'olur** / Bir berg-i zerd mihr-i giyāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.3).

Dil o vādi-i fenānuñ Ĥays-ı zārıdur **k'olur** / Rīginüñ her zerresinde nice maħmil nā-bedīd (FKD, G.40, B.3).

Mübtelā-yı çeşm-i yāra n'eylesün 'İsā **k'olur** / Ĥasta-i 'aşka eṭibbānuñ müdāvāsı ğalaṭ (FKD, G.149, B.4).

Açmaz nesīme ğonca-i rāz-ı lebin **k'olur** / Būy-āşināyi-i güle bīĝāne bī-dimāĝ (FKD, G.154, B.3).

Pür-za'fdur o merdüm-i çeşm ol kadar **k'olur** / Vakt-i nezāre 'āşıka nūr-ı nıgeh ĥıceb (FKD, K.13, B.7).

'Āşıkam bir cüvān şūĥa **k'olur** / Ğamze mecrūĥ-ı tīĝ-ı müjĝanı (FKD, K.17, B.79).

ķomaz: [1] İzin vermek.

Terennüme **ķomazuz** 'andelīb-i ķuds olsa / Ĥadīķa-i edebüñ bāĝbānıyuz cānā (FKD, G.8, B.4).

ķon-: [2] Konmak (kuş bağlamında).

Dāĝlar pes bu ser-i şüfte-ĥāl üstine gül / Cevrdür bülbüle kim **ķona** sifāl üstine gül (FKD, G.196, B.1).

Ruħşat-ı şayd verüp ğamze-i pür-kīnesine / **ķondi** şāh-bāz-ı müje murĝ-ı dilüñ sīnesine (FKD, G.269, B.1).

ķop-: [1] Kesmek, ayırmak.

ķoparur bu dirah̄t-ı nüh-şāhı / Esse dehr Feh̄im şarşar-ı ‘aşķ (FKD, G.167, B.5).

ķpek: [1] Davranışları kötü olan kimse için sövgü sözü olarak kullanılır.

Mihr ü māha düşmen olmağla ne var huffāşveş / Olsa bir **ķpek** ne gam Bū Cehl-i kāfer rüz u şeb (FKD, K.1, B.39).

ķorķ- [5] Herhangi bir kötülük gelmesi ihtimalinin yarattığı tedirginlik, kaygı, üzüntü, endişe.

Ėam degül aĖyāra itsün bir nigāhuñ biñ vefā / **ķorķaram** ammā vefādār olmağa mu‘tād olur (FKD, G.80, B.5).

ķorķaram nīm-nigāh-ı sitem-engīzinden / Olmaya rüz-ı kıyāmetde hüveydā fitne (FKD, G.270, B.4).

ķorķaram rāzumu fāş ide o çeşm-i ġammāz / Āşinā oldı dile ġamze-i peykāne-nevāz (FKD, Terkib-bend 3, B.3).

Bir naşihātdur ider ‘aşıķ-ı şermende saña / **ķorķaram** aram ār olur aĖyār-ı firībende saña (FKD, Terkib-bend 3, B.34).

Dūzaħa varmış bir ādem var ise versün ġaber / ‘Āşiyānı **ķorķudurlar** mı ‘azāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.12).

ķoy-: [1] Bırakmak, terk etmek; bir şey nedeniyle vazgeçmek.

Erba‘inde itdiler maħşūr o ġışn-ı a‘zamı / ‘Asker-i sünnī reh-i dīnde **ķoyup** cān u seri (FKD, Kıt'a 9, B.3).

ķoy(u)n: [1] Kucak.

Gör za‘fumu **ķoynumda** iken şordı raķībe / N’oldı ki Feh̄imā’ya o nevmīd görünmez (FKD, G.117, B.7).

ķubbe: [2] Kubbe || gökyüzü.

Eyleyem fāş ki etdi o bilürin **ķubbe** / Raħne-i řāk-ı hevā ya‘ni şikāfın peydā (FKD, Kıt'a 7, B.3).

Heft dūzāħ dil-i pür-tābuma nisbet ferdā / Yedi ġalvetlü yedi **ķubbelü** ġammāmumdur (FKD, K.12, B.10).

kūçe-i ‘aşk: [1] Sevgi sokağı.

Ḥavfumuzdan çeşm-i dil-ber gamzeyi eyler penāh / **Kūçe-i ‘aşk** içre bî-pervā yürür
mestāneyüz (FKD, G.134, B.3).

ḳudret: [3] İktidar, güç.

Ammā bu ḳavî-himmet ü **ḳudretle** ‘acebdür / Mağlûb-ı cefā-yı felek-i esfel-i dünuz (FKD,
G.121, B.3).

Ḳarār virmedi devrān k’idem ḳarār āşlā / Felekle ḥāşılı yok **ḳudretüm** müdārāya (FKD, K.8,
B.8).

Subḥānallāh nedür bu **ḳudret** / ‘Arz eyleye ger hüner teğāfûl (FKD, Terkib-bend 2, B.27).

ḳudsiyān: [5] Melekler.

Ḥazer ey **ḳudsiyān** ol şeh-süvār-ı fitne-engîzüm / Sipāh-ı ‘işvesin şaff-ı dile mestāne
şalmışdur (FKD, G.75, B.2).

İderler şevḳ-ı şî‘rûñle Fehîm / Ḥarîm-i āsumānda **ḳudsiyān** raḳş (FKD, G.145, B.9).

Ḳudsiyān ḥayf ki gül-çîn olamaz şimdi Fehîm / Ḥār-best eyledi ḡam gülşen-i endîşemüzi
(FKD, G.291, B.5).

Didi mihr ü meh degüldür ravzasında ol Şeh’üñ / **Ḳudsiyān** gerdān iderler iki micmer rûz u
şeb (FKD, K.1, B.25).

Alsa dîvānum ele bir şā‘ir / **Ḳudsiyāndur** saḥîfe-gerdānı (FKD, K.17, B.75).

ḳudsiyān-ı ‘ālem-i ervāḥ: [1] Ruhlar aleminin melekleri.

Enîsüm **ḳudsiyān-ı ‘ālem-i ervāḥdur** şimdi / Bi-ḥamdi’llāh ser-ā-pā ülfetî-i luṭf-ı vaḥşetden
(FKD, K.15, B.21).

ḳudsiyān-ı ‘ālem-i ma‘nā: [1] Anlam dünyasının melekleri.

Nice āmed-şüd itsün **ḳudsiyān-ı ‘ālem-i ma‘nā** / Reh-i endîşe-i dil bestedür gerd-i
küdüretten (FKD, K.15, B.35).

ḳudüm: [1] Bir makama gelme, göreve başlama.

Fehîmāsā **ḳudümün** müjde idüp didiler tārîḥ / Gelüb Eyyüb Pāşā ḳıldı Mışr’ı ‘izziyle mā’î
(FKD, Kıt'a 15, B.15).

ḳudüm-ı zevraḳ-ı Pāşā-yı ‘ālī-cāh-ı zī-şān: [1] Makam mevki sahibi yüksek yerlere sahip Paşa'nın kayıḡının şeref vermesi.

Yaḡod bir şūḡ-ı mā‘ī mevci ḡārā ḳıldı pā-endāz / **ḳudüm-ı zevraḳ-ı Pāşā-yı ‘ālī-cāh-ı zī-şāna**
(FKD, K.7, B.16).

kuḡl: [1] Sürme.

Girmez gözüme ey şeb-i vaşl-ı nev-rüz / Ger leyle-i ‘īyd kuḡl u mīl olsa hilāl (FKD, Rübai 37, B.2).

kuḡl ed-: [1] Sürme sürmek, çekmek.

Ben o deryā-yı muşaffā-güherem kim ḡūrşīd / **Kuḡl eder** dīdesine sūde-i ḡāşākūmden (FKD, G.236, B.3).

ḳul: [1] Köle, esir, tutsak.

Nigeh it ta‘allül itme **ḳuluñam** tecāhül itme / Ölürem teḡāfül itme bu ḡarīb derdmende
(FKD, G.259, B.3).

ḳulaḡ as-: [1] Dinlemek.

Ey dil yeter sözdür güher çoḡ olsa olmaz mu‘teber / Kimse **ḳulaḡ asmaz** eger olsa sözüñ dürr-i yetīm (FKD, K.6, B.17).

ḳulaḡına yapış-: [1] Ud'un akordunu yapmak.

Zīr ü bemiyle eyledi tebşīr-i maḡdemūñ / ‘Üduñ **yapışdı** ḡāsıd-ı muḡrıb **ḳulaḡına** (FKD, G.252, B.3).

ḳulḳul it-: [1] Sürahiden şarap döküldükçe çıkan ses.

Bezminde o ḡavf ile şurāḡī / Sāḡīnūñ elinde **ḳulḳul itmez** (FKD, Terci-bend 1, B.44).

ḳulle: [2] Kule, kubbe.

‘Ālem-i cev kūh-ı Ḳāf’a döndi gerd-i tīreden / **Ḳullesinden** ejder-i āteş-feşānīdür seḡāb (FKD, K.5, B.11).

Niḡāhbān olalı ḡıfz-ı ḳal‘a-i Mışr’a / Ne ḳal‘a **ḳullesi** şalmış feleklere sāye (FKD, K.8, B.14).

ḳulle-i seb‘-i Şidād: [1] Yemen'de birçok binalar meydana getiren Şeddād'ın yedi kulesi.

Ṭāb-ı hūn-ı surh-serden şu'le-i şemşîrden / Āl fānūs oldı gūyā **ḳulle-i seb'ı şidād** (FKD, Kıt'a 8, B.10).

ḳulle-i sīmīn-gevher: [1] Gümüş mücevher kulesi || Sevgilinin bedeni.

Eyledi 'aksi anı **ḳulle-i sīmīn-gevher** / Tīğden zāhir edüp sīm-siper şundı baña (FKD, Kıt'a 7, B.2).

ḳulzüm-i 'aşk: [1] Aşk okyanusu.

Ger seng-i melāmet yerine cümle zemīni / Atsañ baña sen **ḳulzüm-i 'aşkam** kederüm yok (FKD, G.166, B.5).

ḳulzüm-i hūn: [1] Kan denizi.

Bin **ḳulzüm-i hūn** çeşm-i terümden sefer ider / Şad-dūzah-ı ğam 'uzleti-i dāğ-ı cigerdür (FKD, G.106, B.9).

ḳulzüm-i ṭab': [1] Doğallığın denizi.

Cüş ḳılduqça **ḳulzüm-i ṭab'um** / Āfitāb u mehi ḫabāb itdüm (FKD, K.2, B.48).

ḳulzüm-i zehhār: [1] Coşkun, dalgalı deniz.

Her şeb-nemini eyledi bir **ḳulzüm-i zehhār** / Āşüfte olup ğonca-i sīr-ābı sirişküm (FKD, G.220, B.4).

ḳur-: [3] Tertip etmek, hazırlamak.

Meclis-i 'işveyi **ḳursa** niğeh-i çeşmi Fehīm / Dil-i şūḫum şunar ol mest-i mey-i nāza ḳadeḫ (FKD, G.33, B.5).

Niğāhı bezm-i 'işve **ḳurmağa** amāde olmışdur / N'içün āşüb u fiten aña tertib-i bisāṭ itmez (FKD, G.118, B.4).

Çeşmi ki mest-i 'işve-i maḫmūr-ı nāzdur / Ol dem ki bezmi şīve **ḳurup** bāde-nüş olur (FKD, G.88, B.3).

ḳurbān: [7] Sevgili için canından vazgeçen âşık.

Şafaḳ-ı hūnın ider tıfl-ı felek zīb-i cebīn / Fitne bismilgeh-i çeşmünde ki **ḳurbānuñ** olur (FKD, G.83, B.6).

Bismilgeh-i ferzend-i Hālī'i yūri seyr it / Gör merḥamet-i 'aşkı ki **ḳurbānına** ḳıymaz (FKD, G.114, B.4).

Şurāḫī gibi derdüñle pür it peymāne-i 'ömrüm / Helāk-i çeşm-i ser-mestüñ olan **ḳurbānuñam** sāḳī (FKD, G.283, B.8).

Böyle bir devlete şükren yine ḳurbānuñ olam / Öyle **ḳurbān** bir iki 'aşık-ı zārı hergāh (FKD, K.9, B.10).

'İyd-i adḫādur ki dil cānānına cān gösterür / Her ḳişi bu demde ḳaşşābına **ḳurbān** gösterür (FKD, K.10, B.1).

Gerçi **ḳurbānım** eder bismil o ḳattālüm velī / Şan'atıyla ehl-i 'aşқа tīg-i bürrān gösterür (FKD, K.10, B.3).

Mihribānum kendi bismil eyler oldı reşkden / Ölmeği **ḳurbānına** ya'nī kim āsān gösterür (FKD, K.10, B.5).

ḳurbān eyle- [2] Kurban etmek, bir şey uğruna birinin canını almak.

Bilürem 'İyd-i vişalüñ baña cāvīd olmaz / **Eyle ḳurbān** beni kim böyle güzel 'İyd olmaz (FKD, G.113, B.1).

Şafaḳdan mihr şanmañ kelle-i pür-ḥun-ı baḫtıdur / Ki **ḳurbān eylemiş** yāra bulınca dest-res 'aşık (FKD, G.164, B.4).

ḳurbān id-/it- [2] Feda etmek, sevgili uğruna can vermek.

Her gūşeden bir āfet-i ḥalḳ u belā-yı cān / Cānın nigāh-ı şūḫına **ḳurbān idüp** gelür (FKD, G.111, B.5).

Neden **itmeñ** dili çeşm-i belā-engīzüñe **ḳurbān** / Olurken biñ belā bir ḡamze-i ḥūn-rīzüñe ḳurbān (FKD, G.226, B.1).

ḳurbān ol- [38] Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek, canından vazgeçmek.

Fehīm ü cān-ı Fehīm **ola** çeşmüne **ḳurbān** / Ne dem ki dehre şala tīg-i ḥūn-feşān āfet (FKD, K.11, B.19).

Mest-i düşnām-ı tebessüm-nāküñem **ḳurbān olam** / Çeşm-i maḫmūr-ı nigeḫ la'l-i şarāb-ālūduña (FKD, G.250, B.4).

Çeşmüne **ķurbān olan** tīġ ne lāzım Fehīm / Hışm ile ben bī-dili bir nazar eyler helāk (FKD, G.169, B.5).

Rakşuña **ķurbān olayım** bir nefes / Ķaldı hemān eyleme bir ān semā^ç (FKD, K.3, B.3).

Tā-key ġam-ı ħaclet-i şehīdān / Min-ba^d **olayım** o şūħa **ķurbān** (FKD, Terci-bend 1, B.91).

Tā-key ġam-ı ħaclet-i şehīdān / Min-ba^d **olayım** o şūħa **ķurbān** (FKD, Terci-bend 1, B.104).

Tā-key ġam-ı ħaclet-i şehīdān / Min-ba^d **olayım** o şūħa **ķurbān** (FKD, Terci-bend 1, B.117).

Tā-key ġam-ı ħaclet-i şehīdān / Min-ba^d **olayım** o şūħa **ķurbān** (FKD, Terci-bend 1, B.130).

Tā key ġam-ı ħaclet-i şehīdān / Min-ba^d **olayım** o şūħa **ķurbān** (FKD, Terci-bend 1, B.13).

Tā-key ġam-ı ħaclet-i şehīdān / Min-ba^d **olayım** o şūħa **ķurbān** (FKD, Terci-bend 1, B.143).

Tā key ġam-ı ħaclet-i şehīdān / Min-ba^d **olayım** şūħa **ķurbān** (FKD, Terci-bend 1, B.26).

Tā-key ġam-ı ħaclet-i şehīdān / Min-ba^d **olayım** o şūħa **ķurbān** (FKD, Terci-bend 1, B.156).

Tā-key ġam-ı ħaclet-i şehīdān / Min-ba^d **olayım** o şūħa **ķurbān** (FKD, Terci-bend 1, B.39).

Tā-key ġam-ı ħaclet-i şehīdān / Min-ba^d **olayım** o şūħa **ķurbān** (FKD, Terci-bend 1, B.52).

Tā-key ġam-ı ħaclet-i şehīdān / Min-ba^d **olayım** o şūħa **ķurbān** (FKD, Terci-bend 1, B.65).

Tā-key ġam-ı ħaclet-i şehīdān / Min-ba^d **olayım** o şūħa **ķurbān** (FKD, Terci-bend 1, B.78).

Ĥod-perestüm reviş-i dīnūñe **ķurbān olayım** / ^çĀşık-āyīnesin āyīnūñe ķurbān olayım (FKD, Terkeb-bend 3, B.26).

Ĥod-perestüm reviş-i dīnūñe ķurbān olayım / ^çĀşık-āyīnesin āyīnūñe **ķurbān olayım** (FKD, Terkeb-bend 3, B.26).

Pīçiş-i ŧurra-i müşkīnūñe ķurbān olayım / Reşkden bister ü bālīnūñe **ķurbān olayım** (FKD, Terkeb-bend 3, B.27).

Pīçiş-i ŧurra-i müşkīnūñe **ķurbān olayım** / Reşkden bister ü bālīnūñe ķurbān olayım (FKD, Terkeb-bend 3, B.27).

Çeşm-i ^çayyār-ı suħan-çīnūñe ķurbān olayım / O kemān ebrū-yı pūr-çīnūñe **ķurbān olayım** (FKD, Terkeb-bend 3, B.28).

Çeşm-i 'ayyār-ı suḥan-çīnūne **ķurbān olayım** / O kemān ebrū-yı pūr-çīnūne ķurbān olayım (FKD, Terkib-bend 3, B.28).

Nāvek-i ğamze-i pūr-kīnūne ķurbān olayım / Zehr-ḥand-i leb-i şīrīnūne **ķurbān olayım** (FKD, Terkib-bend 3, B.29).

Nāvek-i ğamze-i pūr-kīnūne **ķurbān olayım** / Zehr-ḥand-i leb-i şīrīnūne ķurbān olayım (FKD, Terkib-bend 3, B.29).

Degül ğonca bürīde-kelle-i pūr-ḥūn-ı bülbüldür / Ki bāĝ içre görüp **olmuş** ruḥ-ı gül-ḥīzūne **ķurbān** (FKD, G.226, B.3).

Belā gerdān-ı çeşm-i ḥasta-ḥālūndür Fehīm-i zār / N'ola **olsa** nigāh-ı çeşm-i luṭf-āmīzūne **ķurbān** (FKD, G.226, B.5).

Tā-be-key ğamze teġāfūl gibi pinhān olsun / Bir nigāh eyle ki biñ cān saña **ķurbān olsun** (FKD, G.244, B.1).

Ziyā-pāş olsa ḥūrşīd-i ruḥuñ bismilgeh-i dehre / Hezārān mihr **olur** bir zerre-i nā-çīzūne **ķurbān** (FKD, G.226, B.2).

Gezend-i çeşm-i zaḥm-ı sīne-i 'uşşāķı def' için / **Olur** şad berķ-ı sūzān ḥançer-i ser-tīzūne **ķurbān** (FKD, G.226, B.4).

Neden itmeñ dili çeşm-i belā-engīzūne ķurbān / **Olurken** biñ belā bir ğamze-i ḥūn-rīzūne **ķurbān** (FKD, G.226, B.1).

Maḥşerde Fehīm'i görüp olduñ yine pinhān / **Ķurbānuñ olam** niceye bu minnet-i dīdār (FKD, G.47, B.9).

Böyle bir devlete şükren yine **ķurbānuñ olam** / Öyle ķurbān bir iki 'aşīķ-ı zārı herġāh (FKD, K.9, B.10).

Ķurbānuñ olam amān helāk itdi amān / Düzdīde tebessüm ü nihānī ğamzeñ (FKD, Rübai 32, B.2).

Şimdi **ķurbānuñ olam** söyle nedür n'oldı sebab / Āşīnā-yı ezeliye bu tecāhül ü ğazab (FKD, Terkib-bend 3, B.20).

Ey şūḥ nedür 'aşīķuna böyle tecāhül / **Ķurbānuñ olam** ğayrıya cānāne mi olduñ (FKD, G.175, B.3).

Maḥbūs-ı teġāfūl idi dil ğamze nigeḥbān / **Ķurbānuñ olam** eyledi āzād nigāhuñ (FKD, G.176, B.6).

Geçmişem ben ki şehīd olmağ için cānumdan / Geçme **ķurbānuñ olam** başuñ için
ķanumdan (FKD, G.229, B.1).

Ey ğamzesi ser-be-ser teġāfūl / **Ķurbānuñ olam** yeter teġāfūl (FKD, Terrib-bend 2, B.23).

ķurbāngāh-ı Şehr-i ‘aşk: [1] AŞk Őehrinin kurbanlıġı.

Dilde **ķurbāngāh-ı Őehr-i ‘aŐk** seyrān eyledüm / FerŐi hūn-ı germ ile āġuŐte bismil nā-bedīd
(FKD, G.40, B.5).

ķurbāngeh-i vādī-i fenā: [1] Yokluk vadisinin kurbanlıġı.

Őan Ka‘be-i kūyı küŐteġāndan / **Ķurbāngeh-i vādī-i fenādur** (FKD, Terrib-bend 1, B.114).

ķurbān-ı dil-ber: [1] Sevgilinin kurbanı.

Őofī yeter efkār-ı ğam-ı būd u nebūd it / **Ķurbān-ı dil-ber** ol iŐbāt-ı vūcūd it (FKD, G.22, B.1).

ķurbān-ı hūsn-i imtiyāz: [1] Ayrıcalıklı ġüzelliġin yakını.

İder Ői‘rūñ Fehīm ol Őūh temyīz / Olam **ķurbān-ı hūsn-i imtiyāzı** (FKD, G.279, B.7).

ķurbān-ı ķazā: [1] Kader kurbanı.

Tīġ-i ğamzeñ ki Őehīd itdi Fehīm-i zārı / Olmasun mı yine biñ cān ile **ķurbān-ı ķazā** (FKD,
G.12, B.7).

ķurbān-ı ser-i imsāk: [1] Cimriliġin baş kurbanı.

Ya vūcūd-ı cām-ı mey zehr-ābe-nūŐān-ı ğamuz / Olsa lāyık cūd **ķurbān-ı ser-i imsākümüz**
(FKD, G.128, B.5).

ķurbān-ı ser-i nigāh: [1] Sevgilinin bakıŐlarına başı feda etmek.

Ķurbān-ı ser-i nigāhuñ āŐūb / Dil-beste-i zūlfūñ oldı sevdā (FKD, Terrib-bend 2, B.4).

ķurbānī-i yār-ı dost u dūŐmen: [1] Sevgilinin dostuna ve dūŐmanına kendini adamak.

Tā mest olup eyleyem vūcūdum / **Ķurbānī-i yār-ı dost u dūŐmen** (FKD, Terrib-bend 1, B.103).

ķurbāniyān: [1] Kurbanlar.

Melā‘ik ya perīdür küŐte-i bismilgeh-i çeŐmi / Zemīni ferŐ-i ġül-ġüsterde vū **ķurbāniyān**
ġā‘ib (FKD, G.19, B.6).

ķurtar-: [1] Kurtulmasını sağlamak, tehlikeli veya zor durumdan uzaklaştırmak.

Tiğ-i nigehtinden serüni **ķurtaramazsın** / Ey fitnegerüñ dest-i belâyı siper eyle (FKD, G.267, B.3).

ķurtul-: [2] Kurtulmamak, özgür kalmamak.

Vücüdüm lālezār eřrāfum oldı cümle kühistān / O mecnūnam daęı **ķurtulmadum** seng-i melāmetden (FKD, K.15, B.16).

Nice **ķurtulmaķ** olur diller anuñ kaydından / Kendüyi dağı çeker bende ‘aceb kāküldür (FKD, G.101, B.3).

küh: [2] Dağ.

Mānend-i hilāl eylerem ol meh siperin tiğ / Tā nāveküme **küh** gibi tiğ-i siperdür (FKD, G.106, B.6).

Ferhād gibi **kühda** vü řaęrāda / Zārı der ü zār işidür bu dil-i zār (FKD, Rübai 16, B.2).

küh-ı Ķāf: [1] Kaf Dağı.

‘Ālem-i cev **küh-ı Ķāf’a** döndi gerd-i tīreden / Ķullesinden ejder-i āteř-feřānīdür seęāb (FKD, K.5, B.11).

kühistān: [1] Dağlık.

Vücüdüm lālezār eřrāfum oldı cümle **kühistān** / O mecnūnam daęı ķurtulmadum seng-i melāmetden (FKD, K.15, B.16).

kür: [2]

1. Kör.

Māh olup a‘mā iderdi nūr-ı mihr insānı **kür** / Sürme itse āfitāb u meh türāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.5).

2. Cahil, ahmak.

Ķasūd baķmaz olursam da ‘aynek-i hūrřīd / Teęāfül itdi řanur kendüyi dimez **kūram** (FKD, K.14, B.13).

kür eyle-: [1] Kör etmek.

Ğam çekme budur hâşiyet-i ğonca-i ‘aşk / **Kür eylese** rengi bŷy eyler bĭnā (FKD, Rŷbai 1, B.2).

kŷr-dilān: [1] Ahmaklar.

Beni bu **kŷr-dilān** ŧurma etmede pā-māl / Hāzĭz-i hāk-i mezelletde dŷrr-i menġŷram dĭvān(FKD, K.14, B.11).

kŷtāh: [10] Kısa.

Ğad-i yāre kıyāmetden mŷnāsib mi dedŷm cāme / Fehĭmā dedi ey endĭşesi **kŷtāh** kŷtehdŷr (FKD, G.96, B.5).

Cevr iŷn rahşuġa irhā-yı ‘inān itdŷke / çeşm-i bed dŷr ola hem dest-i tazallum **kŷtāh** (FKD, K.9, B.19).

Ben de idince aġa şevk ile **kŷtāh** du‘ā / Didi kim gŷr yine hġāhend-i dŷşnāmumdur (FKD, K.12, B.20).

Ğa‘fem kaşr-ı ‘arşa gerçi ġāyet rāh **kŷtehdŷr** / Derŷnumdan lebe yetmez kemend-i āh **kŷtehdŷr** (FKD, G.96, B.1).

Ğa‘fem kaşr-ı ‘arşa gerçi ġāyet rāh **kŷtehdŷr** / Derŷnumdan lebe yetmez kemend-i āh **kŷtehdŷr** (FKD, G.96, B.1).

Mu‘arrā hŷbdur add-i bŷlend-i şāhid-i kaşrum / Keserdŷm çarh-ı atlasdan şabā-yı cāh **kŷtehdŷr** (FKD, G.96, B.2).

Şabāha alma şem‘-i Yŷsufāsā olma dāmen-keş / Bizŷm engŷştŷmŷzden destŷmŷz ey māh **kŷtehdŷr** (FKD, G.96, B.3).

Niġāh itmekte dŷzdĭde o māha şu‘le-eġvāruz / Şu‘ā‘-ı eşmŷmŷz gāhĭ dĭrāz u gāh **kŷtehdŷr** (FKD, G.96, B.4).

Ğad-i yāre kıyāmetden mŷnāsib mi dedŷm cāme / Fehĭmā dedi ey endĭşesi kŷtāh **kŷtehdŷr** (FKD, G.96, B.5).

Ğışşa **kŷteh** ki o fettān-ı cihān ‘aşkında / Nağl-i maşşer benŷm ednā-yı serencāmumdur (FKD, K.12, B.28).

ğŷti: [1] Gıda, yiyecek.

Āvāze-i hāzĭndŷr ol şŷh-ı naġmeġer / Ervāh-ı ġudsiyān ki meġesvār **ğŷtidur** (FKD, G.70, B.2).

küy: [11] Sevgilinin bulunduğu yer.

Bilsen kimüñ eylersin **küyın** yine maḥşergāh / Tā böyle nedür ey meh reftār-ı şitāb-ālūd (FKD, G.43, B.4).

‘Ār ider mihr ü mehi etmege ḥaşv-ı bālīn / Ol ki **küyüñda** senüñ bir gece mihmānuñ olur (FKD, G.83, B.3).

İder ta‘līm-i āzār ol mehe dünyā yine ammā / Beni **küyında** āh itme deyü bī-zār ider ‘ālem (FKD, G.202, B.4).

Āh ile giryān u nālān devr ider şeb-tā-seḥer / Ehl-i dil **küyın** o māhuñ pās-bānından bilür (FKD, G.112, B.2).

Küyın ideli ol şanemüñ Ka‘be‘ye teşbīh / Āzürdeyüz āzürde Fehīmā günehüñden (FKD, G.237, B.5).

Bir seḥer **küyına** vardum didi bir maḥremine / Baḡ şu dīvāneye kim ‘āşık-ı nā-kāmumdur (FKD, K.12, B.16).

Bu **küyüdür** ol cüvān-şuḥuñ / K’olmuş şühedā ile leb-ā-leb (FKD, Terci-bend 1, B.129).

Ol şeb dil-i beste-revzen-i çeşm / **Küyın** mı ḥayāl iderdi yā Rab (FKD, Terci-bend 1, B.119).

Küyında biḥār-ı germ-i ḥūndan / Olmuş nice āsumān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.76).

Dün **küyını** gördüm ol belānuñ / Her gūşesi Kerbelā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.24).

Küyında bāğ-ı fitne güldür / Mirrīḥ olamaz o bāğa ḥāşāk (FKD, Terci-bend 1, B.62).

küy-ı arzū: [1] İsteklerin mahalli, köyü.

Şehr-bend-i firkat-i yāram hezār efsūs kim / Cilvegāh-ı nā-ümīdī oldı **küy-ı arzū** (FKD, G.249, B.3).

küy-ı cānān: [1] Sevgilinin köyü.

Murğ-ı ḥürşīd n’ola olsa ser-ā-pā şu‘le / **Küy-ı cānāna** gider ḳāşid-ı peygāmumdur (FKD, K.12, B.4).

küy-ı laṭīf: [1] Sevgilinin bulunduğu yer.

Ka‘betü’l-‘uşşākdur **küy-ı laṭīfin** kıl mekān / ‘Āşıka olmaz Fehīmā öyle bir cāy-ı laṭīf (FKD, G.157, B.10).

kūy-ı mecāzī: [1] Hayalî mekan.

Belüñe itdi kemer olını vuşlatda Fehîm / Hâk budur **kūy-ı mecāzīye** münāsib püldür (FKD, G.101, B.5).

uvvet-i bāria-i nātı: [1] Konuşma şimşegiinin gücü.

Ne ‘aceb hırmen-i hussāda fenā verse Fehîm / **uvvet-i bāria-i nātıa** pür-zür henüz (FKD, G.120, B.7).

uvvet-i feyz-i mey: [1] Şarabın rahatlığının kuvveti.

Gör **uvvet-i feyz-i meyi** destār-şikeste / Ser-mest urup amle-i şaff-ı ‘ases eyler (FKD, G.57, B.2).

uvvet-i fikr: [1] Düşüncenin gücü.

Der-kinār itmez ayāl-i şāhid-i ruhsārını / **uvvet-i fikrin** ser-ā-pā dest-i āgūş itmeyen (FKD, G.241, B.3).

uvvet-i ab‘: [1] Şairlik kabiliyeti.

Fehîm-i pāk-ayālem tamām **uvvet-i ab‘** / Sözüñ neticesi kār-ı suanda pür-zūram (FKD, K.14, B.46).

küfr: [1] Dinsizlik, inansızlık.

Rind-i dīvāneyem ne **küfr** ü ne dīn / Selb ü ĩcāb n’iydügin bilmem (FKD, G.204, B.5).

küffār: [1] Kāfiler, müslüman olmayanlar.

Nūr-ı mihr ü meh gibi kim ılluñ eyler münhezim / ‘Askerüñ **küffāra** olmada muzaffer rüz u şeb (FKD, K.1, B.38).

külāh-ı nāz-ı nākūs: [1] Kilise anının cilvesinin başlıı.

İdelden nālemi dem-sāz-ı nākūs / Felek-sādur **külāh-ı nāz-ı nākūs** (FKD, G.137, B.1).

küle: [1] Eritilmiş şekilde kalıba dökülen maden.

atre-i sīm-ābveş bir yirde idüb ictimā‘ / **Küle** oldu rīze-i sīm aterān olub müzāb (FKD, K.5, B.4).

küleḥ: [1] Çeşitli şekillerde olan, dikişsiz ve tek parça keçeden yapılan başlıktır. Çeşitli şekillerde üretilen külah, çoğunlukla erkekler ve askerler tarafından kullanılırdı. Ayrıca esnaflar ve esnafların yanında çalışan delikanlılar da bundan takarlardı (KOÇU, s. 162).

Bezm içinde gördüm ol mâhı oturmuş cām ile / Ebrüvân pür-çîn **küleḥ** kec bir nice ḥod-kām ile (FKD, Diğer 1, B.21).

küleḥ-i nâz-ı Mesîḥâ: [1] Hz. İsa'nın naz külahı.

La'üñ olalı mücib-i i'zâz-ı Mesîḥâ / Tâ 'arşa irişdi **küleḥ-i nâz-ı Mesîḥâ** (FKD, G.3, B.1).

külfet: [1] Sıkıntı, zahmet, meşakkat.

N'ola gurbetde gelse cān u dil feryād u efgāna / Felek bî-raḥm u **külfet** āşinā vü 'ayş bîgāne (FKD, K.7, B.45).

külḥan: [4] Hamamın ısınması için yakılan ateş (ALP ve ALP, C.3, s. 871).

Gāhî gāzûb āteş olup **külḥan** isterem / Gāhî za'îf gül-bün olup gülşen isterem (FKD, G.208, B.1).

'Aks-i rüyuñla zemīn gülşen olursa ne 'aceb / Tāb-ı mihrüñle felek **külḥan** olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.1).

Külḥanda da gülden yine me'yūs degüldür / Dil bülbül-i destān-zen-i efsūs degüldür (FKD, G.102, B.1).

Göñül bir şu'ledür k'oldı şerārı beyza-i bülbül / Bu cins āteş ne **külḥanda** olur peydā ne gülşende (FKD, G.260, B.9).

külḥan it-: [1] Ateşler içinde kalmak, acı çekmek.

Āgyār ile seyr-i gülşen itdüñ / Cismüm dil-i zāra **külḥan itdüñ** (FKD, Terkil-bend 2, B.45).

külḥan-fürüz-ı sîne: [1] Göğsün kül yerini aydınlatan.

Süz u tābumdan olur hürşid-i maḥşer vāye-gîr / Cān-ı dāğ-ı düzaḥam **külḥan-fürüz-ı sîneym** (FKD, G.213, B.4).

külḥan-ı düzaḥ: [1] Cehennemın hamamı.

Külḥan-ı düzaḥ gibi deryāyı aḥker-zād ider / Düşse kemter ḫatre-i ḥün-ı dil-āteşnākümüz (FKD, G.128, B.3).

kül-i ṭab'-ı Fehîm: [1] Topraktan yaratılmış Fehîm.

Men âteş-i bî-dûd **kül-i ṭab'-ı Fehîmem** / Ez-bâd-ı ser-i dâmen-i ilhâm şiküftem (FKD, G.296, B.6).

kün: [3] Farsça'da yapmak, etmek.

Tâ **künem** rîş ez-ḥased cân u dil-i Suhrâberâ / Mey-ḥ'ârem ez-câm-ı elmâsî mey-i zehrâberâ (FKD, G.294, B.1).

Tâ ḥayâl-i gamzeeş ez-bes ki ḥûn-ger mî künem / Mî **künem** der-sîne-i zaḥm tîğ-i âteş tâberâ (FKD, G.294, B.3).

Bî-vücûdem gerçi tûfân ğarḳ-ı eşkem şüd Fehîm / Ān serâbem men ki gird-âbî **künem** gird-âberâ (FKD, G.294, B.5).

künc-i 'adem: [1] Yokluk köşesi.

Ḳiblegâh itmege **künc-i 'ademi** cân-ı Fehîm / Nîm-çîn-i ğazab-ı ebrû-yı cânâne yeter (FKD, G.62, B.7).

künc-i çeşm: [1] Gözün köşesi.

Dil olmuş **künc-i çeşminde** ḥarîde / Nigâhı şalmada şemşîr-i nâzı (FKD, G.279, B.4).

künc-i çeşm-i gamze-kâr: [1] Gamzeli kenarın köşesi.

Ey dil-i sâde kemîngâh-ı firîb ü fitnedür / **Künc-i çeşm-i gamze-kâr** u ğüşe-i ebrû-yı dost (FKD, G.25, B.2).

künc-i çeşm-i mest: [1] Sarhoş gözlerin kenarı.

Muḥtefî **künc-i çeşm-i mestinde** / Luṭf-ı ma'nâ-yı nâ-müselmânî (FKD, K.17, B.80).

künc-i ḥarâb-ı Mışr: [1] Mısır'ın viran olmuş köşeleri.

Ejderistân olsa lâyıḳ bûmzâr olsa revâ / Genc olur peydâ belî **künc-i ḥarâb-ı Mışr'dan** (FKD, Kıt'a 3, B.11).

künc-i ḥayret: [1] Şaşkınlık köşesi.

Künc-i ḥayretde mey-i ḥûn-âb-ı çeşm-i 'aşığı / Muttaşıl geh âstîn ü gâh bister nûş ider (FKD, G.52, B.4).

künc-i hürmân-ı maḥabbet: [1] Sevginin her şeyden uzak köşesi.

Eylemez pūye-i gül-geşt-i riyâz-ı ümmîd / **Künc-i hürmân-ı maḥabbetde** ḥuzūr ister dil (FKD, G.188, B.3).

künc-i mey-ḥâne: [1] Meyhane köşesi.

Bağ Fehîm'e der-i feyzi nice meftūḥ itdi / **Künc-i mey-ḥânede** ser-ḥalka-i mestân olarak (FKD, K.16, B.17).

künc-i şikenc-i ṭurra: [1] Saç kıvrımlarının köşesi.

Her **künc-i şikenc-i ṭurrasında** / Biñ dil-i maḥbūs pā-be-zencîr (FKD, Terci-bend 1, B.31).

künc-i Sühâ: [1] Sühâ yıldızının köşesi.

Olur **künc-i Sühâ'da** mübtelâ ḥ'âb / Eger ḥâşiyet-i efsâne olsam (FKD, G.199, B.7).

künc-i tehî: [1] Boş köşe.

Mey-kede vü ḥânkâḥ eylediler ictimâ' / **Künc-i tehî** kalmadı mest ile mestürdan (FKD, G.231, B.3).

künd: [1] Kör (bıçak)

Benüm seng-i melâmetden mü'essir tîr olur âhum / Ne deñlü **künd** ise tîgi ider seng-i fesân keskin (FKD, G.242, B.5).

künde-deryâ: [1] Ahmâklık denizi.

Kebüter-i ḥarem-i 'aşq u **künde-deryâyam** / Revâ mıdur ola âzâdeye revâ zencîr (FKD, G.65, B.8).

künd-rev eyle-: [1] Ağır giden.

Eylemezdüm nâmını tîr-i kazânuñ **künd-rev** / Sâḥa-i dilden nigâḥ-ı pür-şitâbuñ görmesem (FKD, G.210, B.6).

kürbet: [1] Sıkıntı.

Vaṭanda çekdigüm şad-güne **kürbet** idi ey baḥt / Zihî himmet ki itdüñ vâyedâr âlâm-ı gurbetden (FKD, K.15, B.26).

küre-i arz: [1] Yer küre.

Oldı **küre-i arza** serîr sevdâm / Deryâ-yı muhîta döndi saḥ-ı dâmen (FKD, Rûbai 47, B.2).

küstâh: [6] Küstahça, kendini bilmez şekilde.

Gel Fehîm **küstâh** ile sen dâ'imâ leb-ber-leb ol / Ey gül-i bâğ-ı hayâ luḥ it tekellûf ber-ṭaraf (FKD, G.155, B.5).

Çekmeyince sîneme mestâne ârâm eylemem / H'âhîş-i vaşluḥda **küstâham** tevaḥḥuf ber-ṭaraf (FKD, G.155, B.4).

Velî o şart ile kim çeşm-i 'âşık olmaya **küstâh** / Nigâh-ı ğarḥa-be-ṭufânı ğâh ğâh gerekdür (FKD, G.100, B.4).

Küstâh ise ma'zûr ṭutuḥ bende Fehîm'i / Dîvâne bilür mi nedür eṭvâr-ı tekellûf (FKD, G.158, B.7).

'Afv kıl ḥüsnüñe **küstâh** nigâh itdüm ise / İhtiyâr elde degül girye vü âh itdüm ise (FKD, Terkib-bend 3, B.15).

Nigâh itdüñ meger **küstâh** o mâha / Nedür bilsem Fehîmâ infi'âlüñ (FKD, G.177, B.8).

küstâh ol-: [1] Terbiyesiz, küstah olmak.

Dâmenin çâk iderüm Yûsuf **olursa küstâh** / Dil-beri vaḥşî iden hep benüm ibrâmumdur (FKD, K.12, B.8).

küstâhâne: [1] Küstahça, kendini bilmez şekilde.

Küstâhâne yeter bu nağme / İnsânı ḥarâb ider bu nağme (FKD, Terkib-bend 2, B.66).

küstâh-ı hem-'inân: [1] Kendini bilmez yol arkadaşı.

Ne ihtimâl rikâbını bûs ide âşûb / Ne câni var k'ola **küstâh-ı hem-'inân** âfet (FKD, K.11, B.6).

küstâh-ı bülbül: [1] Kendini bilmez bülbül.

Ol ğonca-i ḥâmûş-ı gülistân-ı edeb / **Küstâh-ı bülbül** olsa ḥışmına sebep (FKD, Rûbai 5, B.1).

küşte: [7] Öldürülmüş.

Tengdür yekke-süvâr-ı nigeḥüñ **küştesine** / Şaḥn-ı şaḥrâ-yı ḥader sâḥa-i meydân-ı ḥazâ (FKD, G.12, B.4).

Nice yüz biñ dili bir gämze iderken **küşte** / Nigeh-i ‘arbede-cü kaçd-ı tegāfül mi ider (FKD, G.51, B.2).

Bülbül ki hayâtında hâr ile ola **küşte** / Ölmüş tütalum şöñra gülden kefeni n’eyler (FKD, G.56, B.6).

Hep **küştesi** şād-ı mergdür çün / Bu reşk ile baña ölmek evlî (FKD, Terci-bend 1, B.12).

Zahm-ı nigehünle fitne **küşte** / ‘Aşık nice itsün ihtirāzı TRB (FKD, Terki-bend 2, B.15).

Çeşm-i hün-rîzün ki gāhî mâ’il-i bî-dād olur / Dillere ol dem kaçā hem **küşte** hem cellād olur (FKD, G.80, B.1).

Her güşesi **küşteden** pür olmuş / Āgeşte-be-hun cism-i pür-teb (FKD, Terci-bend 1, B.125).

küşte eyle-: [1] Öldürmek.

Gāh olur bir neşvesinden cān bulur bîgāneler / **Küşte eyler** gāh yüz biñ aşīnāyı gämzesi (FKD, G.288, B.2).

küşte id-/it-: [3] Öldürmek, canını almak.

Güyā ki hemān nāvek-i ser-tîz-i kaçādur / Bî-zahm **ider küşte** dili tîr-i tegāfül (FKD, G.193, B.4).

Demeñ ki sīne-i pür-süz-ı ateş-hîze rahm itdi / **İderdi küşte** çokdan hañçer-i hün-rîze rahm itdi (FKD, G.282, B.1).

Seyr idün o dil-ber-i mümtāzımuñ i‘cāzını / **İtmege küşte** dirildür ‘aşık-ı ser-bāzını (FKD, Diğer 1, B.17).

küştegān: [1] Öldürülenler.

Şan Ka‘be-i küyü **küştegāndan** / Kırbāñgeh-i vādî-i fenādur (FKD, Terci-bend 1, B.114).

küşte-i bismilgeh-i çeşm: [1] Gözün kurbanlık yerinin ölüsü.

Melā’ik ya perîdür **küşte-i bismilgeh-i çeşmi** / Zemîni ferş-i gül-güsterde vü kırbāniyān gā’ib (FKD, G.19, B.6).

küşte-i çeşm: [1] Gözün öldürdüğü.

Küşte-i çeşmün olan dil olur ihyā-düşmen / Ne belādur ebediyyü’l-‘ademe nāz-ı Mesîh (FKD, G.34, B.4).

küşte-i tîğ-i nigh: [1] Bakış kılıcının öldürmesi.

Olayım **küşte-i tîğ-i nighi** haşrda da / Hānçer-i ğayret ile öldüreyim Circīs'i (FKD, G.289, B.4).

küsûf: [2] Güneş tutulması.

Hüsnidür ol çerâğ kim şu'lesi der-niğâb iken / Gelse **küsûfa** âfitâb olmaya nür-yâhte (FKD, G.271, B.4).

Tâ ki mihr mâhı örte geh **küsûf** u geh husûf / Tâ ki her-bâr ola çün kâfûr u 'anber rûz u şeb (FKD, K.1, B.50).

küsûf-ı 'uğde-i hirmân: [1] Harman düğümünün güneş tutulması.

Oldı **küsûf-ı 'uğde-i hirmân** ile gönül / Hürşîd-i nür-bâhte-i âsumân-ı ye's (FKD, G.136, B.5).

küsûf-ı ye's: [2] Üzüntü tutulması.

Rüşen mi olur Fehîm cân-ı nevmîd / Ruğ-beste **küsûf-ı ye's** ile mihr-i ümîd (FKD, Rûbai 14, B.1).

Çaldı **küsûf-ı ye'sde** hürşîd-i fâli'üm / Etmez niğâb-ı hüsni o meh nîm-bâz hayf (FKD, G.159, B.3).

L

lâ havle velâ kuvvete illâ bi'llâh: [1] “(Her türlü) kuvvet ve kudret ancak yüce ve ulu Allah'tadır”, Bu ifade daha çok sıkıntı, felaket, bela vb. istenmeyen durumlarda sabrın tükendiğini belirtmek için kullanılmaktadır (YILMAZ, s.406).

Bir zûr-ı nighle ğamze havfından der / **Lâ havle velâ kuvvete illâ bi'llâh** (FKD, Rûbai 53, B.2).

lâ-bûd: [6] Şüphesiz, elbette, mutlaka.

Giriftâr olmasa âsüde olmaz bir nefes 'âşık / Hümâ-yı dil havâ-düşmen olur **lâ-bûd** kafes-'âşık (FKD, G.164, B.1).

Çeşmi şaff-ı müjgân şalduğça ider müjgân hücûm / 'Askere ğayret düşer itdükçe **lâ-bûd** şâh ceng (FKD, G.168, B.3).

Şererveş tıfl iken ol servüm oldu şu'le-i ser-keş / Belî **lā-būd** olur hāşıl nihālān dāneden
şoñra (FKD, G.253, B.7).

Cihānda ğamze-i ğammāzı fāş ide **lā-būd** / Ne deñlü fitneyi sa'y itse çeşmi ihfāya (FKD, K.8,
B.24).

Belā vü derd-i ğam **lā-būd** bulurlar 'aşıq-ı zārı / Fiġān hūsn-i tabī'atden fiġān hūsn-i
tabī'atden (FKD, K.15, B.28).

Bu vādī içre Hızr olsañ ecel çün ejder-i bī-mihr / Kātup zehr āb-ı hayvāna ider **lā-būd** seni
mürde (FKD, Kıt'a 5, B.4).

lābe-i dil: [1] Gönül hilesi.

İder Fehīm Aristū iseñ seni ilzām / Kemīne nükte-i mermüz-ı lāġ u **lābe-i dil** (FKD, G.186,
B.5).

lāf u ğüzāf-ı tūlānī: [1] Sözü gereğinden fazla uzatmak.

Mest olup tā ki tab'-ı pür-zürum / İde **lāf u ğüzāf-ı tūlānī** (FKD, K.17, B.31).

lāfur: [1] "Sözünü etmek" (TS, C.4, s.2785). Boş sözler etmek (TULUM, s.1156).

Ey Fehīm-i bī-edeb şerm eyle sen **lāf urmada** / Līk sulţān-ı cihāniyāna du'āda şeyh ü şāb
(FKD, K.5, B.60).

lāfi ħatm id-: [1] Sözü bitirmek.

Ĥatm idüp lāfi Fehīm eyle du'āya ibtidā / Ol Hūdā kim 'āleme luţfin firāvān gösterür (FKD,
K.10, B.40).

lāf-ı şāhī: [1] Yüksekten atmak.

Nev-şarābān bir kadehle **lāf-ı şāhī** urmada / Rind-i dürd-āşām olmaz olsa ger Cem ħod-
pesend (FKD, G.42, B.2).

lafız: [1] Söz, kelime.

Her **lafız** ğülşen-i sevādumda / Şeb-nem-i lālezār-ı ma'nīdür (FKD, G.97, B.4).

lafzan: [1] Sözlü bir şekilde.

Direm-dār-ı faķīrin ma'nīde 'add eyleyüp kıldum / Aña **lafzan** işāret ki yede taħsīn ħāsebān-
ı 'aşr (FKD, Kıt'a 17, B.2).

lafz-ı ferdā: [1] Geleceğin sözleri.

Olaydı ‘āṭıfeti surḥ-sāz-ı nuşḥa-i cūd / Virürdi ma‘nī-i imrūzı **lafz-ı ferdāya** (FKD, K.8, B.13).

lafz-ı nām: [1] Şöhretinin sözü.

Olaldan cilvegāhı **lafz-ı nāmuñ** / İder dā‘im beyān rakş u zebān rakş (FKD, G.145, B.4).

lafz-ı remz: [1] Gizli sözler.

Bilmez idüm **lafz-ı remzüñ** ma‘nisin āb-ı ḥayāt / Hışm iderken ‘āşıka zevk-i ‘itābuñ görmesem (FKD, G.210, B.5).

lafz-ı yā şanem: [1] Ey put sözü.

Ḥacletinden āb olur ağızında **lafz-ı yā şanem** / Berhemen gūş itse ger gülbank-i yā Rab yā Rab‘um (FKD, G.217, B.4).

lāgar: [1] Solgun, zayıf.

Ne āteşden ten-i mecrūh u **lāgar** dāğ dāğ olmuş / Ki mağz-āşüfte-dil germ-i cünün-ser dāğ dāğ olmuş (FKD, G.140, B.1).

lāgar-ten: [1] Zayıf bedenli.

Üştürān **lāgar-ten** ü pür-kef-dehen ḥarlar kavī / Ey su‘āl iden mizāc-ı şeyḥ ü şāb-ı Mısr‘dan (FKD, Kıt'a 3, B.10).

laḥt: [1] Parça.

Kılma her raḥne-i dendānuñı yüz biñ dile **laḥt** / Zülfini itme perīşān yeter ey şāne yeter (FKD, G.62, B.3).

laḥt laḥt it-: [1] Parça parça etmek.

Müdām **itmedeyim laḥt laḥt** kendi tenüm / Ğarībdür ki ne qaşşābam u ne şāturam (FKD, K.14, B.27).

laḥt-ı ciger: [2] Ciğer parçası.

Mest-i ser-germ olıcaḥ la‘l-i teri aḥker olur / ‘Āşıkuñ tāb ile **laḥt-ı cigeri** aḥker olur (FKD, G.84, B.1).

Laḥt-ı cigerle dāde ki pergāle-ḥīz olur / Her nevk-i ḥār u ḥasla lāle-ḥīz olur (FKD, G.90, B.1).

laht-ı dil: [1] Gönül parçası.

Laht-ı dil ü pâre-i cigerdür / Dîk-i mey-i aşk-ı yâra ser-püş (FKD, Terkib-bend 2, B.63).

laht-ı pür-dâg-ı dil: [1] Gönülün yanık yaralarıyla dolu parçası.

Süzişinden ola gâltide zebân-ı şu'le / **Laht-ı pür-dâg-ı dilüm** itse nemek-çeş âteş (FKD, G.138, B.4).

lahza: [1] Göz ucuyla bir defa bakılacak süre (LUGAT-I REMZÎ, C.2, s.266).

Bu rütbe aczde dil-i güm-kerde-reh nice / Bir **lahza** pây-be-dâmen-i genc-i ferâğ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.5).

lâkin: [1] Ama, ancak, fakat.

Dili bend eylemek isterdi **lâkin** âteşin gördi / Taqayyüd etmedi o zülf-i anber bize rahm itdi (FKD, G.282, B.2).

la'l: [14] La'l (kırmızı ve değerli) dudak || Sevgilinin dudağı.

Dem-i güftârda **la'li** ki leb-rîz-i tebessümdür / Açılmış feyz-i luţfından gül-i bâğ-ı tekellümdür (FKD, G.104, B.1).

La'lûn olalı mücib-i i'zâz-ı Mesîhâ / Tâ arşa irişdi küleh-i nâz-ı Mesîhâ (FKD, G.3, B.1).

Çeşmüñ bu gurûr ile Cibrîl'i nigâh itmez / Müşkil ki olur **la'lûn** 'İsâ'ya cevâb-âlüd (FKD, G.43, B.5).

Degül hâl-i siyeh **la'lünde** âh-ı germ-hîzûmden / Düşüp şahbâ-yı nâba bir şerer efsürde olmuşdur (FKD, G.76, B.3).

Nergis-i çeşm-i nigâhıyla tekellüm öğredür / Goncaya bülbül gibi **la'li** terennüm öğredür (FKD, G.92, B.1).

Ya'ni geh şu'le-i mey gâh şunardı **la'lin** / Germ-şevk olduk edüp zevk ile işret bu gece (FKD, G.257, B.2).

Tâb-ı mihr-i rüy-ı sâkîden güdâzân oldu **la'l** / 'Ayn-ı 'ibretle nâzar kıl ma'den-i kınnîneye (FKD, G.272, B.5).

Huşk ise ger **la'li** âb-ı Hızr'dan bir kıtredür / Bu hevâda çeşme-i âb-ı hayât olur serâb (FKD, K.5, B.24).

La'fenden anuñ ki rûh-ı kıdsı / Mest eylemede ta'allül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.46).

Luř idüp virmeñüz ol ğamze-i ğammāza ğadeh / Belki vāķıf ola **la'finde** olan rāza ğadeh (FKD, G.33, B.1).

Meclis-i řāh-ı ğamda devr eyler / **La'fden** bir ayağdur ğöñlüm (FKD, G.222, B.3).

řarf iderem kıymet-i būs-ı leb-i cānāna hep / Mālik olsam **la'f** ile pür bir nice ğencīneye (FKD, G.272, B.4).

Āřār-ı māh-ı rüze bilür ide **la'fını** / Sīmīn-nesīm za'f ide sīm-āb ıztırāb (FKD, K.13, B.4).

Gerçi **la'fi** nüş-ı cān līkin müje nīř-āzmā / Cümlesi çursun yeter ben bī-dile şurfa belā (FKD, Diğer 1, B.7).

lāl it-: [1] Dilsiz hāle getirmek, konuşamamak.

Hışm ile çeřmüñ zebān-ı nālemi **lāl itmesün** / Murğ-ı dest-āmüz-ı dilden bī-per ü bāl itmesün (FKD, G.245, B.1).

lāl kıł-: [1] Söz söyleyememek, dilsiz olmak.

Fehīm'i la'f-i pür-efsümü **lāl kılımış** iken / Ne sıhrdür vire şüret bu deñlü ma'nāya (FKD, K.8, B.26).

lāl ol-: [4] Susma, konuşmama.

Ahval-i derd-i dil aña ilhām ola meğer / Ol māh-ı sāde-rü ki melek ğörse **lāl olur** (FKD, G.81, B.2).

Neşve-i hayretle **lāl olmuş** dil-i pür-ıztırāb / Nice itsün böyle bir fettāna tevcīh-i ğitāb (FKD, Diğer 1, B.3).

N'ola **lāl olsa** cevābuñda Fehīm-i ter-zebān / Oldı ğayrān zevķ-ı ğüftār-ı ğitāb-ālūduña (FKD, G.250, B.5).

Lāl olup ğaşra dek olurdu tepīde cānı / Sözde ğörse leb-i cān-bağıřuñı Ğīsā nā-ğāh (FKD, K.9, B.8).

lāle: [11] Kırmızı renkte olan bir çiçek. Beyitlerde rengi dolayısıyla kana, yanağa, muma, aleve ve şaraba benzetilmesinin yanında aşkından dolayı eziyet çeken āřığı ifade etmektedir (CANIM, s.534).

Eylesem bu ten-i pür-dāğ ile gül-ğeşt-i behişt / Bāğ-ı düzağ gibi hep **lāleleri** ağker olur (FKD, G.84, B.5).

Hürşīdsitān itdi gül ü **lāle** çü dehri / Hūffāş gibi şeb daḥı cāvīd görünmez (FKD, G.117, B.4).

Bu reşk ile itsek n'ola gül-goncayı **lāle** / Biz kim dil-i pür-dāğ ile āgeşte-be-ḥūnuz (FKD, G.121, B.4).

Şerer gibi yine ḥārādan oldı **lāleler** zāhir / Yaḫup her goncayı şem'-i şeb-efrūz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.3).

Lāle oldı semeni büseden illā ki sürīn / Vermedi ruḫşat aña ğayret-i 'ışmet bu gece (FKD, G.257, B.8).

Gül ü **lāleye** nesīmem dil-nāfeye şemīmem / Desün ol ki der Fehīm'em sözi böyle post-kende (FKD, G.259, B.5).

Gül āgeşte-be-ḥūn u lāle dāğ oldı şeh-i ḥāver / Çeküp şemşīr-i āteş-tāb girdi ḫana gülşende (FKD, G.260, B.2).

Nigāh it nergis ile **lāleye** ser-germ olup gūyā / İki dil-ber şunar birbirine peymāne gülşende (FKD, G.260, B.4).

Mekteb-i gülşende seyr eyle gül ile **lāleyi** / Birbirine iki dil-berdür gülistān gösterür (FKD, K.10, B.14).

Her goncası siyāh olur aḫker-i ābveş / Her **lāle** sāyesi gibi ser-cümle dāğ olur (FKD, Terki-bend 1, B.3).

Lālesi şu'le güli şu'le nesīmi şu'ledür / İtdi bāğum perveriş āb ü hevā-yı ḥūy-ı dost (FKD, G.25, B.6).

lāleāsā: [4] Lale gibi || Âşığın yaraları

Lāleāsā dāğ-ber-dāğ oldı cism ü dil Fehīm / Geldi nev-rūz-ı cünün oldı gulū-yı nev-bahār (FKD, G.48, B.5).

Ġurūrumdan degüldür vaḫşetüm ğāyetde dāğam dāğ / Eşer yokdur dilümde **lāleāsā** büy-ı naḫvetden (FKD, K.15, B.22).

Ḥūn olsun o dil ki **lāleāsā** / Dāğ-ı ğamuma taḫammül itmez (FKD, Terki-bend 1, B.48).

Görenler gül gibi zaḫmum iderler ḫālūme ḫande / Derūnum **lāleāsā** dāğ dāğ oldı bu ḫāletden (FKD, K.15, B.18).

lāle-ḫīz: [1] Lale saçan.

Laht-ı cigerle dāde ki pergāle-ḥīz olur / Her nevk-i ḥār u ḥasla **lāle-ḥīz** olur (FKD, G.90, B.1).

lāle-i bāğ: [1] Bağın lalesi.

Dāğ-ı cünūna cilvegāh olmadı başumuz Fehīm / Reşk ile eyledi bizi **lāle-i bāğ** dāğ dāğ (FKD, G.153, B.5).

lāle-i deşt-i cünūn-ı za'ferān-ḥāşiyet: [1] Safran etkili delilik çölünün lalesi.

Lāle-i deşt-i cünūn-ı za'ferān-ḥāşiyetüm / Dāğ ile pürdür derūnum gerçi ḥandāndur lebüm (FKD, G.217, B.5).

lāle-i kūh-ı melāl: [1] Üzüntü dağının lalesi.

Ger şalsa āl-i mül dilūme la'lvār 'aks / Gör ṭālī'üm ki **lāle-i kūh-ı melāl** olur (FKD, G.81, B.4).

lāle-i māh: [1] Ay'ın lalesi.

Lāle-i māh u gül-i mihr olsa pejmürde n'ola / Ḥamdü li'l-lāh āfitāb-ı meh-cebīnüm tazedür (FKD, G.94, B.2).

lāle-i şahrā açıl-: [1] Çöl lalesinin filizlenmesi.

Nev-bahār oldı çemen cāme-i ḥadrā geysün / **Açılup lāle-i şahrā** yine ḥārā geysün (FKD, G.246, B.1).

lāle-i şeb-nem-rīz: [1] Çiğ dökken lale. || Sevgilinn terlemesi.

'Aks-i gül olur zāhir mir'at-ı çemen içre / O **lāle-i şeb-nem-rīz** oldukça ḥicāb-ālūd (FKD, G.43, B.2).

lāle-i tīre-dil: [1] Gönlü karanlık lale (Lalenin ortasındaki karalık sebebiyle).

Lāle-i tīre-dilem kevkeb-i bahtum gibi ben / Gül-i ḥūrşīd açılır gerçi gülistānumdan (FKD, G.229, B.3).

lālezār: [2] Lale bahçesi.

Lālezār itmekdedür rüy-ı zemīni ḥūn-ı dil / Cilvegāh-ı dāğ olaldan sīne-i bī-kīnemüz (FKD, G.125, B.3).

Vücūdum **lālezār** eṭrāfım oldı cümle kūhistān / O mecnūnam daḥı kırtulmadum seng-i melāmetden (FKD, K.15, B.16).

la^l-i 'araxnāk: [1] Ter içinde kalmış dudak.

İtse Fehīm **la^l-i 'araxnākini** hayāl / Dürr-i kelāmi zīver-i gūş-ı sürüş olur (FKD, G.88, B.5).

la^l-i dūr-pūş: [1] İnciyi örten, gizleyen dudaklar.

La^l-i dūr-pūşı bir aḥterdür iki mähda kim / Cān verüp bilmedi sırrın felekün İdrīs'i (FKD, G.289, B.3).

lā^l-i ebedī: [1] Sonsuzluk veren kırmızı dudak.

Bilmiş ḫatalum ḫançer-i āzārı belāsın / **Lā^l-i ebedī** ḫ'āhiş-i zinhārı ne bilsün (FKD, K.4, B.16).

la^l-i elmās-pūş: [1] Elmastan değerli kırmızı dudak || Şarap.

Ḡonca-i şu^le-berg ya'nī cām / **La^l-i elmās-pūş** ya'nī mey (FKD, G.293, B.2).

la^l-i leb: [2] Dudağının kırmızılığı.

La^l-i leb sīmīn-bütān itdi ihāḫa çevremi / Şan miyān-ı gencde nā-būd bir virāneyem (FKD, G.212, B.2).

N'içün **la^l-i lebüñ** 'uşşāka düşünām u 'itāb eyler / Nigāh-ı şūḫūña lāyıkdur ey şeh pür-sitiz olmak (FKD, G.161, B.4).

lāl-i maḫz: [1] Dilsiz.

Bezm-i germ-ā-germde mestāne gelseñ nükteye / **Lāl-i maḫz** olup Fehīm-i ḫoş-edā bī-tāb olur (FKD, G.79, B.5).

la^l-i mey-gün: [1] Şarap renkli kırmızı dudak.

La^l-i mey-günü raḫīb öpdükçe olur ḫışmgīn / Eylemez mest olmayınca kāfir-i güm-rāh ceng (FKD, G.168, B.4).

la^l-i pür-efsün: [1] Büyüleyici dudaklar.

Fehīm'i **la^l-i pür-efsünü** lāl kılmış iken / Ne siḫrdür vire şüret bu deñlü ma'nāya (FKD, K.8, B.26).

la^l-i şarāb-ālūd: [1] Şaraba bulanmış kırmızı dudak.

Mest-i düşnâm-ı tebessüm-nâküñem kurbân olam / Çeşm-i maħmûr-ı nigh **la'î-i şarâb-âlûduña** (FKD, G.250, B.4).

la'î-i suħan-gû: [1] Söz söyleyen dudak.

Rûh vermiş iki yâķûta ĥakîm-i muķtedir / Ĥüsnüñ içre vaz' idüp **la'î-i suħan-gûdur** demiş (FKD, G.143, B.4).

la'î-i ter: [1] Taze dudak.

Mest-i ser-germ olıcaķ **la'î-i teri** aĥker olur / 'Aŝıķuñ tâb ile laĥt-ı cigeri aĥker olur (FKD, G.84, B.1).

la'î-i yâr: [1] Sevgilinin dudağı.

Gülistân-ı 'âlem-i rûĥam gülümdür **la'î-i yâr** / Bülbülem cân u dem-i 'İsâ nesîmümdür benüm (FKD, G.224, B.2).

la'îin-i şeker-bâr: [1] ŝekerler saĥan, tatlı sözler söyleyen kırmızı dudak.

Pür-teğafül nigh-i nergis-i bîmâr nedir / Ėonca-i gül gibi **la'îin-i şeker-bâr** nedir (FKD, Terkib-bend 3, B.22).

la'lvâr: [1] Dudak gibi.

Ger şalsa âl-i mül dilüme **la'lvâr** 'aks / Gör ÷âlî'üm ki lâle-i kûh-ı melâl olur (FKD, G.81, B.4).

lâ-mekân: [1] Herhangi bir mekana ihtiyacı olmayan, Allah (ULUDAĞ, s.227).

Cevher-i zâtuñla ķâim bir 'arazdur **lâ-mekân** / Mümteni'dür ĥayyiz-i 'ilmüñ 'alîm olmaķ baña (FKD, G.5, B.2).

lâne-i cuğd: [1] Baykuş yuvası.

Ĥarâb-ı kişver-i faķram ki **lâne-i cuğdı** / Revâdur eylese mülk-i Ferâsiyâb ile baĥs (FKD, G.26, B.3).

lâne-i meh: [1] Ay'ın yuvası.

Hümâdur **lâne-i mehde** per açmış / O ĥâl ile iki müŝķîn hilâlüñ (FKD, G.177, B.4).

lâne-sâz-ı ser-i naĥl-i gülşen-i Tûr: [1] Tur Dağı'nın gül bahçesinin fidanın üstündeki yuva yeri.

Şu‘ā‘-ı dīde-i Mūsā’dan eyledüm has u hār / Ki **lāne-sāz-ı ser-i naḥl-i gülşen-i Tūr’am** (FKD, K.14, B.38).

laṭīf: [1] Letafetli, mülâyemetli, hoş, yumuşak, nazik.

Ol pādişeh-i ḥüsn ü büt-i mihr-nijād / Kim ismi **Laṭīf** oldu vü resmi bī-dād (FKD, Rübai 11, B.1).

lāyık: [7] Yaraşmak.

‘Aql-ı küll virdüñ beni Cibrīl-i ma‘nī eyledüñ / Bezm-i ḳurb-ı aḳdese **lāyık** nedīm olmaḳ baña (FKD, G.5, B.3).

‘Arz itsem o şāha dil-i pür-şekvemi **lāyık** / Bī-dād-keşān ruḳ‘ayı sulṭāna şunarlar (FKD, G.49, B.3).

Ejderistān olsa **lāyık** bümzār olsa revā / Genc olur peydā belī künc-i ḥarāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt’a 3, B.11).

Ya vücūd-ı cām-ı mey zehr-ābe-nüşān-ı ḡamuz / Olsa **lāyık** cūd ḳurbān-ı ser-i imsākümüz (FKD, G.128, B.5).

N’içün la’l-i lebüñ ‘uşşāḳa dūşnām u ‘itāb eyler / Nigāh-ı şūḥuña **lāyıkdur** ey şeh pür-sitīz olmaḳ (FKD, G.161, B.4).

Lāyık mıdur imsāk-i nazar tā o ḳadar kim / Çeşmüñ bile ḡāhī ola dil-ḡir-i teḡāfül (FKD, G.193, B.2).

Mest olup gül-geşt-i gülzār etmeyem **lāyık** mıdur / Bu hevālar ‘aql-ı Eflātūn’a noḳşān gösterür (FKD, K.10, B.8).

lāzım: [5] Gerekli.

Āşübgerī şīve-i reftāruña **lāzım** / Şīrīni-i cān lezzet-i güftāruña maḥşüş (FKD, G.146, B.2).

Yūsuf oldu ḥ‘ān-ı ḥüsninde bir āşüfte ṭufeyl / Sāde-rüdur sāde **lāzımdur** mu‘ammā-yı laṭīf (FKD, G.157, B.5).

Zelīl olmaḳ Fehīmā Rüm’da biñ vech ile yegdür / Baña **lāzım** degüldür mülk-i Mışr içre ‘azīz olmaḳ (FKD, G.161, B.7).

Hem şeb-neme girye oldu her şeb **lāzım** / Hem ḡoncaya her seḥer tebessüm maḥşüş (FKD, Rübai 23, B.2).

Ya'nî hıtâb itdügümüz saña luţf bes / Şâ'irlerüñ bu mertebe **lâzım** ri'âyeti (FKD, Terkib-bend 1, B.18).

lâzım degül: [3] Gerekmez.

O deñlü neşveye âmâdeyem kim mey **degül lâzım** / Hemân mevķûf-ı luţf-ı ğamze-i pinhânuñam sâķî (FKD, G.283, B.3).

Lâzım degül senüñ baña iķbâlüñ ey felek / İnşâf eyle leb-i bevâr-bâr tâ-be-key (FKD, G.292, B.2).

Benem ol şûh-meşreb nuţķ-ı sâķîdür ğidâ câna / Baña **lâzım degül** şunmak meze peymânenen şoñra (FKD, G.253, B.2).

lâzım ol-: [1] Gerekmek.

Hıķmetüñ fehm eyleyemez tab^c-ı selîm olmayan / **Lâzım oldu** hem ĥakîm ü hem Fehîm olmak baña (FKD, G.5, B.5).

lâzime-i 'irfân: [1] Anlayışın gerekliliĝi.

Ger 'arîf iseñ Fehîm efĝân itme / Hırmân-ı edeb **lâzime-i 'irfândur** (FKD, Rübai 20, B.2).

leb: [22] Dudak.

Olduķça **lebüñ** nâţıķa-pîrâ-yı tekellüm / Fâş olmamaĝa çâre mi var râz-ı Mesîhâ (FKD, G.3, B.4).

Meges-mişâl bulur tâze rûh cân-ı Mesîh / **Lebinden** olsa 'ayân nûş-ĥand-i istiĝnâ (FKD, G.9, B.4).

Böyle ĝüyâ **lebüñi** ey yüzi ĝül mül mi ider / Feyz-i keyfiyyet-i mül ĝoncayı bülbül mi eder (FKD, G.51, B.1).

'Aks itse **lebi** dâide-i giryâna Fehîmâ / Te'sîrde mânend-i Süheyl-i Yemen eyler (FKD, G.55, B.5).

Lebüñ ĥayâline Rûhü'l-ķudüs şarâba düşer / Meges-mişâl ki hırş ile şehd-i nâba düşer (FKD, G.60, B.1).

Zâ'ifem ķaşr-ı 'arşa gerçi ĝâyet râh kûtehdür / Derünundan **lebe** yetmez kemend-i âh kûtehdür (FKD, G.96, B.1).

Çemen-pîrâ-yı bâğ-ı hüsn ya'nî haṭṭ-ı sebzünle / **Lebüñ** bir rûḥ-ı ṭūṭî-kısvet ü bülbül-terennümdür (FKD, G.103, B.2).

Bü'l-heves **lebleri** şevkıyla içer bâde-i şâf / Şu'le-nüşuz bize besdür mey-i bî-ğış âteş (FKD, G.138, B.3).

Degüldür 'aks-i hâl-i âteşin-ruhsârı sâķinüñ / **Lebinden** dür olunca cân-ı sâğar dâğ dâğ olmuş (FKD, G.140, B.3).

Bir kadeh daḥı gül-efsün verüp aldı 'aqlum / Ne 'araķ nüş iden itmez **lebin** âlûde-i nüş (FKD, G.144, B.12).

Lebin ķo ṭūṭi-i cân zülfe bend ol / Şeker-hâlık yiter zencîr-hây ol (FKD, G.191, B.3).

Lâle-i deşt-i cünün-ı za'ferân-hâşiyetüm / Dâğ ile pürdür derünüm gerçi ḥandândur **lebüm** (FKD, G.217, B.5).

Sâķî **lebüñ** ḥayâline bir cām şundı kim / Gelmez o bâdenüñ mey-i Kevşer ayağına (FKD, G.252, B.2).

Biñ nâz ile güftâra **lebüñ** eylese âğâz / Zevķından ola ķatreveş elfâz çekîde (FKD, G.258, B.4).

Leblerüñ mu'tâd iken gül gibi ḥandân olmağa / 'Âşıkâ eyler tebessüm biñ ḥicâb-ı nâz ile (FKD, G.264, B.4).

Hüy-gerde **lebin** resm idüp âteşle Fehîmâ / Her şafḥa-i cân üstine naķş-ı şerer eyle (FKD, G.267, B.9).

Âlûde eylemez **lebüñi** nüş-ḥand ile / Düzdîde bir nigâh ile virmez dile cevâb (FKD, K.13, B.14).

İder tebdîl zehr-i ķahr-ı hecre sâķî-i devrân / **Lebüm** ter ķılmadan peymâne-i leb-rîz-i vuşlatdan (FKD, K.15, B.14).

Nuṭķında nüḥüfte ma'nî-i rûḥ / Merküz **lebinde** rûḥ-ı ma'nî (FKD, Terci-bend 1, B.10).

Ol mey ki içerse mâtemî ger / Şükr ola **lebinde** şavt-ı şîven (FKD, Terci-bend 1, B.97).

Geldi diyü rûz-ı 'îd-i ķurbân / Leb-rîz-i beşâret itdi her **leb** (FKD, Terci-bend 1, B.124).

Gâh luṭf ile tekellüm gâh ḥışm ile edâ / Geh **lebin** eyler tebessüm-rîz geh düşnâm-zâ (FKD, Diğeri 1, B.6).

leb-â-leb k'ol-: [1] Ki ağızına kadar dolmak.

Bu küyüdur ol cüvân-şuḥuñ / **K'olmuş** şühedâ ile **leb-â-leb** (FKD, Terci-bend 1, B.129).

leb-âşinâ it-: [1] Dudağın tanıdığı yapmak.

Şoñra **itdüm leb-âşinâ** anı / Ya'ni nüş-ı şarâb-ı nâb itdüm (FKD, K.2, B.10).

leb-be-leb: [1] Dudak dudağa.

Rağm-ı erbâb-ı riyâ rû-be-reh-i deyr olduḡ / Bâde-ḥor na're-zenân **leb-be-leb** ü düş-a-düş (FKD, G.144, B.17).

leb-ber-leb: [2]

1. Tamemen dolmak (TULUM, s.1164)

Gel Fehîm küstâḡ ile sen dâ'imâ **leb-ber-leb** ol / Ey gül-i bâğ-ı ḥayâ luṭf it tekellûf ber-ṭaraf (FKD, G.155, B.5).

2. Dudak dudağa

Sîne-ber-sîne vü **leb-ber-leb** ü hem-âğüşuz / Ḥasret ile nigeḥ itsün bize ḥasret bu gece (FKD, G.257, B.9).

leb-i bevâr-bâr: [1] Yok edici dudak.

Lâzım degül senüñ baña iḡbâlüñ ey felek / İnşâf eyle **leb-i bevâr-bâr** tâ-be-key (FKD, G.292, B.2).

leb-i cānāne: [1] Sevgilinin dudağı.

Eyleme girye beyâbânda bulunmaz zemzem/ **Leb-i cānāneyi** öp gül gibi ḥandân olarak (FKD, K.16, B.15).

leb-i cānān-ı pür-ı'tâb: [1] Azar dolu sevgilinin dudağı.

Gönül k'idir **leb-i cānān-ı pür-ı'tâb** ile baḡş / O teng-ḥavşaladur k'eyleye şarâb ile baḡş (FKD, G.26, B.1).

leb-i cān-baḡş: [1] Can veren dudak.

Lâl olup ḥaşra dek olurdu tepîde cāmı / Sözde görse **leb-i cān-baḡşuñı** Ğsâ nâ-gâḥ (FKD, K.9, B.8).

leb-i cü: [1] Irmak kıyısı, ırmak kenarı.

Evvel-i vuşlatda itdi buse-i la'lin dirîğ / Tâ **leb-i cûda** şikest oldı sebû-yı ârzû (FKD, G.249, B.6).

leb-i dil-ber: [1] Sevgilinin dudağı.

Egerçi ben **leb-i dil-berde** hâl-i müyînves / Girifte-pâ meges-i bend-i nüş ü bî-zûram (FKD, K.14, B.9).

leb-i hûy-gerd: [1] Terlemiş dudak.

Germiyet-i mey itse ruhsâruñı tâb-âlûd / Olur **leb-i hûy-gerdüñ** bir aḡker-i âb-âlûd (FKD, G.43, B.1).

leb-i la'f: [1] Yakut renkli kırmızı dudak.

Müdam olur **leb-i la'fi** şarâbdan maḡzûz / 'Aceb 'aceb ki ola şu'le âbdan maḡzûz (FKD, G.150, B.1).

leb-i la'f-i yâr: [1] Sevgilinin yakut kadar kırmızı dudağı.

Mû-miyânın çoçup öpdüm **leb-i la'f-i yâri** / Boyu servüm yüzi gül gönca-dehânum diyerek (FKD, G.170, B.4).

leb-i nâdire: [1] Eşi benzeri görülmemiş dudak || Dudağın dîvân şiirinde yok denecek derecede küçük görülmesi nedeniyle nadir denilmektedir.

Ey fûrûğ-ı ruḡ-ı hûy-gerdesi hürşîd-güdâz / Ey **leb-i nâdire** gül-berg-i gül-i gülşen-i râz (FKD, Terkib-bend 3, B.2).

leb-i rûḡ: [1] Can bağışlayan dudak.

Ey Yûsuf-ı 'İsâ-dem ü Mûsâ-lüknet / Zülf-i ejder ü **leb-i rûḡda** vü ḡusn-âfet (FKD, Rûbai 6, B.1).

leb-i taşvîr-i deyr: [1] Kilise resimlerinin dudağı.

Leb-i taşvîr-i deyr oldı nevâ-senc / Ne naḡş itdi neḡam-perdâz-ı nâḡûs (FKD, G.137, B.6).

lebîb-i lûbb-i her-ma'nâ: [1] Her anlamda aklın ve düşüncenin kaynağı.

Semiyy-i Faḡr-ı 'Âlem faḡr-ı 'ilm ü 'âlim ü fâzıl / **Lebîb-i lûbb-i her-ma'nâ** edîb-i kâmil-i her-fen (FKD, Kit'a 13, B.1).

leblerin em-: [1] Dudaklarından öpmek.

Sīneye çekdüm o meh-pāreyi cānum diyerek / **Leblerin emdüm** anuñ tūṭī-lisānum diyerek (FKD, G.170, B.1).

leb-rīz ol-: [1] Ağzına kadar dolu olmak.

Dāğ-ı dilüm āteşle ki **leb-rīz ola** gāhī / Her mūyum olur rütbede hem-pāye-i dūzah (FKD, G.35, B.3).

leb-rīz-i āfitāb it-: [1] Ağzına kadar güneşle doldurmak. || Sevgiliyle doldurmak.

Feyz-i ‘aks-i ḥayāl-i ḥüsninden / Cānı **leb-rīz-i āfitāb itdüm** (FKD, K.2, B.21).

leb-rīz-i beşāret: [1] Ağız dolusu müjdeler.

Geldi diyü rüz-ı ‘īd-i ḳurbān / **Leb-rīz-i beşāret** itdi her leb (FKD, Terci-bend 1, B.124).

leb-rīz-i mey-i envār-ı mihr-i meşreb: [1] Sevgilinin mizacının aydınlığının şarabı kaplaması.

Olsa **leb-rīz-i mey-i envār-ı mihr-i meşrebi** / Pertev-i cām-ı hilāl eylerdi dehri neşve-yāb (FKD, K.5, B.34).

leb-rīz-i nāle: [1] Ağız dolusu inleyiş.

Leb-rīz-i nāle oldı tenüm mū-be-mū çü çeng / Gönlümce olmadum daḥı şīven-ṭırāz ḥayf (FKD, G.159, B.8).

leb-rīz-i şarāb: [1] Ağzına kadar şarap dolu.

Nice bir ḥasret-i la‘liyle mişāl-i maḥmūr / Ola **leb-rīz-i şarāb** u çeke ḥamyāze ḳadeḥ (FKD, G.33, B.3).

leb-rīz-i şevḳ: [1] Arzuyla dolu olmak.

Nev-be-nev **leb-rīz-i şevḳuz** līk şad-efsūs kim / Yine her şādīde müdgāmdur ḡam-ı dīrīnemüz (FKD, G.125, B.2).

leb-rīz-i sīm-āb: [1] Cıva ile doldurmak.

Bīm-i ḡamze cānumuz **leb-rīz-i sīm-āb** ideli / İzṭırāb u ra‘şeden yoḳdur ferāğ-ı sīnemüz (FKD, G.126, B.2).

leb-rīz-i tebessüm: [2] Ağzına kadar dolu gülümseme.

Ḡoncañı **leb-rīz-i tebessüm** gören / İtmeye dīde-i gül-efşān semā‘ (FKD, K.3, B.4).

Dem-i güftârda la'li ki **leb-rîz-i tebessümdür** / Açılmış feyz-i luţfından gül-i bâğ-ı tekellümdür (FKD, G.104, B.1).

leb-teşne: [1] Susamış || Beğenilen bir şeyi özlemek.

Leb-teşne olur görse eger cevher-i tîğın / Mey-nüş-ı ecel mevce-i enhârı ne bilsün (FKD, K.4, B.17).

leb-teşne-tîğ: [1] Kılıca susamak. || Sevgilinin kirpiklerinin yaralamasını özlemek.

Leb-teşne-tîğünem senüñ ey kıble-i niyâz / Zehr-âbe-ârzü olamaz zemzem-âşinâ (FKD, G.10, B.2).

le'îmân: [1] Alçaklar, yeteneksizler.

Bir şâ'ir-i rezîl ki bu kavme şî'r oğur / Birbirine idüp o **le'îmân** işâreti (FKD, Terkib-bend 1, B.21).

lerzân id-: [3] Titremek.

‘Âşık-ı bî-dil nice tākāt getürsün çeşmüñe / Nâzı da **lerzân ider** ğamzeñ ‘itâb-ı nâz ile (FKD, G.264, B.3).

Çeşmüñ ki **ider** ğamzeñi de ħavf ile **lerzân** / Āyîneye bakma ħazer eyle ħazer eyle (FKD, G.267, B.8).

Dil o türk-i ğirre-meste nice diñledür fiğânın / Ki ğazanferâñı **lerzân ider** esbinüñ şuheyli (FKD, G.285, B.3).

lerzenāk eyle-: [1] Korkusundan tir tir titremek.

Bir nigāh itse eger ħışm ile ehl-i maḥşere / **Lerzenāk eyler** dil-i rüz-ı cezâyı ğamzesi (FKD, G.288, B.3).

lerziş: [1] Titreme, titreyiş.

Mużtaribdür **lerzişümden** ṭab^c-ı erbâb-ı behişt / Hem su'âlât-ı kıyâmet hem cevâb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.5).

lerziş-dih-i cân-ı Hızır u ‘İsâ: [1] Hz. İsa'nın ve Hızır'ın yaşamına korku salan.

Ey ħançer-i çeşm-i ħün-feşānuñ / **Lerziş-dih-i cân-ı Hızır u ‘İsâ** (FKD, Terkib-bend 2, B.3).

lerziş-i serdî-i zemistāñi: [1] Kış mevsiminin soğukluğunun titretmesi.

Cismümi itdi mevc-i hārā-püş / **Lerziş-i serdī-i zemistānī** (FKD, K.17, B.12).

leşker: [1] Asker.

Gerçi haṭ geldi müje bā'is-i şad-şūr henüz / Oldı ma'zül ol şeh **leşkeri** mağrūr henüz (FKD, G.120, B.1).

leşker-i aşk: [1] Aşk ordusu.

Ḳalbi teshīr idince dāver-i aşk / Ḳal'a-i dīni yıkdı **leşker-i aşk** (FKD, G.167, B.1).

leşker-i āşüb: [1] Kargaşa ordusu.

Çeşmüne **leşker-i āşüb** müsahhar oldı / Milket-i hüsne Hudā sen meleki ideli şāh (FKD, K.9, B.9).

leşker-i bed-aḥter: [1] Talihsiz ordu. || İran askerlerinin Osmanlı Devleti'ne yenilmesi.

Geçse başından n'ola bu havf ile şāh-ı 'Acem / Cümlesi geçdi kılıçdan **leşker-i bed-aḥteri** (FKD, Kıt'a 9, B.7).

leşker-i cān: [1] Can askerleri.

Leşker-i cān u dil-i 'uşşākı hep kırduñ meger / Şāh-ı iklīm-i kazādan gamze ki imdād olur (FKD, G.80, B.3).

leşker-i feth: [1] Fethetme askerleri.

'Askerüñdür **leşker-i feth** ü siperler haymesi / Rişte-i cān-ı 'adūdandur aña yer yer tınāb (FKD, K.5, B.42).

leşker-i haṭṭ: [1] Hat askerleri || Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Merd ise ger zühür ide fitne-i āḥirü'z-zamān / **Leşker-i haṭṭı** der-kemīn 'işve kirişme çekti şaf (FKD, G.156, B.3).

leşker-i nāz: [1] Cilve ordusu.

Kişver-i cān-ı Fehīm olmaz idi böyle harāb / Gamzeñe itmese imdād eger **leşker-i nāz** (FKD, G.115, B.7).

leşker-i pür-şūr-ı belā: [1] Belânın kargaşa dolu ordusu.

Nigehiyle yine bir dil-ber-i Mirrîh-nijād / Eyledi **leşker-i pür-şür-ı belāya** imdād (FKD, G.38, B.1).

leşker-i şaff-ı şehidānda şer ü şür olmaz. [1] Şehitler ordusunun sıralarında boşuna gürültüler olmaz.

Küşte-i tîğ-i maḥabbetde olur şulḥ-ı ebed / **Leşker-i şaff-ı şehidānda şer ü şür olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.9).

leşker-i sulṭān Murād: [1] Sultan Murād'ın askerleri.

Mālını yağma idüp Fettāḥ Hān oldu girift / Zor ile Bağdād'ı aldı **leşker-i Sulṭān Murād** (FKD, Kıt'a 8, B.18).

leṭāfet: [4] Güzellik.

Tāb-ı germādan **leṭāfet** buldı ecsām-ı saḳīl / Ol kadar kim āba dökseñ güte-ḥor olmaz türāb (FKD, K.5, B.15).

Tekellüm itse tebessümle bād-ı şubḥ-mişāl / **Leṭāfetinden** alur gülsitān-ı cān vāye (FKD, K.8, B.25).

Şafā-yı ḥāṭırum yok cān mükedder dil ğubār-ālūd / Yine şi'rüm ider āyīneye ḥande **leṭāfetden** (FKD, K.15, B.34).

Ya itdi 'ayān şüretini ḥükm-i kazānuñ / Hüsnüñ ki **leṭāfetde** senüñ āyīne-gündur (FKD, G.73, B.6).

leṭāfet-i gonca: [1] Açılmamış gülün hoşluğu.

Nühüfte zīr-i lebinde **leṭāfet-i gonca** / Döner ruḥında velī gül gibi 'ayān āfet (FKD, K.11, B.7).

levend-i pür-dil-i mağrūr: [1] Gururlu cesur yiğit.

Derūnı merḥamet-āmīz ü zāhiri ğazab-ālūd / **Levend-i pür-dil-i mağrūra** kec-külāḥ gerekdür (FKD, G.100, B.6).

levḥa-i esrār-ı fiten: [1] Kargaşaların sırlarının yazılı olduğu yer. || Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Şafḥa-i ḥaṭṭ-ı ruḥı **levḥa-i esrār-ı fiten** / Kevkeb-i ḥāl-i lebi burc-ı füsün Bircīs'i (FKD, G.289, B.2).

levḥa-i zerkār-ı mihr: [1] Güneşin altınla işlenmiş levhası.

Levha-i zerkâr-ı mihr ü mâh-ı feyz-âsârdan / Âyet-i na'tüñ Fehîm itmekde ez-ber rûz u şeb (FKD, K.1, B.41).

levhaşa'llâh: [2] Beğeniye ve övgüyü ifade eden "Allah uzaklaştırmasın" anlamında bir söz (ÖZTÜRK, C.2, s.78).

Ser-be-zencîr ider şîrleri Mecnûnveş / **Levhaşa'llâh** ne 'aceb bîşe olur bîşe-i dil (FKD, G.187, B.2).

Levhaşa'llâh zihî esb-i hümâyün-ţâli' / Ki hümâveş alasin sâyeñe gâh u bîgâh (FKD, K.9, B.13).

levh-i çeşm: [1] Göz sayfası.

Levh-i çeşminde muşavver olsa bakmaz Yûsuf'a / Şehr-i hüsn içre iden bir kez temâşâ-yı laţîf (FKD, G.157, B.4).

levh-i dîbâce-i dîvân-ı hayâl: [1] Hayal dîvânının ön söz sayfası.

Yazmadı böyle dahı Mâni-i endîşe Fehîm / **Levh-i dîbâce-i dîvân-ı hayâl** üstine gül (FKD, G.196, B.5).

levh-i dil: [1] Gönül levhası, gönül sayfası.

Hañçerle müjeñ **levh-i dile** resm ider evvel / Tarh-ı sitemi eylese bünyâd nigâhuñ (FKD, G.176, B.2).

levh-i fihrist-i şad-kitâb it-: [1] Yüzlerce kitabın içine sığdırmak.

Feyz-i na'tüñle nokta-i şî'rüm / **Levh-i fihrist-i şad-kitâb itdüm** (FKD, K.2, B.45).

levh-i pîşânî: [1] Alın yazısı.

Görinür nakş-ı emel ğurbetde de zîrâ gelür / **Levh-i pîşânîye** evvel her ne kim mersüm olur (FKD, G.82, B.2).

levh-i rüy: [1] Yüz sayfası.

Eyleyem dedüm dil-i güm-geştemi andan su'âl / **Levh-i rüyum** üzre hûndan yazdı çeşmüm 'arz-ı hâl (FKD, Diğer 1, B.14).

levh-i şevâb: [1] Sevap defteri.

Rū-siyāham şöyle kim ‘aks-i ruḥumdan rüz-ı ḥaşr / Tîre vü bî-ḥaṭ olan **levḥ-i sevābumdur** benüm (FKD, G.223, B.7).

levḥ-i sîne: [1] Gönül sayfası.

Pür itdi şerḥa-i dāğ ile **levḥ-i sînemi** yār / Belî defâtir-i a‘mâl-i ‘aşka destūram (FKD, K.14, B.28).

levn-i şey’ perde-i billür ile mestūr olmaz. [1] Bir nesnenin rengi şeffaf perde ile kapanmaz. || Niyetler iyi ve kötü olsa da insan tarafından gizli tutulamaz.

Mihr ü kîn sîne-i şâfında ‘ayân olsa n’ola / **Levn-i şey’ perde-i billür ile mestūr olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.15).

leyl: [1] Gece.

Ta‘lîm iderdi zulmeti **leyle** ideydi ger / Bir nokṭa meşḳ rüz-ı siyāhumdan âfitâb (FKD, G.15, B.6).

Leylâ: [1] Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı.

Geleyim maḥşere **Leylâ** diyerek der-zencîr / Eyleyim Ḳays-ı dil-âşüfteyi rüsvâ-yı cünün (FKD, G.243, B.2).

leyle-i ‘fyd: [1] Bayram gecesi.

Girmez gözüme ey şeb-i vaşl-ı nev-rüz / Ger **leyle-i ‘fyd** kuḥl u mîl olsa hilâl (FKD, Rübai 37, B.2).

Leylî: [2] Mecnun'un âşık olduğu bayan.

Ki ṭab‘-ı bü'l-heveslerdür bu dehrüñ Ḳays u Ferhād'ı / Ki olmuş **Leylî'ye** ḥuffâş u Şîrîn'e meges ‘âşık (FKD, G.164, B.2).

Bir **Leylî'nün** oldı cân u dil Mecnün'ı / Kim oldı o şūḥı sevmeyen hem mecnün (FKD, Rübai 48, B.2).

leyse fî cübbeti sivellâh: [1] "Cübbemin altında Allah'tan başka kimse yoktur" Bâyezid-i Bistâmî'ye ait bir söz.

Demede şimdi Bâyezîdāsâ / **Leyse fî cübbeti sivellâhi** (FKD, Kıt'a 4, B.8).

lezîz: [6] Lezzetli, güzel, hoş.

Şeker-lebāna gelür nüş-ḥand-i nāz **leẓīz** / Mezāk-ı ‘āşıkā da girye-i niyāz **leẓīz** (FKD, G.44, B.1).

Niyāz-ı mey müjedür gerçi yāra meclisde / Olur ne fā’ide mestāna keşf-i rāz **leẓīz** (FKD, G.44, B.2).

Ne deñlü zevk-fezā ise kām-teşneye āb / Dile o mertebedür sūz-ı cān-güdāz **leẓīz** (FKD, G.44, B.4).

Ço eylesün baña düşnām-ı telḥ ü zehr-i nigāh / Leẓīzdür gāzab-ı yār-i dil-nevāz **leẓīz** (FKD, G.44, B.6).

Ço eylesün baña düşnām-ı telḥ ü zehr-i nigāh / **Leẓīzdür** gāzab-ı yār-i dil-nevāz **leẓīz** (FKD, G.44, B.6).

leẓīz gel-: [2] Tatlı, hoş gelmek.

Şeker-lebāna **gelür** nüş-ḥand-i nāz **leẓīz** / Mezāk-ı ‘āşıkā da girye-i niyāz **leẓīz** (FKD, G.44, B.1).

İder hemīşe tezerv-i dili nigāhı şikār / O şeh-süvāra **gelür** şayd-ı şāh-bāz **leẓīz** (FKD, G.44, B.5).

leẓīz ol-: [2] Lezzetli olmak.

Fehīm’i ‘āşık-ı şīrīnden eyledi tercīh / **Olur** meyāne-i akrānda imtiyāz **leẓīz** (FKD, G.44, B.7).

Fiğān ile ideyim dāğ dāğ sīnemi hep / Ki nev-niyāza **olur** kār söz ü sāz **leẓīz** (FKD, G.44, B.3).

lezzet-i dīdār: [1] Sevgilinin yüzünün hoşluğu.

Telḥ etdi mezāk-ı dile şīrīni-i cānı / Biñ rūḥ fedā böyle ise **lezzet-i dīdār** (FKD, G.47, B.8).

lezzet-i dīdār-ı yār: [2] Sevgilinin yüzüne bakmanın zevki.

Fiğān ki ‘āşık-ı nā-dīde-kāram mehcūram / Fiğān ki **lezzet-i dīdār-ı yārdan** dūram (FKD, K.14, B.1).

Fiğān ki neş’e-i keyfiyyetüm bilinmedi hīç / Fiğān ki **lezzet-i dīdār-ı yārdan** dūram (FKD, K.14, B.2).

lezzet-i güftār: [1] Konuşmanın güzelliği.

Āşübgerī şīve-i reftāruña lāzım / Şīrīni-i cān **lezzet-i güftāruña** maḥşūş (FKD, G.146, B.2).

lezzet-i nezzāre-i dīdār: [1] Sevgilinin güzel yüzüne bakmanın huzuru.

Toyamaz **lezzet-i nezzāre-i dīdārūña** dil / Hayret eylerse de ger zā'ika-i cānı tebāh (FKD, K.9, B.7).

lezzet-i şevk-ı maḥabbet: [1] Aşk isteğinin zevki.

Lezzet-i şevk-ı maḥabbet niydüğün pervānede / Şu'le-i āha hem-āğuş olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.3).

lezzet-i tīğ-i sitem: [1] Eziyet kılıcının hoşluğu.

Lezzet-i tīğ-i sitemüñle ider / Zaḥm-ı dil ü çāk-i girībān semā' (FKD, K.3, B.10).

libās: [2] Elbise,giysi.

Çazā ki cism-i dilüm itdi dāğdan terkīb / Vücūd-ı dāğa münāsib **libās** āteşdür (FKD, G.108, B.3).

Baḥa şimden gerü çarḥuñ libāsı sūdmend olmaz / Cünün-ı ğamla mu'tād olmuşam çāk-i girībāna (FKD, K.7, B.47).

libās-ı āhū: [1] Ceylan giysisi.

Hārūt'a verüp **libās-ı āhū** / İtmiş o firīb-kāra teşhīr (FKD, Terci-bend 1, B.33).

libās-ı köhne: [1] Eskimiş elbise.

Giyelden cāme-i faqrı bulup kimyā-yı faḥriyyet / **Libās-ı köhnemüz** zıll-ı hümā-yı devlet olmuşdur (FKD, G.77, B.4).

libās-ı mihr-i ḥüsn: [1] Güzellik güneşinin elbisesi.

Tā muḳābilseñ **libās-ı mihr-i ḥüsnin** der-ber it / Āyīne ğāḥī meh-i pür-nūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.2).

libās-ı nās: [1] İnsanların sureti.

Görüb tā kim **libās-ı nāsda** bir nice nesnāsı / Girīzāndur dilüm vaḥşī-şifat ādemle ülfetden (FKD, K.15, B.20).

libās-ı şeb: [1] Gece elbisesi.

Gördi siyāh-i siper-i kevkebüm Fehīm / Kaçdı **libās-ı şeble** sipāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.7).

lîk: [25] Lâkin, ancak, ama.

Bir nigāh-ı bāz pes kıldı yine ol pâdişāh / Remz ü ĩmā ile söyleşmek olurdu **lîk** āh (FKD, Diğ̃er 1, B.11).

Nefesle ‘ālemi dāğ eyledük bilinmedi **lîk** / Ne gencüñ ejder-i āteş-feşāniyuz cānā (FKD, G.8, B.2).

Bilürem vāşıl-ı cānān olacağsın āhır / **Lîk** zindāni-i hicrān olacağsın āhır (FKD, G.66, B.1).

Dil-rübāsuz āb-ı hayvān nüş idersem zehr olur / Zehr şunsa **lîk** her āhū-nigeh pānzehr olur (FKD, G.85, B.1).

Gerçi hāk oldum vücūdumdan eğer kalmadı **lîk** / Tā-қыāmet çarğ-ı bed-evzā‘a kīnüm tāzedür (FKD, G.94, B.4).

Hallāl-ı rümüz-ı hıredüz **lîk** Fehīmā / Fehm idemezüz sırr-ı cünün müşkilümüzdür (FKD, G.109, B.7).

Nev-be-nev leb-rîz-i şevkuz **lîk** şad-efsūs kim / Yine her şādīde müdğamdur ğam-ı dīrīnemüz (FKD, G.125, B.2).

Bülbül-i hasta-dilüz **lîk** semender-fiğrat / Zağm-ı hār-ı güle āteşle müdāvā iderüz (FKD, G.131, B.6).

Verdi düzdīde tebessümle rızā **lîk** dedi / Eyleme zezeme-i ta‘n-ı melāmetgeri ğuş (FKD, G.144, B.16).

Teb-zede-i aşğına cilvesi cānlar verür / **Lîk** sürīnindeki raşeler eyler helāk (FKD, G.169, B.2).

Sāyeveş şimdi āfitābam **lîk** / Hār u üftāde vü hağır benem (FKD, G.206, B.4).

Hānümānumdan şağın itme perīşān ey felek / Şüretā kemter şerāram **lîk** āteş-zādeyem (FKD, G.211, B.4).

Bir nice demler Fehīm bāde-perest idi **lîk** / Kesret-i şuğl-ı hevā sāde-perest eyledi (FKD, G.281, B.5).

Her gören Yūsuf‘ı āh eyler idi **lîk** senüñ / Hüsnüñi görse eğer Yūsuf iderdi şad-āh (FKD, K.9, B.6).

Ben ne hâkem ne gedâyam ki edem medhûni **lîk** / Bâ'is-i rahmet-i şehdür ki ede bende günâh (FKD, K.9, B.16).

Ğurende şîr-i kavî-pençeyem ne fâ'ide **lîk** / Hemîşe zaḥm-ḥor-ı nevk-i nâḥun-ı mûram (FKD, K.14, B.8).

Lîk o meyden ki garḳ ide nûrı / Keştî-i âfitâb-ı rahşâni (FKD, K.17, B.24).

‘Âşık helâk-ı ğayret olur **lîk** dil-bere / Ol şehr bir daḥı nice cây-nişest olur (FKD, Terki-bend 1, B.38).

Ol mihr idüm ki sâyem idi âfitâb **lîk** / Pâ-mâl ḳıldı sâye-şifat çarḥ-ı dün beni (FKD, Terki-bend 1, B.45).

Ser-tâ-be-ḳadem ‘aşḳ u dilem **lîk** Fehîmâ / Bir dil-ber-i ‘âşık-küş ü âşubgerüm yoḳ (FKD, G.166, B.7).

Ey Fehîm-i bî-edeb şerm eyle sen lâf urmada / **Lîk** sulṭân-ı cihâniyâna du‘âda şeyḥ ü şâb (FKD, K.5, B.60).

Fiġân ki beççe-i ‘anḳâ-yı âfitâbam **lîk** / Henüz beyzâ-i şubḥ-ı ḥafâda mestûram (FKD, K.14, B.3).

Egerçi ma‘den-i elmâs-ı şeb-çerâġam hem / Bilür âyîneveş **lîk** mihr-i bî-nûram (FKD, K.14, B.4).

Her biri vâridât-ı ğaybîden / Mülhem-i feyz **lîk** şeyṭânî (FKD, K.17, B.60).

Ḥübbuñla ğaniyim **lîk** ben dervîsim / Dîdârîñ gündüzüm sensiz gecemdir (FKD, G.38, B.4).

lîkin: [2] Lâkin, ancak, ama.

Gerçi la‘li nûş-ı cân **lîkin** müje nîş-âzmâ / Cümlesi ṭursun yeter ben bî-dile ṭurfa belâ (FKD, Diġer 1, B.7).

Sikenderveş kesüp ol seddi ṭufân şaldı Mısr içre / Cihân Ḳaydâfaveş garḳ oldu **lîkin** baḥr-ı iḥsâna (FKD, K.7, B.19).

lisân: [1] Dil, konuşma.

Envâ‘-ı cevâhir-i suḥanla pürdür / Ger sözde girân olsa **lisân**um ne ‘aceb (FKD, Rübai 4, B.2).

lisâna gel-: [1] Dile gelmek, söylemek.

Ger böyle ise luṭf-ı nıgeh baña Fehîmâ / Kâbil mi **lisâna gele** ta'bir-i tegâfûl (FKD, G.193, B.5).

lu'âb-efşân: [1] Salya saçmak.

Çıkub ejder gibi pür-pîç-i ḥam genc-i ilâhî'den / **Lu'âb-efşân** olup girdi ḥıyâbândan
ḥıyâbâna (FKD, K.7, B.8).

luṭf: [14]

1. Yumuşaklık, sevecenlik.

Gâh **luṭf** ile tekellüm gâh ḥışm ile edâ / Geh lebin eyler tebessüm-rîz geh düşünâm-zâ (FKD, Diğer 1, B.6).

Hemîşe 'aşîka eyler 'itâb u gayrıya **luṭf** / Bilür ki bü'l-heves olmaz 'itâbdan mahzûz (FKD, G.150, B.5).

Eyleyen 'uşşâk-ı zâra gâh **luṭf** u gâh ceng / Ğamze der-baht-ı Fehîmî ebrüvân-ı âh ceng (FKD, G.168, B.5).

Mest-i şîrîn-suhanam telḥi-i güftâr nedür / **Luṭfuñ** evvel ne idi şimdi bu âzâr nedür (FKD, Terki-bend 3, B.21).

Gâh **luṭf** geh ğazab gâhî tegâfûl geh nıgeh / Gönlüm egler ğamze-i mekkâresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.4).

Nıgâh-ı ḥışmı nedür luṭf ile tebessümü ne / Bu şîveden o şehüñ müdde'â nedür bilmem (FKD, G.205, B.6).

2. İhsan, bağış.

Nev-be-nev **luṭflar** it tâze iken pâdişehüm / 'Aşîkuñ köhne berât-ı ğamı tecdîd olmaz (FKD, G.113, B.3).

Ehl-i diller oldılar luṭfiyla dâ'im vâyedâr / Budur ümmîd olmaya 'ahdinde kimse nâ-ümîd (FKD, Kıt'a 11, B.8).

3. İyilik, güzellik.

Bir nıgâh it **luṭf** ile zâlim helâk itdün beni / Verme ruḥşat ğamze-i mest-i 'itâb-âlûduña (FKD, G.250, B.3).

Her zamân dir kızâña **luṭfından** / Gülşen-i dehri feyz-yâb itdüm (FKD, K.2, B.34).

4. Cömertlik, eli açıklık.

O hüküm itdiyse bāda āba cārīdür bunuñ hükmi / Ki ebrāsā olup şāmil ‘umūmī **luṭfi** insāna (FKD, K.7, B.18).

Ḥatm idüp lāfi Fehīm eyle du‘āya ibtidā / Ol Ḥudā kim ‘āleme **luṭfin** firāvān gösterür (FKD, K.10, B.40).

5. Güzellikler.

Baña biñ yılca gelür gerçi beş on günlükdür / Āferīn **luṭf** ile kim ‘ömrümi efzūn itdūñ (FKD, Kıt'a 2, B.6).

6. Mülayimlik, alçakgönüllülük (TULUM, s.1172).

Ya‘nī ḥitāb itdügümüz saña **luṭf** bes / Şā‘irlerüñ bu mertebe lāzım ri‘āyeti (FKD, Terki-bend 1, B.18).

luṭf eyle-: [3]

1. İyilik, güzellik yapmak.

Baña bir mertebe **luṭf eyledi** ol māh Fehīm / Ḥ‘ābdan gayrıya hep var idi ruḥşat bu gece (FKD, G.257, B.11).

2. Bağışta bulunmak, maddi olarak desteklemek.

Ḥıssat görmeğ resmine bī-reng oldı / **Luṭf eylemeg** ehl-i kereme neng oldı (FKD, Rübai 54, B.1).

3. Güzel bir şekilde davranmak.

Bu ṭālī‘le egerçi **eylemez** dil-ber de **luṭf** ammā / Ḥaḳīkatde cefā vü cevri yegdür luṭf u şefkatden (FKD, K.15, B.43).

luṭf id-/it-: [14] Güzelliklerde bulunmak, hoşlukta bulunmak.

Göz ucıyla ‘āşıḳā geh **luṭf ider** gāhī ‘itāb / Bir su‘āle yer ḳomaz ol ḡamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğər 1, B.4).

Göz ucıyla ‘āşıḳā geh **luṭf ider** gāhī ‘itāb / Bir su‘āle yer ḳomaz ol ḡamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğər 1, B.8).

Göz ucuyla ‘aşıka geh **luṭf ider** gāhī ‘itāb / Bir su‘āle yer kıomaz ol gāmze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.12).

Göz ucuyla ‘aşıka geh **luṭf ider** gāhī ‘itāb / Bir su‘āle yer kıomaz ol gāmze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.16).

Göz ucuyla ‘aşıka geh **luṭf ider** gāhī ‘itāb / Bir su‘āle yer kıomaz ol gāmze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.20).

Göz ucuyla ‘aşıka geh **luṭf ider** gāhī ‘itāb / Bir su‘āle yer kıomaz ol gāmze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.24).

Göz ucuyla ‘aşıka geh **luṭf ider** gāhī ‘itāb / Bir su‘āle yer kıomaz ol gāmze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.28).

Luṭf iderdüñ gāzab-ālüde hitāb itmez idüñ / Beni gördükçe ser-i rehde şitāb itmez idüñ (FKD, Terkeb-bend 3, B.19).

Luṭf idüp virmeñüz ol gāmze-i gammāza kadeh / Belki vākıf ola la‘inde olan rāza kadeh (FKD, G.33, B.1).

Derd-i ser verdi humār-ı bāde-i bezm-i elest / **Luṭf idüp** sākī yetiřdür bāde-i dūřinemüz (FKD, G.125, B.4).

Gel Fehīm küstāh ile sen dā‘imā leb-ber-leb ol / Ey gül-i bāğ-ı hayā **luṭf it** tekellüf ber-çaraf (FKD, G.155, B.5).

řıkāyet itmesün **luṭf it** Fehīm ey māh cevrüñden / Girerse destine dāmān-ı ferdā şems-i Tebrīz’üñ (FKD, G.183, B.7).

Söyle **luṭf it** cāvidān-ı çeşm-i mu‘ciz-güyuña / şerh-i efsün-ı nigāhuñ cāna icmāl itmesün (FKD, G.245, B.3).

‘Uřřāka ne sihr itdügin efsün-ı kiriřmeñ / **Luṭf it** nigeħ-i mu‘cize-perdāza çuyurma (FKD, G.251, B.4).

luṭf u ‘atā: [1] Bağış ve yardım.

Zihī **luṭf u ‘atā** görse humār-ālüd-ı ğam ammā / şunar bir demde şad rışl-ı girān bir cām-ı firķatden (FKD, K.15, B.15).

luṭf u cefa: [1] İyilik ve kötülük.

Bī-vefādur kıl cefāsun ārzū yāriūñ Fehīm / Saña ta‘līm eylesün **luṭf u cefāy**ı ğamzesi (FKD, G.288, B.5).

luṭf u ihsān göster-: [1] Cömertlikte ve bağışta bulunmak.

Baḥr u kân iki gedāsıdır ki dā‘im añlara / Baḥr u kânı dest ü ṭab‘ı **luṭf u ihsān gösterür** (FKD, K.10, B.23).

luṭf u ‘itāb: [1] Affetme ve azarlama.

Nezāre eylese düzdīde ḥāl-i ‘uşşāka / Olur niġāhına **luṭf u ‘itāb** nā-maḥrem (FKD, G.209, B.3).

luṭf u mürüvvet: [1] Lütuf, ihsan, cömertlik.

Bī-mürüvvet ne idi ‘arz-ı maḥabbet evvel / Ne idi eyledüġüñ **luṭf u mürüvvet** evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.11).

luṭf u şefkat: [1] Merhamet ve iyilik.

Bu ṭālī‘le egerçi eylemez dil-ber de luṭf ammā / Ḥaḳīkatde cefā vü cevri yegdür **luṭf u şefkatden** (FKD, K.15, B.43).

luṭf-āmiz: [1] İyilik yapan, bağışlayıcı.

Cellād-ı Mesīḥā-kār āsār-ı niġāhuñdur / Ey ğamzesi **luṭf-āmiz** ey çeşmi ‘itāb-ālūd (FKD, G.43, B.3).

luṭf-ı ‘azim: [1] Büyük ihsan.

‘Aşkdandır baña bu **luṭf-ı ‘azim** / ‘Aşka itsem perestiş erzānī (FKD, K.17, B.77).

luṭf-ı gül: [1] Sevgilinin merhameti.

Ey şu‘le-i ḥüsn eyleme pervāneñi sūzān / Gör **luṭf-ı güli** bülbül-i nālânına kıymaz (FKD, G.114, B.2).

luṭf-ı havā[1]: Havanın hoşluğu.

Luṭf-ı havā yine reşk-i nāfe-i Çīn‘dür / Nāmiye-meşşāta-i ‘arūs-ı zemīndür (FKD, G.105, B.1).

luṭf-ı Ḥudāvend-i ‘Alīm: [1] Her şeyi bilen Allah'ın cömertliği.

Ḥaḳḳ eylesün ‘ömrin mezīd hem kevkib-i baḥtın sa‘īd / Eyyāmın itsün cümle ‘īd **luṭf-ı Ḥudāvend-i ‘Alīm** (FKD, K.6, B.20).

luṭf-ı k̄azā-yı devrānī: [1] Zamanenin kaderinin iyilikleri.

Virse feyz āfitāb-ı re'üyümden / Ebre **luṭf-ı k̄azā-yı devrānī** (FKD, K.17, B.71).

luṭf-ı kelām: [1] Sözüñ güzeli.

Ey k̄aş olaydı sañā da ey şāh-ı pür-ğurūr / **Luṭf-ı kelām** sünnet ü redd-i selām farz (FKD, G.147, B.4).

luṭf-ı ma'nā-yı nā-müselmānī: [1] Müslümanlık'a ait olmayan hâllerin güzelliği.

Muḥtefī künc-i çeşm-i mestinde / **Luṭf-ı ma'nā-yı nā-müselmānī** (FKD, K.17, B.80).

luṭf-ı nāz: [1] Sevgilinin cilvesinin armağanı.

Egerçi nāzına yārūñ niyāz olur bā'is / Niyāz-ı 'āşıkā da **luṭf-ı nāz** olur bā'is (FKD, G.27, B.1).

luṭf-ı nigāh-ı ḡazab: [1] Öfkeli bakışın armağanı.

Mest oldı gönül **luṭf-ı nigāh-ı ḡazabından** / Zaḥm-ı sitem-i ḥançer-i āzārı ne bilsün (FKD, K.4, B.15).

luṭf-ı nigh: [1] Bakışın armağanı.

Ger böyle ise **luṭf-ı nigh** baña Fehīmā / K̄ābil mi lisāna gele ta'bir-i teğāfül (FKD, G.193, B.5).

luṭf-ı nihān: [1] Gizli bağış.

Ol şeh ki olur **luṭf-ı nihāndan** maḥzūz / Kıldı beni būs-ı lebi cāndan maḥzūz (FKD, Rübai 26, B.1).

luṭf-ı ruḥsār: [1] Yanağın iyiliği.

Surḥ-püş oldukça artar **luṭf-ı ruḥsārufi** desem / Şu'le-i ser-keş-mişāl ol şeh ser-ā-pā kahr olur (FKD, G.85, B.3).

luṭf-ı ṭab': [1] Huyun/yaratılışın cömertliği.

Luṭf-ı ṭab'um ki bāğ-ı ma'nādur / Nuṭkudur 'andelīb-i nālānī (FKD, K.17, B.73).

luṭf-ı tebessüm: [1] Gülümseme armağanı.

Ne gāmze vü ne 'işve ne **luṭf-ı tebessüm** / Tekrār meger bendeñe bīgāne mi olduñ (FKD, G.175, B.4).

lücce: [2] Derin su.

Şu'leyem t̄ab n'iydügün bilmem / **Lücceyem** āb n'iydügün bilmem (FKD, G.204, B.1).

Maḥabbet **lücce**si dirler ki t̄a ḳa'rındadır s̄āḫil / Göñül kim zevraḳın bir baḫr-ı bī-p̄yāna ṣalmıṣdur (FKD, G.75, B.5).

lücce-i pür-gevher-i ţeb-t̄āb-ı fenā: [1] Yokluğun parlak gecesinin inci dolu denizi.

Ol **lücce-i pür-gevher-i ţeb-t̄āb-ı fenāyuz** / Kim ţubḫ-ı ḳıyāmet ţadef-i s̄āḫilümüzdür (FKD, G.109, B.2).

lücce-i ṭab: [1] Yaratılışın suları.

Germi-i sūz-ı reṣḳ ile ḫaṣmuñ / **Lücce-i ṭab'ını** s̄ir-āb itdüm (FKD, K.2, B.49).

lüzüm-ı Rüm: İstanbul'un gereksinimleri.

Çün ḳalb-i Rüm mürdan elbetde t̄iredür / Āzār-ı cān-ı ţir-dilāndur **lüzüm-ı Rüm** (FKD, Terkiḫ-bend 1, B.11).

M

mā: [1] Su.

Sirişte neṣve-i ḫikmetle **mā** vü ṭin-i sebū / Mey-i dü-sāle Felāṭun-ı Cem-niṣin-i sebū (FKD, G.247, B.1).

ma'ānī: [1] Belâgatin bir dalı olan ve sözün konuşan ve muhtatap arasındaki duruma uygun olması ve cümlelerin dil kuralları içinde uğradığı değişimleri ele alan ilim (Kaçar vd., 2015, s.443). Ayrıntılı bilgi için bk. Mustafa Uzun (2003), "Meânî" md., İA, C.28, s.:206-207.

Rümüz fehm ü suḫandān u ţā'ir-i nāzük / 'Ayān cihān **ma'ānī** velī nihān āfet (FKD, K.11, B.13).

ma'āza'l-lāh: [3] "Allah'a sığınırım" anlamına gelen bu ifade Kur'ân-ı Kerim'de Yûsuf Suresi'nde 23. ve 79. ayetlerde geçmektedir (YILMAZ, s.474).

Pür olursa nigeḫ ü ğamze **ma'āza'l-lāh** eger / Ḥavfden ţaḫṣ-ı ecel eyleye āḫ u feryād (FKD, G.38, B.4).

Kaş-dı şayd itse ma‘āza’l-lāh şikār-ı kemteri / Rūḥ-ı qudsī ya hümādur şāh-bāz-ı çeşminüñ
(FKD, G.180, B.2).

Ma‘āza’l-lāh ne sözdür bu dehānum ḥāk ile ṭolsun / Zebānum zaḥm-pür-zaḥm eyleyem
dendān-ı ğayretten (FKD, K.15, B.41).

ma‘bed: [1] İbadet edilen yer. || Güzellerin olduğu yer.

Eylemiş naş-ı bütānı cilveger kıssīs-i ‘aşk / Hep şanemden ḥādimi bir özge **ma‘beddür**
göñül (FKD, G.194, B.6).

mā-beyn: [1] İki varlığın arası. Tanıkta, şair ile talih yıldızının arasındaki ilişki belirtilmektedir.

Tā kevkeb-i ṭālī‘ümle oldum **mā-beyn** / Şad ‘īyd gelüp itse eger ‘ālemi zeyn (FKD, Rübai 49,
B.1).

mā-cerā-yı ‘uşşāk: [1] Âşıkların başından geçenler.

Ol şūḥ-ı cihān-ı fitnegerle / Āyā n’ola **mā-cerā-yı ‘uşşāk** (FKD, Terci-bend 1, B.16).

mādām: [1] Çünkü, -dığı için, -den dolayı.

Derd ü elem ki mādde-i aşl-ı vişaldür / **Mādām** mihre vāşıl ola meh hilāl olur (FKD, G.81,
B.3).

mādde-i aşl-ı vişal: [1] Kavuşmanın esas delili.

Derd ü elem ki **mādde-i aşl-ı vişaldür** / Mādām mihre vāşıl ola meh hilāl olur (FKD, G.81,
B.3).

ma‘den: [1] Allah’ın yerde yaratmış olduğu altın, bakır, gümüş, çeşitli filizler, kömür, boya ve kükürt
gibi maddeler (AHTERÎ-İ KEBÎR, s.584).

Meftūn-ı ḥüsnem anuñ için kân-ı dehrde / Hürşīd-i cevher-i dilüme **ma‘den** isterem (FKD,
G.208, B.3).

ma‘den-i elmās: [1] Elmas madeni, kaynağı || Elmas tozunun yaraları artırması (ONAY, s.171).

Mübārek ola derūnında **ma‘den-i elmās** / Ğidā iderse hümā mağz-ı üstüḥ‘ānumuzı (FKD,
G.280, B.2).

ma‘den-i elmās-ı şeb-çerāğ: [1] Geceyi aydınlatan elmas madeni.

Egerçi **ma'den-i elmās-ı ŧeb-çerāğam** hem / Bilūr āyīneveŧ līk mihr-i bī-nūram (FKD, K.14, B.4).

ma'den-i herze: [1] Boŧ sōzler kaynağı.

Kiminūñ ᧄab'ı **ma'den-i herze** / Kiminūñ nazmı ᧄasta hezyānı (FKD, K.17, B.56).

ma'den-i kinnīne: [1] ŧarap ŧiŧesi kaynağı. Kinnīne, "būyūk ŧiŧe ve ŧarap ŧiŧesi" anlamındadır (AHTERÎ-İ KEBÎR, s.516).

Tāb-ı mihr-i rūy-ı sākīden güdāzān oldı la'l / 'Ayn-ı 'ibretle nazār kıl **ma'den-i kinnīneye** (FKD, G.272, B.5).

ma'düm: [1] Kaybolmak, yok olmak.

Ol ki ᧄürŧīd-i cemāl-i yārdan maᧄrūm olur / Zūlmet-i ᧄamda vücūdı zerreveŧ **ma'düm** olur (FKD, G.82, B.1).

mağfūr: [1] Affedilmiş.

Penāhum oldı benüm inne rabbenā le-ğafūrun / Ne deñlü 'āŧī isem de o deñlü **mağfūram** (FKD, K.14, B.32).

mağlūb ed-: [1] Yenilgiye uğratmak.

Ceng-i evvelde bir ednā ᧄa'n ile **mağlūb edüp** / Zāhr-ı cānından sinān-ı kilik yalman ᧄosterür (FKD, K.10, B.27).

mağlūb-ı cefā-yı felek-i esfel-i dün: [1] Feleğın alçak ve rezilce eziyetine yenilmiş.

Ammā bu ᧄavī-himmet ü ᧄudretle 'acebdür / **Mağlūb-ı cefā-yı felek-i esfel-i dünuz** (FKD, G.121, B.3).

mağlūb-ı ᧄ'āb: [1] Uykuya yenik düşmek.

Dürüg-ālūde 'ahd ile helāk etdi beni āᧄir / Olur **mağlūb-ı ᧄ'āb** elbetde çeŧm efsāneden ŧoñra (FKD, G.253, B.6).

mağrūr: [3]

1. Būyūklenen.

Nāz ider ol Yūsuf ise 'āŧıķı / 'İŧve-gerüm ᧄüsnine **mağrūrdur** (FKD, G.74, B.3).

2. Gururlanan.

Gerçi haṭ geldi müje bā'is-i şad-şūr henüz / Oldı ma'zül ol şeh leşkeri **mağrūr** henüz (FKD, G.120, B.1).

Geh iltifāt-ı hazānam geh 'İsī-i 'aşram / Bu vahşetüm gören ādem şanur ki **mağrūrām** (FKD, K.14, B.44).

mağrūr-ı fakr: [1] Fakirlikle övünmek.

Ol kadar **mağrūr-ı fakram** Fehīmā himmetüm / Mesned-i devletde şāhāne ta'azzum öğredür (FKD, G.92, B.5).

mağrūrī-i ğamze: [1] Yan bakışın gururlanması.

Mağrūrī-i ğamzeñi gören ger / Cibrīl ise de ider müdārā (FKD, Terki-bend 2, B.6).

mağsül ü muṭahhar-ı şehādet: [1] Şehitliğin temizi ve yıkanmışı.

Şādık ki vücūd-ı pāki oldı / **Mağsül ü muṭahhar-ı şehādet** (FKD, Terci-bend 1, B.148).

mağz-āşüfte-dil: [1] Zihni karışık gönül.

Ne āteşden ten-i mecrūh u lāgar dāğ dāğ olmış / Ki **mağz-āşüfte-dil** germ-i cünün-ser dāğ dāğ olmış (FKD, G.140, B.1).

mağz-ı üstüñ'ān: [1] Kafa kemiği.

Mübārek ola derūnında ma'den-i elmās / Ğidā iderse hümā **mağz-ı üstüñ'ānumuzı** (FKD, G.280, B.2).

māh-ı temüz-ı şu'le-tāb: [1] Temmuz ayının hararetili sıcaklığı.

El-ātaş geldi yine **māh-ı temüz-ı şu'le-tāb** / Reşk-i deşt-i Kerbelā itdi zemāni āfitāb (FKD, K.5, B.1).

māh: [43]

1. Sevgilinin güzel yüzü.

Ne dem zūlf-i siyehle rūyın ol şāh-ı cihān örter / Ruḥ-ı hūrşid ü **māhı** dūd-ı āh-ı bī-dilān örter (FKD, G.63, B.1).

Esîr-i ülfet-i âlûde-dâmen olmayup ol **mâh** / Firâz-ı mesned-i ʿişmetde pâdişâh gerekdür
(FKD, G.100, B.5).

Rûz u şeb hayrân-ı hüsni dil-berân-ı mehveşüz / Minnet-i dîdâr-ı mihr ü **mâhdan** âsüdeyüz
(FKD, G.133, B.2).

Hürşîdi tavaf itmede şad reşk ile **mâhuñ** / Ol mihr-i kamer-çihreye hem-hâne mi olduñ
(FKD, G.175, B.2).

Âfitâba hem-nişîn ü **mâha** oldum hem-civâr / Kevkeb-i bahtum gibi ol bî-vefâyı görmege
(FKD, G.263, B.4).

Fâş iderdi yoğsa çokdan dil o **mâha** râzını / Gâh şalar geh menʿ ider murğ-ı dile şâh-bâzını
(FKD, Diğer 1, B.19).

Bezm içinde gördüm ol **mâhu** oturmuş câm ile / Ebrüvân pür-çîn küleh kec bir nice hod-kâm
ile (FKD, Diğer 1, B.21).

Hâk itse maḥabbet gam-ı hüsniyle o **mâhuñ** / Yâ Rab bu ten-i sebzümi bir mihr-i giyâh it
(FKD, G.23, B.5).

Ṭâʿir-i nâvek-i müjgâni Fehîm ol **mâhuñ** / Evcgâh-ı ḥarem-i sîne pervâz eyler (FKD, G.58,
B.5).

Şabâha ḳalma şemʿ-i Yûsufâsâ olma dâmen-keş / Bizüm engüştümüzden destümüz ey **mâh**
kütehdür (FKD, G.96, B.3).

Nigâh itmekde düzdîde o **mâha** şuʿle-eṭvâruz / Şuʿâʿ-ı çeşmümüz gâhî dırâz u gâh kütehdür
(FKD, G.96, B.4).

Âh ile giryân u nâlân devr ider şeb-tâ-seḫer / Ehl-i dil küyin o **mâhuñ** päs-bânından bilür
(FKD, G.112, B.2).

Nigâh itdün meger küstâḫ o **mâha** / Nedür bilsem Fehîmâ infiʿâlün (FKD, G.177, B.8).

Ey **mâh** ḳalur destgeh-i mihr muʿaṭṭal / İmdâd-ı ziyâ itmese ser-mâye-i hüsnuñ (FKD, G.181,
B.4).

Sen **mâha** Fehîm ise eger ʿâşık-ı rüsvâ / Dünyâyı tutar şöhret-i bî-gâye-i hüsnuñ (FKD,
G.181, B.7).

Şikâyet itmesün luṭf it Fehîm ey **mâh** cevruñden / Girerse destine dâmân-ı ferdâ Şems-i
Tebrîz'ün (FKD, G.183, B.7).

Pehlūya çeküp rūḥveş ol **māhı** felekde / ʿĪsā gibi hūrşīd-i dıraḥşāna şarılsam (FKD, G.198, B.3).

Būs idince dāmenin maḥşerde ol **māhum** dedi / ʿAyb kılmañ Fehīm-i bī-ḥicābumdur benüm (FKD, G.223, B.9).

Diye ḥākümde görüp dūd-ı dilüm bir gün o **māh** / Nev-şüküfe sünbül-i ḳabr-i Fehīm'ümdür benüm (FKD, G.224, B.5).

İderdi āfitāb-ı şubḥdan bālīn ü bister dil / Ḥayāliyle o **māhuñ** bir gece vaşlı naşīb olsa (FKD, G.254, B.3).

Baña bir mertebe luḫf eyledi ol **māh** Fehīm / Ḥʿābdan ḡayrıya hep var idi ruḫşat bu gece (FKD, G.257, B.11).

Ser-leşker-i ḥübān-ı cihānsın yine ey **māh** / Ḥūrşīdi nihān it yūri gerd-i siyehüñle (FKD, G.265, B.2).

Ey **māh** yeter ol iki çeşm ü ruḫsār / Ben ʿāşık-ı dīdārına ʿayn-ı ʿıydeyn (FKD, Rübai 49, B.2).

Ḥüsüne nazīr olurdu hūrşīd / Ammā ki o **māh** ʿaceb güzeldür (FKD, Terci-bend 1, B.87).

Şād ol āḡuş-ı girībānuma girdüñ ey **māh** / Büse-dād-ı leb-i cānān olacaḡsın āḡir (FKD, G.66, B.9).

ʿAḡl-ı evvel de olursañ yine sen ol **māhuñ** / Ḥüsüne vālih ü ḡayrān olacaḡsın āḡir (FKD, G.66, B.12).

Eger mihre muḡārin olsa eyler **māh** ile düşmen / Meger tertīb oldı kevkeb-i baḡtum nuḡüsetden (FKD, K.15, B.13).

Teʿşīr-i tāb-ı mihri hilāl eyledi beni / Kār itmedi o **māha** bu sūz u güdāz ḡayf (FKD, G.159, B.4).

2. Ay, kamer.

Girifte **māha** döner idi sākī çün destin / Maḡall-i rīziş-i meyde ide ḡarīn-i sebū (FKD, G.247, B.2).

Ābda **māh** gibi sīne-i şāfum verdi / İzḡırāb ile o meh-pāreye zaḡmet bu gece (FKD, G.257, B.7).

Şeb-i ḡamda āfitābımı anup āḡ iderdi Mecnūn / Nigeḡ itse **māha** zīrā görinürdi rüy-ı Leylī (FKD, G.285, B.6).

La'l-i dūr-pūşı bir aḥterdür iki **māhda** kim / Cān verüp bilmedi sırrın feleküñ İdrīs'i (FKD, G.289, B.3).

Mihri döndürdüñ yolından **māhı** itdüñ sīne-çāk / Mu'cizātuñ söylenür kişver-be-kişver rüz u şeb (FKD, K.1, B.31).

Tā ki mihr **māhı** örte geh küsüf u geh ḥusūf / Tā ki her-bār ola çün kāfūr u 'anber rüz u şeb (FKD, K.1, B.50).

Mihr olursam ol ufukdan itmeyem kaç'a tülū' / **Māh** olursam almayam nūr āfitāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.3).

Māh olup a'mā iderdi nūr-ı mihr insānı kūr / Sürme itse āfitāb u meh türāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.5).

Eyleyüb cübbe cāme-i feleki / Hem idüp tās mihr ile **māhı** (FKD, Kıt'a 4, B.7).

Zerreves ser-geştesiyim bir şehüñ k'itse ḥicāb / **Māhdan** eyler niķābın sāyebānın āfitāb (FKD, Diğēr 1, B.1).

Ger āyīneye baķsam olur **māh** ya ḥürşid / Ol mertebe naķş oldı dile şüret-i dīdār (FKD, G.47, B.3).

Olursa rüyı 'araķnāk kaṭl-i ehl-i dilāndan / Ğulām-ı mirveḥa-cünbānı mihr ü **māh** gerekdür (FKD, G.100, B.9).

Ol **māh** idüm mihr idi eflāküm eyledi / Zıll-ı zemīnde baḥt-ı siyeh tīregün beni (FKD, Terki-bend 1, B.46).

Tā çeşmüñ itdi ol rūḥi **māhumdan** āfitāb / Oldı çekīde tāb-ı nigāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.1).

Mihr şāh-ı rüşenādur **māh** serdār-ı hücüm / Ḥayl-i aḥterden iderler cem'-i leşker rüz u şeb (FKD, K.1, B.10).

māh u ḥürşid: [1] Ay ve güneş.

Ravza-i ḥüsnüñüñ ola her dem / **Māh u ḥürşid** iki derbānı (FKD, K.17, B.101).

maḥabbet: [3] Aşk, sevgi, sevgiliye ilgi gösterme. Tasavvufta, "Allah'ın kulunu, kulun Allah'ı veli ve dost edinmesi" dir (ULUDAĞ, s.232).

Dilüñ ki şu'le-zen-i ḥanümānıyız cānā / **Maḥabbetüñ** şeref-i düdmānıyuz cānā (FKD, G.8, B.1).

Hāk itse **maḥabbet** ğam-ı hüsniyle o māhuñ / Yā Rab bu ten-i sebzümi bir mihr-i giyāh it (FKD, G.23, B.5).

Maḥabbet lüccesi dirler ki tā қа'rındadır sāhil / Göñül kim zevrağın bir baħr-ı bī-pāyāna şalmışdur (FKD, G.75, B.5).

maḥabbet id-: [1] Sevgi göstermek, ilgilenmek.

İdüp maḥabbet o cellād-ı çeşm-i hūn-rīze / Hezār cān-ı girāmī olur beden-düşmen (FKD, G.239, B.5).

maḥal: [1] Yeridir, uygundur.

Göñlüm ki ḥazāne-i emeldür / Ye's olsa cevāhiri **maḥaldür** (FKD, Terci-bend 1, B.79).

maḥall-i nāz: [2] Nazlanma yeri.

Niyāz o şūḥa hezārān ki farṭ-ı işmetden / **Maḥall-i nāzda** hūy-rīz olup ḥicāba düşer (FKD, G.60, B.4).

Yalnız ğamzeñ degül āfet **maḥall-i nāzda** / Her biri müjgānuñun bir dil-ber-i ṭannāz olur (FKD, G.89, B.3).

maḥall-i rīziş-i mey: [1] Şarabın döküldüğü yer.

Girifte māha döner idi sāķī çün destin / **Maḥall-i rīziş-i meyde** ide qarīn-i sebū (FKD, G.247, B.2).

maḥbüb: [2] Sevilen, sevgili.

Maḥbüb u meydür rāh-zen kıldum ferāğat cümleden / Āḥir nedāmetdür diyen meclislere oldı nedīm (FKD, K.6, B.4).

Şehre şalındı hūblar hūbān-ı şeh-r-āşūblar / ũşşāķına **maḥbūblar** itmekde elṭāf-ı amīm (FKD, K.6, B.3).

maḥbüb-dost: [1] Sevgiliye dost.

Ehl-i deyr-i aşķ büt-düşmen olur **maḥbüb-dost** / Dillerinde yā şanem yerine yā maḥbūbdur (FKD, G.69, B.6).

maḥbūs: [1] Kapatılmış, hapsedilmiş.

Oldı ğam-ı Yūsuf'la felek başına zindān / Şanmañ ki Züleyhā dañı **maḥbūs** degüldür (FKD, G.102, B.6).

maḥbūs-ı çāh: [1] Kuyuya hapsedilmiş.

Ben o giryān Yūsuf-ı güm-geşteyem **maḥbūs-ı çāh** / Kim firāqum bā'is-i ḥandāni-i Ya'qūb'dur (FKD, G.69, B.5).

maḥbūs-ı ser-ā-perde-i fānūs: [1] Fanusun baş örtüsünün mahkumu.

Ser ver ki serin verdigiün şem^c-i külehdār / **Maḥbūs-ı ser-ā-perde-i fānūs** degüldür (FKD, G.102, B.5).

maḥbūs-ı teğāfül: [1] Görmezden gelmeye alışkın.

Maḥbūs-ı teğāfül idi dil ğamze nigeḥbān / Qurbānuñ olam eyledi āzād nigāhuñ (FKD, G.176, B.6).

māh-cemāl: [1] Ay yüzlü sevgili.

Ebrū vü ḥaṭuñ görmesem ey **māh-cemāl** / 'Ālem gözüme siyāh olur sürme-mişāl (FKD, Rübai 37, B.1).

maḥcüb-dil: [1] Utanmış gönül.

Bü'l-‘aceb-eṭvār bir dil-dārı sevdüm dehrde / Hem tevāzu‘-kār hem **maḥcüb-dil** hem ḥod-pesend (FKD, G.42, B.3).

maḥcūr: [1] Yasak, yasaklı (TULUM, s.1181).

Mihr-i ruḥsārın şafaq-gün itmesün tāb-ı nigāh / Baqmañuz ol āfitāb-ı 'işmetüm **maḥcürdur** (FKD, G.69, B.2).

maḥdüm: [1] Erkek evlat, oğul.

Nā-gehān fevt oldı **maḥdümü** / Bu yeterken qazā-yı nā-gehānī (FKD, Kıt'a 4, B.3).

maḥfi: [1] Gizlenilmiş, gizli, saklı. mahfiyyen mahfi olarak.

Geh mā'nī-i lafz gibi **maḥfi** / Geh ḥarf-ı raqamveş āşikāram (FKD, Terkiḥ-bend 2, B.71).

maḥfuz: [1] Korunmuş.

O deñlü fitneden **maḥfuzdur** devründe ehl-i dil / Ki bekler tığ-i ğamzeyle dil-i ‘uşşâkı cānâne (FKD, K.7, B.43).

māh-ı ‘ālem-ārā: [1] Cihamı süsleyen ay.

Cihān-ı cāhda bir şeb-çerāğ-ı re’yi gibi / Naẓīr olur mı daḥı **māh-ı ‘ālem-ārāya** (FKD, K.8, B.16).

māh-ı evc-i ıştıfā: [1] Seçkinlik zirvesinin Ay'ı.

Mihr-i eflāk-i nübüvvet **māh-ı evc-i ıştıfā** / Aḥmed-i mürsel ki ‘ālem nā’tin eyler rüz u şeb (FKD, K.1, B.19).

māh-ı feyz-āsār: [1] Bereket etkili Ay.

Levḥa-i zerkār-ı mihr ü **māh-ı feyz-āsārdan** / Āyet-i na’tün Fehīm itmekde ez-ber rüz u şeb (FKD, K.1, B.41).

māh-ı fitne: [1] Ortalığı karıştıran ay(gibi güzel sevgili).

‘Aks-i ḥüsni kim meh-i burc-ı dil-i bī-bākdür / Perde-i çeşmüm o **māh-ı fitneye** eflākdür (FKD, G.98, B.1).

māh-ı girifteveş: [1] Tutulmuş ay gibi.

Çarḥ ile Fehīm āyīnemüz şāf olmaz / Olsam **māh-ı girifteveş** ḥākister (FKD, Rübai 18, B.2).

māh-ı kevākib-siper: [1] Yıldızları kendine koruma yapan Ay.

Yegāne ḥākīm-i pür-himmet-i ‘asākir-i Mışr / Güzīde **māh-ı kevākib-siper** felek-pāye (FKD, K.8, B.11).

māh-ı münir: [1] Parlak ay.

Şanmañ ki siyeh-çerdedür ol **māh-ı müniri** / Tāb-ı eşer-i şa‘şa‘a-i nūr-ı nigāhum (FKD, G.215, B.6).

māh-ı rüze: [1] Oruç ayı.

Ey **māh-ı rüze** ‘ömrüm iseñ ṭurma it şitāb / Yoḥsa tamām ider seni bir āh-ı şu‘le-tāb (FKD, K.13, B.1).

māh-ı sāde-rü: [1] Temiz yanaklı ay.

Ahṡvāl-i derd-i dil aña ilhām ola meger / Ol **māh-ı sādē-rū** ki melek görse lāl olur (FKD, G.81, B.2).

māh-ı Şeb-ārā: [1] Geceyi süsleyen ay.

Āfitāb-ı bā-kemāl-i re'yi k'oldı bī-zevāl / İtse nūrından eger **māh-ı Őeb-ārā** iktisāb (FKD, K.5, B.35).

māh-ı sipihr-i ṡālī: [1] Talih feleğinin ayı.

Ref'ı-i niğāb-ı çihre-i ümmīdi görmezüz / **Māh-ı sipihr-i ṡālī**ümüz hāle-ḡīz olur (FKD, G.90, B.3).

māh-ı tībān: [2] Parlak ay.

Ŷiyā-endūd ideydi cirm-i arzı Őayğal-ı re'yiñ / Ḥusūf olmazdı 'arız bir dağı hīç **māh-ı tībāna** (FKD, K.7, B.36).

Őerm-i ma'nādur āğūŐ-ı lafzum / Ḥāledār itdi **māh-ı tībānı** (FKD, K.17, B.50).

māh-ı ṡab'-ı Enveri: [1] Şair Enverī'nin yaratılıŐına etkisi olan ay.

MaŐrığum **māh-ı ṡab'-ı Enverī**dür / Mıhrveş kevkeb-i münir benem (FKD, G.206, B.11).

māh-ı baḡr-ı Şu'le: [1] Ateş denizinin balığı.

'Acep **māh-ı baḡr-ı Şu'ledür** dil / Semender-fiṡrat u pervāne-meşreb (FKD, G.18, B.3).

māh-ı deryā-yı eşk: [1] Gözyaşı denizinin balığı.

Benem ki **māh-ı deryā-yı eşk** olup her dem / MiŐāl-i merdüm-i dīde Őināhdur kārüm (FKD, G.216, B.6).

māh-ı Őim: [1] Gümüş balığı || Gümüş renginde olan çok küçük boyutta bir balıktır. Burada gümüş paraya benzetilmektedir.

Seyr iden keff-i direm-pāŐında engüştin Şanur / **Māh-ı Őim** itdi baḡr-ı luṡfi pür-mevc ü ḡabāb (FKD, K.5, B.33).

māh-ı ṡurfa-ḡilkat: [1] Değiğik yaratılışlı balık.

Ol **māh-ı ṡurfa-ḡilkatüz** kim / Deryā içre Őerāre-pūŐuz (FKD, G.122, B.5).

māhir: [1] Usta, becerikli.

Kāküli kim dili bend eylemede **māhirdür** / Kendüyi sihr ile bend itdi ‘aceb sāhirdür (FKD, G.107, B.1).

māhir ol-: [1] Mahir, hünerli, becerikli olmak.

N’eyleyem dil her hünerde **māhir olmuş** olmamış / Zūr ile ilzāma dehri kādir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.1).

māhir-i ‘ilm-i ğam u hüzn: [1] Keder ve üzüntü sanatının ustası.

Māhir-i ‘ilm-i ğam u hüzn benem bu tīmār / Ser-fürü-dāšte-i hāclet-i ilzāmumdur (FKD, K.12, B.9).

maḥlaş: [1] Şâirlerin manzum eserlerinde kullandıkları takma ad.

İdince **maḥlaşını** Āfetī ol āfet-i cān / Olur zemānede bī-nām u bī-nişān āfet (FKD, K.11, B.9).

maḥmil: [2] Herhangi bir şey taşımaya yarayan sepet (STEINGASS, s.1190); Yüklenmek (AHTERÎ-i KEBÎR, s.589). Arka (TULUM, s.1182).

Dil o vādi-i fenānuñ Ḳays-ı zārıdur k’olur / Rîginüñ her zerresinde nice **maḥmil** nā-bedīd (FKD, G.40, B.3).

Ḳays ile refîkuz ḥarem-i ‘aşqa revānuz / Şîrān-ı beyābān-ı şütür **maḥmilümüzdür** (FKD, G.109, B.4).

maḥmil-i nāle: [1] İneleme kervanı.

Bir bāğda kim menzil ide **maḥmil-i nālem** / Hep beyzā-i murġāmı figān-ı ceres eyler (FKD, G.57, B.5).

māh-mişāl: [1] Ay gibi.

Ehl-i dil ‘ālemi ṭayy etmededür **māh-mişāl** / Devri-i menzil ü fersenk nedür bilmez hîç (FKD, G.31, B.4).

maḥmür: [7] Sarhoş, kendinden geçmiş.

Ol kadar nāzük-mizāc oldı dil-i mestāne kim / Çeşm-i dil-ber olsa **maḥmür** ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.4).

Dil gūşe-i çeşminde mekân ideli yârüñ / **Maḥmūr** da olsa yine mestānelüg eyler (FKD, G.54, B.5).

Çeşm-i siyeh-mesti ki **maḥmürdur** / Nīm-nigāh eylese ma‘zürdur (FKD, G.74, B.1).

Ġamzesi ḥūn-ı dil ü şīre-i cān itmede nūş / Çeşm-i ḥūn-h‘ār-ı siyeh-mest ise **maḥmūr** henüz (FKD, G.120, B.2).

Cām-ı mey nūş itse dil-ber söylesek efsāneler / Çeşmimi **maḥmūr** görsek yine ḥ‘āb-ı bādeden (FKD, G.233, B.2).

Görüp ‘arz-ı niyāzum çeşmüñe bildüñ ki **maḥmūram** / Bir iki cām şunduñ bende-i ‘ırfānuñam sākī (FKD, G.283, B.4).

İntisāb it çeşm-i şūḥ-ı dil-bere bir şekl ile / Ey gönül geh mest ü geh **maḥmūra** beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.3).

maḥmūr-ı mey-i ḥūn-ı dil-i zūhd ü ḥired: [1] Züht ve akıl sahiplerinin gönlünün kanından olan şarabın sarhoşluğu.

Çeşmi **maḥmūr-ı mey-i ḥūn-ı dil-i zūhd ü ḥired** / Ġamze-i mesti şikest-āver-i peymāne-i hūş (FKD, G.144, B.2).

maḥmūr-ı nāz ḳal-: [1] Nazın sarhoşluğunu devam ettirmek.

Çeşm-i ser-mest-i bütān hep **ḳaldılar maḥmūr-ı nāz** / Oldı müjgān pāy-ı dāmen ġamze ser-der-ceyb-i ḥ‘āb (FKD, K.5, B.41).

maḥrem: [3] Dost, sırdaş.

Ḥāl añladuñsa olma gel ālūde-i kelām / Esrāra ol ki **maḥrem** ola ehl-i ḥāl olur (FKD, G.81, B.6).

Bir seḥer kūyına vardum didi bir **maḥremine** / Baḳ şu dīvāneye kim ‘āşık-ı nā-kāmumdur (FKD, K.12, B.16).

Eylemez dil-beri de sırrına **maḥrem** ‘āşık / Yine rāz-ı dilini kendüye hem-rāz eyler (FKD, G.58, B.4).

maḥrem-i bezm-i vişāl-i yār: [1] Sevgilinin kavuşma meclisinin yakını.

Maḥrem-i bezm-i vişāl-i yār olmazsa Fehīm / Cām-ı zehr-i firḳati tā rüz-ı maḥşer nūş ider (FKD, G.52, B.5).

maḥrem-i deyr kı̄l: [1] Kilise arkadaşı yapmak.

Be-ciger-gūşe-i Meryem beni **kı̄l maḥrem-i deyr** / Dil-i zıkr-ülfeṭüm et nağme-i nāķūs bī-nūş
(FKD, G.144, B.15).

maḥrem-i esrār: [1] Sırların ortağı.

Nükte-i rāz-ı dehānuñ yine ser-beste eyledi / Rūh-ı ķudsī ile ger **maḥrem-i esrār** olsam
(FKD, G.200, B.4).

maḥrem-i ḥalvet-sarāy-ı ğamze: [1] Yan bakışının yalnızlık sarayının dostu.

Bī-tekellūf **maḥrem-i ḥalvet-sarāy-ı ğamzeyem** / Çeşm-i şūḥ-ı dil-berān ifşā-yı rāz eyler
baña (FKD, G.6, B.2).

maḥrem-i ḥarīm-i murād: [1] İsteklerin yakın sırdaşı.

İder mi baḥtumuzu Ḥaķ ķarīn-i mihr-i ümīd / Olur mı ṭālī'ümüz **maḥrem-i ḥarīm-i murād**
(FKD, G.39, B.2).

maḥrem-i rāz eyle: [1] Sırlara ortak etmek.

Maḥrem-i rāz eyleme Cibrīl olursa ger Fehīm / Rind-i 'aşķa 'āķil u ferzāne olmaz āşinā (FKD,
G.11, B.5).

māh-rū: [1] Ay yüzlü güzel, sevgili.

Gönül bī-ṭālī' ü bir **māh-rūya** oldu meftūn hem / Şerīk oldu cefā itmekde ol bī-mihr gerdūn
hem (FKD, G.201, B.1).

māh-ruḥ: [1] Parlak yanaklı.

Ḥākistere düşmişsin eyā ķarḥ-ı kebūdī / Bir **māh-ruḥuñ** şem'ine pervāne mi olduñ (FKD,
G.175, B.5).

maḥrūm: [2] Yoksun.

Ol ki ḥūrşīd-i cemāl-i yārdan **maḥrūm** olur / Zulmet-i ğamda vücūdı zerreveş ma'ḍūm olur
(FKD, G.82, B.1).

'Aşķ-bāzuñ ey perī Cibrīl ise **maḥrūmdur** / Ehl-i dilden olsun efsūs u te'essūf ber-ṭaraf (FKD,
G.155, B.2).

maḥrūm id-/it-: [2] Yoksun bırakmak, engellemek.

Hışm ile gitdi idüp mîve-i vaşlunu dirîg / Beni **maħrûm iden** ancak tama^c-ı ħâmumdur (FKD, K.12, B.27).

Taħammül idemem **itme** nezâreden **maħrûm** / Ne deñlü eyler iseñ vermişem cefâya rızâ (FKD, G.13, B.3).

maħrûm ol-: [1] Mahrum kalmak, yoksun kalmak.

Bî-hüde diyen ħ^ıân-ı ğam-ı ğuşsa-i ‘aşkı / **Maħrûm olur** ol çâşni-i zevk u şafâdan (FKD, G.227, B.4).

maħrûm-ı nâz: [2] Sevgilinin cilvesinden yoksunluk..

Eyledi hem vaŝdan mehcür hem **maħrûm-ı nâz** / Görmesün yâ Rab sa‘âdet tâli^c-i bed-aħterüm (FKD, G.225, B.6).

Ġazabla öldürür ihyâ ider düzdîde ħandeyle / Beni **maħrûm-ı nâz** itmez o şühüm biñ raķib olsa (FKD, G.254, B.2).

maħrûm-ı tebessüm: [1] Mutluluĝu engellenmiş.

Hep gülleri ne-ş’küfte vü **maħrûm-ı tebessüm** / Açılmaz ebed ğonca-i ğülzâr-ı tekellüf (FKD, G.158, B.4).

maħşer: [5] Canlıların öldükten sonra Allah’ın emriyle dirilip toplanacakları yer, kıyamet.

Maħşerde ki diyeler şehîdân / Ben tîg-i fülân ile dü-nîmem (FKD, Terci-bend 1, B.141).

Maħşerde Fehîm’i ğörüp olduñ yine pinhân / Ķurbânuñ olam niceye bu minnet-i dîdâr (FKD, G.47, B.9).

Her cünbişinde itmeĝe şad **maħşer** âşikâr / Taķdîr eylemiş o ħad-i ħoş-ħırâm farz (FKD, G.147, B.2).

Büs idince dâmenin **maħşerde** ol mâhum dedi / ‘Ayb kılmañ Fehîm-i bî-ħicâbumdur benüm (FKD, G.223, B.9).

Geleyim **maħşere** Leylâ diyerek der-zencîr / Eyleyim Ķays-ı dil-âşüfteyi rüsvâ-yı cünün (FKD, G.243, B.2).

maħşergâh: [1] Maħşer yeri.

Bilsen kimüñ eylersin küyün yine **maħşergâh** / Tâ böyle nedür ey meh reftâr-ı şitâb-âlüd (FKD, G.43, B.4).

maḥşergeh-i âşüb: [1] Maḥşer yerini karıştırmak.

Hatṭuñ ki ola zülfüne **maḥşergeh-i âşüb** / Dünyâyı tutar şûriş-i ğavġâ-yı kıyâmet (FKD, G.21, B.2).

maḥşer-mânend: [1] Kıyamet günü gibi.

Oldı her bir şiken-i ṭırrası **maḥşer-mânend** / Ol kadar diller ile eyledi ğavġâ fitne (FKD, G.270, B.6).

maḥşüd-ı Bahrî vü Kânî: [1] Bahrî ve Kânî'nin kıskançlığı.

Habbezâ nâzm-ı Ṭâlib-i Âmül / K'oldı **maḥşüd-ı Bahrî vü Kânî** (FKD, K.17, B.44).

maḥşüd-ı cefâ-pîşe-i erbâb-ı sükûn: [1] Huzurluların çektiği eziyeti kıskandıran. || Âşık, aşk derdi ile kendi başına buyruk bir şekilde dolanırken, bu derde hiç bulaşmayanlar âşığa eziyet etmektedirler. Fakat, âşığın aldırılmaz davranışları onların bile huzurunu bozmakta, yapmış oldukları eziyetlere üstün gelmektedir.

Âvâregi-i aşk ile 'âlemde Fehîmâ / **Maḥşüd-ı cefâ-pîşe-i erbâb-ı sükûnuz** (FKD, G.121, B.5).

maḥşür it-: [1] Etrafını kuşatmak, muhasara altına almak.

Erba'inde **itdiler maḥşür** o hışn-ı a'zamı / 'Asker-i sünnî reh-i dînde koyup cân u seri (FKD, Kıt'a 9, B.3).

maḥşüş: [12] Özel, ait.

Hâkisterüñ it bülbül-i vîrâne-yi k'oldı / Reng-i ruḥ-ı şu'le gül-i dîdâruña **maḥşüş** (FKD, G.146, B.4).

Dil-beste-i zülf itme Mesîhâ'yı ki olmaz / Her dil girih-i rişte-i zünnâruña **maḥşüş** (FKD, G.146, B.5).

Tâ oldı müselleme nigeḥ-i mestüñe rindî / **Maḥşüşdur** ol ğamzelere 'işve-perestî (FKD, G.290, B.3).

Ey kâr-ı kazâ ğâmze-i hûn-h'âruña **maḥşüş** / Olmaz mı vefâ çeşm-i cefâ-kâruña **maḥşüş** (FKD, G.146, B.1).

Ey kâr-ı kazâ ğâmze-i hûn-h'âruña **maḥşüş** / Olmaz mı vefâ çeşm-i cefâ-kâruña **maḥşüş** (FKD, G.146, B.1).

Âşubgerî şîve-i reftâruña lâzım / Şîrîni-i cân lezzet-i güftâruña **maḥşüş** (FKD, G.146, B.2).

Āyīne-i küll olsa da perhīz-i nezāre / Olmış ezeli nergis-i bīmāruña **maḥşūş** (FKD, G.146, B.3).

Nevmīd-i nüvāzişgeri-i luṭfuñam ey kāş / Olsam ğazab-ı çeşm-i dil-āzāruña **maḥşūş** (FKD, G.146, B.6).

Cādū-yı ḥayālūñle Fehīm oldu bu şīve / Endīşe-i mu‘ciz-fen-i sehḥāruña **maḥşūş** (FKD, G.146, B.7).

Cihān-ı ‘aşqda gel fitnegāh-ı kūy-ı yāri gör / Aña **maḥşūşdur** bir günde yüz biñ rūsta-ḥīz olmak (FKD, G.161, B.2).

Maḥşūşdur ol şāha sükūt ile ḥitāb / Çeşmiyle tekellüm ü tebessümle ğazab (FKD, Rübai 5, B.2).

Hem şeb-neme girye oldu her şeb lāzım / Hem ğoncaya her seḥer tebessüm **maḥşūş** (FKD, Rübai 23, B.2).

maḥşūs ol-: [3] Özel olmak, ait olmak.

Kāş **maḥşūs olaydı** ‘irfān kāş / Destüme girse idi dāmānı (FKD, K.17, B.16).

Ṭūṭīye **olup** nūş-ı tekellüm **maḥşūş** / Bülbüllere de oldu terennüm maḥşūş (FKD, Rübai 23, B.1).

Ṭūṭīye **olup** nūş-ı tekellüm **maḥşūş** / Bülbüllere de oldu terennüm maḥşūş (FKD, Rübai 23, B.1).

maḥşūş-ı dil-i ‘uşşāk: [1] Âşıkların gönlüne özel.

Izṭırāb u ra‘şe **maḥşūş-ı dil-i ‘uşşākdur** / Olmasun yā Rabbi ol zülf-i dil-ārā muṭṭarib (FKD, G.20, B.5).

maḥşūr: [1] Birlikte.

Sen öl ḥasedle ki ben rağmuña senüñ zāhid / Qazā-yı ḥaşrda da dil-berümle **maḥşūram** (FKD, K.14, B.33).

māh-tāb: [1] Ay ışığı, ay aydınlığı, dolunay.

Püte-i eflāki itdi zerger-i üstād-ı mihr / Ol kadar pür-tāb u sūzān kim degüldür **māh-tāb** (FKD, K.5, B.3).

maḥūf ol-: [1] Korkan.

Hemîşe oldılar memnûn-ı ‘adli sâkinân-ı şehri / **Maḥûf olan** maḳâmın ide me’men Ḥazret-i Zü’l-men (FKD, Kıt’a 13, B.3).

maḥv eyle-: [3] Yok etmek.

Maḥv eyledi vücūdumuzu tâb-ı âfitâb / Ḥâlâ serâb-ı deşt ü beyâbân-ı gurbetüz (FKD, G.132, B.3).

Maḥv eyledi ḥâr u ḥas-ı mihr ü meh-i çarḥı / Yâd-ı ḥaṭ-ı rûyıyla dilüñ şu‘le-i âhı (FKD, G.276, B.4).

Hemân vücūdımı **maḥv eylesem** yeterdi Fehîm / Ümîd-i hesti-i mülk-i beḳâ nedür bilmem (FKD, G.205, B.7).

maḥv id-: [1] Ortadan kaldırmak, yok etmek.

Âfitâb-ı ḥabâbı nûrı ile / **Maḥv ide** kevkeb-i dıraḥşâmı (FKD, K.17, B.27).

maḥv ol-: [2] Yol olmak.

Bî-vücūdüz ol ḳadar fikr-i ḡam-ı ḥaṭ ile kim / Mûr başşa **maḥv olur** cism-i belâ-fersūdumuz (FKD, G.119, B.4).

‘Aks-i ebr ü zülf-i sâḳî sâye-güster olmasa / **Maḥv olurdu** berḳ-ı ḥâṭıf gibi cām içre şarâb (FKD, K.5, B.10).

maḥv-ı vücūd: [1] Varlığını yok etme.

Âteş-i ḡayret-i ‘aşḳ ile ider **maḥv-ı vücūd** / Ne olur ṭâlib-i dîdâr u ne Ṭür ister dil (FKD, G.188, B.2).

maḥzen-i dürr-i ḥoş-âb: [1] Parlak incilerin saklandığı yer.

Her jâle gevher-i şâdef-i baḥr-ı şubḥdur / Olsa ‘aceb mi **maḥzen-i dürr-i ḥoş-âb** gül (FKD, G.195, B.2).

maḥz-ı âteş: [1] Güneşin kaynağı.

Maḥz-ı âteş eyledi te’sîr-i germâ ol mehi / Olsa ger ma’zürdur ‘âşıḳlara germ-i ‘itâb (FKD, K.5, B.20).

maḥz-ı keder it-: [1] Üzüntünün temizliği.

Reşk eyler iken āyīneme İskender / İtdi nem-i eşk ile felek **maḥz-ı keder** (FKD, Rübai 18, B.1).

maḥz-ı süveydā: [1] Derin aşkın saflığı.

Biz ki ḥāl u ḥaṭ-ı dil-dārı temāşā iderüz / Dāğ-ı ḥasretle dili **maḥz-ı süveydā** iderüz (FKD, G.131, B.1).

maḥz-ı teraḥḥum: [1] Esirgemenin özelliği.

Bilür bī-dādına ṭākat getirmez kimse ‘ālemde / O şāhuñ katl-i ‘uşşāk itmesi **maḥz-ı teraḥḥumdur** (FKD, G.104, B.4).

maḥz-ı terzīk: [1] Aptalca sözler.

Maḥz-ı terzīk sözleri kiminüñ / Kiminüñ beyti yāve dükkānı (FKD, K.17, B.57).

maḥzūn it-: [1] Üzmek.

Neşve-i cām-ı vişalüñle kılup geh mesrūr / Geh ḥumār-ı elem-i hecr ile **maḥzūn itdüñ** (FKD, Kıt'a 2, B.2).

maḥzūz degül: [1] Hoşnut olmayan.

Ne şu‘ledür o tecellī-fürüş-ı ḥüsn-i metā‘ / Ki mihr gibi **degüldür** niķābdan **maḥzūz** (FKD, G.150, B.3).

maḥzūz et-: [1] Hoşlandırma, beğendirme.

Ḥudā o dil-ber-i maḥcüb-ı şūhumuñ **etme** / Dimāğ-ı ḥüsnini zevķ-ı ḥicābdan **maḥzūz** (FKD, G.150, B.4).

maḥzūz kıl-: [1] Kendinden geçmek, hoşlanmak.

Ol şeh ki olur luṭf-ı nihāndan maḥzūz / **Kıldı** beni būs-ı lebi cāndan **maḥzūz** (FKD, Rübai 26, B.1).

maḥzūz ol-: [9] Memnun, hoşnut olmak.

Müdām olur leb-i la‘li şarābdan maḥzūz / ‘Aceb ‘aceb ki **ola** şu‘le ābdan **maḥzūz** (FKD, G.150, B.1).

Olursa ḥ‘ābdadur ‘āşıķa naşīb-i vişāl / Neden ki **olmaya** ‘uşşāk ḥ‘ābdan **maḥzūz** (FKD, G.150, B.7).

Hemîşe ‘aşıka eyler ‘itâb u ğayrıya luţf / Bilür ki bü'l-heves **olmaz** ‘itâbdan **maĥzûz** (FKD, G.150, B.5).

Müdüam olur leb-i la‘li şarâbdan maĥzûz / ‘Aceb ‘aceb ki **ola** şu‘le âbdan **maĥzûz** (FKD, G.150, B.1).

Ne ĥâldür k‘ide mihr-i ruĥın mekân ol ĥâl / **Olur** mı şeb-pere ĥiç âfitâbdan **maĥzûz** (FKD, G.150, B.2).

Ço muţtarib olayım nîm-bismil eyle beni / Senüñ şehîdüñ **olur** ıztırâbdan **maĥzûz** (FKD, G.150, B.6).

Fehîm‘i öldürem derse ğam yemem ki **olur** / Zebân-ı nâzı bilen bu cevâbdan **maĥzûz** (FKD, G.150, B.8).

Ol şeh ki **olur** luţf-ı nihândan **maĥzûz** / Kıldı beni büs-ı lebi cândan maĥzûz (FKD, Rübai 26, B.1).

Ĥışm ile yüzün döndürüp itdükçe cefâ / Gereki **olur** âĝüş-ı miyândan **maĥzûz** (FKD, Rübai 26, B.2).

mâ‘î kııl- [1] Yüceltmek, şereflendirmek.

Fehîmâsâ ĥudûmın müjde idüp didiler târîĥ / Gelüb Eyyüb Pâşâ **kıldı** Mışır‘ı ‘izziyle **mâ‘î** (FKD, Kıt'a 15, B.15).

mâ‘il ol- [2] Düşkün olmak, hevesli olmak.

Ehl-i dil olmayıcağ dil-bere **mâ‘il olamam** / Ben Fehîm‘em baña göñlümce cüvân olsa güzel (FKD, G.184, B.5).

Dil-bere **mâ‘il olan** merd gerek bü'l-hevesâ / Her Züleyĥâ-yı zamâna ğam-ı Yûsuf ne belâ (FKD, G.4, B.3).

mâ‘il-i âl-i Muĥammed: [1] Hz. Muhammed'in soyunu sevmeye istekli.

Bir emîrî-sîret-i gülgünü sevdüm gül gibi / Ben Fehîm‘em **mâ‘il-i Âl-i Muĥammed’dür** göñül (FKD, G.194, B.8).

mâ‘il-i bî-dâd: [1] Adaletsizliğe istekli.

Çeşm-i ĥün-rîzûñ ki ğâhî **mâ‘il-i bî-dâd** olur / Dillere ol dem ĥazâ hem küşte hem cellâd olur (FKD, G.80, B.1).

mā'il-i efsāne: [1] Masallara yüz verme.

Sāhîr-i mu'ciz-kelāmuz şā'ir-i şūhuz Fehîm / Ne füsûna râğibuz ne **mā'il-i efsāneyüz** (FKD, G.134, B.5).

mā'il-i feryād-ı şeb-ḥîz: [1] Geceyi yırtan inlemelere sevk eden.

Ḥatt ile ruḥsârūñ itmiş āfitābı münkesif / Ehl-i 'aşkı **mā'il-i feryād-ı şeb-ḥîz** eyleyen (FKD, G.240, B.3).

mā'il-i ḥuld: [1] Sonsuz mutluluğun arzu edilmesi.

Ne **mā'il-i ḥuld** u ne na'îmem / Ne bülbül-i gülşen-i qadîmem (FKD, Terci-bend 1, B.131).

mā'il-i ḥür: [1] Cennet kızlarını istemek.

Müdām dünyede fikrüm şarāb u dil-berdür / Ne teşne-i mey-i kevşer ne **mā'il-i ḥürām** (FKD, K.14, B.30).

ma'il-i ḥüsn-i elest ol-: [1] Allah'ın ruhları topladığı ve cemalini gösterdiği "Elest" meclisindeki gerçek güzelliğine âşık olmak.

Her ḥüsne ben de 'āşıkam ammā ḥaḳîqâten / 'Āşık odur ki **ma'il-i ḥüsn-i elest olur** (FKD, Terki-bend 1, B.39).

mā'il-i şahn-ı bāğ: [1] Bahçenin meydanının isteklisi.

Olmağa 'andelîbe hem-nâle / **Mā'il-i şahn-ı bāğdur** gönülüm (FKD, G.222, B.4).

mā'il-i şām-ı cefâ: [1] Eziyet akşamının isteklisi.

Mā'il-i şām-ı cefâdur dâ'imā ḥuffâş-ı baht / Pertev-i mihr-i kemâlüm zâhir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.3).

maḳam: [2] Makam, mevki.

Hemîşe oldılar memnûn-ı 'adli sâkinân-ı şeh'r / Maḥûf olan **maḳâmın** ide me'men Ḥazret-i Zü'l-men (FKD, Kit'a 13, B.3).

'Ār eylerem şerîk-i ḥarân olduğum meger / 'Īsâ gibi kaçam feleke bu **maḳamdan** (FKD, Terki-bend 1, B.31).

maḳbûl ol-: [2] Beğenilmek, kabul edilmek.

Bülbül gibi biñ nağme iderseñ begenilmez / **Mağbül ola** dirseñ yüri hem-ğāne-i zāğ ol (FKD, G.189, B.2).

Sirişk-i tıfl-ı yetīmem ki **olmazam mağbül** / Fünün-ı giryede itsem eger seğāb ile bağs (FKD, G.26, B.2).

mağdem: [1] Gelme, geliş.

Çıķub izzetle teşrīf eyledi ol kaşr-ı vālāyı / Şeref virdi ħuceste **mağdemiyle** kāğ-ı eyvāna(FKD, K.7, B.20).

mağhür: [1] Kahrolmuş, perişan.

Ümīddür ki ħalāş ide Dāver-i Qahhār / Ki Rūğ-ı ħudsiyem İblīs elinde **mağhüram** (FKD, K.14, B.14).

mağşüd: [2] Amaç, niyet, gaye.

‘Aşķ ehli nezāketle eder ol büte secde / **Mağşüdları** yoğsa zemīn-būs degüldür (FKD, G.102, B.4).

Cānumuz tīğ-i każāya itmeden her dem siper / Meşķ-i zağm-ı ħamze-i cānānedür **mağşüdümuz** (FKD, G.119, B.2).

mağkül: [1] Akla uygun, mantıklı, akıllıca.

Bir özge perīyi sevdi dīvāne Fehīm / Kim ‘āşık-ı mecnūnını **mağkül** ister (FKD, Rübai 19, B.2).

mağkūs: [1] Uğursuz.

Zülfē ħolaşma kim sebep-i ħabs-i dīndür / **Mağkūsdur** yümünde hemānā-yı şüm-ı Rüm (FKD, Terķib-bend 1, B.15).

mağkūs ol-: [1] Aksine olmak.

Olmada ağter-i bağtum gibi nāmum **mağkūs** / Beni ħüm-nām iden kevkebe-i nāmumdur (FKD, K.12, B.12).

māl: [1] Varlık, servet, hazine.

Mālını yağma idüp Fettāğ Hān oldu girift / Zor ile Bağdād’ı aldı leşķer-i Sulţān Murād (FKD, Kıt'a 8, B.18).

māla muğıbb: [1] Zenginlik sevdalısı, mal mülk düşkünü.

Vallāh ben ne **māla muhibbem** ne şā'irem / Ben 'ilm-i hüsn-i hulkda üstād-ı māhirem (FKD, Terkib-bend 1, B.24).

mālī-ḥulyā: [1] Kuruntu.

Pür-ḥavf u recāyam ki bu aḥvāl çıka / Ya vākı' ya vākı'a ya **mālī-ḥulyā** (FKD, Rübai 3, B.2).

mālik: [2] Sahip.

Bir bahta **mālikem** ki eger itse nā-murād / Eyler hezār-bār dili imtinān-ı ye's (FKD, G.136, B.6).

Bir böyle ḥayā-perver olan Yūsuf-ı ṭab'um / Çün **Mālik** ola şāhid-i bāzārı ne bilsün (FKD, K.4, B.28).

mālik ol-: [2] Sahip olmak.

Ayağı yer mi başar **mālik olsa** ādem eger / Bir esb-i reh-ber ü çālāk ü deşt-peymāya (FKD, K.8, B.31).

Şarf iderem kıymet-i būs-ı leb-i cānāna hep / **Mālik olsam** la' ile pür bir nice gencīneye (FKD, G.272, B.4).

mālik-i Dārü's-selām-ı tevḥīd: [1] Allah'ın birliğinin hakim olduğu barış yurdunun sahibi.

Yegāne **mālik-i Dārü's-selām-ı tevḥīdem** / Dilīr-i mīr-i Ene'l-Ḥaḫḫ-ı sipāh-ı Manşūr'am (FKD, K.14, B.39).

mālik-i i'cāz: [1] Mucizeler yaratmaya sahip || Şâirin yeni bir tarz ortaya koyması.

Fehīm-i sāhirem ben eylesün ğamze beni ilzām / Olur gerçi füsündan **mālik-i i'cāz** müstağnī (FKD, G.287, B.6).

mālik-i mülk-i vişāl: [1] Kavuşma ülkesinin sahibi.

Her mürde-dil ki **mālik-i mülk-i vişāl** olur / Ḥüküm-i 'adem ol ādeme emr-i muḥāl olur (FKD, G.81, B.1).

mālik-i ser-māye-i şevḫ-i Züleyhā: [1] Züleyhâ'nın arzu servetinin sahibi. || Hz. Züleyhâ gibi Hz. Yūsuf gibi bir sevgilinin aşkıyla dolmak.

Mālik-i ser-māye-i şevḫ-i Züleyhā ol hemān / Bir meh-i Yūsuf-cemāle müşterī olmaḫ nedür (FKD, G.91, B.5).

mālik-i ṭab'-ı selīm: [1] Temiz yaratılışlı, güzel huylu.

Hem cāmi'-i aḥkām-ı dād hem ḳāmi'-i ḥıṣn-ı fesād / Hem sālik-i rāh-ı sedād hem **mālik-i ṭab'-ı selīm** (FKD, K.6, B.10).

mālik-i Yūsuf: [1] Hz. Yusuf'a sahip. || Sevgiliye kavuşmuş, güzellikleri elde etmiş.

Mālik-i Yūsuf da olsañ Mıṣr zindāndur Fehīm / Gönlümüz müştāk-ı ḥüsn-i dil-berān-ı Rüm olur (FKD, G.82, B.5).

mālikü'r-rikāb it-: [1] Korumaya sahip kılmak.

Oḳımaḳda ḳader bu ebyātı / Tīḡini **mālikü'r-rikāb itdüm** (FKD, K.2, B.37).

ma'lūm ol-: [1] Ortaya çıkmak, bilinmek.

Dil-berüñ Mıṣr içre nā-yāb olduḡın seyr eylese / Ehl-i 'aşḳa ḳaḫt-ı Yūsuf vaḳ'ası **ma'lūm olur** (FKD, G.82, B.4).

ma'nā: [4] Anlam, kavram.

Eylerse teḡāfūl n'ola aḡyār arasında / **Ma'nāda** o ṣehden yine ben zāra naḡardur (FKD, G.106, B.5).

Fehīm'i la'l-i pür-efsūnı lāl ḳılmıṣ iken / Ne siḫrdür vire ṣuret bu deñlü **ma'nāya** (FKD, K.8, B.26).

Nihāl-i naḡma du'ādur çü āferīn efsūn / Güṣāde-dest olasın sen daḡı bu **ma'nāya** (FKD, K.8, B.33).

'Asker-i islām tertīb-i rücālü'l-ḡayb ile / Eyleyüp **ma'nā** yüzinden birbiriyle ittihād (FKD, Kıt'a 8, B.7).

ma'nā-yı maḡabbet: [1] Sevginin anlamı.

Bir bü'l-hevese yār ol mānend-i Fehīm ey dil / Tā ülfet ide 'aḳluñ **ma'nā-yı maḡabbetle** (FKD, G.266, B.5).

ma'nā-yı rumüz-ı lafz-ı ḡavḡā: [1] Kavga sözünün gizli anlamı.

Ey ḡāl ü ḡaṭuñdan āṣikārā / **Ma'nā-yı rumüz-ı lafz-ı ḡavḡā** (FKD, Terḳib-bend 2, B.1).

mānende-i ḡüy-ı çarḡ: [1] Feleḡin topu gibi.

Huşk ü ter-i saḥḥ-ı ‘arzda bir nice dem / **Mānende-i güy-ı çarḥ** ğaltān olduḡ (FKD, Rūbai 31, B.2).

mānend-i cism: [1] Cisim gibi, her şey gibi.

Bir ‘arazdur kim ‘ademden cevheri **mānend-i cism** / Bü'l-‘aceb ḥikmet ki mevcūd-ı mü’ebbedür gönül (FKD, G.194, B.5).

mānend-i Fehīm: [2] Fehīm gibi.

Bir bü'l-hevese yār ol **mānend-i Fehīm** ey dil / Tā ülfet ide ‘aḳluñ ma‘nā-yı maḥabbetle (FKD, G.266, B.5).

Rūşen günümü sāye-şifat tīre-ḳumāş / **Mānend-i Fehīm** (FKD, Rūbai 56, B.2).

mānend-i Fehīm-i bī-dil: [1] Âşık Fehīm gibi.

Mānend-i Fehīm-i bī-dil ü zār u zebūn / Olmadı gönül vesvese-i ‘aḳla zebūn (FKD, Rūbai 48, B.1).

mānend-i felek-nihād ḥūy: [1] Doğuştan felek tabiatlıya benzer.

Mānend-i felek-nihād ḥūy / Her-cüz’-i sirişte-i cefādur (FKD, Terci-bend 1, B.108).

mānend-i ḥabāb: [1] Su kabarcıkları gibi.

Ol şevḳ-ı ḥayāl ile dil oldu / **Mānend-i ḥabāb** ḥāne-ber-dūş (FKD, Terki-bend 2, B.61).

mānend-i Ḥaydar: [1] Hz. Ali gibi.

Başımı kes mihr ü māhuñ Zülfiḳār-ı āhla / Şaf-şikāf-ı düşmen ol **mānend-i Ḥaydar** rüz u şeb (FKD, K.1, B.12).

mānend-i hilāl: [2] Hilal gibi.

Mānend-i hilāl eylerem ol meh siperin tīg / Tā nāvekūme kūh gibi tīg-i siperdür (FKD, G.106, B.6).

Dem-i vuşlatda dedüm bedrde **mānend-i hilāl** / Tīg gösterme Fehīm’e siperüñden ḳaṭ‘a (FKD, Kit’a 7, B.1).

mānend-i kebk ü ‘andelīb: [1] Bülbül ve keklik gibi.

İstese hükümün eger **mānend-i kebk ü ‘andelīb** / Bümü handān-rūy u bu bīmārı şādān gösterür (FKD, K.10, B.34).

mānend-i kemer: [1] Kemer gibi.

Mānend-i kemer devri ne gam çekse çevürse / Tek ben hemen ol āfet-i devrāna şarılsam (FKD, G.198, B.5).

mānend-i lāle: [1] Lale gibi.

Mey-i gülgün ile **mānend-i lāle** surh-rūy itdün / Zihī hūsn-i kerem şermende-i ihsānuñam sākī (FKD, G.283, B.5).

mānend-i meh: [1] Ay gibi.

Şām'da mihr ile **mānend-i meh** oldı āsaf / Şadr-ı dād rū felek-pāye Meħemmed Pāşā (FKD, Kıt'a 14, B.7).

mānend-i Mesīh: [1] Hz. İsa gibi.

Bir büt-i cān-bahşa kıssīsem ki **mānend-i Mesīh** / Rāhibīne çarh-ı deyr-i mihr ü meh nākūs olur (FKD, G.87, B.3).

mānend-i mürçe: [1] Karınca gibi.

Her nokta meges-mişāl pervāza gelüp / **Mānend-i mürçe** olur had-beyān haṭ (FKD, Rübai 25, B.2).

mānend-i sebel: [1] Gözün bulanık görme hastalığı gibi.

Şimden gerü ‘ayn-ı ‘ademe sürme olur şeb / **Mānend-i sebel** aḥter-i Nāhīd görünmez (FKD, G.117, B.5).

mānend-i şem‘: [1] Muma benzer.

Her büt-i rengīn-i sīmīn-sā‘idün **mānend-i şem‘** / Pençesinde şu‘le-bārī berķ urur reng-i hidāb (FKD, K.5, B.8).

mānend-i şihāb: [1] Kıvılcım gibi.

Farkına hasūd-ı dīv-ṭab‘uñ / **Mānend-i şihāb** şu‘le-bāram (FKD, Terķib-bend 2, B.69).

mānend-i Süheyl-i Yemen: [1] Yemen’de görülen parlak yıldız gibi. “Süheyl” hakkında bk. ONAY, s.424-425.

‘Aks itse lebi dāde-i giryāna Fehīmā / Te’sīrde **mānend-i Süheyl-i Yemen** eyler (FKD, G.55, B.5).

mānend-i ‘urcūn-ı kādīm: [1] Kurumuş hurma dalına benzer. Urcūn, hurma ağacının salkımının kuruyup yay gibi eğilen çöpüdür (AHTERÎ-İ KEBÎR, s.1043).

Olmuşdı şekl-i dāl-ı ‘īyd mānend-i ‘urcūn-ı kādīm / İtdi hilāliyle cedīd şun‘-ı Hūdāvend-i ‘Alīm (FKD, K.6, B.1).

mānend-i zücāc: [1] Sırça, cam gibi.

Geh ‘ārif-i müstağnī vü gāhī muhtāc / Geh āb u geh āteş içre **mānend-i zücāc** (FKD, Rübai 8, B.1).

māni‘: [1] Engel.

Güft ü gūy-ı ‘arz-ı hāle olamaz **māni‘** raķīb / ‘Āşık u ma‘şuk beyninde nigh mektūbdur (FKD, G.69, B.3).

māni‘ ol-: [9] Engel olmak.

Şu‘ā‘-ı rüyuñ olur perde-i hayādan fāş / **Olur** mı pertev-i meh-tāba kehkeşān **māni‘** (FKD, G.151, B.2).

Hayāl-i yār ile hālvēt-nişīn-i tecrīdüz / Fehīm sen de gelüp **olma** her zamān **māni‘** (FKD, G.151, B.5).

Āyīne-i ‘izzetde seyr iderdi Hāķķ’ı / **Olmasa** eger perde-i çeşmi **māni‘** (FKD, Rübai 27, B.2).

Helāk-i ‘aşkuña olmaz çü bīm-i cān māni‘ / Ferāğāt etmezem **olsa** eger cihān **māni‘** (FKD, G.151, B.1).

Dil-i raķīb-i bed-aħter nedür ki hā’il ola / Hādeng-i āhuma **olmaz** nüh-āsumān **māni‘** (FKD, G.151, B.4).

Dil-i raķīb-i bed-aħter nedür ki hā’il ola / Hādeng-i āhuma **olmaz** nüh-āsumān **māni‘** (FKD, G.151, B.4).

Helāk-i ‘aşkuña olmaz çü bīm-i cān māni‘ / Ferāğāt etmezem **olsa** eger cihān **māni‘** (FKD, G.151, B.1).

Raķīb **māni‘ olur** ol büte perestişüme / Ğarībdür k’ola iblīs berhemen-düşmen (FKD, G.239, B.4).

ilâhi etme naşîb-i hü mâ-yı ş u'le-i 'aşk / **Olursa** nâvek-i dil-dâra üstüñ'ân **mâni'** (FKD, G.151, B.3).

Mâni': [3] Çinli bir nakkaş olup, resimlerini mucize olarak tanıtan ve peygamberlik iddiasında bulunan şahsiyettir. Behram Şâpûr zamanında İran'da derisi yüzülerek öldürülmüştür (ONAY, s.318). Tanıklarda, sevgilinin resmini çizmekten aciz olmasıyla verilmiştir.

Revâdur fenn-i taşvîr içre Tâlib / Olursa **Mâni'** vü Bihzâd-ı şânî (FKD, Kıt'a 6, B.1).

Girerdi perde-i reng-i hicâba / Göreydi nakş-ı hoş-rengini **Mâni'** (FKD, Kıt'a 6, B.5).

Müjgânından ideydi **Mâni'** / Ger hâme-i müyü vaqt-i tahtîr (FKD, Terci-bend 1, B.34).

ma'ni': [4] Mana, anlam.

Gül-bün-i lafza degül **ma'ni'** tarâvet-yâb ise / Ey Fehîm itme ta'accüb kim zemînüm tâzedür (FKD, G.94, B.6).

Ey **ma'ni'** gibi âb-zen-i süz-ı Fehîmâ / Gel sînemüze ş u'le-feşân çâk-nişîn ol (FKD, G.190, B.5).

Bilmez idüm lafz-ı remzüñ **ma'nisin** âb-ı hayât / Hışm iderken 'âşıka zevk-i 'itâbuñ görmesem (FKD, G.210, B.5).

Direm-dâr-ı faķîrin **ma'nide** 'add eyleyüp kıldum / Aña lafzan işâret ki yede tahtîñ hâsebân-ı 'aşr (FKD, Kıt'a 17, B.2).

Mâni-i endîşe: [1] Düşüncenin/hayalin Mânî'si. Mânî: Meşhur Çinli nakkaşın adıdır.

Yazmadı böyle dahı **Mâni-i endîşe** Fehîm / Levh-i dîbâce-i dîvân-ı hayâl üstine gül (FKD, G.196, B.5).

ma'ni-i esrâr-ı dil: [1] Gönül sırlarının anlamı.

Endîşeyi de vâdi-i hayretde güm itdüñ / Ey **ma'ni-i esrâr-ı dil** idrâk-nişîn ol (FKD, G.190, B.3).

ma'ni-i imrüz: [1] Bugünün anlamı.

Olaydı 'âtıfeti surh-sâz-ı nuşa-i cüd / Virürdi **ma'ni-i imrüzü** lafz-ı ferdâya (FKD, K.8, B.13).

ma'ni-i keyfiyyet-i mestî: [1] Sarhoşluk zevkinin anlamı.

Ğamzeñde nihân olsa n'ola 'arbede-sâzi / Çeşmüñde 'ayân **ma'ni-i keyfiyyet-i mestî** (FKD, G.290, B.2).

mā'ni-i lafz: [1] Söyleyişin anlamı.

Geh **mā'ni-i lafz** gibi maḥfī / Geh ḥarf-ı raḳamveş āşikāram (FKD, Terki-bend 2, B.71).

ma'ni-i mu'ciz-i Mūsā: [1] Hz. Musa'nın mucizesinin anlamı.

Ma'ni-i mu'ciz-i Mūsā'yı temāşā eyle / Zülfi ḥam-der-ḥamına çeşm-i füsün-sāzına bak (FKD, G.160, B.4).

ma'ni-i rūḥ: [1] Ruhun anlamı; ruhun varlığı.

Nuḫında nühüfte **ma'ni-i rūḥ** / Merküz lebinde rūḥ-ı ma'ni (FKD, Terci-bend 1, B.10).

ma'ni-i şeydā: [1] Çılgınlığın anlamı.

Şīve-i şāhid-i nuḫkīn ki Fehīm'üñ yazaruz / Hüsni elfāzumuzı **ma'ni-i şeydā** iderüz (FKD, G.131, B.7).

Māni-i şüret-i Erjeng: [1] Māni'nin Erjeng eserindeki resimler.

Dil ki ḥayret-zede-i naḫş-ı bütāndur ezeli / **Māni-i şüret-i Erjeng** nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B.8).

manşib: [1] Devlet tarafından verilen görevin fiili olarak yerine getirilmesi, devlet memuru. (SERTOĞLU, s.434).

Fehīmā tehniyet-güne didüm bu mışra'ı tārīḥ / Ṭulu'ı mihr-i iḳbālīñ mübārek ola **manşibdan** (FKD, Kıt'a 13, B.6).

manşibın mübārek eyle: [1] Görevin kutlu, bereketli olsun.

‘Azīz-i dehr idüp **eyle mübārek manşibın** yā Rab / Ola devrinde hep āsüde-dil dünyā vü māfihā (FKD, Kıt'a 15, B.13).

Manşūr: [2] İlahi aşkla kendinden geçerek “Ene'l-Hak” (Ben Hakk'ım, Allah'ım) dediği için 921'de derisi yüzülerek idam edilen şahsiyettir. Allah veya sevgili yolunda her şeyi göze alan âşığı temsil etmektedir (ONAY, s.318).

Zebān-ı ḥāmuşı-i rāz-ı ‘aşḫ ile **Manşūr** / Beyān ider ser-i dār üzre dāstānumuzı (FKD, G.280, B.4).

Cāme-çāk ol zülfi zencirin ṭutup Mecnün gibi / Ne Nesimi'ye ne ḥod **Manşūr'a** beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.5).

Manşür-bâr: [1] Mansûr gibi.

Dil eylese n'ola **Manşür-bâr** sırrımı fâş / Vişâl-i dosta çün keşf-i râz olur bâ'is (FKD, G.27, B.2).

Manşür-ı Ene'l-Haqq-zen-i vâdî-i Kelîm: [1] Söz söyleme sahasında "Ben Allah'ım"ı söyleyen Hallac-ı Mansûr.

Manşür-ı Ene'l-Haqq-zen-i vâdî-i Kelîm'em / Ser-tâ-be-çadem nûr-ı Hudâ nârı ne bilsün (FKD, K.4, B.3).

manşürü'l-livâ it-: [1] Sancağını muzaffer etmek.

Evsat-ı şa'bânda cebren âhîr feth-i bâb / **İtdi manşürü'l-livâ** Haqq ol şeh-i dîn-perveri (FKD, Kıt'a 9, B.8).

manzûm: [1] Şiir şeklinde.

Hem-vâre Fehîmâ'nuñ **manzûm** olur elfâzı / Âyâ güher-i tab'ı hep süfte midür bilsek (FKD, G.171, B.5).

manzûr: [1] Gözde olan, görülen.

Cihân beni göze göstermezem şanur ammâ / Naẓîr-i merdüm-i çeşmem hemîşe **manzûram** (FKD, K.14, B.45).

manzûr ol-: [1] Görülmek.

Mîhr ü meh mi şu'le-i dūd-ı dil-i 'aşîk mîdur / Ney ki bu **manzûr olan** cirm-i münevver rûz u şeb (FKD, K.1, B.6).

mâr: [1] Yılan.

Mâr oldı belâ-yı turrâsından / Târ u pūd-ı kabâ-yı 'uşşâk (FKD, Terci-bend 1, B.19).

mâr-ı âh: [1] Âh yılanı.

Mâr-ı âha oldı âbisten şikest itme dilüm / Şâh-bâzum h'âr bakma beyzâdan şemşîr olur (FKD, G.86, B.2).

mâr-ı zûlf-i Yûsuf-ı hürşîd-çihre: [1] Güneş yüzü güzellerin yılanı benzer saçları.

Ben **mâr-ı zûlf-i Yûsuf-ı hürşîd-çihreyem** / Çıkmaçda mihrveş bun-ı çâhumdan âfitâb (FKD, G.15, B.4).

ma'reke-ārā-yı cünün: [1] Deliliğin savaş yerini süslemek.

Oldı dil cünbüş-i mäh-ı nev-i ebrūñı görüp / Sipeh-endāz-ı hıred **ma'reke-ārā-yı cünün**
(FKD, G.243, B.6).

ma'reke-perdāz: [1] Savaş düzenleme.

Ol zamān kim nighin **ma'reke-perdāz** eyler / Evvelā ğamzeleri kaçd-ı ser-i nāz eyler (FKD,
G.58, B.1).

ma'reke-sāz eyle-: [1] Savaşmak.

Rāyet-i kıaddin ki yār **ma'reke-sāz eylemiş** / Çok 'alem-i maḥşeri fitne-tırāz eylemiş (FKD,
G.142, B.1).

ma'reke-sāz-ı müje-i hūbān: [2] Güzellerin kirpiklerinin savaşması.

Bül'-'aceb **ma'reke-sāz-ı müje-i hūbānuz** / Ki şehīdāñı dem-i tığ ile ihyā iderüz (FKD, G.131,
B.2).

Biz ki çün **ma'reke-sāz-ı nigh-i hūbānuz** / Mevc-i teb-lerze-i ten cevşen olursa ne 'aceb
(FKD, G.16, B.5).

ma'rifet: [4] İlim, hüner.

Ma'rifet düşmen it beni ki odur / Düşmen-i cins-i mālī vü cāñı (FKD, K.17, B.9).

Ḥabbezā **ma'rifet** ki itdi regüm / Tār u pūd-ı kabā-yı 'uryāñı (FKD, K.17, B.11).

Ma'rifet oldı mūrış-i iflās / **Ma'rifetdür** belā-yı rūḥāñı (FKD, K.17, B.10).

Baña hep cevri **ma'rifet** itdi / Al elümden Ḥudā bu 'irfāñı (FKD, K.17, B.8).

ma'rifet ol-: [1] Hüner sahibi olmak.

Ma'rifet oldı mūrış-i iflās / **Ma'rifetdür** belā-yı rūḥāñı (FKD, K.17, B.10).

marīz-i derd-i cünün: [1] Delilik derdinin hastalığı.

Ṭabīb-i 'aşk didi eyle şihhate perhīz / **Marīz-i derd-i cününām** ğarīb rencūram (FKD, K.14,
B.40).

maşdar ol-: [1] Kaynağı, menbaı olmak.

Mihr ü mäh itmezdi sırr-ı nūr-ı evvelden zuhūr / Devr-i ‘ahdüñ **olmasa** eyyāma **maşdar** rüz u şeb (FKD, K.1, B.30).

maşriq: [1] Güneşin doğduğu yer, doğu.

Maşriqum mäh-ı tab^c-ı Enverī’dür / Mihrveş kevkeb-i münîr benem (FKD, G.206, B.11).

maşriq-ı hürşid-i maşer: [1] Toplanma yerinin güneşinin doğduğu yer.

Dilümdür **maşriq-ı hürşid-i maşer** / Olaldan maṭla^c-ı mihr-i cemālūñ (FKD, G.177, B.2).

ma’sūk: [3] Sevilmiş, Sevgili.

Ma’sūk ile yek-ḥāl olup ey ṭālib-i Yūsuf / Beytū’l-ḥazen’i ḳo yūri cāyuñ bun-ı çāh it (FKD, G.23, B.6).

Ma’sūkın itdi dil-nerm ol şem^c-i āh-düşmen / Ḥārā-güdāz olurmuş te’sîr-i āh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.3).

Şu’le de olsa çeker sîneye dil **ma’sūkın** / Göre pervāne olur suḥte nevmîd olmaz (FKD, G.113, B.4).

ma’sūka-i ‘āşikāne-meşreb: [1] Aşk tabiatlı sevgili.

Ġilmāni belā nigāhı ḥūrī / **Ma’sūka-i ‘āşikāne-meşreb** (FKD, Terci-bend 1, B.121).

maṭāf ol-: [1] Tavaf edilecek yer hâline gelmek.

Tār-ı zülfem ki **maṭāfum olalı** Ka’be-i ḥüsn / Būy-ı pîrāhen-i Yūsuf benüm ihrāmumdur (FKD, K.12, B.5).

mātem-āşinā: [1] Matemî bilen, matemî tanıyan, sürekli ağlayan.

Mu’tād-ı zevḳ-ı hecrüñ olan **mātem-āşinā** / Ğamdan helāk olur olamazsa ğam-āşinā (FKD, G.10, B.1).

mātemî: [1] Yaşlı, kederli.

Ol mey ki içerse **mātemî** ger / Şükr ola lebinde şavt-ı şîven (FKD, Terci-bend 1, B.97).

mātem-i baḥt: [1] Talihin hüznü.

Mātem-i baḥtumla Zuḥal eylesün / Merdüm-i çeşmüm gibi giryān semā^c (FKD, K.3, B.14).

mātemi-i ʿālem-i ʿaşk: [1] Aşk dünyasının üzüntüsü.

Ne rifʿatdür ki kabrin **mātemi-i ʿālem-i ʿaşkuñ** / Siyāh u māʿi atlasla şeb ü rüz āsumān örter
(FKD, G.63, B.3).

maṭlaʿ-ı envār-ı şuḥūd : [1] İlahi tecellilerin doğuş yeri.

Bir sāḳi-i mehveşden içüp bāde-i şāfī / Cām-ı dilüñi **maṭlaʿ-ı envār-ı şuḥūd** it (FKD, G.22, B.2).

maṭlaʿ-ı mihr-i cemāl: [1] Güzel yüzün güneşinin doğuşu.

Dilümdür maşrıḳ-ı hürşīd-i maşşer / Olaldan **maṭlaʿ-ı mihr-i cemālūñ** (FKD, G.177, B.2).

maṭlūb: [1] Talep olunan, istenilen şey, maksut.

Ben Fehīm-i ḥasretiyem olmazam vuşlat-ṭaleb / Ṭālib-i nāzam baña seyr-i ruḥu **maṭlūbdur**
(FKD, G.69, B.8).

māü'l-ḥayāt: [1] Hayat suyu.

Tā ki cānum tendedür **māü'l-ḥayāt** olsa eger / İçmeyem Hızr eylese tekliḫ āb-ı Mısr'dan
(FKD, Kıt'a 3, B.2).

māye al-: [2] Nasiplenmek.

Nesīm-i gülşen-i ṭabʿı Fehīmā'dan **alup māye** / Zebānın nağme-senc-i vaşf-ı nev-rüz eylesün
bülbul (FKD, G.192, B.5).

Baḫr-ı iḥsānından **alsa māye** ger ebr-i matar / ʿĀleme her ḳaṭresi tekrār ṭūfān gösterür
(FKD, K.10, B.32).

māyedār ol-: [1] Zengin, varlıklı hāle gelmek.

Ger füyüz-ı biḫār-ı ḥummından / **Māyedār olsa** ebr-i nīsānī (FKD, K.17, B.28).

māye-dih-i vāye-i düzaḫ: [1] Cehennemın esasını oluşturan.

Sīneñde nihān etme Fehīm āteş-i ʿaşḳı / Hürşīdi gör ey **māye-dih-i vāye-i düzaḫ** (FKD, G.35, B.5).

māye-i düzaḫ: [1] Cehennemın kaynağı.

Yā Rab dil-i pür-sūzum idüp **māye-i dūzaḥ** / İt berg-i gül-i dāğımı pīrāye-i dūzaḥ (FKD, G.35, B.1).

māye-i ḥüsn: [1] Güzelliğin temeli.

Olmış ezeli şu'le-i Tūr ile sirişte / Ey şem'ci tecellî-i Hudā **māye-i ḥüsnüñ** (FKD, G.181, B.2).

māye-i reng-i ḥicāb: [1] Utanma renginin aslı.

Rūyından eyleyüp yine ref'ci niḳāb gül / Hūrşīde verdi **māye-i reng-i ḥicāb** gül (FKD, G.195, B.1).

māye-i şefkat: [1] Merhametin kaynağı.

Sīneye çekdi beni mişl-i sipend-i āteş / Pīç ü tābum görüp ol **māye-i şefkat** bu gece (FKD, G.257, B.6).

mazhar: [1] Layık.

Mihr ü meh-rāyā Hudāvendā şeff'e'l-muznibā / Ey ki ḳalbüñdür cemāl-i Ḥaḳḳ'a **mazhar** rüz u şeb (FKD, K.1, B.26).

mazhar it-: [1] Göstermek.

Egerçi şüretā dīvāneveş ālūdedür cismi / Dilin āyīneāsā **mazhar itdi** zevḳ-ı vicdāna (FKD, K.7, B.6).

mazhar ol-: [1] Nail olmak, iyi bir şeye erişmek || şereflemek.

Mihr ü mäh **olsaydı** ebr-i ḳahruña **mazhar** eger / Dehre göstermezdi yüz tā şubḥ-ı maḥşer rüz u şeb (FKD, K.1, B.33).

mazhar-ı cūd ol-: [1] Cömerliğe kavuşmak.

Sensin ol kim **mazhar-ı cūduñ olaldan** mihr ü meh / Dehre ser-tā-ser olurlar sofrā-güster rüz u şeb (FKD, K.1, B.28).

mazhar-ı Ḥaḳ: [1] Hakk'ın tecellisine nail olmak.

Mazhar-ı Ḥaḳ'dur ki oldı cümle fi'lı ü ḳavli ḥaḳ / Yef'alullāhu mā yeşā şümme yuḥkim mā yürīd (FKD, Kıt'a 11, B.7).

mazhar-ı ism-i Şabūr: [1] Çok sabreden ünvanına yakışır.

Yegâne **mazhar-ı ism-i Şabūr** Eyyüb Pāşā kim / Bu hüsni hulk ile eylemiş dehr içre bî-hemtâ (FKD, Kıt'a 15, B.4).

mazhar-ı işrāk-ı nūrü'n-nūr-ı aşk: [1] Aşkın nurunun üstündeki nurun parlaklığının görünmesi.

Fehīm ol **mazhar-ı işrāk-ı nūrü'n-nūr-ı aşkam** kim / Çerāğum oldı Fisāğūrus u belki Felāṭun hem (FKD, G.201, B.7).

mazhar-ı şehādet: [1] Şehitliğe erişmek.

Kāzım ki yakīn şāhuñ itdi / Mir'ātını **mazhar-ı şehādet** (FKD, Terci-bend 1, B.149).

mazmūn: [2] Nükteli, sanatlı, ince söz.

Rüsvā-yı aşk iden dil-i ālüfteñi Fehīm / **Mazmūnını** netīce-i şad-ğayret eylemiş (FKD, G.141, B.5).

Ṭālib-i Āmül ü Senāyī'ye / Tāze **mazmūnda** hem-zamīr benem (FKD, G.206, B.10).

mazmūn-ı beyān-ı iştiḥār: [1] Ünlenmiş, şöhret olmuş ifadelerin kalıplaşmış sözü.

Mefhūm-ı ma'ānī-i kemālāt / **Mazmūn-ı beyān-ı iştiḥāram** (FKD, Terki-bend 2, B.72).

mazmūn-ı beyān-ı len terānī: [1] "Beni asla göremezsın" (A'rāf Sūresi 143. ayet) ayetinin anlamı.

Ümmīd-i tecellīsinde muzmer / **Mazmūn-ı beyān-ı len terānī** (FKD, Terci-bend 1, B.6).

mazmūn-ı şıla: [1] Memleket özleminin şifresi.

Naẓm eyleme bir vech ile hüsni-ı ṭaleb guşşa gele / Zīrā ki **mazmūn-ı şıla** şı'r içre şekvādur Fehīm (FKD, K.6, B.18).

ma'zūl: [1] Makamından azledilmek, çıkarılmak.

Gerçi ḥaṭ geldi müje bā'is-i şad-şūr henüz / Oldı **ma'zūl** ol şeh leşkeri mağrūr henüz (FKD, G.120, B.1).

ma'zūr: [3] Māzereti olan, özrü bulunan, özürlü.

Ben aḥterüm bilürem kimdir eyleyen menḥūs / Felekden itmez isem āh u şekve **ma'zūram** (FKD, K.14, B.17).

Çeşm-i siyeh-mesti ki maḥmūrdur / Nīm-nigāh eylese **ma'zūrdur** (FKD, G.74, B.1).

Maḥz-ı âteş eyledi te'sîr-i germâ ol mehi / Olsa ger **ma'zûrdur** 'âşıklara germ-i 'itâb (FKD, K.5, B.20).

ma'zûr tut-: [3] Hoş görmek, kusuruna bakmamak, affetmek, mazeretini kabul etmek.

Sözüm kec olsa da **ma'zûr tut** perîşānem / Ki güç gelür suḥan-ı rāst ehl-i sevdāya (FKD, K.8, B.29).

Mey içme sevme dil-beri zevk itme muṭlakā / **Ma'zûr tut** ki böyledür ey dil rûsûm-ı Rûm (FKD, Terkib-bend 1, B.14).

Küstâh ise **ma'zûr tutuñ** bende Fehîm'i / Dîvāne bilür mi nedür eṭvâr-ı tekellûf (FKD, G.158, B.7).

me'âb: [1] Sığımlıca, dönülecek yer.

Pâdişâh-ı meh-cenâbâ mihr-i gerdün-mesnedâ / Ey ki kadrüñ âsumāna âsitānuñdur **me'âb** (FKD, K.5, B.38).

mebādâ: [1] "Allah göstermesin" anlamında bir dua sözü (TULUM, s.1209).

Mebādâ sînesin çāk eyleye mestāne ḥançerle / Kazâ çeşmiyle ol şāhuñ anuñçün ihṭilaṭ itmez (FKD, G.118, B.3).

mebhût: [1] Akli başından giden, şaşkın.

Ĝarḫ-ı baḥr-ı 'arâḫ-ı şerm olup doldum **mebhût** / Ḥayret-i ḥüsni beni zikrden itdi ḥāmûş (FKD, G.144, B.10).

mecâz: [1] Yalan, gerçek olmayan.

Ḥâsiyyet-i ittihād-ı 'aşkuñ / Bir itdi ḥaḳîḳat u **mecâzı** (FKD, Terkib-bend 2, B.19).

mecbûr: [3]

1. Zorunlu, istenilse de istenilmese de yapılacak durum.

Seyr itmeyen âşüb-ı kazâ-kâr-ı nigāhın / **Mecbûr** idügin çarḫ-ı sitem-kârı ne bilsün (FKD, K.4, B.18).

2. Perişan, çaresiz (TULUM, s.1211).

Hilâl şanma ki şekvâ idüb demekde felek / Zebân-ı ḥâl ile ben de esîr ü **mecbûram** (FKD, K.14, B.18).

3. İstemeyerek de olsa.

Vech-i Haḳ'a vāşıl ola **mecebūr** o kâhı / Farḳ eylemeye cāzibe-i kâh-rübâdan (FKD, G.227, B.2).

meclis: [7] Sohbet etmek ve eğlenmek amaçlı dostlarla bir araya gelmek.

Şem' ü kadeh-i mehdür **meclis** tolaşan ol mihr / Şeb şoḫbetine gelmez mihr encümeni n'eyler (FKD, G.56, B.4).

Mecliste gice dil-bere mestâne şarılsam / Şundukça baña nâz ile peymâne şarılsam (FKD, G.198, B.1).

O **meclis** içre benem bir kemîn ğazel-perdâz / Ki sözde ṭab'um olur hem-nefes Mesîḫâ'ya (FKD, K.8, B.21).

Niyâz-ı mey müjedür gerçi yâra **meclisde** / Olur ne fâ'ide mestâna keşf-i râz lezîz (FKD, G.44, B.2).

Her vişâlûñ firḳati var her huzûruñ ğaybeti / Ğam yimem **mecliste** dil-ber hâzır olmış olmamış (FKD, G.139, B.5).

Maḫbûb u meydür râh-zen kıldum ferâğat cümleden / Âḫir nedâmetdür diyen **meclislere** oldu nedîm (FKD, K.6, B.4).

O deñlü ehl-i ma'ârifle **meclisi** pürdür / Ki yer bulunmaz eger gelse 'aḳl-ı ḫod-râya (FKD, K.8, B.20).

meclis-ârâ-yı ğam: [1] Aşkın üzüntüsüyle ortamı süsleyen.

'Aşık-ı nâ-dîde-'ayşuz **meclis-ârâ-yı ğamuz** / Naĝme-i mâtem-telâķî şavt-ı şîvendür bize (FKD, G.273, B.3).

meclis-i aĝyâr: [1] Yabancıların meclisi.

O şem'î **meclis-i aĝyârda** görüp olduĝ / Bu şeb yine ben ü pervâne encümen-düşmen (FKD, G.239, B.3).

meclis-i aḫibbâ: [1] Dostlar topluluĝu.

Hücüm itdi dil ü cānuma hevâ-yı vaṭan / Şabâ varursañ eger **meclis-i aḫibbâya** (FKD, K.8, B.4).

meclis-i 'işve: [1] Nazlanma meclisi.

Meclis-i ʿiṣveyi kursa nıgeh-i çeşmi Fehīm / Dil-i şūhum şunar ol mest-i mey-i nāza kadeḥ
(FKD, G.33, B.5).

meclis-i nāz: [1] İşve meclisi.

Olmağa **meclis-i nāz** içre ḥarīf-i çeşmi / Ğamze gibi yine bir rind-i mey-āşām ister (FKD, G.64, B.2).

meclis-i rūḥāni: [1] Mübarek meclis.

Aldılar gönlüm ele bālā-ser-i mestān-ı ḥüsn / **Meclis-i rūḥāniyanda** devr eden peymāneyem
(FKD, G.212, B.4).

meclis-i şāh-ı ğam: [1] Keder sultanının toplantısı.

Meclis-i şāh-ı ğamda devr eyler / Laʿlden bir ayağdur gönlüm (FKD, G.222, B.3).

meclis-i ʿuṣşāk: [1] Âşıklar meclisi.

Meclis-i ʿuṣşākda ol meh ki sāğar nūş ider / Çeşm ü ğamze bāde-i nāzı ber-ā-ber nūş ider
(FKD, G.52, B.1).

mecnūn: [19] Deli, çilgin, aşk derdinden ne yapacağını bilemez hâle gelen. Leyla ile Mecnūn mesnevisinde Kays'ın daha sonradan kazandığı isim.

Havā-yı ʿaşk ile **Mecnūn** kenār-ı maqşada irdi / Uyup ʿaqla Felāṭūn ğarḳ-ı baḥr-ı ḥayret
olmuşdur (FKD, G.77, B.3).

Dil ider çeşmine taʿlīm-i nigāh-ı iltifāt / Özge **mecnūndur** ki cellāda teraḥḥum öğredür
(FKD, G.92, B.3).

Geçer üftān u ḥīzān bī-muḥābā mest ü sāğar-zen / O **mecnūndur** Fehīm-i merd kim ḥavf-ı
Şırāt itmez (FKD, G.118, B.5).

Kesilse silsile **mecnūnuñ** olur ḥāli nā-merbūt / Dil-i āşüftesin zencīr-bend-i irtibāt itmez
(FKD, G.118, B.2).

Mest ü **mecnūna** zemīn ü āsumān yeksān olur / Fāriğem ednā ile aʿlā bir olmuş olmamış
(FKD, G.139, B.4).

Eylemem **mecnūn** da olsam fāş rāz-ı ʿaşkumı / Şimdi ʿālemde benem āvāresi bir kimsenüñ
(FKD, G.179, B.2).

Dil degül keşret-i sevdân ile **mecnûnuñ** olan / Beste-i silsile-i zülfüñ olur pây-ı cünûn (FKD, G.243, B.7).

Baňa **mecnûn** geçinen bende Fehîm'dür bu / Beste-i silsile-i zülf-i dil-ârāmumdur (FKD, K.12, B.17).

Gör girye ile çāk-i girībān u figānın / **Mecnûnuña** da bir nazar-ı havşala gāh it (FKD, G.23, B.4).

Mecnûn gibi efsûn-ı nigāhıyla ‘ademsin / Dīvāne Fehîm āh ki efsāne mi olduñ (FKD, G.175, B.8).

Cünûn-ı ‘aşk ile düşdüm o deşt-i vahşet-engîze / Ki sâyemden kaçarlar şîrler vahşetle **Mecnûn** hem (FKD, G.201, B.5).

Mecnûn'ı degül belki ‘aşkı iderem mülzem / Meydān-ı mecāzide da‘vā-yı maḥabbetle (FKD, G.266, B.3).

Cāme-çāk ol zülfi zencîrin tıutup **Mecnûn** gibi / Ne Nesîmî'ye ne ḥod Mañşûr'a beñzet kendüni (FKD, G.284, B.5).

Şeb-i ğamda āfitābını anup āh iderdi **Mecnûn** / Nigeh itse māha zîrā görünürdi rüy-ı Leylî (FKD, G.285, B.6).

Bir Leylî'nüñ oldı cān u dil **Mecnûn**'ı / Kim oldı o şūḫı sevmeyen hem mecnûn (FKD, Rübai 48, B.2).

Dil ğamzesini ta‘aḫḫul itmez / **Mecnûn** ölümün taḥayyül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.40).

Vālih-i ‘aşḫam cünûn yār-ı ḫadīmümdür benüm / Şāh-ı sevdā-leşkerem **Mecnûn** nedīmümdür benüm (FKD, G.224, B.1).

Mecnûnların itse o perî beste-i zencîr / Ben bende daḫı zülf-i perîşāna şarılısam (FKD, G.198, B.4).

Vücüdüm lālezār eṭrāfum oldı cümle kūhistān / O **mecnûnam** daḫı ḫurtulmadum seng-i melāmetden (FKD, K.15, B.16).

mecnûn id-/it-: [3] Deli, dīvāne etmek, kendine âşık etmek.

Nice şūḫ āfet-i şad-ḫırmen-i ‘aḫl u idrāk / Beni **mecnûn iden** ol şūḫ-ı gül-endāmumdur (FKD, K.12, B.15).

Eyledüñ hem-laķab-ı Ƙays Fehīm-i zārı / Çöle Őalduñ anı da ya'ni ki **Mecnün itdüñ** (FKD, Kıt'a 2, B.7).

Ne idi kāfir-i zülfüñ beni **mecnün itmek** / Beste-i silsile-i rişte-i zünnār olsam (FKD, G.200, B.2).

mecnün ol-: [2] Mecnun gibi olmak. || Delirmek.

Bir Leylī'nüñ oldı cān u dil Mecnün'ı / Kim **oldı** o Şühı sevmeyen hem **mecnün** (FKD, Rübai 48, B.2).

Zülfüñ itdi dilümi silsile-cünbān-ı cünün / Āhırü'l-emr bu sevdā ile **oldum mecnün** (FKD, Terki-bend 3, B.7).

mecnün-ı cism-i mahrūr: [1] Hararetli Mecnün.

Serāb itdi beni baħr-ı 'aŐka itmedi ğarķ / Bu Őürezārda **Mecnün-ı cism-i mahrūram** (FKD, K.14, B.41).

mecnün-ı taḑī'at-ı selīm: [1] Huzurun kaynağı olan delilik.

Ol itdi beni cihānda mümtāz / **Mecnün-ı taḑī'at-ı selīmem** (FKD, Terci-bend 1, B.140).

mecnün-revīŐ: [2] Mecnün'un yolundan gidenler || Mecnün'un takipçileri.

Mecnün-revīŐem ğande-zen-i ṭavr-ı Fehīm'em / Bu köhne Őifā-ğānede ferzāne-i 'aşkam (FKD, G.197, B.9).

Ey Őīve-i āŐüfteği-i zülf-i perīŐān / **Mecnün-reviŐānuz** bize ğel zīb-i dimāğ ol (FKD, G.189, B.5).

mecnünveŐ: [1] Mecnun gibi vahŐilik.

Ser-be-zencār ider Őīrleri **MecnünveŐ** / LevğaŐa'llāh ne 'aceb bīŐe olur bīŐe-i dil (FKD, G.187, B.2).

mecrūğ id-: [2] YaralanmıŐ.

Mecrūğ idüp murğ-ı dili ğamze-i dil-ber / Tīr-i müje vü tīğ-i nigheden ķafes eyler (FKD, G.57, B.6).

Mecrūğ ider egerçi ğamze / Ammā ki helāk ider teğāfül (FKD, Terki-bend 2, B.25).

mecrūğ-ı nihānī: [1] Saklı yaralar.

İder her yazduğı şūhuñ nigāhı / Dil-i ‘uşşākı **mecrūh-ı nihānī** (FKD, Kıt'a 6, B.4).

mecrūh-ı tīğ-ı müjgān: [1] Kirpiklerin oklarının yarası.

‘Aşıkam bir cüvān şūha k’olur / Ğamze **mecrūh-ı tīğ-ı müjgānı** (FKD, K.17, B.79).

mecūsī-reviş: [1] Ateşe tapanlar gibi.

Pervāne **mecūsī-reviş** ü deyr-nişin şem‘ / Hem-mezheb-i pervāne vü hem-reng-i çerāğ ol (FKD, G.189, B.3).

medār: [1] Yardımcı.

Eflāk-ı cihān-ı nazma merkez / Pergār-ı ma‘āniye **medāram** (FKD, Terkid-bend 2, B.73).

medār ol-: [1] Yardımcı olmak, dayanak olmak.

Ey mihr-i gerdūnī-vaqar hūkmüñ mehe **olsa medār** / Bir menzil idüp ihtiyār burcında olurdu muķīm (FKD, K.6, B.14).

medd-i başar: [1] Uzağı görme.

Medd-i başarum şāha-i gülzār-ı ‘ademdür / Āsūde-dil-i güşe-i kāşāne-i ‘aşkam (FKD, G.197, B.7).

meded: [1] Yardım etmek.

Meded öldüm teğāfül itme yeter / Hısta cāna devā nigāhuñdur (FKD, G.72, B.5).

medh: [1] Övgü.

Taşdī‘den olur hacil **medhüñde** yoħsa cān u dil / Nazm eyler idi muttaşıl şad-‘ıkd-ı lü’lü’-i nazīm (FKD, K.6, B.16).

medh it-: [1] Övmek.

Hıket üzre gerçi **medh itdüñ** mey-i nābı Fehīm / Bilmedüñ ammā ki aşlın şan‘at-ı Cem’dür şarāb (FKD, G.14, B.7).

medh-i hulk: [1] Yaratılışın övgüsü.

O şehenşeh ki **medh-i hulkından** / Kalemüm kān-ı müşk-nāb itdüm (FKD, K.2, B.28).

medhini okı-: [1] Övmek.

Hudā itsün mu‘ammer nev-gül-i bâğın ne nev-gül kim / **Okırdı medhîni** bülbül zebânı olmasa elken (FKD, Kıt'a 13, B.4).

medhüñ eyle-: [2] Övgüde bulunmak.

Şâ'ir-i rüşen-hayâlem mihr-ıtab'am meh-zamîr / Ğarq-ı nür olmaz mı ol kim **medhüñ eyler** rüz u şeb (FKD, K.1, B.43).

Yoğsa **medhüñ** böyle mi **eylerdi** ol kim kendüsin / Sihre gelse gâh Selmân gâh Hâssân gösterür (FKD, K.10, B.39).

medhüñi ed-: [1] Övmek, yücelmek.

Ben ne hâkem ne gedâyam ki **edem medhüñi** lîk / Bâ'is-i rahmet-i şehdür ki ede bende günâh (FKD, K.9, B.16).

medhüş eyle-: [1] Aklını başından almak (TULUM, s.1214).

Bir zevkdeyem ki vaşf olunmaz / 'Aşq **eyledi** tâ ki cânı **medhüş** (FKD, Terkib-bend 2, B.62).

medîha-gevher-i çeşm-i siyâh: [1] Kara gözün incisinin övgüsü.

Fehîm iderse n'ola tütüyâ müsevvedeyi / **Medîha-gevher-i çeşm-i siyâhdur** kârüm (FKD, G.216, B.7).

mefhüm-ı ma'ânî-i kemâlât: [1] Yüceliklerin anlamlılığının kavramı.

Mefhüm-ı ma'ânî-i kemâlât / Mazmün-ı beyân-ı iştihâram (FKD, Terkib-bend 2, B.72).

meftüh: [1] Açılmış, açık, ele geçirilmiş.

Hürîveşân-ı gönca-leb gül-çîn-i bûs olmada hep / **Meftüh** gülzâr-ı ıarâb Mısr oldu cennât-ı na'îm (FKD, K.6, B.7).

meftüh it-: [1] Açmak.

Bağ Fehîm'e der-i feyzi nice **meftüh itdi** / Künc-i mey-hânedede ser-halka-i mestân olarak (FKD, K.16, B.17).

meftün: [4] Âşık, vurulmuş, mübtelâ.

Dil-i endîşemi iden **meftün** / Şâhid-i şîve-kâr-ı ma'nîdür (FKD, G.97, B.2).

Nev-niyâz itme kemân-muẓtarib itse beni ‘aşk / Köhne **meftūnuñam** ey tıfı-ı neğam-perver-i nâz (FKD, G.115, B.4).

Şâhid-i hâl ü haṭ-ı rûyına **meftūn** idi dil / Olmamışdı daḥı âfâkda peydâ fitne (FKD, G.270, B.2).

Tâ çeşm-i siyeh-kârına kim **meftūnam** / Me’yūs-ı mededkâri-i baht-ı dūnam (FKD, Rûbai 43, B.1).

meftūn eyle- [2] Büyülemek, etkisi altına almak.

Nice ben çeşm-i füsūn-kârına dil vermeyeyim / Siḥri de **eyledi meftūn** nigeḥ-i seḥḥârı (FKD, G.277, B.2).

Perde itdūñ gece destūñ çeşm-i ḥ’âb-âlūduña / **Eyledūñ meftūn** beni nâz-ı ḥicâb-âlūduña (FKD, G.250, B.1).

meftūn it- [2] Âşık olmak, vurulmak, mübtelâ olmak.

Hüsnuñ evvel baḫşumda beni **itdi meftūn** / Eyledi sāḥir-i çeşmūñ baña biñ mekr ü füsūn (FKD, Terkiḥ-bend 3, B.6).

Âḫirü’l-emr ne fettân-ı fiten-perversin / Geh dili bir meh-i Leylîveşe **meftūn itdūñ** KT/2-3 (FKD, Kıt'a 2, B.3).

meftūn ol- [3] Gönül vermek.

Gönül bî-ṭâli‘ ü bir mâh-rûya **oldı meftūn** hem / Şerîk oldı cefâ itmekde ol bî-mihr gerdūn hem (FKD, G.201, B.1).

Gönül bir çeşm-i mu‘ciz-gūya **meftūn oldı** ey nâşih / Fesâne eylemez te’sîr ben şeydāya efsūn hem (FKD, G.201, B.6).

Nice **meftūn olmayan** mestân-ı ‘ışk içre baña / Fitne-engîz iltifât-ı çeşm-i fettânın görūñ (FKD, G.182, B.2).

meftūn-ı ḥüsñ: [1] Güzelin âşığı.

Meftūn-ı ḥüsñem anuñ için kân-ı dehrde / Hürşîd-i cevher-i dilüme ma‘den isterem (FKD, G.208, B.3).

meftūn-tırâz-ı nâz: [1] Naz fitnessinin düzenleyicisi.

‘işve **meftūn-tırâz-ı nâzumdur** / Nâz ḥasret-keş-i niyâzumdur (FKD, G.71, B.1).

meger: [26] Meğer, oysaki, yoksa.

Feyz-i isti'dād hıatm olmuş **meger** sende Fehīm / 'İlm çok üstād yok şākird-i kâbil nâ-bedīd (FKD, G.40, B.7).

Hañçer-i ğamzesiyle yâr eyledi dilleri telef / Tîr-i nigāhına **meger** ola dil-i kazâ hedef (FKD, G.156, B.1).

Cihân pür-fitnedür dehre kazâ âyâ ne şalmışdur / **Meger** mestâne rahşın ol perî meydâne şalmışdur (FKD, G.75, B.1).

Ne ğamze vü ne 'işve ne luţf-ı tebessüm / Tekrâr **meger** bendeñe bîġâne mi olduñ (FKD, G.175, B.4).

Nigāh itdüñ **meger** küstāh o mâha / Nedür bilsem Fehīmâ infi'âlüñ (FKD, G.177, B.8).

Hudâ **meger** dilüm itdi resül-i 'âlem-i 'ışk / Ki oldılar ğam u derd ü elem şahābe-i dil (FKD, G.186, B.4).

İtdi tecellî-şemer rûze-i tolab-ı hüsn / Oldı sütünü **meger** hep şecer-i Tûr'dan (FKD, G.231, B.12).

Eylemez hasta Fehīm ölse de ifşâ râzı / Çeşm-i bîmârı **meger** itdire âh u zârı (FKD, G.277, B.5).

Meger oldı pây-ı yâra gözümüñ revâne seyli / Ki o naḥl-i 'işve-bāzuñ dil-i zâra var meyli (FKD, G.285, B.1).

Sen baḥşîş-i nâz iderken ey şeh / Degmiş bu cāna **meger** teġāfûl (FKD, Terkib-bend 2, B.31).

Siyeh çeşmüñ hayâliyle olur hāmüş ehl-i 'aşk / **Meger** ki mîl-i müjġân sürme-sây-ı hayret olmuşdur (FKD, G.77, B.8).

Leşker-i cān u dil-i 'uşşâkı hep kırduñ **meger** / Şāh-ı iklîm-i kazâdan ğamze ki imdād olur (FKD, G.80, B.3).

Aḥvâl-i derd-i dil aña ilhām ola **meger** / Ol mâh-ı sâde-rü ki melek görse lâl olur (FKD, G.81, B.2).

Mihre düşmendür **meger** meh kim hilâl ü bedrden / Gāh gürz eyler havāle gāh hañçer rüz u şeb (FKD, K.1, B.3).

Mihr oldı gūyâ gül-mişâl sünbulsitân oldı zılâl / Gülzâr-ı luţfuñdan şimāl itdi **meger** neşr-i şemîm (FKD, K.6, B.15).

Meger deryā-yı āteşdür ki oldı şu'leden mevci / Felekler döndi ol bahruñ içinde şāḥ-ı mercāna (FKD, K.7, B.26).

Eger mihre muḳārin olsa eyler māh ile düşmen / **Meger** tertīb oldı kevkeb-i baḥtum nuḥūsetden (FKD, K.15, B.13).

Çeşmi daḥı ḥastadur ne bilsün / Merg ola **meger** devā-yı 'uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.23).

Yā Rabb 'anāşırım **meger** oldı ğumūm-ı Rūm / Kim eyledüñ ğıdāmı hemīşe semūm-ı Rūm (FKD, Terki-bend 1, B.9).

'Ār eylerem şerīk-i ḥarān olduğum **meger** / 'İsā gibi kaçam feleke bu maḳamdan (FKD, Terki-bend 1, B.31).

Senüñ 'ahdüñde nālān yok **meger** 'uşşāk nāşıḥdan / Ki āb-efşān olur pend ile dā'im cān-ı sūzāna (FKD, K.7, B.42).

Çaldı dem-beste zebān-ı nāḥıkam ālām ile / Rūḥ-ı ḳudsī 'arz ide ḥālüm **meger** ilhām ile (FKD, Diğēr 1, B.23).

Meger nuḥkuñ nesīm-āşār-ı gülzār-ı tekellümdür / Ki her bir gonca-i lafzuñ hem-āğūş-ı tebessümdür (FKD, G.103, B.1).

Siyehdür tār-ı zülfāsā nigāhum / **Meger** kim merdüm-i çeşm oldı ḥālüñ (FKD, G.177, B.5).

Gül gibi ḥandesitān oldı derün u bīrün / Za'ferān oldı **meger** cümle reg ü rīşe-i dil (FKD, G.187, B.4).

Meğer ki oldı ser-ā-pāy fitneden terkīb / Ḳıyāfet āfet ü ḳad āfet ü miyān āfet (FKD, K.11, B.2).

meges: [1] Sinek.

Ki ḥab'-ı bü'l-heveslerdür bu dehrüñ Ḳays u Ferhād'ı / Ki olmış Leylī'ye ḥuffāş u şīrīn'e **meges** 'aşıḳ (FKD, G.164, B.2).

meges-i bend-i nūş: [1] Tatlıya düşmüş sinek.

Egerçi ben leb-i dil-berde ḥāl-i müyīnveş / Girifte-pā **meges-i bend-i nūş** ü bī-zūram (FKD, K.14, B.9).

meges-mişāl: [3] Sinek gibi.

Meges-mişāl bulur tāze rūḥ cān-ı Mesīḥ / Lebinden olsa ‘ayān nūş-ḥand-i istiğnā (FKD, G.9, B.4).

Lebüñ ḥayāline Rūhü'l-ḳudūs şarāba düşer / **Meges-mişāl** ki hırş ile şehd-i nāba düşer (FKD, G.60, B.1).

Her nokta **meges-mişāl** pervāza gelüp / Mānend-i mürçe olur ḥad-beyān ḥaṭ (FKD, Rübai 25, B.2).

megesvār: [1] Sinek gibi.

Āvāze-i ḥazīndür ol şūḥ-ı nağmeger / Ervāḥ-ı ḳudsiyān ki **megesvār** ḳütıdır (FKD, G.70, B.2).

meh: [34]

1. Güzel, sevgili.

İder ta‘līm-i āzār ol **mehe** dünyā yine ammā / Beni kūyında āh itme deyü bī-zār ider ‘ālem (FKD, G.202, B.4).

Şafaḳ-gün itme mihriyle Fehīm eşküñle ‘ālemde / O **mehle** encümāsā her gece aḡyār ider ‘ālem (FKD, G.202, B.6).

Şu‘lezār-ı bāḡ-ı ḥüsnin ol **mehüñ** yād eylemez / Āteş-i naḥl-i tecellāyı ferāmūş itmeyen (FKD, G.241, B.2).

Ol **meh** ki Fehīm oldı reşk-i Nāhīd / Ḥaṭṭının gehi tırāş ider gāhī be-dīd (FKD, Rübai 13, B.1).

Sen eylemedüñ bu cevri ey **meh** / Ey baḥt-ı siyāh hep sen itdüñ (FKD, Terkib-bend 2, B.46).

Müntabı‘ āyīneye meh ṭūṭī-nefsdür nāṭıka / Bü'l-‘aceb terkīb-i ḳudsī āb u gildür cevherüm (FKD, G.225, B.4).

Pertev-i ḥürşīd-i cāndur cāmesi ‘İsā-mişāl / Raḳş ider **meh** gibi bir rūḥ-ı mücerreddür göñül (FKD, G.194, B.4).

Bilsen kimüñ eylersin kūyın yine maḥşergāh / Tā böyle nedür ey **meh** reftār-ı şitāb-ālūd (FKD, G.43, B.4).

Meclis-i ‘uşşākda ol **meh** ki sāḡar nūş ider / Çeşm ü gamze bāde-i nāzı ber-ā-ber nūş ider (FKD, G.52, B.1).

Giceler ḥalvetüme girse o **meh** mest ü ḥarāb / Men‘ ḳılma ne çıkar saña raḳībā ne girer (FKD, G.59, B.5).

Köhne cellād-ı felek çıkmaz o **mehle** başa / Tıfl iken bir nigehiyle nice biñ kana girer (FKD, G.59, B.2).

İtse bahtum bir **meh** ta'lim-i āşüb u fiten / Yalınız baña belā olmaz belā-yı şeh'r olur (FKD, G.85, B.2).

Şi'rüme eyler Fehīm ol **meh** nigāhın āşinā / Şāhid-i sihrüm görüp i'cāz-ı dāmān-būs olur (FKD, G.87, B.7).

Mānend-i hilāl eylerem ol **meh** siperin tīg / Tā nāveküme küh gibi tīg-i siperdür (FKD, G.106, B.6).

Fenn-i cefāda o **meh** 'aksine olmuş şerīk / Āyīneyi nuşha-i nāz u niyāz eylemiş (FKD, G.142, B.2).

Çaldı kūsūf-ı ye'sde hūrşīd-i t'ālī'üm / Etmez niķāb-ı hūsniñ o **meh** nīm-bāz hayf (FKD, G.159, B.3).

Germiyet-i mihrüñle **meh** hāndeler eyler / Şeb-tā-be-seher encüm-i şeb-tāb-ı sirişküñ (FKD, G.220, B.2).

Mağz-ı āteş eyledi te'sīr-i germā ol **mehi** / Olsa ger ma'zürdür 'āşıklara germ-i 'itāb (FKD, K.5, B.20).

Tıfl iken oldı şems ile ol **meh** muķābele / 'Uşşāk ile mükāşefe-i rāza başladı (FKD, G.275, B.2).

2. Ay, kamer.

Tūti-i zamīriyem Fehīmā / K'āyīnemüz āfitāb u **mehdür** (FKD, G.95, B.7).

Cān u dil ile Ka'be'de bir 'ālem-i nūruz / Hūrşīd ile **meh** nāķa-keş-i maḥfilümüzdür (FKD, G.109, B.5).

Çālebüm **meh** gibi hūrşīdden oldı terkīb / Cevherüm rūḥ-ı mücessem gibi mestür henüz (FKD, G.120, B.6).

Meh gibi gülleri pür-nūr ide feyz-i eşeri / Āfitāb-ı ruḥuñı itse güzergeh nesīm (FKD, G.214, B.4).

Baḥr-ı 'aşķam pertev-i dīdār-ı hūsne nāzıram / Mihr ile **meh** merdüm-i çeşm-i ḥabābumdur benüm (FKD, G.223, B.3).

Mest iderdi pertev ile cümle dünyāyı Fehīm / Feyz-yāb olsa eger **meh** āfitāb-ı bādeden (FKD, G.233, B.5).

Mihre düşmendür meger **meh** kim hilâl ü bedrden / Gâh gürz eyler havâle gâh hançer rûz u şeb (FKD, K.1, B.3).

Hasret-i nezzâre-i mihr-i ruhuñla **meh** gibi / Cüst ü cû eylerdi zulmâtı Sikender rûz u şeb (FKD, K.1, B.35).

Ey mihr-i gerdünî-vaqar hükümüñ **mehe** olsa medâr / Bir menzil idüp ihtiyâr burcında olurdu muķim (FKD, K.6, B.14).

Ol bülend-iķbâl ü ‘âlî-câh a‘lâ-rütbe kim / Raḡş-ı tab‘ı **meh** gibi çarḡ üzre cevlan gösterür (FKD, K.10, B.18).

Bi-ḡamdi’llâh zühür itdi yine bir kevkeb-i vâlâ / Cihâna pertev ile oldı **meh** gibi ziyâ-baḡşâ (FKD, Kıt'a 15, B.1).

Pervânesi ḡuffâş-ı nücüm oldı Fehîm / **Mehdür** bu ḡazâ-ḡânedede bir mürde çerâḡ (FKD, Rûbai 28, B.2).

Meh sâye-i arzı kıldı kendüye penâh / Nâ-gâh ḡusûf oldı kıyâs itdi ḡakîm (FKD, Rûbai 45, B.2).

Çârübî-i tîre-düd-ı dilden / Kıldum **mehi** gerd-i nürdan pâk (FKD, Terci-bend 1, B.54).

Derd ü elem ki mādde-i aşl-ı vişaldür / Mādâm mihre vâşıl ola **meh** hilâl olur (FKD, G.81, B.3).

meh-i ‘aşık-firîb: [1] Sevdalıları aldatan ay yüzlü güzel.

Va‘de-i vaşl itmeden evvel ḡilâfın şart ıder / Ol **meh-i ‘aşık-firîbiññ** ‘ahd ü peymânın görüññ (FKD, G.182, B.3).

meh-i burc-ı dil-i bî-bâk: [1] Korkusuz gönül burcunun ayı.

‘Aks-i ḡüsni kim **meh-i burc-ı dil-i bî-bâkdür** / Perde-i çeşmüm o mäh-ı fitneye eflâkdür (FKD, G.98, B.1).

meh-i çarḡ: [1] Feleḡin ayı.

Maḡv eyledi ḡâr u ḡas-ı mihr ü **meh-i çarḡı** / Yād-ı ḡaḡ-ı rüyıyla dilüñ şu‘le-i âhı (FKD, G.276, B.4).

meh-i eflâk: [1] Feleklerin ayı.

Benem ol 'ālem-i vālā ki hezār āteş-i Tūr / Tūtüşür pertev-i mihr ü **meh-i eflākümden** (FKD, G.236, B.2).

meh-i hüsñ: [1] Güzellik ayı || Sevgili.

Āfitābā āfitābā el-ḥazer şad-el-ḥazer / Ol **meh-i hüsñüm** yaqub yandırmadan kıl ictināb (FKD, K.5, B.26).

meh-i iqbāl: [1] Mutluluk ayı.

Dıraşşān ola dā'im necm-i baḥtı evc-i rif'atde / **Meh-i iqbālī** hürşīd-i sa'ādetle ola rüşen (FKD, Kıt'a 13, B.5).

meh-i Leylīveş: [1] Leylâ gibi ay yüzlü sevgili.

Āḥirü'l-emr ne fettān-ı fiten-perversin / Geh dili bir **meh-i Leylīveşe** meftün itdüñ KT/2-3 (FKD, Kıt'a 2, B.3).

meh-i pür-nūr: [1] Aydınlık dolu ay.

Tā muḳābilsēñ libās-ı mihr-i hüsñin der-ber it / Āyīne gāḥī **meh-i pür-nūra** beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.2).

meh-i rüy: [1] Ay yüzlü.

Mihre ta'n itse **meh-i rüyü** 'aceb mi tā ebed / İtdi tenhā 'ālemi pür-nūr yekser rüz u şeb (FKD, K.1, B.21).

meh-i sâde-ruḥ: [1] Temiz yanaklı aya benzer sevgili.

İstemez zīnet-i ḥaḥḥı o **meh-i sâde-ruḥum** / 'Ālem-i nūrda zīrā şeb-i deycür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.14).

meh-i tābān: [4]

1. Ay kadar parlak yüzlü, güzel.

Dil-ber olıcaḳ ol **meh-i tābān** gibi olsa / Reng-i güli hürşīd-i diraşşān gibi olsa (FKD, G.255, B.1).

Hürşīd-i cihān olsa Fehīm eylemezem meyl / Dil-ber olıcaḳ ol **meh-i tābān** gibi olsa (FKD, G.255, B.7).

2. Parlak ay.

Oldı tecellîgeh-i mihr-i ruḥuñ / Eylemesün mi **meh-i tâbân** semâ^c (FKD, K.3, B.7).

Nûr-ı ḥûrşîd-i zamîrümnden alup feyz Fehîm / Gülleri kıldı müşâbih **meh-i tâbâna** şabâ (FKD, G.1, B.5).

meh-i Yûsuf-cemâl: [1] Güzel yüzlü sevgili.

Mâlik-i ser-mâye-i şevḳ-i Züleyhâ ol hemân / Bir **meh-i Yûsuf-cemâle** müştērî olmak nedür (FKD, G.91, B.5).

meh-ḳadrâ: [1] Ay gibi değerli olan.

Meḳârim-perverâ şadrâ ‘Uṭârid-ṭab^c u **meh-ḳadrâ** / Kim eyler ḥande dâ'im kevkebûñ ḥûrşîd-i raḥşâna (FKD, K.7, B.33).

meh ü mihr: [2] Ay ve güneş.

Cûş eyleyicek şarâb-ı vaḥdet / Oldı **meh ü mihr** aña ser-ḥoş (FKD, Terkib-bend 2, B.64).

Bir dil ki şem^c-i ḥüsnüñ ura şu^cle dâğına / Pervâne eylemez **meh ü mihr**i çerâğına (FKD, G.252, B.1).

mehâsâ: [1] Ay gibi.

Hem-râh-ı mihr olursa **mehâsâ** gönül revâ / ‘Âlemde merd-i sâlik-i râh-ı kemâl olur (FKD, G.81, B.5).

meh-cenâb: [1] Ay yüzlü.

Ḥuffâşveş bu bâğda şeb-dostam Fehîm / İftâr için o gonca-gül-i mihr ü **meh-cenâb** (FKD, K.13, B.15).

meh-pâre: [3] Ay parçası. || güzel, sevgili.

Sîneye çekdüm o **meh-pâreyi** cânım diyerek / Leblerin emdüm anuñ ṭūṭî-lisânum diyerek (FKD, G.170, B.1).

Var mıdur âyâ felekde dil-berüm gibi Fehîm / Fitne-perdâz-ı cihân **meh-pâresi** bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.7).

Âbda mâh gibi sîne-i şâfum verdi / İzṭırâb ile o **meh-pâreye** zaḥmet bu gece (FKD, G.257, B.7).

meh-peykerân-ı şeh-levend: [1] Ay gibi genç güzeller.

Meh-peykerân-ı şeh-levend zerrîn-kemer müşkîn-kemend / ahr ile ger sürse semend şad
ahramân olmaz arîm (FKD, K.6, B.6).

meh-tâb: [1] Ay ışığı || Mehtabın etkisiyle ketenin çürüdüğüne dair bir inanış mevcuttur (ONAY,
s.284).

Fehîm pîrehenin itdi vakf-ı şu'le-i dâğ / udâ bizüm daı **meh-tâba** ver ketânumuzı (FKD,
G.280, B.5).

meh-tâb-ı cebhe: [1] Yüzün ay ışığı || Sevgilinin parlak yüzü.

Mevc-i serâb gibi hemân bir nümünedür / **Meh-tâb-ı cebhesi** k'ola pür-çîn ü geh 'itâb (FKD,
K.13, B.10).

mehveş: [1] Ey ay yüzü (güzel, sevgili).

Gördükçe beni olur o **mehveş** âteş / Bi't-ab' olur zâlim ü ser-keş âteş (FKD, Rûbai 22, B.1).

meh-zamîr: [1] Ay gönüllü.

Şâ'ir-i rûşen-ayâlem mihr-ab'am **meh-zamîr** / ar-ı nûr olmaz mı ol kim medûn eyler
rûz u şeb (FKD, K.1, B.43).

mehcûr: [2] Uzaklaşmış, ayrılmış.

Eyledi hem vaşldan **mehcûr** hem marûm-ı nâz / Görmesün yâ Rab sa'âdet âlî-i bed-
aterüm (FKD, G.225, B.6).

Fiğân ki 'aşı-ı nâ-dîde-kâram **mehcûram** / Fiğân ki lezzet-i dîdâr-ı yârdan dûram (FKD,
K.14, B.1).

Mehdî: [1] On iki imamdan biri olan Muhammed Mehdî. Muhammed Mehdî, 30 Temmuz 869'da doğmuştur. Abbasiler'in Hasan Askerî'yi sürekli baskı altından tutması sebebiyle Muhammed Mehdî gizlenmiştir. Bu gizlenmeye "gaybet-i sugra", bu gizlenmenin günümüze dek sürmesine de "gaybet-i kübrâ" adı verilmektedir. Mehdî'nin hâlâ sağ olduğuna ve kıyametten önce çıkarak dünyada adaleti sağlayacağına inanılır (AKGÜL, s.356).

Mehdî ki cemâline verilmiş / ürşîdî-i maşer-i şehâdet (FKD, Terci-bend 1, B.154).

Meemmed Pâşâ: [1] Sofu Mehmet Paşa. Sofu Mehmed Paşa, Sultan İbrahimîn son sadrazamı olup bu görece getirildiğinde seksen yaşını aşmıştır. 7 Ağustos 1648'de sadrazam olan Mehmed Paşa, 21 Mayıs 1648'de bu görevinden alınmıştır (Danışman, 1965, C.IX, s.260).

Şām'da mihr ile mānend-i meh oldu āsaf / Şadr-ı dād rū felek-pāye **Meḥemmed Pāšā** (FKD, Kıt'a 14, B.7).

mekān: [4] Yurt, vatan.

Dil gūşe-i çeşminde **mekān** ideli yārūñ / Maḥmūr da olsa yine mestānelüg eyler (FKD, G.54, B.5).

Fāş olmamağa çāre mi var zār-ı Fehīm / Olsaydı **mekān** zārgēh-i sīne-i zār (FKD, Rübai 17, B.2).

Ne ḥāldür k'ide mihr-i ruḥın **mekān** ol ḥāl / Olur mı şeb-pere hīç āfitābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.2).

Çazā kirişmesine virdi ḥükm-i āfeti hep / Tolarsa şimdi tolar kevn ile **mekān** āfet (FKD, K.11, B.10).

mekān kıl-: [1] Yer edinmek.

Ka'betü'l-üşşākdur kūy-ı laṭifin **kıl mekān** / 'Aşıka olmaz Fehīmā öyle bir cāy-ı laṭif (FKD, G.157, B.10).

meḳārim-perverā: [1] Cömertliği seven.

Meḳārim-perverā şadrā 'Uṭārid-ṭab' u meh-ḳadrā / Kim eyler ḥande dā'im kevkēbūñ ḥürşīd-i raḥşāna (FKD, K.7, B.33).

meknūz eyle-: [1] Gizlemek, saklamak (TULUM, s.1187).

'Ayān itsün demidür her perī bir gül-bün-i şu'le / Yeter sūz-ı derūnın dilde **meknūz eylesün** bülbül (FKD, G.192, B.4).

mekr ü āl: [1] Hile, tuzak kurma.

Nedür bī-hüde zālīm **mekr ü ālūñ** / Helāk itdi beni ğunc u delālūñ (FKD, G.177, B.1).

mekr ü füsūn eyle-: [1] Sevgilinin hile ve büyüyle kendine âşık etmesi.

Ḥüsnuñ evvel bağışumda beni itdi meftūn / **Eyledi** sāḥir-i çeşmūñ baña biñ **mekr ü füsūn** (FKD, Terkib-bend 3, B.6).

meksūr: [1] Kırık, kırılmış.

Mişāl-i āyīne-yi āfitāb iken ḳalbüm / Sifāl-i māh gibi şubḥ u şām **meksūram** (FKD, K.14, B.5).

meksür u mükedder: [1] Kırılmak ve üzülmek.

Mihr ü mehden de olursa h̄atır-ı a' dāñ ola / Çok sıfālīn-pāre **meksür u mükedder** rüz u şeb (FKD, K.1, B.51).

mekteb-i 'aşk: [1] Aşk okulu.

Dil-i mecnūnum olup **mekteb-i 'aşka** üstād / İtdi şākird-i cünūn 'aql-ı Āriştālīs'i (FKD, G.289, B.7).

mekteb-i bāğ-ı maḥabbet: [1] Sevgi bahçesinin okulu.

Mekteb-i bāğ-ı maḥabbetde Gülistān oқыup / Bülbülān meşq alurlar dil-i nālānumdan (FKD, G.229, B.5).

mekteb-i gülşen: [1] Gül bahçesinin okulu.

Mekteb-i gülşende seyr eyle gül ile lāleyi / Birbirine iki dil-berdür gülistān gösterür (FKD, K.10, B.14).

mektüb: [1] Bir haber, bilgi, duygu ve düşüncüyü iletmek amacıyla kaleme alınan yazı || Âşık ile sevgili arasındaki bakışmalar.

Güft ü gūy-ı 'arz-ı ḥāle olamaz māni' raqīb / 'Âşık u ma'şuk beyninde nigh **mektübdur** (FKD, G.69, B.3).

melā'ik: [3] Melekler.

Melā'ik ya perīdür küşte-i bismilgeh-i çeşmi / Zemīni ferş-i gül-güsterde vü ḳurbāniyān ḡā'ib (FKD, G.19, B.6).

Rām kııl bir şāh-bāzı kim **melā'ik** şayd ede / Muttaşıl teşhīr-sāz-ı her-perī olmaḳ nedür (FKD, G.91, B.2).

Ederse cümle-i ḥübān ne var o şūḥa tevāzu' / Eder **melā'ike** bī-iḥtiyār o şūḥa tevāzu' (FKD, G.152, B.1).

melek: [2] Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.

Aḥvāl-i derd-i dil aña ilhām ola meger / Ol mäh-ı sāde-rū ki **melek** görse lāl olur (FKD, G.81, B.2).

Çeşmüñe leşker-i āşub müsahḥar oldı / Milket-i ḥüsne Ḥudā sen **meleki** ideli şāh (FKD, K.9, B.9).

Melik: [1] İranlı bir şair.

Köhne oldı resm-i Hākānī vü Şāhī vü **Melik** / Şimdi nev-peydā Fehīm'ün tāze dīvānın görüñ
(FKD, G.182, B.9).

melikü'l-mülük-i nazm: [1] Şiir ülkesinin padişahı.

Melikü'l-mülük-i nazmam dese fahr idüp Nizāmī / Yine tab'umuñ Fehīmā olamaz kemīn
tıfeyli (FKD, G.285, B.7).

melül: [1] Üzgün.

Tā-key gam-ı hecr ile **melülüz** / Ey āfet-i gam-fezāy-ı 'uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.15).

memdüh-i 'ālem: [1] Herkesin övdüğü.

N'ola **memdüh-i 'ālem** olsa Fehīm / Şehriyār-ı diyār-ı ma'nīdür (FKD, G.97, B.7).

me'men: [1] Emin olunacak, sığınılacak yer (AHTERÎ-İ KEBÎR, s.619).

Şiken-i ejder-i ham-der-ham-ı tār-ı zülfüñ / Bu belā-dost dile **me'men** olursa ne 'aceb (FKD,
G.16, B.2).

me'men id-/it-: Sığınılacak yer hâline getirmek.

Hemīşe oldılar memnūn-ı 'adli sākinān-ı şehir / Maḥūf olan maḥāmın **ide me'men** Ḥazret-i
Zü'l-men (FKD, Kıt'a 13, B.3).

Āşüfte dile yeter bu ihsān / Kim ṭurra-i yāri **me'men itdūñ** (FKD, Terki-bend 2, B.54).

memlü ol-: [1] Dolmak.

Müdām **olur** mey-i hūn-āb-ı dīdeden **memlü** / Hem āstīn-i Fehīm ü hem āstīn-i sebū (FKD,
G.247, B.9).

memnū: Yasak.

Bağsun ruḥ-ı hūy-gerdeñe **memnū** diyen / Āteşde qarār eyledügin sim-ābuñ (FKD, Rübai
33, B.2).

memnūn: [2] Memnun, hoşnut.

El-minnetü lillāh ki baña itdi nigāh / **Memnūnam** o dil-nevāzdan memnūnam (FKD, Rūbai 43, B.2).

El-minnetü lillāh ki baña itdi nigāh / Memnūnam o dil-nevāzdan **memnūnam** (FKD, Rūbai 43, B.2).

memnūn eyle- [3] Sevindirmek, hoşnut etmek.

Biñ devlet ile **eyledi memnūn** beni devrān / El-minnetü lillāh ki elümde hünerüm yoq (FKD, G.166, B.6).

Teklīf-i nazīreyle beni **eyledi memnūn** / Kāğıd gibi ol şāhid-i ‘unvāna şarılsam (FKD, G.198, B.6).

Bir nigāh ile dil-i fitneyi **memnūn eyler** / Dil-ber-i şīvegere ‘işve-nümündür çeşmūñ (FKD, G.178, B.2).

memnūn ol- [1] Sevinmek, hoşnut olmak.

Bir gün **ola** vuşlatuñla **memnūn** / ‘Aşq eyleye kārını dāğır-gün (FKD, Terki-bend 2, B.44).

memnūn-ı ‘adl: [1] Adaletten hoşnut.

Hemīşe oldılar **memnūn-ı ‘adli** sākinān-ı şehri / Maḥūf olan maḳāmın ide me’men Ḥazret-i Zū’l-men (FKD, Kıt’a 13, B.3).

memnūn-ı nāz: [1] Cilvelenmekten mutlu olan.

Bir kerre itmedi beni **memnūn-ı nāz** ḥayf / Dil-ḥāhum üzre eylemedüm bir niyāz ḥayf (FKD, G.159, B.1).

me’mūr: [1] Görevlendirilmiş.

Ne dil-beri ki görem ‘āşık oluram fi’l-ḥāl / Ki emr-i şāh-ı hevesle bu kāra **me’mūram** (FKD, K.14, B.29).

men: [12] Ben. Birinci tekil şahıs zamiri olarak tanıklarada şâiri ve âşığı nitelemektedir.

Mū-be-müyem nağme-pīrā şüd be-tevhīd-i Şamed / **Men** berehmen-şīve kāfir yā şanem-ḥ’ābem henüz (FKD, G.295, B.5).

Demezem kim **menem** digērḥā nīst / Pādişāh-ı suḥan faḳīr benem (FKD, G.206, B.14).

Bî-vücüdem gerçi tûfân gark-ı eşkem şüd Fehîm / Ān serābem **men** ki gird-ābî künem gird-āberā (FKD, G.294, B.5).

Yūsufem şüd müje vü ān Yūsufān hem pîr geşt / **Men** be-kürî gūşe-i kirbiyyet-i ahzānem henüz (FKD, G.295, B.4).

Ez-Fehîm u t̄ālî-i ü dāğ dāgem kerd reşk / Şüd seriş nākūs-ı deyr **men** Müslümānem henüz (FKD, G.295, B.7).

Men tengî-i dil be-dü-‘ālem ne-frūšem / Der-şoḥbet-i cānāne be-nākām şiküfftem (FKD, G.296, B.3).

Men āteş-i bî-dūd kül-i ṭab‘-ı Fehîmem / Ez-bād-ı ser-i dāmen-i ilhām şiküfftem (FKD, G.296, B.6).

Menem ammā o nazm-pîrā kim / Dehri pür-gevher-i ḥoş-āb itdüm (FKD, K.2, B.47).

Bulup dīdāra isti‘dād-ı nazra oldı mevc-engîz / Ki ya‘nî işte zencîr ü **menem** min-ba‘d dīvāne (FKD, K.7, B.4).

Men bende Fehîm ü çü ḥāl-i Hindū / Hürşîd-perest-i rüy-ı ‘Abdullāh’am (FKD, Rûbai 41, B.2).

Ḳo zāhid ehl-i dile ṭa‘nı ṭā‘atūñ eyle / Ki sen ḥuriyyet ile **men** günehle meşhūram (FKD, K.14, B.31).

Ne ‘ilm ü ne Fehîm ne eş‘ār ne kitāb / Min-ba‘d gūşe vü **men** ü dil-ber ü şarāb (FKD, Terki-bend 1, B.56).

men‘ id-: [1] Engellemek, yasaklamak; uzaklaştırmak, ayrı düşürmek.

Fāş iderdi yoḥsa çoḳdan dil o māha rāzını / Gāh şalar geh **men‘ ider** murğ-ı dile şāh-bāzını (FKD, Diğeri 1, B.19).

men‘ kıl-: [1] Yasaklamak, engellemek.

Giceler ḥalvetüme girse o meh mest ü ḥarāb / **Men‘ kıлма** ne çıkar saña raḳîbā ne girer (FKD, G.59, B.5).

menba‘-ı ilhām: [1] Esin kaynağı.

Pārsā-yı ḥarem-i deyr-i mecāz-ı ‘aşḳam / Nükte-i çeşm-i bütān **menba‘-ı ilhāmumdur** (FKD, K.12, B.3).

menhūs eyle-: [1] Talihsizleştirmek, mutsuzlaştırmak (STEINGASS, s.1824).

Ben aḥterüm bilürem kimdir **eyleyen menhūs** / Felekden itmez isem āh u şekve ma'zūram (FKD, K.14, B.17).

men^c-i aḥkām-ı inḳılāb it-: [1] Dönüşümlerin hükümlerini yasaklamak. || Tanıkta, feleklerin hareket etmesi sonucu insanların talihinin değişmesi belirtilmektedir. Bu hareketler, Hz. Muhammed'in emriyle değişmiş ve felekler insanların mutluluğu için dönmeye başlamıştır.

Devr-i eflāk 'ahd-i 'adlinde / **Men^c-i aḥkām-ı inḳılāb itdüm** (FKD, K.2, B.41).

menḳabe-pīrā-yı cünün: [1] Deliliğin hikayelerini düzenleme.

Zülf ü ebrūñi idüp cīm ile nūna teşbīh / Yazdı ser-levḥ-i dile **menḳabe-pīrā-yı cünün** (FKD, G.243, B.5).

mensūḥ eyle-: [1] Önceki şairlerin hükmünü, şöhretini kaldırmak.

Nüşḥā-i tāzem **eyledi mensūḥ** / Köhne tarz-ı kelām-ı Saḥbān'ı (FKD, K.17, B.40).

me'nūs ol-: [1] Arkadaş, dost, sevgili olmak.

Şāh-bāz-ı çeşm-i dil-ber kim dile **me'nūs olur** / Murğ-ı āhum ülfet-i pervāzdan me'yūs olur (FKD, G.87, B.1).

menzil: [4] Varılacak yer, durak.

Ser-ḳāfile-i 'ālem-i 'ulvī dilümüzdür / Ḥākister-i eflāke eṣer **menzilümüzdür** (FKD, G.109, B.1).

Ḥızr-ı hidāyet eylese ta'yīn menzilüm / Ḥızr ile **menzil** ikisi de güm-sürāğ olur (FKD, Terki-bend 1, B.6).

Ḥızr-ı hidāyet eylese ta'yīn **menzilüm** / Ḥızr ile menzil ikisi de güm-sürāğ olur (FKD, Terki-bend 1, B.6).

'Aşk bir şāhrāda güm-rāh eylemişdür cānı kim / Ḥızr nā-peydā o reh nā-būd u **menzil** nā-bedīd (FKD, G.40, B.2).

menzil id-: [3] Konaklamak, yerleşmek.

Bir bāğda kim **menzil ide** maḥmil-i nālem / Hep beyzā-i murğānı figān-ı ceres eyler (FKD, G.57, B.5).

Her h ar **ide** evc-i melek t  **menzil** /  s   ala evvel  ademe p -der-gil (FKD, R bai 39, B.2).

Ey mihr-i gerd n -va ar hükmün mehe olsa med r / Bir **menzil idüp** i htiy r burcında olurdu mu im (FKD, K.6, B.14).

menzil-i  aşqdan erb b-ı bel  d r olmaz [1] A k yolculuğunda belalar uzak olmaz.

Bir  eh n dil ser-i k yında mu im oldu yine / **Menzil-i  aşqdan erb b-ı bel  d r olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.13).

menzil-i derd: [1] Dert dura ı.

Menzil-i derd   bel -y   a k  g m itdük Feh m /  ev -ı Hızr-ı r h-ı t r eyle s r g-ı s nem z (FKD, G.126, B.5).

menzil-i d -küme-i  ub : [1] Sabahın iki maksatlı dura ı.

 h kim türk-t z-ı  ha Feh m / Tengdür **menzil-i d -küme-i  ub ** (FKD, G.32, B.5).

menzil-i evvel: [1] ilk konak.

Menzil-i evvel felekde  a l-ı evveldür  na / Peyk-i fikrüm v d -i ma nada itdükce  it b (FKD, K.5, B.59).

merc n: [1] Denizden  ıkarılan kırmızı renkte bir nesne (MLO, s.543; LUGAT-I REMZ , s.479). "1- Bir çeşit k  uk deniz hayvanı ve bu hayvanın kabukları ile kalkerli dayanaklarından meydana gelen kırmızı renkli dal biçimindeki madde. Boncuk veya süs olarak kullanılır. 2- Mec zen: Çok kırmızı" (ALP ve ALP, C.3, s.995) ||  ok utanmak.

  h-ı l l-i no tasın seyr itdi ba r-ı nazmumu  / H cletinden döndi **merc n** r zeye dürr-i hoş- b (FKD, K.5, B.58).

merd: [2] Yiğit, cesur, kahraman.

Dil-bere m il olan **merd** gerek b l-heves  / Her Z leyh -y  zam na gam-ı Y suf ne bel  (FKD, G.4, B.3).

Merd ise ger z h r ide fitne-i  hir 'z-zam n / Leşker-i h tt  der-kem n  i ve kirişme çekti  af (FKD, G.156, B.3).

merd dil gerek zib-i sil h ile  eci r olmaz [1] İnsanın kahramanlık göstermesi için silaha değil, cesur bir g nle i tiyacı vardır.

Dil gerek zîb-i silâh ile şecî' olmaz merd / Pençe-i şîr-i musavverde belî zür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.8).

merdâne: [1] Erkeğe yaraşır biçimde, erkekçe.

Müjgâni iki şaf sipeh-i tîğ-be-kefdür / Kim birbirine cengde **merdâne** şunarlar (FKD, G.49, B.4).

merdân-ı hüner: [1] Yetenek sahipleri.

Ğirre-mest-i luţfuñam ser-germ-i lâf olsam n'ola / Gerçi **merdân-ı hüner** bu kârı itmez irtikâb (FKD, K.5, B.53).

merdân-ı vefâ: [1] Sadık yiğitler.

Cân virmede tîğ-i çeşm-i yâra / **Merdân-ı vefâ** te'emmül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.50).

merd-i bî-bâk-levend: [1] Korkusuz, cesur bir yiğit.

Merd-i bî-bâk-levendem şu'arâ içre Fehîm / Zen-ţabî'at süfehâ gibi tazarruf ne belâ (FKD, G.4, B.6).

merd-i himmet: [1] İyiliksever insan.

Dirîğâ yok midur bu 'arşada bir **merd-i himmet** kim / Hâlâş ide girîbân-ı dilüm dest-i melâmetden (FKD, K.15, B.36).

merd-i maĥbûs şarâb içse de mesrûr olmaz. [1] Mahkum insan şarap içse bile sevinemez. Sevgiliye bağlanmış âşık, sevgiliden başka hiçbir şeyi düşünemez.

Bend-i zülfinde dilüm bûs-ı lebi şâd itmez / **Merd-i maĥbûs şarâb içse de mesrûr olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.16).

merd-i mecnûn: [1] Delirmiş insan.

Ben ki pejmürde-i 'aşqam ne bahâr u ne ĥazân / **Merd-i mecnûn** elem-i seng nedür bilmez hîç (FKD, G.31, B.7).

merd-i sâlik-i râh-ı kemâl: [1] Olgunluk yolunun yolcusu olan yiğit.

Hem-râh-ı mihr olursa mehâsâ gönül revâ / 'Älemde **merd-i sâlik-i râh-ı kemâl** olur (FKD, G.81, B.5).

merdüm-i çeşm: [5] Göz bebeği.

Siyehdür tār-ı zülfāsā nigāhum / Meger kim **merdüm-i çeşm** oldı hālūñ (FKD, G.177, B.5).

Pür-zaʿfdur o **merdüm-i çeşm** ol kadar k'olur / Vaqt-i nezāre ʿāşıka nūr-ı nıgeh hiçāb (FKD, K.13, B.7).

Şeb-i ğam h̄āba varsa **merdüm-i çeşmi** ruḥı üzre / Nesīc-i pertev-i mehden muṭallā perniyān örter (FKD, G.63, B.2).

Merdüm-i çeşmi gibi hāl-i ruḥı / Perde-nişīn-i ḥarem-i nūrdur (FKD, G.74, B.5).

Mātem-i bahtumla Zuḥal eylesün / **Merdüm-i çeşmüm** gibi giryān semāʿ (FKD, K.3, B.14).

merdüm-i çeşm-i dil: [2] Gönlün Göz bebeği.

Merdüm-i çeşm-i dilem ḥüsn-i muḥıbbem şüd velī / Bī-ḥodī-bīn kez temāşā-mest-i ḥayrānem henüz (FKD, G.295, B.6).

Merdüm-i çeşm-i dilüz tenhā-nişīn olsağ eger / Dīde-i nā-maḥremdür cāy-ı ḥalvet-ḥānemüz (FKD, G.124, B.3).

merdüm-i çeşm-i ḥabāb: [1] Köpüklerin göz bebeği.

Baḥr-ı ʿaşqam pertev-i dīdār-ı ḥüsne nāzıram / Mihr ile meh **merdüm-i çeşm-i ḥabābumdur** benüm (FKD, G.223, B.3).

merdüm-i dīde: [1] Göz bebeği.

Kendi bir iken ʿaceb degül mi / Şad **merdüm-i dīde** cilvegehdür (FKD, G.95, B.5).

merdüm-i ḥüşyār: [1] Akıllı insan.

İtimād itme nigāh-ı çeşmine ey bü'l-heves / **Merdüm-i ḥüşyār** ile mestāne olmaz āşinā (FKD, G.11, B.2).

merg ol-: [1] Ölmek || Aşk yolunda benliğinden kurtulmak.

Çeşmi daḥı ḥastadur ne bilsün / **Merg ola** meger devā-yı ʿuşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.23).

merḥabā: [3]

1. Selam göndermek.

Fehīm'i bende itdi Mışr'da bir Yūsuf-ı sānī / İraqdan **merḥabā** Rüm'a duʿālar cümle ihvāna (FKD, K.7, B.52).

2. Ne güzel, ne hoş (TULUM, s.1233).

Merhabā şîr-i 'Örfî-i Şîrâz / Ki odur turfa keyf-i rûhânî (FKD, K.17, B.42).

Ḥabbezā müflis-i naḫd-ı dil ü sālūs-metā' / **Merhabā** perde-der-i 'işmet-i nāḫūs-fürüş (FKD, G.144, B.7).

merhamet kıı: [1] Acımak, şefkat göstermek.

Görmege eyledi cellād-ı nigāhın irsāl / **Merhamet kıı** o şeh ḥasta-i dîrînesine (FKD, G.269, B.2).

merhamet-āmîz: [1] Merhamete bulanmış.

Derünü **merhamet-āmîz** ü zāhiri ḡazab-ālūd / Levend-i pür-dil-i maḡrūra kec-külāh gerekdür (FKD, G.100, B.6).

merhamet-i 'aşk: [1] Aşkın şefkati, acıması.

Bismilgeh-i ferzend-i Ḥalîl'i yürî seyr it / Gör **merhamet-i 'aşk**ı ki ḡurbânına ḡıymaz (FKD, G.114, B.4).

merhem: [3] Merhem, ilaç.

Merhem aña bā'is-i hicrân olur / Zaḥm-ı dilüm 'āşık-ı nāsürdur (FKD, G.74, B.7).

Dilde cerāhatüm o ḡadar germ kim Fehîm / Kāfūr olursa **merhemi** teb-ḡāle-ḡîz olur (FKD, G.90, B.5).

Ḥarār ideydi ger āteşde tā ezel sîm-āb / Olurdı sîne-i zaḥmumda **merhem** āsüde (FKD, G.262, B.4).

merhem-āşinā: [1] Merheme alışmış, derdinin çaresini bilen.

Bîḡāne olmasun elem-i tîr-i ḡamzesi / Ey müşfik itme zaḥm-ı dilüm **merhem-āşinā** (FKD, G.10, B.4).

merhem-i kāfūr: [2] Hindistan'ın kuzeyinde yetişen bir ağacın beyaz renkli ve ağır kokulu zamkından elde edilen ilaç (ONAY, s.264).

Degül elmâsdan zaḥm-ı dil-i bî-çāre āzürde / Olur mı **merhem-i kāfürdan** hîç yara āzürde (FKD, G.261, B.1).

Cevşen-i elmās-pūş it **merhem-i kāfūrī** müşfik / İhtirāz it zaḥm-ı çeşm-i zaḥm-ı merhem-düşmenümden (FKD, G.238, B.3).

merhem-i zaḥm-ı cān-ı ‘āşık: [1] Sevdalıların can yarasına ilaç.

Ey **merhem-i zaḥm-ı cān-ı ‘āşık** / Ey gānzesi hem-zebān-ı ‘āşık (FKD, Terkib-bend 2, B.11).

merhem-i zaḥm-ı derūn: [1] Gönül yarasının ilacı.

Derūnum rīş rīş itmekde nīş-i gānze-i ser-tīz / Yine elmās-ı rīze **merhem-i zaḥm-ı derūn** olsa (FKD, G.256, B.3).

merhūm : [1] Allah'ın rahmetine ulaşan, vefat eden.

Tā oldı Mevlevī o **merhūm** rūḥ-ı Şems-i dīn / Ta‘līme dil şikārın o şeh-bāza başladı (FKD, G.275, B.3).

merg ol-: [1] Ölmek.

Hūşyāram gānze-i mest-i ḥarābuñ görmesem / **Merg olur** ḥ‘ābum o çeşm-i nīm-ḥ‘ābuñ görmesem (FKD, G.210, B.1).

merḳad-i pāk-i İmām-ı A‘zām: [1] Büyük İmam Ebu Hanife'nin temiz mezarı.

Merḳad-i pāk-i İmām-ı A‘zām’ı ihyā için / İtdiler cümle gūzāt-ı ehl-i İslām ictihād (FKD, Kıt'a 8, B.6).

merkez: [2]

1. Dairenin ortası (AHTERÎ-İ KEBÎR, s.627)

Merkezüm dā‘ire-i hendeseden ḥāricdür / Nesḥ kılsam ne ‘aceb ḥikmet-i İklidīs’i (FKD, G.289, B.6).

2. Odak noktası, esas yer.

Eflāk-ı cihān-ı nazma **merkez** / Pergār-ı ma‘āniye medāram (FKD, Terkib-bend 2, B.73).

merkez-i ‘ālem: [1] Dünyanın merkezi, odak noktası.

Merkez-i ‘ālem süveydā-yı dilüñdür kim Fehīm / İzḫırāb itseñ olur eczā-yı dünyā muzḫarib (FKD, G.20, B.7).

merkez-i mīm-i murād: [1] Murad'ın başındaki mim harfi.

İtmiş ne çāre **merkez-i mīm-i murādımı** / Āsār-ı gerdiş-i felek-i dün cihān-ı ye's (FKD, G.136, B.2).

merküz: [1] Doğuştan, yaratılıştan.

Nuṭkında nühüfte ma'nī-i rūḥ / **Merküz** lebinde rūḥ-ı ma'nī (FKD, Terci-bend 1, B.10).

mersüm: [1] Yazılmış, çizilmiş.

Görünür nakş-ı emel ğurbetde de zīrā gelür / Levḥ-i pīşāniye evvel her ne kim **mersüm** olur (FKD, G.82, B.2).

mertebe: [1] Derece, miktar.

Baḥa bir **mertebe** luṭf eyledi ol māḥ Fehīm / Ḥ'ābdan ğayrıya hep var idi ruḥşat bu gece (FKD, G.257, B.11).

Ya'nī ḥitāb itdüğümüz saña luṭf bes / Şā'irlerüñ bu **mertebe** lāzım ri'āyeti (FKD, Terki-bend 1, B.18).

Meryem-i nuṭk: [1] Konuşmanın Meryem'i.

Olmuş dem-i cān-baḥşuñ ile **Meryem-i nuṭkuñ** / Ābisten-i şad-nükte-i i'cāz-ı Mesīḥā (FKD, G.3, B.3).

mesāmmāt: [1] Saklı ve küçük boyda delikler (LUGAT-ı REMZİ, s.509).

Ġam itdi kān-ı nemek giryeden **mesāmmātum** / Ṭabīb-i müşfikam u cümle zaḥm-ı nāşūram (FKD, K.14, B.19).

mesammāt-ı ten: [1] Bedenin gözenekleri.

Tābiş-i mihr-i cemālünden 'araḳ-rīz olsam eyler / Kevkeb ü aḥter terāviş hep mesammāt-ı tenümden (FKD, G.238, B.5).

meşel: [1] Efsane (TULUM, s.1236).

Bir āfet-i şulḥ-şūḥı sevdim / Kim cengde ğamzesi **meşeldür** (FKD, Terci-bend 1, B.85).

meşelā: [1] Misal olarak, örnek olarak, söz gelişi.

Sa'y ile rūḥ da ĩcād iderseñ **meşelā** / Baḥtı vārün olaniñ sa'yı de meşkür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.2).

Mesîh: [5] Hz. İsa peygamber.

‘Aks-i la‘l-i ruḥını āyīne-i mihr içre / Eyleyüp seyr **Mesîh** itdi bu nazmı inşād (FKD, G.38, B.7).

Biñ kâfirüñ Fehîm gibi zaḥmdâriyam / Kim ḥavf ile **Mesîh** dem urmaz ‘ilâcdan (FKD, G.228, B.7).

Felekde rûhveş ey dil **Mesîh’e** hem-dem ol / Zemînde mihr ile sürdüñ ayağ yetmez mi (FKD, G.286, B.2).

Mesîh olsañ felekden ol nefes kim vâ-pesîn dirler / Semûmâsâ gül-i ‘ömrüñ ider elbetde pejmürde (FKD, Kıt'a 5, B.3).

Hem-nişîn olsa **Mesîh** ile eger rûh-mişâl / Öldürür gamzesi âḥir bu dil-i bî-mârı(FKD, G.277, B.4).

Mesîhâ: [4] Hz. İsa.

O meclis içre benem bir kemîn gazel-perdâz / Ki sözde ṭab‘um olur hem-nefes **Mesîhâ’ya** (FKD, K.8, B.21).

Dil-beste-i zülf itme **Mesîhâ’yı** ki olmaz / Her dil girih-i rişte-i zünnâruña maḥşûş (FKD, G.146, B.5).

Öyle kâfirdir ki bend itmez yine zünnârın / Ger **Mesîhâ** olsa da dîn-âşinâyî ṭurrası (FKD, G.278, B.3).

Mesîhâ vaḳtidür gönder nesîm ile demüñ k’olmuş / Semûm-ı âh-ı germümden o gül-ruḥsâre âzürde (FKD, G.261, B.4).

Mesîh-i himmet: [1] Hz. İsa gibi merhametli olmak.

Bu tîh-i ‘acz içinde Ḥızr-ı luṭfuñ reh-nümâ eyle / **Mesîh-i himmetüñ** gönder dil-i bîmâra dermâna (FKD, K.7, B.55).

mesken: [7] Yer, yurt.

Tâ gam-kede-i bezm-i fenâ **meskenümüzdür** / Peymâne-i şādî sebab-i şîvenümüzdür (FKD, G.110, B.1).

Fâş eyle qarâbe içre meyden / Ebr olduğın âfitâba **mesken** (FKD, Terci-bend 1, B.94).

Āgūş-ı hayâlinde iken **meskeni** her şeb / Gördükçe Fehîm'i yine bîgânelüg eyler (FKD, G.54, B.7).

Şâf-cevher rûh-ı pāk-i 'âlem-i 'aşkuz Fehîm / Kâleb-i hürşîd-i 'âlem-tâb **meskendür** bize (FKD, G.273, B.5).

O tezervem ki bîm-i şâhînden / **Meskenüm** çengel-i 'ukâb itdüm (FKD, K.2, B.23).

Cân-ı dâğ-ı dil ü geh nükte-i cânuz ki bize / Gonca-i lâle vü gül **mesken** olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.9).

Ben sırr-ı luţf u kâhr-ı Hudâ'yam garaż budur / Bu Tûr'dan ki dilleri hep **mesken** isterem (FKD, G.208, B.2).

mesken it-: [1] Yer etmek, edinmek.

Ey şevk yeter bu cân-ı zâra / Āteşgeh-i 'aşkı **mesken itdüñ** (FKD, Terkib-bend 2, B.50).

mesken-i feraḥ-âbâd-ı bûm-ı Rûm: [1] İstanbul'un baykuşlarına nefes aldıracak, rahatlatacak yer.

Bülbül ḥarâbezâr-ı cihân içre der-be-der / Gülzâr **mesken-i feraḥ-âbâd-ı bûm-ı Rûm** (FKD, Terkib-bend 1, B.13).

mesmûm-ı Rûm: [1] İstanbul'un zehirlenmiş.

Erbâb-ı tab'a büy-ı gül olsa semûm olur / Hüsni-tyinete nesîm-i şabâ **mesmûm-ı Rûm** (FKD, Terkib-bend 1, B.12).

mesned: [1] Taht (TULUM, s.1238).

Devletinde geh bülend ü gâh pest olmak ne ğam / Şâh-ı 'aşka gâh tâc u gâh **mesneddür** göñül (FKD, G.194, B.7).

mesned-ârâ-yı şadâret: [1] Sadrazamlık makamını süsleyen.

Mesned-ârâ-yı şadâret olacak hem bu idi / Yeridür her ne kadar itse taşaddur ḥakḳâ (FKD, Kıt'a 14, B.4).

mesned-i devlet: [1] Devlet makamı.

Ol kadar mağrûr-ı faḳram Fehîmâ himmetüm / **Mesned-i devletde** şâhâne ta'azzum öğredür (FKD, G.92, B.5).

mesned-i pîrûze-i çarḥ: [1] Feleğin mavi renkli gökyüzünün dayanağı.

Gün-be-gün olsun ziyāde ʿömri tā her şubḥ ide / **Mesned-i pīrūze-i çarḥa** şeh-i ḥāber cülūs (FKD, Kıt'a 10, B.3).

Mesnevī-i Ḥazret-i Mollā: [1] Hz. Mevlânâ'nın Mesnevi adlı eseri.

Mesnevī-i Ḥazret-i Mollā şanup / İtdi ney-i ḥāme vü dīvān semāʿ (FKD, K.3, B.15).

mest: [11] Sarhoş, kendinden geçmiş.

Ehl-i ʿaşḫa ḡamze-i cānāne olmaz āşinā / Ğafīl olma **mest** ile dīvāne olmaz āşinā (FKD, G.11, B.1).

El-emān-ḥāh olma ĩmānuñ şikest itse Fehīm / **Mest** iken olur o kāfer şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.5).

Zülfin o **mest** ḥāk ile yeksān idüp gelür / ʿuşşāk-ı pāy-māli perīşān idüp gelür (FKD, G.111, B.1).

Mest ü mecnūna zemīn ü āsumān yeksān olur / Fāriḡem ednā ile aʿlā bir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.4).

Mest gezüp her taraf gör ki ne olur telef / Dil-ber-i maḡrūrdan ʿāşık-ı mehcūrdan (FKD, G.231, B.8).

İntisāb it çeşm-i şūḫ-ı dil-bere bir şekl ile / Ey gönül geh **mest** ü geh maḡmūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.3).

Geçer üftān u ḥīzān bī-muḥābā **mest** ü sāḡar-zen / O mecnūndur Fehīm-i merd kim ḥavf-ı Şırāṭ itmez (FKD, G.118, B.5).

Çeşmi tegāfūl eyledi āḡāz-ı şekvede / **Mesti** ider dirāzi-i efsāne bī-dimāḡ (FKD, G.154, B.2).

Geldi **mest** ü tīḡ der-kef sīne-çākānūñ yine / Tā-be-dāmān-ı kefin çāk-i girībānın görüñ (FKD, G.182, B.5).

Çarḫ-ı dūn yā Rab Fehīm-i ʿāşık-ı üftādeveş / Hīç **mesti** şeh-i rüsvāyide pā-māl itmesün (FKD, G.245, B.5).

Mey-kede vü ḥānkāh eylediler ictimāʿ / Künc-i tehī ḫalmadı **mest** ile mestūrdan (FKD, G.231, B.3).

mest eyle-: [2] Kendinden geçirmek, sarhoş etmek.

Laʿlinden anuñ ki rūḫ-ı ḫudsī / **Mest eylemede** taʿallül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.46).

Gamzeñi **mest eyleyüp** her dem şarāb-ı nāz ile / Çeşm-i maḥmūruñ hem-āgūş itme ḥāb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.1).

mest id-/it-: [5] Kendinden geçirme, hayrette bırakma.

Dil-i zār-ı Fehīm'i **mest iden** / Muttaşıl dil-berā nigāhuñdur (FKD, G.72, B.7).

Vardı düzdāde nigāhuñ baña bī-hūş itdi / **Mest iden** bezmde şanma beni cām-ı müldür (FKD, G.101, B.4).

Mest ider bir cām-ı ḥayret bāde-i ḥasret-ḥumār / Böyledür mey-ḥāne-i nezzāregāh-ı rüy-ı dost (FKD, G.25, B.3).

Mest iderdi pertev ile cümle dünyāyı Fehīm / Feyz-yāb olsa eger meh āfitāb-ı bādeden (FKD, G.233, B.5).

Girmişem pīreheni içre şanup cāme-i ḥāb / Özge **mest itdi** beni bāde-i vuşlat bu gece (FKD, G.257, B.5).

mest ol-: [11] Kendinden geçmek, sarhoş olmak.

Olup āb-ı ḥayāt-ı meyle rūşen-dil hemān **mest ol** / Ḥalās ol şoḥbet-i nā-cinsden ya'nī ki zulmetden (FKD, K.15, B.48).

Fehīm efsūs dehr-i dūn degül bākī hemān **mest ol** / Ğam-ı dil-ber yeter olma ğam-ı dehr ile āzürde (FKD, Kıt'a 5, B.1).

Mest oldı gönül neşve-i zevk-ı nighüñden / Ḥavf itmez olursa n'ola çeşm-i siyehüñden (FKD, G.237, B.1).

Mest oldı gönül luḥf-ı nigāh-ı ğazabından / Zaḥm-ı sitem-i ḥançer-i āzārı ne bilsün (FKD, K.4, B.15).

La'l-i mey-günü raḳīb öpdükçe olur ḥışmgīn / Eylemez **mest olmayınca** kāfir-i güm-rāh ceng (FKD, G.168, B.4).

Eşer-i neşve-i güftār-ı lebinden sākī / Şunamaz **mest olup** ol dil-ber-i mümtāza ḳadeḥ (FKD, G.33, B.2).

Mest olup eyleme ḥürşid-cemālāna nazar / Şaḳın ey çeşm ki giryān olacaḳsın āḥir (FKD, G.66, B.10).

Mest olup gül-geşt-i gülzār etmeyem lāyık mıdır / Bu hevālar 'aḳl-ı Eflātūn'a noḳşān gösterür (FKD, K.10, B.8).

Benem ol yekke-şāh-ı çār-bālīn-i ‘anāşır kim / Zemīne **mest olup** düşdüm bülend-eyvān-ı rif‘atden (FKD, K.15, B.5).

Mest olup tā ki ṭab‘-ı pür-zūrum / İde lāf u güzāf-ı ṭūlānī (FKD, K.17, B.31).

Tā **mest olup** eyleyem vücūdum / Ḳurbānī-i yār-ı dost u düşmen (FKD, Terci-bend 1, B.103).

mest ü ḥarāb: [1] Kendinden geçip viran olmak.

Giceler ḥalvetüme girse o meh **mest ü ḥarāb** / Men‘ ḳılma ne çıkar saña raḳībā ne girer (FKD, G.59, B.5).

mest ü ḥarāb id-: [1] Sarhoş etmek, sarhoş ve viran eylemek.

Gāh **ider** pinhān nigeḥle ‘āşıkım **mest ü ḥarāb** / Geh teḡāfülle ider erbāb-ı dilden ictināb (FKD, Diğer 1, B.2).

mest ü medhūş: [1] Sarhoş ve şaşkınlık.

Ḳīl ü ḳāl-i ‘aşkı ḥāmūş olmayınca bilmedüm / Sırr-ı ‘aḳlı **mest ü medhūş** olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.1).

mest ü medhūş it-: [1] Sarhoş etmek ve dehşete düşürmek.

Nuḳl-ı la‘lini idüp ta‘biye cāna şundi / Şīre-i cān ile **itdi** beni **mest ü medhūş** (FKD, G.144, B.11).

mestān: [1] Sarhoşlar.

Niyāz-ı mey müjedür gerçi yāra meclisde / Olur ne fā‘ide **mestāna** keşf-i rāz lezīz (FKD, G.44, B.2).

mestāne: [26] Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.

Ādemüñ ‘aḳlın alur neş’e-i buy-ı ezhār / N’ola eylerse şikest gülşeni **mestāne** şabā (FKD, G.1, B.3).

İ‘timād itme nigāh-ı çeşmine ey bü’l-heves / Merdüm-i hūşyār ile **mestāne** olmaz āşinā (FKD, G.11, B.2).

Cem‘-i dili aḡyāra ṭaḡıtsa n’ola çeşmi / Yüz biñ ‘asese bir iki **mestāne** şunarlar (FKD, G.49, B.5).

Dil gūşe-i çeşminde mekân ideli yārūñ / Maḥmūr da olsa yine **mestāneliğ** eyler (FKD, G.54, B.5).

Beni **mestāne** eyleyen rüsvā / ‘Āleme dā’imā nigāhuñdur (FKD, G.72, B.6).

Eyledi **mestāne** cihānı ḥarāb / Anuñ için ğamzesi mestūrdur (FKD, G.74, B.2).

Cihān pür-fitnedür dehre ḳazā āyā ne şalmışdur / Meger **mestāne** rahşın ol perī meydāne şalmışdur (FKD, G.75, B.1).

Ḥazer ey ḳudsiyān ol şeh-süvār-ı fitne-engīzüm / Sipāh-ı ‘işvesin şaff-ı dile **mestāne** şalmışdur (FKD, G.75, B.2).

Bezmi germ-ā-germde **mestāne** gelseñ nükteye / Lāl-i maḥz olup Fehīm-i hoş-edā bī-tāb olur (FKD, G.79, B.5).

Mebādā sīnesin çāk eyleye **mestāne** ḥançerle / Ḳazā çeşmiyle ol şāhuñ anuñçün ihtilaṭ itmez (FKD, G.118, B.3).

Ḥavfumuzdan çeşm-i dil-ber ğamzeyi eyler penāh / Kūçe-i ‘aşḳ içre bī-pervā yürür **mestāneyüz** (FKD, G.134, B.3).

Dil germ-şekve ğamze-i cānāne bī-dimāğ / Efsāne bī-nihāye vü **mestāne** bī-dimāğ (FKD, G.154, B.1).

Çekmeyince sīneme **mestāne** ārām eylemem / Ḥ’āhīş-i vaşluñda küstāḥam tevaḳḳuf ber-ṭaraf (FKD, G.155, B.4).

Bī-tāḳat ider ehl-i dili bār-ı tekellüf / **Mestāneye** düşvār gelür kār-ı tekellüf (FKD, G.158, B.1).

Ey zāhid-i bī-zevḳ yeter ehl-i dile ṭa’n / **Mestāne** mi dīvāne mi ferzāne mi olduñ (FKD, G.175, B.6).

N’eylesün sırr-ı ğam-ı dil-beri **mestāne** Fehīm / Ne ḳadar eylese mestūr zuhūr ister dil (FKD, G.188, B.5).

Mecliste gice dil-bere **mestāne** şarılısam / Şunduçça baña nāz ile peymāne şarılısam (FKD, G.198, B.1).

Ġüft ü gūy-ı la’l-i mey-ğün-ı rümüz-ı ‘işveden / Neşvedār-ı zevḳ-i ḥayret bī-ḥaber **mestāneyem** (FKD, G.212, B.6).

Sünbül olsun yine **mestâne** perîşân-destâr / Ergâvân kâmet-i bâlâsına vâlâ geysün (FKD, G.246, B.2).

Âzâr-ı 'itâbında olan neşve-i zevkî / **Mestâne** Fehîm ol şeh-i çannâza çuyurma (FKD, G.251, B.5).

Varur zâhid 'ibâdetgâhına mey-hâneden şöıra / Gelür **mestâne** başı secdeye ammâ neden şöıra (FKD, G.253, B.1).

N'ola etfal-i bülbül başlasa efgâna gülşende / Güle süsen çıkardı hânçerin **mestâne** gülşende (FKD, G.260, B.1).

Nigâhı hufte çeşmi pür-humâr-ı câm-ı istiğnâ / Göñül **mestâne** keşf-i râzda hem-râz müstağnî (FKD, G.287, B.2).

Mestâne göñül itmededür râzını izhâr / Dîvâne 'ayân itdügi esrârı ne bilsün (FKD, K.4, B.8).

Hem-kâse idüñ hûn-ı cigerden dime ey dil / **Mestâne** ki hûn-hâre ola yâri ne bilsün (FKD, K.4, B.24).

'Uşşâk feryâd itmede feryâd ile dâd itmede / **Mestâne** bî-dâd itmede her şüh-ı mağrûr-ı za'îm (FKD, K.6, B.5).

mestâne ol-: [2] Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

Ey dil yine bu girye ne dîvâne mi olduñ / Keyf-i nîgeh-i yâr ile **mestâne** mi **olduñ** (FKD, G.175, B.1).

Yine ferş-i reh-i mey-hâne olsam / Şemîm-i cür'adan **mestâne olsam** (FKD, G.199, B.1).

mestâne-i aşk: [1] Aşk sarhoşu.

Tâ hem-çadeh-i çeşm-i siyeh-mest-i bütânam / Cibrîl de olsam yine **mestâne-i aşkam** (FKD, G.197, B.2).

mestâne-i bâde-i ezal: [1] Ezel meclisinin şarabının sarhoşu (A'râf Sûresi 172. âyete telmih yapılmaktadır.).

Göñlüm ki odur vücûd-ı evvel / **Mestâne-i bâde-i ezeldür** (FKD, Terci-bend 1, B.89).

mestâne-meşreb: [1] Sarhoş mizaclı.

Ben ol mey-h'âreyem rindâne-meşreb / Ki itdüm meşrebi **mestâne-meşreb** (FKD, G.18, B.1).

mestâne-nigeh: [1] Sarhoş/baygın bakış.

İtdi **mestâne-nigehle** ol perī ‘arz-ı cemāl / Keyf-i hüsniyle dil-i bî-hüşum itdi denk ü lāl (FKD, Diğer 1, B.13).

mestân-ı ‘aşk: [2] Aşk sarhoşları.

N’ola zehr-i sitem **mestân-ı ‘aşka** itse mey kārın / Nigāh-ı kahr-ı çeşmüñ neşve-ālūd-ı teraḥḥumdur (FKD, G.103, B.5).

Nice meftūn olmayan **mestân-ı ‘ışk** içre baña / Fitne-engīz iltifāt-ı çeşm-i fettānın görüñ (FKD, G.182, B.2).

mestân-ı cihān: [1] Dünyanın sarhoşu.

Mestân-ı cihāna yār-ı cānuz / Biz düşmen-i cān-ı ehl-i hüşuz (FKD, G.122, B.2).

mestân-ı maḥabbet: [1] Aşk sarhoşları.

Dil ḥālet-i mestūrī-i hüşyārı ne bilsün / **Mestân-ı maḥabbet** elem ü ‘arı ne bilsün (FKD, K.4, B.1).

mestī: [1] Sarhoşluk.

Bülbül nice bir bî-hüde **mestī** ser-i gülde / Var hüşe gibi güşe-güzīn tāk-nişīn ol (FKD, G.190, B.4).

mest-i ‘aşk: [4] Aşk sarhoşu.

Mest-i ‘aşkam Fehīm-i küstāḥam / Resm ü ādāb n’iydügin bilmem (FKD, G.204, B.7).

Mest-i ‘aşkam baña hem-dem dil-i nā-kāmumdur / Özgedür dil yine hem-sākī vü hem-cāmumdur (FKD, K.12, B.1)

Nic’olur ḥāl-i dil-i ehl-i maḥabbet ki o şūḥ / **Mest-i ‘aşkıñı** ne mestūr ne bed-nām ister (FKD, G.64, B.6).

Bülbüle olsun mübārek mesti-i gül biz ġarīb / **Mest-i ‘aşkuz** ‘āşık-ı peymāneyüz nev-rüzdur (FKD, G.78, B.4).

mest-i ‘aşk-ı Ḥayyām: [1] Ömer Hayyām'ın aşkının sarhoşu.

Nā-çār ki **mest-i ‘aşk-ı Ḥayyām** oldum / Bu çārsü-yı cihānda bed-nām oldum (FKD, Rübai 46, B.1).

mest-i cām-ı ‘aşk: [2] Aşk kadehinin sarhoşu.

‘Āşıkun bir şūh-meşreb dil-beri olmak nedür / **Mest-i cām-ı ‘aşk** olup gamdan berī olmak nedür (FKD, G.91, B.1).

Gāh **mest-i cām-ı ‘aşkam** gāh rind-i bāde-nüş / Bü'l-‘aceb dīvāneyem kim kimse bilmez meşrebüm (FKD, G.217, B.3).

mest-i cām-ı bāde: [1] Şarap kadehinin sarhoşu.

Şofī-i şāfi-nihādam tārik-i seccādeyem / ‘Ārif-i dil-ber-perestem **mest-i cām-ı bādeyem** (FKD, G.211, B.1).

mest-i cām-ı bezm-i ‘aşk: [1] Aşk meclisinin kadehinin sarhoşu.

Vuşlat içre şādī vü firkatde gam giryān ider / **Mest-i cām-ı bezm-i ‘aşkuz** cāvidāndur giryemüz (FKD, G.127, B.5).

mest-i cām-ı hayret-i düşīne: [1] Dün gecenin şaşkınlık kadehinin sarhoşu.

Dün gece dīdār-ı yāra bir nigāh itdüm Fehīm / Tā-kıyāmet **mest-i cām-ı hayret-i düşīneyem** (FKD, G.213, B.5).

mest-i cām-ı luṭf-ı yār: [1] Sevgilinin bağısladığı kadehin sarhoşu.

El-ḥazer dāmān-ı yāri çāk çāk itdü Fehīm / **Mest-i cām-ı luṭf-ı yāram** bī-ḥicāb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.7).

mest-i düşnām-ı tebessüm-nāk: [1] Gülererek edilen küfürlerin sarhoşu.

Mest-i düşnām-ı tebessüm-nākūnem kurbān olam / Çeşm-i maḥmūr-ı nigeḥ la‘l-i şarāb-ālūduña (FKD, G.250, B.4).

mest-i gāfil: [1] Kendini bilmez sarhoş.

Teşne-i cām-ı şehādetdür o **mest-i gāfil** / Ki ṭurup karşıma büse diler kām ister (FKD, G.64, B.5).

mest-i ḥ‘āb: [1] Uyku sarhoşu.

Ger itse biñ niyāz ile dil bir su‘āl-i nāz / Ol bī-dimāğ-ı rüze k’odur şimdi **mest-i ḥ‘āb** (FKD, K.13, B.13).

mest-i ḥarāb: [2] Aşkla kendinden geçmek, aşk sarhoşu olmak.

‘Aşkı sākī ğamzeyi **mest-i ħarāb** itsek n’ola / Cāmī āteş bādesi āteş ‘aceb mey-ħāneyüz (FKD, G.134, B.2).

Bāde-i çeşm-i bütān cām-ı şarābumdur benüm / Ğamze mey-ħānemde bir **mest-i ħarābumdur** benüm (FKD, G.223, B.1).

mest-i ħarāb-ı nāz: [1] Cilve uykusunun sarhoşu.

Var ise yine nigāh-ı şūhuñ eyler imtizāc / Çeşm-i maħmūruñ gibi **mest-i ħarāb-ı nāz** ile (FKD, G.264, B.2).

mest-i ħūn-ı dil: [1] Gönül kanıyla sarhoş.

Ĥançer-be-dest ü çeşm-i siyeh **mest-i ħūn-ı dil** / Bī-dillere ‘itāb kı lup ƣan idüp gelür (FKD, G.111, B.2).

mest-i ħūsn: [1] Güzellik sarhoşu.

N’istersin ey Fehīm yūri zūhdūñ ile sen / Ol **mest-i ħūsn**i ister isem de ben isterem (FKD, G.208, B.7).

mest-i ‘işve: [1] Naz sarhoşu; süzgün bakışlı güzel ||Sevgili.

Çeşmi **mest-i ‘işvedür** bilmez nedür ħūn-āb-ı dil / Ol şarābı ğamze-i ħun-rīz-i dil-ber nūş ider (FKD, G.52, B.3).

mest-i ‘işve-i maħmūr-ı nāz: [1] Naz uykusunun cilvesinin sarhoşluğu.

Çeşmi ki **mest-i ‘işve-i maħmūr-ı nāzdur** / Ol dem ki bezmi şīve ƣurup bāde-nūş olur (FKD, G.88, B.3).

mest-i lâ-ya’ƣil: [1] Mest-i lâ-ya’kıl olmak. Düşünemeyecek, akıllıca davranamayacak derecede sarhoş olmak, kendinden geçmek.

Şarāb-ı ye’s ideli cāmı **mest-i lâ-ya’ƣil** / Derūn-ı ħātıra gelmez ümīd ü bīm-i murād (FKD, G.39, B.3).

mest-i mey-i dīdār: [2] Sevgilinin yüzünün şarap sarhoşu.

Ger naħl-i tecellīden iderlerse de çübīn / **Mest-i mey-i dīdār** olan varı ne bilsün (FKD, K.4, B.4).

mest-i mey-i feyz ol-: [1] Bereketli şarabın sarhoşu hâline gelmek.

Mest-i mey-i feyz olan Fehīm'em / Ser-mest-i şarāb-ı bī-ḥumāram (FKD, Terkib-bend 2, B.76).

mest-i mey-i ḥūn-ı ciger: [1] Ciger kanı şarabıyla sarhoş.

Yād kıl **mest-i mey-i ḥūn-ı ciger** olduğum / Çeşm ü gamzeñ ki şuna birbirine sāgar-ı nāz (FKD, G.115, B.3).

mest-i mey-i la'f-i leb-i ḥandān: [1] Gülümseyen dudakların kırmızı şarabının sarhoşu.

Müferriḥ bāde-i yāḳūt-reng itmez beni ḥayrān / Senüñ **mest-i mey-i la'f-i leb-i ḥandānuñiam** sākī (FKD, G.283, B.2).

mest-i mey-i maḥabbet: [1] Aşk şarabının sarhoşu.

Olmış Fehīm ḥüccet-i fetvā-yı 'aşḳ ile / **Mest-i mey-i maḥabbete** şürbü'l-müdām farz (FKD, G.147, B.7).

mest-i mey-i naḥvet: [1] Büyüklenme şarabının sarhoşu.

Hep kārı tegāfüldür ol gamze vü ol çeşmüñ / **Mest-i mey-i naḥvet** mi ya ḥufte midür bilsek (FKD, G.171, B.2).

mest-i mey-i naḥvet-i nāz: [1] Gururlu cilve şarabının sarhoşu || Sevgilinin gururundan dolayı âşığa yüz vermemesi nedeniyle kendinden geçmesi.

Ey niḡāh-ı ḡazābı **mest-i mey-i naḥvet-i nāz** / Ğamzesi sākī-i cām-ı ecel-i ehl-i niyāz (FKD, Terkib-bend 3, B.1).

mest-i mey-i nāz: [1] Naz şarabının sarhoşu.

Meclis-i 'işveyi ḳursa nigeḥ-i çeşmi Fehīm / Dil-i şūḥum şunar ol **mest-i mey-i nāza** ḳadeḥ (FKD, G.33, B.5).

mest-i neşve-i esrār-ı ḥüsn-i dil-ber: [1] Sevgilinin güzelliğinin sırlarının neşesinin sarhoşu.

Biz ki **mest-i neşve-i esrār-ı ḥüsn-i dil-berüz** / Bāde-i ḥasretle pürdür sāgar-ı leb-rīzümüz (FKD, G.130, B.2).

mest-i nigeḥ-i muḡbeçeḡān-ı Çigil: [1] Türkistan'ın Çigil memleketinde şarap sunan çocukların bakışının sarhoşu.

Ben 'āşık-ı ālüfte vü hem-ḥāl-i dilem / **Mest-i nigeḥ-i muḡbeçeḡān-ı Çigil'em** (FKD, Rübai 44, B.1).

mest-i nıgeh-i yār: [1] Sevgilinin bakışının sarhoşu.

Mest-i nıgeh-i yārüme şunma siper ey mihr / Şemşîr-i kazâ yağsa felekden hâzerüm yok
(FKD, G.166, B.3).

mest-i şebîhûn: [1] Gece baskını düzenleyen sarhoş.

Ol ğamze-i cellâduñ ola **mest-i şebîhûn** / Dünyâyı kırar yār ile aġyârı ne bilsün (FKD, K.4, B.23).

mest-i şehâdet-ârzü: [1] İsteklerin yolunda can veren sarhoş.

Ben **mest-i şehâdet-ârzüyam** / Her çend o şeh tenezzül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.51).

mest-i şeker-h'âb: [1] Rahat uykunun sarhoşu.

Gül-bister-i nâz üzre olan **mest-i şeker-h'âb** / Telhî-i mezâk-ı dil-i bî-dârı ne bilsün (FKD, K.4, B.12).

mest-i ser-endâz: [1] Çok sarhoş (AFÎFÎ, C.3, s.2351).

Eylemez cām-ı fenâ **mest-i ser-endâz** beni / Benem ol rind ki şahbâ-yı bekâdan geçdüm
(FKD, G.218, B.5).

mest-i ser-germ: [1] Başı dönen sarhoş.

Mest-i ser-germ olıcağ la^q-i teri aġker olur / 'Aşıkun tâb ile laġt-ı cigeri aġker olur (FKD, G.84, B.1).

mest-i şîr: [1] Cesur, savaşçı (STEINGASS, s.774).

Ser-be-bālîn olsa **mest-i şîr** ger ol ğamze-kâr / Bîm-i çeşminden olur âhû-yı zîbâ muztarib
(FKD, G.20, B.3).

mest-i şîrîn-suhan: [1] Tatlı sözler söyleyerek sarhoş eden şâir.

Mest-i şîrîn-suhanam telhî-i güftâr nedür / Luţfuñ evvel ne idi şimdi bu âzâr nedür (FKD, Terki-bend 3, B.21).

mesti-i gül: [1] Gül sarhoşluğu.

Bülbüle olsun mübârek **mesti-i gül** biz ġarîb / Mest-i 'aşkuz 'aşık-ı peymâne-yüz nev-rüzdur
(FKD, G.78, B.4).

mestî-i mey-i zencîr: [1] Şarap silsilesiyle sarhoşluk.

Cünün-ı aşk u **mestî-i mey-i zencîrdür** gerdün / Hārābāt içre ben ser-ħalka-i mestānuñam sākî (FKD, G.283, B.7).

mestür: [6] Örtülü, kapalı, gizli, saklı.

Tuyurdi girye-i mestānesi **mestür** iken aşkuñ / Fehīmā āstīnünle egerçi her zamān örter (FKD, G.63, B.5).

Nic'olur ħāl-i dil-i ehl-i maħabbet ki o şūħ / Mest-i aşkıñı ne **mestür** ne bed-nām ister (FKD, G.64, B.6).

Ķālebüm meh gibi ħūrşīdden oldı terkīb / Cevherüm rūħ-ı mücessem gibi **mestür** henüz (FKD, G.120, B.6).

Eyledi mestāne cihānı ħarāb / Anuñ için ğamzesi **mestürdür** (FKD, G.74, B.2).

Mey-kede vü ħānkāh eylediler ictimā' / Künc-i tehī ħalmadı mest ile **mestürdan** (FKD, G.231, B.3).

Fiġān ki beççe-i anķā-yı āfitābam līk / Henüz beyzā-i şubħ-ı ħafāda **mestüram** (FKD, K.14, B.3).

mestür eyle-: [1] Örtmek.

N'eylesün sırr-ı ğam-ı dil-beri mestāne Fehīm / Ne ħadar **eylese mestür** zühür ister dil (FKD, G.188, B.5).

mestvārî: [1] Sarhoş gibi.

Düşmek için pāyına ğülzārda bād-ı şabā / **Mestvārî** kendüsin üftān ü ħīzān gösterür (FKD, K.10, B.19).

mes'ūd id-: [1] Mutlu bahtiyar etmek.

Kevkeb-i iķbālını **mes'ūd idüp** feyyāz-ı küll / Tālî'in ħılsın müsā'id devletin itsün mezīd (FKD, Kıt'a 11, B.10).

mes'ūd-ťālî: [1] Güzel bahtlı.

Ĥazret-i Sultān İbrāhīm Ĥān kim itmedi / Böyle bir **mes'ūd-ťālî** şāh-ı nīk-aħter cülüs (FKD, Kıt'a 10, B.2).

mesrūr: [1] Sevinçli, mutlu.

Cünün-ı aşk baña bir müferrih itdi ‘atā / Odur ki hālet-i giryānluğumda **mesrūram** (FKD, K.14, B.26).

mesrūr kıl-: [1] Memnun etmek, sevindirmek.

Neşve-i cām-ı vişalünle **kılup** geh **mesrūr** / Geh hūmār-ı elem-i hecr ile maḥzūn itdūñ (FKD, Kıt'a 2, B.2).

meşām-ı cān: [1] Can burnu.

Bülbül-i ye’sem şemīm-i gül nefes olsa baña / Gelmeye hergiz **meşām-ı cāna** büy-ı ārzū (FKD, G.249, B.4).

meşāmm: [1] Burun. Kelime aslında burunda kokunun anlaşıldığı yer anlamında iken daha sonra burun anlamı kazanmıştır (AHTERÎ-İ KEBÎR, s.635).

İder füsürde beni dostdan nesīm-i nifāk / **Meşāmm** olursa eger büy-ı yāsemen-düşmen (FKD, G.239, B.2).

meşgūl ol-: [1] Bir işle uğraşmak, herhangi bir şeyle vakit geçirmek.

Ne zevkđur k’ola dil-dār hem-sefer idesin / Sen anı seyr ü **meşgūl ola** temāşāya (FKD, K.8, B.6).

meşhūr: [2] Bilinmek, şöhretli olmak.

Ġāret itdi felekūñ cümle metā^c-ı mekrin / İtmeden ğamzesini fitnede **meşhūr** henüz (FKD, G.120, B.3).

Ķo zāhid ehl-i dile ta’ını ṭā’atūñ eyle / Ki sen ḥuriyyet ile men günehle **meşhūram** (FKD, K.14, B.31).

meşhūr ol-: [1] Bilinmek, tanınmak, ün salmak.

Ey dil-i bād-be-kef eyleme tazıyī^c-i nefes / Her kişi ‘İsī-i Meryem gibi **meşhūr olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.1).

meşķ: [1] Öğretmek.

Ta’līm iderdi zūlmeti leyle ideydi ger / Bir noḳta **meşķ** rüz-ı siyāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.6).

meşk al-: [1] Ders almak.

Mekteb-i bāğ-ı maḥabbetde Gülistān okıyup / Bülbülān **meşk alurlar** dil-i nālānumdan (FKD, G.229, B.5).

meşk id-: [1] Alışmak veya öğrenmek için çalışmak.

O nūş-lebüm ki **meşk ider** her ān ḥaṭ / Şevk ile bulur Fehīmāsā cān ḥaṭ (FKD, Rübai 25, B.1).

meşk-i nāle: [1] İnleme arzusu.

Zaʿīf oldu tenüm **meşk-i nāleden** o kadar / Ki muṭrib-i ecele şimdi tār-ı ṭanbūram (FKD, K.14, B.23).

meşk-i zaḥm-ı ğamze-i cānāne: [1] Sevgilinin yan bakışının yarasının alışkanlığı.

Cānumuz tiğ-i każāya itmeden her dem siper / **Meşk-i zaḥm-ı ğamze-i cānānedür** maḥşūdumuz (FKD, G.119, B.2).

meşreb: [3] Yaratılış, huy, tabiat (TULUM, s.1242).

Ben ol mey-ḥāreyem rindāne-meşreb / Ki itdüm **meşrebi** mestāne-meşreb (FKD, G.18, B.1).

Meze ḥūn-ı ciger mey eşk-i çeşmüm ney fiğān-ı dil / Bu şeb **meşrebce** bir tertīb-i bezm-i ʿişret olmışdur (FKD, G.77, B.5).

Gāh mest-i cām-ı ʿaşkam gāh rind-i bāde-nūş / Bü'l-ʿaceb dīvāneyem kim kimse bilmez **meşrebüm** (FKD, G.217, B.3).

meşreb-i ṭabʿ: [1] Yaratılışın özellikleri, huylar.

Fikr idüp çeşm-i metīn ol şūḥuñ / **Meşreb-i ṭabʿumı** ḥarāb itdüm (FKD, K.2, B.17).

meşşāta: [1] Gelini süsleyen kadın.

Ne deñlü ṭurraña zīnet virürse **meşşāta** / O mertebe dil-i ʿuşşāk pīç ü tāba düşer (FKD, G.60, B.2).

meşşātelüg eyle-: [1] Gelin süsleyicisi.

Eyledi **meşşātelüg** teʿşīr-i germī-i hevā / Ṭurrasın itdi nesīm şubḥ-dem pür-pīç ü tāb (FKD, K.5, B.23).

meşşātelüg id-: [1] Gelin süsleyicisi olmak.

İdüp meşşâtelüg herkes ‘arūs-ı Nîl’i zeyn itdi / Ki gūyâ oldı keştî şâne vü mıkzâf dendâne (FKD, K.7, B.22).

metâ^c: [1] Kumaş (TULUM, s.1243).

Eger pîrâhen-i Yūsuf’sa at şandūq-ı çâh içre / **Metâ^cuñ** postîñ-i gürg ise bāzâr ider ‘âlem (FKD, G.202, B.3).

metâ^c-ı cān u dil: [1] Gönül ve ruh sermayesi.

Fedâ olsun **metâ^c-ı cān u dil** müjgān-ı çeşmine / Gerekdür cān u dilden ‘āşık-ı ser-bāz müstağnî (FKD, G.287, B.5).

metâ^c-ı ğam: [1] Gam varlığı.

Yer ıalmadı Fehîm **metâ^c-ı ğama** henüz / Gelmekde şehr-i cān u dile kār-vān-ı ye’s (FKD, G.136, B.7).

metâ^c-ı mekr: [1] Hile varlığı.

Ĝâret itdi feleküñ cümle **metâ^c-ı mekrin** / İtmeden ğamzesini fitnede meşhūr henüz (FKD, G.120, B.3).

metâ^c-ı nāz: [1] İşve kumaşı, malı || cilve yapma huyu.

Virme dile ruḥşat-ı niyāzı / Bî-ııymet ider **metâ^c-ı nāzı** (FKD, Terkib-bend 2, B.12).

metâ^c-ı zühd: [1] İbadet sermayesi, malı.

Cüyüş-ı Türk-i ḥüsniñ cāy idelden mülk-i ‘uşşākı / **Metâ^c-ı zühd** ü dîn ü ‘aql u dil hep ğâret olmışdur (FKD, G.77, B.9).

metfün-ı dîdâr: [1] Güzelliğine gömülen.

Sevdüğüm bir dil-ber-i ḥod-bîn-i şehr-âşūbdur / Kendinüñ **metfün-ı dîdârı**dur özge ḥūbdur (FKD, G.69, B.1).

me^vvā it-: [1] Mesken tutmak.

Gerçi ol dil-âşinā-yı bîĝāne-nümā / Sînemde ḥayālî gibi **itdi me^vvā** (FKD, Rûbai 3, B.1).

mevālid-i şelās: [1] Madenler, bitkiler ve hayvanlar.

Ne çār-ābāya incindi ne āhuñdan Fehīm oldı / **Mevālid-i selās** u seb‘a-i seyyāre āzürde (FKD, G.261, B.5).

mevc: [5] Dalga.

Çīn-i ebrū gösterür gördükçe cüş-ı eşkümi / **Mevc** olur peydā belī oldukça deryā mużtarib (FKD, G.20, B.4).

Feyyāz o deñlü bād-ı bahārī ki cūlaruñ / Her **mevci** oldı sünbül ü her bir ḥabāb gül (FKD, G.195, B.6).

Yaḥod bir şūḥ-ı mā‘ī **mevci** ḥārā kıldı pā-endāz / Kudüm-ı zevraḳ-ı Pāşā-yı ‘ālī-cāh-ı zī-şāna (FKD, K.7, B.16).

Meger deryā-yı āteşdür ki oldı şu‘leden **mevci** / Felekler döndi ol bahruñ içinde şāḥ-ı mercāna (FKD, K.7, B.26).

Geh gerd-şıfat bādiye-gerdān olduk / Geh **mevc** gibi şā‘ir-i ‘ummān olduk (FKD, Rübai 31, B.1).

mevc ur-: [1] Dalgalanmak.

Fitne nigāhında **mevc ursa** ‘aceb mi kazā / Ğamzesini cevher-i ḥançer-i nāz eylemiş (FKD, G.142, B.3).

mevc-efgen-i bahr-ı şekīb: [1] Tahammül denizinin dalgalanması. || Sevgilinin saçlarının hareketlenmesi sonucu âşığın sabırlı hâlinde tereddütler oluşması.

Çararı bī-çarār itse baña bir dil-firīb olsa / Nesīm-i ṭurrası **mevc-efgen-i bahr-ı şekīb** olsa (FKD, G.254, B.1).

mevce-i enhār: [1] Nehirlerin dalgaları.

Leb-teşne olur görse eger cevher-i tigin / Mey-nüş-ı ecel **mevce-i enhārı** ne bilsün (FKD, K.4, B.17).

mevce-i rüy: [1] Yüzün kıvrımları.

Sākī ḳadeḥ şun baña ki **mevce-i rüyü** / ‘Uḳde-güşāyende-i ḥuṭūṭ-ı cebīndür (FKD, G.105, B.6).

mevce-i tūfān-ı kazā: [1] Kader selinin dalgaları.

Devr-i gird-āb-ı belā **mevce-i tūfān-ı kazā** / Ğūṭa-ḥor-ı yem-i ‘aşḳa mey ü peymāne yeter (FKD, G.62, B.2).

mevc-engîz: [1] Dalga coşturan.

Bulup dîdâra isti'dâd-ı nazra oldı **mevc-engîz** / Ki ya'nî işte zencîr ü menem min-ba'd dîvâne (FKD, K.7, B.4).

mevc-ḥîz eyle-: [1] Tufan çıkarmak (AFÎFÎ, C.3, s.2402).

Mevc-ḥîz eyler dem-i Rûḥü'l-ḳuds her dem Fehîm / Siḥr-i i'câz-ı Mesîḥâ'dur kelâm-ı pākümüz (FKD, G.128, B.7).

mevc-i âbāsâ: [1] Su dalgaları gibi.

Mevc-i âbāsâ kıyâmet pâyına ḡaltân olur / Ol tezervüñ cünbiş-i serv-i ḥurâmânın görüñ (FKD, G.182, B.4).

mevc-i 'anberîn: [1] Hoş kokulu dalgalar. || Sevgilinin saçlarının kıvrımlarından yayılan güzel kokular.

Oldı deryâ-yı leṭâfet üzre **mevc-i 'anberîn** / Ṭurra-i ḥam-der-ḥam u ebrû-yı ḡarrâ-yı laṭîf (FKD, G.157, B.2).

mevc-i deryâ: [1] Deniz dalgası.

Görüp tevâtür-i âmed-şüd-i şeb ü rûzı / Bu cân-ı pür-ḥalecân döndi **mevc-i deryâya** (FKD, K.8, B.2).

mevc-i ḡaltân: [1] Yuvarlanan dalgalar.

O deñlü itdi tuḡyân kim nice ṭufân-ı feyz-âsar / Süvâr oldı mişâl-i nâḳa her yer **mevc-i ḡaltâna** (FKD, K.7, B.7).

mevc-i ḥârâ-püş it-: [1] Damarlı giysin dalgasına benzetmek.

Cismümi itdi **mevc-i ḥârâ-püş** / Lerziş-i serdî-i zemistânî (FKD, K.17, B.12).

mevc-i ḥavâdis: [1] Olayların dalgası.

Eger **mevc-i ḥavâdis** gelse kıl âḡüşuñ âmâde / Ne mümkindür miyân-ı baḥrde cây-ı ḡurîz olmak (FKD, G.161, B.6).

mevc-i lücce-i pür-şür: [1] Tuz dolu denizin dalgaları.

Eşk ile ḡaltân u cüşân kıl o dürri der-kinâr / Ya'nî **mevc-i lücce-i pür-şûra** beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.6).

mevc-i serâb: [1] Rüyâ, şaşkınlık dalgası.

Mevc-i serâb gibi hemân bir nümünedir / Meh-tâb-ı cebhesi k'ola pür-çîn ü geh 'itâb (FKD, K.13, B.10).

mevc-i şerer: [1] Kıvılcım dalgaları.

'Uşşâk ki âh ile gâzâyı heves eyler / **Mevc-i şererin** cevher-i tîğ-i nefes eyler (FKD, G.57, B.1).

mevc-i teb-lerze-i ten: [1] Vücudun sıtma titremesinin dalgası.

Biz ki çün ma'reke-sâz-ı nige-hi hûbânuz / **Mevc-i teb-lerze-i ten** cevşen olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.5).

mevc-i tûfân-ı belâ: [1] Bela Tufan'ının dalgaları.

Mevc-i tûfân-ı belâ ebrû vü hâtt-ı la'lûñ / Çeşm-i hûnî-nigehüñ nergis-i büstân-ı kazâ (FKD, G.12, B.2).

mevc-mişâl: [1] Dalga gibi.

Bâd-ı nefesümle zür-ı seyl-âb-ı sirişk / Ğaltân ider üstüh~anlarum **mevc-mişâl** (FKD, Rübâi 36, B.2).

mevcnâk: [1] Dalgalı.

Bâd-ı naḥvetdür ki itmiş baḥr-ı hüsünüñ **mevcnâk** / Ğarqa-i deryâ-yı hışmuñ çîn-i ebrüdur demiş (FKD, G.143, B.2).

mevc-rîz-i lücce-i sebz: [1] Yeşillik denizinin akan dalgaları.

Gül-i nesîm-i seḥer **mevc-rîz-i lücce-i sebz** / Çemende itmede fevc-i bahâr o şûḥa tevâzu' (FKD, G.152, B.4).

mevcveş: [2] Dalga gibi.

Geh **mevcveş** müsâfir-i 'ummân-ı ğurbetüz / Geh gird-bâd-ı bâdiye-gerdân-ı ğurbetüz (FKD, G.132, B.1).

Hele ben uğramadum 'aşk gibi gird-âba / **Mevcveş** gerçi ki şad baḥr-ı belâdan geçdüm (FKD, G.218, B.8).

mevc-zen: [1] Dalgalanmak.

Ƙatre ƙatre hūy degül berg-i gülinden **mevc-zen** / Şeb-nemāsā āb oldu şu'le-i reng-i hicāb
(FKD, K.5, B.22).

mevcūd eyle-: [1] Allah'ın varlığı yaratması.

Tā **eyledi mevcūd** vücūdını Şāni' / Nā-çār Fehīm oldı bütāna ƙāni' (FKD, Rübai 27, B.1).

mevcūd-ı mü'ebbed: [1] Sonu olmayan varlık.

Bir 'arazdur kim 'ademden cevheri mānend-i cism / Bü'l-'aceb hikmet ki **mevcūd-ı mü'ebbedür** göñül (FKD, G.194, B.5).

mevķi'-i zemīn: [1] Dünyanın bulunduğu yer.

Aħter-i Nāhīd degül ƙarīn-i ƙırāndur / Burc-ı ħamel **mevķi'-i zemīne** ƙarīndür (FKD, G.105, B.2).

mevķūf-ı kemīn: [1] Pusuda bekleyen.

Destār-ı kebūdın felekūñ itmege pā-māl / **Mevķūf-ı kemīn** neşve-i peymāne-i 'aşƙam (FKD, G.197, B.3).

mevķūf-ı luţf-ı ğamze-i pinhān: [1] Gizli yan bakışın armağanına bağlı.

O deñlü neşveye āmādeyem kim mey degül lāzım / Hemān **mevķūf-ı luţf-ı ğamze-i pinhānuñam** sākī (FKD, G.283, B.3).

Mevlā: [1] Allah, Tanrı.

Hemīşe ħāk-i rāhı tūtiyā-yı çeşm-i Mışr olsun / Dil-i āyine-ţab'ın gerd-i ğamdan ħıfz ide **Mevlā** (FKD, Kıt'a 15, B.14).

Mevlā devlet ü 'ömrin efzūn ide: [1] Allah talihini ve yaşamını uzatsın.

Şadr-ı devletde mü'ebbed ola tā rüz-ı ƙıyām / Gün-be-gün **devlet ü 'ömrin ide efzūn Mevlā** (FKD, Kıt'a 14, B.5).

Mevlevī: [4] Hazret-i Mevlānā'ya mensup kimseler || Mevlevīler.

Fiĝān ey **Mevlevī** dil-ber ki çeşm-i fitne-engīzūñ / Beni öldürmege cem' eylemiş müjĝān-ı ħūn-rīzūñ (FKD, G.183, B.1).

Olurmuş **Mevlevī** zūnnār-bend-i küfr bilmezdüñ / Temāşā itmesem kāfir senüñ zūlf-i dil-āvīzūñ (FKD, G.183, B.2).

Tā oldı **Mevlevī** o merhūm rūḥ-ı Şems-i dīn / Ta'lıme dil şikārın o şeh-bāza başladı (FKD, G.275, B.3).

Ol şūḥ sāzgār olalı **Mevlevīlere** / Ben bī-nevā-yı 'aşkına şehnāza başladı (FKD, G.275, B.4).

mevlid: [1] Doğduğu yer.

Fıkr it ne deñlıdür baña āzār-ı baḥt-ı şūm / Kim būm gibi **mevlidūmi** itdi taḥt-ı Rūm (FKD, Terkib-bend 1, B.8).

mevrid-i siḥr-i ḥalāl: [1] Şiirde mısranın sonundaki sözcüğüñ diğer mısrada kullanılacağı yer.

Olsam rūsūm-ı kār-ı tılısm-ı kelām-ı dil / Kilk-i Fehīm **mevrid-i siḥr-i ḥalāl** olur (FKD, G.81, B.7).

mevsim: [1] Vakit, zaman.

Īyd ola hem böyle dil-ber bā-ḥuşuş evvel bahār / Kim bu **mevsimdir** ki dīdārın cüvānān gösterür (FKD, K.10, B.7).

mevsim-i bahūr: [1] Yaz mevsimi.

Ancak olur feyz ise kim aça gül-ruḥleri / Şoñra gele bā-ḥuşuş **mevsim-i bahūrdan** (FKD, G.231, B.2).

mevsim-i kām: [1] Sevinme mevsimi.

Bilmem nedür bahār-ı ümīd ü ḥazān-ı ye's / Birdür yanumda **mevsim-i kām** u zamān-ı ye's (FKD, G.136, B.1).

mey: [25]Şarap.

Olmasaydı bā'is-i zevk-ı mülākāt-ı lebūñ / İmtizāc itmezdi **meyle** sāğar-ı nāzük-mizāc (FKD, G.29, B.3).

Ḥübān kimine şunmada **mey** kimine zehr-āb / Bilmem saña bī-çāre Fehīmā ne şunarlar (FKD, G.49, B.7).

Olursa ḥūn ile dāğum n'ola fevvāre-i şu'le / O **mey** engür-ı aḥker-pāreden eףşürde olmışdur (FKD, G.76, B.4).

Meze hūn-ı ciger **mey** eşk-i çeşmüm ney figān-ı dil / Bu şeb meşrebce bir tertīb-i bezm-i
‘işret olmışdur (FKD, G.77, B.5).

Ṭa'n itme Fehīm itse vuzū' **meyle** fakīhā / Dīvānedür ol zāhid-i sālūs degüldür (FKD, G.102,
B.7).

N'ola zehr-i sitem mestān-ı ‘aşka itse **mey** kārın / Nigāh-ı kahr-ı çeşmüñ neşve-ālūd-ı
terahhumdur (FKD, G.103, B.5).

Dil-ber ü **mey** zevkīdur ‘ıyd hem açar şıyām / Açma bu rāzı Fehīm kevşer ile hūrdan (FKD,
G.231, B.13).

Ārzū-yı kevşer eyle geçme **meyden** zāhidā / ‘Ārif iseñ geç ümīd-i bahşış-i nā-dāneden (FKD,
G.234, B.3).

Ki pertevine olur hā'il āfitāb **meyüñ** / Zılāl-i hey'et-i maḥrūṭi-i zemīn-i sebū (FKD, G.247,
B.3).

Belā-ender-belādur çün Fehīm āzāde-i ‘aşka / Ne endūh-ı mübārek **mey** ne ‘ayş-ı bed-şügün
(FKD, G.256, B.5).

O deñlü neşveye āmādeyem kim **mey** degül lāzım / Hemān mevķūf-ı luṭf-ı gamze-i
pinhānuñam sākī (FKD, G.283, B.3).

Maḥbūb u **meydür** rāh-zen kıldum ferāgat cümleden / Āḥir nedāmetdür diyen meclislere
oldı nedīm (FKD, K.6, B.4).

İtdüm efşürde-i la'l-i leb-i cānāndan **mey** / Rūḥ-ı Cem teşne-leb-i bāde-i gülfāmumdur (FKD,
K.12, B.2).

Sākī **mey** şun ki peyk-i endişem / İde faḥriyyede ḳadem-rānī (FKD, K.17, B.23).

Līk o **meyden** ki ğarḳ ide nūrı / Keşti-i āfitāb-ı raḥşānı (FKD, K.17, B.24).

Ol **mey** k'ide āteş ile peygār / Ger penbe-i mevci olsa cevşen (FKD, Terci-bend 1, B.95).

Ol **mey** ki fūrūğ-ı neşvesidür / Keşti-i dil ü dīne berķ-efgen (FKD, Terci-bend 1, B.96).

Ol **mey** ki içerse mātemī ger / Şükr ola lebinde şavt-ı şīven (FKD, Terci-bend 1, B.97).

Fāş eyle ḳarābe içre **meyden** / Ebr olduĝın āfitāba mesken (FKD, Terci-bend 1, B.94).

Seyl-i āteş-hurūş ya'nī **mey** / Hāne-perdāz-ı hūş ya'nī mey (FKD, G.293, B.1).

Seyl-i âteş-*hurûş* ya'nî *mey* / *Hâne*-*perdâz*-ı *hüş* ya'nî **mey** (FKD, G.293, B.1).

Gonca-i şule-*berg* ya'nî *câm* / *La'l*-i *elmâs*-*püş* ya'nî **mey** (FKD, G.293, B.2).

Gül-i *bülbül*-*hurûş* ya'nî *habâb* / *Şem'*-i *pervâne*-*cüş* ya'nî **mey** (FKD, G.293, B.3).

*Cân*i itmekde *gamdan* *âsûde* / *Rûh*-ı *râhat*-*fürüş* ya'nî **mey** (FKD, G.293, B.4).

Ebr-i *dil*-*bağış* 'i^t*âb*-ı *şüh* *Fehîm* / *Nür*-ı *çeşm*-i *sürüş* ya'nî **mey** (FKD, G.293, B.5).

mey-fürüş: [1] *Meyhaneci*.

Dil *câm* u *gamze* *sâkî* vü *şüh* u *kirişme* *nukl* / *Hün*-ı *ciger* *şarâb* u *każâ* **mey-fürüş** olur (FKD, G.88, B.4).

mey-hâne: [6] içki içilen yer.

Te'sîr-i *hayâl*-i *nigeh*-i *çeşm*-i *bütândur* / *Tab'*um *dil*-i *ser*-*mestüme* **mey-hânelüg** eyler (FKD, G.54, B.3).

Dil-i 'uşşâka 'adem *güşesi* **mey-hâne** yeter / *Sâki*-i *câm*-ı *ecel* *gamze*-i *mestâne* yeter (FKD, G.62, B.1).

'Aşkî *sâkî* *gamzeyi* *mest*-i *harâb* *itsek* *n'ola* / *Câmı* *âteş* *bâdesi* *âteş* 'aceb **mey-hâneyüz** (FKD, G.134, B.2).

Bâde-*nüş*-ı *hün*-ı *dil* *oldı* *nigâh*-ı *gamzeler* / *Girre*-*mestân*-ı *cihân*-ı *fitneye* **mey-hâneyem** (FKD, G.212, B.5).

Bâde-i *çeşm*-i *bütân* *câm*-ı *şarâbumdur* *benüm* / *Gamze* **mey-hânemde** bir *mest*-i *harâbumdur* *benüm* (FKD, G.223, B.1).

Varur *zâhid* 'ibâdetgâhına **mey-hâned**en *şoñra* / *Gelür* *mestâne* *başı* *secdeye* *ammâ* *neden* *şoñra* (FKD, G.253, B.1).

mey-hâne-i feyz-i 'aşk-ı Hâk: [1] Allah aşkının bereketinin *meyhanesi*.

Mey-hâne-i feyz-i 'aşk-ı Hâk kim / *Peyvesteyüz* *añda* *bâde*-*nüşuz* (FKD, G.122, B.3).

mey-hâne-i nezzâregâh-ı rüy-i dost: [1] *Sevgilinin* *güzelliğinin* *görüldüğü* *meyhane*.

Mest *ider* bir *câm*-ı *hayret* *bâde*-i *hasret*-*humâr* / *Böyledür* **mey-hâne-i nezzâregâh-ı rüy-i dost** (FKD, G.25, B.3).

mey-ḥ̣ār: [3] Ayyaş.

Ben ol **mey-ḥ̣āreyem** rindāne-meşreb / Ki itdüm meşrebi mestāne-meşreb (FKD, G.18, B.1).

Ġazabla gūş idüp düşnām-ı la‘lin pāyına düşdüm / Yıkar mı **mey-ḥ̣ārı** ger olsa şarāb-ı erġavān keskin (FKD, G.242, B.4).

Tā künem rīş ez-ḥased cān u dil-i Suhrāberā / **Mey-ḥ̣ārem** ez-cām-ı elmāsī mey-i zehrāberā (FKD, G.294, B.1).

mey-i āl: [1] Kırmızı şarap.

Tūṭi-i āla döner āyīneye ‘aksi düşe / Kosa gülşende ḥarīfāne **mey-i āl** üstine gül (FKD, G.196, B.3).

mey-i bī-ġış: [1] Saf şarap. || Şairler, mükemmeli arzuladıklarından insanı da bu şekilde düşünmektedir. Fakat, zaman insanları kötüleştirmiştir. Şair, bu durumu saf şarap anlamına gelen “mey-i bī-ġış” ile insanı karşılaştırarak anlatmaktadır (Bahadır, 2013, s.49-50).

Bü'l-heves lebleri şevkıyla iġer bāde-i şāf / Şu‘le-nūşuz bize besdür **mey-i bī-ġış** āteş (FKD, G.138, B.3).

mey-i dü-sāl: [1] İki yıllık şarap. Dönemin şartları gereği, şarap içinde bulunan taninlerin dibe çöküp şaraba lezzet vermesi iki seneyi bulmaktadır. Bu süreden sonra şarabın bozulma ihtimali arttığından en mükemmel şarap, iki yıllık şarap olarak kabul edilmektedir (OŞK, C.3, s.403).

Sirişte neşve-i ḥikmetle mā vü ṫīn-i sebū / **Mey-i dü-sāle** Felāṭun-ı Cem-nişīn-i sebū (FKD, G.247, B.1).

mey-i gülfām: [1] Gül renkli şarap. Bk. “mey-i gülgūn”.

Çeşm-i rindāne ki dilden **mey-i gülfām** ister / Şişe-i ġayret ü nāmūsı aña cām ister (FKD, G.64, B.1).

mey-i gülgūn: [1] Gül renkli şarap. “Şairler, insan yüzünün sararması ve içilen şarabın yüzü kırmızılaştırması hadisesini beyitlerde sıklıkla kullanarak, sarı yüz ve kırmızı (gül) renkli şarap arasında oyunlar yapmışlardır” (Bahadır, 2013, s.33).

Mey-i gülgūn ile mānend-i lāle surḥ-rūy itdūn / Zihī ḥüsn-i kerem şermende-i iḥsānuñam sākī (FKD, G.283, B.5).

mey-i ḥūn-āb-ı çeşm-i ‘āşık: [1] Âşığın gözünün kanlı şarabı.

Künc-i hayretde **mey-i hün-âb-ı çeşm-i ‘âşıkı** / Muttaşıl geh âstîn ü gâh bister nûş ider (FKD, G.52, B.4).

mey-i hün-âb-ı dîde: [1] Kanlı gözyaşı şarabı.

Müdüâm olur **mey-i hün-âb-ı dîdeden** memlü / Hem âstîn-i Fehîm ü hem âstîn-i sebû (FKD, G.247, B.9).

mey-i Kevşer: [1] Kevşer yaratılışlı şarap.

Sâķî lebün hayâline bir cām şundi kim / Gelmez o bâdenün **mey-i Kevşer** ayağına (FKD, G.252, B.2).

mey-i lālegün: [1] Kırmızı şarap.

Gele gülşene gâzabla öpesin elin edeble / İçesin o gönca-leble **mey-i lālegün** çemende (FKD, G.259, B.2).

mey-i mu‘ciz-nümün: [1] Mucizeler gösteren şarap.

Bahâr olsa yine sâķî **mey-i mu‘ciz-nümün** olsa / Şarâb-ı şu‘le-reng ü cām-ı şâf-ı âb-gün olsa (FKD, G.256, B.1).

mey-i nâb: [2] Halis şarap.

Gözünnden gitmesün bir dem **mey-i nâb** / Fehîm ol dâ‘imâ peymâne-meşreb (FKD, G.18, B.5).

Ĥikmet üzre gerçi medĤ itdüñ **mey-i nâbı** Fehîm / Bilmedün ammâ ki aşlın şan‘at-ı Cem’dür şarâb (FKD, G.14, B.7).

mey-i rüşen: [1] Saf şarap.

Şîşe-i berrâķdan iç o **mey-i rüşeni** / Kim ola ser-çeşmesi tâ cebel-i nürdan (FKD, G.231, B.7).

mey-i zehrâberâ: [1] Zehirli şarap.

Tâ künem rîş ez-Ĥased cân u dil-i Suhrâberâ / Mey-Ĥ‘ârem ez-câm-ı elmâsî mey-i zehrâberâ (FKD, G.294, B.1).

mey-kede: [2] Meyhane, içki içilen yer.

Yârân ile bî-minnet ider **mey-kedede** ‘ayş / Rinde ne belâdur ġam-ı âzâr-ı tekellüf (FKD, G.158, B.2).

Mey-kede vü hānkāh eylediler ictimā' / Künc-i tehī ḳalmadı mest ile mestürdan (FKD, G.231, B.3).

mey-kede-i ḡam: [1] Keder meyhanesi.

Benem bu **mey-kede-i ḡamda** bāde-nūş-ı ḡumār / Ne kām-yāb-ı piyāle ne kām-bīn-i sebū (FKD, G.247, B.8).

mey-nūş: [1] Şarap içen.

Mezheb-i rindāni bilsün mi Fehīmā zāhidān / Ben hezārān-sāl **mey-nūş** olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.5).

mey-nūş-ı ecel: [1] Ecel şarabını içmek || Ölmek.

Leb-teşne olur görse eger cevher-i tīḡin / **Mey-nūş-ı ecel** mevce-i enhārı ne bilsün (FKD, K.4, B.17).

mey-nūş-ı feyz-i 'aql: [1] Aklın bereketinin şarap içeni.

Bu bezm-i dehre gelmez bir daḡı **mey-nūş-ı feyz-i 'aql** / Fehīm-i şā'ir-i mestāne-i ferzāneden şoñra (FKD, G.253, B.9).

mey içen ḡ'abda āşüfte vü maḡmür olmaz. [1] Uykuda şarap içen sarhoş ve perişan olmaz.

Hecrden ḡavf idene zevḡ-ı ḡayāli besdür / **Mey içen ḡ'abda āşüfte vü maḡmür olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.18).

mey iç-: [2] Şarap içmek.

Mey içme sevme dil-beri zevḡ itme muṡlaḡā / Ma'zūr ṡut ki böyledür ey dil rūsüm-ı Rüm (FKD, Terkib-bend 1, B.14).

Ol deñlü zehr verdi ḡazā vü ḡader baña / Ölmek yañnumda oldı **mey içmek** ḡadar baña (FKD, Terkib-bend 1, B.48).

mey ü dil-ber: [1] İçkiler ve güzeller.

Fehīm'em ben **mey ü dil-berden** olmam tā-ebed fāriḡ / Benem kim rüz-ı maḡşer dest-der-dāmānuñam sākī (FKD, G.283, B.9).

mey ü peymāne: [1] Şarap ve kadeh.

Devr-i gird-âb-ı belâ mevce-i tûfân-ı kazâ / Gûta-ğor-ı yem-i aşka **mey ü peymâne** yeter
(FKD, G.62, B.2).

meyâne-i akrân: [1] Yaşlılar arasında.

Fehîm'i âşık-ı şîrinden eyledi tercîh / Olur **meyâne-i akrânda** imtiyâz lezîz (FKD, G.44, B.7).

meydân: [2] Geniş yer, açıklık, saha.

Şeh-süvârum ki kaçan rahş ile **meydâna** girer / Çeşm-i bed-devr 'aceb şahlevendâna girer
(FKD, G.59, B.1).

Cihân pür-fitnedür dehre kazâ âyâ ne şalmışdur / Meger mestâne rahşın ol perî **meydâne**
şalmışdur (FKD, G.75, B.1).

meydân göster-: [1] Çevik atların savaşa çıkması.

Vādî-i ma'nâda istişâl-i haşm-ı dün için / Esb-i tab'-ı şühûna ol dem ki **meydân gösterür**
(FKD, K.10, B.26).

meydân id-: [1] Meydan açmak.

Böyle gelürse karşıusına kim tûrur anuñ / Zîrâ semend-i çeşmine **meydân idüp** gelür (FKD,
G.111, B.6).

meydâna çık-: [1] Kendini göstermek, belli etmek.

Seher âteşle âb oldı dehânına müşa'bidvâr / Hüner 'arz eyledi gül-bün **çıkup meydâna**
gülşende (FKD, G.260, B.3).

meydâna şal-: [1] Ortaya çıkmak.

'Adüyü kavm-ı 'Adāsâ idersin hâk ile yeksân / Semend-i bād-ı pāyuñ hışm ile **şalduqça**
meydâna (FKD, K.7, B.39).

meydâni al-: [1] Gelişmek, yayılmak || Kazanmak, ele geçirmek.

Bir iki kâse bâde nüş it tâ / Esb-i tab'ıñ **ala** bu **meydâni** (FKD, K.17, B.21).

meydân-ı mecâzî: [1] Yalan sahası.

Mecnûn'ı degül belki aşkı iderem mülzem / **Meydân-ı mecâzîde** da'vâ-yı maḥabbetle (FKD,
G.266, B.3).

meydān-ı şecā'at: [1] Yiğitlik meydanı.

Hem zebūn ol hem gir āteşe pervānevār / Yoḥsa **meydān-ı şecā'atda** çerī olmak nedür (FKD, G.91, B.3).

meyl: [1] Sevme , tutulma.

Meger oldı pāy-ı yāra gözümüñ revāne seyli / Ki o naḥl-i 'işve-bāzuñ dil-i zāra var **meyli** (FKD, G.285, B.1).

meyl eyle-: [1] Âşık olmak.

Hürşīd-i cihān olsa Fehīm **eylemezem meyl** / Dil-ber olıcaḫ ol meh-i tābān gibi olsa (FKD, G.255, B.7).

meyl id-/it-: [4]

1. Rağbet etmek, heveslenmek.

'Aşḫ ile **idüp** rubā'īye **meyl** Fehīm / Ḥayyām-şifat şöhret-i eyyām oldum (FKD, Rübai 46, B.2).

Meyl itme ḥaṭṭa ḡā'ib olur ḥüsnüñ ey perī / Şāh olsa nā-bedīd sipāha ne i'tibār (FKD, G.45, B.4).

2. Âşık olmak.

Sen dil-ber-i 'āşık-küşe **meyl itdi** Fehīm āh / Öldürmez iseñ cevri ile ol bī-dili sağ ol (FKD, G.189, B.7).

3. Kastetmek, niyetlenmek.

Dil almaḡa **meyl itdi** bir tıfl-ı perī-çihre / Şimden gerü ehl-i dil cān ile teni n'eyler (FKD, G.56, B.9).

meyl-i keyfiyyet-i şarāb it-: [1] Şarap zevkini arzulamak.

Hīre-mest-i meyl-i ḡamam ki ne dem / **Meyl-i keyfiyyet-i şarāb itdüm** (FKD, K.2, B.7).

meyl-i nesīm-i inbisāt: [1] Açılma rüzgarına istekli.

Açılmaz sînedede dil seyr-i güلزâr-ı nişâţ itmez / Bu bâğuñ goncası **meyl-i nesîm-i inbisâţ** itmez (FKD, G.118, B.1).

me'yûs: [3] Ümitsizlik.

Şâh-bâz-ı çeşm-i dil-ber kim dile me'nûs olur / Murğ-ı âhum ülfet-i pervâzdan **me'yûs** olur (FKD, G.87, B.1).

Külhanda da gülden yine **me'yûs** degüldür / Dil bülbül-i destân-zen-i efsûs degüldür (FKD, G.102, B.1).

Ye'sden de cân-ı hasret-perverüm **me'yûsdur** / Tâ ki oldum ârzü-senc-i ferâğ-ı ârzü (FKD, G.248, B.3).

me'yûs ol-: [1] Ümitsiz, karamsar bir duruma düşmek, üzölmek.

Gülsitândan bülbülân **me'yûs olup** hâmüş hep / Her harâbe pür-şadâ bang-i gurâb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.6).

me'yûs-ı medekâri-i baht-ı dün: [1] Alçak kaderin yardımından ümitsiz olmak.

Tâ çeşm-i siyeh-kârına kim meftûnam / **Me'yûs-ı medekâri-i baht-ı dünam** (FKD, Rübai 43, B.1).

mezâk: [2] Zevk, tat.

Zehr ola **mezâk** ehl-i derde / Ger bî-elmâs olursa tiryâk (FKD, Terci-bend 1, B.55).

Öldürdi beni bu şerm-i cân-süz / Telh itdi **mezâkum** âb-ı teşvîr (FKD, Terci-bend 1, B.38).

mezâk-ı aşık: [1] Âşığın lezzeti.

Şeker-lebâna gelür nüş-hand-i nâz lezîz / **Mezâk-ı aşık** da girye-i niyâz lezîz (FKD, G.44, B.1).

mezâk-ı dil: [1] Gönül lezzeti.

Telh etdi **mezâk-ı dile** şîrîni-i cânı / Biñ rûh fedâ böyle ise lezzet-i dîdâr (FKD, G.47, B.8).

meze: [3] Meze; içki içilirken yenilen yiyecek.

Meze hûn-ı ciger mey eşk-i çeşmüm ney figân-ı dil / Bu şeb meşrebce bir tertîb-i bezm-i şîret olmuşdur (FKD, G.77, B.5).

Benem ol şüh-meşreb nuṭḡ-ı sākīdür gıdā cāna / Baña lāzım degül şınmak **meze** peymāneden soñra (FKD, G.253, B.2).

Sākī yetiş ḡarābuña cām-ı şarāb ver / Ben ġam yerem baña **meze** ne kebāb ver (FKD, Terki-bend 1, B.49).

mezheb ü ‘aql-ı taşarruf: [1] Akla ve mezhebe sahip olma.

Oldı dilden **mezheb ü ‘aql-ı taşarruf** ber-ṭaraf / Ba‘d-ezīn dīvāne-i ‘aşqam tekellūf ber-ṭaraf (FKD, G.155, B.1).

mezheb-i rindān: [1] Rindlerin mezhebi (Kalender kişilerin hareket tarzı).

Mezheb-i rindānı bilsün mi Fehīmā zāhidān / Ben hezārān-sāl mey-nūş olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.5).

mıknātīs: [1] Demir ve metalleri kendine çeken alet. || Âşığın göğsünün sevgilinin kılıcını kendine çekmesi.

Tīğini sīneye çekdi o şehūñ cezb-i cān / Eyledüm kāh-rübā reşk ile **mıknātīs** (FKD, G.289, B.5).

mıqzāf: [1] Kürek (LEXICON, s.1942).

İdüp meşşātelüg herkes ‘arūs-ı Nīl’i zeyn itdi / Ki gūyā oldı keştī şāne vü **mıqzāf** dendāne (FKD, K.7, B.22).

Mışr: [10] Mısır ülkesi.

Sikenderveş kesüp ol seddi ṭufān şaldı **Mışr** içre / Cihān Ḳaydāfaveş ġarḡ oldı līkin baḡr-ı iḡsāna (FKD, K.7, B.19).

Fehīm’i bende itdi **Mışr’da** bir Yūsuf-ı şānī / İraḡdan merḡabā Rüm’a du‘ālar cümle iḡvāna (FKD, K.7, B.52).

Ya ‘Örfi’yem ya Ḥākānī disem bu ṭab‘ ile cā’iz / Ki itdüm Rüm u **Mışr’ı** ġıḡṭageh Şīrāz u Şirvān’a (FKD, K.7, B.58).

‘Ahdüm olsun ger der-i cennet olursa Ey Fehīm / Şağ olursam geçmeyen bir daḡı **Mışr’dan** (FKD, Kıt’a 3, B.1).

‘Adālet-ğüster-i kāmīl ḡaviyyü’z-zihn rüşen-dil / Felek devr itse biñ yıl **Mışr’a** gelmez böyle bir pāşā (FKD, Kıt’a 15, B.12).

Fehīmāsā ƣudūmın műjde idűp didiler tārīĥ / Gelűb Eyyűb Pāşā ƣıldı **Mışr'ı** 'izzıyla mā'ı (FKD, Kıt'a 15, B.15).

Dil-berűn **Mışr** iĥre nā-yāb olduĥın seyr eylese / Ehl-i 'aşƣa ƣaĥt-ı Yűsuf vaĥ'ası ma'lűm olur (FKD, G.82, B.4).

Mālik-i Yűsuf da olsañ **Mışr** zindāndur Fehīm / Gűnlűműz műştāĥ-ı ĥűsn-i dil-berān-ı Rűm olur (FKD, G.82, B.5).

Yűsufveş itdi baĥt bizi **Mışr'da** esīr / Ĥayrān-nişīn-i gűşe-i zindān-ı ĥurbetűz (FKD, G.132, B.4).

Ĥűrīveşān-ı ĥonca-leb gűl-ĥīn-i bűs olmada hep / Meftűĥ gűlzār-ı ƣarāb **Mışr** oldu cennāt-ı na'īm (FKD, K.6, B.7).

Mışr-ı şafā: [1] Eĥlencenin Mısır'ı.

Yād eylemez mi **Mışr-ı şafāda** 'azīz olan / Beytű'l-ĥazen-nişīn-i Fehīm-i zelīlden (FKD, G.235, B.7).

mışra': [1] Şiirin her bir satır.

Ĥisāb-ı sāl-i tārīĥ-i Fehīm itdi bu **mışra'** ĥaşr / Biñ elli dűrde űĥ tārīĥ oldu 'azm-i bādű'l-Mışr (FKD, Kıt'a 17, B.1).

mışra'-ı şānī: [1] İkinici mısra.

Ta'miyeyle **mışra'-ı şānīden** olunca ĥisāb / İki vech ile ıĥıkar tārīĥi bī-naĥş u ziyād (FKD, Kıt'a 8, B.17).

mışra'-ı tārīĥ: [1] Tarih dűşűrmek.

Fehīmā tehniyet-gűne didűm bu **mışra'-ı tārīĥ** / Ťulu'-ı mihr-i iĥbālīñ műbārek ola mañşıbdan (FKD, Kıt'a 13, B.6).

mıştarveş: [1] ıizgi ıizgi, satır satır.

Tenűmde za'f ile **mıştarveş** űstűĥ'ān gűrinűr / Yed-i ƣabīb-i ecelde kitāb-ı mestűram (FKD, K.14, B.20).

mi/mı: [103] Soru eki.

Olduĥca lebűn nāĥıĥa-pīrā-yı tekellűm / Fāş olmamaĥa ıāre **mi** var rāz-ı Mesīĥā (FKD, G.3, B.4).

Günde biñ düzağ tavāf eyler harīm-i dillerin / Olmasun **mi** sīne-i ‘uṣṣāq-ı şeydā muṣṭarib (FKD, G.20, B.2).

Yeter Fehīm yeter derd-i ser hāmūṣ hāmūṣ / İder **mi** ‘arif-i bi’llāh şeyḥ ü şāb ile baḥṣ (FKD, G.26, B.5).

Eşer ider **mi** füsün-kāri-i fesāne Fehīm / Olur mı ol müjeler cāna ḥ‘āb-ı ğamze-i şūḥ (FKD, G.37, B.5).

Eşer ider mi füsün-kāri-i fesāne Fehīm / Olur **mi** ol müjeler cāna ḥ‘āb-ı ğamze-i şūḥ (FKD, G.37, B.5).

İnşāf **mi** yārinden bī-hūde cüdā düşmek / Āvāre dil-i ‘āşık yoḥsa vaṭanı n’eyler (FKD, G.56, B.7).

Ġayretüm yoğ **mi** benüm düzağ girsem ne ‘aceb / Göre pervāneyi kim āteş-i sūzāna girer (FKD, G.59, B.6).

Kendüsin pervāne tīge urmasun **mi** çeşmüne / Hiddet-i ğayretle şem‘-i encümen şemşir olur (FKD, G.86, B.4).

Kendi bir iken ‘aceb degül **mi** / Şad merdüm-i dīde cilvegehdür (FKD, G.95, B.5).

Ġad-i yāre kıyāmetden münāsib **mi** dedüm cāme / Fehīmā dedi ey endīşesi kütāh kutehdür (FKD, G.96, B.5).

Şoḥbet-i ma’nāda olsun **mi** Fehīmā’ya nazir / Bir iki bī-hūde-ğüy u şir ü inşası ğalağ (FKD, G.149, B.5).

Şu‘ā‘-ı rüyūn olur perde-i ḥayādan fāş / Olur **mi** pertev-i meh-tāba kehkeşān māni‘ (FKD, G.151, B.2).

Küstāḥ ise ma’zür ṭutuñ bende Fehīm’i / Dīvāne bilür **mi** nedür eṭvār-ı tekellüf (FKD, G.158, B.7).

Hep kārı teğāfüldür ol ğamze vü ol çeşmün / Mest-i mey-i naḥvet **mi** ya ḥufte midür bilsek (FKD, G.171, B.2).

Ser-be-zānū **mi** olurduğ bu ḥarāb-ābāduñ / Zir-i ser eyleyecek pāre-i ḥıştın görsek (FKD, G.172, B.4).

Ey dil yine bu girye ne dīvāne **mi** olduñ / Keyf-i nigeḥ-i yār ile mestāne mi olduñ (FKD, G.175, B.1).

Ey dil yine bu girye ne dīvāne mi olduñ / Keyf-i nigeḥ-i yār ile mestāne **mi** olduñ (FKD, G.175, B.1).

Ḥūrşīdi ṭavaf itmede şad reşk ile māhuñ / Ol mihr-i kamer-çihreye hem-ḥāne **mi** olduñ (FKD, G.175, B.2).

Ey şūḥ nedür ‘āşıkuna böyle tecāhül / Ḳurbānuñ olam ğayrıya cānāne **mi** olduñ (FKD, G.175, B.3).

Ne ğamze vü ne ‘işve ne luṭf-ı tebeşşüm / Tekrār meger bendeñe bīġāne **mi** olduñ (FKD, G.175, B.4).

Ḥākistere düşmişsin eyā çarḥ-ı kebūdī / Bir māh-ruḥuñ şem‘ine pervāne **mi** olduñ (FKD, G.175, B.5).

Ey zāhid-i bī-zevḳ yeter ehl-i dile ṭa‘n / Mestāne **mi** dīvāne mi ferzāne mi olduñ (FKD, G.175, B.6).

Ey zāhid-i bī-zevḳ yeter ehl-i dile ṭa‘n / Mestāne **mi** dīvāne **mi** ferzāne mi olduñ (FKD, G.175, B.6).

Ey zāhid-i bī-zevḳ yeter ehl-i dile ṭa‘n / Mestāne **mi** dīvāne **mi** ferzāne **mi** olduñ (FKD, G.175, B.6).

Biñ çeşm-i kevākible felek şaydına nāzır / Bu dāmda ey ṭā‘ir-i dil dāne **mi** olduñ (FKD, G.175, B.7).

Mecnūn gibi efsūn-ı nigāhıyla ‘ademsin / Dīvāne Fehīm āh ki efsāne **mi** olduñ (FKD, G.175, B.8).

Ḥayāl-i naḳş-ı ruḥuñla ṭolup kitābe-i dil / Olur **mi** ḳaşr-ı Züleyḥā-şıfat ḥarābe-i dil (FKD, G.186, B.1).

Ger böyle ise luṭf-ı nigeḥ baña Fehīmā / Ḳābil **mi** lisāna gele ta‘bīr-i teġāfül (FKD, G.193, B.5).

Mezheb-i rindānı bilsün **mi** Fehīmā zāhidān / Ben hezārān-sāl mey-nūş olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.5).

Yād eylemez **mi** Mışr-ı şafāda ‘azīz olan / Beytül-ḥāzen-nişīn-i Fehīm-i zelīlden (FKD, G.235, B.7).

Ġazabla ğuş idüp düşnām-ı la‘lin pāyma düşdüm / Yıḳar **mi** mey-ḥ‘arı ger olsa şarāb-ı erġavān keskin (FKD, G.242, B.4).

Güşe-i dāmenüñ erbāb-ı vefā görmez **mi** / Tā-be-key dest-i cefā çāk-i girībān olsun (FKD, G.244, B.2).

Olmasun **mi** cān-ı ‘āşık dāğ dāğ-ı ārzū / Bü'l-heves pervāneyüz biñ var çerāğ-ı ārzū (FKD, G.248, B.1).

Mihr ü meh **mi** şu‘le-i dūd-ı dil-i ‘āşık mıdur / Ney ki bu manzūr olan cirm-i münevver rüz u şeb (FKD, K.1, B.6).

Oldı tecellīgeh-i mihr-i ruħuñ / Eylemesün **mi** meh-i tābān semā‘ (FKD, K.3, B.7).

Bu isti‘dād ile olmaz **mi** istiḥdāma istiḥkāk / Dilerseñ imtiḥān it ḥāzıram tebyīn-i burhāna (FKD, K.7, B.56).

Ya itmesün **mi** āh o kim dil-beri ola / Zā‘f ile tār-ı zülfi gibi vaḳf-ı pīç ü tāb (FKD, K.13, B.3).

İtmesün **mi** ya cebhesin pür-çīn / Eyleyen çarḫ-ı dūna mihmānī (FKD, K.17, B.2).

Besdür ey dil şikāyet-i ‘irfān / Şekvenüñ yok **mi** ḥadd u pāyānı (FKD, K.17, B.19).

Zıkr-i zühād ile bir **mi** neğamāt-ı ‘uşşāk / Şīt-i zenbūr hem-āvāze-i ṭanbūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.5).

Dūzaḫa varmış bir ādem var ise versün ḫaber / ‘Āşiyānı ḳorḳudurlar **mi** ‘azāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.12).

Müjde **mi** nağme-i Dāvūd-ı bezm-i sünniyān / Müjde mi ya zıbaḳ-ı gūş-ı dil-i ehl-i fesād (FKD, Kıt'a 8, B.2).

Müjde mi nağme-i Dāvūd-ı bezm-i sünniyān / Müjde **mi** ya zıbaḳ-ı gūş-ı dil-i ehl-i fesād (FKD, Kıt'a 8, B.2).

Bir dem **mi** olur ki rūḫ-ı Cemşīd / Deryūze-i neşve-i mül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.47).

Subḫānallāh subḫānallāh / Zülfi **mi** ya şubḫa-i belādur (FKD, Terci-bend 1, B.112).

Alsun **mi** ḫayāline ḫayālin / Dil gerçi ḫayāl-müdde‘adur (FKD, Terci-bend 1, B.109).

Ol şeb dil-i beste-revzen-i çeşm / Kūyin **mi** ḫayāl iderdi yā Rab (FKD, Terci-bend 1, B.119).

Ben öyle pür-ḫumār-ı teğafül zihī ‘aceb / Ya ḳahr-ı dehr ile öleyim **mi** cevāb ver (FKD, Terki-bend 1, B.54).

İtmez **mi** kelām-ı rūḫ-baḫşuñ / Dil-mürde-i hecri iḫyā (FKD, Terki-bend 2, B.10).

Sīneñi kīneden ey āyīne-ruḥ şāf eyle / Öleyim **mi** ele mir'āt alup inşāf eyle (FKD, Terki-bend 3, B.30).

Sen de Fehīm yakma beni ta'n-ı aşk ile / Yetmez **mi** derd-i süziş-i dāğ-ı ciger baña (FKD, G.7, B.7).

Tīg-i ğamzeñ ki şehīd itdi Fehīm-i zārı / Olmasun **mi** yine biñ cān ile ḳurbān-ı ḳazā (FKD, G.12, B.7).

‘Aceb **mi** düşmen-i dermān ise dil-i bīmār / Verür **mi** ḥasta-i çeşmi olan devāya rızā (FKD, G.13, B.2).

Olur mı cāna dimāğ-āşinā şemīm-i murād / Eşer **mi** gülşen-i āmālūme nesīm-i murād (FKD, G.39, B.1).

İder **mi** baḥtumuzı Ḥaḳ ḳarīn-i mihr-i ümīd / Olur mı ṭālī'ümüz maḥrem-i ḥarīm-i murād (FKD, G.39, B.2).

Olur **mi** cāna dimāğ-āşinā şemīm-i murād / Eşer **mi** gülşen-i āmālūme nesīm-i murād (FKD, G.39, B.1).

İder mi baḥtumuzı Ḥaḳ ḳarīn-i mihr-i ümīd / Olur **mi** ṭālī'ümüz maḥrem-i ḥarīm-i murād (FKD, G.39, B.2).

Bu kār-ḥāne-i ḥırmān içinde tā ki Fehīm / Naşīb olur **mi** ‘aceb vāye-i ‘amīm-i murād (FKD, G.39, B.5).

Tīr-i ḳazāya ey çarḥ itme nişāne sen de / Yitmez **mi** cāna zaḥm-ı tīr-i nigāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.4).

Böyle gūyā lebüñi ey yüzi gül mül **mi** ider / Feyz-i keyfiyyet-i mül goncayı bülbül **mi** eder (FKD, G.51, B.1).

Böyle gūyā lebüñi ey yüzi gül mül **mi** ider / Feyz-i keyfiyyet-i mül goncayı bülbül **mi** eder (FKD, G.51, B.1).

Nice yüz biñ dili bir ğamze iderken küşte / Nigeh-i ‘arbede-cū ḳaşd-ı tegāfül **mi** ider (FKD, G.51, B.2).

Naẓar-ı luṭfuña ṭāḳat yoğ iken ‘āşıkda / Sıḳlet-i ta'ne-i aġyāra taḥammül **mi** ider (FKD, G.51, B.3).

Dīn ü mezheb hep sevdā ile elden gitdi / Bir daḥı dil heves-i ṭurra-i kākül **mi** ider (FKD, G.51, B.4).

‘Āşık-ı hüsn-i ḥaḳīkī **mi** olur hīç Fehīm / Hıdmet-i ‘aşk-ı mecāzīde tekāsül mi ider (FKD, G.51, B.5).

‘Āşık-ı hüsn-i ḥaḳīkī mi olur hīç Fehīm / Hıdmet-i ‘aşk-ı mecāzīde tekāsül **mi** ider (FKD, G.51, B.5).

Fehīm ben ki olan herze-gerd-i ‘ālem-i ‘aşk / Degül **mi** ‘āşık-ı āvāreye belā zencīr (FKD, G.65, B.9).

Kebüter-i ḥarem-i ‘aşk u künde-deryāyam / Revā **mıdur** ola āzādeye revā zencīr (FKD, G.65, B.8).

Ḥarīḳ olmadan eyler **mi** ḥavf pervāne / Ğarīḳ-i lücce-i ‘aşka hirās āteşdür (FKD, G.108, B.4).

Bütānı secde-ber itdi nefesle / Bu yetmez **mi** Fehīm i‘cāz-ı nāḳūs (FKD, G.137, B.7).

Ey kār-ı kazā ḡāmze-i ḥūn-ḥāruña maḥşuş / Olmaz **mi** vefā çeşm-i cefā-kāruña maḥşuş (FKD, G.146, B.1).

Ne ḥāldür k’ide mihr-i ruḥın mekân ol ḥāl / Olur **mi** şeb-pere hīç āfitābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.2).

Taşavvur-ı ḥaṭ-ı dil-ber keder verür yoḥsa / Olur **mi** ‘āşık-ı sevdā-zede çemen-düşmen (FKD, G.239, B.6).

Ṭılısm-ı Cem’dür olur **mi** şikeste-i her-dīv / Hezār seng-i ‘ases olsa der-kemīn-i sebū (FKD, G.247, B.5).

Ey çarḥ şehīd olmaduḳ ādem **mi** ḳalurdı / Tīḡ-i sitemüñ ḡāmze-i cānān gibi olsa (FKD, G.255, B.5).

Bilmezem rüz mı ya şeb **mi** ya ḥāb u ya ḥayāl / Ol ḳadar cāna hüçüm eyledi ḥayret bu gece (FKD, G.257, B.10).

Bilmezem rüz **mi** ya şeb mi ya ḥāb u ya ḥayāl / Ol ḳadar cāna hüçüm eyledi ḥayret bu gece (FKD, G.257, B.10).

Degül elmāsdan zaḥm-ı dil-i bī-çāre āzürde / Olur **mi** merhem-i kāfürdan hīç yara āzürde (FKD, G.261, B.1).

İder evvel ḳademde cismini fersüde ser-tā-pā / Muḡeylāndan olur **mi** ‘āşık-ı āvāre āzürde (FKD, G.261, B.3).

Şāyeste-i şemşīr-i tegāfūl **mi** hele gör / ‘uşşāk-ı melāmet-zedeye bir nazār eyle (FKD, G.267, B.5).

Ben Fehīm-i köhne-ser-mest-i elestem tāzeler / Hīç iderler **mi** tegāfūl ‘āşık-ı dīrīneye (FKD, G.272, B.7).

Benümle sāzgār olur mı yā Rab / Nigāh-ı şūh-ı çeşm-i ‘işve-sāzı (FKD, G.279, B.5).

Gönül gönül nice bir hırş-ı dāğ yetmez **mi** / O teng hānķāha bir çerāğ yetmez mi (FKD, G.286, B.1).

Felekde rūhveş ey dil Mesīh’e hem-dem ol / Zemīnde mihr ile sürdüñ ayağ yetmez **mi** (FKD, G.286, B.2).

Serüñ güher gibi ğaltīde itme her hāzefe / Şadef-nişīni-i künc-i ferāğ yetmez **mi** (FKD, G.286, B.3).

Halīl-i ‘aşkam u gülşen-fürūzi-i i‘cāz / Pür-āteş olduğı eṭrāf-ı bāğ yetmez **mi** (FKD, G.286, B.4).

Gözümde nakş ola ‘aks-i āhū-yı çeşmi / Harīm-i Ka‘be-i ‘aşka sürāğ yetmez **mi** (FKD, G.286, B.5).

Duḡān-ı mürde-çerāğ-ı demüñle ey nāşih / Fehīm’i itdi sözüñ bī-dimāğ yetmez **mi** (FKD, G.286, B.6).

Beste-zünnār-ı ser-i zūlfine cān-ı ‘īsī / Rūh-ı ķudsi o bütüñ olmaya **mi** ķissisi (FKD, G.289, B.1).

Şā‘ir-i rūşen-ḡayālem mihr-ṭab‘am meh-zamīr / Ğarķ-ı nūr olmaz **mi** ol kim medḡüñ eyler rüz u şeb (FKD, K.1, B.43).

Olınca dost refīķum semūr u aṭlas olur / Baķar **mi** ‘āşık olan zaḡm-ı hūr u hūrāya (FKD, K.8, B.7).

Cihān-ı cāhda bir şeb-çerāğ-ı re‘yi gibi / Nazīr olur **mi** daḡı māh-ı ‘ālem-ārāya (FKD, K.8, B.16).

Yohsa medḡüñ böyle **mi** eylerdi ol kim kendüsin / Siḡre gelse ğāh Selmān ğāh Ḥassān gösterür (FKD, K.10, B.39).

Rūşen **mi** olur Fehīm cān-ı nevmīd / Ruḡ-beste kūsūf-ı ye’s ile mihr-i ümīd (FKD, Rübai 14, B.1).

Fâş olmamağa çäre **mi** var zâr-ı Fehîm / Olsaydı mekân zârgel-i sîne-i zâr (FKD, Rûbai 17, B.2).

Ey nâlemi inîleden o câna ne ğarâz / Hîç şem'â nedür bilür **mi** pervâne ğarâz (FKD, Rûbai 24, B.1).

Dil ser-hoş-ı bâde-i maḥabbet / Ya eylesün **mi** fâş râzı (FKD, Terkib-bend 2, B.17).

Ey ğamze nedür bu ḥün-feşânî / Yetmez **mi** idi sipihr cellâd (FKD, Terkib-bend 2, B.38).

Olmaz **mi** tebessüm-i lebünden / Dil-ḥasta-i çeşmüne müdâvâ (FKD, Terkib-bend 2, B.9).

Mi'mâr-ı nigâh-ı iltifâtuñ / İtmez **mi** ḥarâb-ı aşkı âbâd (FKD, Terkib-bend 2, B.42).

Olmaz **mi** nedîm-i bezm-i şādî / Devr-i nigeḥünde cân-ı nâ-şâd (FKD, Terkib-bend 2, B.43).

Gönül gönül nice bir hırş-ı dâĝ yetmez **mi** / O teng ḥânķâha bir çerâĝ yetmez mi (FKD, G.286, B.1).

Kendiñ bilmeyenler bunu bile **mi** / Vaşl-ı rûḥuñ her-dem benim ricâ'mdır (FKD, G.38, B.8).

mî bâzem: [1] Açacaĝım.

Derd-i reşk-i ıztırâbem kîmiyâyî mî küned / Zer **mî bâzem** çü zerre der-leb sîm-âberâ (FKD, G.294, B.4).

mî kün: [4] Olmak, katlanmak.

Tâ ḥayâl-i ğamzeeş ez-bes ki ḥün-ger **mî künem** / **Mî künem** der-sîne-i zaḥm tîĝ-i âteş tâberâ (FKD, G.294, B.3).

Dâmenemrâ nîst târî ğüşüd muḥtâc-ı çâk / **Mî küned** deryûze-i çâk ez-girîbânem henüz (FKD, G.295, B.3).

Derd-i reşk-i ıztırâbem kîmiyâyî **mî küned** / Zer mî bâzem çü zerre der-leb sîm-âberâ (FKD, G.294, B.4).

mî revîd: [1] (Çiçek) Açıyor.

Şad ğülistân lâle zi-çeşm-fürü ḥayr-ı hatt-ı ḥall / Ğonce-i ḥünâbe **mî revîd** zi-müĝânem henüz (FKD, G.295, B.2).

micmer: [1] “İçinde tütsü yaknan bakır yahut bronzdan küçük şamdan şeklindeki aletin adıdır. ‘Buhurdan’ da denilir. Amber tozundan yoğrularak mum hâline getirilen madde dikilerek yakılırdı” (PAKALIN, C.2, s.532).

Didi mihr ü meh degüldür ravzasında ol Şeh’üñ / Kıdsiyân gerdân iderler iki **micmer** rüz u şeb (FKD, K.1, B.25).

micmer-i ‘aşk: [1] Aşk buhurdanı.

Dil yaqub ‘anber-i süveydâyı / İtdi taraf-ı dimâğı **micmer-i ‘aşk** (FKD, G.167, B.2).

micmer-i bezm-i cünün-ı ‘aşk-ı cānān: [1] Sevgilinin aşkının delilik meclisinin buhurdanı.

Micmer-i bezm-i cünün-ı ‘aşk-ı cānāndur serüm / Dūd-ı āh-ı aḥker-i dāğ-ı serümdür zīverüm (FKD, G.225, B.1).

midür / mıdur: [13] Mıdır, soru eki.

Her tecellīden heyulā itdi biñ şüret kabül / Çok **mıdur** āyīne-i ṭab^c-ı selīm olmaḥ baña (FKD, G.5, B.4).

Ben Fehīm-i şūḥ-ṭab^cı añmayuñ inşāf edüñ / Var **mıdur** bir tāze-mazmūn şā‘ir-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B.7).

Çeşmüñ gibi diller de ālüfte **midür** bilsek / Diller gibi zülfüñ de āşüfte **midür** bilsek (FKD, G.171, B.1).

Çeşmüñ gibi diller de ālüfte **midür** bilsek / Diller gibi zülfüñ de āşüfte **midür** bilsek (FKD, G.171, B.1).

Hep kārı teğāfüldür ol gāmze vü ol çeşmüñ / Mest-i mey-i naḥvet mi ya ḥufte **midür** bilsek (FKD, G.171, B.2).

Gülzār-ı maḥabbetde şekl-i dil-i şad-pārem / Bir gonca-i pür-ḥün-ı ne-ş’küfte **midür** bilsek (FKD, G.171, B.3).

Bildük ne imiş aşlın ‘aşk u dil ü dil-dāruñ / Ammā ki bu esrārı nā-güfte **midür** bilsek (FKD, G.171, B.4).

Hem-vāre Fehīmā’nuñ manzūm olur elfāzı / Āyā güher-i ṭab^cı hep süfte **midür** bilsek (FKD, G.171, B.5).

Lāyık **mıdur** imsāk-i nazar tā o ḳadar kim / Çeşmüñ bile gāhī ola dil-gīr-i teğāfül (FKD, G.193, B.2).

Mihr ü meh mi şu'le-i dūd-ı dil-i 'āşık **mıdur** / Ney ki bu manzūr olan cirm-i münevver rüz u şeb (FKD, K.1, B.6).

Hüşyār olam inşāf **mıdur** münfa'ilem / Vallāh hacilem çeşm-i bütāndan hacilem (FKD, Rübai 44, B.2).

Mest olup gül-geşt-i gülzār etmeyem lāyık **mıdur** / Bu hevālar 'aql-ı Eflātūn'a noqşān gösterür (FKD, K.10, B.8).

Dirīgā yok **mıdur** bu 'arşada bir merd-i himmet kim / Hālāş ide girībān-ı dilüm dest-i melāmetden (FKD, K.15, B.36).

miğfer: [1] Silahın icadından önce savaşlarda kılıç, mızrak ve ok gibi savaş aletlerinden korunmak amacıyla başa giyilen başlık (PAKALIN, C.2, s.533).

Mihr ü meh şanma felek bīm-i hadeng-i āhdan / Eksük itmez kellesinden iki **miğfer** rüz u şeb (FKD, K.1, B.4).

mīḡ-i der-i ḡāne-i dīde: [1] Göz evinin kapısının çivisi|| göz kapaklarındaki kirpikler.

Oldı müjeler **mīḡ-i der-i ḡāne-i dīde** / Habs eyledi nūr-ı nıgehüm gayret-i dīdār (FKD, G.47, B.5).

mihmān: [2] Konuk, misafir.

'Ār ider mihr ü mehi etmege ḡaşv-ı bālīn / Ol ki kūyuñda senüñ bir gece **mihmānuñ** olur (FKD, G.83, B.3).

Ey çarḡ-ı siyeh-kāse-i dūn-perver-i bī-rahm / Cellād da olsa kişi **mihmānına** kıymaz (FKD, G.114, B.3).

mihmān ol-: [1] Misafir olmak.

Hezār kibr ü gurūr ile **olsa** bir gece **mihmān** / Hemīşe itse dil-i bī-ḡarār o şūḡa tevāzu' (FKD, G.152, B.6).

mihmānī eyle-: [1] Misafir olmak.

İtmesün mi ya cebhesin pür-çīn / **Eyleyen** çarḡ-ı dūna **mihmānī** (FKD, K.17, B.2).

mihnet: [1] İztırap, azap, acı.

Ne sevdā-yı dil-efḡān bī-maḡal-dād-ı Hudā'dur bu / Bu **mihnetler** kişiye gelmez illā şā'iriyyetden (FKD, K.15, B.27).

mihnet-keş-i ālām: [1] Kederlerin yükünü çekmek.

Çeşm ü zülfüm gibi olsa n'ola bīmār u za'īf / Mübtelā-yı gam u **mihnet-keş-i ālāmumdur** (FKD, K.12, B.18).

mıhr: [39]

1. Güneş.

Āfitābuz dilümüz oldu tecellīgeh-i dost / Zerremüz **mıhr** gibi rüşen olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.10).

Şem' ü kadeh-i mehdür meclis tolaşan ol **mıhr** / Şeb şoşbetine gelmez mıhr encümeni n'eyler (FKD, G.56, B.4).

Derd ü elem ki mādde-i aşl-ı vişaldür / Mādām **mıhre** vāşıl ola meh hilāl olur (FKD, G.81, B.3).

Olursa rüyı 'araqnāk katl-i ehl-i dilāndan / Ğulām-ı mirveha-cünbānı **mıhr** ü māh gerekdür (FKD, G.100, B.9).

Āyīneye çok baqma olur gözüne çün **mıhr** / İfrāt ile hürşīde nazār itme zarardur (FKD, G.106, B.7).

Mıhri gördüm 'arız-ı dil-dāra beñzer beñzemez / Pertev-i hürşīddür kim nāra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.1).

Kemterīn beyzası **mıhr** idi hümā-yı hüsnuñ / Olmadın ser-zede tohm-ı şecer-i Tūr henüz (FKD, G.120, B.4).

Nāz ile olur sāye-nişīn-i güle **mıhr** / Her gül ki ola bāğda hem-sāye-i hüsnuñ (FKD, G.181, B.5).

Şafağ-gün itme **mıhriyle** Fehīm eşküñle 'ālemdē / O mehle encümāsā her gece ağıyār ider 'ālem (FKD, G.202, B.6).

Bahr-ı aşkam pertev-i dīdār-ı hüsne nāzıram / **Mıhr** ile meh merdüm-i çeşm-i habābumdur benüm (FKD, G.223, B.3).

Ziyā-pāş olsa hürşīd-i ruhuñ bismilgeh-i dehre / Hezārān **mıhr** olur bir zerre-i nā-çizüñe kırbān (FKD, G.226, B.2).

Ğayretle dilüñ **mıhr** gibi şu'le-i mağz it / Pervāneñi deryūzeger-i tāb u tef itme (FKD, G.268, B.5).

Felekde rûhveş ey dil Mesîh'e hem-dem ol / Zemînde **mîhr** ile sürdüñ ayağ yetmez mi (FKD, G.286, B.2).

Mîhr şâh-ı rûşenâdur mâh serdâr-ı hücum / Hıyl-i ahterden iderler cem'-i leşker rûz u şeb (FKD, K.1, B.10).

Tâ ki **mîhr** mâhı örte geh küsûf u geh husûf / Tâ ki her-bâr ola çün kâfûr u 'anber rûz u şeb (FKD, K.1, B.50).

Mîhre düşmendür meger meh kim hilâl ü bedrden / Gâh gürz eyler havâle gâh hançer rûz u şeb (FKD, K.1, B.3).

Mîhre ta'n itse meh-i rûyî 'aceb mi tâ ebed / İtdi tenhâ 'âlemi pür-nûr yekser rûz u şeb (FKD, K.1, B.21).

Mîhri döndürdüñ yolından mâhı itdüñ sîne-çâk / Mu'cizâtuñ söylenür kişver-be-kişver rûz u şeb (FKD, K.1, B.31).

Bu huşûşa mîhr ü mâh iki güvâhumdur benüm / Kim cemâlün **mîhridür** tab'umda muzmer rûz u şeb (FKD, K.1, B.44).

Bâd-ı dâmân-ı âh ile **mîhri** / Ateş-efrûz u tef ü tâb itdüm (FKD, K.2, B.3).

'Aks-i cirmi düşse burc-ı âb-ı bahra kim olur / Her şadef beyzâ-yı şubh u **mîhr** olur her dürr-i nâb (FKD, K.5, B.36).

Râyız-ı re'yüñ süvâr-ı eşheb-i 'adl olsa çarç / **Mîhri** zerrîn zîn iderdi burc-ı mîzânı rikâb (FKD, K.5, B.46).

Mîhr oldı gûyâ gül-mişâl sünbûsitân oldı zılâl / Gülzâr-ı luţfuñdan şimâl itdi meger neşr-i şemîm (FKD, K.6, B.15).

Bü'l-'acebdür içmeden gören bunı bulur hayât / **Mîhri** kim zulmât içinde âb-ı hayvân gösterür (FKD, K.10, B.30).

Eger **mîhre** muķarin olsa eyler mâh ile düşmen / Meger tertîb oldı kevkeb-i bahtum nuķusetden (FKD, K.15, B.13).

Mîhr olursam ol ufukdan itmeyem kaç'a tûlû' / Mâh olursam almayam nûr âfitâb-ı Mışr'dan (FKD, Kit'a 3, B.3).

Eyleyüb cübbe câme-i feleki / Hem idüp tās **mîhr** ile mâhı (FKD, Kit'a 4, B.7).

Şām'da **mihr** ile mānend-i meh oldu āsaf / Şadr-ı dād rū felek-pāye Meħemmed Pāşā (FKD, Kıt'a 14, B.7).

Bir āh idicek bu ŧeb ħarāretle Fehīm / Tā-zīr-i zemīnde **mihri** itdi pūr-bīm (FKD, Rūbai 45, B.1).

Ol **mihr** idüm ki sāyem idi āfitāb līk / Pā-māl kıldı sāye-şıfat çarħ-ı dūn beni (FKD, Terkib-bend 1, B.45).

Ol māh idüm **mihr** idi eflāküm eyledi / Zıll-ı zemīnde baħt-ı siyeh tīregūn beni (FKD, Terkib-bend 1, B.46).

Mihrine aldanma çarħuñ baħma ŧekl-i māhına / Perde-i çeşmūnde devr olsa muşavver rüz u ŧeb (FKD, K.1, B.13).

Cūş eylemese Müşterī ol **mihre** ne noħşān / Bī-kıymet olan cins-i ħarīdārı ne bilsün (FKD, K.4, B.29).

2. Sevgili

Şem' ü ħadeħ-i mehdür meclis tolaşan ol mihr / Şeb ŧoħbetine gelmez **mihr** encümeni n'eyler (FKD, G.56, B.4).

Ne ŧu'ledür o tecellī-fürūş-ı ħüsn-i metā' / Ki **mihr** gibi degüldür niħābdan maħzūz (FKD, G.150, B.3).

Şafaħdan **mihr** ŧanmañ kelle-i pūr-ħun-ı baħtıdur / Ki ħurbān eylemiş yāra bulınca dest-res 'āşık (FKD, G.164, B.4).

Mest-i nigeħ-i yārüme ŧunma siper ey **mihr** / Şemşīr-i ħazā yağsa felekden ħazerüm yok (FKD, G.166, B.3).

Āteş-i ħüsn-i bütānum **mihre** ger itse revā / Ĥande-i dendān-nümā ħākisterümdür aħkerüm (FKD, G.225, B.3).

Sāyeñde olurduħ senüñ āsüde-dil ey **mihr** / Sāyeñ daħı ol zülf-i perīşān gibi olsa (FKD, G.255, B.2).

mihr id-: [1] Sevgi ve ŧefkat göstermek.

Ĥatresi düŧse fi'l-meşel bāħa / **Mihr ide** ħonca-i gülistānı (FKD, K.17, B.25).

mihr ü kîn: [1] Şefkat ve öfke.

Mihr ü kîn sîne-i şâfında ‘ayân olsa n’ola / Levn-i şey’ perde-i billür ile mestür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.15).

mihr ü mäh: [7] Güneş ve Ay.

Mihr ü mäh itmezdi sırr-ı nür-ı evvelden zühür / Devr-i ‘ahdüñ olmasa eyyāma maşdar rüz u şeb (FKD, K.1, B.30).

Mihr ü mäh olsaydı ebr-i kahrūña maşhar eger / Dehre göstermezdi yüz tā şubh-ı maşşer rüz u şeb (FKD, K.1, B.33).

Bu huşūşa **mihr ü mäh** iki güvāhumdur benüm / Kim cemālūñ mihrdür şab‘umda muzmer rüz u şeb (FKD, K.1, B.44).

Mihr ü mäh dūd-ı āh-ı dilden itmezdim niķāb / Ger şu‘ā‘-ı çeşm-i ‘āşıkdan hiçābuñ görmesem (FKD, G.210, B.7).

Mihr ü mäh düşmen olmağla ne var huffāşveş / Olsa bir köpek ne gam Bū Cehl-i kāfer rüz u şeb (FKD, K.1, B.39).

Mihr ü mähıyla felek bir sâ‘il-i pür-hırşdur / İki kâseyle cenābuñdan ider cerr rüz u şeb (FKD, K.1, B.34).

Başımı kes **mihr ü mähüñ** Zülfiķār-ı āhla / Şaf-şikāf-ı düşmen ol mānend-i Haydar rüz u şeb (FKD, K.1, B.12).

mihr ü mäh-ı ‘adl: [1] Adaletin ayı ve güneşi.

Mihr ü mäh-ı ‘adli olsa pertev-endāz-ı cihān / Tā şabāh-ı maşşer olurdu ber-ā-ber rüz u şeb (FKD, K.1, B.22).

mihr ü mäh-ı nev: [1] Güneş ve yeni ay.

Mihr ü mäh-ı nev gibi zerd ü nizār-ı ‘aşk olan / Çarhı ‘İsīves ider bālin ü bister rüz u şeb (FKD, K.1, B.8).

mihr ü meh: [28] Güneş ve ay.

Ruḥ-ı pür-tābuñ ol şām-ı tecellīgāh-ı hūbīdür / Ki olmuş **mihr ü meh** pertev-gedā nür-ı niķābuñdan (FKD, G.230, B.4).

Muhtaşar eyle sözüñ ey dil çoğ olmaz **mihr ü meh** / Fāriğ ol taḥşīl-i ḥāşıldur mükerrer rüz u şeb (FKD, K.1, B.49).

Mihr ü meh devr eyledükçe ‘ālemi her şubḥ u şām / Şad-selām olsun revān-ı pāküñe her rüz u şeb (FKD, K.1, B.52).

Mihr ü meh kim devr iderler ‘ālemi her rüz u şeb / Devr-i nā-hemvār-ı eflāke gülerler rüz u şeb (FKD, K.1, B.1).

Mihr ü meh şanma felek bīm-i ḥadeng-i āhdan / Eksük itmez kellesinden iki miğfer rüz u şeb (FKD, K.1, B.4).

Mihr ü meh mi şu‘le-i dūd-ı dil-i ‘āşık mıdur / Ney ki bu manzūr olan cirm-i münevver rüz u şeb (FKD, K.1, B.6).

Mihr ü meh şanma şerār-ı dūd-ı āh-ı ‘āşıkān / Dāğdār itmekdedür eflāki yer yer rüz u şeb (FKD, K.1, B.7).

Mihr ü meh şanma şikār için bu vaḥşetgāhda / Bīşezārın devr ider iki gāzanfer rüz u şeb (FKD, K.1, B.9).

Mihr ü meh kim iki güldür zīnet-i gülzār-ı çarḥ / Çok şeh-i devrāna oldı zīb ü efsar rüz u şeb (FKD, K.1, B.15).

Görselerdi **mihr ü meh** ger şāhidān-ı ‘işmetin / Ḥacletinden olalardı ser-be-cā der rüz u şeb (FKD, K.1, B.23).

Didi **mihr ü meh** degüldür ravzasında ol Şeh’üñ / Ḳudsiyān gerdān iderler iki micmer rüz u şeb (FKD, K.1, B.25).

Sensin ol kim maẓhar-ı cūduñ olaldan **mihr ü meh** / Dehre ser-tā-ser olurlar sofrā-güster rüz u şeb (FKD, K.1, B.28).

Ḥuṭbeñe müştāk **mihr ü meh** degül şāhā hemān / Teşnedür pā-būsuña bu heft-kişver rüz u şeb (FKD, K.1, B.36).

Çihre-sāy-ı ḥāk-i dergāhuñ olaldan **mihr ü meh** / Her biri feyziyle eyler ḥāki gevher rüz u şeb (FKD, K.1, B.37).

Pertev-endāz olsa yüz biñ **mihr ü meh** ḥuşk eylemez / Ol ḳadar dāmān-ı çeşmüñ olmadan ter rüz u şeb (FKD, K.1, B.46).

Olurduḳ şem‘üñe pervāne ey dil / Olaydı **mihr ü mehden** perr ü bālūñ (FKD, G.177, B.7).

Mihr ü mehden de olursa hâţır-ı a'dâñ ola / Çok sıfâlîn-pâre meksûr u mükedder rûz u şeb (FKD, K.1, B.51).

Mihr ü mehden eyleyüb peymâne rûşen-meşrebân / Rağmına eflâkûn eyler nûş-ı sâgar rûz u şeb (FKD, K.1, B.14).

Rûşen olsa **mihr ü mehden** de n'ola ol sîne kim / Cilvegâh ide anı dîn-i Peyember rûz u şeb (FKD, K.1, B.17).

Mihr ü mehden şanma feyz-i hâk-i pâyîdur anuñ / Kim olur pîr-i sipihriñ ceybi pür-zer rûz u şeb (FKD, K.1, B.20).

Cemâl-i şâhid-i gül nâz ider **mihr ü mehe** şimdi / Sürûd-ı şükr-i nev-rûzı şeb ü rûz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.2).

Ol Peyember kim ziyâ-yı nûrîdur **mihr ü mehe** / Tîre-tîh-i tîregîden nûra reh-ber rûz u şeb (FKD, K.1, B.18).

Kim fitnesiyle eyler **mihr ü mehi** siyeh-pûş / Baht-ı siyâh-ı 'âşık hâţ-ı siyâh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.2).

'Âr ider **mihr ü mehi** etmege haşv-ı bâlîn / Ol ki küyuñda senüñ bir gece mihmânuñ olur (FKD, G.83, B.3).

Öyle bed-ahterem ki **mihr ü mehi** / Bâ'is-i zulmet-i şehâb itdüm (FKD, K.2, B.5).

Mihr ü mehle bu pelengî-hû sipihri-kîne-cû / Bir gâzanferdür gîdâ eyler iki ser rûz u şeb (FKD, K.1, B.2).

Mihr ü mehle âsumân bir sîne-sûz abdâldur / Kim turur pehlû-yı pür-dâğında ahter rûz u şeb (FKD, K.1, B.11).

Mihr ü mehle çarh-ı mînâ-fâm bir baht oldu kim / İki nîlüfer virür ol baht-ı ahter rûz u şeb (FKD, K.1, B.16).

mihr ü meh-feyzâ: [1] Ay ve Güneş'ten berekenlenmek.

Mihr ü meh-feyzâ benem ol berç-ı âteş-tâb ki / Feyz-i te'sîri kazâ tab'umda ister rûz u şeb (FKD, K.1, B.42).

mihr ü meh-nâm: [1] Ay ve güneş şöhretli.

Didüm eflâke nedür bu **mihr ü meh-nâm** iki gül / Büy-ı feyzi itmede dehri mu'athtar rûz u şeb (FKD, K.1, B.24).

mihr ü meh-rāyā: [1] Ey Güneş ve Ay fikirli.

Mihr ü meh-rāyā Ḥudāvendā šeff'e'l-muznibā / Ey ki kalbündür cemāl-i Ḥaqq'a mazhar rüz u şeb (FKD, K.1, B.26).

mihrāsā: [1] Güneş gibi.

İtdi eğer-i ḥüsni 'üryān beni mihrāsā / Ser-tā-be-ka-dem cānam cān pīrehi n'eyler (FKD, G.56, B.3).

mihr-feşān: [1] Güneş saçan, aydınlık dağıtan.

Mihr-feşān ebrdür şanki şeb-i ka'drdür / Zülf ü ruḥ-ı mehveşān zūlmet-i semmürdan (FKD, G.231, B.11).

mihr-i aḥker-i dāğ: [1] Yararın korunun sıcaklığı.

Yanmaqdadır cihān u **mihr-i aḥker-i dāğ** / Bir rengdedür hilāl-i 'ıyd ü per-i zāğ (FKD, Rübai 28, B.1).

mihr-i 'ālem-gerd-i şevk: [1] Zevkten dönen dünyanın güneşi.

Geh felekde gāh zīr-i ḥākde seyr eylerem / **Mihr-i 'ālem-gerd-i şevkam** başuma āzādeyem (FKD, G.211, B.5).

mihr-i baḥt: [1] Talihin güneşi.

Hele bir zerreden kemter idi rüz-ı velādetde / 'Aceb şimdi ne deñlü **mihr-i baḥtum** ḥurde olmışdur (FKD, G.76, B.5).

mihr-i bī-nūr: [1] Karanlık güneş.

Eğerçi ma'den-i elmās-ı şeb-çerāğam hem / Bilür āyīneveş līk **mihr-i bī-nūram** (FKD, K.14, B.4).

mihr-i dıraşşān: [1] Parlak güneş.

Pertev-i ḥürşīd-i ruḥuñla ider / Zerre-şifat **mihr-i dıraşşān** semā^c (FKD, K.3, B.11).

mihr-i eflāk-i nübüvvet: [1] Peygamberlik feleklerinin güneşi.

Mihr-i eflāk-i nübüvvet mäh-ı evc-i ıştıfā / Aḥmed-i mürsel ki 'ālem nā'tin eyler rüz u şeb (FKD, K.1, B.19).

mihr-i enver-i ‘aşk: [1] Aşk nurlarının güneşi.

Eylesem ‘aks-i pertevümle n’ola / Nokta-i kalbi **mihr-i enver-i ‘aşk** (FKD, G.167, B.4).

mihr-i enverī: [1] Parlak güneş.

Oldı feyz-i āfitāb-ı hūsn-i ‘aşk ile Fehīm / Nice **mihr-i enverīdür** zerre-i nā-çizümüz (FKD, G.130, B.5).

mihr-i evc-i luṭf: [1] Güzelliklerin yüce güneşi.

Ne kevkeb **mihr-i evc-i luṭf** kim oldı ṭulū‘ından / Şeb-i ümmīd kemter zerresinden biñ seher peydā (FKD, Kıt'a 15, B.2).

mihr-i felek-sīmā: [1] Felek yüzlü güneşi.

Zemīnde mihr-i re’yi oldı Yūsufveş girān-gevher / Ki olmaz hem-terāzūsı anuñ **mihr-i felek-sīmā** (FKD, Kıt'a 15, B.7).

mihr-i felek-zād: [1] Feleğin doğurduğu güneş.

Sen perī-ruḥ var iken zerrece gelmez gözüme / ‘Arz-ı hūsn eylesün **mihr-i felek-zād** yeter (FKD, G.61, B.6).

mihr-i gerdūnī-vaḳar: [1] Dönen güneşin tavrına sahip olan.

Ey **mihr-i gerdūnī-vaḳar** ḥükmün mehe olsa medār / Bir menzil idüp ihtiyār burcında olurdu muḳīm (FKD, K.6, B.14).

mihr-i gerdūn-mesnedā: [1] Ey Dönen Güneş'in dayanağı!

Pādişāh-ı meh-cenābā **mihr-i gerdūn-mesnedā** / Ey ki ḳadrün āsumāna āsitānuñdur me’āb (FKD, K.5, B.38).

mihr-i giyāh: [2] Güneşten sararmış ot. || STEINGASS'ta “sevgilinin yüzü, taze meyve, felsefe taşı, simyacı” (s.1354) anlamlarıyla verilmektedir. Fakat, bu tanımlar aşağıdaki tanıklara uymamaktadır. LEXICON'da “giyāh”a verilen bir anlam da “saman” (s.1609)dir. Samanın sarılığında ve aşağıdaki beyitlerden yola çıkılarak bu anlam verilmiştir.

Hāk itse maḥabbet ḡam-ı hūsnıyla o māhuñ / Yā Rab bu ten-i sebzūmi bir **mihr-i giyāh** it (FKD, G.23, B.5).

Ser-germ-i seyr-i gülşen-i hūsn-i dilem k’olur / Bir berg-i zerd **mihr-i giyāhumdan** āfitāb (FKD, G.15, B.3).

mihr-i ħübān-ı cihān: [1] Dünya güzellerinin güneşi.

Nedür ol ıtarz-ı levendāne o ūhāne reviş / **Mihr-i ħübān-ı cihān** nūr-ı Ĥudā ‘Abdullāh (FKD, K.9, B.3).

mihr-i kamer-ĉihre: [1] Ay yüzlü Güneş.

Ĥürūīdi ıavaf itmede ūad reūk ile māhuñ / Ol **mihr-i kamer-ĉihreye** hem-ĥāne mi olduñ (FKD, G.175, B.2).

mihr-i müūkīn-seĥāb: [1] Misk bulutlu güneş.

Mihr-i müūkīn-seĥāb ya‘nī ĥüsn / Ebr-i ĥürūīd-cüş ya‘nī āh (FKD, G.274, B.4).

mihr-i re‘y: [1] Zihin açıklığı.

Zemīnde **mihr-i re‘yi** oldu Yūsufveū girān-gevher / Ki olmaz hem-terāzūsı anuñ mihr-i felek-sīmā (FKD, Kıt'a 15, B.7).

mihr-i ruĥ: [6] Yanak güneşi.

Ya ĥaı gibi **mihr-i ruĥuña** sāye bırakmış / Ebr-i siyeh-i baııt-ı Fehīmā-yı zebūndur (FKD, G.73, B.7).

Mihr-i ruĥı ūem‘-i leken-i dīde-i terdür / ĉeūmüm de ser-ā-pā ūeb-i hicrūñle ūeĥerdür (FKD, G.106, B.1).

Pehlūya ĉeküp bir gece **mihr-i ruĥı** / Sīnem olsa müūābih-i sīne-i ūubı (FKD, Rübai 9, B.2).

Ey **mihr-i ruĥı** ūüret-i āyīne-i zār / Alnuñdan ‘ayān hezār gencīne-i zār (FKD, Rübai 17, B.1).

Ne ĥāldür k‘ide **mihr-i ruĥın** mekān ol ĥāl / Olur mı ūeb-pere ĥiĉ āfitābdan maĥzüz (FKD, G.150, B.2).

Zā‘f ile oldu ūimdi ūu‘ā-ı baūar-miūāl / **Mihr-i ruĥıyla** ĥīre iken ĉeūm-i āfitāb (FKD, K.13, B.6).

mihr-i ruĥsār: [1] Yanağının güneşi.

Mihr-i ruĥsārın ūafaı-gün itmesün tāb-ı nigāh / Baımañuz ol āfitāb-ı ‘iūmetüm maĥcürdur (FKD, G.69, B.2).

mihr-i rüy-ı dil-ber: [1] Sevgilinin yüzünün güneşi.

Hâkem ammâ **mıhr-i rûy-ı dil-bere** âyîneyem / Ben hârâbe cevher ü âyîneye gencîneyem
(FKD, G.213, B.1).

mıhr-i ümîd: [1] Umut güneşi.

Rüşen mi olur Fehîm cân-ı nevmîd / Ruḡ-beste küsûf-ı ye's ile **mıhr-i ümîd** (FKD, Rübai 14,
B.1).

mıhrıbân: [1] Şefkatli, merhametli ||Sevgili.

Mıhrıbânım kendi bismil eyler oldı reşkden / Ölmegi kırbânına ya'nî kim âsân gösterür
(FKD, K.10, B.5).

mıhr-ṭab': [1] Güneş mizaçlı.

Şâ'ir-i rüşen-hayâlem **mıhr-ṭab'am** meh-zamîr / Ğarḡ-ı nûr olmaz mı ol kim medḡüñ eyler
rûz u şeb (FKD, K.1, B.43).

mıhrveş: [4] Güneş gibi.

Ben mâr-ı zülf-i Yûsuf-ı hürşîd-çihreyem / Çıkmaḡda **mıhrveş** bun-ı çâhumdan âfitâb (FKD,
G.15, B.4).

Mıhrveş bî-ser ü pâ şâh-ı cihân oldı Fehîm / Fıkr-i tâc u ğam-ı evreng nedür bilmez hîç
(FKD, G.31, B.9).

Cevşen-i baḡt-ı siyeh-rûzı şeb-i yeldâ ise / **Mıhrveş** 'uşşâka her müy-ı beden şemşîr olur
(FKD, G.86, B.5).

Maşrıḡum mâh-ı ṭab'-ı Enverî'dür / **Mıhrveş** kevkeb-i münîr benem (FKD, G.206, B.11).

mıhrâb: [2] Camide kıbleyi gösteren yer || Sevgilinin kaşları.

Ebrû-yı dost yeter Ka'be-i dilde **mıhrâb** / Muttaşıl eyle teveccüh aña hayrân olarak (FKD,
K.16, B.16).

İki **mıhrâbı** bozup şekl-i çelîpâ itmiş / Müy-ı pîşânî vü ebrûsın idüp hem-âġûş (FKD, G.144,
B.5).

mıkyâsa düş-: [1] Tartılmak, değerini ölçmek.

Bi-ḡamdi'llâh **düşüb mıkyâsa** nokṡa kilik-i kıdretten / Mişâl-i merdüm-i çeşm oldı ol
müştâḡ-ı giryâna (FKD, K.7, B.3).

mîl: [1] Göze sürme çekmeye yarayan nesne (AHTERÎ-i KEBÎR, s.655).

Girmez gözüme ey şeb-i vaşl-ı nev-rüz / Ger leyle-i 'îyd kuhl u mîl olsa hilâl (FKD, Rübai 37, B.2).

mîl-i müjgân: [1] Kirpiğin sürmesi.

Siyeh çeşmüñ hayâliyle olur hāmūş ehl-i 'aşk / Meger ki **mîl-i müjgân** sürme-sây-ı hayret olmuşdur (FKD, G.77, B.8).

milket-i hüsne: [1] Güzellik ülkesi.

Çeşmüñe leşker-i âşüb müsahhar oldu / **Milket-i hüsne** Hudā sen meleki ideli şāh (FKD, K.9, B.9).

mi'mār-ı nigāh-ı iltifāt: [1] Hoşça bakışın yapıcısı.

Mi'mār-ı nigāh-ı iltifātuñ / İtmez mi harāb-ı 'aşkı ābād (FKD, Terki-bend 2, B.42).

mîm-i Fehîm: [1] Fehîm'deki "mim" harfi. Mim harfi sevgilinin dudağına benzetildiğinden yokluk anlamı vermektedir.

Her kaçan vaşf-ı lebüñ yazsam olur **mîm-i Fehîm** / Reşk-i mîm-i dehen-i mu'cize-perdāz-ı Mesîh (FKD, G.34, B.5).

min-ba'd: [15] Bundan sonra.

Edhem-i hāmeñ eylesün **min-ba'd** / Vādî-i fahr içinde cevlānı (FKD, K.17, B.20).

Tā key gām-ı hāclet-i şehīdān / **Min-ba'd** olayım o şūha kırbān (FKD, Terci-bend 1, B.13).

Tā key gām-ı hāclet-i şehīdān / **Min-ba'd** olayım şūha kırbān (FKD, Terci-bend 1, B.26).

Tā-key gām-ı hāclet-i şehīdān / **Min-ba'd** olayım o şūha kırbān (FKD, Terci-bend 1, B.39).

Tā-key gām-ı hāclet-i şehīdān / **Min-ba'd** olayım o şūha kırbān (FKD, Terci-bend 1, B.78).

Tā-key gām-ı hāclet-i şehīdān / **Min-ba'd** olayım o şūha kırbān (FKD, Terci-bend 1, B.91).

Tā-key gām-ı hāclet-i şehīdān / **Min-ba'd** olayım o şūha kırbān (FKD, Terci-bend 1, B.104).

Tā-key gām-ı hāclet-i şehīdān / **Min-ba'd** olayım o şūha kırbān (FKD, Terci-bend 1, B.117).

Tā-key gām-ı hāclet-i şehīdān / **Min-ba'd** olayım o şūha kırbān (FKD, Terci-bend 1, B.130).

Tā-key ğam-ı h̄aclet-i şehīdān / **Min-ba'd** olayım o şūha ḳurbān (FKD, Terci-bend 1, B.143).

Tā-key ğam-ı h̄aclet-i şehīdān / **Min-ba'd** olayım o şūha ḳurbān (FKD, Terci-bend 1, B.156).

Bulup dīdāra isti'dād-ı nazra oldı mevc-engīz / Ki ya'nī işte zencīr ü menem **min-ba'd** dīvāne (FKD, K.7, B.4).

Tā-key ğam-ı h̄aclet-i şehīdān / **Min-ba'd** olayım o şūha ḳurbān (FKD, Terci-bend 1, B.52).

Tā-key ğam-ı h̄aclet-i şehīdān / **Min-ba'd** olayım o şūha ḳurbān (FKD, Terci-bend 1, B.65).

Ne 'ilm ü ne Fehīm ne eş'ār ne kitāb / **Min-ba'd** gūşe vü men ü dil-ber ü şarāb (FKD, Terki-bend 1, B.56).

minnet-i dīdār: [1] Sevgilinin yüzünün eziyeti.

Maḥşerde Fehīm'i görüp olduñ yine pinhān / Ḳurbānuñ olam niceye bu **minnet-i dīdār** (FKD, G.47, B.9).

minnet-i dīdār-ı mihr: [1] Sevgilinin güzelliğinin eziyeti.

Rūz u şeb hayrān-ı ḥüsn-i dil-berān-ı mehveşüz / **Minnet-i dīdār-ı mihr** ü māhdan āsüdeyüz (FKD, G.133, B.2).

minnet-pezir-i ğamze-i ḥātır-nüvāz: [1] Gönlü hoş tutan yan bakışın eziyeti.

Ol çeşm-i ḥışmnāk dirīğ itmedi beni / **Minnet-pezir-i ğamze-i ḥātır-nüvāz** ḥayf (FKD, G.159, B.2).

mīr: [2] Emir, bey.

Olmadum sīr-çeşm-i mişl-i ḥabāb / Tıfl-ı maḥrūm-ı zād **mīr** benem (FKD, G.206, B.5).

Olsalar sözde cümle Ḥākānī / Yine mīrān-ı nazma **mīr** benem (FKD, G.206, B.13).

mīrān-ı nazm: [1] Şiirin sultanları.

Olsalar sözde cümle Ḥākānī / Yine **mīrān-ı nazma** mīr benem (FKD, G.206, B.13).

mīrās: [1] Gönlü yananlara nesilden nesle aktarılan keder.

Ḳalan ḥākisteridür ehl-i sūz-ı māteme **mīrās** / Benüm şem'-i mezārumda yanan pervāneden şoñra (FKD, G.253, B.5).

mir'at: [8] Ayna.

Mir'at içinde gerçi olur 'aksi bî-şebât / Olmaz hayâli âyîne-i sîneden cüdâ (FKD, G.2, B.3).

Şuver-pîrâ-yı 'aks-i hışm-ı çeşmüñ / İder **mir'atı** pür-taşvîr-î Mirrîh (FKD, G.36, B.5).

Mir'atı gerçi 'aksüñ ider feyz-yâb-ı hüşn / Hürşîd öninde şüret-i mâha ne i'tibâr (FKD, G.45, B.6).

Nuḡça âğâz eylese tûḡî-i nefis-i nâḡkam / Şaf-dil **mir'at** aña ḡab'-ı selîmümdür benüm (FKD, G.224, B.3).

Mir'ata bakup eyleme âşübı ziyâde / Bir şaff-ı siyeh-fitne yeter iki şaf itme (FKD, G.268, B.2).

Nice eyyâm idi seyr-i tecellî iştiyâkıyle / Dönerdi kendi **mir'ata** ḡabâbı çeşm-i ḡayrâna (FKD, K.7, B.2).

Ele nezzâregehde **mir'at** al / Secde-ber eyle ḡod-perestâmı (FKD, K.17, B.88).

Kâzım ki yakîn şâhuñ itdi / **Mir'atım** mazḡar-ı şehâdet (FKD, Terci-bend 1, B.149).

mir'ata nigâh et-: [1] Aynaya bakmak.

Öyle ḡünîdür ki bir **mir'ata etse** ger **nigâh** / Rûḡ-ı ḡudsî 'aksin ol âyîne bî-cân gösterür (FKD, K.10, B.4).

mir'at-ı âlem: [1] Dünya aynası.

Devr-i hüşninde o şūḡuñ fikr-i şevḡ-i vaşl ile / Gerd-i ḡamdan ol ḡadar **mir'at-ı âlem** pâkdür (FKD, G.98, B.4).

mir'at-ı çemen: [1] Çemen aynası.

'Aks-i ḡül olur zâhir **mir'at-ı çemen** içre / O lâle-i şeb-nem-rîz olduḡça ḡicâb-âlüd (FKD, G.43, B.2).

mir'at-ı dil: [2] Gönül aynası.

Mir'at-ı dilüm ider şikeste / Ger sehv ile eylese tecellî (FKD, Terci-bend 1, B.2).

Tâ ki gördüm eylemiş âyîne hüşnüñ der-kinâr / Oldı **mir'at-ı dilümden** 'aks-i Yûsuf ber-ḡaraf (FKD, G.155, B.3).

mir'at-ı felek: [1] Gökyüzü aynası.

Kām görmek istesem işkeste **mir'āt-ı felek** / Ben felâket-dîdeye şad rûy-ı hirmân gösterür (FKD, K.10, B.38).

mir'āt-ı fıtrat: [1] Yaratılış aynası.

Şekl-i hayvân itmede **mir'āt-ı fıtratdan** zuhûr / Olmağ üzere şüret-i insân-ı kâmil nâ-bedîd (FKD, G.40, B.6).

mir'āt-ı hüsn-i sâkı-i 'aşk: [1] Aşk sunan güzellin aynası.

Derûnı olmasa **mir'āt-ı hüsn-i sâkı-i 'aşk** / Şafâ-yı cām-ı meye şofiyâ nedür bâ'is (FKD, G.28, B.2).

mir'āt-ı şüret-i Mânî: [1] Mânî'nin tasvirlerinin aynası.

Şi'ri büt-hâne-i nezâketdür / Tab'ı **mir'āt-ı şüret-i Mânî** (FKD, K. 17, B.43).

mir'āt-ı tab': [2] Yaradılış aynası.

Fehîm itdi görüp **mir'āt-ı tab'um** / Kelâmum tûti-i Âmül perişân (FKD, G.232, B.5).

Sirişk-i dîdeden **mir'āt-ı tab'um** jeng-i gam tıtdı / Degül sâde yine naşş-ı hâyâlüm hüsn-i şüretden (FKD, K.15, B.33).

mir'āt-ı tecellî: [2] Görünme aynası.

Mir'āt-ı tecellî olalı sîne-zamîrüm / 'Aks-i mey-i dîdâr ile peymânelüg eyler (FKD, G.54, B.4).

Nigâhum oldı **mir'āt-ı tecellî** / Düşelden çeşmüme 'aks-i hayâlün (FKD, G.177, B.3).

mir'āt-ı vücüd-ı ehl-i 'aşk: [1] Âşıkların vücut aynası.

Mir'āt-ı vücüd-ı ehl-i 'aşka / Çün kim keder-i ecel şafâdur (FKD, Terci-bend 1, B.115).

mir'āt-ı zühd-i Bâyezîd: [1] Dine bağlılığıyla bilinen Bâyezîd'in takva aynası.

Hamdü li'l-lâh oldı müftî-i zamân bir şâf-dil / Kim şalâhıyla odur **mir'āt-ı zühd-i Bâyezîd** (FKD, Kit'a 11, B.2).

Mirrîh: [2] Mars gezegeni de denilen bu gezegene "cellâd-ı felek" diye de adlandırılır. Uğursuzluğuyla bilinir. Rengi kırmızı olan bu gezegenin Farsça adı "Behrâm"dır. Minyatürlerde elinde kılıç ve kesik baş tuttuğu görülür. Erkekliği simgeler. Savaş etkisi vardır (AND, s.353-354)

Eyledi bir gerdiş-i hışımıyla **Mirrîh'i** helâk / Ğamzesi âşüb ile eflâki n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.2).

Küyında bâğ-ı fitne güldür / **Mirrîh** olamaz o bâğa hâşâk (FKD, Terci-bend 1, B.62).

Mirrîh-i çarh: [1] Mars gezegeni.

Çeşm-i yâre ğamzeyem **Mirrîh-i çarha** fitneyem / Āsumân pür-zaħm-ı şemşîr-i 'itâbumdur benüm (FKD, G.223, B.2).

Mirrîh-i cihân-ı fitne: [1] Kargaşa dünyasının savaş gezegeni.

Ğamzeyüz ammâ ki **Mirrîh-i cihân-ı fitneyüz** / Perde-i çeşm-i bütân-ı şühdür eflâkümüz (FKD, G.128, B.2).

mişâlât-ı beyân-ı vâkı': [1] Gerçeği anlatan örnekler.

Suħanum oldı **mişâlât-ı beyân-ı vâkı'** / Şâ'ir-i râst-suħan gerçi ki manzûr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.20).

mişâl-i âb: [1] Su gibi.

Nîlüferî-i berg-i güli rûzeden degül / 'Aks itdi aña çihre-i zerdüm **mişâl-i âb** (FKD, K.13, B.11).

mişâl-i aħker: [1] Ateş kuru gibi.

Dâğumda olup **mişâl-i aħker** düzaħ / Sînemde benüm cilveler eyler düzaħ (FKD, Rûbai 10, B.1).

mişâl-i aħker-i külhan: [1] Hamamın ateşi gibi.

Benem ol ğonca-i himmet ki oldum ser-zede hayfâ / **Mişâl-i aħker-i külhan** gülistân-ı rezâletden (FKD, K.15, B.3).

mişâl-i âyîne-yi âfitâb: [1] Gökyüzü aynası gibi.

Mişâl-i âyîne-yi âfitâb iken ħalbüm / Sifâl-i mâh gibi şubħ u şâm meksûram (FKD, K.14, B.5).

mişâl-i dîde-i hayret: [1] Hayret gözüne benzer.

Mişâl-i dîde-i hayret olur ħayâl-i Fehîm / O dem ki 'aks-i cemâli derûn-ı âba düşer (FKD, G.60, B.5).

mişāl-i enār: [1] Nar gibi || Ateş gibi.

Her ḥabāb-ı yemmi mişāl-i enār / Eyleye kân-ı la^l-i rümmâni (FKD, K.17, B.29).

mişāl-i fânūs: [1] Fanus gibi.

Ger gevher kaṭresin der-âgüş itse / Nûriyla ṭola **mişāl-i fânūs** şadef (FKD, Rûbai 29, B.2).

mişāl-i maḥmûr: [1] Sarhoş gibi.

Nice bir ḥasret-i la^liyile **mişāl-i maḥmûr** / Ola leb-rîz-i şarāb u çeke ḥamyāze kadeḥ (FKD, G.33, B.3).

mişāl-i merdûm-i çeşm: [1] Göz bebeği gibi.

Bi-ḥamdi'llāh düşüb miqyāsa nokṭa kil-k-i ḳudretden / **Mişāl-i merdûm-i çeşm** oldu ol müştāk-ı giryāna (FKD, K.7, B.3).

mişāl-i merdûm-i dīde: [1] Göz bebeği gibi.

Benem ki māhi-i deryā-yı eşk olup her dem / **Mişāl-i merdûm-i dīde** şināhdur kārüm (FKD, G.216, B.6).

mişāl-i naḥcīr: [1] Avlanacak hayvan gibi.

Rāhında yatur gürüh-ı 'uşşāk / Āgeşte-be-ḥün **mişāl-i naḥcīr** (FKD, Terci-bend 1, B.37).

mişāl-i nāka: [1] Deve gibi.

O deñlü itdi tuğyān kim nice tūfān-ı feyz-āsār / Süvār oldu **mişāl-i nāka** her yer mevc-i ğaltāna (FKD, K.7, B.7).

mişāl-i pīr-i muğān: [1] Meyhanenin ustası gibi.

Sebū-be-düş-ı mey-i feyz-i 'aşk olam tā kim / **Mişāl-i pīr-i muğān** ḥūşe-çīn-i engūram (FKD, K.14, B.43).

mişāl-i silsile-i ṭurra: [1] Alın saçı silsilesi gibi.

Görüp bu rağbetümi çeşm-i ehl-i 'aḳla olur / **Mişāl-i silsile-i ṭurra** ḥoş-nümā zencīr (FKD, G.65, B.5).

mişāl-i toḥm-ı gül-ābisten: [1] Gül meydana getiren tohum gibi.

Düşen her kâtre çeşm-i giryenâk-i kilik-i şühumdan / **Misâl-i tohum-ı gül-âbisten** olur verd-i handâna (FKD, K.7, B.59).

misâl-i tüde-i hâşâk: Çöp yığını gibi.

Âteşin gülzâr-ı aşkam şahın-ı bâğumda benüm / Şu'le-i düzağ **misâl-i tüde-i hâşâkdür** (FKD, G.99, B.2).

misâl-i Yûsuf: Hz. Yusuf gibi.

Benem gürk-i dehân-âlûde-i pâkîze-bâğın kim / **Misâl-i Yûsuf oldu zahîrüm pür-levs töhmetden** (FKD, K.15, B.7).

misâl-i zülf-i bütân: [1] Put gibi güzel sevgililerin saçları gibi.

Misâl-i zülf-i bütân fark-ı şehde bahtumdan / Olurdu sâye-i bâl ü per-i hüma zencîr (FKD, G.65, B.7).

miş-i engüşt-i siyeh: [1] Kara parmak gibi.

Miş-i engüşt-i siyeh kim aħker-i süzân olur / Al tûfî oldu germî-i hevâdan her gurâb (FKD, K.5, B.13).

miş-i fâhte: [1] Üveyik kuşu gibi.

Esbin o türk-i serv-ğad gülşene itse tahte / Gerden-i bülbülü be-ğavğ eyleye **miş-i fâhte** (FKD, G.271, B.1).

Berg-i gül üzre sünbülün dâm ide ger Fehîm o serv / Gerden-i bülbülü be-ğavğ eyleye **miş-i fâhte** (FKD, G.271, B.6).

miş-i müsikâr: [1] Mûsikâr kuşu gibi.

Feyz-i neşv itse **miş-i müsikâr** / Nağme-perdâz ide neyistânı (FKD, K.17, B.30).

miş-i sîne-i aşık: [1] Âşığın göğsü gibi.

Çâk idüp **miş-i sîne-i aşık** / Eylemem vakf-ı ħabs-i nâ-dânı (FKD, K.17, B.18).

miş-i sipend-i âteş: [1] Ateşe atılan tütsü tohumu gibi.

Sīneye çekdi beni **mişli-i sipend-i âteş** / Pîç ü tâbum görüp ol mâye-i şefkat bu gece (FKD, G.257, B.6).

mişli: [1] Benzer, eş, denk.

Mişli yokdur ‘Acem’de gerçi Fehîm / Rûm’da ‘Örfi’ye nazîr benem (FKD, G.206, B.16).

mîve: [1] Meyve, yemiş.

Uşkûfe-i naḥl-i hevesem **mîve** ne-dârem / Bî-hüde be-bâd-ı tama‘-ı hām şiküftem (FKD, G.296, B.4).

mîve-hîz: [1] Meyve veren.

Egerçi mümteni‘dür şâḥ-ı mercân **mîve-hîz** olmak / Nihâl-i surḥ-ı müjgânum nedendür dâne-rîz olmak (FKD, G.161, B.1).

mîve-i bâğ-ı vaşl: [1] Kavuşma bahçesinin meyvesi.

Ḥaṭ gelüp olsa ğabğabı dest-ḥoş-ı cihân Fehîm / **Mîve-i bâğ-ı vaşl** eylese ol ḥuceste-ḥaṭ (FKD, G.148, B.5).

mîve-i vaşl: [1] Kavuşma meyvesi.

Ḥışm ile gitdi idüp **mîve-i vaşlunu** dirîğ / Beni maḥrûm iden ancak tama‘-ı hāmumdur (FKD, K.12, B.27).

miyân: [2] Bel.

Meğer ki oldı ser-â-pây fitneden terkîb / Kıyâfet âfet ü kad âfet ü **miyân** âfet (FKD, K.11, B.2).

Miyânı oldı nîlüfersitân eṭrâfı nergiszâr / Naẓar kıl Nîl içinde ceste ceste ol çerâğâna (FKD, K.7, B.25).

miyân-ı baḥr: [1] Denizin ortası.

Eger mevc-i ḥavâdis gelse kıl âğuşuñ âmâde / Ne mümkündür **miyân-ı baḥrde** cây-ı gürîz olmak (FKD, G.161, B.6).

miyân-ı genc: [1] Hazinesinin merkezi.

La‘-i leb sîmîn-bütân itdi iḥâta çevremi / Şan **miyân-ı gencde** nâ-büd bir virâneyem (FKD, G.212, B.2).

miyān-ı Nîl: [1] Nil Nehri'nin ortası.

Miyān-ı Nîl'de her naḥl-i ḥurmā beñzedi gūyā / Şināverlik iden bir dil-ber-i kākül-perîşāna
(FKD, K.7, B.12).

miyān-ı yaḥ: [1] Buzların ortası.

Yā Rab beni ḳoma **miyān-ı yaḥda** / Ya'nî ki vücūdum serd olan berzaḥda (FKD, Rübai 51,
B.1).

mizāc: [1] Tıynet, tabiat.

Geh āb-ı ḥayāt-nüş u geh zehr-āşām / Olmaz dil-i 'āşık gibi bir ṭurfa **mizāc** (FKD, Rübai 8,
B.2).

mizāc-ı şeyḥ: [1] Şeyhin karakteri.

Üştürān lâḡar-ten ü pür-kef-dehen ḥarlar ḳavî / Ey su'āl iden **mizāc-ı şeyḥ** ü şāb-ı Mışr'dan
(FKD, Kıt'a 3, B.10).

mîzāne-i ḥüsn-i'tidāl: [1] Güzel huyları ölçüp tartan.

Ol dāver-i şāḥib-kemāl müstecmi'-i luṭf u cemāl / **Mîzāne-i ḥüsn-i'tidāl** hem ḳahramān hem
ḥalîm (FKD, K.6, B.9).

mîzān-ı ṭab'-ı kec'-ayārān: [1] Anlayışı eksiklerin yaratılış terazisi.

Ne çāre eylemez **mîzān-ı ṭab'-ı kec'-ayārān** fark / Ḳıyās-ı vezn-i eş'ārî selāsetle rekāketden
(FKD, K.15, B.31).

mîzbān-ı çarḥ: [1] Feleḡin ev sahibi.

Siyāh-kāseligin **mîzbān-ı çarḥuñ** gör / Ki kāse-lîs-i segānam egerçi faḡfūram (FKD, K.14,
B.7).

mū: [1] Saç.

Ża'f itdi Fehîmā baña ol deñlü ḡulū / K'oldı naẓarumda naḥl-i ṭübā her **mū** (FKD, Rübai 50,
B.1).

mu'āmele: [1] Başkasına karşı olan davranış, davranış biçimi, tutum.

Ġarīm-i girye ile eylerem **mu'āmeleyi** / Nedīm-i ħande ile gāh-gāhdur kārūm (FKD, G.216, B.5).

mu'ammā-yı laṭīf: [1] Güzellik bilmecesi.

Yūsuf oldu ħ'ān-ı ħüsünde bir āşüfte ṭufeyl / Sāde-rūdur sāde lāzımdur **mu'ammā-yı laṭīf** (FKD, G.157, B.5).

mu'ammer it-[1]: Yaşatmak.

Ĥudā **itsün mu'ammer** nev-gül-i bāğın ne nev-gül kim / Oğırdı medħini bülbül zebānı olmasa elken (FKD, Kıt'a 13, B.4).

mu'arız ol:- [1] Karşı gelmek.

Naħl-i Ṭūr **olma mu'arız** bize kim pertev-i ħüsn / Şu'le-zār itdi ser-ā-pāy ref ü rīšemüzi (FKD, G.291, B.3).

mu'arrā: [1] Temiz, saf (TULUM, s.1266).

Mu'arrā ħūbdur ḳadd-i bülend-i şāhid-i ḳaşrum / Keserdüm çarħ-ı aṭlasdan ḳabā-yı cāh kūtehdür (FKD, G.96, B.2).

mu'aṭṭal: [1] Kullanılmaz hāle gelmek.

Ey māħ ḳalur destgeħ-i miħr **mu'aṭṭal** / İmdād-ı ziyā itnese ser-māye-i ħüsnüñ (FKD, G.181, B.4).

mu'aṭṭar: [1] Güzel kokulu, güzel kokmuş.

Didüm eflāke nedür bu miħr ü meh-nām iki gül / Büy-ı feyzi itmede dehri **mu'aṭṭar** rüz u şeb (FKD, K.1, B.24).

mu'āyine-manzūr: [1] Belli olduđu anlaşılmak.

Tā ki olsun **mu'āyine-manzūr** / Ne imiş rūħ-ı evvel ü sānī (FKD, K.17, B.93).

mū-be-mū: [3] Tel tel, inceden inceye.

Leb-rīz-i nāle oldu tenüm **mū-be-mū** çü çeng / Göñlümce olmadum daħı şīven-ṭırāz ħayf (FKD, G.159, B.8).

Tābiş-i 'aşḳ-ı şu'le-pāş eyledi **mū-be-mū** teni / Bāde-i āteş ile pür oldu yine ayağ-ı dāğ (FKD, G.153, B.3).

Eyledi **mū-be-mū** ihāta beni / Nūr-ı hūrşīd-i ‘aql-ı insānī (FKD, K.17, B.76).

mū-be-mūy: [1] Bedenin her bir teli, her bir zerresi.

Mū-be-mūyem nağme-pīrā şūd be-tevhīd-i Şamed / Men berehmen-şīve kāfir yā şanem-
h‘ābem henūz (FKD, G.295, B.5).

mū-be-mū-yı hañçer-i reşk: [1] Kıskançlık hañçerinin inceliği.

Nigāhuñ itdi bizi **mū-be-mū-yı hañçer-i reşk** / Raķīb-i dil-siyehūñ vaķf-ı cānıyuz cānā (FKD,
G.8, B.6).

mūcib-i bedel: [1] Şaşkınlık sebebi.

Āyīne-i mihr olursa baķmaz / Kim āyīne **mūcib-i bedeldür** (FKD, Terci-bend 1, B.88).

mūcib-i i‘zāz-ı Mesīhā: [1] Hz. İsa'ya saygı göstermenin gerekliliği.

La‘lūñ olalı **mūcib-i i‘zāz-ı Mesīhā** / Tā ‘arşa irişdi küleh-i nāz-ı Mesīhā (FKD, G.3, B.1).

mu‘ciz: [2] Mucize söyleyen.

Çeşmüñi vaşf eyleyüp sihr eylemiş **mu‘ciz** Fehīm / Şekl-i efsūnıyla bir āhū-yı cādūdur demiş
(FKD, G.143, B.5).

Benem ol şā‘ir-i kādīr-beyān-ı sihr-pīrā kim / Kelāmum eyledüm **mu‘ciz** feşāhatle
belāğatden (FKD, K.15, B.30).

mu‘ciz-āsār: [1] Mucize, keramet ortaya koyan.

Ben ‘īsī-i nazm u hāme-cādū / **Mu‘ciz-āsār u sihrkāram** (FKD, Terki-bend 2, B.74).

mu‘cizāt: [1] Hz. Muhammed’e Allah tarafından verilmiş mucizeler, olağanüstülükler.

Mihri döndürdüñ yolından māhı itdūñ sīne-çāk / **Mu‘cizātuñ** söylenür kişver-be-kişver rüz
u şeb (FKD, K.1, B.31).

mu‘ciz-edā: [1] Mucize üslup.

Her perī-rū eyledi vaşfumda bir **mu‘ciz-edā** / Sihr ü efsūn içre derc olmuş Fehīm efsāneyem
(FKD, G.212, B.7).

mu‘cize-i şi‘r: [1] Şiir mucizesi.

Mu'cize-i şîr ile şimdi Fehîm / Şehrde bir şâ'ir-i meşhûrdur (FKD, G.74, B.8).

mu'ciz-i lâ'li: [1] Dudağın mucizesi.

Egerçi **mu'ciz-i lâ'line** olmazuz münkir / O göncafem şeh-i 'İsî-demüñ nesin gördük (FKD, G.174, B.4).

mu'ciz-i Müsî: [1] Hz. Musa'nın mucizesi.

Reşk ider görse cādū-yı kilcüm / **Mu'ciz-i Müsî** İbn-i 'İmrān'ı (FKD, K.17, B.33).

mu'ciz-i şakku'l-kamer: [1] Ay'ın ikiye bölünmesi mucizesi.

Ey gül-bün-i bāğ-ı dile göncañ semere / Hücet-i devr-i ruḥuñ mu'ciz-i şakku'l-kamere (FKD, Rübai 52, B.1).

mu'ciz-tırāz-ı dehr: [1] Dünyanın mucize düzenleyicisi.

Seyr itdüm dün Fehîm'üñ tarz-ı sihr-i şî'rini / Böyle kalursa eger **mu'ciz-tırāz-ı dehr** olur (FKD, G.85, B.5).

muḍhik: [1] Güldürücü, tuhaf.

Destarı kec idüp ide bāzārda hırām / Teşhîr-i şâ'irî ide **muḍhik** hırāmdan (FKD, Terki-bend 1, B.30).

mufaşşal: [1] Uzun uzadıya.

Behiştüñ nuşhasın gelsün **mufaşşal** bundan seyr itsün / Haber virsün bir âdem ravza-i cennetde Ridvān'a (FKD, K.7, B.24).

muḡān: [1] Meyhaneci.

Şanmañ ki **muḡān** zāhide peymāne şunarlar / Bir güldür o kim zümre-i rindāna şunarlar (FKD, G.49, B.1).

muḡbeçe: [1] Meyhane çırağı, saki.

Muḡbeçe sevdüñ Fehîm ağlama dīnüm deyü / Cānunu da almamış ḥayf ki az eylemiş (FKD, G.142, B.5). -

muḡbeçe-i bāde-fürüş: [1] Şarap satan meyhane çırağı.

Şubh-dem eyler iken şavma'ada cüş u hurüş / Geldi peymâne-be-kef muğbeçe-i bāde-fürüş
(FKD, G.144, B.1).

muğeylân: [3] Beriye-i Hicaz'da fazlaca yetişen dikenli bir ağaç (BURHÂN-I KATI, s.526).

İder evvel kademde cismini fersûde ser-tâ-pâ / **Muğeylândan** olur mı 'aşık-ı âvâre âzürde
(FKD, G.261, B.3).

Büy-ı gül-i hulkın şabâ itse **muğeylâna** 'atâ / Te'sîr-i luftından revâ bād-ı semûm olsa nesîm
(FKD, K.6, B.11).

Geçse ola bâğdan beriyyeye bād / Gül-i şad-berg ide **muğeylânı** (FKD, K.17, B.74).

muğeylân-ı Hicâz: [1] Hicaz'ın deve dikenleri.

Bâr virmezse **muğeylân-ı Hicâz** ey dil-i zâr / Gülşen-i dostâ var murğ-ı hoş-elhân olarak
(FKD, K.16, B.14).

muhaşşal: [2] Sözüün kısası.

Ne deñlü hışm iderse bir nigâh-ı luft ider gâhî / Degül hâlî **muhaşşâl** 'aşık-ı zâra
mürüvvetden (FKD, K.15, B.44).

Çekse Yûsuf gâşiyem tutsa rikâbum ger 'azîz / İctinâb itdüm **muhaşşal** irtikâb-ı Mısr'dan
(FKD, Kıt'a 3, B.15).

muhaşşal eyle-: [1] Sözü kısa kesmek.

Muhaşşal eylese diğkat Fehîmâ / İder taşvîr eczâ-yı zamân (FKD, Kıt'a 6, B.7).

muhâtab ol-: [1] Kendisine söz söylemek, hitap etmek.

Efsâne-i h'âb-ı gamla bir şeb / **Olmuşdı** hayâle dil **muhâtab** (FKD, Terci-bend 1, B.118).

muhtâc: [1] İhtiyacı olan, muhtaç.

Geh 'ârif-i müstağnî vü gâhî **muhtâc** / Geh âb u geh âteş içre mânend-i zücâc (FKD, Rûbai 8,
B.1).

muhtâc-ı 'asâ: [1] Maddiyata düşkün.

Ben nûr-ı tecellî-i Hâk'a dîde-güşâyam / **Muhtâc-ı 'asâ** cilve-i reftârı ne bilsün (FKD, K.4,
B.7).

muhtâc-ı çāk: [1] Yırtılmaya ihtiyacı olmak.

Dāmenemrā nīst tārī güşūd **muhtâc-ı çāk** / Mī küned deryūze-i çāk ez-girībānem henūz (FKD, G.295, B.3).

muhtâc-ı derāy: [1] Deve çanına ihtiyaç duymak || Kimseye minnet etmemek.

Eylemem gerden-i cemmāzumı **muhtâc-ı derāy** / Hāsret-i yār ile girdüm yola nālān olarak (FKD, K.16, B.3).

muhtâc-ı naqd: [1] Paraya ihtiyacı olmak.

Degül **muhtâc-ı naqd** u cins-i ‘iṣ ü nūṣa cān u dil / Mürettebdür vazīfem her zamān sulṭān-ı himmetden (FKD, K.15, B.17).

muhtâc-ı pā-būs: [1] Sevgilinin ayağını öpmeye ihtiyaç duyan.

Beni hāk itdi hāsret dil-ber-i ṭannāz müstağnī / Gedā **muhtâc-ı pā-būs** u ṣeh-i mümtāz müstağnī (FKD, G.287, B.1).

muhtâc-ı perestiṣ: [1] Tapınmaya muhtaç.

Bu deyr-i mecāzīde **muhtâc-ı perestiṣdür** / Ammā ki hākīkatde büt berhemeni n’eyler (FKD, G.56, B.5).

muhtefi: [1] Gizlenen.

Muhtefi künc-i çeşm-i mestinde / Luṭf-ı ma’nā-yı nā-müselmānī (FKD, K.17, B.80).

muhtel eyle-: [1] Karıştırmak.

Ḥayālüm **eyledi muhtel** sefer mühimmātı / ‘Aceb mi gelse ḥalel nazm u ṣi’r ü inṣāya (FKD, K.8, B.28).

Muhteşem: [1] 1500’de Kâşân’da dünyaya gelen Muhteşem-i Kâşânî, İran’ın ünlü şairlerinden olup “Şemsü’ş-şu’arâ” unvanını almıştır. Enverî ve Hâkânî’den etkilenen şaire ikinci Hâkânî de denilmiştir. Kaside, mersiye dışında tarih ve muammada da başarılı olmuştur (Kurtuluş, 2006, İA, C.31, s.77-78).

Rūm içre **Muhteşem** de olursañ hākīrsin / Bunlarsa cerr idüp dem urur ihtişāmdan (FKD, Terkib-bend 1, B.29).

muhtesib-i sebū-be-düş: [1] Testi omuzda ölçen. Muhtesip, “Sanat erbabının narhlarına bakmak, kile, arşın ve sair ölçüler ile terazi ve kantarları muayene edip düzgün ölçüler kullanmayan ve satışlarda

hile yapanları cezalandırmak vazifesiyle mükellef olan memur hakkında kullanılır bir tâbirdir” (PAKALIN, C.2, s.572).

Cibrîl ki uğraya aña der / Biz **muhtesib-i sebû-be-düşuz** (FKD, G.122, B.4).

muḳābele ol-: [2] Karşılaşmak.

Ṭıfl iken **oldı** şems ile ol meh **muḳābele** / ‘Uşşâḳ ile mükāşefe-i rāza başladı (FKD, G.275, B.2).

Ḥüsn-i elest odur saña **olsa muḳābele** / Remz-i nigāh ile ide ḥüsn-i mu‘āmele (FKD, Terki-bend 1, B.40).

muḳābil: [1] Güç yetmek.

Tā **muḳābilseñ** libās-ı mihr-i ḥüsnin der-ber it / Āyīne gāhī meh-i pür-nūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.2).

muḳābil-i zehr-āb-ı ḥün it-: [1] Kanın zehirli suyuna eşit hâle getirmek.

Ol teşneyem ki teşne iken baña āb-ı Ḥızır / İtdi ḳazā **muḳābil-i zehr-āb-ı ḥün** beni (FKD, Terki-bend 1, B.47).

muḳārin ol-: [1] Yaklaşmak.

Eger mihre **muḳārin olsa** eyler māh ile düşmen / Meger tertīb oldı kevkeb-i bahtum nuḥüsetden (FKD, K.15, B.13).

muḳārin-i küsüf: [1] Tutulmaya yaklaşan.

Çihre-i āfitābveş k’ola **muḳārin-i küsüf** / Şafḥa-i mihr-i rüyına gelmede ceste ceste ḥaṭ (FKD, G.148, B.3).

muḳayyed: [1] Bağlı, kayıtlı.

Şanma tende rişte-i cāna **muḳayyeddür** gönül / Tā ezelden beste-i zülfi müca‘addur gönül (FKD, G.194, B.1).

mū-miyān: [1] İnce belli.

Mū-miyānım çoçup öpdüm leb-i la’l-i yāri / Boyu servüm yüzi gül gonca-dehānum diyerek (FKD, G.170, B.4).

muḳīm ol-: [2] Oturmak, konmak, yerleşmek, sürekli bir yerde bulunmak (TULUM, s.1281).

Bir şehūn dil ser-i kūyında **muķīm oldı** yine / Menzil-i ʿaşqdan erbāb-ı belā dūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.13).

Ey mihr-i gerdūnī-vaķar hūkmūn mehe olsa medār / Bir menzil idüp ihtiyār burcında **olurdu muķīm** (FKD, K.6, B.14).

muķrī-i gül: [1] Gülü okuyan.

Ancaķ olur bülbülā terāviş-i iʿcāz / Zāhid ü **muķrī-i gül** terāne-güzīndür (FKD, G.105, B.4).

muntazır: [1] Her şeye hazırlıklı olarak bekleyen.

Teşne-i tīg-i ĥasta-çeşmümdür / **Muntazır** ʿāşıkān-ı ķurbānī (FKD, K.17, B.89).

muntazır-ı nūr: [1] Aydınlığı beklemek.

Perdesin pīrehen-i Yūsuf-ı maķşūd itdüm / ʿAyn-ı Yaʿķüb-ı emel **muntazır-ı nūr** henüz (FKD, G.120, B.5).

mūr: [3] Karınca.

Bī-vücūdüz ol ķadar fikr-i ĥam-ı ĥaķ ile kim / **Mūr** başşa maĥv olur cism-i belā-fersūdumuz (FKD, G.119, B.4).

Çün ķalb-i Rūm **mūrdan** elbetde tīredür / Āzār-ı cān-ı şīr-dilāndur lüzūm-ı Rūm (FKD, Terķib-bend 1, B.11).

Zūlf ol ey ĥaķ ejder-i maĥrūra beñzet kendūni / Toĥm-ı ĥālin ĥıfz tā-key **mūra** beñzet kendūni (FKD, G.284, B.1).

murād: [5] Maksat, meram, niyet.

Vaş-ı yār ise **murāduñ** rū-be-rāh-ı firķat ol / Vāj-gün imiş Fehīmā çün sürāĥ-ı ārzū (FKD, G.248, B.5).

Vāķıf itdi nūkte-i efʿāl-i Firʿavn'e bizi / Müstefīd olduk **murād** üzre kitāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.14).

Şehīd-i ĥamzeñ olmaķdur **murādı** / Budur taķdīr ile tedbīr-i Mirrīĥ (FKD, G.36, B.4).

Murādı derd idi el-ĥamdü lillāh oldı Fehīm / Bu nā-mūsāʿide ṭālīʿle kām-yāb-ı firāķ (FKD, G.162, B.7).

Murādumca felek devr eylemez eylerse de bir dem / ʤulūʕ eyler hezarān necm-i ğam burc-ı felāketden (FKD, K.15, B.12).

murād u maṭlab: [1] İstek ve amaç.

Ṥabʕ-ı ʕālī-himmetüm itmez tenezzül himmete / Bī-murād u maṭlab olmaḡdur **murād u maṭlabum** (FKD, G.217, B.2).

mūrāne: [1] Karınca gibi.

Şahrāya düşsem **mūrāne** iderem / Bir noḡta-i mevḡūmda biñ yıl tek ü dü (FKD, Rübai 50, B.2).

murġān-ı belā: [1] Bela kuşları.

Murġān-ı belā eylemege ʕāleme pervāz / Destūr diler cünbiş-i perr-i külehüñden (FKD, G.237, B.3).

murġān-ı kafes: [1] Kafeste yaşayan kuşlar. “Sufiler, bedeni kafese, ruhu kuşa benzetirler. Kuşun yükselmesi için ya tabii veya ihtiyarî ölümle beden kafesinden kurtulması, böylece kutsîler âlemine doğru kanat açması lazımdır” (ŞENÖDEYİCİ, C.2, s.767). || Şairler (Babacan, 2012, s.335).

Ben bülbül-i elvān-neġam-ı gülşen-i feyżem / **Murġān-ı kafes** naġme-i tekrāri ne bilsün (FKD, K.4, B.30).

murġān-ı kafes-perver: [1] Kafessever kuşlar.

Zülfinde göñül ḡaṭṭ-ı ʕanber-şikeni n’eyler / **Murġān-ı kafes-perver** seyr-i çemeni n’eyler (FKD, G.56, B.1).

murġān-ı şerer-ḡvārān-ı āteş: [1] Ateşin kıvılcımlarını yiyen kuşlar.

Her şāḡımı āşiyāne itmiş / **Murġān-ı şerer-ḡvārān-ı āteş** (FKD, Terci-bend 1, B.69).

murġānı zāġ ol-: [1] Kuşlar kargaya benzer || Güzelliklerin kötüleşmesi.

Yā Rabb aḡterüm ne siyeh-rū çerāġ olur / Gülzāra düşse pertevi **murġānı zāġ olur** (FKD, Terki-bend 1, B.1).

murġ-ı āh: [1] Āh kuşu.

Şāh-bāz-ı çeşm-i dil-ber kim dile me'nūs olur / **Murğ-ı āhum** ülfet-i pervāzdan me'yūs olur (FKD, G.87, B.1).

Heft-dūzaḡ heft-erzendür o **murğ-ı āha** kim / Āşiyān-zād-ı dil bir dāğ-ı āteşnākdür (FKD, G.98, B.6).

murğ-ı āh-ı 'āşık-ı bī-dil: [1] Gönlnü kaybetmiş aşığın âhının kuşu.

Bü'l-^çacebdür beyza-i dilde daḡı bī-bāl iken / **Murğ-ı āh-ı 'āşık-ı bī-dil** felek-pervāz olur (FKD, G.89, B.6).

murğ-ı belā: [1] Bela kuşu.

Şaydāḡ itse ne dem şāḡn-ı kazāyı ṭurrası / Pāy-best-i dām ider **murğ-ı belāyı** ṭurrası (FKD, G.278, B.1).

murğ-ı bismil-şüde: [1] Kurban edilmiş kuş.

Bülbül-i beste-leb-i gülşen-i tecrīd oldum / **Murğ-ı bismil-şüdeyem** berg ü nevādan geçdüm (FKD, G.218, B.3).

murğ-ı cān: [3] Gönül kuşu.

İki şāh-bāzdur çeşm-i kazā-perr ü kader-peñçe / Birisi şa^çve-i dil biri **murğ-ı cāna** şalmışdur (FKD, G.75, B.3).

Dām-ı tündi **murğ-ı cānı** muttaşıl eyler ḡalāş / Ğamze-i merdüm-şikāruñ bü'l-^çaceb şayyād olur (FKD, G.80, B.4).

Çeşmüne **murğ-ı cānı** gösterelüm / Kebk ile şayd-ı şāh-bāz idelüm (FKD, G.221, B.2).

murğ-ı dest-āmüz-ı dil: [1] Gönlnün usul öğretken kuşu.

Ḥışm ile çeşmün zebān-ı nālemi lāl itmesün / **Murğ-ı dest-āmüz-ı dilden** bī-per ü bāl itmesün (FKD, G.245, B.1).

murğ-ı dil: [3] Gönül kuşu.

Fāş iderdi yoḡsa çokdan dil o māha rāzını / Gāḡ şalar geh men^ç ider **murğ-ı dile** şāh-bāzını (FKD, Diğeri 1, B.19).

Mecrūḡ idüp **murğ-ı dili** ğamze-i dil-ber / Tīr-i müje vü tīğ-i nigeḡden ḡafes eyler (FKD, G.57, B.6).

Ruḥṣat-ı şayd verüp ğamze-i pür-kīnesine / Kōndı şāh-bāz-ı müje **murğ-ı dilüñ** sīnesine (FKD, G.269, B.1).

murğ-ı dil-i hümā: [1] Gönlün hüma kuşu.

Gördükçe bend-i zülfüñe vā-beste dilleri / **Murğ-ı dil-i hümāya** olur kayd-ı dām farz (FKD, G.147, B.5).

murğ-ı gülzār-ı dāğ: [1] Yaralarla dolan gül bahçesinin kuşu.

Murğ-ı gülzār-ı dāğdur gönlüm / Nağme-senc-i ferāğdur gönlüm (FKD, G.222, B.1).

murğ-ı hoş-elhān: [1] Güzel öten kuşlar.

Bār virmezse muğeylān-ı Hicāz ey dil-i zār / Gülşen-i dosta var **murğ-ı hoş-elhān** olarak (FKD, K.16, B.14).

murğ-ı hoş-nevā-yı gülistān-ı dīger: [1] Başka gül bahçesinin hoş nağmeler söyleyen kuşu.

Huffaş-ı külhāna beni şanma ber-ā-berem / Ben **murğ-ı hoş-nevā-yı gülistān-ı dīgerem** (FKD, Terkib-bend 1, B.32).

murğ-ı hoş-nevā-yı gülistān-ı miḥnet: [1] Sıkıntı bahçesinin hoş sesli kuşu.

Biz **murğ-ı hoş-nevā-yı gülistān-ı miḥnetüz** / Hamūşī-i şikāyet-i ğamdur şafirümüz (FKD, G.129, B.2).

murğ-ı hūrşid: [1] Güneşin kuşu.

Murğ-ı hūrşid n'ola olsa ser-ā-pā şu'le / Kūy-ı cānāna gider kâşid-ı peygāmumdur (FKD, K.12, B.4).

murğ-ı imān: [1] İnanç kuşu. || Zayıf inançlı.

Uğde-i zünnār-ı dām-ı küfr-i zülfin seyr idüñ / Zāhidānuñ pāy-beste **murğ-ı imānın** görüñ (FKD, G.182, B.6).

murğ-ı İsā: [1] Yarasa (STEINGASS, s.1217).

Görüp emvāc-ı Nīl'i cümle dihkān oldı tohm-efşān / Şikāra **murğ-ı İsā** hāzır oldu dām ile dāne (FKD, K.7, B.13).

murğ-ı kebābveş: [1] Kebap olmuş kuşlar gibi.

Murg-ı kebâbveş ider haşrda / Tîrûñ ile rûh-ı şehîdân semâ^c (FKD, K.3, B.8).

murğ-ı küfr ü dîn: [1] Dinin ve kâfirliğin kuşu.

El-ḥazer ey **murğ-ı küfr ü dîn** ki düşmendür şaḥın / Gerçi tavrı âşinâdur şâh-bâz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.3).

murğ-ı nazâr-ı ‘âşık: [1] Âşığın bakış kuşu || Âşığın sevgiliye kısa kısa bakması.

Pervâz idemem bâğ-ı ruḥa bîm-i ḥayâdan / **Murğ-ı nazâr-ı ‘âşıkam** ammâ ki perüm yok (FKD, G.166, B.2).

murğ-ı şadâ: [1] Kuş ötüşü.

Ne nâle kemterîn **murğ-ı şadâsı** / Olur hem-pençe-i şeh-bâz-ı nâḫûs (FKD, G.137, B.3).

murğ-ı ser-i bâm: [1] Çatının tepesindeki kuş.

Gerçi rifatdeyem ammâ ki ḥarâb-âbâdam / Cuğd-ı menḥûs-ı Zuḥal **murğ-ı ser-i bâmumdur** (FKD, K.12, B.11).

murğ-ı şadî: [1] Mutluluk kuşu.

Zâğ-ı mâtem fütâd-ı tavûsam / **Murğ-ı şadî** vü ğam-şafir benem (FKD, G.206, B.6).

murğ-ı za‘îf: [1] Zayıf, güçsüz kuş.|| Âşığın canı.

Şayd itmege cânı yeter âşâr-ı teğâfûl / Bir **murğ-ı za‘îfi** iki şâh-bâza tıyurma (FKD, G.251, B.3).

murğ-ı zîrek: [1] Akıl kuşu || STEINGASS'ta “sığırcık ve Hindistan'ta siyah renkli bir kuş” anlamı vardır (s.1216).

Ben murğ-ı zîrekem der iken âḥir esfelüñ / Şâlvârı bendi dâmı olup pây-best olur (FKD, Terki-bend 1, B.36).

Mūsâ: [3] İsrailoğullarına elçi olarak gönderilen peygamber; Hz. Musa. Tanıklarda, Hz. Musa'nın Tur Dağı'nda Allah'ın tecellisine mazhar olması dolayısıyla ele alınmaktadır.

Eyledük **Mūsâ** ile şem^c-i tecellâya nazâr / Şu^c-le-i dîdâr ol ruḥsâra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.2).

Tâ çeşm-i ḥaḳîḳatle nigâh itmeye **Mūsâ** / Hep Ṭür idügin vâdî-i kuhsârı ne bilsün (FKD, K.4, B.3).

Tā çeşm-i haķīkatle nigāh itmeye **Mūsā** / Hep ẗür idügin vādī-i kuhsarı ne bilsün (FKD, K.4, B.5).

Mūsā-lüknet: [1] Hz. Musa gibi dili tutulan.

Ey Yūsuf-ı ʿİsā-dem ü **Mūsā-lüknet** / Zülf-i ejder ü leb-i rūḥda vü ḥüsn-āfet (FKD, Rübai 6, B.1).

mūriyāne: [1] Pas gibi.

Āyīne-i ʿaķla **mūriyāne** ammā / Şemşīr-i kazā-yı ʿaşķa cevherdür dil (FKD, Rübai 38, B.2).

muşavver: [3] Resmedilmiş, tasvir edilmiş.

Levḥ-i çeşminde **muşavver** olsa baķmaz Yūsuf'a / Şehr-i ḥüsn içre iden bir kez temāşā-yı laṭīf (FKD, G.157, B.4).

Cān u dil eyler taķaddümde dehānum pāy-māl / Nā-gehān olsa **muşavver** büse-i pāy-ı laṭīf (FKD, G.157, B.8).

Mihrine aldanma çarḥuñ baķma şekl-i māhına / Perde-i çeşmünde devr olsa **muşavver** rüz u şeb (FKD, K.1, B.13).

muʿtād: [5] Alışılmış, alışmış.

Yeter olduñ dile ḥançer-zen-i bī-dād yeter / Yeter itdüñ beni bī-dāduña **muʿtād** yeter (FKD, G.61, B.1).

Ĝam degül aĝyāra itsün bir nigāhuñ biñ vefā / Ķorķaram ammā vefādār olmaĝa muʿtād olur (FKD, G.80, B.5).

Ḥün-ı ʿuşşāķa daḥı ṭıfl iken olsa **muʿtād** / Perveriş-yāfte-i şīre-i cān olsa güzel (FKD, G.184, B.3).

Ķo zāhidüñ de ayaĝına ser-fürü itsün / Ķadīmī secdeye **muʿtāddur** cebīn-i sebū (FKD, G.247, B.7).

Leblerüñ **muʿtād** iken gül gibi ḥandān olmaĝa / ʿĀşıķa eyler tebessüm biñ ḥicāb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.4).

muʿtād eyle-: [1] Alıştırmak.

İnşāf inşāf ey sitemger / Dād itmege kendüñ **eyle muʿtād** (FKD, Terķib-bend 2, B.35).

mutād ol-: [3] Alışmak.

Āyīneye baḳduḳça olur sāḡar-ı pūr-ḡūn / Ḥūn-ḡārelige **olalı mutād** nigāhuñ (FKD, G.176, B.5).

Fünūn-ı ŧi're **mutād olduḡumdan** çarḡı ider bī-dād / Bilür cüz'-i ṭabī'atdūr geçilmez çünki 'ādetden (FKD, K.15, B.29).

Baña ŧimden gerü çarḡuñ libāsi sūdmend olmaz / Cünūn-ı ḡamla **mutād olmuŧam** çāk-i girībāna (FKD, K.7, B.47).

mutād-ı zevḳ-ı hecr: [1] Ayrılıḡın zevkine alışmıŧ.

Mutād-ı zevḳ-ı hecrüñ olan mātem-āŧinā / Ğamdan helāk olur olamazsa ḡam-āŧinā (FKD, G.10, B.1).

muṭallā: [1] Altınla kaplanmıŧ.

ŧeb-i ḡam ḡāba varsa merdüm-i çeŧmi ruḡı üzre / Nesīc-i pertev-i mehden **muṭallā** perniyān örter (FKD, G.63, B.2).

mu'tekif: [1] İbadete çekilen, münzevi.

Mu'tekif her ŧiken-i silsile-i zülfinde / Dil-i zühhād-ı cünūn-ḳible vü zünnār be-düş (FKD, G.144, B.4).

muṭlakā: [1] Kesin olarak, kesinlikle, ŧüphesiz, ne olursa olsun.

Mey içme sevme dil-beri zevḳ itme **muṭlakā** / Ma'zūr ṭut ki böyledür ey dil rüsüm-ı Rüm (FKD, Terhib-bend 1, B.14).

muṭrib: [2] Çalgıcı.

Muṭrib o perde ḳaŧr-ı ŧafā 'ankebütüdür / Ḳānūn u çeng perdesi anuñ büyütidür (FKD, G.70, B.1).

Yeter **muṭrib** nevā-yı ṭūṭi-i çeng / ŧeker-rīz-i leb-i ŧīrīn-fezāy ol (FKD, G.191, B.5).

muṭrib-ı bezm-i fenā: [1] Yokluk meclisinin çalgıcısı.

Muṭrib-ı bezm-i fenāyuz bu cihān içre Fehīm / ŧīvesi naḡmemüzüñ ŧīven olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.11).

muṭrib-ı bezm-i ḡam: [1] Gam meclisinin çalgıcısı.

Muṭrib-ı bezm-i ğam āheng nedür bilmez hīç / Zühre-i çarḥ-ı elem çeng nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B.1).

muṭrib-ı bezm-i ‘işvekārī: [1] Meclisin cilveli çalgıcısı.

Ol **muṭrib-ı bezm-i ‘işvekārī** / Olduğça cefā-sezā-yı ‘uşşāḳ (FKD, Terci-bend 1, B.20).

muṭrib-ı çarḥ: [1] Feleğın çalgıcısı.

Şīve ile raqşuṅa taḳlīd idüp / **Muṭrib-ı çarḥ** itmede nāzān semā‘ (FKD, K.3, B.9).

muṭrib-ı ecel: [1] Ölüm çalgıcısı.

Za‘īf oldı tenüm meşḳ-i nāleden o kadar / Ki **muṭrib-ı ecele** şimdi tār-ı ũanbūram (FKD, K.14, B.23).

muṭrib-ı nigāh: [1] Bakışların çalgıcısı || Sevgilinin hareketli gözleri.

İtsün yine **muṭrib-ı nigāhuñ** / Bir nağme-i nāz u ‘işve-sāzı (FKD, Terki-bend 2, B.13).

muṭrib-ı nigeḥ ü ‘işve-sāz: [1] Bakış ve naz çalgıcısı.

Nedīm-i bezm-i belā olmağā dil-i nālān / O **muṭrib-ı nigeḥ ü ‘işve-sāz** olur bā‘īs (FKD, G.27, B.3).

muttaşıl: [8] Sürekli, aralıksız.

Cezbe-i hüsn-i maḥabbetdür kim eyler **muttaşıl** / Dost cüst ü cūy-ı ‘aşḳ u ‘aşḳ cüst ü cūy-ı dost (FKD, G.25, B.4).

Künc-i ḥayretde mey-i ḥūn-āb-ı çeşm-i ‘āşıḳı / **Muttaşıl** geh āstīn ü gāh bister nūş ider (FKD, G.52, B.4).

Dil-i zār-ı Fehīm’i mest iden / **Muttaşıl** dil-berā nigāhuñdur (FKD, G.72, B.7).

Dām-ı tündi murğ-ı cānı **muttaşıl** eyler ḥalāş / Ğamze-i merdüm-şikāruñ bü’l-‘aceb şayyād olur (FKD, G.80, B.4).

Rām kıl bir şāh-bāzı kim melā‘ik şayd ede / **Muttaşıl** teşḥīr-sāz-ı her-perī olmağ nedür (FKD, G.91, B.2).

Muttaşıl bīm-i hücum-ı ta‘ne-i ağıyārdan / Tengnā-yı hücre-i dilde nihāndur giryemüz (FKD, G.127, B.6).

Taşdī'eden olur hacil medhūñde yoḡsa cān u dil / Nazm eyler idi **muttaşıl** şad-ıkd-ı lü'lü'-i nazīm (FKD, K.6, B.16).

Ebrū-yı dost yeter Ka'be-i dilde mihrāb / **Muttaşıl** eyle teveccüh aña ḡayrān olarak (FKD, K.16, B.16).

muttaşıl it-: [1] Bitiştirmek (TULUM, s.1290).

Serüm zānūdan itmek münfaşıl emr-i muḡāl oldu / O deñlü **muttaşıl itdüm** bu efkār ile ḡayretten (FKD, K.15, B.19).

muvāfık düş-: [1] Uygun olmak.

İki tārīḡe **muvāfık düşicek** vaqt-i şabāḡ / Oldı bu beyt Fehīmā dile ilhām-ı ḡudā (FKD, Kıt'a 14, B.6).

muvāfık ol-: [1] Uygun olmak.

ḡaḡ **muvāfık olsa** dille zülfden itmem ḡazer / ḡızr olursa ger refiḡum ejdehādan kim kaçar (FKD, G.46, B.2).

mūy: [6] Kıl.

Ey niş-i ḡamze zaḡm-ı nigāḡı yeter baña / Her **mūyüm** itme sen daḡı bir nişter baña (FKD, G.7, B.1).

Dāḡ-ı dilüm āteşle ki leb-rīz ola ḡāḡı / Her **mūyüm** olur rütbede hem-pāye-i düzaḡ (FKD, G.35, B.3).

ḡaḡ eger bir **mūy** ise 'ayn-ı zararlıdur çeşmüme / Rind-i şāḡib-dīdeyem ḡayrān-ı rūy-ı sādeyem (FKD, G.211, B.3).

'Araḡdur eyleyen ol **mūyı** pür-ḡam u pür-tāb / ḡül-āba eyleme ey ḡül kıyās āteşdür (FKD, G.108, B.6).

Tenümde **mūy** degül ḡa'n-ı bī-mezākāndan / Şikūfeveş hedef-i tīr-i niş-i zenbūram (FKD, K.14, B.10).

ḡül-ḡonca-i zaḡm-ı ḡançerinden / Her **mūyümü** ḡül-bün-i ḡül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.49).

mūy-ı beden: [1] Vücudun kılları.

Cevşen-i baht-ı siyeh-rûzı şeb-i yeldâ ise / Mihrveş ‘uşşâka her **müy-ı beden** şemşîr olur (FKD, G.86, B.5).

müy-ı pişânî: [1] Alındaki saçlar.

İki mihrâbı bozup şekl-i çelîpâ itmiş / **Müy-ı pişânî** vü ebrûsın idüp hem-âgûş (FKD, G.144, B.5).

muẓaffer ol-: [1] Zafer kazanmak, mağlup etmek, yenmek.

Nür-ı mihr ü meh gibi kim zılluñ eyler münhezim / ‘Askerüñ küffâra **olmakda muẓaffer** rûz u şeb (FKD, K.1, B.38).

muẓmer: [4] Gizli, saklı, örtülü.

Bu huşûşa mihr ü mâh iki güvâhumdur benüm / Kim cemâlün mihrdür tab‘umda **muẓmer** rûz u şeb (FKD, K.1, B.44).

Za‘ferân itmiş derün-ı gönçada **muẓmer** bahâr / Çihresin güller anuñçün surh u handân gösterür (FKD, K.10, B.11).

Ümmîd-i tecellîsinde **muẓmer** / Mazmûn-ı beyân-ı len terânî (FKD, Terci-bend 1, B.6).

Ey şu‘lesi ‘ârîzuñda **muẓmer** / Şad-pertev-i âteş-i tecellâ (FKD, Terki-bend 2, B.2).

muẓtarîb: [11] Sıkıntılı, ızdıraplı .

Rûh-ı ‘uşşâk olmada pervâneāsâ **muẓtarîb** / Oldı güyâ şu‘le-i şem‘-i tecellâ **muẓtarîb** (FKD, G.20, B.1).

Rûh-ı ‘uşşâk olmada pervâneāsâ **muẓtarîb** / Oldı güyâ şu‘le-i şem‘-i tecellâ **muẓtarîb** (FKD, G.20, B.1).

Günde biñ düzah tavâf eyler harîm-i dillerin / Olmasun mı sîne-i ‘uşşâk-ı şeydâ **muẓtarîb** (FKD, G.20, B.2).

Çîn-i ebrû gösterür gördükçe cüş-ı eşkümi / Mevc olur peydâ belî oldukça deryâ **muẓtarîb** (FKD, G.20, B.4).

Izırâb u ra‘şe maşşûş-ı dil-i ‘uşşâkdur / Olmasun yâ Rabbi ol zülf-i dil-ârâ **muẓtarîb** (FKD, G.20, B.5).

Pây-tâ-ser âteşem ammâ ki zîbağ-tînetem / Āfitâbāsâ n’ola olsam ser-â-pâ **muẓtarîb** (FKD, G.20, B.6).

Merkez-i ʿālem süveydā-yı dilüñdür kim Fehīm / İztırâb itseñ olur eczâ-yı dünyâ **muẓtarib** (FKD, G.20, B.7).

Pertevüñden **muẓtarib** pervânelerdür cān u dil / Şemʿ hem-germiyyetüñden dā'imā bî-tāb olur (FKD, G.79, B.3).

Göñül o aḥker-i sūzān-ı şuʿle-pisterdür / Ki şemʿveş ola hem **muẓtarib** hem āsüde (FKD, G.262, B.3).

Eyledi tāb-ı mihr-i ruḥsāruñ / **Muẓtārib** şuʿle-i fūrüzānı (FKD, K.17, B.95).

Muẓtaribdür lerzişümden ṭabʿ-ı erbāb-ı behişt / Hem suʿālāt-ı kıyāmet hem cevāb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.5).

muẓtarib it-: [1] Üzülmek, kederlenmek.

Ḥavfum oldur kim nişān-ı ḥasret-i ğamdur Fehīm / **Muẓtarib itmekdedür** cānum ğulū-yı ārzü (FKD, G.249, B.8).

muẓtarib ol-: [4] Sıkıntı duymak, kederlenmek.

Ḳo **muẓtarib olayım** nīm-bismil eyle beni / Senüñ şehīdüñ olur ıztırābdan maḥẓūz (FKD, G.150, B.6).

Ser-be-bālīn olsa mest-i şīr ger ol ğamze-kār / Bīm-i çeşminden **olur** āhū-yı zībā **muẓtarib** (FKD, G.20, B.3).

Gerdiş-i çeşmüñde **olur muẓtarib** / Kevkeb-i Mirrīḥ-i perīşān semāʿ (FKD, K.3, B.12).

Bīm-i ḳahruñdan **olurdu** mürde ammā **muẓtarib** / Ḳahramān'a eyleseñ ḥışm ile tevcīh-i ḥitāb (FKD, K.5, B.45).

muẓtarib-ḥāl: [1] İztırâb çeken bir vaziyette || Kurbanın can çekişmesi.

Görüp ḥūn içre cān-ı nīm-küşte **muẓtarib-ḥālın** / Nigāh-ı merḥamet-düşmen urup bir nīze raḥm itdi (FKD, G.282, B.3).

muẓtaribü'l-ḥāl: [1] İzdırap içinde.

Didi kim tā bu ḳadar **muẓtaribü'l-ḥāl** olma / İztırābı ki anuñ bāʿiṣ-i ārāmumdur (FKD, K.12, B.24).

mübārek id-: [1] Bereketlendirmek, mübarek kılmak.

Bu sūr u pūr-sūrūr 'işreti nev-rüz-ı fırūzı / **Mübârek ide** Hâk Pâşâ-yı şâhib-re'y ü fermâna (FKD, K.7, B.32).

mübârek ol- [4] Kutlu, bereketli, uğurlu olmak.

Mübârek ola derûnında ma'cen-i elmâs / Ğidâ iderse hümâ mağz-ı üstüh'ânumuzı (FKD, G.280, B.2).

Fehîmâ tehniyet-güne didüm bu mısrâc-ı târîh / Tulu'ı mihr-i iqbâliñ **mübârek ola** manşıbdan (FKD, Kıt'a 13, B.6).

Birbirinden olmada hûbân yine gül-çîn-i būs / 'Āşıkâ **olsun mübârek** hâsret-i cāvîd-i 'ıyd (FKD, G.41, B.2).

Bülbüle **olsun mübârek** mesti-i gül biz ğarîb / Mest-i aşkuz 'âşık-ı peymâneyüz nev-rüzdur (FKD, G.78, B.4).

mübeddel eyle- [1] Değiştirmek, dönüştürmek.

Görince hûsn-i hattıñ kâtibân-ı hoş-nüvîs-i dehr / **Mübeddel eylesün** hep hatlarını hatt-ı buhlâna (FKD, K.7, B.35).

mübtelâ: [7] Tutkun, âşık.

Tâbiş-i rüyuñdan ey gül çeşm-i bîmâruñ gibi / Bister-i âteşde her bir **mübtelâ** bî-tâb olur (FKD, G.79, B.4).

Mübtelâdur n'eylesünler kebk-i cân u dil Fehîm / Olsalar şaydı revâdur şâh-bâz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.5).

Bister-i ğam üzre ol bîmâr-ı bed-hâlem Fehîm / Havf idüp gelmez ecel ben **mübtelâyı** görmege (FKD, G.263, B.5).

'Aşkuñda senüñ cevri ile belâ çekmez idüm / Hep dildür olan bu **mübtelâyâ** bâ'is (FKD, Rübai 7, B.2).

Çeşmi n'ola katl-i 'âm itse / Bî-çâre o derde **mübtelâdur** (FKD, Terci-bend 1, B.107).

Sitem-i ğamze yeter çeşm-i cefâ-kâr nedür / **Mübtelâña** nedür ey şüh bu efvâr nedür (FKD, Terki-bend 3, B.24).

Olur künc-i Sühâ'da **mübtelâ** h'âb / Eger hâşiyet-i efsâne olsam (FKD, G.199, B.7).

mübtelâ-yı çeşm-i yâr: [1] Sevgilinin gözüne vurgun.

Mübtelâ-yı çeşm-i yâra n'eylesün 'İsâ k'olur / Hâsta-i 'aşqa eṭibbânuñ müdâvâsı ğalaṭ (FKD, G.149, B.4).

mübtelâ-yı ğam: [1] Dert, keder baĝımlısı.

Çeşm ü zülfüm gibi olsa n'ola bîmâr u za'îf / **Mübtelâ-yı ğam** u mihnet-keş-i âlâmumdur (FKD, K.12, B.18).

mübtelâ-yı nazm: [1] Şiir düşkünü.

Ben 'âşık-ı dil-rübâ-yı nazmam / Ṭab'um gibi **mübtelâ-yı nazmam** (FKD, Terkib-bend 2, B.77).

mücerred: [1] Tek başına.

Ne bâr-ĝîr ü ne tüşe **mücerredem** şad-şükr / Degül tevekkülüm illâ ki Haḫ Ta'âlâ'ya (FKD, K.8, B.30).

müdâm: [15] Her zaman, daima, sürekli.

Müdâm olur mey-i hûn-âb-ı dîdeden memlû / Hem âstîn-i Fehîm ü hem âstîn-i sebû (FKD, G.247, B.9).

Müdâm âh u fiĝân olmaĝa terennüm-i dil / Nevâ-yı muṭrıb-ı hûnîn-terânedür bâ'is (FKD, G.28, B.6).

Berḫ-ı seḫâb-ı âhuma peyvestedür **müdâm** / Ebr-i duḫân-ı düd-keş-i düdmân-ı ye's (FKD, G.136, B.4).

Müdâm olur leb-i la'li şarâbdan maḫzûz / 'Aceb 'aceb ki ola şu'le âbdan maḫzûz (FKD, G.150, B.1).

Ḥam itse kadlerini bâr-ı cevri-i ğamze-i maĝrûr / **Müdâm** eylese 'uşşâk-ı zâr o şûḫa tevâzu' (FKD, G.152, B.5).

Her rûz âfitâbum u her şeb çerâĝum ol / Çeşmüm **müdâm** hûsnüñ ile rûşen isterem (FKD, G.208, B.5).

Ĝarîb-i yâr ü diyâram şabâḫ u şâm **müdâm** / Vaṭan ḫayâli ile fikr-i râhdur kârum (FKD, G.216, B.4).

Ârzü-yı seyr-i dîdâr ile giryânam **müdâm** / Olmada bî-hüde rîzân âb-rüy-ı ârzü (FKD, G.249, B.5).

Şevk-ı nigāhuñla iderler **müdām** / Şūr-ı felek fitne-i devrān semā^c (FKD, K.3, B.6).

Müdām çarhda destūr-ı seyr için Keyvān / Yüzin gözün sürer ol sūr-ı āsumān-sāya (FKD, K.8, B.15).

Hemīşe rūşen ola mihr ü meh gibi tab‘uñ / Budur **müdām** recāmuz cenāb-ı Mevlā’ya (FKD, K.8, B.34).

Cihānı eylese berbād bāri seyr itsem / **Müdām** gūş-be-āvāz-ı nefhā-i şūram (FKD, K.14, B.15).

Müdām itmedeyim laht laht kendi tenüm / Ğarībdür ki ne kaçşābam u ne şāturam (FKD, K.14, B.27).

Müdām dünyede fikrüm şarāb u dil-berdür / Ne teşne-i mey-i kevşer ne mā’il-i hūram (FKD, K.14, B.30).

Ğarīmüm ehl-i Ğarābāt ider tavāf **müdām** / Zemīn-i şehri-i maḥabbetde Beyt-i ma‘mūram (FKD, K.14, B.35).

müdārā: [2] İki yüzlülük, hile, aldatma (TULUM, s.1298).

Ben ki āzāde-dilem kayd-ı taşarruf ne belā / Yār u aġyāra **müdārā** vü telaṭṭuf ne belā (FKD, G.4, B.1).

Ğarār virmedi devrān k’idem Ğarār āşlā / Felekle hāşılı yok Ğudretüm **müdārāya** (FKD, K.8, B.8).

müdārā eyle-: [1] İki yüzlülük etmek.

‘Āşıkam ‘āşık ki tīġ-i ġamze-i hūn-rīz-i yār / Cān-ı ‘aşkı zaḥmnāk etse **müdārā eylemem** (FKD, G.203, B.5).

müdārā id-: [1] Yüze gülmek, dost gibi görünmek.

Maġrūrī-i ġamzeñi gören ger / Cibrīl ise de **ider müdārā** (FKD, Terkib-bend 2, B.6).

müdāvā: [2] Tedavi.

Mübtelā-yı çeşm-i yāra n’eylesün ‘Īsā k’olur / Ğasta-i ‘aşka eṭibbānuñ **müdāvāsı** ġalaṭ (FKD, G.149, B.4).

Ğarīb derdine yok hīç seferden özge devā / Revā budur k’ola āmāde dil **müdāvāya** (FKD, K.8, B.9).

müdüvâ id-: [1] Tedavi etmek.

Bülbül-i hasta-dilüz lîk semender-fiṭrat / Zaḥm-ı ḥâr-ı güle âteşle **müdüvâ iderüz** (FKD, G.131, B.6).

müdüvâ ol-: [1] Deva olmak.

Olmaz mı tebessüm-i lebünden / Dil-ḥasta-i çeşmüne **müdüvâ** (FKD, Terkib-bend 2, B.9).

müdde'â: [2] Amaç, maksat.

Seni ḥışma getirmeden ancak / 'Āşıkā **müdde'â** nigāhuñdur (FKD, G.72, B.4).

Nigāh-ı ḥışmı nedür luṭf ile tebessümi ne / Bu şiveden o şehün **müdde'â** nedür bilmem (FKD, G.205, B.6).

müdgam: [1] Arapça'da yan yana iki aynı harfin birbirleriyle şeddeli okunması (<http://lugatim.com/s/mudgam>, E.T. 22.12.2019).

Nev-be-nev leb-rîz-i şevkuz lîk şad-efsüs kim / Yine her şādide **müdgamdur** gam-ı dîrînemüz (FKD, G.125, B.2).

mü'ebbed ol-: [1] Ebedi , sonsuz olmak.

Şadr-ı devletde **mü'ebbed ola** tā rûz-ı kıyām / Gün-be-gün devlet ü 'ömrin ide efzün Mevlâ (FKD, Kıt'a 14, B.5).

mü'essir: [2] Tesirli, etkili.

Benüm seng-i melâmetden **mü'essir** tîr olur āhum / Ne deñlü künd ise tiği ider seng-i fesân keskin (FKD, G.242, B.5).

Her āhından olur düzaḥ çekide / **Mü'essirdür** dilün süz u güdâzı (FKD, G.279, B.6).

mü'ezzin: [1] Ezan okuyan.

Gülşen-nişîn-i güş-ı beyānuñ **mü'ezzinüm** / Bülbülden ey'gelür baña āvāze-i gurāb (FKD, K.13, B.16).

müferriḥ: [2] İç açıcı, ferahlatıcı, huzur verici.

Müferrih bāde-i yākūt-reng itmez beni hayrān / Senüñ mest-i mey-i la'l-i leb-i
handānuñam sākī (FKD, G.283, B.2).

Cünün-ı aşk baña bir **müferrih** itdi 'atā / Odur ki hālet-i giryānluğumda mesrūram (FKD,
K.14, B.26).

müfettihi'l-ebvāb: [1] Kapıları açan, Allah.

Yapar **müfettihi'l-ebvāb** hāne-i vaşlı / Açar velik aña şad-hezār bāb-ı firāk (FKD, G.162, B.5).

müflis-i naqd-ı dil ü sālūs-metā': [1] Gönül parasının ve iki yüzlülük malının parasız kalanı.

Habbezā **müflis-i naqd-ı dil ü sālūs-metā'** / Merhabā perde-der-i 'işmet-i nākūs-fürüş (FKD,
G.144, B.7).

müfred: [1] Tek başına, yalnız.

İtdi dīvān-ı kazādan nāzım-ı aşk intihāb / Şafha-i mecmū'a-i sīnemde **müfreddür** gönül
(FKD, G.194, B.2).

müfti ol-: [1] Müftülük makamına atanmak.

Müjde için 'āleme didüm bu tārīhi Fehīm / Sa'd kevkeble zamāna **oldı müfti** Bū Sa'īd (FKD,
Kıt'a 11, B.11).

müfti-i zamān: [1] Dönemin müftüsü.

Hamdü li'l-lāh oldı **müfti-i zamān** bir şāf-dil / Kim şalāhıyla odur mir'āt-ı zühd-i Bāyezīd
(FKD, Kıt'a 11, B.2).

mühimmāt: [1] Gerekli olan alet edevat.

Hayālüm eyledi muhtel sefer **mühimmāti** / 'Aceb mi gelse hālel nazm u şir ü inşāya (FKD,
K.8, B.28).

mühim-perdāz-ı 'ayş: [1] İçki meclisinin gerekli malzemelerini hazırlayan.

Olmağa her gamze-i meste **mühim-perdāz-ı 'ayş** / Dil gibi hem cām u hem sākī vü hem
ālufte yok (FKD, G.165, B.3).

mühre: [1] Boncuk.

Ṭās-ı feleki **mühre** gibi eyledi devrân / Fevvâre-şifat cüşiş idüp âb-ı sirişküm (FKD, G.220, B.3).

müjde: [6] Mutluluk veren haber.

Müjde teşrîf-i şehâdet on sekiz biñ ‘âlem / Geldi yektâ ol sitemger şulh-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.3).

Müjde ey dârü’ş-şifâ dîvâneyüz nev-rûzdur / Âşinâ-yı ‘ağldan bîgâneyüz nev-rûzdur (FKD, G.78, B.1).

Müjde mi nağme-i Dāvūd-ı bezm-i sünniyân / Müjde mi ya zîbağ-ı güş-ı dil-i ehl-i fesâd (FKD, Kıt'a 8, B.2).

Müjde mi nağme-i Dāvūd-ı bezm-i sünniyân / **Müjde** mi ya zîbağ-ı güş-ı dil-i ehl-i fesâd (FKD, Kıt'a 8, B.2).

Müjde ammâ müjde-i feth-i der-i Dârü’s-selâm / K’aldı anı pâdişâh-ı Rûm-ı İskender-nijâd (FKD, Kıt'a 8, B.3).

Müjde için ‘âleme didüm bu târîhi Fehîm / Sa’d kevkeble zamâna oldı müftî Bû Sa’îd (FKD, Kıt'a 11, B.11).

müjde id-: [1] Müjdelemek, güzel haber vermek.

Fehîmâsâ kudümün **müjde idüp** didiler târîh / Gelüb Eyyüb Pâşâ kıldı Mışr’ı ‘izzıyla mâ’î (FKD, Kıt'a 15, B.15).

müjde kıl-: [1] Sevinecek haber vermek.

Bâgbâna sünbüle **kıl müjde** tâ-key şeklini / Kâkül-i dil-ber gibi böyle perîşân gösterür (FKD, K.10, B.15).

müjde-i feth-i der-i Dârü’s-selâm: [1] İslam ülkesinin kapısını açmanın sevinç haberi.

Müjde ammâ **müjde-i feth-i der-i Dârü’s-selâm** / K’aldı anı pâdişâh-ı Rûm-ı İskender-nijâd (FKD, Kıt'a 8, B.3).

müje: [12] Kirpik.

Gerçi la‘li nüş-ı cân lîkin **müje** nîş-âzmâ / Cümlesi çursun yeter ben bî-dile çurfa belâ (FKD, Diğer 1, B.7).

Eşer ider mi füsün-kâri-i fesâne Fehîm / Olur mı ol **müjeler** cāna h̄'āb-ı ğamze-i şūh̄ (FKD, G.37, B.5).

Niyāz-ı mey **müjedür** gerçi yāra meclisde / Olur ne fā'ide mestāna keşf-i rāz lezīz (FKD, G.44, B.2).

Oldı **müjeler** mīh̄-i der-i h̄āne-i dīde / Habs eyledi nūr-ı nıgehüm ğayret-i dīdār (FKD, G.47, B.5).

İtdi **müjemi** şāh̄çe-i naḥl-i tecellī / Nūr-ı eşer-i bāriḳa-i ḥayret-i dīdār (FKD, G.47, B.2).

Tā ḥançer-i ser-tīz-i nigāh-ı sitemüñden / Her bir müje bir zaḥmi-i āġeşte-be-ḥündur (FKD, G.73, B.3).

Gerçi ḥaṭ geldi **müje** bā'is-i şad-şūr henüz / Oldı ma'zül ol şeh leşkeri maġrūr henüz (FKD, G.120, B.1).

Ḥançerle **müjeñ** levḥ-i dile resm ider evvel / Ṭarḥ-ı sitemi eylese bünyād nigāhuñ (FKD, G.176, B.2).

Ġāhī ki **müjeñ** nāvekini eyleye per-tāb / Bāl ü per-i murġ-ı ecele ola ḥalīde (FKD, G.258, B.2).

Dil ü cān almada çeşm ü nıgehi baḥş itse / Çeşm-i fettānuñ olurdı **müje** cānib-dārı (FKD, G.277, B.3).

Yūsufem şüd **müje** vü ān Yūsufān hem pīr geşt / Men be-kūrī ğüşe-i kirbiyyet-i aḥzānem henüz (FKD, G.295, B.4).

O ebrüvān ü **müjeyle** şikāra kaşd itse / Belā ḥadeng şunar 'arz ider kemān āfet (FKD, K.11, B.4).

müje vü ğamze: [1] Kirpik ve bakış.

Çeşmidür o ser-leşker-i iḳlīm-i belā kim / Olmış **müje vü ğamzesi** pür-fitne sipāhı (FKD, G.276, B.2).

müjgān: [12] Kirpikler

Felek o ebrü vü **müjgāndan** itdi tā ki cüdā / Ḥadeng-i ḳavs-i ḳazānuñ nişāniyuz cānā (FKD, G.8, B.5).

Nigāhı tīġ şunar çeşmi nīze **müjgāndan** / O ğamze olsa süvār-ı semend-i istiġnā (FKD, G.9, B.2).

Fehîm eylerse **müjgānuñ** taḥāyyül / İder şî'rinde hep ta'bîr-i Mirrîḥ (FKD, G.36, B.7).

Çeşmüñ ki ola cilvegeh-i ṭal'at-ı dîdâr / **Müjgānum** olur şem'ci şeb-i ḥalvet-i dîdâr (FKD, G.47, B.1).

Müjgānı iki şaf sipeh-i tiğ-be-kefdür / Kim birbirine cengde merdâne şunarlar (FKD, G.49, B.4).

Gāh **müjgan** geh nigāh-ı pür-fiten şemşîr olur / Ḳatl-i mazlümân-ı çeşmi cümleten şemşîr olur (FKD, G.86, B.1).

Yalıñız ğamzeñ degül āfet maḥall-i nāzda / Her biri **müjgānuñun** bir dil-ber-i ṭannāz olur (FKD, G.89, B.3).

Çeşmi şaff-ı **müjgān** şalduqça ider **müjgān** hücum / 'Askere ğayret düşer itdükçe lâ-büd şāh ceng (FKD, G.168, B.3).

Ey cādū-yı ḥün-rîz yeter sîne-i cāna / **Müjgānuñı geh nāvek ü geh nişter eyle** (FKD, G.267, B.4).

Çeşm-i ser-mest-i bütân hep kaldılar maḥmür-ı nāz / Oldı **müjgān** pāy-ı dāmen ğamze ser-der-ceyb-i ḥ'āb (FKD, K.5, B.41).

Cünbiş-i ğamze ile **müjgānuñ** / Oldı nişter-efşān-ı şiryānî (FKD, K.17, B.94).

Müjgānından ideydi Mānî / Ger ḥāme-i müyü vaqt-i taḥrîr (FKD, Terci-bend 1, B.34).

müjgān u kirişme: [1] Kirpikler ve cilveler.

Cem'c oldı gelüp bir yere **müjgān u kirişme** / Beñzer ki iderler yine tedbîr-i teğāfûl (FKD, G.193, B.3).

müjgān-ı çeşm: [1] Gözdeki kirpikler.

Fedā olsun metā'c-ı cān u dil **müjgān-ı çeşmine** / Gerekdür cān u dilden 'āşık-ı ser-bāz müstağnî (FKD, G.287, B.5).

müjgān-ı ḥün-rîz: [1] Kan dökücü kirpikler.

Fiğān ey Mevlevî dil-ber ki çeşm-i fitne-engîzûñ / Beni öldürmege cem'c eylemiş **müjgān-ı ḥün-rîzûñ** (FKD, G.183, B.1).

müjgān-ı ser-tîz: [1] Keskin kirpikler.

Nigāhuñ fitne-pāş olduqça dest-efşān semā^c içre / Derūn-ı cāna hānçer-rīz olur **müjgān-ı ser-tīzūñ** (FKD, G.183, B.6).

mükāsefe-i rāz: [1] Sırrı meydana çıkarma, aşikar etme.

Ṭıfl iken oldı şems ile ol meh muķābele / ‘Uşşāķ ile mükāsefe-i rāza başladı (FKD, G.275, B.2).

mükedder: [3] Kederli.

Şohbetüñden dil **mükedder** cān gürīzāndur senüñ / Āyīne şāf olsa ey şofī şafādan kim kaçar (FKD, G.46, B.6).

Ol kadar cevr-i felek itdi **mükedder** ķalbūmi / Pür-kederdür hāṭırum rūy-ı şafāyı görmege (FKD, G.263, B.3).

Şafā-yı hāṭırum yok cān **mükedder** dil ğubār-ālūd / Yine şı‘rüm ider āyīneye hānde leṭāfetden (FKD, K.15, B.34).

mükerrer: [1] Sürekli, her daim.

Muḥtaşar eyle sözüñ ey dil çoğ olmaz mihr ü meh / Fāriğ ol taḥşīl-i hāşıldur **mükerrer** rūz u şeb (FKD, K.1, B.49).

mül: [3] Şarap.

Böyle ğüyā lebüñi ey yüzi ğül **mül** mi ider / Feyz-i keyfiyyet-i **mül** goncayı bülbül mi eder (FKD, G.51, B.1).

Neşve-i **mülden** degül surḥi-i rūy-ı ehl-i ‘aşķ / Belki itmiş zevķ-ı la‘lūñ anları **mülden** hacīl (FKD, G.185, B.2).

Çemende nūş iderdüm **mül** perīşān / O bed-mestüm gelüp kākül-perīşān (FKD, G.232, B.1).

mülhem-i feyz: [1] Kalbe doğmuş ilhamların bolluğu.

Her biri vāridāt-ı ğaybīden / **Mülhem-i feyz** līk şeyṭānī (FKD, K.17, B.60).

mülhem-i ğaybī: [1] Gaybın vahyi.

Ḥarf-i menķūt u ḥurūf-ı ğayr-ı menķūt ‘add olup / **Mülhem-i ğaybī** olup ṭab‘-ı Fehīm’üñ yāveri (FKD, Kit'a 9, B.9).

mülk: [1] Memleket, ülke.

Āṣṭī-maṭlab ‘adem **mülkin** penāh itsün k’o ṣūḥ / Şaf-şikendür rüz-ı maḥşer şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.4).

mülk-i dil-i ehl-i niyāz: [1] Yalvaranların gönül memleketi.

Var kıyās it nic’olur **mülk-i dil-i ehl-i niyāz** / O şeh-i kişver-i ḥüsnuñ sipeh-i nāzına baḳ (FKD, G.160, B.2).

mülk-i Ferāsiyāb: Efrāsiyāb’ın ülkesi.

Ḥarāb-ı kişver-i faḳram ki lāne-i cuḡdı / Revādur eylese **mülk-i Ferāsiyāb** ile baḥs (FKD, G.26, B.3).

mülk-i ḥired: [1] Akıl ülkesi.

‘Aḳluma itdi şebīḥün yine sevdā-yı cünün / Tıtdı **mülk-i ḥiredi** sūriş-i ḡavḡā-yı cünün (FKD, G.243, B.1).

mülk-i Mışr: [1] Mısır ülkesi.

Zelīl olmaḳ Fehīmā Rüm’da biñ vech ile yegdür / Baña lāzım degüldür **mülk-i Mışr** içre ‘azīz olmaḳ (FKD, G.161, B.7).

mülk-i ‘uşşāk: [1] Âşıklar ülkesi.

Cüyüş-ı Türk-i ḥüsnuñ cāy idelden **mülk-i ‘uşşākı** / Metā‘-ı zühd ü dīn ü ‘aḳl u dil hep ḡāret olmuşdur (FKD, G.77, B.9).

mültebis ol-: [1] Alçakgönüllü olmak.

Nev-be-nev teşrīf-i sultān ile **olsun mültebis** / Tā oḳınuḡça cihānda āyet-i lebsin cedīd (FKD, Kıt'a 11, B.9).

mültemes: [1] Kendisine iltimas eden (LUGAT-I REMZÎ, s.687).

Cevāb-ı len terānī bā‘iṣ-i ibrām-ı ṭālibdür / Fehīmāsā ne çāre ḡayrı bilmez **mültemes** ‘āşık (FKD, G.164, B.5).

mülzem eyle-: [2] Susturmak.

Fünün-ı fitnede çeşmi sipihri **eyledi mülzem** / Neler neler daḡı seyr it nev-āḡāz-ı ta‘allümdür (FKD, G.104, B.2).

Şehrī ile Fehīm idüp i'cāz-ı 'aşkı fāş / Sihr-i bedīhede nıgehın **mülzem eyledük** (FKD, G.173, B.5).

mülzem id-: [1] Susturmak, ağız açtırmamak (LUGAT-I REMZÎ, s.690).

Mecnūn'ı degül belki 'aşkı **iderem mülzem** / Meydān-ı mecāzīde da'vā-yı maḥabbetle (FKD, G.266, B.3).

mülzemi-i müdde'î: [1] İddia edenin suskunluğu.

Kitāb **mülzemi-i müdde'îye** şahiddür / Ki müsta'idd-i ezel eylemez kitāb ile baḥs (FKD, G.26, B.4).

mümās: [1] Temas etmek, dokunmak (LUGAT-I REMZÎ, s.698).

Havā degül bize dā'im **mümās** āteşdür / Havā-yı 'ālem-i düzaḥ esās āteşdür (FKD, G.108, B.1).

mümkin: [1] Olabilir; muhtemel, olası.

Mümkin degül ḥayāl ile de seyr-i 'ārızı / Kim tār u pūd-ı rişte-i cāndan olur niḳāb (FKD, K.13, B.8).

mümtāz: [1] Seçilmiş, seçkin, imtiyazlı.

Fehīm'i itmege i'cāz-ı naẓm ile **mümtāz** / O pür-füsün nıgeh-i şā'irānedür bā'is (FKD, G.28, B.7).

mümtāz it-: [1] Ayrıcalıklı kılmak.

Ol **itdi** beni cihānda **mümtāz** / Mecnūn-ı ṭabī'at-ı selīmem (FKD, Terci-bend 1, B.140).

mümteni': [2] İmkansız.

Cevher-i zātuñla ḳāim bir 'arazdur lā-mekān / **Mümteni'dür** ḥayyiz-i 'ilmüñ 'alīm olmaḳ baña (FKD, G.5, B.2).

Egerçi **mümteni'dür** şāḥ-ı mercān mīve-ḥiz olmaḳ / Nihāl-i surḥ-ı müjgānum nedendür dāne-riz olmaḳ (FKD, G.161, B.1).

mün'adim: [1] Yok olan.

Ya himmet eyledi terk-i diyār-ı 'ālem-i imkān / Mürüvvet **mün'adim** oldı yaḥod erbāb-ı himmetden (FKD, K.15, B.37).

münāsib: [3] Uygun.

Belüñe itdi kemer ҡolını vuşlatda Fehīm / Hāķ budur kūy-ı mecāzīye **münāsib** püldür (FKD, G.101, B.5).

Ķad-i yāre kıyāmetden **münāsib** mi dedüm cāme / Fehīmā dedi ey endīşesi kütāh kütēhdür (FKD, G.96, B.5).

Ķazā ki cism-i dilüm itdi dāğdan terkīb / Vücūd-ı dāğa **münāsib** libās āteşdür (FKD, G.108, B.3).

münderic: [1] Bir şeyin içinde yer alan, bulunan.

Münderic seyr-i naķş-ı hüsünde / Ārzū-yı nigāh-ı hayrānī (FKD, K.17, B.81).

müneccim: [2] Yıldız ilminde ustalaşan kimse.

Senüñ çeşmüñdür ancak ‘ālem-āşüb / **Müneccim** itmesün taķrīr-i Mirrīh (FKD, G.36, B.2).

Ey **müneccim** her şeref baña vebāl oldı ne sūd / Rūy-ı hūrşīde ‘Uṭārid nāzır olmış olmamış (FKD, G.139, B.2).

münfa‘il: [1] İnfial eden, gücenmiş, alınmış, kırgın.

Hüşyār olam inşāf mıdur **münfa‘ilem** / Vallāh ḥacilem çeşm-i bütāndan ḥacilem (FKD, Rübai 44, B.2).

münfaşıl it-: [1] Ayırmak.

Serüm zānūdan **itmek münfaşıl** emr-i muḥāl oldı / O deñlü muttaşıl itdüm bu efkār ile ḥayretten (FKD, K.15, B.19).

münhezim eyle-: [1] Bozguna uğratmak.

Nūr-ı mihr ü meh gibi kim zılluñ **eyler münhezim** / ‘Askerüñ küffāra olmaķda mużaffer rüz u şeb (FKD, K.1, B.38).

münkesif: [1] Tutulma.

Münkesif zāhir olur ger bahra düşse ‘aks-i mihr / Ol ķadar gerd-i kederden tīre vü tār oldı āb (FKD, K.5, B.12).

münkesif it-: [1] Güneşin tutulması. || Yanağın üzerinde ayva tüylerinin belirginleşmesi. Yanak, Dîvân şiirinde genellikle güneşe benzetildiğinden, ayva tüylerinin siyahlığının bu parlaklığa engel olduğu düşünülür.

Hatt ile ruhsāruñ **itmiş** āfitābı **münkesif** / Ehl-i ‘aşkı mā’il-i feryād-ı şeb-ḥîz eyleyen (FKD, G.240, B.3).

münkir ol-: [1] Beğenmemelik yapmak (TULUM, s.1316).

Egerçi mu‘ciz-i lā‘line **olmazuz münkir** / O goncafem şeh-i ‘İsī-demüñ nesin gördük (FKD, G.174, B.4).

müntabı: [1] Damga, mühür || İz bırakmak, etkilemek.

Müntabı‘ āyīneye meh tūḫī-nefsdür nāṭıka / Bü’l-‘aceb terkīb-i ḫudsi āb u gildür cevherüm (FKD, G.225, B.4).

mürde: [4] Ölü, ölmüş.

Çeşm-i bīmārındadır dermān saña ey **mürde** cān / K’anda cellād-ı ecel üstād-ı Cālīnūs olur (FKD, G.87, B.4).

Açılır pejmürde-dil geldükçe nuṭṭa ḫandenāk / **Mürdeye** gūyā dem-i ‘İsā tebessüm öğredür (FKD, G.92, B.2).

Bīm-i ḫahruñdan olurdı **mürde** ammā muṣṭarib / Ḫahramān’a eyleseñ ḫışm ile tevcīh-i ḫitāb (FKD, K.5, B.45).

Pervānesi ḫuffāş-ı nücüm oldı Fehīm / Mehdür bu ḡazā-ḫānede bir **mürde** çerāğ (FKD, Rübai 28, B.2).

mürde id-: [1] Öldürmek.

Bu vādī içre Ḥıẓr olsañ ecel çün ejder-i bī-mihr / Ḫatup zehr āb-ı ḫayvāna **ider** lā-büd seni **mürde** (FKD, Kıt'a 5, B.4).

mürde ol-: [1] Ölmek.

Ten-i kāfūr-ı ṭab‘umda göñül pejmürde olmuşdur / Semenderdür ki ebr-i berf içinde **mürde** **olmuşdur** (FKD, G.76, B.1).

mürde-dil: [1] Soğukkanlı, ruhsuz (STEINGASS, s.1213).

Her **mürde-dil** ki mâlik-i mülk-i vişâl olur / Hük-m-i ‘adem ol âdeme emr-i muhâl olur (FKD, G.81, B.1).

mürebî-i bâğ ol-: [1] Bahçenin mürşidi olmak.

Yâ Rab ne tîre-şeb-nem olur şubh-ı tîli‘üm / Ol dem ki nûr-ı mihr **mürebî-i bâğ olur** (FKD, Terkib-bend 1, B.2).

müretteb: [1] Belirlenmiş, düzenlenmiş.

Degül muhtâc-ı naqd u cins-i ‘îş ü nûşa cân u dil / **Mürettebdür** vazîfem her zamân sulţân-ı himmetden (FKD, K.15, B.17).

mürîş-i iflâs: [1] Her şeyi bitirmenin miras bırakması.

Ma‘rifet oldı **mürîş-i iflâs** / Ma‘rifetdür belâ-yı rûhânî (FKD, K.17, B.10).

mürüvvet: [2] İnsaniyet, mertlik, yiğitlik.

Ya himmet eyledi terk-i diyâr-ı ‘âlem-i imkân / **Mürüvvet** mün‘adim oldı yahod erbâb-ı himmetden (FKD, K.15, B.37).

Ne deñlü hışm iderse bir nigâh-ı luţf ider gâhî / Degül hâlî muhaşşâl ‘âşık-ı zâra **mürüvvetden** (FKD, K.15, B.44).

müsâfir-i ‘ummân-ı ğurbet: [1] Ğurbet okyanusunun konuğu.

Geh mevcveş **müsâfir-i ‘ummân-ı ğurbetüz** / Geh gird-bâd-ı bâdiye-gerdân-ı ğurbetüz (FKD, G.132, B.1).

müsahhar: [1] Boyun eğmiş, emrine âmâde.

Nigâh âfet ü çeşm âfet ü dehân âfet / O şâh-ı hüsne **müsahhar** cihân cihân âfet (FKD, K.11, B.1).

müsahhar ol-: [1] Emrine amade olmak, boyun eğmek.

Çeşmüne leşker-i âşüb **müsahhar oldı** / Milket-i hüsne Hudâ sen meleki ideli şâh (FKD, K.9, B.9).

müsâ‘id kıl-: [1] Uygun hâle getirmek.

Kevkeb-i ikbâlini mes‘ud idüp feyyâz-ı küll / Tîli‘in **kılsın müsâ‘id** devletin itsün mezîd (FKD, Kıt'a 11, B.10).

müsā'id ol-: [1] Uygun, elverişli olmak.

Müsā'id olsa dil-ber çok görüp ber-aks ider devrān / Sa'adet görmesün gerdün-ı dūn u baht-ı vaj-gūn hem (FKD, G.201, B.2).

müsellem: [1] Güvenilir (TULUM, s.1323)

Berāt-ı hükmi nev-ḥaṭ bir **müsellem** dil-bere beñzer / Ki oldı ḥāl-i 'anberfāmı noḡta ṭurrası tuḡrā (FKD, Kıt'a 15, B.8).

müsellem ol-: [1] Verilmek, teslim edilmek.

Tā **oldı müsellem** nıgeh-i mestūne rındī / Maḡşūşdur ol ḡamzelere 'ıŷve-perestī (FKD, G.290, B.3).

Müslümān: [1] İslam dininden olan kimse.

Ez-Fehīm u ṭālī-i ü dāḡ dāḡem kerd reşk / Şüd seriş nāḡūs-ı deyr men **Müslümānem** henüz (FKD, G.295, B.7).

mustafiz: [1] Güzelleşmek.

Olmaḡa geldi gül-i mihr-i nesīm-i şubḡ-dem / Ṭīb-i ḡāk-i dergehüñden **mustafiz** ü müsteṭāb (FKD, K.5, B.49).

müstafiz-i Rabbānī: [1] Allah'ın bereketinden yararlanan.

Bārekallāh Fehīm ü ṭab-ı Fehīm / Ki odur **müstafiz-i Rabbānī** (FKD, K.17, B.65).

müstafiz-i ṭab: [1] Güzel ahlak.

Olalı **müstafiz-i ṭab**ı selīm / Böyle bir na't-i müstetāb itdüm (FKD, K.2, B.50).

müstafiz-i yek-nefes: [1] Aynı nefesten bereketlenmek.

Bī-'adeddür ḡonca ammā mütteḡiddür bŷy-ı gül / **Müstafiz-i yek-nefesdür** gerçi bī-ḡaddür ḡöñül (FKD, G.194, B.3).

müstaḡnī: [4] İhtiyaç duymama, umursamama.

Beni ḡāk itdi ḡasret dil-ber-i ṭannāz **müstaḡnī** / Gedā muḡtāc-ı pā-bŷs u ŷeh-i mümtāz müstaḡnī (FKD, G.287, B.1).

Beni hāk itdi hasret dil-ber-i tannāz müstağnī / Gedā muhtāc-ı pā-būs u şeh-i mümtāz
müstağnī (FKD, G.287, B.1).

Nigāhı hufte çeşmi pür-humār-ı cām-ı istiğnā / Göñül mestāne keşf-i rāzda hem-rāz
müstağnī (FKD, G.287, B.2).

Fedā olsun metā^c-ı cān u dil müjgān-ı çeşmine / Gerekdür cān u dilden ‘āşık-ı ser-bāz
müstağnī (FKD, G.287, B.5).

müstağnī ol-: [3] İhiyaç duymamak, umursamamak.

Bilüp hāl-i dilüm eyler tegāfül gamze-i şūhı / Ne tālī^cdür ki rāzumdan **ola** gammāz **müstağnī**
(FKD, G.287, B.3).

‘Aceb mi almasa cānum nigāh-ı hışm ile çeşmi / Hümā-yı büm-tālī^cden **olur** şeh-bāz
müstağnī (FKD, G.287, B.4).

Fehīm-i sāhirem ben eylesün gamze beni ilzām / **Olur** gerçi füsündan mālīk-i i‘cāz **müstağnī**
(FKD, G.287, B.6).

müstağnī-i hüsün: [1] Güzelliğın doymuşu.

Müstağnī-i hüsündür o resme / Ol āfet-i cān-ı dīn ü dünyā (FKD, Terci-bend 1, B.3).

müstağnī-i kırışme vü nāz: [1] Cilve ve naza doymuş.

Olurdu dünyede **müstağnī-i kırışme vü nāz** / Fehīm itse eger behremend-i istiğnā (FKD, G.9,
B.5).

müstağrak-ı bahr-ı vahdet ol-: [1] Birlik denizinde boğulmak.

Müstağrak-ı bahr-ı vahdet oldum / Deryā gibi eylesem n’ola cūs (FKD, Terki-bend 2, B.59).

müstağrak-ı nāz u na‘īm: [1] Naza ve nimetlere boğulmak.

Eyle du‘āya ibtidā söz buldı çün kim intihā / ‘İzziyle olsun dā’imā **müstağrak-ı nāz u na‘īm**
(FKD, K.6, B.19).

müstağrak-ı zevk: [1] Eğlenceye boğulmuş.

‘Ālemde belā her elemi iz‘āndur / **Müstağrak-ı zevkdür** o kim nā-dāndur (FKD, Rūbai 20,
B.1).

müsta‘idd-i ezel: [1] Ezelin akıllısı.

Kitāb mülzemi-i müdde^{ci}ye şāhiddür / Ki **müsta^{ci}idd-i ezel** eylemez kitāb ile baḥs (FKD, G.26, B.4).

müsevvede: [1] Karalamalar.

Fehīm iderse n'ola tütüyā **müsevvedeyi** / Medīḥa-gevher-i çeşm-i siyāhdur kārüm (FKD, G.216, B.7).

müstefid ol-: [1] Faydalanmak, şereflenmek.

Vākif itdi nükte-i ef^{ci}āl-i Fir^{ci}avn'e bizi / **Müstefid olduk** murād üzre kitāb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.14).

müstehzi-i şāḥib-ḥired-i bī-hüde-pend: [1] Boşa öğüt veren akıl sahipleriyle eğlenmek.

Dīvāneyüz ammā feleke ḥānde-zenānuz / **Müstehzi-i şāḥib-ḥired-i bī-hüde-pendüz** (FKD, G.123, B.2).

müstemendāne: [1] Hüzünlü, acıklı bir şekilde.

Ḥıdīvā dād-kārā ḥāl-i zār-ı şekve-mazmūnum / Olur ^{ci}arz-ı cenābuñ bir gāzelle **müstemendāne** (FKD, K.7, B.44).

müstecāb it-: [1] Kabul edilebilir hāle getirmek.

Bir du^{ci}ā k'eyledüm dil-i zāra / ^{ci}Avn-i ^{ci}aşkıyla **müstecāb itdüm** (FKD, K.2, B.31).

müstecāb ol-: [1] Kabul olunmak.

Olalar düşmenlerüñ çok geçmeden āteş-mekān / Olsa sūzişle du^{ci}ā elbetde **olur müstecāb** (FKD, K.5, B.63).

müstecmī^{ci}-i luḥf u cemāl: [1] Cömertlik ve güzelliği kendisinde toplamış.

Ol dāver-i şāḥib-kemāl **müstecmī^{ci}-i luḥf u cemāl** / Mīzāne-i ḥüsn-i^{ci}tidāl hem ḫahramān hem ḫālīm (FKD, K.6, B.9).

müsteḫāb: [1] Hoş bulunmuş, beğenilmiş, makbul.

Olmağa geldi gül-i mihr-i nesīm-i şubḥ-dem / Ṭīb-i ḫāk-i dergehüñden mustafiz ü **müsteḫāb** (FKD, K.5, B.49).

müsvedde-i mecmū^{ci}-a-ı esrār-ı füsün: [1] Büyü sırlarının toplandığı değersiz kağıtlar.

Çeşmünde siyeh perde-i hünin degüldür / **Müsvedde-i mecmû'a-ı esrâr-ı füsündür** (FKD, G.73, B.5).

müşâ'bidvâr: [1] Hokkabaz gibi.

Seher âteşle âb oldı dehânına **müşâ'bidvâr** / Hüner 'arz eyledi gül-bün çıkup meydâna gülşende (FKD, G.260, B.3).

müşâbih kıl-: [1] Benzetmek.

Nür-ı hürşîd-i zamîrümnden alup feyz Fehîm / Gülleri **kıldı müşâbih** meh-i tâbâna şabâ (FKD, G.1, B.5).

müşâbih-i sîne-i şubh: [1] Sabahın göğsüne benzeyen.

Pehlûya çeküp bir gece mihr-i ruhı / Sînem olsa **müşâbih-i sîne-i şubh** (FKD, Rûbai 9, B.2).

müşerref eyle-: [1] Şereflendirmek; onurlandırmak.

Şadr-ı fetvâyı **müşerref eyledi** zi'l-ħiccede / İtdi rûz-ı mâtem-i Yahyâ'yı âsârıyla Ğıyd (FKD, Kıt'a 11, B.5).

müşevveş ol-: [1] Karışmak, perişan olmak.

Ĥaṭṭ-ı ruhsârı gelüp eyledi ḥas-püş Fehîm / Bir iki ḥâr ile ḥayf **oldı müşevveş** âteş (FKD, G.138, B.5).

müşfik: [2] Şefkatli, yumuşak yürekli.

Bîgâne olmasun elem-i tîr-i ġamzesi / Ey **müşfik** itme zaḥm-ı dilüm merhem-âşinâ (FKD, G.10, B.4).

Cevşen-i elmâs-püş it merhem-i kâfûrı **müşfik** / İhtirâz it zaḥm-ı çeşm-i zaḥm-ı merhem-düşmenümden (FKD, G.238, B.3).

müşk-âlûde: [1] Miske bulanmış.

Zîr-i zülfinden nigâh eyler dil-i zâra dirîġ / Zaḥmumı bihbüd olur ḥançer ki **müşk-âlûdedür** (FKD, G.68, B.5).

müşkîn-kemend: [1] Misk kokulu kementler.

Meh-peykerân-ı şeh-levend zerrîn-kemer **müşkîn-kemend** / Ḳahr ile ger sürse semend şad Ḳahramân olmaz ġarîm (FKD, K.6, B.6).

müşk-bîz: [1] Misk kokuları saçmak.

Ğoncaıy eyleyüp ru‘āf-engīz / **Müşk-bîz ide bûy-ı reyhānı** (FKD, K.17, B.70).

müşkil: [3] Sorun, mesele.

Ĥallāl-ı rümüz-ı ĥiredüz lîk Fehīmā / Fehm idemezüz sırr-ı cünün **müşkilümüzdür** (FKD, G.109, B.7).

Bā‘iş nedür ey fenn-i ĥiredde kāmīl / Ĥall olmaz ise bu ‘uğde-i dil **müşkil** (FKD, Rübai 39, B.1).

Çeşmüñ bu ĥurūr ile Cibrīl’i nigāh itmez / **Müşkil** ki olur la‘lün ‘İsā’ya cevāb-ālūd (FKD, G.43, B.5).

müşkil-güşāyi-i suĥan-ı rāz-ı ‘işve: [1] Naz sırlarının sözlerinin zorluklarını çözmek.

Müşkil-güşāyi-i suĥan-ı rāz-ı ‘işvesi / Ĥüsn-i edā-yı ĥamze-i ĥammāze bestedür (FKD, G.93, B.2).

müşkîn: [2] Misk kokulu. || Sevgilinin kaşı.

Ĥümādur lāne-i mehde per açmış / O ĥāl ile iki **müşkîn** hilālün (FKD, G.177, B.4).

Beste itmiş kendine bir bāzı **müşkîn** dām ile / Birbiriyle ĥüft ü ĥüda çeşm-i ĥün-āşām ile (FKD, Diğer 1, B.22).

müştak: [2] Özleyen, can atan, aşık.

Şeb ki şüd dūr ez-nazar-ı ān āfitāb-ı maĥşerem / Tā şabāĥ-ı ĥaşr **müştakam** cemāl-i ĥüberā (FKD, G.294, B.2).

Ĥuĥbeñe **müştak** mihr ü meh degül şāĥā hemān / Teşnedür pā-būsuna bu heft-kışver rüz u şeb (FKD, K.1, B.36).

müştak-ı giryān: [1] Özleminden ağlayan.

Bi-ĥamdi’llāĥ düşüb miĥyāsa nokĥa kil-k-i ĥudretten / Mişāl-i merdüm-i çeşm oldı ol **müştak-ı giryāna** (FKD, K.7, B.3).

müştak-ı ĥüsn-i dil-berān-ı Rüm: [1] Rum güzellerinin güzelliğinin arzusu.

Mālīk-i Yūsuf da olsañ Mışr zindāndur Fehīm / Göñlümüz **müştak-ı ĥüsn-i dil-berān-ı Rüm** olur (FKD, G.82, B.5).

Müşteri: [1] Jüpiter gezegeni. Bk. Bercîs.

Cüş eylemese **Müşteri** ol mihre ne nokşân / Bî-kıymet olan cins-i ħarîdârı ne bilsün (FKD, K.4, B.29).

müşteri: [1] Satın alan.

Mâlik-i ser-māye-i şevk-i Züleyhâ ol hemân / Bir meh-i Yūsuf-cemāle **müşteri** olmak nedür (FKD, G.91, B.5).

Müşteri-ğadrâ: [1] Ey Jüpiter gezegeni kadar yüce olan!

Müşteri-ğadrâ kamer-ṭab‘ā ‘Uṭārid-meşrebâ / Ey ki Eflâṭūn’ı ‘aqluñ dehre nâ-dân gösterür (FKD, K.10, B.33).

müteħarrık ol-: [1] Hareketlenmek.

Bir sihr itdi ser-ā-pāy Fehîm eşk-i melâl / Bu za‘f ile **olsam müteħarrık** çü hilâl (FKD, Rübai 36, B.1).

mütteħid: [1] Bir, tek.

Bî-‘adeddür ğonca ammâ **mütteħiddür** bûy-ı gül / Müstafîz-i yek-nefesdür gerçi bî-ğaddür ğöñül (FKD, G.194, B.3).

mütteħid-eczâ: [1] Parçaları birleşmiş olan.

‘Aceb sırr-ı Ĥudâ’sın cānum içre **mütteħid-eczâ** / Ene’l-ħağ sen disen ey büt ber-dâr ider ‘âlem (FKD, G.202, B.5).

mütteħidü’l-eczâ: [1] Aynı unsurlardan oluşan.

Cānı cānānuñ ile **mütteħidü’l-eczâ** kıl / Dem-i vaşla şeğaf u hicre te’essüf ne belâ (FKD, G.4, B.4).

müzâb it-: [1] Eritmek.

Eyleyüb şîşesin şikest evvel / Nefes-i germ ile **müzâb itdüm** (FKD, K.2, B.8).

müzâb ol-: [1] Erimek.

Ķatre-i sîm-âbveş bir yirde idüb ictimâ‘ / Külçe oldu rîze-i sîm aħterân **olub müzâb** (FKD, K.5, B.4).

müzdür: [1] işçi.

Yıkılmadur baña vech-i ma‘aş bî-minnet / Bir iki gün ki harâbât-ı gamda **müzdüram** (FKD, K.14, B.22).

müzebzeb ol-: [1] Tereddüte düşmek.

Aç gözini gâfil olma zinhâr / **Olma** bu hayâl ile **müzebzeb** (FKD, Terci-bend 1, B.128).

N

nâ-bedîd: [11] Belirsiz, görünmez, kayıp (TULUM, s.1343).

‘Aşk bir şahrâda güm-râh eylemişdür cânı kim / Hızır nâ-peydâ o reh nâ-büd u menzil **nâ-bedîd** (FKD, G.40, B.2).

Dil o vâdi-i fenânuñ Kays-ı zârıdur k’olur / Rîginüñ her zerresinde nice maħmil **nâ-bedîd** (FKD, G.40, B.3).

Bü'l-‘aceb hengâmedür âşübgâh-ı çeşm-i dost / Halkı pey-der-pey şehîd olmağda kâtil **nâ-bedîd** (FKD, G.40, B.4).

Dilde kurbângâh-ı şehir-i ‘aşkı seyrân eyledüm / Ferşi hün-ı germ ile âğuşte bismil **nâ-bedîd** (FKD, G.40, B.5).

Şekl-i hayvân itmede mir’ât-ı fıtratdan zühür / Olmağ üzre şüret-i insân-ı kâmil **nâ-bedîd** (FKD, G.40, B.6).

Feyz-i isti‘dâd hatm olmuş meger sende Fehîm / ‘İlm çok üstâd yok şâkird-i kâbil **nâ-bedîd** (FKD, G.40, B.7).

Dilde bir deryâ yatar bî-ka‘r u sâhil **nâ-bedîd** / Bü'l-‘acebdür olmuş anda hem yine dil nâ-bedîd (FKD, G.40, B.1).

Meyl itme haţta gâ‘ib olur hüsnuñ ey perî / Şâh olsa **nâ-bedîd** sipâha ne i‘tibâr (FKD, G.45, B.4).

Ârzü da vâdi-i ye’s içre oldu **nâ-bedîd** / Şimdi hasretle ider dil ârzü-yı ârzü (FKD, G.249, B.2).

Dilde bir deryâ yatar bî-ka'r u sâhil nâ-bedîd / Bü'l-‘acebdür olmuş anda hem yine dil **nâ-bedîd** (FKD, G.40, B.1).

La‘i leb sîmîn-bütân itdi ihâta çevremi / Şan miyân-ı gencde **nâ-būd** bir virāneyem (FKD, G.212, B.2).

nâ-būd: [1] Mevcut değil, yok, olmayan.

‘Aşk bir şahrâda güm-râh eylemişdür cānı kim / Hızır nâ-peydâ o reh **nâ-būd** u menzil nâ-bedîd (FKD, G.40, B.2).

nâ-çâr: [4] Çaresiz.

Tâ ki oldı çeşm-i dil-ber şulh-düşmen ceng-dost / Oldılar **nâ-çâr** diller şulh-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.1).

Şükühın görseler **nâ-çâr** hep teslîm iderlerdi / Yed-i aḥkāmına emlākini İskender ü Dārâ (FKD, Kıt'a 15, B.9).

Tâ eyledi mevcūd vücūdını Şāni‘ / **Nâ-çâr** Fehîm oldı bütāna kâni‘ (FKD, Rübai 27, B.1).

Nâ-çâr ki mest-i ‘aşk-ı Ḥayyām oldum / Bu çārsū-yı cihānda bed-nām oldum (FKD, Rübai 46, B.1).

nâ-çâr ol-: [1] Çaresiz olmak.

Ġamzeñe cānumı teslîm iderem her ne kadar / Anı dest-i ecele vermege **nâ-çâr olsam** (FKD, G.200, B.3).

nâ-dân: [3] Cahil, akılsız.

Felek de olmasa elbetde bir **nâ-dân** ider pā-māl / Ezelden resm ü ‘âdetdür bu zillet ehl-i ‘irfāna (FKD, K.7, B.46).

‘Älemde belâ her eleme iz‘ândur / Müstağrak-ı zevçdur o kim **nâ-dândur** (FKD, Rübai 20, B.1).

Üstâdam u pîş-i dilde **nâ-dân** / Nâ-dân-ı dü-‘âlem-i ‘alîmem (FKD, Terci-bend 1, B.134).

nâ-dân-ı dü-‘âlem-i ‘alîm: [1] Her şeyi bilen iki dünyanın cahili.

Üstâdam u pîş-i dilde nâ-dân / **Nâ-dân-ı dü-‘âlem-i ‘alîmem** (FKD, Terci-bend 1, B.134).

nâdiredân: [1] Kibar, zerafet, incelik bilen (TULUM, s.1346; SALAHÎ, s.560).

Rind-i aşkam baña bir rind-i cihân olsa güzel / Gamze-i mesti gibi **nâdiredân** olsa güzel (FKD, G.184, B.1).

nâfe: [1] Misk ceylanı denilen hayvanın göbeğinden çıkarılan ve güzel koku veren madde (SALAHÎ, s.566).

Huşe-i kişt-zârını **nâfe** / Âb-ı bārânını gül-âb itdüm (FKD, K.2, B.36).

nâfe-i müşk: [1] Misk kesesi.

Var ise kıldı şabâ gîsû-yı sünbülde güzer / Her dimâğı **nâfe-i müşk** itdi bü-yı nev-bahâr (FKD, G.48, B.2).

nâfe-i Tâtâr: [1] “Asya’daki Mançurî ve Moğol ve Çoykar âhûlâlarından çıkarılan misklerdir” (ONAY, s.453).

Gîsû-yı girih-bestesini görmeyen âdem / Bir ‘ukde imiş **nâfe-i Tâtâr’ı** ne bilsün (FKD, K.4, B.20).

nâ-gâh: [5] Ansızın, birdenbire.

Lâl olup haşra dek olurdu tepîde cām / Söзде görse leb-i cān-baḥşuñı ‘İsâ **nâ-gâh** (FKD, K.9, B.8).

Meh sâye-i arzı kıldı kendüye penâh / **Nâ-gâh** ḥusûf oldu kıyâs itdi ḥakîm (FKD, Rübai 45, B.2).

Nâ-gâh seḥerveş açılıp şalvârı / Hürşîdinüñ eyledi zühür envâr (FKD, Rübai 55, B.1).

Nâ-gâh gördüm ki hür u gîlmân / Hem-çün tıflân-ı şūḥ-ı mekteb (FKD, Terci-bend 1, B.123).

Âh şad-âh ki bakmaz saña toyınca Fehîm / Ḥavf eder ḥavf ki aḡyâr ola **nâ-gâh** âḡâh (FKD, K.9, B.15).

nâ-geh: [1] Ansızın, apansız.

Çözse **nâ-geh** ‘ukde-i ḥam-der-ḥamın dest-i şabâ / Ser-be-ser şaḥrâ-yı Çîn eyler havâyı tırrası (FKD, G.278, B.4).

nâ-gehân: [2] Ansızın, birdendire.

Nâ-gehân fevt oldu maḥdümü / Bu yeterken ḳazâ-yı nâ-gehânî (FKD, Kıt'a 4, B.3).

Cân u dil eyler taqaddümde dehânum pây-mâl / **Nâ-gehân** olsa muşavver büse-i pây-ı laţîf
(FKD, G.157, B.8).

nağme: [6] Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi.

Muţrîb-ı bezm-i fenâyuz bu cihân içre Fehîm / Şîvesi **nağmemüzüñ** şîven olursa ne ‘aceb
(FKD, G.16, B.11).

Kevkebi cümle Zuhal **nağmesi** şîvendür hep / Çarh-ı nâ-sâzda kânünçe-i Nâhîd olmaz (FKD,
G.113, B.6).

Belâ-yı kürbet-i ğurbet firâk-ı gülşen-i aşlî / Yine eydür bu **nağme** bülbül-i tab‘-ı hoş-elhâna
(FKD, K.7, B.61).

Dāvūd olup şemîm-i güli eylesem nefes / Bülbül işitse **nağmelerüm** bî-dimâğ olur (FKD,
Terkib-bend 1, B.4).

Küstâhâne yeter bu **nağme** / İnsânı harâb ider bu nağme (FKD, Terkib-bend 2, B.66).

Küstâhâne yeter bu nağme / İnsânı harâb ider bu **nağme** (FKD, Terkib-bend 2, B.66).

nağme id-: [1] Şarkı söylemek.

Bülbül gibi biñ **nağme iderseñ** begenilmez / Mağbûl ola dirseñ yüri hem-ğâne-i zâğ ol (FKD,
G.189, B.2).

nağme-i Dāvūd-ı bezm-i sünniyân: [1] Sünnîler meclisinin Davud sesli şarkıları.

Müjde mi **nağme-i Dāvūd-ı bezm-i sünniyân** / Müjde mi ya zîbağ-ı güş-ı dil-i ehl-i fesâd
(FKD, Kıt'a 8, B.2).

nağme-i Enverî vü Hâkânî: [1] Fars şairlerinden olan Hâkânî ve Enverî'nin ahenkli şiirleri.

Ğirre-mestem ki güşuma girmez / **Nağme-i Enverî vü Hâkânî** (FKD, K.17, B.36).

nağme-i işve: [2] Cilveli hareketler.

Şâhid-i ğamzesini ser-hoş u raşş-âver ider / **Nağme-i işveye** çeşmi ki ser-âğâz eyler (FKD,
G.58, B.3).

Nağme-i işveye âheng ideyor şabr eyle / Besdür ey ‘âşık-ı sevdâ-zede feryâd yeter (FKD,
G.61, B.7).

nağme-i mâtem-telâkî: [1] Kederi söyleyen ezgiler.

‘Āşık-ı nā-dīde-‘ayşuz meclis-ārā-yı gamuz / **Nağme-i mātem-telākī** şavt-ı şīvendür bize (FKD, G.273, B.3).

nağme-i nākūs: [2] Çan sesi.

Rağş itdiren ehl-i dile deyr içre şanemdür / Hüsni şanem ü **nağme-i nākūs** degüldür (FKD, G.102, B.3).

Be-ciger-güşe-i Meryem beni kıl mahrem-i deyr / Dil-i zıkr-ülfeüm et **nağme-i nākūs** bī-nüş (FKD, G.144, B.15).

nağme-i nā-sāz: [1] Uygunsuz, bozuk ezgiler.

Āvāze-i fiğānumı diñletmedi nesīm / Kāfir raķīb **nağme-i nā-sāza** başladı (FKD, G.275, B.5).

nağme-i nāz: [1] Cilvenin müziği.

İtsün yine muṭrib-ı nigāhuñ / Bir **nağme-i nāz** u ‘işve-sāzı (FKD, Terki-bend 2, B.13).

nağme-i şîr: [1] Kulağa hoş gelen şiir.

Güş kılup **nağme-i şîrūñ** Fehīm / Eylediler nāle-perestān semā‘ (FKD, K.3, B.19).

nağme-i şūh-ı rebāb: [1] Sazın hoşkun ezgileri.

Zevk ile itse sürūd-ı şekkerī-h‘ān bezmüñi / **Nağme-i şūh-ı rebābı** başdırur şavt-ı Zübāb (FKD, K.5, B.50).

nağme-i tekrār: [1] Bülbülün hoş sesinin tekrarlanması, aynı ezgilerin söylenmesi.

Ben bülbül-i elvān-neğam-ı gülşen-i feyzem / Murğān-ı kafes **nağme-i tekrārı** ne bilsün (FKD, K.4, B.30).

nağme-i tevḥīd: [1] Allah'ın birliğini söyleme ezgisi.

Pür olmayıcağ **nağme-i tevḥīd** ile güşü / Güyā-yı Ene’llāh imiş eşcārı ne bilsün (FKD, K.4, B.6).

nağme-perdāz: [1] Nağme yapan.

Feyz-i neşv itse mişl-i müsīkār / **Nağme-perdāz** ide neyistānı (FKD, K.17, B.30).

nağme-pīrā: [2] Şarkıları düzgün okuyan. || “Sebebi söyleyip müsebbibi kastetmek ya da müsebbibi söyleyip sebebi kastetmek esasına dayan[an] sebep-müsebbip ilişkisi de zaman zaman Hint üslubu

şairlerinin başvurduğu mürsel mecazlardandır. Aşağıdaki beyitte Fehîm “nağme-pîrâ” (nota düzenleyen/süsleyen) tabiri ile mûsikîşinâsın kendisini kastetmektedir. Yani notaların süslü olarak çıkmasının sebebi mûsikîşinâsın kendisidir” (Babacan, 2012, s.281).

‘Andelîbân bûy-ı gülden biz gül-i peymânen / **Nağme-pîrâ** ‘aşık-ı mestâneyüz nev-rûzdur (FKD, G.78, B.2).

Mû-be-müyem **nağme-pîrâ** şüd be-tevhîd-i Şamed / Men berehmen-şîve kâfir yâ şanem-
h’âbem henüz (FKD, G.295, B.5).

nağme-sâz: [1] Şakıma || şarkı söyleme.

Egerçi bülbüle de **nağme-sâz** gülguledür / Baña garîb gelür nâle-i hazîn-i sebû (FKD, G.247, B.6).

nağme-senc-i ferâğ: [1] Her şeyden vazgeçen ezgiler söylemek.

Murğ-ı gülzâr-ı dâğdur gönlüm / **Nağme-senc-i ferâğdur** gönlüm (FKD, G.222, B.1).

nağme-senc-i vaşf-ı nev-rûz: [1] ilkbaharın özelliklerini anlatan ezgiler.

Nesîm-i gülşen-i tab‘ı Fehîmâ’dan alup mâye / Zebânın **nağme-senc-i vaşf-ı nev-rûz** eylesün
bülbül (FKD, G.192, B.5).

nâ-güfte: [1] Söylenmemiş, dile getirilmemiş.

Bildük ne imiş aşlın ‘aşk u dil ü dil-dâruñ / Ammâ ki bu esrârı **nâ-güfte** midür bilsek (FKD, G.171, B.4).

nâ-güzîr: [1] Mecburî, zorunlu.

Aldı kâfir nigâhuñ İslâm’um / Kâfir olmağda **nâ-güzîr** benem (FKD, G.206, B.2).

nağl: [1] Fidan.

Eylemiş bir **nağlden** çeşm-i Kelîm’e cilve hüsün / Öyle bir şu‘le has u hâşâki n’eyler bilmezüz
(FKD, G.135, B.4).

nağl-i âh: [1] Âh fidanı, feryat ağacı.

Nağl-i âhum ki odur bâğ-ı gama âteş-i berg / Şem‘veş berg-i güli şu‘le-beri ağker olur (FKD, G.84, B.4).

naḥl-i ḥurmā: [1] Hurma fidanı.

Miyān-ı Nîl'de her **naḥl-i ḥurmā** beñzedi gūyā / Şināverlik iden bir dil-ber-i kākül-perîşāna
(FKD, K.7, B.12).

naḥl-i 'iṣve: [1] İşveli fidan. || Uzun boylu sevgili.

Sen **naḥl-i 'iṣveyi** pür iden berg-i nāz ile / Bār-ı nihāl-i ehl-i dili ḥasret eylemiş (FKD, G.141,
B.3).

naḥl-i 'iṣve-bāz: [1] Cilveler yapan fidan || Sevgili.

Meger oldı pāy-ı yāra gözümüñ revāne seyli / Ki o **naḥl-i 'iṣve-bāzuñ** dil-i zāra var meyli
(FKD, G.285, B.1).

naḥl-i ḳadd: [1] (Sevgilinin) fidan boyu.

Naḥl-i ḳaddi ki odur zīnet-i bāğ-ı āşüb / Her ḥurām itse ṭolar 'ālem-i bālā fitne (FKD, G.270,
B.5).

naḥl-i ḳad-ı ḥübān: [1] Güzellerin fidan boyu.

Olalı gūy-rübā fenn-i cirīd içre ḥased / İtdi çevgān gibi **naḥl-i ḳad-ı ḥübānı** dü-tāh (FKD, K.9,
B.14).

naḥl-i mevzūn: [1] Düzgün fidan || Düzgün ve ölçülü boya sahip sevgili.

Ol sebzi-i destār o **naḥl-i mevzūn** / Besdür saña ey seyyid-i ḥübān şecere (FKD, Rübai 52,
B.2).

naḥl-i ser-efrāz: [1] Başı yükseklerde fidan.

Bā'is olmuş nice biñ fitnenüñ āsāyişine / Sāye-i ṭurrasına **naḥl-i ser-efrāzına** baḳ (FKD, G.160,
B.3).

naḥl-i ser-firāz: [1] Başı dik ve yükseklerde olan fidan.

Reşk ile vücūdum eylerem ḥāk / Gördükçe o **naḥl-i ser-firāzı** (FKD, Terki-bend 2, B.21).

naḥl-i tecellī: [1] Fidanın görünmesi || Hz. Musa'nın Sina'da Tur Dağı'nda iken Allah'ın tecellisini görmüş olduğu fidan.

Ger **naḥl-i tecellīden** iderlerse de çübīn / Mest-i mey-i dīdār olan varı ne bilsün (FKD, K.4,
B.4).

naḥl-i ter-i fitne-semer: [1] Kargaşa meyveli taze fidan || Genç sevgili.

Olmış eser-i feyz-i ḥaṭ u ḥāl-i ruḥından / Bir **naḥl-i ter-i fitne-semer** perr-i külāhı (FKD, G.276, B.3).

naḥl-i tūbā: [1] Tūbā ağacı. Cennette bulunduğu inanan, kökü yukarıda, dalları aşağıda büyük bir ağaç.

Zāf itdi Fehīmā baña ol deñlü gülü / K'oldı nazarumda **naḥl-i tūbā** her mū (FKD, Rūbai 50, B.1).

naḥl-i tūr: [3] Tūr Dağı'nın fidanı.

Āteşin gülzār-ı kūyı kim tecellīdür güli / **Naḥl-i tūr** ol gülşene bir kemterin ḥāşākdür (FKD, G.98, B.2).

Naḥl-i tūr olma mu'arız bize kim pertev-i ḥüsn / Şu'le-zār itdi ser-ā-pāy ref ü rīšemüzi (FKD, G.291, B.3).

Pertev-i 'aks-i şu'lesinden ola / **Naḥl-i tūr** ergāvān-ı büstānī (FKD, K.17, B.26).

nā-ḥoş-edā: [1] Sesi çirkin.

Şi'ri i'cāz olsa da faḥr eylemez ādem Fehīm / Çanda bir **nā-ḥoş-edā** şā'ir görürsem ḥod-pesend (FKD, G.42, B.5).

nāḥudā-yı yem-i belā-mevc: [1] Felaket dalgalı denizin kaptanı.

Nāḥudā-yı yem-i belā-mevcem / Bīm-i gird-āb n'iydügin bilmem (FKD, G.204, B.6).

nāḥudā-yı zevraḳ-ı mihr: [1] Güneş gemisinin kaptanı.

Olursa baḥtum eger **nāḥudā-yı zevraḳ-ı mihr** / Yine ğarīḳ-i siyeh-baḥr-ı şām-ı deycūram (FKD, K.14, B.16).

nā-ḥufte: [1] Uyanık, kendinde olan kimse.

Çeşm-i maḥmūr-ı bütāna ḥ'āb-ı nāz oldum velī / Gamze-i mest-i nigeḥden ğayrı bir **nā-ḥufte** yoḳ (FKD, G.165, B.4).

na'fīm: [1] Sağlıklı, güven içinde (AHTERÎ-İ KEBÎR, s.722).

Ne mā'îl-i ḥuld u ne **na'fīm** / Ne bülbül-i gülşen-i ḳadīmem (FKD, Terci-bend 1, B.131).

nāka: [1] Dişi deve (ALP ve ALP, C.4, s.1187).

Hāne-ber-düş bir abdāla dönüp bir **nāka** / Yār-ı maḥmille revān oldu şitābān olarak (FKD, K.16, B.4).

nāka-keş-i maḥfil: [1] Meclisin deve çekeni.

Cān u dil ile Ka'be'de bir ʿālem-i nūruz / Hūrşid ile meh **nāka-keş-i maḥfilümüzdür** (FKD, G.109, B.5).

naqd-i āşār-ı dem-i ʿİsī-i rūḥ-efzā: [1] Ömür arttıran İsâ nefesinin tesirlerinin parası.

Naqd-i āşār-ı dem-i ʿİsī-i rūḥ-efzāy / Yine vazʿ eyledi ceyb-i gül-i ḥandāna şabā (FKD, G.1, B.2).

naqd-i cān: [1] Can sermayesi.

Biñ teğāfül itse ğamzeñ **naqd-i cāna** ğam degül / Ğāret-i esbāb-ı dīn itmekte iḥmāl itmesün (FKD, G.245, B.2).

naqd-ı derd: [1] Dert parası.

Şatar cins-i neşāṭın **naqd-ı derde** / Budur bāzār-ı ğamda kār-ı ʿāşık (FKD, G.163, B.2).

naqd-ı dil: [1] Gönül sermayesi.

ʿĀşık-ı mehcürdan **naqd-ı dil** ü cins-i cān / Cevher-i būs-ı lebān dil-ber-i mağrürdan (FKD, G.231, B.9).

naqd-ı revāc: [1] Geçerli olan para.

Bāzār-ı ğamda dildür o kālā-yı kūs-meḥar / Kim cinsi bī-naşib ola **naqd-ı revācdan** (FKD, G.228, B.3).

naqd-i vişāl-cüy ol-: [1] Kavuşma karşılığını aramak.

Herkes birinden **olmada naqd-i vişāl-cüy** / Ey şūḥ-ı sīm-ber hele ben senden isterem (FKD, G.208, B.4).

Nakî: [1] On iki imamın onuncusu olan Ali Nakî, 7 Mart 828'de Medine yakınlarında doğmuştur. Babası Muhammed el-Cevad, annesi Semane'dir. 28 Haziran 868'de vefat etmiştir (AKGÜL, s.355).

Deryā-yı tevekküle **Nakî'nün** / Oldı dili gevher-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.152).

nākilān-ı sihr-i Fehīm: [1] Fehīm'in büyüsunü anlatmak.

Biz **nākilān-ı sihr-i Fehīm'üz** ki ʿālemi / Dem-beste eyledi suḥan-ı dil-pezīrümüz (FKD, G.129, B.5).

naḳḳāş-ı şuverkār-ı şanem-hāne-i ʿaşk: [1] Aşkın put evinin resimlerini çizen ressam.

Hürşīdi idüp ḥal yazaram ḥüsn-i bütānı / **Naḳḳāş-ı şuverkār-ı şanem-hāne-i ʿaşkam** (FKD, G.197, B.4).

naḳl-i maḥşer: [1] Kıyameti anlatmak.

Ḳışsa kūteh ki o fettān-ı cihān ʿaşkında / **Naḳl-i maḥşer** benim ednā-yı serencāmumdur (FKD, K.12, B.28).

naḳş: [1] Güzellik || nakış.

Ten-i pür-zaʿfumuñ büt-hānede seyr eyledüm **naḳşım** / Olurdu rūḥ bir demde ʿayān u bir zamān ḡāʿib (FKD, G.19, B.3).

naḳş it-: [1] Nakşetmek, süsleyip bezemek.

Leb-i taşvīr-i deyr oldı nevā-senc / Ne **naḳş itdi** neḡam-perdāz-ı nāḳūs (FKD, G.137, B.6).

naḳş ol-: [2] Bir yerde belirli bir iz bırakmak, yer etmek.

Gözümde **naḳş ola** ʿaks-i āhū-yı çeşmi / Ḥarīm-i Kaʿbe-i ʿaşka sürāḡ yetmez mi (FKD, G.286, B.5).

Ger āyīneye baḳsam olur māḥ ya hürşīd / Ol mertebe **naḳş oldı** dile şüret-i dīdār (FKD, G.47, B.3).

naḳş u nigār: [1] Süs ve put (sevgilinin güzelliği bağlamında).

Şāfam āyīne-şıfat **naḳş u nigārı** sevemem / Sāde-levḥem baña başdan başa ān olsa güzel (FKD, G.184, B.4).

naḳş-ı ber-āb: [1] Su üzerinde resim. || Geçici heves.

Kevşer ḥayāli ʿāşıka **naḳş-ı ber-ābdur** / Kılduḳ tehī ḥabāb-ı dili Selsebīl'den (FKD, G.235, B.3).

naḳş-ı bütān: [1] Güzellerin resimleri.

Eylemiş **naķş-ı bütānı** cilveger kıssīs-i ‘aşķ / Hep Şanemden hādimi bir özge ma‘beddür
göñül (FKD, G.194, B.6).

naķş-ı emel: [1] Arzu nakışları.

Görinür **naķş-ı emel** ğurbetde de zīrā gelür / Levh-i pīřānīye evvel her ne kim mersüm olur
(FKD, G.82, B.2).

naķş-ı hāyāl: [1] Hayalinin süsü, güzelliği.

Sirişk-i dādeden mir‘āt-ı ũab‘um jeng-i ğam ũıtdı / Degül sāde yine **naķş-ı hāyālüm** hüsni-i
şüretten (FKD, K.15, B.33).

naķş-ı hoş-rengī: [1] Güzeli renklele bezenmek.

Girerdi perde-i reng-i hiċāba / Göreydi **naķş-ı hoş-rengīni** Mānī (FKD, Kıt'a 6, B.5).

naķş-ı keşti: [1] Geminin tasviri.

Ol ķadar eyleyeyim girye-i Nūh'ı icrā / **Naķş-ı keřti** varak-ı keřti-i ũūfān olsun (FKD, G.244,
B.6).

naķş-ı pāy-ı cebhe-sāyān: [1] Yüz sürenlerin ayak izleri.

Naķş-ı pāy-ı cebhe-sāyāndan ser-ā-ser dāğdur / Hāne-i dil-dārı aĥbāb āsitānından bilür
(FKD, G.112, B.3).

naķş-ı pāy-ı esb-i ğurūr: [1] Gurur atının ayağının izi.

Bütān-ı şehri ider **naķş-ı pāy-ı esb-i ğurūr** / Sürünce raĥşını ol řeh-levend-i istiĝnā (FKD,
G.9, B.3).

naķş-ı şerer eyle-: [1] Kıvılcımlarla resim ķizmek.

Hüy-gerde lebin resm idüp āteřle Fehīmā / Her řafĥa-i cān üstine **naķş-ı şerer eyle** (FKD,
G.267, B.9).

naķş-ı tecellī: [1] Sevgilinin yüzü.

şüret-i dīvār olur **naķş-ı tecellisin** gören / ‘Ařıķa āyīne-i dīdārı ĥayrān ğösterür (FKD, K.10,
B.6).

nāķūs: [1] Çan, kilise çanı.

Bir büt-i cân-bağşa kıssîsem ki mænend-i Mesîh / Râhibîne çarh-ı deyr-i mihr ü meh **nâkûs** olur (FKD, G.87, B.3).

nâkûs-ı deyr: [1] Kilisenin çanı.

Ez-Fehîm u t̄âlî-i ü dâğ dâgem kerd reşk / Şûd seriş **nâkûs-ı deyr** men Müslümânem henüz (FKD, G.295, B.7).

nâlân: [1] İnleyen || acı çeken, üzgün.

Senüñ ‘ahdüñde **nâlân** yok meger ‘uşşâk nâşîhdan / Ki âb-efşân olur pend ile dâ’im cân-ı süzâna (FKD, K.7, B.42).

nâlân ol-: [1] İnlemek, sızlamak.

Eylemem gerden-i cemmâzumı muhtâc-ı derây / Hâsret-i yâr ile girdüm yola **nâlân olarak** (FKD, K.16, B.3).

nâle: [10] İnilti, feryat.

Eylese bir dem hırâm-ı kâmetüñ fikrin Fehîm / **Nâlesi** dünyâyı pür-gavgâ-yı rustâ-hîz ider (FKD, G.53, B.5).

Dil nev-niyâz-ı turradur it **nâlesine** raħm / Ey gönca diñle sünbüle de taze bestedür (FKD, G.93, B.5).

Ne **nâle** deyr-zâd-ı âğüş-ı dil / Harem-perverde-i i‘zâz-ı nâkûs (FKD, G.137, B.2).

Ne **nâle** kemterîn murğ-ı şadâsı / Olur hem-pençe-i şeh-bâz-ı nâkûs (FKD, G.137, B.3).

Nesîm-i deyr-i bâğ olsaydı **nâlem** / Gelürdi gönçadan âvâz-ı nâkûs (FKD, G.137, B.4).

İdelden **nâlemi** dem-sâz-ı nâkûs / Felek-sâdur külâh-ı nâz-ı nâkûs (FKD, G.137, B.1).

Gör gül-i ra‘nâyı kim fikr-i ruħuñla bâğda / Güş idüp sūzişle **nâlem** oldı bülbülden hacîl (FKD, G.185, B.4).

Nâleme Sür hem-nefes olmaz / Kalemüm eylese şarîr benem (FKD, G.206, B.15).

Güş itdi nây **nâlelerüm** nâza başladı / Dil-ber semâ‘-ı nâza daħı taze başladı (FKD, G.275, B.1).

Ey **nâlemi** inleden o cânâ ne ğarâz / Hîç şem‘a nedür bilür mi pervâne ğarâz (FKD, Rübâi 24, B.1).

nāle-ḥīz ol-: [1] İnmek.

Bī-çāre rūḥ-ı Nūḥ da tūfān-ı ‘aşkdur / Tā dīde eşk-rīz ü göñül **nāle-ḥīz olur** (FKD, G.90, B.4).

nāle-i bī-sūz: [1] Heyecansız inleyiş.

Dedi ey kāle-fürüşende-i bāzār-ı riyā / Dedi ey **nāle-i bī-sūzı** hırāşende-i gūş (FKD, G.144, B.6).

nāle-i ḥazīn-i sebū: [1] Testinin hüznü inleyişleri.

Egerçi bülbüle de nağme-sāz gūlgüledür / Baña ğarīb gelür **nāle-i ḥazīn-i sebū** (FKD, G.247, B.6).

nāle-i şeb-ḥīz: [1] Geceyi hareketlendiren inleyiş.

Baḥtumuz ḥāb içre olsun tā-қыām-ı şubḥ-ı ḥaşr / Pās-bān-ı dil yeter bu **nāle-i şeb-ḥīzümüz** (FKD, G.130, B.4).

nāle-künān: [1] İnleyen, inleyerek.

Ġamze-zenān eylese cānān semā^c / **Nāle-künān** eylese biñ cān semā^c (FKD, K.3, B.1).

nāle-perestān: [1] Aştan inlemeye tapanlar.

Gūş kılp nağme-i şı‘rūñ Fehīm / Eylediler **nāle-perestān** semā^c (FKD, K.3, B.19).

nāliš-i bīmār: [1] Hastanın inlemesi.

Çeşmini iden her gece hem-ḥābe-i ğamze / Şeb-tā-be-seḥer **nāliš-i bīmārı** ne bilsün (FKD, K.4, B.13).

nām: [5] Ad || Şan,şöhret.

Ḥabbezā cezbe-i bī-sūziş-i zikr-i cānān / Gūş iden **nāmuñı** vālih ü ḥayrānuñ olur (FKD, G.83, B.2).

Eylemezdüm **nāmını** tīr-i ḳazānuñ künd-rev / Sāḥa-i dilden nigāh-ı pür-şitābuñ görmesem (FKD, G.210, B.6).

Olmada aḥter-i baḥtum gibi **nāmum** ma^kūs / Beni güm-nām iden kevkebe-i nāmumdur (FKD, K.12, B.12).

Şadr-ı Dārā-yı cihān Āşaf-ı Cemşīd-nişān / Oldı cün **nāmıyle** hem-nām-ı Ḥabīb-i dü-serā (FKD, Kıt'a 14, B.2).

Nāmuñ diger enbiyā ki itmiş sende / İcāzı bu evc-i nebīleriñ cem'iyet (FKD, Rübai 6, B.2).

nā-maḥrem: [6] Yabancı.

Degül o ḥüsne hemān āfitāb nā-maḥrem / Ne āfitāb ki olmuş niķāb **nā-maḥrem** (FKD, G.209, B.1).

Degül o ḥüsne hemān āfitāb **nā-maḥrem** / Ne āfitāb ki olmuş niķāb nā-maḥrem (FKD, G.209, B.1).

‘Aceb degül o gül-i bāğ-ı ‘ışmetüñ olsa / ‘İzār-ı pākine reng-i ḥicāb **nā-maḥrem** (FKD, G.209, B.2).

Nezāre eylese düzdīde ḥāl-i ‘uşşāka / Olur nigāhına luṭf u ‘itāb **nā-maḥrem** (FKD, G.209, B.3).

Ne ṭa‘n eder dil-i ḥüşyāruma o şeh ki olur / Ḥarāb-ı çeşmine keyf-i şarāb **nā-maḥrem** (FKD, G.209, B.4).

Şu deñlü eyledi pinhān ḥayāl-i cānāni / Ki oldı çeşm-i Fehīmā'ya ḥ‘āb **nā-maḥrem**(FKD, G.209, B.5).

nā-maḥrem-i şādī: [1] Mutluluğun yabancı.

Bilür **nā-maḥrem-i şādīdür** anuñcün ider baḥtum / ‘arūsāsā dilüñ dā'im niķābın gerd-i külfetden (FKD, K.15, B.25).

nā-maḥrem-i ‘uşşāk: [1] Aşıkların yabancı.

‘Aql u cān ü dīn ü dil **nā-maḥrem-i ‘uşşāk** iken / Bī-tekellüf rāz-ı ‘aşka yār-ı maḥremdür şarāb (FKD, G.14, B.5).

nāme: [2] Mektup.

Zīr-i müje nigāhı ki peygām-ı nāzdur / Bir **nāmedür** ki şeh-per-i şeh-bāza bestedür (FKD, G.93, B.3).

Nāmesin ehl-i rāz idüp beste-ser ü şikeste-ḥaṭ / ‘Arz ide ḥasb-ı ḥālını yāre şikeste-beste ḥaṭ (FKD, G.148, B.1).

nāme-i a‘māl: [1] Amel defteri.

Nāme-i a‘mālīni halkuñ perīṣān it Hudā / İztırāb-ı sīne-i ehl-i ‘azāb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.6).

nāme-i dehr: [1] Dünyanın mektubu.

Nāme-i dehri temāşā itdüm imlāsı ğalaṭ / Nükte-i ye’si şaḥīḥü’l-ḥaṭ temennāsı ğalaṭ (FKD, G.149, B.1).

nāme-i muẓlime-i ḥūn-ı şehīdān-ı kazā: [1] Kader şehitlerinin kanlarının zulüm mektubu.

Rūz-ı maḥşer bulunur dest-i nigāhuñda senüñ / **Nāme-i muẓlime-i ḥūn-ı şehīdān-ı kazā** (FKD, G.12, B.5).

nāme-i şubḥ: [1] Sabah mektubu.

Dūd-ı dildür siyeh-i ḥāme-i şubḥ / Nice çıksun beyāza **nāme-i şubḥ** (FKD, G.32, B.1).

nāme-raḳam eyle-: [1] Yazı yazmak.

Ḥürşīdi idüp ḥal şu‘ā’ını ḳalem / Berg-i gül-i cāna **eylesem nāme-raḳam** (FKD, Rübai 42, B.1).

nā-merbūṭ: [1] Bağlantısız.

Kesilse silsile mecnūnuñ olur ḥālī **nā-merbūṭ** / Dil-i aşüftesin zencir-bend-i irtibāṭ itmez (FKD, G.118, B.2).

nā-mihribān: [1] Zalim.

Ḥaḳīḳat bī-vefā **nā-mihribān** ḥübān-ı İslāmbol / Yine dil ārzū eyler ne çāre ülfet olmuşdur (FKD, G.77, B.6).

nāmiye-meşşāṭa-i ‘arūs-ı zemīn: [1] Yeryüzü gelininin şöhretli süsleyicisi.

Luṭf-ı havā yine reşk-i nāfe-i Çīn’dür / **Nāmiye-meşşāṭa-i ‘arūs-ı zemīndür** (FKD, G.105, B.1).

nā-murād: [1] Muradına erişmemiş, isteği yerine gelmemiş.

Nice vaḳt idi **nā-murād** idi dil / Yād-ı luṭfıyla kām-yāb itdüm (FKD, K.2, B.32).

nā-murād it-: [1] İsteği yerine getirmemek.

Bir baḥta mālīkem ki eger **itse nā-murād** / Eyler hezār-bār dili imtinān-ı ye’s (FKD, G.136, B.6).

nāmūs: [1] İffet.

Çeşm-i rindâne ki dilden mey-i gülfâm ister / Şîşe-i ğayret ü **nāmūsı** aña cām ister (FKD, G.64, B.1).

nā-mūsā'id: [1] Elverişsiz, müsaid olmayan.

Murādı derd idi el-ḥamdü lillāh oldı Fehīm / Bu **nā-mūsā'ide** ṭālī'le kām-yāb-ı firāk (FKD, G.162, B.7).

nā-müselmān: [1] Müslüman olmayan || kâfir güzel, Sevgili.

Bu da zaḥm-ı ziyād oldı ki iflās ile ğurbetde / Esir oldı gönül bir bī-terahḥum **nā-müselmāna** (FKD, K.7, B.50).

nān: [1] Ekmek.

Hemīşe tā ola bed-ḥ'āhuñuñ gelūsında / Şarāb āteş ü āb üstüh'ān u **nān** āfet (FKD, K.11, B.18).

nā-peydā: [1] Bulunmaz, ele geçirilmez (TULUM, s.1359).

'Aşq bir şahrāda güm-rāh eylemişdür cānı kim / Hızır **nā-peydā** o reh nā-būd u menzil nā-bedīd (FKD, G.40, B.2).

nār: [4] Ateş || Sevgilinin yanağı.

Mihri gördüm 'arız-ı dil-dāra beñzer beñzemez / Pertev-i hürşiddür kim **nāra** beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.1).

Dökse hün-ı germümi bāğ içre tīg-i ğamzesi / **Nār** olur güller Fehīmā nārdan şemşir olur (FKD, G.86, B.7).

Dökse hün-ı germümi bāğ içre tīg-i ğamzesi / Nār olur güller Fehīmā **nārdan** şemşir olur (FKD, G.86, B.7).

Manşür-ı Ene'l-Ḥaḫḫ-zen-i vādī-i Kelīm'em / Ser-tā-be-ḫadem nūr-ı Hudā **nārı** ne bilsün (FKD, K.4, B.3).

na'ra-i āteş āteş: [1] Ateş ateş bağırtısı.

Surḥ-püş itse tecellī o gül-i gülşen-i Ṭür / 'Āleme şu'le şalar **na'ra-i āteş āteş** (FKD, G.138, B.2).

na're-zenān: [1] Haykırmalar.

Rağm-ı erbāb-ı riyā rū-be-reh-i deyr olduĝ / Bāde-ħor **na're-zenān** leb-be-leb ü dūş-a-dūş
(FKD, G.144, B.17).

nārī: [1] Ateş, od.

Böyle bir dūzaħ-eşer **nārī** tabī'at faşlda / Ağlamazdum ħalk-ı 'ālem çekse biñ dürlü 'azāb
(FKD, K.5, B.17).

nār-ı caħīm id-: [1] Cehennem ateşine döndürmek.

Bir ābdur tīĝi ki ger itse gelūsından güzer / A'dā-yı dīnūñ ser-be-ser cismin **ider nār-ı caħīm**
(FKD, K.6, B.12).

naşīb ol-: [2] Kısmet olmak.

İderdi āfitāb-ı şubħdan bālīn ü bister dil / Ĥayāliyle o māhuñ bir gece vaşlı **naşīb olsa** (FKD,
G.254, B.3).

Bu kār-ħāne-i ħırmān içinde tā ki Fehīm / **Naşīb olur** mı 'aceb vāye-i 'amīm-i murād (FKD,
G.39, B.5).

naşīb-i ħümā-yı şu'le-i 'aşk: [1] Aşk alevinin ħüma kuşunun nasibi.

İlāhi etme **naşīb-i ħümā-yı şu'le-i 'aşk** / Olursa nāvek-i dil-dāra üstüħ'ān māni' (FKD, G.151,
B.3).

naşīb-i vişāl: [1] Kavuşmayı elde etme.

Olursa ħ'ābdadur 'āşıka **naşīb-i vişāl** / Neden ki olmaya 'uşşāk ħ'ābdan maħzūz (FKD, G.150,
B.7).

nāşıħ: [4] Nasihat eden, öğüt veren.

Nāşıħ ħıvrāş-ı mağz-ı Fehīm itme pendüñi / Ben bī-dimāğam u dil-i dīvāne bī-dimāğ (FKD,
G.154, B.5).

Göñül bir çeşm-i mu'ciz-gūya meftūn oldu ey **nāşıħ** / Fesāne eylemez te'sīr ben şeydāya
efsūn hem (FKD, G.201, B.6).

Duĥān-ı mürde-çerāġ-ı demüñle ey **nāşıĥ** / Fehīm'i itdi sözüñ bī-dimāġ yetmez mi (FKD, G.286, B.6).

Senüñ 'ahdüñde nālān yoġ meger 'uşşāk **nāşıĥdan** / Ki āb-efşān olur pend ile dā'im cān-ı sūzāna (FKD, K.7, B.42).

naşihat: [2] Öġüt, tavsiye.

Dil ki ĥūn oldı **naşihat** anı itmez ışlāĥ / Ĥüsn-i tedbīr ile mey bir daĥı engür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.11).

Bir **naşihatdur** ider 'āşık-ı şermende saña / Ĥorĥaram aram ār olur aġyār-ı firībende saña (FKD, Terkeb-bend 3, B.34).

na't: [1] Hz. Muhammed'i övmek üzere kaleme alınan kaside.

Nūr-baĥş-ı mihr ü māh oldı nuċāṭı kilkiñüñ / İtse **na'tüñ** n'ola idrāk-i suĥanver rüz u şeb (FKD, K.1, B.40).

na't eyle-: [1] Hz. Muhammed'i öven kaside söylemek.

Mihr-i eflāk-i nübüvvet māh-ı evc-i ıştıfā / Aĥmed-i mürsel ki 'ālem **na'tin eyle** rüz u şeb (FKD, K.1, B.19).

na't-i müstetāb it-: [1] Beġenilecek bir Hz. Muhammed övgüsü şiiri kaleme almak.

Olalı müstafīz-i ṭab'ı selīm / Böyle bir **na't-i müstetāb itdüm** (FKD, K.2, B.50).

nāṭık: [1] Konuşan.

Müntabı' āyīneye meh ṭūṭī-nefsdür **nāṭıka** / Bü'l-'aceb terkīb-i ḥudsi āb u gildür cevherüm (FKD, G.225, B.4).

nāṭıka: [1] Konuşma kabiliyeti.

Nāṭıka ṭūṭī-şıfat ḥamyāze eyler her ne dem / Kilkini ney-şekkerāsā şekker-efşān gösterür (FKD, K.10, B.28).

nāṭıka-pīrā-yı tekellüm: [1] Konuşmayı güzel sözlerle süslemek.

Olduĥça lebün **nāṭıka-pīrā-yı tekellüm** / Fāş olmamaġa çāre mi var rāz-ı Mesīḥā (FKD, G.3, B.4).

nā-ümīd ol-: [1] Ümitsiz olmak, ümitsizliğe düşmek.

Ehl-i diller oldılar luṭfiyla dā'im vāyedār / Budur ümmîd **olmaya** 'ahdinde kimse **nā-ümîd** (FKD, Kıt'a 11, B.8).

nāvek: [3] Ok.

Mānend-i hilāl eylerem ol meh siperin tîḡ / Tā **nāveküme** küh gibi tîḡ-i siperdür (FKD, G.106, B.6).

Gāhî ki müjeñ **nāvekini** eyleye per-tāb / Bāl ü per-i murḡ-ı ecele ola ḡalîde (FKD, G.258, B.2).

Ey cādū-yı ḡün-rîz yeter sîne-i cāna / Müjḡānuñi geh **nāvek** ü geh nîşter eyle (FKD, G.267, B.4).

nāvek-i dil-dār: [1] Sevgilinin bakış oku.

İlāhi etme naşîb-i ḡümā-yı şu'le-i 'aşḡ / Olursa **nāvek-i dil-dāra** üstüḡ'ān māni' (FKD, G.151, B.3).

nāvek-i elmās-peykān: [1] Elmas gibi sert okun temreni.

Hemîşe bende eyler āzmāyîş tîr-i müjḡānın / Nişān oldu dilüm ol **nāvek-i elmās-peykāna** (FKD, K.7, B.51).

nāvek-i ḡamze-i pür-kîn: [1] Nefret dolu yan bakışın okları.

Nāvek-i ḡamze-i pür-kînüñe ḡurbān olayım / Zehr-ḡand-i leb-i şîrînüñe ḡurbān olayım (FKD, Terkib-bend 3, B.29).

nāvek-i ser-tîz: [1] Ucu keskin ok.

Nişāne itmedi çeşmi dil-i sengîn-i aḡyārı / ḡaṡā itmezdi ammā **nāvek-i ser-tîze** raḡm itdi (FKD, G.282, B.4).

nāvek-i ser-tîz-i ḡazā: [1] Kaderin acımasız okları.

Güyā ki hemān **nāvek-i ser-tîz-i ḡazādur** / Bî-zaḡm ider küşte dili tîr-i teḡāfûl (FKD, G.193, B.4).

nāy: [1] Kamıştan yapılan üflemeli müzik aleti. Ney de denilen bu müzik aleti Mevlevîler'e göre insanın ruhunu yansıtmakta ve Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, "Mesnevî"sinin ilk 18 beytinde "ney"i anlattığı için Mevlevîlerce kutsal sayılmaktadır.

Güş itdi **nāy** nālelerüm nāza başladı / Dil-ber semā^c-ı nāza daḥı tāze başladı (FKD, G.275, B.1).

nāy-ı çobānī: [1] Çoban kavalı.

Kaşabü's-sebķ-ı ḥāme yerine kāş / Olsa destümde **nāy-ı çobānī** (FKD, K.17, B.15).

nā-yāb: [1] Bulunmaz, nadir.

Dil-berüñ Mışr içre **nā-yāb** olduğın seyr eylese / Ehl-i 'aşķa kaḥt-ı Yūsuf vaķ'ası ma'lüm olur (FKD, G.82, B.4).

nāz: [13] işve, cilve.

Oldı çün **nāz** ile ol şūḥ-ı cihānum cilveger / Çeşmi ser-mest-i mey-i 'işve kirişme pür-ḥaṭar (FKD, Diğer 1, B.25).

Egerçi **nāzına** yārüñ niyāz olur bā'is / Niyāz-ı 'āşıķa da luṭf-ı nāz olur bā'is (FKD, G.27, B.1).

Çeşmüñi ḥ'āb-ı teğāfül ṭurfa bīmār eylemiş / Kim nigāh-ı 'işve vü **nāz** itmeden perhiz ider (FKD, G.53, B.2).

Nāz ile olur sāye-nişin-i güle mihr / Her gül ki ola bāğda hem-sāye-i ḥüsnüñ (FKD, G.181, B.5).

Mecliste gice dil-bere mestāne şarılısam / Şundukça baña **nāz** ile peymāne şarılısam (FKD, G.198, B.1).

Düzdide nigeḥle dili al **nāza** ṭuyurma / Esrārumuzı ğamze-i ğammāza ṭuyurma (FKD, G.251, B.1).

Biñ **nāz** ile güftāra lebüñ eylese āğāz / Zevķından ola kaṭreveş elfāz çekide (FKD, G.258, B.4).

'Āşıķ-ı bī-dil nice ṭāķat getürsün çeşmüñe / **Nāzi** da lertzān ider ğamzeñ 'itāb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.3).

Güş itdi nāy nālelerüm **nāza** başladı / Dil-ber semā^c-ı **nāza** daḥı tāze başladı (FKD, G.275, B.1).

Nāzdan sen yine teğāfül ṭut / Cāna it bir nigāh-ı pinhānī (FKD, K.17, B.87).

Güş idüp şirümi ol dedi **nāz** ile Fehim / Her suḥan levḥa-i dile mestür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.19).

Tā böyle iderse **nāza** āheng / Dünyāyı tutar nevā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.21).

‘İşve meftūn-tırāz-ı nāzumdur / **Nāz** ḥasret-keş-i niyāzumdur (FKD, G.71, B.1).

nāz eyle-: [2] Nazlanmak, istenileni hemen vermeyip kişinin daha çok zahmet çekmesine sebep olmak.

Bir ḥayāt için ḳazā bilmem ne **nāz eyler** baña / Ben şehīd-i ḡamzeyem ‘İsī niyāz eyler baña (FKD, G.6, B.1).

Zevḳ-ı nāzından niyāz oldu zebānum ser-te-ser / Ben niyāz itsem o **nāz eyler** şanurdum bī-ḥaber (FKD, Diğer 1, B.26).

nāz id-: [2] Cilve yapmak.

Nāz ider ol Yūsuf ise ‘āşığı / ‘İşve-gerüm ḥüsnine maḡrūrdur (FKD, G.74, B.3).

Cemāl-i şāhid-i gül **nāz ider** mihr ü mehe şimdi / Sürūd-ı şükr-i nev-rūzı şeb ü rüz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.2).

nāz u kirişme: [1] İşveli ve cilveli.

Sen **nāz u kirişmeyle** helāk eyle Fehīm’i / Besdür baña ey ḡamzesi cellād nigāhuñ (FKD, G.176, B.7).

nāz u nigh: [1] Cilveli bakışlar.

Çeşmi gibi şayd-ı cāna itmiş / **Nāz u nighiyle** nice tedbīr (FKD, Terci-bend 1, B.29).

nāzān: [1] Nazlı.

Şīve ile rakşuña taḳlīd idüp / Muṭrib-i çarḥ itmede **nāzān** semā‘ (FKD, K.3, B.9).

nażar: [6]

1. Bakış

Mest olup eyleme ḥürşīd-cemālāna **nażar** / Şaḳın ey çeşm ki giryān olacaḳsın āḥir (FKD, G.66, B.10).

Eylerse teḡāfūl n’ola aḡyār arasında / Ma’nāda o şehden yine ben zāra **nażardur** (FKD, G.106, B.5).

Eyledük Mūsā ile şem^c-i tecellāya **nażar** / Şu^cle-i dīdār ol ruhsāra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.2).

Bīgāne-hūy olmalı bir āşinā nigāh / Besdür helāk-i ğamzeñ olam bir **nażar** baña (FKD, G.7, B.4).

Çeşmüne kırbān olan tīĝ ne lāzım Fehīm / Hışm ile ben bī-dili bir **nażar** eyler helāk (FKD, G.169, B.5).

2. Bakış, görüş, ...'ya göre.

Ża'f itdi Fehīmā baña ol deñlü ğulū / K'oldı **nażarumda** naħl-i tūbā her mū (FKD, Rūbai 50, B.1).

nażar eyle-: [1] Dikkate almak.

Şāyeste-i şemşīr-i teĝāfūl mi hele ğör / 'uşşāk-ı melāmet-zedeye bir **nażar eyle** (FKD, G.267, B.5).

nażar it-: [2] Bakmak.

Rūh-ı Nef'ī'den Fehīm aldum ħaber dedi eger / 'Āşık iseñ el-ħāzer ħüsnine ħāmūş **it nażar** (FKD, Diĝer 1, B.27).

Āyīneye çok baķma olur ğözüñe çün mihr / İfrāt ile ħürşīde **nażar itme** zararlıdır (FKD, G.106, B.7).

nażar kııl-: [3] Bakmak.

Tāb-ı mihr-i rüy-ı sākīden ğudāzān oldı la'l / 'Ayn-ı 'ıbretle **nażar kııl** ma'den-i kınnīneye (FKD, G.272, B.5).

'Ayāndur bunda seyr-i tuħricü'l-ħayy mine'l-meyyit / **Nażar kııl** ejderhādan zāhir olan āb-ı ħayvāna (FKD, K.7, B.10).

Miyānı oldı nīlūfersitān eṭrāfı nergiszār / **Nażar kııl** Nīl içinde ceste ceste ol çerāĝāna (FKD, K.7, B.25).

nażar-ı ān: [1] Onun (sevgilinin) bakışı.

Şeb ki şüd dūr ez-nażar-ı ān āfitāb-ı maħşerem / Tā şabāħ-ı ħaşr müştāķam cemāl-i ħūberā (FKD, G.294, B.2).

nażar-ı ħavşala: [1] Anlayışla bakmak.

Gör girye ile çāk-i girībān u figānın / Mecnūnuña da bir **nazar-ı havşala** gāh it (FKD, G.23, B.4).

nazar-ı luṭf: [1] Hoş ve güzel bakış.

Nazar-ı luṭfuña ṭākat yoğ iken ʿāşıkda / Sıḳlet-i ṭaʿne-i aḡyāra taḥammül mi ider (FKD, G.51, B.3).

nāzenīn: [3] Narin, zarif.

Nāz-perver **nāzenīn** nāzük-beden gül-ḡonca-leb / Yaraşur olsa eger ol verd-i ḡurrem ḡod-pesend (FKD, G.42, B.4).

Ġam ki āzār-ı ḳār-ı her-dildür / **Nāzenīn** yār ü dil-nevāzumdur (FKD, G.71, B.4).

Olmazam pejmürde-dil tā hem-nişīnüm tāzedür / Tıfl-ı nev-res şūḡ-meşreb **nāzenīnüm** tāzedür (FKD, G.94, B.1).

nāz-ı ḡicāb-ālūd: [1] Utanmış cilve.

Perde itdūñ gece destūñ çeşm-i ḡāb-ālūduña / Eyledūñ meftūn beni **nāz-ı ḡicāb-ālūduña** (FKD, G.250, B.1).

nāz-ı Mesīḡ: [1] Hz. İsa'nın nazı. || Hz. İsa'nın ölüleri diriltmesi gibi sevgilinin bakışı da ölüleri diriltmektedir. Bu bağlamda, Mesīḡ, sevgiliden kinayedir.

Küşte-i çeşmūñ olan dil olur iḡyā-düşmen / Ne belādur ebediyyü'l-ʿademe **nāz-ı Mesīḡ** (FKD, G.34, B.4).

nāzım-ı ʿaşk: [1] Sevda şiirleri.

İtdi dīvān-ı ḳazādan **nāzım-ı ʿaşk** intihāb / Şafḡa-i mecmūʿa-i sīnemde müfreddür ḡöñül (FKD, G.194, B.2).

nāzım-ı leʿāl: [1] Şiir incileri.

Ne belā **nāzım-ı leʿāl** olmaḡ / Bir iki gevher-i ḡazef kāmı (FKD, K.17, B.55).

nazır: [6]

1. Bakmak.

Baḡr-ı ʿaşkam pertev-i dīdār-ı ḡüsne **nāzırām** / Mihr ile meh merdüm-i çeşm-i ḡabābumdur benüm (FKD, G.223, B.3).

Vācib vücūda gelmek için tā ḥamīrümüz / İksīr-i māye-i ‘adem itmiş **naẓīrümüz** (FKD, G.129, B.1).

2. Eş, denk, benzer (TULUM, s.1366).

Mişli yokdur ‘Acem’de gerçi Fehīm / Rūm’da ‘Örfi’ye **naẓīr** benem (FKD, G.206, B.16).

naẓīr id-: [1] Benzerini oluşturmak.

Ḥaşm **naẓīr idemez** ṭabī‘at-ı süstin / Ṭab‘-ı Fehīm’ün şî‘arı şî‘r-i metīndür (FKD, G.105, B.7).

naẓīr ol-: [1] Benzemek, denk olmak.

Şoḥbet-i ma‘nāda **olsun** mı Fehīmā’ya **naẓīr** / Bir iki bī-hūde-gūy u şî‘r ü inşāsı gālaṭ (FKD, G.149, B.5).

nāẓır: [2] Gözetlemek.

Biñ çeşm-i kevākible felek şaydına **nāẓır** / Bu dāmda ey ṭā‘ir-i dil dāne mi olduñ (FKD, G.175, B.7).

Ne pīç ü tābuma **nāẓır** cihān ne emrūme rām / Hemān nūmūne-i tuḡrā-yı köhne-menşūram (FKD, K.14, B.21).

nāẓır ol-: [3] Bakmak.

Cihān-ı cāhda bir şeb-çerāğ-ı re’yi gibi / **Naẓīr olur** mı daḡı māh-ı ‘ālem-ārāya (FKD, K.8, B.16).

Ey müneccim her şeref baña vebāl oldı ne sūd / Rūy-ı ḥūrşīde ‘Uṭārid **nāẓır olmuş** olmamış (FKD, G.139, B.2).

Ḥüsnine **naẓīr olurdu** ḥūrşīd / Ammā ki o māh ‘aceb güzeldür (FKD, Terci-bend 1, B.87).

nāẓır-i āyīne-i idrāk: [1] Anlayış aynasına bakmak.

Girye-i şād ile baksa ‘aksini ḡandān bulur / Ehl-i dil kim **nāẓır-i āyīne-i idrākdür** (FKD, G.98, B.5).

naẓīr-i merdüm-i çeşm: [1] Göz bebeğinin benzeri.

Cihān beni göze göstermezem şanur ammā / **Naẓīr-i merdüm-i çeşmem** hemīşe manzūram (FKD, K.14, B.45).

nāzm: [5] Şiir, nazım.

‘Aks-i la‘l-i ruḥını āyīne-i mihr içre / Eyleyüp seyr Mesīḥ itdi bu **nāzımı** inşād (FKD, G.38, B.7).

Görse **nāzımmuda** Fehīm aḥter-i nuṭṭum kızarup / Tābiş-i şerm ile baḥruñ güheri aḥker olur (FKD, G.84, B.6).

Her dürr-i nuḳaṭ kim aña bu **nāzım** şadefdür / Reşk ile Fehīmā sebep-i eşk-i güherdür (FKD, G.106, B.11).

Kiminüñ ṭab‘ı ma‘den-i herze / Kiminüñ **nāzımı** ḥasta hezyānı (FKD, K.17, B.56).

Ḥayālüm eyledi muḥtel sefer mühimmātı / ‘Aceb mi gelse ḥalel **nāzım** u şı‘r ü inşāya (FKD, K.8, B.28).

nāzm eyle-: [2] Şiir yazmak.

Nāzm eyleme bir vech ile ḥüsn-i ṭaleb guşşa gele / Zīrā ki mażmūn-ı şıla şı‘r içre şekvādur Fehīm (FKD, K.6, B.18).

Taşdī‘den olur ḥacil medḥūñde yoḥsa cān u dil / **Nāzm eyler** idi muttaşıl şad-‘ıkd-ı lü‘lū‘-i nāzım (FKD, K.6, B.16).

nāzm-ı dehr: [1] Dünyanın şiiri.

Nāzm-ı dehri seyr edüp gitdi hezārān zū‘l-fünūn / Fetḥ olurdu olmasa beyt-i mu‘ammāsı ḡalaṭ (FKD, G.149, B.2).

nāzm-ı Ṭālib-i Āmül: [1] Tālib-i Āmül’ün şiirleri.

Ḥabbezā **nāzm-ı Ṭālib-i Āmül** / K’oldı maḥşūd-ı Baḥrī vü Kānī (FKD, K.17, B.44).

nāzm-pīrā: [1] Düzenleyici, bezeyici.

Menem ammā o **nāzm-pīrā** kim / Dehri pür-gevher-i ḥoş-āb itdüm (FKD, K.2, B.47).

nāz-perver: [2] Cilvesever.

Nāz-perver nāzenīn nāzük-beden gül-gonca-leb / Yaraşur olsa eger ol verd-i ḥurrem ḥod-pesend (FKD, G.42, B.4).

‘İşve-kārum **nāz-perverdüm** gül-i nāzük-tenüm / Şu‘leāsā tābdan itdün ser-ā-pā ıztırāb (FKD, K.5, B.19).

nāzük-beden: [1] Nazik vücut, zarif beden (sevgili).

Nāz-perver nāzenīn **nāzük-beden** gül-gonca-leb / Yaraşur olsa eger ol verd-i hürrem hōd-pesend (FKD, G.42, B.4).

nāzük-meşreb: [1] Nezaket sahibi.

Ben o **nāzük-meşrebem** kim sāğar-ı mir'āt-ı dil / Bāde-i 'aks-i leb-i hūr ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.2).

nāzük-mizāc: [1] Nazik huylu.

Ol kadar **nāzük-mizāc** oldı dil-i mestāne kim / Çeşm-i dil-ber olsa maḥmūr ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.4).

ne: [84] Nasıl.

Gā'ibde ol perī baña teklīf-i şı'r ider / Tūtī **ne** söylesün diye āyīneden cüdā (FKD, G.2, B.4).

Ben ki āzāde-dilem kayd-ı taşarruf **ne** belā / Yār u āğyāra mūdārā vü telaṭṭuf **ne** belā (FKD, G.4, B.1).

Yār-ı ma'şūḳ gerek kim çeke dil teklīfin / Rind-i ālüfteye erbāb-ı tekellūf **ne** belā (FKD, G.4, B.2).

Dil-bere mā'il olan merd gerek bü'l-hevesā / Her Züleyhā-yı zamāna ḡam-ı Yūsuf **ne** belā (FKD, G.4, B.3).

Cānı cānānuñ ile müttehidü'l-eczā ḳıl / Dem-i vaşla şeḡaf u hicre te'essūf **ne** belā (FKD, G.4, B.4).

Bil vücūd u 'ademi birbirine āyīne / Ḳıl temāşā suver-i 'aks-i taşavvuf **ne** belā (FKD, G.4, B.5).

Merd-i bī-bāk-levendem şu'arā içre Fehīm / Zen-ṭabī'at süfehā gibi tazarruf **ne** belā (FKD, G.4, B.6).

Nefesle 'ālemi dāḡ eyledük bilinmedi līk / **Ne** gencüñ ejder-i āteş-feşānyuz cānā (FKD, G.8, B.2).

Ne ḥikmetdür ki dil-ber āteşī-hū hevāyīdür / Egerçi aşl-ı fıtratde bir āb u ḥākdendür hep (FKD, G.17, B.5).

Küşte-i çeşmüñ olan dil olur iḫyā-düşmen / **Ne** belādur ebediyyü'l-'ademe nāz-ı Mesīḥ (FKD, G.34, B.4).

Bilsen kimüñ eylersin küyün yine maḥşergāh / Tā böyle **nedür** ey meh reftār-ı şitāb-ālūd (FKD, G.43, B.4).

Ḥürşide baḳarsam görünür çeşmüme sāye / Yā Rab **ne** ‘aceb ḥālet imiş firḳat-i dīdār (FKD, G.47, B.7).

Ne rif’atdür ki ḳabrin mātemi-i ‘ālem-i ‘aşḳuñ / Siyāh u mā’i aṭlasla şeb ü rüz āsumān örter (FKD, G.63, B.3).

Nesīm-i nev-bahār açar der-i gülzārı ey bülbül / **Ne** sūd ammā ki ‘unf ile gelür bād-ı ḥazān örter (FKD, G.63, B.4).

Ṭuymağa cünbiş-i müjgānı **ne** remz itdüğünü / Ḥaber-i sırr-ı ḳazādan dile ilhām ister (FKD, G.64, B.3).

Bilmem **nedür** bahār-ı ümīd ü ḥazān-ı ye’s / Birdür yanumda mevsim-i kām u zamān-ı ye’s (FKD, G.136, B.1).

Leb-i taşvīr-i deyr oldı nevā-senc / **Ne** naḳş itdi neḡam-perdāz-ı nāḳūs (FKD, G.137, B.6).

Ne āteşden ten-i mecrūh u lāḡar dāḡ dāḡ olmış / Ki maḡz-āşüfte-dil germ-i cünün-ser dāḡ dāḡ olmış (FKD, G.140, B.1).

Ne berḳ-ı ḥüsnüñ āyā dil yine germ-i ḥayālidür / Ki sūz-ı reşḳden bālīn ü bister dāḡ dāḡ olmış (FKD, G.140, B.2).

Bir ḳadeh daḡı gül-efsün verüp aldı ‘aḳlum / **Ne** ‘araḳ nüş iden itmez lebin ālūde-i nüş (FKD, G.144, B.12).

Ne raḳḳāş āfet-i devr-i ḳıyāmet / Ki raḳş itse ider kevn ü mekān raḳş (FKD, G.145, B.2).

Ne ḥāldür k’ide mihr-i ruḡın mekān ol ḥāl / Olur mı şeb-pere ḥiç āfitābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.2).

Ne şu’ledür o tecellī-fürüş-ı ḥüsn-i metā’ / Ki mihr gibi degüldür niḳābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.3).

Yārān ile bī-minnet ider mey-kedede ‘ayş / Rinde **ne** belādur ḡam-ı āzār-ı tekellūf (FKD, G.158, B.2).

Ne neş’edür ki cününü yıḳar şarāb-ı firāḳ / İlähī eyleme ehl-i dili ḥarāb-ı firāḳ (FKD, G.162, B.1).

Ne hâldür k'ola pür zehr-i ğamla tâ-be-gelü / Şikeste-hâl iken ser-be-ser qarâbe-i dil (FKD, G.186, B.3).

Nigâh-ı hışmı nedür luţf ile tebessümi **ne** / Bu şiveden o şehüñ müdde'â nedür bilmem (FKD, G.205, B.6).

Ğarîķ-i lücce-i 'aşķam fenâ **nedür** bilmem / Ümîd-i sâhil için âşinâ **nedür** bilmem (FKD, G.205, B.1).

Ne câme geysen ider âteş-i dilüm süzân / Cihânda şu'leden özge kabâ **nedür** bilmem (FKD, G.205, B.2).

Hemîşe şayķal-ı âyînem oldı jeng-i belâ / Henüz pertev-i rüy-ı şafâ **nedür** bilmem (FKD, G.205, B.3).

Ne bîm-i miñnet-i düzağ ne ârzü-yı behişt / Şarâb-ı 'aşķ ile Ğavf u recâ **nedür** bilmem (FKD, G.205, B.4).

Belâ-yı Ğükmi-i każâya tereddüd itsem olur / Velî o ğamzeye çün u çerâ **nedür** bilmem (FKD, G.205, B.5).

Nigâh-ı hışmı nedür luţf ile tebessümi **ne** / Bu şiveden o şehüñ müdde'â **nedür** bilmem (FKD, G.205, B.6).

Nigâh-ı hışmı nedür luţf ile tebessümi **ne** / Bu şiveden o şehüñ müdde'â **nedür** bilmem (FKD, G.205, B.6).

Hemân vücüdümü mağv eylesen yeterdi Fehîm / Ümîd-i hesti-i mülk-i beķâ **nedür** bilmem (FKD, G.205, B.7).

Degül o Ğüsne hemân âfitâb nâ-mağrem / **Ne** âfitâb ki olmış niķâb nâ-mağrem (FKD, G.209, B.1).

Ne ta'n eder dil-i Ğüşyâruma o şeh ki olur / Ğarâb-ı çeşmine keyf-i şarâb nâ-mağrem (FKD, G.209, B.4).

Ne bahtdur ki Fehîm olsa ger belâğat-dost / Olurlar ehl-i dilân-ı zamân suğan-düşmen (FKD, G.239, B.7).

'Uşşâķa **ne** siħr itdüğün efsün-ı kirişmeñ / Luţf it nigeħ-i mu'cize-perdâza tıyurma (FKD, G.251, B.4).

Ne Ğoşdur Ğüsn ü 'aşķuñ birbiriyle / Nihânî bâzi-i nâz u niyâzi (FKD, G.279, B.2).

Bilüp hâl-i dilüm eyler teğâfûl gamze-i şûhı / **Ne** t̄ali'dür ki rāzumdan ola ğammāz müstāgnī (FKD, G.287, B.3).

Ne zevk'dur k'ola dil-dār hem-sefer idesin / Sen anı seyr ü meşgûl ola temāşāya (FKD, K.8, B.6).

Fehīm'i la'l-i pür-efsūnı lāl kılmış iken / **Ne** sıhr'dür vire şüret bu deñlü ma'nāya (FKD, K.8, B.26).

Ne āfet oldı nigāhı kim bīm-i tīginden / Demekde gūşe-i çeşminde el-emān āfet (FKD, K.11, B.3).

Ne ihtimāl rikābını būs ide āşüb / **Ne** cānı var k'ola küstāh-ı hem-'inān āfet (FKD, K.11, B.6).

Ĥazefveş olmadayam pāy-māl-i bed-güherān / Dirīĝ bilmediler kim **ne** gence gencürām (FKD, K.14, B.6).

Ne dil-beri ki görem 'aşık oluram fi'l-ḥāl / Ki emr-i şāh-ı hevesle bu kāra me'mūram (FKD, K.14, B.29).

Ne sevdā-yı dil-efġān bī-maḥal-dād-ı Ĥudā'dur bu / Bu miḥnetler kişiyeye gelmez illā şā'iriyyetden (FKD, K.15, B.27).

Ma'āza'l-lāh **ne** sözdür bu dehānum ḥāk ile t̄olsun / Zebānum zaḥm-pür-zaḥm eyleyem dendān-ı ğayretten (FKD, K.15, B.41).

Cihānda iltifāt erbāb-ı ṭab'a ehl-i ḥüsnüñdür / **Ne** devletdür ki terciḥ olına faqr-ı maḥabbetden (FKD, K.15, B.42).

Ne fitne bir belā-ender-belā-yı şehir-i cān u dil / Ki seyr olmaya çeşmi rüz-ı maḥşer zevk-i ğāretten (FKD, K.15, B.47).

Ne belā nāzım-ı le'āl olmak / Bir iki gevher-i ḥazef kānı (FKD, K.17, B.55).

'Aşk ammā **ne** 'aşk'dur ki olur / Hem-terāzū-yı 'aşk-ı Yezdānī (FKD, K.17, B.78).

Tā ki olsun mu'āyine-manzūr / **Ne** imiş rūḥ-ı evvel ü sānī (FKD, K.17, B.93).

Āḥirü'l-emr **ne** fettān-ı fiten-perversin / Geh dili bir meh-i Leylīveşe meftūn itdüñ KT/2-3 (FKD, Kıt'a 2, B.3).

Ĥudā itsün mu'ammer nev-gül-i bāġın **ne** nev-gül kim / Oḳırdı medḥini bülbul zebānı olmasa elken (FKD, Kıt'a 13, B.4).

Ne kevkeb mihr-i evc-i luṭf kim oldu ṭulū'ından / Şeb-i ümmīd kemter zerresinden biñ seher peydā (FKD, Kıt'a 15, B.2).

Ne kevkeb kevkeb-i iḳbāl-i Pāşā-yı celīlū'l-ḳadr / Ki oldu nūr-ı 'ilm ü ḫilm ile şimdi cihān-ārā (FKD, Kıt'a 15, B.3).

Sübhanallāh **ne** bü'l-'aceb sāḫirdür / Hürşīdi seḫāb ider seḫābı ḫürşīd (FKD, Rübai 13, B.2).

Yā Rab **ne** tīre-şeb-nem olur şubḫ-ı ṭālī'üm / Ol dem ki nūr-ı mihr mürebbī-i bāğ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.2).

Allāh dil-berīde bu arzuñ **ne** pest olur / Kec-pā bir esfel olsa varur zīr-dest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.33).

Bī-mürüvvet **ne** idi 'arz-ı maḫabbet evvel / Ne idi eyledüğüñ luṭf u mürüvvet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.11).

Bī-mürüvvet **ne** idi 'arz-ı maḫabbet evvel / **Ne** idi eyledüğüñ luṭf u mürüvvet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.11).

Ne nāle deyr-zād-ı āğūş-ı dil / Harem-perverde-i i'zāz-ı nāḳūs (FKD, G.137, B.2).

Ne nāle kemterīn murğ-ı şadāsı / Olur hem-pençe-i şeh-bāz-ı nāḳūs (FKD, G.137, B.3).

Ġarīḳ-i lücce-i ālām olup dem-besteyem ammā / **Ne** cevherler çıkarmakda dilüm deryā-yı fikretten (FKD, K.15, B.32).

Ḫübān kimine şunmada mey kimine zehr-āb / Bilmem saña bī-çāre Fehīmā **ne** şunarlar (FKD, G.49, B.7).

Bu zehrler felek virür olsa dil-i Mesīḫ / İnşāf eyleñüz ki **ne** cān ile sağ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.7).

Sāḳī yetiş ḫarābuña cām-ı şarāb ver / Ben ğam yerem baña meze **ne** kebāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.49).

Mest gezüp her taraf gör ki **ne** olur telef / Dil-ber-i mağrürdan 'āşık-ı mehcürdan (FKD, G.231, B.8).

Nigāhbān olalı ḫıfz-ı ḳal'a-i Mısr'a / **Ne** ḳal'a ḳullesi şalmış feleklere sāye (FKD, K.8, B.14).

Ġarīḳ-i lücce-i 'aşḳam fenā **nedür** bilmem / Ümīd-i sāhil için āşinā **nedür** bilmem (FKD, G.205, B.1).

Yā Rabb aḥterüm **ne** siyeh-rū çerāğ olur / Gülzāra düşse pertevi murğānı zāğ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.1).

Gör **ne** zālîmdür o şeh kim hışm ile itse nigāh / Ehl-i ‘aşka çeşm-i bî-raḥmı tazallum öğredür (FKD, G.92, B.4).

Olduğ Fehīm hem-nefes-i zāğ-ı bed-nevā / Dehriñ **ne** tîre-baḥt ile geldük ki bāğına (FKD, G.252, B.5).

Ey nālemi inleden o cāna **ne** ğaraz / Hîç şem‘a nedür bilür mi pervāne ğaraz (FKD, Rübai 24, B.1).

İtmek idi ğarazuñ çünkü ferāğat evvel / **Ne** idi tā bu kadar germî-i ülfet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.13).

Ey dil yine bu girye **ne** dîvāne mi olduñ / Keyf-i nigeḥ-i yār ile mestāne mi olduñ (FKD, G.175, B.1).

Cihān pür-fitnedür dehre kazā āyā **ne** şalmışdur / Meger mestāne raḥşın ol perî meydāne şalmışdur (FKD, G.75, B.1).

Ben ki āzāde-dilem kayd-ı taşarruf **ne** belā / Yār u aġyāra müdārā vü telaṭṭuf **ne** belā (FKD, G.4, B.1).

Bir ḥayāt için kazā bilmem **ne** nāz eyler baña / Ben şehîd-i ğamzeyem ‘İsî niyāz eyler baña (FKD, G.6, B.1).

Hey hey **ne** ṭurursın ey dil-i zār / Ey bî-ġāyret nedür bu te’ḥîr (FKD, Terci-bend 1, B.36).

Ne cāme geysen ider āteş-i dilüm sūzān / Cihānda şu‘leden özge ḳabā nedür bilmem (FKD, G.205, B.2).

Ne mā’îl-i ḥuld u ne na‘îmem / **Ne** bülbül-i gülşen-i ḳadîmem (FKD, Terci-bend 1, B.131).

ne ‘aceb: [21] Ne olmuş, şaşılacak ne var.

‘Aks-i rüyuñla zemîn gülşen olursa **ne ‘aceb** / Tāb-ı mihriñle felek külḥan olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.1).

‘Aks-i rüyuñla zemîn gülşen olursa ne ‘aceb / Tāb-ı mihriñle felek külḥan olursa **ne ‘aceb** (FKD, G.16, B.1).

Şiken-i ejder-i ham-der-ham-ı tār-ı zülfüñ / Bu belā-dost dile me'men olursa **ne 'aceb** (FKD, G.16, B.2).

Hasret-i şem'ci ruḥüñ yaḳdı tenüm her şererüm / Tıfl-ı pervāneye ābisten **ne 'aceb** (FKD, G.16, B.3).

Ben siyeh-rüz ki bu baḥt ile pervāne olam / Şem'ci ḥürşīd ziyā-düşmen olursa **ne 'aceb** (FKD, G.16, B.4).

Biz ki çün ma'reke-sāz-ı nıgeh-i ḥübānuz / Mevc-i teb-lerze-i ten cevşen olursa **ne 'aceb** (FKD, G.16, B.5).

Tā ki ḥayrān-ı ḥadeng-efgeni-i müjgānuz / Ser-be-ser ḥāne-i dil revzen olursa **ne 'aceb** (FKD, G.16, B.6).

Bu keş-ā-keş ki var eflāk ile pīrāhenümüz / Geh girībān u gehī dāmen olursa **ne 'aceb** (FKD, G.16, B.7).

Cān-ı ḥasret-zedeyüz 'āzim-i şehir-i ḥırmān / Hızr-ı tevfiḳ bize reh-zen olursa **ne 'aceb** (FKD, G.16, B.8).

Cān-ı dāğ-ı dil ü geh nükte-i cānuz ki bize / Gonca-i lāle vü gül mesken olursa **ne 'aceb** (FKD, G.16, B.9).

Āfitābuz dilümüz oldu tecellīgeh-i dost / Zerreümüz mihr gibi rüşen olursa **ne 'aceb** (FKD, G.16, B.10).

Muḥrib-ı bezm-i fenāyuz bu cihān içre Fehīm / Şīvesi nağmemüzüñ şīven olursa **ne 'aceb** (FKD, G.16, B.11).

Ġayretüm yoḳ mı benüm düzaḥa girsem **ne 'aceb** / Göre pervāneyi kim āteş-i sūzāna girer (FKD, G.59, B.6).

Ne 'aceb ḥırmen-i ḥussāda fenā verse Fehīm / uvvet-i bāria-i nātıa pür-zür henüz (FKD, G.120, B.7).

Ne 'aceb rīşe utarsa bu dil-i ḥākīde / Ġam bulur neşv ü nemā dīde-i nemnākümden (FKD, G.236, B.4).

Merkezüm dā'ire-i hendeseden ḥāricdür / Nesh ılsam **ne 'aceb** ḥikmet-i iklidīs'i (FKD, G.289, B.6).

Reşk-i la'lüñle kehrübā olsa / **Ne 'aceb** gevher-i Bedaḥşānī (FKD, K.17, B.91).

Çeşmi dünyâyı kırup itse tevâzu^c **ne ‘aceb** / Kesse cellâd hezârân seri mağrûr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.17).

Allâhü ekber Allâhü ekber / Ol büt **ne ‘aceb** belâ-fezâdur (FKD, Terci-bend 1, B.113).

Envâ^c-ı cevâhir-i suhanla pürdür / Ger sözde girân olsa lisânım **ne ‘aceb** (FKD, Rübai 4, B.2).

Ser-be-zencîr ider şîrleri Mecnûnveş / Levhaşa'llâh **ne ‘aceb** bîşe olur bîşe-i dil (FKD, G.187, B.2).

ne belâ: [1] Nasıl büyük bir dert.

Ne belâ âfet-i dildür göricek kâkülünü / Bend-i zencîr-i cünûn oldı Fehîm-i âzâd (FKD, G.38, B.11).

ne bilsin: [39] Ne bilsin. || Bilmez.

Uğruna serden geçmeyen / Cân **ne bilsin** dîvânedir (FKD, G.39, B.2).

Ben nûr-ı tecellî-i Hâk'a dîde-güşâyam / Muhtâc-ı 'asâ cilve-i reftârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.5).

Dil hâlet-i mestürî-i hüşyârı **ne bilsün** / Mestân-i maḥabbet elem ü 'ârı ne bilsün (FKD, K.4, B.1).

Dil hâlet-i mestürî-i hüşyârı ne bilsün / Mestân-i maḥabbet elem ü 'ârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.1).

Pür-zaḥm ise başum beni 'ayb eyleme bî-derd / Sersâm-ı cibillî der ü dîvârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.2).

Manşûr-ı Ene'l-Hâkḳ-zen-i vâdî-i Kelîm'em / Ser-tâ-be-ḳadem nûr-ı Hudâ nârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.3).

Ger naḥl-i tecellîden iderlerse de çübîn / Mest-i mey-i dîdâr olan varı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.4).

Tâ çeşm-i ḥâkîḳatle nigâh itmeye Mûsâ / Hep Tûr idügin vâdî-i kuhsârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.5).

Pür olmayıcaḳ nağme-i tevḥîd ile güşı / Güyâ-yı Ene'llâh imiş eşcârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.6).

Ben nūr-ı tecellî-i Hâk'a dîde-güşâyam / Muhtâc-ı 'asâ cilve-i reftârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.7).

Mestâne gönül itmededür râzını ızhâr / Dîvâne 'ayân itdüğü esrârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.8).

Fâş eyleyen esrârımı hep hüsn-i bütândur / Yoğsa dil-i sevdâ-zede ızhârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.9).

Ben 'aşık-ı âlüfte vü aşüfte-dimâgam / Aşüfte-dimâgân ya bu efkârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.10).

Dil bir şanemüñ 'aşkı ile zâr u zebündur / Ol dil-ber ise hâl-i dili zârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.11).

Gül-bister-i nâz üzre olan mest-i şeker-h^ıâb / Telhî-i mezâk-ı dil-i bî-dârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.12).

Çeşmini iden her gece hem-h^ıâbe-i gamze / Şeb-tâ-be-seher nâliš-i bîmârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.13).

Bakmaz ruḥ-ı âyîneye ifrâṭ-ı hayâdan / 'uşşâkdaki hasret-i dîdârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.14).

Mest oldı gönül luṭf-ı nigâh-ı gâzabından / Zaḥm-ı sitem-i ḥançer-i âzârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.15).

Bilmiş tütalum ḥançer-i âzârı belâsın / Lâ'ı ebedî ḥ^ıâhiş-i zinhârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.16).

Leb-teşne olur görse eger cevher-i tîgin / Mey-nüş-ı ecel mevce-i enhârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.17).

Seyr itmeyen âşüb-ı kazâ-kâr-ı nigâhın / Mecbûr idügin çarḥ-ı sitem-kârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.18).

Zülfin o büt-i tâze-belâ itmede pâ-mâl / Nev-kâfir olan 'izzet-i zünnârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.19).

Gîsü-yı girih-bestesini görmeyen âdem / Bir 'uḳde imiş nâfe-i Tâtâr'ı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.20).

Ser-fitedür ol kâkül-i fettânı bilür dil / Hem-kâr idügin ṭurra-i ṭarrârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.21).

Def' itmek olurdu bu iki fitne belâsın / Ya gâmze-i fettân gibi 'ayyârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.22).

Ol gâmze-i cellâduñ ola mest-i şebîhün / Dünyâyı kırar yâr ile ağıyârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.23).

Hem-kâse idüñ hün-ı cigerden dime ey dil / Mestâne ki hün-hâre ola yâri **ne bilsün** (FKD, K.4, B.24).

Redd itse Fehîmâ sözümi hâşm 'aceb mi / Hem-cism-i behâyimdür o eş'ârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.25).

Cüd-ı nazarında hâr-ı 'İsâ da olursa / Perverde-i cev cevher-i şehvârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.26).

Yūsuf bilen endîşe-i hürşîd-nijâdum / Zü'l-vâkı'a-i seb'a-i seyyârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.27).

Bir böyle hayâ-perver olan Yūsuf-ı tab'um / Çün Mâlik ola şâhid-i bâzârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.28).

Cüş eylemese Müşterî ol mihre ne noqşân / Bî-kıymet olan cins-i harîdârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.29).

Ben bülbül-i elvân-neğam-ı gülşen-i feyzem / Murğân-ı kafes nağme-i tekrârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.30).

Dil hâlet-i mestürî-i hüşyârı **ne bilsün** / Mestân-i maḥabbet elem ü 'ârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.1).

Dil hâlet-i mestürî-i hüşyârı **ne bilsün** / Mestân-i maḥabbet elem ü 'ârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.1).

Pür-zaḥm ise başum beni 'ayb eyleme bî-derd / Sersâm-ı cibillî der ü dîvârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.2).

Tâ çeşm-i ḥaḳîkatle nigâh itmeye Mūsâ / Hep Tûr idügin vâdî-i kuhsârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.3).

Pür olmayıcaḳ nağme-i tevḥîd ile güşı / Güyâ-yı Ene'llâh imiş eçcârı **ne bilsün** (FKD, K.4, B.4).

Çeşmi daḫı ḥastadur **ne bilsün** / Merg ola meger devâ-yı 'uşşâḳ (FKD, Terci-bend 1, B.23).

ne câmi var: [1] Gücü yetmemek, bir işi yapabilmek için yeterince kabiliyetli olmamak.

Ne ihtimāl rikābını būs ide āşūb / **Ne cānı var** k'ola küstāh-ı hem-^çinān āfet (FKD, K.11, B.6).

ne çāre: [8] Çaresi yok, elden ne gelir.

Çazā **ne çāre** dili sīr-hūn-ı ye's itmiş / İdince herkesi perverde-i na'īm-i murād (FKD, G.39, B.4).

Haķīkat bī-vefā nā-mihribān hūbān-ı İslāmbol / Yine dil ārzū eyler **ne çāre** ülfet olmuşdur (FKD, G.77, B.6).

Cevāb-ı len terānī bā'is-i ibrām-ı tālībdür / Fehīmāsā **ne çāre** ğayrı bilmez mültemes ^çāşık (FKD, G.164, B.5).

Velī hūşyār ü bā-^çaqlam **ne çāre** / Eđer bu baht ile dīvāne olsam (FKD, G.199, B.2).

Ne çāre eylemez mīzān-ı tab-ı kec-^çayārān farķ / Kıyās-ı vezn-i eş'ārı selāsetle rekāketden (FKD, K.15, B.31).

Dirīġā çārsū-yı rişte-i bāzār-ı cihān içre / Haşīr-i köhneveş düşdüm **ne çāre** çeşm-i raġbetden (FKD, K.15, B.9).

Dirīġā çārsū-yı rişte-i bāzār-ı cihān içre / Haşīr-i köhneveş düşdüm **ne çāre** çeşm-i raġbetden (FKD, K.15, B.9).

İtmiş **ne çāre** merkez-i mīm-i murādımı / Āşār-ı gerdiş-i felek-i dün cihān-ı ye's (FKD, G.136, B.2).

ne dem: [3] Ne zaman.

Ne dem zülf-i siyehle rūyın ol şāh-ı cihān örter / Ruḥ-ı hūrşīd ü māhı dūd-ı āh-ı bī-dilān örter (FKD, G.63, B.1).

Şaydgāh itse **ne dem** şahn-ı kazāyı tırrası / Pāy-best-i dām ider murġ-ı belāyı tırrası (FKD, G.278, B.1).

Hīre-mest-i mey-i ğamam ki **ne dem** / Meyl-i keyfiyyet-i şarāb itdüm (FKD, K.2, B.7).

ne dem ki: [1] Ne zaman ki.

Fehīm ü cān-ı Fehīm ola çeşmüne ķurbān / **Ne dem ki** dehre şala tīġ-i hūn-feşān āfet (FKD, K.11, B.19).

ne deñlü: [9] Ne kadar, ne ölçüde.

Ne deñlü zevk-fezâ ise kâim-teşneye âb / Dile o mertebedür sūz-ı cān-güdāz lezīz (FKD, G.44, B.4).

Ne deñlü tūrraña zīnet virürse meşşāta / O mertebe dil-i ‘uşşāk pīç ü tāba düşer (FKD, G.60, B.2).

Hele bir zerreden kemter idi rüz-ı velâdetde / ‘Aceb şimdi **ne deñlü** mihr-i bahtum hürde olmışdur (FKD, G.76, B.5).

Benüm seng-i melâmetden mü’essir tır olur āhum / **Ne deñlü** künd ise tīgi ider seng-i fesān keskin (FKD, G.242, B.5).

Cihānda gamze-i gammāzi fāş ide lā-büd / **Ne deñlü** fitneyi sa’y itse çeşmi ihfāya (FKD, K.8, B.24).

Ne deñlü hışm iderse bir nigāh-ı luţf ider gāhī / Degül hālī muhaşşāl ‘āşık-ı zāra mürüvvetden (FKD, K.15, B.44).

Taḥammül idemem itme nezāreden maḥrūm / **Ne deñlü** eyler iseñ vermişem cefāya rızā (FKD, G.13, B.3).

Penāhum oldı benüm inne rabbenā le-ğafūrun / **Ne deñlü** ‘āşī isem de o deñlü mağfūram (FKD, K.14, B.32).

Fıkr it **ne deñlüdür** baña āzār-ı baht-ı şūm / Kim büm gibi mevlidümi itdi taht-ı Rüm (FKD, Terkib-bend 1, B.8).

ne fā’ide: [2] Faydasız.

Niyāz-ı mey müjedür gerçi yāra meclisde / Olur **ne fā’ide** mestāna keşf-i rāz lezīz (FKD, G.44, B.2).

Ğurende şīr-i kavī-pençeyem **ne fā’ide** līk / Hemīşe zaḥm-hor-ı nevk-i nāhun-ı mūram (FKD, K.14, B.8).

ne gam: [4] Üzülmemek gerek, önemli değil.

Ḥāk itse Fehīmā’yı **ne gam** pertev-i ḥüsnüñ / Ḥürşīd olur sāyeye çün bā’is-i pestī (FKD, G.290, B.5).

Mihr ü māha düşmen olmağla ne var ḥuffāşveş / Olsa bir köpek **ne gam** Bū Cehl-i kâfer rüz u şeb (FKD, K.1, B.39).

Mānend-i kemer devri **ne ğam** çekse çevürse / Tek ben hemen ol āfet-i devrāna şarılısam (FKD, G.198, B.5).

Devletinde geh bülend ü gāh pest olmak **ne ğam** / Şāh-ı ‘aşka gāh tāk u gāh mesneddür göñül (FKD, G.194, B.7).

ne hācet: [1] Gereksiz, lüzumlu değil.

Ne hācetdür Fehīmā nefh-i Şūr’a / Yıkar dünyāyı āh u zār-ı ‘āşık (FKD, G.163, B.7).

ne idi: [2] Ne vardı, ne olurdu?

Ne idi kāfir-i zülfüñ beni mecnūn itmek / Beste-i silsile-i rişte-i zünnār olsam (FKD, G.200, B.2).

Mest-i şīrīn-suhanam telhi-i güftār nedür / Luţfuñ evvel **ne idi** şimdi bu āzār nedür (FKD, Terkeb-bend 3, B.21).

ne imiş: [2] Nedir?

Bildük **ne imiş** aşlın ‘aşk u dil ü dil-dāruñ / Ammā ki bu esrārı nā-güfte midür bilsek (FKD, G.171, B.4).

Ne imiş şu‘bede-bāzī-i kazā seyr eyle / Ğamzeyeye teşne geçen ‘āşık-ı ser-bāzına bak (FKD, G.160, B.5).

ne i‘tibār: [8] Değer verilmemek.

Besdür Fehīm fakr baña bāğ-ı bī-ħazān / Gül-ğonca-i dü-rūze-i cāha **ne i‘tibār** (FKD, G.45, B.7).

‘Aşk olmayınca sūziş-i āha **ne i‘tibār** / Āteş gerek duĥān-ı siyāha **ne i‘tibār** (FKD, G.45, B.1).

‘Aşk olmayınca sūziş-i āha **ne i‘tibār** / Āteş gerek duĥān-ı siyāha **ne i‘tibār** (FKD, G.45, B.1).

Çeşm-i siyāhı oldı sipāh-ı şaf-ı müje / Gerçi sipāh olmasa şāha **ne i‘tibār** (FKD, G.45, B.2).

Ķattāl iden kirişmeyi zehr-i i‘tābdur / Düşnām-ı ser nühüfte-nigāha **ne i‘tibār** (FKD, G.45, B.3).

Pā-māl iderse çurra ĥaṭ-ı sebzūni n’ola / Gülzār içinde berg-i giyāha **ne i‘tibār** (FKD, G.45, B.5).

Mir'atı gerçi 'aksüñ ider feyz-yâb-ı hüsn / Hürşîd öñinde şüret-i mâha **ne i'tibâr** (FKD, G.45, B.6).

Meyl itme haţta ğâ'ib olur hüsnüñ ey perî / Şâh olsa nâ-bedîd sipâha **ne i'tibâr** (FKD, G.45, B.4).

ne kadar: [1] Ne kadar olursa olsun.

N'eyesün sırr-ı ğam-ı dil-beri mestâne Fehîm / **Ne kadar** eylese mestür zühür ister dil (FKD, G.188, B.5).

ne kaldı: [1] Sahip olduğu bütün mal varlığını kaybetmek, elinde hiçbir şeyin kalmaması.

Âlâyiş-i rindîden **ne kaldı** Fehîmâ'da / Bir cân-ı hevâ-âmîz bir çeşm-i şarâb-âlûd (FKD, G.43, B.7).

ne lâzım: [2] Ne gerek var.

Ne lâzım eylemek tebyîn-i burhân kim sözüüm haqdur / Yeter da'vâma hüccet bu kaşîdem her suhandâna (FKD, K.7, B.57).

Çeşmüne qurbân olan tîğ ne lâzım Fehîm / Hışm ile ben bî-dili bir nazar eyler helâk (FKD, G.169, B.5).

ne mümkün: [2] Mümkün olmamak.

Ne mümkün ölmemek dâğ-ı hasedle seyr iden zaħmum / Baña o ğamze-kârüm görmemiş a'mâ tabîb olsa (FKD, G.254, B.4).

Eger mevc-i havâdis gelse kıl âğuşuñ âmâde / **Ne mümkündür** miyân-ı baħrde cây-ı gürîz olmak (FKD, G.161, B.6).

ne...ne: [38] Cümlede aynı değerde bulunan öğeleri belirtmek üzere olan bağlaç.

Ne ol bî-raħm ser-mest ü **ne** çeşm-i bî-emândandur / Helâk olmam benüm cürm-i dil-i bî-bâkdendür hep (FKD, G.17, B.2).

Ne çeşm-i pür-nem-i 'ummân **ne** ebr-i nîsânuz / Bu cüş-ı eşke o dürr-i yegânedür bâ'is (FKD, G.28, B.5).

Ben ki pejmürde-i 'aşkam **ne** bahâr u **ne** hazân / Merd-i mecnûn elem-i seng nedür bilmez hîç (FKD, G.31, B.7).

Ne vefā vü **ne** cefā dā'im tegāfūl tā-be-key / Gāh geh bārī cefā itse cefādan kim kaçar (FKD, G.46, B.4).

Helāk-i ğamze-i bī-bākūnem ki dünyāyı / Şehīd ider de **ne** bīm ü **ne** ıztırāba düşer (FKD, G.60, B.3).

Peyk-i vādi-i melāmet dil-i çālākümdür / Ki bu yolda aña **ne** Qays u **ne** Ferhād yeter (FKD, G.61, B.8).

Böyle bir kāfir-i ālüfteye hem-meclis olan / **Ne** añar zezeme-i küfri **ne** İslām ister (FKD, G.64, B.4).

Nic'olur hāl-i dil-i ehl-i maḥabbet ki o şūḥ / Mest-i 'aşkıñı **ne** mestür **ne** bed-nām ister (FKD, G.64, B.6).

Sāḥir-i mu'ciz-kelāmuz şā'ir-i şūḥuz Fehīm / **Ne** füsūna rāğibuz **ne** mā'il-i efsāneyüz (FKD, G.134, B.5).

Ehl-i dili **ne** kazā **ne** kader eyler helāk / Dil-ber-i 'āşık-küş-i 'işveger eyler helāk (FKD, G.169, B.1).

Āteş-i ğayret-i 'aşk ile ider maḥv-ı vücūd / **Ne** olur ṭālib-i dīdār u **ne** Ṭūr ister dil (FKD, G.188, B.2).

Ne bülbül ü **ne** çihre-perest-i gül-i bāğ ol / Zāgāne yūri rāhib-i Ferḥār-ı ferāğ ol (FKD, G.189, B.1).

Rind-i dīvāneyem **ne** küfr ü **ne** dīn / Selb ü ĩcāb n'iydügin bilmem (FKD, G.204, B.5).

Ne bīm-i miḥnet-i dūzaḥ **ne** ārzū-yı behişt / Şarāb-ı 'aşk ile ḥavf u recā nedür bilmem (FKD, G.205, B.4).

Ne cāme kaldı ḥıdmet-i 'aşkuñda **ne** beden / Ben ṭurma der-miyān idecek dāmen isterem (FKD, G.208, B.6).

Ne 'işve-bāzi-i dil-ber **ne** şuğl-ı mesti-mey / Dirīğ böyle ḫalursa tebāhdur kārūm (FKD, G.216, B.3).

Böyle ḫalursa dimāğūñ eger āşūfte Fehīm / **Ne** ğam-ı 'aşk ḫalur sende **ne** pervā-yı cünün (FKD, G.243, B.9).

Benem bu mey-kede-i ğamda bāde-nüş-ı ḥumār / **Ne** kām-yāb-ı piyāle **ne** kām-bīn-i sebū (FKD, G.247, B.8).

Ḳasem i'cāz-ı 'aşka öyle istiğnā-fürūşam kim / **Ne** çeşm-i sihr-kār u **ne** nigāh-ı pür-füsün olsa (FKD, G.256, B.4).

Belā-ender-belādur çün Fehīm āzāde-i 'aşka / **Ne** endüh-ı mübārek mey **ne** 'ayş-ı bed-şügün (FKD, G.256, B.5).

Göñül bir şu'ledür k'oldı şerārı beyza-i bülbül / Bu cins āteş **ne** küllhanda olur peydā **ne** gülşende (FKD, G.260, B.9).

Ne çār-ābāya incindi **ne** āhuñdan Fehīm oldı / Mevālid-i şelās u seb'a-i seyyāre āzürde (FKD, G.261, B.5).

Cāme-çāk ol zülfi zencīrin tutup Mecnūn gibi / **Ne** Nesīmī'ye **ne** hūd Mansūr'a beñzet kendüni (FKD, G.284, B.5).

Ne bār-gīr ü **ne** tūşe mücerredem şad-şükr / Degül tevekkülüm illā ki Ḥaḳ Ta'ālā'ya (FKD, K.8, B.30).

Ben **ne** ḥākem **ne** gedāyam ki edem medḥūni līk / Bā'is-i raḥmet-i şehdür ki ede bende günāh (FKD, K.9, B.16).

Dest-i ṭab'ı baḥr u kān verse görünmez çeşmine / Bu 'aṭāyı 'āleme **ne** baḥr u **ne** kān gösterür (FKD, K.10, B.22).

Feyzini bāğ-ı huṭūṭa kilik-i 'anber-bāruñuñ / Gülşen-i 'ālemde **ne** sünbül **ne** reyḥān gösterür (FKD, K.10, B.36).

Müdām itmedeyim laḥt laḥt kendi tenüm / Ğarībdür ki **ne** kaşşābam u **ne** şāṭuram (FKD, K.14, B.27).

Müdām dünyede fikrüm şarāb u dil-berdür / **Ne** teşne-i mey-i kevşer **ne** mā'il-i ḥūram (FKD, K.14, B.30).

Ne pīç ü tābuma nāzır cihān **ne** emrūme rām / Hemān nümüne-i tuğrā-yı köhne-menşūram (FKD, K.14, B.21).

Ne gebrem ü **ne** 'übeyd-i āteşgāham / Ne şeb-pereyem ne kıble-sāz-ı māham (FKD, Rübai 41, B.1).

Ne gebrem ü ne 'übeyd-i āteşgāham / **Ne** şeb-pereyem **ne** kıble-sāz-ı māham (FKD, Rübai 41, B.1).

Ne mā'il-i ḥuld u ne na'īmem / **Ne** bülbül-i gülşen-i ḳadīmem (FKD, Terci-bend 1, B.131).

Ne ‘ilm ü **ne** Fehīm ne eş‘ār ne kitāb / Min-ba‘d gūşe vü men ü dil-ber ü şarāb (FKD, Terkib-bend 1, B.56).

Ne ‘ilm ü ne Fehīm **ne** eş‘ār **ne** kitāb / Min-ba‘d gūşe vü men ü dil-ber ü şarāb (FKD, Terkib-bend 1, B.56).

Vallāh ben **ne** māla muḥibbem **ne** şā‘irem / Ben ‘ilm-i ḥüsn-i ḥulḳda üstād-ı māhirem (FKD, Terkib-bend 1, B.24).

Ne nıgeh şā‘ıka-i ḥāne-ber-endāz-ı verā‘ / **Ne** nıgeh bāriḳā-i ḥırmen-i zühd ü zühhād (FKD, G.38, B.3).

Ne nıgeh zaḥm-ı dil-i sīne-i şemşīr-i ḳazā / **Ne** nıgeh dāğ-ı dil-i cevher-i tıg-i cellād (FKD, G.38, B.2).

ne...ne...ne: [4] Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

Ne bezm-i bâde **ne** ruḥ-ı sâde **ne** geşt-i bâğ / Ser-geşteğân-ı bî-ser ü sāmân-ı ğurbetüz (FKD, G.132, B.6).

Şöyle ser-mest-i mey-i ‘aşḳ-ı ilāhī olsaḳ / Ki **ne** dīdār u **ne** ḥūr u **ne** behiştin görsek (FKD, G.172, B.2).

Ne ğamze vü **ne** ‘işve **ne** luḫf-ı tebeşşüm / Tekrār meger bendeñe biğāne mi olduñ (FKD, G.175, B.4).

Ne ḥüsn ü **ne** ‘aşḳ ḳaldı **ne** dil / Tā itdi şarāb-ı ‘aşḳ bî-hüş (FKD, Terkib-bend 2, B.57).

ne noḳşān: [1] Eksik değil, noksanı yok, kusursuz.

Cüş eylemese Müşterī ol mihre **ne noḳşān** / Bî-ḳıymet olan cins-i ḥarīdārı ne bilsün (FKD, K.4, B.29).

ne sūd: [1] Ne fayda || Faydasız.

Ey müneccim her şeref baña vebāl oldı **ne sūd** / Rüy-ı ḥürşīde ‘Uḫārid nāzır olmış olmamış (FKD, G.139, B.2).

ne var: [2] Şaşılır mı, tuhaf mı.

Ederse cümle-i ḥübān **ne var** o şūḫa tevāzu‘ / Eder melā’ike bî-iḫtiyār o şūḫa tevāzu‘ (FKD, G.152, B.1).

Mihr ü mâha düşmen olmağla **ne var** huffâşveş / Olsa bir köpek ne gam Bū Cehl-i kâfer rûz u şeb (FKD, K.1, B.39).

necm-i baht: [1] Talih yıldızı.

Dıraşşân ola dâ'im **necm-i bahtı** evc-i rif'atde / Meh-i iqbâli hürşîd-i sa'âdetle ola rûşen (FKD, Kıt'a 13, B.5).

necm-i gam: [1] Keder yıldızı.

Murādumca felek devr eylemez eylerse de bir dem / Tūlū' eyler hezarān **necm-i gam** burc-ı felâketden (FKD, K.15, B.12).

necm-i sa'îd id-: [1] Uğurlu talihe dönüştürmek.

Bū Sa'îd-i fâzıl u kâmil ki feyz-i yümn ile / İstese her kevkeb-i naşısı **ider necm-i sa'îd** (FKD, Kıt'a 11, B.3).

nedâmet: [1] Pişmanlık.

Maḥbûb u meydür rāh-zen kıldum ferâgat cümleden / Āḥir **nedâmetdür** diyen meclislere oldı nedîm (FKD, K.6, B.4).

ne-dâr: [1] Sahip olmamak.

Uşkûfe-i naḥl-i hevesem mîve **ne-dârem** / Bî-hüde be-bâd-ı ṭama'-ı ḥâm şiküftem (FKD, G.296, B.4).

neden: [4] Niçin, hangi sebepten.

Ābâ Eyyüb ise de ḥasta olan şabr itmez / Çeşm-i bîmâri **neden** ḥün-ı dile şâbirdür (FKD, G.107, B.2).

Olursa ḥ'âbdadur 'aşîka naşîb-i vişâl / **Neden** ki olmaya 'uşşâk ḥ'âbdan maḥzûz (FKD, G.150, B.7).

Egerçi mümteni'dür şâḥ-ı mercân mîve-ḥîz olmak / Nihâl-i surḥ-ı müjgânum **nedendür** dâne-rîz olmak (FKD, G.161, B.1).

Neden itmeñ dili çeşm-i belâ-engîzüñe ḳurbân / Olurken biñ belâ bir ḡamze-i ḥün-rîzüñe ḳurbân (FKD, G.226, B.1).

neden şofıra: [1] İş işten geçmek.

Varur zāhid ‘ibādetgāhına mey-ḥāneden soñra / Gelür mestāne başı secdeye ammā **nedn soñra** (FKD, G.253, B.1).

nedīm: [2] Arkadaş, dost.

Vālih-i ‘aşqam cünün yār-ı qadīmümdür benüm / Şāh-ı sevdā-leşkerem Mecnün **nedīmümdür** benüm (FKD, G.224, B.1).

Āteş-bāzī idersem evlā / Bezm-i şeh-i ‘aşqda **nedīmem** (FKD, Terci-bend 1, B.135).

nedīm ol-: [2] Sohbet arkadaşı olmak.

Maḥbūb u meydür rāh-zen kıldum ferāğat cümleden / Āḥir nedāmetdür diyen meclislere **oldı nedīm** (FKD, K.6, B.4).

‘Aql-ı küll virdüñ beni Cibrīl-i ma‘nī eyledüñ / Bezm-i qurb-ı aqdese lāyık **nedīm olmağ** baña (FKD, G.5, B.3).

nedīm-i bezm-i belā: [1] Felaket meclisinin arkadaşı.

Nedīm-i bezm-i belā olmağa dil-i nālān / O muṭrıb-ı nıgeh ü ‘işve-sāz olur bā‘īs (FKD, G.27, B.3).

nedīm-i bezm-i şādī: [1] Mutluluk meclisinin sohbet arkadaşı.

Olmaz mı **nedīm-i bezm-i şādī** / Devr-i nıgehüñde cān-ı nā-şād (FKD, Terkıb-bend 2, B.43).

nedīm-i ḥande: [1] Mutluluk arkadaşı.

Ġarīm-i gırye ile eylerem mu‘āmeleyi / **Nedīm-i ḥande** ile gāh-gāhdur kārüm (FKD, G.216, B.5).

nedür: [59] “Nedir, ne sebepten” anlamlarına gelen soru sözü.

Derünü olmasa mir‘āt-ı ḥüsn-i sākī-i ‘aşq / Şafā-yı cām-ı meye şofıyā **nedür** bā‘ıs (FKD, G.28, B.2).

Muṭrıb-ı bezm-i ğam āheng **nedür** bilmez hīç / Zühre-i çarḥ-ı elem çeng **nedür** bilmez hīç (FKD, G.31, B.1).

Muṭrıb-ı bezm-i ğam āheng **nedür** bilmez hīç / Zühre-i çarḥ-ı elem çeng **nedür** bilmez hīç (FKD, G.31, B.1).

Bülbül-i şifte-hâle gül ü gönca birdür / Vüs'at-i sîne-i dil teng **nedür** bilmez hîç (FKD, G.31, B.2).

Bî-keder ol göre âyîne-i mihr-i dehri / Tutsa tûfân eger jeng **nedür** bilmez hîç (FKD, G.31, B.3).

Ehl-i dil 'âlemi tayy etmededür mâh-mişâl / Devri-i menzil ü fersenk **nedür** bilmez hîç (FKD, G.31, B.4).

Nedür bu kâviş-i niş-i 'itâb-ı gamze-i şüh / Cihân cihân dili itdüh hârâb-ı gamze-i şüh (FKD, G.37, B.1).

Helâküñem senüh ey kâfir-i vefâ-düşmen / **Nedür** bu deñlü cefâya şitâb-ı gamze-i şüh (FKD, G.37, B.2).

Çeşmi mest-i 'işvedür bilmez **nedür** hün-âb-ı dil / Ol şarâbı gamze-i hun-rîz-i dil-ber nüş ider (FKD, G.52, B.3).

Ey nâlemi inleden o câna ne ğarâz / Hîç şem'a **nedür** bilür mi pervâne ğarâz (FKD, Rübai 24, B.1).

Bâ'is **nedür** ey fenn-i hıredde kâmil / Hâll olmaz ise bu 'uğde-i dil müşkil (FKD, Rübai 39, B.1).

Ey şüh **nedür** 'âşıkuna böyle tecâhül / Kurbânun olam ğayrıya cânâne mi olduñ (FKD, G.175, B.3).

Nedür şimdi bu pinhân âşinâyî benden olsun dil / O eṭvâr-ı ğarîb ol cünbiş-i bigânedem şoñra (FKD, G.253, B.8).

Şânecallâh zihî pâdişeh-i 'işve-sipâh / **Nedür** ol hüsni gelü-süz zihî şun'-ı ilâh (FKD, K.9, B.1).

Nedür ol gamze-i pinhânî o düzdîde nigâh / **Nedür** ol 'arız-ı al ü nedür ol çeşm-i siyâh (FKD, K.9, B.2).

Nedür ol gamze-i pinhânî o düzdîde nigâh / **Nedür** ol 'arız-ı al ü nedür ol çeşm-i siyâh (FKD, K.9, B.2).

Nedür ol gamze-i pinhânî o düzdîde nigâh / Nedür ol 'arız-ı al ü **nedür** ol çeşm-i siyâh (FKD, K.9, B.2).

Nedür ol tarz-ı levendâne o şâhâne reviş / Mihr-i hübân-ı cihân nür-ı Hudâ 'Abdullâh (FKD, K.9, B.3).

Subhānallāh **nedür** bu kudret / ‘Arz eyleye ger hüner teğāfül (FKD, Terkib-bend 2, B.27).

Ey çeşm **nedür** bu gamze-kārī / Fennünde kazādan olduñ üstād (FKD, Terkib-bend 2, B.37).

‘Ayb itme Fehīm çekse güftāra ta‘ab / Ey cerb-zebān diyem saña **nedür** sebep (FKD, Rübai 4, B.1).

Biz vermez iken zerre kadar hüsne vücūdı / ‘Aşk-ı sitem-engīz **nedür** k’aña zebūnuz (FKD, G.121, B.2).

Dil-i raķīb-i bed-aħter **nedür** ki hā’il ola / Hādeng-i āhuma olmaz nüh-āsumān māni‘ (FKD, G.151, B.4).

‘Aşıkuñ bir şūh-meşreb dil-beri olmaķ **nedür** / Mest-i cām-i ‘aşķ olup gamdan berī olmaķ **nedür** (FKD, G.91, B.1).

‘Aşıkuñ bir şūh-meşreb dil-beri olmaķ **nedür** / Mest-i cām-i ‘aşķ olup gamdan berī olmaķ **nedür** (FKD, G.91, B.1).

Rām kıl bir şāh-bāzı kim melā’ik sayd ede / Muttaşıl teşhīr-sāz-ı her-perī olmaķ **nedür** (FKD, G.91, B.2).

Hem zebūn ol hem gir āteşe pervānevār / Yoħsa meydān-ı şecā‘atda çerī olmaķ **nedür** (FKD, G.91, B.3).

Perde-i eflāki eyler çāk zūr-ı bād-ı āh / Hāle fānūs-ı çerāğ-ı hāverī olmaķ **nedür** (FKD, G.91, B.4).

Mālik-i ser-māye-i şevķ-i Züleyhā ol hemān / Bir meh-i Yūsuf-cemāle müşterī olmaķ **nedür** (FKD, G.91, B.5).

Ṭa‘n-ı şofidür helāk iden beni ol büt degül / Rind olan zaħmī-i tīr-i kāferī olmaķ **nedür** (FKD, G.91, B.6).

Āteşin dāğ-i cünūnum gördi reşkinden Fehīm / Dedi dehrün şāh-ı zerrīn-efseri olmaķ **nedür** (FKD, G.91, B.7).

Nedür bī-hüde zālīm mekr ü ālüñ / Helāk itdi beni ğunc u delālün (FKD, G.177, B.1).

Nigāh itdün meger küstāh o māha / **Nedür** bilsem Fehīmā infi‘ālün (FKD, G.177, B.8).

Nedür ol nigāh-ı pür-kīn nedür ol nühüfte hānde / Bu reviş bu tarz-ı āyīn ider ehl-i hüsni bende (FKD, G.259, B.1).

Nedür ol nigāh-ı pür-kīn **nedür** ol nüहुfte hānde / Bu reviş bu tarz-ı āyīn ider ehl-i hüsnī bende (FKD, G.259, B.1).

Didüm eflāke **nedür** bu mihr ü meh-nām iki gül / Büy-ı feyzi itmede dehri mu‘aṭṭar rüz u şeb (FKD, K.1, B.24).

Pinhān hādeng-i teğāfülüñ bir dil için / Ol dağı sendedür **nedür** ibrāmuñ (FKD, Rübai 34, B.2).

Mest-i şīrīn-suḥānam telḥi-i güftār **nedür** / Luṭfuñ evvel ne idi şimdi bu āzār **nedür** (FKD, Terki-bend 3, B.21).

Pür-teğāfül nıgeh-i nergis-i bīmār **nedür** / Ğonca-i gül gibi la‘līn-i şeker-bār nedür (FKD, Terki-bend 3, B.22).

Pür-teğāfül nıgeh-i nergis-i bīmār nedür / Ğonca-i gül gibi la‘līn-i şeker-bār **nedür** (FKD, Terki-bend 3, B.22).

Beni gördükçe şitāb ile o reftār **nedür** / Renciş-i bī-sebeb-i ğamze-i pergār nedür (FKD, Terki-bend 3, B.23).

Beni gördükçe şitāb ile o reftār nedür / Renciş-i bī-sebeb-i ğamze-i pergār **nedür** (FKD, Terki-bend 3, B.23).

Sitem-i ğamze yeter çeşm-i cefā-kār **nedür** / Mübtelāña nedür ey şūḥ bu eṭvār nedür (FKD, Terki-bend 3, B.24).

Sitem-i ğamze yeter çeşm-i cefā-kār nedür / Mübtelāña **nedür** ey şūḥ bu eṭvār nedür (FKD, Terki-bend 3, B.24).

Sitem-i ğamze yeter çeşm-i cefā-kār nedür / Mübtelāña nedür ey şūḥ bu eṭvār **nedür** (FKD, Terki-bend 3, B.24).

Hey hey ne ṭurursın ey dil-i zār / Ey bī-ğāyret **nedür** bu te’ḥīr (FKD, Terci-bend 1, B.36).

Ey ğamze **nedür** bu hūn-feşānī / Yetmez mi idi sipihr cellād (FKD, Terki-bend 2, B.38).

Mest-i şīrīn-suḥānam telḥi-i güftār **nedür** / Luṭfuñ evvel ne idi şimdi bu āzār **nedür** (FKD, Terki-bend 3, B.21).

Ey ṭālī‘-i dün **nedür** bu ḥıssat / Kim cāna ‘azābī ğamdan itdün (FKD, Terki-bend 2, B.48).

Ey ‘aşḫ **nedür** bu bī-vefāyī / ‘Aḫlı yine cāy-ı reh-zen itdün (FKD, Terki-bend 2, B.52).

Şimdi kurbānuñ olam söyle **nedür** n'oldı sebep / Āşinā-yı ezeliye bu tecāhül ü gāzab (FKD, Terkeb-bend 3, B.20).

Küstāh ise ma'zür tutuñ bende Fehīm'i / Dīvāne bilür mi **nedür** eṭvār-ı tekellüf (FKD, G.158, B.7).

Tünd-ḥū şāh gördüm āştī bilmez **nedür** / Bende-i efgendesiyile itmede her-gāh ceng (FKD, G.168, B.2).

Penbe-i dāğ-ı cünün ya nemek-i zaḥm şanur / Berg-i bī-āb-ı ruḥum reng **nedür** bilmez hīç (FKD, G.31, B.6).

Ben ki pejmürde-i aşkam ne bahār u ne ḥazān / Merd-i mecnün elem-i seng **nedür** bilmez hīç (FKD, G.31, B.7).

Dil ki ḥayret-zede-i naqş-ı bütāndur ezeli / Māni-i şüret-i Erjeng **nedür** bilmez hīç (FKD, G.31, B.8).

Mihrveş bī-ser ü pā şāh-ı cihān oldı Fehīm / Fikr-i tāc u ḡam-ı evreng **nedür** bilmez hīç (FKD, G.31, B.9).

Āşıkuñ dil-bere cān vermedür ancak ḡarażı / Ḡayet-i āştī vü ceng **nedür** bilmez hīç (FKD, G.31, B.5).

Seyr iden rüy-ı araknāk-i ḥayā-perverüñi / Fehm ider baḥr-ı melāḥatda **nedür** gevher-i nāz (FKD, G.115, B.5).

nefes: [5] Soluk.

Nefesle ālemi dāğ eyledük bilinmedi līk / Ne gencüñ ejder-i āteş-feşāniyuz cānā (FKD, G.8, B.2).

Bütānı secde-ber itdi **nefesle** / Bu yetmez mi Fehīm i'cāz-ı nāḳūs (FKD, G.137, B.7).

Bülbül-i ye'sem şemīm-i gül **nefes** olsa baña / Gelmeye hergiz meşām-ı cāna büy-ı ārzü (FKD, G.249, B.4).

Mesīḥ olsañ felekden ol **nefes** kim vā-pesīn dirler / Semümāsā gül-i ömrüñ ider elbetde pejmürde (FKD, Kıt'a 5, B.3).

Ey **nefes** bī-hüde geçme cān-ı āteş-meskenümden / Ra'şe-riz-i şu'le-i āh ol nesīm-i şīvenümden (FKD, G.238, B.1).

nefes eyle: [1] Koklamak.

Dāvūd olup şemīm-i güli **eyleşem nefes** / Bülbül işitse nağmelerüm bî-dimāğ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.4).

nefes-i germ: [1] Yakıcı feryat (AFÎFÎ, C.3, s.2513).

Eyleyüb şîşesin şikest evvel / **Nefes-i germ** ile müzāb itdüm (FKD, K.2, B.8).

nefes-i mu'cize-perdāz-ı Mesîhâ: [1] Hz. İsa'nın mucizeler gösteren nefesi. || Sevgilinin dudaklarından çıkan sözle âşığa can vermesi.

Güftār-ı lebüñ eylediği feyz-i hayātı / İtmez **nefes-i mu'cize-perdāz-ı Mesîhâ** (FKD, G.3, B.2).

nefes-i şu'le-püş: [1] Alevleri söndüren nefes. || Âh. Fehîm, aşağıdaki tanıkta bu sözle ne anlatmak istediğini “ya'nî” diyerek ifade etmektedir. Aynı şekilde AFÎFÎ'de “nefes-i şu'le-feşân”, “yakıcı feryattan kinayedir” anlamındadır (s.2511).

Dūd-ı âteş be-düş ya'nî âh / **Nefes-i şu'le-püş** ya'nî âh (FKD, G.274, B.1).

nefh-i Şür: [1] İsrail'in kıyamette çalacağı borunun üflemesi, kıyamet kopması. AFÎFÎ'de “kıyametin yakınlaşması” (s.2507) anlamındadır.

Ne hâcetdür Fehîmā **nefh-i Şür'a** / Yıkar dünyâyı âh u zâr-ı 'âşık (FKD, G.163, B.7).

ne-früş: [1] Değişmemek.

Men tengî-i dil be-dü-âlem **ne-früşem** / Der-şoşbet-i cānāne be-nākām şiküftem (FKD, G.296, B.3).

neğamât-ı 'uşşâk: [1] Sevdalılarının ezgileri. || Uşşâk makamı.

Zîkr-i zühhād ile bir mi **neğamât-ı 'uşşâk** / Şît-i zembür hem-āvāze-i ŧanbür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.5).

neğam-perdāz-ı nākūs: [1] Kilise çanının nağmesinin düzenleyen.

Leb-i taşvîr-i deyr oldı nevā-senc / Ne naş itdi **neğam-perdāz-ı nākūs** (FKD, G.137, B.6).

neh: [1] Değil, olmamak.

Ger be-şiküftem hānde neh nîlüfer şubhem / Gül-gonca-i meh bûdem u der-şām şiküftem (FKD, G.296, B.2).

neheng-i tîğ: [1] Timsah gibi vahşi kılıç.

Āferīn seyf-i yedullāh kim **neheng-i tīgūñe** / Eyledüñ gird-āb-ı baħr-ı hūn-ı a‘dādan kırāb
(FKD, K.5, B.44).

nehr: [1] Akarsu, büyük ırmak.

Giryeden ol deñlü ter kıldum hevā-yı hānemi / Revzeninden ger şu‘ā‘-ı mihr girse **nehr** olur
(FKD, G.85, B.4).

neler neler: [1] Türlü, çeşit çeşit işler.

Fünūn-ı fitnede çeşmi sipihri eyledi mülzem / **Neler neler** daħı seyr it nev-āğāz-ı
ta‘allümdür (FKD, G.104, B.2).

nemek: [1] Lezzet.

Har-çengdür velī harekātında var **nemek** / Kānūn ki baħr-ı mevc-zen-i bī-subūtudur (FKD,
G.70, B.4).

nemek-ālūd-ı hicrān: [1] Ayrılığın tuza bulanması.

Tabībā iltifātuñ istemem zaħm-ı dil-i zāra / **Nemek-ālūd-ı hicrānuñ** devā-yı şıḥhat olmuşdur
(FKD, G.77, B.7).

nemek-çeş: [1] Tadına bakma, tatma.

Süzüşinden ola gālṫide zebān-ı şu‘le / Laħt-ı pür-dāğ-ı dilüm itse **nemek-çeş** āteş (FKD,
G.138, B.4).

nemekdān: [1] Tuzluk.

N’ola eş‘arı olsa şūr-engīz / Hū‘ān-ı nazmuñ odur **nemekdānı** (FKD, K.17, B.45).

nemek-i zaħm: [1] Yaranın tuzu.

Penbe-i dāğ-ı cünūn ya **nemek-i zaħm** şanur / Berg-i bī-āb-ı ruħum reng nedür bilmez hīç
(FKD, G.31, B.6).

nemek-pāş-ı ‘ilāc: [1] İlaç tuzu serpmek.

Ey olan ‘āşık-ı mecrūḥa **nemek-pāş-ı ‘ilāc** / Zaħm-ı bismil-şüde bir vech ile nāsūr olmaz
(FKD, Kıt'a 1, B.10).

nemek-pāş-ı leb: [1] Dudağın tuzunu serpmek.

Ey ʔabībān zaḥm-ı cāna bes **nemek-pāṣī-i leb** / Nergis-i bīmārınuñ esbāb-ı dermānın görüñ (FKD, G.182, B.7).

nem-i eşk: [1] Gözyaşı.

Reşk eyler iken āyīneme İskender / İtdi **nem-i eşk** ile felek maḥz-ı keder (FKD, Rübai 18, B.1).

neng ol-: [1] Sıkıntı olmak, utanma sebebi olmak.

Ḥisset görmeg resmine bī-reng oldı / Luṭf eylemeg ehl-i kereme **neng oldı** (FKD, Rübai 54, B.1).

nergis: [3] Yunan mitolojisine göre, Narsis adlı bir peri ile bir ırmağın oğludur. Kendisin güzelliğiyle övünen Narsis, bir gün su kenarında otururken suda yansımısını görmüş ve kendisine âşık olmuştur. Yansımısını kucaklamak isteyen Narsis, suya atlamış ve suda boğulmuştur. Bu olaydan sonra bir çiçek olarak meydana gelmiş ve buna Narsis denilmiştir. Nergis, koyu sarı renkli, göbeği yeşil olan küçük bir çiçektir. Bu çiçeğin uyuşturucu etkisi bulunmaktadır (ONAY, s.353). Tanıklarda, sevgilinin gözlerine ve onun baygın bakışına benzetilmektedir.

Nergislerüñ it zīb-dih-i gülşen-i fitne / Ey cilve-i serv-i çemen-ārā-yı kıyāmet (FKD, G.21, B.4).

Niğāh it **nergis** ile lāleye ser-germ olup güyā / İki dil-ber şunar birbirine peymāne gülşende (FKD, G.260, B.4).

Şemīmin sünbül ü **nergis** piyāzında nihān eyler / Nesīm-i şubḥ olup girsem eger geşt-i gülistāna (FKD, K.7, B.49).

nergis-i bāğ-ı fitne: [1] Kargaşa bahçesinin nergisi. || Sevgilinin gözleri.

Nergis-i bāğ-ı fitnedür çeşmüñ / Būy-ı rāz-āşinā niğāhuñdur (FKD, G.72, B.3).

nergis-i bīmār: [2] Hasta nergis. || Hasta, baygın göz.

Ey ʔabībān zaḥm-ı cāna bes nemek-pāṣī-i leb / **Nergis-i bīmārınuñ** esbāb-ı dermānın görüñ (FKD, G.182, B.7).

Āyīne-i küll olsa da perhīz-i nezāre / Olmuş ezeli **nergis-i bīmārıña** maḥşuş (FKD, G.146, B.3).

nergis-i büstān-ı kazā: [1] Kader bahçesinin nergisi. || Sevgilinin kanlı gözü.

Mevc-i ʔufān-ı belā ebrū vü ḥaṭṭ-ı la'lüñ / Çeşm-i ḥünī-niğehüñ **nergis-i büstān-ı kazā** (FKD, G.12, B.2).

nergis-i çeşm-i nigāh: [1] Nergise benzer gözün bakışı.

Nergis-i çeşm-i nigāhıyla tekellüm öğredür / Goncaya bülbül gibi la'li terennüm öğredür (FKD, G.92, B.1).

nergis-i h̄'āb-ālūd: [1] Uykulu nergise benzer gözler.

Gül-bister-i nāz üzre olmuş yine hem-āgūş / Ol gāmze-i mestāne ol **nergis-i h̄'āb-ālūd** (FKD, G.43, B.6).

nergis-i pür-jāle: [1] Çiğ dolu nergis çiçekleri.

Bülbülān da güllere sūz-ı nefesle bāğda / **Nergis-i pür-jāleden** biñ çeşm-i giryān gösterür (FKD, K.10, B.10).

nergiszār: [1] Nergis bahçesi.

Miyānı oldı nīlüfersitān eṭrāfı **nergiszār** / Naẓar kıl Nīl içinde ceste ceste ol çerāğāna (FKD, K.7, B.25).

nesḥ kıl-: [1] Kaldırmak, olan bir kanunu, kuralı geçersiz yapmak.

Merkezüm dā'ire-i hendeseden hāricdür / **Nesḥ kılsam** ne 'aceb ḥikmet-i İklidīs'i (FKD, G.289, B.6).

nesīc-i kārgāh-ı şun'-ı Ḥallāk: [1] Yaratıcının sanatının dokuma atölyesi.

Ben ol ṭurfa **nesīc-i kārgāh-ı şun'-ı Ḥallāk'am** / Ki tār u pūdum oldı rişte idrāk-i ḥikmetden (FKD, K.15, B.8).

nesīc-i pertev-i meh: [1] Ayın parlak dokuması.

Şeb-i gām h̄'āba varsa merdüm-i çeşmi ruḥı üzre / **Nesīc-i pertev-i mehden** muṭallā perniyān örter (FKD, G.63, B.2).

nesīm: [19] Rüzgar, esinti.

Lālesi şu'le güli şu'le **nesīmi** şu'ledür / İtdi bāğum perveriş āb ü hevā-yı h̄'uy-ı dost (FKD, G.25, B.6).

Bāğ-ı ṭab'umdan Fehīm esse gülistāna **nesīm** / Her güli āteş-zebān bir şā'ir-i mūmṭāz olur (FKD, G.89, B.7).

Açmaz **nesîme** gönca-i rāz-ı lebin k'olur / Būy-āşināyi-i güle bîgāne bî-dimāğ (FKD, G.154, B.3).

Gülşen-i rāza **nesîm** oldum gül-i ne-ş'küfte yok / Āşinā bir nükte-i ser-beste-i nā-güfte yok (FKD, G.165, B.1).

Gül ü lāleye **nesîmem** dil-nāfeye şemîmem / Desün ol ki der Fehîm'em sözi böyle post-kende (FKD, G.259, B.5).

Mesîhā vahtidür gönder **nesîm** ile demüñ k'olmuş / Semûm-ı āh-ı germümden o gül-ruhsāre āzürde (FKD, G.261, B.4).

Būy-ı gül-i hulkın şabā itse muğeylāna 'atā / Te'sîr-i luţfindan revā bād-ı semûm olsa **nesîm** (FKD, K.6, B.11).

Gönca ahker dāğ gül āteş **nesîm** ol gülşenüz / Kim şererdür şeb-nem-i gül-berg-i bāğ-ı sînemüz (FKD, G.126, B.4).

Fitneden eylemege dil-beri āgāh **nesîm** / Tolanur taraf-ı külāhuñ geh ü bîgāh **nesîm** (FKD, G.214, B.1).

Fitneden eylemege dil-beri āgāh **nesîm** / Tolanur taraf-ı külāhuñ geh ü bîgāh **nesîm** (FKD, G.214, B.1).

Şem'-i ruhsāruña hāţ perde-i müşkîn çekeli / İtmege seyr-i cemālūñ bulamaz rāh **nesîm** (FKD, G.214, B.2).

Eyleyen tırrañı her demde perîşān-ahvāl / Gāh āh-ı dil-i sevdā-zededür gāh **nesîm** (FKD, G.214, B.3).

Meh gibi gülleri pür-nür ide feyz-i eşeri / Āfitāb-ı ruhuñı itse güzergeh **nesîm** (FKD, G.214, B.4).

Rāh-ı gülzār-ı zamîrümnden eger geçse Fehîm / Ola hūrşîd gibi nūr-dih-i māh **nesîm** (FKD, G.214, B.5).

Gülistān-ı 'ālem-i rūham gülümdür la'l-i yār / Bülbülem cān u dem-i 'İsā **nesîmümdür** benüm (FKD, G.224, B.2).

Āvāze-i fiğānumı diñletmedi **nesîm** / Kāfir raķîb nağme-i nā-sāza başladı (FKD, G.275, B.5).

Eyledi meşşātelüg te'sîr-i germî-i hevā / Tırrasın itdi **nesîm** şubh-dem pür-pîç ü táb (FKD, K.5, B.23).

Yeter ruhsâr u zülf-i şâhid-i hulkuñ dimâğ-efrûz / **Nesîm** itsün yine teslîm bûyın verd ü reyhâna (FKD, K.7, B.37).

Âh-ı dil-i dâğdâr-ı ‘aşkam / Gülzâr-ı cahîmde **nesîmem** (FKD, Terci-bend 1, B.137).

nesîm-âşâr-ı gülzâr-ı tekellüm: [1] Konuşmasıyla gül bahçesine sabah rüzgarının vermiş olduğu etkiyi yapan.

Meger nuţkuñ **nesîm-âşâr-ı gülzâr-ı tekellümdür** / Ki her bir gönca-i lafzuñ hem-âğûş-ı tebessümdür (FKD, G.103, B.1).

Nesîmî: [1] Asıl adı İmâdüddîn olan şairin doğum yeri bazı kaynaklarda Diyarbakır, bazı kaynaklarda da Bağdat’a yakın Nesim kasabası olarak geçer. Fazlullah Hurûfî’ye intisap eden şair, I. Murad döneminde Anadolu’ya gelmiştir. Özellikle vahdet-i vücud ve tasavvuf konusunda coşkun söyleyişle dikkat çeken Nesîmî, Anadolu’da intisap edecek yer bulamayınca Halep’e dönmüş ve orada düşüncelerinden dolayı derisi yüzülerek öldürülmüştür. Nesîmî ile Hallâc-ı Mansûr’un hayatı birbirleriyle örtüşmektedir. Nesîmî’nin Türkçe ve Farsça Dîvân’ı bulunmaktadır (Şentürk ve Kartal, 2005, s. 121-122).

Câme-çâk ol zülfi zencîrin tûtup Mecnûn gibi / Ne **Nesîmî’ye** ne hod Manşûr’a beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.5).

nesîm-i âh-ı şeb-gîr: [1] Gece boyu süren feryadın rüzgarı.

Güyâ ki **nesîm-i âh-ı şeb-gîr** / İtmîşdür o gönca-la’le te’sîr (FKD, Terci-bend 1, B.27).

nesîm-i deyr-i bâğ: [1] Bahçe kilisesinin rüzgarı.

Nesîm-i deyr-i bâğ olsaydı nâlem / Gelürdi göncañ avâz-ı nâkûs (FKD, G.137, B.4).

nesîm-i feyz-i cüd: [1] Cömertlik bereketinin rüzgarı.

Kerîmü’t-tab‘ u ‘âlî-fiṭrat u Hâtem-ṭabî‘at kim / **Nesîm-i feyz-i cüdından** olur dil-mürdeler ihyâ (FKD, Kıt'a 15, B.5).

nesîm-i gül: [1] Gül, bahar esintisi.

Teh-i hâk içre tûtmîş dehri âh-ı dâğdâr-ı ‘aşk / **Nesîm-i gülden** olmuş bir cihân-ı gülsitân gâ’ib (FKD, G.19, B.5).

nesîm-i gülşen-i ṭab‘: [1] Doğanın gül bahçesinin rüzgarı.

Nesîm-i gülşen-i ṭab‘ı Fehîmâ’dan alup mâye / Zebânın nağme-senc-i vaşf-ı nev-rüz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.5).

nesīm-i luṭf: [1] Lutfun hafif esintisi.

Nesīm-i luṭfi vezān olsa ger gülistāna / İderdi gülleri hep āfitāba hem-sāye (FKD, K.8, B.18).

nesīm-i luṭf-ı hıfz: [1] Koruyucu iyilik rüzgarı.

Nesīm-i luṭf-ı hıfzuñdan olur gülşen Ḥalīlāsā / Eger pervāne ursa kendüyi şem‘-i fūrüzāna (FKD, K.7, B.41).

nesīm-i müjde-i iḳbāl-i fetḥ: [1] Fethin talihinin sevinç rüzgarı.

Bārekallāh ey **nesīm-i müjde-i iḳbāl-i fetḥ** / Oldı feyzüñden cihānuñ ğonca-i ḳalbi güşād (FKD, Kıt'a 8, B.1).

nesīm-i murād: [1] Muradın rüzgarı.

Olur mı cāna dimāğ-āşinā şemīm-i murād / Eşer mi gülşen-i āmālūme **nesīm-i murād** (FKD, G.39, B.1).

nesīm-i nev-bahār: [1] İlkbahar rüzgarı.

Nesīm-i nev-bahār açar der-i gülzārı ey bülbül / Ne sūd ammā ki ‘unf ile gelür bād-ı ḥazān örter (FKD, G.63, B.4).

nesīm-i nifāk: [1] Ayrılık rüzgarı.

İder füsürde beni dostdan **nesīm-i nifāk** / Meşāmm olursa eger büy-ı yāsemen-düşmen (FKD, G.239, B.2).

nesīm-i şabā: [1] Sabah rüzgarı.

Erbāb-ı ṭab‘a büy-ı gül olsa semüm olur / Ḥüsn-ṭıynete **nesīm-i şabā** mesmüm-ı Rüm (FKD, Terkib-bend 1, B.12).

nesīm-i şevḳ-baḥş-ı rüh-perver: [1] Yaşamı besleyen zevk veren rüzgar.

Nesīm-i şevḳ-baḥş-ı rüh-perverden bulup cānı / Semenler oldılar şem‘-i güle pervāne gülşende (FKD, G.260, B.5).

nesīm-i şīven: [1] Feryat rüzgarı.

Ey nefes bī-hüde geçme cān-ı āteş-meskenümden / Ra‘şe-rīz-i şu‘le-i āh ol **nesīm-i şīvenümden** (FKD, G.238, B.1).

nesīm-i şubḥ: [1] Sabah esintisi.

Şemīmin sūnbül ü nergis piyāzında nihān eyler / **Nesīm-i şubḥ** olup girsem eger geşt-i gülistāna (FKD, K.7, B.49).

nesīm-i sūnbülistān: [1] Sümbül bahçesinin rüzgarı.

Bu bāğ-ı dehre zülfünden olmuşdur senüñ şāyi‘ / **Nesīm-i sūnbülistān** ‘ıtr-sāy-ı müşk-bīz olmak (FKD, G.161, B.5).

nesīm-i tīğ: [1] Kılıcın rüzgarı. Kılıcın elde savrulmasıyla meydana gelen esinti.

Çün gönca **nesīm-i tīği** itmiş / Gördüm nice başı zīnet-i ḥāk (FKD, Terci-bend 1, B.63).

nesīm-i ṭurra: [1] Alın saçının rüzgarı.

Ḳararı bī-ḳarār itse baña bir dil-firīb olsa / **Nesīm-i ṭurrası** mevc-efgen-i baḥr-ı şekīb olsa (FKD, G.254, B.1).

nesin gördük: [6] Hiçbir şeyini görmemek.

Fiğān idüp dimezüz kim ğamuñ nesin gördük / Ğam olmasa dir idük ‘ālemüñ **nesin gördük** (FKD, G.174, B.1).

Cihānı ‘aynek-i cāmından eyledük seyrān / Eger ḥaḳīḳate baḳsaḳ Cem’üñ **nesin gördük** (FKD, G.174, B.2).

Kemān-ı ebrū-yı cānāna baḳ fesāneyi ḳo / Dilīr imiş ṭotalum Rüstem’üñ **nesin gördük** (FKD, G.174, B.3).

Egerçi mu‘ciz-i lā‘line olmazuz münkir / O göncafem şeh-i ‘İsī-demüñ nesin gördük (FKD, G.174, B.4).

Hemīşe cinsine āzār u ḥīleden ğayrı / Daḥı Fehīm benī ādemüñ **nesin gördük** (FKD, G.174, B.5).

Fiğān idüp dimezüz kim ğamuñ **nesin gördük** / Ğam olmasa dir idük ‘ālemüñ nesin gördük (FKD, G.174, B.1).

nesnās: [1] Hindistan’da Serendip yakınlarında olan yüksek bir dağda yaşayan, boyları uzun, gövdeleri kıllı, renkleri mavi, kılları kızıl ve başlarının iki yanında yüzü ve iki yanında da gözü olan varlıklardır. Bunların her birisi erkek olup dişileri gebe hâlinedir. Doyma hisleri yoktur. Peygambere isyan ettiklerinden Allah tarafından yarı vücutlu olarak cezalandırılmışlardır (AHTERÎ-İ KEBÎR, s.753).

Görüb tã kim libäs-ı nãsda bir nice **nesnãsi** / Girizãndur dilüm vaḥşî-şifat âdemle ülfetden (FKD, K.15, B.20).

neş'e: [1] Sevinç, mutluluk.

Ne **neş'edür** ki cününü yıkar şarâb-ı firâk / İlâhî eyleme ehl-i dili ḥarâb-ı firâk (FKD, G.162, B.1).

neş'e-i buy-ı ezhâr: [1] Çiçek kokularının ferahlığı.

Âdemüñ 'aqlın alur **neş'e-i buy-ı ezhâr** / N'ola eylerse şikest gülşeni mestâne şabâ (FKD, G.1, B.3).

neş'e-i gayret-i aşk: [1] Aşkın çabasının mutluluğu.

Neş'e-i gayret-i aşkum sañâ versün bir keyf / K'idesen Ka'be'de cãm-ı meyi bî-pervâ nüş (FKD, G.144, B.9).

neş'e-i keyfiyyet: [1] İyi hallerin mutluluğu.

Fiğân ki **neş'e-i keyfiyyetüm** bilinmedi hiç / Fiğân ki lezzet-i dîdâr-ı yârdan dūram (FKD, K.14, B.2).

neş'e-i mey: [1] Şarap neşesi.

Evvelîn **neş'e-i mey** ilhâmı / Âḥirîn ḥarf-ı vaḥy-ı Raḥmānî (FKD, K.17, B.66).

neşîmen: [1] Ev, yuva.

Her kaṭre ḥabâb-ı teng zarfı / Biñ şahid-i neşveye **neşîmen** (FKD, Terci-bend 1, B.99).

neşîmen it-: [1] Yuva yapmak.

Feryâd ki düzaḥ-ı belâyı / Bî-çâre dile **neşîmen itdüñ** (FKD, Terki-bend 2, B.49).

ne-ş'küfte: [1] Açılmamış.

Hep gülleri **ne-ş'küfte** vü maḥrûm-ı tebessüm / Açılmaz ebed gonca-i gülzâr-ı tekellüf (FKD, G.158, B.4).

neşr et-: [1] Göstermek, belli etmek.

Ger şabâ **neşr etse** gerd-i kîmiyâ-yı cüdını / Sîm ü zerle ḥâki çeşm-i ḥalkâ yeksân gösterür (FKD, K.10, B.24).

neşr-i şemîm: [1] Güzel kokular yaymak.

Mihr oldı gūyā gül-miṣāl sünbūlsitān oldı zılāl / Gülzār-ı luṭfuñdan şimāl itdi meger **neşr-i şemîm** (FKD, K.6, B.15).

neşv ü nemā: [2] Gelişip büyüme.

Ne ‘aceb rîşe tütarsa bu dil-i ḥākīde / Ğam bulur **neşv ü nemā** dīde-i nemnākūmden (FKD, G.236, B.4).

Tek hemān eyleme pejmürde nihāl-i emelüm / Yoḥsa ey ebr-i ‘aṭā **neşv ü nemādan** geçdüm (FKD, G.218, B.2).

neşve: [2] Sevinç, keyif.

O deñlü **neşveye** amādeyem kim mey degül lāzım / Hemān mevḫūf-ı luṭf-ı ğamze-i pinhānuñam sākī (FKD, G.283, B.3).

Gāh olur bir **neşvesinden** cān bulur bīġāneler / Küşte eyler gāh yüz biñ āşīnāyı ğamzesi (FKD, G.288, B.2).

neşve-ālūd-ı teraḥḥum: [1] Merhamet neşesine bulaşmış.

N’ola zehr-i sitem mestān-ı ‘aşka itse mey kārın / Nigāh-ı ḳahr-ı çeşmüñ **neşve-ālūd-ı teraḥḥumdur** (FKD, G.103, B.5).

neşvedār-ı zevḳ-i ḥayret: [1] Şaşıрма tadının mutluluġu.

Ĝüft ü gūy-ı la’l-i mey-ġün-ı rümüz-ı ‘işveden / **Neşvedār-ı zevḳ-i ḥayret** bī-ḥaber mestāneyem (FKD, G.212, B.6).

neşve-i ‘aşḳ: [1] Sevdanın mutluluġu.

Cevher-i ṭab‘ u dimāġuñdur senüñ ancaḳ Fehīm / **Neşve-i ‘aşḳ** u hevā-yı cānı temyīz eyleyen (FKD, G.240, B.5).

neşve-i bāde: [1] Keyif veren şarap.

Neşve-i bāde ile şanma sürür ister dil / Kendüden ḥükm-i ḳazā ḥavfını dūr ister dil (FKD, G.188, B.1).

neşve-i cām-ı vişal: [1] Kavuşma kadehinin neşesi.

Neşve-i cām-ı vişalüñle kılup geh mesrūr / Geh hūmār-ı elem-i hecr ile maḥzūn itdūñ (FKD, Kıt'a 2, B.2).

neşve-i ḥayret: [1] Şaşkınlığın mutluluğu.

Neşve-i ḥayretle lāl olmuş dil-i pūr-i zıḥrāb / Nice itsūn böyle bir fettāna tevcīh-i ḥitāb (FKD, Diğ'er 1, B.3).

neşve-i ḥikmet: [1] Bilgelik sevinci.

Sirişte **neşve-i ḥikmetle** mā vü ḥīn-i sebū / Mey-i dü-sāle Felāḥun-ı Cem-niḥīn-i sebū (FKD, G.247, B.1).

neşve-i keyfiyyet: [1] Zevklerin neşesi.

Kimseler bilmez kemāhī **neşve-i keyfiyyetin** / Rūḥ-ı insānī gibi bir sırr-ı mübhemdür şarāb (FKD, G.14, B.3).

neşve-i mey: [1] Şarabın neşesi.

İltifāt-ı ğamze-i mestūñle siḥr-i i'cāz olur / **Neşve-i mey** çeşmūñe gelse nigāh-ı nāz olur (FKD, G.89, B.1).

neşve-i mül: [1] Şarabın keyfi.

Neşve-i mülđen degül surḥi-i rüy-ı ehl-i 'aşḳ / Belki itmiş zevḳ-ı la'luñ anları mülđen ḥacīl (FKD, G.185, B.2).

neşve-i peymāne-i 'aşḳ: [1] Aşk kadehinin mutluluğu.

Destār-ı kebūdın felekūñ itmege pā-māl / Mevḳūf-ı kemīn **neşve-i peymāne-i 'aşḳam** (FKD, G.197, B.3).

neşve-i zevḳ: [1] Keyfin mutluluğu.

Āzār-ı 'itābında olan **neşve-i zevḳı** / Mestāne Fehīm ol şeh-i ḥannāza ḥuyurma (FKD, G.251, B.5).

neşve-i zevḳ-ı dil: [1] Gönül keyfinin neşesi.

Demidür büse-i cām-ı leb-i mey-gūñi ile / Eyleye **neşve-i zevḳ-ı dilini** tāze ḳadeḥ (FKD, G.33, B.4).

neşve-i zevḳ-ı ğam: [1] Kederin zevkinin mutluluğu.

Reşk o  urfa-meşrebe kim ola  aşk-ı yâr ile / **Neşve-i zevk-ı ğam** be-dil cām-ı feraĥ-fezā be-kef (FKD, G.156, B.4).

neşve-i zevk-ı nigh: [1] Sevgilinin bakışının keyfinin mutluluğu.

Mest oldu Ėoñ l **neşve-i zevk-ı nigh nden** / Ėavf itmez olursa n'ola çeşm-i siyeh nden (FKD, G.237, B.1).

neşve-yāb eyle-: [1] Neşelendirmek.

Olsa leb-r z-i mey-i envār-ı mihr-i meşrebi / Pertev-i cām-ı hilāl **eylerdi** dehri **neşve-yāb** (FKD, K.5, B.34).

netice-i şad-ġayret: [1] Yüzlerce kez denemenin sonucu.

R svā-yı  aşk iden dil-i ālüfteñi Feh m / Mazm nını **netice-i şad-ġayret** eylemiş (FKD, G.141, B.5).

nev-āġāz-ı ta'all m: [1] Öğrenmeye yeni başlayan.

F n n-ı fitnede çeşmi sipihri eyledi mülzem / Neler neler daĥı seyr it **nev-āġāz-ı ta'allümdür** (FKD, G.104, B.2).

nevā-senc: [1] Ses ölçen, sesin değerini bilen.

Leb-i taşv r-i deyr oldu **nevā-senc** / Ne naĥş itdi neğam-perdāz-ı nāĥ s (FKD, G.137, B.6).

nevā-yı germ: [1] İ  yakan nağmeler.

Bahār oldu yine āheng-i nev-r z eylesün bülbül / **Nevā-yı germ** ile  uřřāķı p r-s z eylesün bülbül (FKD, G.192, B.1).

nevā-yı muşrib-ı ĥ n n-terāne: [1] Kana bulaşmış  alġıcının nağmesi.

Müdām āh u fiġān olmağa terennüm-i dil / **Nevā-yı muşrib-ı ĥ n n-terānedür** bā'is (FKD, G.28, B.6).

nevā-yı na't: [1] Naatın nağmesi.

 Arş u ferşe **nevā-yı na't nle** / şi'r mi z b-i n h-ķıbāb itdüm (FKD, K.2, B.44).

nevā-yı r h: [1] Ruhun inleyişi.

Ya kirm-pîlelerdür olup cem^c-i çeng-sebz / Ol per **nevâ-yı rûhlaruñ** berg-i tütüdur (FKD, G.70, B.3).

nevâ-yı tütü-i çeng: [1] Papağan gibi aynı ezgileri tekrarlamak.

Yeter muṭrıb **nevâ-yı tütü-i çeng** / Şeker-rîz-i leb-i şîrîn-fezây ol (FKD, G.191, B.5).

nevâ-yı ‘uşşâk: [1] Aşıkların nağmeleri. || Uşşâk makamı.

Tâ böyle iderse nâza âheng / Dünyâyı tutar **nevâ-yı ‘uşşâk** (FKD, Terci-bend 1, B.21).

nev-âyîn: [1] Yeni tarz.

Nev-ṭarz u **nev-âyînine** baḳ şîr-i Fehîm’üñ / Taḳlîd-i zebân-ı köhen-i mâ-selef itme (FKD, G.268, B.7).

nev-bahâr: [2] ilkbahar.

Nev-bahâr oldı çemen câme-i ḥadrâ geysün / Açılıp lâle-i şahrâ yine ḥârâ geysün (FKD, G.246, B.1).

Gösterürse **nev-bahâruñ** ‘âleme gösterdüğün / Ḥaşrda ehl-i behište yine Rıdvân gösterür (FKD, K.10, B.12).

nev-be-nev: [3] Yeniden yeniye.

Nev-be-nev leb-rîz-i şevkuz lîk şad-efsûs kim / Yine her şādîde müdğamdur ğam-ı dîrînemüz (FKD, G.125, B.2).

Nev-be-nev teşrîf-i sultân ile olsun mültebis / Tâ oḳınuḳça cihânda âyet-i lebsin cedîd (FKD, Kıt'a 11, B.9).

Nev-be-nev luṭflar it tâze iken pâdişehüm / ‘Aşîḳuñ köhne berât-ı ğamı tecdîd olmaz (FKD, G.113, B.3).

nev-gül: [1] Yeni açmış gül.

Ḥudâ itsün mu‘ammer nev-gül-i bâğın ne **nev-gül** kim / Oḳırdı medḥini bülbül zebânı olmasa elken (FKD, Kıt'a 13, B.4).

nev-gül-i bâğ: [1] Yeni bahçenin gülü.

Ḥudâ itsün mu‘ammer **nev-gül-i bâğın** ne nev-gül kim / Oḳırdı medḥini bülbül zebânı olmasa elken (FKD, Kıt'a 13, B.4).

nevha-i Ya'küb-ı hüzn: [1] Üzüntü Yakup'unun inleyişleri.

Nevha-i Ya'küb-ı hüznüz hānde-tām itsek n'ola / Nīl-rāndur çeşmümüz tūfān-nişāndur
giryemüz (FKD, G.127, B.4).

nev-ḥaṭ: [1] Ayva tüyleri yeni çıkmış sevgili.

Berāt-ı hükmi **nev-ḥaṭ** bir müselleml dil-bere beñzer / Ki oldı ḥāl-i 'anberfāmı noḡta ṭurrası
tuḡrā (FKD, Kıt'a 15, B.8).

nev-kāfir: [1] Dinini yeni inkar eden.

Zülfin o büt-i tāze-belā itmede pā-māl / **Nev-kāfir** olan 'izzet-i zünnārı ne bilsün (FKD, K.4,
B.19).

nevk-i ḥār u ḥas: [1] Çer çöp oku.

Laḡt-ı cigerle dāde ki pergāle-ḥīz olur / Her **nevk-i ḥār u ḥasla** lāle-ḥīz olur (FKD, G.90, B.1).

nevmīd: [1] Ümitsiz olma.

Gör za'fumu ḳoynumda iken şordı raḳībe / N'oldı ki Fehīmā'ya o **nevmīd** görünmez (FKD,
G.117, B.7).

nevmīd ol-: [1] Ümitsiz olmak.

Şu'le de olsa çeker sīneye dil ma'şūḳın / Göre pervāne olur suḡte **nevmīd olmaz** (FKD, G.113,
B.4).

nevmīd-i 'ıyd: [1] Bayramın ümitsizi.

Bārekallāh ey nūh-ābā veyḡek ey çār-ümmühāt / İtdüñüz tıfl-ı yetīmāsā beni **nevmīd-i 'ıyd**
(FKD, G.41, B.3).

nevmīd-i nüvāzişgeri-i luṭf: [1] İyiliğin gönül okşamasının ümidi.

Nevmīd-i nüvāzişgeri-i luṭfuñam ey kāş / Olsam ḡazab-ı çeşm-i dil-āzāruña maḡşūş (FKD,
G.146, B.6).

nev-niyāz: [2] Sevgili için feryat etmeye yeni başlayan, acemi âşık.

Fiḡān ile ideyim dāḡ dāḡ sīnemi hep / Ki **nev-niyāza** olur kār söz ü sāz lezīz (FKD, G.44, B.3).

Nev-niyāz itme kemān-muẓtarib itse beni ‘aşk / Köhne meftūnuñam ey tıfl-ı neğam-perver-i nāz (FKD, G.115, B.4).

nev-niyāz-ı tırra: [1] Sevgilinin saçları için ilk kez feryada başlayan (âşık).

Dil **nev-niyāz-ı tırradur** it nālesine raḥm / Ey gonca diñle sünbüle de tāze bestedür (FKD, G.93, B.5).

nev-peydā: [1] Yeni ortaya çıkan, oluşan şiir.

Köhne oldı resm-i Hākānī vü Şāhī vü Melik / Şimdi **nev-peydā** Fehīm’ün tāze dīvānın görüñ (FKD, G.182, B.9).

nev-res: [1] Genç.

Pīr göñlüm yine bir **nev-rese** oldı ‘aşık / A benüm tāze gülüm tāze cüvānum diyerek (FKD, G.170, B.3).

nev-rüz: [10] Eski Türkler ve İranlılar’da yeni yılın başlangıcı sayılan 21 Mart. İlkbaharın başlangıcı olan bu günde şenlikler düzenleme adeti vardır.

Yine **nev-rüz** irişüp geldi gülistāna şabā / Virdi peygām-ı güli bülbül-i nālāna şabā (FKD, G.1, B.1).

Müjde ey dārü’ş-şifā dīvāneyüz **nev-rüzdur** / Āşinā-yı ‘aḳldan bīgāneyüz **nev-rüzdur** (FKD, G.78, B.1).

Müjde ey dārü’ş-şifā dīvāneyüz **nev-rüzdur** / Āşinā-yı ‘aḳldan bīgāneyüz **nev-rüzdur** (FKD, G.78, B.1).

‘Andelībān büy-ı gülden biz gül-i peymāneden / Nağme-pīrā ‘aşık-ı mestāneyüz **nev-rüzdur** (FKD, G.78, B.2).

Cür‘a-rīzüz pertev-i meh-tāb-ı gülde reşkten / Āteş-endāz-ı dil-i pervāneyüz **nev-rüzdur** (FKD, G.78, B.3).

Bülbüle olsun mübārek mesti-i gül biz ġarīb / Mest-i ‘aşkuz ‘aşık-ı peymāneyüz **nev-rüzdur** (FKD, G.78, B.4).

Tābumuzdan yanmada sīm-i semen sīm-āb olur / Ḥasretī-i sīne-i cānāneyüz **nev-rüzdur** (FKD, G.78, B.5).

Sīmgün cām içre zerrīn ḳadehdür her ḫabāb / Rind-i şāfuz sākin-i mey-ḫāneyüz **nev-rüzdur** (FKD, G.78, B.6).

Cām be-kef sîne pür-tef kayd-ı ‘âlem ber-ıaraf / Biz Fehîm’üz hem cünün-rindâne-yüz **nev-rûz**dur (FKD, G.78, B.7).

Tâ gülşen-i çeşmümde o hürşîd görünmez / **Nev-rûz** ile gelse gözüme ‘îyd görünmez (FKD, G.117, B.1).

nev-rûz-ı cünün: [2] Delilik nevruzu.

Lâleāsā dāğ-ber-dāğ oldı cism ü dil Fehîm / Geldi **nev-rûz-ı cünün** oldı gülü-yı nev-bahâr (FKD, G.48, B.5).

Nev-rûz-ı cünündür yine âşüfte-dilâna / Zencîr ise de zülf-i ser-i bîd görünmez (FKD, G.117, B.2).

nev-rûz-ı firûz: [1] Mübarek nevrüz.

Bu sūr u pür-sürür ‘işreti **nev-rûz-ı firûzı** / Mübârek ide Hâk Pâşâ-yı şâhib-re’y ü fermâna (FKD, K.7, B.32).

nev-şarâbân: [1] Şarap içmeye yeni başlayanlar.

Nev-şarâbân bir kadehle lâf-ı şâhî urmada / Rind-i dürd-âşâm olmaz olsa ger Cem hōd-pesend (FKD, G.42, B.2).

nev-şükûfe: [1] Yeni açılmış.

Diye hâkümde görüp dūd-ı dilüm bir gün o mâh / **Nev-şükûfe** sünbül-i kabr-i Fehîm’ümdür benüm (FKD, G.224, B.5).

nev-ıarz: [1] Yeni biçim.

Nev-ıarz u nev-âyînine bak şîr-i Fehîm’üñ / Taqlîd-i zebân-ı köhen-i mâ-selef itme (FKD, G.268, B.7).

ney: [1] Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.

Meze hün-ı ciger mey eşk-i çeşmüm **ney** figân-ı dil / Bu şeb meşrebce bir tertîb-i bezm-i ‘işret olmışdur (FKD, G.77, B.5).

ney-i ‘aşk: [1] Sevdanın ney'i.

Hayf **ney-i ‘aşk** ola vahdet-sürüd / İtmeyeler zâhid ü ruhbân semâ^c (FKD, K.3, B.18).

ney-i hâme vü dîvân: [1] Kalemin kamışı ve dîvân.

Meşnevî-i Hâzret-i Mollâ şanup / İtdi **ney-i hâme vü dīvân** semâ' (FKD, K.3, B.15).

neyistân: [1] Kamışın bol olduğu yer, sazlık.

Feyz-i neşv itse mişl-i müsikâr / Nağme-perdâz ide **neyistânı** (FKD, K.17, B.30).

ney: [2] Nedir?

Mihr ü meh mi şu'le-i dūd-ı dil-i 'āşık mıdur / **Ney** ki bu manzūr olan cirm-i münevver rüz u şeb (FKD, K.1, B.6).

Neye verdün dile nezāreye ruḥşat evvel / N'ičün itdün dil-i bî-çāreye şefkat evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.12).

n'eyle-: [31] Ne eylemek, ne yapmak.

Sözlerüm cevher-i mazmūn u ḥayāl oldı Fehīm / **N'eyleyem** ben ḥazef-i tevriye vü tecnîsi (FKD, G.289, B.8).

Ḳābil-i būs degül **n'eyleyeyim** çihre-i mihr / Gül-i rüyuñ gibi 'āşıklara ḥürşid olmaz (FKD, G.113, B.2).

Büy-ı zülfi kim dimāğ-ı pāki **n'eyler** bilmezüz / Bir şabādur gonca-i idrāki **n'eyler** bilmezüz (FKD, G.135, B.1).

Büy-ı zülfi kim dimāğ-ı pāki **n'eyler** bilmezüz / Bir şabādur gonca-i idrāki **n'eyler** bilmezüz (FKD, G.135, B.1).

Eyledi bir gerdiş-i ḥışımıyla Mirriḥ'i helāk / Ğamzesi āşüb ile eflāki **n'eyler** bilmezüz (FKD, G.135, B.2).

Pertev-i tīg-i nigāh-ı yār olmaz cilveger / Ehl-i diller sīne-i şad-çāki **n'eyler** bilmezüz (FKD, G.135, B.3).

Eylemiş bir naḥlden çeşm-i Kelīm'e cilve ḥüsn / Öyle bir şu'le ḥas u ḥāşāki **n'eyler** bilmezüz (FKD, G.135, B.4).

Cānumuzda kim yine dūzaḥ-‘azāb eyler firāk / Dūzaḥ içre cān-ı āteşnāki **n'eyler** bilmezüz (FKD, G.135, B.5).

Çarḥ Eflāṭūn isek de ḥāk ider ḥākinde hem / Ol çemende ḥāk ider ol ḥāki **n'eyler** bilmezüz (FKD, G.135, B.6).

‘Āşık olmuş bir büte bî-bāk āh eyler Fehīm / Ğamzesi ol ‘āşık-ı bî-bāki **n’eyler** bilmezüz (FKD, G.135, B.7).

N’eylesün dil ol perî-rû itmeyince i’tibār / Sihr-pîrā-bîn Fehīm şā’ir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.7).

N’eyleyem dil her hünerde māhir olmuş olmamış / Zūr ile ilzāma dehri kâdir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.1).

Mübtelā-yı çeşm-i yāra **n’eylesün** ‘İsā k’olur / Hasta-i ‘aşka e’tibānuñ müdāvāsı ğalaṭ (FKD, G.149, B.4).

Mübtelādur **n’eylesünler** kebk-i cān u dil Fehīm / Olsalar şaydı revādur şāh-bāz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.5).

N’eylesün sırr-ı ğam-ı dil-beri mestāne Fehīm / Ne kadar eylese mestūr zühür ister dil (FKD, G.188, B.5).

Nıgehüñ yād iderem ṭālib-i dīdār olsam / **N’eyleyim** tāb getürmem aña hüşyār olsam (FKD, G.200, B.1).

Baña üstād-ı kül yeter ṭab‘um / **N’eyleyim** ben Zāhīr ü Selmān’ı (FKD, K.17, B.38).

Zülfinde gönül ḥaṭṭ-ı ‘anber-şikeni **n’eyler** / Murġān-ı kâfes-perver seyr-i çemeni **n’eyler** (FKD, G.56, B.1).

Zülfinde gönül ḥaṭṭ-ı ‘anber-şikeni **n’eyler** / Murġān-ı kâfes-perver seyr-i çemeni **n’eyler** (FKD, G.56, B.1).

Şerm-i ruḥ-ı ālinden güller semene döndi / Reşk ile bünāġuşı seyr it semeni **n’eyler** (FKD, G.56, B.2).

İtdi eşer-i ḥüsni ‘üryān beni mihrāsā / Ser-tā-be-ka-dem cānam cān pīreheni **n’eyler** (FKD, G.56, B.3).

Şem‘ ü kadeḥ-i mehdür meclis ṭolaşan ol mihr / Şeb şoḥbetine gelmez mihr encümeni **n’eyler** (FKD, G.56, B.4).

Bu deyr-i mecāzīde muḥtāc-ı perestişdür / Ammā ki ḥaḳīkatde büt berhemeni **n’eyler** (FKD, G.56, B.5).

Bülbül ki ḥayātında ḥār ile ola küşte / Ölmüş ṭotalum şoñra gülden kefeni **n’eyler** (FKD, G.56, B.6).

İnşâf mı yârinden bî-hüde cüdâ düşmek / Āvâre dil-i ‘âşık yoḥsa vaṭanı **n’eyler** (FKD, G.56, B.7).

Cân u dil-i ‘uṣṣākâ ḡam-hâne yeter çeşmi / Ya‘kûb-ı elem-dîde Beytül-ḥazen’i **n’eyler** (FKD, G.56, B.8).

Dil almaḡa meyl itdi bir tıfl-ı perî-çihre / Şimden gerü ehl-i dil cân ile teni **n’eyler** (FKD, G.56, B.9).

Bir nîm-nigâh itsem öldürmege eyler sa’y / Ol kâfir-i bî-raḡmum yâ Rab seveni **n’eyler** (FKD, G.56, B.10).

Ben ḡastasına çâre şemşîri ile itdi / Bî-çâre Fehîm ammâ bilmem ki seni **n’eyler** (FKD, G.56, B.11).

Āh ammâ **n’eyleyim** dâḡ itdi bu âteş beni / Āfitâbâ ḡanümānuñ ola gün günden ḡarâb (FKD, K.5, B.18).

N’eyleyim ben hem-nişîn-i cuḡd-ı her-vîrāneyem / Gerçi ferş-i ḡâneme perr-i hümâ cārûbdur (FKD, G.69, B.7).

ney-şekkerâsâ: [1] Şeker kamışı gibi.

Nâṭıka ṭūṭî-şifat ḡamyâze eyler her ne dem / Kilkini **ney-şekkerâsâ** şekker-efşân gösterür (FKD, K.10, B.28).

nezâket: [1] Saygı, hürmet.

‘Aşık ehli **nezâketle** eder ol büte secde / Maḡşûdları yoḥsa zemîn-büs degüldür (FKD, G.102, B.4).

nezâre: [1] Seyretmek, bakmak, bakış.

Taḡammül idemem itme **nezâreden** maḡrûm / Ne deñlü eyler iseñ vermişem cefâya rızâ (FKD, G.13, B.3).

nezâre eyle-: [1] Bakmak, teveccüh etmek.

Nezâre eylese düzdîde ḡâl-i ‘uṣṣākâ / Olur nigâhına luṭf u ‘itâb nâ-maḡrem (FKD, G.209, B.3).

nezzâre: [2] Bakma, bakış, seyretme.

Oldı tâb-efgen dile ruḡsâresi bir kimsenüñ / Câmı bî-tâb eyledi **nezzâresi** bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.1).

Neye verdüñ dile **nezzāre**ye ruḥşat evvel / N'ıçün itdüñ dil-i bī-çāreye şefkat evvel (FKD, Terki-bend 3, B.12).

nezzāregeh: [1] Bakışma yeri.

Ele **nezzāregehde** mir'āt al / Secde-ber eyle ḥod-perestānı (FKD, K.17, B.88).

nezzāre-i ḥāl-i cemāl-i yār: [1] Sevgilinin yüz güzelliğinin benini seyretmek.

Gelmişüz **nezzāre-i ḥāl-i cemāl-i yārdan** / Dāğ-ı ḥasretdür dil-i 'uşşāka dest-āvīzümüz (FKD, G.130, B.3).

nezzāre-i zülf-i sünbül it-: [1] Sümbüle benzer saçları seyretmek.

Zülfinde olan dil-i belā-keş / **Nezzāre-i zülf-i sünbül itmez** (FKD, Terki-bend 1, B.42).

nezzāre-kün-i çāk-ı giribān: [1] Yaka yırtığına bakan.

Ol ki **nezzāre-kün-i çāk-ı giribānuñ** olur / Şevk ile büse-dih-i gūşe-i dāmānuñ olur (FKD, G.83, B.1).

nice: [40] Pek çok.

Dil o vādī-i fenānuñ Ḳays-ı zārıdur k'olur / Rīğinuñ her zerresinde **nice** maḥmil nā-bedīd (FKD, G.40, B.3).

Nice yüz biñ dili bir ğamze iderken küşte / Nıgeh-i 'arbede-cū ḳaşd-ı teğāfül mi ider (FKD, G.51, B.2).

Köhne cellād-ı felek çıkmaz o mehle başa / Tıfl iken bir nıgehiyle **nice** biñ ḳana girer (FKD, G.59, B.2).

Eyler ağıyāra Fehīm **nice** düşünām ammā / Baña düşünāma gelince **nice** ibrām ister (FKD, G.64, B.7).

Eyler ağıyāra Fehīm **nice** düşünām ammā / Baña düşünāma gelince **nice** ibrām ister (FKD, G.64, B.7).

Her dem **nice** vech ile görem deyü cemālın / Bir **nice** zamāndur ki gönül āyīnegerdür (FKD, G.106, B.2).

Ger böyle ḳalursa **nice** gün reng-i ruḥ-ı gül / Bī-rengilügünden gül ü ḥürşīd görünmez (FKD, G.117, B.6).

Çeşm-i ümîd-i tâlî'ümi hufte itmege / Her demde söylerem **nice** biñ dâstân-ı ye's (FKD, G.136, B.3).

Olmaya âb u tâbda hem-ser-i gevher-i Fehîm / Baħr-ı 'ademde beslese **nice** güher bu nüħ-şadef (FKD, G.156, B.5).

Bâ'is olmuş **nice** biñ fitnenüñ âsâyişine / Sâye-i turrasına naħl-i ser-efrâzına baħ (FKD, G.160, B.3).

Nice ârâm ider olmazsa Fehîm âvâreñ / Rüstem-i şaf-şiken-i şabr u sükündür çeşmüñ (FKD, G.178, B.5).

Çeşm-i bîmârından özge kimse bilmez derdümi / **Nice** demdür olmuşam bî-çâresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.3).

Nice meftûn olmayan mestân-ı 'ışk içre baña / Fitne-engîz iltifât-ı çeşm-i fettânın görüñ (FKD, G.182, B.2).

Nür-ı çeşm-i bâ'is-i şad teff ü tâb-ı maħşerem / **Nice** tâb-ı âfitâb-ı şu'le-tâb-ı maħşerem (FKD, G.207, B.1).

Şarf iderem kıymet-i bûs-ı leb-i cânâna hep / Mâlik olsam la' ile pür bir **nice** gencîneye (FKD, G.272, B.4).

Nice eyyâm idi seyr-i tecellî iştiyâkıyle / Dönerdi kendi mir'âta ħabâbı çeşm-i ħayrâna (FKD, K.7, B.2).

O deñlü itdi tuğyân kim **nice** tûfân-ı feyz-âsar / Süvâr oldı mişâl-i nâka her yer mevc-i ħaltâna (FKD, K.7, B.7).

Nice ħaħnûs idermiş cismini süzân nigâh ile / Derün-ı şu'lede raħşân ħurûş-ı âteş-efşâna (FKD, K.7, B.28).

Fıkr-i zülfümle ħumâr-ı leb-i mey-günüm ile / **Nice** demdür ki dil-âşüfte vü sersâmumdur (FKD, K.12, B.19).

Baħ Fehîm'e der-i feyzi **nice** meftûh itdi / Künc-i mey-ħânede ser-ħalkâ-i mestân olarak (FKD, K.16, B.17).

Çün ħonca nesîm-i tîgi itmiş / Gördüm **nice** başı zînet-i ħâk (FKD, Terci-bend 1, B.63).

Küyında biħâr-ı germ-i ħündan / Olmuş **nice** âsumân-ı âteş (FKD, Terci-bend 1, B.76).

Feryād o düzd-i ma‘nî-i hâyîde-ḥ‘ârdan / Hâm ide **nice** nükteleri tab‘-ı hâmdan (FKD, Terkib-bend 1, B.26).

Nice âh eylesün şahş-ı ecel olduḡıçün / Ki biri itse eger ‘âleme ‘arz-ı bî-dâd (FKD, G.38, B.5).

Nice kırtulmaḡ olur diller anuñ kaydından / Kendüyi daḡı çeker bende ‘aceb kâküldür (FKD, G.101, B.3).

Nigeh-i şūḡı ile ğamze-i ğammâzına baḡ / **Nice** fâş olmadadır cân u dilüñ râzına baḡ (FKD, G.160, B.1).

‘Âşık-ı bî-dil **nice** tākāt getürsün çeşmüñe / Nâzı da lertzân ider ğamzeñ ‘itâb-ı nâz ile (FKD, G.264, B.3).

Kendüñ itmezsın taḡammül hecrüñe ‘âşık degül / Gör **nice** bî-tâb olursun baḡmasañ âyîneye (FKD, G.272, B.2).

Nice ben çeşm-i füsün-kârına dil virmeyeyim / Siḡri de eyledi meftün nigeh-i seḡḡârı (FKD, G.277, B.2).

Dil o türk-i ğırre-meste **nice** diñledür fiġânın / Ki ğazanferânı lertzân ider esbinüñ şuheyli (FKD, G.285, B.3).

Yegâne dürrütü’t-tâc iken oldum zînet-i ḡalḡal / **Nice** yâkûtveş surḡ olmasun eşküm ḡacâletden (FKD, K.15, B.11).

Nice âmed-şüd itsün ḡudsiyân-ı ‘âlem-i ma‘nâ / Reh-i endîşe-i dil bestedür gerd-i küdüretden (FKD, K.15, B.35).

Çeşmi gibi şayd-ı câna itmiş / Nâz u nigehiyle **nice** tedbîr (FKD, Terci-bend 1, B.29).

İblîs’e baḡş-ı cennet ider saña dâne yok / Âdem bu ḡavmden **nice** itmez şikâyeti (FKD, Terkib-bend 1, B.19).

‘Âşık helâk-ı ğayret olur lîk dil-bere / Ol şehr bir daḡı **nice** cây-nişest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.38).

Hüsnüñi görse eger Yûsuf olur bende saña / ḡayl-i ‘uşşâḡ **nice** olmasun efgende saña (FKD, Terkib-bend 3, B.31).

Oldı feyz-i âfitâb-ı hüsn-i ‘aşḡ ile Fehîm / **Nice** mihr-i enverîdür zerre-i nâ-çizümüz (FKD, G.130, B.5).

Nice şūh āfet-i şad-ıırmen-i ʿaql u idrāk / Beni mecnūn iden ol şūh-ı gül-endāmumdur (FKD, K.12, B.15).

Bu rütbe ʿacizde dil-i güm-kerde-reh **nice** / Bir laḫza pāy-be-dāmen-i genc-i ferāg olur (FKD, Terkib-bend 1, B.5).

Dūd-ı dildür siyeh-i ḫāme-i şubḫ / **Nice** çıksun beyāza nāme-i şubḫ (FKD, G.32, B.1).

nice biñ: [1] Binlerce.

Aḫkerāsā **nice biñ** ḫürşīd-i maḫşer fāş olur / Dūzaḫ içre itseler ğırbāl eger ḫākisterüm (FKD, G.225, B.5).

nice bir: [6] Daha ne kadar, ne vakte kadar.

Nice bir ḫasret-i laʿliyle mişāl-i maḫmūr / Ola leb-rīz-i şarāb u çeke ḫamyāze ḫadeḫ (FKD, G.33, B.3).

Dūd-ı āhum **nice bir** ʿarşa sūtūn eyleyesin / ḫayme-i nüh-feleki eyledi berbād yeter (FKD, G.61, B.2).

Dūzaḫ **nice bir** bī-hūde sūzī baña raḫm it / Gel ʿuzleti-i zāviye-i sīneye dāg ol (FKD, G.189, B.6).

Bülbül **nice bir** bī-hūde mestī ser-i güldē / Var ḫūşe gibi gūşe-güzīn tāk-nişīn ol (FKD, G.190, B.4).

Göñül göñül **nice bir** ḫırş-ı dāg yetmez mi / O teng ḫānḫāha bir çerāg yetmez mi (FKD, G.286, B.1).

Dilüñ āteşgeh-i ḫüsnümde vü sen delḫ içre / **Nice bir** eylesin şuʿle-i ʿaşkı ḫas-pūş (FKD, G.144, B.8).

nice dem: [2] Pekçok zaman.

Rāst-kirm-i pīle-faḫram bī-ser ü sāmān u zād / **Nice demdür** ḫalveti-i ḫırḫa-i peşmīneyem (FKD, G.213, B.2).

Vādi-i firḫatde olduḫ vāşıl-ı seyl-i sirişḫ / **Nice demlerdür** ki gerd-i rāhdan āsūdeyüz (FKD, G.133, B.4).

nice it-: [2] Nasıl yapmak.

Neşve-i hayretle lâl olmuş dil-i pür-iztîrâb / **Nice itsün** böyle bir fettâna tevcih-i hitâb (FKD, Diğer 1, B.3).

Zahm-ı nighühñle fitne küşte / ‘Aşık **nice itsün** ihtirâzı TRB (FKD, Terkib-bend 2, B.15).

nice kez: [1] Çok kere, pekçok defa.

Olalı şu‘bede-perdâz-ı bisâf-ı melekût / **Nice kez** çenber-i gerdün-ı semâdan geçdüm (FKD, G.218, B.6).

nice vaqt: [1] Uzun bir süre.

Nice vaqt idi nâ-murâd idi dil / Yâd-ı luţfiyla kâm-yâb itdüm (FKD, K.2, B.32).

niceye: [1] Ne zamana kadar.

Maşşerde Fehîm’i görüp olduñ yine pinhân / Kırbânuñ olam **niceye** bu minnet-i dîdâr (FKD, G.47, B.9).

nic’ol-: [4] Nasıl olur.

Gör sen **nic’olur** bîniş-i envâr-ı tecellî / Dûd-ı dilüñi sürme-keş-i çeşm-i hasûd it (FKD, G.22, B.4).

Var kıyâs it **nic’olur** mülk-i dil-i ehl-i niyâz / O şeh-i kişver-i hüsñüñ sipeh-i nâzına bak (FKD, G.160, B.2).

Yüri görsün ki kıyâmet **nic’olur** serv-quadûñ / Her taraf şad ‘âlem-i fitne hırâmân olsun (FKD, G.244, B.4).

Nic’olur hâl-i dil-i ehl-i maħabbet ki o şüh / Mest-i ‘aşkıñı ne mestür ne bed-nâm ister (FKD, G.64, B.6).

n’içün: [3] Neden.

N’içün la’l-i lebühñ ‘uşşâka düşnâm u ‘itâb eyler / Nigâh-ı şühña lâyıkdur ey şeh pür-sitiz olmak (FKD, G.161, B.4).

Nigâhı bezm-i işve kıurmağa âmâde olmuşdur / **N’içün** aşüb u fiten aña tertib-i bisâf itmez (FKD, G.118, B.4).

Neye verdüñ dile nezzâreye ruşşat evvel / **N’içün** itdüñ dil-i bî-çäreye şefkat evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.12).

nigāh: [50] Bakış, nazar.

Bīgāne-ḥūy olmalı bir āşinā **nigāh** / Besdür helāk-i ğamzeñ olam bir nazār baña (FKD, G.7, B.4).

Nigāhuñ itdi bizi mū-be-mū-yı ḥançer-i reşk / Raķīb-i dil-siyehüñ vaķf-ı cānıyuz cānā (FKD, G.8, B.6).

Nigāhı tīg şunar çeşmi nīze müjgāndan / O ğamze olsa süvār-ı semend-i istiġnā (FKD, G.9, B.2).

Olur ey ğamzesi şemşīr-i Mirrīḥ / **Nigāhuñ** bā'īs-i te'sīr-i Mirrīḥ (FKD, G.36, B.1).

İder hemīşe tezerv-i dili **nigāhı** şikār / O şeh-süvāra gelür şayd-ı şāh-bāz lezīz (FKD, G.44, B.5).

Tīg ü tīr-i kazā **nigāhuñdur** / Bā'īs-i her belā nigāhuñdur (FKD, G.72, B.1).

Tīg ü tīr-i kazā nigāhuñdur / Bā'īs-i her belā **nigāhuñdur** (FKD, G.72, B.1).

Bezm-i sıhr ü füsūnda bī-pervā / Şüh-ı nāzük-edā **nigāhuñdur** (FKD, G.72, B.2).

Nergis-i bāġ-ı fitnedür çeşmüñ / Büy-ı rāz-āşinā **nigāhuñdur** (FKD, G.72, B.3).

Seni ḥışma getirmeden ancak / 'Āşıkā müdde'ā **nigāhuñdur** (FKD, G.72, B.4).

Meded öldüm teġāfül itme yeter / Ḥasta cāna devā **nigāhuñdur** (FKD, G.72, B.5).

Beni mestāne eyleyen rüsvā / 'Āleme dā'imā **nigāhuñdur** (FKD, G.72, B.6).

Dil-i zār-ı Fehīm'i mest iden / Muttaşıl dil-berā **nigāhuñdur** (FKD, G.72, B.7).

Ġam degül aġyāra itsün bir **nigāhuñ** biñ vefā / Korķaram ammā vefādār olmaġa mu'tād olur (FKD, G.80, B.5).

Şi'rüme eyler Fehīm ol meh **nigāhun** āşinā / Şāhid-i sıhrüm görüp i'cāz-ı dāmān-būs olur (FKD, G.87, B.7).

Zīr-i müje **nigāhı** ki peygām-ı nāzdur / Bir nāmedür ki şeh-per-i şeh-bāza bestedür (FKD, G.93, B.3).

Cüvāna şanma hemān ḥayret-i nigāh gerekdür / **Nigāh** u girye-i fāş nüḥüfte āh gerekdür (FKD, G.100, B.1).

Vardı düzdâde **nigāhuñ** baña bî-hûş itdi / Mest iden bezmde şanma beni cām-ı müldür (FKD, G.101, B.4).

Nigāhı bezm-i ‘işve kıurmağa âmâde olmışdur / N’içün āşüb u fiten aña tertib-i bisâṭ itmez (FKD, G.118, B.4).

Fitne **nigāhında** mevc ursa ‘aceb mi kazâ / Ğamzesini cevher-i hañçer-i nâz eylemiş (FKD, G.142, B.3).

Olmuş o kadar fitnede üstâd **nigāhuñ** / Her şulhda şad ceng ider ĩcâd **nigāhuñ** (FKD, G.176, B.1).

Olmuş o kadar fitnede üstâd **nigāhuñ** / Her şulhda şad ceng ider ĩcâd **nigāhuñ** (FKD, G.176, B.1).

Hañçerle müjeñ levḥ-i dile resm ider evvel / Tarḥ-ı sitemi eylese bünyâd **nigāhuñ** (FKD, G.176, B.2).

Diller hep esîrân-ı zebânıdur çeşmüñ / Bîmârdur ammâ ider imdâd **nigāhuñ** (FKD, G.176, B.3).

Bî-dâdî ile eyledüñ âmâde-i feryâd / Feryâd yeter eyledi bî-dâd **nigāhuñ** (FKD, G.176, B.4).

Āyîneye bakdukça olur sâgar-ı pür-ḥün / Ḥün-ḥ’ârelige olalı mutâd **nigāhuñ** (FKD, G.176, B.5).

Maḥbûs-ı teğâfûl idi dil ğamze nigeḥbân / Kıurbānuñ olam eyledi âzâd **nigāhuñ** (FKD, G.176, B.6).

Sen nâz u kirişmeyle helâk eyle Fehîm’i / Besdür baña ey ğamzesi cellâd **nigāhuñ** (FKD, G.176, B.7).

Siyehdür târ-ı zülfâsâ **nigāhum** / Meger kim merdüm-i çeşm oldu ḥâlüñ (FKD, G.177, B.5).

Bir **nigāh** ile dil-i fitneyi memnün eyler / Dil-ber-i şivegere ‘işve-nümündür çeşmüñ (FKD, G.178, B.2).

Nigāhuñ fitne-pâş oldukça dest-efşân semâ^c içre / Derün-ı cāna hañçer-rîz olur müjgân-ı ser-tîzûñ (FKD, G.183, B.6).

Aldı kâfir **nigāhuñ** islâm’um / Kâfir olmağda nâ-güzîr benem (FKD, G.206, B.2).

Çeşm-i yâram her **nigāhum** bir kıyâmetğâhdur / Ğamze-i berhem-zen-i rûz-ı ḥisâb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.2).

Nezāre eylese düzdīde hāl-i ‘uṣṣāka / Olur **nigāhına** luṭf u ‘itāb nā-maḥrem (FKD, G.209, B.3).

Hemīşe ‘āşık-ı bīmāram āhdur kārūm / Nühüfte ḥüsn-i bütāna **nigāhdur** kārūm (FKD, G.216, B.1).

Feyz-i ‘aşkımdur **nigāhuñ** fitne-engīz eyleyen / Āteş-i şevkımdur āb-ı tīgüñi tīz eyleyen (FKD, G.240, B.1).

Tā-be-key gānze teğāfūl gibi pinhān olsun / Bir **nigāh** eyle ki biñ cān saña qurbān olsun (FKD, G.244, B.1).

Nigāhı ḥufte çeşmi pür-ḥumār-ı cām-ı istignā / Göñül mestāne keşf-i rāzda hem-rāz müstağnī (FKD, G.287, B.2).

Destine alduqça şemşīr-i kazāyı gānzesi / Bir **nigāh** ile şehīd eyler belāyı gānzesi (FKD, G.288, B.1).

Nice kaqnūs idermiş cismini sūzān **nigāh** ile / Derūn-ı şu‘lede raqşān ḥurūş-ı āteş-efşāna (FKD, K.7, B.28).

Nedür ol gānze-i pinhānī o düzdīde **nigāh** / Nedür ol ‘ārız-ı al ü nedür ol çeşm-i siyāh (FKD, K.9, B.2).

Cümleten cismini cān itse de ‘uṣṣāk yine / Öldürür virmez emān ol gāzab-ālūde **nigāh** (FKD, K.9, B.5).

Nigāh āfet ü çeşm āfet ü dehān āfet / O şāh-ı ḥüsne müsahḥar cihān cihān āfet (FKD, K.11, B.1).

Āşinā ol da nigāhuñla helāk eyle didüm / Didi itmem ki **nigāhum** sañā ikrāmumdur (FKD, K.12, B.21).

Āşinā ol da **nigāhuñla** helāk eyle didüm / Didi itmem ki nigāhum sañā ikrāmumdur (FKD, K.12, B.21).

Ālūde eylemez lebüñi nūş-ḥand ile / Düzdīde bir **nigāh** ile virmez dile cevāb (FKD, K.13, B.14).

İder her yazduğı şūḥuñ **nigāhı** / Dil-i ‘uṣṣākı mecrūḥ-ı nihānī (FKD, Kıt'a 6, B.4).

Ğilmāni belā **nigāhı** ḥürī / Ma‘şūka-i ‘āşıkāne-meşreb (FKD, Terci-bend 1, B.121).

Nigāhum oldı mir‘āt-ı tecellī / Düşelden çeşmüme ‘aks-i ḥayālūñ (FKD, G.177, B.3).

Ne āfet oldı **nigāhı** kim bīm-i tīğinden / Demekde gūşe-i çeşminde el-emān āfet (FKD, K.11, B.3).

nigāh eyle-: [2] Bakmak, görmek.

Zīr-i zülfinden **nigāh eyler** dil-i zāra dirīğ / Zaḥmumu bihbūd olur ḥançer ki müşk-ālūdedür (FKD, G.68, B.5).

Tā-be-key gāme teğāfūl gibi pinhān olsun / Bir **nigāh eyle** ki biñ cān saña ḳurbān olsun (FKD, G.244, B.1).

nigāh id-/it-: [19]

1. Bakış atmak.

Çeşmüñ dile şu deñlü **ider ašinā nigāh** / Gūyā ki birbiriyle ezel şoḥbet eylemiş (FKD, G.141, B.4).

Bir kerre gül-i ḥüsnine bī-tāb **nigāh it** / Ey bülbül-i cān ḥālūñi var şoñra tebāh it (FKD, G.23, B.1).

Tā ol büt-i şehlä ki baña **itdi nigāh** / Zūr-ı nigehiyle kāfir itdi beni āh (FKD, Rübai 53, B.1).

El-minnetü lillāh ki baña **itdi nigāh** / Memnūnam o dil-nevāzdan memnūnam (FKD, Rübai 43, B.2).

Gör ne zālimdür o şeh kim ḥışm ile **itse nigāh** / Ehl-i ‘aşқа çeşm-i bī-raḥmı tazallum öğredür (FKD, G.92, B.4).

Bir **nigāh itse** eger ḥışm ile ehl-i maḥşere / Lerzenāk eyler dil-i rüz-ı cezāyı gāmezi (FKD, G.288, B.3).

Olurdı şu‘le-i cevvalē gibi āteşin-hey’et / Ğāzabla bir **nigāh itseñ** eger gerdün-ı gerdāna (FKD, K.7, B.40).

2. İlgi göstermek.

Ḥışm ile olsun **nigāh it** bü’l-hevesler rağmına / ‘Aşık-ı maḥcūbuñam itme teğāfūlden ḥacıl (FKD, G.185, B.3).

Bir **nigāh it** luṭf ile zālīm helāk itdūñ beni / Verme ruḥşat gāmeze-i mest-i ‘itāb-ālūduña (FKD, G.250, B.3).

Çeşmüñ bu gurūr ile Cibrīl'i **nigāh itmez** / Müşkil ki olur la'lüñ 'İsā'ya cevāb-ālūd (FKD, G.43, B.5).

3. Dikkat etmek.

Nigāh it nergis ile lāleye ser-germ olup gūyā / İki dil-ber şunar birbirine peymāne gülşende (FKD, G.260, B.4).

Nigāh it dīde-i 'ibretle hüsni luṭf-ı Yezdān'a / Getürdi şevḳ-i dīdāriyla cūy-ı Nīl'i tuḡyāna (FKD, K.7, B.1).

Hey'et-i gūy-ı meh ü mihre **nigāh itdüm** Fehīm / Girde-i bālīn sürīn-i yāra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.6).

4. Ani gelişen bir olay sonucu ne olup bittiğine bakmak.

Eyledüm bī-iḥtiyār āh u fiḡān **itdi nigāh** / Hıışm ile kıldı teḡāfūl eyledi ḫālüm tebāh (FKD, Diğ̄er 1, B.10).

5. Hayranlıkla bir kimseye bakmak

Dün gece dīdār-ı yāra bir **nigāh itdüm** Fehīm / Tā-ḳiyāmet mest-i cām-ı ḫayret-i dūşīneyem (FKD, G.213, B.5).

'Afv ḳıl hüsnuñe küstāḫ **nigāh itdüm** ise / İḥtiyār elde degül girye vü āh itdüm ise (FKD, Terḳib-bend 3, B.15).

Nigāh itdün meger küstāḫ o māha / Nedür bilsem Fehīmā infi'alüñ (FKD, G.177, B.8).

Nigāh itmekde düzdīde o māha şu'le-eṭvāruz / Şu'ā'-ı çeşmümüz gāhī dirāz u gāh kütēhdür (FKD, G.96, B.4).

6. Bir durumun hakikatini anlamaya çalışmak.

Tā çeşm-i ḫaḳīḳatle **nigāh itmeye** Mūsā / Hep Ṭūr idügin vādī-i kuhsārı ne bilsün (FKD, K.4, B.5).

nigāhbān: [1] Bekçi, gözcü.

Nigāhbān olalı hıfz-ı ḳal'a-i Mışr'a / Ne ḳal'a ḳullesi şalmış feleklere sāye (FKD, K.8, B.14).

nigāh-ı bāz ḳıl-: [1] Tekrar bakmak.

Bir **nigāh-ı bāz** pes **kıldı** yine ol pādīshāh / Remz ü ĩmā ile söyleşmek olurdu līk āh (FKD, Diğer 1, B.11).

nigāh-ı çeşm: [1] Gözün bakışı.

İ'timād itme **nigāh-ı çeşmine** ey bü'l-heves / Merdüm-i hūşyār ile mestāne olmaz āşinā (FKD, G.11, B.2).

nigāh-ı çeşm-i düşmān-kām: [1] Mutluluğū söndüren gözün bakışı.

Düzdāde **nigāh-ı çeşm-i düşmān-kāmuñ** / Bī-cā ğazāb u zīr-i leb-i düşnāmuñ (FKD, Rūbai 34, B.1).

nigāh-ı çeşm-i luţf-āmīz: [1] İyiliklere bulanmış gözün bakışı.

Belā gerdān-ı çeşm-i ħasta-ħālūndür Fehīm-i zār / N'ola olsa **nigāh-ı çeşm-i luţf-āmīzüñe** ħurbān (FKD, G.226, B.5).

nigāh-ı ğamze: [1] Göz süzerek göz ucu ile bakma.

Bāde-nūş-ı ħūn-ı dil oldı **nigāh-ı ğamzeler** / Ğirre-mestān-ı cihān-ı fitneye mey-ħāneyem (FKD, G.212, B.5).

nigāh-ı ğarķa-be-tūfān: [1] Tufanda boğulmuş bakış.

Velī o şart ile kim çeşm-i 'aşık olmaya küstāh / **Nigāh-ı ğarķa-be-tūfānı** ğāh ğāh gerekdür (FKD, G.100, B.4).

nigāh-ı ğazāb: [1] Öfkeli bakış.

Ey **nigāh-ı ğazābı** mest-i mey-i naĥvet-i nāz / Ğamzesi sākī-i cām-ı ecel-i ehl-i niyāz (FKD, Terķib-bend 3, B.1).

nigāh-ı ħışm: [2] Öfkeli bakış.

'Aceb mi almasa cānum **nigāh-ı ħışm** ile çeşmi / Hümā-yı büm-ţalı'den olur şeh-bāz müstağnī (FKD, G.287, B.4).

Nigāh-ı ħışmı nedür luţf ile tebessümi ne / Bu şīveden o şehūñ müdde'ā nedür bilmem (FKD, G.205, B.6).

nigāh-ı 'işve: [1] Nazlı bakış.

Çeşmüñi h̄'āb-ı teğāfūl ıurfa bīmār eylemiş / Kim **nigāh-ı 'ışve** vü nāz itmeden perhīz ider
(FKD, G.53, B.2).

nigāh-ı kahr-ı çeşm: [1] Gözün yok edici bakışı.

N'ola zehr-i sitem mestān-ı 'ařka itse mey kārın / **Nigāh-ı kahr-ı çeřmüñ** neşve-ālūd-ı
terahhımdur (FKD, G.103, B.5).

nigāh-ı luıf id-: [1] Güzel bir şekilde bakmak.

Ne deñlü hışm iderse bir **nigāh-ı luıf ider** gāhī / Degül hālī muhařřāl 'aşık-ı zāra
mürüvvetden (FKD, K.15, B.44).

nigāh-ı merhamet-düşmen: [1] Acımaya düşman bakış.

Görüp hūn iıre cān-ı nīm-küşte muıtarib-hālın / **Nigāh-ı merhamet-düşmen** urup bir nīze
rahm itdi (FKD, G.282, B.3).

nigāh-ı muğbeıe: [1] Meyhane ıırağının bakışı.

Cām-ı İřlām'um şikest itdi **nigāh-ı muğbeıe** / Sađla yā Rab dīnūmi çeřm-i harāb-ı bādeden
(FKD, G.233, B.3).

nigāh-ı nāz: [2] Cilveli bakış.

İltifāt-ı ğamze-i mestūñle sihr-i i'cāz olur / Neřve-i mey çeřmüñe gelse **nigāh-ı nāz** olur
(FKD, G.89, B.1).

Çeřm-i řūhından bile sağlar **nigāh-ı nāzını** / Kıl temāřa çeřm-i ğammāz-ı suhān-perdāzını
(FKD, Diğer 1, B.18).

nigāh-ı pinhānī it-: [1] Kaıamak bakışlar atmak.

Nāzdan sen yine teğāfūl ıtut / Cāna it bir **nigāh-ı pinhānī** (FKD, K.17, B.87).

nigāh-ı pūr-fiten: [1] Fitne dolu bakıř.

Gāh müjgan geh **nigāh-ı pūr-fiten řemřir** olur / Kāt-i mazlūmān-ı çeřmi cümleten řemřir
olur (FKD, G.86, B.1).

nigāh-ı pūr-füsün: [1] Büyüleyici bakıřlar.

Řasem i'cāz-ı 'ařka öyle istiĝnā-fürüşam kim / Ne çeřm-i sihr-kār u ne **nigāh-ı pūr-füsün**
olsa (FKD, G.256, B.4).

nigāh-ı pür-‘itāb: [1] Azarlama dolu bakış.

Kirişme fitne-fermādur o çeşm-i nīm-ḥ‘ābuñdan / Kıyāmet-dostdur ‘ālem **nigāh-ı pür-‘itābuñdan** (FKD, G.230, B.1).

nigāh-ı pür-kīn: [1] Öfke dolu bakış.

Nedür ol **nigāh-ı pür-kīn** nedür ol nühüfte ḥande / Bu reviş bu tarz-ı āyīn ider ehl-i ḥüsni bende (FKD, G.259, B.1).

nigāh-ı pür-şitāb: [1] Alelacele bakış.

Eylemezdüm nāmını tīr-i kazānuñ kund-rev / Sāḥa-i dilden **nigāh-ı pür-şitābuñ** görmesem (FKD, G.210, B.6).

nigāh şal-: [1] Etrafa bakış atmak.

Dil olmuş künc-i çeşminde ḥarīde / **Nigāhı şalmada** şemşīr-i nāzı (FKD, G.279, B.4).

nigāh-ı şūḥ-ı çeşm-i ‘işve-sāz: [1] Cilve yapan gözün baştan çıkarıcı bakışı.

Benümle sāzgār olur mı yā Rab / **Nigāh-ı şūḥ-ı çeşm-i ‘işve-sāzı** (FKD, G.279, B.5).

nigāh-ı şūḥ: [3] Coşkun bakış.

Her gūşeden bir āfet-i ḥalk u belā-yı cān / Cānın **nigāh-ı şūḥuna** ḳurbān idüp gelür (FKD, G.111, B.5).

Var ise yine **nigāh-ı şūḥuñ** eyler imtizāc / Çeşm-i maḥmūruñ gibi mest-i ḥarāb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.2).

N’içün la’l-i lebūñ ‘uşşāka düşünām u ‘itāb eyler / **Nigāh-ı şūḥuña** lāyıkdur ey şeh pür-sitiz olmak (FKD, G.161, B.4).

nigeh: [26] Bakış, nazar.

Helāk-ı ḥançer-i müjgānı olmadan kaçmaz / Virürse ger **nigehi** cān-ı mübtelāya rızā (FKD, G.13, B.4).

Şehrī ile Fehīm idüp i‘cāz-ı ‘aşkı fāş / Siḥr-i bedīhede **nigehin** mülzem eyledük (FKD, G.173, B.5).

Ne **nigeh** zaḥm-ı dil-i sīne-i şemşīr-i kazā / Ne nigeh dāğ-ı dil-i cevher-i tīg-i cellād (FKD, G.38, B.2).

Ne nigh zāhm-ı dil-i sīne-i şemşīr-i kâzâ / Ne **nigh** dâğ-ı dil-i cevher-i tîğ-i cellâd (FKD, G.38, B.2).

Ne **nigh** şâ'ika-i hâne-ber-endâz-ı verâ' / Ne **nigh** bâriqâ-i hırmen-i zühd ü zühhâd (FKD, G.38, B.3).

Ne **nigh** şâ'ika-i hâne-ber-endâz-ı verâ' / Ne **nigh** bâriqâ-i hırmen-i zühd ü zühhâd (FKD, G.38, B.3).

Ol zamân kim **nighin** ma'reke-perdâz eyler / Evvelâ gamzeleri kaçd-ı ser-i nâz eyler (FKD, G.58, B.1).

Köhne cellâd-ı felek çıkmaz o mehle başa / Tıfl iken bir **nighiyle** nice biñ kana girer (FKD, G.59, B.2).

Şīve-i gamzelerüñle **nighüñden** bilürem / Sen de gamzeñ gibi fettân olacağsın âhır (FKD, G.66, B.6).

Güft ü güy-ı 'arz-ı hâle olamaz mâni' rakīb / 'Aşık u ma'şuk beyninde **nigh** mektübdur (FKD, G.69, B.3).

Fermân-ber-i gamzesi kirişme / Ser-leşker-i gamze ol **nighdür** (FKD, G.95, B.3).

Ol kim cemâlün âb-ı ruğ-ı 'ışmet eylemiş / Biñ şerm-i nâza bir **nighün** âfet eylemiş (FKD, G.141, B.1).

Hüsni büt-hâne-kün-i Ka'be-i İslâm-penâh / **Nighi** sâki-i peymâne-dih-i bezm-i sürüş (FKD, G.144, B.3).

Bî-ihtiyât eyledüm evvel **nighde** âh / İtdi rümüz-ı gamzesi ifşâ-yı râz hayf (FKD, G.159, B.7).

Gâh luğf geh gâzab gâhî teğâfûl geh **nigh** / Göñlüm egler gamze-i mekkâresi bir kimsenün (FKD, G.179, B.4).

Düzdîde **nighle** dili al nâza tıyurma / Esrârumuzı gamze-i gammâza tıyurma (FKD, G.251, B.1).

Çeşmün ki ede hânçer-i müjgânı keşide / Eyler **nighün** gamze-i şad-'ömri deride (FKD, G.258, B.1).

Saña râğib oldı göñlüm saña tâlib oldı göñlüm / Yine gâ'ib oldı göñlüm **nighündedir** ya sende (FKD, G.259, B.4).

Bir **nigehle** iderüm tã'ir-i hürşîdi şikâr / Rişte-i haţţ-ı şu'â-ı başarum dāmumdur (FKD, K.12, B.7).

Didi kim kâfir-i bî-dîne olur mı kişi dost / Didüm ey büt **nigehüñ** düşmen-i İslāmumdur (FKD, K.12, B.23).

Bir **nigehle** gör işlerin ammā / Ğamzeden eyle tîĝ-i bürrānı (FKD, K.17, B.90).

Gāh ider pinhān **nigehle** 'āşıkın mest ü harāb / Geh teĝāfülle ider erbāb-ı dilden ictināb (FKD, Diĝer 1, B.2).

Nigehiyle yine bir dil-ber-i Mirrîh-nijād / Eyledi leşker-i pür-şür-ı belāya imdād (FKD, G.38, B.1).

Nigehüñ yād iderem t̄alib-i dīdār olsam / N'eyleyim t̄ab getürmem aña hüşyār olsam (FKD, G.200, B.1).

Bir fitneyi ihyā için ey şeh **nigehüñle** / Dünyāyı helāk eyleme çeşm-i siyehüñle (FKD, G.265, B.1).

İder taşvîr-i şîr itse **nigehle** / Gürîzān āhū-yı çeşm-i bütānı (FKD, Kıt'a 6, B.6).

nigeh it-: [3] Bakmak.

Nigeh it ta'allül itme kuluñam tecāhül itme / Ölürem teĝāfül itme bu ĝarîb derdmende (FKD, G.259, B.3).

Şeb-i ĝamda āfitābını anup āh iderdi Mecnün / **Nigeh itse** māha zîrā görünürdi rüy-ı Leylî (FKD, G.285, B.6).

Sîne-ber-sîne vü leb-ber-leb ü hem-āĝüşuz / H̄asret ile **nigeh itsün** bize h̄asret bu gece (FKD, G.257, B.9).

nigeh ü ĝamze: [1] Göz ucuyla bakmak.

Pür olursa **nigeh ü ĝamze** ma'aza'l-lāh eger / H̄avfden şahş-ı ecel eyleye āh u feryād (FKD, G.38, B.4).

nigehbān: [2] Gözcü, bekçi.

Maḥbūs-ı teĝāfül idi dil ĝamze **nigehbān** / Ğurbānuñ olam eyledi āzād nigāhuñ (FKD, G.176, B.6).

Benem ol şeh ki feyz-i Bārî'dür / Kaşr-ı endişemüñ **nigehbānı** (FKD, K.17, B.67).

nigeh-i ‘arbede-cū: [1] Kavga arayan bakış.

Nice yüz biñ dili bir ğamze iderken küşte / **Nigeh-i ‘arbede-cū** kaçd-ı tegāfūl mi ider (FKD, G.51, B.2).

nigeh-i çeşm: [1] Gözünün bakışı.

Meclis-i ‘işveyi kırsa **nigeh-i çeşmi** Fehīm / Dil-i şūhum şunar ol mest-i mey-i nāza kadeh (FKD, G.33, B.5).

nigeh-i iltifāt: [1] Hoşnut bir bakış.

Egerçi bir **nigeh-i iltifāt** görmedi ammā / Fehīm ider yine ümmīdvār o şūha tevāzu‘ (FKD, G.152, B.7).

nigeh-i luṭf: [1] İyilik bakışı.

Her ne ṭalebūm var ise dil-berdendür / Peydā **nigeh-i luṭf** u nihān būs u kinār (FKD, Rübai 15, B.2).

nigeh-i mest: [1] Sarhoş bakış -Sevgilinin baygın yan bakışı-.

Tā oldı müselleṃ **nigeh-i mestūne** rindī / Maḥşūşdur ol ğamzelere ‘işve-perestī (FKD, G.290, B.3).

nigeh-i mu‘cize-perdāz: [1] Olağanüstülükler düzenleyen bakış.

‘Uşşāka ne sihr itdügin efsūn-ı kirişmeñ / Luṭf it **nigeh-i mu‘cize-perdāza** ṭuyurma (FKD, G.251, B.4).

nigeh-i nergis-i bīmār: [1] Hastalıklı baygın bakış.

Pür-teġafūl **nigeh-i nergis-i bīmār** nedür / Ğonca-i gül gibi la‘līn-i şeker-bār nedür (FKD, Terkiḃ-bend 3, B.22).

nigeh-i pür-fūsūn: [1] Büyüleyici bakış.

Ol ‘āşıkam ki itmedi bī-hūş-ı cām-ı nāz / Ol çeşm-i mest ol **nigeh-i pür-fūsūn** beni (FKD, Terkiḃ-bend 1, B.42).

nigeh-i şā‘irāne: [1] Şâire yakışır bakış.

Fehīm’i itmege i‘cāz-ı naẓm ile mümtāz / O pür-fūsūn **nigeh-i şā‘irānedür** bā‘iş (FKD, G.28, B.7).

nigeh-i seh h r: [1] Sihirli bakış.

Nice ben çeşm-i füsün-k rına dil vermeyeyim / Sihri de eyledi meft n **nigeh-i seh h r** (FKD, G.277, B.2).

nigeh-i ş h: [1] İşveli (nazlı, oynak) bakış.

Nigeh-i ş h ile g mze-i g mm zına bak / Nice f ş olmadadır c n u dil n r zına bak (FKD, G.160, B.1).

nih l n: [1] Fidanlar.

şererveş tıfl iken ol servüm oldu şu le-i ser-keş / Bel  l -b d olur h şıl **nih l n** d neden şo ra (FKD, G.253, B.7).

nih l-i emel: [1] Umut fidanı.

Tek hem n eyleme pejmürde **nih l-i emelüm** / Yoħsa ey ebr-i  a a neşv   nem dan geçdüm (FKD, G.218, B.2).

nih l-i gül-b n: [1] G l fidanı.

ş k h-ı hüsn   hay  ile b gi eylese g l-geşt / **Nih l-i gül-b n ider şerms r o ş ha tev zu ** (FKD, G.152, B.3).

nih l-i h me-zib n: [1] Kalemli süsleyen fidan.

 emen-i su algehde o **nih l-i h me-zib n** / G l-i pençe-i şehid ndur olan t r z-ı zeyli (FKD, G.285, B.2).

nih l-i k met: [1] Düzgün, güzel boy.

Be zerdi **nih l-i k metine** / ş r-efgen-i maħřer olsa T b  (FKD, Terci-bend 1, B.5).

nih l-i nazm: [1] şiire başlama aşaması.

Nih l-i nazma du adur  u  fer n efs n / G ş de-dest olasın sen daħı bu ma n ya (FKD, K.8, B.33).

nih l-i şu le: [1] Ateş fidanı.

Bir **nih l-i şu le** g rse n pertevinden b -h d ol / V di-i  aş ıcre ş hib-T r'a be zet kend n  (FKD, G.284, B.4).

nihāl-i şu'le-ber: [1] Ateş veren fidan.

Feyz-düşmen **nihāl-i şu'le-berem** / Berg-i sîr-âb n'iydügin bilmem (FKD, G.204, B.4).

nihāl-i surh-ı müjgân: [1] Kirpiklerin kanlanmış fidanı || Sevgilinin oka benzeyen kirpiğinin âşıkların kanına bulanması.

Egerçi mümteni'dür şāh-ı mercān mīve-hîz olmak / **Nihāl-i surh-ı müjgānum** nedendür dāne-rîz olmak (FKD, G.161, B.1).

nihāl-i Tûr: [1] Tûr Dağı'nın fidanı. Tûr Dağı'ndaki ağaca Allah'ın tecellisi ulaşınca ağaç yanmaya başlamıştır.

O serv-i şu'le-bârı ben **nihāl-i Tûr'a** beñzetedüm / Ki âteşler ola pîçide hep evrāk u ağşāna (FKD, K.7, B.29).

nihān: [4] Saklı, gizli.

Muttaşıl bīm-i hücum-ı ta'ne-i agyārdan / Tengnā-yı hücre-i dilde **nihāndur** giryemüz (FKD, G.127, B.6).

Teğāfüldür o şemşîr-i belā-âb u kazā-cevher / Ki olmuş tîğ-i müjgānveş 'ayān kendi **nihān** keskin (FKD, G.242, B.2).

Rümüz fehm ü suḥandān u şā'ir-i nāzük / 'Ayān cihān ma'ānī velī **nihān** āfet (FKD, K.11, B.13).

Her ne ṭalebüm var ise dil-berdendür / Peydā nigeḥ-i luṭf u **nihān** būs u kinār (FKD, Rübai 15, B.2).

nihān et-: [1] Gizlemek, saklamak.

Sīneñde **nihān etme** Fehīm âteş-i 'aşkı / Hürşīdi gör ey māye-dih-i vāye-i düzaḥ (FKD, G.35, B.5).

nihān eyle-: [1] Gizlemek, saklamak.

Şemīmin sünbül ü nergis piyāzında **nihān eyler** / Nesīm-i şubḥ olup girsem eger geşt-i gülistāna (FKD, K.7, B.49).

nihān it-: [2] Gizlemek, saklamak..

Ser-leşker-i hübân-ı cihânsın yine ey mâh / Hürşîdi **nihân it** yürü gerd-i siyehüñle (FKD, G.265, B.2).

Dîdeden hattu **nihân itmez** o gül-ruhsârı / Gül-i hürşîdüñ olur yine şu'â'ı hârı (FKD, G.277, B.1).

nihân ol-: [1] Gizlenmek, saklanmak.

Ğamzeñde **nihân olsa** n'ola 'arbede-sâzi / Çeşmüñde 'ayân ma'ni-i keyfiyyet-i mestî (FKD, G.290, B.2).

nihânî: [3] Gizlilik, sır.

Ne hoşdur hüsñ ü 'aşkuñ birbiriyle / **Nihânî** bâzi-i nâz u niyâzi (FKD, G.279, B.2).

Pür-zağm-ı figâr it dili ğamzeñle **nihânî** / Çeşmüñ gibi bir âfet-i mümtâza tıyurma (FKD, G.251, B.2).

Qurbânuñ olam amân helâk itdi amân / Düzdîde tebessüm ü **nihânî** ğamzeñ (FKD, Rübai 32, B.2).

niqâb: [5] Yüz örtüsü, peçe, yaşmak (TULUM, s.1389).

Zerreş ser-geştesiyim bir şehüñ k'itse hicâb / Mâhdan eyler **niqâbın** sâyeبانın âfitâb (FKD, Diğ'er 1, B.1).

Ne şu'ledür o tecellî-fürüş-ı hüsñ-i metâ' / Ki mihr gibi degüldür **niqâbdan** mağzûz (FKD, G.150, B.3).

Degül o hüsne hemân âfitâb nâ-mağrem / Ne âfitâb ki olmış **niqâb** nâ-mağrem (FKD, G.209, B.1).

Bilür nâ-mağrem-i şādîdür anuñcün ider bağtum / 'arūsāsâ dilüñ dâ'im **niqâbın** gerd-i külfetden (FKD, K.15, B.25).

Göreydi şüret-i hübını Bihzâd / **Niqâbıyla** yazardı dil-berânı (FKD, Kıt'a 6, B.3).

niqâb it-: [2] Saklamak, örtmek.

Târ u püd-i siyâhi-i şebden / Çihre-i bağtuma **niqâb itdüm** (FKD, K.2, B.6).

Mihr ü mâha dūd-ı âh-ı dilden **itmezdüm niqâb** / Ger şu'â'-ı çeşm-i 'âşıkdan hicâbuñ görmesem (FKD, G.210, B.7).

niķāb ol-: [1] Perde olmak || Gizlemek.

Mümkin degül hayāl ile de seyr-i ‘ārızı / Kim tār u pūd-ı rişte-i cāndan **olur niķāb** (FKD, K.13, B.8).

niķāb-ı bend-i ħacālet: [1] Utangaçlık bağının örtüsü.

İderse rişte-i zülfin revā o Yūsuf-ı ħüsñ / **Niķāb-ı bend-i ħacālet** ruĥ-ı Züleyĥā’ya (FKD, K.8, B.23).

niķāb-ı ħüsñ: [1] Güzelliğın örtüsü.

Ķaldı kūsuf-ı ye’sde ħürşid-i tālī‘üm / Etmez **niķāb-ı ħüsñin** o meh nīm-bāz ħayf (FKD, G.159, B.3).

Nīl: [6] Mısır’daki büyük nehir.

Ķün nūr-ı dīdesi seferī oldı **Nīl’den** / Ya’ķüb-ı ħasta el yudı çeşm-i ‘alīlden (FKD, G.235, B.1).

Miyānı oldı nīlufersitān eṭrafı nergiszār / Naẓar kıl **Nīl** içinde ceste ceste ol çerāğāna (FKD, K.7, B.25).

Olup āteşkede **Nīl** ü semender oldı baĥrīler / Hevāyīler hevāyı eyledi pūr-şem‘ ü pervāne (FKD, K.7, B.27).

Ķased ol pāk-meşreb rind-i deryā-nūşa kim bī-bāk / Gezüp **Nīl** üzere ‘işret eyleye dil-berle rindāne (FKD, K.7, B.31).

O şevķ ile Züleyĥā gibi **Nīl’e** virdiler zīnet / Temāşā için ol şāĥib-serīr-i māĥ-ı Ken‘ān’a (FKD, K.7, B.21).

Hemīşe tā ki ħük-m-i cezr ü medd-i feyz-i Ħaķ **Nīl’i** / Taķāzā eyleye gāĥ izdiyāda gāĥ noķşāna (FKD, K.7, B.64).

Nīl-rān: [1] Nil nehri gibi akan.

Nevĥa-i Ya’ķüb-ı ħüznüz ħande-tām itsek n’ola / **Nīl-rāndur** çeşmümüz tūfān-nişāndur giryemüz (FKD, G.127, B.4).

nīlūfer: [3] Güneşin doğduğunda suda açan, güneşin battığında ise suya gömülen çiçektir (BURĤĀN-I KATI, s.562).

Āb-gīr olur o gülşen güli **nīlūfer** olur / Feyz-i te’sīr-i ruĥ u dīde-i giryānumdan (FKD, G.229, B.4).

Mihr ü mehle çarh-ı mīnā-fām bir baħr oldı kim / İki **nīlüfer** virür ol baħr-ı aħdar rüz u Şeb
(FKD, K.1, B.16).

Ger be-Şiküfem ħande neh **nīlüfer** Őubħem / Gül-gonca-i meh büdem u der-Őām Şiküfem
(FKD, G.296, B.2).

nīlüfer-i ħürŐid: [1] Güneş nilüferi. Nilüfer'in güneşin doĖuŐuyla beraber açılması.

Görinür ābda **nīlüfer-i ħürŐid** gibi / Őosañ ol sīne-i āyīne-miŐāl üstine gül (FKD, G.196, B.4).

nīlüferī-i berg-i gül: [1] Gül yaprağının nilüferi.

Nīlüferī-i berg-i güli rüzeden degül / 'Aks itdi aña çihre-i zerdüm miŐāl-i āb (FKD, K.13,
B.11).

nīlüfersitān: [1] Nilüfer çiçekliği.

Miyānı oldı **nīlüfersitān** etrāfı nergiszār / Nazar kıl Nīl içinde ceste ceste ol çerāĖāna (FKD,
K.7, B.25).

nīm-bāz et-: [1] Yarılacak.

Şaldı küŐf-ı ye'sde ħürŐid-i Őālī'üm / **Etmez** niĖāb-ı ħüsnin o meh **nīm-bāz** ħayf (FKD,
G.159, B.3).

nīm-bāz eyle-: [1] Aralamak.

İstemez kālā-yı ħüsnī ola tārāc-ı niĖāħ / Perde-i zülfin anuñçün **nīm-bāz eyler** baña (FKD,
G.6, B.3).

nīm-bismil: [1] Yarı kesilmiş.

Őo muŐtarib olayım **nīm-bismil** eyle beni / Senüñ Őehīdüñ olur ıztırābdan maħzūz (FKD,
G.150, B.6).

nīm-çin-i Ėazab-ı ebrü-yı cānāne: [1] Sevgilinin yarı çatık kaşlarının öfkesi.

ŐibleĖāħ itmeğe künc-i 'ademi cān-ı Fehīm / **Nīm-çin-i Ėazab-ı ebrü-yı cānāne** yeter (FKD,
G.62, B.7).

nīm-cünbiş: [1] Yarı kımıldanıŐ.

Nīm-cünbiŐ itmeden ebrü-yı ŐemŐir-i Ėuzāt / Kelle-i Ői'ī olurdı pāy-ı esbe būs-dād (FKD,
Kıt'a 8, B.9).

nīm-nigāh: [2] Yarım bakış. Göz ucuyla bakma.

Bir **nīm-nigāh** itsem öldürmege eyler sa'y / Ol kāfir-i bī-rahmum yā Rab seveni n'eyler (FKD, G.56, B.10).

Çeşm-i siyeh-mesti ki maḥmūrdur / **Nīm-nigāh** eylese ma'zūrdur (FKD, G.74, B.1).

nīm-nigāh eyle-: [1] Göz ucuyla bakmak.

Bir **nīm-nigāh eylemezdi** / Āyīne olaydı rüy-ı Leylī (FKD, Terci-bend 1, B.4).

nīm-nigāh-ı sitem-engiz: [1] Cefa eden göz ucuyla bakış.

Çorçaram **nīm-nigāh-ı sitem-engizinden** / Olmaya rüz-ı kıyāmetde hüveydā fitne (FKD, G.270, B.4).

nīm-pervāz-ı nigāh: [1] Yarım yamalak bakış.

İtmeden şeh-bāz-ı çeşmi **nīm-pervāz-ı nigāh** / Hāvfdan rīzān ider perr-i hümāyı gamzesi (FKD, G.288, B.4).

nīm-reh: [1] Yarı yol.

Nīm-rehden olalum 'āzīm-i kūy-ı cānān / Dönelüm Ka'be-i aşlıye peşimān olarak (FKD, K.16, B.13).

nisbet: [1] Göre, nazaran, nisbetle.

Heft düzāḥ dil-i pür-tābuma **nisbet** ferdā / Yedi ḥalvetlü yedi kubbelü ḥammāmumdur (FKD, K.12, B.10).

nisbet-i sihr: [1] Büyünün benzeri.

Sözlerüm nüşa-i i'cāz-ı Kelīm oldı Fehīm / Dürdür **nisbet-i sihri** suḥan-ı pākūmden (FKD, G.236, B.8).

nīst: [2] Yok, (mevcut) bulunmamak.

Demezem kim menem digerrhā **nīst** / Pādişāh-ı suḥan faḳīr benem (FKD, G.206, B.14).

Dāmenemrā **nīst** tāri' güşūd muhtāc-ı çāk / Mī küned deryūze-i çāk ez-girībānem henüz (FKD, G.295, B.3).

n'iste-: [1] Ne istersin, ne arzularsın.

N'istersin ey Fehīm yūri zūhdūñ ile sen / Ol mest-i hūsni ister isem de ben isterem (FKD, G.208, B.7).

nisyānī: [1] Unutma, unutkanlık.

Kiminūñ şī'ri tazedür k'olsun / Tā ebed hābs-ı ʔab'ı **nisyānī** (FKD, K.17, B.58).

nişān: [5] Hedef, iz, belirti.

Felek o ebrū vū müjgāndan itdi tā ki cūdā / Hūdeng-i ʔavs-i ʔazānuñ **nişānıyuz** cānā (FKD, G.8, B.5).

Bī-nişānīdür **nişānı** ʔaşıq-ı güm-geştenūñ / Ehl-i ʔaşıqı bilmeyen ʔārif nişānından bilür (FKD, G.112, B.4).

Bī-nişānīdür nişānı ʔaşıq-ı güm-geştenūñ / Ehl-i ʔaşıqı bilmeyen ʔārif **nişānından** bilür (FKD, G.112, B.4).

ʔıyāmet olduğına ʔaşr-ı Cem yeter bu **nişān** / Henüz olmada zāhir zer-i defīn-i sebū (FKD, G.247, B.4).

Noʔta-i şekki görüp şaınma serāb ola şarāb / Yoʔdur ey ʔārif **nişān** aşlā şarāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.8).

nişān ol-: [1] Okun hedefi hâline getirmek.

Hemīşe bende eyler āzmāyīş tīr-i müjgānın / **Nişān oldu** dilüm ol nāvek-i elmās-peykāna (FKD, K.7, B.51).

nişān ver-: [1] (O şeyi) haber vermek veya hatırlatmak.

Sevüp bir fitne-i āhır-zamānı cān-nişār ol kim / **Nişān vere** cemāl-i ʔadri hūrşīd-i ʔıyāmetden (FKD, K.15, B.46).

nişāne it-: [2] Hedeflemek.

Tīr-i ʔazāya ey ʔarḥ **itme nişāne** sen de / Yitmez mi cāna zaḥm-ı tīr-i nigāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.4).

Nişāne itmedi ʔeşmi dil-i sengīn-i ağıyarı / Haḥā itmezdi ammā nāvek-i ser-tīze raḥm itdi (FKD, G.282, B.4).

nişān-ı āteş: [1] Ateşin belirtisi.

Bir āh ile sūzum eyleyem fāş / Dūd oldı velī **nişān-ı āteş** (FKD, Terci-bend 1, B.71).

nişān-ı ḥasret-i ḡam: [1] Keder özleminin belirtisi.

Ḥavfum oldur kim **nişān-ı ḥasret-i ḡamdur** Fehīm / Mużtarib itmekdedür cānum ḡulū-yı
ārzū (FKD, G.249, B.8).

nişān-ı ittihād-ı ḥüsn ü dil: [1] Gönül ve güzelliğin birleşmesinin işareti.

Nişān-ı ittihād-ı ḥüsn ü dildür / K'olup bād-ı ḥazandan ḡül perīşān (FKD, G.232, B.3).

nişān-ı luţf: [1] İyiliğin işareti.

Sipih-r-i sifle-perver cevrin az eylerse de ḡāhi / **Nişān-ı luţf** şanma ḡāyet-i imsākendür hep
(FKD, G.17, B.4).

nişān-ı 'uşşāk: [1] Aşıkların hedefi.

Āh oқıdur tīr ü kemān-ı 'uşşāk / Tā sīne-i 'arşdur **nişān-ı 'uşşāk** (FKD, Rūbai 30, B.1).

nişāt-ı ḡam: [1] Derdin sevinci.

Ben ölürsem bu **nişāt-ı ḡam** ile ḥande-künān / Za'ferān vāye alur çemen-i ḥākūmden (FKD,
G.236, B.6).

nīş-āzmā: [1] Yaralar açan.

Gerçi la'li nūş-ı cān līkin müje **nīş-āzmā** / Cümlesi ḥırsun yeter ben bī-dile ḥırfa belā (FKD,
Diğer 1, B.7).

nīş-i ḡamze: [1] Yan bakışın hançeri.

Ey **nīş-i ḡamze** zaḥm-ı nigāhi yeter baña / Her mūyum itme sen daḥı bir nişter baña (FKD,
G.7, B.1).

nīş-i ḡamze-i ser-tīz: [1] Keskin yan bakışın iğnesi.

Derūnum rīş rīş itmekte **nīş-i ḡamze-i ser-tīz** / Yine elmās-ı rīze merhem-i zaḥm-ı derūn
olsa (FKD, G.256, B.3).

nişter: [1] Neşter de denilen çakıya benzer ucu sivri ve keskin bir alet (SALAHÎ, C.2, s.604).

Ey nîş-i ğamze zaḥm-ı nigāhı yeter baña / Her müyum itme sen daḥı bir **nişter** baña (FKD, G.7, B.1).

nîşter eyle- [1] Kirpikleri kesici alete çevirmek.

Ey cādū-yı ḥūn-rîz yeter sîne-i cāna / Müjgānuñı geh nāvek ü geh **nîşter eyle** (FKD, G.267, B.4).

nişter-efşân-ı şiryānî: [1] Atardamara neşter vuran.

Cünbiş-i ğamze ile müjgānuñ / Oldı **nişter-efşân-ı şiryānî** (FKD, K.17, B.94).

nişter-i nāzük-mizāc: [1] İnce yapılı neşter.

Feyz-i neşv-i ḥūn-ı şiryānumla itse iḥtilāt / Pençe-i mercān olurdu **nişter-i nāzük-mizāc** (FKD, G.29, B.6).

n'it- [1] Ne etti, ne yaptı?

Şehri-i nā-murāda gör **n'itdi** / Yeridür yaḳsa 'ālemi āhı (FKD, Kıt'a 4, B.2).

niyāz: [5] Yalvarma, rica, istirham.

Egerçi nāzına yārūñ **niyāz** olur bā'is / Niyāz-ı 'āşıka da luḫf-ı nāz olur bā'is (FKD, G.27, B.1).

Niyāz o şūḫa hezārān ki farḫ-ı 'işmetden / Maḫall-i nāzda ḥūy-rîz olup ḫicāba düşer (FKD, G.60, B.4).

Biñ **niyāz** ile getürdüm o ḥümāyı şayda / Şeh-levendüm güzelüm şūḫ-ı cihānum diyerek (FKD, G.170, B.2).

Ger itse biñ **niyāz** ile dil bir su'āl-i nāz / Ol bî-dimāğ-ı rûze k'odur şimdi mest-i ḫ'āb (FKD, K.13, B.13).

Ḫāl-i ruḫsārına vardır **niyāzım** / Gözümdeki nûrum benim ḫocamdır (FKD, G.38, B.1).

niyāz eyle- [3] Yalvarmak, ricada bulunmak.

Sîne gerüp ğamzeden zaḥm **niyāz eyleme** / Çeşm-i siyeh-mestdür el-ḫazer eyler helāk (FKD, G.169, B.4).

Bir kerre itmedi beni memnūn-ı nāz ḫayf / Dil-ḫāhum üzre **eylemedüm** bir **niyāz** ḫayf (FKD, G.159, B.1).

Bir hayāt için kazā bilmem ne nāz eyler baña / Ben şehīd-i ğamzeyem ʿİsī **niyāz eyler** baña
(FKD, G.6, B.1).

niyāz id-/it-: [2] İsteğini arz etmek, arzusunu söylemek.

Cānumuz vaḳf-ı tīğ-i nāz idelüm / Zaḥm urduḳça bir **niyāz idelüm** (FKD, G.221, B.1).

Zevḳ-ı nāzından niyāz oldu zebānum ser-te-ser / Ben **niyāz itsem** o nāz eyler şanurdum bī-
haber (FKD, Diğer 1, B.26).

niyāz ol-: [1] Dua edilmek, yalvarmak.

Zevḳ-ı nāzından **niyāz oldu** zebānum ser-te-ser / Ben niyāz itsem o nāz eyler şanurdum bī-
haber (FKD, Diğer 1, B.26).

niyāz-ı ʿaşık: [1] Âşığın yalvarması.

Egerçi nāzına yārūñ niyāz olur bāʿis / **Niyāz-ı ʿaşık** da luḫf-ı nāz olur bāʿis (FKD, G.27, B.1).

niyāz-ı mey: [1] Şarabın isteği.

Niyāz-ı mey müjedür gerçi yāra meclisde / Olur ne fāʿide mestāna keşf-i rāz lezīz (FKD, G.44,
B.2).

nʿiydügi: [14] Ne olduğunu.

ʿĀrifem ʿarif ki bilmem ʿaşḳ u ʿirfān **nʿiydügin** / Hem yine erbābını taʿyīb ü rüsvā eylemem
(FKD, G.203, B.6).

Söylemeñ ṭabʿ-ı Fehīmʿün **niydügin** bīgāneye / Āşināyān-ı suḫan ḫüsn-i beyānından bilür
(FKD, G.112, B.7).

Bilmezüz kār-ı tebessüm **niydügin** ammā Fehīm / Her zamān vīrān iken şad-ḫānümāndur
giryemüz (FKD, G.127, B.7).

Lezzet-i şevḳ-ı maḫabbet **niydügin** pervānede / Şuʿle-i āha hem-āğüş olmayınca bilmedüm
(FKD, G.219, B.3).

Şuʿleyem tāb **nʿiydügin** bilmem / Lücceyem āb **nʿiydügin** bilmem (FKD, G.204, B.1).

Şuʿleyem tāb **nʿiydügin** bilmem / Lücceyem āb **nʿiydügin** bilmem (FKD, G.204, B.1).

Tā ki āyīne-i heyülāyam / Şüret-i ḫʿāb **nʿiydügin** bilmem (FKD, G.204, B.2).

Sürme-i çeşm-i bahtum olalı h'āb / Nür-ı meh-tāb **n'iydügin** bilmem (FKD, G.204, B.3).

Feyz-düşmen nihāl-i şu'le-berem / Berg-i sîr-āb **n'iydügin** bilmem (FKD, G.204, B.4).

Rind-i dīvāneyem ne küfr ü ne dîn / Selb ü ĩcāb **n'iydügin** bilmem (FKD, G.204, B.5).

Nāhūdā-yı yem-i belā-mevcem / Bīm-i gird-āb **n'iydügin** bilmem (FKD, G.204, B.6).

Mest-i aşkam Fehīm-i küstāham / Resm ü ādāb **n'iydügin** bilmem (FKD, G.204, B.7).

İstimā' it **n'iydügin** sāmān-ı rindi şofiyā / Gel Fehīm-i mest-i aşk u bī-dil ü üftādeden (FKD, G.234, B.5).

N'iydügin bilmez belāsın ğamze-i cellādınun / Vaşf-ı şemşirin ecelden ser-be-ser ğuş itmeyen (FKD, G.241, B.4).

nizāmdan düş-: [1] Şiirin kalitesinin yitmesi.

Elfāz-ı tāze ile perīşān suhanları / Dürr-i nazīm **düşdi** şanurlar **nizāmdan** (FKD, Terkib-bend 1, B.27).

Nizāmī: Asıl adı Ebu Muhammed İlyas b. Yusuf olan ve Nizāmî-yi Gencevî olarak bilinen şair. 1203'te doğmuştur. İran Edebiyatı'nda kendi çağdaşlarına göre üstünlüğü olan bir şairdir. Hamse sahibidir. Mahzenü'l-Esrâr, Hüsrev ü Şîrîn, Leylâ vü Mecnûn, Heft-Peyker ve İskender-nâme adlı mesnevileri mevcuttur. Çok az kaside ve gazeli günümüze ulaşmıştır. Şiirlerinde kendinden bahseden şair, yeni mazmun, teşbih ve istiareler meydana getirmiştir. Kendisine ait mesnevilere pek çok nazire yazılmıştır (Zebîhullah-i Safâ, 2003, s.35-36).

Melîkü'l-mülük-i nazmam dese fahr idüp **Nizāmî** / Yine şab'umuñ Fehīmā olamaz kemîn tufeyli (FKD, G.285, B.7).

nizār-ı aşk: [1] Aşk hastası.

Mihr ü mäh-ı nev gibi zerd ü **nizār-ı aşk** olan / Çarhı ĩsīves ider bālin ü bister rüz u şeb (FKD, K.1, B.8).

nīze: [2] Mızrak.

Görüp hūn içre cān-ı nīm-küşte mużtarib-hālın / Nigāh-ı merhamet-düşmen urup bir **nīze** rahm itdi (FKD, G.282, B.3).

Nigāhı tīg şunar çeşmi **nīze** müjgāndan / O ğamze olsa süvār-ı semend-i istiġnā (FKD, G.9, B.2).

noğşān: [2] Eksik, az.

Hemīşe tā ki hük-m-i cezr ü medd-i feyz-i Hağ Nīl'i / Tağāzā eyleye gāh izdiyāda gāh
noğşāna (FKD, K.7, B.64).

Mest olup gül-geřt-i gülzār etmeyem lāyık mıdur / Bu hevālar ‘ağl-ı Eflātūn’a **noğşān**
gösterür (FKD, K.10, B.8).

noğşānına nāzır ol: [1] Kusura bakma, küçük suçları affet.

Olma noğşānına nāzır ki du‘ā-gūyuñdur / ‘Ömr ü hüsnūñ ide günden güne efvñ Allāh (FKD,
K.9, B.18).

noğta: [7] Kalemin kağıtta bıraktığı en küçük işaret, leke.

Oldı her **noğta** bağr-ı şi‘rümde / Ğıbtā-i yādigār-ı ‘ummānī (FKD, K.17, B.35).

Ta‘līm iderdi zūlmeti leyle ideydi ger / Bir **noğta** meřk rüz-ı siyāhumdan āfitāb (FKD, G.15,
B.6).

Berāt-ı hükmi nev-ğat bir müselleml dil-bere beñzer / Ki oldı ħāl-i ‘anberfāmı **noğta** turrası
tuğrā (FKD, Kıt'a 15, B.8).

İntihāb itdüm velī bir noğtasın ancak hemān / İtdüm ol bir **noğtadan** ammā kim peydā biñ
kitāb (FKD, K.5, B.55).

Bi-ğamdi’llāh düşüb miğyāsa **noğta** kil-i kudretten / Mişāl-i merdüm-i çeşm oldı ol
müřtāk-ı giryāna (FKD, K.7, B.3).

Her **noğta** meges-mişāl pervāza gelüp / Mānend-i mürçe olur ħad-beyān ħat (FKD, Rübai 25,
B.2).

İntihāb itdüm velī bir **noğtasın** ancak hemān / İtdüm ol bir noğtadan ammā kim peydā biñ
kitāb (FKD, K.5, B.55).

noğta-i ‘aşk: [1] Aşk noktası, süveydā.

Dilüm ki řalup vücūd içre **noğta-i ‘aşkum** / Ğariğ-i kaçre olan tūrfa bağr-ı pür-řūram (FKD,
K.14, B.42).

noğta-i ħarf-ı ‘azāb: [1] Azab sözcüğünü oluşturan harflerin noktası || ĵ harfindeki nokta.

Ol kaçard pür-cürm-i ‘aşkam ki yazılsa defterüm / Cirm-i dūzah **noğta-i ħarf-ı ‘azābumdur**
benüm (FKD, G.223, B.8).

noқта-i hestī: [1] Varlık noktası || Dudağın çok küçük olmasına karşın kenarındaki benin görünmesi.

Keşf eylese diller n'ola esrār-ı elesti / Hāl-i dehenūnden bilürüz **noқта-i hestī** (FKD, G.290, B.1).

noқта-i kalb: [1] Kalbin noktası (süveydâ).

Eylesem 'aks-i pertevümle n'ola / **Noқта-i kalbi** mihr-i enver-i 'aşk (FKD, G.167, B.4).

noқта-i mevhüm: [2] Zihinde kurulan, hayal edilen nokta olmak. || Nokta-i şekk olarak da tabir olunan, eski yazma eserlerde doğruluğunda şüphe edilen yerlere (V) biçiminde işaret konulmasıdır. Günümüzde (?) ve (!) görevindedir (ONAY, s.359).

Çeşmüme gāhī hayāl-i Rüm eder şöyle hücum / Kim sevād-ı Mısr güyā **noқта-i mevhüm** olur (FKD, G.82, B.3).

Şahrāya düşsem mūrāne iderem / Bir **noқта-i mevhüm**da biñ yıl tek ü dü (FKD, Rübai 50, B.2).

noқта-i nazm: [1] Şiirin en küçük izi, noktası.

Haşmuñ oldum gūta-ğ'ār-ı lücce-i mecmū'ası / **Noқта-i nazm**dan özge bir dür-i nā-süfte yok (FKD, G.165, B.2).

noқта-i şekk: [1] Şüphe durumu. Bk. noқта-i mevhüm.

Noқта-i şekki görüp şaınma serāb ola şarāb / Yokdur ey 'ārif nişān ašlā şarāb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.8).

noқта-i şir: [1] Şiiri oluşturan her bir nokta, harf.

Feyz-i na'tūnle **noқта-i şir**üm / Levh-i fihrist-i şad-kitāb itdüm (FKD, K.2, B.45).

noқта-i şir-i şüm: [1] Uğursuz şiirler kaleme almak.

Noқта-i şir-i şümü her birinüñ / Reşk-i te'sīr-i naḥs-ı Keyvānī (FKD, K.17, B.61).

n'ol-: [51] Nolsa, nolsa gerek, ne güzel olur.

Nevḥa-i Ya'kūb-ı hüznüz ḥande-tām itsek **n'ola** / Nīl-rāndur çeşmümüz tūfān-nişāndur giryemüz (FKD, G.127, B.4).

Ādemüñ ‘aqlın alur neş’e-i buy-ı ezhâr / **N’ola** eylerse şikest gülşeni mestâne şabâ (FKD, G.1, B.3).

Göñül ki şimdi rızâ dostıdır verürse **n’ola** / Kazâ-yı zaḥm-ı nigâh-ı dil-âşinâya rızâ (FKD, G.13, B.5).

Pây-tâ-ser âteşem ammâ ki zîbaḡ-tînetem / Āfitâbâsâ **n’ola** olsam ser-â-pâ muḡtarib (FKD, G.20, B.6).

Dil eylese **n’ola** Manşûr-bâr sırrumı fâş / Vişâl-i dosta çün keşf-i râz olur bâ‘is (FKD, G.27, B.2).

Yeter dünyâya te’sîr-i nigâhuñ / **N’ola** olsa kazâ dil-gîr-i Mirrîḡ (FKD, G.36, B.3).

Pâ-mâl iderse ṡurra ḡaṡ-ı sebziñi **n’ola** / Gülzâr içinde berg-i giyâha ne i’tibâr (FKD, G.45, B.5).

Cem‘-i dili aḡyâra ṡaḡıtsa **n’ola** çeşmi / Yüz biñ ‘asese bir iki mestâne şunarlar (FKD, G.49, B.5).

Olursa ḡûn ile dâḡum **n’ola** fevvâre-i şu‘le / O mey engûr-ı aḡker-pâreden efşürde olmuşdur (FKD, G.76, B.4).

N’ola bî-nâm u bî-nişân olsam / Bâ‘is-i farṡ-ı imtiyâzumdur (FKD, G.71, B.6).

Bir katre-i surḡ olsa **n’ola** dâmen-i çeşmüñ / Şemşîr-i müjeñden dökülen ḡûn-ı deründür (FKD, G.73, B.2).

Lâle-i mâh u gül-i mihr olsa pejmürde **n’ola** / Ḥamdü li’l-lâh âfitâb-ı meh-cebînüm tâzedür (FKD, G.94, B.2).

N’ola memdûḡ-ı ‘âlem olsa Fehîm / Şehriyâr-ı diyâr-ı ma‘nîdür (FKD, G.97, B.7).

N’ola zehr-i sitem mestân-ı ‘aşka itse mey kârın / Nigâh-ı ḡahr-ı çeşmüñ neşve-âlûd-ı teraḡḡumdur (FKD, G.103, B.5).

Eylerse teḡâfûl **n’ola** aḡyâr arasında / Ma‘nâda o şehden yine ben zâra nazardur (FKD, G.106, B.5).

Eylesem ‘aks-i pertevümle **n’ola** / Nokṡa-i ḡalbi mihr-i enver-i ‘aşḡ (FKD, G.167, B.4).

Ey serv **n’ola** pest ise ḡürşîd-i kıyâmet / Besdür ki bülend oldı senüñ pây-e-i ḡüsnüñ (FKD, G.181, B.6).

Fehīm iderse **n'ola** tūtiyā müsevvedeyi / Medīḥa-gevher-i çeşm-i siyāhdur kārūm (FKD, G.216, B.7).

Mest oldu gönül neşve-i zevk-ı nıgehūnden / Ḥavf itmez olursa **n'ola** çeşm-i siyehūnden (FKD, G.237, B.1).

Ġamzeñde nihān olsa **n'ola** 'arbede-sāzi / Çeşmūñde 'ayān ma'ni-i keyfiyyet-i mestī (FKD, G.290, B.2).

Olsa i'cāz-ı yed-i beyzā **n'ola** bī-'ı'tibār / Tāb-ı mihr itdi cihānı ol kadar pür-tef ü tāb (FKD, K.5, B.6).

Ġırre-mest-i luṭfuñam ser-germ-i lāf olsam **n'ola** / Gerçi merdān-ı hüner bu kārı itmez irtikāb (FKD, K.5, B.53).

Murğ-ı ḥūrşīd **n'ola** olsa ser-ā-pā şu'le / Kūy-ı cānāna gider k̄aşīd-ı peygāmumdur (FKD, K.12, B.4).

Çeşm ü zūlfūm gibi olsa **n'ola** bīmār u za'īf / Mübtelā-yı ğam u mihnet-keş-i ālāmumdur (FKD, K.12, B.18).

N'ola eş'ārı olsa şūr-engīz / Ḥ'ān-ı nazmuñ odur nemekdānı (FKD, K.17, B.45).

Mihr ü kīn sīne-i şāfında 'ayān olsa **n'ola** / Levn-i şey' perde-i billūr ile mestūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.15).

Geçse başından **n'ola** bu ḥavf ile şāh-ı 'Acem / Cümlesi geçdi kılıçdan leşker-i bed-aḥteri (FKD, Kıt'a 9, B.7).

Çeşmi **n'ola** katl-i 'ām itse / Bī-çāre o derde mübtelādur (FKD, Terci-bend 1, B.107).

Müstağrak-ı baḥr-ı vaḥdet oldum / Deryā gibi eylesem **n'ola** cūş (FKD, Terki-bend 2, B.59).

Āh idersem **n'ola** sevdāñ ile ṭolmuş gönülüm / Ḥaberūñ yok ki senūñ 'āşıkuñ olmuş gönülüm (FKD, Terki-bend 3, B.5).

Bu reşk ile itsek **n'ola** gül-goncayı lāle / Biz kim dil-i pür-dāğ ile āgeşte-be-ḥūnuz (FKD, G.121, B.4).

'Aşkı sākī ğamzeyi mest-i ḥarāb itsek **n'ola** / Cāmı āteş bādesi āteş 'aceb mey-ḥāneyüz (FKD, G.134, B.2).

Olsa ḥayādan **n'ola** āteş-i sīm-āb cūş / Tāb-ı ruḥı dīdemi şu'le-güdāz eylemiş (FKD, G.142, B.4).

Oldı hırām-ı kāmētüñe ihtirām farz / Şaḥş-ı kıyāmete **n'ola** olsa kıyām farz (FKD, G.147, B.1).

Olsa ḥāmūş Fehīmā-yı suḥan-sāz **n'ola** / Kālem-i nüktever-i nāṭıka-perdāzına baḳ (FKD, G.160, B.6).

Belā gerdān-ı çeşm-i ḥasta-ḥālūñdür Fehīm-i zār / **N'ola** olsa nigāh-ı çeşm-i luṭf-āmīzüñe ḳurbān (FKD, G.226, B.5).

N'ola lāl olsa cevābuñda Fehīm-i ter-zebān / Oldı ḥayrān zevḳ-ı güftār-ı ḥitāb-ālūduña (FKD, G.250, B.5).

N'ola eṭfal-i bülbül başlasa efgāna gülşende / Güle süsen çıḳardı ḥançerin mestāne gülşende (FKD, G.260, B.1).

Bilsem **n'ola** ḳatlı idecegin çeşmi Fehīmā / İlḥām olur ol 'āşık-ı dil-ḥastaya gāhī (FKD, G.276, B.5).

N'ola dāğ dāğ iderse felek-i peleng-rengi / Ki şerār-ı āhdur hep o şehūñ ḡubār-ı ḥayli (FKD, G.285, B.4).

Keşf eylese diller **n'ola** esrār-ı elesti / Ḥāl-i dehenūñden bilürüz noḳta-i hestī (FKD, G.290, B.1).

Pür-ḥūn ise çeşmūñ **n'ola** tündi-i ḡamuñdan / Peymāne-i ḥāṭırda var āşār-ı şikesti (FKD, G.290, B.4).

Rūşen olsa mihr ü mehden de **n'ola** ol sīne kim / Cilvegāh ide anı dīn-i Peyember rüz u şeb (FKD, K.1, B.17).

Dehri 'aks-i nūruñ idüp feyz-yāb-ı mihr ü meh / Pāyuña itse **n'ola** īşār-ı gevher rüz u şeb (FKD, K.1, B.29).

Nūr-baḥş-ı mihr ü māh oldı nuḳāṭı kilkiñüñ / İtse na'tūñ **n'ola** idrāk-i suḥanver rüz u şeb (FKD, K.1, B.40).

N'ola ḡurbetde gelse cān u dil feryād u efgāna / Felek bī-rahm u külfet āşınā vü 'ayş bīḡāne (FKD, K.7, B.45).

Dür-i eşk-i yetīmāsā olursam **n'ola** bī-raḡbet / Düşürdi ḥāke dehr-i bī-başıret 'ayn-ı 'izzetden (FKD, K.15, B.10).

Zılluñı Ḥaḳ nūr-ı mihr ü mehde ḳıldı ta'biye / Olmasa sāyeñ **n'ola** ey rūḥ-peyker rüz u şeb (FKD, K.1, B.32).

Ol şüh-ı cihân-ı fitnegerle / Āyā **n'ola** mā-cerā-yı 'uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.16).

Gör za'fumu koynumda iken şordı raķībe / **N'oldı** ki Fehīmā'ya o nevmīd görünmez (FKD, G.117, B.7).

Şimdi ķurbānuñ olam söyle nedür **n'oldı** sebep / Āşinā-yı ezeliye bu tecāhül ü ğāzab (FKD, Terķib-bend 3, B.20).

nuḥūset: [1] Uğursuzluk.

Eger mihre muķārın olsa eyler māh ile düşmen / Meger tertīb oldı kevkeb-i baḥtum **nuḥūsetden** (FKD, K.15, B.13).

nuķāt: [1] Noktalar.

Nūr-baḥş-ı mihr ü māh oldı **nuķātı** kilkiñüñ / İtse na'tüñ n'ola idrāk-i suḥanver rüz u şeb (FKD, K.1, B.40).

nuķāt-ı ḥaṭṭ-ı nazm: [1] Şiir yazısının noktaları.

Ol Fehīm-i pür-zamīrem kim **nuķāt-ı ḥaṭṭ-ı nazmum** / Şeb-çerāğ itdüm şu'ā-ı mihr-i ṭab'-ı rüşenümden (FKD, G.238, B.7).

nuķl: [2] Meze.

Dil cām u ğamze sāķī vü şüh u kirişme **nuķl** / Hün-ı ciger şarāb u ķazā mey-fürüş olur (FKD, G.88, B.4).

Nuķl için aña āteş-i dilden / Aḥker-i dāğumı kebāb itdüm (FKD, K.2, B.9).

nuķl-ı la': [1] Dudağın mezesi.

Nuķl-ı la'lini idüp ta'biye cāna şundı / Şīre-i cān ile itdi beni mest ü medhüş (FKD, G.144, B.11).

nūn: [1] Arap alfabesinin yirmi sekizinci harfi || Sevgilinin kaşları.

Zülf ü ebrūñı idüp cīm ile **nūna** teşbīh / Yazdı ser-levḥ-i dile menķabe-pīrā-yı cünün (FKD, G.243, B.5).

nūn it-: [1] Arap Alfabesindeki "nūn (ن)" harfi gibi iki büklüm yapmak.

Şimdi ķıldıñ serimi re'y-i seferle pür-şūr / Hecr-i ebrūsı ile ķāmetümi **nūn itdüñ** (FKD, Kıt'a 2, B.4).

nūr: [8] Aydınlık. Tasavvufta “maddenin kalpten uzaklaştırdığı ilahi feyz ve dini bilgileri açığa çıkarmada araç olan ışık” anlamındadır (ULUDAĞ, s.280).

Žapt edip sen cān u dili / **Nūrlar** döker zūlfūñ teli (FKD, G.39, B.7).

Ey perī eyleme hūrşīd gibi ‘arz-ı cemāl / Kendi **nūruñda** ki pinhān olacağsın āhīr (FKD, G.66, B.4).

Degüldür aħter o pāşīde-dāne aħkerdür / Hilāl şanma o **nūrı** ki dās āteşdür (FKD, G.108, B.2).

Ol Peyember kim ziyā-yı nūrıdur mihr ü mehe / Tīre-tīh-i tīregīden **nūra** reh-ber rüz u şeb (FKD, K.1, B.18).

Āfitāb-ı bā-kemāl-i re’yi k’oldı bī-zevāl / İtse **nūrından** eger māh-ı şeb-ārā iktisāb (FKD, K.5, B.35).

Līk o meyden ki ġarķ ide **nūrı** / Keşti-i āfitāb-ı raħşānı (FKD, K.17, B.24).

Āfitāb-ı ħabābı **nūrı** ile / Maħv ide kevkeb-i dirāħşānı (FKD, K.17, B.27).

Ger gevher ķatresin der-āğūş itse / **Nūrıyla** ħola mişāl-i fānūs şadef (FKD, Rübai 29, B.2).

nūr al-: [1] Işıklanmak, aydınlanmak.

Mihr olursam ol ufuğdan itmeyem ķat’ā ħulū’ / Māh olursam **almayam nūr** āfitāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.3).

nūr-baħş-ı dīde: [1] Göze aydınlık veren.

‘Aks-i ħüsn-i yār ile pürdür derūn-ı sīnemüz / **Nūr-baħş-ı dīdeyüz** hūrşīddür āyīnemüz (FKD, G.125, B.1).

nūr-baħş-ı mihr ü māh: [1] Ay ve Güneş'in aydınlık bağışlaması.

Nūr-baħş-ı mihr ü māh oldı nuķātı kilkiñüñ / İtse na’tüñ n’ola idrāk-i suħanver rüz u şeb (FKD, K.1, B.40).

nūr-baħş-ı neyyir-i a’zam: [1] Güneş'e parlak nurlar hediye etme.

Gerçi yoķdur āsumānda zerre deñlü kevkebüm / **Nūr-baħş-ı neyyir-i a’zamdur** ammā her şebüm (FKD, G.217, B.1).

nūr-dih-i māh: [1] Ayın aydınlatma kaynağı.

Rāh-ı gülzār-ı zamīrūmden eger geçse Fehīm / Ola hūrşīd gibi **nūr-dih-i māh** nesīm (FKD, G.214, B.5).

nūr-ı çeşm-i bā'is-i şad: [1] Yüzlerce sebebin değerlisi.

Nūr-ı çeşm-i bā'is-i şad teff ü táb-ı maşşerem / Nice táb-ı āfitāb-ı şu'le-táb-ı maşşerem (FKD, G.207, B.1).

nūr-ı çeşm-i sürüş: [1] Meleğin gözünün aydınlığı || Şarap.

Ebr-i dil-baħş 'itāb-ı şūh Fehīm / **Nūr-ı çeşm-i sürüş** ya'nī mey (FKD, G.293, B.5).

nūr-ı dīde: [2] Göz nuru.

Çün **nūr-ı dīdesi** seferī oldı Nīl'den / Ya'ķūb-ı ĥasta el yudı çeşm-i 'alīlden (FKD, G.235, B.1).

Zümre-i 'uşşāk-ı maħcūbāna **nūr-ı dīdeyem** / Ĥaclegāh-ı perde-i çeşm-i ĥayādur bisterüm (FKD, G.225, B.2).

nūr-ı eşer-i bāriķa-i ĥayret-i dīdār: [1] Yüz güzelliğinin hayret şimşeğinin izinin ışığı.

İtdi müjemi şāħçe-i naħl-i tecellī / **Nūr-ı eşer-i bāriķa-i ĥayret-i dīdār** (FKD, G.47, B.2).

nūr-ı evvel: [1] İlk yaratılan nur || Hz. Muhammed. "Hak Teala önce Hz. Peygamber'i yarattı, sonra diğer varlıkların tümünü onun nurundan yarattı" (ULUDAĞ, s.280).

Nūr-ı evvel bunuñla faħr eyler / Ki vücūdına çok şitāb itdüm (FKD, K.2, B.39).

nūr-ı Ĥudā: [2] Allah'ın tecellisi.

Manşūr-ı Ene'l-Ĥaķķ-zen-i vādī-i Kelīm'em / Ser-tā-be-ķadem **nūr-ı Ĥudā** nārı ne bilsün (FKD, K.4, B.3).

Nedür ol řarz-ı levendāne o şāhāne reviş / Mihr-i ĥübān-ı cihān **nūr-ı Ĥudā** 'Abdullāh (FKD, K.9, B.3).

nūr-ı hūrşīd-i 'aql-ı insānī: [1] İnsanlık bilincinin güneşinin aydınlığı.

Eyledi mū-be-mū iħāta beni / **Nūr-ı hūrşīd-i 'aql-ı insānī** (FKD, K.17, B.76).

nūr-ı hūrşīd-i zamīr: [1] Gönül güneşinin aydınlığı.

Nūr-ı hürşîd-i zamîrümden alup feyz Fehîm / Gülleri kıldı müşâbih meh-i tâbâna şabâ (FKD, G.1, B.5).

nūr-ı ʿilm ü hilm: [1] Alçakgönüllülüğün ve bilginin aydınlığı.

Ne kevkeb kevkeb-i iqbâl-i Pâşâ-yı celîlü'l-ıqadr / Ki oldı **nūr-ı ʿilm ü hilm** ile şimdi cihân-ârâ (FKD, Kıt'a 15, B.3).

nūr-ı meh-tâb: [1] Ayın ışığı.

Sürme-i çeşm-i bahtum olalı h'âb / **Nūr-ı meh-tâb** n'iydügin bilmem (FKD, G.204, B.3).

nūr-ı mihr[1]: Güneş'in aydınlığı.

Mâh olup a'mâ iderdi **nūr-ı mihr** insânı kūr / Sürme itse âfitâb u meh türâb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.5).

Yâ Rab ne tîre-şeb-nem olur şubh-ı t'âlî'üm / Ol dem ki **nūr-ı mihr** mürebbî-i bâğ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.2).

nūr-ı mihr ü meh: [2] Ay ve Güneş'in aydınlığı.

Nūr-ı mihr ü meh gibi kim zılluñ eyler münhezim / 'Askerüñ küffâra olmağda muzaffer rüz u şeb (FKD, K.1, B.38).

Zılluñı Hağ **nūr-ı mihr ü mehde** kıldı ta'biye / Olmasa sâyeñ n'ola ey rûh-peyker rüz u şeb (FKD, K.1, B.32).

nūr-ı mihr-i hüsn-i şu'le-süz: [1] Ateşi yakan güzelliğın güneşin aydınlığı.

Semâ' itdükke **nūr-ı mihr-i hüsn-i şu'le-süzündan** / Olur hürşîd-i maşer zerre-i bî-ıqadr-i nâ-çîzüñ (FKD, G.183, B.3).

nūr-ı nigeħ: [3] Aydınlık bakış.

Pür-za'fdur o merdüm-i çeşm ol kadar k'olur / Vaqt-i nezâre 'âşîka **nūr-ı nigeħ** hicâb (FKD, K.13, B.7).

Nūr-ı nigeħe kalmadı yer belki hayâle / Teng eyledi çeşmüm o kadar keşret-i dîdâr (FKD, G.47, B.4).

Oldı müjeler mîh-i der-i hâne-i dīde / Habs eyledi **nūr-ı nıgehüm** gayret-i dīdār (FKD, G.47, B.5).

nūr-ı niķāb: [1] Yüz perdesinin altındaki aydınlık

Ruķ-ı pür-tābuñ ol şām-ı tecellīgāh-ı hūbīdür / Ki olmuş mihr ü meh pertev-gedā **nūr-ı niķāb**uñdan (FKD, G.230, B.4).

nūr-ı ruķ-ı āfitāb-ı maķşer: [1] Maķşerin güneşinin yanağındaki aydınlık.

Nūr-ı ruķ-ı āfitāb-ı maķşer / Āyīne-i ‘ārızuñda peydā (FKD, Terkib-bend 2, B.5).

nūr-ı şu‘le-i Tūr: [1] Tūr Dağı'nın alevinin nuru.

Şem‘i baķtum pertev-i nūr ile etmez imtizāc / Belki **nūr-ı şu‘le-i Tūr** ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.1).

nūr-ı tecellī-i Hāķ: [1] Allah'ın nurunun görünmesi.

Ben **nūr-ı tecellī-i Hāķ’a** dīde-güşāyam / Muķtāc-ı ‘asā cilve-i reftārı ne bilsün (FKD, K.4, B.7).

nūr-ı tecellī-i Hūdā: [1] Allah'ın tecelli etmesinde ortaya çıkan aydınlık.

Sensen ol **nūr-ı tecellī-i Hūdā** kim hūrşīd / Her seķer sāye gibi olmada hāk-i dergāh (FKD, K.9, B.11).

nūr-ı zıhn: [1] Saf düşünce.

Şu‘le-i taḅ‘um ziyā-baķş-ı zamīr-i pākdür / **Nūr-ı zıhnüm** hâne-zād-ı pertev-i idrākdür (FKD, G.99, B.1).

nūr-yāķte: [1] Aydınlık çeken.

Hüsıdür ol çerāğ kim şu‘lesi der-niķāb iken / Gelse kūsüfa āfitāb olmaya **nūr-yāķte** (FKD, G.271, B.4).

nuşrat: [1] Yardım.

Ser-i engüşti-tīri **nuşratımı** / Hün-i a‘dā ile hisāb itdüm (FKD, K.2, B.38).

nüş: [1] İçme, içmek.

Neş'e-i gayret-i aşkum sañā versün bir keyf / K'idesen Ka'be'de cām-ı meyi bī-pervā **nūş**
(FKD, G.144, B.9).

nūş et-: [1] İçmek.

Zümürürd taht-ı sebz üzre Fehīmā gonce-meşreb ol / Şarāb-ı lālegün **nūş et** olur şāhāne
gülşende (FKD, G.260, B.10).

nūş eyle-: [2] İçmek.

Dil **eyledi** cām-ı aşkı çün **nūş** / İtdüm gam-ı aşkı da ferāmūş (FKD, Terkib-bend 2, B.56).

Çatrasın **nūş eyleyen** Ğisī-i cān-bağş olmada / Rūh ile hem-māye güyā şīr-i Meryem'dür
şarāb (FKD, G.14, B.4).

nūş id-/it-: [14] İçmek, yudumlamak.

Bir kadeh dahı gül-efsün verüp aldı aşlum / Ne aşrak **nūş iden** itmez lebin ālūde-i nūş (FKD,
G.144, B.12).

Meclis-i uşşāka ol meh ki sāgar **nūş ider** / Çeşm ü gamze bāde-i nāzı ber-ā-ber **nūş ider**
(FKD, G.52, B.1).

Meclis-i uşşāka ol meh ki sāgar **nūş ider** / Çeşm ü gamze bāde-i nāzı ber-ā-ber **nūş ider**
(FKD, G.52, B.1).

Cām-ı lebrīz-i eceldür şunduğı uşşāka hep / Bāde-i nāzı ki ol çeşm-i sitemger **nūş ider**
(FKD, G.52, B.2).

Çeşmi mest-i işvedür bilmez nedür hūn-āb-ı dil / Ol şarābı gamze-i hūn-rīz-i dil-ber **nūş**
ider (FKD, G.52, B.3).

Künc-i hayretde mey-i hūn-āb-ı çeşm-i aşığı / Muttaşıl geh āstīn ü gāh bister **nūş ider** (FKD,
G.52, B.4).

Maḥrem-i bezm-i vişāl-i yār olmazsa Fehīm / Cām-ı zehr-i firqati tā rüz-ı maḥşer **nūş ider**
(FKD, G.52, B.5).

Çemende **nūş iderdüm** mül perīşān / O bed-mestüm gelüp kākül-perīşān (FKD, G.232, B.1).

Dil-rübāsuz āb-ı hayvān **nūş idersem** zehr olur / Zehr şunsa līk her āhū-nigeh pānzehr olur
(FKD, G.85, B.1).

Nüş idüp cām-ı beḳā Sultān Murād-ı Cem / Eyledi Sultān İbrāhīm Dārā-fer cülüs (FKD, Kıt'a 10, B.5).

Bir iki kāse bāde **nüş it** tā / Esb-i ṭab'uß ala bu meydāmı (FKD, K.17, B.21).

Ġamzesi ḥūn-ı dil ü şīre-i cān **itmede nüş** / Çeşm-i ḥūn-h'ār-ı siyeh-mest ise maḥmūr henüz (FKD, G.120, B.2).

Ḥüsüne bakmaz şarāb-ı ḥayreti **nüş itmeyen** / Çeşmüne hem-meşreb olmaz 'aşkı bī-hüş itmeyen (FKD, G.241, B.1).

Cām-ı mey **nüş itse** dil-ber söylesek efsāneler / Çeşmimi maḥmūr görsek yine ḥ'āb-ı bādeden (FKD, G.233, B.2).

nüş-ḥand: [1] Keyifli olmak, mutlu olmak (AFÎFÎ, C.3, s.2555).

Ālūde eylemez lebūni **nüş-ḥand** ile / Düzdīde bir nigāh ile virmez dile cevāb (FKD, K.13, B.14).

nüş-ḥand-i istiḡnā: [1] Kayıtsızlığın tatlı gülüşü.

Meges-miṣāl bulur tāze rūḥ cān-ı Mesīḥ / Lebinden olsa 'ayān **nüş-ḥand-i istiḡnā** (FKD, G.9, B.4).

nüş-ḥand-i nāz: [1] Naz şekerini yemek.

Şeker-lebāna gelür **nüş-ḥand-i nāz** lezīz / Mezāk-ı 'āşıḳa da girye-i niyāz lezīz (FKD, G.44, B.1).

nüş-ı cān: [1] Tatlı can.

Gerçi la'li **nüş-ı cān** līkin müje nış-āzmā / Cümlesi ṭursun yeter ben bī-dile ṭurfa belā (FKD, Diğ̄er 1, B.7).

nüş-ı sāğar eyle-: [1] Şarap içmek.

Mihr ü mehden eyleyüb peymāne rūşen-meşrebān / Rağmına eflākün **eyler nüş-ı sāğar** rüz u şeb (FKD, K.1, B.14).

nüş-ı şarāb-ı nāz: [1] Cilve içkisinin içilmesi.

Hem bāde-i ḥūn-ı dil hem **nüş-ı şarāb-ı nāz** / Çeşmüne ḥelāl oldu fetvā-yı maḥabbetle (FKD, G.266, B.4).

nüş-ı şarāb-ı nāb it-: [1] Saf şarabı içmek.

Şoñra itdüm leb-āşinā anı / Ya'ni **nüş-ı şarāb-ı nāb itdüm** (FKD, K.2, B.10).

nüş-ı tekellüm: [1] Konuşma yeteneği.

Ṭūṭīye olup **nüş-ı tekellüm** maḥşuş / Bülbüllere de oldı terennüm maḥşuş (FKD, Rübai 23, B.1).

nüş-leb: [1] Tatlı dudaklı sevgili.

O **nüş-lebüm** ki meşk ider her ān ḥaṭ / Şevk ile bulur Fehīmāsā cān ḥaṭ (FKD, Rübai 25, B.1).

nutk: [5] Söz, kelām.

Meger **nutkuñ** nesīm-āsār-ı gülzār-ı tekellümdür / Ki her bir gonca-i lafzuñ hem-āğüş-ı tebessümdür (FKD, G.103, B.1).

Luṭf-ı ṭab'um ki bāğ-ı ma'nādur / **Nutkıdur** 'andelīb-i nālānī (FKD, K.17, B.73).

Nutka āğāz eylese ṭūṭī-i nefis-i nāṭıķam / Şaf-dil mir'at aña ṭab'-ı selīmümdür benüm (FKD, G.224, B.3).

Açılur pejmürde-dil geldükçe **nutka** ḥandenāk / Mürdeye güyā dem-i 'İsā tebessüm öğredür (FKD, G.92, B.2).

Nutkında nüḥüfte ma'nī-i rūḥ / Merküz lebinde rūḥ-ı ma'nī (FKD, Terci-bend 1, B.10).

nutk id-: [1] Konuşmak.

Nutk iderken şīve-i çeşm-i zebāndanın görüñ / Hışma geldükçe rümüz-ı luṭf-ı pinhānın görüñ (FKD, G.182, B.1).

nutk-ı sākī: [1] Şarap dağıtanın konuşması.

Benem ol şūḥ-meşreb **nutk-ı sākīdür** ğıdā cāna / Baña lāzım degül şınmak meze peymāneden şoñra (FKD, G.253, B.2).

nuşa: [1] Eş, denk.

Behiştüñ **nuşasın** gelsün mufaşşal bundan seyr itsün / Ḥaber virsün bir ādem ravza-i cennetde Rıdvān'a (FKD, K.7, B.24).

nuşa-i āyīne-i feyz-i ezal: [1] Ecel bereketinin aynasının kitabı.

Oldı ıab'um **nuşha-i āyīne-i feyz-i ezel** / Ol sebebden şüret-i şı'r-i metīnüm tāzedür (FKD, G.94, B.5).

nuşha-i derd-i aşk: [1] Aşkın elemelerinin kitabı.

Nuşha-i derd-i aşkdan ammā / Ol belālar ki intiḥāb itdüm (FKD, K.2, B.14).

nuşha-i ḥaşr: [1] Maḥşerin örneği.

İtmede cādū-fetān fitneye ta'lim-i ceng / **Nuşha-i ḥaşr** oldı şehr ıarḥ-ı şer ü şürdan (FKD, G.231, B.10).

nuşha-i i'cāz: [1] Mucize örneği.

Ben o sāḥir-şā'ir-i mazmūn-ıtırāz-ı ālemem / Kim ser-ā-pā **nuşha-i i'cāzı** itdüm intiḥāb (FKD, K.5, B.54).

nuşha-i i'cāz-ı Kelīm: [1] Hz. Musa'nın mucizelerinin örneği.

Sözlerüm **nuşha-i i'cāz-ı Kelīm** oldı Fehīm / Dürdur nisbet-i sıḥri suḥan-ı pākümden (FKD, G.236, B.8).

nuşha-i i'cāz-ı Mesīḥ: [1] Hz. İsa'nın mucizelerinin benzeri.

Ḥaṭṭ-ı la'lüñ ki odur ḥüccet-i i'zāz-ı Mesīḥ / Bārekallāh zihī **nuşha-i i'cāz-ı Mesīḥ** (FKD, G.34, B.1).

nuşha-i nāz u niyāz: [1] Yalvarma ve cilve nüshası.

Fenn-i cefāda o meh 'aksine olmış şerik / Āyīneyi **nuşha-i nāz u niyāz** eylemiş (FKD, G.142, B.2).

nüşhā-i tāze: [1] Yeni kaleme alınmış eser, dîvân.

Nüşhā-i tāzem eyledi mensūḥ / Köhne ıarız-ı kelām-ı Saḥbān'ı (FKD, K.17, B.40).

nuşha-i vird-i şeyḥ ü şāb it-: [1] Genç yaşlı herkesin dua kitabı hâline getirmek.

Feyz-i na'tiyle defter-i şı'rüm / **Nuşha-i vird-i şeyḥ ü şāb itdüm** (FKD, K.2, B.29).

nücümveş: [1] Yıldızlar gibi.

Felek felek ide cismüñ ilāhī ḥākister / **Nücümveş** şerer-i āh-ı bī-ḥisāb-ı firāk (FKD, G.162, B.3).

nüh-âbâ: [1] Dokuz baba.

Bârekallâh ey **nüh-âbâ** veyhek ey çâr-ümmühât / İtdüñüz tıfl-ı yetīmāsâ beni nevmîd-i ‘ıyd
(FKD, G.41, B.3).

nüh-âsumân: [1] Dokuz gök.

Dil-i raķīb-i bed-aķter nedür ki hâ’il ola / Ğadeng-i âhuma olmaz **nüh-âsumân** mâni‘ (FKD,
G.151, B.4).

nüh-felek: [1] Dokuz felek.

Sensin ol şâh-ı kerīmü’t-ţâb‘-ı ‘âlî-rütbe kim / **Nüh-felekdür** ‘âlem-i cüduña bir kemter
seĥâb (FKD, K.5, B.39).

nüh-şadef: [1] Dokuz sedef (dokuz felek bağlamında).

Olmaya âb u tâbda hem-ser-i gevher-i Fehîm / Baĥr-ı ‘ademde beslese nice güher bu **nüh-
şadef** (FKD, G.156, B.5).

nühüfte: [6] Gizli olarak, saklı.

Cüvâna şanma hemân ĥayret-i nigâh gerekdür / Nigâh u girye-i fâş **nühüfte** âh gerekdür
(FKD, G.100, B.1).

Nühüfte âh ki âgâh olursa çeşm-i siyâhı / Kirişme peyk-i nigâh ile ‘özü-ĥ‘âh gerekdür (FKD,
G.100, B.2).

Hemîşe ‘âşık-ı bîmâram âhdur kârüm / **Nühüfte** ĥüsn-i bütâna nigâhdur kârüm (FKD, G.216,
B.1).

Nedür ol nigâh-ı pür-kîn nedür ol **nühüfte** ĥande / Bu revîş bu tarz-ı âyîn ider ehl-i ĥüsni
bende (FKD, G.259, B.1).

Nühüfte zîr-i lebinde leţâfet-i ĝonca / Döner ruĥında velî gül gibi ‘ayân âfet (FKD, K.11, B.7).

Nuţķında **nühüfte** ma‘nî-i rûĥ / Merküz lebinde rûĥ-ı ma‘nî (FKD, Terci-bend 1, B.10).

nühüfte-nigâh: [1] Gizli bakış.

Ķattâl iden kirişmeyi zehr-i ‘itâbdur / Düşnâm-ı ser **nühüfte-nigâha** ne i‘tibâr (FKD, G.45,
B.3).

nükhet-âlüde-i peşimânî: [1] Pişmanlık kokusuna bulanmış.

Ey gül-i bāğ-ı ‘ahd ü peymānī / **Nükhet-ālūde-i peşīmānī** (FKD, K.17, B.84).

nükte: [2] Hikmetli, derinlikli ve anlamının kolayca açığa çıkmadığı söz (TULUM, s.1400).

Bezm-i germ-ā-germde mestāne gelseñ **nükteye** / Lāl-i maḥz olup Fehīm-i hoş-edā bī-tāb olur (FKD, G.79, B.5).

Feryād o düzd-i ma‘nī-i ḥāyīde-ḥ‘ārdan / Ḥām ide nice **nükteleri** ṭab‘-ı ḥāmdan (FKD, Terkib-bend 1, B.26).

nüktedān: [1] Nükte bilen, ince ve zarif kimse.

Rümüz-ı çeşmüñi fehm itmedüñ Fehīm gibi / Zemānenüñ ki güzīn **nüktedānyuz** cānā (FKD, G.8, B.7).

nükte-elvān: [1] Anlam ve incelikler dolu sözler.

Göze göstermese revā ḥussād / Bir benüm gibi **nükte-elvām** (FKD, K.17, B.51).

nükte-i cān: [1] İncelmiş ruh.

Cān-ı dāğ-ı dil ü geh **nükte-i cānuz** ki bize / Ğonca-i lāle vü gül mesken olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.9).

nükte-i çeşm: [1] Gözün keskinliği.

İstemez yāri-i siḥri siyeh-i müjgānı / **Nükte-i çeşmi** şikest-i şaf-ı i‘cāz eyler (FKD, G.58, B.2).

nükte-i çeşm-i bütān: [1] Güzellerin göz hareketleri.

Pārsā-yı ḥarem-i deyr-i mecāz-ı ‘aşqam / **Nükte-i çeşm-i bütān** menba‘-ı ilhāmumdur (FKD, K.12, B.3).

nükte-i ef‘āl-i Fir‘avn: [1] Firavun'un yaptıklarının incelikleri.

Vākıf itdi **nükte-i ef‘āl-i Fir‘avn’e** bizi / Müstefīd olduḡ murād üzre kitāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.14).

nükte-i mermüz-ı lāğ: [1] Şakanın imasının anlamı.

İder Fehīm Arıştū iseñ seni ilzām / Kemīne **nükte-i mermüz-ı lāğ** u lābe-i dil (FKD, G.186, B.5).

nükte-i pinhān-ı kazā: [1] Kazânın saklı incelikleri.

Olmış ey ğamze-i ğammāzı zebāndān-ı kızā / Çeşm-i mestüünde ‘ayān **nükte-i pinhān-ı kızā** (FKD, G.12, B.1).

nükte-i rāz-ı dehān: [1] Ağızdaki sırrın ince anlamları.

Nükte-i rāz-ı dehānuñ yine ser-beste eyledi / Rūh-ı kudsī ile ger maḥrem-i esrār olsam (FKD, G.200, B.4).

nükte-i ser-beste-i nā-ğüfte: [1] Söylenmemiş gizli anlamlar, incelikler.

Gülşen-i rāza nesīm oldum gül-i ne-ş’küfte yok / Āşinā bir **nükte-i ser-beste-i nā-ğüfte** yok (FKD, G.165, B.1).

nükte-i ye’s: [1] Üzüntünün anlamı.

Nāme-i dehri temāşā itdüm imlāsı ğalaṭ / **Nükte-i ye’si** şahīḥü’l-ḥaṭ temennāsı ğalaṭ (FKD, G.149, B.1).

nükte-senc-i Şirvānī: [1] Zarif sözler söyleyen Hākān-i Şirvānī.

Daḥı ben gelmedin helāk oldı / Reşk ile **nükte-senc-i Şirvānī** (FKD, K.17, B.39).

nümüne: [1] İz, eser, nişan, alâmet (TULUM, s.1401).

Mevc-i serāb gibi hemān bir **nümünedür** / Meh-tāb-ı cebhesi k’ola pür-çin ü geh ‘itāb (FKD, K.13, B.10).

nümüne-i tuğrā-yı köhne-menşür: [1] Eski fermanın üzerine çizilmiş tuğra örneği.

Ne piç ü tābuma nāzır cihān ne emrūme rām / Hemān **nümüne-i tuğrā-yı köhne-menşür**am (FKD, K.14, B.21).

o

o: [239]

1. Türkçe’de işaret zamiri.

Ḥaṭṭ-ı la’lūñ ki **odur** ḥüccet-i i’zāz-ı Mesīḥ / Bārekallāh zihī nusḥa-i i’cāz-ı Mesīḥ (FKD, G. 34, B.1).

Ḥüsni ki **odur** şem’ şebistān-ı ḥaṭında / Ancaḥ yine ḥāli aña pervānelüg eyler (FKD, G. 54, B.6).

Naḥl-i āhum ki **odur** bāğ-ı gama āteş-i berg / Şem‘veş berg-i güli şu‘le-beri aḥker olur (FKD, G. 84, B.4).

Naḥl-i ḳaddi ki **odur** zīnet-i bāğ-ı āşüb / Her ḥırām itse ṭolar ‘ālem-i bālā fitne (FKD, G. 270, B.5).

Cünün-ı ‘aşḳ baña bir müferriḥ itdi ‘atā / **Odur** ki ḥālet-i giryānluğumda mesrūram (FKD, K.14, B.26).

Bārekallāh Fehīm ü ṭab‘-ı Fehīm / Ki **odur** müstaffīz-i Rabbānī (FKD, K.17, B.65).

Ḥamdü li’l-lāh oldı müftī-i zamān bir şāf-dil / Kim şalāḥıyla **odur** mir‘āt-ı zühd-i Bāyezīd (FKD, Kıt'a 11, B.2).

Devr-i zülfinde dile āh itdürür bu rüzgār / Ḥānümān-ı dil gibi bir gün **o** da berbād olur (FKD, G. 80, B.6).

Ḥüsn-i elest **odur** saña olsa muḳābele / Remz-i nigāh ile ide ḥüsn-i mu‘āmele (FKD, Terki-bend 1, B.40).

Merḥabā şı‘r-i ‘Örfi-i Şirāz / Ki **odur** ṭurfa keyf-i rüḥānī (FKD, K.17, B.42).

N’ola eş‘ārı olsa şūr-engīz / Ḥ‘ān-ı nazmuñ **odur** nemekdānı (FKD, K.17, B.45).

Ma‘rifet düşmen it beni ki **odur** / Düşmen-i cins-i mālī vü cānī (FKD, K.17, B.9).

Ḥıyel-i çarḥ-ı dün-ı şu‘bede-bāz / Ki **odur** Yūsuf’ı iden çāhī (FKD, Kıt'a 4, B.1).

Gönlüm ki **odur** vücūd-ı evvel / Mestāne-i bāde-i ezeldür (FKD, Terci-bend 1, B.89).

Her ḥüsn-e ben de ‘āşıḳam ammā ḥaḳīḳaten / ‘Āşıḳ **odur** ki ma‘il-i ḥüsn-i elest olur (FKD, Terki-bend 1, B.39).

2. Üçüncü tekil şahıs zamiri.

Göñül k’ider leb-i cānān-ı pür-‘itāb ile baḥş / **O** teng-ḥavşaladur k’eyleye şarāb ile baḥş (FKD, G. 26, B.1).

Şanmañ ki muğān zāhide peymāne şunarlar / Bir güldür **o** kim zümre-i rindāna şunarlar (FKD, G. 49, B.1).

Degüldür aḥter **o** pāşide-dāne aḥkerdür / Hilāl şanma **o** nūrı ki dās āteşdür (FKD, G. 108, B.2).

‘Ārifdür o kim şāh-ı cihān olsa yüzinden / Bir vech ile fāş olmaya esrār-ı tekellüf (FKD, G. 158, B.6).

Zevk-ı nāzından niyāz oldu zebānum ser-te-ser / Ben niyāz itsem o nāz eyler şanurdum bī-
haber (FKD, Diğer 1, B.26).

O hükm itdiyse bāda āba cārīdür bunuñ hükmi / Ki ebrāsā olup şāmil ‘umūmī luṭfi insāna
(FKD, K.7, B.18).

Ya itmesün mi āh o kim dil-beri ola / Zāf ile tār-ı zülfi gibi vaḳf-ı pīç ü tāb (FKD, K.13, B.3).

Bākır ki **odur** tarīk-i Ḥaḳ’da / Bī-perde-i reh-ber-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.147).

3. İşaret sıfatı.

Çeşmidür o āhuvāne cādū / Kim ḥame-i sihr-naḳş-ı taḳdīr (FKD, Terci-bend 1, B.32).

Bezminde o ḥavf ile şurāhī / Sākīnūñ elinde ḳulḳul itmez (FKD, Terci-bend 1, B.44).

İderse rişte-i zülfin revā o Yūsuf-ı ḥüsn / Niḳāb-ı bend-i ḥacālet ruḥ-ı Züleyḥā’ya (FKD, K.8,
B.23).

‘Ālemde belā her elemi iz‘āndur / Müstaḡraḳ-ı zevḳdur o kim nā-dāndur (FKD, Rübai 20,
B.1).

Seyr idüñ o dil-ber-i mümtāzımuñ i‘cāzını / İtmege küşte dirildür ‘āşık-ı ser-bāzını (FKD,
Diğer 1, B.17).

Fāş iderdi yoḥsa çoḳdan dil o māha rāzını / Gāh şalar geh men‘ ider murḡ-ı dile şāh-bāzını
(FKD, Diğer 1, B.19).

Efsūs kim o sīm-tenümden ayırdı çarḥ / Döndüm o şāha kim ola gencīndeden cüdā (FKD, G.
2, B.2).

Efsūs kim o sīm-tenümden ayırdı çarḥ / Döndüm o şāha kim ola gencīndeden cüdā (FKD, G.
2, B.2).

Olmaz Fehīm o ḡonca-i gül-pīrehele vaşl / Baḥt eylemezse ḥırḳa-i peşmīneden cüdā (FKD,
G. 2, B.5).

Felek o ebrū vü müjgāndan itdi tā ki cüdā / Ḥadeng-i ḳavs-i ḳazānuñ nişāniyuz cānā (FKD,
G. 8, B.5).

Ö zülf ü ruḥ ki ola şayd-ı bend-i istiğnā / Ğazāl-i mihri ider der-kemend-i istiğnā (FKD, G. 9, B.1).

Niğāhı tığ şunar çeşmi nīze müjgāndan / Ö ğamze olsa süvār-ı semend-i istiğnā (FKD, G. 9, B.2).

Ö aḥker gibi kim sūz-ı derūnı ide ḥākister / Fehīm'i āḥir itdi āteş-i dāğ-ı nihān ğā'ib (FKD, G. 19, B.7).

Ḥāk itse maḥabbet ğam-ı ḥüсниyle ö māhuñ / Yā Rab bu ten-i sebzümi bir mihr-i giyāh it (FKD, G. 23, B.5).

El-emān-ḥ'āh olma ĩmānuñ şikest itse Fehīm / Mest iken olur ö kāfer şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G. 24, B.5).

Nedīm-i bezm-i belā olmağa dil-i nālān / Ö muṭrıb-ı nıgeh ü 'işve-sāz olur bā'is (FKD, G. 27, B.3).

Cihānı eylemege böyle 'āşık-ı maḥzūn / Ö çeşm-i dil-şiken ü dil-nevāz olur bā'is (FKD, G. 27, B.4).

Hemīşe olmağa rüsvā-yı kūy-ı 'aşk Fehīm / Ö yār-ı şiveger ü 'işve-bāz olur bā'is (FKD, G. 27, B.5).

Hemīşe bī-dil ü dīnem cūnūn u küfrüme hep / Ö çeşm-i bī-bedel ü bī-bahānedür bā'is (FKD, G. 28, B.4).

Ne çeşm-i pür-nem-i 'ummān ne ebr-i nīsānuz / Bu cūş-ı eşke ö dürr-i yegānedür bā'is (FKD, G. 28, B.5).

Fehīm'i itmege i'cāz-ı naẓm ile mümtāz / Ö pür-füsūn nıgeh-i şā'irānedür bā'is (FKD, G. 28, B.7).

Olmadum bīğāne-i dīn ü baña rencīdedür / Āşinā-düşmen ö çeşm-i kāfer-i nāzük-mizāc (FKD, G. 29, B.5).

Ben ö nāzük-meşrebem kim sāğar-ı mir'āt-ı dil / Bāde-i 'aks-i leb-i ḥūr ile itmez imtizāc (FKD, G. 30, B.2).

'Aşk bir şaḥrāda ğüm-rāh eylemişdür cānı kim / Ḥızır nā-peydā ö reh nā-būd u menzil nā-bedīd (FKD, G. 40, B.2).

Dil ö vādi-i fenānuñ Ḳays-ı zārıdur k'olur / Rīğinuñ her zerresinde nice maḥmil nā-bedīd (FKD, G. 40, B.3).

‘Aks-i gül olur zāhir mir’at-ı çemen içre / O lāle-i şeb-nem-rîz oldukça hicāb-ālūd (FKD, G. 43, B.2).

İder hemîşe tezerv-i dili nigāhı şikār / O şeh-süvāra gelür şayd-ı şāh-bāz lezîz (FKD, G. 44, B.5).

‘Arz itsem o şāha dil-i pür-şekvemi lāyık / Bî-dād-keşān ruķ‘ayı sulţāna şunarlar (FKD, G. 49, B.3).

Āmāde tırur gönca k’ide çāk-i girîbān / Beñzer ki o gül-rū yine ‘azm-i çemen eyler (FKD, G. 55, B.3).

Köhne cellād-ı felek çıkmaz o mehle başa / Tıfl iken bir nigehiyle nice biñ kana girer (FKD, G. 59, B.2).

Niyāz o şūha hezārān ki farţ-ı ‘işmetden / Maħall-i nāzda hūy-rîz olup hicāba düşer (FKD, G. 60, B.4).

Teşne-i cām-ı şehādetdür o mest-i ğāfil / Ki tırur karşusına buse diler kām ister (FKD, G. 64, B.5).

Nic’olur hāl-i dil-i ehl-i maħabbet ki o şūh / Mest-i ‘aşkıni ne mestūr ne bed-nām ister (FKD, G. 64, B.6).

Benem o şîr-i kavî-dest-i bişe-zār-ı cünün / Egerçi derd-i cünūna olur devā zencîr (FKD, G. 65, B.4).

Ey bād-ı şabā yāsemin-efşāni-i eşküm / Hūy-gerde o gül-berg-i semen-bîze haber vir (FKD, G. 67, B.4).

Ben o giryān Yūsuf-ı güm-geşteyem maħbūs-ı çāh / Kim firāķum bā‘îs-i handāni-i Ya‘ķūb’dur (FKD, G. 69, B.5).

Muṭrıb o perde kaşr-ı şafā ‘ankebūtudur / Kānūn u çeng perdesi anuñ büyütidur (FKD, G. 70, B.1).

Olursa hūn ile dāğum n’ola fevvāre-i şu‘le / O mey engūr-ı aħker-pāreden efşürde olmuşdur (FKD, G. 76, B.4).

Siħr ü i‘cāzı Fehîmā eylese ta‘lîm o çeşm / Sāħir-i mu‘ciz-nümā bir şā‘ir-i üstād olur (FKD, G. 80, B.7).

Gör ne zālîmdür o şeh kim hışm ile itse nigāh / Ehl-i ‘aşka çeşm-i bî-raħmı tazallum öğredür (FKD, G. 92, B.4).

Fermān-dih-i ğamze tā o şehdür / Dil ceyš-i kazāya ser-sipehdür (FKD, G. 95, B.1).

Pür-‘uqde iden dile o zülfi / Bed-kāri-i baht-ı dil siyehdür (FKD, G. 95, B.6).

Nigāh itmekde düzdīde o māha şu‘le-eṭvāruz / Şu‘ā‘-ı çeşmümüz gāhī dirāz u gāh kütēhdür (FKD, G. 96, B.4).

‘Aks-i hüsni kim meh-i burc-ı dil-i bī-bākdür / Perde-i çeşmüm o mäh-ı fitneye eflākdür (FKD, G. 98, B.1).

Süzen-i elmās ile olur rüfüger ğamzesi / Pençe-i müjgān-ı şūhından o dil kim çākdür (FKD, G. 98, B.3).

Devr-i hüsniinde o şūhuñ fikr-i şevk-i vaşl ile / Gerd-i ğamdan ol kadar mir’āt-ı ‘ālem pākdür (FKD, G. 98, B.4).

Heft-dūzaḡ heft-erzendür o murğ-ı āha kim / Āşiyān-zād-ı dil bir dāğ-ı āteşnākdür (FKD, G. 98, B.6).

Velī o şart ile kim çeşm-i ‘āşık olmaya küstāḡ / Nigāh-ı ğarḡa-be-ṭūfānı gāh gāh gerekdür (FKD, G. 100, B.4).

Bilür bī-dādına ṭākat getirmez kimse ‘ālemdē / O şāhuñ ḡatl-i ‘uşşāk itmesi maḡz-ı teraḡḡumdur (FKD, G. 104, B.4).

Fehīmā sīnem içre özge ğülşendür ḡayāl-i hüsni / O ğülzār içre ṭab‘um bülbül-i rengīn-terennümdür (FKD, G. 104, B.5).

Eylerse teġāfül n’ola aġyār arasında / Ma‘nāda o şehden yine ben zāra nazardur (FKD, G. 106, B.5).

Degüldür aḡter o pāşide-dāne aḡkerdür / Hilāl şanma o nūrı ki dās āteşdür (FKD, G. 108, B.2).

Zülfin o mest ḡāk ile yeksān idüp gelür / ‘uşşāk-ı pāy-māli perişān idüp gelür (FKD, G. 111, B.1).

Feryād o tünd-kāfir-i bī-raḡm u ḡod-perest / Dīninden ehl-i zūhdi peşimān idüp gelür (FKD, G. 111, B.3).

Āh ile giryān u nālān devr ider şeb-tā-seḡer / Ehl-i dil küyün o māhuñ pās-bānından bilür (FKD, G. 112, B.2).

Tā gülşen-i çeşmümde o hürşīd görünmez / Nev-rüz ile gelse gözüme 'ıyd görünmez (FKD, G. 117, B.1).

Geçer üftān u hīzān bī-muḥābā mest ü sāgar-zen / O mecnūndur Fehīm-i merd kim ḥavf-ı Şırāṭ itmez (FKD, G. 118, B.5).

Surḥ-pūş itse tecellī o gül-i gülşen-i Tūr / 'Āleme şu'le şalar na'ra-i āteş āteş (FKD, G. 138, B.2).

Fenn-i cefāda o meh 'aksine olmuş şerīk / Āyīneyi nuşḥa-i nāz u niyāz eylemiş (FKD, G. 142, B.2).

Ḥelāl olsun o Hindū'ya gül-i dāğ / Ki āteşle ide dāmen-feşān rakş (FKD, G. 145, B.6).

Her cünbişinde itmege şad maḥşer āşikār / Taḫdīr eylemiş o ḳad-i ḥoş-ḥırām farz (FKD, G. 147, B.2).

Ne şu'ledür o tecellī-fürüş-ı ḥüsn-i metā' / Ki mihr gibi degüldür niḳābdan maḥzūz (FKD, G. 150, B.3).

Ḥudā o dil-ber-i maḥcüb-ı şūhumūñ etme / Dimāğ-ı ḥüsnini zevḳ-ı ḥicābdan maḥzūz (FKD, G. 150, B.4).

Ederse cümle-i ḥübān ne var o şūḥa tevāzu' / Eder melā'ike bī-iḥtiyār o şūḥa tevāzu' (FKD, G. 152, B.1).

Ederse cümle-i ḥübān ne var o şūḥa tevāzu' / Eder melā'ike bī-iḥtiyār o şūḥa tevāzu' (FKD, G. 152, B.1).

Gelürse fitnegeh-i bezm-i 'aşḳa gāḥ ḥırāmān / Hezār edeble ider rüzgār o şūḥa tevāzu' (FKD, G. 152, B.2).

Şükūh-ı ḥüsn ü ḥayā ile bāğı eylese gül-geşt / Nihāl-i gül-bün ider şermsār o şūḥa tevāzu' (FKD, G. 152, B.3).

Gül-i nesīm-i seḥer mevc-rīz-i lücce-i sebze / Çemende itmede fevc-i bahār o şūḥa tevāzu' (FKD, G. 152, B.4).

Ḥam itse ḳadlerini bār-ı cevri-i ḡamze-i maḡrūr / Müdām eylese 'uşşāḳ-ı zār o şūḥa tevāzu' (FKD, G. 152, B.5).

Hezār kibr ü gurūr ile olsa bir gece mihmān / Hemīşe itse dil-i bī-ḳarār o şūḥa tevāzu' (FKD, G. 152, B.6).

Egerçi bir nıgeh-i iltifât görmedi ammâ / Fehîm ider yine ümmîdvâr o şūha tevâzu‘ (FKD, G. 152, B.7).

Pâdişeh-i serîr-i nâz olmış o çeşm-i ‘ışveger / Şalmada kaçd-ı cân için peyk-i nigāhu her taraf (FKD, G. 156, B.2).

Reşk o tırfa-meşrebe kim ola ‘aşk-ı yâr ile / Neşve-i zevk-ı gam be-dil cām-ı feraḥ-fezâ be-kef (FKD, G. 156, B.4).

Çaldı küsûf-ı ye’sde hürşîd-i ṭâli‘üm / Etmez niḳâb-ı hüsün o meh nîm-bâz ḥayf (FKD, G. 159, B.3).

Te’sîr-i tâb-ı mihri hilâl eyledi beni / Kâr itmedi o mâha bu sūz u güdâz ḥayf (FKD, G. 159, B.4).

Var kıyâs it nic’olur mülk-i dil-i ehl-i niyâz / O şeh-i kişver-i hüsünüñ sipeh-i nâzına baḳ (FKD, G. 160, B.2).

Sîneye çekdüm o meh-pâreyi cānum diyerek / Leblerin emdüm anuñ ṭūṭî-lisānum diyerek (FKD, G. 170, B.1).

Biñ niyâz ile getürdüm o hümâyı şayda / Şeh-levendüm güzelüm şūḥ-ı cihānum diyerek (FKD, G. 170, B.2).

Egerçi mu‘ciz-i lâ‘line olmazuz münkir / O goncafem şeh-i ‘îsî-demüñ nesin gördük (FKD, G. 174, B.4).

Hümâdur lâne-i mehde per açmış / O ḥâl ile iki müşkîn hilâlün (FKD, G. 177, B.4).

Nigāh itdün meger küstāḥ o mâha / Nedür bilsem Fehîmâ infi‘âlün (FKD, G. 177, B.8).

Mecnûnların itse o perî beste-i zencîr / Ben bende daḥı zülf-i perîşâna şarılsam (FKD, G. 198, B.4).

Cünûn-ı ‘aşk ile düşdüm o deşt-i vaḥşet-engîze / Ki sâyemden kaçarlar şîrler vaḥşetle Mecnûn hem (FKD, G. 201, B.5).

Şafaḳ-gün itme mihriyle Fehîm eşküñle ‘âlemde / O mehle encümâsâ her gece aḡyâr ider ‘âlem (FKD, G. 202, B.6).

Belâ-yı ḥükm-i kazâya tereddüd itsem olur / Velî o ḡamzeye çün u çerâ nedür bilmem (FKD, G. 205, B.5).

Nigāh-ı hışmı nedür luṭf ile tebessümi ne / Bu şīveden o şehüñ müdde‘ā nedür bilmem (FKD, G. 205, B.6).

Degül o hüsne hemān āfitāb nā-maḥrem / Ne āfitāb ki olmuş niḳāb nā-maḥrem (FKD, G. 209, B.1).

‘Aceb degül o gül-i bāğ-ı ‘ışmetüñ olsa / ‘ızār-ı pākine reng-i hicāb nā-maḥrem (FKD, G. 209, B.2).

Ne ṭa‘n eder dil-i hūşyāruma o şeh ki olur / Ḥarāb-ı çeşmine keyf-i şarāb nā-maḥrem (FKD, G. 209, B.4).

Hūşyāram ğamze-i mest-i ḥarābuñ görmesem / Merg olur ḥ‘ābum o çeşm-i nīm-ḥ‘ābuñ görmesem (FKD, G. 210, B.1).

‘Ālemüñ zevḳın gedā eylermiş ancak dünyede / Ben o zevḳı ḥāne-ber-düş olmayınca bilmedüm (FKD, G. 219, B.2).

Vech-i Ḥaḳ‘a vāşıl ola mecbūr o kāhı / Farḳ eylemeye cāzibe-i kāh-rübādan (FKD, G. 227, B.2).

Bāzār-ı ğamda dildür o kālā-yı küs-meḥar / Kim cinsi bī-naşib ola naḳd-ı revācdan (FKD, G. 228, B.3).

Āb-gīr olur o gülşen güli nīlüfer olur / Feyz-i te‘şīr-i ruḥ u dīde-i giryānumdan (FKD, G. 229, B.4).

Kirişme fitne-fermādur o çeşm-i nīm-ḥ‘ābuñdan / Kıyāmet-dostdur ‘ālem nigāh-ı pür-‘itābuñdan (FKD, G. 230, B.1).

Çemende nūş iderdüm mül perīşān / O bed-mestüm gelüp kākül-perīşān (FKD, G. 232, B.1).

O āteşle olur bi‘ṭ-ṭab‘ her sāl / Çü ḥākister per-i bülbül perīşān (FKD, G. 232, B.4).

Ben o deryā-yı muşaffā-güherem kim ḥürşīd / Kuḥl eder dīdesine sūde-i ḥāşākümden (FKD, G. 236, B.3).

Benem o ‘āşık-ı mecnūn-ı pīrehen-düşmen / Fezā-yı ḥaşrda da perde-i kefen-düşmen (FKD, G. 239, B.1).

O şem‘i meclis-i ağıyārda görüp olduk / Bu şeb yine ben ü pervāne encümen-düşmen (FKD, G. 239, B.3).

İdüp maḥabbet o cellād-ı çeşm-i ḥūn-rīze / Hezār cān-ı girāmī olur beden-düşmen (FKD, G. 239, B.5).

Teğāfüldür o şemşīr-i belā-āb u kazā-cevher / Ki olmuş tīg-i müjgānveş ‘ayān kendi nihān keskin (FKD, G. 242, B.2).

Sākī lebūñ ḥayāline bir cām şundi kim / Gelmez o bādenüñ mey-i Kevşer ayağına (FKD, G. 252, B.2).

Bir zaḥm-ı ğamze itdüm o ḥūn-rīzden recā / Geh ḥançerine şundi elin geh bıçağına (FKD, G. 252, B.4).

Nedür şimdi bu pinhān āşināyī benden olsun dil / O eṭvār-ı ğarīb ol cünbiş-i bīgāneden şoñra (FKD, G. 253, B.8).

Ġazabla öldürür iḥyā ider düzdīde ḥandeyle / Beni maḥrūm-ı nāz itmez o şūḥum biñ raḳīb olsa (FKD, G. 254, B.2).

İderdi āfitāb-ı şubḥdan bālīn ü bister dil / Ḥayāliyle o māhuñ bir gece vaşlı naşīb olsa (FKD, G. 254, B.3).

Ne mümkün ölmek dāğ-ı ḥasedle seyr iden zaḥmum / Baña o ğamze-kārum görmemiş a‘mā ṭabīb olsa (FKD, G. 254, B.4).

Ābda māh gibi sīne-i şāfum verdi / İzṭırāb ile o meh-pāreye zaḥmet bu gece (FKD, G. 257, B.7).

Gele gülşene ğazabla öpesin elin edeble / İçesin o ğonca-leble mey-i lālegün çemende (FKD, G. 259, B.2).

Mesīḥā vaḳtidür gönder nesīm ile demüñ k’olmuş / Semūm-ı āh-ı germümden o gül-ruḥsāre āzürde (FKD, G. 261, B.4).

Göñül o aḥker-i sūzān-ı şu‘le-pisterdür / Ki şem‘veş ola hem muzṭarīb hem āsūde (FKD, G. 262, B.3).

Görmege eyledi cellād-ı nigāhın irsāl / Merḥamet kıldı o şeh ḥasta-i dīrīnesine (FKD, G. 269, B.2).

‘Arz idüp ḥüsnin o cādū-nigehüm ḥübāna / Eyledi cem‘ perī-rūları āyīnesine (FKD, G. 269, B.3).

Esbin o türk-i serv-ḳad gülşene itse taḥte / Gerden-i bülbüli be-ṭavḳ eyleye mişl-i fāḥte (FKD, G. 271, B.1).

Ḥ'ābda iken itmede 'ālemi ğamzesi şehīd / Vāy o dem ki eyleye tīġini çeşmi āhte (FKD, G. 271, B.3).

Berg-i gül üzre sünbülün dām ide ger Fehīm o serv / Gerden-i bülbülü be-tavķ eyleye mişl-i fāhte (FKD, G. 271, B.6).

Tā oldı Mevlevī o merhūm rūḥ-ı Şems-i dīn / Ta'lıme dil şikārın o şeh-bāza başladı (FKD, G. 275, B.3).

Tā oldı Mevlevī o merhūm rūḥ-ı Şems-i dīn / Ta'lıme dil şikārın o şeh-bāza başladı (FKD, G. 275, B.3).

Ey Şems-i dīn yetiş ki o ḥūrşīd-i pür-celāl / Cevr-i Fehīm-i nādire-perdāza başladı (FKD, G. 275, B.6).

Çeşmidür o ser-leşker-i iqlīm-i belā kim / Olmış müje vü ğamzesi pür-fitne sipāhı (FKD, G. 276, B.2).

Dīdeden ḥaṭṭı nihān itmez o gül-ruḥsārı / Gül-i ḥūrşīdüñ olur yine şu'ā'ı ḥārı (FKD, G. 277, B.1).

O kebk-i bü'l-'acebüz giryenāk-i ḥande-eşer / Ki za'ferān iderüz ḥār-ı āşiyānumuzı (FKD, G. 280, B.3).

Dili bend eylemek isterdi lākin āteşin gördi / Taḳayyüd etmedi o zülf-i 'anber bize raḥm itdi (FKD, G. 282, B.2).

Görüp ben zerresin ser-geşte-i ḥūrşīd-i ruḥsārı / O bī-mihrüm Fehīmā bu dil-i nā-çize raḥm itdi (FKD, G. 282, B.5).

Eşk ile ğaltān u cūşān kıll o dürri der-kinār / Ya'nī mevc-i lücce-i pür-şūra beñzet kendüñi (FKD, G. 284, B.6).

Meger oldı pāy-ı yāra gözümüñ revāne seyli / Ki o naḥl-i 'işve-bāzuñ dil-i zāra var meyli (FKD, G. 285, B.1).

Çemen-i su'ālgehde o nihāl-i ḥāme-zībün / Gül-i pençe-i şehīdāndur olan tırāz-ı zeyli (FKD, G. 285, B.2).

Dil o türk-i ğırre-meste nice diñledür fiġānın / Ki ğazanferānı lerzān ider esbinüñ şuheyli (FKD, G. 285, B.3).

N'ola dāġ dāġ iderse felek-i peleng-rengi / Ki şerār-ı āhdur hep o şehüñ ğubār-ı ḥayli (FKD, G. 285, B.4).

Göñül göñül nice bir hırş-ı dāg yetmez mi / **O teng hānķāha bir çerāğ yetmez mi** (FKD, G. 286, B.1).

Beste-zünnār-ı ser-i zülfine cān-ı ʿİsī / Rūh-ı kudsī **o** bütüñ olmaya mı kıssīsi (FKD, G. 289, B.1).

Tīğini sīneye çekdi **o** şehüñ cezb-i cān / Eyledüm kāh-rübā reşk ile mıķnāṭīsi (FKD, G. 289, B.5).

O tezervem ki bīm-i šāhīnden / Meskenüm çengel-i ʿuķāb itdüm (FKD, K.2, B.23).

O şehenşehir ki medh-i hūlķından / Kalemüm kān-ı müşk-nāb itdüm (FKD, K.2, B.28).

Menem ammā **o** nazm-pīrā kim / Dehri pür-gevher-i hoş-āb itdüm (FKD, K.2, B.47).

Budur ümmīd **o** ʿāšīye diyessin / Ki şefāʿatle behre-yāb itdüm (FKD, K.2, B.52).

Zülfin **o** büt-i tāze-belā itmede pā-māl / Nev-kāfir olan ʿizzet-i zünnārı ne bilsün (FKD, K.4, B.19).

Redd itse Fehīmā sözümi haşm ʿaceb mi / Hem-cism-i behāyimdür **o** eşʿarı ne bilsün (FKD, K.4, B.25).

Fitneden āsüde itdi dehri ʿadlūñ ol ķadar / Şahne-i nehyūñ **o** resme itdi ʿarz-ı ihtisāb (FKD, K.5, B.40).

Ben **o** sāhir-şāʿir-i mazmūn-ṭırāz-ı ʿālemem / Kim ser-ā-pā nuşha-i icāzı itdüm intiḥāb (FKD, K.5, B.54).

ʿAzīz-i taḥt-ı Mışr-ʿāṭıfet Eyyüb Pāşā kim / Vücūdiyla **o** zevraķ beñzerdi taḥt-ı Süleymān'a (FKD, K.7, B.17).

O şevķ ile Züleyhā gibi Nīl'e virdiler zīnet / Temāşā için ol şāḥib-serīr-i māh-ı Kenʿān'a (FKD, K.7, B.21).

O serv-i şuʿle-bārı ben nihāl-i Ṭūr'a beñzetedüm / Ki āteşler ola pīçide hep evrāķ u ağşāna (FKD, K.7, B.29).

O meclis içre benem bir kemīn gazel-perdāz / Ki sözde ṭabʿum olur hem-nefes Mesīhā'ya (FKD, K.8, B.21).

Nedür ol ğamze-i pinhānī **o** düzdāde nigāh / Nedür ol ʿarız-ı al ü nedür ol çeşm-i siyāh (FKD, K.9, B.2).

Nedür ol ʔarż-ı levendâne o şāhâne reviş / Mihr-i hūbān-ı cihān nūr-ı Hudā ʕAbdullāh (FKD, K.9, B.3).

Gerçi ʔurbānın eder bismil o ʔattālüm velī / Şanʕatıyla ehl-i ʕaşka tīg-i bürrān gösterür (FKD, K.10, B.3).

Kendüsin cemʕ eyleyüp gelsün o şāhib-luʔf kim / Yer idüp başında aḥvālin be-sāmān gösterür (FKD, K.10, B.16).

Nigāh āfet ü çeşm āfet ü dehān āfet / O şāh-ı hūsne müsāḥḥar cihān cihān āfet (FKD, K.11, B.1).

O ebrüvān ü müjeyle şikāra ʔaşd itse / Belā ḥadeng şunar ʕarż ider kemān āfet (FKD, K.11, B.4).

Semend-i nāza süvār olsa şeh-levendâne / O ğirre-i mesti ki görse virürdi cān āfet (FKD, K.11, B.5).

Edā-şinās-ı tekellüm o şūḥ kim vaşfın / Zebān-ı ḥāl ile böyle ider beyān āfet (FKD, K.11, B.12).

ʔışşa küteh ki o fettān-ı cihān ʕaşkında / Naḥl-i maḥşer benüm ednā-yı serencāmumdur (FKD, K.12, B.28).

Pür-zaʕfdur o merdüm-i çeşm ol ʔadar kʕolur / Vaḥt-i nezāre ʕāşıka nūr-ı nigeḥ ḥicāb (FKD, K.13, B.7).

Huffāşveş bu bāğda şeb-dostam Fehīm / İftār için o ğonca-gül-i mihr ü meh-cenāb (FKD, K.13, B.15).

Benem o cevherī kʕelmāsdur benüm kānum / Velīk dīde-i ḥussāda kān-ı billūram (FKD, K.14, B.12).

Vücūdum lālezār eḥrāfım oldı cümle kūhistān / O mecnūnam daḥı ʔurtulmadım seng-i melāmetden (FKD, K.15, B.16).

Līk o meyden ki ğarḥ ide nūrı / Keşti-i āfitāb-ı raḥşānı (FKD, K.17, B.24).

İstemez zīnet-i ḥaḥḥı o meh-i sāde-ruḥum / ʕĀlem-i nūrda zīrā şeb-i deycür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.14).

O şiryān içre cārī cüy-ı ḥūnı serdi-i devrān / İder ger çeşme-i āb-ı ḥayāt olursa efsürde (FKD, Kıt'a 5, B.5).

Eyleyem fâş ki etdi o bilürin kubbeye / Raḡne-i tāk-ı hevā ya'ni şikāfın peydā (FKD, Kıt'a 7, B.3).

Erba'inde itdiler maḡşūr o ḡışn-ı a'zamı / 'Asker-i sünnī reh-i dīnde koyup cān u seri (FKD, Kıt'a 9, B.3).

Gördükçe beni olur o mehveş āteş / Bi't-ṭab' olur zālīm ü ser-keş āteş (FKD, Rübai 22, B.1).

Ey nālemi inleden o cāna ne ġaraż / Hīç şem'a nedür bilür mi pervāne ġaraż (FKD, Rübai 24, B.1).

O nüş-lebüm ki meşki ider her ān ḡaṭ / Şevk ile bulur Fehīmāsā cān ḡaṭ (FKD, Rübai 25, B.1).

Başında görüp o sebz-destārı dedüm / Olmuş o gül-i āluma ṭūṭī bülbül (FKD, Rübai 40, B.2).

Başında görüp o sebz-destārı dedüm / Olmuş o gül-i āluma ṭūṭī bülbül (FKD, Rübai 40, B.2).

Ṭāvūs-ı ḡuds ile ḡılsam irsāl Fehīm / Baḡmaz yine āh o kāfir-i 'İsī-dem (FKD, Rübai 42, B.2).

El-minnetü lillāh ki baña itdi nigāh / Memnūnam o dil-nevāzdan memnūnam (FKD, Rübai 43, B.2).

Bir Leylī'nün oldı cān u dil Mecnūn'ı / Kim oldı o şūḡı sevmeyen hem mecnūn (FKD, Rübai 48, B.2).

Ol sebz-i destār o naḡl-i mevzūn / Besdür saña ey seyyid-i ḡübān şecere (FKD, Rübai 52, B.2).

Baḡt-ı siyehüm o bāġa terbiye-baḡş / Kim olmuş aña (FKD, Rübai 56, B.3).

Efsūs o düşmen-i temennī / Vermez dil-i zāruma tesellī (FKD, Terci-bend 1, B.1).

Müstaġnī-i ḡüsndür o resme / Ol āfet-i cān-ı dīn ü dünyī (FKD, Terci-bend 1, B.3).

Devrinde o ġamzenün ḡazā ger / Ḳatline cihānuñ itse da'vī (FKD, Terci-bend 1, B.8).

Bī-bāk verür o çeşm-i kāfir / Bir 'işve ile ḡazāya fetvī (FKD, Terci-bend 1, B.9).

Tā key ġam-ı ḡāclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūḡa ḡurbān (FKD, Terci-bend 1, B.13).

Güyā ki nesīm-i āh-ı şeb-ġır / İtmişdür o ġonca-la'le te'sīr (FKD, Terci-bend 1, B.27).

Hārūt'a verüp libās-ı āhū / İtmiş o firīb-kāra teşḡīr (FKD, Terci-bend 1, B.33).

Tā-key ğam-ı h̄aclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūha kurbān (FKD, Terci-bend 1, B.39).

Feryād o gül-i terāne-düşmen / Cibrīl de olsa bülbül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.43).

Hün olsun o dil ki lāleāsā / Dāğ-ı ğamuma taḥammül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.48).

Ben mest-i şehādet-ārzūyam / Her çend o şeh tenezzül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.51).

Tā-key ğam-ı h̄aclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūha kurbān (FKD, Terci-bend 1, B.52).

Kūyında bāğ-ı fitne güldür / Mirrīḥ olamaz o bāğa ḥāşāk (FKD, Terci-bend 1, B.62).

Tā-key ğam-ı h̄aclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūha kurbān (FKD, Terci-bend 1, B.65).

Efgān ki o berķ-ı 'aşķ-düşmen / Ol āteş-i ḥānümān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.74).

Tā-key ğam-ı h̄aclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūha kurbān (FKD, Terci-bend 1, B.78).

Hüsine nazīr olurdu ḥürşīd / Ammā ki o māh 'aceb güzeldür (FKD, Terci-bend 1, B.87).

Tā-key ğam-ı h̄aclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūha kurbān (FKD, Terci-bend 1, B.91).

El-kışsa o cām-ı māh-ṭab'ı / Pür eyle ziyā-yı mihr-i meyden (FKD, Terci-bend 1, B.101).

Tā-key ğam-ı h̄aclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūha kurbān (FKD, Terci-bend 1, B.104).

Çeşmi n'ola katl-i 'ām itse / Bī-çāre o derde mübtelādur (FKD, Terci-bend 1, B.107).

Tā-key ğam-ı h̄aclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūha kurbān (FKD, Terci-bend 1, B.117).

Hātifden o dem ḥitāb geldi / K'ey 'āşık-ı vaşl-ı yār-maṭlab (FKD, Terci-bend 1, B.127).

Tā-key ğam-ı h̄aclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūha kurbān (FKD, Terci-bend 1, B.130).

Tā-key ğam-ı h̄aclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūha kurbān (FKD, Terci-bend 1, B.143).

Ḥaydar o ğazanfer-i şehādet / Ser-safḥa-i defter-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.144).

Tā-key ğam-ı h̄aclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūha kurbān (FKD, Terci-bend 1, B.156).

Bir şā'ir-i rezīl ki bu kavme şī'r oğur / Birbirine idüp o le'imān işāreti (FKD, Terki-bend 1, B.21).

Feryād o düzd-i ma'nī-i ḥāyīde-ḥ'ārdan / Ḥām ide nice nükteleri ṭab'ı ḥāmdan (FKD, Terki-bend 1, B.26).

Sen büt-perest-i hüsni olursañ o kâfirüñ / Rağmına sen haruñ ol erâzil-perest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.34).

Reşk ile vücūdum eylerem hāk / Gördükçe o naḥl-i ser-firâzı (FKD, Terkib-bend 2, B.21).

Çorqaram rāzumı fāş ide o çeşm-i gammāz / Āşinā oldı dile ğamze-i peykāne-nevāz (FKD, Terkib-bend 3, B.3).

Beni gördükçe şitāb ile o reftār nedür / Renciş-i bī-sebeb-i ğamze-i pergār nedür (FKD, Terkib-bend 3, B.23).

Çeşm-i ‘ayyār-ı suḥan-çīnūñe ḳurbān olayım / O kemān ebrū-yı pür-çīnūñe ḳurbān olayım (FKD, Terkib-bend 3, B.28).

Gel ey ṭab‘-ı Fehīm ey reşk-i Meryem / O ‘İsī-zāy ise sen rūḥ-zāy ol (FKD, G. 191, B.6).

Gör za‘fumu ḳoynumda iken şordı raḳībe / N’oldı ki Fehīmā’ya o nevmīd görünmez (FKD, G. 117, B.7).

Şadef-dīde-i giryānda ider ‘aksi şināh / O dür-i pāk-güher gāhi de ‘ummāna girer (FKD, G. 59, B.4).

Giceler ḥalvetüme girse o meh mest ü ḥarāb / Men‘ ḳılma ne çıkar saña raḳībā ne girer (FKD, G. 59, B.5).

Mişāl-i dīde-i ḥayret olur ḥayāl-i Fehīm / O dem ki ‘aks-i cemāli derün-ı āba düşer (FKD, G. 60, B.5).

Olsa peykān-ı ḥadengi o şehūñ tīşe-i dil / Kāviş-i ma‘den-i elmās olur pīşe-i dil (FKD, G. 187, B.1).

Diye ḥākümde görüp dūd-ı dilüm bir gün o māh / Nev-şüküfe sünbül-i ḳabr-i Fehīm’ümdür benüm (FKD, G. 224, B.5).

Şīşe-i berrāḳdan iç o mey-i rüşeni / Kim ola ser-çeşmesi tā cebel-i nürdan (FKD, G. 231, B.7).

o cihetden: [1] Bu yüzden, bu sebeple.

Ben Fehīm’em o cihetden felek-i lā-yefhem / Tīğ-ı cehl ile ayırdı ser ü sāmānumdan (FKD, G. 229, B.7).

o deñlü: [13] O kadar, derece, ölçüde.

Görindi ayīneāsā cününümüñ ‘aksi / O deñlü süde olup oldı pür-şafā zencīr (FKD, G. 65, B.6).

Siyāh-ı kevkeb-i erbāb-ı ‘aşkı dāğ ide reşki / **O deñlü** hāl-i siyeh-kāresi siyāh gerekdür (FKD, G. 100, B.3).

Belā vü miḥnet-i dehri **o deñlü** çekdi Fehīm / Ki oldı devr-i ḥayātında ‘ālem āsüde (FKD, G. 262, B.5).

O deñlü neşveye amādeyem kim mey degül lāzım / Hemān mevķüf-ı luṭf-ı ğamze-i pinhānuñam sākī (FKD, G. 283, B.3).

O deñlü itdi tuġyān kim nice tūfān-ı feyż-āsār / Süvār oldı mişāl-i nāqa her yer mevc-i ğaltāna (FKD, K.7, B.7).

O deñlü oldı bālīde ki sıġmaz oldı zarfına / Dırāz itdi zebān-ı ta‘nı āḥir Baḥr-i ‘Ummān’a (FKD, K.7, B.14).

O deñlü fitneden maḥfuzdur devründe ehl-i dil / Ki bekler tiġ-i ğamzeyle dil-i ‘uşşākı cānāne (FKD, K.7, B.43).

O deñlü ehl-i ma‘ārifle meclisi pürdür / Ki yer bulunmaz eger gelse ‘aql-ı ḥod-rāya (FKD, K.8, B.20).

Serüm zānūdan itmek münfaşıl emr-i muḥāl oldı / **O deñlü** muttaşıl itdüm bu efkār ile ḥayretten (FKD, K.15, B.19).

Giryān giryān Fehīm **o deñlü** ğamdan / Oldum ser-i mātem-zede-i ḥāk-efgen (FKD, Rübai 47, B.1).

‘İsā’ya eylemez anı ḳavm-i Yehūdiyān / Ehl-i dile **o deñlü** ederler iḥāneti (FKD, Terķib-bend 1, B.20).

Feyyāz **o deñlü** bād-ı bahārī ki cūlaruñ / Her mevci oldı sünbül ü her bir ḥabāb gül (FKD, G. 195, B.6).

Penāhum oldı benüm inne rabbenā le-ġafūrun / Ne deñlü ‘āşī isem de **o deñlü** maġfūram (FKD, K.14, B.32).

o ḳadar: [6] O kadar, fazla.

Nūr-ı nigehe ḳalmadı yer belki ḥayāle / Teng eyledi çeşmüm **o ḳadar** kesret-i dīdār (FKD, G. 47, B.4).

Ḥün-rīzdür ol şāh **o ḳadar** kim gül-i surḥı / Āşār-ı nigāh-ı ğazabı yāsemen eyler (FKD, G. 55, B.4).

Rāh-ı ümmīdde itme tek ü pū tā **o kadar** / Sālik-i vādi-i hırmān olacağsın āhır (FKD, G. 66, B.2).

Dilde cerāhatüm **o kadar** germ kim Fehīm / Kāfūr olursa merhemi teb-hāle-hīz olur (FKD, G. 90, B.5).

Olmuş **o kadar** fitnede üstād nigāhuñ / Her şulhda şad ceng ider Īcād nigāhuñ (FKD, G. 176, B.1).

Ẓa'īf oldı tenüm meşğ-i nāleden **o kadar** / Ki muṭrib-i ecele şimdi tār-ı ŧanbūram (FKD, K.14, B.23).

o kadar kim: [3] O kadar ki.

Cevr eylesesün kāfir-i zūlfūñ **o kadar kim** / Ğisī ŧuta dāmānını ferdā-yı kıyāmet (FKD, G. 21, B.3).

Kāfūr-mizāc itdi beni baht **o kadar kim** / Feyz-i nefesüm şu'leyi tekrār ḥas eyler (FKD, G. 57, B.3).

Lāyık midur imsāk-i nazār tā **o kadar kim** / Çeşmüñ bile gāhī ola dil-gīr-i teğāfūl (FKD, G. 193, B.2).

o mertebe: [3] O derece.

Ne deñlü ŧurraña zīnet virürse meşşāta / **O mertebe** dil-i 'uşşāk pīç ü tāba düşer (FKD, G. 60, B.2).

O mertebe ideyim fevt-i derd için feryād / Ki tā-ebed olalar ehl-i mātem āsūde (FKD, G. 262, B.2).

Ne deñlü zevk-fezā ise kām-teşneye āb / Dile **o mertebedür** sūz-ı cān-güdāz lezīz (FKD, G. 44, B.4).

okı: [3]

1. Okumak, tilavet etmek.

Mekteb-i bāğ-ı maḥabbetde Gülistān **okıyup** / Bülbülān meşğ alurlar dil-i nālānumdan (FKD, G. 229, B.5).

2. Söylenmek (TS, C.5, s.2950).

Okımağda kader bu ebyāti / Tīğini mālikü'r-rikāb itdüm (FKD, K.2, B.37).

Nev-be-nev teşrîf-i sultân ile olsun mültebis / Tâ **okındukça** cihânda âyet-i lebsin cedîd
(FKD, Kıt'a 11, B.9).

ol- [930] Olmak.

Ey gâmzesi Fehîm gibi rûşenâ-yı dil / Bîgâne-ıavr **olma** dile her-dem-âşinâ (FKD, G. 10, B.5).

Tîg-i gâmzeñ ki şehîd itdi Fehîm-i zârı / **Olmasun** mı yine biñ cân ile kırbân-ı kazâ (FKD, G. 12, B.7).

Olmadan âbisten-i tıfl-ı mevâlid ümmühât / Tâ ezelden bâde-i 'aşk ile tev'emdir şarâb
(FKD, G. 14, B.2).

Degülseñ âşinâ çeşmüme **olma** / Tegâfûl-mezheb ü bîgâne-meşreb (FKD, G. 18, B.4).

Günde biñ düzah tavâf eyler harîm-i dillerin / **Olmasun** mı sîne-i 'uşşâk-ı şeydâ muztarib
(FKD, G. 20, B.2).

Izîrâb u ra'ş'e maşşûş-ı dil-i 'uşşâkdur / **Olmasun** yâ Rabbi ol zülf-i dil-ârâ muztarib (FKD, G. 20, B.5).

El-emân-h'âh **olma** îmânuñ şikest itse Fehîm / Mest iken olur o kâfer şulh-düşmen ceng-
dost (FKD, G. 24, B.5).

Derûnı **olmasa** mir'ât-ı hüsn-i sâkî-i 'aşk / Şafâ-yı câm-ı meye şofiyâ nedür bâ'is (FKD, G. 28, B.2).

Olmadum bîgâne-i dîn ü baña rencidedür / Âşinâ-düşmen o çeşm-i kâfer-i nâzûk-mizâc
(FKD, G. 29, B.5).

Olmasaydı bâ'is-i zevk-ı mülâkât-ı lebüñ / İmtizâc itmezdi meyle sâgar-ı nâzûk-mizâc (FKD, G. 29, B.3).

Hañçer urma sîneme ey dil-ber-i nâzûk-mizâc / **Olmasun** zîbağ-ıtabî'at hañçer-i nâzûk-
mizâc (FKD, G. 29, B.1).

Seyr kılsañ her behâ'im-ıtab'ı 'âlem hüd-pesend / Pâdişâh-ı 'âlem **olmaz** âdem hüd-pesend
(FKD, G. 42, B.1).

Nev-şarâbân bir kadehle lâf-ı şâhî urmada / Rind-i dürd-âşâm **olmaz** olsa ger Cem hüd-
pesend (FKD, G. 42, B.2).

Çeşm-i siyâhı oldı sipâh-ı şaf-ı müje / Gerçi sipâh **olmasa** şâha ne i'tibâr (FKD, G. 45, B.2).

‘Aşk **olmayınca** sūziş-i āha ne i‘tibār / Āteş gerek duĥān-ı siyāha ne i‘tibār (FKD, G. 45, B.1).

Helāk-ı ĥançer-i müjgānı **olmadan** kaçmaz / Virürse ger nigeĥi cān-ı mübtelāya rızā (FKD, G. 13, B.4).

Ĥalīl-i ‘aşkām ammā şu‘le gülzār **olması** baña / Degül i‘cāz feyz-i dīde-i nemnākdendür hep (FKD, G. 17, B.3).

Nedīm-i bezm-i belā **olmağa** dil-i nālān / O muṭrıb-ı nigeĥ ü ‘işve-sāz olur bā‘is (FKD, G. 27, B.3).

Hemīşe **olmağa** rüsvā-yı kūy-ı ‘aşk Fehīm / O yār-ı şīveger ü ‘işve-bāz olur bā‘is (FKD, G. 27, B.5).

Müdām āh u figān **olmağa** terennüm-i dil / Nevā-yı muṭrıb-ı ĥünīn-terānedür bā‘is (FKD, G. 28, B.6).

Birbirinden olmada ĥübān yine gül-çīn-i būs / ‘Āşıka olsun mübārek ĥasret-i cāvīd-i ‘īyd (FKD, G. 41, B.2).

Olmağa meclis-i nāz içre ĥarīf-i çeşmi / Ėamze gibi yine bir rind-i mey-āşām ister (FKD, G. 64, B.2).

Ėatrasın nūş eyleyen ‘īsī-i cān-baĥş **olmada** / Rūĥ ile hem-māye güyā şīr-i Meryem’dür şarāb (FKD, G. 14, B.4).

Rūĥ-ı ‘uşşāk **olmada** pervāneāsā muṭzarib / Oldı güyā şu‘le-i şem‘-i tecellā muṭzarib (FKD, G. 20, B.1).

Kemterīn beyzası mihr idi hümā-yı ĥüsnüñ / **Olmadın** ser-zede toĥm-ı şecer-i Ṭūr henüz (FKD, G. 120, B.4).

Her tecellīden heyulā itdi biñ şüret kabül / Çok mıdur āyīne-i ṭab‘-ı selīm **olmak** baña (FKD, G. 5, B.4).

Bīgāne-ĥüy **olmalı** bir āşinā nigāĥ / Besdür helāk-i ĥamzeñ olam bir nazār baña (FKD, G. 7, B.4).

Ĥikmetüñ fehm eyleyemez ṭab‘-ı selīm **olmayan** / Lāzım oldı hem ĥakīm ü hem Fehīm olmak baña (FKD, G. 5, B.5).

Ža‘f-ı cefā-yı ĥamze beni itdi bī-nişān / **Olmaz** ĥadeng-i cevri ü cefā kārger baña (FKD, G. 7, B.5).

‘İydgehde ol perī-rū eylese ref‘-i niķāb / Yalnız ‘İyd-i Fehīm olmaz **olurdu** ‘İyd-i ‘İyd (FKD, G. 41, B.5).

Şikāf-ı dāmen-i Yūsuf‘dan **olmazdu** ‘ayān sırrı / Züleyhā‘nuñ fiğānı sīne-i şad-çākdendür hep (FKD, G. 17, B.6).

Olmuş dem-i cān-baḥşuñ ile Meryem-i nuṭkuñ / Ābisten-i şad-nükte-i i‘cāz-ı Mesīhā (FKD, G. 3, B.3).

Olmuş ey gamze-i gammāzı zebāndān-ı kazā / Çeşm-i mestüñde ‘ayān nükte-i pinhān-ı kazā (FKD, G. 12, B.1).

Gülzār-ı zār-ı hüsnüñ olan şūḥ bülbülem / Gül-berg-i terden **olsa** revā bāl ü per baña (FKD, G. 7, B.2).

Terennüme kıomazuz ‘andelīb-i kıuds **olsa** / Hādīķa-i edebüñ bāğbānıyuz cānā (FKD, G. 8, B.4).

Hük-m-fermā-yı kader-kudret ki emr itse **olur** / Devr-i pīrīde kazā-yı fevt evķāt-ı şebāb (FKD, K.5, B.32).

Olurdu dünyede müstağnī-i kirişme vü nāz / Fehīm itse eger behremend-i istıgnā (FKD, G. 9, B.5).

‘Aks-i rüyuñla zemīn gülşen **olursa** ne ‘aceb / Tāb-ı mihrüñle felek külḥan **olursa** ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.1).

Maḥrem-i rāz eyleme Cibrīl **olursa** ger Fehīm / Rind-i ‘aşķa ‘āķil u ferzāne olmaz āşınā (FKD, G. 11, B.5).

Tā ki ḥayrān-ı ḥadeng-efgeni-i müjgānuz / Ser-be-ser ḥāne-i dil revzen **olursa** ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.6).

‘Aks-i rüyuñla zemīn gülşen **olursa** ne ‘aceb / Tāb-ı mihrüñle felek külḥan **olursa** ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.1).

Şiken-i ejder-i ḥam-der-ḥam-ı tār-ı zülfüñ / Bu belā-dost dile me‘men **olursa** ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.2).

Ben siyeh-rüz ki bu baḥt ile pervāne olam / Şem‘-i ḥürşīd ziyā-düşmen **olursa** ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.4).

Biz ki çün ma‘reke-sāz-ı nıgeh-i ḥübānuz / Mevc-i teb-lerze-i ten cevşen **olursa** ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.5).

Bu keş-â-keş ki var eflāk ile pīrāhenümüz / Geh girībān u gehī dāmen **olursa** ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.7).

Cān-ı ḥasret-zedeyüz ‘āzim-i şehir-i hırmān / Hızr-ı tevfiķ bize reh-zen **olursa** ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.8).

Cān-ı dāğ-ı dil ü geh nükte-i cānuz ki bize / Gonca-i lāle vü gül mesken **olursa** ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.9).

Muṭrıb-ı bezm-i fenāyuz bu cihān içre Fehīm / Şīvesi nağmemüzüñ şīven **olursa** ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.11).

Ben siyeh-rüz ki bu baḥt ile pervāne **olam** / Şem‘-i hūrşīd ziyā-düşmen olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.4).

Helāk-i fitne-i çeşm-i siyāh-ı yār **olamaz** / Fehīm-i mest gibi vermeyen każāya rızā (FKD, G. 13, B.6).

Gülzār-ı zār-ı ḥüsnüñ **olan** şūḥ bülbülem / Gül-berg-i terden olsa revā bāl ü per baña (FKD, G. 7, B.2).

Mu‘tād-ı zevk-ı hecrüñ **olan** mātem-āşinā / Ğamdan helāk olur olamazsa ğam-āşinā (FKD, G. 10, B.1).

Luṭf idüp virmeñüz ol ğamze-i ğammāza kaḍeḥ / Belki vāķıf ola la‘inde **olan** rāza kaḍeḥ (FKD, G. 33, B.1).

Gül-bister-i nāz üzre **olan** mest-i şeker-ḥ‘āb / Telḥī-i mezāk-ı dil-i bī-dārı ne bilsün (FKD, K.4, B.12).

‘Aceb mi düşmen-i dermān ise dil-i bīmār / Verür mi ḥasta-i çeşmi **olan** devāya rızā (FKD, G. 13, B.2).

Şurāḥī gibi derdüñle pür it peymāne-i ‘ömrüm / Helāk-i çeşm-i ser-mestüñ **olan** ḳurbānuñam sākī (FKD, G. 283, B.8).

Zülfinde **olan** dil-i belā-keş / Nezzāre-i zülf-i sünbül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.42).

Zīnet-fezā-yı bāzū-yı i‘cāz **olan** güher / ‘İķd-ı Fehīm-i mu‘cize-perdāza bestedür (FKD, G. 93, B.7).

Ṭa‘n-ı şofīdür helāk iden beni ol büt degül / Rind **olan** zaḥmī-i tīr-i kāferī olmaḳ nedür (FKD, G. 91, B.6).

Āfitābuz dilümüz **oldı** tecellīgeh-i dost / Zerreümüz mihr gibi rüşen olursa ne ‘aceb (FKD, G. 16, B.10).

Dür-i nazm-ı Fehīmā **olduğı** hürşīdveş rüşen / Kemāl-i şafvet-i deryā-yı ıtab‘-ı pākendür hep (FKD, G. 17, B.7).

İstemez kālā-yı hüsni **ola** tārāc-ı nigāh / Perde-i zülfin anuñçün nīm-bāz eyler baña (FKD, G. 6, B.3).

O zülf ü ruḥ ki **ola** şayd-ı bend-i istiğnā / Ğazāl-i mihri ider der-kemend-i istiğnā (FKD, G. 9, B.1).

Ḥaıtuñ ki **ola** zülfüne maḥşergeh-i āşüb / Dünyāyı tutar şüriş-i ğavġā-yı kıyāmet (FKD, G. 21, B.2).

Nice bir ḥasret-i la‘liyle mişāl-i maḥmūr / **Ola** leb-rīz-i şarāb u çeke ḥamyāze kadeḥ (FKD, G. 33, B.3).

Bülbül ki ḥayātında ḥār ile **ola** küşte / Ölmüş ıtalum şoñra gülden kefeni n’eyler (FKD, G. 56, B.6).

Hep oldı şehīd ben de **oldum** / Ser-dāde-i ḥançer-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.155).

Belā-yı ḥükm-i każāya tereddüd itsem **olur** / Velī o ğamzeye çün u çerā nedür bilmem (FKD, G. 205, B.5).

İtdi tecellī-şemer rüze-i ıolāb-ı hüsni / **Oldı** sütünü meger hep şecer-i ıūr’dan (FKD, G. 231, B.12).

Bahār **olsa** yine sākī mey-i mu‘ciz-nümün **olsa** / Şarāb-ı şu‘le-reng ü cām-ı şāf-ı āb-gün **olsa** (FKD, G. 256, B.1).

Baḥr-ı ğama āşinā olan ğavvāsā / Deryāda **olur** şadef egerçi peydā (FKD, Rübai 2, B.1).

Bir nigāh-ı bāz pes kıldı yine ol pādışāh / Remz ü ĩmā ile söyleşmek **olurdu** līk āh (FKD, Diğer 1, B.11).

Nigāhı tīg şunar çeşmi nīze müjgāndan / O ğamze **olsa** süvār-ı semend-i istiğnā (FKD, G. 9, B.2).

Leb-teşne-tīgünem senüñ ey kıble-i niyāz / Zehr-ābe-ārzü **olamaz** zemzem-āşinā (FKD, G. 10, B.2).

Mu‘tād-ı zevk-ı hecrüñ olan mâtem-âşinâ / Ğamdan helāk olur **olamazsa** ğam-âşinâ (FKD, G. 10, B.1).

‘Aşka yâr **ol** ‘aql ile germ-ihtilâf olma göñül / Âşinâ bîġâne vü bîġâne olmaz âşinâ (FKD, G. 11, B.4).

Her ħabâbı **oldı** gūyâ aĥter-i burc-ı țarab / Şubĥ-ı mihr-efrüz u şâm-ı zülmet-i ğamdur şarâb (FKD, G. 14, B.6).

Tâ çeşmüñ itdi ol rûĥi mâhumdan âfitâb / **Oldı** çekîde tâb-ı nigâhumdan âfitâb (FKD, G. 15, B.1).

Gîsü-yı dil-rübâ gibi **oldı** siyeh-şu‘a‘ / Süz-ı duĥân-ı ejder-i âhumdan âfitâb (FKD, G. 15, B.5).

Gözüñden gitmesün bir dem mey-i nâb / Fehîm **ol** dâ‘imâ peymâne-meşreb (FKD, G. 18, B.5).

Teh-i ĥâk içre tıtmış dehri âh-ı dâġdâr-ı ‘aşk / Nesîm-i gülden **olmuş** bir cihân-ı gülsitân ġâ‘ib (FKD, G. 19, B.5).

Rûĥ-ı ‘uşşâk olmada pervâneāsâ muţtarib / **Oldı** gūyâ şu‘le-i şem‘-i tecellâ muţtarib (FKD, G. 20, B.1).

Ser-be-bâlîn olsa mest-i şîr ger ol ġamze-kâr / Bîm-i çeşminden **olur** âhü-yı zîbâ muţtarib (FKD, G. 20, B.3).

Pây-tâ-ser âteşem ammâ ki zîbaġ-tînetem / Âfitâbāsâ n’ola **olsam** ser-â-pâ muţtarib (FKD, G. 20, B.6).

Çîn-i ebrü gösterür gördükçe cüş-ı eşkümi / Mevc **olur** peydâ belî oldukça deryâ muţtarib (FKD, G. 20, B.4).

Merkez-i ‘âlem süveydâ-yı dilüñdür kim Fehîm / İzırâb itseñ **olur** eczâ-yı dünyâ muţtarib (FKD, G. 20, B.7).

Şofî yeter efkâr-ı ġam-ı bûd u nebûd it / Ķurbân-ı dil-ber **ol** işbât-ı vücûd it (FKD, G. 22, B.1).

Elvân-neġam **ol** bâġ-ı tecerrüde Fehîm / Bülbül gibi her perdeden âheng-i sürûd it (FKD, G. 22, B.5).

Ma‘şûġ ile yek-ĥâl **olup** ey țâlib-i Yûsuf / Beytü’l-ĥazen’i Ķo yüri câyüñ bun-ı çâĥ it (FKD, G. 23, B.6).

Tâ ki **oldı** çeşm-i dil-ber şulĥ-düşmen ceng-dost / Oldılar nâ-çâr diller şulĥ-düşmen ceng-dost (FKD, G. 24, B.1).

Tā ki oldı çeşm-i dil-ber şulh-düşmen ceng-dost / **Oldılar** nā-çār diller şulh-düşmen ceng-dost (FKD, G. 24, B.1).

El-emān-ḥāh olma İmānuñ şikest itse Fehīm / Mest iken **olur** o kāfer şulh-düşmen ceng-dost (FKD, G. 24, B.5).

İtdi her bir goncaıyı pür-nāfe feyz-i büy-ı dost / Var ise **oldı** perīşān sünbül-i gīsü-yı dost (FKD, G. 25, B.1).

Bu gice te'sīr-i zehr-i ḥün-ı çeşmümden benüm / Süde-i elmās **oldı** cümle ḥāk-i kūy-ı dost (FKD, G. 25, B.7).

Girde-bālīn itmege ḥürşīdi 'ār itsem revā / Gördüm **olmuş** ḥābda vaqf-ı serüm zānū-yı dost (FKD, G. 25, B.5).

Egerçi nāzına yārūñ niyāz **olur** bā'is / Niyāz-ı 'āşıka da luṭf-ı nāz olur bā'is (FKD, G. 27, B.1).

Egerçi nāzına yārūñ niyāz olur bā'is / Niyāz-ı 'āşıka da luṭf-ı nāz **olur** bā'is (FKD, G. 27, B.1).

Dil eylese n'ola Manşūr-bār sırrımı fāş / Vişāl-i dosta çün keşf-i rāz **olur** bā'is (FKD, G. 27, B.2).

Nedīm-i bezm-i belā olmağa dil-i nālān / O muṭrıb-ı nıgeh ü 'işve-sāz **olur** bā'is (FKD, G. 27, B.3).

Cihānı eylemege böyle 'āşık-ı maḥzūn / O çeşm-i dil-şiken ü dil-nevāz **olur** bā'is (FKD, G. 27, B.4).

Hemīşe olmağa rüsvā-yı kūy-ı 'aşk Fehīm / O yār-ı şīveger ü 'işve-bāz **olur** bā'is (FKD, G. 27, B.5).

'Aks-i la'lün cāmda ber-'aks itmiş gerçi kim / Āb ile germ-ülfet **olmaz** aḥker-i nāzük-mizāc (FKD, G. 29, B.2).

Gayret-i la'lüñ dehānumda verüp tağyır-i ṭab' / Süde-i elmās **olurdu** şekker-i nāzük-mizāc (FKD, G. 29, B.4).

Feyz-i neşv-i ḥün-ı şiryānumla itse ihtilāt / Pençe-i mercān **olurdu** nişter-i nāzük-mizāc (FKD, G. 29, B.6).

Ol kadar nāzük-mizāc **oldı** dil-i mestāne kim / Çeşm-i dil-ber olsa maḥmūr ile itmez imtizāc (FKD, G. 30, B.4).

Sāde-rū **olsa** baña dil-ber ki ṭab^c-ı rüşenüm / Tîregî-i ḥaṭṭ-ı pür-şūr ile itmez imtizāc (FKD, G. 30, B.3).

Ol kadar nāzük-mizāc oldı dil-i mestāne kim / Çeşm-i dil-ber **olsa** maḥmūr ile itmez imtizāc (FKD, G. 30, B.4).

Mihrveş bî-ser ü pā şāh-ı cihān **oldı** Fehîm / Fikr-i tâc u ğam-ı evreng nedür bilmez hîç (FKD, G. 31, B.9).

Keşret-i cüş-i ḥün-ı giryemden / **Oldı** gülgün-tırāz cāme-i şubḥ (FKD, G. 32, B.3).

Sūziş-i mihr ile **olup** ser-germ / Her seḥer yanmada ‘imāme-i şubḥ (FKD, G. 32, B.4).

Küşte-i çeşmüñ **olan** dil olur iḥyā-düşmen / Ne belādur ebediyyü'l-‘ademe nāz-ı Mesîḥ (FKD, G. 34, B.4).

Küşte-i çeşmüñ olan dil **olur** iḥyā-düşmen / Ne belādur ebediyyü'l-‘ademe nāz-ı Mesîḥ (FKD, G. 34, B.4).

Her kaçan vaşf-ı lebüñ yazsam **olur** mîm-i Fehîm / Reşk-i mîm-i dehen-i mu‘cize-perdāz-ı Mesîḥ (FKD, G. 34, B.5).

Dāğ-ı dilüm āteşle ki leb-rîz ola gāhî / Her müyum **olur** rütbede hem-pāye-i düzaḥ (FKD, G. 35, B.3).

Şehîd-i ğamzeñ **olmağdur** murādı / Budur taḥdîr ile tedbîr-i Mirrîḥ (FKD, G. 36, B.4).

Yeter dünyāya te’sîr-i nigāhuñ / N’ola **olsa** kazā dil-gîr-i Mirrîḥ (FKD, G. 36, B.3).

Olur ey ğamzesi şemşîr-i Mirrîḥ / Nigāhuñ bā‘îs-i te’sîr-i Mirrîḥ (FKD, G. 36, B.1).

Eşer ider mi füsün-kāri-i fesāne Fehîm / **Olur** mı ol müjeler cāna ḥ’āb-ı ğamze-i şūḥ (FKD, G. 37, B.5).

Ne belā āfet-i dildür göricek kākülünü / Bend-i zencîr-i cünün **oldı** Fehîm-i āzād (FKD, G. 38, B.11).

Ḥavfden bir yere gelmezdi ‘anāşır aşlā / Bîmden dāḥil-i ervāḥ **olurdu** ecsād (FKD, G. 38, B.6).

Olur mı cāna dimāğ-āşinā şemîm-i murād / Eşer mi gülşen-i āmālūme nesîm-i murād (FKD, G. 39, B.1).

İder mi baḥtumuzu Ḥaḥ ḳarîn-i mihr-i ümîd / **Olur** mı ṭālî‘ümüz maḥrem-i ḥarîm-i murād (FKD, G. 39, B.2).

Şekl-i hayvân itmede mir'ât-ı fıtratdan zühür / **Olmağ** üzere şüret-i insân-ı kâmil nâ-bedîd
(FKD, G. 40, B.6).

Bü'l-‘aceb hengâmedür âşûbgâh-ı çeşm-i dost / Halkı pey-der-pey şehîd **olmağda** kâtil nâ-
bedîd (FKD, G. 40, B.4).

Dilde bir deryâ yatar bî-ka‘r u sâhil nâ-bedîd / Bü'l-‘acebdür **olmuş** anda hem yine dil nâ-
bedîd (FKD, G. 40, B.1).

‘İydgehde ol perî-rû eylese ref‘-i niķâb / Yalnız ‘İyd-i Fehîm **olmaz** olurdu ‘İyd-i ‘İyd (FKD,
G. 41, B.5).

Nev-şarâbân bir kadehle lâf-ı şâhî urmada / Rind-i dürd-âşâm olmaz **olsa** ger Cem hod-
pesend (FKD, G. 42, B.2).

Nâz-perver nâzenîn nâzûk-beden gül-gonca-leb / Yaraşur **olsa** eger ol verd-i hurrem hod-
pesend (FKD, G. 42, B.4).

Şi‘ri ic‘âz **olsa** da fahr eylemez âdem Fehîm / Kanda bir nâ-hoş-edâ şâ‘ir görürsem hod-
pesend (FKD, G. 42, B.5).

Gül-bister-i nâz üzere **olmuş** yine hem-âgûş / Ol gamze-i mestâne ol nergis-i hû‘âb-âlûd (FKD,
G. 43, B.6).

Germiyet-i mey itse ruhsâruñı tâb-âlûd / **Olur** leb-i hûy-gerdüñ bir aħker-i âb-âlûd (FKD,
G. 43, B.1).

‘Aks-i gül **olur** zâhir mir‘at-ı çemen içre / O lâle-i şeb-nem-rîz olduķa hicâb-âlûd (FKD, G.
43, B.2).

Çeşmüñ bu gurûr ile Cibrîl‘i nigâh itmez / Müşkil ki **olur** la‘lûñ ‘İsâ‘ya cevâb-âlûd (FKD, G.
43, B.5).

Niyâz-ı mey müjedür gerçi yâra meclisde / **Olur** ne fâ‘ide mestâna keşf-i râz lezîz (FKD, G.
44, B.2).

Çeşm-i siyâhı **oldı** sipâh-ı şaf-ı müje / Gerçi sipâh olmasa şâha ne i‘tibâr (FKD, G. 45, B.2).

Meyl itme haţta gâ‘ib olur hüsnuñ ey perî / Şâh **olsa** nâ-bedîd sipâha ne i‘tibâr (FKD, G. 45,
B.4).

Olmuşam bir şüh-ţab‘ı sevmede sâbit-ķadem / Ey Fehîm el-ħakķ suħanver dil-rübâdan kim
ķaçar (FKD, G. 46, B.7).

Şohbetüñden dil mükedder cān gürīzāndur senüñ / Āyīne şāf **olsa** ey şofī şāfadan kim kaçar (FKD, G. 46, B.6).

Hağ muvāfık olsa dille zülfden itmem hāzer / Hızr **olursa** ger refiķum ejdehādan kim kaçar (FKD, G. 46, B.2).

Çeşmüñ ki **ola** cilvegeh-i ƚal‘at-ı dīdār / Müjgānum olur şem‘-i şeb-i hālvat-i dīdār (FKD, G. 47, B.1).

Āyīne vü dīde **ola** berg-i gül-i naħli / Gülzārda hāk itse tenüm hāşret-i dīdār (FKD, G. 47, B.6).

Oldı müjeler mīh-i der-i hāne-i dīde / Hāş eyledi nūr-ı nıgehüm ğayret-i dīdār (FKD, G. 47, B.5).

Çeşmüñ ki ola cilvegeh-i ƚal‘at-ı dīdār / Müjgānum **olur** şem‘-i şeb-i hālvat-i dīdār (FKD, G. 47, B.1).

Ger āyīneye baķsam **olur** māh ya hūrşīd / Ol mertebe naķş oldı dile şūret-i dīdār (FKD, G. 47, B.3).

Ehl-i ‘aşķı çekdi bāğa ārzū-yı nev-bahār / **Oldı** zencīr-i cünün ğüyā ki cūy-ı nev-bahār (FKD, G. 48, B.1).

Ġonca-i ğüliden firāz-ı ğül-büne fānūs aşub / Bülbül **oldı** pās-pān-ı çārsū-yı nev-bahār (FKD, G. 48, B.3).

Lāleāsā dāğ-ber-dāğ **oldı** cism ü dil Fehīm / Geldi nev-rüz-ı cünün oldı ğulū-yı nev-bahār (FKD, G. 48, B.5).

Lāleāsā dāğ-ber-dāğ oldı cism ü dil Fehīm / Geldi nev-rüz-ı cünün **oldı** ğulū-yı nev-bahār (FKD, G. 48, B.5).

Ġül ğül olmış rüy-ı şeb-nem-rīzi ğül-geşt itmede / **Olmış** ol ğoncam çemende āb-ı rüy-ı nev-bahār (FKD, G. 48, B.4).

Olduķça sāye-efgen perr-i külāh-ı dil-ber / Vuşlat dilerseñ ey dil **ol** hāk-i rāh-ı dil-ber (FKD, G. 50, B.1).

Ma‘şūķın itdi dil-nerm ol şem‘-i āh-düşmen / Hārā-ğudāz **olurmuş** te‘şīr-i āh-ı dil-ber (FKD, G. 50, B.3).

‘Āşķ-ı hūsni-i hākīķī mi **olur** hīç Fehīm / Hıdmet-i ‘aşķ-ı mecāzīde tekāsül mi ider (FKD, G. 51, B.5).

Maḥrem-i bezm-i vişāl-i yār **olmazsa** Fehīm / Cām-ı zehr-i firqati tā rüz-ı maḥşer nüş ider (FKD, G. 52, B.5).

Dil gūşe-i çeşminde mekân ideli yārūñ / Maḥmūr da **olsa** yine mestānelüg eyler (FKD, G. 54, B.5).

Dāḥil-i muğbeçeğān **oldı** Fehīm-i sālūs / Ḥavfum oldur giderek şüret-i ruhbāna girer (FKD, G. 59, B.7).

Zülfı āşüfte **olup** itse şabā ile cedel / Dil-i dīvāneye girer arasına şāne girer (FKD, G. 59, B.3).

Niyāz o şūḥa hezārān ki farṭ-ı ‘işmetden / Maḥall-i nāzda ḥūy-rīz **olup** ḥicāba düşer (FKD, G. 60, B.4).

Mişāl-i dīde-i ḥayret **olur** ḥayāl-i Fehīm / O dem ki ‘aks-i cemālī derün-ı āba düşer (FKD, G. 60, B.5).

Bulsa dīvāne gönül şāh-ı cünūna takrīb / Pāy-ı taht **olmaz** ise gūşe-i vīrāne yeter (FKD, G. 62, B.4).

Şem’-i baḥtum eger **olursa** çerāğ-ı ḥūrşīd / Kemterīn cünbiş-i bād-ı per-i pervāne yeter (FKD, G. 62, B.6).

Böyle bir kāfir-i ālüfteye hem-meclis **olan** / Ne añar zemzeme-i küfri ne İslām ister (FKD, G. 64, B.4).

Kebüter-i ḥarem-i ‘aşk u künde-deryāyam / Revā midur **ola** āzādeye revā zencīr (FKD, G. 65, B.8).

Fehīm ben ki **olan** herze-gerd-i ‘ālem-i ‘aşk / Degül mi ‘āşık-ı āvāreye belā zencīr (FKD, G. 65, B.9).

Benüm ki pāyuma tā **oldı** āşinā zencīr / Ḥasedle ‘aql-ı küle itdi iktizā zencīr (FKD, G. 65, B.1).

Dil **oldı** silsile-zād-ı ḥarīm-i zülf-i dirāz / İderse pāyına rü-māl dā’imā zencīr (FKD, G. 65, B.2).

Görindi āyīneāsā cünūnumuñ ‘aksi / O deñlü süde olup **oldı** pür-şafā zencīr (FKD, G. 65, B.6).

Ziyāde eyledi sevdāmı fikr-i kākül-i yār / Güsiste-bend iderüm **olsa** ejdehā zencīr (FKD, G. 65, B.3).

Görindi āyīneāsā cünūnumuñ ‘aksi / O deñlü süde **olup** oldı pür-şafā zencīr (FKD, G. 65, B.6).

Benem o şîr-i kavî-dest-i bîşe-zâr-ı cünûn / Egerçi derd-i cünûna **olur** devâ zencîr (FKD, G. 65, B.4).

Görüp bu rağbetümi çeşm-i ehl-i ‘aqla **olur** / Mişâl-i silsile-i turra hoş-nümâ zencîr (FKD, G. 65, B.5).

Mişâl-i zülf-i bütân fark-ı şehde bahtumdan / **Olurdu** säye-i bâl ü per-i hü mâ zencîr (FKD, G. 65, B.7).

Şâd **ol** âgûş-ı girîbânuma girdüñ ey mâh / Bûse-dâd-ı leb-i cânân olacağsın âhîr (FKD, G. 66, B.9).

Pây-tâ-ser edeb-ârâ-yı leb **ol** gönca-şîfat / Gül-i bûs-ı der-i cânân olacağsın âhîr (FKD, G. 66, B.14).

Bilürem vâşıl-ı cânân **olacağsın** âhîr / Lîk zindâni-i hicrân olacağsın âhîr (FKD, G. 66, B.1).

Bilürem vâşıl-ı cânân olacağsın âhîr / Lîk zindâni-i hicrân **olacağsın** âhîr (FKD, G. 66, B.1).

Râh-ı ümmîdde itme tek ü pû tâ o kadar / Sâlık-i vâdi-i hırmân **olacağsın** âhîr (FKD, G. 66, B.2).

Goncayı gerçi ki âgûşa çekersin gül-bün / Bî-sebebe dest-i girîbân **olacağsın** âhîr (FKD, G. 66, B.3).

Ey perî eyleme hürşîd gibi ‘arz-ı cemâl / Kendi nûruñda ki pinhân **olacağsın** âhîr (FKD, G. 66, B.4).

Ûfl iken olma cefâ itmede çarha hem-reng / Çünkü bir âfet-i devrân **olacağsın** âhîr (FKD, G. 66, B.5).

Şîve-i gamzelerüñle niğehüñden bilürem / Sen de gamzeñ gibi fettân **olacağsın** âhîr (FKD, G. 66, B.6).

‘Âlemi hüsnüñe fermân-ber idüp itme şehîd / İtdüğüñ kâra peşîmân **olacağsın** âhîr (FKD, G. 66, B.7).

İtme cem‘-i dil-i ‘uşşâkı perîşân ey zülf / Bâd-ı âh ile perîşân **olacağsın** âhîr (FKD, G. 66, B.8).

Şâd ol âgûş-ı girîbânuma girdüñ ey mâh / Bûse-dâd-ı leb-i cânân **olacağsın** âhîr (FKD, G. 66, B.9).

Mest olup eyleme hürşîd-cemâlâna nazar / Şağın ey çeşm ki giryân **olacağsın** âhîr (FKD, G. 66, B.10).

Çeşmüme gelmeden ey kaṭra-i eşk itme ḥurūş / Bā'is-i cūşiş-i tūfān **olacaḡsın** āḡir (FKD, G. 66, B.11).

‘Aḡl-ı evvel de olursañ yine sen ol māhuñ / Ḥüsnine vālih ü ḡayrān **olacaḡsın** āḡir (FKD, G. 66, B.12).

Zāhid encāmuñı bildüm senüñ İslām’undan / Kāfir-i ‘aşḡ-ı cüvānān **olacaḡsın** āḡir (FKD, G. 66, B.13).

Pāy-tā-ser edeb-ārā-yı leb ol ḡonca-şıfat / Gül-i būs-ı der-i cānān **olacaḡsın** āḡir (FKD, G. 66, B.14).

Vecd ü zühd ile Fehīm eyleme yā Rab yā Rab / Berhemenlerle şanem-ḡān **olacaḡsın** āḡir (FKD, G. 66, B.15).

Ṭıfl iken **olma** cefā itmede çarḡa hem-reng / Çünki bir āfet-i devrān olacaḡsın āḡir (FKD, G. 66, B.5).

‘Aḡl-ı evvel de **olursañ** yine sen ol māhuñ / Ḥüsnine vālih ü ḡayrān olacaḡsın āḡir (FKD, G. 66, B.12).

Tengnā-yı ḡal‘a-i ‘aḡl içre **olmaz** şehr-bend / Dil ki bir dīvāne-i deşt-i cünün-peymüdedür (FKD, G. 68, B.2).

Zīr-i zülfinden nigāh eyler dil-i zāra dirīḡ / Zaḡmumı bihbūd **olur** ḡançer ki müşḡ-ālüdedür (FKD, G. 68, B.5).

ḡüft ü ḡüy-ı ‘arz-ı ḡāle **olamaz** māni‘ raḡīb / ‘Āşık u ma‘şuḡ beyninde nigeḡ mektübdür (FKD, G. 69, B.3).

Ben Fehīm-i ḡasretiyem **olmazam** vuşlat-ṡaleb / Ṭālib-i nāzam baña seyr-i ruḡu maṡlūbdür (FKD, G. 69, B.8).

Ehl-i deyr-i ‘aşḡ büt-düşmen **olur** maḡbüb-dost / Dillerinde yā şanem yerine yā maḡbūbdür (FKD, G. 69, B.6).

Ya kirm-pīlelerdür **olup** cem‘-i çeng-sebz / Ol per nevā-yı rüḡlaruñ berg-i tütüdü (FKD, G. 70, B.3).

N’ola bī-nām u bī-nişān **olsam** / Bā'is-i farṡ-ı imtiyāzumdur (FKD, G. 71, B.6).

Bir ḡatre-i surḡ **olsa** n’ola dāmen-i çeşmüñ / Şemşīr-i müjeñden dökülen ḡün-ı deründür (FKD, G. 73, B.2).

Merhem aña bā'is-i hicrān **olur** / Zaḥm-ı dilüm 'āşık-ı nāsūrdur (FKD, G. 74, B.7).

Yine firqatdedür 'āşık **olursa** yār ile yek-ten / Felek bī-hūde Ḳays'ı vādi-i hicrāna şalmışdur (FKD, G. 75, B.4).

Fehīm āb-ı hayāt içre ḳosañ **olmaz** tarāvet-yāb / Gül-i 'ömrüm kim āhumdan benüm pejmürde olmuşdur (FKD, G. 76, B.6).

Olursa hūn ile dāğum n'ola fevvāre-i şu'le / O mey engür-ı aḥker-pāreden eḫşürde olmuşdur (FKD, G. 76, B.4).

Fiğān kim cāme-i 'ömrüm ḳabā-yı hayret **olmuşdur** / Girībān-ı hayātum çāk-i dest-i firqat **olmuşdur** (FKD, G. 77, B.1).

Fiğān kim cāme-i 'ömrüm ḳabā-yı hayret **olmuşdur** / Girībān-ı hayātum çāk-i dest-i firqat **olmuşdur** (FKD, G. 77, B.1).

Behişt-i rāḫatum sensüz baña āzār-ı dūzāḫdur / Şafā-yı vuşlatuñla saḫn-ı külhan cennet **olmuşdur** (FKD, G. 77, B.2).

Havā-yı 'aşḳ ile Mecnūn kenār-ı maḳşada irdi / Uyup 'aḳla Felātūn ğarḳ-ı baḫr-ı hayret **olmuşdur** (FKD, G. 77, B.3).

Giyelden cāme-i faḳrı bulup kimyā-yı faḫriyyet / Libās-ı köhnemüz zıll-ı hümā-yı devlet **olmuşdur** (FKD, G. 77, B.4).

Meze hūn-ı ciger mey eşk-i çeşmüm ney fiğān-ı dil / Bu şeb meşrebce bir tertīb-i bezm-i 'işret **olmuşdur** (FKD, G. 77, B.5).

Ṭabībā iltifātuñ istemem zaḥm-ı dil-i zāra / Nemek-ālūd-ı hicrānuñ devā-yı şıḫḫat **olmuşdur** (FKD, G. 77, B.7).

Siyeh çeşmüñ hayāliyle olur hāmūş ehl-i 'aşḳ / Meger ki mīl-i müjgān sürme-sāy-ı hayret **olmuşdur** (FKD, G. 77, B.8).

Fehīmā 'andelīb-i gülşen-i şām-ı ğarībāna / Gül-i şubḫ-ı vaṭan hūn-ı sirişk-i ğurbet **olmuşdur** (FKD, G. 77, B.10).

Siyeh çeşmüñ hayāliyle **olur** hāmūş ehl-i 'aşḳ / Meger ki mīl-i müjgān sürme-sāy-ı hayret olmuşdur (FKD, G. 77, B.8).

Tābumuzdan yanmada sīm-i semen sīm-āb **olur** / Ḥasretī-i sīne-i cānāneyüz nev-rūzdur (FKD, G. 78, B.5).

Bezm-i germ-ā-germde mestāne gelseñ nükteye / Lāl-i maḥz **olup** Fehīm-i hoş-edā bī-tāb olur (FKD, G. 79, B.5).

Ġam degül aġyāra itsün bir nigāhuñ biñ vefā / Ķorķaram ammā vefādār olmaġa mu‘tād olur (FKD, G. 80, B.5).

Çeşm-i ħün-rīzūñ ki gāhī mā’il-i bī-dād **olur** / Dillere ol dem ḳazā hem küşte hem cellād olur (FKD, G. 80, B.1).

Çeşm-i ħün-rīzūñ ki gāhī mā’il-i bī-dād olur / Dillere ol dem ḳazā hem küşte hem cellād **olur** (FKD, G. 80, B.1).

Verse çeşmüñ ġamzeñe destūr-ı ḳatl-i bī-dilān / ‘Āşık-ı dem-bestegāna ruḫşat-ı feryād **olur** (FKD, G. 80, B.2).

Leşker-i cān u dil-i ‘uşşāķı hep ḳırduñ meger / Şāh-ı iķlīm-i ḳazādan ġamze ki imdād **olur** (FKD, G. 80, B.3).

Dām-ı tündi murġ-ı cānı muttaşıl eyler ḫalāş / Ġamze-i merdüm-şikāruñ bü’l-‘aceb şayyād **olur** (FKD, G. 80, B.4).

Ġam degül aġyāra itsün bir nigāhuñ biñ vefā / Ķorķaram ammā vefādār olmaġa mu‘tād olur (FKD, G. 80, B.5).

Devr-i zülfinde dile āh itdürür bu rüzgār / Ĥānümān-ı dil gibi bir ġün o da berbād **olur** (FKD, G. 80, B.6).

Siḫr ü i‘cāzı Fehīmā eylese ta‘līm o çeşm / Sāḫir-i mu‘ciz-nümā bir şā‘ir-i üstād **olur** (FKD, G. 80, B.7).

Aḫvāl-i derd-i dil aña ilhām **ola** meger / Ol māh-ı sāde-rū ki melek görse lāl olur (FKD, G. 81, B.2).

Derd ü elem ki mādde-i aşl-ı vişaldür / Mādām mihre vāşıl **ola** meh hilāl olur (FKD, G. 81, B.3).

Ĥāl añladuñsa olma gel ālüde-i kelām / Esrāra ol ki maḫrem **ola** ehl-i ḫāl olur (FKD, G. 81, B.6).

Ĥāl añladuñsa **olma** gel ālüde-i kelām / Esrāra ol ki maḫrem **ola** ehl-i ḫāl olur (FKD, G. 81, B.6).

Olsam rüsüm-ı kār-ı ḫılısm-ı kelām-ı dil / Kilik-i Fehīm mevrīd-i siḫr-i ḫalāl olur (FKD, G. 81, B.7).

Her mürde-dil ki mālîk-i mülk-i vişâl **olur** / Hükîm-i ‘adem ol âdeme emr-i muhâl olur (FKD, G. 81, B.1).

Her mürde-dil ki mālîk-i mülk-i vişâl **olur** / Hükîm-i ‘adem ol âdeme emr-i muhâl olur (FKD, G. 81, B.1).

Ahḫvāl-i derd-i dil aña ilhām ola meger / Ol mäh-ı sâde-rû ki melek görse lâl **olur** (FKD, G. 81, B.2).

Derd ü elem ki mādde-i aşl-ı vişaldür / Mādām mihre vâşıl ola meh hilâl **olur** (FKD, G. 81, B.3).

Ger şalsa âl-i mül dilüme la‘lvâr ‘aks / Gör ṭālî‘üm ki lāle-i küh-ı melâl **olur** (FKD, G. 81, B.4).

Hem-rāh-ı mihr olursa mehāsā gönül revā / ‘Ālemde merd-i sālîk-i rāh-ı kemāl **olur** (FKD, G. 81, B.5).

Hāl añladuñsa olma gel ālûde-i kelām / Esrāra ol ki maḥrem ola ehl-i ḥāl **olur** (FKD, G. 81, B.6).

Olsam rūsüm-ı kâr-ı ṭılısm-ı kelām-ı dil / Kilk-i Fehīm mevrîd-i siḫr-i ḥalâl **olur** (FKD, G. 81, B.7).

Hem-rāh-ı mihr **olursa** mehāsā gönül revā / ‘Ālemde merd-i sālîk-i rāh-ı kemāl olur (FKD, G. 81, B.5).

Dil-berüñ Mışr içre nâ-yâb **olduğın** seyr eylese / Ehl-i ‘aşka kaḫṭ-ı Yūsuf vaḫ‘ası ma‘lûm olur (FKD, G. 82, B.4).

Mālîk-i Yūsuf da **olsañ** Mışr zindāndur Fehīm / Gönümüz müştāk-ı ḫüsn-i dil-berān-ı Rüm olur (FKD, G. 82, B.5).

Ol ki ḫürşîd-i cemāl-i yârdan maḥrûm **olur** / Zulmet-i ğamda vücûdî zerreveş ma‘dûm **olur** (FKD, G. 82, B.1).

Ol ki ḫürşîd-i cemāl-i yârdan maḥrûm **olur** / Zulmet-i ğamda vücûdî zerreveş ma‘dûm **olur** (FKD, G. 82, B.1).

Görinür naḫş-ı emel ğurbetde de zîrâ gelür / Levḫ-i pîşāniye evvel her ne kim mersûm **olur** (FKD, G. 82, B.2).

Çeşmüme gāhî ḫayāl-i Rüm eder şöyle hücum / Kim sevād-ı Mışr güyâ noḫṭa-i mevḫûm **olur** (FKD, G. 82, B.3).

Mālik-i Yūsuf da olsañ Mısr zindāndur Fehīm / Göñlümüz müştāk-ı hüsni dil-berān-ı Rūm **olur** (FKD, G. 82, B.5).

Ol ki nezzāre-kün-i çāk-ı girībānuñ **olur** / Şevk ile buse-dih-i güşe-i dāmānuñ **olur** (FKD, G. 83, B.1).

Ol ki nezzāre-kün-i çāk-ı girībānuñ **olur** / Şevk ile buse-dih-i güşe-i dāmānuñ **olur** (FKD, G. 83, B.1).

Ḥabbezā cezbe-i bī-sūziş-i zikr-i cānān / Güş iden nāmuñı vālih ü ḥayrānuñ **olur** (FKD, G. 83, B.2).

‘Ār ider mihr ü mehi etmege ḥaşv-ı bālīn / Ol ki kūyuñda senüñ bir gece mihmānuñ **olur** (FKD, G. 83, B.3).

Ḥavfum oldur ki perişān-ter **olur** zülfüñden / Şāne kim pençe-zen-i zülf-i perişānuñ **olur** (FKD, G. 83, B.4).

Ḥavfum oldur ki perişān-ter **olur** zülfüñden / Şāne kim pençe-zen-i zülf-i perişānuñ **olur** (FKD, G. 83, B.4).

Kimse baş kırtaramaz ğamze-i ḥūn-rīzüñden / ‘İşve de zaḥm-ḥor-ı nāvek-i müjgānuñ **olur** (FKD, G. 83, B.5).

Şafaq-ı ḥūnın ider tıfl-ı felek zīb-i cebīn / Fitne bismilgeh-i çeşmüñde ki kırbānuñ **olur** (FKD, G. 83, B.6).

Ġonca-i bāğ-ı dil ü cān-ı Fehīmā’dur hep / Her tebessüm ki enīs-i leb-i ḥandānuñ **olur** (FKD, G. 83, B.7).

Eşk-i germüm ki **ola** kevkebe baḥş-ı āteş / Aḥkeri şu‘le-i ser-keş şereri aḥker olur (FKD, G. 84, B.2).

Mest-i ser-germ olıcağ la‘l-i teri aḥker **olur** / ‘Āşıkuñ táb ile laḥt-ı cigeri aḥker olur (FKD, G. 84, B.1).

Mest-i ser-germ olıcağ la‘l-i teri aḥker olur / ‘Āşıkuñ táb ile laḥt-ı cigeri aḥker **olur** (FKD, G. 84, B.1).

Eşk-i germüm ki ola kevkebe baḥş-ı āteş / Aḥkeri şu‘le-i ser-keş şereri aḥker **olur** (FKD, G. 84, B.2).

Ḥ‘ār bağma dile berç-efgen-i şad-ḥırmendür / Kemterīn toḥm-ı şerārın eşeri aḥker **olur** (FKD, G. 84, B.3).

Naḥl-i āhum ki odur bāğ-ı ğama āteş-i berg / Şem'veş berg-i güli şu'le-beri aḥker **olur** (FKD, G. 84, B.4).

Eylesem bu ten-i pür-dāğ ile gül-geşt-i behişt / Bāğ-ı düzaḥ gibi hep lāleleri aḥker **olur** (FKD, G. 84, B.5).

Görse nazmumda Fehīm aḥter-i nuṭkum kızarup / Tābiş-i şerm ile baḥruñ güheri aḥker **olur** (FKD, G. 84, B.6).

İtse baḥtum bir mehe ta'līm-i āşüb u fiten / Yalnız baña belā **olmaz** belā-yı şeh'r olur (FKD, G. 85, B.2).

Dil-rübāsuz āb-ı ḥayvān nüş idersem zehr **olur** / Zehr şunsa līk her āhū-nigeh pānzehr olur (FKD, G. 85, B.1).

Dil-rübāsuz āb-ı ḥayvān nüş idersem zehr olur / Zehr şunsa līk her āhū-nigeh pānzehr **olur** (FKD, G. 85, B.1).

İtse baḥtum bir mehe ta'līm-i āşüb u fiten / Yalnız baña belā olmaz belā-yı şeh'r **olur** (FKD, G. 85, B.2).

Giryeden ol deñlü ter kıldum hevā-yı ḥānemi / Revzeninden ger şu'ā'-ı mihr girse nehr **olur** (FKD, G. 85, B.4).

Seyr itdüm dün Fehīm'ün ṭarz-ı sıḥr-i şî'rini / Böyle ḳalursa eger mu'ciz-ṭırāz-ı dehr **olur** (FKD, G. 85, B.5).

Çāk çāk itse tenüm **ol** çeşm-i cādū tīğ ile / Cānuma tekrār her bir çāk-i ten şemşîr olur (FKD, G. 86, B.3).

Mār-ı āha **oldı** ābisten şikest itme dilüm / Şāh-bāzum ḥ'ār baḳma beyzādan şemşîr olur (FKD, G. 86, B.2).

Gāh müjgan geh nigāh-ı pür-fiten şemşîr **olur** / Ḳatl-i mazlümān-ı çeşmi cümleten şemşîr olur (FKD, G. 86, B.1).

Gāh müjgan geh nigāh-ı pür-fiten şemşîr olur / Ḳatl-i mazlümān-ı çeşmi cümleten şemşîr **olur** (FKD, G. 86, B.1).

Mār-ı āha oldı ābisten şikest itme dilüm / Şāh-bāzum ḥ'ār baḳma beyzādan şemşîr **olur** (FKD, G. 86, B.2).

Çāk çāk itse tenüm ol çeşm-i cādū tīğ ile / Cānuma tekrār her bir çāk-i ten şemşîr **olur** (FKD, G. 86, B.3).

Kendüsin pervâne tîğe urmasun mı çeşmüne / Hiddet-i gayretle şem^c-i encümen şemşîr **olur** (FKD, G. 86, B.4).

Cevşen-i baht-ı siyeh-rûzı şeb-i yeldâ ise / Mihrveş ‘uşşâka her müy-ı beden şemşîr **olur** (FKD, G. 86, B.5).

Gül gibi şad-çâk iken ten bu ise te’sîr-i baht / Goncaasâ târ u püd-ı pîrehan şemşîr **olur** (FKD, G. 86, B.6).

Dökse hûn-ı germümi bâğ içre tîğ-i gamzesi / Nâr **olur** güller Fehîmâ nârdan şemşîr **olur** (FKD, G. 86, B.7).

Dökse hûn-ı germümi bâğ içre tîğ-i gamzesi / Nâr **olur** güller Fehîmâ nârdan şemşîr **olur** (FKD, G. 86, B.7).

Çeşm-i bîmârındadır dermân saña ey mürde cân / K’anda cellâd-ı ecel üstâd-ı Cālînüs **olur** (FKD, G. 87, B.4).

Dil semenderdür yatur gül dâğ u düzah gülsitân / Verd-i bâğ-ı cennetüñ bülbülleri tāvüs **olur** (FKD, G. 87, B.5).

Çâk ü rüsvâ dil ki bir şüh-ı girîbân-zâddur / Havfum oldur cilvegâhı perde-i nâmüs **olur** (FKD, G. 87, B.6).

Şi’rûme eyler Fehîm ol meh nigâhın âşinâ / Şâhid-i sıhrüm görüp i’câz-ı dâmân-büs **olur** (FKD, G. 87, B.7).

Şâh-bâz-ı çeşm-i dil-ber kim dile me’nüs **olur** / Murğ-ı âhum ülfet-i pervâzdan me’yüs **olur** (FKD, G. 87, B.1).

Şâh-bâz-ı çeşm-i dil-ber kim dile me’nüs **olur** / Murğ-ı âhum ülfet-i pervâzdan me’yüs **olur** (FKD, G. 87, B.1).

Şehr-i dilde râz-ı çeşmin fâş ider bir ‘aks-i âh / Gamze-i merdüm-firîbi bü’l-‘aceb cäsüs **olur** (FKD, G. 87, B.2).

Bir büt-i cân-bahşa kıssîsem ki mânend-i Mesîh / Râhibîne çarh-ı deyr-i mihr ü meh nâküs **olur** (FKD, G. 87, B.3).

Diller ki zîkr-i la’li ile pür-hurüş **olur** / Tesbîhden gürüh-ı melâ’ik hamüş **olur** (FKD, G. 88, B.1).

Haftı ki düd-ı âteş-i âşüb u fitnedür / Tâb-ı ‘izâr-ı surhı ile şu’le-püş **olur** (FKD, G. 88, B.2).

Çeşmi ki mest-i işve-i maḥmūr-ı nāzdur / Ol dem ki bezmi şive kırup bāde-nüş **olur** (FKD, G. 88, B.3).

Dil cām u ğamze sāķī vü şūḥ u kirişme nuḳl / Hün-ı ciger şarāb u kaçā mey-fürüş **olur** (FKD, G. 88, B.4).

İtse Fehīm laʿl-i ʿaraķnākini ḥayāl / Dürr-i kelāmi zīver-i güş-ı sürüş **olur** (FKD, G. 88, B.5).

İltifāt-ı ğamze-i mestüñle siḥr-i iʿcāz olur / Neşve-i mey çeşmüñe gelse nigāh-ı nāz **olur** (FKD, G. 89, B.1).

İltifāt-ı ğamze-i mestüñle siḥr-i iʿcāz olur / Neşve-i mey çeşmüñe gelse nigāh-ı nāz **olur** (FKD, G. 89, B.1).

Feyz-i teʿsīr-i ḥayāl-i çeşm-i şūḥundan senüñ / Beyza-i dīde-i imkān beççe-i şāh-bāz **olur** (FKD, G. 89, B.2).

Yalıñız ğamzeñ degül āfet maḥall-i nāzda / Her biri müjġānuñun bir dil-ber-i ṭannāz **olur** (FKD, G. 89, B.3).

Öyle pinhān eyledüm kim rāzda biġānedür / Şanma cāsūs-ı nigāhuñ āşinā-yı rāz **olur** (FKD, G. 89, B.4).

Rāzımı fāş eyleyüp rüsvāy iderler ʿāleme / Dil **olur** dil-ber olur ol ğamze-i ğammāz olur (FKD, G. 89, B.5).

Rāzımı fāş eyleyüp rüsvāy iderler ʿāleme / Dil olur dil-ber **olur** ol ğamze-i ğammāz olur (FKD, G. 89, B.5).

Rāzımı fāş eyleyüp rüsvāy iderler ʿāleme / Dil olur dil-ber olur ol ğamze-i ğammāz **olur** (FKD, G. 89, B.5).

Bü'l-ʿacebdür beyza-i dilde daḥı bī-bāl iken / Murġ-ı āh-ı ʿāşık-ı bī-dil felek-pervāz **olur** (FKD, G. 89, B.6).

Bāġ-ı ṭabʿumdan Fehīm esse gülistāna nesīm / Her güli āteş-zebān bir şāʿir-i mümtāz **olur** (FKD, G. 89, B.7).

Laḥt-ı cigerle dīde ki pergāle-ḥīz **olur** / Her nevk-i ḥār u ḥasla lāle-ḥīz olur (FKD, G. 90, B.1).

Laḥt-ı cigerle dīde ki pergāle-ḥīz olur / Her nevk-i ḥār u ḥasla lāle-ḥīz **olur** (FKD, G. 90, B.1).

Hün-rīz olursa aḥker-i dāġum ʿaceb degül / Gülzār-ı ʿaşka ğoncasıdur jāle-ḥīz **olur** (FKD, G. 90, B.2).

Ref^c-i niķāb-ı çihre-i ümmīdi görmezüz / Māh-ı sipihr-i t̄ālī^cümüz hāle-ḥīz **olur** (FKD, G. 90, B.3).

Bī-çāre rūḥ-ı Nūḥ da t̄ūfān-ı ‘aşkdur / Tā dīde eşk-rīz ü gönül nāle-ḥīz **olur** (FKD, G. 90, B.4).

Dilde cerāḥatüm o kadar germ kim Fehīm / Kāfūr olursa merhemi teb-ḥāle-ḥīz **olur** (FKD, G. 90, B.5).

Ḥūn-rīz **olursa** aḥker-i dāğum ‘aceb degül / Güلزār-ı ‘aşka ḡoncasıdur jāle-ḥīz olur (FKD, G. 90, B.2).

Dilde cerāḥatüm o kadar germ kim Fehīm / Kāfūr **olursa** merhemi teb-ḥāle-ḥīz olur (FKD, G. 90, B.5).

Mālik-i ser-māye-i şevķ-i Züleyhā **ol** hemān / Bir meh-i Yūsuf-cemāle müşterī olmak nedür (FKD, G. 91, B.5).

‘Āşıkuñ bir şūḥ-meşreb dil-beri **olmak** nedür / Mest-i cām-ı ‘aşk olup ḡamdan berī olmak nedür (FKD, G. 91, B.1).

‘Āşıkuñ bir şūḥ-meşreb dil-beri olmak nedür / Mest-i cām-ı ‘aşk olup ḡamdan berī **olmak** nedür (FKD, G. 91, B.1).

Rām kıl bir şāh-bāzı kim melā’ik şayd ede / Muttaşıl teşḥīr-sāz-ı her-perī **olmak** nedür (FKD, G. 91, B.2).

Hem zebūn ol hem gir āteşe pervānevār / Yoḥsa meydān-ı şecā’atda çerī **olmak** nedür (FKD, G. 91, B.3).

Perde-i eflāki eyler çāk zūr-ı bād-ı āh / Hāle fānūs-ı çerāğ-ı ḥaverī **olmak** nedür (FKD, G. 91, B.4).

Mālik-i ser-māye-i şevķ-i Züleyhā ol hemān / Bir meh-i Yūsuf-cemāle müşterī **olmak** nedür (FKD, G. 91, B.5).

Ṭa’n-ı şofidür helāk iden beni ol büt degül / Rind olan zaḥmī-i tīr-i kāferī **olmak** nedür (FKD, G. 91, B.6).

Āteşin dāğ-i cünūnum gördi reşkinden Fehīm / Dedi dehrün şāh-ı zerrīn-efseri **olmak** nedür (FKD, G. 91, B.7).

‘Āşıkuñ bir şūḥ-meşreb dil-beri olmak nedür / Mest-i cām-ı ‘aşk **olup** ḡamdan berī olmak nedür (FKD, G. 91, B.1).

Oldı güşāde tāze-i āmed-şüd-i kadeh / Seyl-i ferahla vādi-i hāmyāze bestedür (FKD, G. 93, B.6).

Oldı tab‘um nusḥa-i āyīne-i feyz-i ezel / Ol sebebden şüret-i şîr-i met‘nüm tāzedür (FKD, G. 94, B.5).

Olmazam pejmürde-dil tā hem-nişīnüm tāzedür / Tıfl-ı nev-res şüh-meşreb nāzenīnüm tāzedür (FKD, G. 94, B.1).

Lāle-i mäh u gül-i mihr **olsa** pejmürde n’ola / Ḥamdü li’l-lāh āfitāb-ı meh-cebīnüm tāzedür (FKD, G. 94, B.2).

Şabāḥa ḳalma şem‘-i Yūsufāsā **olma** dāmen-keş / Bizüm engüştümüzden destümüz ey mäh kütēhdür (FKD, G. 96, B.3).

N’ola memdūḥ-ı ‘ālem **olsa** Fehīm / Şehriyār-ı diyār-ı ma‘nīdür (FKD, G. 97, B.7).

Āferīn **olsun** Fehīm’üñ Sümnāt-ı tab‘ına / Kim bütān-ı siḥr anda büse-dād-ı ḥākdür (FKD, G. 98, B.7).

Sūzen-i elmās ile **olur** rüfüger gānzesi / Pençe-i müjgān-ı şūḥından o dil kim çākdür (FKD, G. 98, B.3).

‘Ālem-i maḥşerde de ser-mest ü bī-pervā **olan** / Ya Fehīm-i bī-edeb ya gānze-i bī-bākdür (FKD, G. 99, B.5).

Esīr-i ülfet-i ālüde-dāmen olmayup **ol** mäh / Firāz-ı mesned-i ‘işmetde pādişāh gerekdür (FKD, G. 100, B.5).

Gerekse cān-ı Mesīḥ **ol** gerekse rüḥ-ı muḳaddes / Saña Fehīm ḥişār-ı ‘adem penāh gerekdür (FKD, G. 100, B.11).

Velī o şart ile kim çeşm-i ‘āşık **olmaya** küstāḥ / Nigāh-ı ğarḳa-be-ṭūfānı gāh gāh gerekdür (FKD, G. 100, B.4).

Esīr-i ülfet-i ālüde-dāmen **olmayup** ol mäh / Firāz-ı mesned-i ‘işmetde pādişāh gerekdür (FKD, G. 100, B.5).

Olursa rüyü ‘araḳnāk ḳatl-i ehl-i dilāndan / Ğulām-ı mirveḥa-cünbānı mihr ü mäh gerekdür (FKD, G. 100, B.9).

Nice ḳurtulmaḳ **olur** diller anuñ ḳaydından / Kendüyi daḥı çeker bende ‘aceb kāküldür (FKD, G. 101, B.3).

Oldı ğam-ı Yūsuf'la felek başına zindān / Şanmañ ki Züleyhâ dağı maḥbūs degüldür (FKD, G. 102, B.6).

Şaf-ı müjgān ile tā çīn-i ebrū secdegāh **oldı** / Ğubār-ı kuḥl-ı çeşmüñ fitneye ḥāk-i teyemmümdür (FKD, G. 103, B.4).

Ancağ olur bülbülā terāviş-i i'cāz / Zāhid ü muḫrī-i gül terāne-güzīndür (FKD, G. 105, B.4).

Rāh-ı 'ademe ey dil-i āvāre refīk **ol** / Dermān-ı ğam-ı hecr demişler ki seferdür (FKD, G. 106, B.8).

Āyīneye çok bakma **olur** gözüñe çün mihr / İfrāt ile ḥūrşīde nazar itme zararlıdır (FKD, G. 106, B.7).

Ābā Eyyüb ise de ḥasta **olan** şabr itmez / Çeşm-i bīmārı neden ḥūn-ı dile şābirdür (FKD, G. 107, B.2).

Bī-nażīr **oldı** Fehīm'üñ sözi kim sevdüğü şūḥ / Hem ḥayā-perver ü hem dil-ber ü hem şā'irdür (FKD, G. 107, B.5).

Hüsni ger perde-nişīn-i ḥarem-i mihr **olsa** / 'Aksi āyīne-i çeşmümde yine ḥāzırdur (FKD, G. 107, B.4).

Ḥarīk **olmadan** eyler mi ḥavf pervāne / Ğarīk-i lücce-i 'aşka hirās āteşdür (FKD, G. 108, B.4).

Fehīm tābiş-i ḥ'āhişle **olmazam** ser-germ / Ki āb-ı rüy-ı dile iltimās āteşdür (FKD, G. 108, B.7).

Baḥr u ber-i 'ālem yed-i bennā-yı ḳaderde / Pes-mānde **olan** fażla-i āb u gilümüzdür (FKD, G. 109, B.3).

Bilürem 'īyd-i vişalüñ baña cāvīd **olmaz** / Eyle ḳurbān beni kim böyle güzel 'īyd olmaz (FKD, G. 113, B.1).

Ḳābil-i būs degül n'eyleyeyim çihre-i mihr / Gül-i rüyüñ gibi 'āşıklara ḥūrşīd **olmaz** (FKD, G. 113, B.2).

İmtizāc eyleye şādī ğam-ı cām u ğam-ı mülk / Ḥurrem-ābād-ı ḥarābātta Cemşīd **olmaz** (FKD, G. 113, B.5).

Kevkebi cümle Zuḥal nağmesi şīvendür hep / Çarḥ-ı nā-sāzda ḳānūnçe-i Nāhīd **olmaz** (FKD, G. 113, B.6).

Şu'le de **olsa** çeker sīneye dil ma'şūkın / Göre pervāne olur suhte nevmīd olmaz (FKD, G. 113, B.4).

Ey çarḡ-ı siyeh-kāse-i dūn-perver-i bī-raḡm / Cellād da **olsa** kişi mihmānına kıymaz (FKD, G. 114, B.3).

Yād kıl mest-i mey-i ḡūn-ı ciger **olduğımı** / Çeşm ü ğamzeñ ki şuna birbirine sāğar-ı nāz (FKD, G. 115, B.3).

Zaḡm-ḡurde tīr-i ḡūn-rīz-i każā **oldum** velī / Tīzlikde ğamze-i ḡūn-ḡāra beñzer beñzemez (FKD, G. 116, B.5).

Şimden gerü 'ayn-ı 'ademe sürme **olur** şeb / Mānend-i sebel aḡter-i Nāhīd görünmez (FKD, G. 117, B.5).

Kesilse silsile mecnūnuñ **olur** ḡālī nā-merbūṭ / Dil-i āşūftesin zencīr-bend-i irtibāṭ itmez (FKD, G. 118, B.2).

Şem'ci ḡūrşīd-i tecellāyuz ki yoḡdur dūdumuz / Sāye gibi **oldı** dūd u tīre dil-merdūdumuz (FKD, G. 119, B.1).

Gerçi ḡaṭ geldi müje bā'is-i şad-şūr henüz / **Oldı** ma'zūl ol şeh leşkeri mağrūr henüz (FKD, G. 120, B.1).

Ser-tā-be-ḡadem dīde **olur** görmege yāri / Āyīne-i küstāḡ-ı nazardan gilemendüz (FKD, G. 123, B.4).

Pā-best iderüz zāde-i Meryem de **olursa** / Şayyād-ı şanem-ḡāne-i zūnnār-ı kemendüz (FKD, G. 123, B.3).

Bāde-i 'aşḡuz dil-i Mecnūn'dur peymānemüz / 'Aḡl-ı küll **olsa** revādur sāḡi-i mey-ḡānemüz (FKD, G. 124, B.1).

Merdüm-i çeşm-i dilüz tenhā-nişīn **olsak** eger / Dīde-i nā-maḡremdür cāy-ı ḡalvet-ḡānemüz (FKD, G. 124, B.3).

'Ālem-i 'aşḡuz ki feyz olsa havāmuzdan bizüm / Şad-hezārān 'aḡl-ı Eflāṭun **olur** dīvānemüz (FKD, G. 124, B.4).

Oldı devr-i devlet-i şāḡib-kırān-ı 'aşḡda / Pehlevān-ı pāyṭaḡt-ı ğam dil-i bībākümüz (FKD, G. 128, B.4).

Ya vücūd-ı cām-ı mey zehr-ābe-nūşān-ı ğamuz / **Olsa** lāyık cūd ḡurbān-ı ser-i imsākümüz (FKD, G. 128, B.5).

Tāb-ı dilden cūş idince ‘aşk-ı şūr-engīzümüz / **Oldı** ser-ħoş-ı fenā cümle vücūd-āmīzümüz (FKD, G. 130, B.1).

Oldı feyz-i āfitāb-ı ħüsn-i ‘aşk ile Fehīm / Nice mihr-i enverīdür zerre-i nā-çizümüz (FKD, G. 130, B.5).

Bahtumuz ħ̄āb içre **olsun** tā-қыām-ı şubĥ-ı ĥaşr / Pās-bān-ı dil yeter bu nāle-i şeb-ħizümüz (FKD, G. 130, B.4).

Vādi-i firqatde **olduğ** vāşıl-ı seyl-i sirişk / Nice demlerdür ki gerd-i rāhdan āsūdeyüz (FKD, G. 133, B.4).

Pertev-i tīg-i nigāh-ı yār **olmaz** cilveger / Ehl-i diller sīne-i şad-çāki n’eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B.3).

Oldı küşüf-i ‘uğde-i ĥırmān ile gönül / Ĥürşīd-i nūr-bāĥte-i āsumān-ı ye’s (FKD, G. 136, B.5).

Dil-i şad-pāre-i pür-nālem **oldı** / Gül-i gül-bün-tırāz-ı rāz-ı nākūs (FKD, G. 137, B.5).

Leb-i taşvīr-i deyr **oldı** nevā-senc / Ne nağş itdi neğam-perdāz-ı nākūs (FKD, G. 137, B.6).

Nesīm-i deyr-i bāğ **olsaydı** nālem / Gelürdi ģoncadan āvāz-ı nākūs (FKD, G. 137, B.4).

Ne nāle kemterīn murğ-ı şadāsı / **Olur** hem-pençe-i şeh-bāz-ı nākūs (FKD, G. 137, B.3).

Süzışinden **ola** ģalṭīde zebān-ı şu’le / Laĥt-ı pür-dāğ-ı dilüm itse nemek-çeş āteş (FKD, G. 138, B.4).

İtse ger bisterüm ol dil-ber-i ser-keş āteş / Süz-ı dāğumdan **olur** ferş-i münakkaş āteş (FKD, G. 138, B.1).

N’eyleyem dil her hünerde māhir olmuş **olmamış** / Zūr ile ilzāma dehri kādīr olmuş olmamış (FKD, G. 139, B.1).

N’eyleyem dil her hünerde māhir olmuş olmamış / Zūr ile ilzāma dehri kādīr olmuş **olmamış** (FKD, G. 139, B.1).

Ey müneccim her şeref baña vebāl oldı ne sūd / Rūy-ı ĥürşīde ‘Uṭārid nāzır olmuş **olmamış** (FKD, G. 139, B.2).

Mā’il-i şām-ı cefādur dā’imā ĥuffāş-ı baĥt / Pertev-i mihr-i kemālüm zāhir olmuş **olmamış** (FKD, G. 139, B.3).

Mest ü mecnūna zemīn ü āsumān yeksān olur / Fāriġem ednā ile a^lā bir olmuş **olmamış** (FKD, G. 139, B.4).

Her vişālūñ firqati var her huzūruñ ġaybeti / Ğam yimem mecliste dil-ber hāzır olmuş **olmamış** (FKD, G. 139, B.5).

Büt-perest-i hūsn kılmış anı şüret-āferīn / Saña ey zāhid ne ‘āşık kāfir olmuş **olmamış** (FKD, G. 139, B.6).

N’eyesün dil ol perī-rū itmeyince i‘tibār / Sihr-pīrā-bīn Fehīm şā‘ir olmuş olmamış (FKD, G. 139, B.7).

N’eyesün dil ol perī-rū itmeyince i‘tibār / Sihr-pīrā-bīn Fehīm şā‘ir olmuş olmamış (FKD, G. 139, B.7).

Fehīm āteş-perest-i hūsn-i dil-dār **olduġın** cürmin / Yazarken kātib-i a^māl defter dāġ dāġ olmuş (FKD, G. 140, B.5).

Ne āteşden ten-i mecrūh u lāġar dāġ dāġ olmuş / Ki maġz-āşüfte-dil germ-i cünün-ser dāġ dāġ **olmuş** (FKD, G. 140, B.1).

Ne āteşden ten-i mecrūh u lāġar dāġ dāġ **olmuş** / Ki maġz-āşüfte-dil germ-i cünün-ser dāġ dāġ olmuş (FKD, G. 140, B.1).

Ne berķ-ı hūsnūñ āyā dil yine germ-i hayālidür / Ki sūz-ı reşkten bālīn ü bister dāġ dāġ **olmuş** (FKD, G. 140, B.2).

Degüldür ‘aks-i hāl-i āteşīn-ruhsārı sākīnūñ / Lebinden dūr olunca cān-ı sāġar dāġ dāġ **olmuş** (FKD, G. 140, B.3).

Heves-kārānı pür-zaħm etmiş ammā sūz-ı ġayretten / Degül ālüde-i hūn-ķatre hanķer dāġ dāġ **olmuş** (FKD, G. 140, B.4).

Fehīm āteş-perest-i hūsn-i dil-dār olduġın cürmin / Yazarken kātib-i a^māl defter dāġ dāġ **olmuş** (FKD, G. 140, B.5).

Olsa hayādan n’ola āteş-i sīm-āb cūş / Tāb-ı ruħı dīdemi şu‘le-ġudāz eylemiş (FKD, G. 142, B.4).

Raġm-ı erbāb-ı riyā rū-be-reh-i deyr **olduġ** / Bāde-ħor na‘re-zenān leb-be-leb ü dūş-a-dūş (FKD, G. 144, B.17).

Ğarķ-ı baħr-ı ‘araķ-ı şerm **olup** doldum mebhūt / Hayret-i hūsnı beni zikrden itdi hāmūş (FKD, G. 144, B.10).

Olan pervâne-i şem‘i tecellî / İder hürşîd gibi câvidân raķş (FKD, G. 145, B.8).

Cādū-yı hayâlünle Fehîm **oldı** bu şîve / Endîşe-i mu‘ciz-fen-i seh̄hâruña maḥşûş (FKD, G. 146, B.7).

Ey kâr-ı kazâ gâmze-i hûn-h̄‘âruña maḥşûş / **Olmaz** mı vefâ çeşm-i cefâ-kâruña maḥşûş (FKD, G. 146, B.1).

Dil-beste-i zülf itme Mesîhâ’yı ki **olmaz** / Her dil girih-i rişte-i zünnâruña maḥşûş (FKD, G. 146, B.5).

Âyîne-i küll olsa da perhîz-i nezâre / **Olmış** ezeli nergis-i bîmâruña maḥşûş (FKD, G. 146, B.3).

Âyîne-i küll **olsa** da perhîz-i nezâre / Olmuş ezeli nergis-i bîmâruña maḥşûş (FKD, G. 146, B.3).

Nevmîd-i nüvâzişgeri-i luṭfuñam ey kâş / **Olsam** gâzab-ı çeşm-i dil-âzâruña maḥşûş (FKD, G. 146, B.6).

Ḥaṭ gelüp **olsa** gâbgâbı dest-ḥoş-ı cihân Fehîm / Mîve-i bâğ-ı vaşlı eylese ol ḥuceste-ḥaṭ (FKD, G. 148, B.5).

Pertev-i mihr-i ‘ârîzî terbiye-baḥş ise **olur** / Bâğ-ı ruḥında ḥod-be-ḥod sebze-mişâl reste ḥaṭ (FKD, G. 148, B.4).

Bildi ta‘bîrin dūrüg-âmîzdür ‘âlem şahîḥ / Şeyḥ-i şehriñ **olmada** gitdükçe rü’yâsı gâlaṭ (FKD, G. 149, B.3).

Naẓm-ı dehri seyr edüp gitdi hezârân zü’l-fünûn / Fetḥ olurdu **olmasa** beyt-i mu‘ammâsı gâlaṭ (FKD, G. 149, B.2).

Olursa ḥ‘âbdadur ‘âşîka naşîb-i vişâl / Neden ki olmaya ‘uşşâķ ḥ‘âbdan maḥzûz (FKD, G. 150, B.7).

Encüm-i şeb-fürüz-ı ‘aql olmuş iken çerâğ-ı dâğ / Bâdi-i vâdi-i cünûn **oldı** baña sürâğ-ı dâğ (FKD, G. 153, B.1).

Dökmede bâda âh-ı dil penbe-i şu‘lenâkini / **Oldı** şikûfe rîḥte geldi ḥazân-ı bâğ-ı dâğ (FKD, G. 153, B.4).

Dâğ-ı cünûna cilvegâh **olmadı** başumuz Fehîm / Reşk ile eyledi bizi lâle-i bâğ dâğ dâğ (FKD, G. 153, B.5).

Encüm-i şeb-fürüz-ı ‘aql **olmuş** iken çerâğ-ı dâğ / Bâdi-i vâdi-i cünün oldı baña sürâğ-ı dâğ
(FKD, G. 153, B.1).

Gel Fehîm küstâh ile sen dâ'imâ leb-ber-leb **ol** / Ey gül-i bâğ-ı hayâ luţf it tekellüf ber-ţaraf
(FKD, G. 155, B.5).

Reşk o turfa-meşrebe kim **ola** aşk-ı yâr ile / Neşve-i zevk-ı gam be-dil cām-ı feraḥ-fezâ be-kef
(FKD, G. 156, B.4).

Olmaya âb u tâbda hem-ser-i gevher-i Fehîm / Bahır-ı ‘ademde beslese nice güher bu nüh-şadef
(FKD, G. 156, B.5).

Pâdişeh-i serîr-i nâz **olmuş** o çeşm-i ‘işveger / Şalında kaçd-ı cân için peyk-i nigâhu her taraf
(FKD, G. 156, B.2).

Oldı deryâ-yı leţâfet üzre mevc-i ‘anberîn / Turra-i ḥam-der-ḥam u ebrû-yı garrâ-yı laţîf
(FKD, G. 157, B.2).

Yūsuf **oldı** ḥ'ân-ı ḥüsünde bir âşüfte tufeyl / Sâde-rüdur sâde lâzımdur mu‘ammâ-yı laţîf
(FKD, G. 157, B.5).

Virdi Allâhu laţîf **oldı** dil-i bî-çârenüñ / Def-i kahrın isteyüp eyler temennâ-yı laţîf (FKD, G. 157, B.7).

Ka‘betü'l-‘uşşâkdur küy-ı laţîfin kıl mekân / ‘Aşîka **olmaz** Fehîmâ öyle bir cây-ı laţîf (FKD, G. 157, B.10).

Levh-i çeşminde muşavver **olsa** bakmaz Yūsuf'a / Şehr-i ḥüsni içre iden bir kez temâşâ-yı laţîf
(FKD, G. 157, B.4).

‘Aşîkân ser-pâ bürehne cem' olur **olsa** eger / Râyet-efrâz-ı kıyâmet kadd-i bâlâ-yı laţîf (FKD, G. 157, B.6).

Cân u dil eyler taḳaddümde dehânum pây-mâl / Nâ-gehân **olsa** muşavver büse-i pây-ı laţîf
(FKD, G. 157, B.8).

Püşîde ḳalur ḥüsni hünere rüy-ı şafâ hem / Bir yerde pey-â-pey **ola** izhâr-ı tekellüf (FKD, G. 158, B.5).

‘Arıfdür o kim şâh-ı cihân **olsa** yüzinden / Bir vech ile fâş olmaya esrâr-ı tekellüf (FKD, G. 158, B.6).

Leb-rîz-i nâle **oldı** tenüm mü-be-mü çü çeng / Göñlümce olmadum daḥı şiven-ţırâz hayf
(FKD, G. 159, B.8).

Leb-rîz-i nâle oldu tenüm mü-be-mü çü çeng / Gönlümce **olmadum** dahı şîven-tırâz hayf
(FKD, G. 159, B.8).

Egerçi mümteni'dür şâh-ı mercân mîve-hîz **olmak** / Nihâl-i surh-ı müjgânum nedendür
dâne-rîz **olmak** (FKD, G. 161, B.1).

Bu bâğ-ı dehre zülfünden olmuşdur seniñ şâyîc / Nesîm-i sünbülîstân ıtır-sây-ı müşk-bîz
olmak (FKD, G. 161, B.5).

Eger mevc-i havâdis gelse kıl âğüşuñ âmâde / Ne mümkündür miyân-ı baırde cây-ı gürîz
olmak (FKD, G. 161, B.6).

Bu bâğ-ı dehre zülfünden **olmuşdur** seniñ şâyîc / Nesîm-i sünbülîstân ıtır-sây-ı müşk-bîz
olmak (FKD, G. 161, B.5).

Yeter çemengehümi eyledüñ felek pâ-mâl / Ki **oldı** tohm-ı dilüm berç-ı şu'le-tâb-ı firâk
(FKD, G. 162, B.2).

Murâdı derd idi el-hamdü lillâh **oldı** Fehîm / Bu nâ-müsâ'ide tîlî'le kâm-yâb-ı firâk (FKD, G.
162, B.7).

Firâk gerçi beni yakdı ben de âhumla / Hemîşe **olmadayam** bâ'îs-i 'azâb-ı firâk (FKD, G. 162,
B.6).

Ğam-ı câvîd-i dildür yâr-ı 'âşık / Yine ğamdur **olan** ğam-h'âr-ı 'âşık (FKD, G. 163, B.1).

Olurdu tütüyâ-yı çeşm-i şihhâ / Ğubâr **olsa** ten-i bîmâr-ı 'âşık (FKD, G. 163, B.3).

Olupdur pās-bân-ı baht-ı pür-h'âb / Ezelden dîde-i bî-dâr-ı 'âşık (FKD, G. 163, B.5).

Olurdu tütüyâ-yı çeşm-i şihhâ / Ğubâr olsa ten-i bîmâr-ı 'âşık (FKD, G. 163, B.3).

Giriftâr **olmasa** âsüde olmaz bir nefes 'âşık / Hümâ-yı dil havâ-düşmen olur lâ-büd kafes-
'âşık (FKD, G. 164, B.1).

Giriftâr olmasa âsüde **olmaz** bir nefes 'âşık / Hümâ-yı dil havâ-düşmen olur lâ-büd kafes-
'âşık (FKD, G. 164, B.1).

Ki táb'-ı bü'l-heveslerdür bu dehrüñ Kays u Ferhâd'ı / Ki **olmuş** Leylî'ye huffâş u Şîrîn'e
meges 'âşık (FKD, G. 164, B.2).

Giriftâr olmasa âsüde olmaz bir nefes 'âşık / Hümâ-yı dil havâ-düşmen **olur** lâ-büd kafes-
'âşık (FKD, G. 164, B.1).

Gülşen-i rāza nesīm **oldum** gül-i ne-ş'küfte yok / Āşinā bir nükte-i ser-beste-i nā-güfte yok (FKD, G. 165, B.1).

Çeşm-i maḥmūr-ı bütāna ḥ'āb-ı nāz **oldum** velī / Gamze-i mest-i nigehten gayrı bir nā-ḥufte yok (FKD, G. 165, B.4).

Olmağa her gāmze-i meste mühim-perdāz-ı 'ayş / Dil gibi hem cām u hem sākī vü hem ālüfte yok (FKD, G. 165, B.3).

Hem-vāre Fehīmā'nuñ manzūm **olur** elfāzı / Āyā güher-i ṭab'ı hep süfte midür bilsek (FKD, G. 171, B.5).

Şöyle ser-mest-i mey-i 'aşk-ı ilāhī **olsak** / Ki ne dīdār u ne ḥūr u ne behiştin görsek (FKD, G. 172, B.2).

Ḥüşe-i sebz degül berç-ı cihān-süz **olsun** / Tek bu şehir-i 'ademüñ ḥāşıl-ı kiştin görsek (FKD, G. 172, B.3).

Zülfinde dūd-ı āha **olup** pīç ü tāb-baḥş / Sünbüllerini bāğ-ı gāmuñ derhem eyledük (FKD, G. 173, B.2).

Fiğān idüp dimezüz kim gāmuñ nesin gördük / Ğam **olmasa** dir idük 'ālemüñ nesin gördük (FKD, G. 174, B.1).

Ey zāhid-i bī-zevç yeter ehl-i dile ṭa'n / Mestāne mi dīvāne mi ferzāne mi **olduñ** (FKD, G. 175, B.6).

Olmuş o kadar fitnede üstād nigāhuñ / Her şulḥda şad ceng ider ĩcād nigāhuñ (FKD, G. 176, B.1).

Āyīneye baḫduḫça **olur** sāğar-ı pür-ḥün / Ḥün-ḥ'ārelige olalı mutād nigāhuñ (FKD, G. 176, B.5).

Olurduḫ şem'üne pervāne ey dil / **Olaydı** mihr ü mehden perr ü bālūñ (FKD, G. 177, B.7).

Nigāhum **oldı** mir'āt-ı tecellī / Düşelden çeşmüme 'aks-i ḥayālūñ (FKD, G. 177, B.3).

Siyehdür tār-ı zülfāsā nigāhum / Meger kim merdüm-i çeşm **oldı** ḥālūñ (FKD, G. 177, B.5).

Nice ārām ider **olmazsa** Fehīm āvāreñ / Rüstem-i şaf-şiken-i şabr u sükündur çeşmüñ (FKD, G. 178, B.5).

Oldı tāb-efgen dile ruḫsāresi bir kimsenüñ / Cānı bī-tāb eyledi nezzāresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B.1).

Bî-amân hançer-be-dest âlüfte-mezheb **olmasun** / Böyle zâlim dil-ber-i hûn-h'âresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B.6).

Çeşm-i bîmârından özge kimse bilmez derdümi / Nice demdür **olmuşam** bî-çâresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B.3).

Eylemem mecnûn da **olsam** fâş râz-ı aşkumı / Şimdi 'âlemde benem âvâresi bir kimsenüñ (FKD, G. 179, B.2).

Mübtelâdur n'eylesünler kebk-i cân u dil Fehîm / **Olsalar** şaydı revâdur şâh-bâz-ı çeşminüñ (FKD, G. 180, B.5).

Nâz ile olur sâye-nişîn-i güle mihr / Her gül ki **ola** bâgda hem-sâye-i hüsünüñ (FKD, G. 181, B.5).

Olmuş ezeli şu'le-i Tûr ile sirişte / Ey şem'î-i tecellî-i Hudâ mâye-i hüsünüñ (FKD, G. 181, B.2).

Ol zülf-i siyeh kim **olsa** pîrâye-i hüsünüñ / Hürşîde kemend-efgen olur sâye-i hüsünüñ (FKD, G. 181, B.1).

Âyîne-i hayretle bütân **olsa** revâdur / Deryüzeger-i mâye-i pîrâye-i hüsünüñ (FKD, G. 181, B.3).

Ol zülf-i siyeh kim **olsa** pîrâye-i hüsünüñ / Hürşîde kemend-efgen **olur** sâye-i hüsünüñ (FKD, G. 181, B.1).

Nâz ile **olur** sâye-nişîn-i güle mihr / Her gül ki ola bâgda hem-sâye-i hüsünüñ (FKD, G. 181, B.5).

Nigâhuñ fitne-pâş **oldukça** dest-efşân semâ' içre / Derûn-ı câna hançer-rîz olur müjgân-ı ser-tîzüñ (FKD, G. 183, B.6).

Semâ' itdükçe nûr-ı mihr-i hüsni-i şu'le-süzündan / **Olur** hürşîd-i maşşer zerre-i bî-ğadr-i nâ-çîzüñ (FKD, G. 183, B.3).

Nigâhuñ fitne-pâş **oldukça** dest-efşân semâ' içre / Derûn-ı câna hançer-rîz **olur** müjgân-ı ser-tîzüñ (FKD, G. 183, B.6).

Olurmuş Mevlevî zünnâr-bend-i küfr bilmezdüm / Temâşâ itmesem kâfir senüñ zülf-i dil-âvîzüñ (FKD, G. 183, B.2).

Ehl-i dil **olmayacak** dil-bere mâ'il olamam / Ben Fehîm'em baña gönlümce cüvân olsa güzel (FKD, G. 184, B.5).

Rind-i aşkam baña bir rind-i cihân **olsa** güzel / Ğamze-i mesti gibi nâdiredân olsa güzel (FKD, G. 184, B.1).

Rind-i aşkam baña bir rind-i cihân olsa güzel / Ğamze-i mesti gibi nâdiredân olsa güzel (FKD, G. 184, B.1).

Ğamzeler eyler iken itse tebessüm gâhî / Bâ'is-i fitne vü hem fitne-nişân **olsa** güzel (FKD, G. 184, B.2).

Hûn-ı uşşâka dahı tıfl iken **olsa** mu'tâd / Perveriş-yâfte-i şîre-i cân olsa güzel (FKD, G. 184, B.3).

Hûn-ı uşşâka dahı tıfl iken olsa mu'tâd / Perveriş-yâfte-i şîre-i cân **olsa** güzel (FKD, G. 184, B.3).

Şâfam âyîne-şifat naş u nigârı sevemem / Sâde-levhem baña başdan başa ân **olsa** güzel (FKD, G. 184, B.4).

Ehl-i dil olmayıcağ dil-bere mâ'il olamam / Ben Fehîm'em baña gönlümce cüvân **olsa** güzel (FKD, G. 184, B.5).

Şoñradan bigâne-ţavr **olma** Fehîm-i aşıkâ / Bî-tekellûf âşinâ olur tecâhûlden hacîl (FKD, G. 185, B.5).

Ya 'aks-i hüsnuñ ile **oldı** reşk-i çeşme-i mihr / Ya âfitâb ile pür **oldı** âfitâbe-i dil (FKD, G. 186, B.2).

Hudâ meger dilüm itdi resûl-i 'âlem-i ışık / Ki **oldılar** ğam u derd ü elem şahâbe-i dil (FKD, G. 186, B.4).

Hayâl-i naş-ı ruhuñla tölup kitâbe-i dil / **Olur** mı kaşr-ı Züleyhâ-şifat harâbe-i dil (FKD, G. 186, B.1).

Biñ şikest olsa havâsından olur yine dürüst / **Oldı** güyâ ki habâb-ı mey-i ğam şîşe-i dil (FKD, G. 187, B.3).

Gül gibi hâdesitân **oldı** derûn u bîrûn / Za'ferân oldı meger cümle reg ü rîşe-i dil (FKD, G. 187, B.4).

Gül gibi hâdesitân oldı derûn u bîrûn / Za'ferân **oldı** meger cümle reg ü rîşe-i dil (FKD, G. 187, B.4).

Olsa peykân-ı hadengi o şehûñ tîşe-i dil / Kâviş-i ma'den-i elmâs olur pîşe-i dil (FKD, G. 187, B.1).

Olsa peykân-ı hâdengi o şehûn tîşe-i dil / Kâviş-i ma' den-i elmâs **olur** pîşe-i dil (FKD, G. 187, B.1).

Ser-be-zencîr ider şîrleri Mecnûnveş / Levhâşa'llâh ne 'aceb bîşe **olur** bîşe-i dil (FKD, G. 187, B.2).

Âteş-i gayret-i 'aşk ile ider ma'v-ı vücûd / Ne **olur** t̄alib-i dîdâr u ne Tûr ister dil (FKD, G. 188, B.2).

Ne bülbül ü ne çihre-perest-i gül-i bâğ **ol** / Zâgâne yûri rāhib-i Ferhār-ı ferāğ ol (FKD, G. 189, B.1).

Ne bülbül ü ne çihre-perest-i gül-i bâğ **ol** / Zâgâne yûri rāhib-i Ferhār-ı ferāğ **ol** (FKD, G. 189, B.1).

Bülbül gibi biñ nağme iderseñ begenilmez / Maqbûl ola dirseñ yûri hem-hâne-i zâğ **ol** (FKD, G. 189, B.2).

Pervâne mecûsî-reviş ü deyr-nişîn şem' / Hem-mezheb-i pervâne vü hem-reng-i çerāğ **ol** (FKD, G. 189, B.3).

Çün gayret-i reh vâdi-i hırmân olacağdur / Tâ-key reh-i ümmîdde güm-kerde sürāğ **ol** (FKD, G. 189, B.4).

Ey şîve-i âşüftegi-i zülf-i perîşân / Mecnûn-revişânuz bize gel zîb-i dimāğ **ol** (FKD, G. 189, B.5).

Dûzağ nice bir bî-hüde sūzî baña raħm it / Gel 'uzleti-i zāviye-i sîneye dāğ **ol** (FKD, G. 189, B.6).

Çün gayret-i reh vâdi-i hırmân **olacağdur** / Tâ-key reh-i ümmîdde güm-kerde sürāğ **ol** (FKD, G. 189, B.4).

Ey şu'le-i cān tende yeter hāk-nişîn **ol** / Dūd-ı dil-i 'aşık gibi eflāk-nişîn **ol** (FKD, G. 190, B.1).

Ey şu'le-i cān tende yeter hāk-nişîn **ol** / Dūd-ı dil-i 'aşık gibi eflāk-nişîn **ol** (FKD, G. 190, B.1).

Şeb-nemdür iden gonca'yı bālîn güli bister / Sen berksın ey dil yûri hāşāk-nişîn **ol** (FKD, G. 190, B.2).

Endîşeyi de vâdi-i hayretde güm itdün / Ey ma'ni-i esrâr-ı dil idrāk-nişîn **ol** (FKD, G. 190, B.3).

Bülbül nice bir bî-hüde mestî ser-i gülde / Var hûşe gibi gûşe-güzîn tāk-nişîn **ol** (FKD, G. 190, B.4).

Ey ma'nî gibi âb-zen-i sūz-ı Fehīmā / Gel sīnemüze şu'le-feşān çāk-nişîn **ol** (FKD, G. 190, B.5).

Zemīnde sāyeveş geh hāk-i pāy **ol** / Gehī hūrşīd gibi çarḥ-sāy **ol** (FKD, G. 191, B.1).

Zemīnde sāyeveş geh hāk-i pāy **ol** / Gehī hūrşīd gibi çarḥ-sāy **ol** (FKD, G. 191, B.1).

Göñül **ol** turrada cem' itme 'aḳluñ / Perīşān-ḥāṭır u āşüfte-rāy **ol** (FKD, G. 191, B.2).

Lebin ḳo tūṭi-i cān zülfe bend **ol** / Şeker-ḥālīḳ yiter zencīr-ḥāy **ol** (FKD, G. 191, B.3).

Bize bes hāy u hūy-ı girye-i mest / Sen ey soḫī esīr-i hūy u hāy **ol** (FKD, G. 191, B.4).

Yeter muṭrıb nevā-yı tūṭi-i çeng / Şeker-rīz-i leb-i şīrīn-fezāy **ol** (FKD, G. 191, B.5).

Gel ey ṭab'-ı Fehīm ey reşk-i Meryem / O 'İsī-zāy ise sen rūḥ-zāy **ol** (FKD, G. 191, B.6).

Lāyīḳ mıdur imsāk-i nazar tā o ḳadar kim / Çeşmüñ bile gāhī **ola** dil-gīr-i teğāfūl (FKD, G. 193, B.2).

Şeb-nem degüldür **oldı** ruḥ-ı āli hūy-çekān / Faşl-ı bahāra irmege itdi şitāb gül (FKD, G. 195, B.3).

Feyyāz o deñlü bād-ı bahārī ki cūlaruñ / Her mevci **oldı** sünbül ü her bir ḥabāb gül (FKD, G. 195, B.6).

Her jāle gevher-i şadef-i baḫr-ı şubḥdur / **Olsa** 'aceb mi maḫzen-i dürr-i ḫoş-āb gül (FKD, G. 195, B.2).

Tā hem-ḳadeḫ-i çeşm-i siyeh-mest-i bütānam / Cibrīl de **olsam** yine mestāne-i 'aşḳam (FKD, G. 197, B.2).

Pīrāhenüm **olursa** kefen ğam mı Fehīmā / 'Uryān-ten olup bir gece cānāna şarılsam (FKD, G. 198, B.7).

Yine ferş-i reh-i mey-ḥāne **olsam** / Şemīm-i cür'adan mestāne **olsam** (FKD, G. 199, B.1).

Gül-i dāğ-ı cününüm ḫande eyler / Yegāne bülbül-i ferzāne **olsam** (FKD, G. 199, B.3).

Şarābı āb olurdu ābı zehr-āb / Bu ṭālī'le eger peymāne **olsam** (FKD, G. 199, B.4).

Perīşān-ter olurdu belki andan / Eger zülf-i nigāra şāne **olsam** (FKD, G. 199, B.5).

Olur bî-çāreveş efsürde şu'le / Bu germiyyetle ger pervâne **olsam** (FKD, G. 199, B.6).

Olur künc-i Sühā'da mübtelā h'āb / Eger hāşiyet-i efsāne **olsam** (FKD, G. 199, B.7).

Olur bî-çāreveş efsürde şu'le / Bu germiyyetle ger pervâne olsam (FKD, G. 199, B.6).

Olur künc-i Sühā'da mübtelā h'āb / Eger hāşiyet-i efsāne **olsam** (FKD, G. 199, B.7).

Şarābı āb **olurdu** ābı zehr-āb / Bu ṭālī'le eger peymāne olsam (FKD, G. 199, B.4).

Periṣān-ter **olurdum** belki andan / Eger zülf-i nigāra ṣāne olsam (FKD, G. 199, B.5).

Nigehüñ yād iderem ṭālib-i dīdār **olsam** / N'eyleyim tāb getürmem aña hūşyār **olsam** (FKD, G. 200, B.1).

Ne idi kāfir-i zülfüñ beni mecnūn itmek / Beste-i silsile-i rişte-i zünnār **olsam** (FKD, G. 200, B.2).

Nükte-i rāz-ı dehānuñ yine ser-beste eyledi / Rūh-ı kudsī ile ger mahrem-i esrār **olsam** (FKD, G. 200, B.4).

Dili dem-beste ider yine füsūn-ı ğamzeñ / Ger Fehīmā gibi bir şā'ir-i şehhār **olsam** (FKD, G. 200, B.5).

Fehīm ol mazhar-ı işrāk-ı nürü'n-nūr-ı aşkām kim / Çerāğum **oldı** Fisāğūrus u belki Felāṭun hem (FKD, G. 201, B.7).

Beni pertev gibi bāğ-ı cihānda h'ār ider 'ālem / Gül-i hūrşīd de **olsam** enīs-i hār ider 'ālem (FKD, G. 202, B.1).

Bu rüsvāluqla ger āyīne-yi 'ālem-nümā **olsam** / Yüzüme kimse baķmaz şüretümden 'ār ider 'ālem (FKD, G. 202, B.2).

'Āşıkām 'āşık ki istīlā-yı hūsn-i yārdan / Şu'le-i Ṭūr **olsa** hūrşīdi temāşā eylemem (FKD, G. 203, B.3).

Hemīşe şayķal-ı āyīnem **oldı** jeng-i belā / Henüz pertev-i rüy-ı şafā nedür bilmem (FKD, G. 205, B.3).

Bend-i zencīr-i zülf-i 'aķl **olamam** / Bīşezār-ı cünūnda şīr benem (FKD, G. 206, B.9).

Olmadum sīr-çeşm-i mişl-i ḥabāb / Ṭıfl-ı maḥrūm-ı zād mīr benem (FKD, G. 206, B.5).

Nāleme Sūr hem-nefes **olmaz** / Kālemüm eylese şarīr benem (FKD, G. 206, B.15).]

Olsalar sözde cümle Hākānī / Yine mīrān-ı nazma mīr benem (FKD, G. 206, B.13).

Her rüz āfitābum u her şeb çerāgum **ol** / Çeşmüm müdām hüsnuñ ile rüşen isterem (FKD, G. 208, B.5).

Gāhī gāzūb āteş **olup** külhan isterem / Gāhī za‘īf gül-bün olup gülşen isterem (FKD, G. 208, B.1).

Gāhī gāzūb āteş olup külhan isterem / Gāhī za‘īf gül-bün **olup** gülşen isterem (FKD, G. 208, B.1).

Şu deñlü eyledi pinhān hayāl-i cānānı / Ki **oldı** çeşm-i Fehīmā’ya h‘āb nā-maḥrem (FKD, G. 209, B.5).

Degül o hüsne hemān āfitāb nā-maḥrem / Ne āfitāb ki **olmuş** niḳāb nā-maḥrem (FKD, G. 209, B.1).

‘Aceb degül o gül-i bāğ-ı ‘işmetüñ **olsa** / ‘İzār-ı pākine reng-i hicāb nā-maḥrem (FKD, G. 209, B.2).

Nezāre eylese düzdīde ḥāl-i ‘uşşāka / **Olur** nigāhına luṭf u ‘itāb nā-maḥrem (FKD, G. 209, B.3).

Ne ṭa‘n eder dil-i hüşyāruma o şeh ki **olur** / Ḥarāb-ı çeşmine keyf-i şarāb nā-maḥrem (FKD, G. 209, B.4).

Āfitābāsā ser-ā-pā şu‘le-efşān **olduğun** / Yād itmezdüm Fehīmā izṭirābuñ görmesem (FKD, G. 210, B.8).

Ruḥlerüñ görsem eger zülmet baña hürşīd **olur** / Çeşmüme ‘ālem görinmez āfitābuñ görmesem (FKD, G. 210, B.2).

Bāde-nüş-ı hūn-ı dil **oldı** nigāh-ı ḡanzeler / Ġirre-mestān-ı cihān-ı fitneye mey-hāneyem (FKD, G. 212, B.5).

Süz u tābumdan **olur** hürşīd-i maḥşer vāye-gīr / Cān-ı dāğ-ı düzaḥam külhan-fürüz-ı sīneyem (FKD, G. 213, B.4).

Rāh-ı gülzār-ı zamīrümnden eger geçse Fehīm / **Ola** hürşīd gibi nūr-dih-i māh nesīm (FKD, G. 214, B.5).

Fikr it sitem-i ḡamze ile ḥālını cānuñ / Kim hāne-i cellād-ı ḳazā **ola** penāhum (FKD, G. 215, B.2).

Tā eyleyeli ‘aşk füzūn rütbe-i cāhum / Endīşe-i müjgān-ı nigāh **oldı** sipāhum (FKD, G. 215, B.1).

Olmakda çerāğ-ı harem-i meclis-i kudsī / Hasetle gice çarha çıkan şu‘le-i āhum (FKD, G. 215, B.3).

Benem ki māhi-i deryā-yı eşk **olup** her dem / Mişāl-i merdüm-i dīde şināhdur kārüm (FKD, G. 216, B.6).

Izīrāb-āmūz-ı sīm-āb **oldı** cism ü dil Fehīm / Dāğ-ı sūz-ı cān-ı gāmdur şu‘le-i tāb u tebüm (FKD, G. 217, B.7).

Ṭab‘-ı ‘ālī-himmetüm itmez tenezzül himmete / Bī-murād u maṭlab **olmağdur** murād u maṭlabum (FKD, G. 217, B.2).

Ḥacletinden āb **olur** ağızında lafz-ı yā şanem / Berhemen güş itse ger gülbank-i yā Rab yā Rab’um (FKD, G. 217, B.4).

Bülbül-i beste-leb-i gülşen-i tecrīd **oldum** / Murğ-ı bismil-şüdeyem berg ü nevādan geçdüm (FKD, G. 218, B.3).

Bir zamān germ idi çün āteş-i ‘aşk ile Fehīm / Şimdi vā-suḥte **oldum** ol hevādan geçdüm (FKD, G. 218, B.9).

Ḳīl ü ḳāl-i ‘aşkı ḥāmūş **olmayınca** bilmedüm / Sırr-ı ‘aḳlı mest ü medhūş **olmayınca** bilmedüm (FKD, G. 219, B.1).

‘Ālemün zevḳın gedā eylermiş ancaḳ dünyede / Ben o zevḳı ḥāne-ber-düş **olmayınca** bilmedüm (FKD, G. 219, B.2).

‘Ālemi ṭutmış şadā-yı na‘re-i gāvğā-yı ‘aşk / Dāğlardan ser-be-ser güş **olmayınca** bilmedüm (FKD, G. 219, B.4).

Mezheb-i rindānı bilsün mi Fehīmā zāhidān / Ben hezārān-sāl mey-nüş **olmayınca** bilmedüm (FKD, G. 219, B.5).

Pür-mevc **olup** dīdeye ḥün-āb-ı sirişküm / Deryāları gārḳ eyledi seyl-āb-ı sirişküm (FKD, G. 220, B.1).

Biz ki ṭarz-ı Rızā-pesend **olduk** / Sihr-i i‘cāzı da ṭırāz idelüm (FKD, G. 221, B.5).

Oлмаға ‘andelibe hem-nāle / Mā’il-i şaḥn-ı bāğdur gönlüm (FKD, G. 222, B.4).

Rū-siyāham şöyle kim ‘aks-i ruḥumdan rûz-ı ḥaşr / Tîre vü bî-ḥaṭ **olan** levḥ-i sevābumdur benüm (FKD, G. 223, B.7).

Baḥr-ı sîm-âb-ı cünün **oldı** ser-i zülfinde dil / Ra‘şe der-zencîr-i mevc-i ıztırābumdur benüm (FKD, G. 223, B.5).

Ziyā-pāş **olsa** hürşîd-i ruḥuñ bismilgeh-i dehre / Hezārān mihr olur bir zerre-i nâ-çîzüñe ḳurbān (FKD, G. 226, B.2).

Sen gāmze-i dil-dār ile söyleş de Fehîmā / Añlar sözüñi ‘arif **olan** sırr-ı kazādan (FKD, G. 227, B.5).

Bed-mest itdi cām-ı mey-i ‘aşḳ şöyle kim / Ḥazz itmez **oldı** gāmle da dil imtizācdan (FKD, G. 228, B.2).

Geçmişem ben ki şehîd **olmak** için cānumdan / Geçme ḳurbānuñ olam başuñ için ḳanumdan (FKD, G. 229, B.1).

Âb-gîr **olur** o gülşen güli nilüfer olur / Feyz-i te’sîr-i ruḥ u dîde-i giryānumdan (FKD, G. 229, B.4).

Âb-gîr olur o gülşen güli nilüfer **olur** / Feyz-i te’sîr-i ruḥ u dîde-i giryānumdan (FKD, G. 229, B.4).

Toḥm-ı hürşîd ü meh **olurdu** zemîn içre eger / Düşse bir ḳatre ‘araḳ ‘arız-ı cānānumdan (FKD, G. 229, B.2).

Sipend-i âteş-i ‘aşḳ **olduğun** bildi Fehîmā dehr / Tuyuldu ‘âlem süz-ı nihānuñ ıztırābuñdan (FKD, G. 230, B.5).

Ruḥ-ı pür-tābuñ ol şām-ı tecellîgāh-ı hübîdür / Ki **olmuş** mihr ü meh pertev-gedā nür-ı niḳābuñdan (FKD, G. 230, B.4).

Şîşe-i berrāḳdan iç o mey-i rüşeni / Kim **ola** ser-çeşmesi tâ cebel-i nürdan (FKD, G. 231, B.7).

‘İyd gelüp ṭoldı ḥaṭır-ı mesrürdan / Ğonca dilüm **oldı** gül feyz-i dem-i şürdan (FKD, G. 231, B.1).

İtmede cādū-fetān fitneye ta’lîm-i ceng / Nusḥa-i ḥaşr **oldı** şehr ṭarḥ-ı şer ü şürdan (FKD, G. 231, B.10).

Ancak **olur** feyz ise kim açā gül-ruḥleri / Şoñra gele bā-ḥuşuş mevsim-i bāḥürdan (FKD, G. 231, B.2).

Rağm-ı meh-i rüze iç rıtl-ı girân kim demi / Devr girânter **olur** rüze-i maḥmûrdan (FKD, G. 231, B.4).

O âteşle **olur** bi't-tab^c her sâl / Çü ḥâkister per-i bülbül perîşân (FKD, G. 232, B.4).

Mest iderdi pertev ile cümle dünyâyı Fehîm / Feyz-yâb **olsa** eger meh âfitâb-ı bâdeden (FKD, G. 233, B.5).

Rehne ver esbâbı rind **ol** geçme zâhid bâdeden / Ol sebeble hem ḥalâş **ol** sıkklet-i seccâdeden (FKD, G. 234, B.1).

Ḳayd-ı teşvîş-i ridâ vü şubḥadan bulup rehâ / Himmet-âmûz-ı ferâğ **ol** bir dil-i âzâdeden (FKD, G. 234, B.2).

Sâde-ḳalb **ol** kim yine bî-reng ü naqs-ı feyz ider / Ser-şikeste pâre-i mir²at-ı ḳalb-i sâdeden (FKD, G. 234, B.4).

Yâd eylemez mi Mısr-ı şafâda 'azîz **olan** / Beytü'l-ḥazen-nişîn-i Fehîm-i zelîlden (FKD, G. 235, B.7).

Bir gülşen olsa kim güli dâğ itse şu^clemi / Dil gonca **oldı** tûde-i bâğ-ı Ḥalîl'den (FKD, G. 235, B.2).

Bir gülşen **olsa** kim güli dâğ itse şu^clemi / Dil gonca oldı tûde-i bâğ-ı Ḥalîl'den (FKD, G. 235, B.2).

İtdük sükût gûṭa-ḥor-ı baḥr-ı 'aşḳ **olup** / Olduḳ ḥalâş dağdağ-i ḳâl u kîlden (FKD, G. 235, B.4).

Sözlerüm nuşḥa-i i'câz-ı Kelîm **oldı** Fehîm / Dürdur nisbet-i sıḥri suḥan-ı pâkûmden (FKD, G. 236, B.8).

Mest oldı gönül neşve-i zevḳ-ı nighühünden / Ḥavf itmez **olursa** n'ola çeşm-i siyehünden (FKD, G. 237, B.1).

Ol ḳadar hecrünle döküdüm eşk-i çeşm-i lâle-reng kim / **Oldı** tûfan dâğ-ber-dil âstîn ü dâmenümden (FKD, G. 238, B.6).

Tâbiş-i mihr-i cemâlünden 'araḳ-rîz **olsam** eyler / Kevkeb ü aḥter terâviş hep mesammât-ı tenümden (FKD, G. 238, B.5).

O şem^ci meclis-i ağıyârda görüp **olduḳ** / Bu şeb yine ben ü pervâne encümen-düşmen (FKD, G. 239, B.3).

Ne bahtdur ki Fehīm **olsa** ger belāgat-dost / Olurlar ehl-i dilān-ı zamān suhan-düşmen (FKD, G. 239, B.7).

İdüp maḥabbet o cellād-ı çeşm-i ḥūn-rīze / Hezār cān-ı girāmī **olur** beden-düşmen (FKD, G. 239, B.5).

Taşavvur-ı ḥaṭ-ı dil-ber keder verür yoḥsa / **Olur** mı ‘āşık-ı sevdā-zede çemen-düşmen (FKD, G. 239, B.6).

Ne bahtdur ki Fehīm olsa ger belāgat-dost / **Olurlar** ehl-i dilān-ı zamān suhan-düşmen (FKD, G. 239, B.7).

İder füsürde beni dostdan nesīm-i nifāk / Meşāmm **olursa** eger büy-ı yāsemen-düşmen (FKD, G. 239, B.2).

Vākıf-ı rāz-ı każā-yı çeşm-i yār **olmaz** Fehīm / ‘Aşkı ‘āşık cānı bīcān ḥūşı bī-hūş itmeyen (FKD, G. 241, B.5).

Görüp ḥaşmum Fehīmā sözlerüm ḫat^c-ı nizā^c itdi / **Olinca** böyle olsa dünyede tīg-i zebān keskin (FKD, G. 242, B.6).

Teğāfüldür o şemşīr-i belā-āb u każā-cevher / Ki **olmuş** tīg-i müjgānveş ‘ayān kendi nihān keskin (FKD, G. 242, B.2).

Ğazabla gūş idüp düşnām-ı la‘lin pāyına düşdüm / Yıkar mı mey-ḥ‘ārı ger **olsa** şarāb-ı erğavān keskin (FKD, G. 242, B.4).

Görüp ḥaşmum Fehīmā sözlerüm ḫat^c-ı nizā^c itdi / Olinca böyle **olsa** dünyede tīg-i zebān keskin (FKD, G. 242, B.6).

Benüm seng-i melāmetden mü’essir tīr **olur** āhum / Ne deñlü künd ise tīgi ider seng-i fesān keskin (FKD, G. 242, B.5).

Dil degül keşret-i sevdān ile mecnūnuñ **olan** / Beste-i silsile-i zülfüñ olur pāy-ı cünün (FKD, G. 243, B.7).

Oldı dil cünbüş-i māh-ı nev-i ebrūñı görüp / Sipeh-endāz-ı ḥıred ma‘reke-ārā-yı cünün (FKD, G. 243, B.6).

Gördi kim silsile zād-ı ḥarem-i ṭurrāñdur / **Oldı** biñ cān ile dil ‘āşık-ı şeydā-yı cünün (FKD, G. 243, B.8).

Dil degül keşret-i sevdān ile mecnūnuñ olan / Beste-i silsile-i zülfüñ **olur** pāy-ı cünün (FKD, G. 243, B.7).

Güŕe-i dāmenüñ erbāb-ı vefā görmez mi / Tā-be-key dest-i cefā çāk-i girībān **olsun** (FKD, G. 244, B.2).

Beni rüsvā-yı cihān itdi cünün-ı ‘aşkuñ / Bāri aç sīneñi cānu dañı ‘uryān **olsun** (FKD, G. 244, B.3).

Yüri görsün ki kıyāmet nic’olur serv-ğadüñ / Her taraf şad ‘ālem-i fitne hıramān **olsun** (FKD, G. 244, B.4).

Baş u cāndur dile esbāb-ı ta‘alluk ancağ / Şarf idüp anı dañı bī-ser ü sāmān **olsun** (FKD, G. 244, B.5).

Ol kadar eyleyeyim girye-i Nūh’ı icrā / Nağş-ı keştī varağ-ı keştī-i Tūfān **olsun** (FKD, G. 244, B.6).

Nev-bahār **oldı** çemen cāme-i ħadrā geysün / Açılup lāle-i şahrā yine ħārā geysün (FKD, G. 246, B.1).

Der Fehīmā ki benüm dāğ-ı cünün tācumdur / İdüñ ibrām bahār **oldı** ki ħālā geysün (FKD, G. 246, B.6).

Sünbül **olsun** yine mestāne perişān-destār / Ergavān ħāmet-i bālāsına vālā geysün (FKD, G. 246, B.2).

Ğıyāmet **olduğına** ‘aşr-ı Cem yeter bu nişān / Henüz olmada zāhir zer-i defīn-i sebū (FKD, G. 247, B.4).

Ğıyāmet olduğına ‘aşr-ı Cem yeter bu nişān / Henüz **olmada** zāhir zer-i defīn-i sebū (FKD, G. 247, B.4).

Tılısm-ı Cem’dür olur mı şikeste-i her-dīv / Hezār seng-i ‘ases **olsa** der-kemīn-i sebū (FKD, G. 247, B.5).

Ki pertevine **olur** ħā’il āfitāb meyün / Zılāl-i hey’et-i maħrūṭı-i zemīn-i sebū (FKD, G. 247, B.3).

Tılısm-ı Cem’dür **olur** mı şikeste-i her-dīv / Hezār seng-i ‘ases **olsa** der-kemīn-i sebū (FKD, G. 247, B.5).

Vaşl-ı yār ise murāduñ rü-be-rāh-ı firğat **ol** / Vāj-gün imiş Fehīmā çün sürāğ-ı ārzū (FKD, G. 248, B.5).

Ye’sden de cān-ı ħasret-perverüm me’yüsdur / Tā ki **oldum** ārzū-senc-i ferāğ-ı ārzū (FKD, G. 248, B.3).

Kām-düşmen bülbül-i āşüfte-mağzam ye's dost / **Olmadum** bāğ-ı cihānda hoş-dimāğ-ı ārzū (FKD, G. 248, B.2).

Olmasun mı cān-ı 'āşık dāğ dāğ-ı ārzū / Bü'l-heves pervāneyüz biñ var çerāğ-ı ārzū (FKD, G. 248, B.1).

Şad-bahār **olmuş** velī bir dil-şüküfte gonca yok / Bülbülānā eyledüm gül-geşt-i bāğ-ı ārzū (FKD, G. 248, B.4).

Ārzū da vādi-i ye's içre **oldı** nā-bedīd / Şimdi ḥasretle ider dil ārzū-yı ārzū (FKD, G. 249, B.2).

Şehr-bend-i firḫat-i yāram hezār efsūs kim / Cilvegāh-ı nā-ümīdī **oldı** kūy-ı ārzū (FKD, G. 249, B.3).

Ārzū-yı seyr-i dīdār ile giryānam müdām / **Olmada** bī-hüde rīzān āb-rūy-ı ārzū (FKD, G. 249, B.5).

Bülbül-i ye'sem şemīm-i gül nefes **olsa** baña / Gelmeye hergiz meşām-ı cāna büy-ı ārzū (FKD, G. 249, B.4).

Āzār-ı 'itābında **olan** neşve-i zevḫı / Mestāne Fehīm ol şeh-i ṭannāza tıyurma (FKD, G. 251, B.5).

Olduḫ Fehīm hem-nefes-i zāğ-ı bed-nevā / Dehrūñ ne tīre-baḫt ile geldük ki bāğına (FKD, G. 252, B.5).

Şererveş ṭıfl iken ol servüm **oldı** şu'le-i ser-keş / Belī lā-büd olur ḥāşıl nihālān dāneden şoñra (FKD, G. 253, B.7).

Ölürdüm ḥasret-i zencīr-i zülfiyle budur ḥavfum / Yetīm **olur** cünün fevt-i dili-i dīvāneden şoñra (FKD, G. 253, B.4).

Dürüg-ālūde 'ahd ile helāk etdi beni āḫir / **Olur** mağlūb-ı ḥ'āb elbetde çeşm efsāneden şoñra (FKD, G. 253, B.6).

Ḳarārı bī-Ḳarār itse baña bir dil-firīb **olsa** / Nesīm-i ṭurrası mevc-efgen-i baḫr-ı şekīb **olsa** (FKD, G. 254, B.1).

Ḳarārı bī-Ḳarār itse baña bir dil-firīb **olsa** / Nesīm-i ṭurrası mevc-efgen-i baḫr-ı şekīb **olsa** (FKD, G. 254, B.1).

Ġazabla öldürür iḫyā ider düzdīde ḥandeyle / Beni maḫrūm-ı nāz itmez o şūḫum biñ raḫīb **olsa** (FKD, G. 254, B.2).

Ne mümkün ölmemek dāğ-ı hasedle seyr iden zaḥmum / Baña o ğamze-kārum görmemiş
a‘mā ṭabīb **olsa** (FKD, G. 254, B.4).

Ya ‘Örfî’dür ya Ṭālīb ya Fehīm üstād-ı kāmildür / Selīs ü āşinā bir şā‘ir-i şî‘r-i ğarīb **olsa**
(FKD, G. 254, B.5).

Dil-ber **olıcağ** ol meh-i tābān gibi olsa / Reng-i güli hūrşîd-i dıraḥşān gibi olsa (FKD, G. 255,
B.1).

Hūrşîd-i cihān olsa Fehīm eylemezem meyl / Dil-ber **olıcağ** ol meh-i tābān gibi olsa (FKD, G.
255, B.7).

Dil-ber olıcağ ol meh-i tābān gibi **olsa** / Reng-i güli hūrşîd-i dıraḥşān gibi olsa (FKD, G. 255,
B.1).

Dil-ber olıcağ ol meh-i tābān gibi olsa / Reng-i güli hūrşîd-i dıraḥşān gibi **olsa** (FKD, G. 255,
B.1).

Sāyeñde olurduğ senüñ āsüde-dil ey mihr / Sāyeñ daḥı ol zülf-i perīşān gibi **olsa** (FKD, G.
255, B.2).

Çokdan anı bāzār-ı maḥabbetde şatardum / Cānānum eger Yūsuf-ı Ken‘ān gibi **olsa** (FKD, G.
255, B.3).

Ol ğonca verüp ḥançer-i ḥün-rîzine ruḥşat / Sînem gül-i şad-berg-i gülistān gibi **olsa** (FKD,
G. 255, B.4).

Ey çarḥ şehîd olmaduğ âdem mi ḳalurdı / Tîğ-i sitemüñ ğamze-i cānān gibi **olsa** (FKD, G.
255, B.5).

Teşbîh ideli cüşişini eşküme ‘ummān / Kim ağlar idi dîde-i giryān gibi **olsa** (FKD, G. 255, B.6).

Hūrşîd-i cihān **olsa** Fehīm eylemezem meyl / Dil-ber olıcağ ol meh-i tābān gibi **olsa** (FKD, G.
255, B.7).

Hūrşîd-i cihān **olsa** Fehīm eylemezem meyl / Dil-ber olıcağ ol meh-i tābān gibi **olsa** (FKD, G.
255, B.7).

Sāyeñde **olurduğ** senüñ āsüde-dil ey mihr / Sāyeñ daḥı ol zülf-i perīşān gibi olsa (FKD, G.
255, B.2).

Bahār **olsa** yine sākî mey-i mu‘ciz-nümün **olsa** / Şarāb-ı şu‘le-reng ü cām-ı şāf-ı āb-gün **olsa**
(FKD, G. 256, B.1).

Bahār **olsa** yine sākī mey-i mu‘ciz-nümün **olsa** / Şarāb-ı şu‘le-reng ü cām-ı şāf-ı āb-gün **olsa** (FKD, G. 256, B.1).

Yeter pervānelik itdüm çerāğ-ı tīre-i ‘aqla / Dil-i sevdā-perestüm bülbül-i bāğ-ı cünün **olsa** (FKD, G. 256, B.2).

Derūnum rīş rīş itmekde nīş-i ğamze-i ser-tīz / Yine elmās-ı rīze merhem-i zaḥm-ı derūn **olsa** (FKD, G. 256, B.3).

Ḳasem i‘cāz-ı ‘aşka öyle istiğnā-fürüşam kim / Ne çeşm-i sihr-kār u ne nigāh-ı pür-füsün **olsa** (FKD, G. 256, B.4).

Pās-bān **ol** ḥarem-i firḳate k’itdi ḥalvet / Şāhid-i ḥüsni şehinşāh-ı maḥabbet bu gece (FKD, G. 257, B.3).

Lāle **oldı** semeni büseden illā ki sürīn / Vermedi ruḥşat aña ğayret-i ‘işmet bu gece (FKD, G. 257, B.8).

Ya‘ni geh şu‘le-i mey ğāh şunardı la‘lin / Germ-şevḳ **olduk** edüp zevḳ ile ‘işret bu gece (FKD, G. 257, B.2).

Zümürürd taḥt-ı sebz üzre Fehīmā ğonce-meşreb **ol** / Şarāb-ı lālegün nūş et olur şāhāne gülşende (FKD, G. 260, B.10).

Seḫer āteşle āb **oldı** dehānına müşa‘bidvār / Hüner ‘arz eyledi gül-bün çıḳup meydāna gülşende (FKD, G. 260, B.3).

Yine pür-yara olur zaḥm-ı tīğün şevḳına bir dil / İderseñ **olmaz** ey ḥüni dili biñ pāre āzürde (FKD, G. 261, B.2).

Hırş ile itdüm vücūdum pāy-tā-ser āyīne / Sīr-çeşm **olmaḳ** için ol pür-cefāyı görmege (FKD, G. 263, B.2).

Cibrīl gibi **olsa** da şad ṭā‘ir-i ḳudsī / Pervāz idemez heybet-i perr ü külehüñle (FKD, G. 265, B.4).

Bir bü‘l-hevese yār **ol** mānend-i Fehīm ey dil / Tā ülfet ide ‘aḳluñ ma‘nā-yı maḥabbetle (FKD, G. 266, B.5).

Ġamzeñ yine sevdāger-i kālā-yı dil **olsun** / Ārāyiş-i dükkān-ı ḳazā vü ḳader eyle (FKD, G. 267, B.6).

Oldı her bir şiken-i ṭurrası maḫşer-mānend / Ol ḳadar diller ile eyledi ğavġā fitne (FKD, G. 270, B.6).

Şāhid-i hāl ü haṭ-ı rüyına meftūn idi dil / **Olmamışdı** daḥı āfākda peydā fitne (FKD, G. 270, B.2).

Qorqaram nīm-nigāh-ı sitem-engīzinden / **Olmaya** rūz-ı kıyāmetde hüveydā fitne (FKD, G. 270, B.4).

Hüsnidür ol çerāğ kim şu'lesi der-nikāb iken / Gelse küsūfa āfitāb **olmaya** nūr-yāḥte (FKD, G. 271, B.4).

‘Andelīb-i bāğ-ı tecrīdüz bu fānī gülşenüñ / Gülleri hūrşīd **olursa** hār-ı dāmendür bize (FKD, G. 273, B.2).

Tā **oldı** Mevlevī o merhūm rūḥ-ı Şems-i dīn / Ta‘līme dil şikārın o şeh-bāza başladı (FKD, G. 275, B.3).

Cellād-ı każā **oldı** gibi çeşm-i siyāhı / Aldı eline ğamzesi şemşīr-i nigāhı (FKD, G. 276, B.1).

Çeşmidür o ser-leşker-i iklīm-i belā kim / **Olmış** müje vü ğamzesi pür-fitne sipāhı (FKD, G. 276, B.2).

Olmış eşer-i feyz-i haṭ u hāl-i ruḥından / Bir naḥl-i ter-i fitne-şemer perr-i külāhı (FKD, G. 276, B.3).

Bilsem n’ola katl idecegin çeşmi Fehīmā / İlhām **olur** ol ‘āşık-ı dil-ḥastaya gāhı (FKD, G. 276, B.5).

Hem-nişīn **olsa** Mesīḥ ile eger rūḥ-mişāl / Öldürür ğamzesi āḥir bu dil-i bī-mārı (FKD, G. 277, B.4).

Dīdeden haṭṭı nihān itmez o gül-ruḥsārı / Gül-i hūrşīdüñ **olur** yine şu‘ā’ı hārı (FKD, G. 277, B.1).

Dil ü cān almada çeşm ü nigeḥi baḥş itse / Çeşm-i fettānuñ **olurdı** müje cānib-dārı (FKD, G. 277, B.3).

Öyle kāfirdir ki bend itmez yine zünnārın / Ger Mesīḥā **olsa** da dīn-āşınāyī ṭurrası (FKD, G. 278, B.3).

İder şı‘rūñ Fehīm ol şūḥ temyīz / **Olam** ḳurbān-ı hüsn-i imtiyāzı (FKD, G. 279, B.7).

Giren ger gönülme Cibrīl **olursa** / Yine keşf eylemem vallāhı rāzı (FKD, G. 279, B.3).

Zülf **ol** ey haṭ ejder-i mağrūra beñzet kendüñi / Toḥm-ı hālın ḥıfz tā-key mūra beñzet kendüñi (FKD, G. 284, B.1).

Cāme-çāk **ol** zülfi zencīrin tutup Mecnūn gibi / Ne Nesīmī'ye ne hōd Manşūr'a beñzet kendüñi (FKD, G. 284, B.5).

Çemen-i su'ālgemde o nihāl-i hāme-zībūn / Gül-i pençe-i şehīdāndur **olan** tırāz-ı zeyli (FKD, G. 285, B.2).

Meger **oldı** pāy-ı yāra gözümüñ revāne seyli / Ki o naḥl-i 'işve-bāzuñ dil-i zāra var meyli (FKD, G. 285, B.1).

Felekde rūhveş ey dil Mesīḥ'e hem-dem **ol** / Zemīnde mihr ile sürdüñ ayağ yetmez mi (FKD, G. 286, B.2).

Ḥalīl-i 'aşkam u gülşen-fürūzi-i i'cāz / Pür-āteş **olduğı** eṭrāf-ı bāğ yetmez mi (FKD, G. 286, B.4).

Gāh **olur** bir neşvesinden cān bulur bigāneler / Küşte eyler gāh yüz biñ āşīnāyı gamzesi (FKD, G. 288, B.2).

Olayım küşte-i tiğ-i nigeḥi ḥaşrda da / Ḥançer-i gayret ile öldüreyim Circīs'i (FKD, G. 289, B.4).

Sözlerüm cevher-i maẓmūn u ḥayāl **oldı** Fehīm / N'eyleyem ben ḥazef-i tevriye vü tecnīsī (FKD, G. 289, B.8).

Beste-zünnār-ı ser-i zülfine cān-ı 'İsī / Rūḥ-ı kudsī o bütüñ **olmaya** mı kıssīsī (FKD, G. 289, B.1).

Dil-i mecnūnum **olup** mekteb-i 'aşka üstād / İtdi şākird-i cünūn 'aql-ı Āristālīs'i (FKD, G. 289, B.7).

Ḥāk itse Fehīmā'yı ne gam pertev-i ḥüsnüñ / Ḥürşīd **olur** sāyeye çün bā'is-i pestī (FKD, G. 290, B.5).

Ḳudsiyān ḥayf ki gül-çīn **olamaz** şimdi Fehīm / Ḥār-best eyledi gam gülşen-i endīšemüzi (FKD, G. 291, B.5).

Eşer-i pençe-i şīrānemüz **oldı** Pervīn / Seyr kıl 'ālem-i 'ulvīde bizüm bīšemüzi (FKD, G. 291, B.4).

Güş-ı zemānede dūr-i naẓmum gibi Fehīm / Bī-ḳadr **ola** cevāhir-i eş'ār tā-be-key (FKD, G. 292, B.7).

Başımı kes mihr ü māhuñ Zülfiḳār-ı āhla / Şaf-şīkāf-ı düşmen **ol** mānend-i Ḥaydar rüz u şeb (FKD, K.1, B.12).

Tā ki mihr mähı örte geh küsüf u geh husüf / Tā ki her-bār **ola** çün kâfūr u ‘anber rüz u şeb (FKD, K.1, B.50).

Mihr ü mehden de olursa hâtır-ı a‘dāñ **ola** / Çok sıfālın-pāre meksūr u mükedder rüz u şeb (FKD, K.1, B.51).

Görselardi mihr ü meh ger şahidān-ı ‘işmetin / Hıacletinden **olalardı** ser-be-cā der rüz u şeb (FKD, K.1, B.23).

Sensin ol kim maẓhar-ı cūduñ **olaldan** mihr ü meh / Dehre ser-tā-ser olurlar sofragüster rüz u şeb (FKD, K.1, B.28).

Çihre-sāy-ı hāk-i dergāhuñ **olaldan** mihr ü meh / Her biri feyziyle eyler hāki gevher rüz u şeb (FKD, K.1, B.37).

Mihr ü mäh-ı nev gibi zerd ü nizār-ı ‘aşk **olan** / Çarhı ‘İsiveş ider bālin ü bister rüz u şeb (FKD, K.1, B.8).

Mihr ü mehle çarh-ı mīnā-fām bir baħr **oldı** kim / İki nīlüfer virür ol baħr-ı aħdar rüz u şeb (FKD, K.1, B.16).

Nūr-baħş-ı mihr ü mäh **oldı** nuqātı kilkiñüñ / İtse na‘tūñ n’ola idrāk-i suħanver rüz u şeb (FKD, K.1, B.40).

Zılluñı Hağ nūr-ı mihr ü mehde kıldı ta‘biye / **Olmasa** sāyeñ n’ola ey rüh-peyker rüz u şeb (FKD, K.1, B.32).

Şā‘ir-i rüşen-ħayālem mihr-ıtab‘am meh-zamīr / Ğarh-ı nūr **olmaz** mı ol kim medhūñ eyler rüz u şeb (FKD, K.1, B.43).

Mihr ü mäh-ı ‘adli **olsa** pertev-endāz-ı cihān / Tā şabāh-ı maħşer olurdı ber-ā-ber rüz u şeb (FKD, K.1, B.22).

Mihr ü māha düşmen olmağla ne var ħuffāşveş / **Olsa** bir köpek ne gam Bū Cehl-i kāfer rüz u şeb (FKD, K.1, B.39).

Mihr ü mäh-ı ‘adli olsa pertev-endāz-ı cihān / Tā şabāh-ı maħşer **olurdı** ber-ā-ber rüz u şeb (FKD, K.1, B.22).

Mihr ü mehden de **olursa** hâtır-ı a‘dāñ ola / Çok sıfālın-pāre meksūr u mükedder rüz u şeb (FKD, K.1, B.51).

Ħayf ney-ı ‘aşk **ola** vaħdet-sürüd / İtmeyeler zāhid ü ruhbān semā‘ (FKD, K.3, B.18).

Oldı tecellīgeh-i mihr-i ruḥuñ / Eylemesün mi meh-i tābān semā^c (FKD, K.3, B.7).

Ol ğamze-i cellāduñ **ola** mest-i şebīḥūn / Dünyāyı kırar yār ile aġyārı ne bilsün (FKD, K.4, B.23).

Hem-kāse idüñ ḥūn-ı cigerden dime ey dil / Mestāne ki ḥūn-ḥāre **ola** yārı ne bilsün (FKD, K.4, B.24).

Bir böyle ḥayā-perver olan Yūsuf-ı ṭab^cum / Çün Mālik **ola** şāhid-i bāzārı ne bilsün (FKD, K.4, B.28).

Ger naḥl-i tecellīden iderlerse de çübīn / Mest-i mey-i dīdār **olan** varı ne bilsün (FKD, K.4, B.4).

Zülfın o büt-i tāze-belā itmede pā-māl / Nev-kāfir **olan** izzet-i zünnārı ne bilsün (FKD, K.4, B.19).

Bir böyle ḥayā-perver **olan** Yūsuf-ı ṭab^cum / Çün Mālik ola şāhid-i bāzārı ne bilsün (FKD, K.4, B.28).

Cüş eylemese Müşterī ol mihre ne noqşān / Bī-kıymet **olan** cins-i ḥarīdārı ne bilsün (FKD, K.4, B.29).

Leb-teşne **olur** görse eger cevher-i tīġın / Mey-nūş-ı ecel mevce-i enhārı ne bilsün (FKD, K.4, B.17).

Def^c itmek **olurdu** bu iki fitne belāsın / Ya ğamze-i fettān gibi ʿayyārı ne bilsün (FKD, K.4, B.22).

Cūd-ı naẓarında ḥar-ı ʿİsā da **olursa** / Perverde-i cev cevher-i şehvārı ne bilsün (FKD, K.4, B.26).

Ol kadar **oldı** ḥarāretten ruṭūbet ḥuşk-tab^c / ʿĀmdur bu demde ol resme rūsüm-ı inḳılāb (FKD, K.5, B.9).

Mişl-i engüş-ti siyeh kim aḥker-i sūzān olur / Al ṭūṭī **oldı** germī-i hevādan her ğurāb (FKD, K.5, B.13).

Öyle teʿşīr-i güdāz itdi sirāyet dehre kim / **Oldı** deryāda yine tekrār ḳaṭre dürr-i āb (FKD, K.5, B.16).

Çeşm-i ser-mest-i bütān hep ḳaldılar maḥmūr-ı nāz / **Oldı** müjġān pāy-ı dāmen ğamze ser-der-ceyb-i ḥ^cāb (FKD, K.5, B.41).

Çatre-i sîm-âbveş bir yirde idüb ictimâc / Külçe **oldu** rîze-i sîm ahterân olub müzâb (FKD, K.5, B.4).

Çatre çatre hüy degül berg-i gülinden mevc-zen / Şeb-nemâsâ âb **oldu** şu'le-i reng-i hicâb (FKD, K.5, B.22).

Âteşîn-dem **olmadan** kaçnûs-ı zerrîn-bâl-i çarh / Kendü de olsa 'aceb mi şu'lesi içre kebâb (FKD, K.5, B.2).

Çok tolandı halka-i der gibi dergâhuñ felek / **Olmadı** halvet-saray-ı rif'atüñde fetḥ-i bâb (FKD, K.5, B.48).

Olmağa geldi gül-i mihr-i nesîm-i şubḥ-dem / Tîb-i hâk-i dergehüñden mustafîz ü müstetâb (FKD, K.5, B.49).

'Aks-i ebr ü zülf-i sâkî sâye-güster **olmasa** / Maḥv olurdu berç-ı hâfîf gibi câm içre şarâb (FKD, K.5, B.10).

Maḥz-ı âteş eyledi te'şîr-i germâ ol mehi / **Olsa** ger ma'zûrdur 'aşıklara germ-i 'itâb (FKD, K.5, B.20).

Olsa leb-rîz-i mey-i envâr-ı mihr-i meşrebi / Pertev-i câm-ı hilâl eylerdi dehri neşve-yâb (FKD, K.5, B.34).

Râyız-ı re'yuñ süvâr-ı eşheb-i 'adl **olsa** çarh / Mihri zerrîn zîn iderdi burc-ı mîzânı rikâb (FKD, K.5, B.46).

Olalar düşmenlerüñ çok geçmeden âteş-mekân / **Olsa** sūzişle du'â elbetde olur müstecâb (FKD, K.5, B.63).

Gırre-mest-i luṭfuñam ser-germ-i lâf **olsam** n'ola / Gerçi merdân-ı hüner bu kârı itmez irtikâb (FKD, K.5, B.53).

Mişl-i engüşt-i siyeh kim aḥker-i sūzân **olur** / Al tütî oldı germî-i hevâdan her gurâb (FKD, K.5, B.13).

'Aks-i cirmi düşse burc-ı âb-ı baḥra kim **olur** / Her şadef beyzâ-yı şubḥ u mihr **olur** her dürr-i nâb (FKD, K.5, B.36).

'Aks-i cirmi düşse burc-ı âb-ı baḥra kim **olur** / Her şadef beyzâ-yı şubḥ u mihr **olur** her dürr-i nâb (FKD, K.5, B.36).

Hürîveşân-ı gönca-leb gül-çîn-i būs olmada hep / Meftûḥ gülzâr-ı tarâb Mısr **oldı** cennât-ı na'îm (FKD, K.6, B.7).

Mihr **oldı** gūyā gül-miṣāl sünbülsitān **oldı** zılāl / Gülzār-ı luṭfuñdan şimāl itdi meger neşr-i şemīm (FKD, K.6, B.15).

Mihr **oldı** gūyā gül-miṣāl sünbülsitān **oldı** zılāl / Gülzār-ı luṭfuñdan şimāl itdi meger neşr-i şemīm (FKD, K.6, B.15).

Olmuşdı şekl-i dāl-ı ‘īyd mānend-i ‘urcūn-ı kādīm / İtdi hilāliyle cedīd şun‘-ı Hūdāvend-i ‘Alīm (FKD, K.6, B.1).

Būy-ı gül-i hulkın şabā itse muḡeylāna ‘aṭā / Te’şīr-i luṭfından revā bād-ı semūm **olsa** nesīm (FKD, K.6, B.11).

Ey dil yeter sözdür güher çoḡ **olsa** olmaz mu‘teber / Kimse kulaḡ asmaz eger **olsa** sözüñ dürr-i yetīm (FKD, K.6, B.17).

Eyle du‘āya ibtidā söz buldı çün kim intihā / ‘İzziyle **olsun** dā’imā müstaḡrak-ı nāz u na‘īm (FKD, K.6, B.19).

Bi-ḡamdi’llāh düşüb miḡyāsa nokṭa kil-k-i ḡudretten / Miṣāl-i merdüm-i çeşm **oldı** ol müştāk-ı giryāna (FKD, K.7, B.3).

Bulup dīdāra isti‘dād-ı nazra **oldı** mevc-engīz / Ki ya’nī işte zencīr ü menem min-ba’d dīvāne (FKD, K.7, B.4).

İdüp meşşātelüg herkes ‘arūs-ı Nīl’i zeyn itdi / Ki gūyā **oldı** keştī şāne vü mıḡzāf dendāne (FKD, K.7, B.22).

Miyānı **oldı** nīlüfersitān eṭrafı nergiszār / Naẓar kıl Nīl içinde ceste ceste ol çerāḡāna (FKD, K.7, B.25).

Meger deryā-yı āteşdür ki **oldı** şu‘leden mevci / Felekler döndi ol baḡruñ içinde şāḡ-ı mercāna (FKD, K.7, B.26).

Oluṭp āteşkede Nīl ü semender **oldı** baḡrīler / Hevāyīler hevāyı eyledi pür-şem‘ ü pervāne (FKD, K.7, B.27).

Suḡan farḡ itmez **oldı** sāmi‘a ṭutdı cihānı hep / Şadā-yı ṭop-ı āh-ı ‘āşık u feryād-ı mestāne (FKD, K.7, B.30).

Baḡa şimden gerü çarḡuñ libāsı sūdmend olmaz / Cünūn-ı ḡamla mu‘tād olmuşam çāk-i girībāna (FKD, K.7, B.47).

Bu isti‘dād ile **olmaz** mı istiḡdāma istiḡkāk / Dilerseñ imtiḡān it ḡāzıram tebyīn-i burhāna (FKD, K.7, B.56).

Çıķub ejder gibi pür-pīç-i ĥam genc-i ilāhī'den / Lu'āb-efşān **olup** girdi ĥıyābāndan
ĥıyābāna (FKD, K.7, B.8).

Olup āteşkede Nīl ü semender oldu baħrīler / Hevāyīler hevāyı eyledi pür-şem' ü pervāne
(FKD, K.7, B.27).

Şemīmin sünbül ü nergis piyāzında nihān eyler / Nesīm-i şubĥ **olup** girsem eger geşt-i
gülistāna (FKD, K.7, B.49).

Nesīm-i luţf-ı ĥıfzuñdan **olur** gülşen Ĥalīlāsā / Eger pervāne ursa kendüyi şem'-i fūrüzāna
(FKD, K.7, B.41).

Ĥıdīvā dād-kārā ĥāl-i zār-ı şekve-mazmūnum / **Olur** 'arz-ı cenābuñ bir ĥazelle
müstemendāne (FKD, K.7, B.44).

Düşen her ķātre çeşm-i giryenāk-i kilki-i şūĥumdan / Mişāl-i toĥm-ı gül-ābisten **olur** verd-i
ĥandāna (FKD, K.7, B.59).

Olurdu şu'le-i cevvalē gibi āteşīn-hey'et / Ėazabla bir nigāh itseñ eger gerdūn-ı gerdāna
(FKD, K.7, B.40).

Göñül ki bend ola bir sünbül-i semen-sāya / Güşāde-ţab' olamaz baķsa verd-i ra'nāya (FKD,
K.8, B.22).

Olınca dost refīķum semūr u aţlas olur / Baķar mı 'āşık **olan** zaĥm-ı ĥār u ĥārāya (FKD, K.8,
B.7).

Olaydı 'āţifeti surĥ-sāz-ı nuşĥa-i cūd / Virürdi ma'nī-i imrūzı lafz-ı ferdāya (FKD, K.8, B.13).

Seĥāb-ı mekrümeti dūr-nisār-ı feyz **oldı** / 'Aceb mi gūş-ı şadefde bu deñlü pīrāye (FKD, K.8,
B.17).

Olınca dost refīķum semūr u aţlas **olur** / Baķar mı 'āşık olan zaĥm-ı ĥār u ĥārāya (FKD, K.8,
B.7).

Cihān-ı cāhda bir şeb-çerāğ-ı re'yi gibi / Nażīr **olur** mı daĥı māh-ı 'ālem-ārāya (FKD, K.8,
B.16).

'İyd **ola** hem böyle dil-ber bā-ĥuşuş evvel bahār / Kim bu mevsimdir ki dīdārın cüvānān
gösterür (FKD, K.10, B.7).

Mihribānum kendi bismil eyler **oldı** reşkten / Ölmegi ķurbānına ya'nī kim āsān gösterür
(FKD, K.10, B.5).

Ḥazret-i ‘Avnī Efendī-i şadaqat-intisāb / Kim emīn-i defter **olup** dehre ‘unvān gösterür
(FKD, K.10, B.17).

‘Aql-ı evvel cehline biñ ‘özü ile ‘ārif **olur** / Bezm-i ḥāşşü’l-ḥāsda ol dem ki ‘irfān gösterür
(FKD, K.10, B.29).

Hemīşe tā **ola** bed-ḥ’āhuñuñ gelūsında / Şarāb āteş ü āb üstüḥ’ān u nān āfet (FKD, K.11,
B.18).

Ne āfet **oldı** nigāhı kim bīm-i tīginden / Demekde gūşe-i çeşminde el-emān āfet (FKD, K.11,
B.3).

İdince maḥlaşını Āfetī ol āfet-i cān / **Olur** zemānede bī-nām u bī-nişān āfet (FKD, K.11, B.9).

Cihānda āfet-i devrān-ı bī-bedelsin sen / **Olur** egerçi ki ser-cümle dil-berān āfet (FKD, K.11,
B.17).

Didi kim tā bu kadar muḫtaribü’l-ḥāl **olma** / İztirābı ki anuñ bā’iş-i ārāmumdur (FKD, K.12,
B.24).

Çeşm ü zülüm gibi **olsa** n’ola bīmār u za’īf / Mübtelā-yı ğam u mihnet-keş-i ālāmumdur
(FKD, K.12, B.18).

Ya itmesün mi āh o kim dil-beri **ola** / Za’f ile tār-ı zülfi gibi vaḫf-ı pīç ü tāb (FKD, K.13, B.3).

Feryād k’oldı rüzeden ol mertebe za’īf / Āzürde eyler **oldı** girān-bārī-i şevāb (FKD, K.13, B.5).

Za’f ile **oldı** şimdi şu‘ā-ı başar-mişāl / Mihr-i ruḫıyla ḥīre iken çeşm-i āfitāb (FKD, K.13, B.6).

Sebū-be-düş-ı mey-i feyz-i ‘aşq **olam** tā kim / Mişāl-i pīr-i muġān ḥūşe-çīn-i engūram (FKD,
K.14, B.43).

Dilüm ki şalup vücūd içre noḫta-i ‘aşqum / Ğariḫ-i ḫaṫre **olan** ṫurfa baḫr-ı pür-şūram (FKD,
K.14, B.42).

Penāhum **oldı** benüm inne rabbenā le-ġafūrun / Ne deñlü ‘āşī isem de o deñlü maġfūram
(FKD, K.14, B.32).

Ḥazefveş **olmadayam** pāy-māl-i bed-güherān / Dirīġ bilmediler kim ne gence gencūram
(FKD, K.14, B.6).

Ne dil-beri ki görem ‘aşıḫ **oluram** fi’l-ḥāl / Ki emr-i şāh-ı hevesle bu kāra me’mūram (FKD,
K.14, B.29).

Olursa bahtum eger nāḥudā-yı zevraḳ-ı mihr / Yine ğarīḳ-i siyeh-baḥr-ı şām-ı deycūram (FKD, K.14, B.16).

Ḥasūd baḳmaz **olursam** da ‘aynek-i ḥūrşīd / Teġāfūl itdi şanur kendüyi dimez kūram (FKD, K.14, B.13).

Sevüp bir fitne-i āḥir-zamānı cān-nisār **ol** kim / Nişān vere cemāl-i ḳadri ḥūrşīd-i ḳıyāmetden (FKD, K.15, B.46).

Ben ol ṭurfa nesīc-i kārgāḥ-ı şun‘-ı Ḥallāk’am / Ki tār u pūdum **oldı** rişte idrāk-i ḥikmetden (FKD, K.15, B.8).

Vücūdum lālezār eṭrāfum **oldı** cümle kūhistān / O mecnūnam daḥı ḳurtulmadum seng-i melāmetden (FKD, K.15, B.16).

Ya himmet eyledi terk-i diyār-ı ‘ālem-i imkān / Mürüvvet mün‘adim **oldı** yaḥod erbāb-ı himmetden (FKD, K.15, B.37).

Yegāne dūrretü‘t-tāc iken **oldum** zīnet-i ḥalḥal / Nice yāḳütveş surḥ olmasun eşküm ḥacāletden (FKD, K.15, B.11).

Benem ol ḥār-ḥār-endüz-ı miḥnet rüz-ı fıṭratden / Ki gül-çīn **olmadum** gönlümce bāġ-ı ‘ayş ü ‘işretten (FKD, K.15, B.1).

Yegāne dūrretü‘t-tāc iken oldum zīnet-i ḥalḥal / Nice yāḳütveş surḥ **olmasun** eşküm ḥacāletden (FKD, K.15, B.11).

Benem ol ṭıfl-ı ḥūrşīd-i der-āġüş-ı nuḥūset kim / Ğidā **olmuşdı** baña seyr-i büstān-ı sa‘ādetden (FKD, K.15, B.6).

Şīve-i üştüre biñ cān ile ḳā‘il olduk / Āḥ kim bār-keş-i bār-ı şütür-bān **olarak** (FKD, K.16, B.5).

Baña fikr-i ğam-ı cānāne saña zıkr-i selīm / Şārbānā girelüm rāḥa Ḥudā-ḥ‘ān **olarak** (FKD, K.16, B.6).

Ey cünün ṭurma ḥaber vir yüri rūḥ-ı Ḳays’a / Gidelüm rāḥ-rev-i deşt ü beyābān **olarak** (FKD, K.16, B.7).

Her bun-ı müyümü bir gül-bün-i āl eyledi ḥūn / Dem-be-dem zaḥm-ḥor-ı ḥār-ı muġeylān **olarak** (FKD, K.16, B.11).

Bār virmezse muġeylān-ı Ḥicāz ey dil-i zār / Gülşen-i dostā var murġ-ı ḥoş-elḥān **olarak** (FKD, K.16, B.14).

Bak Fehîm'e der-i feyzi nice meftûh itdi / Künc-i mey-hânedede ser-halka-i mestân **olarak** (FKD, K.16, B.17).

Ola hürşidveş dırâhşende / Kaatre-i kemterîn ü bārānî (FKD, K.17, B.72).

Geçse **ola** bâğdan beriyyeye bād / Gül-i şad-berg ide muğeylānı (FKD, K.17, B.74).

Ravza-i hüsnüñüñ **ola** her dem / Māh u hürşid iki derbānı (FKD, K.17, B.101).

Bunda girmezse rüz-ı maşşerde / Girer **ola** ele girîbānı (FKD, K.17, B.17).

Pertev-i 'aks-i şu'lesinden **ola** / Nahl-i Tūr ergavān-ı büstānî (FKD, K.17, B.26).

Oldı her nokta baħr-ı şı'rümde / Ğıbta-i yādigār-ı 'ummānî (FKD, K.17, B.35).

Oldı zîrā sevād-ı eş'arum / Dīdeme sürme-i Süleymānî (FKD, K.17, B.52).

Cünbiş-i ğamze ile müjgānuñ / **Oldı** nişter-efşān-ı şiryānî (FKD, K.17, B.94).

Oldı āyīne-i vücūd içre / Peykerüm şüret-i heyülānî (FKD, K.17, B.99).

Feyz-i āb u hevā-yı ħilmümden / **Oldılar** rûh u 'aşk cismānî (FKD, K.17, B.68).

Olmada ħār-ı vādî-i tāze / Haṭṭ-ı ħalt-ı kelām-ı dīvānî (FKD, K.17, B.59).

Ne belā nāzım-ı le'āl **olmak** / Bir iki gevher-i ħazef kānı (FKD, K.17, B.55).

N'ola eş'arı **olsa** şūr-engîz / H'ān-ı nazmuñ odur nemekdānı (FKD, K.17, B.45).

Reşk-i la'lüñle kehrübā **olsa** / Ne 'aceb gevher-i Bedaḥşānî (FKD, K.17, B.91).

Kāş 'aql-ı ma'ād yerine kāş / **Olsa** 'aql-ı ma'āş-ı nefsanî (FKD, K.17, B.14).

Kaşabü's-sebķ-ı ħāme yerine kāş / **Olsa** destümde nāy-ı çobānî (FKD, K.17, B.15).

Ger füyüz-ı biħār-ı ħummından / Māyedār olsa ebr-i nīsānî (FKD, K.17, B.28).

Tā ki **olsun** mu'āyine-manzūr / Ne imiş rûh-ı evvel ü sānî (FKD, K.17, B.93).

Feyz-i hüsnüñle reşk-i mihr **olsun** / Şem'-i peygüle-i şebistānı (FKD, K.17, B.97).

'Aşk ammā ne 'aşkdur ki **olur** / Hem-terāzū-yı 'aşk-ı Yezdānî (FKD, K.17, B.78).

Ey **olan** 'āşık-ı mecrūħa nemek-pāş-ı 'ilāc / Zaħm-ı bismil-şüde bir vech ile nāsūr olmaz (FKD, Kit'a 1, B.10).

Suḥānum **oldı** mişālāt-ı beyān-ı vāki^c / Şā'ir-i rāst-suḥān gerçi ki manzūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.20).

Sebeb-i rif'at **olur** ğam yeme üftāde iseñ / Bir binā tā ki ḥarāb olmaya ma'mūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.3).

Germ-i cām **olmadın** ayırduñ idüp bādiye-gerd / Rūz u şeb rīgveş āvāre-i hāmūn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.5).

Ey felek ancak **olur** şu'bede-bāzī-i ğarīb / Beni biñ şekl ile ğurbetde dīger-gūn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.1).

Tā ki cānum tendedür māü'l-ḥayāt **olsa** eger / İçmeyem Hızr eylese teklīf āb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.2).

Ejderistān **olsa** lāyık bümzār **olsa** revā / Genc olur peydā belī künc-i ḥarāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.11).

Ejderistān **olsa** lāyık bümzār **olsa** revā / Genc olur peydā belī künc-i ḥarāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.11).

Māh **olup** a'mā iderdi nūr-ı mihr insānı kūr / Sürme itse āfitāb u meh türāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.5).

'Ahdüm olsun ger der-i cennet **olursa** Ey Fehīm / Şağ olursam geçmeyen bir daḥı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.1).

Mihr **olursam** ol ufukdan itmeyem қаґ'a ṭulū^c / Māh **olursam** almayam nūr āfitāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.3).

Mihr **olursam** ol ufukdan itmeyem қаґ'a ṭulū^c / Māh **olursam** almayam nūr āfitāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.3).

Mesīḥ **olsañ** felekden ol nefes kim vā-pesīn dirler / Semūmāsā gül-i 'ömrüñ ider elbetde pejmürde (FKD, Kıt'a 5, B.3).

Bu vādī içre Hızr **olsañ** ecel çün ejder-i bī-mihr / Қаtup zehr āb-ı ḥayvāna ider lā-büd seni mürde (FKD, Kıt'a 5, B.4).

O şiryān içre cārī cūy-ı ḥūnı serdi-i devrān / İder ger çeşme-i āb-ı ḥayāt **olursa** efsürde (FKD, Kıt'a 5, B.5).

Revādur fenn-i taşvīr içre Ṭālib / **Olursa** Mānī vü Bihzād-ı ṣānī (FKD, Kıt'a 6, B.1).

Rāfizi'ye girdiler tīr-i kazā-te'sīr ile / Būse-cāy-ı hançer **oldı** sīne-i ehl-i 'inād (FKD, Kıt'a 8, B.8).

Ṭāb-ı hūn-ı surh-serden şu'le-i şemşīrden / Āl fānūs **oldı** gūyā kulle-i seb'-i şidād (FKD, Kıt'a 8, B.10).

Rūy-ı dehri itdi gülgün-püş sefid-i āb-ı tīg / Reşk-i reng-i 'arız-ı hūbān **oldı** ol sevād (FKD, Kıt'a 8, B.11).

Ehl-i 'ısyāna kıyāmet-bār olup behr-i ecel / Şu'legāh-ı düzāh **oldı** tāb-ı hūndan ol bilād (FKD, Kıt'a 8, B.12).

Ehl-i 'ısyāna kıyāmet-bār **olup** behr-i ecel / Şu'legāh-ı düzāh **oldı** tāb-ı hūndan ol bilād (FKD, Kıt'a 8, B.12).

Cūy-ı hūn-ı lāle-reng-i düşmen-i Nu'mān'dan / **Oldı** gülgün-ı şakāyık günbed-i nīlüferī (FKD, Kıt'a 9, B.6).

'Allāme Bū Sa'īd Ebū'l-ḥayr budur / Tārīḫi Bū Sa'īd Ebū'l-ḥayr **oldı** (FKD, Kıt'a 12, B.2).

Olınca kâdi-i İzmir feyz-i ebr-i luṭfindan / Dil-i ḥalk **oldı** goncayken gül ü her gül birer gülşen (FKD, Kıt'a 13, B.2).

Hemīşe **oldılar** memnūn-ı 'adli sākinān-ı şehri / Maḥūf olan maḥāmın ide me'men Ḥazret-i Zū'l-men (FKD, Kıt'a 13, B.3).

Olınca kâdi-i İzmir feyz-i ebr-i luṭfindan / Dil-i ḥalk **oldı** goncayken gül ü her gül birer gülşen (FKD, Kıt'a 13, B.2).

Mesned-ārā-yı şadāret **olacak** hem bu idi / Yeridür her ne kadar itse taşaddur ḥaḳḳā (FKD, Kıt'a 14, B.4).

Şadr-ı Dārā-yı cihān Āşaf-ı Cemşīd-nişān / **Oldı** çün nāmıyle hem-nām-ı Ḥabīb-i dü-serā (FKD, Kıt'a 14, B.2).

İki tārīḫe muvāfık düşicek vaḳt-i şabāh / **Oldı** bu beyt Fehīmā dile ilhām-ı Ḥudā (FKD, Kıt'a 14, B.6).

Olaydı ebr-i nīsān-ı sehāsı kaṭre-pāş-ı dehr / Şadefler pür iderdi rūy-ı deryāyı ḥabābāsā (FKD, Kıt'a 15, B.6).

Zemīnde mihr-i re'yi **oldı** Yūsofveş girān-gevher / Ki olmaz hem-terāzūsı anuñ mihr-i felek-sīmā (FKD, Kıt'a 15, B.7).

Berāt-ı hükmi nev-ḥaṭ bir müselleml dil-bere beñzer / Ki **oldı** ḥāl-i ‘anberfāmı noḳta ṭırrası tuḡrā (FKD, Kıt'a 15, B.8).

Hemīşe ḥāk-i rāhı tütıyā-yı çeşm-i Mışr **olsun** / Dil-i āyine-ṭab‘ın gerd-i ğamdan ḥıfz ide Mevlā (FKD, Kıt'a 15, B.14).

Geh āb-ı ḥayāt-nüş u geh zehr-āşām / **Olmaz** dil-i ‘aşık gibi bir ṭurfa mizāc (FKD, Rübai 8, B.2).

Pehlūya çeküp bir gece mihr-i ruḥı / Sīnem **olsa** müşābih-i sīne-i şubḥ (FKD, Rübai 9, B.2).

Dāğumda **olup** mişāl-i aḥker dūzaḥ / Sīnemde benüm cilveler eyler dūzaḥ (FKD, Rübai 10, B.1).

Ol pādişeh-i ḥüsn ü büt-i mihr-nijād / Kim ismi Laṭīf **oldı** vü resmi bī-dād (FKD, Rübai 11, B.1).

Bu ḥavf ile biz bendelere **oldı** Fehīm / "Allāhu laṭīfun bi‘ibādihı" evrād (FKD, Rübai 11, B.2).

Ol pādişeh-i ḥüsn ü büt-i mihr-nijād / Kim ismi Laṭīf **oldı** vü resmi bī-dād (FKD, Rübai 11, B.1).

Ol meh ki Fehīm **oldı** reşk-i Nāhīd / Ḥaṭṭının gehi tırāş ider gāhī be-dīd (FKD, Rübai 13, B.1).

Farḳ itmez idi sāye vü nūrın ‘ālem / **Olsaydı** eger aḥter-i baḥtum ḥūrşīd (FKD, Rübai 14, B.2).

Rūşen mi **olur** Fehīm cān-ı nevmīd / Ruḥ-beste küsūf-ı ye’s ile mihr-i ümīd (FKD, Rübai 14, B.1).

Fāş olmamağa çāre mi var zār-ı Fehīm / **Olsaydı** mekān zārghe-i sīne-i zār (FKD, Rübai 17, B.2).

Çarḥ ile Fehīm āyīnemüz şāf olmaz / **Olsam** māh-ı girifteveş ḥākister (FKD, Rübai 18, B.2).

Hem şeb-neme girye **oldı** her şeb lāzım / Hem ğoncaya her seḥer tebessüm maḥşūş (FKD, Rübai 23, B.2).

Her noḳta meges-mişāl pervāza gelüp / Mānend-i mürçe **olur** ḥad-beyān ḥaṭ (FKD, Rübai 25, B.2).

Pervānesi ḥuffāş-ı nücüm **oldı** Fehīm / Mehdür bu ğazā-ḥānede bir mürde çerāğ (FKD, Rübai 28, B.2).

Hep şüret-i zaḥm-ı tîr-i ğamdur görinen / Ger **olsa** Fehîm âyîne câñ-ı ‘uşşâk (FKD, Rûbai 30, B.2).

Geh gerd-şifat bâdiye-gerdân **olduk** / Geh mevc gibi şâ‘ir-i ‘ummân **olduk** (FKD, Rûbai 31, B.1).

Geh gerd-şifat bâdiye-gerdân **olduk** / Geh mevc gibi şâ‘ir-i ‘ummân **olduk** (FKD, Rûbai 31, B.1).

Oldukça ‘arâknâk ruḥ-ı pür-tâbuñ / Gör cilvegehin şu‘le içinde âbuñ (FKD, Rûbai 33, B.1).

Girmez gözüme ey şeb-i vaşl-ı nev-rüz / Ger leyle-i ‘ıyd kuḥl u mîl **olsa** hilâl (FKD, Rûbai 37, B.2).

Başında görüp o sebz-destârı dedüm / **Olmış** o gül-i âluma tûṭî bülbül (FKD, Rûbai 40, B.2).

Nâ-çâr ki mest-i ‘aşk-ı Ḥayyâm **oldum** / Bu çârsü-yı cihânda bed-nâm **oldum** (FKD, Rûbai 46, B.1).

‘Aşk ile idüp rubâ‘iye meyl Fehîm / Ḥayyâm-şifat şöhret-i eyyâm **oldum** (FKD, Rûbai 46, B.2).

Oldı küre-i arza serîr sevdâm / Deryâ-yı muḥîṭa döndi saṭḥ-ı dâmen (FKD, Rûbai 47, B.2).

Giryân giryân Fehîm o deñlü ğamdan / **Oldum** ser-i mâtem-zede-i ḥâk-efgen (FKD, Rûbai 47, B.1).

Bir Leylî’nüñ **oldı** cân u dil Mecnûn’ı / Kim **oldı** o şüḥı sevmeyen hem mecnûn (FKD, Rûbai 48, B.2).

Tâ kevkeb-i ṭâlî‘ümle **oldum** mâ-beyn / Şad ‘ıyd gelüp itse eger ‘âlemi zeyn (FKD, Rûbai 49, B.1).

Yâ Rab beni ḳoma miyân-ı yaḥda / Ya‘nî ki vücûdum serd **olan** berzaḥda (FKD, Rûbai 51, B.1).

Baḥt-ı siyehüm o bâġa terbiye-baḥş / Kim **olmuş** aña (FKD, Rûbai 56, B.3).

Bir nîm-nigâh eylemezdi / Âyîne **olaydı** rüy-ı Leylî (FKD, Terci-bend 1, B.4).

Mâr **oldı** belâ-yı ṭurrâsından / Târ u püd-ı ḳabâ-yı ‘uşşâk (FKD, Terci-bend 1, B.19).

Bir âh ile süzum eyleyem fâş / Dūd **oldı** velî nişân-ı âteş (FKD, Terci-bend 1, B.71).

Şādīk ki vücūd-ı pāki **oldı** / Mağsül ü muṭahhar-ı şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.148).

Deryā-yı tevekküle Naķī'nüñ / **Oldı** dili gevher-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.152).

Bu ye's ile **oldı** cümle 'uşşāk / Hem-vāķı'a-i 'acīb-i Mūsī (FKD, Terci-bend 1, B.7).

Fāş eyle qarābe içre meyden / Ebr **olduğın** āfitāba mesken (FKD, Terci-bend 1, B.94).

Oldum heves-i nezāresiyle / Āyīne-fürüş-ı çeşm-i idrāk (FKD, Terci-bend 1, B.59).

Dil-beste-i ķurş-ı mihr **olmam** / Āzāde-i minnet-i le'īmem (FKD, Terci-bend 1, B.139).

Bīgānedür ol kadar ki **olmaz** / Şaḥş-ı ğamum āşinā-yı 'uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.17).

Her dem gül-i dāğ-ı tāze-terdür / **Olmaz** zīrā ḥazān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.67).

Olmış şühedā-yı ehl-i dilden / Bismilgeh-i merg cāy-ı 'uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.25).

Küyında biḥār-ı germ-i ḥūndan / **Olmış** nice āsumān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.76).

Feryād o gül-i terāne-düşmen / Cibrīl de **olsa** bülbül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.43).

Göñlüm ki ḥazāne-i emeldür / Ye's **olsa** cevāhiri maḥaldür (FKD, Terci-bend 1, B.79).

Bir ķaṭre-i āteşini besdür / 'Aķl **olsa** eger hezār ḥırmem (FKD, Terci-bend 1, B.100).

Ol şūḥ ki düşmen-āşinādur / Bīgāne-küş **olsa** ger revādur (FKD, Terci-bend 1, B.105).

Beñzerdi nihāl-i ķāmetine / Şūr-efgen-i maḥşer **olsa** Ṭübī (FKD, Terci-bend 1, B.5).

Bir dem mi **olur** ki rūḥ-ı Cemşīd / Deryūze-i neşve-i mül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.47).

Zehr ola mezāk ehl-i derde/ Ger bī-elmās **olursa** tiryāk (FKD, Terci-bend 1, B.55).

Āyīne-i mihr **olursa** baķmaz / Kim āyīne mūcib-i bedeldür (FKD, Terci-bend 1, B.88).

Yā Rabb 'anāşırum meger **oldı** ğumūm-ı Rūm / Kim eyledüñ ğıdāmı hemīşe semūm-ı Rūm (FKD, Terki-bend 1, B.9).

Ol deñlü zehr verdi ķazā vü ķader baña / Ölmek yañumda **oldı** mey içmek ķadar baña (FKD, Terki-bend 1, B.48).

'Ār eylerem şerīk-i ḥarān **olduğum** meger / 'İsā gibi ķaçam feleke bu maķamdan (FKD, Terki-bend 1, B.31).

Olmış ḥarāmī-i reh-i eş‘ār her biri / Beytin şanur bülend ola Beytül-ḥarām’dan (FKD, Terkib-bend 1, B.28).

Erbāb-ı ṭab‘a bŷy-ı gül **olsa** semŷm olur / Ḥŷsn-ṭıynete nesīm-i şabā mesmŷm-ı Rŷm (FKD, Terkib-bend 1, B.12).

Allāh dil-berīde bu arzuñ ne pest olur / Kec-pā bir esfel **olsa** varur zīr-dest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.33).

Dāvŷd **olup** şemīm-i gŷli eylesem nefes / Bŷlbŷl iŷitse naġmelerŷm bī-dimāġ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.4).

Yā Rab ne tīre-şeb-nem **olur** şubḥ-ı ṭālī‘ŷm / Ol dem ki nŷr-ı mihr mŷrebbī-i bāġ **olur** (FKD, Terkib-bend 1, B.2).

‘Āşık helāk-ı ġayret **olur** līk dil-bere / Ol ŷehr bir daḥı nice cāy-nişest **olur** (FKD, Terkib-bend 1, B.38).

Rŷm iĉre Muḥteşem de **olursañ** ḥakīrsin / Bunlarsa cerr idŷp dem urur iḥtişāmdan (FKD, Terkib-bend 1, B.29).

Sen bŷt-perest-i ḥŷsni **olursañ** o kāfirŷñ / Raġmına sen ḥaruñ ol erāzil-perest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.34).

Ḳurbān-ı ser-i niġahuñ āşŷb / Dil-beste-i zŷlfŷñ **oldı** sevdā (FKD, Terkib-bend 2, B.4).

Bir tīġ-i niġāha himmet eyle / **Olmaz** dile ḳārger teġāfŷl (FKD, Terkib-bend 2, B.30).

Olmaz mı nedīm-i bezm-i şādī / Devr-i niġehŷñde cān-ı nā-şād (FKD, Terkib-bend 2, B.43).

Bī-keder **ol** gŷre āyīne-i mihr-i dehri / Ṭutsa ṭŷfān eger jeng nedŷr bilmez hīĉ (FKD, G. 31, B.3).

ol: [281]

1. Ūĉŷncŷ tekil ŷahıs zamiri, o.

Āh-ı dil-i ‘Askerī ki **oldur** / Rāyet-keş-i leşker-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.153).

Dāḥil-i muġbeĉegān oldı Fehīm-i sālŷs / Ḥavfum **oldur** giderek şŷret-i ruhbāna girer (FKD, G.59, B.7).

ĉāk ŷ rŷsvā dil ki bir şŷḥ-ı girībān-zāddur / Ḥavfum **oldur** cilvegāḥı perde-i nāmŷs olur (FKD, G.87, B.6).

Ol ki hürşîd-i cemâl-i yârdan maḥrûm olur / Zûlmet-i ğamda vücûdî zerreveş ma'ḍûm olur (FKD, G. 82, B.1).

Gûş idüp şî'rûmî **ol** dedi nâz ile Fehîm / Her suḥan levḥa-i dile mestûr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.19).

Ol itdi beni cihânda mümtâz / Mecnûn-ı ṭabî'at-ı selîmem (FKD, Terci-bend 1, B.140).

Ṭa'n itme Fehîm itse vuzû' meyle faḳîhâ / Dîvânedür **ol** zâhid-i sâlûs degüldür (FKD, G. 102, B.7).

Ol kim cemâlûñ âb-ı ruḥ-ı 'işmet eylemiş / Biñ şerm-i nâza bir nigeḥûñ âfet eylemiş (FKD, G. 141, B.1).

Pinhân ḥadeng-i teġâfûlûñ bir dil için / **Ol** daḥı sendedür nedür ibrâmuñ (FKD, Rûbai 34, B.2).

Ol ki nezzâre-kün-i çâk-ı girîbânuñ olur / Şevḳ ile büse-dih-i güşe-i dâmânuñ olur (FKD, G. 83, B.1).

'Âr ider mihr ü mehi etmege ḥaşv-ı bâlîn / **Ol** ki kûyuñda senûñ bir gece mihmânuñ olur (FKD, G. 83, B.3).

Ḥavfûm **oldur** ki perîşân-ter olur zülfüñden / Şâne kim pençe-zen-i zülf-i perîşânuñ olur (FKD, G. 83, B.4).

Ol ki çeşm-i şûḥuña âlüfte âhûdur demiş / Ğamze-i bed-ḥûyuña şîr-i sitem-cûdur demiş (FKD, G. 143, B.1).

Rind-i şâḥib-dîde **oldur** câm içince eyleye / Rûḥ-ı Cemşîd'i temâşâ her ḥabâb-ı bâdeden (FKD, G. 233, B.4).

Sensin **ol** kim maḥzar-ı cûduñ olaldan mihr ü meh / Dehre ser-tâ-ser olurlar sofrâ-güster rûz u şeb (FKD, K.1, B.28).

Sensin **ol** kim ben ḥazân-perverd gül-i pejmürdeyi / Eylese feyz-i nesîm-i ilṭifâtuñ behreyâb (FKD, K.5, B.51).

Gül ü lâleye nesîmem dil-nâfeye şemîmem / Desün **ol** ki der Fehîm'em sözi böyle postkende (FKD, G. 259, B.5).

2. İşaret sıfatı, o.

Her mürde-dil ki mālîk-i mülk-i vişâl olur / Hükîm-i ‘adem **ol** âdeme emr-i muhâl olur (FKD, G.81, B.1).

Bütân-ı şehri ider nağş-ı pây-ı esb-i gurûr / Sürünce rahşını **ol** şeh-levend-i istiğnâ (FKD, G. 9, B.3).

Tâ çeşmüñ itdi **ol** rûhi mâhumdan âfitâb / Oldı çekîde tâb-ı nigâhumdan âfitâb (FKD, G. 15, B.1).

Ne **ol** bî-rahm ser-mest ü ne çeşm-i bî-emândandır / Helâk olmam benüm cürm-i dil-i bî-bâkdendür hep (FKD, G. 17, B.2).

Ben **ol** mey-ğ̃âreyem rindâne-meşreb / Ki itdüm meşrebi mestâne-meşreb (FKD, G. 18, B.1).

Şem^ç ü kadeh-i mehdür meclis tolaşan **ol** mihr / Şeb şöhbetine gelmez mihr encümeni n’eyler (FKD, G. 56, B.4).

El-ğazer ey şulğ-cüyân geldi **ol** hünî-nigâh / Pür-ğazab der-dest hançer şulğ-düşmen ceng-dost (FKD, G. 24, B.2).

Müjde teşrîf-i şehâdet on sekiz biñ ‘âlem / Geldi yektâ **ol** sitemger şulğ-düşmen ceng-dost (FKD, G. 24, B.3).

Hâl añladuñsa olma gel âlûde-i kelâm / Esrâra **ol** ki mahrem ola ehl-i hâl olur (FKD, G. 81, B.6).

Gelmez âğuşuma **ol** tûñi-i şîrîn-güftârum / ‘Āşıkum ‘iffet-i tâze-zebânum diyerek (FKD, G. 170, B.5).

Gördüm şeheri şiküfte çün gül / **Ol** zülf-kemend ü gamze-şemşîr (FKD, Terci-bend 1, B.28).

Sen büt-perest-i hüsni olursañ o kâfirüñ / Rağmına sen ħaruñ **ol** erâzil-perest olur (FKD, Terki-bend 1, B.34).

Göz ucuyla ‘âşıkâ geh luğf ider gâhî ‘itâb / Bir su’âle yer kıomaz **ol** gamze-i ħâzır-cevâb (FKD, Diğer 1, B.4).

Göz ucuyla ‘âşıkâ geh luğf ider gâhî ‘itâb / Bir su’âle yer kıomaz **ol** gamze-i ħâzır-cevâb (FKD, Diğer 1, B.8).

Râst geldüm yolda **ol** şâha gider ben ħâk-i râh / Ferş-i râh olmış yolında cebhe-i ħürşîd ü mâh (FKD, Diğer 1, B.9).

Bir nigāh-ı bāz pes kıldı yine **ol** pādişāh / Remz ü ĩmā ile söyleşmek olurdu lĩk āh (FKD, Diğer 1, B.11).

Göz uciyla ‘āşıka geh luţf ider gāhĩ ‘itāb / Bir su’āle yer kıomaz **ol** gāmze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.12).

İtdi mestāne-nigehle **ol** perĩ ‘arz-ı cemāl / Keyf-i hüsniyle dil-i bĩ-hüşum itdi denk ü lāl (FKD, Diğer 1, B.13).

Gördüm **ol** hün-rĩz şāha ‘arz-ı hāl emr-i muhāl / Gāh āb u gāh āteş geh cemāl ü geh celāl (FKD, Diğer 1, B.15).

Göz uciyla ‘āşıka geh luţf ider gāhĩ ‘itāb / Bir su’āle yer kıomaz **ol** gāmze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.16).

Göz uciyla ‘āşıka geh luţf ider gāhĩ ‘itāb / Bir su’āle yer kıomaz **ol** gāmze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.20).

Bezm içinde gördüm **ol** māhı oturmuş cām ile / Ebrüvān pür-çĩn küleh kec bir nice hüd-kām ile (FKD, Diğer 1, B.21).

Göz uciyla ‘āşıka geh luţf ider gāhĩ ‘itāb / Bir su’āle yer kıomaz **ol** gāmze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.24).

Oldı çün nāz ile **ol** şũh-ı cihānum cilveger / Çeşmi ser-mest-i mey-i ‘işve kirişme pür-haţar (FKD, Diğer 1, B.25).

Göz uciyla ‘āşıka geh luţf ider gāhĩ ‘itāb / Bir su’āle yer kıomaz **ol** gāmze-i hāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.28).

Gā’ibde **ol** perĩ baña teklĩf-i şĩ’r ider / Tũtĩ ne söylesün diye āyĩneden cüdā (FKD, G. 2, B.4).

Ser-be-bālĩn olsa mest-i şĩr ger **ol** gāmze-kār / Bĩm-i çeşminden olur āhũ-yı zĩbā muţtarib (FKD, G. 20, B.3).

İzţırāb u ra’şe maşşũş-ı dil-i ‘uşşākđur / Olmasun yā Rabbi **ol** zũlf-i dil-ārā muţtarib (FKD, G. 20, B.5).

Hālũñ görüp eyler saña **ol** şāhuñ teraħđum / Bĩ-çāre Fehĩmā ser-i kũyını penāh it (FKD, G. 23, B.7).

Sebeb **ol** āfet imiş dehre şalmağa fitne / Kıyāsĩ derdi cihān kim zemānedür bā’is (FKD, G. 28, B.3).

Luft idüp virmeñüz **ol** ğamze-i ğammāza adeh / Belki vāıf ola lainde olan rāza adeh (FKD, G. 33, B.1).

Eşer-i neşve-i ğüftār-ı lebinden sāı / Şunamaz mest olup **ol** dil-ber-i mümtāza adeh (FKD, G. 33, B.2).

Meclis-i ışveyi ursa nıgeh-i çeşmi Fehīm / Dil-i şūhum şunar **ol** mest-i mey-i nāza adeh (FKD, G. 33, B.5).

Bāzār-ı behişt içre ben **ol** şu‘le-metā‘am / Kim rüy-ı dükkāndur baña ser-māye-i düza (FKD, G. 35, B.4).

Eşer ider mi füsün-kāri-i fesāne Fehīm / Olur mı **ol** müjeler cāna hāb-ı ğamze-i şūh (FKD, G. 37, B.5).

ıydgehde ol perī-rū eylese ref‘-i niāb / Yalınız ıyd-i Fehīm olmaz olurdu ıyd-i ıyd (FKD, G. 41, B.5).

Nāz-perver nāzenīn nāzük-beden gül-ğonca-leb / Yaraşur olsa eger **ol** verd-i hurrem hod-pesend (FKD, G. 42, B.4).

ül-bister-i nāz üzre olmiş yine hem-āğūş / **Ol** ğamze-i mestāne ol nergis-i hāb-ālūd (FKD, G. 43, B.6).

ül-bister-i nāz üzre olmiş yine hem-āğūş / **Ol** ğamze-i mestāne **ol** nergis-i hāb-ālūd (FKD, G. 43, B.6).

Sehdür atlı eylemek yüz biñ raīb-i kāfiri / Emr kılsun tek hemān **ol** şeh ğazādan kim açar (FKD, G. 46, B.3).

ül gül olmiş rüy-ı şeb-nem-rīzi gül-ğeşt itmede / Olmiş **ol** ğoncam çemende āb-ı rüy-ı nev-bahār (FKD, G. 48, B.4).

āyīne-i albüm ele al itme şikeste / Ey sāde-ruh añ **ol** demi kim şāne şunarlar (FKD, G. 49, B.6).

Ma‘şūın itdi dil-nerm **ol** şem‘-i āh-düşmen / Hārā-ğudāz olurmuş te‘şīr-i āh-ı dil-ber (FKD, G. 50, B.3).

Meclis-i uşşāda **ol** meh ki sāğar nüş ider / Çeşm ü ğamze bāde-i nāzı ber-ā-ber nüş ider (FKD, G. 52, B.1).

Cām-ı leb-rīz-i eceldür şunduğı uşşāa hep / Bāde-i nāzı ki **ol** çeşm-i sitemger nüş ider (FKD, G. 52, B.2).

Çeşmi mest-i 'işvedür bilmez nedür hūn-āb-ı dil / **Ol** şarābı ğamze-i hūn-rīz-i dil-ber nūş ider (FKD, G. 52, B.3).

Deyr içre ki **ol** büt heves-i encümen eyler / Çok zāhid-i tāt-menīşi berhemen eyler (FKD, G. 55, B.1).

Hūn-rīzdür **ol** şāh o kadar kim gül-i surhı / Āsār-ı nigāh-ı ğazabı yāsemen eyler (FKD, G. 55, B.4).

Bir nīm-nigāh itsem öldürmege eyler sa'y / **Ol** kāfir-i bī-rahmum yā Rab seveni n'eyler (FKD, G. 56, B.10).

Hem hānde vü hem hışm ider **ol** yār Fehīm āh / Feryād ki bī-dādı baña dād-res eyler (FKD, G. 57, B.7).

Ol zamān kim nighin ma'roke-perdāz eyler / Evvelā ğamzeleri kaşd-ı ser-i nāz eyler (FKD, G. 58, B.1).

Ṭā'ir-i nāvek-i müjgānı Fehīm **ol** māhuñ / Evcgāh-ı harem-i sīnede pervāz eyler (FKD, G. 58, B.5).

Ne dem zūlf-i siyehle rūyın **ol** şāh-ı cihān örter / Ruḥ-ı hūrşid ü māhı dūd-ı āh-ı bī-dilān örter (FKD, G. 63, B.1).

'Aql-ı evvel de olursañ yine sen **ol** māhuñ / Hüsnine vālih ü hayrān olacağsın āḥir (FKD, G. 66, B.12).

Ey bād-ı şabā **ol** şeh-i hūn-rīze haber vir / Hūn-rīzlüğün gel dil-i nā-çize haber vir (FKD, G. 67, B.1).

Ey bād-ı şabā bülbül-i güm-lāne Fehīm'üñ / Āvārelüğün **ol** gül-i nev-hīze haber vir (FKD, G. 67, B.5).

Mihr-i ruḥsārın şafağ-gün itmesün tāb-ı nigāh / Bağmañuz **ol** āfitāb-ı 'işmetüm maḥcürdur (FKD, G. 69, B.2).

Āvāze-i ḥazīndür **ol** şūḥ-ı nağmeger / Ervāḥ-ı qudsiyān ki megesvār kütıdur (FKD, G. 70, B.2).

Nāz ider **ol** Yūsuf ise 'āşıkı / 'İşve-gerüm hüsnine mağrürdur (FKD, G. 74, B.3).

Cihān pür-fitnedür dehre każā āyā ne şalmışdur / Meger mestāne raḥşın **ol** perī meydāne şalmışdur (FKD, G. 75, B.1).

Hazer ey ¼udsiyān **ol** şeh-süvār-ı fitne-engīzüm / Sipāh-ı ‘işvesin şaff-ı dile mestāne şalmışdur (FKD, G. 75, B.2).

Ahḫvāl-i derd-i dil aña ilhām ola meger / **Ol** mäh-ı sāde-rū ki melek görse lāl olur (FKD, G. 81, B.2).

Surh-pūş olduqça artar luḫf-ı ruḫsāruñ desem / Şu‘le-i ser-keş-mişāl **ol** şeh ser-ā-pā ḫahr olur (FKD, G. 85, B.3).

Şi‘rūme eyler Fehīm **ol** meh nigāhın āşinā / Şāhid-i siḫrüm görüp i‘cāz-ı dāmān-būs olur (FKD, G. 87, B.7).

Rāzumı fāş eyleyüp rüsvāy iderler ‘āleme / Dil olur dil-ber olur **ol** ḡamze-i ḡammāz olur (FKD, G. 89, B.5).

Ṭa‘n-ı şofidür helāk iden beni **ol** büt degül / Rind olan zaḫmī-i tīr-i kāferī olmaḫ nedür (FKD, G. 91, B.6).

Tīḡ-i nigeḫ ki çeşm-i füsün-sāza bestedür / **Ol** hırzdur ki gerden-i i‘cāza bestedür (FKD, G. 93, B.1).

Oldı ṭab‘um nuşḫa-i āyīne-i feyz-i ezel / **Ol** sebebden şüret-i şi‘r-i metīnüm tazedür (FKD, G. 94, B.5).

Ol taḫt-nişīn-i kişver-i nāz / Kim bir şeh-i maḡrūr kec-külehdür (FKD, G. 95, B.2).

Fermān-ber-i ḡamzesi kirişme / Ser-leşker-i ḡamze **ol** nigehdür (FKD, G. 95, B.3).

Āteşīn ḡülzār-ı küyü kim tecellīdür ḡülü / Naḫl-i Ṭūr **ol** ḡülşene bir kemterīn ḫāşākdür (FKD, G. 98, B.2).

İdince ṭurra-perīşān ḫırām ṭütīveş **ol** ḫad / ‘Alem ḫiyāmet-i āşüb-ı ser-sipāh gerekdür (FKD, G. 100, B.8).

‘Aşḫ ehli nezāketle eder **ol** büte secde / Maḫşūdları yoḫsa zemīn-būs degüldür (FKD, G. 102, B.4).

Ya şekl-i ḡüldür **ol** şāh-ı sitem-kāruñ ‘inānında / Ya ḫalmış anda ḫūnīn pençe-i dest-i tazallumdur (FKD, G. 104, B.3).

Ol şem‘-i ḫayā-yı edeb-efrüz-ı cemālūñ / Pervāne-i pür-suḫtesi bī-cünbiş-i perdür (FKD, G. 106, B.3).

Ya **ol** ruḥ-ı pür-tāb-ı ‘araḫ-rīz-i ḫayādur / Ya şafḫa-i ḫūrşīdde ḫāl-gerde şererdür (FKD, G. 106, B.4).

Mānend-i hilāl eylerem **ol** meh siperin tīḡ / Tā nāveküme kūh gibi tīḡ-i siperdür (FKD, G. 106, B.6).

‘Araḫdur eyleyen **ol** müyü pür-ḫam u pür-tāb / Gül-āba eyleme ey gül kıyās āteşdür (FKD, G. 108, B.6).

Ol lücce-i pür-gevher-i şeb-tāb-ı fenāyuz / Kim şubḫ-ı kıyāmet şadef-i sāḫilümüzdür (FKD, G. 109, B.2).

Biz sāde-dil **ol** pīr-i debistān-ı kemālüz / Kim ṭıfl-ı dü-rüze bizüm en kāmilümüzdür (FKD, G. 109, B.6).

Ol ḫüşe-i ber-mezra‘a-i ‘ālem-i nūruz / Kim berḫ-ı belā āb-dih-i ḫırmenümüzdür (FKD, G. 110, B.2).

Ol Ka‘be-i ‘aşḫuz ki ḫayāl-i leb-i ḫübān / Ervāḫ-ı ṭavāf-āver-i pīrāhenümüzdür (FKD, G. 110, B.4).

Ol şeh saña bu ḫāl ile geldi Fehīm ise / Başın yolına şevḫ ile ḡaltān idüp gelür (FKD, G. 111, B.7).

Eyledük Mūsā ile şem‘-i tecellāya naḫar / Şu‘le-i dīdār **ol** ruḫsāra beñzer beñzemez (FKD, G. 116, B.2).

Eylemiş tebdīl-i şüret zāhir olmuş bir perī / Pür-firīb **ol** dil-ber-i ‘ayyāra beñzer beñzemez (FKD, G. 116, B.3).

Gerçi ḫaṭ geldi müje bā‘is-i şad-şür henüz / Oldı ma‘zül **ol** şeh leşkeri maḡrūr henüz (FKD, G. 120, B.1).

Ol māhi-i ṭurfa-ḫilḫatüz kim / Deryā içre şerāre-püşuz (FKD, G. 122, B.5).

Ḡonca aḫker dāḡ gül āteş nesīm **ol** gülşenüz / Kim şererdür şeb-nem-i gül-berg-i bāḡ-ı sīnemüz (FKD, G. 126, B.4).

Çarḫ Eflāṭün isek de ḫāk ider ḫākinde hem / **Ol** çemende ḫāk ider ol ḫāki n’eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B.6).

Çarḫ Eflāṭün isek de ḫāk ider ḫākinde hem / Ol çemende ḫāk ider **ol** ḫāki n’eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B.6).

‘Āşık olmuş bir büte bî-bāk āh eyler Fehîm / Ğamzesi **ol** ‘āşık-ı bî-bâki n’eyler bilmezüz (FKD, G. 135, B.7).

İtse ger bisterüm **ol** dil-ber-i ser-keş âteş / Sûz-ı dâğumdan olur ferş-i münakkaş âteş (FKD, G. 138, B.1).

N’eyesün dil **ol** perî-rû itmeyince i‘tibâr / Sihr-pîrâ-bîn Fehîm şâ‘ir olmuş olmamış (FKD, G. 139, B.7).

İderse **ol** büt-i şîrîn-dehân rakş / Kef-i ‘āşıkda eyler dîn ü cân rakş (FKD, G. 145, B.1).

Ĥavf ile ābveş ider ĥaṭ pes-i kâğıda gürîz / Şunmağa yazsa dād-ger **ol** şeh-i gırre-meste ĥaṭ (FKD, G. 148, B.2).

Ĥaṭ gelüp olsa ġabğabı dest-ĥoş-ı cihân Fehîm / Mîve-i bāğ-ı vaşlı eylese **ol** ĥuceste-ĥaṭ (FKD, G. 148, B.5). Ā

Ne ĥâldür k’ide mihr-i ruĥın mekân **ol** ĥâl / Olur mı şeb-pere ĥiç âfitâbdan maĥzûz (FKD, G. 150, B.2).

Ol çeşm-i ĥışmnâk dirîğ itmedi beni / Minnet-pezîr-i ġamze-i ĥâṭir-nüvâz ĥayf (FKD, G. 159, B.2).

Yağmaya verdi fitne-ser ü berç-ı maĥşeri / **Ol** şeh-süvârum itdi yine türk-tâz ĥayf (FKD, G. 159, B.5).

Teshîre kâdir olamadı **ol** perî daĥı / ‘Ālemde bir Fehîm gibi sihr-sâz ĥayf (FKD, G. 159, B.9).

Benüm **ol** şūĥumuñ şemşîr-i müjgânına kalmışdur / Dem-i tîğ-i kazâdan daĥı ĥün-pālâ vü tîz olmak (FKD, G. 161, B.3).

Hep kârı teġâfüldür **ol** ġamze vü ol çeşmüñ / Mest-i mey-i naĥvet mi ya ĥufte midür bilsek (FKD, G. 171, B.2).

Hep kârı teġâfüldür ol ġamze vü **ol** çeşmüñ / Mest-i mey-i naĥvet mi ya ĥufte midür bilsek (FKD, G. 171, B.2).

Ĥürşîdi ṭavaf itmede şad reşk ile mâĥuñ / **Ol** mihr-i kamer-çihreye hem-ĥâne mi olduñ (FKD, G. 175, B.2).

Ol zülf-i siyeh kim olsa pîrâye-i ĥüsnüñ / Ĥürşîde kemend-efgen olur sāye-i ĥüsnüñ (FKD, G. 181, B.1).

Va'de-i vaşl itmeden evvel hılâfın şartı ider / **Ol** meh-i 'aşık-firîbiüñ 'ahd ü peymânın görüñ
(FKD, G. 182, B.3).

Mevc-i âbâsâ kıyâmet pâyına gâltân olur / **Ol** tezervüñ cünbiş-i serv-i hırâmânın görüñ
(FKD, G. 182, B.4).

Sen dil-ber-i 'aşık-küşe meyl itdi Fehîm âh / Öldürmez iseñ cevri ile **ol** bî-dili sağ **ol** (FKD, G.
189, B.7).

Göñül **ol** turrada cem' itme 'aqluñ / Perîşân-hâtır u âşüfte-rây ol (FKD, G. 191, B.2).

Görünür âbda nîlüfer-i hürşîd gibi / Kosañ **ol** sîne-i âyîne-mişâl üstine gül (FKD, G. 196, B.4).

Giryeyle idüp cüyveş ol servi der-âgûş / Pâyına düşüp güşe-i dâmâna şarılısam (FKD, G. 198,
B.2).

Pehlûya çeküp rûhveş **ol** mâhı felekde / 'İsâ gibi hürşîd-i dirahşâna şarılısam (FKD, G. 198,
B.3).

Mânend-i kemer devri ne gam çekse çevürse / Tek ben hemen **ol** âfet-i devrâna şarılısam
(FKD, G. 198, B.5).

Teklîf-i nazîreyle beni eyledi memnûn / Kâğıd gibi **ol** şahid-i 'unvâna şarılısam (FKD, G. 198,
B.6).

Göñül bî-ţâli' ü bir mâh-rûya oldu meftûn hem / Şerîk oldu cefâ itmekte **ol** bî-mihr gerdûn
hem (FKD, G. 201, B.1).

Fehîm **ol** mazhar-ı işrâk-ı nürü'n-nür-ı 'aşkâm kim / Çerâğum oldu Fisâğûrus u belki Felâţun
hem (FKD, G. 201, B.7).

İder ta'lîm-i âzâr **ol** mehe dünyâ yine ammâ / Beni küyında âh itme deyü bî-zâr ider 'âlem
(FKD, G. 202, B.4).

N'istersin ey Fehîm yürü zühdüñ ile sen / **Ol** mest-i hüsni ister isem de ben isterem (FKD, G.
208, B.7).

Oldı şer'-i 'aşkda dil sîneme gelmek haram / **Ol** sebebden her zamân bir dil-bere dil-
dâdeyem (FKD, G. 211, B.2).

Şanmañ ki siyeh-çerdedür **ol** mâh-ı münîri / Tâb-ı eşer-i şa'sa'a-i nür-ı nigâhum (FKD, G.
215, B.5).

Eylemez cām-ı fenā mest-i ser-endāz beni / Benem **ol** rind ki şahbā-yı bekādan geçdüm
(FKD, G. 218, B.5).

Bir zamān germ idi çün āteş-i ‘aşk ile Fehīm / Şimdi vā-suhte oldum **ol** hevādan geçdüm
(FKD, G. 218, B.9).

Būs idince dāmenin maḥşerde **ol** māhum dedi / ‘Ayb kıılmañ Fehīm-i bī-ḥicābumdur benüm
(FKD, G. 223, B.9).

Bī-hüde diyen ḥān-ı ğam-ı ğuşsa-i ‘aşkı / Maḥrüm olur **ol** çāşni-i zevk u şafādan (FKD, G.
227, B.4).

Ruḥ-ı pür-tābuñ **ol** şām-ı tecellīgāh-ı ḥübīdür / Ki olmuş mihr ü meh pertev-gedā nūr-ı
niķabuñdan (FKD, G. 230, B.4).

Rehne ver esbābı rind ol geçme zāhid bādeden / **Ol** sebeble hem ḥalāş ol şıķlet-i seccādeden
(FKD, G. 234, B.1).

Benem **ol** ‘ālem-i vālā ki hezār āteş-i Ṭūr / Ṭutuşur pertev-i mihr ü meh-i eflākümden (FKD,
G. 236, B.2).

Kūyin ideli **ol** şanemüñ Ka‘be‘ye teşbīh / Āzürdeyüz āzürde Fehīmā günehüñden (FKD, G.
237, B.5).

Ey nefes bī-hüde geçme cān-ı āteş-meskenümden / Ra‘şe-rīz-i şu‘le-i āh **ol** nesīm-i
şīvenümden (FKD, G. 238, B.1).

Ol Fehīm-i pür-zamīrem kim nuķāt-ı ḥaṭṭ-ı nazmum / Şeb-çerāğ itdüm şu‘ā-ı mihr-i ṭab‘-ı
rūşenümden (FKD, G. 238, B.7).

Raķīb māni‘ olur **ol** büte perestişüme / Ğarībdür k’ola iblīs berhemen-düşmen (FKD, G. 239,
B.4).

Şu‘lezār-ı bāğ-ı ḥüsnin **ol** mehüñ yād eylemez / Āteş-i naḥl-i tecellāyı ferāmüş itmeyen
(FKD, G. 241, B.2).

İder tiğ-i nigāhın her zamān **ol** bī-amān keskin / Belī şemşīri cellāduñ gerekdür her zamān
keskin (FKD, G. 242, B.1).

Āzār-ı ‘itābında olan neşve-i zevkı / Mestāne Fehīm **ol** şeh-i ṭannāza ṭuyurma (FKD, G. 251,
B.5).

Benem **ol** şūḥ-meşreb nuṭķ-ı sākīdür ğidā cāna / Baña lāzım degül şunmak meze
peymāneden soñra (FKD, G. 253, B.2).

Şererveş tıfl iken **ol** servüm oldu şu'le-i ser-keş / Belî lâ-büd olur hâşıl nihâlân dânedin
şoñra (FKD, G. 253, B.7).

Nedür şimdi bu pinhân âşinâyî benden olsun dil / O eṭvâr-ı ğarîb **ol** cünbiş-i bîġânedin
şoñra (FKD, G. 253, B.8).

Dil-ber olıcağ **ol** meh-i tâbân gibi olsa / Reng-i güli hürşîd-i dıraḥşân gibi olsa (FKD, G. 255,
B.1).

Sâyeñde olurduğ seniñ âsüde-dil ey mihr / Sâyeñ dahı **ol** zülf-i perîşân gibi olsa (FKD, G.
255, B.2).

Ol gönca verüp ḥançer-i ḥün-rîzine ruḥşat / Sînem gül-i şad-berg-i gülistân gibi olsa (FKD,
G. 255, B.4).

Hürşîd-i cihân olsa Fehîm eylemezem meyl / Dil-ber olıcağ **ol** meh-i tâbân gibi olsa (FKD, G.
255, B.7).

Baña **ol** şem' verüp ruḥşat-ı şoḥbet bu gece / İtdi pervânesin âteşle ziyâfet bu gece (FKD, G.
257, B.1).

Sîneye çekdi beni mişl-i sipend-i âteş / Pîç ü tâbum görüp **ol** mâye-i şefkat bu gece (FKD, G.
257, B.6).

Baña bir mertebe luṭf eyledi **ol** mâh Fehîm / H̄'âbdan ğayrıya hep var idi ruḥşat bu gece
(FKD, G. 257, B.11).

Nedür **ol** nigâh-ı pür-kîn nedür **ol** nühüfte ḥande / Bu reviş bu ṭarz-ı âyîn ider ehl-i ḥüsni
bende (FKD, G. 259, B.1).

Nedür **ol** nigâh-ı pür-kîn nedür **ol** nühüfte ḥande / Bu reviş bu ṭarz-ı âyîn ider ehl-i ḥüsni
bende (FKD, G. 259, B.1).

Rüyümü ḥâk eyledüm **ol** ḥâk-i pâyı görmege / Ya'ni rüy-ı ḥâk-i pây-ı dil-rübâyı görmege
(FKD, G. 263, B.1).

Hırş ile itdüm vücüdüm pây-tâ-ser âyîne / Sîr-çeşm olmağ için **ol** pür-cefâyı görmege (FKD,
G. 263, B.2).

Âfitâba hem-nişîn ü mâha oldum hem-civâr / Kevkeb-i baḥtum gibi **ol** bî-vefâyı görmege
(FKD, G. 263, B.4).

Bister-i ğam üzre **ol** bîmâr-ı bed-ḥâlem Fehîm / H̄'avf idüp gelmez ecel ben mübtelâyı
görmege (FKD, G. 263, B.5).

Ĥüsnidür **ol** çerāğ kim şu'lesi der-niķāb iken / Gelse küsüfa āfitāb olmaya nūr-yāĥte (FKD, G. 271, B.4).

Ŧıfl iken oldu şems ile **ol** meh muķābele / 'Uşşāk ile mükāşefe-i rāza başladı (FKD, G. 275, B.2).

Ol şūĥ sāzgār olalı Mevlevīlere / Ben bī-nevā-yı 'aşķına şehnāza başladı (FKD, G. 275, B.4).

Bilsem n'ola ķatl idecegin çeşmi Fehīmā / İlhām olur **ol** 'aşķ-ı dil-ĥastaya gāĥī (FKD, G. 276, B.5).

İder **ol** evc-i ĥüsnüñ şāĥ-bāzı / Hümā-yı cān-ı 'uşşāk ile bāzı (FKD, G. 279, B.1).

İder şı'rūñ Fehīm **ol** şūĥ temyīz / Olam ķurbān-ı ĥüsn-i imtiyāzı (FKD, G. 279, B.7).

Tā oldu müselleme nigeĥ-i mestüñe rindī / Maĥşūşdur **ol** ġamzelere 'işve-perestī (FKD, G. 290, B.3).

Mihr ü mehle çarĥ-ı mīnā-fām bir baĥr oldu kim / İki nīlūfer virür **ol** baĥr-ı aĥdar rüz u şeb (FKD, K.1, B.16).

Rūşen olsa mihr ü mehden de n'ola **ol** sīne kim / Cilvegāĥ ide anı dīn-i Peyember rüz u şeb (FKD, K.1, B.17).

Ol Peyember kim ziyā-yı nūrıdur mihr ü mehe / Tīre-tīĥ-i tīregīden nūra reh-ber rüz u şeb (FKD, K.1, B.18).

Didi mihr ü meh degüldür ravzasında **ol** Şeh'ūñ / Ķudsiyān ġerdān iderler iki micmer rüz u şeb (FKD, K.1, B.25).

Mihr ü meh-feyzā benem **ol** berķ-ı āteş-tāb ki / Feyz-i te'sīri ķazā ŧab'umda ister rüz u şeb (FKD, K.1, B.42).

Nuşĥa-i derd-i 'aşķdan ammā / **Ol** belālar ki intiĥāb itdüm (FKD, K.2, B.14).

Fikr idüp çeşm-i metīn **ol** şūĥuñ / Meşreb-i ŧab'umı ĥarāb itdüm (FKD, K.2, B.17).

Dil bir şanemüñ 'aşķı ile zār u zebündür / **Ol** dil-ber ise ĥāl-i dili zārı ne bilsün (FKD, K.4, B.11).

Ser-fitnedür **ol** kākül-i fettāmı bilür dil / Hem-kār idügin ŧurra-i ŧarrārı ne bilsün (FKD, K.4, B.21).

Ol gāmze-i cellāduñ ola mest-i şebīhūn / Dünyāyı kırar yār ile aġyārı ne bilsün (FKD, K.4, B.23).

Cüş eylemese Müşterī **ol** mihre ne noqşān / Bī-kıymet olan cins-i ħarīdārı ne bilsün (FKD, K.4, B.29).

Ol kadar oldu ħarāretten ruṭubet ħuşk-tab^c / ‘Āmdur bu demde **ol** resme rūsūm-ı inķılāb (FKD, K.5, B.9).

Maḥz-ı āteş eyledi te’şīr-i germā **ol** mehi / Olsa ger ma’zūrdur ‘āşıklara germ-i ‘itāb (FKD, K.5, B.20).

Āfitābā āfitābā el-ħazer şad-el-ħazer / **Ol** meh-i ħüsnüm yaqub yandırmadan kıl ictināb (FKD, K.5, B.26).

Sensin **ol** şāh-ı kerīmü’-ṭ-ṭāb^c-ı ‘ālī-rütbe kim / Nüh-felekdür ‘ālem-i cūduña bir kemter seḥāb (FKD, K.5, B.39).

İntihāb itdüm velī bir noqtaşın ancak hemān / İtdüm **ol** bir noqṭadan ammā kim peydā biñ kitāb (FKD, K.5, B.55).

Ol dāver-i şāhib-kemāl müstecmi^c-i luṭf u cemāl / Mīzāne-i ħüsn-i’tidāl hem kaḥramān hem ḥalīm (FKD, K.6, B.9).

Bi-ħamdi’llāh düşüb miqyāsa noqṭa kıl-i ħudretten / Mişāl-i merdüm-i çeşm oldu **ol** müştāk-ı giryāna (FKD, K.7, B.3).

Sikenderveş kesüp **ol** seddi ṭufān şaldı Mışr içre / Cihān Ķaydāfaveş ġarķ oldu līkin baḥr-ı iḥsāna (FKD, K.7, B.19).

Çıķub ‘izzetle teşrīf eyledi **ol** kaşr-ı vālāyı / Şeref virdi ħuceste maḥdemiyle kāḥ-ı eyvāna (FKD, K.7, B.20).

O şevķ ile Züleyḥā gibi Nīl’e virdiler zīnet / Temāşā için **ol** şāhib-serīr-i māh-ı Ken‘ān’a (FKD, K.7, B.21).

Miyāmı oldu nīlüfersitān eṭrāfi nergiszār / Nażar kıl Nīl içinde ceste ceste **ol** çerāġāna (FKD, K.7, B.25).

Meger deryā-yı āteşdür ki oldu şu’leden mevci / Felekler döndi **ol** baḥruñ içinde şāḥ-ı mercāna (FKD, K.7, B.26).

Ḥased **ol** pāk-meşreb rind-i deryā-nūşa kim bī-bāk / Gezüp Nīl üzre ‘işret eyleye dil-berle rindāne (FKD, K.7, B.31).

Sen **ol** deryā-yı gevher-zāyın kim eyledi keffūñ / Cevāhir-pāşluk ta‘līm dest-i ebr-i nīsāna
(FKD, K.7, B.34).

Hemīşe bende eyler āzmāyīş tīr-i müjgānın / Nişān oldu dilüm **ol** nāvek-i elmās-peykāna
(FKD, K.7, B.51).

Müdam çarḥda destūr-ı seyr için Keyvān / Yüzün gözin sürer **ol** sūr-ı āsumān-sāya (FKD,
K.8, B.15).

Şānekallāh zihī pādişeh-i ‘işve-sipāh / Nedür **ol** ḥüsn-i gelū-süz zihī şun‘-ı ilāh (FKD, K.9,
B.1).

Nedür ol ğamze-i pinhānī o düzdīde nigāh / Nedür **ol** ‘ārız-ı al ü nedür ol çeşm-i siyāh (FKD,
K.9, B.2).

Nedür ol ğamze-i pinhānī o düzdīde nigāh / Nedür ol ‘ārız-ı al ü nedür **ol** çeşm-i siyāh (FKD,
K.9, B.2).

Nedür **ol** ğamze-i pinhānī o düzdīde nigāh / Nedür ol ‘ārız-ı al ü nedür ol çeşm-i siyāh (FKD,
K.9, B.2).

Nedür **ol** tarz-ı levendāne o şāhāne reviş / Mihr-i ḥübān-ı cihān nūr-ı Hudā ‘Abdullāh (FKD,
K.9, B.3).

Cümleten cismini cān itse de ‘uşşāk yine / Öldürür virmez emān **ol** ğazab-ālūde nigāh (FKD,
K.9, B.5).

Sensen **ol** nūr-ı tecellī-i Hudā kim ḥūrşīd / Her seher sāye gibi olmada ḥāk-i dergāh (FKD,
K.9, B.11).

Öyle ḥünīdür ki bir mir‘āta etse ger nigāh / Rūḥ-ı ḳudsī ‘aksin ol āyīne bī-cān gösterür (FKD,
K.10, B.4).

Ol bülend-iḳbāl ü ‘ālī-cāh a‘lā-rütbe kim / Raḥş-ı ṭab‘ı meh gibi çarḥ üzre cevlan gösterür
(FKD, K.10, B.18).

Şubḥveş destini zāhir ḳılsa sīm-efşān olup / **Ol** yed-i beyzāya beñzer k’ibn-i ‘İmrān gösterür
(FKD, K.10, B.21).

Vādī-i ma‘nāda istīşāl-i ḥaşm-ı dūn için / Esb-i ṭab‘-ı şūḥına **ol** dem ki meydān gösterür
(FKD, K.10, B.26).

‘Aḳl-ı evvel cehline biñ ‘özr ile ‘ārif olur / Bezm-i ḥāşşü’l-ḥāsda **ol** dem ki ‘irfān gösterür
(FKD, K.10, B.29).

Sensin **ol** āyīne-dil kim iltifātuñ ‘āleme / Dīvi hūrī zümre-i nesnāsı insān gösterür (FKD, K.10, B.35).

Hatm idüp lāfi Fehīm eyle du‘āya ibtidā / **Ol** Hūdā kim ‘āleme luṭfin firāvān gösterür (FKD, K.10, B.40).

İdince maḥlaşını Āfetī **ol** āfet-i cān / Olur zemānede bī-nām u bī-niṣān āfet (FKD, K.11, B.9).

Sen **ol** cihān-ı sitemsin ki hük-m-i Mirrīḥ’üñ / Getürdi ‘ālem-i cāna ṣad-āsumān āfet (FKD, K.11, B.15).

Nice şūḥ āfet-i ṣad-ḥırmen-i ‘aql u idrāk / Beni mecnūn iden **ol** şūḥ-ı gül-endāmumdur (FKD, K.12, B.15).

Ger itse biñ niyāz ile dil bir su‘āl-i nāz / **Ol** bī-dimāğ-ı rüze k’odur şimdi mest-i ḥ‘āb (FKD, K.13, B.13).

Benem **ol** ḥār-ḥār-endüz-ı miḥnet rüz-ı fıtratden / Ki gül-çīn olmadum gönlümce bāğ-ı ‘ayş ü ‘iṣretten (FKD, K.15, B.1).

Benem **ol** bāgbān-ı gam ki dāmānum degül ancaḥ / Girībānum bile çāk oldı dest-i ḥār-ı miḥnetden (FKD, K.15, B.2).

Benem **ol** ḡonca-i himmet ki oldum ser-zede ḥayfā / Mişāl-i aḥker-i küllḥan gülistān-ı rezāletden (FKD, K.15, B.3).

Benem **ol** dürr-i deryā-zāde-i iklīm-i ‘ulviyyet / Ki buldum perveriş bārān-ı nīsān-ı mezelletden (FKD, K.15, B.4).

Benem **ol** yekke-şāh-ı çār-bālīn-i ‘anāşır kim / Zemīne mest olup düşdüm bülend-eyvān-ı rif‘atden (FKD, K.15, B.5).

Benem **ol** tıfl-ı ḥūrşid-i der-āğuş-ı nuḥüset kim / Ġidā olmışdı baña seyr-i büstān-ı sa‘ādetden (FKD, K.15, B.6).

Ben **ol** ṭurfa nesīc-i kārghāh-ı şun‘-ı Ḥallāk’am / Ki tār u pūdum oldı rişte idrāk-i ḥikmetden (FKD, K.15, B.8).

Benem **ol** şā‘ir-i kādīr-beyān-ı siḥr-pīrā kim / Kelāmum eyledüm mu‘ciz feşāḥatle belāgatden (FKD, K.15, B.30).

Benem **ol** şā‘ir-i kānī‘ ki cennet çıksa destümden / Zebānum eylemem ālüde efsūs u nedāmetden (FKD, K.15, B.38).

‘Azmüm **ol** şüre-zemīndür ki serābı cümle / Şu‘le olmuş tef-i hūrşīd ile sūzān olarak (FKD, K.16, B.2).

Benem **ol** sihr-şīve şā‘ir kim / Hame itdüm zebān-ı su‘bānı (FKD, K.17, B.32).

Benem **ol** şeh ki feyz-i Bārī’dür / Kaşr-ı endīšemüñ nıgehbānı (FKD, K.17, B.67).

Mihr olursam **ol** ufukdan itmeyem kaṭ‘a ṭulū‘ / Māh olursam almayam nūr āfitāb-ı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.3).

Mesīh olsañ felekden **ol** nefes kim vā-pesīn dirler / Semūmāsā gül-i ‘ömrüñ ider elbetde pejmürde (FKD, Kıt'a 5, B.3).

Rūy-ı dehri itdi gülgün-püş sefid-i āb-ı tīg / Reşk-i reng-i ‘arız-ı hūbān oldu **ol** sevād (FKD, Kıt'a 8, B.11).

Ehl-i ‘ısyāna kıyāmet-bār olup behr-i ecel / Şu‘legāh-ı düzāh oldu tāb-ı hūndan **ol** bilād (FKD, Kıt'a 8, B.12).

Olsun **ol** zıll-ı Hudā’nuñ dā‘im āsūde-ḥāl / Sāyesinde bendegān-ı Hāzret-i Rabbü’l-‘ibād (FKD, Kıt'a 8, B.15).

Hāzret-i Sulṭān Murād **ol** dāver-i iklīm-i Rūm / Kim gāzāsı fī-sebīli’l-lāh Hāḳ’dur reh-beri (FKD, Kıt'a 9, B.1).

Evsat-ı şa‘bānda cebren āḫir fetḥ-i bāb / İtdi manşürü’l-livā Hāḳḳ **ol** şeh-i dīn-perveri (FKD, Kıt'a 9, B.8).

Gerçi **ol** dil-āşinā-yı bīgāne-nümā / Sīnemde ḥayāli gibi itdi me’vā (FKD, Rūbai 3, B.1).

Ol gonca-i ḥāmūş-ı gülistān-ı edeb / Küstāhi-i bülbül olsa ḥışmına sebep (FKD, Rūbai 5, B.1).

Maḥşūşdur **ol** şāha sükūt ile ḥitāb / Çeşmiyle tekellüm ü tebessümle gāzab (FKD, Rūbai 5, B.2).

Ol pādīşeh-i ḥüsn ü büt-i mihr-nijād / Kim ismi Laṭīf oldu vü resmi bī-dād (FKD, Rūbai 11, B.1).

Ol pādīşeh-i ḥüsn ü büt-i mihr-nijād / Kim ismi Laṭīf oldu vü resmi bī-dād (FKD, Rūbai 11, B.1).

Ol meh ki Fehīm oldu reşk-i Nāhīd / Haṭṭının gehi tırāş ider gāhī be-dīd (FKD, Rūbai 13, B.1).

Ol şeh ki olur luṭf-ı nihāndan maḥzūz / Kıldı beni būs-ı lebi cāndan maḥzūz (FKD, Rübai 26, B.1).

Ol bāde-i rüşeni Fehīm itme telef / Kim encüm ile ḥabābı cenge ṭuta şaf (FKD, Rübai 29, B.1).

Ol gonca-i bāğ-ı al ü sünbül-i kākül / Hindü-ḥāl ü şekker-leb ü ‘ārız gül (FKD, Rübai 40, B.1).

Ey mäh yeter **ol** iki çeşm ü ruḥsār / Ben ‘āşık-ı dīdārına ‘ayn-ı ‘īydeyn (FKD, Rübai 49, B.2).

Ol sebzi-i destār o naḥl-i mevzūn / Besdür saña ey seyyid-i ḥübān şecere (FKD, Rübai 52, B.2).

Tā **ol** büt-i şehlā ki baña itdi nigāh / Zūr-ı nigehiyle kāfir itdi beni āh (FKD, Rübai 53, B.1).

Tā eyledi bed-mihr çarḥ-ı evbāş / **Ol** dün u le’īm (FKD, Rübai 56, B.1).

Ol şūḥ-ı cihān-ı fitnegerle / Āyā n’ola mā-cerā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.16).

Ol şūḥ ki rüz-ı ḥaşr besdür / Kim şivesi ḥün-behā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.18).

Ol muṭrıb-ı bezm-i ‘işvekārī / Oldukça cefā-sezā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.20).

Dün kūyını gördüm **ol** belānuñ / Her gūşesi Kerbelā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.24).

Ben ṭālib-i ruḥşat-ı nezāre / **Ol** ğamze ise teğāfül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.45).

Efġān ki o berķ-ı ‘aşķ-düşmen / **Ol** āteş-i ḥānümān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.74).

Ḥün-rīzī-i ḥalkā bağlamış bel / **Ol** şu’le-i der-miyān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.75).

Bezm-i nigeinde **ol** kazānuñ / Deryūzege-i mey-i eceldür (FKD, Terci-bend 1, B.90).

Ol mey k’ide āteş ile peygār / Ger penbe-i mevci olsa cevşen (FKD, Terci-bend 1, B.95).

Ol mey ki fūrūğ-ı neşvesidür / Keşti-i dil ü dīne berķ-efgen (FKD, Terci-bend 1, B.96).

Ol mey ki içerse mātemī ger / Şükr ola lebinde şavt-ı şīven (FKD, Terci-bend 1, B.97).

Ol şūḥ ki düşmen-āşinādur / Bīġāne-küş olsa ger revādur (FKD, Terci-bend 1, B.105).

Allāhü ekber Allāhü ekber / **Ol** büt ne ‘aceb belā-fezādur (FKD, Terci-bend 1, B.113).

Ol şeb dil-i beste-revzen-i çeşm / Kūyın mı ḥayāl iderdi yā Rab (FKD, Terci-bend 1, B.119).

Bu kūyudur **ol** cüvān-şuḥnuñ / K’olmuş şühedā ile leb-ā-leb (FKD, Terci-bend 1, B.129).

Zehr-ābe-çeşān **ol** iki ma'sūm / 'Aţşān-ı leb-i kevser-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.145).

Müstāgnī-i hūsndür o resme / **Ol** āfet-i cān-ı dīn ü dünyī (FKD, Terci-bend 1, B.3).

Dād **ol** seffīne-i şā'ir-i bī-intizāmdan / Dīvāneyi hacil ide halṭ-ı kelāmdan (FKD, Terki-bend 1, B.25).

'Āşık helāk-ı ğayret olur līk dil-bere / **Ol** şeh'r bir daḡı nice cāy-nişest olur (FKD, Terki-bend 1, B.38).

Ol 'āķilem ki bilmedi çarḡ-ı nigūn beni / Dest-i cūnūnda eyledi zār u zebūn beni (FKD, Terki-bend 1, B.41).

Ol 'āşıkam ki itmedi bī-hūş-ı cām-ı nāz / **Ol** çeşm-i mest ol nige-h-i pūr-fūsūn beni (FKD, Terki-bend 1, B.42).

Ol 'āşıkam ki itmedi bī-hūş-ı cām-ı nāz / **Ol** çeşm-i mest ol nige-h-i pūr-fūsūn beni (FKD, Terki-bend 1, B.42).

Ol 'āşıkam ki itmedi bī-hūş-ı cām-ı nāz / **Ol** çeşm-i mest **ol** nige-h-i pūr-fūsūn beni (FKD, Terki-bend 1, B.42).

Ol şaf-gevher-i hıredem kim sipihr-i dūn / Cehlinden itdi zīver-i gūş-ı cūnūn beni (FKD, Terki-bend 1, B.43).

Ol reh-rev-i be-vādī-i kudsem ki eyledi / Gūlān-ı bed-sirişte kazā reh-nūmūn beni (FKD, Terki-bend 1, B.44).

Ol mihr idūm ki sāyem idi āfitāb līk / Pā-māl kıldı sāye-şıfat çarḡ-ı dūn beni (FKD, Terki-bend 1, B.45).

Ol māh idūm mihr idi eflākūm eyledi / Zıll-ı zemīnde baḡt-ı siyeh tīregūn beni (FKD, Terki-bend 1, B.46).

Ol teşneyem ki teşne iken baña āb-ı Hızr / İtdi kazā muķābil-i zehr-āb-ı hūn beni (FKD, Terki-bend 1, B.47).

Ol şevķ-ı ḡayāl ile dil oldı / Mānend-i ḡabāb ḡāne-ber-dūş (FKD, Terki-bend 2, B.61).

Mebādā sīnesin çāk eyleye mestāne ḡançerle / Kazā çeşmiyle **ol** şāhuñ anuñçün iḡtilaṭ itmez (FKD, G. 118, B.3).

ol-: [2] Bulunmak.

Felek de **olmasa** elbetde bir nā-dān ider pā-māl / Ezelden resm ü ‘âdetdür bu zillet ehl-i ‘irfāna (FKD, K.7, B.46).

Bedr içre Fehīm **olsa** hilāl itme ‘aceb / Seyr eyle şikāf-ı cüfte-i dil-dārı (FKD, Rübai 55, B.2).

ol-: [1] Benzemek.

Bir gülşen-i pür-ziyā ki **olmuş** / Gūyā gül-i tıflān-ı şüh-ı mekteb (FKD, Terci-bend 1, B.122).

ol-: [1] Hiç yoksa, en azından bir kere.

Hişm ile **olsun** nigāh it bü'l-hevesler rağmına / ‘Āşık-ı maḥcūbuñam itme tegāfülden ḥacīl (FKD, G. 185, B.3).

ol: [1] Hz. Muhammed'i öven.

Şā‘ir-i rüşen-ḥayālem mihr-ṭab‘am meh-zamīr / Ğarḳ-ı nūr olmaz mı **ol** kim medḥūñ eyler rüz u şeb (FKD, K.1, B.43).

ol: [1] Avni Efendi Hazretleri.

Yoḥsa medḥūñ böyle mi eylerdi **ol** kim kendüsin / Siḥre gelse gāh Selmān gāh Ḥassān gösterür (FKD, K.10, B.39).

ol dem: [3] O zaman.

Çeşm-i ḥūn-rizūñ ki gāhī mā‘il-i bī-dād olur / Dillere **ol dem** każā hem küşte hem cellād olur (FKD, G. 80, B.1).

Çeşmi ki mest-i ‘işve-i maḥmūr-ı nāzdur / **Ol dem** ki bezmi şīve kurup bāde-nüş olur (FKD, G. 88, B.3).

Yā Rab ne tīre-şeb-nem olur şubḥ-ı ṭālī‘üm / **Ol dem** ki nūr-ı mihr mürebbī-i bāğ olur (FKD, Terki-bend 1, B.2).

ol deñlü: [10] O denli, o kadar.

Taḥammül eylemez tīr-i nigāh-ı çeşm-i cānāna / Każā zaḥmından **ol deñlü** dilüm āzürde olmuşdur (FKD, G. 76, B.2).

Giryeden **ol deñlü** ter kıldum hevā-yı ḥānemi / Revzeninden ger şu‘ā‘-ı mihr girse nehr olur (FKD, G. 85, B.4).

Bir hüsn-i gelü-süz ile germ-ülfet olup çeşm / Hayretdeyem **ol deñlü** ki bîgâne-i aşkam
(FKD, G. 197, B.5).

Şîşe-hâne zann ider ehl-i başîret şübhesüz / Kızdı táb-ı mihrden **ol deñlü** bañr-ı pür-habáb
(FKD, K.5, B.5).

Rûh-ı Husrev çâker-i kavlı-i dürer-bârı geçer / Gavş-ı bañr-ı ilmde **ol deñlü** olmışdur ferîd
(FKD, Kıt'a 11, B.4).

‘Aynumda degül kaç‘â bîm-i nigh ü gamze / Pür-neşveyem **ol deñlü** şahbâ-yı mañabbetle
(FKD, G. 266, B.2).

Za‘f itdi Fehîmâ baña **ol deñlü** gülü / K’oldı nazarumda nañl-i tûbâ her mü (FKD, Rûbai 50,
B.1).

Ol deñlü zehr verdi kaçâ vü kader baña / Ölmek yañumda oldı mey içmek kadar baña (FKD,
Terkib-bend 1, B.48).

Beni **ol deñlü** itdi ħor u ħaķîr / Çarħuñ evzâ‘-ı nâ-be-sâmânı (FKD, K.17, B.3).

Şafveti **ol deñlödür** kim görünür ‘aks-i nigâh / Bârekallâh sine-i âyîneäsâ-yı lañîf (FKD, G.
157, B.3).

ol kadar: [23] O kadar, o ölçüde.

Ol kadar nâzük-mizâc oldı dil-i mestâne kim / Çeşm-i dil-ber olsa mañmür ile itmez imtizâc
(FKD, G. 30, B.4).

Devr-i hüsninde o şüħuñ fikr-i şevķ-i vaşl ile / Gerd-i ħamdan **ol kadar** mir‘ât-ı ‘âlem pâkdür
(FKD, G. 98, B.4).

Bî-vücüdüz **ol kadar** fikr-i ħam-ı ħağ ile kim / Mür başşa mañv olur cism-i belâ-fersüdumuz
(FKD, G. 119, B.4).

Çâk ider biñ dili bir ħatre için tîħ-i müjeñ / **Ol kadar** teşne-leb-i ħün-ı deründür çeşmüñ
(FKD, G. 178, B.4).

Ol kadar pür-cürm-i aşkam ki yazılsa defterüm / Cirm-i düzağ nokta-i ħarf-ı ‘azâbumdur
benüm (FKD, G. 223, B.8).

Ol kadar eyleyeyim girye-i Nüh’ı icrâ / Naķş-ı keştî varak-ı keştî-i Tûfân olsun (FKD, G. 244,
B.6).

Ol kadar cevri-i felek itdi mükedder albümü / Pür-kederdür hatırım rüy-ı şafâyı görmege (FKD, G. 263, B.3).

Oldı her bir şiken-i urrası maşşer-mänend / **Ol kadar** diller ile eyledi gavgä fitne (FKD, G. 270, B.6).

Pertev-endäz olsa yüz biñ mihr ü meh huşk eylemez / **Ol kadar** dämän-ı çeşmüñ olmadan ter rüz u şeb (FKD, K.1, B.46).

Fitneden äsüde itdi dehri adlüñ **ol kadar** / Şahne-i nehyüñ o resme itdi arz-ı ihtisäb (FKD, K.5, B.40).

Püte-i efläki itdi zerger-i üstäd-ı mihr / **Ol kadar** pür-täb u süzän kim degüldür mäh-täb (FKD, K.5, B.3).

Olsa icäz-ı yed-i beyzä n'ola bî-ı'tibär / Täb-ı mihr itdi cihänı **ol kadar** pür-tef ü täb (FKD, K.5, B.6).

Ol kadar oldı haräretten ruşbet huşk-tab / Ämdur bu demde ol resme rüsüm-ı iniläb (FKD, K.5, B.9).

Münkesif zähir olur ger bahra düşse aks-i mihr / **Ol kadar** gerd-i kederden tîre vü tär oldı äb (FKD, K.5, B.12).

Täb-ı germädan leäfet buldı ecsäm-ı şakıl / **Ol kadar** kim äba dökseñ güte-or olmaz türäb (FKD, K.5, B.15).

Pür-za'fdur o merdüm-i çeşm **ol kadar** k'olur / Vaqt-i nezäre aşıa nür-ı nigeş icäb (FKD, K.13, B.7).

Ol kadar mağrür-ı faram Fehimä himmetüm / Mesned-i devletde şähâne ta'azzum ögredür (FKD, G. 92, B.5).

Zer-i bärık-i tenüm çara olur peyveste / **Ol kadar** adde-i üstäd-ı azädan gedüm (FKD, G. 218, B.7).

Ol kadar hecrüñle döküm eşk-i çeşm-i läle-reng kim / Oldı ufän däğ-ber-dil ästîn ü dämenumden (FKD, G. 238, B.6).

Cismümi **ol kadar** za'if etdi / aşkuñ ey äfet-i dil ü canı (FKD, K.17, B.98).

Bıgänedür **ol kadar** ki olmaz / Şaşı-ı gamum äşinä-yı uşşak (FKD, Terci-bend 1, B.17).

Güş ılmaz keläm-ı aşkı bile / **Ol kadar** bî-dimägdur göñlüm (FKD, G. 222, B.2).

Bilmezem rüz mı ya şeb mi ya h̄'āb u ya hayāl / **Ol kadar** cāna hücum eyledi hayret bu gece (FKD, G. 257, B.10).

ol kadar kim: [1] O derece ki.

Dil-şikestem **ol kadar kim** şīşe-i sā'at-miṣāl / Zaḥmum içre sūde-i elmās tūde tūdedür (FKD, G. 68, B.3).

ol mertebe: [2] O derece.

Ger āyīneye bakşam olur mäh ya hürşīd / **Ol mertebe** naqş oldu dile şuret-i dīdār (FKD, G. 47, B.3).

Feryād k'oldı rüzeden **ol mertebe** za'īf / Āzürde eyler oldu girān-bārī-i şevāb (FKD, K.13, B.5).

olaldan: [4] Olduğundan beri.

Lālezār itmekdedür rüy-ı zemīni hūn-ı dil / Cilvegāh-ı dāğ **olaldan** sīne-i bī-kīnemüz (FKD, G. 125, B.3).

Biz Fehīmāsā **olaldan** 'āşık-ı Mecnūn-reviş / İhtilāf-ı 'ārif-i bi'llāhdan āsūdeyüz (FKD, G. 133, B.5).

Olaldan cilvegāhı lafz-ı nāmuñ / İder dā'im beyān raqş u zebān raqş (FKD, G. 145, B.4).

Dilümdür maşrıq-ı hürşīd-i maşşer / **Olaldan** maṭla'ı mihr-i cemālūñ (FKD, G. 177, B.2).

olalı: [11] Olduğundan beri.

La'lüñ **olalı** mücib-i i'zāz-ı Mesīhā / Tā 'arşa irişdi küleh-i nāz-ı Mesīhā (FKD, G. 3, B.1).

Mir'āt-ı tecellī **olalı** sīne-zamīrüm / 'Aks-i mey-i dīdār ile peymānelüg eyler (FKD, G. 54, B.4).

Ey bād-ı şabā dūr **olalı** gānzelerinden / Düşüklerümi ḥançer-i ser-tīze ḥaber vir (FKD, G. 67, B.2).

Olalı gencūr-ı kān-ı gevher-i ṭab'ı Fehīm / Cevher-i iksīr ile pürdür bizüm gencīnemüz (FKD, G. 125, B.5).

Sürme-i çeşm-i baḥtum **olalı** h̄'āb / Nūr-ı meh-tāb n'iydügin bilmem (FKD, G. 204, B.3).

Olalı şu'bede-perdāz-ı bisāṭ-ı melekūt / Nice kez çenber-i gerdün-ı semādan geçdüm (FKD, G. 218, B.6).

Olalı çeşm-i sitem-kârına şeydâ fitne / ‘âlem-i cân u dili tutdı ser-â-pâ fitne (FKD, G. 270, B.1).

Ol şüh sâzgâr olalı Mevlevîlere / Ben bî-nevâ-yı ‘aşkına şehnâza başladı (FKD, G. 275, B.4).

Nigâhbân **olalı** hıfz-ı kal‘a-i Mısr’a / Ne kal‘a kulesi şalmış feleklere sâye (FKD, K.8, B.14).

Olalı gūy-rübâ fenn-i cirîd içre hâsed / İtdi çevgân gibi nahl-i kad-ı hūbânı dü-tâh (FKD, K.9, B.14).

Cellâd-ı gâmezisi **olalı** rûzedâr-ı hūn / İtmiş humâr-ı çeşm-i siyeh-mestini hârâb (FKD, K.13, B.12).

olduğün: [1] Olduğu için, olduğundan dolayı.

Nice âh eylesün şahş-ı ecel **olduğün** / Ki biri itse eger ‘âleme ‘arz-ı bî-dâd (FKD, G. 38, B.5).

olduğmı: [1] (Ne) olduğunu.

Vaqt-i hayâda rûyuña baksun gören ba‘îd / Gül-berg-i şu‘le **olduğmı** şeb-nem-âşinâ (FKD, G. 10, B.3).

oldukça: [7] Olduğu sürece.

Oldukça lebūn nâṭıka-pîrâ-yı tekellüm / Fâş olmamağa çâre mi var râz-ı Mesîhâ (FKD, G. 3, B.4).

Çîn-i ebrū gösterür gördükçe cūş-ı eşkümi / Mevc olur peydâ belî **oldukça** deryâ muzṭarib (FKD, G. 20, B.4).

‘Aks-i gül olur zâhir mir’at-ı çemen içre / O lâle-i şeb-nem-rîz **oldukça** ḥicâb-âlūd (FKD, G. 43, B.2).

Oldukça sâye-efgen perr-i külâh-ı dil-ber / Vuşlat dilerseñ ey dil ol hâk-i râh-ı dil-ber (FKD, G. 50, B.1).

Oldukça sâye-efgen perr-i külâh-ı dil-ber / Vuşlat dilerseñ ey dil ol hâk-i râh-ı dil-ber (FKD, G. 50, B.1).

Surh-puş **oldukça** artar luṭf-ı ruḥsârūñ desem / Şu‘le-i ser-keş-mişâl ol şeh ser-â-pâ ḳahr olur (FKD, G. 85, B.3).

Ol muṭrıb-ı bezm-i ‘işvekârî / **Oldukça** cefâ-sezâ-yı ‘uşşâḳ (FKD, Terci-bend 1, B.20).

oldur kim: [1] Odur ki.

Ḥavfum **oldur kim** nişān-ı ḥasret-i ḡamdur Fehīm / Muḡtarib itmekdedür cānum ḡulū-yı
ārzū (FKD, G. 249, B.8).

olıcaḡ: [1] Olduḡu zaman.

Mest-i ser-germ **olıcaḡ** la^l-i teri aḡker olur / ‘Āşıḡuñ táb ile laḡt-ı cigeri aḡker olur (FKD, G.
84, B.1).

on sekiz biñ: [1] Sayı, on sekiz bin. || Çokluk.

Müjde teşríf-i şehādet **on sekiz biñ** ‘ālem / Geldi yektā ol sitemḡer şulḡ-düşmen ceng-dost
(FKD, G. 24, B.3).

otaḡ-ı şāhi: [1] Padişah çadırı.

Ey şāh-ı kec-külāh-ı melā’ik-sipāh-ı ḡüsn / Eyle **otaḡ-ı şāhi** per-i Cebre’ıl’dan (FKD, G. 235,
B.6).

otur-: [1] Meclistekilerle beraber olmak (TULUM, s.1419).

Bezm içinde gördüm ol māhı **oturmuş** cām ile / Ebrüvān pür-çin küleh kec bir nice ḡod-kām
ile (FKD, Diḡer 1, B.21).

Ö

öḡred-: [6] Öḡretmek.

Nergis-i çeşm-i nigāhıyla tekellüm **öḡredür** / ḡoncaya bülbül gibi la^li terennüm **öḡredür**
(FKD, G.92, B.1).

Nergis-i çeşm-i nigāhıyla tekellüm **öḡredür** / ḡoncaya bülbül gibi la^li terennüm **öḡredür**
(FKD, G.92, B.1).

Açılır pejmürde-dil geldükçe nuḡka ḡandenāk / Mürdeye ḡüyā dem-i ‘İsā tebessüm **öḡredür**
(FKD, G.92, B.2).

Dil ider çeşmine ta’līm-i nigāh-ı iltifāt / Özge mecnündür ki cellāda teraḡḡum **öḡredür**
(FKD, G.92, B.3).

Gör ne zālîmdür o şeh kim hışm ile itse nigāh / Ehl-i ‘aşka çeşm-i bî-rahmı tazallum **öğredür** (FKD, G.92, B.4).

Ol kadar mağrūr-ı faḡram Fehīmā himmetüm / Mesned-i devletde şāhāne ta‘azzum **öğredür** (FKD, G.92, B.5).

öl- [17] Yaşamaz olmak, can vermek.

Öldürdi anı ḡasret-i ümmīd-i hırāmuñ / ‘Ayb itme Fehīm itse temennā-yı kıyāmet (FKD, G. 21, B.5).

Bülbül ki ḡayātında ḡār ile ola küşte / **Ölmiş** tatalum şoñra gülden kefeni n’eyler (FKD, G. 56, B.6).

Meded **öldüm** teḡāfül itme yeter / ḡasta cāna devā nigāhuñdur (FKD, G. 72, B.5).

Ben **ölürsem** bu nişāt-ı ḡam ile ḡande-künān / Za‘ferān vāye alur çemen-i ḡākūmden (FKD, G. 236, B.6).

Ölürdüm ḡasret-i zencīr-i zülfiyle budur ḡavfum / Yetīm olur cünün fevt-i dili-i dīvānenen şoñra (FKD, G. 253, B.4).

ḡazabla **öldürür** iḡyā ider düzdāde ḡandeyle / Beni maḡrūr-ı nāz itmez o şūḡum biñ raḡīb olsa (FKD, G. 254, B.2).

Ne mümkün **ölmemek** dāḡ-ı ḡasedle seyr iden zaḡmum / Baña o ḡamze-kārum görmemiş a‘mā ḡabīb olsa (FKD, G. 254, B.4).

Niḡeh it ta‘allül itme ḡuluñam tecāhül itme / **Ölürem** teḡāfül itme bu ḡarīb derdmende (FKD, G. 259, B.3).

Eylemez ḡasta Fehīm **ölse** de ifşā rāzı / Çeşm-i bīmārı meḡer itdire āh u zārı (FKD, G. 277, B.5).

Sen **öl** ḡasedle ki ben raḡmuña senüñ zāhid / Każā-yı ḡaşrda da dil-berümle maḡşūram (FKD, K.14, B.33).

Bu ḡacletden Fehīm **ölmek** / Yegdür dir iseñ fehīmem (FKD, Terci-bend 1, B.142).

Çöz zülfüñi de bāde şun **öldüm** ḡumārdan / Pür-ra‘şeyem yeter dilüme ıztırāb ver (FKD, Terki-bend 1, B.53).

Ben öyle pür-ḡumār-ı teḡāfül zihī ‘aceb / Ya ḡaḡr-ı dehr ile **öleyim** mi cevāb ver (FKD, Terki-bend 1, B.54).

Sīneñi kīneden ey āyīne-ruḥ şāf eyle / **Öleyim** mi ele mir'āt alup inşāf eyle (FKD, Terki-bend 3, B.30).

Mihribānum kendi bismil eyler oldı reşkden / **Ölmeği** qurbānına ya'nī kim āsān gösterür (FKD, K.10, B.5).

Ol deñlü zehr verdi qazā vü qader baña / **Ölmek** yañumda oldı mey içmek qadar baña (FKD, Terki-bend 1, B.48).

Hep küştesi şād-ı mergdür çün / Bu reşk ile baña **ölmek** evlī (FKD, Terci-bend 1, B.12).

öldür- [11] Sevgilinin aşğın canını alması.

Fehīm'i **öldürem** derse ğam yemem ki olur / Zebān-ı nāzı bilen bu cevābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.8).

Öldürür āḥir beni düzdīde bir ĩmā ile / Ğamze-i ḥūn-rīz ü çeşm-i fitne-fermā-yı laṭīf (FKD, G.157, B.9).

Fiğān ey Mevlevī dil-ber ki çeşm-i fitne-engīzūñ / Beni **öldürmege** cem' eylemiş müjgān-ı ḥūn-rīzūñ (FKD, G.183, B.1).

Sen dil-ber-i 'āşık-küşe meyl itdi Fehīm āh / **Öldürmez** iseñ cevri ile ol bī-dili şağ ol (FKD, G.189, B.7).

Bīd-i mecnūndan idüñ taḥta-i tābūtumu kim / Beni **öldürdi** ğam-ı zūlf ü temennā-yı cūnūn (FKD, G.243, B.4).

Hem-nişīn olsa Mesīḥ ile eger rūḥ-mişāl / **Öldürür** ğamzesi āḥir bu dil-i bī-mārı (FKD, G.277, B.4).

Olayım küşte-i tiğ-i nigeḥi ḥaşrda da / Ḥançer-i ğayret ile **öldüreyim** Circīs'i (FKD, G.289, B.4).

Öldürdi Fehīm-i nā-tüvānı ğamzeñ / Dāğ itdi teğāfūl ile cānı ğamzeñ (FKD, Rūbai 32, B.1).

Öldürdi beni bu şerm-i cān-süz / Telḥ itdi mezākum āb-ı teşvīr (FKD, Terci-bend 1, B.38).

Cümleten cismini cān itse de 'uşşāk yine / **Öldürür** virmez emān ol ğazab-ālūde nigāḥ (FKD, K.9, B.5).

Bir nīm-nigāḥ itsem **öldürmege** eyler sa'y / Ol kāfir-i bī-raḥmum yā Rab seveni n'eyler (FKD, G.56, B.10).

ölüm: [1] Vefat, yaşamın son bulması.

Dil gâmzesini ta'ağkıl itmez / Mecnûn **ölümün** taḥayyül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.40).

ömr: [2] Ömür, hayat.

Vāj-gün kıl **ömrümi** yâ Rab ḥalâş it şübheden / Eyle bir kez daḥı vâşıl vuşlat-ı dūşîneye (FKD, G.272, B.3).

Ey mâh-ı rûze **ömrüm** iseñ ṭurma it şitâb / Yoḥsa tamâm ider seni bir âh-ı şu'le-tâb (FKD, K.13, B.1).

ömrî ziyâde olsun. [1] Yıllarca yaşasın, uzun ömür sürsün.

Gün-be-gün **olsun ziyâde ömrî** tâ her şubḥ ide / Mesned-i pîrûze-i çarḥa şeh-i ḥâber cülüs (FKD, Kıt'a 10, B.3).

ömrüm aña fedâ it-: [1] İnsanın ömrünü önemli gördüğü bir şeye adanması.

Sî-rûze **ömrüm it aña** her yıl **fedâ** Ḥudâ / Tek rûzesin bağışla du'âm eyle müstecâb (FKD, K.13, B.17).

ömrümi efzûn itdüñ. [1] Yaşamımı uzattın.

Baña biñ yılca gelür gerçi beş on günlükdür / Āferîn luṭf ile kim **ömrümi efzûn itdüñ** (FKD, Kıt'a 2, B.6).

öñ: [2]

1. -e göre, kıyaslama.

Mir'âti gerçi 'aksüñ ider feyz-yâb-ı ḥüsñ / Ḥürşîd **öñinde** şüret-i mâha ne i'tibâr (FKD, G.45, B.6).

2. Karşı.

Her bü'l-heves **öñinde** gürîzân olup gider / Her sîne-şâf yânına efgân idüp gelür (FKD, G.111, B.4).

öp-: [3] Sevgi, saygı, bağlılık belirtmek amacıyla dudaklarını değdirmek.

La'l-i mey-günü raḳîb **öpdükçe** olur ḥışmgîn / Eylemez mest olmayınca kâfir-i güm-râh ceng (FKD, G.168, B.4).

Mü-miyânın çoçup **öpdüm** leb-i la'l-i yâri / Boyu servüm yüzi gül gonca-dehânum diyerek (FKD, G.170, B.4).

Eyleme girye beyâbânda bulunmaz zezem/ Leb-i cânâneyi **öp** gül gibi hândân olarak (FKD, K.16, B.15).

Örfî: [3] 963 (1556) yılında Şîraz'da doğan şairin asıl adı Cemâleddin Muhammed'dir. Şîrâz'da idari ve hukuki işler üstlenen babasının mesleği nedeniyle "Örfî" mahlasını kullanmıştır. Safevî hükümdarları I. Tahmasb ve I. Abbas'ın şiir meclislerinde kendine yer bulmuştur. Bu meclislerde okunan Bâbâ Figânî'nin şiirlerinden etkilenen Örfî, öncelikle gazele yönelmiştir. 1591'de dizanteriden vefat eden şairin 14.000 beyti bulan bir Dîvânı bulunmaktadır. Şair, Sebki Hindî'nin ilk temsilcilerindedir. Türk edebiyatında Nefî, Râmî, Nâbî, Fehîm-i Kadîm gibi şairleri etkilemiştir (Kurtuluş, 2007, İA, C.34, s.96-97).

Mişli yokdur 'Acem'de gerçi Fehîm / Rûm'da **Örfî'ye** nazîr benem (FKD, G.206, B.16).

Ya **Örfî'dür** ya Tâlib ya Fehîm üstâd-ı kâmindür / Selîs ü âşinâ bir şâ'ir-i şî'r-i garîb olsa (FKD, G.254, B.5).

Ya **Örfî'yem** ya Hâkânî disem bu şab' ile câ'iz / Ki itdüm Rûm u Mışr'ı gıbtâgeh Şîrâz u Şîrvân'a (FKD, K.7, B.58).

ört-: [7] Gizlemek, saklamak.

Şeb-i gam h'âba varsa merdüm-i çeşmi ruhu üzre / Nesîc-i pertev-i mehden muţallâ perniyân **örter** (FKD, G.63, B.2).

Ne dem zülf-i siyehle rûyın ol şâh-ı cihân **örter** / Ruḡ-ı hürşîd ü mâhı dūd-ı âh-ı bî-dilân **örter** (FKD, G.63, B.1).

Ne dem zülf-i siyehle rûyın ol şâh-ı cihân **örter** / Ruḡ-ı hürşîd ü mâhı dūd-ı âh-ı bî-dilân **örter** (FKD, G.63, B.1).

Ne rif'atdür ki şabrin mâtemi-i 'âlem-i 'aşkuñ / Siyâh u mâ'î aţlasla şeb ü rüz âsumân **örter** (FKD, G.63, B.3).

Nesîm-i nev-bahâr açar der-i gülzârı ey bülbül / Ne sūd ammâ ki 'unf ile gelür bād-ı hâzân **örter** (FKD, G.63, B.4).

Ṭuyurdı girye-i mestânesi mestür iken 'aşkuñ / Fehîmâ âstînüñle egerçi her zamân **örter** (FKD, G.63, B.5).

Tâ ki mihr mâhı **örte** geh küsûf u geh ḡusûf / Tâ ki her-bâr ola çün kâfûr u 'anber rüz u şeb (FKD, K.1, B.50).

öyle: [12] O şekilde, ona benzer, onun gibi.

Hîç Fehîm-i 'âkıla hâl-i dilinden şormañuz / **Öyle** bir bed-mest-i meşhûr ile itmez imtizâc (FKD, G.30, B.5).

Öyle pinhân eyledüm kim râzda bîgânedür / Şanma cäsüs-ı nigâhuñ âşinâ-yı râz olur (FKD, G.89, B.4).

Ka'betü'l-'uşşâkdur küy-ı laţifin kıl mekân / 'Âşıkâ olmaz Fehîmâ **öyle** bir cây-ı laţif (FKD, G.157, B.10).

Öyle bed-ahterem ki mihr ü mehi / Bâ'is-i zulmet-i şehâb itdüm (FKD, K.2, B.5).

Öyle te'sîr-i güdâz itdi sirâyet dehre kim / Oldı deryâda yine tekrâr kaçre dürr-i âb (FKD, K.5, B.16).

Böyle bir devlete şükren yine kurbânuñ olam / **Öyle** kurbân bir iki 'âşık-ı zârı hergâh (FKD, K.9, B.10).

Öyle bir hışn-ı haşîni erba'inde itdi feth / Himmet-i merdân ile sultân-ı hâliş-i'tikâd (FKD, Kıt'a 8, B.14).

Kaşem i'câz-ı 'aşka **öyle** istignâ-fürüşam kim / Ne çeşm-i sihr-kâr u ne nigâh-ı pür-füsün olsa (FKD, G.256, B.4).

Öyle hünîdür ki bir mir'âta etse ger nigâh / Rûh-ı kudsî 'aksin ol âyîne bî-cân gösterür (FKD, K.10, B.4).

Ben **öyle** pür-humâr-ı teğafül zihî 'aceb / Ya kaħr-ı dehr ile öleyim mi cevâb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.54).

Öyle şeh kim havf-ı tîg-i heybetinden rûz-ı haşr / Baş göstermez yerinden Behmen ü Efrâsiyâb (FKD, K.5, B.29).

Öyle kâfirdir ki bend itmez yine zünnârın / Ger Mesîhâ olsa da dîn-âşinâyî turrası (FKD, G.278, B.3).

öyle bir: [1] Öyle çok, o kadar fazla.

Eylemiş bir naħlden çeşm-i Kelîm'e cilve hüsün / **Öyle bir** şu'le has u hâşâki n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.4).

özge: [13]

1. Değişik, şaşırtıcı (TULUM, s.1434).

Özge hürşîdüz ziyâmuz ‘âlemi târîk ider / Tırfa şem‘üz şulemüzdür hem yine pervânemüz (FKD, G.124, B.2).

Sevdüğüm bir dil-ber-i hod-bîn-i şeh-r-âşûbdur / Kendinüñ metfün-ı dîdârıdur **özge** hûbdur (FKD, G.69, B.1).

Dil ider çeşmine ta‘lîm-i nigâh-ı iltifât / **Özge** mecnûndur ki cellâda teraḥḥum öğredür (FKD, G.92, B.3).

Fehîmâ sînem içre **özge** gülşendür ḥayâl-i ḥüsn / O gülzâr içre ṭab‘um bülbül-i rengîn-terennümdür (FKD, G.104, B.5).

Mest-i ‘aşkâm baña hem-dem dil-i nâ-kâmumdur / **Özgedür** dil yine hem-sâkî vü hem-câmumdur (FKD, K.12, B.1).

Bir **özge** perîyi sevdi dîvâne Fehîm / Kim ‘âşık-ı mecnûnını ma‘kûl ister (FKD, Rûbai 19, B.2).

Özge kerîmdür bu yerüñ ehl-i devleti / Kim imtinân ider saña itdükçe rağbeti (FKD, Terki-bend 1, B.17).

2. Başka.

Ḥaşmuñ oldum güṭa-ḥ‘âr-ı lücce-i mecmû‘ası / Noḡta-i nazmumdan **özge** bir dür-i nâ-süfte yoḡ (FKD, G.165, B.2).

Ne câme geysen ider âteş-i dilüm süzân / Cihânda şu‘leden **özge** ḡabâ nedür bilmem (FKD, G.205, B.2).

Ġarîb derdine yoḡ hîç seferden **özge** devâ / Revâ budur k’ola âmâde dil müdâvâya (FKD, K.8, B.9).

Çeşm-i bîmârından **özge** kimse bilmez derdümi / Nice demdür olmışam bî-çâresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.3).

Eylemiş nakş-ı bütânı cilveger kıssîs-i ‘aşk / Hep şanemden ḥâdimi bir **özge** ma‘beddür göñül (FKD, G.194, B.6).

3. Başka türlü.

Girmişem pîreheni içre şanup câme-i ḥ‘âb / **Özge** mest itdi beni bâde-i vuşlat bu gece (FKD, G.257, B.5).

‘**özr**: [1] Bir suçtan dolayı af dilemek.

‘Aql-ı evvel cehline biñ ‘**özr** ile ‘arîf olur / Bezm-i hâşşü'l-hâsda ol dem ki ‘irfân gösterür (FKD, K.10, B.29).

‘**özr id**:- [1] Kusurların ve günahların bağışlanmasını dilemek.

Cürm-bahşâ cirm-i mihr ü mâhdan idüb siper / ‘**Özr ider** cürmin diler çarh-ı sitemger rûz u şeb (FKD, K.1, B.27).

‘**özr-ğ̃âh**: [1] Özür dileyen, özür bildirerek af isteyen.

Nühüfte âh ki âgâh olursa çeşm-i siyâhı / Kirişme peyk-i nigâh ile ‘**özr-ğ̃âh** gerekdür (FKD, G.100, B.2).

P

pā-bend it:- [1] Zincire vurmak (STEINGASS, s.228).

Ğamzesi zaḥm ursa tīg-i kazâdan kim kaçar / Ṭurra **pā-bend itnese** bend-i belâdan kim kaçar (FKD, G.46, B.1).

pā-bend-i belâ: [1] Felakete ayağı bağlanan || Felaket ve zararlardan kurtulamayan.

Dil-beste-i ṭurra-i siyâhuñ / **Pā-bend-i belâdan** olmaz âzâd (FKD, Terrib-bend 2, B.41).

pā-best: [1] Ayağı bağlı.

Pā-best iderüz zâde-i Meryem de olursa / Şayyâd-ı şanem-ğ̃âne-i zünnâr-ı kemendüz (FKD, G.123, B.3).

pā-be-zencîr: [2] Ayağı zincire bağlanmış.

Her künc-i şikenc-i ṭurrasında / Biñ dil-i maḥbûs **pā-be-zencîr** (FKD, Terci-bend 1, B.31).

Ăşüfte-dimâğ **pā-be-zencîr** / Efkâr-ı belâ-yı kâkül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.41).

pā-bûs: [1] Hürmet gösterme (STEINGASS, s.228).

Ḥuṭbeñe müştâk mihr ü meh degül şâhâ hemân / Teşnedür **pā-bûsuña** bu heft-kışver rûz u şeb (FKD, K.1, B.36).

pā-der-gil: [1] Ayağı çamurda. || Bağlanmak, esir olmak (AFÎFÎ, C.1, s.338).

Her ḥar ide evc-i melekûti menzil / ‘İsî kıala evvel kıademe **pā-der-gil** (FKD, Rûbai 39, B.2).

pādişāh: [3] Padişah || sevgili, güzel.

Bir nigāh-ı bāz pes kıldı yine ol **pādişāh** / Remz ü ĩmā ile söyleşmek olurdu lĭk āh (FKD, Diğ̃er 1, B.11).

Esĭr-i ũlfet-i ālũde-dāmen olmayup ol māh / Firāz-ı mesned-i ʿiřmetde **pādişāh** gerekdür (FKD, G.100, B.5).

Cihānı hep kesüp Őemřĭr-i ğamzeñle helāk eyle / Gerekdür **pādişāhum** pādişāhān-ı cihān keskin (FKD, G.242, B.3).

pādişāhān-ı cihān: [1] Dünyayı yöneten sultanlar.

Cihānı hep kesüp Őemřĭr-i ğamzeñle helāk eyle / Gerekdür pādişāhum **pādişāhān-ı cihān** keskin (FKD, G.242, B.3).

pādişāh-ı ʿālem: [1] Dünyanın padişahı.

Seyr kılsañ her behāʿim-řabʿ-ı ʿālem ĥod-pesend / **Pādişāh-ı ʿālem** olmaz ādem ĥod-pesend (FKD, G.42, B.1).

pādişāh-ı berrũ veʿl-bahreyn: [1] İki denizin ve karanın sultanı.

ʿAzĭz-i Mışr kıldı **pādişāh-ı berrũ veʿl-bahreyn** / Görüp řāyeste-i ʿizz ü sezā-yı rũtbe-i ʿulyā (FKD, Kıt'a 15, B.10).

pādişāh-ı dād-gũster: [1] Adaletli sultan.

Ĥazret-i Sultān Ğāzĭ Ĥān Murād-i kām-gār / **Pādişāh-ı dād-gũster** kām-bĭn ü kām-yāb (FKD, K.5, B.31).

pādişāh-ı meh-cenāb: [1] Ay yüzlü sultan.

Pādişāh-ı meh-cenābā mihr-i gerdũn-mesnedā / Ey ki řadriũ āsumāna āsitānuñdur meʿāb (FKD, K.5, B.38).

pādişāh-ı memālik-i naşm: [1] şiir ũlkesinin sultanı.

Pādişāh-ı memālik-i naşmam / Eyleyerem řabʿuma řenā-ĥʿānĭ (FKD, K.17, B.64).

pādişāh-ı rubʿ-meskũn: [1] Dört kıtaya egemen sultan.

Çahramān-ı Cem-livā İskender-i Rüstem-veġa / **Pādişāh-ı rub^c-meskūn** zīb-i çarġ-ı nüh-
kıbāb (FKD, K.5, B.30).

pādişāh-ı Rūm-ı İskender-nijād: [1] Anadolu'nun Büyük İskender yaratılışlı sultanı.

Müjde ammā müjde-i fetġ-i der-i Dārū's-selām / K'aldı anı **pādişāh-ı Rūm-ı İskender-nijād**
(FKD, Kıt'a 8, B.3).

pādişāh-ı suġan: [1] Sözü'n sultanı (şiir ülkesinin padişahı).

Demezem kim menem digerhā nīst / **Pādişāh-ı suġan** faķīr benem (FKD, G.206, B.14).

pādişeh: [1] Padişah || sevgili, güzel.

Nev-be-nev luġflar it tāze iken **pādişehūm** / 'Āşıķuñ köhne berāt-ı ġamı tecdīd olmaz (FKD,
G.113, B.3).

pādişeh-i ġüsn: [1] Güzellik padişahı || sevgili.

Ol **pādişeh-i ġüsn** ü büt-i mihr-nijād / Kim ismi Laġīf oldu vü resmi bī-dād (FKD, Rūbai 11,
B.1).

pādişeh-i 'işve-sipāh: [1] Naz ordusunun sultanı.

Şānekallāh zihī **pādişeh-i 'işve-sipāh** / Nedür ol ġüsn-i gelū-süz zihī şun^c-ı ilāh (FKD, K.9,
B.1).

pādişeh-i serīr-i nāz: [1] Cilve tahtının sultanı.

Pādişeh-i serīr-i nāz olmuş o çeşm-i 'işveġer / Şalmada kaçd-ı cān için peyk-i nigāhu her
taraf (FKD, G.156, B.2).

pā-endāz kıl-: [1] Büyük bir kimsenin yoluna halı sermek (AFÎFÎ, C.1, s.334). Aşağıdaki tanıkta, deniz dalgalarının paşanın gemisine halı olduğu anlatılmaktadır.

Yaġod bir şūġ-ı mā'ī mevci ġārā **kıldı pā-endāz** / Ķudūm-ı zevraķ-ı Pāşā-yı 'ālī-cāh-ı zī-şāna
(FKD, K.7, B.16).

pāk: [1] Temizlenmiş.

Devr-i ġüsninde o şūġuñ fikr-i şevķ-i vaşl ile / Gerd-i ġamdan ol ġadar mir'āt-ı 'ālem
pākdür (FKD, G.98, B.4).

pāk kıl-: [1] Temizlemek.

Çārübī-i tīre-dūd-ı dilden / **Ƙıldum** mehi gerd-i nürdan **pāk** (FKD, Terci-bend 1, B.54).

pāk-meşreb: [1] Temiz yaradılışlı. || İyi huylu.

Ĥased ol **pāk-meşreb** rind-i deryā-nūşa kim bī-bāk / Gezüp Nīl üzre ‘işret eyleye dil-berle rindāne (FKD, K.7, B.31).

pā-māl et-: [1] Ayaklar altına almak, çiğnemek.

Beni bu kūr-dilān tırma **etmede pā-māl** / Ĥazīz-i ĥāk-i mezelletde dürr-i menşūram dīvān(FKD, K.14, B.11).

pā-māl eyle-: [1] Ayaklar altına almak, çiğnemek.

Yeter çemengehümi **eyledüñ** felek **pā-māl** / Ki oldı toĥm-ı dilüm berķ-ı şu‘le-tāb-ı firāk (FKD, G.162, B.2).

pā-māl id-/it-: [6]

1. Üstün gelmek (STEINGASS, s.233).

Felek de olmasa elbetde bir nā-dān **ider pā-māl** / Ezelden resm ü ‘ādetdür bu zillet ehl-i ‘irfāna (FKD, K.7, B.46).

2. Kapatmak, gizlemek.

Pā-māl iderse tırta ĥaṭ-ı sebzüñi n’ola / Gülzār içinde berg-i giyāha ne i‘tibār (FKD, G.45, B.5).

3. Hor görmek, âciz görmek.

İtme pā-māl ki Ƙays’uñ dil-i pür-dāğıdur / Ğonca-i lāle-i pejmürde-i şaĥrā-yı cünün (FKD, G.243, B.3).

4. Uzun saçın bele dolanması.

Zülfün o büt-i tāze-belā **itmede pā-māl** / Nev-kāfir olan ‘izzet-i zünnārı ne bilsün (FKD, K.4, B.19).

5. Bozmak, dağıtmak.

Destār-ı kebūdın feleküñ **itmege pā-māl** / Mevķūf-ı kemīn neşve-i peymāne-i ‘aşķam (FKD, G.197, B.3).

6. Ayaklar altına almak, ezmek.

Çarḥ-ı dūn yā Rab Fehīm-i ‘āşık-ı üftādeveş / Hîç mesti şehr-i rüsvâyīde **pā-māl itmesün**
(FKD, G.245, B.5).

pā-māl kıl-: [1] Ayak altında bırakmak || Perişan etmek.

Ol mihr idüm ki sâyem idi āfitāb lîk / **Pā-māl kıldı** sâye-şifat çarḥ-ı dūn beni (FKD, Terkib-bend 1, B.45).

pā-māl ol-: [1] Ayaklar altında ezilmek.

Bād-pā esbāna **pā-māl oldı** düşmen ‘askeri / Görmemişdür böyle bir tūfān-bādı kavm-ı ‘Ād
(FKD, Kıt'a 8, B.13).

pā-māl-i siyāhuñ ol-: [1] Sevgilinin yürüdüğü yolların tozuna yüz sürmek.

Üftādelerüñ **olmağa pā-māl-i siyāhuñ** / Ālüde iderler tenini ḥāk-i rehūñle (FKD, G.265, B.3).

pānzehr: [1] Zehirin tesirini yok eden ilaç.

Dil-rübāsuz āb-ı ḥayvān nūş idersem zehr olur / Zehr şunsa lîk her āhū-nigeh **pānzehr** olur
(FKD, G.85, B.1).

pāre: [1] Parçalamak.

Yine pür-yara olur zaḥm-ı tīgüñ şevḳına bir dil / İderseñ olmaz ey ḥūni dili biñ **pāre** āzürde
(FKD, G.261, B.2).

pāre-i ciger: [1] Ciger parçası.

Laḥt-ı dil ü **pāre-i cigerdür** / Dîk-i mey-i ‘aşk-ı yāra ser-pūş (FKD, Terkib-bend 2, B.63).

pāre-i ḥışt: [1] Kerpiç parçası.

Ser-be-zānū mı olurduḳ bu ḥarāb-ābāduñ / Zîr-i ser eyleyecek **pāre-i ḥıştın** görsek (FKD, G.172, B.4).

pāre-i mir’at-ı ḳalb-i sâde: [1] Temiz yüreğin aynasının parçası.

Sâde-ḳalb ol kim yine bî-reng ü naḳs-ı feyz ider / Ser-şikeste **pāre-i mir’at-ı ḳalb-i sâdeden**
(FKD, G.234, B.4).

pāre-i şîşe-i dil: [1] Gönül şişesinin parçası.

Pāre-i ūīŷe-i dil eylemişüz tīŷemūzi / Bī-sütūn-ı ğam ider ħande görüp pīŷemūzi (FKD, G.291, B.1)

pārsā-yı ħarem-i deyr-i mecāz-ı ‘aşk: [1] Aşkın gerçek olmayan kilisesinin görevli zahidi.

Pārsā-yı ħarem-i deyr-i mecāz-ı ‘aşkam / Nükte-i çeŷm-i bütān menba‘-ı ilhāmumdur (FKD, K.12, B.3).

Pāŷā: [1] Eyyūb Pāŷā.

‘Adālet-güster-i kāmīl kavıyyü’z-zıhn rūŷen-dil / Felek devr itse biñ yıl Mıŷr’a gelmez böyle bir **pāŷā** (FKD, Kıt'a 15, B.12).

Pāŷā-yı ŷāĥib-re’ı ü fermān: [1] Emretme ve görüŷ bildirmeye sahip olan Eyyūp Paŷa.

Bu sūr u pūr-sürūr ‘iŷreti nev-rūz-ı fīrūzi / Mübārek ide Ĥaĥ **Pāŷā-yı ŷāĥib-re’ı ü fermān** (FKD, K.7, B.32).

pās-bān: [3] Bekçi, koruyucu.

Āĥ ile gıryān u nālān devr ider ŷeb-tā-seĥer / Ehl-i dil kūyin o māhuñ **pās-bānından** bilir (FKD, G.112, B.2).

Taĥtgāĥ-ı ŷāĥ-ı ‘aşk-ı ğam-sipehdür sīnemüz / Ĥıfz için düzd-i ŷarabdan **pās-bāndur** gıryemüz (FKD, G.127, B.3).

Pās-bān ol ħarem-i firĥate k’itdi ĥalvet / ŷāĥid-i ĥüsni ŷehinŷāĥ-ı maĥabbet bu gece (FKD, G.257, B.3).

pās-bān-ı baĥt-ı pūr-ĥ‘āb: [1] Uyku dolu talihin bekçisi || Yüze gülmeyen talih.

O olupdur **pās-bān-ı baĥt-ı pūr-ĥ‘āb** / Ezelden dāde-i bī-dār-ı ‘āŷıĥ (FKD, G.163, B.5).

pās-bān-ı dil: [1] Gönlün bekçisi.

Baĥtumuz ĥ‘āb içre olsun tā-ķıyām-ı ŷubĥ-ı ĥaŷr / **Pās-bān-ı dil** yeter bu nāle-i ŷeb-ĥızümüz (FKD, G.130, B.4).

pās-bān-ı metā‘-ı rāz: [1] Sır malının bekçisi.

Çeŷm-i ser-mest ü ğamze-i ğammāz / **Pās-bān-ı metā‘-ı rāzumdur** (FKD, G.71, B.2).

pās-pān-ı çārsū-yı nev-bahār: [1] İlkbahar çarŷısının bekçisi.

Ġonca-i gülden firāz-ı gül-büne fānūs aşub / Bülbül oldu **pās-pān-ı çārsū-yı nev-bahār** (FKD, G.48, B.3).

pāşīde-dāne: [1] Serpilmiş taneler.

Degüldür aħter o **pāşīde-dāne** aħkerdür / Hilāl şanma o nūrı ki dās āteşdür (FKD, G.108, B.2).

pāy: [5] Ayak.

Benüm ki **pāyuma** tā oldu āşinā zencīr / Ĥasedle ‘aql-ı küle itdi iktizā zencīr (FKD, G.65, B.1).

Dil oldu silsile-zād-ı ĥarīm-i zülf-i dirāz / İderse **pāyına** rū-māl dā’imā zencīr (FKD, G.65, B.2).

Giryeyle idüp cüyveş ol servi der-āgūş / **Pāyına** düşüp gūşe-i dāmāna şarılsam (FKD, G.198, B.2).

Dehri ‘aks-i nūruñ idüp feyz-yāb-ı mihr ü meh / **Pāyuña** itse n’ola ĩşār-ı gevher rüz u şeb (FKD, K.1, B.29).

Cününüm eyledi tuğyān ‘aceb mi cū gibi dil / Düşürse **pāyını** zencīr-i deşt ü saħrāya (FKD, K.8, B.3).

pāyāna ir-: [1] Bitmek, nihayete ermek.

Ķadīmī de’b-i üstādān-ı siħr-āmūz-ı ‘ālemdür / Du’āya ibtidā eyler çasīde **irse pāyāna** (FKD, K.7, B.63).

pāy-be-dāmen-i genc-i ferāğ ol-: [1] Kurtuluş hazinesinden vazgeçmek.

Bu rütbe ‘acizde dil-i güm-kerde-reh nice / Bir laħza **pāy-be-dāmen-i genc-i ferāğ olur** (FKD, Terkib-bend 1, B.5).

pāy-best ol-: [1] Esir olmak.

Ben murğ-ı zīrekem der iken āħir esfelüñ / Şālvārı bendi dāmı olup **pāy-best olur** (FKD, Terkib-bend 1, B.36).

pāy-beste: [1] Bağlı, esir.

‘Uğde-i zūnnār-ı dām-ı küfr-i zülfin seyr idüñ / Zāhidānuñ **pāy-beste** murğ-ı ĩmānın görüñ (FKD, G.182, B.6).

pāy-best-i dām: [1] Tuzağa düşürmek || Ayağını bağlamak.

Şaydgāh itse ne dem şahn-ı kazāyı turrası / **Pāy-best-i dām** ider murğ-ı belāyı turrası (FKD, G.278, B.1).

pāye-i hūsn: [1] Güzelliğin derecesi.

Ey serv n'ola pest ise hūrşīd-i kıyāmet / Besdür ki bülend oldı senüñ **pāye-i hūsnüñ** (FKD, G.181, B.6).

pāy-ı 'aql-ı beste-i zencīr-i sevdā: [1] Aşk bağının bağlarıyla aklın ayağını tutsak etmek.

‘Āşıkam ‘āşık ki fikr-i zülf-i havrā eylemem / **Pāy-ı 'aql-ı beste-i zencīr-i sevdā** eylemem (FKD, G.203, B.1).

pāy-ı cünün: [1] Āşığın ayağı.

Dil degül keşret-i sevdān ile mecnūnuñ olan / Beste-i silsile-i zülfüñ olur **pāy-ı cünün** (FKD, G.243, B.7).

pāy-ı dāmen: [1] Göz kapamak, uyumaya başlamak.

Çeşm-i ser-mest-i bütān hep kaldılar maħmūr-ı nāz / Oldı müjgān **pāy-ı dāmen** ğamze ser-der-ceyb-i h'āb (FKD, K.5, B.41).

pāy-ı esb: [1] Atın ayağı.

Nīm-cünbiş itmeden ebrū-yı şemşīr-i ğuzāt / Kelle-i şī'ī olurdı **pāy-ı esbe** būs-dād (FKD, Kıt'a 8, B.9).

pāy-ı taht: [1] Başkent.

Bulsa dīvāne gönül şāh-ı cünūna taħrīb / **Pāy-ı taht** olmaz ise ğūşe-i vīrāne yeter (FKD, G.62, B.4).

pāy-ı yār: [1] Sevgilinin ayağı.

Meger oldı **pāy-ı yāra** gözümüñ revāne seyli / Ki o naħl-i 'işve-bāzuñ dil-i zāra var meyli (FKD, G.285, B.1).

pāyına düş-: [3] Ayağına düşmek, ayağına kapanmak.

Pāyına düşdüm idüp girye-i bī-tābāne / Dedüm itdüñ beni çün bī-dil ü dīn ü bī-hüş (FKD, G.144, B.13).

Ġazabla gūş idüp düşnām-ı la^lin **pāyına düşdüm** / Yıkar mı mey-ḥ^yārı ger olsa şarāb-ı erġavān keskin (FKD, G.242, B.4).

Düşmek için **pāyına** gülzārda bād-ı şabā / Mestvārī kendüsin üftān ü ḥīzān gösterür (FKD, K.10, B.19).

pāyına ġaltān ol-: [1] Ayaġına gelmek, onun hizmetini görmek.

Mevc-i ābāsā kıyāmet **pāyına ġaltān olur** / Ol tezervüñ cünbiş-i serv-i ḥırāmānın görüñ (FKD, G.182, B.4).

pāy-māl eyle-: [1] Ayak altında ezmek, mahvetmek.

Cān u dil **eyle** taqaddümde dehānum **pāy-māl** / Nā-gehān olsa muşavver büse-i pāy-ı laṭīf (FKD, G.157, B.8).

pāy-mālān: [1] Ayaklar altında kalanlar.

Senüñ üftāden olmadan der idüm / **Pāy-mālāna** dest-gīr benem (FKD, G.206, B.3).

pāy-māl-i bed-güherān: [1] Deġersizlerin ayakları altında olmak.

Ḥazefveş olmadayam pāy-māl-i bed-güherān / Dirīġ bilmediler kim ne gence gencūram (FKD, K.14, B.6).

pāy-tā-ser: [4] Baştan ayaġa.

Pāy-tā-ser āteşem ammā ki zībaġ-tīnetem / Āfitābāsā n'ola olsam ser-ā-pā mużtarib (FKD, G.20, B.6).

Pāy-tā-ser edeb-ārā-yı leb ol ġonca-şıfat / Gül-i būs-ı der-i cānān olacaşın āḥir (FKD, G.66, B.14).

Ḥırş ile itdüm vücūdum **pāy-tā-ser** āyīne / Sīr-çeşm olmak için ol pür-cefāyı görmege (FKD, G.263, B.2).

Bu sūzişle bir āh-ı serd urayım felek / Yaḥ-beste olurdu **pāy-tā-ser** düzaḥ (FKD, Rübai 10, B.2).

pehlevān-ı pāytaḥt-ı ġam: [1] Üzüntü başkentinin kahramanı.

Oldı devr-i devlet-i şāḥib-kırān-ı ʿaşġda / **Pehlevān-ı pāytaḥt-ı ġam** dil-i bībākümüz (FKD, G.128, B.4).

pehlüya çek-: [2] Yanına getirmek.

Pehlüya çeküp rûhveş ol mâhı felekde / 'İsâ gibi hürşîd-i dirahşâna şarılısam (FKD, G.198, B.3).

Pehlüya çeküp bir gece mihr-i ruhı / Sînem olsa müşâbih-i sîne-i şubh (FKD, Rübai 9, B.2).

pehlü-yı pür-dâğ: [1] Yara dolu omuzlar.

Mihr ü mehle âsumân bir sîne-süz abdâldur / Kim tırur **pehlü-yı pür-dâğında** aḥker rûz u şeb (FKD, K.1, B.11).

pejmürde[1]: Dağınık, perîşan.

Lâle-i mâh u gül-i mihr olsa **pejmürde** n'ola / Ḥamdü li'l-lâh âfitâb-ı meh-cebînüm tâzedür (FKD, G.94, B.2).

pejmürde eyle-: [2] Soldurmak.

Tek hemân **eyleme pejmürde** nihâl-i emelüm / Yoḥsa ey ebr-i 'aṭâ neşv ü nemâdan geçdüm (FKD, G.218, B.2).

Pejmürde eylemiş gülünü tâb-ı teşnegî / İtmiş ḥarâret âb-ı ḥayât-ı lebin serâb (FKD, K.13, B.9).

pejmürde id-: [1] Dağıtmak, kötü hâle sokmak.

Mesîḥ olsañ felekden ol nefes kim vâ-pesîñ dirler / Semümäsâ gül-i 'ömrüñ **ider** elbetde **pejmürde** (FKD, Kıt'a 5, B.3).

pejmürde ol-: [2] Dağılmak, perişan olmak.

Ten-i kâfûr-ı ṭab'umda gönül **pejmürde olmuşdur** / Semenderdür ki ebr-i berf içinde mürde olmuşdur (FKD, G.76, B.1).

Fehîm âb-ı ḥayât içre ḳosañ olmaz ṭarâvet-yâb / Gül-i 'ömrüm kim âhumdan benüm **pejmürde olmuşdur** (FKD, G.76, B.6).

pejmürde-dil: [2] Gönlü yaralı.

Açılır **pejmürde-dil** geldükçe nuṭṭa ḥandenâk / Mürdeye güyâ dem-i 'İsâ tebessüm öğredür (FKD, G.92, B.2).

Olmazam **pejmürde-dil** tâ hem-nişînüm tâzedür / Tıfl-ı nev-res şüh-meşreb nâzenînüm tâzedür (FKD, G.94, B.1).

pejmürde-i ‘aşk: [1] Aşkın perişanı.

Ben ki **pejmürde-i ‘aşkam** ne bahâr u ne hâzân / Merd-i mecnûn elem-i seng nedür bilmez hîç (FKD, G.31, B.7).

pek: [1] Çok fazla, öyle pek.

Ben şâ‘irem ammâ degülem **pek** cerrâr / Cerrâram u aġniyâyı itmem bî-zâr (FKD, Rûbai 15, B.1).

pelengî-hû: [1] Öfkeli.

Mihr ü mehle bu **pelengî-hû** sipihr-i kîne-cû / Bir ġazanferdür ġidâ eyler iki ser rûz u şeb (FKD, K.1, B.2).

penâh: [3] Sığınma, sığınacak yer.

Gerekse cân-ı Mesîh ol gerekse rûh-ı muğaddes / Saña Fehîm hişâr-ı ‘adem **penâh** gerekdür (FKD, G.100, B.11).

Fikr it sitem-i ġamze ile hâlini cānuñ / Kim hâne-i cellād-ı kâzâ ola **penâhum** (FKD, G.215, B.2).

Penâhum oldı benüm inne rabbenâ le-ġafûrun / Ne deñlü ‘aşî isem de o deñlü maġfûram (FKD, K.14, B.32).

penâh eyle-: [2] Bir yere sığınmak.

Havfumuzdan çeşm-i dil-ber ġamzeyi **eyler penâh** / Kûçe-i ‘aşk içre bî-pervâ yürür mestāneyüz (FKD, G.134, B.3).

Raġşuña şâh-ı levendâne süvâr oldukça / Dâmen-i tîġüñi **eyler** dil-i ‘uşşâk **penâh** (FKD, K.9, B.12).

penâh it-: [2] Sığınak edinmek.

Hâlûñ görüp eyler saña ol şāhuñ teraġhum / Bî-çäre Fehîmâ ser-i küyını **penâh it** (FKD, G.23, B.7).

Âştî-maţlab ‘adem mülkin **penâh itsün** k’o şüh / Şaf-şikendür rûz-ı maġşer şulh-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.4).

penāh kıl-: [1] Sığınmak.

Meh sāye-i arzı **kıldı** kendüye **penāh** / Nā-gāh husūf oldu kıyās itdi hākīm (FKD, Rübai 45, B.2).

penbe-i berg-i semen: [1] Van gülü yaprağının pamuğu.

Gör eşer-i jāleden rütübet-i bāğı / **Penbe-i berg-i semen** şerāre-nişīndür (FKD, G.105, B.3).

penbe-i dāğ-ı cünün: [2] Deliliğin yarasının pamuğu.

Penbe-i dāğ-ı cünün ya nemek-i zaḥm şanur / Berg-i bī-āb-ı ruḥum reng nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B.6).

Serinde **penbe-i dāğ-ı cünündür** / Hemīşe turra-i destār-ı ‘āşık (FKD, G.163, B.4).

penbe-i mevc: [1] Dalga pamuğu.

Ol mey k’ide āteş ile peygār / Ger **penbe-i mevc** olsa cevşen (FKD, Terci-bend 1, B.95).

penbe-i şu‘lenāk: [1] Alevli pamuk.

Dökmede bāda āh-ı dil **penbe-i şu‘lenākini** / Oldı şikūfe rih̄te geldi ḥazān-ı bāğ-ı dāğ (FKD, G.153, B.4).

pençe: [2] Yırtıcı hayvanların tırnakları.

Perri şemşīr-i belādur şāh-bāz-ı çeşminüñ / **Pençesi** tīr-i kazādur şāh-bāz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.1).

Her büt-i rengīn-i sīmīn-sā‘idüñ mānend-i şem‘ / **Pençesinde** şu‘le-bārī berķ urur reng-i ḥidāb (FKD, K.5, B.8).

pençe-i dest-i tazallum: [1] Şikayet elinin pençesi.

Ya şekl-i güldür ol şāh-ı sitem-kāruñ ‘inānında / Ya ḳalmış anda ḥünīn **pençe-i dest-i tazallumdur** (FKD, G.104, B.3).

pençe-i mercān: [1] Bir el şeklini andıran girintili çıkıntılı kırmızı deniz hayvanı.

Feyz-i neşv-i ḥün-ı şiryānumla itse ih̄tilāt / **Pençe-i mercān** olurdu nişter-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B.6).

pençe-i müjgān-ı şūḥ: [1] Coşkulu kirpiklerin pençesi.

Sūzen-i elmās ile olur rüfūger ğamzesi / **Pençe-i müjgān-ı şūhundan** o dil kim çākdür (FKD, G.98, B.3).

pençe-i pür-ḥūn: [1] Kan dolu pençe.

Fehīm'üñ **pençe-i pür-ḥūnı** şanma feyz-i cevriñden / Açılmış dāmenüñde ğonca-i bāğ-ı tazallumdur (FKD, G.103, B.6).

pençe-i şeh-bāz: [1] Şahin pençesi.

Pençe-i şeh-bāzı yaḥod kendi perr ü bālidür / Kebk-i bāğ-ı himmeti dil āşiyānından bilür (FKD, G.112, B.5).

pençe-i şīr-i musavverde zūr olmaz [1] Resimedilen aslanın pençesi gerçeği kadar güçlü olmaz.

Dil gerek zīb-i silāḥ ile şeci^c olmaz merd / **Pençe-i şīr-i musavverde belī zūr olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.8).

pençe-zen-i zūlf-i perīşān: [1] Dağınık saçları tarayan.

Ḥavfum oldur ki perīşān-ter olur zūlfüñden / Şāne kim **pençe-zen-i zūlf-i perīşānuñ** olur (FKD, G.83, B.4).

pend: [3] Nasihat, öğüt.

Nāşih ḥırāş-ı mağz-ı Fehīm itme **pendüñi** / Ben bī-dimāğam u dil-i dīvāne bī-dimāğ (FKD, G.154, B.5).

Senüñ 'ahdüñde nālān yoğ meger 'uşşāk nāşihdan / Ki āb-efşān olur **pend** ile dā'im cān-ı sūzāna (FKD, K.7, B.42).

Zühde tebdīl olamaz **pend** ile 'aşk-ı cān-süz / Şu'le te'sīr-i dem-i serd ile kāfūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.12).

per: [2] Kanat.

Ya kirm-pīlelerdür olup cem^c-i çeng-sebz / Ol **per** nevā-yı rüḥlaruñ berg-i tütıdur (FKD, G.70, B.3).

Pervāz idemem bāğ-ı ruḥa bīm-i ḥayādan / Murğ-ı naẓar-ı 'āşıkam ammā ki **perüm** yoğ (FKD, G.166, B.2).

per-i bülbül: [1] Bülbülün kanadı.

O âteşle olur bi't-ṭab^c her sāl / Çü hākister **per-i bülbül** perīşān (FKD, G.232, B.4).

per-i Cebre'īl: [1] Cebrail'in kanadı.

Ey şāh-ı kec-külāh-ı melā'ik-sipāh-ı ḥüsñ / Eyle otağ-ı şāhi **per-i Cebre'īl'den** (FKD, G.235, B.6).

per-i zāğ: [1] Karganın kanadı.

Yanmağdadur cihān u mihr-i aḥker-i dāğ / Bir rengdedür hilāl-i 'ıyd ü **per-i zāğ** (FKD, Rübai 28, B.1).

per aç-: [1] Kanat açmak, uçmak.

Hümādur lāne-i mehde **per açmış** / O hāl ile iki müşkīn hilālūñ (FKD, G.177, B.4).

per ü bāl: [1] Kol kanat.

Bülbül-i bāğçe-i ye's tesellī bulmaz / Yazsa ṭāvūs-şıfat ger **per ü bāl** üstine gül (FKD, G.196, B.2).

perde: [3] Musiki makamları.

Elvān-neğam ol bāğ-ı tecerrüde Fehīm / Bülbül gibi her **perdeden** āheng-i sürüd it (FKD, G.22, B.5).

Muṭrib o **perde** ḳaşr-ı şafā 'ankebūtudur / Ḳānūn u çeng perdesi anuñ büyütidur (FKD, G.70, B.1).

Muṭrib o perde ḳaşr-ı şafā 'ankebūtudur / Ḳānūn u çeng **perdesi** anuñ büyütidur (FKD, G.70, B.1).

perde: [1] Gözün iyi göremeyecek duruma gelmesi.

Perdesin pīrehen-i Yūsuf-ı maḳşūd itdüm / 'Ayn-ı Ya'ḳüb-ı emel muntazır-ı nūr henüz (FKD, G.120, B.5).

perde it-: [1] Kapamak.

Perde itdün gece destün çşm-i ḥ'āb-ālūduña / Eyledün meftün beni nāz-ı ḥicāb-ālūduña (FKD, G.250, B.1).

perde-der-i 'ışmet-i nākūs-fürüş: [1] Kilise çanının namusunu bozan.

Habbezā müflis-i naqd-ı dil ü sālūs-metā^c / Merhabā **perde-der-i ʿiṣmet-i nākūs-fürüş** (FKD, G.144, B.7).

perde-derī it-: [1] Utanmamak.

Dest-i küstāhumuz **itdükçe perde-derī** / Şāhīd-i hüsni degül ʿiṣmeti rüsvā iderüz (FKD, G.131, B.4).

perde-i çeşm: [3] Göz perdesi.

Āyīne-i ʿizzetde seyr iderdi Hāḳḳ'ı / Olmasa eger **perde-i çeşmi** māni^c (FKD, Rübai 27, B.2).

ʿAks-i hüsni kim meh-i burc-ı dil-i bī-bākdür / **Perde-i çeşmüm** o mäh-ı fitneye eflākdür (FKD, G.98, B.1).

Mihrine aldanma çarhuñ baḳma şekl-i mähına / **Perde-i çeşmünde** devr olsa muşavver rüz u şeb (FKD, K.1, B.13).

perde-i çeşm-i bütān-i şüh: [1] Coşkun güzellerin gözünün perdesi.

Ġamzeyüz ammā ki Mirrīḥ-i cihān-ı fitneyüz / **Perde-i çeşm-i bütān-ı şūhdur** eflākümüz (FKD, G.128, B.2).

perde-i eflāk: [1] Gökyüzünün örtüsü.

Perde-i eflāki eyler çāk zūr-ı bād-ı āh / Hāle fānūs-ı çerāğ-ı ḥaverī olmaḳ nedür (FKD, G.91, B.4).

perde-i ḥayā: [1] Utanma örtüsü.

Şuʿā^c-ı rüyüñ olur **perde-i ḥayādan** fāş / Olur mı pertev-i meh-tāba kehkeşān māni^c (FKD, G.151, B.2).

perde-i ḥünīn: [1] Kanlı perde.

Çeşmünde siyeh **perde-i ḥünīn** degüldür / Müsvedde-i mecmūʿa-ı esrār-ı füsündür (FKD, G.73, B.5).

perde-i kefen-düşmen: [1] Kefene düşman örtü.

Benem o ʿāşık-ı mecnūn-ı pīrehen-düşmen / Fezā-yı ḥaşrda da **perde-i kefen-düşmen** (FKD, G.239, B.1).

perde-i müşkîn: [1] Misk kokulu ayva tüyü.

Şem^c-i ruhsāruña haṭ **perde-i müşkîn** çekeli / İtmege seyr-i cemālūñ bulamaz rāh nesīm
(FKD, G.214, B.2).

perde-i pīrāhen: [1] Gömlek perdesi.

Ey çerāğ-ı çeşm-i ‘āşık ben ki fānūs-ı hayālem / Cāme-ḥ‘ābum rūşen eyle **perde-i pīrāhenümden** (FKD, G.238, B.4).

perde-i reng-i ḥicāb: [1] Utangaçlık renginin örtüsü || Yüzün kızarması.

Girerdi **perde-i reng-i ḥicāba** / Göreydi naqş-ı hoş-rengīni Mānī (FKD, Kit'a 6, B.5).

perde-i zülf: [1] Saçın perdesi.

İstemez kālā-yı ḥüsni ola tārāc-ı niğāh / **Perde-i zülfin** anuñçün nīm-bāz eyler baña (FKD, G.6, B.3).

perde-nişīn-i ḥarem-i mihr: [1] Güneşin haremının perde arkasında oturan.

Ḥüsni ger **perde-nişīn-i ḥarem-i mihr** olsa / ‘Aksi āyīne-i çeşmümdede yine ḥāzırdu (FKD, G.107, B.4).

perde-nişīn-i ḥarem-i nūr: [1] Nur haremının perde arkasında oturan.

Merdüm-i çeşmi gibi ḥāl-i ruḥı / **Perde-nişīn-i ḥarem-i nürdür** (FKD, G.74, B.5).

perde-pūş: [1] Gizleyen, saklayan.

Çözme zülfüñ bāğbānı itme sünbüldeñ ḥacīl / **Perde-pūş** itme ruḥuñ kıl bülbüli gülden ḥacīl
(FKD, G.185, B.1).

perestār-ı kazā: [1] Kaderin hizmetçisi.

Yürütüdi fitnegāh-ı ‘aşk içinde ḥ‘āce-i evvel / **Perestār-ı kazāyı** gamze-i cānāneden soñra
(FKD, G.253, B.3).

perestiş: [1] Tapınma, meyl etme, gönülden bağlanma.

Raķīb māni^c olur ol büte **perestişüme** / Ğarībdür k’ola iblīs berhemen-düşmen (FKD, G.239, B.4).

perestiş it-: [1] Tapınmak, taparcasına sevmek.

‘Aşkdandır baña bu luṭf-ı ‘azîm / ‘Aşka **itsem perestiş** erzânî (FKD, K.17, B.77).

perestişkâr-ı mihr-i sâgar-ı gerdân: [1] Dönen kadehin şefkatine tapan.

Ayağ-ı mäh-ı gerdüna baş egmem tâ sebûāsâ / **Perestişkâr-ı mihr-i sâgar-ı gerdānuñam** sâķî
(FKD, G.283, B.6).

pergāle-ḥîz: [1] Parça saçan.

Laḥt-ı cigerle dīde ki **pergāle-ḥîz** olur / Her nevk-i ḥār u ḥasla lâle-ḥîz olur (FKD, G.90, B.1).

pergār-ı ma‘āni: [1] Anlamlılığın pergeli.

Eflāk-ı cihān-ı naẓma merkez / **Pergār-ı ma‘āniye** medāram (FKD, Terkiḋ-bend 2, B.73).

perhîz it-: [1] Uzak durmak, sakınmak.

Çeşmüñi ḥ‘āb-ı teğāfûl ṭurfa bīmār eylemiş / Kim niğāh-ı ‘iṣve vü nāz itmeden **perhîz ider**
(FKD, G.53, B.2).

perhîz eyle-: [1] Mānen yasaklanan şeylerden kendini çekmek, uzak tutmak.

Ṭabîb-ı ‘aşķ didi **eyle** şihḥate **perhîz** / Marîz-i derd-i cününām ğarîb rencürām (FKD, K.14,
B.40).

perhîz-i nezāre: [1] Bakıştan kendini esirgeme.

Āyîne-i küll olsa da **perhîz-i nezāre** / Olmuş ezeli nergis-i bīmāruña maḥşûş (FKD, G.146, B.3).

perî: [13] Cinlerin çok güzel olduğu düşünölen bir grubu || Güzel yüzlü sevgili.

İtdi mestāne-nigehle ol **perî** ‘arz-ı cemāl / Keyf-i ḥüsnüyle dil-i bî-ḥüşum itdi denk ü lāl
(FKD, Diğēr 1, B.13).

Melā’ik ya **perîdür** küşte-i bismilgeh-i çeşmi / Zemîni ferş-i gül-güsterde vü ḳurbāniyān
ğā’ib (FKD, G.19, B.6).

Gā’ibde ol **perî** baña teklîf-i şî’r ider / Ṭütî ne söylesün diye āyîneden cüdā (FKD, G.2, B.4).

Ey **perî** eyleme ḥürşîd gibi ‘arz-ı cemāl / Kendi nūruñda ki pinhān olacağsın āḥir (FKD, G.66,
B.4).

Cihān pür-fitnedür dehre ḳazā āyā ne şalmışdur / Meger mestāne raḥşın ol **perî** meydāne
şalmışdur (FKD, G.75, B.1).

‘Aşk-bāzuñ ey **perī** Cibrīl ise maħrūmdur / Ehl-i dilden olsun efsūs u te’essūf ber-ṭaraf (FKD, G.155, B.2).

Teshīre kādir olamadı ol **perī** daħı / ‘Ālemde bir Fehīm gibi siħr-sāz hayf (FKD, G.159, B.9).

‘Ayān itsün demidür her **perī** bir gül-bün-i şu‘le / Yeter sūz-ı derūnın dilde meknūz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.4).

Güş kıl ey **perī** ki za‘fumdan / Ğāyibāne saña ḥiṭāb itdüm (FKD, K.2, B.24).

Mecnūnların itse o **perī** beste-i zencīr / Ben bende daħı zülf-i perīşāna şarılsam (FKD, G.198, B.4).

Meyl itme ḥaṭṭa ğā’ib olur ḥüsnüñ ey **perī** / Şāh olsa nā-bedīd sipāha ne i’tibār (FKD, G.45, B.4).

Bir özge **perīyi** sevdi dīvāne Fehīm / Kim ‘āşık-ı mecnūnını ma‘kūl ister (FKD, Rübai 19, B.2).

Eylemiş tebdīl-i şūret zāhir olmuş bir **perī** / Pür-firīb ol dil-ber-i ‘ayyāra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.3).

perī-rū: [5] Yüzü güzel olan sevgili.

‘İydgehde ol perī-rū eylese ref‘-i niķāb / Yalnız ‘İyd-i Fehīm olmaz olurdu ‘İyd-i ‘İyd (FKD, G.41, B.5).

N’eylesün dil ol **perī-rū** itmeyince i’tibār / Siħr-pīrā-bīn Fehīm şā’ir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.7).

Her **perī-rū** eyledi vaşfumda bir mu‘ciz-edā / Siħr ü efsūn içre derc olmuş Fehīm efsāneyem (FKD, G.212, B.7).

‘Arz idüp ḥüsnin o cādū-nigehüm ḥübāna / Eyledi cem‘ **perī-rūları** āyīnesine (FKD, G.269, B.3).

Tā-be-key tenhā-nişīn ü ‘āķil ü ferzāneyem / Başuma üşdi **perī-rūlar** bugün dīvāneyem (FKD, G.212, B.1).

perī-ruḥ: [1] Peri yanaklı.

Sen **perī-ruḥ** var iken zerrece gelmez gözüme / ‘Arz-ı ḥüsn eylesün mihr-i felek-zād yeter (FKD, G.61, B.6).

perī-zād: [1] Peri gibi güzel.

Feryād feryād ey **perī-zād** / Besdür dil-i ‘aşıka bu bī-dād (FKD, Terkib-bend 2, B.34).

perīşān: [11] Dağınık, karışık || üzgün, dertli.

İtdi her bir gönçayı pür-nāfe feyz-i bŷy-ı dost / Var ise oldı **perīşān** sünbül-i gīsū-yı dost (FKD, G.25, B.1).

İtme cem‘-i dil-i ‘uşşākı **perīşān** ey zŷlf / Bād-ı āh ile perīşān olacaqsın āhır (FKD, G.66, B.8).

Ꞗılma her raḥne-i dendānuñı yüz biñ dile laḥt / Zŷlfini itme **perīşān** yeter ey şāne yeter (FKD, G.62, B.3).

İtme cem‘-i dil-i ‘uşşākı **perīşān** ey zŷlf / Bād-ı āh ile perīşān olacaqsın āhır (FKD, G.66, B.8).

Ꞗemende nŷş iderdŷm mŷl **perīşān** / O bed-mestŷm gelŷp kākŷl-perīşān (FKD, G.232, B.1).

O āteşle olur bi‘ṭ-ṭab‘ her sāl / Ꞗŷ hākister per-i bŷlbŷl **perīşān** (FKD, G.232, B.4).

Fehīm itdi görŷp mir‘āt-ı ṭab‘um / Kelāmum ṭŷṭi-i Āmŷl **perīşān** (FKD, G.232, B.5).

Sözŷm kec olsa da ma‘zŷr tut **perīşānem** / Ki gŷç gelŷr suḥan-ı rāst ehl-i sevdāya (FKD, K.8, B.29).

Bāḡbāna sŷnbŷle Ꞗıl mŷjde tā-key şeklini / Kākŷl-i dil-ber gibi bŷyle **perīşān** gŷsterŷr (FKD, K.10, B.15).

Elfāz-ı tāze ile **perīşān** suḥanları / Dŷrr-i naḡim dŷşdi şanurlar niḡāmdan (FKD, Terkib-bend 1, B.27).

Nişān-ı ittiḥād-ı ḥŷsn ŷ dildŷr / K’olup bād-ı ḥazandan gŷl **perīşān** (FKD, G.232, B.3).

perīşān eyle-: [1] Sıkıntılı ve kederli eylemek.

Eyle ‘uşşākı **perīşān** ki benem ‘ālem-i ‘aşḡ / Ğarazuñ ‘āşık ise bu dil-i nā-şād yeter (FKD, G.61, B.4).

perīşān id-/it-: [3] Perişan olmak.

Zŷlfin o mest ḥāk ile yeksān idŷp gelŷr / ‘uşşāḡ-ı pāy-mālī **perīşān idŷp** gelŷr (FKD, G.111, B.1).

Nāme-i a‘mālīni ḥalkuñ **perīşān it** Ḥudā / İztırāb-ı sīne-i ehl-i ‘azāb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.6).

Ḥānümānumdan şaķın **itme perīṣān** ey felek / Şüretā kemter şerāram līk āteş-zādeyem (FKD, G.211, B.4).

perīṣān ol-: [4] Dağınmık olmak.

Tüde-i rīg-şıfat gāh idüp cem‘iyyet / Tünd-i bār-ı ğam ile gāh **perīṣān olarak** (FKD, K.16, B.9).

Tebessümle eline aldı şāne / Gül **oldı** ğonca vü sünbül **perīṣān** (FKD, G.232, B.2).

Kākülün vaşfını cem‘ itse şi‘rinde Fehīm / Bozilup defter ü dīvānı **perīṣān olsun** (FKD, G.244, B.7).

Kākülün vaşfını cem‘ itse şi‘rinde Fehīm / Bozilup defter ü dīvānı **perīṣān olsun** (FKD, G.244, B.7).

perīṣān-aḥvāl: [1] Acınacak durumda olan.

Eyleyen ũurrañı her demde **perīṣān-aḥvāl** / Gāh āh-ı dil-i sevdā-zededür gāh nesīm (FKD, G.214, B.3).

perīṣān-destār ol-: [1] Sarığı dağılmış || Dış görünümü perişan vaziyette olmak.

Sünbül **olsun** yine mestāne **perīṣān-destār** / Ergāvān ķāmet-i bālāsına vālā geysün (FKD, G.246, B.2).

perīṣān-ḥātır: [1] Kalbi kırık, gönlü incinmiş.

Göñül ol ũurrada cem‘ itme ‘aķluñ / **Perīṣān-ḥātır** u āşüfte-rāy ol (FKD, G.191, B.2).

perīṣān-ı ğurbet: [1] Gurbetin sefili.

Bir dil-rübā da yoķ ki ide beste-pā bizi / Zülf-i bürīde gibi **perīṣān-ı ğurbetüz** (FKD, G.132, B.7).

perīṣān-ter: [2] Çok perişan.

Ḥavfum oldur ki **perīṣān-ter** olur zülfüñden / Şāne kim pençe-zen-i zülf-i perīṣānuñ olur (FKD, G.83, B.4).

Perīṣān-ter olurдум belki andan / Eger zülf-i nigāra şāne olsam (FKD, G.199, B.5).

perniyān: [1] Desenli Çin ipeği (DEHHUDA, C.4, s.5527). Tanıkta ipekten yapılmış örtü, yorgan vb. anlamında kullanılmaktadır.

Şeb-i gam h̄āba varsa merdüm-i çeşmi ruḥı üzre / Nesīc-i pertev-i mehden muṭallā
perriyān örter (FKD, G.63, B.2).

perriyān-ı nikāt-ı elfāz: [1] Söz nüktelerinin ipeği.

Perriyān-ı nikāt-ı elfāzum / Cāme-h̄āb-ı nigār-ı ma‘nīdür (FKD, G.97, B.5).

perr: [1] Kanat.

Perri şemşīr-i belādur şāh-bāz-ı çeşminüñ / Pençesi tīr-i kaçādur şāh-bāz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.1).

perr ü bāl: [2] Kanat.

Pençe-i şeh-bāzı yaḥod kendi **perr ü bālidür** / Kebk-i bāğ-ı himmeti dil āşiyānından bilir
(FKD, G.112, B.5).

Olurduḡ şem‘üne pervāne ey dil / Olaydı mihr ü mehden **perr ü bālūñ** (FKD, G.177, B.7).

perr-i hümā: [2] Hüma kuşunun kanadı.

N’eyleyim ben hem-nişīn-i cuḡd-ı her-vīrāneyem / Gerçi ferş-i ḥāneme **perr-i hümā**
cārūbdur (FKD, G.69, B.7).

İtmeden şeh-bāz-ı çeşmi nīm-pervāz-ı nigāh / Ḥavfdan rīzān ider **perr-i hümāyı** ḡamzesi
(FKD, G.288, B.4).

perr-i külāh: [1] Sevgilinin külâhının kanadı.

Olmuş eser-i feyz-i ḥaṭ u ḥāl-i ruḥından / Bir naḥl-i ter-i fitne-şemer **perr-i külāhı** (FKD, G.276, B.3).

perr-i külāh-ı dil-ber: [1] Sevgilinin başlığının sarığı. Külâh, başa giyilen bir giysi türüdür. Bu giysi türü bazen sade bazen de üzerine sarık sarılarak kullanılırdı (PAKALIN, C.2, s.338; KOÇU, s.162).

Oldukça sāye-efgen **perr-i külāh-ı dil-ber** / Vuşlat dilerseñ ey dil ol ḥāk-i rāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.1).

per-tāb eyle-: [1] Atmak, bırakmak.

Gāhī ki müjeñ nāvekinı **eyleye per-tāb** / Bāl ü per-i murğ-ı ecele ola ḥālīde (FKD, G.258, B.2).

per-tāb-ı çengāl-i ‘ukāb: [1] Kartalın pençesine av olmak.

Sāye-i bālinde bir dem rāḫat ümmīdiyle kebk / İtdi ‘amden kendüyi **per-tāb-ı çengāl-i ‘ukāb**
(FKD, K.5, B.14).

pertev: [10] Işık.

Ḥüsni ki **pertev** şala bir gülşene / Ḥāruları hep şerer-i Ṭūr’dur (FKD, G.74, B.4).

Pertevüñden muḫtarib pervānelerdür cān u dil / Şem‘ hem-germiyyetüñden dā’imā bī-tāb
olur (FKD, G.79, B.3).

Beni **pertev** gibi bāğ-ı cihānda ḫ‘ār ider ‘ālem / Gül-i ḫūrşīd de olsam enīs-i ḫār ider ‘ālem
(FKD, G.202, B.1).

Mest iderdi **pertev** ile cümle dünyāyı Fehīm / Feyz-yāb olsa eger meh āfitāb-ı bādeden (FKD,
G.233, B.5).

Ki **pertevine** olur ḫā’il āfitāb meyüñ / Zılāl-i hey’et-i maḫrūṭi-i zemīn-i sebū (FKD, G.247,
B.3).

Bi-ḫamdi’llāḫ zuhūr itdi yine bir kevkeb-i vālā / Cihāna **pertev** ile oldı meh gibi ziyā-baḫşā
(FKD, Kit'a 15, B.1).

Yā Rabb aḫterüm ne siyeh-rū çerāğ olur / Gülzāra düşse **pertevi** murğānı zāğ olur (FKD,
Terkib-bend 1, B.1).

İder **pertev** gedā-yı kevkeb-i ḫāl-i siyāhuñdan / Sipihr-i aḫter-i baḫtum anuñçün tīre-
encümdür (FKD, G.103, B.3).

Ey vücüduñ **pertevindendür** ‘adīm olmaḫ baña / Vācib oldı sāye-i mihr-i ḫadīm olmaḫ baña
(FKD, G.5, B.1).

Bir nihāl-i şu‘le görseñ **pertevinden** bī-ḫod ol / Vādi-i ‘aşḫ içre şāḫib-Ṭūr’a beñzet kendüñi
(FKD, G.284, B.4).

pertev-endāz ol-: [1] Işık saçmak.

Pertev-endāz olsa yüz biñ mihr ü meh ḫuşḫ eylemez / Ol ḫadar dāmān-ı çeşmüñ olmadan
ter rüz u şeb (FKD, K.1, B.46).

pertev-endāz-ı cihān: [1] Dünyayı ışıklandırma, nurlandırma.

Mihr ü māh-ı ‘adli olsa **pertev-endāz-ı cihān** / Tā şabāḫ-ı maḫşer olurdu ber-ā-ber rüz u şeb
(FKD, K.1, B.22).

pertev-gedā: [1] Nur dileyen.

Ruḥ-ı pür-tābuñ ol şām-ı tecellīgāh-ı ḥübīdür / Ki olmuş mihr ü meh **pertev-gedā** nūr-ı niḳābuñdan (FKD, G.230, B.4).

pertev-i ‘aks-i şu‘le: [1] Kırılcımların yansımalarının parlaklığı.

Pertev-i ‘aks-i şu‘lesinden ola / Naḥl-i Ṭūr ergāvān-ı büstānī (FKD, K.17, B.26).

pertev-i cām-ı hilāl: [1] Hilal kadehin parıltısı.

Olsa leb-rīz-i mey-i envār-ı mihr-i meşrebi / **Pertev-i cām-ı hilāl** eylerdi dehri neşve-yāb (FKD, K.5, B.34).

pertev-i dīdār-ı ḥüsn: [1] Güzel yüzün aydınlığı.

Baḥr-ı aşkam **pertev-i dīdār-ı ḥüsne** nāzıram / Mihr ile meh merdüm-i çeşm-i ḥabābumdur benüm (FKD, G.223, B.3).

pertev-i ḥürşīd: [1] Güneşin parlaklığı.

Mihri gördüm ‘arız-ı dil-dāra beñzer beñzemez / **Pertev-i ḥürşīddür** kim nāra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.1).

pertev-i ḥürşīd-i cān: [2] Ruh güneşinin aydınlığı.

Zücāc-ı dilde gör ‘aks-i şarāb-ı la‘l-i cān-baḥşın / Ki itmiş ebr-i cismi **pertev-i ḥürşīd-i cān** ğā‘ib (FKD, G.19, B.4).

Pertev-i ḥürşīd-i cāndur cāmesi ‘İsā-mişāl / Raḳş ider meh gibi bir rūḥ-ı mücerreddür gönül (FKD, G.194, B.4).

pertev-i ḥürşīd-i ruḥ: [1] Güneş gibi parlayan yanak.

Pertev-i ḥürşīd-i ruḥuñla ider / Zerre-şifat mihr-i dirahşān semā‘ (FKD, K.3, B.11).

pertev-i ḥüsn: [2] Güzelliğin aydınlığı.

Naḥl-i Ṭūr olma mu‘arız bize kim **pertev-i ḥüsn** / Şu‘le-zār itdi ser-ā-pāy ref ü rişemüzi (FKD, G.291, B.3).

Ḥāk itse Fehīmā’yı ne ğam **pertev-i ḥüsnüñ** / Ḥürşīd olur sāyeye çün bā‘is-i pestī (FKD, G.290, B.5).

pertev-i ʿiṣmet: [1] Namusluluk ışığı.

Pertev-i ʿiṣmet ider idi ruḥına Yūsuf eger / Eline girse idi dāmen-i ṣad-çākümden (FKD, G.236, B.5).

pertev-i meh-tāb: [1] Ay ışığının aydınlığı.

Şuʿāʿ-ı rūyuñ olur perde-i ḥayādan fāṣ / Olur mı **pertev-i meh-tāba** kehkeṣān māniʿ (FKD, G.151, B.2).

pertev-i meh-tāb-ı gül: [1] Gül renkli mehtabın ışığı.

Cürʿa-rīzüz **pertev-i meh-tāb-ı gülda** reṣkden / Āteş-endāz-ı dil-i pervāneyüz nev-rūzdu (FKD, G.78, B.3).

pertev-i mihr: [2] Güneş ışığı.

Benem ol ʿālem-i vālā ki hezār āteş-i Ṭūr / Ṭutuşur **pertev-i mihr** ü meh-i eflākümden (FKD, G.236, B.2).

Pertev-i mihrem ki şeb-nem şükrüm eyler zerre hem / Dest-gīr-i pāy-mālān bir ġarīb üftādeyem (FKD, G.211, B.7).

pertev-i mihr-i ʿārız: [1] Yanağın güneş gibi parlaklığı.

Pertev-i mihr-i ʿārızı terbiye-baḥş ise olur / Bāğ-ı ruḥında ḥod-be-ḥod sebze-miṣāl reste ḥaṭ (FKD, G.148, B.4).

pertev-i mihr-i kemāl: [1] Olgunluk güneşinin parlaklığı.

Māʿil-i şām-ı cefādur dāʿimā ḥuffāş-ı baḥt / **Pertev-i mihr-i kemālüm** zāhir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.3).

pertev-i nūr: [1] Nur ışığı.

Şemʿ-i baḥtum **pertev-i nūr** ile etmez imtizāc / Belki nūr-ı şuʿle-i Ṭūr ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.1).

pertev-i nūr-ı sirāc: [1] Mum ışığının parlaklığı.

Pervāneyem velīk ziyādan sirişteyem / İtdüm ġdāmı **pertev-i nūr-ı sirācdan** (FKD, G.228, B.4).

pertev-i rüy-ı şafā: [1] Huzurlu yüzün parlaklığı.

Hemîşe şaykal-ı âyînem oldı jeng-i belâ / Henüz **pertev-i rüy-ı şafâ** nedür bilmem (FKD, G.205, B.3).

pertev-i tîğ-i nigâh-ı yâr: [1] Sevgilinin bakış kılıcının parlaklığı.

Pertev-i tîğ-i nigâh-ı yâr olmaz cilveger / Ehl-i diller sîne-i şad-çâki n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.3).

pervâne: [33] Geceleyin mumun ya da ışığın etrafında dönen kelebek || Âşık. Pervâne, muma âşık olarak nitelenir. Bu sebeple mumun etrafında dolanması sebebiyle, sevgilinin etrafında dolanan âşıktır. Pervâne, mumun etrafında dolandıktan sonra yorgun düşer ve kanadını mumun ateşine dokundurunca yanmaya başlar. Bu durum, âşığın sevgiliye ulaşmak için zorluklara katlanmasını ve ölümü göze almasını simgelemektedir. Tasavvufî olarak, mum ilahi aşkı simgelerken, pervâne mürşidi, Allah âşığını temsil etmektedir. Öte yandan, pervânenin ateşe duyduğu aşk Mecusîleri'de anlatılmaktadır.

Hüsni ki odur şem^c şebistân-ı hâfında / Ancağ yine hâli aña **pervânelüg** eyler (FKD, G.54, B.6).

Pervâne idüp yakşa da şem^e beni bahtum / Hâkisterümi zînet-i perr-i meges eyler (FKD, G.57, B.4).

Olur bî-çäreveş efsürde şu^cle / Bu germiyyetle ger **pervâne** olsam (FKD, G.199, B.6).

Lezzet-i şevk-ı maḥabbet niydüğün **pervânede** / Şu^cle-i âha hem-âğüş olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.3).

Dâğlar çevresinde **pervâne** / Şan Fehîmâ çerâğdur gönlüm (FKD, G.222, B.5).

Âhirü'l-emr şoyar çünkü kabâ-yı cismin / Şu^cle devrinde ço **pervâneyi** dîbâ geysün (FKD, G.246, B.4).

Olmasun mı cân-ı 'âşık dâğ dâğ-ı ârzü / Bü'l-heves **pervâneyüz** biñ var çerâğ-ı ârzü (FKD, G.248, B.1).

Çalan hâkisteridür ehl-i süz-ı mâteme mîrâş / Benüm şem^c-i mezârumda yanan **pervânenen** şöñra (FKD, G.253, B.5).

Baña ol şem^c verüp ruḥşat-ı şöḥbet bu gece / İtdi **pervânesin** âteşle ziyâfet bu gece (FKD, G.257, B.1).

Pervâne iseñ şu^cle-i ruḥsârına ey dil / Hürşîd ü mehüñ şa'şasın bâl ü per eyle (FKD, G.267, B.2).

Ėayretle dilüñ mihr gibi Őu'le-i maĖz it / **Pervānefi** deryūzeger-i tāb u tef itme (FKD, G.268, B.5).

Olup āteŐkede Nīl ü semender oldı baĖrīler / Hevāyīler hevāyı eyledi pür-Şem' ü **pervāne** (FKD, K.7, B.27).

Nesīm-i lu'f-ı Ėıfzuñdan olur gülŐen Ėalīlāsā / Eger **pervāne** ursa kendüyi Őem'-i fūrūzāna (FKD, K.7, B.41).

ĖarĖa-i deryā-yı istiĖnā gerek erbāb-ı 'aŐĖ / Bunda ey dil Şem' ile **pervāne** olmaz āŐinā (FKD, G.11, B.3).

Ben siyeh-rūz ki bu baĖt ile **pervāne** olam / Őem'-i ĖūrŐīd ziyā-düŐmen olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.4).

Pertevüñden muğtarib **pervānelerdür** cān u dil / Şem' hem-germiyyetüñden dā'imā bī-tāb olur (FKD, G.79, B.3).

Cem' olurlar gird-i Şem'a gerĖi kim **pervāneler** / Şem'alar e'ṫrāfi aldı bir 'aceb pervāneyem (FKD, G.212, B.3).

Cem' olurlar gird-i Şem'a gerĖi kim pervāneler / Şem'alar e'ṫrāfi aldı bir 'aceb **pervāneyem** (FKD, G.212, B.3).

O Şem'ı meclis-i aĖyārda görüp olduğ / Bu Şeb yine ben ü **pervāne** encümen-düşmen (FKD, G.239, B.3).

Güle **pervāne** bülbül Şem'a bülbül oldı **pervāne** / Bir itdi ikisin 'aks-i ruğ-ı cānāne gülşende (FKD, G.260, B.6).

Ey nālemi iñleden o cāna ne Ėarāz / HīĖ Şem'a nedür bilür mi **pervāne** Ėarāz (FKD, Rübai 24, B.1).

Pervānesi ĖuffāŐ-ı nücüm oldı Fehīm / Mehdür bu Ėazā-Ėānede bir mürde ĖerāĖ (FKD, Rübai 28, B.2).

ĖarīĖ olmadan eyler mi Ėavf **pervāne** / ĖarīĖ-i lücce-i 'aŐĖa hirās āteŐdür (FKD, G.108, B.4).

Ėa' gelse rūy-ı yāre olur ŐevĖ-ı dil ziyād / Olmaz duĖān-ı Őem' ile **pervāne** bī-dimāĖ (FKD, G.154, B.4).

Ėayretüm yok mı benüm düzaĖa girsem ne 'aceb / Göre **pervāneyi** kim āteŐ-i sūzāna girer (FKD, G.59, B.6).

Kendüsin **pervâne** tîge urmasun mı çeşmüne / Hiddet-i gayretle şem^c-i encümen şemşîr olur (FKD, G.86, B.4).

Şu^cle de olsa çeker sîneye dil ma^cşûkın / Göre **pervâne** olur suhte nevmîd olmaz (FKD, G.113, B.4).

Ey şu^cle-i hüsne eyleme **pervâneñi** süzân / Gör luţf-ı güli bülbül-i nālânına kıymaz (FKD, G.114, B.2).

Özge hürşîdüz ziyâmuz ‘âlemi târîk ider / Turfa şem^cüz şu^clemüzdür hem yine **pervânemüz** (FKD, G.124, B.2).

Şem^ci pür-süz u güdâz itse ‘aceb mi şevkumuz / Tâb-ı dilden şu^cleyi âb eyleyen **pervâneyyüz** (FKD, G.134, B.4).

Gül-i hürşîde bülbüldür çerâğ-ı hüsne **pervâne** / Dil-i dîvâneme bak görmedünse bü'l-heves ‘âşık (FKD, G.164, B.3).

Pervâne mecûsî-reviş ü deyr-nişîn şem^c / Hem-mezheb-i pervâne vü hem-reng-i çerâğ ol (FKD, G.189, B.3).

Pervâneym velîk ziyâdan sirişteyem / İtdüm güdâmı pertev-i nûr-ı sirâcdan (FKD, G.228, B.4).

pervâne eyle-: [1] Aşka düşürmek || Mum ışığının etrafında dönen pervâneye çevirmek.

Bir dil ki şem^c-i hüsnuñ ura şu^cle dâğına / **Pervâne eylemez** meh ü mihri çerâğına (FKD, G.252, B.1).

pervâne ol-: [6] Âşığın sevgilinin etrafında dolanarak her türlü duruma hazırlıklı olduğunu göstermeye çalışması.

Şu^cleñe **pervâne olam** görmedüm / Eyledüğün şem^c-i şebistân semâ^c (FKD, K.3, B.2).

Güle pervâne bülbül şem^ca bülbül **oldı pervâne** / Bir itdi ikisin ‘aks-i ruḡ-ı cānâne gülşende (FKD, G.260, B.6).

Neşîm-i şevk-baḡş-ı rûḡ-perverden bulup cānı / Semenler **oldılar** şem^c-i güle **pervâne** gülşende (FKD, G.260, B.5).

Hākistere düşmişsin eyâ çarḡ-ı kebūdî / Bir mäh-ruḡuñ şem^cine **pervâne** mi **olduñ** (FKD, G.175, B.5).

Olurduḡ şem^cüñe **pervâne** ey dil / Olaydı mihr ü mehden perr ü bālūñ (FKD, G.177, B.7).

Tāb-ı mülden rüy-ı hūn-rīzūñ görüp ser-germüñem / Şem‘a **pervāne olurum** āb u tābuñ görmesem (FKD, G.210, B.3).

pervāneāsā: [1] Kelebek gibi (geceleyn ışığın/mumun etrafında dönmesi yönüyle).

Rūh-ı ‘uşşāk olmada **pervāneāsā** muztarib / Oldı gūyā şu‘le-i şem‘-i tecellā muztarib (FKD, G.20, B.1).

pervānegān-ı pertev-i ṭab‘-ı münīr: [1] Parlak mizacın alevinin pervaneleri.

Ya hāl-i la‘l-i dil-ber ü ya rūh-ı ‘īsi‘dür / **Pervānegān-ı pertev-i ṭab‘-ı münīrümüz** (FKD, G.129, B.4).

pervāne-i gerd-i çerāğ-ı sīne: [1] Göğüs mumunun dönen pervanesi. || Âşğın göğsündeki yaralar ateşli olduğundan muma/çırağa, sevgilinin yan bakışı da pervaneye benzetilmektedir.

Hūn-ı dildür revğan-ı kandīl-i dāğ-ı sīnemüz / Ğamzedür **pervāne-i gerd-i çerāğ-ı sīnemüz** (FKD, G.126, B.1).

pervāne-i pür-suḥte: [1] Çok yanmış pervane.

Ol şem‘-i ḥayā-yı edeb-efrūz-ı cemālūñ / **Pervāne-i pür-suḥtesi** bī-cünbiş-i perdür (FKD, G.106, B.3).

pervāne-i pür-suḥte-i āteş-i ğam: [1] Üzüntü ateşinin yanıklarla dolu kelebeği.

Pervāne-i pür-suḥte-i āteş-i ğamdur / Her şu‘leye peyveste olan dūd-ı siyāhum (FKD, G.215, B.4).

pervāne-i şem‘-i tecellī: [1] Tecelli mumunun kelebeği.

Olan **pervāne-i şem‘-i tecellī** / İder hūrşīd gibi cāvidān raş (FKD, G.145, B.8).

pervānelik it-: [1] Hizmette bulunmak.

Yeter **pervānelik** itdüm çerāğ-ı tīre-i ‘aqla / Dil-i sevdā-perestüm bülbul-i bāğ-ı cünün olsa (FKD, G.256, B.2).

pervāne-meşreb: [1] Pervane gibi ateşe düşkün.

‘Acep māhī-i baḥr-ı şu‘ledür dil / Semender-fiṭrat u **pervāne-meşreb** (FKD, G.18, B.3).

pervānevār: [1] Kelebeğin muma olan aşkı için zorluklara katlandığı gibi âşğın da her şeye katlanması.

Hem zebūn ol hem gir āteşe **pervānevār** / Yoḥsa meydān-ı şecā'atda çerī olmak nedür (FKD, G.91, B.3).

pervā-yı cünūn: [1] Delilik korkusu.

Böyle ḳalursa dimāḡuñ eger āşüfte Fehīm / Ne ḡam-ı 'aşḡ ḳalır sende ne **pervā-yı cünūn** (FKD, G.243, B.9).

pervāz eyle-: [2] Uçmak.

Murgān-ı belā **eylemege** 'āleme **pervāz** / Destūr diler cünbiş-i perr-i külehüñden (FKD, G.237, B.3).

Ṭā'ir-i nāvek-i müjgānı Fehīm ol māhuñ / Evcgāh-ı ḡarem-i sīnede **pervāz eyler** (FKD, G.58, B.5).

pervāz id-: [2] Uçmak.

Pervāz idemem bāḡ-ı ruḡa bīm-i ḡayādan / Murg-ı naḡar-ı 'āşıḡam ammā ki perüm yoḡ (FKD, G.166, B.2).

Cibrīl gibi olsa da şad ṭā'ir-i ḡudsī / **Pervāz idemez** heybet-i perr ü külehüñle (FKD, G.265, B.4).

pervāza gel-: [1] Uçmak.

Her noḡta meḡes-mişāl **pervāza gelüp** / Mānend-i mürçe olur ḡad-beyān ḡaṭ (FKD, Rübai 25, B.2).

perverde-i cev: [1] Arpayla beslenen.

Cūd-ı naḡarında ḡar-ı 'İsā da olursa / **Perverde-i cev** cevher-i şehvārı ne bilsün (FKD, K.4, B.26).

perverde-i ḡānedān-ı āteş: [1] Ateş saltanatının yetiştirdiḡi.

Ben şu'le-i pāk-zād-ı 'aşḡam / **Perverde-i ḡānedān-ı āteş** (FKD, Terci-bend 1, B.73).

perverde-i na'fīm-i murād: [1] Dilek nimetlerinin besleyicisi.

Ḳazā ne çāre dili sīr-ḡūn-ı ye's itmiş / İdince herkesi **perverde-i na'fīm-i murād** (FKD, G.39, B.4).

perverde-i nāz u na'fīm: [1] Cilvelenme ve bolluk içinde yetişmiş.

Sīnem içre rûz u şeb hûn-ı cigerle beslerem / Tıfl-ı gam **perverde-i nâz u na'îmümdür** benüm (FKD, G.224, B.4).

perverde-i şekker-i şehâdet: [1] Şehitlik şekerinin besleyicisi.

Kâm-ı dil-i Zeynü'l-âbidîn'dür / **Perverde-i şekker-i şehâdet** (FKD, Terci-bend 1, B.146).

perverde-i şule-i cahîm: [1] Cehennem ateşini alevlendiren.

Tāvüs-ı semenderî-nihâdam / **Perverde-i şule-i cahîmem** (FKD, Terci-bend 1, B.136).

perveriş bul-: [1] Yetiştirilmek.

Benem ol dürr-i deryâ-zâde-i iklîm-i 'ulviyyet / Ki **buldum perveriş** bārân-ı nîsân-ı mezelletden (FKD, K.15, B.4).

perveriş it-: [1] Beslemek.

Lâlesi şule güli şule nesîmi şuledür / **İtdi** bâgum **perveriş** âb ü hevâ-yı hûy-ı dost (FKD, G.25, B.6).

perveriş-yäfte-i şîre-i cân: [1] Ruhun şırasıyla beslemek.

Hûn-ı 'uşşâka dağı tıfl iken olsa mu'tâd / **Perveriş-yäfte-i şîre-i cân** olsa güzel (FKD, G.184, B.3).

pervîn: [1] Ülker yıldızı.

Eşer-i pençe-i şîrânemüz oldu **Pervîn** / Seyr kıl 'âlem-i 'ulvîde bizüm bîşemüzi (FKD, G.291, B.4).

pervîzen-i hürşîd ü meh: [1] Güneş ve ayın eleği.

Eylemiş **pervîzen-i hürşîd ü mehden** bîhte / Dest-i kudret cevher-i âyîne-i idrâkümüz (FKD, G.128, B.6).

pes: [2]

1. Göz ardı etmek, önemsememek.

Bir nigâh-ı bâz **pes** kıldı yine ol pâdişâh / Remz ü îmâ ile söyleşmek olurdu lîk âh (FKD, Diğer 1, B.11).

2. Artık, bundan sonra.

Dāğlar **pes** bu ser-i şüfte-ḥāl üstine gül / Cevrdür bülbüle kim kona sifāl üstine gül (FKD, G.196, B.1).

pes-i kâğıd: [1] Kağıdın arkası.

Ḥavf ile ābveş ider ḥaṭ **pes-i kâğıda** güriz / Şunmağa yazsa dād-ger ol şeh-i girre-meste ḥaṭ (FKD, G.148, B.2).

pes-mānde ol-: [1] Artık, bir şeyden geriye kalan.

Baḥr u ber-i ʿālem yed-i bennā-yı ḳaderde / **Pes-mānde olan** fazla-i āb u gilümüzdür (FKD, G.109, B.3).

pest: [1] Alçak, aşağı, hor görülmek, gözden düşmek.

Ey serv n'ola **pest** ise hürşid-i ḳiyāmet / Besdür ki bülend oldı senüñ pāye-i ḥüsnüñ (FKD, G.181, B.6).

pest eyle-: [1] Altta bırakmak, üstün gelmek.

Rūyı ʿaraḳ-riz iken ḥaṭṭımı gör şanki āb / Dūdı bülend eyleyüp şuʿleyi **pest eyledi** (FKD, G.281, B.2).

pest ol-: [2] Hor görülmek, gözden düşmek.

Devletinde geh bülend ü gāh **pest olmak** ne ḡam / Şāh-ı ʿaşa gāh tāc u gāh mesneddür göñül (FKD, G.194, B.7).

Allāh dil-beride bu arzuñ ne **pest olur** / Kec-pā bir esfel olsa varur zīr-dest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.33).

peşimān: [1] Pişman.

ʿĀlemi ḥüsnüñe fermān-ber idüp itme şehid / İtdüğüñ kāra peşimān olacaḳsın āḫir (FKD, G.66, B.7).

peşimān id-: [1] Pişman etmek.

Feryād o tünd-kāfir-i bī-raḥm u ḥod-perest / Dīninden ehl-i zühdi **peşimān idüp** gelür (FKD, G.111, B.3).

peşimān ol-: [1] Pişman olmak, yapılan bir işin yanlış ya da uygunsuz sonuç verdiğini anlamak.

Nīm-rehden olalum ʿāzim-i kūy-ı cānān / Dönelüm Kaʿbe-i aşlıye **peşimān olarak** (FKD, K.16, B.13).

pey-ā-pey : [1] Peş peşe, art arda.

Pūşīde ʿalur ḥüsn-i hüner rüy-ı şafā hem / Bir yerde **pey-ā-pey** ola izhār-ı tekellūf (FKD, G.158, B.5).

peydā: [5] Ortaya çıkmak, görünmek.

Çīn-i ebrū gösterür gördükçe cūş-ı eşkümi / Mevc olur **peydā** belī oldukça deryā mużtarib (FKD, G.20, B.4).

Eyleyem fāş ki etdi o bilūrīn kubbe / Raḥne-i tāk-ı hevā yaʿni şikāfın **peydā** (FKD, Kıt'a 7, B.3).

Nūr-ı ruḥ-ı āfitāb-ı maḥşer / Āyīne-i ʿarīzuñda **peydā** (FKD, Terhib-bend 2, B.5).

Her ne ṭalebüm var ise dil-berdendür / **Peydā** nigeh-i luṭf u nihān būs u kinār (FKD, Rübai 15, B.2).

İntihāb itdüm velī bir noḫtasın ancak hemān / İtdüm ol bir noḫtadan ammā kim **peydā** biñ kitāb (FKD, K.5, B.55).

peydā ol-: [5] Ortaya çıkmak.

Ne kevkeb mihr-i evc-i luṭf kim **oldı** ṭulūʿından / Şeb-i ümmīd kemter zerresinden biñ seḥer **peydā** (FKD, Kıt'a 15, B.2).

Ejderistān olsa lāyık bümzār olsa revā / Genc **olur peydā** belī künc-i ḥarāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.11).

Göñül bir şuʿledür k'oldı şerārı beyza-i bülbül / Bu cins āteş ne külḥanda **olur peydā** ne gülşende (FKD, G.260, B.9).

Şāhid-i ḥāl ü ḥaṭ-ı rüyına meftün idi dil / **Olmamışdı** daḥı āfākda **peydā** fitne (FKD, G.270, B.2).

Baḥr-ı ğama āşinā olan ğavvāsā / Deryāda **olur** şadef egerçi **peydā** (FKD, Rübai 2, B. 1).

pey-der-pey: [1] Birbirinin ardı sıra, yavaş yavaş.

Bü'l-ʿaceb hengāmedür āşūbgāh-ı çeşm-i dost / Ḥalkı **pey-der-pey** şehīd olmaḫda ḳātil nā-bedīd (FKD, G.40, B.4).

Peyember: [1] Hz. Muhammed.

Ol **Peyember** kim ziyā-yı nūridur mihr ü mehe / Tīre-tīh-i tīregīden nūra reh-ber rūz u şeb
(FKD, K.1, B.18).

peygām-ı gül: [1] Gülün haberi.

Yine nev-rūz irişüp geldi gülistāna şabā / Viridi **peygām-ı güli** bülbül-i nālāna şabā (FKD, G.1, B.1).

peygām-ı nāz: [1] Nazın habercisi.

Zīr-i müje nigāhı ki **peygām-ı nāzdur** / Bir nāmedür ki şeh-per-i şeh-bāza bestedür (FKD, G.93, B.3).

peygār it-: [1] Savaşmak, mücadeleye girişmek.

Ol mey **k'ide** āteş ile **peygār** / Ger penbe-i mevci olsa cevşen (FKD, Terci-bend 1, B.95).

peygüle-i gam-ḥāne-i dil: [1] Gönlün gam evinin köşesi.

Biz bülbül-i bī-şavt-ı gamuz ya'ni Fehīm'üz / **Peygüle-i gam-ḥāne-i dil** gülşenümüzdür (FKD, G.110, B.5).

peykān-ı ḥadeng: [1] Sevgilinin okunun temreni (sevgilinin kirpiğinin ucu).

Olsa **peykān-ı ḥadengi** o şehūñ tīşe-i dil / Kāviş-i ma'den-i elmās olur pīşe-i dil (FKD, G.187, B.1).

peyker: [1] Yüz, surat, çehre.

Oldı āyīne-i vücūd içre / **Peykerüm** şüret-i heyülānī (FKD, K.17, B.99).

peyk-i endīşe: [1] Düşünce habercisi.

Sākī mey şun ki **peyk-i endīšem** / İde faḥriyyede ḳadem-rānī (FKD, K.17, B.23).

peyk-i fikr: [1] Düşünce habercisi.

Menzil-i evvel felekde 'aql-ı evveldür aña / **Peyk-i fikrüm** vādī-i ma'nāda itdükce şitāb (FKD, K.5, B.59).

peyk-i nigāh: [2] Bakış habercisi.

Nühüfte āh ki āgāh olursa çeşm-i siyāhı / Kirişme **peyk-i nigāh** ile ‘özr-ḥ’āh gerekdür (FKD, G.100, B.2).

Pādişeh-i serīr-i nāz olmuş o çeşm-i ‘işveger / Şalmada kaçd-ı cān için **peyk-i nigāhu** her taraf (FKD, G.156, B.2).

peyk-i nigeh: [1] Bakış habercisi.

Ey şāh-ı teğāfūl-sipeh-i mülket-i ‘işve / **Peyk-i nigehüñ** gāhi dile rüy-be-rāh it (FKD, G.23, B.3).

peyk-i vādi-i melāmet: [1] Kınama vadisinin habercisi.

Peyk-i vādi-i melāmet dil-i çālākümdür / Ki bu yolda aña ne Kays u ne Ferhād yeter (FKD, G.61, B.8).

peymāne: [8] Kadeh, şarap bardağı.

Şanmañ ki muğān zāhide **peymāne** şunarlar / Bir güldür o kim zümre-i rindāna şunarlar (FKD, G.49, B.1).

Mir’āt-ı tecellī olalı sīne-zamīrüm / ‘Aks-i mey-i dīdār ile **peymānelüg** eyler (FKD, G.54, B.4).

Bāde-i ‘aşkuz dil-i Mecnūn’dur **peymānemüz** / ‘Aql-ı küll olsa revādur sāki-i mey-ḥānemüz (FKD, G.124, B.1).

Mecliste gice dil-bere mestāne şarılsam / Şunduqça baña nāz ile **peymāne** şarılsam (FKD, G.198, B.1).

Şarābı āb olurdı ābı zehr-āb / Bu ṭāli‘le eger **peymāne** olsam (FKD, G.199, B.4).

Aldılar göñlüm ele bālā-ser-i mestān-ı ḥüsn / Meclis-i rūḥāniyanda devr eden **peymāneyem** (FKD, G.212, B.4).

Benem ol şūḥ-meşreb nuṭk-ı sāķīdür ğidā cāna / Baña lāzım degül şunmaķ meze **peymāneden** soñra (FKD, G.253, B.2).

Peymāne be-kef eyle öpüp destini ey dil / Ḥavf-ı ğāzab-ı dil-ber-i ḥaņçer be-kef itme (FKD, G.268, B.4).

peymāne eyle-: [1] Kadeh haline getirmek.

Mihr ü mehden **eyleyüb peymāne** rüşen-meşrebān / Rağmına eflākün eyler nüş-ı sāğar rüz u şeb (FKD, K.1, B.14).

peymāne şun-: [1] Kadeh sunmak || şarap ikram etmek.

Nigāh it nergis ile lāleye ser-germ olup gūyā / İki dil-ber **şunar** birbirine **peymāne** gülşende (FKD, G.260, B.4).

peymāne-be-kef: [1] Kadeh elinde.

Şubh-dem eyler iken şavma'ada cūş u hūrūş / Geldi **peymāne-be-kef** muğbeçe-i bāde-fürūş (FKD, G.144, B.1).

peymāne-i hātır: [1] Gönül kadehi.

Pür-hūn ise çeşmūn n'ola tündi-i gamuñdan / **Peymāne-i hātırda** var āşār-ı şikesti (FKD, G.290, B.4).

peymāne-i leb-rīz-i vuşlat: [1] Kavuşmanın ağzına kadar dolu kadehi.

İder tebdīl zehr-i qahr-ı hecre sākī-i devrān / Lebüm ter kılmadan **peymāne-i leb-rīz-i vuşlatdan** (FKD, K.15, B.14).

peymāne-i 'ömr: [1] Ömrün kadehi.

Şurāhī gibi derdüñle pür it **peymāne-i 'ömrüm** / Helāk-i çeşm-i ser-mestūn olan qurbānuñam sākī (FKD, G.283, B.8).

peymāne-i şādī: [2] Mutluluk kadehi.

Tā gam-kede-i bezm-i fenā meskenümüzdür / **Peymāne-i şādī** sebab-i şīvenümüzdür (FKD, G.110, B.1).

Āyd oldı'ālem her taraf **peymāne-i şādī** be-kef / Her gūşe pür-şūr u şegaf her yerde bir sūr-ı 'azīm (FKD, K.6, B.2).

peymāne-meşreb: [1] Kadeh mizaclı. || Şaraba düşkün.

Gözüñden gitmesün bir dem mey-i nāb / Fehīm ol dā'imā **peymāne-meşreb** (FKD, G.18, B.5).

pey-rev-i efgān ol-: [1] Yalvarma yakarmaları takip etmek.

Düşdi dil bādiye-i firqate giryān olarak / Ebr-i pür-'add gibi **pey-rev-i efgān olarak** (FKD, K.16, B.1).

peyveste: [3]

1. Daima (LUGAT-I CÛDÎ, s.130).

Eflāk alup zîb-i ruḥ-ı mihr ü meh eyler / **Peyveste** ğubār-ı reh-i nezzāregehüñden (FKD, G.237, B.4).

2. Bağımli

Mey-ḥāne-i feyz-i ‘aşk-ı Ḥaḳ kim / **Peyvesteyüz** añda bāde-nüşuz (FKD, G.122, B.3).

3. Ulaşmak, vasıl olmak (STEINGASS, s.270; LUGAT-I CÛDÎ, s.130).

Berḳ-ı seḥāb-ı āhuma **peyvestedür** müdām / Ebr-i duḥān-ı düd-keş-i düdmān-ı ye’s (FKD, G.136, B.4).

peyveste ol-: [1] Ulaşmak, erişmek.

Zer-i bārık-i tenüm çarḥa **olur peyveste** / Ol kadar ḥadde-i üstād-ı kazādan geçdüm (FKD, G.218, B.7).

Pervāne-i pür-suḥte-i āteş-i ğamdur / Her şu‘leye **peyveste olan** düd-ı siyāhum (FKD, G.215, B.4).

pīç ü táb: [4] İstirap, telâş, endişe, sıkıntı (LUGAT-I CÛDÎ, s.226).

Ne deñlü ṭurraña zīnet virürse meşşāṭa / O mertebe dil-i ‘uşşāk **pīç ü tāba** düşer (FKD, G.60, B.2).

Sīneye çekdi beni mişl-i sipend-i āteş / **Pīç ü tābum** görüp ol māye-i şefḳat bu gece (FKD, G.257, B.6).

Ne **pīç ü tābuma** nāzır cihān ne emrūme rām / Hemān nümüne-i tuğrā-yı köhne-menşūram (FKD, K.14, B.21).

Ža‘fdan pür-müydur cismüm dil-i pür-tābda / Üstād-ı zülf-i pür-ḥam **pīç ü tābumdur** benüm (FKD, G.223, B.6).

pīç ü táb-baḥş: [1] Dertlenmek.

Zülfinde düd-ı āha olup **pīç ü táb-baḥş** / Sünbüllerini bāğ-ı ğamuñ derhem eyledük (FKD, G.173, B.2).

pīçide ol-: [1] Dolanmak.

O serv-i şu'le-bârı ben nihâl-i Tûr'a beñzetedüm / Ki âteşler **ola pîçide** hep evrâk u ağşâna (FKD, K.7, B.29).

pîçiş-i turra: [1] Alındaki saçların kıvrımı.

Kendüsin beste-i zünnâr bulurdı fi'l-hâl / **Pîçiş-i turrasını** eylese bir zâhid yâd (FKD, G.38, B.10).

pîçiş-i turra-i müşkîn: [1] Misk kokulu saçların kıvrımları.

Pîçiş-i turra-i müşkînüne kurbân olayım / Reşkten bister ü bâlînüñe kurbân olayım (FKD, Terkib-bend 3, B.27).

pinhân: [4] Saklı, gizli.

Gâh ider **pinhân** nigele 'aşığın mest ü harâb / Geh teğâfülle ider erbâb-ı dilden ictinâb (FKD, Diğer 1, B.2).

Ey perî eyleme hürşid gibi 'arz-ı cemâl / Kendi nûruñda ki **pinhân** olacağsın âhîr (FKD, G.66, B.4).

Nedür şimdi bu **pinhân** âşinâyî benden olsun dil / O eṭvâr-ı garîb ol cünbiş-i bîgâneden şoñra (FKD, G.253, B.8).

Pinhân hadeng-i teğâfülüñ bir dil için / Ol daḡı sendedür nedür ibrâmuñ (FKD, Rûbai 34, B.2).

pinhân eyle-: [3] Saklamak, gizlemek.

Şu deñlü **eyledi pinhân** hayâl-i cânânı / Ki oldı çeşm-i Fehîmâ'ya ḡâb nâ-maḡrem (FKD, G.209, B.5).

Bu kıtâli fikr iderdi anuñ için Zâl-i çarḡ / **Eyledi pinhân** 'ademde Rüstem-i cengâveri (FKD, Kıt'a 9, B.5).

Öyle **pinhân eyledüm** kim râzda bîgânedür / Şanma cäsüs-ı nigâhuñ âşinâ-yı râz olur (FKD, G.89, B.4).

pinhân ol-: [2] Gizlenmek, saklanmak.

Maḡşerde Fehîm'i görüp **olduñ** yine **pinhân** / Kurbânuñ olam niceye bu minnet-i dîdâr (FKD, G.47, B.9).

Tā-be-key ğamze teġāfūl gibi **pinhān olsun** / Bir nigāh eyle ki biñ cān saña ħurbān olsun (FKD, G.244, B.1).

pīr: [1] Yaşlı, ihtiyar.

Pīr göñlüm yine bir nev-rese oldı ‘āşık / A benüm tāze gülüm tāze cūvānum diyerek (FKD, G.170, B.3).

pīr geşt: [1] İhtiyarlamak, yaşlanmak.

Yūsufem şüd müje vü ān Yūsufān hem **pīr geşt** / Men be-kūrī ğūşe-i kirbiyyet-i aħzānem henüz (FKD, G.295, B.4).

pīr-i debistān-ı kemāl: [1] Olgunluk okulunun yaşlısı.

Biz sāde-dil ol **pīr-i debistān-ı kemālüz** / Kim tıfl-ı dü-rūze bizüm en kāmilümüzdür (FKD, G.109, B.6).

pīr-i sipih: [1] Yaşlanmış felek.

Mihr ü mehden şanma feyz-i ħāk-i pāyidur anuñ / Kim olur **pīr-i sipihrūñ** ceybi pür-zer rüz u şeb (FKD, K.1, B.20).

pīrāhen: [2] Gömlek.

Bu keş-ā-keş ki var eflāk ile **pīrāhenümüz** / Geh girībān u gehī dāmen olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.7).

Pīrāhenüm olursa kefen ğam mı Fehīmā / ‘Uryān-ten olup bir gece cānāna şarılsam (FKD, G.198, B.7).

pīrāhen-i Yūsuf: [1] Hz. Yusuf'un gömleği. Yusuf kıssasına göre, Hz. Yusuf'un kardeşleri tarafından kuyuya atılması ardından üzerinde bulunan gömleği kana bulanarak babaları Hz. Yakup'a verilir. Hz. Yusuf'un kardeşleri, Hz. Yusuf'u bir kurdun yediğini Hz. Yakup'a söylerler.

Eger **pīrāhen-i Yūsufsa** at şandūķ-ı çāh içre / Metā‘uñ postīn-i ğürg ise bāzār ider ‘ālem (FKD, G.202, B.3).

pīrāste eyle-: [1] Süslemek, donatmak.

Bezmi-i ‘ayşı **eyleyüp pīrāste** Cemşīd-i ‘īyd / Şunmada bir cām her dem birine ħūrşīd-i ‘īyd (FKD, G.41, B.1).

pīrāye: [1] Süs, zinet.

Sehâb-ı mekrûmeti dür-nisâr-ı feyz oldı / ‘Aceb mi gûş-ı şadefde bu deñlü **pîrâye** (FKD, K.8, B.17).

pîrâye-i düzağ: [1] Cehennem süsü.

Yâ Rab dil-i pür-süzum idüp mâye-i düzağ / İt berg-i gül-i dâğumı **pîrâye-i düzağ** (FKD, G.35, B.1).

pîrâye-i hüsni: [1] Güzellik ziyneti.

Ol zülf-i siyeh kim olsa **pîrâye-i hüsniñ** / Hürşide kemend-efgen olur sâye-i hüsniñ (FKD, G.181, B.1).

pîrehen: [3] Gömlek.

İtdi eşer-i hüsni ‘üryân beni mihrāsā / Ser-tā-be-ka-dem cānam cān **pîreheni** n’eyler (FKD, G.56, B.3).

Girmişem **pîreheni** içre şanup cāme-i h̄āb / Özge mest itdi beni bāde-i vuşlat bu gece (FKD, G.257, B.5).

Fehîm **pîrehenin** itdi vaqf-ı şu‘le-i dâğ / Hudā bizüm dağı meh-tāba ver ketānumuzı (FKD, G.280, B.5).

pîrehen-i cismi: [1] Beden gömleği.

Şevk ile **pîrehen-i cismi** çıkardum cāndan / Cāme-h̄āba beni çün eyledi da‘vet bu gece (FKD, G.257, B.4).

pîrehen-i Yûsuf: [1] Hz. Yûsuf'un kanlara bulanmış gömleği.

Ey **pîrehen-i Yûsufı** gül-bergāsā / Ālüde-be-h̄ün görüp diyen vā-esefā (FKD, Rübai 1, B.1).

pîrehen-i Yûsuf-ı maşşüd: [1] Ulaşmak istenilen Yûsuf'un gömleği.

Perdesin **pîrehen-i Yûsuf-ı maşşüd** itdüm / ‘Ayn-ı Ya‘küb-ı emel muntazır-ı nür henüz (FKD, G.120, B.5).

pister-i şehâdet: [1] Şehitlik yatağı.

Hayyât-ı kazâ Takî‘nün itdi / Destârını **pister-i şehâdet** (FKD, Terci-bend 1, B.151).

pîş-i çeşm: [1] Göz önü.

Böyle sa'y etmez idi sūriş-i dünyāya Fehīm / **Pīş-i çeşminden** eger itmese da'vā fitne (FKD, G.270, B.7).

pīş-i dil: [1] Gönlün önderi.

Üstādam u **pīş-i dilde** nā-dān / Nā-dān-ı dü-‘ālem-i ‘alīmem (FKD, Terci-bend 1, B.134).

pīşe: [1] Sanat, uğraş, meslek.

Pāre-i şīşe-i dil eylemişüz tīşemūzi / Bī-sütūn-ı ğam ider hānde görüp **pīşemūzi** (FKD, G.291, B.1).

pīşe-i dil: [1] Gönül mesleği.

Olsa peykān-ı hādengi o şehūn tīşe-i dil / Kāviş-i ma‘den-i elmās olur **pīşe-i dil** (FKD, G.187, B.1).

piyāz: [1] Soğan.

Şemīmin sūnbül ü nergis **piyāzında** nihān eyler / Nesīm-i şubḥ olup girsem eger geşt-i gülistāna (FKD, K.7, B.49).

postīn-i gürg: [1] Kurt kürkü.

Eger pīrāhen-i Yūsuf'sa at şandūq-ı çāh içre / Metā‘uñ **postīn-i gürg** ise bāzār ider ‘ālem (FKD, G.202, B.3).

post-kende: [1] Derisini yüzer gibi.

Gül ü lāleye nesīmem dil-nāfeye şemīmem / Desūn ol ki der Fehīm'em sözi böyle **post-kende** (FKD, G.259, B.5).

pūşīde: [1] Örtülmüş.

Pūşīde alır hūsn-i hūner rūy-ı şafā hem / Bir yerde pey-ā-pey ola izhār-ı tekellūf (FKD, G.158, B.5).

pūte-i āteş: [1] Ateş potası.

Zahm-ı dilümde seyr idūñ atre-i hūn-ı germūmi / **Pūte-i āteş** içre şan oldu şerer güdāhte (FKD, G.271, B.5).

pūte-i eflāk: [1] Feleklerin kabı.

Püte-i eflâki itdi zerger-i üstâd-ı mihr / Ol kadar pür-tâb u sūzân kim degüldür mâh-tâb (FKD, K.5, B.3).

püte-i hâr: [1] Diken kabı.

Girde-bâlîn gül-âgende idüp püte-i hâr / Derd-i gayretle helâk ola Fehîm-i bîmâr (FKD, Terkib-bend 3, B.35).

püyân ol-: [1] Koşmak.

Hayf kim irmedi ser-menzil-i maqşûdına hayf / Qaldı güm-râh gönül teb-zede **püyân olarak** (FKD, K.16, B.12).

püye-i gül-geşt-i riyâz-ı ümmîd eyle-: [1] Ümit bahçesinin güllerini izlemeye koşma.

Eylemez püye-i gül-geşt-i riyâz-ı ümmîd / Künc-i hîrmân-ı maḥabbetde ḥuzûr ister dil (FKD, G.188, B.3).

püyende-i şahrâ-yı dil: [1] Gönül sahrasını koşan.

Püyende-i şahrâ-yı dilüz âteş-i aşkı / Pür-şu'le iden bād-ı ser-i dâmenümüzdür (FKD, G.110, B.3).

pül: [1] Köprü.

Belüñe itdi kemer qolını vuşlatda Fehîm / Hâq budur küy-ı mecâziye münâsib **püldür** (FKD, G.101, B.5).

pür: [7] Dolu.

Lâle-i deşt-i cünûn-ı za'ferân-ḥâşiyetüm / Dâğ ile **pürdür** derûnum gerçi ḥandândur lebüm (FKD, G.217, B.5).

O deñlü ehl-i ma'ârifle meclisi **pürdür** / Ki yer bulunmaz eger gelse 'aql-ı ḥod-râya (FKD, K.8, B.20).

Envâ'-ı cevâhir-i suḥanla **pürdür** / Ger sözde girân olsa lisânum ne 'aceb (FKD, Rübai 4, B.2).

Ne ḥâldür k'ola **pür** zehr-i ḡamla tâ-be-gelü / Şikeste-ḥâl iken ser-be-ser qarâbe-i dil (FKD, G.186, B.3).

'Aks-i ḥüsn-i yâr ile **pürdür** derûn-ı sînemüz / Nür-baḥş-ı dîdeyüz ḥürşiddür âyînemüz (FKD, G.125, B.1).

Olalı gencür-ı kân-ı gevher-i ʔab^ç-ı Fehîm / Cevher-i iksîr ile **pürdür** bizüm gencînemüz
(FKD, G.125, B.5).

Şarf iderem kıymet-i būs-ı leb-i cānāna hep / Mālik olsam la^ç ile **pür** bir nice gencîneye
(FKD, G.272, B.4).

pür eyle- [1] Doldurmak (kadeh bağlamında).

El-kışşa o cām-ı māh-ʔab^ç / **Pür eyle** ziyā-yı mihr-i meyden (FKD, Terci-bend 1, B.101).

pür id-/it- [5] Doldurmak.

Sen nahl-i ʔışveyi **pür iden** berg-i nāz ile / Bār-ı nihāl-i ehl-i dili ʔasret eylemiş (FKD, G.141, B.3).

Olaydı ebr-i nîsân-ı sehâsı ʔatre-pāş-ı dehr / Şadefler **pür iderdi** rüy-ı deryâyı ʔabābāsā
(FKD, Kıt'a 15, B.6).

Şurāḫî gibi derdüñle **pür it** peymāne-i ʔömrüm / Helāk-i çeşm-i ser-mestüñ olan
ʔurbānuñam sākî (FKD, G.283, B.8).

Pür itdi şerḫa-i dāğ ile levḫ-i sînemi yār / Belî defâtir-i aʔmāl-i ʔaşka destūram (FKD, K.14, B.28).

Cürʔamuz kevkebe basdırsa ʔaceb mi feleki / **İtdük** efşürde-i hürşîd ile **pür** şîşemüzi (FKD, G.291, B.2).

pür kııl- [1] Arttırmak.

Pür kııldılar derün-ı dilüm seng-i ʔaʔn ile / Dil-teng itdiler beni yā Rab hüçüm-ı Rüm (FKD, Terki-bend 1, B.10).

pür ol- [7] Dolmak.

Tābiş-i ʔaşk-ı şuʔle-pāş eyledi mü-be-mü teni / Bāde-i āteş ile **pür oldu** yine ayağ-ı dāğ (FKD, G.153, B.3).

Ya ʔaks-i ḫüsnuñ ile oldu reşk-i çeşme-i mihr / Ya āfitāb ile **pür oldu** āfitābe-i dil (FKD, G.186, B.2).

Her güşesi küşteden **pür olmuş** / Āgeşte-be-ḫun cism-i pür-teb (FKD, Terci-bend 1, B.125).

Bezmgāh-ı ḫançer-i ḫün-ḫʔāre itdük zaḫmumuz / Bāde-i ḫün ile **pür olsun** ayağ-ı sînemüz
(FKD, G.126, B.3).

Eylesem Һasret-i Һeşmüñle sirişküñ rîzân / **Pür olur** ğonca-i nergisle girîbân-ı kazâ (FKD, G.12, B.3).

Pür olursa nigeħ ü ğamze ma‘aza’l-lâh eger / Һavfden şaħş-ı ecel eyleye âh u feryâd (FKD, G.38, B.4).

Biz ki mest-i neşve-i esrâr-ı Һüsni dil-berüz / Bâde-i Һasretle **pürdür** sāğar-ı leb-rîzümüz (FKD, G.130, B.2).

pür-gevher-i Һoş-âb it-: [1] Tatlı sözlerin cevherleriyle doldurmak.

Menem ammâ o nazm-pîrâ kim / Dehri **pür-gevher-i Һoş-âb itdüm** (FKD, K.2, B.47).

pür-şür u şeğaf: [1] Şamata ve heyecanla dolmak.

İyd oldı‘âlem her taraf peymâne-i şādî be-kef / Her ğüşe **pür-şür u şeğaf** her yerde bir sūr-ı ‘azîm (FKD, K.6, B.2).

pür-âb it-: [1] Gözyaşına boğulmak || Çokça ağlamak.

Çeşümü âteş-i Һasretle **pür-âb itmez** idüñ / Dil-i vîrânemi tekrâr Һarâb itmez idüñ (FKD, Terkib-bend 3, B.18).

pür-âteş: [1] Ataşlenmiş, ateş dolu.

Halîl-i ‘aşķam u ğülşen-fürûzi-i i‘câz / **Pür-âteş** olduğı etrâf-ı bâğ yetmez mi (FKD, G.286, B.4).

pür-bâde-i ye’s: [1] Üzüntü dolu şarap.

Câm-ı kâm-ı ‘aşıķı **pür-bâde-i ye’s** eylemiş / Bâde-i kâmiyla dehri câm-ı leb-rîz eyleyen (FKD, G.240, B.4).

pür-bîm it-: [1] Korkuyla doldurmak.

Bir âh idicek bu şeb Һarâretle Fehîm / Tâ-zîr-i zemînde mihri **itdi pür-bîm** (FKD, Rübai 45, B.1).

pür-cefâ: [1] Cefası çok || Sevgili.

Һırş ile itdüm vücüdum pây-tâ-ser âyiñe / Sîr-çeşm olmaķ için ol **pür-cefâyı** görmeğe (FKD, G.263, B.2).

pür-ĉîn: [2] Kıvrım kıvrım.

Bezm içinde gördüm ol mâhı oturmuş cām ile / Ebrüvân **pür-çîn** küleh kec bir nice hüd-kām ile (FKD, Diğer 1, B.21).

Mevc-i serāb gibi hemān bir nümünedür / Meh-tāb-ı cebhesi k'ola **pür-çîn** ü geh 'itāb (FKD, K.13, B.10).

pür-çîn it: [1] Kaş çatmak, sinirlenmek.

İtmesün mi ya cebhesin **pür-çîn** / Eyleyen çarh-ı dūna mihmānī (FKD, K.17, B.2).

pür-cürm-i 'aşk: [1] Aşk suçuyla dolmak.

Ol kadar **pür-cürm-i 'aşkam** ki yazılsa defterüm / Cirm-i dūzah nokta-i harf-ı 'azābumdur benüm (FKD, G.223, B.8).

pür-derd-i ser: [1] Sıkıntılarla dolu baş.

Pür-derd-i serem gerçi sevdā-yı maḥabbetle / Başum yine hoş ammā gavgā-yı maḥabbetle (FKD, G.266, B.1).

pür-feryād: [1] İnleme dolu.

Dil-i küdek-mizācum cism-i nā-būdumda **pür-feryād** / Fiğān-ı beççe-bülbül āşikār u āşiyān ğā'ib (FKD, G.19, B.2).

pür-firīb: [1] Aldatma dolu.

Eylemiş tebdīl-i şüret zāhir olmuş bir perī / **Pür-firīb** ol dil-ber-i 'ayyāra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.3).

pür-fitne: [2] Fitne dolu.

Cihān **pür-fitnedür** dehre kazā āyā ne şalmışdur / Meger mestāne raḥşın ol perī meydāne şalmışdur (FKD, G.75, B.1).

Çeşmidür o ser-leşker-i iklīm-i belā kim / Olmuş müje vü gamzesi **pür-fitne** sipāhı (FKD, G.276, B.2).

pür-füsün: [1] Sihir dolu.

Fehīm'i itmege i'cāz-ı nazm ile mümtāz / O **pür-füsün** nigh-e-i şā'irānedür bā'is (FKD, G.28, B.7).

pür-gavgā-yı rustā-ḥız: [1] Kıyamet gününün kavgasıyla dolu.

Eylese bir dem hıram-ı kâmetüñ fikrin Fehîm / Nâlesi dünyâyı **pür-ğavğâ-yı rustâ-ğîz** ider (FKD, G.53, B.5).

pür-ğazab: [1] Öfke dolu.

El-ğazer ey şulh-cüyân geldi ol hünî-nigâh / **Pür-ğazab** der-dest hançer şulh-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.2).

pür-gulgüle-i fitne vü şür: [1] Kargaşa ve kavga gürültüleriyle doldurmak.

Sitem-i ğamze-i hübân-ı cihândan her dem / Dehri **pür-gulgüle-i fitne vü şür** ister dil (FKD, G.188, B.4).

pür-güylük: [1] Çok konuşmak, gevezelik etmek.

‘Aceb vaşşâfsın inşâf besdür bu güzâf u lâf / Yeter **pür-güylük** ey dil yeter taţvîl-i efsâne (FKD, K.7, B.62).

pür-ğ’âb ol-: [1] Uyku dolu olmak.

Haşra dek **pür-ğ’âb olurdu** çeşm-i bî-dârı Fehîm / Bir gice ğuş eylese şahş-ı ecel efsânemüz (FKD, G.124, B.5).

pür-ğam: [1] Kıvrım kıvrım.

‘Arağdur eyleyen ol müyü **pür-ğam** u pür-tâb / Gül-âba eyleme ey gül kıyâs âteşdür (FKD, G.108, B.6).

pür-ğatar: [1] Tehlike dolu.

Oldı çün nâz ile ol şüh-ı cihânum cilveger / Çeşmi ser-mest-i mey-i ‘işve kirişme **pür-ğatar** (FKD, Diğer 1, B.25).

pür-ğavf u recâ: [1] Korku ve ümit dolu.

Pür-ğavf u recâyam ki bu aĥvâl çıka / Ya vâkı‘ ya vâkı‘a ya mâlî-ğulyâ (FKD, Rübai 3, B.2).

pür-ğicâb ol-: [1] Utanmak.

Keyf-i büyumdan iderdüm şîşe-i mül goncayı / Reng-i rüyumdan gül-i ra‘nâ **olurdu pür-ğicâb** (FKD, K.5, B.52).

pür-ğumâr-ı câm-ı istignâ: [1] Nazlılık kadehinin körkütük sarhoşu.

Nigāhı hufte çeşmi **pür-ḥumār-ı cām-ı istignā** / Göñül mestāne keşf-i rāzda hem-rāz müstağnī (FKD, G.287, B.2).

pür-ḥumār-ı teğafül: [1] Sarhoşluktan aklı yitirmek.

Ben öyle **pür-ḥumār-ı teğafül** zihī ‘aceb / Ya қаһr-ı dehr ile öleyim mi cevāb ver (FKD, Terkiб-bend 1, B.54).

pür-ḥūn: [1] Kanlı, kan dolu.

Pür-ḥūn ise çeşmüñ n’ola tündi-i gamuñdan / Peymāne-i ḥāṭırda var āṣār-ı şikesti (FKD, G.290, B.4).

pür-ḥurūş: [1] Coşup eğlenmek.

Diller ki zıkr-i la’li ile **pür-ḥurūş** olur / Tesbīḥden gürūh-ı melā’ik ḥamūş olur (FKD, G.88, B.1).

pür-keder: [1] Yas dolu, üzüntüye boğulmuş.

Ol қadar cevri-felek itdi mükedder ḳalbūmi / **Pür-kederdür** ḥāṭırum rūy-ı şafāyı görmege (FKD, G.263, B.3).

pür-kef-dehen: [1] Ağzı köpük dolu.

Üştürān lāğar-ten ü **pür-kef-dehen** ḥarlar ḳavī / Ey su’āl iden mizāc-ı şeyḥ ü şāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.10).

pür-levş ol-: [1] Kirlerle dolmak.

Benem gürk-i dehān-ālūde-i pākīze-bāṭın kim / Mişāl-i Yūsuf **oldı** zahīrüm **pür-levş** töhmetden (FKD, K.15, B.7).

pür-mevc: [1] Dalga dolu.

Pür-mevc olup dīdeye ḥūn-āb-ı sirişkümi / Deryāları ḡarḳ eyledi seyl-āb-ı sirişkümi (FKD, G.220, B.1).

pür-mevc ü ḥabāb: [1] Dalga ve köpüklerle dolu || Çok çok para saçmak.

Seyr iden keff-i direm-pāşında engüştin şanur / Māhī-i sīm itdi baḥr-ı luṭfı **pür-mevc ü ḥabāb** (FKD, K.5, B.33).

pür-mihr ü meh: [1] Güneş ve Ay ile doldurmuş.

Bu kaşīdem çarḡ-ı maʿnī-nāmdur **pür-mihr ü meh** / ʿĀlemi devr itmede bī-çarḡ u miḡver rüz u şeb (FKD, K.1, B.48).

pür-müy: [1] Kıllarla dolu.

Zaʿfdan **pür-müydur** cismüm dil-i pür-tābda / Üstād-ı zülf-i pür-ḡam pīç ü tābumdur benüm (FKD, G.223, B.6).

pür-nāfe: [1] Güzel kokularla dolu.

İtdi her bir ḡoncayı **pür-nāfe** feyz-i büy-ı dost / Var ise oldı perīşān sünbül-i ḡisū-yı dost (FKD, G.25, B.1).

pür-naşş-ı gül: [1] Güle benzer resimlerle süslemek.

Pür-naşş-ı gül eyler idi cismin / Zaḡm-ı tīr-i nigāh-ı taşvīr (FKD, Terci-bend 1, B.35).

pür-nem eyle-: [1] Gözyaşlarıyla doldurmak.

ʿAks-i ruḡıyla çeşmümüzi **pür-nem eyledük** / Gülzār-ı ʿaşkı āteş ile ḡurrem eyledük (FKD, G.173, B.1).

pür-neşve: [1] Neşe dolu.

ʿAynumda degül kaṭʿā bīm-i nigeḡ ü ḡamze / **Pür-neşveyem** ol deñlü şaḡbā-yı maḡabbetle (FKD, G.266, B.2).

pür-nūr id-/it-: [2] Nurlandırmak, aydınlatmak.

Meh gibi gülleri **pür-nūr ide** feyz-i eşeri / Āfitāb-ı ruḡuñı itse güzergeḡ nesīm (FKD, G.214, B.4).

Mihre ṭaʿn itse meh-i rüyı ʿaceb mi tā ebed / **İtdi** tenhā ʿālemi **pür-nūr** yekser rüz u şeb (FKD, K.1, B.21).

pür-pīç ü tāb it-: [1] Tamamen kıvrım kıvrım, büküm büküm etmek.

Eyledi meşşāṭelüg teʿşīr-i germī-i hevā / Ṭurrasın **itdi** nesīm şubḡ-dem **pür-pīç ü tāb** (FKD, K.5, B.23).

pür-pīç ü tāb ol-: [1] Acı ve sıkıntı yığıını olmak.

Çihre-i aʿdāñ olup berg-i ḡazāndan zerd ü ter / **Ola** rūḡ-ı düzaḡ içre şuʿleveş **pür-pīç ü tāb** (FKD, K.5, B.62).

pür-pīç-i ħam: [1] KIVRIM kivrım olan.

Çıkub ejder gibi **pür-pīç-i ħam** genc-i ilāhî'den / Lu'āb-efşān olup girdi ħıyābāndan
ħıyābāna (FKD, K.7, B.8).

pür-ra'şe: [1] Vücudun alkol nedeniyle sarsıntılar geçirmesi.

Çöz zülfüñi de bāde şun öldüm ħumārdan / **Pür-ra'şeyem** yeter dilüme ıztırāb ver (FKD,
Terkib-bend 1, B.53).

pür-şadā: [1] Sesle dolu.

Gülsitāndan bülbülān me'yūs olup ħāmūş hep / Her ħarābe **pür-şadā** bang-i ħurāb-ı
Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.6).

pür-şafā: [1] Huzur dolmak, keyiflenmek.

Görindi āyīneāsā cünūnumuñ 'aksi / O deñlü süde olup oldu **pür-şafā** zencīr (FKD, G.65, B.6).

pür-sāğar-ı 'ömr: [1] Ömür dolu kadeh.

Sāki-i devrāna **pür-sāğar-ı 'ömr**em ki dil / Ārzū-yı bāde-i bezm-i elest eyledi (FKD, G.281,
B.3).

pür-şem': [1] Mumlarla doldurmak.

O olup āteşkede Nīl ü semender oldu baħrīler / Hevāyīler hevāyı eyledi **pür-şem'** ü pervāne
(FKD, K.7, B.27).

pür-sitiz ol-: [1] Kavgayı çok sevmek.

N'içün la'l-i lebüñ 'uşşāka dūşnām u 'itāb eyler / Nigāh-ı şūħuña lāyıkdur ey şeh **pür-sitiz**
olmak (FKD, G.161, B.4).

pür-şu'le: [1] Alevle dolu.

Püyende-i şahrā-yı dilüz āteş-i 'aşkı / **Pür-şu'le** iden bād-ı ser-i dāmenümüzdür (FKD, G.110,
B.3).

pür-sürür: [1] Sevinçle dolu.

Bu sūr u **pür-sürür** 'işreti nev-rüz-ı firūzı / Mübārek ide Ĥağ Pāşā-yı şāħib-re'y ü fermāna
(FKD, K.7, B.32).

pür-süz: [1] Çok yanık, çok yakıcı.

Şem'î **pür-süz** u güdâz itse 'aceb mi şevkumuz / Tâb-ı dilden şu'leyi âb eyleyen pervâne yüz
(FKD, G.134, B.4).

pür-süz eyle-: [1] Kalbi derinden etkilemek.

Bahâr oldu yine âheng-i nev-rûz eylesün bülbül / Nevâ-yı germ ile 'uşşâkı **pür-süz eylesün**
bülbül (FKD, G.192, B.1).

pür-tâb: [1] Kıvrım kıvrım.

'Arağdur eyleyen ol müyî pür-ham u **pür-tâb** / Gül-âba eyleme ey gül kıyâs âteşdür (FKD,
G.108, B.6).

pür-tâb u süzân: [1] Parlak ve yakıcı.

Püte-i eflâki itdi zerger-i üstâd-ı mihr / Ol kadar **pür-tâb u süzân** kim degüldür mâh-tâb
(FKD, K.5, B.3).

pür-taşvîr-i Mirrîh: Merih'in resimleriyle dolu.

Şuver-pîrâ-yı 'aks-i hışm-ı çeşmüñ / İder mir'atı **pür-taşvîr-i Mirrîh** (FKD, G.36, B.5).

pür-tef: [1] Hasret dolu.

Câm be-kef sîne **pür-tef** kayd-ı 'âlem ber-ţaraf / Biz Fehîm'üz hem cünün-rindâne yüz nev-
rûzdur (FKD, G.78, B.7).

pür-tef ü tâb it-: [1] Aydınlık ve sıcaklıkla doldurmak.

Olsa i'câz-ı yed-i beyzâ n'ola bî-'i'tibâr / Tâb-ı mihr **itdi** cihânı ol kadar **pür-tef ü tâb** (FKD,
K.5, B.6).

pür-teğafül: [1] Bilmemezlikten gelmelerle, tanımamalarla dolu.

Pür-teğafül nigeş-i nergis-i bîmâr nedür / Gonca-i gül gibi la'îl-i şeker-bâr nedür (FKD,
Terkib-bend 3, B.22).

pür-ukde: [1] Düğümlerle dolu.

Pür-ukde iden dile o zülfi / Bed-kâri-i baht-ı dil siyehdür (FKD, G.95, B.6).

pür-yara ol-: [1] Yaralarla dolmak.

Yine **pür-yara olur** zaḥm-ı tīğüñ şevkına bir dil / İderseñ olmaz ey ḥüni dili biñ pāre āzürde (FKD, G.261, B.2).

pür-za'f: [1] Çok bitkin.

Pür-za'fdur o merdüm-i çeşm ol kadar k'olur / Vaqt-i nezāre 'āşıka nūr-ı nigeḥ ḥicāb (FKD, K.13, B.7).

pür-zaḥm: [1] Yaralarla dolu.

Pür-zaḥm ise başum beni 'ayb eyleme bī-derd / Sersām-ı cibillī der ü dīvārı ne bilsün (FKD, K.4, B.2).

pür-zaḥm et-: [1] Yarayla doldurmak.

Heves-kārānı **pür-zaḥm etmiş** ammā sūz-ı ḡayretten / Degül ālüde-i ḥün-қаtre ḥançer dāḡ dāḡ olmuş (FKD, G.140, B.4).

pür-zaḥm-ı figār: [1] Yaralarla dolu.

Pür-zaḥm-ı figār it dili ḡamzeñle nihānī / Çeşmüñ gibi bir āfet-i mümtāza tıyurma (FKD, G.251, B.2).

pür-zaḥm-ı şemşīr-i 'itāb: [1] Azarlama kılıcının darbeleriyle dolu.

Çeşm-i yāre ḡamzeyem Mirrīh-i çarḡa fitneyem / Āsumān **pür-zaḥm-ı şemşīr-i 'itābumdur** benüm (FKD, G.223, B.2).

pür-zer: [1] Altınla dolu.

Mihr ü mehden şanma feyz-i ḡāk-i pāyidur anuñ / Kim olur pīr-i sipihrūñ ceybi **pür-zer** rüz u şeb (FKD, K.1, B.20).

pür-zūr: [2] Kuvvetli ve güçlkle dolu olan.

Ne 'aceb ḡırmen-i ḡussāda fenā verse Fehīm / Kuvvet-i bārīka-i nātīka **pür-zūr** henüz (FKD, G.120, B.7).

Fehīm-i pāk-ḡayālem tamām kuvvet-i ṭab' / Sözüñ neticesi kār-ı suḡanda **pür-zūram** (FKD, K.14, B.46).

R

Rāfizi: [2] Hz. Ali'nin dışında diğerk halifeleri kabul etmeyen Şii unsurlar.

Rāfīzī'ye girdiler tīr-i kazā-te'sīr ile / Būse-cāy-ı hançer oldı sīne-i ehl-i 'inād (FKD, Kıt'a 8, B.8).

Feth-i Bağdād'a 'azīmet eyleyüp zi'l-ħiccede / Gösterse tā **Rāfīzī'ye** dest-bürd-i Ğaydar'ı (FKD, Kıt'a 9, B.2).

rağbet: [1] İstek, arzu.

Görüp bu **rağbetümi** çeşm-i ehl-i 'aqla olur / Mişāl-i silsile-i tırra hoş-nümā zencīr (FKD, G.65, B.5).

rağbet it-: [1] İstemek, beğenmek, ilgi göstermek.

Özge kerīmdür bu yerüñ ehl-i devleti / Kim imtinān ider saña **itdükçe rağbeti** (FKD, Terkib-bend 1, B.17).

rāğ-ı ihtilāt: [1] Çayır gezisi.

Baňa teklīf-i geşt-i bāğ u **rāğ-ı ihtilāt** itmeñ / Ki gül-çīn-i ferāğam gülsitān-ı künc-i 'uzletden (FKD, K.15, B.23).

rāğıb: [1] Rağbet edici, eden, istekli.

Sāhīr-i mu'ciz-kelāmuz şā'ir-i şühuz Fehīm / Ne füsūna **rāğıbz** ne mā'il-i efsāneyüz (FKD, G.134, B.5).

rāğıb ol-: [1] İstemek.

Saňa **rāğıb oldı** gönülüm saňa t̄alīb oldı gönülüm / Yine ğā'ib oldı gönülüm nıgehüñdedür ya sende (FKD, G.259, B.4).

rağm: [5] İnādına, zıddına davranma (TULUM, s.1477).

Ğışm ile olsun nigāh it bü'l-hevesler **rağmına** / 'Aşık-ı maħcūbuñam itme teğāfülden Ğacīl (FKD, G.185, B.3).

Mıhr ü mehden eyleyüb peymāne rüşen-meşrebān / **Rağmına** eflākün eyler nüş-ı sāğar rüz u şeb (FKD, K.1, B.14).

Sen öl Ğasedle ki ben **rağmuña** senüñ zāhid / Kazā-yı Ğaşrda da dil-berümle maħşūram (FKD, K.14, B.33).

Rağmına böyle esterān u Ğaruñ / Oluram beyt-i medħüme bānī (FKD, K.17, B.63).

Sen büt-perest-i hüsni olursañ o kâfirüñ / **Rağmına** sen haruñ ol erâzil-perest olur (FKD, Terrib-bend 1, B.34).

rağm-ı ehl-i ta'aşşub: [1] Muhafazakarların aksine. Aşağıdaki tanıkta, şiirde yenilik istemeyenler kast edilmektedir.

Rağm-ı ehl-i ta'aşşub eyleyemem / Tarz-ı Tâlib'de hâme-cünbânî (FKD, K.17, B.46).

rağm-ı erbâb-ı riyâ: [1] İkiyüzlü insanlara karşı.

Rağm-ı erbâb-ı riyâ rü-be-reh-i deyr olduğ / Bâde-ğor na're-zenân leb-be-leb ü düş-a-düş (FKD, G.144, B.17).

rağm-ı meh-i rûze: [1] Ramazan ayı olmasına karşı.

Rağm-ı meh-i rûze iç rıtl-ı girân kim demi / Devr girânter olur rûze-i maħmûrdan (FKD, G.231, B.4).

râh: [2]

1. Yol, mesafe

Zâ'fem kaşr-ı 'arşa gerçi gâyet **râh** kûtehdür / Derûnumdan lebe yetmez kemend-i âh kûtehdür (FKD, G.96, B.1).

2. Sevgilinin eşiği, mahallesi.

Râhında yatur gürüh-ı 'uşşâğ / Âgeşte-be-ğün mişâl-i naħcîr (FKD, Terci-bend 1, B.37).

râh bul-: [1] Yol bulmak, bir yolunu bulmak, çare bulmak, çözüm üretmek.

Şem'-i ruhsâruña hağ perde-i müşkîn çekeli / İtmege seyr-i cemâlün **bulamaz râh** nesîm (FKD, G.214, B.2).

râha gir-: [1] Yola çıkmak.

Baña fikr-i gam-ı cânâne saña zıkr-i selîm / Şârbânâ **girelüm râha** Hudâ-ğ'ân olarak (FKD, K.16, B.6).

râhat: [1] Huzur, sakinlik.

Sâye-i bâlinde bir dem **râhat** ümmîdiyle kebk / İtdi 'amden kendüyi per-tâb-ı çengâl-i 'uğâb (FKD, K.5, B.14).

rāh-ber-i vādi-i erbāb-ı cünūn: [1] Deliler vadisinin kılavuzu.

Biz **rāh-ber-i vādi-i erbāb-ı cünūnuz** / Biz ʿaql-ı perīṣān-reviṣ-i rāh-nümūnuz (FKD, G.121, B.1).

rāh-ı ʿadem: [1] Yokluk yolu. || Ölüm.

Rāh-ı ʿademe ey dil-i āvāre refīk ol / Dermān-ı ğam-ı hecr demişler ki seferdür (FKD, G.106, B.8).

rāh-ı dırāz: [1] Uzun yol.

Ey Kaʿbe-i kūy-ı kıble-i ehl-i niyāz / Giryeyle tūtop ebr gibi **rāh-ı dırāz** (FKD, Rūbai 21, B.1).

rāh-ı gülzār-ı zamīr: [1] Benlik bahçesinin yolu.

Rāh-ı gülzār-ı zamīrūnden eger geçse Fehīm / Ola hūrşīd gibi nūr-dih-i māh nesīm (FKD, G.214, B.5).

rāh-ı ümmīd: [1] Umut yolu.

Rāh-ı ümmīdde itme tek ü pū tā o kadar / Sālik-i vādi-i hırmān olacağsın āhīr (FKD, G.66, B.2).

rāhib-i Ferhār-ı ferāğ: [1] Güzelliklerin ve putların olduğu Ferhar tapınağından vazgeçen rahip. Ferhār için bkz. STEINGASS, s.916.

Ne bülbül ü ne çihre-perest-i gül-i bāğ ol / Zāgāne yūri **rāhib-i Ferhār-ı ferāğ** ol (FKD, G.189, B.1).

rāhibīn: [1] Rahipler.

Bir büt-i cān-bağşa kıssīsem ki mānend-i Mesīh / **Rāhibīne** çarḥ-ı deyr-i mihr ü meh nākūs olur (FKD, G.87, B.3).

rahm eyle: [1] Acımak, merhamet göstermek.

Rahm eyle ki bī-mecāl oldum / İtmekde dile eşer tegāfūl (FKD, Terkib-bend 2, B.24).

rahm it-: [8] Merhamet etmek, acımak.

Dil nev-niyāz-ı tūrradur **it** nālesine **rahm** / Ey gönca diñle sūnbüle de tāze bestedür (FKD, G.93, B.5).

Dūzaḥ nice bir bī-hūde sūzī baña **raḥm it** / Gel ‘uzleti-i zāviye-i sīneye dāg ol (FKD, G.189, B.6).

Demeñ ki sīne-i pūr-sūz-ı âteş-ḥīze **raḥm itdi** / İderdi küşte çokdan ḥaṇçer-i ḥūn-rīze raḥm itdi (FKD, G.282, B.1).

Demeñ ki sīne-i pūr-sūz-ı âteş-ḥīze raḥm itdi / İderdi küşte çokdan ḥaṇçer-i ḥūn-rīze **raḥm itdi** (FKD, G.282, B.1).

Dili bend eylemek isterdi lākin âteşin gördi / Taḳayyūd etmedi o zūlf-i ‘anber bize **raḥm itdi** (FKD, G.282, B.2).

Görüp ḥūn içre cān-ı nīm-küşte mużtarib-ḥālīn / Nigāh-ı merḥamet-düşmen urup bir nīze **raḥm itdi** (FKD, G.282, B.3).

Nişāne itmedi çeşmi dil-i sengīn-i aḡyārı / Ḥaṭā itmezdi ammā nāvek-i ser-tīze **raḥm itdi** (FKD, G.282, B.4).

Görüp ben zerresin ser-geşte-i ḥūrşīd-i ruḥsārı / O bī-mihrūm Fehīmā bu dil-i nā-çīze **raḥm itdi** (FKD, G.282, B.5).

raḥm kıl- [1] Merhamet etmek, acımak.

Raḥm kıl ey ḡazab-ālūde şeh-i kişver-i nāz / Çāk çāk itdi yeter cān u dili ḥaṇçer-i nāz (FKD, G.115, B.1).

raḥnedār it- [1] Çatlatmak, yarık açmak (TULUM, s.1479).

Hücūm-ı leşker-i ümmīd **itmez raḥnedār** anı / Derūn-ı dilde bir ḥışn-ı ḥaşīnūm var ḳanā‘atdan (FKD, K.15, B.39).

raḥne-i dendān: [1] Taraḡın dişleri

Ḳılma her **raḥne-i dendānuñı** yüz biñ dile laḥt / Zūlfini itme perīşān yeter ey şāne yeter (FKD, G.62, B.3).

raḥne-i tāk-ı hevā: [1] Gökyüzünün delikleri.

Eyleyem fāş ki etdi o bilūrīn ḳubbe / **Raḥne-i tāk-ı hevā** ya‘ni şikāfın peydā (FKD, Kıt'a 7, B.3).

rāh-rev-i deşt ü beyābān: [1] Çöl ve sahra yoluna gitmek.

Ey cünün turma haber vir yüri rûh-ı Qays'a / Gidelüm **râh-rev-i deşt ü beyâbân** olarak (FKD, K.16, B.7).

raḥş: [6] At

Cihân pür-fitnedür dehre kaçâ âyâ ne şalmışdur / Meger mestâne **raḥşın** ol perî meydâne şalmışdur (FKD, G.75, B.1).

Bütân-ı şehri ider naḫş-ı pây-ı esb-i gurûr / Sürünce **raḥşını** ol şeh-levend-i istignâ (FKD, G.9, B.3).

Şeh-süvârum ki kaçan **raḥş** ile meydâna girer / Çeşm-i bed-devr 'aceb şâhlevendâna girer (FKD, G.59, B.1).

Şüküh-ı hüsn ile şîrâne verse **raḥşına** cevân / Hezâr kelle-i hürşîd hâk-i râh gerekdür (FKD, G.100, B.7).

Raḥşuña şâh-ı levendâne süvâr oldukça / Dâmen-i tîğüni eyler dil-i 'uşşâk penâh (FKD, K.9, B.12).

Cevr için **raḥşuña** irhâ-yı 'inân itdükke / Çeşm-i bed dūr ola hem dest-i tazallum kütâh (FKD, K.9, B.19).

raḥş-ı tab': [1] Mizacının atı || Çevik karakter sahibi.

Ol bülend-iḫbâl ü 'âlî-câh a'lâ-rütbe kim / **Raḥş-ı tab'**ı meh gibi çarḫ üzere cevân gösterür (FKD, K.10, B.18).

râh-zen: [1] Yol kesen, eşkıya (TULUM, s.1479).

Maḥbûb u meydür **râh-zen** kıldum ferâgat cümleden / Âḫir nedâmetdür diyen meclislere oldı nedîm (FKD, K.6, B.4).

raḫîb: [7] Şiirde sevgiliyi aşık kadar sevmediği halde ona yani sevgiliye sözünü geçiren ve onu aşıktan soğutmaya çalışan kimse.

Giceler ḫalvetüme girse o meh mest ü ḫarâb / Men' kılma ne çıkar saña **raḫîbâ** ne girer (FKD, G.59, B.5).

Güft ü gūy-ı 'arz-ı ḫâle olamaz mâni' **raḫîb** / 'Âşık u ma'şuk beyninde nigh mektûbdur (FKD, G.69, B.3).

Gör za'fumu koynumda iken şordı **raḫîbe** / N'oldı ki Fehîmâ'ya o nevmîd görünmez (FKD, G.117, B.7).

Rakīb māni‘ olur ol büte perestişüme / Ğarībdür k’ola iblīs berhemen-düşmen (FKD, G.239, B.4).

Ğazabla öldürür ihyā ider düzdāide ħandeyle / Beni maħrüm-ı nāz itmez o şūħum biñ **rakīb** olsa (FKD, G.254, B.2).

Āvāze-i fiğānumı diñletmedi nesīm / Kāfir **rakīb** nağme-i nā-sāza başladı (FKD, G.275, B.5).

La‘-i mey-gūnı **rakīb** öpdükçe olur ħışmgīn / Eylemez mest olmayınca kāfir-i güm-rāh ceng (FKD, G.168, B.4).

rakīb-i dil-siyeh: [1] Gönlü kararmış rakip.

Nigāhuñ itdi bizi mū-be-mū-yı ħaçer-i reşk / **Rakīb-i dil-siyehüñ** vaķf-ı cānıyuz cānā (FKD, G.8, B.6).

rakīb-i kāfir: [1] Kāfir rakip, dini imanı olmayan rakip.

Sehdür ħatlı eylemek yüz biñ **rakīb-i kāfiri** / Emr kılsun tek hemān ol şeh ğazādan kim kaçır (FKD, G.46, B.3).

rakķāş: [1] Dans eden.

Ne **rakķāş** āfet-i devr-i kıyāmet / Ki rakş itse ider kevn ü mekān rakş (FKD, G.145, B.2).

rakş: [10]

1. Ağız oynatmak, konuşmaya başlamak.

İderse ol büt-i şīrīn-dehān **rakş** / Kef-i ‘āşıkda eyler dīn ü cān rakş (FKD, G.145, B.1).

2. Sevinmek (TULUM, s.1480).

İderse ol büt-i şīrīn-dehān rakş / Kef-i ‘āşıkda eyler dīn ü cān **rakş** (FKD, G.145, B.1).

3. Hareketlenmek

Zihī cellād-ı çābük-dest k’eyler / Benān üzre tīğ-i cānsitān **rakş** (FKD, G.145, B.3).

Olaldan cilvegāhı lafz-ı nāmuñ / İder dā‘im beyān **rakş** u zebān rakş (FKD, G.145, B.4).

Olaldan cilvegāhı lafz-ı nāmuñ / İder dā‘im beyān rakş u zebān **rakş** (FKD, G.145, B.4).

4. Su gibi akmak.

İder gird-âb-ı baħr-ı eşküm içre / Felek gibi hezârân ħanumân **raķş** (FKD, G.145, B.5).

5. Ateş üzerinde dans etmek.

Helâl olsun o Hindü'ya gül-i dâġ / Ki âteşle ide dâmen-feşân **raķş** (FKD, G.145, B.6).

6. Oynamak (TULUM, s.1480).

İderler şevķ-ı şî'rûñle Fehîm / Ĥarîm-i âsumânda ħudsiyân **raķş** (FKD, G.145, B.9).

Şîve ile **raķşuñia** taķlîd idüp / Muṭrib-i çarġ itmede nâzân semâ^c (FKD, K.3, B.9).

7. Semazenler gibi dönmek, sema etmek.

Raķşuñia ħurbân olayım bir nefes / Ķaldı hemân eyleme bir ân semâ^c (FKD, K.3, B.3).

raķş eyle-: [1] Kaçmaya çalışmak.

İderse ol büt-i şîrîn-dehân raķş / Kef-i 'âşıkda **eyler** dîn ü cân **raķş** (FKD, G.145, B.1).

raķş id-/it-: [6] Dans etmek.

Olan pervâne-i şem^c-i tecellî / **İder** ħürşîd gibi câvidân **raķş** (FKD, G.145, B.8).

Ne raķķâş âfet-i devr-i kıyâmet / Ki **raķş itse** ider kevn ü mekân raķş (FKD, G.145, B.2).

Pertev-i ħürşîd-i cândur câmesi 'İsâ-mişâl / **Raķş ider** meh gibi bir rûġ-ı mücerreddür göñül (FKD, G.194, B.4).

Ser-i Mecnûn'da tâb-ı süz-ı dilden / Sipendâsâ **iderdi** âşiyân **raķş** (FKD, G.145, B.7).

Raķş itdiren ehl-i dile deyr içre şanemdür / Ĥüsn-i şanem ü naġme-i nâķūs degüldür (FKD, G.102, B.3).

Ne raķķâş âfet-i devr-i kıyâmet / Ki **raķş itse** ider kevn ü mekân raķş (FKD, G.145, B.2).

raķşân: [1] Oynamalar, hareketlenmeler.

Nice kaķnûs idermiş cismini süzân nigâġ ile / Derûn-ı şu'lede **raķşân** ħurûş-ı âteş-efşâna (FKD, K.7, B.28).

raķş-âver: [1] Dans etmek.

Şâhid-i ġamzesini ser-ġoş u **raķş-âver** ider / Naġme-i 'işveye çeşmi ki ser-âġâz eyler (FKD, G.58, B.3).

rām: [2] Verilen görevi yapmaya hazır olma (TULUM, s.1481).

Dil-i Mecnūn-ı perīṣān-rev ü vaḥṣī-ṭab‘am / Āhū-yı çeşm-i gāzālī-nigehān **rāmumdur** (FKD, K.12, B.6).

Ne pīç ü tābuma nāzır cihān ne emrūme **rām** / Hemān nümüne-i tuğrā-yı köhne-menşūram (FKD, K.14, B.21).

rām kııl: [1] İtaat ettirmek, boyun eğdirmek.

Rām kııl bir şāh-bāzı kim melā‘ik şayd ede / Muttaşıl teshīr-sāz-ı her-perī olmağ nedür (FKD, G.91, B.2).

rāst gel-: [1] Tesadüfen karşılaşmak.

Rāst geldüm yolda ol şāha gider ben ḥāk-i rāh / Ferş-i rāh olmuş yolında cebhe-i ḥūrşīd ü māh (FKD, Diğər 1, B.9).

rāst-gūy: [1] Doğru söyleyen.

Budur ancak günāhum **rāst-gūyem** yok sözüüm aṣlā / Ḥasūd-ı kec-ḥayāl ü kec-sūḥan kim fehmi-nā-dāna (FKD, K.7, B.60).

rāst-kirm-i pīle-fakr: [1] Fakir ipek böceğinin doğrusu.

Rāst-kirm-i pīle-fakram bī-ser ü sāmān u zād / Nice demdür ḥalveti-i ḥırqa-i peşmīneyem (FKD, G.213, B.2).

ra‘şe: [4] Korku, sıkıntı ve keder gibi durumlar sonucu vücutta istemsizce oluşan titremeler (LUGAT-I CŪDÎ, s.526).

İzṭırāb u **ra‘şe** maḥşūş-ı dil-i ‘uṣṣākḍur / Olmasun yā Rabbi ol zülfi dil-ārā muṣṭarib (FKD, G.20, B.5).

Bīm-i ğamze cānumuz leb-rīz-i sīm-āb ideli / İzṭırāb u **ra‘şeden** yoğdur ferāğ-ı sīnemüz (FKD, G.126, B.2).

Teb-zede-i ‘aşkına cilvesi cānlar verür / Līk sürīnindeki **ra‘şeler** eyler helāk (FKD, G.169, B.2).

Baḥr-ı sīm-āb-ı cünün oldı ser-i zülfinde dil / **Ra‘şe** der-zencīr-i mevc-i izṭırābumdur benüm (FKD, G.223, B.5).

ra‘şe-rīz-i şu‘le-i āh: [1] Feryadın kıvılcımlarının titremesi.

Ey nefes bî-hüde geçme cân-ı âteş-meskenümden / **Raʿşe-rîz-i şuʿle-i âh** ol nesîm-i şîvenümden (FKD, G.238, B.1).

râvi-i efsâne-i aşk: [1] Aşk efsanesinin anlatıcısı.

Çeşm-i eceli h'âb-ı 'adem eyledi hufte / Ben tırma dağı **râvi-i efsâne-i aşkam** (FKD, G.197, B.8).

ravza: [1] Bahçe.

Didi mihr ü meh degüldür **ravzasında** ol Şeh'üñ / Kudsiyân gerdân iderler iki micmer rûz u şeb (FKD, K.1, B.25).

ravza-i cennet: [1] Cennet bahçesi.

Behiştüñ nuşhasın gelsün mufaşşal bundan seyr itsün / Haber virsün bir âdem **ravza-i cennetde** Rıdvân'a (FKD, K.7, B.24).

ravza-i hüsn: [2] Güzellik bahçesi.

Ey **ravza-i hüsn** içre cemâlüñ gül-i âl / Ey zülf-i siyâhı sünbül-i bâğ-ı cemâl (FKD, Rübai 35, B.1).

Ravza-i hüsnüñüñ ola her dem / Mâh u hürşîd iki derbâni (FKD, K.17, B.101).

râyet-efrâz-ı kıyâmet: [1] Kıyamet bayrağını açmak.

'Âşıkân ser-pâ bürehne cem' olur olsa eger / **Râyet-efrâz-ı kıyâmet** kıadd-i bâlâ-yı laţîf (FKD, G.157, B.6).

râyet-i kıadd: [1] Boyun bayrağı.

Râyet-i kıaddin ki yâr ma'reke-sâz eylemiş / Çok 'alem-i maşşeri fitne-tırâz eylemiş (FKD, G.142, B.1).

râyet-keş-i leşker-i şehâdet: [1] Şehitlik ordusunun bayraktarı.

Âh-ı dil-i 'Askerî ki oldur / **Râyet-keş-i leşker-i şehâdet** (FKD, Terci-bend 1, B.153).

râyız-ı re'y: [1] Fikir seyisi.

Râyız-ı re'yüñ süvâr-ı eşheb-i 'adl olsa çarh / Mihri zerrîn zîn iderdî burc-ı mîzânı rikâb (FKD, K.5, B.46).

rāz: [9] Sır.

Luṭf idüp virmeñüz ol ğamze-i ğammāza ḳadeḥ / Belki vāḳıf ola la‘inde olan **rāza** ḳadeḥ (FKD, G.33, B.1).

Nıgeh-i şūḥı ile ğamze-i ğammāzına baḳ / Nice fāş olmadadur cān u dilüñ **rāzına** baḳ (FKD, G.160, B.1).

Dil-ber ü mey zevḳıdur ‘ıyd hem açar şıyām / Açma bu **rāzı** Fehīm kevser ile ḥürdan (FKD, G.231, B.13).

Giren ger göñlüme Cibrīl olursa / Yine keşf eylemem vallāhī **rāzı** (FKD, G.279, B.3).

Öyle pinhān eyledüm kim **rāzda** bīġānedür / Şanma cāsūs-ı nigāhuñ āşinā-yı rāz olur (FKD, G.89, B.4).

Rāzımı fāş eyleyüp rüsvāy iderler ‘āleme / Dil olur dil-ber olur ol ğamze-i ğammāz olur (FKD, G.89, B.5).

Bilüp ḥāl-i dilüm eyler teġāfül ğamze-i şūḥı / Ne ṭālī‘dür ki **rāzumdan** ola ğammāz müstaġnī (FKD, G.287, B.3).

Dil ser-ḥoş-ı bāde-i maḥabbet / Ya eylesün mi fāş **rāzı** (FKD, Terki-bend 2, B.17).

Ḳorḳaram **rāzımı** fāş ide o çeşm-i ğammāz / Āşinā oldı dile ğamze-i peykāne-nevāz (FKD, Terki-bend 3, B.3).

rāz-ı ‘aşḳ: [2] Aşkın sırrı.

‘Aḳl u cān ü dīn ü dil nā-maḥrem-i ‘uşşāḳ iken / Bī-tekellüf **rāz-ı ‘aşḳa** yār-ı maḥremdür şarāb (FKD, G.14, B.5).

Eylemem mecnün da olsam fāş **rāz-ı ‘aşḳımı** / Şimdi ‘ālemde benem āvāresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.2).

rāz-ı çeşm: [1] Gözün sırrı.

Şehr-i dilde **rāz-ı çeşmin** fāş ider bir ‘aks-i āḥ / Ğamze-i merdüm-firībi bü’l-‘aceb cāsūs olur (FKD, G.87, B.2).

rāz-ı dil: [2] Gönül sırrı.

Eylemez dil-beri de sırrına maḥrem ‘āşıḳ / Yine **rāz-ı dilini** kendüye hem-rāz eyler (FKD, G.58, B.4).

Reşkden zümre-i zühhâdı idersin kâfir / Ey Fehîm itme yeter **râz-ı dilüñ** fâş hamûş (FKD, G.144, B.19).

râz-ı fûrûğ-ı cevher-i hürşîd: [1] Güneşin aydınlatma kaynağının sırrı.

Râz-ı fûrûğ-ı cevher-i hürşîdi fâş ide / Hıffâşa düşse sâye-i mihr-i zamîrimüz (FKD, G.129, B.3).

râzı ifşâ eyle-: [1] Sırları açığa çıkarmak.

Eylemez hasta Fehîm ölse de **ifşâ râzı** / Çeşm-i bîmârı meger itdire âh u zârı (FKD, G.277, B.5).

râz-ı künişt: [1] Ateş tapınağının sırrı.

Secdegâh-ı dil ü cân eyler idik biz de Fehîm / Sırr-ı Beytü'l-ğarem ü **râz-ı küniştin** görsek (FKD, G.172, B.5).

râz-ı Mesîh: [1] Hz. İsa'nın sırrı.

Gül gibi feyz-i nesîm-i dem-i la'lüñ açdı / Gerçi bir gönca-i ser-beste idi **râz-ı Mesîh** (FKD, G.34, B.3).

râz-ı Mesîhâ: [1] Hz. İsa'nın sırrı.

Oldukça lebüñ nâîka-pîrâ-yı tekellüm / Fâş olmamağa çâre mi var **râz-ı Mesîhâ** (FKD, G.3, B.4).

râzımı fâş id-: [1] Sırlarımı ortaya çıkarmak.

Fâş iderdi yoğsa çokdan dil o mâha **râzımı** / Gâh şalar geh men' ider murğ-ı dile şâh-bâzını (FKD, Diğer 1, B.19).

râzı izhâr it-: [1] Sırrımı açığa vurmak.

Mestâne gönül **itmededür râzımı izhâr** / Dîvâne 'ayân itdüğü esrârı ne bilsün (FKD, K.4, B.8).

râzı ol-: [1] Kadere boyun eğmek.

Oldı çü Rızâ kazâya **râzı** / Hâk eyledi der-ğor-ı şehâdet (FKD, Terci-bend 1, B.150).

recâ: [1] İstek, dilek.

Hemīşe rüşen ola mihr ü meh gibi ʔabʕuñ / Budur müdüām **recāmuz** cenāb-ı Mevlā'ya (FKD, K.8, B.34).

recā eyle-: [1] Dilek dilemek, istemek.

ʕAfv-i luʔfuñdan günāhın cürmünü **eyler recā** / Āsitānuñda şevābın ʔaşd ider şaḥş-ı şevāb (FKD, K.5, B.47).

recā it-: [1] İstemek.

Bir zaḥm-ı gamze **itdüm** o ḥün-rīzden **recā** / Geh ḥaṇçerine şundi elin geh bıçağına (FKD, G.252, B.4).

redd it-: [1] Beğenmemek.

Redd itse Fehīmā sözümi ḥaşm ʕaceb mi / Hem-cism-i behāyimdüür o eşʕarı ne bilsün (FKD, K.4, B.25).

redd-i selām: [1] Selamdan mahrum etmek (TULUM, s.1487).

Ey kāş olaydı sañā da ey şāh-ı pür-gürür / Luʔf-ı kelām sünnet ü **redd-i selām** farz (FKD, G.147, B.4).

ref ü rīşe: [1] Kapı ve saçaklar.

Naḥl-i ʔür olma muʕarız bize kim pertev-i ḥüsn / Şuʕle-zār itdi ser-ā-pāy **ref ü rīšemüzi** (FKD, G.291, B.3).

ref-i niḳāb eyle-: [1] Sevgilinin yüzündeki örtüyü kaldırıp âşığa yüzünü göstermesi.

ʕİydgehde ol perī-rū **eylese ref-i niḳāb** / Yalñız ʕİyd-i Fehīm olmaz olurdu ʕİyd-i ʕİyd (FKD, G.41, B.5).

Rüyından **eyleyüp** yine **ref-i niḳāb** gül / Ḥürşīde verdi māye-i reng-i ḥicāb gül (FKD, G.195, B.1).

ref-i niḳāb-ı çihre-i ümmīd: [1] Ümit yüzünün perdesinin kalkması.

Ref-i niḳāb-ı çihre-i ümmīdi görmezüz / Māh-ı sipihri-ı ʔālīʕümüz hāle-ḥīz olur (FKD, G.90, B.3).

refik: [3] Arkadaş, yoldaş.

Hıfz muvâfık olsa dille zülfden itmeme hâzer / Hızır olursa ger **refiküm** ejdehadan kim kaçar (FKD, G.46, B.2).

Râh-ı 'ademe ey dil-i âvâre **refik** ol / Dermân-ı ğam-ı hecr demişler ki seferdür (FKD, G.106, B.8).

Çays ile **refikuz** harem-i 'aşka revânuz / Şîrân-ı beyâbân-ı şütür maḥmilümüzdür (FKD, G.109, B.4).

refik ol-: [1] Arkadaş olmak.

Olinca dost **refiküm** semür u atlas olur / Bakar mı 'aşık olan zaḥm-ı hâr u hârâya (FKD, K.8, B.7).

reftar: [1] Yürüyüş.

Beni gördükçe şitâb ile o **reftar** nedür / Renciş-i bî-sebeb-i ğamze-i pergâr nedür (FKD, Terki-bend 3, B.23).

reftar-ı şitâb-âlüd: [1] Aceleci yürüyüş.

Bilsen kimün eylersin küyün yine maḥşergâh / Tâ böyle nedür ey meh **reftar-ı şitâb-âlüd** (FKD, G.43, B.4).

reg: Damar.

Hâbbezâ ma'rifet ki itdi **regüm** / Târ u püd-ı kabâ-yı 'uryânî (FKD, K.17, B.11).

reg ü rişe-i dil: [1] Gönlün damar ve saçakları.

Gül gibi ḥandesitân oldı derün u bîrün / Za'ferân oldı meger cümle **reg ü rişe-i dil** (FKD, G.187, B.4).

reh: [2] Yol.

'Aşk bir şahrâda güm-râh eylemişdür cânı kim / Hızır nâ-peydâ o **reh** nâ-büd u menzil nâ-bedîd (FKD, G.40, B.2).

Şehriyâr-ı peyemberân Aḥmed / Ki **rehinde** yüzüm türâb itdüm (FKD, K.2, B.27).

reh-ber: [2] Kılavuz, yol gösterici.

Ol Peyember kim ziyâ-yı nûrîdur mihr ü mehe / Tîre-tîh-i tîregîden nûra **reh-ber** rüz u şeb (FKD, K.1, B.18).

Hazret-i Sulṭān Murād ol dāver-i iqlīm-i Rūm / Kim ġazāsı fī-sebīl-i-lāh Ḥaḡ'dur **reh-beri** (FKD, Kıt'a 9, B.1).

reh-i dīn: [1] Din yolu.

Erba'inde itdiler maḥşūr o ḥıṣn-ı a'zamı / 'Asker-i sünnī **reh-i dīnde** koyup cān u seri (FKD, Kıt'a 9, B.3).

reh-i endīşe-i dil: [1] Gönül sıkıntısının yolu.

Nice āmed-şüd itsün ḡudsiyān-ı 'ālem-i ma'nā / **Reh-i endīşe-i dil** bestedür gerd-i küdüretten (FKD, K.15, B.35).

reh-i pür-teff: [1] Çok sıcak yol.

Zehrede bād-ı semūm bergüzār itse güzār / Ger dem-i 'İsī **reh-i pür-teff** ü tāb-ı Mıṣr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.4).

reh-i ümmīd: [1] Umut yolu.

Çün ġayret-i reh vādi-i ḥırmān olacaḡdur / Tā-key **reh-i ümmīdde** güm-kerde sürāḡ ol (FKD, G.189, B.4).

reh-nümā: [1] Yol gösteren, kılavuz.

Çoḡ **reh-nümāyı** eyledük ey Ḥızr güm-sürāḡ / Şermendeyüz senüñ gibi yüz biñ delīlden (FKD, G.235, B.5).

reh-nümā eyle-: [1] Yol gösterici olmak, kılavuzluk yapmak.

Bu tīh-i 'acız içinde Ḥızr-ı luṭfuñ **reh-nümā eyle** / Mesīḡ-i himmetüñ gönder dil-i bīmāra dermāna (FKD, K.7, B.55).

reh-nümün: [1] Yol gösteren, kılavuz.

Ol reh-rev-i be-vādī-i ḡudsem ki eyledi / Ġülān-ı bed-sirişte ḡazā **reh-nümün** beni (FKD, Terki-bend 1, B.44).

reh-rev-i be-vādī-i ḡuds: [1] Mübarek vadinin yolcusu.

Ol **reh-rev-i be-vādī-i ḡudsem** ki eyledi / Ġülān-ı bed-sirişte ḡazā reh-nümün beni (FKD, Terki-bend 1, B.44).

reh-zen: [1] Haydut, eşkiya.

Cân-ı hasret-zedeyüz ‘âzim-i şehri-ı hırmân / Hızır-ı tevfiğ bize **reh-zen** olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.8).

rehâ bul-: [1] Kurtulmak.

Çayd-ı teşvîş-i ridâ vü şubhadan **bulup rehâ** / Himmet-âmûz-ı ferâğ ol bir dil-i âzâdeden (FKD, G.234, B.2).

rehne ver-: Rehin bırakmak.

Rehne ver esbâbı rind ol geçme zâhid bâdeden / Ol sebeble hem halâş ol sıkket-i seccâdeden (FKD, G.234, B.1).

re’îsü’l-‘uşşâk: [1] Âşıkların kaptanı.

Bahr-ı ‘aşk içre benem şimdi **re’îsü’l-‘uşşâk** / ‘Ademe gitmege tûfân-ı ğam eyyâmumdur (FKD, K.12, B.13).

rekâket: [1] Sözün tutarsız ve kusurluluğu (LUGAT-I REMZÎ, s.438).

Ne çâre eylemez mîzân-ı tab‘-ı kec-‘ayârân farç / Kıyâs-ı vezni-i eş‘ârı selâsetle **rekâketden** (FKD, K.15, B.31).

remz: [2] Gizlice işaret, ima.

Çuymağa cünbiş-i müjgâni ne **remz** itdüğünü / Haber-i sırr-ı kazâdan dile ilhâm ister (FKD, G.64, B.3).

Dil bilür ğamze gerek sihr ü gerek **remz** eylesün / Tercemândur bir iki sehhâresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.5).

remz ü îmâ: [1] İma ve işaret; üstü kapalı.

Bir nigâh-ı bâz pes kıldı yine ol pâdişâh / **Remz ü îmâ** ile söyleşmek olurdu lîk âh (FKD, Diğer 1, B.11).

remz-i leb-i dil-ber: [1] Sevgilinin dudağının sırrı.

Remz-i leb-i dil-ber Fehîmâ / Biñ cân u dil ile çeşm ü gûşuz (FKD, G.122, B.7).

remz-i nigâh: [1] Bakışın sırrı.

Hüsn-i elest odur saña olsa muḳābele / **Remz-i nigāh** ile ide hüsn-i mu‘āmele (FKD, Terkib-bend 1, B.40).

rencīde: [1] Sınırlı (TULUM, s.1490).

Olmadum bīgāne-i dīn ü baña **rencīdedür** / Āşinā-düşmen o çeşm-i kāfer-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B.5).

renciş-dih-i cism-i pür-figār ol-: [1] Yaralı bedene zahmet veren olmak.

Renciş-dih-i cism-i pür-figār ol / Besdür cāna bu dil-nevāzī (FKD, Terkib-bend 2, B.14).

renciş-i bī-sebeb-i ğamze-i pergār: [1] Hareketli yan bakışının sebepsiz incitmesi.

Beni gördükçe şitāb ile o reftār nedür / **Renciş-i bī-sebeb-i ğamze-i pergār** nedür (FKD, Terkib-bend 3, B.23).

rencūr: [1] Sıkıntı çeken, sıkıntılı.

Ṭabīb-i ‘aşḳ didi eyle şihhate perhīz / Marīz-i derd-i cününām ğarīb **rencūram** (FKD, K.14, B.40).

reng: [3] Renk.

Penbe-i dāğ-ı cünün ya nemek-i zaḥm şanur / Berg-i bī-āb-ı ruḥum **reng** nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B.6).

Ġam çekme budur ḥāşiyet-i ğonca-i ‘aşḳ / Kūr eylese **rengi** büyü eyler bīnā (FKD, Rübai 1, B.2).

Yanmaḳdadur cihān u mihr-i aḥker-i dāğ / Bir **rengdedür** hilāl-i ‘īyd ü per-i zāğ (FKD, Rübai 28, B.1).

reng-i gül: [1] Gül rengi.

Dil-ber olıcaḳ ol meh-i tābān gibi olsa / **Reng-i güli** hūrşīd-i dirahşān gibi olsa (FKD, G.255, B.1).

reng-i hicāb: [1] Utanma rengi.

‘Aceb degül o gül-i bāğ-ı ‘işmetüñ olsa / ‘İzār-ı pākine **reng-i hicāb** nā-maḥrem (FKD, G.209, B.2).

reng-i hidāb : [1] Kına rengi.

Her büt-i rengīn-i sīmīn-sā'idūñ mānend-i şem^c / Pençesinde şu^cle-bārī berç urur **reng-i hıdāb** (FKD, K.5, B.8).

reng-i ruḥ-ı gül: [1] Gülün yanağının rengi.

Ger böyle çalursa nice gün **reng-i ruḥ-ı gül** / Bī-rengilügünden gül ü hūrşīd görünmez (FKD, G.117, B.6).

reng-i ruḥ-ı şu^cle: [1] Ateşe benzer yanağın rengi.

Hākisterūñ it bülbül-i vīrāneyi k'oldı / **Reng-i ruḥ-ı şu^cle** gül-i dīdāruña maḥşūş (FKD, G.146, B.4).

reng-i rüy: [1] Yüzünün rengi.

Keyf-i büyumdan iderdüm şīşe-i mül goncayı / **Reng-i rüyumdan** gül-i ra'nā olurdu pür-
hicāb (FKD, K.5, B.52).

resen eyle-: [1] İp hâline getirmek.

Eyleyüb āhum āsumāna a **resen** / Şu^clesin şāķıb-ı şihāb itdüm (FKD, K.2, B.2).

reşk: [17] Kıskançlık.

Şerm-i ruḥ-ı ālinden güller semene döndi / **Reşk** ile bünāgūşı seyr it semeni n'eyler (FKD, G.56, B.2).

Cür'a-rīzüz pertev-i meh-tāb-ı gülde **reşkden** / Āteş-endāz-ı dil-i pervāneyüz nev-rūzdur (FKD, G.78, B.3).

Āteşīn dāğ-i cünūnum gördi **reşkinden** Fehīm / Dedi dehrūñ şāh-ı zerrīn-efseri olmaç nedür (FKD, G.91, B.7).

Siyāh-ı kevkeb-i erbāb-ı aşķı dāğ ide **reşki** / O deñlü hāl-i siyeh-kāresi siyāh gerekdür (FKD, G.100, B.3).

Her dürr-i nuķaţ kim aña bu nazm şadefdür / **Reşk** ile Fehīmā sebab-i eşk-i güherdür (FKD, G.106, B.11).

Bu **reşk** ile itsek n'ola gül-goncayı lāle / Biz kim dil-i pür-dāğ ile āgeşte-be-hūnuz (FKD, G.121, B.4).

Reşkden zümre-i zühhâdı idersin kâfir / Ey Fehîm itme yeter râz-ı dilüñ fâş hamûş (FKD, G.144, B.19).

Dâğ-ı cünûna cilvegâh olmadı başumuz Fehîm / **Reşk** ile eyledi bizi lâle-i bâğ dâğ dâğ (FKD, G.153, B.5).

Reşk o tırfa-meşrebe kim ola ‘aşk-ı yâr ile / Neşve-i zevk-ı ğam be-dil cām-ı feraḥ-fezâ be-kef (FKD, G.156, B.4).

Hürşîdi tavaf itmede şad **reşk** ile mâhuñ / Ol mihr-i kamer-çihreye hem-hâne mi olduñ (FKD, G.175, B.2).

Tîğini sîneye çekdi o şehüñ cezb-i cân / Eyledüm kâh-rübâ **reşk** ile mıknâfisi (FKD, G.289, B.5).

Ez-Fehîm u t̄âlî‘-i ü dâğ dâğem kerd **reşk** / Şüd seriş nâkûs-ı deyr men Müslümânem henüz (FKD, G.295, B.7).

Mihribânım kendi bismil eyler oldı **reşkden** / Ölmegi kırbânına ya‘nî kim âsân gösterür (FKD, K.10, B.5).

Daḥı ben gelmedin helâk oldı / **Reşk** ile nükte-senc-i Şirvânî (FKD, K.17, B.39).

Hep küştesi şâd-ı mergdür çün / Bu **reşk** ile baña ölmek evlî (FKD, Terci-bend 1, B.12).

Reşk ile vücūdum eylerem ḥâk / Gördükçe o naḥl-i ser-firâzı (FKD, Terki-bend 2, B.21).

Pîçîş-i tırta-i müşkînüñe kırbân olayım / **Reşkden** bister ü bālînüñe kırbân olayım (FKD, Terki-bend 3, B.27).

reşk eyle-: [2] Kıskanmak.

Reşk eyler iken âyîneme İskender / İtdi nem-i eşk ile felek maḥz-ı keder (FKD, Rübai 18, B.1).

Emvâc-ı sirişk üzre revân oldum tâ / **Reşk eyleyeler** şütür-süvârân-ı Hicâz (FKD, Rübai 21, B.2).

reşk id-: [2] Kıskanmak.

Tâc-ı la‘line gül-i ğonca-i kütâh-ḥayât / **Reşk ider** bülbülinüñ hırka-i peşmînesine (FKD, G.269, B.4).

Reşk ider görse cādū-yı killüm / Mu‘ciz-i Mūsî İbn-i ‘İmrân’ı (FKD, K.17, B.33).

reşk-fermā-yı māh-tāb it-: [1] Ay'ın parlaklığını kıskandırma.

Tāb-ı dilden ketān-ı pīrehi / **Reşk-fermā-yı māh-tāb itdüm** (FKD, K.2, B.4).

reşk-i çeşme-i mihr: [1] Güneşin ışın dalgalarının kıskançlığı.

Ya 'aks-i hüsnüñ ile oldı **reşk-i çeşme-i mihr** / Ya āfitāb ile pür oldı āfitābe-i dil (FKD, G.186, B.2).

reşk-i deşt-i Kerbelā: [1] Kerbelā çölünü sıcaklık yönüyle kıskandıran.

El-‘aşaş geldi yine māh-ı temüz-ı şu‘le-tāb / **Reşk-i deşt-i Kerbelā** itdi zemīni āfitāb (FKD, K.5, B.1).

reşk-i la‘l: [1] Sevgilinin dudağına gıpta etmek, İmrenmek. II Sevgilinin dudağını kıskanmak.

Reşk-i la‘lūfile kehrübā olsa / Ne ‘aceb gevher-i Bedaḥşānī (FKD, K.17, B.91).

reşk-i Meryem: [1] Meryem'in kıskançlığı.

Gel ey ṭab‘-ı Fehīm ey **reşk-i Meryem** / O ‘İsī-zāy ise sen rūḥ-zāy ol (FKD, G.191, B.6).

reşk-i mihr: [1] Sevgiyi kıskanmak.

Feyz-i hüsnüñle **reşk-i mihr** olsun / Şem‘-i peygüle-i şebistānı (FKD, K.17, B.97).

reşk-i mīm-i dehen-i mu‘cize-perdāz-ı Mesīḥ: [1] Hz. İsa'nın mucizeler söyleyen dudağının mim harfini kıskanmak.

Her kaçan vaşf-ı lebüñ yazsam olur mīm-i Fehīm / **Reşk-i mīm-i dehen-i mu‘cize-perdāz-ı Mesīḥ** (FKD, G.34, B.5).

reşk-i nāfe-i Çīn: [1] Çin miskin kiskançlığı.

Luṭf-ı havā yine **reşk-i nāfe-i Çīn’dür** / Nāmiye-meşşāṭa-i ‘arūs-ı zemīndür (FKD, G.105, B.1).

reşk-i Nāhīd: [1] Zühre'nin kıskandığı.

Ol meh ki Fehīm oldı **reşk-i Nāhīd** / Ḥaṭṭının gehi tırāş ider gāhī be-dīd (FKD, Rübai 13, B.1).

reşk-i reng-i ‘arız-ı ḥübān: [1] Güzellerin yanağını kıskandıran renk || Daha kırmızı.

Rüy-ı dehri itdi gülgün-püş sefid-i āb-ı tīg / **Reşk-i reng-i ‘arız-ı ḥübān** oldı ol sevād (FKD, Kıt'a 8, B.11).

reşk-i te'sîr-i naḥs-ı Keyvānî: [1] Zuhall'in uğursuz etkilerini kıskanma.

Noḡta-i şîr-i şūmı her birinüñ / **Reşk-i te'sîr-i naḥs-ı Keyvānî** (FKD, K.17, B.61).

resm: [6]

1. Alışılacağı durum.

Ol ḡadar oldu ḡarāretten ruṡubet ḡuşk-tab' / 'Āmdur bu demde ol **resme** rūsūm-ı inḡılāb (FKD, K.5, B.9).

2. Vergi (TULUM, s.1498)

Fitneden āsūde itdi dehri 'adlūñ ol ḡadar / Şaḡne-i nehyūñ o **resme** itdi 'arz-ı iḡtisāb (FKD, K.5, B.40).

3. Şiir, yazı (TULUM, s.1497).

Eyledüm teklîf tārîḡin Fehîm-i sâḡire / İtdi bir beyt-i mu'ammā **resm** ile ben zārı şād (FKD, Kıt'a 8, B.16).

4. Tarz

Müstāḡnî-i ḡūsndür o **resme** / Ol āfet-i cān-ı dīn ü dünyā (FKD, Terci-bend 1, B.3).

5. Huy, davranış.

Ol pādîşeh-i ḡüsn ü büt-i mihr-nijād / Kim ismi Laṡîf oldu vü **resmi** bî-dād (FKD, Rübai 11, B.1).

ḡisset görmeḡ **resmine** bî-reng oldu / Luṡf eylemeḡ ehl-i kereme neng oldu (FKD, Rübai 54, B.1).

resm id-: [2] Nakşetmek, resmetmek, şekiller çizmek.

ḡançerle müjeñ levḡ-i dile **resm ider** evvel / Ṣarḡ-ı sitemi eylese bünyād nigāhuñ (FKD, G.176, B.2).

ḡüy-gerde lebin **resm idüp** āteşle Fehîmā / Her şafḡa-i cān üstine naḡş-ı şerer eyle (FKD, G.267, B.9).

resm ü ādāb: [1] Yol yordam, edep, ahlak.

Mest-i 'aşḡam Fehîm-i küstāḡam / **Resm ü ādāb** n'iydüḡin bilmem (FKD, G.204, B.7).

resm ü 'âdet: [1] Adet ve alışkanlık (olma).

Felek de olmasa elbetde bir nâ-dân ider pā-māl / Ezelden **resm ü 'âdetdür** bu zillet ehl-i 'irfāna (FKD, K.7, B.46).

resm-i Hâkânî: [1] Hâkânî'nin tarzı, üslubu.

Köhne oldı **resm-i Hâkânî** vü Şāhî vü Melik / Şimdi nev-peydā Fehîm'ün tāze dîvânın görüñ (FKD, G.182, B.9).

resm-i suhan: [1] Sözün tekniği.

'Akla tūṭî gibi **resm-i suhanı** şimdi kızā / Turma ta'lîm ider āyîne-i idrākümden (FKD, G.236, B.7).

reste: [2] Yeni çıkmış (ayva tüyü).

Pertev-i mihr-i 'arızı terbiye-baḥş ise olur / Bāg-ı ruḥında ḥod-be-ḥod sebze-miṣāl **reste** ḥaṭ (FKD, G.148, B.4).

Reste bāzār-ı sîne-i dilde / Berq-ı düzaḥ-fürüş ya'nî āh (FKD, G.274, B.5).

resül-i 'âlem-i 'ışk: [1] Aşk dünyasının peygamberi.

Ḥudā meger dilüm itdi **resül-i 'âlem-i 'ışk** / Ki oldılar ğam u derd ü elem şaḥābe-i dil (FKD, G.186, B.4).

revā: [16] Uygun, yaraşır.

Gülzār-ı zār-ı ḥüsnüñ olan şūḥ bülbülem / Gül-berg-i terden olsa **revā** bāl ü per baña (FKD, G.7, B.2).

Girde-bālîn itmege ḥürşîdi 'ar itsem **revā** / Gördüm olmuş ḥ'âbda vaḳf-ı serüm zānū-yı dost (FKD, G.25, B.5).

Ḥarāb-ı kişver-i faḳram ki lāne-i cuġdı / **Revādur** eylese mülk-i Ferāsiyāb ile baḥş (FKD, G.26, B.3).

Kebüter-i ḥarem-i 'aşk u künde-deryāyam / **Revā** mıdur ola āzādeye revā zencîr (FKD, G.65, B.8).

Kebüter-i ḥarem-i 'aşk u künde-deryāyam / Revā mıdur ola āzādeye **revā** zencîr (FKD, G.65, B.8).

Bāde-i ‘aşkuz dil-i Mecnūn’dur peymānemüz / ‘Aql-ı küll olsa **revādur** sāki-i mey-ḥānemüz (FKD, G.124, B.1).

Mübtelādur n’eylesünler kebk-i cān u dil Fehīm / Olsalar şaydı **revādur** şāh-bāz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.5).

Āyīne-i ḥayretle bütān olsa **revādur** / Deryūzege-i māye-i pīrāye-i ḥüsnüñ (FKD, G.181, B.3).

Būy-ı gül-i ḥulqın şabā itse muḡeylāna ‘aṭā / Te’sīr-i luṭfından **revā** bād-ı semūm olsa nesīm (FKD, K.6, B.11).

Ġarīb derdine yok ḥiç seferden özge devā / **Revā** budur k’ola āmāde dil müdāvāya (FKD, K.8, B.9).

Dūdumuñ ḥāk-i pāyı geçse **revā** / Sürme-i cevher-i Şifāhāī (FKD, K.17, B.37).

Göze göstermese **revā** ḥussād / Bir benüm gibi nükte-elvānı (FKD, K.17, B.51).

Ejderistān olsa lāyık bümzār olsa **revā** / Genc olur peydā belī künc-i ḥarāb-ı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.11).

Revādur fenn-i taşvīr içre Ṭālib / Olursa Mānī vü Bihzād-ı şānī (FKD, Kıt'a 6, B.1).

Ol şūḥ ki düşmen-āşinādur / Bīḡāne-küş olsa ger **revādur** (FKD, Terci-bend 1, B.105).

Hem-rāh-ı mihr olursa mehāsā göñül **revā** / ‘Ālemde merd-i sālīk-i rāh-ı kemāl olur (FKD, G.81, B.5).

revā id-/it-: [2] Yakıştırmak, uygun bulmak.

İderse rişte-i zülfin **revā** o Yūsuf-ı ḥüsn / Niḡāb-ı bend-i ḥacālet ruḥ-ı Züleyḥā’ya (FKD, K.8, B.23).

Āteş-i ḥüsn-i bütānum mihre ger **itse revā** / Ḥande-i dendān-nümā ḥākisterümdür aḥkerüm (FKD, G.225, B.3).

revā mı: [1] Uygun mu, yerinde mi, hiç olur mu.

Ḥudā’dur şāhidüm kim ḥāne-zād-ı himmetem himmet / **Revā mı** güm-sürāḡ olmaḡ düşüp vādī-i ḥizlāna (FKD, K.7, B.54).

revān: [1] Giden, yolcu.

Ḳays ile refīḳuz ḥarem-i ‘aşḳa **revānuz** / Şīrān-ı beyābān-ı şütür maḥmilümüzdür (FKD, G.109, B.4).

revān ol-: [2] Yola koyulmak.

Ḥāne-ber-düş bir abdāla dönüp bir nāḳa / Yār-ı maḥmille **revān oldu** şitābān olarak (FKD, K.16, B.4).

Emvāc-ı sirişk üzre **revān oldum** tā / Reşk eyleyeler şütür-süvārān-ı Ḥicāz (FKD, Rübai 21, B.2).

revāne: [1] Gözyaşının akması.

Meger oldu pāy-ı yāra gözümüñ **revāne** seyli / Ki o naḥl-i ‘işve-bāzuñ dil-i zāra var meyli (FKD, G.285, B.1).

revān-ı pāk: [1] Mübarek şahsiyet.

Mihr ü meh devr eyledükçe ‘ālemi her şubḥ u şām / Şad-selām olsun **revān-ı pāküñe** her rüz u şeb (FKD, K.1, B.52).

revḡan-ı ḳandīl-i dāḡ-ı sīne: [1] Göğsün yarasının kandilinin yağı.

Ḥün-ı dildür **revḡan-ı ḳandīl-i dāḡ-ı sīnemüz** / Ğamzedür pervāne-i gerd-i çerāḡ-ı sīnemüz (FKD, G.126, B.1).

reviş: [1] Tarz, tavır.

Nedür ol nigāh-ı pür-kīn nedür ol nüḥüfte ḥande / Bu **reviş** bu ḫarz-ı āyīn ider ehl-i ḥüsni bende (FKD, G.259, B.1).

reviş-i dīn: [1] Dini âdetler.

Ḥod-perestüm **reviş-i dīnüñe** ḳurbān olayım / ‘Āşık-āyīnesin āyīnüñe ḳurbān olayım (FKD, Terrib-bend 3, B.26).

revzen: [2] Pencere.

Tā ki ḫayrān-ı ḥadeng-efgeni-i müjḡānuz / Ser-be-ser ḥāne-i dil **revzen** olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.6).

Giryeden ol deñlü ter ḳıldum hevā-yı ḥānemi / **Revzeninden** ger şu‘ā‘-ı mihr girse nehr olur (FKD, G.85, B.4).

reyhān: [2]

1. Koyu renkli, güzel ve kuvvetli kokusu olan çiçek (Erdoğan, 2013, s.110) || Sevgilinin saçları

Yeter ruḥsār u zülfi-şāhid-i ḥulḳuñ dimāğ-efrüz / Nesīm itsün yine teslīm būyın verd ü
reyhāna (FKD, K.7, B.37).

2. Kaleminden yayılan koku.

Feyzini bāğ-ı ḥuṭūṭa kilki-ı anber-bāruñuñ / Gülşen-i ālemdede ne sünbül ne **reyhān** gösterür
(FKD, K.10, B.36).

reʿy-i sefer: [1] Yolculuk düşüncesi.

Şimdi kılduñ serimi **reʿy-i seferle** pür-şūr / Hecr-i ebrüsü ile kāmētümi nün itdüñ (FKD, Kıt'a
2, B.4).

rezālet: [1] Alçaklık.

Ammā ki ḥaḳ elinde bu ḳavmüñ ki Rüm'da / Şā'ir ḳadar ḳabül eder yoḳ **rezāleti** (FKD,
Terkib-bend 1, B.23).

riḍvān: [2] Cennetin kapısını bekleyen melek.

Behiştüñ nuşḥasın gelsün mufaşşal bundan seyr itsün / Ḥaber virsün bir ādem ravza-i
cennetde **Riḍvān'a** (FKD, K.7, B.24).

Gösterürse nev-bahāruñ āleme gösterdügin / Ḥaşrda ehl-i behişte yine **Riḍvān** gösterür
(FKD, K.10, B.12).

rıtl-ı girān: [2] Büyük ve ağır kadeh, dolu (LUGAT-I SALĀHĪ, s.450) Rıtl, 480 dirhem yani bir buçuk
kilodur (ONAY, s.389).

Rağm-ı meh-i rüze iç **rıtl-ı girān** kim demi / Devr girānter olur rüze-i maḥmürdan (FKD,
G.231, B.4).

Zihī luṭf u āṭā görse ḥumār-ālūd-ı ḡam ammā / Şunar bir demde şad **rıtl-ı girān** bir cām-ı
firḳatden (FKD, K.15, B.15).

Rızā: [1] Ali Rıza, on iki imamdan sekizincisi. 29 Aralık 765'te Medine'de doğan Ali Rıza'nın babası
Musa el-Kāzım'dır. Abbasi halifesi Me'mun'un kızıyla evlenmiştir. Çıkan bir ayaklanmada zehirli nar
veya üzüm yediğinden 5 Eylül 818'de vefat etmiştir (AKGÜL, s.355).

Oldı çü **Rızā** ḳazāya rāzi / Ḥaḳ eyledi der-ḥor-ı şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.150).

rızā dostı: [1] Kaderin her şeyine karşı çıkmamak ve onunla dost olmak.

Göñül ki şimdi **rızā dostıdır** verürse n'ola / Kazā-yı zaḥm-ı nigāh-ı dil-āşināya rızā (FKD, G.13, B.5).

rızā ver-: [8] Kaderin sunduğundan memnun olmak, kadere razı olmak.

‘Aceb mi düşmen-i dermān ise dil-i bīmār / **Verür** mi ḥasta-i çeşmi olan devāya **rızā** (FKD, G.13, B.2).

Taḥammül idemem itme nezāreden maḥrüm / Ne deñlü eyler iseñ **vermişem** cefāya **rızā** (FKD, G.13, B.3).

Helāk-ı ḥançer-i müjgānı olmadan kaçmaz / **Virürse** ger nigehi cān-ı mübtelāya **rızā** (FKD, G.13, B.4).

Göñül ki şimdi rızā dostıdır **verürse** n'ola / Kazā-yı zaḥm-ı nigāh-ı dil-āşināya **rızā** (FKD, G.13, B.5).

Verdi düzdide tebessümle **rızā** līk dedi / Eyleme zemzeme-i ta‘n-ı melāmetgeri gūş (FKD, G.144, B.16).

Helāk-i fitne-i çeşm-i siyāh-ı yār olamaz / Fehīm-i mest gibi **vermeyen** kazāya **rızā** (FKD, G.13, B.6).

Verür göñül sitem-i zülf-i dil-rübāya **rızā** / Belī esīr-i muḳayyed verür belāya rızā (FKD, G.13, B.1).

Verür göñül sitem-i zülf-i dil-rübāya rızā / Belī esīr-i muḳayyed **verür** belāya **rızā** (FKD, G.13, B.1).

ri‘āyet: [1] Saygılı davranma.

Ya‘nī ḥitāb itdüğümüz saña luḥ bes / Şā‘irleriñ bu mertebe lāzım **ri‘āyeti** (FKD, Terki-bend 1, B.18).

rifāt: [2]

1. Mekan (TULUM, s.1506).

Ne **rifātdür** ki kabrin mātemi-i ‘ālem-i ‘aşkuñ / Siyāh u mā‘i aḥlasla şeb ü rüz āsumān örter (FKD, G.63, B.3).

2. Ululuk, yücelik (TULUM, s.1506).

Gerçi **rif'atdeyem** ammā ki ḥarāb-ābādam / Cuğd-ı menḥūs-ı Zuḥal murğ-ı ser-i bāmumdur (FKD, K.12, B.11).

rif'at bul-: [1] Yüksek mevki kazanmak.

Fetvā-yı şadr Fehīm **rif'at buldı** / Āşār-ı sa'ādetiyle 'ālem ḥoldı (FKD, Kıt'a 12, B.1).

rīg: [2] Kum.

Dil o vādi-i fenānuñ Ḳays-ı zārıdur k'olur / **Rīginüñ** her zerresinde nice maḥmil nā-bedīd (FKD, G.40, B.3).

Zīr-i mevcinde ḳalur cümle kevākib çün **rīg** / Bir kemīn ḳaṭre ki cüş eyleye 'ummānumdan (FKD, G.229, B.6).

rīgveş: [1] Kum gibi.

Germ-i cām olmadın ayırdıñ idüp bādiye-gerd / Rüz u şeb **rīgveş** āvāre-i hāmūn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.5).

rīḥte: [1] Dökülmüş.

Dökmede bāda āh-ı dil penbe-i şu'lenākini / Oldı şiküfe **rīḥte** geldi ḥazān-ı bāğ-ı dāğ (FKD, G.153, B.4).

rikāb: [2] Üzengi.

Ne ihtimāl **rikābımı** būs ide āşüb / Ne cānı var k'ola küstāḥ-ı hem-'inān āfet (FKD, K.11, B.6).

Çekse Yūsuf gāşiyem ḥtusa **rikābum** ger 'azīz / İctināb itdüm muḥaşşal irtikāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.15).

rikāb id-: [1] Üzengi olarak kullanmak.

Rāyız-ı re'yüñ süvār-ı eşheb-i 'adl olsa çarḥ / Mihri zerrīn zīn **iderdi** burc-ı mīzānı **rikāb** (FKD, K.5, B.46).

rind: [4] Görünüşte hiçbir şeye aldırış etmeyen, sarhoş olarak vaktini geçiren biri olmasına karşın kalbinde Allah aşkını taşıyan, kibir, mal mülk sevdası olmayan ârif kimse (ONAY, s.390). Rind'in zıttı zâhiddir.

Yārān ile bī-minnet ider mey-kedede 'ayş / **Rinde** ne belādur ḡam-ı āzār-ı tekellüf (FKD, G.158, B.2).

Eylemez cām-ı fenā mest-i ser-endāz beni / Benem ol **rind** ki şahbā-yı bekādan geçdüm
(FKD, G.218, B.5).

Ṭa'n-ı şofidür helāk iden beni ol büt degül / **Rind** olan zaḥmī-i tīr-i kāferī olmaḡ nedür (FKD,
G.91, B.6).

Rehne ver esbābı **rind** ol geçme zāhid bādeden / Ol sebeble hem ḫalāş ol sıḳlet-i seccādeden
(FKD, G.234, B.1).

rindāne: [2] Rintlere yakışır tarzda.

Bülbülān āteş-i aşkıyla der-āgūş olsun / Düğme-i goncayı çözdü yine **rindāne** şabā (FKD, G.1,
B.4).

Ḥased ol pāk-meşreb rind-i deryā-nūşa kim bī-bāk / Gezüp Nīl üzre işret eyleye dil-berle
rindāne (FKD, K.7, B.31).

rindāne-meşreb: [1] Rintler gibi davranan || Şarap içen.

Ben ol mey-ḫāreyem **rindāne-meşreb** / Ki itdüm meşrebi mestāne-meşreb (FKD, G.18, B.1).

rindī: [1] Sarhoşluk (TULUM, s.1507).

Tā oldı müselleme nigh-i mestüñe **rindī** / Maḫşūşdur ol ġamzelere işve-perestī (FKD, G.290,
B.3).

rind-i ālüfte: [1] Âşık rind.

Yār-ı maşūḡ gerek kim çeke dil teklīfin / **Rind-i ālüfteye** erbāb-ı tekellüf ne belā (FKD, G.4,
B.2).

rind-i aşk: [2] Aşkın rindi, Aşk için her şeyi yapmaya hazır kişi.

Maḫrem-i rāz eyleme Cibrīl olursa ger Fehīm / **Rind-i aşka** āḳil u ferzāne olmaz āşinā (FKD,
G.11, B.5).

Rind-i aşkam baña bir rind-i cihān olsa güzel / Ġamze-i mesti gibi nādiredān olsa güzel
(FKD, G.184, B.1).

rind-i bāde-nüş: [1] Şarap içen rint.

Gāh mest-i cām-ı aşkam gāh **rind-i bāde-nüş** / Bü'l-aceb dīvāneyem kim kimse bilmez
meşrebüm (FKD, G.217, B.3).

rind-i bî-zâd: [1] Azıksız rint.

Rind-i bî-zâduz ümîd-i câhdan âsüdeyüz / Һamdü li'l-lâh himmet-i kütâhdan âsüdeyüz
(FKD, G.133, B.1).

rind-i cihân: [1] Hovarda, avere, derbeder (TULUM, s.1507).

Rind-i aşkâm baña bir **rind-i cihân** olsa güzel / Ğamze-i mesti gibi nâdiredân olsa güzel
(FKD, G.184, B.1).

rind-i deryâ-nüş: [1] Denizler, acılar için hayata önem vermeyen insan.

Һased ol pāk-meşreb **rind-i deryâ-nüşa** kim bî-bāk / Gezüp Nîl üzre işret eyleye dil-berle
rindâne (FKD, K.7, B.31).

rind-i dîvâne: [1] Akli başından gitmiş hiçbir şeyi önemsemeyen kimse.

Rind-i dîvâneym ne küfr ü ne dîn / Selb ü ĩcâb n'iydügin bilmem (FKD, G.204, B.5).

rind-i dürd-âşâm: [1] Tortu için rint.

Nev-şarâbân bir kadehle lâf-ı şâhî urmada / **Rind-i dürd-âşâm** olmaz olsa ger Cem hod-
pesend (FKD, G.42, B.2).

rind-i mey-âşâm: [1] Şarap için rind.

Olmağa meclis-i nâz içre Һarîf-i çeşmi / Ğamze gibi yine bir **rind-i mey-âşâm** ister (FKD,
G.64, B.2).

rind-i şâf: [1] Kendi hâlinde olan rind.

Sîmgün câm içre zerrîn kadehdür her Һabâb / **Rind-i şâfuz** sâkin-i mey-Һaneyüz nev-rüzdur
(FKD, G.78, B.6).

rind-i şâhib-dîde: [2] Her şeyin farkında olan rint.

Rind-i şâhib-dîde oldur câm içince eyleye / Rûh-ı Cemşîd'i temâşâ her Һabâb-ı bâdeden
(FKD, G.233, B.4).

Һağ eger bir müy ise ayn-ı zarardur çeşmüme / **Rind-i şâhib-dîdeym** Һayrân-ı rüy-ı
sâdeym (FKD, G.211, B.3).

rind-i sebük-bâr-ı lâ'übâli: [1] Kalender ve hafif meşrep rind..

Ġaraż bu **rind-i sebük-bār-ı lā'übāliyem** / Görüp hikāyetümi ħaml kıлма şekvāya (FKD, K.8, B.32).

rīş: [1] Yara, çıban ve cerahat.

Tā künem **rīş** ez-ħased cān u dil-i Suhrāberā / Mey-ħ'ārem ez-cām-ı elmāsī mey-i zehrāberā (FKD, G.294, B.1).

rīş rīş it-: [1] Yaralarla dolmak.

Derūnum **rīş rīş itmekde** nīş-i ğamze-i ser-tīz / Yine elmās-ı rīze merhem-i zaħm-ı derūn olsa (FKD, G.256, B.3).

rīşe tūt-: [1] Saçaklanmak.

Ne 'aceb **rīşe tütarsa** bu dil-i ħākīde / Ġam bulur neşv ü nemā dīde-i nemnākümden (FKD, G.236, B.4).

rişte: [1] İp.

Ben ol tūrfa nesīc-i kārġāh-ı şun'ı Ĥallāk'am / Ki tār u pūdum oldu **rişte** idrāk-i ħikmetden (FKD, K.15, B.8).

rişte-i cān: [1] Ruh kafesi.

Şanma tende **rişte-i cāna** muķayyedür göñül / Tā ezelden beste-i zülf-i müca'addur göñül (FKD, G.194, B.1).

rişte-i cān-ı 'adū: [1] Düşmanın esareti.

'Askerüñdür leşker-i fetħ ü siperler ħaymesi / **Rişte-i cān-ı 'adūdandur** aña yer yer tınāb (FKD, K.5, B.42).

rişte-i ħaṭṭ-ı şu'a-ı başar: [1] Göz ışıġı çizgilerinin ipi.

Bir nigehle iderüm tār-ı hūrşīdi şikār / **Rişte-i ħaṭṭ-ı şu'a-ı başarum** dāmumdur (FKD, K.12, B.7).

rişte-i şīrāze: [1] Defterin kapaġını birbirine bağlayan ipler.

Defter-i eczā-yı fetvāsın ħamā'il itdi ħalk / **Rişte-i şīrāzesidür** cümleten ħabli'l-verīd (FKD, Kıt'a 11, B.6).

rişte-i zülf: [1] Saçın teli.

İderse **rişte-i zülfin** revā o Yūsuf-ı hūsn / Niķāb-ı bend-i hacālet ruḥ-ı Züleyhā'ya (FKD, K.8, B.23).

riyāzet: [1] Sufilerin az yemesi, az konuşması, az uyuması, sürekli yalnız kalmaları, kendi heveslerine uymamaları ve nefislerini terbiye etmeleri (ULUDAĞ, s.297).

Bārekallāh zihī **riyāzet** ü zühd / Oldı tecrīd mülkinüñ şāhı (FKD, Kıt'a 4, B.5).

rīzān: [1] Dökülen, akan.

Ārzū-yı seyr-i dīdār ile giryānam müdām / Olmada bī-hüde **rīzān** āb-rüy-ı ārzū (FKD, G.249, B.5).

rīzān et-: [1] Saçmak, dağıtmak || Boş yere harcamak.

Feryād Fehīm **etdi** felek yok yere **rīzān** / Bilmezlüg ile gevher-i nā-yāb-ı sirişküm (FKD, G.220, B.5).

rīzān eyle-: [1] Akıtmak.

Eylesem ḥasret-i çeşmüñle sirişküm **rīzān** / Pür olur gönca-i nergisle girībān-ı kızā (FKD, G.12, B.3).

rīzān id-: [1] Dökmek, akıtmak.

İtmeden şeh-bāz-ı çeşmi nīm-pervāz-ı nigāh / Havfdan **rīzān ider** perr-i hümāyı gamzesi (FKD, G.288, B.4).

rīzān ol-: [1] Dökülmek.

Şarāb-ı hūn-ı maķtülān-ı 'ālemdür **olan rīzān** / Eger kim hūşe-i Pervīn-i çarḥı itseñ efsürde (FKD, Kıt'a 5, B.2).

rīze: [1] Ufak parça, kırıntı, döküntü (TULUM, s.1509).

Şūḥ-ı lā'ı-i noķtasın seyr itdi baḥr-ı nazmumuñ / Hacletinden döndi mercān **rīze** dürr-i hoş-āb (FKD, K.5, B.58).

rīze-i sīm: [1] Gümüş kırıntıları.

Ķatre-i sīm-ābveş bir yirde idüb ictimāc / Külçe oldu **rīze-i sīm** aḥterān olub müzāb (FKD, K.5, B.4).

rū: [1] Yüz, çehre.

Şām'da mihr ile mānend-i meh oldı āsaf / Şadr-ı dād **rū** felek-pāye Meḥemmed Pāşā (FKD, Kıt'a 14, B.7).

ru'āf-engīz eyle-: [1] Burun kanatmak.

Ġoncaıy **eyleyüp ru'āf-engīz** / Müşk-bīz ide bŷy-ı reyḥānı (FKD, K.17, B.70).

rubā'ı: [1] Dıvān şiirinde dört mısradan oluşan ve her mısrası farklı aruz beytiyle yazılan şiir. Daha çok felsefi konularda yazılan rubai'nin İnan Edebiyatı'nda en önemli temsilcisi Ömer Hayyam'dır.

‘Aşq ile idüp **rubā'ıye** meyl Fehīm / Ḥayyām-şifat şöhret-i eyyām oldum (FKD, Rübai 46, B.2).

rū-be-rāh-ı firqat: [1] Ayrıılığın yoluna gitmek.

Vaşl-ı yār ise murāduñ **rū-be-rāh-ı firqat** ol / Vāj-gün imiş Fehīmā çün sürāğ-ı ārzū (FKD, G.248, B.5).

rū-be-reh-i deyr ol-: [1] Kiliseye gitmek.

Rağm-ı erbāb-ı riyā **rū-be-reh-i deyr olduk** / Bāde-ḥor na're-zenān leb-be-leb ü düş-a-düş (FKD, G.144, B.17).

ruh: [10] Yanak.

O zülf ü **ruh** ki ola şayd-ı bend-i istiğnā / Ġazāl-i mihri ider der-kemend-i istiğnā (FKD, G.9, B.1).

Tā çeşmüñ itdi ol **rūhi** māhumdan āfitāb / Oldı çekīde tāb-ı nigāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.1).

Şeb-i ġam ḥāba varsa merdüm-i çeşmi **ruhı** üzre / Nesīc-i pertev-i mehden muṭallā perniyān örter (FKD, G.63, B.2).

Çözme zülfüñ bāğbānı itme sünbüliden ḥacīl / Perde-püş itme **ruhıñ** kıl bülbülü gülden ḥacīl (FKD, G.185, B.1).

Ruḥlerüñ görsem eger zülmet baña ḥürşid olur / Çeşmüme ‘ālem görünmez āfitābuñ görmesem (FKD, G.210, B.2).

Pertev-i işmet ider idi **ruhına** Yūsuf eger / Eline girse idi dāmen-i şad-çākümden (FKD, G.236, B.5).

Nühüfte zîr-i lebinde leṭāfet-i ḡonca / Döner **ruhunda** velî gül gibi ‘ayān āfet (FKD, K.11, B.7).

‘Ālem-i ‘aşka düşürdi beni bir şūh k’anuñ / **Ruḥ** u zūlf-i siyehi şubḥum ile şāmumdur (FKD, K.12, B.14).

Ber-‘aks-i āteşin **ruhundan** / Giryān olduḡça çeşm-i nemnāk (FKD, Terci-bend 1, B.60).

Hüsünüñde ‘ayān gül-i leṭāfet / Ey **ruhleri** gülşen-i melāḥat (FKD, Terki-bend 2, B.22).

ruh-beste: [1] Yanaḡını üzüntü kaplamak.

Rūşen mi olur Fehîm cān-ı nevmîd / **Ruḥ-beste** kūsûf-ı ye’s ile mihr-i ümîd (FKD, Rûbai 14, B.1).

ruh-ı āl: [1] Utançtan kızarmış yanak.

Şeb-nem degüldür oldı **ruh-ı āli** ḥüy-çekān / Faşl-ı bahāra irmege itdi şitāb gül (FKD, G.195, B.3).

ruh-ı āyîne: [1] Temiz yanak.

Bakmaz **ruh-ı āyîneye** ifrāt-ı ḥayādan / ‘uşşākdaki ḥasret-i dîdārı ne bilsün (FKD, K.4, B.14).

ruh-ı gül-ḥîz: [1] Sevgilinin güller saçan yanaḡı.

Degül ḡonca bürîde-kelle-i pür-ḥün-ı bülbüldür / Ki bāḡ içre görüp olmuş **ruh-ı gül-ḥîzüñe** ḡurbān (FKD, G.226, B.3).

ruh-ı ḥürşîd: [1] (Sevgilinin) güneşe benzeyen yanaḡı.

Ne dem zūlf-i siyehle rüyın ol şāh-ı cihān örter / **Ruḥ-ı ḥürşîd** ü māhı dūd-ı āh-ı bî-dilān örter (FKD, G.63, B.1).

ruh-ı ḥüy-gerde: [1] Terlemiş yanak.

Bakşun **ruh-ı ḥüy-gerdeñe** memnū^c diyen / Āteşde ḡarār eyledüḡin sim-ābuñ (FKD, Rûbai 33, B.2).

ruh-ı mehveşān: [1] Aya benzer yanaklılar.

Mihr-feşān ebrdür şanki şeb-i ḡardür / Zūlf ü **ruh-ı mehveşān** zulmet-i semmürdan (FKD, G.231, B.11).

ruh-ı pür-tâb-ı ‘arâk-rîz-i hayâ: [1] Utanma teri dökten parlaklık dolu yanak.

Ya ol **ruh-ı pür-tâb-ı ‘arâk-rîz-i hayâdur** / Ya şafha-i hürşîdde hâl-gerde şererdür (FKD, G.106, B.4).

ruh-ı pür-tâb: [2] Parlak yanak (sevgilinin parlak yanağı).

Ruh-ı pür-tâbuñ ol şâm-ı tecellîgâh-ı hübîdür / Ki olmuş mihr ü meh pertev-gedâ nür-ı niķâbuñdan (FKD, G.230, B.4).

Oldukça ‘arâknâk **ruh-ı pür-tâbuñ** / Gör cilvegehin şu‘le içinde âbuñ (FKD, Rübai 33, B.1).

ruh-ı zişt: [1] Çirkin yanak.

Dil-i bî-çârenüñ aḥvâl-i siriştin görsek / Baķsak âyîne-i dilden **ruh-ı ziştin** görsek (FKD, G.172, B.1).

ruh-ı Züleyhâ: [1] Züleyhâ'ya benzeyen sevgilinin yanağı.

İderse rişte-i zülfin revâ o Yûsuf-ı ḥüsn / Niķâb-ı bend-i ḥacâlet **ruh-ı Züleyhâ'ya** (FKD, K.8, B.23).

ruḥsâr: [5] Yanak || Yüz.

Germiyyet-i mey itse **ruḥsâruñ** tâb-âlüd / Olur leb-i ḥüy-gerdüñ bir aḥker-i âb-âlüd (FKD, G.43, B.1).

Ḥaṭṭ ile **ruḥsâruñ** itmiş âfitâbı münkesif / Ehl-i ‘aşkı mâ‘il-i feryâd-ı şeb-ḥîz eyleyen (FKD, G.240, B.3).

Yeter **ruḥsâr** u zülf-i şâhid-i ḥulķuñ dimâg-efrüz / Nesîm itsün yine teslîm büyn verd ü reyḥâna (FKD, K.7, B.37).

Ey mâh yeter ol iki çeşm ü **ruḥsâr** / Ben ‘âşık-ı dîdârına ‘ayn-ı ‘îydeyn (FKD, Rübai 49, B.2).

Eyledük Mûsâ ile şem‘-i tecellâya nazar / Şu‘le-i dîdâr ol **ruḥsâra** beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.2).

ruḥsâre: [1] Yanak.

Oldı tâb-efgen dile **ruḥsâresi** bir kimsenüñ / Câmı bî-tâb eyledi nezzâresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.1).

rūh: [7] Can, nefes.

Meges-miṣāl bulur tāze **rūh** cān-ı Mesīh / Lebinden olsa ‘ayān nūş-ḥand-i istiḡnā (FKD, G.9, B.4).

Ḳaṭrasın nūş eyleyen ‘İsī-i cān-baḥş olmada / **Rūh** ile hem-māye gūyā şīr-i Meryem’dür şarāb (FKD, G.14, B.4).

Ten-i pūr-za‘fumuñ büt-ḥānede seyr eyledüm naḳşın / Olurdi **rūh** bir demde ‘ayān u bir zamān ḡā’ib (FKD, G.19, B.3).

Telḥ etdi mezāk-ı dile şīrīni-i cānı / Biñ **rūh** fedā böyle ise lezzet-i dīdār (FKD, G.47, B.8).

Bir ḡonca-lebe **rūhumı** teslīm iderem ben / ‘Uşşāka belī tuḥfe-i cānāne şunarlar (FKD, G.49, B.2).

Feyz-i āb u hevā-yı ḥilmümden / Oldılar **rūh** u ‘aşḳ cismānī (FKD, K.17, B.68).

Sa‘y ile **rūh** da ĩcād iderseñ meşelā / Baḥtı vārün olanıñ sa‘yi de meşḳūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.2).

rūh ver-: [1] Hayat vermek.

Rūh vermiş iki yāḳūta ḥakīm-i muḳtedir / Ḥüsnüñ içre vaz‘ idüp la‘l-i suḥan-gūdur demiş (FKD, G.143, B.4).

ruhbānī ed-: [1] Rahip olarak hizmet etmek.

Göre ger şu‘le-ḥāne-i ṭab‘um / Feyzī-i Hind **ederdi ruhbānī** (FKD, K.17, B.41).

rūh-ı ‘adū: [1] Can düşmanı.

Rümḥin görüb eyler ecel **rūh-ı ‘adūsiyla** cedel / K’ey kec-rev-i nādīr-maḥal hazā şırāṭun müstaḳīm (FKD, K.6, B.13).

rūh-ı Cem: [1] Şarabı bulan Cemşīd’in canı.

İtdüm eḡşürde-i la‘l-i leb-i cānāndan mey / **Rūh-ı Cem** teşne-leb-i bāde-i gülfāmumdur (FKD, K.12, B.2). -

rūh-ı Cemşīd: [2] Cemşīd’in şarap meclisi. Rūh’un “ayş” anlamı için bk. TULUM, s.1510.

Bir dem mi olur ki **rūh-ı Cemşīd** / Deryūze-i neşve-i mül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.47).

Rind-i şāhib-dīde oldur cām içince eyleye / **Rūh-ı Cemşīd'i** temāşā her ḥabāb-ı bādeden
(FKD, G.233, B.4).

rūh-ı düzaḥ: [1] Cehennem ruhu.

Çihre-i a'ḍāñ olup berg-i ḥazāndan zerd ü ter / Ola **rūh-ı düzaḥ** içre şu'leveş pür-pīç ü tāb
(FKD, K.5, B.62).

rūh-ı evvel ü sānī: [1] ilk ve ikinci yaşam.

Tā ki olsun mu'āyine-manzūr / Ne imiş **rūh-ı evvel ü sānī** (FKD, K.17, B.93).

rūh-ı Hüsrev: [1] Hüsrev'in canı.

Rūh-ı Hüsrev çāker-i ḳavl-i dūrer-bārı geçer / Ğavş-ı baḥr-ı 'ilmde ol deñlü olmışdur ferīd
(FKD, Kıt'a 11, B.4).

rūh-ı insānī: [1] İnsanlığın ruhu.

Kimseler bilmez kemāhī neşve-i keyfiyyetin / **Rūh-ı insānī** gibi bir sır-ı mübhemdür şarāb
(FKD, G.14, B.3).

rūh-ı 'İsī: Hz. İsa'nın nefesi.

Ya ḥāl-i la'f-i dil-ber ü ya **rūh-ı 'İsī'dür** / Pervānegān-ı pertev-i ṭab'-ı münīrümüz (FKD,
G.129, B.4).

rūh-ı Kays: [1] Kays'ın canı.

Ey cünün ṭurma ḥaber vir yūri **rūh-ı Kays'a** / Gidelüm rāh-rev-i deşt ü beyābān olarak (FKD,
K.16, B.7).

rūh-ı ḳudsī: [7] Cebrail.

La'inden anuñ ki **rūh-ı ḳudsī** / Mest eylemede ta'allül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.46).

Ḳaşd-ı şayd itse ma'āza'l-lāḥ şikār-ı kemteri / **Rūh-ı ḳudsī** ya hümādur şāh-bāz-ı çeşminuñ
(FKD, G.180, B.2).

Nükte-i rāz-ı dehānuñ yine ser-beste eyledi / **Rūh-ı ḳudsī** ile ger maḥrem-i esrār olsam
(FKD, G.200, B.4).

Beste-zünnār-ı ser-i zūlfine cān-ı 'İsī / **Rūh-ı ḳudsī** o bütüñ olmaya mı ḳıssı (FKD, G.289,
B.1).

Çaldı dem-beste zebân-ı nâṭıkam âlâm ile / **Rûḥ-ı ḳudsî** ‘arz ide ḥâlüm meger ilhâm ile (FKD, Diğer 1, B.23).

Öyle ḥünîdür ki bir mir’âta etse ger nigâḥ / **Rûḥ-ı ḳudsî** ‘aksin ol âyîne bî-cân gösterür (FKD, K.10, B.4).

Ümîddür ki ḥalâş ide Dâver-i Ḳahhâr / Ki **rûḥ-ı ḳudsîyem** iblîs elinde maḳhûram (FKD, K.14, B.14).

rûḥ-ı ma‘nî: [1] Anlamın kaynağı.

Nuṭḳında nüḥüfte ma‘nî-i rûḥ / Merkûz lebinde **rûḥ-ı ma‘nî** (FKD, Terci-bend 1, B.10).

rûḥ-ı mücerred: [1] Tek başına olan can.

Pertev-i ḥürşîd-i cāndur cāmesi ‘İsâ-miṣâl / Raşş ider meh gibi bir **rûḥ-ı mücerreddür** gönül (FKD, G.194, B.4).

rûḥ-ı mücessem: [1] Şekle girmiş ruh.

Ḳâlebüm meh gibi ḥürşîdden oldı terkîb / Cevherüm **rûḥ-ı mücessem** gibi mestür henüz (FKD, G.120, B.6).

rûḥ-ı muḳaddes: [1] Cebrail.

Gerekse cān-ı Mesîḥ ol gerekse **rûḥ-ı muḳaddes** / Saña Fehîm ḥişâr-ı ‘adem penâḥ gerekdür (FKD, G.100, B.11).

rûḥ-ı Nef’î: [1] XVII. asrın en önemli şairlerinden olan Nef’î'nin ruhu.

Rûḥ-ı Nef’îden Fehîm aldum ḥaber dedi eger / ‘Aşık iseñ el-ḥâzer ḥüsnine ḥāmüş it nazâr (FKD, Diğer 1, B.27).

rûḥ-ı Nûḥ: [1] Nuh'un canı.

Bî-çâre rûḥ-ı Nûḥ da ṭûfân-ı ‘aşḳdur / Tâ dîde eşk-rîz ü gönül nâle-ḥîz olur (FKD, G.90, B.4).

rûḥ-ı pāk-i ‘âlem-i ‘aşḳ: [1] Aşkın dünyasını masum kaynağı.

Şâf-cevher **rûḥ-ı pāk-i ‘âlem-i ‘aşḳuz** Fehîm / Ḳâleb-i ḥürşîd-i ‘âlem-tâb meskendür bize (FKD, G.273, B.5).

rûḥ-ı râḥat-fürüş: [1] Huzur veren can || Şarap.

Cāni itmekde ğamdan āsūde / **Rūh-ı rāhat-fürüş** ya'ni mey (FKD, G.293, B.4).

rūh-ı sāde: [1] Tüysüz yanak.

Ne bezm-i bāde ne **rūh-ı sāde** ne geşt-i bāĝ / Ser-geştēgān-ı bī-ser ü sāmān-ı ğurbetüz (FKD, G.132, B.6).

rūh-ı şehīdān: [1] Aşk yolunda can verenlerin ruhları.

Murĝ-ı kebābveş ider haşrda / Tīrūñ ile **rūh-ı şehīdān** semā^c (FKD, K.3, B.8).

rūh-ı Şems-i dīn: [1] Dinin güneşi Şems-i Tebrizî'nin ruhu.

Tā oldı Mevlevī o merhūm **rūh-ı Şems-i dīn** / Ta'līme dil şikārın o şeh-bāza başladı (FKD, G.275, B.3).

rūh-ı tūfī-kısvet: [1] Papağan kadar tatlı konuşan dudak, nefes.

Çemen-pīrā-yı bāĝ-ı hūsn ya'ni haţţ-ı sebzūñle / Lebūñ bir **rūh-ı tūfī-kısvet** ü bülbül-terennümdür (FKD, G.103, B.2).

rūh-ı uşşāk: [1] Aşıkların canı.

Rūh-ı uşşāk olmada pervāneāsā muţtarib / Oldı ğüyā şu'le-i şem^c-i tecellā muţtarib (FKD, G.20, B.1).

rūh-mişāl: [1] Can gibi.

Hem-nişīn olsa Mesīh ile eger **rūh-mişāl** / Öldürür ğamzesi āhīr bu dil-i bī-mārı(FKD, G.277, B.4).

rūh-peyker: [1] Nur yüzlü || Hz. Muhammed.

Zılluñı Haĝ nūr-ı mihr ü mehde kıldı ta'biye / Olmasa sāyeñ n'ola ey **rūh-peyker** rüz u şeb (FKD, K.1, B.32).

rūhveş: [2] Ruh gibi, can gibi.

Felekde **rūhveş** ey dil Mesīh'e hem-dem ol / Zemīnde mihr ile sürdüñ ayaĝ yetmez mi (FKD, G.286, B.2).

Pehlūya çeküp **rūhveş** ol māhı felekde / 'İsā gibi hūrşīd-i dirahşāna şarılsam (FKD, G.198, B.3).

rūḥ-zāy: [1] Ruh doğuran || Hayat veren.

Gel ey ṭab^c-ı Fehīm ey reşk-i Meryem / O ʿİsī-zāy ise sen **rūḥ-zāy** ol (FKD, G.191, B.6).

ruḥṣat var: [1] İzin vermek.

Baḥa bir mertebe luṭf eyledi ol māḥ Fehīm / Ḥʿābdan ğayrıya hep **var** idi **ruḥṣat** bu gece (FKD, G.257, B.11).

ruḥṣat ver-: [4] İzin vermek, müsaade etmek.

Neye **verdūn** dile nezzāreye **ruḥṣat** evvel / N'içün itdūn dil-i bī-çāreye şefkat evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.12).

Bir nigāḥ it luṭf ile zālīm helāk itdūn beni / **Verme ruḥṣat** ğamze-i mest-i ʿitāb-ālūduña (FKD, G.250, B.3).

Lāle oldı semeni büseden illā ki sürīn / **Vermedi ruḥṣat** aña ğayret-i ʿiṣmet bu gece (FKD, G.257, B.8).

Ol ğonca **verüp** ḥaṇçer-i ḥūn-rīzine **ruḥṣat** / Sīnem gül-i şad-berg-i gülistān gibi olsa (FKD, G.255, B.4).

ruḥṣat-ı feryād: [1] İnleme izni.

Verse çeşmūn ğamzeñe destūr-ı ḳatlı-i bī-dilān / ʿĀşık-ı dem-bestegāna **ruḥṣat-ı feryād** olur (FKD, G.80, B.2).

ruḥṣat-ı niyāz: [1] Yalvarma izni.

Virme dile **ruḥṣat-ı niyāzı** / Bī-ḳıymet ider metā^c-ı nāzı (FKD, Terkib-bend 2, B.12).

ruḥṣat-ı şayd ver-: [1] Avlanmaya izin vermek.

Ruḥṣat-ı şayd verüp ğamze-i pür-kīnesine / Ḳondu şāḥ-bāz-ı müje murğ-ı dilūn sīnesine (FKD, G.269, B.1).

ruḥṣat-ı şoḥbet ver-: [1] Konuşmaya izin vermek.

Baḥa ol şem^c **verüp ruḥṣat-ı şoḥbet** bu gece / İtdi pervānesin āteşle ziyāfet bu gece (FKD, G.257, B.1).

Rūḥü'l-ḳudūs: [1] Cebrail.

Lebüñ hayāline **Rūhü'l-ḳudūs** şarāba düşer / Meges-miṣāl ki hırş ile şehd-i nāba düşer (FKD, G.60, B.1).

ruk'ca: [1] Arzuhal || Sevgiliden gelen ve üzerinde sevgiliye ait sözler yazılmış olan küçük deri parçası: mektupçuk.

‘Arz itsem o şāha dil-i pür-şekvemi lāyık / Bī-dād-keşān **ruk'ayı** sultāna şunarlar (FKD, G.49, B.3).

Rūm: [7] Osmanlı Devleti. Tanıklarda İstanbul'u kast etmektedir.

Zelīl olmaḳ Fehīmā **Rūm'da** biñ vech ile yegdür / Baña lāzım degüldür mülk-i Mışr içre ‘azīz olmaḳ (FKD, G.161, B.7).

Mişli yoḳdur ‘Acem'de gerçi Fehīm / **Rūm'da** ‘Örfi'ye nazīr benem (FKD, G.206, B.16).

Ya ‘Örfi'yem ya Ḥākānī disem bu ṭab' ile cā'iz / Ki itdüm **Rūm** u Mışr'ı ğıbtageh Şīrāz u Şirvān'a (FKD, K.7, B.58).

Fehīm'i bende itdi Mışr'da bir Yūsuf-ı sānī / İraḳdan merḥabā **Rūm'a** du'ālar cümle ihvāna (FKD, K.7, B.52).

Rūm içre Muhteşem de olursañ ḥakīrsin / Bunlarsa cerr idüp dem urur ihtişāmdan (FKD, Terkib-bend 1, B.29).

Ammā ki ḥaḳ elinde bu ḳavmüñ ki **Rūm'da** / Şā'ir ḳadar ḳabül eder yoḳ rezāleti (FKD, Terkib-bend 1, B.23).

Yā Rab eyle baḥt-ı bed-şūmdan ḥalāş / Ya ḳıl beni helāk ya it **Rūm'dan** ḥalāş (FKD, Terkib-bend 1, B.16).

rū-māl: [1] Yüz sürme.

Dil oldı silsile-zād-ı ḥarīm-i zülf-i dırāz / İderse pāyına **rū-māl** dā'imā zencīr (FKD, G.65, B.2).

rū-siyāh: [1] Utanılacak bir şeyi olan || Yüzü kara.

Rū-siyāham şöyle kim 'aks-i ruḥumdan rüz-ı ḥaşr / Tīre vü bī-ḥaṭ olan levḥ-i sevābumdur benüm (FKD, G.223, B.7).

rūsta-ḥīz olmaḳ: [1] Maşer gününe dönmek.

Cihân-ı aşkda gel fitnegâh-ı kûy-ı yâri gör / Aña mahşûşdur bir günde yüz biñ **rûsta-ğîz olmak** (FKD, G.161, B.2).

rûşen: [4]

1. Açık, belli, ortada

Dür-i nazm-ı Fehîmâ olduğı hürşîdveş **rûşen** / Kemâl-i şafvet-i deryâ-yı ıtab^c-ı pâkëndür hep (FKD, G.17, B.7).

2. Aydınlanmak.

Her rûz âfitâbum u her şeb çerâğum ol / Çeşmüm müdâm hüsnuñ ile **rûşen** isterem (FKD, G.208, B.5).

3. Mutlu olmak.

Rûşen mi olur Fehîm cân-ı nevmîd / Ruğ-beste kûsûf-ı ye's ile mihr-i ümîd (FKD, Rûbai 14, B.1).

Rûşen günümü sâye-şifat tîre-ķumâş / Mânend-i Fehîm (FKD, Rûbai 56, B.2).

rûşen eyle-: [1] Aydınlatmak.

Ey çerâğ-ı çeşm-i aşık ben ki fânûs-ı hayâlem / Câme-ğ'âbum **rûşen eyle** perde-i pîrâhenümden (FKD, G.238, B.4).

rûşen it-: [1] Aydınlatmak.

Yek-şu'le-i âteş-i dilümden / Şad-şem^c-i belâyı **rûşen itdüñ** (FKD, Terkib-bend 2, B.51).

rûşen ol-: [3]

1. Talihli olmak, baht açıklığı

Dıraşân ola dâ'im necm-i bahtı evc-i rif'atde / Meh-i iķbâli hürşîd-i sa'âdetle **ola rûşen** (FKD, Kıt'a 13, B.5).

2. Daha aydınlık, daha parlak.

Rûşen olsa mihr ü mehden de n'ola ol sîne kim / Cilvegâh ide anı dîn-i Peyember rûz u şeb (FKD, K.1, B.17).

3. Âşikâr, görünmekte.

Āfitābuz dilümüz oldu tecellīgeh-i dost / Zerremüz mihr gibi **rūşen olursa** ne ‘aceb (FKD, G.16, B.10).

rūşenā-yı dil: [1] Gönlü aydınlatan.

Ey gamzesi Fehīm gibi **rūşenā-yı dil** / Bīgāne-ṭavr olma dile her-dem-āşinā (FKD, G.10, B.5).

rūşen-dil: [1] Gönlü aydın.

‘Adālet-güster-i kāmīl ḳaviyyü’z-zihn **rūşen-dil** / Felek devr itse biñ yıl Mısr’a gelmez böyle bir pāşā (FKD, Kıt'a 15, B.12).

rūşen-dil ol-: [1] Gönlü aydınlık olmak.

Olup āb-ı ḫayāt-ı meyle **rūşen-dil** hemān mest ol / Ḥalās ol şoḫbet-i nā-cinsden ya‘nī ki zulmetden (FKD, K.15, B.48).

rūşen-meşrebān: [1] İçkiden bir an olsun ayrılmayanlar.

Mihr ü mehden eyleyüb peymāne **rūşen-meşrebān** / Rağmına eflākün eyler nūş-ı sāğar rüz u şeb (FKD, K.1, B.14).

ruṭūbet: [1] Nem, yaşlık.

Ol ḳadar oldu ḫarāretden **ruṭūbet** ḫuşk-tab‘ / ‘Āmdur bu demde ol resme rūsüm-ı inḳilāb (FKD, K.5, B.9).

rūṭūbet-i bāğ: [1] Bahçenin nemliliği.

Gör eşer-i jāleden rūṭūbet-i bāğı / Penbe-i berg-i semen şerāre-nişīndür (FKD, G.105, B.3).

rūy: [8] Yüz.

Vaḳt-i ḫayāda **rūyuñia** baḳsun gören ba‘īd / Gül-berg-i şu‘le olduḡını şeb-nem-āşinā (FKD, G.10, B.3).

Āteş-ruḫumı şu‘le-fürüz-ı gāzāb itdūñ / Ey dil saña kim derdi baḳub **rūyına** āh it (FKD, G.23, B.2).

Ne dem zūlf-i siyehle **rūyın** ol şāh-ı cihān örter / Ruḫ-ı ḫūrşīd ü māhı dūd-ı āh-ı bī-dilān örter (FKD, G.63, B.1).

Olursa **rūyı** ‘araḳnāk ḳatl-i ehl-i dilāndan / Gulām-ı mirveḫa-cünbānı mihr ü māh gerekdür (FKD, G.100, B.9).

Rūyndan eyleyüp yine ref^c-i niķāb gül / Hūrşīde verdi māye-i reng-i ħicāb gül (FKD, G.195, B.1).

Rūyumu ħāk eyledüm ol ħāk-i pāyı görmege / Ya'ni rūy-ı ħāk-i pāy-ı dil-rübāyı görmege (FKD, G.263, B.1).

Ĥalāş oldu seĥābuñ girye **rūyın** görmeden büstān / İderler ĥande güller şimdi feyz-i ebr-i bārāna (FKD, K.7, B.11).

Rūyı ‘araķ-rīz iken ĥaţţını gör şanki āb / Dūdı bülend eyleyüp şu‘leyi pest eyledi (FKD, G.281, B.2).

rūy-be-rāh it: [1] Bakış atmak. || Sevgilinin bakışlarını aşıĥa doĥru yönlendirmesi.

Ey şāh-ı teĥāfūl-sipeh-i mülket-i ‘işve / Peyk-i nigeĥüñ gāhi dile **rūy-be-rāh it** (FKD, G.23, B.3).

rūy-ı ‘araķnāk-i ĥayā-perver: [1] Utanmayla yetişmiş ter dökken yüz.

Seyr iden **rūy-ı ‘araķnāk-i ĥayā-perverüñi** / Fehm ider baĥr-ı melāĥatda nedür gevher-i nāz (FKD, G.115, B.5).

rūy-ı dehr: [1] Yeryüzü.

Rūy-ı dehri itdi gülgün-pūş sefid-i āb-ı tīĥ / Reşk-i reng-i ‘arız-ı ĥübān oldu ol sevād (FKD, Kıt'a 8, B.11).

rūy-ı deryā: [1] Deniz yüzeyi.

Olaydı ebr-i nīsān-ı seĥāsı ĥatre-pāş-ı dehr / Şadefler pür iderdi **rūy-ı deryāyı** ĥabābāsā (FKD, Kıt'a 15, B.6).

rūy-ı dil göster: Cömertlik göstermek (STEINGASS, s.597). “Teveccüh, iltifat” (AFİFİ, C.2, s.1206).

Rūy-ı dil gösterüp itdüñ beni çün dīvāne / Oldum ey āhū-yı vaĥşī giderek bīĥāne (FKD, Terkib-bend 3, B.10).

rūy-ı dükkān: [1] Asıl dükkān.

Bāzār-ı behişt içre ben ol şu‘le-metā‘am / Kim **rūy-ı dükkāndur** baña ser-māye-i düzaĥ (FKD, G.35, B.4).

rūy-ı gerdān: [1] Yüz çevirmek, ilgilenmemek.

‘Āṭıfet-kārā ‘aceb āyīnedür baḥtum benüm / Şāhid-i ümmīdi benden **rüy-ı gerdān** gösterür
(FKD, K.10, B.37).

rüy-ı ḥāk-i pāy-ı dil-rübā: [1] Gönül alan sevgilinin ayağının tozunun yüzü.

Rüyümü ḥāk eyledüm ol ḥāk-i pāyı görmege / Ya‘ni **rüy-ı ḥāk-i pāy-ı dil-rübāyı** görmege
(FKD, G.263, B.1).

rüy-ı hezīmet: [1] Bozgun yüzü.

Gösterdi yine ğamzelerüñ **rüy-ı hezīmet** / Beñzer ‘alem-i fitne vü āşüb-nigündür (FKD, G.73,
B.4).

rüy-ı ḥirmān: [1] Ümitsizliğin yüzü.

Kām görmek istesem işkeste mir‘āt-ı felek / Ben felāket-dīdeye şad **rüy-ı ḥirmān** gösterür
(FKD, K.10, B.38).

rüy-ı ḥün-rîz: [1] Kan saçan yüz.

Tāb-ı mülden **rüy-ı ḥün-rîzün** görüp ser-germüñem / Şem‘a pervāne olurum āb u tābuñ
görmesem (FKD, G.210, B.3).

rüy-ı ḥürşîd: [1] Güneşin yüzü.

Ey müneccim her şeref baña vebāl oldı ne sūd / **Rüy-ı ḥürşîde** ‘Uṭārid nāzır olmuş olmamış
(FKD, G.139, B.2).

rüy-ı Leylî: [2] Mecnûn'un âşık olduğu Leylâ'nın yüzü.

Şeb-i ğamda āfitābımı anup āh iderdi Mecnûn / Nigeh itse māha zîrā görünürdi **rüy-ı Leylî**
(FKD, G.285, B.6).

Bir nīm-nigāh eylemezdi / Āyīne olaydı **rüy-ı Leylî** (FKD, Terci-bend 1, B.4).

rüy-ı şādānî: [1] Mutlu, gülen yüz.

Girye-i ğamla geçdi eyyāmum / İtmedi ḥande **rüy-ı şādānî** (FKD, K.17, B.6).

rüy-ı şafā: [2] Gönle huzur veren yüz.

Püşîde qalur ḥüsn-i hüner **rüy-ı şafā** hem / Bir yerde pey-ā-pey ola izhār-ı tekellüf (FKD,
G.158, B.5).

Ol kadar cevri felek itdi mükedder albümü / Pür-kederdür hatırum **rüy-1 şafâyı** görmege
(FKD, G.263, B.3).

rüy-1 şeb-nem-rîz: [1] Çiğ dökken yüz.

Gül gül olmuş **rüy-1 şeb-nem-rîzi** gül-geşt itmede / Olmuş ol göncaam çemende âb-1 rüy-1 nev-
bahâr (FKD, G.48, B.4).

rüy-1 yâr: [1] Sevgilinin yüzü.

Hağ gelse **rüy-1 yâre** olur şevk-1 dil ziyâd / Olmaz duhân-1 şem^c ile pervâne bî-dimâg (FKD,
G.154, B.4).

rüy-1 zemîn: [1] Yeryüzü.

Lâlezâr itmekdedür **rüy-1 zemîni** hûn-1 dil / Cilvegâh-1 dâg olaldan sîne-i bî-kînemüz (FKD,
G.125, B.3).

rüy-1 zerd: [1] Sararmış yüz.

‘Aks kıldı âteş üzre zer zer üzre ‘anberî / Hâl-i rüy-1 âline kim **rüy-1 zerdüm** südedür (FKD,
G.68, B.6).

rüy-1 zibâ-yı laif: [1] Hoş güzel yüz.

Şu^lezâr itdi derûnum **rüy-1 zibâ-yı laif** / Dūd-1 dildür sünbül-i zülf-i semen-sâ-yı laif (FKD,
G.157, B.1).

rüy-mâl it-: [1] Yüz sürmek.

Rüy-mâl itsem dir imiş tūde-i nesrînüne / Diñleme şahum Fehîm’üñ sözleri bî-hūdedür
(FKD, G.68, B.7).

rüz: [4] Gündüz.

Bilmezem **rüz** mı ya şeb mi ya hâb u ya hayâl / Ol kadar cāna hücūm eyledi hayret bu gece
(FKD, G.257, B.10).

Her **rüz** âfitābum u her şeb çerāgum ol / Çeşmüm müdām hūsnūñ ile rūşen isterem (FKD,
G.208, B.5).

Her **rüz** âh ile ideyim ‘ālemi siyâh / Şāyed ki gündüzüñ giceden ideler hīsâb (FKD, K.13, B.2).

Veyletâ âfitāb-1 bahtum âh / Şeb gibi **rüzum** itdi zūlmānî (FKD, K.17, B.5).

rūz u şeb: [56]

1. Sürekli, her zaman.

Rūz u şeb hayrān-ı hūsn-i dil-berān-ı mehveşüz / Minnet-i dīdār-ı mihr ü māhdan āsūdeyüz
(FKD, G.133, B.2).

Sīnem içre **rūz u şeb** hūn-ı cigerle beslerem / Tıfl-ı gam perverde-i nāz u na‘īmümdür
benüm (FKD, G.224, B.4).

Germ-i cām olmadın ayırduñ idüp bādiye-gerd / **Rūz u şeb** rīgveş āvāre-i hāmūn itdūñ (FKD,
Kıt'a 2, B.5).

2. Gece ve gündüz.

Muhtaşar eyle sözüñ ey dil çoğ olmaz mihr ü meh / Fāriğ ol taḥşīl-i ḥāşıldur mükerrer **rūz u şeb**
(FKD, K.1, B.49).

Tā ki mihr māhi örte geh kūsūf u geh ḥusūf / Tā ki her-bār ola çün kāfūr u ‘anber **rūz u şeb**
(FKD, K.1, B.50).

Mihr ü mehden de olursa ḥāṭır-ı a‘dāñ ola / Çok sıfālīn-pāre meksūr u mükedder **rūz u şeb**
(FKD, K.1, B.51).

Mihr ü meh devr eyledükçe ‘ālemi her şubḥ u şām / Şad-selām olsun revān-ı pākūñe her
rūz u şeb (FKD, K.1, B.52).

Mihr ü meh kim devr iderler ‘ālemi her **rūz u şeb** / Devr-i nā-hemvār-ı eflāke gülerler **rūz u şeb**
(FKD, K.1, B.1).

Mihr ü meh kim devr iderler ‘ālemi her **rūz u şeb** / Devr-i nā-hemvār-ı eflāke gülerler **rūz u şeb**
(FKD, K.1, B.1).

Mihr ü mehle bu pelengī-ḥū sipihr-i kīne-cū / Bir ğazanferdür ğidā eyler iki ser **rūz u şeb**
(FKD, K.1, B.2).

Mihre düşmendür meger meh kim hilāl ü bedrden / Gāh gürz eyler ḥavāle gāh ḥançer **rūz u şeb**
(FKD, K.1, B.3).

Mihr ü meh şanma felek bīm-i ḥadeng-i āhdan / Eksük itmez kellesinden iki miğfer **rūz u şeb**
(FKD, K.1, B.4).

Cirm-i mihr ü meh degül çarḥ üzre bir āyīneden / Arz iderler dehre hūsnin iki dil-ber **rūz u şeb**
(FKD, K.1, B.5).

Mihr ü meh mi şu^{le}-i dūd-ı dil-i ‘āşık mıdur / Ney ki bu manzūr olan cirm-i münevver **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.6).

Mihr ü meh şanma şerār-ı dūd-ı āh-ı ‘āşıkān / Dāgdār itmekdedür eflāki yer yer **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.7).

Mihr ü mäh-ı nev gibi zerd ü nizār-ı ‘aşk olan / Çarhı ‘İsīves ider bālin ü bister **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.8).

Mihr ü meh şanma şikār için bu vahşetgāhda / Bīşezārın devr ider iki gazanfer rüz u şeb (FKD, K.1, B.9).

Mihr şāh-ı rüşenādur mäh serdār-ı hücum / Hıyl-i ahterden iderler cem^{ci}-i leşker **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.10).

Mihr ü mehle āsumān bir sīne-süz abdāldur / Kim turur pehlū-yı pür-dāğında aḡker **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.11).

Başımı kes mihr ü māhuñ Zūlfikār-ı āhla / Şaf-şikāf-ı düşmen ol mānend-i Hıydar **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.12).

Mihrine aldanma çarhuñ bakma şekl-i mähına / Perde-i çeşmünde devr olsa muşavver **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.13).

Mihr ü mehden eyleyüb peymāne rüşen-meşrebān / Rağmına eflākün eyler nüş-ı sāğar **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.14).

Mihr ü meh kim iki güldür zīnet-i gülzār-ı çarh / Çok şeh-i devrāna oldı zīb ü efsar **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.15).

Mihr ü mehle çarh-ı mīnā-fām bir baḡr oldı kim / İki nīlüfer virür ol baḡr-ı aḡdar **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.16).

Rüşen olsa mihr ü mehden de n’ola ol sīne kim / Cilvegāh ide anı dīn-i Peyember rüz u şeb (FKD, K.1, B.17).

Ol Peyember kim ziyā-yı nūrıdur mihr ü mehe / Tīre-tīh-i tīregīden nūra reh-ber **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.18).

Mihr-i eflāk-i nübüvvet mäh-ı evc-i iştifā / Aḡmed-i mürsel ki ‘ālem nā’tin eyler **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.19).

Mihr ü mehden şanma feyz-i ḡāk-i pāyıdur anuñ / Kim olur pīr-i sipihruñ ceybi pür-zer **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.20).

Mihre ta'n itse meh-i rüyü 'aceb mi tā ebed / İtdi tenhā 'ālemi pür-nür yekser **rüz u şeb**
(FKD, K.1, B.21).

Mihr ü mäh-ı 'adli olsa pertev-endāz-ı cihān / Tā şabāh-ı maşer olurdı ber-ā-ber **rüz u şeb**
(FKD, K.1, B.22).

Görselerdi mihr ü meh ger şahidān-ı 'işmetin / Hıacletinden olalardı ser-be-cā der **rüz u şeb**
(FKD, K.1, B.23).

Didüm eflāke nedür bu mihr ü meh-nām iki gül / Būy-ı feyzi itmede dehri mu'aşşar **rüz u şeb**
(FKD, K.1, B.24).

Didi mihr ü meh degüldür ravzasında ol Şeh'üñ / Kudsıyān gerdān iderler iki micmer **rüz u şeb**
(FKD, K.1, B.25).

Mihr ü meh-rāyā Hudāvendā şeff'e'l-muznibā / Ey ki kalbüñdür cemāl-i Haqq'a maşhar **rüz u şeb**
(FKD, K.1, B.26).

Cürm-bağşā cirm-i mihr ü mähdan idüb siper / 'Özr ider cürmin diler çarh-ı sitemger **rüz u şeb**
(FKD, K.1, B.27).

Sensin ol kim maşhar-ı cüduñ olaldan mihr ü meh / Dehre ser-tā-ser olurlar sofrā-güster **rüz u şeb**
(FKD, K.1, B.28).

Dehri 'aks-i nūruñ idüp feyż-yāb-ı mihr ü meh / Pāyuña itse n'ola İşār-ı gevher **rüz u şeb**
(FKD, K.1, B.29).

Mihr ü mäh itmezdi sırr-ı nūr-ı evvelden zühür / Devr-i 'ahdüñ olmasa eyyāma maşdar **rüz u şeb**
(FKD, K.1, B.30).

Mihri döndürdüñ yolından māhı itdüñ sīne-çāk / Mu'cizātuñ söylenür kişver-be-kişver **rüz u şeb**
(FKD, K.1, B.31).

Zılluñı Haqq nūr-ı mihr ü mehde kıldı ta'biye / Olmasa sāyeñ n'ola ey rüh-peyker **rüz u şeb**
(FKD, K.1, B.32).

Mihr ü mäh olsaydı ebr-i qahruña maşhar eger / Dehre göstermezdi yüz tā şubh-ı maşer **rüz u şeb**
(FKD, K.1, B.33).

Mihr ü māhıyla felek bir sâ'il-i pür-hırşdur / İki kâseyle cenābuñdan ider cerr **rüz u şeb**
(FKD, K.1, B.34).

Hāsret-i nezzāre-i mihr-i ruşuñla meh gibi / Cüst ü cū eylerdi zūlmātı Sikender **rüz u şeb**
(FKD, K.1, B.35).

Huṭbeñe müştāk mihr ü meh degül şāhā hemān / Teşnedür pā-būsuña bu heft-kışver **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.36).

Çihre-sāy-ı hāk-i dergāhuñ olaldan mihr ü meh / Her biri feyziyle eyler hāki gevher **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.37).

Nūr-ı mihr ü meh gibi kim zılluñ eyler münhezim / ‘Askerüñ küffāra olmağda muzaffer **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.38).

Mihr ü māha düşmen olmağla ne var huffāşveş / Olsa bir köpek ne gam Bū Cehl-i kāfer **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.39).

Nūr-bağş-ı mihr ü māh oldı nuqāṭı kilkiñüñ / İtse na’tüñ n’ola idrāk-i suhanver rüz u şeb (FKD, K.1, B.40).

Levha-i zerkār-ı mihr ü māh-ı feyz-āsārdan / Āyet-i na’tüñ Fehīm itmekde ez-ber rüz u şeb (FKD, K.1, B.41).

Mihr ü meh-feyzā benem ol berķ-ı āteş-tāb ki / Feyz-i te’sīri każā ṭab’umda ister **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.42).

Şā’ir-i rüşen-hayālem mihr-ṭab’am meh-zamīr / Ğarķ-ı nūr olmaz mı ol kim medhūñ eyler **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.43).

Bu huşūşa mihr ü māh iki güvāhumdur benüm / Kim cemālüñ mihridür ṭab’umda muzmer **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.44).

Hāṭırum ābisten-i şad-mihr ü mehdür gerçi kim / Eksük olmaz çeşm-i ṭufān-zādan aḥker **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.45).

Pertev-endāz olsa yüz biñ mihr ü meh huşk eylemez / Ol kadar dāmān-ı çeşmüñ olmadan ter **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.46).

Eylemem te’sīr-i mihr ü māhdan şekvā faķīr / Ğam yimem geçmekdedür ger hayr u ger şer **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.47).

Bu kaşīdem çarḥ-ı ma’nī-nāmdur pür-mihr ü meh / ‘Ālemi devr itmede bī-çarḥ u mişver **rüz u şeb** (FKD, K.1, B.48).

rüze: [4] Oruç.

Ben şad-hezār-sāl olayım rüzedār tek / Yek-rüze **rüze** eylesün cānuma ‘azāb (FKD, K.13, B.18).

Feryād k'oldı **rūzeden** ol mertebe za'îf / Āzürde eyler oldı girān-bārī-i şevāb (FKD, K.13, B.5).

Nîlüferī-i berg-i güli **rūzeden** degül / 'Aks itdi aña çihre-i zerdüm mişāl-i āb (FKD, K.13, B.11).

Sī-rūze 'ömrüm it aña her yıl fedā Ĥudā / Tek **rūzesin** bağışla du'ām eyle müstecāb (FKD, K.13, B.17).

rūzedār ol-: [1] Oruçlu olmak.

Ben şad-hezār-sāl **olayım rūzedār** tek / Yek-rūze rūze eylesün cānuma 'azāb (FKD, K.13, B.18).

rūzedār-ı ḥasret: [1] Hasret oruçlusu.

Ārzū-yı 'īyd-i vaşl eylerse itsün bü'l-heves / **Rūzedār-ı ḥasretem ben eylemem ümmīd-i 'īyd** (FKD, G.41, B.4).

rūzedār-ı ḥūn: [1] Kan dökmekten vazgeçmiş.

Cellād-ı gāmzesi olalı **rūzedār-ı ḥūn** / İtmiş ḥumār-ı çeşm-i siyeh-mestini ḥarāb (FKD, K.13, B.12).

rūze-i maḥmūr: [1] Ramazanın sersemliği.

Rağm-ı meh-i rūze iç rıtl-ı girān kim demi / Devr girānter olur rūze-i maḥmūrdan (FKD, G.231, B.4).

rūze-i ṭolāb-ı ḥūsn: [1] Sevgilinin hilelerinin orucu.

İtdi tecellī-şemer **rūze-i ṭolāb-ı ḥūsn** / Oldı sütünü meger hep şecer-i Ṭūr'dan (FKD, G.231, B.12).

rūzgār: [3]

1. Zaman, devir.

Devr-i zülfinde dile āh itdürür bu **rūzgār** / Ḥānümān-ı dil gibi bir gün o da berbād olur (FKD, G.80, B.6).

2. Ah etme sonucu oluşun esinti.

Yād-ı müjgānuñla āh eylerse diller **rūzgār** / Ḥırmen-i cān üzre anı ebr-i ḥançer-rīz ider (FKD, G.53, B.4).

3. Hava esintisi.

Gelürse fitnegeh-i bezm-i ‘aşka gâh hırāmān / Hezār edeble ider **rūzgār** o şūha tevāzu‘ (FKD, G.152, B.2).

rūz-ı fıtrat: [1] Doğum günü.

Benem ol hār-hār-endüz-ı miñnet **rūz-ı fıtratden** / Ki gül-çīn olmadum gönümce bāğ-ı ‘ayş ü ‘işretten (FKD, K.15, B.1).

rūz-ı haşr: [3] Kıyamet günü.

Rū-siyāham şöyle kim ‘aks-i ruhumdan **rūz-ı haşr** / Tīre vü bī-haṭ olan levḥ-i sevābumdur benüm (FKD, G.223, B.7).

Öyle şeh kim havf-ı tīg-i heybetinden **rūz-ı haşr** / Baş göstermez yerinden Behmen ü Efrāsiyāb (FKD, K.5, B.29).

Ol şūḥ ki **rūz-ı haşr** besdür / Kim şīvesi hūn-behā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.18).

rūz-ı ‘īd-i kurbān gel-: [1] Kurban bayramı günlerine ulaşmak.

Geldi diyü **rūz-ı ‘īd-i kurbān** / Leb-rīz-i beşāret itdi her leb (FKD, Terci-bend 1, B.124).

rūz-ı kıyām: [2] Kıyamet günü.

Şadr-ı devletde mü’ebbed ola tā **rūz-ı kıyām** / Gün-be-gün devlet ü ‘ömrin ide efzūn Mevlā (FKD, Kıt'a 14, B.5).

Dār u diyār-ı yārdan itdi cüdā Fehīm / **Rūz-ı kıyām** dest-be-dāmān-ı gurbetüz (FKD, G.132, B.9).

rūz-ı kıyāmet: [1] Kıyamet günü.

Çorçaram nīm-nigāh-ı sitem-engīzinden / Olmaya **rūz-ı kıyāmetde** hüveydā fitne (FKD, G.270, B.4).

rūz-ı maḥşer: [7] Kıyamet günü.

Rūz-ı maḥşer bulunur dest-i nigāhuñda seniñ / Nāme-i muşlime-i hūn-ı şehīdān-ı kazā (FKD, G.12, B.5).

Åştī-maṭlab ‘adem mülkin penāh itsün k’o şūḥ / Şaf-şikendür **rūz-ı maḥşer** şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.4).

Maḥrem-i bezm-i vişāl-i yār olmazsa Fehīm / Cām-ı zehr-i firḳati tā **rūz-ı maḥşer** nūş ider (FKD, G.52, B.5).

Ne fitne bir belā-ender-belā-yı şehr-i cān u dil / Ki seyr olmaya çeşmi **rūz-ı maḥşer** zevḳ-i ğāretten (FKD, K.15, B.47).

Fehīm'em ben mey ü dil-berden olmam tā-ebed fāriğ / Benem kim **rūz-ı maḥşer** dest-der-dāmānuñam sākī (FKD, G.283, B.9).

Bunda girmezse **rūz-ı maḥşerde** / Girer ola ele girībāmı (FKD, K.17, B.17).

Yārı āğūşa çeküp büsesin almaḳdur hep / **Rūz-ı maḥşerde** Fehīmā gibi endīşe-i dil (FKD, G.187, B.5).

rūz-ı mātem-i Yahyā: [1] Şeyhülislam Yahya'nın vefatı sebebiyle günlerin üzümlere geçmesi.

Şadr-ı fetvāyı müşerref eyledi zi'l-ḥiccede / İtdi **rūz-ı mātem-i Yahyā'yı** āsāriyla 'ıyd (FKD, Kıt'a 11, B.5).

rūz-ı siyāh: [1] Kara gün.

Ta'lim iderdi zulmeti leyle ideydi ger / Bir noḳta meşḳ **rūz-ı siyāhumdan** āfitāb (FKD, G.15, B.6).

rūz-ı velādet: [1] Doğum günü.

Hele bir zerreden kemter idi **rūz-ı velādetde** / 'Aceb şimdi ne deñlü mihr-i baḥtum ḥurde olmuşdur (FKD, G.76, B.5).

rūfūger: [1] Örucü.

Sūzen-i elmās ile olur **rūfūger** ğamzesi / Pençe-i müjgān-ı şūḥından o dil kim çākdür (FKD, G.98, B.3).

rūmh: [1] Mızrak, kargı, süngü.

Rūmhın görüb eyler ecel rūḥ-ı 'adūsiyla cedel / K'ey kec-rev-i nādir-maḥal hazā şirāṭun müstaḳīm (FKD, K.6, B.13).

rūmūz: [1] Remizler, işaretler, manası gizli olan sözler.

Rūmūz fehm ü suḥandān u şā'ir-i nāzūk / 'Ayān cihān ma'ānī velī nihān āfet (FKD, K.11, B.13).

rümüz-1 'aşk: [1] Aşkın sırları.

Ĥāmūş ĥāmūş ey dil-i zār / Fāş oldu **rümüz-1 'aşk** ĥāmūş (FKD, Terkib-bend 2, B.65).

rümüz-1 çeşm: [1] Gözün sakladığı.

Rümüz-1 çeşmüfi feh̄m itmedüñ Feh̄m gibi / Zemānenüñ ki güzīñ nüktedāniyuz cānā (FKD, G.8, B.7).

rümüz-1 dil: [1] Gönlün sırları.

Biz gerçi ki dīvāne-reviş rind-i lewendüz / Bilmekde **rümüz-1 dili** Cibrīl-pesendüz (FKD, G.123, B.1).

rümüz-1 ğamze: [1] Yan bakışın gizli ve imalı işaret edişi.

Bī-iĥtiyāt eyledüm evvel nigeħde āh / İtdi **rümüz-1 ğamzesi** ifşā-yı rāz ĥayf (FKD, G.159, B.7).

rümüz-1 luṭf-1 pinhān: [1] Saklı iyiliklerin belirtileri.

Nuṭk iderken şīve-i çeşm-i zebāndānın görüñ / Hışma geldükçe **rümüz-1 luṭf-1 pinhān** görüñ (FKD, G.182, B.1).

Rüstem: [1] Akıl ve cesaretini kullanarak İran'ın en ünlü milli kahramanı olan şahsiyet (YILDIRIM, s.592).

Kemān-ı ebrū-yı cānāna baĥ fesāneyi ħo / Dilīr imiş ṭotalum **Rüstem'üñ** nesin gördük (FKD, G.174, B.3).

Rüstem-i cengāver: [1] Rüstem gibi savaşçı.

Bu kıṭālī fikr iderdi anuñ içün Zāl-i çarĥ / Eyledi pinhān 'ademde **Rüstem-i cengāveri** (FKD, Kıt'a 9, B.5).

Rüstem-i şaf-şiken-i şabr u sükün: [1] Sabır ve sükun sıralarını dağıtan Rüstem.

Nice ārām ider olmazsa Feh̄m āvāreñ / **Rüstem-i şaf-şiken-i şabr u sükündür** çeşmüñ (FKD, G.178, B.5).

Rüstem-i şāhib-ķırān: [1] Feleğin daima başarı kazanan Rüstem'i. Rüstem; Ünlü İran şâiri Firdevsi'nin Şehname'sinde adı geçen İran'ın ünlü pehlivan ve savaşçısı. Klasik edebiyatta kahramanlık ve yiğitlik sembolü olarak çok sık kullanılmaktadır.

Dād-ger Dārā-yı pür-dil Qahramān-ı darb u ḥarb / **Rüstem-i şāhib-kırān** Sulṭān Murād-ı Cem-nihād (FKD, Kıt'a 8, B.4).

rūsüm-ı inḳılāb: [1] Mevsimin şartları.

Ol ḳadar oldı ḥarāretten ruṭūbet ḥuşk-tab^c / 'Āmdur bu demde ol resme **rūsüm-ı inḳılāb** (FKD, K.5, B.9).

rūsüm-ı kār-ı ṭılsım-ı kelām-ı dil: [1] Gönül sözünün tılsımının işlerinin kanunu.

Olsam **rūsüm-ı kār-ı ṭılsım-ı kelām-ı dil** / Kilk-i Fehīm mevrīd-i şıḥr-i ḥalāl olur (FKD, G.81, B.7).

rūsüm-ı Rüm: [1] İstanbul'un âdetleri.

Mey içme sevme dil-beri zevḳ itme muṭlaḳā / Ma'zūr ṭut ki böyledür ey dil **rūsüm-ı Rüm** (FKD, Terkiḳ-bend 1, B.14).

rüsvā: [2] Rezil.

Beni mestāne eyleyen **rüsvā** / 'Āleme dā'imā nigāhuñdur (FKD, G.72, B.6).

Çāk ü **rüsvā** dil ki bir şūḥ-ı girībān-zāddur / Ḥavfım oldur cilvegāḥı perde-i nāmūs olur (FKD, G.87, B.6).

rüsvā id-: [1] Rezil etmek, dosta düşmana güldürmek.

Dest-i küstāḥumuz itdükçe perde-derī / Şāḥīd-i ḥüsni degül 'işmeti **rüsvā iderüz** (FKD, G.131, B.4).

rüsvāluḳ: [1] Rezillik.

Bu **rüsvāluḳla** ger āyīne-yi 'ālem-nümā olsam / Yüzüme kimse baḳmaz şüretümden 'ār ider 'ālem (FKD, G.202, B.2).

rüsvāy id-: [1] Ayıplanacak, utanacak bir duruma getirilmek, rezil edilmek.

Rāzımı fāş eyleyüp **rüsvāy iderler** 'āleme / Dil olur dil-ber olur ol ḡamze-i ḡammāz olur (FKD, G.89, B.5).

rüsvā-yı 'aşḳ: [1] Aşḳ kepazesi.

Rüsvā-yı 'aşḳ iden dil-i ālüfteñi Fehīm / Mazmūnını netīce-i şad-ḡayret eylemiş (FKD, G.141, B.5).

rüsvā-yı cihān: [1] Dünyanın rezili.

Beni **rüsvā-yı cihān** itdi cünūn-ı ʿaşkuñ / Bāri aç sīneñi cānu daḥı ʿuryān olsun (FKD, G.244, B.3).

rüsvā-yı cünūn: [1] Deliliğin rezilliği.

Geleyim maḥşere Leylā diyerek der-zencīr / Eyleyim Ḳays-ı dil-āşüfteyi **rüsvā-yı cünūn** (FKD, G.243, B.2).

rüsvā-yı kūy-ı ʿaşk: [1] Aşk köyünün rezili.

Hemīşe olmağa **rüsvā-yı kūy-ı ʿaşk** Fehīm / O yār-ı şīveger ü ʿişve-bāz olur bāʿiṣ (FKD, G.27, B.5).

rütbe: [2] Derece.

Dāğ-ı dilüm āteşle ki leb-rīz ola gāhī / Her müyüm olur **rütbede** hem-pāye-i düzaḥ (FKD, G.35, B.3).

Bu **rütbe** ʿacizde dil-i güm-kerde-reh nice / Bir laḥza pāy-be-dāmen-i genc-i ferāğ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.5).

rütbe-i cāh: [1] Makamın derecesi.

Tā eyleyeli ʿaşk füzūn **rütbe-i cāhum** / Endīşe-i müjgān-ı nigāh oldı sipāhum (FKD, G.215, B.1).

rüʿyā: [1] Uyku içinde görülen keyfiyet, düş.

Bildi taʿbīrin dūrūğ-āmīzdür ʿālem şaḥīḥ / Şeyḥ-i şehruñ olmada gitdükçe **rüʿyāsı** ğalaḥ (FKD, G.149, B.3).

S/S/Ş

saʿādet görmesün: [2] Mutlu olmasın, talihi kötü olsun.

Müsāʿid olsa dil-ber çok görüp ber-ʿaks ider devrān / **Saʿādet görmesün** gerdūn-ı dūn u baḥt-ı vaj-gūn hem (FKD, G.201, B.2).

Eyledi hem vaşldan mehcūr hem maḥrūm-ı nāz / **Görmesün** yā Rab **saʿādet** ḫālīʿ-i bed-aḥterüm (FKD, G.225, B.6).

şabā: [12]. Sabah vaktinde doğudan esen rüzgar. Sevgilinin kokusunu ya da haberini âşığa ulaştıran rüzgardır.

Yine nev-rüz irişüp geldi gülistāna **şabā** / Viridi peygām-ı güli bülbül-i nālāna şabā (FKD, G.1, B.1).

Yine nev-rüz irişüp geldi gülistāna şabā / Viridi peygām-ı güli bülbül-i nālāna **şabā** (FKD, G.1, B.1).

Naqd-i āşār-ı dem-i Ğsī-i rūḥ-efzāy / Yine vazʿ eyledi ceyb-i gül-i ḥandāna **şabā** (FKD, G.1, B.2).

Ādemüñ ʿaqlın alur neşʿe-i buy-ı ezhār / N'ola eylerse şikest gülşeni mestāne **şabā** (FKD, G.1, B.3).

Bülbülān āteş-i ʿaşkıyla der-āgüş olsun / Düğme-i goncayı çözdü yine rindāne **şabā** (FKD, G.1, B.4).

Nūr-ı ḥürşīd-i zamīrümnden alup feyz Fehīm / Gülleri kıldı müşābih meh-i tābāna **şabā** (FKD, G.1, B.5).

Büy-ı zülfi kim dimāğ-ı pāki n'eyler bilmezüz / Bir **şabādur** gonca-i idrāki n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.1).

Hücüm itdi dil ü cānuma hevā-yı vaṭan / **Şabā** varursañ eger meclis-i aḥibbāya (FKD, K.8, B.4).

Var ise kıldı **şabā** gīsū-yı sünbüldeñ güzer / Her dimāğı nāfe-i müşk itdi büy-ı nev-bahār (FKD, G.48, B.2).

Zülfi āşüfte olup itse **şabā** ile cedel / Dil-i dīvāneye girer arasına şāne girer (FKD, G.59, B.3).

Büy-ı gül-i ḥulkın **şabā** itse muğeylāna ʿaṭā / Te'şīr-i luṭfindan revā bād-ı semüm olsa nesīm (FKD, K.6, B.11).

Ger **şabā** neşr etse gerd-i kīmiyā-yı cūdını / Sīm ü zerle ḥāki çeşm-i ḥalkā yeksān gösterür (FKD, K.10, B.24).

şabāḥ: [1] Güneşin doğduğu andan öğleye kadar geçen zaman, sabah.

Şabāḥa ḳalma şemʿ-i Yūsufāsā olma dāmen-keş / Bizüm engüştümüzden destümüz ey māḥ kütēhdür (FKD, G.96, B.3).

şabāḥ u şām: [1] Sabah ve akşam.

Ġarīb-i yār ü diyāram **şabāh u şām** müdām / Vaţan hayāli ile fikr-i rāhdur kārüm (FKD, G.216, B.4).

şabāh-ı haşr: [2] Toplanma sabahı, mahşer günü.

Şeb ki şüd dūr ez-naţar-ı ān āfitāb-ı mahşerem / Tā **şabāh-ı haşr** müştākam cemāl-i hūberā (FKD, G.294, B.2).

Şevk ile şeb-zinde-dārān-ı şehīdān-ı ğamuñ / Tā **şabāh-ı haşr** iderler ğüft ü ğüy-ı ārzü (FKD, G.249, B.7).

şabāh-ı mahşer: [1] Mahşer sabahı.

Mihr ü mäh-ı ‘adli olsa pertev-endāz-ı cihān / Tā **şabāh-ı mahşer** olurdı ber-ā-ber rüz u şeb (FKD, K.1, B.22).

şābir: [1] Sabreden, sabırlı (kimse).

Ābā Eyyüb ise de ğasta olan şabr itmez / Çeşm-i bīmārı neden hūn-ı dile **şābirdür** (FKD, G.107, B.2).

sābit: [1] Kararlı.

Geh şem‘ gibi yerümde **sābit** / Geh şu‘le-mişāl bī-ķarāram (FKD, Terķib-bend 2, B.70).

sābit-ķadem: [1] Kararlı, sebat eden.

Olmuşam bir şūh-ţab‘ı sevmede **sābit-ķadem** / Ey Fehīm el-ĥaķķ suĥanver dil-rübādan kim ķaçar (FKD, G.46, B.7).

şabr: [2] Sabır, dayanma, katlanma.

Ben ki zaĥm-ı tiĝ-i çeşmünden ser-ā-pā ĥandeyem / Derde **şabrum** ğibţa-fermā-yı dil-i Eyyüb’dur (FKD, G.69, B.4).

‘Aşķ āteşine **şabra** da şākird-i Fehīm’üz / Āteşde semā‘ itmede üstād-pesendüz (FKD, G.123, B.5).

şabr eyle-: [2] Sabretmek, dayanmak.

Naĝme-i ‘işveye āheng ideyor **şabr eyle** / Besdür ey ‘āşık-ı sevdā-zede feryād yeter (FKD, G.61, B.7).

Zāhidā ehl-i melāmet bugün olsun ‘uryān / Hülle-i cenneti **şabr eyle** ki ferdā geysün (FKD, G.246, B.5).

şabr it-: [1] Sabır göstermek, tahammül etmek.

Ābā Eyyüb ise de hasta olan **şabr itmez** / Çeşm-i bīmārı neden hūn-ı dile şābirdür (FKD, G.107, B.2).

sa‘d: [1] Kutlu, mübarek.

Müjde için ‘āleme didüm bu tārīhi Fehīm / **Sa‘d** kevkeble zamāna oldı müftī Bū Sa‘id (FKD, Kıt'a 11, B.11).

şad: [13] Yüz sayısı || Pek çok, yüzlerce.

Hele ben uğramadum ‘aşk gibi gird-āba / Mevcveş gerçi ki **şad** baħr-ı belādan geçdüm (FKD, G.218, B.8).

Kām görmek istesem işkeste mir’āt-ı felek / Ben felāket-dīdeye **şad** rüy-ı hirmān gösterür (FKD, K.10, B.38).

Zihī luḫf u ‘atā görse hūmār-ālūd-ı ğam ammā / Şunar bir demde **şad** rıḫl-ı girān bir cām-ı firḫatden (FKD, K.15, B.15).

Tā kevkeb-i ḫālī‘ümle oldum mā-beyn / **Şad** ‘ıyd gelüp itse eger ‘ālemi zeyn (FKD, Rūbai 49, B.1).

Her cünbişinde itmege **şad** maḫşer āşikār / Taḫdīr eylemiş o ḫad-i hoş-ḫırām farz (FKD, G.147, B.2).

Hūrşīdi ḫavaf itmede **şad** reşk ile māhuñ / Ol mihr-i ḫamer-ḫihreye hem-ḫāne mi olduñ (FKD, G.175, B.2).

Gezend-i çeşm-i zaḫm-ı sīne-i ‘uşşāḫı def’ için / Olur **şad** berḫ-ı sūzān ḫanḫer-i ser-tīzūne ḫurbān (FKD, G.226, B.4).

Yüri görsün ki ḫıyāmet nic’olur serv-ḫadūñ / Her ḫaraf **şad** ‘ālem-i fitne ḫırāmān olsun (FKD, G.244, B.4).

Cibrīl gibi olsa da **şad** ḫā’ir-i ḫudsī / Pervāz idemez heybet-i perr ü külehūñle (FKD, G.265, B.4).

Şad gülistân lâle zi-çeşm-fürû hayr-ı hatt-ı hall / Ğonce-i hûnâbe mî revîd zi-müjgânem henüz (FKD, G.295, B.2).

Meh-peykerân-ı şeh-levend zerrîn-kemer müşkîn-kemend / Kahr ile ger sürse semend **şad** Kahrâmân olmaz ğarîm (FKD, K.6, B.6).

Olmuş o kadar fitnede üstâd nigâhuñ / Her şulhda **şad** ceng ider İcâd nigâhuñ (FKD, G.176, B.1).

Kendi bir iken ‘aceb degül mi / **Şad** merdüm-i dâide cilveghdür (FKD, G.95, B.5).

şad-âh: [1] Çokça feryat etmek, üzölmek.

Âh **şad-âh** ki bakmaz saña toyınca Fehîm / Havf eder havf ki ağyâr ola nâ-gâh âğâh (FKD, K.9, B.15).

şad-âh id-: [1] Çokça feryat etmek, üzölmek.

Her gören Yûsufı âh eyler idi lîk senüñ / Hüsnuñi görse eger Yûsuf **iderdi şad-âh** (FKD, K.9, B.6).

şad-âsumân: [1] Yüzlerce gökyüzü.

Sen ol cihân-ı sitemsin ki hükmi-i Mirrîh’üñ / Getürdi ‘âlem-i câna **şad-âsumân** âfet (FKD, K.11, B.15).

şad-bahâr: [1] Yüzlerce ilkbahar.

Şad-bahâr olmuş velî bir dil-şüküfte ğonca yok / Bülbülânâ eyledüm gül-geşt-i bâğ-ı ârzü (FKD, G.248, B.4).

şad-çâk: [1] Yüz parça, paramparça.

Gül gibi **şad-çâk** iken ten bu ise te’sîr-i baht / Ğoncaâsâ târ u püd-ı pîrehen şemşîr olur (FKD, G.86, B.6).

şad-çâk eyle-: [1] Yüz parça etmek, paramparça etmek.

Bir zülfüñ esîriyem ki **eyler** / Ef’â-yı belâya ‘arz şad-çâk (FKD, Terci-bend 1, B.58).

şad-düzağ-ı ğam: [1] Yüzlerce cehennem azabı.

Bin kûlzümi-i hûn çeşmi-i terümden sefer ider / **Şad-düzağ-ı ğam** ‘uzleti-i dâğ-ı cigerdür (FKD, G.106, B.9).

şad-hâne-ħarâb: [1] Yüzlerce evi harap olmuş.

Var cân-ı Fehîmâ gibi **şad-hâne-ħarâbuñ** / Ey şür-ı lebi hâne-ber endâz-ı Mesîhâ (FKD, G.3, B.5).

şadâ-yı na're-i ğavġâ-yı 'aşk: [1] Aşk kavgasının naralarının gürültüsü.

'Âlemi tutmuş **şadâ-yı na're-i ğavġâ-yı 'aşk** / Dâğlardan ser-be-ser ğuş olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.4).

şadâ-yı top-ı âh-ı 'âşık: [1] Sevdalıların feryat toplarının sesleri.

Suħan fark itmez oldu sâmi'a tutdı cihânı hep / **Şadâ-yı top-ı âh-ı 'âşık** u feryâd-ı mestâne (FKD, K.7, B.30).

sâde: [2]

1. Temiz, güzel yüzlü (TULUM, s.1524).

Yūsuf oldu ħ'ân-ı ħüsniinde bir âşüfte tufeyl / Sâde-rüdur **sâde** lâzımdur mu'ammâ-yı laţîf (FKD, G.157, B.5).

2. Tek başına.

Sirişk-i dâdeden mir'ât-ı tab'um jeng-i ğam tutdı / Degül **sâde** yine naşş-ı ħâyâlüm ħüsni-şüretten (FKD, K.15, B.33).

sâde-dil: [2] Masum, saf, iyi kalpli.

Biz **sâde-dil** ol pîr-i debistân-ı kemâlüz / Kim tıfl-ı dü-rûze bizüm en kâmilümüzdür (FKD, G.109, B.6).

Şürete aldanma şofî eyle taqlîd-i Fehîm / **Sâde-dil** bir 'âşık-ı meşhûra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.7).

şad-efsūs: [1] Yüzlerce yazık.

Nev-be-nev leb-rîz-i şevkuz lîk **şad-efsūs** kim / Yine her şâdîde müdġamdur ğam-ı dîrînemüz (FKD, G.125, B.2).

şad-el-ħazer: [1] Yüz (kez) sakın!

Âfitâbâ âfitâbâ el-ħazer **şad-el-ħazer** / Ol meh-i ħüsnum yaqub yandırmadan kıll ictinâb (FKD, K.5, B.26).

şad-güne: [1] Yüz türlü, yüz çeşit.

Vaṭanda çekdigüm **şad-güne** kürbet idi ey baḥt / Zihī himmet ki itdūñ vāyedār ālām-ı ğurbetden (FKD, K.15, B.26).

şad-ḥānümān: [1] Yüzlerce yuva.

Bilmezüz kār-ı tebessüm niydüğün ammā Fehīm / Her zamān vīrān iken **şad-ḥānümāndur** giryemüz (FKD, G.127, B.7).

şad-hezār: [4] Yüz bin, yüz bin kere.

Taḥsīn ola **şad-hezār** ey ‘aşk / İtdūñ dili bī-ḳarār ey ‘aşk (FKD, Terkib-bend 2, B.55).

Yapar müfettiḥü'l-ebvāb ḥāne-i vaşlı / Açar velīk aña **şad-hezār** bāb-ı firāḳ (FKD, G.162, B.5).

Senden saña şad-hezār şekvā / Senden sañā **şad-hezār** feryād (FKD, Terkib-bend 2, B.36).

Senden saña **şad-hezār** şekvā / Senden sañā şad-hezār feryād (FKD, Terkib-bend 2, B.36).

şad-hezārān: [2] Yüz binlerce.

‘Ālem-i ‘aşkuz ki feyz alsa havāmuzdan bizüm / **Şad-hezārān** ‘aḳl-ı Eflāṭun olur dīvānemüz (FKD, G.124, B.4).

Şad-hezārān şükr-i Bārī kim yine ber-‘aks-i ṭab‘ / ‘Aksine devr itmeden āsüdedür çarḥ-ı ‘anīd (FKD, Kıt'a 11, B.1).

şad-hezār-sāl: [1] Yüz binlerce yıl.

Ben **şad-hezār-sāl** olayım rüzedār tek / Yek-rüze rüze eylemesün cānuma ‘azāb (FKD, K.13, B.18).

şad-‘ıḳd-ı lü’lü’-i nazīm: [1] Yüzlerce şiir incisinin gerdanlığı.

Taşdī’den olur ḥacil medḥüñde yoḥsa cān u dil / Nazm eyler idi muttaşıl **şad-‘ıḳd-ı lü’lü’-i nazīm** (FKD, K.6, B.16).

şad-pāre: [1] Yüz parça.

Her kāküle **şad-pāre** gönül şānelüg eyler / Her silsile-i ṭurraya dīvānelüg eyler (FKD, G.54, B.1).

şad-pertev-i āteş-i tecellā: [1] Tecellī ateşinin yüzlerce kıvılcımı.

Ey şu'lesi 'ārīzuñda muzmer / **Şad-pertev-i âteş-i tecellâ** (FKD, Terkib-bend 2, B.2).

şad-selâm olsun: [1] Yüzlerce selam göndermek.

Mihr ü meh devr eyledükçe 'âlemi her şubḥ u şām / **Şad-selâm olsun** revân-ı pākūñe her rüz u şeb (FKD, K.1, B.52).

şad-şem'î belâ: [1] Yüzlerce felaket mumu.

Yek-şu'le-i âteş-i dilümden / **Şad-şem'î belâyı** rüşen itdüñ (FKD, Terkib-bend 2, B.51).

şad-şükr: [1] Yüzlerce şükür (olsun).

Ne bār-gîr ü ne tüşe mücerredem **şad-şükr** / Degül tevekkülüm illâ ki Ḥaḳ Ta'âlâ'ya (FKD, K.8, B.30).

sâde-çalb: [1] Saf ve temiz yürekli.

Sâde-çalb ol kim yine bî-reng ü naḳs-ı feyz ider / Ser-şikeste pâre-i mir'at-ı çalb-i sâdeden (FKD, G.234, B.4).

sâde-levḥ: [1] Temiz kalpli, samimi, namuslu (STEINGASS, s.639; TULUM, s.1524).

Şâfam âyîne-şifat naḳş u nigârı sevemem / **Sâde-levḥem** baña başdan başa ân olsa güzel (FKD, G.184, B.4).

sâde-perest: [1] Süse gösterişe düşkün olmayan.

Bir nice demler Fehîm bâde-perest idi lîk / Keşret-i şuğl-ı hevâ **sâde-perest** eyledi (FKD, G.281, B.5).

sâde-rû: [2]

1. Yanakta ayva tüylerinin olmaması.

Sâde-rû olsa baña dil-ber ki çab'ı rüşenüm / Tîregî-i ḥaṭṭ-ı pür-şür ile itmez imtizâc (FKD, G.30, B.3).

2. Temiz yüzlü sevgili.

Yûsuf oldı ḥ'ân-ı ḥüsninde bir âşüfte tufeyl / **Sâde-rûdur** sâde lâzımdur mu'ammâ-yı laṭîf (FKD, G.157, B.5).

sâde-ruḥ: [1] Temiz yanaklı.

Āyīne-i albūm ele al itme Őikeste / Ey **sāde-ru** añ ol demi kim Őāne Őunarlar (FKD, G.49, B.6).

Őadef: [6] İçinde inci çıkan ve denizde yaŐayan bir tūr istiridyenin parlak kabuğu. Bu kabuğun içinden çıkan inci, sūs eŐyası olarak kullanılır (LUGAT-I SALĀHĪ, s.95). Nisan yağmurunun damlaları denizde bulunan istiridyenin içine damladığında incinin oluŐtuęuna inanılır (ONAY, s.357).

Her dūrri-i nua kim aa bu nazm **Őadefdūr** / ReŐk ile Fehīmā sebab-i eŐk-i gūherdūr (FKD, G.106, B.11).

‘Aks-i cirmi dūŐe burc-ı āb-ı baħra kim olur / Her **Őadef** beyzā-yı Őub u mihr olur her dūrri-i nāb (FKD, K.5, B.36).

Olaydı ebr-i nīsān-ı seħāsı are-pāŐ-ı dehr / **Őadefler** pūr iderdi rūy-ı deryāyı ĥabābāsā (FKD, Kıt'a 15, B.6).

Baħr-ı ğama āŐinā olan ğavvāsā / Deryāda olur **Őadef** egeri peydā (FKD, Rūbai 2, B.1).

Gel eŐm-i pūr-eŐkini Fehīm’u seyr it / Seyr eyledūnse ger **Őadefde** deryā (FKD, Rūbai 2, B.2).

Ger gevher aresin der-āęūŐ itse / Nūrıyla ola miŐāl-i fānūs **Őadef** (FKD, Rūbai 29, B.2).

Őadef it-: [1] İnciye dōnūŐtürmek.

Ya a‘r-niŐin-i yem-i derd ol ya Őikeste / Ya dūrri-i dilū gevher-i ‘aŐa **Őadef itme** (FKD, G.268, B.6).

Şadef-dīde-i giryān: [1] İnciye benzer gözün ağlaması.

Őadef-dīde-i giryānda ider ‘aksi Őināh / O dūrri-i pāk-gūher ğāhi de ‘ummāna girer (FKD, G.59, B.4).

Őadef-i dūrri-i sebel: [1] İncinin perdeye benzer kabuğu. Sebel, ‘Gōze ārız olan ince perde, göz kapağında örümcek ağı gibi hāsıl olan Őey”dir (LUGAT-I SALĀHĪ, C.2, s.15).

Dil zevraq-ı baħr-ı ‘aŐ olaldan / eŐmüm **Őadef-i dūrri-i sebedūr** (FKD, Terci-bend 1, B.81).

Şadef-i sāhil: [1] Sahilin sedefi.

Ol lūcce-i pūr-gevher-i Őeb-tāb-ı fenāyuz / Kim Őub-ı kıyāmet **Őadef-i sāhilümüzdür** (FKD, G.109, B.2).

Şadef-keff: [1] Avucundan inciler saçan.

Kerīm-ṭab^c u seḥākār u āfitāb-nihād / Seḥāb-dest ü **şadef-keff** ü baḥr-ser-māye (FKD, K.8, B.12).

şadef-nişīni-i künc-i ferāğ: [1] Her şeyden vazgeçme köşesinin inciden tahtı.

Serüñ güher gibi gālṭīde itme her ḥazefe / **Şadef-nişīni-i künc-i ferāğ** yetmez mi (FKD, G.286, B.3).

Şādık: [1] Cafer-i Sādık, on iki imamdan altıncısı olan şahsiyet. 23 Mayıs 699'da Medine'de doğmuş, 15 Aralık 765'te aynı yerde vefat etmiştir. Soyu baba tarafından Hz. Ali'ye, anne tarafından ise Hz. Ebubekir'e ulaşmaktadır. Ebu Hanife, Malik bin Enes, Vasil b. Ata ve Cābir b. Hayyan gibi önemli isimlere ders vermiştir. Caferî mezhebinin kurucusudur (AKGÜL, s.355).

Şādık ki vücūd-ı pāki oldı / Mağsül ü muṭahhar-ı şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.148).

şadrā: [1] Ey sadrazam! anlamında seslenme.

Meḳārim-perverā **şadrā** 'Uṭārid-ṭab^c u meh-ḳadrā / Kim eyler ḥande dā'im kevkebün ḥürşīd-i raḥşāna (FKD, K.7, B.33).

şadr-ı dād: [1] Adalet makamı.

Şām'da mihr ile mānend-i meh oldı āsaf / **Şadr-ı dād** rü felek-pāye Meḥemmed Pāşā (FKD, Kıt'a 14, B.7).

şadr-ı Dārā-yı cihān: [1] Dünya Dârâ'sının başı

Şadr-ı Dārā-yı cihān Āşaf-ı Cemşīd-nişān / Oldı çün nāmıyle hem-nām-ı Ḥabīb-i dü-serā (FKD, Kıt'a 14, B.2).

şadr-ı devlet: [1] Talih makamı.

Şadr-ı devletde mü'ebbed ola tā rüz-ı kıyām / Gün-be-gün devlet ü 'ömrin ide efzün Mevlā (FKD, Kıt'a 14, B.5).

şadr-ı fetvā: [1] Fetva makamı (Şeyhülislamlik makamı).

Şadr-ı fetvāyı müşerref eyledi zī'l-ḥiccede / İtdi rüz-ı mātem-i Yahyā'yı āsāriyla 'īyd (FKD, Kıt'a 11, B.5).

şāf: [2] Saf, temiz.

Şāfam āyīne-şıfat naḳş u nigārı sevemem / Sāde-levḥem baña başdan başa ān olsa güzel (FKD, G.184, B.4).

Şoĥbetüñden dil mükedder cān gürizāndur senüñ / Āyīne **şāf** olsa ey şofī şafādan kim kaçar (FKD, G.46, B.6).

şāf eyle- [1] Temizlemek, arındırmak.

Sīneñi kīneden ey āyīne-ruĥ **şāf eyle** / Öleyim mi ele mir'āt alup inşāf eyle (FKD, Terki-bend 3, B.30).

Şāf eylemeden āyīnesin jeng-i riyādan / Şoff-i müzevvir dem urur vech-i Ĥudā'dan (FKD, G.227, B.1).

şāf ol- [1] Tertemiz olmak.

Çarĥ ile Fehīm āyīnemüz **şāf olmaz** / Olsam māh-ı girifteveş ĥākister (FKD, Rübai 18, B.2).

şaf: [1] Sıra, düzen, nizam.

Müjgāni iki **şaf** sipeh-i tiġ-be-kefdür / Kim birbirine cengde merdāne şunarlar (FKD, G.49, B.4).

şaf çek- [1] Dizilmek.

Merd ise ger zühür ide fitne-i āĥirü'z-zamān / Leşker-i ĥaĥtı der-kemīn 'işve kirişme **çekt** **şaf** (FKD, G.156, B.3).

şaf it- [1] Sıra düzenlemek.

Mir'āta bakup eyleme āşūbi ziyāde / Bir şaff-ı siyeh-fitne yeter iki **şaf itme** (FKD, G.268, B.2).

şaf tut- [1] Savaşmak için sıra olmak.

Ol bāde-i rüşeni Fehīm itme telef / Kim encüm ile ĥabābi cenge **tuta şaf** (FKD, Rübai 29, B.1).

şafā: [2] Kedersizlik, endişesizlik, gönül şenliği. Sūfi'nin hiçbir şeyden sıkıntı ve keder duymamasıdır (ULUDAĞ, s.303).

Şoĥbetüñden dil mükedder cān gürizāndur senüñ / Āyīne şāf olsa ey şofī **şafādan** kim kaçar (FKD, G.46, B.6).

Mir'āt-i vücūd-ı ehl-i 'aşқа / Çün kim keder-i ecel **şafādur** (FKD, Terci-bend 1, B.115).

şafā-yı cām-ı mey: [1] Şarap kadehinin zevki.

Derūnı olmasa mir'āt-ı hüsni-i sākī-i 'aşk / **Şafâ-yı cām-ı meye** şofiyâ nedür bâ'is (FKD, G.28, B.2).

şafâ-yı hâtır: [1] Gönül ferahlığı.

Şafâ-yı hâtır yok cān mükedder dil gubār-ālūd / Yine şirūm ider āyīneye hānde leṭāfetden (FKD, K.15, B.34).

şafâ-yı vuşlat: [1] Sevgiliye kavuşmanın verdiği zevk.

Behişt-i rāhatum sensüz baña āzār-ı dūzāhdur / **Şafâ-yı vuşlatuñla** sahn-ı külhan cennet olmışdur (FKD, G.77, B.2).

şâf-cevher: [1] El değmemiş, işlenmemiş cevher.

Şâf-cevher rüh-ı pāk-i 'ālem-i 'aşkuz Fehīm / Kāleb-i hūrşid-i 'ālem-tāb meskendür bize (FKD, G.273, B.5).

şaf-dil: [1] Temiz kalpli.

Nuṭka āgāz eylese tūṭi-i nefsi-i nāṭıkam / **Şaf-dil** mir'at aña ṭab'-ı selīmümdür benüm (FKD, G.224, B.3).

şâf-dil ol-: [1] Gönülü saf olmak.

Ḥamdü li'l-lāh **oldı** müfti-i zamān bir **şâf-dil** / Kim şalāhıyla odur mir'āt-ı zühd-i Bāyezīd (FKD, Kıt'a 11, B.2).

şaf-ı müjgān: [1] Kirpiklerin sırası.

Şaf-ı müjgān ile tā çin-i ebrū secdegāh oldı / Gubār-ı kuḥl-ı çeşmün fitneye hāk-i teyemmümdür (FKD, G.103, B.4).

şaff-ı dil: [1] Gönül safları.

Ḥazer ey kudsiyān ol şeh-süvār-ı fitne-engizüm / Sipāh-ı 'işvesin **şaff-ı dile** mestāne şalmışdur (FKD, G.75, B.2).

şaff-ı müjgān: [1] Sıraya dizilmiş kirpikler.

Çeşmi **şaff-ı müjgān** şalduḳça ider müjgān hücüm / 'Askere gayret düşer itdükçe lā-büd şāh ceng (FKD, G.168, B.3).

şaff-ı siyeh-fitne: [1] Aşırı kargaşa düzeni.

Mir'ata bakup eyleme āşūbı ziyāde / Bir **şaff-ı siyeh-fitne** yeter iki şaf itme (FKD, G.268, B.2).

şaf-şikāf-ı düşmen: [1] Düşman bölüklerinin saflarını dağıtan.

Başını kes mihr ü māhuñ Zülfiķār-ı āhla / **Şaf-şikāf-ı düşmen** ol mānend-i Haydar rüz u şeb (FKD, K.1, B.12).

şaf-şiken: [1] Safları dağıtan.

Āştī-maṭlab 'adem mülkin penāh itsün k'o şūḡ / **Şaf-şikendür** rüz-ı maḡşer şulḡ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.4).

şaf-şiken-i aḡter ü māh: [1] Ay ve yıldızların düzenlerini bozan.

Şeh-süvār-ı sipeh-endāz-ı gürūh-ı ḡübān / Ya'ni ḡürşīd-şifat **şaf-şiken-i aḡter ü māh** (FKD, K.9, B.4).

şaf-şiken-i fitne: [1] Kargaşa ordusunu bozan.

Ümmīd ki **şaf-şiken-i fitne** Fehīmā / Cem'iyet-i 'uşşāḡ-ı perīşānına kıymaz (FKD, G.114, B.5).

şaf-gevher-i ḡired: [1] Akıl sahibi katıksız cevher.

Ol **şaf-gevher-i ḡiredem** kim sipihr-i dün / Cehlinden itdi zīver-i ḡūş-ı cünūn beni (FKD, Terkib-bend 1, B.43).

şafḡa-i cān: [1] Can sayfası.

ḡüy-gerde lebin resm idüp āteşle Fehīmā / Her **şafḡa-i cān** üstine naḡş-ı şerer eyle (FKD, G.267, B.9).

şafḡa-i ḡaṭṭ-ı ruḡ: [1] Yanaḡın ayva tüylerinin yüzeyi.

Şafḡa-i ḡaṭṭ-ı ruḡı levḡa-i esrār-ı fiten / Kevkeb-i ḡāl-i lebi burc-ı füsün Bircīs'i (FKD, G.289, B.2).

şafḡa-i ḡürşīd: [1] Güneşin yüzü.

Ya ol ruḡ-ı pür-tāb-ı 'araḡ-rīz-i ḡayādur / Ya **şafḡa-i ḡürşīdde** ḡāl-gerde şererdür (FKD, G.106, B.4).

şafḡa-i mecmū'a-i sīne: [1] Gönül mecmuasının sayfaları.

İtdi dīvān-ı kâzâdan nâzım-ı ‘aşk intihâb / **Şafha-i mecmû‘a-i sīnemde** müfreddür gönül
(FKD, G.194, B.2).

şafha-i mihr-i rüy: [1] Yüzün parlak yanağı.

Çihre-i âfitâbveş k’ola muķārın-i kūsûf / **Şafha-i mihr-i rüyına** gelmede ceste ceste hâṭ (FKD,
G.148, B.3).

şafir: [1] Çiğlık.

Biz murğ-ı hoş-nevâ-yı gülistân-ı miḥnetüz / Ḥamûşî-i şikâyet-i ğamdur **şafirümüz** (FKD,
G.129, B.2).

şafvet: [1] Katışksız, özünden kaybetmemiş, en güzel olan (AHTERÎ-İ KEBÎR, s.833; STEINGASS,
s.789).

Şafveti ol deñlüdür kim görünür ‘aks-i nigâh / Bârekallâh sīne-i âyīneâsâ-yı laṭīf (FKD, G.157,
B.3).

şafvet-dih-i ḥançer: [1] Hançerin en güzelini veren.

Çün kaṭre-şifat Fehīm aḥḳardur dil / Her ğamzeye **şafvet-dih-i ḥançerdür** dil (FKD, Rûbai 38,
B.1).

şâĝ ol-: [4]

1. “Kişinin hoşuna giden bir davranış için o davranışı yapan kimseye minnet duygusunu,
memnuniyetini belirtmek için kullanabileceği bir söz” (GÖKDAYI, s. 263).

Sen dil-ber-i ‘aşık-küşe meyl itdi Fehīm âh / Öldürmez iseñ cevri ile ol bî-dili **şâĝ ol** (FKD,
G.189, B.7).

Şeh-bâz-ı nigâhı **şâĝ olsun** / Şayyâd-ı ecel şikeste-pâdur (FKD, Terci-bend 1, B.111).

2. Yaşamak, ömür sürmek.

Bu zehrlere felek virür olsa dil-i Mesîḥ / İnşâf eyleñüz ki ne cân ile **şâĝ olur** (FKD, Terki-
bend 1, B.7).

‘Ahdüm olsun ger der-i cennet olursa Ey Fehīm / **Şâĝ olursam** geçmeyen bir daḥı Mışr’dan
(FKD, Kıt'a 3, B.1).

sâĝar: [2] Kadeh || şarap.

Meclis-i ‘uṣṣākda ol meh ki **sāgar** nūş ider / Çeşm ü ğamze bāde-i nāzı ber-ā-ber nūş ider (FKD, G.52, B.1).

Tābiş-i mey kim ‘izāruñ surh-reng-āmiz ider / ‘Aks-i rüyuñ **sāgarı** deryā-yı āteş-ħiz ider (FKD, G.53, B.1).

sāgar-ı ‘aşk: [1] Aşkın kadehi.

Sāki-i bezm-i ‘ālem-i kudsī / Gönlümi çünki itdi **sāgar-ı ‘aşk** (FKD, G.167, B.3).

sāgar-ı leb-riz: [1] Ağzına kadar dolu kadeh.

Biz ki mest-i neşve-i esrār-ı ħüsn-i dil-berüz / Bāde-i ħasretle pürdür **sāgar-ı leb-rizümüz** (FKD, G.130, B.2).

sāgar-ı mir’āt-ı dil: [1] Gönül aynasının kadehi.

Ben o nāzük-meşrebem kim **sāgar-ı mir’āt-ı dil** / Bāde-i ‘aks-i leb-i ħür ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.2).

sāgar-ı nāz: [1] Cilve kadehi.

Yād kıl mest-i mey-i ħün-ı ciger olduğumı / Çeşm ü ğamzeñ ki şuna birbirine **sāgar-ı nāz** (FKD, G.115, B.3).

sāgar-ı nāzük-mizāc: [1] Kibar huylu kadeh.

Olmasaydı bā‘iş-i zevk-ı mülākāt-ı lebün / İmtizāc itmezdi meyle **sāgar-ı nāzük-mizāc** (FKD, G.29, B.3).

sāgar-ı pür-ħün: [1] Kan dolu kadeh.

Āyineye bağdukça olur **sāgar-ı pür-ħün** / ħün-ħ’ārelige olalı mutād nigāhuñ (FKD, G.176, B.5).

sāgar-zen: [1] Kadeh atan.

Geçer üftān u ħizān bī-muħābā mest ü **sāgar-zen** / O mecnündür Fehīm-i merd kim ħavf-ı şirāt itmez (FKD, G.118, B.5).

şahābe-i dil: [1] Gönlün sohbet arkadaşları.

Ĥudā meger dilüm itdi resül-i ‘ālem-i ‘ışk / Ki oldılar ğam u derd ü elem **şahābe-i dil** (FKD, G.186, B.4).

sāha-i dil: [1] Gönül meydanı.

Eylemezdüm nāmını tīr-i kazānuñ kund-rev / **Sāha-i dilden** nigāh-ı pür-şitābuñ görmesem
(FKD, G.210, B.6).

şāha-i gülzār-ı ‘adem: [1] Yokluk bahçesinin meydanı.

Medd-i başarum **şāha-i gülzār-ı ‘ademdür** / Āsūde-dil-i gūşe-i kāşāne-i ‘aşkam (FKD, G.197,
B.7).

sāha-i meydān-ı kazā: [1] Kader meydanının sahası.

Tengdür yekke-süvār-ı nigeñ küştesine / Şahn-ı şahrā-yı kader **sāha-i meydān-ı kazā**
(FKD, G.12, B.4).

şahbā devri: [1] Şarap içmek, keyif bulmak zamanı.

Şun sākī **şahbā devridür** cām-ı feraḥ-zā devridür / Eyyüb Pāşā devridür olsun gönüllerden
gam ‘adīm (FKD, K.6, B.8).

şahbā-yı bekā: [1] Kalıcılık şarabı.

Eylemez cām-ı fenā mest-i ser-endāz beni / Benem ol rind ki **şahbā-yı bekādan** geçdüm
(FKD, G.218, B.5).

şahbā-yı maḥabbet: [1] Aşk şarabı.

‘Aynumda degül kaṭ‘ā bīm-i nigeñ ü gamze / Pür-neşveyem ol deñlü **şahbā-yı maḥabbetle**
(FKD, G.266, B.2).

şahbā-yı nāb: [1] Saf şarap.

Degül ḥāl-i siyeh la‘lünde āh-ı germ-ḥizūmden / Düşüp **şahbā-yı nāba** bir şerer efsürde
olmuşdur (FKD, G.76, B.3).

şāhib-krān-ı köhne: [1] “Zühre ve Müşteri yıldızlarının bir burçta, bir derece ve bir dakikada
birleşmesi esnasında dünyaya gelen tâlihi mesud kimse” (ONAY, s.403); Emreden, kahraman, cesur
(TULUM, s.1532).

‘Ālem-i ‘aşk içre ben **şāhib-krān-ı köhneyem** / Cān u başa qalmazam yār ü qarīnüm tazedür
(FKD, G.94, B.3).

şāhib-luṭf: [1] Lütuf sahibi.

Kendüsin cem‘ eyleyüp gelsün o **şāhib-luṭf** kim / Yer idüp başında aḥvālin be-sāmān gösterür (FKD, K.10, B.16).

şāhib-nişāb: [1] Zekat verecek olan, diğēr şairlere kendi yeteneğini öğretecek olan.

Eylesün deryüze ṭab‘umdan tenük ser-māyegān / Şimdi iḳlīm-i ma‘ānīde benim **şāhib-nişāb** (FKD, K.5, B.57).

şāhib-serīr-i māh-ı Ken‘ān: [1] Kenan bölgesinin taht sahibi.

O şevḳ ile Züleyhā gibi Nīl’e virdiler zīnet / Temāşā için ol **şāhib-serīr-i māh-ı Ken‘ān’a** (FKD, K.7, B.21).

şāhib-Ṭūr: [1] Hz. Musā.

Bir nihāl-i şu‘le görseñ pertevinden bī-ḥod ol / Vādi-i ‘aşḳ içre **şāhib-Ṭūr’a** beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.4).

saḥīfe-gerdān: [1] Sayfa çeviren.

Alsa dīvānum ele bir şā‘ir / Ḳudsiyāndur **saḥīfe-gerdānı** (FKD, K.17, B.75).

şāḥiḥ: [1] Gerçek, doğru.

Bildi ta‘bīrin dūrūğ-āmīzdür ‘ālem **şāḥiḥ** / Şeyḥ-i şehruñ olmada gitdükçe rü’yāsı ğalaṭ (FKD, G.149, B.3).

şāḥiḥü’l-ḥaṭ: [1] Doğru bir şekilde yazmak.

Nāme-i dehri temāşā itdüm imlāsı ğalaṭ / Nükte-i ye’si **şāḥiḥü’l-ḥaṭ** temennāsı ğalaṭ (FKD, G.149, B.1).

sāḥil: [2] Deniz, nehir, göl kenarı.

Maḥabbet lüccesi dirler ki tā ḳa‘rındadır **sāḥil** / Göñül kim zevraḳın bir baḥr-ı bī-pāyāna şalmışdur (FKD, G.75, B.5).

Dilde bir deryā yatar bī-ḳa‘r u **sāḥil** nā-bedīd / Bü’l-‘acebdür olmuş anda hem yine dil nā-bedīd (FKD, G.40, B.1).

sāḥir: [2] Büyücü || Güzelliğiyle etkileyen sevgili.

Kāküli kim dili bend eylemede māhirdür / Kendüyi sıḥr ile bend itdi ‘aceb **sāḥirdür** (FKD, G.107, B.1).

Sübhanallāh ne bü'l-‘aceb **sāhirdür** / Hürşīdi seḥāb ider seḥābı hürşīd (FKD, Rübai 13, B.2).

sāhir-i çeşm: [1] Gözün büyücüsü.

Hüsnüñ evvel baķışumda beni itdi meftün / Eyledi **sāhir-i çeşmüñ** baña biñ mekr ü füsün (FKD, Terkib-bend 3, B.6).

sāhir-i mu‘ciz-kelām: [1] Mucizeler söyleyen şair.

Sāhir-i mu‘ciz-kelāmuz şā‘ir-i şūhuz Fehīm / Ne füsūna rāğıbuñ ne mā‘il-i efsāneyüz (FKD, G.134, B.5).

sāhir-i mu‘ciz-nümā: [1] Mucizeler gösteren usta şair.

Sıhr ü i‘cāzı Fehīmā eylese ta‘līm o çeşm / **Sāhir-i mu‘ciz-nümā** bir şā‘ir-i üstād olur (FKD, G.80, B.7).

sāhir-şā‘ir-i mazmün-tırāz-ı ‘ālem: [1] Dünyanın yeni anlamlar üreten ustası.

Ben o **sāhir-şā‘ir-i mazmün-tırāz-ı ‘ālemem** / Kim ser-ā-pā nuşha-i i‘cāzı itdüm intihāb (FKD, K.5, B.54).

şahn-ı bağ: [1] Bahçenin merkezi.

Āteşin gülzār-ı aşkam **şahn-ı bağumda** benüm / Şu‘le-i düzah mişāl-i tūde-i ḥāşākdür (FKD, G.99, B.2).

şahn-ı cilve: [1] Görünme yeri.

‘Azm-i pervāz-ı ğurūr itdükçe **şahn-ı cilvesi** / Evcgāh-ı kibriyādur şāh-bāz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.4).

şahn-ı kazā: [1] Kader meydanı.

Şaydgāh itse ne dem **şahn-ı kazāyı** tırması / Pāy-best-i dām ider murğ-ı belāyı tırması (FKD, G.278, B.1).

şahn-ı külhan: [1] Külhan meydanı.

Behişt-i rāhatum sensüz baña āzār-ı düzāhdur / Şafā-yı vuşlatuñla **şahn-ı külhan** cennet olmışdur (FKD, G.77, B.2).

şahn-ı şahrā-yı kader: [1] Kaderin ovasının meydanı.

Tengdür yekke-süvâr-ı nıgehüñ küştesine / **Şahn-ı şahrâ-yı kader** sâha-i meydân-ı kazâ
(FKD, G.12, B.4).

şahrâ: [4] Kır, ova.

Ferhâd gibi kûhda vü **şahrâda** / Zârı der ü zâr işidür bu dil-i zâr (FKD, Rûbai 16, B.2).

Şahrâda gâh dest-be-dest-i niyâz u nâz / Geh hânesinde bâde içüp hîre-mest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.35).

‘Aşk bir **şahrâda** güm-râh eylemişdür cânı kim / Hızır nâ-peydâ o reh nâ-bûd u menzil nâ-bedîd (FKD, G.40, B.2).

Şahrâya düşsem mûrâne iderem / Bir noқта-i mevhumda biñ yıl tek ü dü (FKD, Rûbai 50, B.2).

şahrâ vü beyâbân: [1] Çöl ve ova.

Derûn-ı cezbe-i şevkı ile cûş u hurûş oldı / ‘Aceb mi bî-muḥâba düşse **şahrâ vü beyâbâna**
(FKD, K.7, B.5).

şahrâ-yı Çîn: [2] Çin ovası.

Çözse nâ-geh ‘ukde-i ḥam-der-ḥamın dest-i şabâ / Ser-be-ser **şahrâ-yı Çîn** eyler havâyı
ṭurrası (FKD, G.278, B.4).

Ser-be-ser **şahrâ-yı Çîn** eyler havâyı hem Fehîm / Deşt-i sünbülzâr eder dest-i şabâyı ṭurrası
(FKD, G.278, B.5).

şahrâ-yı dāmân: [1] Eteğın kıvrımları.

Ḥor bakmañ âşinâyân eşk-i ṭufân-bâruma / Kaṭrenüñ **şahrâ-yı dāmânında** ‘ummânın
görüñ (FKD, G.182, B.8).

şahrâ-yı heves: [1] İstek çölü.

Ey dil-i ye’s-ülfet-i nâ-dîde-rüy-ı ârzü / İtme **şahrâ-yı hevesde** cüst ü cüy-ı ârzü (FKD, G.249, B.1).

sâhte id-: [1] Meydana getirmek.

Berg-i gül-i tebessümin gül-bün-i la‘li itdi cem‘ / Gonca-miṣâl tâ **ide** bir gül-i ḥande **sâhte**
(FKD, G.271, B.2).

sa'îd: [1] Kutlu, uğurlu.

Hakk eylesün 'ömrin mezîd hem kevkeb-i bahtın **sa'îd** / Eyyâmın itsün cümle 'îd luţf-ı
Hudâvend-i 'Alîm (FKD, K.6, B.20).

şâ'ika-i hâne-ber-endâz-ı verâ': [1] Dindarlık hanesini yıkacak yıldırım.

Ne nigh **şâ'ika-i hâne-ber-endâz-ı verâ'** / Ne nigh bâriqâ-i hürmen-i zühd ü zühhâd (FKD,
G.38, B.3).

sâ'il-i pür-hırş: [1] Hırs dolu dilenci.

Mihr ü mâhyıla felek bir **sâ'il-i pür-hırşdur** / İki kâseyle cenâbuñdan ider cerr rûz u şeb
(FKD, K.1, B.34).

şâkıb-ı şihâb: Çok parlak yıldız.

Eyleyüb âhum âsumâna a resen / Şu'lesin **şâkıb-ı şihâb** itdüm (FKD, K.2, B.2).

şakın-: [5] Çekinmek, kendini gözetmek, korumak.

Mest olup eyleme hürşîd-cemâlâna nazar / **Şakın** ey çeşm ki giryân olacağsın âhîr (FKD,
G.66, B.10).

Ġamze kemîngehedür ey dil-i bî-hod **şakın** / Hüsine hayrân iken bî-haber eyler helâk
(FKD, G.169, B.3).

El-ğazer ey murğ-ı küfr ü dîn ki düşmendür **şakın** / Gerçi tavrı âşinâdur şâh-bâz-ı çeşminüñ
(FKD, G.180, B.3).

Hânümânımdan **şakın** itme perişân ey felek / Şüretâ kemter şerâram lîk âteş-zâdeyem
(FKD, G.211, B.4).

Şu'le-i hürşîd-i kağır-ı pâdişâhîden **şakın** / Kim senüñ gibi şerâre zerresi var bî-hisâb (FKD,
K.5, B.28).

sâkî: [29] Mecliste içki dağıtan genç.

Eşer-i neşve-i güftâr-ı lebinden **sâkî** / Şunamaz mest olup ol dil-ber-i mümtâza kadeh (FKD,
G.33, B.2).

Dil câm u Ġamze **sâkî** vü şüh u kirişme nuql / Hün-ı ciger şarâb u każâ mey-fürüş olur (FKD,
G.88, B.4).

sākī kadeh şun baña ki mevce-i rüyı / ‘Uğde-güşâyende-i huṭṭ-ı cebīndür (FKD, G.105, B.6).

Derd-i ser verdi humār-ı bāde-i bezm-i elest / Luṭf idüp **sākī** yetiştür bāde-i dūşīnemüz (FKD, G.125, B.4).

‘Aşkı **sākī** ğamzeyi mest-i ḥarāb itsek n’ola / Cāmı āteş bādesi āteş ‘aceb mey-ḥāneyüz (FKD, G.134, B.2).

Degüldür ‘aks-i ḥāl-i āteşīn-ruḥsārı **sākīnūñ** / Lebinden dūr olunca cān-ı sāğar dāğ dāğ olmış (FKD, G.140, B.3).

Olmağa her ğamze-i meste mühim-perdāz-ı ‘ayş / Dil gibi hem cām u hem **sākī** vü hem ālüfte yok (FKD, G.165, B.3).

sākī ḥabāb gibi ider cānumı ḥarāb / ‘Arz itse duḥter-i rezi faşş-ı zücācdan (FKD, G.228, B.5).

Girifte māha döner idi **sākī** çün destin / Maḥall-i rīziş-i meyde ide qarīn-i sebū (FKD, G.247, B.2).

sākī lebūñ ḥayāline bir cām şundu kim / Gelmez o bādenūñ mey-i Kevşer ayağına (FKD, G.252, B.2).

Bahār olsa yine **sākī** mey-i mu‘ciz-nümün olsa / Şarāb-ı şule-reng ü cām-ı şāf-ı āb-gün olsa (FKD, G.256, B.1).

Yıkılmam zūr-ı keyf-i meyle kim ḥayrānuñam **sākī** / Ḥarāb-ender-ḥarāb-ı nergis-i fettānuñam sākī (FKD, G.283, B.1).

Yıkılmam zūr-ı keyf-i meyle kim ḥayrānuñam sākī / Ḥarāb-ender-ḥarāb-ı nergis-i fettānuñam **sākī** (FKD, G.283, B.1).

Müferriḥ bāde-i yākūt-reng itmez beni ḥayrān / Senūñ mest-i mey-i la‘l-i leb-i ḥandānuñam **sākī** (FKD, G.283, B.2).

O deñlü neşveye āmādeyem kim mey degül lāzım / Hemān mevķūf-ı luṭf-ı ğamze-i pinhānuñam **sākī** (FKD, G.283, B.3).

Görüp ‘arz-ı niyāzum çeşmüne bildūñ ki maḥmūram / Bir iki cām şunduñ bende-i ‘irfānuñam **sākī** (FKD, G.283, B.4).

Mey-i gülgün ile mānend-i lāle surḥ-rüy itdūñ / Zihī ḥüsn-i kerem şermende-i iḥsānuñam **sākī** (FKD, G.283, B.5).

Ayağ-ı mäh-ı gerdüna baş egmem tâ sebûsâ / Perestişkâr-ı mihr-i sâgar-ı gerdânuñam **sâkı** (FKD, G.283, B.6).

Cünün-ı ‘aşk u mestî-i mey-i zencîrdür gerdün / Hârâbât içre ben ser-ğalka-i mestânuñam **sâkı** (FKD, G.283, B.7).

Şurâhî gibi derdüñle pür it peymâne-i ‘ömrüm / Helâk-i çeşm-i ser-mestüñ olan kurbânuñam **sâkı** (FKD, G.283, B.8).

Fehîm’em ben mey ü dil-berden olmam tâ-ebed fâriğ / Benem kim rûz-ı maşşer dest-der-dâmânuñam **sâkı** (FKD, G.283, B.9).

Şun **sâkı** şahbâ devridür câm-ı ferağ-zâ devridür / Eyyüb Pâşâ devridür olsun göñüllerden ğam ‘adîm (FKD, K.6, B.8).

Sâkı mey şun ki peyk-i endîşem / İde fahriyyede kadem-rânî (FKD, K.17, B.23).

Sâkı kanı câm o şem‘-i rüşen / Elmâs-ğandil ü şu‘le-revğan (FKD, Terci-bend 1, B.92).

Bezminde o havf ile şurâhî / **Sâkıñıñ** elinde kulğul itmez (FKD, Terci-bend 1, B.44).

Sâkı yetiş hârâbuña câm-ı şarâb ver / Ben ğam yerem baña meze ne kebâb ver (FKD, Terki-bend 1, B.49).

Sâkı ğam-ı derünümü dehr itdi bî-şümâr / Sen de Hudâ için kadeh-i bî-ğisâb ver (FKD, Terki-bend 1, B.50).

Sâkı şarâba ‘aks-i ruğnuñ eyle ta‘biye / Ben sâyeñe bir iki felek âfitâb ver (FKD, Terki-bend 1, B.51).

Bi’llâh bâde şun baña **sâkı** güneh deme / Ben der isem yeter elüme sen kitâb ver (FKD, Terki-bend 1, B.55).

sâkı-i bezm-i ‘âlem-i kudsî: [1] Feleğın meclisinin şarap sunanı. AFÎFÎ’de geçen “sâkı-i kuds” ifadesinin anlamı “Allah” olarak verilmiştir (C.2, s.1317). Bu bağlamda, aşağıdaki beyitten hareketle “sâkı-i bezm-i ‘âlem-i kudsî”ye Allah anlamının verilmesi ihtimal dahilindedir.

Sâkı-i bezm-i ‘âlem-i kudsî / Göñlümi çünki itdi sâgar-ı ‘aşk (FKD, G.167, B.3).

sâkı-i câm-ı ecel: [1] Ölüm kadehini sunan.

Dil-i ‘uşşâka ‘adem güşesi mey-ğâne yeter / **Sâkı-i câm-ı ecel** ğamze-i mestâne yeter (FKD, G.62, B.1).

sākī-i cām-ı ecel-i ehl-i niyāz: [1] Sevgiliden medet umanların sonunu getiren kadehin dağıtıcısı.

Ey nigāh-ı gāzābı mest-i mey-i naḥvet-i nāz / Ğamzesi **sākī-i cām-ı ecel-i ehl-i niyāz** (FKD, Terkib-bend 3, B.1).

sākī-i devrān: [2] Felek sākîsi.

İder tebdîl zehr-i ḳahr-ı hecre **sākī-i devrān** / Lebüm ter ḳılmadan peymāne-i leb-rîz-i vuşlatdan (FKD, K.15, B.14).

Sākī-i devrāna pür-sāğar-ı ‘ömrem ki dil / Ārzü-yı bāde-i bezm-i elest eyledi (FKD, G.281, B.3).

sākī-i mehveş: [1] Ay yüzlü sākî.

Bir **sākī-i mehveşden** içüp bāde-i şāfî / Cām-ı dilüñi maṭla‘-ı envār-ı şuḥūd it (FKD, G.22, B.2).

sākī-i mey-ḥāne: [1] Meyhanenin şarap dağıtanı.

Bāde-i ‘aşḳuz dil-i Mecnūn’dur peymānemüz / ‘Aḳl-ı küll olsa revādur **sākī-i mey-ḥānemüz** (FKD, G.124, B.1).

sākī-i peymāne-dih-i bezm-i sürüş: [1] Meleklerin meclisine kadeh veren sakî.

Ḥüsni büt-ḥāne-kün-i Ka‘be-i İslām-penāh / Nigeḥi **sākī-i peymāne-dih-i bezm-i sürüş** (FKD, G.144, B.3).

sākin ol-: [1] İkamet etmek, oturmak.

Ḳaṭreveş şavma‘ada **sākin olan** dil gördüm / İtmede gūşe-i mey-ḥānede deryā gibi cūş (FKD, G.144, B.18).

sākinān-ı şehir: [1] İzmir şehrinde yaşayanlar.

Hemîşe oldılar memnūn-ı ‘adli **sākinān-ı şehir** / Maḥūf olan maḳāmın ide me‘men Ḥazret-i Zü'l-men (FKD, Kit'a 13, B.3).

sākin-i mey-ḥāne: [1] Meyhanede oturan.

Sîmgün cām içre zerrîn ḳadeḥdür her ḥabāb / Rind-i şāfuz **sākin-i mey-ḥāneyüz** nev-rūzdur (FKD, G.78, B.6).

sakla-: [2] Korumak, esirgemek.

Çeşm-i şūhından bile **saqlar** nigāh-ı nāzını / Kıl temāşā çeşm-i ğammāz-ı suhān-perdāzını (FKD, Diğer 1, B.18).

Cām-ı İslām'um şikest itdi nigāh-ı muğbeçe / **Sakla** yā Rab dīnūmi çeşm-i hārāb-ı bādeden (FKD, G.233, B.3).

şal-: [18]

1. Meydana getirmek, çıkarmak.

Sebeb ol āfet imiş dehre **şalmağa** fitne / Kıyāsī derdi cihān kim zemānedür bā'is (FKD, G.28, B.3).

Cihān pür-fitnedür dehre kazā āyā ne **şalmışdur** / Meger mestāne rahşın ol perī meydāne şalmışdur (FKD, G.75, B.1).

Cihān pür-fitnedür dehre kazā āyā ne şalmışdur / Meger mestāne rahşın ol perī meydāne **şalmışdur** (FKD, G.75, B.1).

2. Göndermek, yollamak.

Hāzer ey kudsiyān ol şeh-süvār-ı fitne-engizüm / Sipāh-ı işvesin şaff-ı dile mestāne **şalmışdur** (FKD, G.75, B.2).

3. Kılıç sallamak.

Fehīm ü cān-ı Fehīm ola çeşmüne kurbān / Ne dem ki dehre **şala** tīg-i hūn-feşān āfet (FKD, K.11, B.19).

4. İzin vermek.

Fāş iderdi yoħsa çokdan dil o māha rāzını / Gāh **şalar** geh men' ider murğ-ı dile şāh-bāzını (FKD, Diğer 1, B.19).

5. Avlanmak, zarar vermek için bir şeyi serbest bırakmak.

İki şāh-bāzdur çeşm-i kazā-perr ü kader-pençe / Birisi şa've-i dil biri murğ-ı cāna **şalmışdur** (FKD, G.75, B.3).

Göz habsine bırakıldı dil-i zārı şayd için / Bir şa've üzre **şaldı** iki şāh-bāz hayf (FKD, G.159, B.6).

Pādişeh-i serir-i nāz olmuş o çeşm-i işveger / **Şalmada** kaşd-ı cān için peyk-i nigāhu her taraf (FKD, G.156, B.2).

Çeşmi şaff-ı müjgân **şaldukça** ider müjgân hücum / ‘Askere gayret düşer itdükçe lâ-büd şāh ceng (FKD, G.168, B.3).

6. Denizde açılmak.

Maḥabbet lüccesi dirler ki tā ḳa‘rındadır sāḫil / Göñül kim zevraḳın bir baḫr-ı bī-pāyāna **şalmışdur** (FKD, G.75, B.5).

7. Terk etmek.

Egerçi ḫāne-zād-ı düdmān-ı ‘aḳldur ammā / Cünün-ı dil Fehīm-i bī-dili yabana **şalmışdur** (FKD, G.75, B.7).

Eyledüñ hem-laḳab-ı Ḳays Fehīm-i zārı / Çöle **şalduñ** anı da ya‘ni ki Mecnün itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.7).

8. Yansımak.

Ger **şalsa** āl-i mül dilüme la‘lvār ‘aks / Gör ḫālī‘üm ki lāle-i kūh-ı melāl olur (FKD, G.81, B.4).

9. Serbest bırakmak.

Dilüm ki **şalup** vücüd içre noḳta-i ‘aşḳum / Ğariḳ-i ḳaḫre olan ḫurfa baḫr-ı pür-şūram (FKD, K.14, B.42).

10. Bırakmak.

Ḥabābı eylemiş sūde ḳıbāb-ı heft-eflāki / Ḳazā kim keḫti-i cānı ‘aceb ‘ummāna **şalmışdur** (FKD, G.75, B.6).

Yine firḳatdedür ‘āşıḳ olursa yār ile yek-ten / Felek bī-hūde Ḳays’ı vādi-i hicrāna **şalmışdur** (FKD, G.75, B.4).

11. Işık saçmak.

Ḥüsni ki pertev **şala** bir gülşene / Ḥārları hep şerer-i Ṭūr’dur (FKD, G.74, B.4).

sāl: [1] Yıl.

O āteşle olur bi‘ḫ-ḫab‘ her **sāl** / Çü ḫākister per-i bülbül perīşān (FKD, G.232, B.4).

sāl-i ‘azm-i ceng ü feth: [1] Ülkeyi ele geçirmenin ve büyük savaşın meydana geldiği sene.

Sāl-i ‘azm-i ceng ü fethe didiler tārīḥ için / Cebr ile Bağdād’ı aldı ehl-i Rūm’uñ serveri (FKD, Kıt'a 9, B.10).

şalāḥ: [1] Her türlü bozukluklardan uzak kalmış, her şeyle iyi geçinen, barışçı (ULUDAĞ, s.306).

Ḥamdü li'l-lāh oldı müftī-i zamān bir şāf-dil / Kim **şalāḥıyla** odur mir'āt-ı zühd-i Bāyezīd (FKD, Kıt'a 11, B.2).

sālik-i rāh-ı sedād: [1] Doğruluk yolunu izleyen.

Hem cāmi'-i aḥkām-ı dād hem ḳāmi'-i ḥıṣn-ı fesād / Hem **sālik-i rāh-ı sedād** hem mālik-i ṭab'-ı selīm (FKD, K.6, B.10).

sālik-i vādi-i ḥırmān: [1] Yokluk vadisinin yolcusu.

Rāh-ı ümmīdde itme tek ü pū tā o kadar / **Sālik-i vādi-i ḥırmān** olacaḳsın āḫir (FKD, G.66, B.2).

şalın: [1] Naz ve eda ile yürümek.

Şehre **şalındı** ḥūblar ḥūbān-ı şehir-āşūblar / ‘uşşāḳına maḥbūblar itmekde elṭāf-ı ‘amīm (FKD, K.6, B.3).

sāmān-ı ḡurbet: [1] Gurbetin perişanı. Bī-ser ü sāmān, “ hāli perişan, huzursuz” anlamındadır (KANAR2, s.775).

Ne bezm-i bāde ne ruḥ-ı sāde ne geşt-i bāḡ / Ser-geştēgān-ı bī-ser ü **sāmān-ı ḡurbetüz** (FKD, G.132, B.6).

sāmān-ı rind: [1] Her şeyden vazgeçmişlerin zenginliği.

İstimā' it n'iydüḡin **sāmān-ı rindi** şofiyā / Gel Fehīm-i mest-i ‘aşḳ u bī-dil ü üftādeden (FKD, G.234, B.5).

sāmi': [1] Âşıkların inleme sesleri.

Suḡan fark itmez oldı **sāmi'a** ṭıtdı cihānı hep / Şadā-yı ṭop-ı āh-ı ‘āşıḳ u feryād-ı mestāne (FKD, K.7, B.30).

şan: [4]: Sanki, güya, sözde.

La'l-i leb sīmīn-bütān itdi ihāṭa çevremi / **Şan** miyān-ı gencde nā-būd bir virāneyem (FKD, G.212, B.2).

Dāğlar çevresinde pervâne / **Şan** Fehīmā çerāğdur göñlüm (FKD, G.222, B.5).

Zahm-ı dilümde seyr idüñ kaçre-i hün-ı germümi / Püte-i âteş içre **şan** oldı şerer güdâhte (FKD, G.271, B.5).

Şan Ka'be-i küyü küşteğāndan / Kırbāngeh-i vādī-i fenādur (FKD, Terci-bend 1, B.114).

şan-: [35] Zannetmek, farz etmek, başka türlü düşünmek.

Sipih-r-i sifle-perver cevrin az eylerse de gāhi / Nişān-ı luţf **şanma** gāyet-i imsākendür hep (FKD, G.17, B.4).

Penbe-i dāğ-ı cünün ya nemek-i zahm **şanur** / Berg-i bī-āb-ı ruhum reng nedür bilmez hıç (FKD, G.31, B.6).

Öyle pinhān eyledüm kim rāzda bīgānedür / **Şanma** cāsūs-ı nigāhuñ āşinā-yı rāz olur (FKD, G.89, B.4).

Cüvāna **şanma** hemān hayret-i nigāh gerekdür / Nigāh u girye-i fāş nüहुfte āh gerekdür (FKD, G.100, B.1).

Vardı düzdīde nigāhuñ baña bī-huş itdi / Mest iden bezmde **şanma** beni cām-ı müldür (FKD, G.101, B.4).

Oldı gam-ı Yūsuf'la felek başına zindān / **Şanmañ** ki Züleyhā dahı maħbūs degüldür (FKD, G.102, B.6).

Fehīm'üñ pençe-i pür-hünü **şanma** feyz-i cevrüñden / Açılmış dāmenüñde gonca-i bāğ-ı tazallumdur (FKD, G.103, B.6).

Degüldür aħter o pāşīde-dāne aħkerdür / Hilāl **şanma** o nürü ki dās âteşdür (FKD, G.108, B.2).

Dil **şanma** şehīd olmamadan cānına kıymaz / Cānına kıyar hañçer-i cānānına kıymaz (FKD, G.114, B.1).

Şanmañ bizi dā'imā hamūşuz / Biz beste-dehān-ı pür-hurūşuz (FKD, G.122, B.1).

Şafağdan mihr **şanmañ** kelle-i pür-hun-ı baħtıdur / Ki kırbān eylemiş yāra bulınca dest-res 'āşık (FKD, G.164, B.4).

Neşve-i bāde ile **şanma** sürür ister dil / Kendüden hükm-i kaçā havfını dūr ister dil (FKD, G.188, B.1).

Şanma tende rişte-i cāna muqayyeddür gönül / Tā ezelden beste-i zülf-i müca‘addur gönül (FKD, G.194, B.1).

Yārini fikr eyleyenler yarını aınmaz Fehīm / ‘Aşıkam ben **şanmañuz** endīşe-i ferdādeyem (FKD, G.211, B.8).

Şanmañ ki siyeh-çerdedür ol mäh-ı münīri / Tāb-ı eşer-i şa‘şa‘a-i nūr-ı nigāhum (FKD, G.215, B.6).

Ebrde **şanma** hilāl ebrü-yı pür-çin-i yār / Bezmde oldı ‘ayān kāse-i fağfurdan (FKD, G.231, B.5).

Girmişem pīreheni içre **şanup** cāme-i h‘āb / Özge mest itdi beni bāde-i vuşlat bu gece (FKD, G.257, B.5).

Şanma kim fāriğ olam gül-pīrehenlerden gönül / ‘andelībāsā girersem hırka-i peşmīneye (FKD, G.272, B.6).

Mihr ü meh **şanma** felek bīm-i hadeng-i āhdan / Eksük itmez kellesinden iki miğfer rüz u şeb (FKD, K.1, B.4).

Mihr ü meh **şanma** şerār-ı dūd-ı āh-ı ‘āşıkān / Dāğdār itmekdedür eflāki yer yer rüz u şeb (FKD, K.1, B.7).

Mihr ü meh **şanma** şikār için bu vahşetgāhda / Bīşezārın devr ider iki gāzanfer rüz u şeb (FKD, K.1, B.9).

Mihr ü mehden **şanma** feyz-i hāk-i pāyidur anuñ / Kim olur pīr-i sipihrūñ ceybi pür-zer rüz u şeb (FKD, K.1, B.20).

Meşnevī-i Hāzret-i Mollā **şanup** / İtdi ney-i hāme vü dīvān semā‘ (FKD, K.3, B.15).

Seyr iden keff-i direm-pāşında engüştin **şanur** / Māhī-i sīm itdi baħr-ı luḫfi pür-mevc ü ḫabāb (FKD, K.5, B.33).

Hilāl **şanma** ki şekvā idüb demekde felek / Zebān-ı ḫāl ile ben de esīr ü mecbūram (FKD, K.14, B.18).

Ḥasūd baħmaz olursam da ‘aynek-i hūrşid / Tegāfūl itdi **şanur** kendüyi dimez kūrām (FKD, K.14, B.13).

Geh iltifāt-ı ḫazānam geh ‘īsī-i ‘aşram / Bu vahşetüm gören ādem **şanur** ki mağrūrām (FKD, K.14, B.44).

Cihān beni göze göstermezem **şanur** ammā / Naẓīr-i merdüm-i çeşmem hemīşe manzūram (FKD, K.14, B.45).

Noқта-i şekki görüp **şafīma** serāb ola şarāb / Yoқdur ey ‘arīf nişān aşlā şarāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.8).

Ḥuffāş-ı küllhana beni **şanma** ber-ā-berem / Ben murğ-ı hoş-nevā-yı gülistān-ı dīgerem (FKD, Terkib-bend 1, B.32).

Olmuş ḥarāmī-i reh-i eş‘ār her biri / Beytin **şanur** bülend ola Beytū'l-ḥarām’dan (FKD, Terkib-bend 1, B.28).

Elfāz-ı tāze ile perīşān suḥanları / Dürr-i naẓīm düşdi **şanurlar** nizāmdan (FKD, Terkib-bend 1, B.27).

Zā’il ola **şanma** cevriūñ ile / Āşār-ı maḥabbet-i Ḥudā-dād (FKD, Terkib-bend 2, B.40).

Zevk-ı nāzından niyāz oldı zebānum ser-te-ser / Ben niyāz itsem o nāz eyler **şanurdum** bī-ḥaber (FKD, Diğer 1, B.26).

Şanmañ ki muğān zāhide peymāne şunarlar / Bir güldür o kim zümre-i rindāna şunarlar (FKD, G.49, B.1).

saña: [32] Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi, sana.

Āteş-ruḥumı şu‘le-fürüz-ı gāzāb itdüñ / Ey dil **saña** kim derdi baқub rüyına āh it (FKD, G.23, B.2).

Ḥālūñ görüp eyler **saña** ol şāhuñ teraḥḥum / Bī-çāre Fehīmā ser-i küyını penāh it (FKD, G.23, B.7).

Ḥübān kimine şunmada mey kimine zehr-āb / Bilmem **saña** bī-çāre Fehīmā ne şunarlar (FKD, G.49, B.7).

Çeşm-i bīmārındadır dermān **saña** ey mürde cān / K’anda cellād-ı ecel üstād-ı Cālīnūs olur (FKD, G.87, B.4).

Gerekse cān-ı Mesīḥ ol gerekse rūḥ-ı muқaddes / **Saña** Fehīm ḥişār-ı ‘adem penāh gerekdür (FKD, G.100, B.11).

Neş’e-i ğayret-i ‘aşқum **saña** versün bir keyf / K’idesen Ka‘be’de cām-ı meyi bī-pervā nüş (FKD, G.144, B.9).

Tā-be-key ğamze teġāfūl gibi pinhān olsun / Bir nigāh eyle ki biñ cān **saña** ħurbān olsun (FKD, G.244, B.1).

Saña rāġib oldı göñlüm saña t̄ālib oldı göñlüm / Yine ġā'ib oldı göñlüm nighüñdedür ya sende (FKD, G.259, B.4).

Saña rāġib oldı göñlüm **saña** t̄ālib oldı göñlüm / Yine ġā'ib oldı göñlüm nighüñdedür ya sende (FKD, G.259, B.4).

Bī-vefādur ħıl cefāsun ārzū yāriñ Fehīm / **Saña** ta'līm eylesün luṭf u cefāyı ğamzesi (FKD, G.288, B.5).

Güş ħıl ey perī ki za'fumdān / Ğāyibāne **saña** ħiṭāb itdüm (FKD, K.2, B.24).

Der-i erbāb-ı cāha ilticādan **saña** dermān yok / Göñül deryūze-i derd ile ṭurma her bir āfetden (FKD, K.15, B.45).

Baña fikr-i ğam-ı cānāne **saña** zıkr-i selīm / Şārbānā girelüm rāha Ḥudā-ḥ'ān olarak (FKD, K.16, B.6).

‘Ayb itme Fehīm çekse ġüftāra ta‘ab / Ey cerb-zebān diyem **saña** nedür sebep (FKD, Rübai 4, B.1).

Ol sebzi-i destār o naḥl-i mevzūn / Besdür **saña** ey seyyid-i ḥübān şecere (FKD, Rübai 52, B.2).

Ol şeh **saña** bu ḥāl ile geldi Fehīm ise / Başın yolına şevḳ ile ġaltān idüp gelür (FKD, G.111, B.7).

Ey kāş olaydı **saña** da ey şāh-ı pür-ġurūr / Luṭf-ı kelām sünnet ü redd-i selām farz (FKD, G.147, B.4).

Sitem etmekte yine kādir iseñ eyle baña / ‘Āşıkam ‘āşıkam ey şūḥ-ı cefākār sañā (FKD, Terkib-bend 3, B.25).

Ḥüsnüñi görse eger Yūsuf olur bende **saña** / Ḥayl-i ‘uşşāk nice olmasun efgende sañā (FKD, Terkib-bend 3, B.31).

Ḥüsnüñi görse eger Yūsuf olur bende sañā / Ḥayl-i ‘uşşāk nice olmasun efgende **saña** (FKD, Terkib-bend 3, B.31).

‘Āşık olurduñ eger görse idüñ sen de **saña** / Ba‘d-ezīn bendeyem ey şāh-ı cihān sañā (FKD, Terkib-bend 3, B.32).

‘Ăşık olurduñ eger görse idüñ sen de **saña** / Ba’d-ezîn bendeyem ey şâh-ı cihân saña (FKD, Terkib-bend 3, B.32).

Hande it ağlasa hâlin dil-i nâlede **saña** / Böyledür kısmet-i Hâk girye baña hande saña (FKD, Terkib-bend 3, B.33).

Hande it ağlasa hâlin dil-i nâlede saña / Böyledür kısmet-i Hâk girye baña hande **saña** (FKD, Terkib-bend 3, B.33).

Bir naşîhatdur ider ‘âşık-ı şermende **saña** / Qorqaram aram âr olur ağıyâr-ı firîbende saña (FKD, Terkib-bend 3, B.34).

Bir naşîhatdur ider ‘âşık-ı şermende saña / Qorqaram aram âr olur ağıyâr-ı firîbende **saña** (FKD, Terkib-bend 3, B.34).

Âh şad-âh ki bakmaz **saña** toyınca Fehîm / Havf eder havf ki ağıyâr ola nâ-gâh âgâh (FKD, K.9, B.15).

Âşinâ ol da nigâhuñla helâk eyle didüm / Didi itmeme ki nigâhum **saña** ikrâmumdur (FKD, K.12, B.21).

Özge kerîmdür bu yerüñ ehl-i devleti / Kim imtinân ider **saña** itdükçe raġbeti (FKD, Terkib-bend 1, B.17).

Ya’nî hitâb itdüğümüz **saña** luġ bes / Şâ’irlerüñ bu mertebe lâzım ri’âyeti (FKD, Terkib-bend 1, B.18).

İblîs’e baġş-ı cennet ider **saña** dâne yok / Âdem bu kavmden nice itmez şikâyeti (FKD, Terkib-bend 1, B.19).

Hüsn-i elest odur **saña** olsa muķâbele / Remz-i nigâh ile ide hüsn-i mu’âmele (FKD, Terkib-bend 1, B.40).

saña ne. [1] Bir durum ya da olay hakkında başkalarını ilgilendiren bir şey olmamasını ifade eden söz kalıbı.

Büt-perest-i hüsn kılmış anı şüret-âferîn / **Saña** ey zâhid **ne** ‘âşık kâfir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.6).

saña ne çıkar ne girer. [1] Seni ilgilendiren bir şeyin olmaması.

Giceler halvetüme girse o meh mest ü harâb / Men’ kılma **ne çıkar saña** raķîbâ **ne girer** (FKD, G.59, B.5).

şan'at: [2] Ustalık.

Gerçi qurbānın eder bismil o kıttālüm velī / **Şan'atıyla** ehl-i 'aşka tīg-i bürrān gösterür
(FKD, K.10, B.3).

Geh cām u gāh çeşmüme şun 'aks-i gamzeñi / Tīg-i kazāya **şan'at** ile āb u tāb ver (FKD,
Terkib-bend 1, B.52).

şan'at-ı Cem: [1] Cem'in şarabı bulması.

Hikmet üzre gerçi medh itdüñ mey-i nābı Fehīm / Bilmedüñ ammā ki aşlın **şan'at-ı Cem'dür**
şarāb (FKD, G.14, B.7).

şandük-ı çāh: [1] Kuyu sandığı.

Eger pīrāhen-i Yūsuf'sa at **şandük-ı çāh** içre / Metā'uß postīn-i gürg ise bāzār ider 'ālem
(FKD, G.202, B.3).

şānekallāh: [2] Allah muhafaza etsin.

Bārekallāh zihī cevher-i rūḥ-ı hūrşīd / **Şānekallāh** zihī zübde-i aşl-ı ĩcād (FKD, G.38, B.8).

Şānekallāh zihī pādīşeh-i 'işve-sipāh / Nedür ol ḥüsn-i gelū-süz zihī şun'-ı ilāh (FKD, K.9,
B.1).

şanem: [6] Put || Tapınır gibi sevilen, çok güzel kadın.

Rağş itdiren ehl-i dile deyr içre **şanemdür** / Ḥüsn-i şanem ü nağme-i nāḳūs degüldür (FKD,
G.102, B.3).

Berhemen-şīve ḥarem-perver-i 'aşk-ı şanemüz / Yā **şanem** yā şanem ile dili güyā iderüz
(FKD, G.131, B.5).

Berhemen-şīve ḥarem-perver-i 'aşk-ı şanemüz / Yā şanem yā **şanem** ile dili güyā iderüz
(FKD, G.131, B.5).

Eylemiş nağş-ı bütāni cilveger kıssīs-i 'aşk / Hep **şanemden** ḥādimi bir özge ma'beddür
göñül (FKD, G.194, B.6).

Küyın ideli ol **şanemüñ** Ka'be'ye teşbīh / Āzürdeyüz āzürde Fehīmā güneñüñden (FKD,
G.237, B.5).

Dil bir **şanemüñ** 'aşkı ile zār u zebündür / Ol dil-ber ise ḥāl-i dili zārı ne bilsün (FKD, K.4,
B.11).

şanem-güy-ı ğazel-ḥʿān: [1] Put gibi güzelleri övücü gazel okuyan.

Şevkuñ ile şoff-i Birciş-nām / İtdi **şanem-güy-ı ğazel-ḥʿān** semā^c (FKD, K.3, B.13).

şanem-ḥʿān: [1] Put öven.

Vecd ü zühd ile Fehīm eyleme yā Rab yā Rab / Berhemenlerle **şanem-ḥʿān** olacağsın āḥir (FKD, G.66, B.15).

şanem-ḥʿāb: [1] Put gibi güzellere ibadet eden.

Mū-be-müyem nağme-pīrā şüd be-tevhīd-i Şamed / Men berehmen-şīve kāfir yā **şanem-ḥʿābem** henüz (FKD, G.295, B.5).

Şāni^c: [1] Allah.

Tā eyledi mevcūd vücūdını **Şāni^c** / Nā-çār Fehīm oldı bütāna kāni^c (FKD, Rübai 27, B.1).

şāni-i İskender: [1] İkinci Büyük İskender || IV. Murād.

‘Azm-i ‘uqbā eyleyüp Sultān Murād-ı Cem-ḥaşem / Taḥt-ı Rūm’a itdi bir **şāni-i İskender** cülūs (FKD, Kıt'a 10, B.1).

şanki: [2] Sanki, güya.

Mihr-feşān ebrdür **şanki** şeb-i ḳādrdür / Zülf ü ruḥ-ı mehveşān zulmet-i semmürdan (FKD, G.231, B.11).

Rūyī ‘araḳ-rīz iken ḥaṭṭını gör **şanki** āb / Dūdı bülend eyleyüp şu‘leyi pest eyledi (FKD, G.281, B.2).

şārbān: [1] Deveci (TULUM, s.1550).

Baña fikr-i ğam-ı cānāne saña zıkr-i selīm / **Şārbānā** girelüm rāha Ḥudā-ḥʿān olarak (FKD, K.16, B.6).

şarf id-: [2] Harcamak, kullanmak, tüketmek.

Şarf iderem kıymet-i būs-ı leb-i cānāna hep / Mālik olsam la^l ile pür bir nice gencīneye (FKD, G.272, B.4).

Baş u cāndur dile esbāb-ı ta‘alluḳ ancaḳ / **Şarf idüp** anı daḥı bī-ser ü sāmān olsun (FKD, G.244, B.5).

şarıl-: [8] Kucaklaşmak, sarılmak.

Mecliste gice dil-bere mestāne şarılısam / Şundukça baña nāz ile peymāne **şarılısam** (FKD, G.198, B.1).

Giryeyle idüp cüyveş ol servi der-āgūş / Pāyına düşüp gūşe-i dāmāna **şarılısam** (FKD, G.198, B.2).

Pehlūya çeküp rūhveş ol māhı felekde / Ğsā gibi hūrşīd-i dıraḥşāna **şarılısam** (FKD, G.198, B.3).

Mecnūnların itse o perī beste-i zencīr / Ben bende daḥı zūlf-i perīşāna **şarılısam** (FKD, G.198, B.4).

Mānend-i kemer devri ne ğam çekse çevürse / Tek ben hemen ol āfet-i devrāna **şarılısam** (FKD, G.198, B.5).

Teklīf-i nazīreyle beni eyledi memnūn / Kāğıd gibi ol şāhid-i ‘unvāna **şarılısam** (FKD, G.198, B.6).

Pīrāhenüm olursa kefen ğam mı Fehīmā / ‘Uryān-ten olup bir gece cānāna **şarılısam** (FKD, G.198, B.7).

Mecliste gice dil-bere mestāne **şarılısam** / Şundukça baña nāz ile peymāne şarılısam (FKD, G.198, B.1).

şarīr eyle-: [1] Kalemin yazı yazarken çıkarmış olduğu cızırtı, ses (LUGAT-I REMZĠ, C.1, s.756)

Nāleme Sūr hem-nefes olmaz / Çalemüm **eylese şarīr** benem (FKD, G.206, B.15).

şarrāf-ı ḥired: [1] Akıldan anlayan.

Seng-i mi‘yār-ı cünūnam ben ki **şarrāf-ı ḥired** / Feyz-i temyīzümle ‘arz-ı imtiyāz eyler baña (FKD, G.6, B.4).

şarşar-ı ‘aşk: [1] Aşk fırtınası.

Çoparur bu dıraḥt-ı nūh-şāḥı / Esse dehr Fehīm **şarşar-ı ‘aşk** (FKD, G.167, B.5).

şat-: [3] Bir malı veya mülkü para karşılığı elden çıkarmak.

Şatduġın ‘işveleri ‘aşıquna eyle ḥisāb / İşte ḥaṭṭuñdadur ey şūḥ-ı cihān defter-i nāz (FKD, G.115, B.6).

Şatar cins-i neşâtin naqd-ı derde / Budur bâzâr-ı ğamda kâr-ı ‘âşık (FKD, G.163, B.2).

Çokdan anı bâzâr-ı maḥabbetde **şatardum** / Cânânum eger Yûsuf-ı Ken‘ân gibi olsa (FKD, G.255, B.3).

saḥ-ı dâmen: [1] Eteğin yüzü.

Oldı küre-i arza serîr sevdâm / Deryâ-yı muḥîta döndi **saḥ-ı dâmen** (FKD, Rûbai 47, B.2).

şâtur: [1] Et kesmeye yarayan kesici alet, satır.

Müdâm itmedeyim laḥt laḥt kendi tenüm / Ğarîbdür ki ne қаşşâbam u ne **şâturam** (FKD, K.14, B.27).

şa‘ve: [1] Kuyruksallayan kuşu (LUGAT-I REMZÎ, C.1, s.757).

Göz ḥabsine bırakıldı dil-i zârı şayd için / Bir **şa‘ve** üzre şaldı iki şâh-bâz ḥayf (FKD, G.159, B.6).

şa‘ve-i dil: [1] Gönlün kuyruksallayan kuşu.

İki şâh-bâzdur çeşm-i kazâ-perr ü kader-pençe / Birisi **şa‘ve-i dil** biri murğ-ı câna şalmışdur (FKD, G.75, B.3).

şavma‘a: [3] İbadethane.

Şubḥ-dem eyler iken **şavma‘ada** cüş u ḥurüş / Geldi peymâne-be-kef muğbeçe-i bâde-fürüş (FKD, G.144, B.1).

Ḳatreveş **şavma‘ada** sâkin olan dil gördüm / İtmede güşe-i mey-ḥânedede deryâ gibi cüş (FKD, G.144, B.18).

Kâfirem bir daḥı yâd eyler isem **şavma‘ayı** / Tâ-be-key güşiş-i bî-nef‘ dili bî-hüde güş (FKD, G.144, B.14).

şavt-ı güm-kerde-güş: [1] Duyma yeteneğini kaybeden ses.

Bülbül-i ‘arş-lâne ya‘nî fiğân / **Şavt-ı güm-kerde-güş** ya‘nî âh (FKD, G.274, B.2).

şavt-ı şiven: [2] İnleyiş sesi.

Ol mey ki içerse mâtemî ger / Şükr ola lebinde **şavt-ı şiven** (FKD, Terci-bend 1, B.97).

‘Āşık-ı nā-dīde-‘ayşuz meclis-ārā-yı ğamuz / Nağme-i mātem-telākī **şavt-ı şivendür** bize
(FKD, G.273, B.3).

şavt-ı Zübāb: [1] Sinek sesi.

Zevk ile itse sürūd-ı şekkerī-ḥān bezmüni / Nağme-i şūḥ-ı rebābı başdırur **şavt-ı Zübāb**
(FKD, K.5, B.50).

sa‘y: [3] Çalışmak, çabalamak.

Ben eyledüm çü süveydāmı **sa‘y** ile Ka‘be / Benem ki vāşıl-ı ma‘nā-yı sa‘y-ı meşkūram (FKD,
K.14, B.34).

Sa‘y ile rūḥ da ĩcād iderseñ meşelā / Baḥtı vārūn olanıñ sa‘yi de meşkūr olmaz (FKD, Kıt'a 1,
B.2).

Sa‘y ile vücūdum eyleyem ḥāk / Gerçi aña biñ cihān fedādur (FKD, Terci-bend 1, B.116).

sa‘y et-: [2] Uğraşmak, gayret etmek.

Cihānda ğamze-i ğammāzi fāş ide lā-būd / Ne deñlü fitneyi **sa‘y itse** çeşmi ihfāya (FKD, K.8,
B.24).

Böyle **sa‘y etmez** idi sūriş-i dünyāya Fehīm / Pīş-i çeşminden eger itmese da‘vā fitne (FKD,
G.270, B.7).

sa‘y eyle-: [1] Çalışmak, çabalamak.

Bir nīm-nigāh itsem öldürmege **eyler sa‘y** / Ol kāfir-i bī-raḥmum yā Rab seveni n’eyler
(FKD, G.56, B.10).

şayd: [4] Avlama.

Göz ḥabsine bırakıldı dil-i zārı **şayd** için / Bir şa‘ve üzre şaldı iki şāh-bāz ḥayf (FKD, G.159,
B.6).

Mübtelādur n’eylesünler kebk-i cān u dil Fehīm / Olsalar **şaydı** revādur şāh-bāz-ı çeşminüñ
(FKD, G.180, B.5).

Bir şāhsüvāra **şayddur** dil / İtmiş ser-i ‘aşkı bend-i fitrāk (FKD, Terci-bend 1, B.57).

Biñ çeşm-i kevākible felek **şaydına** nāzır / Bu dāmda ey ṭā‘ir-i dil dāne mi olduñ (FKD, G.175,
B.7).

şayd ed-: [2] Avlamak, avlanmak.

Rām kı1 bir şāh-bāzı kim melā'ik **şayd ede** / Muttaşıl teşhīr-sāz-ı her-perī olmağ nedür (FKD, G.91, B.2).

Şayd itmege cānı yeter āsār-ı teġāfūl / Bir murġ-ı za'īfi iki şāh-bāza tıyurma (FKD, G.251, B.3).

şayda getür-: [1] Avlamak.

Biñ niyāz ile **getürdüm** o hümāyı **şayda** / Şeh-levendüm güzelüm şūh-ı cihānum diyerek (FKD, G.170, B.2).

şaydgāh: [1] Avlanma yeri.

Şaydgāh itse ne dem şahn-ı kazāyı tırrası / Pāy-best-i dām ider murġ-ı belāyı tırrası (FKD, G.278, B.1).

şayd-ı bend-i istiġnā: [1] Kayıtsızlık baġının avı.

O zūlf ü ruħ ki ola **şayd-ı bend-i istiġnā** / Ğazāl-i mihri ider der-kemend-i istiġnā (FKD, G.9, B.1).

şayd-ı cān: [1] Canı avlamak.

Çeşmi gibi **şayd-ı cāna** itmiş / Nāz u nigehiyle nice tedbīr (FKD, Terci-bend 1, B.29).

şayd-ı şāh-bāz: [1] Doġan kuşunun avı.

İder hemīşe tezerv-i dili nigāhı şikār / O şeh-süvāra gelür **şayd-ı şāh-bāz** lezīz (FKD, G.44, B.5).

şayd-ı şāh-bāz id-: [1] Doġan kuşunu avlamak.

Çeşmüne murġ-ı cānı gösterelüm / Kebk ile **şayd-ı şāh-bāz idelüm** (FKD, G.221, B.2).

sāye: [13]

1. Gölge.

Hürşīde bakarsam görünür çeşmüme **sāye** / Yā Rab ne 'aceb hālet imiş firqat-i dīdār (FKD, G.47, B.7).

Ya **haç** gibi mihr-i ruḥuṅa **sāye** bırakmış / Ebr-i siyeh-i baht-ı Fehīmā-yı zebūndur (FKD, G.73, B.7).

Şem‘i hürşid-i tecellāyuz ki yoçdur dūdumuz / **Sāye** gibi oldu dūd u tīre dil-merdūdumuz (FKD, G.119, B.1).

Cünün-ı ‘aşk ile düşdüm o deşt-i vahşet-engīze / Ki **sāyemden** kaçarlar şīrler vahşetle Mecnūn hem (FKD, G.201, B.5).

Ḥāk itse Fehīmā’yı ne ğam pertev-i ḥüsnūñ / Hürşid olur **sāyeye** çün bā‘is-i pestī (FKD, G.290, B.5).

Her göncası siyāh olur aḥker-i ābveş / Her lāle **sāyesi** gibi ser-cümle dāğ olur (FKD, Terki-bend 1, B.3).

Sāyeñde olurduç senūñ āsūde-dil ey mihr / **Sāyeñ** daḥı ol zūlf-i perīşān gibi olsa (FKD, G.255, B.2).

2. Himaye, koruma.

Zılluñı Ḥaç nūr-ı mihr ü mehde kıldı ta‘biye / Olmasa **sāyeñ** n’ola ey rūḥ-peyker rüz u şeb (FKD, K.1, B.32).

Sensen ol nūr-ı tecellī-i Ḥudā kim hürşid / Her seḥer **sāye** gibi olmada ḥāk-i dergāh (FKD, K.9, B.11).

3. Koruyucu, gözeten.

Ol mihr idüm ki **sāyem** idi āfitāb līk / Pā-māl kıldı sāye-şıfat çarḥ-ı dūn beni (FKD, Terki-bend 1, B.45).

Sākī şarāba ‘aks-i ruḥuñ eyle ta‘biye / Ben **sāyeñe** bir iki felek āfitāb ver (FKD, Terki-bend 1, B.51).

Sāyeñde olurduç senūñ āsūde-dil ey mihr / Sāyeñ daḥı ol zūlf-i perīşān gibi olsa (FKD, G.255, B.2).

Olsun ol zıll-ı Ḥudā’nuñ dā’im āsūde-ḥāl / **Sāyesinde** bendegān-ı Ḥazret-i Rabbü’l-‘ibād (FKD, Kıt'a 8, B.15).

sāye hürşide karīn olmağ ile nūr olmaz. [1] Gölge güneşe yaklaşmakla aydınlanmaz. || Küçük insanlar büyük makamda bulunanlara yaklaşırsa da değer kazanmaz.

Tîre-dil kesb-i şafâ eyleyemez ‘âşıkdan / **Sāye hūrşīde qarīn olmağ ile nūr olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.6).

sāye vü nūr: [1] Karanlık ve aydınlık.

Farq itmez idi **sāye vü nūrın** ‘ālem / Olsaydı eger aḥter-i baḥtum hūrşīd (FKD, Rübai 14, B.2).

sāyebān: [1] Gölgelek, koruyan, şemsiye.

Zerreleş ser-geştesiyim bir şehūn k'itse ḥicāb / Māhdan eyler niḳābın **sāyebānım** āfitāb (FKD, Diğeri 1, B.1).

sāye-efgen: [1] Gölge salan.

Olduḳça **sāye-efgen** perr-i külāh-ı dil-ber / Vuşlat dilerseñ ey dil ol ḥāk-i rāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.1).

sāye-endāz ol-: [1] Gölge salmak.

Ġaflet ile **sāye-endāz olsa** fark-ı tācına / Bend ider bāl ü per-i zıll-ı hümāyı ṭurrası (FKD, G.278, B.2).

sāye-güster: [1] Gölge salan, gölge eden || iltifat eden; koruyan.

‘Aks-i ebr ü zūlf-i sāķī **sāye-güster** olmasa / Maḥv olurdu berķ-i ḥāṭif gibi cām içre şarāb (FKD, K.5, B.10).

sāye-i arz: [1] Dünya'nın gölgesi.

Meh **sāye-i arzı** kıldı kendüye penāh / Nā-gāh ḥusūf oldı kıyās itdi ḥakīm (FKD, Rübai 45, B.2).

sāye-i bāl: [1] Kanadın gölgesi. || Korunma, huzur bulma.

Sāye-i bālinde bir dem rāḥat ümmīdiyle kebk / İtdi ‘amden kendüyi per-tāb-ı çengāl-i ‘uḳāb (FKD, K.5, B.14).

sāye-i bāl ü per-i hümā: [1] Hümâ kuşunun kanadının gölgesi.

Mişāl-i zūlf-i bütān fark-ı şehde baḥtumdan / Olurdu **sāye-i bāl ü per-i hümā** zencir (FKD, G.65, B.7).

sāye-i ḥüsn: [1] Güzelliğın gölgesi.

Ol zülf-i siyeh kim olsa pîrāye-i hüsnüñ / Hürşîde kemend-efgen olur **sāye-i hüsnüñ** (FKD, G.181, B.1).

sāye-i mihr-i kadīm ol-: [1] Eskimiş güneşin gölgesi olmak.

Ey vücūduñ pertevindendür ‘adīm olmak baña / Vācib oldı **sāye-i mihr-i kadīm olmak** baña (FKD, G.5, B.1).

sāye-i mihr-i zamīr: [1] Gönül güneşinin gölgesi.

Rāz-ı fürūğ-ı cevher-i hürşîdi fāş ide / Huffāşa düşse **sāye-i mihr-i zamīrimüz** (FKD, G.129, B.3).

sāye-i turra: [1] Alna dökülen saçların gölgesi.

Bā‘iṣ olmış nice biñ fitnenüñ āsāyişine / **Sāye-i turrasına** naḥl-i ser-efrāzına baḡ (FKD, G.160, B.3).

sāyeñe al-: [1] Gölgeye, gözetime almak.

Levḡaşa’llāh zihī esb-i hümāyün-ṭālī‘ / Ki hümāveş **alasin sāyeñe** gāh u biḡāh (FKD, K.9, B.13).

sāye-niṣīn-i gül: [1] Gülün gölgesinde oturan.

Nāz ile olur **sāye-niṣīn-i güle** mihr / Her gül ki ola bāḡda hem-sāye-i hüsnüñ (FKD, G.181, B.5).

sāye-şifat: [2] Gölge gibi.

Rūşen günümü **sāye-şifat** tîre-ḡumāş / Mānend-i Fehīm (FKD, Rübai 56, B.2).

Ol mihr idüm ki sāyem idi āfitāb līk / Pā-māl ḡıldı **sāye-şifat** çarḡ-ı dūn beni (FKD, Terki-bend 1, B.45).

sāyeveş: [2] Gölge gibi.

Zemīnde **sāyeveş** geh ḡāk-i pāy ol / Gehī hürşîd gibi çarḡ-sāy ol (FKD, G.191, B.1).

Sāyeveş şimdi āfitābam līk / ḡār u üftāde vü ḡākīr benem (FKD, G.206, B.4).

şayḡal-ı āyīne: [1] Aynanın parlaticısı.|| Kalbi temizleyen.

Hemîşe **şaykal-ı âyînem** oldı jeng-i belâ / Henüz pertev-i rûy-ı şafâ nedür bilmem (FKD, G.205, B.3).

şayyâd: [1] Avcı || Sevgili.

Dâm-ı tündi murğ-ı cânı muttaşıl eyler hâlâş / Ğamze-i merdüm-şikâruñ bü'l-‘aceb **şayyâd** olur (FKD, G.80, B.4).

şayyâd-ı ecel: [1] Ecel avcısı.

Şeh-bâz-ı nigâhı sağ olsun / **Şayyâd-ı ecel** şikeste-pâdur (FKD, Terci-bend 1, B.111).

şayyâd-ı fezâ-yı deşt-i miñnet: [1] Sıkıntı çölünün ovasının avcısı.

Ṭurfa **şayyâd-ı fezâ-yı deşt-i miñnetdür** gönül / Dâm-ı murğ-ı dūd-ı ğam bu sîne-i şad-çâkdür (FKD, G.99, B.4).

şayyâd-ı şanem-hâne-i zünnâr-ı kemend: [1] Kemendin bel bağının putlar evinin avcısı.

Pâ-best iderüz zâde-i Meryem de olursa / **Şayyâd-ı şanem-hâne-i zünnâr-ı kemendüz** (FKD, G.123, B.3).

şaykal-ı re’ÿ: [1] Fikirlerin vakurluğu.

Ziyâ-endüd ideydi cirm-i arzı **şaykal-ı re’ÿüñ** / Husûf olmazdı ‘arız bir dağı hiç mâh-ı tâbâna (FKD, K. 7, B.36).

sâzgâr: [1] Uygun.

Ol şüh **sâzgâr** olalı Mevlevîlere / Ben bî-nevâ-yı ‘aşkına şehnâza başladı (FKD, G.275, B.4).

sâzgâr ol-: [1] Eşit, denk, aynı seviyede olmak (TULUM, s.1559).

Benümle **sâzgâr olur** mı yâ Rab / Nigâh-ı şüh-ı çeşm-i ‘işve-sâzı (FKD, G.279, B.5).

seb‘a-i seyyâre: [1] Şarap (ONAY, s.408).

Ne çâr-âbâya incindi ne âhuñdan Fehîm oldı / Mevâlid-i selâş u **seb‘a-i seyyâre** âzürde (FKD, G.261, B.5).

sebeb: [6] Neden, gerekçe.

Sebeb ol âfet imiş dehre şalmağa fitne / Kıyâsî derdi cihân kim zemânedür bâ‘iğ (FKD, G.28, B.3).

Oldı ıab'um nuşa-i āyīne-i feyz-i ezel / Ol **sebeden** şüret-i şi'r-i metīnüm tāzedür (FKD, G.94, B.5).

Oldı şer'ı ıaşqda dil sīneme gelmek ıarām / Ol **sebeden** her zamān bir dil-bere dil-dādeyem (FKD, G.211, B.2).

Rehne ver esbābı rind ol geçme zāhid bādeden / Ol **sebeble** hem ıalāş ol şıķlet-i seccādeden (FKD, G.234, B.1).

ıAyb itme Fehīm çekse güftāra ta'ab / Ey cerb-zebān diyem saña nedür **sebeb** (FKD, Rūbai 4, B.1).

Şimdi ķurbānuñ olam söyle nedür n'oldı **sebeb** / Āşinā-yı ezelīye bu tecāhül ü ğazab (FKD, Terķib-bend 3, B.20).

sebeb ol-: [2] Neden olmak, yok açmak.

Şu'le-i ruhsāruñı sīm-āb-ı cūş itdüñ yine / Kim **sebeb oldı** hayā-yı ıztırāb-ālūduña (FKD, G.250, B.2).

Ol ğonca-i hāmūş-ı gülistān-ı edeb / Küstāhi-i bülbül **olsa** hışmına **sebeb** (FKD, Rūbai 5, B.1).

sebeb-i eşk-i güher: [1] İncinin ağlamasının nedeni.

Her dürr-i nuķaı kim aña bu nazm şadefdür / Reşķ ile Fehīmā **sebeb-i eşk-i güherdür** (FKD, G.106, B.11).

sebeb-i ģabs-i dīn: [1] Dinin suç sayılacak nedenleri.

Zülfe ıolaşma kim **sebeb-i ģabs-i dīndür** / Ma'ķūsdur yümünde hemānā-yı şüm-ı Rüm (FKD, Terķib-bend 1, B.15).

sebeb-i rifat ol-: [1] Yükselme sebebi olmak.

Sebeb-i rifat olur ğam yeme üftāde iseñ / Bir binā tā ki ıarāb olmaya ma'mūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.3).

sebeb-i şīven: [1] Üzüntü nedeni.

Tā ğam-kede-i bezm-i fenā meskenümüzdür / Peymāne-i şādī **sebeb-i şīvenümüzdür** (FKD, G.110, B.1).

sebūāsā: [1] Testi gibi.

Ayağ-ı mäh-ı gerdüna baş egmem tã **sebüäsâ** / Perestişkâr-ı mihr-i sâğar-ı gerdânuñam sâķĩ
(FKD, G.283, B.6).

sebü-be-düş-ı mey-i feyz-i ‘aşķ ol-: [1] Aşkın bereket şarabını omuzda taşımak.

Sebü-be-düş-ı mey-i feyz-i ‘aşķ olam tã kim / Mişâl-i pîr-i muğân hüşe-çîn-i engûram (FKD,
K.14, B.43).

sebü-yı ârzü: [1] Heves testisi.

Evvel-i vuşlatda itdi büse-i la’lin dirîğ / Tã leb-i cüda şikest oldı **sebü-yı ârzü** (FKD, G.249,
B.6).

sebz-destâr: [1] Yeşil sarık.

Başında görüp o **sebz-destârı** dedüm / Olmuş o gül-i âluma tũtĩ bülbül (FKD, Rübai 40, B.2).

sebzi-i destâr: [1] Yeşil sarık.

Ol **sebzi-i destâr** o naħl-i mevzün / Besdür saña ey seyyid-i hübân şecere (FKD, Rübai 52,
B.2).

sebze-mişâl: [1] Çimen gibi.

Pertev-i mihr-i ‘arızı terbiye-baħş ise olur / Bâğ-ı ruħında ĥod-be-ħod **sebze-mişâl** reste ĥať
(FKD, G.148, B.4).

sebz-i giyâh: [2] Yeşil otlar.

‘Aks-i mir’ât-ı ruħuñ düşse çemenzâr içre / Ede tũtĩ-şifat evşâfuñı her **sebz-i giyâh** (FKD,
K.9, B.17).

Ĥak itse Fehîm âyîne-i şab‘umı devrân / Tũtĩ gibi güftâr ide her **sebz-i giyâhum** (FKD, G.215,
B.6).

secde: [1] Yer öpmek, yüz sürmek (TULUM, s.1562).

Ĥo zâhidüñ de ayağına ser-fürü itsün / Ĥadîmî **secdeye** mu’tâddur cebîn-i sebü (FKD, G.247,
B.7).

secde ed-: [1] Saygı göstermek. || İki büklüm olmak.

‘Aşķ ehli nezâketle **eder** ol büte **secde** / Maşşüdları yoħsa zemîn-büs degüldür (FKD, G.102,
B.4).

secde-ber it-: [1] Yüz sürmek, saygı göstermek.

Bütāni **secde-ber itdi** nefesle / Bu yetmez mi Fehīm i'cāz-ı nākūs (FKD, G.137, B.7).

secde-ber eyle-: [1] Saygı göstermesini sağlamak.

Ele nezzāregehde mir'āt al / **Secde-ber eyle** ḥod-perestāni (FKD, K.17, B.88).

secde-berān eyle-: [1] Secdeye götürücü.

Dil-berān çeşm-i siyeh-pūşına ser-germ-i niyāz / Eylemiş **secde-berān** bütleri bir kāfirdür (FKD, G.107, B.3).

secdegāh: [2] Secde edilecek yer.

Şaf-ı müjgān ile tā çīn-i ebrū **secdegāh** oldı / Ğubār-ı kuḥl-ı çeşmüñ fitneye ḥāk-i teyemmümdür (FKD, G.103, B.4).

Tūtiyā-yı çeşm-i cānum Ka'be-i küyüñdadur / **Secdegāhum** kim olur ḥāk-i cenābuñ görmesem (FKD, G.210, B.4).

secdegāh-ı dil ü cān: [1] Ruhun ve gönlün secde etme yeri.

Secdegāh-ı dil ü cān eyler idik biz de Fehīm / Sırr-ı Beytü'l-ḥarem ü rāz-ı küñştin görsek (FKD, G.172, B.5).

secde-i teslīm-i i'cāz-ı Mesīhā eyle-: [1] Hz. İsa'nın mucizelerine boyun eğmek.

Ārifem ārif ki sırr-ı rūḥı iz'ān itmege / **Secde-i teslīm-i i'cāz-ı Mesīhā eylemem** (FKD, G.203, B.2).

secdeye başı gel-: [1] Namazda secdeye varmak.

Varur zāhid 'ibādetgāhına mey-ḥāneden şöıra / **Gelür** mestāne **başı secdeye** ammā neden şöıra (FKD, G.253, B.1).

seddi kes-: [1] Nil Nehri'nin akmasını engelleyecek nesnelere yok etmek.

Sikenderveş **kesüp** ol **seddi** tufān şaldı Mışır içre / Cihān Qaydāfaveş garç oldı līkin baḥr-ı iḥsāna (FKD, K.7, B.19).

sefer: [3] Yolculuk, seyahat.

Rāh-ı ‘ademe ey dil-i āvāre refīk ol / Dermān-ı ğam-ı hecr demişler ki **seferdür** (FKD, G.106, B.8).

Ĥayālüm eyledi muhtel **sefer** mühimmātı / ‘Aceb mi gelse ĥalel nazm u şı‘r ü inşāya (FKD, K.8, B.28).

Ĝarīb derdine yoĥ hıĉ **seferden** özge devā / Revā budur k’ola āmāde dil müdāvāya (FKD, K.8, B.9).

sefer görün-: [1] Yolculuk vaktinin gelmesi.

Baķınca cünbiş-i mir’āt-ı çarĥ-ı mīnāya / **Sefer görüdü** dil-i bī-ķarār-ı şeydāya (FKD, K.8, B.1).

sefer id-: [1] Yolculuk etmek, sefere çıkmak.

Bin ĥulzüm-i ĥün çeşm-i terümden **sefer ider** / Şad-dūzaĥ-ı ğam ‘uzleti-i dāĝ-ı cigerdür (FKD, G.106, B.9).

seferī ol-: [1] Yolculuĝa çıkmak.

Çün nūr-ı dīdesi **seferī oldu** Nīl’den / Ya‘ķüb-ı ĥasta el yudı çeşm-i ‘alīlden (FKD, G.235, B.1).

sefid-i āb-ı tīĝ: [1] Kılıcın temiz suyu.

Rüy-ı dehri itdi gülgün-püş **sefid-i āb-ı tīĝ** / Reşķ-i reng-i ‘arız-ı ĥübān oldu ol sevād (FKD, Kıt'a 8, B.11).

sefine-i şā‘ir-i bī-intizām: [1] Başıboş şairin gemisi.

Dād ol **sefine-i şā‘ir-i bī-intizāmdan** / Dīvāneyi ĥacil ide ĥalt-ı kelāmdan (FKD, Terķib-bend 1, B.25).

seĥāb: [6] Bulut.

Sirişķ-i tıfl-ı yetīmem ki olmazam maķbül / Fünün-ı giryede itsem eger **seĥāb** ile baĥş (FKD, G.26, B.2).

Sensin ol şāh-ı kerīmü’-t-ĥāb‘-ı ‘ālī-rütbe kim / Nüh-felekdür ‘ālem-i cūduña bir kemter **seĥāb** (FKD, K.5, B.39).

Ĥalāş oldu seĥābuñ giryeye rüyın görmeden büstān / İderler ĥande güller şimdi feyz-i ebr-i bārāna (FKD, K.7, B.11).

Sübhanallāh ne bü'l-‘aceb sāhirdür / Hürşīdi **seḥāb** ider seḥābı hürşīd (FKD, Rübai 13, B.2).

Sübhanallāh ne bü'l-‘aceb sāhirdür / Hürşīdi seḥāb ider **seḥābı** hürşīd (FKD, Rübai 13, B.2).

‘Ālem-i cev kūh-ı Ḳāf’a döndi gerd-i tīreden / Ḳullesinden ejder-i āteş-feşānīdür **seḥāb** (FKD, K.5, B.11).

seḥāb it-: [1] Bulut yapmak.

Dūd-ı ‘ūd-ı ‘abīr-i aḥlākın / Her ne ‘ālemde kim **seḥāb itdüm** (FKD, K.2, B.35).

seḥāb-dest: [1] Bulutlar gibi bereketli.

Kerīm-ṭab^c u seḥākār u āfitāb-nihād / **Seḥāb-dest** ü şadef-keff ü baḥr-ser-māye (FKD, K.8, B.12).

seḥāb-ı mekrümet: [1] Cömertlik bulutu.

Seḥāb-ı mekrümeti dūr-nisār-ı feyz oldı / ‘Aceb mi gūş-ı şadefde bu deñlü pīrāye (FKD, K.8, B.17).

seḥākār: [1] Eli açık.

Kerīm-ṭab^c u **seḥākār** u āfitāb-nihād / Seḥāb-dest ü şadef-keff ü baḥr-ser-māye (FKD, K.8, B.12).

seḥer: [8] Sabahın oluşmaya başladığı zaman.

Sūzīş-i mihr ile olup ser-germ / Her **seḥer** yanmada ‘imāme-i şubḥ (FKD, G.32, B.4).

Mihr-i ruḥı şem^c-i leken-i dīde-i terdür / Çeşmüm de ser-ā-pā şeb-i hicrūñle **seḥerdür** (FKD, G.106, B.1).

Sensen ol nūr-ı tecellī-i Ḥudā kim hürşīd / Her **seḥer** sāye gibi olmada ḥāk-i dergāh (FKD, K.9, B.11).

Sīnesin ‘arz eyleyüp hürşīdāsā her **seḥer** / Goncalar bülbüllere çāk-ı girībān gösterür (FKD, K.10, B.9).

Bir **seḥer** kūyına vardum didi bir maḥremine / Baḥ şu dīvāneye kim ‘āşık-ı nā-kāmumdur (FKD, K.12, B.16).

Seḥer āteşle āb oldı dehānına müşa‘bidvār / Hüner ‘arz eyledi gül-bün çıḳup meydāna gülşende (FKD, G.260, B.3).

Hem şeb-neme girye oldı her şeb lâzım / Hem gönçaya her **seher** tebessüm maḥşûş (FKD, Rûbai 23, B.2).

Ne kevkeb mihr-i evc-i luṭf kim oldı ṭulû'ından / Şeb-i ümmîd kemter zerresinden biñ **seher** peydâ (FKD, Kıt'a 15, B.2).

seherî: [1] Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.

Gördüm seherî şiküfte çün gül / Ol zülf-kemend ü gamze-şemşîr (FKD, Terci-bend 1, B.28).

seherveş: [1] Seher vakti gibi.

Nâ-gâh **seherveş** açılıp şalvârı / Hürşîdinüñ eyledi zühür envâr (FKD, Rûbai 55, B.1).

sehḥâre: [1] Sihirbaz, büyücü.

Dil bilür gamze gerek siḥr ü gerek remz eylesün / Tercemândur bir iki **sehḥâresi** bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.5).

sehl: [1] Kolay.

Sehdür katl eylemek yüz biñ raḳîb-i kāfiri / Emr kılsun tek hemân ol şeh gazâdan kim kaçar (FKD, G.46, B.3).

sehv: [1] Kasten yapılmayan, yanılmaktan doğan yanlış, hatâ.

Mir'ât-ı dilüm ider şikeste / Ger **sehv** ile eylese tecellî (FKD, Terci-bend 1, B.2).

sehv it-: [1] Hata etmek, yanılmak.

Yoḡ yoḡ estagfiru'llâh **itdüm sehv** / Eyledüm çarḡ u baḡta bühtânı (FKD, K.17, B.7).

selâm: [1] Esenlik dileme sözü.

Selâmun itmede îşâl eyle isti'câl / Hezâr-şevḳ ile a'lâya belki ednâya (FKD, K.8, B.5).

selâmet ol-: [1] Kurtuluşa ermek, emin olmak (TULUM, s.1567).

Teslîm olup zemâneye ey cân **selâmet ol** / Eḡvâr-ı ḡalk-ı 'âleme tâ-be-key (FKD, G.292, B.5).

selâset: [1] Sözüñ güzelliḡi (LUGAT-I REMZÎ, s.675).

Ne çâre eylemez mîzân-ı ṭab'-ı kec-'ayârân farḳ / Kıyâs-ı vezn-i eş'ârı **selâsetle** rekâketden (FKD, K.15, B.31).

selb: [1] Bir şeyi zorla almak (LUGAT-I REMZÎ, s.676; TULUM, s.1568).

Rind-i dîvâneym ne küfr ü ne dîn / **Selb** ü ĩcâb n'iydügin bilmem (FKD, G.204, B.5).

selîm ol-: [1] Hoşa gitmek (TULUM, s.1568).

Olalı müstafîz-i tab'ı **selîm** / Böyle bir na't-i müstetâb itdüm (FKD, K.2, B.50).

selîs: [1] İfadeleri düzgün ve akıcı bir şekilde kullanan.

Ya 'Örfî'dür ya Tâlib ya Fehîm üstâd-ı kâmidür / **Selîs** ü âşinâ bir şâ'ir-i şî'r-i ğarîb olsa (FKD, G.254, B.5).

Selmân: [2] 14. Yüzlün ünlü şairlerinden olan Cemâleddîn Selmân b. Alâddîn Muhammed-i Sâvecî (ö. 1378). *"Bağdat İlekanlarının medhiyecisidir. Kaside ve gazellerinden oluşan Dîvânı meşhurdur. Onu, gerçek anlamda Moğol döneminin en son büyük kasidecisi saymak mümkündür. Bu Dîvânından başka Fırak-nâme ve Cemşîd u Hurşîd adlı iki manzumeyi de kaleme almıştır"* (Zebîhullâh-i Safâ, 2003, s.56).

Yoħsa medhũn böyle mi eylerdi ol kim kendũsin / Siħre gelse ğâh **Selmân** ğâh Ğassân gösterür (FKD, K.10, B.39).

Baħa üstâd-ı kül yeter tab'um / N'eyleyim ben Zâhîr ü **Selmân'ı** (FKD, K.17, B.38).

Selsebîl: [1] Kur'ân-ı Kerîm'de İnsan Sûresi'nin 17. ve 18. ayetlerinde anılan, cennette şaraba benzer ve karışımında zencefil bulunan bir pınar.

Kevşer ħayâli 'âşıkâ naķş-ı ber-âbdur / Kılduķ tehî ħabâb-ı dili **Selsebîl'den** (FKD, G.235, B.3).

semâ': [3] Mevlevilerin zikir esnasındaki dönüşleri.

Niĝâhuñ fitne-pâş olduķça dest-efşân **semâ'** içre / Derũn-ı câna ħançer-rîz olur müjĝân-ı ser-tîzũñ (FKD, G.183, B.6).

Şems-i hüdâ 'İsî -i şânî k'idir / Şevķi ile zerre-i bî-cân **semâ'** (FKD, K.3, B.16).

Gerdiş-i çeşmũnde olur mużtarib / Kevkeb-i Mirrîħ-i perîşân **semâ'** (FKD, K.3, B.12).

semâ' eyle-: [8] Dini mûsikînin etkisiyle vecde gelip dönmek. Mevlevîler tarafından icra edilmekte olup belli bir düzen içerisinde yapılır (ULUDAĞ, s.312).

Ğuş kılp naĝme-i şî'rũñ Fehîm / **Eylediler** nâle-perestân **semâ'** (FKD, K.3, B.19).

Şu'leñe pervâne olam görmedũm / **Eyledügin** şem' -i şebistân **semâ'** (FKD, K.3, B.2).

Rakşuña kurbân olayım bir nefes / Kaldı hemân **eyleme** bir ân **semâ**° (FKD, K.3, B.3).

Oldı tecellîgeh-i mihr-i ruḥuñ / **Eylemesün** mi meh-i tâbân **semâ**° (FKD, K.3, B.7).

Ġamze-zenân eylese cānân **semâ**° / Nāle-künân **eylese** biñ cān **semâ**° (FKD, K.3, B.1).

Ġamze-zenân **eylese** cānân **semâ**° / Nāle-künân eylese biñ cān **semâ**° (FKD, K.3, B.1).

Mātem-i baḥtumla Zuḥal **eylesün** / Merdüm-i çeşmüm gibi giryân **semâ**° (FKD, K.3, B.14).

Fikr idüp esrār-ı ḥaṭ-ı rūyuñı / Eyleyelüm vālih ü ḥayrân **semâ**° (FKD, K.3, B.5).

semâ° id-/it-: [13] Dönmek, Mevlevi dervişleri gibi dönmek.

Murg-ı kebābveş **ider** ḥaşrda / Tîrûñ ile rūḥ-ı şehîdân **semâ**° (FKD, K.3, B.8).

Lezzet-i tîğ-i sitemüñle **ider** / Zaḥm-ı dil ü çāk-i girîbân **semâ**° (FKD, K.3, B.10).

Pertev-i ḥürşîd-i ruḥuñla **ider** / Zerre-şifat mihr-i dıraḥşân **semâ**° (FKD, K.3, B.11).

Şevk-ı nigāhuñla **iderler** müdām / Şür-ı felek fitne-i devrân **semâ**° (FKD, K.3, B.6).

Şevkuñ ile sofi-i Bircîş-nām / **İtdi** şanem-güy-ı ğazel-ḥñân **semâ**° (FKD, K.3, B.13).

Meşnevî-i Ḥazret-i Mollā şanup / **İtdi** ney-i ḥāme vü dîvân **semâ**° (FKD, K.3, B.15).

Semâ° **itdükçe** nūr-ı mihr-i ḥüsn-i şu'le-süzündan / Olur ḥürşîd-i maḥşer zerre-i bî-ḳadr-i nā-çîzüñ (FKD, G.183, B.3).

‘Aşk āteşine şabra da şākird-i Fehîm’üz / Āteşde **semâ**° **itmede** üstād-pesendüz (FKD, G.123, B.5).

Şîve ile rakşuña taḳlîd idüp / Muṭrib-i çarḥ **itmede** nāzân **semâ**° (FKD, K.3, B.9).

İtmede Hindü-yı süveydā-yı dil / Dūd-şifat şu'lede ‘uryân **semâ**° (FKD, K.3, B.17).

Deştde **itmedeyem** ḥükm-i hevā ile **semâ**° / Gird-bād oldı tenüm bâdiye-gerdân olarak (FKD, K.16, B.10).

Ġoncañı leb-rîz-i tebessüm gören / **İtmeye** dîde-i gül-efşân **semâ**° (FKD, K.3, B.4).

Ḥayf ney-i ‘aşk ola vahdet-sürüd / **İtmeyeler** zāhid ü ruhbân **semâ**° (FKD, K.3, B.18).

semâ°-ı nāz: [1] Cilvelenmek (ULUDAĞ, s.312).

Güş itdi nāy nālelerüm nāza başladı / Dil-ber **semā^c-ı nāza** daħı tāze başladı (FKD, G.275, B.1).

semen: [4] Yasemin.

Şerm-i ruħ-ı ālinden güller **semene** döndi / Reşk ile bünāgüşı seyr it semeni n'eyler (FKD, G.56, B.2).

Şerm-i ruħ-ı ālinden güller semene döndi / Reşk ile bünāgüşı seyr it **semeni** n'eyler (FKD, G.56, B.2).

Lāle oldı **semeni** büseden illā ki sürīn / Vermedi ruħşat aña ğayret-i 'ışmet bu gece (FKD, G.257, B.8).

Nesīm-i şevķ-baħş-ı rūħ-perverden bulup cānı / **Semenler** oldılar şem^c-i güle pervāne gülşende (FKD, G.260, B.5).

semend sür-: [1] At sürmek.

Meh-peykerān-ı şeh-levend zerrīn-kemer müşkīn-kemend / Kahr ile ger **sürse semend** şad Kāhramān olmaz ğarīm (FKD, K.6, B.6).

semend-i bād-ı pāy: [1] Rüzgar kadar hızlı at.

'Adūyı kavm-ı 'Ādāsā idersin hāk ile yeksān / **Semend-i bād-ı pāyuñ** hışm ile şalduķça meydāna (FKD, K.7, B.39).

semend-i çeşm: [1] Göz atı.

Böyle gelürse karşıasına kim tırur anuñ / Zīrā **semend-i çeşmine** meydān idüp gelür (FKD, G.111, B.6).

semend-i nāz: [1] Naz atı.

Semend-i nāza süvār olsa şeh-levendāne / O ğirre-i mesti ki görse virürdi cān āfet (FKD, K.11, B.5).

semender: [4] Ateşte yaşadığına inanılan hayali bir kuş.

Dil **semenderdür** yatur gül dāğ u düzaħ gülsitān / Verd-i bāğ-ı cennetüñ bülbülleri tāvüs olur (FKD, G.87, B.5).

Semender eyle Hūdā 'andelīb-i cānumuzı / Hücüm-ı şu^cle-i dil tıtdı gülistānumuzı (FKD, G.280, B.1).

Olup âteşkede Nîl ü **semender** oldu baħrîler / Hevâyîler hevâyı eyledi pür-şem^c ü pervâne (FKD, K.7, B.27).

Ten-i kâfûr-ı ıtab^cumda gönül pejmürde olmuştur / **Semenderdür** ki ebr-i berf içinde mürde olmuştur (FKD, G.76, B.1).

semender-fiırat: [2] Semender yaratılışı, ateşler içinde yaşamayı seven.

‘Acep mâhî-i baħr-ı şu‘ledür dil / **Semender-fiırat** u pervâne-meşreb (FKD, G.18, B.3).

Bülbül-i ĥasta-dilüz lîk **semender-fiırat** / Zaħm-ı ĥâr-ı güle âteşle müdâvâ iderüz (FKD, G.131, B.6).

semer: [1] Meyve, yemiş.

Ey gül-bün-i bāğ-ı dile ĝoncañ **semere** / Ĥüccet-i devr-i ruħuñ mu‘ciz-i şaĥķu’l-ķamere (FKD, Rübai 52, B.1).

Semiyy-i Faħr-ı ‘Ālem: [1] Ālemlerin övünç kaynağı ile aynı adı taşıyan (Hz. Muhammed' in adını taşıyan).

Semiyy-i Faħr-ı ‘Ālem faħr-ı ‘ilm ü ‘ālim ü fāzıl / Lebîb-i lübb-i her-ma‘nâ edîb-i kâmil-i her-fen (FKD, Kıt'a 13, B.1).

semüm ol-: [1] Zehire dönüşmek, acı vermek.

Erbâb-ı ıtab^ca bÿy-ı gül olsa **semüm olur** / Ĥüsn-ııynete nesîm-i şabâ mesmüm-ı Rüm (FKD, Terķib-bend 1, B.12).

semümâsâ: [1] Zehir gibi.

Mesîĥ olsañ felekden ol nefes kim vâ-pesîñ dirler / **Semümâsâ** gül-i ‘ömrüñ ider elbetde pejmürde (FKD, Kıt'a 5, B.3).

semüm-ı âh-ı germ: [1] Zehirli sıcak rüzgar.

Mesîĥâ vaķtidür ĝönder nesîm ile demüñ k'olmuş / **Semüm-ı âh-ı germümden** o gül-ruĥsâre âzürde (FKD, G.261, B.4).

semüm-ı Rüm: [1] İstanbul'un zehirleri.

Yâ Rabb ‘anâşırum meĝer oldu ĝumüm-ı Rüm / Kim eyledüñ ĝıdâmi hemîşe **semüm-ı Rüm** (FKD, Terķib-bend 1, B.9).

semür: [1] Samur. Sibirya'da yaşayan sansar cinsinden bir hayvanın postundan yapılmış kürk. Samur için bk. KOÇU, s.201-202.

Olinca dost refîkum **semür** u atlas olur / Baçar mı 'âşık olan zaḥm-ı hâr u hârâya (FKD, K.8, B.7).

sen: [91] İkinci tekil şahıs zamiri.

Senüñ çeşmüñdür ancak 'âlem-âşüb / Müneccim itmesün taḫrîr-i Mirrîḫ (FKD, G.36, B.2).

Ben hîç-kâre 'âşık-ı küstâḫuñam **senüñ** / Ta'n-ı raḫîb-i ḫîleger itmez eṣer baña (FKD, G.7, B.3).

Leb-teşne-tîḡüñem **senüñ** ey ḫible-i niyâz / Zehr-âbe-ârzü olamaz zezem-âşinâ (FKD, G.10, B.2).

Rûz-ı maḫşer bulunur dest-i nigâhuñda **senüñ** / Nâme-i muzlime-i ḫün-ı şehîdân-ı ḫazâ (FKD, G.12, B.5).

Ey nîş-i ḡamze zaḥm-ı nigâḫı yeter baña / Her müyüm itme **sen** daḫı bir nişter baña (FKD, G.7, B.1).

Sen de Fehîm yakma beni ta'n-ı 'aşḫ ile / Yetmez mi derd-i süziş-i dâḡ-ı ciger baña (FKD, G.7, B.7).

Gör **sen** nic' olur bîniş-i envâr-ı tecellî / Dûd-ı dilüñi sürme-keş-i çeşm-i ḫasûd it (FKD, G.22, B.4).

Helâküñem **senüñ** ey kāfir-i vefâ-düşmen / Nedür bu deñlü cefâya şitâb-ı ḡamze-i şüḫ (FKD, G.37, B.2).

Feyz-i isti'dâd ḫatm olmuş meger **sende** Fehîm / 'İlm çok üstâd yok şâkird-i kābil nâ-bedîd (FKD, G.40, B.7).

Şoḫbetüñden dil mükedder cân gürîzândur **senüñ** / Âyîne şâf olsa ey sofi şafâdan kim ḫaçar (FKD, G.46, B.6).

Tîr-i ḫazâyâ ey çarḫ itme nişâne **sen** de / Yitmez mi câna zaḥm-ı tîr-i nigâḫ-ı dil-ber (FKD, G.50, B.4).

Ben ḫastasına çâre şemşîri ile itdi / Bî-çâre Fehîm ammâ bilmem ki **seni** n'eyler (FKD, G.56, B.11).

Sen perī-ruh var iken zerrece gelmez gözüme / ‘Arz-ı hüsni eylesün mihr-i felek-zād yeter (FKD, G.61, B.6).

Şīve-i gamzelerüñle nigehüñden bilürem / **Sen** de gamzeñ gibi fettān olacağsın āhir (FKD, G.66, B.6).

Āteş ur hışn-ı dimāgā **sen** eyā dāğ-ı cünün / Süziş-i kişver-i ‘aqla dil-i dīvāne yeter (FKD, G.62, B.5).

‘Aql-ı evvel de olursañ yine **sen** ol māhuñ / Hüsniñe vālih ü hayrān olacağsın āhir (FKD, G.66, B.12).

Zāhid encāmuñı bildüm **senüñ** İslām’undan / Kāfir-i ‘aşk-ı cüvānān olacağsın āhir (FKD, G.66, B.13).

Teşbīh ü isti‘āreñe taḥsīn **senüñ** Fehīm / Çok şā‘irün bu şī‘r-i pür-efsün sükūtidur (FKD, G.70, B.5).

Seni hışma getürmeden ancağ / ‘Āşıkā müdde‘ā nigāhuñdur (FKD, G.72, B.4).

Ya itdi ‘ayān şüretini ḥük-m-i kazānuñ / Hüsniñ ki leṭāfetde **senüñ** āyīne-gündur (FKD, G.73, B.6).

‘Ār ider mihr ü mehi etmege ḥaşv-ı bālīn / Ol ki kūyuñda **senüñ** bir gece mihmānuñ olur (FKD, G.83, B.3).

Feyz-i te’sīr-i ḥayāl-i çeşm-i şūḥundan **senüñ** / Beyza-i dīde-i imkān beççe-i şāh-bāz olur (FKD, G.89, B.2).

Hele taḥkīk budur **sen** de kıl inşāf Fehīm / Böyle güftār-ı ḥakīmāneye taḥlīd olmaz (FKD, G.113, B.7).

Sen naḥl-i ‘işveyi pür iden berg-i nāz ile / Bār-ı nihāl-i ehl-i dili ḥasret eylemiş (FKD, G.141, B.3).

Dilüñ āteşgeh-i hüsniñde vü **sen** delğ içre / Nice bir eylesin şu‘le-i ‘aşkı ḥas-pūş (FKD, G.144, B.8).

Ḳo muṣṭarib olayım nīm-bismil eyle beni / **Senüñ** şehīdūñ olur ızırābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.6).

Ḳayāl-i yār ile ḥalvet-nişīn-i tecrīdüz / Fehīm **sen** de gelüp olma her zamān māni‘ (FKD, G.151, B.5).

Gel Fehîm küstâh ile **sen** dâ'imâ leb-ber-leb ol / Ey gül-i bâğ-ı hayâ luṭf it tekellûf ber-ṭaraf (FKD, G.155, B.5).

Bu bâğ-ı dehre zülfünden olmuşdur **senüñ** şâyîc / Nesîm-i sünbülîstân 'ıṭr-sây-ı müşk-bîz olmak (FKD, G.161, B.5).

Ṭoḫınma çarḫuma tîğ-i cefâ ile ey mâh / İder **seni** daḫı âteş-i şihâb-ı firâḫ (FKD, G.162, B.4).

Ger seng-i melâmet yerine cümle zemîni / Atsañ baña **sen** ḫulzüm-i 'aşḫam kederüm yoḫ (FKD, G.166, B.5).

Sen nâz u kirişmeyle helâk eyle Fehîm'i / Besdür baña ey ḡamzesi cellâd nigâhuñ (FKD, G.176, B.7).

Sen mâha Fehîm ise eger 'âşık-ı rüsvâ / Dünyâyı ṭutar şöhret-i bî-ḡâye-i ḫüsnüñ (FKD, G.181, B.7).

Ey serv n'ola pest ise ḫürşîd-i ḫiyâmet / Besdür ki bülend oldı **senüñ** pây-e ḫüsnüñ (FKD, G.181, B.6).

Ḥayâdan gerçi **sen** baḫmazsın ammâ çeşm-i 'uşşâkı / Tecellîzâr ḫıldı âteş-i ḫüsn-i şerer-rîzûñ (FKD, G.183, B.5).

Olurmuş Mevlevî zünnâr-bend-i küfr bilmezdüñ / Temâşâ itmesem kāfir **senüñ** zülf-i dil-âvîzûñ (FKD, G.183, B.2).

İder Fehîm Aristû iseñ **seni** ilzâm / Kemîne nükte-i mermüz-ı lâğ u lâbe-i dil (FKD, G.186, B.5).

Sen dil-ber-i 'âşık-küşe meyl itdi Fehîm âh / Öldürmez iseñ cevr ile ol bî-dili sağ ol (FKD, G.189, B.7).

Şeb-nemdür iden ḡoncayı bālîn güli bister / **Sen** berḫsın ey dil yürî ḫâşâk-nişîn ol (FKD, G.190, B.2).

Bize bes hây u hüy-ı girye-i mest / **Sen** ey soḫfî esîr-i hüy u hây ol (FKD, G.191, B.4).

Gel ey ṭab'-ı Fehîm ey reşḫ-i Meryem / O 'İsî-zây ise **sen** rûḫ-zây ol (FKD, G.191, B.6).

Ḥarâb ol ey felek ben dūd-ı âhum eylerem eflâk / **Senüñ** devründe şādân olmadı dil cân-ı maḫzûn hem (FKD, G.201, B.3).

'Aceb sırr-ı Ḥudâ'sın cānum içre mütteḫid-eczâ / Ene'l-ḫâḫ **sen** disen ey büt ber-dâr ider 'âlem (FKD, G.202, B.5).

Herkes birinden olmada naqd-i vişāl-cūy / Ey şūh-ı sīm-ber hele ben **senden** isterem (FKD, G.208, B.4).

Çok reh-nümāyı eyledük ey Hızr güm-sürāğ / Şermendeyüz **senüñ** gibi yüz biñ delīlden (FKD, G.235, B.5).

Cevher-i ṭab^c u dimāguñdur **senüñ** ancak Fehīm / Neşve-i ‘aşk u hevā-yı cānı temyīz eyleyen (FKD, G.240, B.5).

Müferriḥ bāde-i yāqūt-reng itmez beni ḥayrān / **Senüñ** mest-i mey-i la‘l-i leb-i ḥandānuñam sākī (FKD, G.283, B.2).

Pinhān ḥadeng-i teğāfūlūñ bir dil için / Ol daḥı **sendedür** nedür ibrāmuñ (FKD, Rübai 34, B.2).

Sen cilveger olduğca każā şūret-i ḥaşrı / Göstermege āyīne düzer ḥāk-i rehūñden (FKD, G.237, B.2).

Sāyeñde olurduḥ **senüñ** āsūde-dil ey mihr / Sāyeñ daḥı ol zūlf-i perīşān gibi olsa (FKD, G.255, B.2).

Saña rāğib oldı gönñlüm saña ṭālib oldı gönñlüm / Yine gā’ib oldı gönñlüm nigehūñdedür ya **sende** (FKD, G.259, B.4).

Nāzdan **sen** yine teğāfūl ṭut / Cāna it bir nigāh-ı pinhānī (FKD, K.17, B.87).

Sen baḥşış-i nāz iderken ey şeh / Degmiş bu cāna meger teğāfūl (FKD, Terkib-bend 2, B.31).

Sen eylemediñ bu cevri ey meh / Ey baḥt-ı siyāh hep sen itdüñ (FKD, Terkib-bend 2, B.46).

‘Aşık olurduñ eger görse idüñ **sen** de sañā / Ba‘d-ezīn bendeyem ey şāh-ı cihān sañā (FKD, Terkib-bend 3, B.32).

Üns idi elde iken şānuña ‘ādet evvel / Şāh-bāzum yoğ idi **sende** bu vaḥşet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.14).

Āh idersem n’ola sevdāñ ile ṭolmuş gönñlüm / Ḥaberüñ yok ki **senüñ** ‘āşıkuñ olmuş gönñlüm (FKD, Terkib-bend 3, B.5).

Senüñ üftāden olmadan der idüm / Pāy-mālāna dest-gīr benem (FKD, G.206, B.3).

‘Aşkuñda **senüñ** cevri ile belā çekmez idüm / Hep dildür olan bu mübtelāya bā‘is (FKD, Rübai 7, B.2).

Böyle alursa dimāguñ eger āşüfte Fehīm / Ne am-ı ‘aş alır **sende** ne pervā-yı cünün (FKD, G.243, B.9).

N’istersin ey Fehīm yüri zühdüñ ile **sen** / Ol mest-i hüsni ister isem de ben isterem (FKD, G.208, B.7).

Sen amze-i dil-dār ile söyleş de Fehīmā / Añlar sözüñi ‘ārif olan sırr-ı azādan (FKD, G.227, B.5).

Ey Fehīm-i bī-edeb şerm eyle **sen** lāf urmada / Līk sulţān-ı cihāniyāna du‘āda şey ü şāb (FKD, K.5, B.60).

Seni dīvāne idüp şīr gibi bende çeken / Çeşm-i ‘uşşā-küş ü dil-ber-i hayyāmumdur (FKD, K.12, B.25).

Sen büt-perest-i hüsni olursañ o kāfirüñ / Ramına sen hāruñ ol erāzil-perest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.34).

Sen büt-perest-i hüsni olursañ o kāfirüñ / Ramına **sen** hāruñ ol erāzil-perest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.34).

Lāzım degül **senüñ** baña ibālüñ ey felek / İnşāf eyle leb-i bevār-bār tā-be-key (FKD, G.292, B.2).

Nāmuñ diger enbiyā ki itmiş **sende** / İ‘cāzı bu evc-i nebīlerüñ cem‘iyyet (FKD, Rübai 6, B.2).

Sensin ol kim mażhar-ı cüduñ olaldan mihr ü meh / Dehre ser-tā-ser olurlar sofrā-güster rüz u şeb (FKD, K.1, B.28).

Yoħsa vallāhī **senüñ** bir āh-ı ‘ālem-süz ile / Eylereñ avālüñi ‘arz-ı der-i gerdün-cenāb (FKD, K.5, B.27).

Şu‘le-i hürşīd-i aħr-ı pādīşāhīden şaın / Kim **senüñ** gibi şerāre zerresi var bī-isāb (FKD, K.5, B.28).

Sensin ol şāh-ı kerīmü’-āb‘-ı ‘ālī-rütbe kim / Nüh-felekdür ‘ālem-i cüduña bir kemter seħāb (FKD, K.5, B.39).

Sensin ol kim ben hāzān-perverd gül-i pejmürdeyi / Eylese feyz-i nesīm-i ilifātuñ behreyāb (FKD, K.5, B.51).

Sen ol deryā-yı gevher-zāysın kim eyledi keffüñ / Cevāhir-pāşluk ta‘līm dest-i ebr-i nīsāna (FKD, K.7, B.34).

Senüñ ‘ahdüñde nālān yođ meger ‘uŝŝāk nāŝıđdan / Ki āb-efŝān olur pend ile dā’im cān-ı sūzāna (FKD, K.7, B.42).

Ne zevđdur k’ola dil-dār hem-sefer idesin / **Sen** anı seyr ü meŝğöl ola temāŝāya (FKD, K.8, B.6).

Nihāl-i nazma du‘ādur çü āferīn efsün / Güŝāde-dest olasin **sen** dağı bu ma‘nāya (FKD, K.8, B.33).

Çeŝmüñe leşker-i āŝüb müsahhar oldı / Milket-i hüsne Hudā **sen** meleki ideli ŝāh (FKD, K.9, B.9).

Her gören Yūsuf’ı āh eyler idi līk **senüñ** / Hüsñüñi görse eger Yūsuf iderdi ŝad-āh (FKD, K.9, B.6).

Sensen ol nūr-ı tecellī-i Hudā kim hürŝīd / Her seher sāye gibi olmada hāk-i dergāh (FKD, K.9, B.11).

Sensin ol āyīne-dil kim iltifātüñ ‘āleme / Dīvi hūrī zümre-i nesnāsı insān gösterür (FKD, K.10, B.35).

Sen ol cihān-ı sitemsin ki hükmi Mirrīh’üñ / Getürdi ‘ālem-i cāna şad-āsumān āfet (FKD, K.11, B.15).

Cihānda āfet-i devrān-ı bī-bedelsin **sen** / Olur egerçi ki ser-cümle dil-berān āfet (FKD, K.11, B.17).

Ey mäh-ı rüze ‘ömrüm iseñ ÷urma it ŝitāb / Yoğsa tamām ider **seni** bir āh-ı şu‘le-tāb (FKD, K.13, B.1).

Ço zāhid ehl-i dile ÷a’nı ÷ā‘atüñ eyle / Ki **sen** huriyyet ile men günehle meŝhūram (FKD, K.14, B.31).

Sen öl hasedle ki ben rađmuña senüñ zāhid / Kazā-yı haŝrda da dil-berümle maŝŝūram (FKD, K.14, B.33).

Sen öl hasedle ki ben rađmuña **senüñ** zāhid / Kazā-yı haŝrda da dil-berümle maŝŝūram (FKD, K.14, B.33).

Bu vādī içre Hızr olsañ ecel çün ejder-i bī-mihr / Katup zehr āb-ı hayvāna ider lā-büd **seni** mürde (FKD, Kıt'a 5, B.4).

Sākī ğam-ı derūnumı dehr itdi bī-ŝümār / **Sen** de Hudā içün kadeh-i bī-hisāb ver (FKD, Terki-bend 1, B.50).

Bi'llāh bāde şun baña sākī güneh deme / Ben der isem yeter elüme **sen** kitāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.55).

Sen eylemediñ bu cevri ey meh / Ey baht-ı siyāh hep **sen** itdüñ (FKD, Terkib-bend 2, B.46).

senden saña: [2] Sevgiliden yine kendisine.

Senden saña şad-hezār şekvā / Senden sañā şad-hezār feryād (FKD, Terkib-bend 2, B.36).

Senden saña şad-hezār şekvā / **Senden sañā** şad-hezār feryād (FKD, Terkib-bend 2, B.36).

senā-ḡānī eyle-: [1] Övmek.

Pādişāh-ı memālik-i nazmam / **Eyleyerem** ṭab'uma **senā-ḡānī** (FKD, K.17, B.64).

Senâyî: [1] Asıl adı Ebü'l-Mecd Hakîm Mecdûd b.Âdem Senâî-yi Gaznevî olan şair 1130'da Gazne'de doğmuştur. Farsça'nın yanında Arapça şiirlerde yazmıştır. Genç yaşta methiyeler kaleme almıştır. Kendisinde meydana gelen ruhî değişimler sonucu uzlete çekilen Senâyî, 9 Temmuz 1131'de vefat etmiştir. Dîvân'ı, Hadîkatü'l-hakîka ve Şerî'atü't-tarîka, Kârnâme-i Belh, Seyrül-'ibâd ile'l-me'âd gibi önemli eserleri bulunmaktadır (Savi, 2009, İA, C.36, s.502-503).

Ṭālib-i Āmül ü **Senâyî'ye** / Tāze mazmûnda hem-żamîr benem (FKD, G.206, B.10).

seng ü āhen it-: [1] Taş ve demirin birbirini çekmesi, mıknatıslık. (STEINGASS, s.701) || Zıtlıkların birbirini bulması.

'Aql ile cünün-ı bî-me'ālî / Birbirine **seng ü āhen itdüñ** (FKD, Terkib-bend 2, B.53).

seng-i 'acz: [1] Çaresizlik taşı.

Seng-i 'acz eyledi āyîne-i bî-dārî şikest / Cilve-i bî-meze-i rüy-ı riyādan geçdüm (FKD, G.218, B.4).

seng-i 'ases: [1] Bekçi taşı.

Ṭılısm-ı Cem'dür olur mı şikeste-i her-dīv / Hezār **seng-i 'ases** olsa der-kemîn-i sebû (FKD, G.247, B.5).

seng-i fesân: [1] Bileği taşı (STEINGASS, s.703).

Benüm seng-i melâmetden mü'essir tîr olur āhum / Ne deñlü künd ise tîgi ider **seng-i fesân** keskin (FKD, G.242, B.5).

seng-i melâmet: [3] Ayıplama, kınama taşı.

Ger **seng-i melāmet** yerine cümle zemīni / Atsañ baña sen ƙulzüm-i ‘aşƙam kederüm yoƙ
(FKD, G.166, B.5).

Benüm **seng-i melāmetden** mü’essir tır olur āhum / Ne deñlü künd ise tıǵı ider seng-i fesān
keskin (FKD, G.242, B.5).

Vücüdüm lālezār eṭrāfum oldı cümle kūhistān / O mecnūnam daǵı ƙurtulmadum **seng-i
melāmetden** (FKD, K.15, B.16).

seng-i mi‘yār-ı cünün: [1] Deliliǵın kıymetinin ölçüldüǵü taş.

Seng-i mi‘yār-ı cününam ben ki şarrāf-ı hıred / Feyz-i temyüzümle ‘arz-ı imtiyāz eyler baña
(FKD, G.6, B.4).

seng-i ta‘n: [1] Ayıplama taşı || Kötüleme, dedikodu.

Pür ƙıldılar derün-ı dilüm **seng-i ta‘n** ile / Dil-teng itdiler beni yā Rab hücum-ı Rüm (FKD,
Terkib-bend 1, B.10).

sensüz: [1] Sen olmadan (sevgili bağlamında).

Behişt-i rāḫatum **sensüz** baña āzār-ı düzāḫdur / Şafā-yı vuşlatuñla saḫn-ı külhan cennet
olmuşdur (FKD, G.77, B.2).

ser: [6] Baş.

Serinde penbe-i dāǵ-ı cünündür / Hemīşe ṭurra-i destār-ı ‘aşıƙ (FKD, G.163, B.4).

Tıǵ-ı nighinden **serüñi** ƙurtaramazsın / Ey fitnegerüñ dest-i belāyı siper eyle (FKD, G.267,
B.3).

Serüñ güher gibi ǵaltıde itme her ḫazefe / Şadef-nişini-i künc-i ferāǵ yetmez mi (FKD,
G.286, B.3).

Mihr ü mehle bu pelengī-ḫū sipihr-i kīne-cū / Bir ǵazanferdür ǵidā eyler iki **ser** rüz u şeb
(FKD, K.1, B.2).

Serüm zānūdan itmek münfaşıl emr-i muḫāl oldı / O deñlü muttaşıl itdüm bu efkār ile
ḫayretten (FKD, K.15, B.19).

Micmer-i bezm-i cünün-ı ‘aşƙ-ı cānāndur **serüm** / Dūd-ı āh-ı aḫker-i dāǵ-ı serümdür
zīverüm (FKD, G.225, B.1).

ser ü sāmān: [1] Varlık, zenginlik.

Ben Fehīm'em o cihetden felek-i lā-yefhem / Tīğ-ı cehl ile ayırdı **ser ü sāmānumdan** (FKD, G.229, B.7).

ser ver-: [1] Başını vermek, canını kurban etmek.

Ser ver ki serin verdigiün şem'i külehdār / Maḥbūs-ı ser-ā-perde-i fānūs degüldür (FKD, G.102, B.5).

serāb: [5] Serap, şaşkın hale gelme.

Serāb itdi beni baḥr-ı 'aşka itmedi ğarḳ / Bu şürezārda Mecnūn-ı cism-i maḥrūram (FKD, K.14, B.41).

Bī-vücūdem gerçi tūfān ğarḳ-ı eşkem şüd Fehīm / Ān **serābem** men ki gird-ābī künem gird-āberā (FKD, G.294, B.5).

Pejmürde eylemiş gülini tāb-ı teşnegī / İtmiş ḥarāret āb-ı ḥayāt-ı lebin **serāb** (FKD, K.13, B.9).

'Azmüm ol şüre-zemīndür ki **serābı** cümle / Şu'le olmuş tef-i ḥürşīd ile sūzān olarak (FKD, K.16, B.2).

Noḳta-i şekki görüp şaınma **serāb** ola şarāb / Yokdur ey 'ārif nişān ašlā şarāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.8).

serāb ol-: [1] Hayal olmak.

Ḥuşk ise ger la'li āb-ı Ḥıızr'dan bir ḳatredür / Bu hevāda çeşme-i āb-ı ḥayāt **olur serāb** (FKD, K.5, B.24).

serāb-ı deşt: [1] Çölün serabı.

Maḥv eyledi vücūdumuzu tāb-ı āfitāb / Ḥālā **serāb-ı deşt** ü beyābān-ı ğurbetüz (FKD, G.132, B.3).

ser-āğāz eyle-: [1] Başlamak.

Şāhid-i ğamzesini ser-ḥoş u raḳş-āver ider / Nağme-i 'işveye çeşmi ki **ser-āğāz eyler** (FKD, G.58, B.3).

ser-ā-pā : [14] Baştan ayağa, tamamen.

Pāy-tā-ser āteşem ammā ki zībaḳ-tīnetem / Āfitābāsā n'ola olsam **ser-ā-pā** muḫtarib (FKD, G.20, B.6).

Sevdā-yı ğam-ı zülf ü cünün itdi **ser-ā-pā** / Bī-çāre dili gör yine ferzānelüg eyler (FKD, G.54, B.2).

Fenn-i i'cāzı **ser-ā-pā** bilmeyin dirse Fehīm / Ğamze-i sāhīr-i cānān aṅā üstād yeter (FKD, G.61, B.9).

Ben ki zaḥm-ı tīġ-i çeşmünden **ser-ā-pā** ḥandeyem / Derde şabrum ğıbta-fermā-yı dil-i Eyyüb'dur (FKD, G.69, B.4).

Surḥ-pūş olduġa artar luṭf-ı ruḥsāruñ desem / Şu'le-i ser-keş-mişāl ol şeh **ser-ā-pā** ḳahr olur (FKD, G.85, B.3).

Mihr-i ruḥı şem'ci leken-i dīde-i terdür / Çeşmüm de **ser-ā-pā** şeb-i hicrūñle şeherdür (FKD, G.106, B.1).

Āfitābāsā **ser-ā-pā** şu'le-efşān olduġun / Yād itmezdüm Fehīmā ıztırābuñ görmesem (FKD, G.210, B.8).

Der-kinār itmez ḥayāl-i şāhid-i ruḥsārını / Ḳuvvet-i fikrin **ser-ā-pā** dest-i āġuş itmeyen (FKD, G.241, B.3).

Olalı çeşm-i sitem-kārına şeydā fitne / 'ālem-i cān u dili tıtdı **ser-ā-pā** fitne (FKD, G.270, B.1).

'işve-kārum nāz-perverdüm gül-i nāzūk-tenüm / Şu'leāsā tābdan itdūñ **ser-ā-pā** ıztırāb (FKD, K.5, B.19).

Ben o sāhīr-şā'ir-i mazmūn-tırāz-ı 'ālemem / Kim **ser-ā-pā** nusḥa-i i'cāzı itdüm intihāb (FKD, K.5, B.54).

Surḥ-pūş olmuş **ser-ā-pā** ḳana girmiş dil-berüm / Ğayrı tıflān gerçi ancak cebhede ḳan gösterür (FKD, K.10, B.2).

Murg-ı ḥūrşīd n'ola olsa **ser-ā-pā** şu'le / Kūy-ı cānāna gider ḳāşid-ı peygāmumdur (FKD, K.12, B.4).

Enīsüm ḳudsiyān-ı 'ālem-i ervāḥdur şimdi / Bi-ḥamdi'llāh **ser-ā-pā** ülfetī-i luṭf-ı vaḥşetden (FKD, K.15, B.21).

ser-ā-pāy: [3] Baştan ayaġa kadar.

Naḥl-i Tūr olma mu'ārız bize kim pertev-i ḥüsn / Şu'le-zār itdi **ser-ā-pāy** ref ü rīşemüzi (FKD, G.291, B.3).

Meğer ki oldu **ser-â-pây** fitneden terkîb / Kıyâfet âfet ü kad âfet ü miyân âfet (FKD, K.11, B.2).

Bir sihr itdi **ser-â-pây** Fehîm eşk-i melâl / Bu za'f ile olsam müteharrik çü hilâl (FKD, Rübai 36, B.1).

ser-â-ser : [1] Baştan başa, tamamıyla.

Naş-ı pây-ı cebhe-sâyândan **ser-â-ser** dâğdur / Hâne-i dil-dârı aḥbâb âsitânından bilür (FKD, G.112, B.3).

ser-be-bālîn: [1] Yastığa baş koyma.

Ser-be-bālîn olsa mest-i şîr ger ol gâmze-kâr / Bîm-i çeşminden olur âhû-yı zîbâ muzṭarib (FKD, G.20, B.3).

ser-be-câ: [1] Başı yerde || Utancından başını eğmek.

Görselerdi mihr ü meh ger şahidân-ı işmetin / Hâcletinden olardı **ser-be-câ** der rûz u şeb (FKD, K.1, B.23).

ser-be-ser: [9] Baştan başa.

Tâ ki hayrân-ı hadeng-efgeni-i müjgânuz / **Ser-be-ser** hâne-i dil revzen olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.6).

'Âlemi tutmuş şadâ-yı na're-i gâvğâ-yı 'aşk / Dâğlardan **ser-be-ser** gûş olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.4).

Çözse nâ-geh 'uḳde-i ḥam-der-ḥamın dest-i şabâ / **Ser-be-ser** şahrâ-yı Çîn eyler havâyı tırrası (FKD, G.278, B.4).

Ser-be-ser şahrâ-yı Çîn eyler havâyı hem Fehîm / Deşt-i sünbülzâr eder dest-i şabâyı tırrası (FKD, G.278, B.5).

Ey gâmzesi **ser-be-ser** teğâfûl / Ḳurbānuñ olam yeter teğâfûl (FKD, Terkib-bend 2, B.23).

Ne ḥâldür k'ola pür zehr-i gâmla tâ-be-gelü / Şikeste-ḥâl iken **ser-be-ser** ḳarâbe-i dil (FKD, G.186, B.3).

N'iydügin bilmez belâsın gâmze-i cellâdınıñ / Vaşf-ı şemşîrin ecelden **ser-be-ser** gûş itmeyen (FKD, G.241, B.4).

Bir ābdur tīgi ki ger itse gelūsından güzer / A‘dā-yı dīnūñ **ser-be-ser** cismin ider nār-ı caḥīm
(FKD, K.6, B.12).

‘Aks-i mihrūñle gülşen-i cānuñ / Şubḥdur **ser-be-ser** hıyābāmı (FKD, K.17, B.86).

ser-beste eyle-: [1] Bağlamak, esir etmek.

Nükte-i rāz-ı dehānuñ yine **ser-beste eyledi** / Rūh-ı kudsī ile ger maḥrem-i esrār olsam
(FKD, G.200, B.4).

ser-be-zānū ol-: [1] Başını (sevgilinin) dizine koymak.

Ser-be-zānū mı **olurduḡ** bu ḥarāb-ābāduñ / Zīr-i ser eyleyecek pāre-i ḥıştın görsek (FKD,
G.172, B.4).

ser-be-zencīr: [1] Başı zincirle bağlı.

Ser-be-zencīr ider şīrleri Mecnūnveş / Levḥaşa’llāh ne ‘aceb bīşe olur bīşe-i dil (FKD, G.187,
B.2).

ser-bürehne-gīr: [1] Çıplak başı çaresizce avuçlar içine alan.

Evlıyāsı **ser-bürehne-gīr** der-kef gezmede / ‘İzz ü nān-ı himmet uman bī-ḥicāb-ı Mışr’dan
(FKD, Kıt'a 3, B.13).

ser-çeşme: [1] Pınar, kaynak (TULUM, s.1547).

Şīşe-i berrāḡdan iç o mey-i rüşeni / Kim ola **ser-çeşmesi** tā cebel-i nūrdan (FKD, G.231, B.7).

ser-cümle: [2] Hepsı, tamamı, bütün.

Her gıncası siyāh olur aḡker-i ābveş / Her lāle sāyesi gibi **ser-cümle** dāḡ olur (FKD, Terki-
bend 1, B.3).

Cihānda āfet-i devrān-ı bī-bedelsin sen / Olur egerçi ki **ser-cümle** dil-berān āfet (FKD, K.11,
B.17).

serd: [1] Soğuk.

Yā Rab beni ḡoma miyān-ı yaḡda / Ya‘nī ki vüçüdü **serd** olan berzaḡda (FKD, Rübai 51,
B.1).

ser-dāde-i ḡançer-i şehādet: [1] Şehitlik hançerine baş veren.

Hep oldı şehîd ben de oldum / **Ser-dāde-i hañçer-i şehādet** (FKD, Terci-bend 1, B.155).

serdār-ı hücum: [1] Saldırının komutanı.

Mihr şāh-ı rüşenādur māh **serdār-ı hücum** / Hıyl-i ahterden iderler cem^c-i leşker rüz u şeb (FKD, K.1, B.10).

ser-der-ceyb-i h̄'āb: [1] Uykunun kendini gizlemesi. AFÎFÎ'de "ser-der-ceyb keşîden" in anlamı "Kendini gizlemekten kinâyedir" şeklinde verilmektedir (C.2, s. 1416).

Çeşm-i ser-mest-i bütān hep ıaldılar maħmūr-ı nāz / Oldı müjgān pāy-ı dāmen ğamze **ser-der-ceyb-i h̄'āb** (FKD, K.5, B.41).

serdi-i devrān: [1] Zamanın zalimliği.

O şiryān içre cārī cūy-ı hūnı **serdi-i devrān** / İder ger çeşme-i āb-ı hayāt olursa efsürde (FKD, Kıt'a 5, B.5).

ser-fürü-dāšte-i h̄aclet-i ilzām: [1] Utanmanın suskunluğuna boyun eğen.

Māhir-i 'ilm-i ğam u hūzn benem bu tımār / **Ser-fürü-dāšte-i h̄aclet-i ilzāmumdur** (FKD, K.12, B.9).

ser-fürü it-: [1] Baş eğmek.

Ço zāhidüñ de ayağına **ser-fürü itsün** / Çadīmī secdeye mu^tāddur cebīn-i sebū (FKD, G.247, B.7).

ser-fitne: [1] Kötülüklerin başı, kaynağı || sevgilinin saçı.

Ser-fitnedür ol kākül-i fettānı bilür dil / Hem-kār idügin ıurra-i ıarrārı ne bilsün (FKD, K.4, B.21).

ser-germ: [3] Aşk ile yanmış (TULUM, s.1576).

Fehīm tābiş-i h̄'āhişle olmazam **ser-germ** / Ki āb-ı rüy-ı dile iltimās āteşdür (FKD, G.108, B.7).

Tāb-ı mülden rüy-ı hūn-rizüñ görüp **ser-germüñem** / Şem'a pervāne olurum āb u tābuñ görmesem (FKD, G.210, B.3).

Süzüşi-i mihr ile olup **ser-germ** / Her seher yanmada 'imāme-i şubh (FKD, G.32, B.4).

ser-germ ol-: [1] İçip sarhoş olmak.

Nigāh it nergis ile lāye **ser-germ olup** gūyā / İki dil-ber şunar birbirine peymāne gülşende (FKD, G.260, B.4).

ser-germ-i lāf: [1] Konuşmanın harareti.

Ğirre-mest-i luţfuñam **ser-germ-i lāf** olsam n'ola / Gerçi merdān-ı hüner bu kārı itmez irtikāb (FKD, K.5, B.53).

ser-germ-i niyāz: [1] Yalvarma sarhoşu.

Dil-berān çeşm-i siyeh-pūşına **ser-germ-i niyāz** / Eylemiş secde-berān bütleri bir kāfirdür (FKD, G.107, B.3).

ser-germ-i seyr-i gülşen-i hūsn-i dil: [1] Gönlün güzel bahçesini dolaşma isteği.

Ser-germ-i seyr-i gülşen-i hūsn-i dilem k'olur / Bir berg-i zerd mihr-i giyāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.3).

ser-geşte: [1] Perişan.

Zerreves **ser-geştesiyim** bir şehūñ k'itse hiçāb / Māhdan eyler niķābın sāyebānın āfitāb (FKD, Diğer 1, B.1).

ser-geştegān-ı bī-ser: [1] Akılsızca başı dönmüşler.

Ne bezm-i bāde ne ruḥ-ı sāde ne geşt-i bāğ / **Ser-geştegān-ı bī-ser** ü sāmān-ı gurbetüz (FKD, G.132, B.6).

ser-geşte-i hūşīd-i ruḥsār: [1] Sevgilinin yanağının parlaklığından başı dönmüş.

Görüp ben zerresin **ser-geşte-i hūşīd-i ruḥsārı** / O bī-mihrüm Fehīmā bu dil-i nā-çize raḥm itdi (FKD, G.282, B.5).

ser-ḥadd-i imkān: [1] Olanakların sınırı.

Cihān 'adlūnde ṭoldı ḥavf yokdur ceşy-i āfetden / Ebed-memnū' 'aded gelmez fiten **ser-ḥadd-i imkāna** (FKD, K.7, B.38).

ser-ḥalka-i mestān: [2] Kendinden geçenlerin lideri.

Bağ Fehīm'e der-i feyzi nice meftūḥ itdi / Künc-i mey-ḥānede **ser-ḥalka-i mestān** olarak (FKD, K.16, B.17).

Cünün-ı ʿaşk u mestî-i mey-i zencîrdür gerdün / Harâbât içre ben **ser-ḥalka-i mestānuḥam** sākî (FKD, G.283, B.7).

ser-ḥoş: [2] Sarhoş, keyifli, akli başından gitmiş.

Şāhid-i ḡamzesini **ser-ḥoş** u raqş-āver ider / Naḡme-i ʿiṣveye çeşmi ki ser-āḡāz eyler (FKD, G.58, B.3).

Gerçi ben **ser-ḥoşı** ʿaşkuñla şarāb itmez idüñ / Āteş-i cevr ile baḡrumda kebāb itmez idüñ (FKD, Terkeb-bend 3, B.16).

ser-ḥoş ol-: [1] Kendinden geçmek, akli başından gitmek; açılmak.

Cüş eyleyicek şarāb-ı vaḥdet / **Oldı** meh ü mihr aña **ser-ḥoş** (FKD, Terkeb-bend 2, B.64).

ser-ḥoş-ı bāde-i maḥabbet: [1] Aşk şarabının sarhoşu.

Dil **ser-ḥoş-ı bāde-i maḥabbet** / Ya eylesün mi fāş rāzı (FKD, Terkeb-bend 2, B.17).

ser-ḥoş-ı fenā: [1] Yokluk sarhoşu.

Tāb-ı dilden cüş idince ʿaşk-ı şūr-engîzümüz / **Oldı ser-ḥoş-ı fenā** cümle vücūd-āmîzümüz (FKD, G.130, B.1).

ser-i ʿaşk: [1] Aşkın başı.

Bir şāhsüvāra şayddur dil / İtmiş **ser-i ʿaşkı** bend-i fitrāk (FKD, Terci-bend 1, B.57).

ser-i dār: [1] Daraḡacındaki baş.

Zebān-ı ḥāmuşi-i rāz-ı ʿaşk ile Manşūr / Beyān ider **ser-i dār** üzre dāstānumuzı (FKD, G.280, B.4).

ser-i engüşt-i tîr: [1] Okun parmak ucu.

Ser-i engüşt-i tîri nuşratını / Hün-i aʿdā ile ḥisāb itdüm (FKD, K.2, B.38).

ser-i gül: [1] Gülün başı.

Bülbül nice bir bî-hüde mestî **ser-i güldü** / Var ḥüşe gibi ḡüşe-ḡüzîn tāk-nişîn ol (FKD, G.190, B.4).

ser-i kūy: [2] Sokak başı.

Bir şehüñ dil **ser-i küyında** muķīm oldı yine / Menzil-i ʿaşqdan erbāb-ı belā dūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.13).

Hālūñ görüp eyler saña ol şāhuñ teraħħum / Bī-çāre Fehīmā **ser-i küyını** penāh it (FKD, G.23, B.7).

ser-i mātem-zede-i ħāk-efgen: [1] Toprağa bulanmış kederlilerin lideri.

Giryān giryān Fehīm o deñlü ğamdan / Oldum **ser-i mātem-zede-i ħāk-efgen** (FKD, Rübai 47, B.1).

ser-i Mecnūn: [1] Mecnun'un başı.

Ser-i Mecnūn'da tāb-ı sūz-ı dilden / Sipendāsā iderdi āşiyān raķş (FKD, G.145, B.7).

ser-i reh: [1] Yolun başı.

Luţf iderdüñ ğazab-ālūde ħitāb itmez idüñ / Beni gördükçe **ser-i rehde** şitāb itmez idüñ (FKD, Terkib-bend 3, B.19).

ser-i şüfte-ħāl: [1] Delirmiş baş.

Dāğlar pes bu **ser-i şüfte-ħāl** üstine gül / Cevrdür bülbüle kim ħona sifāl üstine gül (FKD, G.196, B.1).

ser-i zülf: [1] Saç ucu.

Baħr-ı sīm-āb-ı cünūn oldı **ser-i zülfinde** dil / Raʿşe der-zencīr-i mevc-i ıztırābumdur benüm (FKD, G.223, B.5).

seri pür-şür kıı-: [1] Kafa bulandırmak.

Şimdi **kııduñ serimi** re'y-i seferle **pür-şür** / Hecr-i ebrūsı ile ķāmetümi nūn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.4).

serin verdigiçün: [1] Başını verdiği, canını sevgilinin uğruna feda ettiği sebebiyle.

Ser ver ki serin verdigiçün şemʿ-i külehdār / Maħbūs-ı ser-ā-perde-i fānūs degüldür (FKD, G.102, B.5).

seriş: [1] Onun başı.

Ez-Fehīm u ṭālīʿ-i ū dāğ dāğem kerd reşķ / Şüd **seriş** nāķūs-ı deyr men Müslümānem henüz (FKD, G.295, B.7).

ser-kāfile-i ʿālem-i ʿulvī: [1] Yüce dünyanın baş kafilesi.

Ser-kāfile-i ʿālem-i ʿulvī dilümüzdür / Hākister-i eflāke eṣer menzilümüzdür (FKD, G.109, B.1).

ser-keṣ: [1] Dik kafalı, inatçı (güzel).

Gördükçe beni olur o mehveṣ āteṣ / Bi'ṭ-ṭab^c olur zālīm ü **ser-keṣ** āteṣ (FKD, Rübai 22, B.1).

ser-leṣker-i ḡamze: [1] Yan bakışın komutanı.

Fermān-ber-i ḡamzesi kiriṣme / **Ser-leṣker-i ḡamze** ol nigehtür (FKD, G.95, B.3).

ser-leṣker-i ḡubān-ı cihān: [1] Dünya güzellerinin komutanı.

Ser-leṣker-i ḡubān-ı cihānsın yine ey māh / Hūrṣīdi nihān it yūri gerd-i siyehūñle (FKD, G.265, B.2).

ser-leṣker-i iḡlīm-i belā: [1] Felaket ülkesinin komutanı.

Çeṣmidür o **ser-leṣker-i iḡlīm-i belā** kim / Olmuş müje vü ḡamzesi pūr-fitne sipāhı (FKD, G.276, B.2).

ser-levḡ-i dil: [1] Gönlün ilk sayfası.

Zülf ü ebrūñı idüp cīm ile nūna teṣbīh / Yazdı **ser-levḡ-i dile** menḡabe-pīrā-yı cünūn (FKD, G.243, B.5).

ser-māyegān: [1] Zenginler, mal sahipleri.

Eylesün deryūze ṭab^cumdan tenük **ser-māyegān** / Şimdi iḡlīm-i maʿāñide benem ṣahīb-niṣāb (FKD, K.5, B.57).

ser-māye-i düzaḡ: [1] Cehennem zenginliği.

Bāzār-ı behiṣt içre ben ol ṣuʿle-metāʿam / Kim rūy-ı dükkāndur baña **ser-māye-i düzaḡ** (FKD, G.35, B.4).

ser-māye-i ḡayret-i ḡakīm: [1] Akıllının şaşkınlık zenginliği.

Āyñe-i ḡüsn-i lā-yezāl'em / **Ser-māye-i ḡayret-i ḡakīm** (FKD, Terci-bend 1, B.133).

ser-māye-i ḡüsn: [1] Güzelliğin serveti.

Ey mäh kalur destgeh-i mihr mu‘aṭṭal / İmdād-ı ziyā itmese **ser-māye-i hüsniñ** (FKD, G.181, B.4).

ser-māye-i şafā-yı dil: [1] Gönül eğlencesinin zenginliği.

Ser-māye-i şafā-yı dili eyledük telef / Taşşıl-i sâz-māye-i hirmân-ı gurbetüz (FKD, G.132, B.8).

ser-menzil-i maḳşūd: [1] Arzu edilen şey, ulaşılmak istenen yer || sevgili, sevgili makâmı.

Ḥayf kim irmedi **ser-menzil-i maḳşūdına** ḥayf / Qaldı güm-râh gönül teb-zede püyân olarak (FKD, K.16, B.12).

ser-mest: [3] Sarhoş, kendinden geçme.

Ne ol bî-raḥm **ser-mest** ü ne çeşm-i bî-emândandır / Helâk olmam benüm cürm-i dil-i bî-bâkdendür hep (FKD, G.17, B.2).

Gör kuvvet-i feyz-i meyi destâr-şikeste / **Ser-mest** turup ḥamle-i şaff-ı ‘ases eyler (FKD, G.57, B.2).

‘Ālem-i maḥşerde de **ser-mest** ü bî-pervā olan / Ya Fehîm-i bî-edeb ya ḡamze-i bî-bâkdür (FKD, G.99, B.5).

ser-mest-i mey-i ‘aşk-ı ilâhî: [1] İlahi aşk şarabının sarhoşu.

Şöyle **ser-mest-i mey-i ‘aşk-ı ilâhî** olsaḳ / Ki ne dîdâr u ne ḥür u ne behiştin görsek (FKD, G.172, B.2).

ser-mest-i mey-i ‘işve: [1] Naz şarabının sarhoşu || Sevgilinin yaptıkları nedeniyle âşğın kendinden geçmesi.

Oldı çün nâz ile ol şūḥ-ı cihānum cilveger / Çeşmi **ser-mest-i mey-i ‘işve** kirişme pür-ḥaṭar (FKD, Diğer 1, B.25).

ser-mest-i şarâb-ı bî-ḥumâr: [1] Sarhoş etmeyen şarabın sarhoşu.

Mest-i mey-i feyz olan Fehîm’em / **Ser-mest-i şarâb-ı bî-ḥumâram** (FKD, Terki-bend 2, B.76).

ser-pā bürehne: [1] Başı açık, ayağı çıplak.

‘Āşıkân **ser-pā bürehne** cem‘ olur olsa eger / Rāyet-efrâz-ı kıyâmet ḳadd-i bālâ-yı laṭîf (FKD, G.157, B.6).

ser-püş: [1] Baş örtüsü, başlık.

Laht-ı dil ü päre-i cigerdür / Dîk-i mey-i aşk-ı yâra **ser-püş** (FKD, Terki-bend 2, B.63).

serrâc: [1] Eyerci (TULUM, s.1578).

Serrâce derler estere yine şâ'ir al / Zîrâ yok akça deyü ederler zarâfeti (FKD, Terki-bend 1, B.22).

ser-safha-i defter-i şehâdet: [1] Şehitlik defterinin baş sayfası.

Haydar o gâzanfer-i şehâdet / **Ser-safha-i defter-i şehâdet** (FKD, Terki-bend 1, B.144).

sersâm: [1] Delilik, şarabın vermiş olduğu sarhoşluk nedeniyle hareketlenme (TULUM, s.1578).

Fikr-i zülfümle humâr-ı leb-i mey-günüm ile / Nice demdür ki dil-âşüfte vü **sersâmundur** (FKD, K.12, B.19).

sersâm-ı cibillî: [2] Doğuştan sarhoş.

Pür-zahm ise başum beni 'ayb eyleme bî-derd / **Sersâm-ı cibillî** der ü dîvârı ne bilsün (FKD, K.4, B.2).

ser-şikeste: [1] Kenarı kırılmış.

Sâde-çalb ol kim yine bî-reng ü naqs-ı feyz ider / **Ser-şikeste** päre-i mir'at-ı kalb-i sâdeden (FKD, G.234, B.4).

ser-sipeh: [1] Baş asker.

Fermân-dih-i gamze tâ o şehdür / Dil ceş-i kazâyâ **ser-sipehdür** (FKD, G.95, B.1).

ser-tâ-be-ka-dem: [4] Baştan ayağa kadar.

İtdi eşer-i hüsnî 'üryân beni mihrâsâ / **Ser-tâ-be-ka-dem** cânâm cân pîreheni n'eyler (FKD, G.56, B.3).

Ser-tâ-be-ka-dem dîde olur görmege yâri / Âyîne-i küstâh-ı nazardan gilemendüz (FKD, G.123, B.4).

Ser-tâ-be-ka-dem aşk u dilem lîk Fehîmâ / Bir dil-ber-i 'âşık-küş ü âşübgerüm yok (FKD, G.166, B.7).

Manşūr-ı Ene'l-Ḥaḫḫ-zen-i vādī-i Kelīm'em / **Ser-tā-be-ḫadem** nūr-ı Ḥudā nārı ne bilsün (FKD, K.4, B.3).

ser-tā-pā: [1] Baştan ayağa.

İder evvel ḫademde cismini fersüde **ser-tā-pā** / Muğeylāndan olur mı 'āşık-ı āvāre āzürde (FKD, G.261, B.3).

ser-tā-ser: [2] Baştan başa.

Sensin ol kim maḫzar-ı cūduñ olaldan mihr ü meh / Dehre **ser-tā-ser** olurlar sofrā-güster rüz u şeb (FKD, K.1, B.28).

Zevḫ-ı nāzından niyāz oldı zebānum **ser-te-ser** / Ben niyāz itsem o nāz eyler şanurdum bī-ḫaber (FKD, Diğer 1, B.26).

ser-zede: Baş göstermek, uç vermek.

Kemterīn beyzası mihr idi hümā-yı ḫüsnüñ / Olmadın **ser-zede** toḫm-ı şecer-i Ṭūr henüz (FKD, G.120, B.4).

Şüd dilem cem'iyet-i maḫz-ı perīşānem henüz / Za'ferānem **ser-zede** çāk-i girībānem henüz (FKD, G.295, B.1).

ser-zede ol-: [1] Düşmek (TULUM, s.1579).

Benem ol ḡonca-i himmet ki **oldum ser-zede** ḫayfā / Mişāl-i aḫker-i külḫan gülistān-ı rezāletden (FKD, K.15, B.3).

serv: [5] Servi || Sevgilinin uzun boyu.

Mū-miyānın ḫoçup öpdüm leb-i la'l-i yāri / Boyu **servüm** yüzi gül ḡonca-dehānum diyerek (FKD, G.170, B.4).

Giryeyle idüp cüyveş ol **servi** der-āğüş / Pāyına düşüp güşe-i dāmāna şarılsam (FKD, G.198, B.2).

Şererveş tıfl iken ol **servüm** oldı şu'le-i ser-keş / Belī lā-büd olur ḫāşıl nihālān dāneden soñra (FKD, G.253, B.7).

Berg-i gül üzre sünbülün dām ide ger Fehīm o **serv** / Gerden-i bülbülü be-ṭavḫ eyleye mişl-i fāḫte (FKD, G.271, B.6).

Ey **serv** n'ola pest ise hürşîd-i kıyâmet / Besdür ki bülend oldu senüñ pāye-i hüsñüñ (FKD, G.181, B.6).

serv-i şule-bār: [1] Ateş saçan, etrafındaki âşıkları yandırıp kül eden uzun boylu sevgili. || Allah'ın tecellisiyle yanan ağaç.

O **serv-i şule-bār** ben nihāl-i Tūr'a beñzetdüm / Ki âteşler ola pîçide hep evrāk u ağsāna (FKD, K.7, B.29).

serv-kaç: [1] Servi boylu.

Yüri görsün ki kıyâmet nic'olur **serv-kađüñ** / Her taraf şad 'ālem-i fitne hırāmān olsun (FKD, G.244, B.4).

server: [1] Bir topluluğun en ileri geleni, başkan, reis.

Sāl-i 'azm-i ceng ü fethe didiler tārīh için / Cebr ile Bağdād'ı aldı ehl-i Rüm'üñ **serveri** (FKD, Kıt'a 9, B.10).

serir: [1] Taht.

Oldı küre-i arza **serir** sevdām / Deryā-yı muhīta döndi saḥ-ı dāmen (FKD, Rübai 47, B.2).

sev-: [13] Âşık olmak, sevmek, ilgi göstermek.

, Olmuşam bir şüh-ṭab'ı **sevmede** sâbit-kağem / Ey Fehīm el-ḥaḥḥ suḥanver dil-rübādan kim kaçar (FKD, G.46, B.7).

Bü'l-'aceb-eṭvār bir dil-dārı **sevdüm** dehrde / Hem tevāzu'kār hem maḥcüb-dil hem ḥod-pesend (FKD, G.42, B.3).

Sevdüğüm bir dil-ber-i ḥod-bīn-i şeh-r-āşūbdur / Kendinüñ metfün-ı dīdārıdur özge ḥūbdur (FKD, G.69, B.1).

Bī-naẓir oldu Fehīm'üñ sözi kim **sevdüğü** şüh / Hem ḥayā-perver ü hem dil-ber ü hem şā'irdür (FKD, G.107, B.5).

Şāfam āyīne-şifat naḥş u nigārı **sevemem** / Sāde-levḥem baña başdan başa ān olsa güzel (FKD, G.184, B.4).

Bir emirī-siret-i gülgünü **sevdüm** gül gibi / Ben Fehīm'em mā'il-i Āl-i Muḥammed'dür gönül (FKD, G.194, B.8).

Bu gūne dil-ber-i hūn-rīz ü şūh-ṭab‘dilīri / Benüm gibi **seven** üftādeler tebāh gerekdür (FKD, G.100, B.10).

Muğbeçe **sevdüñ** Fehīm aqlama dīnüm deyü / Cānunu da almamış hayf ki az eylemiş (FKD, G.142, B.5).

Şarāb iç tāze dil-ber **sev** cihānda herçi bād-ā-bād / Fehīm inşāf besdür bes ferāgat kıl şikāyetden (FKD, K.15, B.49).

Sevüp bir fitne-i āhīr-zamānı cān-niṣār ol kim / Nişān vere cemāl-i ḳadri hūrşīd-i ḳiyāmetden (FKD, K.15, B.46).

Bir özge perīyi **sevdi** dīvāne Fehīm / Kim ‘āşık-ı mecnūnını ma‘ḳül ister (FKD, Rūbai 19, B.2).

Bir Leylī’nünñ oldı cān u dil Mecnūn’ı / Kim oldı o şūhı **sevmeyen** hem mecnūn (FKD, Rūbai 48, B.2).

Bir āfet-i şulh-şūhı **sevdüm** / Kim cengde ḡamzesi meşeldür (FKD, Terci-bend 1, B.85).

sevāb: [1] Allah’ın yapılmasını istediği emirler.

‘Afv-i luṭfuñdan ḡünāhın cürmünü eyler recā / Āsitānuñda **sevābın** ḳaşd ider şaḡş-ı sevāb (FKD, K.5, B.47).

sevād: [1] Siyah, kara.

Rüy-ı dehri itdi ḡülgün-püş sefid-i āb-ı tīḡ / Reşk-i reng-i ‘ārız-ı hūbān oldı ol **sevād** (FKD, Kıt'a 8, B.11).

sevād-ı eş‘ār: [1] Şiirlerin mürekkebi

Oldı zīrā **sevād-ı eş‘arum** / Dīdeme sürme-i Süleymānī (FKD, K.17, B.52).

sevād-ı Mısr: [1] Mısır’ın karartıları.

Çeşmüme ḡāhī hayāl-i Rüm eder şöyle hücüm / Kim **sevād-ı Mısr** ḡüyā noḡta-i mevḡum olur (FKD, G.82, B.3).

sevād: [6] Heves, arzu, şiddetli eğilim || Aşk.

Ziyāde eyledi **sevdāmı** fikr-i kākül-i yār / Güsiste-bend iderüm olsa ejdehā zencīr (FKD, G.65, B.3).

Oldı küre-i arza serīr **sevdām** / Deryā-yı muḡḡāta döndi saḡḡ-ı dāmen (FKD, Rūbai 47, B.2).

Ḳurbān-ı ser-i nigāhuñ āşüb / Dil-beste-i zülfüñ oldı **sevdā** (FKD, Terkib-bend 2, B.4).

Zülfüñ itdi dilümi silsile-cünbān-ı cünün / Āhırü'l-emr bu **sevdā** ile oldum mecnün (FKD, Terkib-bend 3, B.7).

Āh idersem n'ola **sevdāñ** ile ٲolmuş göñlüm / Ḥaberüñ yok ki senüñ 'āşıkuñ olmuş göñlüm (FKD, Terkib-bend 3, B.5).

Dīn ü mezheb hep **sevdā** ile elden gitdi / Bir daḥı dil heves-i ٲurra-i kākül mi ider (FKD, G.51, B.4).

sevdāger-i kālā-yı dil: [1] Gönül kumaşının sevdalısı.

Ġamzeñ yine **sevdāger-i kālā-yı dil** olsun / Ārāyiş-i dükkān-ı  azā vü  ader eyle (FKD, G.267, B.6).

sevdāger-i  urra-i bütān: [1] Put gibi güzellerin alın saçlarının sevdalısı.

Sevdāger-i  urra-i bütānuz / Bāzār-ı belāda dil-fürüşuz (FKD, G.122, B.6).

sevdā-yı cünün: [1] Aşık kaynaklı delilik.

'Aqluma itdi şebihün yine **sevdā-yı cünün** /  utdı mülk-i ħiredi sūriş-i ğavġā-yı cünün (FKD, G.243, B.1).

sevdā-yı dil-efġān: [1] Gönül inleyen aşık.

Ne **sevdā-yı dil-efġān** bī-maḥal-dād-ı Ḥudā'dur bu / Bu miḥnetler kişiyeye gelmez illā şā'iriyyetden (FKD, K.15, B.27).

sevdā-yı ġam-ı zülf: [1] Sevgilinin saçının üzütsünün karanlığı, derinliġi.

Sevdā-yı ġam-ı zülf ü cünün itdi ser-ā-pā / Bī-çāre dili gör yine ferzānelüg eyler (FKD, G.54, B.2).

sevdā-yı maḥabbet: [1] Aşırı sevgi || Aşık.

Pür-derd-i serem gerçi **sevdā-yı maḥabbetle** / Başum yine ḥoş ammā ğavġā-yı maḥabbetle (FKD, G.266, B.1).

seven: [1] Aşık.

Bir nīm-nigāh itsem öldürmege eyler sa'y / Ol kāfir-i bī-rahmum yā Rab **seveni** n'eyler (FKD, G.56, B.10).

sevgend-ḡ'ārān-ı cān-ı āteş: [1] Ateşin ruhuna yemin edenler.

Aşlum şoran ehl-i 'aşk-ı cān-süz / **Sevgend-ḡ'ārān-ı cān-ı āteş** (FKD, Terci-bend 1, B.70).

seyf-i yedullāh: [1] Allah'ın elinin kılıcı.

Āferīn **seyf-i yedullāh** kim neheng-i tīgüñe / Eyledüñ gird-āb-ı baḡr-ı ḡün-ı a'dādan kırāb (FKD, K.5, B.44).

seyl: [1] Sel || Gözyaşı.

Meger oldı pāy-ı yāra gözümün revāne **seyli** / Ki o naḡl-i 'işve-bāzuñ dil-i zāra var meyli (FKD, G.285, B.1).

seyl-āb-ı sirişk: [1] Gözyaşı seli.

Pür-mevc olup dīdeye ḡün-āb-ı sirişküm / Deryāları ḡarḡ eyledi **seyl-āb-ı sirişküm** (FKD, G.220, B.1).

seyl-i āteş-ḡurūş: [1] Ateş coşturan sel. || Mey.

Seyl-i āteş-ḡurūş ya'nī mey / Ḥāne-perdāz-ı hūş ya'nī mey (FKD, G.293, B.1).

seyl-i feraḡ: [1] Rahatlama seli.

Oldı ḡüşāde tāze-i āmed-şüd-i ḡadeḡ / **Seyl-i feraḡla** vādi-i ḡamyāze bestedür (FKD, G.93, B.6).

seyl-i pür-ḡabāb: [1] Kabarcıklarla dolmak.

Geh **seyl-i pür-ḡabāb** gibi 'azm-i rāh idüp / Vādī-neverd-i ḡāne-be-düşān-ı ḡurbetüz (FKD, G.132, B.2).

seyr: [1] İzlemek.

Ne zevḡdur k'ola dil-dār hem-sefer idesin / Sen anı **seyr** ü meşḡül ola temāşāya (FKD, K.8, B.6).

seyr ed-: [1] Takip etmek, izlemek.

Naẓm-ı dehri **seyr edüp** gitdi hezārān zü'l-fünün / Feth olurdu olmasa beyt-i mu'ammāsı
ğalaṭ (FKD, G.149, B.2).

seyr eyle- [10] İzlemek, gözlemlemek.

Mekteb-i gülşende **seyr eyle** gül ile lāleyi / Birbirine iki dil-berdür gülistān gösterür (FKD,
K.10, B.14).

‘Ārıż-ı hūy-rīzini **seyr eyle** tāb-ı mihrden / Görmedüñse çıkdığın gül-berg-i āteşden gül-āb
(FKD, K.5, B.21).

Bedr içre Fehīm olsa hilāl itme ‘aceb / **Seyr eyle** şikāf-ı cüfte-i dil-dārı (FKD, Rübai 55, B.2).

Ne imiş şu‘bede-bāzī-i kazā **seyr eyle** / Ğamzeye teşne geçen ‘āşık-ı ser-bāzına baḳ (FKD,
G.160, B.5).

Ten-i pür-za‘fumuñ büt-hānede **seyr eyledüm** naḳşın / Olurdu rūḥ bir demde ‘ayān u bir
zamān ḡā’ib (FKD, G.19, B.3).

Gel çeşm-i pür-eşkini Fehīm’üñ seyr it / **Seyr eyledüñse** ger şadefde deryā (FKD, Rübai 2,
B.2).

Geh felekde ḡāh zīr-i ḥāḳde **seyr eylerem** / Mihr-i ‘ālem-gerd-i şevḳam başuma āzādeyem
(FKD, G.211, B.5).

Dil-berüñ Mışr içre nā-yāb olduḡın **seyr eylese** / Ehl-i ‘aşḳa ḳaḥṭ-ı Yūsuf vaḳ‘ası ma‘lüm olur
(FKD, G.82, B.4).

Seyr eylesem çemenistān-ı ḥaṭuñ / Dil-teng olurum ḳāfiye-i sebz-miṣāl (FKD, Rübai 35, B.2).

‘Aks-i la‘l-i ruḥını āyīne-i mihr içre / **Eyleyüp seyr** Mesīḥ itdi bu nazmı inşād (FKD, G.38,
B.7).

seyr id-/it- [18] Bakmak, izlemek.

Seyr iden rüy-ı ‘araḳnāk-i ḥayā-perverüñi / Fehm ider baḥr-ı melāḥatda nedür gevher-i nāz
(FKD, G.115, B.5).

Ne mümkün ölmemek dāḡ-ı ḥasedle **seyr iden** zaḥmum / Baña o ḡamze-kārum görmemiş
a‘mā ṭabīb olsa (FKD, G.254, B.4).

Seyr iden keff-i direm-pāşında engüştin şanur / Māhī-i sīm itdi baħr-ı luḫfı pür-mevc ü ħabāb (FKD, K.5, B.33).

Āyīne-i ‘izzetde **seyr iderdi** Ĥaḫḫ’ı / Olmasa eger perde-i çeşmi mānı‘ (FKD, Rübai 27, B.2).

Seyr idüñ o dil-ber-i mümtāzımuñ i‘cāzını / İtmege küşte dirildür ‘āşık-ı ser-bāzını (FKD, Diğeri 1, B.17).

‘Uḫde-i zünnār-ı dām-ı küfr-i zülfin **seyr idüñ** / Zāhidānuñ pāy-beste murğ-ı Īmānın görüñ (FKD, G.182, B.6).

Zaħm-ı dilümde **seyr idüñ** ḫatre-i ħün-ı germümi / Püte-i āteş içre şan oldı şerer güdāħte (FKD, G.271, B.5).

Şerm-i ruħ-ı ālinden güller semene döndi / Reşk ile bünāgüşı **seyr it** semeni n’eyler (FKD, G.56, B.2).

Fünün-ı fitnede çeşmi sipihri eyledi mülzem / Neler neler daħı **seyr it** nev-āğāz-ı ta‘allümdür (FKD, G.104, B.2).

Bismilgeh-i ferzend-i Ĥalīl’i yürı **seyr it** / Gör merħamet-i ‘aşkı ki ḫurbānına ḫıymaz (FKD, G.114, B.4).

Gel çeşm-i pür-eşkini Fehīm’üñ **seyr it** / Seyr eylemedüñse ger şadefde deryā (FKD, Rübai 2, B.2).

Dūd-ı dil-i pür-şerārım **it seyr** / Ey ḫālib-i ergavān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.68).

Şüħ-ı lā‘l-i noḫtasın **seyr itdi** baħr-ı naẓmumuñ / Ĥacletinden döndi mercān rīzeye dürr-i ħoş-āb (FKD, K.5, B.58).

Seyr itdüm dün Fehīm’üñ ḫarz-ı siħr-i şı‘rini / Böyle ḫalursa eger mu‘ciz-ḫırāz-ı dehr olur (FKD, G.85, B.5).

Şehr-i mesti vü cünün-ı ‘aşkı **seyr itdüm** Fehīm / Bir ‘aded āşüfte-destār u dimāğ-āşüfte yok (FKD, G.165, B.5).

Seyr itmeyen āşüb-ı ḫazā-kār-ı niğāhın / Mecbūr idügin çarħ-ı sitem-kārı ne bilsün (FKD, K.4, B.18).

Cihānı eylese berbād bāri **seyr itsem** / Müdām güş-be-āvāz-ı nefħa-i şüram (FKD, K.14, B.15).

Behiştüñ nuşħasın gelsün mufaşşal bundan **seyr itsün** / Ĥaber virsün bir ādem ravza-i cennetde Rıdvān’a (FKD, K.7, B.24).

seyr kııl-: [2] Seyretmek, bakmak.

Eşer-i pençe-i şîrânemüz oldu Pervîn / **Seyr kııl** ‘âlem-i ‘ulvîde bizüm bîşemüzi (FKD, G.291, B.4).

Seyr kılsañ her behâ’im-ıtab‘-ı ‘âlem hüd-pesend / Pâdişâh-ı ‘âlem olmaz âdem hüd-pesend (FKD, G.42, B.1).

seyr ol-: [1] İzlemek, bakmak.

Ne fitne bir belâ-ender-belâ-yı şehir-i cân u dil / Ki **seyr olmaya** çeşmi rûz-ı mahşer zevk-i gâretten (FKD, K.15, B.47).

seyrân eyle-: [2]

1. İzlemek.

Cihânı ‘aynek-i cāmından **eyledük seyrân** / Eger hâkîkate bakşak Cem’ün nesin gördük (FKD, G.174, B.2).

2. Gezinmek, dolaşmak.

Dilde kurbângâh-ı şehir-i ‘aşkı **seyrân eyledüm** / Ferşi hûn-ı germ ile âğuşte bismil nâ-bedîd (FKD, G.40, B.5).

seyrân it-: [1] Bakmak, seyretmek, temaşa etmek.

İtmege ‘aks-i la‘lüñi **seyrân** / Eyle âyîne âb-ı hayvânı (FKD, K.17, B.92).

seyr-i ‘arız: [1] Sevgilinin yanağını izlemek.

Mümkün degül hayâl ile de **seyr-i ‘arız** / Kim târ u pûd-ı rişte-i cāndan olur niķâb (FKD, K.13, B.8).

seyr-i büstân-ı sa‘âdet: [1] Mutluluğun bahçesini gezinme.

Benem ol tıfl-ı hürşîd-i der-âgûş-ı nuhûset kim / Ğidâ olmuşdı baña **seyr-i büstân-ı sa‘âdetden** (FKD, K.15, B.6).

seyr-i cemâl: [1] Sevgilinin güzelliğine bakma.

Şem‘-i ruhsâruña haţ perde-i müşkîn çekeli / İtmege **seyr-i cemâlün** bulamaz rāh nesīm (FKD, G.214, B.2).

seyr-i çemen: [1] Bahçe gezintisi.

Zülfinde göñül haṭṭ-ı ‘anber-şikeni n’eyler / Murgān-ı kafes-perver **seyr-i çemeni** n’eyler
(FKD, G.56, B.1).

seyr-i gülşen it-: [1] Gül bahçesini gezmek ve onun güzelliğini izlemek.

Āgyār ile **seyr-i gülşen itdūñ** / Cismüm dil-i zāra külḥan itdūñ (FKD, Terkib-bend 2, B.45).

seyr-i gülzār-ı nişāt: [1] Sevinç bahçesinin ferahlaması.

Açılmaz sīnede dil **seyr-i gülzār-ı nişāt** itmez / Bu bāguñ goncası meyl-i nesīm-i inbisāt
itmez (FKD, G.118, B.1).

seyr-i naqş-ı ḥüsn: [1] Güzellik işleminin izlenmesi.

Münderic **seyr-i naqş-ı ḥüsninde** / Ārzū-yı nigāh-ı ḥayrānī (FKD, K.17, B.81).

seyr-i ruḥ: [1] Sevgilinin yanağını izleme.

Ben Fehīm-i ḥasretīyem olmazam vuşlat-ṭaleb / Ṭālib-i nāzam baña **seyr-i ruḥu** maṭlūbdur
(FKD, G.69, B.8).

seyr-i tecellī: [1] Görünenleri izleme.

Nice eyyām idi **seyr-i tecellī** iştiyākıyla / Dönerdi kendi mir’āta ḥabābı çeşm-i ḥayrāna
(FKD, K.7, B.2).

seyr-i tuḥricü’l-ḥayy mine’l-meyyit: [1] Ölüden diriye çıkarmayı izleme (Rûm Suresi 19. ayet).

‘Ayāndur bunda **seyr-i tuḥricü’l-ḥayy mine’l-meyyit** / Nazar kıl ejderhādan zāhir olan āb-ı
ḥayvāna (FKD, K.7, B.10).

seyyid-i ḥübān: [1] Güzelliğin efendisi.

Ol sebzi-i destār o naḥl-i mevzūn / Besdür saña ey **seyyid-i ḥübān** şecere (FKD, Rübai 52,
B.2).

sezā gör-: [1] Münasip, uygun, yaraşır görmek.

Şeh-i İslām’a Ḥudā itdi vezīr-i a‘zam / **Gördi** her vech ile bu devlet-i ‘uzmāya **sezā** (FKD,
Kıt'a 14, B.3).

sezā-yı rütbe-i ‘ulyā: [1] Gökyüzünün yüksek mertebesi.

‘Azīz-i Mışr kıldı pādīŝāh-ı berrü ve’l-bahreyn / Görüp ŝāyeste-i ‘izz ü **sezā-yı rütbe-i ‘ulyā**
(FKD, Kıt'a 15, B.10).

şıhhat: [1] Sağlık, afiyet.

Tabīb-i ‘aŝk didi eyle **ŝıhgate** perhīz / Marīz-i derd-i cününām ğarīb rencūram (FKD, K.14,
B.40).

sırr: [4] Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey.|| Aşk.

ŝikāf-ı dāmen-i Yūsuf’dan olmazdu ‘ayān **sırrı** / Züleyhā’nuñ fięānı sīne-i ŝad-çākdendür
hep (FKD, G.17, B.6).

Dil eylese n’ola Manŝūr-bār **sırrımı** fāŝ / Viŝāl-i dosta çün keŝf-i rāz olur bā‘is (FKD, G.27,
B.2).

Eylemez dil-beri de **sırrına** maħrem ‘aŝıķ / Yine rāz-ı dilini kendüye hem-rāz eyler (FKD,
G.58, B.4).

La‘l-i dūr-pūŝı bir aħterdür iki māhda kim / Cān verüp bilmedi **sırrın** feleküñ İdrīs’i (FKD,
G.289, B.3).

sırr-ı ‘aķl: [1] Aklın gizlisi.

Ķīl ü kāl-i ‘aŝkı hāmūŝ olmayınca bilmedüm / **Sırr-ı ‘aķlı** mest ü medhūŝ olmayınca
bilmedüm (FKD, G.219, B.1).

sırr-ı Beytü’l-ħarem: [1] Kabe'nin gizleri.

Secdegāh-ı dil ü cān eyler idik biz de Fehīm / **Sırr-ı Beytü’l-ħarem** ü rāz-ı küniştin görsek
(FKD, G.172, B.5).

sırr-ı cünün: [1] Delilik gizleri.

Hallāl-ı rümüz-ı ğiredüz līk Fehīmā / Fehm idemezüz **sırr-ı cünün** müşkilümüzdür (FKD,
G.109, B.7).

sırr-ı ğam-ı dil-ber: [1] Sevgilinin verdiği üzüntünün gizlilikleri.

N’eyesün **sırr-ı ğam-ı dil-beri** mestāne Fehīm / Ne kadar eylese mestūr zühūr ister dil (FKD,
G.188, B.5).

sırr-ı Hudā: [1] Allah'ın hikmeti || ilahî sır.

‘Aceb **sırr-ı Hudā’sın** cānum içre müttehid-eczā / Ene'l-ḥaḥ sen disen ey büt ber-dār ider
‘ālem (FKD, G.202, B.5).

sırr-ı kazā: [1] Kader sırrı.

Sen gānze-i dil-dār ile söyleş de Fehīmā / Añlar sözüñi ‘ārif olan **sırr-ı kazādan** (FKD, G.227, B.5).

sırr-ı luṭf: [1] İyiliğin gizliliği.

Ben **sırr-ı luṭf** u ḳahr-ı Hudā’yam gāraḥ budur / Bu Ṭūr’dan ki dilleri hep mesken isterem
(FKD, G.208, B.2).

sırr-ı mübhem: [1] Bilinmez sır.

Kimseler bilmez kemāhī neşve-i keyfiyyetin / Rūḥ-ı insānī gibi bir **sırr-ı mübhemdür** şarāb
(FKD, G.14, B.3).

sırr-ı nūr-ı evvel: [1] İlk yaratılan aydınlığın gizemi. || Hz. Muhammed’in henüz nūr hâlinde iken yaratılmasının hikmeti.

Mihr ü mäh itmezdi **sırr-ı nūr-ı evvelden** zuhūr / Devr-i ‘ahdüñ olmasa eyyāma maşdar rüz
u şeb (FKD, K.1, B.30).

sırr-ı rūḥ: [1] Canın sırrı.

‘Ārifem ‘ārif ki **sırr-ı rūḥı** iz‘ān itmege / Secde-i teslīm-i i‘cāz-ı Mesīḥā eylemem (FKD, G.203, B.2).

sırr-ı temāşā-yı kıyāmet: [1] Kıyameti seyredişin sırları.

Ey ṭurraları sünbül-i şahrā-yı kıyāmet / Ḥaṭṭuñda ‘ayān **sırr-ı temāşā-yı kıyāmet** (FKD, G.21, B.1).

sıḳlet-i seccāde: [1] İbadet sorumluluğu.

Rehne ver esbābı rind ol geçme zāhid bādeden / Ol sebeble hem ḥalāş ol **sıḳlet-i seccādeden**
(FKD, G.234, B.1).

sıḳlet-i ṭa‘ne-i aḡyār: [1] Yabancıların kınamasının elemi.

Nazar-ı lutfuña t̄akat yoğ iken ‘āşıkda / **Siklet-i ta‘ne-i ağıyāra** taħammül mi ider (FKD, G.51, B.3).

şıyām aç-: [1] Oruç açmak.

Dil-ber ü mey zevkıdur ‘ıyd hem **açar şıyām** / Açma bu rāzı Fehīm kevser ile hürdan (FKD, G.231, B.13).

sifāl: [1] Çanak çömlek.

Dāğlar pes bu ser-i şüfte-ħāl üstine gül / Cevrdür bülbüle kim kōna **sifāl** üstine gül (FKD, G.196, B.1).

sifāl-i mäh: [1] Ay'ın kafatası.

Miṣāl-i āyīne-yi āfitāb iken ҡalbüm / **Sifāl-i mäh** gibi şubḥ u şām meksüram (FKD, K.14, B.5).

sifālīn-pāre: [1] Çömlek parçaları.

Mihr ü mehden de olursa ḥāṭır-ı a‘dān ola / Çok **sifālīn-pāre** meksür u mükedder rüz u şeb (FKD, K.1, B.51).

sihr: [7] Cadılık, gözbağcılık, büyücülük.

Nice ben çeşm-i füsün-kārına dil virmeyeyim / **Sihr**i de eyledi meftün nigeḥ-i seḥḥāri (FKD, G.277, B.2).

Fehīm'i la‘l-i pür-efsünü lāl kılmış iken / Ne **sihrdür** vire şüret bu deñlü ma‘nāya (FKD, K.8, B.26).

Қayd itdi **sihr**i zülfi perīşān ḥuṭūṭ ile / Eczā-yı mekr ü fitne-i şīrāz'a bestedür (FKD, G.93, B.4).

Kāküli kim dili bend eylemede mähirdür / Kendüyi **sihr** ile bend itdi ‘aceb sāḥirdür (FKD, G.107, B.1).

Dil bilür gāmze gerek **sihr** ü gerek remz eylesün / Tercemāndur bir iki seḥḥāresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.5).

Kilk-i mu‘ciz-kārı gāhī bir elif etse ‘ayān / ‘Ayn-ı a‘dāya anı **sihr** ile su‘bān gösterür (FKD, K.10, B.20).

Yoḥsa medḥüñ böyle mi eylerdi ol kim kendüsin / **Sihr**e gelse gāḥ Selmān gāḥ Ḥassān gösterür (FKD, K.10, B.39).

sihr eyle-: [1] Büyülemek.

Çeşmüni vaşf eyleyüp **sihr eylemiş** mu'ciz Fehîm / Şekl-i efsûnıyla bir âhû-yı cādûdur demiş
(FKD, G.143, B.5).

sihr it-: [2] Sihir yapmak, büyülemek; kendine aşık etmek, cezbelemek.

Bir **sihr itdi** ser-â-pây Fehîm eşk-i melâl / Bu za'f ile olsam müteharrik çü hilâl (FKD, Rübai
36, B.1).

‘Uşşâka ne **sihr itdügin** efsûn-ı kirişmeñ / Luţf it nigeş-i mu'cize-perdâza tıyurma (FKD,
G.251, B.4).

sihr ü efsûn: [1] Sihir ve büyü.

Her perî-rû eyledi vaşfumda bir mu'ciz-edâ / **Sihr ü efsûn** içre derc olmuş Fehîm efsâneym
(FKD, G.212, B.7).

sihr ü i'câz: [1] Büyülü ve mucizeli.

Sihr ü i'câzı Fehîmâ eylese ta'lîm o çeşm / Sâhîr-i mu'ciz-nümâ bir şâ'ir-i üstâd olur (FKD,
G.80, B.7).

sihr-i bedîhe: [1] Büyü yapmaya başlamak.

Şehrî ile Fehîm idüp i'câz-ı ‘aşkı fâş / **Sihr-i bedîhede** nigeşin mülzem eyledük (FKD, G.173,
B.5).

sihr-i i'câz: [2] Sihrin mucizesi.

İltifât-ı gamze-i mestünle sihr-i i'câz olur / Neşve-i mey çeşmüne gelse nigâh-ı nâz olur
(FKD, G.89, B.1).

Biz ki tarz-ı Rızâ-pesend olduk / **Sihr-i i'câzı** da tırâz idelüm (FKD, G.221, B.5).

sihr-i i'câz-ı Mesîhâ: [1] Hz. İsâ'nın mucizelerinin büyüğü.

Mevc-ḥîz eyler dem-i Rûhü'l-ḳuds her dem Fehîm / **Sihr-i i'câz-ı Mesîhâ'dur** kelâm-ı
pâkümüz (FKD, G.128, B.7).

sihrkâr: [1] Büyücü/büyüleyici kalem.

Ben ‘İsî-i nazm u ḥâme-cādü / Mu'ciz-âşâr u **sihrkâram** (FKD, Terkib-bend 2, B.74).

sihr-pîrâ-bîn: [1] Sihir süsleyeni gören.

N'eyesün dil ol perî-rû itmeyince i'tibâr / **Sihr-pîrâ-bîn** Fehîm şâ'ir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.7).

sihr-sâz: [1] Sihir, büyü yapan.

Teshîre kâdir olamadı ol perî dağı / 'Älemde bir Fehîm gibi **sihr-sâz** hayf (FKD, G.159, B.9).

sihr-şîve: [1] Büyüleyici sözler söyleyen.

Benem ol **sihr-şîve** şâ'ir kim / Hame itdüm zebân-ı şu'bânı (FKD, K.17, B.32).

Sikender: [1] Hızır ile birlikte ab-ı hayatı aradığı rivayet edilen büyük Makedonya kralı İskender.

Hasret-i nezzâre-i mihr-i ruhuñla meh gibi / Cüst ü cü eylerdi zûlmâtı **Sikender** rûz u şeb (FKD, K.1, B.35).

Sikenderveş: [1] İskender gibi.

Sikenderveş kesüp ol seddi tufân şaldı Mısr içre / Cihân Kaydâfaveş garķ oldu lîkin baħr-ı ihsâna (FKD, K.7, B.19).

silsile: [2]

1. Zincir.

Kesilse **silsile** mecnûnuñ olur hâli nâ-merbûť / Dil-i âşüftesin zencîr-bend-i irtibâť itmez (FKD, G.118, B.2).

2. Sevgilinin saçları.

Gördi kim **silsile** zâd-ı harem-i turrâñdur / Oldı biñ cân ile dil 'âşık-ı şeydâ-yı cünûn (FKD, G.243, B.8).

silsile-cünbân-ı cünûn it-: [1] Sevgilinin saçlarının hareketlerinin âşığın aklını başından alması.

Zülfüñ itdi dilümi **silsile-cünbân-ı cünûn** / Âhırü'l-emr bu sevdâ ile oldum mecnûn (FKD, Terkib-bend 3, B.7).

silsile-cünbâni-i şevķ: [1] İstek zincirinin kımlıdanışı.

Ey bād-ı şabâ **silsile-cünbâni-i şevķam** / Zencîr-i ser-i zülf-i dil-âvîze haber vir (FKD, G.67, B.3).

silsile-i turrā: [1] Alın saçlarının zinciri.

Her kāküle şad-pāre gönül şānelüg eyler / Her **silsile-i turraya** dīvānelüg eyler (FKD, G.54, B.1).

silsile-zād-ı harīm-i zūlf-i dırāz: [1] Uzun saçların yakın dostunun soyunun çocuğu.

Dil oldu **silsile-zād-ı harīm-i zūlf-i dırāz** / İderse pāyına rū-māl dā'imā zencīr (FKD, G.65, B.2).

sīm: [1] Gümüş.

Ey **sīm** gibi sīnesi āyīne-i şubḥ / Tā zāhir olunca zer-i gencīne-i şubḥ (FKD, Rübai 9, B.1).

sīm ü zer: [1] Gümüş ve altın.

Ger şabā neşr etse gerd-i kīmiyā-yı cūdını / **Sīm ü zerle** ḥāki çeşm-i ḥalkā yeksān gösterür (FKD, K.10, B.24).

sīm-āb: [6] Cıva.

Derd-i reşk-i ıztırābem kīmiyāyī mī küned / Zer mī bāzem çü zerre der-leb **sīm-āberā** (FKD, G.294, B.4).

Tābumuzdan yanmada sīm-i semen **sīm-āb** olur / Ḥasretī-i sīne-i cānāneyüz nev-rūzdur (FKD, G.78, B.5).

Ḳarār ideydi ger āteşde tā ezel **sīm-āb** / Olurdı sīne-i zaḥmumda merhem āsūde (FKD, G.262, B.4).

Baḳsun ruḥ-ı ḥūy-gerdeñe memnū^c diyen / Āteşde ḳarār eyledügin **sim-ābuñ** (FKD, Rübai 33, B.2).

Āşār-ı māh-ı rūze bilür ide la'lini / Sīmīn-nesīm za'f ide **sīm-āb** ıztırāb (FKD, K.13, B.4).

Cām-ı bilür-ı nāzūki **sīm-āb** ile ṭolup / Bezm-i cihānda kāse-i 'arz şikest olur (FKD, Terki-bend 1, B.37).

sīm-āb-ı cūş: [1] Coşkun cıva.

Şu'le-i ruḥsāruñı **sīm-āb-ı cūş** itdüñ yine / Kim sebep oldu ḥayā-yı ıztırāb-ālūduña (FKD, G.250, B.2).

sīm-efşān ol-: [1] Gümüş saçmak.

Şubhveş destini zāhir kılsa **sīm-efşān olup** / Ol yed-i beyzāya beñzer k'İbn-i 'İmrān gösterür
(FKD, K.10, B.21).

sīmgūn: [1] Gümüş renkli.

Sīmgūn cām içre zerrīn kadehdür her ḥabāb / Rind-i şāfuz sākīn-i mey-ḥāneyüz nev-rūzdur
(FKD, G.78, B.6).

sīm-i semen: [1] Yasemen gümüşü.

Tābumuzdan yanmada **sīm-i semen** sīm-āb olur / Ḥasretī-i sīne-i cānāneyüz nev-rūzdur
(FKD, G.78, B.5).

sīmīn-bütān: [1] Gümüş bedenli güzeller.

La'l-i leb **sīmīn-bütān** itdi ihāṭa çevremi / Şan miyān-ı gencde nā-būd bir virāneyem (FKD,
G.212, B.2).

sīmīn-nesīm: [1] Gümüş rüzgar || Yağmur bulutları.

Āşār-ı māh-ı rūze bilür ide la'lini / **Sīmīn-nesīm** za'f ide sīm-āb ıztırāb (FKD, K.13, B.4).

sīm-siper: [1] Gümüşten korunak.

Eyledi 'aksi anı kulle-i sīmīn-gevher / Tīğden zāhir edüp **sīm-siper** şundi baña (FKD, Kıt'a 7,
B.2).

sīm-ten: [1] Gümüş vücutlu (güzel)

Efsūs kim o **sīm-tenümden** ayırdı çarḥ / Döndüm o şāha kim ola gencīndeden cüdā (FKD,
G.2, B.2).

sinān-ı kilk: [1] Kalem mızrağı.

Ceng-i evvelde bir ednā ṭa'n ile mağlūb edüp / Zahr-ı cānından **sinān-ı kilk** yalman gösterür
(FKD, K.10, B.27).

sīne: [24] Göğüs || Gönül.

İderse şubḥ-şifat çāk **sīnemüz** devrān / 'Aceb midür güher-i mihr kāniyuz cānā (FKD, G.8,
B.3).

Ĥançer urma **s̄neme** ey dil-ber-i nāzük-mizāc / Olmasun z̄ibaḡ-ṭabī'at ĥançer-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B.1).

S̄neñde nihān etme Fehīm āteş-i 'aşḡı / Ĥūrşīdi gör ey māye-dih-i vāye-i düzaḡ (FKD, G.35, B.5).

Fiḡān ile ideyim dāḡ dāḡ **s̄nemi** hep / Ki nev-niyāza olur kār söz ü s̄az lezīz (FKD, G.44, B.3).

Cām be-kef **s̄ine** pür-tef ḡayd-ı 'ālem ber-ṭaraf / Biz Fehīm'üz hem cünün-rindāneyüz nevrūzdur (FKD, G.78, B.7).

Fehīmā **s̄inem** içre özge gülşendür ḡayāl-i ḡüsn / O gülzār içre ṭab'um bülbül-i rengīn-terennümdür (FKD, G.104, B.5).

Açılmaz **s̄inede** dil seyr-i gülzār-ı nişāt itmez / Bu bāḡuñ ḡoncası meyl-i nesīm-i inbisāt itmez (FKD, G.118, B.1).

Mebādā **s̄inesin** çāk eyleye mestāne ĥançerle / Ḳazā çeşmiyle ol şāhuñ anuñcün iḡtilat itmez (FKD, G.118, B.3).

Taḡtḡāh-ı şāh-ı 'aşḡ-ı ḡam-sipehdür **s̄inemüz** / Hıfz için düzd-i ṭarabdan pās-bāndur giryemüz (FKD, G.127, B.3).

Ey ma'nī gibi āb-zen-i sūz-ı Fehīmā / Gel **s̄inemüze** şu'le-feşān çāk-nişīn ol (FKD, G.190, B.5).

S̄inem içre rüz u şeb ḡün-ı cigerle beslerem / Tıfl-ı ḡam perverde-i nāz u na'īmümdür benüm (FKD, G.224, B.4).

Beni rüsvā-yı cihān itdi cünün-ı 'aşḡuñ / Bāri aç **s̄ineñi** cānu daḡı 'uryān olsun (FKD, G.244, B.3).

Ol ḡonca verüp ĥançer-i ḡün-rīzine ruḡşat / **S̄inem** gül-i şad-berg-i gülistān gibi olsa (FKD, G.255, B.4).

Ruḡşat-ı şayd verüp ḡamze-i pür-kīnesine / Ḳondi şāh-bāz-ı müje murḡ-ı dilüñ **s̄inesine** (FKD, G.269, B.1).

Tā-be-key **s̄ineñde** cā itmek cefā vü kīneye / Ḳādir isen 'āşık-ı bī-kīneñi çek s̄ineye (FKD, G.272, B.1).

Rüşen olsa mihr ü mehden de n'ola ol **s̄ine** kim / Cilvegāh ide anı dīn-i Peyember rüz u şeb (FKD, K.1, B.17).

Āteşīn ĥançer-i nigāhından / **S̄inemi** düzaḡ-ı 'azāb itdüm (FKD, K.2, B.18).

Sīnesin ‘arz eyleyüp hūrşīdāsā her seher / Goncalar bülbüllere çāk-ı girībān gösterür (FKD, K.10, B.9).

Gerçi ol dil-āşinā-yı bīgāne-nümā / **Sīnemde** hayālī gibi itdi me’vā (FKD, Rübai 3, B.1).

Pehlūya çeküp bir gece mihr-i ruḥı / **Sīnem** olsa müşābih-i sīne-i şubḥ (FKD, Rübai 9, B.2).

Dāğumda olup mişāl-i ahker dūzaḥ / **Sīnemde** benüm cilveler eyler dūzaḥ (FKD, Rübai 10, B.1).

Sīnefi kīneden ey āyīne-ruḥ şāf eyle / Öleyim mi ele mir’āt alup inşāf eyle (FKD, Terki-bend 3, B.30).

Ey sīm gibi **sīnesi** āyīne-i şubḥ / Tā zāhir olunca zer-i gencīne-i şubḥ (FKD, Rübai 9, B.1).

Sīne gerüp ğamzeden zaḥm niyāz eyleme / Çeşm-i siyeh-mestdür el-ḥazer eyler helāk (FKD, G.169, B.4).

sīne-ber-sīne: [1] Göğüs göğüse.

Sīne-ber-sīne vü leb-ber-leb ü hem-āğūşuz / Ḥasret ile nighet itsün bize ḥasret bu gece (FKD, G.257, B.9).

sīne-çāk it-: [1] İşkence etmek (TULUM, s.1597).

Mihri döndürdüñ yolından māhı **itdüñ sīne-çāk** / Mu‘cizātuñ söylenür kişver-be-kişver rüz u şeb (FKD, K.1, B.31).

sīne-çākān: [1] Azap çekenler (TULUM, s.1597). || Âşıklar.

Geldi mest ü tīğ der-kef **sīne-çākānūñ** yine / Tā-be-dāmān-ı kefin çāk-i girībānın görüñ (FKD, G.182, B.5).

sīne-i ‘arş: [1] Dokuzuncu kat göğün göğsü.

Åh oқıdur tīr ü kemān-ı ‘uşşāk / Tā **sīne-i ‘arşdur** nişān-ı ‘uşşāk (FKD, Rübai 30, B.1).

sīne-i āyīneāsā-yı laṭīf: [1] Güzelliğın ayna gibi göğsü.

Şafveti ol deñlüdür kim görünür ‘aks-i nigāh / Bārekallāh **sīne-i āyīneāsā-yı laṭīf** (FKD, G.157, B.3).

sīne-i āyīne-mişāl: [1] Ayna gibi, gümüş renkte, saf göğüs.

Görinür âbda nîlüfer-i hürşîd gibi / Kosañ ol **sîne-i âyîne-miṣāl** üstine gül (FKD, G.196, B.4)

sîne-i bî-kîne: [2] Kinsiz gönül.

‘Aşķ itdi cānı **sîne-i bî-kîned**en cüdā / Kıldı ğarîbi hâne-i dîrîneden cüdā (FKD, G.2, B.1).

Lālezār itmekdedür rüy-ı zemîni hûn-ı dil / Cilvegāh-ı dāğ olaldan **sîne-i bî-kînemüz** (FKD, G.125, B.3).

sîne-i cān: [2] Gönül.

Ey cādū-yı hûn-rîz yeter **sîne-i cāna** / Müjgānuñı geh nāvek ü geh nîşter eyle (FKD, G.267, B.4).

Tîr-i müjeñe **sîne-i cānum** hedef itme / Bî-raħm hayālūñ daħı tā ki telef itme (FKD, G.268, B.1).

sîne-i ehl-i ‘inād: [1] Düşmanların göğsü.

Rāfîzî’ye girdiler tîr-i kaçā-te’sîr ile / Būse-cāy-ı hañçer oldı **sîne-i ehl-i ‘inād** (FKD, Kıt'a 8, B.8).

sîne-i pür-süz-ı âteş-hîz: [1] Ateşi fazlalaştıran yanıklarla dolu kalp.

Demeñ ki **sîne-i pür-süz-ı âteş-hîze** raħm itdi / İderdi küşte çoqdan hañçer-i hûn-rîze raħm itdi (FKD, G.282, B.1).

sîne-i pür-tāb: [1] Yaraların parlaklığının kendini belli ettiği göğüs.

Her dāğum idüp hem-ser-i hürşîd-i kıyāmet / Kıl **sîne-i pür-tābumı** hem-sāye-i düzaħ (FKD, G.35, B.2).

sîne-i rîş: [1] Gönül yarası.

Havf-ı çeşmiyle **sîne-i rîşüm** / Tîğ-i müjgānına kırāb itdüm (FKD, K.2, B.22).

sîne-i şad-çāk: [3] Yüzlerce parçaya ayrılmış sine.

Şikāf-ı dāmen-i Yūsufdan olmazdu ‘ayān sırrı / Züleyhā’nuñ fiğānı **sîne-i şad-çākdendür** hep (FKD, G.17, B.6).

Ṭurfa şayyād-ı fezā-yı deşt-i miħnetdür gönül / Dām-ı murğ-ı dūd-ı ğam bu **sîne-i şad-çākdür** (FKD, G.99, B.4).

Pertev-i tîğ-i nigâh-ı yâr olmaz cilveger / Ehl-i diller **sîne-i şad-çâki** n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.3).

sîne-i şâf: [2] Temiz kalpli.

Mihr ü kîn **sîne-i şâfında** 'ayân olsa n'ola / Levn-i şey' perde-i billür ile mestür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.15).

Âbda mâh gibi **sîne-i şâfum** verdi / İztirâb ile o meh-pâreye zahmet bu gece (FKD, G.257, B.7).

sîne-i 'uşşâk-ı şeydâ: [1] Çılgın âşıkların göğsü.

Günde biñ düzahı tavâf eyler hârim-i dillerin / Olmasun mı **sîne-i 'uşşâk-ı şeydâ** muztarib (FKD, G.20, B.2).

sîne-i zahm: [1] Yaralı göğsü.

Çarâr ideydi ger âteşde tâ ezel sîm-âb / Olurdu **sîne-i zahmumda** merhem âsüde (FKD, G.262, B.4).

sîneye çek-: [6] Sevgiliyi kucaklamak.

Çekmeyince sîneme mestâne ârâm eylemem / H'âhîş-i vaşluñda küstâham tevaqquf ber-
taraf (FKD, G.155, B.4).

Tâ-be-key sîneñde cā itmek cefâ vü kîneye / Kâdir isen 'âşık-ı bî-kîneñi **çek sîneye** (FKD, G.272, B.1).

Sîneye çekdi beni mişl-i sipend-i âteş / Pîç ü tâbum görüp ol mâye-i şefkat bu gece (FKD, G.257, B.6).

Tîğini **sîneye çekdi** o şehüñ cezb-i cān / Eyledüm kâh-rübâ reşk ile mıknâñisi (FKD, G.289, B.5).

Sîneye çekdüm o meh-pâreyi cānum diyerek / Leblerin emdüm anuñ tütî-lisānum diyerek (FKD, G.170, B.1).

Şu'le de olsa **çeker sîneye** dil ma'sûkın / Göre pervâne olur şuhte nevmîd olmaz (FKD, G.113, B.4).

sîneye gel-: [1] Sevgilinin kucaklanması.

Oldı şer'î-i 'aşkda dil **sīneme gelmek** harām / Ol sebebden her zamān bir dil-bere dil-dādeyem (FKD, G.211, B.2).

sīne-şāf: [1] Gönlü temiz, temiz yürekli.

Her bü'l-heves öñinde gürīzān olup gider / Her **sīne-şāf** yānına efgān idüp gelür (FKD, G.111, B.4).

sīne-şikāf-ı dil-i hūbān: [1] Güzellerin gönül göğsünü yırtan.

Ġamzeñ ki dile **sīne-şikāf-ı dil-i hūbān** / Ġavfindan olur dāmeni tīgün de ħarīde (FKD, G.258, B.3).

sīne-sūz: [2] Yüreği yanan.

Şu'le-i āh-ı dilem hūn-āb-ı çeşm-i 'āşıkām / Girye-rīz ü **sīne-sūzam** āb u tāb-ı maşşerem (FKD, G.207, B.4).

Mihr ü mehle āsumān bir **sīne-sūz** abdāldur / Kim turur pehlū-yı pür-dāğında aħker rūz u şeb (FKD, K.1, B.11).

sīne-zamīr: [1] Gönül.

Mir'āt-ı tecellī olalı **sīne-zamīrüm** / 'Aks-i mey-i dīdār ile peymānelüg eyler (FKD, G.54, B.4).

sipāh: [5] Asker, ordu.

Gördi siyāh-i siper-i kevkebüm Fehīm / Kaçdı libās-ı şeble **sipāhumdan** āfitāb (FKD, G.15, B.7).

Çeşm-i siyāhı oldı sipāh-ı şaf-ı müje / Gerçi **sipāh** olmasa şāha ne i'tibār (FKD, G.45, B.2).

Meyl itme ħaţta ġā'ib olur ħüsnüñ ey perī / Şāh olsa nā-bedīd **sipāha** ne i'tibār (FKD, G.45, B.4).

Tā eyleyeli 'aşk füzün rütbe-i cāhum / Endīşe-i müjgān-ı nigāh oldı **sipāhum** (FKD, G.215, B.1).

Çeşmidür o ser-leşker-i iklīm-i belā kim / Olmuş müje vü ġamzesi pür-fitne **sipāhı** (FKD, G.276, B.2).

sipāh-ı ħaţt: [1] Ayva tüyü askerleri. Sevgilinin ayva tüylerinin askerler gibi sıralanması.

Žuhūr iderse kemīnden **sipāh-ı hıttı** eger / Cihānda kimseye virmez emān zamān āfet (FKD, K.11, B.8).

sipāh-ı ‘işve: [1] Naz ordusu.

Hāzer ey ķudsiyān ol şeh-süvār-ı fitne-engīzüm / **Sipāh-ı ‘işvesin** şaff-ı dile mestāne şalmışdur (FKD, G.75, B.2).

sipāh-ı māh: [1] Ay'ın ordusu.

Āhum ile her gece eyler **sipāh-ı māh** ceng / Berķ-ı āteş-bāddur gūyā ki eyler kāh ceng (FKD, G.168, B.1).

sipāh-ı şaf-ı müje: [1] Kırpik saflarının ordusu.

Çeşm-i siyāhı oldı **sipāh-ı şaf-ı müje** / Gerçi sipāh olmasa şāha ne i‘tibār (FKD, G.45, B.2).

sipeh-endāz-ı ħured: [1] Akıl askerini uzaklaştıran.

Oldı dil cünbüş-i māh-ı nev-i ebrūñı görüp / **Sipeh-endāz-ı ħured** ma‘reke-ārā-yı cünün (FKD, G.243, B.6).

sipeh-i nāz: [1] Cilve ordusu.

Var kıyās it nic’olur mülk-i dil-i ehl-i niyāz / O şeh-i kişver-i ħüsnuñ **sipeh-i nāzına** bak (FKD, G.160, B.2).

sipeh-i tiğ-be-kef: [1] Kılıçları avucunda.

Müjgāñı iki şaf **sipeh-i tiğ-be-kefdür** / Kim birbirine cengde merdāne şunarlar (FKD, G.49, B.4).

sipendāsā: [1] Tütsü tohumu gibi. Sipend, nazar değmemesi için ya da nazar değen kimselerin başı üzerinde gezdirilen ve içinde ateş bulunan kaba atılan bir tür tohumdur. Bu tohumlar ateşte çitirdatikça musallat olan cinlerin dağıldığına inanılır (ONAY, s.419)

Ser-i Mecnūn’da tāb-ı sūz-ı dilden / **Sipendāsā** iderdi āşiyān rakş (FKD, G.145, B.7).

sipend-i āteş-i ‘aşk: [1] Sevda ateşinin tütsü tohumu.

Sipend-i āteş-i ‘aşk olduğun bildi Fehīmā dehr / Ŧuyuldu ‘ālem sūz-ı nihānuñ iztirābuñdan (FKD, G.230, B.5).

siper: [5] Ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey.

Mānend-i hilāl eylerem ol meh **siperin** tīg / Tā nāveküme küh gibi tīg-i siperdür (FKD, G.106, B.6).

Cānumuz tīg-i kaçāya itmeden her dem **siper** / Meşk-i zaḥm-ı gānze-i cānānedür maḫşūdumuz (FKD, G.119, B.2).

Mest-i nigeḥ-i yārüme şunma **siper** ey mihr / Şemşīr-i kaçā yaḡsa felekden ḥazerüm yoḡ (FKD, G.166, B.3).

‘Askerüñdür leşker-i fetḥ ü **siperler** ḥaymesi / Rişte-i cān-ı ‘adūdandur aña yer yer tınāb (FKD, K.5, B.42).

Dem-i vuşlatda dedüm bedrde mānend-i hilāl / Tīg gösterme Fehīm’e **siperüñden** kaç‘a (FKD, Kıt'a 7, B.1).

siper eyle-: [1] Korumak.

Tīg-i nigeḥinden serüñi ḳurtaramazsın / Ey fitnegerüñ dest-i belāyı **siper eyle** (FKD, G.267, B.3).

siper id-: [1] (Korunmak veya gizlenmek için bir şeyi) Siper gibi kullanmak; korumak.

Cürm-baḡşā cirm-i mihr ü māhdan **idüb siper** / ‘Özr ider cürmin diler çarḥ-ı sitemger rüz u şeb (FKD, K.1, B.27).

sipihri: [2] Talih.

Fünün-ı fitnede çeşmi **sipihri** eyledi mülzem / Neler neler daḡı seyr it nev-āḡāz-ı ta‘allümdür (FKD, G.104, B.2).

Ey gānze nedür bu ḥün-feşānī / Yetmez mi idi **sipihri** cellād (FKD, Terkib-bend 2, B.38).

sipihri-i aḡter-i baḡt: [1] Talih yıldızının feleḡi.

İder pertev gedā-yı kevkeb-i ḥāl-i siyāhuñdan / **Sipihri-i aḡter-i baḡtum** anuñçün tīre-encümdür (FKD, G.103, B.3).

sipihri-i dūn: [1] Alçak felek, hain felek.

Ol şaf-gevher-i ḥiredem kim **sipihri-i dūn** / Cehlinden itdi zīver-i gūş-ı cünün beni (FKD, Terkib-bend 1, B.43).

sipihri-i kīne-cū: [1] Kin tutan gökyüzü.

Mihr ü mehle bu pelengî-hû **sipihri kîne-cû** / Bir gâzanferdür gîdâ eyler iki ser rûz u şeb
(FKD, K.1, B.2).

sipihri sifle-perver: [1] Değersizleri koruyan talih.

Sipihri sifle-perver cevrin az eylerse de gâhi / Nişân-ı luţf şanma gâyet-i imsâkendür hep
(FKD, G.17, B.4).

sîr-âb it-: [1] Suyu kandırmak, doyurmak.

Germi-i sûz-ı reşk ile haşmuñ / Lücce-i ʔab'ını **sîr-âb itdüm** (FKD, K.2, B.49).

sirâyet it-: [1] Yayılmak.

Öyle te'sîr-i güdâz **itdi sirâyet** dehre kim / Oldı deryâda yine tekrâr ʔatre dürr-i âb (FKD,
K.5, B.16).

sîr-çeşm ol-: [1] Memnun olmak.

Hırş ile itdüm vücûdum pây-tâ-ser âyîne / **Sîr-çeşm olmak** için ol pür-cefâyı görmege (FKD,
G.263, B.2).

sîr-çeşm-i mişl-i habâb ol-: [1] Su kabarcığı gibi özgür olmak.

Olmadum sîr-çeşm-i mişl-i habâb / ʔıfl-ı maḥrûm-ı zâd mîr benem (FKD, G.206, B.5).

sîr-hûn-ı ye's: [1] Üzüntü kanına doyurmak.

ʔazâ ne çâre dili **sîr-hûn-ı ye's** itmiş / İdince herkesi perverde-i na'îm-i murâd (FKD, G.39,
B.4).

sirişk: [3] Gözyaşı.

Eylesem ḥasret-i çeşmüñle **sirişküm** rîzân / Pür olur gonca-i nergisle girîbân-ı ʔazâ (FKD,
G.12, B.3).

Her şeb-nemini eyledi bir ʔulzüm-i zehḥâr / Âşüfte olup gonca-i sîr-âbı **sirişküm** (FKD,
G.220, B.4).

Eşer-i 'aķîķi eyler dil-i 'aşîķini hûn-âb / Felek-i cihân-ı 'aşķuñ ki **sirişkidür** Süheylî (FKD,
G.285, B.5).

sirişk-i dîde: [1] Gözyaşı.

Sirişk-i dīdeden mir'āt-ı ıab'um jeng-i ğam ıutdı / Degül sāde yine naış-ı hāyālüm hūsn-i şūretten (FKD, K.15, B.33).

sirişk-i ııfl-ı yetīm: [1] Yetim ıocuğun ğözyaşı.

Sirişk-i ııfl-ı yetīmem ki olmazam maıbūl / Fünūn-ı giryede itsem eger seıāb ile baıı (FKD, G.26, B.2).

sirişt: [1] Huy, yaratılış.

Yok **siriştümde** benüm hāşıyyet-i dūn himmeti / ıarııdan ğāhī hilāli cezb ider heycādeyem (FKD, G.211, B.6).

sirişte: [3] Yoğrulmuş, karııtırılmış.

Olmuş ezeli şu'le-i ıūr ile **sirişte** / Ey şem'ci tecellī-i Hudā māye-i hūsnüñ (FKD, G.181, B.2).

Pervāneyem velīk ziyādan **sirişteyem** / İtdüm ğıdāmı pertev-i nūr-ı sirācdan (FKD, G.228, B.4).

Sirişte neşve-i hikmetle mā vü ıın-i sebū / Mey-i dü-sāle Felāıun-ı Cem-nişin-i sebū (FKD, G.247, B.1).

sırkat it-: [1] ıalmak.

Cümle esbābın **itdiler sırkat** / Bir iki hāne-düzd ğüm-rāhī (FKD, Kıt'a 4, B.4).

sī-rūze: [1] Otuz ğünlük oruı.

Sī-rūze 'ömrüm it aña her yıl fedā Hudā / Tek rūzesin baıııla du'am eyle müstecāb (FKD, K.13, B.17).

sitem: [1] Zulüm, eza, cefa.

Sitem ben hāke hükm-i gerdiş-i eflākdendür hep / Ğalaı didüm ğalaı hāşıyyet-i idrākdendür hep (FKD, G.17, B.1).

sitem et-: [1] Eziyet etmek, zulmetmek.

Sitem etmekte yine kādir iseñ eyle baña / 'Aşııam 'asııam ey şūı-ı cefākār saña (FKD, Terkeb-bend 3, B.25).

sitemger: [2] Zulmeden, haksızlık eden; zalim.

Müjde teşrîf-i şehâdet on sekiz biñ âlem / Geldi yektâ ol **sitemger** şulh-düşmen ceng-dost
(FKD, G.24, B.3).

İnşâf inşâf ey **sitemger** / Dâd itmege kendüñ eyle mu'câd (FKD, Terkib-bend 2, B.35).

sitem-i ğamze: [2] Yan bakışın eziyeti.

Fıkr it **sitem-i ğamze** ile hâlini cānuñ / Kim hâne-i cellâd-ı kazâ ola penâhum (FKD, G.215,
B.2).

Sitem-i ğamze yeter çeşm-i cefâ-kâr nedür / Mübtelâña nedür ey şüh bu eṭvâr nedür (FKD,
Terkib-bend 3, B.24).

sitem-i ğamze-i hübân-ı cihân: [1] Dünyanın güzellerinin yan bakışlarının eziyeti.

Sitem-i ğamze-i hübân-ı cihândan her dem / Dehri pür-ğulgüle-i fitne vü şür ister dil (FKD,
G.188, B.4).

sitem-i zülf-i dil-rübâ: [1] Gönül kapan sevgilinin saçının zulmü.

Verür gönül **sitem-i zülf-i dil-rübâya** rızâ / Belî esîr-i muḳayyed verür belâya rızâ (FKD,
G.13, B.1).

sitem-perverd-i dehr: [1] Dünyanın zulümleriyle beslenmiş.

Bir bölük giryân yetîmânuz **sitem-perverd-i dehr** / Çeşm-i deryâ-bârumuzla tev'emândur
giryemüz (FKD, G.127, B.2).

şîr-i zembür hem-âvâze-i ṭanbûr olmaz[1]: Eşek arısı ile tanburun sesi eşit olmaz.

Zıkr-i zühhâd ile bir mi neġamât-ı 'uşşâḳ / **Şîr-i zembür hem-âvâze-i ṭanbûr olmaz** (FKD,
Kıt'a 1, B.5).

siyâh: [1] Kara.

Siyâh-ı kevkeb-i erbâb-ı aşḳı dâġ ide reşki / O deñlü hâl-i siyeh-kâresi **siyâh** gerekdür (FKD,
G.100, B.3).

siyâh ol-: [1] Siyahlaşmak, kararmak.

Her göncası **siyâh olur** aḳker-i âbveş / Her lâle sāyesi gibi ser-cümle dâġ olur (FKD, Terkib-
bend 1, B.3).

siyāh u māʿi: [1] Siyah ve mavi. || Gece ve gündüz.

Ne rifʿatdür ki kabrin mâtemi-i ʿâlem-i ʿaşkuñ / **Siyāh u māʿi** atlasla şeb ü rüz āsumān örter (FKD, G.63, B.3).

siyāh-ı kevkeb-i erbāb-ı ʿaşk: [1] Âşıkların talihlerinin karalığı.

Siyāh-ı kevkeb-i erbāb-ı ʿaşk dāğ ide reşki / O deñlü hāl-i siyeh-kāresi siyāh gerekdür (FKD, G.100, B.3).

siyāh-i siper-i kevkeb: [1] Yıldızın siperinin siyahlığı.

Gördi **siyāh-i siper-i kevkebüm** Fehīm / Kaçdı libās-ı şeble sipāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.7).

siyāh-kāselig: [1] Cimrilik (STEINGASS, s.714).

Siyāh-kāseligin mīzbān-ı çarhuñ gör / Ki kāsē-līs-i segānam egerçi fağfūram (FKD, K.14, B.7).

siyāh-sāzi-i ruhsār-ı mäh: [1] Ayın yanağını siyaha boyama.

Haṭ-ı bütāni anup dūd-ı āh ile her şeb / **Siyāh-sāzi-i ruhsār-ı mähdur** kārüm (FKD, G.216, B.2).

siyeh: [4] Siyah.

Çeşmüñde **siyeh** perde-i hūnīn degüldür / Müsvedde-i mecmūʿa-i esrār-ı füsündür (FKD, G.73, B.5).

Siyeh çeşmüñ hayāliyle olur hāmūş ehl-i ʿaşk / Meger ki mīl-i müjgān sürme-sāy-ı hayret olmışdur (FKD, G.77, B.8).

Siyehdür tār-ı zülfāsā nigāhum / Meger kim merdüm-i çeşm oldı hālūñ (FKD, G.177, B.5).

Pür-ʿuqde iden dile o zülfi / Bed-kāri-i baḥt-ı dil **siyehdür** (FKD, G.95, B.6).

siyeh-çerde: [1] Esmer (TULUM, s.1603).

Şanmañ ki **siyeh-çeredür** ol mäh-ı münīri / Tāb-ı eşer-i şaʿşaʿa-i nūr-ı nigāhum (FKD, G.215, B.6).

siyeh-i hāme-i şubḥ: [1] Sabah kaleminin siyahlığı.

Dūd-ı dildür **siyeh-i hāme-i şubh** / Nice çıksun beyāza nāme-i şubh (FKD, G.32, B.1).

siyeh-i müjgān: [1] Kirpiklerin siyahlığı.

İstemez yāri-i sihri **siyeh-i müjgānı** / Nükte-i çeşmi şikest-i şaf-ı i'cāz eyler (FKD, G.58, B.2).

siyeh-pūş: [1] Matemli.

Kim fitnesiyle eyler mihr ü mehi **siyeh-pūş** / Baht-ı siyāh-ı 'āşık haţţ-ı siyāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.2).

siyeh-rū ol-: [1] Şanssızlık, talihsizlik (STEINGASS, s.714).

Yā Rabb ahterüm ne **siyeh-rū** çerāğ olur / Gülzāra düşse pertevi murğānı zāğ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.1).

siyeh-rūz: [1] Kara günlü (kimse), bedbaht, talihsiz (STEINGASS, s.714).

Ben **siyeh-rūz** ki bu baht ile pervāne olam / Şem'ı hūrşīd ziyā-düşmen olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.4).

siyeh-şu'a: [1] Siyah ışıklı.

Gīsū-yı dil-rübā gibi oldu **siyeh-şu'a** / Sūz-ı duhān-ı ejder-i āhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.5).

şofi: [5] Sûfî || Dinin özünden habersiz, softa (ULUDAĞ, s.321).

Şofi yeter efkār-ı ğam-ı būd u nebūd it / Çurbān-ı dil-ber ol işbāt-ı vücūd it (FKD, G.22, B.1).

Şoĥbetüñden dil mükedder cān gürīzāndur senüñ / Āyīne şāf olsa ey **şofi** şafādan kim kaçar (FKD, G.46, B.6).

Terk-i taqlīd idüp vāşıl-ı Hākķ ol **şofi** / Yoĥsa her düzd ki berdār ola Manşūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.4).

Bize bes hāy u hūy-ı girye-i mest / Sen ey **şofi** esīr-i hūy u hāy ol (FKD, G.191, B.4).

Şürete aldanma **şofi** eyle taqlīd-i Fehīm / Sāde-dil bir 'āşık-ı meşhūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.7).

şofi-i Birciş-nām: [1] Uğursuz sofı.

Şevķuñ ile **şofi-i Birciş-nām** / İtdi şanem-gūy-ı ğazel-ĥān semā' (FKD, K.3, B.13).

şoff-i müzevvir: [1] Yalancı derviş.

Şâf eylemeden âyînesin jeng-i riyâdan / **Şoff-i müzevvir** dem urur vech-i Hudâ'dan (FKD, G.227, B.1).

şoff-i şâfi-nihâd: [1] Saf yaratılışlı sofu.

Şoff-i şâfi-nihâdam târik-i seccâdeyem / 'Ârif-i dil-ber-perestem mest-i cām-ı bādeyem (FKD, G.211, B.1).

şofiyā: [2] Ey sofi.

Derūmı olmasa mir'āt-ı hūsn-i sākī-i 'aşk / Şafā-yı cām-ı meye **şofiyā** nedür bā'is (FKD, G.28, B.2).

İstimā' it n'iydügin sāmān-ı rindi **şofiyā** / Gel Fehīm-i mest-i 'aşk u bī-dil ü üftādeden (FKD, G.234, B.5).

sofra-güster ol-: [1] Sofra sermek || Ziyafet vermek.

Sensin ol kim maẓhar-ı cūduñ olaldan mihr ü meh / Dehre ser-tā-ser **olurlar sofragüster** rüz u şeb (FKD, K.1, B.28).

şoĥbet: [2] Konuşma.

Şoĥbetüñden dil mükedder cān gürizāndur senüñ / Äyîne şâf olsa ey şoff şafādan kim kaçar (FKD, G.46, B.6).

Şem' ü kadeĥ-i mehdür meclis tolaşan ol mihr / Şeb **şoĥbetine** gelmez mihr encümeni n'eyler (FKD, G.56, B.4).

şoĥbet eyle-: [1] Karşılıklı konuşmak.

Çeşmüñ dile şu deñlü ider āşinā nigāh / Gūyā ki birbiriyle ezel **şoĥbet eylemiş** (FKD, G.141, B.4).

şoĥbet-i ma'nā: [1] Konuşmanın anlamı.

Şoĥbet-i ma'nāda olsun mı Fehīmā'ya nazīr / Bir iki bī-hüde-gūy u şir ü inşası ğalaĥ (FKD, G.149, B.5).

şoĥbet-i nā-cins: [1] Cinsi bozuk, ahlaksız sohbet.

Olup āb-ı hayāt-ı meyle rūşen-dil hemān mest ol / Hālās ol **şoĥbet-i nā-cinsden** ya'ni ki zulmetden (FKD, K.15, B.48).

şoĥra: [13] Daha ileri bir zamanda, müteakiben.

Bülbül ki hayātında ĥār ile ola küşte / Ölmiş tütalum **şoĥra** gülden kefeni n'eyler (FKD, G.56, B.6).

Şoĥradan biġāne-ṭavr olma Fehīm-i 'āşıķa / Bī-tekellüf āşinā olur tecāhülден ĥacil (FKD, G.185, B.5).

Ancaķ olur feyz ise kim aça gül-ruĥleri / **Şoĥra** gele bā-ĥuşuş mevsim-i bāĥürden (FKD, G.231, B.2).

Varur zāhid 'ibādetgāhına mey-ĥāneden **şoĥra** / Gelür mestāne başı secdeye ammā neden **şoĥra** (FKD, G.253, B.1).

Benem ol şūĥ-meşreb nuṭķ-ı sākīdür ġidā cāna / Baña lāzım degül şunmaķ meze peymāneden **şoĥra** (FKD, G.253, B.2).

Yürütdi fitnegāh-ı 'aşķ içinde ĥāce-i evvel / Perestār-ı ķazāyı ġamze-i cānāneden **şoĥra** (FKD, G.253, B.3).

Ölürdüm ĥasret-i zencir-i zülfiyle budur ĥavfum / Yetim olur cünün fevt-i dili-i dīvāneden **şoĥra** (FKD, G.253, B.4).

Ķalan ĥākisteridür ehl-i süz-ı māteme mirās / Benüm şem'-i mezārumda yanan pervāneden **şoĥra** (FKD, G.253, B.5).

Dürüg-ālūde 'ahd ile helāk etdi beni āĥir / Olur maġlūb-ı ĥāb elbetde çeşm efsāneden **şoĥra** (FKD, G.253, B.6).

Şererveş tıfl iken ol servüm oldu şu'le-i ser-keş / Belī lā-büd olur ĥāşıl nihālān dāneden **şoĥra** (FKD, G.253, B.7).

Nedür şimdi bu pinhān āşināyi benden olsun dil / O eṭvār-ı ġarib ol cünbiş-i biġāneden **şoĥra** (FKD, G.253, B.8).

Bu bezm-i dehre gelmez bir daĥı mey-nuş-ı feyz-i 'aql / Fehīm-i şā'ir-i mestāne-i ferzāneden **şoĥra** (FKD, G.253, B.9).

Şoĥra itdüm leb-āşinā anı / Ya'ni nūş-ı şarāb-ı nāb itdüm (FKD, K.2, B.10).

şor-: [3] Sormak, araştırmak.

Gör za'fumu koyunumda iken **şordı** rakîbe / N'oldı ki Fehîmâ'ya o nevmîd görünmez (FKD, G.117, B.7).

Aşlum **şoran** ehl-i 'aşk-ı cân-sûz / Sevgend-ĥ'ârân-ı cân-ı âteş (FKD, Terci-bend 1, B.70).

Hîç Fehîm-i 'âķıla ĥâl-i dilinden **şormafıuz** / Öyle bir bed-mest-i meşhûr ile itmez imtizâc (FKD, G.30, B.5).

şoy-: [1] Üzerindeki elbiseleri çıkarmak.

Âĥirü'l-emr **şoyar** çünkü ĳabâ-yı cismin / Şu'le devrinde ĳo pervâneyi dîbâ geysün (FKD, G.246, B.4).

söyle-: [6] Demek, söylemek.

Söylemeñ taḅ^c-ı Fehîm'üñ niydüğün biğâneye / Âşinâyân-ı suĥan ĥüsn-i beyânından bilür (FKD, G.112, B.7).

Çeşm-i ümîd-i tälî'ümi ĥufte itmege / Her demde **söylerem** nice biñ dâstân-ı ye's (FKD, G.136, B.3).

Söyle luḥf it câvidân-ı çeşm-i mu'ciz-güyuña / Şerĥ-i efsün-ı niğâhuñ câna icmâl itmesün (FKD, G.245, B.3).

Ezmîne her zamân bunı **söyler** / Ki zuhûrına intisâb itdüm (FKD, K.2, B.40).

Şimdi ĳurbânuñ olam **söyle** nedür n'oldı sebep / Âşinâ-yı ezeliye bu tecâhül ü ĳazâb (FKD, Terķib-bend 3, B.20).

Gâ'ibde ol perî baña teklîf-i şî'r ider / Tütî ne **söylesün** diye âyîneden cüdâ (FKD, G.2, B.4).

söylen-: [1] Anılmak.

Mihri döndürdüñ yolından mâhı itdüñ sîne-çâķ / Mu'cizātuñ **söylenür** ĳişver-be-ķişver rüz u şeb (FKD, K.1, B.31).

söyleş-: [2] Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.

Bir niğâh-ı bâz pes ĳıldı yine ol pâdişâĥ / Remz ü ĩmâ ile **söyleşmek** olurdu lîķ âĥ (FKD, Diğer 1, B.11).

Sen ĳamze-i dil-dâr ile **söyleş** de Fehîmâ / Añlar sözüñi 'ârif olan sırr-ı ĳazâdan (FKD, G.227, B.5).

söz: [21] Konuşma, ifade.

Rüy-māl itsem dir imiş tūde-i nesrīnūñe / Diñleme şāhum Fehīm'ūñ **sözleri** bī-hūdedür (FKD, G.68, B.7).

Bī-naẓīr oldı Fehīm'ūñ **sözi** kim sevdügi şūḥ / Hem ḥayā-perver ü hem dil-ber ü hem şā'irdür (FKD, G.107, B.5).

Sözlerüm nuşḥa-i i'cāz-ı Kelīm oldı Fehīm / Dürdur nisbet-i sıḥri suḥan-ı pākūmden (FKD, G.236, B.8).

Görüp ḥaşmum Fehīmā **sözlerüm** ḳat'ı nizā' itdi / Olinca böyle olsa dünyede tīg-i zebān keskin (FKD, G.242, B.6).

Gül ü lāleye nesīmem dil-nāfeye şemīmem / Desün ol ki der Fehīm'em **sözi** böyle post-kende (FKD, G.259, B.5).

Āşār-ı tebessümle verüp her **sözüne** cān / Feyz-i dem-i Rūḥü'l-kudüs'e ḥandeler eyle (FKD, G.267, B.7).

Duḥān-ı mürde-çerāğ-ı demüñle ey nāşıḥ / Fehīm'i itdi **sözün** bī-dimāğ yetmez mi (FKD, G.286, B.6).

Redd itse Fehīmā **sözümü** ḥaşm 'aceb mi / Hem-cism-i behāyimdür o eş'arı ne bilsün (FKD, K.4, B.25).

Ey dil yeter **sözdür** güher çoğ olsa olmaz mu'teber / Kimse ḳulağ asmaz eger olsa sözün dürr-i yetīm (FKD, K.6, B.17).

Ey dil yeter sözdür güher çoğ olsa olmaz mu'teber / Kimse ḳulağ asmaz eger olsa **sözün** dürr-i yetīm (FKD, K.6, B.17).

Budur ancağ günāhum rāst-güyem yoğ **sözüm** aşlā / Ḥasūd-ı kec-ḥayāl ü kec-sūḥan kim fehm-i nā-dāna (FKD, K.7, B.60).

O meclis içre benem bir kemīn ğazel-perdāz / Ki **sözde** ṭab'um olur hem-nefes Mesīḥā'ya (FKD, K.8, B.21).

Sözüm kec olsa da ma'zūr tut perīşānem / Ki güç gelür suḥan-ı rāst ehl-i sevdāya (FKD, K.8, B.29).

Lāl olup ḥaşra dek olurdu tepīde cānı / **Sözde** görse leb-i cān-baḥşuñı 'İsā nā-gāh (FKD, K.9, B.8).

Ma‘āza’l-lāh ne **sözdür** bu dehānum hāk ile ʔolsun / Zebānum zaḥm-pür-zaḥm eyleyem dendān-ı gayretten (FKD, K.15, B.41).

Envā‘-ı cevāhir-i suḥanla pürdür / Ger **sözde** girān olsa lisānum ne ‘aceb (FKD, Rübai 4, B.2).

Sen gāmeze-i dil-dār ile söyleş de Fehīmā / Añlar **sözünü** ‘ārif olan sırr-ı ʔazādan (FKD, G.227, B.5).

Sözlerüm cevher-i mazmūn u ḥayāl oldı Fehīm / N’eyleyem ben ḥazef-i tevriye vü tecnīsi (FKD, G.289, B.8).

Eyle du‘āya ibtidā **söz** buldı çün kim intihā / ‘İzziyle olsun dā‘imā müstaḡraḡ-ı nāz u na‘īm (FKD, K.6, B.19).

Ne lāzım eylemek tebyīn-i burhān kim **sözüm** ḥaḡdur / Yeter da‘vāma ḥüccet bu ʔaşıdem her suḡandāna (FKD, K.7, B.57).

Maḡz-ı terzīḡ **sözleri** kiminüñ / Kiminüñ beyti yāve dükkānı (FKD, K.17, B.57).

söz ü sâz: [1] Söz ve çalgı.

Fiḡān ile ideyim dāḡ dāḡ sīnemi hep / Ki nev-niyāza olur kār **söz ü sâz** lezīz (FKD, G.44, B.3).

sözde: [1] Lafta, sözde, sanki.

Olsalar **sözde** cümle Ḥāḡānī / Yine mīrān-ı naḡma mīr benem (FKD, G.206, B.13).

sözü muḡtaşar eyle-: [1] Sözü uzatmamak, kısa kesmek.

Muḡtaşar eyle sözün ey dil çoḡ olmaz mihr ü meh / Fāriḡ ol taḡşīl-i ḡaşıldur mükerrer rüz u şeb (FKD, K.1, B.49).

sözün neticesi: [1] Denilmek istenen.

Fehīm-i pāk-ḡayālem tamām ḡuvvet-i ḡab‘ / **Sözün neticesi** kār-ı suḡanda pür-zūram (FKD, K.14, B.46).

su‘âl: [7] Soru.

Göz ucuyla ‘aşıḡā geh luḡf ider ḡāhī ‘itāb / Bir **su‘āle** yer ʔomaz ol ḡameze-i ḡazır-cevāb (FKD, Diḡer 1, B.4).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luḡ ider gāhī ‘itāb / Bir **su’āle** yer ḳomaz ol ḡamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.8).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luḡ ider gāhī ‘itāb / Bir **su’āle** yer ḳomaz ol ḡamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.12).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luḡ ider gāhī ‘itāb / Bir **su’āle** yer ḳomaz ol ḡamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.16).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luḡ ider gāhī ‘itāb / Bir **su’āle** yer ḳomaz ol ḡamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.20).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luḡ ider gāhī ‘itāb / Bir **su’āle** yer ḳomaz ol ḡamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.24).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luḡ ider gāhī ‘itāb / Bir **su’āle** yer ḳomaz ol ḡamze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğer 1, B.28).

su’āl eyle-: [2] Soru sormak.

Evvel ālüfteñe tā böyle ‘itāb itmez idüñ / Biñ **su’āl eylese** bir tünd cevāb itmez idüñ (FKD, Terkiḳ-bend 3, B.17).

Eyleyem dedüm dil-i güḡ-geṣtemi andan **su’āl** / Levḫ-i rüyüm üzre ḥündan yazdı çeşmüm ‘arz-ı ḥāl (FKD, Diğer 1, B.14).

su’āl id-/it-: [2] Soru sormak.

Üştürān lāḡar-ten ü pür-kef-dehen ḫarlar ḳavī / Ey **su’āl iden** mizāc-ı şeyḫ ü şāb-ı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.10).

Zaḫm-ı şemşīr-i ḳazā-yı ḡamzeden **itsün su’āl** / Ḥaşmum isterse zebān-ı tiḡ-ı ḡab’umdan cevāb (FKD, K.5, B.56).

su’ālāt-ı kıyāmet: [1] Kıyametın soruları.

Muḫtarıbdür lerzişümden ḡab’-ı erbāb-ı behişt / Hem **su’ālāt-ı kıyāmet** hem cevāb-ı maḫşerem (FKD, G.207, B.5).

su’āl-i “elesti birabbiküm”: [1] "Ben sizin Rabbiniz değil miyim" (Araf Suresi, 172) sorusu.

Çün **su’āl-i “Elestü rabbiküm”**e / Bī-muḫābā “Belī” cevāb itdüm (FKD, K.2, B.11).

su’āl-i nāz: [1] İşve soruları.

Ger itse biñ niyâz ile dil bir **su'âl-i nâz** / Ol bî-dimâğ-ı rûze k'odur şimdi mest-i h'âb (FKD, K.13, B.13).

su'âl-i şehîdân-ı çeşm: [1] Gözün şehitlerinin sorusu.

Yeter **su'âl-i şehîdân-ı çeşmüñe** ferdâ / Kazâ-yı haşrda kemter cevâb-ı gamze-i şüh (FKD, G.37, B.3).

su'bân: [1] Büyük yılan || Ejderha.

Kilk-i mu'ciz-kârı gâhî bir elif etse 'ayân / 'Ayn-ı a'dâya anı sihr ile **su'bân** gösterür (FKD, K.10, B.20).

şubh: [3] Sabah.

Ger be-şiküftem hânde neh nîlüfer şubhem / Gül-gonca-i meh bûdem u der-şâm şiküftem (FKD, G.296, B.2).

'Aks-i mihrüñle gülşen-i cânuñ / **Şubhdur** ser-be-ser hıyâbânı (FKD, K.17, B.86).

Gün-be-gün olsun ziyâde 'ömri tâ her **şubh** ide / Mesned-i pîrûze-i çarha şeh-i hâber cülüs (FKD, Kıt'a 10, B.3).

şubh u şâm: [2] Sabah ve akşam. || Daima.

Mihr ü meh devr eyledükçe 'âlemi her **şubh u şâm** / Şad-selâm olsun revân-ı pâküñe her rûz u şeb (FKD, K.1, B.52).

Mişâl-i âyîne-yi âfitâb iken qalbüm / Sifâl-i mâh gibi **şubh u şâm** meksûram (FKD, K.14, B.5).

şubha-i belâ: [1] Sevgilinin saçı || Felaket tespiti.

Subhânallâh subhânallâh / Zülfi mi ya **şubha-i belâdur** (FKD, Terci-bend 1, B.112).

subhânallâh: [4] "Allah'ı her türlü ayıptan, kusurdan tenzih ederim" anlamına gelen ve şaşılana bir durum karşısında söylenen bir dua sözü (YILMAZ, s.615).

Sübhanallâh ne bü'l-'aceb sâhirdür / Hürşîdi şehâb ider şehâbı hürşîd (FKD, Rübai 13, B.2).

Subhânallâh nedür bu kudret / 'Arz eyleye ger hüner teğâfûl (FKD, Terki-bend 2, B.27).

Subhânallâh subhânallâh / Zülfi mi ya şubha-i belâdur (FKD, Terci-bend 1, B.112).

şubh-dem: [2] Sabah vaktinde, sabahleyin.

Şubh-dem eyler iken şavma‘ada cüş u ħurüş / Geldi peymâne-be-kef muğbeçe-i bāde-fürüş (FKD, G.144, B.1).

Eyledi meşşâtelüg te’sîr-i germî-i hevâ / Tırrasın itdi nesîm **şubh-dem** pür-pîç ü tâb (FKD, K.5, B.23).

şubh-ı kıyâmet: [1] Kıyamet sabahı.

Ol lücce-i pür-gevher-i şeb-tâb-ı fenâyuz / Kim **şubh-ı kıyâmet** şadef-i sâhilümüzdür (FKD, G.109, B.2).

şubh-ı mahşer: [2] Mahşer sabahı.

Beni tâ **şubh-ı mahşer** etdi bî-dâr / Şeb-i firkatde efkâr-ı vişâlûñ (FKD, G.177, B.6).

Mihr ü mâh olsaydı ebr-i ħahruña mazhar eger / Dehre göstermezdi yüz tâ **şubh-ı mahşer** rüz u şeb (FKD, K.1, B.33).

şubh-ı mihr-efrüz: [1] Güneşi yakan sabah.

Her ħabâbı oldı güyâ aĥter-i burc-ı țarab / **Şubh-ı mihr-efrüz** u şâm-ı zulmet-i ğamdur şarâb (FKD, G.14, B.6).

şubh-ı țali‘: [1] Parlak talih.

Yâ Rab ne tîre-şeb-nem olur **şubh-ı țali‘üm** / Ol dem ki nür-ı mihr mürebbî-i bāğ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.2).

şubh-şifat: [1] Sabah gibi.

İderse **şubh-şifat** çāk sînemüz devrân / ‘Aceb midür güher-i mihr kâniyuz cânâ (FKD, G.8, B.3).

şubh ile şâm: [1] Sabah ile akşam. || Sevgilinin yanağı ve saçları.

‘Ālem-i ‘aşka düşürdi beni bir şūĥ k’anuñ / Ruĥ u zülf-i siyehi **şubhum ile şâmundur** (FKD, K.12, B.14).

şubhveş: [1] Sabah gibi.

Şubhveş destini zâhir kılsa sîm-efşân olup / Ol yed-i beyzâya beñzer k’İbn-i ‘İmrân gösterür (FKD, K.10, B.21).

süd: [2] Kazanç, fayda, çıkar.

Nesīm-i nev-bahār açar der-i gülzārı ey bülbül / Ne **sūd** ammā ki ‘unf ile gelür bād-ı h̄azān örter (FKD, G.63, B.4).

Bey‘-gāh-ı ‘ālem-i kevn ü fesād içre Fehīm / Cevher-i cāndur ziyān itmekde ancak **sūdumuz** (FKD, G.119, B.5).

sūdmend: [1] Yararlı, kârlı, kazançlı, nasiplenmiş.

Baňa şimden gerü çarḥuñ libāsı **sūdmend** olmaz / Cünün-ı ğamla mu‘tād olmışam çāk-i girībāna (FKD, K.7, B.47).

sūde: [3] Ezilmiş, eritilmiş.

Görindi āyīneāsā cününümüñ ‘aksi / O deñlü **sūde** olup oldu pür-şafā zencīr (FKD, G.65, B.6).

‘Aks kıldı āteş üzre zer zer üzre ‘anberī / H̄āl-i rüy-ı āline kim rüy-ı zerdüm **sūdedür** (FKD, G.68, B.6).

H̄abābı eylemiş **sūde** kıbāb-ı heft-eḫlāki / Kazā kim keşti-i cānı ‘aceb ‘ummāna şalmışdur (FKD, G.75, B.6).

sūde-i elmās: [3] Elmas kırıntısı. Elmas, yaralar üzerinde kullanıldığında çekilen acının sürekliliğini sağlamaktadır (ONAY, s.171).

Bu gice te’sīr-i zehr-i h̄ün-ı çeşmümden benüm / **Sūde-i elmās** oldu cümle h̄āk-i kūy-ı dost (FKD, G.25, B.7).

Ġayret-i la‘lūñ dehānumda verüp taġyīr-i ṭab‘ / **Sūde-i elmās** olurdu şekker-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B.4).

Fehīm, aşağıdaki beytinde, gönlünün saat şişesi gibi yığın yığın elmas kırıkları olduğundan söz etmektedir. Bunun nedeni eskiden saatlerin içinin parlak elmas kırıklarıyla süsleme adetidir (Babacan, 2012, s.404).

Dil-şikestem ol kadar kim şīşe-i sā‘at-mişāl / Zaḫmum içre **sūde-i elmās** tūde tūdedür (FKD, G.68, B.3).

sūde-i h̄aşāk: [1] Çer çöp yığını.

Ben o deryā-yı muşaffā-güherem kim h̄ürşīd / Kuḫl eder dīdesine **sūde-i h̄aşākümden** (FKD, G.236, B.3).

sūde-i h̄ürşīd: [1] Güneşin parçaları.

Bāğ-ı hüsünüz **süde-i hürşiddendir** hâkümüz / Hep şu^â-ı çeşm-i hasretdür has u haşâkümüz
(FKD, G.128, B.1).

süfâr-ı dil: [1] Gönlün gezi. Süfâr hakkında Burhân-ı Katı'da şu şekilde bir açıklama bulunmaktadır:
"Mûdâr vezninde mutlak sifal'den yapılan zuruf ve avani manasındadır. Testi, bardak, tagar gibi.
Umumen deliğe, hususen iğne deliğine denir ki iğne yurdu tabi olunur. Ok gezine denir ki kirişe girer" (s.693).

Şimdi itsün cilve-i naçîr e_şer 'arş üzre kim / Tîr-i âh ü nâle tâ **süfâr-ı dil** fersüdedür (FKD,
G.68, B.4).

suhan: [3] Şiir.

Suhanum oldu mişâlât-ı beyân-ı vâkı' / Şâ'ir-i râst-suhan gerçi ki manzûr olmaz (FKD, Kıt'a
1, B.20).

Suhan fark itmez oldu sâmi'a tütüdi cihânı hep / Şadâ-yı top-ı âh-ı 'âşık u feryâd-ı mestâne
(FKD, K.7, B.30).

Elfâz-ı tâze ile perîşân **suhanları** / Dürr-i nazîm düşdi şanurlar nizâmdan (FKD, Terkib-bend
1, B.27).

suhandân: [2] Söz söylemeyi bilen, düzgün ve güzel söz söyleyen (kimse).

Ne lâzım eylemek tebyîn-i burhân kim sözüüm haçdur / Yeter da'vâma hüccet bu kaşîdem
her **suhandâna** (FKD, K.7, B.57).

Rümüz fehm ü **suhandân** u şâ'ir-i nâzûk / 'Ayân cihân ma'ânî velî nihân âfet (FKD, K.11,
B.13).

suhan-ı dil-pezir: [1] Gönlün kabul ettiği sözler.

Biz nâkilân-ı sihr-i Fehîm'üz ki 'âlemi / Dem-beste eyledi **suhan-ı dil-pezirümüz** (FKD, G.129,
B.5).

suhan-düşmen: [1] Söz düşmanı.

Ne bahtdur ki Fehîm olsa ger belâgat-dost / Olurlar ehl-i dilân-ı zamân **suhan-düşmen** (FKD,
G. 239, B. 7).

suhan-ı pāk: [1] Parlak, temiz sözler.

Sözlerüm nusşa-i i'câz-ı Kelîm oldu Fehîm / Dürdür nisbet-i sihrî **suhan-ı pākümden** (FKD,
G.236, B.8).

suhan-ı rāst ehl-i sevdāya güç gelür. [1] Doğruluktan bahsetmek âşıklara zor gelir, çünkü âşık hayalcidir.

Sözüm kec olsa da ma'zūr tut perīşānem / Ki **güç gelür suhan-ı rāst ehl-i sevdāya** (FKD, K.8, B.29).

suhanver: [1] Şair, söz ustası.

Olmışam bir şūh-ṭab'ı sevmede s̄ābit-ḳādem / Ey Fehīm el-ḥaḳḳ **suhanver** dil-rübādan kim kaçar (FKD, G.46, B.7).

şuheyli: [1] Kişnemek (OTBES, s.372).

Dil o türk-i ğirre-meste nice diñledür fiğānın / Ki ğazanferānı lertzān ider esbinüñ **şuheyli** (FKD, G.285, B.3).

Süheyli: [1] Süheyl yıldızı.

Eşer-i 'aḳīḳı eyler dil-i 'aşıḳını ḥūn-āb / Felek-i cihān-ı 'aşḳuñ ki sirişkidür **Süheyli** (FKD, G.285, B.5).

şuhte ol-: [1] Yanma, yakılmak, aşka düşmek.

Şu'le de olsa çeker sīneye dil ma'şūḳın / Göre pervāne **olur şuhte** nevmīd olmaz (FKD, G.113, B.4).

şuhte-i pervāne-i 'aşḳ: [1] Aşk kelebeğinin yanığı.

Envār-ı tecellīdür iden cismini sūzān / Her şem' idemez **şuhte-i pervāne-i 'aşḳam** (FKD, G.197, B.6).

şulḥ: [1] Barış.

Olmış o ḳadar fitnede üstād nigāhuñ / Her **şulḥda** şad ceng ider ĩcād nigāhuñ (FKD, G.176, B.1).

sulḥ it-: [1] Barışmak.

Sulḥ itse de çeşmi ğamze-i mest / Dāmen-zen-i āteş-i cedeldür (FKD, Terci-bend 1, B.86).

şulḥ-cüyān: [1] Barış arayan.

El-ḥazer ey **şulḥ-cüyān** geldi ol ḥūnī-nigāh / Pür-ğazab der-dest ḥançer şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.2).

şulh-düşmen: [6] Barış düşmanı.

Tā ki oldı çeşm-i dil-ber **şulh-düşmen** ceng-dost / Oldılar nā-çār diller şulh-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.1).

Tā ki oldı çeşm-i dil-ber şulh-düşmen ceng-dost / Oldılar nā-çār diller **şulh-düşmen** ceng-dost (FKD, G.24, B.1).

El-ħazer ey şulh-cüyān geldi ol ħünī-nigāh / Pür-ğazab der-dest ħançer **şulh-düşmen** ceng-dost (FKD, G.24, B.2).

Müjde teşrīf-i şehādet on sekiz biñ ālem / Geldi yektā ol sitemger **şulh-düşmen** ceng-dost (FKD, G.24, B.3).

Āştī-maṭlab ‘adem mülkin penāh itsün k’o şūh / Şaf-şikendür rüz-ı mahşer **şulh-düşmen** ceng-dost (FKD, G.24, B.4).

El-emān-ħāh olma ĩmānuñ şikest itse Fehīm / Mest iken olur o kāfer **şulh-düşmen** ceng-dost (FKD, G.24, B.5).

şulh-ı ebed küşte-i tīg-i maħabbetde olur[1]: Sonsuz barış, aşk kılıcının öldürmesinde olur.

Küşte-i tīg-i maħabbetde olur şulh-ı ebed / Leşker-i şaff-ı şehīdānda şer ü şūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.9).

sultān: [1] Padişah.

‘Arz itsem o şāha dil-i pür-şekvemi lāyık / Bī-dād-keşān ruḳ‘ayı **sultāna** şunarlar (FKD, G.49, B.3).

sultān İbrāhīm Dārā-fer: [1] Dünyaya hükmeden Sultān İbrāhīm.

Nüş idüp cām-ı bekā Sultān Murād-ı Cem / Eyledi **Sultān İbrāhīm Dārā-fer** cülüs (FKD, Kıt'a 10, B.5).

Sultān Murād-ı Cem: [1] Cem tabiatlı Sultan IV. Murād.

Nüş idüp cām-ı bekā **Sultān Murād-ı Cem** / Eyledi Sultān İbrāhīm Dārā-fer cülüs (FKD, Kıt'a 10, B.5).

sultān Murād-ı Cem-ħaşem: [1] Cem haşmetli sultan Murat || IV. Murat.

‘Azm-i ‘uḳbā eyleyüp **Sultān Murād-ı Cem-ħaşem** / Taht-ı Rüm’a itdi bir şānī-i İskender cülüs (FKD, Kıt'a 10, B.1).

sultān Murād-ı Cem-nihād: [1] Cem huylu Sultan Murad.

Dād-ger Dārā-yı pür-dil ahramān-ı arḅ u arḅ / Rüstem-i şāḅib-ırān **Sultān Murād-ı Cem-nihād** (FKD, Kıt'a 8, B.4).

sultān-ı cihāniyān: [1] Dünyaların padişahı.

Ey Fehīm-i bī-edeb şerm eyle sen lāf urmada / Līk **sultān-ı cihāniyāna** duāda şeyḅ ü şāb (FKD, K.5, B.60).

sultān-ı ḅālīş-i'ṭikād: [1] Sağlam inançlı padişah.

Öyle bir ḅışn-ı ḅāşīni erba'inde itdi feth / Himmet-i merdān ile **sultān-ı ḅālīş-i'ṭikād** (FKD, Kıt'a 8, B.14).

sultān-ı ḅayāl-i ḅüsn: [1] Güzellik ülkesinin padişahı.

Sultān-ı ḅayāl-i ḅüsn 'imāme / Envār-ı başar ḅubār-ı rehdür (FKD, G.95, B.4).

sultān-ı himmet: [1] İyilik padişahı.

Degül muḅtāc-ı naḅd u cins-i 'īş ü nūşa cān u dil / Mürettebdür vażīfem her zamān **sultān-ı himmetden** (FKD, K.15, B.17).

sultān-ı mihr: [1] Güneşin sultanı.

Sultān-ı mihr gibi geçüp taḅt u tācdan / Oldum ḅalāş keş-me-keş-i ihtiyācdan (FKD, G.228, B.1).

şun-: [35] Vermek, uzatmak, takdim etmek.

Şanmañ ki muḅān zāhide peymāne **şunarlar** / Bir güldür o kim zümre-i rindāna şunarlar (FKD, G.49, B.1).

Şanmañ ki muḅān zāhide peymāne şunarlar / Bir güldür o kim zümre-i rindāna **şunarlar** (FKD, G.49, B.1).

Bir ḅonca-lebe rūḅumı teslīm iderem ben / 'Uşşāka belī tuḅfe-i cānāne şunarlar (FKD, G.49, B.2).

'Arz itsem o şāha dil-i pür-şekvemi lāyıḅ / Bī-dād-keşān ruḅ'ayı sultāna **şunarlar** (FKD, G.49, B.3).

Müjgāmı iki şaf sipeh-i tîğ-be-kefdür / Kim birbirine cengde merdâne **şunarlar** (FKD, G.49, B.4).

Cem‘i dili ağıyāra tağıtsa n’ola çeşmi / Yüz biñ ‘asese bir iki mestāne **şunarlar** (FKD, G.49, B.5).

Āyīne-i k̄albüm ele al itme şikeste / Ey sāde-ruḡ añ ol demi kim şāne **şunarlar** (FKD, G.49, B.6).

Ḥübān kimine şunmada mey kimine zehr-āb / Bilmem saña bī-çāre Fehīmā ne **şunarlar** (FKD, G.49, B.7).

Ḥübān kimine **şunmada** mey kimine zehr-āb / Bilmem saña bī-çāre Fehīmā ne şunarlar (FKD, G.49, B.7).

Cām-ı leb-rīz-i eceldür **şunduğı** ‘uşşāka hep / Bāde-i nāzı ki ol çeşm-i sitemger nüş ider (FKD, G.52, B.2).

Dil-rübāsuz āb-ı ḥayvān nüş idersem zehr olur / Zehr **şunsa** līk her āhū-nigeh pānzehr olur (FKD, G.85, B.1).

Sākī kadeḡ **şun** baña ki mevce-i rüyı / ‘Uḡde-güşāyende-i ḥuṭūṭ-ı cebīndür (FKD, G.105, B.6).

Yād kıl mest-i mey-i ḥūn-ı ciger olduğumı / Çeşm ü ḡamzeñ ki **şuna** birbirine sāḡar-ı nāz (FKD, G.115, B.3).

Mest-i nigeh-i yārūme **şunma** siper ey mihr / Şemşīr-i k̄azā yaḡsa felekden ḡazerüm yok (FKD, G.166, B.3).

Mecliste gice dil-bere mestāne şarılsam / **Şundukça** baña nāz ile peymāne şarılsam (FKD, G.198, B.1).

Benem ol şūḡ-meşreb nuṭḡ-kı sākīdür ḡidā cāna / Baña lāzım degül **şunmak** meze peymāneden soñra (FKD, G.253, B.2).

Ya‘ni geh şu‘le-i mey ḡāh **şunardı** la‘lin / Germ-şevḡ olduğ edüp zevḡ ile ‘işret bu gece (FKD, G.257, B.2).

Görüp ‘arz-ı niyāzum çeşmüñe bildüñ ki maḡmūram / Bir iki cām **şunduñi** bende-i ‘irfānuñam sākī (FKD, G.283, B.4).

Şun sākī şahbā devridür cām-ı feraḡ-zā devridür / Eyyüb Pāşā devridür olsun ḡöñüllerden ḡam ‘adīm (FKD, K.6, B.8).

Zihî luṭf u ‘atâ görse ḥumâr-âlûd-ı ğam ammâ / **Şunar** bir demde şad rıṭl-ı girân bir cām-ı firkatden (FKD, K.15, B.15).

Sākî mey **şun** ki peyk-i endîşem / İde faḥriyyede ḳadem-rânî (FKD, K.17, B.23).

Eyledi ‘aksi anı ḳulle-i sîmîn-gevher / Tîĝden zâhir edüp sîm-siper **şundi** baña (FKD, Kıt'a 7, B.2).

Şun baña ki ḥûn-ı dilden oldı / Bismilgeh-i ‘aşḳ ḥâne-i ten (FKD, Terci-bend 1, B.102).

Geh cām u gâh çeşmüme **şun** ‘aks-i ğamzeñi / Tîĝ-i ḳazâya şan‘at ile âb u tâb ver (FKD, Terki-bend 1, B.52).

Çöz zülfüni de bâde **şun** öldüm ḥumârdan / Pür-ra‘şeyem yeter dilüme ıztırâb ver (FKD, Terki-bend 1, B.53).

Bi’llâh bâde **şun** baña sākî güneh deme / Ben der isem yeter elüme sen kitâb ver (FKD, Terki-bend 1, B.55).

Nigâhı tîĝ **şunar** çeşmi nîze müjgândan / O ğamze olsa süvâr-ı semend-i istiĝnâ (FKD, G.9, B.2).

Eşer-i neşve-i güftâr-ı lebinden sākî / **Şunamaz** mest olup ol dil-ber-i mümtâza ḳadeḥ (FKD, G.33, B.2).

Meclis-i ‘işveyi ḳursa nigeḥ-i çeşmi Fehîm / Dil-i şūḥum **şunar** ol mest-i mey-i nâza ḳadeḥ (FKD, G.33, B.5).

Bezm-i ‘ayşı eyleyüp pîrâste Cemşîd-i ‘ıyd / **Şunmada** bir cām her dem birine ḥürşîd-i ‘ıyd (FKD, G.41, B.1).

Nuḳl-ı la‘lini idüp ta‘biye cāna **şundi** / Şîre-i cān ile itdi beni mest ü medhüş (FKD, G.144, B.11).

Ḥavf ile âbveş ider ḥaṭ pes-i kâĝıda gürîz / **Şunmaĝa** yazsa dâd-ger ol şeh-i ĝirre-meste ḥaṭ (FKD, G.148, B.2).

O ebrüvân ü müjeyle şikâra ḳaşd itse / Belâ ḥadeng **şunar** ‘arz ider kemân âfet (FKD, K.11, B.4).

Şemşîr-i nigeḥle cāna çeşmüñ / Ger böyle **şunarsa** bî-muḥâbâ (FKD, Terki-bend 2, B.7).

Bir zaḥm-ı ğamze itdüm o ḥûn-rîzden recâ / Geh ḥançerine **şundi** elin geh bıçaĝına (FKD, G.252, B.4).

şun^c-ı Hudāvend-i ‘Alīm: [1] Her şeyi bilen Allah'ın yaratıcılığı.

Olmışdı şekl-i dāl-ı ‘īyd mānend-i ‘urcūn-ı qādīm / İtdi hilāliyle cedīd **şun^c-ı Hudāvend-i ‘Alīm** (FKD, K.6, B.1).

şun^c-ı ilāh: [1] Allah'ın eseri.

Şānekallāh zihī pādişeh-i ‘işve-sipāh / Nedür ol hūsn-i gelū-sūz zihī **şun^c-ı ilāh** (FKD, K.9, B.1).

sūr: [1] Düğün, şölen.

Bu **sūr** u pür-sürür ‘işreti nev-rūz-ı fīrūzı / Mübārek ide Hāq Pāşā-yı şāhib-re’y ü fermāna (FKD, K.7, B.32).

Sūr: [1] İsrāfil'in kıyamet gününde ilk üflediğinde herkesin öleceği, ikinci üflediğinde de herkesin dirileceği boru.

Nāleme **Sūr** hem-nefes olmaz / Kālemüm eylese şarīr benem (FKD, G.206, B.15).

şurāhī: [1] Testi.

Şurāhī gibi derdüñle pür it peymāne-i ‘ömrüm / Helāk-i çeşm-i ser-mestüñ olan kurbānuñam sākī (FKD, G.283, B.8).

Bezminde o havf ile **şurāhī** / Sākīnün elinde kulkul itmez (FKD, Terci-bend 1, B.44).

şüret: [3]

1. Şekil (TULUM, s.1618).

Her tecellīden heyülā itdi biñ **şüret** kabūl / Çok mıdur āyīne-i ṭab^c-ı selīm olmağ baña (FKD, G.5, B.4).

2. Görünüş (TULUM, s.1618).

Ya itdi ‘ayān **şüretini** hük-m-i kazānuñ / Hūsnün ki leṭāfetde senün āyīne-gündur (FKD, G.73, B.6).

Bu rüsvāluqla ger āyīne-yi ‘ālem-nümā olsam / Yüzüme kimse baqmaz **şüretümden** ‘ār ider ‘ālem (FKD, G.202, B.2).

şüret vir-: [1] Farklı anlamlar kazandırmak..

Fehîm'i la'l-i pür-efsûmî lâl kılmış iken / Ne sihrdür **vire şüret** bu deñlü ma'nāya (FKD, K.8, B.26).

şüretâ: [2] Görünüşte.

Hânümānumdan şaķın itme perîşān ey felek / **Şüretâ** kemter şerāram lîk āteş-zādeyem (FKD, G.211, B.4).

Egerçi **şüretâ** dīvāneveş ālūdedür cismi / Dilin āyīneāsā mazhar itdi zevķ-ı vicdāna (FKD, K.7, B.6).

şüret-āferîn: [1] Şekilleri yaratan.

Büt-perest-i hüsn kılmış anı **şüret-āferîn** / Saña ey zāhid ne 'āşık kâfir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.6).

şürete aldan: [1] Görünüşe inanmamak.

Şürete aldanma şofî eyle taķlîd-i Fehîm / Sāde-dil bir 'āşık-ı meşhūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.7).

şüret-i āyīne-i zār: [1] Ağlama aynasının yansıması.

Ey mihr-i ruķı **şüret-i āyīne-i zār** / Alnuñdan 'ayān hezār gencîne-i zār (FKD, Rübai 17, B.1).

şüret-i dīdār: [1] Sevgilinin yüzünün resmi.

Ger āyīneye baksam olur māh ya hūrşīd / Ol mertebe naķş oldı dile **şüret-i dīdār** (FKD, G.47, B.3).

şüret-i dīvār ol-: [1] Yüzdeki canlılığın kaybolması.

Şüret-i dīvār olur naķş-ı tecellîsin gören / 'Āşıkā āyīne-i dīdārı hayrān gösterür (FKD, K.10, B.6).

şüret-i ef'āl: [1] Davranış tarzı.

Hey'et-i zıştın görüp **şüret-i ef'ālınüñ** / Āyīne-i mähını çarķ şikest eyledi (FKD, G.281, B.4).

şüret-i h'āb: [1] Uykunun aslı, kendisi.

Tā ki āyīne-i heyülāyam / **Şüret-i h'āb** n'iydüğün bilmem (FKD, G.204, B.2).

şüret-i haşr: [1] Mahşerin şekli.

Sen cilveger olduğça kaçā **şüret-i haşrı** / Göstermege āyīne düzer hāk-i rehūnden (FKD, G.237, B.2).

şüret-i heyūlānī: [1] Ürkütücü bir biçimde.

Oldı āyīne-i vücūd içre / Peykerüm **şüret-i heyūlānī** (FKD, K.17, B.99).

şüret-i hūb: [1] Sevgilinin güzel yüzü.

Göreydi **şüret-i hūbını** Bihzād / Niķābıyla yazardı dil-berānı (FKD, Kıt'a 6, B.3).

şüret-i i'cāz: [1] Mucizeyi göstermek.

Gösterür **şüret-i i'cāzda** şekl-i siħri / Bü'l-‘aceb şu‘bede-perdāz-ı füsündür çeşmūñ (FKD, G.178, B.3).

şüret-i insān-ı kāmīl: [1] Olgun insanın şekli.

Şekl-i hayvān itmede mir'āt-ı fıtratdan zuhūr / Olmaķ üzre **şüret-i insān-ı kāmīl** nā-bedīd (FKD, G.40, B.6).

şüret-i 'İsā: [1] Hz. İsā'nın resmi.

Ger itse **şüret-i 'İsā'yı** taşvīr / Virürdi şüret-i Mānī'ye cānı (FKD, Kıt'a 6, B.2).

şüret-i māh: [1] Ay resmi.

Mir'āti gerçi 'aksūñ ider feyz-yāb-ı hüsn / Hürşīd öñinde **şüret-i māha** ne i'tibār (FKD, G.45, B.6).

şüret-i Mānī: [1] Mānī'nin resimleri.

Ger itse şüret-i 'İsā'yı taşvīr / Virürdi **şüret-i Mānī'ye** cānı (FKD, Kıt'a 6, B.2).

şüret-i ruhbān: [1] Ruhbanlar gibi olma.

Dāhīl-i muğbeçegān oldı Fehīm-i sālūs / Havfum oldur giderek **şüret-i ruhbāna** girer (FKD, G.59, B.7).

şüret-i şī'r-i metīn: [1] Kalıcı şiirin görünüşü.

Oldı tab'um nuşā-i āyīne-i feyz-i ezel / Ol sebebden **şüret-i şī'r-i metīnüm** tazedür (FKD, G.94, B.5).

şüret-i zaḥm-ı tîr-i ğam: [1] Keder kılıcının yaralarının izleri.

Hep **şüret-i zaḥm-ı tîr-i ğamdur** görinen / Ger olsa Fehîm âyîne câñ-ı ‘uşşâķ (FKD, Rûbai 30, B.2).

surḥ: [1] Kırmızı.

Yegâne dürrütü’t-tâc iken oldum zînet-i ḥalḥal / Nice yâķûtveş **surḥ** olmasun eşküm ḥacâletden (FKD, K.15, B.11).

surḥ u ḥandân: [1] Mutlu olmak ve yüzüne renk gelmek.

Za‘ferân itmiş derûn-ı ğoncada muzmer bahâr / Çihresin güller anuñçün **surḥ u ḥandân** gösterür (FKD, K.10, B.11).

surḥi-i rüy-ı ehl-i ‘aşķ: [1] Âşıkların yüzünün kızarması.

Neşve-i mülden degül **surḥi-i rüy-ı ehl-i ‘aşķ** / Belki itmiş zevķ-ı la‘lûñ anları mülden ḥacîl (FKD, G.185, B.2).

surḥ-püş it-: [1] Kırmızıya bürünmek; kıpkırmızı olmak.

Surḥ-püş itse tecellî o gül-i gülşen-i Tûr / ‘Āleme şu‘le şalar na‘ra-i âteş âteş (FKD, G.138, B.2).

surḥ-püş ol-: [2] Kırmızıya bürünmek; kıpkırmızı olmak.

Surḥ-püş olmuş ser-â-pâ kına girmiş dil-berüm / Ğayrı tıflân gerçi ancak cebhede kıan gösterür (FKD, K.10, B.2).

Surḥ-püş oldukça artar luḥf-ı ruḥsâruñ desem / Şu‘le-i ser-keş-mişâl ol şeh ser-â-pâ kıahr olur (FKD, G.85, B.3).

surḥ-reng-âmîz: [1] Kırmızı renkle karışmış.

Tâbiş-i mey kim ‘izâruñ **surḥ-reng-âmîz** ider / ‘Aks-i rüyüñ sâĝarı deryâ-yı âteş-ḥîz ider (FKD, G.53, B.1).

surḥ-rüy it-: [1] Utandırmak, yüzün utançtan kıpkırmızı olması.

Mey-i gülgün ile mânend-i lâle **surḥ-rüy itdüñ** / Zihî ḥüsn-i kerem şermende-i iḥsânuñam sâķî (FKD, G.283, B.5).

surḥ-sâz-ı nuşḥa-i cüd: [1] Cömertlik kitabındaki kırmızı başlıklar.

Olaydı âtıfeti **surh-sâz-ı nusha-i cûd** / Virürdi ma'nî-i imrûzı lafz-ı ferdâya (FKD, K.8, B.13).

sûr-ı âsumân-sây: [1] Gökyüzüne gölge salan surlar.

Müdâm çarhda destûr-ı seyr için Keyvân / Yüzün gözin sürer ol **sûr-ı âsumân-sâya** (FKD, K.8, B.15).

sûr-ı 'azîm: [1] Büyük şölen.

Ûyd oldı'âlem her taraf peymâne-i şādî be-kef / Her gûşe pür-şûr u şegaf her yerde bir **sûr-ı 'azîm** (FKD, K.6, B.2).

sûriş-i dünyâ: [1] Dünyanın kavgası.

Böyle sa'y etmez idi **sûriş-i dünyâya** Fehîm / Pîş-i çeşminden eger itmese da'vâ fitne (FKD, G.270, B.7).

sûriş-i gavgâ-yı cünûn: [1] Delilik kavgasının gürültüsü.

'Akluma itdi şebîhûn yine sevdâ-yı cünûn / Tıtdı mülk-i hîredi **sûriş-i gavgâ-yı cünûn** (FKD, G.243, B.1).

sûsen: [1] Susam.

N'ola eţfal-i bülbül başlasa efgâna gülşende / Güle **sûsen** çıkardı hânçerin mestâne gülşende (FKD, G.260, B.1).

şu'ûd it-: [1] Yükselmek.

Fikr-i haţ-ı la' ile gubâr eyle vücûduñ / Ervâh-şifat 'âlem-i 'ulvîye **şu'ûd it** (FKD, G.22, B.3).

suver-i 'aks-i taşavvuf: [1] Tasavvuf aksinin şekilleri.

Bil vücûd u 'ademi birbirine âyîne / Kıl temâşâ **suver-i 'aks-i taşavvuf** ne belâ (FKD, G.4, B.5).

şuver-pîrâ-yı 'aks-i hışm-ı çeşm: [1] Şekillerle süslenmiş gözün sinirli yansıması.

Şuver-pîrâ-yı 'aks-i hışm-ı çeşmüñ / İder mir'âtı pür-taşvîr-î Mirrîh (FKD, G.36, B.5).

sûz: [1] Elem.

Bir âh ile **sûzum** eyleyem fâş / Dûd oldı velî nişân-ı âteş (FKD, Terci-bend 1, B.71).

sûz u güdâz: [3] Yanıp yakılma, ağlayıp sızlama.

Te'sîr-i tâb-ı mihri hilâl eyledi beni / Kâr itmedi o mâha bu **sûz u güdâz** hayf (FKD, G.159, B.4).

İdüp zencîr cüy-ı mevc-zeni **sûz u güdâz** ile / Gezer bî-ķayd âzâde dil-i dîvâne gülşende (FKD, G.260, B.8).

Her âhından olur düzaķ çekîde / Mü'essirdür dilüñ **sûz u güdâzı** (FKD, G.279, B.6).

sûz u tâb: [1] Yakıcılık ve parlaklık.

Sûz u tâbumdan olur hürşîd-i maşşer vâye-gîr / Cân-ı dâğ-ı düzaķam külķan-fürüz-ı sîneyem (FKD, G.213, B.4).

sûzân: [2] Yakıcı, yakan.

Envâr-ı tecellîdür iden cismini **sûzân** / Her şem' idemez suhte-i pervâne-i 'aşķam (FKD, G.197, B.6).

Nice kaķnûs idermiş cismini **sûzân** nigâh ile / Derûn-ı şu'lede raķşân hürüş-ı âteş-efşâna (FKD, K.7, B.28).

sûzân eyle-: [1] Yakmak.

Ey şu'le-i hüsn **eyleme** pervâneñi **sûzân** / Gör luţf-ı güli bülbül-i nâlânına kıymaz (FKD, G.114, B.2).

sûzân id-: [1] Yakmak.

Ne câme geysen **ider** âteş-i dilüm **sûzân** / Cihânda şu'leden özge ķabâ nedür bilmem (FKD, G.205, B.2).

sûzân ol-: [1] Yanmak.

'Azmüm ol şüre-zemîndür ki serâbı cümle / Şu'le olmuş tef-i hürşîd ile **sûzân olarak** (FKD, K.16, B.2).

sûzen-i elmâs: [1] Elmas iğne.

Sûzen-i elmâs ile olur rüfuger ğamzesi / Pençe-i müjgân-ı şühûndan o dil kim çâkdür (FKD, G.98, B.3).

sūzī: [1] Yanış.

Dūzaḥ nice bir bī-hūde **sūzī** baña raḥm it / Gel ʿuzleti-i zāviye-i sīneye dāğ ol (FKD, G.189, B.6).

sūz-ı cān-gūdāz: [1] Can eriten yakış.

Ne deñlü zevk-fezā ise kām-teşneye āb / Dile o mertebedür **sūz-ı cān-gūdāz** lezīz (FKD, G.44, B.4).

sūz-ı dāğ: [1] Yanık yarası.

İtse ger bisterüm ol dil-ber-i ser-keş āteş / **Sūz-ı dāğumdan** olur ferş-i münakkaş āteş (FKD, G.138, B.1).

sūz-ı derūn: [3] Gönül hastalığı (AFÎFÎ, C.2, s.1494).

O aḥker gibi kim **sūz-ı derūn** ide ḥākister / Fehīm'i āḥir itdi āteş-i dāğ-ı nihān gā'ib (FKD, G.19, B.7).

ʿAyān itsün demidür her perī bir gül-bün-i şuʿle / Yeter **sūz-ı derūn**ın dilde meknūz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.4).

Hemīşe **sūz-ı derūnumla** eyleyem ülfet / Ki kıymet-i dil-i ʿāşık-şinās āteşdür (FKD, G.108, B.5).

sūz-ı duḥān-ı ejder-i āh: [1] Âh ejderinin dumanının yakıcılığı.

Gīsū-yı dil-rübā gibi oldu siyeh-şuʿaʿ / **Sūz-ı duḥān-ı ejder-i āhumdan** āfitāb (FKD, G.15, B.5).

sūz-ı ğayret: [1] Kıskançlığın yakışı.

Heves-kārānı pür-zaḥm etmiş ammā **sūz-ı ğayret**den / Degül ālūde-i ḥūn-kaṭre ḥançer dāğ dāğ olmuş (FKD, G.140, B.4).

sūz-ı nefes: [1] Nefesin yakıcılığı.

Bülbülān da güllere **sūz-ı nefes**le bāğda / Nergis-i pür-jāleden biñ çeşm-i giryān gösterür (FKD, K.10, B.10).

sūz-ı nihān: [1] Gizli ızdırıp. || Yürek yangını.

Sipend-i āteş-i ʿaşk olduğun bildi Fehīmā dehr / Tıyuldu ʿālem **sūz-ı nihānuñ** ıztırābuñdan (FKD, G.230, B.5).

süz-1 peyām-1 āh: [1] Âh haberinin yakıcılığı.

Yandı **süz-1 peyām-1 āhumdan** / Āteşin şeh-per-i hamāme-i şubh (FKD, G.32, B.2).

süz-1 reşk: [1] Kıskançlığın yakıcılığı.

Ne berķ-ı hüsnuñ āyā dil yine germ-i hayālidür / Ki **süz-1 reşkden** bālīn ü bister dāğ dāğ olmuş (FKD, G.140, B.2).

sūziş: [5] Yanma, içi yanma, yürek yanığı, büyük acı, ızdırıp.

Gör gül-i ra'nāyī kim fikr-i ruhuñla bāğda / Gūş idüp **sūzişle** nālem oldı bülbüldeñ hacīl (FKD, G.185, B.4).

Bu **sūzişle** bir āh-ı serd urayım felek / Yağ-beste olurdu pāy-tā-ser dūzağ (FKD, Rūbai 10, B.2).

Sūzişinden ola ğaltīde zebān-ı şu'le / Laht-ı pür-dāğ-ı dilüm itse nemek-çeş āteş (FKD, G.138, B.4).

Olalar düşmenlerüñ çok geçmeden āteş-mekān / Olsa **sūzişle** du'ā elbetde olur müstecāb (FKD, K.5, B.63).

Ġayret dilüm eylese 'aceb mi / Bu **sūziş** ile cihān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.77).

sūziş-i āh: [1] Izdırıklı feryat.

'Aşk olmayınca **sūziş-i āha** ne i'tibār / Āteş gerek duġān-ı siyāha ne i'tibār (FKD, G.45, B.1).

sūziş-i āşüb: [1] Felaketlerin insanı yakıp kavurması.

Yeter bu **sūziş-i āşüb** ehl-i 'aşka yeter / Yeter gönülde ide tīgin imtiġān āfet (FKD, K.11, B.16).

sūziş-i āteş-i şevķ-i hāl-i dost: [1] Sevgilinin beninin coşkusunun aleviyle yanmak.

Böyle kalursa **sūziş-i āteş-i şevķ-i hāl-i dost** / Gelmeye dūzağ içre de cān u dile ferāğ-ı dāğ (FKD, G.153, B.2).

sūziş-i dil: [1] Gönül yangını.

Turra-i yāri **sūziş-i dilden** / Ġibta-i zülf-i pīç ü tāb itdüm (FKD, K.2, B.19).

sūziş-i kişver-i 'aql: [1] Akıl ülkesinin yanışı.

Āteş ur hışn-ı dimāgā sen eyā dāğ-ı cünün / **Sūziş-i kişver-i ‘akla** dil-i dīvāne yeter (FKD, G.62, B.5).

sūziş-i mihr: [1] Güneşin yakıcılığı || Sevgilinin aşk ateşinin yakıp kavurması.

Sūziş-i mihr ile olup ser-germ / Her seher yanmada ‘imāme-i şubh (FKD, G.32, B.4).

süfehā: [1] Elindekini idare edemeyip boş yere eğlence ve hovardalığa harcayanlar (ŞEMSEDDİN SĀMÎ, s.569).

Merd-i bî-bāk-levendem şu‘arā içre Fehīm / Zen-ṭabī‘at **süfehā** gibi tazarruf ne belā (FKD, G.4, B.6).

süfte: [1] Yeni, el değmemiş (KANAR2, s.819).

Hem-vāre Fehīmā’nuñ manzūm olur elfāzı / Āyā güher-i ṭab‘ı hep **süfte** midür bilsek (FKD, G.171, B.5).

süküt: [2] Suskunluk.

Teşbīh ü isti‘āreñe taḥsīn senüñ Fehīm / Çok şā‘irün bu şi‘r-i pür-efsün **sükütüdur** (FKD, G.70, B.5).

Maḥşūşdur ol şāha **süküt** ile ḥitāb / Çeşmiyle tekellüm ü tebessümle gāzab (FKD, Rübai 5, B.2).

süküt it-: [1] Sessizleşmek, kimseyle beraber olmamak.

İtdük süküt gūṭa-ḥor-ı baḥr-ı ‘aşk olup / Olduk ḥalāş dağdağa-i kāl u kīlden (FKD, G.235, B.4).

Sümnāt-ı ṭab‘: [1] Güzel putlara tapan yaradılış. Sümnāt hakkında ayrıntılı bilgi için bk. ONAY, s.423.

Āferīn olsun Fehīm’üñ **Sümnāt-ı ṭab‘ına** / Kim bütān-ı sihr anda büse-dād-ı ḥākdür (FKD, G.98, B.7).

sünbül: [12] Sümbül çiçeği || Sevgilinin saçları. “Güzel kokusu ve koyu renginden dolayı saçlar sümbüle benzetilir” (Erdoğan, 2013, s.111)

Zülfinde dūd-ı āha olup pīç ü tāb-baḥş / **Sünbüllerini** bāğ-ı ğamuñ derhem eyledük (FKD, G.173, B.2).

Gülşen-i rüyuñda toḥm-ı ḥālden feyyāz-ı küll / İki **sünbül** ḥāşıl itmiş zülf ü gīsüdur demiş (FKD, G.143, B.3).

Berg-i gül üzre **sünbülün** dām ide ger Fehīm o serv / Gerden-i bülbüli be-ṭavḳ eyleye mişl-i fāḥte (FKD, G.271, B.6).

Dil nev-niyāz-ı ṭırradur it nālesine raḥm / Ey ḡonca diñle **sünbüle** de tāze bestedür (FKD, G.93, B.5).

Kākülüñ ey gül-i şad-berg-i gülistān-ı fiten / Bāḡ-ı āşübda biñ dānelü bir **sünbüldür** (FKD, G.101, B.2).

Sünbül olsun yine mestāne perīşān-destār / Ergāvān ḳāmet-i bālāsına vālā geysün (FKD, G.246, B.2).

Bāḡbāna **sünbüle** ḳıl müjde tā-key şeklini / Kākül-i dil-ber gibi böyle perīşān gösterür (FKD, K.10, B.15).

Çözme zülfüñ bāḡbānı itme **sünbülden** ḥacīl / Perde-püş itme ruḥuñ ḳıl bülbüli gülden ḥacīl (FKD, G.185, B.1).

Feyyāz o deñlü bād-ı bahārī ki cūlaruñ / Her mevci oldı **sünbül** ü her bir ḥabāb gül (FKD, G.195, B.6).

Tebessümle eline aldı şāne / Gül oldı ḡonca vü **sünbül** perīşān (FKD, G.232, B.2).

Şemīmin **sünbül** ü nergis piyāzında nihān eyler / Nesīm-i şubḥ olup girsem eger geşt-i gülistāna (FKD, K.7, B.49).

Feyzini bāḡ-ı ḥuṭūṭa kilik-i ‘anber-bāruñ / Gülşen-i ‘ālemde ne **sünbül** ne reyḥān gösterür (FKD, K.10, B.36).

sünbül-efşānī: [1] Sümbül saçan.

Eylese zülf-i şāhid-i ḥulḳum / Gülşen-i dehre **sünbül-efşānī** (FKD, K.17, B.69).

sünbül-i bāḡ-ı cemāl: [1] Güzellik bahçesinin sümbülü.|| Sevgilinin kara saçları.

Ey ravza-i ḥüsn içre cemālüñ gül-i āl / Ey zülf-i siyāhı **sünbül-i bāḡ-ı cemāl** (FKD, Rübai 35, B.1).

sünbül-i ḡīsū-yı dost: [1] Sevgilinin saçının sümbülü.

İtdi her bir ḡoncayı pür-nāfe feyz-i bŷı-yı dost / Var ise oldı perīşān **sünbül-i ḡīsū-yı dost** (FKD, G.25, B.1).

sünbül-i ḳabr-i Fehīm: [1] Fehīm'in mezarının sümbülü.

Diye hākümde görüp dūd-ı dilüm bir gün o mäh / Nev-şüküfe **sünbül-i kabr-i Fehīm'ümdür** benüm (FKD, G.224, B.5).

sünbül-i kākül: [1] Sümbül kākül, saç.

Ol gönca-i bāğ-ı al ü **sünbül-i kākül** / Hindū-hāl ü şekker-leb ü 'ārız gül (FKD, Rübai 40, B.1).

sünbül-i şahrā-yı kıyāmet: [1] Kıyamet çölünün sümbülü. || Sevgilinin saçının kakülleri.

Ey tırraları **sünbül-i şahrā-yı kıyāmet** / Hıttıñda 'ayān sırr-ı temāşā-yı kıyāmet (FKD, G.21, B.1).

sünbül-i semen-sāy: [1] Yasemin benzer sümbül saçlar.

Gönül ki bend ola bir **sünbül-i semen-sāya** / Güşāde-ṭab' olamaz baksa verd-i ra'nāya (FKD, K.8, B.22).

sünbül-i zülf-i semen-sā-yı laṭif: [1] Yasemin gibi hoş saç sümbülü.

Şu'lezār itdi derūnum rüy-ı zibā-yı laṭif / Dūd-ı dildür **sünbül-i zülf-i semen-sā-yı laṭif** (FKD, G.157, B.1).

sünbül-sitān: [1] Sümbül bahçesi.

Mihr oldı gūyā gül-mişāl **sünbül-sitān** oldı zılāl / Gülzār-ı luṭfuñdan şimāl itdi meger neşr-i şemīm (FKD, K.6, B.15).

sünnet: [1] Hz. Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gerekli sayılan davranışları ve herhangi bir konuda söylemiş olduğu söz.

Ey kāş olaydı sañā da ey şāh-ı pür-gürür / Luṭf-ı kelām **sünnet** ü redd-i selām farz (FKD, G.147, B.4).

sür-: [1] Atı hareketlendirmek, ileriye doğru koşturmak.

Bütān-ı şehri ider naqş-ı pāy-ı esb-i gürür / **Sürünce** rahşını ol şeh-levend-i istignā (FKD, G.9, B.3).

sürāğ: [2] İz, nişan.

Çün gayret-i reh vādi-i hırmān olacaqdur / Tā-key reh-i ümmīdde güm-kerde **sürāğ** ol (FKD, G.189, B.4).

Gözümde nakş ola ‘aks-i āhū-yı çeşmi / Hārīm-i Ka‘be-i ‘aşka **sürāğ** yetmez mi (FKD, G.286, B.5).

sürāğ-ı ārzū: [1] Heveslerin kılavuzu.

Vaşl-ı yār ise murāduñ rû-be-rāh-ı firqat ol / Vāj-gün imiş Fehīmā çün **sürāğ-ı ārzū** (FKD, G.248, B.5).

sürāğ-ı dāğ: [1] Yaranın kılavuzu.

Encüm-i şeb-fürüz-ı ‘aql olmuş iken çerāğ-ı dāğ / Bādi-i vādi-i cünün oldı baña **sürāğ-ı dāğ** (FKD, G.153, B.1).

sürāğ-ı sīne: [1] Göğsün izi.

Menzil-i derd ü belā-yı ‘aşkı güm itdük Fehīm / Şevk-ı Hızr-ı rāh-ı tīr eyle **sürāğ-ı sīnemüz** (FKD, G.126, B.5).

sürīn: [2] “*Oturak yeri ki insanda uca ve hayvanda sağrı yeri denir*” (BURHÂN-I KATI, s. 700). “Kıç” (ALP ve ALP: C.4, s. 1382).

Teb-zede-i ‘aşkına cilvesi cānlar verür / Līk **sürīnindeki** ra‘şeler eyler helāk (FKD, G.169, B.2).

Lāle oldı semeni büseden illā ki **sürīn** / Vermedi ruḥşat aña gayret-i ‘ışmet bu gece (FKD, G.257, B.8).

sürīn-i yār: [1] Sevgilinin kalçası.

Hey‘et-i güy-ı meh ü mihre nigāh itdüm Fehīm / Girde-i bālīn **sürīn-i yāra** beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.6).

sürme: [1] Göze çekilen ve gözün dikkat çekmesini sağlayan madde (STEINGASS, s.678)

Şimden gerü ‘ayn-ı ‘ademe **sürme** olur şeb / Mānend-i sebel aḥter-i Nāhīd görünmez (FKD, G.117, B.5).

sürme it-: [1] Tozları göze sürmek.

Māh olup a‘mā iderdi nūr-ı mihr insāni kūr / **Sürme itse** āfitāb u meh türāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.5).

sürme-i çeşm-i baht: [1] Talihin gözünün boyası.

Sürme-i çeşm-i bahtum olalı h̄'āb / Nūr-ı meh-tāb n'iydügin bilmem (FKD, G.204, B.3).

sürme-i cevher-i şifāhāī: [1] İsfahan özünün sürmesi. İsfahan sürmesi meşhurdur (ONAY, s.426).

Dūdumuñ hāk-i pāyı geçse revā / **Sürme-i cevher-i şifāhāī** (FKD, K.17, B.37).

sürme-i Süleymānī: [1] Dünyanın en gizli hazinelerini görmek amacıyla göze sürülen damla (STEINGASS, s.678). Aynı zamanda, bu isimle İranlı şair ve tezkire yazarı Takî-i Evhadî (ö. 1632'den sonra)'nin bir Farsça sözlüğü bulunmaktadır (Kurtuluş 2010, "Takî-i Evhadî" md., İA, C.39, s.: 456-457).

Oldı zīrā sevād-ı eş'arum / Dīdeme **sürme-i Süleymānī** (FKD, K.17, B.52).

sürme-keş-i çeşm-i hasūd: [1] Kiskanınların gözüne sürme çekmek.

Gör sen nic'olur bīniş-i envār-ı tecellī / Dūd-ı dilüñi **sürme-keş-i çeşm-i hasūd** it (FKD, G.22, B.4).

sürme-mişāl: [1] Sürme gibi.

Ebrū vü haṭuñ görmesem ey mäh-cemāl / 'Ālem gözüme siyāh olur **sürme-mişāl** (FKD, Rübai 37, B.1).

sürme-sāy-ı hayret: [1] Şaşkınlık sürmesi.

Siyeh çeşmüñ hayāliyle olur hāmūş ehl-i 'aşk / Meger ki mīl-i müjgān **sürme-sāy-ı hayret** olmışdur (FKD, G.77, B.8).

sürüd-ı 'aşk: [1] Aşk şarkısı

İtmekde gönül **sürüd-ı 'aşk** / Bī-ķuvvet-i sem'ı sāmī'a gūş (FKD, Terkib-bend 2, B.58).

sürüd-ı şekkerī-h̄'ān bezm: [1] Meclisin tatlı sözlü şarkıları.

Zevķ ile itse sürüd-ı şekkerī-h̄'ān bezmüñi / Nağme-i şüh-ı rebābı başdırur şavṭ-ı Zübāb (FKD, K.5, B.50).

sürüd-ı şükr-i nev-rüz: [1] Baharın gelişine şükür şarkıları.

Cemāl-i şāhid-i gül nāz ider mihr ü mehe şimdi / **Sürüd-ı şükr-i nev-rüz** şeb ü rüz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.2).

sürür: [2] Sevinç, mutluluk.

Ülfet istermiş dil-i dīvāne-ṭavr ile **sürür** / Āşinā olsaydı bārī āşinādan kim kaçar (FKD, G.46, B.5).

Neşve-i bāde ile şanma **sürür** ister dil / Kendüden hüküm-i kazā ḥavfını dūr ister dil (FKD, G.188, B.1).

sütün: [2] Direk.

İtdi tecellī-şemer rūze-i ṭolāb-ı ḥüsn / Oldı **sütün** meger hep şecer-i Ṭūr'dan (FKD, G.231, B.12).

Dūd-ı āhum nice bir 'arşa **sütün** eyleyesin / Ḥayme-i nüh-feleki eyledi berbād yeter (FKD, G.61, B.2).

süvār ol-: [3] Binici olmak.

O deñlü itdi tuğyān kim nice ṭūfān-ı feyz-āsār / **Süvār oldı** mişāl-i nāḳa her yer mevc-i ḡaltāna (FKD, K.7, B.7).

Raḥşuḡa şāh-ı levendāne **süvār oldukça** / Dāmen-i ṭiğüni eyler dil-i 'uşşāḳ penāh (FKD, K.9, B.12).

Semend-i nāza **süvār olsa** şeh-levendāne / O ğirre-i mesti ki görse virürdi cān āfet (FKD, K.11, B.5).

süvār-ı eşheb-i 'adl: [1] Adaletin beyaz renkli atının binicisi.

Rāyız-ı re'yüñ **süvār-ı eşheb-i 'adl** olsa çarḡ / Mihri zerrīn zīn iderdi burc-ı mīzānı rikāb (FKD, K.5, B.46).

süvār-ı semend-i istiğnā: [1] Kayıtsızlık atının binicisi.

Niğāhı ṭiğ şunar çeşmi nīze müjgāndan / O ğamze olsa **süvār-ı semend-i istiğnā** (FKD, G.9, B.2).

süveydā: [2] Kalbin ortasında bulunduğu sanılan kara benek (Gönül, kalp bağlamında).

Ben eyledüm çü **süveydāmı** sa'y ile Ka'be / Benem ki vāşıl-ı ma'nā-yı sa'y-ı meşkūram (FKD, K.14, B.34).

Cāy ideli cevfini **süveydā** / Baḡtum felek aḡteri Zuḡāl'dür (FKD, Terci-bend 1, B.80).

süveydā-yı dil: [1] Gönüldeki siyah nokta.

Merkez-i ʿālem **süveydā-yı dilüñdür** kim Fehīm / İztırāb itseñ olur eczā-yı dünyā muẓtarib
(FKD, G.20, B.7).

Ş

şāb-ı Mısr: [1] Mısır'ın delikanlıları.

Üştürān lāğar-ten ü pür-kef-dehen ħarlar ħavī / Ey suʿāl iden mizāc-ı şeyḥ ü **şāb-ı Mısr'dan**
(FKD, Kıt'a 3, B.10).

şād it-: [2] Mutlu etmek, sevindirmek.

Eyledüm teklīf tārīḥin Fehīm-i sāḥire / **İtdi** bir beyt-i muʿammā resm ile ben zārī **şād** (FKD,
Kıt'a 8, B.16).

Bend-i zülfinde dilüm būs-ı lebi **şād itmez** / Merd-i maḥbūs şarāb içse de mesrūr olmaz
(FKD, Kıt'a 1, B.16).

şād ol-: [2] Mutlu ve huzurlu olmak.

Vaşluñ ister Fehīm-i ḥāne-ħarāb / Gel ki **şād ola** ħalb-i vīrānı (FKD, K.17, B.96).

Şād ol āğūş-ı girībānuma girdüñ ey māḥ / Būse-dād-ı leb-i cānān olacağın āḥir (FKD, G.66,
B.9).

şād-āb ol-: [1] Tazelenmek, yenilenmek.

Bāğ-ı ḥüsni **olmadan şād-āb** āb-ı bādeden / ʿĀrızın gül-rīz ider cānāne tāb-ı bādeden (FKD,
G.233, B.1).

şādān göster-: [1] Neşeli şekilde görünmesini sağlamak (STEINGASS, 721).

İstese ḥükmüñ eger mānend-i kebk ü ʿandelīb / Bümü ḥandān-rüy u bu bīmārı **şādān**
gösterür (FKD, K.10, B.34).

şādān ol-: [1] Sevinmek.

Ḥarāb ol ey felek ben dūd-ı āhum eylerem eflāk / Senüñ devründe **şādān olmadı** dil cān-ı
maḥzūn hem (FKD, G.201, B.3).

şādī: [3] Mutluluk, sevinç.

İmtizâc eyleye **şādī** ğam-ı cām u ğam-ı mülk / Hurrem-âbâd-ı ħarâbâtda Cemşîd olmaz
(FKD, G.113, B.5).

Nev-be-nev leb-rîz-i şevkuz lîk şad-efsûs kim / Yine her **şādīde** müdğamdur ğam-ı
dîrînemüz (FKD, G.125, B.2).

Vuşlat içre **şādī** vü firqatde ğam giryân ider / Mest-i cām-ı bezm-i ‘aşkuz cāvidāndur
giryemüz (FKD, G.127, B.5).

şād-ı merg: [1] Ölümün mutluluğu.

Hep küştesi **şād-ı merğdür** çün / Bu reşk ile baña ölmek evlî (FKD, Terci-bend 1, B.12).

şafağ: [1] Gökyüzünün kızıl rengi.

Şafağdan mihr şanmañ kelle-i pür-ħun-ı bahtıdur / Ki ħurbân eylemiş yâra bulınca dest-res
‘āşık (FKD, G.164, B.4).

şafağ-gün it-: [2] Kızılaştırmak.

Mihr-i ruhsârın **şafağ-gün itmesün** tâb-ı nigâh / Bağmañuz ol âfitâb-ı ‘işmetüm maħcürdur
(FKD, G.69, B.2).

Şafağ-gün itme mihriyle Fehîm eşküñle ‘âlemde / O mehle encümäsâ her gece ağıyar ider
‘âlem (FKD, G.202, B.6).

şafağ-ı ħün: [1] Kan kırmızısı

Şafağ-ı ħünün ider tıfl-ı felek zîb-i cebîn / Fitne bismilgeh-i çeşmünde ki ħurbānuñ olur
(FKD, G.83, B.6).

şāfi: [1] Doğru, dürüst (KANAR2, s.855).

Ĥasta-i ğam dergehine varsa ger tîmâr için / Aña bir **şāfi** cevâb itmekle dermân gösterür
(FKD, K.10, B.31).

şāh: [15] Padişah, hükümdar || sevgili.

Râst geldüm yolda ol **şāha** gider ben ħāk-i rāh / Ferş-i rāh olmuş yolında cebhe-i ħürşîd ü
māh (FKD, Diğer 1, B.9).

Gördüm ol hûn-rîz **şāha** ‘arz-ı hāl emr-i muhāl / Gāh āb u gāh āteş geh cemāl ü geh celāl (FKD, Diğer 1, B.15).

Efsûs kim o sîm-tenümden ayırdı çarh / Döndüm o **şāha** kim ola gencîndeden cüdā (FKD, G.2, B.2).

Hālûñ görüp eyler saña ol **şāhuñ** teraḥḥum / Bî-çāre Fehîmā ser-i küyını penāh it (FKD, G.23, B.7).

‘Arz itsem o **şāha** dil-i pür-şekvemi lāyık / Bî-dād-keşān ruḡ‘ayı sultāna şunarlar (FKD, G.49, B.3).

Rûy-māl itsem dir imiş tûde-i nesrînüñe / Diñleme **şāhum** Fehîm’üñ sözleri bî-hüdedür (FKD, G.68, B.7).

Bilür bî-dādına ṭākat getürmez kimse ‘ālemdē / O **şāhuñ** ḡatl-i ‘uşşāk itmesi maḥz-ı teraḥḥumdur (FKD, G.104, B.4).

Mebādā sînesin çāk eyleye mestāne ḡaçerle / Ḳazā çeşmiyle ol **şāhuñ** anuñçün iḡtilaṭ itmez (FKD, G.118, B.3).

Tünd-ḡū **şāh** gördüm āştî bilmez nedür / Bende-i efgendesiyile itmede her-gāh ceng (FKD, G.168, B.2).

Çeşmi şaff-ı müjgān şalduḡça ider müjgān hüçüm / ‘Askere ḡayret düşer itdükçe lā-büd **şāh** ceng (FKD, G.168, B.3).

Maḡşüşdur ol **şāha** sükût ile ḡitāb / Çeşmiyle tekellüm ü tebessümle ḡāzab (FKD, Rübai 5, B.2).

Hûn-rîzdür ol **şāh** o ḡadar kim ḡül-i surḡı / Āsar-ı nigāh-ı ḡāzabı yāsemēn eyler (FKD, G.55, B.4).

Meyl itme ḡaṭṭa ḡā’ib olur ḡüsnüñ ey perî / **şāh** olsa nā-bedîd sipāha ne i’tibār (FKD, G.45, B.4).

Çeşm-i siyāhı oldı sipāh-ı şaf-ı müje / Gerçi sipāh olmasa **şāha** ne i’tibār (FKD, G.45, B.2).

Kāzım ki yaḡîn **şāhuñ** itdi / Mir’ātını maḡzar-ı şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.149).

şāh: [1] Dal.

Her **şāhım** āşiyāne itmiş / Murgān-ı şerer-ḡārān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.69).

şāh id-: [1] Padişah yapmak.

Çeşmüñe leşker-i āşüb müsahhar oldı / Milket-i hüsne Hudā sen meleki **ideli şāh** (FKD, K.9, B.9).

şāhā: [1] Ey sultan. || Ey peygamber.

Huṭbeñe müştāk mihr ü meh degül **şāhā** hemān / Teşnedür pā-būsuña bu heft-kişver rüz u şeb (FKD, K.1, B.36).

şāhān: [1] Sultanlar, padişahlar.

Ol kadar mağrūr-ı faḡram Fehīmā himmetüm / Mesned-i devletde **şāhāne** ta‘azzum öğredür (FKD, G.92, B.5).

şāhāne ol-: [1] Sultanlara yakışır olmak || Muhteşem olmak.

Zümürürd taht-ı sebz üzre Fehīmā gönce-meşreb ol / Şarāb-ı lālegün nüş et **olur şāhāne** gülşende (FKD, G.260, B.10).

şāhāne reviş: [1] Sultanlara yakışır yürüyüş.

Nedür ol tarz-ı levendāne o **şāhāne reviş** / Mihr-i hūbān-ı cihān nūr-ı Hudā ‘Abdullāh (FKD, K.9, B.3).

şāh-bāz: [8] “Beyaz iri doğan” (LUGAT-I CŪDÎ, s.603). “Kraliyet şahini” (STEINGASS, s. 727).

Ṭā‘ir-i feyzdür şikārları / Ṭab‘ u dil iki **şāh-bāzumdur** (FKD, G.71, B.5).

İki **şāh-bāzdur** çeşm-i kazā-perr ü kader-pençe / Birisi şa‘ve-i dil biri murğ-ı cāna şalmışdur (FKD, G.75, B.3).

Mār-ı āha oldı ābisten şikest itme dilüm / **şāh-bāzum** hūār bakma beyzādan şemşīr olur (FKD, G.86, B.2).

Rām kıl bir **şāh-bāzı** kim melā‘ik şayd ede / Muttaşıl teşhīr-sāz-ı her-perī olmaḡ nedür (FKD, G.91, B.2).

Göz ḡabsine bırakıldı dil-i zārı şayd içün / Bir şa‘ve üzre şaldı iki **şāh-bāz** ḡayf (FKD, G.159, B.6).

İder ol evc-i hüsñüñ **şāh-bāzı** / Hümā-yı cān-ı ‘uşşāḡ ile bāzī (FKD, G.279, B.1).

Fâş iderdi yoĥsa çoĥdan dil o mâha râzını / Gâh şalar geh men‘ ider murġ-ı dile **şâh-bâzını** (FKD, Diġer 1, B.19).

Üns idi elde iken şânuña ‘âdet evvel / **Şâh-bâzum** yoġ idi sende bu vahşet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.14).

şâh-bâz-ı çeşm: [6] Sevgilinin gözlerinin doġan kuşu gibi olması.

Perri şemşîr-i belâdur **şâh-bâz-ı çeşminüñ** / Pençesi tîr-i kazâdur şâh-bâz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.1).

Perri şemşîr-i belâdur şâh-bâz-ı çeşminüñ / Pençesi tîr-i kazâdur **şâh-bâz-ı çeşminüñ** (FKD, G.180, B.1).

Kaşd-ı şayd itse ma‘âza’l-lâh şikâr-ı kemteri / Rûĥ-ı qudsî ya hümâdur **şâh-bâz-ı çeşminüñ** (FKD, G.180, B.2).

El-ĥazer ey murġ-ı küfr ü dîn ki düşmendür şaĥın / Gerçi tavrı âşinâdur **şâh-bâz-ı çeşminüñ** (FKD, G.180, B.3).

‘Azm-i pervâz-ı ġurûr itdükçe şaĥn-ı cilvesi / Evcgâĥ-ı kibriyâdur **şâh-bâz-ı çeşminüñ** (FKD, G.180, B.4).

Mübtelâdur n’eylesünler kebk-i cân u dil Fehîm / Olsalar şaydı revâdur **şâh-bâz-ı çeşminüñ** (FKD, G.180, B.5).

şâh-bâz-ı çeşm-i dil-ber: [1] Sevgilinin gözünün doġanı.

Şâh-bâz-ı çeşm-i dil-ber kim dile me’nûs olur / Murġ-ı âhum ülfet-i pervâzdan me’yûs olur (FKD, G.87, B.1).

şâh-bâz-ı müje: [1] Kirpik doġanı.

Ruĥşat-ı şayd verüp ġamze-i pür-kînesine / Qondu **şâh-bâz-ı müje** murġ-ı dilüñ sînesine (FKD, G.269, B.1).

şâĥçe-i naĥl-i tecellî: [1] Görünme fidanının küçük bir dalı.

İtdi müjemi **şâĥçe-i naĥl-i tecellî** / Nûr-ı eşer-i bâriĥa-i ĥayret-i dîdâr (FKD, G.47, B.2).

şâhid-i ĥâl: [1] Ben güzelliġi.

Şāhid-i ḥāl ü ḥaṭ-ı rûyına meftûn idi dil / Olmamışdı daḥı âfâḳda peydâ fitne (FKD, G.270, B.2).

şāhid-i ḥüsn: [1] Güzeller güzeli.

Pās-bān ol ḥarem-i firḳate k'itdi ḥalvet / **Şāhid-i ḥüsn**i şehinşāh-ı maḥabbet bu gece (FKD, G.257, B.3).

şāhī: İranlı bir şair.

Köhne oldı resm-i Ḥākānī vü **şāhī** vü Melik / Şimdi nev-peydâ Fehīm'ün tâze dīvānın görüñ (FKD, G.182, B.9).

şāh-ı 'Acem: [1] İran sultanı.

Geçse başından n'ola bu ḥavf ile **şāh-ı 'Acem** / Cümlesi geçdi ḳılıçdan leşker-i bed-aḥteri (FKD, Kıt'a 9, B.7).

şāh-ı 'aşḳ: [1] Aşḳ (devletinin) sultanı. || Sevgili.

Devletinde geh bülend ü gāh pest olmaḳ ne ḡam / **Şāh-ı 'aşḳa** gāh tāk u gāh mesneddür göñül (FKD, G.194, B.7).

şāh-ı cihān: [4] Dünya padişahı || sevgili/dünyalar güzeli.

‘Āşıḳ olurduñ eger görse idüñ sen de sañā / Ba'd-ezīn bendeyem ey **şāh-ı cihān** sañā (FKD, Terḳib-bend 3, B.32).

Ne dem zülf-i siyehle rûyın ol **şāh-ı cihān** örter / Ruḡ-ı ḥürşid ü māhı dūd-ı āh-ı bī-dilān örter (FKD, G.63, B.1).

‘Ārifdür o kim **şāh-ı cihān** olsa yüzinden / Bir vech ile fāş olmaya esrār-ı tekellüf (FKD, G.158, B.6).

Mihrveş bī-ser ü pā **şāh-ı cihān** oldı Fehīm / Fikr-i tāk u ḡam-ı evreng nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B.9).

şāh-ı cünün: [1] Delilik sultanı.

Bulsa dīvāne göñül **şāh-ı cünūna** taḳrīb / Pāy-ı taḥt olmaz ise ḡuşe-i vīrāne yeter (FKD, G.62, B.4).

şāh-ı ḥüsn: [1] Güzellik padişahı.

Nigāh āfet ü çeşm āfet ü dehān āfet / O **şāh-ı hüsne** müsahhar cihān cihān āfet (FKD, K.11, B.1).

şāh-ı iklīm-i kazā: [1] Kader ülkesinin padişahı.

Leşker-i cān u dil-i ‘uşşākı hep kırduñ meger / **şāh-ı iklīm-i kazādan** gamze ki imdād olur (FKD, G.80, B.3).

şāh-ı istignā-sipāh: [1] Kayıtsızlık ordusunun padişahı.

Şāh-ı istignā-sipāham ben Fehīmā çarh-ı dūn / Havf ile biñ dürlü vaz‘-ı dil-nevāz eyler baña (FKD, G.6, B.5).

şāh-ı kec-külāh-ı melā’ik-sipāh-ı hüsni: [1] Güzelliğin meleklerden oluşan ordusunun eğri külahlı sultanı.

Ey **şāh-ı kec-külāh-ı melā’ik-sipāh-ı hüsni** / Eyle otağ-ı şāhi per-i Cebre’īl’den (FKD, G.235, B.6).

şāh-ı kerīmü’t-ṭāb‘-ı ‘ālī-rütbe: [1] Yüce mertebeli cömert tabiatlı padişah || 4. Murad.

Sensin ol **şāh-ı kerīmü’t-ṭāb‘-ı ‘ālī-rütbe** kim / Nüh-felekdür ‘ālem-i cūduña bir kemter seḥāb (FKD, K.5, B.39).

şāh-ı levendāne: [1] Yiğitlere yakışır padişah.

Raḥşuña **şāh-ı levendāne** süvār olduqça / Dāmen-i tīgüñi eyler dil-i ‘uşşāk penāh (FKD, K.9, B.12).

şāh-ı mercān: [2] Mercan dalı.

Egerçi mümteni‘dür **şāh-ı mercān** mīve-ḥīz olmak / Nihāl-i surh-ı müjgānum nedendür dāne-rīz olmak (FKD, G.161, B.1).

Meger deryā-yı āteşdür ki oldı şu‘leden mevci / Felekler döndi ol baḥruñ içinde **şāh-ı mercāna** (FKD, K.7, B.26).

şāh-ı nīk-aḥter: [1] Kutlu yıldızlı sultan.

Ḥazret-i Sulṭān İbrāhīm Ḥān kim itmedi / Böyle bir mes‘ūd-ṭālī‘ **şāh-ı nīk-aḥter** cülüs (FKD, Kıt'a 10, B.2).

şāhı ol-: [1] Sultanı olmak.

Bārekallāh zihī riyāzet ü zühd / **Oldı** tecrīd mülkinüñ **şāhı** (FKD, Kıt'a 4, B.5).

şāh-ı pür-gurūr: [1] Gurur dolu sultan || Kendinden emin sevgili.

Ey kâş olaydı sañā da ey **şāh-ı pür-gurūr** / Luṭf-ı kelām sünnet ü redd-i selām farz (FKD, G.147, B.4).

şāh-ı rüşenā: [1] Aydınlığın sultanı.

Mihr **şāh-ı rüşenādur** māh serdār-ı hücüm / Ḥayl-i aḥterden iderler cem^c-i leşker rüz u şeb (FKD, K.1, B.10).

şāh-ı sevdā-leşker: [1] Aşk ordunun sultanı.

Vālih-i aşkam cünün yār-ı kadīmümdür benüm / **Şāh-ı sevdā-leşkerem** Mecnün nedīmümdür benüm (FKD, G.224, B.1).

şāh-ı sitem-kār: [1] Zalim sevgili.

Ya şekl-i güldür ol **şāh-ı sitem-kāruñ** inānında / Ya ḳalmış anda ḥünin pençe-i dest-i tazallumdur (FKD, G.104, B.3).

şāh-ı teğāfül-sipeh-i mülket-i işve: [1] Naz ülkesinin bilmemezlik ordusunun padişahı.

Ey **şāh-ı teğāfül-sipeh-i mülket-i işve** / Peyk-i nigeḥün gāhi dile rüy-be-rāh it (FKD, G.23, B.3).

şāh-ı zerrin-efser: [1] Altın saçlı padişah.

Āteşin dāğ-i cününüm gördi reşkinden Fehīm / Dedi dehrün **şāh-ı zerrin-efseri** olmaḳ nedür (FKD, G.91, B.7).

şāhid: [2] Tanık, delil.

Ḥudā'dur **şāhidüm** kim ḥāne-zād-ı himmetem himmet / Revā mı güm-sürāğ olmaḳ düşüp vādī-i ḥizlāna (FKD, K.7, B.54).

Kitāb mülzemi-i müdde^cīye **şāhiddür** / Ki müsta'idd-i ezel eylemez kitāb ile baḥş (FKD, G.26, B.4).

şāhidān-ı işmet: [1] Masumiyetin güzellikleri.

Görselderdi mihr ü meh ger **şāhidān-ı ʿişmetin** / Hacetinden olardı ser-be-cā der rüz u şeb
(FKD, K.1, B.23).

şāhid-i bāzār: [1] Pazar güzeli. || Taliplerinin birbiriyle sevgili için kapışması.

Bir böyle hayā-perver olan Yūsuf-ı ʿabʿum / Çün Mālik ola **şāhid-i bāzārı** ne bilsün (FKD,
K.4, B.28).

şāhid-i ğamze: [1] Yan bakışın güzeli, sevgili.

Şāhid-i ğamzesini ser-hoş u raş-āver ider / Nağme-i ʿişveye çeşmi ki ser-āğāz eyler (FKD,
G.58, B.3).

şāhid-i ğonca-i gül: [1] Gül goncasının güzeli.

ʿAndelībān-ı çemen yine ʿabā-puş olsun / **Şāhid-i ğonca-i gül** hilʿat-i zībā geysün (FKD,
G.246, B.3).

şāhid-i hūsn: [1] Güzelliğin sevgilisi.

Dest-i küstāhumuz itdükçe perde-derī / **Şāhid-i hūsnı degül ʿişmeti rüsvā iderüz** (FKD, G.131,
B.4).

şāhid-i neşve: [1] Sevinç güzelliği.

Her kaçre hābāb-ı teng zarfı / Biñ **şāhid-i neşveye** neşīmen (FKD, Terci-bend 1, B.99).

şāhid-i reʿy: [1] Fikir güzelliği.

Şāhid-i reʿyi göze göstermez anı yok yere / Çarḥ-ı sergerdān zer-i hūrşīdi her ān gösterür
(FKD, K.10, B.25).

şāhid-i sıhr: [1] Sanatın güzelliği.

Şiʿrūme eyler Fehīm ol meh nigāhın āşinā / **Şāhid-i sıhrüm** görüp iʿcāz-ı dāmān-būs olur
(FKD, G.87, B.7).

şāhid-i şīve-kār-ı maʿnī: [1] Anlamın cilveli güzeli.

Dil-i endīşemi iden meftūn / **Şāhid-i şīve-kār-ı maʿnīdür** (FKD, G.97, B.2).

şāhid-i ʿabʿ: [1] Huy güzelliği.

Şāhid-i ṭab‘umuñ ḥayālīdür / ‘Ārızı üzre zülf-i pīçānī (FKD, K.17, B.48).

şāhid-i ümmīd: [1] Ümit güzeli.

‘Āṭıfet-kārā ‘aceb āyīnedür bahtum benüm / **Şāhid-i ümmīdi** benden rüy-ı gerdān gösterür (FKD, K.10, B.37).

şāhid-i ‘unvān: [1] Sayfanın başlığı.

Teklīf-i nazīreyle beni eyledi memnūn / Kāğıd gibi ol **şāhid-i ‘unvāna** şarılsam (FKD, G.198, B.6).

şāhlevendān: [1] Yiğitler, cesurlar.

Şeh-süvārum ki kaçan rahş ile meydāna girer / Çeşm-i bed-devr ‘aceb **şāhlevendāna** girer (FKD, G.59, B.1).

şahne-i nehy: [1] Yasaklama memurları.

Fitneden āsūde itdi dehri ‘adlūñ ol kadar / **Şahne-i nehyūñ** o resme itdi ‘arz-ı ihtisāb (FKD, K.5, B.40).

şahş-ı ecel: [3] Ecelin kendisi.

Pür olursa nıgeh ü ğamze ma‘aza’l-lāh eger / Hāvfden **şahş-ı ecel** eyleye āh u feryād (FKD, G.38, B.4).

Nice āh eylesesün **şahş-ı ecel** olduğıçün / Ki biri itse eger ‘āleme ‘arz-ı bī-dād (FKD, G.38, B.5).

Haşra dek pür-h‘āb olurdı çeşm-i bī-darı Fehīm / Bir gıce gūş eylese **şahş-ı ecel** efsānemüz (FKD, G.124, B.5).

şahş-ı ğam: [1] Üzüntünün şekli.

Bīġānedür ol kadar ki olmaz / **Şahş-ı ğamum** āşinā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.17).

şahş-ı kıyāmet: [2] Kıyametin kendisi.

Oldı hırām-ı kāmētüñe ihtirām farz / **Şahş-ı kıyāmete** n’ola olsa kıyām farz (FKD, G.147, B.1).

Vire **şahş-ı kıyāmete** dehşet / Vādī-i meşhed-i şehīdānı (FKD, K.17, B.82).

şahş-ı sevāb: [1] Sevabın kendisi.

‘Afv-i luţfuñdan günāhın cürmünü eyler recā / Āsitānuñda sevābın kaçd ider **şahş-ı sevāb**
(FKD, K.5, B.47).

şahş-ı zindānī: [1] Tutsak kişilik.

Ki ider hāl-i zāruma hānde / Dest-i kātılde **şahş-ı zindānī** (FKD, K.17, B.4).

şahsüvār: [1] Ata pek güzel binen, pek iyi binici. || Sevgili.

Bir **şahsüvāra** şayddur dil / İtmiş ser-i ‘aşkı bend-i fitrāk (FKD, Terci-bend 1, B.57).

şā‘ir: [11] Şiir söyleyen.

Şi‘ri i‘cāz olsa da fahr eylemez ādem Fehīm / Kanda bir nā-ḥoş-edā **şā‘ir** görürsem ḥod-
pesend (FKD, G.42, B.5).

Teşbīh ü isti‘āreñe taḥsīn senüñ Fehīm / Çok **şā‘irün** bu şi‘r-i pür-efsün sükūtudur (FKD,
G.70, B.5).

Bī-naẓīr oldı Fehīm’üñ sözi kim sevdügi şūḥ / Hem ḥayā-perver ü hem dil-ber ü hem
şā‘irdür (FKD, G.107, B.5).

N’eylesün dil ol perī-rū itmeyince i‘tibār / Siḥr-pīrā-bīn Fehīm şā‘ir olmuş olmamış (FKD,
G.139, B.7).

Benem ol siḥr-şīve **şā‘ir** kim / Hame itdüm zebān-ı su‘bānı (FKD, K.17, B.32).

Alsa dīvānum ele bir **şā‘ir** / Ẕudsiyāndur şahīfe-gerdānı (FKD, K.17, B.75).

Ben **şā‘irem** ammā degülem pek cerrār / Cerrāram u aḡniyāyı itmem bī-zār (FKD, Rübai 15,
B.1).

Serrāce derler estere yine **şā‘ir** al / Zīrā yok aqça deyü ederler zārāfeti (FKD, Terki-bend 1,
B.22).

Ammā ki ḥaḡ elinde bu ḳavmüñ ki Rüm’da / **şā‘ir** ḳadar ḳabül eder yok rezāleti (FKD,
Terki-bend 1, B.23).

Vallāh ben ne māla muḥıbbem ne **şā‘irem** / Ben ‘ilm-i ḥüsn-i ḥulḳda üstād-ı māhirem (FKD,
Terki-bend 1, B.24).

Ya‘nī ḥitāb itdüğümüz saña luḡ bes / **şā‘irlerüñ** bu mertebe lāzım ri‘āyeti (FKD, Terki-
bend 1, B.18).

şâ'ir ol-: [1] Şair olmak.

Tutalum **şâ'ir oldılar** hussād / Cümleñüñ şî'ri haṭṭ-ı buṭlāñi (FKD, K.17, B.53).

şâ'ir-i kâdir-beyân-ı sihr-pîrâ: [1] Ustalıkla donatılmış güçlü anlatımlı şair.

Benem ol **şâ'ir-i kâdir-beyân-ı sihr-pîrâ** kim / Kelāmum eyledüm mu'ciz feşâḥatle belâgatden (FKD, K.15, B.30).

şâ'ir-i kâni': [1] Her şeye yeterli şair.

Benem ol **şâ'ir-i kâni'** ki cennet çıksa destümden / Zebānum eylemem ālüde efsūs u nedāmetden (FKD, K.15, B.38).

şâ'ir-i meşhūr: [1] Ünlü şair.

Mu'cize-i şî'r ile şimdi Fehīm / Şehrde bir **şâ'ir-i meşhūrdur** (FKD, G.74, B.8).

şâ'ir-i mümtâz: [1] Seçkin şâir.

Bâğ-ı ṭab'umdan Fehīm esse gülistāna nesīm / Her güli âteş-zebān bir **şâ'ir-i mümtâz** olur (FKD, G.89, B.7).

şâ'ir-i nâzük: [1] Zarif şair.

Rümüz fehm ü suḥandān u **şâ'ir-i nâzük** / 'Ayān cihān ma'āñi veli nihān āfet (FKD, K.11, B.13).

şâ'ir-i nâzük-mizâc: [1] İnce sezgili şâir.

Ben Fehīm-i şūḥ-ṭab'ı añmayuñ inşāf edüñ / Var mıdur bir tāze-mazmūn **şâ'ir-i nâzük-mizâc** (FKD, G.29, B.7).

şâ'ir-i rāst-suḥan gerçi ki manzūr olmaz [1] Aslında gerçek sözlü şairler beğenilmez.

Suḥanum oldı mişālāt-ı beyân-ı vâki' / **şâ'ir-i rāst-suḥan gerçi ki manzūr olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.20).

şâ'ir-i rezil: [1] Yeteneksiz, cahil şair.

Bir **şâ'ir-i rezil** ki bu ḳavme şî'r oḳur / Birbirine idüp o le'īmān işāreti (FKD, Terkiḳ-bend 1, B.21).

şâ'ir-i rüſen-ḥayāl: [1] Aydınlık hayallere sahip şâir.

Şā'ir-i rūşen-hayālem mihr-ṭab'am meh-zamīr / Ğarḳ-ı nūr olmaz mı ol kim medḥūñ eyler rüz u şeb (FKD, K.1, B.43).

şā'ir-i şā'ir-şī'ār: [1] Şair gibi geçinenler.

Bir alay **şā'ir-i şā'ir-şī'ār** / Bir қаатар esterān-ı pālānī (FKD, K.17, B.54).

şā'ir-i sehḥār: [1] Büyüleyici şair || Söz ustası.

Dili dem-beste ider yine füsün-ı ğamzeñ / Ger Fehīmā gibi bir **şā'ir-i sehḥār** olsam (FKD, G.200, B.5).

şā'ir-i şī'r-i ğarīb: [1] Şaşılacak şiirlerin şairi.

Ya 'Örfi'dür ya Ṭalīb ya Fehīm üstād-ı kāmildür / Selīs ü āşinā bir **şā'ir-i şī'r-i ğarīb** olsa (FKD, G.254, B.5).

şā'ir-i şūḥ: [1] Coşkulu şair.

Sāḥir-i mu'ciz-kelāmuz **şā'ir-i şūḥuz** Fehīm / Ne füsūna rāğibuz ne mā'il-i efsāneyüz (FKD, G.134, B.5).

şā'ir-i 'ummān: [1] Okyanusa benzer, her şeyde usta şair.

Geh gerd-şifat bādiye-gerdān olduĝ / Geh mevc gibi **şā'ir-i 'ummān** olduĝ (FKD, Rübai 31, B.1).

şā'ir-i üstād: [1] Usta şâir.

Siḥr ü i'cāzı Fehīmā eylese ta'līm o çeşm / Sāḥir-i mu'ciz-nümā bir **şā'ir-i üstād** olur (FKD, G.80, B.7).

şā'iriyet: [1] Şairlik.

Ne sevdā-yı dil-efĝān bī-maḥal-dād-ı Ḥudā'dur bu / Bu miḥnetler kişiyе gelmez illā **şā'iriyetden** (FKD, K.15, B.27).

şākird-i cünün: [1] Delilik öğrencisi.

Dil-i mecnūnum olup mekteb-i 'aşḳa üstād / İtdi **şākird-i cünün** 'aql-ı Āriştālīs'i (FKD, G.289, B.7).

şākird-i Fehīm: [1] Fehīm'in öğrencisi.

‘Aşk âteşine şabra da **şäkird-i Fehîm’üz** / Āteşde semâ‘ itmede üstâd-pesendüz (FKD, G.123, B.5).

şäkird-i kâbil: [1] Yetenekli öğrenci.

Feyz-i isti‘dâd hâtm olmuş meger sende Fehîm / ‘İlm çok üstâd yok **şäkird-i kâbil** nâ-bedîd (FKD, G.40, B.7).

şâlvâr: [1] Üste giyildikten sonra uçkurla bele bağlanan, bugünkü pantolona benzer kıyafet. Şalvarın bacakları bol, paçaları ayak bileklerine kadar inmektedir. Şalvar için bk. KOÇU, s.215.

Nâ-gâh seherveş açılıp **şalvârı** / Hürşîdinüñ eyledi zühür envâr (FKD, Rübai 55, B.1).

Ben murğ-ı zîrekem der iken âhîr esfelüñ / **şâlvârı** bendi dâmi olup pây-best olur (FKD, Terkib-bend 1, B.36).

şâm: [1] Bugün Suriye’nin başkenti olan bölge.

şâm’da mihr ile mânend-i meh oldı âsaf / Şadr-ı dâd rû felek-pâye Mehemmed Pâşâ (FKD, Kıt'a 14, B.7).

şâm-ı tecellîgâh-ı hûbî: [1] Güzelliğin görüldüğü akşam.

Ruğ-ı pür-tâbuñ ol **şâm-ı tecellîgâh-ı hûbîdür** / Ki olmuş mihr ü meh pertev-gedâ nür-ı niķâbuñdan (FKD, G.230, B.4).

şâm-ı zulmet-i ğam: [1] Üzüntü karanlığının gecesi.

Her habâbı oldı güyâ ahter-i burc-ı tarab / Şubh-ı mihr-efrüz u **şâm-ı zulmet-i ğamdur** şarâb (FKD, G.14, B.6).

şâmil ol-: [1] İçine almak, kaplamak, kapsamak.

O hükmi itdiyse bâda âba cârîdür bunuñ hükmi / Ki ebrâsâ **olup şâmil** ‘umümî luţfi insâna (FKD, K.7, B.18).

şan: [1] Büyüklük, ululuk, azamet.

Üns idi elde iken **şanuña** ‘âdet evvel / Şâh-bâzum yog idi sende bu vahşet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.14).

şâne: [7] Tarak.

Āyīne-i albüm ele al itme Şikeste / Ey sâde-ru añ ol demi kim **şâne** Şunarlar (FKD, G.49, B.6).

Zülfî âşüfte olup itse Şabâ ile cedel / Dil-i dîvâneye girer arasına **şâne** girer (FKD, G.59, B.3).

ılma her rane-i dendânuı yüz bi dile lat / Zülfini itme perîşân yeter ey **şâne** yeter (FKD, G.62, B.3).

avfum oldur ki perîşân-ter olur zülfünden / **Şâne** kim pençe-zen-i zülf-i perîŐânu olur (FKD, G.83, B.4).

Perîşân-ter olurдум belki andan / Eger zülf-i nigâra **şâne** olsam (FKD, G.199, B.5).

Tebessümle eline aldı **şâne** / Gül oldu onca vü sünbül perîşân (FKD, G.232, B.2).

İdüp meşŞâtelüg herkes ‘arûs-ı Nîl’i zeyn itdi / Ki üyâ oldu keştî **şâne** vü mızâf dendâne (FKD, K.7, B.22).

şânelüg eyle-: [1] Tarak olarak kullanılmak, taramak.

Her kâküle Şad-pâre önül **şânelüg eyler** / Her silsile-i urraya dîvânelüg eyler (FKD, G.54, B.1).

Şarâb: [20]

1. Dünya ve ahiretin sırrının aynasının mücevheri.

Cevher-i âyīne-i sırr-ı dü-‘âlemdür **Şarâb** / Āfitâb-ı feyz-baŐ-ı cân-ı âdemdür Şarâb (FKD, G.14, B.1).

2. Canlara bereket veren üneŐ.

Cevher-i âyīne-i sırr-ı dü-‘âlemdür Şarâb / Āfitâb-ı feyz-baŐ-ı cân-ı âdemdür **Şarâb** (FKD, G.14, B.1).

3. AŞk Şarabı ile ikiz olan.

Olmadan âbisten-i ıfl-ı mevâlid ümmühât / Tâ ezelden bâde-i ‘aşk ile tev’emdür **Şarâb** (FKD, G.14, B.2).

4. Ne olduu bilinmeyen sır.

Kimseler bilmez kemāhī neşve-i keyfiyyetin / Rūh-ı insānī gibi bir sırr-ı mübhemdür **şarāb** (FKD, G.14, B.3).

5. Hz. Meryem'in sütü.

Çatrasın nūş eyleyen Ğisī-i cān-baḥş olmada / Rūḥ ile hem-māye gūyā şīr-i Meryem'dür **şarāb** (FKD, G.14, B.4).

6. Sevgilinin aşkının ortağı.

‘Aql u cān ü dīn ü dil nā-maḥrem-i ‘uşşāk iken / Bī-tekellūf rāz-ı ‘aşka yār-ı maḥremdür **şarāb** (FKD, G.14, B.5).

7. Sabah güneşinin aydınlığı, gam karalığının gecesi.

Her ḥabābı oldı gūyā aḥter-i burc-ı ṭarab / Şubḥ-ı mihr-efrūz u şām-ı zulmet-i ğamdur **şarāb** (FKD, G.14, B.6).

8. Cemşîd'in hüneri.

Hikmet üzre gerçi medḥ itdūñ mey-i nābı Fehīm / Bilmedūñ ammā ki aşlın şan‘at-ı Cem'dür **şarāb** (FKD, G.14, B.7).

9. Mayalanmış üzümünden yapılan ve sarhoşluk veren içki.

Gönül k'ider leb-i cānān-ı pür-‘itāb ile baḥş / O teng-ḥavşaladur k'eyleye şarāb ile baḥş (FKD, G.26, B.1).

Müdām olur leb-i la‘li **şarābdan** maḥzūz / ‘Aceb ‘aceb ki ola şu‘le ābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.1).

Ne ‘ilm ü ne Fehīm ne eş‘ār ne kitāb / Min-ba‘d gūşe vü men ü dil-ber ü **şarāb** (FKD, Terkib-bend 1, B.56).

Sākī **şarāba** ‘aks-i ruḥuñ eyle ta‘biye / Ben sāyeñe bir iki felek āfitāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.51).

Çeşmi mest-i ‘işvedür bilmez nedür ḥūn-āb-ı dil / Ol **şarābı** ğamze-i ḥun-rīz-i dil-ber nūş ider (FKD, G.52, B.3).

Lebüñ ḥayāline Rūhü'l-ḳudūs **şarāba** düşer / Meges-mişāl ki hırş ile şehd-i nāba düşer (FKD, G.60, B.1).

Dil cām u gāmze sākī vü şūh u kirişme nuql / Hün-ı ciger **şarāb** u kaçā mey-fürüş olur (FKD, G.88, B.4).

Şarābı āb olurdı ābı zehr-āb / Bu tālī'le eger peymāne olsam (FKD, G.199, B.4).

Hemīşe tā ola bed-h'āhuñuñ gelūsında / **Şarāb** āteş ü āb üstüñ'ān u nān āfet (FKD, K.11, B.18).

Müdām dünyede fikrüm **şarāb** u dil-berdür / Ne teşne-i mey-i kevser ne mā'il-i hūram (FKD, K.14, B.30).

Şarāb iç tāze dil-ber sev cihānda herçi bād-ā-bād / Fehīm inşāf besdür bes ferāğat kıl şikāyetden (FKD, K.15, B.49).

'Aks-i ebr ü zülf-i sākī sāye-güster olmasa / Mağv olurdı berç-ı hātīf gibi cām içre şarāb (FKD, K.5, B.10).

şarāb it-: [1] Kanlı gözyaşı dökmesine sebep olmak.

Gerçi ben ser-hoşı 'aşkuñla **şarāb itmez** idüñ / Āteş-i cevr ile bağrumda kebāb itmez idüñ (FKD, Terkib-bend 3, B.16).

şarāb ol-: [1] Şarap olmak, şaraba benzemek.

Noқта-i şekki görüp şañma serāb **ola şarāb** / Yoқdur ey 'ārif nişān aşlā şarāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.8).

şarāb-ı 'aşk: [2] Aşk, sevgi şarabı.

Ne bīm-i miñnet-i düzağ ne ārzü-yı behişt / **Şarāb-ı 'aşk** ile havf u recā nedür bilmem (FKD, G.205, B.4).

Ne hüsñ ü ne 'aşk kaldı ne dil / Tā itdi **şarāb-ı 'aşk** bī-hüş (FKD, Terkib-bend 2, B.57).

şarāb-ı erğavān: [1] Mor renkli şarap. || Burhān-ı Katı'da sarhoşluğu giderici etkisi olduğu "ergevān" maddesinde söylenilmektedir (s. 222).

Ğazabla güş idüp düšnām-ı la'lin pāyına düşdüm / Yıkar mı mey-h'ārı ger olsa **şarāb-ı erğavān** keskin (FKD, G.242, B.4).

şarāb-ı firāk: [1] Ayrılığın şarabı.

Ne neş'edür ki cünümü yıkar **şarāb-ı firāk** / İlāhī eyleme ehl-i dili harāb-ı firāk (FKD, G.162, B.1).

şarāb-ı hayret: [1] Şaşkınlık içkisi.

Hüsüne bakmaz **şarāb-ı hayreti** nüş itmeyen / Çeşmüne hem-meşreb olmaz ‘aşkı bî-hüş itmeyen (FKD, G.241, B.1).

şarāb-ı hūn-ı maqtūlān-ı ‘alem: [1] Yokluğun öldürücü kırmızı şarapları.

Şarāb-ı hūn-ı maqtūlān-ı ‘alemdür olan rīzān / Eger kim hūşe-i Pervīn-i çarhı itseñ efsürde (FKD, Kıt'a 5, B.2).

şarāb-ı lālegūn: [1] Lale renkli (kırmızı) şarap.

Zümürüd taht-ı sebz üzre Fehīmā gönce-meşreb ol / **Şarāb-ı lālegūn** nüş et olur şāhāne gülşende (FKD, G.260, B.10).

şarāb-ı Mısr: [1] Mısır'ın şarabı.

Noқта-i şekki görüp şańma serāb ola şarāb / Yokdur ey ‘arif nişān aşlā **şarāb-ı Mısr’dan** (FKD, Kıt'a 3, B.8).

şarāb-ı nāz: [1] Naz, işve şarabı.

Gamzeñi mest eyleyüp her dem **şarāb-ı nāz** ile / Çeşm-i maħmūruñ hem-āğūş itme h’āb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.1).

şarāb-ı şu‘le-reng: [1] Ateş renkli şarap.

Bahār olsa yine sākī mey-i mu‘ciz-nümūn olsa / **Şarāb-ı şu‘le-reng** ü cām-ı şāf-ı āb-gūn olsa (FKD, G.256, B.1).

şarāb-ı vaħdet: [1] Birlik şarabı.

Cüş eyleyicek **şarāb-ı vaħdet** / Oldı meh ü mihr aña ser-ħoş (FKD, Terki-bend 2, B.64).

şarāb-ı ye’s: [1] Üzüntünün şarabı.

Şarāb-ı ye’s ideli cāni mest-i lā-ya‘kil / Derūn-ı ħātıra gelmez ümīd ü bīm-i murād (FKD, G.39, B.3).

şarḫ: [1] Olması başka durumların gerçekleşmesini gerektiren şey, koşul.

Velī o **şart** ile kim çeşm-i ‘aşıq olmaya küstāh / Nigāh-ı ğarķa-be-ţūfānı ğāh ğāh gerekdür (FKD, G.100, B.4).

şart id-: [1] Şart koşmak, koşullar öne sürmek.

Va‘de-i vaşl itmeden evvel hilāfın **şart ider** / Ol meh-i ‘aşıq-firībiüñ ‘ahd ü peymānın görüñ (FKD, G.182, B.3).

şaş’a: [1] Parlaklık.

Pervāne iseñ şu‘le-i ruhsārına ey dil / Hürşid ü mehüñ **şaş’asın** bāl ü per eyle (FKD, G.267, B.2).

şaş’a-i mihr-i ruḥ: [1] Yanağının güneşinin parlaklığı.

Tā **şaş’a-i mihr-i ruḥuñ** böyle füzündür / Āşār-ı remeden gözün ey şüh zebündür (FKD, G.73, B.1).

şāyed: [1] Eğer, yoksa.

Her rüz āh ile ideyim ‘ālemi siyāh / **Şāyed** ki gündüzün giceden ideler ḥisāb (FKD, K.13, B.2).

şāyeste-i ‘izz: [1] Yüceliğe yakışır.

‘Azīz-i Mışr kıldı pādīşāh-ı berrü ve’l-baḥreyn / Görüp **şāyeste-i ‘izz** ü sezā-yı rütbe-i ‘ulyā (FKD, Kıt'a 15, B.10).

şāyeste-i şemşir-i teğāfül: [1] Bilmemezlikten gelme kılıcının layığı.

Şāyeste-i şemşir-i teğāfül mi hele gör / ‘uşşāk-ı melāmet-zedeye bir nażar eyle (FKD, G.267, B.5).

şāyi: [1] Duyulmuş, herkesçe bilinen.

Bu bāğ-ı dehre zülfünden olmışdur senüñ **şāyi** / Nesīm-i sünbülīstān ‘ıtr-sāy-ı müşk-bīz olmak (FKD, G.161, B.5).

şeb: [16] Gece.

Āğūş-ı ḥayālinde iken meskeni her **şeb** / Gördükçe Fehīm'i yine bīgānelüg eyler (FKD, G.54, B.7).

Şem‘ ü kadeḥ-i mehdür meclis tolaşan ol mihr / **Şeb** şoḥbetine gelmez mihr encümeni n’eyler (FKD, G.56, B.4).

Meze h n-ı ciger mey eşk-i çeşmüm ney fiġ n-ı dil / Bu **Şeb** meşrebce bir tert b-i bezm-i  Őret olmuşdur (FKD, G.77, B.5).

H rŐidsit n itdi g l   l le   dehiri / H ff Ő gibi **Şeb** daġı c v d görünmez (FKD, G.117, B.4).

Şimden gerü  ayn-ı  ademe sürme olur **Şeb** / M nend-i sebel aġter-i N h d görünmez (FKD, G.117, B.5).

Her r z  fit bum u her **Şeb** er ġum ol / çeşmüm m d m hüsnün ile r Ően isterem (FKD, G.208, B.5).

H aŐ-ı b t nı anup d d-ı  h ile her **Şeb** / Siy h-s zi-i ruŐs r-ı m hdur k rum (FKD, G.216, B.2).

Gerçi yoÇdur  sum nda zerre deŐl  kevkebüm / N r-baġŐ-ı neyyir-i aŐzamdur amm  her **Őeb m** (FKD, G.217, B.1).

O Őem i meclis-i aġy rda görüp olduġ / Bu **Şeb** yine ben   perv ne encümen-düşmen (FKD, G.239, B.3).

Bilmezem r z mı ya **Şeb** mi ya h  b u ya h y l / Ol  adar c na h c m eyledi h yret bu gece (FKD, G.257, B.10).

Şeb ki Ő d d r ez-naŐar-ı  n  fit b-ı maġŐerem / T  Őab h-ı haşr m Őt kam cem l-i h ber  (FKD, G.294, B.2).

Veylet   fit b-ı baġtum  h / **Şeb** gibi r zum itdi  ulm n  (FKD, K.17, B.5).

Hem Şeb-neme girye oldu her **Şeb** l zım / Hem ġoncaya her ŐeŐer tebessüm maġŐuŐ (FKD, R bai 23, B.2).

Bir  h idicek bu **Şeb** h r retle Feh m / T -z r-i zem nde mihri itdi p r-b m (FKD, R bai 45, B.1).

Efs ne-i h  b-ı ġamla bir **Şeb** / Olmuşdı h y le dil muġ tab (FKD, Terci-bend 1, B.118).

Ol **Şeb** dil-i beste-revzen-i eŐm / K yın mı h y l iderdi y  Rab (FKD, Terci-bend 1, B.119).

Şeb   r z: [2] Gece ve gündüz.

Ne rif td r ki  abrin m temi-i   lem-i  aŐkuŐ / Siy h u m  i aŐlasla **Şeb   r z**  sum n örter (FKD, G.63, B.3).

Cemāl-i şāhid-i gül nāz ider mihr ü mehe şimdi / Sürūd-ı şükr-i nev-rūzı **şeb ü rüz** eylesün
bülbul (FKD, G.192, B.2).

şeb-çerāğ: [1] Geceleyn parlayan bir çeşit taş. “Efsāneye göre gāv-ı bahrî denilen hayvan, bazı geceler otlamak için karaya çıkar ve şebçerāğ denilen mücevheri beraberinde getirerek onun aydınlığında otlarmış” (PALA, s.423).

Ol Fehīm-i pür-zamīrem kim nuqāt-ı hıtt-ı nazmum / **Şeb-çerāğ** itdüm şu‘ā-ı mihr-i ṭab‘-ı
rüşenümden (FKD, G.238, B.7).

şeb-çerāğ-ı re‘y: [1] Fikirlerin karanlığı aydınlatması.

Cihān-ı cāhda bir **şeb-çerāğ-ı re‘yi** gibi / Nazīr olur mı daḥı māh-ı ‘ālem-ārāya (FKD, K.8,
B.16).

şeb-dost: [1] Gece dostu.

Huffāşveş bu bāğda **şeb-dostam** Fehīm / İftār için o gönca-gül-i mihr ü meh-cenāb (FKD,
K.13, B.15).

şeb-i bülbul: [1] Yarasa.

Şeb-nem Zuḥal-ı gül **şeb-i bülbul** huffāş / Hem dūd-ı nesīm (FKD, Rübai 56, B.4).

şeb-i firqat: [1] Ayrılık gecesi.

Beni tā şubḥ-ı maḥşer etdi bī-dār / **Şeb-i firqatde** efkār-ı vişālūn (FKD, G.177, B.6).

şeb-i ğam: [2] Keder akşamı.

Şeb-i ğam ḥ‘āba varsa merdüm-i çeşmi ruḥı üzre / Nesīc-i pertev-i mehden muṭallā
perniyān örter (FKD, G.63, B.2).

Şeb-i ğamda āfitābını anup āh iderdi Mecnūn / Nigeh itse māha zīrā görünürdi rüy-ı Leylī
(FKD, G.285, B.6).

şeb-i hicr: [2] Ayrılık gecesi.

Mihr-i ruḥı şem‘-i leken-i dīde-i terdür / Çeşmüm de ser-ā-pā **şeb-i hicrūnle** şeherdür (FKD,
G.106, B.1).

Şeb-i hicr ü ğam-ı zülf ü dil-i sevdā-perdāz / İhtiyārī degül āh eyler isem dūr u dırāz (FKD,
Terkib-bend 3, B.4).

şeb-i kâdr: [1] Kadir gecesi.

Mihr-feşân ebrdür şanki **şeb-i kâdrdür** / Zülf ü ruḥ-ı mehveşân zulmet-i semmürdan (FKD, G.231, B.11).

şeb-i ümmîd: [1] Ümitlenme gecesi.

Ne kevkeb mihr-i evc-i luṭf kim oldu ṭulū'ından / **Şeb-i ümmîd** kemter zerresinden biñ seḥer peydâ (FKD, Kıt'a 15, B.2).

şeb-i vaşl-ı nev-rûz: [1] Bahara kavuşma gecesi.

Girmez gözüme ey **şeb-i vaşl-ı nev-rûz** / Ger leyle-i 'ıyd kuḥl u mîl olsa hilâl (FKD, Rübai 37, B.2).

şeb-i yeldâ: [1] Yılın en uzun gecesi.

Cevşen-i baḥt-ı siyeh-rûzı **şeb-i yeldâ** ise / Mihrveş 'uşşâka her müy-ı beden şemşîr olur (FKD, G.86, B.5).

şebîḥûn: [1] Gece baskını.

'Aqluma itdi **şebîḥûn** yine sevdâ-yı cünûn / Ṭutdı mülk-i ḥiredi sūriş-i ğavġâ-yı cünûn (FKD, G.243, B.1).

şebistân-ı ḥat: [1] Ayva tüylerinin yatak odası.

Ḥüsni ki odur şem' **şebistân-ı ḥatında** / Ancaḥ yine ḥâli aña pervânelüg eyler (FKD, G.54, B.6).

şeb-nem: [6] Çiğ, rutubet, gece nemi.

Şeb-nem degüldür oldu ruḥ-ı âli ḥüy-çekân / Faşl-ı bahâra irmege itdi şitâb gül (FKD, G.195, B.3).

Pertev-i mihrem ki **şeb-nem** şükrüm eyler zerre hem / Dest-gîr-i pây-mâlân bir ğarîb üftâdeyem (FKD, G.211, B.7).

Her **şeb-nemini** eyledi bir ḳalzüm-i zehḥâr / Āşüfte olup ğonca-i sîr-âbı sirişküm (FKD, G.220, B.4).

Hem **şeb-neme** girye oldu her şeb lâzım / Hem ğoncaya her seḥer tebessüm maḥşûş (FKD, Rübai 23, B.2).

Şeb-nem Zuhal-ı gül şeb-i bülbül huffâş / Hem dūd-ı nesīm (FKD, Rūbai 56, B.4).

Şeb-nemdür iden ğoncayı bālīn güli bister / Sen berksın ey dil yūri hāşāk-nişīn ol (FKD, G.190, B.2).

şeb-nemāsā: [1] Çiğ tanesi gibi.

Çatre çatre hūy degül berg-i gülinden mevc-zen / **Şeb-nemāsā** āb oldu şu'le-i reng-i hicāb (FKD, K.5, B.22).

şeb-nem-āşinā: [1] Çiği bilen, çiğe alışkın.

Vaqt-i hayāda rūyuña baqsun gören ba'īd / Gül-berg-i şu'le olduğunu **şeb-nem-āşinā** (FKD, G.10, B.3).

şeb-nem-i gül-berg-i bāğ-ı sīne: [1] Göğüs bahçesinin gül yaprağının çiği.

Ğonca aħker dāğ gül āteş nesīm ol gülşenüz / Kim şererdür **şeb-nem-i gül-berg-i bāğ-ı sīnemüz** (FKD, G.126, B.4).

şeb-nem-i lālezār-ı ma'nī: [1] Anlamın lale bahçesinin çiği.

Her lafız gülşen-i sevādumda / **Şeb-nem-i lālezār-ı ma'nīdür** (FKD, G.97, B.4).

şeb-pere: [2] Yarasa.

Ne hāldür k'ide mihr-i ruħın mekān ol hāl / Olur mı **şeb-pere** hīç āfitābdan mahzūz (FKD, G.150, B.2).

Ne gebrem ü ne 'übeyd-i āteşgāham / Ne **şeb-pereyem** ne kıble-sāz-ı māham (FKD, Rūbai 41, B.1).

şeb-tā-be-seher: [2] Geceden sabaha kadar.

Germiyet-i mihrüñle mehe hāndeler eyler / **Şeb-tā-be-seher** encüm-i şeb-tāb-ı sirişküm (FKD, G.220, B.2).

Çeşmini iden her gece hem-h'ābe-i ğamze / **Şeb-tā-be-seher** nālīş-i bīmārı ne bilsün (FKD, K.4, B.13).

şeb-tā-seher: [1] Akşamdan sabaha kadar.

Åh ile giryān u nālān devr ider **şeb-tā-seher** / Ehl-i dil kūyın o māhuñ pās-bānından bilür (FKD, G.112, B.2).

şeb-zinde-dārān-ı şehīdān-ı gam: [1] Kederli geceleri uyanık geçiren şehitler, sevgili için can verenler.

Şevk ile **şeb-zinde-dārān-ı şehīdān-ı gamuñ** / Tā şabāh-ı haşr iderler güft ü güy-ı ārzū (FKD, G.249, B.7).

şecere: [1] Ağaç.

Ol sebzi-i destār o naḥl-i mevzūn / Besdür saña ey seyyid-i ḥübān **şecere** (FKD, Rübai 52, B.2).

şecer-i Tūr: [1] Hz. Musa'nın Eymen Vadisi'nde Allah'ın tecellisine şahit olduğu ağaç.

İtdi tecellī-şemer rūze-i toḻāb-ı ḥüsn / Oldı sūtūnı meger hep **şecer-i Tūr'dan** (FKD, G.231, B.12).

şefā'at: [1] Bir suçlunun affedilmesine aracılık eden kimse. || Peygamber'in kullarının affedilmesi için Allah'a yalvarması ve dua etmesi.

Budur ümmīd o 'āşīye diyesin / Ki **şefā'atle** behre-yāb itdüm (FKD, K.2, B.52).

şeff'e'l-muznibā: [1] Günahkarların affedicisi.

Mihr ü meh-rāyā Ḥudāvendā **şeff'e'l-muznibā** / Ey ki ḳalbüñdür cemāl-i Ḥaḳḳ'a maşhar rüz u şeb (FKD, K.1, B.26).

şefkat it-: [1] Acımak.

Neye verdüñ dile nezzāreye ruşşat evvel / N'içün **itdün** dil-i bī-çāreye **şefkat** evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.12).

şegaf: [1] Can atma, aşk, özlem (STEINGASS, s.747).

Cānı cānānuñ ile müttehidü'l-eczā ḳıl / Dem-i vaşla **şegaf** u hicre te'essüf ne belā (FKD, G.4, B.4).

şeh: [24] Sultan, padişah || Sevgili.

Zerreleş ser-geştesiyim bir **şehüñ** k'itse hiçâb / Mâhdan eyler niķâbın sâyebânın âfitâb
(FKD, Diğeri 1, B.1).

Surh-püş olduķça artar luţf-ı ruhsâruñ desem / Şu'le-i ser-keş-misâl ol **şeh** ser-â-pâ ķahr
olur (FKD, G.85, B.3).

Gör ne zâlimdür o **şeh** kim hışım ile itse nigâh / Ehl-i 'aşķa çeşm-i bî-rahmı tazallum öğredür
(FKD, G.92, B.4).

Fermân-dih-i ğamze tâ o **şehdür** / Dil ceşş-i ķazâya ser-sipehdür (FKD, G.95, B.1).

Eylerse teğâfûl n'ola ağyâr arasında / Ma'nâda o **şehden** yine ben zâra nazardur (FKD, G.106,
B.5).

Ol **şeh** saña bu hâl ile geldi Fehîm ise / Başın yolına şevķ ile ğaltân idüp gelür (FKD, G.111,
B.7).

Gerçi haţ geldi müje bâ'is-i şad-şür henüz / Oldı ma'zûl ol **şeh** leşkeri mağrûr henüz (FKD,
G.120, B.1).

N'içün la'l-i lebüñ 'uşşâķa düşünâm u 'itâb eyler / Nigâh-ı şühûña lâyıķdur ey **şeh** pür-sitîz
olmaķ (FKD, G.161, B.4).

Cihânı 'âşık-ı âzâruñ itdüñ / Yeter ey **şeh** yeter âzâr-ı'âşık (FKD, G.163, B.6).

Olsa peykân-ı ğadengi o **şehüñ** tîşe-i dil / Kâviş-i ma'den-i elmâs olur pîşe-i dil (FKD, G.187,
B.1).

Nigâh-ı hışımı nedür luţf ile tebessümi ne / Bu şiveden o **şehüñ** müdde'â nedür bilmem
(FKD, G.205, B.6).

Ne şa'n eder dil-i hüşyâruma o **şeh** ki olur / Ğarâb-ı çeşmine keyf-i şarâb nâ-mağrem (FKD,
G.209, B.4).

Bir fitneyi ihyâ için ey **şeh** nigeħüñle / Dünyâyı helâk eyleme çeşm-i siyehüñle (FKD, G.265,
B.1).

Görmege eyledi cellâd-ı nigâhın irsâl / Merğamet ķıldı o **şeh** ğasta-i dîrînesine (FKD, G.269,
B.2).

N'ola dâğ dâğ iderse felek-i peleng-rengi / Ki şerâr-ı âhdur hep o **şehüñ** ğubâr-ı ğayli (FKD,
G.285, B.4).

Tiğini sîneye çekdi o **şehüñ** cezb-i cān / Eyledüm kâh-rübâ reşk ile mıknâṭîsi (FKD, G.289, B.5).

Öyle **şeh** kim ḥavf-ı tiğ-i heybetinden rûz-ı ḥaşr / Baş göstermez yerinden Behmen ü Efrâsiyâb (FKD, K.5, B.29).

Bir **şehüñ** dil ser-i küyında muḳîm oldı yine / Menzil-i ‘aşqdan erbâb-ı belâ dūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.13).

Ol **şeh** ki olur luṭf-ı nihāndan maḥzûz / Kıldı beni bûs-ı lebi cāndan maḥzûz (FKD, Rübâi 26, B.1).

Ben mest-i şehâdet-ârzüyam / Her çend o **şeh** tenezzül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.51).

Sen baḥşîş-i nâz iderken ey **şeh** / Degmiş bu cāna meger teğâfûl (FKD, Terki-bend 2, B.31).

Sehdür katl eylemek yüz biñ raḳîb-i kāfiri / Emr kılsun tek hemân ol **şeh** gazâdan kim kaçâr (FKD, G.46, B.3).

Benem ol **şeh** ki feyz-i Bârî'dür / Kaşr-ı endîşemüñ nigehbânı (FKD, K.17, B.67).

Didi mihr ü meh degüldür ravzasında ol **Şeh'üñ** / Ḳudsiyân gerdân iderler iki micmer rûz u şeb (FKD, K.1, B.25).

şeh-bâz: [2]

1. Kendine âşık etmek için doğan kuşu gibi fırsat bekleyen.

Tâ oldı Mevlevî o merhûm rûḥ-ı Şems-i dîn / Ta'lime dil şikârın o **şeh-bâza** başladı (FKD, G.275, B.3).

2. Avcı

‘Aceb mi almasa cānum nigâh-ı ḥîşm ile çeşmi / Hümâ-yı büm-ṭalı'den olur **şeh-bâz** müstağnî (FKD, G.287, B.4).

şeh-bâz-ı çeşm: [1] Şahin gibi olan göz.

İtmeden **şeh-bâz-ı çeşmi** nîm-pervâz-ı nigâh / Ḥavfdan rîzân ider perr-i hümâyı gamzesi (FKD, G.288, B.4).

şeh-bâz-ı nigâh: [1] Şahin bakışlı.

Şeh-bâz-ı nigâhı sağ olsun / Şayyâd-ı ecel şikeste-pâdur (FKD, Terci-bend 1, B.111).

şehd-i nâb: [1] Saf bal.

Lebüñ hayâline Rûhü'l-ğudüs şarâba düşer / Meges-miğâl ki hırş ile **şehd-i nâba** düşer (FKD, G.60, B.1).

şehenşeh: [1] Padişahlar padişahı (STEINGASS, s.770); Padişahların en büyüğü (LUGAT-I CÛDÎ, s.623).

O **şehenşeh** ki medh-i hulkından / Kalemüm kân-ı müşk-nâb itdüm (FKD, K.2, B.28).

şeh-i cefâ-sipehâ: [1] Ey eziyet ordusunun sultanı.

Şeh-i cefâ-sipehâ dil-ber-i kazâ-nigehâ / Ki dest-i cevr-i müjeñden ider figân âfet (FKD, K.11, B.14).

şeh-i devrân: [1] Dönemin, zamanın padişahı.

Mihr ü meh kim iki güldür zînet-i gülzâr-ı çarh / Çok **şeh-i devrâna** oldu zîb ü efser rûz u şeb (FKD, K.1, B.15).

şeh-i dîn-perver: [1] Dini seven, dindar sultan.

Evsat-ı şa'bânda cebren âhir fetih-i bâb / İtdi manşürü'l-livâ Hakk ol **şeh-i dîn-perveri** (FKD, Kıt'a 9, B.8).

şeh-i ğurre-mest: [1] Gurur sarhoşu padişah.

Havf ile âbveş ider haţ pes-i kâğıda gürîz / Şunmağa yazsa dâd-ger ol **şeh-i ğurre-meste** haţ (FKD, G.148, B.2).

şeh-i hâber: [1] Gözü açık padişah.

Gün-be-gün olsun ziyâde 'ömri tâ her şubh ide / Mesned-i pîrûze-i çarha **şeh-i hâber** cülûs (FKD, Kıt'a 10, B.3).

şeh-i hâver: [1] Doğunun hükümdarı. || Güneş.

Gül âğeste-be-hûn u lâle dâğ oldu şeh-i hâver / Çeküp şemşîr-i âteş-tâb girdi kana gülşende (FKD, G.260, B.2).

şeh-i hûn-rîz: [1] Kan dökücü padişah || Sevgili.

Ey bād-ı şabâ ol **şeh-i hûn-rîze** haber vir / Hûn-rîzlüğün gel dil-i nâ-çîze haber vir (FKD, G.67, B.1).

şeh-i İsi-dem: [1] Hz. İsa gibi ölüleri diriltten nefesli sultan.

Egerçi mu'ciz-i lâ'line olmazuz münkir / O ğoncafem şeh-i İsi-demüñ nesin gördük (FKD, G.174, B.4).

şeh-i İslām: [1] İslam padişahı.

Şeh-i İslām'a Hudā itdi vezīr-i a'zam / Gördi her vech ile bu devlet-i 'uzmāya sezā (FKD, Kıt'a 14, B.3).

şeh-i kişver-i hüsñ: [1] Güzellik memleketinin sultanı.

Var kıyās it nic'olur mülk-i dil-i ehl-i niyāz / O **şeh-i kişver-i hüsñüñ** sipeh-i nāzına bak (FKD, G.160, B.2).

şeh-i kişver-i nāz: [1] Cilve ülkesinin sultanı.

Rahm kııl ey ğazab-ālūde **şeh-i kişver-i nāz** / Çāk çāk itdi yeter cān u dili hançer-i nāz (FKD, G.115, B.1).

şeh-i mağrūr: [1] Gururlu padişah.

Ol taht-nişīn-i kişver-i nāz / Kim bir **şeh-i mağrūr** kec-külehdür (FKD, G.95, B.2).

şeh-i mümtāz: [1] Seçkin padişah || Güznel.

Beni hāk itdi hasret dil-ber-i tannāz müstağnī / Gedā muhtāc-ı pā-būs u **şeh-i mümtāz** müstağnī (FKD, G.287, B.1).

şeh-i tannāz: [1] Alaycı sultan.

Āzār-ı 'itābında olan neşve-i zevkı / Mestāne Fehīm ol **şeh-i tannāza** tıyurma (FKD, G.251, B.5).

şehīd: [5] Aşk yolunda ölen kişi.

Helāk-i ğamze-i bī-bāküñem ki dünyāyı / **şehīd** ider de ne bīm ü ne ıztırāba düşer (FKD, G.60, B.3).

'Ālemi hüsñüñe fermān-ber idüp itme **şehīd** / İtdüğüñ kāra peşimān olacaqsın āhīr (FKD, G.66, B.7).

Ķo mużtarib olayım nīm-bismil eyle beni / Senüñ **şehīdüñ** olur ıztırābdan maħzūz (FKD, G.150, B.6).

Geçmişem ben ki **şehîd** olmak için cânımdan / Geçme kurbānuñ olam başuñ için
қанımdan (FKD, G.229, B.1).

Bü'l-‘aceb hengāmedür āşūbgāh-ı çeşm-i dost / Halkı pey-der-pey **şehîd** olmağda kâtil nâ-
bedîd (FKD, G.40, B.4).

şehîd eyle-: [1] Aşk yolunda öldürmek.

Destine alduğça şemşîr-i kazâyı gamzesi / Bir nigāh ile **şehîd eyler** belâyı gamzesi (FKD,
G.288, B.1).

şehîd it-: [2] Sevgilinin âşığın canını almaya niyetlenmesi.

Tîğ-i gamzeñ ki **şehîd itdi** Fehîm-i zârı / Olmasun mı yine biñ cân ile kurbān-ı kazâ (FKD,
G.12, B.7).

Hû‘âbda iken **itmede** ‘âlemi gamzesi **şehîd** / Vây o dem ki eyleye tîğini çeşmi âhte (FKD,
G.271, B.3).

şehîd ol-: [3] Âşığın sevgili uğruna can vermesi.

Hep **oldı şehîd** ben de oldum / Ser-dāde-i hānçer-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.155).

Ey çarh **şehîd olmaduk** ādem mi qalurdı / Tîğ-i sitemüñ gamze-i cânān gibi olsa (FKD, G.255,
B.5).

Dil şanma **şehîd olmamadan** cânına kıymaz / Cānına kıyar hānçer-i cânānına kıymaz (FKD,
G.114, B.1).

şehîdān: [3] Aşk uğruna canını verenler.

Bü'l-‘aceb ma‘reke-sāz-ı müje-i hūbānuz / Ki **şehîdānı** dem-i tîğ ile ihyā iderüz (FKD, G.131,
B.2).

Cellād-ı kazâ degül hemān ba‘dü’l-қatl / Bî-dāduñdan ider **şehîdān** feryād (FKD, Rübai 12,
B.2).

Mağşerde ki diyeler **şehîdān** / Ben tîğ-i fülān ile dü-nîmem (FKD, Terci-bend 1, B.141).

şehîd-i gamze: [2] Sevgilinin yan bakışının şehidi.

Şehîd-i gamzeñ olmağdur murādı / Budur taқdîr ile tedbîr-i Mirrîh (FKD, G.36, B.4).

Bir hayât için kazâ bilmem ne nâz eyler baña / Ben **şehîd-i ğamzeyem** Ğisî niyâz eyler baña
(FKD, G.6, B.1).

şehîd-i reşk-i la'li: [1] Sevgilinin dudağını kiskanınların onun uğrunda can vermesi.

Ammâ ki **şehîd-i reşk-i la'li** / Yüz biñ dil-i Hızır u cân-ı Ğisî (FKD, Terci-bend 1, B.11).

şehinşâh-ı maħabbet: [1] Aşkın en büyük padişahı.

Pâs-bân ol ħarem-i firķate k'itdi ħalvet / Şâhid-i ħüsni **şehinşâh-ı maħabbet** bu gece (FKD, G.257, B.3).

şeh-levend: [1] Yiğitlerin sultanı.

Biñ niyâz ile getürdüm o hümâyı şayda / **Şeh-levendüm** güzelüm şüh-ı cihânum diyerek
(FKD, G.170, B.2).

şeh-levendâne: [1] Yiğitlere yakışır şekilde.

Semend-i nâza süvâr olsa **şeh-levendâne** / O ğirre-i mesti ki görse virürdi cân âfet (FKD, K.11, B.5).

şeh-levend-i istignâ: [1] Aldırışsız yiğit.

Bütân-ı şehri ider naķş-ı pây-ı esb-i ğurür / Sürünce raķşını ol **şeh-levend-i istignâ** (FKD, G.9, B.3).

şehnâza başla-: [1] Şehnâz makamından ezgiler söylemek. || Şehnâz, Farsça'da "nâzlı, şüh, güzel" anlamlarına gelen ve Türk Mûsikîsi'nde kullanılan en eski makamlardandır. Hicâzkâr makamının daha yumuşağı, masal usûlüne yakın bir makamdır (ÖZTUNA, s. 451).

Ol şüh sâzgâr olalı Mevlevîlere / Ben bî-nevâ-yı aşķına **şehnâza başladı** (FKD, G.275, B.4).

şeh-per-i ħamâme-i şubħ: [1] Sabah güvercininin en uzun kanadı.

Yandı süz-ı peyâm-ı âhumdan / Āteşin **şeh-per-i ħamâme-i şubħ** (FKD, G.32, B.2).

şeh-per-i şeh-bâz: [1] Doğan kuşunun en uzun kanadı. || Doğan'ın kanatlarına bağlanıp gönderilen mektup.

Zîr-i müje nigâhı ki peygâm-ı nâzdur / Bir nâmedür ki **şeh-per-i şeh-bâza** bestedür (FKD, G.93, B.3).

şehir: [6] Büyük kasaba, kent (LUGAT-I CÛDÎ, s.624; STEINGASS, s.769). || Sevgilinin yaşadığı mekan (STEINGASS, s.769).

‘Aceb ey şeh-süvârum kângı **şehri** cilvegâh itdüñ / Yine gelmekte büy-ı hün-ı dil zîn ü rikâbuñdan (FKD, G.230, B.3).

İtmede cādū-fetân fitneye ta‘līm-i ceng / Nuşha-i haşr oldı **şehir** tarh-ı şer ü şürdan (FKD, G.231, B.10).

Mu‘cize-i şîr ile şimdi Fehîm / **Şehrde** bir şā‘ir-i meşhûrdur (FKD, G.74, B.8).

Şehre şalındı hūblar hūbân-ı şehir-âşūblar / ‘uşşâkına maḥbūblar itmekde elṭâf-ı ‘amîm (FKD, K.6, B.3).

Yüri ey keyf-i mey bu dil degül bāzâr-ı miḥnetdür / Alur yoḡdur bu **şehir** içinde esbâb-ı meserretten (FKD, K.15, B.24).

‘Āşık helâk-ı ġayret olur lîk dil-bere / Ol **şehir** bir daḡı nice cāy-nişest olur (FKD, Terki-bend 1, B.38).

şehir-bend ol-: [1]Mahkum, esir olmak (STEINGASS, s.769; AFÎFÎ, C.2, s.1619).

Tengnâ-yı kal‘a-i ‘aḡl içre **olmaz şehir-bend** / Dil ki bir dīvâne-i deşt-i cünün-peymüdedür (FKD, G.68, B.2).

şehir-bend-i firḡat-i yâr: [1] Sevgilinin ayrılığının esiri.

Şehr-bend-i firḡat-i yâram hezâr efsûs kim / Cilvegâh-ı nâ-ümîdî oldı küy-ı ârzü (FKD, G.249, B.3).

Şehrî: [1] XVII. yüzyılda Malatya’da doğan ve asıl adı Âli olan şair, Nefî’nin öğrencisidir. Eğitimi tamamlandıktan sonra sarayın kâtipleri zümresine katılarak, bir süre bu işi yürütmüştür. Bulunduğu görevlerden sürekli azledilen Şehrî, derbeder bir hayata sahiptir. Hayatın ona istediğini vermediği, şiirlerinde yer almaktadır. Fehîm ile dostluğu bulunmaktadır. İstırap temini en iyi işleyen şairlerden biridir. Sebk-i Hindî’den etkilenen Şehrî’nin tek eseri Dîvânı’dır (Demirel, 2017: s. 1-12)

Şehrî ile Fehîm idüp i‘câz-ı ‘aşkı fâş / Siḡr-i bedîhede nıgehin mülzem eyledük (FKD, G.173, B.5).

şehir-i ‘adem: [1] Yokluk memleketi.

Hūşe-i sebz degül berḡ-ı cihân-süz olsun / Tek bu **şehir-i ‘ademüñ** ḡaşıl-ı kıştin görsek (FKD, G.172, B.3).

şehir-i cān: [1] Can şehri.

Yer almadı Fehīm metā^c-ı ğama henūz / Gelmekte **şehir-i cān** u dile kār-vān-ı ye's (FKD, G.136, B.7).

şehir-i dil: [1] Gönül || Varlık, beden (AFÎFÎ, s.1619).

Şehir-i dilde rāz-ı çeşmin fāş ider bir 'aks-i āh / Ğamze-i merdüm-firībi bü'l-'aceb cāsūs olur (FKD, G.87, B.2).

şehir-i hūsn: [1] Güzellik şehri, diyarı.

Levh-i çeşminde muşavver olsa bakmaz Yūsuf'a / **Şehir-i hūsn** içre iden bir kez temāşā-yı laṭīf (FKD, G.157, B.4).

şehir-i mest: [1] Kendinden geçmenin memleketi.

Şehir-i mesti vü cünūn-ı 'aşkı seyr itdüm Fehīm / Bir 'aded āşüfte-destār u dimāğ-āşüfte yok (FKD, G.165, B.5).

şehir-i rüsvāyī: [1] Rezillik memleketi.

Çarḥ-ı dūn yā Rab Fehīm-i 'āşık-ı üftādeveş / Hīç mesti **şehir-i rüsvāyīde** pā-māl itmesün (FKD, G.245, B.5).

Şehri-i nā-murād: [1] Talihsiz Şehrî.

Şehri-i nā-murāda gör n'itdi / Yeridür yaḳsa 'ālemi āhı (FKD, Kıt'a 4, B.2).

şehriyār-ı diyār-ı ma'nî: [1] Anlam ülkesinin en büyük hükümdarı.

N'ola memdūh-ı 'ālem olsa Fehīm / **Şehriyār-ı diyār-ı ma'nîdür** (FKD, G.97, B.7).

şehriyār-ı peyemberān: [1] Peygamberlerin en büyüğü. || Hz. Muhammed.

Şehriyār-ı peyemberān Aḥmed / Ki rehinde yüzüm türāb itdüm (FKD, K.2, B.27).

şeh-süvār: [4] İyi binici (LUGAT-I CŪDÎ, s.623). || Genç, delikanlı, güzel.

Şeh-süvārım ki kaçan rahş ile meydāna girer / Çeşm-i bed-devr 'aceb şāhlevendāna girer (FKD, G.59, B.1).

Yağmaya verdi fitne-ser ü berḳ-ı maḥşeri / Ol **şeh-süvārım** itdi yine türk-tāz ḥayf (FKD, G.159, B.5).

‘Aceb ey **şeh-süvārum** kaᅅı şehri cilvegāh itdüñ / Yine gelmekde büy-ı hūn-ı dil zīn ü rikābuñdan (FKD, G.230, B.3).

İder hemīşe tezerv-i dili nigāhı şikār / O **şeh-süvāra** gelür şayd-ı şāh-bāz lezīz (FKD, G.44, B.5).

şeh-süvār-ı fitne-engīz: [1] Fitne koparan sevgili.

Hāzer ey qudsiyān ol **şeh-süvār-ı fitne-engīzüm** / Sipāh-ı ‘işvesin şaff-ı dile mestāne şalmışdur (FKD, G.75, B.2).

şeh-süvār-ı sipeh-endāz-ı gürüh-ı hūbān: [1] Güzeller topluluğunun askerlerini dağıtan usta binicisi.

Şeh-süvār-ı sipeh-endāz-ı gürüh-ı hūbān / Ya‘ni hūrşīd-şifat şaf-şiken-i ahter ü māh (FKD, K.9, B.4).

şeker-hālīk: [1] Şeker yiyicilik. “Hoşa gidecek şekilde iymalı söz söylemek, iyma ile bir şey va’detmek” (TS, C.5, s.379) || Papağanın konuşması için papağana şeker yedirilir.

Lebin қо tūti-i cān zülfe bend ol / **Şeker-hālīk** yiter zencīr-hāy ol (FKD, G.191, B.3).

şeker-lebān: [1] Tatlı dilliler.

Şeker-lebāna gelür nüş-hānd-i nāz lezīz / Mezāk-ı ‘āşīka da girye-i niyāz lezīz (FKD, G.44, B.1).

şeker-rīz-i leb-i şīrīn-fezāy: [1] Tatlılığı artıran dudağın zarıflığı.

Yeter muᅅrib nevā-yı tūti-i çeng / **Şeker-rīz-i leb-i şīrīn-fezāy** ol (FKD, G.191, B.5).

şekker-efşān göster-: [1] Tatlı sözler söylemek.

Nāᅅıka tūti-şifat hāmyāze eyler her ne dem / Kilkini ney-şekkerāsā **şekker-efşān gösterür** (FKD, K.10, B.28).

şekker-i nāzük-mizāc: [1] Nazik huylu şeker.

Gayret-i la‘lūñ dehānumda verüp tağyīr-i ᅅab‘ / Süde-i elmās olurdu **şekker-i nāzük-mizāc** (FKD, G.29, B.4).

şekkerīn: [1] Şekerli, tatlı.

Şekkerīn gonca ki her tūti-i cān bülbüldür / Āyīne ‘aks-i cemālūñle açılmış güldür (FKD, G.101, B.1).

şekker-leb: [1] Şeker dudaklı.

Ol gonca-i bāğ-ı al ü sünbül-i kākül / Hindü-ḥāl ü **şekker-leb** ü ʿarız gül (FKD, Rübai 40, B.1).

şekl: [3]

1. Yol, yöntem

İntisāb it çeşm-i şūḥ-ı dil-bere bir **şekl** ile / Ey gönül geh mest ü geh maḥmūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.3).

2. Benzemeye çalışmak.

Bāğbāna sünbüle kıl müjde tā-key **şeklini** / Kākül-i dil-ber gibi böyle perīşān gösterür (FKD, K.10, B.15).

3. Hile, aldatma.

Ey felek ancaḥ olur şuʿbede-bāzī-i ğarīb / Beni biñ **şekl** ile ğurbetde dīger-gün itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.1).

şekl-i çelīpā: [1] Haç şeklinde.

İki miḥrābı bozup **şekl-i çelīpā** itmiş / Mūy-ı pīşānī vü ebrūsın idüp hem-āğüş (FKD, G.144, B.5).

şekl-i dāl-ı ʿıyd: [1] ʿıyd (bayram) kelimesindeki "dāl"(-) harfinin şekli. || İki büklüm olmak, zahmet çekmek.

Olmışdı **şekl-i dāl-ı ʿıyd** mānend-i ʿurcūn-ı ḳadīm / İtdi hilāliyle cedīd şunʿ-ı Ḥudāvend-i ʿAlīm (FKD, K.6, B.1).

şekl-i dil-i şad-pāre: [1] Yüz parça olmuş gönül biçimi.

Gülzār-ı maḥabbetde **şekl-i dil-i şad-pārem** / Bir gonca-i pür-ḥūn-ı ne-ş'küfte midür bilsek (FKD, G.171, B.3).

şekl-i efsūn: [1] Büyüleyerek aldatma.

Çeşmüñi vaşf eyleyüp siḥr eylemiş muʿciz Fehīm / **şekl-i efsūnıyla** bir āhū-yı cādūdur demiş (FKD, G.143, B.5).

şekl-i gül: [1] Gül şekli.

Ya **şekl-i güldür** ol şāh-ı sitem-kāruñ ‘inānında / Ya qalmış anda hūnīn pençe-i dest-i tazallumdur (FKD, G.104, B.3).

şekl-i hayvān it-: [1] Hayvana benzemek.

Şekl-i hayvān itmede mir’āt-ı fıtratdan zuhūr / Olmağ üzere şüret-i insān-ı kāmīl nā-bedīd (FKD, G.40, B.6).

şekl-i māh: [1] Ay'ın parlak şekli. || Güzelliğe aldanmamak.

Mihrine aldanma çarhuñ bakma **şekl-i māhına** / Perde-i çeşmünde devr olsa muşavver rüz u şeb (FKD, K.1, B.13).

şekl-i sihr: [1] Büyünün biçimi.

Gösterür şüret-i i‘cāzda **şekl-i sihri** / Bü'l-‘aceb şu‘bede-perdāz-ı füsündür çeşmüñ (FKD, G.178, B.3).

şekvā: [3] Sızlanma, şikayet.

Naẓm eyleme bir vech ile hūsn-i taleb guşşa gele / Zīrā ki maẓmūn-ı şıla şī‘r içre **şekvādur** Fehīm (FKD, K.6, B.18).

Ġaraẓ bu rind-i sebük-bār-ı lā‘übāliyem / Görüp hikāyetümi ħaml ħılma **şekvāya** (FKD, K.8, B.32).

Senden saña şad-hezār **şekvā** / Senden sañā şad-hezār feryād (FKD, Terkiḳ-bend 2, B.36).

şekvā eyle-: [1] Şikāyet etmek, sızlanmak.

Eylemem te’şīr-i mihr ü māhdan **şekvā** faķīr / Ġam yimem geçmekdedür ger ħayr u ger şer rüz u şeb (FKD, K.1, B.47).

şekvā id-: [1] Şikāyet etmek, sızlanmak.

Hilāl şanma ki **şekvā idüb** demekde felek / Zebān-ı ħāl ile ben de esīr ü mecbūram (FKD, K.14, B.18).

şekve: [1] Şikayet.

Besdür ey dil şikāyet-i ‘irfān / **Şekvenüñ** yok mı ħadd u pāyānı (FKD, K.17, B.19).

şem: [18] Mum || Sevgili.

Ĝarġa-i deryā-yı istiġnā gerek erbāb-ı ‘aşġ / Bunda ey dil **şem** ile pervāne olmaz āşinā (FKD, G.11, B.3).

Şem ü ħadeġ-i mehdür meclis tolaşan ol mihr / **Şeb** şoġbetine gelmez mihr encümeni n’eyler (FKD, G.56, B.4).

Olurduġ **şem’üñe** pervāne ey dil / Olaydı mihr ü mehden perr ü bālūñ (FKD, G.177, B.7).

Tāb-ı mülden rüy-ı ħūn-rīzūñ görüp ser-germüñem / **Şem’a** pervāne olurum āb u tābuñ görmesem (FKD, G.210, B.3).

O **şem’i** meclis-i aġyārda görüp olduġ / Bu şeb yine ben ü pervāne encümen-düşmen (FKD, G.239, B.3).

Baña ol **şem** verüp ruġşat-ı şoġbet bu gece / İtdi pervānesin āteşle ziyāfet bu gece (FKD, G.257, B.1).

Güle pervāne bülbül **şem’a** bülbül oldu pervāne / Bir itdi ikisin ‘aks-i ruġ-ı cānāne gülşende (FKD, G.260, B.6).

Ey nālemi inleden o cāna ne ġarāz / Hīç **şem’a** nedür bilür mi pervāne ġarāz (FKD, Rübai 24, B.1).

Ĥüsni ki odur **şem** şebistān-ı ħaġında / Ancaġ yine ħāli aña pervānelüg eyler (FKD, G.54, B.6).

Pervāne idüp yaġsa da **şem’e** beni baġtım / Ĥākisterümi zīnet-i perr-i meges eyler (FKD, G.57, B.4).

Pertevüñden muġtarib pervānelerdür cān u dil / **Şem** hem-germiyyetüñden dā’imā bī-tāb olur (FKD, G.79, B.3).

Şem’i pür-süz u güdāz itse ‘aceb mi şevġumuz / Tāb-ı dilden şu’leyi āb eyleyen pervāneyüz (FKD, G.134, B.4).

Ĥākistere düşmişsin eyā çarġ-ı kebūdī / Bir māh-ruġuñ **şem’ine** pervāne mi olduñ (FKD, G.175, B.5).

Pervāne mecūsī-reviş ü deyr-nişin **şem** / Hem-mezġheb-i pervāne vü hem-reng-i çerāġ ol (FKD, G.189, B.3).

Envār-ı tecellîdür iden cismini sūzān / Her **şem** idemez suhte-i pervāne-i aşkām (FKD, G.197, B.6).

Cem olurlar gird-i şem'a gerçi kim pervāneler / **Şem'alar** eṭrāfı aldı bir 'aceb pervāneyem (FKD, G.212, B.3).

Geh **şem** gibi yerümde sâbit / Geh şu'le-miṣāl bî-karāram (FKD, Terkib-bend 2, B.70).

Özge hürşîdüz ziyāmuz 'ālemi tārîk ider / Ṭurfa **şem'tüz** şu'lemüzdür hem yine pervānemüz (FKD, G.124, B.2).

şem-i āh-düşmen: [1] Feryat düşmanı mum.

Ma'sūkın itdi dil-nerm ol **şem-i āh-düşmen** / Hārā-güdāz olurmuş te'sīr-i āh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.3).

şem-i baht: [2] Talih mumu.

Şem-i bahtum pertev-i nūr ile etmez imtizāc / Belki nūr-ı şu'le-i Ṭur ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.1).

Şem-i bahtum eger olursa çerāğ-ı hürşîd / Kemterîn cünbiş-i bād-ı per-i pervāne yeter (FKD, G.62, B.6).

şem-i bezm-i sürüş: [1] Kargaşa meclisinin mumu. || Âh.

Hāne-sūz-ı Fehīm-i suhte-dil / **Şem-i bezm-i sürüş** ya'nî āh (FKD, G.274, B.6).

şem-i cemāl: [1] Sevgilinin güzel ve parlak yüzü (AFÎFÎ, C.2, s.1402).

Eylemiş **şem-i cemālūñ** āteş-efrūz-ı ḥayā / 'Ārız-ı pür-tābuñ āb-ı şu'le-āmîz eyleyen (FKD, G.240, B.2).

şem-i encümen: [1] Meclisin mumu. || Sevgili.

Kendüsin pervāne tîge urmasun mı çeşmüne / Hiddet-i ğayretle **şem-i encümen** şemşîr olur (FKD, G.86, B.4).

şem-i fūrūzān: [1] Apaydınlık mum.

Nesīm-i luṭf-ı hıfzuñdan olur gülşen Hālilāsā / Eger pervāne ursa kendüyi **şem-i fūrūzāna** (FKD, K.7, B.41).

şem^c-i gül: [1] Gülün mumu.

Nesīm-i şevk-bahş-ı rûh-perverden bulup cānı / Semenler oldılar **şem^c-i güle** pervāne gülşende (FKD, G.260, B.5).

şem^c-i hayā-yı edeb-efrüz-ı cemāl: [1] Yüz güzelliği edebini parlatan utanma mumu.

Ol **şem^c-i hayā-yı edeb-efrüz-ı cemālūñ** / Pervāne-i pür-suhtesi bī-cünbiş-i perdür (FKD, G.106, B.3).

şem^c-i hürşīd: [1] Güneş mumu.

Ben siyeh-rüz ki bu baht ile pervāne olam / **şem^c-i hürşīd** ziyā-düşmen olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.4).

şem^c-i hürşīd-i tecellā: [1] Tecellî güneşinin mumu.

şem^c-i hürşīd-i tecellāyuz ki yoğdur dūdumuz / Sāye gibi oldı dūd u tīre dil-merdūdumuz (FKD, G.119, B.1).

şem^c-i hüsün: [1] Güzelliğın mumu.

Bir dil ki **şem^c-i hüsñüñ** ura şu‘le dāğına / Pervāne eylemez meh ü mihri çerāğına (FKD, G.252, B.1).

şem^c-i kâfūr: [1] Güzel kokulu mum.

Kelīm’em ü yed-i beyzādur āh-ı serd baña / Hārīm-i Tūr-ı tecellīde **şem^c-i kâfūram** (FKD, K.14, B.36).

şem^c-i külehdār: [1] Külahlı mum. Mumun alevi külaha benzetilmektedir.

Ser ver ki serin verdigiün **şem^c-i külehdār** / Maḥbūs-ı ser-ā-perde-i fānūs degüldür (FKD, G.102, B.5).

şem^c-i leken-i dīde-i ter: [1] Islak gözlerin mumunun şamdını.

Mihri ruḥı **şem^c-i leken-i dīde-i terdür** / Çeşmüm de ser-ā-pā şeb-i hicrūñle şeḥerdür (FKD, G.106, B.1).

şem^c-i mezār[1]: Mezarın mumu.

Kalan ḥākisteridür ehl-i süz-ı māteme mīrās / Benüm **şem^c-i mezārında** yanan pervāneden şoñra (FKD, G.253, B.5).

şem^c-i pervâne-cüş: [1] Pervanenin aşkını artıran mum || Kadeh.

Gül-i bülbül-ğurüş ya'nî habâb / **Şem^c-i pervâne-cüş** ya'nî mey (FKD, G.293, B.3).

şem^c-i peygüle-i şebistân: [1] Yatak odasının köşesindeki mum.

Feyz-i hüsnüñle reşk-i mihr olsun / **Şem^c-i peygüle-i şebistânı** (FKD, K.17, B.97).

şem^c-i ruhsâr: [1] (Sevgilinin) parlak yüzü.

Şem^c-i ruhsârũña haţ perde-i müşkîn çekeli / İtmege seyr-i cemâlũñ bulamaz rāh nesīm (FKD, G.214, B.2).

şem^c-i rüşen: [1] Aydınlatan mum.

Sākī kanı cām o **şem^c-i rüşen** / Elmās-ğandil ü şu'le-revğan (FKD, Terci-bend 1, B.92).

şem^c-i şeb-efrüz: [1] Geceyi aydınlatan mum.

Şerer gibi yine hārādan oldı lāleler zāhir / Yağup her goncayı **şem^c-i şeb-efrüz** eylesün bülbül (FKD, G.192, B.3).

şem^c-i şeb-i ħalvet-i dīdār: [1] Yüz güzelliğinin yakınının gece mumu.

Çeşmũñ ki ola cilvegeh-i tal'at-ı dīdār / Müjğānum olur **şem^c-i şeb-i ħalvet-i dīdār** (FKD, G.47, B.1).

şem^c-i şebistân: [1] Yatak odasının mumu.

Şu'leñe pervâne olam görmedüm / Eyledüğün **şem^c-i şebistân** semā' (FKD, K.3, B.2).

şem^c-i tecellā: [1] Tecelli mumu.

Eyledük Mūsā ile **şem^c-i tecellāya** nazar / Şu'le-i dīdār ol ruhsāra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.2).

şem^c-i tecellī-i Ĥudā: [1] Allah'ın Tûr Dağı'nda Hz. Musâ'ya görünmesi.

Olmuş ezeli şu'le-i Tûr ile sirişte / Ey **şem^c-i tecellī-i Ĥudā** māye-i hüsnũñ (FKD, G.181, B.2).

şem^c-i Yūsufāsā: [1] Hz. Yūsuf'un mumu gibi.

Şabāħa ħalma **şem^c-i Yūsufāsā** olma dāmen-keş / Bizüm engüştümüzden destümüz ey māħ kũtehür (FKD, G.96, B.3).

şem'veş: [2] Mum gibi.

Naḥl-i āhum ki odur bāğ-ı ğama āteş-i berg / **Şem'veş** berg-i güli şu'le-beri aḥker olur (FKD, G.84, B.4).

Göñül o aḥker-i sūzān-ı şu'le-pisterdür / Ki **şem'veş** ola hem mużtarib hem āsūde (FKD, G.262, B.3).

şemīm: [1] Güzel koku.

Gül ü lāleye nesīmem dil-nāfeye **şemīmem** / Desün ol ki der Fehīm'em sözi böyle post-kende (FKD, G.259, B.5).

Şemīmin sünbül ü nergis piyāzında nihān eyler / Nesīm-i şubḥ olup girsem eger geşt-i gülistāna (FKD, K.7, B.49).

şemīm-i cür'a: [1] Şarabın posasının kokusu. Cür'a, şarabın dibinde kalan tortudur (LUGAT-I CŪDÎ, s.377).

Yine ferş-i reh-i mey-ḥāne olsam / **Şemīm-i cür'adan** mestāne olsam (FKD, G.199, B.1).

şemīm-i gül: [2] Gül kokusu.

Bülbül-i ye'sem **şemīm-i gül** nefes olsa baña / Gelmeye hergiz meşām-ı cāna bŷy-ı ārzŷ (FKD, G.249, B.4).

Dāvūd olup **şemīm-i güli** eylesem nefes / Bülbül işitse nağmelerüm bī-dimāğ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.4).

şemīm-i murād: [1] Muradın, arzu ve isteğın kokusu.

Olur mı cāna dimāğ-āşınā **şemīm-i murād** / Eşer mi gülşen-i āmālŷme nesīm-i murād (FKD, G.39, B.1).

şems: [1] Güneş || Sevgilinin güzel yüzü.

Ṭıfl iken oldu **şems** ile ol meh muḳābele / 'Uşşāḳ ile mŷkāşefe-i rāza başladı (FKD, G.275, B.2).

Şems-i dīn: [1] Şems-i Tebrizî.

Ey **Şems-i dīn** yetiş ki o ḥurşīd-i pŷr-celāl / Cevr-i Fehīm-i nādire-perdāza başladı (FKD, G.275, B.6).

şems-i hüda: [1] Doğru yolu gösteren Şems-i Tebrîzî.

Şems-i hüda 'İsî -i şânî k'ider / Şevki ile zerre-i bî-cân semâ' (FKD, K.3, B.16).

Şems-i Tebrîz: [1] Şems-i Tebrîzî olarak bilinen Şemsüddîn Muhammed bin Alî bin Melikdâd Tebrîzî'dir. 13. yüzyılda Mevlânâ Celâleddîn Rûmî ile Konya'da tanışmış ve onu kendi düşünceleriyle etkilemiş bir mutasavvıftır.

Şikâyet itmesün luţf it Fehîm ey mâh cevruñden / Girerse destine dâmân-ı ferdâ **Şems-i Tebrîz'üñ** (FKD, G.183, B.7).

şemşîr: [10] Kılıç.

Ben hastasına çâre **şemşîri** ile itdi / Bî-çâre Fehîm ammâ bilmem ki seni n'eyler (FKD, G.56, B.11).

Gâh müjgan geh nigâh-ı pür-fiten **şemşîr** olur / Kâtl-i mazlûmân-ı çeşmi cümleten şemşîr olur (FKD, G.86, B.1).

Gâh müjgan geh nigâh-ı pür-fiten şemşîr olur / Kâtl-i mazlûmân-ı çeşmi cümleten **şemşîr** olur (FKD, G.86, B.1).

Mâr-ı âha oldı âbisten şikest itme dilüm / Şâh-bâzum h'âr bakma beyzâdan **şemşîr** olur (FKD, G.86, B.2).

Çâk çâk itse tenüm ol çeşm-i cādū tîğ ile / Cānuma tekrâr her bir çâk-i ten **şemşîr** olur (FKD, G.86, B.3).

Kendüsin pervâne tîğe urmasun mı çeşmüne / Hiddet-i ğayretle şem'-i encümen **şemşîr** olur (FKD, G.86, B.4).

Cevşen-i baht-ı siyeh-rûzı şeb-i yeldâ ise / Mihrveş 'uşşâka her müy-ı beden **şemşîr** olur (FKD, G.86, B.5).

Gül gibi şad-çâk iken ten bu ise te'sîr-i baht / Goncaāsâ târ u pūd-ı pîrehan **şemşîr** olur (FKD, G.86, B.6).

Dökse hün-ı germümi bâğ içre tîğ-i ğamzesi / Nâr olur güller Fehîmâ nârdan **şemşîr** olur (FKD, G.86, B.7).

İder tîğ-i nigâhın her zamân ol bî-amân keskin / Belî **şemşîri** cellâduñ gerekdür her zamân keskin (FKD, G.242, B.1).

şemşîr-i âteş-tâb: [1] Kızgın kılıç.

Gül âgeşte-be-hûn u lâle dâğ oldu şeh-i hâver / Çeküp **şemşîr-i âteş-tâb** girdi kana gülşende
(FKD, G.260, B.2).

şemşîr-i belâ-âb: [1] Felaket suyu ile yapılmış kılıç.

Tegâföldür o **şemşîr-i belâ-âb** u kazâ-cevher / Ki olmuş tîğ-i müjgânveş ‘ayân kendi nihân
keskin (FKD, G.242, B.2).

şemşîr-i belâ: [1] Bela kılıcı.

Perri **şemşîr-i belâdur** şâh-bâz-ı çeşminüñ / Pençesi tîr-i kazâdur şâh-bâz-ı çeşminüñ (FKD,
G.180, B.1).

şemşîr-i gamze: [1] Süzerek göz ucu ile yan bakışın kılıcı.

Cihânı hep kesüp **şemşîr-i gamzeñile** helâk eyle / Gerekdür pâdişâhum pâdişâhân-ı cihân
keskin (FKD, G.242, B.3).

şemşîr-i kazâ: [2] Kaza kılıcı. || Allah'ın takdirinin yerine gelmesi.

Mest-i nigeş-i yârüme şunma siper ey mihr / **Şemşîr-i kazâ** yağsa felekden hâzerüm yok
(FKD, G.166, B.3).

Destine alduğça **şemşîr-i kazâyı** gamzesi / Bir nigâh ile şehîd eyler belâyı gamzesi (FKD,
G.288, B.1).

şemşîr-i kazâ-yı ‘aşk: [1] Aşk kaderinin kılıcı.

Âyîne-i ‘aqla mürîyâne ammâ / **Şemşîr-i kazâ-yı ‘aşka** cevherdür dil (FKD, Rûbai 38, B.2).

şemşîr-i Mirrîh: [1] Merih'in kılıcı.

Olur ey gamzesi **şemşîr-i Mirrîh** / Nigâhuñ bâ‘îs-i te’sîr-i Mirrîh (FKD, G.36, B.1).

şemşîr-i müje: [1] Kılıca benzeyen kirpikler.

Bir katre-i surh olsa n’ola dâmen-i çeşmüñ / **Şemşîr-i müjeñden** dökülen hûn-ı deründür
(FKD, G.73, B.2).

şemşîr-i müjgân: [1] Kirpiklerin kılıcı.

Benüm ol şūhumuñ **şemşîr-i müjgânına** kalmışdur / Dem-i tîğ-i kazādan dahı hūn-pālā vü tîz olmak (FKD, G.161, B.3).

şemşîr-i nâz: [1] İşve kılıcı.

Dil olmuş künc-i çeşminde harîde / Nigāhı şalmada **şemşîr-i nâzı** (FKD, G.279, B.4).

şemşîr-i nigāh: [1] Bakış kılıcı.

Cellād-ı kazā oldı gibi çeşm-i siyāhı / Aldı eline ğamzesi **şemşîr-i nigāhı** (FKD, G.276, B.1).

şemşîr-i nigeş: [1] Bakış kılıcı || yaralayıcı, etkili bakış.

Şemşîr-i nigeşle cāna çeşmüñ / Ger böyle şunarsa bî-muḥābā (FKD, Terkid-bend 2, B.7).

şer: [1] Kötü, fena.

Eylemem te'sîr-i mihr ü māhdan şekvā fakîr / Ğam yimem geçmekdedür ger ḥayr u ger **şer** rûz u şeb (FKD, K.1, B.47).

şerâr: [2] Kıvılcım.

Hānümānumdan şakın itme perîşān ey felek / Şüretā kemter **şerāram** lîk āteş-zādeyem (FKD, G.211, B.4).

Gönül bir şu'ledür k'oldı **şerârı** beyza-i bülbül / Bu cins āteş ne külḥanda olur peydā ne gülşende (FKD, G.260, B.9).

şerāre: [1] Kıvılcım.

Şu'le-i hürşîd-i qahr-ı pâdişāhîden şakın / Kim senüñ gibi **şerāre** zerresi var bî-ḥisāb (FKD, K.5, B.28).

şerāre-nişîn: [1] Kıvılcımda oturan.

Gör eşer-i jāleden rütübet-i bâğı / Penbe-i berg-i semen **şerāre-nişîndür** (FKD, G.105, B.3).

şerāre-püş: [1] Kıvılcım giyen.

Ol māhi-i ṭurfa-ḥilḳatüz kim / Deryā içre **şerāre-püşuz** (FKD, G.122, B.5).

şerâr-ı āh: [1] Ah kıvılcımları; âşığn aşk ateşiyle gönlünden çektiğı ah ile birlikte çıkan kıvılcımlar.

N'ola dāğ dāğ iderse felek-i peleng-rengi / Ki **şerār-ı āhdur** hep o şehüñ ğubār-ı hayli (FKD, G.285, B.4).

şerār-ı dūd-ı āh-ı ‘aşıkān: [1] Sevdalıların feryadının dumanının kıvılcıları.

Mihr ü meh şanma **şerār-ı dūd-ı āh-ı ‘aşıkān** / Dāğdār itmekdedür eflāki yer yer rüz u şeb (FKD, K.1, B.7).

şerār-ı kıatre: [1] Kıvılcım damlaları.

Hal-gerde **şerār-ı kıatresinden** / Ğarķ-āb-ı ‘araķ cebīn-i küllhan (FKD, Terci-bend 1, B.98).

şerār-ı nār-ı tecellī: [1] Görünen ateşin kıvılcımları.

Şerār-ı nār-ı tecellīdür erzenüm zīrā / Ğidā-yı nār-ı maḥabbet za‘īf ‘uşfüram (FKD, K.14, B.37).

şerbet-i luṭf: [1] İyilik şerbeti.

Gördüñ oldum elem-i ‘aşķuñ ile zār u zebün / **Şerbet-i luṭf** ile derd-i dilüm itdüñ eفزün (FKD, Terķib-bend 3, B.8).

şeref: [1] Onur, manevî büyüklük.

Ey müneccim her **şeref** baña vebāl oldı ne sūd / Rüy-ı hūrşīde ‘Uṭārid nāzır olmış olmamış (FKD, G.139, B.2).

şeref vir-: [1] Şeref vermek, onurlandırmak.

Çıkub ‘izzetle teşrīf eyledi ol kaşr-ı vālāyı / **Şeref virdi** ḥuceste maḥdemiyile kâḥ-ı eyvāna(FKD, K.7, B.20).

şeref-i dūdmān: [1] Hanedanın şerefi.

Dilüñ ki şu‘le-zen-i ḥanümānıyız cānā / Maḥabbetüñ **şeref-i dūdmānıyuz** cānā (FKD, G.8, B.1).

şeref-i server-i ḥayl-i vüzerā: [1] Vezirler bölüğünün şeref sahibi lideri.

Dāver-i ‘ādil-i vālā-neseb-i ‘āli-ķadr / Tāc-ı ‘izz ü **şeref-i server-i ḥayl-i vüzerā** (FKD, Kıt'a 14, B.1).

şerer: [8] Kıvılcım.

Hâsret-i şem^c-i ruḥūñ yaḳdı tenüm her **şererüm** / Tıfl-ı pervâneye âbisten ne ‘aceb (FKD, G.16, B.3).

Degül ḥâl-i siyeh la‘lünde âh-ı germ-ḥîzümden / Düşüp şahbâ-yı nâba bir **şerer** efsürde olmışdur (FKD, G.76, B.3).

Eşk-i germüm ki ola kevkebe bahş-ı âteş / Aḥkeri şu‘le-i ser-keş **şereri** aḥker olur (FKD, G.84, B.2).

Ya ol ruḥ-ı pür-tâb-ı ‘arâḳ-rîz-i ḥayâdur / Ya şafḥa-i ḥürşîdde ḥâl-gerde **şererdür** (FKD, G.106, B.4).

Gonca aḥker dâğ gül âteş nesîm ol gülşenüz / Kim **şererdür** şeb-nem-i gül-berg-i bâğ-ı sînemüz (FKD, G.126, B.4).

Şerer gibi yine ḥârâdan oldı lâleler zâhir / Yakup her goncayı şem^c-i şeb-efrüz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.3).

Bir gedâ-yı ḥâne-süzam şu‘le-pîrâhen çü aḥker / Aşl-ı düzaḥ bir **şererdür** düdmân-ı küllḥanumdan (FKD, G.238, B.2).

Zahm-ı dilümde seyr idün ḳatre-i ḥün-ı germümi / Püte-i âteş içre şan oldı **şerer** güdâḥte (FKD, G.271, B.5).

şerer-i âh-ı bî-ḥisâb-ı firâḳ: [1] Ayrılığın sonu gelmez feryatlarının kıvılcımları.

Felek felek ide cismün İlâhî ḥâkister / Nücümveş **şerer-i âh-ı bî-ḥisâb-ı firâḳ** (FKD, G.162, B.3).

şerer-i Tûr: [1] Tûr Dağı'nın kıvılcımı.

Ḥüsni ki pertev şala bir gülşene / Ḥârları hep **şerer-i Tûr**'dur (FKD, G.74, B.4).

şererveş: [1] Kıvılcım gibi.

Şererveş tıfl iken ol servüm oldı şu‘le-i ser-keş / Belî lâ-büd olur ḥâşıl nihâlân dâneden şoñra (FKD, G.253, B.7).

şerḥa-i dâğ: [1] Dağ dağ olmuş yaralar.

Pür itdi **şerḥa-i dâğ** ile levḥ-i sînemi yâr / Belî defâtir-i a‘mâl-i ‘aşḳa destûram (FKD, K.14, B.28).

şerḥ-i efsün-ı nigâh: [1] Bakışın büyüünün açıklaması.

Söyle lutf it cāvidān-ı çeşm-i mu'ciz-gūyuña / **Şerh-i efsün-ı nigāhuñ** cāna icmāl itmesün (FKD, G.245, B.3).

şer'-i 'aşk: [1] Sevdanın yarası.

Oldı **şer'-i 'aşkda** dil sīneme gelmek haram / Ol sebebden her zamān bir dil-bere dil-dādeyem (FKD, G.211, B.2).

şerik ol-: [2] Ortak olmak.

Gönül bī-ṭālī' ü bir mäh-rūya oldı meftün hem / **Şerik oldı** cefā itmekde ol bī-mihr gerdün hem (FKD, G.201, B.1).

Fenn-i cefāda o meh 'aksine **olmuş şerik** / Āyīneyi nuşa-i nāz u niyāz eylemiş (FKD, G.142, B.2).

şerik-i haram: [1] Eşeklerin ortaklığı.

'Ar eylerem **şerik-i haram** olduğum meger / 'İsā gibi kaçam feleke bu maqamdan (FKD, Terrib-bend 1, B.31).

şerm eyle-: [1] Utanmak.

Ey Fehīm-i bī-edeb **şerm eyle** sen lāf urmada / Līk sulṭān-ı cihāniyāna du'āda şeyh ü şāb (FKD, K.5, B.60).

şermende: [1] Utangaç.

Çok reh-nümāyı eyledük ey Hızr güm-sürāğ / **Şermendeyüz** senüñ gibi yüz biñ delīlden (FKD, G.235, B.5).

şermende-i ihsān: [1] Yapılan iyilik sonucu mahcup olma, utangaçlık.

Mey-i gülgün ile mānend-i lāle surh-rüy itdüñ / Zihī hüsni kerem **şermende-i ihsānuñam** sākī (FKD, G.283, B.5).

şerm-i cān-süz: [1] Can yakan utanç.

Öldürdi beni bu **şerm-i cān-süz** / Telh itdi mezākum āb-ı teşvīr (FKD, Terci-bend 1, B.38).

şerm-i ma'nā: [1] Anlamın utanması.

Şerm-i ma'nādur āgüş-ı lafzum / Hāledār itdi mäh-ı tībānı (FKD, K.17, B.50).

şerm-i nâz: [1] Cilve utanması.

Ol kim cemâlüñ âb-ı ruḥ-ı ʿışmet eylemiş / Biñ **şerm-i nâza** bir nigeḥüñ âfet eylemiş (FKD, G.141, B.1).

şerm-i ruḥ-ı âl: [1] Yanağın utançtan kızarması.

Şerm-i ruḥ-ı âlinden güller semene döndi / Reşk ile bünāgūşı seyr it semeni n'eyler (FKD, G.56, B.2).

şermsâr: [1] Utanan, utanmış, mahcup olmuş.

Şüküh-ı ḥüsn ü ḥayâ ile bâğı eylese gül-geşt / Nihâl-i gül-bün ider **şermsâr** o şūḥa tevâzuʿ (FKD, G.152, B.3).

şevk: [13]

1. Gönülden isteyerek, gönüllü.

Ol ki nezzâre-kün-i çâk-ı girîbânuñ olur / **Şevk** ile büse-dih-i gūşe-i dāmānuñ olur (FKD, G.83, B.1).

Ol şeh saña bu ḥâl ile geldi Fehîm ise / Başın yolına **şevk** ile ğaltān idüp gelür (FKD, G.111, B.7).

2. Aşırı bir şekilde istemek, arzu etmek.

Şemʿi pür-süz u güdâz itse ʿaceb mi **şevkumuz** / Tâb-ı dilden şuʿleyi âb eyleyen pervāneyüz (FKD, G.134, B.4).

Bü'l-heves lebleri **şevkıyla** iḥer bâde-i şâf / Şuʿle-nüşuz bize besdür mey-i bî-ğış âteş (FKD, G.138, B.3).

3. Işık, aydınlık.

Şevk ile şeb-zinde-dārān-ı şehîdān-ı ğamuñ / Tâ şabāḥ-ı ḥaşr iderler güft ü güy-ı ârzü (FKD, G.249, B.7).

4. Aşk.

Şevk ile pîrehen-i cismi çıkardum cāndan / Cāme-ḥ̄āba beni çün eyledi daʿvet bu gece (FKD, G.257, B.4).

Yine pür-yara olur zaḥm-ı tīğüñ **şevkına** bir dil / İderseñ olmaz ey ḥüni dili biñ päre āzürde (FKD, G.261, B.2).

Şems-i hüda 'İsī -i şānī k'ider / **Şevki** ile zerre-i bī-cān semā^c (FKD, K.3, B.16).

Şevkuñ ile sofi-i Birciṣ-nām / İtdi şanem-güy-ı gazel-ḥ'ān semā^c (FKD, K.3, B.13).

O **şevk** ile Züleyḥā gibi Nīl'e virdiler zīnet / Temāşā için ol şāhib-serīr-i māh-ı Ken'an'a (FKD, K.7, B.21).

Ben de idince aña **şevk** ile kütāḥ du'ā / Didi kim gör yine ḥ'āhend-i düşünāmumdur (FKD, K.12, B.20).

O nüş-lebüm ki meşk ider her ān ḥaṭ / **Şevk** ile bulur Fehīmāsā cān ḥaṭ (FKD, Rübai 25, B.1).

Ey **şevk** yeter bu cān-ı zāra / Āteşgeh-i 'aşkı mesken itdüñ (FKD, Terkib-bend 2, B.50).

şevk-i dīdār: [1] Sevgilinin aşkı.

Nigāh it dīde-i 'ibretle ḥüsn-i luṭf-ı Yezdān'a / Getürdi **şevk-i dīdārıyla** cüy-ı Nīl'i tuğyāna (FKD, K.7, B.1).

şevk-i dil: [1] Gönül coşkusu/sevinci.

Ḥaṭ gelse rüy-ı yāre olur **şevk-i dil** ziyād / Olmaz duḥān-ı şem^c ile pervāne bī-dimāğ (FKD, G.154, B.4).

şevk-i ḥayāl: [1] Sevgilinin hayalinin hevesi/arzusu.

Ol **şevk-i ḥayāl** ile dil oldı / Mānend-i ḥabāb ḥāne-ber-düş (FKD, Terkib-bend 2, B.61).

şevk-i Ḥızr-ı rāh-ı tīr: [1] Karanlık yolun Hızır'ının isteği.

Menzil-i derd ü belā-yı 'aşkı güm itdük Fehīm / **Şevk-i Ḥızr-ı rāh-ı tīr** eyle sürāğ-ı sīnemüz (FKD, G.126, B.5).

şevk-i nigāh: [1] Bakışın keyfi.

Şevk-i nigāhuñla iderler müdām / Şür-ı felek fitne-i devrān semā^c (FKD, K.3, B.6).

şevk-i şif'r: [1] Şiirin coşkusu.

İderler **şevk-i şif'rüñle** Fehīm / Ḥarīm-i āsumānda ḫudsiyān raḥş (FKD, G.145, B.9).

şeydâ: [2] Dîvâne, müptelâ.

Olalı çeşm-i sitem-kârına **şeydâ** fitne / ‘âlem-i cân u dili tıtdı ser-â-pâ fitne (FKD, G.270, B.1).

Göñül bir çeşm-i mu‘ciz-güya meftûn oldu ey nâşih / Fesâne eylemez te’sîr ben **şeydâya** efsûn hem (FKD, G.201, B.6).

şeyh ü şâb: [2] İhtiyar ve genç.

Yeter Fehîm yeter derd-i ser hâmüş hâmüş / İder mi ‘ârif-i bi’llâh **şeyh ü şâb** ile bahş (FKD, G.26, B.5).

Ey Fehîm-i bî-edeb şerm eyle sen lâf urmada / Lîk sulţân-ı cihâniyâna du‘âda **şeyh ü şâb** (FKD, K.5, B.60).

şeyh-i şehri: [1] Şehrin şeyhi.

Bildi ta‘bîrin dürûğ-âmîzdür ‘âlem şahîh / **Şeyh-i şehri** olmada gitdükçe rü’yâsı gâlağ (FKD, G.149, B.3).

şeytânî: [1] Şeytana âit özellikler taşıyan, şeytana yaraşır.

Her biri vâridât-ı gaybîden / Mülhem-i feyz lîk **şeytânî** (FKD, K.17, B.60).

şî‘âr: [1] İlke, amaç.

Haşm nazîr idemez tabî‘at-ı süstin / Tab‘-ı Fehîm’ün **şî‘ârı** şî‘r-i metîndür (FKD, G.105, B.7).

şifâ-dih-i devâ: [1] İyileştirici ilaçlar veren.

Bir hasta ki katl-i ‘âm bi’-t-tab‘ / Derdine **şifâ-dih-i devâdur** (FKD, Terci-bend 1, B.106).

şifâ-hâne: [1] Hastane.

Mecnûn-revîşem hânde-zen-i tavr-ı Fehîm’em / Bu köhne **şifâ-hânede** ferzâne-i ‘aşkam (FKD, G.197, B.9).

şihâb: [1] Parlak yıldız.

‘Unşûr-ı nârı eritdi germî-i tâb-ı hevâ / Şu‘le-i seyyâlesidür görinen yer yer **şihâb** (FKD, K.5, B.7).

şikâf: [1] Yırtık.

Eyleyem fâş ki etdi o bilürîn kûbbe / Raḥne-i tāk-ı hevâ ya'ni **şikâfın** peydâ (FKD, Kıt'a 7, B.3).

şikâf-ı cüfte-i dil-dâr: [1] Sevgilinin çiftesinin yarığı.

Bedr içre Fehîm olsa hilâl itme 'aceb / Seyr eyle **şikâf-ı cüfte-i dil-dârı** (FKD, Rûbai 55, B.2).

şikâf-ı dâmen-i Yûsuf: [1] Hz. Yusuf'un eteğinin yırtığı.

Şikâf-ı dâmen-i Yûsuf'dan olmazdu 'ayân sırrı / Züleyhâ'nuñ figâni sîne-i şad-çâkdendür hep (FKD, G.17, B.6).

şikâr: [6] Av.

İder hemîşe tezerv-i dili nigâhı **şikâr** / O şeh-süvâra gelür şayd-ı şâh-bâz lezîz (FKD, G.44, B.5).

Ṭâ'ir-i feyzdür **şikârları** / Ṭab' u dil iki şâh-bâzumdur (FKD, G.71, B.5).

Mihr ü meh şanma **şikâr** içün bu vaḥşetgâhda / Bîşezârın devr ider iki gâzanfer rûz u şeb (FKD, K.1, B.9).

Görüp emvâc-ı Nîl'i cümle dihkân oldu toḥm-efşân / **Şikâra** murğ-ı 'İsâ ḥâzır oldu dâm ile dâne (FKD, K.7, B.13).

O ebrüvân ü müjeyle **şikâra** kaşd itse / Belâ ḥadeng şunar 'arz ider kemân âfet (FKD, K.11, B.4).

Tâ oldu Mevlevî o merhûm rûḥ-ı Şems-i dîn / Ta'lîme dil **şikârın** o şeh-bâza başladı (FKD, G.275, B.3).

şikâr id-: [1] Avlamak.

Bir nigehle **iderüm** ṭâ'ir-i hürşîdi **şikâr** / Rişte-i ḥaṭṭ-ı şu'â-ı başarum dânumdur (FKD, K.12, B.7).

şikâr-ı kemter: [1] En değersiz av.

Kaşd-ı şayd itse ma'âza'l-lâh şikâr-ı kemteri / Rûḥ-ı kudsî ya hümâdur şâh-bâz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.2).

şikāyet: [1] Sızlanmak, memnun olmamak.

Şarāb iç tāze dil-ber sev cihānda herçi bād-ā-bād / Fehīm inşāf besdür bes ferāğat kıl
şikāyetden (FKD, K.15, B.49).

şikāyet it-: [2] Yakınmak || şikayet etmek.

Şikāyet itmesün luḫ it Fehīm ey māh cevruñden / Girerse destine dāmān-ı ferdā Şems-i
Tebrīz'üñ (FKD, G.183, B.7).

İblīs'e bahş-ı cennet ider saña dāne yok / Ādem bu kavmden nice **itmez şikāyeti** (FKD,
Terkib-bend 1, B.19).

şikāyet-i 'irfān: [1] Çok bilmekten şikayet.

Besdür ey dil **şikāyet-i 'irfān** / Şekvenüñ yok mı ḫadd u pāyānı (FKD, K.17, B.19).

şiken-i ejder-i ḫam-der-ḫam-ı tār-ı zülf: [1] Sevgilinin büklüm büklüm olan ve ejderhaya benzer saçları.

Şiken-i ejder-i ḫam-der-ḫam-ı tār-ı zülfüñ / Bu belā-dost dile me'men olursa ne 'aceb (FKD,
G.16, B.2).

şiken-i silsile-i zülf: [1] Saç zincirinin kıvrımları.

Mu'tekif her **şiken-i silsile-i zülfinde** / Dil-i zühhād-ı cünün-ķıble vü zünnār be-düş (FKD,
G.144, B.4).

şiken-i ṭurra: [1] Kaküllerin kıvrımları.

Oldı her bir **şiken-i ṭurrası** maḫşer-mānend / Ol ḫadar diller ile eyledi ğavġā fitne (FKD,
G.270, B.6).

şikest eyle-: [4] Kırmak.

Hey'et-i zıştin görüp şüret-i ef'ālinüñ / Āyīne-i māhını çarḫ **şikest eyledi** (FKD, G.281, B.4).

Seng-i 'acz **eyledi** āyīne-i bī-dārı **şikest** / Cilve-i bī-meze-i rüy-ı riyādan geçdüm (FKD, G.218,
B.4).

Ādemüñ 'aqlın alur neş'e-i buy-ı ezḫār / N'ola **eylerse şikest** gülşeni mestāne şabā (FKD, G.1,
B.3).

Eyleyüb şışesin **şikest** evvel / Nefes-i germ ile müzāb itdüm (FKD, K.2, B.8).

şikest it-: [3] Kırmak, zarar vermek, incitmek.

Cām-ı İslām'um **şikest itdi** nigāh-ı muğbeçe / Saḳla yā Rab dīnūmi çeşm-i ḥarāb-ı bādeden (FKD, G.233, B.3).

Mār-ı āha oldı ābisten **şikest itme** dilüm / Şāh-bāzum ḥ'ār baḳma beyzādan şemşīr olur (FKD, G.86, B.2).

El-emān-ḥ'āh olma ĩmānuñ **şikest itse** Fehīm / Mest iken olur o kāfer şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.5).

şikest ol-: [3] Kırılmak, parçalanmak.

Evvel-i vuşlatda itdi buse-i la'lin dirīg / Tā leb-i cūda **şikest oldı** sebū-yı ārzū (FKD, G.249, B.6).

Biñ **şikest olsa** havāsından olur yine dürüst / Oldı gūyā ki ḥabāb-ı mey-i ḡam şīşe-i dil (FKD, G.187, B.3).

Cām-ı bilūr-ı nāzüki sīm-āb ile ṭolup / Bezm-i cihānda kāse-i 'arz **şikest olur** (FKD, Terki-bend 1, B.37).

şikest-āver-i peymāne-i hūş: [1] Akıl kadehine kırıklık getiren.

Çeşmi maḥmūr-ı mey-i ḥūn-ı dil-i zūhd ü ḥıred / Ğamze-i mesti **şikest-āver-i peymāne-i hūş** (FKD, G.144, B.2).

şikeste id-: [2] Kırmak, parçalamak.

Āyīne-i ḳalbüm ele al **itme şikeste** / Ey sāde-ruḥ añ ol demi kim şāne şunarlar (FKD, G.49, B.6).

Mir'āt-ı dilüm **ider şikeste** / Ger sehv ile eylese tecellī (FKD, Terci-bend 1, B.2).

şikeste ol-: [1] İncinmek.

Ya ḳa'r-nişīn-i yem-i derd **ol** ya **şikeste** / Ya dürc-i dilüñ gevher-i 'aşḳa şadef itme (FKD, G.268, B.6).

şikeste-beste: [1] Yarım yamalak.

Nāmesin ehl-i rāz idüp beste-ser ü şikeste-ḥaṭ / 'Arz ide ḥasb-ı ḥālını yāre **şikeste-beste** ḥaṭ (FKD, G.148, B.1).

şikeste-hāl: [1] Yorgun.

Ne hāldür k'ola pür zehr-i ğamla tā-be-gelü / **şikeste-hāl** iken ser-be-ser qarābe-i dil (FKD, G.186, B.3).

şikeste-ħaṭ: [1] Bozuk yazı.

Nāmesin ehl-i rāz idüp beste-ser ü **şikeste-ħaṭ** / 'Arz ide ħasb-ı hālını yāre şikeste-beste ħaṭ (FKD, G.148, B.1).

şikeste-i her-dīv: [1] Her devin kırması.

Tılısm-ı Cem'dür olur mı **şikeste-i her-dīv** / Hezār seng-i 'ases olsa der-kemīn-i sebū (FKD, G.247, B.5).

şikeste-pā: [1] Ayağı kırık.

Şeh-bāz-ı nigāhı şağ olsun / Şayyād-ı ecel **şikeste-pādur** (FKD, Terci-bend 1, B.111).

şikest-i şaf-ı i'cāz: [1] Mucize sıralarını kırmak.

İstemez yāri-i siħri siyeh-i müjgānı / Nükte-i çeşmi **şikest-i şaf-ı i'cāz** eyler (FKD, G.58, B.2).

şiküfe: [1] Çiçek.

Dökmede bāda āh-ı dil penbe-i şu'lenākini / Oldı **şiküfe** rih̄te geldi ħazān-ı bağ-ı dāğ (FKD, G.153, B.4).

şiküfeveş: [1] Çiçek gibi.

Tenümde müy degül ta'n-ı bī-mezākāndan / **şiküfeveş** hedef-i tīr-i nīş-i zenbūram (FKD, K.14, B.10).

şiküft: [7] Çiçek açmış.

Feyyāz gülī büdem u der-cām **şiküftem** / Ber-sā'id-i sākī-i gül-endām şiküftem (FKD, G.296, B.1).

Feyyāz gülī büdem u der-cām şiküftem / Ber-sā'id-i sākī-i gül-endām **şiküftem** (FKD, G.296, B.1).

Ger be-şiküftem ħande neh nīlüfer şubhem / Gül-gonca-i meh büdem u der-şām **şiküftem** (FKD, G.296, B.2).

Men tengī-i dil be-dü-‘ālem ne-frūšem / Der-şoĥbet-i cānāne be-nākām **şiküftem** (FKD, G.296, B.3).

Uşküfe-i naĥl-i hevesem mīve ne-dārem / Bī-hüde be-bād-ı tama‘-ı hām **şiküftem** (FKD, G.296, B.4).

Çün gonce-i meh āb-ı men ez-çeşme-i mihrest / Bed aĥterīyem bīn ki be-her bām **şiküftem** (FKD, G.296, B.5).

Men āteş-i bī-dūd kül-i ŧab‘-ı Fehīmem / Ez-bād-ı ser-i dāmen-i ilhām **şiküftem** (FKD, G.296, B.6).

Şiküfte: [1] Çiçek açmış.

Gördüm şeherī **şiküfte** çün gül / Ol zülf-kemend ü gamze-şemşīr (FKD, Terci-bend 1, B.28).

şimāl: [1] Kuzey rüzgarı.

Mihr oldı güyā gül-mişāl sünbülsitān oldı zılāl / Gülzār-ı luĥfuñdan **şimāl** itdi meger neşr-i şemīm (FKD, K.6, B.15).

şimden gerü: [3] Bundan sonra, bundan böyle (TS, C.5, s.3666).

Dil almaġa meyl itdi bir ŧıfl-ı perī-çihre / **Şimden gerü** ehl-i dil cān ile teni n’eyler (FKD, G.56, B.9).

Şimden gerü ‘ayn-ı ‘ademe sürme olur şeb / Mānend-i sebel aĥter-i Nāhīd görünmez (FKD, G.117, B.5).

Baña **şimden gerü** çarĥuñ libāsı sūdmend olmaz / Cünūn-ı ġamla mu‘tād olmışam çāk-i girībāna (FKD, K.7, B.47).

şimdi: [27] İçinde bulunulan zamanda, bu anda., hemen.

Göñül ki **şimdi** rızā dostıdır verürse n’ola / Kazā-yı zaĥm-ı nigāh-ı dil-āşināya rızā (FKD, G.13, B.5).

Şimdi itsün cilve-i naĥcīr eşer ‘arş üzre kim / Tīr-i āh ü nāle tā sūfār-ı dil fersüdedür (FKD, G.68, B.4).

Mu‘cize-i şi‘r ile **şimdi** Fehīm / Şehrde bir şā‘ir-i meşhūrdur (FKD, G.74, B.8).

Hele bir zerreden kemter idi rüz-ı velādetde / ‘Aceb **şimdi** ne deñlü mihr-i baĥtum ĥurde olmışdur (FKD, G.76, B.5).

Eylemem mecnûn da olsam fâş râz-ı ‘aşkumı / **Şimdi** ‘âlemde benem âvâresi bir kimsenüñ
(FKD, G.179, B.2).

Köhne oldı resm-i Hâkânî vü Şâhî vü Melik / **Şimdi** nev-peydâ Fehîm’üñ tâze dîvânın görüñ
(FKD, G.182, B.9).

Cemâl-i şâhid-i gül nâz ider mihr ü mehe **şimdi** / Sürüd-ı şükr-i nev-rûzı şeb ü rüz eylesün
bülbul (FKD, G.192, B.2).

Sâyeveş **şimdi** âfitâbam lîk / Hâr u üftâde vü haķîr benem (FKD, G.206, B.4).

Bir zamân germ idi çün âteş-i ‘aşk ile Fehîm / **Şimdi** vâ-suhte oldum ol hevâdan geçdüm
(FKD, G.218, B.9).

‘Aķla tûfî gibi resm-i suhamı **şimdi** kazâ / Turma ta‘lîm ider âyîne-i idrâkümnden (FKD, G.236,
B.7).

Ârzü da vâdi-i ye’s içre oldı nâ-bedîd / **Şimdi** hasretle ider dil ârzü-yı ârzü (FKD, G.249, B.2).

Nedür **şimdi** bu pinhân âşinâyî benden olsun dil / O eţvâr-ı ğarîb ol cünbiş-i bîġâned
şoñra (FKD, G.253, B.8).

Ķudsiyân hayf ki gül-çîn olamaz **şimdi** Fehîm / Hâr-best eyledi ġam gülşen-i endişemüzi
(FKD, G.291, B.5).

Hâlâş oldı seġabuñ girye rüyın görmeden büstân / İderler ġande güller **şimdi** feyz-i ebr-i
bârâna (FKD, K.7, B.11).

Ķazâ kirişmesine virdi ġükm-i âfeti hep / Tolarsa **şimdi** tolar kevn ile mekân âfet (FKD, K.11,
B.10).

Baġr-ı ‘aşk içre benem **şimdi** re’îsü’l-‘uşşâķ / ‘Ademe gitmege tûfân-ı ġam eyyâmumdur
(FKD, K.12, B.13).

Ża‘f ile oldı **şimdi** şu‘â-ı başar-mişâl / Mihr-i ruġıyla ġîre iken çeşm-i âfitâb (FKD, K.13, B.6).

Ger itse biñ niyâz ile dil bir su‘âl-i nâz / Ol bî-dimâġ-ı rûze k’odur **şimdi** mest-i ġ‘âb (FKD,
K.13, B.13).

Ża‘îf oldı tenüm meşķ-i nâleden o ġadar / Ki muţrib-i ecele **şimdi** târ-ı ųanbûram (FKD, K.14,
B.23).

Enîsüm ġudsiyân-ı ‘âlem-i ervâġdur **şimdi** / Bi-ġamdi’llâġ ser-â-pâ ülfetî-i luţf-ı vaġşetden
(FKD, K.15, B.21).

Şimdi kıldıñ serimi re'y-i seferle pür-şür / Hecr-i ebrûsı ile kâmetümi nün itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.4).

Demede **şimdi** Bâyezîdâsâ / Leyse fî cübbeti sivellâhi (FKD, Kıt'a 4, B.8).

Ne kevkeb kevkeb-i iqbâl-i Pâşâ-yı celîlü'l-ıqadr / Ki oldı nür-ı 'ilm ü hilm ile **şimdi** cihân-ârâ (FKD, Kıt'a 15, B.3).

Bî-minnet ü dest **şimdi** her dem / Dil-dârumı eylerem der-âgûş (FKD, Terkib-bend 2, B.60).

Şimdi kurbânuñ olam söyle nedür n'oldı sebep / Âşinâ-yı ezeliye bu tecâhül ü gazab (FKD, Terkib-bend 3, B.20).

Mest-i şîrîn-suhanam telhi-i güftâr nedür / Luţfuñ evvel ne idi **şimdi** bu âzâr nedür (FKD, Terkib-bend 3, B.21).

Eylesün deryüze tab'umdan tenük ser-mâyeğân / **Şimdi** iklîm-i ma'ânîde benem şahib-nişâb (FKD, K.5, B.57).

şinâh: [2] Yüzme.

Şadef-dîde-i giryânda ider 'aksi **şinâh** / O dür-i pāk-güher gâhi de 'ummâna girer (FKD, G.59, B.4).

Benem ki mâhi-i deryâ-yı eşk olup her dem / Mişâl-i merdüm-i dîde **şinâhdur** kârum (FKD, G.216, B.6).

şinâver: [1] Yüzücü.

Miyân-ı Nîl'de her nahl-i hürmâ beñzedi güyâ / **Şinâverlik** iden bir dil-ber-i kâkül-perişâna (FKD, K.7, B.12).

şîr: [4] Aslan.

Ser-be-zencîr ider **şîrleri** Mecnûnveş / Levhaşa'llâh ne 'aceb bîşe olur bîşe-i dil (FKD, G.187, B.2).

Cünün-ı 'aşk ile düşdüm o deşt-i vahşet-engîze / Ki sâyemden kaçarlar **şîrler** vahşetle Mecnûn hem (FKD, G.201, B.5).

Bend-i zencîr-i zülf-i 'aql olamam / Bîşezâr-ı cünûnda şîr benem (FKD, G.206, B.9).

Seni dîvâne idüp **şîr** gibi bende çeken / Çeşm-i 'uşşâk-küş ü dil-ber-i hayyâmundur (FKD, K.12, B.25).

şîr-i kavî-dest-i bîşe-zâr-ı cünûn: [1] Delilik ormanının pençesi kuvvetli aslanı. || “Bu beyitte şairin cünûnu (delilik) anlatmak için yardımcı unsur olarak orman (bîşe-zâr) kelimesini kullanması imaj zenginliğidir. Çünkü orman kavramı, sıklığı, yoğunluğu ve vahşî hayvanlarla ünsiyeti, eski zamanlarda delilerin kaçtığı mekân gibi birçok göndergesel anlamı zihne tedai ettirmektedir” (Babacan, 2012, s.254-255).

Benem o **şîr-i kavî-dest-i bîşe-zâr-ı cünûn** / Egerçi derd-i cünûna olur devâ zencîr (FKD, G.65, B.4).

şîr-i kavî-pençe: [1] Pençesi kuvvetli aslan.

Ğurende **şîr-i kavî-pençeyem** ne fâ’ide lîk / Hemîşe zahm-ı hor-ı nevk-i nâhun-ı mûram (FKD, K.14, B.8).

şîrâne: [1] Arslan gibi.

Şükûh-ı hûsn ile **şîrâne** verse rahşına cevân / Hezâr kelle-i hürşîd hâk-i râh gerekdür (FKD, G.100, B.7).

şîrân-ı beyâbân-ı şütür: [1] Develerin çölünün aslanları.

Kaş ile refîkuz harem-i ‘aşka revânuz / **Şîrân-ı beyâbân-ı şütür** maħmilümüzdür (FKD, G.109, B.4).

şîr-i Meryem: [1] Hz. Meryem'in sütü.

Kaşrasın nûş eyleyen ‘İsî-i cân-bağş olmada / Rûh ile hem-mâye güyâ **şîr-i Meryem’dür** şarâb (FKD, G.14, B.4).

şîr-i sitem-cû: [1] Zulmedici aslan.

Ol ki çeşm-i şûhuña âlüfte âhûdur demiş / Ğamze-i bed-ı hüyüña **şîr-i sitem-cûdur** demiş (FKD, G.143, B.1).

şîr: [15] Şiir. || Fehîm'in sanat anlayışı.

Gördi i‘câz-ı helâk-i tîğ-ı şab‘umdur Fehîm / Eyledi teslîm **şîrüm** Ğamze-i cādū-yı dost (FKD, G.25, B.8).

Şîrüme eyler Fehîm ol meh nigâhın âşinâ / Şâhid-i sihrüm görüp i‘câz-ı dâmân-bûs olur (FKD, G.87, B.7).

Şoħbet-i ma‘nâda olsun mı Fehîmâ’ya nazîr / Bir iki bî-hûde-güy u **şîr** ü inşâsı Ğalaş (FKD, G.149, B.5).

Kākülün vaşfını cem' itse **şirinde** Fehîm / Bozulup defter ü dîvânı perîşân olsun (FKD, G.244, B.7).

İder **şirün** Fehîm ol şüh temyîz / Olam qurbân-ı hüsni-ı imtiyâzı (FKD, G.279, B.7).

‘Arş u ferşe nevâ-yı na‘tüñle / **şirümi** zîb-i nüh-ķıbâb itdüm (FKD, K.2, B.44).

Nazm eyleme bir vech ile hüsni-ı taleb guşşa gele / Zîrâ ki mazmün-ı şıla **şir** içre şekvâdur Fehîm (FKD, K.6, B.18).

Ĥayâlüm eyledi muhtel sefer mühimmâtı / ‘Aceb mi gelse ĥalel nazm u **şir** ü inşâya (FKD, K.8, B.28).

Şafâ-yı ĥâtırum yok cân mükedder dil ĥubâr-âlüd / Yine **şirüm** ider âyîneye ĥande leĥâfetden (FKD, K.15, B.34).

Şiri büt-ĥâne-i nezâketdür / Ĥab‘ı mir‘ât-ı şüret-i Mânî (FKD, K.17, B.43).

Ĥotalum şâ‘ir oldılar ĥussâd / Cümleñün **şiri** ĥaĥt-ı buĥlânî (FKD, K.17, B.53).

Kiminün **şiri** tâzedür k’olsun / Tâ ebed ĥabs-ı ĥab‘ı nisyânî (FKD, K.17, B.58).

Güş idüp **şirümi** ol dedi nâz ile Fehîm / Her suĥan levĥa-i dile mestür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.19).

Şiri i‘câz olsa da faĥr eylemez âdem Fehîm / Ĥanda bir nâ-ĥoş-edâ şâ‘ir görürsem ĥod-pesend (FKD, G.42, B.5).

Fehîm eylerse müjĥânün taĥâyüül / İder **şirinde** hep ta‘bîr-i Mirrîĥ (FKD, G.36, B.7).

şir oku:- [1] Şiir okumak, söylemek.

Bir şâ‘ir-i rezîl ki bu ĥavme **şir okur** / Birbirine idüp o le‘îmân işâreti (FKD, Terķib-bend 1, B.21).

şir-i Fehîm: [1] Fehîm'in şiiri.

Nev-ĥarz u nev-âyînine baĥ **şir-i Fehîm’ün** / Taĥlîd-i zebân-ı köhen-i mâ-selef itme (FKD, G.268, B.7).

şir-i metîn: [1] Kuvvetli, sağlam şiir.

Ĥaşm nazîr idemez ĥabî‘at-ı süstin / Ĥab‘-ı Fehîm’ün şî‘ârı şî‘r-i metîndür (FKD, G.105, B.7).

şî'r-i 'Örfî-i Şîrâz: [1] Şîrâzlı Örfî'nin şiirleri.

Merhabâ **şî'r-i 'Örfî-i Şîrâz** / Ki odur turfa keyf-i rûhânî (FKD, K.17, B.42).

şî'r-i pür-efsün: [1] Büyülü şiir, kendisine hayran bırakan şiir.

Teşbîh ü isti'âreñe taḥsîn senüñ Fehîm / Çok şâ'irün bu **şî'r-i pür-efsün** sükütudur (FKD, G.70, B.5).

şî'râ: [1] Köpek yıldızı (STEINGASS, s.746).

Cihân-âḫîfetâ gerçi fark-ı eş'ârum / Kemâl-i mertebede vâşıl oldı **şî'râya** (FKD, K.8, B.27).

Şîrâz: [1] İran'ın bir kültür başkenti hâlinde olan şehri. || Şair Örfî'nin memleketi.

Ya 'Örfî'yem ya Ḥākānî disem bu ṭab' ile cā'iz / Ki itdüm Rûm u Mısr'ı gıbtageh Şîrâz u Şîrvân'a (FKD, K.7, B.58).

şîre-i cān: [2] Can şarabı.

Ġamzesi ḥûn-ı dil ü **şîre-i cān** itmede nûş / Çeşm-i ḥûn-h'âr-ı siyeh-mest ise maḥmûr henüz (FKD, G.120, B.2).

Nuḳl-ı la'îni idüp ta'biye cāna şundi / **Şîre-i cān** ile itdi beni mest ü medhûş (FKD, G.144, B.11).

Şîrîn: [1] Hüsrev ü Şîrin hikayesinin kadın kahramanı Ferhad'ın sevgilisi. || Sinek.

Ki ṭab'-ı bü'l-heveslerdür bu dehrüñ Ḳays u Ferhād'ı / Ki olmuş Leylî'ye ḥuffâş u **Şîrîn'e** meges 'âşîḳ (FKD, G.164, B.2).

şîrîni-i cān: [2] Can tatlılığı.

Âşübgerî şîve-i reftâruña lâzım / **Şîrîni-i cān** lezzet-i güftâruña maḥşûş (FKD, G.146, B.2).

Telḥ etdi mezâḳ-ı dile **şîrîni-i cām** / Biñ rûḥ fedâ böyle ise lezzet-i dîdâr (FKD, G.47, B.8).

şîrvân: [1] Şîrvan şehri. || İranlı şair Hâkânî'nin memleketi.

Ya 'Örfî'yem ya Ḥākānî disem bu ṭab' ile cā'iz / Ki itdüm Rûm u Mısr'ı gıbtageh Şîrâz u **Şîrvân'a** (FKD, K.7, B.58).

şiryân: [1] Atardamar.

O **şiryân** içre cārī cūy-ı hūnı serdi-i devrân / İder ger çeşme-i āb-ı hayāt olursa efsürde (FKD, Kıt'a 5, B.5).

şīşe: [2]

1. Gökyüzü (AFÎFÎ, C.2, s.1640).

Cür'amuz kevkebe basdırsa 'aceb mi feleki / İtdük efşürde-i hürşid ile pür **şīšemüzi** (FKD, G.291, B.2).

2. Gönül (?).

Eyleyüb **şīşesin** şikest evvel / Nefes-i germ ile müzāb itdüm (FKD, K.2, B.8).

şīşe-hāne: [1] Aynalarla dekore edilmiş saray (STEINGASS, s.775).

Şīşe-hāne zann ider ehl-i başiret şübhesüz / Kızıdı táb-ı mihrden ol deñlü bañr-ı pür-ħabāb (FKD, K.5, B.5).

şīşe-i berrāk: [1] Tertemiz şarap şişesi.

Şīşe-i berrākdan iç o mey-i rüşeni / Kim ola ser-çeşmesi tā cebel-i nürdan (FKD, G.231, B.7).

şīşe-i dil: [1] İncinmiş, kırılğan gönül (AFÎFÎ, C.2, s.1641).

Biñ şikest olsa havāsından olur yine dürüst / Oldı güyā ki ħabāb-ı mey-i ğam **şīşe-i dil** (FKD, G.187, B.3).

şīşe-i ğayret: [1] Çalışma şişesi.

Çeşm-i rindāne ki dilden mey-i gülfām ister / **Şīşe-i ğayret** ü nāmūsı aña cām ister (FKD, G.64, B.1).

şīşe-i mül: [1] Şarap şişesi.

Keyf-i büyümdan iderdüm **şīşe-i mül** ğoncayı / Reng-i rüyümdan gül-i ra'nā olurdu pür-ħicāb (FKD, K.5, B.52).

şīşe-i sâ'at-mişāl: [1] Kum saati gibi.

Dil-şikestem ol qadar kim **şīşe-i sâ'at-mişāl** / Zahmum içre süde-i elmās tüde tudedür (FKD, G.68, B.3).

şitāb: [1] Çabukluk, acele.

Beni gördükçe **şitâb** ile o reftâr nedür / Renciş-i bî-sebeb-i ğamze-i pergâr nedür (FKD, Terkib-bend 3, B.23).

şitâb eyle- [1] Acele etmek.

Bu yolda himmet-i merdân gerek yûri ey dil / **şitâb eyle** cenâb-ı Mehemmed Ağa'ya (FKD, K.8, B.10).

şitâb it- [5] Acele etmek, elini çabuk tutmak.

Ey mâh-ı rûze 'ömrüm iseñ tırma **it şitâb** / Yoħsa tamâm ider seni bir âh-ı şu'le-tâb (FKD, K.13, B.1).

Şeb-nem degüldür oldı ruħ-ı âli hûy-çekân / Faşl-ı bahâra irmege **itdi şitâb** gül (FKD, G.195, B.3).

Menzil-i evvel felekde 'aql-ı evveldür aña / Peyk-i fikrüm vādî-i ma'nâda **itdükce şitâb** (FKD, K.5, B.59).

Nür-ı evvel bunuñla fâhr eyler / Ki vücûdına çok **şitâb itdüm** (FKD, K.2, B.39).

Luř iderdüñ ğazab-âlûde hitâb itmez idüñ / Beni gördükçe ser-i rehde **şitâb itmez** idüñ (FKD, Terkib-bend 3, B.19).

şitâbân ol- [1] Koşmak, aceleyle gitmek.

Hâne-ber-düş bir abdâla dönüp bir nâqa / Yâr-ı maħmille revân oldı **şitâbân olarak** (FKD, K.16, B.4).

şitâb-ı ğamze-i şüh: [1] Nazlı yan bakışın aceleliği.

Helâküñem senüñ ey kâfir-i vefâ-düşmen / Nedür bu deñlü cefâya **şitâb-ı ğamze-i şüh** (FKD, G.37, B.2).

şive: [7]

1. Usul, yöntem.

şive ile rakşuña taqlîd idüp / Muřrib-i çarħ itmede nâzân semâ' (FKD, K.3, B.9).

Muřrib-ı bezm-i fenâyuz bu cihân içre Fehîm / **şivesi** nağmemüzüñ şiven olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.11).

2. Naz, cilve.

Çeşmi ki mest-i 'işve-i maḥmūr-ı nāzdur / Ol dem ki bezmi **şīve** kurup bāde-nūş olur (FKD, G.88, B.3).

Cādū-yı ḥayālūñle Fehīm oldu bu **şīve** / Endīşe-i mu'ciz-fen-i seḥḥāruña maḥşūş (FKD, G.146, B.7).

Nigāh-ı ḥışmı nedür luṭf ile tebessūmi ne / Bu **şīveden** o şehiñ müdde'ā nedür bilmem (FKD, G.205, B.6).

Ol şūḥ ki rūz-ı ḥaşr besdür / Kim **şīvesi** ḥūn-behā-yı 'uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.18).

Üstād-ı nigāhuñ eylemekde / Her demde hezār **şīve** ĩcād (FKD, Terki-bend 2, B.39).

şīve-i āşūftegi-i zūlf-i perīşān: [1] Dağınık saçların göz alıcı cilvesi.

Ey **şīve-i āşūftegi-i zūlf-i perīşān** / Mecnūn-revişānuz bize gel zīb-i dimāğ ol (FKD, G.189, B.5).

şīve-i çeşm-i zebāndān: [1] Dil bilen gözüñ cilveleri.

Nuṭk iderken **şīve-i çeşm-i zebāndān** görüñ / Ḥışma geldükçe rümüz-ı luṭf-ı pinhānıñ görüñ (FKD, G.182, B.1).

şīve-i ğamze: [1] Sevgilinin yan bakışının işvesi.

Şīve-i ğamzelerüñle nighüñden bilürem / Sen de ğamzeñ gibi fettān olacağsın āḥir (FKD, G.66, B.6).

şīve-i reftār: [1] Yürüyüş tarzı, yürüyüşteki eda.

Āşūbgerī **şīve-i reftāruña** lāzım / Şīrīni-i cān lezzet-i güftāruña maḥşūş (FKD, G.146, B.2).

şīve-i şāhid-i nuṭk: [1] Söz güzelliğinin yöntemi.

Şīve-i şāhid-i nuṭk ki Fehīm'üñ yazaruz / Ḥüsn-i elfāzumuzı ma'ni-i şeydā iderüz (FKD, G.131, B.7).

şīve-i üştür: [1] Devenin yürüyüşü, salınışı.

Şīve-i üştüre biñ cān ile kâ'il olduğ / Āh kim bār-keş-i bār-ı şütür-bān olarak (FKD, K.16, B.5).

şīven: [2] Matem (LUGAT-I CŪDĪ, s.627).

Muṭrīb-ı bezm-i fenāyuz bu cihān içre Fehīm / Şīvesi nağmemüzüñ **şīven** olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.11).

Kevkebi cümle Zuḥal nağmesi **şīvendür** hep / Çarḥ-ı nā-sāzda ḳānūnçe-i Nāhīd olmaz (FKD, G.113, B.6).

şīven it-: [1] Yas tutmak.

‘İşret-kede-i cihānda her dem / Kār-ı dil-i zārı **şīven itdüñ** (FKD, Terkib-bend 2, B.47).

şīven-ṭırāz: [1] Yascı.

Leb-rīz-i nāle oldı tenüm mū-be-mū çü çeng / Göñlümce olmadum daḥı **şīven-ṭırāz** ḥayf (FKD, G.159, B.8).

şöhret bul-: [1] Şöhret salmak, meşhur olmak.

Şöhret bulalı cemāl-i ṭab‘um / Āyīne-yi ḥüsn-i i‘tibāram (FKD, Terkib-bend 2, B.68).

şöhret-i bī-gāye-i ḥüsn: [1] Güzelliğın sonsuz ünü.

Sen māha Fehīm ise eger ‘aşık-ı rüsvā / Dünyāyı ṭutar **şöhret-i bī-gāye-i ḥüsnüñ** (FKD, G.181, B.7).

şöhret-i eyyām: [1] Zamanın ünlüsü.

‘Aşık ile idüp rubā‘iye meyl Fehīm / Ḥayyām-şıfat **şöhret-i eyyām** oldum (FKD, Rübai 46, B.2).

şöyle: [2] Şu tarzda, şu şekilde, şu yolda.

Çeşmüme gāhī ḥayāl-i Rüm eder **şöyle** hücum / Kim sevād-ı Mısr güyā nokṭa-i mevḥüm olur (FKD, G.82, B.3).

Şöyle ser-mest-i mey-i ‘aşık-ı ilāhī olsaḳ / Ki ne dīdār u ne ḥür u ne behiştin görsek (FKD, G.172, B.2).

şöyle kim: [2] Şunun gibi, şuna benzer, şu şekilde.

Rū-siyāham **şöyle kim** ‘aks-i ruḥumdan rüz-ı ḥaşr / Tīre vü bī-ḥaṭ olan levḥ-i sevābumdur benüm (FKD, G.223, B.7).

Bed-mest itdi cām-ı mey-i ‘aşık **şöyle kim** / Ḥazṣ itmez oldı gamla da dil imtizācdan (FKD, G.228, B.2).

şu: [1] İşaret sıfatı, şu.

Bir seher kuyına vardum didi bir mahremine / Bak **şu** dīvāneye kim ‘āşık-ı nā-kāmumdur (FKD, K.12, B.16).

şu deñlü: [2] O kadar.

Şu deñlü eyledi pinhān hayāl-i cānānı / Ki oldı çeşm-i Fehīmā’ya h̄āb nā-mahrem(FKD, G.209, B.5).

Çeşmüñ dile **şu deñlü** ider āşinā nigāh / Gūyā ki birbiriyle ezel şöhet eylemiş (FKD, G.141, B.4).

şu‘ā: [3] Güneşten gelen tel tel ışıklar (LUGAT-I CÛDÎ, s.613).

Dīdeden haṭṭı nihān itmez o gül-ruhsārı / Gül-i hürşīdūñ olur yine **şu‘ā**ı h̄ārı (FKD, G.277, B.1).

Āfitābuñ **şu‘ā**ıdur ancak / Tenüme hulle-bāf-ı nūrānī (FKD, K.17, B.13).

Hürşīdi idüp hal **şu‘ā**ını kalem / Berg-i gül-i cāna eylesem nāme-raḡam (FKD, Rübai 42, B.1).

şu‘ā-ı başar-mişāl: [1] Görüş dalgaları gibi.

Zāf ile oldı şimdi **şu‘ā-ı başar-mişāl** / Mihr-i ruḡıyla h̄īre iken çeşm-i āfitāb (FKD, K.13, B.6).

şu‘ā-ı çeşm: [1] Gözün ışığı.

Nigāh itmekte düzdīde o māha şu‘le-eṭvāruz / **Şu‘ā-ı çeşmümüz** gāhī dırāz u gāh kūtehdür (FKD, G.96, B.4).

şu‘ā-ı çeşm-i ‘āşık: [1] Sevdalılardan gözünün ışığı.

Mihr ü māha dūd-ı āh-ı dilden itmezdüm niḡāb / Ger **şu‘ā-ı çeşm-i ‘āşıkdan** hicābuñ görmesem (FKD, G.210, B.7).

şu‘ā-ı çeşm-i ḡasret: [1] Hasret gözünün ışığı.

Bāğ-ı hüsñüz sūde-i hürşīddendür h̄ākümüz / Hep **şu‘ā-ı çeşm-i ḡasretdür** ḡas u ḡaşākümüz (FKD, G.128, B.1).

şu‘ā-ı dīde-i Mūsā: [1] Hz. Musâ'nın gözünün ateşi.

Şu‘â‘-ı dīde-i Mūsā’dan eyledüm has u hâr / Ki lâne-sâz-ı ser-i naḥl-i gülşen-i Tūr’am (FKD, K.14, B.38).

şu‘â‘-ı mihr: [1] Güneş ışınları.

Giryeden ol deñlü ter kıldum hevâ-yı hânemi / Revzeninden ger **şu‘â‘-ı mihr** girse nehr olur (FKD, G.85, B.4).

şu‘â‘-ı mihr-i ṭab‘-ı rüşen: [1] Aydınlik yaratılışın güneşinin parıltısı.

Ol Fehîm-i pür-zamîrem kim nuḳâṭ-ı ḥatt-ı nazmum / Şeb-çerâğ itdüm **şu‘â‘-ı mihr-i ṭab‘-ı rüşenümden** (FKD, G.238, B.7).

şu‘â‘-ı rüy: [1] Yüzün ışığı, parlaklığı.

Şu‘â‘-ı rüyüñ olur perde-i ḥayâdan fâş / Olur mı pertev-i meh-tâba kehkeşân mâni‘ (FKD, G.151, B.2).

şu‘arâ: [1] Şairler.

Merd-i bî-bâk-levendem **şu‘arâ** içre Fehîm / Zen-ṭabî‘at süfehâ gibi tazarruf ne belâ (FKD, G.4, B.6).

şu‘bede-bâzî-i ğarîb: [1] Tuhaf hokkabaz.

Ey felek ancak olur **şu‘bede-bâzî-i ğarîb** / Beni bîñ şekl ile ğurbetde dîger-gün itdün (FKD, Kıt'a 2, B.1).

şu‘bede-bâzî-i ḳazâ: [1] Kader hokkabazı.

Ne imiş **şu‘bede-bâzî-i ḳazâ** seyr eyle / Ğamzeye teşne geçen ‘âşık-ı ser-bâzına bak (FKD, G.160, B.5).

şu‘bede-perdâz-ı bisât-ı meleküt: [1] Meleklerin yaygılarının hokkabazlıklarının düzenleyicisi.

Olalı **şu‘bede-perdâz-ı bisât-ı meleküt** / Nice kez çenber-i gerdün-ı semâdan geçdüm (FKD, G.218, B.6).

şu‘bede-perdâz-ı füsün: [1] Büyüleyici hokkabazlıklar yapan.

Gösterür şüret-i icâzda şekl-i siḥri / Bü'l-‘aceb **şu‘bede-perdâz-ı füsündür** çeşmün (FKD, G.178, B.3).

şübhe: [1] Şüphe, kuşku.

Vāj-gūn kıl ‘ömrümi yā Rab ḥalāş it **şübhedn** / Eyle bir kez daḥı vāşıl vuşlat-ı dūşīneye (FKD, G.272, B.3).

şübhesüz: [1] Muhakkak, kesin olarak, kesinlikle.

Şīşe-ḥāne zann ider ehl-i başīret **şübhesüz** / Kızdı táb-ı mihrdn ol deñlü baḥr-ı pür-ḥabāb (FKD, K.5, B.5).

şüd: [7] Farsça’da “olmak” anlamına gelen ve birleşik fiil oluşturan sözcük.

Şeb ki **şüd** dūr ez-nażar-ı ān āfitāb-ı maḥşerem / Tā şabāḥ-ı ḥaşr müştākam cemāl-i ḥūberā (FKD, G.294, B.2).

Bī-vücüdem gerçi tūfān gark-ı eşkem **şüd** Fehīm / Ān serābem men ki gird-ābī künem gird-āberā (FKD, G.294, B.5).

şüd dilem cem‘iyyet-i maḥz-ı perīşānem henüz / Za‘ferānem ser-zede çāk-i girībānem henüz (FKD, G.295, B.1).

Yūsufem **şüd** müje vü ān Yūsufān hem pīr geşt / Men be-kūrī gūşe-i kirbiyyet-i aḥzānem henüz (FKD, G.295, B.4).

Mū-be-müyem nağme-pīrā **şüd** be-tevhīd-i Şamed / Men berehmen-şīve kāfir yā şanem-ḥābem henüz (FKD, G.295, B.5).

Merdüm-i çeşm-i dilem ḥüsn-i muḥibbem **şüd** velī / Bī-ḥodī-bīn kez temāşā-mest-i ḥayrānem henüz (FKD, G.295, B.6).

Ez-Fehīm u ṭālī‘-i ū dāğ dāgem kerd reşk / **Şüd** seriş nākūs-ı deyr men Müslümānem henüz (FKD, G.295, B.7).

şuğl-ı mesti-mey: [1] Şarap sarhoşluğunun uğraşı.

Ne işve-bāzi-i dil-ber ne **şuğl-ı mesti-mey** / Dirīğ böyle ḳalursa tebāhdur kārüm (FKD, G.216, B.3).

şūḥ: [47] İşveli, cilveli dil-ber/güzel.

Gülzār-ı zār-ı ḥüsnüñ olan **şūḥ** bülbülem / Gül-berg-i terden olsa revā bāl ü per baña (FKD, G.7, B.2).

Āştī-maṭlab ‘adem mülkin penāḥ itsün k’o **şūḥ** / Şaf-şikendür rüz-ı maḥşer şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.4).

Niyâz o **şûha** hezârân ki farṭ-ı ‘işmetden / Maḥall-i nâzda ḥûy-rîz olup ḥicâba düşer (FKD, G.60, B.4).

Nic’olur ḥâl-i dil-i ehl-i maḥabbet ki o **şûh** / Mest-i ‘aşkımi ne mestür ne bed-nâm ister (FKD, G.64, B.6).

Tâ şa‘şa‘a-i mihr-i ruḥuñ böyle füzündür / Āsar-ı remedden gözüñ ey **şûh** zebündür (FKD, G.73, B.1).

Dil cām u ğamze sākī vü **şûh** u kirişme nuḳl / Hün-ı ciger şarâb u kaçâ mey-fürüş olur (FKD, G.88, B.4).

Bî-nâzîr oldı Fehîm’üñ sözi kim sevdüğü **şûh** / Hem ḥayâ-perver ü hem dil-ber ü hem şâ‘irdür (FKD, G.107, B.5).

Gül-i nesîm-i seḥer mevc-rîz-i lücce-i sebze / Çemende itmede fevc-i bahâr o **şûha** tevâzu‘ (FKD, G.152, B.4).

Ḥam itse kadlerini bâr-ı cevri-i ğamze-i maġrûr / Müdâm eylese ‘uşşâk-ı zâr o **şûha** tevâzu‘ (FKD, G.152, B.5).

Hezâr kibr ü ğurûr ile olsa bir gece mihmân / Hemîşe itse dil-i bî-ķarâr o **şûha** tevâzu‘ (FKD, G.152, B.6).

Egerçi bir nigeḥ-i iltifât görmedi ammâ / Fehîm ider yine ümmîdvâr o **şûha** tevâzu‘ (FKD, G.152, B.7).

Ederse cümle-i ḥübân ne var o **şûha** tevâzu‘ / Eder melâ’ike bî-iḥtiyâr o **şûha** tevâzu‘ (FKD, G.152, B.1).

Ederse cümle-i ḥübân ne var o **şûha** tevâzu‘ / Eder melâ’ike bî-iḥtiyâr o **şûha** tevâzu‘ (FKD, G.152, B.1).

Gelürse fitnegeḥ-i bezm-i ‘aşka ğâḥ ḥırâmân / Hezâr edeble ider rûzgâr o **şûha** tevâzu‘ (FKD, G.152, B.2).

Şükûh-ı ḥüsn ü ḥayâ ile bâġı eylese gül-geşt / Nihâl-i gül-bün ider şermsâr o **şûha** tevâzu‘ (FKD, G.152, B.3).

Benüm ol **şûhumuñ** şemşîr-i müjġânına ḳalmışdur / Dem-i tîġ-i kaçâdan daḥı ḥün-pālâ vü tîz olmaḳ (FKD, G.161, B.3).

Ey **şûh** nedür ‘aşıkuna böyle tecâhül / Ḳurbânüñ olam ğayrıya cânâne mi olduñ (FKD, G.175, B.3).

Ğazabla öldürür ihyâ ider düzdâde ħandeyle / Beni maħrûm-ı nâz itmez o **şühüm** biñ raķīb
olsa (FKD, G.254, B.2).

İder şî'rûñ Fehîm ol **şüh** temyîz / Olam ħurbân-ı ħüsn-i imtiyâzı (FKD, G.279, B.7).

Yine bir **şüha** oldu dil 'âşık / Yine cānum belâ-me'âb itdüm (FKD, K.2, B.20).

Fikr idüp çeşm-i metîn ol **şühûñ** / Meşreb-i ŧab'umı ħarâb itdüm (FKD, K.2, B.17).

Edâ-şinâs-ı tekellüm o **şüh** kim vaşfın / Zebân-ı ħâl ile böyle ider beyân âfet (FKD, K.11,
B.12).

Bir cüvân **şüh** yok kim kām ala andan göñül / Ben hele ħayretde ħaldum kām-yâb-ı
Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.7).

İder her yazduğı **şühûñ** nigāhı / Dil-i 'uşşâkı mecrûħ-ı nihānî (FKD, Kıt'a 6, B.4).

Her **şüh** ki bir 'âşık-ı maķbûl ister / Āşüfte-ser-i ŧurra-ı meftûl ister (FKD, Rübai 19, B.1).

Bir Leylî'nüñ oldu cān u dil Mecnûn'ı / Kim oldu o **şüh**ı sevmeyen hem mecnûn (FKD, Rübai
48, B.2).

Ol **şüh** ki düşmen-âşinâdur / Bîgâne-küş olsa ger revâdur (FKD, Terci-bend 1, B.105).

Tâ-key ħam-ı ħâclet-i şehîdân / Min-ba'd olayım o **şüha** ħurbân (FKD, Terci-bend 1, B.52).

Tâ-key ħam-ı ħâclet-i şehîdân / Min-ba'd olayım o **şüha** ħurbân (FKD, Terci-bend 1, B.65).

Tâ-key ħam-ı ħâclet-i şehîdân / Min-ba'd olayım o **şüha** ħurbân (FKD, Terci-bend 1, B.91).

Tâ-key ħam-ı ħâclet-i şehîdân / Min-ba'd olayım o **şüha** ħurbân (FKD, Terci-bend 1, B.104).

Tâ-key ħam-ı ħâclet-i şehîdân / Min-ba'd olayım o **şüha** ħurbân (FKD, Terci-bend 1, B.117).

Tâ-key ħam-ı ħâclet-i şehîdân / Min-ba'd olayım o **şüha** ħurbân (FKD, Terci-bend 1, B.130).

Tâ-key ħam-ı ħâclet-i şehîdân / Min-ba'd olayım o **şüha** ħurbân (FKD, Terci-bend 1, B.156).

Devr-i ħüsninde o **şühûñ** fikr-i şevķ-i vaşl ile / Gerd-i ħamdan ol ħadar mir'ât-ı 'âlem pâkdür
(FKD, G.98, B.4).

Ol **şüh** sâzgâr olalı Mevlevîlere / Ben bî-nevâ-yı 'âşķına şehnâza başladı (FKD, G.275, B.4).

Yağod bir **şüh**-ı mālī mevci hārā kıldı pā-endāz / Kudüm-ı zevrağ-ı Pāşā-yı ‘ālī-cāh-ı zī-şāna (FKD, K.7, B.16).

‘Ālem-i ‘aşka düşürdi beni bir **şüh** k’anuñ / Ruğ u zülfi siyehi şubhum ile şamumdur (FKD, K.12, B.14).

Nice **şüh** āfet-i şad-ı hırmen-i ‘aql u idrāk / Beni mecnün iden ol şüh-ı gül-endāmumdur (FKD, K.12, B.15).

‘Āşıkam bir cüvān **şuha** k’olur / Ğamze mecrūh-ı tīg-ı müjgānı (FKD, K.17, B.79).

Ol **şüh** ki rüz-ı haşr besdür / Kim şīvesi hūn-behā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.18).

Tā key ğam-ı hāclet-i şehīdān / Min-ba’d olayım o **şuha** kurbān (FKD, Terci-bend 1, B.13).

Tā key ğam-ı hāclet-i şehīdān / Min-ba’d olayım **şuha** kurbān (FKD, Terci-bend 1, B.26).

Tā-key ğam-ı hāclet-i şehīdān / Min-ba’d olayım o **şuha** kurbān (FKD, Terci-bend 1, B.39).

Tā-key ğam-ı hāclet-i şehīdān / Min-ba’d olayım o **şuha** kurbān (FKD, Terci-bend 1, B.78).

Tā-key ğam-ı hāclet-i şehīdān / Min-ba’d olayım o **şuha** kurbān (FKD, Terci-bend 1, B.143).

Sitem-i ğamze yeter çeşm-i cefā-kār nedür / Mübtelāña nedür ey **şüh** bu etvār nedür (FKD, Terki-bend 3, B.24).

şüh-ı cefākār: [1] Eziyet eden sevgili.

Sitem etmekte yine kādir iseñ eyle baña / ‘Āşıkam ‘āşıkam ey **şüh-ı cefākār** sañā (FKD, Terki-bend 3, B.25).

şüh-ı cefā-pīşe: [1] Zalim, acımasız güzel.

Cevr it ey **şüh-ı cefā-pīşe** vefādan geçdüm / Derdümi bārī füzün eyle devādan geçdüm (FKD, G.218, B.1).

şüh-ı cihān: [4] Cihan nazlısı, işvelisi.

Şatduğın işveleri ‘āşıkuna eyle hisāb / İşte haţtuñdadur ey **şüh-ı cihān** defter-i nāz (FKD, G.115, B.6).

Biñ Fehīm’i ‘āşık eyler eyleye bir ğamze tā / Çeşm-i şühından bile **şüh-ı cihāndur** dil-berüm (FKD, G.225, B.7).

Oldı çün nâz ile ol **şüh-1 cihānum** cilveger / Çeşmi ser-mest-i mey-i ‘işve kirişme pür-ḥaṭar
(FKD, Diğer 1, B.25).

Biñ niyâz ile getürdüm o hümâyı sayda / Şeh-levendüm güzelüm **şüh-1 cihānum** diyerek
(FKD, G.170, B.2).

şüh-1 cihān-1 fitneger: [1] Kargaşa çıkartan dünya güzeli.

Ol **şüh-1 cihān-1 fitnegerle** / Āyā n’ola mā-cerā-yı ‘uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.16).

şüh-1 girībān-zād: [1] Yakanın coşkuluğunda yetişen.

Çāk ü rüsvā dil ki bir **şüh-1 girībān-zāddur** / Ḥavfum oldur cilvegāhı perde-i nāmūs olur
(FKD, G.87, B.6).

şüh-1 gül-endām: [1] Gül boylu, nazik, latif sevgili.

Nice şüh āfet-i şad-ḥırmen-i ‘aql u idrāk / Beni mecnūn iden ol **şüh-1 gül-endāmumdur**
(FKD, K.12, B.15).

şüh-1 lā’-i noқта: [1] Noktanın kırmızı coşkuluğu || Yazma eserlerde kırmızı renkte yazılan kısımlar.

Şüh-1 lā’-i noqtasın seyr itdi baḥr-ı naẓmumuñ / Ḥacletinden döndi mercān rīzeye dürr-i
hoş-āb (FKD, K.5, B.58).

şüh-1 mağrūr-ı za’īm: [1] Gururluluk öncüsü olan coşkulu güzeller.

‘Uşşāk feryād itmede feryād ile dād itmede / Mestāne bī-dād itmede her **şüh-1 mağrūr-ı
za’īm** (FKD, K.6, B.5).

şüh-1 mā’ī: [1] Coşkulu mavi (deniz bağlamında)

Yaḥod bir **şüh-1 mā’ī** mevci ḥārā kıldı pā-endāz / Ḳudūm-ı zevraḳ-ı Pāşā-yı ‘ālī-cāh-ı zī-şāna
(FKD, K.7, B.16).

şüh-1 nağmeger: [1] Coşkulu ezgi.

Āvāze-i ḥazīndür ol **şüh-1 nağmeger** / Ervāḥ-ı ḳudsiyān ki megesvār ḳütıdur (FKD, G.70, B.2).

şüh-1 nāzūk-edā: [1] İnce hareketli coşkun güzel.

Bezm-i siḥr ü füsūnda bī-pervā / **Şüh-1 nāzūk-edā** nigāhuñdur (FKD, G.72, B.2).

şüh-1 sīm-ber: [1] Gümüş göğüslü coşkun sevgili.

Herkes birinden olmada naqd-i vişāl-cūy / Ey **şūh-ı sīm-ber** hele ben senden isterem (FKD, G.208, B.4).

şūh-meşreb: [3] Açık meşrepli, şen ve neşeli.

‘Āşıkuñ bir **şūh-meşreb** dil-beri olmak nedür / Mest-i cām-ı ‘aşk olup gamdan berī olmak nedür (FKD, G.91, B.1).

Olmazam pejmürde-dil tā hem-nişīnüm tazedür / Tıfl-ı nev-res **şūh-meşreb** nāzenīnüm tazedür (FKD, G.94, B.1).

Benem ol **şūh-meşreb** nuṭk-ı sākīdūr gūdā cāna / Baña lāzım degül şunmak meze peymāneden şoñra (FKD, G.253, B.2).

şūh-ṭab’: [1] Coşkun mizaçlı.

Olmuşam bir **şūh-ṭab’ı** sevmeye sābit-ka-dem / Ey Fehīm el-ḥaḥḥ suḥanver dil-rübādan kim kaçır (FKD, G.46, B.7).

şūh-ṭab’dilīr: [1] Coşkun mizaçlı.

Bu gūne dil-ber-i ḥūn-rīz ü **şūh-ṭab’dilīri** / Benüm gibi seven üftādeler tebāh gerekdūr (FKD, G.100, B.10).

şu’le: [29] Alev. parıltı.

Ḥalīl-i ‘aşkām ammā **şu’le** gūlzār olması baña / Degül i‘cāz feyz-i dīde-i nemnākdendūr hep (FKD, G.17, B.3).

Kāfūr-mizāc itdi beni baḥt o kadar kim / Feyz-i nefesüm **şu’leyi** tekrār ḥas eyler (FKD, G.57, B.3).

Şu’le de olsa çeker sīneye dil ma‘şūḥın / Göre pervāne olur suḥte nevmīd olmaz (FKD, G.113, B.4).

Şem’i pūr-sūz u gūdāz itse ‘aceb mi şevḥumuz / Tāb-ı dilden **şu’leyi** āb eyleyen pervāneyüz (FKD, G.134, B.4).

Eylemiş bir naḥlden çeşm-i Kelīm’e cilve ḥūsn / Öyle bir **şu’le** ḥas u ḥāşāki n’eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.4).

Ne cāme geysen ider āteş-i dilüm sūzān / Cihānda **şu’leden** özge ḳabā nedür bilmem (FKD, G.205, B.2).

Pervâne-i pür-suhte-i âteş-i ğamdur / Her **şu'leye** peyveste olan dūd-ı siyāhum (FKD, G.215, B.4).

Bir gülşen olsa kim güli dāğ itse **şu'lemi** / Dil ğonca oldu tūde-i bāğ-ı Hālīl'den (FKD, G.235, B.2).

Āhīrū'l-emr şoyar çünki kabā-yı cismin / **Şu'le** devrinde ço pervāneyi dībā geysün (FKD, G.246, B.4).

Bir dil ki şem'-i hüsnuñ ura **şu'le** dāğına / Pervâne eylemez meh ü mihri çerāğına (FKD, G.252, B.1).

Göñül bir **şu'ledür** k'oldı şerārı beyza-i bülbül / Bu cins âteş ne külhanda olur peydā ne gülşende (FKD, G.260, B.9).

Hüsnidür ol çerāğ kim **şu'lesi** der-nikāb iken / Gelse kūsūfa āfitāb olmaya nūr-yāhte (FKD, G.271, B.4).

Ğonca-i âteş-nesīmüz āb düşmendür bize / Bülbül-i pervâne-ṭab'uz **şu'le** gülşendür bize (FKD, G.273, B.1).

Rūyī 'arağ-rīz iken ḥaṭṭını gör şanki āb / Dūdı bülend eyleyüp **şu'leyi** pest eyledi (FKD, G.281, B.2).

İtmede Hindū-yı süveydā-yı dil / Dūd-şifat **şu'lede** 'uryān semā' (FKD, K.3, B.17).

Şu'leñe pervâne olam görmedüm / Eyledügin şem'-i şebistān semā' (FKD, K.3, B.2).

Āteşin-dem olmadan kağnūs-ı zerrīn-bāl-i çarḡ / Kendü de olsa 'aceb mi **şu'lesi** içre kebāb (FKD, K.5, B.2).

Meger deryā-yı âteşdür ki oldı **şu'leden** mevci / Felekler döndi ol bahruñ içinde şāḡ-ı mercāna (FKD, K.7, B.26).

Olduğca 'arağnāk ruḡ-ı pür-tābuñ / Gör cilvegehin **şu'le** içinde ābuñ (FKD, Rübai 33, B.1).

Lālesi **şu'le** güli **şu'le** nesīmi şu'ledür / İtdi bāğum perveriş āb ü hevā-yı hūy-ı dost (FKD, G.25, B.6).

Lālesi **şu'le** güli **şu'le** nesīmi şu'ledür / İtdi bāğum perveriş āb ü hevā-yı hūy-ı dost (FKD, G.25, B.6).

Lālesi şu'le güli şu'le nesīmi **şu'ledür** / İtdi bāğum perveriş āb ü hevā-yı hūy-ı dost (FKD, G.25, B.6).

Özge hürşîdüz ziyâmuz ‘âlemi târîk ider / Tırfa şem‘üz **şu‘lemüzdür** hem yine pervânemüz (FKD, G.124, B.2).

Müdüâm olur leb-i la‘li şarâbdan maḥzûz / ‘Aceb ‘aceb ki ola **şu‘le** âbdan maḥzûz (FKD, G.150, B.1).

Ne **şu‘ledür** o tecellî-fürüş-ı ḥüsn-i metâ‘ / Ki mihr gibi degüldür niḳâbdan maḥzûz (FKD, G.150, B.3).

Olur bî-çäreveş efsürde **şu‘le** / Bu germiyyetle ger pervâne olsam (FKD, G.199, B.6).

Şu‘leyem tâb n’iydügin bilmem / Lücceyem âb n’iydügin bilmem (FKD, G.204, B.1).

Ey **şu‘lesi** ‘ârîzuñda muzmer / Şad-pertev-i âteş-i tecellâ (FKD, Terkib-bend 2, B.2).

Eyleyüb âhum âsumâna a resen / **Şu‘lesin** şâkıb-ı şihâb itdüm (FKD, K.2, B.2).

şu‘le ol-: [2] Alevli, ateşli olmak.

‘Azmüm ol şüre-zemîndür ki serâbı cümle / **Şu‘le olmuş** tef-i hürşîd ile süzân olarak (FKD, K.16, B.2).

Murğ-ı hürşîd n’ola **olsa** ser-â-pâ **şu‘le** / Küy-ı cânâna gider kâşid-ı peygâmumdur (FKD, K.12, B.4).

şu‘le şal-: [1] Işık saçmak, aydınlatmak.

Surḥ-püş itse tecellî o gül-i gülşen-i Tūr / ‘Âleme **şu‘le şalar** na‘ra-i âteş âteş (FKD, G.138, B.2).

şu‘le te’sîr-i dem-i serd ile kâfûr olmaz: [1] Ateş, soğuk nefesin etkisiyle tütsü olmaz.

Zühde tebdîl olamaz pend ile ‘aşk-ı cân-süz / **Şu‘le te’sîr-i dem-i serd ile kâfûr olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.12).

şu‘leāsâ: [1] Alev gibi.

‘İşve-kârum nâz-perverdüm gül-i nâzük-tenüm / **Şu‘leāsâ** tâbdan itdün ser-â-pâ ıztırâb (FKD, K.5, B.19).

şu‘le-bâr: [1] Ateş saçmak (STEINGASS, s.747).

Farḳına ḥasûd-ı dîv-ṭab‘uñ / Mânend-i şihâb **şu‘le-bâram** (FKD, Terkib-bend 2, B.69).

şu'le-bārī: [1] Alevli, ateşli.

Her büt-i rengīn-i sīmīn-sā'īdūñ mānend-i şem' / Pençesinde **şu'le-bārī** berķ urur reng-i
hīdāb (FKD, K.5, B.8).

şu'le-ber: [1] Alev taşıyan.

Naħl-i āhum ki odur bāğ-ı ğama āteş-i berg / Şem'veş berg-i güli **şu'le-beri** aħker olur (FKD,
G.84, B.4).

şu'le-efşān: [1] Alev saçıcı (STEINGASS, s.747).

Āfitābāsā ser-ā-pā **şu'le-efşān** olduğun / Yād itmezdüm Fehīmā ıztırābuñ görmesem (FKD,
G.210, B.8).

şu'le-etvār: [1] Heyecanlı (AFÎFÎ, C.2, s.1577). AFÎFÎ'de, "şu'bede-tıynet" olarak geçen ifade, aşağıdaki
tanıkta bakışın bazen uzun bazen kısa olması sebebiyle ifadeye bu anlam verilmiştir

Niğāh itmekte düzdīde o māha **şu'le-etvāruz** / Şu'ā'-ı çeşmümüz ğāhī dirāz u ğāh kūtehdür
(FKD, G.96, B.4).

şu'le-feşān: [1] Alev saçan.

Ey ma'nī gibi āb-zen-i sūz-ı Fehīmā / Gel sīnemüze **şu'le-feşān** çāk-nişīn ol (FKD, G.190, B.5).

şu'le-fürüz-ı ğazāb it-: [1] Kızgınlık alevini parlatmak.

Āteş-ruħumı **şu'le-fürüz-ı ğazāb itdūñ** / Ey dil saña kim derdi baķub rūyına āh it (FKD, G.23,
B.2).

şu'legāh-ı düzāħ: [1] Cehennemın yangın yeri.

Ehl-i 'ışyāna kıyāmet-bār olup behr-i ecel / **şu'legāh-ı düzāħ** oldu tīb-ı hūndan ol bilād (FKD,
Kıt'a 8, B.12).

şu'le-güdāz: [1] Ateşi eriten.

Olsa hayādan n'ola āteş-i sīm-āb cūş / Tīb-ı ruħı dīdemi **şu'le-güdāz** eylemiş (FKD, G.142,
B.4).

şu'le-hāne-i tab': [1] Mizacın yangın yeri.

Göre ger **şu'le-hāne-i tab'um** / Feyzī-i Hind ederdı ruhbānī (FKD, K.17, B.41).

şu'le-i âh: [3] Ateşli feryat.

Olmağda çerâğ-ı harem-i meclis-i kudî / Hasetle gece çarha çıkan **şu'le-i âhum** (FKD, G.215, B.3).

Lezzet-i şevk-ı maḥabbet niydüğün pervânede / **Şu'le-i âha** hem-âğuş olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.3).

Maḥv eyledi hâr u ḥas-ı mihr ü meh-i çarḥı / Yâd-ı ḥaṭ-ı rûyıyla dilüñ **şu'le-i âhı** (FKD, G.276, B.4).

şu'le-i âh-ı dil: [1] Gönül feryadının ateşi.

Şu'le-i âh-ı dilem hûn-âb-ı çeşm-i 'âşıkâm / Giry-e-rîz ü sîne-süzam âb u tâb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.4).

şu'le-i 'aşk: [1] Aşkın ateşi.

Dilüñ âteşgeḥ-i ḥüsnümde vü sen delğ içre / Nice bir eylesin **şu'le-i 'aşkı** ḥas-püş (FKD, G.144, B.8).

şu'le-i cân: [1] Can ateşi.

Ey **şu'le-i cân** tende yeter ḥâk-nişîn ol / Dûd-ı dil-i 'âşık gibi eflâk-nişîn ol (FKD, G.190, B.1).

şu'le-i cevval: [1] Yanan bir nesnenin etrafına saçtığı ateşler (STEINGASS, s.747).

Olurdı **şu'le-i cevvale** gibi âteşîn-hey'et / Ğazabla bir nigâh itseñ eger gerdün-ı gerdâna (FKD, K.7, B.40).

şu'le-i der-miyân-ı âteş: [1] Ateşin merkezindeki kıvılcım.

Hûn-rîzî-i ḥalka bağlamış bel / Ol **şu'le-i der-miyân-ı âteş** (FKD, Terci-bend 1, B.75).

şu'le-i dîdâr: [1] Sevgilinin yüzünün aydınlığı, güzelliği.

Eyledük Mûsâ ile şem'-i tecellâya nazar / **Şu'le-i dîdâr** ol ruḥsâra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.2).

şu'le-i dūd-ı dil-i 'âşık: [1] Sevdalıların gönül dumanının ateşi.

Mihr ü meh mi **şu'le-i dūd-ı dil-i 'âşık** mıdur / Ney ki bu manzûr olan cirm-i münevver rûz u şeb (FKD, K.1, B.6).

şu'le-i düzağ: [2] Cehennem ateşi.

Āteşin gülzār-ı 'aşkam şahn-ı bāğumda benüm / **Şu'le-i düzağ** miğāl-i tüde-i hāşākdür (FKD, G.99, B.2).

Āteşüm hākisterümdür **şu'le-i düzağ** benem / Āfitāb-ı maḥşer-i şad āfitāb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.3).

şu'le-i fūrüzān: [1] Parlak ateş.

Eyledi tāb-ı mihr-i ruḥsāruñ / Muẓṭārib **şu'le-i fūrüzānı** (FKD, K.17, B.95).

şu'le-i hūrşid-i kaḥr-ı pādişāhī: [1] Sultanın(sevgilinin) yok eden güneşinin sıcaklığı.

Şu'le-i hūrşid-i kaḥr-ı pādişāhiden şakın / Kim senüñ gibi şerāre zerresi var bī-ḥisāb (FKD, K.5, B.28).

şu'le-i ḥüsn: [1] Güzellik ateşi.

Ey **şu'le-i ḥüsn** eyleme pervāneñi sūzān / Gör luṭf-ı güli bülbül-i nālānna kıymaz (FKD, G.114, B.2).

şu'le-i maḥz: [1] Saf parlaklık.

Ġayretle dilüñ mihr gibi **şu'le-i maḥz** it / Pervāneñi deryūzeğeri tāb u tef itme (FKD, G.268, B.5).

şu'le-i mey: [1] Şarabın alevi.

Ya'ni geh **şu'le-i mey** gāh şunardı la'lin / Germ-şevk olduğ edüp zevk ile 'işret bu gece (FKD, G.257, B.2).

şu'le-i pāk-zād-ı 'aşk: [1] Aşkın temiz yaratılışlı kıvılcımı.

Ben **şu'le-i pāk-zād-ı 'aşkam** / Perverde-i ḥānedān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.73).

şu'le-i reng-i ḥicāb: [1] Utanma renginin kızılığı.

Ḳatre ḳatre ḥüy degül berg-i gülinden mevc-zen / Şeb-nemāsā āb oldu **şu'le-i reng-i ḥicāb** (FKD, K.5, B.22).

şu'le-i ruḥsār: [2] Parlak yanak.

Pervâne iseñ **şu'le-i ruhsārına** ey dil / Hürşīd ü mehūñ şa'şā'asın bāl ü per eyle (FKD, G.267, B.2).

Şu'le-i ruhsāruñı sīm-āb-ı cūş itdūñ yine / Kim sebep oldı hayā-yı ıztırāb-ālūduña (FKD, G.250, B.2).

şu'le-i şem'ci tecellā: [1] Tecelli mumunun alevi.

Rūh-ı 'uşşāk olmada pervāneāsā mużtarib / Oldı gūyā **şu'le-i şem'ci tecellā** mużtarib (FKD, G.20, B.1).

şu'le-i şemşīr: [1] Kılıcın alevi, parıltısı.

Ṭāb-ı hūn-ı surh-serden **şu'le-i şemşīrden** / Āl fānūs oldı gūyā kulle-i seb'ci şidād (FKD, Kıt'a 8, B.10).

şu'le-i ser-keş: [2] Başıboş ateş.

Eşk-i germüm ki ola kevkebe baḡş-ı āteş / Aḡkeri **şu'le-i ser-keş** şereri aḡker olur (FKD, G.84, B.2).

Şererveş ṭıfl iken ol servüm oldı **şu'le-i ser-keş** / Belī lā-būd olur ḡaşıl nihālān dāneden şoñra (FKD, G.253, B.7).

şu'le-i ser-keş-mişāl: [1] Başı boş ateş gibi.

Surh-pūş olduğça artar luṭf-ı ruhsāruñ desem / **Şu'le-i ser-keş-mişāl** ol şeh ser-ā-pā ḡahr olur (FKD, G.85, B.3).

şu'le-i seyyāle: [1] Akıcı ateş.

'Unşūr-ı nārı eritdi germī-i tāb-ı hevā / **Şu'le-i seyyālesidür** görinen yer yer şihāb (FKD, K.5, B.7).

şu'le-i tāb u teb: [1] Hararet ve parlaklığın ateşi.

İztırāb-āmūz-ı sīm-āb oldı cism ü dil Fehīm / Dāğ-ı sūz-ı cān-ı ḡamdur **şu'le-i tāb u tebüm** (FKD, G.217, B.7).

şu'le-i ṭab': [1] Ateşli mizaç.

Şu'le-i ṭab'um ziyā-baḡş-ı zāmīr-i pākdür / Nūr-ı zihnum ḡāne-zād-ı pertev-i idrākdür (FKD, G.99, B.1).

şu'le-i Tūr: [2] Tur Dağı'nın alevi.

Olmış ezeli **şu'le-i Tūr** ile sirişte / Ey şem'ci tecellî-i Hudâ mâye-i hüsnüñ (FKD, G.181, B.2).

‘Aşıkam ‘aşıq ki istilâ-yı hüsn-i yârdan / **Şu'le-i Tūr** olsa hürşîdi temâşâ eylemem (FKD, G.203, B.3).

şu'le-i yâkût: [1] Yakutun parıltısı.

Şu'le-i yâkût ya ‘aks-i leb-i la‘lidür / Zâhir olan her habâb çeşme-i billürdan (FKD, G.231, B.6).

şu'le-metâ‘: [1] Ateş satan.

Bâzâr-ı behişt içre ben ol **şu'le-metâ‘am** / Kim rûy-ı dükkândur baña ser-mâye-i düzağ (FKD, G.35, B.4).

şu'le-misâl: [1] Ateş gibi yerinde duramayan.

Geh şem'ci gibi yerümde şâbit / Geh **şu'le-misâl** bî-ğarâram (FKD, Terki-bend 2, B.70).

şu'le-nüş: [1] Alev yudumlayıcı.

Bü'l-heves lebleri şevkıyla içre bâde-i şâf / **Şu'le-nüşuz** bize besdür mey-i bî-ğış âteş (FKD, G.138, B.3).

şu'le-pîrâhen: [1] Ateşten gömlek.

Bir gedâ-yı hâne-süzam **şu'le-pîrâhen** çü aḥker / Aşl-ı düzağ bir şererdür düdmân-ı külhanumdan (FKD, G.238, B.2).

şu'le-püş ol-: [1] Ateş örtmek.

Hattı ki düd-ı âteş-i aşüb u fitnedür / Tâb-ı ‘izâr-ı surḥı ile **şu'le-püş olur** (FKD, G.88, B.2).

şu'le-revğan: [1] Kandilin ateş vermesi için konulan yağ.

Sâkî kanı cām o şem'ci rüşen / Elmâs-ğandil ü **şu'le-revğan** (FKD, Terci-bend 1, B.92).

şu'le-süz-ı âteş: [1] Kıvılcımlar saçan ateş.

Şu'le-süz-ı âteşem ki ṭab‘umdan / Zühre-i hüsn ü ‘aşkı âb itdüm (FKD, K.2, B.16).

şu'leveş: [1] Ateş gibi.

Çihre-i a'dāñ olup berg-i hazāndan zerd ü ter / Ola rūḥ-ı düzaḥ içre **şu'leveş** pür-pīç ü táb (FKD, K.5, B.62).

şu'lezār: [2] Alevle kaplamak.

Şu'lezār itdi derūnum rūy-ı zībā-yı laṭīf / Dūd-ı dildür sünbül-i zülfi-i semen-sā-yı laṭīf (FKD, G.157, B.1).

Naḥl-i Ṭūr olma mu'arız bize kim pertev-i ḥüsn / **Şu'le-zār** itdi ser-ā-pāy ref ü rişemüzi (FKD, G.291, B.3).

şu'lezār-ı bāğ-ı ḥüsn: [1] Güzellik bahçesinin ateşliliği.

Şu'lezār-ı bāğ-ı ḥüsnin ol mehüñ yād eylemez / Āteş-i naḥl-i tecellāyı ferāmüş itmeyen (FKD, G.241, B.2).

şu'lezār-ı düzaḥ: [1] Cehennem ateşliği.

İcāz-ı aşkı gör kim itdi dilüñ Fehīmā / Hem **şu'lezār-ı düzaḥ** hem cilvegāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.5).

şu'le-zen-i ḥanümān: [1] Yuva aydınlatan.

Dilüñ ki **şu'le-zen-i ḥanümānıyız** cānā / Maḥabbetüñ şeref-i düdmānıyuz cānā (FKD, G.8, B.1).

şür-efgen-i maḥşer: [1] Maḥşerin karışıklık çıkartanı.

Beñzerdi nihāl-i kāmetine / **Şür-efgen-i maḥşer** olsa Ṭübī (FKD, Terci-bend 1, B.5).

şür-engiz: [1] Gürültü koparan, kargaşa çıkarıcı.

N'ola eş'arı olsa **şür-engiz** / Ḥ'ān-ı nazmuñ odur nemekdānı (FKD, K.17, B.45).

şürezār: [1] Çoraklık yer.

Serāb itdi beni baḥr-ı aşka itmedi ğarḳ / Bu **şürezārda** Mecnūn-ı cism-i maḥrūram (FKD, K.14, B.41).

şüre-zemīn: [1] Çorak yer.

ʿAzmüm ol **şüre-zemīndür** ki serābı cümle / Şu'le olmuş tef-i ḥürşid ile sūzān olarak (FKD, K.16, B.2).

şür-ı felek: [1] Talihinin karmaşası.

Şevk-ı nigāhuñla iderler müdām / **Şür-ı felek** fitne-i devrān semā^c (FKD, K.3, B.6).

şür-ı leb: [1] Dudağın tuzu.

Var cān-ı Fehīmā gibi şad-ḥāne-ḥarābuñ / Ey **şür-ı lebi** ḥāne-ber endāz-ı Mesīḥā (FKD, G.3, B.5).

şūriş ü āşüb: [1] Savaş ve kargaşa.

Görelüm **şūriş ü āşūbda** tenhā hünerin / İtmesün ğamzelerüñ fitneye imdād yeter (FKD, G.61, B.3).

şūriş-i ğavġā-yı kıyāmet: [1] Kıyamet kavgasının gürültüsü.

Haṭṭuñ ki ola zülfüñe maḥşergeh-i āşüb / Dünyāyı ūtar **şūriş-i ğavġā-yı kıyāmet** (FKD, G.21, B.2).

şühedā: [1] Şehitler zümresi. || Aşk yolunda şehit olan aşıklar.

Bu kūyudur ol cüvān-şuḥuñ / K'olmuş **şühedā** ile leb-ā-leb (FKD, Terci-bend 1, B.129).

şühedā-yı ehl-i dil: [1] Sevdalılarının şehitleri.

Olmış **şühedā-yı ehl-i dilden** / Bismilgeh-i merg cāy-ı 'uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.25).

şükür: [2] Şükür, Tanrı'ya duyulan minnet.

Pertev-i mihrem ki şeb-nem **şükürüm** eyler zerre hem / Dest-gīr-i pāy-mālān bir ġarīb üftādeyem (FKD, G.211, B.7).

Böyle bir devlete **şükren** yine ḳurbānuñ olam / Öyle ḳurbān bir iki 'aşıḳ-ı zārı herġāh (FKD, K.9, B.10).

şükür ol-: [1] Allah'a şükretmek.

Ol mey ki içerse mātemī ger / **Şükür ola** lebinde şavt-ı şīven (FKD, Terci-bend 1, B.97).

şükür-i Bārī: [1] Allah'a şükür.

Şad-hezārān **şükür-i Bārī** kim yine ber-'aks-i ṭab^c / 'Aksine devr itmeden āsüdedür çarḫ-ı 'anīd (FKD, Kıt'a 11, B.1).

şüküh: [1] Ululuk, görkem, heybet, azamet.

Şükühm görseler nā-çār hep teslīm iderlerdi / Yed-i aḥkāmına emlākini İskender ü Dārā
(FKD, Kıt'a 15, B.9).

şüküh-ı ḥüsn: [1] Güzelliğin ululuğu, görkemi.

Şüküh-ı ḥüsn ile şīrāne verse raḥşına cevlan / Hezār kelle-i ḥūrşīd ḥāk-i rāh gerekdür (FKD,
G.100, B.7).

şüküh-ı ḥüsn ü ḥayā: [1] Utanma ve güzelliğin yüceliği.

Şüküh-ı ḥüsn ü ḥayā ile bāğı eylese gül-geşt / Nihāl-i gül-bün ider şermsār o şūḥa tevāzu'
(FKD, G.152, B.3).

şürbü'l-müdām: [1] Aralıksız içmek.

Olmış Fehīm ḥüccet-i fetvā-yı 'aşḫ ile / Mest-i mey-i maḥabbete **şürbü'l-müdām** farz (FKD,
G.147, B.7).

şütür-süvārān-ı Ḥicāz: [1] Hicaz'ın deve binicileri.

Emvāc-ı sirişk üzre revān oldum tā / Reşk eyleyeler **şütür-süvārān-ı Ḥicāz** (FKD, Rübai 21,
B.2).

T/Ṭ

tā: [76] -e değin, dek, kadar.

Nev-be-nev teşrīf-i sultān ile olsun mültebis / **Tā** oḫıduḫça cihānda āyet-i lebsin cedīd
(FKD, Kıt'a 11, B.9).

La'lüñ olalı mücib-i i'zāz-ı Mesīḥā / **Tā** 'arşa irişdi küleh-i nāz-ı Mesīḥā (FKD, G.3, B.1).

Felek o ebrü vü müjgāndan itdi **tā** ki cüdā / Ḥadeng-i ḫavs-i ḫazānuñ nişāniyuz cānā (FKD,
G.8, B.5).

Olmadan ābisten-i ṭıfl-ı mevālid ümmühāt / **Tā** ezelden bāde-i 'aşḫ ile tev'emdür şarāb
(FKD, G.14, B.2).

Tā çeşmüñ itdi ol rūḥi māhumdan āfitāb / Oldı çekīde tāb-ı nigāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.1).

Tā ki ḥayrān-ı ḥadeng-efgeni-i müjgānuz / Ser-be-ser ḥāne-i dil revzen olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.6).

Tā ki oldı çeşm-i dil-ber şulḥ-düşmen ceng-dost / Oldılar nā-çār diller şulḥ-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.1).

Bilsen kimüñ eylersin kūyın yine maḥşergāh / **Tā** böyle nedür ey meh reftār-ı şitāb-ālūd (FKD, G.43, B.4).

Maḥrem-i bezm-i vişāl-i yār olmazsa Fehīm / Cām-ı zehr-i firḫati **tā** rüz-ı maḥşer nüş ider (FKD, G.52, B.5).

Benüm ki pāyuma **tā** oldı ašinā zencīr / Ḥasedle ‘aql-ı küle itdi iktizā zencīr (FKD, G.65, B.1).

Rāh-ı ümmīdde itme tek ü pū **tā** o kadar / Sālik-i vādi-i ḥırmān olacaşın āḥir (FKD, G.66, B.2).

Tā şa‘şa‘a-i mihr-i ruḥuñ böyle füzündür / Āsār-ı remedden gözüñ ey şūḥ zebündür (FKD, G.73, B.1).

Tā ḥançer-i ser-tīz-i nigāh-ı sitemüñden / Her bir müje bir zaḥmi-i āgeşte-be-ḥündür (FKD, G.73, B.3).

Maḥabbet lüccesi dirler ki **tā** ka‘rındadır sāḥil / Göñül kim zevraḫın bir baḥr-ı bī-pāyāna şalmışdur (FKD, G.75, B.5).

Bī-çāre rūḥ-ı Nūḥ da ṭūfān-ı ‘aşḫdur / **Tā** dīde eşk-rīz ü göñül nāle-ḥīz olur (FKD, G.90, B.4).

Olmazam pejmürde-dil **tā** hem-nişinüm tāzedür / Tıfl-ı nev-res şūḥ-meşreb nāzeninüm tāzedür (FKD, G.94, B.1).

Şaf-ı müjgān ile **tā** çin-i ebrü secdegāh oldı / Ğubār-ı kuḫl-ı çeşmüñ fitneye ḥāk-i teyemmümdür (FKD, G.103, B.4).

Mānend-i hilāl eylerem ol meh siperin tiğ / **Tā** nāveküme kūh gibi tiğ-i siperdür (FKD, G.106, B.6).

Tā gülşen-i çeşmümde o ḥürşīd görünmez / Nev-rüz ile gelse gözüme ‘īyd görünmez (FKD, G.117, B.1).

Görmez gözümüz ‘ālemi çün gönca-i nergīs / **Tā** āyīne-i sāğar-ı Cemşīd görünmez (FKD, G.117, B.3).

Vācib vücūda gelmek için **tā** hamīrümüz / İksīr-i māye-i ‘adem itmiş nazīrümüz (FKD, G.129, B.1).

Beni **tā** şubh-ı maşer etdi bī-dār / Şeb-i firkatde efkār-ı vişālūñ (FKD, G.177, B.6).

Lāyık mıdur imsāk-i nazar **tā** o kadar kim / Çeşmüñ bile gāhī ola dil-gīr-i teğāfūl (FKD, G.193, B.2).

Şanma tende rişte-i cāna muqayyeddür göñül / **Tā** ezelden beste-i zūlf-i müca‘addur göñül (FKD, G.194, B.1).

Tā tābiş-i harāret-i mihr-i hezārdan / Eczā-yı bād-ı şubhgehi itdi āb gül (FKD, G.195, B.4).

Tā hem-kadeh-i çeşm-i siyeh-mest-i bütānam / Cibrīl de olsam yine mestāne-i ‘aşqam (FKD, G.197, B.2).

Tā eyleyeli ‘aşq füzün rütbe-i cāhum / Endīşe-i müjgān-ı nigāh oldı sipāhum (FKD, G.215, B.1).

Biñ Fehīm’i ‘āşık eyler eyleye bir gāmze **tā** / Çeşm-i şūhından bile şūh-ı cihāndur dil-berüm (FKD, G.225, B.7).

Şīşe-i berrākdan iç o mey-i rüşeni / Kim ola ser-çeşmesi **tā** cebel-i nūrdan (FKD, G.231, B.7).

Evvel-i vuşlatda itdi buse-i la’lin dirīg / **Tā** leb-i cūda şikest oldı sebū-yı ārzū (FKD, G.249, B.6).

Şevk ile şeb-zinde-dārān-ı şehīdān-ı gamuñ / **Tā** şabāh-ı haşr iderler güft ü güy-ı ārzū (FKD, G.249, B.7).

Çarār ideydi ger āteşde **tā** ezel sīm-āb / Olurdi sīne-i zaħmumda merhem āsūde (FKD, G.262, B.4).

Bir bü’l-hevese yār ol mānend-i Fehīm ey dil / **Tā** ülfet ide ‘akluñ ma’nā-yı maħabbetle (FKD, G.266, B.5).

Tā muqābilsēñ libās-ı mihr-i hūsnin der-ber it / Āyīne gāhī meh-i pūr-nūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.2).

Şeb ki şūd dūr ez-nazar-ı ān āfitāb-ı maşerem / **Tā** şabāh-ı haşr müştākam cemāl-i hūberā (FKD, G.294, B.2).

Tā ḥayāl-i ḡamzeeş ez-bes ki ḥün-ger mī kūnem / Mī kūnem der-sīne-i zaḥm tiġ-i āteş tāberā (FKD, G.294, B.3).

Mihr ü mäh-ı ‘adli olsa pertev-endāz-ı cihān / **Tā şabāḥ-ı maḥşer** olurdu ber-ā-ber rüz u şeb (FKD, K.1, B.22).

Mihr ü mäh olsaydı ebr-i ḡahruña mażhar eger / Dehre göstermezdi yüz **tā şubḥ-ı maḥşer** rüz u şeb (FKD, K.1, B.33).

Tā ümīd-i şefā’atüñle Fehīm / Diye ‘işıyānı bī-ḥisāb itdüm (FKD, K.2, B.51).

Tā çeşm-i ḥaḳīḳatle nigāḥ itmeye Mūsā / Hep Ṭür idügin vādī-i kuhsārı ne bilsün (FKD, K.4, B.3).

Tā çeşm-i ḥaḳīḳatle nigāḥ itmeye Mūsā / Hep Ṭür idügin vādī-i kuhsārı ne bilsün (FKD, K.4, B.5).

Hemīşe **tā** ki ḥükm-i cezr ü medd-i feyz-i Ḥaḳ Nıl’i / Taḳāzā eyleye ḡāḥ izdiyāda ḡāḥ noḳşāna (FKD, K.7, B.64).

Hemīşe **tā** ola bed-ḥ’āhuñuñ gelūsında / Şarāb āteş ü āb üstüḥ’ān u nān āfet (FKD, K.11, B.18).

Didi kim **tā** bu ḳadar mużtaribü’l-ḥāl olma / İzṭırābı ki anuñ bā’iş-i ārāmumdur (FKD, K.12, B.24).

Bir iki kāse bāde nüş it **tā** / Esb-i ṭab’uñ ala bu meydānı (FKD, K.17, B.21).

Kiminüñ şi’ri tāzedür k’olsun / **Tā** ebed ḥabs-ı ṭab’ı nisyānı (FKD, K.17, B.58).

Ḡonca-i mihr ü mehle **tā** ki bula / Zīb-i bāḳī bu ḡülşen-i fānı (FKD, K.17, B.100).

Görmesün çeşmüm ebü’n-nevm eyleyem her dem ḡidā / **Tā** gidince olmayan bī-dār ḥ’āb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.16).

Feth-i Bağdād’a ‘azīmet eyleyüp zi’l-ḥiccede / Gösterse **tā** Rāfizi’ye dest-bürd-i Ḥaydar’ı (FKD, Kıt'a 9, B.2).

Gün-be-gün olsun ziyāde ‘ömri **tā** her şubḥ ide / Mesned-i pīrūze-i çarḡa şeh-i ḥāber cülüs (FKD, Kıt'a 10, B.3).

Şadr-ı devletde mü’ebbed ola **tā** rüz-ı ḳıyām / Gün-be-gün devlet ü ‘ömrin ide efzün Mevlā (FKD, Kıt'a 14, B.5).

Ey sīm gibi sīnesi āyīne-i şubḥ / **Tā** zāhir olunca zer-i gencīne-i şubḥ (FKD, Rūbai 9, B.1).

Zārī ki Fehīm'i itdi cāndan bī-zār / **Tā** 'aşık-ı zārıyam ider biñ āzār (FKD, Rūbai 16, B.1).

Emvāc-ı sirişk üzre revān oldum **tā** / Reşk eyleyeler şütür-süvārān-ı Hicāz (FKD, Rūbai 21, B.2).

Tā eyledi mevcūd vücūdını Şāni' / Nā-çār Fehīm oldı bütāna k̄āni' (FKD, Rūbai 27, B.1).

Āh oқıdur tīr ü kemān-ı 'uşşāk / **Tā** sīne-i 'arşdur nişān-ı 'uşşāk (FKD, Rūbai 30, B.1).

Tā çeşm-i siyeh-kārına kim meftūnam / Me'yūs-ı mededkār-i baḥt-ı dūnam (FKD, Rūbai 43, B.1).

Tā kevkeb-i ṭālī'ümle oldum mā-beyn / Şad 'ıyd gelüp itse eger 'ālemi zeyn (FKD, Rūbai 49, B.1).

Tā ol büt-i şehlā ki baña itdi nigāh / Zūr-ı nigehiyle kāfir itdi beni āh (FKD, Rūbai 53, B.1).

Tā eyledi bed-mihr çarḥ-ı evbāş / Ol dūn u le'īm (FKD, Rūbai 56, B.1).

Tā böyle iderse nāza āheng / Dünyāyı ūtar nevā-yı 'uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.21).

Tā mest olup eyleyem vücūdum / Kurbānī-i yār-ı dost u düşmen (FKD, Terci-bend 1, B.103).

Ne ḥüsn ü ne 'aşk kaldı ne dil / **Tā** itdi şarāb-ı 'aşk bī-hüş (FKD, Terki-bend 2, B.57).

Tā zerre-i ḥāk-i pāy-ı yārām / Hürşīd-i sipihr-i iftiḥāram (FKD, Terki-bend 2, B.67).

İtmek idi ğarazuñ çünkü ferāğat evvel / Ne idi **tā** bu kadar germī-i ülfet evvel (FKD, Terki-bend 3, B.13).

Evvel ālüfteñe **tā** böyle 'itāb itmez idüñ / Biñ su'āl eylese bir tünd cevāb itmez idüñ (FKD, Terki-bend 3, B.17).

Berg-i gül-i tebessümin gül-bün-i la'li itdi cem' / Ğonca-mişāl **tā** ide bir gül-i ḥānde sāḥte (FKD, G.271, B.2).

Biz helāk-i ğamze-i çeşm-i bütānuz **tā** ezel / Zaḥm-ı şemşīr-i belā ārāyiş-i tendür bize (FKD, G.273, B.4).

Ṭoldı **tā** derd-i maḥabbetle derün u bīrün / Başladuñ zehr-i sitemle cigerüm itmege ḥün (FKD, Terki-bend 3, B.9).

Tā ğam-kede-i bezm-i fenā meskenümüzdür / Peymāne-i şādī sebep-i şīvenümüzdür (FKD, G.110, B.1).

Tā oldı müsellemler nıghe-i mestüñe rındī / Maḥşüşdur ol ğamzelere ‘işve-perestī (FKD, G.290, B.3).

Şimdi itsün cilve-i naḥcīr eşer ‘arş üzre kim / Tīr-i āh ü nāle **tā** sūfār-ı dil fersüdedür (FKD, G.68, B.4).

Ayağ-ı māh-ı gerdüna baş egmem **tā** sebūāsā / Perestişkār-ı mihr-i sāğar-ı gerdānuñam sākī (FKD, G.283, B.6).

Tā künem rīş ez-ḥased cān u dil-i Suhrāberā / Mey-ḥārem ez-cām-ı elmāsī mey-i zehrāberā (FKD, G.294, B.1).

Fermān-dih-i ğamze **tā** o şehdür / Dil ceşş-i kaçāya ser-sipehdür (FKD, G.95, B.1).

Tā oldı Mevlevī o merhūm rūḥ-ı Şems-i dīn / Ta‘līme dil şikārın o şeh-bāza başladı (FKD, G.275, B.3).

tā böyle: [1] Bu şekilde.

Tā böyle teğāfül itme bir gün / ‘uşşākuña da düşer teğāfül (FKD, Terki-bend 2, B.32).

tā ebed: [3] Sonsuza kadar.

Mihre ta‘n itse meh-i rüyı ‘aceb mi **tā ebed** / İtdi tenhā ‘ālemi pür-nūr yekser rüz u şeb (FKD, K.1, B.21).

O mertebe ideyim fevt-i derd için feryād / Ki **tā-ebed** olalar ehl-i mātēm āsūde (FKD, G.262, B.2).

Fehīm’em ben mey ü dil-berden olmam **tā-ebed** fāriğ / Benem kim rüz-ı maḥşer dest-der-dāmānuñam sākī (FKD, G.283, B.9).

tā ezal: [1] Ezelden beri.

Ġonca-i ne-ş’küfte-i bāğ-ı ‘ademdür **tā ezal** / Feyz-i efkār-ı dehāniyla dil-i nā-būdumuz (FKD, G.119, B.3).

tā key: [2] Ne zamana kadar.

Tā key ğam-ı ḥāclet-i şehīdān / Min-ba‘d olayım o şūḥa ḳurbān (FKD, Terci-bend 1, B.13).

Tā key gām-ı haclet-i şehīdān / Min-ba‘d olayım şūḥa ḳurbān (FKD, Terci-bend 1, B.26).

tā ki: [1] Ne zaman ki.

Tā ki āyīne-i heyūlāyam / Şüret-i ḥ‘āb n’iydügin bilmem (FKD, G.204, B.2).

Bir zevḳdeyem ki vaşf olunmaz / ‘Aşḳ eyledi **tā ki** cānı medhūş (FKD, Terkiḳ-bend 2, B.62).

tā ki: [12]

1. -sın diye.

Bu kār-ḥāne-i ḥırmān içinde **tā ki** Fehīm / Naşīb olur mı ‘aceb vāye-i ‘amīm-i murād (FKD, G.39, B.5).

2- -diğında.

Tā ki gördüm eylemiş āyīne ḥüsnuñ der-kinār / Oldı mir‘at-ı dilümden ‘aks-i Yūsuf ber-ḫaraf (FKD, G.155, B.3).

Mest olup **tā ki** ḫab‘-ı pür-zūrum / İde lāf u güzāf-ı ḫūlānī (FKD, K.17, B.31).

Tā ki olsun mu‘āyine-manzūr / Ne imiş rūḥ-ı evvel ü sānī (FKD, K.17, B.93).

3. O zaman.

Ye‘şden de cān-ı ḫaşret-perverüm me‘yüsdur / **Tā ki** oldum ārzū-senc-i ferāğ-ı ārzū (FKD, G.248, B.3).

Tā ki mihr māḥı örte geh kūsūf u geh ḫusūf / **Tā ki** her-bār ola çün kāfūr u ‘anber rüz u şeb (FKD, K.1, B.50).

Tā ki āşār-ı temüzī bağı āteşgāh ide / **Tā ki** anda düzaḫāsā āteş-i mihr iltihāb (FKD, K.5, B.61).

4. Bir daha.

Tīr-i müjeñe sīne-i cānum hedef itme / Bī-raḫm ḫayālūñ daḫı **tā ki** telef itme (FKD, G.268, B.1).

5. Ne zaman ki

Tā ki mihr māḥı örte geh kūsūf u geh ḫusūf / **Tā ki** her-bār ola çün kāfūr u ‘anber rüz u şeb (FKD, K.1, B.50).

Tā ki āsar-ı temūzī bāğī āteşgāh ide / Tā ki anda dūzahāsā āteş-i mihr iltihāb (FKD, K.5, B.61).

Eylesün ĩyidin mübārek görmesün kaç'a elem / **Tā ki** her evvel bahārı dehre Yezdān gösterür (FKD, K.10, B.41).

Tā ki cānum tendedür māü'l-hayāt olsa eger / İçmeyem Hızr eylese teklīf āb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.2).

tā kim: [2] Ne zaman ki.

Görüb **tā kim** libās-ı nāsda bir nice nesnāsı / Girizāndur dilüm vaḥşī-şıfat ādemle ülfetden (FKD, K.15, B.20).

Sebū-be-dūş-ı mey-i feyz-i aşk olam **tā kim** / Mişāl-i pīr-i muğān hūşe-çin-i engūram (FKD, K.14, B.43).

tā-be-gelü: [1] Boğazına kadar.

Ne ḥāldür k'ola pür zehr-i gāmla **tā-be-gelü** / Şikeste-ḥāl iken ser-be-ser qarābe-i dil (FKD, G.186, B.3).

tā-be-key: [14] Ne zamana kadar.

Ne vefā vü ne cefā dā'im teğāfül **tā-be-key** / Gāh geh bārī cefā itse cefādan kim kaçır (FKD, G.46, B.4).

Kāfirem bir daḥı yād eyler isem şavma'ayı / **Tā-be-key** gūşiş-i bī-nef' dili bī-hüde gūş (FKD, G.144, B.14).

Tā-be-key tenhā-nişin ü ākil ü ferzāneyem / Başuma üşdi perī-rular bugün dīvāneyem (FKD, G.212, B.1).

Tā-be-key gānze teğāfül gibi pinhān olsun / Bir nigāh eyle ki biñ cān saña qurbān olsun (FKD, G.244, B.1).

Gūşe-i dāmenüñ erbāb-ı vefā görmez mi / **Tā-be-key** dest-i cefā çāk-i girībān olsun (FKD, G.244, B.2).

Tā-be-key sīneñde cā itmek cefā vü kīneye / Qādir isen āşık-ı bī-kīneñi çek sīneye (FKD, G.272, B.1).

Ey çarḥ cān-ı zāruma āzār **tā-be-key** / Feryādum itmeye dilüñe kār tā-be-key (FKD, G.292, B.1).

Ey çarḥ cān-ı zāruma āzār tā-be-key / Feryādum itmeye dilüñe kār **tā-be-key** (FKD, G.292, B.1).

Lāzım degül senüñ baña iḳbālüñ ey felek / İnşāf eyle leb-i bevār-bār **tā-be-key** (FKD, G.292, B.2).

Ḥı̄'āb-ı 'ademden açdı gözün ḥastegān-ı ḥāk / Baḥt-ı 'anūdum olmaya bī-dār **tā-be-key** (FKD, G.292, B.3).

Hem-rāh-ı çeşm-i dil-bere taḳlīd idüp göñlüm / Olmaḳ ḥumār-ı keyf ile bīmār **tā-be-key** (FKD, G.292, B.4).

Teslīm olup zemāneye ey cān selāmet ol / Eṭvār-ı ḥalk-ı 'āleme **tā-be-key** (FKD, G.292, B.5).

Ḥavfum bu k'ola çāk girībān-ı 'ismetüñ / Ey gonca dāmenüñ ṭuta her ḥār **tā-be-key** (FKD, G.292, B.6).

Güş-ı zemānede dūr-i nazmum gibi Fehīm / Bī-ḳadr ola cevāhir-i eş'ār **tā-be-key** (FKD, G.292, B.7).

tā-ḥaşr: [1] Haşre kadar, kıyamete dek.

Bir bāğa güzār itse **tā-ḥaşr** / Büy-ı güli düşmen-i şabādur (FKD, Terci-bend 1, B.110).

tā-key: [14] Ne zamana kadar.

Çün gayret-i reh vādi-i ḥırmān olacaḳdur / **Tā-key** reh-i ümmīdde güm-kerde sürāğ ol (FKD, G.189, B.4).

Zülf ol ey ḥaṭ ejder-i maḡrūra beñzet kendüñi / Toḥm-ı ḥālin ḥıfz **tā-key** mūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.1).

Bāḡbāna sünbüle kıl müjde **tā-key** şeklini / Kākül-i dil-ber gibi böyle perīşān gösterür (FKD, K.10, B.15).

Tā-key ḡam-ı hecr ile melülüz / Ey āfet-i ḡam-fezāy-ı 'uşşāk (FKD, Terci-bend 1, B.15).

Tā-key ḡam-ı ḥāclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūḥa ḳurbān (FKD, Terci-bend 1, B.39).

Tā-key ḡam-ı ḥāclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūḥa ḳurbān (FKD, Terci-bend 1, B.52).

Tā-key ḡam-ı ḥāclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūḥa ḳurbān (FKD, Terci-bend 1, B.65).

Tā-key ḡam-ı ḥāclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūḥa ḳurbān (FKD, Terci-bend 1, B.78).

Tā-key gām-ı haclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūḥa ḳurbān (FKD, Terci-bend 1, B.91).

Tā-key gām-ı haclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūḥa ḳurbān (FKD, Terci-bend 1, B.104).

Tā-key gām-ı haclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūḥa ḳurbān (FKD, Terci-bend 1, B.117).

Tā-key gām-ı haclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūḥa ḳurbān (FKD, Terci-bend 1, B.130).

Tā-key gām-ı haclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūḥa ḳurbān (FKD, Terci-bend 1, B.143).

Tā-key gām-ı haclet-i şehīdān / Min-ba'd olayım o şūḥa ḳurbān (FKD, Terci-bend 1, B.156).

tā-ḳiyāmet: [2] Kıyamete kadar.

Gerçi ḥāk oldum vücūdumdan eṣer ḳalmadı līk / **Tā-ḳiyāmet** çarḫ-ı bed-evzā'a kīnüm tāzedür (FKD, G.94, B.4).

Dün gece dīdār-ı yāra bir nigāh itdüm Fehīm / **Tā-ḳiyāmet** mest-i cām-ı ḥayret-i dūşīneyem (FKD, G.213, B.5).

tā-ḳiyām-ı şubḫ-ı ḥaşr: [1] Toplanma sabahının dirilmesine kadar.

Baḥtumuz ḥāb içre olsun **tā-ḳiyām-ı şubḫ-ı ḥaşr** / Pās-bān-ı dil yeter bu nāle-i şeb-ḥīzümüz (FKD, G.130, B.4).

tā-zīr-i zemīn: [1] Yeryüzünün en dibine kadar.

Bir āh idicek bu şeb ḥarāretle Fehīm / **Tā-zīr-i zemīnde** mihri itdi pür-bīm (FKD, Rübai 45, B.1).

ta'accüb it-: [1] Şaşırarak.

Gül-bün-i lafza degül ma'nī ḥarāvet-yāb ise / Ey Fehīm **itme ta'accüb** kim zemīnüm tāzedür (FKD, G.94, B.6).

ta'aḳḳul it-: [1] İyice düşünmek.

Dil gāmzesini **ta'aḳḳul itmez** / Mecnūn ölümün taḥayyül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.40).

ta'allül it-: [2] Uğraşacak başka bir şey bulma (LUGAT-I REMZÎ, s.298).

Nıgeh it **ta'allül itme** ḳuluñam tecāhül itme / Ölürem teğāfül itme bu garīb derdmende (FKD, G.259, B.3).

La'linden anuñ ki rûh-ı kıdsî / Mest eylemede **ta'allül itmez** (FKD, Terci-bend 1, B.46).

ta'at eyle- [1] Dini sorumluluklarını yerine getirmek.

Ço zâhid ehl-i dile ta'ni **ta'atüñ** eyle / Ki sen hürriyyet ile men günehle meşhûram (FKD, K.14, B.31).

ta'azzum: [1] Gururlanma, büyüklenme (TULUM, s.1673).

Ol kadar mağrûr-ı fağram Fehimâ himmetüm / Mesned-i devletde şâhâne **ta'azzum** öğredür (FKD, G.92, B.5).

tâb: [5]

1. Kuvvet, takat, mecâl (TULUM, s.1673).

Mest-i ser-germ olıcağ la'l-i teri aḥker olur / 'Āşıkuñ **tâb** ile laḥt-ı cigeri aḥker olur (FKD, G.84, B.1).

2. Aydınlik, şule (TULUM, s.1673).

Şu'leyem **tâb** n'iydügin bilmem / Lücceyem âb n'iydügin bilmem (FKD, G.204, B.1).

Şu'e-kârum nâz-perverdüm gül-i nâzük-tenüm / Şu'leāsâ **tâbdan** itdüñ ser-â-pâ ıztırâb (FKD, K.5, B.19).

Tâbdan huşk-leb ü eşk ile tûfân-ber-düş / Gidelüm âb-keş üstür gibi ğaltân olarak (FKD, K.16, B.8).

Tâbumuzdan yanmada sîm-i semen sîm-âb olur / Ḥasretî-i sîne-i cânâneyüz nev-rûzdur (FKD, G.78, B.5).

tâb getir- [1] Güç, kudret bulmak.

Nıgehüñ yâd iderem tâlib-i dîdâr olsam / N'eyleyim **tâb getürmem** aña hüşyâr olsam (FKD, G.200, B.1).

tâb-ı âfitâb: [1] Güneşin sıcaklığı.

Maḥv eyledi vücûdumuzu **tâb-ı âfitâb** / Ḥâlâ serâb-ı deşt ü beyâbân-ı gurbetüz (FKD, G.132, B.3).

tâb-ı âfitâb-ı şu'le-tâb-ı maḥşer: [1] Maḥşerin ateş parlatan güneşinin aydınlığı.

Nür-ı çeşm-i bâ'is-i şad teff ü táb-ı maşşerem / Nice **táb-ı âfitáb-ı şu'le-táb-ı maşşerem** (FKD, G.207, B.1).

táb-âlüd it-: [1] Parlaklık vermek.

Germiyet-i mey **itse** ruhsârũñ **táb-âlüd** / Olur leb-i hũy-gerdũñ bir aħker-i āb-ālüd (FKD, G.43, B.1).

tā-be-dāmān-ı kef: [1] Eteğe uzanan avuçlar. || Āşıęın sevgiliye el açıp yalvarması.

Geldi mest ü tĩę der-kef sīne-çākānũñ yine / **Tā-be-dāmān-ı kefin** çāk-i girībānın görũñ (FKD, G.182, B.5).

táb-efgen ol-: [1] Alev saçmak (STEINGASS, s.271).

Oldı táb-efgen dile ruhsāresi bir kimsenũñ / Cānı bī-tāb eyledi nezzāresi bir kimsenũñ (FKD, G.179, B.1).

táb-ı bāde: [1] Şarabın sıcaklığı.

Bāę-ı hũsni olmadan şād-āb āb-ı bādeden / 'Ārızın gül-rīz ider cānāne **táb-ı bādeden** (FKD, G.233, B.1).

táb-ı dil: [3] Gönül ateşi.

Táb-ı dilden cũş idince 'aşķ-ı şũr-engīzũmũz / Oldı ser-ħoş-ı fenā cũmle vücũd-āmīzũmũz (FKD, G.130, B.1).

Táb-ı dilden ketān-ı pīreheni / Reşķ-fermā-yı māh-tāb itdũm (FKD, K.2, B.4).

Şem'ı pür-sũz u güdāz itse 'aceb mi şevķumuz / **Táb-ı dilden** şu'leyi āb eyleyen pervāneyũz (FKD, G.134, B.4).

táb-ı eşer-i şa'sa'a-i nũr-ı nigāh: [1] Aydınlık bakışın sıcaklığının coşkunluğunun etkileri.

Şanmañ ki siyeh-çerdedũr ol māh-ı mũnīri / **Táb-ı eşer-i şa'sa'a-i nũr-ı nigāhum** (FKD, G.215, B.6).

táb-ı germā: [1] Sıcaklığın harareti.

Táb-ı germādan leřāfet buldı ecsām-ı şākīl / Ol ķadar kim āba dũkseñ güte-ħor olmaz tũrāb (FKD, K.5, B.15).

táb-ı hũn: [1] Kanların parlaklığı.

Ehl-i 'iŝyāna kıyāmet-bār olup behr-i ecel / Ŝu'legāh-ı dūzāhı oldu **tāb-ı hūndan** ol bilād (FKD, Kıt'a 8, B.12).

tāb-ı hūn-ı surh-ser: [1] Kanayan başlardan akan kanın parlaklığı.

Ṭāb-ı hūn-ı surh-serden Ŝu'le-i Ŝemŝīrden / Āl fānūs oldu gūyā kulle-i seb'-i ŝidād (FKD, Kıt'a 8, B.10).

tāb-ı 'izār-ı surh: [1] Kırmızı yanağın parlaklığı.

Haṭṭı ki dūd-ı āteŝ-i āŝūb u fitnedür / **Tāb-ı 'izār-ı surhı** ile Ŝu'le-pūŝ olur (FKD, G.88, B.2).

tāb-ı maḥŝer: [1] Maḥŝer ateşi.

Nūr-ı çeŝm-i bā'is-i ŝad teff ü **tāb-ı maḥŝerem** / Nice tāb-ı āfitāb-ı Ŝu'le-tāb-ı maḥŝerem (FKD, G.207, B.1).

tāb-ı mihr: [3] Güneşin sıcaklığı.

Olsa i'cāz-ı yed-i beyzā n'ola bī-'itibār / **Tāb-ı mihr** itdi cihānı ol kadar pür-tef ü tāb (FKD, K.5, B.6).

Şişe-hāne zann ider ehl-i başiret şübhesüz / Kızdı **tāb-ı mihrden** ol deñlü baḥr-ı pür-ḥabāb (FKD, K.5, B.5).

'Ārız-ı hūy-rizini seyr eyle **tāb-ı mihrden** / Görmedünse çıkdığın gül-berg-i āteŝden gül-āb (FKD, K.5, B.21).

tāb-ı mihr-i ruḥsār: [1] Sevgilinin parlak yanağının ateşi.

Eyledi **tāb-ı mihr-i ruḥsāruñ** / Muḫṭārib Ŝu'le-i fūrüzānı (FKD, K.17, B.95).

tāb-ı mihr-i rüy-ı sākī: [1] İçki sunanın yüzünün güneş gibi aydınlığı.

Tāb-ı mihr-i rüy-ı sākīden güdāzān oldu la'l / 'Ayn-ı 'ibretle naẓar kıl ma'den-i kinnīneye (FKD, G.272, B.5).

tāb-ı mihr-i zamīr-i Fehīm: [1] Fehīm'in gönül güneşinin parlaklığı.

Feyz alsa **tāb-ı mihr-i zamīr-i Fehīm'den** / Her bergini iderdi birer āfitāb gül (FKD, G.195, B.7).

tāb-ı mihr: [1] Sevgilinin ateşi.

‘Aks-i rüyuñla zemīn gülşen olursa ne ‘aceb / **Tāb-1 mihrüñle** felek külhan olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.1).

tāb-1 Mış: [1] Mışın sıcaklığı.

Zehrede bād-1 semūm bergüzār itse güzār / Ger dem-i ‘İsī reh-i pür-teff ü **tāb-1 Mıř’dan** (FKD, Kıt'a 3, B.4).

tāb-1 mül: [1] şarabın sıcaklığı.

Tāb-1 mülden rüy-1 hūn-rīzūñ görüp ser-germüñem / řem‘a pervāne olurum āb u tābuñ görmesem (FKD, G.210, B.3).

tāb-1 nigāh: [2] Bakışın kuvveti.

Mihr-i ruhsārın şafağ-gūn itmesün **tāb-1 nigāh** / Bakmañuz ol āfitāb-1 ‘ışmetüm maħcürdur (FKD, G.69, B.2).

Tā çeşmüñ itdi ol rūhi māhumdan āfitāb / Oldı çekīde **tāb-1 nigāhumdan** āfitāb (FKD, G.15, B.1).

tāb-1 ruħ: [1] Yanağın harareti || Utanma nedeniyle yüzün sıcaklaşması.

Olsa hayādan n’ola āteř-i sīm-āb cūř / **Tāb-1 ruħı** dīdemi řu‘le-güdāz eylemiş (FKD, G.142, B.4).

tāb-1 rüy-1 řermnāk: [1] Utangaç yüzün parlaklığı. || -nāk ekinin şerm sözcüğüyle beraber kullanılması yaygın değildir (Babacan, 2012, s.269).

Görse hüsñüñ āfitāb-1 pür-ziyā bī-tāb olur / **Tāb-1 rüy-1 řermnāküñden** hayā bī-tāb olur (FKD, G.79, B.1).

tāb-1 sūz-1 dil: [1] Gönül ateşinin harareti.

Ser-i Mecnūn’da **tāb-1 sūz-1 dilden** / Sipendāsā iderdi āřiyān rakř (FKD, G.145, B.7).

tāb-1 teřnegī: [1] Susuzluğın artması.

Pejmürde eylemiş gülünü **tāb-1 teřnegī** / İtmiş harāret āb-1 hayāt-1 lebin serāb (FKD, K.13, B.9).

şab’: [17] Mizaç, huy, yaratılış.

Eylesün deryüze **ṭabʿumdan** tenük ser-māyegān / Şimdi iklim-i maʿānīde benem şahib-nişāb (FKD, K.5, B.57).

Oldı **ṭabʿum** nuşha-i āyīne-i feyz-i ezel / Ol sebebden şüret-i şîr-i metnüm tazedür (FKD, G.94, B.5).

Ṭabʿum āyīne-dār-ı maʿnīdür / Kalemüm büt-nigār-ı maʿnīdür (FKD, G.97, B.1).

Fehīmā sīnem içre özge gülşendür hayāl-i hüsn / O gülzār içre **ṭabʿum** bülbül-i rengīn-terennümdür (FKD, G.104, B.5).

Melīkü'l-mülük-i nazmam dese fahr idüp Nizāmī / Yine **ṭabʿumuñ** Fehīmā olamaz kemīn ṭufeyli (FKD, G.285, B.7).

Mihr ü meh-feyzā benem ol berķ-ı āteş-tāb ki / Feyz-i teʿşīri kazā **ṭabʿumda** ister rüz u şeb (FKD, K.1, B.42).

Bu huşūşa mihr ü māh iki güvāhumdur benüm / Kim cemālūñ mihridür **ṭabʿumda** muzmer rüz u şeb (FKD, K.1, B.44).

Şuʿle-süz-ı āteşem ki **ṭabʿumdan** / Zühre-i hüsn ü ʿaşkı āb itdüm (FKD, K.2, B.16).

O meclis içre benem bir kemīn gazel-perdāz / Ki sözde **ṭabʿum** olur hem-nefes Mesīhā'ya (FKD, K.8, B.21).

Baħr u kān iki gedāsıdur ki dā'im añlara / Baħr u kānı dest ü **ṭabʿı** luṭf u ihsān gösterür (FKD, K.10, B.23).

Şîri büt-ḥāne-i nezāketdür / **Ṭabʿı** mirʿāt-ı şüret-i Mānī (FKD, K.17, B.43).

Kiminüñ **ṭabʿı** maʿden-i herze / Kiminüñ nazmı ḥasta hezyānı (FKD, K.17, B.56).

Baňa üstād-ı kül yeter **ṭabʿum** / N'eyleyim ben Zāhīr ü Selmān'ı (FKD, K.17, B.38).

Pādişāh-ı memālik-i nazmam / Eyleyerem **ṭabʿuma** senā-ḥ'ānī (FKD, K.17, B.64).

Ben ʿāşık-ı dil-rübā-yı nazmam / **Ṭabʿum** gibi mübtelā-yı nazmam (FKD, Terkib-bend 2, B.77).

Teʿşīr-i hayāl-i nigh-i çeşm-i bütāndur / **Ṭabʿum** dil-i ser-mestüme mey-ḥānelüg eyler (FKD, G.54, B.3).

Ya ʿÖrfīyem ya Ḥākānī disem bu **ṭabʿ** ile cā'iz / Ki itdüm Rüm u Mışr'ı ğıbtāgeh Şīrāz u Şirvān'a (FKD, K.7, B.58).

ṭab^ʿ u dil: [1] Yaratılış ve gönül.

Ṭāʾir-i feyzdür şikârları / **Ṭab^ʿ u dil** iki şâh-bâzumdur (FKD, G.71, B.5).

ṭab^ʿ-ı ʿālî-himmet: [1] Yüce maneviyatlı karakter.

Ṭab^ʿ-ı ʿālî-himmetüm itmez tenezzül himmete / Bî-murād u maṭlab olmaḡdur murād u maṭlabum (FKD, G.217, B.2).

ṭab^ʿ-ı bü'l-heves: [1] Maymun iştahlı karaktere sahip.

Ki **ṭab^ʿ-ı bü'l-heveslerdür** bu dehrüñ Ḳays u Ferhād'ı / Ki olmuş Leylî'ye ḥuffâş u Şîrîn'e meges ʿaşık (FKD, G.164, B.2).

ṭab^ʿ-ı erbâb-ı behişt: [1] Cennettekilerin aklı.

Muṣṭaribdür lerzişümden **ṭab^ʿ-ı erbâb-ı behişt** / Hem suʿâlât-ı kıyâmet hem cevâb-ı maḡşerem (FKD, G.207, B.5).

ṭab^ʿ-ı Fehîm: [5] Fehîm'in yaratılışı, karakteri.

Gel ey **ṭab^ʿ-ı Fehîm** ey reşk-i Meryem / O ʿİsî-zây ise sen rûḡ-zây ol (FKD, G.191, B.6).

Bârekallâh Fehîm ü **ṭab^ʿ-ı Fehîm** / Ki odur müstafîz-i Rabbânî (FKD, K.17, B.65).

Ḥaşm nazîr idemez ṭabîʿat-ı süstin / **Ṭab^ʿ-ı Fehîm'üñ** şîʿârı şîʿr-i metîndür (FKD, G.105, B.7).

Söylemeñ **ṭab^ʿ-ı Fehîm'üñ** niydügin bîḡâneye / Âşinâyân-ı suḡan ḡüsn-i beyânından bilür (FKD, G.112, B.7).

Ḥarf-i menkûṭ u ḡurûf-ı ḡayr-ı menkûṭ ʿadd olup / Mülhem-i ḡaybî olup **ṭab^ʿ-ı Fehîm'üñ** yâveri (FKD, Kit'a 9, B.9).

ṭab^ʿ-ı ḡâm: [1] Olgunlaşmamış kişilik.

Feryād o düzd-i maʿnî-i ḡâyîde-ḡârdan / ḡâm ide nice nükteleri **ṭab^ʿ-ı ḡâmdan** (FKD, Terki-bend 1, B.26).

ṭab^ʿ-ı hevesnâk: [1] İstekli yaratılış.

ʿAşk baş kırtaramaz **ṭab^ʿ-ı hevesnâkümnden** / Ḥavf ider ḡamze-i ḡübân dil-i bî-bâkümnden (FKD, G.236, B.1).

ṭab^ʿ-ı rüşen: [1] Parlak, aydınlık, zeki yaratılış veya fitrat.

Sāde-rū olsa baña dil-ber ki **ṭabʿ-ı rūşenüm** / Tîregî-i ḥaṭṭ-ı pür-şūr ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.3).

ṭabʿ-ı selīm: [2] İyi huylar.

Ḥikmetüñ fehm eyleyemez **ṭabʿ-ı selīm** olmayan / Lāzım oldu hem ḥakīm ü hem Fehīm olmaḳ baña (FKD, G.5, B.5).

Nuṭḳa āġāz eylese ṭūṭî-i nefis-i nāṭıḳam / Şaf-dil mir'at aña **ṭabʿ-ı selīmümdür** benüm (FKD, G.224, B.3).

ṭabʿ-ı şūḫ-ı suḫān-ṭırāz: [1] Güzel sözler söyleyen coşkun mizac.

Ṭarz-āmūz-ı ehl-i şi'r Fehīm / **Ṭabʿ-ı şūḫ-ı suḫān-ṭırāzumdur** (FKD, G.71, B.7).

ṭabʿuñ mihr ü meh gibi rūşen ola: [1] Varlığın ay ve güneş gibi aydınlık olsun.

Hemîşe **rūşen ola mihr ü meh gibi ṭabʿuñ** / Budur müdām recāmuz cenāb-ı Mevlā'ya (FKD, K.8, B.34).

ṭabîʿat: [1] Doğa, tabiat.

Böyle bir dūzaḥ-eşer nārî **ṭabîʿat** faşlda / Ağlamazdum ḫalk-ı ʿālem çekse biñ dürlü ʿazāb (FKD, K.5, B.17).

ṭabîʿat-ı süst: [1] Nazik mizaçlı.

Ḥaşm nazîr idemez **ṭabîʿat-ı süstin** / Ṭabʿ-ı Fehīm'üñ şi'arı şi'r-i metîndür (FKD, G.105, B.7).

ṭabîb: [2] Doktor.

Ey **ṭabîbān** zaḫm-ı cāna bes nemek-pāşî-i leb / Nergis-i bîmārınuñ esbāb-ı dermānın görüñ (FKD, G.182, B.7).

Ne mümkün ölmemek dāġ-ı ḫasedle seyr iden zaḫmum / Baña o ġamze-kārum görmemiş a'mā **ṭabîb** olsa (FKD, G.254, B.4).

ṭabîbā: [1] Ey doktor. || Ey sevgili.

Ṭabîbā iltifātuñ istemem zaḫm-ı dil-i zāra / Nemek-ālūd-ı hicrānuñ devā-yı şîḫḫat olmuşdur (FKD, G.77, B.7).

ṭabîb-i ʿaşḳ: [1] Aşık doktoru.

Ṭabīb-i ‘aşk didi eyle şıḥhate perhīz / Marīz-i derd-i cününām ğarīb rencūram (FKD, K.14, B.40).

ṭabīb-i müşfik: [1] Şefkatli doktor.

Ġam itdi kân-ı nemek giryeden mesāmmātum / **Ṭabīb-i müşfikam** u cümle zaḥm-ı nāşūram (FKD, K.14, B.19).

ta‘bīr: [1] Yorum, açıklama.

Bildi **ta‘bīrin** dūrūġ-āmīzdür ‘ālem şaḥīḥ / Şeyḥ-i şehrūñ olmada gitdükçe rü’yāsı ğalaṭ (FKD, G.149, B.3).

ta‘bīr-i Mirrīḥ: [1] Merih’i detaylı bir şekilde anlatma.

Fehīm eylerse müjġānuñ taḥāyyül / İder şi‘rinde hep **ta‘bīr-i Mirrīḥ** (FKD, G.36, B.7).

ta‘bīr-i teġāfūl: [1] İhmal etmeyi açıklama.

Ger böyle ise luṭf-ı nıgeh baña Fehīmā / Kābil mi lisāna gele **ta‘bīr-i teġāfūl** (FKD, G.193, B.5).

tābiş-i ‘aşk-ı şu‘le-pāş: [1] Alev saçan aşkın kudreti.

Tābiş-i ‘aşk-ı şu‘le-pāş eyledi mü-be-mü teni / Bāde-i āteş ile pür oldı yine ayaġ-ı dāġ (FKD, G.153, B.3).

tābiş-i ḥ‘āhiş: [1] Arzunun yakışı.

Fehīm **tābiş-i ḥ‘āhişle** olmazam ser-germ / Ki āb-ı rüy-ı dile iltimās āteşdür (FKD, G.108, B.7).

tābiş-i ḥarāret-i mihr-i hezār: [1] Bülbülün sevgisinin yakıcı alevi.

Tā **tābiş-i ḥarāret-i mihr-i hezārdan** / Eczā-yı bād-ı şubḥgehi itdi āb gül (FKD, G.195, B.4).

tābiş-i ḥürşīd: [1] Sevgilinin ateşi.

Eylemez çün **tābiş-i ḥürşīd** ḥürşīde eşer / Anuñ için āfitābum cilve eyler bī-niḳāb (FKD, K.5, B.25).

tābiş-i mey: [1] Şarabın sıcaklığı.

Tābiş-i mey kim ‘izāruñ surḥ-reng-āmīz ider / ‘Aks-i rüyüñ sāġarı deryā-yı āteş-ḥīz ider (FKD, G.53, B.1).

tābiş-i mihr-i cemāl: [1] Güzellik güneşinin sıcaklığı.

Tābiş-i mihr-i cemālünden ‘araḡ-rīz olsam eyler / Kevkeb ü aḡter terāviş hep mesammāt-ı tenümden (FKD, G.238, B.5).

tābiş-i rüy: [1] Yüzün sıcaklığı.

Tābiş-i rüyüñdan ey gül çeşm-i bīmāruñ gibi / Bister-i āteşde her bir mübtelā bī-tāb olur (FKD, G.79, B.4).

tābiş-i şerm: [1] Utanmanın harareti.

Görse nazmumda Fehīm aḡter-i nuṡkum kızarup / **Tābiş-i şerm** ile baḡruñ güheri aḡker olur (FKD, G.84, B.6).

ta‘biye eyle-: [1] Karıştırmak (AHTERÎ-İ KEBÎR, s.945).

Sākī şarāba ‘aks-i ruḡuñ **eyle ta‘biye** / Ben sāyeñe bir iki felek āfitāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.51).

ta‘biye id-: [1] Karıştırmak.

Nuḡl-ı la‘lini **idüp ta‘biye** cāna şundı / Şīre-i cān ile itdi beni mest ü medhūş (FKD, G.144, B.11).

ta‘biye kıl-: [1] Hazırlamak.

Zılluñı Ḥaḡ nūr-ı mihr ü mehde **kıldı ta‘biye** / Olmasa sāyeñ n’ola ey rūḡ-peyker rüz u şeb (FKD, K.1, B.32).

tāc: [2]

1. Sultanların hükümdarlık alameti olarak başlarına taktıkları süslü başlık.

Devletinde geh bülend ü gāh pest olmaḡ ne ḡam / Şāh-ı ‘aşḡa gāh **tāc** u gāh mesneddür göñül (FKD, G.194, B.7).

2. Övünme sebebi.

Der Fehīmā ki benüm dāḡ-ı cünün **tācumdur** / İdüñ ibrām bahār oldı ki ḡālā geysün (FKD, G.246, B.6).

tāc-ı ‘izz: [1] Yücelik ve güçlülük tacı.

Dāver-i ‘ādil-i vālā-neseb-i ‘āli-ḳadr / **Tāc-ı ‘izz** ü şeref-i server-i ḥayl-i vüzerā (FKD, Kıt'a 14, B.1).

tāc-ı la‘l: [1] Kırmızı dudağın tacı. || Aşağıdaki tanıkta sevgilinin dudağının ömrü uzattığı “bülbül” ve “gül”ün karşılaştırılmasıyla verilmektedir. Gülün/sevgilinin ömrü kısa; bülbülün/âşığın ömrü uzundur.

Tāc-ı la‘line gül-i gönca-i kütāh-ḥayāt / Reşk ider bülbülünñ ḥırḳa-i peşmīnesine (FKD, G.269, B.4).

tağıt-: [1] Dağıtmak, sunmak, bağışlamak.

Cem‘-i dili ağıyāra **tağıtısa** n’ola çeşmi / Yüz biñ ‘asece bir iki mestāne şunarlar (FKD, G.49, B.5).

tağyır-i ṭab‘: [1] Yaratılışın değişmesi.

Ġayret-i la‘lün dehānumda verüp **tağyır-i ṭab‘** / Süde-i elmās olurdı şekker-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B.4).

taḥammül eyle-: [1] Dayanmak, sabretmek.

Taḥammül eylemez tır-i nigāh-ı çeşm-i cānāna / Ḳazā zaḥmından ol deñlü dilüm āzürde olmışdur (FKD, G.76, B.2).

taḥammül id-/it: [4] Sabretmek, dayanmak.

Taḥammül idemem itme neẓāreden maḥrūm / Ne deñlü eyler iseñ vermişem cefāya rızā (FKD, G.13, B.3).

Nazar-ı luṭfuña ṭāḳat yoğ iken ‘āşıkda / Sıḳlet-i ṭa‘ne-i ağıyāra **taḥammül** mi **ider** (FKD, G.51, B.3).

Ḥün olsun o dil ki lāleāsā / Dāğ-ı ḡamuma **taḥammül itmez** (FKD, Terci-bend 1, B.48).

Kendüñ **itmezsın taḥammül** hecrüñe ‘āşık degül / Gör nice bī-tāb olursun baḳmasañ āyīneye (FKD, G.272, B.2).

taḥāyyül eyle-: [1] Hayalde canlandırmak; hayal etmek.

Fehīm **eylerse** müjgānuñ **taḥāyyül** / İder şı‘rinde hep ta‘bīr-i Mirrīḥ (FKD, G.36, B.7).

taḥāyyül it-: [1] Hayalde canlandırmak.

Dil g mzesini ta a k ul itmez / Mecn n  l min **ta hayy l itmez** (FKD, Terci-bend 1, B.40).

ta k k: [1] Doğrusu, Şüphesiz.

Hele **ta k k** budur sen de  l inŐ f Feh m / Böyle g ft r-ı h k m neye ta l d olmaz (FKD, G.113, B.7).

ta Ő l-i h Ő l: [1] Amacına ulaŐ mıŐ .

Mu taŐ ar eyle s z n ey dil  oğ olmaz mihr   meh / F riğ ol **ta Ő l-i h Ő ldur** m kerrerr r z u Ő eb (FKD, K.1, B.49).

ta Ő l-i s z-m ye-i h rm n-ı g rbet: [1] Gurbet harmanını ürünlerini elde etme.

Ser-m ye-i Ő f -yı dili eyledük telef / **Ta Ő l-i s z-m ye-i h rm n-ı g rbet z** (FKD, G.132, B.8).

ta Ő n: [1] Beğeni, takdir.

TeŐ b h   isti arene **ta Ő n** senün Feh m /  ok Ő  ir n bu Ő r-i p r-efs n s k tudur (FKD, G.70, B.5).

ta Ő n ol-: [1] Tebrik etme.

Ta Ő n ola Ő ad-hez r ey  aŐ k / İtdün dili b -kar r ey  aŐ k (FKD, Terki b-bend 2, B.55).

ta t u t c: [1] Taht ve ta . || Hükümdarlık alametleri. Dünya nimetler.

Sul  n-ı mihr gibi geçüp **ta t u t cdan** / Oldum h l Ő  keŐ -me-keŐ -i i tiy cdan (FKD, G.228, B.1).

ta ta-i t b t: [1] Tabutun tahtası.

B d-i mecn ndan idün **ta ta-i t b tumu** kim / Beni  ld rdi g m-ı zülf   temenn -yı c n n (FKD, G.243, B.4).

ta te it-: [1] (At) Sürmek.

Esbin o türk-i serv- ad g lŐ ene **itse ta te** / Gerden-i bülbüli be- av k eyleye miŐ -i f hte (FKD, G.271, B.1).

ta tg h-ı Ő h-ı  aŐ -ı g m-sipeh: [1] AŐ k üzüntüsü ordusunun padiŐ ahının baŐ kenti.

Tahtgāh-1 šāh-1 aşk-1 gam-sipehdür sīnemüz / Hıfz için düzd-i tarabdan pās-bāndur
giryemüz (FKD, G.127, B.3).

taht-1 Rūm: [2] Osmanlı Devleti sınırları içerisindeki bölge || İstanbul.

Fikr it ne deñlüdür baña āzār-1 baht-1 şūm / Kim būm gibi mevlidūmi itdi **taht-1 Rūm** (FKD,
Terkib-bend 1, B.8).

‘Azm-i ‘uqbā eyleyüp Sulṭān Murād-ı Cem-ḥaşem / **Taht-1 Rūm’a** itdi bir s̄ānī-i İskender
cülūs (FKD, Kıt'a 10, B.1).

taht-1 sebz: [1] Yeşil taht. || Gülün fidanı.

Zümürürd **taht-1 sebz** üzre Fehīmā gonce-meşreb ol / Şarāb-ı lālegün nūş et olur şāhāne
gülşende (FKD, G.260, B.10).

taht-1 Süleymān: [1] Hz. Süleyman'ın hava yoluyla taşınan tahtı (STEINGASS, s.286).

‘Azīz-i taht-ı Mısr-‘āṭifet Eyyūb Pāşā kim / Vücūdıyla o zevrak beñzerdi **taht-1 Süleymān’a**
(FKD, K.7, B.17).

taht-nişīn-i kişver-i nāz: [1] Naz ülkesinin sultanı.

Ol **taht-nişīn-i kişver-i nāz** / Kim bir şeh-i mağrūr kec-külehdür (FKD, G.95, B.2).

ṭā’ir-i dil: [1] Gönül kuşu.

Biñ çeşm-i kevākible felek şaydına nāzır / Bu dāmda ey **ṭā’ir-i dil** dāne mi olduñ (FKD, G.175,
B.7).

ṭā’ir-i feyz: [1] Bereket kuşu.

Ṭā’ir-i feyzdür şikārları / Ṭab^c u dil iki şāh-bāzumdur (FKD, G.71, B.5).

ṭā’ir-i ḥürşid: [1] Güneşin kuşu. || İlham (STEINGASS, s.807).

Bir nigehle iderüm **ṭā’ir-i ḥürşidi** şikār / Rişte-i ḥaṭṭ-ı şu‘ā-ı başarum dāmumdur (FKD, K.12,
B.7).

ṭā’ir-i ḳudsī: [1] Melek (STEINGASS, s.807).

Cibrīl gibi olsa da şad **ṭā’ir-i ḳudsī** / Pervāz idemez heybet-i perr ü külehūñle (FKD, G.265,
B.4).

ṭā'ir-i nāvek-i müjgān: [1] Kirpiklerin okunun kuşları.

Ṭā'ir-i nāvek-i müjgānı Fehīm ol māhuñ / Evcgāh-ı ḥarem-i sīnede pervāz eyler (FKD, G.58, B.5).

taḳaddüm: [1] ileri geçme.

Cān u dil eyler **taḳaddümde** dehānum pāy-māl / Nā-gehān olsa muşavver büse-i pāy-ı laṭīf (FKD, G.157, B.8).

ṭāḳat: [2] Kudret, kuvvet.

Ġamzeñe **ṭāḳat** getirmez baḳmağa cellād-ı çarḥ / Bīm-i şemşir-i nigāhuñdan ḳazā bī-tāb olur (FKD, G.79, B.2).

Nazar-ı luṭfuña ṭāḳat yoğ iken 'āşıkda / Şıḳlet-i ta'ne-i aḡyāra taḥammül mi ider (FKD, G.51, B.3).

ṭāḳat getir-: [2] Güç yetirmek, dayanmak.

Bilür bī-dādına **ṭāḳat getirmez** kimse 'ālemde / O şāhuñ ḳatl-i 'uşşāḳ itmesi maḥz-ı teraḥḥumdur (FKD, G.104, B.4).

'Āşık-ı bī-dil nice **ṭāḳat getürsün** çeşmüñe / Nāzı da lertzān ider ḡamzeñ 'itāb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.3).

taḳayyüd et-: [1] Üstüne düşmek, ilgilenmek (LUGAT-I SALĀHÎ, s.133).

Dili bend eylemek isterdi lākin āteşin gördi / **Taḳayyüd etmedi** o zülfi 'anber bize raḥm itdi (FKD, G.282, B.2).

taḳāzā eyle-: [1] Borçlu birinden verileni almak için sıkıştırmak (LUGAT-I SALĀHÎ, s.127).

Hemīşe tā ki ḥükm-i cezr ü medd-i feyz-i Ḥaḳ Nīl'i / **Taḳāzā eyleye** ḡāh izdiyāda ḡāh noḳşāna (FKD, K.7, B.64).

taḳdīr: [1] Alın yazısı (LUGAT-I SALĀHÎ, s.128)

Şehīd-i ḡamzeñ olmaḳdur murādı / Budur **taḳdīr** ile tedbīr-i Mirrīḥ (FKD, G.36, B.4).

taḳdīr eyle-: [1] Tercih etmek.

Her cünbişinde itmege şad maḥşer āşıkār / **Taḳdīr eylemiş** o ḳad-i ḥoş-ḥırām farz (FKD, G.147, B.2).

Takî: [1] On iki imamdan dokuzuncusu. 11 Nisan 811'de Medine'de doğmuş, 25 Kasım 835'te Bağdat'ta vefat etmiştir. Künyesi Ebu Cafer'dir (AKGÜL, s.355).

Ḥayyât-ı kazâ **Takî'nün** itdi / Destârını pister-i şehâdet (FKD, Terci-bend 1, B.151).

taqlîd id-/it-: [3] Bir kimseye veya bir şeye benzemeye çalışmak.

Hem-râh-ı çeşm-i dil-bere **taqlîd idüp** gönülüm / Olmağ humâr-ı keyf ile bîmâr tâ-be-key (FKD, G.292, B.4).

Şîve ile rakşuña **taqlîd idüp** / Muṭrib-i çarḥ itmede nâzân semâ' (FKD, K.3, B.9).

Bu feyz ü cûd ile takrîb buldı **itmege taqlîd** / Kef-i dür-pâş-ı şâhib-devlete Cemşîd-‘unvâna (FKD, K.7, B.15).

taqlîd ol-: [1] Benzemek, bir benzerini oluşturmak.

Hele taḥkîk budur sen de kıl inşâf Fehîm / Böyle güftâr-ı ḥakîmâneye **taqlîd olmaz** (FKD, G.113, B.7).

taqlîd-i Fehîm eyle-: [1] Fehîm'e benzemeye çalışmak.

Şûrete aldanma şofî **eyle taqlîd-i Fehîm** / Sâde-dil bir ‘âşık-ı meşhûra beñzet kendüni (FKD, G.284, B.7).

taqlîd-i zebân-ı köhen-i mâ-selef: [1] Önceki şairlerin eskiyen dilinin tekrarı.

Nev-ṭarz u nev-âyinine bağ şî'r-i Fehîm'ün / **Taqlîd-i zebân-ı köhen-i mâ-selef** itme (FKD, G.268, B.7).

tâk-nişîn: [1] Gökte oturan.

Bülbül nice bir bî-hüde mestî ser-i gülde / Var hûşe gibi gûşe-güzîn **tâk-nişîn** ol (FKD, G.190, B.4).

taqrîb bul-: [1] Yaklaşma.

Bulsa dîvâne gönül şâh-ı cünûna **taqrîb** / Pây-ı taht olmaz ise gûşe-i vîrâne yeter (FKD, G.62, B.4).

taqrîb bul-: [1] Yakınlaşmak, elde etmek.

Bu feyz ü cûd ile **taqrîb buldı** itmege taqlîd / Kef-i dür-pâş-ı şâhib-devlete Cemşîd-‘unvâna (FKD, K.7, B.15).

taqrîr-i Mirrîh: [1] Merih'ten haber vermek.

Senüñ çeşmüñdür ancak 'âlem-âşüb / Müneccim itmesün **taqrîr-i Mirrîh** (FKD, G.36, B.2).

taqsîr-i Mirrîh: [1] Merih'in kusurları.

Bağışla devr-i gâmzeñde günâhın / Ki çokdur fitnede **taqsîr-i Mirrîh** (FKD, G.36, B.6).

taleb: [1] İsteme, istek, dileme.

Her ne **talebüm** var ise dil-berdendir / Peydâ nigeh-i luṭf u nihân būs u kinâr (FKD, Rübai 15, B.2).

taleb-i nâ-maḥal: [1] Yersiz istekler.

Didüm ey dost beni böyle iden bîgâne / **Taleb-i nâ-maḥal** ü bî-hüde iḳdāmumdur (FKD, K.12, B.22).

ṭâli': [8] Kısmet, baht.

İder mi baḥtumuzu Ḥaḳ ḳarîn-i mihr-i ümîd / Olur mı **ṭâli'ümüz** mahrem-i ḥarîm-i murâd (FKD, G.39, B.2).

Ger şalsa âl-i mül dilüme la'lvâr 'aks / Gör **ṭâli'üm** ki lâle-i küh-ı melâl olur (FKD, G.81, B.4).

Şarâbı âb olurdu âbı zehr-âb / Bu **ṭâli'le** eger peymâne olsam (FKD, G.199, B.4).

Bilüp ḥâl-i dilüm eyler teḡâfûl gâmze-i şüḥı / Ne **ṭâli'dür** ki râzumdan ola ḡammâz müstaḡnî (FKD, G.287, B.3).

Bu **ṭâli'le** egerçi eylemez dil-ber de luṭf ammâ / Ḥaḳîḳatde cefâ vü cevri yegdür luṭf u şefḳatden (FKD, K.15, B.43).

Kevkeb-i iḳbâlini mes'üd idüp feyyâz-ı küll / **Ṭâli'in** ḳılsın müsâ'id devletin itsün mezîd (FKD, Kıt'a 11, B.10).

Murâdı derd idi el-ḥamdü lillâh oldu Fehîm / Bu nâ-müsâ'ide **ṭâli'le** kâ-m-yâb-ı firâḳ (FKD, G.162, B.7).

Tâ oldu Mevlevî o merhûm rûḥ-ı Şems-i dîn / **Ta'lime** dil şikârın o şeh-bâza başladı (FKD, G.275, B.3).

Ṭālib: [2] Ṭālib-i Âmulî, Seyyid Muhammed Tâlib-i Âmulî (ö. 1036/1626) Fars şiirinde Sebki Hindî akımının önde gelen şairlerinden biridir. Ayrıntılı bilgi için bk. Hicabi Kırlangıç (2010), “Tâlib-i Amülî” md. İA. C.39. s.:505-506.

Ya ‘Örfî’dür ya **Ṭālib** ya Fehîm üstād-ı kāmildür / Selîs ü âşinā bir şā‘ir-i şî‘r-i ğarîb olsa (FKD, G.254, B.5).

Revādur fenn-i taşvîr içre **Ṭālib** / Olursa Mānî vü Bihzād-ı şānî (FKD, Kıt'a 6, B.1).

ṭālib ol-: [1] İstemek, arzulamak.

Saňa rāġıb oldı göñlüm saňa **ṭālib oldı** göñlüm / Yine ğā‘ib oldı göñlüm nighühñdedür ya sende (FKD, G.259, B.4).

Ṭālib-i Âmül: [1] 17. yüzyılın önde gelen İran şairlerinden biri. Bk. Ṭālib.

Ṭālib-i Âmül ü Senāyî‘ye / Tāze mazmūnda hem-żamîr benem (FKD, G.206, B.10).

ṭālib-i dīdār: [2]

1. Sevgiliye gönül vermek.

Âteş-i ğayret-i aşk ile ider maḥv-ı vücūd / Ne olur **ṭālib-i dīdār** u ne Ṭūr ister dil (FKD, G.188, B.2).

2. Özlemek (TULUM, s.1694)

Nighühñ yād iderem **ṭālib-i dīdār** olsam / N’eyleyim tāb getürmem aña hüşyār olsam (FKD, G.200, B.1).

ṭālib-i ergavān-ı âteş: [1] Ateşin lacivert rengini isteyen.

Dūd-ı dil-i pür-şerārüm it seyr / Ey **ṭālib-i ergavān-ı âteş** (FKD, Terci-bend 1, B.68).

ṭālib-i nāz: [1] Cilve istemek.

Ben Fehîm-i ḥasretîyem olmazam vuşlat-ṭaleb / **Ṭālib-i nāzam** baña seyr-i ruḥu maṭlūbdur (FKD, G.69, B.8).

ṭālib-i ruḥşat-ı nezāre: [1] Sevgiliye bakmak için izin istemek.

Ben **ṭālib-i ruḥşat-ı nezāre** / Ol ğamze ise teġāfūl itmez (FKD, Terci-bend 1, B.45).

ṭālib-i Yūsuf: [1] Hz. Yusuf'u isteyen, Hz. Yusuf'un köle pazarında satılırken onun güzelliğinden etkilenip, her şeyini feda etmeye hazır alıcılar.

Ma'sūḳ ile yek-hāl olup ey **ṭālib-i Yūsuf** / Beytül-hazen'i ḳo yūri cāyuñ bun-ı çāh it (FKD, G.23, B.6).

ṭāli'-i bed-aḫter: [1] Kötü yıldızlı talih || Talihsizlik.

Eyledi hem vaşldan mehcūr hem maḫrūm-ı nāz / Görmesün yā Rab sa'ādet **ṭāli'-i bed-aḫterüm** (FKD, G.225, B.6).

ṭāli'-i dūn: [1] Aşağılık talih.

Ey **ṭāli'-i dūn** nedür bu ḫıssat / Kim cāna 'azābı ḡamdan itdüñ (FKD, Terhib-bend 2, B.48).

ṭāli'-i ũ: [1] Onun bahtı, talihi.

Ez-Fehīm u **ṭāli'-i ũ** dāḡ dāḡem kerd reşḳ / Şüdseriş nāḳūs-ı deyr men Müslümānem henüz (FKD, G.295, B.7).

ta'ḻim: [2] Öğretme, öğrenme.

Siḫr ü i'cāzı Fehīmā eylese **ta'ḻim** o çeşm / Sāḫir-i mu'ciz-nümā bir şā'ir-i üstād olur (FKD, G.80, B.7).

Sen ol deryā-yı gevher-zāysın kim eyledi keffüñ / Cevāhir-pāşluk **ta'ḻim** dest-i ebr-i nīsāna (FKD, K.7, B.34).

ta'ḻim eyle-: [1] Ders vermek, öğretmek (TULUM, s.1694).

Bī-vefādur ḳıl cefāsun ārzū yārüñ Fehīm / Saña **ta'ḻim eylesün** luḫf u cefāyı ḡamzesi (FKD, G.288, B.5).

ta'ḻim id-: [2] Öğrenmek.

'Aḳla ṭūṭı gibi resm-i suḫanı şimdi ḳazā / Ṭurma **ta'ḻim ider** āyīne-i idrākümden (FKD, G.236, B.7).

Ta'ḻim iderdi zūlmeti leyle ideydi ger / Bir noḳta meşḳ rüz-ı siyāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.6).

ta'ḻim-i āşüb u fiten: [1] Fitne ve kargaşayı öğretme.

İtse bahtum bir mehe **ta'lim-i āşüb u fiten** / Yalnız baña belā olmaz belā-yı şehri olur (FKD, G.85, B.2).

ta'lim-i āzār: [1] İncitmeyi öğretme.

İder **ta'lim-i āzār** ol mehe dünyā yine ammā / Beni küyında āh itme deyü bī-zār ider 'ālem (FKD, G.202, B.4).

ta'lim-i ceng it-: [1] Savaşı öğretmek.

İtmede cādū-fetān fitneye **ta'lim-i ceng** / Nuşa-i haşr oldı şehri tarh-ı şer ü şürdan (FKD, G.231, B.10).

ta'lim-i nigāh-ı iltifāt: [1] İyilik dolu bakışı öğretme.

Dil ider çeşmine **ta'lim-i nigāh-ı iltifāt** / Özge mecnündür ki cellāda terahhüm öğredür (FKD, G.92, B.3).

ṭama'-ı ḥām: [1] Aç gözlülük (TULUM, s.1695).

Ḥışm ile gitdi idüp mīve-i vaşlunu dirīg / Beni maḥrūm iden ancak **ṭama'-ı ḥāmumdur** (FKD, K.12, B.27).

tamām: [3] Tamamen, bütünüyle, baştan başa.

Tamām girye-i şevḳam tamām ḥānde-i ḡam / Benem ki 'āciz-i temyīz-i mātem ü sūram (FKD, K.14, B.25).

Fehīm-i pāk-ḥayālem **tamām** kuvvet-i ṭab' / Sözüñ neticesi kār-ı suḥanda pür-zūram (FKD, K.14, B.46).

Tamām girye-i şevḳam **tamām** ḥānde-i ḡam / Benem ki 'āciz-i temyīz-i mātem ü sūram (FKD, K.14, B.25).

tamām id-: [1] Tamamlamak.

Ey māh-ı rüze 'ömrüm iseñ ṭurma it şitāb / Yoḥsa **tamām ider** seni bir āh-ı şu'le-tāb (FKD, K.13, B.1).

ta'miye: [1] Ebcet hesabıyla düşürülen târihlerde hesabı doldurmak için çıkarılacak veya eklenecek sayıları işâret etme.

Ta'miyeyle mışra'-ı ḡānīden olunca ḥisāb / İki vech ile çıkar târīḥi bī-naḳş u ziyād (FKD, Kıt'a 8, B.17).

ta'n: [3] Ayıplama, kötöleme.

Ey zâhid-i bî-zevk yeter ehl-i dile **ta'n** / Mestâne mi dîvâne mi ferzâne mi olduñ (FKD, G.175, B.6).

Ceng-i evvelde bir ednâ **ta'n** ile mağlûb edüp / Zahr-ı cânından sinân-ı kilik yalman gösterür (FKD, K.10, B.27).

Ço zâhid ehl-i dile **ta'nu** tã'atüñ eyle / Ki sen ħuriyyet ile men günehle meşhûram (FKD, K.14, B.31).

ta'n ed-: [1] Kınama, ayıplama, yerme.

Ne **ta'n eder** dil-i hüşyâruma o şeh ki olur / Ĥarâb-ı çeşmine keyf-i şarâb nâ-maħrem (FKD, G.209, B.4).

ta'n it-: [2] Yermek, ayıplamak.

Ta'n itme Fehîm itse vuzû^c meyle faķîhâ / Dîvânedür ol zâhid-i sâlûs degüldür (FKD, G.102, B.7).

Mihre **ta'n itse** meh-i rüyı 'aceb mi tâ ebed / İtdi tenhâ 'âlemi pür-nür yekser rüz u şeb (FKD, K.1, B.21).

ta'n-ı 'aşk: [1] Aşkın ayıplanması.

Sen de Fehîm yakma beni **ta'n-ı 'aşk** ile / Yetmez mi derd-i sūziş-i dâğ-ı ciger baña (FKD, G.7, B.7).

ta'n-ı bî-mezākân: [1] Zevksizlerin kınaması.

Tenümde müy degül **ta'n-ı bî-mezākândan** / Şikûfeveş hedef-i tîr-i niş-i zenbûram (FKD, K.14, B.10).

ta'n-ı rakîb-i ħileger: [1] Hileci rakibin kınaması.

Ben hîç-kâre 'aşıķ-ı küstâħuñam senüñ / **Ta'n-ı rakîb-i ħileger itmez eşer baña** (FKD, G.7, B.3).

ta'n-ı şoffi: [1] Sofunun kınaması.

Ta'n-ı şoffidür helâk iden beni ol büt degül / Rind olan zahmî-i tîr-i kâferî olmaķ nedür (FKD, G.91, B.6).

tār u pūd: [1] Nakış (STEINGASS, s.274). Çözü, dokuma (KANAR, s.214).

Ben ol tūrfa nesīc-i kārgāh-ı şun‘-ı Hallāk’am / Ki **tār u pūdum** oldu rişte idrāk-i hikmetden
(FKD, K.15, B.8).

tār u pūd-ı kabā-yı ‘uryānī: [1] Çıplaklık elbisesinin çözüleri.

Habbezā ma‘rifet ki itdi regüm / **Tār u pūd-ı kabā-yı ‘uryānī** (FKD, K.17, B.11).

tār u pūd-ı kabā-yı ‘uşşāk: [1] Âşıkların elbisesinin iplikleri.

Mār oldu belā-yı turrāsından / **Tār u pūd-ı kabā-yı ‘uşşāk** (FKD, Terci-bend 1, B.19).

tār u pūd-ı pīrehen: [1] Gömleğin çözüsü.

Gül gibi şad-çāk iken ten bu ise te’sīr-i baht / Goncaāsā **tār u pūd-ı pīrehen** şemşīr olur
(FKD, G.86, B.6).

tār u pūd-ı rişte-i cān: [1] Hayat ipinin çözüleri.

Mümkin degül hayāl ile de seyr-i ‘arızı / Kim **tār u pūd-ı rişte-i cāndan** olur niķāb (FKD,
K.13, B.8).

tār u pūd-ı siyāhi-i şeb: [1] Gece karanlığının ipliği || "Fecirde beyaz iplik siyah iplikten ayırdeilinceye kadar yeyin, için. Sonra orucunuzu geceye kadar sürdürün." (Bakara, 2/187).

Tār u pūd-ı siyāhi-i şebden / Çihre-i bahtuma niķāb itdüm (FKD, K.2, B.6).

tār u pūd-ı şu‘a-ı hürşīd: [1] Güneş ışınlarının zerreleri.

Tār u pūd-ı şu‘a-ı hürşīdi / Hayme-i re’yine tınāb itdüm (FKD, K.2, B.43).

tārāc-ı nigāh: [1] Bakışın yağmalanması.

İstemez kālā-yı hüsni ola **tārāc-ı nigāh** / Perde-i zülfin anuñçün nīm-bāz eyler baña (FKD,
G.6, B.3).

taraf: [3] Cihet, canip, semt, yan.

Hücüm-ı tīr-i ğam der-kār u cism-i nā-tüvān ğā‘ib / Hümālar her **tarafdan** germ-ğavğā
üstüh‘ān ğā‘ib (FKD, G.19, B.1).

Yüri görsün ki kıyāmet nic’olur serv-ķadüñ / Her **taraf** şad ‘ālem-i fitne hırāmān olsun
(FKD, G.244, B.4).

Mest gezüp her **taraf** gör ki ne olur telef / Dil-ber-i mağrürdan ‘aşık-ı mehcürdan (FKD, G.231, B.8).

tarāvet-yāb: [2] Tazelik bulan.

Fehīm āb-ı hayāt içre hoşañ olmaz **tarāvet-yāb** / Gül-i ‘ömrüm kim āhumdan benüm pejmürde olmuşdur (FKD, G.76, B.6).

Gül-bün-i lafza degül ma‘nī **tarāvet-yāb** ise / Ey Fehīm itme ta‘accüb kim zemīnüm tazedür (FKD, G.94, B.6).

tarfetü'l-‘ayn: [1] Bir an, kısacık bir zaman (TULUM, s.1699).

Tarfetü'l-‘aynda habābāsā / Āsumān-ı halel-pezīr benem (FKD, G.206, B.8).

tarf-ı dimāğ: [1] Aklın bulanması.

Dil yaqub ‘anber-i süveydāy / İtdi **tarf-ı dimāğ**ı micmer-i ‘aşk (FKD, G.167, B.2).

tarf-ı külāh: [2] Külâhının ucu. || AFÎFÎ’de “*tarf-ı külâh kec nihâden*” ibaresinin “Külâhın köşesinin bozulması ve büyülenme, gururlanmadan kinayedir” anlamı bulunmaktadır (C.2, s.1722). Aşağıdaki tanımları bu bağlamda da değerlendirmek mümkündür.

Zülfinde diller eyler iken geşt-i bāğ-ı hüsn / Güldür ki düşdi **tarf-ı külāhumdan** āfitāb (FKD, G.15, B.2).

Fitneden eylemege dil-beri āgāh nesīm / Tolanur **tarf-ı külāhuñ** geh ü bīgāh nesīm (FKD, G.214, B.1).

tarh-ı şer ü şür: [1] Kavga ve gürültü çıkarmak.

İtmede cādū-fetān fitneye ta‘līm-i ceng / Nuşha-i haşr oldı şehr **tarh-ı şer ü şürdan** (FKD, G.231, B.10).

tarh-ı sitem: [1] Eziyetin temeli. Resim yaparken ana unsurlarından birini oluşturmak.

Hañçerle müjeñ levh-i dile resm ider evvel / **Tarh-ı sitemi** eylese bünyād nigāhuñ (FKD, G.176, B.2).

tār-ı tanbūr: [1] Tanbur teli.

Za‘îf oldı tenüm meşq-i nāleden o kadar / Ki muṭrib-i ecele şimdi **tār-ı tanbūram** (FKD, K.14, B.23).

tār-ı zülf: [2] Saç teli.

Tār-ı zülfem ki maṭāfum olalı Kaʿbe-i ḥüsn / Būy-ı pīrāhen-i Yūsuf benüm iḥrāmumdur (FKD, K.12, B.5).

Ya itmesün mi āh o kim dil-beri ola / Žaʿf ile **tār-ı zülfı** gibi vaḳf-ı pīç ü tīb (FKD, K.13, B.3).

tār-ı zülfāsā: [1] Saç teli gibi.

Siyehdür **tār-ı zülfāsā** nigāhum / Meger kim merdüm-i çeşm oldı ḥālūñ (FKD, G.177, B.5).

tārī: [1] İplik.

Dāmenemrā nīst **tārī** güşüd muḥtāc-ı çāk / Mī küned deryūze-i çāk ez-girībānem henüz (FKD, G.295, B.3).

tārīḥ: [8] Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.

Ḥisāb-ı sāl-i tārīḥ-i Fehīm itdi bu mışraʿ ḥaşr / Biñ elli dörde üç **tārīḥ** oldı ʿazm-i bādū'l-Mışr (FKD, Kıt'a 17, B.1).

Sāl-i ʿazm-i ceng ü fetḥe didiler **tārīḥ** için / Cebr ile Bağdād'ı aldı ehl-i Rüm'ün serveri (FKD, Kıt'a 9, B.10).

Beyt-i vāḥidde iki **tārīḥ** derc itdüm Fehīm / Eyledüm irsāl ʿarşa k'itdi bir dāver cülūs (FKD, Kıt'a 10, B.4).

Taʿmiyeyle mışraʿ-ı sānīden olınca ḥisāb / İki vech ile çıkar **tārīḥi** bī-naḳş u ziyād (FKD, Kıt'a 8, B.17).

Eyledüm teklīf **tārīḥin** Fehīm-i sāḥire / İtdi bir beyt-i muʿammā resm ile ben zārı şād (FKD, Kıt'a 8, B.16).

Müjde için ʿāleme didüm bu **tārīḥi** Fehīm / Saʿd kevkeble zamāna oldı müftī Bū Saʿīd (FKD, Kıt'a 11, B.11).

ʿAllāme Bū Saʿīd Ebū'l-ḥayr budur / **Tārīḥi** Bū Saʿīd Ebū'l-ḥayr oldı (FKD, Kıt'a 12, B.2).

İki **tārīḥe** muvāfıḳ düşicek vaḳt-i şabāḥ / Oldı bu beyt Fehīmā dile ilhām-ı Ḥudā (FKD, Kıt'a 14, B.6).

tārīḥ di-: [1] Tarih düşürmek.

Fehīmāsā kudūmın müjde idüp **didiler tārīḩ** / Gelüb Eyyüb Pāşā kıldı Mışr'ı 'izziyle mā'ī
(FKD, Kıt'a 15, B.15).

tārīk id-: [1] Karartmak.

Özge hūrşīdüz ziyāmuz 'ālemi **tārīk ider** / Tırfa şem'üz şu'lemüzdür hem yine pervānemüz
(FKD, G.124, B.2).

tārīk-i ḩaḩ: [1] Allah yolu.

Bāḩır ki odur **tārīk-i ḩaḩ'da** / Bī-perde-i reh-ber-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.147).

tārīk-i mezheb-i erbāb-ı 'aşḩ: [1] Aşıkların mezhebinin usûlü.

Olmaz **tārīk-i mezheb-i erbāb-ı 'aşḩda** / İhrām-best-i küyuña Beytül-ḩarām farz (FKD, G.147,
B.6).

tārīk-i seccāde: [1] Seccadeyi terk etmiş.

Şofi-i şāfi-nihādām **tārīk-i seccādeyem** / 'Ārif-i dil-ber-perestem mest-i cām-ı bādeyem
(FKD, G.211, B.1).

ṩarz-āmüz-ı ehl-i şī'r: [1] Şâirlere üslûp öğretten.

ṩarz-āmüz-ı ehl-i şī'r Fehīm / ṩab'-ı şūḩ-ı suḩān-ṩırāzumdur (FKD, G.71, B.7).

ṩarz-ı āyīn: [1] Yeni davranış, tutum.

Nedür ol nigāh-ı pür-kīn nedür ol nühüfte ḩande / Bu reviş bu **ṩarz-ı āyīn** ider ehl-i ḩüsni
bende (FKD, G.259, B.1).

ṩarz-ı giryānī: [1] Hüzünlü biçim.

Āḩ idüp eyledüm gazel-perdāz / Dil-i mestāna **ṩarz-ı giryānī** (FKD, K.17, B.83).

ṩarz-ı kelām-ı Saḩbān: [1] Saḩbān'ın sözlerinin üslûbu.

Nüşḩā-i tāzem eyledi mensūḩ / Köhne **ṩarz-ı kelām-ı Saḩbān'ı** (FKD, K.17, B.40).

ṩarz-ı levendāne: [1] Yiğitçe, cesurca davranışlar.

Nedür ol **ṩarz-ı levendāne** o şāhāne reviş / Mıhr-i ḩübān-ı cihān nūr-ı ḩudā 'Abdullāḩ (FKD,
K.9, B.3).

tarz-ı Rızā-pesend: [1] Şair Rıza'nın beğenilen üslûbunu izleyen.

Biz ki **tarz-ı Rızā-pesend** olduk / Sihr-i i'câzı da tırâz idelüm (FKD, G.221, B.5).

tarz-ı sihr-i şîr: [1] Şiirin büyüğü yöntemi.

Seyr itdüm dün Fehîm'ün **tarz-ı sihr-i şîrini** / Böyle kalursa eger mu'ciz-tırâz-ı dehr olur (FKD, G.85, B.5).

tarz-ı Tâlib: [1] Tâlib'in üslûbu.

Rağm-ı ehl-i ta'aşşub eyleyemem / **Tarz-ı Tâlib'de** hâme-cünbânî (FKD, K.17, B.46).

tâs: [1] Kase.

Eyleyüb cübbe câme-i feleki / Hem idüp **tâs** mihr ile mâhı (FKD, Kıt'a 4, B.7).

taşaddur it-: [1] Başkanlık etmek, öne çıkmak.

Mesned-ârâ-yı şadâret olacak hem bu idi / Yeridür her ne kadar **itse taşaddur** hâkķâ (FKD, Kıt'a 14, B.4).

taşavvur-ı haţ-ı dil-ber: [1] Sevgilinin ayva tüylerini düşünme.

Taşavvur-ı haţ-ı dil-ber keder verür yoĥsa / Olur mı 'âşık-ı sevdâ-zede çemen-düşmen (FKD, G.239, B.6).

tâs-bâzâne: [1] Hokkabaz gibi.

Qaldı bir hırķa içre 'uryân-ten / **Tâs-bâzâne** cân-ı âgâhı (FKD, Kıt'a 4, B.6).

taşdî: [1] Baş ağrıtmak, can sıkma (STEINGASS, s304).

Taşdî'den olur hacil medhûnde yoĥsa cân u dil / Nazm eyler idi muttaşıl şad-ı'ıd-ı lü'lü'-i nazîm (FKD, K.6, B.16).

tâs-ı felek: [1] Felek tası. || Dünya.

Tâs-ı feleki mühre gibi eyledi devrân / Fevvâre-şifat cüşiş idüp âb-ı sirişküm (FKD, G.220, B.3).

taşvîr id-/it-: [2] Çizmek, resmini yapmak.

Muĥaşşal eylese diķķat Fehîmâ / İder taşvîr eczâ-yı zamân (FKD, Kıt'a 6, B.7).

Ger itse şüret-i 'İsā'yı taşvîr / Virürdi şüret-i Mānî'ye cāmı (FKD, Kıt'a 6, B.2).

taşvîr-i şîr: [1] Aslan resmi.

İder **taşvîr-i şîr** itse nigehle / Gürizân āhū-yı çeşm-i bütānı (FKD, Kıt'a 6, B.6).

taşvîrveş: [1] Resim gibi, nakış gibi.

Ṭurfa fānūs-ı hayālem dūd-ı şem'î-i kalb ile / Devr ider **taşvîrveş** ervāḥ gerd-i kalebüm (FKD, G.217, B.6).

taṭvîl-i efsāne: [1] Söyleyecekleri uzatmak.

'Aceb vaşşāfsın inşāf besdür bu güzāf u lāf / Yeter pür-güylük ey dil yeter **taṭvîl-i efsāne** (FKD, K.7, B.62).

ṭavāf eyle-: [1] Dolaşmak, dönmek (TULUM, s.1709).

Günde biñ düzaḥ **ṭavāf eyler** ḥarīm-i dillerin / Olmasun mı sîne-i 'uşşāk-ı şeydā muṣṭarib (FKD, G.20, B.2).

ṭavāf id-/it-: [2] Etrafında dönmek; çevresinde bulunmak, yakın olmak.

Ḥarīmüm ehl-i ḥarābāt **ider ṭavāf** müdām / Zemîn-i şehri-i maḥabbetde Beyt-i ma'mūram (FKD, K.14, B.35).

Ḥürşîdi **ṭavaf itmede** şad reşk ile māhuñ / Ol mihr-i kamer-çihreye hem-ḥāne mi olduñ (FKD, G.175, B.2).

ṭavr: [1] Davranış.

El-ḥazer ey murğ-ı küfr ü dîn ki düşmendür şaḥın / Gerçi **ṭavrı** āşinādur şāh-bāz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.3).

ṭāvūs: [1] *Tavus kuşu*. Tavus kuşu, etkileyici tüyleri ve bu tüylerinde göze benzer halklarının güzelliği ile bilinmektedir. Buna karşın tavus kuşu, ayaklarının çirkinliğinden dolayı âh eder. Bunun sebebi de cennette ayakları güzelken, Allah'ın gazabına uğramıştır. Sevgilinin güzelliğini simgeleyen tavus kuşu, Cebrail için de kullanılmaktadır (PALA, s.443).

Dil semenderdür yatur gül dāğ u düzaḥ gülsitān / Verd-i bāğ-ı cennetüñ bülbülleri **ṭāvūs** olur (FKD, G.87, B.5).

ṭāvūs-ı kuds: [1] Cebrail. || Aşağıdaki tanıkta geçen "irsâl kıl-" ve "İsî-dem"den hareketle bu anlam verilmiştir.

Ṭāvūs-ı kuds ile kılsam irsāl Fehīm / Baqmaz yine āh o kāfir-i ʿİsī-dem (FKD, Rübai 42, B.2).

ṭāvūs-ı semenderī-nihād: [1] Ateşte yaşayan semender yaratılışlı tavus.

Ṭāvūs-ı semenderī-nihādım / Perverde-i şuʿle-i caḥīmem (FKD, Terci-bend 1, B.136).

ṭāvūs-şifat: [1] Tavus gibi.

Bülbül-i bāğçe-i ye's tesellī bulmaz / Yazsa **ṭāvūs-şifat** ger per ü bāl üstine gül (FKD, G.196, B.2).

ta'yīb ü rüsvā: [1] Kınama ve rezil etme.

ʿArifem ʿarīf ki bilmem ʿaşk u ʿirfān n'iydüğün / Hem yine erbābını **ta'yīb ü rüsvā** eylemem (FKD, G.203, B.6).

ta'yīn eyle-: [1] Belirlemek, yöneltmek.

Hızr-ı hidāyet **eylese ta'yīn** menzilüm / Hızr ile menzil ikisi de güm-sürāğ olur (FKD, Terki-bend 1, B.6).

ṭayy et-: [1] Dolanmak, yerini değiştirmek (TULUM, s.1711).

Ehl-i dil ʿālemi **ṭayy etmededür** māh-mişāl / Devri-i menzil ü fersenk nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B.4).

taẓallum: [1] Derdini anlatmak, şikayet etmek (LUGAT-I SALĀHĪ, s.106).

Gör ne zālīmdür o şeh kim hışım ile itse nigāh / Ehl-i ʿaşka çeşm-i bī-rahmı **taẓallum** öğredür (FKD, G.92, B.4).

taẓarruf: [1] İncelik gösterme.

Merd-i bī-bāk-levendem şuʿarā içre Fehīm / Zen-ṭabīʿat süfehā gibi **taẓarruf** ne belā (FKD, G.4, B.6).

tāze: [20]

1. Genç, delikanlı.

Şarāb iç **tāze** dil-ber sev cihānda herçi bād-ā-bād / Fehīm inşāf besdür bes ferāğat kıll şikāyetden (FKD, K.15, B.49).

Olmazam pejmürde-dil tā hem-nişīnüm tazedür / Tıfl-ı nev-res şūh-meşreb nāzenīnüm **tazedür** (FKD, G.94, B.1).

‘Ālem-i ‘aşk içre ben şāhib-kırān-ı köhneyem / Cān u başa kıalmazam yār ü qarīnüm **tazedür** (FKD, G.94, B.3).

Pīr gönüm yine bir nev-rese oldı ‘āşık / A benüm taze gülüm **taze** cüvānum diyerek (FKD, G.170, B.3).

Pīr gönüm yine bir nev-rese oldı ‘āşık / A benüm **taze** gülüm taze cüvānum diyerek (FKD, G.170, B.3).

Ben Fehīm-i köhne-ser-mest-i elestem **tazeler** / Hīç iderler mi tegāfūl ‘āşık-ı dīrīneye (FKD, G.272, B.7).

2. Yenileme.

Demidür buse-i cām-ı leb-i mey-gūnı ile / Eyleye neşve-i zevk-ı dilini **taze** kadeh (FKD, G.33, B.4).

3. Diri, canlı (TULUM, s.1711)

Meges-mişāl bulur **taze** rūh cān-ı Mesīh / Lebinden olsa ‘ayān nūş-ḥand-i istiğnā (FKD, G.9, B.4).

Olmazam pejmürde-dil tā hem-nişīnüm **tazedür** / Tıfl-ı nev-res şūh-meşreb nāzenīnüm tazedür (FKD, G.94, B.1).

Lāle-i māh u gül-i mihr olsa pejmürde n’ola / Ḥamdü li’l-lāh āfitāb-ı meh-cebīnüm **tazedür** (FKD, G.94, B.2).

Gerçi ḥāk oldum vücūdumdan eşer kıalmadı līk / Tā-kıyāmet çarḥ-ı bed-evzā’a kīnüm **tazedür** (FKD, G.94, B.4).

4. Yeni.

Oldı ṭab‘um nuşḥa-i āyīne-i feyz-i ezel / Ol sebebden şüret-i şī‘r-i metīnüm **tazedür** (FKD, G.94, B.5).

Gül-bün-i lafza degül ma‘nī ṭarāvet-yāb ise / Ey Fehīm itme ta‘accüb kim zemīnüm **tazedür** (FKD, G.94, B.6).

Ecel ḥayrān-kār-ı ğamze-i cellād-ı kārūndur / Daḥı **taze** degülken āşinā farṭ-ı ḥicābuñdan (FKD, G.230, B.2).

Dil nev-niyâz-ı turradur it nâlesine raḥm / Ey ḡonca diñle sünbüle de **tâze** bestedür (FKD, G.93, B.5).

Nev-be-nev luḥflar it **tâze** iken pâdişehüm / ‘Âşıkuñ köhne berât-ı ḡamı tecdîd olmaz (FKD, G.113, B.3).

Köhne oldı resm-i Ḥākānî vü Şāhî vü Melik / Şimdi nev-peydâ Fehîm’üñ **tâze** dîvânın görüñ (FKD, G.182, B.9).

Ṭâlib-i Âmul ü Senâyî’ye / **Tâze** maẓmûnda hem-zamîr benem (FKD, G.206, B.10).

Kiminüñ şî’ri **tâzedür** k’olsun / Tâ ebed ḡabs-ı ṭab’ı nisyânî (FKD, K.17, B.58).

5. Henüz.

Güş itdi nây nâlelerüm nâza başladı / Dil-ber semâ‘-ı nâza daḡı **tâze** başladı (FKD, G.275, B.1).

tâze-i âmed-şüd-i kadeḡ: [1] Kadehin yeniden gelip gitmesi.

Oldı güşâde **tâze-i âmed-şüd-i kadeḡ** / Seyl-i feraḡla vâdi-i ḡamyâze bestedür (FKD, G.93, B.6).

tâze-maẓmûn: [1] Yeni kavram.

Ben Fehîm-i şüḡ-ṭab’ı añmayuñ inşâf edüñ / Var mıdur bir **tâze-maẓmûn** şâ‘ir-i nâzük-mizâc (FKD, G.29, B.7).

taẓyî‘-i nefes eyle-: [1] Nefesini harcamak.

Ey dil-i bād-be-kef **eyleme taẓyî‘-i nefes** / Her kişi ‘İsî-i Meryem gibi meşḡur olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.1).

tebâh: [3] Yok oluş, ölüm.

Bu ḡüne dil-ber-i ḡün-rîz ü şüḡ-ṭab’dilîri / Benüm gibi seven üftâdeler **tebâh** gerekdür (FKD, G.100, B.10).

Ne ‘işve-bâzi-i dil-ber ne şüḡl-ı mesti-mey / Dirîḡ böyle ḡalursa **tebâhdur** kârum (FKD, G.216, B.3).

Ṭoyamaz lezzet-i nezzâre-i dîdâruña dil / Ḥayret eyleser de ger zâ’iḡa-i cânı **tebâh** (FKD, K.9, B.7).

tebāh it-: [1] Ölmek.

Bir kerre gül-i hüsne bī-tāb nigāh it / Ey bülbül-i cān hālūñi var şoñra **tebāh it** (FKD, G.23, B.1).

tebdīl id: [1] Dönüştürmek, değiştirmek.

İder tebdīl zehr-i qahr-ı hecre sākī-i devrān / Lebüm ter kılmadan peymāne-i leb-rīz-i vuşlatdan (FKD, K.15, B.14).

tebdīl ol-: [1] Değiştirmek.

Zühde **tebdīl olamaz** pend ile ‘aşk-ı cān-süz / Şu‘le te’sīr-i dem-i serd ile kāfūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.12).

tebdīl-i şüret: [1] Kılık değiştirmek.

Eylemiş tebdīl-i şüret zāhir olmuş bir perī / Pür-firīb ol dil-ber-i ‘ayyāra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.3).

tebessüm: [9] Gülmek.

Ğonca-i bāğ-ı dil ü cān-ı Fehīmā’dur hep / Her **tebessüm** ki enīs-i leb-i hāndānuñ olur (FKD, G.83, B.7).

Verdi düzdīde **tebessümle** rızā līk dedi / Eyleme zemzeme-i ta‘n-ı melāmetgeri gūş (FKD, G.144, B.16).

Nigāh-ı hışmı nedür luţf ile tebessümi ne / Bu şīveden o şehūñ müdde‘ā nedür bilmem (FKD, G.205, B.6).

Tekellüm itse **tebessümle** bād-ı şubḥ-mişāl / Leţāfetinden alur gülsitān-ı cān vāye (FKD, K.8, B.25).

Ķurbānuñ olam amān helāk itdi amān / Düzdīde **tebessüm** ü nihānī gamzeñ (FKD, Rübai 32, B.2).

Hem şeb-neme girye oldı her şeb lāzım / Hem ğoncaya her seḥer **tebessüm** maḥşūş (FKD, Rübai 23, B.2).

Açılır pejmürde-dil geldükçe nuţka hāndenāk / Mürdeye gūyā dem-i ‘İsā **tebessüm** öğredür (FKD, G.92, B.2).

Ġamzeler eyler iken itse **tebessüm** gāhī / Bā'is-i fitne vü hem fitne-nişān olsa güzel (FKD, G.184, B.2).

Tebessümle eline aldı şāne / Gül oldu ğonca vü sünbül perīşān (FKD, G.232, B.2).

tebessüm eyle-: [1] Gülmek.

Leblerüñ mu'tād iken gül gibi ħandān olmaġa / 'Āşıkā **eyler tebessüm** biñ ħicāb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.4).

tebessüm-i leb: [1] Sevgilinin dudaġının hafifçe gülümsemesi.

Olmaz mı **tebessüm-i lebüñden** / Dil-ħasta-i çeşmüñe müdāvā (FKD, Terki-bend 2, B.9).

tebessüm-riz eyle-: [1] Gülücükler saçmak.

Gāh luş ile tekellüm gāh ħıřm ile edā / Geh lebin **eyler tebessüm-riz** geh düřnām-zā (FKD, Diġer 1, B.6).

teb-gerde-i lerze-i ħalel: [1] Sıtma hastasının titremeleri.

Divār u zemīn-i ħāne-i ten / **Teb-gerde-i lerze-i ħaleldür** (FKD, Terci-bend 1, B.83).

teb-ħāle-ħiz: [1] Uçuk halkalarını yok edici.

Dilde cerāħatüm o ġadar germ kim Fehīm / Kāfūr olursa merhemi **teb-ħāle-ħiz** olur (FKD, G.90, B.5).

tebşir-i maġdem: [1] Gelişinin müjdesi

Zir ü bemiyle eyledi **tebşir-i maġdemüñ** / 'Üduñ yapışdı ġāsıd-ı muşrıb ġulaġına (FKD, G.252, B.3).

tebyin-i burhān: [1] Delilleriyle savunma.

Bu isti'dād ile olmaz mı istiħdāma istiħġāk / Dilerseñ imtiħān it ħāziram **tebyin-i burhāna** (FKD, K.7, B.56).

tebyin-i burhān eyle-: [1] Kanıtlarla açıklama.

Ne lāzım **eylemek tebyin-i burhān** kim sözüñ ħaġdur / Yeter da'vāma ħüccet bu ġařidem her suħandāna (FKD, K.7, B.57).

teb-zede: [1] Sıtmalı kimse.

Hayf kim irmedi ser-menzil-i maqşūdına hayf / Qaldı güm-rāh gönül **teb-zede** pūyān olaraq (FKD, K.16, B.12).

teb-zede-i aşk: [1] Aşkın sıtması.

Teb-zede-i aşkına cilvesi cānlar verür / Līk sürīnindeki raşeler eyler helāk (FKD, G.169, B.2).

tecāhül: [2] Görmezden gelmek.

Ey şūh nedür aşıkuna böyle **tecāhül** / Qurbānuñ olam gayrıya cānāne mi olduñ (FKD, G.175, B.3).

Şoñradan bīgāne-tavr olma Fehīm-i aşıka / Bī-tekellūf āşinā olur **tecāhülden** hacīl (FKD, G.185, B.5).

tecāhül it-: [1] Bilmemezlikten gelme.

Nigeh it ta'allül itme kuluñam **tecāhül itme** / Ölürem tegāfül itme bu garīb derdmende (FKD, G.259, B.3).

tecāhül ü gāzab: [1] Görmemezlik ve öfke.

Şimdi qurbānuñ olam söyle nedür n'oldı sebep / Āşinā-yı ezeliye bu **tecāhül ü gāzab** (FKD, Terkib-bend 3, B.20).

tecdīd ol: [1] Yenilenmek.

Nev-be-nev luflar it tāze iken pādişehüm / Āşıkuñ köhne berāt-ı gamı **tecdīd olmaz** (FKD, G.113, B.3).

tecellī: [3] Aydınlık, nurlandırmak (TULUM, s.1721; STEINGASS, s.283).

Surh-puş itse **tecellī** o gül-i gülşen-i Tūr / Āleme şu'le şalar na'ra-i āteş āteş (FKD, G.138, B.2).

Her **tecellīden** heyülā itdi biñ şüret qabül / Çok mıdur āyīne-i tab^c-ı selīm olmağ baña (FKD, G.5, B.4).

Āteşin gülzār-ı küyü kim **tecellīdür** güli / Naḥl-i Tūr ol gülşene bir kemterin hāşākdür (FKD, G.98, B.2).

tecellī eyle-: [1] Görünmek, zuhur etmek.

Mir'ât-ı dilüm ider şikeste / Ger sehv ile **eylese tecellî** (FKD, Terci-bend 1, B.2).

tecellî it-: [1] Ortaya çıkmak, görünmek.

Biñ vech ile yâr **itse tecellî** haberüm yok / Güyâ ki kelâm-ı erinîyem eşerüm yok (FKD, G.166, B.1).

tecellî-fürûş-ı hüsn-i metâ': [1] Güzellik sermayesinin görünüşünü satan.

Ne şu'ledür o **tecellî-fürûş-ı hüsn-i metâ'** / Ki mihr gibi degüldür niķâbdan maķzûz (FKD, G.150, B.3).

tecellîgeh-i dost: [1] Sevgilinin ortaya çıktığı yer.

Âfitâbuz dilümüz oldı **tecellîgeh-i dost** / Zerremüz mihr gibi rûşen olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.10).

tecellîgeh-i mihr-i ruķ: [1] Yanağının güneşinin görünme yeri.

Oldı **tecellîgeh-i mihr-i ruķuñi** / Eylemesün mi meh-i tâbân semâ' (FKD, K.3, B.7).

tecellî-semer: [1] Meyve vermek.

İtdi **tecellî-semer** rûze-i ũolâb-ı hüsn / Oldı sûtünü meger hep ũecer-i ũür'dan (FKD, G.231, B.12).

tecellîzâr: [1] İhtişamla dolu yer (STEINGASS, s.283)

Ĥayâdan gerçi sen bakmazsın ammâ çesm-i 'uũũâķı / **Tecellîzâr** kıldı âteũ-i hüsn-i ũerer-rîzûñ (FKD, G.183, B.5).

tecrîd mülki: [1] Her ũeyi terk etme ülkesi. Tegrîd, tasavvufta, sâlikin her ũeyden arınması, herkesten uzaklaşması ve kendisiyle başbaũa olmasıdır (ULUDAĞ, s. 347).

Bârekallâh zihî riyâzet ü zühd / Oldı **tecrîd mülkinüñ** ũâhı (FKD, Kıt'a 4, B.5).

tedbîr: [1] Önlem.

Çesmi gibi ũayd-ı câna itmiş / Nâz u nigehiyle nice **tedbîr** (FKD, Terci-bend 1, B.29).

tedbîr-i Mirrîķ: [1] Merih'in düzeni.

ũehîd-i Ėamzeñ olmaķdur murâdı / Budur taķdîr ile **tedbîr-i Mirrîķ** (FKD, G.36, B.4).

tedbîr-i teğâfûl: [1] İhmal ordusu.

Cem^c oldı gelüp bir yere müjgân u kirişme / Beñzer ki iderler yine **tedbîr-i teğâfûl** (FKD, G.193, B.3).

te'emmül it-: [1] İyice düşünme.

Cân virmede tîğ-i çeşm-i yâra / Merdân-ı vefâ **te'emmül itmez** (FKD, Terci-bend 1, B.50).

te'essüf: [1] Eseflenme, kederlenme (TULUM, s.1725).

Cânı cānānuñ ile müttehidü'l-eczā kıl / Dem-i vaşla şegaf u hicre **te'essüf** ne belâ (FKD, G.4, B.4).

tef ü tâb it-: [1] Isıyı artırmak.

Bād-ı dāmān-ı āh ile mihri / Āteş-efrüz u **tef ü tâb itdüm** (FKD, K.2, B.3).

teff: [1] Sıcaklık, hararet.

Nūr-ı çeşm-i bā'is-i şad **teff** ü tâb-ı maşherem / Nice tâb-ı āfitâb-ı şu'le-tâb-ı maşherem (FKD, G.207, B.1).

tef-i hürşîd: [1] Güneşin sıcaklığı.

‘Azmüm ol şüre-zemîndür ki serâbı cümle / Şu'le olmuş **tef-i hürşîd** ile süzân olarak (FKD, K.16, B.2).

teğâfûl: [22] İlgilenmeme, bilerek görmezden gelme.

Teğâfûldür o şemşîr-i belâ-âb u kazâ-cevher / Ki olmuş tîğ-i müjgânveş ‘ayân kendi nihân keskin (FKD, G.242, B.2).

Rahm eyle ki bî-mecâl oldum / İtmekde dile eşer **teğâfûl** (FKD, Terki-bend 2, B.24).

Bir hançer-i zehr-dâdedür hep / Ger gamze-i tîz ü ger **teğâfûl** (FKD, Terki-bend 2, B.26).

Gâh ider pinhân nigele ‘aşîkîn mest ü harâb / Geh **teğâfûlle** ider erbâb-ı dilden ictinâb (FKD, Diğer 1, B.2).

Ne vefâ vü ne cefâ dâ'im **teğâfûl** tâ-be-key / Gâh geh bārī cefâ itse cefâdan kim kaçar (FKD, G.46, B.4).

Meded öldüm **teğâfûl** itme yeter / Hasta cāna devâ nigāhuñdur (FKD, G.72, B.5).

Eylerse **teğāfūl** n'ola ağıār arasında / Ma'nāda o şehden yine ben zāra nazardur (FKD, G.106, B.5).

Hep kārı **teğāfūldür** ol gāmze vü ol çeşmüñ / Mest-i mey-i nahvet mi ya hufte midür bilsek (FKD, G.171, B.2).

Gāh luṭf geh gāzab gāhī **teğāfūl** geh nigeḥ / Göñlüm egler gāmze-i mekkāresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.4).

Hıışm ile olsun nigāḥ it bü'l-hevesler rağmına / 'Āşıq-ı maḥcūbuñam itme **teğāfūlden** ḥacīl (FKD, G.185, B.3).

Tā-be-key gāmze **teğāfūl** gibi pinhān olsun / Bir nigāḥ eyle ki biñ cān saña ḳurbān olsun (FKD, G.244, B.1).

Nāzdan sen yine **teğāfūl** ṭut / Cāna it bir nigāḥ-ı pinhānī (FKD, K.17, B.87).

Öldürdi Fehīm-i nā-tüvānı gāmzeñ / Dāğ itdi **teğāfūl** ile cānı gāmzeñ (FKD, Rübai 32, B.1).

Ey gāmzesi ser-be-ser **teğāfūl** / Ḳurbānuñ olam yeter teğāfūl (FKD, Terkib-bend 2, B.23).

Ey gāmzesi ser-be-ser teğāfūl / Ḳurbānuñ olam yeter **teğāfūl** (FKD, Terkib-bend 2, B.23).

Mecrūḥ ider egerçi gāmze / Ammā ki helāk ider **teğāfūl** (FKD, Terkib-bend 2, B.25).

Subḥānallāḥ nedür bu ḳudret / 'Arz eyleye ger hüner **teğāfūl** (FKD, Terkib-bend 2, B.27).

Bī-ālet ü bī-silāḥ yekden / Biñ cāna bulur zafer **teğāfūl** (FKD, Terkib-bend 2, B.28).

Bir gūne tesellī-i dīgerdür / Cān u dil-i zāra her **teğāfūl** (FKD, Terkib-bend 2, B.29).

Bir tīg-i nigāḥa himmet eyle / Olmaz dile ḳārger **teğāfūl** (FKD, Terkib-bend 2, B.30).

Sen baḥşış-i nāz iderken ey şeh / Degmiş bu cāna meger **teğāfūl** (FKD, Terkib-bend 2, B.31).

Tā böyle teğāfūl itme bir gün / 'uşşāḳuña da düşer **teğāfūl** (FKD, Terkib-bend 2, B.32).

teğāfūl eyle- [2] Anlamazlıktan gelmek, ilgisiz davranmak.

Çeşmi **teğāfūl eyledi** āgāz-ı şekvede / Mesti ider dirāzi-i efsāne bī-dimāğ (FKD, G.154, B.2).

Bilüp ḥāl-i dilüm **eyler teğāfūl** gāmze-i şūḥı / Ne ṭālī'dür ki rāzumdan ola gāmmāz müstağnī (FKD, G.287, B.3).

teğāfūl id-/it-: [6] Anlamazlıktan, bilmezlikten gelme.

Ben Fehīm-i köhne-ser-mest-i elestem tāzeler / Hīç **iderler** mi **teğāfūl** ‘āşık-ı dīrīneye (FKD, G.272, B.7).

Hasūd bakmaz olursam da ‘aynek-i hūrşīd / **Teğāfūl itdi** şanur kendüyi dimez kūrām (FKD, K.14, B.13).

Nıgeh it ta‘allül itme kuluñam tecāhül itme / Ölürem **teğāfūl itme** bu garīb derdmende (FKD, G.259, B.3).

Tā böyle **teğāfūl itme** bir gün / ‘uşşākuña da düşer teğāfūl (FKD, Terki-bend 2, B.32).

Ben tālib-i ruḥşat-ı nezāre / Ol gāmze ise **teğāfūl itmez** (FKD, Terci-bend 1, B.45).

Biñ **teğāfūl itse** gāmzeñ naqd-i cāna gām degül / Ğāret-i esbāb-ı dīn itmekte iḥmāl itmesün (FKD, G.245, B.2).

teğāfūl kıl-: [1] Fark etmeme, anlamamazlıktan gelme.

Eyledüm bī-iḥtiyār āh u fiğān itdi niğāh / Hışm ile **kıldı teğāfūl** eyledi ḥālüm tebāh (FKD, Diğer 1, B.10).

teğāfūl-mezheb: [1] Tanımamazlıktan gelme yolu.

Degülseñ āşinā çeşmüme olma / **Teğāfūl-mezheb** ü bīğāne-meşreb (FKD, G.18, B.4).

teh-i ḥāk: [1] Toprağın derinliği. || Hz. Yusuf'un atıldığı kuyu (Babacan, 2012, s. 352).

Teh-i ḥāk içre tütmiş dehri āh-ı dāğdār-ı ‘aşk / Nesīm-i gülden olmuş bir cihān-ı gülsitān ḡā’ib (FKD, G.19, B.5).

teḥī kıl-: [1] Arındırmak, boşaltmak (TULUM, s.1732).

Kevşer ḥayāli ‘āşıkā naqş-ı ber-ābdur / **Kılduk teḥī** ḥabāb-ı dili Selsebīl’den (FKD, G.235, B.3).

te’ḥīr: [1] Eğlenmek, yerinde durmak (TULUM, s. 1732).

Hey hey ne tūrursın ey dil-i zār / Ey bī-ğāyret nedür bu **te’ḥīr** (FKD, Terci-bend 1, B.36).

tehniyet-güne: [1] Sevinçli bir şekilde.

Fehīmā **tehniyet-güne** didüm bu mışra‘-ı tārīḥ / Tulu‘-ı mihr-i iḳbālīñ mübārek ola manşıbdan (FKD, Kıt'a 13, B.6).

tek: [6] Yeter ki, yalnız.

Mānend-i kemer devri ne ğam çekse çevürse / **Tek** ben hemen ol āfet-i devrāna şarılsam (FKD, G.198, B.5).

Tek hemān eyleme pejmürde nihāl-i emelüm / Yoḥsa ey ebr-i ‘aṭā neşv ü nemādan geçdüm (FKD, G.218, B.2).

Sī-rūze ‘ömrüm it aña her yıl fedā Ḥudā / **Tek** rüzesin bağışla du‘ām eyle müstecāb (FKD, K.13, B.17).

Ben şad-hezār-sāl olayım rüzedār tek / Yek-rūze rüze eylesesün cānuma ‘azāb (FKD, K.13, B.18).

Sehdür katl eylemek yüz biñ raķīb-i kāfiri / Emr kılsun **tek** hemān ol şeh ğazādan kim kaçar (FKD, G.46, B.3).

Ḥūşe-i sebz degül berķ-ı cihān-süz olsun / **Tek** bu şehir-i ‘ademüñ ḥāşıl-ı kiştin görsek (FKD, G.172, B.3).

tek ü dü: [1] Öteye beriye koşturma.

Şahrāya düşsem mūrāne iderem / Bir nokṭa-i mevḥūmda biñ yıl **tek ü dü** (FKD, Rübai 50, B.2).

tek ü pü: [1] Koşturma, arayış içerisinde olma (TULUM, s.1735).

Rāh-ı ümmīdde itme **tek ü pü** tā o kadar / Sālik-i vādi-i hırmān olacaşın āḥir (FKD, G.66, B.2).

tekāsül: [1] Tembellik.

‘Aşık-ı ḥüsn-i ḥaķīķī mi olur hīç Fehīm / Ḥıdmet-i ‘aşk-ı mecāzīde **tekāsül** mi ider (FKD, G.51, B.5).

tekellüf: [2] Sıkıntı, zorluk, külfetli iş.

Oldı dilden mezheb ü ‘aql-ı taşarruf ber-ṭaraf / Ba‘d-ezīn dīvāne-i ‘aşkam **tekellüf** ber-ṭaraf (FKD, G.155, B.1).

Gel Fehīm küstāḥ ile sen dā‘imā leb-ber-leb ol / Ey gül-i bāğ-ı ḥayā luṭf it **tekellüf** ber-ṭaraf (FKD, G.155, B.5).

tekellüm: [2] Söyleme, lakırdı etme, konuşma.

Gāh luṭf ile **tekellüm** gāh ḥıṣm ile edā / Geh lebin eyler tebessüm-rîz geh düšnām-zā (FKD, Diğ̃er 1, B.6).

Nergis-i çeşm-i nigāhıyla **tekellüm** öğredür / Ğoncaya bülbül gibi la'li terennüm öğredür (FKD, G.92, B.1).

tekellüm it-: [1] Konuşmak.

Tekellüm itse tebessümle bād-ı şubḥ-mişāl / Leṭāfetinden alur gülsitān-ı cān vāye (FKD, K.8, B.25).

tekellüm ü tebessüm: [1] Konuşmak ve gülümsemek.

Maḥşūşdur ol şāha sükūt ile ḥitāb / Çeşmiyle **tekellüm ü tebessümle** ğazab (FKD, Rübai 5, B.2).

teklîf: [1] Eziyet (TULUM, s.1737).

Yār-ı ma'şūk gerek kim çeke dil **teklîfin** / Rind-i ālüfteye erbāb-ı tekellüf ne belā (FKD, G.4, B.2).

teklîf eyle-: [3] Yapması için öneride bulunmak, yapması için bir iş istemek.

Eyledüm teklîf tārīḥin Fehīm-i sāḥire / İtdi bir beyt-i mu'ammā resm ile ben zārı şād (FKD, Kıt'a 8, B.16).

Tā ki cānum tendedür māü'l-ḥayāt olsa eger / İçmeyem Hızr **eylese teklîf** āb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.2).

Bezm-i 'uşşāka **eyleyüp teklîf** / Der-i āşüb-ı ḥaşrı bāz idelüm (FKD, G.221, B.4).

teklîf it-: [1] Önermek, sunmak.

Gülzārına cān ehlinüñ **itmeñ** beni **teklîf** / Çāk eylesün ceyb-i dilüm ḥār-ı tekellüf (FKD, G.158, B.3).

teklîf ol-: [1] Eziyet hâline gelmek.

Biñ belā vü 'azāb **olup teklîf** / Āteş-i 'ışkı irtikāb itdüm (FKD, K.2, B.12).

teklîf-i geşt-i bāğ: [1] Bahçeyi gezme önerisi.

Baňa **teklif-i geřt-i bāğ** u rāğ-ı ihtilāğ itmeň / Ki gül-çin-i ferāğam gülsitān-ı künc-i ʿuzletden (FKD, K.15, B.23).

teklif-i nazire: [1] Benzer şiir meydana getirmeyi önerme.

Teklif-i nazireyle beni eyledi memnūn / Kāğid gibi ol şāhid-i ʿunvāna şarılsam (FKD, G.198, B.6).

teklif-i perestiş: [1] Puta tapma önerisi.

Gel berhemenā itme cefā cān-ı Fehīm'e / **Teklif-i perestiřle** büt-i secdegehūñle (FKD, G.265, B.5).

teklif-i şi'r id-: [1] Şiir okumayı teklif etmek.

Gā'ibde ol perī baňa **teklif-i ři'r ider** / Tūṭī ne söylesün diye āyineden cüdā (FKD, G.2, B.4).

tekrār: [6] Yeniden, yine.

Kāfūr-mizāc itdi beni bağt o kadar kim / Feyz-i nefesüm řu'leyi **tekrār** ğas eyler (FKD, G.57, B.3).

Çāk çāk itse tenüm ol çeřm-i cādū tiğ ile / Cānuma **tekrār** her bir çāk-i ten řemřir olur (FKD, G.86, B.3).

Ne ğamze vü ne ʿiřve ne luğf-ı tebessüm / **Tekrār** meger bendeñe biğāne mi olduň (FKD, G.175, B.4).

Öyle te'şir-i güdāz itdi sirāyet dehre kim / Oldı deryāda yine **tekrār** kaçre dürr-i āb (FKD, K.5, B.16).

Bağr-ı iřsānından alsa māye ger ebr-i matar / ʿĀleme her kaçresi **tekrār** tūfān gösterür (FKD, K.10, B.32).

Çeşmümi āteř-i ğasretle pür-āb itmez idüñ / Dil-i vīrānemi **tekrār** ğarāb itmez idüñ (FKD, Terkiib-bend 3, B.18).

telatıuf: [1] İyilik, yumuşaklık, cömertlik.

Ben ki āzāde-dilem kayd-ı taşarruf ne belā / Yār u āğyāra müdārā vü **telatıuf** ne belā (FKD, G.4, B.1).

telef eyle-: [2] Öldürmek.

Hançer-i ğamzesiyle yār **eyledi** dilleri **telef** / Tîr-i nigâhına meger ola dil-i kazâ hedef (FKD, G.156, B.1).

Ser-mâye-i şafâ-yı dili **eyledük telef** / Taşşîl-i sâz-mâye-i ħirmân-ı ğurbetüz (FKD, G.132, B.8).

telef it-: [2] Yok etmek.

Tîr-i müjeñe sîne-i cânım hedef itme / Bî-raħm ħayâlün daħı tâ ki **telef itme** (FKD, G.268, B.1).

Ol bâde-i rüşeni Fehîm **itme telef** / Kim encüm ile ħabâbı cenge ħuta şaf (FKD, Rübai 29, B.1).

telef ol-: [1] Boş yere harcanmak, heba olmak.

Mest gezüp her taraf ğör ki ne **olur telef** / Dil-ber-i mağrûrdan ‘âşık-ı mehcûrdan (FKD, G.231, B.8).

telh: [1] Acı.

Telh etdi mezâķ-ı dile şîrîni-i cânı / Biñ rûĥ fedâ böyle ise lezzet-i dîdâr (FKD, G.47, B.8).

telh it-: [1] Acı etmek, tadını bozmak.

Öldürdi beni bu şerm-i cân-süz / **Telh itdi** mezâķum âb-ı teşvîr (FKD, Terci-bend 1, B.38).

telhi-i ğüftâr: [1] Acı söz.

Mest-i şîrîn-suĥanam **telhi-i ğüftâr** nedür / Luţfuñ evvel ne idi şimdi bu âzâr nedür (FKD, Terķib-bend 3, B.21).

telhî-i mezâķ-ı dil-i bî-dâr: [1] Uykusuz ğönlün rahatlığının acısı.

Ġül-bister-i nâz üzre olan mest-i şeker-ĥ‘âb / **Telhî-i mezâķ-ı dil-i bî-dârı** ne bilsün (FKD, K.4, B.12).

temâşâ: [1] İzleme.

Ne zevķdur k’ola dil-dâr hem-sefer idesin / Sen anı seyr ü meşğül ola **temâşâya** (FKD, K.8, B.6).

O şevķ ile Züleyĥâ gibi Nîl’e virdiler zînet / **Temâşâ** için ol şâĥib-serîr-i mâh-ı Ken‘ân’a (FKD, K.7, B.21).

Rind-i şāhib-dīde oldur cām içince eyleye / Rūh-ı Cemşīd'i **temāşā** her ḥabāb-ı bādeden (FKD, G.233, B.4).

temāşā eyle-: [3] Seyretmek.

Ma'ni-i mu'ciz-i Mūsā'yı **temāşā eyle** / Zülfi ḥam-der-ḥamına çeşm-i füsün-sāzına baḳ (FKD, G.160, B.4).

Āşıkam āşık ki istilā-yı ḥüsn-i yārdan / Şu'le-i Tūr olsa ḥürşīdi **temāşā eylemem** (FKD, G.203, B.3).

Ġamze-i mesti ile bu dil-i zāruñ ḥālin / Ḥavf ile dūrdan **eylerdi temāşā** fitne (FKD, G.270, B.3).

temāşā id-/it-: [4] Seyretmek, gözlemlemek.

Biz ki ḥāl u ḥaṭ-ı dil-dārı **temāşā iderüz** / Dāğ-ı ḥasretle dili maḥz-ı süveydā iderüz (FKD, G.131, B.1).

Nāme-i dehri **temāşā itdüm** imlāsı ḡalaṭ / Nükte-i ye'si şaḥīḥü'l-ḥaṭ temennāsı ḡalaṭ (FKD, G.149, B.1).

Çoḳ **temāşā itdüm** ādem görmedüm zīrā gözüm / Ḥīredür gerd-i ḥımār-ı bī-ḥisāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.9).

Olurmuş Mevlevī zünnār-bend-i küfr bilmezdüm / **Temāşā itmesem** kāfir senüñ zülfi dil-āvīzūñ (FKD, G.183, B.2).

temāşā kııl-: [1] Bakıp seyretme.

Çeşm-i şūḥından bile saḳlar nigāh-ı nāzını / **Qıl temāşā** çeşm-i ḡammāz-ı suḥān-perdāzını (FKD, Diğeri 1, B.18).

Bil vücūd u 'ademi birbirine āyīne / **Qıl temāşā** suver-i 'aks-i taşavvuf ne belā (FKD, G.4, B.5).

temāşā-mest-i ḥayrān: [1] Şaşkınlıkla kendinden geçerek (sevgiliyi) seyretmek.

Merdüm-i çeşm-i dilem ḥüsn-i muḥıbbem şūd velī / Bī-ḥodī-bīn kez **temāşā-mest-i ḥayrānem** henüz (FKD, G.295, B.6).

temāşā-yı laṭīf: [1] Güzelliği seyretmek.

Levh-i çeşminde muşavver olsa baḳmaz Yūsuf'a / Şehr-i ḥüsn içre iden bir kez **temāşā-yı laṭīf** (FKD, G.157, B.4).

temennā: [1] Arzu, istek, temennî.

Nāme-i dehri temāşā itdüm imlāsı ğalaṭ / Nükte-i ye'si şahîḥü'l-ḥaṭ **temennāsı** ğalaṭ (FKD, G.149, B.1).

temennā-yı cünün: [1] Deliliğin istekleri.

Bīd-i mecnūndan idüñ taḥta-i tābütümü kim / Beni öldürdi ğam-ı zülf ü **temennā-yı cünün** (FKD, G.243, B.4).

temennā-yı kıyāmet it-: [1] Kıyameti arzulamak.

Öldürdi anı ḥasret-i ümmīd-i ḥırāmuñ / 'Ayb itme Fehīm **itse temennā-yı kıyāmet** (FKD, G.21, B.5).

temennā-yı laṭīf eyle-: [1] İyiliği istemek.

Viridi Allāhu laṭīf oldı dil-i bī-çārenüñ / Def^c-i ḳahrın isteyüp **eyler temennā-yı laṭīf** (FKD, G.157, B.7).

temyīz eyle-: [1] Ayırmak (TULUM, s.1748).

Cevher-i ṭab^c u dimāğuñdur senüñ ancaḳ Fehīm / Neşve-i 'aşḳ u hevā-yı cānı **temyīz eyleyen** (FKD, G.240, B.5).

temyīz id-: [1] Ayırmak, seçmek.

İder şı'rüñ Fehīm ol şūḥ **temyīz** / Olam ḳurbān-ı ḥüsn-i imtiyāzı (FKD, G.279, B.7).

ten: [17] Beden, cisim, gövde, vücut.

Ḥasret-i şem^c-i ruḥüñ yaḳdı **tenüm** her şererüm / Tıfl-ı pervāneye ābisten ne 'aceb (FKD, G.16, B.3).

Āyīne vü dīde ola berg-i gül-i naḥli / Gülzārda ḥāk **itse tenüm** ḥasret-i dīdār (FKD, G.47, B.6).

Dil almağa meyl itdi bir tıfl-ı perī-çihre / Şimden gerü ehl-i dil cān ile **teni** n'eyler (FKD, G.56, B.9).

Gül gibi şad-çāk iken **ten** bu ise te'şīr-i baḥt / Ğoncaāsā tār u pūd-ı pīreḥen şemşīr olur (FKD, G.86, B.6).

Çāk çāk **itse tenüm** ol çeşm-i cādü tīĝ ile / Cānuma tekrār her bir çāk-i ten şemşīr olur (FKD, G.86, B.3).

Tābiş-i ‘aşk-ı şu‘le-pāş eyledi mū-be-mū **teni** / Bāde-i āteş ile pür oldı yine ayağ-ı dāğ (FKD, G.153, B.3).

Leb-rîz-i nāle oldı **tenüm** mū-be-mū çü çeng / Göñlümce olmadum daħı şîven-tırāz hayf (FKD, G.159, B.8).

Ey şu‘le-i cān **tende** yeter hāk-nişîn ol / Dūd-ı dil-i ‘āşık gibi eflāk-nişîn ol (FKD, G.190, B.1).

Şanma **tende** rişte-i cāna muqayyeddür göñül / Tā ezelden beste-i zülf-i müca‘addur göñül (FKD, G.194, B.1).

Üftādelerüñ olmağa pā-māl-i siyāhuñ / Ālūde iderler **tenini** hāk-i rehūñle (FKD, G.265, B.3).

Za‘îf oldı **tenüm** meşq-i nāleden o kadar / Ki muṭrib-i ecele şimdi tār-ı ṭanbūram (FKD, K.14, B.23).

Müdüam itmedeyim laht laht kendi **tenüm** / Ğarîbdür ki ne kaşşābam u ne şāṭuram (FKD, K.14, B.27).

Tenümde mūy degül ṭa‘n-ı bî-mezākāndan / Şikūfeveş hedef-i tîr-i nîş-i zenbūram (FKD, K.14, B.10).

Tenümde za‘f ile mıştarveş üstüh‘ān görünür / Yed-i ṭabîb-i ecelde kitāb-ı mestūram (FKD, K.14, B.20).

Deşde itmedeyem hükm-i hevā ile semā‘ / Gird-bād oldı **tenüm** bādiye-gerdān olarak (FKD, K.16, B.10).

Āfitābuñ şu‘ā‘ıdur ancak / **Tenüme** hulle-bāf-ı nūrānî (FKD, K.17, B.13).

Tā ki cānum **tendedür** māü'l-ḥayāt olsa eger / İçmeyem Hızr eylese teklîf āb-ı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.2).

ten-i bîmār-ı ‘aşık: [1] Āşığın hastalıklı vücudu.

Olurdu tütüyā-yı çeşm-i şihḥaṭ / Ğubār olsa **ten-i bîmār-ı ‘aşık** (FKD, G.163, B.3).

ten-i kāfūr-ı ṭab‘: [1] Yaratılışın güzel kokusunun bedeni.

Ten-i kāfūr-ı ṭab‘umda göñül pejmürde olmışdur / Semenderdür ki ebr-i berf içinde mürde olmışdur (FKD, G.76, B.1).

ten-i mecrūh: [1] Yaralı beden.

Ne âteşden **ten-i mecrûh** u lâğar dâğ dâğ olmuş / Ki mağz-âşüfte-dil germ-i cünün-ser dâğ dâğ olmuş (FKD, G.140, B.1).

ten-i pür-dâğ: [1] Yaralarla dolu beden.

Eylesem bu **ten-i pür-dâğ** ile gül-geşt-i behişt / Bâğ-ı düzağ gibi hep lâleleri aḥker olur (FKD, G.84, B.5).

ten-i pür-za'f: [1] Çok zayıf beden.

Ten-i pür-za'fumuñ büt-hānede seyr eyledüm naḫşın / Olurdu rūḥ bir demde 'ayān u bir zamān ġā'ib (FKD, G.19, B.3).

ten-i sebz: [1] Hastalıktan damarların görüldüğü beden.

Ḥāk itse maḥabbet ġam-ı ḥüsniyle o māhuñ / Yā Rab bu **ten-i sebzümü** bir mihr-i giyāḥ it (FKD, G.23, B.5).

tenezzül it-: [2] Kendi durumundan daha aşağıdaki bir işi, bir durumu kabul etmemek.

Ṭab'ı 'ālī-himmetüm **itmez tenezzül** himmete / Bī-murād u maṭlab olmaḫdur murād u maṭlabum (FKD, G.217, B.2).

Ben mest-i şehādet-ārzūyam / Her çend o şeh **tenezzül itmez** (FKD, Terci-bend 1, B.51).

teng: [5] Darlık, küçüklük.

Tengdür yekke-süvār-ı nigeḥüñ küştesine / Şaḥn-ı şaḥrā-yı ḫader sāḫa-i meydān-ı ḫazā (FKD, G.12, B.4).

Bülbül-i şifte-ḫāle gül ü gönca birdür / Vüs'at-i sīne-i dil **teng** nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B.2).

Āḥ kim türk-tāz-ı āḫa Fehīm / **Tengdür** menzil-i dü-kāme-i şubḥ (FKD, G.32, B.5).

Nūr-ı nigehe ḫalmadı yer belki ḫayāle / **Teng** eyledi çeşmüm o ḫadar keşret-i dīdār (FKD, G.47, B.4).

Gönül gönül nice bir ḫırş-ı dāğ yetmez mi / O teng ḫānḫāḫa bir çerāğ yetmez mi (FKD, G.286, B.1).

teng ol-: [1] Daralmak (kafiye bulmakta zorlanmak).

Bu cem'ı ḫasāsān-ı le'im içre Fehīm / Dil ḫāfiye-i luṭf gibi **teng oldu** (FKD, Rübai 54, B.2).

teng-ḥavşala: [1] Dar görüşlü.

Göñül k'ider leb-i cānān-ı pür-ʿitāb ile baḥş / O **teng-ḥavşaladur** k'eyleye şarāb ile baḥş
(FKD, G.26, B.1).

tengī-i dil: [1] Gönül sıkıntısı.

Men **tengī-i dil** be-dü-ʿālem ne-frūšem / Der-şoḥbet-i cānāne be-nākām şiküfftem (FKD,
G.296, B.3).

tengnā-yı hücre-i dil: [1] Gönlün noktasının en küçük yeri.

Muttaşıl bīm-i hücum-ı ʿaʿne-i aḡyārdan / **Tengnā-yı hücre-i dilde** nihāndur giryemüz (FKD,
G.127, B.6).

tengnā-yı ḳalʿa-i ʿaḳl: [1] Akıl kalesinin darlığı.

Tengnā-yı ḳalʿa-i ʿaḳl içre olmaz şehr-bend / Dil ki bir dīvāne-i deşt-i cünün-peymüdedür
(FKD, G.68, B.2).

tenhā: [2] Yalnız, tek başına.

Görelüm şūriş ü āşūbda **tenhā** hünerin / İtmesün ḡanzelerüñ fitneye imdād yeter (FKD,
G.61, B.3).

Mihre ʿaʿn itse meh-i rüyü ʿaceb mi tā ebed / İtdi **tenhā** ʿālemi pür-nūr yekser rüz u şeb
(FKD, K.1, B.21).

tenhā-nişīn: [2] Yalnız oturan.

Merdüm-i çeşm-i dilüz **tenhā-nişīn** olsaḡ eger / Dīde-i nā-maḥremdür cāy-ı ḡalvet-ḡānemüz
(FKD, G.124, B.3).

Tā-be-key **tenhā-nişīn** ü ʿāḳil ü ferzāneyem / Başuma üşdi perī-rūlar bugün dīvāneyem
(FKD, G.212, B.1).

tenük: [1] Kuvvetsiz, zayıf (STEINGASS, s.329).

Eylesün deryüze ḡabʿumdan **tenük** ser-māyegān / Şimdi iḳlīm-i maʿānīde benem şaḡib-
nişāb (FKD, K.5, B.57).

tenür-ı dil: [1] Gönül fırını.

Cüş-i şūr-ı lebūñ itdi **tenūr-ı dilden** / Eşk-i tūfān-eşerüm hāne-ber-endāz-ı Mesīh (FKD, G.34, B.2).

tenūr-ı eşk-i germ: [1] Sıcak gözyaşı fırnı.

Her kaçre **tenūr-ı eşk-i germüm** / Tūfān-ı şerāre-der-bağaldür (FKD, Terci-bend 1, B.82).

tepīde ol-: [1] Izdırıp çekmek.

Lāl olup haşra dek **olurdı tepīde** cānı / Sözde görse leb-i cān-bağşuñı Ğīsā nā-gāh (FKD, K.9, B.8).

ter kıl-: [2] Nemlendirmek.

Giryeden ol deñlü **ter kıldum** hevā-yı hānemi / Revzeninden ger şuāc-ı mihr girse nehr olur (FKD, G.85, B.4).

İder tebdīl zehr-i kahr-ı hecre sākī-i devrān / Lebüm **ter kılmadan** peymāne-i leb-rīz-i vuşlatdan (FKD, K.15, B.14).

ter ol-[1]: Nemlenmek, ıslanmak.

Pertev-endāz olsa yüz biñ mihr ü meh huşk eylemez / Ol kadar dāmān-ı çeşmūñ **olmadan** ter rüz u şeb (FKD, K.1, B.46).

terahḥum: [2] Acıma, merhamet etme.

Hālūñ görüp eyler saña ol şāhuñ **terahḥum** / Bī-çāre Fehīmā ser-i kūyını penāh it (FKD, G.23, B.7).

Dil ider çeşmine ta'lim-i nigāh-ı iltifāt / Özge mecnūndur ki cellāda **terahḥum** öğredür (FKD, G.92, B.3).

terahḥum kıl-: [1] Merhamet etmek.

Yegāne dil-nevāzā kayd-ı miḥnetden ḥalās eyle / **Terahḥum kıl** esir-i pāy-ı bende çāh-ı hırmāna (FKD, K.7, B.53).

terāne-güzīn: [1] Nağme seçen.

Ancak olur bülbülā terāviş-i i'cāz / Zāhid ü muḥrī-i gül **terāne-güzīndür** (FKD, G.105, B.4).

terāviş: [1] Sızıntı.

Tābiş-i mihr-i cemālünden ʿarağ-rîz olsam eyler / Kevkeb ü aḥter **terāviş** hep mesammāt-ı tenümden (FKD, G.238, B.5).

terāviş-i iʿcāz: [1] Mucize sızıntısı.

Ancak olur bülbülā **terāviş-i iʿcāz** / Zāhid ü muḳrî-i gül terāne-güzîndür (FKD, G.105, B.4).

terbiye-baḥş: [2] Terbiye vermek, uslandırmak.

Pertev-i mihr-i ʿarızı **terbiye-baḥş** ise olur / Bāğ-ı ruḥında ḥod-be-ḥod sebze-mişāl reste ḥaṭ (FKD, G.148, B.4).

Baḥt-ı siyehüm o bāğa **terbiye-baḥş** / Kim olmuş aña (FKD, Rübai 56, B.3).

tercemān: [1] Birinin maksadını anlatmaya, bir şeyi tasvir ve ifadeye vasıta olan kişi.

Dil bilür ğamze gerek siḥr ü gerek remz eylesün / **Tercemāndur** bir iki seḥḥāresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.5).

tercîh eyle-: [1] Tercih etmek, seçmek.

Fehîm'i ʿāşık-ı şîrînden **eyledi tercîh** / Olur meyāne-i aḳrānda imtiyāz lezîz (FKD, G.44, B.7).

tercîh ol-: [1] Yeğlenmek.

Cihānda iltifāt erbāb-ı ṭabʿa ehl-i ḥüsnüñdür / Ne devletdür ki **tercîh olma** faḳr-ı maḥabbetden (FKD, K.15, B.42).

tereddüd it-: [1] Dayanmak, güç göstermek (TULUM, s.1755).

Belā-yı ḥükmi-ı kazāya **tereddüd itsem** olur / Velî o ğamzeye çün u çerā nedür bilmem (FKD, G.205, B.5).

terennüm: [3] Ötmek, cıvıldamak.

Terennüme ḳomazuz ʿandelîb-i ḳuds olsa / Ḥadîḳa-i edebüñ bāğbāniyuz cānā (FKD, G.8, B.4).

Nergis-i çeşm-i nigāhiyla tekellüm öğredür / Ğoncaya bülbül gibi laʿli **terennüm** öğredür (FKD, G.92, B.1).

Ṭūṭiye olup nüş-ı tekellüm maḥşüş / Bülbüllere de oldı **terennüm** maḥşüş (FKD, Rübai 23, B.1).

terennüm-i dil: [1] Gönlün nağmesi.

Müdüâm âh u fiğân olmağa **terennüm-i dil** / Nevâ-yı muṭrıb-ı hūnīn-terānedür bā'is (FKD, G.28, B.6).

terk-i diyār-ı 'ālem-i imkân: [1] Dünyadan vazgeçme imkanı || Ölme ihtimali.

Ya himmet eyledi **terk-i diyār-ı 'ālem-i imkân** / Mürüvvet mün'adim oldı yaḥod erbāb-ı himmetden (FKD, K.15, B.37).

terk-i ḥānümān it-: [1] Evinden barkından vazgeçmek.

İder helāk anı da tīğ-i ḥıṣm ile çeşmi / Eger ki itmez ise **terk-i ḥānümān āfet** (FKD, K.11, B.11).

terk-i İslām-ı bā-şavāb it-: [1] Doğrulukla Müslümanlık'ı bırakmak.

Bīm-i kāfir-nigāh-ı ğamzeñden / **Terk-i İslām-ı bā-şavāb itdüm** (FKD, K.2, B.25).

terk-i mülk-i Ferāsiyāb it-: [1] Alp Er Tunga'nın memleketini bırakmak.

'İlm-i fakrı ile olup 'āmil / **Terik-i mülk-i Ferāsiyāb itdüm** (FKD, K.2, B.33).

terk-i taqlīd id-: [1] Özentiliği bırakmak.

Terik-i taqlīd idüp vāsıl-ı Ḥaḫḫ ol şofı / Yoḥsa her düzd ki berdār ola Manşür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.4).

terkīb it-: [1] Meydana getirmek.

Ḳazā ki cism-i dilüm **itdi** dāğdan **terkīb** / Vücūd-ı dāğa münāsib libās āteşdür (FKD, G.108, B.3).

terkīb kııl-: [1] Meydana getirmek.

Ḳıldı beni **terkīb** ḳazā cevır ü cefādan / Gör kevkeb-i çarḫuñ yine göñlinde yerüm yoḫ (FKD, G.166, B.4).

terkīb ol-: [2] Oluşmak, meydana gelmek.

Ḳālebüm meh gibi ḥürşīdden **oldı terkīb** / Cevherüm rüḥ-ı mücessem gibi mestür henüz (FKD, G.120, B.6).

Meğer ki **oldı** ser-ā-pāy fitneden **terkīb** / Kıyāfet āfet ü ḳad āfet ü miyān āfet (FKD, K.11, B.2).

terkīb-i hātt-ı şîr: [1] Şiir yazısının düzenlenmesi.

Düde **terkīb-i hātt-ı şîr**umdür / Vesme-i ebrū-yı suhandānī (FKD, K.17, B.47).

terkīb-i kudsî: [1] Mübarek birleşim.

Müntabı' āyīneye meh tūṭī-nefsdür nāṭıka / Bü'l-‘aceb **terkīb-i kudsî** āb u gildür cevherüm (FKD, G.225, B.4).

tertīb ol-: [1] Düzenlemek, sıralamak.

Eger mihre muḳārin olsa eyler māh ile düşmen / Meger **tertīb oldı** kevkeb-i bahtum nuḫüsetden (FKD, K.15, B.13).

tertīb-i bezm-i ‘işret: [1] Eğlence meclisi hazırlama.

Meze hūn-ı ciger mey eşk-i çeşmüm ney fiğān-ı dil / Bu şeb meşrebce bir **tertīb-i bezm-i ‘işret** olmuşdur (FKD, G.77, B.5).

tertīb-i bisāt: [1] Sofra hazırlama.

Nigāhı bezm-i ‘işve ḳurmağa āmāde olmuşdur / N’içün āşüb u fiten aña **tertīb-i bisāt** itmez (FKD, G.118, B.4).

tertīb-i rücālū’l-ğayb: [1] Gaib erenlerinin (ulular, yediler, kırklar) yardımı.

‘Asker-i İslām **tertīb-i rücālū’l-ğayb** ile / Eyleyüp ma‘nā yüzinden birbiriyle ittiḫād (FKD, Kıt'a 8, B.7).

teşbîh: [1] Benzetme, kıyas etme. || “Hint üslubu şairlerinin yeni ve kullanılmayan benzetilen bulma arayışları, çoğu kez garip hayaller kurmalarına neden olur. Böylece benzeyenle benzetilen arasındaki hayalî benzetme yönünü anlamak, içinden çıkılmaz bir hale dönüşür. Şairlerin kendileri de bu durumun farkındadırlar. Böyle garip teşbih ve istiârelerle kurulmuş bir gazel yazan Fehîm, son beyitte kendisine şöyle seslenir” (Babacan, 2012, s.340).

Teşbîh ü isti‘āreñe taḫsîn senüñ Fehîm / Çok şā’irün bu şîr-i pür-efsün sükütıdır (FKD, G.70, B.5).

teşbîh id-: [3] Benzetmek.

Küyın **ideli** ol şanemüñ Ka‘be’ye **teşbîh** / Āzürdeyüz āzürde Fehîmā günehüñden (FKD, G.237, B.5).

Teşbîh ideli cūşışını eşküme ‘ummān / Kim ağlar idi dīde-i giryān gibi olsa (FKD, G.255, B.6).

Zülf ü ebrûñi **idüp** cîm ile nûna **teşbîh** / Yazdı ser-levh-i dile menkabe-pîrâ-yı cünün (FKD, G.243, B.5).

tesbîh: [1] Allah'ın yüceliğini anma.

Diller ki zîkr-i la'li ile pür-hurûş olur / **Tesbîhden** gürûh-ı melâ'ik hamûş olur (FKD, G.88, B.1).

tesellî bul-: [1] Gönlünü avutmak (TULUM, s.1761)

Bülbül-i bâğçe-i ye's **tesellî bulmaz** / Yazsa tãvûs-şifat ger per ü bâl üstine gül (FKD, G.196, B.2).

tesellî ver-: [1] Avutmak.

Efsûs o düşmen-i temennî / **Vermez** dil-i zâruma **tesellî** (FKD, Terci-bend 1, B.1).

tesellî-i dîger: [1] Başka türlü avuntu.

Bir gûne **tesellî-i dîgerdür** / Cân u dil-i zâra her tegâfûl (FKD, Terki-bend 2, B.29).

teshîr: [1] Büyüleme.

Teshîre kâdir olamadı ol perî dağı / 'Älemde bir Fehîm gibi sihr-sâz hayf (FKD, G.159, B.9).

teshîr id-: [2] Fethetmek, ele geçirmek (TULUM, s.1761).

Çalbi **teshîr idince** dâver-i 'aşk / Çal'a-i dîni yıkdı leşker-i 'aşk (FKD, G.167, B.1).

Hârût'a verüp libâs-ı âhû / **İtmiş** o firîb-kâra **teshîr** (FKD, Terci-bend 1, B.33).

teshîr-sâz-ı her-perî: [1] Bütün güzelleri ele geçirmek.

Râm kılm bir şâh-bâzı kim melâ'ik şayd ede / Muttaşıl **teshîr-sâz-ı her-perî** olmak nedür (FKD, G.91, B.2).

te'sîr: [1] Etki.

'Aks itse lebi dîde-i giryâna Fehîmâ / **Te'sîrde** mânend-i Süheyl-i Yemen eyler (FKD, G.55, B.5).

te'sîr eyle-: [1] Etkilemek.

Göñül bir çeşm-i mu'ciz-güya meftün oldu ey nâşih / Fesâne **eylemez te'sîr** ben şeydâya efsün hem (FKD, G.201, B.6).

te'sîr it-: [1] Etkilemek.

Güya ki nesîm-i âh-ı şeb-gîr / **İtmişdür** o gonca-la'le **te'sîr** (FKD, Terci-bend 1, B.27).

te'sîr-i âh-ı dil-ber: [1] Sevgilinin feryadının etkisi.

Ma'sûkın itdi dil-nerm ol şem'-i âh-düşmen / Hârâ-güdâz olurmuş **te'sîr-i âh-ı dil-ber** (FKD, G.50, B.3).

te'sîr-i baht: [1] Talihin etkisi.

Gül gibi şad-çâk iken ten bu ise **te'sîr-i baht** / Goncaâsâ târ u pûd-ı pîrehen şemşîr olur (FKD, G.86, B.6).

te'sîr-i germâ: [1] Sıcakların etkileri.

Mağz-ı âteş eyledi **te'sîr-i germâ** ol mehi / Olsa ger ma'zûrdur 'âşıqlara germ-i 'itâb (FKD, K.5, B.20).

te'sîr-i germî-i hevâ: [1] Sıcak havanın etkisi.

Eyledi meşşâtelüg **te'sîr-i germî-i hevâ** / Turrasın itdi nesîm şubh-dem pür-pîç ü tâb (FKD, K.5, B.23).

te'sîr-i güdâz: [1] Eritme etkisi.

Öyle **te'sîr-i güdâz** itdi sirâyet dehre kim / Oldı deryâda yine tekrâr kaçre dürr-i âb (FKD, K.5, B.16).

te'sîr-i hayâl-i nigh-i çeşm-i bütân: [1] Put gibi güzellerin gözünün bakışının hayalinin etkisi.

Te'sîr-i hayâl-i nigh-i çeşm-i bütândur / Tab'um dil-i ser-mestüme mey-hûnelüg eyler (FKD, G.54, B.3).

te'sîr-i lu'ab: [1] Tükürüğün etkisi.

Zihî hikmet ki **te'sîr-i lu'abından** be-'aks-i emr / Hayât-i tâze virdü cümle-i emvât-ı büstâna (FKD, K.7, B.9).

te'sîr-i lu'f: [1] Bağışlarının etkisi.

Büy-ı gül-i hulkın şabâ itse muğeylâna ‘atâ / **Te’sîr-i luṭfindan** revâ bâd-ı semûm olsa nesîm
(FKD, K.6, B.11).

te’sîr-i mihr ü mâh: [1] Ay ve Güneş'in etkileri.

Eylemem **te’sîr-i mihr ü mâhdan** şekvâ faḳîr / Ğam yimem geçmekdedür ger ḥayr u ger şer
rûz u şeb (FKD, K.1, B.47).

te’sîr-i nigâh: [1] Bakışın etkisi.

Yeter dünyâyâ **te’sîr-i nigâhuñ** / N’ola olsa kaçâ dil-gîr-i Mirrîḥ (FKD, G.36, B.3).

te’sîr-i tâb-ı mihr: [1] Güneşin sıcaklığının etkisi.

Te’sîr-i tâb-ı mihri hilâl eyledi beni / Kâr itmedi o mâha bu sûz u güdâz ḥayf (FKD, G.159,
B.4).

te’sîr-i teğâfûl: [1] Kayıtsızlığın etkisi.

Ey ğamzeleri cevher-i şemşîr-i teğâfûl / Dünyâyı helâk eyledi **te’sîr-i teğâfûl** (FKD, G.193,
B.1).

te’sîr-i zehr-i ḥûn-ı çeşm: [1] Gözün kanlarının zehrinin etkisi.

Bu gice **te’sîr-i zehr-i ḥûn-ı çeşmümden** benüm / Süde-i elmâs oldu cümle ḥâk-i küy-ı dost
(FKD, G.25, B.7).

teslîm eyle-: [1] Hakkını vermek, kabul etmek.

Gördi i’câz-ı helâk-i tiğ-ı ṭab‘umdur Fehîm / **Eyledi teslîm** şî‘rüm ğamze-i cādū-yı dost (FKD,
G.25, B.8).

teslîm id-/it-: [4]

1. Ölmek.

Bir ğonca-lebe rûḥumı **teslîm iderem** ben / ‘Uşşâka belî tuḥfe-i cānâne şunarlar (FKD, G.49,
B.2).

Ğamzeñe cānumı **teslîm iderem** her ne kadar / Anı dest-i ecele vermege nâ-çâr olsam (FKD,
G.200, B.3).

2. Ülkeyi güçlü birine vermek.

Şükühin görseler nâ-çâr hep **teslîm iderlerdi** / Yed-i aḥkāmına emlakini İskender ü Dārā (FKD, Kıt'a 15, B.9).

3. Ulaştırmak.

Yeter ruḥsâr u zülf-i şâhid-i ḥulkuñ dimâğ-efrûz / Nesîm **itsün** yine **teslîm** bûyın verd ü reyḥâna (FKD, K.7, B.37).

teslîm ol-: [1] Rızı olmak, boyun eğmek (TULUM, s.1763).

Teslîm olup zemâneye ey cân selâmet ol / Eṭvâr-ı ḥalk-ı ‘âleme tâ-be-key (FKD, G.292, B.5).

teşhîr-i şâ‘irî: [1] Şairlik gösterme.

Destârı kec idüp ide bāzârda ḥırâm / **Teşhîr-i şâ‘irî** ide muḍḥik ḥırâmdan (FKD, Terkib-bend 1, B.30).

teşne: [3] Susamış || Çok hevesli, çok arzulu.

Ḥuṭbeñe müştâk mihr ü meh degül şâhâ hemân / **Teşnedür** pâ-bûsuña bu heft-kışver rûz u şeb (FKD, K.1, B.36).

Ol teşneyem ki **teşne** iken baña âb-ı Ḥızır / İtdi kaçâ muḳâbil-i zehr-âb-ı ḥûn beni (FKD, Terkib-bend 1, B.47).

Ol teşneyem ki **teşne** iken baña âb-ı Ḥızır / İtdi kaçâ muḳâbil-i zehr-âb-ı ḥûn beni (FKD, Terkib-bend 1, B.47).

teşne geç-: [1] Susamak, çok istemek.

Ne imiş şu‘bede-bâzî-i kaçâ seyr eyle / Ğamzeye **teşne geçen** ‘âşık-ı ser-bâzına bak (FKD, G.160, B.5).

teşne-i cām-ı şehâdet: [1] Şehitlik kadehine susamış.

Teşne-i cām-ı şehâdetdür o mest-i ğâfil / Ki ṭurup karşısuña bûse diler kām ister (FKD, G.64, B.5).

teşne-i mey-i kevser: [1] Cennetteki Kevser şarabının susamışı.

Müdâm dünyede fikrüm şarâb u dil-berdür / Ne **teşne-i mey-i kevser** ne mâ‘il-i ḥûram (FKD, K.14, B.30).

teşne-i tiğ-i ḥasta-çeşm: [1] Sarhoş gözlerin kılıcının susamışı.

Teşne-i tîğ-i hâsta-çeşmüñdür / Muntazır ‘âşıkân-ı kurbânî (FKD, K.17, B.89).

teşne-leb-i bâde-i gülfâm: [1] Kırmızı şaraba susamış dudak.

İtdüm efşürde-i la‘l-i leb-i cânāndan mey / Rûh-ı Cem **teşne-leb-i bâde-i gülfāmumdur** (FKD, K.12, B.2).

teşne-leb-i hūn-ı derūn: [1] Gönül kanına susamış dudaklar.

Çāk ider biñ dili bir kıatre için tîğ-i müjeñ / Ol kadar **teşne-leb-i hūn-ı derūndur** çeşmüñ (FKD, G.178, B.4).

teşrif eyle: [1] Gelerek şeref vermek, şereflendirmek.

Çıķub ‘izzetle **teşrif eyledi** ol kıaır-ı vālāyı / Şeref virdi huceste maķdemiyle kāk-ı eyvāna(FKD, K.7, B.20).

teşrif-i şehādet: [1] Şehitliğı şereflendirme.

Müjde **teşrif-i şehādet** on sekiz biñ ‘ālem / Geldi yektā ol sitemger şulh-düşmen ceng-dost (FKD, G.24, B.3).

teşrif-i sultān: [1] Padişahın şereflendirmesi.

Nev-be-nev **teşrif-i sultān** ile olsun mültebis / Tā oķındukça cihānda āyet-i lebsin cedīd (FKD, Kıt'a 11, B.9).

tevakķuf: [1] Oyalanma, bekleme.

Çekmeyince sīneme mestāne ārām eylemem / H‘āhīş-i vaşluñda küstāham **tevakķuf** ber-ķaraf (FKD, G.155, B.4).

tevātür-i āmed-şüd-i şeb ü rüz: [1] Gece ve gündüzün birbirini takip etmesi.

Görüp **tevātür-i āmed-şüd-i şeb ü rüzü** / Bu cân-ı pür-halecān döndi mevc-i deryāya (FKD, K.8, B.2).

tevāzu‘: [1] Alçak gönüllülük, alçalma.

Çeşmi dünyāyı kırup itse **tevāzu‘** ne ‘aceb / Kesse cellād hezārān seri mağrūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.17).

tevāzu‘ ed-: [2] Boyun eğmek (TULUM, s.1767).

Ederse cümle-i hübân ne var o şûha **tevâzu'** / Eder melâ'ike bî-ihtiyâr o şûha tevâzu' (FKD, G.152, B.1).

Ederse cümle-i hübân ne var o şûha tevâzu' / **Eder** melâ'ike bî-ihtiyâr o şûha **tevâzu'** (FKD, G.152, B.1).

tevâzu' eyle-: [1] Boyun eğmek (TULUM, s.1767).

Ham itse kadlerini bâr-ı cevr-i gamze-i mağrûr / Müdâm **eylese** 'uşşâk-ı zâr o şûha **tevâzu'** (FKD, G.152, B.5).

tevâzu' id-: [5] Boyun eğmek (TULUM, s.1767).

Gelirse fitnegeh-i bezm-i 'aşka gâh hırâmân / Hezâr edeble **ider** rûzgâr o şûha **tevâzu'** (FKD, G.152, B.2).

Şükûh-ı hüsn ü hayâ ile bâğı eylese gül-geşt / Nihâl-i gül-bün **ider** şermsâr o şûha **tevâzu'** (FKD, G.152, B.3).

Egerçi bir nıgeh-i iltifât görmedi ammâ / Fehîm **ider** yine ümmîdvâr o şûha **tevâzu'** (FKD, G.152, B.7).

Gül-i nesîm-i seher mevc-rîz-i lücce-i sebze / Çemende **itmede** fevc-i bahâr o şûha **tevâzu'** (FKD, G.152, B.4).

Hezâr kibr ü gurûr ile olsa bir gece mihmân / Hemîşe **itse** dil-i bî-çarâr o şûha **tevâzu'** (FKD, G.152, B.6).

tevâzu'-kâr: [1] Alçak gönüllü.

Bü'l-'aceb-eṭvâr bir dil-dârı sevdüm dehrde / Hem **tevâzu'-kâr** hem maḥcüb-dil hem ḥod-pesend (FKD, G.42, B.3).

tevbe it-: [1] Bir günah veya suçu bir daha yapmamaya söz vermek.

Tevbe it zulm u cevrden yoḥsa / 'Arz-ı şâh-ı felek-cenâb itdüm (FKD, K.2, B.26).

tevcih-i ḥitâb: [2] Söz söylemek.

Bîm-i ḳahruñdan olurdu mürde ammâ muẓtarib / ḳahramân'a eyleseñ ḥışm ile **tevcih-i ḥitâb** (FKD, K.5, B.45).

Neşve-i ḥayretle lâl olmuş dil-i pür-iẓtırâb / Nice itsün böyle bir fettâna **tevcih-i ḥitâb** (FKD, Diğeri 1, B.3).

teveccüh eyle- [1] Yönelmek.

Ebrū-yı dost yeter Ka^{be}-i dilde mihrāb / Muttaşıl **eyle teveccüh** aña hayrān olarak (FKD, K.16, B.16).

teveccüh ü iqbāl it- [1] Dönüp yönelmek || İstemek.

‘Aşka **itdüm teveccüh ü iqbāl** / Zevk-i ‘ālemden ictināb itdüm (FKD, K.2, B.13).

tevekkül: [1] İşleri Allah’ın iradesine terk ederek kadere razı olma, her hâlükârda Allah’a güvenme.

Ne bār-gīr ü ne tūşe mücerredem şad-şükr / Degül **tevekkülüm** illā ki Hāk Ta‘ālā’ya (FKD, K.8, B.30).

tev’em: [1] İki.

Olmadan ābisten-i tıfl-ı mevālid ümmühāt / Tā ezelden bāde-i ‘aşk ile **tev’emdür** şarāb (FKD, G.14, B.2).

tev’emān: [1] İki.

Bir bölük giryān yetīmānuz sitem-perverd-i dehr / Çeşm-i deryā-bārumuzla **tev’emāndur** giryemüz (FKD, G.127, B.2).

tev’em-i fermān-ı kazā: [1] Kaderin fermanının ikizi.

Eyleyen gamzeñi ābisten-i āşüb itmiş / Hük-m-i çeşm-i siyehüñ **tev’em-i fermān-ı kazā** (FKD, G.12, B.6).

tezerv: [2] *Sülün.* “Dîvân şiirinde daha çok av kuşu ve güzelliği nedeniyle anılır. Âşığın gönlü veya sevgili için benzetilen odur. Güzel salınışı ile sevgiliyi andırır” (PALA, s.455).

Mevc-i ābāsā kıyāmet pāyına gālṭān olur / Ol **tezervüñ** cünbiş-i serv-i hırāmānın görüñ (FKD, G.182, B.4).

O **tezervem** ki bīm-i şāhīnden / Meskenüm çengel-i ‘uqāb itdüm (FKD, K.2, B.23).

tezerv-i dil: [1] Gönül sülünü.

İder hemīşe **tezerv-i dili** nigāhı şikār / O şeh-süvāra gelür şayd-ı şāh-bāz lezīz (FKD, G.44, B.5).

ṭīb-i hāk-i dergah: [1] Padişahın eşiğinin tozlarının güzel kokusu.

Olmağa geldi gül-i mihr-i nesīm-i şubḥ-dem / **Ṭıf-i ḥāk-i dergehūfiden** mustafīz ü müsteṭāb
(FKD, K.5, B.49).

ṭıfl: [5] Çocuk.

Köhne cellād-ı felek çıkmaz o mehle başa / **Ṭıfl** iken bir nigehiyle nice biñ ḳana girer (FKD, G.59, B.2).

Ṭıfl iken olma cefā itmede çarḥa hem-reng / Çünkü bir āfet-i devrān olacaḳsın āḥir (FKD, G.66, B.5).

Ḥūn-ı ‘uṣṣāḳa daḥı **ṭıfl** iken olsa muṭād / Perveriş-yāfte-i şīre-i cān olsa güzel (FKD, G.184, B.3).

Ṭıfl iken oldı şems ile ol meh muḳābele / ‘Uṣṣāḳ ile mükāsefe-i rāza başladı (FKD, G.275, B.2).

Şererveş **ṭıfl** iken ol servüm oldı şu‘le-i ser-keş / Belī lā-būd olur ḥāşıl nihālān dāneden
şoñra (FKD, G.253, B.7).

ṭıflān: [1] Çocuklar.

Surḥ-pūş olmuş ser-ā-pā ḳana girmiş dil-berüm / Ğayrı **ṭıflān** gerçi ancak cebbede ḳan
gösterür (FKD, K.10, B.2).

ṭıflān-ı şūḥ-ı mekteb: [1] Mektebin yaramaz çocukları.

Nā-ğāḥ gördüm ki ḥūr u ğilmān / Hem-çün **ṭıflān-ı şūḥ-ı mekteb** (FKD, Terci-bend 1, B.123).

ṭıfl-ı dü-rūze: [1] İki günlük çocuk, yeni yetme.

Biz sāde-dil ol pīr-i debistān-ı kemālüz / Kim **ṭıfl-ı dü-rūze** bizüm en kāmīlümüzdür (FKD, G.109, B.6).

ṭıfl-ı felek: [1] Talihin çocuğu.

Şafaḳ-ı ḥūnın ider **ṭıfl-ı felek** zīb-i cebīn / Fitne bismilgeh-i çeşmünde ki ḳurbānuñ olur
(FKD, G.83, B.6).

ṭıfl-ı ğam: [1] Gam, sıkıntı çocuğu.

Sīnem içre rüz u şeb ḥūn-ı cigerle beslerem / **Ṭıfl-ı ğam** perverde-i nāz u na‘īmümdür
benüm (FKD, G.224, B.4).

ṭıfl-ı ḥūrşīd-i der-āğūş-ı nuḥūset: [1] Uğursuzluğun kucağındaki güneşin çocuğu.

Benem ol **tıfl-ı hürşid-i der-âgüş-ı nuhüset** kim / Ğidâ olmışdı baña seyr-i büstân-ı sa'âdetden (FKD, K.15, B.6).

tıfl-ı mahrûm-ı zâd: [1] Yokluk evladının çocuğu.

Olmadum sîr-çeşm-i mişl-i habâb / **Ƨıfl-ı mahrûm-ı zâd** mîr benem (FKD, G.206, B.5).

tıfl-ı neğam-perver-i nâz: [1] Cilve şarkılarıyla büyümüş çocuk.

Nev-niyâz itme kemân-mużtarib itse beni 'aşk / Köhne meftûnuñam ey **tıfl-ı neğam-perver-i nâz** (FKD, G.115, B.4).

tıfl-ı nev-res: [1] Yeni yetme çocuk.

Olmazam pejmürde-dil tâ hem-nişînum tâzedür / **Ƨıfl-ı nev-res** şüh-meşreb nâzenînum tâzedür (FKD, G.94, B.1).

tıfl-ı perî-çihre: [1] Güzel yüzlü çocuk.

Dil almağa meyl itdi bir **tıfl-ı perî-çihre** / Şimden gerü ehl-i dil cân ile teni n'eyler (FKD, G.56, B.9).

tıfl-ı pervâne: [1] Pervane yavrusu.

Ĥasret-i şem'-i ruhûñ yakdı tenüm her şererüm / **Ƨıfl-ı pervâneye** âbisten ne 'aceb (FKD, G.16, B.3).

tıfl-ı yetimâsâ: [1] Yetim bir çocuk gibi.

Bârekallâh ey nüh-âbâ veyhek ey çâr-ümmühât / İtdüñüz **tıfl-ı yetimâsâ** beni nevmîd-i 'ıyd (FKD, G.41, B.3).

tıñâb: [1] Çadır ipi || Kirpik.

'Askerüñdür leşker-i fetĥ ü siperler ĥaymesi / Rişte-i cân-ı 'adüdandur aña yer yer **tıñâb** (FKD, K.5, B.42).

tıñâb it-: [1] İp hâline getirmek.

Târ u püd-ı şu'a-ı ĥürşidi / Ĥayme-i re'yyine **tıñâb itdüm** (FKD, K.2, B.43).

tırâş id-: [1] Tıraş etmek, kesmek.

Ol meh ki Fehîm oldı reşk-i Nâhîd / Ĥaţtının gehi **tırâş ider** gâhî be-dîd (FKD, Rübai 13, B.1).

tırāz id-: [1] Denemek, bir yolu benimsemek.

Biz ki tırz-ı Rızā-pesend olduk / Sihr-i i'cāzı da **tırāz idelüm** (FKD, G.221, B.5).

tırāz-ı zeyl: [1] Eteğinin süsü.

Çemen-i su'âlgehde o nihâl-i hāme-zîbün / Gül-i pençe-i şehîdāndur olan **tırāz-ı zeyli** (FKD, G.285, B.2).

tîg: [15] Kılıç.

Çāk çāk itse tenüm ol çeşm-i cādū **tîg** ile / Cānuma tekrār her bir çāk-i ten şemşîr olur (FKD, G.86, B.3).

Kendüsin pervāne **tîge** urmasun mı çeşmüne / Hiddet-i ğayretle şem'î encümen şemşîr olur (FKD, G.86, B.4).

Mānend-i hilāl eylerem ol meh siperin **tîg** / Tā nāveküme küh gibi tîg-i siperdür (FKD, G.106, B.6).

Çeşmüne kurbān olan **tîg** ne lāzım Fehîm / Hışm ile ben bî-dili bir nazar eyler helāk (FKD, G.169, B.5).

Geldi mest ü **tîg** der-kef sîne-çākānūñ yine / Tā-be-dāmān-ı kefin çāk-i girîbānın görüñ (FKD, G.182, B.5).

Benüm seng-i melāmetden mü'essir tîr olur āhum / Ne deñlü künd ise **tîgi** ider seng-i fesān keskin (FKD, G.242, B.5).

Ġamzeñ ki dile sîne-şikāf-ı dil-i hūbān / Hāvfindan olur dāmeni **tîgün** de harîde (FKD, G.258, B.3).

H'ābda iken itmede 'ālemi ğamzesi şehîd / Vāy o dem ki eyleye **tîgini** çeşmi āhte (FKD, G.271, B.3).

Okımağda kader bu ebyātı / **Tîgini** mālîkū'r-rikāb itdüm (FKD, K.2, B.37).

Bir ābdur **tîgi** ki ger itse gelūsından güzer / A'dā-yı dīnūñ ser-be-ser cismin ider nār-ı caḥîm (FKD, K.6, B.12).

Dem-i vuşlatda dedüm bedrde mānend-i hilāl / **Tîg** gösterme Fehîm'e siperüñden kaḥ'a (FKD, Kıt'a 7, B.1).

Nigāhı **tīg** şunar çeşmi nīze müjgāndan / O ğamze olsa süvār-ı semend-i istiğnā (FKD, G.9, B.2).

Tīgini sīneye çekdi o şehüñ cezb-i cān / Eyledüm kāh-rübā reşk ile mıknāṭīsi (FKD, G.289, B.5).

Yeter bu sūziş-i āşüb ehl-i ‘aşka yeter / Yeter gönülde ide **tīg** imtiḥān āfet (FKD, K.11, B.16).

Eyledi ‘aksi anı kulle-i sīmīn-gevher / **Tīgden** zāhir edüp sīm-siper şundi baña (FKD, Kıt'a 7, B.2).

tīg ü tīr-i kazā: [1] Kaderin kılıcı ve oku.

Tīg ü tīr-i kazā nigāhuñdur / Bā‘iṣ-i her belā nigāhuñdur (FKD, G.72, B.1).

tīg-i āteş: [1] Ateş kılıcı.

Tā ḥayāl-i ğamzeeş ez-bes ki ḥūn-ger mī künem / Mī künem der-sīne-i zaḥm **tīg-i āteş** tāberā (FKD, G.294, B.3).

tīg-i āteş tāberā: [1] Ateş karakterli kılıç|| Sevgilinin ateş gibi yakıp kavuran bakışı.

Tā ḥayāl-i ğamzeeş ez-bes ki ḥūn-ger mī künem / Mī künem der-sīne-i zaḥm **tīg-i āteş** tāberā (FKD, G.294, B.3).

tīg-i bürrān: [2] Keskin kılıç.

Gerçi qurbānın eder bismil o kıttālüm velī / Şan‘atıyla ehl-i ‘aşka **tīg-i bürrān** gösterür (FKD, K.10, B.3).

Bir nigeble gör işlerin ammā / Ğamzeden eyle **tīg-i bürrānı** (FKD, K.17, B.90).

tīg-i cānsitān: [1] Canlar alan kılıç.

Zihī cellād-ı çābük-dest k’eyler / Benān üzre **tīg-i cānsitān** rakş (FKD, G.145, B.3).

tīg-i cefā: [1] Cefa kılıcı.

Ṭoķınma çarḥuma **tīg-i cefā** ile ey māh / İder seni daḥı āteş-i şihāb-ı firāk (FKD, G.162, B.4).

tīg-i cehl: [1] Bilgisizlik kılıcı.

Ben Fehīm'em o cihetden felek-i lā-yefhem / **Tīg-i cehl** ile ayırdı ser ü sāmānumdan (FKD, G.229, B.7).

tīg-i çeşm-i yār: [1] Sevgilinin gözlerinin kirpiklerinin okları.

Cān virmede **tīg-i çeşm-i yāra** / Merdān-ı vefā te'emmül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.50).

tīg-i fülān: [1] Adı sanı belli olmayan kılıç.

Maḥşerde ki diyeler şehīdān / Ben **tīg-i fülān** ile dü-nīmem (FKD, Terci-bend 1, B.141).

tīg-i ğamze-i hūn-rīz-i yār: [1] Sevgilinin kan dökən yan bakışının kılıcı.

‘Aşıkam ‘aşık ki tīg-i **ġamze-i hūn-rīz-i yār** / Cān-ı ‘aşkı zaḥmnāk etse müdārā eylemem (FKD, G.203, B.5).

tīg-i ġamze: [3] Sevgilinin öldürücü yan bakışının kılıcı.

Tīg-i ġamzeñ ki şehīd itdi Fehīm-i zārı / Olmasun mı yine biñ cān ile qurbān-ı kazā (FKD, G.12, B.7).

Dökse hūn-ı germümi bāğ içre **tīg-i ġamzesi** / Nār olur güller Fehīmā nārdan şemşīr olur (FKD, G.86, B.7).

O deñlü fitneden maḥfuzdur devrūñde ehl-i dil / Ki bekler **tīg-i ġamzeyle** dil-i ‘uşşākı cānāne (FKD, K.7, B.43).

tīg-i hışm: [1] Öfke kılıcı; sevgilinin öldürücü bakışı.

İder helāk anı da **tīg-i hışm** ile çeşmi / Eger ki itmez ise terk-i hūnümān āfet (FKD, K.11, B.11).

tīg-i hūn-feşān: [1] Kan saçıcı kılıç.

Fehīm ü cān-ı Fehīm ola çeşmüne qurbān / Ne dem ki dehre şala **tīg-i hūn-feşān** āfet (FKD, K.11, B.19).

tīg-i kazā: [3] Kader kılıcı.

Ġamzesi zaḥm ursa **tīg-i kazādan** kim kaçır / Tırta pā-bend itmese bend-i belādan kim kaçır (FKD, G.46, B.1).

Cānumuz **tīg-i kazāya** itmeden her dem siper / Meşk-i zaḥm-ı ğamze-i cānānedür maḫşūdumuz (FKD, G.119, B.2).

Geh cām u ğāh çeşmüme şun ‘aks-i ğamzeñi / **Tīg-i kazāya** şan‘at ile āb u tāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.52).

tīg-i müje: [1] Kirpik kılıcı.

Çāk ider biñ dili bir kıatre için **tīg-i müjeñ** / Ol kıadar teşne-leb-i hūn-ı deründür çeşmüñ (FKD, G.178, B.4).

tīg-i müjgān: [1] (Sevgilinin) kirpik okları.

Havf-ı çeşmiyle sīne-i rīşüm / **Tīg-i müjgānna** kırāb itdüm (FKD, K.2, B.22).

tīg-i müjgānveş: [1] Kirpiklere benzer kılıç.

Teğāfüldür o şemşīr-i belā-āb u kazā-cevher / Ki olmuş **tīg-i müjgānveş** ‘ayān kendi nihān keskin (FKD, G.242, B.2).

tīg-i nigāh: [2] Yan bakışın kılıcı.

Bir **tīg-i nigāha** himmet eyle / Olmaz dile kıārger teğāfül (FKD, Terkib-bend 2, B.30).

İder **tīg-i nigāhun** her zamān ol bī-amān keskin / Belī şemşīri cellāduñ gerekdür her zamān keskin (FKD, G.242, B.1).

tīg-i nigeḥ: [3] Bakış kılıcı.

Tīg-i nigeḥ ki çeşm-i füsün-sāza bestedür / Ol kıardur ki ğerden-i i‘cāza bestedür (FKD, G.93, B.1).

Mecrūḥ idüp murğ-ı dili ğamze-i dil-ber / Tīr-i müje vü **tīg-i nigeḥden** kıafes eyler (FKD, G.57, B.6).

Tīg-i nigeḥinden serüñi kıurtaramazsın / Ey fitneğerüñ dest-i belāyı siper eyle (FKD, G.267, B.3).

tīg-i siper: [1] Kalkanın kılıcı.

Mānend-i hilāl eylerem ol meh siperin tīĝ / Tā nāveküme kūh gibi **tīg-i siperdür** (FKD, G.106, B.6).

tīg-i sitem: [1] Eziyet kılıcı.

Ey çarh şehîd olmaduğ âdem mi kalurdı / **Tîğ-i sitemüñ** gamze-i cânân gibi olsa (FKD, G.255, B.5).

tîğ-i zebân: [1] Dil kılıcı.

Görüp haşmum Fehîmâ sözlerüm kat^c-ı nizâ^c itdi / Olinca böyle olsa dünyede **tîğ-i zebân** keskin (FKD, G.242, B.6).

tîh-i ‘acz: [1] Acizlik çölü.

Bu **tîh-i ‘acz** içinde Hızr-ı luṭfuñ reh-nümâ eyle / Mesîh-i himmetüñ gönder dil-i bîmâra dermâna (FKD, K.7, B.55).

ṭılsım-ı Cem: [1] Cem'in büyüğü. || Şarap.

Ṭılsım-ı Cem'dür olur mı şikeste-i her-dîv / Hezâr seng-i ‘ases olsa der-kemîn-i sebû (FKD, G.247, B.5).

tîmâr : [2] Tedavi, iyileştirme.

Hasta-i ğam dergehine varsa ger **tîmâr** için / Aña bir şâfî cevâb itmekle dermân gösterür (FKD, K.10, B.31).

Mâhir-i ‘ilm-i ğam u hüzn benem bu **tîmâr** / Ser-fürü-dâşte-i hâclet-i ilzâmumdur (FKD, K.12, B.9).

ṭîn-i sebû: [1] Testinin çamuru.

Sirişte neşve-i hikmetle mâ vü **ṭîn-i sebû** / Mey-i dü-sâle Felâṭun-ı Cem-nişîn-i sebû (FKD, G.247, B.1).

tîr: [5] Ok.

Gerçi gamze zahm urur ebrüvânından bilür / Zahmı ‘aşık **tîrden** bilmez kemânından bilür (FKD, G.112, B.1).

Benüm seng-i melâmetden mü’essir **tîr** olur âhum / Ne deñlü künd ise tîgi ider seng-i fesân keskin (FKD, G.242, B.5).

Murg-ı kebâbveş ider haşrda / **Tîrûñ** ile rûh-ı şehîdân semâ^c (FKD, K.3, B.8).

Âh oқıdur **tîr** ü kemân-ı ‘uşşâk / Tâ sîne-i ‘arşdur nişân-ı ‘uşşâk (FKD, Rûbai 30, B.1).

Dest-i nıgehinde hânçer-i nâz / Çeşm-i siyehinde tîr-keş ü **tîr** (FKD, Terci-bend 1, B.30).

tîre: [3] Bulanık, kara, karanlık.

Şem‘-i hürşîd-i tecellâyuz ki yoқdur dūdumuz / Sāye gibi oldu dūd u **tîre** dil-merdūdumuz (FKD, G.119, B.1).

Rū-siyāham şöyle kim ‘aks-i ruhumdan rüz-ı hâşr / **Tîre** vü bî-haḥ olan levḥ-i şevābumdur benüm (FKD, G.223, B.7).

Çün ḳalb-i Rūm mürdan elbetde **tîredür** / Āzār-ı cān-ı şîr-dilāndur lüzüm-ı Rūm (FKD, Terki-bend 1, B.11).

tîre vü tār ol-: [1] Bulanıklaştırmak ve karanlıklaştırmak.

Münkesif zāhir olur ger baḥra düşse ‘aks-i mihr / Ol ḳadar gerd-i kederden **tîre vü tār oldu** āb (FKD, K.5, B.12).

tîre-baht: [1] Kara baht.

Olduḳ Fehîm hem-nefes-i zāğ-ı bed-nevā / Dehrüñ ne **tîre-baht** ile geldük ki bâğına (FKD, G.252, B.5).

tîre-dil: [1] Kötü kalpli.

Tîre-dil kesb-i şafā eyleyemez ‘aşıḳdan / Sāye hürşîde ḳarîn olmağ ile nūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.6).

tîre-encüm: [1] Kara yıldızlı.

İder pertev gedā-yı kevkeb-i ḥāl-i siyāhuñdan / Sipîr-i aḥter-i bahtum anuñçün **tîre-encümdür** (FKD, G.103, B.3).

tîregî-i ḥaḥḥ-ı pür-şür: [1] Kargaşa dolu ayva tüylerinin karanlığı.

Sāde-rū olsa baña dil-ber ki ḥab‘-ı rüşenüm / **Tîregî-i ḥaḥḥ-ı pür-şür** ile itmez imtizāc (FKD, G.30, B.3).

tîregün eyle-: [1] Karanlıkta bırakmak.

Ol mäh idüm mihr idi eflāküm **eyledi** / Zıll-ı zemînde baht-ı siyeh **tîregün** beni (FKD, Terki-bend 1, B.46).

tīre-ķumāş: [1] Siyah kumaş.

Rūşen günümü sâye-şifat **tīre-ķumāş** / Mānend-i Fehīm (FKD, Rūbai 56, B.2).

tire-nihād: [1] Karanlık yaradılışlılar.

Hüsni bir mertebe kim āyīneye baksa eger / Görinür cevher-i āyīne aña **tire-nihād** (FKD, G.38, B.9).

tīre-şeb-nem: [1] Beyaz olan çiğlerin kararması.

Yā Rab ne **tīre-şeb-nem** olur şubḥ-ı ṭālī'üm / Ol dem ki nūr-ı mihr mürebbī-i bāğ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.2).

tīre-tīh-i tīregī: [1] Karanlığın karanlık çözü.

Ol Peyember kim ziyā-yı nūrıdur mihr ü mehe / **Tīre-tīh-i tīregiden** nūra reh-ber rüz u şeb (FKD, K.1, B.18).

tīr-i āh ü nāle: [1] Āh etme ve inleyiş oku.

Şimdi itsün cilve-i naḥcīr eşer 'arş üzre kim / **Tīr-i āh ü nāle** tā sūfār-ı dil fersüdedür (FKD, G.68, B.4).

tīr-i ḥūn-rīz-i ḳazā: [1] Kaderin kan dökücü oku.

Zaḥm-ḥurde **tīr-i ḥūn-rīz-i ḳazā** oldum velī / Tīzlikde ḡamze-i ḥūn-ḥ'āra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.5).

tīr-i ḳazā: [3] Kaza oku. || Kader.

Tīr-i ḳazāya ey çarḥ itme nişāne sen de / Yitmez mi cāna zaḥm-ı tīr-i nigāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.4).

Perri şemşīr-i belādur şāh-bāz-ı çeşminüñ / Pençesi **tīr-i ḳazādur** şāh-bāz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.1).

Eylemezdüm nāmını **tīr-i ḳazānuñ** künd-rev / Sāḡa-i dilden nigāh-ı pür-şitābuñ görmesem (FKD, G.210, B.6).

tīr-i ḳazā-te'sīr: [1] Kader etkili ok.

Rāfīzi'ye girdiler **tīr-i ḳazā-te'sīr** ile / Būse-cāy-ı ḡançer oldı sīne-i ehl-i 'inād (FKD, Kıt'a 8, B.8).

tīr-i müje: [2] Kirpik oku.

Mecrūh idüp murğ-ı dili gamze-i dil-ber / **Tīr-i müje** vü tīğ-i nigehten kafes eyler (FKD, G.57, B.6).

Tīr-i müjeñe sine-i cānum hedef itme / Bī-rahm hayālūñ dañı tã ki telef itme (FKD, G.268, B.1).

tīr-i müjgān: [1] Kirpiklerin oku.

Hemīşe bende eyler āzmāyīş **tīr-i müjgānın** / Nişān oldı dilüm ol nāvek-i elmās-peykāna (FKD, K.7, B.51).

tīr-i nigāh-ı çeşm-i cānān: [1] Sevgilinin gözünün bakışının oku.

Taħammül eylemez **tīr-i nigāh-ı çeşm-i cānāna** / Qazā zaħmından ol deñlü dilüm āzürde olmışdur (FKD, G.76, B.2).

tīr-i nigāh: [1] Bakış oku.

Ĥançer-i gamzesiyle yār eyledi dilleri telef / **Tīr-i nigāhına** meger ola dil-i qazā hedef (FKD, G.156, B.1).

tīr-i teğāfūl: [1] Bilmemezlikten gelmenin oku.

Güyā ki hemān nāvek-i ser-tīz-i qazādur / Bī-zaħm ider küşte dili **tīr-i teğāfūl** (FKD, G.193, B.4).

tīr-keş: [1] Okun yay ve çantası (KUŞOĞLU, s.92). || sevgili; kirpikler (Göz bağlamında).

Dest-i nigehtinde ĥançer-i nāz / Çeşm-i siyehinde **tīr-keş** ü tīr (FKD, Terci-bend 1, B.30).

tiryāk: [1] Panzehir || afyonlu macun.

Zehr ola mezāk ehl-i derde/ Ger bī-elmās olursa **tiryāk** (FKD, Terci-bend 1, B.55).

tīşe: [1] Kazma, külünk.

Pāre-i şīşe-i dil eylemişüz **tīşemüzi** / Bī-sütün-ı gam ider ĥande görüp pīşemüzi (FKD, G.291, B.1).

tīşe-i dil: [1] Gönül kazması.

Olsa peykân-ı hadengi o şehûn **tîşe-i dil** / Kâviş-i ma‘den-i elmâs olur pîşe-i dil (FKD, G.187, B.1).

tîz eyle-: [1] Keskinleştirmek.

Feyz-i ‘aşkımdur nigâhuñ fitne-engîz eyleyen / Ateş-i şevkımdur âb-ı tîğüñi **tîz eyleyen** (FKD, G.240, B.1)

tîz ol-: [1] (Kılıcın) keskin olması.

Benüm ol şühumuñ şemşîr-i müjgânına almışdur / Dem-i tîğ-i azâdan dağı h n-pâlâ v  **tîz olmak** (FKD, G.161, B.3).

tîz-âbî-i ıfl-ı genc-i imsâk: [1] Cimrilik hazinesinin kilidinin kezzabı.

T fân h zer it ki c num itdüm / **T z- b -i ıfl-ı genc-i ims k** (FKD, Terci-bend 1, B.56).

t zlik: [1] abukluk.

Zahm-hurde t r-i h n-r z-i az  oldum vel  / **T zlikde gamze-i h n-h ra beñzer beñzemez** (FKD, G.116, B.5).

toğ-: [1] Doğmak, ortaya ıkmak.

  **toğdı** kevkeb-i ib l arz-ı Mışr ire / Yeter ıy mete dek fahr  mm-i d ny ya (FKD, K.8, B.19).

toğm-efş n ol-: [1] Tohumlar samak.

Görüp emv c-ı N l’i cümle dih n **oldı toğm-efş n** / şik ra murğ-ı ‘ s  h z r oldu d m ile d ne (FKD, K.7, B.13). [

toğm-ı dil: [1] Gönlün tohumu || Aşkın filizlendiği yer.

Yeter emengeh mi eyledüñ felek p -m l / Ki oldı **toğm-ı dilüm** ber-ı şu‘le-t b-ı fir k (FKD, G.162, B.2).

toğm-ı h l: [2] Sevgilinin tohuma benzeyen beni.

Gülşen-i rüyuñda **toğm-ı h lden** feyy z-ı küll / İki sünbül h ş l itmiş zülf   g s dur demiş (FKD, G.143, B.3).

Zülf ol ey ha ejder-i mağr ra beñzet kendüñi / **Toğm-ı h lin** h fz t -key m ra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.1).

toħm-ı ħürşid ü meh: [1] Ay ve güneşin tohumu, başlama sebebi.

Toħm-ı ħürşid ü meh olurdu zemîn içre eger / Düşse bir kaçre ‘arak ‘arız-ı cānānumdan
(FKD, G.229, B.2).

toħm-ı şecer-i Tūr: [1] Tur Dağı'nın ağacının tohumu.

Kemterīn beyzası mihr idi hümā-yı ħüsnüñ / Olmadın ser-zede **toħm-ı şecer-i Tūr** henüz
(FKD, G.120, B.4).

toħm-ı şerār: [1] Kıvılcım parıltısı.

Ĥār bakma dile berķ-efgen-i şad-ħırmendür / Kemterīn **toħm-ı şerārın** eşeri aħker olur
(FKD, G.84, B.3).

toķın-: [1] İncitmek, rahat bırakmamak.

Toķınma çarħuma tiğ-i cefā ile ey māh / İder seni daħı āteş-i şihāb-ı firāk (FKD, G.162, B.4).

toł-: [12] Birikmek, bir araya gelmek.

Naħl-i kaddi ki odur zīnet-i bāğ-ı āşüb / Her ħıram itse **tołar** ‘ālem-i bālā fitne (FKD, G.270,
B.5).

Çazā kırışmesine virdi ħük-m-i āfeti hep / Tołarsa şimdi **tołar** kevn ile mekān āfet (FKD, K.11,
B.10).

Ma‘āza’l-lāh ne sözdür bu dehānum ħāk ile **tołsun** / Zebānum zaħm-pür-zaħm eyleyem
dendān-ı ġayretten (FKD, K.15, B.41).

Ger gevher kaçresin der-āğüş itse / Nürıyla **toł** mişāl-i fānūs şadef (FKD, Rübai 29, B.2).

Tołdı tā derd-i maħabbetle derün u bīrün / Başladuñ zehr-i sitekle cigerüm itmege ħün
(FKD, Terkib-bend 3, B.9).

Āh idersem n’ola sevdān ile **tołmış** gönlüm / Ĥaberün yok ki senüñ ‘āşıkuñ olmış gönlüm
(FKD, Terkib-bend 3, B.5).

Ĥayāl-i naķş-ı ruħuñla **tołup** kitābe-i dil / Olur mı kaçr-ı Züleyhā-şifat ħarābe-i dil (FKD,
G.186, B.1).

Çazā kırışmesine virdi ħük-m-i āfeti hep / **Tołarsa** şimdi tołar kevn ile mekān āfet (FKD, K.11,
B.10).

Cām-ı bilür-ı nāzüki sīm-āb ile **tolup** / Bezm-i cihānda kāse-i ‘arz ſikest olur (FKD, Terki-bend 1, B.37).

‘İyd gelüp **tolđı** hātır-ı mesrūrdan / Ğonca dilüm oldu gül feyz-i dem-i ſūrdan (FKD, G.231, B.1).

Cihān ‘adlünde **tolđı** havf yokdur ceys-i āfetden / Ebed-memnū‘ ‘aded gelmez fiten ser-hadd-i imkāna (FKD, K.7, B.38).

Fetvā-yı ſadr Fehīm rif‘at buldı / Āşār-ı sa‘ādetiyle ‘ālem tolđı (FKD, Kıt'a 12, B.1).

tolan-: [2] Dolanmak, dolaşmak.

Fitneden eylemege dil-beri āgāh nesīm / **Tolanur** taraf-ı külāhuñ geh ü bīgāh nesīm (FKD, G.214, B.1).

Çok **tolandı** halka-i der gibi dergāhuñ felek / Olmadı halvet-sarāy-ı rif‘atünde fetḥ-i bāb (FKD, K.5, B.48).

tolaş-: [2]

1. Kendini kaptırmak.

Zülfe **tolaşma** kim sebeb-i ḥabs-i dīndür / Ma‘kūsdur yümünde hemānā-yı ſūm-ı Rūm (FKD, Terki-bend 1, B.15).

2. Gezinmek.

Şem‘ ü kadeḥ-i mehdür meclis **tolaşan** ol mihr / Şeb ſoḥbetine gelmez mihr encümeni n’eyler (FKD, G.56, B.4).

toy-: [1] Kanmak, yetinmek.

Toyamaz lezzet-i nezzāre-i dīdāruña dil / Ḥayret eylerse de ger zā‘iqa-i cānı tebāh (FKD, K.9, B.7).

Āh ſad-āh ki baқmaz saña **toyınca** Fehīm / Ḥavf eder havf ki āgyār ola nā-gāh āgāh (FKD, K.9, B.15).

töhmet: [1] Suç.

Benem gürk-i dehān-ālūde-i pākīze-bāḥın kim / Mişāl-i Yūsuf oldu zahīrüm pür-levş **töhmetden** (FKD, K.15, B.7).

ṭūbī: [1] Cennette bir ağacın adı (AHTERÎ-i KEBÎR, s.1028; LUGAT-I CÛDÎ, s.655) || Sevgilinin boyu.

Beñzerdi nihâl-i kâmetine / Şûr-efgen-i maşşer olsa **ṭūbī** (FKD, Terci-bend 1, B.5).

tūde tūde: [1] Yığın yığın (TULUM, s.1782).

Dil-şikestem ol kadar kim şîşe-i sâ'at-mişâl / Zaḥmum içre sūde-i elmās **tūde tūdedür** (FKD, G.68, B.3).

tūde-i bāğ-ı Ḥalîl: [1] Hz. İbrahim'in bahçesinin yığını.

Bir gülşen olsa kim güli dāğ itse şu'lemi / Dil gönca oldu **tūde-i bāğ-ı Ḥalîl'den** (FKD, G.235, B.2).

tūde-i merḳad-ı Mūsā cebel-i Ṭūr olmaz: [1] Hz. Musa'nın kabrinin yüksekliği Tur Dağı'na benzemez.

‘Aşḳ her kâleb-i bî-rūḥa tecellî itmez / **Tūde-i merḳad-ı Mūsā cebel-i Ṭūr olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.7).

tūde-i nesrîn: [1] Yaban gülü yığını.

Rūy-māl itsem dir imiş **tūde-i nesrînüñe** / Diñleme şāhum Fehîm'üñ sözleri bî-hüdedür (FKD, G.68, B.7).

tūde-i rîğ-şifat: [1] Kum yığınları gibi.

Tūde-i rîğ-şifat gāh idüp cem'iyet / Tünd-i bār-ı ğam ile gāh perîşān olarak (FKD, K.16, B.9).

ṭūfān: [5] Hz. Nuh zamanında gerçekleşen su baskını. || Gözyaşının bolluğu.

Dīde-i Nuḥ'uz ki āşüb-ı cihāndur giryemüz / Belki **Ṭūfān'a** daḥı āfet-resāndur giryemüz (FKD, G.127, B.1).

Bî-vücudem gerçi **ṭūfān** ğarḳ-ı eşkem şüd Fehîm / Ān serābem men ki gird-ābî künem gird-āberā (FKD, G.294, B.5).

Ṭūfān ḥazer it ki cānum itdüm / Tīz-ābî-i ḳufl-ı genc-i imsāk (FKD, Terci-bend 1, B.56).

Bî-keder ol göre āyīne-i mihr-i dehri / Ṭutsa **ṭūfān** eger jeng nedür bilmez hîç (FKD, G.31, B.3).

Ol kadar hecrüñle dökdüm eşk-i çeşm-i lāle-reng kim / Oldı **tūfān** dāğ-ber-dil āstīn ü dāmenümden (FKD, G.238, B.6).

tūfān göster-: [1] Cömertliğin sel gibi olduğunu anımsatmak.

Baħr-ı iħsānından alsa māye ger ebr-i matar / ‘Āleme her kaçresi tekrār **tūfān gösterür** (FKD, K.10, B.32).

tūfān şal-: [1] Nil Nehri'nin sularının fazlalaşması.

Sikenderveş kesüp ol seddi **tūfān şaldı** Mışır içre / Cihān Ķaydāfaveş Ķarķ oldı līkin baħr-ı iħsāna (FKD, K.7, B.19).

tūfān-bād: [1] Her şeyi yerle bir eden rüzgar.

Bād-pā esbāna pā-māl oldı düşmen ‘askeri / Görmemişdür böyle bir **tūfān-bādı** kaçm-ı ‘Ād (FKD, Kıt'a 8, B.13).

tūfān-ber-düş: [1] Büyük felaketlerin omuzda taşınması.

Tābdan huşk-leb ü eşk ile **tūfān-ber-düş** / Gidelüm āb-keş üstür gibi Ķaltān olarak (FKD, K.16, B.8).

tūfānī: [1] Gözyaşıyla doldurmak.

Eyledüm çeşm-i girye **tūfānī** / Ķarķa-i mevc-i çīn-i pīşānī (FKD, K.17, B.1).

tūfān-ı ‘aşk: [1] Aşk tufanı.

Bī-çāre rūħ-ı Nūħ da **tūfān-ı ‘aşkđur** / Tā dīde eşk-rīz ü gönül nāle-ħīz olur (FKD, G.90, B.4).

tūfān-ı feyz-āsār: [1] Bereketli kargaşa.

O deñlü itdi tuĶyān kim nice **tūfān-ı feyz-āsār** / Süvār oldı mişāl-i nāķa her yer mevc-i Ķaltāna (FKD, K.7, B.7).

tūfān-ı Ķam: [1] Üzüntü tufanı.

Baħr-ı ‘aşķ içre benem şimdi re’īsü’l-‘uşşāk / ‘Ademe gitmege **tūfān-ı Ķam** eyyāmumdur (FKD, K.12, B.13).

tūfān-ı şerāre-der-baĶal: [1] Koltukaltındaki kıvılcımın felaketi.

Her kaçre tenūr-ı eşk-i germüm / **Tūfān-ı şerāre-der-baĶaldür** (FKD, Terci-bend 1, B.82).

ṭūfān-nişān: [1] Tufan gibi, çok büyük sel olmuş gibi.

Nevḥa-i Ya'qūb-ı ḥüznüz ḥande-tām itsek n'ola / Nīl-rāndur çeşmümüz **ṭūfān-nişāndur** giryemüz (FKD, G.127, B.4).

ṭufeyl: [1] Davetsiz misafir (STEINGASS, s.817)

Yūsuf oldu ḥ'ān-ı ḥüsünde bir āşüfte **ṭufeyl** / Sāde-rūdur sāde lāzımdur mu'ammā-yı laṭīf (FKD, G.157, B.5).

ṭufeyli ol-: [1] Tabi olmak (AHTERÎ-İ KEBÎR, s.1028).

Melīkū'l-mülūk-i nazmam dese faḥr idüp Nizāmī / Yine ṭab'umuñ Fehīmā **olamaz** kemīn **ṭufeyli** (FKD, G.285, B.7).

tuğrā: [1] Fermanlarda ve padişah yazılarının başına yazılan imza (BURHÂN-I KATI, s.781)

Berāt-ı ḥükmi nev-ḥaṭ bir müselleḥ dil-bere beñzer / Ki oldu ḥāl-i 'anberfāmı noḡṭa ṭırrası **tuğrā** (FKD, Kit'a 15, B.8).

tuğyān eyle-: [1] Baş kaldırmak, isyan etmek (TULUM, s.1782) || Coşup taşmak.

Cünūnum **eyledi tuğyān** 'aceb mi cū gibi dil / Düşürse pāyını zencīr-i deşt ü saḥrāya (FKD, K.8, B.3).

tuğyān it-: [1] Coşup tasamak.

O deñlü **itdi tuğyān** kim nice ṭūfān-ı feyz-āsār / Süvār oldu mişāl-i nāḡa her yer mevc-i ḡalṭāna (FKD, K.7, B.7).

tuğyāna getir-: [1] Coşturmak, nehrin suyunu artırmak.

Niḡāḥ it dīde-i 'ibretle ḥüsni luṭf-ı Yezdān'a / **Getürdi** şevḡ-i dīdāriyla cūy-ı Nīl'i **tuğyāna** (FKD, K.7, B.1).

tuḡfe-i cānāne: [1] Sevgilinin hediyesi.

Bir ḡonca-lebe rūḡumı teslīm iderem ben / 'Uşşāḡa belī tuḡfe-i cānāne şunarlar (FKD, G.49, B.2).

ṭulū: [1] Doğmak (Manevi aydınlık).

Ne kevkeb mihr-i evc-i luṭf kim oldu **ṭulū'ından** / Şeb-i ümmīd kemter zerresinden biñ seḡer peydā (FKD, Kit'a 15, B.2).

ṭulū' eyle-: [1] Doğmak, görünmek.

Murādumca felek devr eylemez eylerse de bir dem / **Ṭulū' eyler** hezarān necm-i ğam burc-ı felāketden (FKD, K.15, B.12).

ṭulū' it-: [1] Doğmak, ortaya çıkmak; varlık göstermek.

Mihr olursam ol ufukdan **itmeyem** kaç'a **ṭulū'** / Māh olursam almayam nūr āfitāb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.3).

ṭulu'-ı mihr-i iqbāl: [1] Mutluluk güneşinin doğması.

Fehīmā tehniyet-güne didüm bu mısrā'-ı tārīḥ / **Ṭulu'-ı mihr-i iqbālīn** mübārek ola manşıbdan (FKD, Kıt'a 13, B.6).

ṭur-: [8] Durmak, beklemek.

Hey hey ne **ṭurursın** ey dil-i zār / Ey bī-ğāyret nedür bu te'ḥīr (FKD, Terci-bend 1, B.36).

Böyle gelürse karşına kim **ṭurur** anuñ / Zīrā semend-i çeşmine meydān idüp gelür (FKD, G.111, B.6).

Gör kuvvet-i feyz-i meyi destār-şikeste / Ser-mest **ṭurup** ḥamle-i şaff-ı 'ases eyler (FKD, G.57, B.2).

Teşne-i cām-ı şehādetdür o mest-i ğāfil / Ki **ṭurup** karşına büse diler kām ister (FKD, G.64, B.5).

Der-i erbāb-ı cāha ilticādan saña dermān yoğ / Göñül deryüze-i derd ile **ṭurma** her bir āfetden (FKD, K.15, B.45).

Gerçi la'li nüş-ı cān līkin müje nış-āzmā / Cümlesi **ṭursun** yeter ben bī-dile ṭurfa belā (FKD, Diğ'er 1, B.7).

Mihr ü mehle āsumān bir sīne-süz abdāldur / Kim **ṭurur** pehlü-yı pür-dāğında aḥker rüz u şeb (FKD, K.1, B.11).

Āmāde **ṭurur** ğonca k'ide çāk-i girībān / Beñzer ki o gül-rü yine 'azm-i çemen eyler (FKD, G.55, B.3).

Ṭūr: [4] Musa Peygamber'e vahiy indirilen dağ.

Ben sırr-ı luṭf u ḳahr-ı Ḥudā'yam ğaraż budur / Bu **Ṭūr'dan** ki dilleri hep mesken isterem (FKD, G.208, B.2).

Tā çeşm-i haķīkatle nigāh itmeye Mūsā / Hep **Ṭūr** idügin vādī-i kuhsarı ne bilsün (FKD, K.4, B.3).

Tā çeşm-i haķīkatle nigāh itmeye Mūsā / Hep **Ṭūr** idügin vādī-i kuhsarı ne bilsün (FKD, K.4, B.5).

Āteş-i ğayret-i aşķ ile ider maḥv-ı vücüd / Ne olur t̄alib-i dīdār u ne **Ṭūr** ister dil (FKD, G.188, B.2).

ṭurfa: [9] Nadide, az bulunan, hoşa giden (BURHÂN-I KATI, s.786).

Merḥabā şîr-i ‘Örfî-i şîrâz / Ki odur **ṭurfa** keyf-i rûḥânî (FKD, K.17, B.42).

Gerçi la‘li nûş-ı cān lîkin müje nîş-âzmâ / Cümlesi ṭursun yeter ben bî-dile **ṭurfa** belâ (FKD, Diğ̄er 1, B.7).

Çeşmüni ḥ‘âb-ı teğâfûl **ṭurfa** bîmār eylemiş / Kim nigāh-ı ‘işve vü nâz itmeden perhîz ider (FKD, G.53, B.2).

Ṭurfa şayyâd-ı fezâ-yı deşt-i miḥnetdür gönül / Dām-ı murğ-ı dūd-ı ğam bu sîne-i şad-çâkdür (FKD, G.99, B.4).

Özge ḥürşîdüz ziyâmuz ‘âlemi târîk ider / **Ṭurfa** şem‘üz şu‘lemüzdür hem yine pervânemüz (FKD, G.124, B.2).

Ṭurfa fânûs-ı ḥayâlem dūd-ı şem‘-i kalb ile / Devr ider taşvîrveş ervâḥ gerd-i kâlebüm (FKD, G.217, B.6).

Dilüm ki şalup vücüd içre noķta-i ‘aşķum / Ğariķ-i kaṭre olan **ṭurfa** baḥr-ı pür-şûram (FKD, K.14, B.42).

Ben ol **ṭurfa** nesîc-i kârgāh-ı şun‘-ı Ḥallāk’am / Ki târ u pūdum oldı rişte idrāk-i ḥikmetden (FKD, K.15, B.8).

Geh âb-ı ḥayât-nûş u geh zehr-âşâm / Olmaz dil-i ‘âşîķ gibi bir **ṭurfa** mizâc (FKD, Rûbai 8, B.2).

ṭurfa-meşreb: [1] Hoşa giden davranışlara sahip || Sevgili.

Reşķ o **ṭurfa-meşrebe** kim ola aşķ-ı yâr ile / Neşve-i zevķ-ı ğam be-dil cām-ı feraḥ-fezâ be-kef (FKD, G.156, B.4).

ṭurma: [5] Durmadan, devamlı.

Çeşm-i eceli h̄'āb-ı 'adem eyledi hufte / Ben **turma** dahı rāvi-i efsāne-i 'aşkam (FKD, G.197, B.8).

Ne cāme kaldı hıdmet-i 'aşkuñda ne beden / Ben **turma** der-miyān idecek dāmen isterem (FKD, G.208, B.6).

'Akla tūṭī gibi resm-i suḥanı şimdi kazā / **Turma** ta'līm ider āyīne-i idrākūmden (FKD, G.236, B.7).

Beni bu kūr-dilān **turma** etmede pā-māl / Hāzīz-i hāk-i mezelletde dürr-i mensūram dīvān(FKD, K.14, B.11).

Dil-i zār-ı Fehīm ile ikimüz / **Turmayup** āh-ı cān-güdāz idelüm (FKD, G.221, B.6).

turma: [2] Durma! Haydi!

Ey māh-ı rūze 'ömrüm iseñ **turma** it şitāb / Yoḥsa tamām ider seni bir āh-ı şu'le-tāb (FKD, K.13, B.1).

Ey cünün **turma** haber vir yūri rūḥ-ı Qays'a / Gidelüm rāh-rev-i deşt ü beyābān olarak (FKD, K.16, B.7).

turra: [15] Kakül, saç.

Ey **turraları** sünbül-i şahrā-yı kıyāmet / Haṭṭuñda 'ayān sırr-ı temāşā-yı kıyāmet (FKD, G.21, B.1).

Ne deñlü **turraña** zīnet virürse meşşāta / O mertebe dil-i 'uşşāk pīç ü tāba düşer (FKD, G.60, B.2).

Göñül ol **turrada** cem' itme 'akluñ / Perīşān-hāṭır u āşüfte-rāy ol (FKD, G.191, B.2).

Eyleyen **turrañı** her demde perīşān-aḥvāl / Gāh āh-ı dil-i sevdā-zededür gāh nesīm (FKD, G.214, B.3).

Şaydgāh itse ne dem şahn-ı kazāyı **turrası** / Pāy-best-i dām ider murğ-ı belāyı **turrası** (FKD, G.278, B.1).

Şaydgāh itse ne dem şahn-ı kazāyı **turrası** / Pāy-best-i dām ider murğ-ı belāyı **turrası** (FKD, G.278, B.1).

Ğaflet ile sāye-endāz olsa farç-ı tācına / Bend ider bāl ü per-i zıll-ı hümāyı **turrası** (FKD, G.278, B.2).

Öyle kâfirdir ki bend itmez yine zünnârın / Ger Mesîhâ olsa da dîn-âşinâyî **ṭurrası** (FKD, G.278, B.3).

Çözse nâ-geh ‘uqde-i ḥam-der-ḥamın dest-i şabâ / Ser-be-ser şahrâ-yı Çîn eyler havâyı **ṭurrası** (FKD, G.278, B.4).

Ser-be-ser şahrâ-yı Çîn eyler havâyı hem Fehîm / Deşt-i sünbülzâr eder dest-i şabâyı **ṭurrası** (FKD, G.278, B.5).

Eyledi meşşâtelüg te’sîr-i germî-i hevâ / **Ṭurrasım** itdi nesîm şubḥ-dem pür-pîç ü tâb (FKD, K.5, B.23).

Berât-ı ḥükmi nev-ḥaṭ bir müselleml dil-bere beñzer / Ki oldı ḥâl-i ‘anberfâmı noḡta **ṭurrası** tuḡrâ (FKD, Kıt'a 15, B.8).

Ġamzesi zaḥm ursa tîġ-i kazâdan kim kaçâr / **Ṭurra** pâ-bend itmese bend-i belâdan kim kaçâr (FKD, G.46, B.1).

Ey ġamzelerüñ ḥükm-i kazâyâ bâ‘is / V’ey **ṭurralaruñ** yine belâyâ bâ‘is (FKD, Rübai 7, B.1).

Pâ-mâl iderse **ṭurra** ḥaṭ-ı sebzüñi n’ola / Gülzâr içinde berg-i ġiyâha ne i’tibâr (FKD, G.45, B.5).

ṭurra-i destâr-ı ‘âşık: [1] Âşığın sarığının kakülü.

Serinde penbe-i dâġ-ı cünündür / Hemîşe **ṭurra-i destâr-ı ‘âşık** (FKD, G.163, B.4).

ṭurra-i ḥam-der-ḥam: [1] Büklüm büklüm alın saçları.

Oldı deryâ-yı leṭâfet üzre mevc-i ‘anberîn / **Ṭurra-i ḥam-der-ḥam** u ebrü-yı ġarrâ-yı laṭîf (FKD, G.157, B.2).

ṭurra-i ṭarrâr: [1] Sevgilinin yankesici saçı.

Ser-fitnedür ol kâkül-i fettâmı bilür dil / Hem-kâr idüġin **ṭurra-i ṭarrârı** ne bilsün (FKD, K.4, B.21).

ṭurra-i yâr: [2] Yârin, sevgilinin perçemi.

Ṭurra-i yâri sūziş-i dilden / Ġıbṭa-i zülf-i pîç ü tâb itdüm (FKD, K.2, B.19).

Âşüfte dile yeter bu iḥsân / Kim **ṭurra-i yâri** me’men itdün (FKD, Terkib-bend 2, B.54).

ṭurra-perîşân: [1] Alın saçları daġınık.

İdince **turra-periṣān** hıram tūṭīveṣ ol kaç / ‘Alem kıyāmet-i āṣūb-ı ser-sipāh gerekdür (FKD, G.100, B.8).

tūṣe: [1] Azık (TULUM, s.1784)

Ne bār-gīr ü ne **tūṣe** mücerredem ṣad-ṣükr / Degül tevekkülüm illā ki Ḥaḫ Ta‘ālā’ya (FKD, K.8, B.30).

tut-: [6]

1. Kaplamak.

Teh-i ḥāk içre **tutmuş** dehri āh-ı dāgdār-ı ‘aşḫ / Nesīm-i gülden olmuş bir cihān-ı gülsitān ḡā’ib (FKD, G.19, B.5).

Bī-keder ol göre āyīne-i mihr-i dehri / **Ṭutsa** ṭūfān eger jeng nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B.3).

2. Ele geçirmek.

Cevr eylesün kâfir-i zülfün o kadar kim / ‘İsī **ṭuta** dāmānını ferdā-yı kıyāmet (FKD, G.21, B.3).

Semender eyle Ḥudā ‘andelīb-i cānumuzı / Hücüm-ı şu‘le-i dil **ṭutdı** gülistānumuzı (FKD, G.280, B.1).

3. Elinde bulundurmak.

Cāme-çāk ol zülfi zencīrin **ṭutup** Mecnūn gibi / Ne Nesīmī’ye ne ḥod Maṣṣūr’a beñzet kendüni (FKD, G.284, B.5).

Çekse Yūsuf ḡāṣiyem **ṭutsa** rikābum ger ‘azīz / İctināb itdüm muḥaṣṣal irtikāb-ı Mıṣr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.15).

tut-: [5] Varsaymak, farz etmek, saymak, addetmek, kabul etmek.

Kemān-ı ebrū-yı cānāna baḫ fesāneyi ḫo / Dilīr imiş **ṭutalum** Rüstem’ün nesin gördük (FKD, G.174, B.3).

Nāzdan sen yine teḡafül **ṭut** / Cāna it bir nigāh-ı pinhānī (FKD, K.17, B.87).

Ṭutalum ṣā’ir oldılar ḫussād / Cümleñün ṣi’ri ḫaṭṭ-ı buṭlānī (FKD, K.17, B.53).

Bülbül ki hayâtında hâr ile ola küşte / Ölmüş **tutalum** sonra gülden kefeni n'eyler (FKD, G.56, B.6).

Bilmiş **tutalum** hançer-i âzârı belâsın / Lâ'î-i ebedî h'âhiş-i zinhârı ne bilsün (FKD, K.4, B.16).

tut-: [6] Donamak, doldurmak.

‘Âlemi **tutmuş** şadâ-yı na're-i ğavġâ-yı ‘aşk / Dâġlardan ser-be-ser ġuş olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.4).

Ey Ka'be-i kûyî kıble-i ehl-i niyâz / Giryeyle **tutup** ebr gibi râh-ı dırâz (FKD, Rûbai 21, B.1).

Ĥatıtuñ ki ola zülfüne maşşergeh-i âşüb / Dünyâyı **tutar** şûriş-i ġavġâ-yı kıyâmet (FKD, G.21, B.2).

Tâ böyle iderse nâza âheng / Dünyâyı **tutar** nevâ-yı ‘uşşâġ (FKD, Terci-bend 1, B.21).

‘Aġluma itdi şebîhün yine sevdâ-yı cünün / **Tutdı** mülk-i ġiredi sûriş-i ġavġâ-yı cünün (FKD, G.243, B.1).

Sirişk-i dîdeden mir'ât-ı tab'um jeng-i ġam **tutdı** / Degül sâde yine naşş-ı ġâyâlüm ġüsn-i şûretden (FKD, K.15, B.33).

tütî: [6] Papaġan.

Gâ'ibde ol perî baña teklîf-i şî'r ider / **Tütî** ne söylesün diye âyîneden cüdâ (FKD, G.2, B.4).

Ĥak itse Fehîm âyîne-i tab'umı devrân / **Tütî** gibi ġüftâr ide her sebz-i ġiyâhum (FKD, G.215, B.6).

Tütîye olup nûş-ı tekellüm maşşüş / Bülbüllere de oldı terennüm maşşüş (FKD, Rûbai 23, B.1).

Başında ġörüp o sebz-destârı dedüm / Olmuş o ġül-i âluma **tütî** bülbül (FKD, Rûbai 40, B.2).

‘Aġla **tütî** gibi resm-i suġanı şimdi ġazâ / Turma ta'lîm ider âyîne-i idrâkümnden (FKD, G.236, B.7).

Miş-i engüşt-i siyeh kim aġker-i süzân olur / Al **tütî** oldı germî-i hevâdan her ġurâb (FKD, K.5, B.13).

tütî-i âl: [1] Kırmızı papaġan || Gönül, kalp.

Ṭūṭī-i āla döner āyīneye ‘aksi düşe / Kosa gülşende ḥarīfāne mey-i āl üstine gül (FKD, G.196, B.3).

ṭūṭī-i Āmūl: [1] Şair Āmūl'ün papağanı.

Fehīm itdi görüp mir’āt-ı ṭab’um / Kelāmum **ṭūṭī-i Āmūl** perīşān (FKD, G.232, B.5).

ṭūṭī-i cān: [2] Can papağanı.

Şekkerīn gönca ki her **ṭūṭī-i cān** bülbüldür / Āyīne ‘aks-i cemālūñle açılmış güldür (FKD, G.101, B.1).

Lebin қо **ṭūṭī-i cān** zülfe bend ol / Şeker-ḥālīk yiter zencīr-ḥāy ol (FKD, G.191, B.3).

ṭūṭī-i nefis-i nāṭık: [1] Konuşma varlığının papağanı.

Nuṭka āgāz eylese **ṭūṭī-i nefis-i nāṭıkam** / Şaf-dil mir’at aña ṭab’-ı selīmümdür benüm (FKD, G.224, B.3).

ṭūṭī-i şīrīn-güftār: [1] Tatlı söz söyleyen papağan || sevgili.

Gelmez āgūşuma ol **ṭūṭī-i şīrīn-güftārum** / ‘Aşıkum ‘iffet-i tāze-zebānum diyerek (FKD, G.170, B.5).

ṭūṭī-i zamīr: [1] Gönül papağanı.

Ṭūṭī-i zamīriyem Fehīmā / K’āyīnemüz āfitāb u mehdür (FKD, G.95, B.7).

ṭūṭī-lisān: [1] Papağan gibi tatlı dilli.

Sīneye çekdüm o meh-pāreyi cānum diyerek / Leblerin emdüm anuñ **ṭūṭī-lisānum** diyerek (FKD, G.170, B.1).

ṭūṭī-nefis: [1] Papağanın ruhu.

Münṭabı‘ āyīneye meh **ṭūṭī-nefsdür** nāṭıka / Bü’l-‘aceb terkīb-i ḫudsī āb u gildür cevherüm (FKD, G.225, B.4).

ṭūṭī-şifat: [2] Dudu kuşu misali.

‘Aks-i mir’āt-ı ruḫuñ düşe çemenzār içre / Ede **ṭūṭī-şifat** evşāfuñı her sebz-i giyāh (FKD, K.9, B.17).

Nāṭıka **ṭūṭī-şıfat** ḥamyāze eyler her ne dem / Kilkini ney-şekkerāsā şekker-efşān gösterür (FKD, K.10, B.28).

ṭūṭīves: [1] Papağan gibi.

İdince ṭurra-perişān ḥırām **ṭūṭīves** ol ḳad / ‘Alem ḳıyāmet-i āşüb-ı ser-sipāh gerekdür (FKD, G.100, B.8).

ṭuṭış-: [1] Yakmak.

Benem ol ‘ālem-i vālā ki hezār āteş-i Ṭūr / **Ṭuṭışur** pertev-i mihr ü meh-i eflākümden (FKD, G.236, B.2).

tūṭiyā: [1] Aynı isimle anılan taşın ezilerek göze sürülen tozu (ONAY, s.465).

Fehīm iderse n’ola **tūṭiyā** müsevvedeyi / Medīḥa-gevher-i çeşm-i siyāhdur kārüm (FKD, G.216, B.7).

tūṭiyā-yı çeşm-i cān: [1] Can gözünün sürmesi.

Tūṭiyā-yı çeşm-i cānum Ka^{be}-i kūyūñdadur / Secdegāhum kim olur ḥāk-i cenābuñ görmesem (FKD, G.210, B.4).

tūṭiyā-yı çeşm-i Mışr: [1] Mısırlıların göz sürmesi.

Hemīşe ḥāk-i rāhı **tūṭiyā-yı çeşm-i Mışr** olsun / Dil-i āyine-ṭab‘ın gerd-i gamdan ḥıfz ide Mevlā (FKD, Kıt'a 15, B.14).

tūṭiyā-yı çeşm-i şıḥḥat: [1] Sağlıklı gözün sürmesi. || Göz otunun göze parlaklık ve kuvvet vermesi (ONAY, s.465).

Olurdı **tūṭiyā-yı çeşm-i şıḥḥat** / Ğubār olsa ten-i bīmār-ı ‘āşık (FKD, G.163, B.3).

ṭuy-: [2] İşitmek || haberdar olmak.

Ṭuyurdı girye-i mestānesi mestūr iken ‘aşkuñ / Fehīmā āstīnünle egerçi her zamān örter (FKD, G.63, B.5). [ṭuyurdı, -ur, -dı]

Ṭuymağa cünbiş-i müjgānı ne remz itdüğünü / Haber-i sırr-ı ḳazādan dile ilhām ister (FKD, G.64, B.3).

ṭuyul-: [1] Duymak, işitmek, öğrenmek.

Sipend-i âteş-i aşk olduğun bildi Fehîmâ dehr / **Ṭuyuldu** ʿâlem sūz-ı nihānuñ ıztırābuñdan (FKD, G.230, B.5).

ṭuyur-: [6] Hissettirmemek.

Āzār-ı ʿitābında olan neşve-i zevkî / Mestāne Fehîm ol şeh-i ṭannāza **ṭuyurma** (FKD, G.251, B.5).

Düzdāide nigehe dili al nāza ṭuyurma / Esrārumuzı ğamze-i ğammāza **ṭuyurma** (FKD, G.251, B.1).

Düzdāide nigehe dili al nāza **ṭuyurma** / Esrārumuzı ğamze-i ğammāza ṭuyurma (FKD, G.251, B.1).

Pür-zaḥm-ı figār it dili ğamzeñle nihānî / Çeşmüñ gibi bir āfet-i mümtāza **ṭuyurma** (FKD, G.251, B.2).

Şayd itmege cānı yeter āsār-ı teġāfûl / Bir murġ-ı zaʿîfi iki şāh-bāza **ṭuyurma** (FKD, G.251, B.3).

ʿUşşāka ne siḥr itdüğün efsūn-ı kirişmeñ / Luṭf it nigehe-i muʿcize-perdāza **ṭuyurma** (FKD, G.251, B.4).

tünd: [1] Sert, zalim, hiddetli (TULUM, s.1788).

Evvel ālüfteñe tā böyle ʿitāb itmez idüñ / Biñ suʿāl eylese bir **tünd** cevāb itmez idüñ (FKD, Terkib-bend 3, B.17).

tünd-ḥū: [1] Sert huylu, titiz || Sevgili.

Tünd-ḥū şāh gördüm āştî bilmez nedür / Bende-i efgendesiyile itmede her-ġāh ceng (FKD, G.168, B.2).

tünd-i bār-ı ğam: [1] Keder yükünün şiddeti.

Tüde-i rîġ-şifat ġāh idüp cemʿiyet / **Tünd-i bār-ı ğam** ile ġāh perîşān olarak (FKD, K.16, B.9).

tündi-i ğam: [1] Kederin şiddeti.

Pür-ḥūn ise çeşmüñ n'ola **tündi-i ğamuñdan** / Peymāne-i ḥāṭırda var āsār-ı şikesti (FKD, G.290, B.4).

tünd-kāfir-i bî-rahm u ḥod-perest: [1] Bencil ve merhametsiz zalim kāfir.

Feryād o **tünd-kāfir-i bī-rahm u ḥod-perest** / Dīninden ehl-i zūhdi peşīmān idüp gelür (FKD, G.111, B.3).

türāb: [1] Toprak, hāk.

Tāb-ı germādan leṭāfet buldı ecsām-ı saḳīl / Ol ḳadar kim āba dökseñ güte-ḥor olmaz **türāb** (FKD, K.5, B.15).

türāb-ı Mışr: [1] Mısır'ın toprağı.

Māh olup a'mā iderdi nūr-ı mihr insānı kūr / Sürme itse āfitāb u meh **türāb-ı Mışr'dan** (FKD, Kıt'a 3, B.5).

türk-i ğirre-meste: [1] Gurur sarhoşu Türk güzeli.

Dil o **türk-i ğirre-meste** nice diñledür fiğānın / Ki ğazanferānı lerzān ider esbinüñ şüheylı (FKD, G.285, B.3).

türk-i serv-ḳad: [1] Servi boylu güzel Türk.

Esbin o **türk-i serv-ḳad** gülşene itse taḫte / Gerden-i bülbülü be-ṭavḳ eyleye mişl-i fāḫte (FKD, G.271, B.1).

türk-tāz: [1] Çapulculuk (BURHĀN-ı KATI, s.786).

Yağmaya verdi fitne-ser ü berḳ-ı maḫşeri / Ol şeh-süvārüm itdi yine **türk-tāz** ḫayf (FKD, G.159, B.5).

türk-tāz-ı āh: [1] Āhın koşuşması.

Āh kim **türk-tāz-ı āha** Fehīm / Tengdür menzil-i dü-kāme-i şubḫ (FKD, G.32, B.5).

U

‘übeyd-i āteşgāh: [1] Ateş tapınağının hizmetçisi.

Ne gebrem ü ne **‘übeyd-i āteşgāham** / Ne şeb-pereyem ne ḳible-sāz-ı māham (FKD, Rübai 41, B.1).

‘ūd: [1] “Türk Mûsikîsi’nde bir mızraplı çalgı. (...) Şark’a mahsus pek eski sazdır (...). Ūd büyük göğdeli, çalınmak üzere alındığı zaman kucağı tamamen dolduran bir sazdır. (...) Evliyâ Çelebî, XVII. asır ortalarında İstanbul’da hiç rağbet edilmediğini gösterir. Gerçekten Türk Mûsikîsi zevkine pek de uygun bir çalgı değildir” (ÖZTUNA, s. 537).

Zîr ü bemiyle eyledi tebşîr-i maqdemûñ / ‘**Üduñ** yapışdı kâsıd-ı muṭrıḅ kulağına (FKD, G.252, B.3).

ufuk: [1] Yeryüzü ile gökyüzünün birleştiği nokta (LUGAT-I REMZÎ, C.1, s.94). || Güneşin doğduğu yer.

Mihr olursam ol **ufukdan** itmeyem kaç‘a ṭulū‘ / Māh olursam almayam nūr āfitāb-ı Mıṣr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.3).

uğra-: [2]

1.Karşılaşmak.

Cibrîl ki **uğraya** aña der / Biz muḥtesib-i sebū-be-dūşuz (FKD, G.122, B.4).

2. Felaketle karşılaşmak.

Hele ben **uğramadum** ‘aşk gibi gird-āba / Mevcveş gerçi ki şad baḥr-ı belādan geçdüm (FKD, G.218, B.8).

uğde: [1] Giz, sır (STEINGASS, s.858).

Gīsū-yı girih-bestesini görmeyen ādem / Bir **uğde** imiş nāfe-i Tātār’ı ne bilsün (FKD, K.4, B.20).

uğde-güşâyende-i huṭuṭ-ı cebîn: [1] Alın yazısının düğümlerini çözen.

Sākî kadeḥ şun baña ki mevce-i rüyı / **Uğde-güşâyende-i huṭuṭ-ı cebîndür** (FKD, G.105, B.6).

uğde-i dil: [1] Gönlün meselesi.

Bā‘iş nedür ey fenn-i ḥıredde kāmîl / Ḥall olmaz ise bu **uğde-i dil** müşkil (FKD, Rübai 39, B.1).

uğde-i ḥam-der-ḥam: [1] Kıvrım kıvrım saçların örgüsü.

Çözse nā-geh **uğde-i ḥam-der-ḥamın** dest-i şabā / Ser-be-ser şaḥrā-yı Çîn eyler havâyı ṭurrası (FKD, G.278, B.4).

uğde-i zünnār-ı dām-ı küfr-i zülfi: [1] Siyah saçların zünnara benzer tuzağına esir.

Uğde-i zünnār-ı dām-ı küfr-i zülfin seyr idüñ / Zāhidānuñ pāy-beste murğ-ı ĩmānın görüñ (FKD, G.182, B.6).

ulüvv-i ‘aşk: [1] Aşkın yüceliği.

Dilde **‘ulüvv-i ‘aşkı** füzün olmağdur / Āh eylemeden ‘āşık-ı sūzāna ğarağ (FKD, Rūbai 24, B.2).

um-: [1] İstemek || beklemek, ümit etmek.

Evlüyāsı ser-bürehne-ğır der-kef gezmede / ‘İzz ü nān-ı himmet **uman** bī-ħicāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.13).

‘ummān: [5] Okyanus, büyük deniz.

Şadef-dīde-i giryānda ider ‘aksi şināh / O dūr-i pāk-güher gāhi de **‘ummāna** girer (FKD, G.59, B.4).

Ĥabābı eylemiş süde kıbāb-ı heft-eflāki / Ķazā kim keşti-i cānı ‘aceb **‘ummāna** şalmışdur (FKD, G.75, B.6).

Ĥor bağmañ āşināyān eşk-i tūfān-bāruma / Ķaṭrenüñ şahrā-yı dāmānumda **‘ummānın** görüñ (FKD, G.182, B.8).

Zīr-i mevcinde kalur cümle kevākib çün rīg / Bir kemīn kaṭre ki cūş eyleye **‘ummānumdan** (FKD, G.229, B.6).

Teşbīh ideli cūşışını eşküme **‘ummān** / Kim ağlar idi dīde-i giryān gibi olsa (FKD, G.255, B.6).

‘umūmī: [1] Herkesle ilgili, genel.

O ĥükm itdiyse bāda āba cārīdür bunuñ ĥükmi / Ki ebrāsā olup şāmil **‘umūmī** luṭfi insāna (FKD, K.7, B.18).

‘unf: [1] Sıkıntı (STEINGASS, s.870).

Nesīm-i nev-bahār açar der-i gülzārı ey bülbül / Ne sūd ammā ki **‘unf** ile gelür bād-ı ĥazān örter (FKD, G.63, B.4).

‘unşūr-ı nār: [1] Ateşi oluşturan elemanlar.

‘Unşūr-ı nārı eritdi germī-i tāb-ı hevā / Şu‘le-i seyyālesidür görinen yer yer şihāb (FKD, K.5, B.7).

‘unvān göster-: [1] Büyüklüğünü belirtmek (ONAY, s.471).

Ĥazret-i ‘Avnī Efendī-i şadağat-intisāb / Kim emīn-i defter olup dehre **‘unvān gösterür** (FKD, K.10, B.17).

ur-: [8]

1. Damgalamak

Bir dil ki şem^c-i hüsnuñ **ura** şu^cle dāğına / Pervâne eylemez meh ü mihri çerāğına (FKD, G.252, B.1).

Āteş **ur** hışn-ı dimāğā sen eyā dāğ-ı cünün / Sūziş-i kişver-i ʿaqla dil-i dīvāne yeter (FKD, G.62, B.5).

2. Öldürmeye çalışmak, yaralamak.

Hañçer **urma** sīneme ey dil-ber-i nāzük-mizāc / Olmasun zībağ-ṭabīʿat hañçer-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B.1).

Kendüsin pervâne tīge urmasun mı çeşmüne / Hiddet-i ğayretle şem^c-i encümen şemşīr olur (FKD, G.86, B.4).

3. Haykırmak.

Bu sūzişle bir āh-ı serd **urayım** felek / Yağ-beste olurdu pāy-tā-ser dūzağ (FKD, Rübai 10, B.2).

4. Söz söylemek.

Nev-şarābān bir kadehle lāf-ı şāhī **urmada** / Rind-i dürd-āşām olmaz olsa ger Cem hod-pesend (FKD, G.42, B.2).

5. Bakış atmak.

Görüp hūn içre cān-ı nīm-küşte mużtarib-ḥālīn / Nigāh-ı merḥamet-düşmen **urup** bir nīze raḥm itdi (FKD, G.282, B.3).

6. Aşk için tehlikeyi göze almak.

Nesīm-i luṭf-ı hıfzuñdan olur gülşen Ḥalīlāsā / Eger pervâne **ursa** kendüyi şem^c-i fūrūzāna (FKD, K.7, B.41).

ʿuryān: [3] Çıplak.

İtdi eşer-i hüsni ʿuryān beni mihrāsā / Ser-tā-be-ḳadem cānam cān pīreheni n'eyler (FKD, G.56, B.3).

Beni rüsvā-yı cihān itdi cünün-ı ‘aşkuñ / Bāri aç sīneñi cānu dañı **‘uryān** olsun (FKD, G.244, B.3).

İtmede Hindū-yı süveydā-yı dil / Dūd-şifat şu‘lede **‘uryān** semā‘ (FKD, K.3, B.17).

‘uryān ol-: [1] Soyunmak; dünya bağlarını kesmek.

Zāhidā ehl-i melāmet bugün **olsun ‘uryān** / Hulle-i cenneti şabr eyle ki ferdā geysün (FKD, G.246, B.5).

‘uryān-ten kal-: [1] Hiçbir şeyi olmamak.

‘Kaldı bir hırka içre **‘uryān-ten** / Tās-bāzāne cān-ı āgāhı (FKD, Kıt'a 4, B.6).

‘uryān-ten ol-: [1] Çıplak beden olmak, soyunmak.

Pīrāhenüm olursa kefen ğam mı Fehīmā / **‘Uryān-ten olup** bir gece cānāna şarılsam (FKD, G.198, B.7).

‘uşfūr: [1] Serçe kuşu (STEINGASS, s.852).

Şerār-ı nār-ı tecellīdür erzenüm zīrā / Ğidā-yı nār-ı maħabbet za‘īf **‘uşfūram** (FKD, K.14, B.37).

uşküfe-i naħl-i heves: [1] Arzu ağacının çiçeği.

Uşküfe-i naħl-i hevesem mīve ne-dārem / Bī-hūde be-bād-ı tama‘-ı hām şiküftem (FKD, G.296, B.4).

‘uşşāk: [19] Aşıklar.

Olursa h‘ābdadur ‘āşıka naşīb-i vişāl / Neden ki olmaya **‘uşşāk** h‘ābdan maħzūz (FKD, G.150, B.7).

Bir ğonca-lebe rūhumı teslīm iderem ben / **‘Uşşāka belī tuħfe-i cānāne şunarlar** (FKD, G.49, B.2).

Cām-ı leb-rīz-i eceldür şunduğı **‘uşşāka** hep / Bāde-i nāzı ki ol çeşm-i sitemger nūş ider (FKD, G.52, B.2).

‘Uşşāk ki āh ile ğazāyı heves eyler / Mevc-i şererin cevher-i tīg-i nefes eyler (FKD, G.57, B.1).

Eyle **‘uşşākı** perīşān ki benem ‘ālem-i ‘aşk / Ğarazuñ ‘āşık ise bu dil-i nā-şād yeter (FKD, G.61, B.4).

Cevşen-i baht-ı siyeh-rûzı şeb-i yeldâ ise / Mihrveş **‘uşşâka** her müy-ı beden şemşîr olur (FKD, G.86, B.5).

N’içün la’l-i lebûñ **‘uşşâka** düşnâm u ‘itâb eyler / Nigâh-ı şūhuña lâıykdur ey şeh pür-sitîz olmak (FKD, G.161, B.4).

Bahâr oldı yine âheng-i nev-rûz eylesün bülbül / Nevâ-yı germ ile **‘uşşâkı** pür-süz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.1).

‘Uşşâka ne sihr itdügin efsün-ı kirişmeñ / Luţf it nigeş-i mu’cize-perdâza tıyurma (FKD, G.251, B.4).

Ŧıfl iken oldı şems ile ol meh muķâbele / **‘Uşşâk** ile mükâşefe-i râza başladı (FKD, G.275, B.2).

Bakmaz ruĥ-ı âyîneye ifrât-ı ĥayâdan / **‘uşşâkdaki** ĥasret-i dîdarı ne bilsün (FKD, K.4, B.14).

Senüñ ‘ahdüñde nâlân yoķ meger **‘uşşâk** nâşıñdan / Ki âb-efşân olur pend ile dâ’im cân-ı süzâna (FKD, K.7, B.42).

Cümleten cismini cân itse de **‘uşşâk** yine / Öldürür virmez emân ol ĥazab-âlüde nigâh (FKD, K.9, B.5).

‘Arz-ı ĥüsn etdüķçe gül biñ bülbülü eyler helâk / Güyiyâ dîdarını **‘uşşâka** cânân gösterür (FKD, K.10, B.13).

Bu ye’s ile oldı cümle **‘uşşâk** / Hem-vâkı’a-i ‘acîb-i Müsî (FKD, Terci-bend 1, B.7).

Devründe dirîĥ bü’l-hevesden / **‘uşşâkuñ** yoķdur imtiyâzı (FKD, Terķib-bend 2, B.18).

Tâ böyle teĥâfûl itme bir gün / **‘uşşâkuña** da düşer teĥâfûl (FKD, Terķib-bend 2, B.32).

Şehre şalındı ĥüblar ĥübân-ı şeh-r-âşüblar / **‘uşşâkına** maĥbûblar itmekde elţâf-ı ‘amîm (FKD, K.6, B.3).

‘Uşşâk feryâd itmede feryâd ile dâd itmede / Mestâne bî-dâd itmede her şūĥ-ı maĥrûr-ı za’îm (FKD, K.6, B.5).

‘uşşâk-ı melâmet-zede: [1] Kınamaya uğramış âşıklar.

Şâyeste-i şemşîr-i teĥâfûl mi hele gör / **‘uşşâk-ı melâmet-zede**ye bir nazâr eyle (FKD, G.267, B.5).

‘uşşâk-ı pây-mâl : [1] Perişan âşıklar.

Zülfin o mest hāk ile yeksān idüp gelür / ‘uṣṣāk-ı pāy-mālī perīṣān idüp gelür (FKD, G.111, B.1).

‘uṣṣāk-ı zār: [2] İnleyen âşıklar.

Ham itse kadlerini bār-ı cevr-i gamze-i mağrūr / Müdām eylese ‘uṣṣāk-ı zār o şūha tevāzu‘ (FKD, G.152, B.5).

Eyleyen ‘uṣṣāk-ı zāra gāh luṭf u gāh ceng / Ğamze der-baḥt-ı Fehīmī ebrüvān-ı āh ceng (FKD, G.168, B.5).

‘Uṭārid: [1] Yıldız ilmine göre yeri ikinci kat gök olan Merkür gezegeni. Utarid, hesaplama işleri, konuşma ve kitabetin piri sayılmaktadır (ONAY, 472).

Ey müneccim her şeref baña vebāl oldı ne sūd / Rūy-ı hūrşīde ‘Uṭārid nāzır olmış olmamış (FKD, G.139, B.2).

‘Uṭārid-meşrebā: [1] Ey akıl sahibil.

Müşterī-ḳadrā ḳamer-ṭab‘ā ‘Uṭārid-meşrebā / Ey ki Eflātūn’ı ‘akluñ dehre nā-dān gösterür (FKD, K.10, B.33).

‘Uṭārid-ṭab‘: [1] Akıllı, edepli, hünerli (ONAY, s.472).

Meḳārim-perverā şadrā ‘Uṭārid-ṭab‘ u meh-ḳadrā / Kim eyler ḥande dā‘im kevkebūñ hūrşīd-i raḥşāna (FKD, K.7, B.33).

uy-:[1] Aynı şekilde hareket etmek, uygunluk.

Havā-yı ‘aşḳ ile Mecnūn kenār-ı maḳşada irdi / Uyup ‘aḳla Felātūn ḡarḳ-ı baḫr-ı ḥayret olmışdur (FKD, G.77, B.3).

‘uzleti-i dāḡ-ı ciger: [1] Cigerin yanık yarısında yalnız başına kalmak.

Bin ḳulzüm-i ḥūn çeşm-i terümden sefer ider / Şad-dūzaḡ-ı ḡam ‘uzleti-i dāḡ-ı cigerdür (FKD, G.106, B.9).

‘uzleti-i zāviye-i sīne: [1] Göğüs tekkesinin yalnızlığı.

Dūzaḡ nice bir bī-hüde sūzī baña raḥm it / Gel ‘uzleti-i zāviye-i sīneye dāḡ ol (FKD, G.189, B.6).

ü/ū

ü/u: [324] Metinlerde kelimeleri birbirine bağlayan, bugün Türkçe’de kullanılan “ve” bağlacı.

Ġamzesi ħūn-ı dil **ü** ū ĩre-i cān itmede nūŝ / Ćeŝm-i ħūn-h’ār-ı siyeh-mest ise maĥmūr henüz (FKD, G.120, B.2).

Gördüm ol ħūn-rīz ū ū ĩre-i cān itmede nūŝ / Ćeŝm-i ħūn-h’ār-ı siyeh-mest ise maĥmūr henüz (FKD, Diĝer 1, B.15).

Gördüm ol ħūn-rīz ū ū ĩre-i cān itmede nūŝ / Ćeŝm-i ħūn-h’ār-ı siyeh-mest ise maĥmūr henüz (FKD, Diĝer 1, B.15).

Ben ki āzāde-dilem kayd-ı taŝarruf ne belā / Yār **u** aĝyāra mūdārā vū telaŝtuf ne belā (FKD, G.4, B.1).

Cānı cānānuñ ile müttehüdü’l-eczā kıł / Dem-i vaŝla ū ū ĩre-i cān itmede nūŝ / Ćeŝm-i ħūn-h’ār-ı siyeh-mest ise maĥmūr henüz (FKD, G.4, B.4).

Bil vücūd **u** ‘ademi birbirine āyīne / Kıł temāŝā suver-i ‘aks-i taŝavvuf ne belā (FKD, G.4, B.5).

Ĥikmetūñ fehm eyleyemez ū ū ĩre-i cān itmede nūŝ / Ćeŝm-i ħūn-h’ār-ı siyeh-mest ise maĥmūr henüz (FKD, G.5, B.5).

O zūlf **ü** ruĥ ki ola ŝayd-ı bend-i istiĝnā / Ġazāl-i mihr-i ider der-kemend-i istiĝnā (FKD, G.9, B.1).

Maĥrem-i rāz eyleme Cibrīl olursa ger Fehīm / Rind-i ‘aşka ‘āķil **u** ferzāne olmaz āŝinā (FKD, G.11, B.5).

‘Aķl **u** cān ü dīn ü dil nā-maĥrem-i ‘uŝŝāķ iken / Bī-tekellūf rāz-ı ‘aŝka yār-ı maĥremdür ŝarāb (FKD, G.14, B.5).

‘Aķl **ü** cān ü dīn ü dil nā-maĥrem-i ‘uŝŝāķ iken / Bī-tekellūf rāz-ı ‘aŝka yār-ı maĥremdür ŝarāb (FKD, G.14, B.5).

‘Aķl **ü** cān ü dīn ü dil nā-maĥrem-i ‘uŝŝāķ iken / Bī-tekellūf rāz-ı ‘aŝka yār-ı maĥremdür ŝarāb (FKD, G.14, B.5).

Her ĥabābı oldu ĝüyā aĥter-i burc-ı ŧarab / ŝubĥ-ı mihr-efrüz **u** ŝām-ı zulmet-i ĝamdur ŝarāb (FKD, G.14, B.6).

Bu keş-â-keş ki var eflāk ile pīrāhenümüz / Geh girībān **u** gehī dāmen olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.7).

Cān-ı dāğ-ı dil **ü** geh nükte-i cānuz ki bize / Gonca-i lāle vü gül mesken olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.9).

Ne ol bī-rahm ser-mest **ü** ne çeşm-i bī-emāndandır / Helāk olmam benüm cürm-i dil-i bī-bākdendür hep (FKD, G.17, B.2).

Ne hikmetdür ki dil-ber āteşī-hū hevāyīdür / Egerçi aşı-ı fıtratde bir āb **u** hākdendür hep (FKD, G.17, B.5).

‘Acep mähī-i baħr-ı şu‘ledür dil / Semender-fıtrat **u** pervāne-meşreb (FKD, G.18, B.3).

Degülseñ āşinā çeşmüme olma / Tegāfül-mezheb **ü** bīgāne-meşreb (FKD, G.18, B.4).

Hücüm-ı tīr-i ğam der-kār **u** cism-i nā-tüvān ğā’ib / Hümālar her tarafdan germ-ğavğā üstühān ğā’ib (FKD, G.19, B.1).

Dil-i küdek-mizācum cism-i nā-büdümda pür-feryād / Figān-ı beççe-bülbül āşikār **u** āşiyān ğā’ib (FKD, G.19, B.2).

Ten-i pür-za‘fumuñ büt-hānede seyr eyledüm naşsın / Olurdı rüh bir demde ‘ayān **u** bir zamān ğā’ib (FKD, G.19, B.3).

Izīrāb **u** ra‘şe maħşüş-ı dil-i ‘uşşākđur / Olmasun yā Rabbi ol zülf-i dil-ārā mużtarib (FKD, G.20, B.5).

Ey dil-i sāde kemīngāh-ı firīb ü fitnedür / Künc-i çeşm-i ğamze-kār **u** ğüşe-i ebrü-yı dost (FKD, G.25, B.2).

Cezbe-i hüsni maħabbetdür kim eyler muttaşıl / Dost cüst ü cüy-ı ‘aşk **u** ‘aşk cüst ü cüy-ı dost (FKD, G.25, B.4).

Olmadum bīgāne-i dīn **ü** baña rencīdedür / Āşinā-düşmen o çeşm-i kāfer-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B.5).

Ben ki pejmürde-i ‘aşkam ne bahār **u** ne hāzān / Merd-i mecnūn elem-i seng nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B.7).

Mihreveş bī-ser ü pā şāh-ı cihān oldı Fehīm / Fikr-i tāc **u** ğam-ı evreng nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B.9).

Nice bir Һasret-i la'liyle mişāl-i maҺmūr / Ola leb-rīz-i şarāb u çeke Һamyāze kadeҺ (FKD, G.33, B.3).

Cihāna gevher-i şemşīr-i nāzuñ eyledi fāş / Kirişme-i nigeҺ ü ıztırāb-ı ğamze-i şūҺ (FKD, G.37, B.4).

Dilde bir deryā yatar bī-ka'r u sāhil nā-bedīd / Bü'l-‘acebdür olmış anda hem yine dil nā-bedīd (FKD, G.40, B.1).

‘Aşķ bir şahrāda ğüm-rāh eylemişdür cānı kim / Hızr nā-peydā o reh nā-būd u menzil nā-bedīd (FKD, G.40, B.2).

Қo eylesün baña düşnām-ı telҺ ü zehr-i nigāh / Lezīzdür ğazab-ı yār-i dil-nevāz lezīz (FKD, G.44, B.6).

Künc-i Һayretde mey-i Һün-āb-ı çeşm-i ‘āşıkı / Muttaşıl geh āstīn ü ğāh bister nüş ider (FKD, G.52, B.4).

Meclis-i ‘uşşākda ol meh ki sāğar nüş ider / Çeşm ü ğamze bāde-i nāzı ber-ā-ber nüş ider (FKD, G. 52, B. 1).

Sevdā-yı ğam-ı zülf ü cünün itdi ser-ā-pā / Bī-çāre dili gör yine ferzānelüg eyler (FKD, G.54, B.2).

Şem' ü kadeҺ-i mehdür meclis ıolaşan ol mihr / Şeb şoҺbetine gelmez mihr encümeni n'eyler (FKD, G.56, B.4).

Şāhid-i ğamzesini ser-Һoş u raķş-āver ider / Nağme-i ‘işveye çeşmi ki ser-āğāz eyler (FKD, G.58, B.3).

Helāk-i ğamze-i bī-bāküñem ki dünyāyı / Şehīd ider de ne bīm ü ne ıztırāba düşer (FKD, G.60, B.3).

Peyk-i vādi-i melāmet dil-i çālākümdür / Ki bu yolda aña ne Қays u ne Ferhād yeter (FKD, G.61, B.8).

Ne dem zülf-i siyehle rūyın ol şāh-ı cihān örter / RuҺ-ı Һürşīd ü māhı dūd-ı āh-ı bī-dilān örter (FKD, G.63, B.1).

Çeşm-i rindāne ki dilden mey-i ğülfām ister / Şīşe-i ğayret ü nāmūsı aña cām ister (FKD, G.64, B.1).

Kebüter-i Һarem-i ‘aşķ u künde-deryāyam / Revā mıdur ola āzādeye revā zencīr (FKD, G.65, B.8).

‘Aql-ı evvel de olursañ yine sen ol māhuñ / Hüsine vālih ü hayrān olacağsın āhir (FKD, G.66, B.12).

Teşbīh ü isti‘āreñe taḥsīn senüñ Fehīm / Çok şā‘irün bu şî‘r-i pür-efsün sükütıdır (FKD, G.70, B.5).

Çeşm-i ser-mest ü ğamze-i ğammāz / Pās-bān-ı metā^c-ı rāzumdur (FKD, G.71, B.2).

Ğamze-i tīre karşı bī-bākī / Ğāyet-i ḥavf u iḥtirāzumdur (FKD, G.71, B.3).

Ğam ki āzār-ı kār-ı her-dıldür / Nāzenīn yār ü dil-nevāzumdur (FKD, G.71, B.4).

N’ola bī-nām u bī-nişān olsam / Bā‘iṣ-i farṭ-ı imtiyāzumdur (FKD, G.71, B.6).

Cüyüş-ı Türk-i ḥüsnuñ cāy idelden mülk-i ‘uşşākı / Metā^c-ı zühd ü dīn ü ‘aql u dil hep ğāret olmuşdur (FKD, G.77, B.9).

Cüyüş-ı Türk-i ḥüsnuñ cāy idelden mülk-i ‘uşşākı / Metā^c-ı zühd ü dīn ü ‘aql u dil hep ğāret olmuşdur (FKD, G.77, B.9).

Cüyüş-ı Türk-i ḥüsnuñ cāy idelden mülk-i ‘uşşākı / Metā^c-ı zühd ü dīn ü ‘aql u dil hep ğāret olmuşdur (FKD, G.77, B.9).

Leşker-i cān u dil-i ‘uşşākı hep kırduñ meger / Şāh-ı iklīm-i kazādan ğamze ki imdād olur (FKD, G.80, B.3).

Ğonca-i bāğ-ı dil ü cān-ı Fehīmā’dur hep / Her tebessüm ki enīs-i leb-i ḥandānuñ olur (FKD, G.83, B.7).

Çāk ü rüsvā dil ki bir şūḥ-ı girībān-zāddur / Ḥavfum oldur cilvegāhı perde-i nāmūs olur (FKD, G.87, B.6).

Dil cām u ğamze sāķī vü şūḥ u kirişme nuql / Hün-ı ciger şarāb u kazā mey-fürüş olur (FKD, G.88, B.4).

Dil cām u ğamze sāķī vü şūḥ u kirişme nuql / Hün-ı ciger şarāb u kazā mey-fürüş olur (FKD, G.88, B.4).

Dil cām u ğamze sāķī vü şūḥ u kirişme nuql / Hün-ı ciger şarāb u kazā mey-fürüş olur (FKD, G.88, B.4).

Bī-çāre rüḥ-ı Nūḥ da tūfān-ı ‘aşğdur / Tā dīde eşk-rīz ü gönül nāle-ḥīz olur (FKD, G.90, B.4).

Ḳayd itdi siḥri zülf-i perīṣān ḥuṭūṭ ile / Eczā-yı mekr ü fitne-i Ṣīrāz'a bestedür (FKD, G.93, B.4).

Lāle-i māh u gül-i mihr olsa pejmürde n'ola / Ḥamdü li'l-lāh āfitāb-ı meh-cebīnüm tazedür (FKD, G.94, B.2).

Ālem-i 'aşḡ içre ben şāḥib-kırān-ı köhneyem / Cān u başa ḳalmazam yār ü ḳarīnüm tazedür (FKD, G.94, B.3).

Ṭūṭi-i zamīriyem Fehīmā / K'āyīnemüz āfitāb u mehdür (FKD, G.95, B.7).

Nigāh itmekde düzdīde o māha şu'le-eṭvāruz / Şu'ā'-ı çeşmümüz gāhī dırāz u gāh kütēhdür (FKD, G.96, B.4).

Ālem-i maḥşerde de ser-mest ü bī-pervā olan / Ya Fehīm-i bī-edeb ya ḡamze-i bī-bākdür (FKD, G.99, B.5).

Cüvāna şanma hemān ḥayret-i nigāh gerekdür / Nigāh u girye-i fāş nüḥüfte āh gerekdür (FKD, G.100, B.1).

Derūnı merḥamet-āmīz ü zāhiri ḡazab-ālūd / Levend-i pür-dil-i maḡrūra kec-külāh gerekdür (FKD, G.100, B.6).

Olursa rüyı 'araḳnāk ḳatl-i ehl-i dilāndan / Ḡulām-ı mirveḥa-cünbānı mihr ü māh gerekdür (FKD, G.100, B.9).

Bu ḡüne dil-ber-i ḥün-rīz ü şūḥ-ṭab'dilīri / Benüm gibi seven üftādelər tebāh gerekdür (FKD, G.100, B.10).

Raḳş itdiren ehl-i dile deyr içre şanemdür / Ḥüsn-i şanem ü naḡme-i nāḳūs degüldür (FKD, G.102, B.3).

Çemen-pīrā-yı bāḡ-ı ḥüsn ya'nī ḥaṭṭ-ı sebzünle / Lebün bir rüḥ-ı ṭūṭi-ḳısvet ü bülbül-terennümdür (FKD, G.103, B.2).

Ancaḳ olur bülbülā terāviş-i i'cāz / Zāhid ü muḳrī-i gül terāne-güzīndür (FKD, G.105, B.4).

Ḡülzār-ı kelāmumdaki ebkār-ı mezāmīn / Her birisi bir ḡonca-i bī-ḥār u hünerdür (FKD, G.106, B.10).

Bī-naẓīr oldı Fehīm'ün sözi kim sevdüḡi şūḥ / Hem ḥayā-perver ü hem dil-ber ü hem şā'irdür (FKD, G.107, B.5).

Bî-naẓîr oldu Fehîm'üñ sözi kim sevdügi şüh / Hem hayâ-perver ü hem dil-ber ü hem şâ'irdür (FKD, G.107, B.5).

'Arağdur eyleyen ol müyi pür-ğam u pür-tâb / Gül-âba eyleme ey gül kıyâs âteşdür (FKD, G.108, B.6).

Hañcer-be-dest ü çeşm-i siyeh mest-i hün-ı dil / Bî-dillere 'itâb kılup kan idüp gelür (FKD, G.111, B.2).

Her güşeden bir âfet-i halk u belâ-yı cân / Cânın nigâh-ı şühına qurbân idüp gelür (FKD, G.111, B.5).

İmtizâc eyleye şādî gam-ı cām u gam-ı mülk / Hurrem-âbâd-ı harâbâtda Cemşîd olmaz (FKD, G.113, B.5).

Yâd kıl mest-i mey-i hün-ı ciger olduğumı / Çeşm ü gamzeñ ki şuna birbirine sâğar-ı nâz (FKD, G.115, B.3).

Hürşîdsitân itdi gül ü lâle çü dehri / Hıffâş gibi şeb dağı cāvîd görünmez (FKD, G.117, B.4).

Ger böyle qalursa nice gün reng-i ruh-ı gül / Bî-rengîlüğünden gül ü hürşîd görünmez (FKD, G.117, B.6).

Geçer üftân u hîzân bî-muhabâ mest ü sâğar-zen / O mecnündür Fehîm-i merd kim havf-ı şırâţ itmez (FKD, G.118, B.5).

Şem'-i hürşîd-i tecellâyuz ki yoğdur dūdumuz / Sâye gibi oldu dūd u tîre dil-merdūdumuz (FKD, G.119, B.1).

Ammâ bu kavî-himmet ü kudretle 'acebdür / Mağlûb-ı cefâ-yı felek-i esfel-i dūnuz (FKD, G.121, B.3).

Remz-i leb-i dil-bere Fehîmâ / Biñ cân u dil ile çeşm ü güşuz (FKD, G.122, B.7).

Bîm-i gamze cānumuz leb-rîz-i sîm-âb ideli / İzîrâb u raşeden yoğdur ferâğ-ı sînemüz (FKD, G.126, B.2).

Menzil-i derd ü belâ-yı aşkı güm itdük Fehîm / Şevk-ı Hızır-ı râh-ı tîr eyle sürâğ-ı sînemüz (FKD, G.126, B.5).

Ya hâl-i la'l-i dil-ber ü ya rûh-ı 'İsî'dür / Pervâneğân-ı pertev-i şab'-ı münîrümüz (FKD, G.129, B.4).

Biz ki hāl u haṭ-ı dil-dārı temāşā iderüz / Dāğ-ı ḥasretle dili maḥz-ı süveydā iderüz (FKD, G.131, B.1).

Maḥv eyledi vücūdumuzu tāb-ı āfitāb / Hālā serāb-ı deşt ü beyābān-ı ğurbetüz (FKD, G.132, B.3).

Ne bezm-i bāde ne ruḥ-ı sāde ne geşt-i bāğ / Ser-geşteğān-ı bī-ser ü sāmān-ı ğurbetüz (FKD, G.132, B.6).

Dār u diyār-ı yārdan itdi cüdā Fehīm / Rüz-ı kıyām dest-be-dāmān-ı ğurbetüz (FKD, G.132, B.9).

Rüz u şeb ḥayrān-ı ḥüsn-i dil-berān-ı mehveşüz / Minnet-i dīdār-ı mihr ü māhdan āsüdeyüz (FKD, G.133, B.2).

Şem'ı pür-süz u güdāz itse 'aceb mi şevķumuz / Tāb-ı dilden şu'leyi āb eyleyen pervāneyüz (FKD, G.134, B.4).

Bilmem nedür bahār-ı ümīd ü ḥazān-ı ye's / Birdür yanumda mevsim-i kām u zamān-ı ye's (FKD, G.136, B.1).

Bilmem nedür bahār-ı ümīd ü ḥazān-ı ye's / Birdür yanumda mevsim-i kām u zamān-ı ye's (FKD, G.136, B.1).

Yer ḳalmadı Fehīm metā'-ı ğama henüz / Gelmekde şehr-i cān u dile kārvān-ı ye's (FKD, G.136, B.7).

Mest ü mecnūna zemīn ü āsumān yeksān olur / Fāriğem ednā ile a'lā bir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.4).

Mest ü mecnūna zemīn ü āsumān yeksān olur / Fāriğem ednā ile a'lā bir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.4).

Ne āteşden ten-i mecrūḥ u lāğar dāğ dāğ olmuş / Ki mağz-āşüfte-dil germ-i cünün-ser dāğ dāğ olmuş (FKD, G.140, B.1).

Rağm-ı erbāb-ı riyā rü-be-reh-i deyr olduk / Bāde-ḥor na're-zenān leb-be-leb ü dūş-a-dūş (FKD, G.144, B.17).

İderse ol büt-i şīrīn-dehān raķş / Kef-i 'āşıķda eyler dīn ü cān raķş (FKD, G.145, B.1).

Olaldan cilvegāhı lafz-ı nāmuñ / İder dā'im beyān raķş u zebān raķş (FKD, G.145, B.4).

Oldı dirīğ germ-niyāzān-ı nāzūke / 'Arz-ı merām vācib ü ḥıfz-ı kelām farz (FKD, G.147, B.3).

Ey kâş olaydı sañā da ey şāh-ı pür-gürür / Luṭf-ı kelām sünnet ü redd-i selām farz (FKD, G.147, B.4).

Nāmesin ehl-i rāz idüp beste-ser ü şikeste-ḥaṭ / ‘Arz ide ḥasb-ı ḥālını yāre şikeste-beste ḥaṭ (FKD, G.148, B.1).

Şoḥbet-i ma‘nāda olsun mı Fehīmā’ya nazīr / Bir iki bī-hüde-güy u şı‘r ü inşası ğalaṭ (FKD, G.149, B.5).

Şoḥbet-i ma‘nāda olsun mı Fehīmā’ya nazīr / Bir iki bī-hüde-güy u şı‘r ü inşası ğalaṭ (FKD, G.149, B.5).

Hemīşe ‘aşıka eyler ‘itāb u ğayrıya luṭf / Bilür ki bü'l-heves olmaz ‘itābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.5).

Hezār kibr ü ğurür ile olsa bir gece miḥmān / Hemīşe itse dil-i bī-ḳarār o şūḥa tevāzu‘ (FKD, G.152, B.6).

Nāşih ḥırāş-ı mağz-ı Fehīm itme pendüni / Ben bī-dimāgam u dil-i dīvāne bī-dimāg (FKD, G.154, B.5).

Oldı deryā-yı leṭāfet üzre mevc-i ‘anberīn / Ṭurra-i ḥam-der-ḥam u ebrū-yı ğarrā-yı laṭīf (FKD, G.157, B.2).

Öldürür āḥir beni düzdīde bir ĩmā ile / Ğamze-i ḥün-rīz ü çeşm-i fitne-fermā-yı laṭīf (FKD, G.157, B.9).

Yağmaya verdi fitne-ser ü berḳ-ı maḥşeri / Ol şeh-süvārūm itdi yine türk-tāz ḥayf (FKD, G.159, B.5).

N’içün la’l-i lebün ‘uşşāka düşnām u ‘itāb eyler / Nigāh-ı şūḥuḥa lāyıkdur ey şeh pür-sitiz olmaḳ (FKD, G.161, B.4).

Ki ṭab‘-ı bü'l-heveslerdür bu dehrün Ḳays u Ferhād’ı / Ki olmuş Leylī’ye ḥuffāş u Şīrīn’e meges ‘āşık (FKD, G.164, B.2).

Ki ṭab‘-ı bü'l-heveslerdür bu dehrün Ḳays u Ferhād’ı / Ki olmuş Leylī’ye ḥuffāş u Şīrīn’e meges ‘āşık (FKD, G.164, B.2).

Olmağa her ğamze-i meste mühim-perdāz-ı ‘ayş / Dil gibi hem cām u hem sākī vü hem ālüfte yoḳ (FKD, G.165, B.3).

Şehr-i mesti vü cünün-ı ‘aşkı seyr itdüm Fehīm / Bir ‘aded āşüfte-destār u dimāg-āşüfte yoḳ (FKD, G.165, B.5).

Ser-tā-be-ka-dem ‘aşk u dilem lîk Fehîmâ / Bir dil-ber-i ‘aşk-küş ü aşubgerüm yok (FKD, G.166, B.7).

Eyleyen ‘uşşâk-ı zâra gâh luţf u gâh ceng / Ğamze der-baht-ı Fehîmî ebruvân-ı âh ceng (FKD, G.168, B.5).

Bildük ne imiş aşlın ‘aşk u dil ü dil-dâruñ / Ammâ ki bu esrârı nâ-güfte midür bilsek (FKD, G.171, B.4).

Bildük ne imiş aşlın ‘aşk u dil ü dil-dâruñ / Ammâ ki bu esrârı nâ-güfte midür bilsek (FKD, G.171, B.4).

Şöyle ser-mest-i mey-i ‘aşk-ı ilâhî olsağ / Ki ne dîdâr u ne hür u ne behiştin görsek (FKD, G.172, B.2).

Şöyle ser-mest-i mey-i ‘aşk-ı ilâhî olsağ / Ki ne dîdâr u ne hür u ne behiştin görsek (FKD, G.172, B.2).

Secdegâh-ı dil ü cân eyler idik biz de Fehîm / Sırr-ı Beytül-ğarem ü râz-ı küniştin görsek (FKD, G.172, B.5).

Dil bilür Ğamze gerek sihr ü gerek remz eylesün / Tercemândur bir iki şehhâresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.5).

Geldi mest ü tiğ der-kef sîne-çâkânüñ yine / Tâ-be-dâmân-ı kefin çâk-i giribânın görüñ (FKD, G.182, B.5).

Hudâ meger dilüm itdi resül-i ‘âlem-i ‘ışk / Ki oldılar Ğam u derd ü elem şahâbe-i dil (FKD, G.186, B.4).

Hudâ meger dilüm itdi resül-i ‘âlem-i ‘ışk / Ki oldılar Ğam u derd ü elem şahâbe-i dil (FKD, G.186, B.4).

İder Fehîm Aristü iseñ seni ilzâm / Kemîne nükte-i mermüz-ı lâğ u lâbe-i dil (FKD, G.186, B.5).

Âteş-i Ğayret-i ‘aşk ile ider maḥv-ı vücüd / Ne olur ṭâlib-i dîdâr u ne Ṭür ister dil (FKD, G.188, B.2).

Ne bülbül ü ne çihre-perest-i gül-i bâğ ol / Zâgâne yürî rāhib-i Ferḥâr-ı ferâğ ol (FKD, G.189, B.1).

Pervâne mecûsî-reviş ü deyr-nişîn şem^c / Hem-mezheb-i pervâne vü hem-reng-i çerâğ ol (FKD, G.189, B.3).

Göñül ol turrada cem' itme 'akluñ / Perīşān-ḥāṭır u āşüfte-rāy ol (FKD, G.191, B.2).

Devletinde geh bülend ü gāh pest olmaḵ ne ğam / Şāh-ı 'aşka gāh tāc u gāh mesneddür göñül (FKD, G.194, B.7).

Devletinde geh bülend ü gāh pest olmaḵ ne ğam / Şāh-ı 'aşka gāh tāc u gāh mesneddür göñül (FKD, G.194, B.7).

Feyyāz o deñlü bād-ı bahārī ki cūlaruñ / Her mevci oldı sünbül ü her bir ḥabāb gül (FKD, G.195, B.6).

Hem-silsile-i Ḳays'am u dīvāne-i 'aşkam / Zencīr-be-pā zāde-i pervāne-i 'aşkam (FKD, G.197, B.1).

Göñül bī-ṭālī' ü bir māh-rūya oldı meftūn hem / Şerīk oldı cefā itmekde ol bī-mihr gerdūn hem (FKD, G.201, B.1).

Müsā'id olsa dil-ber çoḵ görüp ber-'aks ider devrān / Sa'adet görmesün gerdūn-ı dūn u baḥt-ı vaj-gūn hem (FKD, G.201, B.2).

Fehīm ol mazhar-ı işrāk-ı nūrū'n-nūr-ı 'aşkam kim / Çerāğum oldı Fisāğurus u belki Felāṭun hem (FKD, G.201, B.7).

Rind-i dīvāneyem ne küfr ü ne dīn / Selb ü ĩcāb n'iydügin bilmem (FKD, G.204, B.5).

Rind-i dīvāneyem ne küfr ü ne dīn / Selb ü ĩcāb n'iydügin bilmem (FKD, G.204, B.5).

Sāyeveş şimdi āfitābam līk / Ḥār u üftāde vü ḥaḳīr benem (FKD, G.206, B.4).

Ṭālib-i Āmül ü Senāyī'ye / Tāze maẓmūnda hem-ẓamīr benem (FKD, G.206, B.10).

Nūr-ı çeşm-i bā'is-i şad teff ü tāb-ı maḥşerem / Nice tāb-ı āfitāb-ı şu'le-tāb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.1).

Şu'le-i āh-ı dilem ḥūn-āb-ı çeşm-i 'aşıḳām / Giryē-rīz ü sīne-sūzam āb u tāb-ı maḥşerem (FKD, G.207, B.4).

Ben sırr-ı luṭf u ḳahr-ı Ḥudā'yam ğaraẓ budur / Bu Ṭūr'dan ki dilleri hep mesken isterem (FKD, G.208, B.2).

Her rüz āfitābum u her şeb çerāğum ol / Çeşmüm müdām ḥüsnūñ ile rüşen isterem (FKD, G.208, B.5).

Tā-be-key tenhā-niṣīn ü ‘āqil ü ferzāneyem / Başuma üşdi perī-rūlar bugün dīvāneyem (FKD, G.212, B.1).

Tā-be-key tenhā-niṣīn ü ‘āqil ü ferzāneyem / Başuma üşdi perī-rūlar bugün dīvāneyem (FKD, G.212, B.1).

Hākem ammā mihr-i rūy-ı dil-bere āyīneyem / Ben hārābe cevher ü āyīneye gencīneyem (FKD, G.213, B.1).

Rāst-kirm-i pīle-faḫram bī-ser ü sāmān u zād / Nice demdür hālveti-i hırḫa-i peşmīneyem (FKD, G.213, B.2).

Āb-gīr olur o gülşen güli nīlūfer olur / Feyz-i te’sīr-i ruḥ u dīde-i giryānumdan (FKD, G.229, B.4).

‘Āşık-ı mehcürdan naḫd-ı dil ü cins-i cān / Cevher-i būs-ı lebān dil-ber-i maḡrürdan (FKD, G.231, B.9).

Mihr-feşān ebrdür şanki şeb-i ḫadrür / Zülf ü ruḥ-ı mehveşān ḫulmet-i semmürdan (FKD, G.231, B.11).

Dil-ber ü mey zevḫıdur ‘īyd hem açar şıyām / Açma bu rāzı Fehīm kevşer ile hūrđan (FKD, G.231, B.13).

İstimā‘ it n’iydügin sāmān-ı rindi şofiyā / Gel Fehīm-i mest-i ‘aşḫ u bī-dil ü üftādeden (FKD, G.234, B.5).

İstimā‘ it n’iydügin sāmān-ı rindi şofiyā / Gel Fehīm-i mest-i ‘aşḫ u bī-dil ü üftādeden (FKD, G.234, B.5).

Benem ol ‘ālem-i vālā ki hezār āteş-i Ṭūr / Ṭuṭuşur pertev-i mihr ü meh-i eflākümden (FKD, G.236, B.2).

O şem‘i meclis-i aḡyārda görüp olduḫ / Bu şeb yine ben ü pervāne encümen-düşmen (FKD, G.239, B.3).

Cevher-i ṭab‘ u dimāḡuñdur senüñ ancaḫ Fehīm / Neşve-i ‘aşḫ u hevā-yı cānı temyīz eyleyen (FKD, G.240, B.5).

Teḡāfüldür o şemşīr-i belā-āb u ḫazā-cevher / Ki olmuş tīḡ-i müjḡānveş ‘ayān kendi nihān keskin (FKD, G.242, B.2).

Bīd-i mecnūndan idüñ taḫta-i tābütümü kim / Beni öldürdi ḡam-ı zülf ü temennā-yı cünün (FKD, G.243, B.4).

Zülf **ü** ebrūnı idüp cīm ile nūna teşbīh / Yazdı ser-levh-i dile menkabe-pīrā-yı cünün (FKD, G.243, B.5).

Müdām olur mey-i hūn-āb-ı dīdeden memlū / Hem āstīn-i Fehīm **ü** hem āstīn-i sebū (FKD, G.247, B.9).

Ya ‘Örfī’dür ya Tālib ya Fehīm üstād-ı kāmildür / Selīs **ü** āşınā bir şā‘ir-i şī‘r-i ğarīb olsa (FKD, G.254, B.5).

Bahār olsa yine sākī mey-i mu‘ciz-nümün olsa / Şarāb-ı şu‘le-reng **ü** cām-ı şāf-ı āb-gün olsa (FKD, G.256, B.1).

Çasem i‘cāz-ı ‘aşka öyle istiġnā-fürüşam kim / Ne çeşm-i sihr-kār **u** ne nigāh-ı pür-füsün olsa (FKD, G.256, B.4).

Sīne-ber-sīne vü leb-ber-leb **ü** hem-āgüşuz / Haset ile nigeħ itsün bize haset bu gece (FKD, G.257, B.9).

Bilmezem rüz mı ya şeb mi ya h‘āb **u** ya hayāl / Ol kadar cāna hücüm eyledi hayret bu gece (FKD, G.257, B.10).

Gül **ü** lāleye nesīmem dil-nāfeye şemīmem / Desün ol ki der Fehīm’em sözi böyle post-kende (FKD, G.259, B.5).

Gül āgeşte-be-hūn **u** lāle dāğ oldu şeh-i hāver / Çeküp şemşīr-i āteş-tāb girdi kana gülşende (FKD, G.260, B.2).

Ne çār-ābāya incindi ne āhuñdan Fehīm oldu / Mevālid-i selās **u** seb‘a-i seyyāre āzürde (FKD, G.261, B.5).

Āfitāba hem-nişīn **ü** māha oldum hem-civār / Kevkeb-i bahtum gibi ol bī-vefāyı görmege (FKD, G.263, B.4).

Ey cādū-yı hūn-rīz yeter sīne-i cāna / Müjġānuñı geh nāvek **ü** geh nişter eyle (FKD, G.267, B.4).

Nev-şarz **u** nev-āyīnine baķ şī‘r-i Fehīm’üñ / Taķlīd-i zebān-ı köhen-i mā-selef itme (FKD, G.268, B.7).

Şāhid-i hāl **ü** haķ-ı rüyına meftün idi dil / Olmamışdı daķı āfākda peydā fitne (FKD, G.270, B.2).

Olmış eşer-i feyz-i haķ **u** hāl-i ruħından / Bir naħl-i ter-i fitne-semer perr-i külāhı (FKD, G.276, B.3).

Maḥv eyledi ḥār u ḥas-ı mihr ü meh-i çarḥı / Yād-ı ḥaṭ-ı rüyıyla dilüñ şu‘le-i āhı (FKD, G.276, B.4).

Cünün-ı ‘aşk u mestî-i mey-i zencîrdür gerdün / Ḥarābāt içre ben ser-ḥalka-i mestānuñam sākî (FKD, G.283, B.7).

İntisāb it çeşm-i şūḥ-ı dil-bere bir şekl ile / Ey gönül geh mest ü geh maḥmūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.3).

Eşk ile gāltān u cūşān kıl o dürri der-kinār / Ya‘nî mevc-i lücce-i pür-şūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.6).

Ḥalîl-i ‘aşkam u gülşen-fürüzi-i i‘cāz / Pür-āteş olduğı eṭrāf-ı bāğ yetmez mi (FKD, G.286, B.4).

Beni ḥāk itdi ḥasret dil-ber-i ṭannāz müstağnî / Gedā muḥtāc-ı pā-būs u şeh-i mümtāz müstağnî (FKD, G.287, B.1).

Sözlerüm cevher-i mazmūn u ḥayāl oldı Fehîm / N’eyleyem ben ḥazef-i tevriye vü tecnîsi (FKD, G.289, B.8).

Ez-Fehîm u ṭālî‘-i ü dāğ dāgem kerd reşk / Şüd seriş nāķūs-ı deyr men Müslümānem henüz (FKD, G.295, B.7).

Feyyāz gülî büdem u der-cām şiküftem / Ber-sā‘id-i sākî-i gül-endām şiküftem (FKD, G.296, B.1).

Ger be-şiküftem ḥande neh nîlūfer şubḥem / Gül-gonca-i meh büdem u der-şām şiküftem (FKD, G.296, B.2).

Mihre düşmendür meger meh kim hilāl ü bedrden / Gāh gürz eyler ḥavāle gāh ḥançer rüz u şeb (FKD, K.1, B.3).

Mihr ü mäh-ı nev gibi zerd ü nizār-ı ‘aşk olan / Çarḥı ‘İsīveş ider bālin ü bister rüz u şeb (FKD, K.1, B.8).

Levḥa-i zerkār-ı mihr ü mäh-ı feyz-āsārdan / Āyet-i na‘tüñ Fehîm itmekde ez-ber rüz u şeb (FKD, K.1, B.41).

Eylemem te’sşîr-i mihr ü mähdan şekvā faķîr / Ğam yimem geçmekdedür ger ḥayr u ger şer rüz u şeb (FKD, K.1, B.47).

Tā ki mihr mähî örte geh küsūf u geh ḥusūf / Tā ki her-bār ola çün kāfūr u ‘anber rüz u şeb (FKD, K.1, B.50).

Yeter ruhsār u zülf-i şāhid-i hūlkuñ dimāğ-efrüz / Nesīm itsün yine teslīm bŷyın verd ü reyḥāna (FKD, K.7, B.37).

Yeter ruhsār u zülf-i şāhid-i hūlkuñ dimāğ-efrüz / Nesīm itsün yine teslīm bŷyın verd ü reyḥāna (FKD, K.7, B.37).

N'ola ğurbetde gelse cān u dil feryād u efgāna / Felek bī-rahm u külfet āşınā vü 'ayş bīgāne (FKD, K.7, B.45).

Şemīmin sŷnbŷl ŷ nergis piyāzında nihān eyler / Nesīm-i şubḥ olup girsem eger geşt-i gülistāna (FKD, K.7, B.49).

Ya 'Örfi'yem ya Ḥākānī disem bu ṭab' ile cā'iz / Ki itdüm Rŷm u Mışr'ı ğıbtāgeh Şīrāz u Şīrvān'a (FKD, K.7, B.58).

Ya 'Örfi'yem ya Ḥākānī disem bu ṭab' ile cā'iz / Ki itdüm Rŷm u Mışr'ı ğıbtāgeh Şīrāz u Şīrvān'a (FKD, K.7, B.58).

Ne zevkdur k'ola dil-dār hem-sefer idesin / Sen anı seyr ŷ meşğŷl ola temāşāya (FKD, K.8, B.6).

Olnca dost refīkum semŷr u aṭlas olur / Bağar mı 'āşık olan zaḥm-ı ḥār u ḥārāya (FKD, K.8, B.7).

Kerīm-ṭab' u seḥākār u āfitāb-nihād / Seḥāb-dest ü şadef-keff ü baḥr-ser-māye (FKD, K.8, B.12).

Kerīm-ṭab' u seḥākār u āfitāb-nihād / Seḥāb-dest ü şadef-keff ü baḥr-ser-māye (FKD, K.8, B.12).

Kerīm-ṭab' u seḥākār u āfitāb-nihād / Seḥāb-dest ŷ şadef-keff ü baḥr-ser-māye (FKD, K.8, B.12).

Kerīm-ṭab' u seḥākār u āfitāb-nihād / Seḥāb-dest ü şadef-keff ŷ baḥr-ser-māye (FKD, K.8, B.12).

Ḥayālŷm eyledi muḥtel sefer mŷhimmātı / 'Aceb mi gelse ḥalel nazm u şī'r ü inşāya (FKD, K.8, B.28).

Ḥayālŷm eyledi muḥtel sefer mŷhimmātı / 'Aceb mi gelse ḥalel nazm u şī'r ŷ inşāya (FKD, K.8, B.28).

Ne bār-ġīr ŷ ne tŷşe mŷcerredem şad-şŷkr / Degŷl tevekkŷlŷm illā ki Ḥağ Ta'alā'ya (FKD, K.8, B.30).

Ayağı yer mi başar mâlik olsa âdem eger / Bir esb-i reh-ber ü çâlâk ü deşt-peymâya (FKD, K.8, B.31).

Ayağı yer mi başar mâlik olsa âdem eger / Bir esb-i reh-ber ü çâlâk ü deşt-peymâya (FKD, K.8, B.31).

Nedür ol ğamze-i pinhânî o düzdâde nigâh / Nedür ol ‘arız-ı al ü nedür ol çeşm-i siyâh (FKD, K.9, B.2).

Ol bülend-iķbâl ü ‘âlî-câh a‘lâ-rütbe kim / Raĥş-ı tab‘ı meh gibi çarĥ üzre cevân gösterür (FKD, K.10, B.18).

Dest-i tab‘ı baĥr u kân verse görünmez çeşmine / Bu ‘aĥâyı ‘âleme ne baĥr u ne kân gösterür (FKD, K.10, B.22).

Baĥr u kân iki gedâsıdur ki dâ‘im añlara / Baĥr u kânı dest ü tab‘ı luĥ u iĥsân gösterür (FKD, K.10, B.23).

İstese ĥükmüñ eger mânend-i kebk ü ‘andelîb / Bümü ĥandân-rüy u bu bîmarı şâdân gösterür (FKD, K.10, B.34).

Nigâh âfet ü çeşm âfet ü dehân âfet / O şâh-ı ĥüsne müsahĥar cihân cihân âfet (FKD, K.11, B.1).

Nigâh âfet ü çeşm âfet ü dehân âfet / O şâh-ı ĥüsne müsahĥar cihân cihân âfet (FKD, K.11, B.1).

Meĥer ki oldı ser-â-pây fitneden terkîb / Kıyâfet âfet ü kad âfet ü miyân âfet (FKD, K.11, B.2).

Meĥer ki oldı ser-â-pây fitneden terkîb / Kıyâfet âfet ü kad âfet ü miyân âfet (FKD, K.11, B.2).

O ebrüvân ü müjeyle şikâra kaşd itse / Belâ ĥadeng şunar ‘arz ider kemân âfet (FKD, K.11, B.4).

Rümüz fehm ü suĥandân u şâ‘ir-i nâzük / ‘Ayân cihân ma‘ânî velî nihân âfet (FKD, K.11, B.13).

Rümüz fehm ü suĥandân u şâ‘ir-i nâzük / ‘Ayân cihân ma‘ânî velî nihân âfet (FKD, K.11, B.13).

Hemîşe tâ ola bed-ĥ‘âhuñuñ gelüsında / Şarâb âteş ü âb üstüĥ‘ân u nân âfet (FKD, K.11, B.18).

Hemîşe tâ ola bed-ḥ'āhuñuñ gelüsında / Şarāb āteş ü āb üstüḥ'ān **u** nān āfet (FKD, K.11, B.18).

Fehīm **ü** cān-ı Fehīm ola çeşmüñe ḳurbān / Ne dem ki dehre şala tīg-i ḥün-feşān āfet (FKD, K.11, B.19).

‘Ālem-i ‘aşḳa düşürdi beni bir şūḥ ḳ’anuñ / Ruḥ **u** zülfi siyehi şubḥum ile şāmumdur (FKD, K.12, B.14).

Çeşm **ü** zülfüm gibi olsa n’ola bīmār u za‘īf / Mübtelā-yı ḡam u mihnet-keş-i ālāmumdur (FKD, K.12, B.18).

Çeşm **ü** zülfüm gibi olsa n’ola bīmār **u** za‘īf / Mübtelā-yı ḡam **u** mihnet-keş-i ālāmumdur (FKD, K.12, B.18).

Didüm ey dost beni böyle iden bīgāne / Ṭaleb-i nā-maḥal **ü** bī-hüde iḳdāmumdur (FKD, K.12, B.22).

Seni dīvāne idüp şīr gibi bende çeken / Çeşm-i ‘uşşāḳ-küş **ü** dil-ber-i ḥayyāmumdur (FKD, K.12, B.25).

Mevc-i serāb gibi hemān bir nümünedür / Meh-tāb-ı cebhesi k’ola pür-çīn **ü** geh ‘itāb (FKD, K.13, B.10).

Ḥuffāşveş bu bāḡda şeb-dostam Fehīm / İftār için o ḡonca-gül-i mihr **ü** meh-cenāb (FKD, K.13, B.15).

Egerçi ben leb-i dil-berde ḥāl-i müyīnveş / Girifte-pā meges-i bend-i nüş **ü** bī-zūram (FKD, K.14, B.9).

Hilāl şanma ki şekvā idüb demekde felek / Zebān-ı ḥāl ile ben de esīr **ü** mecbūram (FKD, K.14, B.18).

Ḡam itdi kār-ı nemek giryeden mesāmmātum / Ṭabīb-i müşfiḳam **u** cümle zaḥm-ı nāşūram (FKD, K.14, B.19).

Müdām itmedeyim laḥt laḥt kendi tenüm / Ġarībdür ki ne ḳaşşābam **u** ne şāṭuram (FKD, K.14, B.27).

Müdām dünyede fikrüm şarāb **u** dil-berdür / Ne teşne-i mey-i kevşer ne mā’il-i ḥūram (FKD, K.14, B.30).

Kelīm’em **ü** yed-i beyzādur āh-ı serd baña / Ḥarīm-i Ṭūr-ı tecellīde şem‘-i kāfūram (FKD, K.14, B.36).

Degül muhtâc-ı naqd **u** cins-i 'îş ü nûşa cân **u** dil / Mürettebdür vazîfem her zamân sultân-ı himmetden (FKD, K.15, B.17).

Baňa teklîf-i geşt-i bâğ **u** râğ-ı ihtilâf itmeñ / Ki gül-çîn-i ferâgam gülsitân-ı künc-i 'uzletden (FKD, K.15, B.23).

Baňa üstâd-ı kül yeter tab'um / N'eyleyim ben Zahr ü Selmân'ı (FKD, K.17, B.38).

Bârekallâh Fehîm ü tab'-ı Fehîm / Ki odur müstaffîz-i Rabbânî (FKD, K.17, B.65).

Feyz-i âb **u** hevâ-yı hilmümden / Oldılar rûh **u** 'aşk cismânî (FKD, K.17, B.68).

Zehrede bād-ı semûm bergüzâr itse güzâr / Ger dem-i 'îsî reh-i pür-teff ü tâb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.4).

Üştürân lâğar-ten ü pür-kef-dehen harlar kavî / Ey su'âl iden mizâc-ı şeyh ü şâb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.10).

Üştürân lâğar-ten ü pür-kef-dehen harlar kavî / Ey su'âl iden mizâc-ı şeyh ü şâb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.10).

Bârekallâh zihî riyâzet ü zühd / Oldı tecrîd mülkinüñ şâhı (FKD, Kıt'a 4, B.5).

Ta'miyeyle mışra'-ı şânîden olunca hisâb / İki vech ile çıkar târîhi bî-naşş **u** ziyâd (FKD, Kıt'a 8, B.17).

Bir kavî ceng itdiler kim itmemişdür 'âlemüñ / Behmen ü İsfendiyâr Qahramân-ı şaf-deri (FKD, Kıt'a 9, B.4).

Harf-i menkûṭ **u** hurûf-ı gayr-ı menkûṭ 'add olup / Mülhem-i gaybî olup tab'-ı Fehîm'üñ yâveri (FKD, Kıt'a 9, B.9).

Semiy-i Faḥr-ı 'Âlem faḥr-ı 'ilm ü 'âlim ü fâzıl / Lebîb-i lübb-i her-ma'nâ edîb-i kâmil-i her-fen (FKD, Kıt'a 13, B.1).

Semiy-i Faḥr-ı 'Âlem faḥr-ı 'ilm ü 'âlim ü fâzıl / Lebîb-i lübb-i her-ma'nâ edîb-i kâmil-i her-fen (FKD, Kıt'a 13, B.1).

Olinca kâdi-i İzmir feyz-i ebr-i luṭfindan / Dil-i halk oldu goncayken gül ü her gül birer gülşen (FKD, Kıt'a 13, B.2).

Dâver-i 'âdil-i vâlâ-neseb-i 'âli-ḳadr / Tâc-ı 'izz ü şeref-i server-i ḥayl-i vüzerâ (FKD, Kıt'a 14, B.1).

Kerîmü't-tab' u 'ālî-fiṭrat u Ḥātem-ṭabī'at kim / Nesîm-i feyz-i cūdından olur dil-mürdeler ihyā (FKD, Kıt'a 15, B.5).

Kerîmü't-tab' u 'ālî-fiṭrat u Ḥātem-ṭabī'at kim / Nesîm-i feyz-i cūdından olur dil-mürdeler ihyā (FKD, Kıt'a 15, B.5).

Şükühın görseler nā-çār hep teslîm iderlerdi / Yed-i aḥkāmına emlākini İskender ü Dārā (FKD, Kıt'a 15, B.9).

'Azîz-i Mıṣr kıldı pâdişâh-ı berrü ve'l-baḥreyn / Görüp şâyeste-i 'izz ü sezâ-yı rütbe-i 'ulyā (FKD, Kıt'a 15, B.10).

Ey Yūsuf-i 'İsâ-dem ü Mūsâ-lüknet / Zülf-i ejder ü leb-i rûḥda vü ḥüsn-âfet (FKD, Rûbai 6, B.1).

Geh 'arîf-i müstagnî vü gâhî muḥtâc / Geh âb u geh âteş içre mânend-i zücâc (FKD, Rûbai 8, B.1).

Geh âb-ı ḥayât-nüş u geh zehr-âşâm / Olmaz dil-i 'âşık gibi bir ṭurfa mizâc (FKD, Rûbai 8, B.2).

Ol pâdişeh-i ḥüsn ü büt-i mihr-nijâd / Kim ismi Laṭîf oldu vü resmi bî-dâd (FKD, Rûbai 11, B.1).

Ol pâdişeh-i ḥüsn ü büt-i mihr-nijâd / Kim ismi Laṭîf oldu vü resmi bî-dâd (FKD, Rûbai 11, B.1).

Ben şâ'irem ammâ degülem pek cerrâr / Cerrâram u aḡniyâyı itmeme bî-zâr (FKD, Rûbai 15, B.1).

Her ne ṭalebüm var ise dil-berdendir / Peydâ nigeḥ-i luṭf u nihân bûs u kinâr (FKD, Rûbai 15, B.2).

Her ne ṭalebüm var ise dil-berdendir / Peydâ nigeḥ-i luṭf u nihân bûs u kinâr (FKD, Rûbai 15, B.2).

Ferhâd gibi kûḥda vü şahrâda / Zârı der ü zâr işidür bu dil-i zâr (FKD, Rûbai 16, B.2).

Gördükçe beni olur o mehveş âteş / Bi't-tab' olur zâlim ü ser-keş âteş (FKD, Rûbai 22, B.1).

Yanmaḡdadur cihân u mihr-i aḡker-i dâḡ / Bir rengdedür hilâl-i 'ıyd ü per-i zâḡ (FKD, Rûbai 28, B.1).

Yanmağdadur cihān u mihr-i aḥker-i dāğ / Bir rengdedür hilāl-i ʿīyd ü per-i zāğ (FKD, Rübai 28, B.1).

Āh oқıdur tīr ü kemān-ı ʿuṣṣāk / Tā sīne-i ʿarşdur nişān-ı ʿuṣṣāk (FKD, Rübai 30, B.1).

Ḳurbānuñ olam amān helāk itdi amān / Düzdīde tebessüm ü nihānī ğamzeñ (FKD, Rübai 32, B.2).

Düzdīde nigāh-ı çeşm-i düşmān-kāmuñ / Bī-cā ğazab u zīr-i leb-i düşnāmuñ (FKD, Rübai 34, B.1).

Girmez gözüme ey şeb-i vaşl-ı nev-rüz / Ger leyle-i ʿīyd kuḥl u mīl olsa hilāl (FKD, Rübai 37, B.2).

Ol ğonca-i bāğ-ı al ü sünbül-i kākül / Hindū-ḥāl ü şekker-leb ü ʿarız gül (FKD, Rübai 40, B.1).

Ol ğonca-i bāğ-ı al ü sünbül-i kākül / Hindū-ḥāl ü şekker-leb ü ʿarız gül (FKD, Rübai 40, B.1).

Ol ğonca-i bāğ-ı al ü sünbül-i kākül / Hindū-ḥāl ü şekker-leb ü ʿarız gül (FKD, Rübai 40, B.1).

Ne gebrem ü ne ʿübeyd-i āteşgāham / Ne şeb-pereyem ne kıble-sāz-ı māham (FKD, Rübai 41, B.1).

Men bende Fehīm ü çü ḥāl-i Hindū / Hürşīd-perest-i rüy-i ʿAbdullāh'am (FKD, Rübai 41, B.2).

Mānend-i Fehīm-i bī-dil ü zār u zebün / Olmadı göñül vesvese-i ʿaqla zebün (FKD, Rübai 48, B.1).

Mānend-i Fehīm-i bī-dil ü zār u zebün / Olmadı göñül vesvese-i ʿaqla zebün (FKD, Rübai 48, B.1).

Ey mäh yeter ol iki çeşm ü ruḥsār / Ben ʿāşık-ı dīdārına ʿayn-ı ʿīydeyn (FKD, Rübai 49, B.2).

Gördüm seherī şiküfte çün gül / Ol zülf-kemend ü ğamze-şemşīr (FKD, Terci-bend 1, B.28).

Dest-i nigeinde ḥançer-i nāz / Çeşm-i siyehinde tīr-keş ü tīr (FKD, Terci-bend 1, B.30).

Sākī kanı cām o şemʿ-i rüşen / Elmās-қandil ü şuʿle-revğan (FKD, Terci-bend 1, B.92).

Gülzār-ı behişt ü ʿīyd-i ḳurbān / Geldi baña bu ḥayāl ağreb (FKD, Terci-bend 1, B.126).

Ne māʿil-i ḥuld u ne naʿimem / Ne bülbül-i gülşen-i ḳadīmem (FKD, Terci-bend 1, B.131).

Üstâdam **u** pîş-i dilde nâ-dân / Nâ-dân-ı dü-âlem-i ‘alîmem (FKD, Terci-bend 1, B.134).

Geh cām **u** gāh çeşmüme şun ‘aks-i gamzeñi / Tîğ-i kazāya şan‘at ile āb **u** tāb ver (FKD, Terki-bend 1, B.52).

Ne ‘ilm **ü** ne Fehîm ne eş‘ār ne kitāb / Min-ba‘d gūşe vü men ü dil-ber ü şarāb (FKD, Terki-bend 1, B.56).

Ne ‘ilm ü ne Fehîm ne eş‘ār ne kitāb / Min-ba‘d gūşe vü men **ü** dil-ber ü şarāb (FKD, Terki-bend 1, B.56).

Ne ‘ilm ü ne Fehîm ne eş‘ār ne kitāb / Min-ba‘d gūşe vü men ü dil-ber **ü** şarāb (FKD, Terki-bend 1, B.56).

Ey hâl **ü** haţuñdan āşikārā / Ma‘nā-yı rumüz-ı lafz-ı gavgā (FKD, Terki-bend 2, B.1).

İtsün yine muţrı-b-ı nigāhuñ / Bir nağme-i nāz **u** ‘işve-sāzı (FKD, Terki-bend 2, B.13).

Hāsiyyet-i ittiḥād-ı ‘aşkuñ / Bir itdi ḥaḳīḳat **u** mecāzı (FKD, Terki-bend 2, B.19).

Bir ḥançer-i zehr-dādedür hep / Ger gamze-i tîz **ü** ger teğāfül (FKD, Terki-bend 2, B.26).

Bî-âlet **ü** bî-silāḥ yekden / Biñ cāna bulur zafer teğāfül (FKD, Terki-bend 2, B.28).

Ne ḥüsn **ü** ne ‘aşk ḳaldı ne dil / Tā itdi şarāb-ı ‘aşk bî-hüş (FKD, Terki-bend 2, B.57).

Laḫt-ı dil **ü** pāre-i cigerdür / Dîk-i mey-i ‘aşk-ı yāra ser-püş (FKD, Terki-bend 2, B.63).

Ben ‘İsî-i nazm **u** ḥāme-cādū / Mu‘ciz-āşār **u** siḫrkāram (FKD, Terki-bend 2, B.74).

Ben ‘İsî-i nazm **u** ḥāme-cādū / Mu‘ciz-āşār **u** siḫrkāram (FKD, Terki-bend 2, B.74).

Şeb-i hicr **ü** gam-ı zülf ü dil-i sevdā-perdāz / İhtiyārī degül āḥ eyler isem dūr **u** dırāz (FKD, Terki-bend 3, B.4).

Şeb-i hicr ü gam-ı zülf **ü** dil-i sevdā-perdāz / İhtiyārī degül āḥ eyler isem dūr **u** dırāz (FKD, Terki-bend 3, B.4).

Ammā ki şehîd-i reşk-i la‘li / Yüz biñ dil-i Ḥızr **u** cān-ı ‘İsî (FKD, Terci-bend 1, B.11).

Hā **u** vāvı rā‘dır yazdığım yazı / Yā hidāyet kāmı ḥarf-i mu‘cemdir (FKD, G.38, B.10).

Ey Yūsuf-ı ‘İsā-dem **ü** Mūsā-lüknet / Zülf-i ejder ü leb-i rüḫda vü ḥüsn-āfet (FKD, Rübai 6, B.1).

üç: [1] Üç adet.

Hisâb-ı sâl-i târîh-i Fehîm itdi bu mısrâ'ê hâşr / Biñ elli dörde **üç** târîh oldı 'azm-i bâdü'l-Mışr
(FKD, Kıt'a 17, B.1).

üftâde: [6] Düşkün, zavallı (TULUM, s.1814) || Âşık.

Sâyeveş şimdi âfitâbam lîk / Hâr u **üftâde** vü haķîr benem (FKD, G.206, B.4).

İstimâ' it n'iydügin sāmān-ı rindi şofiyâ / Gel Fehîm-i mest-i 'aşk u bî-dil ü **üftâdeden** (FKD, G.234, B.5).

Pertev-i mihrem ki şeb-nem şükürüm eyler zerre hem / Dest-gîr-i pây-mālân bir ğarîb
üftâdeyem (FKD, G.211, B.7).

Sebeb-i rif'at olur ğam yeme **üftâde** iseñ / Bir binâ tâ ki harâb olmaya ma'mûr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.3).

Üftâdelerüñ olmaĝa pā-māl-i siyāhuñ / Ālûde iderler tenini hāk-i rehüñle (FKD, G.265, B.3).

Bu ğüne dil-ber-i hün-rîz ü şüh-ţab'dilîri / Benüm gibi seven **üftâdeler** tebâh gerekdür (FKD, G.100, B.10).

üftâde ol-: [1] Âşık olmak, tutkun olmak.

Senüñ **üftâden olmadan** der idüm / Pây-mālâna dest-gîr benem (FKD, G.206, B.3).

üftân ü hîzân: [2] Düşme kalka (TULUM, s.1814).

Geçer **üftân u hîzân** bî-muĥabâ mest ü sâĝar-zen / O mecnûndur Fehîm-i merd kim ĥavf-ı
Şirâţ itmez (FKD, G.118, B.5).

Düşmek için pâyına ğülzârda bād-ı şabâ / Mestvârî kendüsin **üftân ü hîzân** gösterür (FKD, K.10, B.19).

ülfet: [2] Dostluk.

Görüb tâ kim libās-ı nâsda bir nice nesnâsı / Girîzândur dilüm vaĥşî-şîfat âdemle **ülfetden**
(FKD, K.15, B.20).

Ülfet istermiş dil-i dîvâne-ţavr ile sürür / Āşinâ olsaydı bārî âşinâdan kim kaçar (FKD, G.46, B.5).

ülfet eyle-: [1] Dostluk etmek, görüşmek.

Hemîşe sūz-ı derūnumla **eyleyem ülfet** / Ki kıymet-i dil-i ‘aşık-şinās âteşdür (FKD, G.108, B.5).

ülfet id-: [1] Dostluk etmek.

Bir bü'l-hevese yār ol mānend-i Fehīm ey dil / Tā **ülfet ide** ‘aqluñ ma‘nā-yı maḥabbetle (FKD, G.266, B.5).

ülfet ol-: [1] Âşık olmak.

Ḥaḳīkat bī-vefā nā-mihribān ḥübān-ı İslāmbol / Yine dil ārzū eyler ne çāre **ülfet olmuşdur** (FKD, G.77, B.6).

ülfet-i pervāz: [1] Uçmaya düşkünlük.

Şāh-bāz-ı çeşm-i dil-ber kim dile me'nūs olur / Murğ-ı āhum **ülfet-i pervāzdan** me'yūs olur (FKD, G.87, B.1).

ülfet-i luṭf-ı vaḥşet: [1] Yalnızlığın güzel dostluğu.

Enīsüm ḳudsiyān-ı ‘ālem-i ervāḥdur şimdi / Bi-ḥamdi'llāh ser-ā-pā **ülfet-i luṭf-ı vaḥşetden** (FKD, K.15, B.21).

ümīd: [1] İstek, arzu.

Ümīddür ki ḥalāş ide Dāver-i Ḳahhār / Ki Rūḥ-ı ḳudsiyem iblīs elinde maḳḥūram (FKD, K.14, B.14).

ümīd ü bīm-i murād: [1] İsteklerin korkusu ve ümidi.

Şarāb-ı ye's ideli cānı mest-i lā-ya'ḳil / Derūn-ı ḥāṭıra gelmez **ümīd ü bīm-i murād** (FKD, G.39, B.3).

ümīd-i 'afv: [1] Bağışlanmayı ümit etmek.

Her günāhum **ümīd-i 'afviyle** / Dāğ-ı sūz-ı dil-i şevāb itdüm (FKD, K.2, B.30).

ümīd-i baḥş-i nā-dāne: [1] Cahillerin hediyesinin umudu.

Ārzū-yı kevşer eyle geçme meyden zāhidā / ‘Ārif iseñ geç **ümīd-i baḥş-i nā-dāneden** (FKD, G.234, B.3).

ümīd-i cāh: [1] Makam arzusu.

Rind-i bî-zâduz **ümîd-i cāhdan** âsüdeyüz / Hāmdü li'l-lāh himmet-i kütāhdan âsüdeyüz
(FKD, G.133, B.1).

ümîd-i hesti-i mülk-i beḳā: [1] Sonsuzluk ülkesinin varlığının arzusu.

Hemān vücūdımı mahv eylesem yeterdi Fehîm / **Ümîd-i hesti-i mülk-i beḳā** nedür bilmem
(FKD, G.205, B.7).

ümîd-i sāhil: [1] Kurtuluşa erme ümidi.

Ġarîḳ-i lücce-i aşḳam fenā nedür bilmem / **Ümîd-i sāhil** için āşinā nedür bilmem (FKD,
G.205, B.1).

ümîd-i şefā'at: [1] Affedilme umudu.

Tā **ümîd-i şefā'atüñle** Fehîm / Diye aşyānı bî-ḥisāb itdüm (FKD, K.2, B.51).

ümm-i dünyā: [2] Dünyanın annesi.

Vücūd-ı pāk-zādı bir dūr-i şeb-tāb-ı çarḥdur çün / 'Aceb mi **ümm-i dünyā** alsa āḡuşa anı
ḫālā (FKD, Kıt'a 15, B.11).

Çü toḡdı kevkeb-i iḳbāl arz-ı Mışır içre / Yeter kıyāmete dek faḥr **ümm-i dünyāya** (FKD, K.8,
B.19).

ümmîd: [4] Umut, beklenti.

Ümmîd ki şaf-şiken-i fitne Fehîmā / Cem'iyet-i uşşāḳ-ı perîşānına kıymaz (FKD, G.114,
B.5).

Budur **ümmîd** o aşīye diyesin / Ki şefā'atle behre-yāb itdüm (FKD, K.2, B.52).

Sāye-i bālinde bir dem rāḫat **ümmîdiyle** kebk / İtdi 'amden kendüyi per-tāb-ı çengāl-i 'uḳāb
(FKD, K.5, B.14).

Ehl-i diller oldılar luḫfiyla dā'im vāyedār / Budur **ümmîd** olmaya 'ahdinde kimse nā-ümîd
(FKD, Kıt'a 11, B.8).

ümmîd-i 'ıyd: [1] Bayram özlemi.

Ārzü-yı 'ıyd-i vaşl eylerse itsün bü'l-heves / Rūzedār-ı ḫaşretem ben eylemem **ümmîd-i 'ıyd**
(FKD, G.41, B.4).

ümmîd-i seyr-i ḫüs: [1] Güzelliği izlemenin umudu.

Ümmîd-i seyr-i hüsnüñ eyâ dürr-i bî-bahâ / Çok âşinâyı ğarķ-ı yem-i hayret eylemiş (FKD, G.141, B.2).

ümmîd-i tecellî: [1] Görünme umudu.

Ümmîd-i tecellîsinde muzmer / Mazmûn-ı beyân-ı len terânî (FKD, Terci-bend 1, B.6).

ümmîdvâr: [1] Umutlu olmak, umudunu yitirmemek.

Egerçi bir nigeḥ-i iltifât görmedi ammâ / Fehîm ider yine **ümmîdvâr** o şûḥa tevâzu‘ (FKD, G.152, B.7).

ümmühât: [1] Analar.

Olmadan âbisten-i tıfl-ı mevâlid **ümmühât** / Tâ ezelden bâde-i ‘aşķ ile tev’emdür şarâb (FKD, G.14, B.2).

üns: [1] Dostluk, yakınlık (TULUM, s.1817).

Üns idi elde iken şānuña ‘âdet evvel / Şāḥ-bāzum yoĝ idi sende bu vaḥşet evvel (FKD, Terķib-bend 3, B.14).

üstād: [5] Usta, rehber.

Fenn-i i‘cāzı ser-â-pâ bilmeyin dirse Fehîm / Ğamze-i sāḫir-i cānān añā **üstād** yeter (FKD, G.61, B.9).

Dil-i mecnūnum olup mekteb-i ‘aşķa **üstād** / İtdi şākird-i cünūn ‘aķl-ı Āristālîs’i (FKD, G.289, B.7).

Üstādam u pîş-i dilde nā-dān / Nā-dān-ı dü-‘ālem-i ‘alîmem (FKD, Terci-bend 1, B.134).

Feyz-i isti‘dād ḫatm olmuş meger sende Fehîm / ‘İlm çok **üstād** yok şākird-i ķābil nā-bedîd (FKD, G.40, B.7).

Olmuş o ķadar fitnede **üstād** nigāhuñ / Her şulḫda şad ceng ider ĩcād nigāhuñ (FKD, G.176, B.1).

üstād ol-: [1] Üstad olmak, hoca olmak.

Ey çeşm nedür bu ğamze-kārî / Fennünde ķazādan **olduñ üstād** (FKD, Terķib-bend 2, B.37).

üstād-ı Cālînūs: [1] Gelenos'un hocası.

Çeşm-i bīmārındadır dermān saña ey mürde cān / K'anda cellād-ı ecel **üstād-ı Cālīnūs** olur
(FKD, G.87, B.4).

üstād-ı kāmīl: [1] Noksanı olmayan bilge, mahir usta.

Ya 'Örfi'dür ya Tālib ya Fehīm **üstād-ı kāmildür** / Selīs ü āşinā bir şā'ir-i şī'r-i ğarīb olsa
(FKD, G.254, B.5).

üstād-ı kül: [1] Her çeşit ilimde çok ileri bilgisi olan, her şeyde üstat.

Baňa **üstād-ı kül** yeter ṭab'um / N'eyleyim ben Zāhīr ü Selmān'ı (FKD, K.17, B.38).

üstād-ı māhir: [1] Yetenekli hoca, usta.

Vallāh ben ne mālā muḥibbem ne şā'irem / Ben 'ilm-i ḥüsn-i ḥulḳda **üstād-ı māhirem** (FKD,
Terkib-bend 1, B.24).

üstād-ı nigāh: [1] Bakışın hünerlisi || Her bakışı farklı mesajlar ileten sevgili.

Üstād-ı nigāhuñ eylemekde / Her demde hezār şīve ĩcād (FKD, Terkib-bend 2, B.39).

üstād-ı zūlf-i pür-ḥam: [1] Kıvrımlarla dolu saç ustası.

Zā'fdan pür-müydur cismüm dil-i pür-tābda / **Üstād-ı zūlf-i pür-ḥam** pīç ü tābumdur
benüm (FKD, G.223, B.6).

üstād-pesend: [1] Büyüklerin beğenisi.

'Aşḳ āteşine şabra da şākird-i Fehīm'üz / Āteşde semā' itmede **üstād-pesendüz** (FKD, G.123,
B.5).

üstine: [7] Üzerine.

Dāğlar pes bu ser-i şüfte-ḥāl **üstine** gül / Cevrdür bülbüle kim ḳona sifāl üstine gül (FKD,
G.196, B.1).

Dāğlar pes bu ser-i şüfte-ḥāl üstine gül / Cevrdür bülbüle kim ḳona sifāl **üstine** gül (FKD,
G.196, B.1).

Bülbül-i bāğçe-i ye's tesellī bulmaz / Yazsa ṭāvūs-şifat ger per ü bāl **üstine** gül (FKD, G.196,
B.2).

Tūṭi-i āla döner āyīneye 'aksi düşe / Ḳosa gülşende ḥarīfāne mey-i āl **üstine** gül (FKD, G.196,
B.3).

Görinür âbda nîlüfer-i hürşîd gibi / Kosañ ol sîne-i âyîne-mişâl **üstine** gül (FKD, G.196, B.4).

Yazmadı böyle dağı Mâni-i endîşe Fehîm / Levh-i dîbâce-i dîvân-ı hayâl **üstine** gül (FKD, G.196, B.5).

Hûy-gerde lebin resm idüp âteşle Fehîmâ / Her şafha-i cân **üstine** naş-ı şerer eyle (FKD, G.267, B.9).

üstühân: [5] Kemik.

Hücüm-ı tîr-i gam der-kâr u cism-i nâ-tüvân gâ'ib / Hümâlar her tarafdan germ-ğavgâ **üstühân** gâ'ib (FKD, G.19, B.1).

İlâhi etme naşîb-i hümâ-yı şu'le-i 'aşk / Olursa nâvek-i dil-dâra **üstühân** mâni^c (FKD, G.151, B.3).

Hemîşe tâ ola bed-h'âhuñuñ gelüsında / Şarâb âteş ü âb **üstühân** u nân âfet (FKD, K.11, B.18).

Bâd-ı nefesümle zür-ı seyl-âb-ı sirişk / Çaltân ider **üstühânlarum** mevc-mişâl (FKD, Rübai 36, B.2).

Tenümde za'f ile mıştarveş **üstühân** görünür / Yed-i tabîb-i ecelde kitâb-ı mestûram (FKD, K.14, B.20).

üştür: [1] Deve.

Tâbdan huşk-leb ü eşk ile tûfân-ber-düş / Gidelüm âb-keş **üştür** gibi çaltân olarak (FKD, K.16, B.8).

üştürân: [1] Develer.

Üştürân lâgar-ten ü pür-kef-dehen harlar kavî / Ey su'âl iden mizâc-ı şeyh ü şâb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.10).

üzre: [24] Üzere, -e göre, gereğince (TULUM, s.1822).

Hikmet **üzre** gerçi medh itdüñ mey-i nâbı Fehîm / Bilmedüñ ammâ ki aşlın şan'at-ı Cem'dür şarâb (FKD, G.14, B.7).

Şekl-i hayvân itmede mir'ât-ı fıtratdan zuhûr / Olmağ **üzre** şüret-i insân-ı kâmil nâ-bedîd (FKD, G.40, B.6).

‘Aks kıldı âteş **üzre** zer zer üzre ‘anberî / Hâl-i rüy-ı âline kim rüy-ı zerdüm südedür (FKD, G.68, B.6).

Zihî cellâd-ı çâbü-k-dest k’eyler / Benân **üzre** tîğ-i cânsitân rakş (FKD, G.145, B.3).

Eyleyem dedüm dil-i güm-geştemi andan su’âl / Levh-i rüyum **üzre** hūndan yazdı çeşmüm ‘arz-ı hâl (FKD, Diğer 1, B.14).

Gül-bister-i nâz **üzre** olmuş yine hem-âğüş / Ol ğamze-i mestâne ol nergis-i h̄‘âb-âlūd (FKD, G.43, B.6).

Şeb-i ğam h̄‘âba varsa merdüm-i çeşmi ruhı **üzre** / Nesîc-i pertev-i mehden muṭallā perniyân örter (FKD, G.63, B.2).

‘Aks kıldı âteş üzre zer zer **üzre** ‘anberî / Hâl-i rüy-ı âline kim rüy-ı zerdüm südedür (FKD, G.68, B.6).

Bir kerre itmedi beni memnūn-ı nâz hayf / Dil-h̄āhum **üzre** eylemedüm bir niyâz hayf (FKD, G.159, B.1).

Göz habsine bırakıldı dil-i zârı şayd için / Bir şa‘ve **üzre** şaldı iki şâh-bâz hayf (FKD, G.159, B.6).

Emvâc-ı sirişk **üzre** revân oldum tâ / Reşk eyleyeler şütür-süvârân-ı Hicâz (FKD, Rûbai 21, B.2).

Şimdi itsün cilve-i naḥcîr eşer ‘arş **üzre** kim / Tîr-i âh ü nâle tâ sūfâr-ı dil fersüdedür (FKD, G.68, B.4).

Oldı deryâ-yı leṭâfet **üzre** mevc-i ‘anberîn / Ṭurra-i ḥam-der-ḥam u ebrū-yı ğarrâ-yı laṭîf (FKD, G.157, B.2).

Zümür-rūd taht-ı sebz **üzre** Fehîmâ ğonce-meşreb ol / Şarâb-ı lâlegün nüş et olur şâhâne gülşende (FKD, G.260, B.10).

Bister-i ğam **üzre** ol bîmâr-ı bed-ḥâlem Fehîm / Ḥavf idüp gelmez ecel ben mübtelâyı görmege (FKD, G.263, B.5).

Berg-i gül **üzre** sünbūlin dām ide ger Fehîm o serv / Gerden-i bülbüli be-ṭavḳ eyleye mişl-i fâhte (FKD, G.271, B.6).

Zebân-ı ḥāmuşi-i râz-ı ‘aşḳ ile Manşūr / Beyân ider ser-i dâr **üzre** dâstānumuzı (FKD, G.280, B.4).

Cirm-i mihr ü meh degül çarh **üzre** bir āyīneden / Arz iderler dehre hüsünin iki dil-ber rüz u şeb (FKD, K.1, B.5).

Gül-bister-i nāz **üzre** olan mest-i şeker-h̄āb / Telh̄ī-i mezāk-ı dil-i bī-dārı ne bilsün (FKD, K.4, B.12).

Hased ol pāk-meşreb rind-i deryā-nūşa kim bī-bāk / Gezüp Nīl **üzre** ‘işret eyleye dil-berle rindāne (FKD, K.7, B.31).

Ol bülend-iqbāl ü ‘ālī-cāh a‘lā-rütbe kim / Raḡş-ı ṭab‘ı meh gibi çarh **üzre** cevlan gösterür (FKD, K.10, B.18).

Şāhid-i ṭab‘umuñ ḡayālīdür / ‘Arızı **üzre** zülf-i pīçānī (FKD, K.17, B.48).

Yād-ı müjgānuñla āh eylerse diller rüzgār / Hırmen-i cān **üzre** anı ebr-i ḡançer-rīz ider (FKD, G.53, B.4).

Vākıf itdi nükte-i ef‘āl-i Fir‘avn’e bizi / Müstefīd olduḡ murād **üzre** kitāb-ı Mışr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.14).

V

vā-beste: [1] Bağlı.

Gördükçe bend-i zülfüne **vā-beste** dilleri / Murğ-ı dil-i hümāya olur ḡayd-ı dām farz (FKD, G.147, B.5).

vā-beste-i ḡaṭṭ-ı ‘arız: [1] Sevgilinin yanağındaki ayva tüylerinin âşığı.

Vā-beste-i ḡaṭṭ-ı ‘arızuñdur / Erbāb-ı dilüñ ḡaṭṭ-ı cevāzı (FKD, Terkiib-bend 2, B.20).

vācib: [2] Yapılması gerekli olan, zorunlu kaçınılmaz.

Vācib vücūda gelmek için tā ḡamīrümüz / İksīr-i māye-i ‘adem itmiş nazīrümüz (FKD, G.129, B.1).

Oldı dirīḡ germ-niyāzān-ı nāzūke / ‘Arz-ı merām **vācib** ü ḡıfz-ı kelām farz (FKD, G.147, B.3).

vācib ol-: [1] Gerekmek, lazım olmak (TULUM, s.1823).

Ey vücūduñ pertevindendür ‘adīm olmaḡ baña / **Vācib oldı** sāye-i mihr-i ḡadīm olmaḡ baña (FKD, G.5, B.1).

va'de-i vaşl it-: [1] Kavuşma sözü vermek.

Va'de-i vaşl itmeden evvel hilâfın şartı ider / Ol meh-i 'aşık-firîbiün 'ahd ü peymânın görüñ
(FKD, G.182, B.3).

vādî: [1] Ova. || Sanat meydanı.

Bu **vādî** içre Hızır olsañ ecel çün ejder-i bî-mihr / Kâtip zehr âb-ı hayvâna ider lâ-büd seni
mürde (FKD, Kıt'a 5, B.4).

vādî-i 'acz: [1] Çaresizlik vadisi.

Hüsrevân-ı cihân-ı nazma bugün / **Vādî-i 'aczde** Zahir benem (FKD, G.206, B.12).

vādî-i 'aşk: [1] Aşk vadisi, aşk meselesi.

Bir nihâl-i şu'le görseñ pertevinden bî-hod ol / **Vādî-i 'aşk** içre şâhib-Ṭür'a beñzet kendüñi
(FKD, G.284, B.4).

vādî-i fahr: [1] Övünme vadisi. || Şairlikle övünme meydanı.

Edhem-i hâmeñ eylesün min-ba'd / **Vādî-i fahr** içinde cevlanı (FKD, K.17, B.20).

vādî-i fenâ: [1] Yokluk vadisi.

Dil o **vādî-i fenânuñ** Kays-ı zârıdur k'olur / Rîginüñ her zerresinde nice maḥmil nâ-bedîd
(FKD, G.40, B.3).

vādî-i firkat: [1] Ayrılık vadisi.

Vādî-i firkatde olduḡ vâşıl-ı seyl-i sirişk / Nice demlerdür ki gerd-i râhdan âsüdeyüz (FKD,
G.133, B.4).

vādî-i ḥamyâze: [1] Sıkıntı vadisi.

Oldı güşâde tâze-i âmed-şüd-i kadeḡ / Seyl-i feraḡla **vādî-i ḥamyâze** bestedür (FKD, G.93,
B.6).

vādî-i ḥayret: [1] Şaşkınlık vadisi.

Endîşeyi de **vādî-i ḥayretde** güm itdüñ / Ey ma'ni-i esrâr-ı dil idrâk-nişîn ol (FKD, G.190,
B.3).

vādî-i hicrân: [1] Ayrılık vadisi.

Yine firkatdedür ‘âşık olursa yâr ile yek-ten / Felek bî-hüde Kays’ı **vâdi-i hicrâna** şalmışdur (FKD, G.75, B.4).

vâdi-i hürmân: [1] Yokluk vadisi.

Çün gayret-i reh **vâdi-i hürmân** olacağdur / Tâ-key reh-i ümmîdde güm-kerde sürâğ ol (FKD, G.189, B.4).

vâdî-i hizlân: [1] Rezillik vadisi.

Hudâ’dur şahidüm kim hâne-zâd-ı himmetem himmet / Revâ mı güm-sürâğ olmak düşüp **vâdî-i hizlâna** (FKD, K.7, B.54).

vâdî-i kuhsâr: [1] Dağlık yer.

Tâ çeşm-i haķîķatle nigâh itmeye Mûsâ / Hep Tûr idügin **vâdî-i kuhsârı** ne bilsün (FKD, K.4, B.5).

vâdî-i ma’nâ: [2] Anlam vadisi.

Menzil-i evvel felekde ‘aql-ı evveldür aña / Peyk-i fikrüm **vâdî-i ma’nâda** itdüke şitâb (FKD, K.5, B.59).

Vâdî-i ma’nâda istîşâl-i haşm-ı dün için / Esb-i ṭab‘-ı şühûna ol dem ki meydân gösterür (FKD, K.10, B.26).

vâdî-i meşhed-i şehîdân: [1] Sevgili uğruna can veren âşıkların mezarlarının arsası.

Vire şahş-ı kıyâmete dehşet / **Vâdî-i meşhed-i şehîdânı** (FKD, K.17, B.82).

vâdi-i ye’s: [1] Ümitsizlik vadisi.

Ârzü da **vâdi-i ye’s** içre oldı nâ-bedîd / Şimdi ḥasretle ider dil ârzü-yı ârzü (FKD, G.249, B.2).

vâdî-neverd-i hâne-be-düşân-ı gurbet: [1] Evini sırtında taşıyıp vadide yol alan.

Geh seyl-i pür-ḥabâb gibi ‘azm-i râh idüp / **Vâdî-neverd-i hâne-be-düşân-ı gurbetüz** (FKD, G.132, B.2).

vâ-esefâ: [1] Ah vâh ederek, üzüntüyle.

Ey pîrehen-i Yûsufı gül-bergâsâ / Âlûde-be-ḥûn görüp diyen **vâ-esefâ** (FKD, Rûbai 1, B.1).

vaḥdet-sürüd: [1] Birliğin şarkısı.

Hayf ney-i ʿaşk ola **vaḥdet-sürüd** / İtmeyeler zāhid ü ruhbān semāʿ (FKD, K.3, B.18).

vaḥşet: [4]

1. Korku.

Cünün-ı ʿaşk ile düşdüm o deşt-i vaḥşet-engīze / Ki sâyemden kaçarlar şîrler **vaḥşetle** Mecnūn hem (FKD, G.201, B.5).

2. Büyükleme.

Geh iltifāt-ı ḥazānam geh ʿİsī-i ʿaşram / Bu **vaḥşetüm** gören ādem şanur ki maḡrūram (FKD, K.14, B.44).

Ġurūrumdan degüldür **vaḥşetüm** ḡāyetde dāḡam dāḡ / Eşer yokdur dilümde lāleāsā büy-ı naḥvetden (FKD, K.15, B.22).

3. Nefret, kötülük (TULUM, s.1826).

Üns idi elde iken şānuña ʿādet evvel / Şāh-bāzum yoḡ idi sende bu **vaḥşet** evvel (FKD, Terki-bend 3, B.14).

vaḥşetgāh: [1] Korku dolu yer || Av bölgesi.

Mihr ü meh şanma şikār için bu **vaḥşetgāhda** / Bîşezārın devr ider iki ḡazanfer rüz u şeb (FKD, K.1, B.9).

vaḥşī id-: [1] Kızmasına sebep olmak.

Dāmenin çāk iderüm Yūsuf olursa küstāḡ / Dil-beri **vaḥşī iden** hep benüm ibrāmumdur (FKD, K.12, B.8).

vaḥşī-şifat: [1] Cahil, edepsiz, akılsız.

Görüb tā kim libās-ı nāsda bir nice nesnāsı / Girizāndur dilüm **vaḥşī-şifat** ādemle ülfetden (FKD, K.15, B.20).

vaḡy: [1] İlham (TULUM, s.1826).

Gül-bün-i bāḡ-ı nefsi nāḡıḡamuñ / **Vaḡyidür** bülbül-i ḡoş-elḡānı (FKD, K.17, B.49).

vāj-gūn: [1] Tersine (STEINGASS, s.1450).

Vaşl-ı yâr ise murâduñ rû-be-râh-ı firkat ol / **Vāj-gūn** imiş Fehīmā çün sürâğ-ı ârzū (FKD, G.248, B.5).

vāj-gūn kıl- [1] Tersine çevirmek || Alt üst etmek.

Vāj-gūn kıl ‘ömrümi yâ Rab hâlâş it şübheden / Eyle bir kez daħı vâşıl vuşlat-ı düşîneye (FKD, G.272, B.3).

vaķ’a: [1] Daha önceden gerçekleşmiş bir olay ya da hikaye.

Dil-berüñ Mışr içre nâ-yâb olduğın seyr eylese / Ehl-i ‘aşka kaħt-ı Yūsuf **vaķ’ası** ma’lûm olur (FKD, G.82, B.4).

vaķf-ı cān: [1] Canın sahibi.

Nigāhuñ itdi bizi mû-be-mû-yı hañcer-i reşk / Raķīb-i dil-siyehüñ **vaķf-ı cānyuz** cānā (FKD, G.8, B.6).

vaķf-ı ħabs-i nâ-dān: [1] Cahilliğe tutulmak.

Çāk idüp mişl-i sîne-i ‘aşık / Eylemem **vaķf-ı ħabs-i nâ-dānı** (FKD, K.17, B.18).

vaķf-ı iztirāb: [1] Muzdarip olmak, acı çekmek.

Dün gece çarħa kim ‘itāb itdüm / Haşra dek **vaķf-ı iztirāb** itdüm (FKD, K.2, B.1).

vaķf-ı piç ü tāb: [1] Kıvrım kıvrım saçların sahibi olmak.

Ya itmesün mi āh o kim dil-beri ola / Za’f ile tār-ı zülfi gibi **vaķf-ı piç ü tāb** (FKD, K.13, B.3).

vaķf-ı ser: [1] Baş koymak.

Girde-bālīn itmege ħürşīdi ‘ār itsem revā / Gördüm olmuş ħ’ābda **vaķf-ı serüm** zānū-yı dost (FKD, G.25, B.5).

vaķf-ı şu’le-i dāğ: [1] Yaraların ateşini adamak.

Fehīm pīrehenin itdi **vaķf-ı şu’le-i dāğ** / Ĥudā bizüm daħı meh-tāba ver ketānumuzı (FKD, G.280, B.5).

vaķf-ı tiğ-i nāz: [1] Cilve kılıcına sunmak.

Cānumuz **vaķf-ı tiğ-i nāz** idelüm / Zaħm urduķça bir niyāz idelüm (FKD, G.221, B.1).

vākı̇: [1] Gerçek.

Pür-ḥavf u recāyam ki bu aḥvāl çıka / Ya **vākı̇** ya vākı̇'a ya mālī-ḥulyā (FKD, Rübai 3, B.2).

vākı̇'a: [1] Düş, hayal (TULUM, s.1827).

Pür-ḥavf u recāyam ki bu aḥvāl çıka / Ya vākı̇' ya **vākı̇'a** ya mālī-ḥulyā (FKD, Rübai 3, B.2).

vākıf it-: [1] Haberdar olmak, öğrenmek, idrāk etmek.

Vākıf itdi nükte-i ef'āl-i Fir'avn'e bizi / Müstefid olduk murād üzre kitāb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.14).

vākıf ol-: [1] Haberdar olma, öğrenme.

Luṭf idüp virmeñüz ol ğamze-i ğammāza kadeḥ / Belki **vākıf ola** la'inde olan rāza kadeḥ (FKD, G.33, B.1).

vākıf-ı rāz-ı kazā-yı çeşm-i yār: [1] Sevgilinin gözünün kaderinin sırrına sahip.

Vākıf-ı rāz-ı kazā-yı çeşm-i yār olmaz Fehīm / 'Aşkı 'aşıq cānı bīcān hūşı bī-hūş itmeyen (FKD, G.241, B.5).

vakt: [1] Zaman.

Mesīhā **vaktidür** gönder nesīm ile demüñ k'olmuş / Semüm-ı āh-ı germümden o gül-ruḥsāre āzürde (FKD, G.261, B.4).

vakt-i ḥayā: [1] Utanma zamanı.

Vakt-i ḥayāda rüyuña baḫsun gören ba'īd / Gül-berg-i şu'le olduĝını şeb-nem-āşinā (FKD, G.10, B.3).

vakt-i nezāre: [1] Bakış zamanı.

Pür-za'fdur o merdüm-i çeşm ol kadar k'olur / **Vakt-i nezāre** 'aşıka nūr-ı nigeḥ ḫicāb (FKD, K.13, B.7).

vakt-i şabāḥ: [1] Sabah vakti.

İki tāriḥe muvāfiq düşicek **vakt-i şabāḥ** / Oldı bu beyt Fehīmā dile ilhām-ı Ḥudā (FKD, Kıt'a 14, B.6).

vakt-i taḫrīr: [1] Yazma zamanı.

Müjgânından ideydi Mânî / Ger hâme-i müyü **vakt-i tahrîr** (FKD, Terci-bend 1, B.34).

vâlâ gey-: [1] İpekli duvak giymek. İpekli bir baş örtüsü olan ve gelin duvağı olarak kullanılan vâlâ için bk. KOÇU, s.237.

Sünbül olsun yine mestâne perîşân-destâr / Ergavân kâmet-i bâlâsına **vâlâ geysün** (FKD, G.246, B.2).

vâlih ü hayrân: [3] Şaşkın.

Fikr idüp esrâr-ı haṭ-ı rüyuñı / Eyleyelüm **vâlih ü hayrân** semâ^c (FKD, K.3, B.5).

Habbezâ cezbe-i bî-sûziş-i zikr-i cānān / Güş iden nāmuñı **vâlih ü hayrānuñ** olur (FKD, G.83, B.2).

‘Aql-ı evvel de olursañ yine sen ol māhuñ / Hüsine **vâlih ü hayrân** olacağsın āḫir (FKD, G.66, B.12).

vâlih-i ‘aşk: [1] Sevdanın şaşkını.

Vâlih-i ‘aşkam cünün yār-ı ḳadīmümdür benüm / Şāh-ı sevdā-leşkerem Mecnün nedīmümdür benüm (FKD, G.224, B.1).

vallāh: [2] Allah'a yemin olsun ki anlamlarında yemin sözü.

Vallāh ben ne mālā muḫibbem ne şā‘irem / Ben ‘ilm-i ḫüsn-i ḫulḳda üstād-ı māhirem (FKD, Terki-bend 1, B.24).

Hüşyār olam inşāf mıdur münfa‘ilem / **Vallāh** ḫacilem çeşm-i bütāndan ḫacilem (FKD, Rübai 44, B.2).

vallāhî: [2] Allah'a yemin olsun ki anlamlarında yemin sözü.

Giren ger göñlüme Cibrîl olursa / Yine keşf eylemem **vallāhî** rāzı (FKD, G.279, B.3).

Yohsa **vallāhî** senüñ bir āh-ı ‘ālem-süz ile / Eylereḡ aḫvālüñi ‘arz-ı der-i gerdün-cenāb (FKD, K.5, B.27).

vā-pesîn: [1] Son, sonuncu.

Mesîḫ olsañ felekden ol nefes kim **vā-pesîn** dirler / Semümāsā gül-i ‘ömrüñ ider elbetde pejmürde (FKD, Kıt'a 5, B.3).

var: [19] Bulunmak, mevcut olmak.

Olduğça lebün nāṭıka-pīrā-yı tekellüm / Fāş olmamağā çāre mi **var** rāz-ı Mesīḥā (FKD, G.3, B.4).

Var cān-ı Fehīmā gibi şad-hāne-ḥarābuñ / Ey şūr-ı lebi hāne-ber endāz-ı Mesīḥā (FKD, G.3, B.5).

Bu keş-ā-keş ki **var** eflāk ile pīrāhenümüz / Geh girībān u gehī dāmen olursa ne ‘aceb (FKD, G.16, B.7).

İtdi her bir goncayı pūr-nāfe feyz-i bŷy-ı dost / **Var** ise oldı perīşān sŷnbŷl-i gīsŷ-yı dost (FKD, G.25, B.1).

Ben Fehīm-i şŷḥ-ṭab‘ı añmayuñ inşāf edŷñ / **Var** mıdur bir tāze-mazmŷn şā‘ir-i nāzŷk-mizāc (FKD, G.29, B.7).

Ger naḥl-i tecellīden iderlerse de çŷbīn / Mest-i mey-i dīdār olan **varı** ne bilsŷn (FKD, K.4, B.4).

Hŷcŷm-ı leşker-i ŷmmīd itmez raḥnedār anı / Derŷn-ı dilde bir ḥışn-ı ḥaşīnŷm **var** ḵanā‘atdan (FKD, K.15, B.39).

Meger oldı pāy-ı yāra gŷzŷmŷñ revāne seyli / Ki o naḥl-i ‘ışve-bāzuñ dil-i zāra **var** meylli (FKD, G.285, B.1).

Şu‘le-i hŷrşīd-i ḵaḥr-ı pādīşāhīden şaḵın / Kim senŷñ gibi şerāre zerresi **var** bī-ḥisāb (FKD, K.5, B.28).

Var ise ḵıldı şabā gīsŷ-yı sŷnbŷlden gŷzer / Her dimāğı nāfe-i mŷşḵ itdi bŷy-ı nev-bahār (FKD, G.48, B.2).

Sen perī-ruḥ **var** iken zerrece gelmez gŷzŷme / ‘Arz-ı ḥısn eylesesŷn mihr-i felek-zād yeter (FKD, G.61, B.6).

Ḥar-çengdŷr velī ḥarekātında **var** nemek / Ḷānŷn ki baḥr-ı mevc-zen-i bī-subŷtŷdur (FKD, G.70, B.4).

Olmasun mı cān-ı ‘aşıḵ dāğ dāğ-ı ārzŷ / Bŷ‘l-heves pervāneyŷz bīñ **var** çerāğ-ı ārzŷ (FKD, G.248, B.1).

Var ise yine nigāh-ı şŷḥuñ eyler imtizāc / Çeşm-i maḥmŷruñ gibi mest-i ḥarāb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.2).

Pŷr-hŷn ise çeşmŷñ n’ola tŷndi-i gamuñdan / Peymāne-i ḥāṭırda **var** āşār-ı şikesti (FKD, G.290, B.4).

Dūzaḥa varmış bir ādem **var** ise versün ḥaber / ‘Āşiyānı korqudurlar mı ‘azāb-ı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.12).

Her ne ṭalebüm **var** ise dil-berdendür / Peydā nıgeh-i luṭf u nihān būs u kinār (FKD, Rūbai 15, B.2).

Fāş olmamağa çāre mi **var** zār-ı Fehīm / Olsaydı mekān zārgēh-i sīne-i zār (FKD, Rūbai 17, B.2).

Her vişālūñ firḳati **var** her ḥuzūruñ ḡaybeti / Ğam yimem mecliste dil-ber ḥāzır olmış olmamış (FKD, G.139, B.5).

var: [1] Haydi, durma!

Var kıyās it nic'olur mülk-i dil-i ehl-i niyāz / O şeh-i kişver-i ḥüsnuñ sipeh-i nāzına baḳ (FKD, G.160, B.2).

var-: [9] Gitmek, ulaşmak.

Varur zāhid ‘ibādetgāhına mey-ḥāneden soñra / Gelür mestāne başı secdeye ammā neden soñra (FKD, G.253, B.1).

Hücüm itdi dil ü cānuma hevā-yı vaṭan / Şabā **varursañ** eger meclis-i aḥıbbāya (FKD, K.8, B.4).

Ḥasta-i ḡam dergehine **varsa** ger tīmār için / Aña bir şāfī cevāb itmekle dermān gösterür (FKD, K.10, B.31).

Bir seḥer kūyına **vardum** didi bir maḥremine / Baḳ şu dīvāneye kim ‘āşık-ı nā-kāmumdur (FKD, K.12, B.16).

Bār virmezse muḡeylān-ı Ḥicāz ey dil-i zār / Gülşen-i dosta **var** murḡ-ı ḥoş-elḥān olarak (FKD, K.16, B.14).

Allāh dil-berīde bu arzuñ ne pest olur / Kec-pā bir esfel olsa **varur** zīr-dest olur (FKD, Terkib-bend 1, B.33).

Dūzaḥa **varmış** bir ādem var ise versün ḥaber / ‘Āşiyānı korqudurlar mı ‘azāb-ı Mısr’dan (FKD, Kıt'a 3, B.12).

Bülbül nice bir bī-hüde mestī ser-i gülde / **Var** ḥuşe gibi ḡuşe-ḡüzīn tāk-nişīn ol (FKD, G.190, B.4).

Vardı düzdâide nigāhuñ baña bî-hüş itdi / Mest iden bezmde şanma beni cām-ı müldür (FKD, G.101, B.4).

var mıdur: [1] Bulunur mu || Bulunmaz.

Var mıdur āyā felekde dil-berüm gibi Fehīm / Fitne-perdāz-ı cihān meh-pāresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.7).

var şöıra: [1] Ondan sonra.

Bir kerre gül-i hüsüne bî-tāb nigāh it / Ey bülbül-i cān hālünü **var şöıra** tebāh it (FKD, G.23, B.1).

varak-ı keştî-i tūfān: [1] Tufan için yapılan geminin yaprakları.

Ol kadar eyleyeyim girye-i Nūh'ı icrā / Nakş-ı keştî **varak-ı keştî-i Tūfān** olsun (FKD, G.244, B.6).

vāridāt-ı gaybî: [1] Bilinmezlikten gelen.

Her biri **vāridāt-ı gaybîden** / Mülhem-i feyz lîk şeytānî (FKD, K.17, B.60).

vaşf: [4] Nitelik, özellik, ayrıcalık.

Her perî-rū eyledi **vaşfumda** bir mu'ciz-edā / Sihr ü efsün içre derc olmuş Fehīm efsāneyem (FKD, G.212, B.7).

Kākülün **vaşfım** cem' itse şi'rinde Fehīm / Bozulup defter ü dīvānı perîşān olsun (FKD, G.244, B.7).

Vaşfuñ itdükçe cebhe-i şab'um / Ğarķ-ı mevc-i hüy-ı hicāb itdüm (FKD, K.2, B.46).

Edā-şinās-ı tekellüm o şūh kim **vaşfın** / Zebān-ı hāl ile böyle ider beyān āfet (FKD, K.11, B.12).

vaşf eyle-: [1] Övmek || güzelliğini dile getirmek.

Çeşmünü **vaşf eyleyüp** sihr eylemiş mu'ciz Fehīm / Şekl-i efsünüyla bir āhū-yı cādūdur demiş (FKD, G.143, B.5).

vaşf ol-: [1] Anlatılmak, betimlemek.

Bir zevķdeyem ki vaşf olunmaz / 'Aşķ eyledi tā ki cānı medhüş (FKD, Terķib-bend 2, B.62).

vaşf-ı leb: [1] Dudağın övgüsü

Her kaçan **vaşf-ı lebüñ** yazsam olur mīm-i Fehīm / Reşk-i mīm-i dehen-i mu'cize-perdāz-ı Mesīh (FKD, G.34, B.5).

vaşf-ı şemşîr: [1] Kılıcın sıfatları.

N'iydüğün bilmez belāsın gamze-i cellādınıñ / **Vaşf-ı şemşîrin** ecelden ser-be-ser güş itmeyen (FKD, G.241, B.4).

vāşıl: [2] Kavuşmak.

Derd ü elem ki mādde-i aşl-ı vişaldür / Mādām mihre **vāşıl** ola meh hilāl olur (FKD, G.81, B.3).

Vāj-gün kıl 'ömrümi yā Rab hālāş it şübheden / Eyle bir kez dağı **vāşıl** vuşlat-ı düşîneye (FKD, G.272, B.3).

vāşıl ol-: [2] Erişmek, ulaşmak.

Vech-i Hağ'a **vāşıl ola** mecbür o kâhı / Farğ eylemeye cāzibe-i kâh-rübādan (FKD, G.227, B.2).

Cihān-ātıfeta gerçi farğ-ı eş'arum / Kemāl-i mertebede **vāşıl oldu** şî'rāya (FKD, K.8, B.27).

vāşıl-ı cānān: [1] Sevgiliye kavuşma.

Bilürem **vāşıl-ı cānān** olacağsın āhîr / Lîk zindāni-i hicrān olacağsın āhîr (FKD, G.66, B.1).

vāşıl-ı Hağğ ol-: [1] Allah'a yakınlaşmak.

Terk-i taqlîd idüp **vāşıl-ı Hağğ ol** şofî / Yoğsa her düzd ki berdār ola Manşür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.4).

vāşıl-ı ma'nā-yı sa'y-ı meşkür: [1] Övülecek çabanın amacına ulaşması.

Ben eyledüm çü süveydāmı sa'y ile Ka'be / Benem ki **vāşıl-ı ma'nā-yı sa'y-ı meşküram** (FKD, K.14, B.34).

vāşıl-ı seyl-i sirişk: [1] Gözyaşı selinin kavuşması.

Vādi-i firğatde olduğ **vāşıl-ı seyl-i sirişk** / Nice demlerdür ki gerd-i rāhdan āsüdeyüz (FKD, G.133, B.4).

vaşl: [3] Kavuşma.

Eyledi hem **vaşldan** mehcür hem maḥrûm-ı nâz / Görmesün yâ Rab sa‘âdet ṭâli‘-i bed-ahṭerüm (FKD, G.225, B.6).

İderdi âfitâb-ı şubḥdan bâlîn ü bister dil / Ḥayâliyle o mâhuñ bir gece **vaşlı** naşîb olsa (FKD, G.254, B.3).

Vaşluñ ister Fehîm-i ḥâne-ḥarâb / Gel ki şâd ola ḳalb-i vîrânı (FKD, K.17, B.96).

vaşl ol-: [1] Kavuşmak.

Olmaz Fehîm o gönca-i gül-pîrehenle **vaşl** / Baḥt eylemezse ḥırḳa-i peşmînedan cüdâ (FKD, G.2, B.5).

vaşl-ı rûḥ: [1] Yanağa kavuşmak.

Kendiñ bilmeyenler bunu bile mi / **Vaşl-ı rûḥuñ** her-dem benim ricâ‘mdır (FKD, G.38, B.8).

vaşl-ı şâhid-i tevḥîd: [1] Tek güzel olan Allah’a kavuşma.

‘Ârifem ‘ârif ki **vaşl-ı şâhid-i tevḥîd** için / Her zamân ezḳâr-ı ism-i bî-müsemâ eylemem (FKD, G.203, B.4).

vaşl-ı yâr: [1] Sevgiliye kavuşma.

Vaşl-ı yâr ise murâduñ rû-be-râh-ı firḳat ol / Vâj-gün imiş Fehîmâ çün sürâg-ı ârzü (FKD, G.248, B.5).

vaşşâf: [1] Öven, övücü.

‘Aceb **vaşşâfım** inşâf besdür bu güzâf u lâf / Yeter pür-güylük ey dil yeter taṭvîl-i efsâne (FKD, K.7, B.62).

vâ-suḥte: [1] Yanıklık || Âşıklık.

Bir zamân germ idi çün âteş-i ‘aşḳ ile Fehîm / Şimdi **vâ-suḥte** oldum ol hevâdan geçdüm (FKD, G.218, B.9).

vaṭan: [3] Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer, memleket.

İnşâf mı yârinden bî-hüde cüdâ düşmek / Âvâre dil-i ‘âşık yoḥsa **vaṭanı** n’eyler (FKD, G.56, B.7).

Ġarīb-i yār ü diyāram şabāḥ u şām müdām / **Vaṭan** ḥayāli ile fikr-i rāhdur kārüm (FKD, G.216, B.4).

Vaṭanda çekdigüm şad-güne kürbet idi ey baḥt / Zihī himmet ki itdūñ vāyedār ālām-ı ğurbetden (FKD, K.15, B.26).

vāy: [1] Üzüntü, şaşma ve hayret ifade eder.

Ḥ'ābda iken itmede 'ālemi ğamzesi şehīd / **Vāy** o dem ki eyleye tīġini çeşmi āḥte (FKD, G.271, B.3).

vāye al-: [2] Nasiplenmek.

Ben ölürsem bu nişāṭ-ı ğam ile ḥande-künān / Za'ferān **vāye alur** çemen-i ḥākümden (FKD, G.236, B.6).

Tekellüm itse tebensümle bād-ı şubḥ-miṣāl / Leṭāfetinden **alur** gülsitān-ı cān **vāye** (FKD, K.8, B.25).

vāyedār it-: [1] Nasiplendirmek.

Vaṭanda çekdigüm şad-güne kürbet idi ey baḥt / Zihī himmet ki **itdūñ vāyedār** ālām-ı ğurbetden (FKD, K.15, B.26).

vāyedār ol-: [1] Kısmetli olmak.

Ehl-i diller **oldılar** luṭfiyla dā'im **vāyedār** / Budur ümmīd olmaya 'ahdinde kimse nā-ümīd (FKD, Kıt'a 11, B.8).

vāye-ġır: [1] Nasipli, kısmetli.

Süz u tābumdan olur ḥürşīd-i maḥşer **vāye-ġır** / Cān-ı dāġ-ı düzaḥam küllḥan-fürüz-ı sīneyem (FKD, G.213, B.4).

vāye-i 'amīm-i murād: [1] Arzunun genel nasibi.

Bu kār-ḥāne-i ḥırmān içinde tā ki Fehīm / Naşīb olur mı 'aceb **vāye-i 'amīm-i murād** (FKD, G.39, B.5).

vaz' eyle-: [1] Yerleştirmek (TULUM, s.1835)

Naḫd-i āşār-ı dem-i 'İsī-i rūḥ-efzāyı / Yine **vaz' eyledi** ceyb-i gül-i ḥandāna şabā (FKD, G.1, B.2).

vaz' id-: [1] Yerleştirmek (TULUM, s.1835).

Rūh vermiř iki yāķūta ĥakīm-i muķtedir / Ĥüsniñ iĥre **vaz' idüp** la^l-i suĥan-gūdur demiř
(FKD, G.143, B.4).

vaz'-ı dil-nevāz eyle-: [1] Gönül okşayıcılığı göstermek.

řāh-ı istiĥnā-sipāham ben Fehīmā ĥarĥ-ı dūn / Ĥavf ile biñ dürlü **vaz'-ı dil-nevāz eyler** baña
(FKD, G.6, B.5).

vazīfe: [1] Ücret, maaş (TULUM, s.1837).

Degül muĥtāc-ı naĥd u cins-i ĥiř ü nūřa cān u dil / Mürettebdür **vazīfem** her zamān sulĥān-ı
himmetden (FKD, K.15, B.17).

vebāl ol-: [1] Suĥlu, günahlı sayılmak.

Ey müneccim her řeref baña **vebāl oldu** ne sūd / Rüy-ı ĥürřide 'Uĥārid nāzir olmiř olmamiř
(FKD, G.139, B.2).

vecd ü zühd: [1] Kendinden geĥme ve sofuca hareketlerde bulunma.

Vecd ü zühd ile Fehīm eyleme yā Rab yā Rab / Berhemenlerle şanem-ĥ'ān olacaşın āĥir
(FKD, G.66, B.15).

vech: [4] Tarz, biçim, yol, sebep.

Her dem nice **vech** ile görem deyü cemālin / Bir nice zamāndur ki gönül āyīnegerdür (FKD,
G.106, B.2).

Biñ **vech** ile yār itse tecellī ĥaberüm yoķ / Güyā ki kelām-ı eriniyem eşerüm yoķ (FKD,
G.166, B.1).

Ĥārifdür o kim řāh-ı cihān olsa yüzinden / Bir **vech** ile fāř olmaya esrār-ı tekellüf (FKD,
G.158, B.6).

Ta' miyeyle mışra^c-ı řāniden olunca ĥisāb / İki **vech** ile ĥıķar tāriĥi bī-naķř u ziyād (FKD, Kıt'a
8, B.17).

vech-i Ĥaķ: [1] Allah'ın yüzü.

Vech-i Ĥaķ'a vāřıl ola mecbür o kāĥı / Farķ eylemeye cāzibe-i kāĥ-rübādan (FKD, G.227,
B.2).

vech-i Hudā: [1] Allah'ın güzelliği.

Şāf eylemeden āyīnesin jeng-i riyādan / Şofī-i müzevvir dem urur **vech-i Hudā'dan** (FKD, G.227, B.1).

vech-i ma'āş bī-minnet: [1] Zahmetsiz geçim sebebi.

Yıkılmadur baña **vech-i ma'āş bī-minnet** / Bir iki gün ki hārābāt-ı ğamda müzdūram (FKD, K.14, B.22).

vefā: [5] Güzel davranma, unutmama.

Bir 'aceb cādū-firībe oldı cānum mübtelā / Kārı ben ālüfteye gāhī **vefā** gāhī cefā (FKD, Diğer 1, B.5).

Ne **vefā** vü ne cefā dā'im tegāfül tā-be-key / Gāh geh bārī cefā itse cefādan kim kaçar (FKD, G.46, B.4).

Ĝam degül aĝyāra itsün bir nigāhuñ biñ **vefā** / Ğorĝaram ammā vefādār olmaĝa mu'tād olur (FKD, G.80, B.5).

Ey kār-ı kaçā ĝāmze-i hūn-h'āruña maḥşuş / Olmaz mı **vefā** çeşm-i cefā-kāruña maḥşuş (FKD, G.146, B.1).

Cevr it ey şuḥ-ı cefā-pişe **vefādan** geçdüm / Derdümi bārī füzün eyle devādan geçdüm (FKD, G.218, B.1).

vefādār: [1] Sevgisi geçici olmayan, sadık, vefālı.

Ĝam degül aĝyāra itsün bir nigāhuñ biñ vefā / Ğorĝaram ammā **vefādār** olmaĝa mu'tād olur (FKD, G.80, B.5).

velī: [14] Ama, fakat; şöyle ki.

Ğar-çengdür **velī** harekātında var nemek / Ğānūn ki baḥr-ı mevc-zen-i bī-subūtudur (FKD, G.70, B.4).

Velī o şart ile kim çeşm-i 'āşık olmaya küstāḥ / Nigāh-ı ĝarĝa-be-ṭūfānı gāh gāh gerekdür (FKD, G.100, B.4).

Zahm-ḥurde tīr-i hūn-rīz-i kaçā oldum **velī** / Tīzlikde ĝamze-i hūn-h'āra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.5).

Belā-yı hükmi-i kazāya tereddüd itsem olur / **Velī** o gamzeye çün u çerā nedür bilmem (FKD, G.205, B.5).

Şad-bahār olmuş **velī** bir dil-şüküfte gönca yok / Bülbülānā eyledüm gül-geşt-i bāğ-ı arzū (FKD, G.248, B.4).

Gerçi kurbānın eder bismil o kıttālüm **velī** / Şan‘atıyla ehl-i ‘aşka tīg-i bürrān gösterür (FKD, K.10, B.3).

Nühüfte zīr-i lebinde leţāfet-i gönca / Döner ruhında **velī** gül gibi ‘ayān āfet (FKD, K.11, B.7).

Rümüz fehm ü suhandān u şā‘ir-i nāzük / ‘Ayān cihān ma‘ānī **velī** nihān āfet (FKD, K.11, B.13).

Elmās ammā ki kân-ı yāķüt / Yāķüt **velī** bilür-ı ma‘den (FKD, Terci-bend 1, B.93).

Çeşm-i maħmūr-ı bütāna h‘āb-ı nāz oldum **velī** / Gamze-i mest-i nigeħden ğayrı bir nā-ħufte yok (FKD, G.165, B.4).

Velī hūşyār ü bā-‘aķlam ne çāre / Eđer bu baħt ile dīvāne olsam (FKD, G.199, B.2).

Merdüm-i çeşm-i dilem ħüsn-i muħibbem şüd **velī** / Bī-ħodī-bīn kez temāşā-mest-i ħayrānem henüz (FKD, G.295, B.6).

İntihāb itdüm **velī** bir noķtasın ancaķ hemān / İtdüm ol bir noķtadan ammā kim peydā biñ kitāb (FKD, K.5, B.55).

Bir āh ile sūzum eyleyem fāş / Dūd oldı **velī** nişān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.71).

velik: [3] Fakat.

Yapar müfettiħü’l-ebvāb ħāne-i vaşlı / Açar **velik** aña şad-hezār bāb-ı firāķ (FKD, G.162, B.5).

Pervāneyem **velik** ziyādan sirişteyem / İtdüm ğıdāmı pertev-i nūr-ı sirācdan (FKD, G.228, B.4).

Benem o cevherī k’elmāsdur benüm kānum / **Velik** dīde-i ħussāda kân-ı billūram (FKD, K.14, B.12).

ver-: [21]

1. Değiştirmek.

Ġayret-i la'luñ dehānumda **verüp** taġyīr-i ṭab^c / Süde-i elmās olurdı şekker-i nāzük-mizāc (FKD, G.29, B.4).

2. At sürmek.

Şüküh-ı ḥüsn ile şīrāne **verse** raḥşına cevlan / Hezār kelle-i ḥūrşīd ḥāk-i rāh gerekdür (FKD, G.100, B.7).

3. Renklendirmek.

Rüyından eyleyüp yine ref^c-i niḳāb gül / Ḥūrşīde **verdi** māye-i reng-i ḥicāb gül (FKD, G.195, B.1).

4. Ulaştırmak.

Fehīm pīrehehin itdi vaḳf-ı şu^{le}-i dāġ / Ḥudā bizüm daḥı meh-tāba **ver** ketānumuzı (FKD, G.280, B.5).

5. İhsan etmek.

Mehdī ki cemāline **verilmiş** / Ḥūrşīdī-i maḥşer-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.154).

Hārūt'a **verüp** libās-ı āhū / İtmiş o firīb-kāra teşḥīr (FKD, Terci-bend 1, B.33).

6. Sunmak.

Sāḳī yetiş ḥarābuña cām-ı şarāb **ver** / Ben ġam yerem baña meze ne kebāb **ver** (FKD, Terki-bend 1, B.49).

Bir ḳadeh daḥı gül-efsün **verüp** aldı 'aḳlum / Ne 'araḳ nüş iden itmez lebin ālüde-i nüş (FKD, G.144, B.12).

Sāḳī yetiş ḥarābuña cām-ı şarāb **ver** / Ben ġam yerem baña meze ne kebāb **ver** (FKD, Terki-bend 1, B.49).

Sāḳī ġam-ı derūnumı dehr itdi bī-şümār / Sen de Ḥudā için ḳadeḥ-i bī-ḥisāb **ver** (FKD, Terki-bend 1, B.50).

Sāḳī şarāba 'aks-i ruḥuñ eyle ta'biye / Ben sāyeñe bir iki felek āfitāb **ver** (FKD, Terki-bend 1, B.51).

Çöz zülfüñi de bāde şun öldüm ḥumārdan / Pür-ra'seyem yeter dilüme ıztırāb **ver** (FKD, Terki-bend 1, B.53).

Bi'llāh bāde şun baña sākī güneh deme / Ben der isem yeter elüme sen kitāb **ver** (FKD, Terkib-bend 1, B.55).

Ğamzeñe cānumı teslīm iderem her ne kadar / Anı dest-i ecele **vermege** nā-çār olsam (FKD, G.200, B.3).

Derd-i ser **verdi** ħumār-ı bāde-i bezm-i elest / Luţf idüp sākī yetiştür bāde-i düşīnemüz (FKD, G.125, B.4).

7. Katlanmak, tahammül etmek.

Taħammül idemem itme nezāreden maħrüm / Ne deñlü eyler iseñ **vermişem** cefāya rızā (FKD, G.13, B.3).

‘Aceb mi düşmen-i dermān ise dil-i bīmār / **Verür** mi ħasta-i çeşmi olan devāya rızā (FKD, G.13, B.2).

Göñül ki şimdi rızā dostıdır **verürse** n’ola / Kazā-yı zaħm-ı nigāh-ı dil-āşināya rızā (FKD, G.13, B.5).

8. Onaylamak, izin vermek.

Verse çeşmüñ ħamzeñe destür-ı katl-i bī-dilān / ‘Aşık-ı dem-bestegāna ruħşat-ı feryād olur (FKD, G.80, B.2).

Biz **vermez** iken zerre kadar ħüsne vücūdı / ‘Aşık-ı sitem-engiz nedür k’aña zebünuz (FKD, G.121, B.2).

9. Üstünlük kazandırmak.

Geh cām u gāh çeşmüme şun ‘aks-i ħamzeñi / Tīg-i kazāya şan‘at ile āb u tāb **ver** (FKD, Terkib-bend 1, B.52).

verd: [1] Gül.

Yeter ruħsār u zülf-i şāhid-i ħulkuñ dimāğ-efrüz / Nesīm itsün yine teslīm būyın **verd** ü reyħāna (FKD, K.7, B.37).

verd-i bāğ-ı cennet: [1] Cennet bahçesinin gülü.

Dil semenderdür yatur gül dāğ u düzaħ gülsitān / **Verd-i bāğ-ı cennetüñ** bülbülleri tāvüs olur (FKD, G.87, B.5).

verd-i ħandān: [1] Gülümseyen gül.

Düşen her kâtre çeşm-i giryenāk-i kilik-i şūhumdan / Mişāl-i toḥm-ı gül-ābisten olur **verd-i ḥandāna** (FKD, K.7, B.59).

verd-i ḥurrem: [1] Gönül açan gül.

Nāz-perver nāzenīn nāzük-beden gül-ḡonca-leb / Yaraşur olsa eger ol **verd-i ḥurrem** ḥod-pesend (FKD, G.42, B.4).

verd-i ra'na: [1] Gül-i ra'na da denilen bir tarafı sarı diğer tarafı kırmızı olan gül (ONAY, s.206).

Gönül ki bend ola bir sünbül-i semen-sāya / Güşāde-ṭab' olamaz baḡsa verd-i ra'nāya (FKD, K.8, B.22).

vesme-i ebrū-yı suḥandānī: [1] Söz ustalarının kaşlarının sürmesi.

Düde terkīb-i ḥāṭṭ-ı şī'rümdür / **Vesme-i ebrū-yı suḥandānī** (FKD, K.17, B.47).

vesvese-i 'aql: [1] Aklın kuruntuları.

Mānend-i Fehīm-i bī-dil ü zār u zebūn / Olmadı gönül **vesvese-i 'aqla** zebūn (FKD, Rübai 48, B.1).

v'ey: [1] Ve bağlacı ile ey nida ünleminin kısaltılmış şekli.

Ey ḡamzelerüñ ḥük-m-i ḡazāya bā'is / **V'ey** ṭurrararuñ yine belāya bā'is (FKD, Rübai 7, B.1).

veyḥek: [1] Yazıklar olsun.

Bārekallāh ey nüh-ābā **veyḥek** ey çār-ümmühāt / İtdüñüz ṭıfl-ı yetīmāsā beni nevmīd-i 'ıyd (FKD, G.41, B.3).

veyletā: [1] Yazıklar olsun.

Veyletā āfitāb-ı baḥtum āh / Şeb gibi rüzum itdi zūlmānī (FKD, K.17, B.5). [veyletā,]

vezān ol-: [1] Esmek (TULUM, s.1846).

Nesīm-i luṭfi **vezān olsa** ger gülistāna / İderdi gülleri hep āfitāba hem-sāye (FKD, K.8, B.18).

vezīr-i a'zam it-: [1] Sadrazamlık görevine getirmek.

Şeh-i İslām'a Ḥudā **itdi vezīr-i a'zam** / Gördi her vech ile bu devlet-i 'uzmāya sezā (FKD, Kıt'a 14, B.3).

vir-: [10] Vermek, ulaştırmak.

Yine nev-rüz irişüp geldi gülistāna řabā / **Virdi** peygām-ı güli bülbül-i nālāna řabā (FKD, G.1, B.1).

‘Aql-ı küll **virdüñ** beni Cibrīl-i ma’nī eyledüñ / Bezm-i ĩurb-ı ağdese lāyık nedīm olmağ baña (FKD, G.5, B.3).

Helāk-ı ĩançer-i müjgānı olmadan kaçmaz / **Virürse** ger nigeĥi cān-ı mübtelāya rızā (FKD, G.13, B.4).

Ne deñlü ĩurraña zīnet **virürse** meřřāta / O mertebe dil-i ‘uřřāk pīç ü tāba düşer (FKD, G.60, B.2).

Olaydı ‘ātıfeti surĥ-sāz-ı nuşa-i cüd / **Virürdi** ma’nī-i imrüzü lafz-ı ferdāya (FKD, K.8, B.13).

Āzā kirişmesine **viridi** ĥükm-i āfeti hep / Tolarsa şimdi tolarsa kevn ile mekān āfet (FKD, K.11, B.10).

Virme dile ruşşat-ı niyāzı / Bī-kıymet ider metā^c-ı nāzı (FKD, Terkib-bend 2, B.12).

Bu zehrler felek **virür** olsa dil-i Mesīĥ / İñřāf eyleñüz ki ne cān ile şağ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.7).

Mihr ü mehle çarĥ-ı mīnā-fām bir baĥr oldu kim / İki nīlūfer **virür** ol baĥr-ı aĥdar rüz u řeb (FKD, K.1, B.16).

Luťf idüp **virmeñüz** ol ĥamze-i ĥammāza ĥadeĥ / Belki vāķıf ola la‘inde olan rāza ĥadeĥ (FKD, G.33, B.1).

vīrān: [1] Yıkık, dökük, harap.

Bilmezüz kār-ı tebessüm niydüğün ammā Fehīm / Her zamān **vīrān** iken şad-ĥānümāndur giryemüz (FKD, G.127, B.7).

virāne: [1] Yıkıntı alan, harap yer, harap bina || Āřıĥın bedeni.

La‘-i leb sīmīn-bütān itdi iĥāta çevremi / şan miyān-ı gencde nā-büd bir **virāneyem** (FKD, G.212, B.2).

vīrānezār-ı Mışr: [1] Mışır'ın haraplıĥı.

Ĥařm-ı ĥarīb böyle diyār-ı ĥarib yok / **Vīrānezār-ı Mışr'da** ĥayrān-ı ĥurbetüz (FKD, G.132, B.5).

vird: [1] Dua.

Virdi Allāhu laṭīf oldı dil-i bī-çārenüñ / Def^e-i kahrın isteyüp eyler temennā-yı laṭīf (FKD, G.157, B.7).

vişāl: [1] Kavuşma.

Her **vişālün** firqati var her huzūruñ gaybeti / Ğam yimem mecliste dil-ber hāzır olmış olmamış (FKD, G.139, B.5).

vişāl-i dost: [1] Sevgiliye kavuşma.

Dil eylese n'ola Manşūr-bār sırrımı fāş / **Vişāl-i dost**a çün keşf-i rāz olur bā'is (FKD, G.27, B.2).

vuşlat: [4] Kavuşma, ulaşma.

Olduqça sāye-efgen perr-i külāh-ı dil-ber / **Vuşlat** dilersen ey dil ol hāk-i rāh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.1).

Vuşlat içre şādī vü firqatde ğam giryān ider / Mest-i cām-ı bezm-i aşkuz cāvidāndur giryemüz (FKD, G.127, B.5).

Bir gün ola **vuşlatuñla** memnün / 'Aşk eyleye kārını dīger-gün (FKD, Terkib-bend 2, B.44).

Belüne itdi kemer qolını **vuşlatda** Fehīm / Hāk budur küy-ı mecāzīye münāsib püldür (FKD, G.101, B.5).

vuşlat-ı düşīne: [1] Dün geceki kavuşma.

Vāj-gün kıl ömrümi yā Rab hālāş it şübheden / Eyle bir kez dahı vāşıl **vuşlat-ı düşīneye** (FKD, G.272, B.3).

vuşlat-ı gül: [1] Güle kavuşma.|| Sevgiliye ulaşma.

'Andelīb-i gülşen-i tecrīd bāğ-ı dehrde / **Vuşlat-ı gül** zevkını faşl-ı hāzānından bilür (FKD, G.112, B.6).

vuşlat-ı taleb: [1] Kavuşmayı isteyen.

Ben Fehīm-i hāsetiyem olmazam **vuşlat-ı taleb** / Tālīb-i nāzam baña seyr-i ruhu maṭlūbdur (FKD, G.69, B.8).

vuzū' it-: [1] Abdest almak.

Ṭa'n itme Fehīm **itse vuzū'** meyle faḳīhā / Dīvānedür ol zāhid-i sālūs degüldür (FKD, G.102, B.7).

vü: [50] Ve bağlacı.

Ben ki āzāde-dilem kayd-ı taşarruf ne belā / Yār u aġyāra müdārā **vü** telatṭuf ne belā (FKD, G.4, B.1).

Felek o ebrū **vü** müjgāndan itdi tā ki cüdā / Ḥadeng-i ḳavs-i ḳazānuñ nişāniyuz cānā (FKD, G.8, B.5).

‘Aşḳa yār ol ‘aḳl ile germ-iḥtilāṭ olma gönül / Āşinā bīgāne **vü** bīgāne olmaz āşinā (FKD, G.11, B.4).

Mevc-i tūfān-ı belā ebrū **vü** ḥaṭṭ-ı la'lüñ / Çeşm-i ḥünī-nigehüñ nergis-i büstān-ı ḳazā (FKD, G.12, B.2).

Melā'ik ya perīdür küşte-i bismilgeh-i çeşmi / Zemini ferş-i gül-güsterde **vü** ḳurbāniyān ġā'ib (FKD, G.19, B.6).

Ne vefā **vü** ne cefā dā'im teġāfül tā-be-key / Gāh geh bārī cefā itse cefādan kim ḳaçar (FKD, G.46, B.4).

Āyīne **vü** dīde ola berg-i gül-i naḥli / Gülzārda ḥāk itse tenüm ḥasret-i dīdār (FKD, G.47, B.6).

Çeşmüñi ḥ'āb-ı teġāfül ṭurfa bīmār eylemiş / Kim nigāh-ı 'işve **vü** nāz itmeden perhīz ider (FKD, G.53, B.2).

Mecrūḥ idüp murġ-ı dili ġamze-i dil-ber / Tīr-i müje **vü** tīġ-i nigehden ḳafes eyler (FKD, G.57, B.6).

Hem ḥande **vü** hem ḥuşm ider ol yār Fehīm āh / Feryād ki bī-dādı baña dād-res eyler (FKD, G.57, B.7).

Dil cām u ġamze sāḳī **vü** şūḥ u kirişme nuḳl / Ḥün-ı ciger şarāb u ḳazā mey-fürüş olur (FKD, G.88, B.4).

‘Āşıḳam ammā baña bu ḳāviş-i naġmeñ / Bā'is-i şad-nevḥa **vü** fiġān-ı ḥazīndür (FKD, G.105, B.5).

Vuşlat içre şādī **vü** firḳatde ġam giryān ider / Mest-i cām-ı bezm-i 'aşḳuz cāvidāndur giryemüz (FKD, G.127, B.5).

Mu‘tekif her şiken-i silsile-i zülfinde / Dil-i zühhād-ı cünün-kıble **vü** zünnār be-düş (FKD, G.144, B.4).

İki mihrābı bozup şekl-i çelīpā itmiş / Mūy-ı pīşānī **vü** ebrūsın idüp hem-āgūş (FKD, G.144, B.5).

Dilüñ āteşgeh-i hüsnumde **vü** sen delğ içre / Nice bir eylesin şu‘le-i ‘aşkı hās-pūş (FKD, G.144, B.8).

Dil germ-şekve ğamze-i cānāne bī-dimāğ / Efsāne bī-nihāye **vü** mestāne bī-dimāğ (FKD, G.154, B.1).

Hep gülleri ne-ş’küfte **vü** mahrūm-ı tebessüm / Açılmaz ebed ğonca-i gülzār-ı tekellūf (FKD, G.158, B.4).

Benüm ol şūhumuñ şemşīr-i müjgānına qalmışdur / Dem-i tīg-i kazādan dağı hūn-pālā **vü** tīz olmak (FKD, G.161, B.3).

Olmağa her ğamze-i meste mühim-perdāz-ı ‘ayş / Dil gibi hem cām u hem sākī **vü** hem ālüfte yok (FKD, G.165, B.3).

Şehr-i mesti **vü** cünün-ı ‘aşkı seyr itdüm Fehīm / Bir ‘aded āşūfte-destār u dimāğ-āşūfte yok (FKD, G.165, B.5).

Hep kārı tegāfüldür ol ğamze **vü** ol çeşmüñ / Mest-i mey-i naḥvet mi ya hūfte midür bilsek (FKD, G.171, B.2).

Ne ğamze **vü** ne ‘işve ne luḥf-ı tebessüm / Tekrār meger bendeñe bīgāne mi olduñ (FKD, G.175, B.4).

Köhne oldı resm-i Hākānī **vü** Şāhī vü Melik / Şimdi nev-peydā Fehīm’üñ tāze dīvānın görüñ (FKD, G.182, B.9).

Köhne oldı resm-i Hākānī vü Şāhī **vü** Melik / Şimdi nev-peydā Fehīm’üñ tāze dīvānın görüñ (FKD, G.182, B.9).

Ĝamzeler eyler iken itse tebessüm gāhī / Bā‘iṣ-i fitne **vü** hem fitne-nişān olsa güzel (FKD, G.184, B.2).

Pervāne mecūsī-reviş ü deyr-nişīn şem‘ / Hem-mezheb-i pervāne **vü** hem-reng-i çerāğ ol (FKD, G.189, B.3).

Sāyeveş şimdi āfitābam līk / Hār u üftāde **vü** haḳīr benem (FKD, G.206, B.4).

Zāğ-ı mâtem fütâd-ı tavûsam / Murğ-ı şādī **vü** ğam-şafır benem (FKD, G.206, B.6).

Rû-siyâham şöyle kim ‘aks-i ruhumdan rûz-ı haşr / Tîre **vü** bî-ħaṭ olan levḥ-i sevâbumdur benüm (FKD, G.223, B.7).

Bî-ķayd-ı ğam-ı cezbe **vü** bî-ğuşşa-i ‘aşķuz / Bir nice zamândur geçeli biz bu hevâdan (FKD, G.227, B.3).

Mey-kede **vü** ħânkâh eylediler ictimâ‘ / Künc-i tehî ķalmadı mest ile mestürdan (FKD, G.231, B.3).

Tebessümle eline aldı şâne / Gül oldu ğonca **vü** sünbül perîşân (FKD, G.232, B.2).

Sirişte neşve-i hikmetle mâ **vü** ṭîn-i sebû / Mey-i dü-sâle Felâṭun-ı Cem-nişîn-i sebû (FKD, G.247, B.1).

Sîne-ber-sîne **vü** leb-ber-leb ü hem-âğüşuz / Ḥasret ile nıgeh itsün bize ḥasret bu gece (FKD, G.257, B.9).

Yûsufem şüd müje **vü** ân Yûsufân hem pîr geşt / Men be-kürî ğüşe-i kirbiyyet-i aḥzânem henüz (FKD, G.295, B.4).

Ben ‘aşık-ı âlüfte **vü** aşüfte-dimāğam / Aşüfte-dimāğân ya bu efķarı ne bilsün (FKD, K.4, B.10).

İdüp meşşâtelüg herkes ‘arûs-ı Nîl’i zeyn itdi / Ki ğüyâ oldu keştî şâne **vü** mıkzâf dendâne (FKD, K.7, B.22).

N’ola ğurbetde gelse cân u dil feryâd u efğâna / Felek bî-raḥm u külfet âşinâ **vü** ‘ayş bigâne (FKD, K.7, B.45).

Mest-i aşķam baña hem-dem dil-i nâ-kâmumdur / Özgedür dil yine hem-sâķī **vü** hem-câmumdur (FKD, K.12, B.1).

Fıkr-i zülfümle ḥumâr-ı leb-i mey-ğünüm ile / Nice demdür ki dil-âşüfte **vü** sersâmumdur (FKD, K.12, B.19).

Revâdur fenn-i taşvîr içre Ṭâlib / Olursa Mânî **vü** Bihzâd-ı şânî (FKD, Kıt'a 6, B.1).

Ey Yûsuf-ı ‘İsâ-dem ü Mûsâ-lüknet / Zülf-i ejder ü leb-i rûḥda **vü** ḥüsn-âfet (FKD, Rûbai 6, B.1).

Geh ‘arîf-i müstağnî **vü** ğâhî muḥtâc / Geh âb u geh âteş içre mânend-i zücâc (FKD, Rûbai 8, B.1).

Ol pādişeh-i hüsñ ü büt-i mihr-nijād / Kim ismi Laṭīf oldu **vü** resmi bī-dād (FKD, Rübai 11, B.1).

Ol pādişeh-i hüsñ ü büt-i mihr-nijād / Kim ismi Laṭīf oldu **vü** resmi bī-dād (FKD, Rübai 11, B.1).

Ferhād gibi kühda **vü** şahrāda / Zārı der ü zār işidür bu dil-i zār (FKD, Rübai 16, B.2).

Ebrü **vü** haṭuñ görmesem ey māh-cemāl / ‘Ālem gözüme siyāh olur sürme-miṣāl (FKD, Rübai 37, B.1).

Ben ‘āşık-ı ālüfte **vü** hem-hāl-i dilem / Mest-i nigeḥ-i muğbeçegān-ı Çigil’em (FKD, Rübai 44, B.1).

Ne ‘ilm ü ne Fehīm ne eş‘ār ne kitāb / Min-ba‘d güşe **vü** men ü dil-ber ü şarāb (FKD, Terki-bend 1, B.56).

vücüd: [18]

1. Varlık.

Bil **vücüd** u ‘ademi birbirine āyīne / Kıl temāşā suver-i ‘aks-i taşavvuf ne belā (FKD, G.4, B.5).

Ey **vücüduñ** pertevindendür ‘adīm olmağ baña / Vācib oldu sāye-i mihr-i qadīm olmağ baña (FKD, G.5, B.1).

Biz vermez iken zerre kadar hüsne **vücüdü** / ‘Aşık-ı sitem-engiz nedür k’āña zebūnuz (FKD, G.121, B.2).

Nür-ı evvel bunuñla faḥr eyler / Ki **vücüdına** çok şitāb itdüm (FKD, K.2, B.39).

‘Aziz-i taḥt-ı Mışr-‘āṭifet Eyyüb Pāşā kim / **Vücüdüyla** o zevrağ beñzerdi taḥt-ı Süleymān’a (FKD, K.7, B.17).

Dilüm ki şalup **vücüd** içre noḡta-i ‘aşkum / Ğariğ-i қаtre olan ṭurfa baḥr-ı pür-şūram (FKD, K.14, B.42).

2. Beden.

Fıkr-i haṭ-ı la‘l ile ğubār eyle **vücüduñ** / Ervāḥ-şifat ‘ālem-i ‘ulviye şu‘ūd it (FKD, G.22, B.3).

Ol ki hürşid-i cemāl-i yārdan maḥrüm olur / Zülmet-i ğamda **vücüdü** zerreveş ma‘düm olur (FKD, G.82, B.1).

Gerçi hāk oldum **vücūdumdan** eṣer kalmadı līk / Tā-қыāmet çarḡ-ı bed-evzā'a kīnüm tāzedür (FKD, G.94, B.4).

Maḥv eyledi **vücūdumuzu** tāb-ı āfitāb / Ḥālā serāb-ı dešt ü beyābān-ı ğurbetüz (FKD, G.132, B.3).

Hemān **vücūdımı** maḥv eylesem yeterdi Fehīm / Ümīd-i hesti-i mülk-i bekā nedür bilmem (FKD, G.205, B.7).

Ḥırş ile itdüm **vücūdum** pāy-tā-ser āyīne / Sīr-çeşm olmak için ol pür-cefāyı görmege (FKD, G.263, B.2).

Vücūdum lālezār eṭrāfım oldı cümle kūhistān / O mecnūnam daḡı kırtulmadım seng-i melāmetden (FKD, K.15, B.16).

Tā eyledi mevcūd **vücūdını** Şānī' / Nā-çār Fehīm oldı bütāna kānī' (FKD, Rübai 27, B.1).

Yā Rab beni ḡoma miyān-ı yaḡda / Ya'nī ki **vücūdum** serd olan berzaḡda (FKD, Rübai 51, B.1).

Tā mest olup eyleyem **vücūdum** / Ḳurbānī-i yār-ı dost u düşmen (FKD, Terci-bend 1, B.103).

Sa'y ile **vücūdum** eyleyem hāk / Gerçi aña biñ cihān fedādur (FKD, Terci-bend 1, B.116).

Reşk ile **vücūdum** eylerem hāk / Gördükçe o naḡl-i ser-firāzı (FKD, Terki-bend 2, B.21).

vücūda gel-: [1] Var olmak.

Vācib **vücūda gelmek** için tā ḡamīrümüz / İksīr-i māye-i 'adem itmiş naẓīrümüz (FKD, G.129, B.1).

vücūd-āmīz: [1] Bedenin sıfatları (AFÎFÎ, C.3, s.2595).

Tāb-ı dilden cūş idince 'aşḡ-ı şūr-engīzümüz / Oldı ser-ḡoş-ı fenā cümle **vücūd-āmīzümüz** (FKD, G.130, B.1).

vücūd-ı cām-ı mey: [1] Şarap kadehinin varlığı.

Ya vücūd-ı cām-ı mey zehr-ābe-nüşān-ı ğamuz / Olsa lāyık cūd ḡurbān-ı ser-i imsākümüz (FKD, G.128, B.5).

vücūd-ı daḡ: [1] Yaralı vücut.

Kažā ki cism-i dilüm itdi dāğdan terkīb / **Vücūd-ı dāğa** münāsib libās āteşdür (FKD, G.108, B.3).

vücūd-ı evvel: [1] İlk ortaya çıkan varlık || Gönül.

Gönlüm ki odur **vücūd-ı evvel** / Mestāne-i bāde-i ezeldür (FKD, Terci-bend 1, B.89).

vücūd-ı pāk: [1] Mübarek vücut.

Şādık ki **vücūd-ı pāki** oldı / Mağsül ü muṭahhar-ı şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.148).

vücūd-ı pāk-zād: [1] Temiz bir aileden gelen.

Vücūd-ı pāk-zādı bir dūr-i şeb-tāb-ı çarḥdur çün / ‘Aceb mi ümm-i dünyā alsa āğüşa anı hālā (FKD, Kıt'a 15, B.11).

vüs‘at-i sīne-i dil: [1] Gönül sīnesinin genişliği.

Bülbül-i şifte-hāle gül ü gonca birdür / **Vüs‘at-i sīne-i dil** teng nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B.2).

Y

ya: [22] İki olasılığı da bildiren bağlaç.

Melā'ik **ya** perīdür küşte-i bismilgeh-i çeşmi / Zemīni ferş-i gül-güsterde vü ḳurbāniyān ğā'ib (FKD, G.19, B.6).

Penbe-i dāğ-ı cünün **ya** nemek-i zaḥm şanur / Berg-i bī-āb-ı ruḥum reng nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B.6).

Ger āyīneye baḳsam olur māh **ya** hūrşīd / Ol mertebe naḳş oldı dile şüret-i dīdār (FKD, G.47, B.3).

Ya kirm-pīlelerdür olup cem‘-i çeng-sebz / Ol per nevā-yı rüḥlaruñ berg-i tütıdur (FKD, G.70, B.3).

Kaşd-ı şayd itse ma‘āza’l-lāh şikār-ı kemteri / Rūḥ-ı ḳudsī **ya** hümādur şāh-bāz-ı çeşminüñ (FKD, G.180, B.2).

Saña rāğıb oldı gönlüm saña ṭālib oldı gönlüm / Yine ğā'ib oldı gönlüm niğehüñdedür **ya** sende (FKD, G.259, B.4).

Mū-be-mūyem nağme-pīrā şūd be-tevhīd-i Şamed / Men berehmen-şīve kāfir **yā** şanem-
h̄ābem henūz (FKD, G.295, B.5).

Ben ‘āşık-ı ālüfte vü āşüfte-dimāgam / Āşüfte-dimāgān **ya** bu efkārı ne bilsün (FKD, K.4,
B.10).

Def‘ itmek olurdu bu iki fitne belāsın / **Ya** gamze-i fettān gibi ‘ayyārı ne bilsün (FKD, K.4,
B.22).

Ben öyle pür-ḥumār-ı teğafül zihī ‘aceb / **Ya** ḳaḥr-ı dehr ile öleyim mi cevāb ver (FKD,
Terkib-bend 1, B.54).

Ya himmet eyledi terk-i diyār-ı ‘ālem-i imkān / Mürüvvet mün‘adim oldı yaḥod erbāb-ı
himmekten (FKD, K.15, B.37).

İtmesün mi **ya** cebhesin pür-çin / Eyleyen çarḥ-ı dūna mihmānī (FKD, K.17, B.2).

Subḥānallāh subḥānallāh / Zülfi mi **ya** şubḥa-i belādur (FKD, Terci-bend 1, B.112).

Dil ser-ḥoş-ı bāde-i maḥabbet / **Ya** eylesün mi fāş rāzı (FKD, Terki-bend 2, B.17).

Ya vücūd-ı cām-ı mey zehr-ābe-nūşān-ı gamuz / Olsa lāyık cūd ḳurbān-ı ser-i imsākümüz
(FKD, G.128, B.5).

Hep kārı teğāfüldür ol gamze vü ol çeşmüñ / Mest-i mey-i naḥvet mi **ya** ḥufte midür bilsek
(FKD, G.171, B.2).

Şu‘le-i yāḳūt **ya** ‘aks-i leb-i la‘lidür / Zāhir olan her ḥabāb çeşme-i billürdan (FKD, G.231,
B.6).

Ya itmesün mi āh o kim dil-beri ola / Zā‘f ile tār-ı zülfi gibi vaḳf-ı pīç ü tāb (FKD, K.13, B.3).

Müjde mi nağme-i Dāvūd-ı bezm-i sünniyān / Müjde mi **ya** zıbaḳ-ı gūş-ı dil-i ehl-i fesād
(FKD, Kıt'a 8, B.2).

Ya itdi ‘ayān şüretini ḥükm-i ḳazānuñ / Ḥüsnüñ ki leṭāfetde senüñ āyīne-gündur (FKD, G.73,
B.6).

Ya ḥaṭ gibi mihr-i ruḥuña sāye bıraḳmış / Ebr-i siyeh-i baḥt-ı Fehīmā-yı zebündur (FKD,
G.73, B.7).

yā maḥbūb: [1] Ey sevgili.

Ehl-i deyr-i ‘aşk büt-düşmen olur maḥbûb-dost / Dillerinde yâ şanem yerine **yâ maḥbûbdur** (FKD, G.69, B.6).

yâ Rab: [22] Ey Allah’ım! Ey Tanrı’m!

Ḥāk itse maḥabbet ğam-ı ḥüsniyle o māhuñ / **Yâ Rab** bu ten-i sebzümi bir mihr-i giyâh it (FKD, G.23, B.5).

Ḥürşide bakarsam görünür çeşmüme sâye / **Yâ Rab** ne ‘aceb ḥâlet imiş firkat-i dîdâr (FKD, G.47, B.7).

Bir nîm-nigâh itsem öldürmege eyler sa’y / Ol kâfir-i bî-raḥmum **yâ Rab** seveni n’eyler (FKD, G.56, B.10).

Vecd ü zühd ile Fehîm eyleme **yâ Rab** yâ Rab / Berhemenlerle şanem-ḥ’ân olacaksın âḥir (FKD, G.66, B.15).

Çarḥ-ı dün **yâ Rab** Fehîm-i ‘aşık-ı üftâdeves / Hîç mesti şehr-i rüsvâyide pâ-mâl itmesün (FKD, G.245, B.5).

‘Azîz-i dehr idüp eyle mübârek manşıbın **yâ Rab** / Ola devrinde hep âsüde-dil dünyâ vü mâfîhâ (FKD, Kıt'a 15, B.13).

Vecd ü zühd ile Fehîm eyleme yâ Rab **yâ Rab** / Berhemenlerle şanem-ḥ’ân olacaksın âḥir (FKD, G.66, B.15).

Eyledi hem vaşldan mehcür hem maḥrûm-ı nâz / Görmesün **yâ Rab** sa‘âdet ṭâlî‘-i bed-aḥterüm (FKD, G.225, B.6).

Ol şeb dil-i beste-revzen-i çeşm / Küyın mı ḥayâl iderdi **yâ Rab** (FKD, Terci-bend 1, B.119).

Yâ Rab dil-i pür-süzum idüp mâye-i düzaḥ / İt berg-i gül-i dâgumi pîrâye-i düzaḥ (FKD, G.35, B.1).

Câm-ı İslâm’um şikest itdi nigâh-ı muğbeçe / Sakla **yâ Rab** dînümi çeşm-i ḥarâb-ı bâdeden (FKD, G.233, B.3).

Vâj-gün kıl ‘ömrümi **yâ Rab** ḥalâş it şübhedden / Eyle bir kez daḥı vâşıl vuşlat-ı dūşîneye (FKD, G.272, B.3).

Benümle sâzgâr olur mı **yâ Rab** / Nigâh-ı şūḥ-ı çeşm-i ‘işve-sâzı (FKD, G.279, B.5).

Yâ Rab beni ḳoma miyân-ı yaḥda / Ya’nî ki vücûdum serd olan berzaḥda (FKD, Rûbai 51, B.1).

Ben âteşem ammâ ki ‘adem kıl **yâ Rab** / Ya dūzaḥı bende ya beni dūzaḥda (FKD, Rūbai 51, B.2).

Yâ Rab ne tîre-şeb-nem olur şubḥ-ı t̄ali‘üm / Ol dem ki nūr-ı mihr mürebbî-i bâğ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.2).

Pür kıldılar derün-ı dilüm seng-i ta‘n ile / Dil-teng itdiler beni **yâ Rab** hücüm-ı Rüm (FKD, Terkib-bend 1, B.10).

Yâ Rab eyle baḥt-ı bed-şūmdan ḥalâş / Ya kıl beni helâk ya it Rüm’dan ḥalâş (FKD, Terkib-bend 1, B.16).

Yâ Rabb aḥterüm ne siyeh-rū çerâğ olur / Gülzâra düşse pertevi murğânı zâğ olur (FKD, Terkib-bend 1, B.1).

Yâ Rabb ‘anâşirum meger oldı ğumüm-ı Rüm / Kim eyledün ğidāmı hemîşe semüm-ı Rüm (FKD, Terkib-bend 1, B.9).

Izṭırâb u ra‘şe maḥşûş-ı dil-i ‘uşşâkdur / Olmasun **yâ Rabbi** ol zülf-i dil-ārâ muṣṭarib (FKD, G.20, B.5).

Ḥacletinden âb olur ağızında lafz-ı yâ şanem / Berhemen ğuş itse ger ğülbank-i yâ Rab **yâ Rab**’um (FKD, G.217, B.4).

yâ şanem: [3] Ey sevgili.

Ehl-i deyr-i ‘aşk büt-düşmen olur maḥbûb-dost / Dillerinde **yâ şanem** yerine yâ maḥbûbdur (FKD, G.69, B.6).

Berhemen-şîve ḥarem-perver-i ‘aşk-ı şanemüz / **Yâ şanem** yâ şanem ile dili ğüyâ iderüz (FKD, G.131, B.5).

Berhemen-şîve ḥarem-perver-i ‘aşk-ı şanemüz / Yâ şanem **yâ şanem** ile dili ğüyâ iderüz (FKD, G.131, B.5).

ya...ya: [10] İgili karşılaştırmaları ifade etmek için kullanılan bir bağlaç.

Ya şekl-i ğüldür ol şâh-ı sitem-kârūñ ‘inânında / **Ya** ḳalmış anda ḥünîn pençe-i dest-i tazallumdur (FKD, G.104, B.3).

Ya ol ruḥ-ı pür-tâb-ı ‘araḳ-rîz-i ḥayâdur / **Ya** şafḥa-i ḥürşîdde ḥâl-gerde şererdür (FKD, G.106, B.4).

Ya hāl-i la^l-i dil-ber ü **ya** rüh-i 'İsî'dür / Pervānegān-ı pertev-i ṭab^ç-ı münîrümüz (FKD, G.129, B.4).

Ya ka^r-nişîn-i yem-i derd ol ya şikeste / **Ya** dürc-i dilüñ gevher-i 'aşka şadef itme (FKD, G.268, B.6).

Ben âteşem ammā ki 'adem kıl yā Rab / **Ya** düzaḥı bende **ya** beni düzaḥda (FKD, Rübai 51, B.2).

'Ālem-i maḥşerde de ser-mest ü bî-pervā olan / **Ya** Fehîm-i bî-edeb **ya** gamze-i bî-bâkdür (FKD, G.99, B.5).

Ya 'aks-i ḥüsniñ ile oldı reşk-i çeşme-i mihr / **Ya** âfitâb ile pür oldı âfitâbe-i dil (FKD, G.186, B.2).

Ya 'Örfî'yem **ya** Ḥākānî disem bu ṭab^ç ile cā'iz / Ki itdüm Rüm u Mısr'ı gıbṭageh Şîrâz u Şîrvân'a (FKD, K.7, B.58).

Yā Rab eyle baḥt-ı bed-şūmdan ḥalâş / **Ya** kıl beni helâk **ya** it Rüm'dan ḥalâş (FKD, Terkib-bend 1, B.16).

Ya ka^r-nişîn-i yem-i derd ol ya şikeste / **Ya** dürc-i dilüñ gevher-i 'aşka şadef itme (FKD, G.268, B.6).

ya... ya... ya: [3] Birinden birinin seçilmesi gereken durumlarda kullanılan bir bağlaç.

Ya 'Örfî'dür **ya** Ṭālib **ya** Fehîm üstād-ı kāmildür / Selîs ü âşinā bir şā'ir-i şî'r-i ğarîb olsa (FKD, G.254, B.5).

Bilmezem rüz mı **ya** şeb mi **ya** ḥ'āb u ya ḥayāl / Ol kadar cāna hücum eyledi ḥayret bu gece (FKD, G.257, B.10).

Pür-ḥavf u recāyam ki bu aḥvāl çıka / **Ya** vākı' **ya** vākı'a **ya** mālî-ḥulyā (FKD, Rübai 3, B.2).

yaban: [1] Çöl, sahra.

Egerçi ḥāne-zād-ı düdmān-ı 'aḳldur ammā / Cünün-ı dil Fehîm-i bî-dili **yabana** şalmışdur (FKD, G.75, B.7).

yād eyle-: [4] Hatırlamak.

Yād eylemez mi Mısr-ı şafāda 'azîz olan / Beytü'l-ḥazen-nişîn-i Fehîm-i zelîlden (FKD, G.235, B.7).

Şu'lezār-ı bāğ-ı hüsün ol mehüñ **yād eylemez** / Āteş-i naḥl-i tecellāyı ferāmūş itmeyen (FKD, G.241, B.2).

Kāfirem bir daḥı **yād eyler** isem şavma'ayı / Tā-be-key gūşış-i bī-nef' dili bī-hūde gūş (FKD, G.144, B.14).

Kendüsin beste-i zünnār bulurdı fi'l-hāl / Pīçiş-i tırrasını **eylese** bir zāhid **yād** (FKD, G.38, B.10).

yād id-/it-: [2] Hatırlamak.

Nigehüñ **yād iderem** tālib-i dīdār olsam / N'eyleyim tāb getürmem aña hūşyār olsam (FKD, G.200, B.1).

Āfitābāsā ser-ā-pā şu'le-efşān olduḡun / **Yād itmezdüm** Fehīmā ıztırābuñ görmesem (FKD, G.210, B.8).

yād kııl-: [1] Anmak, hatırlamak, zikretmek.

Yād kııl mest-i mey-i hūn-ı ciger olduḡumı / Çeşm ü ğamzeñ ki şuna birbirine sāğar-ı nāz (FKD, G.115, B.3).

yād-ı ḥaṭ-ı rüy-: [1] Yüzün ayva tüyelerinin hatırası.

Maḥv eyledi ḥār u ḥas-ı mihr ü meh-i çarḥı / **Yād-ı ḥaṭ-ı rüyıyla** dilüñ şu'le-i āhı (FKD, G.276, B.4).

yād-ı luṭf-: [1] Cömertliḡi hatırlama.

Nice vaḡt idi nā-murād idi dil / **Yād-ı luṭfiyla** kām-yāb itdüm (FKD, K.2, B.32).

yād-ı müjgān-: [1] Sevgilinin kirpiklerini hatırlama.

Yād-ı müjgānuñla āh eylerse diller rüzgār / Ḥirmen-i cān üzre anı ebr-i ḥançer-rīz ider (FKD, G.53, B.4). [

yağ-: [1] (Yağmur gibi) yağmak || Felaketlerin başa gelmesi.

Mest-i nigeḥ-i yārüme şunma siper ey mihr / Şemşir-i każā **yağsa** felekden ḥazerüm yok (FKD, G.166, B.3).

yağma id-: [2] Soymak, eşkıyalık yapmak (TULUM, s.1855).

Ḥavfum bu ki ḥāne-i dilümden / Ğamzeñ **ide** cins-i 'aşkı **yağma** (FKD, Terkib-bend 2, B.8).

Mâlımı **yağma idüp** Fettâh Hân oldı girift / Zor ile Bağdâd'ı aldı leşker-i Sulţân Murâd (FKD, Kıt'a 8, B.18).

yağmaya ver-: [1] İsteyenin istediğini alması.

Yağmaya verdi fitne-ser ü berç-ı maşşeri / Ol şeh-süvârum itdi yine türk-tâz hayf (FKD, G.159, B.5).

yağ-beste ol-: [1] Buz tutmuş, buz kaplamış olmak.

Bu sūzişle bir âh-ı serd urayım felek / **Yağ-beste olurdu** pây-tâ-ser düzağ (FKD, Rübai 10, B.2).

yağod: [3] Ya, veya anlamında kullanılan bir bağlaç.

Pençe-i şeh-bâzi **yağod** kendi perr ü bâlidür / Kebk-i bâğ-ı himmeti dil âşiyânından bilür (FKD, G.112, B.5).

Yağod bir şüh-ı mâ'î mevci hârâ kıldı pâ-endâz / Kudüm-ı zevrağ-ı Pâşâ-yı 'âlî-câh-ı zî-şâna (FKD, K.7, B.16).

Ya himmet eyledi terk-i diyâr-ı 'âlem-i imkân / Mürüvvet mün'adim oldı **yağod** erbâb-ı himmetden (FKD, K.15, B.37).

yağ-: [6]

1. Acı vermek.

Hasret-i şem'î ruḥūñ **yağdı** tenüm her şererüm / Tıfl-ı pervâneye âbisten ne 'aceb (FKD, G.16, B.3).

Firâk gerçi beni **yağdı** ben de âhumla / Hemîşe olmadayam bâ'is-i 'azâb-ı firâk (FKD, G.162, B.6).

Sen de Fehîm **yağma** beni ta'n-ı aşğ ile / Yetmez mi derd-i sūziş-i dâğ-ı ciger baña (FKD, G.7, B.7).

2. Ateşe vermek.

Şerer gibi yine hârâdan oldı lâleler zâhir / **Yağup** her gönçayı şem'î şeb-efrüz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.3).

Pervâne idüp **yağsa** da şem'e beni bahtum / Hâkisterümi zînet-i perr-i meges eyler (FKD, G.57, B.4).

Dil **yaqub** ‘anber-i süveydāy / İtdi ʔarf-ı dimāğı micmer-i ‘aşk (FKD, G.167, B.2).

yaqın: [1] Değişme bilmeyen bir inanç. İmanda şüpheye yer olmaması (ULUDAĞ, s.386).

Kāzım ki **yaqın** şāhuñ itdi / Mir’ātını mazhar-ı şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.149).

yaqub yandırma: [1] Güneşin sıcaklığının sevgiliyi bunaltması.

Āfitābā āfitābā el-ḥazer şad-el-ḥazer / Ol meh-i ḥüsnüm **yaqub yandırmadan** kıl ictināb (FKD, K.5, B.26).

Ya’qūb-ı elem-dīde: [1] Keder görmüş Hz. Yakūb.

Cān u dil-i ‘uşşākā gam-ḥāne yeter çeşmi / **Ya’qūb-ı elem-dīde** Beytū’l-ḥazen’i n’eyler (FKD, G.56, B.8).

Ya’qūb-ı ḥasta: [1] Oğlunu kaybeden Hz. Yakub'un hastalığı, kör olması.

Çün nūr-ı dīdesi seferī oldı Nīl’den / **Ya’qūb-ı ḥasta** el yudı çeşm-i ‘alīlden (FKD, G.235, B.1).

yākūt: [2]

1. Sevgilinin kırmızı dudağı.

Rūḥ vermiş iki **yākūta** ḥakīm-i muqtedir / Ḥüsnüñ içre vaz’ idüp la’l-i suḥan-gūdur demiş (FKD, G.143, B.4).

2. Kırmızı renkte kıymetli bir taş (ONAY, s.484).

Elmās ammā ki kân-ı yākūt / **Yākūt** velī bilür-ı ma’den (FKD, Terci-bend 1, B.93).

yākūt-ı āfitāb: [1] Güneşin kırmızılığı.|| Sevgilinin dudağı.

Yākūt-ı āfitāb ile hem-māyedür gönül / Ey āteş-i derün idemezsin zarar baña (FKD, G.7, B.6).

yākūtveş: [1] Yakut gibi kırmızı renkte (STEINGASS, s.1572).

Yegāne dūrretü’t-tāc iken oldum zīnet-i ḥalḥal / Nice **yākūtveş** surḥ olmasun eşküm ḥacāletden (FKD, K.15, B.11).

yalıfız: [3] Sadece.

Çıydgehde ol perī-rū eylese ref’-i niqāb / **Yalıfız** Çıyd-i Fehīm olmaz olurdu Çıyd-i Çıyd (FKD, G.41, B.5).

İtse bahtum bir mehe ta'lim-i āşüb u fiten / **Yalıfız** baña belā olmaz belā-yı şehri olur (FKD, G.85, B.2).

Yalıfız gamzeñ degül āfet maħall-i nāzda / Her biri müjgānuñun bir dil-ber-i ṭannāz olur (FKD, G.89, B.3).

yalman: [1] Kılıç darbesi (STEINGASS, s.1535).

Ceng-i evvelde bir ednā ṭa'n ile mağlūb edüp / Zahr-ı cānından sinān-ı kilik **yalman** gösterür (FKD, K.10, B.27).

yan-: [1] Bir şeyin yakını, etrafı.

Her bü'l-heves öñinde gürīzān olup gider / Her sīne-şāf **yānna** efgān idüp gelir (FKD, G.111, B.4).

yan-: [5] Çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.

Ḳalan ḥākisteridür ehl-i sūz-ı māteme mīrās / Benüm şem^c-i mezārumda **yanan** pervāneden soñra (FKD, G.253, B.5).

Tābumuzdan **yanmada** sīm-i semen sīm-āb olur / Ḥasretī-i sīne-i cānāneyüz nev-rūzdur (FKD, G.78, B.5).

Yandı sūz-ı peyām-ı āhumdan / Āteşīn şeh-per-i ḥamāme-i şubḥ (FKD, G.32, B.2).

Yanmağdadur cihān u mihr-i aḥker-i dāğ / Bir rengdedür hilāl-i ğıyd ü per-i zāğ (FKD, Rübai 28, B.1).

Sūziş-i mihr ile olup ser-germ / Her seḥer **yanmada** ğimāme-i şubḥ (FKD, G.32, B.4).

yan: [1] Bakış açısı, -e göre.

Bilmem nedür bahār-ı ümīd ü ḥazān-ı ye's / Birdür **yanumda** mevsim-i kām u zamān-ı ye's (FKD, G.136, B.1).

Ol deñlü zehr verdi ḳazā vü ḳader baña / Ölmek **yañumda** oldu mey içmek ḳadar baña (FKD, Terkib-bend 1, B.48).

ya'ñi: [33] Özetle, sanki, asıl söylenilmek istenen (TULUM, s.1862).

Çemen-pīrā-yı bāğ-ı ḥüsn **ya'ñi** ḥatt-ı sebzūñle / Lebūñ bir rūḥ-ı ṭuṭī-ḳısvet ü bülbül-terennümdür (FKD, G.103, B.2).

Biz bülbül-i bî-şavt-ı gamuz **ya'ni** Fehîm'üz / Peygüle-i gam-hâne-i dil gülşenümüzdür (FKD, G.110, B.5).

Bî-ğodî-i mest-i cām-ı hayret-i dil-dār ile / **Ya'ni** derd ü ıztırāb-ı āhdan āsüdeyüz (FKD, G.133, B.3).

Ya'ni geh şu'le-i mey gāh şunardı la'lin / Germ-şevk olduğ edüp zevk ile 'işret bu gece (FKD, G.257, B.2).

Rüyümü hāk eyledüm ol hāk-i pāyı görmege / **Ya'ni** rüy-ı hāk-i pāy-ı dil-rübāyı görmege (FKD, G.263, B.1).

Dūd-ı āteş be-düş **ya'nī** āh / Nefes-i şu'le-püş **ya'nī** āh (FKD, G.274, B.1).

Dūd-ı āteş be-düş **ya'nī** āh / Nefes-i şu'le-püş **ya'nī** āh (FKD, G.274, B.1).

Bülbül-i 'arş-lāne **ya'nī** figān / Şavt-ı güm-kerde-güş **ya'nī** āh (FKD, G.274, B.2).

Bülbül-i 'arş-lāne **ya'nī** figān / Şavt-ı güm-kerde-güş **ya'nī** āh (FKD, G.274, B.2).

Zībağ-ı baħr-ı mevc **ya'nī** eşk / Bād-ı tūfān-hurūş **ya'nī** āh (FKD, G.274, B.3).

Zībağ-ı baħr-ı mevc **ya'nī** eşk / Bād-ı tūfān-hurūş **ya'nī** āh (FKD, G.274, B.3).

Mihr-i müşkīn-sehāb **ya'nī** hüsın / Ebr-i hürşīd-cüş **ya'nī** āh (FKD, G.274, B.4).

Mihr-i müşkīn-sehāb **ya'nī** hüsın / Ebr-i hürşīd-cüş **ya'nī** āh (FKD, G.274, B.4).

Reste bāzār-ı sīne-i dilde / Berç-ı düzağ-fürüş **ya'nī** āh (FKD, G.274, B.5).

Hāne-süz-ı Fehîm-i suhte-dil / Şem'ı-bezm-i sürüş **ya'nī** āh (FKD, G.274, B.6).

Eşk ile gālğan u cüşān kıl o dürri der-kinār / **Ya'nī** mevc-i lücce-i pür-şūra beñzet kendüni (FKD, G.284, B.6).

Seyl-i āteş-hurūş **ya'nī** mey / Hāne-perdāz-ı hüş **ya'nī** mey (FKD, G.293, B.1).

Seyl-i āteş-hurūş **ya'nī** mey / Hāne-perdāz-ı hüş **ya'nī** mey (FKD, G.293, B.1).

Ġonca-i şu'le-berg **ya'nī** cām / La'l-i elmās-püş **ya'nī** mey (FKD, G.293, B.2).

Ġonca-i şu'le-berg **ya'nī** cām / La'l-i elmās-püş **ya'nī** mey (FKD, G.293, B.2).

Gül-i bülbül-hurūş **ya'nī** habāb / Şem'ı-pervāne-cüş **ya'nī** mey (FKD, G.293, B.3).

Gül-i bülbül-hurūş ya'ni h̄abāb / Şem'î pervāne-cūş **ya'ni** mey (FKD, G.293, B.3).

Cānı itmekde ğamdan āsūde / Rūh-ı rāhat-fürūş **ya'ni** mey (FKD, G.293, B.4).

Ebr-i dil-baḥş 'itāb-ı şūh Fehīm / Nūr-ı çeşm-i sürūş **ya'ni** mey (FKD, G.293, B.5).

Şoñra itdüm leb-āşinā anı / **Ya'ni** nūş-ı şarāb-ı nāb itdüm (FKD, K.2, B.10).

Bulup dīdāra isti'dād-ı nazra oldı mevc-engīz / Ki **ya'ni** işte zencīr ü menem min-ba'd dīvāne (FKD, K.7, B.4).

Şeh-süvār-ı sipeh-endāz-ı gürūh-ı hūbān / **Ya'ni** hūrşīd-şifat şaf-şiken-i aḥter ü māh (FKD, K.9, B.4).

Mihribānum kendi bismil eyler oldı reşkden / Ölmeği qurbānına **ya'ni** kim āsān gösterür (FKD, K.10, B.5).

Olup āb-ı ḥayāt-ı meyle rūşen-dil hemān mest ol / Ḥalās ol şoḥbet-i nā-cinsden **ya'ni** ki zulumetden (FKD, K.15, B.48).

Eyledüñ hem-laḳab-ı Ḳays Fehīm-i zārı / Çöle şalduñ anı da **ya'ni** ki Mecnūn itdüñ (FKD, Kıt'a 2, B.7).

Eyleyem fāş ki etdi o bilürin ḳubbe / Raḥne-i ṭāḳ-ı hevā **ya'ni** şikāfın peydā (FKD, Kıt'a 7, B.3).

Ya'ni ḥitāb itdügümüz saña luṭf bes / Şā'irlerüñ bu mertebe lāzım ri'āyeti (FKD, Terki-bend 1, B.18).

Yā Rab beni ḳoma miyān-ı yaḥda / **Ya'ni** ki vücūdum serd olan berzaḥda (FKD, Rübai 51, B.1).

yap-: [1] Bina etme.

Yapar müfettiḫü'l-ebvāb ḥāne-i vaşlı / Açar velīk aña şad-hezār bāb-ı firāḳ (FKD, G.162, B.5).

yār: [24] Sevgili || dost.

Ben ki āzāde-dilem ḳayd-ı taşarruf ne belā / **Yār** u aġyāra müdārā vü telaṭṭuf ne belā (FKD, G.4, B.1).

'Aşḳa **yār** ol 'aḳl ile germ-iḥtilāṭ olma gönül / Āşinā biġāne vü biġāne olmaz āşinā (FKD, G.11, B.4).

Egerçi nâzına **yârûñ** niyâz olur bâ'is / Niyâz-ı 'âşıkâ da luţf-ı nâz olur bâ'is (FKD, G.27, B.1).

Niyâz-ı mey müjedür gerçi **yâra** meclisde / Olur ne fâ'ide mestâna keşf-i râz lezîz (FKD, G.44, B.2).

Dil gûşe-i çeşminde mekân ideli **yârûñ** / Maḥmûr da olsa yine mestânelüg eyler (FKD, G.54, B.5).

İnşâf mı **yârinden** bî-hüde cüdâ düşmek / Āvâre dil-i 'âşık yoḥsa vaṭanı n'eyler (FKD, G.56, B.7).

Hem ḥande vü hem ḥışm ider ol **yâr** Fehîm âh / Feryâd ki bî-dâdı baña dâd-res eyler (FKD, G.57, B.7).

Ḥâl-i müşgîni ki **yârûñ** gûşe-i ebrüdedür / Bir hümâdur kim kenâr-ı ebrde âsüdedür (FKD, G.68, B.1).

Ġam ki âzâr-ı kâr-ı her-dildür / Nâzenîn **yâr** ü dil-nevâzumdur (FKD, G.71, B.4).

Yine firkatdedür 'âşık olursa **yâr** ile yek-ten / Felek bî-hüde Ḳays'ı vâdi-i hicrâna şalmışdur (FKD, G.75, B.4).

'Âlem-i 'aşık içre ben şâhib-kırân-ı köhneyem / Cân u başa kalmazam **yâr** ü qarînüm tâzedür (FKD, G.94, B.3).

Ser-tâ-be-ḳadem dîde olur görmege **yâri** / Āyîne-i küstâḥ-ı nazardan gilemendüz (FKD, G.123, B.4).

Râyet-i ḳaddin ki **yâr** ma'reke-sâz eylemiş / Çok 'alem-i maḥşeri fitne-tırâz eylemiş (FKD, G.142, B.1).

Nâmesin ehl-i râz idüp beste-ser ü şikeste-ḥaṭ / 'Arz ide ḥasb-ı ḥâlini **yâre** şikeste-beste ḥaṭ (FKD, G.148, B.1).

Ḥançer-i ḡamzesiyle **yâr** eyledi dilleri telef / Tîr-i nigâhına meger ola dil-i ḳazâ hedef (FKD, G.156, B.1).

Şafaḳdan mihr şanmañ kelle-i pür-ḥun-ı baḥtıdur / Ki ḳurbân eylemiş **yâra** bulınca dest-res 'âşık (FKD, G.164, B.4).

Biñ vech ile **yâr** itse tecellî ḥaberüm yok / Güyâ ki kelâm-ı erinîyem eşerüm yok (FKD, G.166, B.1).

Yārī āgūşa çeküp büsesin almağdur hep / Rüz-ı maḥşerde Fehīmā gibi endīşe-i dil (FKD, G.187, B.5).

Bir bü'l-hevese **yār** ol mānend-i Fehīm ey dil / Tā ülfet ide 'aḳluñ ma'nā-yı maḥabbetle (FKD, G.266, B.5).

Ey bād-ı şabā zülfine **yārūñ** güzer eyle / Gāhī dil-i 'uşşāka belādan ḥaber eyle (FKD, G.267, B.1).

Bī-vefādur kıl cefāsun ārzū **yārūñ** Fehīm / Saña ta'līm eylesün luṭf u cefāyī ḡamzesi (FKD, G.288, B.5).

Ol ḡamze-i cellāduñ ola mest-i şebīḥūn / Dünyāyı kırar **yār** ile āgyārı ne bilsün (FKD, K.4, B.23).

Hem-kāse idūñ ḥūn-ı cigerden dime ey dil / Mestāne ki ḥūn-ḥāre ola **yārī** ne bilsün (FKD, K.4, B.24).

Pür itdi şerḥa-i dāḡ ile levḥ-i sīnemi **yār** / Belī defātir-i a'māl-i 'aşka destūram (FKD, K.14, B.28).

yār-ı 'āşık: [1] Âşığın sevgilisi.

ḡam-ı cāvīd-i dildür **yār-ı 'āşık** / Yine ḡamdur olan ḡam-ḥ'ār-ı 'āşık (FKD, G.163, B.1).

yār-ı cān: [1] Can dostu, arkadaş.

Mestān-ı cihāna **yār-ı cānuz** / Biz düşmen-i cān-ı ehl-i hūşuz (FKD, G.122, B.2).

yār-ı dil-ber-i nāzūk-mizāc: [1] Narin yapılı gönül alan sevgili.

Gül-berg-i cānumı daḥı ferş itsem incinür / Feryād **yār-ı dil-ber-i nāzūk-mizācdan** (FKD, G.228, B.6).

yār-ı kadīm: [1] Eski sevgili.

Vālih-i 'aşkam cünün **yār-ı kadīmümdür** benüm / Şāh-ı sevdā-leşkerem Mecnün nedīmümdür benüm (FKD, G.224, B.1).

yār-ı maḥmil: [1] Sevgilinin bulunduğu yer.

Ḥāne-ber-düş bir abdāla dönüp bir nāka / **Yār-ı maḥmille** revān oldı şitābān olarak (FKD, K.16, B.4).

yār-ı mahrem: [1] Sırdaş olan sevgili.

‘Aql u cān ü dīn ü dil nā-mahrem-i ‘uşşāk iken / Bī-tekellūf rāz-ı ‘aşka **yār-ı mahremdür** şarāb (FKD, G.14, B.5).

yār-ı ma‘şūk: [1] Sevgilinin dostu.

Yār-ı ma‘şūk gerek kim çeke dil teklīfin / Rind-i ālüfteye erbāb-ı tekellūf ne belā (FKD, G.4, B.2).

yār-ı şīveger ü ‘işve-bāz: [1] İşveli ve cilveli sevgili.

Hemīşe olmağa rüsvā-yı kūy-ı ‘aşk Fehīm / O **yār-ı şīveger ü ‘işve-bāz** olur bā‘iṣ (FKD, G.27, B.5).

yāri-i sihri: [1] Büyülemenin kudreti.

İstemez **yāri-i sihri** siyeh-i müjgānı / Nükte-i çeşmi şikest-i şaf-ı i‘cāz eyler (FKD, G.58, B.2).

yārini fikr eyleyenler yarını añmaz: [1] Sevgiliyi düşünenler geleceğin endişesini taşımaz.

Yārini fikr eyleyenler yarını añmaz Fehīm / ‘Aşıkam ben şanmañuz endīşe-i ferdādeyem (FKD, G.211, B.8).

yara: [1] Yara || Aşk yarası, gönül yarası.

Degül elmāsdan zaḥm-ı dil-i bī-çāre āzürde / Olur mı merhem-i kāfurdan hiç **yara** āzürde (FKD, G.261, B.1).

yārān: [1] Dostlar.

Yārān ile bī-minnet ider mey-kedede ‘ayş / Rinde ne belādur ğam-ı āzār-ı tekellūf (FKD, G.158, B.2).

yaraş-: [1] Uygun olmak, yakışmak.

Nāz-perver nāzenīn nāzük-beden gül-ğonca-leb / **Yaraşur** olsa eger ol verd-i ḥurrem ḥod-pesend (FKD, G.42, B.4).

yāsemem: [1] Yasemin çiçeği.

Ḥün-rīzdür ol şāh o kadar kim gül-i surḥı / Āsār-ı nigāh-ı ğazabı **yāsemem** eyler (FKD, G.55, B.4).

yâsemin-efşâni-i eşk: [1] Gözyaşının yasemin saçışı.

Ey bād-ı şabâ **yâsemin-efşâni-i eşküm** / Hüy-gerde o gül-berg-i semen-bîze haber vir (FKD, G.67, B.4).

yat-: [3]

1. Saklı durmak (TULUM, s.1875).

Dilde bir deryâ **yatar** bî-ka'r u sâhil nâ-bedîd / Bü'l-'acebdür olmuş anda hem yine dil nâ-bedîd (FKD, G.40, B.1).

2. Gizlenmek (TULUM, s.1875).

Dil semenderdür **yatur** gül dâğ u düzağ gülsitân / Verd-i bâğ-ı cennetüñ bülbülleri tāvüs olur (FKD, G.87, B.5).

3. Uyumak (TULUM, s.1875).

Râhında **yatur** gürüh-ı 'uşşâk / Āgeşte-be-ğün mişâl-i nağcîr (FKD, Terci-bend 1, B.37).

yâve: [1] Saçma sapan söz.

Mağz-ı terzîk sözleri kiminüñ / Kiminüñ beyti **yâve** dükkânı (FKD, K.17, B.57).

yâver ol-: [1] Yardımcı olmak.

Harf-i menkûṭ u hurûf-ı gayr-ı menkûṭ 'add olup / Mülhem-i gaybî **olup** ṭab'-ı Fehîm'üñ **yâveri** (FKD, Kit'a 9, B.9).

yaz-: [11] Kaleme almak.

Her kaçan vaşf-ı lebüñ **yazsam** olur mîm-i Fehîm / Reşk-i mîm-i dehen-i mu'cize-perdâz-ı Mesîḥ (FKD, G.34, B.5).

Şîve-i şâhid-i nuṭṭın ki Fehîm'üñ **yazaruz** / Hüsni-elfâzumuzı ma'ni-i şeydâ iderüz (FKD, G.131, B.7).

Fehîm âteş-perest-i hüsni dil-dâr olduğın cürmin / **Yazarken** kâtib-i a'mâl defter dâğ dâğ olmuş (FKD, G.140, B.5).

Havf ile âbveş ider ḥaṭ pes-i kâğıda gürîz / Şunmağa **yazsa** dâd-ger ol şeh-i girre-meste ḥaṭ (FKD, G.148, B.2).

Ol kadar pür-cürm-i ‘aşkam ki **yazılsa** defterüm / Cirm-i düzaḥ nokta-i ḥarf-ı ‘azābumdur benüm (FKD, G.223, B.8).

Zülf ü ebrūñı idüp cīm ile nūna teşbīh / **Yazdı** ser-levḥ-i dile menḳabe-pīrā-yı cünün (FKD, G.243, B.5).

İder her **yazduğı** şūḥuñ nigāhı / Dil-i ‘uşşākı mecrūḥ-ı nihānī (FKD, Kıt'a 6, B.4).

Yazmadı böyle daḥı Māni-i endīşe Fehīm / Levḥ-i dībāce-i dīvān-ı ḥayāl üstine gül (FKD, G.196, B.5).

Bülbül-i bāğçe-i ye’s tesellī bulmaz / **Yazsa** ṭāvūs-şıfat ger per ü bāl üstine gül (FKD, G.196, B.2).

Hürşīdi idüp ḥal **yazaram** ḥüsn-i bütānı / Nakḳāş-ı şuverkār-ı şanem-ḥāne-i ‘aşkam (FKD, G.197, B.4).

Göreydi şüret-i ḥübımı Bihzād / Niḳābıyla **yazardı** dil-berānı (FKD, Kıt'a 6, B.3).

yede taḥsīn ḥāsebān-ı ‘aşr: [1] Zamanın hesap kitap işleriyle uğraşanları Fehīm'e aferin desin, Fehīm'i övsün.

Direm-dār-ı faḳīrin ma’nīde ‘add eyleyüp kıldum / Aña lafzan işāret ki **yede taḥsīn ḥāsebān-ı ‘aşr** (FKD, Kıt'a 17, B.2).

yedi: [2] Yedi sayısı.

Heft düzāḥ dil-i pür-tābuma nisbet ferdā / Yedi ḥalvetlü **yedi** ḳubbelü ḥammāmumdur (FKD, K.12, B.10).

Heft düzāḥ dil-i pür-tābuma nisbet ferdā / **Yedi** ḥalvetlü yedi ḳubbelü ḥammāmumdur (FKD, K.12, B.10).

yed-i aḥkām: [1] Hükümlerin kudreti.

Şükühın görseler nā-çār hep teslīm iderlerdi / **Yed-i aḥkāmına** emlākini İskender ü Dārā (FKD, Kıt'a 15, B.9).

yed-i bennā-yı kader: [1] Kader mimarının eli. || Allah.

Baḥr u ber-i ‘ālem **yed-i bennā-yı kaderde** / Pes-mānde olan fazla-i āb u gilümüzdür (FKD, G.109, B.3).

yed-i beyzā: [2] Hz. Musa'nın elini göğsüne soktuktan sonra elinin bembeyaz olması mucizesi.

Kelīm'em ü **yed-i beyzādur** āh-ı serd baña / Hārīm-i Tūr-ı tecellīde şem^c-i kâfūram (FKD, K.14, B.36).

Şubhveş destini zāhir kılsa sīm-efşān olup / Ol **yed-i beyzāya** beñzer k'İbn-i 'İmrān gösterür (FKD, K.10, B.21).

yed-i tabīb-i ecel: [1] Ölüm doktorunun eli. || “Fehīm, kaburga kemiklerinin zayıf vücuttaki görünümünü, üzerine satırlar çizilmiş bir defter sayfasına benzetiyor. Ayrıca ‘yed-i tabīb-i ecel’ yani ecel doktorunun eli tabiri, hem bir somutlama hem de tabib ile ecel arasındaki tenakuzu yansıtan bir ifadedir. Ayrıca kitāb-ı mestūr tabirinin yardımıyla levh-i mahfūza (kader) işaret edilerek zengin bir kapalı istiāre kurgusu sağlanmaktadır. Görüldüğü gibi lafız, kemikleri görünen zayıf bir adam kadar incelmıştır (!)” (Babacan, 2012, s. 266).

Tenümde za'f ile mıştarveş üstüh^{ān} görünür / **Yed-i tabīb-i ecelde** kitāb-ı mestūram (FKD, K.14, B.20).

Yef'alullāhu mā yeşā sūmme yuḥkim mā yürīd. [1] “Allah, dilediğini yapar, dilediği hükmü verir” (YILMAZ, s.720). Kur'ân-ı Kerīm'de Âl-i İmrān 3/40; Mâide 5/71; İbrâhim 14/27 ve Hac 22/18'de geçmektedir (YILMAZ, s.720).

Mazhar-ı Haḫ'dur ki oldı cümle fi'l ü ḫavli haḫ / **Yef'alullāhu mā yeşā sūmme yuḥkim mā yürīd** (FKD, Kıt'a 11, B.7).

yeg: [3] Daha güzel.

Zelīl olmaḫ Fehīmā Rūm'da biñ vech ile **yegdür** / Baña lâzım degüldür mülk-i Mışır içre 'azīz olmaḫ (FKD, G.161, B.7).

Bu ṭālī'le egerçi eylemez dil-ber de luṭf ammā / Haḫīḫatde cefā vü cevri **yegdür** luṭf u şefḫatden (FKD, K.15, B.43).

Bu ḫacletden Fehīm ölmek / **Yegdür** dir iseñ fehīmem (FKD, Terci-bend 1, B.142).

yegāne: [6] Biricik, tek.

Gül-i dāğ-ı cünūnum ḫande eyler / **Yegāne** bülbül-i ferzāne olsam (FKD, G.199, B.3).

Yegāne dil-nevāzā ḫayd-ı miḫnetden ḫalās eyle / Teraḫḫum ḫıl esīr-i pāy-ı bende çāh-ı ḫırmāna (FKD, K.7, B.53).

Yegāne ḫakīm-i pür-himmet-i 'asākīr-i Mışır / Güzīde māh-ı kevākib-siper felek-pāye (FKD, K.8, B.11).

Yegâne mālîk-i Dārü's-selâm-ı tevḥîdem / Dilîr-i mîr-i Ene'l-Ḥaḫḫ-ı sipâh-ı Mañşûr'am (FKD, K.14, B.39).

Yegâne dürretü't-tâc iken oldum zînet-i ḫalḫal / Nice yâḫûtveş surḫ olmasun eşküm ḫacâletden (FKD, K.15, B.11).

Yegâne mazhar-ı ism-i Şabûr Eyyûb Pâşâ kim / Bu ḫüsn-i ḫulḫ ile eylemiş dehr içre bî-hemtâ (FKD, Kıt'a 15, B.4).

yekden: [1] Her işi bir anda yapmak.

Bî-âlet ü bî-silâḫ **yekden** / Biñ cāna bulur zafer teğâfûl (FKD, Terḫib-bend 2, B.28).

yek-ḫâl: [1] Tek vücut.

Ma'şûḫ ile **yek-ḫâl** olup ey ḫâlib-i Yûsuf / Beytül-ḫazen'i ḫo yûri cāyuñ bun-ı çâḫ it (FKD, G.23, B.6).

yekke-şâh-ı çâr-bâlin-i 'anâşır: [1] Dört katlı şiltenin tek padişahı.

Benem ol **yekke-şâh-ı çâr-bâlin-i 'anâşır** kim / Zemîne mest olup düşdüm bülend-eyvân-ı rif'atden (FKD, K.15, B.5).

yekke-süvâr-ı nîgeh: [1] Bakışın usta binicisi, Bakışını nereye yönlendireceğini iyi bilen.

Tengdür **yekke-süvâr-ı nîgehüñ** küştesine / Şaḫn-ı şaḫrâ-yı ḫader sâḫa-i meydân-ı ḫazâ (FKD, G.12, B.4).

yek-rûze: [1] Bir günlük.

Ben şad-hezâr-sâl olayım rûzedâr tek / **Yek-rûze** rûze eylesün cānuma 'azâb (FKD, K.13, B.18).

yeksân göster-: [1] Toprakla altın ve gümüşü aynı göstermek.

Ger şabâ neşr etse gerd-i kîmiyâ-yı cüdını / Sîm ü zerle ḫâki çeşm-i ḫalkâ **yeksân gösterür** (FKD, K.10, B.24).

yeksân ol-: [1] Bir, eşit, aynı seviyede olmak.

Mest ü mecnûna zemîn ü âsumân **yeksân olur** / Fâriğem ednâ ile a'lâ bir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.4).

yekser: [1] Bir baştan bir başa, hep, bütün.

Mihre ta'n itse meh-i rüyü 'aceb mi tā ebed / İtdi tenhā 'ālemi pür-nūr **yekser** rüz u şeb
(FKD, K.1, B.21).

yek-şu'le-i âteş-i dil: [1] Gönül yangınının tek kıvılcımı.

Yek-şu'le-i âteş-i dilümden / Şad-şem'î belâyı rüşen itdüñ (FKD, Terkib-bend 2, B.51).

yektâ: [1] Tek, eşsiz, benzersiz.

Müjde teşrîf-i şehâdet on sekiz biñ 'âlem / Geldi **yektâ** ol sitemger şulh-düşmen ceng-dost
(FKD, G.24, B.3).

yek-ten: [1] Tek vücut, sevgili ile âşığın beraber olması.

Yine firkatdedür 'âşık olursa yâr ile **yek-ten** / Felek bî-hüde Qays'ı vâdi-i hicrâna şalmışdur
(FKD, G.75, B.4).

yer: [9] Yer, mekan.

Havfden bir **yer**e gelmezdi 'anâşır aşlâ / Bîmden dâhil-i ervâh olurdu ecsâd (FKD, G.38, B.6).

Nür-ı niğehe kalmadı **yer** belki hayâle / Teng eyledi çeşmüm o kadar keşret-i dîdâr (FKD, G.47, B.4).

Püşîde kalur hüsn-i hüner rüy-ı şafâ hem / Bir **yerde** pey-â-pey ola izhâr-ı tekellüf (FKD, G.158, B.5).

Yer kalmadı Fehîm metâ'î gama henüz / Gelmekte şehr-i cân u dile kârvân-ı ye's (FKD, G.136, B.7).

Geh şem' gibi **yerümde** sâbit / Geh şu'le-mişâl bî-ķarâram (FKD, Terkib-bend 2, B.70).

Ķıldı beni terkîb kaçâ cevri ü cefâdan / Gör kevkeb-i çarhuñ yine gönlinde **yerüm** yok (FKD, G.166, B.4).

O deñlü ehl-i ma'ârifle meclisi pürdür / Ki **yer** bulunmaz eger gelse 'aql-ı hod-râya (FKD, K.8, B.20).

Öyle şeh kim havf-ı tîğ-i heybetinden rüz-ı haşr / Baş göstermez **yerinden** Behmen ü Efrâsiyâb (FKD, K.5, B.29).

Özge kerîmdür bu **yerüñ** ehl-i devleti / Kim imtinân ider saña itdükçe ragbeti (FKD, Terkib-bend 1, B.17).

yer ko-: [7] Fırsat vermemek.

Göz ucuyla ‘aşıka geh luḫ ider gāhī ‘itāb / Bir su’āle **yer ko** ol gāmze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğ̃er 1, B.4).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luḫ ider gāhī ‘itāb / Bir su’āle **yer ko** ol gāmze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğ̃er 1, B.8).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luḫ ider gāhī ‘itāb / Bir su’āle **yer ko** ol gāmze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğ̃er 1, B.12).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luḫ ider gāhī ‘itāb / Bir su’āle **yer ko** ol gāmze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğ̃er 1, B.16).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luḫ ider gāhī ‘itāb / Bir su’āle **yer ko** ol gāmze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğ̃er 1, B.20).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luḫ ider gāhī ‘itāb / Bir su’āle **yer ko** ol gāmze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğ̃er 1, B.24).

Göz ucuyla ‘aşıka geh luḫ ider gāhī ‘itāb / Bir su’āle **yer ko** ol gāmze-i ḥāzır-cevāb (FKD, Diğ̃er 1, B.28).

yer yer: [3] Yer yer , bölük bölük.

‘Askerüñdür leşker-i fetḫ ü siperler ḥaymesi / Rişte-i cān-ı ‘adūdandur aña **yer yer** tınāb (FKD, K.5, B.42).

Mihr ü meh şanma şerār-ı dūd-ı āh-ı ‘aşıkan / Dāğdār itmekdedür eflāki **yer yer** rüz u şeb (FKD, K.1, B.7).

‘Unşūr-ı nārı eritdi germī-i tāb-ı hevā / Şu‘le-i seyyālesidür görinen **yer yer** şihāb (FKD, K.5, B.7).

yeri: [2] Layıktır, uygundur, münasiptir anlamında kullanılan bir söz.

Şehri-i nā-murāda gör n’itdi / **Yeridür** yaḫsa ‘ālemi āhı (FKD, Kıt'a 4, B.2).

Mesned-ārā-yı şadāret olacaḫ hem bu idi / **Yeridür** her ne ḫadar itse taşaddur ḫaḫḫā (FKD, Kıt'a 14, B.4).

yerine: [4] Bir şeyin veya bir kimsenin yerini almak üzere.

Ehl-i deyr-i ‘aşk büt-düşmen olur maḥbûb-dost / Dillerinde yâ şanem **yerine** yâ maḥbûbdur (FKD, G.69, B.6).

Kâş ‘aql-ı ma‘âd **yerine** kâş / Olsa ‘aql-ı ma‘âş-ı nefsanî (FKD, K.17, B.14).

Çaşabü’s-sebķ-ı ḥāme **yerine** kâş / Olsa destümde nāy-ı çobānî (FKD, K.17, B.15).

Ger seng-i melāmet **yerine** cümle zemīni / Atsañ baña sen ķulzüm-i ‘aşkam kederüm yoķ (FKD, G.166, B.5).

ye’s: [4] Şiddetli üzüntü, keder.

Kām-düşmen bülbül-i āşüfte-mağzam **ye’s** dost / Olmadum bāğ-ı cihānda ḥoş-dimāğ-ı ārzü (FKD, G.248, B.2).

Ye’sden de cān-ı ḥasret-perverüm me’yüsdur / Tā ki oldum ārzü-senc-i ferāğ-ı ārzü (FKD, G.248, B.3).

Bu **ye’s** ile oldı cümle ‘uşşāk / Hem-vāķı‘a-i ‘acīb-i Mūsî (FKD, Terci-bend 1, B.7).

Gönlüm ki ḥazīne-i emeldür / **Ye’s** olsa cevāhiri maḥaldür (FKD, Terci-bend 1, B.79).

yet-: [78] Yeterli, Kafi.

Yeter Fehīm yeter derd-i ser ḥāmūş ḥāmūş / İder mi ‘ārif-i bi’llāh şeyḥ ü şāb ile baḥş (FKD, G.26, B.5).

Yeter Fehīm **yeter** derd-i ser ḥāmūş ḥāmūş / İder mi ‘ārif-i bi’llāh şeyḥ ü şāb ile baḥş (FKD, G.26, B.5).

Yeter olduñ dile ḥançer-zen-i bî-dād **yeter** / Yeter itdüñ beni bî-dāduña mu‘tād **yeter** (FKD, G.61, B.1).

Yeter olduñ dile ḥançer-zen-i bî-dād **yeter** / Yeter itdüñ beni bî-dāduña mu‘tād **yeter** (FKD, G.61, B.1).

Dūd-ı āhum nice bir ‘arşa sütün eyleyesin / Ḥayme-i nüh-feleki eyledi berbād **yeter** (FKD, G.61, B.2).

Görelüm şüriş ü āşübdā tenhā hünerin / İtmesün gamzelerüñ fitneye imdād **yeter** (FKD, G.61, B.3).

Eyle ‘uşşākı perîşān ki benem ‘ālem-i ‘aşk / Ğarazuñ ‘āşık ise bu dil-i nā-şād **yeter** (FKD, G.61, B.4).

Her dili beste-i bend-i ser-i zülf eylemeden / Bendeñi başuñ için eyle gel āzād **yeter** (FKD, G.61, B.5).

Sen perī-ruḥ var iken zerrece gelmez gözüme / ‘Arz-ı hüsn eylesün mihr-i felek-zād **yeter** (FKD, G.61, B.6).

Nağme-i ‘işveye āheng ideyor şabr eyle / Besdür ey ‘āşık-ı sevdā-zede feryād **yeter** (FKD, G.61, B.7).

Fenn-i i‘cāzı ser-ā-pā bilmeyin dirse Fehīm / Ğamze-i sāḥir-i cānān añā üstād **yeter** (FKD, G.61, B.9).

Dil-i ‘uşşāka ‘adem gūşesi mey-ḥāne **yeter** / Sāki-i cām-ı ecel ğamze-i mestāne **yeter** (FKD, G.62, B.1).

Dil-i ‘uşşāka ‘adem gūşesi mey-ḥāne **yeter** / Sāki-i cām-ı ecel ğamze-i mestāne **yeter** (FKD, G.62, B.1).

Devr-i gird-āb-ı belā mevce-i ṭūfān-ı kazā / Ğūṭa-ḥor-ı yem-i ‘aşka mey ü peymāne **yeter** (FKD, G.62, B.2).

Ḳılma her raḥne-i dendānuñı yüz biñ dile laḥt / Zülfini itme perīşān **yeter** ey şāne yeter (FKD, G.62, B.3).

Ḳılma her raḥne-i dendānuñı yüz biñ dile laḥt / Zülfini itme perīşān yeter ey şāne **yeter** (FKD, G.62, B.3).

Bulsa dīvāne gönül şāh-ı cünūna taḥrīb / Pāy-ı taḥt olmaz ise gūşe-i vīrāne **yeter** (FKD, G.62, B.4).

Āteş ur ḥışn-ı dimāgā sen eyā dāğ-ı cünün / Sūziş-i kişver-i ‘aḳla dil-i dīvāne **yeter** (FKD, G.62, B.5).

Şem‘-i baḥtum eger olursa çerāğ-ı hūrşīd / Kemterīn cünbiş-i bād-ı per-i pervāne **yeter** (FKD, G.62, B.6).

Ḳiblegāh itmege künc-i ‘ademi cān-ı Fehīm / Nīm-çīn-i ğazab-ı ebrū-yı cānāne **yeter** (FKD, G.62, B.7).

Bülbül-şifata dāğ **yeter** aṭlas-ı gül-rīz / Ālūde-i ten kısvet-i ṭāvūs degüldür (FKD, G.102, B.2).

Baḥtumuz ḥ‘āb içre olsun tā-ḳıyām-ı şubḥ-ı ḥaşr / Pās-bān-ı dil **yeter** bu nāle-i şeb-ḥīzümüz (FKD, G.130, B.4).

Bütāmı secde-ber itdi nefesle / Bu **yetmez** mi Fehīm i‘cāz-ı nākūs (FKD, G.137, B.7).

Reşkden zümre-i zühhādı idersin kāfir / Ey Fehīm itme **yeter** rāz-ı dilüñ fāş hamūş (FKD, G.144, B.19).

Ey zāhid-i bī-zevķ **yeter** ehl-i dile ıa‘n / Mestāne mi dīvāne mi ferzāne mi olduñ (FKD, G.175, B.6).

Ey şu‘le-i cān tende **yeter** hāk-nişīn ol / Dūd-ı dil-i ‘āşık gibi eflāk-nişīn ol (FKD, G.190, B.1).

Yeter muırib nevā-yı tūıi-i çeng / Şeker-rīz-i leb-i şīrīn-fezāy ol (FKD, G.191, B.5).

‘Ayān itsün demidür her perī bir gül-bün-i şu‘le / **Yeter** sūz-ı derūnın dilde meknūz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.4).

Ķıyāmet olduğına ‘aşr-ı Cem **yeter** bu nişān / Henüz olmada zāhir zer-i defīn-i sebū (FKD, G.247, B.4).

Yeter pervānelik itdüm çerāğ-ı tīre-i ‘aķla / Dil-i sevdā-perestüm bülbül-i bāğ-ı cünün olsa (FKD, G.256, B.2).

Ey cādū-yı hūn-rīz **yeter** sīne-i cāna / Müjgānuñı geh nāvek ü geh nişter eyle (FKD, G.267, B.4).

Ebrū-yı dost **yeter** Ka‘be-i dilde mihrāb / Muttaşıl eyle teveccüh aña hayrān olarak (FKD, K.16, B.16).

Baña üstād-ı kül **yeter** ıab‘um / N’eyleyim ben Zāhīr ü Selmān’ı (FKD, K.17, B.38).

Ey gamze nedür bu hūn-feşānī / **Yetmez** mi idi sipihr cellād (FKD, Terkib-bend 2, B.38).

Şofī **yeter** efkār-ı gam-ı būd u nebūd it / Ķurbān-ı dil-ber ol işbāt-ı vücūd it (FKD, G.22, B.1).

Peyk-i vādi-i melāmet dil-i çālākümdür / Ki bu yolda aña ne Ķays u ne Ferhād **yeter** (FKD, G.61, B.8).

Zā‘ifem ıaşr-ı ‘arşa gerçi gāyet rāh kūtehdür / Derūnumdan lebe **yetmez** kemend-i āh kūtehdür (FKD, G.96, B.1).

Şayd itmege cānı **yeter** āsar-ı teğāfül / Bir murğ-ı za‘īfi iki şāh-bāza ıuyurma (FKD, G.251, B.3).

Göñül göñül nice bir hırş-ı dāğ **yetmez** mi / O teng hānķāha bir çerāğ yetmez mi (FKD, G.286, B.1).

Göñül göñül nice bir hırş-ı dāg yetmez mi / O teng hānķāha bir çerāg **yetmez** mi (FKD, G.286, B.1).

Felekde rūhveş ey dil Mesīh'e hem-dem ol / Zemīnde mihr ile sürdüñ ayağ **yetmez** mi (FKD, G.286, B.2).

Serüñ güher gibi ğaltīde itme her hāzefe / Şadef-nişīni-i künc-i ferāg **yetmez** mi (FKD, G.286, B.3).

Ĥalīl-i aşķam u gülşen-fürūzi-i i'cāz / Pür-āteş olduğı etrāf-ı bāg **yetmez** mi (FKD, G.286, B.4).

Gözümde naķş ola 'aks-i āhū-yı çeşmi / Ĥarīm-i Ka'be-i aşķa sürāg **yetmez** mi (FKD, G.286, B.5).

Duĥān-ı mürde-çerāğ-ı demüñle ey nāşih / Fehīm'i itdi sözüñ bī-dimāg **yetmez** mi (FKD, G.286, B.6).

Nā-gehān fevt oldu maĥdūmı / Bu **yeterken** ķazā-yı nā-gehānī (FKD, Kıt'a 4, B.3).

Ey nīş-i ğamze zaĥm-ı nigāhı **yeter** baña / Her mūyum itme sen daĥı bir nişter baña (FKD, G.7, B.1).

Çü toğdı kevkeb-i iķbāl arz-ı Mışr içre / **Yeter** kıyāmete dek faĥr ümm-i dünyāya (FKD, K.8, B.19).

Yeter su'al-i şehīdān-ı çeşmüñe ferdā / Ķazā-yı ĥaşrda kemter cevāb-ı ğamze-i şūĥ (FKD, G.37, B.3).

Ey dil **yeter** sözdür güher çoğ olsa olmaz mu'teber / Kimse ķulağ asmaz eger olsa sözüñ dürr-i yetīm (FKD, K.6, B.17).

Ne lāzım eylemek tebyīn-i burhān kim sözüñ ĥaķdur / **Yeter** da'vāma ĥüccet bu ķaşīdem her suĥandāna (FKD, K.7, B.57).

'Aceb vaşşāfsın inşāf besdür bu güzāf u lāf / **Yeter** pür-gūyluķ ey dil yeter taṭvīl-i efsāne (FKD, K.7, B.62).

Gerçi la'li nūş-ı cān līkin müje nīş-āzmā / Cümlesi ṭursun **yeter** ben bī-dile ṭurfa belā (FKD, Diğ'er 1, B.7).

Cān u dil-i 'uşşākā ğam-ĥāne **yeter** çeşmi / Ya'ķüb-ı elem-dīde Beytül-ĥazen'i n'eyler (FKD, G.56, B.8).

Meded öldüm teğāfūl itme **yeter** / H̄asta cāna devā nigāhuñdur (FKD, G.72, B.5).

Rahm kıl ey ğazab-ālūde şeh-i kişver-i nāz / Çāk çāk itdi **yeter** cān u dili hançer-i nāz (FKD, G.115, B.1).

Hemān vücūdımı maḥv eylesem **yeterdi** Fehīm / Ümīd-i hesti-i mülk-i beķā nedür bilmem (FKD, G.205, B.7).

Mir'āta baķup eyleme āşūbı ziyāde / Bir şaff-ı siyeh-fitne **yeter** iki şaf itme (FKD, G.268, B.2).

'Aceb vaşşāfsın inşāf besdür bu güzāf u lāf / Yeter pür-gūyluķ ey dil **yeter** taṭvīl-i efsāne (FKD, K.7, B.62).

Yeter ruḥsār u zūlf-i şāhid-i ḥulkuñ dimāğ-efrüz / Nesīm itsün yine teslīm būyın verd ü reyḥāna (FKD, K.7, B.37).

Yeter bu sūziş-i āşūb ehl-i 'aşķa yeter / **Yeter** gönülde ide tīğın imtiḥān āfet (FKD, K.11, B.16).

Yeter bu sūziş-i āşūb ehl-i 'aşķa **yeter** / Yeter gönülde ide tīğın imtiḥān āfet (FKD, K.11, B.16).

Yeter bu sūziş-i āşūb ehl-i 'aşķa yeter / **Yeter** gönülde ide tīğın imtiḥān āfet (FKD, K.11, B.16).

Çöz zūlfūñi de bāde şun öldüm ḥumārdan / Pür-ra'şeyem **yeter** dilüme ıztırāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.53).

Bi'llāh bāde şun baña sākī güneḥ deme / Ben der isem **yeter** elüme sen kitāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.55).

Ey şevķ **yeter** bu cān-ı zāra / Ateşgeḥ-i 'aşķı mesken itdün (FKD, Terkib-bend 2, B.50).

Āşüfte dile **yeter** bu iḥsān / Kim ṭurra-i yāri me'men itdün (FKD, Terkib-bend 2, B.54).

Küstāḥāne **yeter** bu nağme / İnsānı ḥarāb ider bu nağme (FKD, Terkib-bend 2, B.66).

Sitem-i ğamze **yeter** çeşm-i cefā-kār nedür / Mübtelāña nedür ey şūḥ bu eṭvār nedür (FKD, Terkib-bend 3, B.24).

Yeter dünyāya te'sīr-i nigāhuñ / N'ola olsa każā dil-gīr-i Mirrīḥ (FKD, G.36, B.3).

Fehīm efsūs dehr-i dūn degül bākī hemān mest ol / Ğam-ı dil-ber **yeter** olma ğam-ı dehr ile āzürde (FKD, Kıt'a 5, B.1).

Ey mäh **yeter** ol iki çeşm ü ruhsār / Ben ʿāşık-ı dīdārına ʿayn-ı ʿıydeyn (FKD, Rūbai 49, B.2).

Ey gānzesi ser-be-ser teğāfūl / ʔurbānuñ olam **yeter** teğāfūl (FKD, Terkib-bend 2, B.23).

Cihānı ʿāşık-ı āzāruñ itdüñ / **Yeter** ey şeh yeter āzār-ıʿāşık (FKD, G.163, B.6).

Cihānı ʿāşık-ı āzāruñ itdüñ / Yeter ey şeh **yeter** āzār-ıʿāşık (FKD, G.163, B.6).

Bī-dādī ile eyledüñ āmāde-i feryād / Feryād **yeter** eyledi bī-dād nigāhuñ (FKD, G.176, B.4).

Yeter çemengehümi eyledüñ felek pā-māl / Ki oldı toħm-ı dilüm berķ-ı şuʿle-tāb-ı firāk (FKD, G.162, B.2).

Sen de Fehīm yaķma beni ʔaʿn-ı ʿaşķ ile / **Yetmez** mi derd-i sūziş-i dāğ-ı ciger baña (FKD, G.7, B.7).

yeter it-: [1] Bıktırmak, usandırmak.

Yeter olduñ dile hañçer-zen-i bī-dād yeter / **Yeter itdüñ** beni bī-dāduña muʿtād yeter (FKD, G.61, B.1).

yeter ol-: [1] Yeterli olmak, yetmek.

Yeter olduñ dile hañçer-zen-i bī-dād yeter / Yeter itdüñ beni bī-dāduña muʿtād yeter (FKD, G.61, B.1).

yetim: [1] Öksüz.

Ölürdüm haşret-i zencīr-i zülfiyle budur hañfım / **Yetim** olur cünün fevt-i dili-i dīvāneden şoñra (FKD, G.253, B.4).

yetimān: [1] Öksüzler

Bir bölük giryān **yetimānuz** sitem-perverd-i dehr / Çeşm-i deryā-bārumuzla tevʿemāndur giryemüz (FKD, G.127, B.2).

yetiş-: [3] Ulaşmak, ermek, varmak.

Derd-i ser verdi ħumār-ı bāde-i bezm-i elest / Luţf idüp sākī **yetişdür** bāde-i dūşīnemüz (FKD, G.125, B.4).

Ey Şems-i dīn **yetiş** ki o ħūrşīd-i pür-celāl / Cevr-i Fehīm-i nādire-perdāza başladı (FKD, G.275, B.6).

Sākī **yetiş** ħarābuña cām-ı şarāb ver / Ben ğam yerem baña meze ne kebāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.49).

Yezdān : [1] Allah.

Eylesün Ğıydin mübārek görmesün kaç'a elem / Tā ki her evvel bahāri dehre **Yezdān** gösterür (FKD, K.10, B.41).

yık-: [4] Bozmak, tahrip etmek.

Ğazabla ğuş idüp düşünām-ı la'lin pāyına düşdüm / **Yıkar** mı mey-ħ'arı ger olsa şarāb-ı erğavān keskin (FKD, G.242, B.4).

Ğalbi teşhīr idince dāver-i 'aşk / Ğal'a-i dīni **yıkdı** leşker-i 'aşk (FKD, G.167, B.1).

Ne neş'edür ki cününü **yıkar** şarāb-ı firāk / İlähī eyleme ehl-i dili ħarāb-ı firāk (FKD, G.162, B.1).

Ne ħācetdür Fehīmā nefh-i Şūr'a / **Yıkar** dünyāyı āh u zār-ı 'āşık (FKD, G.163, B.7).

yıkl-: [2]

1. Devrilmek, berbat olmak (TULUM, s.1898) || İçki nedeniyle güçsüz duruma düşmek.

Yıklmam zūr-ı keyf-i meyle kim ħayrānuñam sākī / Ħarāb-ender-ħarāb-ı nergis-i fettānuñam sākī (FKD, G.283, B.1).

2. Yok olmak (TULUM, s.1898).

Yıklmadur baña vech-i ma'āş bī-minnet / Bir iki ğün ki ħarābāt-ı ğamda müzdūram (FKD, K.14, B.22).

yıl: [3] Sene, yıl.

'Adālet-ğüster-i kāmīl ħaviyyü'z-zihn rüşen-dil / Felek devr itse biñ **yıl** Mışr'a gelmez böyle bir pāşā (FKD, Kıt'a 15, B.12).

Baña biñ **yılca** gelür gerçi beş on ğünlükdür / Āferīn luř ile kim 'ömrümi efvün itdün (FKD, Kıt'a 2, B.6).

Sī-rūze 'ömrüm it aña her **yıl** fedā Ħudā / Tek rüzesin bağışla du'ām eyle müstecāb (FKD, K.13, B.17).

yine: [99] Tekrar, bir daha.

Bir nigāh-ı bāz pes kıldı **yine** ol pādīshāh / Remz ü ĩmā ile söyleşmek olurdu lĩk āh (FKD, Diğer 1, B.11).

Yine nev-rūz iriřüp geldi gülistāna řabā / Virdi peygām-ı güli bülbül-i nālāna řabā (FKD, G.1, B.1).

Nağd-i āřār-ı dem-i ĩsī-i rūh-efzāy / **Yine** vaz^c eyledi ceyb-i gül-i ĥandāna řabā (FKD, G.1, B.2).

Bülbülān āteř-i ařkıyla der-āğūř olsun / Düğme-i ģoncaıy çözdü **yine** rindāne řabā (FKD, G.1, B.4).

Tĩğ-i ģamzeñ ki řehĩd itdi Fehĩm-i zārı / Olmasun mı **yine** biñ cān ile ģurbān-ı ģazā (FKD, G.12, B.7).

Nigehiyle **yine** bir dil-ber-i Mirrih-nijād / Eyledi leřker-i pür-řūr-ı belāya imdād (FKD, G.38, B.1).

Dilde bir deryā yatar bĩ-ka^r u sāhil nā-bedĩd / Bü'l-acebdür olmiş anda hem **yine** dil nā-bedĩd (FKD, G.40, B.1).

Birbirinden olmada ĥübān yine gül-çĩn-i būs / Ařıka olsun mübārek ĥasret-i cāvĩd-i ĩyd (FKD, G.41, B.2).

Bilsen kimüñ eylersin kũyın **yine** mařşergāh / Tā böyle nedür ey meh reftār-ı řitāb-ālũd (FKD, G.43, B.4.)]

Gül-bister-i nāz üzre olmiř **yine** hem-āğūř / Ol ģamze-i mestāne ol nergis-i ĥāb-ālũd (FKD, G.43, B.6).

Maşşerde Fehĩm'i ģörüp olduñ **yine** pinhān / ģurbānuñ olam niceye bu minnet-i dĩdār (FKD, G.47, B.9).

Sevdā-yı ģam-ı zũlf ü cünũn itdi ser-ā-pā / Bĩ-çāre dili ģör **yine** ferzānelũğ eyler (FKD, G.54, B.2).

Dil ģüşe-i çeşminde mekān ideli yārũñ / Mařmũr da olsa **yine** mestānelũğ eyler (FKD, G.54, B.5).

Ĥũsni ki odur şem^c řebistān-ı ĥařında / Ancağ **yine** ĥāli aña pervānelũğ eyler (FKD, G.54, B.6).

Āğūř-ı ĥayālinde iken meskeni her řeb / ģördükçe Fehĩm'i **yine** bĩğānelũğ eyler (FKD, G.54, B.7).

Āmāde t̄urur ğonca k'ide çāk-i girībān / Beñzer ki o gül-r **yine** 'azm-i emen eyler (FKD, G.55, B.3).

Eylemez dil-beri de sırrına mahrem 'āşık / **Yine** rāz-ı dilini kendüye hem-rāz eyler (FKD, G.58, B.4).

Olmağa meclis-i nāz içre arīf-i eşmi / Ğamze gibi **yine** bir rind-i mey-āşām ister (FKD, G.64, B.2).

'Akl-ı evvel de olursañ **yine** sen ol māhuñ / Hüsnine vālih  hayrān olacağsın āħir (FKD, G.66, B.12).

Gösterdi **yine** ğamzelerüñ ry-ı hezīmet / Beñzer 'alem-i fitne v āşb-nigndur (FKD, G.73, B.4).

Yine firatdedr 'āşık olursa yār ile yek-ten / Felek bī-hde ays'ı vādi-i hicrāna şalmışdur (FKD, G.75, B.4).

Haķīkat bī-vefā nā-mihribān hbān-ı İslāmbol / **Yine** dil ārz eyler ne are lfet olmuşdur (FKD, G.77, B.6).

Bu dil-i pr-tāb ile 'azm-i behişt itsem **yine** / Düdmān-pīrā-yı dzah āh-ı āteşnākdür (FKD, G.99, B.3).

Klħanda da gülden **yine** me'ys degüldür / Dil bülbül-i destān-zen-i efss degüldür (FKD, G.102, B.1).

Luş-ı havā **yine** reşk-i nāfe-i īn'dr / Nāmiye-meşşāta-i 'ars-ı zemīndür (FKD, G.105, B.1).

Eylerse teğāfl n'ola ağyār arasında / Ma'nāda o şehden **yine** ben zāra nağardur (FKD, G.106, B.5).

Hüsni ger perde-nişīn-i ğarem-i mihr olsa / 'Aksi āyīne-i çeşmümde **yine** ğāzırdur (FKD, G.107, B.4).

Nev-rz-ı cnndur **yine** āşüfte-dilāna / Zencīr ise de zülf-i ser-i bīd görünmez (FKD, G.117, B.2).

Nev-be-nev leb-rīz-i şevķuz līk şad-efss kim / **Yine** her şādīde müdğamdur ğam-ı dīrīnemüz (FKD, G.125, B.2).

Cānumuzda kim **yine** dzah-'azāb eyler firāķ / Dzah içre cān-ı āteşnāki n'eyler bilmezüz (FKD, G.135, B.5).

Ne berķ-ı h̄usnũñ āyā dil **yine** germ-i hayālidür / Ki sũz-ı reşkden bālĩn ü bister dāğ dāğ olmış (FKD, G.140, B.2).

Egerçi bir nıgeh-i iltifāt görmedi ammā / Fehĩm ider **yine** ümmĩdvār o şũħa tevāzu^ç (FKD, G.152, B.7).

Tābiş-i ‘aşķ-ı şũ‘le-pāş eyledi mũ-be-mũ teni / Bāde-i āteş ile pür oldı **yine** ayağ-ı dāğ (FKD, G.153, B.3).

Yağmaya verdi fitne-ser ü berķ-ı maşşeri / Ol şeh-süvārüm itdi **yine** türk-tāz hayf (FKD, G.159, B.5).

Ĝam-ı cāvĩd-i dildür yār-ı ‘āşık / **Yine** ğamdur olan ğam-h̄yār-ı ‘āşık (FKD, G.163, B.1).

Pĩr ğönlüm **yine** bir nev-rese oldı ‘āşık / A benüm tāze ğülüm tāze cüvānum diyerek (FKD, G.170, B.3).

Ey dil **yine** bu ğırye ne dīvāne mi olduñ / Keyf-i nıgeh-i yār ile mestāne mi olduñ (FKD, G.175, B.1).

Geldi mest ü tığ der-kef sĩne-çākānũñ **yine** / Tā-be-dāmān-ı kefin çāk-i ğirĩbānın ğörüñ (FKD, G.182, B.5).

Biñ şikest olsa havāsından olur **yine** dürüst / Oldı ğüyā ki ħabāb-ı mey-i ğam şĩşe-i dil (FKD, G.187, B.3).

Bahār oldı **yine** āheng-i nev-rũz eylesün bũlbũl / Nevā-yı germ ile ‘uşşāķı pür-sũz eylesün bũlbũl (FKD, G.192, B.1).

Şerer ğibi **yine** ħārādan oldı lāleler zāhir / Yaķup her ğoncayı şem^ç-i şeb-efrũz eylesün bũlbũl (FKD, G.192, B.3).

Cem^ç oldı ğelüp bir yere mũğġān u kirişme / Beñzer ki iderler **yine** tedbĩr-i teġāfũl (FKD, G.193, B.3).

Rũyından eyleyüp **yine** ref^ç-i niķāb ğül / Ĥürşĩde verdi māye-i reng-i ħicāb ğül (FKD, G.195, B.1).

Ĝülşende germ olup ‘araķ-ı jāleden **yine** / Bezm-i bahāra verdi ‘aceb āb u tāb ğül (FKD, G.195, B.5).

Yine ferş-i reh-i mey-hāne olsam / Şemĩm-i cür^çadan mestāne olsam (FKD, G.199, B.1).

Nükte-i rāz-ı dehānuñ **yine** ser-beste eyledi / Rūh-ı kudsī ile ger mahrem-i esrār olsam (FKD, G.200, B.4).

Dili dem-beste ider **yine** füsün-ı ğamzeñ / Ger Fehīmā gibi bir şā'ir-i seḥḥār olsam (FKD, G.200, B.5).

İder ta'lim-i āzār ol mehe dünyā **yine** ammā / Beni kūyında āh itme deyü bī-zār ider 'ālem (FKD, G.202, B.4).

'Ārifem 'arīf ki bilmem 'aşq u 'irfān n'iydüğün / Hem **yine** erbābını ta'yīb ü rüsvā eylemem (FKD, G.203, B.6).

Olsalar sözde cümle Ḥākānī / **Yine** mīrān-ı nazma mīr benem (FKD, G.206, B.13).

'Aceb ey şeh-süvārum ḳaḅı şehri cilvegāh itdüñ / **Yine** gelmekde bŷy-ı ḥŷn-ı dil zīn ü rikābuñdan (FKD, G.230, B.3).

Cām-ı mey nŷ itse dil-ber söylesek efsāneler / Çeşmimi maḥmŷr görsek **yine** ḥ'āb-ı bādeden (FKD, G.233, B.2).

Sāde-ḳalb ol kim **yine** bī-reng ü naḳs-ı feyz ider / Ser-şikeste pāre-i mir'at-ı ḳalb-i sādeden (FKD, G.234, B.4).

O şem'ı meclis-i aḅyārda görŷp olduḳ / Bu şeb **yine** ben ü pervāne encŷmen-dŷşmen (FKD, G.239, B.3).

'Aḳluma itdi şebīḥŷn **yine** sevdā-yı cŷnŷn / Tŷtdı mŷlk-i ḥıredi sŷriş-i ḅavḅā-yı cŷnŷn (FKD, G.243, B.1).

Nev-bahār oldu çemen cāme-i ḥadrā geysŷn / Açılıp lāle-i şahrā **yine** ḥārā geysŷn (FKD, G.246, B.1).

Sŷnbŷl olsun **yine** mestāne perīşān-destār / Ergāvān ḳāmet-i bālāsına vālā geysŷn (FKD, G.246, B.2).

'Andelībān-ı çemen **yine** 'abā-pŷş olsun / Şāhid-i ḅonca-i ḅŷl ḥil'at-i zībā geysŷn (FKD, G.246, B.3).

Şu'le-i ruḥsāruñı sīm-āb-ı cŷş itdüñ **yine** / Kim sebep oldu ḥayā-yı ıztırāb-ālŷduña (FKD, G.250, B.2).

Bahār olsa **yine** sākī mey-i mu'ciz-nŷmŷn olsa / Şarāb-ı şu'le-reng ü cām-ı şāf-ı āb-gŷn olsa (FKD, G.256, B.1).

Derūnum rīṣ rīṣ itmekde nīṣ-i ğamze-i ser-tīz / **Yine** elmās-ı rīze merhem-i zaḥm-ı derūn olsa (FKD, G.256, B.3).

Saḥa rāġıb oldı göñlüm saḥa ṭālib oldı göñlüm / **Yine** ğā'ib oldı göñlüm nıgehüñdedür ya sende (FKD, G.259, B.4).

Yine pür-yara olur zaḥm-ı tıġüñ şevķına bir dil / İderseñ olmaz ey ḥüni dili biñ pāre āzürde (FKD, G.261, B.2).

Var ise **yine** nigāh-ı şūḥuñ eyler imtizāc / Çeşm-i maḥmūruñ gibi mest-i ḥarāb-ı nāz ile (FKD, G.264, B.2).

Ser-leşker-i ḥübān-ı cihānsın **yine** ey māh / Ḥürşīdi nihān it yüri gerd-i siyehüñle (FKD, G.265, B.2).

Ġamzeñ **yine** sevdāger-i kālā-yı dil olsun / Ārāyiş-i dükkān-ı każā vü kader eyle (FKD, G.267, B.6).

Dīdeden ḥaṭṭı nihān itmez o gül-ruḥsārı / Gül-i ḥürşīdüñ olur **yine** şu'ā'ı ḥārı (FKD, G.277, B.1).

Öyle kāfirdir ki bend itmez **yine** zünnārın / Ger Mesīḥā olsa da dīn-āşināyī ṭurrası (FKD, G.278, B.3).

Yine bir şūḥa oldı dil 'āşık / **Yine** cānum belā-me'āb itdüm (FKD, K.2, B.20).

El-'aṭaş geldi **yine** māh-ı temüz-ı şu'le-tāb / Reşk-i deşt-i Kerbelā itdi zemīni āfitāb (FKD, K.5, B.1).

Yeter ruḥsār u zūlf-i şāhid-i ḥulķuñ dimāġ-efrüz / Nesīm itsün **yine** teslīm būyın verd ü reyḥāna (FKD, K.7, B.37).

Belā-yı kürbet-i ğurbet firāk-ı gülşen-i aşlī / **Yine** eydür bu naġme bülbül-i ṭab'-ı ḥoş-elḥāna (FKD, K.7, B.61).

Cümleten cismini cān itse de 'uşşāk **yine** / Öldürür virmez emān ol ğazab-ālūde nigāh (FKD, K.9, B.5).

Gösterürse nev-bahāruñ 'āleme gösterdüġin / Ḥaşrda ehl-i behişte **yine** Ridvān gösterür (FKD, K.10, B.12).

Ben de idince aña şevķ ile kütāḥ du'ā / Didi kim gör **yine** ḥ'āhend-i düşnāmumdur (FKD, K.12, B.20).

Olursa bahtum eger nâhudâ-yı zevrak-ı mihr / **Yine** ğarîk-i siyeh-bahr-ı şâm-ı deycûram (FKD, K.14, B.16).

Sirişk-i dîdeden mir'ât-ı tab'um jeng-i ğam tutdı / Degül sâde **yine** naqş-ı hâyâlüm hüsn-i şüretten (FKD, K.15, B.33).

Nâzdan sen **yine** teğafül tut / Câna it bir nigâh-ı pinhânî (FKD, K.17, B.87).

Bir şehüñ dil ser-i küyında muķîm oldı **yine** / Menzil-i aşqdan erbâb-ı belâ dür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.13).

Şad-hezârân şükr-i Bârî kim **yine** ber-'aks-i tab' / 'Aksine devr itmeden âsüdedür çarh-ı 'anîd (FKD, Kıt'a 11, B.1).

Bi-ħamdi'llâh zuhûr itdi **yine** bir kevkeb-i vâlâ / Cihâna pertev ile oldı meh gibi ziyâ-bahşâ (FKD, Kıt'a 15, B.1).

İtdüm **yine** berķ-ı âhı bî-bâk / Āteş-zen-i düdmân-ı eflâk (FKD, Terci-bend 1, B.53).

Serrâce derler estere **yine** şâ'ir al / Zîrâ yok aqça deyü ederler zarâfeti (FKD, Terķib-bend 1, B.22).

İtsün **yine** muķrib-ı nigâhuñ / Bir nağme-i nâz u işve-sâzı (FKD, Terķib-bend 2, B.13).

Ey aşq nedür bu bî-vefâyî / 'Aklı **yine** cây-ı reh-zen itdüñ (FKD, Terķib-bend 2, B.52).

Sitem etmekte **yine** kâdir iseñ eyle baña / 'Āşıkam 'āşıkam ey şüh-ı cefâkâr sañâ (FKD, Terķib-bend 3, B.25).

Özge hürşîdüz ziyâmuz 'âlemi târîk ider / Tırfa şem'üz şu'lemüzdür hem **yine** pervânemüz (FKD, G.124, B.2).

Ķıldı beni terkîb kazâ cevri ü cefâdan / Gör kevkeb-i çarhuñ **yine** göñlünde yerüm yok (FKD, G.166, B.4).

Tâ hem-ķadeh-i çeşm-i siyeh-mest-i bütânam / Cibrîl de olsam **yine** mestâne-i aşqam (FKD, G.197, B.2).

Giren ger göñlüme Cibrîl olursa / **Yine** keşf eylemem vallâhî râzı (FKD, G.279, B.3).

Melîkü'l-mülük-i nazmam dese fahr idüp Nizâmî / **Yine** tab'umuñ Fehîmâ olamaz kemîn tufeyli (FKD, G.285, B.7).

Yine bir şühâ oldı dil 'āşık / **Yine** cânım belâ-me'âb itdüm (FKD, K.2, B.20).

Öyle te'sîr-i güdâz itdi sirâyet dehre kim / Oldı deryâda **yine** tekrâr kaçre dürr-i âb (FKD, K.5, B.16).

Böyle bir devlete şükren **yine** kurbânı olam / Öyle kurbân bir iki 'aşık-ı zârı hergâh (FKD, K.9, B.10).

Mest-i 'aşkam baña hem-dem dil-i nâ-kâmumdur / Özgedür dil **yine** hem-sâkî vü hem-câmumdur (FKD, K.12, B.1).

Şafâ-yı hâtırım yok cân mükedder dil gubâr-âlüd / **Yine** şîrüm ider âyîneye hânde le'âfetden (FKD, K.15, B.34).

Ey gamzelerün hükm-i kazâya bâ'is / V'ey turrularuñ **yine** belâya bâ'is (FKD, Rübai 7, B.1).

Ṭāvüs-ı kuds ile kılsam irsâl Fehîm / Bakmaz **yine** âh o kâfir-i 'îsî-dem (FKD, Rübai 42, B.2).

Pür-derd-i serem gerçi sevdâ-yı maḥabbetle / Başum **yine** hoş ammâ gavgâ-yı maḥabbetle (FKD, G.266, B.1).

yir: [1] Yer, mekan.

Kaatre-i sîm-âbveş bir **yirde** idüb ictimâc / Külçe oldu rîze-i sîm aḥterân olub müzâb (FKD, K.5, B.4).

yit-: [2] Yetişecek miktarda veya derecede olmak, elvermek, kâfi gelmek.

Tîr-i kazâya ey çarḥ itme nişâne sen de / **Yitmez** mi cânâ zaḥm-ı tîr-i nigâh-ı dil-ber (FKD, G.50, B.4).

Lebin ko tûṭi-i cân zülfe bend ol / Şeker-hâlık **yiter** zencîr-ḥây ol (FKD, G.191, B.3).

yoğ: [2] Olmayan, varın karşıtı.

Nazar-ı luṭfuña tākāt yoğ iken 'âşıkda / Şiklet-i ta'ne-i aḡyâra taḥammül mi ider (FKD, G.51, B.3).

Üns idi elde iken şānuña 'âdet evvel / Şāh-bāzum **yoğ** idi sende bu vaḥşet evvel (FKD, Terkib-bend 3, B.14).

yoḡsa: [13] Yoksa, aksi takdirde.

İnşâf mı yârinden bî-hüde cüdâ düşmek / Āvâre dil-i 'âşık **yoḡsa** vaṭanı n'eyler (FKD, G.56, B.7).

Fâş iderdi **yoḡsa** çoḡdan dil o māha rāzını / Gāh şalar geh men‘ ider murḡ-ı dile şāh-bāzını (FKD, Diğ̄er 1, B.19).

Hem zebūn ol hem gir āteşe pervānevār / **Yoḡsa** meydān-ı şecā‘atda çerī olmaḡ nedür (FKD, G.91, B.3).

‘Aşḡ ehli nezāketle eder ol büte secde / Maḡşüdları **yoḡsa** zemīn-būs degüldür (FKD, G.102, B.4).

Tek hemān eyleme pejmürde nihāl-i emelüm / **Yoḡsa** ey ebr-i ‘aṭā neşv ü nemādan geçdüüm (FKD, G.218, B.2).

Taşavvur-ı ḡaṭ-ı dil-ber keder verür **yoḡsa** / Olur mı ‘āşık-ı sevdā-zede çemen-düşmen (FKD, G.239, B.6).

Tevbe it zulum u cevrden **yoḡsa** / ‘Arz-ı şāh-ı felek-cenāb itdüm (FKD, K.2, B.26).

Fāş eyleyen esrārımı hep ḡüsn-i bütāndur / **Yoḡsa** dil-i sevdā-zede izḡarı ne bilsün (FKD, K.4, B.9).

Yoḡsa vallāhī senüñ bir āh-ı ‘ālem-süz ile / Eylerem aḡvālüñi ‘arz-ı der-i gerdün-cenāb (FKD, K.5, B.27).

Taşdī‘den olur ḡacil medḡüñde **yoḡsa** cān u dil / Nazm eyler idi muttaşıl şad-ıḡd-ı lü‘lü‘-i nazīm (FKD, K.6, B.16).

Yoḡsa medḡüñ böyle mi eylerdi ol kim kendüsin / Siḡre gelse gāh Selmān gāh ḡassān gösterür (FKD, K.10, B.39).

Terk-i taḡlīd idüp vāşıl-ı ḡaḡḡ ol şofī / **Yoḡsa** her düzd ki berdār ola Mañşür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.4).

Ey māh-ı rüze ‘ömrüm iseñ ṡurma it şitāb / **Yoḡsa** tamām ider seni bir āh-ı şu‘le-tāb (FKD, K.13, B.1).

yok: [40] Yok, bulunmamak.

Senüñ ‘ahdüñde nālān **yok** meger ‘uşşāḡ nāşıḡdan / Ki āb-efşān olur pend ile dā‘im cān-ı süzāna (FKD, K.7, B.42).

Devrüñde dirīḡ bü‘l-hevesden / ‘uşşāḡuñ **yokdur** imtiyāzı (FKD, Terkiḡ-bend 2, B.18).

Feyz-i isti‘dād ḡatm olmiş meger sende Fehīm / ‘İlm çoḡ üstād **yok** şākird-i ḡābil nā-bedīd (FKD, G.40, B.7).

Ġayretüm **yok** mı benüm düzaħa girsem ne ‘aceb / Göre pervāneyi kim āteş-i sūzāna girer (FKD, G.59, B.6).

Şem‘-i hūrşīd-i tecellāyuz ki **yokdur** dūdumuz / Sāye gibi oldu dūd u tīre dil-merdūdumuz (FKD, G.119, B.1).

Bīm-i ğamze cānumuz leb-rīz-i sīm-āb ideli / İztirāb u ra‘şeden **yokdur** ferāġ-ı sīnemüz (FKD, G.126, B.2).

Ĥaşm-ı ġarīb böyle diyār-ı ġarib **yok** / Vīrānezār-ı Mışr’da ĥayrān-ı ġurbetüz (FKD, G.132, B.5).

Bir dil-rübā da **yok** ki ide beste-pā bizi / Zülf-i bürīde gibi perīşān-ı ġurbetüz (FKD, G.132, B.7).

Gülşen-i rāza nesīm oldum gül-i ne-ş’küfte **yok** / Āşinā bir nükte-i ser-beste-i nā-ġüfte yok (FKD, G.165, B.1).

Gülşen-i rāza nesīm oldum gül-i ne-ş’küfte yok / Āşinā bir nükte-i ser-beste-i nā-ġüfte **yok** (FKD, G.165, B.1).

Ĥaşmuñ oldum ġūṭa-ħ‘ār-ı lücce-i mecmū‘ası / Noḡṭa-i nazmumdan özge bir dūr-i nā-süfte **yok** (FKD, G.165, B.2).

Olmaġa her ġamze-i meste mühim-perdāz-ı ‘ayş / Dil gibi hem cām u hem sākī vü hem ālüfte **yok** (FKD, G.165, B.3).

Çeşm-i maħmūr-ı bütāna ĥ‘āb-ı nāz oldum velī / Gamze-i mest-i nıgehden ġayrı bir nā-ħufte **yok** (FKD, G.165, B.4).

Şehr-i mesti vü cünün-ı ‘aşkı seyr itdüm Fehīm / Bir ‘aded āşüfte-destār u dimāġ-āşüfte **yok** (FKD, G.165, B.5).

Biñ vech ile yār itse tecellī ĥaberüm **yok** / Güyā ki kelām-ı erinīyem eşerüm yok (FKD, G.166, B.1).

Biñ vech ile yār itse tecellī ĥaberüm **yok** / Güyā ki kelām-ı erinīyem eşerüm yok (FKD, G.166, B.1).

Pervāz idemem bāġ-ı ruħa bīm-i ĥayādan / Murġ-ı naẓar-ı ‘āşıkam ammā ki perüm **yok** (FKD, G.166, B.2).

Mest-i nıgeh-i yārüme şunma siper ey mihr / Şemşīr-i ḡazā yaġsa felekden ĥazerüm **yok** (FKD, G.166, B.3).

Ƙıldı beni terkīb ƙazā cev̄r ü cefādan / Gör kevkeb-i ƙarĥuñ yine göñlinde yerüm **yok** (FKD, G.166, B.4).

Ger seng-i melāmet yerine cümle zemīni / Atsañ baña sen ƙulzüm-i ‘aşƙam kederüm **yok** (FKD, G.166, B.5).

Biñ devlet ile eyledi memnūn beni devrān / El-minnetü lillāh ki elümde hünerüm **yok** (FKD, G.166, B.6).

Ser-tā-be-ƙadem ‘aşƙ u dilem līk Fehīmā / Bir dil-ber-i ‘āşık-küş ü āşübgerüm **yok** (FKD, G.166, B.7).

Mişli **yokdur** ‘Acem’de gerçi Fehīm / Rūm’da ‘Örfi’ye nażır benem (FKD, G.206, B.16).

Yok siriştümde benüm ĥāşiyet-i dün himmeti / Ƙarĥdan gāhī hilāli cezb ider heycādeyem (FKD, G.211, B.6).

Gerçi **yokdur** āsumānda zerre deñlü kevkebüm / Nūr-baĥş-ı neyyir-i a‘zamdur ammā her şebüm (FKD, G.217, B.1).

Şad-bahār olmış velī bir dil-şüküfte ğonca **yok** / Bülbülānā eyledüm gül-geşt-i bāĝ-ı ārzū (FKD, G.248, B.4).

Budur ancaĥ ğünāhum rāst-ĝüyem **yok** sözüm aşlā / Ĥasūd-ı kec-ĥayāl ü kec-süĥan kim fehm-i nā-dāna (FKD, K.7, B.60).

Cihān ‘adlünde ƥoldı ĥavf **yokdur** ceyš-i āfetden / Ebed-memnū‘ ‘aded gelmez fiten ser-ĥadd-i imkāna (FKD, K.7, B.38).

Ƙarār virmedi devrān k’idem ƙarār āşlā / Felekle ĥāşılı **yok** ƙudretüm müdārāya (FKD, K.8, B.8).

Ĝarīb derdine **yok** ĥiç seferden özge devā / Revā budur k’ola āmāde dil müdāvāya (FKD, K.8, B.9).

Şafā-yı ĥāṭirum **yok** cān mükedder dil ĝubār-ālūd / Yine şī‘rüm ider āyīneye ĥande leṭāfetden (FKD, K.15, B.34).

Dirīĝā **yok** mıdur bu ‘arşada bir merd-i himmet kim / Ĥalāş ide ĝirībān-ı dilüm dest-i melāmetden (FKD, K.15, B.36).

Der-i erbāb-ı cāha ilticādan saña dermān **yok** / Göñül deryüze-i derd ile ƥırma her bir āfetden (FKD, K.15, B.45).

Yüri ey keyf-i mey bu dil degül bāzār-ı miḥnetdür / Alur **yokdur** bu şehir içinde esbāb-ı meserretten (FKD, K.15, B.24).

Besdür ey dil şikāyet-i 'irfān / Şekvenüñ **yok** mı ḥadd u pāyānı (FKD, K.17, B.19).

Bir cüvān şūḥ **yok** kim kām ala andan gönül / Ben hele ḥayretde ḳaldum kām-yāb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.7).

Noḳta-i şekki görüp şaınma serāb ola şarāb / **Yokdur** ey 'ārif nişān aşlā şarāb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.8).

Serrāce derler estere yine şā'ir al / Zīrā **yok** aḳça deyü ederler zārāfeti (FKD, Terkib-bend 1, B.22).

Ammā ki ḥaḳ elinde bu ḳavmüñ ki Rüm'da / Şā'ir ḳadar ḳabül eder **yok** rezāleti (FKD, Terkib-bend 1, B.23).

Āh idersem n'ola sevdāñ ile ḫolmuş gönülüm / Ḥaberüñ **yok** ki senüñ 'āşıḳuñ olmuş gönülüm (FKD, Terkib-bend 3, B.5).

yok yere: [1] Boş yere, boşuna.

Feryād Fehīm etdi felek **yok yere** rīzān / Bilmezlüg ile gevher-i nā-yāb-ı sirişküñ (FKD, G.220, B.5).

yok yok: [1] Yok yok; "hayır hayır!" anlamında kullanılan bir söz.

Yok yok estağfiru'llāh itdüm sehv / Eyledüm çarḫ u baḫta bühtānı (FKD, K.17, B.7).

yol: [5] Uğruna,uğruna || Amaç, maksat.

Peyk-i vādi-i melāmet dil-i çālākümdür / Ki bu **yolda** aña ne Ḳays u ne Ferḥād yeter (FKD, G.61, B.8).

Ol şeh saña bu ḫāl ile geldi Fehīm ise / Başın **yolına** şevḳ ile ḡalḫān idüp gelür (FKD, G.111, B.7).

Bu **yolda** himmet-i merdān gerek yüri ey dil / Şitāb eyle cenāb-ı Meḥemmed Ağa'ya (FKD, K.8, B.10).

Rāst geldüm **yolda** ol şāha gider ben ḫāk-i rāh / Ferş-i rāh olmuş yolında cebhe-i ḫürşīd ü māh (FKD, Diğeri 1, B.9).

Rāst geldüm yolda ol şāha gider ben hāk-i rāh / Ferş-i rāh olmuş **yolında** cebhe-i hūrşīd ü māh (FKD, Diğer 1, B.9).

yola gir-: [1] Yola çıkmak, hareket etmek.

Eylemem gerden-i cemmāzumı muhtāc-ı derāy / Hāsret-i yār ile **girdüm yola** nālān olarak (FKD, K.16, B.3).

yolundan döndür-: [1] Ne yapacağını bilemez hāle getirmek.

Mihri **döndürdüñ yolundan** māhı itdūñ sīne-çāk / Mu‘cizātuñ söylenür kişver-be-kişver rüz u şeb (FKD, K.1,

yüm: [1] Talih, baht.

Zülfe çolaşma kim sebab-i hābs-i dīndür / Ma‘kūsdur **yümünde** hemānā-yı şüm-ı Rüm (FKD, Terki-bend 1, B.15).

yümn-i hümnā-yı himmet: [1] Kanaatkar Hümnā kuşunun şansı.

Çāh-ı düzahı kaldı ancak cuğd-ı rūh-ı düşmene / Komadı **yümn-i hümnā-yı himmetüñ** cāy-ı harāb (FKD, K.5, B.43).

yüri-: [12] Haydi durma.

Bülbül gibi biñ nağme iderseñ begenilmez / Mağbül ola dirseñ **yüri** hem-hāne-i zāğ ol (FKD, G.189, B.2).

Şeb-nemdür iden goncayı bālīn güli bister / Sen berksin ey dil **yüri** hāşāk-nişīn ol (FKD, G.190, B.2).

Yüri görsün ki kıyāmet nic’olur serv-ğadıñ / Her taraf şad ‘ālem-i fitne hırāmān olsun (FKD, G.244, B.4).

Bismilgeh-i ferzend-i Halīl’i **yüri** seyr it / Gör merhamet-i ‘aşkı ki kurbānına kıymaz (FKD, G.114, B.4).

N’istersin ey Fehīm **yüri** zühdüñ ile sen / Ol mest-i hüsni ister isem de ben isterem (FKD, G.208, B.7).

Bu yolda himmet-i merdān gerek **yüri** ey dil / Şitāb eyle cenāb-ı Mehemmed Ağa’ya (FKD, K.8, B.10).

Yüri ey keyf-i mey bu dil degül bāzār-ı miñnetdür / Alur yoğdur bu şehr içinde esbāb-ı meserretten (FKD, K.15, B.24).

Ey cünün tırma haber vir **yüri** rüñ-ı Qays'a / Gidelüm rāh-rev-i deşt ü beyābān olarak (FKD, K.16, B.7).

Ma'sük ile yek-hāl olup ey t̄alib-i Yūsuf / Beytül-hāzen'i ko **yüri** cāyuñ bun-ı çāh it (FKD, G.23, B.6).

Ne bülbül ü ne çihre-perest-i gül-i bāğ ol / Zāgāne **yüri** rāhib-i Ferhār-ı ferāğ ol (FKD, G.189, B.1).

Ser-leşker-i hūbān-ı cihānsın yine ey māh / Hürşīdi nihān it **yüri** gerd-i siyehüñle (FKD, G.265, B.2).

Havfumuzdan çeşm-i dil-ber gānzeyi eyler penāh / Kūçe-i aşk içre bī-pervā **yürür** mestāneyüz (FKD, G.134, B.3).

yürüt-: [1] Gezindirmek, döndürmek (meclis içinde).

Yürütdi fitnegāh-ı aşk içinde h̄'āce-i evvel / Perestār-ı kazāyı gānze-i cānāneden soñra (FKD, G.253, B.3).

Yūsuf: [12] Hz. Yusuf. || Güzellik.

Çekse **Yūsuf** gāşiyem t̄utsa rikābum ger 'azīz / İctināb itdüm muhaşşal irtikāb-ı Mısr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.15).

Yūsuf oldı h̄'ān-ı h̄üsñinde bir āşüfte t̄ufeyl / Sāde-rūdur sāde lāzımdur mu'ammā-yı laṭīf (FKD, G.157, B.5).

Levh-i çeşminde muşavver olsa bakmaz **Yūsuf'a** / Şehr-i h̄üsñ içre iden bir kez temāşā-yı laṭīf (FKD, G.157, B.4).

Pertev-i işmet ider idi ruñına **Yūsuf** eger / Eline girse idi dāmen-i şad-çākümden (FKD, G.236, B.5).

Yūsufem şüd müje vü ān Yūsufān hem pīr geşt / Men be-kürī gūşe-i kirbiyyet-i ahzānem henüz (FKD, G.295, B.4).

Dāmenin çāk iderüm **Yūsuf** olursa küstāh / Dil-beri vaḫşī iden hep benüm ibrāmumdur (FKD, K.12, B.8).

Ḥüsnüñi görse eger **Yūsuf** olur bende sañā / Ḥayl-i ‘uṣṣāḳ nice olmasun efgende sañā (FKD, Terkib-bend 3, B.31).

Yūsuf bilen endīşe-i ḥürşīd-nijādum / Zül’-vāḳı‘a-i seb‘a-i seyyārı ne bilsün (FKD, K.4, B.27).

Her gören Yūsufı āh eyler idi līk senüñ / Ḥüsnüñi görse eger **Yūsuf** iderdi şad-āh (FKD, K.9, B.6).

Nāz ider ol **Yūsuf** ise ‘āşıkı / ‘İşve-gerüm ḥüsnine mağrūrdur (FKD, G.74, B.3).

Her gören **Yūsufı** āh eyler idi līk senüñ / Ḥüsnüñi görse eger Yūsuf iderdi şad-āh (FKD, K.9, B.6).

Ḥıyel-i çarḥ-ı dün-ı şu‘bede-bāz / Ki odur **Yūsufı** iden çāhī (FKD, Kıt'a 4, B.1).

Yūsufān: [1] Yusuf lar || Yüzü güzel sevgililer.

Yūsufem şüd müje vü ān **Yūsufān** hem pīr geşt / Men be-kūrī gūşe-i kirbiyyet-i aḥzānem henüz (FKD, G.295, B.4).

Yūsuf-ı güm-geşte: [1] Yolunu kaybetmiş Hz. Yusuf.

Ben o giryān **Yūsuf-ı güm-geşteyem** maḥbūs-ı çāh / Kim firāḳum bā‘is-i ḥandāni-i Ya‘ḳūb’dur (FKD, G.69, B.5).

Yūsuf-ı ḥüsn: [1] Güzellik Yūsuf’u.

İderse rişte-i zülfin revā o **Yūsuf-ı ḥüsn** / Niḳāb-ı bend-i ḥacālet ruḥ-ı Züleyḥā’ya (FKD, K.8, B.23).

Yūsuf-ı ‘İsā-dem: [1] Hz. İsa gibi can bağışlayan güzel.

Ey **Yūsuf-ı ‘İsā-dem** ü Mūsā-lüknet / Zül’-i ejder ü leb-i rūḥda vü ḥüsn-āfet (FKD, Rübai 6, B.1).

Yūsuf-ı Ken‘ān: [1] Kenan ilinin Yusuf’u. || Hz. Yusuf.

Çoḳdan anı bāzār-ı maḥabbetde şatardum / Cānānum eger **Yūsuf-ı Ken‘ān** gibi olsa (FKD, G.255, B.3).

Yūsuf-ı şānī: [1] İkinci Yusuf, güzellik yönüyle Hz. Yusuf’a benzeyen.

Fehīm’i bende itdi Mışr’da bir **Yūsuf-ı şānī** / İraḳdan merḥabā Rüm’a du‘ālar cümle iḥvāna (FKD, K.7, B.52).

Yūsuf-ı ʔabʕ: [1] Hz. Yusuf'un iffetine sahip olan.

Bir böyle hayā-perver olan **Yūsuf-ı ʔabʕ-um** / Çün Mālik ola şāhid-i bāzārı ne bilsün (FKD, K.4, B.28).

Yūsufveş: [2] Hz. Yusuf gibi.

Yūsufveş itdi baht bizi Mısr'da esir / Hayrān-nişin-i gūşe-i zindān-ı gurbetüz (FKD, G.132, B.4).

Zeminde mihr-i re'yi oldı **Yūsufveş** girān-gevher / Ki olmaz hem-terāzūsı anuñ mihr-i felek-sīmā (FKD, Kıt'a 15, B.7).

yüz: [4] Yüz, suret, çehre.

Böyle gūyā lebüni ey **yüzi** gül mül mi ider / Feyz-i keyfiyyet-i mül goncayı bülbül mi eder (FKD, G.51, B.1).

Mū-miyānın çoçup öpdüm leb-i la'l-i yāri / Boyu servüm **yüzi** gül gonca-dehānum diyerek (FKD, G.170, B.4).

ʕArifdür o kim şāh-ı cihān olsa **yüzinden** / Bir vech ile fāş olmaya esrār-ı tekellüf (FKD, G.158, B.6).

ʕAsker-i İslām tertīb-i rücālü'l-ğayb ile / Eyleyüp ma'na **yüzinden** birbiriyle ittiḥād (FKD, Kıt'a 8, B.7).

yüz biñ: [9] Yüz bin sayısı, çokluğu ifade etmek için kullanılmıştır.

Cem'-i dili ağıyāra ʔağıtsa n'ola çeşmi / **Yüz biñ** ʕasese bir iki mestāne şunarlar (FKD, G.49, B.5).

Nice **yüz biñ** dili bir gamze iderken küşte / Nigeh-i ʕarbede-cū ʔaşd-ı teğāfül mi ider (FKD, G.51, B.2).

Gāh olur bir neşvesinden cān bulur bīgāneler / Küşte eyler gāh **yüz biñ** āşināyı gamzesi (FKD, G.288, B.2).

Pertev-endāz olsa **yüz biñ** mihr ü meh ḥuşk eylemez / Ol ʔadar dāmān-ı çeşmüñ olmadan ter rüz u şeb (FKD, K.1, B.46).

Ammā ki şehid-i reşk-i la'li / **Yüz biñ** dil-i Hızr u cān-ı ʕīsī (FKD, Terci-bend 1, B.11).

Sehdür katlı eylemek **yüz biñ** rakīb-i kâfiri / Emr kılsun tek hemân ol şeh gazâdan kim kaçar
(FKD, G.46, B.3).

Çılma her raḥne-i dendânuñı **yüz biñ** dile laḥt / Zülfini itme perîşân yeter ey şâne yeter
(FKD, G.62, B.3).

Cihân-ı ‘aşḡda gel fitnegâh-ı küy-ı yâri gör / Aña maḥşûşdur bir günde **yüz biñ** rûsta-ḥîz
olmaḡ (FKD, G.161, B.2).

Çok reh-nümâyı eyledük ey Hızr güm-sürâġ / Şermendeyüz senüñ gibi **yüz biñ** delîlden
(FKD, G.235, B.5).

yüz gösterme- [1] İlgilenmemek, önemsememek.

Mihr ü mâh olsaydı ebr-i ḡahruña maḡzar eger / Dehre **göstermezdi yüz** tâ şubḡ-ı maḡşer
rûz u şeb (FKD, K.1, B.33).

yüz döndür- [1] Yüz çevirmek || İlgiyi kesmek.

Hışm ile **yüzin döndürüp** itdüḡce cefâ / Gereklî olur âġûş-ı miyândan maḡzûz (FKD, Rûbai
26, B.2).

yüz göz sür- [1] Yüz göz sürmek || Emrine amade olmak, her istediġini yapmak.

Müdüâm çarḡda destür-ı seyr için Keyvân / **Yüzin gözün sürer** ol sür-ı âsumân-sâya (FKD,
K.8, B.15).

yüz türâb it- [1] Yüzü topraġa bulamak || Hz. Muhammed’in izinden gitmek.

Şehriyâr-ı peyemberân Aḡmed / Ki rehinde **yüzüm türâb itdüm** (FKD, K.2, B.27).

yüze bak- [1] İlgiyi kesmek.

Bu rüsvâluḡla ger âyîne-yi ‘âlem-nümâ olsam / **Yüzüme** kimse **bakmaz** şüretümden ‘âr ider
‘âlem (FKD, G.202, B.2).

Z/Z/Z/Z

zād: [1] Azık.

Râst-kirm-i pîle-faḡram bî-ser ü sâmân u **zād** / Nice demdür ḡalveti-i ḡırḡa-i peşmîneyem
(FKD, G.213, B.2).

zāde-i Meryem: [1] Meryem'in oğlu, Hz. İsa.

Pā-best iderüz **zāde-i Meryem** de olursa / Şayyād-ı şanem-ḥāne-i zünnār-ı kemendüz (FKD, G.123, B.3).

zāde-i pervāne-i 'aşk: [1] Aşk keleşinin evladı.

Hem-silsile-i Ḳays'am u dīvāne-i 'aşkam / Zencīr-be-pā **zāde-i pervāne-i 'aşkam** (FKD, G.197, B.1).

zād-ı ḥarem-i turrā: [1] Alın saçlarının saklı çocuğu.

Gördi kim silsile **zād-ı ḥarem-i turrā'dur** / Oldı biñ cān ile dil 'aşık-ı şeydā-yı cünün (FKD, G.243, B.8).

zā'f: [9] Güçsüzlük, zayıflık.

Gör **zā'fumu** koynumda iken şordı rakībe / N'oldı ki Fehīmā'ya o nevmīd görünmez (FKD, G.117, B.7).

Zā'fdan pür-müydur cismüm dil-i pür-tābda / Üstād-ı zülf-i pür-ḥam pīç ü tābumdur benüm (FKD, G.223, B.6).

Güş kıl ey perī ki **zā'fumdān** / Ğāyibāne saña ḥiṭāb itdüm (FKD, K.2, B.24).

Āşār-ı mäh-ı rüze bilür ide la'lini / Sīmīn-nesīm **zā'f** ide sīm-āb iztirāb (FKD, K.13, B.4).

Zā'f ile oldı şimdi şu'ā-ı başār-mişāl / Mihr-i ruḥıyla ḥīre iken çeşm-i āfitāb (FKD, K.13, B.6).

Tenümde **zā'f** ile mıştarveş üstüh'ān görünür / Yed-i ṭabīb-i ecelde kitāb-ı mestūram (FKD, K.14, B.20).

Bir sihr itdi ser-ā-pāy Fehīm eşk-i melāl / Bu **zā'f** ile olsam müteḥarrrik çü hilāl (FKD, Rübai 36, B.1).

Zā'f itdi Fehīmā baña ol deñlü ğülü / K'oldı nazarumda naḥl-i ṭübā her mü (FKD, Rübai 50, B.1).

Ya itmesün mi āh o kim dil-beri ola / **Zā'f** ile tār-ı zülfı gibi vaḳf-ı pīç ü tāb (FKD, K.13, B.3).

zafer bul-: [1] Üstün gelmek.

Bī-ālet ü bī-silāḥ yekden / Biñ cāna **bulur zafer** teğāfül (FKD, Terkiḳ-bend 2, B.28).

za'ferân: [5] Sınırları gevşetmeye, insanı mutlu edip gülmeye yarayan sarı renkli bir bitki (ONAY, s.497).

Gül gibi hânesitân oldu derûn u bîrûn / **Za'ferân** oldu meger cümle reg ü rîşe-i dil (FKD, G.187, B.4).

Ben ölürsem bu nişâ-ı gam ile hânde-künân / **Za'ferân** vâye alur çemen-i hâkûmden (FKD, G.236, B.6).

O kebk-i bü'l-‘acebüz giryenâk-i hânde-eşer / Ki **za'ferân** iderüz hâr-ı âşiyânumuzı (FKD, G.280, B.3).

Za'ferân itmiş derûn-ı gönecada muzmer bahâr / Çihresin güller anuñçün surh u hândân gösterür (FKD, K.10, B.11).

Şüd dilem cem'iyet-i mañz-ı perîşânem henüz / **Za'ferânem** ser-zede çâk-i girîbânem henüz (FKD, G.295, B.1).

za'ferân-ı hândânî: [1] Güldürücü zaferân || Za'ferânın güldürücü özelliği bulunmakla birlikte aşağıdaki tanıkta, bu ifade ile şarap kastedilmektedir.

Bâdedür berg-i lâle-i şâdî / Bâdedür **za'ferân-ı hândânî** (FKD, K.17, B.22).

za'f-ı cefâ-yı gamze: [1] Sevgilinin yan bakışlarının fenalığı.

Za'f-ı cefâ-yı gamze beni itdi bî-nişân / Olmaz hadeng-i cevr ü cefâ kârger baña (FKD, G.7, B.5).

zâgâne: [1] Karga gibi.

Ne bülbül ü ne çihre-perest-i gül-i bâğ ol / **Zâgâne** yüri râhib-i Ferhâr-ı ferâğ ol (FKD, G.189, B.1).

zâğ-ı mâtem: [1] Keder notası. || Zâğ'ın anlamlarından biri de “müzikte bir nota” olarak verilmektedir (STEINGASS, s.606). Beyitte geçen “şâdî” ve “safîr” kelimelerinden hareketle ifadeye bu anlam verilmiştir.

Zâğ-ı mâtem fütâd-ı tavûsam / Murğ-ı şâdî vü gam-şafîr benem (FKD, G.206, B.6).

zâhid: [11] Aslında varlığını Allah'a adayan, dinin emirlerini samimi bir şekilde yapmaya çalışan, dünyaya önem vermeyen kimse anlamlarına gelen zâhid, aynı zamanda kaba ve ham sofı, dinin özünden habersiz, aşktan habersiz anlamına da gelmektedir (ULUDAĞ, s.389). Aşağıdaki tanıklarda ikinci anlamıyla kullanılmaktadır. Rind'in ve âşığın zıttıdır.

Kendüsin beste-i zünnâr bulurdı fi'l-ḥâl / Pîçiş-i ṭurrasını eylese bir **zâhid** yâd (FKD, G.38, B.10).

Şanmañ ki muġân **zâhide** peymâne şunarlar / Bir güldür o kim zümre-i rindâna şunarlar (FKD, G.49, B.1).

Zâhid encâmuñı bildüm senüñ İslâm'undan / Kâfir-i 'aşk-ı cüvânân olacağsın âhir (FKD, G.66, B.13).

Ancağ olur bülbülâ terâviş-i i'câz / **Zâhid** ü mukrî-i gül terâne-güzîndür (FKD, G.105, B.4).

Büt-perest-i ḥüsn kılmış anı şüret-âferîñ / Saña ey **zâhid** ne 'âşık kâfir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.6).

Rehne ver esbâbı rind ol geçme **zâhid** bâdeden / Ol sebeble hem ḥalâş ol sıqlet-i seccâdeden (FKD, G.234, B.1).

Zâhidâ ehl-i melâmet bugün olsun 'uryân / Hulle-i cenneti şabr eyle ki ferdâ geysün (FKD, G.246, B.5).

Ço **zâhidüñ** de ayağına ser-fürü itsün / Qadîmî secdeye mu'tâddur cebîn-i sebû (FKD, G.247, B.7).

Varur **zâhid** 'ibâdetgâhına mey-ḥâneden şoñra / Gelür mestâne başı secdeye ammâ neden şoñra (FKD, G.253, B.1).

Ço **zâhid** ehl-i dile ta'nı tã'atüñ eyle / Ki sen ḥuriyyet ile men günehle meşhûram (FKD, K.14, B.31).

Sen öl ḥasedle ki ben rağmuña senüñ **zâhid** / Qazâ-yı ḥaşrda da dil-berümle maşşûram (FKD, K.14, B.33).

zâhid ü ruhban: [1] Kaba sofular || Kadızâdeliler. Kadızâdeliler, IV. Murad devrinden başlayarak IV. Mehmed zamanına değin toplumda etkili olmuş bir harekettir. Keza, etkili olduğu süreç, Fehîm'in de yaşadığı yıllardır. Kadızâdeliler, dine sonradan girmiş olan şeyleri bidat olarak görmüş ve yasaklamışlardır. Semâ da onlardan biridir. Muhtemelen, Fehîm, aşağıdaki beytinde bu duruma işaret etmekte ve anlayışsızlıklarından söz etmektedir. Kadızâdeliler ve semâyı yasaklamalarına dair ayrıntılı bilgi için bk. Ali Fuat BİLKAN (2016), Fakihler ve Sofuların Kavgası, s.131-137.

Ḥayf ney-i 'aşk ola vaḥdet-sürüd / İtmeyeler **zâhid ü ruhban** semâ^c (FKD, K.3, B.18).

zâhidâ: [1] Ey zahid.

Ārzū-yı kevser eyle geçme meyden **zāhidā** / ‘Ārif iseñ geç ümīd-i baḥşış-i nā-dānedden (FKD, G.234, B.3).

zāhidān: [2] Zahidler, aşırı sofular.

‘Uḡde-i zünnār-ı dām-ı küfr-i zülfin seyr idüñ / **Zāhidānuñ** pāy-beste murğ-i Īmānın görüñ (FKD, G.182, B.6).

Mezheb-i rindānı bilsün mi Fehīmā **zāhidān** / Ben hezārān-sāl mey-nüş olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.5).

zāhid-i bī-zevḡ: [1] Zevksiz zāhid.

Ey **zāhid-i bī-zevḡ** yeter ehl-i dile ṭa‘n / Mestāne mi dīvāne mi ferzāne mi olduñ (FKD, G.175, B.6).

zāhid-i sālūs: [1] İki yüzlü zahid.

Ṭa‘n itme Fehīm itse vuzū‘ meyle faḡīhā / Dīvānedür ol **zāhid-i sālūs** degüldür (FKD, G.102, B.7).

zāhid-i ṭā‘at-meniş: [1] İbadet edici zāhitler.

Deyr içre ki ol büt heves-i encümen eyler / Çok **zāhid-i ṭā‘at-meniş** berhemen eyler (FKD, G.55, B.1).

zāhir: [5] Açık, aşına.

Derūmı merḡamet-āmīz ü **zāhiri** ḡāzab-ālūd / Levend-i pür-dil-i maḡrūra kec-külāh gerekdür (FKD, G.100, B.6).

‘Aks-i gül olur **zāhir** mir‘at-ı çemen içre / O lāle-i şeb-nem-rīz olduḡça ḡicāb-ālūd (FKD, G.43, B.2).

Ḳıyāmet olduḡına ‘aşr-ı Cem yeter bu nişān / Henüz olmada **zāhir** zer-i defīn-i sebū (FKD, G.247, B.4).

K’oldı aña bir behişt **zāhir** / Dīdārsitān denilse enseb (FKD, Terci-bend 1, B.120).

Benem gürk-i dehān-ālūde-i pākīze-bāṭın kim / Mişāl-i Yūsuf oldı **zāhīrüm** pür-levş töhmetden (FKD, K.15, B.7).

Zāhīr: [2] 12. yüzyılda yaşamış İran’da ünlü bir kaside şairi olan Zahīr-i Fāryābī.

Hüsvrevân-ı cihân-ı nazma bugün / Vâdi-i 'acizde **zâhîr** benem (FKD, G.206, B.12).

Baňa üstâd-ı kül yeter tab'um / N'eyleyim ben **zâhîr** ü Selmân'ı (FKD, K.17, B.38).

zâhîr ed-: [1] Görünmek.

Eyledi 'aksi anı kulle-i sîmîn-gevher / Tîğden **zâhîr edüp** sîm-siper şundi baňa (FKD, Kıt'a 7, B.2).

zâhîr kıl-: [1] Göstermek, açıklamak, bir şeyi aşîkar kılmak.

Şubhveş destini **zâhîr kılsa** sîm-efşân olup / Ol yed-i beyzâya beñzer k'İbn-i 'İmrân gösterür (FKD, K.10, B.21).

zâhîr ol-: [7] Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.

Şu'le-i yâkût ya 'aks-i leb-i la'lidür / **zâhîr olan** her hâbâb çeşme-i billürdan (FKD, G.231, B.6).

'Ayândur bunda seyr-i tuhricü'l-hayy mine'l-meyyit / Nazâr kıl ejderhâdan **zâhîr olan** âb-ı hayvâna (FKD, K.7, B.10).

Şerer gibi yine hârâdan **oldı** lâleler **zâhîr** / Yağup her gönçayı şem'î şeb-efrüz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.3).

Ey sîm gibi sînesi âyîne-i şubh / Tâ **zâhîr olunca** zer-i gencîne-i şubh (FKD, Rûbai 9, B.1).

Eylemiş tebdîl-i şüret **zâhîr olmuş** bir perî / Pür-firîb ol dil-ber-i 'ayyâra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.3).

Mâ'il-i şâm-ı cefâdur dâ'imâ huffaş-ı baht / Pertev-i mihr-i kemâlüm **zâhîr olmuş** olmamış (FKD, G.139, B.3).

Münkesif **zâhîr olur** ger bahra düşse 'aks-i mihr / Ol kadar gerd-i kederden tîre vü târ oldı âb (FKD, K.5, B.12).

zağm: [8] Yara.

Dil-şikestem ol kadar kim şîşe-i sâ'at-mişâl / **Zağmum** içre süde-i elmâs tûde tûdedür (FKD, G.68, B.3).

Zîr-i zülfinden nigâh eyler dil-i zâra dirîğ / **Zağmumu** bihbûd olur hançer ki müşk-âlûdedür (FKD, G.68, B.5).

Taḥammül eylemez tîr-i nigâh-ı çeşm-i cānāna / Kazā **zaḥmından** ol deñlü dilüm āzürde olmışdur (FKD, G.76, B.2).

Gerçi ğamze zaḥm urur ebrüvānından bilür / **Zaḥmı** ‘āşık tîrden bilmez kemānından bilür (FKD, G.112, B.1).

Bezmgāh-ı ḥançer-i ḥün-ḥ̄āre itdük **zaḥmumuz** / Bāde-i ḥün ile pür olsun ayağ-ı sīnemüz (FKD, G.126, B.3).

Sīne gerüp ğamzeden **zaḥm** niyāz eyleme / Çeşm-i siyeh-mestdür el-ḥazer eyler helāk (FKD, G.169, B.4).

Ne mümkün ölmemek dāğ-ı ḥasedle seyr iden **zaḥmum** / Baña o ğamze-kārum görmemiş a‘mā ṭabīb olsa (FKD, G.254, B.4).

Görenler gül gibi **zaḥmum** iderler ḥālūme ḥande / Derūnum lāleāsā dāğ dāğ oldı bu ḥāletden (FKD, K.15, B.18).

zaḥm ur-: [3] Yaralamak.

Cānumuz vaḳf-ı tīg-i nāz idelüm / **Zaḥm urdukça** bir niyāz idelüm (FKD, G.221, B.1).

Ĝamzesi **zaḥm ursa** tīg-i kazādan kim kaçır / Tırra pā-bend itmese bend-i belādan kim kaçır (FKD, G.46, B.1).

Gerçi ğamze **zaḥm urur** ebrüvānından bilür / Zaḥmı ‘āşık tîrden bilmez kemānından bilür (FKD, G.112, B.1).

zaḥmdār: [1] Yaralı.

Biñ kāfirüñ Fehīm gibi **zaḥmdāriyam** / Kim ḥavf ile Mesîḥ dem urmaz ‘ilācdan (FKD, G.228, B.7).

zaḥmet ver-: [1] Sıkıntı vermek.

Ābda māh gibi sīne-i şāfum **verdi** / İztırāb ile o meh-pāreye **zaḥmet** bu gece (FKD, G.257, B.7).

zaḥm-ḥor-ı ḥār-ı muĝeylān: [1] Kan içen çöl dikenini.

Her bun-ı müyümü bir gül-bün-i āl eyledi ḥün / Dem-be-dem **zaḥm-ḥor-ı ḥār-ı muĝeylān** olarak (FKD, K.16, B.11).

zaḥm-ḥor-ı nāvek-i müjgān: [1] Kirpiklerin okunun açtığı yaraları yemek.

Kimse baş kırtaramaz ğamze-i hūn-rīzūnden / ʿiṣve de **zaḥm-ḥor-ı nāvek-i müjgānuñ** olur (FKD, G.83, B.5).

zaḥm-ḥor-ı nevk-i nāḥun-ı mūr: [1] Karıncanın oka benzer tırnaklarından darbe yiyen.

Ğurende ūir-i kavī-pençeyem ne fāʿide līk / Hemīşe **zaḥm-ḥor-ı nevk-i nāḥun-ı mūram** (FKD, K.14, B.8).

zaḥm-ḥurde: [1] Yaralanmış.

Zaḥm-ḥurde tīr-i hūn-rīz-i ḳazā oldum velī / Tīzlikde ğamze-i hūn-ḥāra beñzer beñzemez (FKD, G.116, B.5).

zaḥm-ı bismil-şüde bir vech ile nāsūr olmaz: [1] Boğazlanma yarası hiçbir şekilde nasır bağlamaz.

Ey olan ʿāşık-ı mecrūḥa nemek-pāş-ı ilāc / **Zaḥm-ı bismil-şüde bir vech ile nāsūr olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.10).

zaḥm-ı cān: [1] Gönül yarası.

Ey ṭabībān **zaḥm-ı cāna** bes nemek-pāş-ı leḳ / Nergis-i bīmārınuñ esbāb-ı dermānın görüñ (FKD, G.182, B.7).

zaḥm-ı çeşm-i zaḥm-ı merhem-düşmen: [1] Dermana düşman yaranın gözenekleri.

Cevşen-i elmās-pūş it merhem-i kāfūrı müşfik / İhtirāz it **zaḥm-ı çeşm-i zaḥm-ı merhem-düşmenümden** (FKD, G.238, B.3).

zaḥm-ı dil: [4] Gönül yarası.

Lezzet-i tīğ-i sitemüñle ider / **Zaḥm-ı dil** ü çāk-i girībān semāʿ (FKD, K.3, B.10).

Merhem aña bāʿiṣ-i hicrān olur / **Zaḥm-ı dilüm** ʿāşık-ı nāsürdur (FKD, G.74, B.7).

Bīgāne olmasun elem-i tīr-i ğamzesi / Ey müşfik itme **zaḥm-ı dilüm** merhem-āşınā (FKD, G.10, B.4).

Zaḥm-ı dilümde seyr idüñ ḳatre-i hūn-ı germümi / Püte-i āteş içre şan oldı şerer güdāḥte (FKD, G.271, B.5).

zaḥm-ı dil-i bī-çāre: [1] Çaresiz gönlün yarası.

Degül elmāsdan **zaḥm-ı dil-i bī-çāre** āzürde / Olur mı merhem-i kāfürdan hiç yara āzürde (FKD, G.261, B.1).

zaḥm-ı dil-i sīne-i şemşīr-i kazā: [1] Kader kılıcının göğsündeki gönlün yarası.

Ne nıgeh **zaḥm-ı dil-i sīne-i şemşīr-i kazā** / Ne nıgeh dāğ-ı dil-i cevher-i tığ-i cellād (FKD, G.38, B.2).

zaḥm-ı dil-i zār: [1] Ağlayan gönlün yarası.

Ṭabībā iltifātuñ istemem **zaḥm-ı dil-i zāra** / Nemek-ālūd-ı hicrānuñ devā-yı şıḥḥat olmışdur (FKD, G.77, B.7).

zaḥm-ı ğamze: [1] Bakış yarası.

Bir **zaḥm-ı ğamze** itdüm o ḥün-rīzden recā / Geh ḥançerine şundi elin geh bıçağına (FKD, G.252, B.4).

zaḥm-ı ḥār u ḥārā: [1] Diken ve ateş yaraları.

Olnca dost refīkum semūr u aṭlas olur / Baçar mı ‘āşık olan **zaḥm-ı ḥār u ḥārāya** (FKD, K.8, B.7).

zaḥm-ı ḥār-ı gül: [1] Gülün dikeninin yarası.

Bülbül-i ḥasta-dilüz līk semender-fiṭrat / **Zaḥm-ı ḥār-ı güle** āteşle müdāvā iderüz (FKD, G.131, B.6).

zaḥm-ı nāşūr: [1] Nasır yarası.

Ĝam itdi kân-ı nemek giryeden mesāmmātum / Ṭabīb-i müşfikam u cümle **zaḥm-ı nāşūram** (FKD, K.14, B.19).

zaḥm-ı nigāh: [1] Bakış yarası.

Ey nīş-i ğamze **zaḥm-ı nigāhu** yeter baña / Her mūyum itme sen daḥı bir nişter baña (FKD, G.7, B.1).

zaḥm-ı nıgeh: [1] Sevgilinin yaralayan bakışları.

Zaḥm-ı nıgehüñle fitne küşte / ‘Āşık nice itsün iḥtirāzı TRB (FKD, Terkib-bend 2, B.15).

zaḥm-ı şemşīr-i belā: [1] Felaket kılıcının yarası.

Biz helāk-i ğamze-i çeşm-i bütānuz tā ezel / **Zaḥm-ı şemşīr-i belā** ārāyiş-i tendür bize (FKD, G.273, B.4).

zaḥm-ı ŧemŧŧir-i każā-yı ğamze: [1] Yan bakışın kader kılıcının yarası.

Zaḥm-ı ŧemŧŧir-i każā-yı ğamzedēn itsün su'āl / Ḥaŧmum isterse zebān-ı tīĝ-ı ṭab'umdan cevāb (FKD, K.5, B.56).

zaḥm-ı ŧemŧŧir-i nigāh: [1] Bakış kılıcının yarası.

Her ne dem gelse każā-yı nā-gehānī çarḥdan / **Zaḥm-ı ŧemŧŧir-i nigāhuñ** cāna dest-āvīz ider (FKD, G.53, B.3).

zaḥm-ı sīne-i 'uŧŧāk: [1] Aşıkların gönül yarası.

Gezend-i çeŧm-i zaḥm-ı sīne-i 'uŧŧākı def' için / Olur ŧad berĝ-ı sūzān ḥançer-i ser-tīzüñe ḳurbān (FKD, G.226, B.4).

zaḥm-ı sitem-i ḥançer-i āzār: [1] İncitme hançerinin eziyet yaraları.

Mest oldu gönül luṭf-ı nigāh-ı ğażabından / **Zaḥm-ı sitem-i ḥançer-i āzārı** ne bilsün (FKD, K.4, B.15).

zaḥm-ı tīĝ: [1] Kılıç yarası.

Yine pür-yara olur **zaḥm-ı tīĝüñ** ŧevĝına bir dil / İderseñ olmaz ey ḥüni dili biñ pāre āzürde (FKD, G.261, B.2).

zaḥm-ı tīĝ-i çeŧm: [1] Gözün kılıcının yarası.

Ben ki **zaḥm-ı tīĝ-i çeŧmüñden** ser-ā-pā ḥandeyem / Derde ŧabrum ğibṭa-fermā-yı dil-i Eyyüb'dur (FKD, G.69, B.4).

zaḥm-ı tīr-i nigāh-ı dil-ber: [1] Sevgilinin bakış okunun yarası.

Tīr-i każāya ey çarḥ itme niŧāne sen de / Yitmez mi cāna **zaḥm-ı tīr-i nigāh-ı dil-ber** (FKD, G.50, B.4).

zaḥm-ı tīr-i nigāh-ı taŧvīr: [1] Sevgilinin bakış okunun yarasını resmediŧ.

Pür-naŧŧ-ı gül eyler idi cismin / **Zaḥm-ı tīr-i nigāh-ı taŧvīr** (FKD, Terci-bend 1, B.35).

zaḥm-ı ziyād ol-: [1] Yarası, zararı çok olmak.

Bu da **zaḥm-ı ziyād oldu** ki iflās ile ğurbetde / Esīr oldu gönül bir bī-terahḥum nā-müselmāna (FKD, K.7, B.50).

zaḥmi-i āḡešte-be-ḥūn: [1] Kana bulanmış yaralı.

Tā ḥançer-i ser-tîz-i nigāh-ı sitemüñden / Her bir müje bir **zaḥmi-i āḡešte-be-ḥūndur** (FKD, G.73, B.3).

zaḥmî-i tîr-i kâferî: [1] Kâfirin okunun yaralı.

Ṭa'n-ı şofîdür helāk iden beni ol büt degül / Rind olan **zaḥmî-i tîr-i kâferî** olmağ nedür (FKD, G.91, B.6).

zaḥmnāk et-: [1] Yaralamak.

‘Āşıkam ‘āşık ki tîḡ-i ḡamze-i ḥūn-rîz-i yār / Cān-ı ‘aşkı **zaḥmnāk etse** müdārā eylemem (FKD, G.203, B.5).

zaḥm-pür-zaḥm: [1] Yaralarla dolmak.

Ma‘āza'l-lāh ne sözdür bu dehānum ḥāk ile ṭolsun / Zebānum **zaḥm-pür-zaḥm** eyleyem dendān-ı ḡayretten (FKD, K.15, B.41).

zahr-ı cān: [1] Can arkası.

Ceng-i evvelde bir ednā ṭa'n ile maḡlūb edüp / **Zahr-ı cānundan** sinān-ı kilik yalman gösterür (FKD, K.10, B.27).

za‘îf: [4] Zayıf, çaresiz.

Za‘îfem kaşr-ı ‘arşa gerçi ḡāyet rāh kûtehdür / Derūnumdan lebe yetmez kemend-i āh kûtehdür (FKD, G.96, B.1).

Gāhî ḡazūb āteş olup külḥan isterem / Gāhî **za‘îf** gül-bün olup gülşen isterem (FKD, G.208, B.1).

Feryād k’oldı rüzeden ol mertebe **za‘îf** / Āzürde eyler oldı girān-bārî-i şevāb (FKD, K.13, B.5).

Şerār-ı nār-ı tecellîdür erzenüm zîrā / Ġidā-yı nār-ı maḡabbet **za‘îf** ‘uşfūram (FKD, K.14, B.37).

za‘îf et-: [1] Zayıflatmak.

Cismümi ol kadar **za‘îf etdi** / ‘Aşkuñ ey āfet-i dil ü cānî (FKD, K.17, B.98).

za‘îf ol-: [1] Güçsüz düşmek.

Za'if oldu tenüm meşq-i nâleden o kadar / Ki mu'trib-i ecele şimdi târ-ı t̄anbûram (FKD, K.14, B.23).

zâ'ika-i cân: [1] Ruhun rahatlığı.

Toyamaz lezzet-i nezzâre-i dîdârũna dil / H̄ayret eyleser de ger **zâ'ika-i cânı** tebâh (FKD, K.9, B.7).

zâ'il ol-: [1] Yok olmak, ortadan kalkmak.

Zâ'il ola şanma cevruñ ile / Āşâr-ı maḥabbet-i H̄udâ-dâd (FKD, Terki b-bend 2, B.40).

Zâl-i çarḫ: [1] Zâl, İnan kahramanlarından olan Rüstem'in babasıdır. Anasından saçı, kirpikleri ve kaşları beyaz doğduğundan babası evlat olarak kabul etmemiş ve onu dağa attirmiştir. Burada, Sîmurg tarafından beslenmiştir (ONAY, s.31). || Zâl, aynı zamanda kocakarı demek olup dünya için de kullanılmaktadır (ONAY, s.31).

Bu kıtâli fikr iderdi anuñ için **Zâl-i çarḫ** / Eyledi pinhân 'ademde Rüstem-i cengâveri (FKD, Kıt'a 9, B.5).

zâlim: [4] Zulm edici.

Gör ne **zâlimdür** o şeh kim hışm ile itse nigâh / Ehl-i 'aşka çeşm-i bî-raḫmı tazallum öğredür (FKD, G.92, B.4).

Bir nigâh it luṭf ile **zâlim** helâk itdüñ beni / Verme ruḫşat ğamze-i mest-i 'itâb-âlũduña (FKD, G.250, B.3).

Nedür bî-hũde **zâlim** mekr ü âlüñ / Helâk itdi beni ğunc u delâlüñ (FKD, G.177, B.1).

Bî-amân ḫançer-be-dest âlüfte-mezheb olmasun / Böyle **zâlim** dil-ber-i ḫũn-ḫ'âresi bir kimsenüñ (FKD, G.179, B.6).

zâlim ol-: [1] Zulmeden kişi olmak.

Gördükçe beni olur o mehveş âteş / Bi't-ṭab' **olur zâlim** ü ser-keş âteş (FKD, Rûbai 22, B.1).

zamân: [8] Devir, dönem.

Zuhûr iderse kemînden sipâh-ı ḫaṭṭı eger / Cihânda kimseye virmez emân **zamân** âfet (FKD, K.11, B.8).

Ṭuyurdi girye-i mestânesi mestûr iken 'aşkuñ / Fehîmâ âstînüñle egerçi her **zamân** örter (FKD, G.63, B.5).

Bir **zamān** germ idi çün âteş-i ‘aşk ile Fehīm / Şimdi vā-suḥte oldum ol hevādan geçdüm (FKD, G.218, B.9).

Müjde için ‘āleme didüm bu tārīḥi Fehīm / Sa‘d kevkeble **zamāna** oldı müftī Bū Sa‘īd (FKD, Kıt'a 11, B.11).

Ten-i pür-za‘fumuñ büt-ḥānede seyr eyledüm naḳşın / Olurdı rūḥ bir demde ‘ayān u bir **zamān** ğā‘ib (FKD, G.19, B.3).

Ol **zamān** kim nighin ma‘reke-perdāz eyler / Evvelā ğamzeleri ḳaşd-ı ser-i nāz eyler (FKD, G.58, B.1).

Her dem nice vech ile görem deyü cemālin / Bir nice **zamāndur** ki göñül āyīnegerdür (FKD, G.106, B.2).

Bī-ḳayd-ı ğam-ı cezbe vü bī-ğuşşa-i ‘aşkuz / Bir nice **zamāndur** geçeli biz bu hevādan (FKD, G.227, B.3).

zamān-ı ye’s: [1] Üzgünlük vakti.

Bilmem nedür bahār-ı ümīd ü ḥazān-ı ye’s / Birdür yanumda mevsim-i kām u **zamān-ı ye’s** (FKD, G.136, B.1).

zann id-: [1] Sanmak.

Şīşe-ḥāne **zann ider** ehl-i başīret şübhesüz / Ḳızdı tāb-ı mihirden ol deñlü baḥr-ı pür-ḥabāb (FKD, K.5, B.5).

zānū: [1] Diz.

Serüm **zānūdan** itmek münfaşıl emr-i muḥāl oldı / O deñlü muttaşıl itdüm bu efkār ile ḥayretten (FKD, K.15, B.19).

zānū-yı dost: [1] Sevgilinin dizi.

Girde-bālīn itmege ḥürşīdi ‘ār itsem revā / Gördüm olmış ḥ‘ābda vaḳf-ı serüm **zānū-yı dost** (FKD, G.25, B.5).

zār: [7] Ağlamak, sızlanmak.

Eyledüm teklīf tārīḥin Fehīm-i sāḥire / İtdi bir beyt-i mu‘ammā resm ile ben **zārı** şād (FKD, Kıt'a 8, B.16).

Ferhād gibi kūhda vü şahrāda / Zārı der ü **zār** işidür bu dil-i **zār** (FKD, Rübai 16, B.2).

Ferhād gibi kũhda vũ ŧaħrāda / **Zārı** der ü zār iŧidũr bu dil-i zār (FKD, Rũbai 16, B.2).

Mānend-i Fehĩm-i bĩ-dil ü **zār** u zebũn / Olmadı gũnũl vesvese-i ‘aħla zebũn (FKD, Rũbai 48, B.1).

Eylerse teġāfũl n’ola aġyār arasında / Ma’nāda o ŧehden yine ben **zāra** nazardur (FKD, G.106, B.5).

Dil bir ŧanemũn ‘aŧkı ile zār u zebũndur / Ol dil-ber ise ħāl-i dili **zārı** ne bilsũn (FKD, K.4, B.11).

zār u zebũn: [1] Aciz ve zavallı.

Dil bir ŧanemũn ‘aŧkı ile **zār u zebũndur** / Ol dil-ber ise ħāl-i dili zārı ne bilsũn (FKD, K.4, B.11).

zār u zebũn eyle-: [1] Aġlatıp inletmek.

Ol ‘āķilem ki bilmedi ħarħ-ı nigũn beni / Dest-i cũnũnda **eyledi zār u zebũn** beni (FKD, Terrib-bend 1, B.41).

zār u zebũn ol-: [1] Aciz ve ħaresiz olmak.

Gördũn **oldum** elem-i ‘aŧķuñ ile **zār u zebũn** / ŧerbet-i luť ile derd-i dilũm itdũn efvũn (FKD, Terrib-bend 3, B.8).

zārāfeti ed-: [1] Kibarlık, naziklik gũstermek.

Serrāce derler estere yine ŧā’ir al / Zĩrā yoķ aķħa deyũ **ederler zārāfeti** (FKD, Terrib-bend 1, B.22).

zārar: [2] Zıyan, eksiklik, kayıp.

Yāķũt-ı āfıtāb ile hem-māyedũr gũnũl / Ey āteŧ-i derũn idemezsin **zārar** baña (FKD, G.7, B.6).

Āyĩneye ħoķ baķma olur gũzũne ħũn mihr / İfrāt ile ħũrŧide nazār itme **zāradur** (FKD, G.106, B.7).

zārf: [1] Kap, kılıf (TULUM, s.1933).

Her ħatre ħabāb-ı teng **zārfı** / Biñ ŧāhid-i neŧveye neŧĩmen (FKD, Terrib-bend 1, B.99).

zārfına sıġmaz ol-: [1] Kabına sıġmamak, dolup taŧmak.

O deñlü oldı bālīde ki **sıgma**z oldı **zarfına** / Dırāz itdi zebān-ı ʔa'nı āhır Baħr-i 'Ummān'a (FKD, K.7, B.14).

zārgēh-i sīne-i zār: [1] Ağlayan kalbin üzülme yeri.

Fāş olmamağa çāre mi var zār-ı Fehīm / Olsaydı mekān **zārgēh-i sīne-i zār** (FKD, Rübai 17, B.2).

zārī: [1] Ağlama, inleyerek gözyaşı dökme.

Zārī ki Fehīm'i itdi cāndan bī-zār / Tā 'āşık-ı zārıyam ider biñ āzār (FKD, Rübai 16, B.1).

zār-ı Fehīm: [1] Fehīm'in inlemesi.

Fāş olmamağa çāre mi var **zār-ı Fehīm** / Olsaydı mekān zārgēh-i sīne-i zār (FKD, Rübai 17, B.2).

zebān: [6] Dil || Güzel konuşma.

Ĥudā itsün mu'ammer nev-gül-i bāğın ne nev-gül kim / Oğırdı medħini bülbül **zebānı** olmasa elken (FKD, Kıt'a 13, B.4).

Zevk-ı nāzından niyāz oldı **zebānum** ser-te-ser / Ben niyāz itsem o nāz eyler şanurdum bī-ħaber (FKD, Diğer 1, B.26).

Olaldan cilvegāhı lafz-ı nāmuñ / İder dā'im beyān raqş u **zebān** raqş (FKD, G.145, B.4).

Nesīm-i gülşen-i ʔab'ı Fehīmā'dan alup māye / **Zebānum** nağme-senc-i vaşf-ı nev-rüz eylesün bülbül (FKD, G.192, B.5).

Benem ol şā'ir-i kānī' ki cennet çıksa destümden / **Zebānum** eylemem ālüde efsūs u nedāmetden (FKD, K.15, B.38).

Ma'āza'l-lāh ne sözdür bu dehānum ĥāk ile ʔolsun / **Zebānum** zaħm-pür-zaħm eyleyem dendān-ı ġayretten (FKD, K.15, B.41).

zebāndān-ı kaza: [1] Kaderin dilini bilen.

Olmuş ey ġamze-i ġammāzı **zebāndān-ı kaza** / Çeşm-i mestüünde 'ayān nükte-i pinhān-ı kaza (FKD, G.12, B.1).

zebān-ı ĥāl: [2] Hal dili|| Herhangi bir şeyi davranışlarıyla gösterme, fiilleriyle anlatma.

Edā-şinās-ı tekellüm o şūh kim vaşfın / **Zebān-ı hāl** ile böyle ider beyān āfet (FKD, K.11, B.12).

Hilāl şanma ki şekvā idüb demekde felek / **Zebān-ı hāl** ile ben de esīr ü mecbūram (FKD, K.14, B.18).

zebān-ı hāmuşi-i rāz-ı aşk: [1] Aşk sırrının sessiz dili.

Zebān-ı hāmuşi-i rāz-ı aşk ile Manşūr / Beyān ider ser-i dār üzre dāstānumuzı (FKD, G.280, B.4).

zebān-ı nāle: [1] Feryadın dili.

Hışm ile çeşmüñ **zebān-ı nālemi** lāl itmesün / Murğ-ı dest-āmüz-ı dilden bī-per ü bāl itmesün (FKD, G.245, B.1).

zebān-ı nāṭıka: [1] Konuşma yeteneği.

Qaldı dem-beste **zebān-ı nāṭıkam** ālām ile / Rūh-ı qudsī ‘arz ide hālüm meger ilhām ile (FKD, Diğər 1, B.23).

zebān-ı nāz: [1] Cilve dili.

Fehīm’i öldürem derse ğam yemem ki olur / **Zebān-ı nāzı** bilen bu cevābdan maḥzūz (FKD, G.150, B.8).

zebān-ı su‘bān: [1] Ejderha dili || Kalemin yazı yazan bölümü.

Benem ol sihr-şīve şā‘ir kim / Hame itdüm **zebān-ı su‘bānı** (FKD, K.17, B.32).

zebān-ı şu‘le: [1] Alevli dil.

Sūzişinden ola ğalṭide **zebān-ı şu‘le** / Laht-ı pür-dāğ-ı dilüm itse nemek-çeş āteş (FKD, G.138, B.4).

zebān-ı ṭa‘n: [1] Ayıplayan dil.

O deñlü oldı bālīde ki sıgmaz oldı zarfına / Dırāz itdi zebān-ı ṭa‘nı āḥir Baḥr-i ‘Ummān’a (FKD, K.7, B.14).

zebān-ı tiğ-ı ṭab‘: [1] Kılıç mizaçlı dil || Keskin dil, sözünü sakınmayan.

Zaḥm-ı şemşīr-i każā-yı ğamzeden itsün su‘āl / Haşmum isterse **zebān-ı tiğ-ı ṭab‘umdan** cevāb (FKD, K.5, B.56).

zebūn: [3] Zayıf, güçsüz, aciz.

Tā şa‘şa‘a-i mihr-i ruḥuñ böyle füzūndur / Āşār-ı remedden gözüñ ey şūḥ **zebūndur** (FKD, G.73, B.1).

Biz vermez iken zerre kadar ḥüsne vücūdı / ‘Aşq-ı sitem-engiz nedür k’aña **zebūnuz** (FKD, G.121, B.2).

Mānend-i Fehīm-i bī-dil ü zār u **zebūn** / Olmadı gönül vesvese-i ‘aqla zebūn (FKD, Rübai 48, B.1).

zebūn ol-: [2] Güçsüz, zayıf, âciz kalmak.

Hem **zebūn ol** hem gir âteşe pervānevār / Yoḥsa meydān-ı şecā‘atda çerī olmak nedür (FKD, G.91, B.3).

Mānend-i Fehīm-i bī-dil ü zār u zebūn / **Olmadı** gönül vesvese-i ‘aqla **zebūn** (FKD, Rübai 48, B.1).

zehr: [4] Zararlı madde. İçildiğinde ya da yenildiğinde insana zarar veren hatta ölümüne yol açan çeşitli kimyasallar.

Zehrede bād-ı semūm bergüzār itse güzār / Ger dem-i ‘İsī reh-i pür-teff ü tāb-ı Mısr’dan (FKD, Kit'a 3, B.4).

Dil-rübāsuz āb-ı ḥayvān nūş idersem **zehr** olur / Zehr şunsa līk her āhū-nigeh pānzehr olur (FKD, G.85, B.1).

Dil-rübāsuz āb-ı ḥayvān nūş idersem zehr olur / **Zehr** şunsa līk her āhū-nigeh pānzehr olur (FKD, G.85, B.1).

Bu **zehrler** felek virür olsa dil-i Mesīḥ / İnşāf eyleñüz ki ne cān ile sağ olur (FKD, Terki-bend 1, B.7).

zehr kat-: [1] Zehir katmak.

Bu vādī içre Ḥızr olsañ ecel çün ejder-i bī-mihr / **Ķatup zehr** āb-ı ḥayvāna ider lā-būd seni mürde (FKD, Kit'a 5, B.4).

zehr ol-: [1] Keyfi bozmak, sıkıntı vermek.

Zehr ola mezāk ehl-i derde/ Ger bī-elmās olursa tiryāk (FKD, Terci-bend 1, B.55).

zehr ver-: [1] Zehir sunmak.

Ol deñlü **zehr verdi** kaçā vü kader baña / Ölmek yañumda oldı mey içmek kadar baña (FKD, Terrib-bend 1, B.48).

zehr-āb: [2] Zehirli su, zehir gibi acı su.

Şarābı āb olurdu ābı **zehr-āb** / Bu ṭālī^{le} eger peymāne olsam (FKD, G.199, B.4).

Ḥübān kimine şunmada mey kimine **zehr-āb** / Bilmem saña bī-çāre Fehīmā ne şunarlar (FKD, G.49, B.7).

zehr-ābe-ārzū: [1] Zehirli suya istek duymak.

Leb-teşne-tīgūnem senüñ ey ḳble-i niyāz / **Zehr-ābe-ārzū** olamaz zemzem-āşinā (FKD, G.10, B.2).

zehr-ābe-çeşān: [1] Zehir suyunu tadan.

Zehr-ābe-çeşān ol iki ma^{şüm} / ^çAşān-ı leb-i kevşer-i şehādet (FKD, Terci-bend 1, B.145).

zehr-ābe-nūşān-ı ğam: [1] Üzüntünün zehirli suyunu içenler.

Ya vücūd-ı cām-ı mey **zehr-ābe-nūşān-ı ğamuz** / Olsa lāyık cūd ḳurbān-ı ser-i imsākümüz (FKD, G.128, B.5).

zehr-āşām: [1] Zehir içen.

Geh āb-ı hayāt-nüş u geh **zehr-āşām** / Olmaz dil-i ^çāşık gibi bir ṭurfa mizāc (FKD, Rübai 8, B.2).

zehr-ḳand-i leb-i şīrīn: [1] Tatlı dudağın zehirli şekerı.

Nāvek-i ğamze-i pür-kīnūñe ḳurbān olayım / **Zehr-ḳand-i leb-i şīrīnūñe** ḳurbān olayım (FKD, Terrib-bend 3, B.29).

zehr-i ğam: [1] Üzüntü zehirı.

Ne ḳaldür k'ola pür **zehr-i ğamla** tā-be-gelü / Şikeste-ḳāl iken ser-be-ser ḳarābe-i dil (FKD, G.186, B.3).

zehr-i ^çitāb: [1] Azarlamanın zehirı.

Ḳattāl iden kirışmeyi **zehr-i ^çitābdur** / Düşnām-ı ser nühüfte-nigāha ne i^çtibār (FKD, G.45, B.3).

zehr-i ahr-ı hecr: [1] Ayrılık zıntüsünün zehiri.

İder tebdil **zehr-i ahr-ı hecre** sk-i devrn / Lebm ter ılmadan peymne-i leb-rz-i
vuşlatdan (FKD, K.15, B.14).

zehr-i nigh: [1] Bakışın zehiri.

o eylesn baa dşnm-ı tel  **zehr-i nigh** / Lezzdr gzab-ı yr-i dil-nevz lezz (FKD,
G.44, B.6).

zehr-i sitem: [2] Zulm, cefa zehri.

N'ola **zehr-i sitem** mestn-ı 'aşa itse mey krn / Nigh-ı ahr-ı eşmn neşve-ld-ı
terahhumdur (FKD, G.103, B.5).

oldı t derd-i maabbetle dern u brn / Başladu **zehr-i sitemle** cigerm itmege hn
(FKD, Terkib-bend 3, B.9).

zelil ol-: [1] Rezil duruma dşmek.

Zelil olmak Fehm Rm'da bi vech ile yegdr / Baa lzm degldr mlk-i Mışr ire 'azz
olmak (FKD, G.161, B.7).

zemne: [4] Dnya || Talihsizlik (TULUM, s.1940).

Teslim olup **zemneye** ey cn selmet ol / Evr-ı halk-ı 'leme t-be-key (FKD, G.292, B.5).

Rmz-ı eşmn fehm itmedn Fehm gibi / **Zemnenn** ki gzn nktednyuz cn (FKD,
G.8, B.7).

Sebeb ol fet imiş dehre şalmaa fitne / ıys derdi cihn kim **zemnedr** b'iş (FKD, G.28,
B.3).

İdince malaşn fet ol fet-i cn / Olur **zemnede** b-nm u b-nişn fet (FKD, K.11, B.9).

zemn: [11] Yer || yeryz.

'Aks-i rynla **zemn** glşen olursa ne 'aceb / Tb-ı mihrnle felek klan olursa ne 'aceb
(FKD, G.16, B.1).

Mel'ik ya perdr kşte-i bismilgeh-i eşmi / **Zemni** ferş-i gl-gsterde v urbnyn
g'ib (FKD, G.19, B.6).

Mest ü mecnûna **zemîn** ü âsumân yeksân olur / Fâriğem ednâ ile a'lä bir olmuş olmamış (FKD, G.139, B.4).

Zemînde sâyeveş geh hâk-i pây ol / Gehî hürşîd gibi çarh-sây ol (FKD, G.191, B.1).

Tohm-ı hürşîd ü meh olurdu **zemîn** içre eger / Düşse bir kaçre 'arak 'arız-ı cânânımdan (FKD, G.229, B.2).

Felekde rûhveş ey dil Mesîh'e hem-dem ol / **Zemînde** mihr ile sürdüñ ayağ yetmez mi (FKD, G.286, B.2).

El-'ataş geldi yine mâh-ı temûz-ı şu'le-tâb / Reşk-i deşt-i Kerbelâ itdi **zemîni** âfitâb (FKD, K.5, B.1).

Zemînde mihr-i re'yi oldı Yüsufveş girân-gevher / Ki olmaz hem-terâzûsı anuñ mihr-i felek-sîmâ (FKD, Kıt'a 15, B.7).

Ger seng-i melâmet yerine cümle **zemîni** / Atsañ baña sen kılzüm-i 'aşkam kederüm yok (FKD, G.166, B.5).

Benem ol yekke-şâh-ı çâr-bâlîn-i 'anâşır kim / **Zemîne** mest olup düşdüm bülend-eyvân-ı rif'atden (FKD, K.15, B.5).

Gül-bün-i lafza degül ma'nî tarâvet-yâb ise / Ey Fehîm itme ta'accüb kim **zemînüm** tâzedür (FKD, G.94, B.6).

zemîn-büs: [1] Yer öpme.

'Aşk ehli nezâketle eder ol büte secde / Mağşüdları yoğsa **zemîn-büs** degüldür (FKD, G.102, B.4).

zemîn-i şehri mağabbet: [1] Sevgi memleketinin yeri.

Harîmüm ehl-i harâbât ider tavâf müdâm / **Zemîn-i şehri mağabbetde** Beyt-i ma'mûram (FKD, K.14, B.35).

zemzem: [1] Mekke-i Mükerrreme'de bir kuyunun adı. Suyu çok olduğundan bu isim verilmektedir (AHTERÎ-İ KEBÎR, s.1134).

Eyleme girye beyâbânda bulunmaz **zemzem**/ Leb-i cânâneyi öp gül gibi handân olarak (FKD, K.16, B.15).

zemzem-âşinâ: [1] Zemzemi bilen, zemzem suyunu tanıyan.

Leb-teşne-tîğüñem senüñ ey kıble-i niyâz / Zehr-âbe-ârzü olamaz **zemzem-âşinâ** (FKD, G.10, B.2).

zemzeme-i küfr: [1] Küfür nağmeleri.

Böyle bir kâfir-i âlüfteye hem-meclis olan / Ne añar **zemzeme-i küfri** ne İslâm ister (FKD, G.64, B.4).

zemzeme-i ta'n-ı melâmetger: [1] Kınayanların ayıplamalarının ezgileri.

Verdi düzdâde tebessümle rızâ lîk dedi / Eyleme **zemzeme-i ta'n-ı melâmetgeri** güş (FKD, G.144, B.16).

zencîr: [13] Zincir || Sevgilinin saçları, kakülleri.

Ziyâde eyledi sevdâmı fikr-i kâkül-i yâr / Güsiste-bend iderüm olsa ejdehâ **zencîr** (FKD, G.65, B.3).

Görüp bu rağbetümi çeşm-i ehl-i 'aqla olur / Mişâl-i silsile-i tırra hoş-nümâ **zencîr** (FKD, G.65, B.5).

Nev-rûz-ı cünündür yine âşüfte-dilâna / **Zencîr** ise de zülf-i ser-i bîd görünmez (FKD, G.117, B.2).

Câme-çâk ol zülfi **zencîrin** tutup Mecnûn gibi / Ne Nesîmî'ye ne hüd Manşûr'a beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.5).

Bulup dîdâra isti'dâd-ı nazra oldu mevc-engîz / Ki ya'nî işte **zencîr** ü menem min-ba'd dîvâne (FKD, K.7, B.4).

Benüm ki pâyuma tâ oldu âşinâ **zencîr** / Hasedle 'aql-ı küle itdi iktizâ **zencîr** (FKD, G.65, B.1).

Benüm ki pâyuma tâ oldu âşinâ **zencîr** / Hasedle 'aql-ı küle itdi iktizâ **zencîr** (FKD, G.65, B.1).

Dil oldu silsile-zâd-ı harîm-i zülf-i dirâz / İderse pâyına rû-mâl dâ'imâ **zencîr** (FKD, G.65, B.2).

Benem o şîr-i kavî-dest-i bişe-zâr-ı cünün / Egerçi derd-i cünûna olur devâ **zencîr** (FKD, G.65, B.4).

Görindi âyîneāsâ cününümüñ 'aksi / O deñlü süde olup oldu pür-şafâ **zencîr** (FKD, G.65, B.6).

Mişâl-i zülf-i bütân fark-ı şehde bahtumdan / Olurdu sâye-i bâl ü per-i hüma **zencîr** (FKD, G.65, B.7).

Kebüter-i harem-i ‘aşk u künde-deryâyam / Revâ mîdur ola âzâdeye revâ **zencîr** (FKD, G.65, B.8).

Fehîm ben ki olan herze-gerd-i ‘âlem-i ‘aşk / Degül mi ‘aşîk-ı âvâreye belâ **zencîr** (FKD, G.65, B.9).

zencîr id-: [1] Tutsak etmek.

îdüp zencîr cüy-yı mevc-zeni süz u güdâz ile / Gezer bî-ķayd âzâde dil-i dîvâne gülşende (FKD, G.260, B.8).

zencîr-bend-i irtibât: [1] Zincire bağlamak.

Kesilse silsile mecnûnuñ olur hâli nâ-merbût / Dil-i âşüftesin **zencîr-bend-i irtibât** itmez (FKD, G.118, B.2).

zencîr-be-pâ: [1] Zincir ayakta || “-de hal eki Farsça ‘be’ ön ekiyle sağlanmıştır” (Babacan, 2012, s.307).

Hem-silsile-i Ķays’am u dîvâne-i ‘aşkam / **Zencîr-be-pâ** zâde-i pervâne-i ‘aşkam (FKD, G.197, B.1).

zencîr-ķây: [1] Zincir yiyen.

Lebin ķo tûti-i cân zülfe bend ol / Şeker-ķâlîķ yiter **zencîr-ķây** ol (FKD, G.191, B.3).

zencîr-i cünûn: [1] Delilik zinciri.

Ehl-i ‘aşkı çekdi bâĶa ârzü-yı nev-bahâr / Oldı **zencîr-i cünûn** güyâ ki cüy-yı nev-bahâr (FKD, G.48, B.1).

zencîr-i deşt ü sahrâ: [1] Kırların ve çöllerin zinciri.

Cünûnum eyledi tuĶyân ‘aceb mi cü gibi dil / Düşürse pâyını **zencîr-i deşt ü sahrâya** (FKD, K.8, B.3).

zencîr-i ser-i zülf-i dil-âvîze: [1] Gönül asılı saçın uçlarının zinciri.

Ey bād-ı şabâ silsile-cünbâni-i şevķam / **Zencîr-i ser-i zülf-i dil-âvîze** haber vir (FKD, G.67, B.3).

zen-ķabî‘at: [1] Kadınsı davranan, kadın yaratılışı.

Mer-d-i bî-bâk-levendem şu'arâ içre Fehîm / **Zen-tabî'at** süfehâ gibi tazarruf ne belâ (FKD, G.4, B.6).

zer: [1] Altın.

Derd-i reşk-i ıztırâbem kîmiyâyî mî küned / **Zer** mî bâzem çü zerre der-leb sîm-âberâ (FKD, G.294, B.4).

zer zer: [1] Altın altın.

‘Aks kıldı âteş üzre **zer zer** üzre ‘anberî / Hâl-i rüy-yi âline kim rüy-yi zerdüm südedür (FKD, G.68, B.6).

zerd: [1] Sarı, sararmış, solgun.

Mihr ü mâh-ı nev gibi **zerd** ü nizâr-ı ‘aşk olan / Çarhı ‘İsîveş ider bâlin ü bister rûz u şeb (FKD, K.1, B.8).

zerd ü ter ol-: [1] Sararmak ve ıslanmak.

Çihre-i a‘dâñ **olup** berg-i hazândan **zerd ü ter** / Ola rûh-ı düzağ içre şu‘leveş pür-pîç ü tâb (FKD, K.5, B.62).

zenger-i üstâd-ı mihr: [1] Altın işleyen Güneş ustası.

Püte-i eflâki itdi **zenger-i üstâd-ı mihr** / Ol kadar pür-tâb u süzân kim degüldür mâh-tâb (FKD, K.5, B.3).

zer-i bârîk-i ten: [1] Vücudun incecik altın teli.

Zer-i bârîk-i tenüm çarha olur peyveste / Ol kadar hadde-i üstâd-ı kazâdan geçdüm (FKD, G.218, B.7).

zer-i defîn-i sebû: [1] Testinin gömülü altınları.

Kıyâmet olduğına ‘aşr-ı Cem yeter bu nişân / Henüz olmada zâhir **zer-i defîn-i sebû** (FKD, G.247, B.4).

zer-i gencîne-i şubh: [1] Sabah hazinesinin altını.

Ey sîm gibi sînesi âyîne-i şubh / Tâ zâhir olunca **zer-i gencîne-i şubh** (FKD, Rûbai 9, B.1).

zer-i hürşîd: [1] Altın güneş || Güneş gibi parlayan altın.

Şāhid-i re'yi göze göstermez anı yok yere / Çarh-ı sergerdān **zer-i hürşīdi** her ān gösterür
(FKD, K.10, B.25).

zerre: [9] Kıl kadar, çok küçük (TULUM, s.1944).

Āfitābuz dilümüz oldu tecellīgeh-i dost / **Zerremüz** mihr gibi rüşen olursa ne 'aceb (FKD,
G.16, B.10).

Sen perī-ruh var iken **zerrece** gelmez gözüme / 'Arz-ı hüsñ eylesün mihr-i felek-zād
yeter (FKD, G.61, B.6).

Pertev-i mihrem ki şeb-nem şükrüm eyler **zerre** hem / Dest-gīr-i pāy-mālān bir gārīb
üftādeyem (FKD, G.211, B.7).

Görüp ben **zerresin** ser-geşte-i hürşīd-i ruhsārı / O bī-mihrüm Fehīmā bu dil-i nā-çīze rahm
itdi (FKD, G.282, B.5).

Derd-i reşk-i ıztırābem kīmiyāyī mī küned / Zer mī bāzem çü **zerre** der-leb sīm-āberā (FKD,
G.294, B.4).

Şu'le-i hürşīd-i kaħr-ı pādīşāhīden şaħın / Kim senüñ gibi şerāre **zerresi** var bī-hisāb (FKD,
K.5, B.28).

Ne kevkeb mihr-i evc-i luţf kim oldu tulu'ından / Şeb-i ümmīd kemter **zerresinden** biñ seħer
peydā (FKD, Kıt'a 15, B.2).

Hele bir **zerreden** kemter idi rüz-ı velādetde / 'Aceb şimdi ne deñlü mihr-i baħtum ħurde
olmuşdur (FKD, G.76, B.5).

Dil o vādi-i fenānuñ Kaħs-ı zārıdur k'olur / Rīginüñ her **zerresinde** nice maħmil nā-bedīd
(FKD, G.40, B.3).

zerre deñlü: [1] Zerre kadar, bir parça, çok az.

Gerçi yokdur āsumānda **zerre deñlü** kevkebüm / Nūr-baħş-ı neyyir-i a'zamdur ammā her
şebüm (FKD, G.217, B.1).

zerre kadar: [1] Hiç mi hiç.

Biz vermez iken **zerre kadar** hüsne vücüdi / 'Aşķ-ı sitem-engiz nedür k'aña zebünuz (FKD,
G.121, B.2).

zerre-i bī-cān: [1] Ölmüş hücreler.

Şems-i hüda 'İsî -i şānī k'ider / Şevki ile **zerre-i bī-cān** semā^c (FKD, K.3, B.16).

zerre-i bī-kaḍr-i nā-çiz: [1] Çok küçük değersiz bir parça.

Semā^c itdüğe nūr-ı mihr-i ḥüsn-i şu'le-süzündan / Olur ḥürşid-i maḥşer **zerre-i bī-kaḍr-i nā-çizüñ** (FKD, G.183, B.3).

zerre-i ḥāk-i pāy-ı yār: [1] Sevgilinin ayağının tozunun taneleri.

Tā **zerre-i ḥāk-i pāy-ı yāram** / Ḥürşid-i sipihr-i iftiḥāram (FKD, Terkib-bend 2, B.67).

zerre-i nā-çiz: [2] Küçük zerre || Değersiz ve itibarsız şeyler (zerre-güneş bağlamında).

Oldı feyz-i āfitāb-ı ḥüsn-i 'aşk ile Fehīm / Nice mihr-i enveridür **zerre-i nā-çizümüz** (FKD, G.130, B.5).

Ziyā-pāş olsa ḥürşid-i ruḥuñ bismilgeh-i dehre / Hezārān mihr olur bir **zerre-i nā-çizüñe** ḳurbān (FKD, G.226, B.2).

zerre-şifat: [1] Zerre gibi (Aşırı dar, küçük bağlamında).

Pertev-i ḥürşid-i ruḥuñla ider / **Zerre-şifat** mihr-i dıraḥşān semā^c (FKD, K.3, B.11).

zerreveş: [2] Az bir miktar, çok az miktarda.

Ol ki ḥürşid-i cemāl-i yārdan maḥrūm olur / Zülmet-i gamda vücūdı **zerreveş** ma'ḍūm olur (FKD, G.82, B.1).

Zerreveş ser-geştesiyim bir şehüñ k'itse ḥicāb / Māhdan eyler niḳābın sāyebānın āfitāb (FKD, Diğer 1, B.1).

zerrīn: [2] Altından yapılmış.

Sīmgün cām içre **zerrīn** kadeḥdür her ḥabāb / Rind-i şāfuz sākin-i mey-ḥāneyüz nev-rūzdur (FKD, G.78, B.6).

Rāyız-ı re'yüñ süvār-ı eşheb-i 'adl olsa çarḥ / Mihri **zerrīn** zīn iderdi burc-ı mīzānı rikāb (FKD, K.5, B.46).

zerrīn-kemer: [1] Altın kemer.

Meh-peykerān-ı şeh-levend **zerrīn-kemer** müşkīn-kemend / Ḳahr ile ger sürse semend şad Ḳahramān olmaz ḡarīm (FKD, K.6, B.6).

zevk: [9] Rahatlık, hoşluk.

‘Andelīb-i gülşen-i tecrīd bāğ-ı dehrde / Vuşlat-ı gül **zevkımı** faşl-ı hāzānından bilür (FKD, G.112, B.6).

‘Ālemüñ zevkın gedā eylermiş ancağ dünyede / Ben o **zevkı** hāne-ber-düş olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.2).

‘Ālemüñ **zevkın** gedā eylermiş ancağ dünyede / Ben o zevkı hāne-ber-düş olmayınca bilmedüm (FKD, G.219, B.2).

Dil-ber ü mey **zevkıdur** ‘ıyd hem açar şıyām / Açma bu rāzı Fehīm kevser ile hürdan (FKD, G.231, B.13).

Ya’ni geh şu’le-i mey gāh şunardı la’lin / Germ-şevk olduk edüp **zevk** ile ‘işret bu gece (FKD, G.257, B.2).

Biñ nāz ile güftāra lebüñ eylese āğāz / **Zevkından** ola kaçreves elfāz çekīde (FKD, G.258, B.4).

Zevk ile itse sürūd-ı şekkerī-h̄ān bezmüñi / Nağme-i şüh-ı rebābı başdırur şavt-ı Zübāb (FKD, K.5, B.50).

Ne **zevkıdur** k’ola dil-dār hem-sefer idesin / Sen anı seyr ü meşğül ola temāşāya (FKD, K.8, B.6).

Bir **zevkıdeyem** ki vaşf olunmaz / ‘Aşğ eyledi tā ki cānı medhüş (FKD, Terkib-bend 2, B.62).

zevk it-: [1] Eğlenmek, hoşlanmak, hoş vakit geçirmek.

Mey içme sevme dil-beri **zevk itme** muṭlaqā / Ma’zūr ṭut ki böyledür ey dil rūsüm-ı Rüm (FKD, Terkib-bend 1, B.14).

zevk-fezā: [1] Zevki arttıran.

Ne deñlü **zevk-fezā** ise kām-teşneye āb / Dile o mertebedür sūz-ı cān-güdāz lezīz (FKD, G.44, B.4).

zevk-i ‘ālem: [1] Dünya rahatlığı.

‘Aşğa itdüm teveccüh ü iqbāl / **Zevk-i ‘ālemden** ictināb itdüm (FKD, K.2, B.13).

zevk-i gāret: [1] Yağmalama keyfi.

Ne fitne bir belā-ender-belā-yı şehir-i cân u dil / Ki seyr olmaya çeşmi rüz-ı mahşer **zevk-i gâret**den (FKD, K.15, B.47).

zevk-i güftâr-ı hitâb-âlüd: [1] Seslenmeye alışmış söze düşkün.

N'ola lâl olsa cevâbuñda Fehîm-i ter-zebân / Oldı hayrân **zevk-i güftâr-ı hitâb-âlüduña** (FKD, G.250, B.5).

zevk-i hayâl: [1] Hayalin zevki/keyfi.

Hecrden havf idene **zevk-i hayâli** besdür / Mey içen h'âbda âşüfte vü mahmûr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.18).

zevk-i hicâb: [1] Utancından hoşlanma.

Hudâ o dil-ber-i mañcüb-ı şühumuñ etme / Dimâg-ı hüsni **zevk-i hicâbdan** mahzûz (FKD, G.150, B.4).

zevk-i 'itâb: [1] Azarlamanın keyfi.

Bilmez idüm lafz-ı remzüñ ma'nisin âb-ı hayât / Hışm iderken 'âşıka **zevk-i 'itâbuñ** görmesem (FKD, G.210, B.5).

zevk-i la'l: [1] (Sevgilinin) dudağının tadı.

Neşve-i mülden degül surhi-i rüy-ı ehl-i 'aşk / Belki itmiş **zevk-i la'lüñ** anları mülden hacîl (FKD, G.185, B.2).

zevk-i nâz: [1] Cilvenin tatlılığı.

zevk-i nâzından niyâz oldı zebânum ser-te-ser / Ben niyâz itsem o nâz eyler şanurdum bî-haber (FKD, Diğer 1, B.26).

zevk-i vicdân: [1] Gönül zevki.

Egerçi şüretâ dīvâneveş âlüdedür cismi / Dilin âyîneäsâ mazhar itdi **zevk-i vicdâna** (FKD, K.7, B.6).

zevrağ: [2] Sandal.

'Azîz-i taht-ı Mısr-'âñifet Eyyüb Pâşâ kim / Vücûdiyla o **zevrağ** beñzerdi taht-ı Süleymân'a (FKD, K.7, B.17).

Maḥabbet lüccesi dirler ki tā қа'rındadur sāḥil / Göñül kim **zevraḳın** bir baḥr-ı bī-pāyāna şalmışdur (FKD, G.75, B.5).

zevraḳ-ı baḥr-ı aşḳ ol-: [1] Aşḳ denizinin kayığı olmak.

Dil **zevraḳ-ı baḥr-ı aşḳ olaldan** / Çeşmüm şadef-i dūr-i sebeldür (FKD, Terci-bend 1, B.81).

zeyn it-: [2] Süslemek.

İdüp meşşātelüg herkes 'arūs-ı Nıl'i **zeyn itdi** / Ki gūyā oldı keştī şāne vü mıḳzāf dendāne (FKD, K.7, B.22).

Tā kevkeb-i ḫālī'ümle oldum mā-beyn / Şad 'ıyd gelüp **itse** eger 'ālemi **zeyn** (FKD, Rübai 49, B.1).

zılāl-i hey'et-i maḥrūḫ-i zemīn-i sebū: [1] Testinin altındaki koniğin gölgesi.

Ki pertevine olur ḫā'il āfitāb meyün / **Zılāl-i hey'et-i maḥrūḫ-i zemīn-i sebū** (FKD, G.247, B.3).

zılāl: [1] Gölgeler.

Mihr oldı gūyā gül-mişāl sünbülsitān oldı **zılāl** / Gülzār-ı luḫfuñdan şimāl itdi meger neşr-i şemīm (FKD, K.6, B.15).

zıl: [2] Gölge.

Nūr-ı mihr ü meh gibi kim **zılluñ** eyler münhezim / 'Askerün küffāra olmaḫda muḫaffer rüz u şeb (FKD, K.1, B.38).

Zılluñı Ḥaḫ nūr-ı mihr ü mehde ḫıldı ta'biye / Olmasa sāyeñ n'ola ey rūḫ-peyker rüz u şeb (FKD, K.1, B.32).

zıl-ı Ḥudā: [1] Allah'ın gölgesi.

Olsun ol **zıl-ı Ḥudā'nuñ** dā'im āsūde-ḫāl / Sāyesinde bendegān-ı Ḥazret-i Rabbü'l-'ibād (FKD, Kıt'a 8, B.15).

zıl-ı hümā-yı devlet: [1] Devlet kuşunun gölgesi.

Giyelden cāme-i faḫrı bulup kimyā-yı faḫriyyet / Libās-ı köhnemüz **zıl-ı hümā-yı devlet** olmışdur (FKD, G.77, B.4).

zıl-ı zemīn: [1] Yeryüzünün gölgesi.

Ol mäh idüm mihr idi eflāküm eyledi / **Zıll-ı zemīnde baht-ı siyeh tîregün beni** (FKD, Terkib-bend 1, B.46).

zîb ü efser ol-: [1] Taç ve süs haline gelmek.

Mihr ü meh kim iki güldür zînet-i gülzâr-ı çarḥ / Çok şeh-i devrâna **oldı zîb ü efser** rüz u şeb (FKD, K.1, B.15).

zîbağ-ı baḥr-ı mevc: [1] Dalgalı denizin cıvası. || Gözyaşı.

Zîbağ-ı baḥr-ı mevc ya‘nî eşk / Bād-ı tûfân-ḥurûş ya‘nî âh (FKD, G.274, B.3).

zîbağ-ı gûş-ı dil-i ehl-i fesād: [1] Kötülük sahiplerinin gönül sağırlığı. Afîfî’de “*zîbâk gûş bûden*” ifadesinde yer alan “duymamak, reddetmek” anlamından hareketle bu anlam verilmiştir (C.2, s.1296).

Müjde mi nağme-i Dāvūd-ı bezm-i sünniyân / Müjde mi ya **zîbağ-ı gûş-ı dil-i ehl-i fesād** (FKD, Kıt'a 8, B.2).

zîbağ-ı tabî‘at: [1] Cıva yaratılışlı, kararlı olmayan.

Ḥançer urma sîneme ey dil-ber-i nâzûk-mizâc / Olmasun **zîbağ-ı tabî‘at** ḥançer-i nâzûk-mizâc (FKD, G.29, B.1).

zîbağ-tînet: [1] Cıva tabiatlı.

Pây-tâ-ser âteşem ammâ ki **zîbağ-tînetem** / Āfitâbâsâ n’ola olsam ser-â-pâ muḫtarib (FKD, G.20, B.6).

zîb-dih-i gülşen-i fitne: [1] Fitne bahçesinin süslenmesi.

Nergislerüñ it **zîb-dih-i gülşen-i fitne** / Ey cilve-i serv-i çemen-ārâ-yı kıyâmet (FKD, G.21, B.4).

zîb-i bâkî: [1] Sonsuz güzellik.

Ḡonca-i mihr ü mehle tâ ki bula / **Zîb-i bâkî** bu gülşen-i fânî (FKD, K.17, B.100).

zîb-i çarḥ-ı nüh-ı kıbâb: [1] Dokuz kubbeli feleğin süsleri.

Ḳahramân-ı Cem-livâ İskender-i Rüstem-veğa / Pâdişâh-ı rub‘-meskûn **zîb-i çarḥ-ı nüh-ı kıbâb** (FKD, K.5, B.30).

zîb-i cebîn: [1] Alın süsü.

Şafaq-ı hūnın ider tıfl-ı felek **zīb-i cebīn** / Fitne bismilgeh-i çeşmünde ki qurbānuñ olur (FKD, G.83, B.6).

zīb-i dimāğ: [1] Aklın süsü.

Ey şīve-i āşüftegi-i zūlf-i perīşān / Mecnūn-revişānuz bize gel **zīb-i dimāğ** ol (FKD, G.189, B.5).

zīb-i nüh-kıbāb: [1] Dokuz kubbenin süsü.

‘Arş u ferşe nevā-yı na‘tūñle / Şi‘rūmi **zīb-i nüh-kıbāb** itdüm (FKD, K.2, B.44).

zīb-i ruḡ-ı mihr ü meh: [1] Ay ve güneşin yanağının süsleri.

Eflāk alup **zīb-i ruḡ-ı mihr ü meh** eyler / Peyveste gubār-ı reh-i nezzāregehüñden (FKD, G.237, B.4).

zi-çeşm-fürü: [1] Gözyaşı gökmek.

Şad gülistān lāle **zi-çeşm-fürü** ḡayr-ı ḡatt-ı ḡall / Ğonce-i hūnābe mī revīd zi-müjgānem henüz (FKD, G.295, B.2).

zihī: [13] Ne iyi, ne güzell.

Ḥatt-ı la‘lūñ ki odur ḡüccet-i i‘zāz-ı Mesīḡ / Bārekallāh **zihī** nuşḡa-i i‘cāz-ı Mesīḡ (FKD, G.34, B.1).

Bārekallāh **zihī** cevher-i rūḡ-ı hūrşīd / Şānekallāh zihī zübde-i aşl-ı ĩcād (FKD, G.38, B.8).

Bārekallāh zihī cevher-i rūḡ-ı hūrşīd / Şānekallāh **zihī** zübde-i aşl-ı ĩcād (FKD, G.38, B.8).

Zihī cellād-ı çābük-dest k’eyler / Benān üzre tīğ-i cānsitān raşş (FKD, G.145, B.3).

Mey-i gülgün ile mānend-i lāle surḡ-rüy itdūñ / **Zihī** ḡüsn-i kerem şermende-i iḡsānuñam sākī (FKD, G.283, B.5).

Şānekallāh **zihī** pādişeh-i ‘işve-sipāh / Nedür ol ḡüsn-i gelū-süz zihī şun‘-ı ilāh (FKD, K.9, B.1).

Şānekallāh zihī pādişeh-i ‘işve-sipāh / Nedür ol ḡüsn-i gelū-süz **zihī** şun‘-ı ilāh (FKD, K.9, B.1).

Levhaşa'llāh **zihī** esb-i hümāyün-ṭālī' / Ki hümāveş alasin sāyeñe gāh u bīgāh (FKD, K.9, B.13).

Zihī luṭf u 'aṭā görse ḥumār-ālūd-ı gam ammā / Şunar bir demde şad rıṭl-ı girān bir cām-ı firkatden (FKD, K.15, B.15).

Bārekallāh **zihī** riyāzet ü zühd / Oldı tecrīd mülkinüñ şāhı (FKD, Kıt'a 4, B.5).

Ben öyle pür-ḥumār-ı teğafül **zihī** 'aceb / Ya қаһr-ı dehr ile öleyim mi cevāb ver (FKD, Terkib-bend 1, B.54).

Zihī ḥikmet ki te'şīr-i lu'abından be-'aks-i emr / Ḥayāt-i tāze virdü cümle-i emvāt-ı büstāna (FKD, K.7, B.9).

Vaṭanda çekdigüm şad-güne kürbet idi ey baht / **Zihī himmet ki itdüñ vāyedār ālām-ı ğurbetden** (FKD, K.15, B.26).

zıkr: [1] Anmak, anılmak, yād etmek, edilmek.

Ġarḳ-ı baħr-ı 'araḳ-ı şerm olup doldum mebhūt / Ḥayret-i ḥüsni beni **zıkrden** itdi ḥāmüş (FKD, G.144, B.10).

zıkr-i la'li: [1] Sevgilinin kırmızı dudağını anmak.

Diller ki **zıkr-i la'li** ile pür-ḥurüş olur / Tesbīħden ğürüh-ı melā'ik ḥāmüş olur (FKD, G.88, B.1).

zıkr-i selīm: [1] Huzuru anış.

Baņa fikr-i gam-ı cānāne saña **zıkr-i selīm** / Şārbānā girelüm rāha Ḥudā-ḥ'ān olarak (FKD, K.16, B.6).

zıkr-i zühhād: [1] Zahitlerin zikri.

Zıkr-i zühhād ile bir mi neğamāt-ı 'uşşāḳ / Şīt-i zenbūr hem-āvāze-i ṭanbūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.5).

zi'l-ḥicce: [2] Hicrî takvimin 12. ve son ayı.

Fetḫ-i Bağdād'a 'azīmet eyleyüp **zi'l-ḥiccede** / Gösterse tā Rāfızī'ye dest-bürd-i Ḥaydar'ı (FKD, Kıt'a 9, B.2).

Şadr-ı fetvāyı müşerref eyledi **zi'l-ḥiccede** / İtdi rüz-ı mātem-i Yaḥyā'yı āsāriyla 'ıyd (FKD, Kıt'a 11, B.5).

zillet: [1] Hakirlik, alçaklık.

Felek de olmasa elbetde bir nā-dān ider pā-māl / Ezelden resm ü ‘ādetdür bu **zillet** ehl-i ‘irfāna (FKD, K.7, B.46).

zi-müjgān: [1] Kirpiklerden.

Şad gülistān lāle zi-çeşm-fürū ḥayr-ı ḥatt-ı ḥall / Ğonce-i ḥünābe mī revīd **zi-müjgānem** henüz (FKD, G.295, B.2).

zīn: [1] Eyer.

Rāyız-ı re`yūñ süvār-ı eşheb-i ‘adl olsa çarḥ / Mihri zerrīn **zīn** iderdi burc-ı mīzānı rikāb (FKD, K.5, B.46).

zīn ü rikāb: Eğer ve üzengi.

‘Aceb ey şeh-süvārum ḳaḅḅı şehri cilvegāh itdūñ / Yine gelmekde bŷy-ı ḥŷn-ı dil **zīn ü rikābuñdan** (FKD, G.230, B.3).

zindān: [1] Zindan, hapishāne || Gönül sıkıntısı.

Mālik-i Yūsuf da olsañ Mışr **zindāndur** Fehīm / Gönlümüz müştāḳ-ı ḥŷsn-i dil-berān-ı Rŷm olur (FKD, G.82, B.5).

zindāni-i hicrān: [1] Ayrılık zindanı.

Bilürem vāşıl-ı cānān olacaḳsın āḥir / Līk zindāni-i hicrān olacaḳsın āḥir (FKD, G.66, B.1).

zīnet: [1] Süs.

Ne deñlü ṫurraña **zīnet** virürse meşşāṫa / O mertebe dil-i ‘uşşāḳ pīç ü tāba düşer (FKD, G.60, B.2).

zīnet vir-: [1] Süsleyen, güzelleştiren.

O şevḳ ile Züleyḫā gibi Nīl’e **viridiler zīnet** / Temāşā için ol şāḥib-serīr-i māh-ı Ken‘ān’a (FKD, K.7, B.21).

zīnet-fezā-yı bāzŷ-yı i‘cāz: [1] Mucize yeteneğinin süsünü artıran.

Zīnet-fezā-yı bāzŷ-yı i‘cāz olan güher / ‘İḳd-ı Fehīm-i mu‘cize-perdāza bestedür (FKD, G.93, B.7).

zīnet-i bāğ-ı āşüb: [1] Kargaşa bahçesinin süsü.

Naḥl-i ḳaddi ki odur **zīnet-i bāğ-ı āşüb** / Her ḥırām itse ṭolar ‘ālem-i bālā fitne (FKD, G.270, B.5).

zīnet-i güلزār-ı çarḥ: [1] Feleğin bahçesinin süsleyicileri.

Mihr ü meh kim iki güldür **zīnet-i güلزār-ı çarḥ** / Çok şeh-i devrāna oldu zīb ü efsar rüz u şeb (FKD, K.1, B.15).

zīnet-i ḥāk: [1] Kesilen başların toprağın süsü hâline gelmesi.

Çün gönca nesīm-i tīği itmiş / Gördüm nice başı **zīnet-i ḥāk** (FKD, Terci-bend 1, B.63).

zīnet-i ḥalḥal: [1] Ayakların süsü || Değersizleşmek.

Yegāne dürrütü't-tāc iken oldum **zīnet-i ḥalḥal** / Nice yāḳūtveş surḥ olmasun eşküm ḥacāletden (FKD, K.15, B.11).

zīnet-i ḥaṭṭ: [1] Ayva tüylerinin yüze süs olması.

İstemez **zīnet-i ḥaṭṭı** o meh-i sāde-ruḥum / ‘Ālem-i nūrda zīrā şeb-i deycür olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.14).

zīnet-i perr-i meges: [1] Sinek kanadının süsü.

Pervāne idüp yaḳsa da şem‘e beni baḥtum / Ḥākisterümi **zīnet-i perr-i meges** eyler (FKD, G.57, B.4).

zinhār: [1] Sakın! Sakın ha! Aman!.

Aç gözini gāfil olma **zinhār** / Olma bu ḥayāl ile müzebzeb (FKD, Terci-bend 1, B.128).

zīr: En ince tel.

Zīr ü bemiyle eyledi tebşīr-i maḳdemüñ / ‘Ūduñ yapışdı ḳāsıd-ı muṭrıb ḳulağına (FKD, G.252, B.3).

zīrā: [9] Çünkü, onun için ki.

Görinür naḳş-ı emel ḡurbetde de **zīrā** gelür / Levḥ-i pīşānīye evvel her ne kim mersüm olur (FKD, G.82, B.2).

Böyle gelürse karşıısına kim tırur anuñ / **Zīrā** semend-i çeşmine meydān idüp gelür (FKD, G.111, B.6).

Nazm eyleme bir vech ile hüsn-i taleb guşsa gele / **Zīrā** ki mażmūn-ı şıla şı'r içre şekvādur Fehīm (FKD, K.6, B.18).

Şerār-ı nār-ı tecellīdür erzenüm **zīrā** / Ğidā-yı nār-ı maḥabbet za'if 'uşfüram (FKD, K.14, B.37).

Çok temāşā itdüm ādem görmedüm **zīrā** gözüm / Hīredür gerd-i hımār-ı bī-ḥisāb-ı Mışr'dan (FKD, Kıt'a 3, B.9).

Her dem gül-i dāğ-ı tāze-terdür / Olmaz **zīrā** ḥazān-ı āteş (FKD, Terci-bend 1, B.67).

Serrāce derler estere yine şā'ir al / **Zīrā** yoķ aķça deyü ederler zarāfeti (FKD, Terķib-bend 1, B.22).

Oldı **zīrā** sevād-ı eş'arum / Dīdeme sürme-i Süleymānī (FKD, K.17, B.52).

Şeb-i ğamda āfitābını anup āh iderdi Mecnūn / Nıgeh itse māha **zīrā** görünürdi rüy-ı Leylī (FKD, G.285, B.6).

zīr-dest ol-: [1] Kabullenmek, hükmü altına girmek (TULUM, s.1950).

Allāh dil-berīde bu arzuñ ne pest olur / Kec-pā bir esfel olsa varur **zīr-dest olur** (FKD, Terķib-bend 1, B.33).

zīr-i ḥāk: [1] Toprağın altı.

Geh felekde ğāh **zīr-i ḥākde** seyr eylerem / Mihr-i 'ālem-gerd-i şevķam başuma āzādeyem (FKD, G.211, B.5).

zīr-i leb: [1] Dudağın altı.

Nühüfte **zīr-i lebinde** leṭāfet-i ğonca / Döner ruḥında velī gül gibi 'ayān āfet (FKD, K.11, B.7).

zīr-i leb-i düşnām: [1] Küfürlü dudağın altı.

Düzdīde nigāh-ı çeşm-i düşmān-kāmuñ / Bī-cā ğazab u **zīr-i leb-i düşnāmuñ** (FKD, Rübai 34, B.1).

zīr-i mevc: [1] Dalganın altı.

Zîr-i mevcinde kalur cümle kevâkib çün rîg / Bir kemîn kaçre ki cüş eyleye ‘ummânumdan (FKD, G.229, B.6).

zîr-i müje: [1] Kirpik altı.

Zîr-i müje nigâhı ki peygâm-ı nâzdur / Bir nâmedür ki şeh-per-i şeh-bâza bestedür (FKD, G.93, B.3).

zîr-i ser: [1] Başın altı.

Ser-be-zânû mı olurduk bu harâb-âbâduñ / **Zîr-i ser** eyleyecek pâre-i hıştın görsek (FKD, G.172, B.4).

zîr-i zülf: [1] Saçların altı.

Zîr-i zülfinden nigâh eyler dil-i zâra dirîg / Zahmumu bihbûd olur hañcer ki müşk-âlûdedür (FKD, G.68, B.5).

zîver: [1] Başın yaralarının korucununun feryadının dumanı olan süs.

Micmer-i bezm-i cünûn-ı ‘aşk-ı cânândur serüm / Dûd-ı âh-ı ahker-i dâg-ı serümdür **zîverüm** (FKD, G.225, B.1).

zîver-i güş-ı cünûn it-: [1] Delilik kulağının süsü hâline getirmek.

Ol şaf-gevher-i hîredem kim sipîhr-i dün / Cehlinden itdi **zîver-i güş-ı cünûn** beni (FKD, Terkib-bend 1, B.43).

zîver-i güş-ı sürüş: [1] Meleğin kulağının süsü.

İtse Fehîm la’l-i ‘araçnâkini hayâl / Dürr-i kelâmı **zîver-i güş-ı sürüş** olur (FKD, G.88, B.5).

ziyâ: [1] Parlaklık, aydınlık.

Özge hürşîdüz **ziyâmuz** ‘âlemi târîk ider / Tırfa şem‘üz şulemüzdür hem yine pervânemüz (FKD, G.124, B.2).

Pervâneym velîk **ziyâdan** sirişteyem / İtdüm gîdâmı pertev-i nûr-ı sirâcdan (FKD, G.228, B.4).

ziyâ-bahşâ ol-: [1] Aydınlıklar bağışlamak.

Bi-hamdi’llâh zühür itdi yine bir kevkeb-i vâlâ / Cihâna pertev ile **oldı** meh gibi **ziyâ-bahşâ** (FKD, Kıt'a 15, B.1).

ziyā-baḥş-ı zāmīr-i pāk: [1] Temiz gönüllere aydınlık bağışlayan.

Şu'le-i ṭab'um ziyā-baḥş-ı zāmīr-i pākdür / Nūr-ı zihnum ḥāne-zād-ı pertev-i idrākdür (FKD, G.99, B.1).

ziyād: [1] Fazlalık, çokluk.

Ta'miyeyle mıṣra'ı ṣānīden olunca ḥisāb / İki vech ile çıkar tārīḥi bī-naḫş u ziyād (FKD, Kıt'a 8, B.17).

ziyād ol-: [1] Çoğalmak.

Haṭ gelse rüy-ı yāre olur şevḳ-ı dil ziyād / Olmaz duḥān-ı şem' ile pervāne bī-dimāğ (FKD, G.154, B.4).

ziyāde: [1] Çok, daha çok, daha fazla.

Ziyāde eyledi sevdāmı fikr-i kākül-i yār / Güsiste-bend iderüm olsa ejdehā zencīr (FKD, G.65, B.3).

ziyāde eyle-: [1] Fazlalaştırmak.

Mir'āta baḫup eyleme āşūbı ziyāde / Bir şaff-ı siyeh-fitne yeter iki şaf itme (FKD, G.268, B.2).

ziyā-düşmen: [1] Aydınlığa düşman.

Ben siyeh-rüz ki bu baḫt ile pervāne olam / Şem'-i ḥūrşīd ziyā-düşmen olursa ne 'aceb (FKD, G.16, B.4).

ziyā-endūd: [1] Işık kaplayan.

Ziyā-endūd ideydi cirm-i arzı şayḳal-ı re'yuñ / Ḥusūf olmazdı 'ārız bir daḫı hīç māh-ı tābāna (FKD, K.7, B.36).

ziyāfet it-: [1] Ziyafet vermek, şölen.

Baḫa ol şem' verüp ruḫşat-ı şoḫbet bu gece / İtdi pervānesin āteşle ziyāfet bu gece (FKD, G.257, B.1).

ziyān it-: [1] Kaybettirmemek, zarara uğratmamak (ticaret bağlamında).

Bey'-gāh-ı 'ālem-i kevn ü fesād içre Fehīm / Cevher-i cāndur ziyān itmekde ancak sūdumuz (FKD, G.119, B.5).

ziyā-pāş: [1] Işık saçan.

Ziyā-pāş olsa hūrşīd-i ruḥuñ bismilgeh-i dehre / Hezārān mihr olur bir zerre-i nā-çizüñe
ḳurbān (FKD, G.226, B.2).

ziyā-yı mihr-i mey: [1] Şarabın sıcaklığının ışması.

El-ḳışşa o cām-ı mäh-ṭabı / Pür eyle **ziyā-yı mihr-i meyden** (FKD, Terci-bend 1, B.101).

ziyā-yı nūr: [1] Aydınlığın ışığı.

Ol Peyember kim **ziyā-yı nūridur** mihr ü mehe / Tīre-tīh-i tīregīden nūra reh-ber rüz u şeb
(FKD, K.1, B.18).

zor: [1] Güç, kuvvet (TULUM, s.1954).

Mālını yağma idüp Fettāḥ Hān oldu girift / **Zor ile Bağdād'ı aldı** leşker-i Sulṭān Murād (FKD,
Kıt'a 8, B.18).

Zuḥāl: [3] Yeri yedinci kat gök olan, cahillik, gam, üzüntü ve zarar verme özellikleri olan gezegen
(ONAY, s.500).

Kevkebi cümle **Zuḥal** nağmesi şīvendür hep / Çarḥ-ı nā-sāzda ḳānūñçe-i Nāhīd olmaz (FKD,
G.113, B.6).

Mātem-i baḥtumla **Zuḥal** eylesün / Merdüm-i çeşmüm gibi giryān semā^c (FKD, K.3, B.14).

Cāy ideli cevfini süveydā / Baḥtum felek aḥteri **Zuḥāl'dür** (FKD, Terci-bend 1, B.80).

Zuḥal-ı gül: [1] Gülün Zuhâl'i.

Şeb-nem **Zuḥal-ı gül** şeb-i bülbül ḥuffāş / Hem dūd-ı nesīm (FKD, Rübai 56, B.4).

zuhūr: [3] Görünme.

Şekl-i ḥayvān itmede mir'āt-ı fıṭratdan **zuhūr** / Olmaḳ üzere şuret-i insān-ı kāmīl nā-bedīd
(FKD, G.40, B.6).

N'eyesün sırr-ı gam-ı dil-beri mestāne Fehīm / Ne ḳadar eylese mestür **zuhūr** ister dil (FKD,
G.188, B.5).

Ezmīne her zamān bunı söyler / Ki **zuhūrına** intisāb itdüm (FKD, K.2, B.40).

zuhūr eyle-: [1] Görünmek, ortaya çıkmak.

Nā-gāh seḥerveş açılıp şalvārı / Hürşīdinüñ **eyledi zühür** envār (FKD, Rübai 55, B.1).

zühür id-/it-: [4] Meydana gelmek, görünmek.

Merd ise ger **zühür ide** fitne-i āhirü'z-zamān / Leşker-i ḥaṭṭı der-kemīn 'işve kirişme çekti şaf (FKD, G.156, B.3).

Zühür iderse kemīnden sipāh-ı ḥaṭṭı eger / Cihānda kimseye virmez emān zamān āfet (FKD, K.11, B.8).

Bi-ḥamdi'llāh **zühür itdi** yine bir kevkeb-i vālā / Cihāna pertev ile oldı meh gibi ziyā-baḥşā (FKD, Kıt'a 15, B.1).

Mihr ü māh **itmezdi** sırr-ı nūr-ı evvelden **zühür** / Devr-i 'ahdüñ olmasa eyyāma maşdar rüz u şeb (FKD, K.1, B.30).

zulm u cevr: [1] Zulüm, eziyet ve meşakkat.

Tevbe it **zulm u cevrden** yoḥsa / 'Arz-ı şāh-ı felek-cenāb itdüm (FKD, K.2, B.26).

zulmānī it-: [1] Karartmak, daha da kötüye gitmesine sebep olmak.

Veyletā āfitāb-ı baḥtum āh / Şeb gibi rüzum **itdi zulmānī** (FKD, K.17, B.5).

zulmāt: [2] Âb-ı hayâtın bulunduğu yer (ONAY, s.19).

Bü'l-'acebdür içmeden gören bunu bulur ḥayāt / Mihri kim **zulmāt** içinde āb-ı ḥayvān gösterür (FKD, K.10, B.30).

Ḥasret-i nezzāre-i mihr-i ruḥuñla meh gibi / Cüst ü cū eylerdi **zulmātı** Sikender rüz u şeb (FKD, K.1, B.35).

zulmet: [3] Karanlık (AHTERÎ-İ KEBÎR, s.1149).

Ta'lim iderdi **zulmeti** leyle ideydi ger / Bir nokṭa meşḳ rüz-ı siyāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.6).

Ruḥlerüñ görsem eger **zulmet** baña hürşīd olur / Çeşmüme 'ālem görünmez āfitābuñ görmesem (FKD, G.210, B.2).

Oluḫ āb-ı ḥayāt-ı meyle rüşen-dil hemān mest ol / Ḥalās ol şoḫbet-i nā-cinsden ya'nī ki **zulmetden** (FKD, K.15, B.48).

zulmet-i gam: [1] Gam, keder karanlığı || sıkıntı, hüznü hali.

Ol ki hürşîd-i cemâl-i yârdan mahrûm olur / **Zulmet-i ğamda** vücûdî zerreveş ma'cûm olur
(FKD, G.82, B.1).

zulmet-i semmûr: [1] Simsiyah samur kürk.

Mihr-feşân ebrdür şanki şeb-i kârdür / Zülf ü ruĥ-ı mehveşân **zulmet-i semmûrdan** (FKD, G.231, B.11).

zûr: [1] Güç, kuvvet.

N'eyleyem dil her hünerde mâhir olmuş olmamış / **Zûr** ile ilzâma dehri kâdir olmuş olmamış
(FKD, G.139, B.1).

zûr-ı bād-ı âh: [1] Âh rüzgarının kuvveti.

Perde-i eflâki eyler çâk **zûr-ı bād-ı âh** / Hâle fânûs-ı çerâĥ-ı ĥaverî olmaĥ nedür (FKD, G.91, B.4).

zûr-ı keyf-i mey: [1] Şarabın keyfinin gücü.

Yıkılmam **zûr-ı keyf-i meyle** kim ĥayrânuñam sâķî / Ĥarâb-ender-ĥarâb-ı nergis-i
fettânuñam sâķî (FKD, G.283, B.1).

zûr-ı nigeĥ: [2] Bakışın gücü.

Tâ ol büt-i şehlâ ki baña itdi nigâĥ / **Zûr-ı nigeĥiyle** kâfir itdi beni âĥ (FKD, Rûbai 53, B.1).

Bir **zûr-ı nigeĥle** ĥamze ĥavfından der / Lâ ĥavle velâ ĥuvvete illâ bi'llâĥ (FKD, Rûbai 53, B.2).

zûr-ı seyl-âb-ı sirişk: [1] Gözyaşı selinin kuvveti.

Bād-ı nefesümle **zûr-ı seyl-âb-ı sirişk** / Ğalĥân ider üstüĥ'ânlarum mevc-mişâl (FKD, Rûbai 36, B.2).

zûbde-i aşl-ı icâd: [1] İcadın asıl kaynaĥı.

Bârekallâĥ zihî cevher-i rûĥ-ı hürşîd / Şâne-kallâĥ zihî **zûbde-i aşl-ı icâd** (FKD, G.38, B.8).

zücâc-ı dil: [1] Gönül camı, şişesi.

Zücâc-ı dilde gör 'aks-i şarâb-ı la'l-i cân-baĥşın / Ki itmiş ebr-i cismi pertev-i hürşîd-i cân
ĝâ'ib (FKD, G.19, B.4).

zühd: [3] Dünyaya rağbet etmeyen.

Bārekallāh zihī riyāzet ü **zühd** / Oldı tecrīd mülkinüñ şāhı (FKD, Kıt'a 4, B.5).

N'istersin ey Fehīm yürü **zühdüñ** ile sen / Ol mest-i hüsni ister isem de ben isterem (FKD, G.208, B.7).

Zühde tebdil olamaz pend ile 'aşk-ı cān-süz / Şu'le te'sir-i dem-i serd ile kâfūr olmaz (FKD, Kıt'a 1, B.12).

Zühre-i çarh-ı elem: [1] Üzücü feleğin Zühre'si. || Zühre'nin musikî ile ilgisi için bk. ONAY, s.501.

Muṭrıb-ı bezm-i gam āheng nedür bilmez hīç / **Zühre-i çarh-ı elem** çeng nedür bilmez hīç (FKD, G.31, B.1).

Zühre-i hüsni ü 'aşk: [1] Sevda ve güzelliğin Aşk Tanrıçası.

Şu'le-süz-i āteşem ki ṭab'umdan / **Zühre-i hüsni ü 'aşk** āb itdüm (FKD, K.2, B.16).

Züleyhā: [3] Yusuf peygamber ile aralarında çeşitli olaylar geçen ve sonunda onun eşi olan kadın.

Şikāf-ı dāmen-i Yūsuf'dan olmazdu 'ayān sırrı / **Züleyhā'nun** figānı sīne-i şad-çākdendür hep (FKD, G.17, B.6).

Oldı gam-ı Yūsuf'la felek başına zindān / Şanmañ ki **Züleyhā** dañı maḥbūs degüldür (FKD, G.102, B.6).

O şevk ile **Züleyhā** gibi Nīl'e virdiler zīnet / Temāşā için ol şāhib-serir-i mäh-ı Ken'an'a (FKD, K.7, B.21).

Züleyhā-yı zamān: [1] Zamanın Züleyha'sı.

Dil-bere mā'il olan merd gerek bü'l-hevesā / Her **Züleyhā-yı zamāna** gam-ı Yūsuf ne belā (FKD, G.4, B.3).

zül: [29] Sevgilinin saçları.

O **zül** ü ruḥ ki ola şayd-ı bend-i istiğnā / Ğazāl-i mihri ider der-kemend-i istiğnā (FKD, G.9, B.1).

Zülfinde diller eyler iken geşt-i bāğ-ı hüsni / Güldür ki düşdi ṭarf-ı külāhumdan āfitāb (FKD, G.15, B.2).

Haṭṭuñ ki ola **zūlfüne** maḥşergeh-i āşüb / Dünyâyı tutar şürîş-i ğavgâ-yı kıyâmet (FKD, G.21, B.2).

Zülfinde gönül haṭṭı-ı ‘anber-şikeni n’eyler / Murġân-ı kafes-perver seyr-i çemeni n’eyler (FKD, G.56, B.1).

İtme cem‘-i dil-i ‘uşşâkı perîşân ey **zūlf** / Bād-ı âh ile perîşân olacağın âhîr (FKD, G.66, B.8).

Havfum oldur ki perîşân-ter olur **zūlfünden** / Şâne kim pençe-zen-i zūlf-i perîşânuñ olur (FKD, G.83, B.4).

Bu bâğ-ı dehre **zūlfünden** olmışdur senüñ şâyı‘ / Nesîm-i sünbülîstân ‘ıtr-sây-ı müşk-bîz olmağ (FKD, G.161, B.5).

Zülfinde dūd-ı âha olup pîç ü tâb-baḥş / Sünbüllerini bâğ-ı ğamuñ derhem eyledük (FKD, G.173, B.2).

Çözme **zūlfün** bâğbâni itme sünbül den hacîl / Perde-puş itme ruḥuñ kıl bülbüli gülden hacîl (FKD, G.185, B.1).

Lebin ço ṭūti-i cân **zülfe** bend ol / Şeker-ḥâliḳ yiter zencîr-ḥây ol (FKD, G.191, B.3).

Mihr-feşân ebrdür şanki şeb-i kârdür / **Zūlf** ü ruḥ-ı mehveşân zulmet-i semmürdan (FKD, G.231, B.11).

Zūlf ü ebrüñi idüp cîm ile nûna teşbîh / Yazdı ser-levḥ-i dile menḳabe-pîrâ-yı cünün (FKD, G.243, B.5).

Ey bād-ı şabâ **zūlfine** yârüñ güzer eyle / Gâhî dil-i ‘uşşâka belâdan ḥaber eyle (FKD, G.267, B.1).

Câme-çâk ol **zūlfi** zencîrin ṭutup Mecnûn gibi / Ne Nesîmî’ye ne ḥod Mañşür’a beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.5).

Çeşm ü **zūlfüm** gibi olsa n’ola bîmâr u za‘îf / Mübtelâ-yı ğam u mihnet-keş-i âlâmumdur (FKD, K.12, B.18).

Zülfinde olan dil-i belâ-keş / Nezzâre-i zūlf-i sünbül itmez (FKD, Terci-bend 1, B.42).

Bir **zūlfün** esîriyem ki eyler / Efâ-yı belâya ‘arz şad-çâk (FKD, Terci-bend 1, B.58).

Zülfe tolaşma kim sebab-i ḥabs-i dîndür / Ma‘kûsdur yümünde hemânâ-yı şüm-ı Rüm (FKD, Terki-bend 1, B.15).

Çöz **zülfi** de bāde şun öldüm humārdan / Pür-ra‘şeyem yeter dilüme ıztırāb ver (FKD, Terkeb-bend 1, B.53).

Haţ muvāfık olsa dille **zülfdn** itmem hāzer / Hızr olursa ger refiķum ejdehādan kim kaçār (FKD, G.46, B.2).

Zülfi āşüfte olup itse şabā ile cedel / Dil-i dīvāneye girer arasına şāne girer (FKD, G.59, B.3).

Pür-‘uķde iden dile o **zülfi** / Bed-kāri-i baht-ı dil siyehdür (FKD, G.95, B.6).

Çeşmüñ gibi diller de ālüfte midür bilsek / Diller gibi **zülfüñ** de āşüfte midür bilsek (FKD, G.171, B.1).

Zülf ol ey haţ ejder-i mağrūra beñzet kendüñi / Toħm-ı hālin hıfz tā-key mūra beñzet kendüñi (FKD, G.284, B.1).

Zülfn o büt-i tāze-belā itmede pā-māl / Nev-kāfir olan ‘izzet-i zünnārı ne bilsün (FKD, K.4, B.19).

Zülfüñ itdi dilümi silsile-cünbān-ı cünün / Āhırü’l-emr bu sevdā ile oldum mecnün (FKD, Terkeb-bend 3, B.7).

Zülfn o mest hāk ile yeksān idüp gelür / ‘uşşāk-ı pāy-māli perīşān idüp gelür (FKD, G.111, B.1).

ķılma her raħne-i dendānuñı yüz biñ dile laht / **Zülfini** itme perīşān yeter ey şāne yeter (FKD, G.62, B.3).

Subhānallāh subhānallāh / **Zülfi** mi ya şubħa-i belādur (FKD, Terci-bend 1, B.112).

zülfi ü gīsü: [1] Topuklara kadar inen uzun saç ve bele kadar inen saç.

Gülşen-i rüyuñda toħm-ı hālden feyyāz-ı küll / İki sünbül hāşıl itmiş **zülfi ü gīsüdur** demiş (FKD, G.143, B.3).

zülfi-i ‘anber: [1] Amber kokulu saç.

Dili bend eylemek isterdi lākin āteşin gördi / Taķayyüd etmedi o **zülfi-i ‘anber** bize raħm itdi (FKD, G.282, B.2).

zülfi-i bürīde: [3] Kesilmiş saç.

Bir dil-rübā da yoķ ki ide beste-pā bizi / **Zülfi-i bürīde** gibi perīşān-ı ğurbetüz (FKD, G.132, B.7).

zülfi cem'iyet-âfet: [1] Topluluklara bela olan saçlar.

Zülfi cem'iyet-âfetüñle dilüm / Dūdmān-zāde-i perīṣānī (FKD, K.17, B.85).

zülfi dil-ārā: [1] Sevgilinin gönül süsleyen saçı.

İzṭırāb u ra'ṣe maḥṣūṣ-ı dil-i 'uṣṣāḳdur / Olmasun yā Rabbi ol **zülfi dil-ārā** muṣṭarib (FKD, G.20, B.5).

zülfi dil-āvīz: [1] Gönüller asan zülüf.

Olurmuş Mevlevī zūnnār-bend-i küfr bilmez düm / Temāṣā itmesem kāfir senüñ **zülfi dil-āvīzüñ** (FKD, G.183, B.2).

zülfi ejder: [1] Ejder gibi saç || Sevgilinin saçları.

Ey Yūsuf-ı 'İsā-dem ü Mūsā-lüknet / **Zülfi ejder** ü leb-i rūḫda vü ḫüsn-âfet (FKD, Rübai 6, B.1).

zülfi ḫam-der-ḫam: [1] Kıvrım kıvrım saçlar.

Ma'ni-i mu'ciz-i Mūsā'yı temāṣā eyle / **Zülfi ḫam-der-ḫamna** çeşm-i füsün-sāzına bak (FKD, G.160, B.4).

zülfi nigār: [1] Sevgilinin saçı.

Perīṣān-ter olur düm belki andan / Eger **zülfi nigāra** ṣāne olsam (FKD, G.199, B.5).

zülfi perīṣān: [3] Sevgilinin darmadağınık saçı.

Ḳayd itdi siḫri **zülfi perīṣān** ḫuṭūṭ ile / Eczā-yı mekr ü fitne-i Ṣīrāz'a bestedür (FKD, G.93, B.4).

Sāyeñde olurduḳ senüñ āsūde-dil ey mihr / Sāyeñ daḫı ol **zülfi perīṣān** gibi olsa (FKD, G.255, B.2).

Mecnūnların itse o perī beste-i zencīr / Ben bende daḫı **zülfi perīṣāna** şarılsam (FKD, G.198, B.4).

zülfi piçānī: [1] Kıvrım kıvrım saç.

Şāhid-i ṭab'umuñ ḫayālīdür / 'Ārızı üzre **zülfi piçānī** (FKD, K.17, B.48).

zülfi şāhid-i ḫulḳ: [2] Doğuştan güzel saçlar.

Eylese **zülfi-şāhid-i hulkum** / Gülşen-i dehre sünbül-efşānī (FKD, K.17, B.69).

Yeter ruhsār u **zülfi-şāhid-i hulkun** dimāg-efrūz / Nesīm itsün yine teslīm būyın verd ü reyḥāna (FKD, K.7, B.37).

zülfi-sākī: [1] Kadeh dağıtanın yüzlerinden sarkan saçı.

‘Aks-i ebr ü **zülfi-sākī** sāye-güster olmasa / Maḥv olurdu berḳ-ı ḥāṭıf gibi cām içre şarāb (FKD, K.5, B.10).

zülfi-ser-i bīd: [1] Söğüt tepesinin saçı.

Nev-rūz-ı cünündür yine āşüfte-dilāna / Zencīr ise de **zülfi-ser-i bīd** görünmez (FKD, G.117, B.2).

zülfi-siyāh: [1] Sevgilinin siyah saçı.

Ey ravza-i ḥüsn içre cemālūn gül-i āl / Ey **zülfi-siyāhı** sünbül-i bağ-ı cemāl (FKD, Rübai 35, B.1).

zülfi-siyeh: [3] Siyah saç.

Ol **zülfi-siyeh** kim olsa pīrāye-i ḥüsnūn / Ḥürşīde kemend-efgen olur sāye-i ḥüsnūn (FKD, G.181, B.1).

‘Ālem-i ‘aşḳa düşürdi beni bir şūḥ ḳ’anuñ / Ruḥ u **zülfi-siyehi** şubḥum ile şāmumdur (FKD, K.12, B.14).

Ne dem **zülfi-siyehle** rūyın ol şāh-ı cihān örter / Ruḥ-ı ḥürşīd ü māhı dūd-ı āh-ı bī-dilān örter (FKD, G.63, B.1).

Zülfikār-ı āh: [1] Feryadın Zülfikar kılıcı.

Başını kes mihr ü māhuñ **Zülfikār-ı āhla** / Şaf-şikāf-ı düşmen ol mānend-i Ḥaydar rūz u şeb (FKD, K.1, B.12).

zülfi-kemend: [1] Kemende benzer saç..

Gördüm seherī şiküfte çün gül / Ol **zülfi-kemend** ü ḡamze-şemşīr (FKD, Terci-bend 1, B.28).

zü'l-fünün: [1] İlim sahipleri.

Naẓm-ı dehri seyr edüp gitdi hezārān **zü'l-fünün** / Fetḥ olurdu olmasa beyt-i mu‘ammāsı ḡalaṭ (FKD, G.149, B.2).

zü'l-vâkı'a-i seb'a-i seyyār: [1] Yedi gezegenin rüyası.

Yūsuf bilen endīşe-i hūrşīd-nijādum / **Zü'l-vâkı'a-i seb'a-i seyyārı** ne bilsün (FKD, K.4, B.27).

zümre-i nesnās: [1] Tek gözlü, tek ayaklı, tek kulaklı, tek elli efsânevî yaratık topluluğu.

Sensin ol āyīne-dil kim iltifātuñ 'āleme / Dīvi hūrī **zümre-i nesnāsı** insān gösterür (FKD, K.10, B.35).

zümre-i rindān: [1] Rint zümresi, rintler.

Şanmañ ki muğān zāhide peymāne şunarlar / Bir güldür o kim **zümre-i rindāna** şunarlar (FKD, G.49, B.1).

zümre-i 'uşşāk-ı maḥcübān: [1] Utangaç âşıklar topluluğu.

Zümre-i 'uşşāk-ı maḥcübāna nūr-ı dīdeyem / Ḥaclegāh-ı perde-i çeşm-i ḥayādur bisterüm (FKD, G.225, B.2).

zümre-i zühhād: [2] Zahitler topluluğu.

Reşkten **zümre-i zühhādı** idersin kāfir / Ey Fehīm itme yeter rāz-ı dilüñ fāş ḥamūş (FKD, G.144, B.19).

Çeşm-i bütān kim dili kāfir-i mest eyledi / **Zümre-i zühhādı** hep bāde-perest eyledi (FKD, G.281, B.1).

zümürüd: [1] Yeşil renkte olan değerli bir taş (ONAY, s.502).

Zümürüd taḥt-ı sebz üzre Fehīmā gonce-meşreb ol / Şarāb-ı lālegün nüş et olur şāhāne gülşende (FKD, G.260, B.10).

zünnār: [2] On iki düğümlü olup Mecûsî ve Hıristiyan rahipleri tarafından giyinilen papaz kuşağı (ONAY, s.502). || Sevgilinin saçlarının siyahlığı ve örgülü olması (ONAY, s.502).

Mu'tekif her şiken-i silsile-i zülfinde / Dil-i zühhād-ı cünün-ķible vü **zünnār** be-düş (FKD, G.144, B.4).

Öyle kāfirdir ki bend itmez yine **zünnārın** / Ger Mesīhā olsa da dīn-āşināyī ṭurrası (FKD, G.278, B.3).

zünnār-bend-i küfr: [1] Kâfirin beline bağladığı kuşak.

Olurmuş Mevlevî **zünnâr-bend-i küfr** bilmezdim / Temâşâ itmesem kâfir senüñ zülf-i dil-
âvîzüñ (FKD, G.183, B.2).

SONUÇ

Fehîm-i Kadîm Dîvânî'nda toplam, sözcüklerin tekrarlarıyla beraber, 37.994 söz varlığı bulunmaktadır. Sözlükte madde başı olan sözcüklerin tekrarlarıyla birlikte 19.782 sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerin 9.001'i (%45) Arapça, 8.635'i (%44) Farsça ve 2.146'sı (%11) Türkçe'dir. Dîvân'da bulunan iki sözcükten oluşan tamlamaların sayısı 3.589 (%71); üç ve daha fazla sözcükten oluşan tamlamaların sayısı ise 1.490(%29)'dır. Yine, Dîvân'da yer alan dua belirten ifadeler ve ayetlerin toplam sayısı 34 (%2); atasözü, deyim ve kalıp ifadelerin sayısı da 256 (%98)'dir. Madde başı geneline baktığımızda durum şu şekildedir: %36 Arapça, %34 Farsça, %9 Türkçe, ikili tamlamalar %14, üç ve daha fazla kelimedenden oluşan tamlamalar %6, ayet ve dua ifadeleri %0.2 ve kalıp ifadeler %0.8'dir.

17. Yüzyılın Sebki Hindî şairlerinden olan Fehîm-i Kadîm'in Dîvânî'nin söz varlığının gösterildiği bu çalışmada şairimizin üslubuna dair şu bulgular elde edilmiştir:

1. Fehîm, divan şiirinde yeni bir tarz yaratmak istediğinin farkındadır. Fakat, bu çabası döneminin şairleri tarafından anlaşılmamaktadır. Bunu dîvânındaki şu beyitlerden çıkarmak mümkündür:

“Benem ol şâir-i kâdir-beyân-ı sihr-pîrâ kim / Kelâmum eyledüm mu'ciz feşâhatle belâgatden” (K. 15, B.30).

“Mağz-ı terzîk sözleri kiminün / Kiminün beyti yâve dükkânı” (K. 17, B. 57).

“Şoḥbet-i ma'nâda olsun mu Fehîmâ'ya nazîr / Bir iki bî-hüde-güy u şî'r ü inşâsı gâlaḥ” (G. 149, B.5).

“Rûm içre Muḥteşem de olursañ ḥakîrsin / Bunlarsa cerr idüp dem urur ihtîşâmdan” (Terkib-bend 1, B. 29).

“Bildürüdüm bu kavme ben ḥaddin / Āh elümde olaydı fermâni” (K.17, B.62).

2. Fehîm, kendisine örnek aldığı İran şairlerini beyitlerinde anmaktadır. Hatta onları geçtiğini iddia etmektedir.

“Köhne oldı resm-i Ḥakânî vü Şahî vü Melik / Şimdi nev-peydâ Fehîm'ün tâze dîvânın görûn” (G.182, B.9).

“Göre ger şu'le-ḥâne-i ṭab'um / Feyzî-i Hind ederdi ruhbânî” (K. 17, B.41).

“Olsalar sözde cümle Ḥakânî / Yine mîrân-ı nazma mîr benem” (G.206, B.13).

“Ya ‘**Örfî’yem** ya Hākānī disem bu ṭab‘ ile cā‘iz / Ki itdüm Rūm u Mıṣr’ı ğıbtageh Şīrāz u Şīrvān’a” (K. 7, B.58).

“Maşrıķum māh-ı ṭab‘-ı **Enverî’dür** / Mihrveş kevkeb-i münīr benem” (G.206, B.11).

“**Ṭālīb-i Āmül** ü **Senāyî’ye** / Tāze mazmūnda hem-zamīr benem” (G.206, B.10).

3. Fehîm, bir Nef’î takipçisidir. Hatta, Nef’î’nin kasidede övünmesini andıran ve kendisinin de kasidede yetenekli olduğunu belirten beyitleri bulunmaktadır. Fakat, Fehîm, Nef’î kadar çok kaside yazmamıştır. Fehîm’de 17 kaside yer alırken, Nef’î’de, Metin Akkuş’un(2018) çalışmasına göre, 62 kaside bulunmaktadır. Ayrıca iki şairin de “Temmûziye”si bulunmaktadır.

“Rūh-ı Nef’î’den Fehîm aldum haber dedi eger / ‘Āşık iseñ el-ḥāzer ḥüsine ḥāmūş it nazār” (Tazmin 7/3).

“Bu kaşîdem çarḥ-ı ma‘nî-nāmdur pür-mihr ü meh / ‘Ālemi devr itmede bî-çarḥ u miḥver rüz u şeb” (K.1, B.48).

“Ne lāzım eylemek tebyīn-i burhān kim sözüüm ḥaķdur / Yeter da‘vāma ḥüccet bu kaşîdem her suḥandāna” (K.7, B.57).

6. Fehîm, rubaîde Ömer Hayyam’ı kendisine örnek almaktadır:

“ ‘Aşık ile idüp rubā‘îye meyl Fehîm / Ḥayyām-şıfat şöhret-i eyyām oldum” (R. 46, B.2).

7. Fehîm’in Mevlevîlik’e intisabını bilemesek de, Mevlana ve Mevlevîlik’e dair ilgisinin olduğu beyitlerinden ve “semā” redifli gazelinden çıkarılmaktadır:

“Tā oldı mevlevî o merhūm **rūh-ı Şems-i dīn** / Ta‘līme dil şikārın o şehbāza başladı” (G. 275, B.3).

“**Meşnevî-i Ḥazret-i Mollā** şanup / İtdi ney-ı ḥāme vü dīvān semā” (K.3, B.15).

“Şikāyet itmesün luṭf it Fehîm ey māh cevruñden / Girerse destine dāmān-ı ferdā **Şems-i Tebrîz’ün**” (G.183, B. 7).

“Meze ḥūn-ı ciger mey eşk-i çeşmüm **ney** fiğān-ı dil / Bu şeb meşrebce bir tertīb-i bezm-i ‘işret olmuşdur” (G.77, B.5).

“Ol şūḥ sāzgār olalı Mevlevîlere / Ben bî-nevā-yı ‘aşkına şehnāza başladı” (G. 275, B.4).

Fiğān ey **mevlevî** dilber ki çeşm-i fitne-engîzūñ / Beni öldürmege cem‘ eylemiş müjgān-ı ḥūn-rîzūñ” (G. 183, B. 1).

8. Fehîm, Nef’î’nin kasidelerinde kendini övmesi gibi, gazellerinde kendini övmekten kaçınmamaktadır:

Merd-i bî-bāk-levendem şu‘arā içre **Fehîm** / Zen-ṭabī‘at süfehā gibi tazarruf ne belā (G.4, B.6).

Gördi siyāh-i siper-i kevkebüm **Fehîm** / Kaçdı libās-ı şeble sipāhumdan āfitāb (G.15, B.7).

Fehîm’i itmege i‘cāz-ı nazm ile mümtāz / O pür-füsün nigeḥ-i şā‘irānedür bā‘iṣ (G.28, B.7).

Eylese bir dem hırām-ı kāmētūñ fikrin **Fehîm** / Nālesi dünyāyı pür-gavgā-yı rustā-ḥîz ider (G.53, B.5).

Teşbîh ü isti'āreñe taḥsîn senūñ **Fehîm** / Çok şā'irün bu şîr-i pür-efsün sükûtıdır (G.70, B.5).

Ṭarz-āmūz-ı ehl-i şîr **Fehîm** / Ṭab'ı şūḥ-ı suḥān-ṭırāzumdur (G.71, B.7).

Mu'cize-i şîr ile şimdi **Fehîm** / Şehrde bir şā'ir-i meşhūrdur (G.74, B.8).

Görse nazmumda **Fehîm** aḥter-i nuṭḡum kızarup / Ṭābiş-i şerm ile baḥruñ güheri aḥker olur (G.84, B.6).

Seyr itdüm dün **Fehîm'üñ** ṭarz-ı siḥr-i şîrini / Böyle ḡalursa eger mu'ciz-ṭırāz-ı dehr olur (G.85, B.5).

Şîrūme eyler **Fehîm** ol meh nigāhın āşinā / Şāhid-i siḥrüm görüp i'cāz-ı dāmān-būs olur (G.87, B.7).

İtse **Fehîm** la'l-i 'arākñakini ḡayāl / Dürr-i kelāmı ziver-i ḡuş-ı sürüş olur (G.88, B.5).

N'ola memdūḥ-ı 'ālem olsa **Fehîm** / Şehriyār-ı diyār-ı ma'nîdür (G.97, B.7).

Āferîn olsun **Fehîm'üñ** Sümnāt-ı ṭab'ına / Kim bütān-ı siḥr anda büse-dād-ı ḡākdür (G.98, B.7).

Bî-naẓîr oldı **Fehîm'üñ** sözi kim sevdüḡi şūḥ / Hem ḡayā-perver ü hem dil-ber ü hem şā'irdür (G.107, B.5).

Hele taḥḡîk budur sen de ḡıl inşāf **Fehîm** / Böyle ḡüftār-ı ḡakîmāneye taḡlîd olmaz (G.113, B.7).

Sāḡîr-i mu'ciz-kelāmuz şā'ir-i şūḡuz **Fehîm** / Ne füsūna rāḡîbuz ne mā'il-i efsāneyüz (G.134, B.5).

İderler şevḡ-ı şîrūñle **Fehîm** / Ḥarîm-i āsumānda ḡudsiyān raḡş (G.145, B.9).

9. Fehîm'de “nasır” ve “tükürük (lu'ab)” gibi divan şiiri estetiğine uygun olmayan sözcükler de kullanılmaktadır.

Ey olan 'āşîḡ-ı mecrūḡa nemek-pāş-ı 'ilāc / **Zaḡm-ı bismil-şüde bir vech ile nāsür olmaz** (FKD, Kıt'a 1, B.10).

ḡam itdi kân-ı nemek giriyeden mesāmmātum / Ṭabîb-i müşḡîkam u cümle **zaḡm-ı nāşüram** (K.14, B.19).

Zihî ḡikmet ki **te'şîr-i lu'abından** be-'aks-i emr / Ḥayāt-i tāze virdü cümle-i emvāt-ı büstāna (K.7, B.9).

10. Fehîm'in bazı benzetmeleri divan şiiri geleneḡi içinde alışılmadık bir şekildedir. Aşaḡıdaki beyitte gonca, bülbüllerin kesilmiş ve kanlı kafasına benzetilmektedir:

Degül gonca **bürîde-kelle-i pür-ḡün-ı bülbüldür** / Ki bāḡ içre görüp olmuş ruḡ-ı gül-ḡîzüñe ḡurbān (G. 226, B.3).

Bir başka beytinde de “sineğin süslü kanatları”ndan söz edilmektedir:

Pervâne idüp yakşa da şem'e beni bahtum / Hākisterümi **zīnet-i perr-i meges** eyler (G.57, B.4).

Aşağıdaki beyitte de göz muma, gözyaşı mumun damlalarına ve yanaklar da mumun konulduğu nesneye benzetilmektedir.

Mihr-i ruḥı şem'e-i leken-i dīde-i terdür / Çeşmüm de ser-ā-pā şeb-i hicrūñle şeherdür (G. 106, B. 1).

Bir başka beytinde de âşığın sevgili uğruna başını kesmesi konu edinilmektedir:

Şafaqdan mihr şanmañ kelle-i pür-ḥun-ı bahtıdur / Ki kurbān eylemiş yāra bulınca dest-res
'āşık (G.164, B. 4).

İslam, kadehe benzetilmektedir:

Cām-i İslām'um şikest itdi nigāh-ı muğbeçe / Saḳla yā Rab dīnūmi çeşm-i ḥarāb-ı bādeden
(FKD, G. 233, B.3).

Âşıkların feryatları bir top atışına benzetilmektedir:

Suḥan farḳ itmez oldı sāmi'a ṭutdı cihānı hep / **Şadā-yı top-ı āh-ı 'āşık** u feryād-ı mestāne
(FKD, K.7, B.30).

11. Sebki Hindî şairlerinin bir özelliği olan üç veya daha fazla kelimedenden meydana gelen tamlamaların kullanılması, Fehîm'de görülmekle birlikte, ikili tamlamaların kullanılma sayısının yarısına bile ulaşmamaktadır.

12. Fehîm'de Türkçe söz varlığı azdır. Türkçe kelimeler özellikle yardımcı fiil ya da zamirlerde kullanılmıştır.

13. Fehîm'de divan şiirinin alışılmış beğeni ve ilgilerine bir karşı çıkış bulunmaktadır. Aşağıdaki beyitte, tasavvufun bela olduğu ifade edilmektedir:

Bil vücūd u 'ademi birbirine āyīne / Kıl temāşā **suver-i 'aks-i taşavvuf** ne belā (G.4, B. 5).

Sevgilinin ayva tüyleri, artık çirkin görülmeye başlanmıştır.

Ḥaṭ eger bir müy ise **'ayn-ı zarar dur** çeşmüme / Rind-i şāhib-dīdeyem ḥayrān-ı rüy-ı sādeyem
(G.211, B. 3).

Yukarıda Fehîm-i Kadîm'in üslubu üzerine söylenen maddeler, hazırlamış olduğumuz sözlük sayesinde meydana getirilmiştir. Sözlük, incelendiğinde hem dîvân şiiri hem Fehîm-i Kadîm hem de Sebki Hindî üzerine pekçok özelliğın olduğu görülecektir. Yaptığımız sözlük çalışmasının önemli bir katkısı işte bu çalışmalara zemin oluşturacaktır. Genelde divan şiiri, özelde ise Fehîm-i Kadîm üzerine yapılacak çalışmalara bir katkıda bulunmak bu sözlüğün önemli amaçlarından biridir.

Maalesef, yukarıdaki maddelere sığdırılamayacak olan Fehîm-i Kadîm üzerine yapılan çalışmaların sayısı da hayatı hakkında bilgiler de çok azdır. Bu sebeple, şairi anlamak için eserlerinden kırıntıları toplamak gerekmektedir. 21 yıllık yaşamına dört eser sığdıran Fehîm, ancak Tanzimat Edebiyatı sanatçıları tarafından örnek bir şair olarak görülmüş ve unutulmaya mahkum edilmiş gibidir. Yaşadığı dönemde Nefî ile Nâbî'nin gölgesinde kalmıştır. Fehîm, yukarıdaki maddelerde anıldığı gibi, şiirde yenilik yapmak isteyen bir şairdir. Özne bir değerlendirme olacağı kesin olsa da, Fehîm eğer kararsız ruhunu dinlendirebilse ve ömrü vefa etseydi, bugün Nefî veya Nâbî gibi sürekli anılan şairlerin başında gelmesi muhtemeldi. Bu sebeple, yaptığımız sözlük çalışması, Fehîm-i Kadîm'in önem kazanmasını da amaçlamaktadır.

Yapılan bu sözlük çalışmasında, Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nda yer alan söz varlığı ve bunların anlamları verilmeye çalışılmıştır. Çalışmada eksik ya da yanlış anlam verilen maddelerin bulunmamasına özen gösterilmiştir. Fakat, yine de bu tür eksik ve yanlış anlamların olabileceği muhtemeldir. Çünkü, şiir özne bir sanattır. Bu sebeple, yoruma her zaman müsaittir. Şairin ne demek istenildiği tam olarak verilmeye çalışılsa bile şairin "o anlamı" amaçlayıp amaçlamadığı her zaman soru işareti olarak kalmaya devam edecektir. Söz konusu bir şair ve hele ki bir Sebki Hindî şairi ise iş daha farklı bir hâle bürünmektedir. Amaçlanan, Fehîm-i Kadîm'i anlamaya bir basamak oluşturmaktır. Asıl amaçlanan ise, Türkçenin büyük tarihi sözlüğüne bir nebze olsun katkıda bulunmaktır.

KAYNAKÇA⁷

A) Sözlük, Sözlükçülük ve Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük Hakkında Kaynakça

Aksan, D. (2015). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aksan, D. (2017). *Anlambilim Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Aksan, D. (2018). *Türkçenin Sözcük Varlığı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Aydın, M. (2014). *Dilbilim El Kitabı Temel Kavramlar ve Konular*. Akademik Kitaplar: İstanbul.

Başkan, Ö. (2003). *Bildirişim insan-dili ve ötesi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Öztürk, F. (2007). Baki Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük], Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. [Yayımlanmış Doktora Tezi].

Öztürk, F. (2008). *İşlevsel Sözlük ve Osmanlı Şiirinde Bağlam*. Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Vol 3/1. s.:326-334. Kış 2008.

Öztürk, F. (2016). *Bâkî Divanı Sözlüğü* (2 Cilt). İstanbul: DBY Yayınları.

Şenödeyici, Ö. (2015). *Nâilî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]*. İstanbul: Kitap&Cafe Seriven Yayınları

Şenödeyici, Ö. (2017). *Üslûp Araştırmaları Açısından Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük Çalışmaları: Nâilî Örneği*. Littera Turca. Vol: 3/1. s.: 282-306. Kış 2017.

Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

www.tebdiz.com

Yılmaz, E. (2017). *Sözlük Bilimi Üzerine Araştırmalar*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

B) Fehîm-i Kadîm Üzerine Yapılan Çalışmalar

Akdemir, A. (2007). *Divan Şiirinde “Cünûn” ve Mecnûn” Kavramları ile Bu Kavramların Fehîm-i Kadîm Dîvânı’ndaki Kullanımı*. Bilig. S.:41. s.:23-43. Bahar 2007

⁷ Tezde kullanılan sözlüklere ikinci bölümde verildiğinden burada yer verilmemiştir.

Çetinkaya, Ü. (2015). *Şiirde Anlam Kapalılığı Bağlamında Fehim-i Kadim'in Bir Gazeli Üzerine Değerlendirmeler*. Gazi Türkiyat. S.:Bahar 2015/16. s.: 71-96.

Demirel, Ş. (2006). *17. Yüzyıl Sebki Hindî Şairlerinden Nâili ve Fehîm'in Şiirlerinde Somutlaştırma veya Alışılmamış Bağdaştırmalar, Sözde ve Anlamda Farklılaşma*. s.:34-88. İstanbul: Turkuaz Yayınları.

Durkaya, H. (2010). Fehîm-i Kadîm Divanı'nda Hayvanlar Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(15), 13-27.

Ekinci, R. (2013). *Fehîm-i Kadîm'in Latîfeleri: Tercüme-i Letâyif-i Kibâr-ı Kümmelîn*. Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Vol 8/4. s.: 749-768. Bahar 2013.

Ekinci, R. (2015). *Fehîm-i Kadîm'e Mâl Edilen Bir Atasözleri Kitapçığı: Durûb-ı Emsâl-i Türkî*. Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi. S.:15/1 Yaz 2015. s.:163-185.

Felek, Ö. (2007). *Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nın tahlîli* [Basılmamış Doktora Tezi]. Fırat Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Türk Dili ve Edebiyatı ABD. Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı. Elazığ.

Gören, S. (2010). *17. Yüzyıl şairlerinden Fehim-i Kadim. Aşık Ömer ve Karacaoğlan'ın şiirlerinde hayvanlar* [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü. Türk Edebiyatı Bölümü. Eski Türk Edebiyatı ABD. İstanbul.

Güler, Z. (2009). *Ruz u Şeb Redifli Üç Na't*. A.Ü Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi. S.:39. s.:553-578. Erzurum.

Gündüz, E. (2012). *Subhîzâde Feyzî'nin Fehîm-i Kadîm, Nâ'ilî-i Kadîm ve Neşâtî'ye Yazdığı Nazireler*. Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Vol.: 7/3. s.:1395-1414. Yaz 2012. Ankara.

İsen, M. (1997). *"Kendini Yiyen Bir Şâir: Fehîm-i Kadîm" Ötelerden Bir Ses Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler*. s.:239-243. Ankara: Akçağ Yayınları.

İspir, M. (2009). *Fehîm-i Kadîm Divanı'ndaki Temmûziye Üzerine Bir İnceleme*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. Vol.: 2/6. s.:339-349. Kış 2009

Kaplan, Y. (2016). *Fehîm-i Kadîm'in Bahr-ı Tavîl'i*. Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi. S.:16. s.:167-176. İstanbul.

Küçük, S. (1985). *Fehim-i Kadim Başka Bir Mahlas ile Şiirler Söyledi mi?*. Türk Kültürü. S.:24. s.:478-481. Ankara.

Sadettin Nüzhet (1934). *Fehim*. İstanbul: Kanaat Kütüphanesi.

Tıraş, Y.C. (2017). *Fehîm-i Kadîm'in Farsça Gazellerinin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü*. Littera Turca. Vol.:3/1. s.: 307-320. Kış 2017.

Undu, S. (2007). *Fehim-i Kadim Divanı'nda sevgili ve sevgilinin güzellik unsurları* [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Türk Dili ve Edebiyatı ABD. Afyon.

Ünal, M., Pektaş, M. (2014). *Fehîm-i Kadîm'in Şiirlerinde Gurbet*. SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi. S.:31. s.: 99-109. Nisan 2014.

Üzgör, T. (1991). *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Yentür, J. (2003). *17. yy şairlerinden Fehim, Na'ili ve Neşati divanlarında kozmik unsurlar* [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Türk Dili ve Edebiyatı ABD. Elazığ.

C) Ansiklopedi Maddeleri

Albayrak, N. (1993). *Cem*. C.:7. s.:279-280. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Albayrak, N. (1995). *Eyyüb*. C.:12. s.: 17. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Ansarı, A.S. Bazmee (1995). *Feyzî-i Hindî*. C.:12. s.:524-525. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Atalay, M. (2013). *Zahîr-i Fâryâbî*. C.:44. s.:87-88. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Çağman, F. (1992). *Bihzâd*. C.:6. s.:147-149. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Çelebioğlu, A. (1988). *Âb-ı Hayat*. C.:1. s.: 3-4. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Elmalı, H. (1997). *Hassân b. Sâbit*. C.:16. s.:399-402. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Erdem, S. (1989). *Alem*. C.:2. s.:352-354. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Erdem, S. (1991). *Amber*. C.3. s.: 7-8. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Ertürk, M. (1997). *Havz-ı Kevser*. C.:16. s.: 546-549. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Günel, F. (1998). *Hira*. C.:18. s.:121-122. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Harman, Ö. Faruk (1995). *Eyyûb*. C.12. s.: 16-17. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Harman, Ö. Faruk (2000). *İdrîs*. C.:21. s.:478-480. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

İpşirli, M. (1994). *Ebûsaid Mehmed Efendi*. C.:10. s.:281. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Kanar, M. (2007). *Nizâmî-i Gencevî*. C.:33. s.:183-185. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Kapar, M. Ali (1994). *Ebû Cehil*.C.:10. s.:117-118. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Karahan, A. (1995). *Enverî, Evhadüddin*. C.:11. s.:267-268. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Karaismailoğlu, A. (1988). *Acem*. C.:1. s.:321. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Karlığa, H. Bekir (1991). *Anâsır-ı Erbaa*. C.:3. s.: 149-151. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Kaya, M. (1991). *Aristo*. C.:3. s.:375-378. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Kılıç, H. (1992). *Belâgat*. C.:5. s.:380-383. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Kırlangıç, H. (2010). *Tâlib-i Âmülî*. C.:39. s.:505-506. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Kurtuluş, R. (2006). *Muhteşem-i Kâşânî*. C.:31. s.:77-78. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Kurnaz, C. (1995). *Felek*. C.:12. s.:306-307. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Kurtuluş, R. (2007). *Örfî-i Şîrâzî*. C.:34. s.:96-97. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Kurtuluş, R. (2010). *Takî-i Evhadî*. C.:39. s.:456-457. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Kutluer, İ. (1993). *Cevher*. C.:7. s.:450-455. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

- Ocak, A. Yaşar (1988). *Âb-ı Hayât*. C.1. s.:1-3. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Olguner, F. (1994). *Eflâtun*. C.:10. s.:469-476. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Öz, M. (2007). *Râfiziler*. C.:34. s.:396-397. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Özcan, A. (1991). *Asesbaşlı*. C.:3. s.:464. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Sahillioğlu, H. (1989). *Akçe*. C.:2. s.: 224-227. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Sanal, H. (1988). *Âhenk*. C.:1. s.:517-521. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Savi, S. İnal (2009). *Senâî*. C.:36. s.:502-503. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Sinanoğlu, M. (2009). *Sînâ*. C.:37. s.: 221-222. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Şahin, M. Süreyya (1993). *Cennet*. C.:7. s.:374-376. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Uludağ, S. (1988). *Abdal*. C.1. s.: 59-61. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Uludağ, S. (1989). *Akıl*. C.:2. s.: 246-247. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Uludağ, S. (1989). *Âlem*. C.:2. s.:360-361. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Uludağ, S. (1991). *Ârif*. C.:3 s.:361-362. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Uludağ, S. (1992). *Bâyezîd-i Bistâmî*. C.:5. s.:238-241. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Uludağ, S. (1997). *Hankah*. C.:16. s.:43-46. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Uzun, M. (2003). *Meânî*. C.:28. s.:206-207. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Üzgör, T. (1995). *Fehîm-i Kadîm*. C.:12. s.:295-296. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Yavuz, Y. Şevki (1991). *Araz*. C.:3. s.: 337-342. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Yavuz, Y. Şevki (1991). *Arş*. C.:3. s.: 406-409. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Yazıcı, T. (1994). *Efrâsiyâb*. C.:10. s.:478-479. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Yazıcı, T. (1996). *Gülistân*. C.:14. s.:240-241. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

Yazıcı, T. (1997). *Hâkânî-i Şîrvânî*. C.:15. s.:168-170. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.

D) Tezde Yararlanılan Diğer Çalışmalar

Akalın, Ş. vd.(2011). *TÜRKÇE SÖZLÜK*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Akkuş, M. (2018). *Nefî Dîvânı (e-kitap)*. Ankara: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları; <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/57741,nefi-divanipdf.pdf?0>.

Aksoy, Ö. (1988). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1-2*. İstanbul: İnkılâp.

Albayrak, N. (2009). *Türkiye Türkçesinde Atasözleri*. İstanbul: Kapı Yayınları.

Ayan, H., Ayan, G., & Bakırcıoğlu, N. Z. (1987). *Başlangıçtan Günümüze Büyük Türk Klâsikleri Tarih Antoloji Ansiklopedi (C.:5)*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Babacan, İ. (2012). *Klâsik Türk Şiirinin Sonbaharı SEBK-İ HİNDİ*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Bahadır, S. C. (2013). *Divan Edebiyatında Şarap ve Şarapla İlgili Unsurlar*. İstanbul: Kitabevi.

Beyzadeoğlu, S. A., Gürgendereli, M., & Günay, F. (2004). *Edirneli Ahmed Bâdî Efendi ARMAĞAN*. Harward: Harward Üniversitesi.

Bilkan, A. F. (2004). Orta Klasik Dönem (1600-1700). (Haz.:A. Kartal, M. İsen, S. Küçük, A. Yıldırım, Ş. Demirel, A.F. Bilkan) *Türk Dünyası Edebiyat Tarihi* (Cilt 5, s. 355-415). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yay.

Bilkan, A. F., & Aydın , Ş. (2007). *Sebk-i Hindî ve Türk Edebiyatında Hint Tarzı*. İstanbul: 3F Yayınları.

Bilkan, A.F. (2016). *Fakihler ve Sofuların Kavgası 17. Yüzyılda Kadızâdeliler ve Sivâsîler*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Büngül, N. R. (t.y.). *Eski Eserler Ansiklopedisi 1-2*. İstanbul: Tercüman 1001 Temel Eser.

Çetindağ, Y. (2015). *Mecnûn Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Danışman, Z. (1965). *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi IX*. İstanbul: Zuhuri Danışman Yayını.

Demirel, Ş. (2017). *Şehrî (Malatyalı Ali Çelebi) Dîvân*. Ankara: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/56340,sehri-divanipdf.pdf?0>.

Dilçin, C. (2009). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Dilçin, D. (2000). *Edebiyatımızda Atasözleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Dilmen, İ. Necmi (2019). *Târîh-i Edebiyyât Dersleri* (Haz.: Orhan Kaplan). İstanbul: Akademik Kitaplar.

El-İsfahanî, R. (2012). *Müfredât Kur'an Kavramları Sözlüğü*. (Düz.:A. Güneş ve M. Yolcu) İstanbul:Çıra Yayınları.

Emiroğlu, K. (2013). *Gündelik Hayatımızın Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Erdoğan, M. (2013). *Güzellik Unsurlarıyla Divan Şiirinde Sevgili*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Gölpınarlı, A. (2017). *Hafız-ı Şirazî Hafız Dîvânı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>

İsen, M., Horata, O., Nedim, M., Kılıç, F., & Aksoyak, İ. (2014). *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.

Kaçar, M. (2015). Fesâhat ve Belâgat. (Haz.:Ö. Şenödeyici, M. Kaçar , B. Kesik, B. Selçuk, A. Tanyıldız, S. Yazar), *Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu* (s. 437-507). İstanbul: Kesit Yayınları.

Karagöz , İ., Karaman, F., Paçacı, İ., Canbulat, M., Gelişgen, A., & Ural, İ. (2015). *Dinî Kavramlar Sözlüğü*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Haz.: Karaman, H., Özek, A., Dönmez, İ., Çağrııcı, M., Gümüş, S., & Turgut, A. . (2014). *Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.

Kanar, M. (2015). *Farsça Dilbilgisi Konuşma-Çeviri Tekniği-Anahtar Kelimeler*. İstanbul: Say Yayınları.

Keskin, N. K. (2018b). *17. Yüzyıl Divan Şiirinde Osmanlı Sosyal Hayatının İzleri I-II*. Ankara: Kurgan Edebiyat.

Kubbealtı Lugatı: www.lugatim.com

- Mengi, M. (2015). *Divan Şiirinin Arka Bahçesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Mermer, A., & Keskin, N. K. (2016). *Eski Türk Edebiyatı Terimler Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Mum, C. (2006). Sebki Hindî. (Haz.:T. Halman, O. Horata, Çelik Yakup, N. Demir, M. Kalpaklı, R. Korkmaz) *Türk Edebiyatı Tarihi* (Cilt 2, s. 369-393). İstanbul: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Olgun, T. (2012). *Şiir Açıklayan Mektuplar*. Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.
- Öztuna, Y. (2008). *Sultan Genç Osman - Sultan IV. Murad Radikal İslahatçı ve Kardeşi Asrın En Büyük Askeri*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Sefercioğlu, M.N. (2017). *Divan Şiiri İncelemeleri ve Hocam Âmil Çelebioğlu İçin Yazdıklarım*. İstanbul: Hiperyayın.
- Soykut, İ. H. (1974). *Türk Atalar Sözü Hazinesi*. İstanbul: Ülker Yayınları.
- Şenödeyici, Ö., Kaçar, M., Kesik, B., Selçuk, B., Tanyıldız, A., Yazar, S. (2015). *Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu*. İstanbul: Kesit Yay.
- Şentürk, A., & Kartal, A. (2005). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Tökel, D. A. (2000). *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar Şahıslar Mitolojisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü: <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com>
- Zavotçu, G. (2013). *Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü*. İstanbul: Kesit Yay.
- Zavotçu, G. (2017). *Rızâ Tezkiresi*. Ankara: T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları e-kitap <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/60735,riza-tezkiresipdf.pdf?0>.
- Zebîhullâh-i Safâ. (2003). *İran Edebiyatına Genel Bir Bakış*. (Çev.:H. Almaz) Ankara: Nüşa Yayınları.